Byzantium

~~Constantinople~~

IMPERIUM
ORIENTALE

SIVE

ANTIQUITATES CONSTANTINOPOLITANÆ

IN QVATVOR PARTES DISTRIBVTÆ,

DUOBUS TOMIS

Seb. le Clerc delin.

Phil. Simonneau filius sculp.

IMPERIUM ORIENTALE

SIVE

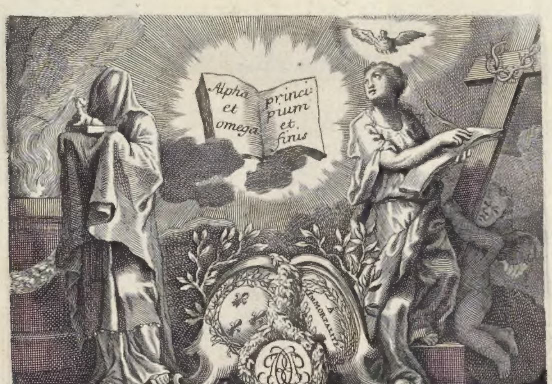
ANTIQUITATES CONSTANTINOPOLITANÆ

IN QUATUOR PARTES DISTRIBUTÆ:

QUÆ EX VARIIS SCRIPTORUM GRÆCORUM OPERIBUS & præſertim ineditis adornatæ, Commentariis, & Geographicis, Topographicis, aliiſque quam plurimis monumentorum ac nomiſmatum tabellis illuſtrantur, & ad intelligentiam cùm ſacræ tùm profanæ hiſtoriæ apprimè conducunt.

Operâ & ſtudio DOMNI ANSELMI BANDURI *Raguſini, Preſbyteri ac Monachi Benedictini è Congregatione Melitenſi.*

TOMUS PRIMUS.

PARISIIS,
Typis & Sumptibus JOANNIS BAPTISTÆ COIGNARD, Regis & Academiæ Gallicæ Architypographi.

M D C C X I.

CUM PRIVILEGIO SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS.

COSMO III.

MAGNO ETRURIÆ DUCI.

SUSCEPTUM *à me primi literarii laboris opus non ſub aliis,* PRINCEPS SERENISSIME, *quam Regiis, iiſque ſemper feliciſſimis auſpiciis Tuis publicam in lucem emitti poteſt. Quicumque enim ſunt, aut deinceps futuri ſunt novi mei in literis profectus, hos omnes ſingulari prorſus, & Regiæ Tuæ munificentiæ deberi tam ſincero, quam grato animo palam, aperteque*

profiteor, ſemperque prædicabo. Et ſanè non iis tantum, quæ in literatos effundere ſoles beneficiis cumulaſti me immerentem, ſed ab ineuntis etiam adoleſcentiæ ſtudiis ſumma benignitate ſuſcepiſti, proficienti opem mirum in modum tuliſti, & ad majora, ſi par eſſe poſſim, incredibili profectò liberalitate excitaſti, ac promoviſti; quapropter opus hoc quod nunc edere contendo ad Te tanquam ad ſuum authorem, fautorem, fontemque referendum. Accedit verò quod hujuſce libri argumentum, atque materies Te unum præ cæteris omnibus reſpicit, ac ſingulari quodam jure Tuum patrocinium expoſcit. Conſtantinopolim quippe novam Romam, olimque Muſarum domicilium, nunc diriſſima barbarorum ſervitute obrutam illuſtrare, & ad vitam tantum non revocare aggredior. In quo opere explicantur vetuſta Conſtantinopolitanarum rerum monumenta, quæ barbaræ, nec minus literis omnibus quam Chriſtianæ Religioni infeſtæ gentis cruentas manus effugere potuerunt. Ad quem verò pretioſæ illæ reliquiæ jure potiori pertinent, quam ad digniſſimum tot, tantorumque princi-

pum hæredem, ad quos Palæologi, Lascares, Chrysoloræ, Gazæ, Trapezuntii, Marulli magna Eruditæ tum Græciæ lumina tanquam ad tutissimum facto naufragio portum appulerunt. Tanta autem benignitate, ac munificentia clarissimi illi exules ab Atavis Tuis excepti sunt, ut non tam veterem patriam amisisse, quam novam melioremque reparasse semper sibi visi fuerint. At longum, & nimis arduum foret, REGIA CELSITUDO, *inclytæ Tuæ domus principum, ac præsertim* COSMI Patris Patriæ, LAURENTII *illius* magni *beneficia in literas, ac nobiles artes, necnon in literatos munificentiam recensere, cum innumerabiles, iique præclarissimi & illius, & nostræ ætatis Scriptores id, summo quidem studio, sed nunquam satis pro merito, posteris commendare tentaverint. Neque verò solum in fovendis eruditis illis Græciæ profugis majorum Tuorum liberalitas enituit: siquidem ab his Codices ex totius Græciæ ruina conquisiti, egregia veterum monumenta magnis sumptibus collecta, virique eruditi ex omnibus Europæ partibus acciti, qui literis propè depositis, ac morientibus*

animam, vitamque reddiderunt : quique Tuorum liberalitati, ac munificentiæ acceptum ferunt, quod afflictas disciplinas erigere, errantes in sua sede sistere salvas, & sospites potuerunt. Ab iisdem nobiles Architecti, Sculptores, Statuarii, Pictoresque ad promovendas artes suas singuli præmiis invitati sunt ; unde non modo Florentiam urbium pulcherrimam, sed & Italiam universam, & Europam mirabiliter exornarunt. Sed quid de aliis Regiis dotibus, ac virtutibus inclytæ Tuæ gentis, cujus, nescio, plusne virtus in bello, an in pace Sapientia, ac moderatio enituerit, pro merito dici unquam possit? Quidve de tuis virtutibus, PRINCEPS SERENISSIME? *quem profectò non modo Etruria, sed Italia universa, & Europa Principem Sapientissimum prædicat : qui quidem cum Sapientiæ initium à Deo colendo ducas, pietatis, ac Religionis exemplar perfectissimum esse censeris ; hinc fit, ut dum universa Europa, dum Italia ipsa bellicis fluctibus exagitantur, Tu solus,* PRINCIPUM DECUS, *in Etruria placidissimam pacem conserves, ac tibi subjectos po-*

pulos beatos efficias : continentiam in ſumma poteſtate tuearis, & quidem in principatu veram pietatem, in altiſſimo fortunæ, ac dignitatis faſtigio modeſtiam, & comitatem: juſtam item ſeveritatem ſalubri clementiæ, manſuetudinem odio vitiorum conjunctas habeas. Regiæ autem Tuæ munificentiæ, qua literas, ac literatos majorum Tuorum, quos ſuperius memorabam, exemplo foves; teſtes ſunt viri Doctiſſimi Dati, Redi, Viviani, Bellini, Averani, aliique innumeri, ne ſuperſtites recenſeam, qui ſub Tuo principatu in Etruria floruere. Teſtis & Noriſius ille Magnus, ſacri Purpuratorum collegii decus, & ornamentum, qui licet extra Etruriam ortus, beneficio tamen Tuo otium, ac facultatem colendarum literarum nactus, eo eruditionis, doctrinæ, & in literis gloriæ pervenit, ut verius eum purpuram ornaſſe; quam ab ea ornatum dixeris. At qui omnes Regias Tuas virtutes, PRINCEPS SERENISSIME, *recenſere voluerit, arduam rem, ac difficillimam ſibi propoſuiſſe ſciat, cum id potius*

tacitè venerari obsequio conveniat, ac præsertim mihi, cui, cum ab illo eloquentiæ apice in his rebus admodum necessario quam longissime absim; hoc unum reliquum est, ut Tibi, Tuisque fausta apprecer, & pro Tua incolumitate vota quotidie offeram.

ANSELMUS BANDURI.

PRÆFATIO.

ANTIQUITATUM monumentis eruendis, illustrandisque ita Eruditorum ævi nostri desudat industria, ut vix ulla sit Regio, quin hujusmodi laudabili instituto floreat, & in studiosorum gratiam varia hujus generis quotannis emittat. Hinc spes est hanc meam de Imperio Orientali operam nec ingratam nec infructuosam orbi literario fore. Quænam verò mihi fuerit hujus adornandæ occasio breviter proloquar. Cum annis ab hinc novem Codices MSS. Bibliothecæ Regiæ evolverem, incidi in Codicem Græcum n. 3058.4. inscriptum PATRIA seu Origines Urbis Constantinopolitanæ. Ut autem animadverti hujus Operis Scriptorem & antiquiorem Codino annis circiter trecentis & quinquaginta, & diversâ methodo rem totam pertractare, percontatus illius Bibliothecæ custodes Clementem atque Boivinium viros eruditissimos, undenam ille codex advectus esset: accepi eum paucis post Ducangii obitum annis Constantinopoli allatum fuisse. Deinde per otium cœpi Scriptorem illum cum Codino collatum ex Græco Latinum facere, atque ubi opus fuit Commentariis illustrare. Rem cùm amicis iisque viris doctis communicavi, qui uno ore unâque sententiâ dicebant me operæ pretium facturum esse, si intermisso sancti Nicephori Constantinopolitani opere, cujus Conspectum aliquot ante annis edidi, ad hujusce Scriptoris Editionem me compararem adjunctis aliis Constantinopolitanarum rerum anecdotis. Horum autem votis ut satisfacerem, totis viribus ad absolvendum Opus de Antiquitatibus Constantinopolitanis incubui, maximè quod sperarem me id uno illoque exiguo volumine posse complecti. Verum res aliter cessit; nam multa passim accedebant proposito nostro adeo opportuna, ut prætermittere non liceret: ac cum, succrescente in dies opusculorum sylvâ, vir rei literariæ imprimis studiosus Joannes Baptista Coignard Typographus Regius, ac Bibliopola Parisiensis, cujus typis ac sumtibus hæc monumenta edimus, nimiæ molis fore librum prospiceret, rogavit ut adjunctis aliis duos in tomos hoc opus divideretur: id verò facilè impetravit. Aderant enim opuscula non pauca, nempe Constantini Porphyrogeniti de Thematibus & de Administrando Imperio, Basilii Macedonis, aliorumque Scriptorum nonnulla, quæ cum MSS. collata, notisque illustrata penes me asservabam alio & loco & tempore edenda. Adhæc vero cum nummos Imperatorum Constantinopolitanorum Regii atque Fucaltiani Gazophylacii animi potius gratia perlustrarem, quàm quod sperarem quidquam novum & à Ducangio prætermissum in iis invenire; tantam ibi illorum nomismatum multitudinem Ducangio non observatam reperi, ut vix illum decimam eorum partem repræsentasse compererim. Verum hanc nummorum Collectionem aliud in tempus & opportunitatem edendam mittimus. Neque enim illa Byzantinam historiam necessariò consequitur, quandoquidem diu ante Constantino-

polim conditam, feriei hujufce principium ducimus. Cæterum Porphyrogeniti & aliorum, quos fuperius memorabam, Opufcula libris octo Antiquitatum præmittenda duxi; unde & in titulo operis & in ordine librorum Commentariorumque aliqua mutatio acceffit: quâ quidem de re Lector monendus erat, ut fciret id non negligentiâ meâ, fed cafu accidiffe. Supereft modo ut aliqua de Operibus, quæ hoc volumine continentur dicamus.

Primâ igitur parte, in quâ de divifione Provinciarum Imperii Romani in Themata; necnon de Provinciis ac urbibus Imperatori Conftantinopolitano olim fubjectis, continetur Conftantini Porphyrogeniti liber unus de Thematibus Orientis, & alter de Thematibus Occidentis; necnon Hieroclis Grammatici Synecdemus. His autem duobus libris Porphyrogenitus ita Themata defcribit (; olim quippe θέμα, idem quod *Legio* dicebatur; deinde θέματα appellatæ *Provinciæ*, in quibus Legiones in Præfidiis locatæ erant) ut terras, in quibus locata fuerunt, adeoque populos, quibus partim cognomina fua debuerunt, infertis antiquitatibus narrationibufque variis commemoret. Liber prior in Oriente, id eft, in Afiâ cùm minori, tùm etiam majori; pofterior in Occidente, id eft, in Europæ Provinciis, Thraciâ, Macedoniâ, Hellade, Peloponnefo, & nonnullis aliis Imperio Conftantinopolitano fubjectis locis Themata complectitur. Unde non immerito Bonaventura Vulcanius in literis, quas horum Thematum libro priori præmifit ad Leydenfis Academiæ Curatores, hoc opus rei literariæ fummopere utile effe ait; cum totius ferè Afiæ accuratam defcriptionem agminaque militaria per eam diftributa contineat; & præterquamquod multa adfert aliis Geographis vel ignota, vel ab eis filentio prætermiffa, non pauca habeat præterea ad antiquitatis & hiftoriæ cognitionem, necnon artis militaris peritiam, conducibilia. Quam quidem rerum gravitatem jucundis paffim narrationibus & variis veterum Poëtarum autoritatibus, veluti condimentis quibufdam exornat, ut ejus lectio vel ter repetita numquam fatiget. Utitur verò interdum nominibus aliquot officiorum militarium ab ufu veterum Græcorum remotis. Sic laudatus Vulcanius; qui primus hunc Porphyrogeniti priorem librum de Thematibus publici juris fecit ex fuâ Bibliothecâ, Latinâ verfione & Notis brevioribus illuftratum, Lugduni Batavorum, per Francifcum Raphelengium 1588. in 8. Iterum prodiit idem hic liber cum variis Lectionibus, emendationibus ac fupplementis ex MS. Codice Regio, ftudio ac operâ Federici Morelli, in Operibus Conftantini editis ibidem, ex Officinâ Elzevirianâ 1617. in 8. Alterum verò Porphyrogeniti librum, nimirum de Thematibus Occidentis idem Federicus Morellus primus edidit ex Codice MS. Bibliothecæ Regiæ cum Latinâ interpretatione ac Notis, in Operibus Conftantini, laudato loco. Hunc autem utrumque Porphyrogeniti librum, ad illuftrandam rem Byzantinam perneceffarium, collatum cum Codice MS. Regio Bombycino num. 2431. ante quingentos annos circiter fcripto, hîc cum noftrâ Latinâ interpretatione & Animadverfionibus emendatum ac illuftratum iterum proponimus, fperantes, indè aliquid lucis & Hiftoricis & Geographis acceffurum. Quis autem fuerit Conftantinus hic, & quantum literarum ftudiis faverit, initio Animadverfionum noftrarum in hoc Opus de Thematibus fatis multa diximus.

Tertio loco ponitur Hieroclis Grammatici Synecdemus, hoc eft, *Comes Peregrinationis*, Opus de Provinciis ac urbibus, quæ Imperatori Conftantinopolitano olim fubjiciebantur. Provinciæ erant numero 64. Urbes 935. Hoc opus Lucas Holftenius ex MS. Codice Bibliothecæ Vaticanæ defcriptum, & ad alium Altempfianum Codicem MS. correctum, necnon ex duobus aliis Farnefianis Codicibus expletum, Latinâ interpretatione adornavit; ac una cum

Operibus Porphyrogeniti de Thematibus & de Adminiſtrando Imperio in corpore hiſtoriæ Byzantinæ edere pollicitus erat,ut ſcribit Labbeus in Apparatu ejuſdem Hiſtoriæ pag. 13. Verùm viro illo doctiſſimo morte prævento, diu hoc Hieroclis Opuſculum una cum aliis Holſtenianis ſchedis in Bibliothecâ Barberinâ delituit; tandem ab Emanuele à Schelſtrate editum fuit tomo II. Antiquitatis Eccleſiæ illuſtratæ, in Appendice ad Opus Geographicum. Sed fallitur laudatus Emanuel, dum hoc Opus non genuinum neque integrum Hieroclis eſſe ibi aſſerit citatis ex libro ſecundo de Thematibus, Themate I. hiſce Porphyrogeniti verbis. *Prima Natio [Thraciæ] Doloncborum nominatur. Teſtis hujus aſſertionis eſt etiam Hierocles Grammaticus, qui conſcripſit commentarium Peregrinationis Comitem, Doloncborum gentem Thraciæ connumerans cum ita loquitur: [Sunt omnes Præfecturæ & urbes, quæ ab Imperatore Romanorum Conſtantinopolim regente adminiſtrantur: Præfecturæ quidem 64. Urbes autem 935.] Quocirca principium Europæ imperatricem Urbium, & mundi totius Novam Romam ego conſtituo, ac propterea Thema circa ipſam quod appellatur Thrace in Europæis partibus ſitum, Thematum primum ſtatuimus. Quippe cum Urbs ipſa olim Byzantis nuncupata in Thracum regione ſtabilita ſit: attamen Byzantium ipſum Megarenſium & Lacedæmoniorum ac Bœotorum eſt colonia, Græcorum antiquiſſimorum. Idcirco etiam Dorienſium linguâ utuntur ſcitè & eleganter. Diximus itaque ut antiquus ordo obtinebat, & ipſarum Præfecturarum nomina expoſuimus.*

Præfectura Thraciæ ſeu Europæ.

A Conſiliariis reguntur quatuordecim Urbes; Eudoxia, Heraclia, Arcadiopolis; Biſye, Panion, Orni, Ganos, Callipolis, Meriſus, Saltice, Savada, Aphrodiſia, Aprius, Cœlia.

Præfectura Rhodopes, ſub iiſdem Urbes ſeptem; Parthicopolis, Heraclia Strymni, Emus, Maximianopolis, Serri, Philippi, Trajanopolis.

Præfectura Emimonti ſub Duce ſex urbes; Adrianopolis, Anchialus, Debeltus, Plutinopolis, Tſoidus.

Præfectura Thraciæ ſub Conſiliario quinque Urbes; Clima, Meſticon, Acontiſma, Philippopolis, Beroë: inſula Thaſus, inſula Samothrace.

Præfectura Myſiæ ſub Duce Urbes 15. Tomis, Dionyſopolis, Acræ, Callatis, Iſter, Zelpa, Tropæus, Axiopolis, Capidaba, Carpus, Troſmus, Nobiodunum, Agiſſus, Halmyris. Hucuſque Thraciæ Thema, & Hieroclis Comes Peregrinationis.

Ex ultimis verbis (inquit Scheleſtratus) colligi videtur, prædicta omnia deſumpta eſſe ex Hieroclis Grammatici Commentario, quod *Comitem Peregrinationis* vocavit, quæ ferè eadem comparent quoad Præfecturas cum Notitiâ ſuperiùs exhibitâ; quâ tamen genuinum & integrum Hieroclis Commentarium minimè contineri, tùm ex eo apparet, quòd quæ de civitate Conſtantinopolitanâ ex Hierocle refert Conſtantinus Porphyrogenitus, in Notitiâ non compareant; tùm ex eo quoque probatur, quòd Hieroclis opus 64. Præfecturas ſeu Provincias, & 835. ſeu 935. civitates continuerit, Notitia autem tantùm quinquaginta & unam Provincias, & 761. Civitates exhibeat. Hactenus ille; qui mirum quantum labitur initio dum verba quæ Porphyrogeniti ſunt, Hierocli adſcribit. Illa enim tantùm Hieroclis ſunt, quæ uncinis à nobis incluſa ibi comparent. Quod verò ait idem Scriptor Hieroclis integrum Opus compoſitum fuiſſe ex Provinciis 64. & Civitatibus ſeu Urbibus 935. totidem Provinciæ & Urbes etiam hìc numerantur, ut cuilibet videre eſt. Quo autem tempore floruerit Hierocles Grammaticus hujus Operis auctor incertum omnino eſt; vetuſtiorem tamen Porphyrogenito, à quo citatur, & ex quo multa ad verbum, ut aiunt, exſcripſit idem Porphyrogenitus, nemo dubitat; atque ideo hoc integrum Hieroclis opus Porphyrogeniti libris de Thematibus ſubjungi-

mus, ut facile utrumque opus invicem conferri possit. Cæterum hoc idem Hieroclis Opusculum, sed mutilum, ediderat Carolus à S. Paulo ad calcem Geographiæ Sacræ. Atque hæc de Scriptoribus, qui prima in parte exhibentur.

Parte autem secundâ habetur imprimis liber Constantini Porphyrogeniti ad Romanum filium; qui quidem à Meursio titulo *de Administrando Imperio* donatur. In hoc autem opere, dum Imperii prudenter administrandi rationem præscribit Porphyrogenitus, plurimarum Gentium, quæ Constantinopolitano Imperio formidabiles erant, Patzinacitarum, Russorum, Bulgarorum, Turcarum, Saracenorum, Dalmatarum, Chrobatorum, Slavorum, Francorum, Italorum & aliorum terras, origines, mores & gesta describit; ita ut in eo summam totius Imperii, sociorum omnium fœdera, hostium vires, rationes, consilia explicaverit; atque adeo Operis hujus argumentum, tam historicum, quàm politicum est, ut ipsemet in prooemio docet Constantinus. Prodiit primùm hoc Opus Græcè & Latinè interprete Joanne Meursio & cum ejusdem Notis brevioribus, Lugduni Batavorum, Joannis Balduini typis, Ludovici Elzevirii impensis 1617. in 8. Quam autem ipse operam Constantino navaverim in hac novâ editione, licet planum sit ei, qui utramque invicem contulerit, breviter tamen exponam. Imprimis textum Græcum contuli cum Codice MS. membranaceo Bibliothecæ Regiæ, optimæ notæ num. 2661. quem annis ab hinc circiter quingentis scriptum fuisse aiunt: innumerabiles mendas, quibus Meursiana editio undique scatebat, sustulimus; loca corrupta ac mutila quæ plurima erant in textu Græco edito ex eodem MS. Regio sarcivimus. Præterea caput XXIII. *de Iberiâ* & XXIV. *de Hispania*, quæ Meursius, utpote nimis corrupta, [ut ipse in Notis ait] sine interpretatione Latinâ reliquerat, Latina fecimus. Denique versionem totius libri multis in locis emendavimus, auximus; totumque opus animadversionibus illustravimus. Quanti autem faciendum sit hoc Porphyrogeniti opus, in quo plurima habentur historicis ac Geographis vel ignota, vel ab eis silentio prætermissa, nemo vel mediocriter doctus ignorat.

Secundum locum tenent Agapeti Diaconi Capita Admonitoria LXXII. ad Imperatorem Justinianum; quæ quidem, postquam Romani Imperii administrationem susceperat Justinianus, scripta fuisse ex ipsis Agapeti dictis eruitur. Quanti autem fecerint hoc Agapeti Opusculum Græci, vel hinc facilè licet conjicere, quòd σχέδης βασιλικῆς, *schedæ Regiæ*, nomen meruerit, quæ agat περὶ τοῦ καθήκοντος καλοῦ, cui quandiu Justinianus aurem præbuit, piè, justè, rectèque Romano orbi præfuit. Argumentum hujus opusculi, ac sequentis, in quo Basilius Leoni filio eadem præcepta inculcare conatur, perquam gravissimum est, stylus ferè Atticus, qualem observas in Isocrate, & Gregorio Nazianzeno, quos & Agapetus & Basilius plurimum imitati sunt; necnon Auctorem *historiæ Barlaam & Joasaph duorum Christi militum.* Utuntur passim in hisce Opusculis paronomasiis, & continuam acrostichin observare conantur. Quod quidem scribendi genus non infrequens fuit veteribus, præsertim in carminibus. Ita scripsere Lactantius, Socrates, & Sibyllæ de Christo; Liberius & Belisarius de Sedulio: Damascenus hymno in Transfigurationem Domini: Cosmas Hierosolym. in Theogoniam hymnos 13. & quamplurimi alii Scriptores. De Agapeto autem hujus libelli auctore, qui se sanctissimæ Dei Magnæ Ecclesiæ, hoc est, Sanctæ Sophiæ, Diaconum profitetur, & quem oratio ac stylus Græcum fuisse arguunt non est quod dicam; licet eo ipso tempore duo floruerint Constantinopoli Agapeti, ambo Monasteriorum Archimandritæ; quorum quidem crebra occurrit mentio in Actis Concilii Constantinopolitani sub Mena. Tertius

fuit ejuſdem etiam nominis Romanæ Eccleſiæ Diaconus,qui poſtmodum ſub Juſtiniano electus Pontifex Romanus creditur, & in Actis tertiæ Romanæ Synodi ſub Symmacho Romano Pontifice memoratur. At cui ex ipſis adſcribendæ ſint hæ parænefes ignoratur. Cæterum Opuſculum hoc Agapeti Joachimus Camerarius una cum aliis opuſculis aliquoties edendum curavit. Diverſis poſt vicibus tùm in Germaniâ, tùm in Galliâ, tùm in Belgio prodiit.Ter,quod quidem ſciam, cum Notis; ſemel Draudii, ſed imperfectis; iterum cum aliis Stephani Schoning: poſtremo vero cum Notis Bernardi Damke Hamburgenſis, Baſileæ typis Joannis Schroteri 1633. qui & interpretationem Latinam, ut idem in Præfatione ait, recenſuit. Huic autem ſcriptori edendo & emendando quid præſtiterim paucis dicam. Imprimis textum Græcum Agapeti poſtremæ illius editionis cum duobus Codicibus MSS. Bibliothecæ Regiæ contuli, atque inde pluribus in locis emendavi, ac Notis brevioribus illuſtravi. Hi porro Codices ſunt, alter chartaceus n. 3442. quem annis abhinc circiter ducentis ſcriptum fuiſſe aiunt; alter item chartaceus n. 3230. omnino recentiori manu conſcriptus. Primum in Notis A. appellamus, ſecundum B. Interpretationem Latinam novam fecimus; quippe antiqua illa & multis mendis ſcatebat, & barbara viris doctis videbatur.

Tertio loco habentur Baſilii Macedonis Capita Exhortationum ad Leonem filium ſexaginta ſex; de cujus quidem Operis argumento, oratione, ſtylo, ac utilitate pluribus egimus paulo ſuperiùs. Hoc autem Baſilii Opus primus Græcè edidit Federicus Morellus, cum novâ verſione Latinâ. Iterum cum eâdem verſione Latinâ Notis illuſtratum prodiit operâ Bernardi Damke Hamburgenſis, Baſileæ typis Joannis Schroteri 1633. Huic item corrigendo duobus Codicibus MSS. Bibliothecæ Regiæ uſi ſumus.Interpretationem Latinam ejuſdem Morelli, ſed multis in locis caſtigatam adjunximus, cum ſolitis Annotationibus. Ambo Codices Regii ſunt chartacei recenti manu conſcripti; alter n. 3059. quem in Notis A. vocamus; alter verò n. 3363. B. appellatus.

Quarto denique loco continetur Theophylacti Archiepiſcopi Bulgariæ Inſtitutio Regia ad Porphyrogenitum Conſtantinum, Michaëlis Ducæ Parapinacis & Mariæ Auguſtæ filium. Hoc autem opus Theophylacti edidit Græcè & Latinè R. P. Petrus Poſſinus Pariſiis 1651. in 4. è Typographiâ Regiâ, deſcriptum ex ſingulari Codice MS. Bibliothecæ Regiæ Medicææ. Quod autem eſſet extra corpus Byzantinæ, ut illud ſuo loco reponerem amici monuere, quibus facilè aures præbui, ſed per tempus non licuit novam interpretationem Latinam adornare. Theophylactum itaque proponimus cum interpretatione Latinâ ſeu potiùs Paraphraſi ejuſdem eruditiſſimi viri Petri Poſſini; ſed ne immunis & ἀσύμβολος publico exponerem hunc Scriptorem, adjeci Notas breviores. Quàm autem utile ſit hoc Theophylacti opus inſtituendis Principibus facilè Lector intelliget. Cæterum de hoc Conſtantino Porphyrogenito pluribus Scriptores illius ævi & præſertim Anna Comnena. De Theophylacti vero Acridæ in Bulgariâ Archiepiſcopi ætate ac ſcriptis; quorum quidem quàm plurima edita habentur, videndus Labbeus, necnon alii Bibliothecarii; ex quibus ſanè falluntur ii, qui Theophylactum ſub finem noni ſeculi floruiſſe ſcribunt; cum Theophylactus hic ſub finem undecimi ſeculi vixerit, ut ex ipſius epiſtolis primùm à Meurſio editis,& ex hoc ipſo opuſculo ad inſtituendum Conſtantinum Porphyrogenitum Michaëlis Ducæ Parapinacis & Mariæ Auguſtæ filium ab eodem conſcripto manifeſtò evincitur. Et hæc de ſecunda Imperii Orientalis parte.

Priuſquam de tertiâ Imperii Orientalis parte ſeu de octo Antiquitatum Conſtantinopolitanarum libris, ac de totidem in eoſdem Commentariorum loquar,

haud abs re erit Lectorem admonere, me, licet id semper spectaverim ut ne doctos viros, qui ante me eâdem de re scripserunt, laude debitâ frustrarer, eorum tamen errores neutiquam dissimulandos putasse: quâ tamen in re me nusquam modestiæ limites prætergressum esse confido. Primus autem omnium qui datâ operâ de Antiquitatibus Constantinopolitanis scripsit, (ut taceam quam plurimos alios viros doctissimos, qui in illustrandis Scriptoribus Byzantinis, carptim ac breviter eadem tractarunt) fuit Petrus Gyllius, qui libris quatuor editis de Topographiâ Urbis Constantinopolitanæ, ita rem hanc pertractavit, ut pleraque urbis loca ab Historicis recensita coram inspexerit & contulerit, antequam quod veterum ædificiorum supererat, à Turcis, ejuscemodi antiquorum monumentorum osoribus, esset eversum; ut pluribus infra, cum de eo ac ejus Operibus hîc à nobis ad calcem Tomi primi editis, loquemur. Secundus numeratur Joannes Meursius, qui Notis brevioribus Codinum de Ædificiis illustravit. Tertius fuit Petrus Lambecius qui ejusdem Codini integrum de Ædificiis Opus Latinum fecit, & uberioribus nec spernendis Animadversionibus illustravit. Postremus autem omnium fuit in scribendo, sed primum locum ob Operis præstantiam obtinuit vir doctissimus atque eruditissimus Carolus Ducangius, verè historiæ Byzantinæ parens, qui datâ operâ, & adhibito studio Opus perfectissimum de Antiquitatibus Constantinopolitanis, cui titulus Constantinopolis Christiana, ex variis Scriptoribus cùm editis tùm ineditis adornavit. Quâ methodo autem id fecerit, & quo successu non est quod dicam; quippe Opus illud nunc omnium manibus teritur, & à viris doctis egregiis laudibus non immeritò celebratur. Sed non defuerunt ex amicis qui, cum sæpe me de Ducangii eruditione & præsertim in iis rebus, quæ ad Historiam Byzantinam spectant, loqui audissent & Constantinopolim Christianam, veluti absolutissimum Opus magnis laudibus à me celebrari intellexissent, percontarentur atque interrogarent cur itaque ipse, cum ita magnificè de Ducangii eruditione sentirem, & Constantinopolim Christianam magnis laudibus efferrem, eandem rem tractare aggressus sim. His autem facile respondi, nullum mortalium opus (ea est enim humanarum rerum conditio) adeo perfectum esse, quin in eo peccatum sit aliquod, aut cui addi aliquid non possit; neque me eâdem quâ Ducangius methodo res Constantinopolitanas aggredi; ille quippe Opus suum ex variis Scriptorum & præsertim editorum locis adornavit; ipse verò integra Opera & Opuscula & præcipue inedita, quæ ad Antiquitates Constantinopolitanas spectant, emendata & Annotationibus illustrata in medium profero. Sed de his satis.

Quod attinet ad libros octo Antiquitatum Constantinopolitanarum, quatuor primos ex Codice Regio num. 3058.4. exscripsimus. Hic autem Codex chartaceus circà Michaëlis Palæologi tempora conscriptus (uti apparet ex catalogo Imperatorum, qui in eo habetur) advectus fuit Constantinopoli, & in Bibliothecam Regiam illatus, post obitum doctissimi Ducangii, uti supra monuimus. In eo autem isthæc opuscula continentur: Patria seu Origines Urbis Constantinopolitanæ, quibus præmittuntur Iambi ad Alexium Comnenum, cui Auctor hoc opus nuncupat. Deinde habetur Catalogus Imperatorum Romanorum à Julio Cæsare ad Michaëlem Palæologum. Catalogus sepulcrorum Imperialium, quæ in æde SS. Apostolorum, & in variis Monasteriis erant. Compendium Historiarum veteris testamenti absque initio & fine. Ordo officiorum & dignitatum Palatii Constantinopolitani recenti manu conscriptus. Catalogus Patriarcharum CP. versibus Iambicis, eâdem recentiori manu, circa tempora Concilii Florentini scriptus; nam in fine visitur imago Josephi Patriarchæ, illius scilicet qui Concilio Florentino interfuit, ac Florentiæ diem obiit. Habentur

in eodem Codice & aliæ imagines rudi admodum penicillo adumbratæ, nimirum Sancti Joannis Baptistæ imago ligneo Codicis tegmini agglutinata: Manuelis ac Joannis Palæologi icones paginâ primâ, cujus altera pars scissa comparet: Constantini & Helenæ imagines in fronte Antiquitatum CP. Josephi denique Patriarchæ imago ad calcem Codicis, uti diximus, cernitur. Tegmini autem exteriori hujus Codicis impressæ erant Aquilæ Imperiales bicipites; quod quidem notandum. Cæterum has omnes imagines in uno ære diligenter incisas exhibemus tom. 2. lib. 8. Comment. in Antiquitates CP. pag. 991. Auctoris autem harum Originum CP. nomen ignoratur; sed sub Alexio Comneno eum vixisse ex Iambis in fronte positis Alexioque Imperatori nuncupatis arguitur; ex quibus etiam Scriptorem nostrum extitisse professione Monachum facilè crederem, dum ibi Alexium pluribus laudat à munificentiâ & liberalitate in Monachos. Trecentis igitur & quinquaginta circiter annis Codinum ætate præit; qui procul dubio pleraque ex nostro Scriptore hausit; in multis verò ab eo discrepat; neque in describendâ urbe eundem ordinem servat: Codinus quippe nullo ordine servato urbis CP. ædificia recenset, situm non assignat; è contrario verò Anonymus noster urbem tres in partes distributam ordine describit; & primo quidem libro primam urbis partem quæ incipiebat à Palatio Chalces, & à Millio usque ad Portam Auream: libro secundo alteram partem quæ incipiebat à Tzycanisterio, Hodegetriæ Ecclesiâ, & Manganis usque ad Blachernas: libro tertio partem tertiam, quæ incipiebat ab alterâ parte S. Sergii, & Palatiis Sophianis usque ad muros Occidentales magnarum Portarum. Item eodem hoc libro agit de Palatiis & Monasteriis suburbanis: de Monasteriis Peraticis, & de Monasteriis trans fretum. Libro denique quarto agit Anonymus noster de structurâ ædis Sophianæ, quæ in multis diversa ab editis apparet. Varias autem lectiones plerasque, quæ in Commentariis nostris habentur, suppeditarunt Codex Regius num. 3058.3. (quem 2. appellamus ad differentiam Codicis Regii num. 3058.4. ex quo quatuor primos Antiquitatum libros exscripsimus, & quem 1. vocamus) & Codex Colbertinus num. 3607. sed de utroque hoc Codice nimirum Regio 2. & Colbertino pluribus agimus lib. 1. Comment. in Antiquit. CP. pag. 453. & seqq. ubi etiam Catalogum Opusculorum, quæ in iis continentur, exhibemus. Paucas autem lectiones descripsimus ex Codice item Regio num. 3058. Et si quas alias variantes lectiones proferimus ex quibus Manuscriptis prodierint indicamus. Stylus autem Anonymi nostri est varius & inæqualis, utpote qui opus suum, ut arbitror, ex diversis Scriptoribus Originum seu Antiquitatum Constantinopolitanarum, & ex aliis Chronicorum Scriptoribus qui ante ipsum floruerunt, consarcinavit pro more autorum illius ævi. Hauserit igitur ex Opusculo Hesychii Milesii, quod inscribitur, περὶ τῶν Πατρίων, sive de Originibus CP. & ex altero ejusdem tituli & argumenti Opusculo, auctore Christodoro, Panisci filio, Coptensi, quem laudant Suidas, & Eudocia Augusta in Ioniis, opere MS. à nobis in Commentariis sæpe citato. Fortassis & ex aliis ejusdem argumenti Scriptoribus, qui citantur à Porphyrogenito lib. II. de Them. cap. XII. Præterea ex Auctore Chronici Alexandrini, Theophane, Cedreno ac reliquis historiæ Byzantinæ Scriptoribus. Cæterum voces peculiares, ac phrases, quibus utitur Anonymus noster, in Commentariis adnotantur suis locis & explicantur.

Quod verò attinet ad quatuor primos Commentariorum libros, illos prolixiores fecimus, non solum quia loca mendosa, dubia, obscura atque minùs rectè ab aliis intellecta passim emendantur & explicantur; ac ubi opus est, correctionis & explicationis ratio redditur; verùm etiam quia singula urbis Constantinopolitanæ monumenta, quæ à Scriptore nostro recensentur, à quo

primùm condita, vel à quo poſtmodum inſtaurata fuerint, tùm veterum tùm recentiorum Scriptorum autoritate demonſtramus. At imprimis in eo ſummam operam ac ſtudium poſuimus, ut verum quantum licuit, cujuſque monumenti locum deſignaremus, Scriptoris noſtri ordinem ſecuti, qui, uti paulò ſuperiùs monuimus, urbem tres in partes diviſam ordine deſcribit; atque ad id comprobandum variorum optimæ notæ Scriptorum teſtimonia in medium proferimus. Inſuper ad illuſtranda quæ ex variis ſubinde Scriptoribus in Commentariis noſtris recenſentur, præter quam plurimas tabellas monumentorum, ac nomiſmatum, quæ ſparſim in Commentariis noſtris repræſentantur, & de quibus loquimur ſuis locis, & fortaſſis etiam infra, præmittuntur plures tabellæ urbis Conſtantinopolitanæ, & Boſpori Thracii topographicæ, pro vario variorum temporum urbis ſtatu; ſed de his omnibus loquemur in Præfatione ad Tomum ſecundum, in cujus fronte hæ proponuntur. Sufficiat hìc tantùm monere, quartam tabellam topographicam ibi poſitam, repræſentare Boſporum Thracium, quo modo delineatus fuit à viro Cl. Domino de Combes; cujus quidem exemplar aſſervatur in Regio Chartophylacio rei maritimæ: quippe tertia tabella Boſporum item Thracium repræſentans, à Gulielmo Sanſonnio filio adornata ex Petri Gyllii deſcriptione, minùs accurata cenſetur, ut teſtantur viri docti, qui diu Conſtantinopoli commorati ſunt. Tabella autem ſecunda exhibet urbem ipſam, ad Anonymi noſtri deſcriptionem, qui tres in partes urbem diviſam deſcribit, accommodatam: cuique vero parti, nomina ædificiorum, quæ ab eodem recenſentur, quantum licuit, ſuis locis inſcripta proponimus. Et hæc de quatuor primis Antiquitatum libris, ac totidem in eoſdem Commentariorum.

Libro quinto habentur BREVES ENARRATIONES CHRONOGRAPHICÆ *incerto Auctore*; Opus quidem Anonymi Scriptoris, quod primùm Græce tantum edidit Lambecius ad calcem Codini, ſub titulo, *Anonymi Collectanea de Antiquitatibus Conſtantinopolitanis*, ac Notis brevioribus illuſtravit. Hoc porro Opus exſcripſerat Lambecius ex Codice MS. membranaceo Bibliothecæ Regiæ, duodecimi ſeculi, ut aiunt; eſtque inter Codices ejus Bibliothecæ num. 1027. Hoc autem Opuſculum, compilatum ex Euſebio, Socrate, Marcello Lectore, Papia, Theodoro Lectore, & compluribus aliis inſcribitur ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΧΡΟΝΙΚΑΙ; atque ex eo Codinus illam partem, quæ tractat περὶ στηλῶν, ἢ θεαμάτων, verbotenus, ut putat Lambecius, exſcripſerat. Sed de ætate, quâ floruerat hic Anonymus Scriptor, non conſtat. Prodiit autem iterum hoc idem incerti Scriptoris Opus, ſed extra corpus Hiſtoriæ Byzantinæ, in Manipulo Originum rerumque Conſtantinopolitanarum, cum interpretatione Latinâ ac Notis eruditiſſimi Franciſci Combefiſii Pariſiis 1664. in 4°. cum titulo *Breves Demonſtrationes Chronographicæ*. Ut autem ipſe hoc idem opus cum Latinâ interpretatione ſuo loco reponerem, & corpori Hiſtoriæ Byzantinæ reſtituerem quamplurimi ex amicis monuere; quibus ſanè libentiſſimè morem geſſi; quippe iterum cum MS. Codice Regio collatum ac Commentariis illuſtratum cum noſtrâ Latinâ interpretatione hìc exhibeo, tribus tantum, ni fallor, capitibus ex Combefiſianâ interpretatione relictis, ut pote quæ undique mendis ſcaterent, & res futiles ac nullius momenti continerent.

Ex opuſculis, quæ libro ſexto continentur, agmen ducit Narratio Nicetæ Choniatæ de Statuis Conſtantinopolitanis, quas Latini, captâ Urbe confractas, in monetam conflaverunt. Hoc autem opuſculum quod nunc primùm in lucem prodit, cum noſtrâ Latinâ interpretatione & Commentariis, repertum fuit in Codice MS. Bibliothecæ Bodleianæ, in quo poſt ejuſdem Nicetæ Theſaurum Orthodoxæ fidei extant duo libri Hiſtoriarum, & in fine ſecundi libri habetur prædicta

prædicta Narratio, quæ in editis exemplaribus non comparet. Hæc verò ex eodem Codice descripta fuit à Viro Cl. Joanne Ernesto Grabio, & ad doctissimum Joannem Boivinium missa; qui quidem eruditissimus vir, licet eam edendam promisisset Tomo IV. Gregoræ, ut videre est ex Præfatione ad eundem Scriptorem, tamen, cum intellexisset Opus de Antiquitatibus CP. à me adornari, & illo opusculo maximè posse illustrari, mihi perhumaniter illud hîc edendum obtulit. De stylo autem Choniatæ in hoc opusculo dicere possum, quod olim doctissimus Hieronymus Wolfius ad procemium Historiæ ejusdem Scriptoris monuerat: *Ex affectatione*, inquit loquens de Choniata, *nescio cujus insolentis elegantiæ & poëticæ dictionis æmulatione, in salebras sæpe incidit: & duris, ne ineptis dicam, utitur metaphoris, in Procemio præsertim, ubi cumprimis disertus videri cupit. Quod si totam historiam simili oratione involvisset, in Latomias ire, quàm molestiis conversionis conflictari maluissem.* Quæ autem Wolfius de Procemio Historiæ Choniatæ olim dixerat, id ego nunc de integro hoc Opusculo ejusdem Scriptoris affirmare possum, sperans si ubique assecutus non fuerim hujus Scriptoris Græci mentem, facilè me veniam à Lectoribus impetraturum, præsertim cum nec Wolfio ipsi, veterano & emerito interpreti, id contigerit. Cæterum hoc idem Opusculum Nicetæ Choniatæ asservatur etiam MS. in uno ex Codicibus Bibliothecæ Vaticanæ, ut testatur Lambecius, qui tria fragmenta ejusdem Opusculi, nimirum descriptionem statuæ equestris, quæ in Tauri foro erecta erat, & Herculis cubantis simulacri, quod in Hippodromo Constantinopolitano visebatur, profert Græcè tantùm in Notis ad Codinum.

Alterum Opusculum, quod libro sexto continetur, est Ecphrasis seu Descriptio Augusteonis, auctore Georgio Pachymere. Primus omnium publicavit illud ex Codice Regio 3119. fol. 10. Joannes Boivinius in Notis ad Gregoram, sed Græcè tantùm. Idemque vir doctissimus fuit mihi auctor, ut illud cum nostrâ Latinâ interpretatione ac Commentariis hîc ederem. De Augusteone autem seu Augustæo Atrio pulcherrimo atque amplissimo Ædis Sophianæ, & de statuâ equestri Justiniani Imperatoris, quæ in medio ejusdem Atrii columnæ imposita visebatur, pluribus agimus in Commentariis nostris.

Tertium locum libro VI. obtinet Ecphrasis seu Descriptio Novæ Sanctissimæ Dei Genitricis Ecclesiæ, in Palatio à Basilio Macedone extructæ, auctore Photio Patriarcha Constantinopolitano. Hæc autem Oratio habita fuit à Photio in Dedicatione Ecclesiæ Novæ, quæ contigit anno Imperii Basilii XIV. Kalendis Maii, ideoque antequam Leo Basilii filius affectatæ tyrannidis insimulatus esset, ut scribunt Symeon Logotheta, Leo Grammaticus, ac cæteri illius ævi Scriptores. Fallitur itaque Combefisius dum ait, hanc orationem habitam fuisse à Photio, postquam Procerum supplicatione liberatus fuerat Leo, depulsâ calumniâ affectatæ tyrannidis; quippe id Leoni contigit anno XIX. Imperii Basilii, Christi 885. & anno sequenti paulò ante patris obitum liberatus fuit è custodiâ. Hanc autem Ecphrasin seu Descriptionem primus edidit Græcè tantùm Lambecius ex nescio quo MS. Codice, in Notis ad Codinum, deinde eandem publicavit Combefisius cum Latinâ interpretatione in Manipulo Originum rerumque Constantinopolitanarum; verùm, cum eam pernecessariam esse putarem ad illustrandas Antiquitates CP. & ut corpori Historiæ Byzantinæ adjungerem, hîc iterum cum nostrâ Latinâ interpretatione & Commentariis eam exhibui.

Quarto loco habetur libro VI. Catalogus, cum descriptione sepulcrorum Imperialium, quæ in æde Sanctorum Apostolorum, ac in aliis Ecclesiis extabant. Hic autem Catalogus, quem ex Codice Regio I. exscriptum hîc proponimus cum nostrâ Latinâ interpretatione & Commentariis, diversus est ab illo, quem edidit Ducangius Græcè tantum lib. IV. CP. Christ. pag. 109. ex Codice, ni fal-

lor, Colbertino, de quo ſupra. Neque porro ſpernenda hujuſcemodi Notitia Sepulcrorum Imperialium; nam præterquamquod multa contineat ſcitu digna, filiam Leonis Philoſophi, quam ex Theophanone primâ uxore ſuſceperat, cujus nomen hactenus ignoratum fuit, Eudociam appellatam fuiſſe docet.

Quinto denique loco lib. VI. habentur Excerpta de Antiquitatibus Conſtantinopolitanis; quæ quidem exſcripſimus ex Codice Regio 2. & Codino, ne quidquam in editione noſtrâ deſideraretur, quod in Codino Lambeciano habetur. Ad Codini autem Excerpta, commodo Lectoris conſulentes, Lambecianas Notas, non admodum prolixas appoſuimus, præfixo ſemper Auctoris nomine; ubi verò opus fuit, & noſtras addidimus, noſtro etiam nomine præmiſſo, ne confunderentur. Et hæc de libro VI.

Libro VII. continentur varia Epigrammata ac Poëmata cùm veterum, tùm recentiorum Poëtarum in celebriora Urbis Conſtantinopolitanæ monumenta; necnon etiam variæ Inſcriptiones ad eandem urbem CP. ſpectantes. Primum verò locum tenent Epigrammata illa quæ ex Anthologiæ lib. III. IV. & V. deſcripſimus; iiſdemque appoſuimus novam interpretationem Latinam verſibus adornatam à variis viris doctis; quorum nomina, brevitatis gratiâ, initialibus tantùm literis in ſingulis Epigrammatis expreſſimus. Hìc autem plena & integra. *Andreas Alciatus, Caſparus Urſinus Velius, Federicus Morellus, Franciſcus Franchini, Hugo Grotius, Janus Cornarus, Joannes Sleidanus, Paulus Stephanus, Petrus Menardus, Septimius Florens Chriſtianus, Theobaldus.* Unum duntaxat epigramma habetur ex noſtrâ verſione, eique præfiximus A. B. literas initiales noſtri nominis. Præter Commentarios autem noſtros, quibus prædicta Epigrammata illuſtrare conati ſumus, etiam ubi opus fuit, Latinam interpretationem emendavimus, ſcholia item Brodæi, Vincentii ac Græca edidimus, ne quidquam neceſſarii prætermiſiſſe videremur. Poëmata autem recentiorum Poëtarum quæ hoc libro habentur, necnon Inſcriptiones; pleraque edita fuere diverſis in locis Græcè tantùm, ut in Commentariis monemus. Hæc autem omnia hìc in unum corpus collecta, emendata & in Latinum verſa ac Commentariis illuſtrata proponere viſum eſt.

Libro denique VIII. continentur varii catalogi cùm editi, tùm inediti Patriarcharum Conſtantinopolitanorum; necnon ſedes Epiſcoporum iis ſubditorum: Catalogi item duo, ac inter ſe diverſi Imperatorum CP. Primum autem locum tenet catalogus Epiſcoporum ac Patriarcharum CP. quem excerpſimus ex Chronographiâ Compendiariâ ſancti Nicephori Patriarchæ CP. quæ habetur in Codice Regio num. 2508. diverſâ ab illâ, quam una cum Georgii Syncelli Chronographiâ edidit doctiſſimus vir P. Jacobus Goar. Sed de hac Nicephori Chronographiâ pluribus loquemur in Editione Operum ejuſdem Sancti Nicephori, cui propediem manum admovebimus. Hunc autem Catalogum conferre placuit cum altero edito ejuſdem Nicephori à doctiſſimo P. Goar in laudatâ Chronographiâ Compendiariâ, necnon etiam cum Miſcella & Contio; quippe catalogos illos qui hìc à nobis editi reperiuntur, invicem conferre ſupervacaneum eſſe duximus; cum id liceat cuilibet Lectori. Neque abs re erit monere lectorem, in hoſce catalogos, incuriâ librarii, multas irrepſiſſe mendas, & præſertim in numeros annorum, menſium ac dierum, quibus illi Patriarchæ rexerunt Eccleſiam CP. Quæ quidem omnia non ſolum in Erratis emendamus; ſed etiam in Commentariis, uti ſuis locis monuimus.

Secundo loco habetur Catalogus Patriarcharum CP. à Nicephoro Calliſti conſcriptus; qui nunc primùm in lucem prodit à nobis Latinè verſus, & Notis Chronologicis ac hiſtoricis illuſtratus. Extat autem in Codice MS. Bibliothecæ Regiæ n. 3502. adeo exeſo ac detrito charactere conſcriptus, ut non abſque

magnâ difficultate legi poſſit, imo paginâ primâ nonnulla verba penitùs deleta comparent; quæ quidem ex aliis catalogis ſupplemus, &, ut ab aliis diſtinguerentur, uncinis incluſimus. Laudati autem Codicis Regii, in quo multa & varia Opuſcula continentur integrum indicem in Commentariis exhibemus. Hic autem catalogus Patriarcharum CP. à Nicephoro Calliſti conſcriptus, qui mihi accuratiſſimus videtur, deſinit in Joannem, qui & Coſmas dicitur, Sozopolitanum, qui quidem inauguratus fuit Patriarcha poſt Athanaſium anno Chriſti 1294. & è ſede pulſus fuit 1304. Verùm quia Hiſtoriam Imperatorum Conſtantinopolitanorum à Conſtantino Magno ad ultimum Imperatorem Chriſtianum texere fuit animus, libuit etiam huic Catalogo Nicephori Calliſti ſeriem integram Patriarcharum CP. in Commentariis noſtris ſubjungere, nimirum illorum qui poſt Athanaſium ſecundò Patriarcham ſederunt, ad Gregorium qui ultimus fuit Patriarcha ante captam à Turcis Conſtantinopolim; quod quidem fecimus ex Catalogo Patriarcharum CP. edito ab eruditiſſimo P. Labbeo ex Codice MS. Bibliothecæ Claromontanæ, in Apparatu Hiſtoriæ Byzantinæ; ille verò catalogus deſinit in Joſephum illum, qui Florentiæ tempore Concilii ibidem celebrati diem obiit. Cæteros autem Patriarchas ad captam uſque à Turcis Conſtantinopolim ex Hiſtoriâ Georgii Phranzæ decerpſimus. Hunc autem catalogum Notis Chronologicis ac hiſtoricis ideo illuſtravimus, quòd nemo, quod ſciam, de Patriarchis CP. datâ operâ ſcripſerat, & qui de iis obiter in hiſtoriâ univerſali Eccleſiæ locuti hucuſque ſunt, paſſim in errorem labuntur, ut apparet ex Commentariis noſtris; ubi ad id comprobandum paſſim à nobis citantur, non ſolùm Scriptores Byzantini, ſed & alii cùm editi, tùm inediti, quin & quamplurima opuſcula integra inedita ad rem hanc illuſtrandam peropportuna ſuis locis inſeruntur.

Tertio loco habetur catalogus Patriarcharum CP. editus in Jure Græco-Romano Joannis Leunclavii; qui, cum ſit diverſus ab aliis, à nobis, ubi opus fuit, in verſione Latinâ emendatus hîc proponitur. Deſinit autem hic in Joſephum illum, qui fuit Abbas Monaſterii cognomine Galeſii.

Quartum locum tenet Catalogus Patriarcharum CP. ex Novâ Variarum Hiſtoriarum Synopſi Matthæi Cigala à nobis deſcriptus; quem quidem, quod ſit diverſus ab aliis Latinum fecimus, atque hîc edidimus. Deſinit autem hic catalogus in Neophytum illum qui ex Heracleenſi Epiſcopo, creatus fuit Patriarcha CP. anno Chriſti 1636.

Quinto loco habetur Philippi Cyprii Magnæ Eccleſiæ Protonotarii libellus, qui continet Catalogum Patriarcharum Conſtantinopolis; & ſedes Epiſcoporum, quæ ſub iis olim fuere hodieque permanent: ex variis libris Chronicis, qui extant, collectus; quem pro more noſtro emendatum proferimus. Quæ verò ad ſedes Metropolitanorum ſpectant, hoc eſt, ad Expoſitionem novam Andronici Imperatoris, necnon ad Catalogum Epiſcopatuum, conferenda ſunt cum iis, quæ ad calcem Codini de Officiis Aulæ Conſtantinopolitanæ edidit doctiſſimus P. Goar; in multis quippe diverſa ab eis apparent. Quàm verò imperfecti ſint catalogi Patriarcharum CP. editi à Matthæo Cigala & Philippo Cyprio, & maximè poſt Athanaſium ad captam uſque à Turcis Urbem, in Commentariis noſtris monuimus. Sed neque abs re etiam hîc monendus erit lector, licet Patriarcharum ſeriem qui poſt captam à Turcis Conſtantinopolim ſederunt, noſtris Commentariis non illuſtraverimus, tamen ibi haberi, ſi cum Catalogis Matthæi Cigala, & Philippi Cyprii conferatur, integram ſeriem ad noſtra uſque tempora Patriarcharum ejuſdem urbis; quippe cum ultima folia noſtrorum Commentariorum typis ederentur, obtulit nobis Abbas Euſebius Renaudotius, vir inter doctiſſimos celeberrimus, noſtrique amantiſſimus, Catalogum ſeu potiùs Sy-

nopſim Patriarcharum CP. non multo ante Conſtantinopoli ad ſe miſſum : qui quidem catalogus deſcriptus fuit ex Codice Eccleſiæ CP. Patriarchalis, & ſeriem illius Eccleſiæ Patriarcharum exhibet ab anno Chriſti 1594. ad annum 1702. Hunc autem Catalogum cum interpretatione Latinâ ac Notis brevioribus ejuſdem doctiſſimi viri ibi edere viſum eſt, tùm quia accuratiſſimus videtur, & nullus alius editus extat, qui ad hæc uſque tempora ſeriem illius Eccleſiæ Patriarcharum exhibeat; tùm etiam quod perneceſſarius viſus eſt ad detegendos variorum Scriptorum, præcipuè Heterodoxorum, errores, in quos paſſim prolapſi ſunt, dum horum poſteriorum Patriarcharum meminerunt; ſæpe plures Patriarchas ejuſdem nominis pro uno accipientes, vel ex uno plures confingentes. Id autem hinc factum eſt, quod & plures viri ejuſdem nominis haud multo temporis intervallo illam ſedem obtinuerunt; & ſæpe idem Patriarcha ab illâ ſede pulſus pluries ad eandem occupandam revocatus fuerit, ut liquet ex laudato Catalogo. Et hæc quidem, quæ de Patriarchis Conſtantinopolitanis diximus, ad illuſtrandam hiſtoriam Byzantinam ſufficere poſſunt. Cæterum animus eſt, cum plus otii nactus fuero, integram de Patriarchis Conſtantinopolitanis hiſtoriam texere, præſertim cum nemo alius hucuſque id præſtiterit; atque inde ſpero non parum lucis ad illuſtrandam Hiſtoriam Eccleſiaſticam & præſertim rem Romanam acceſſurum; unde facile conſtabit perpetua Pontificis Maximi in omnem Eccleſiam auctoritas, & Græcorum inanis ac faſtoſa ambitio.

Ultimum locum obtinent duo Catalogi inter ſe diverſi Imperatorum Conſtantinopolitanorum; alterum quidem ex Jure Græco-Romano deſcripſimus, qui deſinit in Alexium Ducam Martzuflum, nimirum ad captam uſque à Latinis Conſtantinopolim; alterum verò ex Novâ Variarum Hiſtoriarum Synopſi, auctore Matthæo Cigala; qui quidem deſinit in Sultanum Moratem, qui regnare cœpit ab anno Chriſti 1634. Hunc autem ſecundum catalogum cum noſtrâ Latinâ interpretatione hîc exhibuimus. Verum uterque hic catalogus Imperatorum CP. conferri debet cum illo, quem edidit Lambecius ad calcem Codini de Ædificiis pag. 75. Cæterum monendus eſt etiam hîc lector, indicem rerum ac verborum hujus octavi libri à me non eſſe factum; utpote qui contineat catalogos tantum Patriarcharum ac Imperatorum CP. necnon alia quæ indice non egent. Et hæc de octo Antiquitatum Conſtantinopolitanarum libris.

His ſubjungimus Petri Gyllii libros tres de Boſporo Thracio, quos ille ex variis Scriptoribus, & præſertim Dionyſio Byzantino, antiquo Scriptore, cujus Græcæ editionis ſpem olim Lucas Holſtenius fecerat, adornavit. Ejuſdem item Gyllii libros quatuor de Topographiâ Conſtantinopoleos & de illius Antiquitatibus. Hic autem Scriptor, quem Cujacius, Thuanus, Sammarthanus, aliique, ob ſingularem eruditionem tantopere extollunt, primus fuit, uti ſuperiùs diximus, qui datâ operâ & adhibito accurato ſatis ſtudio, urbem Conſtantinopolitanam deſcribere aggreſſus eſt; ſed ita rem hanc pertractavit, ut pleraque Urbis loca ab Hiſtoricis recenſita coram inſpexerit & contulerit (;diu enim Conſtantinopoli moratus, quò à Franciſco I. Francorum Rege Codicum Græcorum comparandorum gratiâ miſſus fuerat) antequam quod veterum ædificiorum ſupererat, à Turcis, ejuſcemodi veterum monumentorum oſoribus, eſſet everſum. Nec mirum ſi laudatus Scriptor non omnium locorum meminerit, vel ſi non omnes poſitiones aut origines deſcripſerit, cum id præſertim conſilii Gyllio fuerit, eas, quæ ævo adhuc ſuo ſtabant, antiquæ urbis reliquias cum Scriptoribus comparare. Hæc autem duo Gyllii Opera perneceſſaria eſſe ad urbis Conſtantinopolitanæ ac Boſpori Thracii Topographiam à viris doctis exiſtimantur, & à doctiſſimo viro Philippo Labbe, veluti neceſſariò Corpori Byzantinæ apponenda, recenſentur in Apparatu ejuſdem Hiſtoriæ : quin & ab ipſo cum uberrimis

Annotationibus edenda promittuntur, ut cuilibet loco laudato videre licet. Neque nos Gyllium, ut antea erat, edidimus; nam eum & à quamplurimis erroribus emendavimus, & loca Scriptorum, quæ ipse passim laudat, ne cum Gyllii verbis, ut antea, confundantur, charactere Italico, ut vocant, distinximus. Cæterum Gyllio addidimus Urbis Constantinopolitanæ, qualis tempore Arcadii & Honorii fuit, Descriptionem, Incerto Auctore, cum Annotationibus Guidi Panciroli. Atque hactenus de iis quæ primo volumine continentur.

De illis vero quæ secundo Tomo habentur & hîc obiter nonnulla diximus & pluribus in Præfatione ad eundem Tomum loquemur. Restat ut hîc de columna Constantinopolitana quæ vulgò *Historiata* nuncupatur, & quam decem & octo tabellis in ære incisam tomo secundo post pag. 510. exhibemus, breviter dicamus. Et quidem hanc ipsam columnam, quam hîc proponimus, non aliam esse quam quæ etiamnum Constantinopoli erecta ab Arcadio Augusto cernitur, pro comperto habemus; duas quippe tantum columnas Cochlides cælatas, seu figuris sculptis exornatas, quæ vulgo *Historiatæ* appellantur, Constantinopoli erectas fuisse manifesto demonstravimus auctoritate plurimorum Scriptorum pag. 507. & seqq. alteram nimirum à Theodosio Magno in Foro Tauri erectam, in quâ pugnæ ac Victoriæ ejusdem Augusti contra Scythas ac reliquos Barbaros expressæ erant; alteram vero ab Arcadio in Foro ejusdem nominis excitatam, in qua item Theodosii patris gesta, necnon ædificia ab utroque Augusto extructa repræsentabantur. Et prima quidem columna, quæ erecta fuit in supercilio dorsi continentis planitiem jugalem tertii collis, vergente ad occasum hybernum, prope balneum novum à Paiazito Rege constructum, ut scribit Gyllius, eversa fuit ab eodem Paiazito, ut commodius balneum construeret, ante quadraginta annos, quam ipse Constantinopolim venisset; altera vero nimirum Arcadii graphicè & cum suis omnibus dimensionibus describitur ab eodem Gyllio lib. IV. cap. VII. qui eam mensus est. Igitur columna quæ etiamnum Constantinopoli erecta cernitur, non Theodosii, ut vulgò falsò creditur, sed Arcadii revera est: & eandem columnam decem & octo tabellis in ære incisam ac in Commentariis propositam repræsentari asserunt quamplurimi fide digni viri, qui illam ipsis in locis accurate quantum licuit circumspexerunt; nam, ut narrant iidem, Turcæ advenas ejusdem aditu, vel diuturniore speculatione arcere solent. Georgius item Sandys qui diu post eversam à Paiazito Theodosii Magni columnam Itinerarium suum Anglicana lingua edidit anno 1637. iter vero suscepit ab anno 1610. typum hujus columnæ in ære incisum ibi exhibet qui licet exiguæ sit molis, videntur tamen eædem figuræ in ea repræsentari; quin & navis circa summitatem columnæ prout in ultima nostra tabella, habetur. Hanc meam opinionem per literas confirmavit Illustrissimus atque Excellentissimus Antonius Mocenicus, Eques Auratus, vir munificentiâ in literatos, ac præclaris ingenii dotibus atque animi virtutibus non minùs, quam nobilitate conspicuus, qui cum suis impensis columnam quæ Constantinopoli extat invisi curasset, accepit eandem esse quam hîc exhibemus. Neque vero omnino integra Arcadii columna hisce decem & octo tabellis repræsentatur; quippe loca illa columnæ quæ crebris terræ motibus ac temporis diuturnitate, vel etiam incendiis diffracta ac labefactata erant, prætermisit Gentilis Bellinus Pictor Venetus qui eam, dum Constantinopoli à Machomete II. accersitus commoraretur, delineavit. Octo autem ab hinc annis hanc ipsam columnam in ære incidi curavit vir eruditus R.P. Claudius Franciscus Menestrier è Societate Jesu, ac uberrimis explicationibus illustravit: verum quia hæc columna inter monumenta Constantinopolitana principem locum tenet, & quod viris Antiquariæ rei peritis minus accuratè in æs incisa visa sit, eam iterum ad ipsum ejus exemplar à Gentili

Bellino delineatum, quod in Academia Pictorum Regia aſſervatur, quam diligentiſſime decem & octo tabellis in ære incidi curavimus; ſingulis vero tabellis breves figurarum explicationes appoſuimus.

Cæterum monendus eſt candidus lector, pene omnia quæ in Conſtantinopolitanarum rerum duobus tomis habentur, ex Gaza illa LUDOVICI MAGNI vere Regia prodire; Opuſcula quidem ex Bibliotheca illa omnium præſtantiſſima, nomiſmata vero ex Muſæo Regio, cui nullum par in orbe; quæ quidem ad illuſtrandum noſtrum opus Regia munificentia, Regiis ſumtibus in ære inciſa fuere. Hæc ſcilicet ſupremus ille Monarcha ſumma cura & opibus ampliſſimis colligi ſtuduit, quo munificentiæ ſuæ dona literatis per orbem omnibus affatim profunderet; pro qua re quantumvis inter omnes celebretur, promeritas nunquam laudes aſſecuturus eſt. Vale, mi lector, & hoſce meos labores benignè excipe.

INDEX CAPITUM
IMPERII ORIENTALIS
SIVE
ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM
PARS PRIMA.

CONSTANTINI PORPHYROGENITI DE THEMATIBUS

LIBER PRIMUS.

CONSTANTINI PORPHYROGENITI de Thematibus Occidentis, sive Europæ.

LIBER II.

HIEROCLIS GRAMMATICI SYNECDEMUS.

PARS ALTERA.

CONSTANTINI PORPHYROGENITI de Administrando Imperio liber.

IMPERII

AGAPETI DIACONI CAPITA ADMONITORIA ad Justinianum Imperatorem.

BASILII IMPERATORIS CAPITA EXHORTATIONUM ad Leonem filium.

THEOPHYLACTI ARCHIEPISCOPI BULGARIÆ Institutio Regia ad Porphyrogenitum Constantinum.

PARS PRIOR PANEGYRICA.

PARS ALTERA PARÆNETICA.

PARS TERTIA.

ANONYMI PATRIA, SIVE ORIGINES URBIS Constantinopolitanæ.

LIBER PRIMUS.

LIBER SECUNDUS.

LIBER TERTIUS.

LIBER QUARTUS.

BREVES ENARRATIONES CHRONOGRAPHICÆ

LIBER QUINTUS.

De

LIBER SEXTUS

In quo

VARIA EPIGRAMMATA ET POEMATA: necnon Inscriptiones.

LIBER SEPTIMUS.

CATALOGI VARII CUM EDITI TUM INEDITI PATRIARCHARUM CP. necnon sedes Episcoporum quæ sub iis olim fuere hodieque permanent. Catalogi item duo Imperatorum CP.

LIBER OCTAVUS.

PETRI GYLLII DE BOSPORO THRACIO LIBRI III.

PRÆFATIO.

LIBER PRIMUS.

LIBER SECUNDUS.

LIBER TERTIUS.

PETRI GYLLII DE TOPOGRAPHIA CONSTANTINOPOLEOS, & de illius Antiquitatibus libri IV.

LIBER PRIMUS.

LIBER SECUNDUS.

LIBER TERTIUS.

LIBER QUARTUS.

URBIS CONSTANTINOPOLITANÆ QUALIS TEMPORE Arcadii & Honorii fuit, Descriptio, Incerto Auctore: Cum Annotationibus Guidi Panciroli.

SYLLABUS OPERUM
QUÆ HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

SERIES CHRONOLOGICA
IMPERATORUM ET PATRIARCHARUM CONSTANTINOPOLITANORUM
A CONSTANTINO MAGNO ET METROPHANE ad captam uſque à Turcis Conſtantinopolim.

IMPERATORES.	Anno Chriſti.	*PATRIARCHÆ.*
I. Conſtantio Chloro Eboraci die XXV. Julii mortuo, CONSTANTINUS Magnus Cæſar à militibus ſalutatus eſt, annoque ſequenti à Maximiano Herculio, cujus filiam Fauſtam uxorem duxerat, Auguſti ſive Imperatoris nomen accepit.	CCCVI.	
Criſpum & Conſtantinum filios Conſtantinus Magnus Cæſares Kalendis Martiis creat.	CCCXVII.	I. METROPHANES Byzantii Epiſcopus.
II. CONSTANTIUS alter Conſtantini Magni ex Fauſtâ filius Cæſaris nomen die VIII. Novembris accepit.	CCCXXIV.	
	CCCXXV.	Nicææ in Bithyniâ congregati Patres trecenti decem & octo, præſente Conſtantino Magno, & adſtantibus ſedis Apoſtolicæ legatis Hoſio Epiſcopo Cordubenſi, Vito ſeu Victore & Vincentio, Arianam impietatem damnarunt. II. ALEXANDER jam tum Eccleſiæ Byzantinæ præerat, huicque Concilio interfuit.
Criſpus Cæſar Conſtantini ex Minervinâ priore conjuge filius, à novercâ Fauſtâ accuſatus crudeliſſimè interficitur.	CCCXXVI.	
Byzantium urbem Conſtantinus inſtaurare ac munire aggreditur.	CCCXXVIII.	
CONSTANTINOPOLIS ſive NOVÆ ROMÆ Encænia maximo apparatu celebrata ſunt die XI. Maii.	CCCXXX.	
Conſtans tertius Conſtantini ex Fauſtâ filius Cæſaris dignitatem die XXV. Decembris ſuſcepit.	CCCXXXIII.	
Conſtantinus Magnus in Achyrone villâ publicâ propè Nicomediam obiit ipſo Pentecoſtes die.	CCCXXXVII.	
Tres ejus liberi ex Cæſaribus Auguſti appellati ſunt, diviſoque Imperio Conſtantinus Gallias, & quidquid trans Alpes erat obtinuit: Conſtans Italiam, Africam & Illyricum: Conſtantius denique à freto Propontidis Aſiam cum Ægypto & Thraciâ.		III. PAULUS Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ poſt Alexandrum præpoſitus, non multo poſt à Conſtantio dejectus eſt.
Conſtantinus Junior juxtà Aquileiam occiſus eſt, & in Alſam fluvium projectus circà menſis Martii finem.	CCCXL.	IV. EUSEBIUS Nicomediæ Epiſcopus ei ſucceſſor datus.

IMPERATORES.		PATRIARCHÆ.
		Eusebio mortuo Paulus à Catholicis restitutus Romam se recipere cogitur. V. MACEDONIUS artis plumariæ opifex factione Arianorum in ejus locum subrogatus.
Constans Augustus in Castro Elenæ prope Pyrenæos à Gaisone Franco occisus est. Purpuram sumpsere Magnentius Augustoduni: Vetranio Sirmii: Nepotianus ex Eutropiâ Constantini sorore natus, Romæ. Verùm hic post paucos dies à Magnentii ducibus occisus est: Vetranio verò die XXV. Decembris in ordinem à Constantio redactus est, & in exilium Prusiadem Bithyniæ missus.	CCCL.	
Gallum Constantii fratris Constantini Magni filium Constantius Augustus Cæsarem facit Idibus Martiis.	CCCLI.	
Magnentius cum Occidentem aliquandiu tenuisset, à Constantii exercitu victus, Lugduni in Palatio mortem sibi ipse intulit die XI. Augusti.	CCCLIII.	
Gallus Cæsar Constantii jussu interfectus est.	CCCLIV.	
III. JULIANUS Galli frater Cæsar die VI. Novembris factus, cum Helenam Constantii sororem uxorem duxisset: altera Constantina nomine Gallo locata fuerat.	CCCLV.	
Julianus Imperator Augustus Lutetiæ Parisiorum à militibus adultâ jam hieme salutatus est.	CCCLX.	VI. Macedonio pulso, EUDOXIUS ex Antiochenâ sede Constantinopolim translatus est.
Constantius cum bellum adversus eum pararet, Mopsucrenis in Ciliciâ propè Tarsum obiit die III. Novembris. Julianus jam haud dubiè Imperator Constantinopolim mense Decembri ingressus est, Christianamque religionem apertè ejuravit: & Ecclesiam vexavit, sed non impunè;	CCCLXI.	
Contra Persas enim profectus, cum inconsultiùs à suis erraret, ab obvio hostium equite confossus, vel ut alii volunt, acceptâ divinitùs plagâ interiit die Junii XXVI. IV. JOVIANUS Singidone in Pannoniâ natus, ex Primicerio Domesticorum Imperator factus est.	CCCLXIII.	
Sed hoc Dadastanæ in confinio Galatiæ & Bithyniæ die XVII. Februarii mortuo, V. VALENTINIANUS Tribunus Scutariorum, è Pannoniâ Cibalensi oriundus, Augustus Nicææ post novem dies appellatus est: retentoque sibi Occidente, VI. VALENTEM fratrem in communionem Imperii die XXIX. Martii assumptum Orienti præfecit.	CCCLXIV.	

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
Procopius genere Cilix tyrannidem CP. die XXVIII. Septembris invaſit, ſed anno ſequenti in Bithyniâ oppreſſus à Valente, malè partam dignitatem malè perdidit.	CCCLXV.	
VII. GRATIANUS Auguſtus à Valentiniano patre appellatus eſt Ambianis die XXIV. Auguſti.	CCCLXVII.	
	CCCLXX.	VII. Eudoxio mortuo, EVAGRIUS in ejus locum ab Orthodoxis electus, & ab Euſtathio Antiocheno conſecratus, à Valente pulſus eſt. VIII. DEMOPHILUM Ariani provexere.
Valentinianus Aug. ſubitâ ſanguinis eruptione in caſtello Pannoniæ Birgitione obiit die Novembris XVII. Valentinianus Junior, alter ejus filius, Imperator à militibus in urbe Acinco acclamatus eſt.	CCCLXXV.	
Imperator Valens, exercitu à Gothis ad internecionem cæſo, in vili caſâ quò fugerat concrematus eſt die IX. Auguſti.	CCCLXXVIII.	
VIII. THEODOSIUS Magnus Sirmii à Gratiano Auguſtus die IX. Januarii factus, Orientem regendum ſuſcepit.	CCCLXXIX.	IX. S. GREGORIUS Nazianzenus, Eccleſiam Conſtantinopolitanam aliquandiu adminiſtravit.
	CCCLXXXI.	Concilium II. Oecumenicum Conſtantinopoli à centum & quinquaginta Patribus celebratum eſt contra Macedonium Spiritûs ſancti oppugnatorem. X. NECTARIUS in eo Concilio Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præfectus eſt.
IX. ARCADIUS à Theodoſio patre Imperii conſors adſcitus eſt die XVI. Januarii. Gratianus Auguſtus Merobaudis Magiſtri militum proditione à Maximo qui jam anno CCCLXXXI. purpuram ſumpſerat victus, & à ſuis deſertus, propè Lugdunum interfectus eſt die XXV. Auguſti. Maximus fœdere cum Valentiniano Juniore inito quidquid trans Alpes erat obtinuit.	CCCLXXXIII.	
Sed fugato ex Italiâ contra fidem fœderis Valentiniano, Theodoſii arma in ſe convertit, prælioque victus, tum à ſuis militibus proditus capite damnatus eſt die Auguſti XXVII. Valentinianus in Imperium reſtitutus,	CCCLXXXVIII.	
Poſt quatuor annos ab Arbogaſte Comite, natione Franco, Viennæ in Galliis ſtrangulatus eſt die XV. Maii. Eugenius tyrannidem invaſit.	CCCXCII.	
Theodoſius interea dum ad repetendum Occidentem vires parat, Honorium alterum filium Imperatoriâ dignitate	CCCXCIII.	

IMPERATORES. *PATRIARCHÆ.*

ornavit die xx. Novembris:

CCCXCIV.

Eoque secum assumpto, in Eugenium profectus est, quem die v. & vi. Septembris profligavit, captumque interfici jussit.

CCCXCV.

Nec diu victoriæ suæ superfuit: sequenti namque anno Mediolani obiit optimus Princeps ex invaletudine hydropis die xvii. Januarii. Ita Imperium inter filios divisum, ut Arcadio Oriens, cætera Honorio cederent.

XI. Nectario mortuo, S. Joannes Chrysostomus ei suffectus est.

CCCCII.

X. Theodosius II. sive Junior ab Arcadio patre creatus est Augustus mense Januario.

CCCCIII.

Sed Eudoxiæ Arcadii conjugi exosus, eâ impellente, à Theophilo Alexandrino, aliisque Episcopis in Synodo ad Quercum Chalcedonis suburbium damnatus, Cucusum in exilium missus: sed à populo tumultuante revocatus, sedem repetiit:

CCCCIV.

Ex quâ iterum post aliquot menses deturbatus est, exulque Comana Ponti sive urbem, sive vicum ire jussus.

XII. Arsacius ei suffectus, inauguratus est die xxvi. Junii.

CCCCV.

XIII. Cui mortuo, successit hoc aut sequenti anno Atticus ex monacho Patriarcha factus.

CCCCVII.

Barbaris Occidentem universum dilacerantibus, Constantinus Britannici exercitûs Dux Imperator à militibus appellatus, Barbaros ex Galliis fugavit, Imperiique sede sequenti anno Arelate posita, Constantem filium ex Monacho Cæsarem creavit.

CCCCVIII.

Arcadius Imperator vitæ finem fecit Kalendis Maii, relicto octenni filio Theodosio sub curâ Pulcheriæ sororis.

CCCCIX.

Honorio Ravennam secedere compulso, Roma à Gothis Alarico duce capitur, Attalusque Imperator acclamatus, quo post annum in ordinem redacto Alaricus Consentiæ obiit, successore Athaulfo, qui & ipse Romam deprædatus Italiâ cùm omnis generis spoliis recessit.

CCCCXI.

Constantinus tyrannus ab Honorii ducibus Constantio & Vulfila apud Arelate oppidum exercitu cæso captus, & jussu Honorii interfectus est.

Constans ejus filius jam anteà perierat, Maximo ei suffecto, qui paulò post exutus purpurâ ad Barbaros Hispaniam occupantes se recepit.

Nec eorum periculum Jovinum Militiæ Magistrum à simili furore deterruit. Moguntiaci purpuram sumpsit, eamque cum Sebastiano fratre communicavit: non minùs infelici exitu;

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
Fratre enim occiſo, ipſe ab Ataulfo obſeſſus ei ſe dedidit, miſſuſque ad Imperatorem Honorium, Dardani Prætorio Præfecti manu interfectus eſt. Heraclianus Africæ Comes, dum Romam ipſam petit, à Marino Comite victus, vitam miſſis ab Honorio interfectoribus amiſit.	CCCCXIII.	
Pulcheria Theodoſii Junioris ſoror Auguſta appellata eſt die IV. Julii. Attalus tyrannidem in Galliis jam reſumpſerat.	CCCCXIV.	
Sed à Gothis ad Hiſpanias migrantibus deſtitutus Conſtantio Patricio proditus eſt.	CCCCXV.	
Hic Gallæ Placidiæ Theodoſii Magni filiæ jam ab anno CCCCXVII. conjux, Imperator ab Honorio die VIII. Februarii factus, die II. Septembris obiit.	CCCCXXI.	Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ jura Reſcripto Theodoſii Junioris ad Illyricum uſque extenſa.
Honorius morbo aquæ intercutis Ravennæ obiit die XV. Auguſti. Joannes ex Primicerio Domeſticorum, Imperium Occidentis arripuit.	CCCCXXIII.	
Adverſus eum miſſus cum matre Placidiâ Valentinianus III. Cæſaris dignitate Theſſalonicæ acceptâ:	CCCCXXIV.	
Victo Aſparis dolis, atque interfecto Joanne, Imperator Occidentis Romæ ab Helione Magiſtro Officiorum Theodoſii juſſu renuntiatus eſt die XXIII. Octobris.	CCCCXXV.	Atticus Patriarcha die X. Octobris obiit.
	CCCCXXVI.	XIV. SISINNIUS in ejus locum ſubrogatus pridie Kalendas Martii.
	CCCCXXVII.	Cumque interfuiſſet Synodo Sidenſi in Pamphyliâ adverſus Maſſalianos, obiit die XXIV. Decembris.
	CCCCXXVIII.	XV. NESTORIUS Antiochiæ Preſbyter Conſtantinopolitanis adnitentibus Patriarcha ordinatus eſt Kalendis Aprilis. Hic novum errorem in Eccleſiam inducere conatus, CHRISTUM ex MARIA hominem non Deum natum, Cyrilli Alexandrini induſtriâ, ac Cœleſtini Romani Pontificis auctoritate profligatus:
	CCCCXXXI.	Coacto denique Epheſi contra eum pluſquam ducentorum Patrum Concilio (tertium Oecumenicum dicitur) dignitatem amiſit menſe Junio. XVI. MAXIMIANUS ei ſuffectus die XXV. Octobris.
	CCCCXXXIV.	XVII. Cui poſt tres fermè annos pridie Idus Aprilis mortuo, PROCLUS ſucceſſit.
	CCCCXXXVI.	Neſtorius, cum damnatos errores pertinaciter tueretur, Oaſim Edicto Theodoſii deportatus eſt.
	CCCCXLVII.	Proclus Patriarcha CP. vitam morte commutavit die XXIV. Octobris. XVIII. FLAVIANUS in ejus locum ſubrogatus.

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
	CCCCXLVIII.	Concilium contra Eutychetem Monachum, qui naturam humanam in CHRISTO non agnoſcebat, Conſtantinopoli celebravit, in quo nefarius ille Hæreſiarcha, accuſante Euſebio Dorylæi Epiſcopo damnatus eſt.
	CCCCXLIX.	Sed aulicorum gratiæ confiſus obtinuit ut cauſam ſuam Epiſcopi in Synodo univerſali retractarent. Ea verò Epheſi indicta eſt, ubi cum factiones plurimum valerent, Dioſcoruſque Alexandrinus Primatum ſibi vindicaret, Eutyches abſolutus eſt, Flavianuſque damnatus, ac in exilium miſſus, nequicquam reclamantibus ſedis Apoſtolicæ, cui tum S. Leo præerat, legatis. XIX. ANATOLIUS Dioſcori Apocriſiarius ſedem Conſtantinopolitanam occupavit.
Theodoſius Junior vivendi finem fecit die XVIII. Julii. XI. MARCIANUS Illyricus, ſtudio Pulcheriæ Auguſtæ, quam uxorem ductam virginem, ut petierat, vivere permiſit, Imperator à Senatu & militibus electus eſt: ac Synodum generalem illicò indixit.	CCCCL.	
	CCCCLI.	Alterum igitur petente ſummo Pontifice Concilium trecentorum ſexaginta Patrum Chalcedone in æde S. Euphemiæ celebratum eſt, cui Marcianus & Pulcheria interfuerunt. In eo Eutyches iterum damnatus, Dioſcoruſque cum errorem agnoſcere nollet, ſacerdotio abdicatus eſt. Quartum Concilium fuit Oecumenicum.
Pulcheria Auguſta CP. obiit.	CCCCLIII.	
Valentinianus III. à duobus Aëtii ſatellitibus quem propriâ manu ſuperiori anno occiderat, inopinatis ictibus confoſſus eſt die XVII. Martii. Petronius Maximus Imperium poſtero die invadit, Palladiumque filium Cæſarem creat: ſed nunciato Genſerici Vandalorum Regis adventu, cum ex urbe Româ trepidè fugeret, ab Urſo milite occiſus, & ab Eudoxiæ Valentiniani uxoris, quam in conjugium ſuum tranſire coëgerat famulis diſcerptus, unco in Tiberim tractus eſt die XII. Junii: Roma poſt aliquot dies tertium capta. Avitus, poſtquam Genſericus receſſit, à Romanis evocatus, purpuram ſumpſit, conſentiente Marciano,	CCCCLV.	
Qui adminiſtrato per ſex annos ac totidem fere menſes Imperio, CP. obiit die XXVI. Januarii. XII. LEO genere Thrax, Magnus & Macelles dictus, adnitente Aſpare Patricio, Imperator ab exercitu ſalutatus eſt.	CCCCLVII.	

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
Ex hujus voluntate & consensu Majorianus, dejecto Avito Placentiæque Episcopo ordinato, Imperator prope Ravennam acclamatus Occidentem rexit.		
	CCCCLVIII.	XX. GENNADIUS Anatolio mortuo suffectus.
	CCCCLIX.	Concilium CP. celebratum est, adstantibus sedis Apostolicæ legatis, in quo Chalcedonensis Synodus confirmata.
Eo Dertonæ die VII. Augusti interfecto, Libius Severus Ravennæ Imperatoria ornamenta assumpsit die XIX. Novembris:	CCCCLXI.	
Sed ejusdem qui Majorianum sustulerat Ricimeris Patricii fraude, veneno periit die XV. Augusti.	CCCCLXV.	
Anthemius, Euphemiæ Marciani filiæ conjux, à Leone Romam missus Imperatorque constitutus, filiam Ricimeri nuptum dat:	CCCCLXVII.	
	CCCCLXXI.	XXI. ACACIUS post Anatolii mortem Patriarcha ordinatus.
Qui socero non magis quàm superioribus Augustis fidus, eum die II. Julii interfecit. Anicius Olybrius in Anthemii locum substitutus, hoc ipso aut sequenti anno vitâ simul & Imperio cessit.	CCCCLXXII.	
Flaviusque Glycerius, adnitente Gundibalo, quem Olybrius Patricium fecerat, Imperium Ravennæ arripuit, die V. Martii. XIII. LEO II. sive Junior, Zenonis & Ariadnæ filius, ab avo materno Leone Macela Imperator appellatus;	CCCCLXXIII.	
Quo mense Januario fatis functo, Leo Junior XIV. ZENONEM Isaurum patrem ad Imperii consortium adscivit, non diu avo superstes, cum Novembri mense ejusdem anni obierit. Glycerius Occidentis Imperium jam amiserat, die XXIV. Junii expulsus, ac Salonæ Dalmatiæ civitatis Episcopus factus. Julius Nepos ei substitutus, nec ipse dignitatem diu servare potuit:	CCCCLXXIV.	
In Dalmatiam die XXVIII. Augusti fugatus; Romulo sive Augustulo in ejus locum subrogato. Zenone pulso & in Isauriam fugere coacto, Basiliscus Verinæ Leonis Macelæ uxoris frater tyrannidem invasit,	CCCCLXXV.	
Marcumque filium Cæsarem creavit. Odoacer Erulorum Rex Româ captâ, Augustulum in ordinem redegit.	CCCCLXXVI.	
Zeno vero comparatis ingentibus copiis, Armatoque quem Basiliscus contra eum miserat, in partes suas	CCCCLXXVII.	

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
traducto, Constantinopolim recepit, Basilisco in Cappadociam exulatum misso.		
Marcianus Anthemii Imperatoris filius, adversus Zenonem rebellat, eoque victo, Illi fraude captus, presbyter consecratus est.	CCCCLXXIX.	
Illus Magister Officiorum tyrannidem cum Leontio Patricio arripuit.	CCCCLXXXII.	
Sed à Joanne Scytha Zenonis Duce victi, in Papyrium Castellum se receperunt,	CCCCLXXXIV.	
Unde post quatuor obsidionis annos detracti, capite plexi sunt.	CCCCLXXXVIII.	
	CCCCLXXXIX.	XXII. Acacio mortuo, FLAVIANUS II. quem nonnulli Phraitam vocant, Patriarcha ordinatus est: quo & ipso intra paucos menses fatis functo: XXIII. EUPHEMIUS Constantinopolitanæ sedi præpositus,
Zeno Isaurus dysenteriâ correptus periit ineunte Aprili. XV. ANASTASIUS Dicorus, operâ Ariadnes Zenonis uxoris, in ejus locum ab Euphemio Patriarchâ inauguratus est, cum ab eo professionem fidei Catholicæ & approbationem Synodi Chalcedonensis expressisset.	CCCCXCI.	
Longinus Zenonis Imperatoris frater, cum rebellasset captus, Alexandriæ presbyter ordinatus est.	CCCCXCII.	Concilium CP. convocavit, in quo Chalcedonensis Synodus confirmata.
	CCCCXCVI.	Falsóque ab Anastasio Imp. accusatus ac damnatus, in exilium missus est. XXIV. MACEDONIUS ejus locum tenuit.
	DXI.	Quem & ipsum Anastasius ejecit, XXV. TIMOTHEO ei substituto.
Anastasius, Ecclesiâ diu vexatâ, tandem fulmine ictus interiit. XVI. JUSTINUS Thrax in ejus locum à Senatu electus, à militibus Imperator acclamatus est die IX. Julii.	DXVIII.	Hic eodem quo Anastasius anno obiit, tradito prius Patriarchatu XXVI. JOANNI II. Cappadoci, qui coactâ CP. Synodo, Concilium Chalcedonense, cum nominibus S. Leonis Papæ, Euphemii & Macedonii Patriarcharum CP. in sacras tabulas retulit.
	DXX.	XXVII. Eo mortuo, EPIPHANIUS Patriarcha die XXV. Februarii ordinatus est.
XVII. JUSTINIANUS particeps Imperii successorque ab avunculo Justino creatus Kalendis Aprilis; eo Kalendis Augusti mortuo, Orientem administrare cœpit.	DXXVII.	
	DXXXV.	XXVIII. Quo die V. Junii fatis functo, ANTHIMUS Trapezuntis Episcopus factione Theodoræ Justiniani uxoris sedem CP. invasit.
	DXXXVI.	Sed Theodorâ communione ab Agapeto summo Pontifice privatâ, ipse Anthimus depositus, XXIX. MENNAS que ei substitutus est die XIII. Martii.

Ampliatâque

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
	DLII.	XXX. Quo mortuo, EUTYCHIUS Patriarcha mense Augusto renuntiatus
	DLIII.	Concilium, quod quintum Generale dicitur, CP. indixit, in quo varii de Incarnatione Domini errores condemnati sunt.
	DLXV.	Sedeque à Justiniano, quod ejus impio Edicto subscribere nollet, ejectus die XXII. Januarii, Amaseam deportatus est. XXXI. JOANNES III. Scholasticus in Eutychii locum electus, inauguratus est die XII. Aprilis.
Ampliatâque Romani Imperii gloriâ, sed Eutychiani delirii postremis temporibus reus, mortem obiit mense Novembri. XVIII. JUSTINUS II. sive Junior, patre Dulcissimo; matre Vigilantiâ Justiniani sorore natus, Augustus post avunculum salutatus est.	DLVIX.	
XIX. TIBERIUS Constantinus Thrax, ex Comite Excubitorum Cæsar à Justino creatus est die VII. Septembris.	DLXXIV.	
	DLXXVII.	Eo mortuo die ultimâ Augusti, Eutychius die III. Octobris in sedem restitutus est.
Et in Imperii consortium die XXVI. Septembris post quatuor annos adscitus, Octobri sequente fatis functo Justino, Romanas res solus administravit.	DLXXVIII.	
Obiit die XIV. Augusti. XX. MAURICIUS virtute militari clarissimus, Constantinâ ejus filiâ uxore ductâ, Cæsar die V. mox Augustus die XIII. appellatus erat.	DLXXXII.	Ecclesiâque rectè administratâ, sanctissimam vitam felici morte commutavit die Aprilis VI. XXXII. JOANNES IV. Jejunator ei die XII. ejusdem mensis substitutus est.
	DXCV.	XXXIII. Cui fatis functo, CYRIACUS suffectus est.
XXI. PHOCAS Centurio, militari seditione Imperator acclamatus, coronatusque à Cyriaco Patriarcha CP. die XXIII. Novembris, Mauricium cum filiis interfici jussit: simili exitu periturus.	DCII.	
	DCVI.	Obiit die XXVII. Octobris. XXXIV. THOMAS in ejus locum electus, inauguratus est die XXIII. Januarii.
XXII. HERACLIUS enim, Præfecti Africæ filius, à Prisco aliisque nobilibus, qui importunissimam belluam diutiùs ferre non poterant, ad Imperium capessendum vocatus, ingenti classe regiam urbem petiit, Phocâque sibi tradito ac interfici jusso, ornamenta Imperialia à Sergio Patriarcha accepit die V. Octobris.	DCX.	Ecclesiâque sanctè gubernatâ, è vivis excessit die XX. Martii. XXXV. SERGIUS ei subrogatus die XVIII. Aprilis.
XXIII. CONSTANTINUS II. sive Heraclius Junior, Augustus ab Heraclio patre appellatus est die XXII. Decembris.	DCXII.	

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
	DCXXXIX.	Qui Imperatoris nomine promulgatâ Ecthesi, in quâ unam in Christo voluntatem præter jus fasque statuebat, mortem obiit. XXXVI. Pyrrhumque & ipsum Monothelitam successorem habuit.
Heraclius ex aquâ intercute obiit die XI. Martii. Constantinus II. patri superstes non diu fuit; veneno sublatus est die XXII. Junii à Martinâ novercâ, quæ XXIV. HERACLEONAM filium privigno substituit; infelici tamen exitu; Tyranno enim sub finem anni cum matre in exilium pulso, XXV. CONSTANS Heraclius, Heraclii ex Constantino nepos avitum regnum recuperavit.	DCXLI.	
	DCLIV.	Hunc incertum est, hoc anno an superiori obierit. Nemo tamen dubitat, quin Pyrrhus jam restitutus fuerit die XIII. Martii, ac post aliquot menses XXXVIII. PETRUM successorem habuerit.
	DCLXVI.	XXXIX. Petro THOMAS II. post sex menses & dies sedecim successit.
Et à Longobardis Saracenisque sæpè victus, denique dolo suorum Syracusis periit die XV. Julii. CONSTANTINUS III. Pogonatus patri successit, fratresque Heraclium ac Tiberium ad Imperii consortium adscivit.	DCLXVIII.	XL. Thomæ JOANNES V.
	DCLXXIV.	XLI. Joanni CONSTANTINUS.
	DCLXXVI.	XLII. Quo fatis functo, THEODORUS Patriarcha ordinatus est.
	DCLXXVIII.	XLIII. Huic sede dejecto, GEORGIUS subrogatus,
	DCLXXX.	Concilio VI. Generali interfuit, quod celebrari cœptum CP. die VII. Novembris, intra duos ferè annos absolutum est. Monothelitarum impietas in eo profligata.
Sed eos postmodum exauctoravit: XXVII. JUSTINIANO II. filio consorte ac successore designato.	DCLXXXI.	
	DCLXXXIII.	Theodorus deinde in sedem restitutus, incertum pulso, an fatis functo Georgio.
Quem mense circiter Septembri mortuus rerum Romanarum dominum reliquit.	DCLXXXV.	
	DCLXXXVI.	Ipse haud dubiè in sede suâ mortuus, XLIV. PAULUM III. laicum & Imperatori A Secretis successorem nactus est.
	DCXCIII.	XLV. Cui mortuo CALLINICUS substitutus.
Hic cum tyrannicum in morem se gereret, dejectus, naribusque amputatis (unde illi RHINOTMETO nomen) in Chersonesum amandatus est. XXVIII. LEONTIUS Patricius,	DCXCV.	

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
quem per tres annos in custodiâ detinuerat, Imperium occupavit.		
XXIX. Hunc posteà TIBERIUS II. Apsimar, simili supplicio affectum in Monasterium Dalmati detrusit, Principemque egit:	DCXCVII.	
Sed à Justiniano regnum repetente captus, pœnas cum Heraclio fratre ac Leontio dedit.	DCCV.	Hunc Justinianus Rhinotmetus post receptam urbem oculis orbatum Romam ablegavit. XLVI. CYRO in ejus locum subrogato,
Justinianus ipse post aliquot annos cum Tiberio filio interfectus est, XXX. PHILIPPICO Bardane ei substituto,	DCCXI.	Quem & ipsum Philippicus ejecit, ac XLVII. JOANNEM VI. Patriarcham renuntiari jussit: utro tamen anno id acciderit, hoc an sequenti dubitatur.
Qui post annum unum & aliquot Imperii menses, die III. Junii excæcatus, & in exilium pulsus est. XXXI. ANASTASIUS II. (Artemium priùs vocabant) Augustus in S. Sophiâ à populo renuntiatus, coronam Imperialem à Joanne Patriarcha accepit:	DCCXIII.	
Dejectus & ipse, ac Thessalonicam relegatus. XXXII. THEODOSIUS III. Adramyttenus invitus in ejus locum subrogatus,	DCCXV.	XLVIII. Joanne fatis functo, GERMANUS è Cyzicenâ sede in regiam urbem translatus est die XI. Augusti.
XXXIII. LEONI III. Cononi, militaribus suffragiis die XXV. Martii electo, Imperio sponte cessit.	DCCXVII.	
XXXIV. CONSTANTINUS IV. cui Copronymo nomen, quod cum baptismum susciperet, stercus in sacros fontes elisisset, die XXXI. Martii coronatus,	DCCXX.	
	DCCXXX.	Hic cùm impietati Leonis, qui bellum sacris imaginibus indixerat, diù restitisset, Patriarchatum mense Januario abdicavit. XLIX. ANASTASIUS Iconomachus ei substitutus.
Leone patre die XVIII. Junii mortuo, Imperium capessivit: Sed populo ob impietatem invisus, Artabasdo occasionem dedit Imperium invadendi. Hic cæsis ac tonsis Constantini, qui tum in Asia contra Saracenos bellum gerebat, filiis, sacras imagines restituit.	DCCXLI.	
Mox victo Niceta filio, receptâque à Constantino urbe regiâ, captus & oculis privatus est.	DCCXLII.	
XXXV. LEO IV. Chazarus Augustus die VI. Junii coronatus est.	DCCLI.	
	DCCLIII.	Qui miserandâ morte impietatis in Deum ac Germanum præceptorem pœnas meritas luit.
	DCCLIV.	Interim convocati CP. 338. Episcopi, cum nec summus Pontifex, nec cæteri Patriarchæ aut ipsi adessent, aut

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
		legatos misissent, conciliabulum à die X. Februarii ad diem VIII. Augusti celebrarunt, in quo nefariam Iconomachorum hæresim promulgarunt. L. CONSTANTINUS Sylæi Episcopus, eodem die VIII. Augusti Patriarcha à Constantino Copronymo renuntiatus :
	DCCLXVI.	Cum postea in odium ejus incurrisset, accusatoribus ei subornatis, in Hieriam primum, tum in Principum Insulam deportatus die XXX. Augusti. LI. NICETAS Eunuchus ei substitutus est die XVI. Novembris.
Constantinus Copronymus pessimis tyrannis comparandus periit die XIV. Septembris. Successit Leo filius, qui	DCCLXXV.	
XXXVI. CONSTANTINUM V. ex Irene conjuge filium Imperatorem die XIV. Aprilis coronavit.	DCCLXXVI.	
Ac Septembris mensis die VIII. post quinque Imperii annos mortem obiit.	DCCLXXX.	Quo die VI. Februarii mortuo, LII. PAULUS IV. Cyprius ad Patriarchale solium evectus est.
	DCCLXXXIV.	Hic Catholicæ fidei addictissimus, ac pietate conspicuus, cum in morbum incidisset, Patriarchatum abdicavit, & in Monasterium Flori insciâ Irene Constantini Imp. matre secessit die XXX. Augusti. LIII. TARASIUS successit die XXV. Decembris, creari se passus eâ conditione, ut ad constituendas res Ecclesiæ, Concilium Oecumenicum primo quoque tempore indiceretur.
	DCCLXXXVI.	Id verò CP. convocatum, die VII. Augusti seditione plebis ac militum disturbatum fuit:
	DCCLXXXVII.	Congregatis deinde mense Maio Nicææ in Bithyniâ Patribus, Dogmata veræ pietatis contra sacrarum imaginum hostes asserta sunt; Anastasius, Constantinus & Nicetas albo Patriarcharum CP. erasi, eorumque impietatis consortes anathemati subjecti sunt. VII. fuit Generale Concilium.
Constantinus compertâ suorum conjuratione cum in Orientem fugere vellet, ab iis comprehensus die XVI. Augusti tanta crudelitate excæcatus est ut paulò post moreretur. XXXVII. IRENE ejus mater Imperium sola administravit :	DCCXCVII.	
Ac post aliquot annos die XXX. Octobris exauctorata est, ac in Lesbum Insulam deportata, ubi die IX. Augusti anni sequentis obiit. XXXVIII. NICEPHORUS Patricius & Logotheta tyrannidem arripuit.	DCCCII.	
XXXIX. STAURACIUMque filium Imperii consortem fecit mense Decembri.	DCCCIII.	

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
	DCCCVI.	Tarasius die XXV. Februarii terrenis relictis ad cælestia evolavit. LIV. NICEPHORUS & ipse inter sanctos numeratus, ei substitutus est.
Et contra Bulgaros profectus, commisso temerè prælio die XXVI. Julii periit. Vulneratus in eâdem pugnâ Stauracius, Hadrianopolim secessit, & Monasticum habitum eodem anno suscepit. XL. MICHAEL Rhancabe Nicephori gener coronatus est die II. Octobris, ac Theophylactum filium consortem sibi die Natali Domini adscivit:	DCCCXI.	
Sed utroque in ordinem redacto, XLI. LEO V. Armenus die XI. Julii inauguratus est.	DCCCXIII.	
	DCCCXV.	Quem acerrimum sacrarum Imaginum propugnatorem Leo Armenus Iconomachus ejecit: LV. THEODOTO Melisseno in ejus locum subrogato.
Qui omnibus ob crudelitatem invisus, à conjuratis in ipsa nocte Nativitatis Domini trucidatus est. XLII. MICHAEL II. à linguæ vitio Balbus dictus, ex Amorio Phrygiæ urbe oriundus, è carcere eductus, & in Imperiali solio collocatus:	DCCCXX.	
Dignitatem vix retinuit. Thomas enim Constantinus tyrannide arreptâ Regiam urbem arctissimâ obsidione cinxit, mensque Decembri ob sævitiam hiemis absistere coactus,	DCCCXXI.	LVI. Huic ANTONIUS Sylæi Episcopus successit.
Statim ac per tempus licuit regressus, Bulgarorumque auxiliis victus Hadrianopolim fugit, ibique cum filio Anastasio captus ac lentissimis suppliciis enectus est.	DCCCXXII.	
Balbus amissâ Insulâ Cretâ vivendi finem fecit Kalendis Octobris. XLIII. THEOPHILUS filius successit, Imperii consors jam ab anno DCCCXXI. factus.	DCCCXXIX.	
	DCCCXXXII.	LVII. Antonio JOANNES VII. sive JANNES; ordinatus est die XXI. Aprilis.
XLIV. Huic ineunte anno mortuo, MICHAEL III. Methysta filius sub tutelâ Theodoræ matris successit.	DCCCXLII.	Huic quòd in impietate obstinatus esset sede pulso, Theodora die XII. Februarii substituit LVIII. METHODIUM, qui coacto CP. concilio, Iconomachorum impietatem jamdudum in visceribus suæ Ecclesiæ hærentem fugavit, sanctorumque imagines restituit:
	DCCCXLVI.	Ipse inter Sanctos numeratus, hanc vitam meliore commutavit die XII. Junii. LIX. IGNATIUS ex Michaële Rhancabe Imp. & Procopiâ Nicephori item Imp. filiâ natus, in Methodii locum subrogatus est die IV. Julii.

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
	DCCCLVII.	Qui, cum Bardam Imperatoris avunculum ob fœdas libidines ab Ecclesiæ aditu prohibuiſſet, occaſione à ſpurciſſimo homine captâ, quòd Theodoram Auguſtam quam Michaël removerat, invitam tondere nollet ſanctiſſimus Patriarcha, Majeſtatis accuſatus, in Inſulam Terebinthum deportatus eſt. LX. PHOTIUS ejuſdem Bardæ factione in Ignatii locum electus, ipſis Domini Natalitiis Patriarchale ſolium aſcendit.
Qui Bardam avunculum Cæſarem creavit feriâ quartâ Paſchæ.	DCCCLX.	
	DCCCLXI.	Hic coactâ CP. Pſeudo-Synodo, minisque ac muneribus corruptis Sedis Apoſtolicæ legatis, Ignatium in urbem revocatum exauctorari curavit menſe Maio.
	DCCCLXII.	Ipſe pro laico à Summo Pontifice habitus:
Poſteaque in affectatæ tyrannidis ſuſpicionem adductum interfici juſſit die XXI. Aprilis.	DCCCLXVI.	
Nec diu ſupervixit, à Baſilio Macedone quem anno priori die XVI. Maii coronaverat, die XXIV. Septembris interfectus. XLV. BASILIUS occupatâ Regiâ Imperator conſalutatus eſt.	DCCCLXVII.	A Baſilio Macedone è throno die XXV. Septembris deturbatus, in Monaſterium Scepen relegatus eſt. Ignatius revocatus, Eccleſiæ ſuæ eodem quo ejectus fuerat die XXIII. Novembris reſtitutus eſt.
	DCCCLXIX.	Nec multo poſt convocato CP. à Summo Pontifice Concilio, quod VIII. Oecumenicum dicitur, in ſede ſuâ confirmatus eſt. Cæptum eſt die V. Octobris, perfectumque anno ſequenti pridie Kal. Martii.
	DCCCLXXVII.	Ignatio die XXIII. Octobris mortuo, Photius triduo poſt Patriarchalem ſedem iterum occupavit.
	DCCCLXXIX.	Et à Joanne VIII. Papa, cæteris Patriarchis conſentientibus abſolutus, eâ conditione ut in Synodo coram Sedis Apoſtolicæ Legatis veniam poſtularet: Concilium à menſe Novembri ad Martium ſequentis anni celebravit, cui, cum ipſe præeſſet, legatis Romanæ Sedis Legationis auctoritatem indigniſſimè prodentibus, ſe ipſe in ſedem Joannis Papæ nomine reſtituit.
	DCCCLXXXI.	Non meliori tamen quàm olim ſucceſſu: fraudibus enim detectis à Marino Joannis Legato perpetuo anathemate perculſus eſt.
Quo Kalendis Martiis mortuo, XLVI. LEO VI. Sapiens ſive Philoſophus dictus Imperium adminiſtravit. Hunc pater anno DCCCLXXIX. die VI. Januarii Auguſtum appellaverat.	DCCCLXXXVI.	Ac denique inſidiarum Leoni Imperatori ſtructarum poſtulatus, abdicare coactus eſt, & in Monaſterium Armeniacorum, Bordi dictum detruſus. LXI. STEPHANUS Imperatoris frater imminentibus Chriſti Natalitiis Patriarcha conſecratus eſt:
	DCCCXCIII.	LXII. Ei mortuo, ANTONIUS II.

IMPERATORES. | *PATRIARCHÆ.*

Cauleas menſe Maio ſuffectus:

DCCCXCV.

Qui inter Divos ob vitæ ſanctitatem ſicut & deceſſor relatus

LXIII. Nicolaum Myſticum ſucceſſorem habuit.

DCCCCVI.

Quem Leo Imp. ejecit, quod quartas ejus cum Zoë Carbonopſinâ nuptias improbaret.

LXIV. Euthymius ei ſubſtitutus:

DCCCCXI.

Huic mortuo ſucceſſere

XLVII. Alexander ejus frater, &

XLVIII. Constantinus VI. Porphyrogenitus Leonis ex Zoë quarta uxore filius, quem Auguſtum pater ſuperiori anno die Pentecoſtes appellaverat.

Qui ſtatim poſt Leonis mortem depoſitus eſt, & in Monaſterium Agathi in Steno relegatus ab Alexandro Imperatore, qui Nicolaum reſtituit.

DCCCCXII.

Et Alexander quidem cum ebrietati indulgeret, ſanguine per omnes corporis partes erumpente obiit die VII. Junii. Conſtantinus verò ſub tutelâ matris Imperium adminiſtrare cœpit.

DCCCCXIX.

Sed Helenâ Romani Lecapeni filiâ uxore ductâ menſe Aprili, ejectâque matre:

XLIX. Romanum ipſum cum Chriſtophoro filio coactus eſt menſe Decembri ad Imperii conſortium aſſumere.

DCCCCXXV.

Nicolao die XV. Maii mortuo ſucceſſit

LXV. Stephanus II. ex Amaſeâ in Regiam urbem tranſlatus.

DCCCCXXVIII.

LXVI. Huic Tryphon ſubſtitutus, Patriarcha die XIV. Decembris ordinatus eſt:

DCCCCXXXI.

Sed per fraudem Romani Imp. deturbatus circa menſem Septembrem, in Monaſterium ſeceſſit. Cumque Eccleſia Paſtore vidua manſiſſet per annum unum & menſes quinque,

DCCCCXXXIII.

LXVII. Theophylactus ipſius Romani filius, ſedecim annos natus, probante Summo Pontifice, in Patriarchali ſolio collocatus eſt.

DCCCCXLIV.

Romanus verò cum ſenio confectus, ſupremis tabulis ita Imperium ordinaſſet, ut ſumma rerum penes Conſtantinum Porphyrogenitum eſſet filiis ei parere juſſis, à Stephano filio quem Auguſtum creaverat purpurâ exutus eſt die XVI. Decembris, & in Inſulam Proten relegatus Monachum induit. Nec multo poſt Stephanus ipſe cum Conſtantino fratre exauctoratus. Ita Imperium Porphyrogenito manſit,

DCCCCXLVIII.

L. Qui Romanum II. ſive Juniorem ipſo Paſchæ die coronavit.

DCCCCLVI.

Qui cum Eccleſiam CP. pravitate morum & Epiſcopatuum nundinatione dehoneſtaſſet, tandem mortuus,

LXVIII. Polyeuctum ſucceſſo-

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
		rem habuit.
Mortuusque die xv. Novembris, administrationem ei reliquit.	DCCCCLIX.	
Romanus die xv. Martii obiit.	DCCCCLXIII.	
LI. Nicephorus II. Phocas ei substitutus, à Polyeucto Patriarcha coronatus est die xvi. Augusti, Theophanonemque Romani viduam uxorem duxit:		
Cujus fraude, cum Imperii fines dilatasset, periit die xi. Decembris. LII. Joannes Tzimisces ei substitutus, die Christi Natali coronam à Polyeucto suscepit.	DCCCCLXIX.	
	DCCCCLXX.	Cui mense Januario fatis functo, LXIX. Basilius Scamandrenus die xiii. Februarii suffectus est.
	DCCCCLXXIV.	Hunc Tzimisces cum res novas moliri suspicaretur expulit, & LXX. Antonium III. Studii Monachum ei subrogavit.
Veneno sublatus est die x. mensis Januarii. LIII. Basilius II. cui à debellatâ Bulgarorum gente Bulgaroctoni nomen datum, & LIV. Constantinus VII. Porphyrogenitus, Romani Junioris filii, Imperium paternum susceperunt.	DCCCCLXXV.	
	DCCCCLXXIX.	Qui Patriarchatum ineunte anno abdicavit, ac post annos quatuor & dimidium, quibus Ecclesia CP. sine Pastore fuit
	DCCCCLXXXIII.	LXXI. Nicolaum II. Chrysobergem successorem habuit.
	DCCCCXCVI.	LXXII. Cui mortuo, Sisinnius II. Magister suffectus est.
	DCCCCXCIX.	LXXIII. Huic Sergius II. successit,
	MXIX.	LXXIV. Sergio Eustathius,
	MXXIV.	Qui Universalis sive Oecumenici titulum à Summo Pontifice frustrà petiit.
Et Basilius quidem post quinquaginta annos fatis functus est mense Decembri.	MXXV.	Hoc Decembri mense mortuo, Basilius eodem quo obiit die, LXXV. Alexium Studii Monachum Patriarcham renuntiavit.
Constantinus verò, cùm fratri tres fermè annos supervixisset, die ix. Novembris mortuus, LV. Romano III. Argyro, cui Zoëm filiam ipso morbi initio nuptum dederat, Imperium reliquit.	MXXVIII.	
Hoc veneno die xi. Aprilis sublato: LVI. Michael IV. Paphlago Zoës amasius Augustus appellatus est:	MXXXIV.	
Cui, post sumptum Monachi habitum die x. Decembris mortuo, LVII. Michael V. Calaphates in filium à Zoë adoptatus successit:	MXLI.	
Cumque imprudenter se gereret, omnibus invisus, exauctoratus est die xxi.	MXLII.	

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
Aprilis, effossisque oculis in Monasterium detrusus. LVIII. CONSTANTINUS VIII. Monomachus huic subrogatus, Imperium die XII. Junii suscepit.		
	MXLIII.	LXXVI. Cui MICHAEL Cerularius suffectus est die XXV. Martii.
	MLIII.	Hic ab Ecclesiæ Romanæ communione, quod panes azymos, aliosque Latinorum ritus damnaret, recessit.
Quo die XXX. Novembris mortuo, THEODORA Constantini Junioris Porphyrogeniti filia, Zoësque jam defunctæ soror administrationi Rerum præfuit, &	MLIV.	
LIX. MICHAELE VI. Stratiotico successore sibi designato, die XXII. Augusti vivendi finem fecit.	MLVI.	
Hunc compertâ Isaacii Comneni rebellione, factiosi Senatores detractis ornamentis Imperialibus in Ecclesiam S. Sophiæ fugere coëgerunt die XXXI. Augusti: LX. ISAACIUMque Comnenum faustis acclamationibus exceperunt, qui Michaëlem privati habitu vivere passus est.	MLVII.	
Imperioque aliquandiu administrato, in Studii Monasterium se abdidit, LXI. CONSTANTINO IX. Ducâ priùs Imperatore appellato.	MLIX.	Michaële die VIII. Junii deposito & in exilium ab Isaacio Imp. ejecto, LXXVIII. CONSTANTINUS III. Lichudes Patriarcha consecratus est.
	MLXIV.	LXXIX. Huic JOANNES VIII. Xiphilinus ineunte anno successit.
Hoc die V. Junii fatis functo, EUDOCIA ejus uxor Imperium reliquo anno cum liberis administravit, ac postmodum	MLXVII.	
LXII. ROMANO IV. Diogeni mense Januario nupta, Augustum eum appellari jussit.	MLXVIII.	
Sed Diogenes post infelicem contra Turcas expeditionem cum Regiam urbem repeteret, oculis orbatus in Insulam Proten relegatus est: LXIII. MICHAEL verò VIII. Constantini Ducæ filius (Parapinaceum per ludibrium appellabant) Imperium paternum circa mensem Septembrem recuperavit.	MLXXI.	
	MLXXV.	LXXX. Xiphilino COSMAS.
Cumque Turcarum arma per ignaviam vagari sineret, abdicare coactus est die XXXI. Martii, & in Studii Monasterium detrusus, nec multo post Ephesi Metropolita consecratus est. LXIV. NICEPHORUS II. Botaniates, quem Orientis Prætores Augustum superiori anno salutaverant, Michaëli subrogatus; Nicephorum Bryennium Dyrrhachii Ducem, qui Imperium & ipse arripuerat, captum excæcavit.	MLXXVIII.	
Sed ipse postmodum à Comnenis fra-	MLXXXI.	Qui Patriarchalem dignitatem ultro

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
tribus abdicare coactus Kal. Aprilis in Monasterium secessit : Comnenorum alter LXV. Alexius Isaacii Augusti filius, ei subrogatus est.		abdicavit die VII. Maii. LXXXI. Eustratius Garidas ei suffectus.
	MLXXXIV.	Hunc ob causam non satis notam Alexius sede dejecit, & LXXXII. Nicolaum III. Grammaticum Patriarcham renuntiavit : Qui Nilum Monachum de Incarnatione Domini prava sentientem, Bogomilorumque hæresim suo tempore ortam Concilio CP. celebrato damnavit, &
	MCXI.	LXXXIII. Joannem IX. Hieromnemonem, fratris filium, qui tum Chalcedonensi præerat Ecclesiæ successorem habuit.
LXVI. Cui Joannes II. filius (Calojoannem vocant) die XV. Augusti successit.	MCXVIII.	
	MCXXXIV.	LXXXIV. Huic Leo Stupes substitutus,
	MCXL.	Coactâ CP. Synodo, Constantini Chrysomali absurdas hæreses damnavit, ejusque scriptoris libros igni tradidit.
Mortuusque die VIII. Aprilis, LXVII. Manueli filio Imperium reliquit.	MCXLIII.	LXXXV. Michael II. post Leonem Patriarcha ordinatus est. Hic Bogomilorum hæresim iterum damnavit,
	MCXLVI.	Patriarchatuque abdicato, successorem habuit LXXXVI. Cosmam II. Atticum,
	MCXLVII.	Quem anno sequenti die XXVI. Februarii hæresis Bogomilorum insimulatum Manuel Imp. coactâ Synodo dejecit. LXXXVII. Nicolaus IV. Muzalon Patriarcha in Cosmæ locum mense Decembri renuntiatus est.
	MCLI.	Qui Patriarchali dignitate ultro abdicatâ ad vitam privatam rediit. LXXXVIII. Theodotus ei substitutus circà Aprilem mensem :
	MCLIII.	LXXXIX. Quo mortuo, Constantinus IV. Chliarenus Ecclesiam CP. administrandam suscepit.
	MCLV.	XC. Lucas Chrysoberges post hunc Patriarcha consecratus.
	MCLXIX.	XCI. Cui mortuo Michael III. successit.
	MCLXXVII.	XCII. Michaëli Chariton, XCIII. Charitoni Theodosius Borradiotes.
Quo die XXIV. Septembris fatis functo : LXVIII. Alexius II. ejus filius Rei CP. præfuit :	MCLXXX.	
	MCLXXXII.	Qui à Protosebasto dejectus, non multo post Procerum auctoritate in sedem restitutus est :

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
Sed factione Andronici dejectus & strangulatus est circa mensem Octobrem: LXIX. ANDRONICUSque Imperium tyrannicè usurpavit.	MCLXXXIII.	Quam tamen non diu retinuit; cum enim incestis Irenes Andronici filiæ & Alexii Comneni nuptiis frustra obsisteret, administrationis pertæsus in Insulam Terebinthum Patriarchatu abdicato secessit. XCIV. BASILIUS II. Camaterus Andronico obnoxius in Theodosii locum subrogatus.
Omnibusque ob crudelitatem exosus, interfectus est ab LXX. ISAACIO II. Angelo, qui Imperator die sequenti coronatus est.	MCLXXXV.	
	MCLXXXVI.	Quem Isaacius Imp. ejecit, XCV. NICETA II. Muntane ei suffecto.
	MCXC.	Quem nec ipsum in sua sede mori passus Imp. solio deturbavit. XCVI. LEONTIUS, quem Theotocitem vulgò appellabant, quod eum monente Deiparâ à se electum Isaacius jactaret, Nicetæ subrogatus, eodem anno pulsus est. XCVII. DOSITHEUSque Hierosolymorum Patriarcha in Regiam Urbem translatus.
	MCXCII.	Quo & ipso dejecto, XCVIII. GEORGIUS II. Xiphilinus Patriarcha renuntiatus,
LXXI. ALEXIUS III. Angelus, ejecto Isaacio fratre ac luminibus orbato, Imperium arripuit.	MCXCV.	
	MCXCVIII.	Dignitatem ultro abdicavit, ac in Monasterium Phryganorum quod condiderat se abdidit. XCIX. JOANNES X. Camaterus elapsis duobus mensibus ei substitutus est.
Captaque à Francis die Julii XXV. Constantinopoli in ordinem redactus est. LXXII. ALEXIUS IV. Isaacii Augusti filius, Imperium cum patre administrandum suscepit.	MCCIII.	
Sed anno sequenti strangulatus est ab LXXIII. ALEXIO V. Duca Murtzuphlo, qui captâ iterùm à Francis urbe fugatus est die XII. Aprilis.	MCCIV.	
LXXIV. THEODORUS Lascaris Despota, cum Nicæam Bithyniæ secessisset, à Græcis Imperium Latinorum aspernantibus Imperator appellatus est.	MCCVI.	Cumque Patriarchatui renuntiasset, successorem habuit C. MICHAELEM IV. Autorianum, die XX. Martii consecratum.
	MCCXII.	Quo die XXV. Augusti fatis functo,
	MCCXIII.	CI. THEODORUS II. Irenicus Copas ei suffectus, ordinatus est die XXVIII. Septembris.
	MCCXV.	Ac die ultimâ Januarii vivendi finem fecit. CII. MAXIMUS Monachus in ejus locum die III. Junii subrogatus, dignitate simul & vitâ die III. Decembris cessit.

IMPERATORES.		PATRIARCHÆ.
	MCCXVI.	CIII. MANUEL Sarantenus ineunte anno CP. Ecclesiæ præpositus est.
LXXV. Cui JOANNES III. Batatzes, qui Annam ejus filiam uxorem duxerat, successit.	MCCXXI.	CIV. GERMANUS II. post hunc in Patriarchalem sedem impositus est.
	MCCXXXIX.	Ecclesiâque annis decem & octo gubernatâ, circa mensem Decembrem obiit. CV. METHODIUS II. Abbas Monasterii Hyacinthi Nicææ ei suffectus, non plus tribus mensibus dignitatem obtinuit; cumque post ejus mortem Ecclesia CP. diu Pastore caruisset, tandem
	MCCXLIII.	CVI. MANUEL II. vir literarum planè rudis ejus regimini à Batatze præpositus est.
	MCCLIV.	Eo circa finem anni mortuo,
LXXVI. THEODORUS II. Lascaris Batatzæ filius Imperium post patris mortem suscepit.	MCCLV.	CVII. ARSENIUS Autorianus Monachus ex Apolloniadis lacu, à Theodoro Imp. nondum coronato Patriarcha renuntiatus est:
LXXVII. Cui JOANNES IV. Ducas filius substitutus est, sub tutelâ	MCCLVIII.	
	MCCLX.	Cumque Joannem Imp. à tutore Michaële Palæologo contemni, insidiasque in eum strui cerneret pertæsus, Patriarchatui vale dixit. CVIII. NICEPHORUS II. Ephesi Episcopus in ejus locum suffectus, circa mensem Novembrem obiit: nec ullus ei Nicææ substitutus est.
LXXVIII. MICHAELIS VIII. Palæologi, qui purpurâ indutâ, receptâque à Latinis Constantinopoli, pupillum non multo post excæcavit.	MCCLXI.	Sed receptâ à Græcis Constantinopoli, Arsenius sedi suæ restitutus est:
	MCCLXIV.	Cumque Michaëli Palæologo ob excæcatum Joannem Ducam sacris interdixisset, coactâ CP. Synodo depositus est.
	MCCLXVII.	CIX. GERMANUS III. Hadrianopoli in urbem Regiam translatus die V. Junii, dignitatem die XIV. Septembris abdicavit. CX. JOSEPH Galesii Abbas in ejus locum subrogatus die XXVIII. Decembris:
	MCCLXXIV.	Cum reconciliationi Græcorum cum Latinis consentire nollet, depositus est, ac in Peribleptí Monasterium secessit. CXI. JOANNES XI. Beccus Patriarcha inauguratus est ipso Pentecostes die Junii II.
LXXIX. Huic ANDRONICUS II. filius circa mensem Decembrem mortuo successit.	MCCLXXXII.	Cumque operam daret, ut Romanæ Ecclesiæ, cui ipse adhærebat, auctoritatem cæteri Græci agnoscerent, Andronico invisus, paucis post Michaëlis mortem diebus, XXVI. nempe Decembris die ejectus est, Josephque in sedem restitutus:
	MCCLXXXIII.	Qui mense Martio obiit.

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
		CXII. Georgius III. sive Gregorius Cyprius ei subrogatus est die xi. Aprilis.
	MCCLXXXIX.	Quo & ipso circa mensem Junium sede pulso, CXIII. Athanasius Monachus ex monte Gano, die xiv. Octobris consecratus est:
	MCCXCIII.	Et cum se vehementiùs rebus immisceret, abdicare coactus est die xvi. Octobris.
	MCCXCIV.	CXIV. Joannes XII. Sozopolitanus in ejus locum suffectus ipsis Kal. Januarii,
	MCCCIV.	Athanasio die xxiii. Augusti restituto, ad privatam vitam rediit.
	MCCCX.	Sed Athanasio iterum pulso, sedes biennium vacavit; tandem
	MCCCXII.	CXV. Nipho Cyzici Præsul ineunte anno in eam impositus est:
	MCCCXV.	Cumque eam variis sacrilegiis dehonestaret, Pathiarchatum abdicare compulsus est.
	MCCCXVI.	CXVI. Joannes XIII. Glycys in ejus locum substitutus:
	MCCCXX.	Patriarchatu sponte cessit. CXVII. Gerasimus Monachus post eum Ecclesiam CP. administrandam suscepit:
	MCCCXXI.	Sed senio confectus, cum annum tantum præfuisset, vivendi finem fecit die xix. Aprilis.
	MCCCXXIII.	CXVIII. Esaias Monachus ex monte Atho, Gerasimo substitutus est pridie Kalendas Decembris.
Quo die xix. Maii abdicare coacto, LXXX. Andronicus III. ejus ex Michaële nepos Imperium occupavit.	MCCCXXVII.	
	MCCCXXXIII.	Quo fatis functo, CXIX. Joannes XIV. Calecas Patriarcha consecratus est.
Mortuus est die xv. Junii successoremque habuit LXXXI. Joannem V. filium, qui non ante diem xix. Novembris coronatus est, relictum sub tutelâ	MCCCXLI.	
LXXXII. Joannis VI. Cantacuseni, qui Imperialia ornamenta sumpsit die xiii. Maii, filiamque Helenam Joanni pupillo in matrimonium collocavit.	MCCCXLVII.	Palamiticâque hæresi damnatâ, à Joanne Cantacuseno qui eam amplexus fuerat, ejectus est. CXX. Isidorus ei substitutus:
	MCCCXLIX.	Cui fatis functo,
	MCCCL.	CXXI. Callistus successit. Hic pseudo-Synodum CP. celebravit, in quâ Palamas Orthodoxus declaratus est.
	MCCCLIV.	Sed cum Matthæum Cantacuseni filium Imperatorem designandum negaret, à Cantacuseno ejectus est, ei substituto CXXII. Philotheo, & ipso Palamitâ,
Sed Cantacuseno in ordinem reda-	MCCCLV.	Quem post receptam à Joanne Pa-

IMPERATORES.		*PATRIARCHÆ.*
∂to, ac Monaſtico habitu induto, Joannes Palæologus Imperium recepit.		læologo CP. expulit, dignitatemque ſibi ipſe reſtituit.
	MCCCLXII.	Mortuo verò ſub finem anni Calliſto, Philotheus CP. Eccleſiæ iterum præpoſitus eſt.
	MCCCLXXVI.	CXXIII. Huic MACARIUS ſucceſſit
	MCCCLXXIX.	CXXIV. Macario verò NILUS.
	MCCCLXXXVIII.	CXXV. Nilo ANTONIUS II.
Et podagræ doloribus confectus obiit. LXXXIII. MANUEL II. ejus filius, quem Imperii conſortem pater pluribus ante annis fecerat ei ſucceſſit.	MCCCXCI.	
LXXXIV. Sed à JOANNE VII. Andronici fratris filio, qui purpuram ſumpſerat, è Regiâ urbe fugatus;	MCCCXCV.	
	MCCCXCVI.	Quo fatis functo, CXXVI. CALLISTUS III. Patriarcha ordinatus eſt: ſed dignitatem ultra tres menſes non tenuit; ſucceſſoremque habuit
	MCCCXCVII.	CXXVII. MATTHÆUM:
Imperium recepit, Joannemque in Lemnum Inſulam relegavit.	MCCCCIII.	
	MCCCCX.	CXXVIII. Cui mortuo EUTHYMIUS II. ſubſtitutus eſt.
	MCCCCXVI.	Euthymio autem fatis functo, CXXIX. JOSEPH II. Epheſi Metropolita Eccleſiam CP. adminiſtrandam die XXI. Maii ſuſcepit.
Hocque aut ſequenti anno die XXI. Julii fatis functus, ſucceſſorem habuit LXXXV. JOANNEM VIII. Palæologum filium:	MCCCCXIX.	
	MCCCCXXXIX.	Initâque Florentiæ cum Latinis concordiâ, nondum abſolutâ Synodo quæ in eam urbem pacis Eccleſiarum causâ coacta fuerat, vivendi finem fecit die IX. Junii. CXXX. BESSARION Nicææ Epiſcopus in Joſephi locum àSynodo & ab Imperatore ſuffectus eſt.
	MCCCCXL.	Sed cum Romæ hæreret, & in Græciam redire nollet; CXXXI. Metrophanes II. Cyzici Præſul CP. Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcepit.
	MCCCCXLV.	CXXXII. GREGORIUS II. ſive Georgius Meliſſenus poſt Metrophanis mortem aut abdicationem Patriarcha renuntiatus eſt.
Qui partâ Eccleſiæ Græcæ cum Latinâ pace obiit die XXXI. Octobris. Succeſſit LXXXVI. CONSTANTINUS X. Palæologus ejus frater.	MCCCCXLVIII.	
	MCCCCLI.	Sed rerum pertæſus CP. relictâ Romam ſeceſſit.
Conſtantinopolis à Mahomete Turcarum Imperatore die XXIX. Maii capta eſt. Conſtantinus Imperator dum ad portam ſe recipit, fugientium trepidatione oppreſſus periit.	MCCCCLIII.	

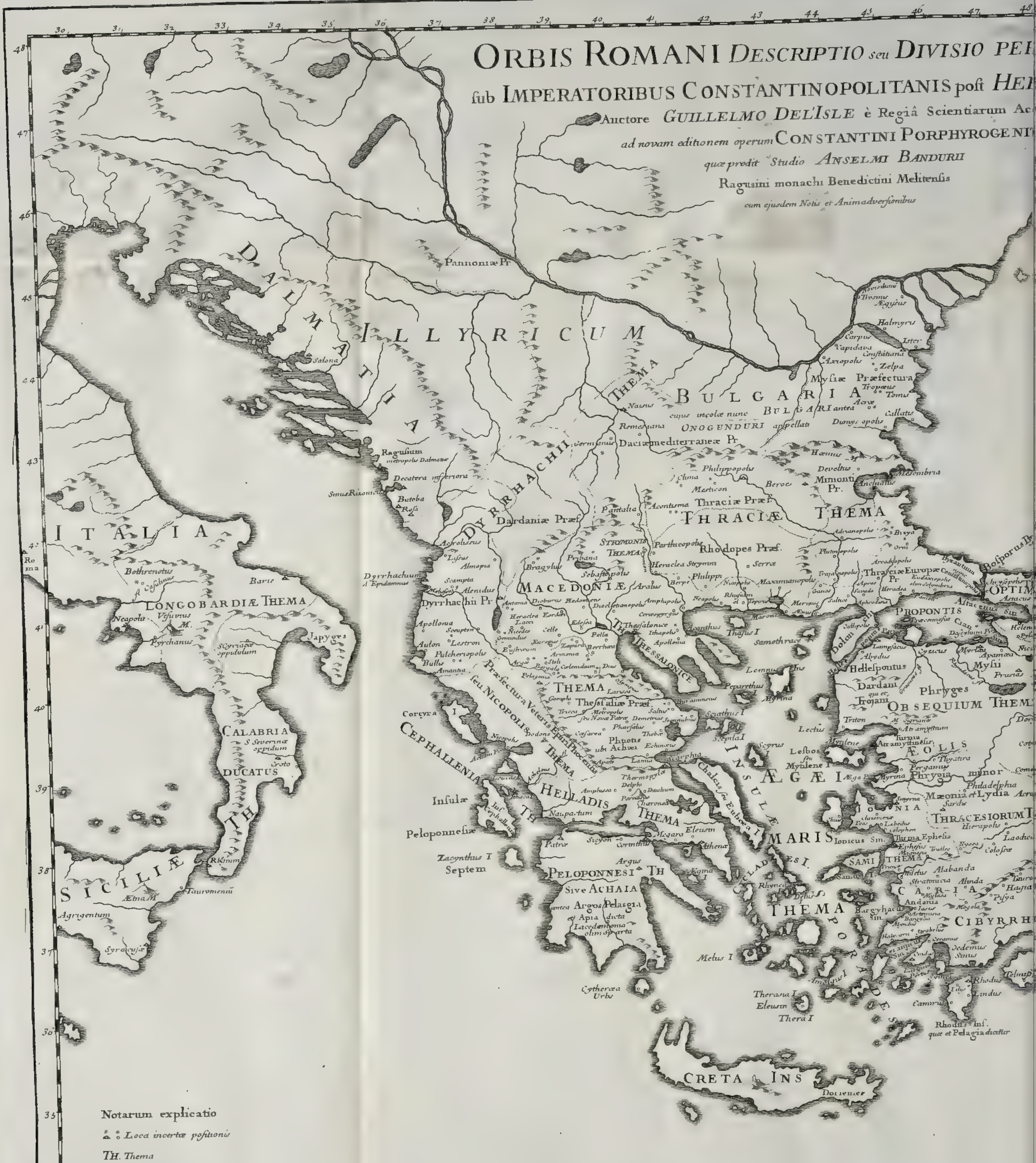
IMPERII ORIENTALIS

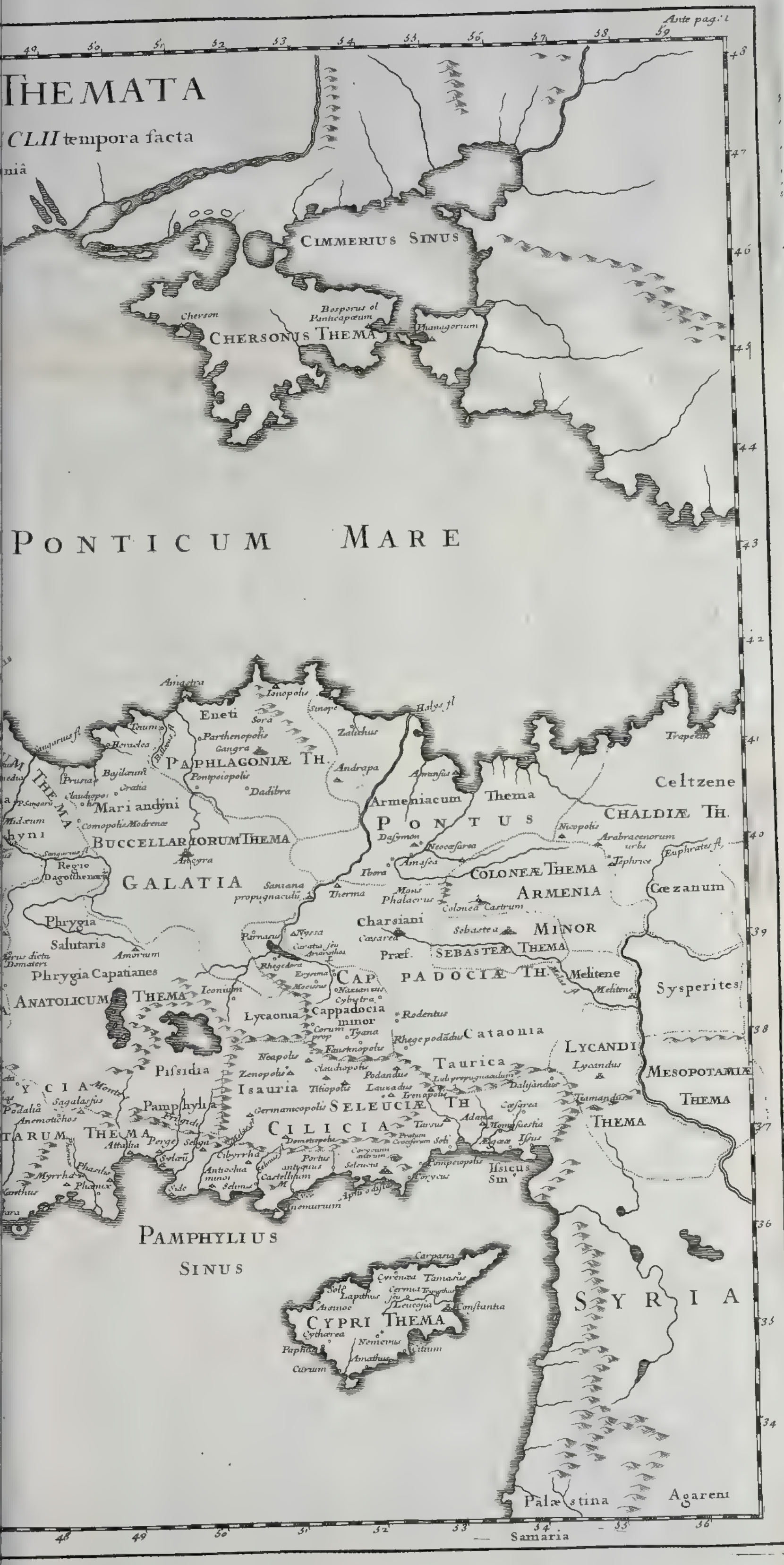
SIVE

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM

PARS PRIMA ET SECUNDA.

IMPERII

ORBIS ROMANI DESCRIPTIO seu DIVISIO PE
sub IMPERATORIBUS CONSTANTINOPOLITANIS post HE
Auctore GUILLELMO DEL'ISLE è Regiâ Scientiarum Ac
ad novam editionem operum CONSTANTINI PORPHYROGENIT
quæ prodit Studio ANSELMI BANDURII
Ragusini monachi Benedictini Melitensis
cum ejusdem Notis et Animadversionibus
DALMATIA
ILLYRICUM
BULGARIA
THRACIÆ THEMA
MACEDONIÆ
ITALIA
LONGOBARDIÆ THEMA
CALABRIA
SICILIÆ
PELOPONNESI TH
HELLADIS TH
INSULÆ ÆGÆI MARIS
CRETA INS
Notarum explicatio
Loca incertæ positionis
TH. Thema
Præf. Præfectura
Scala
Stadia Græca quorum 600 gradui respondent

Ante pag. 1
THEMATA
CLII tempora facta
CIMMERIUS SINUS
Bosporus ol Panticapæum
Cherson
CHERSONUS THEMA
Phanagorium
PONTICUM MARE
Amastra
Ionopolis
Sinope
Halys fl.
Eneti
Zalichus
Paphlagoniæ Th.
Trapezus
Celtzene
Chaldiæ Th.
Armeniacum Thema
Pontus
Mari andyni
Buccellariorum Thema
Galatia
Coloneæ Thema
Armenia Minor
Gezanum
Phrygia Salutaris
Phrygia Capatianes
Anatolicum Thema
Charsiani
Sebasteæ Thema
Cappadociæ Th.
Melitene
Sysperites
Lycaonia
Cappadocia minor
Cataonia
Lycandi Thema
Mesopotamiæ Thema
Pisidia
Isauria
Taurica
Seleuciæ Th
Pamphylia
Cilicia
Issicus Sin
Pamphylius Sinus
Cypri Thema
Syria
Palæstina
Agareni
Samaria

IMPERII ORIENTALIS

SIVE

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM

PARS PRIMA.

DE DIVISIONE PROVINCIARUM IMPERII ROMANI in Themata: necnon de Provinciis, ac Urbibus Imperio Orientali olim subjectis.

CONTINENS

CONSTANTINI PORPHYROGENITI LIBROS DUOS de Thematibus Orientis & Occidentis: necnon Hieroclis Grammatici Synecdemum, Opus de Provinciis, ac Urbibus Imperii Orientalis.

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΘΕΜΑΤΩΝ.

SAPIENTISSIMI IMPERATORIS CONSTANTINI PORPHYROGENITI

DE THEMATIBUS.

LIBER PRIMUS.

1. ΠΕΡΙ τῶν θεμάτων τῶν ἀνηκόντων τῇ βασιλείᾳ τῶν Ῥωμαίων, καὶ πόθεν ἔσχον τὰς ὀνομασίας, καὶ τί σημαίνουσιν αἱ τούτων προσηγορίαι. καὶ ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν ἀρχαΐζουσι, τὰ δὲ, νέαν ἐκτήσαντο τὴν

A DE Thematibus, quæ ad Romanum Imperium spectant, acturi, & unde appellationem duxerint, & hæ ipsæ appellationes quid significent, & quod nonnulla Themata antiquum retineant nomen; alia vero

novitium ac recens nacta sint; primum quidem, si videtur, Thematis Anatolici cognominati mentionem faciemus.

Primum Thema Anatolicum appellatum.

Thematum appellatio, ut mihi quidem videtur, nequaquam eam, quam multi opinantur, originem habet: siquidem neque antiqua est, neque quisquam eorum, qui historias condidere, ejuscemodi appellationis, quæ nunc in usu est, mentionem facit. Olim vero & ab initio, turmæ quædam ac legiones per singulas provincias distributæ erant, quemadmodum legio quadraginta Martyrum dicebatur Fulminatrix & alia Marmaritarum, alia Pisidica, alia Thessalica, aliæque aliter nuncupatæ; quæ ducibus & præfectis, sæpe etiam præpositis subditæ fuerunt. Atque hæc quidem olim, quum Imperatores unà cum populo expeditiones facerent; & in eos, qui Romanæ servitutis jugum detrectabant; copias ducerent; ac totum ferè orbem terrarum renitentem reluctantemque subigerent; quemadmodum Julius Cæsar, ut venerabilis ille Augustus, ut celeberrimus ille Trajanus, ut magnus ille Imperator Constantinus, & Theodosius; & qui post illos Christianam religionem ac divini numinis cultum sunt amplexi. Neque enim par erat, ipso Imperatore in exercitu versante, prætorem designari; siquidem sub ducibus & centurionibus degebant; omniaque bellica negotia ab Imperatoris voluntate pendebant, & populi totius oculi in unum ac solum Imperatorem erant conjecti. Quum vero Imperatores expeditionibus interesse desierunt, tum demum Prætores & Themata constituta. Atque hanc quidem rationem Romanum Imperium in hodiernum usque diem tenuit. Verum nunc, quum Romanorum principatus, seu Romanum Imperium angustius sit factum, & extremis aliquot provinciis tam Orientem quam Occasum versus sit mutilatum ab imperio Heraclii Libyci; qui post eum regnarunt, cum non haberent ubi aut quomodo potentiam dominatumque suum exercerent, in parvas aliquot partes Imperium suum ac militum turmas secuerunt; & tunc maxime Græcum sermonem affectabant, patrium vero ac Romanum repudiabant; Longinos quippe vocabant qui mille militibus, & centuriones qui centum præerant; & Comites quos nunc Strategos. Ipsum enim Thematis nomen Græcum est, non Romanum; ἀπὸ τῆς θέσεως, (hoc est) à positione sive locatione ita nuncupatum. Anatolicum igitur

προσηγορίαν, εἰ δοκεῖ, πρῶτον τοῦ καλουμένου θέματος Ἀνατολικοῦ μνημονεύσωμεν.

2.

Πρῶτον θέμα, τὸ καλούμενον Ἀνατολικόν.

Οὐ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ὑπόληψιν, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται, ἡ τῶν θεμάτων ἐγίνετο προσηγορία. οὐδὲ γὰρ παλαιά τίς ἐστιν, οὐδέ τις τῶν ἱστορίας γραψάντων ἐμνήσθη τοιαύτης ὀνομασίας, ὡς λέγεται νῦν· ἀλλὰ πρώην καὶ κατ' ἀρχὰς, τάγματα τινὰ καὶ λεγεῶνες ὑπῆρχον ἀναγεγραμμέναι κατ' ἔθνος, ὡς ἡ λεγεὼν τεσσαράκοντα μαρτύρων ἐλέγετο Κεραυνοβόλος, καὶ ἄλλη Μαρμαριτῶν, καὶ ἄλλη Πισιδική, καὶ ἑτέρα Θετταλική, καὶ ἄλλη ἄλλως ὠνομασμένη, ὑπὸ δοῦκα καὶ ἡγεμόνα τυγχάνουσα, πολλάκις δὲ καὶ πραιπόσιτον. καὶ ταῦτα ποτὲ, ὅτε οἱ βασιλεῖς μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπεστράτευον, καὶ τοῖς ἀνταίρουσι τὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς δουλείας ζυγὸν ἐπετίθεσαν· καὶ μικροῦ δεῖν, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπολιόρκουν ἀτακτοῦσαν καὶ ἀντιλέγουσαν, ὡς ὁ Καῖσαρ Ἰούλιος, ὡς ὁ σεβαστὸς Αὔγουστος, ὡς ὁ Τραϊανὸς ἐκεῖνος ὁ περιβόητος, ὡς ὁ μέγας ἐν βασιλεῦσι Κωνσταντῖνος καὶ Θεοδόσιος, καὶ οἱ μετ' ἐκείνους τὸν χριστιανισμὸν καὶ τὴν θεοσέβειαν ἀσπασάμενοι. οὐκ ἦν γὰρ εἰκὸς, βασιλέως ἐπὶ στρατοπέδου παρόντος, στρατηγὸν διατάττεσθαι. ὑφ' ἡγεμόνας γὰρ καὶ ταξιάρχας ἐτέλουν, καὶ ὅλα τὰ τῶν πολεμίων πράγματα ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως βουλῇ ἀπεκρέμαντο· καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰς ἕνα καὶ μόνον τὸν βασιλέα ἑώρα. ὅτε δὲ τοῦ στρατεύειν οἱ βασιλεῖς ἀπεπαύσαντο, τότε καὶ στρατηγοὺς καὶ θέματα διωρίσαντο. καὶ εἰς τοῦτο κατέληξεν ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ μέχρι τῆς σήμερον. νυνὶ δὲ στενωθείσης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἤγουν τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας καὶ ἀκρωτηριασθείσης κατά τε ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Ἡρακλείου τοῦ Λίβυος, οἱ ἀπ' ἐκείνου κρατήσαντες οὐκ ἔχοντες ὅποι καὶ ὅπως καταχρήσονται τῇ αὐτῶν ἐξουσίᾳ, εἰς μικρά τινα μέρη κατέτεμον τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν στρατιωτῶν τάγματα, μάλιστα καὶ Ἑλληνίζοντες, καὶ τὴν πάτριον καὶ Ῥωμαϊκὴν γλῶτταν ἀποβαλόντες. Λογγίνους γὰρ ἔλεγον τοὺς χιλιάρχους, καὶ κεντουρίωνας τοὺς ἑκατοντάρχους, καὶ Κόμητας τοὺς νῦν στρατηγούς. αὐτὸ γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ θέματος, Ἑλληνικόν ἐστι καὶ οὐ Ῥωμαϊκὸν, ἀπὸ τῆς θέσεως ὀνομαζόμενον. Ἀνατολικὸν τοίνυν τὸ θέμα καλεῖται, οὐχ ὅτι τῆς ἄνω καὶ πρώτης ἀνατολῆς ἐστιν, ὅθεν ἀνίσχει ὁ ἥλιος, ἀλλ' ὅτι πρὸς ἡμᾶς τοὺς κατοικοῦντας

3.

4.

τὸ Βυζάντιον καὶ τὸν τῆς Εὐρώπης τόπον, λέγεται ἀνατολικόν. πρὸς δὲ τοὺς κατοικοῦντας τὴν Μεσοποταμίαν, Συρίαν, καὶ τὴν μεγάλην Ἀσίαν, ἐν ᾗ κατοικοῦσιν Ἰνδοὶ καὶ Αἰθίοπες, καὶ Αἰγύπτιοι, λέγεται δυτικὸν μέσον καὶ Ἀσία μικρά. ἡ γὰρ ἀνατολή, καθάπερ ἔφημεν, Ἰνδῶν ἐστι, καὶ Αἰθιόπων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τὴν ἀνατολὴν κατοικούντων. ὅμως ἵνα μὴ μακρολογῶμεν, καὶ δοκῶμεν τισὶ τερατεύεσθαι περὶ τῆς τῶν θεμάτων ὀνομασίας, ἐν συντόμῳ ἐροῦμεν ὡς ἔχει αὐτὴ ἡ ἀλήθεια.

5.

Τὸ τοίνυν Ἀνατολικὸν θέμα, ὡς νῦν ὀνομάζεται, ἐκ πέντε ἐθνῶν τὴν ὅλην κατοικίαν ἔσχηκεν. ἀρχὴν γὰρ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Κωμοπόλεως τῆς ὀνομαζομένης Μηροῦ πεποίηται, καὶ λέγεται Φρυγία Σαλουταρίας, ἕως τοῦ Ἰκονίου. τὰ δὲ πρόσοικα τῶν Ἰσαύρων τὰ πρὸς τὸν Ταῦρον, καλεῖται Λυκαονία. τὰ δὲ πρὸς θάλασσαν, καὶ τὸν Νότον, καὶ τὰ τοῦ καλουμένου Ψυχροῦ ὄρη, καὶ ἕως αὐτῆς Ἀτταλείας, καλεῖται Παμφυλία. τὰ δὲ ἄνω, καὶ μεσόγαια, καλεῖται Πισιδία. τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀκροϊνοῦ καὶ μέχρι τοῦ Ἀμωρίου, καλεῖται Φρυγία Καπατιανῆς. τὰ δὲ πρὸς θάλασσαν νεύοντα καὶ διορίζοντα τὴν Καρίαν, καλεῖται Λυκία. ὅσα μὲν οὖν εἰσι μεσόγαια καὶ πρόσοικα τῷ Ταύρῳ, καὶ διήκοντα μέχρι τῶν ὁρίων Καππαδοκίας, καλεῖται Ἀνατολικά· μέρη γάρ εἰσι τοῦ Ἀνατολικοῦ θέματος. ἐνταῦθα τοίνυν τὸ τοῦ Ἀνατολικοῦ θέματος ἐστὶ πέρας. ἀρχὴν μὲν ἔχον ἀπὸ τῆς Μηροῦ, ἥ ἐστι τέλος τοῦ Ὀψικίου· τερματίζον δὲ μέχρι τῶν ὁρίων Ἰσαυρίας πρὸς μῆκος· πρὸς δὲ πλάτος, ἔχει μὲν ἐξ ἀριστερῶν, μέρη τινὰ τοῦ Βουκελλαρίου, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Καππαδοκίας· πρὸς δὲ δεξιάν, τήν τε Ἰσαυρίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν μερῶν τοῦ Κιβυῤῥαιώτου.

6.

7.

Ἰδοὺ τοίνυν τὸ θέμα τὸ ἀνατολικόν· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ἦν οὕτως· ἀλλ' εἰς χιλιαρχίας καὶ πεντακοσιαρχίας, καὶ ἑκατονταρχίας, καὶ πεντηκονταρχίας διῄρητο τὸ τάγμα τὸ στρατιωτικόν. εἷς δέ τις Ἀνθύπατος ἐκράτει τῶν ὅλων ταγμάτων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν κάτω χρόνων, καὶ ἕως Ἰουστινιανοῦ, μάγιστρος ἐπέμπετο τοῖς τάγμασιν ἔξαρχος· καὶ μάρτυς ὁ ἐν Σμύρνῃ κείμενος τάφος Πουπλίου τινὸς Ἀνθυπάτου γράφων οὕτως·

ΠΟΥΠΛΙΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΣ ΑΡΧΩΝ ΙΩΝΙΑΣ, ΦΡΥΓΙΑΣ, ΑΙΟΛΙΔΟΣ, ΜΗΟΝΙΑΣ, ΛΥΔΙΑΣ, ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΟΥ, ΜΥΣΙΑΣ, ΒΙΘΥΝΙΑΣ, ΤΑΡΣΙΑΣ, ΓΑΛΑΤΙΑΣ, ΜΑΡΥΑΝΔΥΝΩΝ, ΠΟΝΤΟΥ, ΠΑΦΛΑΓΟ-

A Thema appellatur, non quòd ſuperioris illius ac primi Orientis ſit, unde ſol oritur; ſed quòd noſtrûm, qui Byzantii habitamus, & totius Europæ reſpectu, Anatolicum, id eſt, Orientale dicatur: reſpectu vero eorum qui Meſopotamiam, Syriam, & magnam Aſiam habitant, in qua degunt Indi, & Æthiopes & Ægyptii, dicitur Occidentale quod interjacet & Aſia minor. Oriens quippe, ut diximus, Indo- B rum eſt & Æthiopum, & Ægyptiorum, & reliquorum, qui Orientem incolunt. At vero ne prolixiores ſimus, & videamur nonnullis monſtroſa dicere de Thematum appellatione, breviter rei ipſius, ita ut ſeſe habet, veritatem exponemus.

Anatolicum itaque Thema, ut nunc appellatur, à quinque gentibus totum incolitur. Initium enim à Comopoli, quæ dicitur Merus, ſumit; & vocatur Phrygia Salutaris, Iconium uſque. Finitima vero C Iſauris Taurum verſus, appellantur Lycaonia; quæ vero ad mare, ad Auſtrum, & ad montes Frigidi cognominatos vergunt, Attaliam uſque, Pamphylia nuncupatur. Ulteriora autem, & mediterranea, Piſſidia dicuntur; quæ vero ab Acroino Amorium uſque, Phrygia Capatianes vocatur. At quæ ad mare vergunt, & Cariam diſterminant, Lycia dicitur. Quæcunque igitur ſunt mediterranea, & finitima Tauro, & ad montes Cappadociæ D uſque pertingunt, Anatolica nuncupantur; partes ſiquidem ſunt Anatolici Thematis. His igitur limitibus Anatolicum Thema terminatur; initium quidem habens à Mero, quæ eſt finis Obſequii; pertingens vero in longitudinem ad montes Iſauriæ uſque. Quod autem ad latitudinem attinet, habet quidem à ſiniſtra partes quaſdam Buccellarii, & initium Cappadociæ; ad dextram vero, Iſauriam, & initium partium Cibyrrhæo- E tici Thematis.

Habes itaque Thema Anatolicum. Atque initio quidem res ita ſe non habuit; ſed agmen militare dividebatur in præfecturas, quarum aliæ mille, aliæ quingentis, aliæ centum, aliæ vero quinquaginta capitibus conſtabant. Unus vero quidam Proconſul præerat omnibus agminibus, quemadmodum poſterioribus temporibus, etiam ad Juſtinianum uſque mittebatur Magiſter F agminum præfectus. Cujus rei fidem facit monumentum, quod Smyrnæ poſitum eſt Publio cuidam Proconſuli, cum hac inſcriptione:

PUBLIUS PROCOS. PRÆFECTUS IONIÆ, PHRYGIÆ, ÆOLIDIS, MEONIÆ, LYDIÆ, HELLESPONTI, MYSIÆ, BITHYNIÆ, TARSIÆ, GALATIÆ, MARIANDYNORUM, PONTI,

PAPHLAGONIÆ, CAPPADOCIÆ MINORIS ET MAJORIS, ISAURIÆ ET LYCAONIÆ, ET USQUE AD MONTES TAURI ET MINORIS ARMENIÆ.

Habes Præfecturam unius Proconsulis. Fuit autem posterioribus temporibus alius quidam dux agminum, dignitate Patricius, nomine Jordanes, cujus sunt albæ lances sculptiles, quæ in Regio Vestiario asservantur, cum hac inscriptione:

JORDANI PRÆFECTI AGMINUM ORIENTIS ET RELIQUARUM GENTIUM ASIÆ MINORIS.

Erat enim hic monarcha ipsius Orientis. Floruit autem & claruit temporibus Arcadii Imperatoris. Anatolicum igitur Thema, à quinque, uti diximus, gentibus incolitur, Phrygibus videlicet, Lycaonibus, Isauris, Pamphyliis, & Pisidis. Singulæ autem gentes suum habebant Principem, dum adhuc liberæ essent, & priusquam jugo Romani Imperii subderentur; at immisso iis Romanorum jugo, auctoque eorum Imperio, omnes in servitutem redacti, & permisti sub uno imperio fuere. Divisæ vero sunt, factaque ex eis Themata, cum Imperium Romanum ab impiis Agarenis convelli, mutilari, & in angustum redigi cœpit. Et quidem ad Justiniani & Mauricii imperium usque omnes gentes sub uno imperio erant; cujus rei testis est Belisarius ipse, qui solus universi Orientis Imperator fuit. Quum vero Agareni Romanos bello infestare, eorumque vicos ac urbes devastare cœperunt, coacti fuere subsequuti Imperatores unum Imperium in exiguas portiones partiri: atque hanc quidem tribuerunt Præfecto cuidam, & vocarunt Anatolicam, quòd, ut antea dixi, respectu nostrûm, qui Byzantium incolimus, Orientem versus sita sit. Olim vero singulæ gentes suum habebant Principem, & patriis legibus ac moribus regebantur; alii quidem populi democratiæ, alii regiæ administrationi subjecti. Verum à Romanis subacti in Provincias divisi fuerunt, & in Præfecturas, & Ducatus, & in eos qui vocantur Consiliarii; hoc est, βουλευταὶ consultores. Erant porro etiam quidam eorum Principes, uti in Actis Sanctorum Martyrum scriptum legitur; quin & Scriniarii. Præfecti autem erant duorum generum; alii quidem Prætoriorum, alii vero Urbium. Ac Præfecti quidem Prætoriorum inserviebant Imperatoribus expeditionem facientibus; commeatum exercitui promptè procurantes, & Imperatoria tentoria componentes, & vias purgantes. Et hæc quidem Romanorum. Quando vero Persæ imperium obtinebant, & post hos Macedones, universa Asia in

ΝΙΑΣ, ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ΜΙΚΡΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ, ΙΣΑΥΡΙΑΣ ΤΕ ΚΑΙ ΛΥΚΑΟΝΙΑΣ, ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΟΥ ΤΑΥΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ.

Ἰδοὺ ἀρχὴ ἑνὸς Ἀνθυπάτου. ἐγένετο δὲ ἐν τοῖς κάτω χρόνοις ἄλλος τις στρατηλάτης τὴν ἀξίαν πατρίκιος, τοὔνομα Ἰορδάνης, οὗτινός εἰσι τὰ ἀργυρᾶ μινσούρια τὰ ἀνάγλυφα, ἅπερ κεῖται ἐν τῷ βασιλικῷ βεστιαρίῳ, ἐπιγραφὴν ἔχοντα τοιάνδε,

ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΘΝΩΝ ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΝ ΑΣΙΑΝ.

Καὶ οὗτος γὰρ μόναρχος ἦν τῆς αὐτῆς ἀνατολῆς, ἤνθει δὲ καὶ εὐδοκίμει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως. ὡς οὖν προείπομεν τὸ νῦν ἀνατολικὸν καλούμενον θέμα ὑπὸ πέντε ἐθνῶν κατοικεῖται, Φρυγῶν, Λυκαόνων, Ἰσαύρων, Παμφύλων, Πισιδῶν. κατ᾽ ἔθνος οὖν αὐτῶν ἦν ἀρχηγὸς ὅτε ἦσαν ἐλεύθεροι, καὶ πρὸ τοῦ τὸν ζυγὸν καὶ τὴν ἀρχὴν ἐμπεσεῖν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν Ῥωμαϊκήν. ἐμπεσόντος δὲ τοῦ τῶν Ῥωμαίων ζυγοῦ, καὶ αὐξηθείσης τῆς βασιλείας αὐτῶν, ἐδουλώθησαν ἅπαντες, καὶ ἐγένοντο συμμιγεῖς ὑπὸ μίαν ἀρχήν. διῃρέθησαν δὲ, καὶ ἐγένοντο θέματα, ὅτε ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ παρὰ τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν ἤρξατο κολοβοῦσθαι, καὶ ἀκρωτηριάζεσθαι, καὶ συστέλλεσθαι κατὰ μικρόν· καὶ ἕως μὲν Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ὑπὸ μίαν ἀρχὴν ἦσαν ἅπαντες, καὶ τῆς Μαυρικίου βασιλείας· καὶ μάρτυς αὐτὸς Βελισάριος, ὃς ἦν μονοστράτηγος ὅλης ἀνατολῆς. ἐπὰν δὲ ἤρξαντο οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐκστρατεύειν κατὰ Ῥωμαίων, καὶ διαφθείρειν τὰς κώμας καὶ πόλεις αὐτῶν, ἠναγκάσθησαν οἱ κατὰ καιρὸν βασιλεῖς τέμνειν εἰς μικρὰ τὴν μίαν ἀρχήν. καὶ τὸ μὲν ἀπένειμον στρατηγῷ τινὶ, καὶ ἐκάλεσαν Ἀνατολικὸν, διότι, ὡς προείπομεν, πρὸς ἡμᾶς τοὺς κατοικοῦντας τὸ Βυζάντιον, πρὸς ἀνατολὴν κεῖται. τὸ δὲ παλαιὸν, κατὰ ἔθνος ἦν ἀρχηγός. ἐπολιτεύοντο δὲ, ὡς ἦν ἔθος αὐτοῖς· ἄλλοι μὲν δημοκρατίαις, ἄλλοι δὲ τυράννοις ὑποταττόμενοι. ὑπὸ δὲ τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν γενόμενοι, εἰς ἐπαρχίας διῃρέθησαν, καὶ ἡγεμονίας καὶ δουκᾶτα, καὶ τοὺς καλουμένους κονσιλιαρίους, τουτέστι βουλευτάς. ἦσαν δὲ καί τινες αὐτῶν πρίγκιπες, ὡς ἐν τοῖς τῶν ἁγίων μαρτυρίοις διεγράφη. ἀλλὰ μὴν καὶ σκρινιάριοι. ὕπαρχοι δὲ ἦσαν διττοὶ, ἕτεροι μὲν πραιτωρίων, ἕτεροι δὲ πόλεων· καὶ οἱ τῶν πραιτωρίων διηκόνουν τοῖς βασιλεῦσι στρατεύουσι, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν τροφὰς ἐξ ἑτοίμου παρέχοντες, τά τε τῶν βασιλέων ἄπληκτα διευθετοῦντες, καὶ τὰς ὁδοὺς ἐκκαθαίροντες. καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῶν Ῥωμαίων. ὅτε δὲ Πέρσαι ἐκράτουν, καὶ μετ᾽ αὐτοὺς Μακεδόνες, εἰς σατραπείας ἦν διῃρημένη ἡ πᾶσα Ἀσία· καὶ

σατράπης μὲν ἦν Λυδῶν, ἕτερος δὲ Φρυγῶν, ἄλλος δὲ Ἰώνων, ἕτερος δὲ Παμφυλίων, ἄλλος δὲ Καρῶν, ἄλλος Παφλαγόνων, ἄλλος δὲ Βιθυνῶν, καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἡ Ἀσία μικρὰ καλουμένη, ὡς ἐδόκει τῷ Πέρσῃ, κἄπειτα τοῖς Μακεδόσι, διεμεμέριστό τε καὶ διετέτακτο. καὶ ἄλλος μὲν τῶν δημοσίων πραγμάτων ἦρχεν, ἄλλος δὲ τῶν στρατιωτικῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. ἐνταῦθα τοίνυν ἔστω τὸ πέρας τοῦ τῆς ἀνατολῆς θέματος. οἱ δὲ λεγόμενοι Τουρμάρχαι, εἰς ὑπουργίαν τῶν στρατηγῶν ἐτάχθησαν· σημαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα, τὸν ἔχοντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατιώτας τοξοφόρους πεντακοσίους, καὶ πελταστὰς τριακοσίους, καὶ δεξιολάβους ἑκατόν. οὕτως γὰρ κεῖται ἐν τῇ βίβλῳ Ἰωάννου Φιλαδελφέως τοῦ καλουμένου Λυδοῦ.

Satrapias divisa erat. Atque alius quidem erat Satrapa Lydorum, alius Phrygum, alius Ionum, alius Pamphyliorum, alius Carum, alius Paphlagonum, alius Bythiniorum, &, ut verbo dicam, universa Asia, minor dicta, prout Persis visum erat, & postea Macedonibus, divisa administrataque fuit: atque alius quidem rebus civilibus præerat, alius vero militaribus. Atque hæc quidem hactenus. Et hîc finis esto de Themate Anatolico. Cæterum qui dicti sunt Τουρμάρχαι, ad ministerium Præfectorum instituti sunt. Significat vero ejuscemodi dignitas eum qui præest sagittariis quingentis, scutatis trecentis, stipatoribus centum. Ita enim habetur in libro Joannis Philadelphensis, qui dictus est Lydus.

Θέμα δεύτερον τὸ καλούμενον Ἀρμενιακόν.

Τὸ θέμα τὸ καλούμενον Ἀρμενιακὸν, οὐ κύριον ἔχει τὸ ὄνομα, οὐδὲ ἀρχαῖα τίς ἐστιν ἡ τούτου προσηγορία· ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορούντων καὶ συνοικούντων Ἀρμενίων τὴν προσηγορίαν ἐκτήσατο. δοκῶ δὲ εἰπεῖν ὅτι ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως καὶ τῶν κάτω χρόνων τὴν τοιαύτην προσηγορίαν ἐκληρονόμησεν. οὔτε γὰρ Στράβων ὁ γεωγράφος τῆς τοιαύτης ὀνομασίας ἐμνήσθη, καίτοι Καππαδόκης ὢν τὸ γένος, ἐξ Ἀμασείας τῆς πόλεως, οὔτε Μένιππος ὁ τοὺς σταδιασμοὺς τῆς ὅλης οἰκουμένης ἀπογραψάμενος, οὔτε μὴν Σκύλαξ ὁ Καρυανδηνὸς, οὔτε Παυσανίας ὁ Δαμασκηνὸς, οὔτε ἄλλος τις τῶν ἱστορίας γεγραφότων· καὶ φαίνεται νεωτέρα ἡ τοιαύτη ὀνομασία· οὔτε γὰρ Προκόπιος, οὔτε μὴν Ἀγαθίας, οὔτε Μένανδρος, οὔτε Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος ἐμνημόνευσαν τοῦ τοιούτου ὀνόματος, οἱ τὰ χρονικὰ συντάξαντες ἐπὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας. τὴν γὰρ Καππαδοκίαν οἱ παλαιοὶ εἰς τρία τέμνουσι μέρη· εἴς τε Καταονίαν, τὴν ἀπὸ Μελιτηνῆς ἀρχομένην, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Ταύρου Ταυρικὴν ὠνομασμένην, καὶ αὐτὴν τὴν μεσόγαιον, ἐν ᾗ Καισάρεια ἡ πόλις τῶν Καππαδοκῶν μητρόπολις ἵδρυται. καλοῦσι δὲ οἱ παλαιοὶ μεγάλην τε καὶ μικρὰν Καππαδοκίαν. μεγάλην μὲν τὴν ἀπὸ Καισαρείας τε καὶ τοῦ Ταύρου, καὶ ἕως τῆς Ποντικῆς θαλάσσης, ἣν διορίζει, Ἅλυς μὲν ποταμὸς ἐκ δυσμῶν, Μελιτηνὴ δὲ ἐξ ἀνατολῶν. καὶ αὕτη μὲν ἡ μεγάλη Καππαδοκία· καὶ τούτων μάρτυς Πολύβιος, ὁ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν γεγραφώς· ὃς διορίζει τὴν Καππαδοκίαν, ἀπό τε Ταύρου καὶ Λυκαονίας, καὶ ἕως τῆς Ποντικῆς θαλάττης. καὶ αὐτὴ γὰρ ἡ Νεοκαισάρεια, ἥ τε Κολώνεια καὶ ἡ Μελιτηνὴ σύμπασα, Καππαδοκία λέγεται. ἔστι δὲ τὸ ὄνομα Περσικόν·

Thema secundum, dictum Armeniacum.

Armeniacum quod dicitur Thema, propriam appellationem non habet. Neque enim vetusta est hæc appellatio; sed eam à vicinis atque finitimis Armeniis accepit. Imo vero dixerim sub Heraclio Imperatore hujuscemodi appellationem sumpsisse. Nam neque Strabo Geographus ejus vocis mentionem fecit, Cappadox alioqui genere, ex Amasea urbe: neque Menippus, qui totius orbis terrarum per stadia dimensionem conscripsit: neque Scylax Caryandenus: neque Pausanias Damascenus. Sed neque alius quisquam eorum qui historiam scripserunt. Atqui recentiorem esse hanc appellationem ex eo colligi potest, quòd neque Procopius, neque Agathias, neque Menander, neque Hesychius Illustrius, ullam hujus nominis mentionem faciant, licet ipsi historiam Justiniano imperante conscripserint. Cappadociam enim veteres in tres partes secuerunt, videlicet in Cataoniam, quæ à Melitena initium accipit, & in eam quæ à Tauro monte Taurica nuncupatur; necnon in regionem ipsam mediterraneam, in qua & Cæsarea urbs est, Cappadociæ metropolis. Veteres autem majorem & minorem Cappadociam appellant; ac majorem quidem à Cæsarea & Tauro, ad Ponticum mare usque; quam terminat Halys quidem fluvius ab Occasu, Melitene vero ab Oriente. Atque hæc quidem est major Cappadocia, ut testatur Polybius, qui Romanam historiam scripsit; qui quidem terminat Cappadociam à Tauro & Lycaonia, ad Ponticum mare usque; ipsa siquidem Neocæsaria & Colonea, & Melitene universa, Cappadocia appellatur. Est vero nomen Persicum; nam cum

A Artaxerxi Regi, aut nescio an alteri cuidam, leo inter venandum occurrisset, ejusque equum invasisset, oblatus casu Persa quidam in hoc leonis occursu, stricto acinace, Regem de vita periclitantem liberavit, & leonem interfecit. Hic itaque Persa quum altissimum quemdam montem conscendisset, universamque regionem, quoad longissimè humani oculi acies pertingere posset, circumspiciens, tam Orientem & Occidentem, quam Meridiem & B Septentrionem versus, omnem eam dono à Rege accepit. Hæc porro narrat Polybius. Atque habitatur quidem Coloneam versus ab Armeniis: ad mediterranea vero, ubi est Amasea, & Dasymon qui dicitur, à Leucosyris. Omnes tamen Cappadoces, etiam usque ad mare Ponticum habitantes, Herodotus Leucosyros nuncupat, ad discrimen Syrorum qui ultra Taurum & Ciliciam incolunt, qui Melanosyri C appellantur. Minor autem Cappadocia, quæ nunc inter Themata censetur, finitima est Lycaoniæ, & Cæsaream usque pertingit, ac extenditur ad initium Thematis Buccellariorum usque; desinit vero ad Orientem, Rodentum usque, & ad propugnaculum quod vocatur Luli, atque ad ipsam Podendum usque. Ulteriora autem sunt partes Ciliciæ, quarum præcipuæ urbes sunt Tarsus, Mompsuestia & Adana. D Et hæc quidem est Minor Cappadocia, quæ non ita pridem Thematis nomen nacta est. Superioribus vero temporibus, sive Justiniani, sive alterius cujusdam ex Imperatoribus, Cappadocia in tres partes secta, mediterranea pars Charsianum vocabatur; à Charsio quodam Duce, qui tum temporis in bello adversus Persas prosperè gesto celebris erat; atque idcirco in Thematis & Præfecturæ ordinem in E hunc usque diem relata est. Inferior vero pars, ad mare vergens, Armeniacum appellata est, quòd sit regio Armeniis vicina. Superior autem pars, finitima Lycaonibus, & Tauro, Cappadocia minor; quæ nunc, ut diximus, Thematis appellationem nacta, sub Regum dominatu fuit usque ad Augustum Cæsarem; ante vero Romani Imperii incrementum, sub Persica potestate erat. Sed & sui juris fuit, dum Ariaratha Rex ibi regnaret; ex quo etiam lacus sales gignens, quem modo Barbari F Caratia appellant, Ariarathea nuncupabatur. Post autem Ariaratham regnavit in eadem Archelaus affinis Herodis Regis Judæorum. At postmodum quum desiisset gubernatio Regia, in Præfecturam à Romanis forma administrationis est immutata, & Proconsul tributa ab ea colligebat, & ipsi præerat. Sunt autem in prima Præfectura urbes celebriores quatuor;

A Πέρσης γάρ τις ἀνὴρ ἐν κυνηγίῳ Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ἢ οὐκ οἶδα ἄλλῳ τινὶ, λέων περισπαντήσας, τὸν ἵππον τοῦ βασιλέως ἐδράξατο· καὶ κατὰ τύχην εὑρεθεὶς ὁ Πέρσης ἐν τῷ τοῦ θηρὸς συναντήματι, τὸν ἀκινάκην ἀνασπάμενος, ἐῤῥύσατο τὸν βασιλέα παρὰ μικρὸν κινδυνεύοντα, καὶ τὸν λέοντα ἐθανάτωσεν. οὗτος οὖν ὁ Πέρσης ἐπί τινος ὄρους ὑψηλοτάτου ἀναβὰς, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν περισκοπήσας, ὅσην ὀφθαλμὸς B ἀνθρώπινος περιέβλεπε κατά τε ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς, ἄρκτον τε καὶ μεσημβρίαν, δωρεὰν παρὰ τοῦ βασιλέως πᾶσαν εἴληφε. ταῦτα δὲ ἱστορεῖ Πολύβιος. καὶ κατοικεῖται πρὸς μὲν Κολώνειαν, παρὰ Ἀρμενίων· πρὸς δὲ τὸ μεσόγαιον, ὅπουπερ ἐστὶν ἡ Ἀμάσεια, καὶ ὁ λεγόμενος Δαζυμὼν, παρὰ τῶν καλουμένων Λευκοσύρων· ὅμως πάντας τοὺς Καππαδόκας, καὶ τοὺς μέχρι θαλάττης τῆς Ποντικῆς κατοικοῦντας, Ἡρόδοτος C Λευκοσύρους καλεῖ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν Σύρων τῶν ἐπέκεινα τοῦ Ταύρου καὶ Κιλικίας οἰκούντων, Μελανοσύρων προσαγορευομένων. μικρὰ δὲ Καππαδοκία, ἡ νῦν χρηματίζουσα εἰς θέμα, ἥτις ὅμορός ἐστι Λυκαονίας, καὶ διαβαίνει μέχρις αὐτῆς Καισαρείας· πλατύνεται δὲ ἕως ἀρχῆς τῶν Βουκελλαρίων· καταλήγει δὲ πρὸς ἀνατολὰς, μέχρις αὐτῆς Ῥοδεντοῦ καὶ τοῦ φρουρίου τοῦ καλουμένου Λούλου, καὶ αὐτῆς Ποδενδοῦ. τὰ δὲ ἐπέκεινα, τῆς Κιλικίας εἰσὶ μέρη, ὧν D ἀπάρχεται ἡ Ταρσὸς, καὶ ἡ Μόμψουεστία, καὶ Ἄδανα. καὶ ἥδε μὲν ἡ μικρὰ Καππαδοκία, ἡ ἀρτίως εἰς ὄνομα θέματος χρηματίζουσα. ἐπὶ δὲ τῶν ἄνω χρόνων εἴτε Ἰουστινιανοῦ, εἴτε ἄλλου τινὸς τῶν βασιλέων τμηθείσης τῆς Καππαδοκίας εἰς τρία μέρη, τὸ μὲν μεσόγαιον ἐκλήθη Χαρσιανὸν, ἀπὸ Χαρσίου τινὸς ἄρχοντος τῷ τότε καιρῷ εὐδοκιμήσαντος ἐν τῷ πρὸς Πέρσας πολέμῳ· καὶ διὰ τοῦτο εἰς θέματος τάξιν καὶ στρατηγίδα E μέχρι τοῦ νῦν ἐχρημάτισε. τὸ δὲ κάτω καὶ πρὸς θάλασσαν, ἐκλήθη Ἀρμενιακὸν, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ πλησιόχωρον τῶν Ἀρμενίων. τὸ δὲ ἄνωθεν, καὶ ὁμοροῦν τοῖς Λυκάοσι, καὶ τῷ Ταύρῳ, Καππαδοκία μικρά· ἡ νῦν, ὡς ἔφαμεν, εἰς ὄνομα θέματος χρηματίζουσα. ἐβασιλεύετο δὲ μέχρις Αὐγούστου Καίσαρος. ἦν δὲ ὑπὸ τὴν Περσικὴν ἐξουσίαν, πρὶν ἢ τὸ τῶν Ῥωμαίων αὐξηθῆναι βασίλειον· ἐγένετο δὲ καὶ αὐτόνομος ὅτε Ἀριαράθης ἦρχεν αὐτῆς ὁ βασιλεὺς, ἐξ οὗ καὶ ἡ λίμνη, ἡ τὸ ἅλας τίκτουσα, ἣν ἀρ- F τίως βαρβαρίζοντες Καράτιαν καλοῦσι, Ἀριαράθεια ἐπωνόμαστο. μετὰ δὲ Ἀριαράθην, βασιλεύει αὐτῆς Ἀρχέλαος ὁ κηδεστὴς ἤτοι ὁ συμπενθερὸς Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας. μετὰ δὲ ταῦτα παυσαμένης τῆς βασιλείας, εἰς ἐπαρχίας παρὰ τῶν Ῥωμαίων τὸ σχῆμα μετέβαλε, καὶ Ἀνθύπατος ταύτην ἐδασμολόγει τε καὶ διετάττετο. εἰσὶ δὲ πόλεις ἐπίσημοι κατὰ τὴν πρώτην ἐπαρχίαν, τέσσαρες

14. 15. 16.

Καισάρεια μητρόπολις, ἡ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Καίσαρος Ἰουλίου ὀνομασθεῖσα, ἥ τις πρότερον ἐκαλεῖτο Μάζακα, ἀπὸ Μοσὼχ τοῦ τῶν Καππαδόκων ἀρχηγόνου. δευτέρα δὲ πόλις, Νύσσα. τρίτη Θερμά. τετάρτη Ρηγεποδανδός. τῆς δὲ δευτέρας Καππαδοκίας εἰσὶ πόλεις ὑπὸ ἡγεμόνα, ὀκτώ· Τύανα, Φαυστινούπολις, Κύβιστρα, Ναζιανζός, Ερύσιμα, Παρνασὸς, Ρηγέδωρα, Μωκισσὸς, καὶ φρούριον τὸ καλούμενον Κόρον. τῆς δὲ τρίτης Καππαδοκίας ἡ νῦν ὀνομάζεται Αρμενιακὸν, εἰσὶ πόλεις ἑπτά· Αμάσεια, Ιβωρα, Ζάλιχος, Ανδραπα, Αμινσὸς, Νεοκαισάρεια, Σινώπη. διαβεβόηται δὲ παρὰ πᾶσιν ἐπὶ κακοτροπίᾳ τὸ τῶν Καππαδόκων γένος, ὡς καὶ παροιμίαν περὶ αὐτῶν ἐξενεχθῆναι τοιαύτην. τρία κάππα κάκιστα· Καππαδοκία, Κρήτη καὶ Κιλικία. καὶ ἐν ἐπιγράμμασι.

17.

Cæsarea metropolis, à magno illo Cæsare Julio ita nuncupata; quæ antea vocabatur Mazaca, à Mosoch primo Cappadocum auctore. Altera urbs Nyssa: tertia, Therma: quarta Rhegepodandus. Secunda vero Cappadociæ Præfectura urbes habet octo; Thyana, Faustianopolin, Cybistram, Nazianzum, Erysima, Parnasum, Rhegedora, Mocissum, & propugnaculum quod Corum dicitur. Tertiæ autem Cappadociæ quæ nunc appellatur Armeniacum, urbes sunt septem; Amasea, Ibora, Zalichus, Andrapa, Aminsus, Neocæsarea, Sinope. Cæterum famosa apud omnes est ob nequitiam Cappadocum gens; adeo ut proverbium ejuscemodi de illis feratur: Tria cappa pessima, Cappadocia, Creta & Cilicia. Et in Epigrammatibus.

Καππαδόκαι, φαῦλοι μὲν ἀεί· ζώνης δὲ τυχόντες,
Φαυλότεροι· κέρδους δ' εἵνεκα φαυλότατοι·
Ην δ' ἄρα δὶς καὶ τρὶς μεγάλης δράξωνται ἀπήνης,
Δὴ τότε γίγνονται φαυλεπιφαυλότατοι.

Cappadoces semper mali, cingulum vero nacti
Pejores: lucri vero gratia pessimi:
Cum vero bis aut ter magnum prehenderint currum,
Tunc sane evadunt mali ter & amplius.

18.

Καὶ ἄλλος,

Καππαδόκην ποτ' Εχιδνα κακὴ δάκεν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
Κάτθανε γευσαμένη αἵματος ἰοβόλου.

Et aliud,

Cappadocem quondam Echidna mala momordit. Sed & ipsa
Mortua est gustans sanguinem venena jaculantem.

Εκ δὲ ταύτης τὰ τοιαῦτα βλασφημουμένης, ἐβλάστησαν ἄνδρες, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν, ἐξανέτειλαν ὥσπερ ἀστέρες πολύφωτοι, ἐπὶ σοφίᾳ διαβόητοι, ζηλωταὶ τῆς Χριστιανῶν πίστεως, Γρηγόριος ὁ θαυματουργὸς, ὁ Νεοκαισαρείας ἐπίσκοπος, Φαίδιμός τε ὁ Αμασείας, καὶ βασιλεὺς ὁ ἀοίδιμος ὁ ἐπὶ Λικινίου μαρτυρήσας ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως· καὶ ὁ Βασιλίσκος, ὁ Κομάνων ἀρχιεπίσκοπος· ὃς καὶ αὐτὸς μαρτυρίῳ ἐτελειώθη. μεθ' οὗ κατετέθη τὸ λείψανον Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Βασίλειός τε ὁ μέγας, ὁ Καισαρείας ἐπίσκοπος· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ὁ Ναζιανζοῦ τὴν ἐπισκοπὴν κληρωσάμενος· νυνὶ δὲ ἐν τῷ τῶν Αποστόλων ναῷ κατατεθεὶς μετὰ τῶν πατριαρχῶν ταύτης τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ φιλοχρίστου βασιλέως Κωνσταντίνου. οἵτε ἀδελφοὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, Πέτρος τε καὶ Γρηγόριος, καὶ Ναυκράτιος, καὶ Καισάριος τε ὁ ἀδελφὸς Γρηγορίου τοῦ θεολόγου. καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῆς Καππαδοκίας ὡς ἐν ἐπιτομῇ.

19.

Ex hac autem adeo infami gente pullularunt, imo vero veluti fulgidæ quædam stellæ emicuerunt, vera sapientiæ laude celeberrimi, & Christianæ fidei propugnatores acerrimi, Gregorius ille Thaumaturgus, Neocæsariensis Episcopus, & Phædimus Amaseus, & Rex celeberrimus, qui sub Licinio martyrium pro fide Christiana subiit, & Basiliscus Comanensium Archiepiscopus; qui etiam ipse martyrio obiit; & cum quo conditæ fuerunt reliquiæ Joannis Chrysostomi: præterea Basilius Magnus Cæsariensis Episcopus, & Gregorius Theologus, qui fuit Episcopus Nazianzenus; & nunc in æde Apostolorum unà cum Patriarchis hujus urbis à pio & Christianæ fidei studiosissimo Imperatore Constantino positus jacet. Insuper fratres Basilii Magni, videlicet Petrus, Gregorius, & Naucratius; necnon Cæsarius Gregorii Theologi frater. Atque hæc quidem de Cappadocia veluti compendio dicta sint.

Θέμα τρίτον, τὸ τῶν Θρακησίων.

Thema Tertium dictum Thracesiorum.

ΤΟ δὲ νῦν καλούμενον Θρακησίων θέμα, πάλαι μὲν, καὶ κατ' ἀρχὰς Ασία μικρὰ ὠνομάζετο, καὶ ὁ ταύτης κρατῶν Ανθύπατος, Ασιάρχης ἐλέγετο. καὶ ἵνα μὴ λέγω τοὺς ἔξωθεν, αὐτὸς ὁ

QUod vero nunc Thracesiorum Thema appellatur, olim quidem & ab initio Asia minor dicebatur; & qui huic præerat Proconsul Præfectus Asiæ nuncupabatur. Et ne externos adferam, ipsemet

testis est veritatis Lucas Evangelista & Apostolus, qui in Actis Apostolorum idem asserit, ubi mentionem faciens Alexandri, qui tum temporis apud Ephesios primatum obtinebat, eum appellat Præfectum Asiæ. Thracesiorum vero appellatio hanc originem habet. Temporibus Alyatti, Lydorum regis, vir quidam cum uxore & liberis profectus ex Mysia, Thraciæ regione, cujus etiam meminit Homerus, inquiens sic:

Mysorumque cominus pugnantium, & illustrium Hippemolgorum.

in eam Asiæ regionem venit, quæ Lydia dicitur, & prope Sardorum urbem habitavit. Rege itaque ad murum urbis considente, præteriit Thracis uxor, urnam capite gestans, manibus vero colum & fusum; à tergo autem equus zonæ alligatus; atque urna quidem, quam vertice gerebat, referta erat aqua; manibus vero nens colum & fusum exercebat: pone autem equus, quem adaquarat, cingulo annexus sequebatur. Hac conspecta Rex vehementer admiratus est, & unde, quænam, ex qua urbe esset, interrogavit; quæ respondit, Mysiam se natione esse; est vero id Thraciæ oppidulum. Rex itaque arrepta ex hac muliere occasione, missa ad Regem Thracum Cotyn nuncupatum legatione, colonos inde cum uxoribus & liberis, accepit; turbam satis numerosam. Ex hac natione appellati sunt Asiæ minoris incolæ Thracesii; quòd sint operosi, ac laboriosi, & opere manuario victum sibi quæritantes. Universum vero Thracesiorum Thema hisce gentibus constat; Lydis, Mæonibus, Caribus, Ionibus. Atque Iones quidem nuncupantur, qui Miletum & Ephesum incolunt; qui vero mediterranea habitant, Sardiani, Lydi, Mæones, & Cares, & minoris Phrygiæ incolæ. Atque ita quidem se habent Thracesii. Hanc vero historiam scribit Nicolaus Damascenus decimo octavo Historiæ suæ libro; qui quidem fuit scriba Herodis Regis. Thracesii autem appellati sunt, quòd ex Thracum regione orti essent. Cæterum in Asia habentur urbes viginti & una; prima quidem Ephesus, altera Smyrna, tertia Sardis, quarta Miletus, quinta Priene, sexta Colophon, septima Thyatira, octava Pergamum, nona Magnesia, decima Trallis, undecima Hierapolis, duodecima Colossæ, quæ nunc Chonæ dicuntur, ubi visitur celeberrimum templum Michaëlis Archangeli; decima tertia Laodicea, decima quarta Nyssa, decima quinta Stratonicia, decima sexta Alabanda, decima septima Alinda, decima octava Myrina, decima nona Teos, vigesima Lebedos, vigesima prima Philadelphia, &

A μάρτυς τῆς ἀληθείας Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς καὶ ἀπόστολος ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων τὸ αὐτὸ λέγει, μεμνημένος Ἀλεξάνδρου τοῦ τότε πρωτεύοντος τῶν Ἐφεσίων, Ἀσιάρχην αὐτὸν ἀποκαλῶν. Θρακήσιοι δὲ ἐπεκλήθησαν ἀπὸ τῆς τοιαύτης αἰτίας· ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἀλυάττου τοῦ τῶν Λυδῶν βασιλέως, ἀνήρ τις μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ἐκ Μυσίας τῆς τῶν Θρᾳκῶν χώρας ὁρμώμενος, ἧς καὶ Ὅμηρος μνημονεύει λέ- B γων οὕτως, 20.

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν Ἱππημολγῶν.

διεπέρασεν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀσίας εἰς χώραν τὴν λεγομένην Λυδίαν, καὶ κατῴκησε πλησίον τῆς πόλεως Σάρδεων. τοῦ οὖν βασιλέως πρὸς τῷ τῆς πόλεως τείχει καθεζομένου, διήρχετο ἡ γυνὴ τοῦ Θρᾳκός, ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς βαστάζουσα στάμνον· ἐπὶ δὲ τῶν χει- C ρῶν, ἠλακάτην καὶ ἄτρακτον· ὄπισθεν δὲ πρὸς τὴν ζώνην, ἵππος τις προσεδέδετο· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς κορυφῆς, ἡ στάμνος ἦν μεστὰ τοῦ ὕδατος. ἐν δὲ ταῖς χερσὶν εἰργάζετο νήθουσα ἐκ τῆς ἠλακάτης τὴν ἄτρακτον. ὄπισθεν δὲ πρὸς τὴν ζώνην, ἠκολούθει ὁ ἵππος ἀπὸ τῆς πηγῆς πεποτισμένος. ταύτην ἰδὼν ὁ βασιλεύς, μεγάλως ἐθαύμασε, καὶ ἠρώτησε πόθεν, καί τις, καὶ ποίας ἐστὶ πόλεως. ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, Μυσὴ μὲν εἶναι τὸ γένος· Θρᾴκης δ' ἐστὶν αὕτη τὸ πολίχνιον. 21. D λαβὼν οὖν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἀφορμήν, πρεσβείαν πρὸς τὸν τῆς Θρᾴκης βασιλέα ποιησάμενος, Κότυν ὀνομαζόμενον, ἐκεῖθεν ἔλαβεν ἄνδρας μετοίκους μετὰ γυναικῶν, καὶ τέκνων, ὄχλον ἱκανόν. ἐκ τούτου τοῦ γένους ὠνομάσθησαν οἱ τὴν μικρὰν Ἀσίαν οἰκοῦντες, Θρακήσιοι· διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐργοπόνους, ἐργώδεις τε, καὶ χειρώνακτας. ὅλον δὲ τὸ τῶν Θρακησίων θέμα ἐκ γενῶν συνίσταται τοιῶνδε, Λυδῶν, Μαιόνων, Καρῶν, Ἰώνων· καὶ Ἴωνες μὲν καλοῦνται οἱ κατοικοῦντες E Μίλητόν τε καὶ Ἔφεσον. οἱ δὲ τὸ μεσόγαιον, Σαρδιανοί, Λυδοί τε καὶ Μαίονες, καὶ Κᾶρες, καὶ οἱ τῆς μικρᾶς Φρυγίας οἰκήτορες. καὶ οὕτως μὲν οἱ Θρακήσιοι. ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς γράφει ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ αὐτοῦ βιβλίῳ, ὁ γεγονὼς ὑπογραφεὺς Ἡρώδου τοῦ βασιλέως. ὠνομάσθησαν δὲ Θρακήσιοι, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐκ τῆς τῶν Θρᾳκῶν γῆς, ὥσπερ εἴπομεν. εἰσὶ δὲ πόλεις F παρὰ τὴν Ἀσίαν, κα'. πρώτη μὲν, Ἔφεσος. δευτέρα δὲ, Σμύρνα. τρίτη, Σάρδης. τετάρτη, Μίλητος. πέμπτη, Πριήνη. ἕκτη, Κολοφών. ἑβδόμη, Θυάτειρα. ὀγδόη, τὸ Πέργαμον. ἐννάτη, Μαγνησία. δεκάτη, Τράλλις. ἑνδεκάτη, Ἱεράπολις. δωδεκάτη, Κολοσσαί, αἱ νῦν λεγόμεναι Χῶναι. οὗ ἐστι ναὸς διαβόητος τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. ιγ', Λαοδίκεια. ιδ', Νύσσα. ιε', Στρατονίκεια. ιϛ', Ἀλάβανδα. ιζ', Ἀλίνδα. ιη', Μύρινα. ιθ', Τέως. κ', Λέβεδος 22.

Λέβεδος. κα΄, Φιλαδέλφια, καὶ ἄλλαι τινες. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

alıæ nonnullæ. Atque hæc quidem de his.

23.

Τέταρτον Θέμα, τὸ καλούμενον Ὀψίκιον.

Τὸ δὲ θέμα τὸ καλούμενον Ὀψίκιον, πᾶσιν ἔχει γνώριμον τὴν προσηγορίαν. Ὀψίκιον γὰρ Ῥωμαϊστὶ λέγεται, ὅπερ σημαίνει τῇ Ἑλλήνων φωνῇ, τοὺς προπορευομένους ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως ἐπὶ εὐταξίᾳ καὶ τιμῇ. ὅθεν οὐδὲ στρατηγὸς χρηματίζει ὁ τοῦ Ὀψικίου ἡγούμενος, ἀλλὰ κόμης καὶ τὴν ὀνομασίαν καὶ τὴν προσωνυμίαν προσαγορεύεται. ἡ δὲ περιοχὴ τοῦ Ὀψικίου, ὑπὸ τούτων φυλῶν τε καὶ ἐθνῶν κατοικεῖται. ἀπὸ μὲν θαλάσσης ἀρχόμενον, τουτέστιν τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, καὶ τοῦ Δασκυλίου ἀκρωτηρίου, καὶ μέχρι τοῦ Τρίτωνος, καὶ τῶν ὀρέων Σιγριανῆς, καὶ αὐτῆς Προικονήσου, καὶ ἕως αὐτῆς τῆς Ἀβύδου, Κυζίκου τε καὶ Παρίου. καὶ τὰ μὲν κάτω καὶ παρὰ θάλασσαν ἀπὸ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου ἀρχόμενα, καὶ τῶν καλουμένων Πυλῶν, καὶ ἕως τῆς μεσογαίου τοῦ Μυσίου Ὀλύμπου προσαγορευομένου, καὶ τῆς χώρας τῶν καλουμένων Δαγοτθηνῶν, καὶ αὐτῆς Προυσιάδος κατοικοῦσι Βιθυνοί. τὰ δὲ πρὸς νότον τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ἕως τοῦ ποταμοῦ Ῥυνδακοῦ, κατοικοῦσι Μυσοί. τὰ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν Κύζικον, κατοικοῦσι Φρύγες τε καὶ Γραικοί, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Γρανικοῦ τὴν ὀνομασίαν πλουτήσαντες· ἐν ᾧ ποταμῷ γέγονεν ἡ πρώτη μάχη πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Περσῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος. ἄνω δὲ παρεκτείνεται μέχρι τοῦ Δορυλαίου καὶ αὐτοῦ Κοτυαίου, ἐξ οὗπέρ ἐστιν ὁ ὀνομαστότατος καὶ παλαιὸς ἐκεῖνος Αἴσωπος, ὁ τὴν μυθοποιΐαν πρῶτος εἰς τὸν κόσμον εἰσενεγκών. καὶ ἕως τῆς Κωμοπόλεως Μηροῦ, κατὰ ἀνατολάς. 24. πρὸς δὲ τὰς δυσμάς, καταλήγει εἰς Ἄβυδον· πρὸς δὲ πλάτος, ἀπὸ τοῦ Ῥυνδακοῦ ποταμοῦ καὶ μέχρι τῆς Κωμοπόλεως τοῦ λεγομένου Δοματηροῦ. καὶ οὕτω μὲν τὸ Ὀψίκιον, καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ εἴπομεν, διὰ τὸ προπορεύεσθαι ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, καὶ καταρτίζειν, καὶ 25. διευθύνειν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ μονάς. εἰσὶ δὲ ἔθνη τὰ συμπληροῦντα τὸ Ὀψίκιον, ταῦτα· Βιθυνοί, Μυσοί, Φρύγες, Δάρδανοι, οἱ καὶ Τρῶες λεγόμενοι. ἔχει δὲ πόλεις ἐπισήμους τὸ θέμα τὸ καλούμενον Ὀψίκιον, τοσαύτας. πρώτην μὲν Νίκαιαν, τὴν μητρόπολιν χρηματίζουσαν. δευτέραν δὲ, Κοτύαιον. τρίτην, Δορύλαιον. τετάρτην, Μίδαιον. πέμπτην, Ἀπάμειαν. ἕκτην, Μύρλειαν. ἑβδόμην, Λάμψακον. ὀγδόην, Πάριον. ἐννάτην, Κύζικον. δεκάτην, Ἄβυδον.

Thema quartum dictum Obsequium.

Thema vero, quod Obsequium vocatur, omnibus appellatione ipsa notum est. Obsequium enim Latinè dicitur id, quod Græcorum linguâ appellantur ii, qui Imperatori, ordinis tuendi & honoris causa, præeunt. Unde fit ut qui Obsequio præest, Prætor non vocetur, sed Comes & nomine & cognomine dicatur. Obsequii vero ambitus his populis atque gentibus circumscribitur; à mari quidem initium sumens, hoc est, à sinu Astaceno, & à promontorio Dascylio ad Tritonem usque, & montes Sigrianæ, atque ipsam Prœconesum, ad ipsam quoque Abydum, Cyzicum & Parium, se porrigit. Et quidem inferiorem ac maritimam oram ab Astaceno sinu incipientem, & à Pylis, quæ vocantur, usque ad Mediterranea Olympi, qui Mysius dicitur, & ad regionem Dagotthenorum dictam, & ad ipsam Prusiadem usque Bithyni habitant. Australem vero Olympi partem, ad fluvium Rhyndacum usque incolunt Mysii. Maritima autem & Cyzicum inhabitant Phryges & Græci, à Granico fluvio ita nuncupati, ubi Alexander Macedo primum prælium cum Persarum ducibus commisit. Ulterius vero ad Dorylæum, & ipsum Cotyæum usque, extenditur; ex qua quidem urbe prodiit celeberrimus ac vetustus ille Æsopus, qui fabularum usum primus in mundum invexit: & usque ad Comopolim Meri Orientem versus. Ad occasum vero definit in Abydum. In latitudine autem à Rhyndaco fluvio, usque ad Comopolim Domateri cognomine. Atque hæc quidem est ratio Obsequii, quam profectò appellationem ei inditam esse diximus, quòd præirent Imperatori, ut vias, & domicilia ei præpararent atque concinnarent. Gentes vero ac populi, qui Obsequium constituunt sunt hi; Bithyni, Mysii, Phryges, Dardani, qui & Trojani dicuntur. Cæterum Thema Obsequii urbes celebres hasce habet. Primam quidem Nicæam, quæ est metropolis, alteram Cotyæum, tertiam Dorylæum, quartam Midæum, quintam Apameam, sextam Myrleam, septimam Lampsacum, octavam Parium, nonam Cyzicum, decimam Abydum.

Πέμπτον Θέμα, τὸ καλούμενον Ὀπτίματον.

Τὸ καλούμενον οὐκ οἶδ᾽ ὅπως εἰπεῖν θέμα Ὀπτίματος, οὐδεμίαν ἔχει κοινωνίαν πρὸς θέματα. εἰς γὰρ δουλείαν μόνην προσείληπται, διὰ τὸ εἶ

Thema quintum dictum Optimatum.

ID quod nescio quo pacto vocatum est Thema Optimatum, nihil habet commune cum Thematibus; servitii siquidem tantum causa assumtum est, utpote mi-

ſerrimum, neque turmis, neque drungis cohoneſtatum, & qui huic præeſt, Domeſticus tantum nuncupatur: quippe ad miniſteria militibus, quum Imperatores una cum populis expeditionem aliquam facerent, præſtandum, inſtituti fuerunt: iis inquam, qui in Imperatoriis agminibus verſabantur. Quotquot enim in Scholis, & Icanatis, reliquiſque agminibus militabant, eorum ſingulis unus Optimatum, cujus miniſterio uteretur, erat deſignatus. Porro appellatio ipſa tantum ferè in ſe contumeliæ habet, atque vilium hominum, qui apud Romanos Cortelini vocantur; ideoque nec inter Themata cenſetur; nec qui huic præeſt, Prætor ſive ſtrategus appellatur, ſed Domeſticus, Prætori ſubditus, & dignitate longè inferior. Gentes vero, quæ adimplent, vel potius miniſtrando ſervilia hæc officia militibus, atque ipſi Imperatori præſtant, ſunt hæ; Bithyni, Tharſiatæ, Thyni; ſed & Phryges attingunt. Habent autem urbes celebres haſce. Primam quidem Nicomediam metropolim, alteram Helenopolim, tertiam Prænetum, quartam Aſtacum, quintam Parthenopolim. Cæterum fluit per Optimatum Thema Sangarius fluvius junctus ponte viſu digniſſimo, quem ſtruxit Imperator Juſtinianus ille numquam ſatis celebratus. In eo talis inſcriptio eſt, in lapidum uno inſculpta, iſtis verbis:

Tu quoque poſt tumidam Heſperiam, Medoſque feroces,
Barbaricumque gregem, quantus erat, domitum:
Sangari prævalidâ fluctus modo fornice vincte
Induperatoris ſervitio premeris.
Invie namque olim ratibus, nullique ſubacte,
Jam rigidâ ſaxi compede vincte jaces.

Atque hæc quidem de Themate Optimatum.

A αὐτὸ οἰκτρότατον, καὶ μήτε τούρμαις, μήτε δρούγγοις τετιμημένον. ἀλλ' ἢ τὸν τούτου κρατοῦντα, δομέστικον μόνον ἀγορευόμενον. εἰς γὰρ ὑπηρεσίαν ἐτέτακτο τῶν στρατιωτῶν, ὅτε οἱ βασιλεῖς τοῖς ἔθνεσι μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπεστράτευον. στρατιωτῶν δὲ ἐκείνων τῶν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάγμασι τεταγμένων. ὅσοι γὰρ ἐν ταῖς σχολαῖς, καὶ τοῖς ἱκανάτοις, καὶ τοῖς λοιποῖς τάγμασιν ἐστρατεύοντο, εἰς ὑπηρεσίαν, εἷς ἕκαστος αὐτῶν Ὀπτιμάτον ἐκέκτητο. B ἔστι δὲ ὀνομασία τῶν ἀτίμων ἴσην ὕβριν φέρουσα, τῶν παρὰ Ῥωμαίοις λεγομένων Κορτελίνων. διὸ οὐδὲ εἰς θέματος τάξιν λελόγισται, οὐδὲ ὁ στρατηγὸς ὁ τούτου ἄρχων κατονομάζεται, ἀλλὰ δομέστικος, ὁ ὑπὸ χεῖρα ὢν στρατηγοῦ, καὶ τὴν ἀξίαν καταδεέστερος. εἰσὶ δὲ ἔθνη τὰ συμπληροῦντα, μᾶλλον δὲ ὑπουργοῦντα, εἰς τὴν τοιαύτην δουλείαν τῶν στρατιωτῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, τοσαῦτα. Βιθυνοὶ, Ταρσιάται, Θυνοί. προσάπτεται δὲ καὶ Φρυγῶν. ἔχει δὲ πόλεις ἐπισήμους C τοσαύτας. πρώτην μὲν Νικομήδειαν τὴν μητρόπολιν. δευτέραν δὲ, Ἑλενούπολιν. τρίτην, Πραίνετον. τετάρτην, Ἀστακόν. πέμπτην, Παρθενούπολιν. ῥέει δὲ ἐν τῷ θέματι τῶν Ὀπτιμάτων, ποταμὸς ὁ καλούμενος Σαγγάριος. ἐν ᾧ ἐστιν ἀξιοθέατος γέφυρα, ἣν ἐποίησεν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ πολυύμνητος, ἐπιγραφὴν ἔχουσα τοιαύτην· ἥτις γέγραπται ἐν μιᾷ τῶν πλακῶν, οὑτωσὶ D λέγουσα·

Καὶ σὺ μεθ' Ἑσπερίην ὑψαύχενα, καὶ μετὰ Μήδων
Ἔθνεα, καὶ πᾶσαν βαρβαρικὴν ἀγέλην,
Σαγγάριε κρατεραῖσι ῥοὰς ἁψῖσι πεδηθεὶς
Αὐτὸς ἐδουλώθης κοιρανικῇ παλάμῃ.
Ὁ πρὶν γὰρ σκαφέεσσιν ἀνέμβατος, ὁ πρὶν ἀτειρὴς,
E Κεῖσαι λαϊνέῃ σφιγκτὸς ἀλυκτοπέδῃ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ καλουμένου θέματος τῶν Ὀπτιμάτων. 26. 27. 28.

Thema ſextum dictum Buccellariorum.

Similiter & Thema Buccellariorum non à loco aliquo appellationem accepit, neque à gente aliqua, quæ ita vocaretur, ſed quòd militum aſſeclæ eſſent, & commeatum eis veherent. Buccellarius enim Latina lingua vocatur is, qui rei panariæ cuſtodiam gerit; ut milites expediti, & ab omni onere liberi ad bellum eſſent. Buccellus quippe vocatur panis, circularem figuram præ ſe ferens; Cellarius vero, cuſtos panis. Proprio autem, & Græcanico nomine populi illi Mariandyni nuncupantur; cognominati etiam Galatæ. Eſt autem initium hujus Thematis à Como-

Ἕκτον θέμα, τὸ καλούμενον Βουκελλαρίων.

Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ θέμα τῶν Βουκελλαρίων, οὐκ ἀπὸ τόπου τινὸς τὴν προσηγορίαν ἐκτήσατο· οὔτε μὴν ἀπὸ ἔθνους, οὕτω καλουμένου· ἀλλὰ διὰ τὸ ἐπακολουθεῖν τοῖς στρατιώταις, καὶ τὰς τροφὰς αὐτῶν ἐπιφέρεσθαι. F Βουκελλάριος γὰρ κατὰ Ῥωμαίων διάλεκτον, ὁ φύλαξ τοῦ ἄρτου καλεῖται. ὥστε εἶναι τοὺς στρατιώτας ἐλαφροὺς, καὶ ἀβαρεῖς πρὸς τὸν πόλεμον. βούκελλος γὰρ τὸ κρικελοειδὲς ψωμίον καλεῖται. κελλάριος δὲ ὁ φύλαξ τοῦ ἄρτου. τὸ γὰρ οἰκεῖον ὄνομα τοῦ ἔθνους, καὶ Ἑλληνικὸν, Μαριανδυνοὶ ὀνομάζονται. ἐπεκλήθησαν δὲ Γαλάται. ἔστι δὲ ἀρχὴ τοῦ θέματος ἀπὸ μὲν τῆς Κωμοπόλεως Μο-

29. δρίωνῆς ἀρχόμενον, ἤγουν τῆς συμπληρώσεως τοῦ Ὀπτιμάτου. ἀναβαῖνον δὲ πρὸς τὴν μητρόπολιν Ἄγκυραν, καὶ παρεκτεῖνον μέχρι τῶν ὁρίων Καππαδοκίας, καὶ αὐτοῦ τοῦ φρουρίου τοῦ καλουμένου Σανίανα, ἐν οἷς παρεκτείνεται τὸ τῶν Γαλατῶν ἔθνος. οἱ δὲ Γαλάται, ἄποικοί εἰσι τῶν Φράγγων. ἐγένετο δὲ ἡ τούτων ἀποικία ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς ἦν Ἄτταλος ὁ Περγαμηνὸς, καὶ Νικομήδης ὁ τοῦ Ζειποίτου υἱός. τὰ δὲ πρὸς θάλασσαν, καὶ τὸν βοῤῥᾶν, πλατύνεται πρὸς αὐτὸν τὸν πόντον, καὶ τὴν καλουμένην πόλιν Ἡράκλειαν, καὶ μέχρι τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ, καὶ αὐτὴν τὴν Τίον. συμπεριλαμβάνει δὲ καὶ αὐτὴν Κλαυδιούπολιν, Κράτιάν τε, καὶ αὐτὸ τὸ Βασίλαιον, καὶ ἕως τῶν ὁρίων Παφλαγονίας, καὶ μέχρι Ἄλυος ποταμοῦ. καὶ ὧδε μὲν καταλήγει ὁ Βουκελλάριος. εἰσὶ δὲ πόλεις αἱ συμπληροῦσαι τὸ θέμα τῶν Βουκελλαρείων, τοσαῦται. πρώτη μὲν Ἄγκυρα, μητρόπολις ἡ τῶν Γαλατῶν. δευτέρα δὲ Κλαυδιούπολις, καὶ αὕτη μητρόπολις τῶν Μαριανδυνῶν. τρίτη, Ἡράκλεια. τετάρτη, 30. Προυσίας. πέμπτη, τὸ Τήϊον. ἔθνη δὲ κατὰ μέρος ὀνομαζόμενα τοσαῦτα, Γαλάται, Μαριανδυνοὶ, Βιθυνοί.

A poli Modrenæ, siue à complemento Optimatum, atque ita ascendens ad metropolim Ancyram; & protendens se usque ad confinia Cappadociæ, & usque ad propugnaculum Saniana dictum, in quæ extenditur Galatarum natio. Sunt verò Galatæ, coloni Francorum. Deducta porrò fuit hæc colonia temporibus Attali Pergameni, & Nicomedis Zepœti filii. Quæ verò ad mare, & Aquilonem, ad Pontum B ipsum usque extenduntur; & ad urbem quæ Heraclea dicitur; & usque ad Parthenium fluuium, atque ipsam Tium. Comprehendit vero etiam ipsam Claudiopolim, & Cratiam, atque ipsum Basilæum, ad confinia Paphlagoniæ usque, & usque ad Halyn fluuium. Atque hic quidem est terminus Buccellariorum. Sunt vero urbes, quæ Thema Buccellariorum constituunt, hæ. Prima Ancyra, metropolis C Galatarum, altera Claudiopolis, & ipsa metropolis Mariandynorum, tertia Heraclea, quarta Prusias, quinta Teium. Gentes autem, quæ sigillatim nominantur, hæ: Galatæ, Mariandyni, Bithyni.

Ἕβδομον θέμα, τὸ καλούμενον Παφλαγόνων.

Thema septimum dictum Paphlagonum.

Τὸ δὲ θέμα τὸ καλούμενον Παφλαγόνων, ἀρχαιότατον ἔθνος ἐστὶ, καὶ ἐπίψογον ἐπὶ ἀναισχυντίᾳ τε καὶ κακοπραγίᾳ διαβαλλόμενον. καὶ Ὅμηρος αὐτοῦ μνημονεύει ἐν τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ, ἐπικούρους ἐλθόντας Πριάμου πρὸς τὴν πόλιν Ἴλιον, λέγων οὕτως,

> Παφλαγόνων δ' ἡγεῖτο Πυλαιμένεος λάσιον κῆρ
> Ἐξ Ἐνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀγροτεράων·
>
> Οἵ ῥα Κύτωρον ἔχον, καὶ Σήσαμον ἀμφενέμοντο,
>
> Ἀμφί τε Παρθένιον ποταμὸν κλυτὰ δώματ' 31. ἔναιον,
>
> Κρῶμνάν τ', Αἰγιαλόν τε, καὶ ὑψηλοὺς Ἐρυθίνους.

Διὸ καὶ τὸ τῶν ἡμιόνων γένος ἐκεῖθεν πρῶτον ἐκφῦναι λέγει. τεκμήριον τοῦτο τῆς αὐτῶν πονηρίας, καὶ μοχθηρίας δεικνύς. καὶ ταῦτα μὲν Ὅμηρος περὶ Παφλαγόνων. αἱ δὲ παραθαλάσσιοι πόλεις ἤτε Σινώπη, καὶ Ἄμαστρα, καὶ τὸ Τήϊον, καὶ ἡ λεγομένη Ἀμινσὸς, Ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις, καὶ Ἑλλήνων ἄποικοι. διορίζει δὲ τὴν Παφλαγονίαν, Ἅλυς μὲν ποταμὸς, ἐξ ἀνατολῶν· πρὸς δὲ δυσμὰς ὁ καλούμενος Βίλλαιος. καὶ αὕτη μὲν ἡ Παφλαγονία. εἰσὶ δὲ οἱ Παφλαγόνες γένος Αἰγύπτιον, ἀπὸ Φινέως, τοῦ πρώτου τὴν Παφλαγονίαν οἰκήσαντος· ὃς ἔσχεν υἱὸν Παφλαγόνα, ἐξ οὗ καὶ ἡ χώρα τὴν προσηγορίαν ἐκληρονόμησεν. ἔχει δὲ πόλεις ἐπισήμους ἡ Παφλαγονία,

Quod vero Paphlagonum Thema dicitur, stolidissima & contemptissima D gens est, impudentiâ, & nequitiâ famosa; cujus etiam Homerus in Catalogo nauium meminit, quòd auxiliares copias ad Ilium Priami urbem duxerint, ita scribens:

> *Paphlagones duxit pectus Pylæmenis hirtum*
> *Ex Enetis, unde mularum generatio agrestium*
>
> *Qui Cytorum tenebant, & Sesamum incolebant,*
>
> E *Circaque Parthenium fluuium inclytas domos habitabant,*
>
> *Cromnamque, Aegialumque & sublimes Erythinos.*

Quapropter & mulorum genus inde primùm ortum dicit, manifestum prauitatis eorum, atque nequitiæ argumentum. Atque hæc quidem Homerus de Paphlagonibus. Maritimæ vero urbes, Sinope, & Amastra, & Teium, & quæ dicitur Aminsus, Græcanicæ sunt urbes, & Græcorum F coloniæ. Disterminat autem Paphlagoniam Halys quidem fluuius ab Oriente; ad Occasum vero Billæus fluuius. Atque hæc quidem est Paphlagonia. Sunt autem Paphlagones Ægyptii genere, à Phineo; qui primus Paphlagoniam habitauit; qui quidem filium habuit Paphlagonem; à quo etiam regio appellationem accepit. Habet vero urbes illustres Paphlagonia;

has: primam quidem metropolim Gangram, alteram Amastram, tertiam Soram, quartam Dadibram, quintam Ionopolim, sextam Pompeiopolim. Sunt enim πομπὴ, id est, ludibrium, probrum, & vituperium generis humani.

τοσαύτας. πρώτην μὲν μητρόπολιν, Γάγγραν. δευτέραν δὲ, Αμάστραν. τρίτην, Σώραν. τετάρτην, Δάδιβραν. πέμπτην, Ιωνούπολιν. ἕκτην, Πομπηϊούπολιν. πομπὴ γάρ εἰσι, καὶ ὄνειδος, καὶ ἐξουθένημα τοῦ ἀνθρωπείου γένους.

Thema Octavum dictum Chaldia.

THema vero Chaldia nuncupatum, & metropolis quæ dicitur Trapezus, Græcorum sunt coloniæ; quemadmodum & Xenophon in expeditione Cyri tradit. Ulteriora vero, ac mediterranea, sunt minoris Armeniæ primordia; cujus quidem rei fidem faciunt ipsa nomina; Celtzene scilicet, & Sysperites, & Gœzanum; de quibus etiam sacra Scriptura testatur, quarto Regum libro. Assyrii enim, cùm Samariæ incolas captivos abduxissent, ad fluvium Gœzanum eos transtulerunt. Quod vero Chaldia dicta sit, à Persarum appellatione fluxit, & à patria Chaldia, unde primam originem ducunt. Unde & Chaldæi cognominati sunt.

Ογδοον θέμα, τὸ καλούμενον Χαλδία.

ΤΟ δὲ καλούμενον θέμα Χαλδία, καὶ ἡ μητρόπολις λεγομένη Τραπεζοὺς, Ελλήνων εἰσὶν ἀποικίαι· καθὼς καὶ Ξενοφῶν ἐν τῇ ἀναβάσει Κύρου λέγει. τὰ δὲ ἄνω, καὶ μεσόγαια, τῆς μικρᾶς Αρμενίας εἰσὶ προοίμια. τοῦτο δὲ πιστοῦται ἐξ αὐτῶν τῶν ὀνομάτων. ἥ τε γὰρ Κελτζηνὴ καλουμένη καὶ ὁ Συσπειρίτης, καὶ τὸ Γοιζάνον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ περὶ τούτων ἡ θεία γραφὴ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν. τοὺς γὰρ κατοικοῦντας τὴν Σαμάρειαν αἰχμαλώτους λαβόντες Ασσύριοι, κατῴκισαν αὐτοὺς ἐν τῷ ποταμῷ Γοιζάνῳ. ἔλαβε δὲ τὴν προσωνυμίαν τοῦ καλεῖσθαι Χαλδία, ἐκ τῆς τῶν Περσῶν προσηγορίας, καὶ τῆς αὐτῶν ἀρχαιογόνου πατρίδος Χαλδίας. ὅθεν καὶ Χαλδαῖοι προσονομάζονται.

Thema Nonum, Mesopotamia.

THema vero Mesopotamiæ, vetustum non est, neque vel magnum vel celebre quidpiam erat; sed obscurum quoddam, nominis atque appellationis expers claustrum. Temporibus autem Leonis illius præclari ac sapientissimi Imperatoris profugit Pancratucas ille Armenius, & Pucricas, & Tautucas, ejus fratres, & castella, quæ iis in locis erant, tradiderunt; & dilatata regio Præturæ nomen accepit.

Εννατον θέμα, Μεσοποταμία.

ΤΟ δὲ θέμα τῆς Μεσοποταμίας, οὐ πολυχρόνιόν ἐστιν· οὐδὲ μέγα τι ἦν, καὶ περιβόητον· ἀλλὰ κλεισοῦρά τις ἀνώνυμος, καὶ ἀκατονόμαστος. ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου ἐν βασιλεῦσι προσέφυγε Παγκρατούκας ἐκεῖνος ὁ Αρμένιος, καὶ Πουκρίκας, καὶ Ταυτούκας, οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ παρέδωκαν τὰ ἐκεῖσε κασέλλια, καὶ ἐπλατύνθη ὁ τόπος, καὶ ἐγένετο εἰς ὄνομα στρατηγίδος.

Thema decimum, Colonea.

COlonea vero est castrum munitissimum, ac præceps; atque ex hac parvâ urbe regio appellationem accepit, ut vocetur Colonea. Κολωνοὺς enim ardua ac editissima loca Græci appellavere. Initium autem est minoris Armeniæ; incipiens quidem à Neocæsarea, Gregorii Thaumaturgi patria, & à monte Phalacro dicto. Extenditur vero ad Arabracenorum urbem, clarissimi illius, celeberrimique Martyris Eustratii patriam, pertingens Nicopolim usque, & oppidum quod Tephrice vocatur, cui dominatus est Chrysocher ille famosus Manichæorum princeps; & Carbeas, qui hunc ipsum impietate superabat; quos quidem disperdidit, & ad infernales lacus detrusit Basilius Christi studiosus Imperator, nostrorum Imperatorum felicissimus pariter & piissimus. Atque ita quidem se habet Colonea.

Δεκατον θέμα Κολωνείας.

Η δὲ Κολώνεια, κάστρον μέν ἐστιν ὀχυρώτατον, καὶ κρημνῶδες· καὶ ἐκ τοῦδε τοῦ πολίσματος ἔλαβεν ἡ χώρα τὴν ἐπωνυμίαν, τοῦ καλεῖσθαι Κολώνεια. κολωνοὺς δὲ τοὺς ὑψηλοὺς, καὶ ἐπηρμένους τόπους ἐκάλουν Ελληνες. ἀπαρχὴ δέ ἐστι τῆς μικρᾶς Αρμενίας. ἀρχομένη μὲν ἀπὸ Νεοκαισαρείας τῆς τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου πατρίδος, καὶ τοῦ καλουμένου Φαλακροῦ ὄρους. πλατυνομένη δὲ πρός τε τὴν Αραβρακηνῶν πόλιν, τὴν τοῦ περιφανεστάτου καὶ μεγαλομάρτυρος Εὐστρατίου πατρίδα, καὶ διήκουσα μέχρι Νικοπόλεως, καὶ τῆς καλουμένης Τεφρικῆς, ἧς ἦρχε Χρυσόχειρ, ἐκεῖνος ὁ τῶν Μανιχαίων περιβόητος ἀρχηγὸς, καὶ Καρβέας, ὁ τούτου ἀνοσιώτερος· οὓς ἐξωλόθρευσε, καὶ πρὸς τοὺς ᾅδου κευθμῶνας ἀπέπεμψε Βασίλειος ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς, ὁ τῶν καθ' ἡμᾶς βασιλέων εὐτυχής τε καὶ εὐσεβέστατος, καὶ ὧδε μὲν ἡ Κολώνεια.

ὡς δὲ προείπομεν, ἡ ἀρχαιογονία τοῦ θέματος, A
35. ἐκ τῆς πρώτης τῶν Ἀρμενίων ἀρχῆς κατάγεται.

Prima vero, ut jam diximus, Thematis origo à primo Armeniorum initio deducitur.

ια'. Θέμα, Σεβαστείας.

Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ θέμα τῆς Σεβαστείας, καὶ αὐτὸ ἐκ τῆς δευτέρας Ἀρμενίας ἀπάρχεται. τὸ δὲ τῆς πόλεως ὄνομα ἐκ τοῦ σεβαστοῦ Καίσαρος Ἰουλίου προσείληφε, τοῦ τὴν Καίσαρος ἀρχὴν πρώτου κρατυναμένου, B καὶ μοναρχίαν τὴν πολυαρχίαν κατασκευάσαντος. Καῖσαρ δὲ ἐπεκλήθη, οὐκ ἐκ τῆς ἀξίας, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀνατομῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ. τελευτησάσης γὰρ αὐτῆς, ἔσπαιρε τὸ βρέφος, καὶ ἀπελάκτιζε· καὶ διατμηθείσης τῆς γαστρὸς αὐτῆς, ἐξῆλθε βρυχώμενος, ὥσπερ τις σκύμνος λέοντος· τὴν δὲ ἀνατομὴν, τζαῖσαι καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι. ὅθεν καὶ Καῖσαρ ἐπωνομάσθη, διὰ τὴν ἀνατομὴν, ὥσπερ εἴπομεν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ Σεβαστείας. C πᾶσαι οὖν αἱ 36. πόλεις, αἱ καλούμεναι Καισάρειαι, ἐκ τοῦδε τοῦ φιλτάτου Καίσαρος τὴν προσωνυμίαν ἐσχήκασιν.

Thema undecimum Sebasteæ.

Similiter & Sebasteæ Thema ex minore Armenia initium habet. Urbs vero nomen suum ἐκ τοῦ σεβαστοῦ, id est, ab Augusto Cæsare Julio accepit; qui Cæsar Imperium primus occupavit, & monarchiam ex πολυαρχίᾳ, id est, multorum dominatione, constituit. Cæsar autem cognominatus fuit, non à dignitate; sed ab incisione uteri matris suæ: mortua siquidem ipsa, palpitabat infans, ac resiliebat; quapropter cæso matris utero, erupit fremens instar catuli leonis. Incisionem vero Romani τζαῖσαι vocant. Unde & Cæsar nuncupatus est, ob illam sectionem, uti diximus. Atque hæc quidem de Sebastea. Omnes itaque urbes, quæ Cæsareæ dicuntur, ab hoc charissimo Cæsare appellationem sumpserunt.

ιβ'. Θέμα, τὸ καλούμενον Λυκανδοῦ.

Ὁ δὲ Λυκανδὸς χθὲς, καὶ πρὸ μικροῦ εἰς τάξιν θέματος καὶ πόλεως ἐχρημάτισεν, ἐπὶ τῶν χρόνων Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως. ἔρημος γὰρ ἦν τὸ πρότερον καὶ ἀοίκητος, κἀκείνη καὶ ἡ καλουμένη D Τζαμανδὸς, καὶ τὰ συμπαρακείμενα μέρη τῶν Ἀρμενίων· καὶ οὐκ ἦν ὄνομα αὐτῶν, οὔτε ἐν λόγῳ, οὔτε ἐν ἀριθμῷ. ὅτε δὲ ὁ μέγας ἐκεῖνος, καὶ γιγαντοειδὴς, Ἀρμένιος, ὁ τῆς Ἀγγουρίνης τῆς Λαικαστείας γαμβρὸς, ὁ μακρόχειρ ἐκεῖνος, καὶ περιδέξιος, ὃν κατὰ τὴν τῶν Ἀρμενίων διάλεκτον Ἀζῶτον ἐκάλουν. ἐκεῖνος ἐλθὼν πρὸς Λέοντα τὸν ἀοίδιμον βασιλέα, εἴτε ὡς πρόσφυξ, εἴτε ὡς φίλος, οὐκ οἶδα, ἐκεῖνος εἶχε θεράποντα, E τὸν χθὲς καὶ πρὸ μικροῦ τελευτήσαντα, Με-37. λίαν λέγω τὸν περιβόητον, ὃς καὶ συνεστράτευσεν αὐτῷ πρὸς τὸν δυστυχέστατον πόλεμον τὸν τῶν Βουλγάρων λέγω. τοῦ γοῦν Ἀρμενίου πεσόντος ἐν τῷ προλεχθέντι πολέμῳ πρὸς Συμεῶνα τὸν ἀθεώτατον Βούλγαρον (ἦν γὰρ ἐξάρχων τοῦ βασιλικοῦ τάγματος τῶν καλουμένων ἐξκουβίτων.) ὅτε καὶ Θεοδόσιος ὁ πρωτοβεστιάριος τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως, ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ ἠφανώθη, καὶ γέγονεν ἄδηλος. F ὁ γοῦν προλεχθεὶς Μελίας ἐκ τούτου τοῦ πολέμου διασωθεὶς, καὶ πρὸς τὴν τῶν Ἀρμενίων χώραν ἀπάρας, εὐφυὴς ὢν, καὶ πρὸς λῃστουργίαν βαρβαρικὴν ἐπιτήδειος, συμμορίαν τινὰ τῶν Ἀρμενίων ἀναλεξάμενος, καὶ ταυτησὶ τῆς πόλεως τὴν ἄκραν κατοχυρώσας ὡς ἠδύνατο, καὶ κατὰ μικρὸν προϊὼν, ὅλην, ὡς εἰπεῖν, τὴν πόλιν τοῦ πτώματος ἤγειρε, καὶ προβαίνουσα ἐπὶ τὸ πρόσθεν πᾶσα ἡ χώρα, μεστὴ γέγονε τῶν Ἀρμενίων, κουροτρόφος οὖσα ἀγαθή

Thema duodecimum dictum Lycandi.

Lycandus non ita pridem inter Themata, ac urbes censeri cœpit; temporibus nimirum Leonis illius præclari Imperatoris; antea enim vacua ab incolis & inhabitata erat, tam ipsa quàm Tzamandus, & universa Armeniæ finitima regio; neque eorum nomen ullo in pretio, aut numero erat. Magnus vero ille, & giganti similis, Armenius, Angurines Læcastriæ gener, longimanus ille, & ambidexter, quem Armeniorum linguâ Azotum vocarunt: ille, inquam, quum ad Leonem illum celebrem Imperatorem venisset, sive ut profugus, sive ut amicus, non satis scio, famulum habuit celebrem illum Meliam, qui non ita pridem è vivis decessit; qui etiam cum eodem Imperatore expeditionem fecit infelici illo prælio, nimirum Bulgarico. Quum itaque in prædicto prælio, quod cum impiissimo illo Symeone Bulgaro commissum fuerat, profligatus esset Armenius; (erat enim Præfectus Imperatorii agminis, quod Excubitorum dicitur;) in quo etiam Theodosius Protovestiarius præclari illius Imperatoris, desideratus, neque ultra visus est. Melias itaque, de quo modò diximus, ex hoc prælio salvus, quùm ad Armenios se contulisset, industrius alioqui, & ad barbaricam prædationem peridoneus, manu Armeniorum collecta, quum arcem etiam hujus urbis, quàm poterat optimè munivisset, paulatim procedens, totius propemodum urbis ruinas instauravit; atque ita regio universa in veterem statum restituta, Armeniis fuit referta; quippe quæ

fertilis admodum, & pascendis equis, ac pecori, peraccommodata esset. Quocirca & Thematis appellationem accepit, atque inter celebriores Præturas est relata curâ ac studio præfati Meliæ fortis ac prudentis. Urbis vero appellatio vetusta admodum est, ab ipsa Armeniorum gente, & lingua ita dicta. Porro elegans quidam sermo de hac circumfertur, fabulæ propemodum affinis. Inscriptio vero in peristylio urbis expressa est ita habens:

QUID CONSTANTINOPOLIS?
QUID LYCANDUS?
QUID THOMAS PROOECUS?
QUID IMPERATOR?

Causa vero hujus inscriptionis hæc est. Magnus ille & celebratissimus Imperator Justinianus, quùm Romano Imperio poriretur avunculus ipsius Justinus, unicus Prætor Romanorum agminum Cæsar existens appellatus fuit. Quum itaque omnes Asiæ minoris partes obiret, tandem Lycandum pervenit. Thomas igitur ille, Prooecus ejus urbis, adeo dives pecoris, atque à Deo conscripta historia beatum Jobum fuisse testatur; obtulit hic Justiniano donum instar sportulæ summopere admirandum, & memorabile; decem videlicet millia ovium, coloribus inter se discrepantia. Mille nigras, alias albo villo mille, aliasque mille cinerei coloris; necnon sparsi coloris totidem: alias item mille rufum colorem referentes: alias mustellini coloris totidem, totidem flavas, totidem nigris maculis distinctas; totidem phœnicei coloris, totidem auri speciem referentes, & rutilanti vellere, cujusmodi fuisse aiunt Græci celeberrimum illud aureum vellus: &, ut verbo dicam, decem chiliades, diverso omnes inter se colore erant distinctæ. Quod quidem miratus Cæsar, accepto Thomæ dono, jocans jussit inscribi portæ urbis inscriptionem, cujus supra mentionem fecimus. Hæc urbs à Leone præclaro illo Imperatore, ob fortitudinem Meliæ, cujus supra meminimus, ac potius ab illo sapiente Imperatore, rem prudenter ordinante, & virtutem ejus viri considerante, Thematis appellatione donata fuit. Atque hæc quidem de Lycando, & finitima ei Tzamando.

τε καὶ ἱππόβοτος, καὶ παντοίων βοσκημάτων εἰς τροφὴν ἐπιτήδειος. διὸ καὶ θέμα κατωνομάσθη, καὶ εἰς στρατηγίδα περίδοξον ἀνήχθη σπουδῇ τουτουῒ τοῦ Μελίου, τοῦ κραταιόφρονος. ἡ δὲ ὀνομασία τῆς πόλεως ἀρχαία τις, καὶ παλαιά, ἀπὸ τῆς τῶν Ἀρμενίων γενεᾶς τε καὶ γλώττης ὠνόμασται. ἔστι δὲ λόγος τις περὶ αὐτοῦ, χαρίεις τε, καὶ πρὸς μυθοποιΐαν οὐκ ἄμουσος. γραφὴ γὰρ ἐν τῷ περιστύλῳ τῆς πόλεως ἐντετύπωται, οὑτωσὶ διαγορεύουσα,

ΤΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ;
ΤΙ ΛΥΚΑΝΔΟΣ;
ΤΙ ΘΩΜΑΣ Ο ΠΡΟΟΙΚΟΣ;
ΤΙ ΒΑΣΙΛΕΥΣ;

Ἔστι δὲ ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς, αὕτη. ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ περιβόητος βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ὅτε τὸ σκῆπτρον ἐκράτει τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας ὁ τούτου θεῖος Ἰουστῖνος, μονοστράτηγος τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων Καῖσαρ ὢν ἐχρημάτισε. καὶ διερχόμενος τὰ μέρη τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας, κατέλυσεν ἐν τῇ Λυκανδῷ. ὁ γοῦν Θωμᾶς ἐκεῖνος, ὁ πρόοικος τῆς αὐτῆς πόλεως, τηλικοῦτος ἦν ἐπὶ βοσκήμασι πλούσιος, οἷον τὸν μακάριον Ἰὼβ ἡ θεόγραφος ἱστορία παρίστησι· προσήνεγκε δὲ τῷ Ἰουστινιανῷ δῶρον ἐν τάξει κανισκίου θαυμασιώτατον, καὶ γραφῆς ἄξιον. μυριάδα προβάτων ταῖς χροιαῖς διαλλαττούσαν. χίλια πρόβατα μέλανα, καὶ ἕτερα λευκότριχα χίλια, καὶ ἕτερα σποδοειδῆ χίλια, καὶ ἕτερα ῥαντὰ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν διασώζοντα. καὶ ἕτερα πυρρὰς ἔχοντα τὰς ὄψεις χίλια· καὶ ἕτερα φαιὰ ὡσαύτως· καὶ ἕτερα ξανθὰς ἔχοντα τὰς τρίχας, τὴν αὐτὴν ποσότητα φέροντα, καὶ ἕτερα περκνὰ τῆς αὐτῆς ὄντα ἰσότητος· καὶ ἕτερα φοινικότριχα χίλια· καὶ ἕτερα χρυσίζοντα, ἔχοντα τοὺς μαλλοὺς οἱονεὶ πιννινότριχα, χίλια. ὁποῖον φημίζουσι τὸ χρυσοῦν δέρας ἐκεῖνο τὸ περιβόητον Ἕλληνες. καὶ ἁπλῶς, αἱ δέκα χιλιάδες ἑτερόχροιαι, καὶ παρηλλαγμέναι τοῖς χρώμασι. τοῦτο θαυμάσας ὁ Καῖσαρ, καὶ τὸ δῶρον τοῦ Θωμᾶ προσδεξάμενος, παίζων ἐκέλευσε γραφῆναι ἐν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, τουτοῒ τὸ ἐπίγραμμα, ὅπερ ἐν τοῖς ἄνωθεν ἔφημεν. αὕτη ἡ πόλις ἐπὶ Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως, διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ προλεχθέντος Μελίου, μᾶλλον δὲ τοῦ σοφοῦ βασιλέως, τοῦ προμηθῶς τὰ πράγματα διευθύνοντος, καὶ σκοποῦντος ἀνδρὸς ἀρετὴν, εἰς ὄνομα θέματος ἐχρημάτισε. καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ Λυκανδοῦ, καὶ τῆς ὁμόρου αὐτῆς Τζαμανδοῦ.

Thema decimum tertium Seleuciæ.

Seleucia vero pars est Isauriæ, quæ ad Occasum terminatur Tauro monte, quem incolunt Isauri. Ad Orientem vero circumscribitur montibus Ciliciæ, in quibus sunt urbes maritimæ. Prima quidem

ιγʹ. Θέμα Σελευκείας.

Ἡ δὲ Σελεύκεια μέρος ἐστὶν Ἰσαυρίας· πρὸς μὲν δυσμὰς ὁριζομένη ὑπὸ τοῦ Ταύρου, ἐν ᾧ κατοικοῦσιν Ἴσαυροι· πρὸς δὲ τὰς ἀνατολὰς ἀποκέκλεισται παρὰ τῶν Κιλικίας ὀρέων, ἐν οἷς εἰσὶ πόλεις

παραθαλάσσιοι, πρώτη μὲν αὐτὴ Σελεύκεια, ἔπειτα Κώρυκος, καὶ τὸ Κωρύκιον ἄντρον, καὶ λειμὼν ὁ καλούμενος Κροκοφόρος, Σόλοι τε καὶ Αἰγαῖαι, καὶ Πομπηϊούπολις, καὶ Ἀφροδισιὰς, ἤτε Ἰσσὸς, καὶ κόλπος ὁμώνυμος, ἐν ᾧ Μακεδὼν ἐκεῖνος ὁ γεννάδας τε καὶ περίκλυτος, Ἀλέξανδρον λέγω τὸν τοῦ Φιλίππου, τὸν πρὸς Δαρεῖον τὸν Πέρσην διηγωνίσατο πόλεμον. σύνεγγυς δὲ τούτων, καὶ Ταρσὸς, ἡ Παύλου πατρὶς, καθίδρυται. ἡ τοίνυν Σελεύκεια, οὐ θέμα πρότερον ἐχρημάτιζεν, οὐδὲ στρατηγίδος ἐκεκλήρωτο ὄνομα, ἀλλὰ κλεισοῦρα τις ἦν, καὶ φυλακὴ, διὰ τὰς ἐκδρομὰς τῶν ἐκ Ταρσοῦ προϊόντων Σαρρακηνῶν, διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον δυσπρόσοδον. ὁ δὲ κύριος Ῥωμανὸς, ὁ καλός τε καὶ ἀγαθὸς βασιλεὺς, ὥσπερ πλάτος, μῆκός τε, καὶ μέγεθος ἐπιτιθεὶς τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ, στρατηγίδα αὐτὴν ἀπετέλεσε. τὸ δὲ τῆς πόλεως ὄνομα, καὶ τὸ καλεῖσθαι Σελεύκεια, ἀπὸ τοῦ κτίστου Σελεύκου, τοῦ καλουμένου Νικάνορος, τὴν προσωνυμίαν ἐπλούτησε. τὰ δὲ ἄνω Σελευκείας, καὶ μεσογαῖα, καλεῖται Δεκάπολις. καὶ ἔστι πρώτη μὲν Γερμανικούπολις. δευτέρα δὲ Τιτιούπολις. τρίτη Δομετιούπολις. τετάρτη Ζηνούπολις. πέμπτη Νεάπολις. ἕκτη Κλαυδιούπολις. ἑβδόμη Εἰρηνούπολις. ὀγδόη Καισάρεια. ἐννάτη Λαύζαδος. δεκάτη Δαλισανδὸς, ἐν ᾗ ἡ ἀσπὶς ἤγουν τὸ σκουτάριον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου ἐν τῷ τρούλλῳ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ ἀποκρέμαται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ Σελευκείας.

41\. 42. (margin)

ιδʹ. Θέμα, τὸ καλούμενον Κιβυρραιωτῶν.

Τὸ δὲ θέμα τῶν Κιβυρραιωτῶν, ἀπάρχεται μὲν ἀπ' αὐτῆς τῆς Σελευκείας τὰ πρὸς θάλασσαν τῆς ἀνατολῆς κειμένης· καταλήγει δὲ πρὸς μῆκος ἐπὶ δυσμὰς ἕως αὐτῆς Μιλήτου τῆς πόλεως, καὶ τῆς Ἰασοῦ, καὶ τοῦ Βαργυλιακοῦ κόλπου, ἤγουν τῶν καλουμένων Ἀνδανίων, ἐν ᾧ κεῖται ἤτε Μύλασσα, πόλις διάφημος, καὶ αὐτὰ τὰ Βαργύλια, ἤτε Μύνδος, καὶ ἡ καλουμένη Στρόβηλος, ἤτε Ἁλικαρνασσὸς, ἡ Ἡροδότου πατρὶς, ἡ τῆς Ἀρτεμισίας πόλις ἡ πολυθρύλλητος, ἐν ᾗ ὁ Μαυσώλου τάφος ὁ περιβόητος ἵδρυται. ἀνερχόμενος τοίνυν πρὸς ἀνατολὴν, εὑρήσεις τὸν Κεραμεικὸν κόλπον καλούμενον, καὶ πόλιν τῷ κόλπῳ ὁμώνυμον. ἐπ' ἄκρων δὲ τοῦ κόλπου ἤτε πόλις Κνιδίων κατῴκισται, καὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης τέμενος περιβόητον, ἐν ᾧπερ ἦν τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἄγαλμα, μνημεῖον τῆς Πραξιτέλους τέχνης ἀπαραμίλλητον. ἀπαναβαίνοντι δὲ πρὸς ἀνατολὰς, κόλπος ἐστὶν Οἴδημος ὄνομα, καὶ λιμὴν καλούμενος Λάρυμα· ὧν κατέναντι νῆσος ἡ Σύμη. καὶ πρὸς τὸ πέλαγος, καταντικρὺ τῆς Ῥοδίων περαίας, καὶ ὁπλοθήκης, νῆσος ἡ Ῥόδος αὕτη Πελαγία ἐξήπλωται, πρὸς βορρᾶν τε καὶ νότον ἐναποβλέπουσα, δια-

43\. (margin)

A ipſa Seleucia, deinde Corycus, & Corycium antrum, & pratum Crociferum dictum. Præterea Soli & Ægææ, & Pompeiopolis & Aphrodiſias, & Iſſus, ſinuſque ejuſdem appellationis, ubi ſtrenuus ille ac celeberrimus Macedo, Alexander inquam Philippi filius, prælium cum Dario Perſarum Rege commiſit. His vicina eſt Tarſus Pauli patria. Seleucia igitur primùm neque Thematis appellationem, neque Præfecturæ nomen habuit; ſed B clauſtrum quoddam erat, & ſpecula ob Sarracenorum è Tarſo excurſiones, quòd nimirum arduo, & difficilem aditum habente loco ſita eſſet. Optimus vero Imperator Dominus Romanus, qui latitudinem, quodammodo, & longitudinem magnitudinemque Imperio Romano adjecit, Præturam ex ea fecit. Nomen verò urbis, & quòd vocata ſit Seleucia, à conditore C Seleuco, qui nuncupatus Nicanor, fluxit. Ulteriora autem Seleuciæ, & mediterranea vocantur Decapolis, id eſt, decem urbes: quarum quidem prima eſt Germanicopolis, altera Titiopolis, tertia Dometiopolis, quarta Zenopolis, quinta Neapolis, ſexta Claudiopolis, ſeptima Irenopolis, octava Cæſarea, nona Lauzadus, decima Daliſandus, in qua clypeus ſeu ſcutum magni illius martyris ſancti Theodori in trullo templi ipſius pendet. Atque D hæc quidem de Seleucia.

Thema decimum quartum, dictum Cibyrræotarum.

THema vero Cibyrræotarum, ab ipſa Seleucia initium ſumit, quæ ad mare Orientis ſita eſt. Definit autem in longitudine Occaſum verſus, ad ipſam uſque urbem Miletum, & Jaſum; & ad Sinum Bargyliacum, ſive eos qui Andanii nun- E cupantur, ubi ſita eſt Mylaſſa, urbs celebris, & ipſa Bargylia, & Myndus, & quæ dicitur Strobelus, & Halicarnaſſus, Herodoti patria, & Artemiſiæ urbs celeberrima, in qua nominatiſſimum Mauſoli ſepulcrum extat. Si vero Orientem verſus tendas, reperies ſinum, qui Ceramicus dicitur, & urbem ejuſdem ac ſinus appellationis. In extima autem ſinûs ora Cnidiorum urbs habitatur; & celebre Vene- F ris templum, in quo erat & ejus ſimulacrum, Praxitelis monimentum, omnium citra controverſiam præſtantiſſimum. Eunti vero Orientem verſus, ſinus eſt Oedemus nomine; & portus, qui Laryma dicitur; quorum ex adverſo ſita eſt inſula Syme: & verſus mare, è regione tranſlittoralis Rhodiorum oræ, & armamentarii, inſula ipſa Rhodus, quæ etiam Pelagia, dicitur, extenditur, Boream & Auſtrum verſus reſpiciens. Ulterius vero ma-

re trajiciens, celebrem illam urbem Telmissum reperies; deinde Patara, hinc Xanthum, Protogenis illius pictoris patriam; qui Bacchi ædem apud Rhodios pictoriis tabulis illustravit; deinde Lyciorum urbem, unguenta spirantem, & valde beatam, in qua magnus ille Nicolaus, Dei servus myra, id est, unguenta scaturit juxta urbis nomen. Hinc Phœnix fluvius, & urbs ejusdem nominis cernitur; mox Phasilis celeberrimum oppidum, deinde Attali Pergameni urbs, ab eo nomen habens. Inde Sylæum, deinde Perge, celebris urbs, mox Side, piratarum officina; exinde Selga urbs, Lacedæmoniorum colonia. Inde mons Castellium cognominatus, hinc Anemurium, exinde Antiochia minor, ulterius Cibyrra urbs, à qua & Thema ignominiosam, ac vilem appellationem accepit. Inde Selinus, parvum oppidulum, & flumen ejusdem nominis; postea Melas gelidus fluvius; deinde Syces oppidulum. Hinc portus, dictus antiquus; inde Seleucia ipsa. Atque hæ quidem sunt maritimæ urbes, quas Cibyrræotarum Prætor administrat. Superius autem continentem & mediterranea versus, ubi desinit Thema, Thracesiorum dictum, incipit quidem ab ipsa Mileto, transit deinde Stratoniciam, & quæ vocantur Mogola, & urbem Pisyam; percurrit etiam eam quæ Hagia dicitur, & Tauropolim: pertingit vero etiam Tlon, & Oeniadem usque. Transit deinde Phileta, & ipsam Podaliam; pertransiensque id, quod Anemotichos dicitur, pertingit ad urbem Sagalassum. Hinc desinit in partes Tauri, quas Isauri incoluerunt. Atque hic quidem est Thematis Cibyrræotici ambitus. Cibyrræotæ autem appellatio à Cibyrra, vili, & obscuri nominis, oppidulo, uti diximus, fluxit: eaque appellatio ad ignominiam, non ad laudem, indita est; quòd frequenter res novas moliti, & refractarios sese adversus Imperatorum mandata præbuerint. Rhodus autem insula, in meditullio quidem hujus Thematis sita est, ad Boream pariter & Austrum respiciens. Literæ enim Δ speciem præ se fert, triangulari videlicet figurâ. Cæterum Doriensium colonia est, qui ex Peloponneso, Argivis, & Lacedæmoniis, ab Hercule genus ducunt; quemadmodum & ipse Homerus in Catalogo navium de ea scribit:

Quin & Tlepolemus satus Hercule, fortis & ingens,
Ipse Rhodo naves ter trinas duxit, onustas
Magnanimis Rhodiis; Rhodum enim triquetro ordine cingunt

Lindus, Ialyssusque, atque argillosa Camirus.

Atque hæc quidem de Rhodo.

A βαίνων τε τὴν ἐφεξῆς θάλασσαν, εὑρήσεις πόλιν Τελμισσὸν ἐκείνην τὴν περιώνυμον· ἔπειτα Πάταρα· εἶτα Ξάνθον, τὴν Πρωτογένους ἐκείνου τοῦ ζωγράφου πατρίδα, ὃς τὸ Διονύσιον τὸ ἐν Ῥόδῳ τοῖς ζωγραφικοῖς κατελάμπρυνε πίναξιν. εἶτα τὴν Λυκίων πόλιν, τὴν μυρίπνουν τε, καὶ τρισόλβιον· ἐν ἧπερ ὁ μέγας Νικόλαος, ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων, ἀναβλύζει τὰ μύρα κατὰ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. εἶτα Φοῖνιξ ὁ ποταμὸς, καὶ πόλις ὁμώνυμος. εἶτα Φασιλὶς περίκλυτος. εἶτα B ἡ Ἀττάλου τοῦ Περγαμηνοῦ πόλις ἐπώνυμος. εἶτα τὸ Σύλαιον. ἔπειτα Πέργη ἡ περιώνυμος. εἶτα Σίδη, τὸ τῶν πειρατῶν ἐργαστήριον. εἶτα Σέλγη ἡ τῶν Λακεδαιμονίων ἄποικος. εἶτα τὸ Καστέλλιον ὄρος καλούμενον. εἶτα τὸ καλούμενον Ἀνεμούριον. εἶτα Ἀντιόχεια ἡ μικρά. ἔπειτα Κιβύῤῥα πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὸ θέμα τὴν ἐφύβριστον, καὶ πονηρὰν ὀνομασίαν C ἐκληρονόμησεν. εἶτα Σελινοῦς, μικρὸν πολισμάτιον καὶ ποταμὸν ὁμώνυμον ἔχουσα. εἶτα Μέλας ὁ ψυχρὸς ποταμός. ἔπειτα τὸ Συκῆς πολισμάτιον. εἶτα λιμὴν, ὁ καλούμενος παλαιός. εἶτα αὐτὴ ἡ Σελεύκεια. καὶ αὗται μὲν αἱ παραθαλάσσιοι πόλεις, ἃς ὁ τῶν Κιβυῤῥαιωτῶν στρατηγὸς διανέμεται. ἄνω δὲ πρὸς τὴν ἤπειρον, καὶ αὐτὴν τὴν μεσόγαιον, ἐν ᾗ καταλήγει τὸ τῶν Θρακησίων καλούμενον θέμα, ἀπάρχεται μὲν ἀπὸ αὐτῆς τῆς Μιλήτου, εἶτα διαβαίνει D τὴν Στρατονίκειαν, καὶ τὰ καλούμενα Μογωλᾶ, καὶ τὴν πόλιν Πισύης. διεκτρέχει δὲ τὴν καλουμένην Ἁγίαν, καὶ παρέρχεται τὴν Ταυρόπολιν. συνάπτει δὲ πρὸς τὴν Τλῶ, καὶ Οἰνιάδα. εἶτα παρέρχεται Φίλητα, καὶ αὐτὴν τὴν Ποδάλειαν. Διεκτρέχει δὲ τὸ καλούμενον Ἀνεμότειχος, καὶ συνάπτει πρὸς τὴν πόλιν Σαγαλασσόν. εἶτα καταλήγει πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ταύρου, ἐν ᾧ τὸ τῶν Ισαύρων γένος κατῴκησαι. καὶ τοσαύτη μὲν ἡ τοῦ Κιβυῤῥαιώτου περιοχή. ἔλαβε δὲ τὴν προσωνυμίαν, E ὥσπερ ἔφαμεν, τοῦ καλεῖσθαι Κιβυῤῥαιώτης, ἀπὸ Κιβύῤῥας, εὐτελοῦς καὶ ἀκατονομάστου πολίσματος, πρὸς ὕβριν, οὐ πρὸς ἔπαινον. διὰ τὸ πολλάκις αὐθάδεις τε, καὶ ὑβριστὰς γίνεσθαι πρὸς τὰς τῶν βασιλέων ἐπιταγάς. ἡ δὲ Ῥόδος ἡ νῆσος μέση μὲν κεῖται τοῦ θέματος. ἀποβλέπει δὲ πρὸς βοῤῥᾶν τε καὶ νότον, δελτωτὴ τὸ σχῆμα· τὴν δὲ γραμμὴν, τρίγωνος. Δωριέων δέ ἐστιν ἄποικος, τῶν ἐκ Πελοποννήσου, F Ἀργείων τε, καὶ Λακεδαιμονίων, τῶν ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους γενεᾶς καταγομένων. καθὼς καὶ αὐτὸς Ὅμηρος ἐν τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ περὶ αὐτῆς τάδε φησί,

Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε
Ἐκ Ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν Ῥοδίων ἀγερώχων,
Οἳ Ῥόδον ἀμφενέμοντο διὰ τρίχα κοσμηθέντες,
Λίνδον, Ἰηλυσσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον.

Καὶ ὧδε μὲν τὰ περὶ Ῥόδου.

44. 45. 46.

ιέ. Θέμα

A

47.

ιε'. Θέμα, τὸ καλούμενον Επαρχία Κύπρου.

Επαρχία τῆς νήσου Κύπρου ὑπὸ Κονσιλιάριον, τουτέστι βουλευτὴν, πόλεις δεκαπέντε. Κωνσάντεια μητρόπολις, Κίτιον, Αμαθοῦς, Κυρήνεια, Πάφος, Αρσινόη, Σόλοι, Λάπηθος, Κέρμια, ἤτοι Λευκουσία, Κυθαίρεια, Τάμασος, Κούριον, Νέμευος, Τρίμυθος, ὅθεν ὁ ἅγιος Σπυρίδων. Καρπάσιον. ἡ μὲν οὖν Κύπρος ἡ νῆσος ἐστὶ μεγάλη, καὶ ἐπιφανεστάτη, κειμένη ἐν τῷ Παμφυλίῳ κόλπῳ, καθὼς φησὶν ὁ περιηγητὴς Διονύσιος.

Κύπρος δ' εἰς αὐγὰς Παμφυλίου ἔνδοθι πόντου.

Εκλήθη δὲ ἀπὸ Κύπρου τῆς θυγατρὸς Κινύρου, ἢ τῆς Βίβλου καὶ Αφροδίτης, ὡς Φιλοστέφανος ἐν τῷ περὶ νήσων, καὶ Ιστρος, ἐν ἀποικίαις Αἰγυπτίων, ἱστόρησαν. ἐβασιλεύετο δὲ πρότερον ὑπὸ πολλῶν, καὶ διαφόρων βασιλέων. κατελύθη δὲ ἡ αὐτῆς βασιλεία ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, τουτέστι τῶν Πτολεμαίων. ἕως γὰρ Αλεξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων ἐβασιλεύετο, ἤγουν ἐτυραννεῖτο, ὑφ' ὧν τυράννων Ανάξαρχος ὁ φιλόσοφος ἀναιρεῖται μετὰ τὸν θάνατον Αλεξάνδρου. καὶ Ισοκράτης ὁ ῥήτωρ πρὸς Δημόνικον, τὸν αὐτῆς βασιλεύοντα, λόγους διαφόρους πεποίηκε. κρατησάντων δὲ τῶν Ρωμαίων ἐπαρχία γέγονε, καὶ διῃρέθη, ὡς προλέλεκται, εἰς πόλεις ιε'. τοῦ χρόνου δὲ παραδραμόντος, καὶ τῶν Ρωμαικῶν ὅπλων κακωθέντων ἐξ ἀμελείας, ἐκράτησαν αὐτῆς οἱ Σαρρακηνοὶ, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ηρακλείου. καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ διαπεράσας Αβουβάχαρος (οὗ καὶ τῆς θυγατρὸς ἐν αὐτῇ τάφος φαίνεται) ταύτης ἐκράτησεν. ὁ δὲ μακάριος, καὶ περιώνυμος καὶ ἀοίδιμος ἐν βασιλεῦσι, Βασίλειος, εἰς θέματος τάξιν ταύτην κατέστησε. καὶ διεπέρασεν ἐν αὐτῇ στρατηγὸν Αλέξιον ἐκεῖνον τὸν περιβόητον, τὸ γένος Αρμένιον. ὃς καὶ ἐπεκράτησεν αὐτῆς χρόνους ἑπτά. πάλιν δὲ ἀφῃρέθη ὑπὸ τῶν Σαρρακηνῶν, καὶ ταύτην φορολογοῦσιν, ὡς καὶ πρότερον.

48.

49.

Thema decimum quintum Præfectura Cypri dictum.

PRæfectura Cypri insulæ à Consiliario administrata fuit: urbes in ea sunt quindecim; Constantia metropolis, Citium, Amathus, Cyrenea, Paphus, Arsinoë, Soli, Lapithus, Cermia, seu Leucusia, Cythærea, Tamasus, Curium, Nemevus, B Trimythus, ex qua Sanctus Spiridion: Carpasium. Cyprus itaque est magna & illustris insula, in sinu Pamphylio sita, quemadmodum scribit Dionysius Periegetes:

Pamphylio in ponto Cyprus se tendit ad ortum.

Appellationem vero suam accepit à Cypro, filia Cinyræ, vel Bibli, & Veneris, ut Philostephanus libro de Insulis, & Istrus de Coloniis Ægyptiorum, memoriæ prodiderunt. Multi autem ac diversi Reges C antea in ea regnarunt. Dissipata vero est regia ejus administratio sub Macedonibus, hoc est, Ptolemæis; nam ad Alexandrum Regem Macedonum usque, Regibus, sive Tyrannis, paruit; à quibus Tyrannis Anaxarchus Philosophus sublatus est, post Alexandri obitum. Et Isocrates Rhetor varias orationes ad Demonicum, in ea regnantem, conscripsit. Postquam vero Romani eam occuparunt, in Præfecturam D redacta, & in quindecim, ut diximus, urbes fuit divisa. At successu temporis, enervatis per negligentiam armis Romanorum, in Sarracenorum potestatem venit, regnante Heraclio. Ac primus quidem in eam cum trajecisset Abubacharus (cujus pariter & filiæ sepulcrum ibi cernitur) in suam potestatem eam redegit. Beatus vero ac nobilis præclarusque Imperator Basilius eam in numerum Thematum redegit, trajecitque in eam Alexium Præfectum, ma- E gni nominis virum, natione Armenium, qui & annis septem ei imperavit. Rursus autem à Sarracenis erepta est, quibus & tributum pendit, ut & antea.

ις'. Θέμα, τὸ καλούμενον Σάμος νῆσος.

Η Νῆσος αὕτη ὀνομασίαν ἔσχε τοῦ καλεῖσθαι Σάμος, ἀπὸ Αἰγαίου, καὶ Σαμίας τῆς Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ θυγατρός. ἢ διὰ τὸ ὑψηλὸν τῆς νήσου, καὶ ἀπόκρημνον. οἱ γὰρ παλαιοὶ Ελληνες σάμον τὸ ὑψηλὸν ἐκάλουν τόπον. ταύτης ἐκράτησε τῆς νήσου Πολυκράτης, ἐκεῖνος ὁ εὐτυχέστατος, οὗ καὶ Ηρόδοτος μνείαν οὐ μικρὰν ἐποιήσατο. σοφοὶ δὲ γεγόνασιν ἐξ αὐτῆς ἐξοχώτατοι, ὅ τε Πυθαγόρας ἐκεῖνος ὁ Σάμιος, ὁ Μνησάρχου υἱὸς, Επίκουρός τε ὁ Νεόκλους, καὶ Μέλισσος, καὶ ἄλλοι πλείονες. ὅτε οὖν

Thema decimum sextum Samus insula.

SAmus insula appellationem suam accepit ab Ægæo, & Samia, Mæandri flu- F minis filia; vel quod ipsa insula sublimis ac prærupta sit. Veteres enim Græci Σάμον sublimem locum nuncuparunt. Huic insulæ imperavit Polycrates, ille felicissimus, cujus & Herodotus non exiguam mentionem fecit. Ex hac porro prodierunt viri sapientiæ laude insignes, Pythagoras nimirum ille Samius, Mnesarchi filius, & Epicurus Neoclis, & Melissus, aliique non pauci. Quùm igitur Thematum

partitio facta est, hanc, quod illustrissima insula esset, metropolin, & caput Thematis navalis constituerunt. Mediterranea enim regio, & promontorium, quod è regione Sami est, ipsaque Ephesus, & Magnesia, & Tralles, & Myrina, & Teus, & Lebedus, & Atramyttium usque, ulteriora ac contigua Thracesiorum Præfecto, sive equestris agminis duci, ipsi Themati attributa sunt. Divisum autem est Thema Sami in turmas duas; unam quidem, Ephesiam, alteram Atramyttinensem. Præfectus vero Thematis ipsam urbem Smyrnam prætorium habuit. Atque hæc quidem de Themate Sami.

A ἐγένετο ὁ μερισμὸς τῶν θεμάτων, διὰ τὸ εἶναι ἐπιφανεστάτην τὴν νῆσον, μητρόπολιν αὐτὴν, καὶ ἀρχὴν τοῦ θέματος τῶν πλωϊζομένων τεθείκασιν. ἡ γὰρ μεσόγειος, καὶ ἡ καταντικρὺ ἄκρα τῆς Σάμου, αὐτή τε ἡ Ἔφεσος, καὶ Μαγνησία, καὶ Τράλλις, ἤτοι Μύρινα, καὶ Τέως, καὶ Λέβεδος, καὶ ἕως τοῦ Ἀδραμυτίου, τὰ ἄνω, καὶ προσεχῆ τῷ τῶν Θρακησίων στρατηγῷ, ἤγουν τῷ ἡγουμένῳ τοῦ ἱππικοῦ τάγματος, ἐκείνῳ ἐκληροδοτήθησαν. διῄρηται B τὸ θέμα τῆς Σάμου εἰς τούρμας δύο· μίαν μὲν τὴν Ἐφέσιον, δευτέραν δὲ τὴν Ἀδραμυτηνήν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ θέματος αὐτὴν ἔλαχε Σμύρναν τὴν πόλιν πραιτώριον. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ θέματος Σάμου. 50.

Thema decimum septimum Ægæum Pelagus.

ÆGæum vero pelagus etiam ipsum inter Themata relatum, ab Ægeo, C Neptuni filio, appellationem suam accepit, ut aiunt ii, qui Scholia in Homerum scripserunt. Nullus autem nunc usus est historiæ Græcæ, quod mendaciis sit referta. At Strabo Geographus ejus appellationem aliunde derivat. Siquidem à promontorio Æolidis, quod incolæ Æga appellant, unde Ægeaticus sinus initium sumit, ita dictum est, communi cum animali appellatione. Ejusdem est ac Strabo sen- D tentiæ etiam Artemidorus. Promontorium quoddam est Æolidis, quod Æga incolæ appellant, à quo & Pelagus ejusmodi appellationem accepit. Æolidis autem dico, non gentis appellationem, sed linguæ proprietatem. Græcorum enim lingua in quinque dialectos divisa est. Primam quidem Atticam, alteram Ionicam, tertiam Æolicam, quartam Doricam, quintam communem, qua omnes utimur. E Atqui à Mileto quidem Ephesum usque, & Smyrnam ipsam, & Colophonem, Ionum est sedes, & Colonia; qui quidem Ionum dialecto utuntur. A Colophone autem, usque ad Clazomenas, & trans Chium, atque ipsam Mitylenen, & Pergamum, Æolum est Colonia; qui quidem Æolum dialecto utuntur. Ulteriora his à Lecto, & usque Abydum, & ipsam Propontidem, & Cyzicum, & flumen Granicum appella- F tum, omnes Græci vocantur, & communi utuntur dialecto, exceptis Byzantiis; quia Dorum est Colonia. Pertinent autem ad Ægæi maris præfecturam & insulæ, Cyclades nuncupatæ, & ex Sporadibus, quæ reliquas excellunt, Mitylene, & Chius, & ipsa Lemnus. Neque enim sunt hæ ex Cycladibus, sed ex iis, quæ Sporades appellantur: Cyclades enim Delum insulam in orbem cingunt, ut ait Dionysius Periegetes:

ιζʹ. Θέμα, τὸ καλούμενον Αἰγαῖον Πέλαγος.

ΤΟ δὲ καλούμενον Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ αὐτὸ χρηματίζον εἰς θέμα, ἀπὸ Αἰγέως τοῦ Ποσειδῶνος υἱοῦ τὴν προσωνυμίαν ἔλαχε, καθὼς φασιν οἱ τὸν Ὅμηρον σχολιογραφήσαντες. οὐκ ἔστι δὲ νῦν χρεία τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ψεύδους μεμεστωμένην. Στράβων δὲ ὁ γεωγράφος ἄλλως αὐτοῦ τὴν ὀνομασίαν ἀντέθεικεν. ἀπὸ γὰρ τῆς ἄκρας Αἰολίδος, ἣν Αἶγα οἱ ἐπιχώριοι ὀνομάζουσιν, ὅθεν ὁ Αἰγεατικὸς ἀπάρχεται κόλπος, τὴν ὀνομασίαν εἴληφεν, ὁμωνύμως τῷ ζώῳ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἀρτεμίδωρος τὰ αὐτὰ φησὶ τῷ Στράβωνι. ἄκρα τίς ἐστιν Αἰολίδος, ἣν Αἶγα οἱ ἐπιχώριοι ὀνομάζουσιν. ἀφ᾽ ἧς, καὶ τὸ πέλαγος τὴν τοιαύτην ὀνομασίαν προσείληφεν. Αἰολίδος δὲ λέγω, οὐκ ἔθνους ὀνομασίαν, ἀλλὰ γλώττης ἰδίωμα. ἡ γὰρ τῶν Ἑλλήνων γλῶττα εἰς πέντε διαλέκτους διῄρηται. πρώτην μὲν, τὴν τῆς Ἀτθίδος. δευτέραν, τὴν τῶν Ἰώνων. τρίτην δὲ, τὴν Αἰολέων. τετάρτην δὲ, τὴν Δωριέων. πέμπτην δὲ, τὴν κοινὴν, ᾗ πάντες χρώμεθα. καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Μιλήτου μέχρι τῆς Ἐφεσίων πόλεως, καὶ αὐτῆς Σμύρνης, καὶ Κολοφῶνος, Ἰώνων ἐστὶ κατοικία. οἵτινες τῇ τῶν Ἰώνων διαλέκτῳ χρῶνται. ἀπὸ δὲ Κολοφῶνος μέχρι Κλαζομενῶν, καὶ τῆς ἀντιπέραν τῆς Χίου γῆς, καὶ αὐτῆς τῆς Μιτυλήνης, καὶ τοῦ Περγάμου, Αἰολέων ἐστὶν ἀποικία. οἵτινες διαλέκτῳ χρῶνται τῶν Αἰολέων. τὰ δὲ ἐπέκεινα τούτων, ἀπὸ τοῦ λεγομένου Λεκτοῦ καὶ ἕως Ἀβύδου, καὶ αὐτῆς Προποντίδος, καὶ μέχρι Κυζίκου, καὶ τοῦ ποταμοῦ, τοῦ λεγομένου Γρανίκου, πάντες Γραικοὶ ὀνομάζονται, καὶ κοινῇ διαλέκτῳ χρῶνται, πλὴν Βυζαντίων, ὅτι Δωριέων ἐστὶν ἀποικία. προσῳκείωνται δὲ τῷ στρατηγῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, αἵτε Κυκλάδες νῆσοι καλούμεναι, καὶ τῶν Σποράδων ὧν προέχουσιν ἥτε Μιτυλήνη, καὶ Χίος, καὶ αὐτὴ ἡ Λῆμνος. οὐκ εἰσὶ δὲ τῶν Κυκλάδων, ἀλλὰ τῶν Σποράδων καλουμένων. αἱ γὰρ Κυκλάδες Δῆλον τὴν νῆσον ἐκύκλωσαν, ὡς φησὶν ὁ Περιηγητὴς Διονύσιος, 51. 52.

A Δῆλον ἐκυκλώσαντο, καὶ ὄνομα Κυκλάδες εἰσίν. καλοῦνται δὲ διαφόροις ὀνόμασι. Λῆμνος. Σκῦρος. Μῆλος. Ἀμολγός. Θήρα. Θηρασία, καὶ Ῥύνεα. οὐκ οἶδα δὲ, εἰ τῶν Κυκλάδων εἰσὶ πᾶσαι, διὰ τὸ εἶναι αὐτὰς προσγείους, καὶ τῇ Ἑλλάδι συνωμορούσας. τὸ δὲ Αἰγαῖον πέλαγος βαρύπλουν ἐστὶ, καὶ δυσπέρατον, καὶ κύματα μακρὰ, καὶ ὄρεσιν ἐοικότα, προσανεγεῖρον τοῖς πλέουσιν· εἴτε διὰ τὸ πυκνὸν τῶν νήσων, εἴτε καὶ διὰ τὸ ῥεῦμα τοῦ πόντου, τὸ καταβαῖνον εἰς Ἄβυδον, καὶ προσαρασσόμενον ταῖς νήσοις μετὰ μεγάλου ῥοιζήματος. B ἀπὸ δὲ τοῦ Λεκτοῦ καὶ ἕως τῆς Προποντίδος, τῆς τε Κυζίκου, καὶ τοῦ Παρίου, καὶ αὐτὸς ὁ καλούμενος Ἑλλήσποντος, ἥ τε Προικόννησος, καὶ μέχρι τοῦ Ῥυνδακοῦ ποταμοῦ, καὶ ἕως αὐτοῦ τοῦ Δασκυλίου, καὶ τοῦ Κιανοῦ κόλπου, τῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγους κρατοῦντι προσεκεκύρωντο. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ θέματος τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

53.

Τέλος τῶν θεμάτων τῆς ἀνατολῆς.

Delum cinxerunt, & Cyclades appellantur. Variis autem hæ, ac diversis appellantur nominibus; Lemnus, Scyrus, Melus, Molgus, Thera, Therasia, & Rhynea: neque tamen scio, an omnes Cycladum sint; quòd ipsæ sint terræ proximæ, atque Helladi contiguæ. Est autem Ægæum mare navigatu, & trajectu, perquam difficile; ingentes enim, ac decumanos fluctus volvit, qui navigantibus montium instar assurgunt, vel ob densitatem, ac frequentiam insularum, vel propter Ponti in Abydum defluxum, qui magno impetu in has insulas fertur, eisque illiditur. A Lecto vero ad Propontidem usque, & Cyzicum, & Parium, atque adeo ipse Hellespontus, & Prœconesus, ad Rhyndacum flumen usque, & ipsum Dascylium, & Cianum sinum, Ægæi maris Præfecto adscribuntur. Atque hæc quidem de Themate Ægæi maris.

Finis Thematum Orientis.

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ, ΗΓΟΥΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, τὸ β'.

CONSTANTINI PORPHYROGENITI
IMPERATORIS LIBER II. DE THEMATIBUS OCCIDENTIS, sive Europæ.

THEMA PRIMUM.

PRimum Thema, quod ad Occasum terræ Europæ situm, nominatur Thracium, in quo Byzantium conditum est, & Romanorum Regia. Æquum est Byzantium, quæ nunc urbs Constantinopolis est, initium facere Europæi soli; quia & urbs Imperatoria est, & universi orbis prærogativam tenet, quippe quæ Constantini Magni Imperatoris hæres est nominis. Principium autem Europæ idcirco eam statuo, quia ipsum Byzantium pars est Thraciæ pulcherrima atque honoratissima. Igitur Thraciæ Thema nuper in numerum ac ordinem Thematum positum fuit; ex quo nimirum tempore Bulgarorum gens Istrum fluvium trajecit; quandoquidem prius in duo Regna divisa fuerat Thracia. Testantur id ipsa urbium nomina, tum Mesembria, tum Selymbria, quæ civitates à Regibus appellationem habebant, priusquam Romanorum Imperium auctum fuisset, & omnes terrarum fines percurrisset. Etenim ex quo Romanorum Principatus sagenam suam ad omnes mundi limites expandit, cunctos, ut ita dicam, dispersit, & ad unum Imperium reduxit, ac jugum unum subire omnes coëgit. Verum cum sagena rimis fatiscere, ac perfringi cœpit, jam variè & res & nomina commutata sunt. Præfectura autem Thraciæ sub ducis ac Consiliarii potestate constituta est. Taurus quippe Proconsul obtinebat Thraciam, temporibus Constantini Magni, tenens sub ditione sua urbes tres & quinquaginta, à duce & Consiliario administratas. Sed cum sagena, ut dixi, rimas fecisset, urbibus à Barbaris expugnatis, ac dirutis, Thraciæ Imperium in exigua segmenta divisum est. Etenim Bulgaria, & Ister fluvius, & mons percelebris, Hæmus nuncupatus, qui usque ad Pontum pertinet, Thraciæ partes fuerunt; nunc autem alienæ, ac sejunctæ existunt. Cæterum Thraciæ Thema sub Imperatore Constantinopolitano constitutum, atque ad ejus jura & ministeria re-

Πρῶτον θέμα τὸ ἐπὶ τῆς δύσεως Εὐρώπης κείμενον γῆς, τὸ ὀνομαζόμενον Θρᾳκῷον· ἐν ᾧ τὸ Βυζάντιον ἵδρυται, καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων βασίλειον. δίκαιόν ἐστι προκατάρχειν τῆς Εὐρώπης γῆς τὸ Βυζάντιον, τὴν νῦν οὖσαν Κωνσταντινούπολιν· ἐπεὶ καὶ πόλις ἐστὶ βασιλεύουσα, τοῦ τε κόσμου παντὸς ὑπερέχουσα, ὡς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ βασιλέως τὴν ἐπωνυμίαν κληρονομήσασα· ἀρχὴν δὲ τῆς Εὐρώπης ἐγὼ τίθημι· ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον τῆς Θρᾴκης ἐστὶ μέρος τὸ κάλλιστόν τε καὶ τιμιώτατον. τὸ τοίνυν θέμα τῆς Θρᾴκης, ἄρτι τὴν θέσιν, καὶ τὴν ὀνομασίαν ἔλαχε θέματος, ἀφ' οὗ τὸ τῶν Βουλγάρων γένος τὸν Ἴστρον ποταμὸν διεπέρασεν, ἐπεὶ πρότερον εἰς βασιλείας δύο διῄρητο· καὶ μαρτυροῦσιν αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων ἥ τε Μεσημβρία, καὶ ἡ Σηλυμβρία, βασιλέων προσηγορίας ἔχουσαι πόλεις πρὶν ἢ τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν αὐξηθῆναί τε καὶ διαδραμεῖν πάντα τὰ τοῦ κόσμου πληρώματα. ἀφ' οὗ γὰρ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ τὴν ἑαυτῆς σαγήνην ἐξήπλωσεν εἰς πάντα τὰ τοῦ κόσμου τέρματα, πάντας, ὡς εἰπεῖν, διεσκέδασε, καὶ μετεσκεύασεν εἰς μίαν ἀρχὴν, καὶ ζυγὸν ἠνάγκασε τελεῖν ἕνα πάντας. ἀρξαμένης δὲ τῆς σαγήνης διασπᾶσθαι, καὶ διαρρήγνυσθαι, ἄλλως καὶ τὰ πράγματα, καὶ τὰ ὀνόματα, μετεποιήθησαν. ἐπαρχία δὲ Θρᾴκης ὑφ' ἡγεμόνα ἐτέτακτο, καὶ ὑπὸ τὸν λεγόμενον κονσιλιάριον, τουτέστι βουλευτήν. Ταῦρος γὰρ ἀνθύπατος ἐκράτει τῆς Θρᾴκης ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν πόλεις ὑφ' ἡγεμόνα καὶ κονσιλιάριον νγ'. διασπασθείσης δὲ τῆς σαγήνης, ὡς εἴπομεν, καὶ τῶν βαρβάρων ἐκπορθησάντων τὰς πόλεις, εἰς μικρὰ τμήματα διῃρέθη ἡ τῆς Θρᾴκης ἀρχή· ἥ τε γὰρ Βουλγαρία, καὶ αὐτὸς ὁ Ἴστρος, καὶ τὸ περιώνυμον ὄρος, τὸ δῆκον ἄχρι τοῦ Πόντου, τὸ καλούμενον Αἷμος, τῆς Θρᾴκης εἰσὶ μέρη· νυνὶ δὲ ἀλλότρια χρηματίζουσι. τὸ δὲ τῆς Θρᾴκης θέμα ὑπὸ τὸν βασιλέα Κωνσταντινουπόλεως ἐτέτακτο· καὶ εἰς ὑπουργίαν αὐτοῦ ἐχρη-

μάτιζε· καὶ οὐδέπω τις στρατηγὸς ἦν ἐν αὐτῷ· ἀφ' οὗ A
56. δὲ τὸ θεομίσητον τῶν Βουλγάρων ἔθνος ἐπεραιώθη εἰς τὸν Ἴστρον ποταμὸν, τότε καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἠναγκάσθη διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σκυθῶν, καὶ αὐτῶν τῶν Βουλγάρων εἰς θέματος τάξιν ἀγαγεῖν αὐτὸ, καὶ στρατηγὸν ἐν αὐτῷ χειροτονῆσαι. ἐγένετο δὲ ἡ τῶν βαρβάρων περαίωσις ἐπὶ τὸν Ἴστρον ποταμὸν εἰς τὰ τέλη τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ὅτε καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν φανερὸν ἐγένετο. πρότερον γὰρ B Ὀνογουνδούρους αὐτοὺς ἐκάλουν· ἡ δὲ Θράκη ὀνομασίαν μὲν εἶχεν ἀπὸ Θρακὸς βασιλέως, τοῦ πάλαι ἐν αὐτοῖς τελευτήσαντος· ἢ ἀπὸ νύμφης Τιτανίδος, ἀφ' ἧς καὶ Κρόνου Δόλογκος· ὅθεν τὸ πρῶτον ἔθνος Δόλογκοι ὀνομάζονται. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ, καὶ Ἱεροκλῆς ὁ γραμματικὸς ὁ γράψας τὸν Συνέκδημον, τὸ τῶν Δολόγκων ἔθνος τῇ Θράκῃ συναριθμῶν, λέγων οὕτως· εἰσὶν αἱ πᾶσαι ἐπαρχίαι, καὶ πόλεις,
57. αἱ ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων διοικούμεναι, τὸν C ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπαρχίαι μὲν ξδ'. πόλεις δὲ ϡλε'. ἀρχὴν οὖν τῆς Εὐρώπης, τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, καὶ τοῦ κόσμου παντὸς, τὴν νέαν Ῥώμην Κωνσταντινούπολιν ἐγὼ τίθημι· διὰ τοῦτο καὶ τὸ περὶ αὐτὴν θέμα, τὸ καλούμενον Θράκη, τὸ ἐν τοῖς Εὐρώπης μέρεσι, θεμάτων πρῶτον τεθείκαμεν. ὡς καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως τῆς πάλαι Βυζαντίδος καλουμένης ἐν τῇ τῶν Θρακῶν D ἱδρυνθείσης χώρᾳ· αὐτὸ δὲ τὸ Βυζάντιον Μεγαρέων, καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ Βοιωτῶν, ἐστὶν ἀποικία, τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλλήνων. διὸ καὶ τῆς τῶν Δωριέων γλώττης ἐν ἐπιστήμῃ τυγχάνουσιν· εἴπωμεν τοίνυν ὡς ἀρχαία τάξις ἐκράτει, καὶ αὐτῶν τῶν ἐπαρχιῶν τὰ ὀνόματα.

dactum erat; nec ullus unquam Prætor in ea fuerat: at ex quo infensa Deo Bulgarorum natio ad Istrum fluvium trajecit, tunc etiam Imperator ipse coactus fuit, ob incursus & impressiones Scytharum, & ipsorum Bulgarorum, ad Thematis ordinem Thraciam reducere; & Prætorem in eo Themate creare. Barbarorum autem transitus ad Istrum fluvium circa finem imperii Constantini Pogonati extitit; unde eorum nomen inclaruit, ac pervagatum est; antea quippe Onogunduros eos appellabant. Thracia vero appellationem accepit à Rege Thrace, qui olim illic è vivis excesserat; aut à Nympha Titanide, ex qua, & Saturno Dolonchus natus est; unde Dolonchorum natio primùm nomen nacta est. Testis autem hujus rei est Hierocles Grammaticus, qui conscripsit Συνέκδημον, id est, commentarium Peregrinationis comitem, Dolonchorum gentem Thraciæ connumerans; cum ita loquitur: *Sunt omnes Præfecturæ & urbes, quæ ab Imperatore Romanorum Constantinopoli degente administrantur; Præfecturæ quidem LXIV. urbes autem DCCCCXXXV.* Quocirca principium Europæ Imperatricem urbium, & mundi totius, novam Romam ego constituo; ac propterea Thema circa ipsam, quod appellatur Thracia, in Europæis partibus situm, Thematum primum statuimus; quippe cum urbs ipsa olim Byzantis nuncupata, in Thracum regione stabilita sit. Attamen Byzantium ipsum Megarensium, & Lacedæmoniorum, ac Bœotorum, est colonia, Græcorum antiquissimorum: idcirco etiam Doriensium linguâ utuntur scitè & eleganter. Dicamus itaque, ut antiquus ordo obtinebat, & ipsarum Præfecturarum nomina.

Ἐπαρχία Θράκης ἤγουν Εὐρώπης. E

58. Ὑπὸ κονσιλιαρίων, τουτέστι βουλευτῶν, πόλεις ιδ'. Εὐδοξιούπολις, Ἡράκλεια, Ἀρκαδιούπολις, Βιζύη, Πάνιον, Ὄρνοι, Γάνος, Καλλίπολις, Μήριζος, Σαλτική, Σαυάδα, Ἀφροδισία, Ἄπρως, Κοιλία. ἐπαρχία Ῥοδόπης· ὑπὸ τὸν αὐτὸν πόλεις ζ'. Παρθικόπολις, Ἡράκλεια Στρύμνου, Αἶνος, Μαξιμιανούπολις, Σέῤῥαι, Φίλιπποι, Τραϊανούπολις. ἐπαρχία * Κμιμόντου· ὑφ' ἡγεμόνα, πόλεις ἕξ. Ἀδριανούπολις, Ἀγχίαλος, Δεβελτὸς, F Πλουτινόπολις, Τζόϊδος. ἐπαρχία Θράκης, ὑπὸ κονσιλιαρίου πόλεις ε'. Κλίμα, Μεστικὸν, καὶ Ἀκόντισμα, Φιλιππούπολις, Βερόη· νῆσος Θάσος· νῆσος Σαμοθράκη. ἐπαρχία Μυσίας, ὑφ' ἡγεμόνα πόλεις ιε'. Τόμις, Διονυσόπολις, Ἀκραι, Καλλάτις, Ἴστρος, Κωνσταντιάνα, Ζέλπα, Τρόπαιος, Ἀξιούπολις, Καπιδάβα, Κάρπος, Τρόσμις, Νοβιόδουνος, Αἴγισσος, Ἀλμυρίς.

Præfectura Thraciæ sive Europæ.

A Consiliaris reguntur urbes quatuordecim, Eudoxiopolis nimirum, Heraclea, Arcadiopolis, Bizya, Panion, Orni, Ganos, Callipolis, Merizus, Saltice, Savada, Aphrodisia, Apros, Cœlia. Præfectura Rhodopes, sub eadem urbes septem, Parthicopolis, Heraclea Strymni, Ænus, Maximianopolis, Serræ, Philippi, Trajanopolis. Præfectura Mimonti, sub duce, sex urbes, Adrianopolis, Anchialus, Develtus, Plutinopolis, Tzoidus. Præfectura Thraciæ sub Consiliario, urbes quinque, Clima, Mesticon, Acontisma, Philippopolis, Beroë, insula Thasus, insula Samothrace. Præfectura Mysiæ, sub duce, urbes XIV. Tomis, Dionysopolis, Acræ, Callatis, Ister, Constantiana, Zelpa, Tropæus, Axiopolis, Capidava, Carpus, Trosmis, Noviodunum, Ægissus, Halmyris.

Hucusque Thraciæ Thema, ut habetur in Hieroclis Comite peregrinationis: postea vero Macedoniæ Thema, quod sub Illyrico, & ejus descriptione locatur: sic ergo incipit.

Secundum Thema, Macedoniæ.

MAcedonia regio appellationem hanc accepit à Macedone Jovis filio ex Thyia Deucalionis, ut ait Poëta Hesiodus:

Illa satu Saturnigenæ genuisse tonantis
Natos, Magnetem atque Macedona fertur, equestri
Arte insignes, Pierias ædesque colentes.

Alii verò à Macedone, Æoli filio, ut auctor est Hellanicus lib. primo de sacris quæ in Argo: *Et ex Macedone Æoli filio, à quo nunc Macedones vocantur, soli cum Mysis tunc habitantes.* Macedoniæ autem portio Maceta dicitur, ut scribit Marsyas libro primo rerum Macedonicarum: *Et Eresteam quoque appellant Macetam à Macedone.* Verum totam quoque Macedoniam nuncupavit Macetiam Clidemus in primis rerum Atticarum commentariis: *Et emigrarunt trans Ægialum supra Macetiam nuncupatam.* Qui vero Macedoniæ Reges extiterunt, nepotes Herculis se vocarunt: Herculis inquam illius, qui Buphagus, & Leonicida dictus est; cujus quidem effigiem, staturam, & omnem characterem, in Hippodromo ænea statua expressit: hic Alcmenæ & Amphitryonis filius fuit, ut Græci fabulosis literis consignarunt: ideoque pro redimiculo, & corona, & purpura regia, Leonini capitis exuvio se redimiunt; atque hoc gestamen coronam & ornatum esse censent; eoque magis, quàm pretiosis lapillis, & unionibus sedecorari putant; ac testis hujus rei fide dignus est nummus Alexandri Macedonis, ejusmodi figura insignitus: siquidem regnum Macedonum florere ac vigere cœpit à tertio Herculis filio, qui Caranus vocabatur: auctum vero, propagatumque à Philippo, patre Alexandri; denique magnitudinem, ac splendorem admirabilem assecutum est, atque extremas terrarum oras attigit sub ipso Alexandro, ejusque successoribus; ac tandem decidit, ac desiit sub Perseo, Philippi filio, qui regiam quoque dignitatem amisit; etenim captus est ipse cum conjuge, & liberis ab Æmilio Proconsule, & Duce Romani exercitûs, à quo victus fuerat, & mox Romam in vinculis adductus, & unà cum eo omnia regni Macedonum insignia; ita ut à regio statu ad Præfecturæ formam Macedonia mutata fuerit; ac nunc in Thematis, & Provinciæ ordinem redacta. Præ-

ἕως ὧδε τὸ τῆς Θρᾴκης θέμα κατὰ τὸν Ἱεροκλέους Συνέκδημον. καὶ μετὰ ταῦτα τὸ τῆς Μακεδονίας θέμα, ὃ ὑπὸ τὸ Ἰλλυρικὸν, καὶ τὴν ἐκεῖσε τοποθεσίαν, τέτακται· ἄρχεται οὖν οὕτως·

Δεύτερον θέμα, Μακεδονίας.

ΜΑκεδονία ἡ χώρα ὠνομάσθη ἀπὸ Μακεδόνος, τοῦ Διὸς καὶ Θυίας τῆς Δευκαλίωνος, ὥς φησιν Ἡσίοδος ὁ ποιητής.

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Διῒ γείνατο τερπικεραύνῳ
Υἱὲ δύω, Μάγνητα, Μακεδόνα θ' ἱππιοχάρμην,
Οἳ περὶ Πιερίην, καὶ Ὄλυμπον, δώματ' ἔναιον.

Ἄλλοι δ' ἀπὸ Μακεδόνος τοῦ Αἰόλου, ὡς Ἑλλάνικος Ἱερέων πρώτη τῶν ἐν Ἄργει· καὶ Μακεδόνος Αἰόλου, οὗ νῦν Μακεδόνες καλοῦνται, μόνοι μετὰ Μυσῶν τότε οἰκοῦντες· λέγεται δὲ καὶ Μακεδονίας μοῖρα Μάκετα, ὡς Μαρσύας ἐν πρώτῳ Μακεδονικῶν. καὶ τὴν * Ἠρέστειαν δὲ Μακέταν λέγουσιν, ἀπὸ τοῦ Μακεδόνος. ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην Μακεδονίαν Μακετίαν οἶδεν ὀνομαζομένην Κλείδημος ἐν πρώτοις Ἀτθίδος· καὶ ἐξῳκίσθησαν ὑπὲρ τὸν Αἰγιαλὸν ἄνω τῆς καλουμένης Μακετίας. οἱ δὲ τῆς Μακεδονίας βασιλεύσαντες ἀπογόνους ἑαυτοὺς Ἡρακλέους ὀνομάζουσιν· Ἡρακλέους ἐκείνου τοῦ Βουφάγου, καὶ λεοντοφόνου τυγχάνοντος, οὗ τὴν εἰκόνα καὶ τὸ μέγεθος, καὶ ὅλον αὐτοῦ τὸν χαρακτῆρα ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ ὁ χαλκοῦς ἀνδριὰς ἀπεμάξατο· ὃς ἦν Ἀλκμήνης καὶ Ἀμφιτρύωνος υἱὸς, ὡς Ἕλληνες ψευδολογοῦσι τοῖς γράμμασι· διὸ καὶ ἀντὶ ταινίας, καὶ στέμματος, καὶ πορφύρας βασιλικῆς τῷ δέρματι τῆς κεφαλῆς τοῦ λέοντος ἑαυτοὺς ταινιοῦσι· καὶ στέμμα τοῦτο καὶ κόσμον ἡγοῦνται, καὶ ὑπὲρ πάντα λίθον καὶ μάργαρον τούτῳ ἐγκαλλωπίζονται· καὶ μάρτυς ἀξιόπιστος αὐτὸ τὸ νόμισμα τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου, τοιαύτῃ εἰκόνι καλλωπιζόμενον. εἰ ἐκράτησε δὲ ἡ βασιλεία τῶν Μακεδόνων ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ τρίτου υἱοῦ Ἡρακλέους Καρανοῦ προσαγορευομένου· αὐξηθεῖσα δὲ ἀπὸ Φιλίππου τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου· μεγαλυνθεῖσα δὲ καὶ ὑπερφυὴς γενομένη, καὶ τῶν ἄκρων τῆς γῆς αὐτῶν ἐπιψαύσασα ἐπ' αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τῶν αὐτοῦ διαδόχων· καταλήξασα δὲ εἰς Περσέα τὸν Φιλίππου, ὥστε καὶ αὐτὸ ἀποβαλεῖν τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· αἰχμάλωτος γὰρ αὐτὸς ὁ Περσεὺς μετὰ γυναικὸς, καὶ τέκνων, ἡττηθεὶς ὑπὸ Αἰμιλίου ἀνθυπάτου, καὶ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὴν Ῥώμην ἀπήχθη δέσμιος, καὶ πάντα τὰ τῆς βασιλείας τῶν Μακεδόνων ἐπίσημα, ὥστε ἀπὸ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν τὸ σχῆμα μεταβαλεῖν, καὶ νῦν εἰς θέματος τάξιν, καὶ στρατηγίδος, αὐτὴν καταλῆξαι. ἐπαρ-

χία Μακεδονίας ὑπὸ κονσιλιάριον, πόλεις λα΄. Θεσσαλονίκη, Πέλλη, Εὔρωπος, Δίος, Βέῤῥοια, Εορδαῖοι, Ἔδεσσα, Κέλλη, Ἀλμωπία, Ἡράκλεια, Λάκκοι, Ἀντανία, Γέμινδος, Νικέδης, Διόβουρος, Ἡδομένη, Βράγυλος, Πρίβανα, Μαρώνεια, Ἀμφίπολις, Νεάπολις, Ἀπολλωνία, Τόπειρος, τὸ νῦν Ῥούσιον, Νικόπολις, Ἰθάπολις, Ἄκανθος, Κεραιόπυργος, Βέρπη, Ἄραλος, Διοκλητιανούπολις, Σεβαστόπολις. ἐπαρχία Μακεδονίας, ὑφ' ἡγεμόνα πόλεις η΄. Στόλοι, Ἄργος, Εὔστραιον, Πελαγονία, Βάργαλα, Κελαινίδιον, Ἁρμονία, Ζάπαρα. ἐπαρχία Θεσσαλίας, ὑπὸ τὸν αὐτὸν, πόλεις ιζ΄. Λάρισσα, Δημητριὰς, Θῆβαι, Ἐχιναιὸς, Λάμια, Τρίκη, Γόμφοι, Ἀπάτη, Μητρόπολις, αἱ νῦν λεγόμεναι Νέαι πάτραι, Καισάρεια, Φάρσαλος, Βουραμίνσιος, Σάλτος, Ἰωαννούβιος. νῆσος Σκίαθος. νῆσος Σκεπίλα· νῆσος Πεπάρηθος. ἕως ὧδε τὸ θέμα Μακεδονίας.

fectura Macedoniae, sub Consiliario, urbes XXXI. nimirum Thessalonice, Pelle, Europus, Dius, Berrhoëa, Eordaei, Edessa, Celle, Almopia, Heraclea, Lacci, Antania, Gemindus, Nicedes, Dioburus, Hedomene, Bragylus, Pribana, Maronea, Amphipolis, Neapolis, Apollonia, Topirus, Rhusium nunc dicta, Nicopolis, Ithapolis, Acanthus, Ceraeopyrgus, Berpe, Aralus, Diocletianopolis, Sebastopolis. Praefectura Macedoniae, sub duce, urbes octo: Stoli, Argos, Eustraeum, Pelagonia, Bargala, Celaenidium, Harmonia, Zapara. Praefectura Thessaliae, sub eodem duce urbes XVII. Larissa, Demetrias, Thebe, Echinaeus, Lamia, Trice, Gomphi, Apate, Metropolis, quae nunc Novae Patrae nuncupantur, Caesarea, Pharsalus, Buraminsius, Saltus, Joannubius, insula Sciathus, insula Scepila, insula Peparethus. Hucusque Macedoniae Thema porrigitur.

Τρίτον θέμα, Στρυμόνος.

ΤΟ δὲ θέμα τοῦ Στρυμόνος τῇ Μακεδονίᾳ συντέτακται, καὶ οὐδαμοῦ τούτου λόγος ἐστὶ περὶ θέματος, ἀλλ' εἰς κλεισούρας τάξιν λελόγισται· καὶ Σκύθαι αὐτὸ ἀντὶ Μακεδόνων διανέμονται, Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου ἐν τοῖς ὄρεσι τοῦ Στρυμόνος, καὶ ταῖς διαβάθραις τῶν Κλεισουρῶν, τούτους ἐγκατοικίσαντος.

Tertium Thema, Strymonis.

THema Strymonis Macedoniae conjunctum est, nullibi ejus mentio fit nomine Thematis, sed in clausurae ordinem reputatum est; & Scythae ipsum loco Macedonum depascuntur, postquam Justinianus Rhinotmetus eorum sedes in montibus Strymonis, seu in trajectu Clausurarum collocavit.

Τέταρτον θέμα, Θεσσαλονίκη.

ΤΟ δὲ νῦν εἰς θέματος τάξιν χρηματίζον Θεσσαλονίκη, καὶ αὐτὸ Μακεδονίας μέρος τυγχάνει. καὶ ἵνα μὴ λέγω τοὺς ἔξωθεν, καὶ παλαιοὺς, τοῦ τοιούτου μάρτυρας πράγματος, ἀξιόχρεως μάρτυς ὁ ἅγιος τοῦ Χριστοῦ Ἀπόστολος, Παῦλος, Μακεδονίαν ταύτην ἀποκαλῶν, γράφει δ' οὕτως· παρόντος ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως. ἡ γὰρ Θεσσαλονίκη μητρόπολίς ἐστι τῆς Μακεδονίας. ἀλλὰ καὶ Ἱεροκλῆς ὁ γραμματικὸς ἐν τοῖς Μακεδονικοῖς αὐτὴν τέθεικε πόλεσιν. ἔχει δὲ τὴν ὀνομασίαν ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας· Φίλιππος ὁ Ἀμύντου Θεσσαλοὺς ἐκεῖ νικήσας, τῇ θυγατρὶ, καὶ τῇ πόλει, ὁμωνύμως τὸ ὄνομα ἔθετο.

Quartum Thema, Thessalonice.

THessalonice, quae hoc tempore in Thematis ordine existit, & ipsa Macedoniae pars est; & ne externos, & antiquos hujus rei testes proferam, locuples testis est Sanctus Christi Apostolus Paulus, qui Macedoniam hanc appellat, dum ita scribit: *Perseverante nobiscum Aristarcho Macedone Thessalonicensi.* Etenim Thessalonice Metropolis est Macedoniae. Quinetiam Hierocles Grammaticus inter Macedoniae urbes eam collocavit. Appellationem autem ab ejusmodi causa obtinet: Philippus, Amyntae filius, ibi victoriâ à Thessalis reportatâ, filiae, & civitati idem nomen imposuit.

Πέμπτον θέμα τῆς Εὐρώπης, Ἑλλάς.

ΕΛλὰς ἡ χώρα ἐκλήθη ἀπὸ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος, ὃς δυναστεύσας τῆς Φθιώτιδος τοὺς ὑπηκόους ἑαυτοῦ γενομένους ἀντὶ Γραικῶν Ἕλληνας ἐκάλεσε· καὶ τότε πρῶτον Ἑλλὰς ὠνομάσθη. οὐκ ἦν δὲ τοῦτο παλαιὸν ὄνομα ἔθνους, ἀλλὰ φωνῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἰδίωμα, ὡς ὁ συγγραφεὺς Ἀλέξανδρός φησι, τὴν ὀνομασίαν νεωτερικὴν εἰδώς.

Quintum Thema Europae, Hellas.

HEllas regio appellationem accepit ab Hellene, Deucalionis filio; qui cum dominatus esset Phthiotidi, subditos sibi incolas pro Graecis Hellenas nuncupavit; ac tunc primùm Hellas nominata fuit: hoc vero nomen haud antiquum fuit gentis, sed Graecanicae vocis proprietas; ut Alexander Historicus ait, se compertum habuisse, Helladis vocem recentiorem

esse; quin etiam opinor universam regionem id nominis non obtinere; neque vero Poëta Hellenum meminit, cùm Argivos ipsos appellat: verum Thessalos solos & Helladem vocat urbem, quæ Achilli parebat, ut Alexander Polyhistor scribit. Nusquam universos Græcos Hellenas nuncupavit, neque alios, præter eos, qui cum Achille ex Phthiotide Ilium navigarunt. Cæterum Thema Helladis urbes continet LXXIX. quarum prima est, Scarphia: secunda, Eleusin: tertia, Daulium: quarta, Chæronea: quinta, Naupactum: sexta, Delphi: septima Amphissa, & cæteræ; his adnumera etiam insulam Eubœam, quam nonnulli Chalin, vel Chalcida nuncupant. Hæc porro secum habet etiam insulas, Cyclades cognominatas; & Æginam insulam, atque inferiora usque ad Thermopylas; ubi Leonides ille Lacedæmonius cum trecentis militibus obstitit Xerxi Persarum Regi. Atque hæc sunt, quæ continentur in Hellade, ut scribit Hierocles.

δοκεῖ δέ μοι οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦτο σύμπασά ποτε εἶχεν ἡ χώρα· οὐδ' ὁ ποιητὴς ἐμνήσθη Ἑλλήνων, [65.] Ἀργείους αὐτοὺς ἀποκαλῶν, ἀλλὰ Θεσσαλοὺς μόνον ἀποκαλῶν, καὶ Ἑλλάδα τὴν ὑπ' Ἀχιλλεῖ πόλιν, ὡς Ἀλέξανδρός φησιν ὁ Πολυΐστωρ· οὐδαμοῦ τοὺς σύμπαντας ὠνόμασεν Ἕλληνας, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος πρὸς τὴν Ἴλιον ἐκπλεύσαντας. ἔχει δὲ τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδος πόλεις οθ'. πρώτην μὲν Σκαρφίαν. β'. Ἐλευσῖνα. γ'. Δαύλιον. δ'. Χαιρώνειαν. ε'. Ναύπακτον. ϛ'. Δελφούς. ζ'. Ἀμφισσαν, καὶ τὰς λοιπάς. συναρίθμει δὲ ταύταις, καὶ νῆσον τὴν Εὔβοιαν, ἣν τινες Χάλιν ἢ Χαλκίδα ἐπονομάζουσιν· ἔχει δὲ μεθ' ἑαυτῆς, καὶ τὰς καλουμένας νήσους Κυκλάδας, καὶ νῆσον τὴν Αἴγιναν, κάταντα δὲ καὶ μέχρι Θερμοπυλῶν· ἐν ᾧ τόπῳ Λεωνίδης ἐκεῖνος ὁ Λακεδαιμόνιος μετὰ τριακοσίων στρατιωτῶν ἀντέστη Ξέρξῃ τῷ τῶν Περσῶν βασιλεῖ. καὶ τοσαῦτα μὲν ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸν Ἱεροκλέα. [66.]

Sextum Thema, Peloponnesus.

Corinthus, olim Ephyra nuncupata, metropolis est totius Hellados, atque ipsius Peloponnesi, hoc est, Achaiæ. Nam Romani Peloponnesi incolas Achæos appellant. Est autem universa insula sub uno Prætore constituta, & urbes XL. continet; ex quibus insignes, Corinthus metropolis, Sicyon, Argus, Lacedæmonia Laconicæ, quæ antea Sparta dicebatur. Alia metropolis Patræ nuncupata. Peloponnesus autem tres appellationes obtinet, ut Nicolaus Damascenus scribit in IV. Histor. Itaque maximè inter illius temporis principes Pelopidæ pollebant; ac Peloponnesus ipsos spectabat, & ab ipsis nomen suum retinebat; cum tribus jam antea nominibus appellata fuisset; siquidem sub Apio, filio Phoronei, dicebatur Apia; sub Pelasgo indigena, Pelasgia; sub Argo etiam ipsa Argos dicebatur: denique sub Pelope, qui Oenomaum vicerat, Peloponnesus proprium hoc nomen vindicavit. Est autem Cherronesus vitis pampino figurâ persimilis: Dionysius tamen platani folio Peloponnesum comparat, hoc versu:

Persimilis platani folio, cui cuspis acuta est.

Circa hæc ipsa loca septem sunt insulæ, quæ Peloponnesiæ nuncupantur. Ac sic quidem Peloponnesus se habet. Olim quidem regio illa gubernabatur imperio ab Heraclidarum genere, donec Philippus Macedo eos devicit. Etenim cum Athenienses adversus Lacedæmonios de principatu contendissent, ex quo ab utrisque Persa victus est, Xerxes ille famosissimus pedestri prælio à Lacedæmoniis superatus

Ἕκτον θέμα, Πελοπόννησος.

Κόρινθος, ἡ ποτὲ Ἐφύρα, μητρόπολις πάσης Ἑλλάδος, καὶ αὐτῆς Πελοποννήσου, τουτέστιν Ἀχαΐας. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι τοὺς τὴν Πελοπόννησον οἰκοῦντας, Ἀχαιοὺς ὀνομάζουσιν. ἔστι δὲ πᾶσα ἡ νῆσος ὑπὸ ἑνὶ στρατηγῷ τεταγμένη, πόλεις ἔχουσα μ'. ἐξ ὧν εἰσὶν ἐπίσημοι, Κόρινθος μητρόπολις, Σικυὼν, Ἄργος, Λακεδαιμονία τῆς Λακωνικῆς, ἡ πρὶν Σπάρτη, ἑτέρα μητρόπολις αἱ λεγόμεναι Πάτραι. ἡ δὲ Πελοπόννησος τρεῖς ἔχει ἐπωνυμίας, ὡς ὁ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς γράφει ἐν τετάρτῃ ἱστορίᾳ. μέγιστον οὖν τῶν τότε ἴσχυον οἱ Πελοπίδαι· καὶ ἡ Πελοπόννησος εἰς αὐτοὺς ἀφεώρα, καὶ αὐτὸ τοὔνομα ἔχουσα ἀπ' ἐκείνων, τρεῖς ἤδη πρότερον ἀλλάξασα τὰς ἐπωνυμίας. ἐπὶ μὲν γὰρ Ἄπιος, τοῦ Φορωνέως, ἐκαλεῖτο Ἀπία. ἐπὶ δὲ Πελασγοῦ τοῦ αὐτόχθονος, Πελασγία. ἐπὶ δὲ Ἄργου, [67.] καὶ αὐτὴ ὁμωνύμως ἐκαλεῖτο Ἄργος. ἐπὶ δὲ Πέλοπος, τοῦ τὸν Οἰνόμαον νικήσαντος, Πελοπόννησος ἔσχε τοῦτο τὸ κύριον ὄνομα. ἔστι δὲ Χερρόννησος ἀμπέλου φύλλῳ τῷ σχήματι παρεμφερής. Διονύσιος δὲ πλατάνου φύλλῳ ἀπεικάζει, λέγων οὕτως,

Εἰδομένη πλατάνοιο μυουρίζοντι πετήλῳ.

Περὶ δὲ τὸν τόπον αὐτὸν εἰσὶ νῆσοι ζ'. Πελοποννήσιοι λεγόμεναι. καὶ οὕτως μὲν ἡ Πελοπόννησος. ἐβασιλεύετο τοπρὶν ἡ Πελοπόννησος ἐκ τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους μέχρις ἂν Φίλιππος ὁ Μακεδὼν τούτων ἐκράτησε. διενεχθέντων γὰρ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ πρωτείων, ἀφ' ὧνπερ ὑπ' ἀμφοτέρων ὁ Πέρσης ἡττήθη, Ξέρξης ἐκεῖνος ὁ περιβόητος, πεζῇ μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὅτε

Μαρδόνιος

Μαρδόνιος ἐκεῖνος σὺν παντὶ τῷ λαῷ ἐπεπτώκει. A νίκη δὲ στόλῳ ὑπ' Ἀθηναίων, ὅτε Θεμιστοκλῆς ἐναυάρχει τοῦ στόλου· μάχη σὺν ἐνεστήθη πρὸς ἀμφοτέρων περὶ πρωτείων, καὶ διεκράτησεν ἐπ' ἀμφοτέροις ὁ πόλεμος ἔτη κζ'. καθὼς Θουκυδίδης ὁ περιώνυμος γράφει. ὑπ' ἀλλήλων σὺν διαφθαρέντων, καὶ τῆς νεολαίας ἀπολλυμένης, εἰσῆλθε Φίλιππος, ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου πατὴρ, καὶ ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐδουλώσατο, ὥστε ῥηθῆναι B ἐπ' αὐτοῦ τουτοῒ τὸ λόγιον,

68.

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔλλαχε τιμῆς.

eſt, tum cùm Mardonius cum univerſis copiis concidit: navali vero expeditione ab Athenienſibus cladem accepit, tum cùm Themiſtocles claſſi præfuit; pugna itaque inter utroſque commiſſa eſt de prærogativa, ac bellum utrinque per XXVII. annos productum eſt, ut percelebris Thucydides memoriæ prodit. Ergo profligatos à ſe invicem, & juventute proſtratâ, invaſit Philippus, Alexandri pater, & utroſque ſervituti addixit; ita ut hoc carmen de ipſo prolatum ſit:

In diſſidiis autem vel nequiſſimus Principatum obtinet.

Ὕστερον δὲ πάλιν, τῶν Μακεδόνων ὑπὸ Ῥωμαίων ἡττηθέντων, πᾶσα ἡ Ἑλλάς τε καὶ ὁ Πελοπόννησος ὑπὸ τὴν τῶν Ῥωμαίων σαγήνην ἐγένετο, ὥστε δούλοις ἀντ' ἐλευθέρων γενέσθαι. ἐσθλαβώθη δὲ πᾶσα ἡ χώρα, καὶ γέγονε βάρβαρος, ὅτε ὁ λοιμικὸς θάνατος πᾶσαν ἐβόσκετο τὴν οἰκουμένην· ὁπηνίκα Κωνσταντῖνος, ὁ τῆς κοπρίας ἐπώνυμος, τὰ σκῆπτρα C τῆς τῶν Ῥωμαίων διεῖπεν ἀρχῆς. ὥστε τινὰ τῶν ἐκ Πελοποννήσου μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ, ἵνα μὴ λέγω δυσγενείᾳ, Εὐφήμιον, ἐκεῖνον τὸν περιβόητον γραμματικόν, ἀποσκῶψαι εἰς αὐτὸν τουτοῒ τὸ θρυλλούμενον ἰαμβεῖον,

69.

Γαρασδοειδὴς ὄψις ἐσθλαβωμένη.

Ἦν δὲ οὗτος Νικήτας, ὁ κηδεύσας ἐπὶ θυγατρὶ Σοφίᾳ Χριστοφόρον τὸν υἱὸν τοῦ καλοῦ Ῥωμανοῦ καὶ ἀγαθοῦ βασιλέως.

Poſtea autem, vice verſa Macedonibus à Romanis ſuperatis, omnis Græcia, & Peloponneſus Romanorum ſagenæ jugum ſubierunt, ita ut Græci ſervi pro liberis evaſerint. Cæterum in ſervitutem redacta fuit univerſa regio, ac barbara effecta, quando peſtilens morbus in omnem terrarum orbem graſſatus eſt, quo tempore Conſtantinus Copronymus Romanorum Imperii ſceptra rexit. Itaque quempiam è Peloponneſo oriundum de nobilitate ſua, ne dicam ignobilitate, gloriantem, Euphemius, illuſtris ille Grammaticus, cavillatus falsè fuit hoc trito, & pervagato ſenario:

Vieta facies in ſervitutem redacta.

Hic autem fuit Nicetas, qui filiam ſuam D Sophiam collocavit Chriſtophoro, filio Romani, egregii ac probi Imperatoris.

Ἕβδομον θέμα, Κεφαλληνία.

Ἡ δὲ Κεφαλληνία συμπεριείληπται τῇ Πελοποννήσῳ· οὐδέ ποτε γὰρ εἰς τάξιν ἐχρημάτιζε θέματος, οὐδὲ ὀνομαστός τις ἐκ ταύτης ἐγένετο, εἰ μὴ ὁ παρ' Ὁμήρῳ πολυθρύλλητος Ὀδυσσεύς. ὁμοίως δὲ καὶ νῆσος ἡ Ζάκυνθος, ἥτε Λευκὰς, καὶ ἡ Ἰθάκη, ἡ τοῦ Ὀδυσσέως πατρὶς, καὶ ἄλλα τινὰ νησίδια, καὶ αὐτὴ Κέρκυρα, ἡ τῶν Φαιάκων πόλις, τὸ τοῦ Ἀλκινόου βασίλειον, ὅνπερ Ὅμηρος ἐκθειάζει ὑπὲρ πάντας τοὺς τότε τινῶν ἀνδρῶν βασιλεύοντας. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

70.

Septimum Thema, Cephallenia.

Cephallenia Peloponneſo comprehenſa eſt; nunquam enim ex numero Thematum fuit, neque celebris quiſquam ex ea oriundus erat, niſi clariſſimus apud Homerum Ulyſſes: ac pariter etiam Za- E cynthus inſula, & Leucas, & Ithaca, Ulyſſis patria; & aliæ quædam parvæ inſulæ, atque ipſa Corcyra, Phæacum civitas, Alcinoi Regia; quem quidem Homerus divinis laudibus in cœlum extollit ſupra cunctos principes, qui tunc in paucos dominabantur. Atque hæc quidem de his.

Ὄγδοον θέμα, Νικόπολις.

Ἐπαρχία τῆς παλαιᾶς Ἠπείρου τῆς Φωκικῆς, ὑφ' F ἡγεμόνα, πόλεις δώδεκα. Νικόπολις μητρόπολις· ἐκλήθη δὲ Νικόπολις δι' αἰτίαν τοιαύτην· Καῖσαρ ἐκεῖνος ὁ σεβαστὸς καὶ περιώνυμος Αὔγουστος πόλεμον εἶχε μετὰ Κλεοπάτρας τῆς Αἰγυπτίας, καὶ Ἀντωνίου τοῦ ταύτης ἀνδρός· ὃς ἦν πρότερον ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Καίσαρος γαμβρός· ἀπέστη δὲ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς δι' ἔρωτα τῆς Κλεοπάτρας αὐτῆς, καὶ τῆς Αἰγυπτίων

Octavum Thema, Nicopolis.

Præfectura veteris Epiri Phocenſis, ſub duce, urbes duodecim: Nicopolis eſt metropolis. Vocata autem eſt Nicopolis ob ejuſmodi cauſam: Cæſar ille Auguſtus, & fama ſuper æthera notus, bellum geſſit adverſus Cleopatram Ægyptiam, & Antonium ejus virum, qui priùs Cæſaris affinis ob ſororem fuerat. Cæterum à Romanorum dominatu deſcivit ob amorem Cleopatræ, & univerſam Ægyptiorum

terram obtinuit : itaque navali prælio, cum navibus mille ducentis, cum Cæsare in acie congressus, in ipso promontorio, quod Actium nuncupatur ; & cum Cæsar Antonium & Cleopatram vicisset, urbem condidit, quam Nicopolin nominavit, quod eo loci superatus esset Antonius. Jam vero à dicto promontorio Actio etiam vocari Indictiones instituit ; sic enim Hesychius Illustrius scribit : *Indictio, hoc est, Inactio, victoria scilicet circa Actium. Idcirco certè incipit Indictio à prima, & desinit in decima quinta ; & retro commeat ; atque incipit à prima : quia Antonius collega fuerat Augusti Cæsaris usque ad decimum quintum annum, postea vero solus imperavit Augustus.* Cæterum Thematis hujus metropolis urbs est Dodone, in qua quercus erat, quæ dæmonum arcana & oracula edebat ; cujus quidem meminit & Gregorius Theologus, sic inquiens :

Aut Roboris Dodonæi aniles fabulæ,
Aut Castalia divina valde pocula.

Nam eo loci fons erat Castaliæ nomen obtinens, à Nympha quadam sic nuncupata ; & à fluvio, quem Homerus Acheloum appellat ; cujus aqua dulcedine omnes fluminum liquores superat. Atque hæc quidem de Nicopoli.

Nonum Thema, Dyrrhachium.

DYrrhachium, olim Epidamnus, sub Consiliario, urbes novem ; Scampta, Apollonia, Bullis, Amantia, Pulcheriopolis, Aulon, Lestron, Sceupton, Alenidus metropolis. Præfectura Daciæ mediterraneæ, sub Consiliario, urbes quinque ; Pantalia, Germanus, Naisus, patria Magni Constantini, Remesiana. Præfectura * antiqua, sub Consiliario, urbes quinque. Præfectura Dardaniæ, sub Duce, urbes tres. Præfectura Pannoniæ, sub eodem, urbes duæ. Atque ita se habent Præfecturæ novæ Epiri, hoc est, Dyrrhachii, quod oppidum olim Epidamnus dicebatur : de cujus nominis ratione aliquid memorandum est. Dyrrhachium urbs Græcanica, & Epidamnus appellata, ab Epidamno heroë prisco ; huic erat filia, Melissa nomine, ex qua & Neptuno Dyrrhachius natus est ; à qua est locus Epidamni Melissonius dictus, ubi Neptunus cum Melissa rem habuerat. Post Rizonicum autem sinum Lissus est urbs, & Acrolissus, & Epidamnus, à Corcyræis condita, quæ nunc à peninsula, cui insidet, nomen Dyrrhachii tenet, ut scribit Philo. Dexippus in x. Cherronico urbem ipsam Macedonicam vocat, sic inquiens : *Et Macedonum Epidamnum, quæ postea Dyrrhachium nominata est, urbem Macedoniæ magnam ac bea-*

γῆς πάσης ἐκράτησεν. ναυτικῷ οὖν στόλῳ ἐπὶ ναυσὶ χιλίαις καὶ διακοσίαις συνέβαλον μετὰ Καίσαρος, ἐν πολέμῳ, ἐν αὐτῷ τῷ ἀκρωτηρίῳ τῷ καλουμένῳ Ἀκτίῳ· καὶ νικήσας ὁ Καῖσαρ τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν Κλεοπάτραν, ἔκτισε πόλιν, καλέσας αὐτὴν Νικόπολιν, διὰ τὸ ἐκεῖσε ἡττηθῆναι τὸν Ἀντώνιον. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου Ἀκτίου, καὶ τὰς καλουμένας Ἰνδικτίωνας ἐκάλεσεν. οὕτω γὰρ γράφει Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος. Ἰνδικτίων τουτέστιν Ἰνακτίων, ἡ περὶ τὸ Ἄκτιον νίκη· διὰ τοῦτο ἄρχεται μὲν Ἰνδικτίων ἀπὸ πρώτης, καὶ καταλήγει μέχρι ιε΄. καὶ πάλιν ὑποστρέφει, καὶ ἄρχεται ἀπὸ πρώτης, διὰ τὸ τὸν Ἀντώνιον συνάρχοντα γενέσθαι Αὐγούστῳ τῷ Καίσαρι μέχρι τοῦ ιε΄ χρόνου. μετὰ δὲ ταῦτα μόνος ἐκράτησεν Αὔγουστος. μητρόπολις δὲ τοῦ θέματος πόλις Δωδώνη, ἐφ᾽ ἧς ἡ δρῦς ἡ φθεγγομένη τὰ τῶν δαιμόνων μυστήρια· ἧς μνημονεύει καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, λέγων οὕτως.

Ἢ Δωδωναίας δρυὸς ληρήματα,
Ἢ Κασταλίας μαντικώτατον πόμα.

ἐκεῖσε γὰρ ἦν ἡ πηγὴ Κασταλίας ὄνομα ἔχουσα, ἀπὸ νύμφης τινὸς οὕτω καλουμένης, καὶ ποταμοῦ, ὃν Ὅμηρος Ἀχελῷον ὀνομάζει, οὗ τὸ ὕδωρ ὑπερβαίνει γλυκύτητος πάντα τὰ τῶν ποταμῶν νάματα. καὶ ταῦτα μὲν περὶ Νικοπόλεως.

Ἔνατον θέμα, Δυρράχιον.

ΔΥρράχιον, ἡ ποτε Ἐπίδαμνος ὑπὸ κονσιλιαρίου, πόλεις θ΄. Σκάμπα, Ἀπολλωνία, Βουλλὶς, Ἀμαντία, Πουλχεριόπολις, Αὔλων, Λήστρων, Σκεύπτων, Ἀλλήνιδος μητρόπολις. ἐπαρχία Δακίας μεσογαίου, ὑπὸ κονσιλιαρίου, πόλεις πέντε, Πανταλία, Γερμανὸς, Ναΐσσος, ἡ πατρὶς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, Ῥεμεσιάνα. ἐπαρχία * τῇ παλαιᾷ ὑπὸ κονσιλιαρίου, πόλεις ε΄. ἐπαρχία Δαρδανίας, ὑφ᾽ ἡγεμόνα, πόλεις γ΄. ἐπαρχία Παννονίας, ὑπὸ τὸν αὐτὸν, πόλεις β΄. καὶ ὧδε μὲν ἐπαρχίας τῆς νέας Ἠπείρου, τουτέστι τοῦ Δυρραχίου, τοῦ πάλαι καλουμένου Ἐπιδάμνου. ῥητέον δὲ περὶ τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ, πόθεν καλεῖται τὸ Δυρράχιον. Δυρράχιον πόλις * Ἑλληνικὴ, καὶ Ἐπίδαμνος κληθεῖσα ὑπὸ Ἐπιδάμνου τοῦ ἀρχαίου ἥρωος, τούτου θυγάτηρ Μέλισσα, ἧς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, ὁ Δυρράχιος. ἀφ᾽ ἧς ἐστι τόπος ἐν Ἐπιδάμνῳ Μελισσώνιος, ἔνθα Ποσειδῶν αὐτῇ συνῆλθε. μετὰ δὲ τὸν Ῥιζόνικον Λισσός ἐστι πόλις, καὶ Ἀκρόλισσος, καὶ Ἐπίδαμνος, Κερκυραίων κτίσμα, ἡ νῦν Δυρράχιον ὁμωνύμως τῇ Χερρονήσῳ λεγομένη, ἐφ᾽ ἧς ἵδρυται, ὡς Φίλων γράφει. Δέξιππος ἐν Χερρονικῷ δεκάτῳ, Μακεδονικὴν πόλιν αὐτὴν καλεῖ, γράφων οὕτως· καὶ Μακεδόνων Ἐπίδαμνον, ἐς ὕστερον Δυρράχιον μετονομασθεῖσαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας μεγάλην καὶ εὐδαι-

» μόνα ὄντα, κατακρατοῦσιν. ἕως ὧδε ὁ μερισμὸς τῆς βασιλείας ἐγένετο τοῦ κρατοῦντος βασιλέως τὸ Βυζάντιον. τὰ δὲ ἀντίπερα, ἅπερ Ἰόνιος κόλπος, τῷ βασιλεύοντι τῆς Ῥώμης ὑπήκοα. οὕτω γὰρ ἐμέρισεν ὁ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντῖνος τοῖς τρισὶν υἱέσιν αὐτοῦ, Κωνσταντίνῳ, καὶ Κωνσταντίῳ, καὶ Κώνσταντι· τῷ μὲν πρώτῳ υἱῷ τὰς ἄνω Γαλλίας, καὶ τὰ ἐπέκεινα Ἄλπεων ἕως Ἑσπερίου Ὠκεανοῦ, καὶ ἐς αὐτὴν πόλιν τὴν Κάνταβριν· τῷ δὲ Κώνσταντι τῷ ὑστάτῳ υἱῷ τὴν Ῥώμην, καὶ τὰς κάτω Γαλλίας· τήν τε νῆσον Σαρδοῦ, καὶ αὐτὴν Σικελίαν, καὶ τὴν ἀντίπερα Λιβύην, Καρχηδόνα τε, καὶ τὴν Ἀφρῶν μητρόπολιν, καὶ ἕως Κυρήνης αὐτῆς· τῷ δὲ Κωνσταντίῳ, τὰ ἀπὸ τοῦ Δυῤῥαχίου, καὶ αὐτὸ τὸ Ἰλλυρικὸν, τὴν Ἑλλάδα τε, καὶ τὰς ἐπέκεινα νήσους, τάς τε Κυκλάδας, καὶ τὰς καλουμένας Σποράδας καὶ ἕως Ἑλλησπόντου, τήν τε καλουμένην μικρὰν Ἀσίαν, ἀμφοτέρας τε καὶ Συρίας καὶ Παλαιστίνην, καὶ τὴν Κιλικίαν, καὶ αὐτὴν Αἴγυπτον· ἡ γὰρ Λιβύη, τῷ τῆς Ῥώμης ὑπέκειτο βασιλεύοντι. καὶ οὕτως μὲν ὁ παλαιός τε καὶ ὁ πρῶτος μερισμὸς τῆς βασιλείας Ῥωμαίων· ἡ δὲ Δαλματία τῆς Ἰταλίας ἐστὶ χώρα· ἐξ ἧσπερ ἐβλάστησεν ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀνοσιώτατος, καὶ ἀσεβέστατος βασιλεὺς Διοκλητιανὸς, ἀπό τινος χωρίου καλουμένου Σαλῶναι, ἐν ᾧ ἐστὶν ὕδωρ πότιμον καὶ γλυκύτατον ὑπὲρ πάντα τὰ ὕδατα, ὡς φασὶν οἱ γευσάμενοι.

74. 75.

A *tam vi capiunt.* Hucuſque Imperii diviſio facta eſt, ut illa eſſent Imperatoris, qui Byzantium tenet; quæ vero ulterius ſunt, & Ionico ſinu continentur, Imperatori Romæ obtemperabant. Sic enim Magnus Conſtantinus Imperator partitus eſt Imperium tribus ſuis liberis Conſtantino, Conſtantio, & Conſtanti: ac primo quidem, ſuperiora Galliæ loca, & quæ trans Alpes ſunt, uſque ad Occiduum Oceanum, atque urbem Cantabrim; B Conſtanti verò, minimo natu, Romam, & inferiorem Galliam, atque inſulam Sardiniam, ipſamque Siciliam, & Africam ulteriorem, Carthaginemque Afrorum Metropolim ad ipſam Cyrenem uſque: Conſtantio denique, quæ citra Dyrrhachium, & Illyricum, Helladem, & inſulas ulteriores, & quæ Cyclades ac Sporades nuncupantur, uſque ad Helleſpontum, ac parvam Aſiam dictam, utramque C Syriam, ac Palæſtinam, itemque Ciliciam, ipſamque Ægyptum, nam Libya Romano Imperatori ſubdita fuit. Atque ejuſmodi quidem fuit antiqua & prima Romani Imperii diviſio. Cæterum Dalmatia Italiæ regio eſt, ex qua ortum habuit omnium, qui unquam fuerunt, hominum profligatiſſimus, maximèque impius Imperator Diocletianus, ab oppido oriundus, cui nomen erat Salonæ: unde manat aqua ad D potum ſuaviſſima ſupra omnes aquas, ut aſſerunt, qui guſtarunt.

Δέκατον θέμα, Σικελία.

Νῆσός ἐστι μεγίστη καὶ ἐπιφανεστάτη ἡ Σικελία. οὐκ ἦν δὲ τὸ πρότερον ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ βασιλέως Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε ἡ Ῥώμη ἐβασιλεύετο· νῦν δὲ ἐγένετο ἡ καινοτομία αὕτη διὰ τὸ τὴν Ῥώμην ἀποθέσθαι τὸ βασίλειον κράτος, καὶ ἰδιοκρατορίαν ἔχειν, καὶ δεσπόζεσθαι κυρίως παρά τινος κατὰ καιρὸν Πάπα. κρατεῖται δὲ νῦν ὑπὸ τὴν ἀρχὴν Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὸ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως θαλασσοκρατεῖν μέχρι τῶν Ἡρακλέους στηλῶν, καὶ πάσης ὁμοῦ τῆς ὧδε θαλάσσης. ἔχει δὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ καλεῖσθαι Σικελία, ἀπὸ ἱστορίας τοιαύτης, καθὼς
» ὁ γραμματικὸς Στέφανος γράφει· Σικελία ἡ νῆσος
» Σικανία πρότερον ὠνομάζετο· εἶτα Σικελία ἐκλή-
» θη, ὥς φησιν Ἑλλανικὸς, ἱερειῶν τῆς Ἥρας β΄. ἐν δὲ
» τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ Αὔσονες ὑπὸ τῶν Ἰαπύγων ἐξ Ἰτα-
» λίας ἀνέστησαν, ὧν ἦρχε Σικελός· καὶ διαβάντες εἰς τὴν
» νῆσον τήν τε Σικανίαν καλουμένην περὶ τὴν Αἴτναν
» καθιζόμενοι, ᾤκουν αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν
» Σικελὸς, βασιλείαν ἐγκαταστησάμενος, καὶ ἐντεῦθεν
» ὁρμώμενος ὁ Σικελὸς ὑπέταξε, πάσης ἤδη τῆς νήσου τότε
» ταύτης Σικελίας καλουμένης ἀπὸ τοῦ Σικελοῦ τούτου·
» ὃς καὶ ἐν αὐτῇ ἐβασίλευσε. καὶ Μένιππος δὲ ταῦτά φη-

76.

Decimum Thema, Sicilia.

Sicilia inſula maxima & celeberrima eſt: hæc utique non fuit antea ſub poteſtate Imperatoris Conſtantinopolitani, quando Roma Imperatori ſubjecta erat: nunc autem hæc innovatio facta eſt, quia Roma E regium depoſuit principatum, & propriam adminiſtrationem ac juriſdictionem obtinuit, eique propriè ac legitimè dominatur qui ſuo tempore Papa eſt. Nunc vero ſub ditione eſt Conſtantinopolis, quia Conſtantinopolitanus Imperator maris princeps eſt uſque ad Herculis columnas, & noſtri totius mediterranei. Fama autem eſt, Siciliam appellationem accepiſſe ab ejuſmodi hiſtoria; ut ſcribit Stephanus Grammaticus: *Sicilia inſula Sicania prius nominabatur, deinde Sicilia appellata eſt, ut* F *ait Hellanicus lib.* II. *De Sacris Junonis. Eodem tempore etiam Auſones ab Iapygibus ex Italia detruſi ſunt, quibus præerat Sicelus: & trajecta inſula, Sicania dicta, circa Ætnam ſedes ſtabilientes, & ipſi, & Rex eorum Sicelus habitarunt, ibi regno conſtituto: atque inde profectus Sicelus totum ſibi mox ſubegit inſulam, quæ tum ab hoc Sicelo Sicilia nuncupata eſt: qui in ipſa regnavit.* Hæc vero Menippus his verbis narrat: *Profecti in Si-*

ciliam cum ingenti exercitu ex Italia, Sicanis prælio superatis, ad Meridionales, & Occiduas regionis partes eos delegarunt; & ut pro Sicania Sicilia insula vocaretur effecerunt, uberrimamque soli regionem habitantes incoluerunt. Maxima autem insula è septem esse probatur etiam Alexii Comici testimonio, cujus hi sunt versus:

Ex insulis septem, indicavit quas parens
Natura terrigenis, Sicilia est maxima,
Ut fama fert: secunda Sardo: tertia
Cyrnus: Jovis quæ Creta nutrix quarta stat.
Eubœa quinta angusta: sexta Cyprus est:
At Lesbus ordinem est adepta septimum.

Porro ex Insularibus indigenæ quondam Ligures ex Italia, Siculi dicuntur: advenæ autem Græci sunt Siceliotæ, ut Italiotæ. Cæterum insignes urbes habet, Syracusas, & Tauromenium dictum, ipsumque Agrigentum, & cæteras civitates, partim desertas, partim à Saracenis occupatas. Syracusas certè sub Basilio illo præclaro Imperatore ceperunt Saraceni; Tauromenium vero sub Leone sapientissimo Imperatore. Quotquot igitur deserta fuere oppida, hæc ab impiis Saracenis detinentur. Sola vero trans mare Calabria à Christianis tenetur, in qua etiam Rhegium est, & oppidulum Sanctæ Cyriacæ, & Sanctæ Severinæ, & Croto, & alia quædam oppida, quibus Dux Calabriæ dominatur. Sunt autem sub Sicilia, & ejus Duce, urbes viginti duæ. Cæterum hæc insula antiquitus dominatu tyrannico regebatur, ne dicam regio, ab Hierone, & Dionysio tyranno; Romani vero eam ceperunt cum magna classe, quando Marcellus ille exercitui imperabat, & navarchus classis Romanæ constitutus erat: tum cùm Archimedes Geometra, Syracusis manens, noctu expugnata urbe, à milite quodam interfectus est; quem Marcellus usque adeo luxit, ut nullus abfuerit planctus ab ejus sepultura. Atque hæc quidem de Sicilia.

A σιν ἐλθόντες εἰς Σικελίαν στρατὸς πολὺς ἐξ Ἰταλίας, « τούς τε Σικανοὺς κρατήσαντες μάχῃ, ἀπέστειλαν εἰς τὰ « 77. μεσημβρινὰ καὶ τὰ ἑσπέρια μέρη αὐτῆς, καὶ ἀντὶ Σι- « κανίας Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι· καὶ τὰ « κράτιστα τῆς γῆς ᾤκησαν ἔχοντες. μεγίστη δὲ αὐτὴ μαρτυ- « ρεῖται τῶν ἑπτὰ, καθά φησιν Ἄλεξις ὁ κωμικός.

Τῶν ἑπτὰ νήσων, ἃς δέδειχεν ἡ φύσις
Θνητοῖς μεγίστας, Σικελία μὲν, ὡς λόγος,
B Ἐστὶ μεγάλη, καὶ δευτέρα, Σαρδώ· τρίτη
Κύρνος· τετάρτη δὲ, ἡ Διὸς Κρήτη τροφός.
Εὔβοια πέμπτη στενοφυής. ἕκτη Κύπρος.
Λέσβος δὲ τάξιν ἑβδόμην λαχοῦσ᾽ ἔχει.

Τῶν δὲ νησιωτῶν οἱ μὲν ἰθαγενεῖς πάλαι Λίγυες ἐξ Ἰταλίας, Σικελοὶ λέγονται. οἱ δὲ ἐπήλυδες, Ἕλληνες εἰσὶ Σικελιῶται, ὡς Ἰταλιῶται. ἔχει δὲ πόλεις ἐπισήμους τήν τε Συράκουσαν, καὶ τὸ καλούμενον Ταυ- C ρομένειον· καὶ αὐτὴν τὴν Ἀκράγαντα, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τὰς μὲν, ἠρημωμένας, τὰς δὲ κρατουμένας παρὰ τῶν Σαρακηνῶν. τὴν μὲν οὖν Συράκουσαν ἐπὶ Βα- 78. σιλείου τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως παρέλαβον οἱ Σαρακηνοί. τὸ δὲ Ταυρομένιον, ἐπὶ Λέοντος τοῦ σοφωτάτου βασιλέως. ὅσα τοίνυν κατελείφθησαν κάστρα, παρὰ τῶν ἀθέων Σαρακηνῶν κρατοῦνται· μόνη δὲ ἀντιπέραν ἡ Καλαβρία κρατεῖται παρὰ τῶν Χριστιανῶν· ἐν ᾗ καὶ τὸ D Ῥήγιον ἐστὶ, καὶ τὸ πολισμάτιον τῆς ἁγίας Κυριακῆς, τῆς τε ἁγίας Σευηρίνης, καὶ ὁ Κρότων, καὶ ἄλλα τινὰ, ὧνπερ ὁ στρατηγὸς Καλαβρίας κυριεύει· εἰσὶ δὲ αἱ ὑπὸ Σικελίαν, καὶ τὸν ταύτης στρατηγὸν, πόλεις κβ΄. τὸ δὲ ἀρχαῖον, αὕτη ἡ νῆσος ἐτυραννεῖτο, ἵνα μὴ λέγω, ἐβασιλεύετο, ὑπό τε Ἱέρωνος, καὶ Διονυσίου τοῦ τυράννου· παρέλαβον δὲ αὐτὴν οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ στόλου μεγάλου, ὅτε Μάρκελλος ἐκεῖνος ἐστρατήγει, καὶ ναύαρχος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ἐνεδείκνυτο· ὅτε καὶ Ἀρχιμήδης ὁ γεωμέτρης E ἐν αὐταῖς ταῖς Συρακούσαις ὢν νυκτὸς ἁλούσης τῆς πόλεως ὑπὸ στρατιώτου τινὸς ἀνῃρέθη· ὃν ὁ Μάρκελλος 79. ἐκεῖνος τοσοῦτον ἐθρήνησεν, ὡς μηδένα κοπετὸν ἀπολειφθῆναι τῆς ἐκείνου ταφῆς. καὶ ταῦτα μὲν περὶ Σικελίας.

Undecimum Thema, Longobardiæ.

Longobardia duobus nominibus est appellata: siquidem à nonnullis Longibarbia, à promissa barba incolarum dicta est; à quibusdam vero Lagobardia eadem origine. Terra autem, quam incolunt, & Bothrenotus, & Neapolis metropolis, & Vesuvius mons, &, qui in ipso est, Pyrchanus, Græcorum sunt coloniæ. Justiniani autem, seu potius Zenonis temporibus Gotthi ceperunt & Neapolim, & reliquas urbes adjacentes. His imperabat Butelinus, Francorum Dux, quem Narses debellavit prope flumen Casulinum, &

Ἑνδέκατον θέμα Λογγιβαρδίας.

Ἡ δὲ Λογγιβαρδία διττοῖς ὀνόμασι κέκληται· παρὰ μέν τισι Λογγιβαρβία, τοῦτ᾽ ἔστι F πολυγένεια· παρὰ δέ τισι Λαγοβαρδία, ὡς πολυγένεια· ἡ δὲ γῆ, ἣν κατοικοῦσιν, ἥτε Βοθρενοτὸς, καὶ Νεάπολις ἡ μητρόπολις, καὶ τὸ * Λέσβιον ὄρος, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ Πυρχάνος, Ἑλλήνων εἰσὶν ἀποικίαι· καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἰουστινιανοῦ, μᾶλλον δὲ Ζήνωνος, παρέλαβον οἱ Γότθοι, τήν τε Νεάπολιν, καὶ τὰς λοιπὰς παρακειμένας πόλεις· ὧν ἦρχε Βουτελῖνος, ὁ τῶν Φράγγων στρατηγὸς, ὃν κατεπολέμησεν ὁ Νάρσης παρὰ τὸν ποταμὸν Κασουλῖνον,

A καὶ τελείως ἠφάνισε, καθὼς τὸ ἐπίγραμμα λέ-
80. γει·

Ῥεῖθρα Κασουλίνου ποταμοῦ βεβαρημένα νεκροῖς
Δέξατο Τυρσηνῆς ἠϊόνος κροκάλη.
Ἡνίκα Φραγκικὰ φῦλα κατέκτανεν Αὐσονὶς αἰχμὴ,
Ὁππόσα δειλαίῳ πείθετο Βουτιλίνῳ·
Ὄλβιον ἂν τόδε χεῦμα, καὶ ἔσσεται ἀντὶ τροπαίου
Αἵματι βαρβαρικῷ δηρὸν ἐρευθόμενον.

B ὑπετάγησαν οὖν οἱ Φράγγοι τῷ τότε χρόνῳ, ἔχοντες καὶ Λαγοβάρδους συμμίκτους· καὶ ἔκτοτε μέχρι τοῦ σήμερον χρηματίζει εἰς τάξιν θέματος ἡ καλουμένη Λογγιβαρδία. ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, ἀνῆλθεν ἀπὸ Ἀφρικῆς στόλος λϛʹ. κομπαρίων, ἔχων κεφαλὴν, τόν τε Σολδανὸν, καὶ τὸν Σάμαν, καὶ τὸν Καλφοῦς. καὶ ἐχειρώσαντο διαφόρους πόλεις τῆς Δαλματίας· καὶ τήν τε Βούτοβαν, καὶ τὴν Ῥῶσαν, καὶ τὰ κάτω Δεκάτερα. ἦλθον δὲ καὶ πρὸς τὴν τούτων μητρόπολιν, ἣ Ραούσιον λέγεται, καὶ ταύτην ἐπὶ χρόνον
81. C ἐπολιόρκουν ἱκανόν. οἱ δὲ τοῦ κάστρου Ραουσίου, ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα, ἐξαιτούμενοι διὰ στόλου βοήθειαν· τῶν δὲ εἰς τοῦτο ἀποσταλέντων ἀνελθόντων, εὗρον ὑπὸ θεοῦ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀρχὴν Βασίλειον, τὸν ἀοίδιμον βασιλέα, ἤδη λαβόντα, ὃς καὶ τὰ τῆς αὐτῶν πρεσβείας καὶ δεήσεως ἐπακούσας, καὶ στόλον ἱκανὸν, καὶ δραστήριον ἄρχοντα, πρὸς τὴν τούτων βοήθειαν εὐθὺς ἐξαπέστειλε. τοῦτο δὲ ἀπὸ αὐτομόλου μαθόντες οἱ Ἄφροι, καὶ περὶ τὴν πολιορκίαν
D ἀπρακτήσαντες, μᾶλλον δὲ πτήξαντες τὴν τοῦ βασιλικοῦ στόλου κατ' αὐτῶν παρουσίαν, ἀνεπέρασαν ἐν Λογγιβαρδίᾳ, καὶ πολιορκήσαντες τὸ κάστρον Βάρης, ᾤκησαν ἐν αὐτῷ, παραλαβόντες πάντα τὰ κάστρα, καὶ τὴν πᾶσαν Λογγιβαρδίαν, καὶ τὰ λοιπὰ κάστρα Καλαβρίας μέχρι Ῥώμης· ὡς εἶναι πάντα τὰ ὑπ' αὐτῶν πορθηθέντα κάστρα ρνʹ. Βασίλειος οὖν, ὁ
82. E ἀοίδιμος βασιλεὺς, τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀρχὴν παρὰ θεοῦ εἰληφὼς, καθὰ προείρηται, καὶ ταῦτα ἀναμαθὼν, προαπέστειλε μὲν στρατὸν καβαλλαρικὸν, καὶ πλοῖα ρʹ. ἔγραψε δὲ πρὸς Λοδοῦχον τὸν ῥῆγα Φραγγίας, καὶ τὸν Πάπα Ῥώμης, τοῦ συνεπαμῦναι τῷ ἑαυτοῦ στρατῷ. οἱ δὲ ὑπείξαντες τῇ βασιλικῇ ἐντεύξει, καὶ ἀμφότεροι ἑνωθέντες τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντι στρατῷ, καβαλλαρικῷ καὶ πλωΐμῳ, κατεπολέμησαν τοὺς ἀπὸ Ἀφρικῆς Σαρακηνοὺς, καὶ ἐπόρθησαν
F τὸ κάστρον Βάρης· δέσμιον λαβόντες καὶ τὸν Ἀμηρᾶν Σολδανόν· ὃν καὶ ἀναλαβόμενος μετὰ τῶν Σαρακηνῶν Λοδοῦχος ὁ ῥὴξ Φραγγίας, οἴκαδε ἀπῄει. ὁ δὲ βασιλεὺς κατέσχε τὴν πᾶσαν Λογγιβαρδίαν, καθὼς καὶ σήμερον παρὰ τῶν Ῥωμαίων βασιλέων δεσπόζεται.

A internecione delevit, ut Epigramma narrat:

Plena cadaveribus taboque infecta fluenta
Tusca Casulini cepit arena rubens:
Cùm Francos acies populos Romana cecidit,
Et quot parebant agmina Butilino.
Ne felix amnis, qui præfert signa trophei,
Dum rubet æternum sanguine Barbarico.

B Igitur Franci subditi sunt tunc temporis, etiam Longobardis admixti: & exinde ad hodiernum usque diem Longobardia in ordinem Thematis redacta fuit. Sub imperio autem Michaëlis, filii Theophili, classis ab Africa ascendit triginta sex navigiorum, quæ Soldanum, & Samanum, & Calphum, duces habebant. Hi subegerunt sibi varias Dalmatiæ urbes, & Butoban, & Rosan, & inferiora Decatera: venerunt etiam ad eorum metropolim,
C quæ Ragusium dicebatur; eamque satis longo tempore obsederunt: urbis autem Ragusinæ cives ad Imperatorem legatos miserunt, qui auxiliarem classem exposcerent. Cum Legati ad Regiam venissent, invenerunt Basilium præclarum illum Imperatorem Dei numine jam Imperatoris dignitate ornatum, qui cum eorum legationis ac supplicationis capita audisset, & classem idoneam, & ductorem strenuum, ad suppetias ipsis ferendas extemplo mi-
D sit: hoc autem cum per transfugam rescivissent Afri, & nihil in obsidione promoverent; immo etiam Imperatoriæ classis adversus se impetum exhorrescerent, trajecerunt in Longobardiam; ubi castro Baris obsesso immorati sunt omnibus castellis expugnatis cum universa Longobardia, ac reliquis Calabriæ oppidis Romam usque; ita ut omnium castrorum ab iis expugnatorum numerus esset centum quinquaginta. Basilius itaque ille præclarus
E Imperator jam Imperatoria dignitate à Deo accepta, ut paulo ante dictum est, simulatque id rescivit, exercitum præmisit equitum, & naves centum. Scripsit etiam ad Ludovicum Regem Franciæ, & Papam Romæ, ut exercitui auxiliares manus præberent: hi Imperatoriæ legationi faventes, & ambo juncti exercitui equestri & navali ab Imperatore misso, Saracenos Afros debellarunt, & castrum
F Baris expugnarunt, captivum etiam Ameran Soldanum tenuerunt, quem cùm Ludovicus Rex Franciæ unà cum Saracenis accepisset, ad suos rediit: Imperator vero totam Longobardiam subditam habuit; ut etiam nunc Imperator Romanus ei dominatur.

Duodecimum Thema, Chersonis.

Cherson antiquitus nomen Thematis haud usurpavit, neque in metropolis forma extitit; sed, qui Bosporum occupabant, etiam Chersonem ipsam regebant, necnon reliquas Regiones, adeo ut Bospori incolæ regnare dicerentur. Sic autem historia se habet. Bosporus, Ponti civitas, juxta Cimmerium sinum, & trajectus cognominis, ab Ione Inachi filia nominantur, velut Æschylus in Prometheo scribit:

Mortalibus dein sempiterna fama erit
Trajectionis, Bosporusque inde audies.

Strabo autem lib. x. Geographiæ hæc scribit: *Bospori proceribus subditi omnes Bosporitæ nuncupantur. Atque Europæorum quidem metropolis est, Panticapæum; Asianorum vero, Phanagorium.* Testificatur etiam Phlegon in Olympiade xv. Bosporum sub dominatu fuisse Cotys Bosporiani regis, cui Cæsar jussit diadema gestare, & urbes ejus ditioni subegit, in quibus connumerat hanc etiam Chersonem. Duo autem sunt etiam loci Bospori appellati; unus quidem Cimmerius dictus, juxta Chersonem; in quo & Regia Bosporianorum fuit; alter Byzantii, ut Favorinus scribit: *Byzantinorum portus Bosporus dicitur.* Testatur id etiam Epigramma inscriptum columnæ erectæ ex adverso terræ Chrysopolis, cui marmorea juvenca insidet, quæ sic loquens inducitur:

Inachiæ non sum bovis figura; nec à me
Vocatur adversum mare Bosporium
Quippe hanc pridem ira gravis abegit Junonis
In Pharum, ast ego mortua sum Cecropis.
Uxor eram Charetis, comes illi facta navigationis,
Cum ille contra Philippi classem proficisceretur.
Buculæ mihi nomen fuit, nunc vero Charetis
Conjux, utraque terra delector.

Chares autem ille fuit Dux exercitûs Atheniensium. Cæterum indigenæ nomen depravantes Phosphorium illud appellant, unde factum est, ut qui Origines Byzantinas scripsere, aliam adjunxerint fabulosam historiam: Philippo Macedone Byzantium obsidente ***

Δωδέκατον θέμα, Χερσῶνος.

Ἡ δὲ Χερσὼν τὸ παλαιὸν οὐκ ἦν εἰς ὄνομα θέματος· οὐδὲ ἐν μητροπόλεως σχήματι· ἀλλ' οἱ τὸν Βόσπορον κρατοῦντες, ἐκράτουν καὶ Χερσῶνος αὐτῆς, καὶ τῶν λοιπῶν κλιμάτων. ὥστε καὶ βασιλεύειν τοὺς ἐν τῷ Βοσπόρῳ κατοικοῦντας λέγεσθαι. ἔχει δὲ ἡ ἱστορία οὕτως. Βόσπορος πόλις Πόντου κατὰ τὸν Κιμμέριον κόλπον, καὶ πορθμὸς ὁμώνυμος, ἀπὸ Ἰοῦς τῆς Ἰνάχου καλούμενος, καθὼς Αἰσχύλος ἐν τῷ Προμηθεῖ γράφει

Ἔσται δὲ θνητοῖς εἰσαεὶ λόγος μέγας
Τῆς σῆς πορείας. Βόσπορος δ' ἐπώνυμος
Κεκλήσεται.

Στράβων δὲ ἐν δεκάτῳ τῶν γεωγραφικῶν τάδε γράφει· Τοῖς δὲ τοῦ Βοσπόρου δυνάσταις ἐπήκοοι Βοσπορειανοὶ πάντες καλοῦνται. καὶ ἔστι τῶν μὲν Εὐρωπαίων μητρόπολις τὸ Παντικάπαιον. τῶν δὲ Ἀσιανῶν τὸ Φαναγόρειον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδι πεντεκαιδεκάτῃ, ὅτι ἐβασιλεύετο ὁ Βόσπορος Κότυι τῷ Βοσπορειανῷ βασιλεῖ, ᾧ καὶ διάδημα ἐκέλευσε φορεῖν ὁ Καῖσαρ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῷ καθυπέταξεν, ἐν αἷς συναριθμεῖ καὶ αὐτὴν Χερσῶνα. δύο δὲ εἰσὶ τόποι Βόσποροι καλούμενοι· εἷς μὲν, ὁ Κιμμέριος καλούμενος πλησίον Χερσῶνος, ἐν ᾧ καὶ τὸ βασίλειον τῶν Βοσποριανῶν ἦν. ἕτερος δὲ, ἐν Βυζαντίῳ· καθὰ Φαβωρῖνος γράφει· Βυζαντίων λιμὴν Βόσπορος καλεῖται. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ ἐπίγραμμα τῆς κίονος τῆς ἀντιπέραν γῆς Χρυσοπόλεως, ἐν ᾧ μαρμαρίνη δάμαλις ἵδρυται, φάσκων οὕτως·

Οὐκ εἰμὶ Ἰναχίης βοὸς τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμοῖο
Κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος·
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης
Ἐς Φάρον· ἥδε ἐγὼ Κεκροπὶς εἰμὶ νέκυς·
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος· ἔπλων δ' ὅτε πλῶεν ἐκεῖνος·
Τῇ δὲ Φιλιππείων ἀντίπαλος σκαφέων·
Βοΐδιον οὔνομα δ' ἦεν ἐμοὶ τότε, νῦν δὲ Χάρητος
Εὐνέτις, ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέραις.

ὁ δὲ Χάρης ἐκεῖνος ἦν στρατηγὸς Ἀθηναίων. οἱ δὲ ἐγχώριοι Φωσφόριον αὐτὸ καλοῦσι παραγραμματίζοντες, ὅθεν οἱ τὰ πάτρια συγγεγραφότες τοῦ Βυζαντίου, ἄλλην ἐπιτιθέασι μυθικὴν ἱστορίαν· ὅτι Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος τὸ Βυζάντιον πολιορκοῦντος, ***

Desunt quædam.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΣ.

ΕΙΣΙΝ ΑΙ ΠΑΣΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΑΙ ΥΠΟ ΤΟΝ βασιλέα τῶν Ῥωμαίων τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπαρχίαι ξδʹ. πόλεις ϡλέ. ὡς ὑποτέτακται.

HIEROCLIS GRAMMATICI
SYNECDEMUS.

SUNT HIC OMNES PROVINCIÆ ET CIVITATES quæ Imperatori Romanorum C P. ſubſunt, Provinciæ LXIV. Urbes 935. ut ſubjicitur.

* σν.	αʹ. Επαρχία Θράκης Εὐρώπης ὑπὸ κον*σιλάριον. πόλεις ιδʹ.	*I. Provincia Thraciæ Europæ ſub Conſulari urbes 14.*	* Hoc ſignum indicat ex alio Codice.
	* Εὐδοξιούπολις	* Eudoxiopolis	*
	Ηράκλεια	Heraclea	
	Αρκαδιούπολις	Arcadiopolis	
	Βιζύη	Bizya	
	Πανόνιον	Panonium	
	Ορνοι	Orni	
* Γάννος.	* Γάνος	* Ganus	* Ganias.
	Καλλίπολις	Callipolis	
	Μορίζος	Morizus	
	Σιλτική	Siltica	
* Σαυαδία.	* Συυαδία	* Synadia	* Savadia.
	Αφροδίσια	Aphrodiſia	
	Απρος	Aprus	
	Κοιλία.	Cœlia.	
	βʹ. Επαρχία Ροδόπης ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ζʹ.	*II. Provincia Rhodopes ſub Præſide urbes 7.*	
	Αἶνος	Ænus	
	Μαξιμιανούπολις	Maximianopolis	
	Τραιανούπολις	Trajanopolis	
	Μαρῶνα	Marona	
* Πι.	τὸ * Πυρὸς νῦν Ῥούσιον	* Pyrus nunc Ruſium	* Pi.
	Νικόπολις	Nicopolis	
	Κερεόπυργος.	Cereopyrgus.	
* σν.	γʹ. Επαρχία Θράκης ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις εʹ.	*III. Provincia Thraciæ ſub Conſulari urbes 5.*	
	Φιλιππούπολις	Philippopolis	
	Βερόη	Beron	
	Διοκλητιανούπολις	Diocletianopolis	

	Latin	Greek	
	Sebaſtopolis	Σεβαςὑπολις	
	* Diopolis.	*	* Διόπολις.
	IV. Provincia Emimonti ſub Præſide urbes 5.	δ'. Επαρχία Εμιμόντου ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ε'.	
	Adrianopolis	Αδριανὑπολις	
	Achialus	Αχίαλος	
	Dirertius	Διρέρτιος	
	Plutinopolis	Πλὑτινὑπολις	
	Tzoides.	Τζοΐδης.	
	V. Provincia Myſiæ ſub Præſide urbes 7.	ε'. Επαρχία Μυσίας ὑπὸ ἡγεμόνα πόλεις ζ'.	
	Marcianopolis	Μαρκιανὑπολις	
	Odyſſus	Οδυσσος	
	Doroſtolus	Δορόστολος	
	Nicopolis	Νικόπολις	
	Novæ	Νοβαί	
	Appiaria	Αππιαρία	
	Ebrættus.	Εβραιτος.	
	VI. Provincia Scythiæ ſub Præſide urbes 15.	ς'. Επαρχία Σκυθίας ὑπὸ ἡγεμόνα πόλεις ιε'.	
	Tomis	Τόμις	
	Dionyſſopolis	Διονυσσόπολις	
	Acræ	Ακραι	
* æ.	Calatæs *	* Καλματαῖς	* Καλάτης
	Iſtrus	Ιστρος	
	Conſtantiana	Κωνσταντιανα	
* Zeldepa.	* Zedelpa	* Ζεδέλπα	* Ζελδέπα
	Tropæus	Τρόπαιος	
	Axiopolis	Αξιὑπολις	
* dava.	Capidaura *	* Καπιδάβρα	* Καπίδαυα
	Carſus	Καρσος	
	Troſmis	Τρόσμις	
	Novio Odunus	Νοβιοοδουῦτος	
* Æ.	* Agiſſus	* Αγισσος	* Αἴγισσος
	Almyris.	Αλμύρις.	
	VII. Provincia Illyrica I. Macedonia ſub Conſulari urbes 32.	ζ'. Επαρχία Ιλλυρική * α'. Μακεδονία ὑπὸ κον* σιλάριον. πόλεις λβ'.	* κὸ. * σου.
	Theſſalonica	Θεσσαλονίκη	
	Pella	Πέλλη	
	Europus	Εὔρωπος	
	Dius	Δίος	
	Beroëa	Βέρροια	
	Eordea	Εορδέα	
	Edeſſa	Εδεσσα	
* Cella.	* Colla	* Κόλλη	* Κέλλη
	Almœpia	Αλμωπία	
	* Lariſſa	* Λάρισσα	* Conſt. Porph Diſpoſ. omittit.
* clea.	Heraclei * Laoci	Ηρακλεὶυ * Λαύκου	* κλεια.
	Antagnia Gemindi	Ανταγνία Γεμίνδου	
	Nicedes	Νικέδης	

3

2

1

0

9

8

7

6

5

IMPERII ORIENTALIS et CIRCUMJACENTIUM REGIONUM *sub CONSTANTINO PORPHYROG*

Auctore *GUILLELMO DEL'ISLE* è Regiâ Scientiarum Academiâ, *ad novam Editionem* Libri *CONSTANTINI PORPHYRO*

quæ prodit studio ANSELMI BANDURII Monachi Benedictini Ragusini Melitensis cum ejusdem Notis et Animadversionibus

Post pag 32.

NITO et ejus prædecessoribus DESCRIPTIO
ENITI de Administrando Imperio

	Διόβορος	Dioborus	
	Ἰδομένη	Idomene	
* Βράχυλος.	* Δράγυλος	* Dragylus	* Bra.
* Πρί.	* Τρίμυλα	* Trimula	* Pri.
	Παρθικόπολις	Parthicopolis	
	Ἡράκλεια στρυμνοῦ	Heraclea Strymni	
	Σέρραι	Serræ	
	Φίλιππος	Philippus	
	Ἀμφίπους	Amphipus	
	Ἀπολλωνία	Apollonia	
	Νεάπολις	Neapolis	
	Ἄκανθος	Acanthus	
	Βέργη	Berge	
	Ἄραυρος	Araurus	
	Κλῆμα	Clema	
	Μεντικὸν, καὶ Ἀκόντισμα	Menticon & Acontiſma	
	Νῆσος Θάσος	Inſula Thaſus	
	Νῆσος Σαμοθράκης.	Inſula Samothraces.	
	η'. Ἐπαρχία Μακεδονίας β'. ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις η'.	*VIII. Provincia Macedoniæ ſecundæ ſub Præſide urbes* 8.	
	Στόλοι	Stoli	
	Ἄργος	Argos	
	Εὔστραιον	Euſtraion	
	Πελαγονία	Pelagonia	
	Βάργαλα	Bargala	
	Κελενίδην	Celeniden	
	Ἁρμονία	Harmonia	
	Ζάπαρα.	Zapara.	
	θ'. Ἐπαρχία Θεσσαλίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ιζ'.	*IX. Provincia Theſſaliæ ſub Præſide urbes* 17.	
	Λαρίσσα	Lariſſa	
	Δημητριάς	Demetrias	
	Θῆβαι	Thebæ	
	Αἰχονίο	Æchionio	
	Λάμια	Lamia	
	Ὕπατα Μητρόπολις	Hypata Metropolis	
* Τρίκαι.	* Τρόκαι	* Trocæ	* Tri.
	Γόμφοι	Gomphi	
	Καιπαρεία	Cæparea	
	Διοκλητιανούπολις	Diocletianopolis	
	Φάρσαλα	Pharſala	
* Σαλτ.	* Σαρτοβουραμίσιον	* Sartoburamiſium	* Salt.
* Σαλτ.	Σατοσιόβιος	* Satoſiobius	* Salt.
	Νῆσος σκόπελος	Inſula Scopelus	
	Νῆσος σκιάθος	Inſula Sciathus	
	Νῆσος πεπάρηθος.	Inſula Peparethus.	
* ἤγουν.	ι'. Ἐπαρχία Ἑλλάδος * Ἀχαίας ὑπὸ Ἀνθύπατον. πόλεις οθ'.	*X. Provincia Helladis * Achaiæ ſub Proconſule urbes* 79.	* ampe,
	Σκαρφία	Scarphia	

* C. Por. Eleuſina.	* Elatina	* Ηλατίνα	* Ελ. at Conſt. Porphyr. Ελευσίνα.
	Boe, & *	Βοε καὶ *	* Farneſ. Codex conjungit.
	Drimya	* Δριμύα	
	Daulia	Δαύλια	
	Cheronea	Χερωνεία	
	Naupactus	Ναύπακτος	
	Delphi	Δελφοί	
* ſſa.	Amphiſa *	Αμφισα *	* σσα.
	Tithora	Τιθώρα	
	Ambroſus	Α.. βροστος	
	Anticyra	Αντίκυρα	
	Lebadia	Λεβαδία	
	Coronia Bœotiæ	Κορωνία Βοιωτίας	
	Steræs	Στήραις	
	Opus	Οπούς	
* ſis.	Anaſtaſius *	* Αναστάσιος	* Ανάστασις.
	Ecepſus	Εκεψος	
	Inſula Eubœa	Νῆσος εὐβοία	
	Anthedon	Ανθηδών	
	Bumelita	Βυμέλιτα	
	Theſpiæ	Θεσπίαι	
* Hytti Thiſtæ.	* Hyttes Thyſtæ	* Τήλης * Θύσβαι	* Τῆλαι. * Θίσβαις. ſic MS. diſtinguit.
	Thebæ Metropolis Bœotiæ	Θῆβαι Μητρόπολις Βοιωτίας	
	Tanagra	Τάναγρα	
	Chalce Inſula Eubœæ	Χάλκη νῆσος Εὐβοίας	
	Porthmus	Πορθμός	
* ry.	Ca*riſtus	Χά*ρισος	* ρυ
	Plateæ	Πλατέαι	
	Ægoſthena	Αἰγόσθενα	
	Athenæ Metropolis Atticæ	Αθῆναι Μητρόπολις Αττικῆς	
	Megara	Μέγαρα	
	Pagæ	Πάγαι	
* mm.	Emporium Cro*mon	Εμπόριον Κρο*μύων	* μμ.
	Ægina Inſula	Αἴγινα νῆσος	
* Poe.	* Potœuſa	Π*οτοιοῦσα	* οι.
* Cytnus.	Cea	* Κέα	* Κύτνος.
	Delus *	* Δῆλος	* MS. conjungit.
	* Adelus	Αδηλος	
	Scyrus	Σκῦρος	
* Uſque ad Thermopylas, Conſt. Porph.	Talamene * me	Ταλαμένη με *	* MS. legendum μέχρι Θερμοπυλῶν ex Conſt. Por.
	Thermopila	Θερμοπύλαι	
	Corinthus, quæ aliquando Ephyra,	Κόρινθος, ἡ ποτε Εφυρος	
* Nova Sicyon.	Metropolis totius Hellados * Nova	Μητρόπολις πάσης Ελλάδος *Νέα	* MS. conjungit Νέα Σικυών.
	Sicyon	Σικύων	
* Ægeræ.	* Ægæ * Ægion	* Αἶγαι * Αἴγιον	* Αἴγειραι. * MS. diſt. Αἴγιον.
* Methona.	* Methone	* Μεθώνη	* Μεθώνα.
* Tryzæna.	* Arizæna	* Αριζαίνα	* Τροιζῆνα.
* Pil.	* Pinaura	* Πιναύρα	* Πίλαυρα.
	Hiera mione	Ιερὰ μόνη	
	Argus	Αργος	
	Tegea	Τέγεα	

Θάρπουσα	Tharpusa
Μαντινεία	Mantinea
Λακεδαίμων Μητρόπολις τῆς Λακωνικῆς, ἡ πρὶν Σπάρτη	Lacedæmon Metropolis Laconicæ quæ prius Sparta
Γερένθραι	Gerenthræ
Φάραι	Pharæ
Ασώπολις	Asopolis
Ακρεαί	Acreæ
Φιάλαια	Phialæa
Μεσσήνη	Mesene
Κορωνία	Coronia
Ασίνη	Asine
Μοθώνη	Mothone
Κυπαρισία	Cyparisia
Ηλις Μητρόπολις Αἰτωλίας	Elis Metropolis Ætoliæ
Νῆσος Κεφαληνία	Insula Cephalenia
Νῆσος Πάνορμος	Insula Panormus
Νῆσος Ζάκυνθος	Insula Zacynthus
Νῆσος Κυθηρία	Insula Cytheria
Νῆσος Μυκῶν	Insula Mycon
Νῆσος Στροφάδια	Insula Strophadia
Νῆσος Μόλος *	Insula Molus *
* Αντικρὺ Κορίνθου	* E regione Corynthi
Νῆσος Δωροῦσα	Insula Dorusa
Νῆσος Λῆμνος	Insula Lemnus
Νῆσος Ιμβρος.	Insula Imbrus.

* Conjungit MS.

ια'. Επαρχία Κρήτης * ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις κβ'. — *XI. Provincia Cretæ * sub Præside urbes 22.*

* ὑπὸ κονσουλάριον. — * Consularis.

Μητρόπολις Γορτυνή	Metropolis Gortyna
Ινατος	Inatus
Βίεννα	Bienna
Ιερὰ πύδνα	Hiera pydna
Καμάρα	Camara
Αλλυγγος	Allyngus
Χερσόνησος	Chersonesus
Λύκτος	Lyctus
Αρκαδία	Arcadia
Κνωσός	Cnosus
Σύβριτος	Subritus
ὁ Αξιος	Axius
Ελευ*θέρα	Eleuthera *
Λάμπαι	Lampæ
Απτερα	Aptera
Κυδωνέα	Cydonea
Κίσαμος	Cisamus
Καντανία	Cantania
Ελυρος	Elyrus
* Λάσσος	* Lassus
Φοίνικη *	Phœnece *
* Αραδῆνα	* Aradena

* θέρνα. — * therna.

* Λίσσος. — * Li.

* ἴσως Αραδῆνα MS. conjungit. — * seu.

	Insula Claudus.	Νῆσος Κλαύδος.	
	XII. Provincia veteris Epiri sub Præside urbes 12.	ιβ'. Επαρχία παλαιᾶς Ηπείρου, ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις. ιβ'.	
	Metropolis Nicopolis	Μητροπ. Νικόπολις	
	Dodonæ	* Δωδόναι	* Δωδῶναι.
	Eurœa	Εὔροια	
	Acnii	Ακνίου	
	Hadrianopolis	Αδριανούπολις	
	Appon	Αππων	
	Phœnice	Φοινίκη	
	Anchiasmus	Αγχιασμός	
	Butritus	Βούτριτος	
	Photice	Φωτική	
	Cercyra Insula	Κέρκυρα νῆσος	
* Thraē Insula *Holsten. corr.* Ithaca Insula.	* Thraconesus.	ἡ Θρακονῆσος	* Η Θρακὴ νῆσος legend. Ιθάκη νῆσος.
	XIII. Provincia novæ Epiri sub Consulari urbes 9.	ιγ'. Επαρχία νέας Ηπείρου ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις θ'.	* συ.
	Dyrrachium, quæ aliàs Epidamnus	Δυῤῥάχιον, ἡ ποτε Επίδαμνος	
* Scapta.	* Scappa	* Σκάππα	* Σκάπτα.
	Apollonia	Απολλώνια	
* lis.	Bulus *	* Βοῦλος	* Βοῦλις.
	Amantia	Αμαντία	
	Pulcheriopolis	Πουλχεριούπολις	
	Aulon	Αὐλών	
	Aulinidos Metropolis	Αὐλωνίδος Μητρόπολις	
	Listron & *	Λιστρὸν καὶ *	* Conjungit MS.
	* Scepon.	* Σκεπῶν.	
	XIV. Provincia Daciæ Mediterraneæ sub Consulari urbes 5.	ιδ'. Επαρχία Δακίας Μεσογείου ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις ε'.	* συ.
	Sardica Metropolis	Σαρδική Μητρόπολις	
	Pantalia	Πανταλία	
	Germae	Γερμάν	
* Naisus.	* Nænsus	* Ναίνσος	* Ναίσος.
	Rhemesiana.	Ρεμεσιάνα.	
	XV. Provincia quæ est ad ...(nempe ripam Danubii ;*estque Dacia Ripensis) sub Consulari urbes 5.*	ιε'. Επαρχία τῆ παρὰ .... ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις ε'.	* συ.
	Rhazaria Metropolis	Ραζάρια Μητρόπολις	
* Monopia.	* Benopia	* Βενωπία	* Μονοπία.
	Acœnes	Ακοίνες	
	Castra Martis	Κάστρα Μαρτυς *	* ις.
* Iscus.	* Idaus.	* Ιδαος.	* Ισκος.
	XVI. Provincia Dardaniæ sub Præside urbes 3.	ις'. Επαρχία Δαρδανίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις γ'.	
	Scupon Metropolis	Σκοῦπο Μητρόπολις	
	Merion	Μηρέων	
	Ulpiana.	Οὐλπιάνα.	

ιζ'. Επαρχία Πρεβάλεως * ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις γ'.	*XVII. Provincia Prevalis * ſub Præſide urbes 3.*
Σκόδραι	Scodræ
Λίσσος	Liſſus
Δωράκιον Μητρόπολις.	Doracion Metropolis.
ιη'. Επαρχία Μυσίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ε'.	*XVIII. Provincia Myſiæ,* (intellige *Myſiam primam*) *ſub Præſide urbes 5.*
Βιμινάκιν Μητρόπολις	Vimenacin Metropolis
Σιγγιδόνος	Singidonus
Γρατιανά	Gratiana
Πρικορνία	Pricornia
Ορθεμάρχος.	Orthemarchus.
ιθ'. Επαρχία Παννονίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις β'.	*XIX. Provincia Pannoniæ ſub Præſide urbes 2.*
Σερμίον	Sermium.
Βασιανά.	Baſiana.
κ'. Επαρχία Ασίας ὑπὸ Ανθυπάτου. πόλεις μγ'.	*XX. Provincia Aſiæ ſub Proconſule urbes 43.*
Εφεσος	Epheſus
Ενέα	Enea
Πριήνη	Priene
Μαγνησία Μεάνδρου	Magneſia Meandri
Τράλλεις	Trallis
Νύσσα	Nyſſa
Πριούλλα	Priulla
Μάσταυρα	Maſtaura
Ανίνετα	Anineta
Υπητα	Hypeta
Αρδιούπολις	Ardiopolis
Διὸς ἱερῦ	Dios Hieron, ſeu Fanum Jovis
Εὔαζα	Evaza
* Κολοσή	* Coloſe
Αλγίζα	Algiza
Νικόπολις	Nicopolis
Παλαιὰ πόλις	Palæopolis, ſeu vetus Urbs
Βαρέττα	Baretta
Αὐλίου κώμη	Aulii Come, ſeu Vicus
Νεαύχη	Neauche
Κολοφὼν Μητρόπολις	Colophon Metropolis
Λέβεδος	Lebedus
Τίος	Tius
Σμύρνα	Smyrna
Κλαζομένη	Clazomene
Σατρώτη	Satrote
* Μαγνησιοσούπολις	Magne*ſioſopolis
Απάη	Apae
Τέμνος	Temnus
Φωκέα	Phocea

Marginal notes: * ωι. / * tium. — * Κολοασίς. / * Coloaſis. — * σιω. / * ſia.

Latin	Graece
Myrina	Μυρίνα
Myce	Μύκη
Pergamus	Πέργαμος
Elæa	Ελαία
Pittane	Πιττάνη
Tianæ	Τιάναι
Theodoſiopolis	Θεοδοσίου πόλεως
Adramyttion, quæ aliàs Lyrneſus	Αδραμύττιον ἡ ποτε Λύρνησος
Atandrus	Ατανδρος
Gadara	Γάδαρα
Aſſus	Ασσος
XXI. Provincia Helleſponti ſub Conſulari urbes 30.	κα'. Επαρχία Ελλησπόντου ὑπὸ Κον*σηλαρίου. πόλεις λ'. (* ον.)
Cyzicus Metropolis	Κύζικος Μητρόπολις
Prœconeſus	Προικόνησος
Exoria	ἡ Εξορία
Bariſpe	Βαρίσπη
Parium	Πάριον
Lampſacus	Λάμψακος
Abydus	Αβυδος
Dardanum	Δάρδανον
Ilium	Ιλιον
Troas	Τρωάς
Scamandrus	Σκάμανδρος
Polichna	Πολίχνα
Pœmanentus	Ποιμάνεντος
Artemea	Αρτεμέα
(* ci.) Re*ceta	Ρέ*κετα (* κι.)
Bladus	Βλάδος
Scelenta	Σκέλεντα
Molis	Μόλις
Germæ	Γέρμαι
Aptaus	Απταος
Cerge	Κέργη
Sagara	Σαγαρα
Adriani & Theræ	Αδριανοῦ καὶ Θέραι
Heræ	Ηραι
Pionia	Πιονία
Conioſine	Κονιοσίνη
Argiza	Αργίζα
Xius Tradus	Ξίος Τράδος
(* canda.) Mandacada *	Μανδα*καδα (* κάνδα.)
Ergaſterion	Εργαστήριον
Mandræ	Μάνδραι
Hippi	Ιπποι
Ciſideron	ὁ Κισίδηρον
Scepſis.	Σκέψις.
XXII. Provincia Phrygiæ Cæpatianæ ſub Conſulari urbes 39.	κβ'. Επαρχία Φρυγίας Καπατιανῆς ὑπὸ Κον*σηλαρίου. πόλεις λθ'. (* σο.)
Laodicea	Λαοδίκεια

	Ιεράπολις	Hierapolis	
	Μόσυνα	Mosyna	
	Ἄττυδα	Attyda	
	Τραπεζούπολις	Trapezopolis	
* σαι.	* Κολάσσαι	Colassæ *	* assæ.
	Κερετάπα	Ceretapa	
* μι.	Θε*μοσόνιος	The*mosonius	* me.
	Οὐαλέντια	Valentia	
	Σάναος	Sanaus	
	Κονιούπολις	Coniopolis	
	Σιτούπολις	Sitopolis	
	Κράσος	Crasus	
	Λοῦνδα	Lunda	
* τη.	Μόλπη *	Molpe *	* te.
* νεα.	Εὐμενία *	Eumenia *	* nea
	Σιβλία	Siblia	
	Πέπουζα	Pepuza	
	Βριάνα	Briana	
	Σεβάστη	Sebaste	
	Ιλούζα	Iluza	
	Ακμόνια	Acmona	
	Αδιοί	Adii	
	Ιουχαρατάξ	Jucharatax	
	Διόκλια	Dioclia	
	Αρίστιον	Aristium	
* ος.	Κίδυασις *	Cidyssis *	* us.
	Απία	Apia	
	Εὐδοκιάς	Eudocias	
	Αζάνοι	Azana	
	Τιβεριούπολις	Tiberiopolis	
	Κάδοι	Cadi	
* σιανά.	Θεοδόσια *	Theodosia *	* siana,
	Αγκύρα	Ancyra	
	Συνάος	Synaos	
	Τεμένου θύραι	Temenothyræ	
	Τανούπολις	Tanopolis	
	Πουλχεριανούπολις.	Pulcherianopolis.	

* σι.	κγ΄. Επαρχία Λυδίας ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις κγ΄.	*XXIII. Provincia Lydiæ sub Consulari urbes 23.*

	Σάρδεις	Sardis
	Φιλαδέλφεια	Philadelphia
	Τρίπολις	Tripolis
* τι.	Θυά*τειρα	Thiatera
	Σίται	Sitæ
	Μαιονία	Mæonia
	Ιουλιανούπολις	Julianopolis
	Τράλλης	Tralles
	Αὐρηλιούπολις	Aureliopolis
	Ἀτταλία	Attalia
	Ερμοκαπηλία	Hermocapelia

* Ocrasus	* Οχρασός
Apollinis Fanum	Απόλλονος ἱερὸν
Talaza	Τάλαζα
Bagis	Βάγις
Cerase * meso	Κήρασε * Μεσο
* Tymellus	* Τύμελλος.
Apollones	Απολλώνης
Hierocastellia	Ιεροκαστέλλεια
My*stene	Μυ*στήνη
Sataleon	Σαταλέων
Gordos	Γόρδος
Mostina.	Μοστίνα.

* Acr. — * Ακρ.

* Cerase Mesotymellus. — * MS. sic distinguit. Κηρασε. Μεσοτύμελλος.

* sti. — * στη

XXIV. Provincia Pisidiæ sub Consulari urbes 26.

κδʹ. Επαρχία Πισιδίας ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις κϛʹ.

* συ.

Antiochia	Αντιόχεια
Neapolis	Νεὰ πόλις
Limenæ	Λιμβύαι
Sabinæ	Σαβίναι
Atmenia	Ατμενία
Pappa	Πάππα
Sinethandus	Σινήθανδος
Laodicea exusta	Λαοδίκεια κεκαυμένη
Tyraium	Τυραΐον
Adrianopolis	Αδριανόπολις
Philomelium	Φιλομήλιον
Sozopolis	Σωζόπολις
Tymandrus Metropolis	Τύμανδρος Μητρόπολις
Hopamia	Οπάμια
Eudoxiopolis	Εὐδοξιόπολις
Agalassus	Αγαλασσός
Baris	Βάρις
Seleucia ferrea	Σελεύκεια ἡ σιδηρᾶ
Tim*biadum	ὁ Τιμ*βιάδων
Themisonius	Θεμισόνιος
Iustinianopolis	Ιουστινιανόπολις
Mallus	Μάλλος
Odada	Οδάδα
Zorzila	Ζόρζιλα
Te*tyassos.	Τε*τυάσσος.

* bria. — * βρια.

* ti. — * τι.

XXV. Provincia Lycaoniæ sub Consulari urbes 18.

κεʹ. Επαρχία Λυκαονίας ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις ιηʹ.

* συ.

Iconium Metropolis	Ικόνιον Μητρόπολις
Lystra	Λύστρα
Misthea	Μισθεία
Amblada	* Αμβλάδα
Vasada	Οὐάσαδα
Vmanada	Οὐμάναδα
Listra	Λίστρα
Laranda	Λάρανδα

Δέρβαι

	Δέρβαι	Derbæ	
* Βάραζα.	* Βαρατὴ	* Barate	* Baraza.
	Ὕδη	Hyde	
	Ισαυρόπολις	Iſauropolis	
	Κόρνα	Corna	
	Σάβατρα	Sabatra	
	Πτέρνα	Pterna	
	Κάρνα	Carna	
	Γλαύαμα	Glavama	
	Ρίγνον.	Rignum.	
* συ.	κϛ'. Επαρχία Φρυγίας Σαλουταρίας ὑπὸ κον*σιλάριον. πόλεις κγ'.	*XXVI. Provincia Phrygiæ Salutaris ſub Conſulari urbes 23.*	
	Εὐκαρπία	Eucarpia	
	Ιεράπολις	Hierapolis	
	Οστρούς	Oſtrus	
* Σεκτόριον.	* Σκεκτόριον	Scectorium	* Sc.
	Βρύξος	Bruxus	
	Κλῆρος Ορίνης	Cleros Horines	
* Πολιτικῆς.	Κλῆρος * Πολεμικός	Cleros * Polemicos	* Politices.
* λι.	Δεβα*λάκια	Deba*lacia	* li.
	Λυσίας	Lyſias	
	Συνάδα	Synada	
	Πρύμνησος	Prymneſus	
	Ιψος	Hipſos	
	Πολυγώτος	Polygotus	
	Δοκίμιον Μητρόπολις	Docimium Metropolis	
	Μῆρος	Merus	
	Νακολία	Nacolia	
* λιον.	Δορύλλιον *	Dorylium *	* leum.
	Μεδαϊον	Medaium	
* Λυκαῶν.	Δήμου Λιβαῶν	Demu Libaon, ſeu Plebis * Libaonum	* Lycaonum.
	Δήμου Αὐράκλεια	Demu, ſeu Plebis Auraclia	
	Δήμου Αλαμασσοῦ	Demu, ſeu Populi Alamaſſi	
* Πρυ.	Δήμου * Προπνίασα.	Demu, ſeu Populi * Propniaſa.	* Pry.
* συ.	κζ'. Επαρχία Παμφυλίας ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις μζ'.	*XXVII. Provincia Pamphyliæ (intellige ſecunda) ſub Conſulari urbes 47.*	
	Πέργη Σύλλαιον	Perge Syllæum	
	Μάγυδος	Magydus	
	Ατταλία	Attalia	
	Δήμου Οὐλίαμβος	Demu Uliambos	
	Τρέσενα	Treſena	
	Δήμου Κανναύρα	Demu Canaura	
	Ζοβία	Zobia	
* Farneſ. conjungit.	Θερμεσὸς *	Thermeſus *	* Farneſ. conjungit.
	* Καὶ Εὐδοκία	* Et Eudocia	
	Δήμου Μενδενέω	Demu Mendeneo	
	Δήμου Σώκλα	Demu Socla	
	Σίνδα	Sinda	
* Βέρβη.	* Βερβίη	Berbie *	* be.

*Sin.	* Sendaunda	* Σινδαυνδα	*Σιν.
* Chorihomyliadica.	Myodia * Chori	Μυωδία * Χωρι	MS. distinguit sic Μυωδία. Χωριομυλιάδικα.
	* Homyliadica	* Ομυλιάδικα	
	Olbasa	Ολβασα	
	Palæopolis	Παλαιάπολις	
	Lysenara	Λυσήναρα	
	Comana	Κομανά	
	Colbasa	Κόλβασα	
	Cremna	Κρέμνα	
* Panemi. Techos.	Panemotichos , * seu Panemi murus	Πανέμου τεῖχος *	* Πανέμου. Τεῖχος.
	Ariasus	Αριάσος	
	Maximianopolis	Μαξιμιανούπολις	
	Ctema, seu possessio Maximianopoleos	Κτῆμα Μαξιμιανουπόλεως	
	Regesalamara	Ρεγησαλάμαρα	
	Limobrama	Λιμόβραμα	
	Codrula	Κόδρουλα	
	Demusia	Δεμουσία	
	Demu Sabaon , seu Plebis Sabaonum	Δήμου Σαβαιῶν	
	Pastolerisus	Παστολήρισος	
	Selpe	Σέλπη	
	Trimopolis	Τριμούπολις	
	Sodi	Σώδι	
	Serna	Σέρνα	
	Lybre	Λύβρη	
	Cassa	Κασσά	
	Cotana	Κότανα	
* Orymna.	* Orymena	* Ορύμνα	* Ορυμνα
	Coracesium	Κορακήσιον	
	Syedra	Σύεδρα	
	Caralia	Καράλια	
* brasus.	Holybarsus.	Ολύβαρσος.	* βερσος.

	XXVIII. Provincia Lyciæ sub Consulari urbes 34.	κή. Επαρχία Λυκίας ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις λδ'.	
	Phasydes	Φασύδης	* ὁ Αναπος.
* Anapus.	* Avapus	* ὁ Αὔαπος	
	Gaga	Γάγα	
	Acalisus	Ακαλισός	
	Elebesus	Ελεβεσός	
*Lim.	* Lymyra	* Λύμυρα	*Λίμ.
* Arycanda.	* Arycnada	* Αρύκναδα	*Αρύκανδα.
	Podalia	Ποδάλια	
	Choma	Χῶμα	
	Rencylias	Ρεγκυλιάς	
* Myra.	* Mœra Metropolis	* Μοίρα Μητρόπολις	* Μύρα.
* næa.	* Arnea	Αρνέα *	* νεία.
	Cyaneæ	Κυάνεαι	
*læ.	Aperla *	Απε*ρλά	* λαι.
	Phellus	Φελλός	
	Antiphellus	Αντιφελλός	
	Candyba	Κάνδυβα	

Græcè	Latinè
Εὐδοκίας	Eudocias
Πάταρα	Patara
Ξάνθος	Xanthus
Κόμβη	Combe
Μίσαι * Πίναρα	Misæ * Pinara
Δίδομα * πλῶ.	* Didoma, * plo
Τελμισός	Telmisus
Καῦνος	Caunus
Αραξα	Araxa
Βȣβῶν	Bubon
Ηνοάνδα	Henoanda
Βαλȣ́ρα	Balura
Κομισάραος.	Comistaraos.
κθ΄. Επαρχία Νήσων ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις κ΄.	*XXIX. Provincia Insularum, sub Præside urbes 20.*
Ρόδος	Rhodus
Κῶς	Cos
Σάμος	Samus
Χίος	Chius
Μιτυλήνη	Mitylene
Μέθυμνα	Methymn:
Πέτελος	Petelus
Τένεδος	Tenedus
Προσελήνη	Proselene
Ανδρος	Andros
Τῆνος	Tenus
Νάξος	Naxus
Πάρος	Parus
Σύφνος	Syphnus
Μῆλος	Melus
Ιος	Ius
Θήρα	Thera
* Αμȣργός	* Amurgus
Αστυπαλαῖα.	Astypalæa.
λ΄. Επαρχία Καρίας ὑπὸ Κονσιλάριον. πόλεις λϛ΄. *	*XXX. Provincia Cariæ sub Consulari urbes 36.* *
Μήλιτος	Melitus
Ηρακλείας *	Heracleas *
* Ογμȣ̃	* Ogmi
Αμυνδός	Amyndus
Αλικαρνασσȣ̃ *	Alicarnassus
Κνίδος	Cnidus
*	* Ceramus
Μύλασα *	Mylasa *
Στρατονίκεια	Stratonicia
Αμιζῶν	Amizon
Αλινδά	Alinda
Αλάπανδα	Alapanda
Ορθωσίας	Orthosias
Αρπασά	Arpasa
Νεάπολις	Neapolis

Margin notes (Greek side): * Distinguit. * Disting. Σίδιμα. Τλῶ. — * Αμολγός. — * σι. * λ΄. — * MS. conjungit. — * σσȣ. — * Κέραμος. — * σα.

Margin notes (Latin side): * Distinguit. * Disting. Sidima. Tlo. — * Amolgus. — * 30. — * Jungit. — * ssa.

	Hylarema	Υλάρημα	
	Antiochia	Αντιόχεια	
	Metropolis Aphrodiſias	Μητρόπολις Αφροδισίας	
* Farn. Alaboconos.	Heraclea *	Ηρακλείας *	* Αλαβοκόνος in MS. Farneſ.
	Tabas	Τάβας	
	Apollonias	Απολλωνιάς	
	Sebaſtopolis	Σεβαςόπολις	
	Jaſus	Ιασός	
	Erezus	Ερεζος	
	* Marcianopolis	*	* Μαρκιανούπολις.
	Anaſtaſiopolis	Αναςασιούπολις	
* Choria.	* Chora Patrimonia	* Χώρα Πατριμονία	* Χωρία.
	Cibyra	Κιβύρα	
	Coctemalicæ.	Κοκτημαλικαί.	
* primæ.	*XXXI. Provincia Ponticæ* * (Bithyniæ ſcilicet) *ſub Conſulari urbes* 16.	λα'. Επαρχία Ποντικῆς * ὑπὸ Κονσιλάριον. πόλεις ις'.	* α'. * σιλ
	Chalcedon	Χαλκηδών	
	Nicomedia	Νικομήδεια	
	Prinetus	Πρίνετος	
	Elenopolis	Ελενόπολις	
	Nicæa	Νικαία	
	Baſilinopolis	Βασιλεινούπολις	
	Cius	Κίος	
	Apamea	Απάμεια	
	Pruſa	Προῦσα	
	Cæſarea	Καισάρεια	
	Apollonias	Απολλωνιάς	
	Daſcylion	Δασκύλιον	
	Neocæſarea	Νεοκαισάρεια	
	Adriani	Αδριανοί	
	Regetataios	Ρεγετατάϊος	
	Regodorie.	Ρεγοδώριε.	
	XXXII. Provincia Honoriadis ſub Præſide urbes 6.	λβ'. Επαρχία Ονωριάδος ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ς'.	
	Claudiopolis	Κλαυδιούπολις	
* Pru.	* Praſias	* Πρασίας	* Πρου.
	Heraclea	Ηράκλεια	* Πι.
* Pius.	* Tius	* Τίος	
	Cratia	Κράτια	
	Adrianopolis.	Αδριανούπολις.	
	XXXIII. Provincia Paphlagoniæ ſub Correctore urbes 6.	λγ'. Επαρχία Παφλαγονίας ὑπὸ Κορίκτορα. πόλεις ς'.	
* Gangra.	* Pagra	* Πάγρα	* Γάγγρα
	Pompeiopolis	Πομπηϊούπολις	
	Sora	Σόρα	
	Amaſtrium	Αμάςριον	
	Junopolis	Ιουνόπολις	
	Dadybra.	Δάδυβρα.	
	XXXIV. Provincia Galatiæ (primæ) *ſub Conſulari urbes* 7.	λδ'. Επαρχία Γαλατίας ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις ζ'.	* σι.
	Ancyra Metropolis	Αγκυρα Μητρόπολις	

	Ταβία	Tabia	
	Ασπονα	Aſpona	
	Κίννα	Cinna	
	Ρεγαναγάλια	Reganagalia	
	Ρεγέμνηζος	Regemnezus	
	Ηλιούπολις.	Heliopolis.	
	λε'. Επαρχία Γαλατίας σαλουταρίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις θ'.	*XXXV. Provincia Galatiæ Salutaris ſub Præſide urbes 9.*	
	Πισινοῦς	Piſinus	
* Ρεγεμαυρ.	* Μαυρέκιον	* Maurecium	*Regemau.
	Πητίνησος	Petineſus	
	Αἰώριον	Æorium	
* ος.	Κλάνεως *	Claneus	
* κνάδη.	Ρεγετνοκάδη *	Regetnocade *	* cnade.
	Ευδοξιάς	Eudoxias	
* ρι.	Μυ*ρακιῶν	My*racium	* ri.
	Γερμία.	Germia.	
* α'. * σα.	λϛ'. Επαρχία Καππαδοκίας * ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις δ'.	*XXXVI. Provincia Cappadociæ* * primæ *ſub Conſulari urbes 4.*	
	Καισάρεια	Cæſarea	
	Νύσσα	Nyſſa	
	τὰ Θέρμα	Therma	
	Ρεγεποδανδός.	Regepodandus.	
* β'. * ἡγεμόνα.	λζ'. Επαρχία Καππαδοκίας * ὑπὸ * Κονσιλάριον. πόλεις η'.	*XXXVII. Provincia Cappadociæ * ſub * Conſulari urbes 8.*	* ſecundæ. * Præſide.
	Τύανα	Tyana	
	Φαυστινούπολις	Fauſtinopolis	
	Κυβίστρα	Cybiſtra	
	Ναζιανζός	Nazianzus	
	Σάσιμα	Saſima	
	Παρνασός	Parnaſus	
	Ρεγεδόαρα	Regedoara	
* Ρεγεμουκισός.	* Ρεγεκουκουσός.	* Regecucuſus.	* *Conſt. Porph.* Regemuciſus.
*Conſt.Por. ὀπόντου. *,σα.	λη'. Επαρχία Ελεν*ουπόλεως ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις ζ'.	*XXXVIII. Provincia* * *Helenopolis ſub Conſulari urbes 7.*	* Helenoponti.
	Αμασία	Amaſia	
	Ιβύρα	Ibyra	
	Ζήλα	Zela	
	Σάλτον *	Saltum *	* Farneſ. jungit.
	* Ζαλίχην	* Zalichen	
	Ανδραπα	Andrapa	
	Αμισός	Amiſus	
	Σινόπη.	Sinope.	
	λθ'. Επαρχία Πόντου Πολεμιακοῦ πόλεις ε'. ὑπὸ ἡγεμόνα.	*XXXIX. Provincia Ponti Polemoniaci urbes 5. ſub Præſide.*	
	Νεοκαισάρεια	Neocæſarea	
	Κόμανα	Comana	
	Τολεμόνιον	Tolemonium	
	Κεράσους	Ceraſus	
	Τραπεζοῦς.	Trapezus.	

	Latin	Greek	
* Præside.	*XL. Provincia Armeniæ primæ sub* * *Consulari urbes 5.*	μ'. Επαρχία Αρμενίας α'. ὑπὸ * Κονσιλάριον. πόλεις ε'.	* ἡγεμόνα.
	Sebastea	Σεβάστεια	
	Nicopolis	Νικόπολις	
	Colonia	Κολόνια	
	Satala	Σατάλα	
	Sebastopolis.	Σεβαστόπολις.	
	XLI. Provincia Armeniæ secundæ sub Præside urbes 6.	μα'. Επαρχία Αρμενίας β'. ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ς'.	
	Melitene	Μελιτηνή	
	Arca	Αρκα	
* bi.	Ara*bysus	Αρά*βυσσος	* βι.
	Cucusus	Κουκουσός	
	Comona	Κομόνα	
* thia.	Ararasthia.*	Αραρα*σθία.	* θία.
* Ci.	*XLII. Provincia * Cyliciæ primæ sub Consulari urbes 8.*	μβ'. Επαρχία * Κυλικίας α'. * ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις η'.	* Κι. * σου.
	Tarsus Metropolis	Ταρσὸς Μητρόπολις	
	Pompeiopolis	Πομπηϊούπολις	
	Sebaste	Σεβάστη	
	Corycus	Κόρυκος	
* da.	Ad*ena	Α*δηνα	*, δα
	Agusia	Αγουσία	
	Malchus	Μάλχος	
	Zephyrium.	Ζεφύριον.	
* Ci.	*XLIII. Provincia * Cyliciæ secundæ sub Præside urbes 9.*	μγ'. Επαρχία * Κυλικίας β'. ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις θ'.	* Κι.
	Anazarbus Metropolis	Ανάζαρβος Μητρόπολις	
	Mopsuestia	Μοψουεστία	
	Ægeæ	Αἴγεαι	
	Epiphania	Επιφανία	
	Alexandria	Αλεξάνδρεια	
	Rhosus	Ρῶσος	
	Irenopolis	Εἰρηνούπολις	
* vias.	Flavia *	* Φλαβία	* Φλαβιάς.
	Castaballa.	Κασταβάλλα.	
* 13.	*XLIV. Provincia Cypri Insulæ sub Consulari urbes 15.*	μδ'. Επαρχία Κύπρου τῆς νήσου ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις * ιε'.	* σου. * ιγ'.
	Constantia Metropolis	Κωνστάντια Μητρόπολις	
	Tamassus	Ταμασσός	
	Citium	Κίτιον	
* thys.	Ama*thusia	Αμα*θουσία	* θυς.
	Coren	Κόρην	
	Paphus	Πάφος	
	Arsenoë	Αρσενόε	
	Soli	Σόλοι	
	Lapithus	Λάπηθος	
	Cirbœa	Κιρβοῖα	
	Cythri	Κύθροι	
	Carpasin	Καρπάσιν	
	Cyrenia	Κυρηνία	

* μι.	* Τριμυθουντων	* Tri*mythunton	* mi.
* Hæ duæ recentiori manu adjunctæ sunt MS. Farnes.	* Λευκουσία.	* Leucusia.	
	με'. Επαρχία Ισαυρίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις κγ'.	*XLV. Provincia Isauriæ sub Præside urbes 23.*	
	Σελεύκεια Μητρόπολις	Seleucia Metropolis	
* Κε.	* Καλεσδέρη	* Calesdere	* Ce.
	Ανεμούριον	Anemurium	
	Τιτιούπολις	Tiotioplis	
	Λάμος	Lamus	
	Αντιόχεια	Antiochia	
	Ιουλιοσεβαστή	Juliosebaste	
	Κέστροι	Cestri	
	Σελινοῦς	Selinus	
* Ιοτάπη.	* Ιοτάτη	* Jotate	* Jotape.
	Διοκαισάρεια	Diocæsarea	
	Ολβή	Olbe	
	Κλαυδιόπολις	Claudiopolis	
	Ιεράπολις	Hierapolis	
	Δαλίσανδος	Dalisandus	
	Γερμανικόπολις	Germanicopolis	
	Εἰρηνόπολις	Irenopolis	
	Φιλαδέλφεια	Philadelphia	
* Disting. MS. Μωλὼη Δαρασός.	* Μωληδαρασός	* Moledarasus	* Molođ Darasus.
	Ζέεδη	Zeede	
	Νεάπολις	Neapolis	
* Λαύζαδος.	* Λαυζαδαῖε.	* Lauzadæ.	* Const. Porph. Lauzadus.
* συ.	μς'. Επαρχία Συρίας α'. ὑπὸ Κον*σιλάριον. πόλεις ζ'.	*XLVI. Provincia Syriæ primæ sub Consulari urbes 7.*	
	Αντιόχεια ἡ πρὸς Δάφνην	Antiochia juxta Daphnem	
	Σελεύκεια	Seleucia	
	Λαοδίκεια	Laodicia	
	Γάβαλα	Gabala	
	Πάλτος	Paltus	
	Βέρροια	Beroëa	
	Χάλκις.	Chalcis.	
	μζ'. Επαρχία Συρίας β'. ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις η'.	*XLVII. Provincia Syriæ secundæ sub Præside urbes 8.*	
	Απάμεια	Apamea	
	Επιφάνεια	Epiphania	
	Αρεθοῦσα	Arethusa	
	Λαρίσσα	Larissa	
	Μαριαμή	Mariame	
	Βαλανέα	Balanea	
	Ρεφαναῖε	Rephanæ	
* βηλος.	Σελευκόβολος. *	Seleucobolus.*	* belus.
	μη'. Επαρχία Εὐφρατησίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ιβ'.	*XLVIII. Provincia Euphratensis sub Præside urbes 12.*	
	Ιεράπολις	Hierapolis	
	Κύρος	Cyrus	
* μό.	Σα*μώσατα	Samosata	
	Δολίχη	Doliche	

	Zeugma	Ζεῦγμα	
	Germanicia	Γερμανικία	
	Perrhe	Πέῤῥη	
	Nicopolis	Νικόπολις	
	Scenarchæa	Σκεναρχαῖα	
	Salgenoratixenum	Σαλγενορατίξενον	
	Syrima	Σύριμα	
	Europus.	Εὔροπος.	
* Osroënes.	*XLIX. Provincia * Rosroicen, sub Præside urbes 9.*	μθ'. Επαρχία * Ροσρόικεν ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις θ'.	* Οσροήνης
	Edessa	Εδεσσα	
	Constantia	Κωνσαντία	
	Theodosiopolis	Θεοδοσιόπολις	
	Carrha	Κάῤῥα	
	Batnæ	Βάτναι	
* tias.	Nova Valentia *	Νέα Βαλεν*τία	* ιάς.
	Leontopolis, quæ & Callinice	Λεοντόπολις ἡ καὶ Καλλινίκη	
* Birtha.	* Birthra.	* Βίρθρα.	* Βίρθα.
	L. Provincia Mesopotamiæ sub Præside urbem unam.	ν'. Επαρχία Μεσοποταμίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλιν α'.	
* mi.	* Ameda.	* Αμηδα.	* Αμιδα.
* urbes 14.	*LI. Provincia Phœniciæ sub Consulari urbem unam.* *	να'. Επαρχία Φοινίκης ὑπὸ Κονσουλάριον. πόλιν α'. *	* πόλεις ιδ'.
	Tyrus.	Τύρος.	

Cætera ex Farnesiano Cod.

Ptolemaïs	Πτολεμαΐς
Sidon	Σίδων
Berytus	Βηρυτός
Biblus	Βίβλος
Bostrys	Βόσρυς
Tripolis	Τρίπολις
Orcæ	Ορκαί
Orthosias.	Ορθοσίας.

In eodem Barberino manu ejusdem Holstenii habetur.

Supplementum Notitiæ Imperii Orientalis Hieroclis Grammatici ex MS. antiquissimo Bibliothecæ Farnesianæ.

Supplementum Hieroclis.

	Tyrus	Τύρος	
	Ptolemais	Πτολεμαΐς	
	Sydon	Σύδων	
	Berytus	Βηρυτός	
	Biblus	Βίβλος	
	Bostrys	Βόσρυς	
	Tripolis	Τρίπολις	
* Arcæ.	* Orcæ	* Ορκαί	* Αρκαί.
	Orthosias.	Ορθοσιάς	
			Αραδος

	Αραδος	Aradus	
	Αντάραδος	Antaradus	
	Κωνσταντίνα	Conſtantina	
	Πογωνᾶς	Pogonas	
* ει.	Παν*άιας.	Pan*æas.	* e.
	νϐ. Επαρχία Φοινίκης λιϐανησίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ϛ'.	*LII. Provincia Phœniciæ Libani ſub Præſide urbes 6.*	
* Εμίσα alius.	* Εμισα	Emiſſa *	* eſa.
	Λαοδίκεια	Laodicea	
	Δαμασκός	Damaſcus	
	Ηλιούπολις	Heliopolis	
* λα.	Αϐι*λλα	Abilla *	* la.
	Πάλμυρα.	Palmyra.	
	νγ'. Επαρχία Παλαιςίνης ὑπὸ Κονσιλάριον. πόλεις κβ'.	*LIII. Provincia Palæſtinæ ſub Conſulari urbes 22.*	
	Καισάρεια Μητρόπολις	Cæſarea Metropolis	
	Δῶρα	Dora	
	Αντιπατρίς	Antipatris	
	Διόσπολις	Dioſpolis	
	Αζωτος παράλιος	Azotus Maritima	
	Αζωτος μεσόγειος	Azotus Mediterranea	
	Ελευθερόπολις	Eleutheropolis	
	ἡ Ελία ἡ καὶ Ιερουσόλυμα	Elia, quæ & Jeruſalem	
	Νέα πόλις	Neapolis	
	Λιϐίας	Libias	
	Σεϐάςη	Auguſta Sebaſte	
	Ανθήδων	Anthedon	
	Διοκλητιανούπολις	Diocletianopolis	
	Συκαμάζων	Sycamazon	
	Ονοῦς	Honus	
	Σώζουσα	Sozuſa	
	Ιόππη	Joppe	
	Γάζα	Gaza	
* Ραφ. leg.	* Ραμφία	Ramphia	* Raph.
	Ασκάλων	Aſcalon	
	Αριζα	Ariza	
	Βιτύλη.	Bityle.	
	νδ'. Επαρχία Παλαιςίνης β'. ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ιά.	*LIV. Provincia Palæſtinæ ſecundæ ſub Præſide urbes 11.*	
	Σκυθόπολις	Scythopolis	
	Σέλλα	Sella	
	Γάδαρα	Gadara	
	Αϐιλα	Abila	
* λιάς.	Καπετώ*λια	Capetolia *	* lias.
	Ιππος	Hippus	
	Τιϐερίας	Tiberias	
	Ελένου πόλις	Elenopolis	
	Διοκέσσα	Dioceſſa	
	Μαξιμιανοῦ πόλις	Maximianopolis	
	Γάϐαι.	Gabæ.	

	LV. Provincia Palæſtinæ tertiæ ſub Præſide urbes 10.	νε'. Επαρχία Παλαιστίνης γ'. ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ι'.	
	Petra	Πέτρα	
	Auguſtopolis	Αὐγουστόπολις	
	Arındila	Αρίνδηλα	
	Charagmuba	Χαραγμοῦβα	
	Areopolis	Αρεόπολις	
	Zoara	Ζωάρα	
	Mampſis	Μάμψις	
	Vitarus	Βιτάρους	
	Eluſa	Ελοῦσα	
	Salton.	Σάλτων.	

	LVI. Provincia Arabiæ ſub Conſulari urbes 17.	νς'. Επαρχία Αραβίας ὑπὸ Κονσουλάριον. πόλεις ιζ'.	
	Boſtra	Βόστρα	
	Nilacome	Νιλακώμη	
	Adra	Αδρα	
	Dia	Δία	
	Exacomia Vicus	Εξακωμία κώμη	
	Medava	Μήδαβα	
	Geraſa	Γέρασα	
	Majudus	Μαιοῦδος	
	Philadelphia	Φιλαδέλφια	
	Nova Civitas Neapolis	Νέα πόλις	
	Hierapolis	Ιεράπολις	
	Philippopolis	Φιλιππόπολις	
* no.	Phæna*	Φαίνα	* leg. Φαινώ.
	Conſtantia	Κωνσταντία	
	Dionyſias	Διονυσιάς	
	Canotha	Κανόθα	
	Adraſſus.	Αδρασσός.	

	LVII. Provincia Ægyptiacæ ſub Auguſtali urbes 23.	νζ'. Επαρχία Αἰγυπτιακῆς ὑπὸ Αὐγουστάλιον. πόλεις κγ'.	
	Alexandria	Αλεξάνδρεια	
	Hermopolis	Ερμούπολις	
	Menelaites	Μενελαΐτης	
* Metelis.	* Meletes	* Μελέτης	* Μέτηλις.
	Vutos	Βοῦτος	
	Cabaſſa	Καβασσά	
	Saës	Σάης	
	Naucratis	Ναυκρά*της	* τις.
	Andron	Ανδρῶν	
	Nicii	Νικίου	
* Xois.	* Zois	* Ζωῆς	* Ξόις.
	Phravynes	Φραυιώνης	
	Pachnemoës	Παχνεμόης	
	Dioſpolis	Διόσπολις	
	Sebonytus	Σεβέννυτος	
	Onuphis	Ονούφις	
	Tava	Τάυα	

	Κλεοπάτρα	Cleopatra	
	Κυνῶ	Cynò	
	Βουσίρης	Buſires	
	Ωάσης	Oaſes	
	Ελεαρχία	Elearchia	
* leg. Πάραλος.	* Παράλιος	* Paralios.	* Paralos.
	νη'. Επαρχία Αὐγούστα α'. ὑπὸ Κόρρηκτος, πόλεις ιγ'.	*LVIII. Provincia Auguſta prima* (Auguſtamnica) *ſub Correctore urbes* 13.	
	Ρινοκόρουρα	Rhinocorura	
* κίνη leg.	Οστρανίκη *	Oſtranice *	* cine.
	Κάσσιον	Caſſium	
	Πεντάσχοινον	Pentaſchœnon	
	Αφναΐον	Aphnaion	
	Γέῤῥας	Gerrhas	
	Σκέννα	Scenna	
	Πηλούσιον	Peluſium	
	Σεθραΐτης	Sethraites	
	* Ηφαιστος	Hephæſtus	
* Πανίφυσος. Πανείφυσος. Παναίφυσος.	* Πανίθυσος	Panithyſos *	* iphyſos vel æphyſos
* Τάννις l.	* Πάννις	* Pannis	* Tannis.
* ις.	Θμούης. *	Thmues. *	* is.
	νθ'. Επαρχία Αὐγούστα β'. ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ζ'.	*LIX. Provincia Auguſta ſecunda* (Auguſtamnica II.) *ſub Præſide urbes* 7.	
	Λεοντῶ	Leontò	
* δις.	Αθείδης *	Athrides *	* bis.
	Ηλίου	Heliu	
	Βούβαστος	Bubaſtus	
	Φάρζιθος	Pharzithus	
	Αραβία	Arabia	
* l. ον.	Κλύσμα κάστρου. *	Clyſma Caſtri. *	* ſtrum.
	ξ'. Επαρχία Αρκαδίας ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις θ'.	*LX. Provincia Arcadiæ ſub Præſide urbes* 9.	
	Κυνῶ	Cynò	
	Οξύρυγχος	Oxyrynchus	
	Ηρακλέως	Heracleus, Hercules	
	Αρσενοΐτης	Arſenoites	
	Θεοδοσιούπολις	Theodoſiopolis	
* l. Νειλόπολις.	* Νικόπολις	* Nicopolis	* Nilo.
	Αφροδίτω	Aphrodito	
* l. Μέμφις.	* Πέμφις	Pemphis	* Mem.
	Λίττους.	Littus.	
	ξα'. Επαρχία Θηβαΐδος ἔγγιστα ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ι'.	*LXI. Provincia Thebaidis proximæ ſub Præſide urbes* 10.	
* αι.	Ερμούη *	Hermui *	* ai.
	Θεοδοσιούπολις	Theodoſiopolis	
	Αντινῶ	Antinò	
* leg. Φάκουσα. aliâ not. MS. Κᾶσος ſic legit.	* Ακούασσα	* Acuaſa	* Phacuſſa al. Caſus.
	Λύκων	Lycorum	

	Hypſile	Υψηλῆ	
	Apollon parvus	Απόλλων μικρός	
	Antei	Αντέου	
	Panius	Πάνιος	
* ſis.	Oaſes * magna.	Ωά*σης μεγάλη.	* σις.
	LXII. Provincia Thebaidis ſuperioris ſub Duca urbes 11.	ξβ'. Επαρχία Θηβαΐδος τῆς ἄνω ὑπὸ Δοῦκα. πόλεις ια'.	
	Ptolemais	Πτολεμαΐς	
	Dioſpolis	Διόσπολις	
	Tentrya	Τένξυα	
	Maximianopolis	Μαξιμιανόπολις	
	Coptus	Κῶπτος	
	Phicæ	Φίκαι	
	Diocletianopolis	Διοκλητιανόπολις	
	Eresbythus	Ερέσβυθος	
	Lattorum	Λάτλων	
	Apollonias	Απολλωνιάς	
* bi.	Ombri. *	* Ομβροι.	* l. Ομβοῦ
	LXIII. Provincia Lybiæ ſuperioris ſub Præſide urbes 11.	ξγ'. Επαρχία Λιβύης τῆς ἄνω * ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ι'.	* Baſil. M. ep. 47.
	Sozuſa	Σώζουσα	
	Cyrene	Κυρήνη	
	Ptolemais	Πτολεμαΐς	
	Teuchera	Τεύχηρα	
	Adriane	Αδριανή	
	Veronice.	Βερονίκη.	
	LXIV. Provincia Libyæ inferioris ſub Præſide urbes 6.	ξδ'. Επαρχία Λιβύης τῆς κάτω ὑπὸ ἡγεμόνα. πόλεις ς'.	
	Paratonium	Παραιτόνιον	
	Zogrozagules	Ζωγροζαγούλης	
	Pidonia	Πιδονία	
	Antiphrò	Αντιφρῶ	
* nis.	Darnes *	* Δάρνης	* l. Δάρνις.
	Amoniace.	Αμωνιακή.	
	Sunt Occidentales Provinciæ ſub Româ 7.	Εἰσὶν τῆς δύσεως αἱ Επαρχίαι ὑπὸ Ρώμην ζ'.	
	Italiæ	Ιταλίας	
	Provincia Norici	Επαρχία Νωρίκου	
	Provincia Galenorum, id eſt Gallorum	Επαρχία Γαλλιώων	
	Provincia Hiſpaniarum	Επαρχία Σπανίων	
	Provincia Briſgamorum, id eſt Britannorum	Επαρχία Βρισγάμων	
	Provincia Panoniarum	Επαρχία Πανονίων	
	Provincia Africæ	Επαρχία Αφρικῆς	
* Tres poſtremæ ad Italiam pertinent, & ſic ſunt 7.	* Provincia Siciliæ	* Επαρχία Σικελίας	
	Provincia Sardiniæ	Επαρχία Σαρδηνίας	
	Provincia Corſicæ.	Επαρχία Κορσικῆς.	

FINIS.

IMPERII ORIENTALIS

SIVE

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM

PARS SECUNDA.

DE ADMINISTRANDO IMPERIO AC VERA IMPERATORIS pii & Orthodoxi regnandi ratione: necnon de Institutione Regia.

CONTINENS

LIBRUM CONSTANTINI PORPHYROGENITI AD ROMANUM filium de Administrando Imperio: Agapeti Diaconi ad Justinianum Imp. & Basilii Macedonis ad Leonem Philosophum adhortationes de piè ac sanctè administrando Imperio: necnon Theophylacti Bulgariæ Archiepiscopi Institutionem Regiam ad Porphyrogenitum Constantinum.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ αἰωνίῳ Βασιλέως Ῥωμαίων πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥωμανὸν τὸν Θεοστεφῆ καὶ Πορφυρογέννητον Βασιλέα.

CONSTANTINI, CHRISTI ÆTERNI REGIS GRATIA, Imperatoris Romanorum, ad Romanum filium à Deo coronatum & Porphyrogenitum Imperatorem.

PROOEMIUM.

86. A

ΥΙΟΣ σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, καὶ πατὴρ φιλόστοργος ἐπὶ υἱῷ τέρπεται φρονίμῳ. κύριος γὰρ δίδωσι νοῦν ἡνίκα δεῖ εἰπεῖν, καὶ προσίθησιν οὖς τὴν ἀκοήν· παρ' αὐτοῦ θησαυρὸς σοφίας, καὶ ἐξ αὐτοῦ δίδοται πᾶν δώρημα τέλειον· καθιστᾷ

FILIUS sapiens lætificat patrem, & pater prolis amans in filio prudente delectatur. Dominus quippe est qui mentem indit quando loquendum est, & aurem ad audiendum impertit. Penes ipsum sapientiæ

thesaurus reconditur, & ab illo omne donum perfectum emanat. Reges in throno collocat, universique dominatum ipsis elargitur. Nunc ergo aurem præbe, fili, & hac imbutus doctrina, sapiens apud prudentes eris, & apud sapientes prudens censeberis. Benedicent tibi populi, & beatum prædicabunt multæ gentes. Disce quæ præ omnibus scitu opus sunt, & prudenter Imperii gubernacula accipe. De præsentibus tecum cogita, futura edisce, ut una cum recto consilio experientiam colligas, & præclarè res magnas aggredi valebis. Ecce doctrinam tibi propono; ut ex ejus experientia & notitia ad optima consilia assuefactus, in publicæ utilitatis rebus ne aberres. Primùm quidem tradam quæ gens in qua re prodesse Romanis possit, in qua obesse: item qualiter & quomodo singulæ se habeant, & à qua gente possint & bello impeti & subjugari. Deinde vero de inexplebili insatiabilique earum animo, ac de iniquis earumdem postulatis. Sub hæc de aliarum quoque gentium discrimine, origine, vivendi instituto, de situ, de conditione terræ quam incolunt; insuper de circuitu & mensura terræ, ac de iis quæ vario tempore inter Romanos diversasque gentes acciderint: deinde de iis quæ penes nos, imo etiam in universo Romano Imperio certis temporibus innovata sunt. Hæc mecum ex sapientiæ legibus considerata, tibi dilecto filio meo nota facere decrevi, ut singulorum discrimen adprime teneas, sciasque qua ratione istæ, vel tractandæ sive conciliandæ, vel debellandæ ac repellendæ sint. Te quippe ut magnanimum reformidabunt; & abs te velut ab igne fugient. Labia eorum frænabuntur, verbisque tuis veluti telis confodientur. Ipsis adspectu terribilis eris, & à conspectu tuo tremor invadet illos, Deusque omnipotens te proteget, ac creator tuus te prudentia instruet, gressus tuos diriget, atque in basi immobili constituet. Thronus tuus quasi sol erit coram ipso, oculi ejus te respicient, neque te res adversæ contingent, quoniam ipse te elegit, & ab utero matris segregavit, imperiumque suum tibi tamquam cæteris præcellenti tradidit, posuitque te quasi speculam in colle, ac veluti auream statuam in excelso, & veluti urbem in monte te exaltavit; ut munera tibi ferant gentes, & adorent te habitatores terræ. Sed tu Domine Deus meus, cujus regnum incorruptibile & æternum est, eum in via dirige qui per te ex me natus est, ipsi vultûs tui præsentia colluceat & auris tua ad preces ejus inclinetur. Protegat eum manus tua, regnet propter veritatem, deducat eum dextera tua, & dirigantur viæ ejus in

A βασιλεῖς ἐπὶ θρόνου, καὶ κυρίαν τοῦ παντὸς δίδωσιν αὐτοῖς. νῦν οὖν ἄκουσόν μου υἱὲ, καὶ τήνδε μεμαθηκὼς τὴν διδαχὴν, ἔσῃ σοφὸς παρὰ φρονίμοις, καὶ φρόνιμος παρὰ σοφοῖς λογισθήσῃ. 87. εὐλογήσουσί σε οἱ λαοὶ, καὶ μακαριοῦσί σε πλήθη ἐθνῶν. διδάχθητι ἃ χρή σε περὶ πάντων εἰδέναι, καὶ νουνεχῶς τῶν τῆς βασιλείας οἰάκων ἀντιλαβοῦ. περὶ τῶν ἐνεστώτων μελέτησον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων διδάχθητι, ἵνα πεῖραν μετ' B εὐβουλίας ἀθροίσῃς, καὶ μεγαλεπήβολος ἔσῃ περὶ τὰ πράγματα. ἰδοὺ ἐκτίθημί σοι διδασκαλίαν, ὥστε τῇ ἐκ ταύτης πείρᾳ καὶ γνώσει συνετισθέντα περὶ τὰς βελτίστας βουλὰς καὶ τοῦ τὸ κοινῇ συμφέρον μὴ διαμαρτάνειν. πρῶτα μὲν, ποῖον ἔθνος, κατὰ τί μὲν ὠφελῆσαι δύναται Ῥωμαίους, κατὰ τί δὲ βλάψαι· καὶ ποῖον, καὶ πῶς ἕκαστον τούτων, καὶ παρὰ ποίου δύναται ἔθνους, καὶ πολεμεῖσθαι, καὶ ὑποτάσσεσθαι. ἔπειτα, περὶ τῆς ἀπλήστου, καὶ ἀκορέστου αὐτῶν γνώμης, καὶ ὧν C παραλόγως ἐξαιτοῦνται λαμβάνειν. εἶθ' οὕτως καὶ περὶ διαφορᾶς ἑτέρων ἐθνῶν, γενεαλογίας τε ἐθνῶν, καὶ 88. βίου διαγωγῆς, καὶ θέσεως καὶ κράσεως τῆς κατοικουμένης παρ' αὐτῶν γῆς καὶ περιηγήσεως αὐτῆς, καὶ σταδιασμοῦ πρὸς τούτοις, καὶ περὶ τῶν ἔν τινι καιρῷ μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ διαφόρων ἐθνῶν συμβεβηκότων, καὶ μετὰ ταῦτα, ὅσα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ κατά τινας D χρόνους ἐκαινοτομήθη. ταῦτα ἐσοφισάμην κατ' ἐμαυτὸν, καὶ εἶπα γνωστά σοι ποιῆσαι τῷ ἠγαπημένῳ μου υἱῷ, ἵν' ἔχῃς εἰδέναι τὴν ἑκάστου τούτων διαφορὰν· καὶ πῶς, ἢ μεταχειρίζεσθαι ταῦτα καὶ οἰκειοῦσθαι· ἢ πολεμεῖν, καὶ ἀντιπαρατάσσεσθαι. πτοηθήσονται γάρ σε ὡς μεγαλοφυῆ, καὶ ὡς ἀπὸ πυρὸς φεύξονται ἀπὸ σοῦ· φιμωθήσονται τὰ χείλη αὐτῶν, καὶ ὡς ὑπὸ βελῶν τοῖς σοῖς κατατρωθήσονται ῥήμασιν. ὀφθήσῃ αὐτοῖς φοβερὸς, καὶ ἀπὸ προσώπου σου τρόμος E λήψεται αὐτοὺς, καί σου ὁ παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ. καὶ συνετιεῖ σε ὁ πλάσας σε, κατευθυνεῖ σου 89 τὰ διαβήματα, καὶ ἑδράσει σε ἐπὶ βάσιν ἀσάλευτον. ὁ θρόνος σου, ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἔσονται βλέποντες ἐπί σε· καὶ οὐδὲν οὐ μὴ ἅψηταί σου τῶν χαλεπῶν, καθότι αὐτός σε ἐξελέξατο, καὶ ἀπὸ μήτρας ἀφώρισεν, καὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ὡς ἀγαθῷ ὑπὲρ πάντας σοι ἔδωκε, καὶ τέθεικεν ὡς σκοπιὰν ἐπὶ βουνοῦ, καὶ ὡς χρυσοῦν ἀνδριάντα ἐφ' ὑψηλοῦ, καὶ F ὡς πόλιν ἐπ' ὄρους ἀνύψωσεν, ὥστε δωροφορεῖσθαι ὑπ' ἐθνῶν, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν κατοικούντων τὴν γῆν. ἀλλὰ σὺ κύριε ὁ Θεός μου, οὗ ἡ βασιλεία ἀνώλεθρος καὶ αἰώνιος, εἴης κατευοδῶν τὸν διά σου ἐξ ἐμοῦ γεννηθέντα, καὶ ἔστω ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ προσώπου σου ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὸ οὖς σου ἐπικλινέσθω ταῖς τούτου δεήσεσι, σκεπασάτω αὐτὸν ἡ χείρ σου, καὶ βασιλευέτω ἕνεκεν ἀληθείας, καὶ ὁδηγήσῃ αὐτὸν ἡ δεξιά σου,

κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐνώπιόν σου τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου· πρὸ προσώπου αὐτοῦ πεσοῦνται πολέμιοι, καὶ λείξουσι χοῦν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. κατασκιασθείη τὸ στέλεχος τοῦ γένους αὐτοῦ πολυγονίας φύλλοις, καὶ ἡ σκιὰ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἐπικαλύψαι ὄρη βασίλεια· ὅτι διά σου βασιλεύουσι βασιλεῖς δοξάζοντές σε εἰς τὸν αἰῶνα.

A conſpectu tuo, ut cuſtodiat juſtificationes tuas, coram eo procident hoſtes, & inimici ejus terram lingent. Adumbretur ſtirps ejus fœcundæ ſobolis foliis, & umbra fructûs ejus montes regios operiat, quia per te reges regnant, te celebrantes in ſæcula.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ πρὸς πόσα συμβάλλονται μετὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων εἰρηνεύοντες.

Ἄκουσον τοίνυν υἱέ, ἅ μοι δοκεῖ σε μὴ ἀγνοεῖν, καὶ νοήμων γενοῦ, ἵνα κτήσῃ κυβέρνησιν. φημὶ γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εἶναι καλὸν τῶν ὑποτεταγμένων τὴν μάθησιν, διαφερόντως δέ σοι τῷ ὑπὲρ τῆς πάντων σωτηρίας ὀφείλοντι διαμεριμνᾶν, καὶ τὴν κοσμικὴν ὁλκάδα πηδαλιουχεῖν τε καὶ κυβερνᾶν. εἰ δὲ σαφεῖ καὶ κατημαξευμένῳ λόγῳ, καὶ οἷον εἰκῇ ῥέοντι πεζῷ καὶ ἁπλοϊκῷ πρὸς τὴν τῶν προκειμένων ἐχρησάμην δήλωσιν, μηδὲν θαυμάσῃς υἱέ. οὐ γὰρ ἐπίδειξιν καλλιγραφίας, ἢ φράσεως ἠττικισμένης, καὶ τὸ διῃρμένον διογκούσης, καὶ ὑψηλοῦ ποιῆσαι ἐσπούδασα· ἀλλὰ μᾶλλον διὰ κοινῆς καὶ καθωμιλημένης ἀπαγγελίας διδάξαι σε ἔσπευσα, ἅπερ οἴομαι δεῖν σε μὴ ἀγνοεῖν, καὶ ἃ τὴν ἐκ μακρᾶς ἐμπειρίας σύνεσίν τε καὶ φρόνησιν εὐμαρῶς σοι δύναται προξενεῖν. ὑπολαμβάνω γὰρ καὶ πολὺ συμφέρειν ἀεὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, εἰρήνην ἐθέλειν ἔχειν μετὰ τοῦ ἔθνους τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ φιλικὰς πρὸς αὐτοὺς ποιεῖσθαι συνθήκας τε καὶ σπονδάς, καὶ ἀποστέλλειν καθ' ἕκαστον χρόνον ἐντεῦθεν πρὸς αὐτοὺς ἀποκρισιάριον μετὰ ξενίων ἁρμοζόντων καὶ πρὸς τὸ ἔθνος ἐπιτηδείων, καὶ ἀναλαμβάνεσθαι ἐκεῖθεν ὁμήρους, ἤτοι ὄψηδας καὶ ἀποκρισιάριον· οἵτινες ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ πόλει μετὰ τοῦ καθυπουργοῦντος εἰς ταῦτα συνελεύσονται, καὶ βασιλικῶν εὐεργεσιῶν καὶ φιλοτιμιῶν τῶν ἐπαξίων πάντων τοῦ βασιλεύοντος ἀπολαύσουσιν. ὅτι γειτνιάζει τὸ τοιοῦτον ἔθνος τῶν Πατζινακιτῶν τῷ μέρει τῆς Χερσῶνος, καὶ εἰ μὴ φιλίως ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, δύνανται κατὰ τῆς Χερσῶνος ἐξέρχεσθαι, καὶ κουρσεύειν, καὶ ληΐζεσθαι αὐτήν τε τὴν Χερσῶνα καὶ τὰ λεγόμενα Κλήματα.

CAPUT I.

De Patzinacitis, & quantum proſint Imperatori Romano ſi pacem cum ipſis habeat.

Audi ergo, fili, quæ tibi non ignoranda exiſtimo, & intelligens eſto ut rectam gubernandi rationem aſſequaris. Siquidem vel ſubditis omnibus opportunam eſſe ſcientiam dico, præcipue vero tibi, qui omnium ſaluti proſpicere, ac mundi navem regere & gubernare debeas. Quod ſi perſpicuo; trito, atque ut par eſt, fluido, pedeſtri ac ſimplici loquendi genere utar, ad ea quæ propoſui declaranda, ne mirere, fili. Non enim rectè ſcribendi, neque Atticæ dictionis turgidæ ac ſublimis ſpecimen edere in animo habui; ſed potius communi ac familiari ſermone ea enuntiare deſtinavi, quæ non ignota tibi eſſe debere putavi, quæque diuturno uſu & experimento, intelligentiam tibi ac prudentiam facile conciliare poſſint. Arbitror autem è re Imperatoris Romanorum eſſe, ut cum Patzinacitis pacem ſemper agat, amicè cum illis paciſcatur, & fœdera ineat, ſingulis annis Apocriſiarium cum donis genti competentibus ad illos mittat; inde vero obſides recipiat & Apocriſiarium qui in urbem hanc à Deo ſervatam cum adminiſtro convenient, ac condignis omnibus beneficiis honoribuſque ab Imperatore adficientur. Hæc quippe Patzinacitarum gens parti Cherſonis finitima eſt, & niſi amicè nobiſcum ſentiat, in Cherſonem impreſſionem & excurſiones facere valet, ipſamque Cherſonem & Regiones infeſtare ac depopulari.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ τῶν Ῥῶς.

Ὅτι καὶ τοῖς Ῥῶς οἱ Πατζινακῖται γείτονες καὶ ὅμοροι καθεστήκασι, καὶ πολλάκις ὅταν μὴ πρὸς ἀλλήλους εἰρηνεύουσι πραιδεύουσι τὴν Ῥωσίαν, καὶ ἱκανῶς αὐτὴν παραβλάπτουσι καὶ λυμαίνονται. ὅτι καὶ οἱ Ῥῶς διὰ σπουδῆς ἔχουσιν εἰρήνην ἔχειν μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν. ἀγοράζουσι γὰρ ἐξ αὐτῶν βόας, καὶ ἵππους, καὶ πρόβατα,

CAPUT II.

De Patzinacitis & Ruſſis.

Ruſſis Patzinacitæ vicini ſunt & conterminі: quare niſi pacem invicem colant, Ruſſiam ſæpe deprædantur ingentique damno adficiunt. Ideo Ruſſi operam dant, ut pacem cum Patzinacitis habeant. Ab ipſis enim boves, equos & oves comparant, atque horum ope

facilius ſuaviuſque vitam agunt: nullum quippe horum animalium in Ruſſia naſcitur. Sed neque ad bella quæ extra fines geruntur, ire omnino Ruſſi poſſunt, niſi cum Patzinacitis pacem ſervent: quoniam dum illi extra fines abſcedunt, ipſi irrumpentes poſſunt terram eorum peſſumdare & devaſtare. Ideoque Ruſſi ſummopere ſatagunt ne damnum ab iſta gente ſibi importetur: & quia ſtrenua illa & admodum bellicoſa eſt, eam ſibi ad belli conſortium & auxilium pellicere curant, uti ſimul & ejus inimicitiam devitent, & auxilio fruantur. Neque poſſunt item Ruſſi Imperatricem hanc Romanorum urbem, ſive belli, ſive commercii cauſa petere, niſi pacem cum Patzinacitis colant: nam ubi cum navibus Ruſſi ad loca fluminis prærupta devenerint, cum non ultra procedere queant, niſi naviculas ſuas flumine eductas humeris impoſitas transferant, tunc temporis illos Patzinacitæ invadunt, & facile quia duplici labori ferendo pares non ſunt, in fugam vertunt & interficiunt.

καὶ ἐκ τούτων εὐμαρέστερον διαζῶσι καὶ τρυφερώτερον· ἐπεὶ μηδὲν τῶν προειρημένων ζώων ἐν τῇ Ῥωσίᾳ καθέστηκεν. ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ὑπερορίους πολέμους ἀπέρχεσθαι δύνανται ὅλως οἱ Ῥῶς, εἰ μὴ μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν εἰρηνεύοντες, διότι δύνανται ἐν τῷ ἐκείνους τῶν οἰκείων ὑποχωρεῖν, αὐτοὶ ἐπερχόμενοι τὰ ἐκείνων ἀφανίζειν τε καὶ λυμαίνεσθαι· διὸ μᾶλλον ἀεὶ σπουδὴν οἱ Ῥῶς τίθενται διά τε τὸ μὴ παραβλάπτεσθαι παρ' αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἰσχυρὸν εἶναι τὸ τοιοῦτον ἔθνος συμμαχίαν παρ' αὐτῶν λαμβάνειν, καὶ ἔχειν αὐτοὺς εἰς βοήθειαν, ὡς ἂν καὶ τῆς ἔχθρας αὐτῶν ἀπαλλάττωνται, καὶ τῆς βοηθείας καταπολαύοιεν. ὅτι οὐδὲ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην τῶν Ῥωμαίων πόλιν οἱ Ῥῶς παραγίνεσθαι δύνανται, εἰ μὴ μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν εἰρηνεύοντες, οὔτε πολέμου χάριν, οὔτε πραγματείας. ἐπειδὴ ἐν τῷ μετὰ τῶν πλοίων εἰς τοὺς φραγμοὺς τοῦ ποταμοῦ γίνεσθαι τοὺς Ῥῶς, καὶ μὴ δύνασθαι διελθεῖν, εἰ μὴ ἐξαγάγωσι τοῦ ποταμοῦ τὰ πλοῖα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων βαστάζοντες διαβιβάσωσιν· ἐπιτίθενται τότε αὐτοῖς οἱ τοῦ τοιούτου ἔθνους τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ ῥᾳδίως, ἅτε πρὸς δύο πόνους ἀντέχειν μὴ δύνανται, τροποῦνται καὶ κατασφάζονται.

CAPUT III.

De Patzinacitis & Turcis.

Turcarum gens memoratos Patzinacitas magnopere reformidat, quia frequenter in præliis ab iis devicti & ad internecionem fere cæſi ſunt. Ideoque Turcis Patzinacitæ ſemper formidoloſi ſunt, ab iiſque coërcentur.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν καὶ Τούρκων.

Ὅτι καὶ τὸ τῶν Τούρκων γένος μεγάλως πτοεῖται καὶ δέδιε τοὺς εἰρημένους Πατζινακίτας, διὰ τὸ πολλάκις ἡττηθῆναι παρ' αὐτῶν, καὶ τελείως σχεδὸν παραδοθῆναι ἀφανισμῷ. καὶ διὰ τοῦτο ἀεὶ φοβεροὶ τοῖς Τούρκοις οἱ Πατζινακῖται νομίζονται, καὶ συστέλλονται ὑπ' αὐτῶν.

CAPUT IV.

De Patzinacitis, Ruſſis & Turcis.

Si pacem cum Patzinacitis habeat Romanorum Imperator, imperium Romanum neque Ruſſi, neque Turcæ infeſtare poſſunt: neque item poſſunt à Romanis pro redimenda pace magnam pecuniarum vim exigere, Imperatorem hujuſce gentis ſubſidiis ac potentia nixum pertimeſcentes. Dum enim illi in bellum contra Romanos proficiſcuntur, Patzinacitæ, ſive amicitia cum Imperatore devincti, ſive literis ejus atque muneribus pellecti, facile Turcarum Ruſſorumque terram invadere, ac uxores liberoſque illorum in ſervitutem agere, regionemque devaſtare poſſunt.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ Ῥῶς, καὶ Τούρκων.

Ὅτι τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν εἰρηνεύοντος, οὔτε Ῥῶς πολέμου νόμῳ κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας, οὔτε οἱ Τοῦρκοι δύνανται ἐπελθεῖν· ἀλλ' οὔτε ὑπὲρ τῆς εἰρήνης μεγάλα καὶ ὑπέρογκα χρήματά τε καὶ πράγματα παρὰ τῶν Ῥωμαίων δύνανται ἀπαιτεῖν, δεδιότες τὴν διὰ τοῦ τοιούτου ἔθνους παρὰ τοῦ βασιλέως κατ' αὐτῶν ἰσχύν. ἐν τῷ ἐκείνους κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύειν, οἱ Πατζινακῖται, καὶ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα φιλίᾳ συνδούμενοι, καὶ παρ' ἐκείνου διὰ γραμμάτων καὶ δώρων ἀναπειθόμενοι, δύνανται ῥᾳδίως κατὰ τῆς χώρας τῶν τε Ῥῶς καὶ τῶν Τούρκων ἐπέρχεσθαι, καὶ ἐξανδραποδίζεσθαι τὰ τούτων γύναια, καὶ παιδάρια, καὶ ληΐζεσθαι τὴν χώραν αὐτῶν.

96.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ Βουλγάρων.

Ὅτι καὶ τοῖς Βουλγάροις φοβερώτερος ἂν εἶναι δόξειεν ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς, καὶ ἀνάγκην ἡσυχίας ἐπιτιθέναι τούτοις δύναται, ἐκ τοῦ μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν εἰρηνεύειν· ἐπειδὴ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Βουλγάρους οἱ εἰρημένοι Πατζινακῖται πλησιάζουσι· καὶ ἡνίκα βουληθῶσι, ἢ δι' οἰκεῖον κέρδος, ἢ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων χάριτι, εὐχερῶς δύνανται κατὰ Βουλγαρίας ἐκστρατεύειν, καὶ ἀπὸ τοῦ πλεονάζοντος πλήθους καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῶν, ὑπερνικᾶν αὐτοὺς καὶ ἡττᾶν. διὰ τοῦτο καὶ οἱ Βούλγαροι ἀγῶνα καὶ σπουδὴν διηνεκῶς ἔχουσι τοῦ εἰρηνεύειν καὶ ὁμονοεῖν μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν. ἐκ τοῦ γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτῶν καταπολεμηθῆναι καὶ πραιδευθῆναι, τῇ πείρᾳ ἐγνώκασι καλὸν καὶ συμφέρον εἶναι τὸ εἰρηνεύειν ἀεὶ πρὸς αὐτούς.

CAPUT V.

De Patzinacitis & Bulgaris.

Bulgaris quoque formidabilior Romanorum Imperator videbitur, ipsosque ad pacem & quietem adigere valet, si sit fœdere cum Patzinacitis junctus. Siquidem memorati Patzinacitæ Bulgaris etiam finitimi sunt: & arbitratu suo, sive proprii quæstûs causa, sive ad ineundam cum Romano Imperatore gratiam, Bulgariam nullo negotio invadere possunt, ac multitudine, roboreque suo ipsos devincere & profligare. Quapropter Bulgari magnam pacis ac concordiæ cum Patzinacitis servandæ curam, sollicitudinemque gerunt. Nam frequenter ab iis debellati atque vastati, experimento didicerunt, quantum sibi conferat pacatè cum illis semper agere.

97.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ τῶν Πατζινακιτῶν, καὶ Χερσωνιτῶν.

Ὅτι καὶ ἕτερος λαὸς τῶν τοιούτων Πατζινακιτῶν τῷ μέρει τῆς Χερσῶνος παράκεινται, οἵτινες καὶ πραγματεύονται μετὰ τῶν Χερσωνιτῶν, καὶ ποιοῦσι τὰς δουλείας αὐτῶν τε καὶ τοῦ βασιλέως, εἴς τε τὴν Ῥωσίαν, καὶ Χαζαρίαν, καὶ τὴν Ζιχίαν, καὶ εἰς πάντα τὰ ἐκεῖθεν μέρη, δῆλον ὅτι λαμβάνοντες παρὰ τῶν Χερσωνιτῶν τὸν προσυμπεφωνημένον μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης διακονίας, κατὰ τὸ ἀνῆκον τῆς δουλείας καὶ τοῦ κόπου αὐτῶν, οἷον βλαττία, πράνδια, χαρέελα, σήμεντα, πέπερι, δέρματα ἀληθινὰ πάρδικα, καὶ ἕτερα εἴδη τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπιζητούμενα, καθὼς ἂν ἕκαστος Χερσωνίτης ἕκαστον Πατζινακίτην πείσῃ συμφωνῶν, ἢ πεισθῇ. ἐλεύθεροι γὰρ ὄντες, καὶ οἷον αὐτόνομοι οἱ τοιοῦτοι Πατζινακῖται οὐδεμίαν δουλείαν ἄνευ μισθοῦ ποιοῦσι ποτέ.

CAPUT VI.

De Patzinacitis & Chersonitis.

Patzinacitarum gens altera Chersonis parti contermina est, quæ etiam cum Chersonitis negotiationem exercet, & tam ipsis quam Imperatori ministerium præbent in Russia, Chazaria, Zichia, atque in omnibus istic positis regionibus, pactam videlicet mercedem à Chersonitis accipientes, de qua pro tali ministerio mutuo convenerant, pro ratione susceptæ operæ & laboris. Ejusmodi porro merces exportant, Blattas, Prandea, Pannos rariores, Segmenta, Piper, Pelles Pardorum purpureas, cæterasque rerum species quas exquirunt, prout inter Chersonitas singulos & Patzinacitas pactum fuit. Liberi enim & quasi sui juris cum sint Patzinacitæ, operam sine mercede nullam præbent.

98.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῶν ἀποστελλομένων βασιλικῶν ἀπὸ Χερσῶνος ἐν Πατζινακίᾳ.

Ὅτι ἡνίκα περάσῃ βασιλικὸς εἰς Χερσῶνα ἕνεκα τῆς τοιαύτης διακονίας, ὀφείλει εὐθὺς ἀποστέλλειν εἰς Πατζινακίαν, καὶ ἐπιζητεῖν ὀψίδας παρ' αὐτῶν καὶ διασώστας, καὶ ἐρχομένων αὐτῶν, τοὺς μὲν ὀψίδας εἰς τὸ κάστρον Χερσῶνος κρατουμένους καταλιμπάνειν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν διασωστῶν πρὸς Πατζινακίαν ἀπέρχεσθαι, καὶ τὰ ἐντεταλμένα ἐπιτελεῖν. οἱ δὲ τοιοῦτοι Πατζινακῖται ἄπληστοι ὄντες, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς σπανίων ὀξεῖς ἐπιθυμηταὶ, ἀναίδην ἐπιζητοῦσι ξενάλια ἱκανά.

CAP. VII.

De Cæsarianis missis à Chersone in Patzinaciam.

Cum itaque talis ministerii causa Cæsarianus quispiam in Chersonem venerit, statim in Patzinaciam mittat, ac obsides, itinerisque duces petat oportet: qui cum venerint, obsides in castro Chersonis sub custodia relinquere, ipse vero cum itineris ducibus in Patzinaciam se conferre debet, ut jussa exequatur. Patzinacitæ autem, utpote insatiabiles, eorumque, quæ rara apud ipsos percupidi, munera ab illis bene

multa expoſcere non erubeſcunt; obſides quidem tum ſuo, tum uxorum nomine; itineris vero duces, pro ſuſcepto ſui equorumque labore. Poſtea cum Cæſarianus in ipſorum regionem ingreſſus eſt, Imperatoris munera expetunt. Deinde cum homines ipſorum accipiunt, pro uxoribus & parentibus exigunt. Denique qui redeuntem in Cherſonem comitantur, pro labore tum à ſe tum ab equis ſuſcepto mercedem ſibi poſtulant.

A οἱ μὲν ὄψιδες, ἄλλα μὲν λόγῳ αὐτῶν, καὶ ἄλλα λόγῳ τῶν αὐτῶν γυναικῶν. οἱ δὲ ἀποσῶσται τὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ κόπου αὐτῶν, τὰ δὲ ὑπὲρ τοῦ κόπου τῶν ἀλόγων αὐτῶν. εἶτα εἰσερχομένου τοῦ βασιλικοῦ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ζητοῦσι πρότερον τὰ τοῦ βασιλέως δῶρα· καὶ πάλιν ὅτε χωρήσουσι τοὺς ἀνθρώπους αὐτῶν, ζητοῦσι τὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν καὶ τῶν γονέων αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐν τῷ ἀποσώζειν αὐτὸν ὑποστρέφοντα πρὸς Χερσῶνα B κατέλθωσι μετ' αὐτοῦ, ζητοῦσι παρ' αὐτοῦ ἐργολαβηθῆναι διὰ τὸν κόπον αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀλόγων αὐτῶν.

CAP. VIII.

De Cæſarianis ab Urbe à Deo cuſtodita miſſis in Patzinaciam cum chelandiis per Danubium, Danaprim & Danaſtrim flumina.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς Θεοφυλάκτου πόλεως ἀποστελλομένων βασιλικῶν μετὰ χελανδίων, διά τε τοῦ Δανουβίου, καὶ Δάναπρι, καὶ Δάναστρι ποταμοῦ ἐν Πατζινακίᾳ.

C

BUlgariam verſus in partibus Danapri, & Danaſtri, reliquorumque illic fluviorum Patzinacitæ quoque ſedes habent: ac Cæſarianus hinc cum chelandiis miſſus, non neceſſe habet Cherſonem adire, ſed poteſt illic nullo negotio, celeriterque Patzinacitas invenire: quos conveniens Cæſarianus dum ipſe in chelandiis manet ſervans & cuſtodiens res Imperatoris, ipſis per famulum adventum renuntiat. Tum illi ipſum adeunt, qui advenientibus obſides è ſuis offert, ab iiſque viciſſim accipit, quos in chelandiis retinet, atque inde cum iis paciſcitur. Cum autem Patzinacitæ Cæſariano pro lege & conſuetudine ipſorum ſeſe juramento obſtrinxerint, tum ille ipſis Imperatoria munera elargitur, & amicos ex illis quotquot voluerit accipit, atque ita revertitur. Sic vero cum illis ineunda fœdera, ut ex pacto teneantur operam præbere ubicumque uſus poſtulaverit, ſive adverſus Ruſſos, ſive contra Bulgaros vel Turcas. Siquidem hos omnes bello adoriri poſſunt, ac ſæpe contra illos profecti, jam ipſis ſunt perquam formidabiles: quod vel hoc uno exemplo palam erit. Cum aliquando Gabriel Clericus juſſu Imperatoris ad Turcas legatus eſſet, ſicque ipſos compellaret: Vobis Imperator denuntiat, ut admoto exercitu Patzinacitas ſedibus pellatis, eorumque regionem obtineatis; nam iſtic olim habitaſtis, ut Imperio meo finitimi ſitis, & mittere cum velim quam celeriter vos inveniam; omnes Turcarum principes uno ore clamarunt: Nos Patzinacitis bellum non inferimus, neque enim illis oppugnandis pares ſumus: ſiquidem illorum regio perampla, infinita populi multitudo, &

ΟΤι καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς Βουλγαρίας καθέζεται λαὸς τῶν Πατζινακιτῶν ἐπὶ τὸ μέρος τοῦ Δάναπρι καὶ τοῦ Δάναστρι, καὶ τῶν ἑτέρων τῶν ἐκεῖσε ὄντων ποταμῶν. καὶ βασιλικοῦ ἀποστελλομένου ἐντεῦθεν μετὰ χελανδίων δύναται καὶ χωρὶς τοῦ εἰς Χερσῶνα ἀπελθεῖν, ἐνταῦθα συντόμως καὶ ταχέως εὑρίσκειν τοὺς αὐτοὺς Πατζινακίτας· οὓς καὶ εὑρὼν μηνύει διὰ ἀνθρώπου αὐτοῦ ὁ βασιλικὸς ἐντὸς τῶν χελανδίων μένων, D καὶ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ βασιλικὰ ἐπιφερόμενος καὶ φυλάττων ἐν τοῖς χελανδίοις πράγματα. καὶ κατέρχονται πρὸς αὐτόν, καὶ ὅτε κατέλθωσι, δίδωσι πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλικὸς ἀνθρώπους αὐτοῦ ὄψιδας, καὶ λαμβάνει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν τοιούτων Πατζινακιτῶν ἑτέρους ὄψιδας, καὶ κρατεῖ αὐτοὺς εἰς τὰ χελάνδια, καὶ τότε συμφωνεῖ μετ' αὐτῶν· καὶ ὅτε ποιήσουσιν οἱ Πατζινακῖται πρὸς τὸν βασιλικὸν τοὺς ὅρκους κατὰ τὰ ζάκανα αὐτῶν, ἐπιδίδωσιν αὐτοῖς τὰς βασιλικὰς δωρεάς, καὶ ἀναλαμβάνεται φίλους ἐξ αὐτῶν ὅσους βούλεται, καὶ ὑποστρέφει. οὕτω δὲ χρὴ συμφωνεῖν μετ' αὐτῶν ὥστε ὅπου ἂν χρεωποιηθῇ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ποιήσωσι δουλείαν, εἴτε εἰς τοὺς Ῥῶς, εἴτε εἰς τοὺς Βουλγάρους, εἴτε καὶ εἰς τοὺς Τούρκους. εἰσὶ γὰρ δυνατοὶ τοῦ πάντας τούτους πολεμεῖν, καὶ πολλάκις κατ' αὐτῶν ἐλθόντες φοβεροὶ νῦν καθεστήκασιν. καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐντεῦθεν ἐστίν. F τοῦ γὰρ Κληρικοῦ Γαβριὴλ ποτὲ πρὸς τοὺς Τούρκους ἀποσταλέντος ἀπὸ κελεύσεως βασιλικῆς, καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος, ὅτι ὁ βασιλεὺς δηλοποιεῖ ὑμᾶς ἀπελθεῖν καὶ ἀποδιῶξαι τοὺς Πατζινακίτας ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ καθεστῆναι ὑμᾶς· ὑμεῖς γὰρ καὶ πρότερον ἐκεῖσε ἐκαθέζεσθε, πρὸς τὸ εἶναι πλησίον τῆς βασιλείας μου, καὶ ὅτε θέλω ἀποστέλλω, καὶ ἐν τάχει εὑρίσκω ὑμᾶς. πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν Τούρκων μιᾷ φωνῇ ἐξεβόησαν, ὅτι ἡμεῖς μετὰ τοὺς Πατζινακίτας ἑαυτοὺς οὐ βάλλομεν·

οὐ γὰρ δυνάμεθα πολεμεῖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι καὶ χώρα μεγάλη, καὶ λαὸς πολὺς, καὶ κακὰ παιδία εἰσὶ, καὶ τὸ λοιπὸν τὸν λόγον τοῦτον πρὸς ἡμᾶς μὴ εἴπῃς· οὐ γὰρ ἀγαπῶμεν αὐτόν. ὅτι καὶ οἱ Πατζινακῖται ἐκεῖθεν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ μετὰ τὸ ἔαρ διέρχονται, καὶ ἀεὶ ἐκεῖσε καλλοκαιρίζουσι.

ΚΕΦ. Θʹ.

Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ρωσίας ἐρχομένων Ρῶς μετὰ τῶν μονοξύλων ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΟΤι τὰ ἀπὸ τῆς ἔξω Ρωσίας μονόξυλα κατερχόμενα ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰσὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Νεμογαρδᾶς, ἐν ᾧ Σφενδοσθλάβος ὁ υἱὸς Ιγγωρ τοῦ ἄρχοντος Ρωσίας ἐκαθέζετο. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τὸ κάστρον τὴν Μιλινίσκαν, καὶ ἀπὸ Τελιούτζαν καὶ Τζερνιγώγαν, καὶ ἀπὸ τοῦ Βουσεγραδέ. ταῦτα οὖν ἅπαντα διὰ τοῦ ποταμοῦ κατέρχονται Δανάπρεως, καὶ ἐπισυνάγονται ἐπὶ τὸ κάστρον τὸ Κιοάβα, τὸ ἐπονομαζόμενον Σαμβατάς. οἱ δὲ Σκλάβοι οἱ πακτιῶται αὐτῶν, οἱ Κριβιταιηνοὶ λεγόμενοι, καὶ οἱ Λενζανῆνοι, καὶ οἱ λοιποὶ Σκλαβίνιοι, εἰς τὰ ὄρη αὐτῶν κόπτουσι τὰ μονόξυλα ἐν τῷ τοῦ χειμῶνος καιρῷ, καὶ καταρτήσαντες αὐτὰ, τοῦ καιροῦ ἀνοιγομένου, ἡνίκα διαλυθῇ ὁ παγετὸς, εἰς τὰς πλησίον οὔσας λίμνας εἰσάγουσιν αὐτά. καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνα εἰσβάλλουσιν εἰς ποταμὸν τὸν Δάναπριν, ἀπὸ τῆς ἐκεῖσε ἔτι εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν εἰσέρχονται καὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ Κιόβα, καὶ σύρουσιν εἰς τὴν ἐξάρτησιν, καὶ ἀπεμπωλοῦσιν αὐτὰ εἰς τοὺς Ρῶς. οἱ δὲ Ρῶς σκαφίδια καὶ μόνα ταῦτα ἀγοράζοντες, τὰ παλαιὰ αὐτῶν μονόξυλα καταλύοντες, ἐξ αὐτῶν βάλλουσι καὶ πίλλας καὶ σκαρμοὺς εἰς αὐτὰ, καὶ λοιπὰς χρείας, ἐξοπλίζουσιν αὐτά. καὶ Ιουνίου μηνὸς διὰ τοῦ ποταμοῦ Δανάπρεως ἀποκινοῦντες κατέρχονται εἰς τὸ Βιτετζέβη, ὅπερ ἐστὶ πακτιωτικὸν κάστρον τῶν Ρῶς. καὶ συναθροιζόμενοι ἐκεῖσε μέχρι δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν, ἡνίκα ἂν ἅπαντα ἀποσυναχθῶσι τὰ μονόξυλα, τότε ἀποκινοῦσι καὶ κατέρχονται διὰ τοῦ εἰρημένου Δανάπρεως ποταμοῦ. καὶ πρῶτον μὲν ἔρχονται εἰς τὸν πρῶτον φραγμὸν τὸν ἐπονομαζόμενον Ἐσσουπῆ, ὃ ἑρμηνεύεται Ρωσιστὶ, καὶ Σκλαβινιστὶ, μὴ κοιμᾶσθαι· ὁ δὲ τούτου φραγμὸς τοσοῦτόν ἐστι στενὸς, ὅσον τὸ πλάτος τοῦ Τζυκανιστηρίου· μέσον δὲ αὐτοῦ πέτραι εἰσὶ ῥιζημαῖαι ὑψηλαὶ νησίων δίκην ἀποφαινόμεναι. πρὸς αὐτὰς οὖν ἐρχόμενον τὸ ὕδωρ, καὶ πλημμυροῦν, κἀκεῖθεν ἀποκρημνιζόμενον πρὸς τὸ κάτω μέρος, ἦχον μέγαν καὶ φόβον ἀποτελεῖ. καὶ διὰ τοῦτο μέσον αὐτῶν οὐ τολμῶσιν οἱ Ρῶς διελθεῖν, ἀλλὰ πλησίον σκαλώσαντες, καὶ τοὺς μὲν ἀνθρώπους ἐκβαλόντες εἰς τὴν ξηρὰν, τὰ δὲ λοιπὰ πράγματα ἐάσαντες εἰς τὰ μονόξυλα, εἶθ' οὕτως γυμνοὶ τοῖς ποσὶν αὐτῶν ψηλαφοῦντες, ἵνα μή τινι λίθῳ προσκρούσωσιν. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, οἱ μὲν πρῶραν, οἱ δὲ μέσον, οἱ δὲ καὶ εἰς τὴν πρύμναν μετὰ κονταρίων κοντοβευόμε-

admodum pugnaces sunt. Ne igitur nobis in posterum tam ingrata verba facias: adde quod Patzinacitæ elapso vere ab ulterioribus Danapris partibus venientes, trajectoque flumine, istic semper æstatem transigant.

CAP. IX.

De Russis è Russia Constantinopolim in lintribus venientibus.

LIntres ab ulteriore Russia Constantinopolim appellentes, à Nemogarda proficiscuntur, ubi Sphendosthlabus, Ingor Russiæ principis filius habitabat. Sunt etiam à Castro Milinisca, Teliutza, Tzernigoga & Busegrade. Hæc itaque omnia secundo Danapri flumine descendunt, coeuntque ad castrum Cioaba, cui cognomen Sambatas. Sclavi autem ipsorum tributarii, Cribetæeni dicti, & Lenzaneni, necnon cæteri Sclavinii, in montibus suis monoxyla, sive lintres, hyemis tempore cædunt, ipsosque in aptam formam concinnatos postquam sudo & sereno aëre soluta glacies est, in proximas paludes deducunt. Postquam autem illos in Danaprim fluvium immiserunt, inde eodem flumine Cioba se conferunt, deinde monoxyla extrahunt atque suspendunt, Russisque venundant. Russi vero has tantum scaphulas emunt, ex veteribusque solutis, remos, scalmos, & reliquum apparatum conficiunt, easque omnibus ad usum instruunt. Tum mense Junio per flumen Danaprim navigantes ad Bitetzebe castrum sibi tributarium descendunt. Illic per duos tresve dies congregati, postquam omnia monoxyla convenerunt, postea movent ac per memoratum fluvium Danaprim descendunt. Ac primò quidem ad primum locum fluminis præruptum veniunt, qui Essupe cognominatur, quod Russorum, Sclavorumque lingua valet, NON DORMIRE. Ita vero locus prædictus angustus est, ut Tzycanisterii latitudinem non superet; in medio autem prærupta ac præalta saxa sunt, quæ eminus insularum speciem præferant. Ad hæc igitur allidens & intumescens aqua, deindeque cum magno strepitu præceps acta, metum incutit. Quapropter illac transire Russi non audent, sed haud procul exscensu facto, eductis hominibus, rebusque cæteris in lintre relictis, pedibus nudis vadum tentant, ne ad saxum aliquod offendant. Dum autem id faciunt, alii proram, alii medium naviculæ, cæteri puppim contis impellunt: atque cum hac summa

cautela & sollicitudine, hanc primam munitionem per angulum & ripam fluminis transgrediuntur.

Superato hoc loco fluminis prærupto, reductis iis quos exposuerant cursum navigationis repetunt, & ad alium locum præruptum descendunt, qui Russis Ulborsi, Sclavis Ostrobuniprach dicitur, significatque INSULAM LOCI PRÆRUPTI. Hic porro priori similis est & haud facile transitum permittit. Rursus itaque eductis hominibus monoxyla, ut ante dictum est, traducunt. Parique modo tertium locum præruptum transmittunt, nuncupatum Gelandri, quem Sclavicè SONUM LOCI PRÆRUPTI interpretantur. Similique ratione quartam munitionem majorem, quam Russi Aiphar, Sclavi Neasit nuncupant: quoniam in saxis munitionis Pelicani nidificant. Ad has itaque fauces rectis proris appellunt: virique ad hoc destinati ad excubias servandas cum ipsis exscendunt, abeuntque. Excubias autem pervigiles hi agunt propter Patzinacitas: cæteri vero, eductis ex lintre rebus suis, mancipia catenis constricta per terram ducunt, ad sex millia passuum, donec locum præruptum pertransierint: deinde lintres hi quidem trahentes, alii gestantes humeris, ultra locum præruptum deportant, conjectisque in flumen monoxylis, impedimenta & sarcinas reponunt, ipsique demum ingrediuntur, & navigare pergunt. At ubi ad quintum locum fluminis præruptum devenerunt, quem Russi Baruphorum, Sclavi Bulneprach, quod paludem magnam efficiat, denominant, rursum pro more ad fluminis angulos navigia traducunt, ut in primo & secundo loco prærupto fecerant, & ad sextum perveniunt, à Russis Leanti, à Sclavis Berutze nominatum, quasi dicas AQUÆ SCATURIGO: quo etiam loco prærupto pari ratione superato, ad septimum navigant, qui Russorum lingua Strubun, Sclavorum autem Napresi, vocatur, id est, EXIGUUS LOCUS PRÆRUPTUS. Transeuntque ad trajectum Crarii, ubi è Russia Chersonitæ, & in Chersonem Patzinacitæ trajiciunt: qui trajectus Hippodromi latitudinem habet; altitudinem vero ab inferiori parte quantum oculi perspicere possunt, quantumque jactus sagittæ pertingere potest. Quamobrem eum in locum descendunt Patzinacitæ ac cum Russis manus conserunt.

Hoc autem transmisso loco, ad Sancti Gregorii insulam appellunt, ubi propter ingentem quercum sacrificia obeunt, viventesque aves immolant. Circum autem sagittas defigunt, alii vero

νοι, καὶ μετὰ τοιαύτης ἁπάσης ἀκριβείας διέρχονται τὸν τοιοῦτον πρῶτον φραγμὸν, διὰ τῆς γωνίας καὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ.

Ἡνίκα δὲ διέλθωσι τὸν τοιοῦτον φραγμὸν, πάλιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἀναλαμβανόμενοι τοὺς λοιποὺς ἀποπλέουσι, καὶ κατέρχονται εἰς τὸν ἕτερον φραγμὸν τὸν ἐπιλεγόμενον, Ῥωσιστὶ μὲν, Οὐλβορσί· Σκλαβινιστὶ δὲ, Ὀστροβουνίπραχ· ὅπερ ἑρμηνεύεται τὸ νησίον τοῦ φραγμοῦ. ἔστι κἀκεῖνος ὅμοιος τῷ πρώτῳ, χαλεπός τε καὶ δυσδιέξοδος. καὶ πάλιν ἐκβαλόντες τὸν λαὸν διαβιβάζουσι τὰ μονόξυλα καθὼς καὶ πρότερον. ὁμοίως δὲ διέρχονται καὶ τὸν τρίτον φραγμὸν τὸν λεγόμενον Γελανδρί· ὃ ἑρμηνεύονται Σκλαβινιστὶ, ἦχος φραγμοῦ. εἶθ' οὕτως τὸν τέταρτον φραγμὸν, τὸν μέγαν, τὸν ἐπιλεγόμενον Ῥωσιστὶ μὲν, Ἀειφάρ· Σκλαβινιστὶ δὲ, Νεασήτ· διότι φωλεύουσιν οἱ πελεκάνοι εἰς τὰ λιθάρια τοῦ φραγμοῦ. ἐν τούτῳ οὖν τῷ φραγμῷ σκαλώνουσιν ἅπαντα εἰς τὴν γῆν ὀρθόπλωρα, καὶ ἐξέρχονται οἱ ὡρισμένοι ἄνδρες φυλάττειν τὴν βίγλαν μετ' αὐτῶν, καὶ ἀπέρχονται. καὶ τὰς βίγλας οὗτοι διὰ τοὺς Πατζινακίτας ἀγρύπνως φυλάττουσιν. οἱ δὲ λοιποὶ τὰ πράγματα ἅπερ ἔχουσιν εἰς τὰ μονόξυλα ἀναλαβόμενοι, τὰ ψυχάρια μετὰ τῶν ἁλύσεων διὰ τῆς ξηρᾶς αὐτὰ διαβιβάζουσι, μίλια ἕξ, ἕως ἂν διέλθωσι τὸν φραγμόν. εἶθ' οὕτως οἱ μὲν σύροντες, οἱ δὲ καὶ εἰς τοὺς ὤμους βαστάζοντες τὰ αὐτῶν μονόξυλα, εἰς τὸ τοῦ φραγμοῦ ἐκεῖθεν μέρος διαβιβάζουσι· καὶ οὕτως ῥίπτοντες αὐτὰ εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ τὰ πετζιμέντα αὐτῶν ἐμβλησκόμενοι εἰσέρχονται, καὶ αὖθις ἐναποπλέουσιν. ἀπερχόμενοι δὲ εἰς τὸν πέμπτον φραγμὸν τὸν ἐπονομαζόμενον Ῥωσιστὶ μὲν Βαρουφόρος· Σκλαβινιστὶ δὲ, Βουλνηπράχ· διότι μεγάλην λίμνην ἀποτελεῖ· πάλιν εἰς τὰς τοῦ ποταμοῦ γωνίας τὰ αὐτῶν μονόξυλα διαβιβάσαντες, καθὼς καὶ εἰς τὸν πρῶτον φραγμὸν καὶ εἰς τὸν δεύτερον, καταλαμβάνουσι τὸν ἕκτον φραγμὸν, λεγόμενον μὲν Ῥωσιστὶ, Λεάντι· Σκλαβινιστὶ δὲ, Βερούτζη. ὅ ἐστι βράσμα νεροῦ. καὶ διαβαίνουσι καὶ αὐτὸν ὁμοίως· καὶ ἀπὸ τούτου ἀποπλέουσι καὶ πρὸς τὸν ἕβδομον φραγμὸν τὸν ἐπιλεγόμενον, Ῥωσιστὶ μὲν, Στρούβουν· Σκλαβινιστὶ δὲ, Ναπρεζή· ὃ ἑρμηνεύεται μικρὸς φραγμός. καὶ διαβαίνονται εἰς τὸ λεγόμενον πέραμα τοῦ Κραρίου, ἐν ᾧ διαπερῶσιν ἀπὸ Ῥωσίας οἱ Χερσωνῖται, καὶ οἱ Πατζινακῖται ἐπὶ Χερσῶνα, ἔχον τὸ αὐτὸ πέραμα, τὸ μὲν πλάτος ὅσον τοῦ Ἱπποδρομίου, τὸ δὲ ὕψος ἀποκάτω ἕως ὅτου παρακύπτουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ, ὅσον καὶ φθάνειν σαγίτταν τοῦ τοξεύοντος ἔνθεν ἐκεῖσε. ὅθεν καὶ εἰς τὸν τοιοῦτον τόπον κατέρχονται οἱ Πατζινακῖται, καὶ πολεμοῦσι τοὺς Ῥῶς.

Μετὰ δὲ τὸ διελθεῖν τὸν τοιοῦτον τόπον, τὴν νῆσον τὴν ἐπιλεγομένην ὁ ἅγιος Γρηγόριος καταλαμβάνουσιν, ἐν ᾗ νήσῳ καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν ἐπιτελοῦσι, διὰ τὸ ἐκεῖσε ἵστασθαι παμμεγέθη δρῦν· καὶ θύουσι πετεινοὺς ζῶντας.

πηγνύουσι δὲ καὶ σαγίττας γύρωθεν, ἄλλοι δὲ καὶ ψωμία καὶ A κρέατα, καὶ ἐξ ὧν ἔχει ἕκαστος, ὡς τὸ ἔθος αὐ- 108. τῶν ἐπικρατεῖ. ῥίπτουσι δὲ καὶ σκαρφία περὶ τῶν πετεινῶν, εἴτε καὶ φαγεῖν, εἴτε καὶ σφάξαι αὐτούς, εἴτε καὶ ζῶντας ἐάσειν. ἀπὸ δὲ τῆς νησίου τούτου Πατζινακίτην οἱ Ῥῶς οὐ φοβοῦνται, ἕως ἂν φθάσωσιν εἰς τὸν ποταμὸν τὸν Σελινάν. εἶθ' οὕτως ἀποκινοῦντες ἐξ αὐτοῦ, μέχρι τεσσάρων ἡμερῶν ἀποπλέουσιν, ἕως οὗ καταλάβωσιν εἰς τὴν λίμνην τοῦ ποταμοῦ στόμιον οὖσαν· ἐν ᾗ ἐστὶ καὶ ἡ B νῆσος τοῦ ἁγίου Αἰθερίου. καταλαβόντες οὖν οὗτοι τὴν τοιαύτην νῆσον, προσαναπαύουσιν ἑαυτοὺς ἐκεῖσε ἕως δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν, καὶ πάλιν τὰ ἑαυτῶν μονόξυλα εἰς ὅσας ἂν λείπονται χρείας προσποιοῦνται, τά τε ἄρμενα καὶ τὰ κατάρτια, καὶ τὰ αὐχένια ἅπερ ἐπιφέρονται. ἐπεὶ δὲ τὸ στόμιον τοῦ τοιούτου ποταμοῦ ἐστιν ἡ τοιαύτη λίμνη καθὼς εἴρηται καὶ κρατεῖ μέχρι τῆς θαλάσσης, καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν κεῖται ἡ νῆσος τοῦ ἁγίου Αἰθερίου. ἐκ τῆς ἐκεῖσε ἀπέρχονται πρὸς τὸν Δά- C 109. ναπριν ποταμόν, καὶ διασωθέντες ἐκεῖσε πάλιν ἀναπαύονται. ἡνίκα δὲ γένηται καιρὸς ἐπιτήδειος, ἀποσκαλώσαντες ἔρχονται εἰς τὸν ποταμὸν τὸν ἐπιλεγόμενον Ἄσπρον· καὶ ὁμοίως κἀκεῖσε ἀναπαυσάμενοι πάλιν ἀποκινοῦντες ἔρχονται εἰς τὴν Σελινάν, εἰς τὸ τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ λεγόμενον Παρακλάδιον. καὶ ἕως οὗ διέλθωσι τὸν Σελινὰν ποταμόν, παρατρέχουσιν αὐτοῖς οἱ Πατζινακῖται. καὶ ἐὰν πολλάκις ἡ θάλασσα μονόξυ- D λα εἰς τὴν γῆν ἀπορρίψῃ, σκαλώνουσιν ὅλα ἵνα τοῖς Πατζινακίταις ἀντιπαραταχθῶσιν ὁμοῦ. ἀπὸ δὲ τὸν Σελινὰν οὐ φοβοῦνται τινά, ἀλλὰ τὴν τῆς Βουλγαρείας γῆν ἐνδυσάμενοι, εἰς τὸ τοῦ Δανουβίου στόμιον ἔρχονται. ἀπὸ δὲ τοῦ Δανουβίου καταλαμβάνουσιν εἰς τὸν Κωνοπᾶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Κωνοπᾶ εἰς Κωνσταντίαν εἰς τὸν ποταμὸν Βάρνας, καὶ ἀπὸ Βάρνας ἔρχονται εἰς τὸν ποταμὸν τὸν Διτζίναν, ἅπερ πάντα εἰσὶ γῆς τῆς Βουλγαρείας. ἀπὸ δὲ τῆς E Διτζίνας εἰς τὰ τῆς Μεσημβρείας μέρη καταλαμβάνουσι, καὶ οὕτω μέχρι τούτων ὁ πολυώδυνος αὐτῶν καὶ 110. περίφοβος, δυσδιέξοδός τε καὶ χαλεπὸς ἀποπεραίνεται πλοῦς. ἡ δὲ χειμέριος τῶν αὐτῶν Ῥῶς καὶ σκληρὰ διαγωγὴ ἐστὶν αὕτη. ἡνίκα ὁ Νοέμβριος μὴν εἰσέλθῃ, εὐθέως οἱ αὐτῶν ἄρχοντες ἐξέρχονται μετὰ πάντων τῶν Ῥῶς ἀπὸ τὸν Κίαβον, καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰ πολύδια, ἃ λέγεται Γύρα, ἤγουν εἰς τὰς Σκλαβινίας τῶν τε Βερ- F βιάνων, καὶ τῶν Δρουγουβιτῶν καὶ Κειβίτζων, καὶ τῶν Σερβίων, καὶ λοιπῶν Σκλάβων, οἵ τινές εἰσι πακτιῶται τῶν Ῥῶς. δι' ὅλου δὲ τοῦ χειμῶνος ἐκεῖσε διατρεφόμενοι, πάλιν ἀπὸ μηνὸς Ἀπριλλίου διαλυομένου τοῦ πάγου τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ κατέρχονται πρὸς τὸν Κίαβον. καὶ εἶθ' οὕτως ἀπολαμβάνονται τὰ αὐτῶν μονόξυλα καθὼς προείρηται, καὶ ἐξοπλίζονται, καὶ πρὸς Ῥωμανίαν κατέρχονται, ὅτι οἱ Οὖζοι δύνανται τοῖς Πατζινακίταις πολεμεῖν.

panes, & carnes, aut alia prout cuique ſuppetit, id enim in more habent. Sortes item mittunt de avibus; num edere, an occidere, an vivas illas dimittere debeant. Ab hac vero Inſula Patzinacitam Ruſſi nullo modo metuunt, donec ad fluvium Selinam devenerint. Iſtinc porro moventes, quatuor diebus navigant, donec ad paludem fluminis oſtium perveniant, ubi Sancti Ætherii inſula cernitur: quam in inſulam poſtquam appulerint, ibi duos treſve dies in quiete tranſigunt; ac rurſus monoxyla neceſſariis, ſi qua deſunt, inſtruunt; puta, velis, malis, clavis, quæ ſecum deferunt. At quandoquidem fluminis hujus oſtium hæc palus eſt, ut diximus, & porrigit ſe uſque ad mare, ad quod etiam inſula Sancti Ætherii ſita eſt, inde ad Danaprim fluvium concedunt, quo cum ſalvi pervenerint, quieſcere ſolent. Inde exſcenſu facto profecti, ſi tempus faveat, Album fluvium petunt: & illic ſimiliter refecti rurſum moventes, Selinam ſe conferunt, ad Danubii fluminis, ut vocant, Paracladium. Donec vero Selinam fluvium trajecerint, à latere currunt Patzinacitæ: et ſi, ut ſæpe evenit, mare monoxyla ad terram projecerit, omnes exſcendunt, ut conjunctim Patzinacitis obſiſtere valeant. Selinam fluvium prætergreſſi neminem formidant: ſed ubi Bulgariam attigerunt, in Danubii oſtium ingrediuntur. A Danubio Conopam trajiciunt, inde Conſtantiam ad flumen Varnas, à Varnis ad flumen Ditzinam proficiſcuntur, quæ omnia ad Bulgariam regionem pertinent. A Ditzina fluvio Meſembriæ terram petunt. Atque hunc in modum huc uſque difficilis illa, ærumnarum ac metûs plena navigatio abſolvitur. Hyberna vero & aſpera Ruſſorum vivendi ratio hæc eſt. Ineunte Novembri menſe, quam primum eorum principes cum univerſa Ruſſorum gente egrediuntur Ciabo, & in oppida proficiſcuntur, quæ Gyra appellantur, aut in Sclavica loca Berbianorum, Drungubitarum, Cribitzarum, Serviorum, reliquorumque Sclavorum, qui Ruſſis tributarii ſunt. Illic vero peracta tota hyeme, rurſum Aprili menſe ſoluta glacie Danapris fluvii, Ciabum deſcendunt. Deinde receptis, uti ſupradictum eſt, monoxylis, iiſdemque probe inſtructis Romaniam deſcendunt, quoniam Uzi Patzinacitas bello infeſtare poſſunt.

A

CAP. X.

111.

De Chazaria, quomodo & quorum operâ eam bello impetere oporteat.

CHazaris bellum inferre Uzi possunt, utpote contermini. Sic etiam princeps Alaniæ, quia novem Chazariæ Regiones Alaniæ adjacent: possuntque Alani, si velint, illos deprædari, magnumque inde Chazaris damnum importare, atque eos rerum penuria premere. Ex illis quippe novem Regionibus Chazaris omnia ad victum necessaria suppeditantur.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῆς Χαζαρίας, πῶς δεῖ πολεμεῖσθαι, καὶ παρά τινων.

Ὅτι οἱ Οὔζοι δύνανται πολεμεῖν τοὺς Χαζάρους ὡς αὐτοῖς πλησιάζοντες. ὁμοίως καὶ ὁ ἐξουσιοκράτωρ Ἀλανίας· ὅτι τὰ ἐννέα κλήματα τῆς Χαζαρίας τῇ Ἀλανίᾳ παράκεινται, καὶ

B

δύναται ὁ Ἀλανὸς, εἰ ἄρα καὶ βούλεται, ταῦτα πραιδεύειν, καὶ μεγάλην βλάβην, καὶ ἔνδειαν ἐντεῦθεν τοῖς Χαζάροις ποιεῖν· ἐκ γὰρ τῶν ἐννέα κλημάτων τούτων ἡ πᾶσα ζωὴ καὶ ἀφθονία τῆς Χαζαρίας καθέστηκεν.

CAP. XI.

De castro Chersone, & de castro Bosporo.

ALaniæ Principe cum Chazaris pacem non habente, sed Imperatoris Romani amicitiam potiorem ducente; si illi in amicitia & pace perseverare nolint, potest ille ingenti Chazaros damno adficere, in viis excubando, & ex improviso illos aggrediendo dum ad Sarcel & ad Regiones Chersonemque proficiscuntur. Quod si princeps ille operam ponat ut illis aditum prohibeat, alta sane pax erit in Chersone & in Regionibus. Chazari quippe Alanorum irruptionem reformidantes: neque facultate data, Chersonem & Regiones cum exercitu invadendi, quia simul utrisque bellum inferre nequeunt, in pace degere cogentur.

ΚΕΦ. ια'.

C

Περὶ τοῦ κάστρου Χερσῶνος, καὶ τοῦ κάστρου Βοσπόρου.

112.

Ὅτι τοῦ ἐξουσιοκράτορος Ἀλανίας μετὰ τῶν Χαζάρων μὴ εἰρηνεύοντος, ἀλλὰ μᾶλλον προτιμοτέραν τιθεμένου τὴν φιλίαν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων· ἐὰν οἱ Χάζαροι οὐ βούλωνται τὴν πρὸς τὸν βασιλέα φιλίαν καὶ εἰρήνην τηρεῖν, δύναται μεγάλως αὐτοὺς κακοῦν, τάς τε ὁδοὺς ἐνεδρεύων, καὶ ἀφυλάκτως αὐτοῖς ἐπιτιθέμενος

D

ἐν τῷ διέρχεσθαι πρός τε τὸ Σάρκελ, καὶ τὰ κλήματα, καὶ τὴν Χερσῶνα. καὶ εἰ ποιήσεται σπουδὴν ὁ τοιοῦτος ἐξουσιοκράτωρ τοῦ κωλύειν αὐτοὺς, μεγάλης καὶ βαθείας εἰρήνης μετέχουσιν ἥ τε Χερσὼν καὶ τὰ κλήματα· φοβούμενοι γὰρ οἱ Χάζαροι τὴν τῶν Ἀλανῶν ἐπίθεσιν, καὶ μὴ εὑρίσκοντες ἄδειαν μετὰ φοσάτου ἐπιτίθεσθαι τῇ Χερσῶνι καὶ τοῖς κλήμασιν, ὡς μὴ πρὸς ἀμφοτέρους ἐν ταυτῷ πολεμεῖν ἐξισχύοντες, εἰρηνεύειν ἀναγκασθήσονται.

E

CAP. XII.

De nigra Bulgaria & Chazaria.

BUlgaria, quam nigram vocant, potest Chazaros bello infestare.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τῆς μαύρης Βουλγαρίας, καὶ Χαζαρίας.

113.

Ὅτι καὶ ἡ μαύρη λεγομένη Βουλγαρία δύναται τοῖς Χαζάροις πολεμεῖν.

CAP. XIII.

De gentibus quæ Turcis finitimæ sunt.

TUrcis hæ gentes conterminæ sunt. Ad Occidentem Francia; ad Septentrionem Patzinacitæ; ad Meridiem magna Moravia, sive Sphendoploci regio, quæ omnino à Turcis vastata est, & ab ipsis jam obtinetur. Chrobati vero ad montes Turcis adjacent. Possunt autem Patzinacitæ Turcas bello impetere,

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ τῶν πλησιαζόντων ἐθνῶν τοῖς Τούρκοις.

F

Ὅτι τοῖς Τούρκοις τὰ τοιαῦτα ἔθνη παράκεινται· πρὸς μὲν τὸ δυτικώτερον μέρος αὐτῶν, ἡ Φραγγία· πρὸς δὲ τὸ βορειότερον, οἱ Πατζινακῖται· καὶ πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος, ἡ μεγάλη Μοραβία, ἤτοι ἡ χώρα τοῦ Σφενδοπλόκου· ἥτις καὶ παντελῶς ἠφανίσθη παρὰ τῶν τοιούτων Τούρκων, καὶ παρ' αὐτῶν κατεσχέθη.

A οἱ δὲ Χρωβάτοι πρὸς τὰ ὄρη τοῖς Τούρκοις παράκεινται. ὅτι δύνανται καὶ οἱ Πατζινακῖται τοῖς Τούρκοις ἐπι-
114. τίθεσθαι, καὶ μεγάλως πραιδεύειν καὶ παραβλάπτειν αὐτούς, καθὼς καὶ ἐν τῷ περὶ Πατζινακιτῶν κεφαλαίῳ προείρηται. ἐπίστησον υἱὲ διανοίας ὄμμα τῆς σῆς λόγοις ἐμοῖς, καὶ γνῶθι ἃ σοι ἐντέλλομαι, καὶ ἕξεις ἐν καιρῷ ὡς ἐκ πατρικῶν θησαυρῶν προφέρειν πλοῦτον φρονήσεως, καὶ ἐπιδείκνυσθαι χῦμα συνέσεως. ἴσθι οὖν ὅτι τοῖς βορείοις ἅπασι γένεσι φύσις ὥσπερ καθέ- B στηκεν, τὸ ἐν χρήμασι λίχνον καὶ ἄπληστον, καὶ μηδέποτε κορεννύμενον, ὅθεν πάντα ἐπιζητεῖ, καὶ πάντων ἐφίεται, καὶ οὐκ ἔχει τὰς ἐπιθυμίας ὅρῳ περιγραφομένας, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ πλείονος ἐπιθυμεῖ, καὶ ἀντὶ μικρᾶς ὠφελείας μεγάλα κέρδη προσποιεῖσθαι βούλεται. διὸ δεῖ τὰς τούτων ἀκαίρους αἰτήσεις καὶ παρρησιαστικὰς ἀξιώσεις διὰ λόγων πιθανῶν καὶ φρονίμων, καὶ συνετῶν ἀπολογιῶν ἀνατρέπειν καὶ ἀνακρούεσθαι. αἵ τινες ὅσον ἀπὸ τῆς πείρας ἡμεῖς καταλαβεῖν ἠδυνήθημεν, ὡς ἐν τύπῳ C
115. περιλαβεῖν, τοιαῦταί τινες ἔσονται. εἰ ἀξιώσουσί ποτε καὶ αἰτήσονται, εἴτε Χάζαροι, εἴτε Τοῦρκοι, εἴτε καὶ Ῥῶς, ἢ ἕτερόν τι ἔθνος τῶν βορείων καὶ σκυθικῶν, οἷα πολλὰ συμβαίνει, ἐκ τῶν βασιλείων ἐσθήτων, ἢ στεμμάτων, ἢ στολῶν, ἕνεκά τινος δουλείας καὶ ὑπουργίας αὐτῶν ἀποσταλῆναι αὐτοῖς, οὕτω χρή σε ἀπολογήσασθαι. ὅτι τοιαῦται στολαὶ καὶ τὰ στέμματα, ἃ παρ' ἡμῶν καμελαύκια ὀνομάζεται, οὔτε παρὰ ἀνθρώπων κατεσκευά- D σθησαν, οὔτε ἐξ ἀνθρωπίνων τεχνῶν ἐπενοήθησαν, ἢ ἐξηργάσθησαν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ παλαιᾶς ἱστορίας ἐν ἀπορρήτοις λόγοις γεγραμμένον εὑρίσκομεν, ἡνίκα ὁ Θεὸς βασιλέα ἐποίησεν Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον τὸν Μέγαν τὸν πρῶτον χριστιανὸν βασιλεύσαντα, δι' ἀγγέλου αὐτῷ τὰς τοιαύτας στολὰς ἐξαπέστειλεν, καὶ τὰ στέμματα, ἃ παρ' ἡμῶν καμελαύκια λέγεται, καὶ διωρίσατο αὐτῷ θεῖναι ταῦτα ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἥτις ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ἐνυποστάτου σοφίας E
116. Θεοῦ ἁγία σοφία κατονομάζεται, καὶ μὴ καθ' ἑκάστην αὐτὰ ἀμφιέννυσθαι, ἀλλ' ὅτε δημοτελὴς καὶ μεγάλη τυγχάνῃ δεσποτικὴ ἑορτή. διὸ δὴ Θεοῦ προστάγματι ταῦτα ἀπέθετο, ἅ τινα καὶ ἄνωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἀποκρέμμαται, καὶ εἰς κόσμον τῆς ἐκκλησίας καθέστηκεν. τὰ δὲ λοιπὰ ἱμάτια, καὶ στολία βασιλικὰ τῆς ἱερᾶς ταύτης τραπέζης ἄνωθεν ἐπίκεινται ἐφαπλούμενα. ἡνίκα δὲ καταλάβῃ τοῦ κυρίου F ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἑορτή, ἀναλαμβάνεται τὰ ἐκ τοιούτων στολῶν καὶ στεμμάτων τὰ πρὸς τὸν καιρὸν ἐπιτήδεια καὶ ἁρμόζοντα ὁ πατριάρχης, καὶ ἀποστέλλει πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀμφιέννυται αὐτὰ ἐκεῖνος ὡς ὑπηρέτης Θεοῦ καὶ διάκονος ἐν τῇ προελεύσει, καὶ μόνον. καὶ πάλιν μετὰ τὴν χρείαν ἀντιστρέφει αὐτὰ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀπόκεινται ἐν αὐτῇ. ἀλλὰ καὶ κατάρα τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐστὶν ἐν τῇ ἁγίᾳ

depopulari, magnamque prædam agere, ipſoſque ingenti damno adficere, quemadmodum in eo quod de Patzinacitis inſtituimus capite declaratum eſt. Intende ô fili ſermonibus meis oculos mentis tuæ, ac præcepta mea conſidera, atque opportune poteris, divitias prudentiæ quaſi ex paternis theſauris proferre, magnamque prudentiam exhibere. Scito itaque Borealibus omnibus populis, quaſi à natura inſitam eſſe divitiarum cupidinem inſatiabilem, quamobrem omnia quærunt, omnia expetunt, neque concupiſcentiam termino ullo circumſcriptam habent, ſed plura ſemper cupiunt, ac pro exigua opera maximam mercedem referri poſtulant. Ideoque importunas illorum petitiones ac impudentes poſtulationes, ſuaſione ac prudenti excuſatione ſubvertere atque inhibere oportet: quæ quidem quantum uſu & experimento percepi, ut compendio dicam, hujuſmodi futuræ ſunt. Si quando ſive Chazari, ſive Turcæ, ſive Ruſſi, ſive aliæ quæpiam Boreales & Scythicæ gentes, ut plerumque accidit, Imperiales veſtes, coronas, aut ſtolas, cujuſdam præbiti miniſterii cauſa, ſibi tranſmitti poſtulent, ita te excuſatum oportet: Hujuſmodi ſtolæ & coronæ, quæ nos camelaucia vocamus, neque hominum opera confecta, neque humana induſtria excogitata ſunt. Sed ut ab hiſtoria veteri in libris arcanis ſcriptum reperimus; quando Deus Conſtantinum illum magnum Imperatorem effecit, qui primus Chriſtianorum Imperium tenuit, illi per Angelum tales ſtolas & coronas, quas nos camelaucia vocamus, miſit, juſſitque ea deponere in Magna Sancta Dei Eccleſia, quæ de nomine ſapientiæ Dei enhypoſtatæ Sancta Sophia appellatur; nec quotidie illa uti præcepit, ſed tantum in publico & magno Dominico feſto: quare ex juſſu Dei hæc depoſita, & ſupra ſacram menſam in altari ipſius templi ſuſpenſa manent, & in ornatum Eccleſiæ deputata ſunt. Reliqua autem indumenta & ſaga Imperialia, ſupra hanc ſacram menſam extenſa jacent. Cum porro Domini & Dei noſtri Jeſu Chriſti feſtum inciderit, ex hujuſmodi ſtolis & coronis ea accipiuntur à Patriarcha, quæ tum opportuna & convenientia ſunt, qui ea ad Imperatorem mittit, iſque illis tanquam miniſter Dei in proceſſu tantum induitur; atque rurſum poſtquam illis eſt uſus, ea remittit in Eccleſiam, ubi reponuntur de more. Quinetiam Sancti & Magni Conſtantini in Dei Eccleſiæ ſacra menſa maledictio ſcripta eſt, ut ipſi per Angelum Deus mandavit. Ut

si quis Imperator pro quacumque necessitate aut rerum conditione, sive ex intempestiva cupidine, ex iis quædam auferat, ac sive ipse iis utatur, aut aliis præbere audeat, quasi hostis & Dei jussorum inimicus, anathemate feriatur, & ab Ecclesia expellatur. Si vero ipse quoque alia illis similia efficere velit, ipsa quoque Ecclesia recipiat, libera voce petentibus Episcopis omnibus, & Senatu: neque vel Imperatori vel Patriarchæ vel cuiquam hominum facultas sit, rerum hujusmodi quampiam ex sancta Dei Ecclesia exportare, sive stolæ eæ sint sive coronæ. Sane iis qui ex hujusmodi Dei mandatis quodquam evertere velit, magna impendet formido. Nam quidam Imperator, Leo is vocabatur, qui etiam ex Chazaria uxorem duxerat, cum inconsulto ausu, quodpiam ex hisce stemmatibus abstulisset, etsi Dominico non occurrente festo, atque id præter Patriarchæ voluntatem, hunc sibi ornatum imposuit: ac subito carbone in faciem erumpente, magnis inde cruciatus doloribus miserè periit, ac sibi ante tempus mortem maturavit. Atque ex subitanea illa hujusmodi audaciæ ultione, is exinde mos inductus est, ut Imperator coronam accepturus juret, & profiteatur se nihil mandatis & consuetudinibus antiquis hujusmodi adversum, aggressurum aut cogitaturum esse; atque ita à Patriarcha coronetur, & statutæ solemnitati congruentia peragat & absolvat.

Ita quoque de Græco igne, qui per Siphones emittitur curam habeas & sollicitudinem oportet, ut si quando hunc petere audeant, ut à nobis plerumque petierunt, hujusmodi eos verbis repellere & amandare possis: Istud quoque per Angelum, Magno & primo Christiano Imperatori Sancto Constantino ostensum est, qui monita & præcepta gravia ea de re ab eodem Angelo accepit; (quod à majoribus certo testimonio edidicimus) ut apud solos Christianos, & in Imperatoria tantum urbe paretur, & non alibi: neque ad aliam quamcumque gentem transmittatur, vel tradatur. Quamobrem magnus idem Imperator, ut hac de re successorum fidem obstringeret, in sacra Dei Ecclesiæ mensa diras inscribi curavit; ut qui ex hujusmodi igne aliis gentibus dare præsumserit, ne Christianus quidem vocetur, neque dignitate aliqua, vel magistratu dignus habeatur; sed & si quem teneat ab illo dejiciatur, & in secula seculorum anathemate feriatur, & traducatur, sive Imperator, sive Patriarcha, sive alius quispiam, sive princeps, sive subditus

A ταύτῃ τραπέζῃ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐγγεγραμμένη, καθὼς αὐτῷ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἀγγέλου διωρίσατο. ἵνα ἐὰν βουληθῇ βασιλεὺς διά τινα χρείαν ἢ περίστασιν, ἢ ἐπιθυμίαν ἄκαιρον ἐξ αὐτῶν ἐπᾶραι, καὶ ἢ αὐτὸς καταχρήσασθαι, ἢ ἑτέροις χαρίσασθαι, ὡς πολέμιος καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων ἐχθρὸς ἀναθεματίζηται, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύττηται. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἕτερα ὅμοια καμεῖν βουληθῇ, ἵνα καὶ αὐτὰ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκ- B κλησία ἀναλαμβάνηται, τῶν ἀρχιερέων πάντων εἰς ταῦτα παῤῥησιαζομένων, καὶ τῆς συγκλήτου· καὶ μὴ ἔχειν ἐξουσίαν μήτε τὸν βασιλέα, μήτε τὸν πατριάρχην, μήτε ἕτερόν τινα τὰς τοιαύτας ἀναλαμβάνεσθαι στολὰς, ἢ τὰ στέμματα, ἀπὸ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας· καὶ φόβος μέγας ἐπήρτηται τοῖς βουλομένοις ἀνατρέπειν τὶ τῶν τοιούτων θεικῶν διατάξεων. εἷς γάρ τις τῶν βασιλέων, Λέων ὀνόματι, ὃς καὶ ἀπὸ Χαζαρίας γυναῖκα ἠγάγετο, ἀβούλῳ τόλμῃ χρησάμενος ἓν τῶν C τοιούτων ἀνελάβετο στεμμάτων δεσποτικῆς μὴ παρούσης ἑορτῆς, καὶ δίχα γνώμης τοῦ πατριάρχου, τοῦτο περιεβάλετο. καὶ εὐθέως ἄνθρακα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐκβαλών, καὶ ἐκ τούτου ὀδύναις κατατρυχόμενος, κακινκάκως ἀπέῤῥηξε τὸ ζῆν, καὶ πρὸ καιροῦ τὸν θάνατον ἐπεσπάσατο. καὶ τοῦ τοιούτου συντόμως ἐκδικηθέντος τολμήματος ἔκτοτε τύπος ἐγένετο, ὥστε ἐν τῷ μέλλειν στέφεσθαι τὸν βασιλέα πρότερον ὀμνύειν καὶ ἀσφαλίζε- D σθαι, ὅτι οὐδὲν ἐναντίον τῶν προστεταγμένων, καὶ ἐκ παλαιοῦ φυλαττομένων τολμήσῃ ποιήσειν, ἢ ἐννοήσασθαι, καὶ οὕτως ὑπὸ τοῦ πατριάρχου στέφεσθαι, καὶ τὰ ἁρμόζοντα τῇ καθεστώσῃ ἑορτῇ ἐπιτελεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι.

Ὡσαύτως χρὴ σε καὶ περὶ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς τοῦ διὰ τῶν σιφώνων ἐκφερομένου μεριμνᾷν τε καὶ μελετᾷν, ὡς εἴπερ ποτὲ τολμήσωσί τινες καὶ αὐτὸ ἐπιζητῆσαι, καθὼς καὶ παρ' ἡμῶν πολλάκις ἐζήτησαν, τοιούτοις αὐτοὺς ἔχοις ἀποκρούεσθαι καὶ ἀποπέμπεσθαι ῥήμασι, ὅτι E καὶ αὐτὸ δι' ἀγγέλου τῷ μεγάλῳ καὶ πρώτῳ βασιλεῖ Χριστιανῷ ἁγίῳ Κωνσταντίνῳ ἐφανερώθη καὶ ἐδιδάχθη. παραγγελίας δὲ μεγάλας καὶ περὶ τούτου παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγγέλου ἐδέξατο, ὡς παρὰ πατέρων καὶ πάππων πιστωθέντες πληροφορούμεθα, ἵνα ἐν μόνοις τοῖς Χριστιανοῖς καὶ τῇ ὑπ' αὐτῶν βασιλευομένῃ πόλει κατασκευάζηται, ἀλλαχοῦ δὲ μηδαμῶς· μήτε εἰς ἕτερον ἔθνος τὸ οἷον δήποτε διαπέμπηται, μήτε F διδάσκηται. ὅθεν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ὁ μέγας ἐκεῖνος βασιλεὺς ἐξασφαλιζόμενος περὶ τούτου, ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἀρὰς ἐγγραφῆναι πεποίηκεν, ἵνα ὁ ἐκ τοῦ τοιούτου πυρὸς εἰς ἕτερον ἔθνος δοῦναι τολμήσας, μήτε Χριστιανὸς ὀνομάζηται, μήτε ἀξίας τινὸς ἢ ἀρχῆς ἀξιοῦται. ἀλλ' εἴ τινα καὶ ἔχων τύχῃ, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκβάλληται, καὶ εἰς αἰῶνα αἰώνων ἀναθεματίζηται καὶ παραδειγματίζηται, εἴτε βασιλεὺς, εἴτε πατριάρχης, εἴτε τὶς ἄλλος οἷος οὖν ἄνθρωπος,

117.

118.

119.

ἄνθρωπος, εἴτε ἄρχων, εἴτε ἀρχόμενος τυγχάνοι, ὁ
120. τὴν τοιαύτην ἐντολὴν παραβαίνειν πειρώμενος. καὶ προετρέψατο πάντας τοὺς ζῆλον καὶ φόβον Θεοῦ ἔχοντας ὡς κοινὸν ἐχθρὸν καὶ παραβάτην τῆς μεγάλης ταύτης ἐντολῆς τὸν τοιοῦτο ἐπιχειροῦντα ποιεῖν ἀναιρεῖν σπουδάζειν, καὶ ἐκπίστω τῷ χαλεπῷ παραπέμπεσθαι θανάτῳ. συνέβη δὲ ποτὲ τῆς κακίας ἀεὶ χώραν εὑρισκούσης, τινὰ τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν, δῶρα παρά τινων ἐθνικῶν πάμπολλα εἰληφότα, μεταδοῦναι αὐτοῖς ἐκ τοῦ τοιούτου πυρὸς, καὶ μὴ ἀνεχομένου τοῦ Θεοῦ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τὴν παράβασιν, ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ εἰσιέναι ἐκκλησίᾳ, πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθὸν τοῦτον κατέφαγε, καὶ ἀνήλωσεν. καὶ ἀπὸ τότε φόβος μέγας καὶ τρόμος ἐν ταῖς ἁπάντων ἐνετέθη ψυχαῖς, καὶ οὐκέτι οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ, οὔτε βασιλεὺς, οὔτε ἄρχων, οὔτε ἰδιώτης, οὔτε στρατηγὸς, οὔτε οἷος οὖν ὅλως ἄνθρωπος κατετόλμησε τι τοιοῦτον ἐνθυμηθῆναι, μήτι γε καὶ ἔργῳ ἐπιχειρῆσαι ποιῆσαι, ἢ διαπράξασθαι.

121. Ἀλλά γε δὴ μετάβηθι, καὶ πρὸς ἕτερον εἶδος αἰτήσεως παραλόγου καὶ ἀπρεποῦς εὐπρεπεῖς καὶ ἁρμόζοντας λόγους ἀναζήτει, καὶ ἀναμάνθανε. εἰ γάρ ποτε ἔθνος τι ἀπὸ τῶν ἀπίστων τούτων καὶ ἀτίμων βορείων γενῶν αἰτήσεται συμπενθερειάσαι μετὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, καὶ ἢ θυγατέρα αὐτοῦ εἰς νύμφην λαβεῖν, ἢ ἐπιδοῦναι οἰκείαν θυγατέρα, ἢ γυναῖκα χρηματίσαι βασιλέως, ἢ βασιλέως υἱοῦ, χρή σε τοιούτοις ῥήμασι, καὶ τὴν τοιαύτην αὐτῶν παράλογον ἀποκρούσασθαι αἴτησιν λέγοντα· ὅτι καὶ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως παραγγελία καὶ διάταξις φοβερὰ καὶ ἀπαραποίητος τοῦ μεγάλου καὶ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐγκεχάρακται ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τῆς καθολικῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας τῆς ἁγίας σοφίας, τοῦ μηδέποτε βασιλέα Ῥωμαίων συμπενθερειάσαι μετὰ ἔθνους παρηλλαγμένοις καὶ ξένοις ἤθεσι χρωμένου τῆς ῥωμαικῆς καταστάσεως·
122. μάλιστα δὲ ἀλλοπίστου καὶ ἀβαπτίστου, εἰ μὴ μετὰ μόνων τῶν Φράγγων· τούτους γὰρ μόνους ὑπεξείλετο ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ Κωνσταντῖνος ὁ ἅγιος· ὅτι καὶ αὐτὸς τὴν γένεσιν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἔσχε μερῶν· ὡς συγγενείας καὶ ἐπιμιξίας πολλῆς τυγχανούσης Φράγγοις τε καὶ Ῥωμαίοις· καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τούτων μόνων προσετρέψατο συνιστᾶν γαμικὰ συναλλάγματα τοὺς βασιλεῖς Ῥωμαίων, διὰ τὴν ἄνωθεν τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ γενῶν περιφάνειαν καὶ εὐγένειαν. μετ' ἄλλου δὲ τοῦ οἵου δήποτε ἔθνους μὴ δυναμένους τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ὁ τοῦτο ποιῆσαι τολμήσας, ἵνα ὡς παραβάτης πατρικῶν εἰσηγήσεων, καὶ βασιλείων θεσμῶν, ἀλλότριος κρίνοιτο τῶν χριστιανῶν καταλόγων, καὶ τῷ ἀναθέματι παραδίδοιτο. ὁ δὲ προμνημονευθεὶς Λέων ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ καὶ τὸ στέμμα, καθὼς ἀνωτέρω προείρηται, παρανόμως καὶ τολμηρῶς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας δίχα γνώμης τοῦ τότε πατριαρχοῦντος

A fuerit, qui tale præceptum violare aggreſſus fuerit: omneſque zelo & timore Dei inſtructos hortatus eſt, ut talem hominem tamquam hoſtem publicum, magnique hujus præcepti tranſgreſſorem de medio tolli ſatagant, ſtatimque dira morte adficiant. Accidit autem aliquando, (malitia ſemper locum inveniente) aliquem è ducibus noſtris, acceptis gentilium quorumdam muneribus quamplurimis, B hunc ipſis ignem tradidiſſe: at Deo hoc ſcelus inultum non relinquente, cum ſanctam Dei Eccleſiam ingreſſurus eſſet, ignis cœlitùs delapſus ipſum devoravit & abſumſit. Hinc metus tremorque magnus animos omnium invaſit; & jam inde nemo, vel Imperator, vel princeps, vel privatus, vel militiæ Præfectus, vel alius quiſpiam mortalium, quid ſimile in animum inducere, multoque minus rem aggredi aut perficere C auſus eſt.

Verum ad aliam petitionis ſpeciem tranſeas, ſane irrationabilem & indecoram; ac congruentem honeſtamque reſponſionem excogites & ediſcas. Si enim umquam natio quædam ex infidelibus & inhonoratis borealibus, affinitatem cum Romano Imperatore contrahere voluerit, & vel filiam ejus ſponſam accipere, vel ſuam illi elocare, ita D ut vel Imperatoris vel filii ejus uxor ſit: hujuſmodi te verbis abſurdam hanc petitionem propulſare oportet. Hac item de re interdictum, ac terribilis immutabiliſque conſtitutio à Magno & ſancto Conſtantino in ſacra menſa Catholicæ Chriſtianorum Eccleſiæ Sanctæ Sophiæ deſcripta eſt; ne umquam Imperator Romanus affinitatem contrahat cum gente, quæ peregrinis & à Romano ſtatu alienis moribus utatur, maximeque ſi E alienæ fidei, & baptizata non ſit, Francis tantùm exceptis: hos quippe ſolos excepit Magnus ille & Sanctus Conſtantinus; quia illis ex partibus originem duxerat; cognatio enim & commercia magna erant inter Francos & Romanos. Ideoque cum iis ſolis matrimonia inire Romanis Imperatoribus permiſit, propter antiquam gentium nationumque illarum claritatem nobilitatemque; cum alia vero quacumque na- F tione id agere vetuit; ita ut etiam ſi quis id facere auſus fuerit, tamquam paternarum traditionum Imperialiumque legum tranſgreſſor, Chriſtianorum catalogo alienus cenſeatur diriſque devoveatur. Certè ſupra memoratus Leo Imperator, qui coronam, ut jam diximus, improbe ac temere, abſque Patriarchæ conſenſu ex Eccleſia accepit ſibique impoſuit, ac condignas ſubitò

ſceleris pœnas dedit; auſus item hoc ſancti illius Imperatoris præceptum, quod, ut jam declaratum eſt, in ſacra menſa deſcriptum erat vilipendere, & pro nihilo habere: ubi ſemel Dei legumque divinarum metum omnem excuſſerat, cum Chazariæ Chagano matrimonialem contractum inſtituit, filiamque ipſius uxorem accepit, cum magno tam ſuo, quam Imperii Romani opprobrio, quod avita præcepta violaſſet ac pro nihilo habuiſſet; præterquam quòd ne Chriſtianus quidem orthodoxus eſſet, ſed hæreticus & imaginum hoſtis: ideo, harum ſcilicet impietatum cauſa, in ſancta Dei Eccleſia aſſiduè excommunicatur & anathemate damnatur; utpote qui Dei & ſancti Magni Imperatoris Conſtantini conſtitutionem violaverit & everterit. Quomodo enim fas eſſe poſſit, Chriſtianos cum infidelibus matrimonia inire affinitateſque contrahere, id canone prohibente, & univerſa Eccleſia indignum illud & à Chriſtiano ſtatu alienum eſſe arbitrante? Aut quis ex conſpicuis, generoſis & ſapientibus Imperatoribus Romanis rem hujuſmodi admiſit? Quod ſi reponant: Cur Dominus Romanus Imperator, cum Bulgaris affinitate junctus eſt, neptemque propriam Domino Petro Bulgaro elocavit? Ita reſpondendum eſt: Quia Dominus Romanus Imperator vir indoctus & illiteratus erat, neque in Regia educatus fuerat, neque à principio Romanis legibus & moribus obſequutus, neque ex Imperatorio & nobili genere ortus; ideo audacius & liberius multa peragebat: atque in hac re neque prohibenti Eccleſiæ morigerus fuit, neque Magni Conſtantini decreto obtemperavit; ſed pro lubito & arbitratu ſuo, honeſti ignarus, honeſtum & bonum reſpuens, paternaſque traditiones vilipendens, id aggredi auſus eſt: hoc tantum uſus rationabili obtentu; iſto nempe modo ingentem captivorum Chriſtianorum multitudinem liberari: Chriſtianos item eſſe Bulgaros & ejuſdem fidei: præterea neque vere principis & legitimi Imperatoris filiam eſſe; ſed tertii poſtremi atque ſubjecti, qui nullam in rebus Imperii poteſtatem haberet. Sed nihil referebat ſive remotiore ſive propinquiore cognatione ad Imperatoriam ſtirpem illa accederet: nec referebat item ſummam hinc publicis rebus utilitatem obvenire; aut ultimum eſſe patrem, nec quidquam fere poteſtatis habere; quandoquidem contra Eccleſiaſticæ traditionis canonem ac Magni ſanctique Conſtantini decretum id agebat: nam multis, dum ſuperſtes eſſet,

λαβὼν καὶ περιθέμενος, καὶ τὴν δίκην συντόμως δοὺς ἀξίαν τῆς αὐτοῦ πονηρᾶς ἐγχειρήσεως, ἐτόλμησε καὶ τὴν τοιαύτην ἐντολὴν τοῦ ἁγίου βασιλέως ἐκείνου, ἥτις, ὡς ἤδη δεδήλωται, ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ ἀναγεγραμμένη καθέστηκεν, παρὰ φαῦλον θέσθαι, καὶ ὡς μηδὲν λογίσασθαι, καὶ ὡς ἅπαξ ἔξω τοῦ θείου φόβου καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ πεποίηκεν ἑαυτὸν, συνεστήσατο καὶ μετὰ τοῦ Χαγάνου Χαζαρίας γαμικὸν συναλλάγιον, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα ἐδέξατο, καὶ μέγα ἐκ τούτου ὄνειδος καὶ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ καὶ ἑαυτῷ προσετρίψατο, ὡς τὰ προγονικὰ παραγγέλματα ἀκυρώσας, καὶ παρ' οὐδὲν λογισάμενος· πλὴν οὐδὲ ὀρθόδοξος Χριστιανὸς ἦν ἐκεῖνος· ἀλλ' αἱρετικὸς καὶ εἰκονομάχος. διὸ χάριν τῶν τοιούτων αὐτοῦ παρανόμων ἀσεβημάτων ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ διηνεκῶς ἀποκηρύττεται, καὶ ἀναθεματίζεται, ὡς καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου διατάξεως παραβάτης καὶ ἀνατροπεύς. πῶς γὰρ ἐστὶ τῶν ἐνδεχομένων, Χριστιανοὺς μετὰ ἀπίστων γαμικὰς κοινωνίας ποιεῖν καὶ συμπενθεριάζειν, τοῦ κανόνος τοῦτο κωλύοντος, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἁπάσης ἀλλότριον αὐτὸ λογιζομένης, καὶ ἔξω τῆς Χριστιανικῆς καταστάσεως; ἢ τίς τῶν ἐκκρίτων καὶ εὐγενῶν καὶ σοφῶν βασιλέων Ῥωμαίων κατεδέξατο; εἰ δὲ ἀντείπωσιν, πῶς ὁ κύριος Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς μετὰ Βουλγάρων συνεπενθερίασεν, καὶ τὴν ἰδίαν ἐκγόνην δέδωκεν τῷ κυρίῳ Πέτρῳ τῷ Βουλγάρῳ, δεῖ ἀπολογήσασθαι, ὅτι ὁ κύριος Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἰδιώτης καὶ ἀγράμματος ἄνθρωπος ἦν, καὶ οὔτε τῶν ἄνωθεν ἐν βασιλείοις τεθραμμένων, οὔτε τῶν παρηκολουθηκότων ἐξ ἀρχῆς τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐθισμοῖς, οὔτε ἀπὸ γένους βασιλείου καὶ εὐγενοῦς, καὶ διὰ τοῦτο αὐθαδέστερον καὶ ἐξουσιαστικώτερον τὰ πολλὰ κατεπράττετο, καὶ ἐν τούτῳ οὔτε τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπαγορευούσῃ ὑπήκουσεν, οὔτε τῇ ἐντολῇ καὶ διαταγῇ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κατηκολούθησεν, ἀλλ' ἐκ γνώμης αὐθάδους καὶ αὐτοβούλου καὶ τῶν καλῶν ἀμαθοῦς, καὶ μὴ βουλομένης ἕπεσθαι τῷ πρέποντι καὶ καλῷ μηδὲ ταῖς πατροπαραδότοις στοιχεῖν διατάξεσι τοῦτο ποιῆσαι τετόλμηκεν· ταύτην μόνην εὔλογον δηλονότι προβαλλόμενος πρόφασιν τοσοῦτον πλῆθος αἰχμαλώτων Χριστιανῶν διὰ τῆς τοιαύτης πράξεως ἀναρρύεσθαι, καὶ τὸ Χριστιανοὺς εἶναι καὶ τοὺς Βουλγάρους ὁμοπίστους ἡμῶν. ἄλλως τε καὶ ὅτι οὐδὲ αὐτοκράτορος καὶ ἐνθέσμου βασιλέως θυγάτηρ ἡ ἐκδιδομένη ἐτύγχανεν, ἀλλὰ τρίτου, καὶ ἐσχάτου, καὶ ἔτι ὑποχειρίου, καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἐν τοῖς τῆς ἀρχῆς μετέχοντος πράγμασι· καὶ οὐδὲν διέφερεν τὸ τοιοῦτον τοῦ καὶ ἄλλην τινὰ τῶν βασιλικῶν συγγενίδων τῶν πορρωτέρω τε καὶ ἐγγὺς τῆς βασιλείας εὐγενείας τυγχανουσῶν, καὶ διά τινα κοινωφελῆ δουλείαν καὶ τοῦ ἐσχάτου καὶ μηδὲν σχεδὸν ἐξουσιάζοντος· ἐπεὶ ἔξω τοῦ κανόνος καὶ

τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, καὶ τῆς τοῦ μεγάλου ἁγίου βασιλέως Κωνσταντίνου διαταγῆς τε καὶ ἐντολῆς τοῦτο πεποίηκεν. πολλὰ καὶ ζῶν ὀνειδίσθη ὁ προρρηθεὶς κύρης Ρωμανὸς, καὶ διεβλήθη, καὶ ἐμισήθη παρά τε τῆς συγκλήτου βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου παντὸς, καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ὡς καὶ τὸ μῖσος ἐπὶ τοῦ τέλους γενέσθαι καταφανὲς, καὶ μετὰ θάνατον ὁμοίως ἐξουθενεῖται, καὶ διαβάλλεται, καὶ ὑπὸ καταγνώμην τίθεται καὶ τοῦτο, ἀνάξιον πρᾶγμα καὶ ἀπρεπὲς εἰς τὴν εὐγενῆ πολιτείαν Ρωμαίων καινοτομήσας. ἕκαστον γὰρ ἔθνος διάφορα ἔχον ἔθη, καὶ διαλλάττοντας νόμους τε καὶ θεσμοὺς, ὀφείλει τὰ οἰκεῖα κρατεῖν, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους τὰς πρὸς ἀνάκρασιν βίου κοινωνίας ποιεῖσθαι καὶ ἐνεργεῖν. ὥσπερ γὰρ ἕκαστον ζῶον μετὰ τῶν ὁμογενῶν τὰς μίξεις ἐργάζεται, οὕτω καὶ ἕκαστον ἔθνος οὐκ ἐξ ἀλλοφύλων καὶ ἀλλογλώσσων, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁμογενῶν τε καὶ ὁμοφώνων τὰ συνοικέσια τῶν γάμων ποιεῖσθαι καθέστηκε δίκαιον. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὁμοφροσύνη καὶ συνομιλία, καὶ προσφιλὴς συνδιάξεισις καὶ συμβίωσις περιγίνεσθαι πέφυκε· τὰ δὲ ἀλλότρια ἔθη καὶ διαλλάττοντα νόμιμα ἀπεχθείας μᾶλλον, καὶ προσκρούσεις, καὶ μίση, καὶ στάσεις εἴωθεν ἀπογεννᾶν, ἅπερ οὐ φιλίας καὶ κοινωνίας, ἀλλ' ἔχθρας καὶ διαστάσεις φιλεῖ ἀπεργάζεσθαι. καὶ ὅτι μὴ δεῖ τὰ κακῶς παρά τινων ἐξ ἀμαθείας ἢ αὐθαδείας καταπραχθέντα τοὺς ἐννόμως ἄρχειν βουλομένους μιμεῖσθαί τε καὶ ζηλοῦν, ἀλλὰ τῶν ἐννόμως καὶ δικαίως βεβασιλευκότων τὰς ἀοιδίμους πράξεις ἔχειν ὡς εἰκόνας ἀγαθὰς εἰς παράδειγμα προκειμένας μιμήσεως, καὶ κατ' ἐκείνας πειρᾶσθαι καὶ αὐτὸν ἀπευθύνειν πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ ἐνεργούμενα, ἐπεὶ καὶ τὸ διὰ τὰς τοιαύτας αὐτοβούλους πράξεις αὐτοῦ ἐπελθὸν αὐτῷ τέλος, φημὶ δὲ τῷ κυρῷ Ρωμανῷ, ἱκανόν ἐστι πρὸς σωφρονισμὸν παράδειγμα τῷ βουλομένῳ τὰ κακῶς παρ' ἐκείνου πραχθέντα ζηλοῦν. χρέων δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταῦτα σε γινώσκειν, υἱὲ πολυέραστε, ἅτε τῆς τούτων γνώσεως μεγάλως σοι συμβαλέσθαι δυναμένης, καὶ θαυμαστότερον ἀποδεῖξαι. τὰ δέ ἐστι περὶ διαφορᾶς πάλιν ἑτέρων ἐθνῶν, γενεαλογίας τε αὐτῶν καὶ ἐθῶν καὶ βίου διαγωγῆς, καὶ θέσεως καὶ κράσεως τῆς παρ' αὐτῶν κατοικουμένης γῆς, καὶ περιηγήσεως αὐτῆς, καὶ σταδιασμοῦ, καθὼς ἑξῆς πλατύτερον διερμηνεύσεται.

idem Dominus Romanus contumeliis oneratus eſt, & calumniæ atque odio obnoxius fuit, cùm apud Senatum, tum apud plebis multitudinem & ipſam Eccleſiam, quod tandem odium in apertum prorupit; ita ut etiam mortuus vilipendatur, traducatur & condemnetur, quod rem indecoram ac illuſtri Romanorum Imperio indignam incœptaverit. Singulæ namque gentes, cum diverſos mores, diverſas item leges & conſtitutiones habeant, ea retinere debent, quæ ſibi propria ſunt, & ab ipſa gente pro conditione proprii ſtatûs conſortia inire. Quemadmodum enim ſingula animalia cum iis, quæ ejuſdem ſunt generis, commiſcentur; ſic & ſingulas gentes non ex alienigenis, neque ex diverſæ linguæ nationibus, ſed ex contribulibus & ejuſdem linguæ connubia jungere conſentaneum eſt. Inde quippe mutua concordia, & amabilis conſuetudo atque convictus oriri ſolet: mores autem diverſi, & diverſæ leges, inimicitias potius, diſcordiam, odia & ſeditiones gignere ſolent; quæ non amicitias aut communionem, ſed inimicitias ac divortia efficere conſueverunt. Neque illos, qui legitimè imperare volunt, ea quæ perperam à quibuſdam ſive ex inſcitia, ſive ex arrogantia peracta ſunt imitari oportet; ſed illorum qui ſecundum leges & jus imperaverunt, laudabilia geſta veluti bonas imagines ad ſequendum propoſitas habere, curareque, ut ad eas omnia facta ſua dirigant. Siquidem vel is, qui ipſum Dominum Romanum propter illa ex libito perpetrata, oppreſſit exitus, ad exemplum iis, qui improbas ejus actiones imitari velint ſatis ſuperque eſt. Hæc porro te, cariſſime fili, una cum aliis ſcire opus eſt, quorum notitia magno tibi uſui eſſe & admirabilem te præbere poſſit. Hæc vero, quæ ſequuntur, de diſcrimine aliarum gentium pertractant, de genealogia earum, de moribus & vivendi inſtituto, de ſitu & temperie regionum quas inhabitant, item de finibus & dimenſionibus earum; ut in ſequentibus latiùs explicabitur.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ Μουχούμετ.

Γενεαλογεῖται ὁ δυσσεβὴς καὶ ἀκάθαρτος Μουχούμετ, ὃν λέγουσιν οἱ Σαρακηνοὶ προφήτην αὐτῶν εἶναι, ἐκ φυλῆς γενικωτάτης Ισμαὴλ υἱοῦ Αβραὰμ καταγόμενον. Ζηναρὸς γὰρ ὁ τοῦ Ισμαὴλ ἀπόγονος πατὴρ αὐτῶν ἀναγορεύεται πάντων, οὗτος οὖν γεννᾷ υἱοὺς δύο,

CAPUT XIV.

De Genealogia Mahometis.

Jam ad genealogiam improbi & impuri Mahometis veniatur, quem Prophetam eſſe ſuum dicunt Saraceni, ex ampliſſima tribu Iſmaëlis, Abrahami filii deductum. Zenarus enim Iſmaëlis pronepos ipſorum omnium pater dicitur.

Hic igitur filios duos suscepit, Mundarum & Rhabiam. Mundarus autem Cusarum genuit, Caisum item, Thymimen, Asandum & alios ejusdem nominis; qui sanè Madianiticam solitudinem sortiti pastores agebant in tentoriis habitantes. Interiores vero partes occupant, non ex eadem tribu, sed ex Jectanis, qui Homeritæ dicuntur, id est, Amanitæ. Isto autem modo narratur. Cum pauper & orphanus esset Mahomet, mulieri cuidam diviti & consanguineæ, cui nomen Chadiga operam suam locavit, ad camelos agendos, negotiandumque cum alienigenis in Ægypto & Palæstina. Deinde paulatim confidentior evadens, mulieris, quæ vidua erat gratiam captans, eam duxit uxorem. Palæstinam autem cum frequentaret, ac cum Judæis & Christianis viveret, sermones aliquot & solutiones scripturæ investigavit. Cum autem comitiali morbo laboraret, hinc dolor ingens uxori, quod illustris & opulenta cum esset tali nupsisset viro, non solum egeno, sed etiam epileptico; quam ut placaret dicebat; se Angeli nomine Gabrielis terribilem visionem videre, cujus spectaculum cum ferre non posset, deficere se ac humi decidere. Huic vero fides habita est, falsum testimonium addente Ariano quodam Monachi nomen ementiente, turpis lucri gratia. Sic decepta muliere, contribulibusque suis prophetam ipsum esse deprædicante; hoc callidum mendacium ad Phylarchum quemdam nomine Bubacharum emanavit. Cum porro mulier obiens, hæredem ipsum instituisset, conspicuus admodum & carus fuit; nefariusque error ejus atque hæresis in partes Æthribi propagata est: docebatque amens hic impostor credulos quosque, quod si quis aut inimicum occideret, aut ab eo occideretur, in paradisum ingressurus esset, & alias multas hujusmodi nugas. Veneris quoque sydus invocant, quod Cubar appellant, & inter orandum ita clamant: ALLA OVA CUBAR; id est, DEUS ET VENUS. DEUM enim, ALLA, vocant, OVA vero, pro conjunctione, ET, ponunt: CUBAR, sydus denotat. Et ita dicunt, ALLA OVA CUBAR.

CAPUT XV.

De genere Phatemitarum.

Sciendum est Phatem filiam fuisse Mahometis, & ab illa Phatemitas originem ducere: non autem à Phateme quæ Libyæ regio est; siquidem boreales partes Mecæ ultra sepulcrum Mahometis ipsi incolunt. Est autem gens Arabica.

A Μουνδάρον καὶ Ῥαβείαν. ὁ δὲ Μουνδάρος τίκτει Κούσαρον, καὶ Καΐσον, καὶ Θυμίμην, καὶ Ἀσανδον, καὶ ἄλλους τινὰς ὁμωνύμους· οἳ καὶ τὴν Μαδιανίτην ἔρημον κληρωσάμενοι ἐκτηνοτρόφουν, ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες. εἰσὶ δὲ καὶ ἐνδότεροι τούτων οὐκ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν Ιεκτᾶν, οἱ λεγόμενοι Ομηρεῖται, τουτέστιν Αμανῖται. ἀναδείκνυται δὲ οὕτως. ἀπόρου ὄντος αὐτοῦ τοῦ Μουχούμετ καὶ ὀρφανοῦ, ἔδοξεν αὐτῷ μισθοδοτήσασθαι γυναικὶ τινὶ πλουσίᾳ καὶ συγ- B γενεῖ αὐτοῦ καλουμένῃ Χαδίγα, πρὸς τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐν Παλαιστίνῃ. εἶτα κατὰ μικρὸν παρρησιασάμενος καὶ ὑπελθὼν τῇ γυναικὶ χήρᾳ οὔσῃ, λαμβάνει αὐτὴν εἰς γυναῖκα. καὶ δὴ ἐπιχωριάζων ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ συναναστρεφόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Χριστιανοῖς, ἐθηρᾶτο λόγους καὶ γραφικὰς λύσεις τινάς. ἔχων δὲ τὸ πάθος τῆς C ἐπιληψίας ἐλυπεῖτο σφόδρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ὡς περιφανὴς καὶ πλουσία, καὶ τῷ τοιούτῳ ἀνδρὶ συναφθεῖσα οὐ μόνον ἀπόρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. ὃν καὶ τεχνασάμενος φάσκων, ὅτι φοβερὰν ὀπτασίαν ἀγγέλου θεωρῶ Γαβριὴλ ὀνόματι, καὶ μὴ ὑποφέρων αὐτοῦ τὴν θέαν ὀλιγωρῶ, καὶ πίπτω, ἐπιστεύθη, συμψευδομαρτυροῦντος αὐτῷ ἀρειανοῦ τινὸς μοναχοῦ ψευδωνύμου δι' αἰσχροκέρδειαν. καὶ D οὕτως ἡ γυνὴ πλανηθεῖσα, καὶ ἄλλαις γυναιξὶν ὁμοφύλαις κηρύξασα προφήτην αὐτὸν εἶναι, προῆλθε τὸ ψεῦδος τῆς ἀπάτης καὶ εἰς ἄνδρα φύλαρχον τοὔνομα Βουβάχαρ. ἡ οὖν γυνὴ θανοῦσα, καὶ τοῦτον διάδοχον καὶ κληρονόμον καταλείψασα τῆς ἑαυτῆς, ἐγένετο περιφανὴς καὶ ἄγαν ὑπέρπλουτος, καὶ κατέσχεν ἡ πονηρὰ πλάνη τε καὶ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθρίβου, καὶ ἐδίδαξεν οὗτος ὁ παράφρων καὶ παραφρενακισμένος τοὺς αὐτῷ πειθομένους, ὅτι ὁ φονεύων E ἐχθρὸν, ἢ ὑπὸ ἐχθροῦ φονευόμενος, εἰς τὸν παράδεισον εἰσέρχεται, καὶ ἄλλα ὅσα φλυαρεῖ. προσεύχονται δὲ καὶ εἰς τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἄστρον, ὃ καλοῦσι Κουβὰρ, καὶ ἀναφωνοῦσιν ἐν τῇ προσευχῇ αὐτῶν οὕτως. ἀλλᾶ οὐὰ κουβὰρ, ὅ ἐστιν, ὁ Θεὸς καὶ Ἀφροδίτη. τὸν γὰρ Θεὸν ἀλλᾶ προσονομάζουσι. τὸ δὲ οὐὰ ἀντὶ τοῦ καὶ συνδέσμου τιθέασι. καὶ τὸ κουβὰρ καλοῦσι τὸ ἄστρον. καὶ λέγουσιν οὕτως· ἀλλᾶ οὐὰ κουβάρ.

F

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ τοῦ γένους τῶν Φατεμιτῶν.

Ἰστέον ὅτι ἡ Φατὲμ θυγάτηρ ἦν τοῦ Μουχούμετ καὶ ἀπ' ἐκείνης γενῶνται οἱ Φατεμῖται. οὐκ εἰσὶ δὲ οὗτοι ἐκ τοῦ Φατέμη ἀπὸ τῆς Λιβύης χώρας, ἀλλὰ κατοικοῦσι πρὸς τὰ βορειότερα μέρη τοῦ Μέκε βαθύτερα τάφου τοῦ Μουχούμετ. εἰσὶ δὲ ἔθνος Ἀραβικὸν

129.

130.

131.

περὶ πολέμους καὶ μάχας ἀκριβῶς ἐξησκημένον· μετὰ γὰρ τοῦ τοιούτου γένους ἐπολέμησεν ὁ Μουχούμετ, καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας ἐπόρθησεν καὶ καθυπέταξεν. εἰσὶ γὰρ ἠνδρειωμένοι καὶ πολεμισταί. ὅτι εἰ εὑρεθῶσι μέχρι μιᾶς χιλιάδος εἰς φοσσάτον, τὸ τοιοῦτον φοσσάτον ἀήττητον καὶ ἀκαταμάχητον γίνεται. οὐ καβαλλικεύουσι δὲ ἵππους, ἀλλὰ καμήλους. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου οὐκ ἐνδύονται θώρακας, οὔτε κλιβάνια, ἀλλὰ περιβόλαια ῥοδωτά, καὶ ἔχουσι δόρατα μακρά, καὶ ἀσπίδας ἀνδρομήκεις, καὶ τόξα ξύλινα παμμεγέθη σχεδὸν μὴ δυνάμενα τείνεσθαι παρ' ὀλίγων ἀνδρῶν.

132.

conferendo prælio & bello admodum exercitata. Nam horum ope bellum gessit Mahomet, multasque urbes regionesque vastavit atque subegit; sunt enim robusti & bellatores; ita ut si vel mille in castris agant, hujusmodi castra inexpugnabilia & insuperabilia sint. Non equis vehuntur, sed camelis: & belli tempore non loricas vel clibania induunt, sed amicula corrugata: habentque hastas oblongas, & scuta quæ totum hominem obtegant, arcusque ligneos prægrandes, quos qui minoris staturæ sunt vix tendere valeant.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ἐκ τοῦ κανόνος ὃν ἐθεμάτισεν Στέφανος ὁ μαθηματικὸς περὶ τῆς τῶν Σαρακηνῶν ἐξόδου. ἐν ποίῳ χρόνῳ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως ἐγένετο, καὶ τίς ἦν τότε ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων.

133.

CAPUT XVI.

Ex canone, quem vaticinando ex astris posuit Stephanus Mathematicus de Saracenorum expeditione, & quo anno ab orbe condito fuerit, & quo Romanorum Imperatore.

Ἐξῆλθον οἱ Σαρακηνοὶ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τρίτῃ ἰνδικτιῶνος δεκάτης, εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος Ἡρακλείου. ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ϛρλ'. τὸ δὲ θεμάτιον τῶν αὐτῶν Σαρακηνῶν ἐγένετο εἰς μῆνα Σεπτέμβριον τρίτην, ἡμέρᾳ πέμπτῃ. εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους πρῶτος ἀρχηγὸς τῶν Ἀράβων Μχάμεθ, ὃν οἱ Ἄραβες καλοῦσι Μουχούμετ, ὁ καὶ προφήτης αὐτῶν χρηματίσας, ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀράβων ἔτη ἐννέα.

Egressi sunt Saraceni die tertia mensis Septembris Indictionis decimæ, anno Heraclii duodecimo, mundi 6130. Vaticinatio autem ex astris hæc de ipsis Saracenis facta fuit die tertia mensis Septembris, feria quinta. Hoc ipso tempore primus Arabum princeps fuit Muameth, quem ipsi Muchumet appellant, qui & Propheta eorum extitit; imperium Arabum tenuit annis novem.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ἐκ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μακαρίου Θεοφάνους.

134.

CAPUT XVII.

Ex Chronico Beati Theophanis.

Τούτῳ τῷ ἔτει, ἤγουν ϛρλθ'. ἀπεβίω Μουάμεθ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης, προχειρισάμενος ἀντ' αὐτοῦ Ἀβουβάχαρον τὸν καὶ Βουτάκτορα συγγενῆ αὐτοῦ. οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνόμιζον εἶναι τοῦτον τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστόν, ὥς καί τινας τῶν προυχόντων αὐτῶν προσελθεῖν αὐτῷ καὶ δέξασθαι τὴν αὐτοῦ θρησκείαν, καὶ καταλιπεῖν τὴν τοῦ θεόπτου Μωσέως. θεωρήσαντες δὲ αὐτὸν ἀπὸ καμήλου ἐσθίοντα, ἔγνωσαν ὅτι οὐκ ἔστιν ὃν ἐνόμιζον. ἐδίδασκον δὲ αὐτὸν ἀθέμιτα κατὰ τῶν Χριστιανῶν, καὶ διῆγον σὺν αὐτῷ. οὗτοι εἰσὶν οἱ διδάσκοντες αὐτὸν παραδέχεσθαι μέρη τινὰ τοῦ νόμου, τήν τε περιτομὴν, καὶ ἄλλα τινὰ, ἅπερ παραφυλάττονται οἱ Σαρακηνοί. πρῶτος οὖν Ἀβουβάχαρ ἠκολούθησεν αὐτὸν, καὶ προφήτην ἐκήρυξεν, διὸ καὶ διάδοχον αὐτὸν κατέλιπεν, ἐκράτησεν δὲ

Hoc ipso anno, id est, 6139. vita functus est Mahomet Saracenorum princeps & Pseudopropheta, postquam in sui locum Abubacharum, qui etiam Butactor nuncupatur, cognatum suum constituisset. Hebræi autem errore ducti initio adventûs ejus, eum quem ipsi expectabant, Christum esse arbitrabantur; ita ut etiam quidam ex optimatibus eorum ad ejus partes accederent, cultumque ejus amplecterentur, relicta Moysis qui Deum viderat, religione. Cum autem vidissent eum è camelo comedentem, cognoverunt non esse eum, quem putaverant. Docebant autem ipsum nefaria contra Christianos, & cum eo conversabantur. Hi sunt qui illi auctores fuerunt, ut partes quasdam legis acciperet, nempe circumcisionem, & alia quædam, quæ observant Saraceni. Primus igitur Abubachar sequutus ipsum est, & pro-

phetam prædicavit, quamobrem ipsum sibi successorem reliquit. Secta porro ejus partes Æthribi occupavit: primo quidem occultè serpens annis decem; postremò cum belli tumultu annis pariter decem, ac demum publice annis novem. Subditos vero suos edocuit, eum, qui vel hostem occidisset, vel ab hoste occisus esset, nullo obice in paradisum introire. Paradisum autem dicebat, locum esse carnalis cibi & potûs atque mulierum coïtûs: fluvium autem vini, mellis & lactis ibi manare, mulierumque speciem incomparabilem; non quales nunc sunt, sed aliarum: diuturnum coïtum dicebat & voluptatem singularem: itemque alia nonnulla luxuriæ & amentiæ plenissima. Condolere item mutuo jussit, & injuriâ affectis opem ferre.

A ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθρίβου, πρώτην μὲν ἐν κρυπτῷ ἔτη δέκα, τὸ δὲ ἔσχατον διὰ πολέμου ὁμοίως ἔτη δέκα, καὶ φανερῶς ἔτη ἐννέα. ἐδίδαξε δὲ τοὺς ἑαυτοῦ ὑπηκόους, ὅτι ὁ ἀποκτείνας ἐχθρὸν, ἢ ὑπὸ ἐχθροῦ ἀποκτεινόμενος ἀκωλύτως εἰς τὸν παράδεισον εἰσέρχεται· τὸν δὲ παράδεισον σαρκικῆς βρώσεως καὶ πόσεως καὶ μίξεως γυναικῶν ἔλεγεν· ποταμὸν δὲ οἴνου καὶ μέλιτος B καὶ γάλακτος καταῤῥεῖν, καὶ γυναικῶν τὴν ὅρασιν ἀσύγκριτον, οὐ τῶν παρόντων, ἀλλ' ἄλλων. καὶ τὴν μίξιν πολυχρόνιον ἔφασκεν καὶ διαρκεστικὴν ἡδονήν. καὶ ἄλλα τινὰ ἀσωτίας καὶ μωρίας ἔμπλεα. συμπαθεῖν τε ἀλλήλοις, καὶ βοηθεῖν ἀδικουμένοις. 135.

CAPUT XVIII.

Secundus Arabum princeps Abubachar annis tribus.

HIc Abubachar primus cepit urbem Gazam, universamque adjacentem regionem. Diem autem obiit idem Abubachar, cum imperasset annis tribus; & hunc excepit Umar, qui Arabum principatum obtinuit annis duodecim.

ΚΕΦ. ιη'.

C Δεύτερος ἀρχηγὸς τῶν Ἀράβων Ἀβουβάχαρ ἔτη γ'. 136.

ΟΥτος ὁ Ἀβουβάχαρ πρῶτος λαμβάνει τὴν πόλιν Γάζαν καὶ πᾶσαν αὐτῆς τὴν περίχωρον. τελευτᾷ δὲ ὁ αὐτὸς Ἀβουβάχαρ ἀμηρεύσας ἔτη τρία, καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν Οὔμαρ, καὶ κρατεῖ τῶν Ἀράβων ἔτη δώδεκα.

CAPUT XIX.

Tertius Arabum princeps Umar.

IPse igitur Umar expeditionem fecit in Palæstinam, ibique consìdens Jerosolymam biennio obsedit, doloque cepit. Sophronius vero Jerosolymorum Episcopus divino permotus zelo & perspicacitate præstans, fidem ab illo accepit eamque certissimam de conservandis totius Palæstinæ Ecclesiis, ita ut nec diruerentur nec vastarentur. Hunc cum videret Sophronius dixit: Hæc profectò est abominatio desolationis, stans in loco sancto, prædicta à Daniele Propheta. Hic templum Judæorum quæsivit, à Salomone extructum, ut blasphemiæ suæ adorandæ locum efficeret, qui hodieque superest.

D ΚΕΦ. ιθ'.

Τρίτος ἀρχηγὸς Ἀράβων Οὔμαρ.

Ο αὐτὸς οὖν Οὔμαρ ἀπεστράτευσε κατὰ τῆς Παλαιστίνης, καὶ προσκαθίσας ἐν αὐτῇ ἐπολιόρκησε τὴν Ἱερουσαλὴμ διετῆ χρόνον, καὶ παρέλαβεν αὐτὴν δόλῳ. Σωφρόνιος γὰρ ὁ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος θείῳ κινούμενος ζήλῳ, καὶ ἀγχινοίᾳ διαπρέπων, λόγον ἔλαβε E παρ' αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πάσης Παλαιστίνης ἀσφαλέστατον, ὥστε ἀκαθαιρέτους μεῖναι τὰς ἐκκλησίας καὶ ἀπορθήτους. τοῦτον ἰδὼν ὁ Σωφρόνιος ἔφη. ἐπ' ἀληθείας τοῦτό ἐστι τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου· ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ. οὗτος τὸν ναὸν ἐζήτησε τῶν Ἰουδαίων, ὃν ᾠκοδόμησε Σολομὼν, πρὸς τὸ ποιῆσαι αὐτὸν προσκυνητήριον τῆς αὐτοῦ βλασφημίας. καὶ ἔστιν ἕως τῆς σήμερον. 137.

CAPUT XX.

Quartus Arabum princeps Uthman.

HIc bello Africam expugnavit, & pactione tributi cum Afris inita reversus est. Ejus militiæ Præfectus Mavias dictus, Colossum Rhodium destruxit, Cypro insula cum universis ejus urbibus

F ΚΕΦ. κ'.

Τέταρτος ἀρχηγὸς Ἀράβων Οὐθμάν.

ΟΥτος λαμβάνει τὴν Ἀφρικὴν πολέμῳ, καὶ στοιχήσας φόρους μετὰ τῶν Ἄφρων ὑπέστρεψεν. τούτου στρατηγὸς χρηματίζει Μαβίας, ὁ παραλύσας τὸν Κολοσσὸν Ῥόδου, καὶ πορθήσας Κύπρον τὴν νῆσον, καὶ πάσας

τὰς πόλεις αὐτῆς. οὗτος παραλαμβάνει καὶ νῆσον τὴν Ἄραδον, καὶ τὴν πόλιν αὐτῆς ἐνέπρησεν, καὶ τὴν νῆσον ἀοίκητον κατέστησεν ἕως τοῦ νῦν. 138. οὗτος τὴν νῆσον Ῥόδον καταλαβὼν καθεῖλε τὸν ἑαυτῆς Κολοσσὸν μετὰ χίλια τξ΄. ἔτη τῆς αὐτοῦ ἱδρύσεως, ὃν Ἰουδαῖός τις ἔμπορος ὠνησάμενος Ἐδεσσηνὸς ἐννακοσίας καμήλους ἐφόρτωσεν αὐτοῦ τὸν χαλκόν. οὗτος ὁ Μαβίας ἐπεστράτευσε καὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐλυμήνατο τήν τε Ἔφεσον, καὶ Ἁλικαρνασσὸν, καὶ Σμύρναν, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις Ἰωνίας. ὃς καὶ γέγονεν τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς πέμπτος μετὰ τὸν Οὐθμὰν τελευτὴν ἔτη εἴκοσι τέσσαρα.

A devastata. Hic insuper Aradum insulam cepit, ejusque urbem incendit, & insulam in hodiernum usque diem habitatoribus desertam reddidit. Hic insula Rhodo capta, Colossum ejus sustulit, post mille trecentos sexaginta annos, quàm erectus fuerat: quem Judæus quidam mercator Edessenus cum emisset, nongentos camelos ære ipsius oneravit. Hic quoque Mavias contra Constantinopolim castra posuit, B ac Ephesum, Halycarnassum, Smyrnam, & reliquas Ioniæ urbes devastavit. Arabum item quintus princeps fuit post Uthmanis obitum: imperavitque annis viginti quatuor.

ΚΕΦ. κα΄.

Ἐκ τοῦ χρονικοῦ Θεοφάνους· ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ςρξα΄.

CAPUT XXI.

Ex Chronico Theophanis: anno ab orbe condito 6171.

139. Ἰστέον ὅτι πρὸς τῇ τελευτῇ Μαβίου τῶν Ἀράβων πέμπτου ἀρχηγοῦ εἰσῆλθον οἱ Μαρδαΐται εἰς τὸν Λίβανον, καὶ ἐκράτησαν ἀπὸ τοῦ Μαύρου ὄρους ἕως τῆς ἁγίας πόλεως· καὶ ἐχειρώσαντο τὰς τοῦ Λιβάνου περιωπάς· καὶ πολλοὶ δοῦλοι καὶ αὐτόχθονες πρὸς αὐτοὺς κατέφυγον· ὥστε δι᾽ ὀλίγου χρόνου εἰς πολλὰς χιλιάδας γενέσθαι. καὶ τοῦτο μαθὼν Μαβίας καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον ζητῶν εἰρήνην. ἐπὶ ταύτῃ τῇ προφάσει πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ ὀρθοδόξου υἱοῦ, τοῦ Πωγωνάτου, Ἰωάννης ὁ ἐπίκλην Πιτζηκαύδης. τούτου δὲ καταλαβόντος ἐν Συρίᾳ, Μαβίας ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ μεγάλης τιμῆς, καὶ συνεφωνήθη πρὸς ἀμφοτέρους ἔγγραφον γενέσθαι εἰρήνης μεθ᾽ ὅρκου λόγον ἐπὶ συμφώνου ἐτησίου πάκτου, παρέχεσθαι τῷ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖ παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν χρυσίου χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἄνδρας αἰχμαλώτους ω΄. καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν΄. 140. ἐπὶ τούτῳ διῃρέθη ἡ τῶν Ἀράβων ἀρχὴ εἰς μέρη δύο. καὶ εἰς μὲν τὴν Αἴθριβον ἐκράτησε τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀλη. τὴν δὲ Αἴγυπτον καὶ Παλαιστίνην καὶ Δαμασκὸν ἐκράτει ὁ Μαβίας. καὶ οἱ μὲν τὴν Αἴθριβον οἰκοῦντες μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀλη ἐστράτευσαν κατὰ τοῦ Μαβίου. ὁ δὲ Μαβίας ἀνθωπλίσατο κατ᾽ αὐτῶν, καὶ συνῆψεν πόλεμον παρὰ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην, καὶ ἡττήθη τὸ μέρος Ἀλη, καὶ παρέλαβεν ὁ Μαβίας τὴν Αἴθριβον καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Συρίας. ἐκράτησε δὲ ἡ αὐτοῦ γενεὰ ἔτη ο΄.

Καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐξῆλθον οἱ λεγόμενοι Μαυροφόροι ἀπὸ Περσίδος, οἱ κρατοῦντες ἕως τῆς σήμερον, καὶ ἐπολέμησαν τὴν γενεὰν τοῦ Μαβίου, καὶ ἠφάνισαν αὐτήν. ἔσφαξαν δὲ καὶ Μαρουὰμ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. ὑπελείφθησαν δὲ ὀλίγοι τοῦ Μαβίου, καὶ ἐδιώχθησαν παρὰ τῶν Μαυροφόρων ἕως τῆς Ἀφρι-

C Sciendum est, paulo ante obitum Maviæ, quinti Arabum principis, Mardaïtas in Libanum ingressos, & à Nigro monte usque ad sanctam urbem occupasse; omnesque Libani speculas cepisse, multosque servos & indigenas ad illos confugisse, ita ut exiguo tempore ad multa millia aucti sint. Re comperta Mavias ejusque consiliarii, timore magno perculsi sunt, misitque ipse legatos D ad Imperatorem Constantinum pacis expetendæ gratia. Qua de causa ab Imperatore Constantino Pogonato, orthodoxo filio, mittitur Joannes, cognomento Pitzecaudes. Is cum in Syriam advenisset, perhonorificè à Mavia exceptus est, & de pace inter utrosque convenit, per scriptam pactionem jurejurando confirmatam, Agarenos ex pacto Imperatori quotannis daturos esse auri libras ter mille, captivos octingentos, & equos E generosos quinquaginta. Tum divisus fuit Arabum principatus duas in partes sic: Æthribum quidem Ale, Ægyptum vero; Palæstinam & Damascum Mavias sub ditione habuit. Æthribi autem incolæ cum filiis Ale contra Maviam bellum moverunt. Mavias instructo adversum exercitu, prælium conseruit ad fluvium Euphratem, victaque pars Ale fuit, Æthribumque Mavias cum tota F Syria cepit. Ejus porro posteritas annos septuaginta imperavit.

Postmodum vero ex Perside egressi sunt Maurophori, ut vocant, qui etiam hodie imperant, bellumque Maviæ posteritati intulerunt, ipsamque deleverunt; cæso Maruam ipsorum capite. Pauci autem ex gente Maviæ residui fuerunt, quos una cum unico Maviæ nepote in Africam usque insequuti sunt Mau-

rophori. Ille porro nepos Maviæ cum paucis asseclis in Hispaniam trajecit, temporibus Justiniani Rhinotmeti, non vero Pogonati. Id vero ab historicis nostris scripto consignatum non est. Ex quo enim à Gotthis capta magna Roma fuit, Romanorum res labefactari & minui cœperunt: nec quispiam historicorum Hispaniæ mentionem fecit, neque Maviæ posteros memoravit. Beati autem Theophanis historia sic habet. Extinctus itaque est Mavias Saracenorum princeps, postquam exercitum duxerat annis viginti sex & Ameras fuerat annis viginti quatuor. Arabumque Imperium tenuit filius ejus Izid annos 6. Quo mortuo tumultuati sunt Arabes Æthribi, atque insurgentes Ducem sibi constituerunt Abdelam, filium Zuber. Quibus auditis ii, qui Phœnicem, Palæstinam & Damascum incolunt Agareni, veniunt ad Usam Palæstinæ Ameram, ac Maruam promovent, in exercitûsque ducem cooptant, qui imperium tenuit mensibus novem. Illo autem defuncto, Abimelech filius ejus imperium excipit, & obtinet annis viginti duobus, mensibus sex. Hic tyrannos capit, & occidit Abdelam, Zuberis filium & successorem. Inter hæc moritur Constantinus Imperator,* filius Pogonati, postquam Romanorum Imperium tenuerat annis decem & septem, cui Justinianus filius successit. Sciendum autem Maviam Arabum principem, qui à Mahomete quintus imperium tenuit, non ex genere Mahometis fuisse, sed ex alia tribu. Et primo quidem Dux exercitûs & classis præfectus constitutus ab Uthmano Arabum principe, missus fuerat contra Romanos cum prævalida manu, & cataphractis navibus mille ducentis: & penetravit usque Rhodum, indeque cum copiarum apparatu Constantinopolim usque progressus est, ubi multo tempore, septem videlicet annis moratus, omni circa Constantinopolim agro devastato, re infecta reversus est. Rhodum autem cum venisset, Colossum illic stantem sustulit. Erat vero statua solis ænea deaurata à capite usque ad pedes, altitudine cubitorum 80. & latitudine congruenti, ut testificatur epigramma ad basim pedum ejus descriptum, quod sic habet:

Rhodo colossum bis quater cubitis decem
Superbientem Lindius fecit Laches.

Æs autem, ex quo confectus erat, abstulit, transportavitque in Syriam, & cuilibet venale proposuit. Emit vero illud Hebræus quidam Emesenus, qui à mari advehendum imposuit camelis nongentis & octoginta.

Mortuo igitur Uthmane, Arabum prin-

A κῆς μετὰ καὶ ἑνὸς ἐκγόνου τοῦ Μαβίου. ὁ δὲ αὐτὸς ἔκγονος τοῦ Μαβίου μετ' ὀλίγων τινῶν διεπέρασεν εἰς τὴν Ισπανίαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ιουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου, οὐχὶ δὲ τοῦ Πωγωνάτου. τοῦτο δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἱστορικοῖς οὐ γέγραπται. ἀφ' οὗ γὰρ παρελήφθη ἡ μεγάλη Ῥώμη παρὰ τῶν Γότθων, ἤρξατο ἀκρωτηριάζεσθαι τὰ Ῥωμαικὰ πράγματα, καὶ οὐδεὶς τῶν ἱστορικῶν τῶν τῆς Ισπανίας μερῶν ἐποιήσατο μνείαν, οὔτε τῆς γενεᾶς τοῦ Μαβίου. ἔχει
141.
B δὲ τοῦ Μακαρίου Θεοφάνους ἡ ἱστορία οὕτως· ἀπεβίω οὖν ὁ Μαβίας ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς, γεγονὼς στρατηγὸς ἔτη κς'. ἀμηρεύσας δὲ ἔτη κδ'. καὶ ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς τῶν Αράβων Ιζιδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ς'. τούτου τελευτήσαντος ἐταράχθησαν οἱ Αραβες τῆς Αἰθρίβου, καὶ διεγερθέντες κατέστησαν ἑαυτοῖς ἀρχηγὸν Αβδελὰν τὸν υἱὸν Ζουβέρ. τοῦτο ἀκούσαντες οἱ τὴν Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην καὶ Δαμασκὸν
C κατοικοῦντες Αγαρηνοὶ ἔρχονται πρὸς Οὐσὰν Αμηρὰν Παλαιστίνης, καὶ προβάλλονται Μαρουὰμ, καὶ ἱστῶσιν αὐτὸν ἀρχηγὸν, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς μῆνας θ'. τούτου δὲ τελευτήσαντος Αβιμέλεχ ὁ υἱὸς αὐτοῦ διαδέχεται τὴν ἀρχὴν, καὶ κρατεῖ ἔτη κβ'. καὶ μῆνας ς'. καὶ χειροῦται τοὺς τυράννους, καὶ ἀποκτείνει τὸν Αβδέλαν υἱὸν Ζουβὲρ καὶ διάδοχον. ἐν τούτοις τελευτᾷ Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς ὁ υἱὸς τοῦ Πωγωνάτου, κρα-
142.
D τήσας τῆς Ῥωμαίων ἀρχὴν ἔτη ιζ'. καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ Ιουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ἰστέον ὅτι ὁ τῶν Αράβων ἀρχηγὸς Μαβίας, πέμπτος ἀπὸ τοῦ Μουάμεθ, ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς τῶν Αράβων, οὐκ ἐκ τοῦ γένους ὢν τοῦ Μουάμεθ, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας φυλῆς. καὶ πρῶτον μὲν ἐχειροτονήθη στρατηγὸς καὶ ναύαρχος παρὰ Οὐθμὰν ἀρχηγοῦ τῶν Αράβων, καὶ ἀπεστάλη κατὰ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας μετὰ χειρὸς ἰσχυρᾶς καὶ καταφράκτων νηῶν ασ'. καὶ
E εἰσῆλθεν ἕως τῆς Ῥόδου, κἀκεῖθεν ἐξοπλισάμενος ἀνῆλθεν ἕως Κωνσταντινούπολιν, καὶ διατρίψας χρόνον ἱκανὸν, ἤτοι ἔτη ζ'. λεηλατήσας τε τὰ ἔξω τοῦ Βυζαντίου ὑπέστρεψεν ἄπρακτος. ἐλθὼν δὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ καθεῖλε τὸν Κολοσσὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἱστάμενον. ἄγαλμα δὲ ἦν τοῦ ἡλίου χαλκοῦν κεχρυσωμένον ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, ἔχον ὕψος πήχεις π'. καὶ πλάτος ἀναλόγως τοῦ ὕψους. καθὼς μαρτυρεῖ τὸ ἐπίγραμμα τὸ πρὸς τὴν βάσιν τῶν
143.
F ποδῶν αὐτοῦ γεγραμμένον, ἔχον οὕτως·

Τὸν ἐν Ῥόδῳ κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα
Λάχης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Ελαβε δὲ τὸν χαλκὸν αὐτοῦ καὶ διεπέρασεν ἐν τῇ Συρίᾳ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν εἰς ἀγορὰν παντὶ τῷ βουλομένῳ· ὠνήσατο δὲ αὐτὸν Εβραῖος ὁ * Εμησηνὸς ἐπιφορτώσας αὐτὸν ἀπὸ θαλάσσης καμήλους ἐννακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα.

Τελευτήσαντος οὖν τοῦ Οὐθμὰν διεδέξατο τὴν

τῶν Ἀράβων ἀρχὴν ὁ Μαβίας. ἐκράτησε δὲ τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τῶν τῆς Παλαιστίνης μερῶν, τήν τε Δαμασκὸν, καὶ Ἀντιόχειαν, καὶ πάσας τὰς τῆς Αἰγύπτου πόλεις. ὁ δὲ Ἀλὴμ ὃς ἦν γαμβρὸς τοῦ Μουάμεθ ἐπὶ θυγατρὶ τῇ καλουμένῃ Φατιμὲ ἐκράτησε τῆς Αἰθρίβου, καὶ πάσης τῆς τραχείας Ἀραβίας. ἐν ταύταις οὖν ταῖς ἡμέραις διηγέρθησαν πρὸς πόλεμον κατ' ἀλλήλων ὅ,τε Ἀλὴμ καὶ ὁ Μαβίας, ἐρίζοντες περὶ τῆς ἀρχῆς, τίς αὐτῶν κυριεύσει πάσης Συρίας. συνήχθησαν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ συνάπτουσι πόλεμον ἰσχυρὸν μετ' ἀλλήλων. τοῦ δὲ πολέμου κρατοῦντος, καὶ πολλῶν ἐξ ἀμφοτέρων πιπτόντων, ἔκραξαν τὰ πλήθη τῶν Ἀγαρηνῶν ἀμφοτέρων τῶν δύο μερῶν, τίνι τρόπῳ σφάζομεν καὶ σφαζόμεθα, καὶ ἀφανίζεται τὸ γένος ἡμῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων βιωτῆς; ἀλλὰ χωρισθήτωσαν δύο γέροντες ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ ὃν ἂν προκρίνωσιν ἐχέτω τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Ἀλὴμ καὶ ὁ Μαβίας ἠρέσκησαν ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτῶν· καὶ ἐκβάλλοντες ἐκ τῶν χειρῶν τοὺς ἑαυτῶν δακτυλίους δεδώκασι τοῖς δυσὶ γέρουσι, ὅπερ ἐστὶ σημεῖον τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ παρέσχον τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν εἰς τὴν θέλησιν τῶν δύο γερόντων, τὸ πρᾶγμα ἔνορκον ποιησάμενοι, καὶ τοῦτο στοιχήσαντες ἵνα ὃν ἂν προκρίνωσιν οἱ γέροντες, ἐκεῖνος ἔσται κύριος καὶ ἀρχηγὸς πάντων τῶν Σαρακηνῶν. καὶ εἰσελθόντων τῶν δύο γερόντων ἀνὰ μέσον τῆς παρεμβολῆς τοῦ πολέμου τῶν δύο μερῶν, καὶ σταθέντων ἐν τῷ μεταιχμίῳ τῶν στρατοπέδων ἀντιπροσώπου, τοῦ μὲν Ἀλὴμ ὁ γέρων ὑπῆρχε κατὰ τὸ τῶν Σαρακηνῶν ἔθνος εὐλαβής, οὓς ἐκεῖνοι λέγουσι καδῆς, τουτέστι πιστοὺς καὶ ἡγιασμένους. ὁ δὲ τοῦ Μαβίου γέρων ἐν σχήματι μόνῳ ἦν εὐλαβὴς, τὰ δ' ἄλλα δολερὸς καὶ αὐθάδης, καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβάλλων ἀνθρώπους· εἶπε δὲ ὁ τοῦ Μαβίου γέρων πρὸς τὸν γέροντα τοῦ Ἀλὴμ, ὅτι σὺ πρῶτος εἰπὲ ὅπερ βούλῃ ὥστε φρόνιμος καὶ εὐλαβὴς, καὶ μακρὰ τοῖς ἐμοῖς χρόνοις ὑπερβαλλόμενος. καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων τοῦ Ἀλὴμ τοῦτο, ὅτι ἐξέβαλον τὸν Ἀλὴμ ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἐξήγαγον τὸ δακτύλιον αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγον εἰς τὸν ἐμὸν δάκτυλον, ἐκβάλλω καὶ τὸ δακτύλιον τοῦ Ἀλὴμ ἐκ τοῦ δακτύλου μου, συνεκβαλὼν αὐτὸν καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. καὶ ἀνταπεκρίθη ὁ τοῦ Μαβίου γέρων· ὡς ὅτι εἰσήγαγον τὸν Μαβίαν εἰς τὴν ἀρχήν, ὥσπερ εἰσήγαγον τὸ δακτύλιον αὐτοῦ εἰς τὸν δάκτυλόν μου, εἰσαγάγω καὶ τὸ δακτύλιον τοῦ Μαβίου εἰς τὸν δάκτυλον αὐτοῦ· καὶ τότε διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων. παραλαμβάνει οὖν ὁ Μαβίας τὴν ἐξουσίαν Συρίας, ἐπειδὴ ὀμωμόκεσαν ἀλλήλοις οἱ Ἀμηραῖοι πάντες, ὡς ὅ,τι ἂν εἴπωσιν οἱ γέροντες, ἵνα ἑπώμεθα εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν. ὁ γοῦν Ἀλὴμ παραλαβὼν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὰ μέρη Αἰθρίβου μετὰ πάσης τῆς συγγενείας αὐτοῦ, κἀκεῖσε τελευτᾷ τὸν βίον.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλὴμ, λῆρον ἡγησάμενοι οἱ τούτου υἱοὶ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν βουλήν, ἐπανέστησαν κατὰ τοῦ Μαβίου, καὶ συνῆψαν πόλεμον ἰσχυρὸν μετὰ τοῦ Μαβίου, καὶ

144\. 145. 146.

cipatum suscepit Mavias; ac sub imperio suo habuit sanctam Urbem, Palæstinæ partes, Damascum, Antiochiam, & omnes Ægypti urbes. Alim vero qui Mahometis filiam Phatimen uxorem duxerat, tenuit Æthribum & Arabiam Petræam universam. His itaque diebus de Syriæ imperio mutuo disceptantes Alim & Mavias, in apertum bellum proruperunt, atroxque prælium ad Euphratem conseruerunt; durante conflictu, ac multis hinc inde cadentibus, ex utraque Agarenorum parte conclamatum est. Quare mutuam in cædem ruimus, genusque nostrum ex hominibus tollitur? Verum duo senes deligantur ex utraque parte, & is principatum obtineat, quem ipsi alteri prætulerint. Placuit consilium Alim & Maviæ, detractosque de manibus annulos duobus senibus dederunt; quod quidem apud Agarenos principatûs signum est, potestatemque suam senum duorum voluntati commiserunt, sacramento prius edito, se quemcumque senes deligerent, pro Domino ac principe omnium Saracenorum habituros. Senibusque ambobus in medium castrorum progressis, & in spatio inter duas acies interposito consistentibus; qui à partibus Alim stabat senex, vir pius à Saracenis habebatur ex illorum numero, quos ipsi Cades appellant, hoc est, fideles & sanctos. Maviæ autem senex habitu tantum pietatem præferebat; cæterò dolosus contumaxque, malitiaque mortalibus omnibus superior: qui Alemi senem ita compellavit: Tu, inquit, prior sententiam dicito, utpote prudens, pius ac me multis annis provectior. Respondit senex Alemi: Ut Alim principatu dejeci, cum annulum manu ejus extractum, digito meo circumdedi; ita ejicio Alemi annulum è digito meo, atque una ipsum è principatu. Cui reponit senex Maviæ: Ut Maviam in principatum introduxi, cum annulum ejus digito meo inserui; ita annulum Maviæ in digitum ejus induco. Et tunc ab invicem discesserunt. Assumit igitur Mavias Syriæ principatum, quod Amiræi omnes jurassent senum se dictis obsequuturos esse. Alim igitur cum suis & tota cognatione in Æthribi partes abscessit, ibique diem obiit supremum.

Post mortem Alim filii ejus consilium patris pro nugis & deliramentis habentes, bellum moverunt contra Maviam, atrocique conserto prælio, superati in fugam

se dederunt: misitque Mavias, qui eos internecione delerent. Exinde vero totum Arabum imperium Maviæ cessit. Sciendum autem est hunc Maviam nepotem fuisse Sophiami, Maviæ nepotem fuisse Masalman, qui adversus Constantinopolim exercitum duxit; cujusque rogatu Saracenorum Sacellum in prætorio Imperatoris structum est. Hic vero non erat princeps Arabum, sed Suleeman; Masalmas vero ducis exercitûs partes obtinebat. Suleeman autem classem contra Constantinopolim duxit: Masalmas terrestri itinere venit, & Lampsaco in partes Thraciæ trajecit, ducens secum militum millia octoginta: Deique providentiâ & classis Suleemanis Arabum principis, & exercitus Masalmæ pedestris à classe & militibus Imperatoris superati ac debellati, cum pudore ac dedecore redierunt: Imperiumque nostrum diuturno tempore pacem habuit, ductu & præsidio Dominæ nostræ & semper Virginis Mariæ Deiparæ hanc urbem protegentis: cujus inviolatam & sanctam imaginem, ipse etiam Suleeman reveritus & confusus, equo decidit.

ἡττηθέντες ἔφυγον ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀποστείλας Μαβίας ἀπέκτεινεν ἅπαντας. καὶ ἔκτοτε ἦλθε πᾶσα ἡ ἀρχὴ τῶν Αράβων εἰς τὸν Μαβίαν. ἰστέον δὲ ὅτι ἐστὶν ὁ Μαβίας ἔκγονος ἐκ τοῦ Σοφιάμ. ἔκγονος δὲ τοῦ Μαβίου ὑπῆρχεν ὁ Μάσαλμας, ὁ κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐκστρατεύσας, ὅστις καὶ δι' αἰτήσεως ἐκτίσθη τὸ τῶν Σαρακηνῶν μαγίσδιον ἐν τῷ βασιλικῷ πραιτωρίῳ. οὐκ ἦν δὲ ἐστὶν ἀρχηγὸς τῶν Αράβων, ἀλλὰ Συλεημὰν ὑπῆρχεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σαρακηνῶν, ὁ δὲ Μάσαλμας ἐν τάξει στρατηγοῦ ἐχρημάτιζεν. ἦλθε δὲ Συλεημᾶν μετὰ τοῦ στόλου αὐτοῦ κατὰ Κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ Μάσαλμας διὰ ξηρᾶς, καὶ διεπέρασεν ἐν Λαμψάκῳ ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Θράκης, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας χιλιάδας π'. καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας ὅ, τε στόλος Συλεημᾶν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Αράβων, καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς τοῦ Μασάλμα ὑπέστρεψαν ἅπαντες μετ' αἰσχύνης, ἡττηθέντες καὶ καταπολεμηθέντες παρά τε τοῦ στόλου καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως· καὶ εἰρήνευσεν ἡ καθ' ἡμᾶς πολιτεία ἐπὶ μήκιστον χρόνον, στρατηγούσης καὶ περιεπούσης τῆς δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς θεοτόκου τήνδε τὴν πόλιν· ἧς καὶ τὴν ἄχραντον καὶ ἁγίαν εἰκόνα καὶ αὐτὸς ὁ Συλεημὰν ἠδέσθη καὶ ἐνετράπη, καὶ τοῦ ἵππου κατέπεσεν.

CAP. XXII.

Excerptum ex Beato Theophane Chronographo de iisdem: ac de Mabia, deque ejus prosapia, & quomodo in Hispaniam trajecerit. Justinianus Rhinotmetus Romanorum Imperator.

ΚΕΦ. κβ'.

Ἐκ τοῦ χρονογράφου τοῦ μακαρίου Θεοφάνους περὶ τῶν αὐτῶν· καὶ περὶ Μαβίου, καὶ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ, ὅπως διεπέρασεν ἐν Ισπανίᾳ. Ῥωμαίων βασιλεὺς Ιουστῖνος ὁ Ῥινότμητος.

HOc imperii ejus initium est: postea vero à Leontio dejectus fuit; ac deinde iterum restitutus, dejectis Leontio & Apsimaro, quem utrumque in Hippodromum triumphans duxit, & occidit. Hoc ipso anno mittit Abimelech ad Justinianum legatos, qui hac conditione firmam pacem stabilirent: Ut Imperator Mardaïtarum legionem in Libano Monte compesceret, excursionesque illorum prohiberet; Abimelech vero quotidie Romanis daret nomismata mille, & equum generosum unum, Æthiopemque servum unum, essentque Cypri, Armeniæ & Iberiæ vectigalia communia. Misitque Imperator ad Abimelech Paulum Magistrianum, qui pacta firmaret: quæ quidem adhibitis testibus scripto firmata fuere: Magistrianus muneribus exornatus domum rediit. Missi itaque sunt ab Imperatore, qui Mardaïtarum duodecim millia sedibus abduxerunt; quæ res Romanam potentiam minuit & labefecit. Omnes enim terræ, quarum arces nunc

ΑΥτη ἐστὶν ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξεβλήθη ὑπὸ Λεοντίου, καὶ πάλιν ἀντεισῆλθεν ἐκβαλὼν τὸν Λεόντιον καὶ Αψίμαρον, καὶ ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ θριαμβεύσας καὶ ἀποκτείνας. τούτῳ τῷ ἔτει ἀποστέλλει Αβιμέλεχ πρὸς Ιουστινιανὸν βεβαιῶσαι τὴν εἰρήνην οὕτως· ἵνα ὁ βασιλεὺς παύσῃ τὸ τῶν Μαρδαϊτῶν τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου, καὶ διακωλύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν, καὶ Αβιμέλεχ δώσῃ τοῖς Ῥωμαίοις καθ' ἑκάστην νομίσματα χίλια, καὶ ἵππον εὐγενῆ ἕνα, καὶ Αἰθίοπα δοῦλον ἕνα, καὶ ἵνα ἔχωσι κοινὰ κατὰ τὸ ἴσον τοὺς φόρους τῆς Κύπρου καὶ Αρμενίας καὶ Ιβηρίας. καὶ ἔπεμψεν ὁ βασιλεὺς Παῦλον τὸν Μαγιστριανὸν πρὸς Αβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοιχηθέντα, καὶ γέγονεν ἔγγραφος ἀσφάλεια μετὰ μαρτύρων. καὶ φιλοτιμηθεὶς ὁ μαγιστριανὸς ὑπέστρεψεν. καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς προσελάβετο τοὺς Μαρδαΐτας χιλιάδας ιβ'. τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας. πᾶσαι γὰρ νῦν αἱ οἰκούμεναι παρὰ τῶν Αράβων εἰς τὰς

ἀκρόπολεις ἀπὸ Μομψουεστίας, καὶ ἕως τετάρτης Ἀρμενίας ἀνίσχυροι καὶ ἀοίκητοι ἐτύγχανον διὰ τὴν ἔφοδον
150.
τῶν Μαρδαϊτῶν· ὧν παρασταλέντων πάνδεινα κακὰ πέπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων μέχρι τοῦ νῦν. τῷ δὲ αὐτῷ ἔτει εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν ἐκεῖ ἐδέξατο τοὺς ἐν τῷ Λιβάνῳ Μαρδαΐτας χάλκεον τεῖχος διαλύσας· παρέλυσε δὲ καὶ τὴν μετὰ τῶν Βουλγάρων πακτωθεῖσαν εἰρήνην, διαταράξας τοὺς ὑπὸ τοῦ οἰκείου πατρὸς ἐνορδίνως γεγονότας τύπους. ἔτι κρατοῦντος τοῦ Ἀβιμέλεχ ἐπεστράτευσαν οἱ Ἄραβες τῇ Ἀφρικῇ, καὶ ταύτην παρέλαβον, καὶ ἐκ τοῦ οἰκείου στρατοῦ ταξατίωνα ἐν αὐτῇ κατέστησαν. Λεόντιος δὲ ἐν τῷ τότε χρόνῳ ἐκβαλὼν τὸν Ἰουστινιανὸν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ ἐξορίσας αὐτὸν ἐν Χερσῶνι τῆς βασιλείας ἐκράτησεν. Ἀψιμάρου δὲ τοῦ Τιβερίου τὸν Λεόντιον διαδεξαμένου τῆς βασιλείας, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα κρατήσαντος, τέθνηκεν Ἀβιμέλεχ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς, καὶ ἐκράτησεν Οὐαλὶδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ἐννέα.

151.
Τῷ δὲ αὐτῷ ἔτει πάλιν ὑπέστρεψεν Ἰουστινιανὸς εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ῥαθύμως καὶ ἀμελῶς ταύτην διακυβερνῶν, τῆς Ἀφρικῆς ἐπεκράτησαν ὁλοσχερῶς οἱ Ἀγαρηνοί. τότε ὁ τοῦ Μαβίου ἔγγονος μετὰ ὀλιγοστοῦ τινὸς λαοῦ διεπέρασεν ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ ἐπισυνάξας πάντας τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ ἐκράτησε τῆς Ἰσπανίας μέχρι τῆς σήμερον. ὅθεν οἱ τὴν Ἰσπανίαν κατοικοῦντες Ἀγαρηνοὶ Μαβιᾶται κατονομάζονται. τούτων ἀπόγονοι τυγχάνουσιν οἱ τὴν Κρήτην οἰκοῦντες Ἀγαρηνοί· ὅτε γὰρ Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐπεκράτησεν, καὶ ἡ τοῦ Θωμᾶ ἀνταρσία ἐγένετο μέχρι τριετοῦς χρόνου ἐπικρατήσασα, τότε τοῦ βασιλέως ἀσχολουμένου ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι πράγμασι, εὑρόντες διορίαν οἱ τὴν Ἰσπανίαν οἰκοῦντες Ἀγαρηνοὶ, στόλον ἱκανὸν ἐξαρτόσαντες καὶ ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν τῆς Σικελίας μερῶν, πάσας τὰς Κυκλάδας νήσους ἠρήμωσαν, καὶ ἐλθόντες ἐν Κρήτῃ, καὶ ταύτην εὔκαιρον καὶ ἀνημμένην εὑρόντες,
152.
μηδενὸς ἀντερομένου ἢ μαχομένου ταύτην παρέλαβον, καὶ διακρατοῦσιν ἕως τῆς σήμερον. τὸν δὲ Οὐαλὶδ διαδέχεται ὁ Σολειμᾶν, καὶ κρατεῖ ἔτη τρία. ἐπὶ τούτῳ ἐπεστράτευσε Μάσαλμας ὁ στρατηγὸς Σουλειμᾶν μετὰ στρατοῦ διὰ ξηρᾶς, Οὔμαρος δὲ διὰ θαλάττης, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ ἄπρακτοι μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψαν. τὸν δὲ Σουλειμὰν διαδέχεται Οὔμαρ, καὶ κρατεῖ τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς ἔτη δύο. τὸν δὲ Οὔμαρ διαδέχεται Ἀζὴδ, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ ἐνιαυτοὺς τέσσαρας. τοῦτον δὲ διαδέχεται Ἰσὰμ, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἔτη ιθ΄. τούτου τελευτήσαντος κρατεῖ τῆς ἀρχῆς Μαρουὰμ ἔτη ἕξ. Μαρουὰμ δὲ τελευτήσαντος Ἀβδελλάς τις τῆς Ἀράβων ἀρχῆς κύριος γίνεται, καὶ κρατεῖ ἔτη κα΄. τούτου τελευτήσαντος, Μαδὶς ἀρχηγὸς Ἀράβων γίνεται, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἔτη ἐννέα. τούτου παρελθόντος, Ἀαρὼν τις τῆς Ἀράβων ἀρχῆς κύριος γίνεται, καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ἔτη κγ΄. ἐν τούτῳ τῷ

A obtinent Arabes à Mopſueſtia uſque ad quartam Armeniam ob Mardaïtarum incurſionem invalidæ & deſertæ erant: quibus inhibitis, atrociſſima mala Orientale Imperium ab Arabibus ad hoc uſque tempus perpeſſum eſt. Eodem autem anno Armeniam ingreſſus Imperator, illic Mardaïtas Libani ſuſcepit, æneo muro deſtructo. Pacem quoque cum Bulgaris firmatam diſſolvit, iis perturbatis quæ B pater rectè atque prudenter ſanxerat. Imperante ipſo adhuc Abimelech, Arabes admotis in Africam copiis eam ſubegerunt, & ex ſuo exercitu præſidium in ea poſuerunt. Eodem vero tempore Juſtinianum Romano Imperio dejecit Leontius, eoque in Cherſonem relegato, imperium tenuit. Tiberio Apſimaro Leontii ſucceſſore Imperium obtinente, mortuus eſt Abimelech Arabum princeps, poſt quem filius Valid imperavit annos C novem.

Eodem ipſo anno in imperium reſtitutus eſt Juſtinianus: quod cum negligenter ac ſupinè adminiſtraret, Agareni univerſam Africam ſubjugarunt. Tunc Maviæ nepos cum exiguis copiis in Hiſpaniam trajecit, collectiſque conſanguineis omnibus Hiſpaniam ad hanc uſque diem occupavit. Quamobrem Agareni Hiſpaniam incolentes Maviatæ D vocantur; ab his vero prognati ſunt Agareni, qui Cretam incolunt. Cum enim Michaël Balbus Romanorum Imperium teneret, ac Thomæ rebellio ad uſque triennium perſeveraret, tum Imperatore inſtantibus negotiis vacante, Agareni Hiſpaniæ incolæ occaſionem nacti, validâ inſtructâ claſſe, à Siciliæ partibus initium facientes, Cycladas omnes inſulas vaſtarunt, & in Cretam appel- E lentes opportunam & præſidiis vacuam invenientes, nemine obſiſtente illam ditionis ſuæ fecerunt, & ad hoc uſque tempus occupant. Valid autem excipit Suleeman, & triennio imperat. Hoc principe Maſalmas dux Suleemani terreſtres copias, Umarus vero claſſem contra urbem duxerunt, Deoque opitulante re infecta cum dedecore reverſi ſunt. Suleemanum excipit Umar, qui Arabum principatum annis duobus tenuit. Uma- F ro ſuccedit Azed, & quadriennio regnat: huic Iſam, qui annis novemdecim imperium tenet. Hoc defuncto Maruam annis ſex principatum geſſit. Mortuo Maruam imperium Arabum excipit Abdelas quidam, qui annis viginti uno regnavit. Poſt cujus obitum Arabum principatum capeſſit Madis, & regnat annos novem. Hunc excepit Aaron, qui Arabicæ ditionis imperium annos viginti tres occupavit. Hoc tempore, videlicet

imperantibus Irene & Constantino, anno ab orbe condito 6288. eodem ipso anno Aaron Arabum princeps in interiore Persia, Chorasan nuncupata mortuus est: imperiumque suscepit Mahomet filius ejus, iners & ineptus omnino, contra quem Abdelas ejus frater seditione mota, ex eadem regione Chorasan cum paternis viribus erumpens, civilis belli author fuit. Atque inde Syriæ, Ægypti & Libyæ populi in varios principatus divisi, rem publicam & sese mutuo cædibus, rapinis, omnisque generis flagitiis pessumdederunt, quum in se invicem, tum in subditos Christianos confusè desævientes. Hinc sane etiam templa circa urbem sanctam Christi Dei nostri, vastata & desolata sunt: Monasteria item utriusque magnæ Lauræ SS. Charitonis & Cyriaci ac Sancti Sabæ, cæteraque cœnobia SS. Euthymii & Theodosii. Hujusmodi porro tumultus ac mutuæ cædes inter se & nobis illatæ annis quinque perdurarunt. Hucusque Arabum tempora in ordinem digessit Sanctus Theophanes, qui Monasterium Magni Agri dictum constituit; ipseque avunculus magni, pii, & Christianissimi Imperatoris Constantini, Leonis sapientissimi optimique Imperatoris filii, Basilii autem Macedonis nepotis, cujus memoria ob præclare administratum Romanorum Imperium celebratur.

χρόνῳ, ἤγουν τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς * Εἰρήνης καὶ Κωνσταντος, ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ͵ϛσπη΄. τῷ δὲ αὐτῷ ἔτει Ααρὼν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς τέθνηκεν εἰς τὴν ἐνδοτέραν Περσίδα τὴν καλουμένην Χωρασάν. καὶ διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Μοάμεθ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀφυὴς κατὰ πάντα καὶ ἀσυνάρτιστος ὑπάρχων· πρὸς ὃν Αβδελὰς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ στασιάσας ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας τῆς Χωρασὰν ἅμα ταῖς πατρικαῖς δυνάμεσιν ἐμφυλίου πολέμου γέγονεν αἴτιος. κἀντεῦθεν οἱ κατὰ τὴν Συρίαν, καὶ Αἴγυπτον, καὶ Λιβύην εἰς διαφόρους κατατμηθέντες ἀρχάς, τά τε δημόσια πράγματα, καὶ ἀλλήλους κατέστρεψαν, σφαγαῖς καὶ ἁρπαγαῖς, καὶ παντοίαις ἀτοπίαις, πρός τε ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτοὺς Χριστιανοὺς συγκεχυμένοι. ἔνθα δὴ καὶ αἱ κατὰ τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως ἐκκλησίαι ἠρήμωνται, τά τε μοναστήρια τῶν δύο μεγάλων Λαυρῶν, τοῦ ἐν ἁγίοις Χαρίτωνος καὶ Κυριακοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Σάβα, καὶ τὰ λοιπὰ κοινόβια τῶν ἁγίων Εὐθυμίου καὶ Θεοδοσίου. ἐπεκράτησε δὲ τῆς τοιαύτης ἀναρχίας ἡ κατ᾽ ἀλλήλων καὶ ἡμῶν μιαιφονία ἔτη πέντε. ἕως ὧδε ἐχρονίσε τοὺς χρόνους τῶν Ἀράβων ὁ ἐν ἁγίοις Θεοφάνης, ὁ τὴν μονὴν συστήσας τοῦ καλουμένου μεγάλου ἀγροῦ, μητρόθειος τυγχάνων τοῦ μεγάλου καὶ εὐσεβοῦς καὶ χριστιανικωτάτου βασιλέως Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγαθοῦ βασιλέως, ἐγγόνου δὲ Βασιλείου τοῦ ἐκ Μακεδονίας, τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ τὰ σκῆπτρα τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας κρατήσαντος.

CAP. XXIII.

De Iberia & Hispania.

Iberiæ, duæ sunt. Altera circa columnas Herculeas, ab Ibero flumine sic dicta, cujus Apollodorus libro secundo Descriptionis terræ meminit: *Intra Pyrenæos est Iberus magnus fluvius, qui in interiores fertur regiones*: Hanc in multas gentes divisam perhibet Herodorus libro suæ Historiæ decimo quam de Hercule consignavit, his verbis. *Gens hæc Iberica, quam dico maritima trajecti habitare, quamvis una gens sit, diversis tamen nominibus, secundùm tribus, distincta est. Primum quidem, qui ultimi versus occasum habitant, Cynetes appellantur. Ab his versus aquilonem tendenti, occurrunt Gletes, tunc Tartessii, deinde Elbysinii, post hos Mastieni, tum Calpiani, denique etiam Rhodanus.* Artemidorus verò libro secundo Geographicorum, ita divisam refert: *A Pyrenæis montibus, usque ad mediterranea, quæ sunt apud Gades, communi nomine Iberia & Spania nuncupatur. A Romanis in duas provincias di-*

ΚΕΦ. κγ΄.

Περὶ Ἰβηρίας, καὶ Ἱσπανίας.

Ἰβηρίαι δύο. ἡ μὲν πρὸς ταῖς Ἡρακλείαις στήλαις, ἀπὸ Ἴβηρος ποταμοῦ, οὗ μέμνηται Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ περὶ γῆς β΄. Ἐντὸς δὲ Πυρήνης Ἴβηρ τ᾽ ἐστὶ μέγας ποταμὸς φερόμενος ἐνδοτέρω. ταύτην δὲ εἰς πολλά φασι ἔθνη διαιρεῖσθαι, καθάπερ Ἡρόδωρος ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν καθ᾽ Ἡρακλέα γέγραφεν ἱστορίᾳ, οὕτως. Τὸ δὲ Ἰβηρικὸν γένος τοῦτο, ὅπερ φημὶ οἰκεῖν τὰ παράλια τοῦ διάπλου, διώρισται ὀνόμασιν, ἓν γένος ἐὸν κατὰ φῦλα. πρῶτον μὲν οἱ ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις οἰκοῦντες τὰ πρὸς δυσμέων Κύνητες ὀνομάζονται. ἀπ᾽ ἐκείνων δὲ ἤδη πρὸς βορέαν ἰόντι Γλῆτες, μετὰ δὲ Ταρτήσιοι, μετὰ δὲ Ἐλβυσίνιοι, μετὰ δὲ Μαστιηνοί, μετὰ δὲ Καλπιανοί, ἔπειτα δὲ ἤδη ὁ Ῥόδανος. Ἀρτεμίδωρος δὲ ἐν τῇ β΄. τῶν γεωγραφουμένων οὕτω διαιρεῖσθαί φησιν. Ἀπὸ δὲ τῶν Πυρηναίων ὀρῶν, ἕως τῶν κατὰ Γάδειρα τόπων ἐνδοτέρω, καὶ συνωνύμως Ἰβηρία τε καὶ Σπανία καλεῖται. διῄρηται δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων εἰς δύο ἐπαρχίας. [πρώτη μὲν ἐπαρχία] διατείνουσα ἀπὸ τῶν Πυ-

» ῥηναίων ὀρῶν ἅπασα μέχρι τῆς Καινῆς Καρχηδό- A
» νος, καὶ τῶν τοῦ Βαίτιος πηγῶν. τῆς δὲ δευτέρας
156. » ἐπαρχίας τὰ μέχρι Γαδείρων καὶ Λυσιτανίας. λέ-
γεται δὲ καὶ Ἰβηρίτης. Παρθένιος ἐν Λευκαδίαις.
» Ἰβηρίτη πλεύσειεν αἰγιαλῷ. ἡ δὲ ἑτέρα Ἰβηρία
πρὸς Πέρσαις ἐστὶ, τὸ ἔθνος Ἴβηρες. ὡς Πίερες.
Βύζηρες, Διονύσιος·

» Ἀγχοῦ στηλάων μεγαθύμων ἔθνος Ἰβήρων.

καὶ Ἀριστοφάνης Τριφάλητι. B

» Μανθάνοντες τοὺς Ἴβηρας τοὺς Ἀριστάρχου πά-
λαι.

καὶ,

» Τοὺς Ἴβηρας οὓς χορηγεῖς μοι βοηθῆσαι δρό-
μῳ.

καὶ Ἀρτεμίδωρος ἐν δευτέρῳ τῶν γεωγραφουμέ-
» νων. Γραμματικῇ δὲ χρῶνται τῇ τῶν Ἰταλῶν οἱ πα-
» ρὰ θάλατταν οἰκοῦντες τῶν Ἰβήρων. καὶ ἀπὸ τοῦ Ἴβη- C
ρος γενικῆς, Ἰβηρὶς, τὸ θηλυκόν. Ἑλληνὶς, οὐκ
157. Ἰβηρὶς, Μένανδρος Ἀσπίδι. λέγεται καὶ Ἰβηρικός.
Διονύσιος.

» Πόντος μὲν πρώτιστος Ἰβηρικὸς ἀρχομέ-
νοισι.

διῄρηται δὲ Ἰβηρία εἰς δύο, νῦν δὲ εἰς τρία, ὡς
» Μαρκιανὸς ἐν περίπλῳ αὐτῆς. Πρότερον μὲν οὖν ἡ
» Ἰβηρία εἰς δύο διῃρεῖτο ὑπὸ Ῥωμαίων, νυνὶ δὲ εἰς D
τρία, Βαιτικὴν Σπανίαν, καὶ Σπανίαν, καὶ Ταρρακω-
νησίαν. ἀπὸ τῆς γενικῆς Ἴβηρος εὐθεῖαν [παράγει]
Ἀπολλώνιος, ὡς τοῦ φύλακος, ὁ φύλακος. ἐν
τοῖς παρωνύμοις, φησὶν, ἀπὸ γενικῶν εὐθεῖαι παρά-
γονται. τὸ μὲν Ἴβηρ δύο συλλαβὰς, ὁμοίως τῇ εὐ-
θείᾳ, κατὰ τὸν τόνον παροξυνόμενον, καὶ ἢ ἐν ἁπλῷ
σχήματι, ἢ ἐν συνθέτῳ. ἁπλοῦν μὲν οὖν μάρτυρ
μάρτυρος, ὁ μάρτυρος· χάροψ χάροπος, ὁ E
Χάροπος· Χαρόποιο τ' ἄνακτος. Τροίζην, Τροί-
ζηνος, ὁ Τροίζηνος. υἱὸς Τροιζηνίοιο. Ἴβηρ,
158. Ἴβηρος, ὁ Ἴβηρος. ἀφ' οὗ παρὰ Κουαδράτῳ
ἐν Ῥωμαϊκῆς χιλιάδος ε΄. ἐστὶν Ἰβήροισιν, οὕ-
τως.

» Καί τοι Λίγυσί θ' ἅμα καὶ Ἰβήροισι πολεμέον-
τες

τὸ αὐτὸ καὶ Ἅβρων ἐν παρωνύμοις φησί. καὶ αὐ-
τὸς Ἴβηρος τραγωπώγων ἐν Μαλθακοῖς εἴρηται F
Κρατίνου. λέγονται οἱ Ἴβηρες ὑδροποτεῖν, ὡς Α-
» θήναιος ἐν Δειπνοσοφιστῶν β΄. οὕτω. Φύλαρχος
» μὲν ἐν τῇ ζ΄. καὶ τοὺς Ἴβηράς φησιν ὑδροποτεῖν
» πάντας, καίτοι πλουσιωτάτους πάντων ἀνθρώπων
» τυγχάνοντας. κέκτηνται γὰρ ἄργυρον καὶ χρυσὸν
» πλεῖστον. μονοσιτεῖν τε αὐτοὺς ἀεὶ λέγει διὰ μικρο-
» λογίαν, ἐσθῆτάς τε φορεῖν πολυτελεστάτας.

visa est : prima se extendit universa à Pyrenæis montibus, usque ad novam Carthaginem & fontes fluminis Bætis : secunda autem provincia occupat, quod superest ad Gades & Lusitaniam usque. Dicitur & Iberites. Parthenius in Leucadiis : *Navigabit in littore Iberita* (id est, *Iberico.*) Altera verò Iberia apud Persas sita est. Gens ipsa Iberes vocatur, uti Pieres, Byzeres. Dionysius :

Prope columnas magnanimorum gens Iberorum.

& Aristophanes in Triphalete :

Ut cognoverunt Iberas illos, qui Aristarchi antiquitus.

Et rursum :

Iberas quos publico ludo exhibes, curriculo mihi auxilio fuisse.

Et Artemidorus libro secundo operis Geographici : *Grammaticâ Italorum utuntur, qui ad mare habitant Iberi.* A genitivo Ἴβηρος deducitur fœmininum Ἰβηρίς. Menander in Aspide ait : Ἑλληνὶς, οὐκ Ἰβηρίς : *Græca est, non Iberica.* Dicitur quoque Ibericus. Dionysius :

Pontus quidem primus Ibericus incipientibus.

Divisa autem fuit Iberia in duas Provincias, nunc autem in tres, ut Marcianus in ejus Periplo perhibet : *Primum quidem Iberia in duas Provincias divisa erat, at nunc in tres ; in Hispaniam Bæticam, Hispaniam Lusitaniam, & Tarrhaconesiam.* A genitivo Ἴβηρος casum rectum deducit Apollonius *Iberus*, uti à phylacis phylacus. In denominativis, inquit, casus recti à genitivis formantur. Iber quidem duas syllabas similes nominativo, quod ad accentum in penultimâ, & in simplici formâ & in composito habet. Simplex quidem est martyr martyris, hic martyrus : Charops Charopis, hic Charopus, veluti : *Charopique Regis.* Trœzen Trœzenis, hic Trœzenus, ut *Trœzeni filius* ; similiter quoque Iber Iberis, hic Iberus : unde apud Quadratum libro quinto Romanæ Chiliadis dativus *Iberis* hisce verbis :

Cum Liguribus simul & Iberis belligerantes.

Idem Abro in denominativis tradit. Et apud Cratinum in Malthacis *Iberus hircina barba* appellatur. Dicuntur Iberes aquam potare apud Athenæum libro secundo Dipnosophistarum hisce verbis : *Philarchus libro septimo ait, Iberos omnes aquam potare ; etiamsi ditissimi hominum sint : argenti quippe & auri plurimum possident ; semel vero in die tantum cibum eos sumere parsimoniæ causa, ait, ac vestitu uti splendidissimo.*

A

CAP. XXIV.

De Hispania.

UNde dicitur Hispania? Ab Hispano hujus nominis gigante. Hispaniæ duæ Italiæ Provinciæ; una quidem magna, alia vero parva. Hujus meminit Charax lib. x. Chronicorum: *In Hispaniam minorem exteriorem, Lusitanis rursum* B *deficientibus, à Romanis exercitûs Dux missus est Quintus, qui simul in duabus Hispaniis belli præfecturam gereret. Is autem à Viriatho superatus, fœdus cum illo iniit.* Hanc vocari ait Iberiam [idem Charax] libro tertio rerum Hellenicarum sive Græcarum: *Hispaniam vero Græci primùm Iberiam nuncupabant, cum nondum totius gentis nomen edidicissent; sed à tractu regionis Ibero flumini adjacente, totam terram Iberiam nuncuparunt. Postremo au-* C *tem aiunt illam Paniam appellatam esse.*

ΚΕΦ. κδ΄.

Περὶ Ἱσπανίας.

ΠΟθεν εἴρηται Ἱσπανία; ἀπὸ Ἱσπάνου γίγαντος οὕτω καλουμένου. Ἱσπανίαι δύο τῆς Ἰταλίας ἐπαρχίαι. ἡ μὲν μεγάλη, ἡ δὲ μικρά. ταύτης ἐμνήσθη Χάραξ ἐν ι΄. χρονικῶν. ἐν Ἱσπανίᾳ τῇ μικρᾷ τῇ ἔξω B Λουσιτανῶν πάλιν ἀποστάντων ἐπέμφθη ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπ᾽ αὐτοὺς Κόϊντος, ὁ αὐτὸς ὁμοῦ περὶ τὰς δύο Κόϊντος ὁ τῶν Ῥωμαίων πολέμαρχος ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἱσπανίαις. ἡσσώμενος δὲ ὑπὸ Οὐριάθου σπονδὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο. ταύτην κεκλῆσθαι φησὶν Ἰβηρίαν ἐν Ἑλληνικῶν γ΄. τὴν δὲ Ἱσπανίαν Ἕλληνες τὰ πρῶτα Ἰβηρίαν ἐκάλουν, οὔπω ξύμπαντος τοῦ ἔθνους τὴν προσηγορίαν μεμαθηκότες· ἀλλ᾽ ἀπὸ μέρους τῆς γῆς ὃ ἐστι πρὸς ποταμὸν Ἰβηρίαν, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου ὀνομάζονται τὴν πᾶσαν οὕτω καλοῦντες. ὕστερον δέ φασιν αὐτὴν C μετακεκλῆσθαι * Πανίαν.

159.

160.

CAP. XXV.

Ex historia Sancti Theophanis Sigrianæ.

HOc anno Valentinianus non modo Britanniam, Galliam & Hispaniam servare non valuit; quinetiam Libyam D Occidentalem quæ Afrorum dicitur regio, amisit hoc pacto. Duces erant duo Aëtius & Bonifacius: quos petente Valentiniano Romam miserat Theodosius. Bonifacio autem, qui Occidentalis Libyæ præfecturam acceperat, invidens Aëtius, calumniatur eum, quod rebellare & Libyam occupare meditaretur. Et hæc quidem Placidiæ dixit matri Valentiniani. Bonifacio autem literis significavit, ne evocatus veniret: criminis E enim calumniam passus es, & te Imperatores dolis comprehendere moliuntur. His acceptis Bonifacius Aëtio tamquam sincero amico fidem habens, accitus non venit. Tum vero ceu fidum & benevolum Imperatores habuerunt Aëtium. Eodem autem tempore Gotthi & aliæ multæ ac copiosæ gentes in Hyperboreis locis usque ad Danubium habitabant; quarum præcipuæ erant Got- F thi, Gepedes & Vandali, nullo alio, quam nominum appellatione à se invicem discretæ, & ubique una communi lingua utentes: omnes alioqui pravas Arii sectantur opiniones. Hi sub Arcadio & Honorio, transmisso Danubio in Romanorum terra sedes posuerunt. Et Gepedes quidem, ex quibus postea Longobardi & Avares segregati sunt, regionem

ΚΕΦ. κε΄.

Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ὁσίου Θεοφάνους τῆς Σιγριανῆς.

ΤΟύτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς οὐ μόνον Βρεττανίαν, καὶ Γαλλίαν καὶ Ἱσπανίαν ἀνασώσασθαι D οὐκ ἴσχυεν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑσπέριον Λιβύην, τὴν τῶν Ἄφρων καλουμένην χώραν προσαπώλεσε, τρόπῳ τοιῷδε. δύο στρατηγοὶ ἦσαν, Ἀέτιος, καὶ Βονιφάτιος, οὓς Θεοδόσιος κατ᾽ αἴτησιν Οὐαλεντινιανοῦ εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν. Βονιφατίου δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑσπερίου Λιβύης λαβόντος, φθονήσας ὁ Ἀέτιος, διαβολὴν ποιεῖται κατ᾽ αὐτοῦ, ὡς ἀνταρσίαν μελετῶντος, καὶ τῆς Λιβύης κρατῆσαι σπεύδοντος. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς Πλακιδίαν ἔλεγε τὴν τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ μητέρα. γρά- E φει δὲ καὶ Βονιφατίῳ, ὅτι ἐὰν μεταπεμφθῇς παραγενέσθαι μὴ θελήσῃς· διεβλήθης γάρ, καὶ δόλῳ σε οἱ βασιλεῖς βούλονται χειρώσασθαι. ταῦτα δεξάμενος Βονιφάτιος, καὶ ὡς γνησίῳ φίλῳ Ἀετίῳ πιστεύσας, μεταπεμφθεὶς οὐ παρεγένετο. τότε οἱ βασιλεῖς ὡς εὐνούστατον τὸν Ἀέτιον ἀπεδέξαντο. ἦσαν δὲ τῷ τότε Γότθοι καὶ ἔθνη πολλά τε, καὶ μέγιστα μέχρι τοῦ Δανουβίου ἐν τοῖς Ὑπερβορείοις τόποις κα- F τῳκισμένα. τούτων δὲ ἀξιολογώτερά εἰσι Γότθοι, Γήπεδες, καὶ Οὐανδῆλοι, ἐν ὀνόμασι μόνον καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ διαλλάττοντες, μιᾷ διαλέκτῳ κεχρημένοι· πάντες δὲ τῆς Ἀρείου ὑπάρχουσι κακοπιστείας. οὗτοι ἐπὶ Ἀρκαδίου καὶ Ὠνορίου τὸν Δανούβιον διαβάντες ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων γῇ κατῳκίσθησαν. καὶ οἱ μὲν Γήπεδες, ἐξ ὧν ὕστερον διῃρέθησαν Λογγίβαρδοι καὶ Ἀβάρεις, τὰ περὶ Σιγγιδῶνα καὶ Σερμεῖον χωρία ᾤκησαν. οἱ

161.

δὲ Ἰσίγοτθοι μετὰ Ἀλαρίχου τὴν Ῥώμην πορθήσαντες εἰς Γαλλίας ἐχώρησαν, καὶ τῶν ἐκεῖ ἐκράτησαν. Γότθοι δὲ Παννονίαν ἔχοντες πρῶτον, ἔπειτα ιθ΄. ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ νέου ἐπιτρέψαντος, τὰ τῆς Θράκης χωρία ᾤκησαν. καὶ ἐπὶ νη΄. χρόνους ἐν τῇ Θράκῃ διατρίψαντες, Θευδερίχου ἡγεμονεύοντος αὐτῶν πατρικίου καὶ ὑπάτου, Ζήνωνος αὐτοῖς ἐπιτρέψαντος, τῆς Ἑσπερίου Λιβύης βασιλείας ἐκράτησαν. οἱ δὲ Οὐάνδηλοι Ἀλανοὺς ἑταιρισάμενοι, καὶ Γερμανούς, τοὺς νῦν καλουμένους Φράγγους, διαβάντες τὸν Ῥῆνον ποταμόν, ἡγούμενον ἔχοντες Γογίδισκλον, κατῴκησαν ἐν Ἱσπανίᾳ πρώτῃ οὔσῃ χώρᾳ τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ Ἑσπερίου Ὠκεανοῦ. Βονιφάτιος δὲ φοβηθεὶς τοὺς τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖς περάσας ἀπὸ Λιβύης εἰς Ἱσπανίαν πρὸς τοὺς Οὐανδήλους ἦλθεν· καὶ εὑρὼν τὸν μὲν Γογίδισκλον τελευτήσαντα, τοὺς δὲ ἐκείνου παῖδας Γότθαρόν τε καὶ Γιζέριχον τὴν ἀρχὴν διέποντας, τούτους προτρεψάμενος τὴν Ἑσπέριον Λιβύην εἰς τρία μέρη διελεῖν ὑπέσχετο. ἐφ᾽ ᾧ ἕκαστον τοῦ τρίτου μέρους ἄρχειν σὺν αὐτῷ, κοινῇ δὲ ἀμύνεσθαι τὸν οἷον δήποτε πολέμιον. ἐπὶ ταύταις ταῖς ὁμολογίαις Οὐάνδηλοι τὸν πορθμὸν διαβάντες, τὴν Λιβύην κατῴκησαν ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι Τριπόλεως τῆς κατὰ Κυρήνην. οἱ δὲ Ἰσίγοτθοι ἀναστάντες ἀπὸ Γαλλίας ἐκράτησαν καὶ τὴν Ἱσπανίαν.

162.

163.

Τινὲς δὲ τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων φίλοι Βονιφατίου τὴν τοῦ Ἀετίου ψευδοκατηγορίαν ἀνήγγειλαν τῇ Πλακιδίᾳ, ἐμφανῆ ποιήσαντες, καὶ τὴν πρὸς Βονιφάτιον Ἀετίου ἐπιστολήν, τοῦ Βονιφατίου ταύτην αὐτοῖς ἀποστείλαντος. ἡ δὲ Πλακιδία ἐκπλαγεῖσα, τὸν μὲν Ἀέτιον οὐδὲν ἠδίκησεν, Βονιφατίῳ δὲ λόγον προτρεπτικὸν μεθ᾽ ὅρκων ἀπέστειλεν. τοῦ δὲ Γοτθαρίου τελευτήσαντος, Γιζέριχος τῶν Οὐανδήλων γέγονεν αὐτοκράτωρ. Βονιφάτιος δὲ τὸν λόγον δεξάμενος, τῶν Οὐανδήλων κατεστράτευσεν, στρατοῦ μεγάλου ἐλθόντος αὐτῷ ἀπό τε Ῥώμης καὶ τοῦ Βυζαντίου, στρατηγοῦντος Ἄσπαρος. πολέμου δὲ κροτηθέντος πρὸς Γιζέριχον, ἡττήθη ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατός. καὶ οὕτω Βονιφάτιος μετὰ Ἄσπαρος εἰς Ῥώμην ἐλθών, τὴν ὑποψίαν διέλυσεν ἀποδείξας τὴν ἀλήθειαν. ἡ δὲ Ἀφρικὴ ὑπὸ Οὐανδήλοις γέγονε. τότε καὶ Μαρκιανὸς στρατιώτης ὢν, καὶ δουλεύων τῷ Ἄσπαρι, ζῶν συνελήφθη ὑπὸ Γιζερίχου, ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεύσας.

164.

Ἰστέον ὅτι τρεῖς Ἀμερουμνεῖς εἰσὶν ἐν ὅλῃ τῇ Συρίᾳ, ἤγουν ἐν τῇ τῶν Ἀράβων ἀρχῇ. ὧν ὁ μὲν πρῶτος καθέζεται ἐν τῷ Βαγδάδ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς τοῦ Μουάμεθ γενεᾶς, ἤτοι τοῦ Μουχούμετ. ὁ δὲ β΄. καθέζεται ἐν Ἀφρικῇ, καὶ ἔστιν ἐκ τῆς τοῦ Ἀλὴμ γενεᾶς, καὶ Φατιμὲ τῆς θυγατρὸς Μουάμεθ, ἤτοι τοῦ Μουχούμετ. ἐξ οὗ καὶ Φατιμῖται ὀνομά-

A Singidoni & Sirmio proximam coluerunt. Wisigotthi autem cum Alaricho postquam Romam devastarunt, in Gallias profecti, eas sibi subegerunt. Gotthi vero, qui primò in Pannonia consederant, deinde anno Theodosii Junioris decimonono, Thraciæ agros incoluere, eodem Augusto ita permittente: inque Thracia quinquaginta & octo annis commorati, Theuderichо duce, Patricio & Consule, Zenone ipsis permittente Occidentalis Libyæ regnum occuparunt. B Vandali autem adjunctis sibi Alanis & Germanis, qui nunc Franci appellantur, trajecto Rheno flumine, duce Gogidisclo in Hispania, quæ ab Oceano Occidentali prima Europæ regio est, sedem posuerunt. Bonifacius autem Romanorum Imperatorum metu, è Libya in Hispaniam trajiciens ad Vandalos se C recepit. Cumque jam obiisset Gogidisclus, ipsius filios Gottharum & Gezerichum principatum tenentes offendit: hos pluribus hortatus Libyam Occidentalem in tres partes se divisurum promisit, ut unusquisque secum tertiam partem obtineret: cunctique simul adversarium omnem quisquis ille foret, ulciscerentur. Hoc pacto fœdere, Vandali freto transmisso, Libyam occuparunt ab Oceano Tripolim usque, quæ est juxta Cyrenem. D Wisigotthi autem è Gallia moventes Hispaniam occuparunt.

Senatores porro quidam Romani amici Bonifacii, falsam Aëtii criminationem Placidiæ patefecerunt, producta Aëtii ad Bonifacium epistola, quam ipsis Bonifacius miserat. Hac re perculsa Placidia Aëtium quidem nullatenus læsit: ad Bonifacium vero literas cum jurejurando misit, quæ officium suaderent. Defuncto E autem Gotthario, Gezerichus factus est Vandalorum Imperator. Bonifacius accepta fide contra Vandalos exercitum movit, numerosissimis copiis Roma & Byzantio, duce Aspare missis. Inita cum Gezericho pugna Romanorum exercitus superatus est. Atque ita cum Aspare Romam veniens Bonifacius, rei veritate probata, conceptam de se suspicionem diluit. Africa vero Vandalis subdita mansit. Tunc etiam Marcianus, qui sub Aspare F militem agebat domesticum, & postea imperium nactus, vivus à Gezerico captus est.

Sciendum est, tres Amermumnes in universa Syria esse, id est, in Arabum principatu; quorum quidem primus residet in Bagdad, estque ex Muamethi sive Muchumeti progenie; secundus sedet in Africa & est ex prosapia Alim & Phatemæ filiæ Muameth sive Muchu-

met, unde etiam Phatemitæ vocantur; tertius vero in Hispania sedes habet, & à Mavia originem ducit. Nec ignorandum est, à principio cum Saraceni totum Syriæ imperium obtinerent, Amermumnem in Bagdad resedisse. Imperabat vero Persiæ universæ, Africæ, Ægypto & Arabiæ Felici; & Ameradias magnas, sive Præturas habuit hasce: Prima Ameradia erat Persia sive Chorossan; secunda erat, Africa; tertia, Ægyptus; quarta, Philistiim, sive Rhamble; quinta, Damascus; sexta, Chemps, sive Emessa; septima, Chalep; octava, Antiochia; nona, Charan; decima, Emet; undecima, Esibe; duodecima, Musel; decimatertia, Ameradia, Ticrit. Africa vero ab Amermumnis Bagdadensis potestate avulsa, sui juris facta, & proprium sibi Ameram constituente, prima Ameradia, quemadmodum solebat, fuit Persia; secunda, Ægyptus; & reliquæ deinceps, ut supra dictum est. Nuper vero cum Amermumnes Bagdadensis viribus impar esset, Ameras Persiæ sive Chorasan sui juris & potestatis factus est, seseque Amermumnem appellavit, gestans Alcoranum è collo per tabellas instar torquis pendentem: deque genere Alim oriundum se dicit. Ameras autem Arabiæ Felicis sub potestate Ameræ Ægypti semper fuit. Verum hic quoque suæ ditionis effectus, Amermumnem sese nuncupat, atque ad Alim originem refert.

CAP. XXVI.

Genealogia conspicui Regis Hugonis.

Sciendum est, Italiæ regem, magnum Lotharium, conspicui regis Hugonis avum à Carolo magno originem ducere, qui à bellica fortitudine atque gestis admodum celebratur. Hic itaque Carolus unus omnibus regnis imperabat. Regnavit autem in magna Francia; ipsoque regnante, nemo alius sese regem appellare ausus est; sed fœdus cum eo omnes pepigerant. Ille autem multis opibus, ingentique pecuniarum vi in Palæstinam transmissis, Monasteria quamplurima excitavit. Lotharius igitur iste, admotis exercitibus, adversus Romam expeditionem suscepit, quam bello subjecit: atque ab eo, qui tum sedebat, Pontifice coronatus est. Cum autem in ditionem suam, Papiam scilicet, reverteretur, in urbem Placentiam triginta à Papia milliaribus distan-

A ζονται. ὁ δὲ τρίτος καθέζεται ἐν Ἱσπανίᾳ. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς γενεᾶς τοῦ Μαβίου. ἰστέον ὅτι ἐν τῷ κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ κυριεῦσαι τοὺς Σαρακηνοὺς πάσης τῆς Συρίας ἐκαθέσθη Ἀμερουμνὴς εἰς τὸ Βαγδάδ. ἐδέσποζε δὲ πάσης τῆς Περσίας, καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας. καὶ εἶχεν Ἀμηραδίας μεγάλας ἤτοι στρατηγίδας ταύτας. πρώτην Ἀμηραδίαν τὴν Περσίαν, ἤγουν τὸ Χωρασὰν, δευτέραν Ἀμηραδίαν τὴν Ἀφρικὴν, τρίτην B Ἀμηραδίαν τὴν Αἴγυπτον, τετάρτην Ἀμηραδίαν τὴν Φιλιστιὴμ, ἤτοι τὸ Ῥάμβλε, πέμπτην Ἀμηραδίαν τὴν Δαμασκὸν, ἕκτην Ἀμηραδίαν τὸ Χέμψ, ἤτοι τὸ Ἔμεσα, ἑβδόμην Ἀμηραδίαν τὸ Χάλεπ, ὀγδόην Ἀμηραδίαν τὴν Ἀντιόχειαν, ἐννάτην Ἀμηραδίαν τὸ Χαρὰν, δεκάτην Ἀμηραδίαν, Ἐμετ, ἐνδεκάτην Ἀμηραδίαν τὴν Ἐσιβὴ, δωδεκάτην Ἀμηραδίαν τὸ Μοῦσελ, τρισδεκάτην Ἀμηραδίαν τὸ Τικρίτ. τῆς δὲ Ἀφρικῆς ἀποσπασθείσης ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀμερμουμνῆ ἐν τῷ Βαγδὰδ ἐξουσίας, καὶ ἰδιοκρατησάσης, C καὶ Ἀμηρᾶν ἴδιον ἀναγορευσάσης γέγονε, καθὼς καὶ προϋπῆρχε, πρώτη Ἀμηραδία ἡ Περσία, δευτέρα ἡ Αἴγυπτος, καὶ καθεξῆς αἱ λοιπαὶ καθὼς προείρηται. ἀρτίως δὲ πάλιν τοῦ Ἀμερμουμνῆ τοῦ ἐν τῷ Βαγδὰδ ἀδυνατήσαντος γέγονεν ἰδιόρυθμος ὁ τῆς Περσίας Ἀμηρᾶς, ἤγουν τὸ Χωρασάν· καὶ ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν Ἀμερμουμνῆν, φορῶν καὶ τὸ Κουρὰν διὰ πινακιδίων εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δίκην μανιακίου. λέγει δὲ αὐτὸν εἶναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀλήμ. ὁ D δὲ Ἀμηρᾶς τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας ὑπῆρχεν ἀεὶ καὶ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀμηρᾶ Αἰγύπτου. γέγονε δὲ καὶ αὐτὸς ἰδιόρυθμος, καὶ ἀπεκάλεσεν καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν Ἀμερμουμνῆν. λέγει δὲ καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν εἶναι ἐκ τῆς τοῦ Ἀλὴμ γενεᾶς.

165. 166.

ΚΕΦ. κϛʹ.

Ἡ γενεαλογία τοῦ περιβλέπτου ῥηγὸς Οὔγωνος.

E

Ἰστέον ὅτι ὁ ῥὴξ Ἰταλίας ὁ μέγας Λωθάριος, ὁ πάππος τοῦ περιβλέπτου ῥηγὸς Οὔγωνος, ἀπὸ τῆς γενεᾶς μεγάλου Καρούλου κατήγετο, περὶ οὗ πολὺς ἔπαινος ἐγκώμιά τε καὶ διηγήματα, καὶ περὶ πολέμους ἀνδραγαθήματα. οὗτος οὖν Κάρουλος ἦν μονοκράτωρ πάντων τῶν ῥηγάτων. ἐβασίλευσε δὲ εἰς τὴν μεγάλην Φραγγίαν. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐδεὶς τῶν ὑπολοίπων ῥηγῶν ἐτόλμησε ῥῆγα ἑαυτὸν καλέσαι, ἀλλὰ πάν- F τες ὑπῆρχον ὑπόσπονδοι αὐτοῦ· ὅστις χρήματα ἱκανὰ καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐν Παλαιστίνῃ ἀποστείλας ἐδείματο μοναστήρια πάμπολλα. ὁ τοίνυν Λωθάριος οὗτος ἀναλαβόμενος τὰ ἑαυτοῦ στρατεύματα κατὰ Ῥώμης ἐκστρατεύσας ἀπὸ πολέμου ταύτην ἐκράτησε, καὶ ἐστέφθη παρὰ τοῦ τότε Πάπα· καὶ ἡνίκα ὑπέστρεφεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν, ἤγουν εἰς Παπίαν, κατήντησεν εἰς τὸ κάστρον Πλαζέντια, τὸ ὂν ἀπὸ τριάκοντα μιλίων

167.

τῆς

τῆς Παπίας, κἀκεῖσε μετὰ ταῦτα τελευτᾷ. ἔτεκεν δὲ υἱὸν A ὀνόματι Ἀδάλβερτον, ὃς ἔγημε γυναῖκα τὴν μεγάλην (168.) Βέρταν, καὶ ἐξ αὐτῆς τὸν προῤῥηθέντα ῥῆγα τὸν Οὔγωνα ἔτεκεν. μετὰ δὲ τὸ τελευτῆσαι τὸν μέγαν Λωθάριον, Λοδόϊκος ὁ ἴδιος τοῦ Λοδοΐκου ἀπὸ τῆς μεγάλης Φραγγίας ἐλθὼν ἐκράτησε τὴν Παπίαν. καὶ ἦν μὲν ἄστεπτος. ὕστερον δὲ ἦλθεν εἰς Βερῶναν, εἰς τὸ κάστρον τὸ ὂν ἀπὸ ρκ΄. μιλίων τῆς Παπίας, καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ ἐκεῖσε ἐπανέστησαν αὐτῷ οἱ τοῦ αὐτοῦ κάστρου, καὶ κρατήσαντες ἐτύφλωσαν. B καὶ τότε ἐκράτησε Βεριγγέριος ὁ πάππος τοῦ νυνὶ Βεριγγέρι· καὶ εἰσελθὼν ἐν Ῥώμῃ ἐστέφθη. καὶ μετὰ τοῦτο ἐδηλοποίησε λαὸς πολὺς τῷ Ροδούλφῳ εἰς Βεργώνιαν ὄντι· λέγοντες ὅτι ἐλθὲ ἐνταῦθα, καὶ παραδίδομέν σοι τὸ ῥηγάτον, καὶ ἀποκτένομεν τὸν Βεριγγέριον. ὁ δὲ ἦλθε ἀπὸ Βεργώνιαν πρὸς τὰ μέρη τῆς Παπίας. καὶ ὁ μὲν ἥμισυ λαὸς ἦν μετὰ τοῦ Βεριγγέρη, ὁ δὲ λοιπὸς μετὰ τοῦ Ροδούλφου. καὶ πολεμήσαντες, C ἐνίκησεν ὁ Βεριγγέρης τὸν πρῶτον πόλεμον, καὶ πάλιν πολεμήσαντες, ἐνίκησεν ὁ Ροδοῦλφος. (169.) καὶ ἔφυγεν ὁ λαὸς τοῦ Βεριγγέρη, καὶ μόνος καταληφθεὶς ὁ Βεριγγέρης, ἐποίησεν ἑαυτὸν ὡς τεθνεῶτα, καὶ ἔπεσεν μέσον τῶν τεθνεώτων, σκεπάσας αὐτὸν μετὰ τῆς δορκᾶς αὐτοῦ, τὸν δὲ πόδα αὐτοῦ εἶχεν ἔξω. ἐλθὼν δὲ εἷς ἐκ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ροδούλφου, δέδωκεν αὐτῷ μετὰ μεναύλου εἰς τὸν πόδα· αὐτὸς δὲ τὸ σύνολον οὐκ ἐσαλεύθη· τοῦ δὲ μὴ D σαλευθέντος, ἀφίησιν αὐτὸν ὡς δῆθεν νεκρὸν ὄντα· ἠγνόει δὲ ὁ τοῦ Ροδούλφου λαὸς ὅτι ὁ Βεριγγέρης ἐστί. καὶ παύσαντος τοῦ πολέμου ἠγέρθη ὁ Βεριγγέρης, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ μόνος, καὶ πάλιν ἐκράτησε τῆς βασιλείας, καὶ ἐπολέμησε τὸν Ροδοῦλφον, καὶ ἐνίκησεν αὐτόν. μετὰ δὲ τοῦτο συνεβιβάσθησαν εἰς ἀλλήλους, καὶ ἐμερίσθησαν τὴν χώραν εἰς δύο. καὶ ὁ μὲν εἷς ἀνελάβετο τὸ ἓν μέρος τῆς χώρας· ὁ δὲ ἕτερος τὸ ἕτερον. E ἦν δὲ ὁ Ροδοῦλφος ὑπὸ τὴν βουλὴν καὶ ἐξουσίαν τοῦ Βεριγγέρη. (170.) καὶ μετὰ τοῦτο ἦλθον ἀπὸ Βεργώνια τρεῖς μαρκήσιοι πρὸς Παπίαν τοῦ ἐκδιῶξαι τοὺς κρατοῦντας καὶ κρατῆσαι αὐτοί· ἦσαν δὲ οὗτοι, Οὔγων ὁ Ταλιαφέρνου, καὶ Βόζων, καὶ Οὔγων ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βόζου, ὁ προρρηθεὶς εὐγενέστατος ῥήξ. ἦλθε δὲ μετὰ λαοῦ ἱκανοῦ. καὶ μαθὼν ὁ Βεριγγέρης, ἡτοιμάσθη, καὶ ἀπῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ πρὸς πόλεμον, καὶ παρακαθίσας ἐστενοχώρησεν αὐτοὺς ἀπὸ λιμοῦ, F καὶ ὥρισε τὸν λαὸν αὐτοῦ μὴ φονεύειν τινά, ἀλλ' ὅπου ἂν κρατήσωσι τινὰ ἐξ αὐτῶν κόπτωσι τὴν ῥῖνα αὐτοῦ καὶ τὰ δύο ὠτία, καὶ ἀπολύωσιν· ὃ δὴ καὶ ἐποίουν. θεασάμενοι οὖν τοῦτο αἱ προρρηθεῖσαι τρεῖς κεφαλαὶ, ἄραντες ἀνυπόδετοι τὰ θεῖα εὐαγγέλια εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἦλθον πρὸς τὸν Βεριγγέριον, αἰτούμενοι συγχώρησιν, καὶ ὀμνύοντες τοῦ μηκέτι ἐλθεῖν ἐνθάδε μέχρι τέλους ζωῆς

tam pervenit, ibique diem obiit. Filium vero habuit Adelbertum nomine, qui uxorem duxit magnam Bertam, & ex ea Hugonem regem, cujus supra mentionem fecimus, suscepit. Lothario autem Magno fatis functo, Ludovicus consanguineus Ludovici è Magna Francia profectus Papiam occupavit non coronatus. Postea Veronam se contulit; quæ urbs centum viginti milliaribus Papiâ distat; quo cum venisset, insurgentes contra illum cives captum oculis orbarunt. Tunc regnum adiit Berengarius, Berengarii, qui nunc in vivis est avus, Romamque ingressus coronatus est. Hinc populi multi Rodulphum in Burgundia versantem, hisce verbis evocant; Huc accede, & occiso Berengario, regnum tibi trademus. Hic ex Burgundia movit, versusque Papiam concessit: divisoque populo, pars Berengarium sequebatur, residua verò pars Rodulpho hærebat: collatisque signis, primò Berengarius vicit; prælioque rursus inito, victor fuit Rodulphus, Berengariique exercitus in fugam actus est. Ipse autem Berengarius, à suis desertus, se mortuum simulavit, mediusque inter cadavera collapsus, pelle cervina, quam ferebat, se contegens & operiens, pedem extra protensum habuit. Accedens autem quidam ex Rodulphi militibus, pedem ejus venabulo feriit: at immotus ille mansit; cumque ipsum absque ullo motu miles cerneret, pro mortuo habuit ac reliquit. Rodulphi vero exercitus hunc Berengarium esse ignorabat. Prælium autem cum cessasset, surrexit Berengarius, solusque Palatium suum adiit; iterumque regno potitus, armis contra Rodulphum sumptis, eum superavit. Posthæc autem pacto fœdere, regnum inter se diviserunt; ita ut pars una uni, altera alteri cederet. Rodulphus tamen sub consilio & potestate Berengarii manebat. Venêre postea ex Burgundia Papiam tres Marchiones, ut principes exturbarent, Hugo nimirum Taliapherni, Boso, & Hugo Bosonis frater, rex ille nobilissimus, cujus antea mentionem fecimus. Is porro magna stipatus multitudine accessit: quo comperto Berengarius, bellum instruxit, atque in occursum ejus venit, interceptoque commeatu, famem exercitui ejus intulit, interdixitque suis ne quempiam occiderent; sed quemcunque caperent, naso & duabus auriculis mutilarent, sicque dimitterent; id vero factum est. Qua re conspecta tres memorati duces, nudis pedibus, divina Evangelia præ manibus tenentes Berengarium adierunt, veniam petentes, ju-

rantesque, se nunquam illo superstite isthuc venturos esse. Tunc sivit eos liberos in regionem redire. Deinde vero cum Veronam abiisset Berengarius, à Phalamberto compatre suo occisus est: & tunc toto regno potitus est Rodulphus. Sub hæc universæ regionis populus præfatum regem Hugonem ex Burgundia accersivit, oblato regionis suæ principatu, si accederet: cumque venisset, sustulit eum populus, & in palatium adduxit, regemque constituit: Rodulpho vero edixerunt, ut sive in regionem suam, sive quocunque vellet sublatis opibus suis abiret. Is in Burgundiam regionem suam se contulit, ibique satis amplæ multitudini imperavit. Mortuo Rodulpho, memoratus rex Hugo Burgundiam adiit, ac Rodulphi uxorem Bertam nomine matrimonio sibi copulavit, ejus vero filiam Adelesam nuptui dedit Lothario filio suo, qui nunc Italiæ rex est. Filia vero conspicui regis Hugonis Constantinopolim profecta, Romano Porphyrogenito Constantini Christi amantis Imperatoris filio locata est. Hæc autem filia conspicui regis Hugonis Berta vocabatur de aviæ suæ magnæ Bertæ cognomine, quæ post Adelberti mariti sui obitum, regno præfuit annis **. Illius vero nomen in Eudociam mutatum est, de nomine aviæ & sororis Constantini Christi amantis Imperatoris.

αὐτοῦ, καὶ τότε ἔασεν αὐτοὺς ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. ὕστερον δὲ τοῦ Βερεγγέρη ἀπελθόντος εἰς Βερόναν, ἀπέκτεινεν αὐτὸν Φαλάμβερτος ὁ σύντεκνος αὐτοῦ, καὶ τότε ἐκράτησεν ὅλον τὸ ῥηγάτον Ῥοδοῦλφος. καὶ μετὰ τοῦτο ἐμήνυσεν ὁ λαὸς τῆς χώρας ὅλης εἰς Βεργωνίαν τῷ Οὔγωνι τῷ προῤῥηθέντι ῥηγὶ, λέγοντες ὅτι ἔλθε καὶ παραδίδομέν σοι τὴν χώραν. καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ, ἐπῆρεν αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ ἀπήγαγον εἰς τὸ παλάτιον, καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὸν ῥῆγα. τὸν δὲ Ῥοδοῦλφον εἶπον, ὅτι ἄπελθε μετὰ τοῦ πλούτου σου, θέλῃς εἰς τὴν χώραν σου, θέλῃς ἀλλαχοῦ. ὁ δὲ ἀπῆλθεν εἰς Βεργωνίαν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ κατεῖχεν ἐκεῖσε λαὸν ἱκανόν. καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, ἀπῆλθεν Οὔγων ὁ προῤῥηθεὶς ῥὴξ εἰς Βεργωνίαν, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Ῥοδούλφου, ἥτις καὶ Βέρτα ὀνομάζετο, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα. τὴν δὲ θυγατέρα αὐτῆς ὀνόματι Ἀδέλεσαν, δέδωκεν Λωθαρίῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, τῷ νυνὶ ὄντι Ἰταλίας ῥηγί. ἡ δὲ ἀνελθοῦσα ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ συναφθεῖσα Ῥωμανῷ τῷ πορφυρογεννήτῳ υἱῷ Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου, ἤτοι ἡ θυγάτηρ τοῦ αὐτοῦ περιβλέπτου ῥηγὸς Οὔγωνος, ἡ ὀνομάζετο Βέρτα, κατὰ τὸ ὄνομα τῆς μάμμης αὐτῆς τῆς μεγάλης Βέρτας· ἥτις μετὰ θάνατον τοῦ Ἀδελβέρτου ἀνδρὸς αὐτῆς ἐβασίλευσεν ἔτη * μετωνομάσθη δὲ Εὐδοκία, κατὰ τὸ ὄνομα τῆς τε μάμμης καὶ ἀδελφῆς Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου.

CAP. XXVII.

De Longobardiæ Themate, ejusque principatibus, ac ducatibus.

Sciendum est, antiquis temporibus omnem Italiæ ditionem, Neapolim, Capuam, Beneventum, Salernum, Amalphim, Gaietam, & universam Longobardiam, Romanis Romæ imperantibus subditam fuisse. Post translatam vero Constantinopolim Imperii sedem, hæc omnia in duos principatus divisa sunt. Ex eo tempore ab Imperatore Constantinopolitano missi sunt Patricii duo, quorum alter Siciliam, Calabriam, Neapolim, & Amalphim administrabat; alter vero Beneventi residebat, imperabatque Papiæ, Capuæ, & reliquis omnibus: qui ambo quotannis Imperatoris fisco assignatam pecuniam pendebant. Hæ porro omnes, quas supra recensui regiones à Romanis habitabantur. Temporibus autem Imperatricis Irenes, missus Patricius Narses & Beneventum & Papiam administrabat; Romam vero Papa Zacharias Atheniensis. Accidit autem ut in Papiæ partibus bella gererentur, Narsesque

ΚΕΦ. κζʹ.

Περὶ τοῦ θέματος Λογουβαρδίας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πριγκιπάτων καὶ ἀρχοντιῶν.

Ἰστέον ὅτι ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις κατεκρατεῖτο ἡ πᾶσα ἐξουσία τῆς Ἰταλίας, ἥτε Νεάπολις, καὶ Καπύη, καὶ ἡ Βενεβενδὸς, τό τε Σαλερινὸν, καὶ ἡ Ἀμάλφη, καὶ Γαΐτη, καὶ πᾶσα ἡ Λογουβαρδία, παρὰ τῶν Ῥωμαίων δηλονότι βασιλευομένων τῆς Ῥώμης. μετὰ δὲ τὸ ἀνελθεῖν τὸ βασίλειον ἐν Κωνσταντινουπόλει, διεμερίσθησαν ταῦτα πάντα εἰς ἀρχὰς δύο. ἐξ οὗ καὶ παρὰ τοῦ βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπεστέλλοντο πατρίκιοι δύο· καὶ ὁ μὲν εἷς πατρίκιος ἐκράτει τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Καλαβρίαν, καὶ τὴν Νεάπολιν, καὶ Ἀμαλφήν. ὁ δὲ ἕτερος πατρίκιος ἐκαθέζετο εἰς Βενεβενδὸν, καὶ ἐκράτει τὴν Παπίαν, καὶ τὴν Κάπυαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα· καὶ ἐτέλουν κατ᾽ ἔτος τῷ βασιλεῖ τὰ νενομισμένα τῷ δημοσίῳ. αὗται δὲ πᾶσαι αἱ προῤῥηθεῖσαι χῶραι κατῳκοῦντο παρὰ τῶν Ῥωμαίων. ἐν δὲ τοῖς καιροῖς * Εἰρήνης τῆς βασιλίδος ἀποσταλεὶς ὁ πατρίκιος Ναρσῆς ἐκράτει τὸν Βενεβενδὸν καὶ τὴν Παπίαν· καὶ * Ζαχαρίας ὁ πάπας Ἀθηναῖος ἐκράτει τὴν Ῥώμην. συνέβη δὲ πολέμους γενέσθαι εἰς τὰ τῆς Παπίας

μέρη, καὶ ἐξωδίασεν ὁ πατρίκιος Ναρσῆς εἰς τὸν στρατὸν τὰ εἰσκομιζόμενα πάκτα τοῦ δημοσίου, καὶ οὐκ ἀπέστελλεν ἡ κατὰ τόπον εἰσκομιδὴ παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Ναρσῆς ἀντεμήνυσεν, ὅτι ἀπὸ τῶν αὐτόθι μᾶλλον ἐλπίζω μοι ἀποσταλῆναι χρήματα, ἐπειδὴ πᾶσαν τὴν ἀπὸ τοῦ ὧδε εἰσκομιζομένην εἰσκομιδὴν εἰς τοὺς ἀνακύψαντας πολέμους κατηνάλωσα, καὶ μᾶλλον ὑμεῖς ἀπὸ τοῦ ὧδε ζητεῖται εἰσκομιδάς. ταῦτα ἀκούσασα ἡ βασίλισσα * Εἰρήνη, καὶ ὀργισθεῖσα, ἀπέστειλεν αὐτῷ ἄτρακτον καὶ ἠλακάτην, γράψασα πρὸς αὐτόν. ὅτι λάβε ταῦτα, ἃ καὶ ἁρμόζει σοι. νήθειν σε γὰρ μᾶλλον ἐκρίναμεν δίκαιον, ἢ μετὰ ὅπλων ὡς ἄνδρα ἐκδικεῖν καὶ διευθύνειν καὶ ὑπερπολεμεῖν Ῥωμαίων. ταῦτα ἀκούσας ὁ πατρίκιος Ναρσῆς, ἀντέγραψε πρὸς τὴν βασιλίδα. ὅτι ἐπεὶ οὕτω παρ' ὑμῖν ἐνομίσθη νήθειν καὶ κλώθειν καθάπερ γυνή, κλώσαι ἔχω νήματα μετὰ τοῦ ἀτράκτου καὶ ἠλακάτης, ἵνα μέχρις ἂν ζῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι μὴ δυνηθῶσιν ἐξυφᾶναι ταῦτα. οἱ δὲ Λογγοβάρδοι τοῦ τότε καιροῦ κατῴκουν εἰς Πανωνίαν, ἔνθα ἀρτίως οἰκοῦσιν οἱ Τοῦρκοι. καὶ ἀποστείλας ὁ πατρίκιος Ναρσῆς πρὸς αὐτοὺς ὀπώρας παντοίας ἐδηλοποίησεν αὐτοῖς, ὅτι δεῦτε ἐνταῦθα, καὶ θεάσασθε γῆν ῥέουσαν κατὰ τὸ εἰρημένον μέλι καὶ γάλα, ἧς, ὡς οἶμαι, ὁ Θεὸς κρείττονα οὐκ ἔχει· καὶ εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀρεστὸν κατοικήσατε ἐν αὐτῇ, ὅπως εἰς αἰῶνα αἰῶνος μακαρίζετε με. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Λογγοβάρδοι καὶ πεισθέντες, ἀναλαβόμενοι τὰς φαμιλίας αὐτῶν, ἦλθον εἰς Βενεβενδόν. οἱ δὲ τοῦ κάστρου Βενεβενδοῦ οὐκ εἴασαν αὐτοὺς ἔνδον τοῦ κάστρου εἰσελθεῖν, ᾤκησαν δὲ ἔξωθεν τοῦ κάστρου πλησίον τοῦ τείχους εἰς τὸν ποταμόν, οἰκοδομήσαντες ἐκεῖσε κάστρον μικρόν, ἐξ οὗ καὶ ὀνομάζεται Τζιβιτανόβα, τουτέστι νεόκαστρον· ὃ καὶ μέχρι τοῦ σήμερον συνίσταται. εἰσήρχοντο δὲ καὶ ἔνδοθεν τοῦ κάστρου καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ μηχανῆς κυριεύσαντες τοὺς οἰκήτορας τοῦ κάστρου Βενεβενδοῦ, ἀνεῖλον πάντας, καὶ κατέσχον τὸ κάστρον. ἔσωθεν γὰρ διὰ τῶν ῥάβδων αὐτῶν σπαθία βαστάζοντες, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑποτροπὴν ποιήσαντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ μάχην, πάντας, ὡς εἴρηται, ἀπέκτειναν· καὶ ἔκτοτε ἐκστρατεύσαντες πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην, ὑπέταξαν τοῦ τε θέματος Λογγοβαρδίας καὶ Καλαβρίας, καὶ ἕως Παπίας, ἄνευ τοῦ Ὑδρεντοῦ, καὶ Καλλιπόλεως, καὶ τοῦ Ῥουσιάνου, καὶ τοῦ Νεαπόλεως, καὶ τῆς Γαΐτης, καὶ Συρεντοῦ, καὶ Ἀμάλφης. πρῶτον δὲ κάστρον ὑπῆρχεν ἀρχαῖον καὶ μέγα ἡ Κάπυα, δευτέρα ἡ Νεάπολις, τρίτη ἡ Βενεβενδός, τετάρτη ἡ Γαΐτη, πέμπτη ἡ Ἀμάλφη. τὸ δὲ Σαλερινὸν ᾠκίσθη ἐπὶ τοῦ Σικάρδου, ὅτε διεμέρισαν οἱ Λογγοβάρδοι τὰ πριγκιπᾶτα. εἰσὶ δὲ μέχρις τοῦ σήμερον, ἥτις ἐστὶν Ἰνδικτιὼν ἑβδόμη, ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου ͵ϛυνζ. ἀφ' οὗ ἐμερίσθη ἡ Λογγοβαρδία ἔτη σ'. ὑπῆρχον δὲ ἀδελφοὶ δύο, ὁ Σίκων, καὶ ὁ Σίκαρδος. καὶ ὁ μὲν Σίκων ἐκράτησε τὸν Βενεβενδόν, καὶ τὰ μέρη τοῦ Βάρεως, καὶ τῆς * Σιπενδοῦ. ὁ δὲ Σίκαρδος τὸ Σαλερινὸν καὶ

174. A Patricius fiſco aſſignatas ex pacto pecunias in exercitus uſum impenderet: & ordinarius ab illo reditus non tantum non mittebatur, ſed contra ſe, potius illinc pecunias ſibi miſſum iri, ſperare ſignificabat, quippe cum omnes reditus bellis ingruentibus impendiſſet, ac proinde non hinc aliquid eſſe quærendum. His auditis Imperatrix Irene, irâ accenſa, fuſum illi & colum miſit, hiſce B verbis ad ipſum ſcribens: *Accipe hæc quæ tibi conveniunt; nere enim te æquius judicavimus, quam armis tanquam virum uti, ac pro Romanis pugnare.* Quibus intellectis Narſes Patricius, reſcripſit Imperatrici hoc modo: *Poſtquam nere me rectius, & filum torquere videtur tibi, veluti feminam, telam me ordiri noſſe ſcias, quam nunquam Romani detexant.* Tunc autem temporis Longobardi Pannoniam incolebant, quæ nunc Turcarum ſedes eſt, C & miſſis ad eos fructibus omnis generis 175. Patricius, iſthæc ipſis ſignificavit; *Venite huc & videtis, pro vetere verbo, terram mel & lac fluentem, & qua, ut puto, neque Deus meliorem habet: & ſi vobis placuerit, hanc inhabitabitis, ut in perpetuum fauſtis me precationibus ac benedictionibus proſequamini.* His vero auditis, perſuaſi Longobardi cum familiis Beneventum venerunt. Cives autem Beneventani cum D intra urbem illos admittere nollent, extra eam prope murum ad flumen habitarunt, ædificatâ urbe parvâ, quæ CIVITA NOVA, id eſt, nova civitas appellatur, extatque etiam hodie. Intrabant vero etiam urbem, & Eccleſiam, doloque ſuperiores facti habitatoribus omnibus, eos univerſos occiderunt, urbemque occuparunt; gladiis enim intra fuſtes occultatis, Eccleſiam ingreſſi, pugnâ excitatâ, univerſos, ut ſupra dictum E eſt, interemerunt. Et inde excurſione in 176. omnem ditionem Thematis Longobardiæ, & Calabriæ facta, ſubjecerunt eam uſque ad Papiam, excepta Hydrunte, Callipoli, Ruſiano, Neapoli, Gajeta, Surrento, & Amalphe. Prima vero urbs antiqua & magna erat Capua, ſecunda Neapolis, tertia Beneventum, quarta Gaieta, quinta Amalphe. Salernum autem habitatum fuit à Sicardo, cum prin- F cipatus dividerent Longobardi. Et ſunt in hodiernum uſque diem, quæ ſeptima Indictio eſt, anni à condito mundo 6457. (Chriſti 949.) à diviſa Longobardia anni 200. Erant autem fratres duo, Sico atque Sicardus. Et Sico quidem Benevento imperabat, ac Bareos, & Sipendi partibus. Sicardus vero Salernum, Capuam, & partes Calabriæ poſſidebat. At Neapolis antiquum prætorium erat Pa-

triciorum qui mittebantur; & qui Neapoli imperabat, imperabat & Siciliæ: cumque Patricius Neapolim appelleret, Dux Neapoleos in Siciliam abibat. Capua vero erat urbs ingens, captaque est à Vandalis sive Afris, & vastata: atque ita desolata cum jaceret, inhabitarunt eam Longobardi. Et mox Afris rursum ingruentibus, Landulphus Episcopus ad pontem fluminis urbem ædificavit, quam Capantem nuncupavit; quæ quidem etiamnum superest. Ex quo autem hæc Capua constructa fuit, anni sunt 73. Cæterum Neapolis, Amalphe, & Surentum Romano Imperatori semper paruerunt. Sciendum, quod Magister militum Romanorum lingua significat, Præfectum exercitûs. Sciendum, quod Veneti antequam trajicerent, inhabitarentque insulas, quas nunc inhabitant, Henetici nuncupabantur, & incolebant in continenti has urbes, Concordiam, Justinianа, Nunum, & reliquas plerasque. Sciendum Venetos nunc appellatos, qui olim Henetici dicebantur, cum trajecissent, munitam imprimis urbem condidisse, in qua hodie habitat Dux Venetiarum, mari undique cinctam spatio circiter sex milliarium, quod influunt flumina XXVII. Sunt etiam insulæ versus Orientem urbis, in quibus Veneti nunc appellati oppida ædificarunt, puta Cogradum, ubi Metropolis magna est, in qua multæ Sanctorum reliquiæ depositæ jacent: Rhibalenses, Lulianum, Apsanum, Rhomatina, Licentia, Pinetæ, sive Strobilus, Biniola, Boës, ubi templum sancti Petri Apostoli; Elitualba, Litumancerses, Bronium, Madaucum, Hebola, Pristena, Clugia, Brundum, Phosaon, Lauriton. Sciendum etiam alias esse insulas in Venetorum regione. Sciendum etiam in terra firma Italiæ regione etiam urbes Venetorum has existere, videlicet Capre, Neocastrum, Phines, Æculum, Aimanas, magnum emporium Tortzelorum, Muran, Rhibantum, quod significat locum valde excelsum; in quo residet Dux Venetiarum, & Cabertzentza. Sciendum etiam emporia esse, & castella.

A τὴν Καπύαν, καὶ τὰ μέρη τῆς Καλαβρίας. ἡ δὲ Νεάπολις ἦν ἀρχαῖον πραιτώριον τῶν κατερχομένων πατρικίων, καὶ ὁ κρατῶν τὴν Νεάπολιν κατεῖχε καὶ τὴν Σικελίαν, καὶ ἡνίκα κατέλαβεν ὁ πατρίκιος ἐν Νεαπόλει, ἀπήρχετο ὁ δοὺξ Νεαπόλεως ἐν Σικελίᾳ. ἡ δὲ Κάπυα ἦν πόλις ὑπερμεγέθης, καὶ ἑάλω ὑπὸ τῶν Οὐανδήλων, ἤτοι τῶν Ἀφρικῶν, καὶ κατέλυσαν αὐτήν. ἐρημοκάστρου δὲ οὔσης ᾤκουν ἐν αὐτῇ Λογγίβαρδοι. καὶ πάλιν * τῶν Ἀφρικῶν ἐπερχομένων κατ᾽ αὐτῶν, ᾠκοδόμησεν ὁ ἐπίσκοπος Λανδοῦλφος κάστρον B εἰς τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὸ * Καπαντίαν, καὶ νῦν οὖσαν. ἀφ᾽ οὗ δὲ ἐκτίσθη ἡ αὐτὴ Κάπυα εἰσὶν ἔτη ογ΄. ἡ δὲ Νεάπολις, καὶ ἡ Ἀμάλφη, καὶ ἡ Συρεντὸς, ὑπῆρχον ἀεὶ ὑπὸ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων. ἰστέον ὅτι μαγιστρομίλης ἑρμηνεύεται τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ κατεπάνω τοῦ στρατοῦ. ἰστέον ὅτι πρὸ τοῦ περάσαι τοὺς Βενετίκους καὶ οἰκῆσαι εἰς τὰ νησία εἰς ἃ νῦν οἰκοῦσι, ἐκαλοῦντο * Ενετικοὶ, καὶ καθῴκουν εἰς τὴν ξηρὰν εἰς αὐτὰ τὰ κάστρα· C κάστρον Κόγκορδα, κάστρον * Ἰουστινιάνα, κάστρον τοῦ Νοῦνου, καὶ ἕτερα πλεῖστα κάστρα. ἰστέον ὅτι περασάντων τῶν νῦν καλουμένων Βενετίκων, πρῶτον δὲ * Ενετικῶν, ἔκτισαν ἐν πρώτοις κάστρον ὀχυρὸν, ἐν ᾧ καὶ σήμερον καθέζεται ὁ δοὺξ Βενετίας, ἔχον κύκλωθεν θάλασσαν ὡσεὶ μιλίων ἕξ· εἰς ἣν καὶ εἰσέρχονται ποταμοὶ κζ΄. ὑπάρχουσι δὲ καὶ νῆσοι κατ᾽ ἀνατολὰς τοῦ αὐτοῦ. ἔκτισαν δὲ καὶ ἐν ταῖς αὐταῖς νήσοις οἱ νῦν Βενέτικοι καλούμενοι κάστρα· κάστρον D * Κογράδον, ἐν ᾧ καὶ μητρόπολις ἐστὶ μεγάλη, καὶ πολλὰ λείψανα ἁγίων ἐν ταύτῃ ἀπόκεινται· κάστρον Ῥιβαλενσὴς, κάστρον Λουλιανὸν, κάστρον Ἄψανον, κάστρον Ῥωματινὰ, κάστρον Λικεντζία, κάστρον Πίνεται, ὅπερ λέγεται Στρόβιλος, κάστρον Βινίολα, κάστρον Βόες, ἐν ᾧ ὑπάρχει ναὸς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, κάστρον Ἠλιτουάλβα, κάστρον Λιτουμανκέρσες, κάστρον Βρόνιον, κάστρον Μαδαῦκον, κάστρον Ἥβολα, κάστρον Πρεστῆνα, κάστρον Κλουγία, κάστρον Βροῦνδον, κάστρον Φόσσαων, κάστρον Λαυρετῶν. E ἰστέον ὅτι καὶ εἰσὶν ἕτεραι νῆσοι ἐν τῇ αὐτῶν χώρᾳ Βενετίας. ἰστέον ὅτι καὶ ἐν τῇ στερεᾷ εἰς τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας ὑπάρχουσι κάστρα τῶν Βενετίκων, ἅ τινά εἰσι ταῦτα· κάστρον Κάπρε, κάστρον Νεόκαστρον, κάστρον Φινὲς, κάστρον Αἴκυλον, κάστρον Ἀιμάνας, ἐμπόριον μέγα Τορτζελῶν, κάστρον Μουρὰν, κάστρον Ῥίβαντον, ὃ ἑρμηνεύεται τόπος ὑψηλότατος, ἐν ᾧ καθέζεται ὁ δοὺξ Βενετίας· κάστρον Καβερτζέντζης. ἰστέον ὅτι καὶ ἐμπόρια εἰσὶ καὶ καστέλλια.

177.

178.

179.

CAP. XXVIII.

Narratio, quomodo conditæ fuerint, quæ nunc Venetiæ nuncupantur.

Venetiæ olim quidem erant locus quispiam desertus, non habitatus, & palustris: qui autem nunc Veneti appellantur Franci erant ab Aquileia, & cæteris Franciæ locis, & inhabitabant ter-

F

ΚΕΦ. κη΄.

Διήγησις πῶς κατῳκίσθη ἡ νῦν καλουμένη Βενετία.

Ἰστέον ὅτι ἡ Βενετία τὸ μὲν παλαιὸν ἦν τόπος ἔρημός τις ἀοίκητος καὶ βαλτώδης. οἱ δὲ νῦν καλούμενοι Βενέτικοι ὑπῆρχον Φράγγοι ἀπὸ Ἀκυληΐας, καὶ ἀπὸ τῶν ἑτέρων τόπων τῆς Φραγγίας· καὶ κατῴκουν εἰς τὴν ξηρὰν

ἀντικρὺ τῆς Βενετίας. τοῦ δὲ Ἀτίλα τοῦ βασιλέως τῶν Ἀβάρων ἐλθόντος, καὶ πάσας τὰς Φραγγίας καταληϊσαμένου καὶ ἀφανίσαντος, ἤρξαντο φεύγειν μὲν πάντες οἱ Φράγγοι ἀπὸ Ἀκυληΐας, καὶ ἀπὸ τῶν ἑτέρων τῆς Φραγγίας κάστρων ἔρχεσθαι δὲ πρὸς τὰς ἀοικήτους νήσους τῆς Βενετίας, καὶ ποιεῖν ἐκεῖσε καλύβια, διὰ τὸν τοῦ βασιλέως Ἀτίλα φόβον. αὐτοῦ οὖν τοῦ βασιλέως Ἀτίλα ληϊσαμένου πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ξηρᾶς, καὶ μέχρι Ῥώμης καὶ Καλαβρείας ἐλθόντος, καὶ τὴν Βενετίαν μακρόθεν καταλιπόντος, ἄδειαν εὑρόντες οἱ προαποφευγότες ἐν ταῖς νήσοις τῆς Βενετίας, καὶ οἷον τὴν δειλίαν ἀποσεισάμενοι, ἅπαντες ἐβουλεύσαντο τοῦ κατοικῆσαι ἐκεῖσε, ὅπερ καὶ ἐποίησαν, κατοικήσαντες ἐκεῖσε μέχρι τῆς σήμερον. μετὰ δὲ τὸ ἀναχωρῆσαι τὸν Ἀτίλαν, μετὰ χρόνους πολλοὺς πάλιν παραγένετο Πιπῖνος ὁ ῥήξ, ὃς ἦρχε τότε τῆς τε Παπίας καὶ ἑτέρων ῥηγάτων. εἶχεν γὰρ οὗτος ὁ Πιπῖνος ἀδελφοὺς τρεῖς, οἵτινες ἦρχον πασῶν τῶν Φραγγιῶν καὶ Σκλαβινιῶν. τοῦ δὲ ῥηγὸς Πιπίνου ἐλθόντος μετὰ τῶν Βενετίκων μετὰ δυνάμεως καὶ λαοῦ πολλοῦ, παρεκάθισεν διὰ τῆς ξηρᾶς ἐκεῖθεν τοῦ περάματος τῶν νησῶν τῆς Βενετίας, εἰς τόπον λεγόμενον * Αειβόλας. οἱ οὖν Βενέτικοι ἰδόντες τὸν ῥῆγα Πιπῖνον μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως κατ' αὐτῶν ἐπερχόμενον, καὶ μέλλοντα μετὰ τῶν ἵππων ἀποπλεῦσαι πρὸς τὴν νῆσον τοῦ Μαδαμαύκου· ἔστι γὰρ αὕτη ἡ νῆσος πλησίον τῆς ξηρᾶς· βαλόντες κερατάρια ἅπαν τὸ πέραμα ἐναπέφραξαν. εἰς ἀμηχανίαν οὖν ἐλθὼν ὁ τοῦ ῥηγὸς Πιπίνου λαός· οὐδὲ γὰρ ἦν δυνατὸν αὐτοὺς ἀλλαχοῦ περάσαι· παρεκάθισαν αὐτοῖς διὰ τῆς ξηρᾶς μῆνας ἓξ πολεμοῦντες καθ' ἑκάστην ἡμέραν μετ' αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Βενέτικοι εἰσήρχοντο εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν, καὶ ἵσταντο ὄπισθεν τῶν παρ' αὐτῶν ῥιφέντων κερατα[ρ]ίων. ὁ δὲ ῥὴξ Πιπῖνος ἵστατο μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ αἰγιαλῷ. καὶ οἱ μὲν Βενέτικοι μετὰ τοξείας καὶ ῥιπταρίων ἐπολέμουν, μὴ ἐῶντες αὐτοὺς πρὸς τὴν νῆσον διαπεράσαι. ἀπορήσας οὖν ὁ ῥὴξ Πιπῖνος εἶπε πρὸς τοὺς Βενετίκους· ὅτι ὑπὸ τὴν ἐμὴν χεῖρα καὶ πρόνοιαν γίνεσθε, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ἐμῆς χώρας καὶ ἐξουσίας ἐστέ. οἱ δὲ Βενέτικοι ἀντέλεγον αὐτῷ· ὅτι ἡμεῖς δοῦλοι θέλομεν εἶναι τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, καὶ οὐχὶ σοῦ. ἐπὶ πολὺ δὲ βιασθέντες οἱ Βενέτικοι ἀπὸ τῆς γεγονυίας ὀχλήσεως πρὸς αὐτούς, ἐποιήσαντο εἰρηνικὰς σπονδὰς πρὸς τὸν ῥῆγα Πιπῖνον, τοῦ παρέχειν αὐτῷ πλεῖστα πάκτα. ἐκτοτε δὲ καθ' ἕκαστον χρόνον ἠλάττωται τὸ πάκτον, ὅπερ καὶ μέχρι τῆς σήμερον διασώζεται. τελοῦσι γὰρ οἱ Βενέτικοι τῷ κατέχοντι τὸ ῥηγάτον Ἰταλίας, ἤτοι Παπίας, διβάρια ἀσήμιν λίτρας λϛ'. καθ' ἕκαστον χρόνον. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἔπαυσεν ὁ μεταξὺ Φράγγων καὶ Βενετίκων πόλεμος. ὅτε δὲ ἤρξατο ἀποφεύγειν ὁ λαὸς πρὸς Βενετίαν καὶ ἀποσυνάγεσθαι, ὥστε πολλοὺς γίνεσθαι, ἀνηγόρευσαν ἑαυτοῖς δοῦκα τὸν εὐγενείᾳ τῶν ἄλλων δια-

ram, quæ è regione Venetiarum eſt. Cum autem veniſſet Attila Abarum rex, ac univerſam Franciam depopulatus eſſet, ac perdidiſſet, Franci omnes Aquileiam cum reliquis Franciæ urbibus deſerere cœperunt, & ad Venetiarum inſulas habitatoribus vacuas venerunt, & tuguria illic fecerunt, ob Attilæ regis metum. Hic autem Attila rex cum terram omnem devaſtaſſet, & Romam uſque atque in Calabriam veniſſet, Venetiaſque longè reliquiſſet, inventa ſecuritate qui in inſulas Venetiarum confugerant, & tanquam timore depoſito omnes commorari ibi ſtatuerunt, & commorati ſunt in hodiernum uſque diem. Poſtquam vero Attila receſſiſſet, multis poſt annis venit rurſum rex Pipinus, qui Papiam tunc & cætera regna tenebat. Habebat enim tres fratres Pipinus, qui Franciæ omni & Sclavoniæ imperabant. Cum autem contra Venetos proficiſceretur rex Pipinus, ingentem militum multitudinem ſecum ducens, caſtrametatus eſt in continenti ex altera parte trajectûs inſularum Venetarum, in loco cui nomen Aibolas. Videntes autem Veneti regem Pipinum contra ſe cum exercitu adventantem, & cum equis appulſurum eſſe ad inſulam Madamauci, quæ continenti propinqua eſt, antennis jactis omnem trajectum muniverunt. Cum igitur videret Pipini exercitus nihil ſe efficere poſſe, quandoquidem trajectus alibi nullus eſſet, obſederunt eos in continenti per ſemeſtre, quotidie manum conſerentes. Et Veneti quidem naves ſuas ingreſſi poſt antennas quas jecerant ſe tuebantur; rex vero Pipinus cum ſuo exercitu ſtabat in littore, quem Veneti cum ſagittis & miſſilibus oppugnabant, ne in inſulam trajiceret. Deſperans igitur rex Pipinus ita Venetos compellavit: Subditi mei eſtis, ſiquidem à mea terra & ditione huc veniſtis: at illi reſponderunt: Romanorum Imperatori ſubeſſe volumus, non tibi. Tandem vero crebris moleſtiis fatigati Veneti pacem cum Pipino rege vel inviti fecerunt, & tributa plurima promiſerunt. Ex illo vero tempore ſingulis annis minutum fuit tributum, quod etiam hodie obtinet; ſolvunt enim Veneti quotannis Italiæ ſive Papiæ regnum tenenti divaria argenti non ſignati libras triginta ſex. Atque hoc modo bellum inter Francos & Venetos ceſſavit. Cum vero fugere Venetias populus cœpiſſet, ibique congregari, adeo ut ingens eſſet multitudo, Ducem ſibi crearunt qui nobilitate cæteros antecelleret; factuſque jam fuit primus Dux inter ipſos antequam contra eos arma ſumeret

rex Pipinus. Erat tunc temporis Ducatus in loco qui dicebatur *Cività nova*, quod interpretantur, Civitas nova. Cum autem prædicta insula proxima continenti esset, de communi consilio Ducatum in aliam insulam transtulerunt, ubi etiamnum est; propterea quod tam longè à continente distet, quàm quis hominem equo insidentem videre possit.

CAP. XXIX.

De Dalmatia, & populis ei adjacentibus.

Diocletianus Imperator summoperè Dalmatiam amavit; quare etiam populi Romani colonias eò deduxit; populique illi Romani quoque nuncupati sunt, quippe qui Roma illuc commigrassent; manetque iis cognomen istud ad hodiernum usque diem. Laudatus itaque Imperator Diocletianus urbem illic Aspalathum condidit, & in ea Palatia omni descriptione majora extruxit, quorum etiamnum reliquiæ supersunt veteris magnitudinis testes, quamvis diuturnitate temporum ea consumpta sint. Enimvero urbem quoque Diocleam quam nunc Diocletiani incolunt, ædificavit idem Imperator: unde etiam Diocletianorum cognomen nacti sunt ejus regionis incolæ. Istorum autem Romanorum protendebantur termini ad flumen Danubium usque; quod cum aliquando transmisissent discendi gratia quinam trans Danubium habitent, invenerunt Sclavinos, qui & Abari nuncupati, gentem inermem. Neque vero hi trans flumen habitare aliquos, neque cis flumen isti arbitrabantur. Quia autem inermes, atque ad bellum imparatos Abaros comperiebant Romani, debellantes eos prædam inde & captivos abducentes recesserunt. Et ex eo tempore permutationes duas instituentes Romani à Pascha ad Pascha suos permutabant, ita ut magno sanctoque Sabbato obviam sibi fierent & qui à mansionis suæ loco discederent, & qui in hanc servitutem succederent. Etenim prope mare sub hac ipsa urbe urbs est Salona nuncupata, dimidium habens ejus magnitudinis quam Constantinopolis: in ea congregati omnes Romani arma sumebant, indeque discedentes ad clausuram pergebant quatuor millia passuum ab ipsa urbe Salona distantem, quæ in hodiernum usque diem Clissa nuncupatur, quod illac prætereuntes quasi concludat, atque inde ad flumen

φέροντα. ἐγεγόνει δὲ ὁ πρῶτος δοὺξ ἐν αὐτοῖς πρὶν ἐλθεῖν κατ' αὐτῶν ὁ ῥὴξ Πιπῖνος. ἦν δὲ τῷ τότε καιρῷ τὸ δουκάτον εἰς τόπον λεγόμενον Τζιβιτὰ νόβα, ὅπερ ἑρμηνεύεται νεόκαστρον. διὰ δὲ τὸ εἶναι τὸ προειρημένον νησίον πλησίον τῆς ξηρᾶς, κοινῇ βουλῇ μετέθηκαν τὸ δουκάτον εἰς ἕτερον νησίον, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἐστὶ σήμερον, διὰ τὸ εἶναι μηκόθεν τῆς ξηρᾶς, ὅσον βλέπει τις ἄνδρα ἵππῳ ἐφεζόμενον.

ΚΕΦ. κθʹ.

Περὶ τῆς Δελματίας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ παρακειμένων ἐθνῶν.

Ὅτι Διοκλητιανὸς ὁ βασιλεὺς πάνυ τῆς χώρας Δελματίας ἠράσθη, διὸ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥώμης λαὸν ἀγαγὼν μετὰ τὰς φαμηλίας αὐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Δελματίας χώρᾳ τούτους κατεσκήνωσεν· οἳ καὶ Ῥωμάνοι προσηγορεύθησαν διὰ τὸ ἀπὸ Ῥώμης μετῳκισθῆναι, καὶ ταύτην μέχρι τῆς σήμερον τὴν ἐπωνυμίαν ἐναποφέρονται. Οὗτος οὖν ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς καὶ τὸ τοῦ Ἀσπαλάθου κάστρον ᾠκοδόμησε καὶ ἐν αὐτῷ παλάτια ἐδείματο λόγου καὶ γραφῆς ἁπάσης ἐπέκεινα, ὧν καὶ μέχρι τῆς σήμερον τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας λείψανα φέρονται, κἂν ὁ πολὺς χρόνος αὐτὰ κατηνάλωσεν. ἀλλὰ καὶ τὸ κάστρον Διόκλεια τὸ νῦν παρὰ τῶν Διοκλητιανῶν κατεχόμενον ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Διοκλητιανὸς ᾠκοδόμησεν, ὅθεν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν Διοκλητιανοὶ καλεῖσθαι, οἱ τῆς ἐκείνης χώρας ἐναπειλήφασιν. ἡ δὲ καὶ τῶν αὐτῶν Ῥωμάνων διακράτησις ἦν μέχρι τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ· οἳ καὶ ποτὲ θελήσαντες τὸν ποταμὸν διαπεράσαι, καὶ καταμαθεῖν τίνες κατοικοῦσιν ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσαντες εὗρον ἔθνη Σκλαβινικὰ ἄοπλα ὄντα· ἅ τινα καὶ Ἄβαροι ἐκαλοῦντο. καὶ οὔτε οὗτοι ἤλπιζον ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ κατοικεῖν τινάς, οὔτε ἐκεῖνοι ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ. διὰ οὖν τὸ ἀόπλους εὑρεῖν αὐτοὺς τοὺς Ἀβάρους οἱ Ῥωμάνοι, καὶ πρὸς πόλεμον ἀπαρασκευάστους, καὶ καταπολεμήσαντες ἀνελάβοντο πραῖδαν, καὶ αἰχμαλωσίαν, καὶ ἀνεχώρησαν. καὶ ἔκτοτε ποιήσαντες ἀλλάγια δύο οἱ Ῥωμάνοι ἀπὸ πάσχα ἕως πάσχα τὸν λαὸν αὐτῶν ἐνήλλασσον, ὥστε τῷ μεγάλῳ καὶ ἁγίῳ Σαββάτῳ ἀλλήλοις συναντᾶν, τοὺς μὲν ἀποστρεφομένους ἀπὸ τοῦ παραμονίμου, τοὺς δὲ εἰς τὴν τοιαύτην δουλείαν ἀπερχομένους. καὶ γὰρ πλησίον τῆς θαλάσσης ὑπὸ τὸ αὐτὸ κάστρον κάστρον ἐστὶ τὸ ἐπιλεγόμενον Σαλῶνα, μέγεθος ἔχον τὸ ἥμισυ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾧ πάντες οἱ Ῥωμάνοι συνήγοντο καὶ καθωπλίζοντο, καὶ προσαπεκίνουν ἐκ τῆς ἐκεῖσε, καὶ πρὸς τὴν κλεισοῦραν ἀπήρχοντο τὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κάστρου ὑπάρχουσαν μίλια τέσσαρα. ἥτις καὶ μέχρι τοῦ νῦν καλεῖται Κλεῖσα, διὰ τὸ συγκλείειν τοὺς διερχομένους ἐκεῖθεν. καὶ ἐκ

τῷ ἐκεῖσε ἀπέχοντι πρὸς τὸν ποταμόν. τὸ οὖν τοιοῦτον A
186. ἀλλάγιον ἐπὶ πολλοῖς γινόμενον χρόνοις, οἱ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Σκλάβοι, οἱ καὶ Αβαροι καλούμενοι, καθ' ἑαυτοὺς ἐσκόπησαν λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ Ρωμάνοι, ἐπεὶ ἐπέρασαν καὶ εὗρον πραῖδαν, ἀπὸ τοῦ νῦν καθ' ἡμῶν οὐ παύσονται διαπερῶντες· καὶ διὰ τοῦτο μηχανησόμεθα κατ' αὐτῶν. οὕτως οὖν οἱ Σκλάβοι οἱ Αβαροι βουλευσάμενοι, καὶ διαπερασάντων ποτὲ τῶν Ρωμάνων, ποιήσαντες οὗτοι ἐγκρύμματα, καὶ πολεμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. καὶ ἀναλαβόμενοι τά τε ὅπλα αὐτῶν καὶ B τὰ φλάμουλα, καὶ τὰ λοιπὰ πολεμικὰ σημεῖα, διαπεράσαντες οἱ προειρημένοι Σκλάβοι τὸν ποταμὸν ἦλθον εἰς τὴν κλεισοῦραν. οὓς καὶ ἰδόντες οἱ ἐκεῖσε ὄντες Ρωμάνοι, θεασάμενοι δὲ τὰ φλάμουλα καὶ τὴν ἐξόπλισιν τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν, τοὺς αὐτῶν ὁμοφύλους εἶναι νομίσαντες· ἡνίκα κατέλαβον οἱ Σκλάβοι οἱ προρρηθέντες εἰς τὴν κλεισοῦραν, παρεχώρησαν αὐτοῖς διελθεῖν. διελθόντες
187. δὲ εὐθὺς τοὺς Ρωμάνους ἔτι ἐξήλασαν, καὶ τὴν Σαλῶνα C τὸ προειρημένον κάστρον ἐκράτησαν. καὶ κατοικήσαντες ἐκεῖσε ἔκτοτε κατὰ μικρὸν ἀρξάμενοι πραιδεύειν, τοὺς Ρωμάνους τοὺς εἰς τοὺς κάμπους καὶ εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη κατοικοῦντας ἠφάνισαν, καὶ τοὺς τόπους αὐτῶν κατεκράτησαν. οἱ δὲ λοιποὶ Ρωμάνοι εἰς τὰ τῆς παραλίας κάστρα διεσώθησαν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν κρατοῦσιν αὐτά· ἅτινα εἰσὶ τάδε κάστρα. τὸ Ραούσιν, τὸ Ασπάλαθον, τὸ Τετραγγούριν, τὰ Διάδωρα, ἡ Αρβη, ἡ Βέκλα, καὶ τὰ Οψαρα· ὧν τινων καὶ οἰκήτορες μέχρι τοῦ νῦν οἱ Ρωμάνοι καλοῦνται. D

Ὅτι ἀπὸ τῆς βασιλείας Ηρακλείου τοῦ βασιλέως Ρωμαίων, καθ' ὃν μέλλει τρόπον ῥηθήσεσθαι ἐν τῇ τῶν Χρωβάτων καὶ Σέρβλων συγγραφῇ, πᾶσα ἡ Δελματία, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἔθνη, οἷον Χρωβάτοι, Σέρβλοι, Ζαχλοῦμοι, Τερβουνιῶται, Καναλεῖται, Διοκλητιανοὶ, καὶ Αρεντανοὶ, καὶ οἱ Παγάνοι προσαγορευόμενοι. τῆς δὲ τῶν Ρωμαίων βασιλείας διὰ τὴν τῶν τότε κρατούντων νωθρότητα καὶ ἀφέλειαν εἰς τὸ μηδὲν παράπαν μικροῦ δεῖν ἐναπονευ- E
188. σάσης, καὶ μάλιστα δὲ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Αμορέου τοῦ Τραυλοῦ, οἱ τὰ τῆς Δελματίας κάστρα οἰκοῦντες γεγόνασιν αὐτοκέφαλοι, μήτε τῷ βασιλεῖ Ρωμαίων, μήτε ἑτέρῳ τινὶ ὑποκείμενοι· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκεῖσε ἔθνη, οἵ τε Χρωβάτοι καὶ Σέρβλοι, καὶ Ζαχλουμεῖται, Τερβουνιῶται καὶ Καναλεῖται, καὶ Διοκλητιανοὶ, καὶ οἱ Παγάνοι, τῆς τῶν Ρωμαίων βασιλείας ἀφηνιάσαντες γεγόνασιν ἰδιόρυθμοι καὶ αὐτοκέφαλοι, τινὶ μὴ ὑποκείμενοι. ἄρχοντας δὲ ὥς φασι ταῦτα τὰ ἔθνη μὴ ἔχειν, πλὴν ζουπάνους γέροντας, F καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ Σκλαβινίαι ἔχουσι τύπον. ἀλλὰ οἱ πλείονες τῶν τοιούτων Σκλάβων οὐδὲ ἐβαπτίζοντο, ἀλλὰ μέχρι πολλοῦ ἔμενον ἀβάπτιστοι. ἐπὶ δὲ Βασιλείου τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως ἀπέστειλαν ἀποκρισιαρίους ἐξαιτούμενοι καὶ παρακαλοῦντες αὐτὸν τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀβαπτίστους βαπτισθῆναι, καὶ εἶναι ὥστε ἐξ ἀρχῆς ὑποτεταγμένους τῇ βασιλείᾳ τῶν Ρωμαίων· ὧν τινων

A proficiſcebantur. Hac igitur permutatione multis annis facta, Sclavi qui trans flumen habitabant, qui & Abari dicti, re conſiderata dixerunt inter ſe ſe; Romani hi ex quo primum trajecerunt, prædamque nacti ſunt, numquam trajicere deſinent; itaque aliquid contra machinemur. Hoc igitur conſilio Sclavi ſive Abari, cum Romani aliquando flumen tranſmiſiſſent, poſitis inſidiis illos adorti oppugnarunt, viceruntque; B ac ſumptis eorum armis, vexillis & reliquis ſignis bellicis, trajecto prædicti Sclavi flumine ad clauſuram venere: quos ubi viderunt Romani, qui illic excubias agebant, conſpectis vexillis & armaturâ gentilium ſuorum, gentiles eos eſſe ſuos arbitrati, cum ad clauſuram præfati Sclavi acceſſiſſent, tranſitum illis permiſerunt. Sed intromiſſi Romanos oppido expulerunt, necnon etiam laudatam urbem Salonam occuparunt: C ibique ſedibus poſitis paulatim ex eo tempore incipientes prædari, Romanos in campis & in locis editioribus habitantes deleverunt, eorumque loca invaſerunt. Cæteri vero Romani in oræ maritimæ oppidis ſervati ſunt, eaque etiamnum tenent, & ſunt iſta: Rauſium, Aſpalathum, Tetrangurium, Diadora, Arbe, Becla, & Opſara: eorumque habitatores in hodiernum uſque diem Romani D nuncupantur.

Ab Imperio autem Heraclii Romanorum imperatoris, uti, cum de Croatis & Serviis agemus dicturi ſumus, univerſa Dalmatia, necnon finitimæ illi gentes, Croati, Servii, Zachlumitæ, Terbuniotæ, Canalitæ, Diocletiani, ac Arentani qui & Pagani nuncupati ſunt, ditioni Romanæ ſe ſubtraxerunt; quippe cum Romanum Imperium per imperan- E tium tunc temporis ignaviam atque ſocordiam, maximè Michaëlis Amorienſis Balbi, tantum non expiraſſet, qui Dalmatiæ oppida incolebant, ſui juris facti, neque Romano imperatori, neque cuiquam alteri ſubjecti. Itidem contermínæ illis gentes, Croati, Servii, Zachlumitæ, Terbuniotæ, Canalitæ, Diocletiani & Pagani, excuſſis Romani imperii habenis liberi, ſuiſque non alienis legibus uſi ſunt. Principes vero, ut aiunt, F hæ gentes non habent, præter Zupanos ſenes, quemadmodum etiam reliqui Sclavorum populi. Plurimi etiam ex his Sclavis non baptizabantur, imo diu baptiſmi expertes manſerunt. Imperante autem piiſſimo imperatore Baſilio legatos miſerunt petitum, ut qui ex ipſis baptizati nondum eſſent baptizarentur, eſſentque veluti ab origine imperio Romano ſubjecti. Horum precibus auditis

beatus ille præclarusque Imperator Cæsarianum unâ cum sacerdotibus misit, omnesque illos qui in prædictis gentibus nondum baptizati erant, baptizavit; baptizatis autem ipsis, tunc principes eis designavit, quos vellent, eligerentque, è stirpe quam maxime diligerent ac amarent. Atque ex eo tempore in hodiernum usque diem principes ipsis ex eadem stirpe, & non aliunde eliguntur. Pagani autem, qui & Arentani Romanorum lingua nuncupati sunt, in locis inaccessis atque præruptis baptismi expertes relinquebantur. Pagani quippe Sclavorum lingua non baptizati dicuntur. Deinceps vero etiam hi, missis ad eumdem præclarum Imperatorem legatis, petierunt baptizari; misit itaque, & baptizavit. Deinde vero, ut antea dixi, per imperantium ignaviam, atque socordiam retro lapsæ sunt res Romanorum, ac incolæ oppidorum Dalmatiæ sui juris facti, neque Romano Imperatori, neque cuiquam alteri paruerunt. Post aliquod vero temporis, præclaro illo ac semper memorando Basilio fræna imperii moderante, venientes ab Africa Saraceni cum Soldano, Saba, & Calphone, navibusque XXXVI. applicuerunt in Dalmatia; atque urbes Butoba, Rosa, & inferius Decatera expugnarunt: inde adversus Ragusium profecti eam urbem obsidione cinctam quindecim tenuere menses. Tum Ragusini cives in angustias adducti Basilio semper memorando Romanorum Imperatori id significarunt, hisce verbis: Miserere nostri, neque nos permittas ab infidelibus pessundari: eaque re Imperator motus Nicetam Patricium mittit Drungarium rei navalis, Orypham cognominatum, cum chelandiis centum. At Saraceni ubi adfuturum mox cum classe Patricium rei navalis Drungarium resciverunt, ab obsidione Ragusinæ urbis discesserunt, & in Longobardiam trajicientes urbem Barium obsidione cinxerunt, expugnaruntque. Tunc Soldanus extructis ibi Palatiis Longobardiam omnem Romam usque annos quadraginta tenuit. Hac itaque de causa Imperator ad Ludovicum Franciæ regem, & ad Papam Romanum, legatos misit petitum, ut exercitui à se misso, auxilium ferant: qui uterque petitioni ejus obsequentes cum magna manu jungunt se copiis ipsius unà cum Chrobatis, Serviis, Zachlumis, Terbuniotis, Canalitis, & Ragusinis, cunctisque Dalmatiæ oppidorum incolis; (nam hi omnes ex imperatoris mandato aderant) qui in Longobardiam trajicientes urbem Barin obsederunt expugnaruntque.

Sciendum autem est, quod Chrobatos,

εἰσακούσας ὁ μακάριος ἐκεῖνος καὶ ἀοίδιμος βασιλεὺς, ἐξαπέστειλε βασιλικὸν μετὰ καὶ ἱερέων, καὶ ἐβάπτισεν αὐτοὺς πάντας τοὺς τῶν προρρηθέντων ἐθνῶν ἀβαπτίστους τυγχάνοντας· καὶ μετὰ τὸ βαπτισθῆναι αὐτοὺς, τότε προεβάλετο εἰς αὐτοὺς ἄρχοντας οὓς ἐκεῖνοι ἤθελον καὶ προέκρινον, ἀπὸ γενεᾶς ἧς ἐκεῖνοι ἠγάπων καὶ ἔστεργον. καὶ ἐκ τότε μέχρι τοῦ νῦν ἐκ τῆς αὐτῆς γενεᾶς γίνονται ἄρχοντες εἰς αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρας. οἱ δὲ Παγανοὶ, οἱ καὶ τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ Ἀρεντανοὶ καλούμενοι, εἰς δυσβάτους τόπους καὶ κρημνώδεις κατελείφθησαν ἀβάπτιστοι. καὶ γὰρ Παγανοὶ κατὰ τὴν τῶν Σκλάβων γλῶσσαν ἀβάπτιστοι ἑρμηνεύονται. μετὰ δὲ τοῦτο καὶ αὐτοὶ ἀποστείλαντες εἰς τὸν αὐτὸν ἀοίδιμον βασιλέα ἐξητήσαντο βαπτισθῆναι καὶ αὐτοί· καὶ ἀποστείλας ἐβάπτισε καὶ αὐτούς. ἐπεὶ δὲ, ὡς προείρηται, διὰ τὴν τῶν κρατούντων νωθρότητα καὶ ἀφέλειαν εἰς κατόπιν τὰ τῶν Ῥωμαίων ἦλθον πράγματα, καὶ οἱ τὰ τῆς Δελματίας κάστρα οἰκοῦντες γεγόνασιν αὐτοκέφαλοι, μήτε τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, μήτε ἄλλῳ τινὶ ὑποκείμενοι. μετὰ δὲ χρόνον τινὰ ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ ἀοιδίμου καὶ ἀειμνήστου βασιλέως ἐλθόντων Σαρακηνῶν ἀπὸ Ἀφρικῆς τοῦ τε Σολδανοῦ καὶ τοῦ Σάβα καὶ τοῦ Καλφοῦς μετὰ καραβίων λς΄. κατέλαβον ἐν Δελματίᾳ, καὶ ἐπόρθησαν τὸ κάστρον τὰ Βούτοβα, καὶ τὸ κάστρον τὴν Ῥώσαν, καὶ τὸ κάστρον τὰ Δεκάτερα τὸ κάτω. καὶ ἦλθον καὶ εἰς τὸ κάστρον Ῥαουσίου, καὶ παρεκάθισαν αὐτῷ μῆνας δέκα πέντε. τότε βιασθέντες οἱ Ῥαουσαῖοι ἐδηλοποίησαν Βασιλείῳ τῷ ἀειμνήστῳ βασιλεῖ Ῥωμαίων, λέγοντες αὐτῷ οὕτως· ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ μὴ ἐάσῃς ἀπολέσθαι παρὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς σπλαγχνισθεὶς ἀπέστειλε τὸν πατρίκιον Νικήταν δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου, οὗ τὸ ἐπίκλην ὁ Ὀρύφας, μετὰ χελανδίων ἑκατόν. οἱ δὲ Σαρακηνοὶ μαθόντες τὴν μετὰ τοῦ στόλου ἄφιξιν τοῦ πατρικίου δρουγγαρίου τοῦ πλωΐμου, ἔφυγον καταλιπόντες τὸ κάστρον Ῥαουσίου, καὶ ἀντεπέρασαν ἐν Λογουβαρδίᾳ, καὶ πολιορκήσαντες τὸ κάστρον Βάρεως, τοῦτο ἐπόρθησαν. τότε ὁ Σολδανὸς κτίσας ἐκεῖσε παλάτια, κατεκράτησε πᾶσαν Λογουβαρδίαν μέχρι Ῥώμης ἔτη τεσσαράκοντα. ὁ οὖν βασιλεὺς διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀπέστειλε πρός τε τὸν Λοδόηχον τὸν ῥῆγα Φραγγίας, καὶ τὸν Πάπα Ῥώμης, ἵνα συνεπαμύνωνται τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντι στρατῷ. οἱ δὲ ὑπείξαντες τῇ τοῦ βασιλέως αἰτήσει, ὅ,τε ῥὴξ καὶ ὁ πάπας, ἦλθον ἀμφότεροι μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἑνωθέντες τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντι στρατῷ, ἅμα τῷ Χρωβάτῳ, τῷ Σέρβλῳ, καὶ Ζαχλούμῳ, καὶ Τερβουνιώταις, καὶ Καναλείταις, καὶ Ῥαουσίοις, μετὰ πάντων τῶν ἀπὸ τῆς Δελματίας κάστρων· οὗτοι γὰρ πάντες βασιλικῇ κελεύσει παρῆσαν. καὶ περασάντων ἐν Λογουβαρδίᾳ ἐκάθισαν τὸ κάστρον Βάρεως, καὶ ἐπόρθησαν αὐτό.

Ἰστέον ὅτι τοὺς Χρωβάτους καὶ τοὺς λοιποὺς Σκλαβάρχοντας,

χοντας, οἱ τοῦ κάστρου Ῥαουσίου οἰκήτορες μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν καραβίων διεπέρασαν ἐν Λογουβαρδίᾳ. 192. καὶ τὸ μὲν κάστρον Βάρεως, καὶ τὴν χώραν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν ἀνελάβετο ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων· τὸν δὲ Σολδανὸν, καὶ τοὺς λοιποὺς Σαρακηνοὺς, ἀνελάβετο Λοδόηχος ὁ ῥὴξ Φραγγίας, καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς ἐν τῷ κάστρῳ Καπύης, καὶ ἐν τῷ κάστρῳ Βενεβενδοῦ· καὶ οὐδεὶς αὐτὸν εἶδεν γελῶντα. εἶπεν δὲ ὁ ῥὴξ, ὅτι εἴ τις μοι τὸν Σολδανὸν μετὰ ἀληθείας ἀναγγείλῃ ἢ ὑποδείξῃ γελῶντα, δώσω αὐτῷ χρήματα πολλά· καὶ μετὰ τοῦτο εἶδέ τις αὐτὸν γελῶντα, καὶ τῷ ῥηγὶ Λοδόηχῳ ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ προσκαλεσάμενος τὸν Σολδανὸν ἠρώτησεν αὐτὸν ποίῳ τρόπῳ ἐγέλασεν. ὁ δὲ εἶπεν· ἅμαξαν εἶδον, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τροχοὺς κυλιομένους, καὶ τούτου χάριν ἐγέλασα, ὅτι καὶ ἐγὼ ποτὲ κεφαλὴ ἤμην, καὶ ἀρτίως εἰμὶ ὑποκάτω πάντων, καὶ πάλιν δύναται ὁ Θεὸς ὑψῶσαί με. καὶ ἀπὸ τότε προσεκαλεῖτο αὐτὸν ὁ Λοδόηχος εἰς 193. τὴν τράπεζαν αὐτοῦ, καὶ συνήσθιεν αὐτῷ. οἱ δὲ ἄρχοντες τῆς Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ ἤρχοντο πρὸς τὸν Σολδανὸν ἐρωτῶντες αὐτὸν περὶ ἰατρειῶν καὶ θεραπείας ἀλόγων, καὶ λοιπῶν ὑποθέσεων, ὡς γέροντα καὶ πεπειραμένον. ὁ δὲ Σολδανὸς πανοῦργος ὢν καὶ σκολιὸς, εἶπε πρὸς αὐτούς· ὅτι πρᾶγμα θέλω εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ δέδοικα τοῦ μὴ παρ' ὑμῶν κατάδηλον γενέσθαι πρὸς τὸν ῥῆγα, καὶ ἀπολέσω τὴν ἐμαυτοῦ ζωήν. οἱ δὲ ὤμοσαν αὐτῷ, καὶ θαρρήσας εἶπε πρὸς αὐτούς· ὅτι ὁ ῥὴξ ἐξορίσαι θέλει πάντας ὑμᾶς ἐν τῇ μεγάλῃ Φραγγίᾳ, καὶ ἐὰν ἀπιστῆτε ἐκδέξασθε μικρὸν, κἀγὼ πληροφορῶ ὑμᾶς. καὶ ἀπελθὼν εἶπε πρὸς τὸν Λοδόηχον· ὅτι οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου κακοί εἰσι, καὶ σὺ οὐ δύνασαι κυριεῦσαι τὴν χώραν ταύτην, ἐὰν μὴ ἀφανίσῃς τοὺς δυνατοὺς τοὺς ἀντιπίπτοντάς σοι· ἀλλὰ δέσμευσον τοὺς πρώτους τοῦ κάστρου, καὶ ἀπόστειλον αὐτοὺς εἰς τὴν 194. χώραν σου, καὶ τότε ὡς θέλῃς οἱ λοιποὶ ὑποταγήσονταί σοι. καὶ ὅτε παρέπεισεν αὐτὸν ἵνα πληρώσῃ τὴν βουλὴν αὐτοῦ, καὶ ὥρισε γενέσθαι ἁλύσεις σιδηρᾶς εἰς τὸ ἐξορίσαι αὐτούς· ἀπῆλθεν ὁ Σολδανὸς καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὅτι ἀκμὴν οὐ πιστεύετε ὅτι ὁ ῥὴξ ἐξορίστους ὑμᾶς ποιεῖ, καὶ παντελῶς ἐξ ἀνθρώπων γίνεται τὸ μνημόσυνον ὑμῶν· ὅμως εἰ θέλετε τελείως πληροφορηθῆναι, ἀπελθόντες θεάσασθε τί ἄρα ἐργάζονται πάντες οἱ χαλκεῖς τῇ προστάξει τοῦ ῥηγός· καὶ εἰ οὐχ εὕρητε αὐτοὺς ἐργαζομένους τὰς ἁλύσεις καὶ τὰ δεσμὰ, γνώσεσθε ὅτι πάντα τὰ παρ' ἐμοῦ λαλούμενα ὑμῖν ἐστὶ ψευδῆ· εἰ δὲ ἀληθεύω, φροντίσατε τῆς σωτηρίας ὑμῶν, καὶ ἐμὲ εὐεργετήσατε τὸν τὰ χρηστὰ καὶ σωτήρια ὑμῖν βουλευσάμενον. οἱ δὲ ἄρχοντες πεισθέντες τῷ τοῦ Σολδανοῦ λόγῳ, θεασάμενοι δὲ καὶ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰ δεσμὰ, τελείαν πληροφορίαν ἔλαβον, καὶ ἔκτοτε ἐμελέτων τὴν ἀπώλειαν τοῦ ῥη-

reliquosque Sclavorum principes, Ragusini cives suis navibus in Longobardiam transmiserint. Et urbem quidem Barim, totamque regionem, ac prædam universam sibi habuit Imperator Romanorum: Soldanum vero cum cæteris Saracenis rex Franciæ Ludovicus, & Capuam ac Beneventum ipsos abduxit. Et Soldanum quidem nemo umquam ridentem videbat; itaque multas ei pecunias rex pollicetur, qui verè ridentem ipsum aut ostendisset, aut nuntiasset. Evenit autem postea, ut quidam ridentem Soldanum videret, qui regi Ludovico significavit. Ille accersitum Soldanum interrogavit quamobrem risisset? isque respondit. Currum cernebam, & vertentes in eo rotas, & hujus rei gratia risum edidi: nam ego quoque aliquando caput fui, nunc autem infra omnes sum; & potest me Deus rursum exaltare: atque ex illo tempore ad mensam illum suam Ludovicus adhibuit. Principes vero Capuæ & Beneventi ventitabant ad Soldanum interrogantes eum de medicina ac cura equorum, aliisque rebus, uti senem, & multo usu peritum. Ille autem vafer admodum & versutus cum esset, dixit ipsis: Est quod communicatum vobis velim, sed vereor ne per vos regi innotescat, & ego in periculum vitæ incidam: qui cum jurejurando se obstrinxissent, fidentior factus dixit iis: Rex vos omnes in magnam Franciam transportare statuit, & si non creditis, expectate paulisper, donec plenam vobis fidem faciam: discedensque dixit Ludovico: Principes hujus loci improbi sunt, neque tu dominari huic regioni valebis, nisi potentioribus, qui tibi obsistunt, è medio sublatis. Sed primores urbis in vincula conjectos in tuam regionem mitte, & tunc pro arbitrio cæteri sese submittent. Cum autem persuasisset ipsi consilio suo obsequi, isque jam catenas ferreas faciendas decrevisset iis ablegandis, adiit Soldanus principes, inquiens; Adhuc vos non creditis regem vos exterminaturum, & omnino ex hominibus eruendam memoriam vestri. At si omnino certiores rei fieri vultis, abite & videte quid ubique fabri mandato regis conficiant: & nisi circa catenas ac vincula occupatos inveneritis, tunc me omnia falsa dixisse vobis judicate: sin autem vera dixero, curæ vobis sit propria salus, mihique qui utilia vobis & salutaria consilia dederim, beneficium reddite. Persuasi vero principes Soldani verbis, compedibus & vinculis conspectis, omnino id quod erat crediderunt, atque ex eo tempore de tollendo rege Ludovico consilium ceperunt. Rex au-

tem horum omnium ignarus venatum A egreditur; cumque reverteretur, principes ipſius loci urbe occupata, intrare eum minime permiſerunt. Rex itaque Ludovicus inſurgentes contra ſe principes videns ad ſua regreditur. Principes vero Soldano dixere; quid tibi vis faciamus pro eo quod nos ſervaveris: ille vero dimitti ad ſuos voluit, eoque facto in Africam profectus in propriam regionem ſe recepit. Priſtinæ autem malitiæ minimè B oblitus, exercitu collecto cum magna manu ad obſidendas capiendaſque Urbes Capuam ac Beneventum venit. Capuani vero ac Beneventani legatos in Franciam ad regem Ludovicum mittunt, uti ſuppetias ipſis adverſus Soldanum & Afros ferret. At rex Ludovicus his cognitis, & quomodo egiſſet Soldanus, principibus perſuadens regem compeditos in Franciam mittere voluiſſe, ſic ipſis reſpondit: C Pœnitet quidem me etiam eorum quæ antea vobis præſtiti, cum vos ab hoſtibus ſervarim, pro quo beneficio mala mihi repoſuiſtis; & quemadmodum ejectus ipſe à vobis fui, ita nunc de veſtro exitio gaudeo. Tunc ad ſummam anguſtiam redacti, à rege Ludovico ad Romanorum Imperatorem legatos mittunt petitum, ut ipſis opitularetur, atque ab ejuſmodi periculo eos liberaret. Pollicetur opem Imperator; ſed legato ab urbe D Conſtantinopolitana redeunte, atque læta ſuis nuntia adferente de auxilio ab Imperatore mittendo, prius quam in urbem ſe recipere poſſet à Soldani excubiis captus fuit. Præſciverat quippe ille legationem factam ad Imperatorem Romanum, & omni ſtudio incubuit ut legatum caperet, quod & factum fuit. Comprehenſo autem legato, intellexit quo defunctus fuerat officio, & poſt pau- E cos dies auxilia Romani Imperatoris adfutura: dicit itaque ei Soldanus: quod ſi quæ dixero feceris, libertate, & maximis muneribus cohoneſtaberis: ſin autem, mala morte peribis. Cumque legatus facturum ſe mandata pollicitus eſſet, dixit ei Soldanus: Jubeo te proxime muros ſiſtere ac eos, qui te miſerunt advocare, ipſiſque dicere: Ego quidem quod vobis officium debui præſtiti, Im- F peratoremque Romanum pro vobis oravi, verum notum vobis volo, fruſtra mihi ſuſceptam hanc profectionem fuiſſe; & ſupplicationem veſtram Imperator rejecit, neque eſt quod opem ab illo ullam expectetis. Legato autem hæc ſe exequuturum cum lætitia promittente, ad urbem eum duxerunt. At ſpretis omnibus quæ Soldanus dixerat, neque minis ejus territus, neque pollicitationibus perſuaſus, ſed Dei timorem in pectore

A γὸς Λοδόηχου. ὁ δὲ ῥὴξ ταῦτα πάντα ἀγνοῶν ἐξῆλθε πρὸς τὸ κυνηγῆσαι· ὑποστρέψαντος δὲ, οἱ τούτου ἄρ- 195. χοντες ἐκράτησαν τὸ κάστρον, μὴ ἐάσαντες αὐτὸν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ ῥὴξ Λοδόηχος τὴν τῶν ἀρχόντων ἔνστασιν θεασάμενος, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψεν. οἱ δὲ ἄρχοντες εἶπον πρὸς τὸν Σολδανόν· τί ἄρα θέλεις ἡμᾶς ποιῆσαί σοι περὶ τῆς γενομένης εἰς ἡμᾶς παρὰ σοῦ σωτηρίας. ὁ δὲ ᾐτήσατο ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἀπολῦσαι αὐτόν· καὶ B τούτου γενομένου ἀπῆλθεν ἐν Ἀφρικῇ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χώραν. μὴ ἐπιλαθόμενος δὲ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ κακίας ἐστρατοπέδευσε, καὶ ἦλθε μετὰ δυνάμεως ἐν Καπύῃ καὶ ἐν Βενεβένδῳ πρὸς τὸ πολιορκῆσαι καὶ ὑποτάξαι αὐτούς. οἱ δὲ τὰ τοιαῦτα κάστρα κρατοῦντες ἀπέστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν ῥῆγα Λοδόηχον ἐν Φραγγίᾳ, ἵνα ἐλθὼν συνεπαμυνῆται αὐτοῖς κατὰ τοῦ Σολδανοῦ καὶ τῶν Ἀφρικῶν. ὁ δὲ ῥὴξ Λοδόηχος ταῦτα μαθὼν, καὶ ὅνπερ ἐποίησε C τρόπον ὁ Σολδανὸς πείσας τοὺς ἄρχοντας, ὅτι δεσμίους μέλλει ὑμᾶς ὁ ῥὴξ ἐν Φραγγίᾳ ἐξορίσαι, ἀντε- 196 δήλωσεν αὐτοῖς, ὅτι καὶ ἅπερ ἐποίησα πρότερον εἰς ὑμᾶς μεταμεμέλημαι, ὅτι ἔσωσα ὑμᾶς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ ἀνταπεδώκατέ μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν· καὶ καθὼς ἐδιώχθην παρ' ὑμῶν, ἀρτίως χαίρω ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ ὑμῶν. τότε ἀπορήσαντες ἀπὸ τοῦ ῥηγὸς Λοδόηχου ἀπέστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων τοῦ δοῦναι αὐτοῖς βοήθειαν, καὶ λυτρώσασθαι τοῦ τοιούτου D κινδύνου· ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο βοηθῆσαι αὐτοῖς. τοῦ δὲ ἀποκρισιαρίου ἀπὸ τῆς πόλεως ὑποστρέψαντος, καὶ ἀγαθὰς ἀγγελίας τοῖς πέμψασιν αὐτὸν ἀποκομίζοντος, περὶ τῆς τοῦ βασιλέως συμμαχίας, μήπω τούτου ἀποσωθέντος ἐν τῷ κάστρῳ, ἐκρατήθη παρὰ τῶν βιγλῶν τοῦ Σολδανοῦ· προεγνώκει γὰρ ὁ Σολδανὸς τὴν γεγονυῖαν ἀποστολὴν πρὸς ἱκεσίαν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, καὶ ἐπύκτευσε τοῦτον ἀποκρισιάριον αὐτῶν κρα- E τῆσαι, ὅπερ καὶ γέγονε. κρατηθέντος δὲ αὐτοῦ ἔμαθε τὴν ἀποτελεσθεῖσαν παρ' αὐτοῦ δουλείαν, καὶ ὅτι δι' ὀλίγων ἡμερῶν καταλαμβάνει ἡ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων 197. βοήθεια. ὁ δὲ Σολδανὸς εἶπε τῷ αὐτῷ ἀποκρισιαρίῳ· ὅτι εἰ ποιήσεις ὅπερ σοι εἴπω, ἐλευθερίας καὶ δωρεῶν μεγίστων ἀξιωθήσῃ· εἰ δὲ μὴ, πονηρῷ θανάτῳ τὴν ζωὴν ἀπολέσεις. τοῦ δὲ ὑποσχομένου ἐκπληρῶσαι τὰ κελευόμενα αὐτῷ, εἶπεν ὁ Σολδανὸς πρὸς αὐτόν· ὅτι κελεύω στῆναί σε πλησίον τοῦ τείχους, καὶ προσκαλέσα- F σθαι τοὺς ἀποστείλαντάς σε, καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτούς· ἐγὼ μὲν τὴν δουλείαν ἣν ὤφειλον ποιῆσαι πεποίηκα, καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων περὶ ὑμῶν ἐδυσώπησα· πλὴν οὖν γινώσκετε, ὅτι εἰς κενὸν ἐγένετο ἡ ὁδός μου, καὶ ὁ βασιλεὺς παμφαῦλον ἔθηκε τὴν παρ' ὑμῶν γεγονυῖαν ἱκεσίαν, καὶ ἀπὸ τοῦ βασιλέως μὴ ἐλπίζετε βοήθειαν. τοῦ δὲ ὑποσχομένου ταῦτα μετὰ χαρᾶς ἐκπληρῶσαι, ἤγαγον αὐτὸν πλησίον τοῦ κάστρου, καὶ ἐν οὐδενὶ θέμενος τὰ παρὰ τοῦ Σολδανοῦ ῥηθέντα πάντα, μήτε τὰς ἀπειλὰς αὐτοῦ φοβηθεὶς, μήτε τῶν

ὑποσχέσεσιν αὐτοῦ πεισθεὶς, ἀλλὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν τῇ A καρδίᾳ αὐτοῦ ἔνθερμος διελογίσατο ἐν ἑαυτῷ· ὅτι
198. συμφέρον ἐστὶν ἐμὲ μόνον ἀποθανεῖν, καὶ μὴ τοιαύτας ψυχὰς διὰ λόγου παγιδεῦσαι καὶ προδοθῆναι εἰς θάνατον. καὶ δὴ πλησίον τοῦ τείχους αὐτοῦ γενομένου, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας προσκαλεσαμένου, εἶπε πρὸς τοὺς ἐξουσιάσαντας τοῦ τοιούτου κάστρου· ἐγὼ μὲν κύριοί μου τὴν διακονίαν μου ἐξεπλήρωσα, καὶ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως Ρωμαίων δηλωθέντα ὑμῖν ἀπαγγελῶ· πλὴν ὁρκίζω ὑμᾶς B εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν παντὸς τοῦ κάστρου, καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἵνα ἀντὶ ἐμοῦ εὐεργετήσητε τὰ τέκνα μου, καὶ τὴν ἐλπίζουσαν ἀπολαβεῖν με σύμβιόν μου· ὡς γὰρ ποιήσητε μετ' αὐτῶν, παρὰ τοῦ δικαίου καὶ μισθαποδότου ἀγαθοῦ Θεοῦ μέλλοντος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς τὸν μισθὸν ἀπολήψεσθε. καὶ ταῦτα εἰπὼν παρεθάρρυνεν αὐτοὺς λέγων· ἐγὼ μὲν ἀπὸ τοῦ Σολδανοῦ ἀπόλλυμαι, καὶ περὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύω· ὑμεῖς δὲ στῆτε ἑδραῖοι καὶ μὴ δειλανδρήσητε, ἀλλ' ὑπομείνατε μικρὸν, καὶ εἰς ὀλίγον C
199. ἡμερῶν φθάσει ἡ ἀποσταλεῖσα ὑμῖν σωτηρία παρὰ τοῦ βασιλέως Ρωμαίων. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, οἱ κατέχοντες αὐτὸν οἰκεῖοι τοῦ Σολδανοῦ παρὰ προσδοκίαν τὰ παρ' αὐτοῦ λαληθέντα ἀκούσαντες, ἔβρυξαν ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας, καὶ εἷς οὗ ἑτέρου προέτρεχον, τίς ἄρα τῆς αὐτοῦ σφαγῆς γένηται αὐτουργός. τοῦ δὲ παρ' αὐτῶν ἀναιρεθέντος, πτοηθεὶς ὁ Σολδανὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐρχομένην δυναστείαν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. καὶ ἔκτοτε καὶ μέχρι τοῦ νῦν καὶ οἱ τῆς Καπύης καὶ οἱ τῆς Βενεβενδοῦ εἰσὶν ὑπὸ τὴν ἐξου- D σίαν τῶν Ρωμαίων εἰς τελείαν δούλωσιν καὶ ὑποταγὴν, διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς γενομένην μεγάλην ταύτην εὐεργεσίαν.

Ὅτι τὸ κάστρον τοῦ Ραουσίου οὐ καλεῖται Ραοῦση τῇ Ρωμαίων διαλέκτῳ, ἀλλ' ἐπεὶ ἐπάνω τῶν κρημνῶν ἵσταται, λέγεται Ρωμαϊστὶ ὁ κρημνὸς Λαῦ· ἐκλήθησαν δὲ ἐκ τούτου Λαυσαῖοι, ἤγουν οἱ καθεζόμενοι εἰς τὸν κρημνόν. ἡ δὲ κοινὴ συνήθεια, ἡ πολλάκις μεταφθείρουσα τὰ ὀνόματα τῇ ἐναλλαγῇ τῶν γραμμάτων, E
200. μεταβαλοῦσα τὴν κλῆσιν, Ραουσαίους τούτους ἐκάλεσεν. οἱ δὲ αὐτοὶ Ραουσαῖοι τὸ παλαιὸν ἐκράτουν τὸ κάστρον τὸ ἐπιλεγόμενον Πίταυρα· καὶ ἐπειδὴ ἡνίκα τὰ λοιπὰ ἐκρατήθησαν κάστρα παρὰ τῶν Σκλάβων τῶν ὄντων ἐν τῷ θέματι, ἐκρατήθη καὶ τὸ τοιοῦτον κάστρον. καὶ οἱ μὲν ἐσφάγησαν, οἱ δὲ ᾐχμαλωτίσθησαν· οἱ δὲ δυνηθέντες ἐκφυγεῖν καὶ διασωθῆναι, εἰς τοὺς ὑποκρήμνους τόπους κατῴκησαν, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀρτίως τὸ κάστρον, οἰκοδομήσαντες αὐτὸ πρότερον μικρὸν, καὶ πάλιν μετὰ F ταῦτα μεῖζον· καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν τὸ τεῖχος αὐτοῦ αὐξήσαντες μέχρι δ' ἔχειν τὸ κάστρον διὰ τὸ πλατύνεσθαι αὐτοὺς κατ' ὀλίγον καὶ πληθύνεσθαι. ἐκ δὲ τῶν μετοικησάντων εἰς τὸ Ραούσιον εἰσὶν οὗτοι· Γρηγόριος, Ἀρσάφιος, Βικτωρῖνος, Βιτάλιος, Βαλεντῖνος ὁ ἀρχιδιάκων, * Βαυεντῖνος ὁ πατὴρ τοῦ Πρωτοσπαθαρίου Στεφάνου. ἀφ' οὗ δὲ ἀπὸ Σαλῶνα μετῴκησαν εἰς Ραούσιον, εἰσὶν ἔτη φ'.

gestans, hæc in animo cogitavit: Satius est, unum me mori, quàm tot animas verbo compediri, & ad mortem prodi. Et sane cum proxime muros esset, omnesque principes advocasset, ita urbis primates alloquutus est: Ego quidem, Domini mei, officio meo defunctus sum, & quæ significari vobis Romanorum Imperator jussit nuntiabo: at obtestor vos per filium Dei, urbisque vestræ universæ, & animarum vestrarum salutem, uti pro me benefaciatis liberis meis, & quæ me amplecti sperat conjugi: quemadmodum enim illis feceritis, ita à justo & bonorum remuneratore Deo, qui judicaturus est vivos & mortuos, mercedem recipietis. Et hæc locutus animo illos bono esse jussit, inquiens: Ego profecto de vita periclitor, & à Soldano interficiar: vos autem resistite fortiter, neque timete, sed expectate paulisper; post paucos quippe dies aderunt auxilia ab Imperatore Romanorum vobis missa. Legatus vero cum hæc verba pronuntiasset, Soldani milites qui eum deduxerant, auditis quæ præter expectationem locutus erat, dentibus super eum stridebant, ac procurrentes certatim ipsum interficiunt. Eo autem occiso, Soldanus validissimum Imperatoris exercitum qui adventabat metuens ad sua regreditur. Et ex illo tempore in hodiernum usque diem Capuani ac Beneventani sub potestate Romani Imperatoris degunt, ipsique, propter ingens hoc in illos collatum beneficium, plenè subjecti serviunt.

Urbs Rausium non appellatur Rausium Græcâ linguâ, sed quia in locis præruptis posita est; præcipitium Græcè vocatur Λαῦ, unde inhabitantes nuncupati sunt Lausæi, id est, præcipitium insidentes. Communis vero usus, qui sæpe literarum commutatione nomina corrumpit, commutato nomine Rausæos appellavit. Atque hi ipsi Rausæi olim tenuerunt urbem Epidaurum nuncupatam; at postea cum reliquæ urbes expugnatæ essent à Sclavis, qui in hoc Themate sunt, hæc etiam urbs ab ipsis capta fuit: & civium alii quidem interfecti fuere; alii vero in vinculis abducti. Qui autem fugâ salutem invenire potuerunt, loca prærupta inhabitarunt. Ubi nunc urbs est, primò exiguam illam ædificantes, & postea iterum majorem, mox rursum & quartùm paulatim aucta multitudine pomœria protulerunt. Ex iis autem qui aliunde demigrarunt Ragusium, hi sunt: Gregorius, Arsaphius, Victorinus, Vitalius, Valentinus Archidiaconus, Banentinus pater Protospatharii Stephani. Ex quo autem cives Salonitani Rausium demigrarunt, anni sunt D. in hunc usque diem, Indi-

ctione VII. anni 6457. (Christi 949.) Cæterum in eadem urbe depositus fuit sanctus Pancratius in Æde sancti Stephani, quæ est in media urbe. Aspalathi urbem, quæ parvum palatium significat, Imperator Diocletianus condidit; habuit illam ut domum propriam, aulamque ibi extruxit, & palatia, quorum pleraque perierunt: quæ autem etiamnum supersunt valde pauca sunt, ex quibus Episcopium urbis, & templum sancti Domni, ubi ille ipse Sanctus depositus fuit; quod cubiculum erat ejusdem Imperatoris Diocletiani. Subter illo sunt rotundi fornices, olim custodiæ, in quas sanctos immaniter à se cruciatos compingebat. In eadem vero urbe depositus etiam fuit sanctus Anastasius. Murus autem hujus urbis neque ex latere est, neque ex enchorego, sed ex lapidibus quadratis unius, & sæpe duarum ulnarum longitudine, & unius latitudine, qui coagmentati inter se sunt vinctique ferro in plumbum liquefactum impacto. In eadem autem urbe erectæ etiam visuntur columnæ complures, super quas cosmitæ, ubi idem Imperator Diocletianus ædificaturus erat rotundos fornices, totamque urbem tecturus, & palatia sibi extructurus, omnesque urbis ædes supra istos rotundos fornices, geminâ aut triplici concameratione, ita ut non exiguam urbis partem cooperiret. Mœnia autem hujus urbis ambulacrum non habent, neque propugnacula, sed sublimes tantùm muri sunt, in quibus fenestræ ad emittenda jacula. Urbs Tetrangurium parva quædam in mari insula est, angustissimâ cervice, ponticuli instar, ad terram usque porrecta, qua ad oppidum transeunt incolæ. Tetrangurium autem urbs illa vocatur, quod parva sit veluti cucumer. In eadem vero urbe depositus fuit Sanctus Martyr Laurentius Archidiaconus. Urbs Decatera linguâ Romanorum significat angustatum, & percussum, quoniam mare ingreditur, tanquam lingua coangustata, ad quindecim imo etiam ad viginti usque millia passuum, estque urbs illa sita ad maris complementum. Habet vero circum se urbs illa montes altos, ita ut æstate tantum solem videat, quòd tunc in medio cœli sit, hieme vero nunquam. In hac autem urbe depositus fuit sanctus Tryphon, qui omnes omnino ægrotos sanat, maximè eos qui ab impuris spiritibus vexantur: templum vero ipsius rotundum est. Diadora urbs Romanorum linguâ est JAM ERAT, videlicet quod ante Romam hæc condita fuerit; est autem urbs hæc magna, & vulgariter Diadora nuncupatur. In eadem vero urbe sepultum est

A μέχρι τοῦ σήμερον, ἥτις ἰνδικτιῶνος ἑβδόμης ἔτους ϛυνζʹ. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ κεῖται ὁ ἅγιος Παγκράτιος ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τῷ ὄντι μέσον τοῦ αὐτοῦ κάστρου. ὅτι τὸ Ἀσπαλάθου κάστρον, ὅπερ παλάτιον μικρὸν ἑρμηνεύεται, ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς τοῦτο ἔκτισεν· εἶχε δὲ αὐτὸ ὡς ἴδιον οἶκον, καὶ αὐλὴν οἰκοδομήσας ἔνδοθεν καὶ παλάτια, ἐξ ὧν τὰ πλείονα κατελύθησαν. σώζεται δὲ μέχρι τοῦ **201.** B νῦν ὀλίγα, ἐξ ὧν ἐστι τὸ ἐπισκοπεῖον τοῦ κάστρου, καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δόμνου, ἐν ᾧ κατάκειται ὁ αὐτὸς ἅγιος Δόμνος, ὅπερ ἦν κοιτὼν τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Διοκλητιανοῦ. ὑποκάτω δὲ αὐτοῦ ὑπάρχουσιν εἰληματικαὶ καμάραι, αἵτινες ὑπῆρχον φυλακαὶ ἐν αἷς τοὺς παρ' αὐτοῦ βασανιζομένους ἁγίους ἐναπέκλειεν ἀπηνῶς. ἀπόκειται δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κάστρῳ καὶ ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος. ὅτι τὸ τεῖχος τοῦ τοιούτου κάστρου οὔτε C ἀπὸ βησάλων ἐστὶν ἐκτισμένον, οὔτε ἀπὸ ἐγχωρήγου, ἀλλ' ἀπὸ λίθων τετραπεδίκων ἐχόντων εἰς μῆκος ἀνὰ ὀργυιὰς α. πολλάκις δὲ καὶ ἀνὰ δύο, καὶ τὸ πλάτος **202.** ἀνὰ ὀργυιᾶς μιᾶς, οἵτινές εἰσι συνηρμοσμένοι καὶ συνδεδεμένοι εἰς ἀλλήλους μετὰ σιδήρου ἐν μολίβδῳ ἐγχυλιασμένων. ἵστανται δὲ καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον κάστρον καὶ κίονες πυκνοὶ ἔχοντες ἐπάνω κοσμίτας· ἐν οἷς ἔμελλεν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Διοκλητιανὸς εἰληματικὰς ἐγεῖραι καμάρας, καὶ σκεπάσαι τὸ κάστρον ὅλον, D καὶ ποιῆσαι τὰ παλάτια αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ οἰκήματα τοῦ κάστρου ἐπάνω τῶν εἰλημάτων ἐκείνων διόροφα καὶ τριόροφα, ὥστε μὴ ὀλίγον ἐκ τοῦ αὐτοῦ κάστρου ἐσκέπασε. τοῦ δὲ τοιούτου κάστρου τὸ τεῖχος οὔτε περίπατον ἔχει, οὔτε προμαχῶνας, ἀλλὰ τοίχους μόνους ὑψηλούς, καὶ τοξικὰς φωταγωγούς. ὅτι τὸ κάστρον τὸ Τετραγγουρίν μικρόν ἐστι νησίον ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἔχον καὶ τράχηλον ἕως τῆς γῆς στενώτατον δίκην γεφυρίου, ἐν ᾧ διέρχονται οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ αὐτὸ κάστρον· E Τετραγγουρὶν δὲ καλεῖται, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ μικρὸν δίκην ἀγγουρίου. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ ἀπόκειται ὁ **203.** ἅγιος μάρτυρ Λαυρέντιος ὁ ἀρχιδιάκων. ὅτι τὸ κάστρον τῶν Δεκατέρων ἑρμηνεύεται τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ ἐστενωμένον καὶ πεπληγμένον, διότι εἰσέρχεται ἡ θάλασσα ὥσπερ γλῶσσα ἐστενωμένη μέχρι τῶν δεκαπέντε καὶ εἴκοσι μιλίων, καὶ εἰς τὸ τῆς θαλάσσης συμπλήρωμα ἐστι τὸ κάστρον. ἔχει δὲ τὸ τοιοῦτον κάστρον κύκλον αὐτοῦ ὄρη ὑψηλά, ὥστε μόνῳ τῷ καλοκαιρίῳ βλέπειν F τὸν ἥλιον διὰ τὸ μεσουρανεῖν, τῷ δὲ χειμῶνι οὐδαμῶς. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ κεῖται ὁ ἅγιος Τρύφων ἀκεραίως πᾶσαν νόσον ἰώμενος, μάλιστα τοὺς ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων τυραννουμένους· ὁ δὲ ναὸς αὐτοῦ ἐστιν εἰληματικός. ὅτι τὸ κάστρον τῶν Διαδώρων καλεῖται τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ ἰὰμ ἐρὰτ· ὅπερ ἑρμηνεύεται, ἀπάρτι ἦτον· δηλονότι ὅτε ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη προεκτισμένον ἦν τὸ τοιοῦτον κάστρον· ἔστι δὲ τὸ κάστρον μέγα. ἡ δὲ κοινὴ συνήθεια

καλεῖ αὐτὸ Διάδωρα. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ κεῖ- A
ται ἐν σαρκὶ ἡ ἁγία Ἀναστασία ἡ παρθένος, θυ-
204. γάτηρ γεγονυῖα Εὐσταθίου τοῦ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον
βασιλεύσαντος· καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόγονος μοναχὸς
καὶ μάρτυς, καὶ ἡ ἁγία ἅλυσις αὐτοῦ. ὁ δὲ ναὸς τῆς
ἁγίας Ἀναστασίας ἐστὶ δρομικὸς, ὅμοιος τῷ Χαλ-
κοπρατείων ναῷ, μετὰ κιόνων πρασίνων καὶ λευκῶν,
ὅλος εἰκονισμένος ἐξ ὑλογραφίας ἀρχαίας· ὁ δὲ
πάτος αὐτοῦ ἐστὶν ἀπὸ συγκοπῆς θαυμαστῆς. ἔστι δὲ B
καὶ ἕτερος ναὸς πλησίον αὐτοῦ εἰλημματικὸς, ἡ ἁγία
Τριάς· καὶ ἐπάνω τοῦ ναοῦ αὐτοῦ πάλιν ἕτερος ναὸς
δίκην κατηχουμένων, καὶ αὐτὸς εἰλημματικὸς, εἰς ὃν
καὶ ἀνέρχονται διὰ κοχλείας. ὅτι εἰσὶ νησία ὑπὸ τὴν
ἐπικράτειαν τῆς Δελματίας μέχρι Βενεβενδοῦ πυ-
κνὰ καὶ πάμπολλα, ὥστε μηδέποτε φοβεῖσθαι κλύ-
δωνα ἐκεῖσε τὰ πλοῖα. ἐξ αὐτῶν τῶν νησίων ἐστὶ τὸ
κάστρον ἡ Βέκλα, καὶ εἰς ἕτερον νησίον ἡ Ἄρβη, καὶ εἰς C
ἕτερον νησίον ἡ Ὄψαρα, καὶ εἰς ἕτερον νησίον τὸ Λουμ-
205. βρικάτον, ἅτινα κατοικοῦνται μέχρι τοῦ νῦν· τὰ δὲ λοι-
πά εἰσι ἀοίκητα ἔχοντα ἐρημόκαστρα, ὧν τὰ ὀνόμα-
τά εἰσιν οὕτω· Καταυτρεβενὼ, Πιζούχ, Σελβὼ, Σκερ-
δὰ, Ἀλωὴπ, Σκιρδάκισσα, Πυρότιμα, Μελετὰ, Ἐστιου-
νήζ· καὶ ἕτερα πάμπολλα ὧν τὰ ὀνόματα οὐ νοοῦνται.
τὰ δὲ λοιπὰ κάστρα τὰ ὄντα εἰς τὴν ξηρὰν τοῦ θέματος, καὶ
κρατηθέντα παρὰ τῶν εἰρημένων Σκλάβων ἀοίκητα
καὶ ἔρημα ἵστανται μηδενὸς κατοικοῦντος ἐν αὐτοῖς. D

ΚΕΦ. λ΄.

Διήγησις περὶ τοῦ θέματος Δελματίας.

Εἰ πᾶσιν ἡ γνῶσις καλὸν, καὶ ἡμεῖς ἄρα τὴν πραγ-
μάτων τὴν γνῶσιν καταλαμβάνοντες οὐ πόῤῥω τούτου
γινώμεθα. ὅθεν καὶ πᾶσι φανερὰ ποιοῦμεν τὰ μεθ' ἡμᾶς
πῆ μὲν τούτων τὴν δήλωσιν, πῆ δὲ ἑτέρων τινῶν ἀξιολό- E
γων, ἵνα διπλοῦν ἐπανακολουθῇ τὸ καλόν. τοῖς οὖν καὶ
206. τῆς Δελματίας τὴν παράληψιν ζητοῦσιν, ὅπως εἰλήφθη
παρὰ τῶν Σκλαβικῶν ἐθνῶν, ἐντεῦθεν ἐστὶ μαθεῖν· ἀλλὰ
πρότερον τὴν θέσιν αὐτῆς διηγητέον. ἐκ παλαιοῦ μὲν τοί-
νυν ἡ Δελματία τὴν ἀρχὴν μὲν εἶχεν ἀπὸ τῶν συνόρων
Δυῤῥαχίου, ἤγουν ἀπὸ Ἀντιβάρεως· καὶ παρετείνετο μὲν
μέχρι τῶν τῆς Ἰστρίας ὀρῶν, ἐπλατύνετο δὲ μέχρι τοῦ Δα-
νουβίου ποταμοῦ. ἦν δὲ ἅπασα τοιαύτη ἡ περίχωρος F
ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἄλλων Ἑσπε-
ρίων θεμάτων τὸ τοιοῦτον θέμα ἐτύγχανεν· πλὴν πα-
ρελήφθη παρὰ τῶν Σκλαβινικῶν ἐθνῶν τρόπῳ τοιῷδε.
κάστρον ἐστὶ πλησίον Ἀσπαλάθου, ὃ Σαλῶνα λέγεται, ἔρ-
γον Διοκλητιανοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἡ μὲν Ἀσπάλαθος καὶ
αὐτὴ παρὰ Διοκλητιανοῦ ἐκτίσθη, καὶ τὰ αὐτοῦ βασιλικὰ
ἐκεῖσε ἐτύγχανον· εἰς δὲ Σαλῶνας κατῴκουν οἱ με-
γιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ τῶν ὄχλων ἱκανοί. ὑπῆρχε δὲ τὸ τοιοῦτον
κάστρον κεφαλὴ πάσης τῆς Δελματίας. ἠθροίζοντο οὖν

A corpus Sanctæ Anastasiæ virginis filiæ
Eustathii, qui illo tempore regnabat:
item Sanctus Chrysogonus monachus &
martyr, cujus & sacra catena illic asser-
vatur. Templum autem Sanctæ Anasta-
siæ oblongum est, simile illi, quod in
Chalcopratiis est, & columnas habet
prasinas atque albas, totumque orna-
tum est figuris picturâ vetustâ elabora-
tis; pavimentum vero ipsius mirificè ex
B opere tessellato confectum. Juxta au-
tem illud est aliud quoque templum ro-
tundum Sanctæ Trinitatis, & supra illud
rursum aliud instar Catechumenorum,
itidem rotundum, in quod cochleâ a-
scenditur. Insulæ parvæ sunt Dalmatiæ
subjacentes Beneventum usque frequen-
tes plurimæque, ita ut tempestatem il-
lic naves nunquam timeant. Ex illarum
unâ est urbs Becla, ex alia Arbe, ex alia
C Opsara, ex alia rursum Lumbricatum;
quæ omnes in hodiernum usque diem
habitantur; reliquæ vero habitatoribus
vacuæ desertas urbes habent, quarum
hæc sunt nomina: Catautrebeno, Pi-
zuch, Selbo, Scerda, Aloëp, Scirda-
cissa, Pyrotima, Meleta, Estiunez, & aliæ
complures, quarum nomina ignorantur.
Reliquæ vero urbes, quæ in continen-
te Thematis sunt, & à Sclavis prædi-
ctis captæ fuerant, desertæ sunt, & incolas
D nullos habent.

CAP. XXX.

De Themate Dalmatiæ narratio.

Si pulcrum quid omnibus est cogni-
tio, igitur nos quoque rerum noti-
tiam comprehendentes non longè ab eo
E aberimus. Unde partim hæc, partim
alia relatu digna ad posteros transmit-
temus, ut duplex inde bonum sequa-
tur. Quamobrem de Dalmatia scire cu-
pientibus, quomodo à Sclavicis nationi-
bus capta fuerit, hinc discere licet. Sed
primo situs ejus narrandus est. Anti-
quitùs igitur Dalmatia incipiebat à con-
finiis Dyrrachii, sive ab Antibari, & ad
Istriæ montes usque pertingebat; in la-
titudine vero ad Danubium flumen se
F extendebat: eratque omnis ille finiti-
mus tractus sub Romanorum potestate,
& præstantissimum Thema omnium Oc-
cidentalium habebatur. Cæterum à Scla-
vis occupata fuit hoc modo. Prope As-
palathum urbs Salona est à Diocletiano
Imperatore condita, quemadmodum &
Aspalathus, ubi palatium item ejus erat:
Salonam verò magnates incolebant, &
magna populi multitudo. Atque hæc
urbs Dalmatiæ totius caput erat. Con-
gregabantur itaque quotannis ex reliquis

A Dalmatiæ urbibus equites, & mittebantur Salonâ usque ad mille ad flumen Danubium, ut ibi excubias contra Abares agerent. Ad illam enim Danubii partem Abares tunc commorabantur, ubi hodie Turcæ degunt, Nomadum instar viventes. Venientes autem quotannis Dalmatæ cum sæpe illic jumenta hominesque viderent; trajicere illis aliquando visum fuit, & investigare quinam ibi degerent. B Cum itaque trajecissent, Abarum feminas & pueros solos invenerunt, viris & juvenibus ad expeditionem bellicam profectis; unde subito ingruentes omnes ceperunt, nulloque accepto damno reversi sunt, prædâ hac Salonam abductâ. Abares autem ex bellica expeditione reversi re cognitâ consternati quidem erant; at unde vulnus hoc ipsis inflictum esset, ignorabant, quamobrem observandum sibi tempus statuunt, & ab eo omnia discenda. C Postquam igitur pro more rursum missi sunt Salonâ præsidiarii, & alii essent à primis, idem consilium & ipsi ceperunt, trajeceruntque contra Abares. Incidentes vero in illos non sparsos, ut antea, sed collectos, non solum nihil effecerunt, sed omnium gravissima passi sunt; quippe partim cæsi, partim capti fuere; neque quisquam fuit qui è manibus illorum evaderet. D Percontati vero quinam & unde essent, intellectoque ab ipsis se mala supra commemorata perpessos esse, insuper de loci qualitate inquirentes, quasi ex auditu amore accensi, in vinculis eos tenuerunt, vestibus eorum sumptis, equisque conscensis, flammula & reliqua signa, quæ secum attulerant, tollentes more exercitûs, Salonam petierunt. E Cognito igitur tempore, quo à Danubio redire soliti erant præsidiarii, quod erat magnum Sabbatum, etiam eodem die venerunt. Multitudo autem omnis, cum urbi appropinquaret, sese occultavit; mille vero, qui equos & vestes Dalmatarum sumpserant, ut fallerent, ulterius perrexerunt. Oppidani cognitis signis suis, & vestitu, præterea die, quo redire ipsis solênne, F portis apertis, gratulabundi eos exceperunt. Illi vero statim ac intrassent, portas occupant, & signo reliquis, qui in insidiis erant, dato, accurrere ac ingredi jubent. Interfecerunt itaque omnes cives, & ex eo tempore Dalmatiam universam occuparunt, sedemque illic suam collocarunt, exceptis oppidulis mari adjacentibus, quæ sese ipsis non tradiderunt, sed in Romanorum potestate permanebant, eo quod

A ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐκ τῶν λοιπῶν κάστρων τῆς Δελματίας στρατιῶται ἔφιπποι, καὶ ἀπεστέλλοντο ἀπὸ τῆς Σαλῶνος μέχρι τῶν χιλίων, καὶ ἐφύλαττον εἰς τὸν Δανούβιον ποταμὸν ἕνεκα τῶν Ἀβάρων· οἱ γὰρ Ἄβαρες ἐκεῖθεν τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ τὰς διατριβὰς ἐποιοῦντο, ἔνθα ἀρτίως εἰσὶν οἱ Τοῦρκοι, νομάδα βίον ζῶντες. ἀπερχόμενοι δὲ οἱ Δελματίας κατ' ἔτος ἔβλεπον πολλάκις ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ τὰ τε κτήνη καὶ τοὺς ἀνθρώπους. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς κατά B τινα χρόνον διαπεράσαι καὶ ἐρευνῆσαι, τίνες εἰσὶν οἱ ἐκεῖσε τὴν δίαιταν ἔχοντες. περάσαντες οὖν εὗρον τὰς γυναῖκας τῶν Ἀβάρων καὶ τὰ παιδία μόνα, τοὺς ἄνδρας δὲ καὶ τὴν ἀκμάζουσαν ἡλικίαν ἐν ταξειδίῳ. ἄφνω οὖν ἐπιπεσόντες ᾐχμαλώτευσαν αὐτοὺς, καὶ ὑπέστρεψαν ἀπαραλαπόρως, ἀποκομίσαντες τὴν τοιαύτην πραῖδαν εἰς Σαλῶνα. ὡς οὖν ὑπέστρεψαν οἱ Ἄβαρες ἐκ τοῦ ταξειδίου, καὶ τὸ γενόμενον ἀφ' ὧν ἔπαθον ἔμαθον, ἐταράχθησαν μὲν, ἠγνόουν δὲ ὁπόθεν αὐτοῖς ἡ τοιαύτη πληγὴ προσεγένετο· C ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς παραφυλάξαι τὸν καιρὸν, καὶ μαθεῖν τὸ πᾶν ἐξ αὐτοῦ. ἐπεὶ οὖν κατὰ τὸ σύνηθες αὖθις οἱ ταξεῶται ἀπεστάλησαν ἀπὸ Σαλῶνος, ἦσαν δὲ οὐκ ἐκεῖνοι ἀλλ' ἕτεροι, ταὐτὰ ἐκείνοις καὶ οὗτοι κατὰ βουλὰς ἔθεντο. διεπέρασαν οὖν κατ' αὐτῶν· ἐντυχόντες δὲ αὐτοῖς συνηγμένοις ὁμοῦ, οὐχ ὡς τὸ πρότερον ἐσκορπισμένοις, οὐ μόνον οὐδὲν οὐκ ἐποίησαν, ἀλλὰ καὶ τὰ πάντων δεινότατα ἔπαθον. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐσφάγησαν· οἱ δὲ λοιποὶ D ἐχειρώθησαν ζῶντες, καὶ οὐδεὶς ἐκείνων τὰς χεῖρας ἐξέφυγεν. ἐξετάσαντες δὲ αὐτοὺς τίνες καὶ ὅθεν εἰσὶ, καὶ ἀναμαθόντες ὅτι ἐξ αὐτῶν ἔπαθον τὴν εἰρημένην πληγήν· ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ τόπου αὐτῶν ἐρευνήσαντες, καὶ ὅσον ἐξ ἀκοῆς ἐρασθέντες, ἐκράτησαν τοὺς ζῶντας δεσμίους καὶ ἐνεδύσαντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν καθὰ ἐκεῖνοι, καὶ δὴ τοὺς ἵππους ἀναβάντες, ἐπὶ χεῖρας τά τε φλάμουλα καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα, ἃ ἐπεφέροντο μετ' αὐτῶν, ἀπῆραν πάντες φοσσατικῶς, καὶ κατὰ τῆς Σαλῶνος ὥρμησαν. E ὡς οὖν καὶ τὸν καιρὸν ἔμαθον ζητήσαντες καθ' ὃν οἱ ταξεῶται ἐκ τοῦ Δανουβίου ὑπέστρεφον· ἦν δὲ τὸ μέγα καὶ ἅγιον Σάββατον· ἦλθον καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὅτε δήπου πλησίον ἐγένοντο τοῦ φοσσάτου ἀπεκρύβη· μέχρι δὲ τῶν χιλίων, οἵτινες τούς τε ἵππους καὶ τὰς στολὰς εἰς ἀπάτην ἐκέκτηντο τῶν Δελματινῶν, ἐξήλασαν. ἀναγνωρίσαντες δὲ οἱ τοῦ κάστρου τά τε σημεῖα καὶ τὴν ἀμφίασιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν ὡς ἔθους F ὄντος αὐτοῖς τοῦ ὑποστρέφειν ἐν αὐτῇ, ἤνοιξαν τὰς πόρτας, καὶ ὑπεδέξαντο αὐτοὺς μετὰ περιχαρείας. ἐκεῖνοι δὲ ἅμα τῷ εἰσελθεῖν τάς τε πόρτας ἐκράτησαν, καὶ δήλην διὰ σημείου τὴν πρᾶξιν τῷ φοσσάτῳ πεποιηκότες συνεισδραμεῖν καὶ συνεισελθεῖν παρεσκεύασαν. κατέσφαξαν οὖν πάντας τοὺς τῆς πόλεως, καὶ ἔκτοτε κατεκράτησαν πᾶσαν τὴν χώραν Δελματίας, καὶ κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ. μόνα δὲ τὰ πρὸς θάλασσαν πολίχνια οὐ συνέδωκαν αὐτοῖς, ἀλλὰ κατείχοντο παρὰ τῶν Ῥωμαίων, διὰ

207.

208.

209.

τὸ εἶναι τὸν πόρον τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐκ τῆς θαλάσσης. ἰδόντες οὖν οἱ Ἀβαρεις καλλίστην οὖσαν τὴν τοιαύτην γῆν, κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ. (210.) οἱ δὲ Χρωβάτοι κατῴκουν τηνικαῦτα ἐκεῖθεν Βαγιβαρείας, ἔνθα εἰσὶν ἀρτίως οἱ Βελοχρωβάτοι. μία δὲ γενεὰ διαχωρισθεῖσα ἐξ αὐτῶν, ἤγουν ἀδελφοὶ πέντε, ὅ,τε Κλουκὰς, καὶ ὁ Λόβελος, καὶ ὁ Κοσέντζης, καὶ ὁ Μουχλὼ, καὶ ὁ Χρώβατος· καὶ ἀδελφαὶ δύο, ἡ Τοῦγα καὶ ἡ Βοῦγα, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτῶν ἦλθον εἰς Δελματίαν, καὶ εὗρον τοὺς Ἀβαρεις κατέχοντας τὴν τοιαύτην γῆν. ἐπί τινας οὖν χρόνους πολεμοῦντες ἀλλήλοις ὑπερίσχυσαν οἱ Χρωβάτοι· καὶ τοὺς μὲν τῶν Ἀβάρων κατέσφαξαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ὑποταγῆναι κατηνάγκασαν. ἔκτοτε οὖν κατεκρατήθη ἡ τοιαύτη χώρα παρὰ τῶν Χρωβάτων· καὶ εἰσὶν ἀκμὴν ἐν Χρωβατίᾳ ἐκ τοὺς τῶν Ἀβάρων, καὶ γινώσκονται Ἀβαρεις ὄντες. οἱ δὲ λοιποὶ Χρωβάτοι ἔμειναν πρὸς Φραγγίαν, καὶ λέγονται ἀρτίως Βελοχρωβάτοι, ἤγουν ἄσπροι Χρωβάτοι, ἔχοντες τὸν ἴδιον ἄρχοντα· ὑπόκεινται δὲ Ὤτῳ τῷ Μεγάλῳ ῥηγὶ Φραγγίας τῆς καὶ Σαξίας, (211.) καὶ ἀβάπτιστοι τυγχάνουσι, συμπενθερίας μετὰ τοὺς Τούρκους καὶ ἀγάπας ἔχοντες. ἀπὸ δὲ Χρωβάτων τῶν ἐλθόντων ἐν Δελματίᾳ διεχωρίσθη μέρος τι, καὶ ἐκράτησε τὸ Ἰλλυρικὸν, καὶ τὴν Παννονίαν· εἶχον δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρχοντα αὐτεξούσιον διαπεμπόμενον καὶ μόνον πρὸς τὸν ἄρχοντα Χρωβατίας κατὰ φιλίαν. μέχρι δὲ χρόνων τινῶν ὑπετάσσοντο καὶ οἱ ἐν Δελματίᾳ ὄντες Χρωβάτοι τοῖς Φράγγοις, καθὼς καὶ πρότερον ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν· τοσοῦτον δὲ ἐσκληρύνοντο οἱ Φράγγοι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τὰ ὑπομάζια τῶν Χρωβάτων φονεύοντες προσέρριπτον αὐτὰ σκύλαξι. μὴ δυνάμενοι δὲ οἱ Χρωβάτοι ταῦτα παρὰ τῶν Φράγγων ὑφίστασθαι, διέστησαν ἀπ᾽ αὐτῶν φονεύσαντες καὶ οὓς εἶχον ἄρχοντας ἐξ αὐτῶν· ὅθεν ἐστράτευσαν κατ᾽ αὐτῶν ἀπὸ Φραγγίας φοσσᾶτον μέγα, καὶ ἐπὶ ἑπτὰ χρόνους πολεμήσαντες ἀλλήλοις ὀψὲ καὶ μόγις ὑπερίσχυσαν οἱ Χρωβάτοι, καὶ ἀνεῖλον τοὺς Φράγγους πάντας, καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν Κοτζίλιν καλούμενον. (212.) ἔκτοτε δὲ μείναντες αὐτοδέσποτοι καὶ αὐτόνομοι, ἐξητήσαντο τὸ ἅγιον βάπτισμα παρὰ τοῦ Ῥώμης· καὶ ἀπεστάλησαν ἐπίσκοποι, καὶ ἐβάπτισαν αὐτοὺς, ἐπὶ Πορίνου τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν. διεμερίσθη οὖν ἡ χώρα αὐτῶν εἰς Ζουπανίας ια΄. ἤγουν ἡ Χλεβίανα, ἡ Τζέντζηνα, τὰ Ἤμοτα, ἡ Πλέβα, ἡ Πεσέντα, ἡ Παραθαλασσία, ἡ Βρεβέρα, ἡ Νόνα, ἡ Τνῆνα, ἡ Σίδραγα, ἡ Νίνα· καὶ ὁ Βοάνος αὐτῶν κρατεῖ τὴν Κρίβασαν, τὴν Λίτζαν, καὶ τὴν Γουτζηκᾶ. καὶ ἡ μὲν εἰρημένη Χρωβατία, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ Σκλαβίνιοι διάκεινται οὕτως· ἡ δὲ Διόκληα πλησιάζει πρὸς τὰ καστέλια τοῦ Δυραχίου, ἤγουν πρὸς τὸν Ἐλισσὸν, καὶ πρὸς τὸν Ἑλκυνίον, καὶ τὴν Ἀντίβαριν, καὶ ἔρχεται μέχρι τῶν Δεκατέρων· πρὸς τὰ ὀρεινὰ δὲ πλησιάζει τῇ Σερβλίᾳ. ἀπὸ δὲ τοῦ κάστρου τῶν Δεκατέρων ἄρχεται ἡ ἀρχοντία Τερβουνίας, καὶ παρεκτείνεται μέχρι τοῦ Ῥαουσίου, πρὸς δὲ τὰ ὀρεινὰ αὐτῆς πλησιάζει τῇ Σερ-

A ex mari victitarent. Videntes itaque Abares pulcherrimam esse hanc terram, sedes illic posuerunt. Chrobati vero tunc habitabant ultra Bagibaream, ubi nunc sunt Belochrobati. Una autem generatio, nempe quinque fratres, Clucas, Lobelus, Cosentzes, Muchlo, Chrobatus, duæque sorores, Tuga, & Buga, unà cum suis populis discedens ab ipsis in Dalmatiam venit, ubi Abares incolas B invenerunt; belloque per annos aliquot inter eos gesto vicerunt Chrobati; Abarumque alios quidem interfecerunt, alios vero parere sibi coëgerunt: atque ex illo tempore à Chrobatis possessa hæc regio fuit, suntque etiamnum in Chrobatia Abarum reliquiæ, & Abares esse cognoscuntur. Cæteri vero Chrobati versus Franciam commorabantur, & appellantur hodie Belochrobati, sive Chrobati albi, qui proprio principi subjecti sunt. C Parent autem Othoni Magno regi Franciæ, quæ & Saxonia; baptismique expertes affinitatem cum Turcis, & amicitiam contrahunt. At à Chrobatis, qui in Dalmatiam venerunt, pars quædam secessit, & Illyricum, atque Pannoniam occupavit: habebantque etiam ipsi principem supremum, qui ad Chrobatiæ tantum principem amicitiæ ergo legationem mittebat. Per aliquot vero annos etiam D Dalmatiam incolentes Chrobati Francis subjiciebantur, quemadmodum & antea dum in ipsorum terra degerent. Tanta autem in eos crudelitate utebantur Franci, ut lactentes adhuc eorum pueros occidentes canibus objicerent. Quæ res cum intolerabilis Chrobatis esset, facto dissidio, principes quos ex ipsis habebant, interemerunt, unde magnus contra eos exercitus movit è Francia, & post septem E annorum bellum ægre tandem superiores facti Chrobati, omnes Francos, eorumque Principem Cotzilin è medio sustulerunt. Et exinde liberi ac sui juris facti sacrum baptisma à Romano Pontifice petierunt, missique Episcopi ipsos baptizarunt, principatum tenente Porino. Divisa autem est eorum regio in Zupanias XI. quarum nomina Chlebiana, Tzentzena, Emota, Pleba, Pesenta, Parathalassia, Brebera, Nona, Tzena, Sidraga, Nina; ipsorumque Banus tenet Cribasam, Litzam & Gutzecam. F Et quidem prædicta Chrobatia cum reliquis Sclabiniis, ita sita est: Dioclea porro propinqua est Dyrrachii oppidis Elisso, Helcynio, & Antibari, extenditurque Decatera usque: montana autem Serviæ finitima sunt. A Decateris vero incipit Terbuniæ principatus, porrigitque se Rausium usque, at versus monta-

na Serviæ adjacet. A Rausio Zachlumorum principatus initium habet, & protenditur ad Orontium flumen usque; oraque maritima Paganis, montana quæ ad Septentrionem, Chrobatis, quæ in fronte, Serviæ contermina est. Ab Orontio flumine Pagania incipit, & porrigitur usque ad Zentinam flumen & Zupanias tres habet, Rastotzam, Mocrum ac Dalen; & quidem duæ Zupaniæ, Rastotza ac Mocrum, ad mare sitæ sunt, & sagenas habent; Daleni vero Zupania procul mari sita est, & ejus incolæ ex agricultura vivunt. Habent quoque Pagani in propinquo insulas quatuor, nimirum Meletam, Curcuram, Bartzum, & Pharum, omnes pulcherrimas fertilissimasque; oppida item deserta & paludes multas, in quibus habitant, & jumenta alunt, unde victum parant. A Zentina autem fluvio Chrobatia incipit, extenditurque versus mare ad Istriæ usque confinia, sive Albunum urbem; versus montana aliquatenus etiam supra Istriæ Thema excurrit, ac versus Tzentina & Chlebena Serviæ regionem attingit. Servia autem in fronte habet cæteras omnes regiones; ad Septentrionem quidem Chrobatiæ propinqua est, ad meridiem vero Bulgariæ. Ex quo vero dicti jam Sclavi inhabitarunt, finitima Dalmatiæ omnia occuparunt, urbesque Romanorum insulas colebant, ex iisque vivebant: at cum quotidie à Paganis captivi abducerentur, & exterminarentur, insulas deseruerunt, continentem colere volentes; verum à Chrobatis prohibebantur, cum nondum illis tributa penderent; nam ea quæ hodie Sclavis pendunt, tunc Prætori exhibebant. Sed cum vitam tolerare non possent, ad Basilium illum præclarum Imperatorem accesserunt, eumque res à nobis commemoratas edocuerunt: is itaque Imperator auctor fuit, ut ea omnia quæ Prætori solvebant, Sclavis darent pacis causa, & Prætori exiguum aliquid penderent, ad ostendendam dumtaxat Romanis Imperatoribus, & ipsorum Prætori debitam subjectionem ac servitutem. Atque ex illo tempore omnes istæ urbes Sclavorum tributariæ pacta ipsis solvunt; Aspalathus quidem urbs nomismata ducenta; Tetrangurium nomismata centum; Diadora centum & decem; Opsara centum; Arbe centum; Becla centum: ita ut universim essent nomismata septingenta & decem, excepto vino, & cæteris speciebus diversis, quas præter prædictam nomismatum summam exhibebant. Cæterum Ragusium urbs medium jacet inter has duas regiones, nimirum inter Zachlumorum regionem Terbuniamque; & habent Ra-

A βλίᾳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Ραουσίου ἄρχεται ἡ ἀρχοντία τῶν Ζαχλούμων καὶ παρεκτείνεται μέχρι τοῦ Ὀροντίου ποταμοῦ· καὶ πρὸς μὲν τὴν παραθαλασσίαν πλησιάζει τοῖς Παγανοῖς, πρὸς δὲ τὰ ὀρεινὰ εἰς ἄρκτον μὲν πλησιάζει τοῖς Χρωβάτοις, εἰς κεφαλὴν δὲ τῇ Σερβλίᾳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀροντίου ποταμοῦ ἄρχεται ἡ Παγανία, καὶ παρεκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ τῆς Ζεντίνας, τρεῖς ἔχουσα Ζουπανίας, τὴν Ραστώτζαν, καὶ τὸ Μοκρὸν, καὶ τὸ Δαλέν. καὶ αἱ μὲν δύο Ζουπανίαι, ἤγουν ἡ Ράστωτζα, καὶ ἡ τοῦ Μοκροῦ, πρόσκειν-

B ται τῇ θαλάσσῃ· αἵτινες καὶ σαγήνας ἔχουσιν· ἡ δὲ τοῦ Δαλενοῦ μήκοθεν ἐστὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας ζῶσι τῆς γῆς. πλησιάζουσι δὲ αὐτοῖς νῆσοι τέσσαρες, τὰ Μέλετα, τὰ Κούρκουρα, ἡ Βάρτζω, καὶ ὁ Φάρος, κάλλισται καὶ εὐφορώταται, ἐρημόκαστρα ἔχουσαι καὶ ἐλῶνας πολλούς· οἰκοῦσι δὲ ἐν αὐταῖς καὶ ἔχουσι τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν ζῶσιν. ἀπὸ δὲ τῆς Ζεντίνας τοῦ ποταμοῦ ἄρχεται ἡ χώρα τῆς Χρωβατίας, καὶ παρεκτείνεται πρὸς μὲν τὴν παραθα-

C λασσίαν μέχρι τῶν συνόρων Ἰστρίας, ἤγουν τοῦ κάστρου Αλβούνου· πρὸς δὲ τὰ ὀρεινὰ καὶ ὑπερίκει μέχρι τινὸς τοῦ θέματι Ἰστρίας, πλησιάζει δὲ πρὸς τὴν Τζέντινα καὶ τὴν Χλέβενα τῇ χώρᾳ Σερβλίας. ἡ γὰρ χώρα Σερβλίας εἰς κεφαλὴν μέν ἐστι πασῶν τῶν λοιπῶν χωρῶν, πρὸς ἄρκτον δὲ πλησιάζει τῇ Χρωβατίᾳ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ. ἀφ' οὗ δὲ κατεσκήνωσαν οἱ εἰρημένοι Σκλάβοι, κατεκράτησαν πᾶσαν τὴν περίχωρον Δελματίας·

D ἐργάζοντο δὲ τὰ κάστρα τῶν Ῥωμαίων τὰς νήσους, καὶ ἔζων ἐξ αὐτῶν· ὑπὸ δὲ τῶν Παγανῶν καθ' ἑκάστην ἐπαιχμαλωτιζόμενοι καὶ ἀφανιζόμενοι, κατέλιπον τὰς τοιαύτας νήσους βουλόμενοι εἰς τὴν ἤπειρον ἐργάζεσθαι. ἐκωλύοντο δὲ παρὰ τῶν Χρωβάτων, οὔπω γὰρ ἐτέλουν αὐτοῖς φόρους, ἀλλὰ πάντα ἅπερ ἀρτίως παρέχουσι τοῖς Σκλάβοις, τῷ στρατηγῷ ταῦτα παρεῖχον. ἀδυνάτως δὲ ἔχοντες τοῦ ζῆν, προσῆλθον Βασιλείῳ τῷ ἀοιδίμῳ βασιλεῖ, ἀναδιδάξαντες τὰ εἰρημένα

E πάντα. ὁ οὖν ἀοίδιμος ἐκεῖνος βασιλεὺς Βασίλειος προετρέψατο πάντα τὰ διδόμενα τῷ στρατηγῷ δίδοσθαι παρ' αὐτῶν τοῖς Σκλάβοις, καὶ εἰρηνικῶς ζῆν μετ' αὐτῶν, καὶ βραχύ τι δίδοσθαι τῷ στρατηγῷ, ἵνα μόνον δείκνυται ἡ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων, καὶ πρὸς τὸν στρατηγὸν αὐτῶν ὑποταγὴ καὶ δούλωσις. καὶ ἔκτοτε ἐγένοντο πάντα τὰ τοιαῦτα κάστρα ὑπόφορα τῶν Σκλάβων, καὶ τελοῦσιν αὐτοῖς πάκτα,

F τὸ μὲν κάστρον ὁ Ἀσπάλαθος νομίσματα σ'. τὸ κάστρον τὸ Τετραγγούριν νομίσματα ρ'. τὸ κάστρον τὰ Διάδωρα ρι'. τὸ κάστρον τὰ Ὄψαρα ρ'. τὸ κάστρον ἡ Ἄρβη ρ'. τὸ κάστρον ἡ Βέκλα ρ'. ὡς ὁμοῦ ν. ψι'. ἐκτὸς οἴνου καὶ ἑτέρων διαφόρων εἰδῶν· ταῦτα γὰρ πλείονα εἰσὶν ὑπὲρ τὰ νομίσματα. τὸ δὲ κάστρον τὸ Ραούσιον μέσον τῶν δύο χωρῶν πρόσκειται, τῶν τε Ζαχλούμων, καὶ τῆς Τερβουνίας·

213.

214.

215.

νίας· ἔχουσι δὲ καὶ τοὺς ἀμπελῶνας αὐτῶν εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας, καὶ τελοῦσι πρὸς μὲν τὸν ἄρχοντα τῶν Ζαχλούμων μ. λϛ΄. πρὸς δὲ τὸν ἄρχοντα Τερβουνίας νομ. λϛ΄.

216.

A gusini cives in utraque hac regione etiam vineas suas, penduntque Zachlumorum quidem principi nomismata triginta sex; Terbuniæ vero principi totidem.

ΚΕΦ. λα΄.

Περὶ τῶν Χρωβάτων, καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας.

CAP. XXXI.

De Chrobatis, & terrâ, quam nunc incolunt.

B

Ὅτι οἱ Χρωβάτοι οἱ εἰς τὰ Δελματίας νῦν κατοικοῦντες μέρη, ἀπὸ τῶν ἀβαπτίστων Χρωβάτων καὶ τῶν ἄσπρων ἐπονομαζομένων κατάγονται· οἵτινες Τουρκίας μὲν ἐκεῖθεν, Φραγγίας δὲ πλησίον κατοικοῦσι, καὶ συνορεύουσι Σκλάβοις τοῖς ἀβαπτίστοις Σέρβλοις. τὸ δὲ Χρωβάτοι τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἑρμηνεύεται, τουτέστι, οἱ τὴν πολλὴν χώραν κατέχοντες. οἱ δὲ αὐτοὶ Χρωβάτοι εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ρωμαίων Ηράκλειον πρόσφυγες παρεγένοντο πρὸ τοῦ τοὺς Σέρβλους προσφυγεῖν εἰς τὸν αὐτὸν βασιλέα Ηράκλειον, κατὰ τὸν καιρὸν ὃν οἱ Αβαρεις πολεμήσαντες ἀπ᾽ ἐκεῖσε τοὺς Ρωμάνους ἐξαπεδίωξαν· οὓς ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς ἀπὸ Ρώμης ἀγαγὼν, ἐκεῖσε κατεσκήνωσε, διὸ καὶ Ρωμάνοι ἐκλήθησαν διὰ τὸ ἀπὸ Ρώμης μετοίκους αὐτοὺς γενέσθαι ἐν ταῖς τοιαύταις χώραις, ἤγουν τῆς νῦν καλουμένης Χρωβατίας καὶ Σερβλίας. παρὰ δὲ τῶν Αβάρων ἐκδιωχθέντες οἱ αὐτοὶ Ρωμάνοι ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ρωμαίων Ηρακλείου, αἱ τούτων ἔρημοι καθεστήκασι χῶραι. προστάξει οὖν τοῦ βασιλέως Ηρακλείου οἱ αὐτοὶ Χρωβάτοι κατὰ τῶν Αβάρων πολεμήσαντες, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε τοὺς Αβάρους ἐκδιώξαντες, Ηρακλείου τοῦ βασιλέως κελεύσει ἐν τῇ αὐτῇ τῶν Αβάρων χώρᾳ, εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσι, κατεσκήνωσαν. εἶχον δὲ οἱ αὐτοὶ Χρωβάτοι τῷ τότε καιρῷ ἄρχοντα τὸν πατέρα τοῦ Πορgά. ὁ δὲ βασιλεὺς Ηράκλειος ἀποστείλας καὶ ἀπὸ Ρώμης ἀγαγὼν ἱερεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ποιήσας ἀρχιεπίσκοπον, καὶ ἐπίσκοπον καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, τοὺς Χρωβάτους ἐβάπτισε· εἶχον δὲ τῷ τότε καιρῷ οἱ τοιοῦτοι Χρωβάτοι ἄρχοντα τὸν Πορgά. ὅτι ἡ τοιαύτη χώρα εἰς ἣν οἱ Χρωβάτοι κατεσκηνώθησαν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἦν τοῦ βασιλέως τῶν Ρωμαίων, ἐξ οὗ καὶ παλάτια καὶ Ιπποδρόμια τοῦ βασιλέως Διοκλητιανοῦ ἐν τῇ τῶν αὐτῶν Χρωβάτων χώρᾳ μέχρι τοῦ νῦν περισώζονται εἰς τὸ κάστρον Σαλῶνας, πλησίον τοῦ κάστρου Ασπαλάθου. ὅτι οὗτοι οἱ βαπτισμένοι Χρωβάτοι ἔξωθεν τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας πολεμεῖν ἀλλοτρίοις οὐ βούλονται· χρησμὸν γάρ τινα καὶ ὁρισμὸν ἔλαβεν παρὰ τοῦ Πάπα Ρώμης τοῦ ἐπὶ τοῦ Ηρακλείου τοῦ βασιλέως Ρωμαίων ἀποστείλαντος ἱερεῖς καὶ τούτους βαπτίσαντος. καὶ γὰρ οὗτοι οἱ Χρωβάτοι, μετὰ τὸ αὐτοὺς βαπτισθῆναι, συνθήκας καὶ ἰδιόχειρα ἐποιήσαντο, καὶ πρὸς τὸν ἅγιον Πέτρον τὸν ἀπόστολον ὅρκους βε-

217. C D 218. E F

Chrobati, qui Dalmatiæ partes nunc inhabitant, à Chrobatis baptismi expertibus, qui & albi appellantur, originem ducunt; qui sane ultra Turciam prope Franciam incolunt, & Sclavis contermini sunt non baptizatis Serviis. Chrobati autem dicuntur lingua Sclavorum, id est, terram multam possidentes. Atque hi ipsi Chrobati ad Romanorum Imperatorem Heraclium confugerant, ante quam Servii confugissent ad eundem Imperatorem Heraclium; quo tempore Abares armis inde Romanos ejecerant; quos Româ adductos Diocletianus Imperator illic habitare fecerat, unde & Romani nuncupati sunt, quòd Româ venientes sedes posuissent in illis regionibus, nempe Chrobatia & Servia, uti nunc vocantur. Pulsis vero Romanis illis ab Abaribus, tempore ejusdem Romanorum Imperatoris Heraclii, desolata eorum regio jacuit, quapropter jussu hujus Imperatoris iidem Chrobati armis arreptis Abares ex illis locis expulerunt, & in ipsorum terra, quam etiam hodie tenent, sedes collocarunt. Erat autem Chrobatis illis tunc temporis princeps Porgæ pater, Heracliusque Imperator Româ per legatum sacerdotibus accersitis, constitutoque ex ipsis Archiepiscopo, Episcopo, Presbyteris & Diaconis, Chrobatos baptizavit. Et tunc quidem temporis Chrobatorum princeps erat Porga. Regio autem hæc quam incoluerunt Chrobati, ab initio sub potestate erat Romanorum Imperatoris; unde etiam in hodiernum usque diem Palatia ac Hippodromus Diocletiani Imperatoris supersunt in Regione Chrobatorum, in urbe Salona, quæ est proxima urbi Aspalatho. Hi autem Chrobati baptizati extra limites propriæ terræ non libenter aliis bellum inferunt, idque quia oraculum quoddam sive statutum acceperunt à Romano Pontifice, qui sub Heraclio Romanorum Imperatore sacerdotes misit, eosque baptizavit. Chrobati siquidem post acceptum baptismum pepigerunt, & chirographis propriis datis sancto Petro Apostolo juraverunt, numquam se alie-

N

nam terram armis invasuros, sed pacem habituros cum omnibus volentibus, & imprecationem vicissim à Romano Pontifice acceperunt; ut si quando aliæ gentes ipsorum Chrobatorum terram invaderent, belloque infestarent, pro iis pugnaret, vindexque esset eorum Deus, victoriam conciliante Petro Christi discipulo. Multis vero annis elapsis in diebus principis Terpemere, qui pater fuit principis Crasemere, e Francia, quæ inter Chrobatiam & Venetiam media est, veniens vir quidam Martinus nomine, maxime quidem pius, sed habitu seculari; quem iidem quoque Chrobati miracula fecisse plurima dicunt; hic porro vir pius imbecillus admodum, & pedibus mutilatus, ita ut à quatuor bajulis quocunque vellet deferretur, illud sanctissimi Pontificis mandatum Chrobatis ad ultimum vitæ finem servandum esse itidem sanxit, eadem etiam illis, quæ antea Pontifex, imprecatus. Quapropter neque sagenæ ipsorum Chrobatorum, neque conduræ, unquam ad aliquem bello infestandum abeunt, nisi si quis eos adoriatur. Sed hujusmodi navigiis Chrobati, qui mercatus frequentant, ad emporia proficiscuntur, oppidatim circumeuntes Paganiam & sinum Dalmatiæ Venetias usque. Chrobatiæ autem princeps ab initio, id est, ab Heraclii Imperatoris temporibus, Romano Imperatori, non Bulgariæ principi subditus erat. Neque Bulgarus cum Chrobatis bellum gessit, præter Michaëlem Borosen Bulgariæ principem, qui sumptis armis, bellum ipsis intulit, sed cum nihil efficeret, muneribus datis, & acceptis, pacem fecit. Neque Chrobati unquam Bulgaris tributum dederunt, sed alteri alteros sæpe amicitiæ ergo donis cohonestarunt. Baptizatæ vero Chrobatiæ urbes habitatæ istæ sunt; Nona, Belogradum, Belitzin, Scordona, Chlebena, Stolpum, Tenen, Cori, Claboca. Exhibetque equitum sexaginta millia, peditum centum millia; & sagenas octoginta, conduras centum; & sagenæ quidem quadraginta viros habent; conduræ vero viginti, nempe quæ majores; nam minores decem viros tantum habent. Atque hæc quidem Chrobatiæ potentia & copiæ fuerunt usque ad principatum Crasemere; quo mortuo, cum Mirosthlabus filius, postquam quadriennium genti præfuisset, à Pribunia Bano interfectus esset, plurimis obortis dissidiis ac factionibus equitum peditumque numerus valde imminutus est, item sagenarum, ac con-

A βαίους καὶ ἀσφαλεῖς, ἵνα μηδέποτε εἰς ἀλλοτρίαν χώραν ἀπέλθωσι, καὶ πολεμήσωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰρηνεύειν μετὰ πάντων τῶν βουλομένων, λαβόντες καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Πάπα Ῥώμης εὐχὴν τοιάνδε· ὡς εἴ τινες ἄλλοι ἐθνικοὶ κατὰ τῆς τῶν αὐτῶν Χρωβάτων χώρας ἐπέλθωσιν, καὶ πόλεμον ἐπενέγκωσιν, ἵνα ὁ τῶν Χρωβάτων Θεὸς προπολεμεῖ καὶ προΐσταται, καὶ νίκας αὐτοῖς Πέτρος ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητὴς προξενεῖ. μετὰ δὲ χρόνους πολλοὺς ἐν B ταῖς ἡμέραις Τερπημέρη τοῦ ἄρχοντος, τοῦ πατρὸς τοῦ ἄρχοντος Κρασημέρη, ἐλθὼν ἀπὸ Φραγγίας τῆς μεταξὺ Χρωβατίας καὶ Βενετίας ἀνήρ τις τῶν πάνυ μὲν εὐλαβῶν, Μαρτῖνος ὀνόματι, σχῆμα δὲ κοσμικὸν περιβεβλημένος, ὃν καὶ λέγουσιν οἱ αὐτοὶ Χρωβάτοι θαύματα ἱκανὰ ποιῆσαι· ἀσθενὴς δὲ ὢν ὁ τοιοῦτος εὐλαβὴς ἀνήρ, καὶ τοὺς πόδας ἠκρωτηριασμένος, ὥστε ὑπὸ τεσσάρων καὶ βαστάζεσθαι καὶ περιφέρεσθαι ὅπου δ' ἂν καὶ βούληται, τὴν τοιαύτην τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα ἐντολὴν C τοῖς αὐτοῖς Χρωβάτοις διατηρεῖν μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῶν ἐπεθέσπισεν· ἐπευξάμενος δὲ καὶ αὐτὸς αὐτοῖς τὴν ὁμοίαν τοῦ Πάπα εὐχήν. διὰ τοῦτο οὔτε αἱ σαγῆναι τῶν τοιούτων Χρωβάτων, οὔτε αἱ κοντοῦραι, οὐδέποτε κατά τινος πρὸς πόλεμον ἀπέρχονται, εἰ μὴ ἄρα τις κατ' αὐτῶν ἐπέλθοι. πλὴν διὰ τῶν τοιούτων πλοίων ἀπέρχονται οἱ βουλόμενοι τῶν Χρωβάτων διοικεῖν ἐμπόρια, ἀπὸ κάστρου εἰς κάστρον περιερχόμενοι, τήν τε Παγα- D νίαν, καὶ τὸν κόλπον τῆς Δελματίας, καὶ μέχρι Βενετίας. ὅτι ὁ ἄρχων Χρωβατίας ἐξ ἀρχῆς, ἤγουν ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, δουλικῶς ἐστὶν ὑποτεταγμένος τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, καὶ οὐδέποτε τῷ ἄρχοντι Βουλγαρίας καθυπετάγη. ἀλλ' οὐδὲ Βούλγαρος ἀπῆλθε πρὸς πόλεμον κατὰ τῶν Χρωβάτων, εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων Βουλγαρίας ὁ Βορόσης, ἀπελθὼν καὶ πολεμήσας αὐτοῖς, καὶ μηδὲν ἀνύσαι δυνηθείς, εἰρήνευσε E μετ' αὐτῶν ξενιάσας τοὺς Χρωβάτους καὶ ξενιασθεὶς παρὰ τῶν Χρωβάτων. ἀλλ' οὐδὲ πώποτε οἱ Χρωβάτοι οὗτοι τοῖς Βουλγάροις πάκτον δεδώκασιν, εἰ μὴ πολλάκις ἀμφότεροι ξένιά τινα πρὸς ἀλλήλους παρέχον φιλοφρονήσεως ἕνεκα. ὅτι ἡ βαπτισμένη Χρωβατία εἰσὶ κάστρα οἰκούμενα· ἡ Νόνα, τὸ Βελόγραδον, τὸ Βελίτζειν, τὸ Σκόρδονα, τὸ Χλεβένα, τὸ Στόλπον, τὸ Τενήν, τὸ Κόρι, τὸ Κλαβώκα. ὅτι ἡ βαπτισμένη Χρωβατία ἐκβάλλει καβαλλαρικὸν ἕως τῶν ξ'. α͞α. πεζικὸν δὲ ἕως F χιλιάδας ρ'. καὶ σαγήνας μέχρι τῶν π'. καὶ κοντούρας μέχρι τῶν ρ'. καὶ αἱ μὲν σαγῆναι ἔχουσιν ἀνὰ ἀνδρῶν μ'. αἱ δὲ κοντοῦραι, ἀνὰ ἀνδρῶν κ'. αἱ δὲ μικρότεραι κοντοῦραι ἀνὰ ἀνδρῶν ι'. ὅτι τὴν πολλὴν ταύτην δύναμιν καὶ τὸ τοῦ λαοῦ πλῆθος εἶχεν ἡ Χρωβατία μέχρι τοῦ ἄρχοντος Κρασημέρη, κἀκείνου μὲν τελευτήσαντος, τοῦ δὲ υἱοῦ αὐτοῦ Μιροσθλάβου ἄρξαντος ἔτη τέσσαρα, καὶ ὑπὸ τοῦ Πριβουνίου Βοάνου ἀναιρεθέντος, καὶ διχονοιῶν καὶ πολλῶν διχοστασιῶν εἰς τὴν χώραν γινομένων, ἠλαττώθη καὶ τὸ καβαλλαρικόν, καὶ τὸ

219.

220.

221.

πεζικὸν, καὶ αἱ σαγῆναι, καὶ αἱ κονδοῦραι τῆς ἐξουσίας τῶν Χρωβάτων. ἀρτίως δὲ ἔχει σαγήνας λ΄. κονδούρας μεγάλας καὶ μικρὰς, καὶ καβαλλαρικὸν, καὶ πεζικόν. ὅτι ἡ μεγάλη Χρωβατία καὶ ἡ ἄσπρη ἐπονομαζομένη ἀβάπτιστος τυγχάνει μέχρι τῆς σήμερον, καθὼς καὶ οἱ πλησιάζοντες αὐτῇ Σέρβλοι. ὀλιγότερον καβαλλαρικὸν ἐκβάλλουσιν ὁμοίως καὶ πεζικὸν παρὰ τὴν βαπτισμένην Χρωβατίαν, ὡς συνεχέστερον πραιδευόμενοι παρά τε τῶν Φράγγων, καὶ Τούρκων, καὶ Πατζινακιτῶν. ἀλλ' οὐδὲ σαγήνας κέκτηνται, οὔτε κονδούρας, οὔτε ἐμπορευτικὰ πλοῖα, ὡς μήκοθεν οὔσης τῆς θαλάσσης· ἀπὸ γὰρ τῶν ἐκεῖσε μέχρι τῆς θαλάσσης ὁδός ἐστιν ἡμερῶν λ΄. ἡ δὲ θάλασσα εἰς ἣν διὰ τῶν ἡμερῶν λ΄. κατέρχονται, ἐστὶν ἡ λεγομένη Σκοτεινή.

durarum. Et ſagenas quidem nunc triginta habet, conduras magnas, parvaſque, & equitatum peditatumque. Magna autem Chrobatia, quæ etiam Alba cognominatur, in hodiernum uſque diem ſine baptiſmo eſt, quemadmodum & finitimi Servii: equitem peditemque non habet tam numeroſum quam baptizata Chrobatia; quippe frequentibus incurſionibus infeſtata Francorum, Turcarum, Patzinacitarum: neque ſagenas, neque conduras item, aut navigia ad mercaturam habet, utpote à mari remota; à quo quidem triginta dierum itinere diſtat. Mare autem, à quo totidem dierum itinere diſtat, illud eſt, quod Nigrum appellatur.

ΚΕΦ. λβ΄.

Περὶ τῶν Σέρβλων, καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας.

CAP. XXXII.

De Serviis, & de regione quam nunc ipſi incolunt.

Ἰστέον ὅτι οἱ Σέρβλοι ἀπὸ τῶν ἀβαπτίστων Σέρβλων, τῶν καὶ ἄσπρων ἐπονομαζομένων, κατάγονται, τῶν τῆς Τουρκίας ἐκεῖθεν κατοικούντων εἰς τὸν παρ' αὐτοῖς Βοΐκι τόπον ἐπονομαζόμενον, ἐν οἷς πλησιάζει καὶ ἡ Φραγγία, ὁμοίως καὶ ἡ μεγάλη Χρωβατία ἡ ἀβάπτιστος, ἡ καὶ ἄσπρη προσαγορευομένη· ἐκεῖσε οὖν καὶ οὗτοι οἱ Σέρβλοι τὸ ἀπ' ἀρχῆς κατῴκουν. δύο δὲ ἀδελφῶν τὴν ἀρχὴν τῆς Σερβλίας ἐκ τοῦ πατρὸς διαδεξαμένων, ὁ εἷς αὐτῶν τὸ τοῦ λαοῦ ἀναλαβόμενος ἥμισυ εἰς Ἡράκλειον τὸν βασιλέα Ῥωμαίων προσέφυγεν, ὃν καὶ προσδεξάμενος ὁ αὐτὸς Ἡράκλειος βασιλεὺς, παρέσχε τόπον εἰς κατασκήνωσιν ἐν τῷ θέματι Θεσσαλονίκης τὰ Σέρβλια, ἃ ἔκτοτε τὴν τοιαύτην προσηγορίαν παρείληφε. Σέρβλοι δὲ τῇ τῶν Ῥωμαίων διαλέκτῳ δοῦλοι προσαγορεύονται· ὅθεν καὶ Σέρβουλα ἡ κοινὴ συνήθεια τὰ δουλικῶς φησὶν ὑποδήματα, καὶ Τζερβουλιανοὺς τοὺς τὰ εὐτελῆ καὶ πενιχρὰ ὑποδήματα φοροῦντας. ταύτην δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχον οἱ Σέρβλοι διὰ τὸ δοῦλοι γενέσθαι τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων. μετὰ δὲ χρόνον τινὰ ἔδοξε τοὺς αὐτοὺς Σέρβλους εἰς τὰ ἴδια ἀπελθεῖν, καὶ τούτους ἀπέστειλεν ὁ βασιλεύς· ὅτε δὲ διεπέρασαν τὸν Δάνουβιν ποταμὸν μεταμελοι γενόμενοι, ἐμήνυσαν Ἡρακλείῳ τῷ βασιλεῖ διὰ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ τότε τὸ Βελέγραδον κρατοῦντος δοῦναι αὐτοῖς ἑτέραν γῆν εἰς κατασκήνωσιν. καὶ ἐπειδὴ ἡ νῦν Σερβλία καὶ Παγανία, καὶ ἡ ὀνομαζομένη Ζαχλούμων χώρα, καὶ Τερβουνία, καὶ ἡ τῶν Καναλιτῶν, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ὑπῆρχον, ἐγένοντο δὲ αἱ τοιαῦται χῶραι ἔρημαι παρὰ τῶν Ἀβάρων· ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε γὰρ Ῥωμάνους τοὺς νῦν Δελματίαν καὶ τὸ Δυρράχιον οἰκοῦντας ἀπήλασαν· καὶ κατεσκήνωσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς αὐτοὺς Σέρβλους ἐν ταῖς τοιαύταις χώραις· καὶ ἦσαν τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων ὑπο-

Sciendum eſt, Servios oriundos eſſe à Serviis non baptizatis, qui etiam Albi cognominantur, & ulteriora Turciæ incolunt in loco ab illis Boici nuncupato, cui finitima Francia eſt, uti & magna Chrobatia baptiſmi expers, quæ etiam Alba cognominatur. Illic igitur initio Servii hi habitabant. Principatu autem Serviæ à patre ad duos fratres devoluto, alter ſumptâ populi parte dimidiâ ad Romanorum Imperatorem Heraclium confugit, qui & excepto locum ad inhabitandum dedit in Theſſalonicæ Themate, qui ex eo tempore Servia nuncupatur. Serbli autem Romanorum linguâ SERVI dicuntur: unde Serbula vulgo ſervorum calceamenta appellantur; & Serbulianos illos vocamus, qui ita viliter ac pauperum in modum ſunt calceati. Servii autem inde ſic cognominati ſunt, quod Romanorum Imperatori ſervirent. Aliquantò vero poſt, viſum eſt Serviis in terram ſuam redire, & dimiſit quoque illos Imperator; ſed cum trajeciſſent Danubium flumen, pœnitentia ducti, per Prætorem, qui tunc temporis Belegradum adminiſtrabat, ab Heraclio Imperatore petierunt, aliam ſibi terram ad inhabitandum aſſignare vellet. Cumque ea quæ nunc Servia dicitur, & Pagania, quæque Zachlumorum terra vocatur, item Terbunia, & Canalitarum regio, quæ Imperatoris Romanorum ditionis erant, propter Abarum excurſiones deſertæ eſſent, expulſis inde Romanis, qui nunc Dalmatiam atque Dyrrachium incolunt, regiones illas Serviis habitandas Imperator dedit, cui

etiam subjecti erant, à quo etiam baptizati fuere per presbyteros Roma accersitos, & pietatis opera edocti antiqua fide acceptâ. Cum autem sub Romanorum potestate esset Bulgaria, Serviorum principe, qui ad Imperatorem confugerat, vita functo, filius ipsius successit, mox nepos, & sic omnes qui ab eo descenderunt; ex quibus post annos aliquot fuit Boisesthlabus, à quo Rodosthlabus, à quo Prosegoes, à quo Blastemerus, ad cujus usque tempora pacem cum Bulgaris habuerunt Servii, utpote vicini ac confines inter sese amantes, servientes Romanis Imperatoribus, & ab ipsis beneficiis ornati. Sed principatum tenente laudato Blastemero arma contra Servios movit Bulgariæ princeps Presiam, subjicere sibi ipsos cupiens: verum post trium annorum bellum, non solum nihil effecit, sed plurimos è suis amisit. Post mortem autem Blastemeri, regionem inter se partiti, principatum Serviæ exceperunt tres ejus filii Muntimerus, Stroëmerus, & Goinicus. Hos aggressus est Michaël Borises Bulgariæ princeps, stragem, quam pater Presiam passus erat, vindicare cupiens; sed eum bellantem adeo afflixerunt Servii, ut filium ejus Blastemerum in vinculis abducerent, unà cum machinis grandibus duodecim. Tunc filii casu permotus Borises, quamlibet invitus, pacem cum Serviis fecit. In Bulgariam vero rediturus, & Serviorum in itinere insidias timens, Muntimeri principis filios, Borena & Stephanum, viæ duces petiit, qui & indemnem usque ad Rase deduxerunt, & ingentia ab eo munera beneficii hujus nomine acceperunt, vicissim donantes xeniorum vice duo mancipia, duos falcones, duos canes, & pelles nonaginta; quod Bulgari pactum esse dicunt. Paulò autem post tres fratres Serviæ principes contra se mutuo arma sumpserunt, superiorque factus unus ipsorum Muntimerus; qui cum vellet solus principatum tenere, captos duos in Bulgariam transmisit, solum Petrum, fratris Goinici filium, apud se retinens, & sedulam ejus curam gerens: qui fugiens in Chrobatiam venit; sed de eo paulò post dicetur. Stroëmerus vero frater, cujus supra mentionem fecimus, in Bulgaria filium habebat Clonimerum, cui uxorem Bulgaram dedit Borises, ex qua Tzeesthlabum in Bulgaria suscepit. At Muntimerus utroque fratre expulso, principatu potitus, filios tres genuit, Pribesthlabum, Branum, & Stephanum: eique mortuo successit maximus natu Pribesthlabus. Anno igitur sequente Chrobatiâ egressus Goinici filius Petrus, cujus

A ταισόμενοι· οὓς ὁ βασιλεύς, πρέσβυτας ἀπὸ Ῥώμης ἀγαγὼν ἐβάπτισε, καὶ διδάξας αὐτοὺς τὰ τῆς εὐσεβείας τελεῖν καλῶς, αὐτοῖς τῶν χρόνων πίστιν ἐξέθετο. ἐπεὶ δὲ ἡ Βουλγαρία ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἦν τῶν Ῥωμαίων· αὐτοῦ οὖν ἄρχοντος τῶν Σέρβλων τοῦ εἰς τὸν βασιλέα προσφυγόντος τελευτήσαντος, κατὰ διαδοχὴν ἦρξεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ· καὶ πάλιν ὁ ἔγγων· καὶ οὕτως ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ οἱ καθεξῆς ἄρχοντες. μετὰ δὲ χρόνους τινὰς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῶν ὁ Βοισέσθλαβος, καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ῥοδόσθλαβος, καὶ ἀπ' ἐκείνου ὁ B Προσηγόης, καὶ ἐξ ἐκείνου ὁ Βλασήμερος, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ Βλασημέρου μετὰ τῶν Σέρβλων εἰρηνικῶς διετέλουν οἱ Βούλγαροι ὡς γείτονες καὶ συνοροῦνται ἀγαπῶντες ἀλλήλους, ἔχοντες δὲ δούλωσιν καὶ ὑποταγὴν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων, καὶ εὐεργετούμενοι παρ' αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐτοῦ Βλασημέρου ἦλθεν μετὰ πολέμου Πρεσιὰμ ὁ ἄρχων Βουλγαρίας κατὰ τῶν Σέρβλων θέλων αὐτοὺς ὑποτάξαι· ἀλλ' ἐπὶ τριετίαν πολεμήσας, οὐ μόνον οὐδὲν ἤνυσεν, ἀλλὰ καὶ λαὸν αὐτοῦ πλεῖστον ἀπώλεσε. μετὰ δὲ C θάνατον Βλασημέρου τοῦ ἄρχοντος διεδέξαντο τὴν ἀρχὴν τῆς Σερβλίας οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ, ὁ Μουντιμῆρος καὶ ὁ Στροήμερος, καὶ ὁ Γοίνικος, μερισάμενοι τὴν χώραν. ἐπὶ τούτων παρεγένετο ὁ τῆς Βουλγαρίας ἄρχων Μιχαὴλ ὁ Βορίσης θέλων ἐκδικῆσαι τὴν ἧτταν Πρεσιὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ πολεμήσας εἰς τοσοῦτον αὐτὸν ἐπτόησαν οἱ Σέρβλοι ὥστε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βλασήμερον ἐκράτησαν δέσμιον μετὰ καὶ βολιάδων δώδεκα μεγάλων. τότε δὲ τῇ τοῦ D υἱοῦ θλίψει καὶ μὴ θέλων ὁ Βορίσης εἰρήνευσε μετὰ τῶν Σέρβλων. μέλλων δὲ ὑποστρέφειν ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ φοβηθεὶς μήποτε ἐνεδρεύσωσιν αὐτὸν οἱ Σέρβλοι καθ' ὁδοῦ, ἐπεζήτησεν εἰς διάσωσιν αὐτοῦ τὰ τοῦ ἄρχοντος Μουντιμήρου παιδία τὸν Βόρενα καὶ τὸν Στέφανον· οἳ καὶ διέσωσαν αὐτὸν ἀβλαβῆ μέχρι τῶν συνόρων ἕως τῆς Ῥάσης. καὶ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης χάριτος δέδωκεν αὐτοῖς Μιχαὴλ ὁ Βορίσης δωρεὰς μεγάλας· καὶ ἐκεῖνοι ἀντέδωκαν αὐτῷ E χάριν ξενίων ψυχάρια δύο, φαλκώνια δύο, σκυλλία δύο, καὶ γούνας ἐννενήκοντα· ὅπερ λέγουσιν οἱ Βούλγαροι εἶναι πάκτον. μετὰ μικρὸν δὲ ἐγένοντο κατ' ἀλλήλων οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ οἱ ἄρχοντες Σερβλίας· καὶ γενόμενος ἐπικρατέστερος ὁ εἷς αὐτῶν ὁ Μουντίμηρος, καὶ θέλων μόνος τὴν ἀρχὴν ἐπέχειν, κρατήσας παρέδωκε τοὺς δύο ἐν Βουλγαρίᾳ, μόνον τὸ παιδίον τοῦ ἑνὸς ἀδελφοῦ Γοινίκου Πέτρον ὀνόματι παρ' ἑαυτῷ κρατήσας καὶ ἐπιμελούμενος, ὅστις καὶ φυγὼν ἦλθεν εἰς Χρωβατίαν, περὶ οὗ μετ' ὀλίγον F ῥηθήσεται. ὁ δὲ προῤῥηθεὶς ἀδελφὸς ἐν Βουλγαρίᾳ Στροήμερος εἶχεν υἱὸν τὸν Κλονίμηρον, ᾧ καὶ γυναῖκα παρέσχεν ὁ Βορίσης Βουλγάραν. ἐξ αὐτοῦ γεννᾶται ἐν Βουλγαρίᾳ Τζεεσθλάβος. ὁ δὲ Μουντίμηρος τοὺς δύο ἀδελφοὺς διώξας, καὶ τὴν ἀρχὴν δεξάμενος, γεννᾷ υἱοὺς τρεῖς, τὸν Πριβέσθλαβον, καὶ τὸν Βράνον, καὶ τὸν Στέφανον· καὶ μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον διαδέχεται αὐτὸν ὁ πρῶτος υἱὸς ὁ Πριβέσθλαβος. μετὰ οὖν χρόνον ἕνα ἐξελθὼν ἀπὸ Χρω-

225. 226. 227.

βατίας ὁ προειρημένος Πέτρος ὁ υἱὸς τοῦ Γοινίκου, A διώκει ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ Πριβέσθλαβον (228.) μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν, κἀκεῖνος τὴν ἀρχὴν διαδέχεται· ἐκεῖνοι δὲ φυγόντες εἰσέρχονται ἐν Χρωβατίᾳ. μετὰ δὲ χρόνους τρεῖς ἐλθὼν ὁ Βρᾶνος πρὸς τὸ πολεμῆσαι τὸν Πέτρον, καὶ ἡττηθεὶς, καὶ κρατηθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἐτυφλώθη. μετὰ δὲ χρόνους δύο φυγὼν καὶ Κλονίμηρος ἀπὸ Βουλγαρίας ὁ πατὴρ τοῦ Τζεεσθλάβου καταλαμβάνει καὶ αὐτὸς, καὶ εἰσέρχεται εἰς ἓν κάστρον τῆς Σερβλίας τὴν B Δοστίνικαν μετὰ λαοῦ, πρὸς τὸ παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν. τοῦτον οὖν πολεμήσας ὁ Πέτρος ἀπέκτεινεν, καὶ ἐκράτησεν ἕτερα ἔτη κ΄. ἄρξας ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγίου βασιλέως, ἔχων ὑποταγὴν καὶ δούλωσιν πρὸς αὐτόν. εἰρήνευσε δὲ καὶ μετὰ Συμεὼν τοῦ ἄρχοντος Βουλγαρίας, ὥστε καὶ σύντεκνον αὐτὸν ἐποίησε. μετὰ δὲ τὸν καιρὸν, ὃν αὐτὸς ὁ κύριος Λέων ἐβασίλευσε, παρεγένετο ὁ τότε εἰς τὸ Δυρράχιον στρατηγῶν, ὁ πρωτοσπαθάριος Λέων ὁ Ραβδοῦχος, ὁ μετὰ τοῦτο μάγι- (229.) C στρος τιμηθεὶς καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου, εἰς Παγανίαν τὴν τότε παρὰ τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας διακρατουμένην, πρὸς τὸ βουλευθῆναι καὶ συντυχεῖν τῷ αὐτῷ ἄρχοντι Πέτρῳ περί τινος δουλώσεως καὶ ὑποθέσεως. ζηλοτυπήσας δὲ πρὸς τοῦτο Μιχαὴλ ὁ ἄρχων τῶν Ζαχλούμων, ἐμήνυσε Συμεὼν τῷ Βουλγάρων ἄρχοντι, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων δεξιοῦται διὰ δώρων τὸν ἄρχοντα Πέτρον πρὸς τὸ συνεπαρεῖν τοὺς Τούρκους, καὶ ἐπελθεῖν κατὰ Βουλγαρίας· ἐγένετο δὲ καὶ κατὰ τὸν καιρὸν D ἐκεῖνον καὶ πόλεμος εἰς Ἀχελῶν μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Βουλγάρων. ἐμμανεὶς οὖν γενόμενος ἐν τούτῳ ὁ Συμεὼν κατὰ τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας Πέτρου ἀπέστειλε τὸν Σιγρίτζην Θεόδωρον, καὶ τὸν Μαρμαὴν ἐκεῖνον, μετὰ φωσσάτου· ἔχοντες καὶ ἀρχοντόπουλον Παῦλον τὸν υἱὸν Βράνου, ὃν ὁ Πέτρος ὁ ἄρχων Σερβλίας ἐτύφλωσε. δόλῳ οὖν ἐπελθόντες οἱ Βούλγαροι πρὸς τὸν ἄρχοντα Σερβλίας, καὶ συντεκνίαν μετ' αὐτοῦ ποιη- E (230.) σάμενοι, καὶ ὅρκῳ βεβαιώσαντες μὴ παθεῖν τι παρ' αὐτῶν ἐναντίον, ἠπάτησαν αὐτὸν ἐξελθεῖν πρὸς αὐτοὺς, ὃν καὶ παραυτὰ δεσμεύσαντες εἰσήγαγον ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ ἀποθνήσκει ἐν φυλακῇ. εἰσῆλθε δὲ ἀντ' αὐτοῦ Παῦλος ὁ υἱὸς Βράνου, καὶ ἐκράτησεν ἔτη τρία. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ κύριος Ῥωμανὸς ἔχων ἀρχοντόπουλον ἐν τῇ πόλει Ζαχαρίαν τὸν υἱὸν Πριβεσθλάβου τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας, ἀπέστειλε πρὸς τὸ γενέσθαι ἄρχοντα ἐν Σερβλίᾳ· ἀλλὰ ἀπελθὼν καὶ πολεμήσας ἡττήθη παρὰ τοῦ F Παύλου, κρατήσας γὰρ αὐτὸν παρέδωκε τοῖς Βουλγάροις, καὶ ἐκρατεῖτο δέσμιος. εἶτα μετὰ χρόνους τρεῖς, τοῦ Παύλου ἐναντιωθέντος τοῖς Βουλγάροις, ἀπέστειλε τὸν Ζαχαρίαν τὸν πρότερον παρὰ τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντα, καὶ διώξας τὸν Παῦλον, ἐκράτησεν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν τῶν Σέρβλων· ὅστις παραυτὰ τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ἐπιμνησθεὶς ἐγένετο κατὰ

A supra mentionem fecimus, patruelem Pribesthlabum cum duobus ejus fratribus principatu dejicit, atque ipse eum capessit: illi vero fuga sibi consulentes in Chrobatiam abeunt. Triennio autem post Branus, motis contra Petrum armis, victus captusque, oculis ab eo privatus est. Biennio vero post è Bulgaria fugiens quoque Clonimerus Tzeesthlabi pater, movet etiam ipse, urbemque Serviæ Dostinica cum exercitu ingreditur B principatûs occupandi causa: quem armis superatum Petrus occidit, & principatum rexit alios viginti annos, imperante beatissimo sanctoque Imperatore Leone, cui subjectus erat. Pacem quoque habuit cum Symeone Bulgariæ principe, cujus etiam filium in baptismo suscepit. Post imperium autem Domini Leonis, Dyrrachii tunc præfectus, Proto spatharius Leo Rhabduchus, postea ma- C gister & Logotheta cursûs publici factus, in Paganiam, quæ tunc temporis à Serviæ principe occupata erat, venit, sermonem consiliumque instituturus cum laudato Petro principe de aliquo negotio: invidiâ autem ob hanc rem motus Michaël Zachlumorum princeps, Symeoni Bulgarorum principi significat: Romanum Imperatorem Petrum principem muneribus colere, quo Turcarum copiis adjutus Bulgariam invadat: erat D quippe id temporis bellum inter Romanos & Bulgaros ad Acheloum. Furens itaque quodammodo hoc nomine Symeon contra Serviæ principem Petrum, mittit cum exercitu Theodorum Sigritzen, & Marmaën, unà cum Paulo Brani principis filio, quem Petrus Serviæ princeps excæcaverat. Dolo igitur Bulgari principem Serviæ aggressi, & prole in sacro lavacro susceptâ, & dato juramen- E to, nihil eum mali ab ipsis passurum, per fraudem exire persuasum, & in vincula è vestigio conjectum, in Bulgariam abduxerunt, ubi & in carcere vitam cum morte commutavit; in ejus autem locum successit Paulus Brani filius, qui principatum triennio tenuit. Dominus vero Romanus Imperator secum habens Pribesthlabi Serbliæ principis filium Zachariam, misit eum ut principatum Serviæ occuparet: sed illum venientem F prælio superavit Paulus, captumque Bulgaris tradidit in vinculis asservandum. Deinde elapso trium annorum spatio, Paulo Bulgaris hoste facto, Zachariam misit, quem Dominus Romanus Imperator antea miserat; isque, Paulo dejecto, Serviorum principatum occupat, & illicò memor beneficiorum quæ à Romano Imperatore acceperat, Bulgaris se opposuit, malens potius Romano Imperio

subesse, quam Bulgaris. Quare cum exercitum contra ipsum misisset Symeon sub præfectis Marmaëm, & Theodoro Sigritze, capita eorum, atque arma Imperatori Romano misit, victoriæ partæ signa; adhuc enim bellum inter Bulgaros & Romanos erat: nec unquam subjici Romano Imperatori & parere desinebat, quemadmodum & priores principes, mittere ad ipsos soliti erant. Symeone vero iterum novas copias mittente contra Zachariam principem sub præfectis Cneno, Hemneco, ac Etzboclia, & misso simul Tzeesthlabo, metuens tunc sibi Zacharias, in Chrobatiam profugit. Bulgari autem Zupanis significarunt ut se convenirent, & principem Tzeesthlabum exciperent: juramentoque deceptos atque ad primum pagum adductos protinus in vincula conjicientes Serviam invaserunt, populumque omnem à minimo ad maximum in Bulgariam abduxerunt: quidam vero profugi in Chrobatiam se receperunt, mansitque regio desolata. Porro circa illud etiam tempus Chrobatiam cum Alogobotur armatâ manu ingressi Bulgari, omnes à Chrobatis interfecti sunt. Et post septem annos fugâ deserens Bulgaros Tzeesthlabus cum aliis quatuor Presthlabo in Serviam venit. Non invenit autem in ea regione præter viros quinquaginta, sine uxoribus, liberisque, venatione victitantes: cum his regionem obtinens, per nuntios tutelam & auxilium ab Imperatore Romanorum petiit, promittens obedientiam ejus jussibus se præstiturum, qualem & ante ipsum principes Romano Imperatori exhibebant. Atque ex eo tempore multis illum beneficiis affecit Imperator Romanorum, ita ut Servii, qui à Symeone dissipati in Chrobatia, Bulgaria, aliisque regionibus commorabantur, re audita ad ipsum undique gregatim convenirent: quin & in urbem Constantinopolitanam plurimi è Bulgaria fugientes venerunt, quos vestibus cæterisque beneficiis ornatos Imperator Romanorum ad Tzeesthlabum misit; qui magnificis Romani Imperatoris largitionibus regione constituta, & ad pristinam incolarum frequentiam reducta, totum se Romano Imperio subjecit; quippe ipsius Imperatoris auxilio, frequentibusque ejus beneficiis regione illa constituta, princeps quoque illic confirmatus est. Cæterum Serviæ princeps ab initio, id est, ab imperio Heraclii usque, Romanorum Imperatori suberat, non Bulgarorum principi; suntque in baptizata Servia oppida, quæ habitantur, Destinicum, Tzernabuscee, Megyretus, Dresneec,

A τῶν Βουλγάρων, μηδ' ὅλως θελήσας ὑποταγῆναι αὐτοῖς, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως μᾶλλον Ῥωμαίων δεσπόζεσθαι. ὥστε καὶ τοῦ Συμεὼν φοσσάτον κατ' αὐτοῦ ἀποστείλαντος διὰ τοῦ Μαρμαὴμ, καὶ τοῦ Σιγρίτζη Θεοδώρου, ὧν καὶ τὰς κεφαλὰς, καὶ ἅρματα ἐκ τοῦ πολέμου ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων ἐπινίκια· ἔτι γὰρ μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Βουλγάρων μάχη ἦν· οὐδέποτε δὲ ἐπαύσατο, καθὼς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἄρχοντες ἀπέστελλον πρὸς τοὺς βασιλεῖς Ῥωμαίων, καὶ ὑποτασσόμενος καὶ δουλεύων
B αὐτοῖς. πάλιν δὲ ἀπέστειλεν ἕτερον φοσσάτον ὁ Συμεὼν διὰ τοῦ Κνήνου καὶ τοῦ Ημνήκου καὶ τοῦ Ητζβόκλια κατὰ τοῦ ἄρχοντος Ζαχαρίου, συναποστείλας μετ' αὐτῶν καὶ Τζεέσθλαβον. τότε ὁ μὲν Ζαχαρίας φοβηθεὶς φεύγει ἐν Χρωβατίᾳ· οἱ δὲ Βούλγαροι μηνύσαντες τοῖς Ζουπάνοις ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς καὶ παραλαβεῖν ἄρχοντα τὸν Τζεέσθλαβον, καὶ δι' ὅρκου τούτους ἀπατήσαντες καὶ ἐξαγαγόντες μέχρι τοῦ πρώτου χωρίου, καὶ παρευθὺ δεσμίσαντες αὐ-
C τοὺς, εἰσῆλθον ἐν Σερβλίᾳ, καὶ συνεπῆραν τὸν ἅπαντα λαὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ εἰσήγαγον ἕως Βουλγαρίας· τινὲς δὲ ἀποδράσαντες εἰσῆλθον καὶ ἐν Χρωβατίᾳ, καὶ ἔμεινεν ἡ χώρα ἔρημος. κατὰ τὸν καιρὸν οὖν ἐκεῖνον εἰσῆλθον οἱ αὐτοὶ Βούλγαροι εἰς Χρωβατίαν μετὰ τοῦ Αλογοβότουρ τοῦ πολεμῆσαι, καὶ ἐσφάγησαν πάντες ἐκεῖσε παρὰ τῶν Χρωβάτων. μετὰ δὲ χρόνους ἑπτὰ ἀπὸ τῶν Βουλγάρων φυγὼν ὁ Τζεέσθλαβος μετὰ καὶ ἑτέρων τεσσάρων
D ἀπὸ Πρεσθλάβου, εἰσῆλθεν ἐν Σερβλίᾳ· οὐχ εὗρε δὲ εἰς τὴν χώραν εἰ μὴ πεντήκοντα μόνους ἄνδρας μήτε γυναῖκας ἔχοντας μήτε παιδία, ἀλλὰ κυνηγοῦντας καὶ διατρεφομένους. μετὰ τούτων κρατήσας τὴν χώραν, ἐμήνυσε πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων, τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν ἐπιζητῶν, ὑπισχνούμενος δουλεύειν καὶ ὑπείκειν τῇ προστάξει αὐτοῦ, καθὼς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἄρχοντες. καὶ ἔκτοτε οὐ διέλιπεν ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων εὐεργετῶν αὐ-
E τὸν, ὥστε καὶ εἰς Χρωβατίαν καὶ Βουλγαρίαν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις διάγοντες Σέρβλοι, οὓς ὁ Συμεὼν διεσκόρπισε, τοῦτο ἀκούσαντες συνήχθησαν εἰς αὐτόν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πόλει πολλοὶ ἀπὸ Βουλγαρίας φυγόντες εἰσῆλθον· οὓς καὶ ἐνδύσας καὶ εὐεργετήσας ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Τζεέσθλαβον, καὶ ἀπὸ τῶν πλουσίων δωρεῶν τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων συστησάμενος καὶ ἐνοικήσας τὴν χώραν ὡς τὸ πρότερον, ἐστὶν ὑποτεταγμένος δουλοπρεπῶς τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων·
F καὶ διὰ τῆς τοῦ βασιλέως συνδρομῆς καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ εὐεργεσιῶν τὴν τοιαύτην χώραν συστήσας καὶ ἄρχων ἐν αὐτῇ βεβαιωθείς. ὅτι ὁ ἄρχων Σερβλίας ἐξ ἀρχῆς, ἤγουν ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως δουλικῶς ἐστὶν ὑποτεταγμένος τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ, καὶ οὐδέποτε τῷ ἄρχοντι Βουλγαρίας καθυπετάγη. ὅτι ἐν τῇ βαπτισμένῃ Σερβλίᾳ εἰσὶ κάστρα οἰκούμενα· τὸ Δεστίνικον, τὸ Τζερναβουσκὴ, τὸ Μεγυρέτους, τὸ Δρεσνεὴκ, τὸ Λεσνὴκ,

231.

232.

233.

τὸ Σαλινές· καὶ εἰς τὸ χωρίον Βόσωνα τὸ Κάτερα, καὶ τὸ Δεσνήκ.

Lesnec, Salenes; in agro vero Bosonæ Catera & Desnec.

ΚΕΦ. λγ'.

Περὶ τῶν Ζαχλούμων, καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας.

Ὅτι ἡ τῶν Ζαχλούμων χώρα παρὰ τῶν Ῥωμάνων πρότερον ἐκρατεῖτο. Ῥωμάνων δέ φημι οὓς ἀπὸ Ῥώμης Διοκλητιανὸς ὁ βασιλεὺς μετῴκισε, καθὼς καὶ εἰς τὴν τῶν Χρωβάτων ἱστορίαν εἴρηται περὶ αὐτῶν. ὑπὸ βασιλεῖ δὲ Ῥωμαίων ἡ τῶν Ζαχλούμων αὕτη χώρα ὑπῆρχεν, ἀλλὰ παρὰ τῶν Ἀβάρων αἰχμαλωτισθεῖσα ἥτε χώρα καὶ ὁ ταύτης λαὸς, τὸ παράπαν ἠρήμωται. οἱ δὲ νῦν ἐκεῖσε οἰκοῦντες Ζαχλοῦμοι Σέρβλοι τυγχάνουσιν, ἐξ ἐκείνου τοῦ ἄρχοντος τοῦ εἰς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων Ἡράκλειον προσφυγόντος. Ζαχλοῦμοι δὲ ὠνομάσθησαν ἀπὸ ὄρους οὕτω καλουμένου Χλούμου· καὶ ἄλλως δὲ παρὰ τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἑρμηνεύεται τὸ Ζαχλοῦμοι, ἤγουν ὀπίσω τοῦ βουνοῦ, ἐπειδὴ ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ βουνός ἐστι μέγας, ἔχων ἄνωθεν αὐτοῦ δύο κάστρα, τὸ Βόνα, καὶ τὸ Χλοῦμ. ὄπισθεν δὲ τοῦ τοιούτου βουνοῦ διέρχεται ποταμὸς καλούμενος Βόνα, ὃ ἑρμηνεύεται καλόν. ὅτι ἡ γενεὰ τοῦ ἀνθυπάτου καὶ πατρικίου Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ τοῦ Βουσεβούτζη τοῦ ἄρχοντος τῶν Ζαχλούμων ἦλθεν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἀβαπτίστων εἰς τὸν ποταμὸν Βίσλας, τὸν ἐπονομαζόμενον Διτζίκη, καὶ ᾤκησεν εἰς τὸν ποταμὸν τὸν ἐπονομαζόμενον Ζαχλοῦμα. ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Ζαχλούμων εἰσὶ κάστρα οἰκούμενα, τὸ Σταγνὸν, τὸ Μοκρίσκικ, τὸ Ἰοσλὴ, τὸ Γαλουμαίνικ, τὸ Δοβρίσκικ.

CAP. XXXIII.

De Zachlumis, & ea, quam nunc incolunt, regione.

Zachlumorum terræ Romani primùm dominabantur; illi nimirum Romani, quos Diocletianus Imperator Româ eò veluti in coloniam deduxit; quemadmodum & in Chrobatorum historia de iis dictum est. Romanorum igitur Imperatori prius parebat Zachlumorum regio, sed ab Abaribus postea subjugata, & in vinculis abductis ipsius incolis tota hæc regio deserta fuit. Qui vero nunc illic habitant Zachlumi, Servii sunt, ab illo principe, qui ad Heraclium Romanorum Imperatorem confugit: & Zachlumi dicti sunt, à monte Chlumo nuncupato: & alias Sclavorum dialecto Zachlumi dicuntur ii, qui post collem habitant; quandoquidem magnus inibi collis est, in cujus vertice urbes duæ sunt; Bona, & Chlum; retro autem hunc collem flumen Bona nuncupatum devehitur, quod Græcis καλὸν significat. Venit autem posteritas Proconsulis & Patricii Michaëlis Busebutze Zachlumorum principis filii, à non baptizatis accolis fluminis Bislas, quod & Ditzice cognominatur, habitavitque ad flumen Zachluma nuncupatum: suntque in Zachlumorum territorio urbes habitatæ, Stagnum, Mocriscic, Josle, Galumaënic, & Dobriscic.

ΚΕΦ. λδ'.

Περὶ τῶν Τερβουνιατῶν, καὶ τῶν Καναλιτῶν, καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας.

Ὅτι ἡ τῶν Τερβουνιατῶν καὶ τῶν Καναλιτῶν χώρα μία ὑπάρχει. ἀπὸ δὲ τῶν ἀβαπτίστων Σέρβλων οἱ ἐκεῖσε κατάγονται, οἱ ἐξ ἐκείνου τοῦ ἄρχοντος οἰκοῦντες, τοῦ εἰς τὸν βασιλέα Ἡράκλειον προσφυγόντος ἀπὸ τῆς ἀβαπτίστου Σερβλίας μέχρι τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας τοῦ Βλαστιμέρου. τούτου οὖν ὁ ἄρχων Βλαστίμερος τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ δέδωκεν ἄνδρα Κράϊναν τὸν υἱὸν Βελάη τοῦ Ζουπάνου Τερβουνίας. θέλων τοῦτον τὸν ἴδιον γαμβρὸν δοξάσαι, ὠνόμασεν αὐτὸν ἄρχοντα, ποιήσας αὐτὸν αὐτεξούσιον. ἐξ ἐκείνου δὲ ὁ Φαλιμέρης ἐγεννήθη, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου ὁ Τζουτζημέρης. ἦσαν δὲ οἱ τῆς Τερβουνίας ἄρχοντες ἀεὶ ὑπὸ τὸν λόγον τοῦ ἄρχοντος Σερβλίας. Τερβουνία δὲ τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἑρμηνεύεται ἰσχυρὸς τόπος· ἡ γὰρ τοιαύτη χώρα ὀχυρώματα ἔχει

CAP. XXXIV.

De Terbuniatis, & Canalitis, eorumque regione, quam nunc incolunt.

Terbuniatarum, Canalitarumque eadem regio est; incolæ vero à non baptizatis Serviis descendunt, qui illic habitarunt ab eo usque principe qui à Servia non baptizata ad Heraclium Imperatorem confugit, usque ad Blastemerum Serviorum principem, qui filiæ suæ maritum dedit Crainan, Belaë Terbuniæ Zupani filium, eumque honoris ergo principem appellavit, & ut sui juris esset effecit: atque ex illo Phalimeres natus est, ex quo Tzutzemeres. Terbuniæ vero principes semper Serviæ principi parebant; & regio ipsa lingua Sclavorum *locum munitum* significat: quandoquidem multæ in ea munitiones sunt: estque sub ea alia adhuc regio, quæ

Canale nuncupatur; Canale vero *Viam plaustri* Sclavorum idiomate significat: nam propter loci planitiem servitutes omnes plaustris præstant. Habet autem tam Terbunia, quam Canale, oppida quæ habitantur, hæc; Terbuniam, Hormum, Rhisena, Lucabete, & Zetlebe.

A πολλά. ὅτι ἐστὶ καὶ ἑτέρα χώρα ὑπὸ ταύτην τῆς χώρας Τερβουνίας, Καναλὴ προσαγορευομένη. τὸ δὲ Καναλὴ ἑρμηνεύεται τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἁμαξιά· ἐπειδὴ, διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον ἐπίπεδον, πάσας αὐτῶν τὰς δουλείας διὰ ἁμαξῶν ἐκτελοῦσιν. ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ Τερβουνίας, καὶ τοῦ Καναλὴ, εἰσὶ κάστρα οἰκούμενα, ἡ Τερβουνία, τὸ Ορμὸς, τὰ Ρίσενα, τὸ Λουκάβετε, τὸ Ζετλήβη. 237.

B

CAP. XXXV.

De Diocletianis, & ea, quam nunc incolunt, regione.

Etiam Dioclea regio primitus occupata erat à Romanis, quos illuc Româ transtulerat Diocletianus Imperator; quemadmodum & in Chrobatorum historia dictum est: & Romanorum Imperatori erat subjecta; sed ab Abaribus hæc C quoque regio subjugata ac vastata fuit; & sub Heraclii Imperatoris temporibus habitari iterum cœpit, quemadmodum Chrobatia, Servia, Zachlumorum terra, Terbunia, & Canale. Dioclea autem nuncupata est illa regio ab urbe ibi condita à Diocletiano Imperatore, quæ nunc habitatoribus vacua, in hodiernum usque diem Dioclea appellatur: suntque in ea regione urbes habitatæ magnæ, Gradetæ, Nugrade & Lontodocla. D

ΚΕΦ. λε'.

Περὶ τῶν Διοκλητιανῶν, καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας.

Ὅτι ἡ Διοκλήας χώρα καὶ αὐτὴ πρότερον παρὰ τῶν Ρωμάνων ἐκρατεῖτο, οὓς ἀπὸ Ρώμης μετῴκησεν ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς, καθὼς καὶ εἰς τὴν περὶ τῶν Χρωβάτων ἱστορίαν εἴρηται· ὑπὸ δὲ τὸν βασιλέα Ρωμαίων ὑπῆρχε. παρὰ δὲ τῶν Αβάρων καὶ αὐτὴ ἡ χώρα αἰχμαλωτισθεῖσα ἠρήμωται, καὶ πάλιν ἐπὶ Ηρακλείου τοῦ βασιλέως ἐνῳκίσθη, καθὼς καὶ ἡ Χρωβατία, καὶ ἡ Σερβλία, καὶ ἡ τῶν Ζαχλούμων, καὶ ἡ Τερβουνία, καὶ τῆς Καναλή. Διόκλεια δὲ ὀνομάζεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ τοιαύτῃ χώρᾳ κάστρου, ὅπερ ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανός· νυνὶ δέ ἐστιν ἐρημόκαστρον, μέχρι τοῦ νῦν ὀνομαζόμενον Διόκλεια. ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ Διοκλείας εἰσὶ μεγάλα κάστρα οἰκούμενα, τὸ Γράδεται, τὸ Νουγράδε, τὸ Λοντοδόκλα. 238.

CAP. XXXVI.

De Paganis, qui & Arentani appellantur, & de ea, quam nunc habitant, regione.

Regio etiam illa, quam nunc Pagani E incolunt, primitus à Romanis tenebatur, quibus Româ deductis Imperator Diocletianus in Dalmatia sedes assignavit. Et oriundi sunt etiam ipsi Pagani à Serviis non baptizatis, ab eo scilicet principe qui ad Heraclium Imperatorem confugit. Capta vero itidem ab Abaribus & vastata hæc regio, sub Heraclio Imperatore rursum incolis frequentari cœpit. Pagani autem dicuntur, quod F baptismum non accepissent eo tempore, quo Servii omnes baptizati erant. Etenim Pagani Sclavorum linguâ, baptismi expertes dicuntur; Romanorum vero dialecto regio eorum Arenta nuncupatur; unde ipsi à Romanis Arentani appellantur. Habet Pagania urbes habitatas, Mocrum, Berullia, Ostroc, & Labinetza: possident item Arentani insulas magnas, unam quæ Curcra, sive Cicer dicitur, in qua habetur & urbs: alteram,

ΚΕΦ. λϛ'.

Περὶ τῶν Παγανῶν, τῶν καὶ Αρεντανῶν καλουμένων, καὶ ἧς νῦν οἰκοῦσι χώρας.

Ὅτι ἡ χώρα εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσιν οἱ Παγανοὶ καὶ αὐτὴ πρότερον παρὰ τῶν Ρωμαίων ἐκρατεῖτο, οὓς ἀπὸ Ρώμης ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς μετοικίσας ἐν Δελματίᾳ ἐνῴκισε. οἱ δὲ αὐτοὶ Παγανοὶ ἀπὸ τῶν ἀβαπτίστων Σέρβλων κατάγονται, ἐξ ἐκείνου τοῦ ἄρχοντος τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Ηράκλειον προσφυγόντος. παρὰ δὲ τῶν Αβάρων καὶ αὐτὴ ἡ χώρα αἰχμαλωτισθεῖσα ἠρήμωται, καὶ πάλιν ἐπὶ Ηρακλείου τοῦ βασιλέως ἐνῳκίσθη. Παγανοὶ δὲ καλοῦνται, διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι αὐτοὺς τῷ τότε καιρῷ βαπτισθῆναι, ὅτε καὶ πάντες οἱ Σέρβλοι ἐβαπτίσθησαν· καὶ γὰρ Παγανοὶ τῇ τῶν Σκλάβων διαλέκτῳ ἀβάπτιστοι ἑρμηνεύονται· τῇ τῶν Ρωμαίων δὲ διαλέκτῳ ἡ χώρα αὐτῶν Αρέντα καλεῖται, ἐξ οὗ κἀκεῖνοι παρὰ τῶν αὐτῶν Ρωμαίων Αρεντάνοι καλοῦνται. ὅτι ἐν Παγανίᾳ εἰσὶ κάστρα οἰκούμενα, τὸ Μόκρον, τὸ Βερούλλια, τὸ Οστρωκ, καὶ ἡ Λαβίνετζα. κρατοῦσι δὲ καὶ ταύτας τὰς νήσους· νῆσος μεγάλη ἡ Κούρκρα, ἤτοι τὸ Κικερ, ἐν ᾗ ἐστὶ καὶ κάστρον· νῆσος ἑτέρα μεγάλη 239.

τὰ

τὰ Μέλετα, ἤτοι τὸ Μαλοζεάται· ἣν ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ὁ ἅγιος Λουκᾶς μέμνηται, Μελίτην ταύτην προσαγορεύων· ἐν ᾗ καὶ ἔχις τὸν ἅγιον Παῦλον ἀπὸ τοῦ δακτύλου προσήψατο, ἣν καὶ τῷ πυρὶ ὁ ἅγιος Παῦλος κατέφλεξε. νῆσος ἑτέρα μεγάλη τὸ Φάρα· νῆσος ἑτέρα μεγάλη ὁ Βράτζης. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεραι νῆσοι αἱ μὴ κρατούμεναι παρὰ τῶν αὐτῶν Παγανῶν· νῆσος τὰ Χόαρα, νῆσος Ιης, νῆσος τὸ Λάστοβον.

240.

A quæ Meleta, sive Malozeatæ; cujus in Actis Apostolorum Sanctus Lucas meminit, Melitem eam appellans: ubi & vipera divi Pauli digitum mordens, ab eo excussa igne conflagravit: tertiam insulam magnam, quæ Phara dicitur: quartam, quæ Bratzes. Sed & aliæ præterea insulæ sunt, quæ ad Paganos non pertinent, puta Choara, Ies, & Lastobon.

B

ΚΕΦ. λζ.

Περὶ τοῦ ἔθνους τῶν Πατζινακιτῶν.

Ἰστέον ὅτι οἱ Πατζινακῖται τὸ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὸν ποταμὸν Ἀτὴλ τὴν αὐτῶν εἶχον κατοίκησιν, ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὸν ποταμὸν Γεὴχ, ἔχοντες τούς τε Μαζάρους συνορεύοντας, καὶ τοὺς ἐπονομαζομένους Οὐζ. πρὸ ἐτῶν δὲ πεντήκοντα οἱ λεγόμενοι Οὐζ μετὰ τῶν Χαζάρων ὁμονοήσαντες, καὶ πόλεμον συμβαλόντες πρὸς τοὺς Πατζινακίτας, ὑπερίσχυσαν, καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας χώρας αὐτοὺς ἐξεδίωξαν, καὶ κατέσχον αὐτὴν μέχρι τῆς σήμερον οἱ λεγόμενοι Οὐζοί. οἱ δὲ Πατζινακῖται φυγόντες περιήρχοντο ἀναψηλαφῶντες τόπον εἰς τὴν αὐτῶν κατασκήνωσιν· καταλαβόντες δὲ τὴν σήμερον παρ' αὐτῶν κρατουμένην γῆν, καὶ εὑρόντες τοὺς Τούρκους οἰκοῦντας ἐν αὐτῇ, πολέμου τρόπῳ τούτους νικήσαντες καὶ ἐκβαλόντες ἐξεδίωξαν αὐτούς, καὶ κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ, καὶ δεσπόζουσι τῆς τοιαύτης χώρας, ὡς εἴρηται, μέχρι τῆς σήμερον ἔτη πεντήκοντα πέντε. ἰστέον ὅτι πᾶσα ἡ Πατζινακία εἰς θέματα ὀκτὼ διαιρεῖται, ἔχουσα καὶ μεγάλους ἄρχοντας τοσούτους· τὰ δὲ θέματα εἰσὶ ταῦτα. ὄνομα τοῦ πρώτου θέματος Ηρτήμ· τοῦ δευτέρου Τζούρ· τοῦ τρίτου Γύλα· τοῦ τετάρτου Κουλπέη· τοῦ πέμπτου Χαροβόη· τοῦ ἕκτου Ταλμάτ· τοῦ ἑβδόμου Χοπόν· τοῦ ὀγδόου Τζοπόν. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν ὃν ἀπὸ τῶν ἰδίων τόπων οἱ Πατζινακῖται ἐξεδιώχθησαν, εἶχον ἄρχοντας εἰς μὲν τὸ θέμα Ηρτὴμ τὸν Μαΐτζαν, εἰς δὲ τὸ Τζοὺρ τὸν Κουέλ, εἰς δὲ τὸ Γύλα τὸν Κουρκούταν, εἰς δὲ τὸ Κουλπέη τὸν Ιπαόν, εἰς δὲ τὸ Χαροβόη τὸν Καΐδουμ, εἰς δὲ τὸ θέμα Ταλμὰτ τὸν Κώσταν· εἰς τὸ Χοπὸν τὸν Γιαζῆ, εἰς δὲ τὸ θέμα Τζοπὸν τὸν Βατάν. μετὰ δὲ θάνατον αὐτῶν διεδέξαντο τὰς ἀρχὰς οἱ τούτων ἐξάδελφοι· νόμος γὰρ ἐν αὐτοῖς καὶ τύπος ἐκράτησε παλαιός, μὴ ἔχειν ἐξουσίαν πρὸς παῖδας ἢ ἀδελφοὺς αὐτῶν μεταπέμπειν τὰ ἀξιώματα, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνον τοῖς κεκτημένοις τὸ καὶ μέχρι ζωῆς ἄρχειν αὐτούς· μετὰ δὲ θάνατον προχειρίζεσθαι ἢ ἐξάδελφον αὐτῶν, ἢ ἐξαδέλφων παῖδας, πρὸς τὸ μὴ καθ' ὅλου εἰς ἓν μέρος γενεᾶς διατρέχειν τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκπλαγίους καὶ κληρονομεῖν καὶ ἀπεκδέχεσθαι τὴν τιμήν· ἀπὸ ξένης δὲ γενεᾶς οὐχ ὑπεισέρχεταί τις καὶ γίνεται ἄρχων. τὰ δὲ ὀκτὼ θέματα διαιροῦνται εἰς τεσσαράκοντα μέρη, καὶ ἔχουσι καὶ ἐλάττονας ἄρ-

241.

242.

CAP. XXXVII.

De Patzinacitarum gente.

Sciendum est, Patzinacitas à principio ad Atel & Geech flumina habitasse, iisque conterminos fuisse populos illos qui Mazari, atque Uzi cognominantur. Ante annos vero quinquaginta ii qui Uzi nuncupantur cum Chazaris C conspirantes, & conjunctis armis Patzinacitas aggressi, superiores facti sedibus eos suis expulerunt, illasque tenuere in hodiernum usque diem Uzi. At Patzinacitæ qui fugâ evaserant, circumeuntes quærebant ubinam sedes suas collocarent: venientesque in terram quam nunc incolunt, inventis illic Turcis incolis, debellatos ejecerunt, sedesque ipsi suas ibi posuerunt, tenentque jam hodie D annum quinquagesimum quintum, uti dictum est. Et Patzinacia quidem universa in Themata octo dividitur; quæ magnos quoque principes totidem habet: Themata autem isthæc sunt. Primum est Ertem: secundum Tzur: tertium Gyla: quartum Culpee: quintum Charoboë: sextum Talmat: septimum Chopon: octavum Tzopon. Quo autem tempore suis ejecti sedibus Patzinacitæ fuerunt, principes erant; in E Themate quidem Ertem Maitzan, in Tzur Cuel, in Gyla Curcutan, in Culpee Ipaon, in Charoboë Caidum, in Talmat Costan, in Chopon Giaze, in Tzopon Batan. His autem mortuis in principatus successerunt eorum patrueles; siquidem lex illis & antiqua consuetudo est, dignitates ad filios aut fratres non transmittere: sed contenti principes esse debent, quoad vivunt, prin- F cipatum tenere; post mortem vero vel patrueles, vel eorum filii promoventur, ne semper in eadem prosapiæ parte dignitas consistat, sed ut ad collaterales quoque ea hæreditate deferatur: alterius vero prosapiæ qui sit, nullus in principatum succedit. Hæc porro octo Themata in partes distribuuntur quadraginta, quæ singulæ habent principes minores. Et quatuor quidem Patzina-

citarum nationes, sive Themata, nimirum Cuartzitzur, Syrucalpee, Borotalmat, & Bulatzospon, ultra Danaprim flumen sitæ sunt, Orientem, Septentrionemque spectantes versus Uziam, Chazariam, Alaniam, Chersonem, & cæteras Regiones: reliquæ vero quatuor nationes positæ sunt cis Danaprim flumen, ad partes Occidentis Septentrionisque; nimirum Thema Giazichopon Bulgariæ finitimum est; inferius Thema Gylæ Turciæ proximum est: Charoboë Thema Russiæ adjacet: Jabdiertim vero Thema conterminum est tributariis pagis Russiæ regionis, puta Ultinis, Derbleninis, Lenzeninis, reliquisque Sclavis. Distat autem Patzinacia ab Uzia & Chazaria itinere dierum quinque, ab Alania dierum sex, à Mordia dierum decem, à Russia unius diei, à Turcia dierum quatuor, à Bulgaria dimidii unius diei: propinqua est Chersoni, sed magis etiam Bosporo.

Sciendum est, quo tempore expulsi suâ regione Patzinacitæ fuere, nonnullos eorum sponte suâ illic mansisse, & Uzis cohabitasse: suntque inter eos etiam nunc, ea habentes indicia, ut facile discerni possint, cognoscique quales sint, & quomodo avelli à suis contigerit: siquidem utuntur vestibus decurtatis, & ad genua tantùm pertingentibus, & manicis abscissis; ea videlicet re innuentes, à gentilibus se suis esse diremptos. Ultra vero Danaprim flumen, qua parte Bulgariam spectat, ad ejusdem fluminis trajectus urbes desertæ sunt: prima urbs quæ Patzinacitis Aspron sive Alba dicitur, quod è saxo albicante constructa sit: secunda Tungatæ: tertia Cracnacatæ: quarta Salmacatæ: quinta Sacacatæ, sexta Giaiucatæ. Inveniuntur autem inter urbium collapsarum fabricas Ecclesiarum indicia quædam, & Cruces ex lapide tophino exsculptæ: unde quasi per traditionem credunt nonnulli, olim illic sedes habuisse Romanos. Porro Cancar quoque appellantur Patzinacitæ, non omnes quidem, sed trium tantùm Thematum incolæ, nimirum Thematis Jabdierti, Cuartzitzur, & Chabuxingyla: tanquam qui cæteris fortiores, nobilioresque sunt; nam hoc vox ipsa Cancar significat.

χοντας. ἰστέον ὅτι αἱ τέσσαρες τῶν Πατζινακιτῶν γενεαὶ, ἤγουν τὸ θέμα Κουαρτζιτζοὺρ, καὶ τὸ θέμα Συρουκαλπέη, καὶ τὸ θέμα Βοροταλμὰτ, καὶ τὸ θέμα Βουλατζοσπὸν, κεῖνται πέραν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ, πρὸς τὰ ἀνατολικώτερα καὶ βορειότερα μέρη ἐναποβλέποντα πρός τε Οὐζίαν, καὶ Χαζαρίαν, καὶ Ἀλανίαν, καὶ τὴν Χερσῶνα, καὶ τὰ λοιπὰ κλίματα. αἱ δὲ ἄλλαι τέσσαρες γενεαὶ κεῖνται ἔνθεν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ, πρὸς τὰ δυτικώτερα καὶ ἀρκτικώτερα μέρη· τουτέστι, τὸ θέμα Γιαζιχοπὸν πλησιάζει τῇ Βουλγαρίᾳ, τὸ δὲ θέμα τῆς κάτω Γύλα πλησιάζει τῇ Τουρκίᾳ, τὸ δὲ θέμα Χαροβόη πλησιάζει τῇ Ῥωσίᾳ, τὸ δὲ θέμα Ἰαβδιερτὶμ πλησιάζει τοῖς ὑποφόροις χωρίοις χώρας τῆς Ῥωσίας, τοῖς τε Οὐλτίνοις, καὶ Δερβλενίνοις, καὶ Λενζενίνοις, καὶ τοῖς λοιποῖς Σκλάβοις. ἀπῴκισται δὲ ἡ Πατζινακία ἐκ μὲν Οὐζίας καὶ Χαζαρίας ὁδὸν ἡμερῶν πέντε, ἐκ δὲ Ἀλανίας ἡμερῶν ἕξ, ἀπὸ δὲ Μορδίας ὁδὸν ἡμερῶν δέκα, ἀπὸ δὲ Ῥωσίας ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς, ἀπὸ δὲ Τουρκίας ὁδὸν ἡμερῶν τεσσάρων, ἀπὸ δὲ Βουλγαρίας ὁδὸν ἡμέρας ἥμισυ· καὶ εἰς Χερσῶνα μέν ἐστιν ἔγγιστα, εἰς δὲ τὸν Βόσπορον πλησιέστερον.

243.

Ἰστέον ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ οἱ Πατζινακῖται ἀπὸ τῆς ἰδίας χώρας ἐξεδιώχθησαν, θελήσει τινὲς ἐξ αὐτῶν καὶ οἰκείᾳ γνώμῃ ἐναπέμειναν ἐκεῖσε, καὶ τοῖς λεγομένοις Οὔζοις συνῴκησαν· καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἰσὶν ἐν αὐτοῖς, ἔχοντες τοιαῦτα γνωρίσματα ὥστε διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς καὶ νοεῖσθαι τίνες τε ἦσαν, καὶ πῶς αὐτοὺς ἀποσπασθῆναι τῶν ἰδίων συνέβη· τὰ γὰρ ἱμάτια αὐτῶν εἰσὶ κόντουρα μέχρι γονάτων, καὶ τὰ μανίκια ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἀποκεκομμένα, ὡς δῆθεν ἐκ τούτου δεικνύντες, ὅτι ἀπὸ τῶν ἰδίων καὶ ὁμοφύλων ἀπεκόπησαν. ἰστέον ὅτι ἔνθεν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ πρὸς τὸ ἀποβλέπον μέρος τὴν Βουλγαρίαν εἰς τὰ περάματα τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἰσὶν ἐρημόκαστρα. κάστρον πρῶτον, τὸ ὀνομασθὲν παρὰ τῶν Πατζινακιτῶν Ἄσπρον, διὰ τὸ τοὺς λίθους αὐτοῦ φαίνεσθαι καταλεύκους. κάστρον δεύτερον, τὸ Τουγγᾶται. κάστρον τρίτον, τὸ Κρακνακάται. κάστρον τέταρτον, τὸ Σαλμακάται. κάστρον πέμπτον, τὸ Σακακάται. κάστρον ἕκτον, Γιαιουκάται. ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς τῶν παλαιοκάστρων κτίσμασιν εὑρίσκονται καὶ ἐκκλησιῶν γνωρίσματά τινα, καὶ σταυροὶ λαξευτοὶ εἰς λίθους πορίνους· ὅθεν καὶ τινὲς παράδοσιν ἔχουσιν, ὡς Ῥωμαῖοί ποτε τὰς κατοικίας εἶχον ἐκεῖσε. ἰστέον ὅτι Κάγκαρ ὀνομάζονται οἱ Πατζινακῖται, ἀλλ' οὐχὶ πάντες, πλὴν ὁ τῶν τριῶν θεμάτων λαὸς, τοῦ Ἰαβδιηρτὶ, καὶ τοῦ Κουαρτζιτζοὺρ, καὶ τοῦ Χαβουξιγγυλὰ, ὡς ἀνδρειότεροι καὶ εὐγενέστεροι τῶν λοιπῶν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ τοῦ Καγγὰρ προσηγορία.

244.

245.

246.

ΚΕΦ. λη΄.

Περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ ἔθνους τῶν Τούρκων, καὶ ὅθεν κατάγονται.

Ὅτι τὸ τῶν Τούρκων ἔθνος πλησίον τῆς Χαζαρίας τὸ παλαιὸν τὴν κατοίκησιν ἐποιεῖτο εἰς τὸν τόπον τὸν ἐπονομαζόμενον Λεβεδία ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου βοεβόδου αὐτῶν ἐπωνυμίας, ὅστις βοέβοδος τὸ μὲν τῆς κλήσεως ὄνομα Λεβεδίας προσηγορεύετο, τὸ δὲ τῆς ἀξίας, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτὸν, βοέβοδος ἐκαλεῖτο. ἐν τούτῳ οὖν τῷ τόπῳ τῷ προῤῥηθέντι Λεβεδίᾳ ποταμός ἐστι ῥέων Χιδμάς, ὁ καὶ Χιγγυλοὺς ἐπονομαζόμενος. οὐκ ἐλέγοντο δὲ τῷ τότε χρόνῳ Τοῦρκοι, ἀλλὰ Σαβαρτοιάσφαλοι ἔκ τινος αἰτίας ἐπονομάζοντο. καὶ οἱ μὲν Τοῦρκοι γενεαὶ ὑπῆρχον ἑπτά, ἄρχοντα δὲ εἰς αὐτοὺς εἴτε ἴδιον εἴτε ἀλλότριον ποτὲ οὐκ ἐκτήσαντο, ἀλλ' ὑπῆρχον ἐν αὐτοῖς βοέβοδοι τινὲς, ὧν πρῶτος βοέβοδος ἦν ὁ προῤῥηθεὶς Λεβεδίας. συνῴκησαν δὲ μετὰ τῶν Χαζάρων ἐνιαυτοὺς τρεῖς, συμμαχοῦντες τοῖς Χαζάροις ἐν πᾶσι τοῖς αὐτῶν πολέμοις. ὁ δὲ Χαγάνος ἄρχων Χαζαρίας διὰ τὴν αὐτῶν ἀνδρείαν καὶ συμμαχίαν, τῷ πρώτῳ βοεβόδῳ τῶν Τούρκων Λεβεδίᾳ ἐπονομαζομένῳ γυναῖκα δέδωκε πρὸς γάμον Χαζάραν εὐγενῆ, διὰ τὸ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ περίφημον, καὶ τὸ τοῦ γένους περιφανὲς, ὅπως ἐξ αὐτοῦ τεκνώσῃ· ὁ δὲ Λεβεδίας ἐκεῖνος ἔκ τινος τύχης μετὰ τῆς αὐτῆς Χαζάρου οὐκ ἐπαιδοποίησεν. οἱ δὲ Πατζινακῖται, οἱ πρότερον Κάγγαρ ἐπονομαζόμενοι· τοῦτο γὰρ τὸ Κάγγαρ ὄνομα ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ ἀνδρείᾳ ἐλέγετο παρ' αὐτοῖς· πρὸς Χαζάρους οὖν οὗτοι κινήσαντες πόλεμον, καὶ ἡττηθέντες, τὴν οἰκείαν γῆν καταλεῖψαι, καὶ τὴν τῶν Τούρκων κατοικῆσαι κατηναγκάσθησαν. ἀνὰ μεταξὺ δὲ τῶν Τούρκων συναφθέντος πολέμου καὶ τῶν Πατζινακιτῶν, τῶν τηνικαῦτα Κάγγαρ ἐπονομαζομένων, τὸ τῶν Τούρκων φοσσάτον ἡττήθη, καὶ εἰς δύο διῃρέθη μέρη· καὶ τὸ μὲν ἓν μέρος πρὸς ἀνατολὴν εἰς τὸ τῆς Περσίδος μέρος κατῴκησεν, οἳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν κατὰ τὴν τῶν Τούρκων ἀρχαίαν ἐπωνυμίαν καλοῦνται Σαβαρτοιάσφαλοι· τὸ δὲ ἕτερον μέρος εἰς τὸ δυτικὸν κατῴκησε μέρος, ἅμα καὶ τῷ βοεβόδῳ αὐτῶν καὶ ἀρχηγῷ Λεβεδίᾳ, εἰς τόπους τοὺς ἐπονομαζομένους Ἀτελκούζου, ἐν οἷς τόποις τὸ νῦν τῶν Πατζινακιτῶν ἔθνος κατοικεῖ. ὀλίγου δὲ χρόνου διαδραμόντος, ὁ Χαγάνος ἐκεῖνος ἄρχων Χαζαρίας τοῖς Τούρκοις ἐμήνυσε τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποστεῖλαι Χελάνδια τὸν πρῶτον αὐτῶν βοέβοδον. ὁ Λεβεδίας τοίνυν πρὸς τὸν Χαγάνον Χαζαρίας ἀφικόμενος ἀνηρώτα τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν μετεπέμψατο, ὁ δὲ Χαγάνος εἶπε πρὸς αὐτόν· ὅτι διὰ τοῦτό σε προσεκαλεσάμεθα, ἵνα ἐπειδὴ εὐγενὴς καὶ φρόνιμος καὶ ἀνδρεῖος ὑπάρχεις, καὶ πρῶτος τῶν

247.

248.

CAPUT XXXVIII.

De Turcarum gentis genealogia, & unde ea gens originem ducat.

Turcarum gens olim prope Chazariam habitabat, in loco cui cognomen Lebedias à primo ipsorum Boëbodo; qui nomine quidem Lebedias appellabatur; dignitate vero, quemadmodum reliqui ejus successores, Boëbodus vocabatur. In hoc igitur loco, nimirum in prædicta Lebedia fluit amnis Chidmas, qui etiam Chingylus cognominatur. Et quidem tunc temporis non Turcæ, sed Sabartœasphali quadam de causa dicebantur: erantque gentes eorum septem, & principem vel indigenam vel alienigenam habuerunt nunquam; sed erant inter ipsos Boëbodi quidam, quorum primus is, cujus supra mentionem fecimus, Lebedias. Habitarunt autem cum Chazaris annos tres, omnibus eorum in bellis adjutores: Chaganusque Chazariæ princeps primo Turcarum Boëbodo Lebediæ, fortitudinis eorum ac commilitii causa, uxorem dedit Chazaram nobilem, motus fortitudinis ejus fama, & generis splendore, ut ex eo prolem tolleret: & tamen casu factum est, ut ex Chazara illa liberos non susciperet Lebedias. Patzinacitæ vero, qui Cancar olim cognominabantur (nam hoc nomen Cancar apud ipsos nobilitatem ac fortitudinem significat) armis contra Chazaros sumptis victi, terram suam deserere, & Turcarum regionem incolere coacti fuere. Bello autem inter Turcas & Patzinacitas tunc temporis Cancar cognominatos, exorto, Turcarum exercitus devictus fuit, atque in partes duas divisus; & earum una quidem Orientem versus partem Persidis incoluit; & hi etiam in hodiernum diem de veteri Turcarum cognomine Sabartœasphali nuncupantur: altera vero pars Occidentem versus sedes posuit cum Boëbodo suo ac Duce Lebedia in locis Atelcusu nuncupatis, quæ nunc Patzinacitarum gens incolit. Paulo vero post Chaganus ille Chazariæ princeps per legatos petiit à Turcis ut ad se Chelandiam mittant primum eorum Boëbodum: itaque ad Chaganum Chazariæ profectus Lebedias interrogavit, quæ ipsius vocandi causa esset? cui Chaganus: ideo se eum vocasse, ut, quandoquidem nobilis, prudens, strenuus, primusque Turcarum esset, gentis suæ

principem faceret, eo pacto, ut sibi subesset: at ille respondit: Affectum tuum erga me, & voluntatem exosculor, gratiasque dignas dico; quando vero tali principatui non sufficio, parere non possum: sed est alter à me Boëbodus, Salmutzes nomine, qui & filium habet Arpaden nuncupatum: horum sive ipse Salmutzes, sive filius ejus Arpades princeps fiat, tibique subjiciatur. Placuit itaque hæc oratio Chagano, virosque cum ipso ad Turcas misit, qui ubi cum iis sermonem communicassent, visum potius illis fuit Arpadem principem constituere, quàm patrem Salmutzen, utpote digniorem, & prudentiâ, consilio, ac fortitudine insignem, talique principatui parem: quem etiam solenni Chazarorum more ac consuetudine in scuto erectum principem fecerunt. Et ante hunc Arpadem Turcæ principem alium nullum unquam habuerunt; ex cujus etiam posteris ad hunc usque diem princeps Turciæ constituitur. Post aliquot vero annos Turcas invadentes Patzinacitæ, eos cum principe Arpade persecuti sunt. Turcæ itaque profligati fugientes, & terram ad sedes collocandas quærentes, magnam Moraviam ingressi, incolas ejus expulerunt, ibique sedes suas posuerunt, tenentque etiam in hodiernum usque diem: & ex eo tempore bellum cum Patzinacitis Turcæ non habuerunt. Ad Turcas vero Orientem versus in Persidis partibus habitantes, quorum supra mentionem fecimus, negotiatores suos mittunt etiamnum ii qui Occidentem incolunt prædicti Turcæ, invisuntque illos, & responsa sæpe ab ipsis per hos accipiunt. Cæterum Patzinacitarum locus, quem tunc inhabitabant Turcæ, à fluviis, qui illic sunt, cognominatur; flumina autem isthæc sunt: primus fluvius Baruch appellatur; secundus Cubu; tertius Trullus; quartus Brutus; quintus denique Seretus nuncupatur.

A Τούρκων, ἄρχοντά σε τοῦ ἔθνους σου προβαλώμεθα, καὶ ἵνα ὑπείκῃς τῷ λόγῳ καὶ τῇ προστάξει ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς πρὸς τὸν Χαγάνον ἀντέφησεν, ὅτι τὴν περὶ ἐμὲ σχέσιν τε καὶ προαίρεσιν μεγάλως ἐναποδέχομαι, καὶ τὴν εὐχαριστίαν ὁμολογῶ σοι προσήκουσαν· ἐπεὶ δὲ ἀδυνάτως ἔχω πρὸς τὴν τοιαύτην ἀρχήν, ὑπακοῦσαι οὐ δύναμαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἔστιν ἕτερος ἀπ' ἐμοῦ Βοέβοδος, λεγόμενος Σαλμούτζης, καὶ υἱὸν κεκτημένος ὀνόματι Ἀρπαδήν· ἐκ τούτων μᾶλλον B εἴτε ἐκεῖνος Σαλμούτζης, εἴτε ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀρπαδῆς, ἵνα γένηται ἄρχων, καὶ ἔστιν ὑπὸ τὸν λόγον ὑμῶν. ἐν τούτῳ οὖν τῷ λόγῳ ἀρεσθεὶς ὁ Χαγάνος ἐκεῖνος, δέδωκεν ἀνθρώπους αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰς τοὺς Τούρκους ἀπέστειλεν, οἳ καὶ συλλαλήσαντες περὶ τούτου μετὰ τῶν Τούρκων, μᾶλλον οἱ Τοῦρκοι τὸν Ἀρπαδὴν γενέσθαι προέκριναν ἄρχοντα, ἤπερ Σαλμούτζη τὸν αὐτοῦ πατέρα, ὡς ἀξιολογώτερον ὄντα καὶ περισπούδαστον ἔν τε φρονήσει καὶ βουλῇ καὶ ἀνδρείᾳ, καὶ ἱκανὸν πρὸς τὴν τοιαύτην ἀρχήν· ὃν καὶ ἄρχοντα κατὰ τὸ τῶν Χαζάρων ἔθος καὶ ζάκανον πεποιήκασι C σηκώσαντες αὐτὸν εἰς σκουτάριον. πρὸ δὲ τοῦ Ἀρπαδῆ τούτου ἄρχοντα ἕτερον οἱ Τοῦρκοι οὐκ ἐκτήσαντο πώποτε· ἐξ οὗ καὶ μέχρι τοῦ σήμερον ἐκ τῆς τούτου γενεᾶς ἄρχων Τουρκίας καθίσταται. μετὰ δέ τινας χρόνους τοῖς Τούρκοις ἐπιπεσόντες οἱ Πατζινακῖται κατεδίωξαν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν Ἀρπαδῆ. οἱ οὖν Τοῦρκοι τραπέντες καὶ πρὸς κατοίκησιν γῆν ἐπιζητοῦντες, ἐλθόντες ἀπεδίωξαν οὗτοι τοὺς τὴν μεγάλην Μοραβίαν κατοικοῦντας, καὶ D εἰς τὴν γῆν αὐτῶν κατεσκήνωσαν, εἰς ἣν νῦν οἱ Τοῦρκοι μέχρι τοῦ σήμερον κατοικοῦσι· καὶ ἐκ τότε πόλεμον οἱ Τοῦρκοι μετὰ τῶν Πατζινακιτῶν οὐκ ἐποίησαν. εἰς δὲ τὸ κατασκηνῶσαν τὸ προρρηθὲν ἔθνος τῶν Τούρκων πρὸς τὴν ἀνατολὴν εἰς τὰ τῆς Περσίδος μέρη μέχρι τοῦ νῦν πραγματευτὰς ἀποστέλλουσιν οὗτοι οἱ πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος οἰκοῦντες προειρημένοι Τοῦρκοι, καὶ βλέπουσιν αὐτούς, καὶ ἀποκρίσεις παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς πολλάκις ἀποκομίζουσιν. ὅτι ὁ τῶν Πατζινακιτῶν τόπος, ἐν ᾧ τῷ τότε E καιρῷ κατῴκησαν οἱ Τοῦρκοι, καλεῖται κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ἐκεῖσε ὄντων ποταμῶν· οἱ δὲ ποταμοί εἰσιν οὗτοι· ποταμὸς πρῶτος ὁ καλούμενος Βαρούχ· ποταμὸς δεύτερος ὁ καλούμενος Κουβο· ποταμὸς τρίτος ὁ καλούμενος Τροῦλλος· ποταμὸς τέταρτος ὁ καλούμενος Βροῦτος· ποταμὸς πέμπτος ὁ καλούμενος Σέρετος.

249. 250. 251.

CAP. XXXIX.

De Cabarorum gente.

Cabari à Chazarorum gente descendunt. Facta autem inter eos secessione, belloque orto civili, prior pars vicit: quique victi, pars occisi sunt, pars fugientes ad Turcas in Patzinacitarum terram se contulerunt, ibique sedes posuerunt, contractaque mutua ami-

ΚΕΦ. λθʹ.

F

Περὶ τοῦ ἔθνους τῶν Καβάρων.

Ἰστέον ὅτι οἱ λεγόμενοι Κάβαροι ἀπὸ τῆς τῶν Χαζάρων γενεᾶς ὑπῆρχον· καὶ δὴ συμβᾶσαν τινὰ παρ' αὐτῶν ἀποστασίαν γενέσθαι πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ πολέμου ἐμφυλίου καθισάντος, ἡ πρώτη ἀρχὴ αὐτῶν ὑπερίσχυσεν· καὶ οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπεσφάγησαν, οἱ δὲ ἐξέφυγον, καὶ ἦλθον καὶ κατεσκήνωσαν μετὰ τῶν Τούρκων εἰς

τὴν τῶν Πατζινακιτῶν γῆν, καὶ ἀλλήλοις συνεφιλιώθησαν, καὶ Κάβαροί τινες ὠνομάσθησαν. [252.] ὅθεν καὶ τὴν τῶν Χαζάρων γλῶσσαν αὐτοῖς τοῖς Τούρκοις ἐδίδαξαν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν αὐτὴν διάλεκτον ἔχουσιν· ἔχουσι δὲ καὶ τὴν τῶν Τούρκων ἑτέραν γλῶτταν. διὰ δὲ τὸ εἰς τοὺς πολέμους ἰσχυροτέρους καὶ ἀνδρειοτέρους δείκνυσθαι τῶν ὀκτὼ γενεῶν, καὶ προεξάρχειν τοῦ πολέμου προεκρίθησαν πρῶται γενεαί· εἷς δὲ ἐστιν ἄρχων ἐν αὐτοῖς, ἤγουν ἐν ταῖς τρισὶ γενεαῖς τῶν Καβάρων, ὅστις καὶ μέχρι τοῦ σήμερόν ἐστι.

citia Cabari appellati sunt; unde & Chazarorum linguam ipsos Turcas docuerunt, habentque etiam hodie eandem dialectum; aliàque item Turcarum linguâ utuntur. Quia vero fortitudine bellica & strenuitate octo aliis gentibus præstabant, iisque in præliis antecellebant, primum in tribubus locum obtinuerunt; unusque in illis tribus Cabarorum populis princeps est ad hodiernum usque diem.

ΚΕΦ. μ'.

Περὶ τῶν γενεῶν τῶν Καβάρων, καὶ Τούρκων.

Πρώτη ἡ παρὰ τῶν Χαζάρων ἀποσπασθεῖσα αὕτη ἡ προῤῥηθεῖσα τῶν Καβάρων γενεά, δευτέρα τοῦ Νέκη, τρίτη τοῦ Μεγέρη, τετάρτη τοῦ Κουρτυγερμάτου, πέμπτη τοῦ Ταριάνου, ἕκτη Γενάχ, ἑβδόμη Καρῆ, ὀγδόη Κασῆ. καὶ οὕτως ἀλλήλοις συναφθέντες μετὰ τῶν Τούρκων οἱ Κάβαροι [253.] εἰς τὴν τῶν Πατζινακιτῶν κατῴκησαν γῆν. μετὰ δὲ ταῦτα παρὰ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου καὶ ἀοιδίμου βασιλέως προσκληθέντες διεπέρασαν, καὶ τὸν Συμεὼν πολεμήσαντες κατὰ κράτος αὐτὸν ἥττησαν· καὶ ἐξελάσαντες μέχρι τῆς Πρεσθλάβου διῆλθον ἀποκλείσαντες αὐτὸν εἰς τὸ κάστρον τὸ λεγόμενον Μουνδράγα, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν· τῷ δὲ τότε καιρῷ τὸν Λιουντίνα τὸν υἱὸν τοῦ Ἀρπαδῆ εἶχον ἄρχοντα. μετὰ δὲ τὸ πάλιν τὸν Συμεὼν μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων εἰρηνεῦσαι, καὶ λαβεῖν ἄδειαν, διεπέμψατο πρὸς τοὺς Πατζινακίτας, καὶ μετ' αὐτῶν ὡμοφώνησε τοῦ καταπολεμῆσαι καὶ ἀφανίσαι τοὺς Τούρκους. καὶ ὅτε οἱ Τοῦρκοι πρὸς ταξείδιον ἀπῆλθον, οἱ Πατζινακῖται μετὰ τοῦ Συμεὼν ἦλθον κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ τὰς αὐτῶν φαμιλίας παντελῶς ἐξηφάνισαν, καὶ τοὺς εἰς φύλαξιν τῆς χώρας αὐτῶν Τούρκους ἀπεκεῖσε κακὴν κακῶς ἀπεδίωξαν. οἱ δὲ Τοῦρκοι ὑποστρέψαντες, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν οὕτως εὑρόντες ἔρημον καὶ κατηφανισμένην, [254.] κατεσκήνωσαν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν καὶ σήμερον κατοικοῦσι, τὴν ἐπονομαζομένην κατὰ τὴν ἀνωτέρω ὡς εἴρηται τῶν ποταμῶν ἐπωνυμίαν. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ πρότερον οἱ Τοῦρκοι ὑπῆρχον, ὀνομάζεται κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἐκεῖσε διερχομένου ποταμοῦ Ἐτὲλ καὶ Κουζοῦ, ἐν ᾧ ἀρτίως οἱ Πατζινακῖται κατοικοῦσιν· οἱ δὲ Τοῦρκοι παρὰ τῶν Πατζινακιτῶν διωχθέντες ἦλθον καὶ κατεσκήνωσαν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσιν. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ παλαιά τινά ἐστι γνωρίσματα· καὶ πρῶτον μέν ἐστιν ἡ τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ γέφυρα κατὰ τὴν τῆς Τουρκίας ἀρχήν· ἔπειτα δὲ καὶ Βελάγραδα ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν τῆς αὐτῆς γεφύρας, ἐν ᾗ καὶ ὁ πύργος ἐστὶ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως· καὶ πάλιν κατὰ τὴν τοῦ ποταμοῦ ἐκδρομήν ἐστι τὸ Σέρμιον ἐκεῖνο τὸ λεγόμενον, ἀπὸ τῆς Βελεγράδας ὁδὸν ἔχον ἡμερῶν δύο· καὶ ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε ἡ μεγάλη Μοραβία, ἡ ἀβάπτιστος, ἣν καὶ ἐξήλειψαν οἱ

CAP. XL.

De Cabaris & Turcis.

PRima à Chazaris avulsa hæc Cabarorum gens est, quam dixi; secunda Nece; tertia Megere; quarta Curtugermati; quinta Tariani; sexta Genach; septima Care; octava Case. Atque sic connexi inter se Cabari cum Turcis Patzinacitarum terram incoluerunt. Postea vero à Leone illo Christi amante, ac præclaro Imperatore accersiti trajecerunt, bellumque Symeoni inferentes, victo eo fugatoque Persthlabum usque pervenerunt; & cum in urbe Mundraga eum inclusissent, domum redierunt, quo tempore Liuntica Arpadæ filium principem habebant. Postquam autem iterum cum Romanorum Imperatore pacem Symeon fecisset, & opportunitatem nactus esset, ad Patzinacitas legatos misit, & fœdus cum iis iniit ad oppugnandos, delendosque Turcas. Cumque ad bellicam expeditionem abiissent Turcæ, contra eos Patzinacitæ cum Symeone profecti, familias ipsorum omnino perdiderunt, hinc miserè pulsis qui ad regionis istius custodiam relicti erant. Itaque reversi Turcæ regionem suam desertam vastatamque invenientes, in ea terra, quam ad hodiernum diem usque incolunt, sedes posuerunt; in ea nimirum regione, quam à fluminibus cognominatam esse supra diximus. Locus autem, quem primitus Turcæ occupabant, à fluvio interlabente nuncupatur Etel & Cuzu, in quo nunc Patzinacitæ commorantur; à quibus sane pulsi Turcæ & profugientes, sedes posuerunt illic, ubi nunc habitant. In hoc autem loco antiqua quædam monimenta supersunt; inter quæ pons Trajani Imperatoris ad initia Turciæ, & Belegrada, quæ trium dierum itinere ab ipso ponte distat, ubi turris est sancti ac magni Constantini Imperatoris, & rursus ad cursum fluminis extat Sirmium, quod Belegrada abest duorum dierum itinere: inde magna Moravia baptismo carens, quam Turcæ devastarunt, cujusque princeps olim fuit Sphendoplocus.

Atque hæc quidem juxta Istrum flumen monumenta sunt, & cognomina. Ulteriora vero, quæ omnia Turcis habitantur, cognomina nunc habent à fluminibus transcurrentibus. Eorum primum Timeses est; alterum Tutes; tertium Moreses; quartum Crisus; quintum Titza. Confines autem Turcis sunt Orientem versus Bulgari; ubi eos Ister fluvius, qui & Danubius dicitur, separat: Septentrionem versus Patzinacitæ; ad Occidentem Franci; ad Meridiem Chrobati. Octo vero hæ Turcarum gentes principibus suis subjectæ non sunt, sed singulæ, pro fluminibus, quibus distinguuntur, mutuo inter se contractu statuerunt quamcumque partem bello infestari contigerit, ei communiter omni studio & cura suppetias ferre. Habent autem primum Ducem exercitûs principem è prosapia Arpade, cum quo duo alii Gylas & Carchan, qui judicum vicem obtinent. Et habet unaquæque gens peculiarem principem; suntque Gylas & Carchan non nomina propria, sed dignitates. Sciendum vero Arpadem magnum Turciæ principem filios genuisse quatuor, quorum primus Tarcatzus; secundus Jelech; tertius Jutotzas; quartus Zaltan. Rursus Arpade primogenitus Tarcatzus filium habuit Tebele; alter Jelech filium genuit Ezelech; tertius Jutotzas filium suscepit Phalitzin, qui nunc principatum tenet: quartus Zaltas filium habuit Taxin. Et omnes quidem Arpade filii mortui sunt, superstitibus tantum eorum nepotibus Phale & Tase cum patrueli eorum Taxi; Tebelesque moriens filium reliquit Termatzum, qui nuper in gratiam rediit cum Bultzo tertio principe, & Carcha Turciæ. Bultzus autem hic Carchas, filius est Cale Carcha: estque Cale nomen proprium, cum Carchas sit dignitas; quemadmodum & Gylas, quæ tamen major est quàm Carchas.

Τοῦρκοι, ἧς ἦρχε τὸ πρότερον ὁ Σφενδοπλόκος. ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν Ἴστρον ποταμὸν γνωρίσματά τε καὶ ἐπωνυμίαι· τὰ δὲ ἀνώτερα τούτων, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ πᾶσα τῆς Τουρκίας κατασκήνωσις, ἀρτίως ὀνομάζουσι κατὰ τὰς τούτων ἐκεῖσε ῥεόντων ποταμῶν ἐπωνυμίας. οἱ δὲ ποταμοί εἰσιν οὗτοι· ποταμὸς πρῶτος ὁ Τιμήσης· ποταμὸς δεύτερος Τούτης· ποταμὸς γ΄. ὁ Μορήσης· δ΄. ὁ Κρίσος· καὶ πάλιν ἕτερος ποταμὸς ἡ Τίτζα. πλησιάζουσι δὲ τοῖς Τούρκοις πρὸς μὲν τὸ ἀνατολικὸν μέρος οἱ Βούλγαροι, ἐν ᾧ καὶ διαχωρίζει αὐτοὺς ὁ Ἴστρος, ὁ καὶ Δανούβιος λεγόμενος ποταμός· πρὸς δὲ τὸ βόρειον οἱ Πατζινακῖται· πρὸς δὲ τὸ δυτικώτερον οἱ Φράγγοι· πρὸς δὲ τὸ μεσημβρινὸν οἱ Χρωβάτοι. αἱ δὲ ὀκτὼ γενεαὶ τῶν Τούρκων αὗται πρὸς τοὺς οἰκείους ἄρχοντας οὐχ ὑπακούουσιν, ἀλλ' ὁμόνοιαν ἔχουσιν εἰς τοὺς ποταμοὺς, εἰς οἷον μέρος προβάλλει πόλεμος συναγωνίζεσθαι μετὰ πάσης φροντίδος τε καὶ σπουδῆς. ἔχουσι δὲ κεφαλὴν πρώτην τὸν ἄρχοντα ἀπὸ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀρπαδῆ κατὰ ἀκολουθίαν, καὶ δύο ἑτέρους, τόν τε Γυλᾶν, καὶ τὸν Καρχὰν, οἵτινες ἔχουσι τάξιν κριτοῦ· ἔχει δὲ ἑκάστη γενεὰ ἄρχοντα. ἰστέον ὅτι ὁ Γυλᾶς καὶ ὁ Καρχὰν οὐκ εἰσὶν ὀνόματα κύρια, ἀλλὰ ἀξιώματα. ἰστέον ὅτι ὁ Ἀρπαδῆς ὁ μέγας Τουρκίας ἄρχων ἐποίησε δ΄. υἱοὺς, πρῶτον τὸν Ταρκατζοῦν, δεύτερον τὸν Ἱέλεχ, τρίτον τὸν Ἰουτοτζὰν, τέταρτον τὸν Ζαλτάν. ἰστέον ὅτι ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ Ἀρπαδῆ ὁ Ταρκατζοὺς ἐποίησεν υἱὸν τὸν Τεβέλη· ὁ δὲ δεύτερος υἱὸς ὁ Ἱέλεχ ἐποίησεν υἱὸν τὸν Ἐζέλεχ· ὁ δὲ τρίτος υἱὸς ὁ Ἰουτοτζὰς ἐποίησεν υἱὸν τὸν Φαλίτζιν τὸν νῦν ἄρχοντα· ὁ δὲ τέταρτος υἱὸς Ζαλτὰς ἐποίησεν υἱὸν Ταξίν. ἰστέον ὅτι πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀρπαδῆ ἐτελεύτησαν· οἱ δὲ ἔγγονοι αὐτοῦ ὅ τε Φαλῆς καὶ Τασῆς, καὶ ὁ ἐξάδελφος αὐτῶν ὁ Τάξις ζῶσιν. ἰστέον ὅτι ἐτελεύτησεν ὁ Τεβέλης, καὶ ἐστὶν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Τερματζοὺς, ὁ ἀρτίως ἀνελθὼν φίλος μετὰ τοῦ Βουλτζοῦ τοῦ τρίτου ἄρχοντος καὶ Καρχᾶ Τουρκίας. ἰστέον ὅτι ὁ Βουλτζοὺς ὁ Καρχᾶς υἱός ἐστι τοῦ Καλῆ τοῦ Καρχᾶ· καὶ ὅτι τὸ μὲν Καλῆ ἐστὶν ὄνομα κύριον, τὸ δὲ Καρχᾶς ἐστὶν ἀξίωμα, ὥσπερ καὶ τὸ Γυλᾶς, ὃ ἐστι μεῖζον τοῦ Καρχᾶ.

CAP. XLI.

De Moraviæ regione.

Moraviæ princeps Sphendoplocus fortis, terribilisque populis finitimis fuit, filiosque habuit tres, & fatis concedens, regionem suam in tres partes divisit, filiisque singulis suam portionem tradidit: maximum natu principem magnum faciens, reliquos vero duos sub ejus potestate constituens. Hortatus vero est eos, ne inter se mutuo dirimerentur, hoc exemplo: Virgis tribus allatis, ubi colligasset eas, primogenito confringendas tradidit; cumque

ΚΕΦ. μα΄.

Περὶ τῆς χώρας τῆς Μωραβίας.

Ἰστέον ὅτι ὁ Μωραβίας ἄρχων ὁ Σφενδοπλόκος ἀνδρεῖος καὶ φοβερὸς εἰς τὰ πλησιάζοντα αὐτῷ ἔθνη γέγονεν· εἶχε δὲ ὁ αὐτὸς Σφενδοπλόκος τρεῖς υἱούς, καὶ τελευτῶν διεῖλεν εἰς τρία μέρη τὴν ἑαυτοῦ χώραν, καὶ τοῖς τρισὶν υἱοῖς αὐτοῦ ἀνὰ μιᾶς μερίδος κατέλιπε, τὸν πρῶτον καταλείψας ἄρχοντα μέγαν, τοὺς δὲ ἑτέρους δύο τοῦ εἶναι ὑπὸ τὸν λόγον τοῦ πρώτου υἱοῦ· παρῄνεσε δὲ αὐτοὺς τοῦ μὴ εἰς διάστασιν καὶ κατ' ἀλλήλων γενέσθαι, παράδειγμα αὐτοῖς τοιοῦτον ὑποδείξας· ῥάβδους γὰρ τρεῖς ἐνεγκὼν καὶ συνδήσας δέδωκε τῷ πρώτῳ υἱῷ τοῦ ταύτας

κλάσαι· τοῦ δὲ μὴ ἰσχύσαντος, πάλιν δέδωκε τῷ ἑτέρῳ, ὡσαύτως καὶ τῷ τρίτῳ· καὶ εἶθ' οὕτω διαιρῶν τὰς τρεῖς ῥάβδους δέδωκε τοῖς τρισὶ πρὸς μίαν· οἱ δὲ λαβόντες καὶ κελευσθέντες ταύτας κλάσαι, εὐθέως αὐτὰς κατέκλασαν. καὶ διὰ τούτου ὑποδείγματος παρῄνεσεν αὐτοὺς εἰπών· ὅτι εἰ μὲν διαμένετε ἐν ὁμοψυχίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἀδιαίρετοι, ἀκαταγώνιστοι παρὰ τῶν ἐναντίων, καὶ ἀνάλωτοι γενήσεσθε· εἰ δὲ ἐν ὑμῖν γένηται ἔρις καὶ φιλονεικία, καὶ διαχωρισθῆτε εἰς τρεῖς ἀρχάς, μὴ ὑποκείμενοι τῷ πρώτῳ ἀδελφῷ, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀφανισθήσεσθε, καὶ ὑπὸ τῶν πλησιαζόντων ὑμῖν ἐχθρῶν παντελῶς ἐξολοθρευθήσεσθε. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ αὐτοῦ Σφενδοπλόκου ἕνα χρόνον ἐν εἰρήνῃ διατελέσαντες, ἔριδος καὶ στάσεως ἐν αὐτοῖς ἐμπεσούσης, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐμφύλιον πόλεμον ποιήσαντες, ἐλθόντες οἱ Τοῦρκοι τούτους παντελῶς ἐξωλόθρευσαν, καὶ ἐκράτησαν τὴν αὐτῶν χώραν εἰς ἣν καὶ ἀρτίως οἰκοῦσι· καὶ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ λαοῦ διεσκορπίσθησαν προσφυγόντες εἰς τὰ παρακείμενα ἔθνη, εἴς τε τοὺς Βουλγάρους, καὶ Τούρκους, καὶ Χρωβάτους, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη.

ille id facere nequiret, secundo in manum dedit, & mox tertio: deinde dissolutas singulatim divisit tribus, qui acceptas frangere jussi, sine ullo id negotio confestim fecerunt. Quo facto, exemplo per occasionem hanc arrepto, ita eos admonens dixit: Si in concordia & amore manseritis conjuncti; nunquam vos hostes vestri superabunt, neque captivos abducent; si vero per contentionem ambitionemque principatum in tres partes dividetis, maximo fratri obedire recusantes, & à vobis ipsis vastabimini, & à finitimis hostibus funditus delebimini. Post hujus autem Sphendoploci mortem, anno uno in pace exacto, orto deinde dissidio & bello civili, invadentes Turcæ, funditus eos exstirparunt, regionemque eorum occuparunt, quam in hodiernum usque diem incolunt: quæque supererat multitudo, dissipata confugit ad finitimas gentes, nimirum ad Bulgaros, Turcas, Chrobatos, & ad reliquas nationes.

ΚΕΦ. μβ.

Γεωγραφία ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ, καὶ τοῦ κάστρου Βελεγράδας, Τουρκίας τε καὶ Πατζινακίας, μέχρι τοῦ Χαζαρικοῦ κάστρου Σάρκελ, τῆς Ῥωσίας, καὶ μέχρι τῶν Νεκροπύλων, τῶν ὄντων εἰς τὴν τοῦ Πόντου θάλασσαν, πλησίον τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ, καὶ Χερσῶνος ὁμοῦ καὶ Βοσπόρου, ἐν οἷς τὰ κάστρα τῶν κλιμάτων εἰσίν. εἶτα μέχρι λίμνης Μαιώτιδος, τῆς καὶ θαλάσσης διὰ τὸ μέγεθος καλουμένης· καὶ μέχρι τοῦ κάστρου τοῦ Ματάρχα λεγομένου· πρὸς τούτοις δὲ καὶ Ζιχίας, καὶ Παπαγίας, καὶ Καζαχίας, καὶ Ἀλανίας, καὶ Ἀβασγίας, καὶ μέχρι τοῦ κάστρου Σωτηρίου πόλεως.

CAP. XLII.

Descriptio tractûs à Thessalonica usque ad flumen Danubium, & urbem Belegrada; Turciaque, & Patzinaciæ usque ad Chazarorum urbem Sarcel, & Russiam, & Necropylas, quæ sunt ad Pontum, prope Danaprim flumen; Chersonis item, atque Bospori, ubi climatum seu Regionum urbes sunt: deinde usque ad paludem Mæotidem, quæ ob magnitudinem mare appellatur; & ad urbem Matarcha dictam. Præterea etiam Zichiæ, Papagiæ, Cazachiæ, Alaniæ, & Abasgiæ, usque ad Soteriopolim.

Ἰστέον ὅτι ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ ποταμοῦ Δανούβεως, ἐν ᾧ τὸ κάστρον ἐστὶ τὸ Βελέγραδα ἐπονομαζόμενον, ἐστὶν ὁδὸς ἡμερῶν ὀκτώ, εἰ καὶ μὴ διὰ τάχους τις, ἀλλὰ μετὰ ἀναπαύσεως πορεύηται. καὶ κατοικοῦσι μὲν οἱ Τοῦρκοι πέραθεν τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ εἰς τὴν τῆς Μοραβίας γῆν, ἀλλὰ καὶ ἔνθεν μέσον τοῦ Δανούβεως καὶ τοῦ Σάβα ποταμοῦ· ἀπὸ δὲ κάτωθεν τῶν μερῶν Δανούβεως ποταμοῦ τῆς Δίστρας ἀντίπερα ἡ Πατζινακία παρέρχεται, καὶ κατακρατεῖ ἡ κατοικία αὐτῶν μέχρι τοῦ Σάρκελ

A Thessalonica usque ad Danubium flumen, in quo urbs Belegrada, octo dierum iter est, si quis non festinanter, sed interquiescens proficiscatur. Et habitant quidem trans Danubium flumen Turcæ in terra Moravia, atque etiam ulterius inter Danubium & Sabam fluvios. Ab inferioribus vero partibus Danubii ex opposito Distræ procurrit Patzinacia, eaque extenditur ad Sarcel usque, quod Chazarorum oppidum est,

in quo præſidiarii ſunt, ſingulis annis permutari ſoliti. Significat autem Sarcel apud ipſos ALBUM HOSPITIUM: quod ædificatum eſt à Petrona cognomine Camatero Spatharocandidato, Chazaris id à Theophilo Imperatore petentibus. Chaganus enim iſte, & Chazariæ Pechus miſſis ad eumdem Imperatorem legatis, conſtrui ſibi oppidum Sarcel petierunt: quorum petitionibus Imperator obſecundans Petronam Spatharocandidatum, cujus ſupra mentionem fecimus, miſit cum chelandiis Imperialibus navigiis, & inſuper chelandia Capitanei Paphlagoniæ. Atque hic Petronas Cherſona appellens, chelandia illic invenit, populoque navigiis onerariis impoſito ad Tanaidis fluvii locum quendam diſceſſit, urbem illic conditurus. Cum vero eo loci lapides non eſſent ſtructuræ idonei, caminis quibuſdam factis, & latere in illis cocto, calceque ex minutiſſima quadam fluvii glarea concinnata, urbem ædificavit. Urbe itaque Sarcel condita, Petronas hic Spatharocandidatus ad Theophilum Imperatorem accedens dixit: Si plenè Cherſonis urbi, & locis circumpoſitis dominari cupis, & ſub poteſtate tua ea tenere, proprium illic prætorem conſtitue, neque Proteuontibus eorum aut principibus confide. Ad Theophilum enim Imperatorem uſque non illuc prætor hinc mittebatur, ſed omnia adminiſtrabat is, qui Proteuon dicebatur, cum urbis patribus, ut vocabant. Deliberante igitur Theophilo, quemnam illuc prætorem miſſurus eſſet, tandem viſum eſt Petronam illum, cujus ſupra meminimus, Spatharocandidatum illuc deſtinare, utpote loci gnarum, rerumque non imperitum, quem & Protoſpatharii honore afficiens prætorem in Cherſona miſit, proteuonte ejus temporis, cæteriſque parere illi juſſis: atque exinde in hunc uſque diem obtinuit, ut hinc prætores iſthuc mittantur. Et hoc quidem modo urbs Sarcel condita fuit. A Danubio autem flumine ad urbem laudatam Sarcel uſque iter eſt dierum ſexaginta: interjacent vero complures fluvii, quorum maximi duo, nimirum Danaſtris, & Danapris; reliqui ſunt Syngul, Hybul, Almatæ, Cuphis, Bogu, aliique quamplurimi. Et ſuperiores Danapreos fluminis partes Ruſſi accolunt, per quod navigantes ad Romanos proficiſcuntur. Patzinacia autem Ruſſiam univerſam & Boſporum complectitur uſque Cherſo-

τὸ τῶν Χαζάρων κάστρον, ἐν ᾧ ταξεῶται καθέζονται κατὰ χρόνον ἐναλλασσόμενοι. ἑρμηνεύεται δὲ παρ᾽ αὐτοῖς τὸ Σάρκελ Ἄσπρον Ὁσπίτιον· ὅπερ ἐκτίσθη παρὰ Σπαθαροκανδιδάτου Πετρωνᾶ, τοῦ ἐπονομαζομένου [261] Καματηροῦ, τὸν βασιλέα Θεόφιλον πρὸς τὸ κτισθῆναι αὐτοῖς τὸ κάστρον τοῦτο τῶν Χαζάρων αἰτησαμένων. ὁ γὰρ Χαγάνος ἐκεῖνος, ὁ καὶ Πὲχ Χαζαρίας, εἰς τὸν αὐτὸν βασιλέα Θεόφιλον πρέσβεις ἀποστείλαντες κτισθῆναι αὐτοῖς τὸ κάστρον τὸ Σάρκελ ἠτήσαντο· οἷς ὁ βασιλεὺς, τῇ τούτων αἰτήσει προσαχθεὶς, τὸν προῤῥηθέντα Σπαθαροκανδιδάτον Πετρωνᾶ μετὰ χελανδίων βασιλικῶν πλωΐμων ἀπέστειλε, καὶ χελάνδια τοῦ Κατεπάνω Παφλαγονίας. καὶ δὴ ὁ αὐτὸς Πετρωνᾶς τὴν Χερσῶνα καταλαβὼν, τὰ μὲν χελάνδια εὗρεν ἐν Χερσῶνι, τὸν δὲ λαὸν εἰσαγαγὼν εἰς καματηρὰ καράβια, ἀπῆλθεν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Ταναίδος ποταμοῦ, ἐν ᾧ καὶ τὸ κάστρον ἔμελλε κτίσαι· καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος λίθους οὐκ εἶχε πρὸς κτίσιν τοῦ κάστρου ἐπιτηδείους, καμίνιά τινα ποιησάμενος, [262] καὶ βῆσαλον ἐν αὐτοῖς ἐγκαύσας, μετ᾽ αὐτῶν τὴν τοῦ κάστρου κτίσιν ἐποιήσατο, ἐκ μικρῶν τινῶν τῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ καχλιδίων ἄσβεστον ἐργασάμενος. τότε οὖν ὁ προῤῥηθεὶς Σπαθαροκανδιδάτος Πετρωνᾶς μετὰ τὸ κτίσαι τὸ κάστρον τὸ Σάρκελ πρὸς τὸν βασιλέα Θεόφιλον εἰσελθὼν εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἰ θέλῃς ὅλως τοῦ Χερσῶνος κάστρου καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τόπους κυρίως ἐξουσιάσαι, καὶ τούτους μὴ τῆς σῆς ἐκτὸς γενέσθαι χειρὸς, προβάλλου στρατηγὸν ἴδιον, καὶ μὴ τοῖς ἐκείνων καταπιστεύσῃς πρωτεύουσί τε καὶ ἄρχουσι· μέχρι γὰρ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως οὐκ ἦν στρατηγὸς ἀπὸ τοῦ ἐντεῦθεν ἀποστελλόμενος, ἀλλ᾽ ἦν ὁ τὰ πάντα διοικῶν, ὁ λεγόμενος Πρωτεύων, μετὰ τῶν ἐπονομαζομένων Πατέρων τῆς πόλεως. τοῦ οὖν βασιλέως Θεοφίλου περὶ ταῦτα βουλευσαμένου τὸν δεῖνα ἐξαποστεῖλαι στρατηγὸν ἢ τὸν δεῖνα, ὕστερον ἀποστεῖλαι προέκρινε τὸν προῤῥηθέντα Σπαθαροκανδιδάτον Πετρωνᾶ ὡς ἔμπειρον τοῦ τόπου γενόμενον, καὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ἀνεπιστήμονα· ὃν καὶ πρωτοσπαθάριον [263] τιμήσας προεβάλλετο στρατηγὸν καὶ εἰς Χερσῶνα ἐξαπέστειλεν, ὁρίσας τὸν τότε πρωτεύοντα καὶ πάντας ὑπήκειν αὐτῷ· ἐξ οὗ καὶ μέχρι τοῦ σήμερον ἐπεκράτησεν ἀπὸ τοῦ ἐντεῦθεν εἰς Χερσῶνα προβάλλεσθαι στρατηγούς. ἀλλ᾽ αὕτη μὲν ἡ κάστρου Σάρκελ κτίσις καθέστηκεν. ἀπὸ δὲ τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ μέχρι τοῦ προῤῥηθέντος κάστρου τοῦ Σάρκελ ὁδός ἐστιν ἡμερῶν ξʹ. μέσον δὲ τῆς τοιαύτης γῆς ποταμοὶ μέν εἰσι πολλοί· δύο δὲ μέγιστοι ἐξ αὐτῶν, ὅ, τε Δάναστρις καὶ ὁ Δάναπρις. εἰσὶ δὲ ἕτεροι ποταμοὶ, ὅ, τε λεγόμενος Συγγοὺλ, καὶ ὁ Ὕβυλ, ὁ Ἀλματαὶ, καὶ ὁ Κοῦφις, καὶ ὁ Βογοῦ, καὶ ἕτεροι πολλοί. εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ μέρη κατοικοῦσιν οἱ Ῥῶς· δι᾽ οὗ ποταμοῦ ἀποπλέοντες πρὸς Ῥωμαίους ποιοῦνται τὴν ἄφιξιν. ἡ δὲ Πατζινακία πᾶσαν τὴν γῆν τῆς τε Ῥωσίας καὶ Βοσπόρου κατακρατεῖ,

A κατακρατεῖ, καὶ μέχρι Χερσῶνος, καὶ ἕως τὸ Σαρὰτ, Βουρὰτ, καὶ τῶν λʹ. μερῶν. τὸ δὲ τῆς παραλίας τῆς θαλάσσης 264. ἀπὸ τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ διάστημα μέχρι τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ εἰσὶ μίλια ρκʹ. ἀπὸ δὲ τοῦ Δανάστρεως ποταμοῦ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Δανάπρεως εἰσὶ μίλια πʹ. ὁ χρυσοῦς λεγόμενος αἰγιαλός. ἀπὸ τὸ στόμιον ποταμοῦ τοῦ Δανάπρεως εἰσὶ τὰ Ἄδαρα, καὶ ἐκεῖσε κόλπος ἐστὶ μέγας, ὁ λεγόμενος τὰ Νεκρόπυλα, ἐν ᾧ τις διελθεῖν ἀδυνατεῖ παντελῶς. B καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ μέχρι Χερσῶνος εἰσὶ μίλια τʹ. ἐν τῷ μέσῳ δὲ λίμναι καὶ λιμένες εἰσὶν, ἐν αἷς Χερσωνῖται τὸ ἅλας ἐργάζονται. ἀπὸ δὲ Χερσῶνος μέχρι Βοσπόρου εἰσὶ τὰ κάστρα τῶν κλιμάτων, τὸ δὲ διάστημα μίλια τʹ. καὶ ἀπὸ Βοσπόρου τὸ τῆς Μαιώτιδος λίμνης στόμιον ἐστὶν, ἥτις καὶ θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος παρὰ πάντων ὀνομάζεται. εἰς δὲ τὴν αὐτὴν Μαιώτιδα θάλασσαν εἰσρέουσι ποταμοὶ πολλοὶ καὶ μεγάλοι. πρὸς τὸ ἀρκτῷον αὐτῆς μέρος ὁ Δάναπρις ποταμὸς, ἐξ οὗ καὶ οἱ Ῥῶς διέρχονται πρὸς C 265. τε τὴν μαύρην Βουλγαρίαν, καὶ Χαζαρίαν, καὶ Συρίαν. ὁ δὲ αὐτὸς κόλπος τῆς Μαιώτιδος ἔρχεται ἀντικρὺ τῶν Νεκροπύλων τῶν ὄντων πλησίον τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ ὡς ἀπὸ μιλίων δʹ. καὶ μίσγεται, ἐν ᾧ καὶ σούδαν οἱ παλαιοὶ ποιησάμενοι διεβίβασαν τὴν θάλασσαν μέσον ἀποκλείσαντες πᾶσαν τὴν Χερσῶνος γῆν, καὶ τῶν κλιμάτων, καὶ τὴν Βοσπόρου γῆν κρατοῦσαν μέχρι αʹ. μιλίων ἢ καὶ πλειόνων τινῶν· ἐκ δὲ τῶν πολλῶν ἐτῶν κατεχώσθη ἡ D αὐτὴ σούδα, καὶ εἰς δάσος ἐγένετο πολὺ, καὶ οὐκ εἰσὶν ἐν αὐτῷ πλὴν δύο ὁδοὶ, ἐν αἷς οἱ Πατζινακῖται διέρχονται πρός τε Χερσῶνα καὶ Βόσπορον καὶ τὰ κλίματα. εἰς δὲ τὸ ἀνατολικώτερον μέρος τῆς Μαιώτιδος λίμνης εἰσέρχονται πολλοί τινες ποταμοὶ, ὅ, τε Τάναις ποταμὸς, ὁ ἀπὸ τὸ κάστρον Σάρκελ ἐρχόμενος, καὶ τὸ Χοράκουλ, ἐν ᾧ καὶ τὸ Βερζήτικον ἁλιεύεται· εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι ποταμοὶ, ὁ Βὰλ, καὶ ὁ Βουρλὶκ, ὁ Χαδὴρ, καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ποταμοί. E ἐκ δὲ τῆς Μαιώτιδος λίμνης διέρχεται στόμιον τὸ Βουρ- 266. λὶκ ἐπονομαζόμενον, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Πόντου θάλασσαν καταρεῖ, ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ Βόσπορος· ἀντικρὺ δὲ τοῦ Βοσπόρου τὸ Ταμάταρχα λεγόμενον κάστρον ἐστί· τὸ δὲ διάστημα τοῦ περάματος τοῦ τοιούτου στομίου ἐστὶ μίλια ιηʹ. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῶν αὐτῶν ιηʹ. μιλίων ἐστὶ νησίον μέγα χαμηλὸν τὸ λεγόμενον Ἀτέχ. ἀπὸ τὸ Ταμάταρχα ἐστὶ ποταμὸς ἀπὸ μιλίων ιηʹ. ἢ καὶ κʹ. λεγόμενος Οὐκροὺχ, ὁ διαχωρίζων F τὴν Ζιχίαν, καὶ τὸ Ταμάταρχα· ἀπὸ δὲ τοῦ Οὐκροὺχ μέχρι τοῦ Νικόψεως ποταμοῦ, ἐν ᾧ καὶ κάστρον ἐστὶν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ, ἐστὶν ἡ χώρα τῆς Ζιχίας· τὸ δὲ διάστημα ἐστὶ μίλια τʹ. ἄνωθεν τῆς Ζιχίας ἐστὶν ἡ χώρα ἡ λεγομένη Παπαγία, καὶ ἄνωθεν τῆς Παπαγίας χώρας ἐστὶν ἡ χώρα ἡ λεγομένη Κασαχία· ἄνωθεν δὲ τῆς Κασαχίας ὄρη τὰ Καυκάσια εἰσὶ, καὶ τῶν ὀρέων ἄνωθεν ἐστὶν ἡ χώρα τῆς Ἀλανίας. ἡ δὲ τῆς Ζιχίας παράλιος ἔχει νησία, τὸ μέγα νησίον, καὶ τὰ τρία νησία· ἔνδοθεν δὲ τούτων εἰσὶ καὶ ἕτερα

nem, & usque Sarat, Burat, & triginta partes. Maritima vero ora à Danubio flumine ad Danaprim usque continet milliaria centum viginti. Danastris à Danapri distat milliaria octoginta; illudque aureum littus appellatur. Ab ostio fluminis Danapreos Adara occurrunt, ibique magnus sinus est, qui Necropyla nuncupatur; quem planè transire nemo potest. Et à Danapri Chersonem usque milliaria sunt trecenta, & in medio paludes ac portus, in quibus salem Chersonitæ conficiunt. A Chersone ad Bosporum climatum urbes sunt, distantque milliaria trecenta: & à Bosporo paludis Mæotidis ostium est, quæ & mare ab omnibus propter magnitudinem nuncupatur; influuntque in illam fluvii multi magnique. Ad Septentrionem habet Danaprim fluvium, ex quo Russi proficiscuntur in nigram Bulgariam, Chazariam, & Syriam. Atque ille ipse Mæotidis sinus pertingit è regione Necropylarum usque, quæ à Danapri absunt milliaria circiter quatuor, ibique miscetur, ubi veteres mare trajiciebant ductâ fossâ per mediam Chersonem, Regiones & Bospori terram, quæ mille aut amplius milliaria occupabat: sed temporis tractu ea obruta in sylvam densam conversa est, & duas tantum vias habet, per quas in Chersonem, Bosporum, & Regiones Patzinacitæ proficiscuntur. Ad Orientaliorem vero Mæotidis paludis partem fluvii quamplurimi eam ingrediuntur, ut Tanais, qui à Sarcel venit, & Choracul, in quo oxiani piscis captura est: itemque alii fluvii, nimirum Bal, Burlic, Chader, atque alii complures. Sed est & Mæotidis paludis ostium, quod Burlic cognominatur, & in Pontum defluit; ubi Bosporus est, cui opposita urbs Tamatarcha nuncupata; prædictum autem ostium est trajectu octodecim milliarium, & in medio octodecim milliarium insula magna & depressa est, quæ Atech nuncupatur. A Tamatarcha octodecim aut viginti milliaribus fluvius est Ucruch appellatus, qui Zichiam & Tamatarcha separat. Ab Ucruch usque Nicopsin flumen, in quo etiam urbs ejusdem nominis habetur, Zichia est, ad spatium milliarium trecentorum: supra Zichiam Papagia regio jacet; supra Papagiam Casachia; supra Casachiam mons Caucasus; supra montem Caucasum Alania regio. Zichiæ autem ora maritima insulas habet, unam magnam, & tres parvas; intra quas & aliæ sunt insulæ à Zichis cultæ, habi-

tatæque, puta Turganerch & Tzarbagani, & præterea alia quædam, & ad portum fluminis alia, & ad Pteleas alia, in quam Alanis invadentibus Zichi confugiunt. Quæ vero mari adjacet regio à complemento Zichiæ, sive Nicopsis fluvii, usque ad urbem Soteriopolim, Abasgia est: suntque milliaria trecenta.

CAP. XLIII.

De regione Taro.

SEd de Septentrionalibus quidem Scythis satis nunc diximus, fili dilecte: eritque hæc cognitio omnino tibi utilis suo tempore: oportet vero neque ea quæ ad Orientem sunt ignorare, quo pacto excusso semel Romanorum jugo, iterum mox sub illud venerint. Nam primus Cricoricius ille princeps Taronis, Romanorum se Imperatori submisit; sed ab initio fidei dubiæ visus est, verbo quidem Imperatoris amicitiam colens, re verò ipsa Saracenorum principi gratificans, & ducem se aliquoties præbens copiis è Syria contra Themata Romano Imperatori subjecta venientibus, cunctaque Romanis secreto cogitata adversus hostes Saracenos in Syria denuntiabat; atque de iis, quæ apud vos contingebant, semper Amermumnem clam per literas certiorem faciebat; cumque res Romanas curare videri vellet, inventus est Saracenis magis favere. Cæterum dona semper Leoni illi præclaro Imperatori mittebat, quæ Barbaris illis pretiosa censentur, recipiebatque ab eodem Imperatore & plura & præstantiora. Et sæpe per literas invitatus, ut ad urbem Regiam veniret, Imperatoremque inviseret, benevolentiam, & honorem reportaturus, metuens ne cum dolore & offensa Amermumne id fieret, causas inanes prætexebat, non posse se terram suam opis suæ egentem relinquere, ne à Saracenis vastaretur. Cumque idem Taronis princeps in bello cepisset filios Arcaicæ, Cricoricii Patricii Protospatharii Asotii patris patrueles, in vinculis eos apud se detinuit. Pro quibus etiam Symbatius, tunc principum princeps, beatissimum eundem Imperatorem per literas rogavit, uti ad Taronitem mitteret, nuntiaretque: recipere se velle patrueles suos, Arcaicæ memorati filios; ne ad Amermumnem mitterentur: siquidem Symbatii principum principis propinquus erat Gregorius Patricius. Et Leo quidem ille beatissimus Imperator, huic

νησία τὰ ἐπινοηθέντα, καὶ παρὰ τῶν Ζιχῶν κτισθέντα, τό, τε Τουργανήρχ, καὶ τὸ Τζαρβαγάνι, καὶ ἕτερον νησίον, καὶ εἰς τὸν τοῦ ποταμοῦ λιμένα ἕτερον νησίον, καὶ εἰς τὰς Πτελέας [267] ἕτερον, ἐν ᾧ ἐν ταῖς τῶν Ἀλανῶν ἐπιδρομαῖς οἱ Ζιχοὶ καταφεύγουσι. τὸ δὲ παραθαλάσσιον ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς Ζιχίας, ἤτοι Νικόψεως ποταμοῦ, ἐστὶν ἡ τῆς Ἀβασγίας χώρα, μέχρι τοῦ κάστρου Σωτηριουπόλεως· εἰσὶ δὲ μίλια τ'.

ΚΕΦ. μγ'.

Περὶ τῆς χώρας τοῦ Ταρών.

ΑΛλὰ μὲν περὶ τῶν βορείων Σκυθῶν ἱκανῶς σοι δεδήλωται, τέκνον ποθούμενον, ὧν ἡ γνῶσις ἐπωφελής τε καὶ εὔχρηστος ἐν καιρῷ σοι πάντως γενήσεται· δεῖ δέ σε μηδὲ τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἀγνοεῖν, ὅθεν ὑπήκοα πάλιν τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον τῆς τούτων ἐπικρατείας ἐξέπεσον. πρῶτος γὰρ ὁ Κρικορίκιος ἐκεῖνος τοῦ Ταρὼν ἄρχων πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων ἑαυτὸν ὑπέκλινε καὶ ὑπέταξεν· ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐπαμφοτερίζων ἐφαίνετο, [268] καὶ λόγῳ μὲν τὴν τοῦ βασιλέως φιλίαν προσεποιεῖτο τιμᾶν, ἔργῳ δὲ τῷ τῶν Σαρακηνῶν κατάρχοντι τὰ καθ' ἡδονὴν διεπράττετο, καὶ διαφόρως ἡγεμὼν ἐχρημάτισε τῶν ἀπὸ Συρίας ἐξερχομένων φοσσάτων κατὰ τῶν ὑπηκόων θεμάτων τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων· καὶ πάντα τὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἐν ἀπορρήτῳ μελετώμενα κατὰ τῶν ἀντιπάλων Σαρακηνῶν πρὸς Συρίαν ἀνεμήνυε, καὶ λάθρα περὶ τῶν παρ' ὑμῖν συμβαινόντων ἀεὶ πρὸς τὸν Ἀμερμουμνῆν διὰ γραμμάτων ἐδηλοποίει· καὶ δοκεῖν μὲν ἐβούλετο τὰ τῶν Ῥωμαίων φρονῶν, εὑρίσκετο δὲ μᾶλλον τὰ τῶν Σαρακηνῶν προκρίνων τε καὶ φρονῶν. πλὴν ἀπέστελλεν ἀεὶ δῶρα, ἅπερ τοῖς ἐκεῖσε Βαρβάροις δοκεῖ τίμια, πρὸς τὸν ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμον Λέοντα, καὶ ἀντελάμβανε πλείονά τε καὶ κρείττονα παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλεύοντος. ὃς καὶ πολλάκις αὐτῷ προετρέψατο διὰ γραμμάτων πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν καὶ τὸν βασιλέα θεάσασθαι, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ φιλοφρονήσεων καὶ τιμῶν [269] μετασχεῖν. ὁ δὲ δεδοικὼς μὴ πρὸς λύπην καὶ σκάνδαλον τοῦ Ἀμερμουμνῆ γένηται τοῦτο, προφάσεις ἐπλάττετο, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἑαυτοῦ χώραν ἔρημον τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας καταλιπεῖν, ἵνα μὴ ὑπὸ Σαρακηνῶν καταληισθῇ, μάτην ἐσκήπτετο. ὁ δὲ αὐτὸς ἄρχων τοῦ Ταρὼν κρατήσας ἐν πολέμῳ ποτὲ τοῦ Ἀρκαΐκα τοὺς παῖδας, ἤγουν Κρικορίκη τοῦ πατρικίου τοῦ πατρὸς τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἀσωτίου τοὺς ἐξαδέλφους, εἶχε παρ' ἑαυτῷ δεσμίους. περὶ ὧν καὶ Συμβάτιος ὁ τότε ἄρχων τῶν ἀρχόντων τὸν αὐτὸν μακαριώτατον βασιλέα διὰ γραμμάτων ἠξίωσε τοῦ ἀποστεῖλαι πρὸς τὸν Ταρωνίτην ἀναλαβέσθαι ἀποδάσαι τοὺς οἰκείους ἀνεψιούς, οἵτινες ἦσαν υἱοὶ τοῦ εἰρημένου Ἀρκαΐκα, ἵνα μὴ πρὸς τὸν Ἀμερμουμνῆν ἀποσταλῶσι· συγγενὴς γὰρ ἦν τοῦ Συμβατίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων * Γρηγόριος ὁ πατρίκιος. ἐπακούσας δὲ τῆς τοιαύτης

τοῦ Συμβατίου ἀξιώσεως Λέων ὁ μακαριώτατος βασιλεύς, τὸν Σινούτην ἐκεῖνον τὸν εὐνοῦχον ἀπέστειλε Χαρτουλάριον τηνικαῦτα τοῦ ὀξέως δρόμου τυγχάνοντα πρός τε τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρὼν τῆς τοιαύτης ἕνεκα ὑποθέσεως, καὶ πρὸς τὸν Αδραναση τὸν Κουροπαλάτην Ἰβηρίας διά τινας ἑτέρας ὑποθέσεις, δοὺς αὐτῷ καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ξενάλια τὰ ἁρμόζοντα. διαβληθέντος δὲ τοῦ εἰρημένου Σινούτου παρὰ Θεοδώρου τοῦ τῶν Ἀρμενίων ἑρμηνευτοῦ πρὸς τὸν εἰρημένον ἀοίδιμον βασιλέα, ἐξαπεστάλη βασιλικὸς ἀντ' αὐτοῦ ὁ πρωτοσπαθάριος Κωνσταντῖνος καὶ δομέστικος τῆς ὑπουργίας ὁ τοῦ Λιβός, ὁ νῦν ἀνθύπατος πατρίκιος καὶ μέγας ἑταιρειάρχης, ἐνταλματικῶς ὁρισθεὶς τοῦ ἀναλαβέσθαι τὰ πρὸς τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρὼν τὸν Κρικορίκιον ἀποσταλέντα ξενάλια, καὶ αὐτὸς μὲν πρὸς τὸ Ταρὼν εἰσελθεῖν, τὸν δὲ Σινούτην προτρέψασθαι πρὸς τὸν Αδραναση τὸν Κουροπαλάτην Ἰβηρίας κατὰ τὰ ἐνταλθέντα αὐτῷ ἀπελθεῖν. καταλαβὼν δὲ τὸ Ταρὼν ὁ εἰρημένος πρωτοσπαθάριος καὶ ἀποδιδοὺς Κρικορικίῳ τὰ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντα τοῦ βασιλέως δῶρα καὶ γράμματα, ἀνελάβετο τὸν νόθον τοῦ Ταρωνίτου υἱόν, ὃς Ἀσώτιος ὠνομάζετο, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν· ὃν ὁ βασιλεὺς τῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου τιμήσας ἀξίᾳ, καὶ ἱκανῶς φιλοφρονησάμενος, πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα διὰ τοῦ αὐτοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀπέστειλεν. ἀναλαβόμενος οὖν ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος ἐκεῖνος Ἀπογάνεμ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κρικορικίου τοῦ ἄρχοντος τοῦ Ταρὼν, εἰσήγαγε πρὸς τὸν μακάριον βασιλέα, μετὰ καὶ τῶν δύο υἱῶν Ἀρκαΐκα· ὃν καὶ τῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀξίᾳ τιμήσας ὁ βασιλεύς, καὶ φιλοφρόνως πολλάκις δεξιωσάμενος ἀπέστειλεν αὖθις διὰ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου εἰς τὴν οἰκείαν χώραν, καὶ πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφόν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν Χαλδίᾳ ὁ εἰρημένος Κωνσταντῖνος ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν διατρίψας, ἐπετράπη διὰ κελεύσεως εἰσελθεῖν ἐν τῷ Ταρὼν, καὶ ἀναλαβέσθαι Κρικορίκιον τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρὼν, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν, ὃ καὶ ἐποίησεν. εἰσελθόντος δὲ τοῦ αὐτοῦ Κρικορικίου ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει, καὶ τῇ τοῦ μαγίστρου καὶ στρατηγοῦ Ταρὼν ἀξίᾳ τιμηθέντος, ἐδόθη αὐτῷ καὶ οἶκος εἰς κατοικίαν ὁ τοῦ Βαρβάρου λεγόμενος, ὁ νῦν Βασιλείου τοῦ παρακοιμωμένου οἶκος. ἐτιμήθη δὲ καὶ ἐτησίῳ ῥόγᾳ, χρυσίου μὲν δέκα λίτρας, καὶ μιλιαρισίων ἑτέρας δέκα λίτρας, ὥστε εἶναι τὸ πᾶν λίτρας εἴκοσι. καὶ ἐπὶ χρόνον ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐπιτρίψας, καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ πρωτοσπαθαρίου Κωνσταντίνου πάλιν πρὸς τὴν οἰκείαν διεσώθη χώραν. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰσῆλθεν καὶ Ἀπογάνεμ πρὸς τὸν μακάριον βασιλέα, καὶ προεβιβάσθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν πατρικιότητα· ἐπετράπη δὲ καὶ εἰς γυναῖκα λαβεῖν τοῦ εἰρημένου Κωνσταντίνου θυγατέρα, καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προφάσει καὶ οἶκον ἐπεζήτησεν, καὶ ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸν τοῦ Βαρβάρου οἶκον χρυσοβούλλου χωρίς. καὶ φιλοφρονηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως, τότε μὲν πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψε πρὸς τὸ πάλιν εἰσελθεῖν, καὶ τὰ τοῦ γάμου

270. A Symbatii petitioni morem gerens, Sinutem illum Eunuchum, qui tunc temporis Chartularius cursûs publici erat, misit & ad Taronis principem, hujus negotii causa, & ad Adranaser Iberiæ Curopalatem, alterius cujusdam negotii causa, datis eidem muneribus deferendis utrique convenientibus. At Sinutem prædictum cum calumniis apud eundem præclarum Imperatorem traduxisset B Theodorus Armeniorum interpres, in locum ejus Cæsarianus subrogatus est Protospatharius Constantinus & Domesticus inferiorum Ministrorum Aulæ Constantinopolitanæ, Libis filius, nunc Proconsul, Patricius, & magnus Hetæriarcha, cum mandatis, ut ad Taronis principem Cricoricium cum muneribus ipse iret: Sinutem vero ad Adranaser Iberiæ Curopalatem proficisci juberet, prout imperatum illi erat. Taronem autem cum appulisset laudatus Protospa- C tharius, traditis Cricoricio, ab Imperatore illi missis muneribus & literis,

271. Asotium nothum Taronitæ filium acceptum in urbem Constantinopolitanam duxit, eumque Imperator Protospatharii dignitate, & multis præterea beneficiis auctum ad patrem per eundem Protospatharium remisit. Cumque Apoganem Cricoricii Taronis principis fratrem idem Constantinus accepisset, unà cum D duobus Arcaicæ filiis ad beatum Imperatorem adduxit, qui Protospatharii dignitate donatum, & cæteroquin benignè habitum, rursum domum ad fratrem per eundem Constantinum remisit. Postea autem ille ipse Constantinus, tempore multo in Chaldia exacto, Taronem ire jussus est, adductoque principe Taronis Cricoricio in urbem Constantinopolim venire, quemadmodum etiam fecit. Cricoricius autem urbem à E Deo custoditam ingressus, & Magister

272. Taronisque Prætor factus, habitandam accepit domum Barbari cognominatam, quæ nunc est Basilii Accubitoris. Decretumque ei est annuum stipendium auri librarum decem, & totidem miliarisiorum, ita ut in universum libræ essent viginti. Atque ad tempus aliquod in urbe versatus ab eodem Protospathario Constantino in terram suam incolumis reductus est. Postea Apoganem F quoque ad beatum Imperatorem rursus accessit, & ad Patriciatum ab eo promotus est, permissumque ei fuit uxorem sumere dicti Constantini filiam, atque ea occasione ædes quæsivit, assignataque etiam ipsi Barbari domus fuit sine aurea bulla. Et benevolè ab Imperatore habitus, terram suam repetiit mox rediturus, & nuptias consummaturus: at

domum cum rediisset paucis post diebus vita defunctus est. Frater vero ejus Cricoricius per literas petiit, uti in urbem venire sibi, acceptoque ab Imperatore stipendio commorari illic aliquandiu liceret; utque hanc in rem ædes fratri prius destinatæ sibi ad habitandum concederentur; & sane id à beato Imperatore impetravit, cùm quia non ita pridem sese subjecisset, tùm ut alios quoque Orientis principes ad similem Romanis semet submittendi zelum provocaret; sed donationem hanc scriptâ bullâ aureâ non confirmavit. Post annos vero multos beato Imperatore Romano principatûs Romanorum sceptra tenente, ille ipse Cricoricius ostendit in domo Barbari habitare se non posse, & pro ea petiit vel suburbanum in Celtzene, vel Patzati, vel aliud quodcunque Imperator jusserit; ut, facta Agarenorum in regionem suam excursione, consanguineos suos facultatesque transmittere illuc posset. Imperator autem rerum non admodum peritus, & Taronitem illas Barbari ædes à beato Leone cum bulla aurea habere credens, suburbanum ei Gregoræ in Celtzene dedit, sine aurea bulla etiam ipse; domum vero vicissim accepit. Post hæc ad eundem Imperatorem scripsit Tornices Taronitæ nepos ex fratre, Apoganem illius filius, hunc in modum: Barbari ædes beatissimus Imperator Leo patri meo dono dedit, post cujus obitum cum impubes & orphanus essem, patruus meus pro auctoritate illas tenuit, semper mihi promittens, domum paternam, ubi maturam ætatem attigissem, me recepturum: at nunc, ut intelligo, tuæ eam majestati dedit, accepto vice illius suburbano Gregoræ in Celtzene. Ab hac vero Imperiali munificentia invidia adversus Taronitem accensi sunt Cacicius princeps Basparacaca, Adranaser Curopalates Iberiæ, & Asoticius principum princeps; qui obmurmurantes Imperatori scripserunt; quid causæ esset, cur Taronites solus Imperiali stipendio frueretur, ipsis omnibus nihil accipientibus. Nam, inquiebant, quâ in re plus ille servitii præstat, aut Romanis utilior nobis est? Unde oportet aut nos quoque stipendium, non secus atque ipsum accipere; aut neque ipsum tali dono frui. Sed rescripsit beatus Romanus, illud Taronitæ stipendium non à se esse, sed ab Imperatore defuncto, ideoque nec in sua potestate esse id rescindere: neque justum esse priorum Imperatorum acta

ἀπαρτίσασθαι· ἅμα δὲ τῷ εἰς τὴν οἰκείαν χώραν διασωθῆναι μετ' ὀλίγας ἡμέρας τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο. ὁ δὲ τούτου ἀδελφὸς Κρικορίκιος διὰ γραμμάτων αὐτοῦ ἐξῃτήσατο εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν βασιλεύουσαν, καὶ παρὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἁγίου βασιλέως λαμβάνειν τὴν διδομένην ῥόγαν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ χρόνον τινὰ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ διατρίβειν πόλει· καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν τῷ οἰκείῳ ἀδελφῷ προχωρισθέντα οἶκον εἰς κατοίκησιν λαβεῖν ἠξίου, ὃν καὶ ἐπιδέδωκεν αὐτῷ ὁ μακάριος βασιλεύς, διά τε τὸ νεωστὶ ὑποταγῆναι, καὶ διὰ τὸ καὶ ἄλλους ἄρχοντας τῆς ἀνατολῆς πρὸς τὸν ὅμοιον ζῆλον τῆς πρὸς Ῥωμαίους ὑποταγῆς ἐκκαλέσασθαι· ἔγγραφον δὲ χρυσοβούλλιον δωρεὰν τοῦ τοιούτου οἴκου πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐποίησε. μετὰ δὲ χρόνους ἱκανούς, Ῥωμανοῦ τοῦ μακαρίου βασιλέως τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἐπειλημμένου, ἀνήγαγεν ὁ αὐτὸς Κρικορίκιος μὴ ἰσχύειν κρατεῖν τὸν τοῦ Βαρβάρου οἶκον, ἀλλ' ἠξίου λαβεῖν ἀντ' αὐτοῦ προάστειον ἐν Κελτζηνῇ, εἴτε τὸ Πατζάτου, εἴτε ἄλλον οἷον κελεύοι ὁ βασιλεύς· ἵνα ὅτε ἐπιδρομὴ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ τῆς χώρας αὐτοῦ γένηται, ἀποστέλλειν ἐκεῖσε ἔχῃ τὴν οἰκείαν συγγένειαν καὶ ὑπόστασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν πραγμάτων μὴ κεκτημένος, ἐλπίζων δὲ ἀπὸ βασιλικοῦ χρυσοβουλλίου τοῦ μακαρίου Λέοντος ἔχειν τὸν Ταρωνίτην τὸν τοῦ Βαρβάρου οἶκον, δέδωκεν αὐτῷ τὸ προάστειον τοῦ Γρηγορᾶ ἐν Κελτζηνῇ, καὶ τὸν οἶκον δῆθεν ἀντέλαβε, χρυσοβούλλιον δὲ οὐδὲ αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῷ προαστείῳ ἐποιήσατο. μετὰ δὲ ταῦτα ἔγραψε πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα ὁ Τορνίκης ὁ τοῦ Ταρωνίτου ἀνεψιός, ὁ τοῦ Ἀπογάνεμ ἐκείνου υἱός, ὅτι τὸν οἶκον τοῦ Βαρβάρου ὁ μακαριώτατος βασιλεὺς Λέων τῷ ἐμῷ πατρὶ ἐδωρήσατο· μετὰ δὲ τὸν τοῦ πατρός μου θάνατον, διὰ τὸ ἔτι ἀνήλικον καὶ ὀρφανὸν τυγχάνειν ἐμέ, κατ' ἐξουσίαν θεῖός μου τὸν τοιοῦτον οἶκον κατεκράτησεν, ἀεὶ καθυπισχνούμενός μοι ὅταν εἰς τὸ τέλειον τῆς ἡλικίας ἔλθω χρόνον ἀπολαβεῖν τὸν οἶκον τὸν πατρικόν· καὶ νῦν, ὡς ἔμαθον, δέδωκε τὸν τοιοῦτον οἶκον ὁ ἐμὸς θεῖος τῇ βασιλείᾳ σου, καὶ ἔλαβεν εἰς ἀντισήκωσιν αὐτοῦ τὸ προάστειον τοῦ Γρηγορᾶ ἐν Κελτζηνῇ. ἀπὸ δὲ τῶν τοιούτων βασιλικῶν φιλοτιμιῶν τῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα τοῦ Ταρὼν φθόνος ὑπεφύη καὶ ἐβλάστησε πρὸς αὐτὸν παρά τε τοῦ Κακικίου τοῦ ἄρχοντος Βασπαρακανά, καὶ Ἀδρανασὴρ τοῦ κουροπαλάτου Ἰβηρίας καὶ Ἀσωτικίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων· οἵτινες ἔγραψαν πρὸς τὸν βασιλέα διαγογγύζοντες, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Ταρωνίτης μόνος ῥόγας ἀπολαύει βασιλικῆς, αὐτῶν ἁπάντων λαμβανόντων οὐδέν. τίνα γάρ, ἔλεγον, περισσοτέραν δουλείαν ἡμῶν ποιεῖται, ἢ τί πλέον ἡμῶν τοὺς Ῥωμαίους ἐπωφελεῖ; ὅθεν χρὴ ἢ καὶ ἡμᾶς ὡς ἐκεῖνον ῥογεύεσθαι, ἢ μηδ' ἐκεῖνον ἐκτὸς τῆς τοιαύτης τυγχάνειν δωρεᾶς. ὁ δὲ μακάριος Ῥωμανὸς ἀντέγραψε πρὸς αὐτούς, μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τῷ Ταρωνίτῃ γενέσθαι ῥόγαν, ἵν' ἐπ' αὐτῷ κεῖται καὶ ἡ ταύτης νῦν ἐκκοπή, ἀλλὰ παρὰ τοῦ μακαρίου βασιλέως· καὶ μὴ δίκαιον

273. 274. 275.

εἶναι τὰ τῶν προβεβασιλευκότων παρὰ τῶν ὕστερον ἀνατρέπεσθαι. 276. ἔγραψε δὲ ὅμως πρὸς τὸν αὐτὸν Ταρωνίτην, δηλοποιῶν αὐτῷ τὴν τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν λύπην καὶ σκάνδαλον. ὁ δὲ ἀνήγαγε, μήτε χρυσὸν μήτε ἄργυρον παρέχειν δύνασθαι· ὑπισχνεῖτο δὲ ἔξωθεν τῶν κατὰ τύπον ἀποστελλομένων ξενίων διδόναι ἱμάτια καὶ χαλκώματα μέχρι τῶν δέκα λιτρῶν συντιμώμενα· ἃ καὶ δέδωκε μέχρι τριῶν ἢ τεσσάρων ἐνιαυτῶν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνήγαγε μὴ δύνασθαι παρέχειν τὸ τοιοῦτον πάκτον· τὴν δὲ ῥόγαν ἢ προῖκα λαμβάνειν ἠξίου, καθὼς ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου βασιλέως Λέοντος, ἢ ἐκκοπῆναι αὐτήν· ὅθεν διὰ τὸ μὴ εἰς σκάνδαλον εἶναι τοῦ Κακικίου, καὶ τοῦ Κουροπαλάτου, καὶ τῶν λοιπῶν ἐξέκοψε ταύτην ὁ εἰρημένος μακαριώτατος βασιλεὺς Ρωμανός. παραμυθούμενος δὲ ὥσπερ αὐτόν, μετὰ ταῦτα τὸν τούτου υἱὸν Ἀσώτιον ἐν τῇ πόλει παραγεγονότα εἰς πατρικίους ἐτίμησε, καὶ φιλοφρονησάμενος αὐταρκῶς πρὸς τὰ ἴδια ἐξαπέστειλε. τοῦ δὲ μαγίστρου τοῦ Κρικορικίου τὸν βίον ἀπολιπόντος, ἀνήγαγε 277. Τορνίκιος ὁ τοῦ Ἀπογάνεμ υἱὸς ἔρωτα ἔχειν ἐγκάρδιον εἰσελθεῖν, καὶ τὸν βασιλέα θεάσασθαι· ἐφ' ᾧ τὸν πρωτοσπαθάριον Κρινίτην καὶ ἑρμηνευτὴν ὁ βασιλεὺς ἐξαπέστειλεν, ὃς καὶ εἰσήγαγεν ἐν τῇ πόλει τὸν εἰρημένον Τορνίκιον, καὶ προήγαγε τὸν αὐτὸν Τορνίκιον ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν τῶν πατρικίων τιμήν. προετείνετο δὲ δικαιολογίας ἐπὶ τῷ τοῦ Βαρβάρου οἴκῳ· καὶ ἀκούσας ὅτι προάστειον λαβὼν ὁ θεῖος αὐτοῦ ἐν τῇ Κελτζηνῇ τὴν τούτου παρεχώρησεν ἐξουσίαν, ἔλεγε μὴ δύνασθαι τὸν θεῖον αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πατρικῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ ποιεῖσθαι ἀνταλλαγήν, καὶ ἠξίου ἢ τὸν οἶκον λαβεῖν, ἢ τὸ προάστειον· εἰ δὲ μὴ καὶ ἀμφότερα προσεχώρει τῷ βασιλεῖ, πρὸς τὸ μὴ ἔχειν αὐτὰ τοὺς ἐξαδέλφους αὐτοῦ. τούτου ἕνεκεν ὁ βασιλεύς, ἐπεὶ καὶ ὁ γέρων ὁ Ταρωνίτης ἐτύγχανεν ἀποθανών, ἀνελάβετο τὸ προάστειον· καὶ οὐδὲ τὸν οἶκον ἀντέδωκεν, ἐπεὶ μηδὲ χρυσοβούλλιον, καθὼς ἀνωτέρω προείρηται, ἐπί τινι τούτων ἐξετέθη. μετὰ δὲ ταῦτα εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλεύοντα 278. Παγκράτιος ἐκεῖνος ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ Μαγίστρου ἐκείνου Κρικορικίου τοῦ Ταρωνίτου, καὶ προεβιβάσθη παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὸ τῶν πατρικίων ἀξίωμα, καὶ γέγονε καὶ στρατηγὸς τοῦ Ταρῶν· ᾐτήσατο δὲ γυναῖκα λαβεῖν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν συγγενίδων, καὶ δέδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ μαγίστρου Θεοφυλάκτου ἀδελφὴν εἰς γυναῖκα, καὶ μετὰ τὸν γάμον διαθήκας ἐξέθετο, ἐν αἷς ἐδήλου, ὅτι ἐὰν μοι γένωνται παῖδες ἀπὸ τῆς τοιαύτης γυναικός, ἵνα ἔχωσι τὴν ἅπασαν μου χώραν εἰς κλῆρον προγονικόν· καὶ ἐπὶ τούτῳ ᾐτήσατο βασιλέα δοθῆναι αὐτῷ τὸ προάστειον τοῦ Γρηγορᾶ, πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ τὴν πατρικίαν τὴν τούτου γυναῖκα καθέζεσθαι· μετὰ δὲ τὴν τοιαύτης ἀποβίωσιν εἶναι πάλιν τὸ τοιοῦτον προάστειον τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἐπένευσε καὶ πρὸς τοῦτο ὁ βασιλεύς, καὶ πολλαῖς φιλοτιμίαις αὐτὸν δεξιωσάμενος, μετὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. οἱ δὲ

A à poſterioribus aboleri. Taronitæ nihilominus per literas ſignificavit dictorum virorum dolorem & offenſam; ille verò reſpondit, neque aurum, neque argentum dare ſe poſſe; promiſit vero præter munera ex more mitti ſolita in veſtibus & ære ad decem librarum æſtimationem, deditque tres aut quatuor annos. Poſtea autem neque hoc ſe tributum exſolvere poſſe oſtendit; ſtipendium verò, ſive B dotem poſtulabat, quemadmodum ſub beatiſſimo Imperatore Leone erat, aut hoc etiam aboleri volebat; quapropter etiam ne offendiculum eſſet Cacicio, & Curopalatæ, reliquiſque, beatiſſimus, quem dixi, Imperator Romanus hoc etiam abolevit. Ejuſque rei ergo, velut in ſolamen, poſtea filium ejus Aſotium, in urbem cum veniſſet, patricium creavit, multoque in honore aliquandiu habitum in terram ſuam remiſit. Mortuo C autem Magiſtro Cricoricio, Tornicius Apoganem filius deſiderium ingens præ ſe tulit urbem & Imperatorem videndi: quamobrem Protoſpatharium Criniten & interpretem illuc miſit Imperator, qui eum in urbem adduceret, adductumque Patricii honore auxit. Prætendebat autem jus in domum Barbari, intelligenſque accepto ſuburbano in Celtzene patruum ſuum hanc tradidiſſe, paternam hæreditatem ſuam permutare eum D potuiſſe negabat, volebatque aut domum accipere, aut ſuburbanum: niſi utraque Imperatori cederent, ne ea patrueles ipſius obtinerent. Itaque & ſuburbanum Imperator accepit, quippe mortuo jam ſene Taronite; neque domum pro eo vicariam dedit, cum nulla ſuper iis, ut dictum eſt ſupra, aurea bulla confecta eſſet. Poſtea vero in urbem Regiam venit Pancratius maximus filio- E rum magiſtri illius Cricoricii Taronitæ, evectuſque eſt ab Imperatore ad Patriciorum dignitatem, creatuſque prætor Taronis: cumque uxorem etiam cuperet ex ſanguine Imperiali accipere, data ei ſoror eſt Theophylacti Magiſtri; & conſummatis nuptiis teſtamentum fecit, in quo inſtituit, ut ſi liberi ex eo matrimonio naſcerentur, univerſam ipſius regionem in hæreditatem paternam haberent; F eoque nomine petiit ab Imperatore dari ſibi ſuburbanum Gregoræ, ut in eo Patricia ejus uxor commoraretur, quâ defunctâ iterum ad Majeſtatem ſuam rediret. Et huic quoque petitioni Imperator annuit, ingentique munificentia eum complexus, cum uxore ad terram ſuam remiſit. Magiſtri vero Cricoricii filii, tam ipſe Pancratius Patricius, quàm

Asotius Patricius, molestiam exhibebant, atque vim non exiguam inferebant patrueli suo Tornicio Patricio: qui rem non ferens scripsit Imperatori, ut mitteret hominem fidum, qui terram suam acciperet, se vero, uxoremque, & filium ad eum perduceret. Misitque Imperator Protospatharium Crinitem & interpretem; qui, uti petierat, exciperet ipsum, & in urbem à Deo custoditam adduceret. Cum vero illuc appulisset Crinites, eum jam mortuum invenit, sed testamento ante mortem cavisse, ut tota ipsius terra Romanorum Imperatori pareret, uxorque cum filio ad Imperatorem se conferret; cui quidem advenienti dedit Imperator ad habitandum Protospatharii Michaëlis, qui olim fuit Chaldiæ Commerciarius, & Psomathei Monasterium. Rursumque missus ab Imperatore est dictus Crinites, ut terram Apoganem, quæ Tornicii Patricii pars erat, acciperet: & contra miserunt Taronitæ filii, defuncti patrueles, Ulnutem offerentes; ut ipsis patruelis sui terram retinere liceret; neque enim vitam omnino tolerare se posse aiebant, si patruelis sui terram veluti propriam Imperator teneret. Et petitioni quidem illorum pro bonitate sua Imperator morem gerens, omnem eis patruelis eorum Apoganem terram concessit, ipse vero Ulnutem accepit, cum universo tractu finitimo. Cæterum tota Taronis regio in duo divisa erat, & dimidium quidem Cricoricii Magistri filii tenuerunt, dimidium vero filii Apoganem Patricii, horum patrueles.

υἱοὶ τοῦ μαγίστρου Κρικορικίου, ὅ,τε αὐτὸς Παγκράτιος ὁ πατρίκιος, καὶ Ἀσώτιος ὁ πατρίκιος, μεγάλως παρελύπουν καὶ ἐβιάζοντο τὸν οἰκεῖον αὐτῶν ἐξάδελφον Τορνίκιον πατρίκιον· ὃς μὴ ὑποφέρων τὴν ἀπὸ τούτων ἐπίθεσιν, ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα ἀποστεῖλαι πιστὸν ἄνθρωπον, καὶ παραλαβεῖν τὴν χώραν αὐτοῦ, αὐτὸν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸ παιδίον αὐτῶν πρὸς τὸν βασιλέα εἰσαγαγεῖν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλε τὸν πρωτοσπαθάριον Κρινίτην καὶ ἑρμηνέα, πρὸς τὸ κατὰ τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ ἀναλαβέσθαι καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτὸν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει. ὅτε δὲ τὴν τοιαύτην χώραν ὁ Κρινίτης κατέλαβεν, εὗρεν αὐτὸν ἤδη τὸν βίον ἀπολιπόντα, διαταξάμενον πρὸ τῆς τελευτῆς εἶναι πᾶσαν τὴν χώραν αὐτοῦ ὑποκειμένην τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων· τὴν δὲ γυναῖκα, καὶ τὸ παιδίον αὐτοῦ εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα· ᾗ καὶ δέδωκεν ὁ βασιλεὺς εἰς καθίκησιν εἰσελθούσης τὸν τοῦ πρωτοσπαθαρίου Μιχαὴλ τοῦ ποτὲ γεγονότος κομμερκιαρίου Χαλδίας, καὶ τοῦ Ψωμαθέως τὴν μονήν. καὶ πάλιν ἀπεστάλη ὁ εἰρημένος Κρινίτης παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ παραλαβεῖν τὴν χώραν τοῦ Ἀπογάνεμ, ἤτοι τὸ μέρος τοῦ πατρικίου Τορνικίου· ἀνταπέστειλαν δὲ ἐκεῖθεν τοῦ Ταρωνίτου υἱοὶ οἱ τοῦ ἀποθανόντος ἐξάδελφοι, ἀξιοῦντες δοῦναι τὸ Οὐλνοῦτιν, καὶ ἔχειν τὴν χώραν τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν· μὴ γὰρ δύνασθαι ὅλως αὐτοὺς ζῆν, εἰ τὴν τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν χώραν ὡς οἰκείαν κατάσχῃ ὁ βασιλεύς. οἰκείᾳ δὲ ἀγαθότητι ὑπείξας ὁ βασιλεὺς τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἐξεπλήρωσε, καὶ δέδωκεν αὐτοῖς μὲν τὴν χώραν τοῦ Ἀπογάνεμ τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν, αὐτὸς δὲ ἀνελάβετο τὸ Οὐλνοῦτιν μετὰ πάσης τῆς περιχώρου αὐτοῦ. ἡ δὲ ὅλη τοῦ Ταρὼν χώρα εἰς δύο διανεμηθεῖσα ἐτύγχανεν· εἰς τὸ μὲν ἥμισυ οἱ τοῦ μαγίστρου Κρικορικίου εἶχον υἱοί, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ Ἀπογάνεμ τοῦ πατρικίου, οἱ τούτων ἐξάδελφοι.

279. 280.

CAP. XLIV.

De terra Apachunes, oppidoque Mantziciert, & Percri, & Chliat, & Chaliat, & Arzes, & Tibe, & Chert, & Salamas, & Tzermatzu.

ANte Asotium principum principem, Symbatii item principum principis patrem, quem capitis supplicio affecit Persidis Ameras Aposatas, quique duos filios habuit, Asotium nimirum, qui post ipsum fuit principum princeps, & Apasacium, qui postea Magistri honore auctus fuit: hæ tres urbes, Percri, Chaliat & Arses sub Persidis dominio erant. Principum princeps residebat in magna Armenia, in urbe Cars, tenebatque tres, quas dixi, urbes, Percri,

ΚΕΦ. μδʹ.

Περὶ τῆς χώρας τῆς Ἀπαχουνῆς, καὶ τοῦ κάστρου τοῦ Μαντζικίερτ, καὶ τοῦ Περκρὶ, καὶ τοῦ Χλιὰτ, καὶ τοῦ Χαλιὰτ, καὶ τοῦ Ἄρζες, καὶ τοῦ Τιβὴ, καὶ τοῦ Χὲρτ, καὶ τοῦ Σαλαμᾶς, καὶ τοῦ Τζερματζοῦ.

281.

ἸΣτέον ὅτι πρὸ τοῦ Ἀσωτίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων τοῦ πατρὸς τοῦ Συμβατίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν ἀπεκεφάλισεν ὁ Ἀμερᾶς Περσίδος ὁ Ἀποσάτας, ὃς καὶ ἐποίησε δύο υἱούς· τόν τε Ἀσώτιον τὸν μετ' αὐτὸν γενόμενον ἄρχοντα τῶν ἀρχόντων, καὶ Ἀπασάκιον τὸν μετὰ ταῦτα μάγιστρον τιμηθέντα· τὰ τρία ταῦτα κάστρα, τό, τε Περκρὶ, καὶ τὸ Χαλιὰτ, καὶ τὸ Ἄρσες, ὑπὸ τὴν τῆς Περσίδος ἐπικράτειαν ἐτύγχανον. ὅτι ὁ ἄρχων ἐκαθέζετο τῶν ἀρχόντων εἰς τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν, εἰς τὸ κάστρον τὸ Κὰρς, καὶ ἐπεῖχε καὶ τὰ τρία τὰ προγεγραμμένα κάστρα,

A τό, τε Περκρὶ, τὸ Χαλιὰτ, καὶ τὸ Αρζὲς, καὶ τὸ Τιβὴ, καὶ 282. τὸ Χὲρτ, καὶ τὸ Σαλαμάς. ὅτι Απελκὰρτ ἐκράτει τὸ Μαντζικίερτ, καὶ ἦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων τοῦ πατρὸς τοῦ Συμβατίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων. δέδωκε δὲ αὐτῷ Απελβὰρτ ὁ αὐτὸς Ασώτιος ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων, καὶ τὸ κάστρον τὸ Χλιὰτ, καὶ τὸ Αρζὲς, καὶ τὸ Περκρί· ὁ γὰρ προῤῥηθεὶς Ασώτιος ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων, ὁ πατὴρ τοῦ Συμβατίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, κατεῖχε πάσας τὰς τῆς ἀνατολῆς χώρας. B τελευτήσαντος δὲ Απελβὰρτ, κατέσχε τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὁ ἴδιος υἱὸς αὐτοῦ ὁ Αβελχαμὶτ, τοῦ δὲ Αβελχαμὶτ τελευτήσαντος, ἐκράτησε τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὁ πρῶτος υἱὸς αὐτοῦ Αποσεβατάς. τοῦ δὲ Συμβατίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων παρὰ τοῦ Αποστάτου τοῦ Αμηρᾶ Περσίδος ἀναιρεθέντος, ἐκράτησεν αὐθεντῶς καὶ κυρίως ὡς δεσπότης καὶ αὐτοκέφαλος τό, τε κάστρον τὸ Μαντζικίερτ, καὶ τὰ λοιπὰ κάστρα, καὶ τὰς χώρας, ὅς τις καὶ ὑπετάγη τῷ βασιλεῖ μετὰ τῶν ἑτέρων δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ τοῦ Απολεσ-C 283. φύετ καὶ τοῦ Αποσέλμη, διὰ τὸ διαφόρως καταπολεμηθῆναι τά τε κάστρα, καὶ πραιδευθῆναι, καὶ ἀφανισθῆναι, καὶ τὰς χώρας αὐτῶν παρὰ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν· παρέχοντες τὸν βασιλέα Ρωμαίων καὶ πάκτα ὑπὲρ τῶν κάστρων καὶ τῶν χωρίων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ προῤῥηθέντος Ασωτίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, τοῦ πατρὸς μὲν τοῦ Συμβατίου, πάππου δὲ τοῦ δευτέρου Ασωτίου, καὶ τοῦ μαγίστρου Απασακίου, μέχρι ζωῆς τοῦ δευτέρου Ασωτίου ἄρχοντος τῶν D ἀρχόντων, ὑπῆρχον τὰ τοιαῦτα τρία κάστρα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐλάμβανεν ἐξ αὐτῶν πάκτα ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων. ἀλλὰ καὶ τὸ κάστρον τὸ Μαντζικίερτ, μετὰ τῆς χώρας τοῦ Απαχουνῆς, καὶ τοῦ Χαρκὰ, καὶ τοῦ Κορὴ, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπικράτειαν τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων ὑπῆρχεν, ἕως ὅτου Αποσεβατὰς ὁ Αμηρᾶς τοῦ Μαντζικίερτ μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ τοῦτε Απολεσφύετ καὶ τοῦ Αποσέλμη ὑπετάγησαν τῷ βα-E σιλεῖ, διδόντες καὶ πάκτα ὑπέρ τε τῶν κάστρων καὶ τῶν χω-284. ρίων αὐτῶν· ἐπεὶ ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων δοῦλος τοῦ βασιλέως τῶν Ρωμαίων τυγχάνει, ὡς παρ' αὐτοῦ προβαλλόμενος, καὶ τὸ τοιοῦτον δεχόμενος ἀξίωμα· δηλονότι καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ δεσποζόμενα κάστρα, καὶ πολιτεῖαι, καὶ χωρία, τοῦ βασιλέως τῶν Ρωμαίων τυγχάνουσιν. ὅτι τοῦ Συμβατίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων τῆς μεγάλης Αρμενίας κρατηθέντος παρὰ τοῦ Αποστάτου τοῦ Αμηρᾶ Περσίδος, καὶ ἀποκεφαλισθέντος παρ' αὐτοῦ, ἐκράτησεν ὁ Αποσεβα-F τὰς ὁ καθεζόμενος εἰς τὸ κάστρον τὸ Μαντζικίερτ, τὸ κάστρον τὸ Χαλιὰτ, καὶ τὸ κάστρον τὸ Περκρὶ, καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Αρζὲς. ὅτι ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Αποσεβατᾶ ὁ Απολεσφύετ, καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ πρόγονος ὁ Αχμὰτ, ἐκράτησαν τὸ κάστρον τὸ Χλιὰτ, καὶ τὸ κάστρον τὸ Αρζὲς, καὶ τὸ κάστρον τὸ Αλτζίκε· καὶ αὐτοὶ ὑπετάγησαν τῷ Ρωμαίων βασιλεῖ, καὶ ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, καὶ παρεῖχον καὶ πάκτα καθὼς καὶ ὁ ἀδελφὸς

Chaliat, Arzes, & Tibe, & Chert, & Salamas. Apelcart tenebat Mantziciert, eratque subjectus principum principi Symbatii patri: deditque Apelbart idem Asotius principum princeps urbes Chliat, Arzes & Percri; nam laudatus Asotius principum princeps, pater Symbatii item principum principis, omnes Orientis terras possidebat. Fatis functo autem Apelbart, successit ei Abelchamit filius, & huic ejus filius primogenitus Aposebatas. At Symbatio principum principe ab Aposata Persidis Amera interfecto, solus quasi dominus supremus suique juris tenuit Mantziciert, reliquasque urbes & terras: subjectique fuerunt Romanorum Imperatori & ipse & duo fratres ejus Apolesphuet & Aposelme, quod sæpenumero urbes eorum terræque bello infestarentur, vastarenturque à Domestico Scholarum, tributa quoque harum nomine pendentes. Ab Asotio autem prædicto principum principe, Symbatii patre, Asotii vero secundi & Apasacii Magistri avo, usque ad secundum Asotium principum principem, tres istæ urbes sub potestate erant principis principum, isque ex iis tributa accipiebat. Similiter Mantziciert, cum terra Apachunes, & Charca, & Core sub ejusdem principum principis potestate erat, ad id usque tempus, quo Ameras Mantziciert Aposebatas unà cum duobus fratribus Apolesphuet & Aposelme, Imperatori se submiserunt, tributa quoque solventes pro urbibus suis & terris; quandoquidem principum princeps Romano Imperatori parebat, veluti ab eo designatus, dignitatemque ejusmodi adeptus: nec ipse tantum, sed urbes omnes quibus dominabatur, item respublicæ, ac terræ Romano Imperatori suberant. Symbatio principum principe magnæ Armeniæ capto ab Aposata Persidis Amera, & capite mulctato, Aposebatas qui in urbe Mantziciert regiam posuerat, obtinuit quoque urbes Chaliat, & Percri, cum republica Arzes. Secundus Aposebatæ frater Apolesphuet, ejusque patruelis & privignus Achmet tenuerunt urbes Chliat, Arzes, & Altzice; & ipsi se submiserunt Romano Imperatori, & illi parebant, pendebantque tributa pro urbibus terrisque suis, quemadmo-

dum & frater Aposebatas. Tertius Aposebatæ & Apolesphuet frater Aposelmes possidebat urbem Tzermatzu cum terris eo pertinentibus; & ipse quoque Romano Imperatori subjectus erat; pendebatque tributa, quemadmodum & frater ipsius Aposebatas, necnon alter ejusdem frater Apolesphuet. Defuncto Aposebata, urbem Mantziciert cum territorio, & ditione universa tenuit filius ejus Abderachim; cui fatis functo Apolesphuet successit, secundus Aposebatæ frater, patruus Abderachim: huic quoque defuncto tertius frater Aposelmes in principatu Mantziciert, & reliquarum, quas diximus regionum successit. Aposebatas filios habuit Abderachim & Apelmuze: Apolesphuet habuit privignum & patruelem Achmet: filios quippe non habuit; sed Achmet privignum & patruelem adoptavit. Aposelmes filium habuit Apelba[illegible], qui nunc temporis Mantziciert possidet. Aposebatas autem moriens Abderachim filium Ameram reliquit; alter vero ipsius filius Apelmuze puer admodum erat, itaque à patris fratrisque ditione repulsus est. Aposebatas primus frater sedem habebat in urbe Mantziciert, possidebatque, ut dictum est, terras Apachunes, Core, & Charca, tributaque pro iis Romano Imperatori exhibebat. Hoc defuncto tenuit filius ejus Abderachim, & tributa eadem pendebat propter infantiam extremam, ut dictum est, fratris Apelmuze. Mortuo Abderachim, Apelmuze fratre contempto, veluti puero, Mantziciert, ejusque territorium in potestatem devenit prædicti Apolesphuet, qui secundus Aposebatæ frater, patruus Abderachim, & spreti ob infantiam Apelmuze. Apolesphuet defuncto, urbem Mantziciert cum prædictis locis obtinuit tertius Aposebatæ frater Aposelmes. Achmet autem, quem diximus, patruelis & privignus Apolesphuet, eo conscio ac volente possedit Chliat, Arzes, & Percri. Apolesphuet enim, cum filium nullum haberet, ut diximus, hunc Achmet patruelem & privignum omnium suæ ditionis urbium, regionumque hæredem reliquit. Post Aposelme obitum, filius ejus Apelbart possedit Mantziciert, cum omni territorio. Achmet vero tenuit tres urbes illas Chliat, Arzes & Altzice; subdi-

αὐτοῦ Ἀποσεβατὰς ὑπὲρ τε τοῦ κάστρου καὶ τῶν χωρίων αὐτῶν. ὅτι ὁ τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, καὶ τοῦ Ἀπολεσφούετ, ὁ Ἀποσέλμης ἐκράτει τὸ κάστρον τοῦ Τζερματζοῦ μετὰ καὶ τῶν χωρίων αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὑπετάγη τῷ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖ, καὶ ἐδίδου πάκτα καθὼς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Ἀποσεβατὰς, καὶ ὁ β΄. ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Ἀπολεσφούετ. ὅτι τοῦ Ἀποσεβατᾶ τελευτήσαντος ἐκράτησε τὸ Μαντζικίερτ μετὰ τῶν χωρίων αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ πάσης, ὁ Ἀβδηραχεὶμ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ· τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀβδηραχεὶμ, ἐκράτησεν ὁ Ἀπολεσφούετ, ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, θεῖος δὲ τοῦ Ἀβδηραχεὶμ, τὸ κάστρον τὸ Μαντζικίερτ, καὶ πάσας τὰς προῤῥηθείσας χώρας· καὶ αὐτοῦ τελευτήσαντος, ἐκράτησεν ὁ τρίτος ἀδελφὸς, ἤγουν τοῦ Ἀποσεβατᾶ καὶ τοῦ Ἀπολεσφούετ, ὁ Ἀποσέλμης, τό, τε Μαντζικίερτ, καὶ πάσας τὰς προῤῥηθείσας χώρας. ὅτι ὁ Ἀποσεβατὰς εἶχεν υἱὸν τὸν Ἀβδηραχεὶμ, καὶ τὸν Ἀπελμουζέ· ὅτι ὁ Ἀπολεσφούετ εἶχε πρόγονον καὶ ἀνεψιὸν τὸν Ἀχάμετ· υἱὸν γὰρ οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ τὸν Ἀχάμετ τὸν πρόγονον καὶ ἀνεψιὸν αὐτοῦ εἶχεν ἀντὶ υἱοῦ. ὅτι ὁ Ἀποσέλμης εἶχεν υἱὸν τὸν Ἀπελβάρτ, τὸν ἀρτίως κρατοῦντα τὸ Μαντζικίερτ ὅτι ἀποθανόντος τοῦ Ἀποσεβατᾶ κατέλιπε τὸν Ἀβδηραχεὶμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀμηρᾶν· ὁ δὲ ἕτερος υἱὸς αὐτοῦ ὁ Ἀπελμουζὲ ἦν νήπιος πάνυ, διὸ καὶ κατεφρονήθη ἐλθεῖν πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐξουσίαν. ὅτι ὁ Ἀποσεβατὰς ὁ πρῶτος ἀδελφὸς ἐκαθέζετο εἰς τὸ κάστρον τὸ Μαντζικίερτ, καὶ ἐκράτει καθὼς εἴρηται ταύτας τὰς χώρας, τό, τε Ἀπαχουνῆς, καὶ τὸ Κορὴ καὶ τὸ Χάρκα, καὶ ἐδίδου τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πάκτα τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ· καὶ τούτου τελευτήσαντος, ἐκράτησεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Ἀβδηραχεὶμ, καὶ ἐδίδου καὶ αὐτὸς τὰ προῤῥηθέντα πάκτα, διὰ τὸ εἶναι, καθὼς προείρηται, νήπιον παντελῶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἀπελμουζέ. ὅτι τοῦ Ἀβδηραχεὶμ τελευτήσαντος, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀπελμουζὲ ὡς νηπίου καταφρονηθέντος, ἐκράτησε τὸ κάστρον τὸ Μαντζικίερτ, καὶ τὰς ὑπ᾽ αὐτῷ προῤῥηθείσας χώρας, ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, ὁ προῤῥηθεὶς Ἀπολεσφούετ, θεῖος δὲ τοῦ Ἀβδηραχεὶμ, καὶ τοῦ διὰ τὴν νηπιότητα καταφρονηθέντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ Ἀπελμουζέ. ὅτι τοῦ Ἀπολεσφούετ τελευτήσαντος, ἐκράτησεν ὁ τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Ἀποσεβατᾶ, ἤγουν ὁ Ἀποσέλμης, τὸ κάστρον τὸ Μαντζικίερτ, μετὰ τῶν χωρίων τῶν προῤῥηθέντων. ὁ δὲ προῤῥηθεὶς Ἀχάμετ, ὁ καὶ ἀνεψιὸς καὶ πρόγονος τοῦ Ἀπολεσφούετ, ἐκράτει εἰδήσει καὶ βουλήσει τοῦ Ἀπολεσφούετ τό, τε Χλιὰτ, καὶ τὸ Ἀρζὲς, καὶ τὸ Περκρί· καὶ γὰρ ὁ Ἀπολεσφούετ υἱὸν μὴ ἔχων, καθὼς προείρηται, τοῦτον τὸν Ἀχάμετ τόν τε ἀνεψιὸν καὶ πρόγονον αὐτοῦ εἶχε κληρονόμον πάσης αὐτοῦ τῆς ὑποστάσεως, καὶ τῶν κάστρων, καὶ τῶν χωρίων αὐτοῦ. ὅτι τελευτήσαντος τοῦ Ἀποσέλμη ἐκράτησε τὸ κάστρον τὸ Μαντζικίερτ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Ἀπελβάρτ, μετὰ καὶ τῆς περιχώρου αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀχάμετ ἐκράτησε τὰ τρία κάστρα, τό, τε κάστρον τὸ

Χλιὰτ,

A Κλιάτ, τὸ κάστρον τὸ Ἀρζές, καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀλτζίκε. 288. ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχάμετ δοῦλος ἦν τοῦ βασιλέως καθὰ καὶ προείρηται, παρέχων καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ θείου αὐτοῦ τοῦ Ἀπολεσφουὲτ πάκτα. ὁ δὲ Ἀπελβαρτ μετὰ δόλου καὶ χλεύης αὐτὸν ἔσφαξε, καὶ ἀνελάβετο τὰ τρία αὐτοῦ κάστρα, τό, τε κάστρον τὸ Χλίατ, καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀρζές, καὶ τὸ κάστρον τὸ Ἀλτζίκε· καὶ ταῦτα ὀφείλει ὁ βασιλεὺς ἀναλαβέσθαι, ὡς ἴδια αὐτοῦ τυγχάνοντα. ὅτι ταῦτα πάντα τὰ προρρηθέντα κάστρα, καὶ αἱ προρρηθεῖσαι χῶραι B οὐδέποτε γεγόνασιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Περσίδος, ἢ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀμερμουμνῆ, ἀλλ' ὑπῆρχον, καθὼς εἴρηται, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ κυροῦ Λέοντος βασιλέως, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Συμβατίου τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων· καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν τριῶν ἀδελφῶν τῶν προρρηθέντων Ἀμηράδων, τοῦτε Ἀποσεβατᾶ, καὶ τοῦ Ἀπολεσφουέτ, καὶ τοῦ Ἀποσέλμη· καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καὶ ἐδουλώθησαν καὶ ἐπακτώθησαν, καὶ ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων Ῥωμαίων. ὅτι τὰ τρία ταῦτα κάστρα, C 289. τό, τε Χλίατ, καὶ τὸ Ἀρζές, καὶ τὸ Περκρὶ εἰ κρατεῖ ὁ βασιλεύς, Περσικὸν φοσσάτον κατὰ Ῥωμανίας ἐξελθεῖν οὐ δύναται· ἐπειδὴ μέσον τυγχάνουσι τῆς τε Ῥωμανίας καὶ Ἀρμενίας, καὶ εἰσὶ φραγμὸς καὶ ἄπληκτα τῶν φοσσάτων.

ΚΕΦ. μέ.

Περὶ τῶν Ἰβήρων.

D Ἰστέον ὅτι ἑαυτοὺς σεμνύνοντες οἱ Ἴβηρες, ἤγουν οἱ τοῦ Κουροπαλάτου, λέγουσιν ἑαυτοὺς κατάγεσθαι ἀπὸ τῆς γυναικὸς Οὐρίου, τῆς παρὰ τοῦ Δαβὶδ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως μοιχευθείσης· ἐκ γὰρ τῶν ἐξ αὐτῆς τεχθέντων παίδων τοῦ Δαβὶδ ἑαυτοὺς λέγουσι κατάγεσθαι, καὶ συγγενεῖς εἶναι Δαβὶδ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως· καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, διὰ τὸ ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ ταύτην κατάγεσθαι. διὰ τοῦτο καὶ οἱ μεγιστᾶνες τῶν Ἰβήρων ἀκωλύτως τὰς συγγενίδας αὐτῶν πρὸς E 290. γάμον ἄγουσι, τὴν παλαιὰν οἰόμενοι φυλάττειν νομοθεσίαν· ἐξ Ἱερουσαλήμ τε λέγουσιν εἶναι τὴν γένεσιν αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖσε κατ' ὄναρ μετελθεῖν, καὶ κατοικῆσαι πρὸς τὰ μέρη Περσίδος, ἤγουν εἰς τὴν χώραν εἰς ἣν νῦν οἰκοῦσιν. οἱ δὲ χρηματίσαντες καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπῆρχον ὅ, τε Δαβὶδ ἐκεῖνος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Σπανδιάτης· ὅστις Σπανδιάτης ἦν ἐκ Θεοῦ λαβὼν χάρισμα, ὡς αὐτοὶ φάσκουσι, τοῦ μὴ ἐν πολέμῳ ἅπτεσθαι F αὐτοῦ ξίφος εἰς οἷον δήποτε μέλος τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἄνευ τῆς καρδίας, ἣν καὶ διά τινος περισκεπάσματος ἐν τοῖς πολέμοις περιεφρούρει· διὰ τοῦτο καὶ ἐπτοοῦντο τοῦτον καὶ ἐδεδίησαν οἱ Πέρσαι· ὁ δὲ νενίκηκε αὐτούς, καὶ αὐτῶν κατεκράτησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς ἐνοίκησεν Ἴβηρας εἰς τὰς δυσκολίας τὰς νῦν παρ' αὐτῶν κρατουμένας· ἐξ ὧν κατ' ὀλίγον ἐπλατύνθησαν καὶ ηὐξάνθησαν, καὶ εἰς μέγα ἔθνος ἐγένοντο. εἶθ' οὕτω τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου κατὰ

A tusque etiam ipse erat Imperatori, ut supra dictum est, præbens ei tributa tam pro se, quam pro patruo Apolesphuet. Interfectus autem fuit fraude doloque Apelbart, qui & tres urbes ejus, nimirum Chliat, Arzes, & Altzice invasit, quas repetere Imperator debet, ut suas. Et quidem omnes hæ urbes terræque, quarum mentionem fecimus, nunquam sub Persidis aut Amermumne potestate fuerunt; sed imperante Domino Leone parebant Symbatio principum principi, quemadmodum supra dictum est; inde vero ad tres prædictos fratres Ameradas pervenerunt, Aposebata nempe, Apolesphuet, & Aposelme; illorumque temporibus subjectæ factæ sunt ac tributariæ Romanis Imperatoribus. Tres autem hæ urbes, Chliat, Arzes, & Percri, si Imperatori pareant, Persicus exercitus in Romaniam excurrere non potest, cum mediæ sint inter eam & Armeniam, & veluti sepes atque castra exercituum.

CAPUT XLV.

De Iberibus.

Iberes Curopalatæ gloriantes originem se ducere dicunt ab uxore Uriæ, quam rex & Propheta David adulteravit; siquidem ex liberis inde natis descendere credi volunt, cognatique esse regis ac Prophetæ Davidis, ac propterea etiam sanctissimæ Deiparæ, quòd ex semine Davidis ea oriunda sit. Eapropter etiam Iberum magnates inter eos sine ullo impedimento cognatas ducunt, veterem se legem observare existimantes: & Hierosolymis nationem suam ortum trahere dicunt, atque inde in somnis monitos migrasse, sedemque posuisse in partibus Persidis, quas etiam in hodiernum usque diem incolunt. Qui autem Hierosolymis excesserunt, David ille erat, & frater ipsius Spandiates; qui quidem Spandiates, ut ipsi narrant, gratiam à Deo accepit, ut gladio vulnerari in bello nullum ipsius membrum posset, excepto corde, quod etiam in præliis armaturâ quâdam muniebat: unde & terribilis Persis erat, quos devicit, debellavitque, cognatosque Iberes in locis difficilibus, quæ nunc etiam temporis occupant, collocavit: ubi paulatim multiplicati auctique sunt, & in magnam gentem evaserunt. Deinde ita Heraclio Imperatore cum armis contra Persidem proficiscente, icto fœdere

A cum eo militarunt; ex eoque tempore metu magis Heraclii Romanorum Imperatoris, quam suis viribus ac armis, multas urbes terrasque Persarum subjugarunt. Semel enim victi ac profligati ab Heraclio Imperatore Persæ, eorumque principatu deleto, facilè non ab Iberibus tantum, sed & à Saracenis vinci in posterum potuerunt. Quia vero, uti dicunt, Hierosolymis originem ducunt, multumque fidei illis præstant, & B sepulcro Domini nostri Jesu Christi, & temporibus quibusdam ubertim pecunias mittunt urbis sanctæ Patriarchæ, quique in illa degunt Christianis. David autem ille, quem dixi, Spandiatæ frater, filium genuit Pancratium; iste Asotium habuit; Asotius vero genuit Adranase, qui Curopalatæ dignitate auctus fuit à Leone Christi amante Romanorum Imperatore. At Spandiates frater prædicti Davidis sine ullis liberis de- C cessit. Ex quo autem Hierosolymis migrarunt in terram quam nunc incolunt, anni sunt quadringenti, vel quingenti hodie, quæ est Indictio decima; à condito vero mundo 6460. Constantino & Romano Christi amantibus ac Porphyrogenitis Imperatoribus. Christi autem amans Leo ille Porphyrogenitus ac præclarus Imperator audiens Phasianes Ecclesias à Saracenis invadentibus in castra D conversas esse, Lalaconem Patricium & Armeniacorum Prætorem misit, unà cum Prætoribus Coloniæ, Mesopotamiæ, Chaldiæque, qui hujusmodi castra everterunt, Ecclesias liberarunt, totamque Phasianem, quam tunc temporis Saraceni tenebant, devastarunt. Postea rursum Catacalum Magistrum & Scholarum Domesticum misit, qui cum urbem Theodosiopolim invasisset, omnem cir- E cum regionem populatus, & Phasianes terrâ urbibusque vicinis similiter perditis, magno Saracenis hâc re vulnere inflicto, domum rediit. Imperante vero Domino Romano Joannes Curcuas Magister contra Tibium urbem proficiscens in transitu omnem Phasianes regionem, utpote Saracenorum ditioni subditam vastavit, quemadmodum & eâ ipsâ F de causâ ante eum Joannis istius frater, Theophilus Patricius, cum Chaldiæ Prætor esset. Quandiu enim res cum Theodosiopolitanis esset, in Phasianes regione nullus locus illæsus constitit, ne ad urbem quidem Abnicum usque; Iberesque amicitiam semper colebant cum Theodosiopolitanis, Abniciotis, Mantziciertanis, & universa denique Per-

Περσίδος ἐκστρατεύσαντος, ἡνώθησαν καὶ συνεταξίδευσαν αὐτῷ, καὶ ἐκτοτε ὑπέταξαν τῷ φόβῳ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων μᾶλλον, ἤπερ τῇ ἑαυτῶν ἰσχύι καὶ δυνάμει, πόλεις καὶ χώρας ἱκανὰς τῶν Περσῶν. ἅπαξ γὰρ τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου τοὺς Πέρσας τροπωσαμένου, καὶ εἰς τὸ μηκέτι εἶναι τὴν τούτων ἀρχὴν παραστήσαντος, εὐάλωτοι καὶ εὐχείρωτοι οὐ μόνον τοῖς Ἴβηρσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς Σαρακηνοῖς οἱ Πέρσαι γεγόνασι. διὰ δὲ τὸ κατάγεσθαι αὐτοὺς, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ, διὰ τὸ μεγάλην πίστιν ἔχουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κατά τινας καιροὺς ἀφθόνως ἀποστέλλουσι χρήματα τῷ Πατριάρχῃ τῆς ἁγίας πόλεως, καὶ τοῖς ἐκεῖσε Χριστιανοῖς. ὁ δὲ προῤῥηθεὶς Δαβὶδ, ὁ τοῦ

291.

Σπανδιάτου ἀδελφὸς, ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Παγκράτειον, καὶ ὁ Παγκράτειος ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Ἀσώτιον, καὶ ὁ Ἀσώτιος ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Ἀδραναση, τὸν καὶ Κουροπαλάτην τιμηθέντα παρὰ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως Ῥωμαίων. ὁ δὲ Σπανδιάτης ὁ ἀδελφὸς τοῦ προῤῥηθέντος Δαβὶδ ἐτελεύτησεν ἄτεκνος. ἀπὸ δὲ τῆς ἐξ Ἱερουσαλὴμ μετοικήσεως αὐτῶν εἰς τὴν νῦν οἰκουμένην παρ' αὐτῶν χώραν, ἔτη υ. ἢ καὶ φ'. μέχρι τῆς σήμερον· ἥτις ἐστὶν ἰνδικτιὼν ί. ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου ϛυξ'. ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ τῶν φιλοχρίστων καὶ πορφυρογεννήτων βασιλέων Ῥωμαίων. ἰστέον ὅτι ὁ φιλόχριστος καὶ πορφυρογέννητος καὶ ἀοίδιμος βασιλεὺς Λέων ἀκούσας ὅτι εἰς τὸν τόπον τὸν λεγόμενον Φασιανὴν ἐλθόντες οἱ Σαρακηνοὶ τὰς ἐκεῖσε ἐκκλησίας ἐποίησαν κάστρα, ἀπέστειλε τὸν πατρίκιον καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀρμενιακῶν τὸν Λαλάκωνα, μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Κωλωνείας, καὶ τοῦ στρατηγοῦ Μεσοποταμίας, καὶ τοῦ στρατηγοῦ Χαλδίας, καὶ κατέστρεψαν τὰ τοιαῦτα κάστρα, τὰς ἐκκλησίας ἐλευθερώσαντες, ληϊσάμενοι καὶ πᾶσαν τὴν Φασιανὴν τῷ τότε καιρῷ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κρατουμένην. καὶ εἶθ' οὕτω πάλιν ἀπέστειλεν τὸν μάγιστρον Καταχαλὸν καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν· ὃς ἐλθὼν ἐν τῷ κάστρῳ Θεοδοσιουπόλεως, καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς ληϊσάμενος, καὶ τὴν χώραν τῆς Φασιανῆς, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν κάστρα τῷ ὁμοίῳ ὀλέθρῳ παραδοὺς ὑπέστρεψε, μεγάλην πληγὴν ἐν τούτῳ δοὺς τοῖς Σαρακηνοῖς. ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας κυροῦ Ῥωμανοῦ βασιλέως ὁ μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας ἀπερχόμενος κατὰ τοῦ κάστρου Τιβίου εἰς τὴν διοδον αὐτοῦ ἠφάνισε τὴν πᾶσαν χώραν τῆς Φασιανῆς ὡς ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κρατουμένην· ἀλλὰ καὶ ὁ πατρίκιος Θεόφιλος ὁ ἀδελφὸς τοῦ προῤῥηθέντος μαγίστρου Ἰωάννου τὸ πρῶτον αὐτοῦ στρατηγεύοντος ἐν Χαλδίᾳ, ἐπραίδευσε τὴν τοιαύτην χώραν τῆς Φασιανῆς, ὡς καὶ τότε ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν δεσποζομένην. μέχρι γὰρ τοῦ γεγονέναι τὸν λόγον μετὰ τοὺς Θεοδοσιουπολίτας, εἰς τὴν χώραν τῆς Φασιανῆς χωρίον οὐ συνέστη, οὐδὲ εἰς τὸ κάστρον τὸ Ἀβνίκου· καὶ οἱ Ἴβηρες πάντοτε εἶχον ἀγάπην καὶ φιλίαν μετὰ τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν, καὶ τῶν Ἀβνικιωτῶν, καὶ μετὰ τῶν Μαντζικιερτῶν, καὶ μετὰ πᾶσαν τὴν Περ-

292.

293.

σίδα, ἀλλ' ἐν Φασιανῇ οὐδέποτε ἐπεκτήσαντο χωρία.

294. ὅτι πολλάκις ὁ κύρις Λέων ὁ βασιλεύς, καὶ ὁ κύρις Ῥωμανός, καὶ αὐτὴ ἡ βασίλισσα ἡμῶν ἐπεζήτησε τὸ κάστρον τὸ Κετζέον τοῦ ἀναλαβέσθαι αὐτό, καὶ εἰσαγαγεῖν ταξάτους, πρὸς τὸ μὴ ἐκεῖθεν σιταρχεῖσθαι τὴν Θεοδοσιούπολιν, ἐξασφαλιζόμενοι πρός τε τὸν Κουροπαλάτην καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τὸ μετὰ τὸ παραληφθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν ἀναλαβέσθαι αὐτοὺς τὸ τοιοῦτον κάστρον· ἀλλ' οὐκ ἠνέχοντο οἱ Ἴβηρες τοῦτο ποιῆσαι διὰ τὴν ἀγάπην τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν, καὶ διὰ τὸ μὴ πορθηθῆναι τὸ κάστρον Θεοδοσιούπολιν· ἀλλ' ἀντεδήλωσαν τὸν κύριν Ῥωμανὸν καὶ τὴν βασίλισσαν ἡμῶν, λέγοντες· ὅτι εἰ τοῦτο ποιήσομεν, ἀτιμίαν ἔχομεν γενέσθαι εἰς τοὺς γείτονας ἡμῶν· οἷον εἰς τὸν μάγιστρον καὶ εἰς τὸν ἐξουσιαστὴν Ἀβασγίας, καὶ εἰς τὸν Βασπαρακανίτην, καὶ εἰς τοὺς ὑπερεξάρχοντας τῶν Ἀρμενίων· καὶ εἰπεῖν ἔχουσιν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπίστους ἔχει τοὺς Ἴβηρας, τόν τε Κουροπαλάτην, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ οὐ πιστεύει αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο ἀνελάβετο τὸ κάστρον ἐξ

295. αὐτῶν· ἀλλὰ μᾶλλον ἂς ἀποστείλῃ ὁ βασιλεὺς τουρμάρχην ἢ βασιλικόν τινα, καὶ ἂς καθέζηται εἰς κάστρον τοῦ Κετζέου, καὶ ἂς θεωρεῖ. καὶ ἐδέξαντο διὰ κελεύσεως, ὅτι τί ὄφελος, ἢ τουρμάρχην, ἢ βασιλικὸν ἀποστεῖλαι· πάντως ἐὰν εἰσέλθῃ εἴτε τουρμάρχης, εἴτε βασιλικός, μετὰ δέκα ἢ δώδεκα ἀνθρώπων ἔχει εἰσελθεῖν, καὶ καθέζεσθαι ἔχει εἰς τὸ ἄπληκτον ὃ παρ' ὑμῖν λάβῃ· καὶ ἐπεὶ πολλαί εἰσιν ὁδοὶ αἱ εἰσάγουσαι εἰς τὸ κάστρον Θεοδοσιουπόλεως, οὐ δύναται ἀπὸ τοῦ κάστρου βλέπειν τὰ εἰσερχόμενα καρβάνια εἰς τὸ κάστρον Θεοδοσιουπόλεως· δύνανται δὲ εἰσέρχεσθαι καρβάνια ἐν Θεοδοσιουπόλει τῇ νυκτὶ ἐκείνων μηδὲν νοούντων. ἀλλ' οὖν διὰ τὸ μὴ θέλειν τοὺς Ἴβηρας πορθηθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν, ἀλλὰ μᾶλλον σιταρχεῖσθαι, τούτου ἕνεκα οὐχ ὑπήκουσαν καὶ δέδωκαν τὸ κάστρον τὸ Κετζέον· καίτοι καὶ ὅρκον ἔγγραφον δεχόμενοι, τὸ μετὰ τὸ παραληφθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν ἀποστραφῆναι αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον κάστρον· ὅτι

296. οὐδέποτε ἐβουλήθησαν οἱ Ἴβηρες πραιδεῦσαι ἢ αἰχμαλωτίσαι τὰ πέριξ τοῦ κάστρου Θεοδοσιουπόλεως, ἢ τὰ χωρία αὐτοῦ, ἢ εἰς τὸ κάστρον τοῦ Ἀβνίκου, ἢ τὰ περὶ αὐτὸ χωρία, ἢ εἰς τὸ κάστρον Μαντζικίερτ, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπικράτειαν. ὅτι καθὼς ἐνίσταται ὁ Κουροπαλάτης περὶ τῶν χωρίων τῆς Φασιανῆς ἐπιζητῶν ὅλην τὴν Φασιανὴν καὶ τὸ κάστρον τοῦ Ἀβνίκου, προφασιζόμενος χρυσοβούλλια ἔχειν τοῦ μακαρίου βασιλέως τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ, καὶ τῆς ἡμετέρας βασιλείας· ὧν καὶ τὰ ἴσα πρὸς ἡμᾶς ἀπέστειλε διὰ τοῦ Ζουρβανέλη πρωτοσπαθαρίου τοῦ Ἀζάτου αὐτοῦ· ταῦτα ἐπισκεψάμενοι, εὕρομεν αὐτὸν μηδεμίαν βοήθειαν ἔχοντα. τὸ μὲν γὰρ χρυσοβούλλιον τοῦ πενθεροῦ ἡμῶν περιέχει ὑποσχέσθαι τὸν αὐτὸν Κουροπαλάτην, ὡς δι' ὅρκου ἐβεβαίωσεν αὐτὸν οἰκείᾳ χειρὶ ἐγγραψάμενος, τοῦ διαμεῖναι ἐν τῇ πίστει τῆς ἡμετέρας βασιλείας· καὶ τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἡμῶν ἀντιμάχεσθαι, τοῖς δὲ φίλοις ὑπερασπίζεσθαι, καὶ τὴν

fide; ſed in Phaſiane nihil terræ poſſidebant. Dominus autem Leo, & Dominus Romanus Imperatores, Imperatrixque noſtra ſæpenumero Cetzeum urbem recipere, & præſidiarios imponere ſtuduerunt, ne amplius inde Theodoſiopoli commeatus ſuppeditaretur: affirmantes Curopalatæ ejuſque fratribus, ſimul ac capta foret Theodoſiopolis, illam ſe redditurος: ſed Iberes hoc facere non ſuſtinuerunt amore Theodoſiopolitanorum, ne eorum urbs vaſtaretur, Imperatorique Romano, & Imperatrici reſponderunt; ſi hoc fecerimus, opprobrium erimus vicinis noſtris, Magiſtro & principi Abaſgiæ, Baſparacanitæ, & gubernatoribus Armeniæ: dicere item poſſent, infidos Imperatori Iberas eſſe, nimirum Curopalatem ac ejus fratres, neque illis confidere, ideoque hanc ab illis urbem cepiſſe; quin potius mittat Imperator Turmarcham aut Cæſarianum aliquem, qui in urbe Cetzeo reſideat, & obſervet. Reſcriptum autem receperunt in formam mandati; quid proderit, ſi Turmarcha, aut Cæſarianus mittatur? qui ſi veniant, cum decem aut duodecim ad ſummum viris intrare poterunt, & reſidere in diverſorio quod vos iis aſſignaveritis. Et quandoquidem multæ viæ ſunt, quibus Theodoſiopolim intrare licet, fieri non poteſt, ut ab urbe proſpiciantur carvania Theodoſiopolim ingredientia, quæ noctu intrare poſſunt, illis nihil tale cogitantibus. Iberes itaque, quia vaſtari Theodoſiopolim nollent, ſed potius commeatus ſuppeditari, non obedierunt, neque urbem Cetzeum tradiderunt: licet juramentum ſcriptum acceperint, capta Theodoſiopoli ſe hanc urbem recepturos eſſe. Nullo enim modo voluerunt Iberes loca Theodoſiopoli circumjacentia vaſtari aut diripi, ut neque urbes Abnicum & Mantziciert, earumque territoria. Inſtabat quoque Curopalates de regione Phaſianes, eam totam cum urbe Abnico poſtulans, prætendenſque aureas ſe bullas habere à beato Imperatore domino Romano, & à noſtra majeſtate; quarum item exemplaria ad nos miſit per Zurbanelen Protoſpatharium Azatum ſuum: quibus conſideratis nihil hæc juvare ipſum comperimus. Aurea enim bulla ſoceri mei continet; ſpondere Curopalatem, ut ipſe ſcripto etiam propria manu juramento confirmavit, in fide ſe Imperii noſtri manſurum, amicos quoque & hoſtes eoſ.

dem habiturum, Orientem nobis subjecturum, urbes expugnaturum, & res pro nobis magnas gesturum; socerum autem meum respondere, si fidem servet, si servitutem officiaque hæc præstet, & ipsum & ejus posteros principatum & auctoritatem hanc perpetuò habituros, dum ne ditionis suæ fines unquam transferat, sed priorum Imperatorum conventis acquiescat, neque ea transgrediatur, aut Theodosiopoleos eversionem impediat, aut aliarum urbium hostilium, sive ab ipso solo eæ obsideantur, sive ab exercitu nostro. Atque hæc quidem aurearum bullarum summa erant capita; quæ Curopalatæ prodesse nihil possunt: nam quæ soceri nostri est, ea sancit, ne antiquis ditionis suæ terminis eum dimoveamus; quodque Theodosiopolim & reliquas hostium urbes, vel solus, si possit, vel cum nostris militibus obsidebit subjugabitque, sed dominium ac proprietatem non retinebit. Nostræ autem summa est, ut Agarenorum quæcunque loca vel ipse vel affinis ipsius Magister Adranase suis copiis subjicere sibi poterit, vel ab hoc usque die subjecerit, eorum & dominium & proprietatem habeat. Et quandoquidem neque suis copiis Theodosiopolim expugnavit, neque Abnicum, neque Mastatum, non debeat ea possidere, utpote quæ cis Erax flumen sint, sive Phasidem: tum etiam quia Abnicum ad hodiernum usque diem sui juris fuerit, proprioque domino parens, & Ameran proprium habens, nostris sæpenumero illud populantibus. Verum etiam Protospatharius Joannes, prætorque Arrhabonites, & Theophilus Patricius paulo ante Theodosiopoleos prætor, reliquique prætores, prædam inde magnam, & captivorum multitudinem abduxerunt, incensis pagis ejus; quod nunquam à Curopalate factum est. Hisque ita à nobis deletis venerunt Iberes, eaque ceperunt, urbem exinde tenere conati. Ameras vero crebro compellatus à Theophilo Patricio & Prætore, nullam sibi vitæ spem esse videns, Imperio se nostro submisit, & filium obsidem dedit. Mastatum vero Theodosiopolitanorum erat; cumque Joannes Magister Theodosiopolim per septem menses obsideret, neque expugnare valeret, misso milite Mastatum cepit, introducto illuc Protospathario Petrona Boila, qui tunc temporis Nicopoleos Capitaneus erat. At Pancratius Magister, qui unà cum Joanne ante Theodosiopolim ordines duxerat, secessurus, urbem illam dari sibi ab eo petiit, scripto juramento affirmans, sibi perpetuò eam se asserva-

A ἀνατολὴν ὑπόσπονδον ποιῆσαι τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν, καὶ κάστρα χειρώσασθαι, καὶ μεγάλα πρὸς θεραπείαν ἡμῶν ἔργα ποιήσασθαι· καὶ ὑπεσχέθη αὐτοῖς παρὰ τοῦ πενθεροῦ ἡμῶν, ἵνα ἐὰν φυλάξῃ τὴν τοιαύτην πίστιν, δούλωσιν, καὶ εὐγνωμοσύνην, διαμείνῃ ἀμετασάλευτος καὶ αὐτὸς καὶ οἱ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀρχῇ καὶ ἐξουσίᾳ· καὶ οὐ μεταστήσει τὰ ὅρια τῶν τόπων αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πρώην βασιλέων τὰ σύμφωνα στέρξῃ, καὶ περαιτέρω μὴ ὑπερβήσεται· καὶ ὅτι οὐδὲ κωλύσει αὐτὸν καταστρέψαι τὴν Θεο- B δοσιούπολιν καὶ τὰ λοιπὰ κάστρα τῶν ἐχθρῶν, κἄν τε διὰ τοῦ αὐτοῦ μόνου πολιορκηθήσονται, κἄν τε δι' αὐτοῦ τοῦ στρατοπέδου ἡμῶν. ταῦτα μὲν τὰ κεφάλαια περιέχουσι τὰ χρυσοβούλλια, ἐξ ὧν οὐδεμίαν βοήθειαν ὁ Κουροπαλάτης ἔχει· τὸ μὲν γὰρ τοῦ πενθεροῦ ἡμῶν διαγορεύει, ὅτι οὐ παρασαλευόμενον αὐτὸν ἐκ τῶν παλαιῶν ὁρίων τῆς χώρας αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐὰν δυνηθῇ, εἴ τε καὶ μόνος, εἴ τε καὶ μετὰ τοῦ στρατοπέδου ἡμῶν, πολιορκήσει καὶ καταστρέψει τὴν C Θεοδοσιούπολιν, καὶ τὰ λοιπὰ κάστρα τῶν ἐχθρῶν· οὐχὶ δὲ κατασχεῖν αὐτὰ εἰς τελείαν δεσποτείαν καὶ κυριότητα. τὸ δὲ τῆς βασιλείας ἡμῶν περιέχει, ἵνα ὅσους ἂν τόπους δυνηθῇ καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ μάγιστρος Ἀδρανασὴ, ἐξ οἰκείας δυνάμεως καθυποτάξαι τῶν Ἀγαρηνῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ νῦν καθυποτάξει, κατέχῃ ἐπὶ δεσποτείᾳ καὶ κυριότητι. καὶ ἐπεὶ οὔτε ἐξ οἰκείας δυνάμεως τὴν Θεοδοσιούπολιν κατεστρέψατο, οὔτε τὸ Ἀβνίκον, οὔτε τὸ Μα- D στάτον, οὐκ ὀφείλῃ ταῦτα κατέχειν ὡς ὄντα ἔνθεν τοῦ Ἔραξ ποταμοῦ, ἤτοι τοῦ Φάσιδος· διότι τὸ μὲν κάστρον τοῦ Ἀβνίκου μέχρι τοῦ νῦν ἦν αὐτεξούσιον καὶ αὐτοδέσποτον, ἔχον ἴδιον Ἀμηρὰν, καὶ πολλάκις ὁ λαὸς τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐπραίδευσεν αὐτό· ἀλλὰ καὶ ὁ πρωτοσπαθάριος Ἰωάννης καὶ στρατηγὸς ὁ Ἀῤῥαβονίτης, καὶ ὁ πατρίκιος Θεόφιλος καὶ ἀρτίως στρατηγὸς Θεοδοσιουπόλεως, καὶ οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ, μεγάλην πραῖδαν καὶ αἰχμαλωσίαν εἰς αὐτὸ ἠργάσαντο, κατα- E καύσαντες τὰ χωρία αὐτοῦ μηδέποτε τοῦ Κουροπαλάτου πραιδεύσαντος αὐτό. καὶ ἡνίκα ἠφανίσθησαν τὰ τούτου χωρία παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν, ὑπεισῆλθον οἱ Ἴβηρες, καὶ κατεκράτησαν αὐτὰ, πειρώμενοι ἐκ τούτου τὸ κάστρον κρατῆσαι. ὁ δὲ Ἀμηρᾶς πολλάκις μηνυθεὶς παρὰ τοῦ πατρικίου Θεοφίλου καὶ στρατηγοῦ, καὶ ἰδὼν ὅτι οὐδαμῶς ἔχει ἐλπίδα ζωῆς, ὑπετάγη, καὶ κατένευσε δοῦλος γενέσθαι τῆς βασιλείας ἡμῶν, δοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὄψιδα. Τὸ δὲ Μαστάτον ὑπῆρχε τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν· καὶ F ἡνίκα ὁ μάγιστρος Ἰωάννης ἐπολιόρκησε τὴν Θεοδοσιούπολιν ἑπτὰ μῆνας, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι παραλαβεῖν αὐτὴν, ἀποστείλας λαὸν παρέλαβε τὸ αὐτὸ κάστρον τὸ Μαστάτον· καὶ εἰσήγαγεν ἐν αὐτῷ τὸν πρωτοσπαθάριον Πετρωνᾶν τὸν Βοΐλαν, τὸν τότε ὄντα κατεπάνω Νικοπόλεως. ὁ δὲ μάγιστρος Παγκράτιος συνταξιδεύσας τῷ αὐτῷ Μαγίστρῳ ἐν Θεοδοσιουπόλει, ἡνίκα ἔμελλεν ἀναχωρεῖν, παρεκάλεσεν ἵνα δώσῃ αὐτῷ τὸ τοιοῦτον κάστρον, ποιήσας ἔγγραφον ὅρκον πρὸς αὐτὸν, τοῦ ἐπικρα-

297.

298.

299.

τεῖν αὐτὸ, καὶ μηδέποτε τοῦτο τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπιδοῦναι. 300. καὶ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ Χριστιανὸν καὶ δοῦλον τῆς βασιλείας ἡμῶν, πιστεύσας τῷ ὅρκῳ αὐτοῦ δέδωκεν αὐτὸ τῷ εἰρημένῳ Παγκρατίῳ· ὁ δὲ πάλιν ἀπεχαρίσατο αὐτὸ τοῖς Θεοδοσιουπολίταις. καὶ ἡνίκα παρελήφθη ἡ Θεοδοσιούπολις, ὑπεισελθόντες οἱ Ἴβηρες ἐκράτησαν αὐτό· διότι οὔτε τοῦ τοιούτου κάστρου τοῦ Μαστάτου, οὔτε τοῦ Ἀβνίκου ἔχουσιν ἐξουσίαν ἐπιζητεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κουροπαλάτης πιστὸς καὶ ὀρθὸς δοῦλος καὶ φίλος ἡμῶν ἐστι, διὰ τὴν αὐτοῦ παράκλησιν, ἵνα γένηται σύνορον τῆς Φασιανῆς ὁ ποταμὸς ὁ Ἔραξ, ἤτοι ὁ Φάσις· καὶ τὰ μὲν ἀριστερὰ μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰλλυρίαν κατέχωσιν οἱ Ἴβηρες, τὰ δὲ δεξιὰ ὅσα εἰσὶ πρὸς τὴν Θεοδοσιούπολιν, κἄν τε κάστρα κἄν τε χωρία εἰσὶν, ὦσιν ὑπὸ τὴν βασιλείαν ἡμῶν, τοῦ ποταμοῦ δηλονότι συνόρου ἀμφοτέρων ὑπάρχοντος, καθὼς καὶ ζῶν ὁ μακάριος Ἰωάννης Κουρκούας περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς ἐξεῖπε συμφέρειν εἶναι τὸν ποταμὸν σύνορον. τὸ μὲν γὰρ ἀκριβὲς δίκαιον οὐδεμίαν 301. ἐξουσίαν παρέχει τῷ Κουροπαλάτῃ, εἴτε εἰς τὰ ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ, εἴτε εἰς τὰ ἐκεῖθεν διακράτησιν ἔχειν· διότι τὰ τοιαῦτα πάντα χωρία τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν τὰ στρατεύματα τῆς βασιλείας ἡμῶν ᾐχμαλώτισαν, καὶ ἐπυρπόλησαν, καὶ οὐδέποτε χωρὶς ἡμετέρου λαοῦ Ἴβηρες ἐξῆλθον καὶ ἐπραίδευσαν Θεοδοσιούπολιν, ἀλλ' ἀεὶ φίλους εἶχον αὐτοὺς, καὶ ἐπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν· καὶ τῷ μὲν στόματι ἤθελον πορθηθῆναι τὴν Θεοδοσιούπολιν, τῇ δὲ καρδίᾳ οὐδαμῶς ἐβούλοντο παραληφθῆναι αὐτήν. ἀλλ' ἡ βασιλεία ἡμῶν, ὡς εἴρηται, διὰ τὴν πρὸς τὸν Κουροπαλάτην ἀγάπην, ἠθέλησε γενέσθαι τὸν ποταμὸν τὸν Ἔραξ, ἤτοι τὸν Φάσιν, σύνορον ἀμφοτέρων, καὶ ὀφείλουσιν ἀρκεῖσθαι εἰς τὴν τοιαύτην διακράτησιν, καὶ μηδὲν πλέον ἐπιζητεῖν.

turum, neque ullo pacto Saracenis traditurum. Pancratius autem laudatus quia erat Christianus, & Imperii nostri subditus, fides juramento ipsius habita est, eique urbs concredita; at ille eam rursus Theodosiopolitanis restituit. Cumque Theodosiopolis capta esset, venientes Iberes eam tenuerunt; itaque neque urbis Mastati, neque Abnici repetendæ facultatem habent. Sed postquam Curopalates fidus & integer servus ac amicus noster est, ad ipsius postulationem, fiat terminus Phasianes Erax fluvius, sive Phasis: & sinistras partes Illyrium versus Iberes teneant, dextræ vero versus Theodosiopolim tam urbes quàm agri nostri Imperii sint, flumine scilicet utrasque disterminante, quemadmodum etiam beatæ memoriæ Joannes Curcuas, cum viveret, interrogatus expedire pronuntiavit, ut flumen pro termino esset. Nam stricto jure nulla potestas Curopalatæ competit neque in citeriora fluminis, neque in ulteriora: siquidem omnis ille Theodosiopolitanorum tractus à nostro milite ferro igneque vastatus est, neque unquam sine eo Iberes egressi Theodosiopolim populati sunt, sed mutuam perpetuò amicitiam colentes negotia inter se exercebant: & verbo quidem deleri Theodosiopolim volebant, re tamen ipsa nullo modo cupiebant, ut ea caperetur. Sed nostra majestas, ut dictum est, propter adfectum in Curopalatem, terminum intermedium esse voluit fluvium Erax, sive Phasin; qua quidem possessione contenti esse, neque quidquam amplius petere debent.

ΚΕΦ. μϛʹ.

302. Περὶ τῆς γενεαλογίας τῶν Ἰβήρων, καὶ τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου.

Ἰστέον ὅτι ὁ Παγκράτιος, καὶ ὁ Δαβὶδ, καὶ ὁ Μάμπαλις, ὃ ἑρμηνεύεται πανάγιος, ὑπῆρχον υἱοὶ τοῦ μεγάλου Συμβατίου τοῦ Ἴβηρος. καὶ ἔλαχε τὸ Ἀδρανούτζη εἰς κληρονομίαν τῷ Παγκρατίῳ· τῷ δὲ Δαβὶδ ἔλαχεν ἑτέρα χώρα. ὁ δὲ Παγκράτιος ἐποίησεν υἱοὺς τρεῖς, τὸν Ἀδρανασὲρ, τὸν Κουρκένιον, καὶ τὸν πατρίκιον Ἀσώτιον, τὸν καὶ Κισκάσην, καὶ διεμέρισεν αὐτοῖς τὴν χώραν αὐτοῦ· καὶ ἔλαχε τὸ Ἀδρανούτζη τῷ υἱῷ αὐτοῦ Κουρκενίῳ, κἀκείνου τελευτήσαντος ἀτέκνου, εἴασεν αὐτὸ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀσωτίῳ τῷ καὶ Κισκάσῃ. ὁ δὲ πατρίκιος Ἀσώτιος ὁ καὶ Κισκάσης ἐπῆρε γαμβρὸν εἰς θυγατέρα αὐτοῦ τὸν Κουρκένην ἐκεῖνον τὸν μάγιστρον, ὅστις δυναστεύσας ἀφείλετο ἐκ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ἀσωτίου τὸ Ἀδρανούτζη κατὰ τυραννίδα· καὶ δέδωκεν αὐτῷ εἰς ἀντιστήκωσιν τό, τε Τυ-

CAP. XLVI.

De Iberum genealogia, & de oppido Adranutzio.

Sciendum est Pancratium, Davidem, & Mampalim, quod *sanctissimum* significat, filios fuisse magni Symbatii Iberis. Et Adranutze quidem in hæreditatem Pancratio cessit, Davidi vero alia regio. Habuit autem Pancratius filios tres, Adranaser, Curcenium, & Asotium Patricium, qui etiam Ciscases nuncupatur: divisitque ipsis terras suas, & Adranutze Curcenii hæreditas fuit; qui sine liberis cum decederet, fratri Asotio, qui & Ciscase id reliquit. At Asotius Patricius, qui & Ciscases, generum sibi ascivit Curcenium illum Magistrum, qui principatu accepto, socero Asotio Adranutze per vim ademit, & compensationis vicem dedit Tyrocastrum, ter-

ramque quam Atzara flumen alluit, confinem Romaniæ ad Colorin. Uxor autem Aſotio huic Patricio, ſive Ciſcaſe, ſoror fuit Georgii Magiſtri & Abaſgiæ principis. Cumque diſſiderent inter ſe Curcenius Magiſter, & Georgius Magiſter & Abaſgiæ princeps, quia Aſotii Patricii partibus faveret Abaſgiæ princeps, potentia ac viribus antecellens Curcenius eripuit etiam quod pro Adranutzio ei dederat, expulitque, & in Abaſgiam profectus eſt. Mortuo vero Curcenio Magiſtro Adranutzium accepit uxor ejus, Aſotii Patricii, ſive Ciſcaſe filia tanquam patrimonium. At cum Aſotius Curopalates, Georgius Magiſter Abaſgiæ princeps, & Pancratius Magiſter, jam dicti Curopalatæ frater Curcenii terram armis dividerent, re inter ſe compoſitâ, unuſquiſque propinquas ſibi partes cepit. Adranutzium vero Symbatio propinquum erat, Davidis, quem antea diximus, filio: itaque omnes comprehenſâ Curcenii Magiſtri uxore, Aſotii Patricii, ſive Ciſcaſe filia, dixerunt ei: Tu, cum mulier ſis, habere illam urbem non potes: deditque ei Symbatius pro illa pagos quoſdam, atque ita Adranutzium ipſe accepit. Et Iberum quidem horum cognatio ita habet. Mater Davidis & Adranaſe Curopalatæ patris Aſotii pridem Curopalatæ, duorum fratrum filiæ erant. Symbatius autem Davidis filius uxorem habuit filiam Pancratii Magiſtri, qui pater Adranaſe pridem Magiſtri; eaque defuncta Adranaſe ſororem accepit Symbatii Davidis filii. Adranutzium vero munitum valde eſt, habetque vallum magnum inſtar magnæ urbis: & negotia Trapezuntis, Iberiæ, & Abaſgiæ, totiuſque Armeniæ & Syriæ illic agitantur, unde capit magnum vectigal. Territorium vero urbis Adranutzii, ſive Arzen, amplum & fertile, eſtque clavis Iberiæ, Abaſgiæ & Miſchiorum. Beatus autem Imperator dominus Romanus miſit Conſtantem Patricium, & Drungarium rei navalis, qui tunc temporis Protoſpatharius & Manclabita erat, deditque ei veſtem Magiſtri, ut Curcenium Iberem Magiſtrum crearet; qui quidem Conſtans Patricius, reique navalis Drungarius cum Nicomediam uſque progreſſus eſſet, acceſſit Agapius Monachus Cymenæ filius, qui tunc temporis in urbe ſancta fuerat voti cauſa, tranſienſque Iberiam Adranutzium venit. Erat autem Aſotio Patricio, ſive Ciſcaſe, odium adverſus generum Cur-

A ἐόκαστρον, καὶ τὴν ποταμίαν τοῦ Ἀτζαρὰ, τὴν οὖσαν σύνορον τῆς Ῥωμανίας εἰς Κώλωριν. εἶχε δὲ γυναῖκα ὁ πατρίκιος Ἀσώτιος ὁ καὶ Κισκάσης τὴν ἀδελφὴν τοῦ μαγίστρου Γεωργίου καὶ ἐξουσιαστοῦ Ἀβασγίας. καὶ ὅτε ἐγένοντο κατ' ἀλλήλων ὅ,τε μάγιστρος Κυρκένιος, καὶ ὁ μάγιστρος Γεώργιος καὶ ἐξουσιαστὴς Ἀβασγίας, διὰ τὸ συναγωνίζεσθαι τὸν πατρίκιον Ἀσώτιον τὸν ἐξουσιαστοῦ Ἀβασγίας, δυνηθεὶς ὁ Κυρκένιος ἀφείλετο καὶ τὴν ἀντισήκωσιν

303.

B ἣν δέδωκεν αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ Ἀδρανούτζιου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀβασγίαν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ μαγίστρου Κυρκενίου, κατελείφθη τὸ Ἀδρανούτζη τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τῇ τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου τοῦ Κισκάση θυγατρὶ, ὡς πατρικὸν αὐτῆς. ὅτε δὲ διεμέριζον τὴν χώραν τοῦ μαγίστρου Κυρκενίου μεθ' ὅπλων, ὅ,τε Ἀσώτιος ὁ Κουροπαλάτης, καὶ ὁ μάγιστρος Γεώργιος ὁ ἐξουσιαστὴς Ἀβασγίας, καὶ ὁ μάγιστρος Παγκράτιος ὁ ἀδελφὸς τοῦ προῤῥηθέντος Κουροπαλάτου, ἦλθον εἰς συμβίβασιν,

C καὶ ἐπῆρεν ἕκαστος τὸ πλησιάζον αὐτῷ. τὸ δὲ Ἀδρανούτζιν ἐπλησίαζε τῷ Συμβατίῳ τῷ τοῦ προῤῥηθέντος Δαβὶδ υἱῷ· τότε ἐκράτησαν πάντες τὴν γυναῖκα τοῦ μαγίστρου Κυρκενίου, ἤγουν τὴν θυγατέρα τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου τοῦ καὶ Κισκάση, λέγοντες ὅτι σὺ γυνὴ οὖσα οὐ δύνασαι κρατεῖν τὸ κάστρον· τότε δέδωκεν ὁ Συμβάτιος εἰς συνάντησιν τοῦ κάστρου χωρία τῇ γυναικὶ, καὶ ἀνελάβετο τὸ τοιοῦτο κάστρον τὸ Ἀδρανούτζιν. ἰστέον ὅτι ἡ συγγένεια τῶν

304.

D τοιούτων Ἰβήρων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· τοῦ Δαβὶδ ἡ μήτηρ, καὶ τοῦ Ἀδρανασὴ τοῦ Κουροπαλάτου, τοῦ πατρὸς τοῦ ἀρτίως Ἀσωτίου τοῦ Κουροπαλάτου, ὑπῆρχον δύο ἀδελφῶν παιδία, ἤγουν ἐξαδέλφαι. εἶχε δὲ Συμβάτιος ὁ τοῦ Δαβὶδ υἱὸς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ μαγίστρου Παγκρατίου τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀδρανασὴ τοῦ ἀρτίως μαγίστρου· καὶ τελευτησάσης ἔλαβεν ὁ Ἀδρανασὴ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Συμβατίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Δαβίδ. ὅτι τὸ κάστρον τὸ Ἀδρανούτζιν ὀχυρόν ἐστι πάνυ, ἔχει δὲ καὶ ῥαπάτιν

E μέγα ὡς χωρόπολιν· καὶ αἱ πραγματεῖαι τῆς τε Τραπεζοῦντος, καὶ τῆς Ἰβηρίας, καὶ Ἀβασγίας, καὶ ἀπὸ πάσης τῆς χώρας τῆς Ἀρμενίας, καὶ τῆς Συρίας, ἐκεῖσε ἀφικνοῦνται· ἔχει δὲ καὶ κομμέρκιον ἐκ τῶν τοιούτων πραγματειῶν ἄπειρον. ἡ δὲ χώρα τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου, ἤτοι τὸ Ἀρζὴν, ἐστὶ καὶ πολλὴ καὶ εὔφορος, καὶ ὑπάρχει κλειδὶν τῆς τε Ἰβηρίας, καὶ Ἀβασγίας, καὶ τῶν * Μισχιῶν. ὅτι ὁ μακάριος βασιλεὺς ὁ κύρις Ῥωμανὸς ἀπέστειλε τὸν πατρίκιον Κώνσταντα καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου, τῷ τότε καιρῷ πρωτοσπαθαρίου καὶ μαγγλαβίτου τυγχάνοντος, δεδωκὼς αὐτῷ καὶ ἱμάτιον

305.

F μαγιστράτου πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸν Κουρκένιον τὸν Ἴβηρα μάγιστρον. μετὰ δὲ ἐξελθεῖν τὸν πατρίκιον Κώνσταντα καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου μέχρι Νικομηδείας, εἰσῆλθεν ὁ μοναχὸς Ἀγάπιος ὁ τοῦ Κυμηνᾶ, ὃς ἦν τῷ τότε χρόνῳ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν εὐχῆς ἕνεκα· καὶ διερχομένου αὐτοῦ τὴν Ἰβηρίαν, κατήντησεν εἰς τὸ κάστρον τὸ Ἀδρανούτζιν. καὶ εἶχεν ὁ πατρίκιος Ἀσώτιος ὁ καὶ Κισκάσης καλούμενος ἔχθραν μετὰ τοῦ

A γαμβροῦ αὐτοῦ τὸν Κυρκένη, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὸν μοναχὸν Ἀγάπιον, ὅτι ἐνορκῶ σε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἵνα ἀπέλθῃς ἐν τῇ πόλει (306.) καὶ εἴπῃς τὸν βασιλέα, ἵνα ἀποστείλῃ, καὶ παραλάβῃ τὸ κάστρον μου, καὶ ἔχῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ. ὁ δὲ μοναχὸς Ἀγάπιος εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει, διηγήσατο τὸν βασιλέα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν ὁ πατρίκιος Ἀσώτιος ὁ καὶ Κισκάσης. τοῦ δὲ προῤῥηθέντος πατρικίου Κώνσταντος καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωΐμου ἐν Νικομηδείᾳ τυγχάνοντος διὰ τὴν προῤῥηθεῖσαν τῆς προβολῆς τοῦ μαγίστρου τοῦ Κυρκένη Ἴβηρος ὑπόθεσιν, ἐκ προστάξεως τοῦ βασιλέως ἔλαβε τὸ πιττάκιον τοῦ πατρικίου Συμεὼν τοῦ ἀσηκρῆτις, ὡς ὅτι κελεύει ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ὁ ἅγιος καταλιπεῖν σε πάσας σου τὰς δουλείας, καὶ ἀπελθεῖν ἐν συντομίᾳ πρὸς τὸν πατρίκιον Ἀσώτιον τὸν καὶ Κισκάσην λεγόμενον, καὶ παραλαβεῖν τὸ κάστρον αὐτοῦ τὸ Ἀδρανούτζιν, ἐπειδὴ διὰ τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου ἐδηλοποίησε τὸν βασιλέα ἡμῶν τὸν ἅγιον τοῦ ἀποστεῖλαι (307.) πιστὸν ἄνθρωπον, καὶ οἰκεῖον, τοῦ παραλαβεῖν τὸ κάστρον αὐτοῦ τὸ Ἀδρανούτζιν· καὶ ἀπερχομένου σου ἐν Χαλδίᾳ ἀναλαβοῦ ἄρχοντας χρησίμους, οὓς ἐπίστασαι εἶναι ἠνδρειωμένους καὶ πιστοὺς, καὶ εἴσελθε καὶ κράτησον τὸ τοιοῦτον κάστρον. τοῦ δὲ πατρικίου Κώνσταντος καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωΐμου ἀπελθόντος ἐν Χαλδίᾳ, καὶ ἀναλαβομένου τουρμάρχας χρησίμους καὶ ἄρχοντας, καὶ λαὸν μέχρι τ΄. εἰσῆλθεν ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν ὁ μακάριος Δαβὶδ, ὁ ἀδελφὸς Ἀσωτίου τοῦ ἀρτίως Κουροπαλάτου, λέγων πρὸς αὐτόν· ποῦ ἀπεστάλης παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ τινὰ δουλείαν ὀφείλεις ἐκτελέσαι, ὅτι τοσοῦτον λαὸν ἐπιφέρῃ μετὰ σεαυτοῦ· ἐσκέπτοντο γὰρ διὰ τοῦτο ἀποθανεῖν Ἀδρανασὲ, τὸν καὶ Κουροπαλάτην· ὅτι μήπως ὁ βασιλεὺς τὸν Κυρκένιον ὀφείλῃ τιμῆσαι Κουροπαλάτην, ἐπειδὴ ἀνὰ μεταξὺ οἱ τοῦ Ἀδρανασὲ τοῦ Κουροπαλάτου παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτῶν τελευτήσαντος φιλονεικείας τινὰς (308.) εἶχον μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν, διὰ τὸ καὶ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον ἀποστεῖλαι μετὰ μεγάλου κανισκίου τὸν Κυρκένιον πρὸς τὸν βασιλέα, ἐξαιτούμενον τὸ Κουροπαλατίκιν, ἢ τὸ μαγιστράτον, ὑπέλαβον οἱ τέσσαρες ἀδελφοὶ, ἤγουν τοῦ Ἀδρανασὲ τοῦ Κυροπαλάτου οἱ παῖδες, ὅτι διὰ τὸ ποιῆσαι τὸν Κυρκένιον Κουροπαλάτην ἀπέρχεται ἐκεῖσε. ὁ δὲ πατρίκιος Κώνστας ἀπολογήσατο, ὅτι διὰ τὸ μέλλειν με τιμῆσαι τὸν Κουρκένιον μάγιστρον ἐπιφέρομαι καὶ τὸν τοσοῦτον λαόν· καὶ ἀποχαιρετίσας αὐτὸν ὅτι ἀπέρχομαι εἰς τὸν Δαβὶδ τὸν μάγιστρον· εἶχε δὲ ὁ αὐτὸς πατρίκιος Κώνστας καὶ πρὸς τὸν Δαβὶδ κέλευσιν ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ξένια. καὶ ἀπελθόντος τοῦ αὐτοῦ πατρικίου Κώνσταντος εἰς τὴν χώραν τοῦ Κουρκενίου ἐτίμησεν αὐτὸν μάγιστρον· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κάστρον τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου, τοῦ καὶ Κισκάση, εἰς τὸ Ἀδρανούτζιν, καὶ δέδωκεν αὐτῷ τὴν

cenium: itaque Agapio Monacho dixit: Adjuro te per Deum, & per virtutem honorandæ, ac vivificæ Crucis, ut in urbem abeas, Imperatorique nunties, aliquem ad me mittat, urbemque hanc meam accipiat, & in poteſtate ſua habeat. Agapius autem Monachus in urbem veniens Imperatori narravit, quæcunque ipſi Aſotius Patricius, qui & Ciſcaſes, dixiſſet. Cumque Conſtans, quem B diximus, Patricius, & rei navalis Drungarius Nicomediæ eſſet, ad præfatum Magiſtri Curcenii Iberis negotium deputatus, ex mandato Imperatoris literas accepit à Patricio Symeone Aſecretis, quarum hæc ſumma: Jubet te ſanctus noſter Imperator, relictis rebus omnibus ad Aſotium Patricium, ſive Ciſcaſen è veſtigio abire, & urbem Adranutzium ab eo accipere, quandoquidem per Agapium Monachum ſacræ C Imperatoris majeſtati ſignificavit, uti aliquem è ſuis fidum mittat, & Adranutzium urbem ipſius accipiat; ubi autem in Chaldiam veneris, adjunge tibi principes utiles, quos fortes fidoſque cognoveris, urbemque ingredere & cape. Cumque Conſtans Patricius, & rei navalis Drungarius, in Chaldiam profectus, ibique ſtrenuis turmæ præfectis, principibuſque & militibus aſſumptis trecentis, D in Iberiam veniſſet, detinuit eum beatæ memoriæ David, Aſotii pridem Curopalatæ frater, interrogans, quonam ab Imperatore, & cujus rei cauſa miſſus, tantam ſecum multitudinem traheret. Timebant enim propter mortem Adranaſe Curopalatæ, ne Curcenius ea dignitate ab Imperatore ornaretur, quandoquidem inter Adranaſe E Curopalatæ filios, poſt patris eorum obitum, & eorum patruelem contentiones ortæ eſſent, & quia primum famulum cum ingenti munere ad Imperatorem Curcenius miſiſſet, ad Curopalatæ aut Magiſtri honorem petendum, quatuor fratres, Adranaſe Curopalatæ filii, ſuſpicabantur ideo eum illuc venire, ut Curcenium Curopalatem faceret. At Conſtans Patricius excuſavit, dicens: F Curcenium ſibi Magiſtrum creandum, eaque de cauſa cum tanto comitatu venire: atque ab illo diſcedentem iturum ad Davidem Magiſtrum; quippe laudatus Conſtans Patricius habebat etiam ad Davidem mandata ab Imperatore, ac munera. Itaque abiens ad Curcenium prædictus Patricius Conſtans, Magiſtri honorem ei contulit: ingreſſuſque Patricii Aſotii, ſive Ciſcaſe, urbem Adranutzium, dedit illi quæ mandata ab Im-

peratore habebat, non de Adranutzio, sed de aliis quibusdam rebus. Dixit autem ei Constans Patricius, quamvis de Adranutzio quidem nihil mandatum hoc contineat, tamen quia Agapius Monachus Imperatorem conveniens retulit ea quæ ei de Adranutzio præcepisti, ideo me misit uti urbem acciperem, & hos, quos adduco, illi imponerem. Cumque, ut antea dictum est, inter Asotium Patricium, sive Ciscasen, ejusque generum Curcenium inimicitiæ essent, urbem suam Imperatori dare maluit. Habebat autem ad manum Constans Patricius flammula, eaque Patricio Asotio, sive Ciscase dedit, qui ea accipiens conto circumposuit, & Constanti Patricio dedit, ut in muris ea collocaret, unde omnibus constaret ex illo die urbem illam ad Imperatorem pertinere. Quod ubi Constans Patricius fecisset, flammulumque in muro posuisset, Romanorumque Imperatores pro more faustis acclamationibus prosecutus esset, omnibus innotuit Patricium Asotium, sive Ciscasen Imperatori urbem Adranutzium donasse. Magnus vero David terram suam Imperatori non dabat, quamvis finitima esset regioni Acampse & Murgule. Constans itaque Patricius binas ad Imperatores epistolas rerum suarum successum referentes misit, quarum una de Curcenio erat, quem Magistrum creasset, & quomodo is eum honorem accepisset, Imperatoremque faustis acclamationibus prosecutus esset: altera de Adranutzio narrabat, & quomodo illud ab Asotio Patricio, sive Ciscase accepisset; magnum item dissidium, magnaque odia exercere inter sese Asotium Patricium, & generum ejus Curcenium Magistrum: item ut auxilia mitteret Imperator, quæ urbi ei præsidio essent; veniretque cum iis, si fieri posset, Scholarum Domesticus. Hæc cum viderent Iberes, Magister Curcenius & Magister David Asotii Curopalatæ frater, Imperatori scripserunt hunc in modum: Si majestas tua hoc permittit, & in terram nostram veniat, obsequium omne deserentes cum Saracenis nos jungemus, quandoquidem prælia cum Romanis gerere cogimur, & per vim coacti contra Adranutzium, ejusque territorium, & ipsam adeo Romaniam exercitum ducere debemus. His intellectis cùm per literas prædictorum principum, tùm per homines ab ipsis missos, veritus ne viribus cum Saracenis conjunctis Persiæ copias contra Romaniam educerent, Constanti Protospathario Manclabitæ de

πρὸς αὐτὸν τοῦ βασιλέως κέλευσιν, οὐ περὶ τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου περιέχουσάν τι, ἀλλὰ περὶ ἑτέρων ὑποθέσεων. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ πατρίκιος Κώνστας, ὅτι κἂν μὲν ἡ κέλευσις οὐδὲν περιέχει περὶ τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου, ἀλλ' οὖν τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου πρὸς τὸν βασιλέα εἰσελθόντος, καὶ ἀναγγείλαντος αὐτὸν ὅσα καὶ παρήγγειλας αὐτὸν περὶ τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου, διὰ τοῦτο καὶ ἀπέστειλέ με ὅπως παραλάβω τὸ κάστρον, καὶ εἰσαγάγω ἐν αὐτῷ ὅνπερ περιφέρομαι λαόν. καὶ ἐπειδὴ, καθὰ προείρηται, εἶχεν ἔχθραν ὁ πατρίκιος Ἀσώτιος ὁ καὶ Κισκάσης μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ Κουρκένη, προεθυμήθη δοῦναι τὸ κάστρον αὐτοῦ μᾶλλον τὸν βασιλέα. ὁ δὲ πατρίκιος Κώνστας εἶχε παρ' ἑαυτῷ φλάμουλα, καὶ ἐπιδέδωκε τῷ πατρικίῳ Ἀσωτίῳ τῷ καὶ Κισκάσῃ· ὁ δὲ λαβὼν αὐτὸ εἰς κοντάριον περιέθηκε, καὶ ἐπιδέδωκε τῷ πατρικίῳ Κώνσταντι εἰπὼν, ὅτι ἐπίστησον αὐτὸ ἄνωθεν εἰς τὸ τεῖχος, ἵνα γνῶσι πάντες τοῦ βασιλέως εἶναι ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ τοιοῦτον κάστρον. καὶ τοῦτο ποιήσας ὁ πατρίκιος Κώνστας, καὶ τὸ φλάμουλον ἐπιστήσας ἄνωθεν τοῦ τείχους, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὸ εἰωθὸς εὐφημήσας, πᾶσιν ἐγένετο γνωστὸν, ὅτι τὸ κάστρον τὸ Ἀδρανούτζιν ἀπεχαρίσατο ὁ πατρίκιος Ἀσώτιος ὁ καὶ Κισκάσης τὸν βασιλέα. ὁ οὖν Δαβὶδ ὁ μέγας τὴν ἑαυτοῦ χώραν οὐκ ἐδίδου τὸν βασιλέα, κἂν τάχα συνορεῖ τὴν τούρμαν τοῦ Ἀκάμψη, καὶ τῇ Μουργούλῃ. ὁ οὖν πατρίκιος Κώνστας ἀνήγαγε πρὸς τὸν βασιλέα ἐξαποστείλας δύο ἀναφοράς· τὴν μὲν μίαν περιέχουσαν, ὅπως ἐτίμησε τὸν Κουρκένιον μάγιστρον, καὶ ὅπως ὁ Κουρκένιος ἀπεδέξατο τὸ μαγιστράτον, καὶ εὐφήμησε τὸν βασιλέα· τὴν δὲ ἑτέραν περιέχουσαν περὶ τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου, καὶ ὅπως τοῦτο παρέλαβε παρὰ τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου τοῦ καὶ Κισκάση· καὶ ὅτι μεγάλην διαφορὰν καὶ ἔχθραν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, ὅ,τε πατρίκιος Ἀσώτιος μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ μαγίστρου Κουρκενίου· καὶ ἵνα ἀποστείλῃ ὁ βασιλεὺς βοήθειαν τοῦ ταξατεῦσαι τὸ τοιοῦτον κάστρον· καὶ ὅτι εἰ ἐνδέχεται ἔλθῃ καὶ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν. ταῦτα ἰδόντες οἱ Ἴβηρες, ὅ,τε μάγιστρος Κουρκένιος, καὶ ὁ μάγιστρος Δαβὶδ, καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κουροπαλάτου Ἀσωτίου, ἔγραψαν πρὸς τὸν βασιλέα· ὅτι εἰ τοῦτο καταδέξηται ἡ βασιλεία σου, καὶ εἰσέλθῃ μέσον τῆς χώρας ἡμῶν, ἐξερχόμεθα τῆς δουλώσεως τῆς βασιλείας σου, καὶ γινόμεθα μετὰ τῶν Σαρακηνῶν· ἐπειδὴ ἔχειν ἔχομεν μετὰ τῶν Ῥωμαίων μάχας καὶ πολέμια, καὶ βιαζόμενοι κινῆσαι ἔχομεν φοσσάτον κατά τε τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου, καὶ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωμανίας. ταῦτα καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τῶν προρρηθέντων ἀρχόντων ἀναμαθὼν, καὶ παρὰ τῶν ἀποσταλέντων παρ' αὐτῶν ἀνθρώπων ἀκηκοὼς, καὶ πτοηθεὶς μήπως γένωνται μετὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐξαγάγωσι τὰ τῆς Περσίας φοσσάτα κατὰ Ῥωμανίας, ἠρνήσατο λέγων ὅτι οὐκ ἔγραψα τὸν Κώνσταντα τὸν Μαγγλαβίτην

Μαγγλαβίτην περὶ τοῦ τοιούτου κάστρου καὶ τῆς χώρας αὐτοῦ τοῦ παραλαβεῖν αὐτήν· ἀλλ' ἐξ οἰκείας ὡς εἰπεῖν ἀφροσύνης τοῦτο ἐποίησε. καὶ ταῦτα εἶπεν ὁ βασιλεὺς τελείως ἀποθεραπεῦσαι τούτους βουλόμενος· καὶ ἐδέξατο ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος Κώνστας καὶ Μαγγλαβίτης κέλευσιν μετὰ ὕβρεων καὶ ἀπειλῶν περιέχουσαν, τίς διωρίσατό σοι τοῦτο ποιῆσαι· ἀλλὰ μᾶλλον ἔξελθε ἐκ τοῦ κάστρου, καὶ ἀναλαβοῦ Ἀσώτιον τὸν υἱὸν τοῦ τετελευτηκότος Ἀδρανασὲ τοῦ Κουροπαλάτου, καὶ εἰσάγαγε αὐτὸν ἐνταῦθα, ὅπως τιμήσωμεν αὐτὸν τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀξίαν τοῦ Κουροπαλάτου. ταῦτα δεξάμενος ὁ πατρίκιος Κώνστας κατέλιπε τὸν πατρίκιον Ἀσώτιον τὸν καὶ Κισκάσην εἰς τὸ ἑαυτοῦ κάστρον τὸ Ἀδρανούτζιν, κἀκεῖνος ἐξελθὼν ἀπῆλθε πρὸς τὸν Δαβὶδ τὸν μέγαν, καὶ ἐπιδέδωκεν αὐτῷ ἣν περιεῖχε πρὸς αὐτὸν κέλευσιν, καὶ ὑπέστρεψε, καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἰβηρίαν, καὶ εὗρεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναθροισμένους τόν τε μάγιστρον Κουρκένιον, καὶ τὸν μάγιστρον Δαβὶδ τὸν ἀδελφὸν Ἀσωτίου τοῦ Κουροπαλάτου· καὶ ἤρξαντο φιλονεικεῖν καὶ καθονειδίζειν τὸν πατρίκιον Κώνσταντα, λέγοντες, ὅτι κρυπτὸς ἄνθρωπος καὶ κακὸς τυγχάνεις, ὅτι οὐκ ἐφανέρωσας ἡμᾶς περὶ τοῦ κάστρου Ἀδρανουτζίου ὅτι μέλλεις τοῦτο κρατῆσαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῦτο κρατεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως· ἡμεῖς γὰρ καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀνηγάγομεν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἐδεξάμεθα μηδαμῶς γινώσκειν τὸν βασιλέα περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης· ἀλλά σε τοῦτο ποιῆσαι διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ πατρικίου Ἀσωτίου τοῦ καὶ Κισκάση. ὁ δὲ πατρίκιος Κώνστας προσαπολογησάμενος τούτοις τὰ εἰκότα, ἀνελάβετο Ἀσώτιον τὸν υἱὸν Ἀδρανασὴ τοῦ Κουροπαλάτου, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐτιμήθη παρὰ τοῦ βασιλέως Κουροπαλάτης. ἴσθι δὲ καὶ περὶ τῶν ἔν τισι καιροῖς μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ διαφόρων ἐθνῶν συμβεβηκότων· ἄξιον γάρ, φίλτατε υἱέ, μηδὲ τὴν περὶ τούτων μνήμην διαφυγεῖν σε, ἵν' ἐν ὁμοίοις καιροῖς, τῶν αὐτῶν προσπιπτόντων, εἴη σοι εὐχερὴς ἡ ἐπανόρθωσις διὰ τῆς προγνώσεως.

urbe hac ejusque ditione accipienda scripsisse se negabat, sed propria id imprudentia, ut ita dicam, eum fecisse. Et hæc quidem dicebat Imperator omnino eos delinire cupiens; mandatumque ipse Constantinus Protospatharius & Manclabita accepit cum convitiis, & minis, cujusnam jussu hoc fecisset; quin potius urbe exiret, & Asotium defuncti Adranase Curopalatæ filium, secum assumeret, atque in urbem adduceret, ut dignitate paterna Curopalatæ augeretur. Hæc ubi accepisset Patricius Constans Asotium Patricium, sive Ciscasen in urbe sua Adranutzio reliquit, adeoque egressus ad Davidem magnum profectus, cui mandata, quæ ad ipsum habebat, exposuit; & revertens in Iberiam venit, ubi congregatos super ea ipsa re Magistrum Curcenium, Magistrumque Davidem Asotii Curopalatæ fratrem invenit. Cœperuntque contendere, & convitiari Constanti Patricio, veluti homini versipelli & maligno, quòd consilium suum de Adranutzio occupando ipsis non aperuisset, & quod non significasset id Imperatori expedire. Sese quoque rem ad Imperatorem retulisse, & comperisse, nihil illi de ea constare, sed ipsum hoc sua sponte fecisse in gratiam Patricii Asotii sive Ciscase. Constans vero Patricius ea pro suâ defensione respondit quæ necessaria videbantur, & Asotium Adranase Curopalatæ filium assumptum in urbem duxit, ubi ab Imperatore Curopalatæ dignitatem accepit. Scias autem etiam ea, quæ temporibus quibusdam inter Romanos & varias gentes acciderunt, nam æquum est, fili carissime, hæc te meminisse, ut in similibus casibus facilis tibi correctio sit ex præscientia.

ΚΕΦ. μζ.

Περὶ τῆς τῶν Κυπρίων μεταναστάσεως ἔχει ἡ ἱστορία τάδε.

Τῆς νήσου ἁλωθείσης ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεσιν ἀοικήτου μεινάσης, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν καταλαβόντος, ἐγένετο οἰκονομία παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἕκτῃ συνόδῳ, τοῦ τὴν Κύζικον παραλαβεῖν μετὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τῆς νήσου, καὶ ποιεῖσθαι καὶ χειροτονίας ἡνίκα ἂν λείψῃ ἐπίσκοπος, πρὸς τὸ μὴ διαπεσεῖν τὴν αὐθεντίαν καὶ τὰ δίκαια τῆς Κύπρου· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Κύπριος ἦν, καθὼς καὶ παρὰ τῶν παλαιῶν Κυπρίων ὁ λόγος μέχρι τῆς σήμερον ἐπεκράτησεν· ὥστε καὶ

CAP. XLVII.

De Cypriorum migratione Historia ita habet.

Insulâ à Saracenis captâ, & per septem annos habitatoribus vacuâ, ac Joanne Archiepiscopo cum suo populo Constantinopoli commorante, curavit Justinianus Imperator in sancta sexta Synodo, ut Cyzicum cum Episcopis suis & cum populo suo occuparet, & ordinationes faceret, cum deficeret Episcopus, ne auctoritas & jura Cypri interciderent. Siquidem ipse Justinianus Imperator Cyprius erat, quemadmodum à majoribus Cypriis traditum accepimus: ita ut etiam à sancta sexta Sy-

nodo constitutum sit ut ordinaretur Cyzici Præsul ab Archiepiscopo Cypri, veluti in ejusdem sextæ Synodi capite trigesimo nono descriptum est. Septennio vero post, Deo ita volente, animum induxit Imperator iterum Cyprum habitatoribus frequentem facere, misitque ad Amermumnen Bagdad tres è primatibus Cypriis indigenas, Phangumes dictos, cum quodam Cæsariano prudenti & claro scribens ei, uti Cyprios in Syria agentes ad terram suam dimitteret. Et Amermumnes petitioni Imperatoris satisfaciens per totam Syriam claros Saracenos misit, qui Cyprios omnes undique coactos in terram suam trajicere curarent. Præterea Cæsarianum quoque Imperator misit ad trajiciendum eos qui habitarent vel in Romania, vel Cyzici, vel inter Cibyrrhæotas, vel in Thracesio; atque ita habitari iterum insula cœpta est.

ὡρίσθη ἐν τῇ ἁγίᾳ ἕκτῃ συνόδῳ χειροτονεῖν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου τὸν τοῦ Κυζίκου πρόεδρον, καθὼς ἐν τῷ λθ'. κεφαλαίῳ τῆς αὐτῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου ἀναγέγραπται. μετὰ δὲ ἑπτὰ ἔτη θελήσει Θεοῦ ἐκινήθη ὁ βασιλεὺς πάλιν οἰκῆσαι τὴν Κύπρον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Αμερμουμνῆν τοῦ Βαγδὰδ τρεῖς τῶν ἐνδόξων Κυπρίων, αὐτόχθονας τῆς αὐτῆς νήσου τυγχάνοντας, τοὺς λεγομένους Φαγγουμεῖς, μετὰ καὶ βασιλικοῦ τινὸς ἀγχίνου τε καὶ ἐνδόξου γράψας τῷ Αμερμουμνῇ, ἵνα τὸν ἐν Συρίᾳ ὄντα λαὸν τῆς νήσου Κύπρου ἀπολύσει εἰς τὸν ἴδιον τόπον. καὶ ὑπακούσας ὁ Αμερμουμνῆς τῇ τοῦ βασιλέως γραφῇ, ἀπέστειλε κατὰ πάσας τῆς Συρίας ἐνδόξους Σαρακηνοὺς καὶ ἐπισώρευσε πάντας τοὺς Κυπρίους, καὶ διεπέρασεν εἰς τὸν ἴδιον τόπον. ἀπέστειλε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς βασιλικὸν, καὶ διεπέρασε καὶ τοὺς ἐν Ρωμανίᾳ οἰκήσαντας, ἤγουν ἔν τε τῇ Κυζίκῳ καὶ τῷ Κιβυρραιωτῶν, καὶ τῷ Θρακησίῳ, καὶ ἐνῳκίσθη ἡ νῆσος.

316.

CAP. XLVIII.

ΚΕΦ. μη'.

Caput XXXIX. *sanctæ sextæ Synodi, in Trullo magni palatii habitæ.*

Κεφάλαιον λθ'. τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου, τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου γενομένης.

Cum frater & comminister noster Joannes, insulæ Cypri Præsul, una cum populo suo, & propter Barbarorum incursiones, & ut à gentilium servitute liberaretur, ac soli Christianissimi Imperii sceptro subjiceretur, è dicta insula in Hellesponticam Provinciam migraverit; benigni Dei providentia, & labore Christum amantis ac pii Imperatoris nostri, statuimus, ut quæ olim à Patribus divino numine afflatis Ephesinæ Synodi, viri supra scripti sedi tributa sunt privilegia, ab omni innovatione libera conserventur: utque nova Justinianopolis jus habeat Constantiensium civitatis; quique in illa constitutus est Dei amantissimus Episcopus, præsit omnibus Hellesponticæ provinciæ Episcopis, & à suis Episcopis antiqua consuetudine ordinetur. Consuetudines enim, quæ sunt in unaquaque Ecclesia, divini etiam nostri Patres servandas statuerunt, Cyzicenorum civitatis Episcopo prædictæ Justinianopoleos Præsuli subjecto existente, ad imitationem reliquorum omnium Episcoporum, qui subsunt prædicto Dei amantissimo Præsuli Joanni, à quo, cum usus postulaverit, etiam ipsius Cyzicenorum civitatis Episcopus ordinabitur. Postquam vero ea quæ ad gentes pertinent studiosè tibi ordinavimus, & supra exposuimus, æquum est

Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ιωάννου τοῦ τῆς Κυπρίου νήσου προέδρου, ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ ἐπὶ τὴν Ελλησποντίων ἐπαρχίαν, διά τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διά τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ Χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι, τῆς εἰρημένης μεταναστάντος νήσου, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως· συνορῶμεν, ὥστε ἀκαινοτόμητα διαφυλαχθῆναι τὰ παρὰ τῶν ἐν Εφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια· ὥστε τὴν νέαν Ιουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινέων πόλεως, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον, πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς Ελλησποντίων ἐπαρχίας, καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. τὰ γὰρ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ ἔθη, καὶ οἱ θεοφόροι ἡμῶν πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασι, τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπισκόπου ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ιουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἐπισκόπων, τῶν ὑπὸ τὸν λεχθέντα θεοφιλέστατον πρόεδρον Ιωάννην· ἀφ' οὗ χρείας καλούσης καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπίσκοπος χειροτονηθήσεται. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ ἐθνῶν οὕτως ἀκριβῶς σοι διετυπώσαμεν, καὶ

317.

προεξεθέμεθα, δίκαιον μὴ μόνον περὶ τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πολιτείᾳ, ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς κατά τινας χρόνους καινοτομηθέντων σαφῆ κεκτῆσθαί σε τὴν εἴδησιν· ὡς ἂν ἡ περὶ τῶν ἐγγυτέρω καὶ οἰκείων γνῶσις πλέον τῶν ἄλλων ἔν σοι διαμένουσα, ποθεινότερον ἀναδείξῃ πρὸς τὸ ὑπήκοον. ἰστέον ὅτι ἐπὶ Κωνσταντίνου υἱοῦ Κωνσταντίου τοῦ καὶ Πωγωνάτου καλουμένου, Καλλίνικός τις ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Ῥωμαίοις προσφυγὼν, τὸ διὰ τῶν σιφώνων ἐκφερόμενον πῦρ ὑγρὸν κατεσκεύασε, δι' οὗ καὶ τὸν τῶν Σαρακηνῶν στόλον ἐν Κυζίκῳ Ῥωμαῖοι καταφλέξαντες, τὴν νίκην ἤραντο.

318.

A non solum eorum quæ in nostra republica, sed quoque in universo Romanorum Imperio diversis temporibus innovata sunt, certam te cognitionem habere: ut rerum magis propinquarum & domesticarum notitia cæteris tibi magis inhærens, amabiliorem subditis te reddat. Sciendum itaque sub Constantino Constantii filio Pogonato Callinicum quendam ab urbe Heliopoleos ad Romanos profu- B gisse, qui Græcum ignem siphonibus emitti solitum paravit; quo quidem igne incensa apud Cyzicum Saracenorum classe, victoriam Romani reportarunt.

ΚΕΦ. μθ'.

Ὁ ζητῶν ὅπως τῇ τῶν Πατρῶν ἐκκλησίᾳ οἱ Σκλαβοὶ δουλεύειν καὶ ὑποκεῖσθαι ἐτάχθησαν, ἐκ τῆς παρούσης μανθανέτω γραφῆς.

319.

Νικηφόρος τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐκράτει, καὶ οὗτοι ἐν τῷ θέματι ὄντες Πελοποννήσου ἀπόστασιν ἐννοήσαντες, πρῶτον μὲν τὰς τῶν γειτόνων οἰκίας τῶν Γραικῶν ἐξεπόρθουν, καὶ εἰς ἁρπαγὴν ἐτίθεντο· ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ τῶν οἰκητόρων τῆς τῶν Πατρῶν ὁρμήσαντες πόλεως, τὰ πρὸ τοῦ τείχους πεδία κατέστρεφον, καὶ ταύτην ἐπολιόρκουν, μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντες καὶ Ἀφρικοὺς καὶ Σαρακηνούς. ἐπεὶ δὲ χρόνος ἱκανὸς διῆλθε, καὶ σπάνις τῶν ἀναγκαίων τοῖς ἔνδοθεν τοῦ τείχους γίνεσθαι ἤρξατο, ὕδατός τε καὶ βρωμάτων, βουλὴν βουλεύονται εἰς συμβιβάσεις τε ἐλθεῖν, καὶ λόγους ἀπαθείας λαβεῖν, καὶ τηνικαῦτα τὴν πόλιν ὑποτάξαι αὐτοῖς. ἐπεὶ οὖν ὁ τηνικαῦτα στρατηγὸς ὑπῆρχε πρὸς τὴν ἄκραν τοῦ θέματος ἐν κάστρῳ Κορίνθου, καὶ προσδοκία ἦν τοῦ παραγενέσθαι αὐτὸν, καὶ καταπολεμῆσαι τὸ ἔθνος τῶν Σκλαβινῶν, ὡς καὶ πρώην καταμηνυθέντος αὐτοῦ περὶ τῆς καταδρομῆς αὐτῶν παρὰ τῶν ἀρχόντων, ἐβουλεύσαντο οἱ τοῦ κάστρου οἰκήτορες, πρότερον ἀποστεῖλαι σκοπὸν εἰς τὰ ἀνατολικώτερα τῶν ὀρέων, καὶ ἀποσκοπεῦσαι καὶ γνῶναι εἰ ἄρα παραγίνεται ὁ στρατηγὸς, παραγγείλαντες καὶ σημεῖον δεδωκότες τῷ ἀπεσταλμένῳ, ἵνα εἰ μὲν ἴδοι ἐρχόμενον τὸν στρατηγὸν, ἐν τῇ ὑποστροφῇ αὐτοῦ κλίνῃ τὸ φλάμουλον, ὅπως γνῶσι τὴν ἔλευσιν τοῦ στρατηγοῦ· εἰ δὲ μή γε, κατέχειν ὀρθὸν τὸ φλάμουλον, πρὸς τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς προσδοκίαν τοῦ λοιποῦ παραγίνεσθαι τὸν στρατηγόν. τοῦ οὖν σκοποῦ ἀπελθόντος, καὶ μαθόντος μὴ παραγίνεσθαι τὸν στρατηγὸν, ὑπέστρεφεν ὀρθὸν κατέχων τὸ φλάμουλον· καὶ δὴ τοῦ Θεοῦ εὐδοκήσαντος διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου, τοῦ ἵππου ὀλισθήσαντος, καὶ τοῦ ἐπιβάτου ὑποπεπτωκότος, ἔκλινε τὸ φλάμουλον, καὶ οἱ τοῦ κάστρου οἰκήτορες ἰδόντες τὸ γεγονὸς σημεῖον, καὶ νομίσαντες ἐξ ἅπαντος παραγίνεσθαι τὸν στρατηγὸν, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ κάστρου, καὶ

320.

CAP. XLIX.

Qui scire volet, quomodo Patrensi Ecclesiæ subjecti fuerint Sclavi, hinc discat.

C Romani Imperii sceptra Nicephorus tenebat; & hi in Peloponnesi Themate cum essent defectionem cogitantes, primò quidem vicinorum Græcorum ædes vastabant, prædæque ac direptioni exponebant; deinde etiam in Patrenses cives irruentes, prædia eo- D rum muris proxima evertebant, urbemque obsidione cingebant, adjuti ab Afris & Saracenis. Idque cum aliquandiu durasset, jamque rerum necessariarum, maxime aquæ & ciborum penuria oppidanos premere cœpisset, consilium ineunt de paciscendo, & indemnitate accepta urbe illis subjicienda. Cum autem ejus temporis Prætor esset in E arce Thematis in urbe Corintho, sperarentque eum adfuturum, & Sclavinios oppugnaturum, quia scilicet prius ipse à principibus admonitus fuerat de ipsorum excursione, visum fuit oppidanis speculatorem prius mittere ad Orientaliores montium partes exploraturum an prætor adesset, speculatori signum dantes; ut, si venientem prætorem videret, in reditu flammulum inclinaret, F unde adventum ejus cognoscerent: sin autem, rectum teneret, ne de cætero adfuturum eum sperarent. Cum itaque abiisset speculator, & non adesse prætorem intelligeret, rediit cum flammulo erecto. Deo vero ita volente propter intercessionem Sancti Andreæ Apostoli, accidit ut equo cæspitante excussus vector flammulum inclinaret; quod videntes oppidani, veluti signo dato, existimantes omnino prætorem venisse,

portis urbis apertis contra Sclavinios strenuè egressi sunt, videruntque clarè Apostolum primò vocatum equo insidentem, & in Barbaros ruentem, quos terga vertere ac dispersos in fugam se dare procul ab urbe coëgit. Nam conspecto invicto bellatore contra se irruente, Barbari perculsi tam vehementi impetu insuperabilis Ducis ac victoris primi vocati Apostoli Andreæ, necnon supra modum ab eodem perterriti trepidantes ad venerandam ejus ædem confugerunt. Prætor autem cum triduo post advenisset, & Apostoli victoriam intellexisset, Nicephoro Imperatori significavit incursionem Sclaviniorum, item direptionem, captivorum numerum, vastationem, prædam, & quæcunque alia mala Achaiæ in partibus intulissent; item diuturnam obsidionem, continuamque oppidanorum oppressionem, deinde Apostoli inspectionem, auxilium, tropæum, & integram victoriam; utque sub oculis hominum visus esset hostes invadere, eosque persequi, & in fugam convertere, adeo ut ipsi etiam Barbari ejus vires & suppetias nobis præstitas persentiscerent, ideoque ad sacram ejus ædem confugerent. His cognitis Imperator jussit, postquam ab Apostolo victoria contigisset, eique hostium expeditio imputari deberet, omnia ei spolia donari: & statuit ipsos quoque hostes cum omni familia & cognatione, ac propinquis universis, facultatibusque, adtribui templo Apostoli quod in Patrarum metropoli est, ubi primò vocatus Christique discipulus pugnam hanc pugnasset: & sigillum super hac re in metropoli illa dedit. Atque hæc quidem antiqui posteris suis sine scripto tradiderunt, ut secundum Prophetam generatio ventura sciret miraculum factum intercessione Apostoli, narraretque filiis suis uti ne obliviscerentur beneficiorum quæ Deus per ipsius intercessionem contulisset. Ex illo autem tempore Sclavinii, qui metropoli destinati fuere, prætores, Cæsarianos, & quoscunque gentium legatos veluti obsides alunt, habentes structores suos, coquosque, & quicunque cibos apparant, metropoli quidem nihil innovante, sed ipsis Sclaviniis ex divisione, & contributione universitatis suæ res hujusmodi necessarias colligentibus. Dedit vero etiam sigillum Leo semper memorandus ac præclarus Imperator, singillatim complectens, quid

A ἐξῆλθον θαρσαλέοι κατὰ τῶν Σκλαβηνῶν, καὶ εἶδον τὸν πρωτόκλητον ἀπόστολον ὀφθαλμοφανῶς ἵππῳ ἐπικαθήμενον, καὶ δρόμῳ ἐπερχόμενον κατὰ τῶν Βαρβάρων· καὶ δὴ τρέψας τούτους κατὰ κράτος, καὶ διασκορπίσας, καὶ ἀπελάσας πόρρω τοῦ κάστρου φυγάδας ἐποίησεν. οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες καὶ καταπλαγέντες ἔκθαμβοι γεγονότες ἐπὶ τῇ κατ' αὐτῶν κραταιᾷ ἐπελεύσει τοῦ ἀντιλήπτου καὶ ἀκαταγωνίστου ὁπλίτου καὶ στρατηγοῦ καὶ ταξιάρχου καὶ τροπαιούχου καὶ νικηφόρου πρωτοκλήτου ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτοὺς, καὶ προσέφυγον εἰς τὸν πάνσεπτον ναὸν αὐτοῦ. (321.) B τοῦ οὖν στρατηγοῦ μετὰ τὸ τρόπαιον ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καταλαβόντος, καὶ τὴν νίκην τοῦ ἀποστόλου μαθόντος, κατεμήνυσε τῷ βασιλεῖ Νικηφόρῳ τήν τε ἔφοδον τῶν Σκλαβηνῶν, καὶ τὴν προνομὴν, καὶ αἰχμαλωσίαν, καὶ ἀφανισμὸν, καὶ τὴν λεηλασίαν, καὶ τἄλλα δεινὰ ὅσα καταδραμόντες ἐποίησαν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀχαΐας· ἔτι δὲ καὶ τὴν πολυήμερον πολιορκίαν, καὶ τὴν κατὰ τῶν οἰκητόρων τοῦ C κάστρου διηνεκῆ ἐπίθεσιν, ὡσαύτως καὶ τὴν ἐπισκοπὴν καὶ συμμαχίαν καὶ τρόπαιον, καὶ τὴν κατὰ κράτος νίκην τὴν γενομένην παρὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ ὡς ὀφθαλμοφανῶς ὡράθη ἐπιτρέχων καὶ διώκων τοὺς πολεμίους κατὰ νῶτον, καὶ τρεπούμενος αὐτοὺς, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς βαρβάρους αἰσθέσθαι τὴν τοῦ ἀποστόλου πρὸς ἡμᾶς ἐπισκοπὴν καὶ συμμαχίαν καὶ διὰ τοῦτο προσφυγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν σεβάσμιον αὐτοῦ ναόν. (322.) ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀναμαθὼν, παρεκελεύσατο D οὕτως· ἐπεὶ καὶ τὸ τρόπαιον καὶ ἡ κατὰ κράτος νίκη παρὰ τοῦ ἀποστόλου γέγονεν, ὀφειλόμενον καθέστηκε πᾶσαν τὴν ἐκστρατείαν τῶν πολεμίων καὶ τὰ λάφυρα καὶ τὰ σκῦλα αὐτῷ ἀποδοθῆναι. καὶ ἐδωρήσατο αὐτούς τε τοὺς πολεμίους μετὰ πάσης τῆς φαμιλίας καὶ συγγενείας καὶ πάντων τῶν προσηκόντων αὐτοῖς, ἔτι δὲ καὶ πάσης τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἀφορισθῆναι εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀποστόλου ἐν τῇ μητροπόλει Πατρῶν, ἐν ᾗ ὁ πρωτόκλητος καὶ μαθητὴς τοῦ E Χριστοῦ τὸν τῆς ἀθλήσεως διήνυσεν ἀγῶνα· δεδωκὼς περὶ αὐτῶν καὶ σιγίλλιον ἐν τῇ αὐτῇ μητροπόλει. ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἀρχαιότεροι ἀνήγγειλαν παραδόντες ἀγράφως χρόνῳ τε καὶ βίῳ τοῖς ὕστερον, ὅπως ἂν κατὰ τὸν προφήτην γνῷ γενεὰ ἡ ἐρχομένη τὸ γεγονὸς θαῦμα διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἀποστόλου, καὶ ἀναστήσονται καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτὸ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν εὐεργεσιῶν, ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἀποστόλου. (323.) ἔκτοτε δὲ οἱ ἀφορισθέντες Σκλαβηνοὶ ἐν τῇ μητροπόλει F καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς βασιλικοὺς, καὶ πάντας τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἀποστελλομένους πρέσβεις ὡς ὁμήρους διατρέφουσιν, ἔχοντες ἰδίους καὶ τραπεζοποιοὺς καὶ μαγείρους καὶ πάντας τοὺς παρασκευάζοντας τὰ τῆς τραπέζης βρώματα, τῆς μητροπόλεως εἰς ταῦτα μηδὲν καινοτομουμένης, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ Σκλαβηνοὶ ἀπὸ διανομῆς καὶ συνδοσίας τῆς ὁμάδος αὐτῶν ἐπισυνάγουσι τὰς τοιαύτας χρείας. ἐποίησε δὲ καὶ σιγίλλιον Λέων ὁ ἀείμνηστος καὶ ἀοίδιμος βασιλεὺς, λεπτομερῶς περιέχων τὸ τί ὀφεί-

λῦσι παρέχειν οἱ αὐτοὶ ἐναπογραφόμενοι τῷ μητροπολίτῃ, καὶ μὴ ἀπαργυρίζεσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ ἄλλως πως κατ' ἐπίνοιαν ἄδικον ζημιοῦσθαι αὐτούς.

hi adscriptitii Metropolitano praestare debeant; quod quidem neque ipse adaerare, neque quavis alia injusta ratione damno eos afficere possit.

ΚΕΦ. ν'.

Περὶ τῶν ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου Σκλάβων, τῶν τε Μιληγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν, καὶ περὶ τῶν τελουμένων παρ' αὐτῶν πάκτων. ὁμοίως καὶ περὶ τῶν οἰκητόρων τοῦ κάστρου τοῦ Μαινῆς, καὶ τῶν παρ' αὐτῶν τελουμένων πάκτων.

CAP. L.

De Peloponnesi Thematis Sclavis, Milengis, Ezeritis, eorumque quae solvunt tributis. Item de habitatoribus urbis Maines, & eorum quae pendent tributis.

Ἰστέον ὅτι οἱ τοῦ θέματος Πελοποννήσου Σκλάβοι ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως Θεοφίλου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ ἀποστατήσαντες γεγόνασιν ἰδιόρυθμοι, λεηλασίας καὶ ἀνδραποδισμοὺς καὶ πραίδας καὶ ἐμπρησμοὺς καὶ κλοπὰς ἐργαζόμενοι. ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου ἀπεστάλη ὁ πρωτοσπαθάριος Θεόκτιστος, ὁ τὸ ἐπίκλην ὁ τῶν Βρυεννίων, στρατηγὸς ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου μετὰ δυνάμεως καὶ ἰσχύος πολλῆς, ἤγουν Θρακῶν καὶ Μακεδόνων, καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν θεμάτων, τοῦ πολεμῆσαι καὶ καθυποτάξαι αὐτούς. καὶ πάντας μὲν τοὺς Σκλάβους καὶ λοιποὺς ἀνυποτάκτους τοῦ θέματος Πελοποννήσου ὑπέταξε καὶ ἐχειρώσατο· μόνοι δὲ οἱ Ἐζερῖται καὶ οἱ Μιληγγοὶ κατελείφθησαν ὑπὸ τὴν Λακεδαιμονίαν καὶ τὸ Ἕλος. καὶ ἐπειδὴ ὄρος ἐστὶν ἐκεῖσε μέγα καὶ ὑψηλότατον, καλούμενον Πενταδάκτυλος, καὶ εἰσέρχεται ὥσπερ τράχηλος εἰς τὴν θάλασσαν ἕως πολλοῦ διαστήματος· διὰ δὲ εἶναι τὸν τόπον δύσκολον, κατῴκησαν εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ αὐτοῦ ὄρους, ἐν μὲν τῷ ἑνὶ μέρει οἱ Μιληγγοί, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ οἱ Ἐζερῖται. καὶ ὁ μὲν προρρηθεὶς πρωτοσπαθάριος Θεόκτιστος καὶ στρατηγὸς Πελοποννήσου δυνηθεὶς καὶ τούτους καθυποτάξαι, ἐπέθετο τοῖς μὲν Μιληγγοῖς νομίσματα ξ'. τοῖς δὲ Ἐζερίταις νομίσματα τ'. ἅτινα καὶ ἐτέλουν αὐτοῦ στρατηγοῦντος, καθὼς παρὰ τῶν ἐντοπίων διασώζεται μέχρι τῆς σήμερον ἡ τοιαύτη φήμη. ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως, στρατηγῶν ὁ πρωτοσπαθάριος Ἰωάννης ὁ Προτεύων εἰς τῷ αὐτῷ θέματι, ἀνήγαγε πρὸς τὸν αὐτὸν κύριον Ῥωμανὸν περί τε τῶν Μιληγγῶν καὶ τῶν Ἐζεριτῶν, ὅτι ἀποστατήσαντες οὐ πείθονται οὔτε τῷ στρατηγῷ, οὔτε βασιλικῇ κελεύσει ὑπήκουσιν, ἀλλ' εἰσὶν ὥσπερ αὐτόνομοι καὶ αὐτοδέσποτοι· καὶ οὔτε παρὰ τοῦ στρατηγοῦ δέχονται ἄρχοντα, οὔτε συνταξιδεύειν αὐτῷ ὑπήκουσιν, οὔτε ἄλλην τοῦ δημοσίου δουλείαν ἐκτελεῖν πείθονται. καὶ μέχρι τοῦ ἀνελθεῖν τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ, συνέβη προβληθῆναι τὸν πρωτοσπαθάριον Κρινίτην τὸν Ἀροτρᾶν στρατηγὸν ἐν Πελοποννήσῳ· τῆς δὲ ἀναφορᾶς τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἰωάννου καὶ στρατηγοῦ Πελοποννήσου τοῦ Προτεύοντος καταλαβούσης, καὶ κατ' ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ ἀναγνωσθείσης, καὶ τε-

Sciendum est Thematis Peloponnesi Sclavos temporibus Imperatoris Theophili ejusque filii Michaëlis desciscentes, imperium excussisse, & suo libitu viventes direptiones, captivitates, praedas, incendia, ac furta exercuisse. Imperante vero Michaële Theophili filio missus fuit Protospatharius Theoctistus cognomento Broeniorum, Praetor ad Thema Peloponnesi cum magna manu Thracum, Macedonum, caeterorumque Thematum Occidentalium, ad eos debellandos subjugandosque. Et omnes quidem Sclavos, reliquosque Thematis Peloponnesi nondum subjectos vicit, ac subjugavit. Soli vero Ezeritae & Milengi relinquebantur sub Lacedaemonia & Elos. Ac quandoquidem mons illic magnus est, & valde altus, Pentadactylus nomine, qui cervicis instar longè se in mare porrigit, propter loci difficultatem ad latera ejus sedes posuerunt hinc Milengi, inde Ezeritae. Et praedictus quidem Protospatharius Theoctistus Peloponnesi Praetor cum subjugare illos potuisset, imposuit Milengis quidem nomismata sexaginta; Ezeritis vero nomismata trecenta; quae ipso Praetore solvebantur, ut etiamnum constans fama est inter incolas. Imperante vero Domino Romano Joannes Protospatharius ejusdem Thematis Praetor ad Imperatorem per literas retulit Milengos & Ezeritas defecisse, neque aut Praetori, aut Imperiali mandato obedientiam ultra exhibere; sed quasi liberi ac sui juris essent, neque principem à Praetore accipere, neque cum eo ad bellum proficisci, aut officium denique ullum fiscale praestare velle. Dum autem hae literae in itinere essent contigit, ut Peloponnesi Praetor destinaretur Protospatharius Crinites Arotras; cumque allatae essent Protospatharii Joannis & Peloponnesi Praetoris literae, & coram Imperatore Romano lectae, intellectum-

que esset prædictos Sclavos defecisse, & Imperialibus mandatis aut ægrè aut omnino non parere, injunctum eidem Protospathario Crinitæ fuit; ut quandoquidem descivissent, atque ad inobedientiam devenissent, arma contra eos sumeret, oppugnaret, subjugaret, exstirparetque. Bellum igitur auspicatus mense Martio, frugibus exustis, & agris eorum omnibus vastatis, repugnantes habuit usque ad mensem Novembrem: sed ex eo perniciem suam videntes, de subjectione convenire voluerunt, & præteritorum delictorum veniam postularunt. Itaque prædictus Protospatharius Crinites & Prætor tributa illis graviora imposuit, Milengis quidem ad sexaginta nomismata, quæ antea solvebant, alia quingenta & quadraginta, ita ut universum ipsorum tributum esset nomismatum sexcentorum: Ezeritis vero supra trecenta nomismata pristina alia trecenta, ut essent sexcenta; quæ exegit quoque idem Protospatharius Crinites, intulitque in sacrum cubiculum. Protospathario autem Crinite in Græciæ Thema transposito, cum in Peloponneso successisset Protospatharius Bardas Platypus, & turbæ ac factio exortæ essent inter ipsum Protospatharium Bardam Platypodem, aliosque ejus partis Protospatharios atque principes, qui Protospatharium Leonem Agelastum Themate expulerant, protinus in Thema illud Sclabesianis irruentibus, miserunt illi ipsi Sclavi, Milengi & Ezeritæ ad dominum Romanum Imperatorem, commiserationem petentes super auctis tributis, permitterenturque ea pendere qualia pridem pependerant. Imperator autem ob Sclabesianorum adventum veritus ne Sclavis conjuncti omnino eum Themate Peloponnesi exuerent, auream illis bullam dedit, ut tributa tantùm solverent quemadmodum primitus solebant, Milengi scilicet nomismata sexaginta; Ezeritæ vero nomismata trecenta. Atque hæc quidem causa fuit aucti imminutique rursus Milengorum & Ezeritarum tributi. Sciendum vero est habitatores urbis Maines à prædictis Sclavis originem non ducere, sed ab antiquioribus Romanis; qui in hodiernum usque diem ab incolis Græci appellantur, quod priscis temporibus idololatræ fuerint, ac idolorum cultores, veterum Græcorum ritu; qui quidem rempublicam Romanam administrante præclaro illo Imperatore Basilio, cum baptismo Christianam fidem amplexi sunt. Locus vero, quem habitant, aquarum expers est, & inaccessus, sed olivifer, quo se conso-

ἐπεχούσης τὴν ἀποστασίαν τῶν προῤῥηθέντων Σκλάβων, καὶ πρὸς τὰς βασιλικὰς προστάξεις δυσπείθειαν, ἢ μᾶλλον ἀπείθειαν, ἐδέξατο ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος Κρινίτης, ἵνα ἐπεὶ εἰς τοσαύτην ἤλασαν ἀποστασίαν καὶ ἀπείθειαν ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτῶν, καὶ καταπολεμήσῃ καὶ ὑποτάξῃ καὶ ἐξολοθρεύσῃ αὐτούς. ἀρξάμενος οὖν πολεμεῖν αὐτοὺς ἀπὸ μηνὸς Μαρτίου, καὶ κατακαύσας τὰ θέρη αὐτῶν, καὶ ληϊσάμενος πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν, εἶχεν αὐτοὺς ἀνθισταμένους καὶ ἀντέχοντας μέχρι μηνὸς Νοεμβρίου· ἀπὸ τότε δὲ ἰδόντες τὴν ἑαυτῶν ἐξολόθρευσιν, ᾐτήσαντο λόγον τοῦ ὑποταγῆναι αὐτοῖς, καὶ τυχεῖν συμπαθείας ὑπὲρ ὧν πρώην ἐπλημμέλησαν. ὁ οὖν προῤῥηθεὶς πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς ὁ Κρινίτης ἐξέθετο αὐτοῖς πάκτα πλείονα ὧν ἐτέλουν, τοῖς μὲν Μιληγγοῖς ἀπὸ τῶν ξ΄.μ. ὧν πρότερον ἐτέλουν μ φμ΄. ὡς εἶναι τὸ πᾶν πάκτον αὐτῶν μ χ΄. τοῖς δὲ Ἐζερίταις ἀπὸ τῶν τ΄. ν°ν° ὧν πρότερον ἐτέλουν, ἕτερα ν°ν° τ΄. ὡς εἶναι τὸ πᾶν πάκτον αὐτῶν ν°ν° χ΄. ἅτινα καὶ ἀπῄτησε καὶ εἰσεκόμισεν ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος Κρινίτης ἐν τῷ θεοφυλάκτῳ κοιτῶνι. τοῦ δὲ πρωτοσπαθαρίου Κρινίτου ἐν τῷ θέματι μετατεθέντος Ἑλλάδος, καὶ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Βάρδα τοῦ Πλατυπόδη προβληθέντος στρατηγοῦ ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ τῆς ἀταξίας γενομένης καὶ στάσεως παρὰ αὐτοῦ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Βάρδα τοῦ Πλατυπόδη, καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ πρωτοσπαθαρίων καὶ ἀρχόντων, καὶ τὸν πρωτοσπαθάριον Λέοντα τὸν Ἀγέλαστον ἀποδιωξάντων ἀπὸ τοῦ θέματος, καὶ εὐθέως γενομένης καὶ τῆς τῶν Σκλαβησιανῶν ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἀπέστειλαν οἱ αὐτοὶ Σκλάβοι, οἵ τε Μιληγγοὶ, καὶ οἱ Ἐζερῖται πρὸς τὸν κύριν Ῥωμανὸν τὸν βασιλέα, ἐξαιτούμενοι καὶ παρακαλοῦντες τοῦ συμπαθηθῆναι αὐτοῖς τὰς προσθήκας τῶν πάκτων, καὶ τελεῖν αὐτοὺς καθὼς καὶ πρότερον ἐτέλουν. ἐπεὶ δὲ, καθὼς προείρηται, εἰσῆλθον οἱ Σκλαβησιανοὶ ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου, δεδιὼς ὁ βασιλεὺς ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ προστεθέντες τοῖς Σκλάβοις παντελῆ ἐξολόθρευσιν τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐργάσωνται, ἐποίησεν αὐτοῖς χρυσοβούλλιον ἵνα τελῶσι τὰ πάκτα ὡς καὶ πρότερον, τοὺς μὲν Μιληγγοὺς ξ΄.μ. τοὺς δὲ Ἐζερίτας ν°ν° τ΄. αὕτη οὖν ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς προσθήκης καὶ τῆς ἐκκοπῆς τῶν πάκτων τῶν Μιληγγῶν καὶ τῶν Ἐζεριτῶν. ἰστέον ὅτι οἱ τοῦ κάστρου Μαΐνης οἰκήτορες οὐκ εἰσὶν ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῶν προῤῥηθέντων Σκλάβων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιοτέρων Ῥωμαίων, οἳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ τῶν ἐντοπίων Ἕλληνες προσαγορεύονται, διὰ τὸ ἐν τοῖς προπαλαιοῖς χρόνοις εἰδωλολάτρας εἶναι καὶ προσκυνητὰς τῶν εἰδώλων κατὰ τοὺς παλαιοὺς Ἕλληνας· οἵτινες ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἀοιδίμου Βασιλείου βαπτισθέντες Χριστιανοὶ γεγόνασιν. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ οἰκοῦσιν ἐστὶν ἄνυδρος καὶ ἀπρόσοδος, ἐλαιοφόρος δέ· ὅθεν καὶ τὴν παραμυθίαν ἔχουσι. διάκειται δὲ ὁ τοιοῦτος τόπος εἰς ἄκραν

τῆς Μαλαίας, ἤγουν ἐκεῖθεν τοῦ Ἐζεροῦ πρὸς τὴν παρα- A
330. θαλασσίαν. διὰ δὲ τὸ τελείως ὑποτεταγμένους εἶναι αὐτούς, καὶ ἄρχοντα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ δέχεσθαι, καὶ πειθαρχεῖν καὶ ὑπακούειν τῶν τοῦ στρατηγοῦ προστάξεσιν, παρέχουσι πάκτον ἐκ παλαιτάτου χρόνου νο υʹ. ἰστέον ὅτι ἡ τῆς Καππαδοκίας στρατηγὶς τὸ παλαιὸν τοῦρμα ἦν τῆς τῶν Ἀνατολικῶν στρατηγίδος. ἰστέον ὅτι ἡ Κεφαληνίας στρατηγίς, ἤγουν τὰ νησία, τοῦρμα ἦν τὸ παλαιὸν τῆς στρατηγίδος Λογγοβαρδίας· ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου B δεσπότου γέγονε στρατηγίς. ἰστέον ὅτι ἡ Καλαβρείας στρατηγὶς δουκάτον ἦν τὸ παλαιὸν τῆς στρατηγίδος Σικελίας. ἰστέον ὅτι ἡ τοῦ Χαρσιανοῦ στρατηγίς, τοῦρμα ἦν τὸ παλαιὸν τῆς τῶν Ἀρμενιάκων στρατηγίδος. ἰστέον ὅτι ἐπὶ Λέοντος τοῦ φιλοχρείστου δεσπότου ἀπὸ τοῦ θέματος τῶν Βουκελλαρίων εἰς τὸ Καππαδοκῶν θέμα μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα· ἤτοι ἡ τοποτηρησία Βάρετας, ἡ τοποτηρησία Βαλβαδῶνος, ἡ τοποτηρησία Ἀσπόνας, καὶ ἡ τοποτηρησία Ἀκαρκοῦς· καὶ ἀπὸ τοῦ θέματος C
331. τῶν Ἀνατολικῶν εἰς τὸ Καππαδοκῶν θέμα μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα· ἤτοι ἡ τοποτηρησία τῆς Εὐδοκιάδος, ἡ τοποτηρησία τοῦ ἁγίου Ἀγαπητοῦ, ἡ τοποτηρησία Ἀφραζείας· καὶ ἐγένοντο ταῦτα τὰ ἑπτὰ βάνδα, ἤτοι τὰ τῶν Βουκελλαρίων τέσσαρα, καὶ τρία τῶν Ἀνατολικῶν, τοῦρμα μία, ἡ νῦν τὰ Κόμματα λεγομένη. ἰστέον ὅτι ἐπὶ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου ἀπὸ τοῦ θέματος τῶν Βουκελλαρίων εἰς τὸ θέμα Χαρσιανοῦ D μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα· ἤτοι ἡ τοποτηρησία τοῦ Μυριοκεφάλου, ἡ τοποτηρησία τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ ἡ τοποτηρησία Βερινουπόλεως· καὶ ἐγένοντο τοῦρμα ἡ νῦν Σανιάνα λεγομένη. καὶ ἀπὸ τοῦ θέματος τῶν Ἀρμενιακῶν εἰς τὸ τοῦ Χαρσιανοῦ θέμα μετετέθησαν ταῦτα τὰ βάνδα· ἤγουν ἡ τοῦ Κομοδρόμου τοποτηρησία, ἡ τοποτηρησία Ταβίας· καὶ εἰς τὴν τοῦρμαν τοῦ Χαρσιανοῦ τὴν εἰρημένην προσετέθησαν. ἀπὸ δὲ τοῦ Καππαδο- E κῶν εἰς τὸ τοῦ Χαρσιανοῦ θέμα ταῦτα τὰ βάνδα με-
332. τετέθησαν· ἤτοι ἡ τοῦρμα Κασῆς ἐξ ὁλοκλήρου, καὶ ἡ τοποτηρησία Νύσσης μετὰ τῆς Καισαρείας. ἰστέον ὅτι τοῖς παρελθοῦσι χρόνοις τὸ τοῦ Χοζάνου θέμα ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἦν, ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ Ἀσμοσάτου θέμα καὶ αὐτὸ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἦν. τὸ δὲ Χανζῖτ, καὶ ἡ Ῥωμανόπολις, κλεισοῦραι τῶν Μελιτινιατῶν ὑπῆρχον. καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Φατιλάνου πάντα τὰ ἐκεῖθεν τῶν Σα- F ρακηνῶν ὑπῆρχεν· τὸ δὲ Τεκῆς ἦν τοῦ Μανουήλ. ἡ δὲ Κάμαχα ἡ τοῦρμα ἄκρα Κολωνίας ἦν· ἡ δὲ τῆς Κελτζηνῆς τοῦρμα ὑπὸ τὴν Χαλδίαν ἦν. ἡ δὲ Μεσοποταμία τῷ τότε καιρῷ θέμα οὐκ ἦν· Λέων δὲ ὁ φιλόχριστος καὶ ἀοίδιμος βασιλεὺς τὸν Μανουὴλ ἐκεῖνον ἀπὸ τοῦ Τεκῆς μετὰ λόγου ἐξήγαγεν, καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτὸν εἰσήγαγε, καὶ πρωτοσπαθάριον πεποίηκεν. ἔχει δὲ ὁ αὐτὸς Μανουὴλ υἱοὺς τέσσαρας, τὸν Παγκρατούκαν, τὸν Ἰαχνούκαν, τὸν Μουδάφαρ, καὶ τὸν Ἰωάννην· καὶ τὸν μὲν Παγκρατούκαν ὁ βασιλεὺς Ἰκανάτον πεποίηκε, καὶ

lantur. Jacet autem hic locus in Malea promontorio ultra Ezerum versus oram maritimam. Et quandoquidem planè subjecti sunt, principemque à prætore accipiunt, cujus mandatis obtemperant, ex antiquissimo tempore tributum solvunt nomismata quadringenta. Cappadociæ prætura olim turma erat præturæ Anatolicorum. Cephalleniæ prætura, sive insula, turma olim erat præturæ Longobardiæ, sed in præturam erecta fuit sub Christi amante Imperatore Leone. Calabriæ prætura ducatus olim erat præturæ Siciliæ. Charsiani prætura turma antiquitus erat Armeniacorum præturæ. Sub Leone autem Christi amante Imperatore à Themate Buccellariorum in Cappadocum Thema translata fuerunt hæc banda, vicariatus Baretas, Balbadonos, Asponas, & Acarcus: ex Themate vero Anatolicorum in Thema Cappadocum isthæc quidem banda translata sunt, nimirum vicariatus Eudociadis, sancti Agapeti, & Aphraziæ. Factaque sunt septem hæc banda, nempe Buccellariorum quatuor, & Anatolicorum tria, turma una, quæ nunc Commata nuncupatur. Porro sub eodem Christi amantissimo Imperatore Leone à Themate Buccellariorum in Charsiani Thema translata sunt hæc banda, vicariatus Myriocephali, venerandæ Crucis, & Berinopoleos; factaque ex iis fuit turma, quæ nunc temporis Saniana appellatur. Ab Armeniacorum verò Themate in Charsiani Thema hæc banda translata sunt; puta vicariatus Comodromi, & vicariatus Tabiæ; adjectique fuere prædictæ Charsiani turmæ. E Cappadocum autem Themate in Charsiani itidem Thema translata fuere hæc banda; universa nempe turma Cases, & Vicariatus Nyssæ cum Cæsarea. Chozani vero Thema olim erat sub Saracenis, quemadmodum & Asmosati. Chanzit vero, & Romanopolis clusuræ erant Melitiniatorum. Et à monte Phatilano, quæ ulterius jacent, sub Saracenis erant; Teces vero sub Manuele. At Camacha turma propugnaculum Coloniæ erat, sicuti Celtzines turma ad Chaldiam pertinebat; sed Mesopotamia tunc temporis Thema non erat: at Leo ille Christi amans & præclarus Imperator Manuelem illum securitate verbo data è Tece eductum in urbem Protospatharium creavit. Erant autem huic Manueli quatuor filii, nimirum Pancratucas, Jachnucas, Mudaphar, & Joannes: & Pancratucan quidem Imperator Hicanatum creavit, &

deinde prætorem Buccellariorum; Jachnucam prætura Nicopoleos donavit; Mudaphar vero & Joanni Imperialem terram in Trapezunte dedit, dignitatibus omnes & beneficiis multis cohonestans. Et Mesopotamiam in Thema redegit, ac Oresten illum Charsianitem prætorem designavit, turmasque Camachæ & Celtzines tunc temporis sub Themate Mesopotamiæ constituit. Hæc omnia autem cum nuper sub dominio sint Romanorum, Romano imperante ad Mesopotamiæ Thema additæ quoque fuerunt Romanopolis, & Chanzit. Sub Leone autem Christi amante Imperatore Larissa Sebastiæ turma erat, ut Cymbalæus Charsiani: at Symposium desertum erat ad Lycandi partes situm. Imperante autem eodem Christi amante Leone Eustathius Argyri ab exilio revocatus Charsiani prætor factus est; Melias vero adhuc in Melitene exulabat. Et Baasacius cum duobus fratribus Cricorice ac Pazune, item Ismaël ille Armenius, & ad illum simul & ad Argyrum, quem diximus, scripserunt, ut per bullam auream data sibi securitate exirent, & Baasacius quidem cum fratribus Larissæ sedes poneret, vocareturque Baasacius Larissæ Clisuriarcha; quod etiam factum est; Ismaël autem Symposii Clisuriarcha; Melias vero Euphratiæ, Trypiorum, & deserti turmarcha foret; id quod factum est. Melitiniatis vero excursionem facientibus, Ismaëleque sublato, Symposium desertum mansit; & Baasacio proditionis accusato, ideoque relegato, iterum Sebastiæ turma facta est Larissa, prætorque illuc missus fuit Leo Argyri Eustathii filius, qui Magister postea, & Scholarum Domesticus creatus fuit. At Melias, qui Euphratiam habitabat, Constantino Charsiani duce designato, hinc discessit & Lycandum urbem antiquam occupavit, quam cum exædificasset, muniissetque, sedem ipse ibi posuit, illaque ab Imperatore Christi amante Leone Clusuræ nomen accepit. Deinde Lycando in Tzamandi montem commigravit, ibique urbem, quæ in hodiernum usque diem extat, condidit, & similiter Clusura nuncupata est. Tenuit vero etiam Symposium, fecitque Turmarchatum. Constantino autem Christi amantissimo imperante unà cum matre sua Zoë, tunc primùm Lycandus prætura facta est, primusque ejus prætor appellatus est Melias Patricius, tunc temporis illic Clisuriarcham agens, qui postea quoque propter insignem in Romanorum Imperatorem fidem, & plurima ac præclara

A μετὰ τοῦτο στρατηγὸν εἰς τοὺς Βουκελλαρίους· τὸν δὲ Ἰαχνούκαν εἰς Νικόπολιν στρατηγὸν ἐποίησε· τὸν δὲ Μουδάφαρ καὶ τὸν Ἰωάννην ἐν Τραπεζοῦντι δέδωκε γῆν βασιλικήν, ἅπαντας ἀξιώμασι τιμήσας, καὶ δοὺς αὐτοῖς εὐεργεσίας πολλάς. καὶ ἐποίησε θέμα τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ τὸν Ὀρέστην ἐκεῖνον τὸν Χαρσιανίτην στρατηγὸν προεβάλετο, καὶ τότε δέδωκε τὴν τῆς Καμάχας τοῦρμαν ὑπὸ τὸ θέμα εἶναι τῆς Μεσοποταμίας· εἶθ' οὕτως καὶ τὴν Κελτζινῆς τοῦρμαν B ὑπὸ τὸ θέμα καὶ αὐτὴν τῆς Μεσοποταμίας ἐποίησεν. ἀρτίως δὲ ταῦτα πάντα γεγονότα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων εἰς τὸ Μεσοποταμίας θέμα ἐπὶ Ῥωμανοῦ δεσπότου προσετέθη ἥτε Ῥωμανόπολις καὶ τὸ Χανζίτ. ἰστέον ὅτι ἐπὶ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου ἡ Λάρισσα τοῦρμα τῆς Σεβαστείας ἦν· τὸ δὲ Κυμβαλαιὸς ἦν τοῦρμα τοῦ Χαρσιανοῦ· τὸ δὲ Συμπόσιον ἦν ἐρημία πρὸς τὰ μέρη τῆς Λυκανδοῦ παρακείμενον. καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου Εὐστάθιος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ ἀπὸ C τῆς ἐξορίας ἀνακληθεὶς εἰς τὸ Χαρσιανὸν στρατηγὸς ἐχωρίσθη· ὁ δὲ Μελίας εἰς τὴν Μελιτηνὴν ἔτι πρόσφυγος ἦν. καὶ ὁ Βαασάκιος μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ τοῦ τε Κρικορίκη καὶ τοῦ Παζουνῆ, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰσμαὴλ ὁ Ἀρμένιος ἐκεῖνος, οἵτινες καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν προρρηθέντα Ἀργυρὸν ἔγραψαν διὰ τοῦ χρυσοβούλλου λόγον λαβεῖν καὶ ἐξελθεῖν· καὶ τὸν μὲν Βαασάκιον καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἰς Λάρισσαν καθεσθῆναι, καὶ ὀνομασθῆναι D μὲν τὸν Βαασάκιον Λαρίσσης κλεισουράρχην, ὅπερ καὶ γέγονε· τὸν δὲ Ἰσμαὴλ κλεισουράρχην εἰς τὸ Συμπόσιον, ὃ καὶ γέγονε· τὸν δὲ Μελίαν εἰς Εὐφράτειαν εἰς τὰ Τρυπία εἰς τὴν ἐρημίαν γενέσθαι τουρμάρχην, ὅπερ καὶ ἐγένετο. ἐξελθόντων δὲ τῶν Μελιτηνιατῶν, καὶ τὸν Ἰσμαὴλ ἐκεῖνον ἀνελόντων, ἔμεινε τὸ Συμπόσιον ἔρημον· τοῦ δὲ Βαασακίου ὅτι προδοσίαν μελετᾷ διαβληθέντος καὶ ἐξορισθέντος, πάλιν ὑπὸ τῆς Σεβαστείας ἡ Λάρισσα τοῦρμα ἐγένετο, στρατηγοῦ προβληθέντος ἐκεῖσε τοῦ Ἀργυροῦ Λέοντος τοῦ υἱοῦ Εὐσταθίου, τοῦ E μετὰ ταῦτα μαγίστρου γεγονότος καὶ δομεστίκου τῶν Σχολῶν. ὁ δὲ Μελίας εἰς Εὐφράτειαν καθεζόμενος, ὁπότε προεβλήθη Κωνσταντῖνος ὁ δοὺξ εἰς τὸ Χαρσιανόν, κατῆλθεν ἐκεῖθεν ὁ προρρηθεὶς Μελίας, καὶ τὸ παλαιὸν κάστρον τὴν Λυκανδὸν ἐκράτησε, καὶ ἔκτισεν αὐτό, καὶ ὀχυροποίησε, καὶ ἐκεῖσε ἐκαθέσθη, καὶ ὠνομάσθη παρὰ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως κλεισοῦρα. καὶ μετὰ τοῦτο διεπέρασεν ἀπὸ Λυκανδοῦ εἰς τὸ ὄρος τῆς Τζαμανδοῦ, κἀκεῖσε τὸ νῦν ὂν κάστρον ἔκτισε· καὶ ὡσαύτως κἀκεῖνο κλεισοῦρα ἐκαλεῖτο. F ἐκράτησε δὲ καὶ τὸ Συμπόσιον ποιήσας αὐτὸ τουρμαρχάτον. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου, τοῦ πρώτου, συνούσης αὐτῷ καὶ Ζωῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ, γέγονεν ἡ Λυκανδὸς στρατηγίς, καὶ πρῶτος Λυκανδοῦ στρατηγὸς ὠνομάσθη ὁ πατρίκιος Μελίας, δηλονότι τῷ τότε καιρῷ αὐτοῦ κλεισουριάρχου ἐν Λυκανδῷ τυγχάνοντος. ὁ δὲ αὐτὸς Μελίας διά τε τὴν συνοῦσαν αὐτῷ πρὸς τὴν βασιλεία τῶν Ῥωμαίων πίστιν, καὶ τὰς πολλὰς καὶ ἀπείρους

333. 334. 335.

ἀπείρους αὐτοῦ κατὰ Σαρακηνῶν ἀνδραγαθίας, μετέπειτα μάγιστρος ἐτιμήθη. ἰστέον ὅτι ἡ Ἄβαρα τοῦρμα ἦν ὑπὸ τὸ θέμα Σεβαστείας· ἐπὶ δὲ Ῥωμανοῦ δεσπότου γέγονε κλεισοῦρα. ἰστέον ὅτι τύπος ἐκράτησε παλαιὸς, τὸν κατεπάνω Μαρδαϊτῶν Ἀτταλίας παρὰ τοῦ βασιλέως δηλονότι προβάλλεσθαι· διὸ καὶ παρὰ Λέοντος τοῦ μακαριωτάτου βασιλέως κατεπάνω προεβλήθη Σταυράκιος ὁ Πλατὺς ἐπονομαζόμενος· ὃς χρόνους μὲν διέζησεν ἱκανοὺς, οὐχὶ καλῶς δὲ καὶ τὰ τέλη διέθηκε. τοῦ γὰρ πρωτοσπαθαρίου Εὐσταθίου καὶ Ἀσηκρήτης ἐν τῷ τῶν Κιβυρραιωτῶν θέματι ἐκ προσώπου ἀποσταλέντος, φθόνοι τινὲς ἀνὰ μεταξὺ τούτων καὶ μάχαι γεγόνασιν· ὅτε γὰρ Σταυράκιος ὁ Πλατὺς εἰς τὸν πατρίκιον Ἡμέριον καὶ Λογοθέτην τοῦ δρόμου θαῤῥῶν, ὡς ἅτε παρ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλέα μεσιτευθεὶς, τῷ ἐκ προσώπου Εὐσταθίῳ ἀντέπιπτε, καὶ μάλιστα ἐναντίως εἶχεν, ἐν οἷς αὐτὸν ἑώρα ἔξω τοῦ δέοντός τι διαπραττόμενον ἢ καὶ προστάττοντα. ὅτε δὲ πάλιν ὁ ἐκ προσώπου Εὐστάθιος πρὸς τὸν Σταυράκιον διέκειτο ἐχθρωδῶς, καὶ πολλὰς κατ᾽ αὐτοῦ ἐπιθέσεις καὶ μηχανὰς ἐπλάττετο. ὅθεν αἰτίας ὁ προῤῥηθεὶς Εὐστάθιος κατὰ τοῦ Σταυρακίου ἀνήγαγεν, ὡς τὸ τῶν Κιβυρραιωτῶν θέμα δύο στρατηγοὺς ἔχειν οὐ δύναται, δηλονότι ἐμὲ καὶ τὸν Σταυράκιον τὸν κατεπάνω Μαρδαϊτῶν· ἄλλα γὰρ ἐμοῦ προστάττοντος καὶ διοικεῖν ἐθέλοντος, ἄλλα ποιεῖν ὁ κατεπάνω Μαρδαϊτῶν βούλεται. καὶ αὐτεξούσιος ὢν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα μανικῶς διαπράττεται. ἀνήγαγε δὲ καὶ ἄλλας ψευδολογίας τινὰς, καὶ πολλὰς μηχανὰς κατ᾽ αὐτοῦ συνεῤῥάψατο, τὰς μὲν πιθανῶς συνθεὶς, τὰς δὲ συκοφαντικῶς τε καὶ μανικῶς ἀναπλασάμενος. καὶ ταῦτα δηλονότι τῷ πατρικίῳ Ἡμερίῳ καὶ Λογοθέτῃ τοῦ δρόμου θαῤῥῶν ταῦτα ἔγραψεν. ἐπὶ δὲ τῷ τότε καιρῷ φίλος Εὐσταθίου μᾶλλον ἦν ὁ Πατρίκιος Ἡμέριος, ἤπερ Σταυρακίου, κἂν ὕστερον ἔχθραν θέντες ἀμφότεροι ἔχθρας ἀνάμεστοι καὶ μανίας πλήρεις γεγόνασι. τὴν οὖν τοιαύτην ἀναφορὰν Εὐσταθίου δεξάμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ πατρικίου Ἡμερίου πεισθεὶς, δέδωκε τὴν τοῦ τοιούτου κατεπάνω ἐξουσίαν τῷ πρωτοσπαθαρίῳ Εὐσταθίῳ τῷ ἐκ προσώπου. τῷ δὲ μακαρίῳ βασιλεῖ τὸν βίον ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω μετηλλαχότος, Ἀλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς ἐγκρατὴς γεγονὼς, ὡς πάντας τοὺς ὑπὸ τοῦ μακαρίου βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ προβληθέντας ἐν τισιν ἀρχαῖς διεδέξατο, χαιρεκάκοις καὶ κακοβούλοις ἀνδράσι πεισθεὶς, οὕτω δὴ καὶ τὸν προῤῥηθέντα Εὐστάθιον διεδέξατο, καὶ ἀντ᾽ αὐτοῦ πεποίηκεν ἕτερον. ὁ γὰρ Χασὲ ἐκεῖνος ὁ ἐκ Σαρακηνῶν τῷ γένει ὁρμώμενος, Σαρακηνὸς δὲ τῷ ὄντι τῇ γνώμῃ καὶ τῷ τρόπῳ καὶ τῇ λατρείᾳ διατελῶν, ὁ τοῦ πατρικίου Δαμιανοῦ δοῦλος, ἐπεὶ πολλὴν παῤῥησίαν εἶχε τῷ τότε καιρῷ, ὁ πρωτοσπαθάριος αὐτὸς Χασὲ πρὸς τὸν κύριον Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα, ὡσαύτως καὶ ὁ πρωτοσπαθάριος Νικήτας ὁ ἀδελφὸς τοῦ Χασὲ, ὁ καὶ τῶν Κιβυρραιωτῶν στρατηγὸς

in Saracenos edita facinora, Magistri honore ornatus est. Quod ad Abaram turmam attinet, ea sub Sebastiæ Themate erat; imperante vero Romano Clusura facta est. Statutum autem antiquitus fuit, ut Capitaneus Mardaitarum Attaliæ ab Imperatore designaretur; unde etiam à Leone beatissimo Imperatore designatus fuit Stauracius cognomento Platys, qui aliquandiu quidem illic egit, sed tributa non rectè ordinavit. Cum enim Eustathius Protospatharius & Asecretis in Cibyrrhæotarum Thema Vicarius missus esset, æmulatio quædam & contentio inter ipsos exorta est: quippe Stauracius Platys Hemerio Patricio & Logothetæ cursûs publici confidens, utpote quo intercedente Imperatori conciliatus erat, Eustathio Vicario se opposuit, atque omnino ei contrarium se præbuit, ubi præter decorum committentem aut præcipientem aliquid videbat. Vicissim Eustathius Vicarius malè erga Stauracium affectus multas adversus ipsum fraudes machinabatur, & querelas contra eum producebat, in Cibyrrhæotarum Themate duos prætores esse non posse, se videlicet & Stauracium Mardaitarum Capitaneum; quippe cum alia ipse juberet, statueretque, alia Mardaitarum Capitaneus facere vellet, & quasi sui juris esset ea quæ ipsi viderentur amenter peragere. Produxit item alia quædam mendacia, & multas contra eum fraudes excogitavit; quædam probabiliter quidem, quædam vero per calumniam amenter confingens. Atque hæc quidem Hemerio Patricio & Logothetæ cursûs publici confisus scribebat. Et is sane tunc temporis Eustathio magis quam Stauracio favebat, etsi postea inimici ambo infestissimi fuerint. Ejusmodi igitur Eustathii relatione accepta Imperator, & Hemerii Patricii petitione persuasus, Capitanei istius dignitatem Protospathario Eustathio Vicario dedit. Sed ad superos elato beato illo Imperatore, Alexander ejus frater Imperio potitus ferme omnes à fratre Imperatore defuncto honoribus auctos in ordinem redegit, hominum malignorum pravis consiliis persuasus; & sic Eustathio, quem diximus, honorem non itidem prorogavit, sed alium ipsi substituit. Nam Protospatharius Chase ille à Saracenis genus ducens, & re ipsa eorum quoque sententiam, mores, ac cultum retinens, Damiani Patricii servus, plurimum tunc gratiâ valebat apud Alexandrum Imperatorem, quemadmodum & Protospatharius Nicetas ejus frater, qui etiam Cibyrrhæotarum prætor ab eodem Imperatore factus fuit. Hic

Igitur Nicetas prædicti Chase frater Imperatorem compellavit, oportere sibi ut amico veteri beneficium conferri, esse autem unum quod ab ejus majestate peteret, in quo exaudiri deberet: Imperatore vero ambigente, interrogante que quidnam illud esset, & pollicente ipsum id, quidquid tandem esset, impetraturum esse, respondit; ut filius meus Capitaneus Mardaitarum Attaliæ creetur: ejusque petitioni satisfaciens Imperator, Abercium Spatharocandidatum Nicetæ Protospatharii filium, in processu introductum in Triclinium Aureum Mardaitarum Attaliæ Capitaneum designavit; quemadmodum antea beatus Leo Imperator Stauracium Platyn cognominatum. Et eo quidem ritu, ut initio dixi, antiquitus ab Imperatore Mardaïtarum Capitaneus designabatur. Sciendum autem sub Theophilo Imperatore Accubitorem fuisse Scholasticium Ostiarium, & sub Michaële ejus filio Damianum Patricium, & post eum sub eodem Basilium qui postea Christi amans Imperator fuit. Sed sub Basilio Christi amante Imperatore quoad usque regnavit nullus fuit Accubitor; verum imperante Leone iterum hac dignitate ornatus est Samonas Patricius, & post eum sub eodem Imperatore Constantinus Patricius. Alexandro autem imperium tenente Accubitor creatus fuit Barbatus Patricius; & sub Constantino Christi amante Imperatore rursum Constantinus Patricius fuit, cujus antea mentionem feci sub domino Leone. Sub Romano Imperatore hunc honorem tenuit Theophanes Patricius; sub Constantino autem iterum Basilius Patricius. Sub Imperatore illo Christi amantissimo, & perpetua memoria digno Leone Ctenas ille vixit, clericus ætate gravis, & omnino dives, novæ Ecclesiæ Domesticus, qui canendo omnes sui temporis antecellebat. Hic Samonæ Patricio, qui tunc temporis Accubitor erat, persuasit, uti pro se apud Imperatorem intercederet, ut Protospatharius fieret, & camasum ferret, ac in Lausiacum progrederetur, sederetque veluti Protospatharius, rogamque acciperet libram unam, se hujus rei causa Imperatori daturum libras quadraginta. At Imperator recusabat, dicens fieri non posse, & majestate sua indignum, clericum fieri Protospatharium. Quod cum ex Samona Patricio idem ille Ctenas intellexisset, ad quadraginta libras inaurium par unum adjecit libris decem æstimatum; & mensulam cælatam ex argento non signato inauratam, & sculptam, cujus item pretium erat decem librarum. Persuasus

γνωριμὸς παρὰ τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως. ὁ Νικήτας οὖν οὗτος ὁ ἀδελφὸς τοῦ προῤῥηθέντος Χασὲ τὸν βασιλέα ᾐτήσατο, ὅτι ὡς ἀρχαῖόν σου φίλον εὐεργετεῖν με πρέπον ἐστὶν, ἓν δὲ πρὸς τὴν βασιλείαν σου αἴτημα ἔχω, καὶ δίκαιόν ἐστιν εἰσακοῦσαί μου. τοῦ δὲ βασιλέως διαπορουμένου καὶ ἀντερωτῶντος τί ἂν εἴη τοῦτο τὸ αἴτημα, καὶ ὅπερ ἐὰν ἐστὶν ὑπακοῦσαι ὑποσχομένου, ὁ προῤῥηθεὶς Νικήτας ᾐτήσατο· ὅτι, τὸν υἱόν μου αἰτοῦμαι ἵνα ποιήσῃ ἡ βασιλεία σου κατεπάνω τῶν Μαρδαϊτῶν Ἀτταλίας· οὗτινος ὁ βασιλεὺς τῇ αἰτήσει πεισθεὶς, ἐπὶ προελεύσεως εἰσαγαγὼν ἐπὶ τοῦ Χρυσοτρικλίνου τὸν υἱὸν τοῦ πρωτοσπαθαρίου Νικήτα τὸν Σπαθαροκανδιδᾶτον Ἀβέρκιον, προεβάλετο αὐτὸν κατεπάνω τῶν Μαρδαϊτῶν Ἀτταλίας, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Λέων ὁ βασιλεὺς πρότερον Σταυράκιον τὸν Πλατὺν ἐπονομαζόμενον. καὶ ὁ ἐξ ἀρχῆθεν παλαιὸς ἔχων τύπος, καθὼς ἐν ἀρχαῖς εἴρηται, ὑπὸ τοῦ βασιλέως προβάλλεσθαι τὸν κατεπάνω Μαρδαϊτῶν. ἰστέον ὅτι ἐπὶ βασιλέως τοῦ Θεοφίλου παρακοιμώμενος γέγονε Σχολαστίκιος Ὀστιάριος· ἐπὶ δὲ Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου παρακοιμώμενος Δαμιανὸς πατρίκιος· καὶ μετὰ τοῦτον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γέγονε παρακοιμώμενος Βασίλειος ὁ φιλόχριστος βασιλεύς. ἐπὶ δὲ τοῦ Βασιλείου φιλοχρίστου δεσπότου παρακοιμώμενος οὐ γέγονε δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου παρακοιμώμενος γέγονε Σαμωνᾶς ὁ πατρίκιος· καὶ μετὰ τοῦτον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως γέγονε Κωνσταντῖνος ὁ πατρίκιος. ἐπὶ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως γέγονε παρακοιμώμενος πατρίκιος Βαρβάτος. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου γέγονε πάλιν Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ προῤῥηθεὶς ἐπὶ Λέοντος δεσπότου. ἐπὶ δὲ Ῥωμανοῦ δεσπότου Θεοφάνης πατρίκιος· ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου τὸ δεύτερον γέγονε Βασίλειος πατρίκιος. ἰστέον ὅτι ἐπὶ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου καὶ ἀειμνήστου βασιλέως ἦν ὁ Κτένας ἐκεῖνος γέρων κληρικὸς πάνυ πλούσιος, ὅστις ἦν καὶ δομέστικος εἰς τὴν νέαν ἐκκλησίαν· ὑπῆρχε δὲ τεχνίτης εἰς τὸ ᾆσμα, οἷος τῷ τότε καιρῷ ἕτερος οὐκ ἦν. ὁ δὲ αὐτὸς Κτενᾶς τὸν πατρίκιον Σαμωνᾶν ἐδυσώπησε τῷ τότε καιρῷ παρακοιμωμένου αὐτοῦ ὄντος μεσιτεῦσαι αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα τοῦ γενέσθαι πρωτοσπαθάριον, καὶ φορεῖν ἐπικουτζούλον, καὶ προέρχεσθαι εἰς τὸν Λαυσιακὸν, καὶ καθέζεσθαι ὡς πρωτοσπαθάριον, καὶ ῥογεύεσθαι αὐτὸν λίτραν μίαν, καὶ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀντιλήψεως δοῦναι τῷ βασιλεῖ λίτρας τεσσαράκοντα. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἠνέσχετο τοῦτο ποιῆσαι, λέγων τὸ ἀδύνατον τυγχάνειν, καὶ εἰς μεγάλην ἀδοξίαν τῆς βασιλείας μου κληρικὸν γενέσθαι πρωτοσπαθάριον. ἀκούσας δὲ ὁ αὐτὸς Κτενᾶς παρὰ τοῦ πατρικίου Σαμωνᾶ ταῦτα, προσέθηκεν εἰς τὰς τεσσαράκοντα λίτρας καὶ χολαρίκια ζυγὴν μίαν ἐκτιμηθεῖσαν λίτρας δέκα καὶ τραπεζίου ἄσιμιν ἔνζωδον διάχρυσον ἀνάγλυφον ἐκτιμηθὲν καὶ αὐτὸ λίτρας δέκα.

καὶ δυσωπηθεὶς ὁ βασιλεὺς τῇ παρακλήσει τοῦ πατρικίου Σαμωνᾶ καὶ παρακοιμωμένου, ἀνελάβετο τὰς τεσσαράκοντα τοῦ χρυσίου λίτρας, καὶ τὸ ζυγὸν τὰ χολαρίκια, καὶ τοῦ τραπεζίου τὸ ἀνάγλυφον καὶ διάχρυσον ἄσημον, ὡς γενέσθαι τὸ πᾶν δόμα τοῦ αὐτοῦ Κτενᾶ λίτρας ἑξήκοντα. τότε ἐποίησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πρωτοσπαθάριον καὶ ἐρρογεύθη τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λίτραν μίαν. ἔζησε δὲ ὁ αὐτὸς Κτενᾶς μετὰ τὸ τιμηθῆναι αὐτὸν πρωτοσπαθάριον ἔτη δύο, καὶ ἐτελεύτησεν· ἐρρογεύθη δὲ τὰ δύο ἔτη ἀνὰ λίτραν μίαν.

342.

Imperator Samonæ Patricii & Accubitoris precibus, libras illas auri quadraginta, & inaurium par accepit, & mensulam cælatam ex argento non signato inauratam; quod totum Ctenæ donum sexaginta librarum erat, fecitque eum Protospatharium, & rogam dedit libræ unius. Vixit autem hic Ctenas post acceptum Protospatharii honorem annos duos, & tunc obiit, cum singulis annis unius libræ rogam accepisset.

ΚΕΦ. να'.

Περὶ τοῦ τινὶ τρόπῳ γέγονε τὸ βασιλικὸν δρομώνιον· καὶ περὶ τῶν ἀκαραβέων τοῦ αὐτοῦ δρομωνίου· καὶ ὅσα περὶ τοῦ πρωτοσπαθαρίου τῆς φιάλης.

Ἰστέον ὅτι μέχρι τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως οὐκ ἦν βασιλικὸν δρομώνιον ἐν ᾧ εἰσήρχετο ὁ βασιλεύς, ἀλλ᾽ εἰς ῥούσιον ἀγράριον εἰσήρχετο πλὴν ἐπὶ Βασιλείου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου, ὅτε ἐπῆλθεν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς εἰς τὰ θέρμα τῆς Προύσης, καὶ πάλιν ὅτε ἀπῆλθε θεάσασθαι τὸ γεφύριον τοῦ Ῥηγίου, δηλονότι τῇ κελεύσει αὐτοῦ καὶ προνοίᾳ κτιζόμενον, εἰς δρομώνιον εἰσῆλθε, καὶ ἕτερον δρομώνιον ἠκολούθει ὄπισθεν. οἱ δὲ ἐν αὐτῷ εἰσελθόντες ἐλάται ὑπῆρχον ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἀγραρίου, καὶ ἀπὸ τῶν Στενιτῶν πλωΐμων. τὸ γὰρ παλαιὸν εἶχε τὸ Στενὸν χελάνδια βασιλικὰ πλώϊμα μέχρι τῶν δέκα. ἐπεὶ δὲ ὁ μακάριος βασιλεὺς ὅλα τὰ πλείονα αὐτοῦ μεταστασίματα εἰς τὰς Πηγὰς ἐποίει, διὰ τὸ καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ κτισθῆναι τὰ τοιαῦτα παλάτια, ὁμοίως καὶ εἰς τὸ Ἕβδομον καὶ εἰς τὴν Ἱερίαν, καὶ εἰς τὴν Βρύαν, εἰσήρχετο εἰς τὸ ἀγράριον κατὰ τὸν παλαιὸν τύπον. ὅτε δὲ εἰς μακρότερον ἀπῄει πρόκενσον, οἷον εἰς τὰ θέρμα τῆς Προύσης, καὶ εἰς ἐπιτήρησιν τοῦ Ῥηγίου τῆς γεφύρας, εἰσῄει καθὼς προείρηται εἰς δρομώνιον, καὶ ἠκολούθει ἕτερον δρομώνιον, διότι καὶ πλείονας ἄρχοντας εἰσέρχεσθαι μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ὑπολοίπους εἰς τὸ δεύτερον δρομώνιον. ὁ δὲ ἀοίδιμος καὶ σοφώτατος Λέων ὁ βασιλεὺς φιλοτιμότερόν πως πρὸς τοὺς μαγίστρους καὶ πατρικίους καὶ οἰκείους συγκλητικοὺς διακείμενος, καὶ θέλων ἀεὶ τούτοις συγχαίρεσθαι, λογισάμενος μὴ ἐπαρκεῖν εἰς ὑποδοχὴν πλειόνων ἀρχόντων τὸ ἀγράριον, ἐποίησε δρομώνιον, καὶ δὴ ἀπαύστως εἰσήρχετο ἐν αὐτῷ ὅπουδὰν ἐβούλετο ἀπελθεῖν. συνήρχοντο δὲ μετ᾽ αὐτοῦ οὓς ἂν ἐβούλετο τῶν ἀρχόντων, ἀπό τε μαγίστρων καὶ πατρικίων· κατὰ τύπον γὰρ ἐν τῷ ἀγραρίῳ οὐδεὶς ἕτερος εἰσήρχετο μετὰ τοῦ βασιλέως, εἰ μὴ ὁ δρουγγάριος τῆς βίγλης, καὶ ὁ δρουγγάριος τοῦ πλωΐμου, καὶ ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου, καὶ ὁ Ἑταιρειάρχης, καὶ ὁ μυστικὸς, καὶ ὁ τῶν δεήσεων, καὶ ὅτε παρῆν ἐν τῇ πόλει καὶ

343.

344.

CAP. LI.

De Imperiali dromonio, quomodo factum sit, & de Protocarabis ejus; item de Protospathario phialæ.

Sciendum est quod usque ad tempora Leonis præclari sapientissimique Imperatoris dromonium Imperiale, quo veheretur Imperator, nullum erat; sed agrarium tantum russæum; præterquam sub Basilio Christi amante Imperatore: quippe idem Imperator cum ad Prusæ thermas, ac rursum ad Rhegii pontem videndum abiret, quem extrui ipse jusserat, dromonium conscendit, quod alterum dromonium sequebatur: remiges vero qui in eo, ex Imperiali agrario erant, & ex nautis Stenitis. Ab antiquo enim in Steno chelandia Imperialia navigationi instructa decem erant. Cum vero beatæ memoriæ Imperator plerumque ad Pegana migraret, quod ea palatia ab eo ædificata essent, similiter in Hebdomum, in Hieriam, & in Bryantem, agrarium de more prisco ingrediebatur: at cum longiorem aliquam profectionem susciperet, veluti ad Prusæ thermas, & ad Rhegii pontem videndum, dromonium, ut antea dictum est, conscendebat; sequebaturque alterum dromonium, in quo reliquus comitatus esset, cum in priori una cum Imperatori essent plerique principes. Sed Leo ille præclarus ac sapientissimus Imperator benigniùs erga Magistros, Patricios, & consiliarios suos affectus, gratificarique eis hac in re cupiens, cum ad plerosque principes excipiendos non sufficere agrarium videret, dromonium fieri curavit, eoque semper usus est quocunque demum proficisci vellet: & comitabantur è principibus, Magistris, Patriciis, quoscunque vellet. In agrario enim ritu solito nemini cum eo esse licebat, nisi Drungario excubiarum, Drungario rei navalis, Logothetæ cursus publici, Hetæriarchæ, Mystico, Magistro libellorum supplicum, Domestico Scholarum, si in urbe

esset, Accubitori, Protovestiario, & è A Cubiculariis quos Imperator jussisset. Hac itaque de causa Leo ille præclarus ac sapientissimus Imperator dromonium fecit; & aliquanto post alterum quoque dromonium fieri curavit, quod secundum appellatum semper nomen retinuit. Sæpe enim Imperator hic longiora itinera instituebat, veluti Nicomediam, aut Olympum versus, & Pythia; quamobrem etiam hæc dromonia paravit in B suum ac principum suorum usum, ac commodum. Frequenter vero cum non ita longe profecturus esset, partem unam in Hippodromo relinquebat ad palatii custodiam, quia ibi jam ex antiquo more Numeri cohors cum Scholarum Domestico in præsidio agere solebant; cumque in Hippodromo manerent ritu solito, unà cum Imperatoribus in processum pergebant. Primitus C vero etiam Imperiale officium gerebat Phialæ Protospatharius, habebatque sub sua potestate remiges omnes agrariorum Imperatoris tam russæorum quam nigrorum, exceptis iis quæ ad Augustam pertinebant; ista enim sive russæa, sive nigra, sub ipsius mensæ Domestico erant. Sed cum sub Leone præclaro illo ac sapientissimo Imperatore dromonia primùm conficerentur, Imperiali jussu, eorum etiam remiges Protospatharii Phia- D læ arbitrio subjecti fuere: isque quotidie ex veteri consuetudine sub vesperam descendens, considebat in Phiala, unde & Protospatharii Phialæ nomen accepit, ac inter agrariorum dromoniorumque remiges sibi subjectos lites judicabat, atque jus dicebat administrabatque: & si quid præter decorum commisisse aliquem comperisset, aut injuriam cuipiam fecisse, vel officium suum dese- E ruisse, eum flagris acriter excipiebat. Et, ut dictum est, omnes remiges dromoniorum agrariorumque Imperialium, tam russæorum quàm nigrorum, sub potestate erant ac cura Protospatharii Phialæ; sed Augustæ agraria sive russæa, sive nigra ad mensæ ipsius Domesticum pertinebant, ita tamen ut ille muneris sui rationem non Augustæ redderet, sed Imperatori. Sub Leone autem præclaro F illo ac sapientissimo Imperatore Phialæ Protospatharius erat Joannes cognomento Thalasson, post quem Podaron, cui successit Leo Armenius, Arsenii Protospatharii & Manclabitæ pater. Hi vero, nempe Protospatharius Podaron, & Leo Armenius Protelatæ fuerunt Nasar Patricii, & rei navalis Drungarii; & sub Basilio Christi amantissimo Imperatore à re navali translati, Protelatæ agrarii Imperatorii effecti sunt; sub Leone vero

A ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν, καὶ ὁ παρακοιμώμενος, καὶ ὁ ἀβεστιάριος, καὶ ἐκ τῶν κοιτωνιτῶν οὓς ἂν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεύς. δι' ὃν τὸν τρόπον τοῦτον ἐποίησε Λέων ὁ ἀοίδιμος καὶ σοφώτατος βασιλεὺς τὸ δρομώνιον, καὶ μετά τινα καιρὸν ἐποίησε καὶ ἕτερον δρομώνιον, ὃ καὶ δεύτερον προσηγορεύθη, καὶ ἀκολούθως ὠνομάσθη. καὶ γὰρ εἰς μακρόθεν ἀπῄει ὁ μακάριος ἐκεῖνος βασιλεύς· οἷον εἰς Νικομήδειαν, εἰς τὸν Ὄλυμπον, εἰς τὰ Πύθια· καὶ διὰ B τοῦτο ἐπετηδεύσατο τὰ δύο δρομώνια εἰς ὑπηρεσίαν καὶ ἀνάπαυσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. πολλάκις γὰρ ἐξερχομένου αὐτοῦ εἰς τὰ πλησίον προάστεια, τὴν μίαν οὐσίαν κατελίμπανεν εἰς τὸν Ἱππόδρομον πρὸς φύλαξιν τοῦ παλατίου, διὰ τὸ τάγμα τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ τὸν ἐπικρατήσαντα παλαιὸν τύπον μετὰ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν ταξιδεύειν, καὶ ἐναπομένοντες εἰς τὸν Ἱππόδρομον συνεξίουσι κατὰ τύπον τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὰ προάστεια. ὅτι ἐξ C ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν βασιλικὸν ὀφφίκιον ἦν τῷ πρωτοσπαθαρίῳ τῆς φιάλης· ἐκεῖνος δὲ ὁ πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης ἐπεκράτει καὶ εἶχεν ὑπ' αὐτὸν πάντας τοὺς ἐλάτας τῶν βασιλικῶν ἀγραρίων ῥουσίων τε καὶ μαύρων, ἄνευ τῶν ἀγραρίων τῆς αὐγούστης· τὰ γὰρ ἀγράρια τῆς αὐγούστης τά τε ῥούσια καὶ μαῦρα ἐπεκράτει καὶ ἐξουσίαζεν ὁ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης. ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως, καινουργηθέντα τὰ δρομώνια κελεύσει βασιλικῇ εἶχεν ὁ αὐτὸς πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης, καὶ τῶν τοιούτων δρο- D μωνίων τοὺς ἐλάτας ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν. ὁ οὖν προρρηθεὶς πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ καθ' ἑκάστην δείλην ἀπὸ παλαιοῦ τύπου κατήρχετο καὶ ἐκαθέζετο ἐν τῇ φιάλῃ· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐλέγετο πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης· καὶ τὰς ἀνὰ μεταξὺ δίκας τῶν ἐλατῶν τῶν τε ἀγραρίων καὶ τῶν δρομωνίων τῶν παρ' αὐτοῦ ἐξουσιαζομένων ἔκρινε, καὶ κατὰ τὸ δίκαιον ἐδίκασέ τε καὶ ἐδιοίκει· καὶ ἡνίκα παρὰ τὸ δέον εὕρισκέ τινα ἢ ἐργαζόμενον ἤ τινα E ἀδικοῦντα, ἢ εἰς τὴν ἰδίαν δουλείαν βαγεύοντα, τοῦτον διὰ μαγκλαβίων σφοδρῶν ὑπεξήρχετο. καὶ καθ' ὃν εἴρηται τρόπον πάντες οἱ τῶν δρομωνίων ἐλάται, καὶ οἱ τῶν τοῦ βασιλέως ἀγραρίων, τῶν ῥουσίων καὶ τῶν μαύρων, ὑπὸ τὴν χεῖρα καὶ τὴν θεωρίαν ὑπῆρχον τοῦ πρωτοσπαθαρίου τῆς φιάλης. τὰ δὲ τῆς αὐγούστης ἀγράρια τά τε ῥούσια καὶ μαῦρα ὑπὸ τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἐφορίαν ὑπῆρχον τοῦ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης, δηλονότι τὸν λόγον τῶν ἀγραρίων τούτων ποιουμένου τοῦ τῆς τραπέζης, οὐχὶ πρὸς τὴν αὐγοῦσταν, F ἀλλὰ πρὸς τὸν βασιλέα. ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως ἦν πρωτοσπαθάριος τῆς φιάλης ὁ Ἰωάννης, οὗ τὸ ἐπίκλην ὁ Θαλάσσων, καὶ μετ' αὐτὸν γέγονεν ὁ πρωτοσπαθάριος ὁ Ποδάρων, καὶ μετ' ἐκεῖνον ὁ πρωτοσπαθάριος Λέων ὁ Ἀρμένης, ὁ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἀρσενίου καὶ Μαγκλαβίτου πατήρ. οὗτοι δὲ ὅ, τε ὁ πρωτοσπαθάριος Ποδάρων, καὶ ὁ Λέων ὁ Ἀρμένης πρωτελάται γεγόνασι τοῦ πατρικίου Νάσαρ καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωΐμου· καὶ ἐπὶ Βασιλείου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου ἀνῆξαν ἀπὸ τοῦ πλωΐμου καὶ γεγόνασι πρωτελάται τοῦ ἀγραρίου τοῦ βασιλέως· ἐπὶ

345.

346.

347.

δὲ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου A βασιλέως, ἡνίκα καὶ τὰ δρομώνια ἐποίησε, διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν, καὶ τὴν ἐμπειρίαν τῆς θαλάσσης, ἐποίησεν (348.) αὐτοὺς πρωτοκαράβους· καὶ περιστάσεως γινομένης, εἰσήγαγεν ὁ βασιλεὺς τῶν δύο δρομωνίων τοὺς ἐλάτας μετὰ τῶν δύο πρωτοκαράβων τοῦ πρώτου δρομωνίου εἰς χελάνδια πλώϊμα, δοὺς αὐτοῖς ἐξόπλισιν πολλὴν καὶ ἀναγκαίαν, οἷον σκουτάρια, δορκάς, κλιβάνια κάλλιστα, καὶ ἄλλα ὅσα ἐπιδέονται πλώϊμοι στρατιῶται ἐπι- B φέρεσθαι· καὶ ἀνελάβετο αὐτοὺς ὁ πατρίκιος Εὐστάθιος καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωΐμου μετὰ τοῦ βασιλικοῦ στόλου, καὶ ἀπῄει κατὰ τῶν ἐναντίων. τοῦτο δὲ ὅλον ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ ἀποβλέπειν τὸν πατρίκιον Εὐστάθιον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου πρὸς πόλεμον τῶν ἐναντίων, καὶ ἀντ' ἐκείνων ἐκυβέρνα τὸ βασιλικὸν δρομώνιον Μιχαὴλ ὁ γέρων καὶ συνετὸς ἐκεῖνος ὄντων αὐτῶν τῷ τότε καιρῷ πρωτελατῶν. οἱ δὲ ἐλαύνοντες εἰς τὰ δρομώνια C ἕως τῆς ἐλεύσεως τῶν βασιλικῶν ἐλατῶν ὑπῆρχον Στε- (349.) νῖται ἐκ τῶν οὐσιῶν τοῦ Στενοῦ. ὅτε δὲ ὑπέστρεψαν ἐκ τοῦ ταξιδίου, πάλιν ἦσαν εἰς τὴν ἰδίαν δουλείαν καθὼς καὶ προυπῆρχον. τότε οἱονεὶ φιλοτιμούμενος ὁ βασιλεὺς τὸν πρωτοσπαθάριον τὸν Ποδάρωνα διὰ τὸ ἀνδραγαθῆσαι αὐτὸν καὶ εὐδοκιμῆσαι ὑπὲρ πάντας εἰς τὸν πόλεμον καὶ μαρτυρηθῆναι καὶ παρὰ τοῦ πατρικίου Εὐσταθίου καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωΐμου ἕτερον τοιοῦτον μὴ εἶναι εἰς τὸ πλώϊμον ἐπί τε ἀνδρείᾳ καὶ διεγέρσει καὶ ταῖς λοιπαῖς D ἀρεταῖς, καὶ μάλιστα τῇ πρὸς τὸν βασιλέα εὐνοίᾳ καὶ ὀρθῇ πίστει, δέδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρωτοσπαθαρίου τῆς φιάλης. διά τε τὸ εἶναι αὐτὸν ἀγράμματον, προστάξει τοῦ βασιλέως κατήρχετο κριτὴς ἀπὸ τοῦ Ἱπποδρόμου, καὶ συνεκαθέζετο μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ φιάλῃ καὶ ἔκρινε τοὺς ἐλάτας. τὰ δὲ αὐγουστιακὰ ἀγράρια, καθὼς προείρηται, ἐπεκράτει ὁ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης. μετὰ τοῦτο δὲ προεβάλετο ὁ βασιλεὺς τόν τε Ποδάρωνα καὶ τὸν Λέοντα E τὸν Ἀρμένιον ἐπιτηρητὰς τοῦ βασιλικοῦ πλωΐμου· πρωτοκαράβους (350.) δὲ τοῦ δρομωνίου αὐτοῦ προεβάλετο τὸν Μιχαὴλ ἐκεῖνον τὸν γέροντα πρωτελάτην τῷ τότε καιρῷ δρομωνίου τυγχάνοντα, δευτεροελάτην δὲ γεγονότα τοῦ ἀγραρίου Βασιλείου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου, καὶ τὸν ἕτερον Μιχαὴλ, τοῦ τὸ ἐπίκλην Βαρκαλᾶς, ὅστις ἦν πρότερον εἰς τὸ πλώϊμον πρωτελάτης τοῦ δρουγγαρίου Εὐσταθίου καὶ πατρικίου, ὅτε ἐπέρασε τοὺς Τούρκους, καὶ κατεπολέμησε τὸν Συμεὼν τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας. τότε οὖν ὁ Συμεὼν ὁ ἄρ- F χων Βουλγαρίας μαθὼν τὴν τοῦ πλωΐμου πρὸς τὸν ποταμὸν ἄφιξιν, καὶ ὅτι μέλλει τὸ πλώϊμον τοὺς Τούρκους κατ' αὐτοῦ περάσαι, ἐποίησε λέσας ἤτοι πλοκὰς ἰσχυρὰς πάνυ καὶ στερεμνίους, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς Τούρκους ἀντιπερᾶν, δι' ἣν ἐπίνοιαν καὶ ἐκωλύθησαν οἱ Τοῦρκοι τὸ πρῶτον περάσαι. ὁ οὖν προῤῥηθεὶς Μιχαὴλ ὁ Βαρκαλᾶς μετὰ καὶ ἄλλων δύο πλωΐμων ἀναλαβόμενοι τὰ σκουτάρια καὶ σπαθία αὐτῶν, ἀνδρείῳ καὶ ῥωμαλέῳ

A præclaro sapientissimoque Imperatore, cum dromonia is fecisset, propter eorum fortitudinem, reique maritimæ peritiam, Protocarabi facti sunt; cum autem belli necessitas urgeret, utriusque dromonii remiges, cum duobus primi dromonii Protocarabis in chelandia Imperator introduxit, datâ iis armaturâ multiplici & necessaria, ut sunt scuta, pelles cervinæ, clibana pulcherrima, & B alia quibus adscitis Eustathius Patricius, reique navalis Drungarius cum classe Imperatoria contra hostes profectus est. Fecitque totum hoc Imperator, quia Eustathius Patricius, reique navalis Drungarius bellum cum hostibus gerere cogitabat; & interea vice illorum dromonium Imperiale gubernabat Michaël ille senex ac peritissimus omnium illius ævi Protelatarum. Qui autem dromonia agitabant, usque dum Imperato- C ris remiges venirent, Stenitæ erant Steni incolæ. Cum vero ex bellica expeditione redirent, pristina iterum officia præstabant. Et tunc honoris ergo Imperator Protospathario Podaroni, propter rem præclarissimè gestam præ omnibus in bello, & quia Eustathius Patricius reique navalis Drungarius hoc illi testimonium perhibuerat, non esse alium in tota classe majore fortitudine, D vigilantiâ, & aliis virtutibus, maximè vero amore ac fide in Imperatorem, potestatem Protospatharii Phialæ contulit. Cumque illiteratus esset, jussu Imperatoris ex Hippodromo judex veniebat, qui cum eo in Phiala sedebat, & remiges judicabat. At Augustæ agraria, ut dictum est, mensæ Augustæ Domesticus curabat. Postea autem Imperator Podaronem & Leonem Armenium classis suæ E Vicarios designavit; Protocarabos vero dromonii sui fecit Michaëlem illum senem, qui tunc temporis Protelates dromonii erat, & ante in agrario Christi amantissimi Imperatoris Basilii Deuteroëlates, & Michaëlem alterum, Barcalan cognominatum, qui ante Protelates in classe erat sub Eustathio Patricio & Drungario, cum contra Turcas proficisceretur, & Symeonem Bulgariæ principem debellaret. Qui Symeon Bulgariæ F princeps cognito in flumen deductam esse classem, & Turcas contra se transmissuram, funes fecit, sive catenas firmas ac duras admodum, quibus impediret, quo minus in ulteriorem ripam Turcæ exscendere possent; atque ita primum Turcæ exscensu cohibiti sunt. Quod cum ita esset, Michaël, quem dixi, Barcalas, & cum eo duo alii nautæ classiarii assumptis scutis & gladiis viriliter plane ac fortiter chelandio exsilien-

tes, funes sive catenas disciderunt, & transitum Turcis aperuerunt. Turcæ itaque ubi factum hoc egregium Barcalæ vidissent, nimirum eum solum duobus nautis classiariis præeuntem primum catenas discidisse, cum summa admiratione dixerunt, hunc dignum esse, qui Patricius fieret, & rei navali præficeretur; quamobrem etiam Imperator, Barcalæ fortitudine ad ipsius aures delata, dromonii sui Deuteroëlatem creavit. Mox vero, Podarone & Leone vicariis constitutis, Michaël ille senex, & hic Barcalas, Protocarabi dromonii facti sunt. Et prædictus quidem Leo Armenius Protospatharii & Manclabitæ Arsenii defuncti pater, diem obiit cum rei navalis vicarius esset: Podaron vero Protospatharius quodam elapso tempore prætor creatus est Thematis Cibyrrhæotarum; qui cum vicarius factus esset, Phialæ Protospatharius creatus est Protospatharius Theophylactus Bimbilides, consobrinus Protospatharii Joannis Thalassonis cognominati, perseveravitque aliquot annis ineuntis imperii Christi amantissimi domini Constantini Porphyrogeniti. Hoc igitur mortuo, quia jam ætate confectus esset Michaël ille senex, quem dixi, & Protocarabi munus plurimos annos sustinuisset, dignitate Protospatharii ornatus est, factusque Phialæ Protospatharius; & cum Imperator dromonii Phialam ingrederetur, atque in processu sive alio iret, egregius ille senex, & ob rei navalis peritiam semper memorandus, stabat in medio dromonii, remiges exhortans, uti alacrius remis incumberent, simul etiam Protocarabos docens, quomodo pro ratione ac vi ventorum navem Imperatoris dirigerent. Eo defuncto propter pueritiam Imperatoris, & fatuitatem Constantini Patricii & Accubitoris, Protocarabus factus est Michaëlis illius memorati senis gener, Theodotus, tunc temporis Protelates, diversis temporibus creatus Candidatus, Strator, Spatharius, Spatharocandidatus, & postea Protospatharius, atque Phialæ Protospatharius. Neque enim ab antiqua consuetudine Protocarabus Imperatoris fiebat Protospatharius aut Spatharocandidatus; sed vel Candidatus, vel Strator, vel sæpe etiam Spatharius. Sub Leone autem præclaro illo ac sapientissimo Imperatore solus hic Michaël Spatharius primò, mox item Spatharocandidatus factus est. Igitur, ut dixi, propter Imperatoris pueritiam, & Constantini Patricii Accubitorisque fatuitatem, Protocarabi Spatharocandidati facti sunt, & hic Michaël Protospatharius. Cum autem in palatium venisset Dominus Ro-

ὁρμήματι ἐκπεδήσαντες τῆς χελανδίου, κατέκοψαν τὰς λέσας ἤτοι τὰς πλοκὰς, καὶ ἤνοιξαν τὸν πόρον Τούρκοις. τοῦτον οὖν τὸν Βαρκαλὰν οἱ Τοῦρκοι ἰδόντες, καὶ τὸ ἀνδρεῖον αὐτοῦ ὑπερθαυμάσαντες, ὅτι μόνος τῶν δύο προπορευόμενος πλωΐμων πρῶτος κατέκοψε τὸν πλοκὸν, θαυμάσαντες εἶπον ὅτι τοῦτον ἔπρεπεν ὀνομάζεσθαι πατρίκιον, καὶ εἶναι κεφαλὴν τῶν πλωΐμων. τὴν οὖν τοῦ Βαρκαλᾶ ἀνδρειότητα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἐποίησεν αὐτὸν δευτερελάτην εἰς τὸ δρομώνιον βασιλικόν. εἶθ' οὕτως τοῦ Ποδάρωνος καὶ τοῦ Λέοντος γενομένων τοποτηρητῶν, προεβλήθη ὁ Μιχαὴλ ὁ γέρων, καὶ οὗτος ὁ Βαρκαλὰς πρωτοκάραβοι τοῦ δρομωνίου. ὅτι ὁ προῤῥηθεὶς Λέων ὁ Ἀρμένης ὁ πατὴρ τοῦ θ' Ἀρσενίου καὶ Μαγλαβίτου τοῦ τελευτήσαντος τελευτᾷ τοποτηρητὴς ὢν εἰς τὸ πλώϊμον· ὁ δὲ θ' ὁ Ποδάρων μετά τινας χρόνους προεβλήθη στρατηγὸς ἐν τῷ θέματι τῶν Κιβυῤῥαιωτῶν. ὅτι τοῦ Ποδάρωνος γεγονότος τοποτηρητοῦ προεβλήθη θ' τῆς φιάλης ὁ θ' Θεοφύλακτος ὁ Βιμβιλίδης ἀνεψιὸς τυγχάνων τοῦ θ' Ἰωάννου, τοῦ τὸ ἐπίκλην Θαλάσσων, καὶ διήρκεσεν ἐν ἔτεσι τισὶ τῆς πρώτης αὐτοκρατορείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ φιλοχρίστου δεσπότου. τούτου οὖν τελευτήσαντος διὰ τὸ ὑπεργηρᾶσαι τὸν προῤῥηθέντα Μιχαὴλ τὸν γέροντα, καὶ εἰς πολλῶν ἐτῶν περιόδους διατελέσαι ἐν τῇ τοῦ πρωτοκαράβου ὑπουργίᾳ, ἐτιμήθη τῇ τοῦ θ' ἀξίᾳ καὶ προεβλήθη καὶ θ' τῆς φιάλης. καὶ εἰσερχομένου τοῦ βασιλέως ἐν τῇ φιάλῃ ἐν τῷ δρομωνίῳ, καὶ ἀπιόντος εἴτε ἐν προκένσῳ, εἴτε ἀλλαχοῦ, ἵστατο ὁ καλὸς ἐκεῖνος γέρων καὶ ἀείμνηστος κατὰ τὴν τῆς θαλάσσης ἐμπειρίαν μέσον τοῦ δρομωνίου, προθυμοποιῶν καὶ προτρεπόμενος τοὺς τοῦ δρομωνίου ἐλάτας γενναιότερον καὶ ἀνδρειότερον ἐλαύνειν τε καὶ κωπηλατεῖν, ἅμα δὲ καὶ τοῖς τότε πρωτοκαράβοις ὑποτιθέμενος, κατὰ τὴν δυσκρασίαν καὶ πνεῦσιν τῶν ἀνέμων τὴν βασίλειον ναῦν πηδαλιουχεῖν τε καὶ κυβερνᾶν. τούτου οὖν τελευτήσαντος, διὰ τὸ νήπιον τυγχάνειν τὸν βασιλέα, καὶ τὸ ἀδιάκριτον τοῦ πατρικίου Κωνσταντίνου καὶ παρακοιμωμένου, γέγονεν ὁ Θεόδοτος ἐκεῖνος πρωτοκάραβος, τῷ τότε καιρῷ πρωτελάτης ὢν, τιμηθεὶς κατὰ διαφόρους καιροὺς κανδιδᾶτος, στράτωρ, σπαθάριος, σπαθαροκανδιδᾶτος, καὶ μετὰ ταῦτα θ' καὶ θ' τῆς φιάλης· ὃς ἦν γαμβρὸς τοῦ προῤῥηθέντος Μιχαὴλ τοῦ γέροντος. οὐδὲ γὰρ ἀπὸ παλαιοῦ τύπου ποτὲ ἐγεγόνει ἢ ἐτιμήθη πρωτοκάραβος τοῦ βασιλέως θ', ἀλλ' οὐδὲ σπαθαροκανδιδᾶτος, ἀλλ' ἢ κανδιδᾶτος, ἢ στράτωρ, ἢ τὸ πολὺ σπαθάριος. ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως οὗτος μόνος ὁ Μιχαὴλ ἐτιμήθη σπαθάριος, καὶ μετὰ ταῦτα σπαθαροκανδιδᾶτος. διὰ δὲ τὸ νήπιον τυγχάνειν τὸν βασιλέα, καθὼς εἴρηται, καὶ τὸ ἀδιάκριτον τοῦ πατρικίου Κωνσταντίνου παρακοιμωμένου, γεγόνασιν οἱ πρωτοκάραβοι σπαθαροκανδιδᾶτοι, καὶ οὗτος ὁ Μιχαὴλ θ'. τοῦ δὲ βασιλέως τοῦ κυροῦ Ρω-

μανοῦ ἀνελθόντος ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τῆς βασιλείας, οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπεῖν ἐγκρατοῦς γενομένου, τὸν μὲν Θεόδοτον διὰ τὴν πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν φιλόχριστον δεσπότην καὶ βασιλέα εὔνοιαν, οὐ μόνον διεδέξατο, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ δαρμοῦ, καὶ κουρᾶς ὑπεξῆλθε τιμωρίαν, καὶ ἐν διηνεκεῖ παρέπεμπεν ἐξορίᾳ, ἐν ᾗ καὶ τῷ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο, ἐάσας τὸν σὺν αὐτῷ πρωτοκάραβον Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον τὸν Λωρικάτον, διὰ τὸ διὰ φόβου εὐνοικῶς διακεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅρκῳ ἰδιοχείρῳ ἐξαρνησάμενον τὴν πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον εὔνοιαν καὶ ἀγάπην· ὃν πρῶτον μὲν σπαθαροκανδιδᾶτον ἐτίμησε, καὶ πρῶτον πρωτοκάραβον ποιήσας, καὶ πρωτοσπαθάριον τῆς φιάλης προβαλλόμενος, μετ' ὀλίγον καὶ πρωτοσπαθαρίῳ ἐτίμησεν. οὗτος οὖν δι' ὑπομνήσεως τοῦ Κληρικοῦ Ἰωάννου καὶ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ῥαίκτορος γεγονότος, ὑπέθετο τῷ μακαρίτῃ βασιλεῖ τῷ κυρῷ Ῥωμανῷ, ὅτι ὁ πρωτοσπαθάριος Θεοφύλακτος καὶ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης, ἐπεὶ προβολὴ καὶ ἀντίληψις τῆς μητρὸς τοῦ βασιλέως τυγχάνει καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ἀνάγκη καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους δεσπότας καὶ εὐεργέτας προσπαθεῖν. καὶ τίς ἡ χρεία τὸν λαὸν τῶν ἀγραρίων τῆς φιάλης ἐν δυσὶν ἐξουσίαις διαιρεῖσθαι· δύναται γὰρ ὁ τῆς τραπέζης τῆς αὐγούστης, τῇ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν αὐγούστην εὐνοίᾳ κρατούμενος, ἐξαπατῆσαι τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένους αὐγουστιατικοὺς ἀγραρεώτας, πολλάκις δὲ καὶ τοὺς τῶν δρομονίων ἐλάτας, καὶ μελετήσωσι τινὰ ἐπανάστασιν κατὰ τῆς βασιλείας σου. ταῦτα εἰπὼν πείθει τὸν κακὸν ἐκεῖνον καὶ σκολιὸν ῥαίκτορα, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν βασιλέα· εὔκολον γὰρ ἡ κουφότης καὶ ἀδιάκριτος γνώμη πρὸς ἅπαν τὸ κακούργως λεγόμενον καὶ ὑποτιθέμενον ἀποπλανᾶσθαι καὶ ἐκκυλίεσθαι. καὶ εἰπὼν πείθει, καὶ πείσας δίδοται αὐτῷ καὶ ἡ τῶν αὐγουστιατικῶν ἀγραρίων ἐξουσία· καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησε τὸ τὸν πρωτοκάραβον τοῦ βασιλικοῦ δρομωνίου ἐπέχειν καὶ ἐξουσιάζειν πάντας τοὺς ἐλάτας τῶν τε δρομωνίων βασιλικῶν τε καὶ αὐγουστιατικῶν ἀγραρίων, καὶ εἶναι καὶ πρωτοσπαθάριον τῆς φιάλης. ἰστέον ὅτι ἐπὶ Λέοντος τοῦ ἀειμνήστου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως ἐγένετο ἀπὸ τῶν τῆς δύσεως θεμάτων λογαρίου ἀπαίτησις διὰ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Λέοντος καὶ γεγονότος στρατηγοῦ τοῦ Τζικάνη ἐκ τῶν αἰρουμένων μὴ ταξιδεύειν. ἰστέον ὅτι καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φιλοχρίστου καὶ ἀειμνήστου Λέοντος ἐγένετο ἀπὸ τῶν τῆς δύσεως θεμάτων λογαρίου ἀπαίτησις διὰ τοῦ μαγίστρου Ἰωάννου τοῦ Ἐλαδᾶ, τῷ τότε πατρικίου αὐτοῦ ὄντος. ἰστέον ὅτι καὶ πάλιν ἐπὶ Ῥωμανοῦ δεσπότου, βουληθέντος ταξιδεῦσαι τοὺς Πελοποννησίους ἐν Λογουβαρδίᾳ, τοῦ πρωτοσπαθαρίου τοῦ Ἰωάννου προτεύοντος ἐν Πελοποννήσῳ τότε στρατηγοῦντος, ἠρετίσαντο οἱ αὐτοὶ Πελοποννήσιοι μὴ ταξιδεῦσαι, ἀλλὰ δοῦναι ἱππάρια χίλια ἐστρωμένα καὶ χαλινωμένα, καὶ

354. 355. 356.

A manus Imperator, & imperio nescio quo pacto potitus esset, Theodotum propter benevolentiam erga dominum Constantinum Christi amantissimum Imperatorem, non solum in ordinem redegit, sed cæsum tonsumque perpetuo exilio damnavit in quo etiam mortuus est, relicto Protocarabi munere Constantino illi Loricato qui cum ipso erat, quia per metum bene erga ipsum adfectus esset, B & Constantini Imperatoris amicitiam ejurasset, syngraphâ ad id datâ, quam suâ manu subsignaverat: quem initio quidem Spatharocandidatum creavit, mox autem principem Protocarabum, deinde Protospatharium Phialæ, & paulo post Protospatharii honore auxit. Et hic quidem per Joannem Clericum, qui Deo permittente Rector fuit, domino Romano Imperatori defuncto suggessit, Protospatharium Theophylactum, & C mensæ Augustæ Domesticum quandoquidem ad partes Imperatoris & matris ipsius tutandas pronus erat, necessario ex ipso affectu dominorum suorum rebus advigilare; itaque nihil opus esse, agrariorum Phialæ populum sub duabus potestatibus dirimi: & posse mensæ Augustæ Domesticum studio ductum erga Imperatorem & Augustam, agrariotas suos Augustales fallere, ac sæpe etiam dro- D moniorum remiges, & seditionem aliquam contra majestatem tuam molientur. Hæc cum dixisset, persuadet primum scelesto illi & versipelli Rectori, atque per eum Imperatori: quippe facile levis & imprudens animus ad quidlibet fraudulenter dictum fallitur evertiturque. Ubi persuasisset itaque, Augustalium agrariorum potestas illi collata est; ex eoque tempore obtinuit, ut Im- E peratoris dromonii Protocarabus in omnes reliquorum dromoniorum Imperialium, Augustaliumque agrariorum remiges jus haberet, essetque Phialæ Protospatharius. Sub Leone vero semper memorando & Christi amantissimo Imperatore ab Occidentis Thematibus tributi exactio facta est per Leonem Protospatharium & Tzicane prætorem ex iis qui castra sequi nollent. Et rursum sub eodem Imperatore Leone alia tributi ex- F actio facta est ab Occiduis Thematibus per Magistrum Joannem Elada tunc temporis Patricium. Sub Imperatore autem Romano rursus cum Peloponnesios ad expeditionem bellicam in Longobardiam mittere vellet, prætore & proteuonte tunc temporis in Peloponneso Joanne Protospathario, maluerunt Peloponnesii, ut immunes essent, equos mille dare cum stratis & frænis, & summam cen-

tenarii unius; quod quidem libentissime præstiterunt.

A λογάριον κεντηνάριον ἕν· ἅπερ μετὰ πολλῆς προθυμίας παρέχον. 357.

CAP. LII.

Exactio equorum, quæ facta in Themate Peloponnesi sub Romano Imperatore, uti dictum est.

Corinthi metropolitanus exhibebat equos quatuor: Patrarum metropolitanus equos totidem: Episcopi singuli Thematis equos duos: Protospatharii equos tres: Spatharocandidati duos: Spatharii Stratoresque equum unum. Monasteria Imperialia & Patriarchalia equos duos: Archiepiscoporum item Monasteria, Metropolitanorum, & Episcoporum equos duos: indigentiora Monasteria quæ essent, bina equum unum. Qui muneribus Imperialibus fungebantur, nautæ classiarii, conchyliarii, & chartarum confectores immunes erant. Præterea omnes Peloponnesi milites nomismata quinque pro immunitate à militia solvebant; at qui pauperiores omnino, bini nomismata quinque pendebant. Unde constitit illud, de quo dixi, monetæ centenarium unum.

ΚΕΦ. νβ΄.

Ἡ γενομένη ἀπαίτησις τῶν ἱππαρίων ἐν τῷ θέματι Πελοποννήσου ἐπὶ Ῥωμανοῦ δεσπότου, καθὼς προείρηται.

B Ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου ἱππάρια τέσσαρα· ὁ μητροπολίτης Πατρῶν ἱππάρια τέσσαρα· οἱ ἐπίσκοποι πάντες τοῦ θέματος ἀνὰ ἱππάρια δύο· οἱ θ΄ α΄ ἀνὰ ἱππάρια τρία· οἱ σπαθαροκανδιδᾶτοι ἀνὰ ἱππάρια δύο· οἱ σπαθάριοι, οἱ στράτορες ἀνὰ ἱππαρίου ἑνός· τὰ βασιλικὰ καὶ πατριαρχικὰ μοναστήρια ἀνὰ ἱππάρια δύο· τὰ τῶν ἀρχιεπισκόπων, μητροπόλεων καὶ ἐπισκόπων μοναστήρια ἀνὰ ἱππάρια δύο· τὰ ἄπορα μοναστήρια σὺν δύο ἱππάριον ἕν. C οἱ δὲ ἔχοντες βασιλικὰ ἀξιώματα, πλώϊμοι, κογχυλευταὶ, χαρτοποιοὶ, ἱππάρια οὐ δεδώκασιν. ἰστέον ὅτι καὶ πᾶς ὁ στρατὸς Πελοποννήσου ἀπῃτήθησαν ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ταξιδίου ἀνὰ ν ε΄. οἱ δὲ παντελῶς ἄποροι σὺν δύο ν ε΄. ἐξ ὧν συνέστη καὶ τὸ προῤῥηθὲν διὰ χαράγματος κεντηνάριον ἕν. 358.

CAP. LIII.

De castro Chersonis historia.

Imperante Romæ Diocletiano, apud Chersonitas vero principe ac proteuonte Themisto Themisti Sauromatæ filio, Criscon Bosporianus Ori filius collecta Sarmatarum ad Mæoticam paludem habitantium manu adversus Romanos arma movit, cumque ad Lazorum terram pervenisset, bello infestatis incolis ad Halyn usque flumen progressus est. Diocletianus vero ubi rescivit Laziam Ponticamque vastari, exercitum contra Sarmatas misit sub duce Constante tribuno, qui cum ad Halyn flumen pervenisset unà cum exercitu, illic substitit, & Sarmatas trajicere prohibuit. Cum autem opponere se illis non posset Constans, excogitavit alio quodam modo pellendos esse Sarmatas; nimirum Bosporianos, ac Mæoticæ paludis finitimos accolas adversùs ipsos concitandos, qui familias eorum everterent, ut his auditis Sauromatæ domum reverti cogerentur. Et hæc quidem Imperatori significat, ut mitteret ad Chersonitas, eosque tanquam vicinos ad bellum contra Sarmatas capessendum incitaret, ut eversas ipsorum familias Sarmata audiens quam

D ΚΕΦ. νγ΄.

Ἱστορία περὶ τοῦ κάστρου Χερσῶνος.

Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ ἐν Ῥώμῃ, ἐν δὲ τῇ Χερσωνιτῶν στεφανηφοροῦντος καὶ πρωτεύοντος Θεμίστου, τοῦ Θεμίστου Σαυρομάτου, ὁ ἐκ τῶν Βοσποριανῶν Κρίσκων, Ὄρου δὲ παῖς γενόμενος συναθροίσας Σαρμάτας τὴν Μαιώτιδα λίμνην οἰκοῦντας, ἐστρατοπεδεύσατο κατὰ Ῥωμαίων, E καὶ καταλαβὼν τὴν Λαζῶν χώραν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἐκεῖσε, φθάζει καὶ ἕως τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ. 359. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς πορθεῖσθαι τὴν τῶν Λαζῶν χώραν, καὶ τὴν Ποντικὴν, ἀπέστειλεν ἐκεῖσε στρατὸν ἀντιπαρατάξασθαι Σαρμάταις βουλόμενος· ἦν δὲ ἔξαρχος τοῦ στρατοῦ Κώνστας τριβοῦνος· καὶ καταλαβὼν τὸν Ἅλυν ὁ Κώνστας σὺν τῷ στρατῷ, καθέστη ἐκεῖσε κωλύων Σαρμάτας ἀντιπεράσαι τὸν Ἅλυν. καὶ μὴ δυνάμενος αὐτοῖς ἀντιπαρατάξασθαι αὐτοῖς, ἐβουλεύετο καθ' F ἑαυτὸν ὁ Κώνστας, μηδαμῶς ἄλλως δύνασθαι τοὺς Σαρμάτας ἐκδιῶξαι, εἰ μή τι γε ἐκ τῶν πλησιοχώρων τῆς Βοσποριανῶν καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης τινὰς κατ' αὐτῶν ἐκπεμφθῶσιν εἰς πόλεμον, καὶ τὰς τούτων φαμιλίας ἐκπορθεῖσθαι, ὅπως ταῦτα ἀκούσας ὁ Σαυρομάτας ὑποστρέψῃ ἐκ τοῦ πολέμου· καὶ ταῦτα μηνύσῃ τῷ βασιλεῖ, ἐφ' ᾧτε ἀπόστειλε κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν, καὶ τούτους διήγειρε κατὰ τῶν Σαρματῶν ὡς πλησιοχώρων αὐτῶν ὄντων, καὶ πολεμῆσαι

τὰς

τὰς αὐτῶν φαμιλίας, πρὸς τὸ τὸν Σαυρομάταν ἀκούσαντα τὸ τάχος ὑποστρέψαι ἐκ τοῦ πολέμου. (360.) ὁ δὲ βασιλεὺς Διοκλητιανὸς ταῦτα ἀκούσας, ἀπέστειλεν εὐθέως κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν προτρεπόμενος συμμαχῆσαι αὐτῷ, καὶ ἀπελθόντες τὴν Βοσποριανῶν καὶ Σαρματῶν χώραν ἐκπορθῆσαι, καὶ τὰς τούτων φαμιλίας αἰχμαλωτίσαι. στεφανηφοροῦντος δὲ τότε καὶ πρωτεύοντος τῆς Χερσωνιτῶν χώρας Χρήστου τοῦ Παπίου, οἱ Χερσωνῖται τοῖς τοῦ βασιλέως ῥήμασιν ἀσμένως ὑπακούσαντες, ἐμηχανῶντο λοιπὸν ποίῳ τρόπῳ δυνηθεῖεν τήν τε τοῦ Σαυρομάτου πόλιν Βόσπορον καὶ τὰ τῆς Μαιώτιδος καστέλλια παραλαβεῖν· καὶ συναθροίσαντες τοὺς τῶν πλησιοχώρων καστελλίων ἄνδρας, καὶ κατασκευάσαντες ἅρματα πολεμικά, καὶ ἐνθέντες ἐν αὐτοῖς τὰς λεγομένας χειροβολίστρας, παρεγένοντο κατὰ τὴν Βοσποριανῶν πόλιν· καὶ ποιήσαντες ἐγκρύμματα διὰ τῆς νυκτὸς ὀλιγοστοὶ προστῆψαι τὸν πόλεμον τῇ πόλει, καὶ τειχομαχήσαντες ἀπὸ ὄρθρου ἕως ὥρας τρίτης ἐτεκμήραντο τοῦ φυγεῖν, (361.) μὴ προσδέξαντες τὰς ἐν τοῖς ἅρμασι κατεσκευασμένας χειροβολίστρας· καὶ δὴ τῶν ἐν τῷ Βοσπόρῳ νομισάντων ὡς δι' ὀλιγότητα ἡττημένους φεύγειν τοὺς Χερσωνίτας, καταθαῤῥήσαντες ἑαυτῶν, ἐξήεσαν πρὸς δίωξιν αὐτῶν. οἱ δὲ Χερσωνῖται ἠρέμα φησὶ φεύγοντες, ταῖς χειροβολίστραις τοὺς διώκοντας ἀνήλισκον Βοσποριανούς, ἀναστάντες δὲ καὶ οἱ ἐνεδρεύοντες Χερσωνῖται, καὶ περικυκλώσαντες τοὺς Βοσποριανούς, πάντας αὐτοὺς κατέσφαξαν, καὶ ὑποστρέψαντες κατέλαβον τὸν Βόσπορον, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν Μαιώτιδα λίμνην καστέλλια, καὶ πάσας τὰς φαμιλίας τῶν Σαυροματῶν, καὶ ἐκαθέζοντο ἐν τῷ Βοσπόρῳ μηδένα τῶν λοιπῶν κατασφάζοντες πλὴν τῶν πολεμησάντων. καὶ ἐχόμενοι τὸν Βόσπορον ἐφύλαττον αὐτήν· ἡμερῶν δέ τινων διαγενομένων, λέγει Χρῆστος ὁ τοῦ Παπίου ταῖς τῶν Σαυροματῶν γυναιξίν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν χρείαν ὑμᾶς πολεμεῖν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Σαυρόματος ἀπῆλθε τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν πορθῆσαι, τούτου χάριν προσταχθέντες (362.) ἡμεῖς παρὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, ὡς ὑπήκοοι αὐτοῦ ὄντες, ἐπολεμήσαμεν ὑμᾶς. ἐὰν οὖν θέλητε ζῆσαι ἐν τῇ πόλει ὑμῶν, δεῦτε ἀποστέλλωμεν πρέσβεις πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν Σαυρόματον, ἐφ' ᾧ τε αὐτὸν ποιῆσαι εἰρήνην μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπ' ὄψεσι τῶν πρέσβεων ἡμῶν, καὶ ἀναχωρῆσαι τῶν ἐκεῖσε, καὶ ἡμεῖς ἀφίημεν ὑμᾶς, καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τῇ πόλει ἡμῶν. οὕτω μὲν οὖν προπέμποντος Σαυρόματος ἐνταῦθα τοὺς πρέσβεις ἡμῶν, καὶ μετὰ τῶν ἰδίων ἀνθρώπων μηνύων ἡμῖν τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ οὕτως ἀφίωμεν ὑμᾶς, καὶ ἀναχωροῦμεν· εἰ δὲ καὶ δοκιμάσῃ Σαυρόματος δόλῳ τινὶ ἔρχεσθαι, ὡς νομίζων ἡμᾶς ἐνταῦθα συγκλεῖσαι καὶ πολεμῆσαι, καὶ γνῶμεν τοῦτο διὰ τῶν σκουλκατόρων ἡμῶν, πάντας ὑμᾶς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου κατασφάξομεν, καὶ οὕτως ἀναχωροῦμεν τῶν ἐντεῦθεν· καὶ τί τὸ λοιπὸν Σαυρομάτῳ ὄφελος τῆς φαμιλίας αὐτοῦ πάσης καὶ τῆς πόλεως ἀπολλυμένης; αἱ δὲ

ocyſſime ab armis diſcederet. Quod cum ad Diocletianum Imperatorem delatum eſſet, confeſtim ad Cherſonitas miſit, ut auxiliarentur ſibi petens, & Boſporianorum Sarmatarumque familias delerent, ac ſubjugarent. Cherſonitæ vero, qui tunc temporis Proteuontem habebant Chreſtum Papiæ filium, Imperatoris petitione benigne auditâ, de capienda Sauromatarum urbe Boſporo, ac occupandis Mæotidis paludis oppidis conſilium ceperunt, collectâque à finitimis oppidis manu, fabricatis curribus bellicis, impoſitiſque chiroboliſtris, ad Boſporianorum urbem acceſſerunt, poſitiſque inſidiis noctu pauci pugnâ initâ, & muro oppugnato à mane ad horam uſque tertiam fugæ ſignum dederunt, relictis in curribus chiroboliſtris. Boſporiani itaque rati propter paucitatem victos fugere Cherſonitas, fidentiores facti ad perſequendos egreſſi ſunt. At Cherſonitæ pedetentim fugientes chiroboliſtris ſuis inſequentes Boſporianos conficiebant; ſurgenteſque illi qui in inſidiis, eoſque circumdantes, ad unum omnes Boſporianos occiderunt, atque ita regreſſi Boſporum ceperunt, cunctaque quæ ad Mæotida paludem oppida, Sarmatarumque familias, & Boſpori conſederunt, nemine de reliquo interfecto, niſi qui in armis deprehenſus fuiſſet. Atque hoc quidem modo Boſporo potiti eam ſervarunt. Diebus vero aliquot elapſis Chreſtus Papiæ filius Sarmatarum uxoribus dixit; nihil opus eſt nos bellum vobiſcum gerere, ſed Sauromato Romanorum terram vaſtante, juſſum nobis fuit à Romanorum Imperatore, ut tanquam ejus ſubditi arma contra vos ſumeremus, & vos debellaremus. Si igitur in urbe veſtra vivere velitis, agite ad dominum veſtrum Sauromatum legatos mittamus, ut pacem cum Romanis faciat præſentibus noſtris legatis, atque illinc diſcedat, voſque à nobis in urbem noſtram redituris dimittamini. Et Sauromato legatos noſtros remittente cum ſuis qui de pace ſignificent, dimittemus vos, ac diſcedemus. Sed ſi voluerit Sauromatus dolo aliquo circumventos hîc concludere, belloque infeſtare, noſque id per excubitores noſtros cognoverimus, omnes vos à maximo ad minimum trucidabimus, atque ita hinc abibimus: neque quidquam porro Sauromato id proderit, familiâ omni & urbe amiſſâ. His auditis Sauromati uxo-

res ſeriò rem fieri curarunt, miſerunt- (A) que Cherſonitæ cum Boſporianis legatos quoque è ſuis quinque, qui rem ei totam exponerent; cumque juxta Halyn flumen ad Sauromatum veniſſent, quæcunque adverſus Boſporianos geſta eſſent à Cherſonitis, annuntiarunt. Ille vero animi anxius veluti reficere Cherſonitarum legatos ab itinere feſſos cupiens, dixit ipſis: cum fatigati ſitis, volo quieſcere vos paucos dies, & dein- (B) de quæcunque dixiſtis effecta reddam. Hinc autem diſcedite ad Romanos, ab iiſque diſcite, & perſuadete vobis, veracem me eſſe, neque mentiri. Cherſonitæ vero ad Conſtantem profecti cum Sauromati legatis, de iis quæ inter ipſos geſta ſunt interrogantur, nuntiantque Conſtanti omnia quæ cum Boſporianis & Mæotidis paludis accolis egiſſent, & quo pacto Sauromati familias cepiſſent, iſque hac neceſſitate com- (C) pulſus ad pacem veniret. Quibus auditis Conſtans admodum contriſtatus inquit Cherſonitis: quid mihi prodeſt de reliquo auxilium veſtrum, quandoquidem pepigi me ipſis tantum auri daturum: reſpondent ei Cherſonitæ, noli contriſtari Domine, nam ſi vis diſſolvemus pactum de pendenda pecunia; eoque interrogante, qua id ratione fieri poſſet? dicunt ei Cherſonitæ; ſigni- (D) ficaret Sauromato; etiam inter ſe pacta extare, quandoquidem ipſius cauſa expenſas feciſſet, damnaque multa paſſus eſſet, exercitu Româ eo uſque perducto, itaque illa ſolveret, ipſe vero familias cunctas, urbemque ſuam reciperet. Lætus hac re Conſtans conſilium ſecutus Sauromato hæc denuntiat; quibus auditis Sauromatus animo contriſtatus reſpondit, neque dare ſe quid- (E) quam, neque accipere item velle: mitteret tantum Cherſonitas, ut ipſe inde diſcederet. Inquiunt Conſtanti Cherſonitæ, ne dimittas nos, antequam captivos omnes acceperis. Tum Conſtans Sauromato renuntiavit, ſibi captivos omnes mitteret, tum ſe Cherſonitas dimiſſurum promittens: quæ ubi audiſſet (F) Sauromatus omnes captivos quotquot eſſent vel invitus dimiſit. Quos cum accepiſſet Conſtans, duobus Cherſonitarum legatis apud ſe retentis, cæteros ad Sauromatum miſit; iſque ad illorum adventum è Lazorum regione quoſdam unà cum ſuis deſtinavit, quibus Boſporus familiæque traderentur; ipſe vero cum exercitu iter ordinatè inſti-

(A) γυναῖκες Σαυρομάτου ταῦτα ἀκούσασαι, σπουδαίως τοῦτο γενέσθαι παρεσκεύασαν· καὶ δὴ ἀποστέλλουσιν οἱ Χερσωνῖται μετὰ Βοσποριανῶν καὶ ἰδίους πέντε πρέσβεις πρὸς Σαυρόματον, μηνύοντες αὐτῷ τὰ γενόμενα καὶ λεχθέντα, καὶ δὴ τῶν πρέσβεων καταλαβόντων τὸν Σαυρόματον κατὰ τοὺς τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ τόπους, ἀνήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ γενόμενα κατὰ τῶν Βοσποριανῶν παρὰ τῶν Χερσωνιτῶν. ὁ δὲ ἐν πολλῇ στενώσει γενόμενος, ὡς δῆθεν φησὶ (B) βουλόμενος τοὺς τῶν Χερσωνιτῶν πρέσβεις ἐκ τῆς ὁδοιπορείας ἀναπαῦσαι, λέγει αὐτοῖς· ἐπειδὴ κοπώμενοι ἐστὲ, θέλω ὑμᾶς ὀλίγας ἡμέρας ἀναπαῦσαι, καὶ εἶθ' οὕτως πάντα τὰ ὑφ' ὑμῶν λεχθέντα ποιήσω· ἐντεῦθεν ἀπέλθετε πρὸς τοὺς Ῥώμης, καὶ μάθετε παρ' αὐτῶν, καὶ πείθεσθε, ὅτι ἀληθεύω ὑμῖν, καὶ μὴ ψεύδομαι. τῶν δὲ Χερσωνιτῶν ἀπελθόντων πρὸς Κώνσταντα μετὰ καὶ πρέσβεων τοῦ Σαυρομάτου, ἐπύθοντο τὰ μεταξὺ αὐτῶν γενόμενα. ἀνήγγειλαν δὲ τῷ Κώνστα καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτῶν κατὰ τῶν Βοσποριανῶν καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης γενόμενα· (C) καὶ τό, πῶς τὰς φαμιλίας Σαυρομάτου παρέλαβον, καὶ ὅτι τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ εἰς εἰρήνην ἦλθεν ὁ Σαυρόματος. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κώνστας πάνυ ἐλυπήθη, καὶ λέγει τοῖς Χερσωνίταις· καὶ τί μοι τὸ ὄφελος λοιπὸν τῆς ὑμετέρας συμμαχίας, ἀφ' ἧς ἐγὼ ἐποίησα πάκτα δοῦναι αὐτοῖς χρυσίον τοσοῦτον. λέγουσιν αὐτῷ οἱ Χερσωνῖται· μὴ λυπηθῇς δέσποτα, καὶ, ἐὰν θέλῃς, ἡμεῖς ἀναλυόμενοι τὸ περὶ τῆς δόσεως πάκτον. λέγει αὐτοῖς ὁ Κώνστας, καὶ πῶς δυνατόν; λέγουσιν αὐτῷ οἱ Χερσωνῖται· (D) δήλωσον καὶ αὐτὸς τῷ Σαυρομάτῳ ὅτι τὰ μὲν ἤδη μεταξὺ ἡμῶν γενόμενα πάκτα κεκράτηνται· ἐπεὶ οὖν τῇ αἰτίᾳ τῇ σῇ κἀγὼ ἀναλώματα καὶ ζημίας πολλὰς ἐποίησα σὺν τῷ στρατῷ ἀπὸ Ῥώμης ἕως ὧδε, δός μοι καὶ σὺ ταῦτα, κἀγώ σοι ἀποδίδωμι τὰς φαμιλίας σου πάσας, καὶ τὴν πόλιν σου. περιχαρὴς δὲ γενόμενος ὁ Κώνστας ἐμήνυσε ταῦτα τῷ Σαυρομάτῳ. ὁ δὲ Σαυρόματος ἀκούσας καὶ λυπηθεὶς σφόδρα, μηνύει τῷ Κώνστᾳ λέ- (E) γων· ὅτι οὐ θέλω δοῦναί τι ποτ' οὖν οὐδὲ λαβεῖν· ἀλλὰ μόνον ἀπόστειλόν μοι τοὺς Χερσωνίτας ἵνα τῷ ἐντεῦθεν ἀναχωρήσω· λέγουσιν οἱ Χερσωνῖται τῷ Κώνστᾳ, μὴ ἀπολύσῃς ἡμᾶς ἕως ἂν πάντας τοὺς αἰχμαλώτους ἀπολάβῃς. τότε μηνύει ὁ Κώνστας τῷ Σαυρομάτῳ λέγων, ὅτι ἀπόστειλόν μοι πάντας οὓς ἂν ἔχεις αἰχμαλώτους, καὶ ἀπολύω τοὺς Χερσωνίτας. ὁ δὲ Σαυρόματος ταῦτα ἀκούσας, ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἀπέλυσεν ἅ- (F) παντας οὓς ἂν εἶχεν αἰχμαλώτους ἕως ἑνός. ἀπολαβὼν οὖν ὁ Κώνστας ἅπαντας τοὺς παραδοθέντας, δύο τῶν Χερσωνιτῶν πρέσβεις κατασχὼν παρ' ἑαυτῷ, τοὺς ἄλλους ἀπέστειλε πρὸς τὸν Σαυρόματον· ὅστις Σαυρόματος παραλαβὼν αὐτούς, παραπέστειλεν ἐκ τῆς τῶν Λαζῶν χώρας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων ἀνθρώπων πρὸς τὸ παραδοῦναι αὐτοῖς τήν τε Βόσπορον καὶ τὰς φαμιλίας αὐτῶν· αὐτὸς δὲ Σαυρόματος τὴν πορείαν μετὰ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἐν καταστάσει

363. 364. 365.

ἐποιεῖτο, πρὸς τὸ ἀθρόως τοὺς Χερσωνίτας παραδοῦναι τὰς φαμηλίας καὶ ἀναχωρῆσαι. οἱ δὲ Χερσωνῖται τοὺς οἰκείους πρέσβεις ὑποδεξάμενοι ἐν τῇ Βοσπόρῳ, καὶ μεμαθηκότες τὰ γενόμενα ἅπαντα ὑπὸ Κώνσταντος καὶ τοῦ Σαυρομάτου, παρέδωκαν τοῦ Σαυρομάτου ἀνθρώποις τήν τε Βόσπορον καὶ τὰ τῆς Μαιώτιδος καστέλλια, καὶ τὰς φαμιλίας πάσας ἀβλαβεῖς, καὶ κατέλαβον ἐν εἰρήνῃ τὴν Χερσωνιτῶν. ὁ δὲ Κώνστας ἀναχωρήσαντος τοῦ Σαυρομάτου ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν τόπων, καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην, καὶ ἀνήγγειλε πάντα τῷ βασιλεῖ τὰ ὑπὸ τῶν Χερσωνιτῶν γενόμενα, προσαγαγὼν καὶ τοὺς δύο αὐτῶν πρέσβεις, οὕς τινας ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ φιλοφρόνως ἀποδεξάμενος, καὶ τὰ μέγιστα εὐχαριστήσας εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε παράσχω ὑμῖν τε καὶ τῇ πόλει ὑμῶν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης εὐνοίας τε καὶ συμμαχίας. οἱ δὲ εἶπον τῷ βασιλεῖ ὅτι ἡμεῖς δέσποτα οὐδὲν ἕτερον θέλομεν, εἰ μή τί γε τοῦτο μόνον αἰτοῦμεν, ἐφ' ᾧτε δεξιὰς ἐλευθερίας καὶ ἀτελείας παρασχέσθαι ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κράτους ὑμῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσμένως ὑποκύψας τῇ αἰτήσει αὐτῶν, ἀφθόνως παρέσχεν αὐτοῖς τὰς τοιαύτας τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀτελείας δεξιάς, ἀποστείλας αὐτοὺς μετὰ καὶ δώρων πλείστων κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν, ὡς γνησίους ὄντας αὐτοὺς ὑπηκόους τῆς Ῥωμαίων βασιλείας. ὁ δὲ Κώνστας μεγάλως καὶ αὐτὸς ὑποδεχθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως Διοκλητιανοῦ ὡς ἀνδρείως παραταξάμενος κατὰ τὸν τῶν Σαυροματῶν πόλεμον, καὶ περιφανὴς καὶ ἔνδοξος γενόμενος, μετ' ὀλίγον τινὰ χρόνον τῆς Ῥωμαίων ἀνεδέχθη βασιλείας, Διοκλητιανοῦ ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν ἐπαναγάγοντος. Κώνστα δὲ τελευτήσαντος ἐν Ῥώμῃ ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ· καὶ ἐρχομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ἀντιστάσεως αὐτῷ ὑπὸ τινῶν ἐν τῇ Σκυθίᾳ γενομένης, ὑπεμνήσθη τὸ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κώνστα λεχθὲν περὶ τῆς τῶν Χερσωνιτῶν εὐνοίας τε καὶ συμμαχίας, καὶ ἀπέστειλε κατὰ τὴν τῶν Χερσωνιτῶν πρέσβεις, ἐφ' ᾧτε ἐλθεῖν κατὰ τὴν τῶν Σκυθῶν χώραν, καὶ μαχήσασθαι τοῖς ἀνθεστηκόσιν αὐτῷ. στεφανηφοροῦντος δὲ τότε καὶ πρωτεύοντος τῶν Χερσωνιτῶν Διογένους τοῦ Διογένους, οἱ Χερσωνῖται τὴν κέλευσιν ἀσμένως πειθαρχήσαντες, πάσῃ σπουδῇ κατασκευάσαντες τά τε πολεμικὰ ἅρματα, καὶ τὰς χειροβολίστρας, καταλαμβάνουσι τὸν Ἴστρον ποταμόν, καὶ τοῦτον περάσαντες ἀντιπαρατάξαντο τοῖς ἀνθεστηκόσι, καὶ ἐτροπώσαντο αὐτούς. μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ὑπ' αὐτῶν γενομένην τροπήν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐνεγκαμένην ἀπιέναι· τοὺς δὲ τούτων πρωτεύοντας προσκαλεσάμενος κατὰ τὸ Βυζάντιον, καὶ εὐχαριστήσας τὰ μέγιστα, ἔφη αὐτοῖς· ἐπειδὴ καὶ νῦν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάμετε, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν προγόνων τῆς ἡμετέρας θειότητος, ἰδοὺ καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες τὰς ἤδη ἐπ' ἐλευθερίᾳ καὶ ἀτελείᾳ δοθείσας ὑμῖν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκ τῆς ἡμετέρας βασιλείας δεξιάς, παρέχομεν ὑμῖν καὶ ἡμεῖς ἀνδριάντα χρυσοῦν μετὰ καὶ χλαμύδος

366. 367. 368.

A tuebat, ut Cherſonitæ familias confertim traderent & poſtea recederent. Cherſonitæ vero legatis ſuis in urbe Boſporo receptis, intellectoque quid inter Conſtantem & Sauromatum actum eſſet, Boſporum, & Mæotidis paludis oppida, familiaſque omnes illæſas tradiderunt viris à Sauromato miſſis. Conſtans autem, ubi ex Romani Imperii lo- B cis diſceſſiſſet Sauromatus, ipſe quoque Romam contendit, omniaque à Cherſonitis acta Imperatori indicavit, adductis item duobus legatis; quos cum vidiſſet Imperator, benignè exceptis gratias maximas egit, inquiens ipſis; quid vultis vobis & Civitati veſtræ dem pro tali benevolentia & auxilio? illi vero Imperatori reſponderunt; nihil aliud Domine petimus, niſi ut liberi ac im- C munes ſimus à tributo; Imperator autem quam libenter eorum petitioni obſecundans liberos ac immunes à tributo fecit, multiſque præterea muneribus cohoneſtatos ad Cherſonitas remiſit, veluti veros ac fideles Imperii Romani ſubditos. At Conſtans magnificè ipſe quoque ab Imperatore Diocletiano exceptus, veluti re contra Sauromatas præclarè geſtâ, & illuſtris claruſque factus, pauloposſt in Imperium Romanum D ſucceſſit, Diocletiano Nicomediam ſecedente. Conſtante autem mortuo Imperator fuit filius ejus Conſtantinus. Qui cum Byzantium veniſſet, Scytharumque nonnulli rebellarent, revocatis in memoriam quæ à patre Conſtante audiviſſet de benevolentia & auxilio Cherſonitarum, legatos illis miſit, poſtulans ut contra Scythas arma caperent, ac rebellatores ſubjugarent. Prin- E ceps autem ac Protector Cherſonitarum tunc temporis erat Diogenes Diogenis filius, & libenter mandato Cherſonitæ obedientes omni ſtudio curribus bellicis cum chiroboliſtris inſtructis ad Iſtrum flumen profecti trajecerunt, ac contra hoſtem tendentes eum ſuperatum in fugam converterunt. Quibus cognitis Imperator domum eos redire juſſit, proteuontibus autem Byzantium F vocatis gratias maximas egit, dixitque ipſis: quandoquidem etiam nunc benignè pro nobis laboraſtis, quemadmodum & pro piis majoribus divinitatis noſtræ, ecce etiam nos datam vobis libertatem & à tributo immunitatem, per regiones Romani Imperii confirmamus; præterea damus quoque ſtatuam auream cum chlamyde Imperatoria, fibulatura, & corona aurea, ad orna-

tum vestræ urbis; item syngrapham nostram super libertate & immunitate tam vestra, quàm nautarum vestrorum: insuper propter benevolentiæ vestræ sinceritatem annulos quoque damus aureos, in quibus expressa majestatis nostræ imago, ut iis relationibus vestris supplicationibusque signatis, quas per occasionem missuri estis, vestros nuntios dignoscere inde possimus. Præterea damus quoque singulis annis nervum, & lignum tenue, ferrum, & oleum, ad balistarum vestrarum confectionem: item in alimenta annonas mille, ut sitis balistarii; quas annonas & cætera consueta quotannis vobis mittemus in Chersonem. Chersonitæ vero annonis hujusmodi acceptis, inter se liberosque suos divisione facta numerum constituerunt; propterea usque ad hodiernam diem ipsorum filii ad patrum suorum in exercitu complementum in numero militum recensentur. Atque hoc pacto tunc temporis Diogenes, & qui cum ipso commeatu ac muneribus à Constantino Dei amantissimo Imperatore instructi, in terram suam reversi sunt, divinos honores secum ferentes. Annis vero aliquot post, Sauromatus Sauromati Criscoroni, qui Lazicam bello infestaverat, nepos, collecto ad Mæotidem paludem milite contra Chersonitas movit, injuriam, ut inquiebat, captivitatis avi sui, quæ Diocletiano imperante accidit, ulturus: qua re intellecta Chersonitæ, qui principem ac proteuontem tunc temporis habebant Byscum Supolichi filium, armis quoque ipsi sumptis obviam ei facti sunt in locis Capha nuncupatis, initoque prælio, Deo opitulante, Chersonitæ superiores facti Sauromatum in fugam converterunt, limitemque in eodem loco Capha nominato, ubi victoria potiti sunt contra Sauromatum, posuerunt, in quo etiam Sauromatus, & qui cum ipso à prælio superstites erant, nunquam se eum cum armis transgressuros esse jurarunt; sed propria utrosque assignataque sibi secundum præstitutos terminos loca habitaturos esse. Atque ita Bosporum Sauromatus, Chersonitæ terram suam repetierunt. Hisque ita gestis, rursus post aliquot annos alius Sauromatus cum militum manu ad Mæotidem paludem collecta surgens bellum contra Chersonitas cœpit, limitesque cum jurejurando in Capha à primo Sauromato positos, ut nemo belli contra Chersonitas gratia illos prætergrederetur, transgressus est, tanquam ablatam sibi per vim terram vindicaturus recepturusque. Habebant autem principem ac proteuontem tunc

A βασιλικῆς, καὶ φιβλατούρας, καὶ στέφανον χρυσοῦν, πρὸς εὐπρέπειαν τῆς ὑμετέρας πόλεως, μετὰ καὶ ἐγγράφου ἡμῶν ἐλευθερίας καὶ ἀτελείας ὑμῶν τε καὶ τῶν πλωΐμων ὑμῶν· καὶ πρὸς τὴν γνησιότητα τῆς ὑμῶν εὐνοίας δίδομεν ὑμῖν καὶ δακτυλίους χρυσοῦς ἐκτυποῦντας τὰς ἡμετέρας εὐσεβεῖς εἰκόνας, δι᾽ ὧν τὰς κατὰ καιρὸν μελλούσας ἀποστέλλεσθαι ἡμῖν παρ᾽ ὑμῶν ἀναφοράς τε καὶ δεήσεις σφραγίζοντες ταύτας, γνωρίμους ἡμῖν ἀποδείκνυτε τοὺς ἑαυτῶν πρέσβεις. **369.**

B πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ παρέχομεν ὑμῖν καθ᾽ ἕκαστον ἔτος νεῦρόν τε καὶ κάναβον, σίδηρόν τε καὶ ἔλαιον, ὑπὲρ κατασκευῆς τῶν βαλιστρῶν ὑμῶν· καὶ δίδομεν ὑμῖν πρὸς ἀποτροφὴν ὑμῶν χιλίας ἀννόνας, ἐφ᾽ ᾧτε εἶναι ὑμᾶς βαλισταρίους λεγομένους, ὡς τὰς τοιαύτας σιτήσεις τε καὶ συνηθείας πάσας καθ᾽ ἕκαστον ἔτος τῶν ἐντεῦθεν μέλλομεν ὑμῖν ἀποστέλλειν κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν. οἱ δὲ Χερσωνῖται τὰς τοιαύτας εἰληφότες ἀννόνας, εἰς ἑαυτούς τε καὶ τὰ τούτων τέκνα διαμερίσαντες τὸν ἀριθμὸν

C συνεστήσαντο· διὰ τὸ καὶ ἕως τοῦ νῦν τὰ τούτων τέκνα κατὰ τῶν γονέων τῆς στρατείας συμπλήρωσιν ἐν τῷ ἀριθμῷ καταστάσσονται. ἐφοδίοις δὲ καὶ δώροις πλείστοις τότε τιμηθέντων ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ τε Διογένους καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, κατέλαβον τῶν Χερσωνιτῶν ἀποκομίσαντες καὶ τὰς θείας φιλοτιμίας. μετὰ δὲ χρόνους τινὰς τοῦ ταῦτα γεγονέναι, Σαυρόματος ὁ ἔγγονος Σαυρομάτου τοῦ * Κρισκορόνου τοῦ πολεμήσαντος τὴν Λα- **370.**

D ζικήν, συναθροίσας πόλεμον ἐκ τῆς Μαιώτιδος λίμνης ἐπανέστη τοῖς Χερσωνίταις, βουλόμενός φησι τὴν τῆς αἰχμαλωσίας ὕβριν τοῦ οἰκείου πάππου ἐκδικῆσαι τὴν παρ᾽ αὐτῶν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως γενομένην. μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ Χερσωνῖται, στεφανηφοροῦντος τότε καὶ πρωτεύοντος τῶν Χερσωνιτῶν Βύσκου τοῦ Συπολίχου, ἀντιπαραταξάμενοι καὶ αὐτοὶ ὑπήντησαν τῷ Σαυρομάτῳ ἔξω ἐν τοῖς τοῦ λεγομένου Κάφα τόποις, καὶ πολεμήσαντες μετ᾽ αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ τοῖς Χερσωνίταις βοηθοῦντος,

E ἐνίκησαν τὸν Σαυρόματον καὶ ἐδίωξαν, θήσαντες καὶ ὁροθεσίας ἐν τῷ αὐτῷ λεγομένῳ Καφᾷ ἐν ᾧ τόπῳ πολεμήσαντες τὸν Σαυρόματον ἐνίκησαν· ἐν ᾧ καὶ ὅρκους ἐπετέλεσεν ὁ αὐτὸς Σαυρόματος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὑπολειφθέντες, τοῦ μηκέτι αὐτοὺς χάριν πολέμου ὑπερβαίνειν τὰς μεταξὺ αὐτῶν τεθείσας ὁροθεσίας, ἀλλ᾽ ἕκαστον αὐτῶν τοὺς ἰδίους ἔχειν τόπους πρὸς τὰς τεθείσας ὁροθεσίας. καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὸν Βόσπορον ὁ Σαυρόματος, καὶ οἱ Χερσωνῖται εἰς τὰ ἴδια. καὶ δὴ τούτων οὕτω γενομένων, **371.**

F πάλιν μετὰ χρόνους τινὰς ἕτερος Σαυρόματος ἀναστὰς καὶ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀνδρῶν ἐκ τῆς Μαιώτιδος λίμνης παρετάξατο πόλεμον κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν, καὶ παρελθὼν τὰς μεθ᾽ ὅρκου τεθείσας ὁροθεσίας ἐν τῷ Καφᾷ ὑπὸ τοῦ πρώτου γενομένου Σαυρομάτου, τοῦ μηδένα ποτὲ ἐπιχειρῆσαι τῶν Βοσποριανῶν πολέμου χάριν ταύτας ὑπερβῆναι, ὑπερέβη ὁ Σαυρόματος, ὡς οἷα βουλόμενος τὴν μετὰ βίας αὐτῷ ἀφαιρεθεῖσαν γῆν ἐκδικῆσαι καὶ ἀπολαβεῖν.

καὶ δὴ ἐν τοῖς τότε καιροῖς στεφανηφοροῦντος καὶ προτεύοντος τῶν Χερσωνιτῶν Φαρνάκου τοῦ Φαρνάκου, ἀντιπαρετάξαντο καὶ οἱ Χερσωνῖται τῷ Σαυρομάτῳ, καὶ ἀπαντήσαντες ἀλλήλοις ἐν τοῖς τοῦ προειρημένου Καφᾶ τόποις, ἔστησαν ἑκάτερα τὰ μέρη ἐν τοῖς ὄρεσιν. ὁ δὲ Σαυρόματος ὢν μέγας τὴν ἡλικίαν ἐθάρρησεν ἑαυτῷ, καὶ ἐμεγαλαύχει, κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν φρυαττόμενος, θαρρῶν ἅμα καὶ ἐπὶ τῷ ἀπείρῳ πλήθει τῷ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντι· ὁ δὲ Φάρνακος μικρὸς ὢν τῇ ἡλικίᾳ κατὰ τὸν Σαυρόματον, καὶ ἰδὼν τὸ πλῆθος τοῦ Σαυρομάτου, ἐσκέψατο μετὰ τοῦ ἰδίου στρατοῦ, ἐφ᾽ ᾧτε μονομαχῆσαι αὐτὸν μετὰ τοῦ Σαυρομάτου, καὶ μὴ ἄπειρον πλῆθος ἀπολέσθαι, καὶ δὴ σκέψεως τοιαύτης γενομένης, δηλοῖ ὁ Φάρνακος τῷ πλήθει Σαυρομάτου λέγων, ὅτι τίς χρεία ἐστὶ τοσούτου ὄχλου γενέσθαι ἀπώλειαν; οὐ γὰρ ὑμεῖς οἰκείᾳ προαιρέσει πρὸς τὸν πόλεμον ἐτράπητε, ἀλλὰ Σαυρόματος ὑμᾶς προετρέψατο· θελήσατε οὖν τοῦτον παρακαλέσαι τὸν μονομαχῆσαι μετ᾽ ἐμοῦ· καὶ ἐὰν διὰ τοῦ Θεοῦ δυνηθῶ αὐτόν, ὑμεῖς ἀναχωρεῖτε εἰς τὰ ἴδια ἀβλαβῶς, καὶ αὐτὸς καὶ ἡ πόλις αὐτοῦ ὑπέπεσάν μοι· εἰ δὲ καὶ δυνηθῇ με αὐτός, καὶ οὕτως ὑμεῖς ἀναχωρεῖτε εἰς τὰ ἴδια, καὶ αὐτὸς ἐπέβη ἐν τοῖς ἐμοῖς. ὁ δὲ ὄχλος τῶν Σαυροματῶν ἡδέως τοῦτο ἀποδεξάμενος προετρέψατο τὸν Σαυρόματον μονομαχῆσαι μετὰ τοῦ Φαρνάκου. ὁ οὖν Σαυρόματος μαθὼν μικρὸν πάνυ ὄντα τῇ ἡλικίᾳ τὸν Φάρνακον, ἑαυτὸν δὲ ὑπερμεγέθη, ἐχάρη ἐπὶ τούτῳ πεποιθὼς τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, καὶ οἷς ἐκέχρητο ὅπλοις κατατεθωρακισμένος. καὶ τούτων οὕτως δοξάντων, λέγει ὁ Φάρνακος τῷ ἰδίῳ στρατῷ· ὅτι ὅταν κατέλθω διὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ μονομαχῆσαι, καὶ ἴδετε ὅτι ὁ Σαυρόματος τὰ νῶτα αὐτοῦ εἶχε πρὸς ὑμᾶς, καὶ τὴν ὄψιν πρὸς τοὺς ἰδίους, ἐγὼ δὲ τὴν ὄψιν μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ τὰ νῶτά μου πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἅπαντες ὑμεῖς βάλλετε μίαν κραυγήν, καὶ μόνον λέγοντες τὸ ᾶ ᾶ· καὶ μὴ δευτερώσητε ἐπὶ τῇ κραυγῇ. καὶ δὴ κατελθόντων αὐτῶν ἀμφοτέρων ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τὴν μονομαχίαν, καὶ στρακτευόντων ἑαυτούς, καὶ τοῦ Φαρνάκου γενομένου εἰς τὸ τοῦ Σαυρομάτου μέρος, καὶ Σαυρομάτου εἰς τὸ τοῦ Φαρνάκου, ἔδωκεν ὁ τοῦ Φαρνάκου στρατὸς μίαν φωνὴν τὸ ᾶ ᾶ. ὁ δὲ Σαυρόματος τῆς τοιαύτης φωνῆς ἀκούσας, περιεστράφη ἰδεῖν ἐναγώνιος τίς ἡ γενομένη κραυγή· ἐν δὲ τῷ περιστρέψαι τὸν Σαυρόματον τὴν ἑαυτοῦ ὄψιν εἰς τὰ ὀπίσω, διηνοίχθη μικρὸν τὸ τῆς κασσίδος αὐτοῦ πέταλον, καὶ εὐθέως ἐπιδραμὼν ὁ Φάρνακος ἔδωκε τῷ κόντῳ τὸν Σαυρόματον, καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν. πεσόντος δὲ τοῦ Σαυρομάτου, κατελθὼν ὁ Φάρνακος τοῦ ἵππου ἀπεκεφάλισεν αὐτόν· καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς τοῦ πολέμου, τὸ μὲν πλῆθος τῆς Μαιώτιδος ἀπέλυσε, τοὺς δὲ τοῦ Βοσπόρου αἰχμαλώτους λαβών, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἀφελόμενος, ἐν Κυβερνικῷ ἄνω τῆς τῶν Χερσωνιτῶν ὁροθεσίας ἔστησεν, ἄχρι τεσσαράκοντα καὶ μόνον μιλίων γῆν αὐτοῖς ἐάσας· αἵτινες ὁροθεσίαι μέχρι τοῦ νῦν διαμένουσι· αἱ δὲ εἰρημέναι

372. temporis Chersonitæ Pharnacum Pharnaci filium, armis quoque ipsi contra Sauromatum sumptis, & obviam sibi mutuo facti in prædictis Capha locis, in montibus utrique constiterunt. Sauromatus vero & corporis magnitudine, & militum multitudine fretus insolenter Chersonitis insultabat: at Pharnacus statura exiguus præ Sauromato, ejusque copias considerans, consilio cum suis inito statuit, ne infinita multitudo periret, singulari certamine cum Sauromato pugnare; reque constituta militibus Sauromati nuntiat Pharnacus, non opus esse ut tanta multitudo pereat, neque sponte illos sua, sed Sauromati impulsu ad bellum venisse: mallent itaque ipsi autores esse, ut ad singulare certamen descenderet, & si Deo opitulante eum vicero, vos domum incolumes repetetis, ipse vero ac ejusdem

373. urbs mihi subjicientur, & è contrario si ipse me superaverit, vos etiam ita domum redibitis, & ipse terram meam occupabit. Hæc res cum grata Sauromatis esset, Sauromato singulare certamen inire cum Pharnaco suaserunt. Sauromatus itaque cognito exiguæ staturæ Pharnacum esse, magnitudine sua, viribusque, & armis, quibus utebatur fretus, conditionem lætus accepit. Pharnacus autem pugnaturus militibus suis dixit; ubi cum bono Deo singulare certamen ingressus fuero, Sauromatumque tergo vobis obversum, facie vero suis videbitis, ego autem faciem vobis, tergum hostibus obvertero, uno ore omnes clamabitis A A, neque hunc clamorem iterabitis. Cum itaque in campum ad singulare certamen uterque venissent, interque se depugnarent, Pharnacusque Sauromati, & Sauromatus Pharnaci partibus obversus esset, uno ore Pharnaci

374. miles exclamavit A A: quo clamore audito Sauromatus convertit se ut videret quisnam esset hic clamor ad certamen compositus qui in Pharnaci exercitù sublatus: dumque se converteret, diducta paullulum cassidis lamina, è vestigio conto eum Pharnacus percussit, & occidit. Cum autem Sauromatus cecidisset, equo descendens Pharnacus caput ei amputavit. Victorque existens Mæotidis paludis quidem populum dimisit, Bosporianos vero in vinculis detinens, capta eorum terra limites in Cybernico supra Chersonitas statuit, quadraginta tantum milliarium terram ipsis relinquens, manentque isti limites in hodiernum usque diem, cum priores illi, quos

dixi, in Capha sint. Paucis vero Bosporianorum apud se retentis, agriculturæ causa, Pharnacus reliquos omnes misericordia ductus ad sua redire permisit; qui reversi pro beneficio tali benevolentiaque statuam ei in Bosporo posuerunt. Atque ex eo tempore in posterum Sauromatæ Bospori imperium amiserunt. His ita gestis, principatum apud Chersonitas tenente ac proteuonte Lamacho, apud Bosporianos vero regnante Asandro, malè omnino adversus Chersonitas affecti Bosporiani cum quiescere nequaquam possent, semperque aliquo modo captivitates suas ulcisci studerent, cum intellexissent filiam Lamacho unicam esse Gyciam, filiosque haberet Asander, affinitatem contrahere meditati sunt, ut hoc nimirum pacto liberè in Chersonitarum terram ingressi vindictam sumerent. Mittunt itaque legatos ad Chersonitas suasuros, quandoquidem vera amicitia inter ipsos esset, eamque sine dolo colerent, affinitatem secum contraherent, & vel Lamachi principis ipsorum filiam Asandri domini sui filio darent, vel eum apud se acciperent; sic enim cognitum iri, fidem inter ipsos constitutam esse, herili filio suo apud eos commorante. Responderunt vero Chersonitæ, filiam se ipsis dare non posse, quod si autem aliquem ex Asandri regis sui filiis dare generum vellent, accepturos esse, illa quidem conditione, ut qui venturus esset, reditum ad Bosporianos tentare nunquam posset invisendi compellandique patris sui causa: si id nihilominus tentaverit, ipsa hora moriatur. Hoc pacto dimissi legati, domumque reversi, cum quid actum esset significassent, iterum ad Chersonitas Asander misit inquiens; quod si verum dicerent, atque bona fide agerent, Lamachusque filio majori suo filiam uxorem dare vellet, eum se illuc missurum esse. Erat autem illis temporibus Lamachus, ut ferebatur, dives admodum auro & argento, famulis, & ancillis, equis ac fundis quamplurimis, & in quatuor regionibus domum habebat in latitudine & longitudine usque infra Susa quæ dicebatur, ubi etiam in muro propriam januam habebat & quatuor portas magnas ad introitum & exitum cum aliis ostiolis splendidis; ita ut pecoribus ejus in urbem venientibus, singuli armentorum greges, equorumque & equarum, boumque & bucularum, oviumque & asinorum, suas quique per portas introirent, & ad proprium stabulum discede-

πρῶται ὀρθοθεσίαι ἐν Καφᾷ εἰσὶν ἀποκείμεναι. ὀλίγους δέ τινας κατασχὼν παρ' ἑαυτῷ τῶν Βοσποριανῶν ὁ Φαρνάκος γεωργῶν ἕνεκα, τοὺς ἄλλους ἅπαντας οἴκτου ἀξιώσας, ἀπέλυσε κατὰ τῶν Βοσποριανῶν ἀπελθεῖν· οἵτινες ἀπολυθέντες ὑπὸ τοῦ Φαρνάκου ὑπὲρ τῆς τοιαύτης εὐεργεσίας καὶ φιλανθρωπίας αὐτοῦ τῆς εἰς αὐτοὺς γενομένης, στήλην αὐτῷ ἤγειραν ἐν τῷ Βοσπόρῳ. ἔκτοτε οὖν λοιπὸν ἡ τῶν Σαυροματῶν ἐν τῷ Βοσπόρῳ βασιλεία κατελύθη. τούτων δὲ οὕτω γενομένων, Λαμάχου στεφανηφοροῦντος καὶ πρωτεύοντος τῆς τῶν Χερσωνιτῶν, Ἀσάνδρου δὲ τῆς Βοσποριανῶν βασιλεύοντος, κακίᾳ πολλῇ μεμεστωμένοι οἱ Βοσποριανοὶ κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν, καὶ μηδαμῶς δυνάμενοι τῇ πονηρίᾳ ἠρεμεῖν, ἔσπευδον ἀεὶ τρόπῳ τινὶ τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς αἰχμαλωσίας τοῖς Χερσωνίταις ἀποδοῦναι· καὶ δὴ μεμαθηκότες ἔχειν θυγατέρα μονογενῆ τὴν Γυκίαν, ἔχοντος δὲ καὶ τοῦ Ἀσάνδρου υἱούς, ἐμηχανῶντο ἐπιγαμβρείαν ποιήσασθαι, ὅπως διὰ τούτου ἀδεῶς ἐπιβαίνοντες τῇ Χερσωνιτῶν ἀμύνασθαι. καὶ δὴ ἀποστέλλουσι πρέσβεις κατὰ τῶν Χερσωνιτῶν παρακαλοῦντες, ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀγάπη ἀληθὴς μεταξὺ ἡμῶν ἐστὶν, καὶ ἀδόλως πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν, ἐπιγαμβρεύσωμεν ἑαυτοῖς· καὶ δότε ἡμῖν εἰς νύμφην τὴν θυγατέρα Λαμάχου τοῦ πρώτου ὑμῶν, ἕνεκεν τοῦ υἱοῦ Ἀσάνδρου τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἢ λάβετε αὐτὸν αὐτόθι εἰς γαμβρὸν, καὶ οἴδαμεν ὅτι πιστὰ ἔχομεν εἰς ἀλλήλους, τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλεύοντος μεθ' ὑμῶν. λέγουσιν αὐτοῖς οἱ Χερσωνῖται, ὅτι ἡμεῖς πρὸς ὑμᾶς θυγατέρα ἡμῶν δοῦναι οὐκ ἀνεχόμεθα· εἰ δὲ ἐκ τῶν υἱῶν Ἀσάνδρου τοῦ βασιλέως ὑμῶν θέλετε δοῦναι ἡμῖν εἰς γαμβρὸν, δεχόμεθα· οὕτω μέντοι μὴ δυναμένου ἔτι τοῦ υἱοῦ Ἀσάνδρου τοῦ ἐρχομένου πρὸς ἡμᾶς ἐπιγαμβρεύσασθαι, καιρῷ ποτὲ ἢ χρόνῳ πειραθῆναι τοῦ ὑποστρέψαι κατὰ τῶν Βοσποριανῶν, χάριν ἐπισκέψεως ἢ προσηγορίας τοῦ οἰκείου πατρός· εἰ δὲ τοῦτο βούλει πάντως ὅτι τῇ ὥρᾳ ἀποθνήσκει. τῶν δὲ πρέσβεων ἀπολυθέντων καὶ καταλαβόντων τῶν Βοσποριανῶν, καὶ ταῦτα ἀναγγελλόντων, ἀπέστειλε πάλιν ὁ Ἄσανδρος πρέσβεις λέγων τοῖς Χερσωνίταις ὅτι ἐὰν ἀληθῶς λέγετε, καὶ πιστοποιεῖτέ με, ὅτι Λάμαχος ἀνέχεται ζεῦξαι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ μειζοτέρῳ μου υἱῷ, ἀποστελῶ ὑμῖν αὐτὸν ἐκεῖνον αὐτόθι ἐπιγαμβρεύσασθαι. ἦν δὲ Λάμαχος τοῖς τότε καιροῖς, ὡς λόγος, πλούτῳ πολλῷ κομῶν ἔν τε χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, παισί τε καὶ παιδίσκαις, καὶ ἀλόγοις διαφόροις, καὶ κτήμασι πολλοῖς, καὶ τέσσαρσι δὲ ῥεγεῶσι τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐπικρατεῖν ἐν πλάτει καὶ μήκει, ἕως κάτω τῶν λεγομένων Σούσων, ἐν οἷς καὶ ἰδίαν πύλην εἶχεν ἐν τῷ τείχει, καὶ τέσσαρας πυλεῶνας μεγάλους εἰς τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἔξοδον, σὺν ἑτέροις δὲ παραπυλίοις σεμνοῖς· ὥστε εἰσερχομένων τῶν ἀλόγων αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἑκάστην ἀγέλην ζώων, ἵππων τε καὶ φορβάδων, βοῶν τε καὶ δαμάλεων, προβάτων τε καὶ ὄνων, καὶ δι' ἰδίας πύλας εἰσιέναι, καὶ εἰς ἰδίαν στάσιν ἀπιέναι, παρεκάλεσαν οὖν οἱ Χερσωνῖται

τὸν Λάμαχον, ἐφ᾽ ᾧτε ἐπιγαμβρεύσασθαι αὐτὸν τὸν τοῦ A Ασάνδρου υἱόν. 378. τοῦ δὲ Λαμάχου ἐπινεύσαντος τῇ παρακλήσει αὐτῶν, ἦλθεν ὁ τοῦ Ασάνδρου υἱὸς ἐν τῇ Χερσῶνι, καὶ ἔγημε τὴν γυναῖκα. καὶ διετοῦς μικροῦ χρόνου διαγενομένου, ἐτελεύτησεν ὁ Λάμαχος· ἡ γὰρ μήτηρ τῆς Γυκίας προτελευτήσασα ἦν. ἡ οὖν Γυκία μετὰ τὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ περαίωσιν τῆς τοῦ πατρὸς ταφῆς, τῆς ἐνιαυσιαίας ἡμέρας ἐνστάσης, τὴν μνήμην θέλουσα φαιδρῦναι τοῦ ἰδίου πατρὸς, στεφανηφοροῦντος τότε καὶ προτεύοντος τῆς Χερσῶνος B Ζήθου, τοῦ Ζήθονος, παρεκάλεσε τοὺς προύχουσι τῆς πόλεως ἐφ᾽ ᾧτε ἄνευ ὕβρεως ἀναχθῆναι αὐτοὺς τοῦ λαβεῖν παρ᾽ αὐτῆς σὺν παντὶ τῷ δήμῳ οἶνόν τε καὶ ἄρτους καὶ ἔλαιον, κρέα τε καὶ ὄρνεα καὶ ὄψα, καὶ εἴ τι ἕτερον πρὸς τὴν τῆς εὐφρασίας χρείαν, πρὸς τὸ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ Λαμάχου ἅπαντας τοὺς πολίτας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ πάσῃ τῇ φαμηλίᾳ αὐτῶν εὐφρανθῆναι καὶ ἀγάλλεσθαι ἕκαστον ἐν τῷ ἰδίῳ ῥεγεῶνι, καὶ δημοσίᾳ χορεύειν, καὶ ἔργου τινὸς τὸ σύνολον μὴ ἅψασθαι· συνταξαμένη C 379. τοῖς πολίταις ἐν ὅρκῳ, ἐφ᾽ ᾧτε ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτῆς οὕτω τὰ τῆς εὐφρασίας καθ᾽ ἕκαστον χρόνον διδόναι αὐτοῖς ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Λαμάχου μνήμῃ. τούτων δὲ οὕτω γενομένων ἐν ὅρκῳ ὑπ᾽ αὐτῆς παγιωθέντων, ὁ ταύτης ἀνὴρ ὁ τοῦ Ασάνδρου υἱὸς ἔχων ἐν κρυπτῷ τὸν δόλον, καὶ ἐπιζητῶν καιρὸν προδοσίας, ἀκούσας ταῦτα τὰ παρὰ τῆς Γυκίας λεχθέντα, καὶ ἐν ὅρκῳ παγιωθέντα, ἐθαύμασε καὶ ἐπῄνεσε τὴν Γυκίαν ἐπὶ τῇ ἐνόρκῳ D συντάξει, ὡς γνησίως περὶ τοὺς γονεῖς ἐχούσαν· συντιθέμενος δὲ καὶ αὐτὸς φησὶ χαίρειν καὶ συνθέσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ συντάξει. καὶ μετὰ τοῦτο παρελθούσης τῆς μνήμης καὶ τῆς εὐφρασίας, δηλοῖ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ δι᾽ οἰκείου παιδὸς λέγων αὐτοῖς· ὅτι εὗρον μέθοδον δι᾽ ἧς ἀκόπως τὴν Χερσῶνα μέλλομεν παραλαβεῖν· ὑμεῖς οὖν ἐκ διαλειμμάτων ἀποστέλλετέ μοι δέκα ἢ δώδεκα νεωτέρους χρησίμους ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ καράβῳ ἐλαυνόντων, ὡς δῆθεν ξένιά μοι πέμποντες· ἐν συμβόλῳ δὲ παραβαλλόντων E 380. τῶν ἐρχομένων καράβων ὑμῶν καὶ ἐκεῖ μενόντων· ἐμοῦ δὲ πέμποντος καὶ δι᾽ ἵππων φέροντος τοὺς ἐρχομένους νεωτέρους ἐν τῇ πόλει, καὶ τὰ πεμπόμενα. καὶ δὴ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐπὶ διετῆ χρόνον ἐκ τοῦ κατὰ μέρος ἐρχομένων τῶν Βοσπορειανῶν μετὰ τῶν ξενίων, πρὸς τὸ μὴ γνωσθῆναι τῇ πόλει τὸν δόλον, ἔφερε μὲν αὐτοὺς πεζικῶς ἐκ τοῦ συμβόλου ὁ τοῦ Ασάνδρου υἱὸς, καὶ μετὰ ἡμέρας τινὰς πάλιν ἐπὶ πάντων πρὸς ἑσπέραν ἀπέλυεν αὐτοὺς φησὶν ἐπὶ τὰ ἔξω, ὡς δῆθεν βραδύτερον διὰ τὴν ὥραν. F οἱ δὲ ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς χώρας ἄχρι τριῶν μιλίων, σκοτίας βαθείας γενομένης ὑπέστρεφον καὶ ἤρχοντο ἐν τῷ λεγομένῳ λίμνῳ, καὶ ἐκεῖθεν διὰ καράβου ἔφερεν αὐτοὺς ἐν τοῖς Σώσαις, καὶ διὰ τοῦ παραπυλίου, ὃ εἶχεν ἐν τῷ τείχει, εἰσέφερεν αὐτοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μηδενὸς εἰδότος, εἰ μή τι γε τρεῖς τῶν παίδων αὐτοῦ τῶν Βοσποριανῶν καὶ μόνον πιστῶν αὐτοῦ ὄντων· ἑνὸς μὲν τοῦ ἐν συμβόλῳ

A rent. Adhortati igitur Lamachum sunt Chersonitæ, ut Asandri filium generum adscisceret: quibus cum ille annuisset, Asandri filius Chersonem venit, Gyciamque duxit. Et exiguo biennii tempore elapso Lamachus diem obiit, cum jam Gyciæ mater antea mortua esset. Gycia autem finito anno à sepulto patre, annuo die instante, memoriamque patris sui celebrare cupiens, principa- B tum tenente ac proteuonte tunc temporis in Chersone Zetho Zethonis filio, primores urbis hortata est, ne injuriam suam putarent, si & ipsi & populus universus ab ea acciperent vinum, panes, oleum, carnes, aves, pisces, & si quæ alia ad epulum necessaria, ut diem memoriæ Lamachi sacrum cives universi cum uxoribus, ac liberis, omnique familia publica lætitia celebrem agerent cum choreis in propria regione singuli, ac fe- C riatum haberent: promisitque civibus cum juramento quotannis dum viveret, hæc se omnia ad celebrandam diem in Lamachi memoriam iis suppeditaturam. Hæc cum ita jurejurando ab ipsa firmata essent, maritus ejus Asandri filius dolum animo occultum versans, & proditionis tempus quærens, quæ à Gycia dicta juramentoque firmata essent audiens, admiratus laudavit eam, quod D juramento stabilivisset, veluti præclarè erga parentes adfectam, adjiciens gaudere se quoque, & libare itidem velle. Cumque memoriæ dies & epulum præteriisset Bosporianis per famulum suum indicavit; invenisse se, quo pacto sine labore Chersonem capere possent; mitterent itaque per intervalla decem aut duodecim juvenes præstantes præter caraborum remiges, qui veluti xenia ipsi ferrent: qui autem appellent ca- E rabi in tali loco manebunt, ego vero equos mittam, quibus juvenes ac munera missa in urbem vehantur. Cumque per biennium hoc modo diversis temporibus in urbem Bosporiani cum xeniis venissent, ne fraus à civibus agnosceretur, adducebat eos Asandri filius pedestri itinere ex loco constituto, & rursus post aliquot dies coram omnibus eos sub vesperam dimittebat ad campestria, F quasi jam tardius esset; qui egressi ad tria usque milliaria tenebris jam densis redibant, & Limonem intrabant, unde carabo Susa devehebantur, ubi per portam minorem, quam in muro habebat, in domum ab eo recipiebantur, nemine conscio, præter tres tantum famulos Bosporianos fidos; quorum unus ad locum statutum pergebat, & recedere ca-

rabos nuntiabat: alter vero in Limonem Bosporianos reducebat: tertius denique Limone Susa carabo eos advehebat, & in Lamachi domum introducebat. Utebatur præterea his ad alimenta deferenda illis qui in locis abditis erant, ipsâ quoque Gyciâ dolum ignorante. Expectabat autem, ut diximus, anniversario die Lamachi memoriæ sacro, urbe tota epulante, ac somno sopita, ipse cum Bosporianis atque domesticis suis de nocte surgere, urbemque incendere, & omnes occidere. Cumque biennii tempore in Gyciæ domo congregati essent Bosporiani ducenti, instaretque jam celebranda Lamachi memoria, accidit ut puella Gyciæ cubicularia, quæ ei gratissima erat, propter offensam ab oculis ejus removeretur, secludereturque. Locus vero in quo concludebatur, subter quoque Bosporianos habebat, qui illic alebantur. Puellâ autem sedente, & filum torquente, contigit ut fusi verticillus decidens in foramen profundum prope parietem devolveretur: cumque surgeret tollendi causa, in foramen delapsum videt, unde cum extrahere propter profunditatem non posset, unum è pavimento prope parietem laterem extrahere coacta fuit; eoque facto per foramen in inferiore ædium parte absconditam illic hominum multitudinem videt. Quos cum vidisset, laterem in locum suum solerter reposuit, ne ab iis qui infra erant deprehenderetur, misitque clanculum puellarum aliquam ad Dominam suam, quam venire ad se hortabatur, necessarium aliquid audituram visuramque. Gycia vero Deo impellente puellam adiit: solaque ad eam ingressa, cum januam clausisset, ad pedes ejus provoluta puella, potes, inquit ô Domina, inutilem ancillam tractare pro arbitrio, attamen ostendam tibi rem novam & inopinatam; quod cum securè facere eam Gycia jussisset, ad parietem adductæ, sublatoque solerter latere, dixit: ecce ô Domina, per foramen hoc absconditam inferius Bosporianorum multitudinem vides. Gycia cum eos vidisset, re tali consternata, non frustra, inquit, hoc consilium susceptum est, sciscitaturque puellam, quomodo id comperisset: cui, omnino Domina, respondit puella; quippe per Dei voluntatem fuso excidens verticillus in hoc foramen devolutus est, quem cum extrahere inde nequirem, laterem avellere coacta fui, atque tunc eos vidi. Illa vero puellam solerter reponere laterem loco suo jussit; eamque amplexata benigne cum osculo, nihil, inquit, metuas filia, condonatum tibi crimen

A ἀπερχομένου, καὶ μηνύοντος ἀναχωρεῖν τοὺς καράβους· ἄλλου δὲ, τοῦ ὑποστρέφοντος τοὺς Βοσποριανοὺς καὶ φέροντος ἐν λιμένι· ἑτέρου δὲ, τοῦ ἐκ λιμῶνος μετὰ καράβου ἀποκομίζοντος ἐν τῇ Σώσαις, καὶ ἀποκαθιστῶντος ἐν τῷ τοῦ Λαμάχου οἴκῳ· καὶ δι' ὧν ἀπέτρεφεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτοῦ, μήτε τῆς Γυκίας εἰδούσης τὸν δόλον· προσδοκῶν καθὰ εἴρηται, κατὰ τὴν ἐνιαυσίαν ἡμέραν τῆς τοῦ Λαμάχου μνήμης, τῆς πόλεως πάσης εὐφραινομένης τε καὶ ἀποκοιμωμένης, αὐτὸν τὴν νύκτα ἐπανα-

B στῆναι μετὰ τῶν Βοσποριανῶν τε καὶ οἰκείων, καὶ ἐμπρῆσαι τὴν πόλιν, καὶ πάντας κατασφάξαι. συναχθέντων δὲ ἐν τῷ διετεῖ χρόνῳ ἐν τῷ τῆς Γυκίας οἴκῳ ἄχρι σ' Βοσποριανῶν, καὶ τῆς μνήμης τοῦ Λαμάχου ἤδη λοιπὸν ἐγγιζούσης, ἐγένετο παιδίσκην τῆς Γυκίας κουβουκλαρέαν πάνυ αὐτῇ οὖσαν προσφιλέστατον πταίσασαν ἀπὸ ὄψεως αὐτῆς γενέσθαι, καὶ ἀποκλεισθῆναι αὐτήν. ἐν ᾧ δὲ οἴκῳ ἀπεκλείσθη ἡ παιδίσκη, ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἦσαν οἱ

C Βοσποριανοὶ ἀποτρεφόμενοι. τῆς δὲ παιδίσκης καθεζομένης, καὶ νηθούσης τὸ λίνον, ἐγένετο τὸ σφοντύλιν τῆς ἀτράκτου πεσεῖν, καὶ κυλισθὲν εἰσελθεῖν εἰς βαθυτάτην ὀπὴν πρὸς τὸν τοῖχον· ἡ δὲ ἀναστᾶσα πρὸς τὸ ἐπᾶραι αὐτὸ, ὁρᾷ αὐτὸ ἐν βαθυτάτῃ ὀπῇ ὄν· καὶ μὴ δυναμένης αὐτῆς ἐκσπάσαι αὐτὸ διὰ τὸ βάθος, ἠναγκάσθη ἐκ τοῦ πάτου πρὸς τὸν τοῖχον ἀνασπᾶσαι ἕνα βήσαλον πρὸς τὸ τοῦτο ἐπάραι· καὶ ὁρᾷ διὰ τῆς ὀπῆς κάτω ἐν

D τῷ ὑπογαίῳ οἴκῳ τὸ πλῆθος τῶν ὄντων ἀνδρῶν. καὶ ἰδοῦσα, εὐφυῶς πάλιν ἀπέθετο ἐν τῷ τόπῳ τὸ βήσαλον πρὸς τὸ μὴ γνωσθῆναι τοῖς κάτω· καὶ λαθραίως ἀποστείλασα μίαν τῶν παίδων προσεκαλεῖτο τὴν κυρίαν αὐτῆς τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὴν ὀφείλουσάν τι ἀναγκαῖον ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν. ἡ δὲ Γυκία ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατανυγεῖσα ἀπῆλθε πρὸς τὴν παιδίσκην· καὶ εἰσελθούσης αὐτῆς κατὰ μόνας ἐν τῷ οἰκήματι, καὶ κλεισά-

E σης τὴν θύραν, πεσοῦσα ἡ παιδίσκη πρὸς τοὺς πόδας αὐτῆς εἶπε, δέσποινα, ἐξουσίαν ἔχεις τὴν ἀχρείαν σου δούλην· πλὴν βούλομαι τῇ κυρίᾳ μου ξένον τι καὶ παράδοξον πρᾶγμα δεῖξαι· ἡ δὲ Γυκία εἶπεν αὐτῇ, ἀφόβως εἰπὲ, δεῖξον καὶ τί τὸ τοιοῦτον. ἡ δὲ παιδίσκη ἀπαγαγοῦσα αὐτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ εὐφυῶς ἐπάρασα τὸ βήσαλον, λέγει αὐτῇ· ὁρᾷς διὰ τῆς ὀπῆς, δέσποινα, τὸν κάτω κρυπτόμενον ὄχλον τῶν Βοσποριανῶν.

F ἡ δὲ Γυκία ἰδοῦσα, καὶ ἐκπλαγεῖσα ἐπὶ τῷ πράγματι, ἔφη· οὐκ ἀργὸν τὸ σκέμμα τοῦτο. καὶ λέγει τῇ παιδίσκῃ, πῶς εὗρες τὸ πρᾶγμα τοῦτο; ἡ δὲ παιδίσκη λέγει, πάντως δέσποινα· ὅτι ἐκ θελήματος Θεοῦ ἔπεσε τὸ σφοντύλιν ἐκ τῆς ἀτράκτου μου, καὶ κυλισθὲν εἰσῆλθεν ἐν τῇ ὀπῇ ταύτῃ, καὶ μὴ δυναμένης μου ἐπᾶραι αὐτὸ ἠναγκάσθην τὸ βήσαλον ἀνασπᾶσαι, καὶ τότε εἶδον αὐτούς. ἡ δὲ ἐκέλευσε τῇ παιδίσκῃ ἀποθέσθαι τὸ βήσαλον εὐφυῶς ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ· καὶ ἐπιλαβομένη αὐτῆς καὶ περιπλακεῖσα κατεφίλησε γνησίως, καὶ εἶπεν

αὐτῇ·

381.

382.

383.

αὐτῇ· μηδὲν πτοηθῇς τέκνον, συγκεχώρηταί σου τὸ πταῖσμα, ὁ γὰρ Θεὸς ἠθέλησέ σε πταῖσαι, ἵνα τὸν δόλον ἡμῖν φανερώσῃ· (384.) βλέπε οὖν ὅσῃ δυνάμει φυλάξαι τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ τολμήσῃς τινὶ τὸ σύνολον τοῦτο θαῤῥῆσαι. καὶ λοιπὸν εἶχεν αὐτὴν δι' ὅλου μεθ' ἑαυτῆς πλέον τοῦ πρώτου ὡς πιστὴν αὐτὴν οὖσαν. καὶ προσκαλεσαμένη ἡ Γυκία δύο τινὰς τῶν συγγενῶν αὐτῆς πιστοὺς αὐτῇ ὄντας πάνυ λέγει αὐτοῖς ἐν τοῖς ἰδιάζουσιν· ἀπελθόντες συνάγετε καθ' ἑαυτοὺς ἐν μυστηρίῳ τοὺς πρωτεύοντας καὶ εὐγενεῖς τῆς πόλεως, καὶ ἐκλεξάτωσαν τρεῖς ἄνδρας πιστοὺς δυναμένους φυλάξαι μυστήριον, καὶ πρᾶγμα ποιῆσαι· καὶ πιστοποιήσουσιν αὐτοὺς οἱ πάντες ἐνόρκως πρὸς τὸ καὶ αὐτοὺς ἐμὲ πληροφορῆσαι, ἐν οἷς μέλλω ἐπερωτᾶν αὐτούς, καὶ ἀποστειλάτωσαν αὐτοὺς πρός με ἐν μυστηρίῳ, καὶ ἔχω αὐτοῖς ἀναγκαῖόν τι καὶ ὠφέλιμον τῇ πόλει θαῤῥῆσαι, μόνον διὰ τάχους ποιήσατε ὃ λέγω ὑμῖν. ἀπελθόντων δὲ τῶν συγγενῶν αὐτῆς, καὶ ἐν μυστηρίῳ ταῦτα τοῖς πρωτεύουσιν εἰρηκότων, εὐθέως ἐξελέξαντο (385.) τρεῖς ἄνδρας, οὓς ᾔδεισαν αὐτοὶ πιστοὺς εἶναι· καὶ πιστοποιήσαντες αὐτοὺς πάντες ἐν ὅρκῳ ὅτι εἴ τι συνθῶνται τῇ Γυκίᾳ εἴτε ποιῆσαι, εἴτε δοῦναι, μὴ ἀκυρῶσαι τοὺς λόγους αὐτῶν, ἀλλ' εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὰ ὑπ' αὐτῶν συνταττόμενα αὐτῇ. τούτων δὲ πρὸς τὴν Γυκίαν ἐν μυστηρίῳ ἀπελθόντων, ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ λέγει αὐτοῖς· δύνασθέ με ἐν ὅρκῳ πληροφορῆσαι περὶ ὧν μέλλω ἐπερωτᾶν ὑμᾶς, ὅτι ποιεῖτε ταῦτα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῇ, ναὶ κυρία, ἑτοίμως ἔχομεν περὶ ὧν μέλλεις ἡμῖν ἐπιζητεῖν πληροφορῆσαί σε, ὅτι εἰς πέρας ἄγονται οἱ λόγοι σου. τότε λέγει αὐτοῖς ἡ Γυκία, πληροφορήσατέ με, ὅτι ἂν ἀποθάνω ἐν μέσῳ τῆς πόλεώς με θάπτετε, καὶ λέγω ὑμῖν τὸ μυστήριόν μου· ἰδοὺ βαρὺ ὑμῖν τί ποτε οὐκ ἐπιζητῶ. οἱ δὲ ἄνδρες ἀκούσαντες τοῦτο μετὰ πάσης προθυμίας ἐπληροφόρησαν αὐτὴν ἐν ὅρκῳ λέγοντες, ὅτι ἐὰν τελευτήσῃς ἐν μέσῳ τῆς πόλεώς σε θάψομεν, καὶ οὐκ ἐξάξομέν σε ἔξω τῶν τειχῶν. ἡ δὲ Γυκία πεισθεῖσα τοῖς ὅρκοις αὐτῶν, λέγει αὐτοῖς· ἐφ' οἷς ἐπληροφορή- (386.) σατέ με, κἀγὼ λοιπὸν ἐμφαίνω ὑμῖν τὸ μυστήριόν μου· ἰδοὺ εἰδέναι ὑμᾶς θέλω, ὅτι ὁ ἀνήρ μου τὸ ἔμφυτον κακὸν τῆς πόλεως αὐτοῦ ἔχων τὸ τοῦ δόλου καὶ φθόνου καθ' ἡμῶν, ὄχλον ἐκ τοῦ κατὰ μέρος Βοσπορειανῶν ἐν κρυφῇ εἰσαγαγὼν ἐν τῷ οἴκῳ μου ἄχρις σ'. ψυχῶν ἐνόπλων διατρέφει, ἐμοῦ μὴ εἰδυίας τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ὁ Θεὸς νῦν διὰ προφάσεως ἐφανέρωσέ μοι αὐτό· αὐτὸς οὖν ταύτην ἔχει τὴν σκέψιν, ἐφ' ᾧτε, φησίν, εἰς τὴν μνήμην τοῦ πατρός μου διδούσης μου τὴν εὐφρασίαν τῇ πόλει, καὶ εὐφρανθέντων ὑμῶν ἀποκοιμωμένων, αὐτὸν τὴν νύκτα ἐπαναστῆναι, μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ Βοσπορειανῶν τε καὶ οἰκείων, καὶ βαλεῖν ἐμπρησμὸν ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν, καὶ κατασφάξαι πάντας ὑμᾶς. ἰδοὺ λοιπόν, φθάζει καὶ ἡ μνήμη τοῦ πατρός μου· καὶ δέον μοί ἐστι πρὸς τὸν ὅρκον μου δοῦναι ὑμῖν κατὰ τὸ ἔθος μου τὰ τῆς εὐφρασίας, πάντα

A est; ſiquidem voluit te peccare Deus, ut dolum hunc nobis manifeſtum faceret. Vide igitur, quantum potes, uti totam hanc rem clam alios habeas, neque cuiquam quidquam concredas: ſumpſitque eam ex eo tempore ſecum, habuitque benignius quam unquam antea, quia fidelem experta eſſet. Accitis autem Gycia duobus è conſanguineis, quibus maxime fidebat, inquit eis B ſeorſim, abite & congregate apud vos clanculum primores & nobiles urbis, iique eligant viros tres fidos, arcanum qui cuſtodire, & rem gerere poſſint, & quibus ſacramento ſe omnes obſtringent, ut plenam mihi fidem faciant in iis de quibus ipſos interrogatura ſum. Mittant vero illos ad me clanculum, habeo enim neceſſarium aliquid, urbique huic utile, quod ipſis committam: tantum matura- C te id quod vobis dico. Diſcedentibus igitur hoc pacto ejus conſanguineis, cum illi hæc clam ad primates retuliſſent, è veſtigio tres viros elegerunt, quos fidos eſſe cognoverant, fide ipſis cum juramento datâ ratum ſe habituros effecturoſque quidquid cum Gycia acturi eſſent. Hi ubi clam ad Gyciam veniſſent, illa eos excepit, interrogavitque; ecquid promittere cum juramento D poſſent facturos ſe quidquid commiſiſſet? illis vero affirmantibus ſe omnia pro voto ejus facturos eſſe, reſpondet Gycia: fidem date in urbe me, ſi moriar, ſepeliendam eſſe, & arcanum meum narrabo vobis: neque grave eſt quod poſtulo. Quod cum audirent, libenter cum jurejurando promiſerunt in urbe ſe eam, ſi moreretur ſepulturos, neque extra mœ- E nia educturos. Itaque perſuaſa ſacramento Gycia, nunc, inquit, arcanum vobis, quod habeo, aperiam: ecce, maritus meus ex ingenito adverſus urbem hanc odio atque invidia per dolum Boſporianos aliquot, in domum meam introductos cum armis uſque ad ducentos nutrit, me inſcia; verum rem hanc nunc Deus per occaſionem mihi manifeſtam fecit. Hoc autem ille conſilium F agitat, ut ubi in patris mei memoriam urbi ego epulum dedero, voſque epulati dormitum iveritis, ipſe de nocte cum Boſporianis atque domeſticis ſurgat, ædibus veſtris ignem immittat, voſque omnes contrucidet. Et ecce, inſtat nunc dies anniverſarius memoriæ patris mei, oportetque me vobis ex juramento dare pro more meo, quæ ad epulum neceſſaria, & omnia præſtare parata ſum. Ve-

litis itaque omnes læti accurrere, postu- A lareque, & accipere omnia libenter, ne ullo ille pacto intelligat nos rem resciviſſe, & subito intestinum aliquod bellum oriatur. Igitur publicè, uti mos est, epulum celebrate, sed cum modo; & choreas in plateis agite: unusquisque vero in ædibus vestris apparet ligna, sarcinas, ac tædas solidas, ut me epulum ac choreas detrectante, ad quietem vos abire existimet. Me vero citius solito de- B trectante, ac fores meas obserari jubente, vos confestim cum multo silentio per famulos & ancillas vestros ex omnibus undecunque ædibus adferentes ligna, sarcinas, tædasque, ad januas meas, & vestibula apponite, immo circum totam domum & oleum lignis infundite, quo citius flammam concipiant. Cum autem ego egressa fuero, vobisque dixero, ocius ignem injicite, ac cum armis cir- C cumsistite, ut quos per fenestram exsilientes videbitis interficiatis. Abite igitur & arcanum hoc narrate, cunctaque quæ jussi apparate. Cives vero ubi rem intellexissent à tribus his viris, quam citissimè omnia peragebant ex mandato Gyciæ. Cum itaque instaret dies memoriæ sacer, & Gycia læta ad cives urbis mitteret, hortareturque ut acciperent ad epulum quæ pertinerent, accurrit etiam maritus ejus, & plus vini solito D dari jussit. Cives autem libenter omnia accipientes epulabantur uti jussi erant, & per totam diem choreas agitabant: sed ingruente vesperâ quasi epuli longioris pertæsi domum se suam quieturi receperunt. Epulabantur autem per omnes passim ædes; Gycia vero in suis, largiter potare domesticos suos jubens, ut ebrii facti citius cubitum discederent, puellis tantum cubiculariis sobrietate in- E dictâ; & ipsa quoque à vino abstinebat. Nam poculo purpureo invento puellæ cubiculariæ, quæ negotii conscia erat, id dedit, jussitque in eo aquam sibi miscere: quod cum maritus ejus videret, aquam illam bibere non suspicabatur: Ubi autem jam vespera venisset, civesque, uti jam dictum est, epulandi satietas cepisset, Gycia ad maritum inquit, postquam epulati sumus, age etiam nos F cubitum eamus; quem ille sermonem libens audivit, & somno se dedit; neque enim injicere ipse hoc poterat, ne uxori de dolo suspicandi causam præberet. Mandat itaque Gycia januas omnes ac ostiola obserari, & adferri sibi pro more claves; quod ubi factum esset, fidæ cubiculariæ doli gnaræ in aurem dixit: abi cum reliquis cubiculariis, & solerter aufer omnia ornamenta mea,

A γὰρ ἑτοίμως ἔχω· θελήσατε οὖν πάντες προδραμεῖν χαίροντες καὶ ζητῆσαι καὶ λαβεῖν πάντα προθύμως, πρὸς τὸ 387. μήπω νοῆσαι αὐτὸν ὅτι ἐγνωσμένον τὸ πρᾶγμα, καὶ ἄφνω ἐμφύλιος πόλεμος γένηται· θελήσατε οὖν καὶ δημοσίως κατὰ τὸ ἔθος εὐφραίνεσθαι, συμμέτρως δὲ, καὶ χορεύειν ἐν ταῖς πλατείαις· ἑτοιμάσατε δὲ ἕκαστος ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν ξύλα τε, καὶ φορτία, καὶ δᾳ̃δας στεγνάς, πρὸς τὸ μισοποιούντων ἡμῶν τὰς εὐφρασίας καὶ τοὺς χοροὺς δόξα- B σθαι πρὸς ἀνάπαυσιν ὑμᾶς ἀπιέναι· καὶ ἐμοῦ δὲ ταχύτερον μισοποιησάσης, καὶ κελευούσης ἀσφαλισθῆναι τοὺς πυλαιῶνάς μου, ὑμεῖς εὐθέως ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ σὺν παισὶ καὶ παιδίσκαις ὑμῶν πανοικὶ παρεισενεγκόντες τὰ ξύλα, καὶ φορτία, καὶ δᾳ̃δας παράθετε ταῦτα ἐν τοῖς πυλαιῶσί μου καὶ παραπυλίοις, καὶ κύκλῳ τῆς οἰκίας πάσης, ἐπιχέαντες καὶ ἔλαιον τοῖς ξύλοις πρὸς τὸ τάχιον ἀφθῆναι· καὶ ἡνίκα ἐξέλθω ἐγὼ, καὶ εἴπω ὑμῖν, εὐθέως C λάβετε τὴν πυράν· καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν ὅπλοις παρεστήκετε κύκλῳ τῆς οἰκίας, ἵνα ὅπου τινὰς θεωρήσητε ἐκπηδῶντας ἐκ τοῦ οἴκου διὰ θυρίδος τούτους κατασφάζητε· ἀπελθόντες οὖν τὸ μυστήριον τοῦτο λαλήσατε, καὶ ἑτοιμάσατε 388. πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. οἱ δὲ πολῖται ταῦτα ἀκούσαντες ἀπὸ τῶν τριῶν ἀνδρῶν ἐποίησαν πάντα ἐν συντομίᾳ κατὰ τὸν λόγον τῆς Γυκίας. ἐνστάσης δὲ τῆς μνημοσύνου ἡμέρας, ὡς δῆθεν χαιρομένη ἡ Γυκία μετεπέμψατο τοὺς τῆς πόλεως ἄνδρας προτρεπομένη τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς τὰ D τῆς εὐφρασίας· συνέτρεχε δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐπὶ τοῦτο, καὶ παρεκάλει πλεῖον οἶνον δοθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τῇ εὐφρασίᾳ. οἱ δὲ πολῖται ἀσμένως πάντα δεξάμενοι ηὐφραίνοντο καθὼς παρηγγέλθησαν, καὶ ἐχόρευον τὴν πᾶσαν ἡμέραν· φθασάσης δὲ τῆς ἑσπέρας, ἤρξαντο μισοποιεῖν οἱ πολῖται καὶ ἀπιέναι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν εἰς τὸ ἀναπαῆναι, ηὐφραίνοντο δὲ πανοικί. καὶ ἡ Γυκία ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, προτρεπομένη πάντας τοὺς αὐτῆς ἀδεῶς πίνειν, πρὸς E τὸ μεθυσθέντας αὐτοὺς τάχιον κοιμηθῆναι, μόνον ταῖς κουβικουλαρείαις αὐτῆς παρήγγειλε τοῦ νήφειν, καὶ ἑαυτὴ τοῦ οἴνου ἐφύλαττεν. εὑροῦσα γὰρ ποτήριον πορφυροῦν δέ- 389. δωκε τῇ κουβικουλαρέᾳ αὐτῆς τῇ τὸ πρᾶγμα εἰδούσῃ, καὶ παρήγγειλεν αὐτῇ ἐν αὐτῷ αὐτὴν κιρνᾶν σὺν ὕδατι· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς θεωρῶν τὸ πορφυροῦν ποτήριον οὐχ ὑπενόει σὺν ὕδατι αὐτὴν πίνειν. τῆς δὲ ἑσπέρας φθασάσης, καὶ τῶν πολιτῶν ὡς ἤδη εἶπον μισοποιησάντων, λέγει τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἡ Γυκία, εὐφρανθέντων ἡμῶν F δεῦρο λοιπὸν ἀναπαυθῶμεν καὶ ἡμεῖς· ὁ δὴ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀκούσας μᾶλλον ἐχάρη, καὶ ἔπεσε τοῦ κοιμηθῆναι· οὐ γὰρ ἠδύνατο ἀφ᾽ ἑαυτοῦ εἰπεῖν τοῦτο μήπως ὑπόνοιαν δῷ τῇ γυναικὶ περὶ οὗ ἐβουλεύετο δόλου. κελεύει οὖν ἡ Γυκία ἀσφαλισθῆναι τοὺς πυλαιῶνας καὶ πάντα τὰ παραθύρια, καὶ ἐνεχθῆναι αὐτῇ τὰς κλεῖς κατὰ τὸ ἔθος· καὶ τούτου γενομένου λέγει ἐν τῷ λεληθότι τῇ πιστῇ αὐτῆς κουβικουλαρέᾳ τῇ τὸν δόλον εἰδούσῃ· ὅτι θέλησον σὺν ταῖς λοιπαῖς κουβικουλαρέαις εὐφυῶς ἐπᾶραι πάντα τὰ

κόσμιά μου, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ εἴ τι χρήσιμον δύνασθε ἐγκολπίσασθαι, καὶ ἑτοιμάσατε ἑαυτὰς, ἵνα ὅταν εἴπω ὑμῖν, ἀκολουθήσατέ μοι. αἱ δὲ ποιήσασαι κατὰ τὴν κέλευσιν αὐτῆς ἦσαν ἕτοιμαι. τοῦ δὲ ἀνδρὸς αὐτῆς δῆθεν ἀνακλιθέντος τοῦ ἐκ συντόμου κοιμηθῆναι διὰ τάχους αὐτὸν πάλιν ἀναστῆναι πρὸς ἐπιβουλὴν τῆς πόλεως· ἡ δὲ Γυκία παρέσυρε τοῦ καθευδῆσαι ἕως ἂν πᾶσα ἡ φαμιλία αὐτῶν ἐκοιμήθη· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς ἐκ τοῦ πολλοῦ ποτοῦ ἀφύπνωσεν. ἡ δὲ Γυκία ἰδοῦσα τοῦτον κοιμηθέντα, εὐφυῶς τὸν κοιτῶνα τῷ κλειδίῳ ἠσφαλίσατο ἀποκλείσασα τὸν ἄνδρα, καὶ κατελθοῦσα ἐκ τοῦ οἴκου σὺν ταῖς κουβικουλαρέαις αὐτῆς, ἐξελθοῦσα τῶν παραπυλίων ἡσύχως, καὶ κλείσασα, εὐθέως ἐπέτρεψε τοῖς τῆς πόλεως διὰ τάχους ἐμβληθῆναι τὸ πῦρ κύκλῳ τοῦ οἴκου. βληθέντος δὲ τοῦ πυρὸς, καὶ τοῦ οἴκου ἀναφθέντος, εἴπου τις τῶν ἔσωθεν ὄντων ἐκπηδῆσαι ἐδυνήθη, ἢ ἑαυτὸν ῥίψαι, ὑπὸ τῶν πολιτῶν κατεσφάγη. τοῦ δὲ οἴκου παντὸς καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἕως ἐδάφους καταφλεχθέντων, διέσωσεν ὁ Θεὸς τὴν Χερσωνιτῶν πόλιν ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς Βοσποριανῶν. (391.) ἡ δὲ Γυκία βουλομένων τῶν πολιτῶν τὴν καταφλεχθεῖσαν αὐτῆς οἰκίαν ὀρύξαι, καὶ καθᾶραι τὸν τόπον πρὸς οἰκοδομὴν, οὐκ εἴασεν· ἀλλὰ μᾶλλον ἐπέτρεψε πάσῃ πόλει φέρειν ἕκαστον αὐτῶν καὶ ἐκχέειν αὐτόθι τὴν πᾶσαν αὐτῶν κοπρείαν, πρὸς τὸ ἐν αὐτοῖς καταχωσθῆναι τὴν ποτὲ αὐτῆς οἴκησιν, ὡς πρὸς ἐπιβουλὴν τῆς πόλεως γενομένην· διὸ καὶ ἐκλήθη ὁ τόπος Λαμάχου σκοπὴ ἕως τῆς σήμερον. τούτων οὖν ἁπάντων γενομένων, ἰδόντες οἱ Χερσωνῖται τὴν τοιαύτην ἄπειρον ὑπὸ τῆς Γυκίας εἰς αὐτοὺς μετὰ Θεὸν γενομένην εὐεργεσίαν, καὶ ὅτι οὐδενὸς τῶν αὐτῆς τὸ σύνολον ἐφείσατο, ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως προετιμήσατο, ὑπὲρ τῆς τοιαύτης μισθαποδοσίας δύο χαλκοῦς ἀνδριάντας πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως ἀνήγειραν, νεάζουσαν αὐτὴν τῇ ἡλικίᾳ δεικνύοντες, καθ' ὃν καιρὸν ἦν τότε συμβαίνουσα, ἐν τούτοις δεικνύοντες καὶ τὴν αὐτῆς ἄφατον εὐεργεσίαν καὶ στοργὴν περὶ τοὺς πολίτας, ὅτι καὶ ἐν ἡλικίᾳ νέα (392.) οὖσα οὕτως ἐφρόνησε τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ Θεὸν περισῶσαι. ἐν μὲν γὰρ τῇ μιᾷ στήλῃ σωφρόνως αὐτὴν κεκαλλωπισμένην στήσαντες, καὶ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς τοῖς πολίταις ἐμφαίνουσαν· ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ ἐναγώνιον αὐτὴν καὶ ἐπαμυνομένην κατὰ τῶν τῆς πόλεως ἐπιβούλων ὑποδεικνύοντες· ἐν οἷς καὶ ἐπέγραψαν ἐν τῇ τοῦ ἀνδριάντος αὐτῆς βάσει, ἅπασαν τὴν ὑπ' αὐτῆς μετὰ Θεὸν γενομένην τοῖς πολίταις εὐεργεσίαν. εἴπερ μέλλει τις εἶναι φιλόκαλος, τῆς αὐτῆς συνεχῶς κατὰ καιρὸν τὴν βάσιν ἀποσμήχει, πρὸς τὴν τῶν ἐν αὐτῇ γενομένων ἀνάγνωσίν τε καὶ ὑπόμνησιν τῶν ὑπ' αὐτῆς γενομένων, ἔλεγχον δὲ τῶν ἐπιβούλων Βοσποριανῶν. μετὰ δὲ χρόνους τινὰς στεφανηφοροῦντος καὶ πρωτεύοντος τῶν Χερσωνιτῶν Στρατοφίλου τοῦ Φιλομούσου, πάνυ σοφωτάτη οὖσα ἡ Γυκία, καὶ θέλουσα δοκιμάσαι τοὺς Χερσωνίτας, καὶ γνῶναι εἰ

aurumque, & quidquid utile in sinu asportare potestis, ac vos parate: ut, cum jussero, me sequamini. At illæ quidem, mandatis morem gerentes, paratæ erant; maritus autem ejus cum cubitum se dedisset, paulisper dormiturus, ut ocius mox surgere rursum posset ad urbem ex insidiis opprimendam, Gycia dormire distulit quoad familia tota somnum cepisset; cumque maritum vino obrutum dormire videret, obserato tacitè cubiculo eum inclusit, discedensque cum cubiculariis suis placidè egressa foribus cum eas clausisset, statim cives quam citissime undique domum incendere jussit. Igne vero injecto, & domo incensa, sicubi quispiam eorum qui intus erant prosiliret, à civibus occidebatur. Atque ita domo, cum omnibus qui in ea inclusi erant, solo tenus exustâ, Chersonitarum urbem ab insidiatoribus Bosporianis Deus servavit. Gycia autem, cum domum, quæ conflagraverat, restaurare cives vellent, non permisit; quin potius sordes ac stercora omnes illuc congregare jussit, ut tota iis obrueretur, utpote in qua positæ urbi insidiæ fuissent; unde & in hunc usque diem Lamachi specula, locus ille appellatur. His igitur omnibus sic gestis, videntes Chersonitæ infinitam Gyciæ post Deum in ipsos beneficentiam, quæ omnibus rebus suis salutem urbis potiorem habuerat, grati animi ergo duas ex ære statuas in honorem ejus in platea urbis posuerunt, juvenculam ætate repræsentantes cum hæc acciderent, ostendentesque hac re ineffabilem ejus beneficentiam amoremque erga cives, quæ in juvenili ætate constituta ita prudens fuerit, ut patriam suam post Deum conservaverit. Ac in una quidem compositam eam ornatamque effinxerunt, & mariti insidias civibus patefacientem; in altera vero, certantis habitu, insidiasque adversus cives vindicantis eam repræsentarunt: in basi autem totam beneficii ab ea civibus post Deum præstiti historiam inscripserunt. Et si quis honesti amantior haberi cupit, basin illam quandoque purgat, ut legi possit, ad renovandam rei gestæ memoriam, & ostendendas Bosporianorum insidias. Aliquot vero annis post principatum Chersonitarum tenente ac proteuonte Stratophilo Philomusi filio, cum prudentissima omnino Gycia esset, & experiri Chersonitas vellet, ac scire, an,

A quod cum juramento promiſerant, facturi, ipſamque in medio urbis ſepulturi eſſent, communicato cum puellis ſuis conſilio, veluti triſtitia ex rebus quibuſdam concepta mortuam ſe ſimulavit, & curato ejus funere puellæ civibus indicant obiiſſe Dominam ſuam, itaque locum ſepulturæ aſſignarent. Cherſonitæ vero intellecta Gyciæ morte, cum inter ſe deliberaſſent, neglecto juramento, quo B in media urbe ſepeliendam promiſerant, extra urbem eam extulerunt, ut illic ſepelirent. Cumque jam depoſitus eſſet ad monumentum lectulus, erigens ſe, civeſque omnes circumſpiciens; hæccine, inquit, veſtra cum juramento data fides? ita in omnibus veraces eſtis? Heu in poſterum ei qui civi Cherſonitæ crediderit. At Cherſonitæ deceptos ſe ab illa videntes, erubeſcentes ſupra modum, quod fidem datam non obſervaſſent, rogarunt uti taceret, & delicti C hujus veniam daret, neque ulterius exprobraret; atque iterato ſacramento ſe obſtrinxerunt, in media urbe, non extra eam, ſepulcrum daturos, quod & fecerunt. Nam adhuc viventi, quem ipſa locum tumulo elegiſſet, eum dederunt, ſtatuamque ex ære alteram erexerunt, quam inauratam juxta ſepulcrum collocaverunt, ut pleniorem fidem facerent. Sciendum vero eſt extra urbem Tamatarcha multos eſſe fontes, D qui bibentibus ulcera in ſummo ore excitent: ſic quoque in Zichia ad locum qui Page dicitur, verſus Papagiam, ubi Zichi habitant, novem fontes ſunt, qui ulcera in ſummo ore faciant: ſed non eundem colorem habet novem horum fontium oleum; nam hoc rubrum eſt, illud flavum, iſtud ſubnigrum. In Zichia, in loco qui Papagi dicitur, cui vicinum eſt, quod Sapaxi appellatur, E id eſt, pulvis, ſcaturigo eſt, quæ ulcera in ſummo ore excitet; extatque altera etiam ibidem ſcaturigo ejuſdem efficaciæ in agro nuncupato Chamuch, qui à Chamuch auctore ſuo nomen habet. Diſtant vero loca hæc à mari ſpatio quod uno quis die proprio equo conficere poſſet. In Derzenes quoque Themate, prope pagum Sapicii dictum, & alterum Epiſcopii nuncupatum, itidem fons eſt ulcus excitans, ut & in Themate Tzilia- F pert in loco qui eſt pagi Srechiabarax. Sciendum vero, quod ſi aliquando Cherſonitæ rebellionem tentent, aut Imperatoris ſe juſſis opponant, omnia eorum carabia, quæcunque invenientur, cum oneribus in urbem introduci debent; nautæ vero vectoreſque Cherſonitæ in carcerem & in vincula conjici,

ἆρα ἀληθῶς μέλλωσι τὴν τοῦ ὅρκου ὑπόσχεσιν ἐκπληροῦν, καὶ θάπτειν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, συλλογισαμένη μετὰ τῶν παιδισκῶν αὐτῆς, ἐποίησεν ἑαυτὴν τινὰ ἀηδιζομένην καὶ ἀποθανοῦσαν· καὶ κηδεύσασαι αὐτὴν αἱ παιδίσκαι, ἐμήνυσαν τοῖς πολίταις λέγουσαι, ὅτι ἡ κυρία ἡμῶν ἐτελεύτησε, καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ μέλλει θάπτεσθαι, ὑποδείξατε ἡμῖν. οἱ δὲ Χερσωνῖται ἀκούσαντες ὅτι τέθνηκεν ἡ Γυκία, σκεψάμενοι καθ᾽ ἑαυτοὺς, οὐκ ἔτι τὸ ἱκανὸν τοῦ ὅρκου ἔσπευσαν ποιῆσαι ὥστε ἐν μέσῳ τῆς πόλεως αὐτὴν ταφῆναι, ἀλλὰ ἄραντες αὐτὴν ἐξήνεγκαν ἔξω τῆς πόλεως αὐτὴν ταφιῶσαι. ἀποτεθέντος δὲ τοῦ κραβάτου πρὸς τὸ μνῆμα ἀνακαθίσασα ἡ Γυκία, καὶ περιβλεψαμένη πάντας τοὺς πολίτας, λέγει· αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ μετὰ ὅρκου ὑπόσχεσις; οὕτως ἀληθεύετε περὶ πάντων; ἀβάλε λοιπὸν τῷ πιστεύοντι Χερσωνίτῃ πολίτῃ. οἱ δὲ Χερσωνῖται ἰδόντες τὴν ὑπ᾽ αὐτῆς γενομένην αὐτῶν χλεύην, αἰσχυνθέντες μεγάλως ἐπὶ τῷ γεγονότι τῆς παραβάσεως πράγματι, παρεκάλουν αὐτὴν πολλὰ τοῦ ἡσυχάσαι, καὶ παραχωρῆσαι αὐτοῖς τὸ πταῖσμα, καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖον ὀνειδίζειν αὐτοῖς. λοιπὸν δευτέροις ὅρκοις αὐτὴν ἐπιστώσαντο, ὥστε μηκέτι ἔξω τῆς πόλεως θάψαι αὐτὴν, ἀλλ᾽ ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, ὃ δὴ καὶ ἐποίησαν. καὶ γὰρ αὐτῆς ζώσης ἔτι ἐν ᾧ τόπῳ ἠρετίσατο τὴν σορὸν αὐτῆς ἐστήσαντο, καὶ ἀνδριάντα χαλκοῦν καὶ ἕτερον ἤγειραν, καὶ τοῦτον χρυσώσαντες ἔστησαν πρὸς τῇ ταφῇ αὐτῆς πρὸς πληροφορωτέραν πίστωσιν. ἰστέον ὅτι ἔξω τοῦ κάστρου Ταματάρχα πολλαὶ πηγαὶ ὑπάρχουσι ἄφθαν ἀναδιδοῦσαι. ἰστέον ὅτι ἐν Ζηχίᾳ πρὸς τὸν τόπον τῆς Πάγης τῆς οὔσης πρὸς τὸ μέρος τῆς Παπαγίας, ἐν ᾧ καθοικοῦσι Ζηχοὶ ἐννέα πηγαὶ εἰσὶν ἄφθαν ἀναδιδοῦσαι· πλὴν οὐχ ὁμοχροοῦσι τῶν ἐννέα πηγῶν τὰ ἔλαια, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν εἰσὶν ἐρυθρὰ, τὰ δὲ ξανθὰ, τὰ δὲ μελανώτερα. ἰστέον ὅτι ἐν Ζηχίᾳ ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Πάπαγι, ἐν ᾧ καὶ πλησίον ἐστὶ χωρίον ἐπονομαζόμενον Σαπαξὶ, ὃ ἑρμηνεύεται Κονιορτὸς, ἐστὶν ἐκεῖσε βρύσις ἄφθαν ἀναδιδοῦσα. ἰστέον ὅτι καὶ ἑτέρα βρύσις ἐστὶν ἐκεῖσε ἄφθαν ἀναδιδοῦσα ἐν τῷ χωρίῳ τῷ καλουμένῳ Χαμοὺχ. τὸ δὲ Χαμοὺχ ἐστὶν ὄνομα τοῦ συστησαμένου ἀρχαίου ἀνδρὸς τὸ χωρίον· τὸ οὖν χωρίον ἐκεῖνο διὰ τοῦτο ἐκλήθη Χαμούχ. ἀπέχουσι δὲ οἱ τοιοῦτοι τόποι ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὁδὸν ἰδιοκαβάλλου ἡμέρας μιᾶς. ἰστέον ὅτι ἐν τῷ θέματι Δερζήνης, πλησίον τοῦ χωρίου τὰ Σαπικίου, καὶ τοῦ χωρίου τοῦ ὀνομαζομένου Ἐπισκοπίου, ἐστὶ πηγὴ ἄφθαν ἀναδιδοῦσα. ἰστέον ὅτι ἐν τῷ θέματι τοῦ Τζιλιάπερτ ὑπὸ τὸ χωρίον τὸ Σρεχιαβαράξ ἐστὶν ἐκεῖσε πηγὴ ἄφθαν ἀναδιδοῦσα. ἰστέον ὅτι εἰ ἀντάρωσι ποτὲ οἱ τοῦ κάστρου Χερσῶνος ἢ ἐναντία τῶν βασιλικῶν κελεύσεων βουληθῶσι διαπράξασθαι, ὀφείλουσι τηνικαῦτα ὅσα εὑρεθῶσιν ἐν τῇ πόλει Χερσωνιτικὰ καράβια μετὰ τοῦ γόμου αὐτῶν εἰσκομίζεσθαι· οἱ δὲ ναῦται καὶ ἐπιβάται Χερσωνῖται, ἵνα δεσμεύωνται καὶ

393. 394. 395.

ἐναποκλείωνται) εἰς τὰ ἐργαλεῖα, εἶθ' οὕτως ὀφείλουσιν ἀποσταλῆναι τρεῖς βασιλικοί· εἷς μὲν ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ θέματος τῶν Ἀρμενιακῶν, ἕτερος δὲ ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ θέματος Παφλαγονίας, καὶ ἄλλος ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ θέματος τῶν Βουκελλαρίων, ἵνα πάντα τὰ Χερσωνιτικὰ καράβια κρατῶσι, καὶ τὸν μὲν γόμον καὶ τὰ καράβια εἰσκομίζωσι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους δεσμεύωσι καὶ ἐναποκλείωσιν εἰς δημοσίους φυλακάς, καὶ ἀναγάγωσι περὶ τούτων καὶ ὡς ἂν δόξωσι. πρὸς τούτοις ἵνα οἱ τοιοῦτοι βασιλικοὶ κωλύωσι καὶ τὰ Παφλαγονικὰ καὶ Βουκελλαρικὰ πλοῖα, καὶ πλαγιτικὰ τοῦ Πόντου, τοῦ μὴ διαπερᾶν ἐν Χερσῶνι μετὰ σίτου, ἢ οἴνου, ἢ οἵας δήποτε χρείας, ἢ πράγματος. εἶθ' οὕτως ὀφείλει δέξασθαι καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ κόψαι καὶ τὰς δέκα λίτρας τὰς διδομένας ἀπὸ τοῦ δημοσίου εἰς τὸ κάστρον Χερσῶνος, καὶ τὰς δύο τοῦ πάκτου, καὶ τηνικαῦτα ἀναχωρῆσαι ἀπὸ Χερσῶνος τὸν στρατηγόν, καὶ ἀπελθεῖν ἐν ἑτέρῳ κάστρῳ, καὶ καθεστῆναι ἐκεῖσε. ὅτι ἐὰν οὐ ταξιδεύσωσιν οἱ Χερσωνῖται εἰς Ῥωμανίαν, καὶ πιπράσκωσι τὰ βυρσάρεια, καὶ τὰ κηρία, ἅπερ ἀπὸ τῶν Πατζινακιτῶν πραγματεύονται, οὐ δύνανται ζῆσαι. ὅτι ἐὰν μὴ ἀπὸ Ἀμινσοῦ καὶ ἀπὸ Παφλαγονίας, καὶ τῶν Βουκελλαρίων, καὶ ἀπὸ τῶν πλαγίων τῶν Ἀρμενιακῶν περάσωσι γεννήματα, οὐ δύνανται ζῆσαι οἱ Χερσωνῖται.

396. A atque inde tres Cæſariani ablegari debent, unus verſus oram maritimam Thematis Armeniacorum, alter verſus Paphlagoniæ, tertius verſus Buccellariorum, qui Cherſonitica carabia omnia comprehendant, & ea quidem ſimul cum oneribus in urbem adducant, homines vero vinctos in publicis carceribus concludant, ac de iis, & quomodo ceperint, referant. B Præterea prædicti Cæſariani prohibeant, ne Paphlagonicæ, Buccellaricæ ac Ponticæ naves in Cherſonem trajiciant cum frumento, vino, aut aliis denique rebus neceſſariis. Deinde reſcindet quoque prætor decem libras quæ è fiſco Cherſonitis penduntur, & alias duas quæ ex pacto dantur, & tunc Cherſone diſcedens in aliam ſe urbem conferet, illicque commorabitur. C Cherſonitæ enim, niſi in Romania præſidia agant, coriaque ac ceram vendant, 397. quorum commercia cum Patzinacitis habent; item niſi ab Aminſo, Paphlagonia, Buccellariis, atque ab iis qui Armeniacis objacent, commeatum advehant, vitam tolerare nequeunt.

FINIS.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΩΝ,

σχεδιασθεῖσα παρὰ Ἀγαπητοῦ διακόνου τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας· ὧν ἡ ἀκροστιχὶς ὧδέ πως ἔχει. Τῷ θειοτάτῳ, καὶ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ ἡμῶν Ἰουστινιανῷ, Ἀγαπητὸς ὁ ἐλάχιστος διάκονος.

EXPOSITIO CAPITUM ADMONITORIORUM

per partitiones adornata ab Agapeto Diacono ſanctiſſimæ Dei Magnæ Eccleſiæ, quorum acroſtichis ſic ſe habet. Divo, & pientiſſimo Imperatori noſtro Juſtiniano, Agapetus minimus Diaconus.

CAPUT I.

A

Honore quolibet ſublimiorem quum habeas dignitatem, ô Imperator, honoras ſupra omnes, qui hâc te dignatus eſt, Deum: quoniam ad ſimilitudinem regni cœleſtis, terrenæ poteſtatis ſceptrum tibi tradidit, ut & homines ſervare juſtitiam edoceres, & eorum qui adverſus ipſum inſaniunt, latratum cohiberes, illius obtemperando legibus, ac populum legitimè moderando.

ΚΕΦ. α'.

Τιμῆς ἁπάσης ὑπέρτερον ἔχων ἀξίωμα, Βασιλεῦ, τίμα ὑπὲρ ἅπαντας τὸν τούτου σε ἀξιώσαντα Θεόν. ὅτι καὶ καθ' ὁμοίωσιν τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἔδωκέ σοι τὸ σκῆπτρον τῆς ἐπιγείου δυναστείας, ἵνα τοὺς ἀνθρώπους διδάξῃς τὴν τοῦ δικαίου φυλακὴν, καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ λυσσώντων ἐκδιώξῃς τὴν ὑλακὴν, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ βασιλευόμενος νόμων, καὶ τῶν ὑπὸ σὲ βασιλεύων ἐννόμως.

398.

CAPUT II.

Æquè ac gubernator, perſpicaciſſimus Imperatoris vigilat animus firmiter tenens æquitatis clavum, iniquitatis eluviones fortiter coërcens, ne totius orbis reipublicæ navis in fluctus iniquitatis incurrat.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς κυβερνήτης ἀγρυπνεῖ διαπαντὸς, ὁ τοῦ βασιλέως πολυόμματος νοῦς, διακατέχων ἀσφαλῶς τῆς εὐνομίας τοὺς οἴακας, καὶ ἀπωθούμενος ἰσχυρῶς τῆς ἀνομίας τοὺς ῥύακας, ἵνα τὸ σκάφος τῆς παγκοσμίου πολιτείας μὴ περιπίπτῃ κύμασιν ἀδικίας.

CAPUT III.

C

Divinum hoc ac potiſſimum præceptum, ut quiſque ſe ipſum noſcat, homines edocemur. Nam ſeipſum cognoſcens, noſcet Deum: qui vero Deum novit, Deo erit aſſimilis: Deo autem ſimilis erit, is qui Deo dignus evaſerit: dignus verò fit Deo, qui nihil indignum facit Deo, ſed & divina cogitat, & cogitata proloquitur, ac verba ad effectum perducit.

ΚΕΦ. γ'.

Θεῖον μάθημα καὶ πρῶτον, οἱ ἄνθρωποι, τὸ γνῶναί τινα ἑαυτὸν διδασκόμεθα. ὁ γὰρ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται Θεόν· Θεὸν δὲ ὁ γνοὺς, ὁμοιωθήσεται Θεῷ· ὁμοιωθήσεται δὲ Θεῷ, ὁ ἄξιος γενόμενος Θεοῦ. ἄξιος δὲ γίνεται Θεοῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πράττων Θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ, λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ, ποιῶν δὲ, ἃ λαλεῖ.

399.

CAPUT IV.

D

Ob majorum nobilitatem nemo inſoleſcat: limum enim habent omnes generis autorem, & qui in purpurâ byſſoque gloriantur, & qui paupertate morboque affliguntur: tam qui diadematibus ſunt redimiti, quàm qui emendicandæ pecuniæ causâ proſternuntur. Ne igitur ob luteum gloriemur genus, ſed morum probitate venerabiles ſimus.

ΚΕΦ. δ'.

Ἐπὶ προγόνων εὐγενείᾳ μηδεὶς ἐναβρυνέσθω. πηλὸν γὰρ ἔχουσι πάντες τοῦ γένους προπάτορα, καὶ οἱ ἐν πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καυχώμενοι, καὶ οἱ ἐν πενίᾳ καὶ νόσῳ τρυχόμενοι, καὶ οἱ διαδήματα περικείμενοι, καὶ οἱ διὰ δόματα προσκείμενοι. μὴ τοίνυν εἰς πήλινον ἐγκαυχώμεθα γένος, ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι σεμνυνώμεθα τρόπων.

400.

ΚΕΦ. ε΄.

Ἴσθι, ὦ εὐσεβείας θεότευκτον ἄγαλμα, ὅτι ὅσῳ μεγάλων ἠξιώθης παρὰ Θεοῦ δωρεῶν, τοσούτῳ μείζονος ἀμοιβῆς ὀφειλέτης ὑπάρχεις αὐτῷ. οὐκοῦν ἀπόδος τῷ εὐεργέτῃ τὸ χρέος τῆς εὐχαριστίας, τῷ λαμβάνοντι τὸ χρέος ὡς χάριν, καὶ τῆς χάριτος χάριν ἀντιδιδόντι. αὐτὸς γὰρ ἀεὶ καὶ χαρίτων ἄρχει, καὶ ὡς χρέος τὰς χάριτας ἀποδίδωσιν. εὐχαριστίαν δὲ ζητεῖ παρ' ἡμῶν, οὐ τὴν διὰ ῥημάτων ἀγαθῶν προσφοράν, ἀλλὰ τὴν διὰ πραγμάτων εὐσεβῶν προσφοράν.

CAPUT V.

O Effictum divinitus pietatis simulacrum scito, te quanto majoribus à Deo muneribus cumulatus es, tanto majores ei gratias referre debere. Ei igitur qui de te bene meritus est, quam debes memoriam benevolentiamque præstato, debitum quidem beneficii loco numeranti, ac parem gratiam referenti. Ipse enim semper & beneficiis prior promeretur, ac veluti debita beneficia persolvit; exigit autem à nobis ut sibi parem gratiam non verborum officiis, sed vitæ probitate referamus.

ΚΕΦ. ς΄.

Οὐδὲν οὕτως εὐδόκιμον ἐργάζεται ἄνθρωπον, ὡς δύνασθαι μὲν ἃ βούλεται πράττειν, ἀεὶ δὲ φιλάνθρωπα καὶ βούλεσθαι καὶ πράττειν. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ Θεοῦ σοι κεχάρισται δύναμις, ἧς ἐδεῖτο δι' ἡμᾶς ἡ ἀγαθή σου βούλησις, πάντα καὶ βούλου, καὶ πράττε, ὡς ἀρέσκει τῷ ταύτην σοι δεδωκότι.

401.

CAPUT VI.

Nihil adeo celebrem reddit hominem, quam omnia quæ vult faciendi potestas; nihil autem nisi humanum & velle, & perficere. Cum itaque tibi Deus, qua nostri ergo humanissima tua in nos voluntas indigebat, potestatem indulserit, velis agasque omnia ad arbitratum ejus, qui hanc tibi largitus est.

ΚΕΦ. ζ΄.

Τῶν ἐπιγείων χρημάτων ὁ ἄστατος πλοῦτος τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον, πρὸς ὀλίγον μὲν ἐπιρρέων τοῖς ἔχειν νομίζουσι· μετ' ὀλίγον δὲ παραρρέων, εἰς ἄλλους ἀπέρχεται. μόνος δὲ τῆς εὐποιΐας ὁ θησαυρὸς μόνιμός ἐστι τοῖς κεκτημένοις αὐτόν. τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας ἐπαναστρέφουσιν.

CAPUT VII.

Terrenarum opum instabiles divitiæ, fluvialium undarum cursum imitantur. Paulisper enim affluentes his, qui habere se eas arbitrantur, mox verò refluentes, ad alios abeunt. Solus autem beneficentiæ thesaurus stabilis est possidentibus eum: optimorum enim meritorum gratia in auctores confertur.

ΚΕΦ. η΄.

Ἀπρόσιτος μὲν ὑπάρχεις ἀνθρώποις διὰ τὸ ὕψος τῆς κάτω βασιλείας. εὐπρόσιτος δὲ γίνῃ τοῖς δεομένοις, διὰ τὸ κράτος τῆς ἄνω ἐξουσίας, καὶ ἀνοίγεις τὰ ὦτα τοῖς ὑπὸ πενίας πολιορκουμένοις, ἵνα εὕρῃς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀκοὴν ἀνεῳγμένην. οἷοι γὰρ ἂν τοῖς ἡμετέροις γενώμεθα συνδούλοις, τοιοῦτον περὶ ἡμᾶς εὑρήσομεν τὸν δεσπότην.

402.

CAPUT VIII.

Terreni quidem imperii majestate hominibus es inaccessus; at supernæ illius potestatis imperio facilis accessu es indigentibus, ac præbes aures iis qui egestate conficiuntur, ut vicissim tibi à Deo aures præbeantur. Quales enim erga nostros fuerimus conservos, talem se Dominus erga nos præbebit.

ΚΕΦ. θ΄.

Τὴν πολυμέριμνον τοῦ βασιλέως ψυχὴν κατόπτρου δίκην ἀποσμήχεσθαι χρή, ἵνα ταῖς θείαις αὐγαῖς ἀεὶ καταστράπτηται, καὶ τῶν πραγμάτων τὰς κρίσεις ἐκεῖθεν διδάσκηται. οὐδὲν γὰρ οὕτω ποιεῖ τὰ δέοντα καθορᾶν, ὡς τὸ φυλάσσειν ἐκείνην διὰ παντὸς καθαράν.

CAPUT IX.

Sollicitam Imperatoris animam, speculi instar abstergi oportet, ut divinis splendoribus semper coruscet, rerumque judicia inde discat. Nihil enim tam confert ad perspiciendum quid facto opus sit, quam si perpetuo pura servetur.

ΚΕΦ. ι΄.

Ὥσπερ ἐπὶ τῶν πλεόντων, ὅταν μὲν ὁ ναύτης σφαλῇ, μικρὰν φέρει τοῖς συμπλέουσι βλά-

CAPUT X.

Sicuti apud navigantes, quum nauta erraverit, modicum affert unà na-

vigantibus damnum: quum verò ipſe gubernator, totius efficit navigii perniciem: ſic & in civitatibus, ſi quis ex populo peccaverit, non tam commune quam ſeipſum lædit; ſin verò ipſe Imperator, univerſæ Reipublicæ damnum importat. Ut igitur exquiſitas reddituras rationes, ſi quid neglexerit eorum, quæ facto opus ſunt, cum multâ diligentiâ, & dicat omnia & faciat.

A βλάβην· ὅταν δὲ αὐτὸς ὁ κυβερνήτης, παντὸς ἐργάζεται τοῦ πλοίου ἀπώλειαν. οὕτω καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἂν μέν τις τῶν ἀρχομένων ἁμάρτῃ, οὐ τὸ κοινὸν τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτὸν ἀδικεῖ· ἂν δὲ αὐτὸς ὁ ἄρχων, πάσης ἐργάζεται τῆς πολιτείας τὴν βλάβην. ὡς οὖν μεγάλας ὑφέξων εὐθύνας, εἴ τι παρίδοι τῶν δεόντων, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ λεγέτω πάντα, καὶ πραττέτω. 403.

CAPUT XI.

QUodammodo in orbem verſantur humanæ res, aliter alias volvendæ, & commutandæ: atque in iis viciſſitudo quædam eſt, eò quòd nihil ex præſentibus in eodem ſtatu maneat. Oportet igitur te, potentiſſime Imperator, in harum ſubitâ mutatione immutabilem in mente piâ permanere.

B

ΚΕΦ. ια΄.

ΚΥκλός τις τῶν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ, καὶ περιφέρων· καὶ τούτοις ἀνισότης ἐστὶ τῷ μηδὲν τῶν παρόντων ἐν ταυτότητι μένειν. δεῖ οὖν σε, κράτιστε βασιλεῦ, ἐν τῇ τούτων ἀγχιστρόφῳ μεταβολῇ ἀμετάβλητον ἔχειν τὸν εὐσεβῆ λογισμόν.

CAPUT XII.

FAllaces adulatorum ſermones æque ac corvorum rapacitatem averſare; hi namque corporis effodiunt oculos; illi verò animæ hebetant cogitationes, nec rerum veritatem perſpici ſinunt: laudant enim nonnunquam, quæ reprehenſione digna ſunt, aut vituperant ſæpe quæ nunquam ſat laudari poſſunt, ut in duorum altero ab ipſis peccetur, aut malum laudando, aut bonum contumelioſè rejiciendo.

C

ΚΕΦ. ιβ΄.

404.

ΑΠοστρέφου τῶν κολάκων τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους, ὥσπερ τῶν κοράκων τοὺς ἁρπακτικοὺς τρόπους. οἱ μὲν γὰρ τοὺς τοῦ σώματος ἐξορύττουσιν ὀφθαλμοὺς, οἱ δὲ τοὺς τῆς ψυχῆς ἐξαμβλυώσουσι λογισμοὺς, μὴ συγχωροῦντες ὁρᾷν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν· οἱ γὰρ ἐπαινοῦσιν ἔσθ᾽ ὅτε τὰ ψόγου ἄξια, ἢ ψέγουσι D πολλάκις τὰ ἐπαίνων κρείττονα, ἵνα δυοῖν θάτερον αὐτοῖς ἁμαρτάνηται, ἢ τὸ κακὸν ἐπαινούμενον, ἢ τὸ καλὸν ὑβριζόμενον.

CAPUT XIII.

ÆQuabilem ſemper oportet eſſe Imperatoris animum: mutari enim cum ipſarum rerum mutationibus, mentis infirmæ argumentum eſt: firmiter autem præclaris innixum eſſe, ut pium veſtrum firmatum eſt Imperium, & neque inſolenter extolli, neque uſque ad animi demiſſionem ſe dejicere, eſt hominum ſecurè ſtabilitorum, & immotam mentem habentium.

ΚΕΦ. ιγ΄.

ΙΣον εἶναι χρὴ πάντοτε τοῦ βασιλέως τὸ φρόνημα. τὸ γὰρ συμμεταβάλλεσθαι ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς, διανοίας ἀβεβαίου τεκμήριον γίνεται. τὸ δὲ παγίως ἐν τοῖς καλοῖς ἐρηρεῖσθαι, ὡς τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν ἐστήρικται κράτος, E καὶ μήτε πρὸς ἀλαζονείαν ὑπεραίρεσθαι, μήτε πρὸς ἀθυμίαν καταφέρεσθαι, βεβηκότων ἐστὶν ἀσφαλῶς, καὶ ἀκράδαντον ἐχόντων τὴν ψυχήν. 405.

CAPUT XIV.

SI quis mentem ab humanis erroribus puram habet, ac brevitatem, celeritatemque præſentis vitæ, atque inhærentes carni ſordes perſpiciet, nunquam in ſuperbiæ barathrum incidet, etſi in ampliſſimo dignitatis gradu locatus ſit.

ΚΕΦ. ιδ΄.

ΕΙ τις κεκαθαρισμένον ἔχει τὸν λογισμὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπάτης, καὶ βλέπει τὸ οὐτιδανὸν τῆς ἑαυτοῦ F φύσεως, τό, τε βραχὺ καὶ ὠκύμορον τῆς ἐνταῦθα ζωῆς, καὶ τὸν συνεζευγμένον τῇ σαρκὶ ῥύπον, εἰς τὸν τῆς ὑπερηφανίας οὐκ ἐμπεσεῖται κρημνὸν, κἂν ἐν ἀξιώματι ὑπάρχῃ ὑψηλῷ.

CAPUT XV.

PRæ cæteris regni inſignibus pietatis corona regem exornat. Divitiæ enim abeunt, & gloria tranſit: gloria verò divinæ adminiſtrationis ad ſem-

ΚΕΦ. ιε΄.

ΥΠὲρ πάντα τῆς βασιλείας τὰ ἔνδοξα τῆς εὐσεβείας τὸ στέμμα τὸν βασιλέα κοσμεῖ. ὁ γὰρ πλοῦτος ἀπέρχεται, καὶ ἡ δόξα μετέρχεται· τὸ δὲ κλέος

τῆς

τῆς ἐνθένδε πολιτείας ἀθανάτοις αἰῶσι συμπαρατείνεται, καὶ λήθης ἐπέκεινα, τοὺς ἔχοντας ἵστησι.

piternam temporis memoriam propagatur; quique ipsam habent, ii supra omnem oblivionis aleam positi sunt.

406.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Σφόδρα μοι δοκεῖ ἀτοπώτατον εἶναι, ὅτι πλούσιοι καὶ πένητες ἄνθρωποι ἐξ ἀνομοίων πραγμάτων βλάβην πάσχουσιν ὁμοίαν. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ κόρου διαρρήγνυνται, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθείρονται, καὶ οἱ μὲν κατέχουσι τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, οἱ δὲ οὐκ ἔχουσι ποῦ στῆσαι τὰ πέλματα. ἵνα τοίνυν ἄμφω τῆς ὑγείας τύχωσιν, ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει τούτους θεραπευτέον, καὶ πρὸς ἰσότητα τὴν ἀνισότητα μετενεκτέον.

CAPUT XVI.

Absurdissimum profectò mihi videtur, quod divites ac pauperes homines ex dissimilibus quidem causis simile damnum patiantur. Illi namque satietate disrumpuntur; hi vero fame enecantur. Et illi occupant mundi terminos, hi non habent, ubi sistant pedum plantas. Ut igitur ambo sanitatis fiant compotes, ablatione & adjectione curandi sunt, & ad æqualitatem inæqualitas revocanda.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωΐας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις τῶν παλαιῶν ἔσεσθαι, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι. καὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἠξιώθητε τῆς βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες οὐκ ἀπέστητε φιλοσοφίας. εἰ γὰρ τὸ φιλεῖν σοφίαν, ποιεῖ φιλοσοφίαν, ἀρχὴ δὲ σοφίας, ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, ὃν ἐν τοῖς στέρνοις ὑμῶν διαπαντὸς ἔχετε, εὔδηλον, ὡς ἀληθὲς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον.

407.

CAPUT XVII.

Advenit nostra ætate prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum, cum vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur. Etenim philosophantes digni habiti estis regno: & regnantes non descivistis à Philosophia. Si enim Philosophia nihil aliud est quam sapientiæ amor; principium autem sapientiæ Dei est timor, quem in pectoribus vestris jugiter habetis: quod à me dicitur, hoc verum esse patet.

ΚΕΦ. ιη'.

Βασιλέα σε κατ' ἀλήθειαν ὁρίζομαι, ὡς βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον, καὶ τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδησάμενον, καὶ τὴν πορφύραν τῆς δικαιοσύνης ἀμφιασάμενον. ἡ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία τὸν θάνατον ἔχει διαδοχήν· ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία τὸν ἀθάνατον σώζει διαμονήν. καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται, ἡ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύεται.

CAPUT XVIII.

Imperatorem te verè definio, utpotè qui temperare & continere te à voluptatibus potes, qui castitatis corona redimitus, ac justitiæ purpuram es indutus. Aliusmodi enim potestas mortis successione finitur; ejusmodi vero regnum perpetuo manet inconcussum. Et illa hoc solvitur seculo; hæc autem à perpetuo liberat supplicio.

ΚΕΦ. ιθ'.

408.

Εἰ τὴν ἐκ πάντων βούλει καρποῦσθαι τιμήν, γίνου τοῖς ἅπασιν εὐεργέτης κοινός. οὐδὲν γὰρ οὕτω πρὸς εὔνοιαν ἐφέλκεται, ὡς εὐποιΐας χάρις διδομένη τοῖς χρῄζουσιν. ἡ γὰρ διὰ φόβον γινομένη θεραπεία, κατεσχηματισμένη ἐστὶ θωπεία, πεπλασμένης τιμῆς ὀνόματι φενακίζουσα τοὺς αὐτῇ προσανέχοντας.

CAPUT XIX.

Si ab omnibus honorari cupis, esto in omnes pariter beneficus; nihil enim adeo aliorum benevolentiam conciliat, quam beneficentia, ac liberalitas in egenos. Obsequium enim quod metu cogente præstatur, assentationis speciem præ se fert, quæ fictitii honoris nomine imponit iis, qui ad hunc ipsum animum attendunt.

ΚΕΦ. κ'.

Σεπτὴ δικαίως ἐστὶν ἡ ὑμῶν βασιλεία, ὅτι τοῖς πολεμίοις μὲν δεικνύει τὴν ἐξουσίαν, τοῖς ὑπηκόοις δὲ νέμει φιλανθρωπίαν· καὶ νικῶσα ἐκείνους τῇ δυνάμει τῶν ὅπλων, τῇ ἀόπλῳ ἀγάπῃ τῶν οἰκείων ἡττᾶται. ὅσον γὰρ θηρίου καὶ προβάτου τὸ μέσον, τοσοῦτον ἀμφοτέρων ἡγεῖται τὸ διάφορον.

CAPUT XX.

Venerandum jure est vestrum Imperium, quia hostibus quidem ostendit potestatem, subditis verò exhibet humanitatem; & vincens illos vi armorum, inermi caritate à suis vincitur. Quantum enim feræ & ovis intervallum est, tantum utrorumque existimatur discrimen.

CAPUT XXI.

NAtura corporis æqualis est cuilibet homini Imperator, dignitatis autem potestate similis est cunctorum præsidi Deo; nemo quisquam enim in terra est illo potentior. Oportet igitur ipsum etiam, ut Deum, non irasci, ut mortalem, non efferri. Nam etsi imagine divinâ honoratus est, attamen imagine terrenâ connexus est, quâ edocetur erga omnes æqualitatem.

ΚΕΦ. κα΄.

409.

ΤΗ μὲν οὐσίᾳ τοῦ σώματος ἴσος παντὶ ἀνθρώπῳ ὁ βασιλεὺς, τῇ ἐξουσίᾳ δὲ τοῦ ἀξιώματος ὅμοιός ἐστι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ· οὐκ ἔχει γὰρ ἐπὶ γῆς τὸν αὐτοῦ ὑψηλότερον. χρὴ τοίνυν αὐτὸν καὶ ὡς Θεὸν μὴ ὀργίζεσθαι, καὶ ὡς θνητὸν μὴ ἐπαίρεσθαι. εἰ γὰρ καὶ εἰκόνι θεϊκῇ τετίμηται, ἀλλὰ καὶ εἰκόνι χοϊκῇ συμπέπλεκται, δι' ἧς ἐκδιδάσκεται τὴν πρὸς πάντας ἰσότητα.

CAPUT XXII.

COmplectere eos qui recta consulere volunt, non vero eos, qui adulari perpetuò student. Illi enim utilitatem revera spectant; hi vero ad principum voluntates respiciunt; corporumque umbras imitantes, eorum dictis concinunt.

ΚΕΦ. κβ΄.

ΑΠοδέχου τοὺς τὰ χρηστὰ συμβουλεύειν ἐθέλοντας, ἀλλὰ μὴ τοὺς κολακεύειν ἑκάστοτε σπεύδοντας. οἱ μὲν γὰρ τὸ συμφέρον συνορῶσιν ἐν ἀληθείᾳ· οἱ δὲ πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς κρατοῦσιν ἀφορῶσι, καὶ τῶν σωμάτων τὰς σκιὰς μιμούμενοι, τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις συνᾴδουσι.

CAPUT XXIII.

TAlis esto tuos erga domesticos, qualem velles Dominum erga te esse. Ut enim audimus, audiemur, & ut videmus, videbimur à divino & omnia contuente aspectu. Misericordiam igitur misericordia compensemus, ut nobis par pari referatur.

ΚΕΦ. κγ΄.

410.

ΤΟιοῦτος γίνου περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, οἷον εὔχῃ σοι τὸν δεσπότην γενέσθαι. ὡς γὰρ ἀκούομεν, ἀκουσθησόμεθα, καὶ ὡς ὁρῶμεν ὁραθησόμεθα ὑπὸ τοῦ θείου καὶ παντεφόρου βλέμματος. προσενέγκωμεν οὖν τῷ ἐλέῳ τὸν ἔλεον, ἵνα τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀντιλάβωμεν.

CAPUT XXIV.

QUemadmodum specula probæ notæ tales vultuum imagines referunt, quales ipsi revera sunt; hilares quidem lætantium, tristes vero mœrentium; ita justissimum Dei judicium nostris actionibus respondebit; pro cujusque enim nostrum merito vices nobis rependet.

ΚΕΦ. κδ΄.

ΩΣπερ τὰ ἀκριβῆ τῶν κατόπτρων τοιαύτας δείκνυσι τὰς τῶν προσώπων ἐμφάσεις, οἷάπερ ἐστὶ τὰ πρωτότυπα· φαιδρὰ μὲν τῶν φαιδρυνομένων, σκυθρωπὰ δὲ τῶν σκυθρωπαζόντων. οὕτω καὶ ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ κρίσις ταῖς ἡμετέραις πράξεσιν ἐξομοιοῦται· οἷάπερ γὰρ ἂν ᾖ τὰ παρ' ἡμῶν εἰργασμένα, τοιαῦτα ἡμῖν ἐκ τῶν ὁμοίων παρέχει.

CAPUT XXV.

DElibera diu de iis quæ agenda; at constituta jam naviter perfice: quoniam valde est periculosa in rebus inconsiderantia. Si quis enim mala, ex inconsultâ temeritate provenientia perpendat, tunc noscet boni consilii commoda, ut & prosperæ valetudinis bonum post morbi experimentum. Oportet igitur, prudentissime Imperator, & prudentiore consilio, & precibus ardentioribus exquirere diligenter quæ universis hominibus sint opportuna.

ΚΕΦ. κε΄.

411.

ΒΟυλεύου μὲν τὰ πρακτέα βραδέως, ἐκτέλει δὲ τὰ κριθέντα σπουδαίως. ἐπεὶ λίαν ἐστὶ σφαλερὸν, τὸ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀπερίσκεπτον. εἰ γὰρ τὰ ἐξ ἀβουλίας τις ἐννοήσει κακὰ, τότε γνώσεται καλῶς τῆς εὐβουλίας τὰ χρήσιμα· ὡς καὶ ὑγείας τὴν χάριν, μετὰ τὴν πεῖραν τῆς νόσου. δεῖ τοίνυν, εὐφρονέστατε βασιλεῦ, καὶ βουλῇ συνετωτέρᾳ, καὶ εὐχῇ συντονωτέρᾳ ἐξερευνᾷν ἀκριβῶς τὰ συνοίσοντα τῷ κόσμῳ.

CAPUT XXVI.

IMperium tuum florentissimum optime administrabis, si omnia diligenter inspiciens nihil omnino negligas: quod

ΚΕΦ. κϛ΄.

ΑΡιστα διοικήσεις τὴν ἀγαθήν σου βασιλείαν, εἰ πάντα σπουδάζεις ἐφορᾷν, καὶ μηδὲν ἀνέ-

χὴ παρορᾶν. οὐ γὰρ μικρὸν ἐπὶ σοί, ὅπερ μικρὸν εἶναι δοκεῖ ἐν συγκρίσει τῶν σῶν, ἐπειδὴ καὶ ῥῆμα βασιλέως ψιλὸν μεγάλην ἔχει παρὰ πᾶσιν ἰσχύν.

412.

A enim aliis tui ratione parvi momenti esse videtur, tibi non item: cum vel minimum Imperatoris verbum magnam apud omnes vim habeat.

ΚΕΦ. κζʹ.

Σαυτῷ τὴν τοῦ φυλάττειν τοὺς νόμους ἐπίθες ἀνάγκην, μὴ ἔχων ἐπὶ γῆς τὸν δυνάμενον ἀναγκάζειν. οὕτω γὰρ καὶ τῶν νόμων ἐπιδείξεις τὸ σέβας, αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων τούτους αἰδούμενος, καὶ τοῖς ὑπηκόοις φανήσεται τὸ παρανομεῖν οὐκ ἀκίνδυνον.

CAPUT XXVII.

Tibi ipsi servandi leges necessitatem impone, licet nemo quisquam in terris sit qui te ad id cogere possit. Nam & legibus ipsis auctoritatem adjunges B cum primus eas servaveris, & populo ostendes, haudquaquam ipsi impune futurum, si eas violaverit.

ΚΕΦ. κηʹ.

Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πλημμελοῦντας λογίζου· κἂν γάρ τις πολιτεύηται μὲν εὐθέσμως, ἀνέχηται δὲ τῶν βιούντων ἀθέσμως, συνεργὸς τῶν κακῶν παρὰ Θεῷ κρίνεται. εἰ δὲ βούλει διττῶς εὐδοκιμεῖν, καὶ τοὺς τὰ κάλλιστα ποιοῦντας προτίμα, καὶ τοῖς τὰ χείριστα δρῶσιν ἐπιτίμα.

413.

CAPUT XXVIII.

Peccare, ac peccantes minimè cohibere, idem esse putato: si quis enim Rempublicam rectè administret, ac sceleste viventes sustineat, tanquam scelerum eorum socius apud Deum judicatur. C At si duplici ratione commendari velis, bene agentes quidem honore, pravè vero ac nefariè contumelia afficito.

ΚΕΦ. κθʹ.

Λίαν συμφέρειν ὑπολαμβάνω, τὸ φεύγειν τὰς τῶν κακῶν συνδιατριβάς. τὸ γὰρ συνόντα πάντοτε ἀνθρώποις πονηροῖς, ἢ παθεῖν ἢ μαθεῖν ἀνάγκη τι πονηρόν· ὁ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς συνδιάγων, ἢ μίμησιν τῶν καλῶν ἐκδιδάσκεται, ἢ μείωσιν τῶν κακῶν ἐκπαιδεύεται.

CAPUT XXIX.

Utillimam rem esse censeo, improborum consuetudinem devitare; eum siquidem qui cum perversis hominibus versatur, malum aliquid aut pati aut discere necesse est: qui vero inter probos D versatur, aut eorum rectè facta discit imitari, aut nefaria patrare dediscit.

ΚΕΦ. λʹ.

Ἐγκόσμιον ὑπὸ Θεοῦ πιστευθεὶς βασιλείαν, μηδενὶ χρῶ τῶν πονηρῶν πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνοι κακῶς διαπράξωνται, λόγον ὑφέξει Θεῷ, ὁ τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς δεδωκώς. μετὰ πολλῆς οὖν ἐξετάσεως αἱ τῶν ἀρχόντων προβολαὶ γινέσθων.

CAPUT XXX.

Cùm terrenum tibi regnum à Deo sit concreditum, improborum neminem rerum administrationis socium adhibeto: eorum enim quæ illi perperam fecerint, rationem reddet Deo, qui eisdem potestatem dederit. Diligenti igitur inquisitione habita Magistratus designentur.

E

414.

ΚΕΦ. λαʹ.

Ἴσον νομίζω κακὸν, καὶ τῶν ἐχθρῶν θυμοῦσθαι ταῖς κακουργίαις, καὶ τῶν φίλων θέλγεσθαι ταῖς κολακείαις. δεῖ γὰρ πρὸς ἑκατέρους γενναίως ἀνθίστασθαι, καὶ τοῦ πρέποντος μηδαμῶς ἀφίστασθαι, μήτε τὴν ἀλόγιστον ἐκείνων δυσμένειαν ἀμυνόμενον, μήτε τὴν ἐπίπλαστον τούτων εὐμένειαν ἀμειβόμενον.

CAPUT XXXI.

Æque abs re esse puto, & inimicorum maleficiis excandescere, & amicorum blanditiis demulceri. Utrisque siquidem strenuo resistendum est, ac decori ratio habenda est, neque inconsideratam illorum malevolentiam ulciscendo, neque fictitiam horum benevolentiam remunerando.

F

ΚΕΦ. λβʹ.

Ἡγοῦ τούτους εἶναι φίλους ἀληθεστάτους, μὴ τοὺς ἐπαινοῦντας ἅπαντα τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα, ἀλλὰ τοὺς κρίσει δικαίᾳ πάντα πράττειν σπουδάζοντας, καὶ συνηδομένους μὲν ἐπὶ τοῖς χρηστοτέροις, ἐπισυγνάζοντας δὲ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις.

CAPUT XXXII.

Hos veros amicos esse existimato, non qui collaudent omnia quæ abs te dicuntur, sed qui omnia summo cum consilio ac prudentia facere studeant; ac tum in secundis rebus tecum gratulentur, tum in adversis tuam vi-

cem doleant. Hi enim revera incorruptæ amicitiæ argumenta præ se ferunt.

CAPUT XXXIII.

NE mutet tibi magnanimam mentem, terrenæ hujus potestatis amplitudo; sed ut caducum obtinens principatum, in his rerum commutationibus animum obfirmato, neque in secundis elatus, neque in adversis demissus.

CAPUT XXXIV.

SIcut aurum alio atque alio modo per artem figuratum atque ad diversa ornatuum genera transformatum idem permanet, neque illius natura mutatur; ita tu quoque, Imperator illustrissime, alium ex alio magistratum adeptus, ac ad supremum etiam dignitatis gradum evectus, eundem te præstas, atque in tanta commutatione animum honesti ac decori tenacem servas.

CAPUT XXXV.

TUm demum securè te regnare putato, cum volentibus imperas hominibus. Qui enim invitè subjicitur, seditiones molitur, captâ occasione: qui verò vinculis benevolentiæ tenetur, firmam servat erga Dominum observantiam.

CAPUT XXXVI.

UT regnum tuum illustre ac gloriosum reddas, æquum cense, tantum te erga te ipsum peccantem irasci debere, quantum adversus subditos peccantes irasceris. Nemo enim valet quemquam tanta præditum potestate corrigere, nisi is propriæ rationis impulsu id fecerit.

CAPUT XXXVII.

QUi summam potentiam adeptus est, is eum qui hanc ipsi largitus est pro viribus imitetur. Si enim regentis omnia Dei præ se ferat imaginem, ac per ipsum dominetur omnibus, in hoc sane Deum maximè imitabitur, si nihil misericordia pretiosius esse judicaverit.

CAPUT XXXVIII.

BEneficentiæ divitias potius quam aurum ac lapillos nobis congeramus, quæ & nos hîc bonorum spe, queis fruemur oblectent, & illic speratæ beatitudinis voluptate perfundant. Ne vero nos ista delectent quæ circa nos sunt, quippe quæ nihil ad nos pertinent.

οὗτοι γὰρ ὄντως ἀψευδεστάτης φιλίας δεικνύουσι τεκμήριον.

ΚΕΦ. λγ'.

ΜΗ μεταβαλέτω σοὶ τὴν μεγαλόφρονα γνώμην τῆς ἐπιγείου ταύτης δυναστείας ὁ ὄγκος, ἀλλ' ὡς ἐπίκηρον διέπων ἀρχὴν ἄτρεπτον ἔχε τὸν νοῦν ἐν τοῖς πράγμασι τρεπτοῖς, μήτε ἐν ταῖς εὐθυμίαις ἐξυψούμενος, μήτε ἐν ταῖς ἀθυμίαις ταπεινούμενος.

ΚΕΦ. λδ'.

ΩΣπερ χρυσὸς ἄλλοτε ἄλλως ὑπὸ τῆς τέχνης μετατυπούμενος, καὶ πρὸς διάφορα κοσμίων εἴδη μεταποιούμενος, ὅπερ ἐστὶ διαμένει, καὶ τροπὴν οὐχ ὑπομένει· οὕτω καὶ αὐτὸς, εὐκλεέστατε βασιλεῦ, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀμείβων ἀρχὴν, φθάσας δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνωτάτω τιμὴν, ὁ αὐτὸς διαμένεις οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν, ἀναλλοίωτον ἔχων ἐν τῷ καλῷ τὸ φρόνημα.

ΚΕΦ. λε'.

ΝΟμιζε τότε βασιλεύειν ἀσφαλῶς, ὅταν ἑκόντων ἀνάσσῃς τῶν ἀνθρώπων. τὸ γὰρ ἀκουσίως ὑποταττόμενον, στασιάζει καιροῦ λαβόμενον· τὸ δὲ τοῖς θεσμοῖς τῆς εὐνοίας κρατούμενον, βεβαίαν ἔχει πρὸς τὸ κρατοῦν τὴν εὐπείθειαν.

ΚΕΦ. λς'.

ΙΝα τὸ κράτος τῆς βασιλείας ποιήσῃς ἀοίδιμον, ὅσην ἔχεις κατὰ τῶν ὑπηκόων ἁμαρτανόντων ὀργὴν, τοσαύτην ἔχειν καὶ κατὰ σαυτοῦ πλημμελοῦντος ἀξίου. οὐδεὶς γὰρ ἰσχύει τὸν ἐν ἐξουσίᾳ τηλικαύτῃ παιδεύειν, εἰ μὴ λογισμὸς οἰκεῖος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πλημμελοῦντος κινούμενος.

ΚΕΦ. λζ'.

Ο μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβόμενος, τὸν δοτῆρα τῆς ἐξουσίας μιμείσθω κατὰ δύναμιν. εἰ γάρ πως τὴν εἰκόνα φέρει τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ κατέχει τὴν ἐπὶ πάντων ἀρχὴν, ἐν τούτῳ δὴ μάλιστα τὸν Θεὸν μιμήσεται, ἐν τῷ μηδὲν ἡγεῖσθαι τοῦ ἐλεεῖν προτιμότερον.

ΚΕΦ. λη'.

ΥΠὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον τῆς εὐποιΐας τὸν πλοῦτον ἑαυτοῖς θησαυρίσωμεν, τὸν καὶ ὧδε κατευφραίνοντα τῇ ἐλπίδι τῆς μελλούσης ἀπολαύσεως, κἀκεῖ καταγλυκαίνοντα τῇ πείρᾳ τῆς ἐλπισθείσης μακαριότητος. τὰ δὲ νῦν περὶ ἡμᾶς, ὡς οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς μὴ τερπέτω ἡμᾶς.

A

ΚΕΦ. λθʹ.

418.

Σπούδαζε λαμπροτέραις ἀμείβεσθαι δωρεαῖς τοὺς μετ᾽ εὐνοίας ποιοῦντας τὰ παρὰ σοῦ προσταττόμενα. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐπαυξήσεις τὴν προθυμίαν, καὶ τοὺς πονηροὺς διδάξεις μεταμαθεῖν τὴν κακίαν. τὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς μὴ τὰ αὐτὰ ποιοῦντας, ἄγαν ἐστὶν ἀθέμιτον.

CAPUT XXXIX.

Amplioribus remunerare donis studeas eos, qui studiosè abs te mandata perficiunt. Hoc enim modo & bonorum augebis alacritatem, & pravos docebis, dediscere malitiam. Eisdem enim censeri dignos, non eadem facientes, nimis est iniquum.

B

ΚΕΦ. μʹ.

Τιμιώτατον πάντων ἐστὶν ἡ βασιλεία. τοῦτο δὲ μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν, ὅταν ὁ τοῦτο περικείμενος τὸ κράτος μὴ πρὸς αὐθάδειαν ῥέπῃ, ἀλλὰ πρὸς ἐπιείκειαν βλέπῃ, τὸ μὲν ἀπάνθρωπον ὡς θηριῶδες ἀποστρεφόμενος, τὸ δὲ φιλάνθρωπον ὡς θεοείκελον ἐνδεικνύμενος.

CAPUT XL.

Honoratissimum inter omnia est Imperium. Tunc verò maximè tale est, cum is qui hac potestate præditus est, non crudeliter, sed humanè se gerit; inhumanitatem ut ferinam aversatus, humanitatem vero, ut Deo similem præ se ferens.

C

ΚΕΦ. μαʹ.

419.

Ἴσως πρός τε φίλους καὶ ἐχθροὺς ποιοῦ τὰς κρίσεις, μήτε τοῖς εὐνοοῦσι χαριζόμενος διὰ τὴν εὔνοιαν, μήτε τοῖς δυσμενέσιν ἀνθιστάμενος δι᾽ ἀπέχθειαν. ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς ἐστιν ἀτοπίας, καὶ δικαιοῦν τὸν ἄδικον, εἰ καὶ φίλος ὑπάρχει, καὶ ἀδικεῖν τὸν δίκαιον, εἰ καὶ ἐχθρὸς τυγχάνει. τὸ γὰρ κακὸν ἐν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἂν ἐν τοῖς ἐναντίοις εὑρίσκηται.

CAPUT XLI.

Inimicos juxta atque amicos æquissime judica, neque amicis ob benevolentiam gratificeris, neque inimicis ob simultates adverseris. Æque enim ab ratione alienum est, & injustum absolvere amicitiæ ergo, & justo inimicitiæ causa injuriam inferre. Par enim in utroque, licet contrariis in rebus, est peccatum.

D

ΚΕΦ. μβʹ.

Νουνεχῶς ἀκροᾶσθαι δεῖ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτάς. δυσθήρατος γάρ ἐστιν ἡ τοῦ δικαίου εὕρεσις, ῥᾳδίως ἐκφεύγουσα τοὺς μὴ λίαν προσέχοντας. ἐὰν δὲ καὶ τὴν τῶν λεγόντων ἀφέντες δεινότητα, καὶ τὴν τῶν λεγομένων παρέντες πιθανότητα, εἰς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἑαυτοὺς ἐμβάλλωσιν, οὕτως ἀνιμήσονται τὸ παρ᾽ αὐτῶν ζητούμενον, καὶ διπλῆν ἁμαρτίαν ἐκφεύξονται, μήτε αὐτοὶ τὸ καλὸν προδιδόντες, μήτε

420.

ἄλλοις τοῦτο δρᾷν συγχωροῦντες.

CAPUT XLII.

Cordate decet auscultare rerum judices. Difficilis enim indagatu est justi inventio, facile effugiens non admodum attendentes. Quod si & dicentium omittentes eloquentiam, & dictorum prætermittentes probabilitatem, in profunditatem sensuum seipsos immiserint, sic haurient, quod ab ipsis quæritur, geminumque peccatum effugient, neque ipsi honestum prodentes, neque aliis id facere permittentes.

E

ΚΕΦ. μγʹ.

Ἰσάριθμα τοῖς ἄστροις ἂν κτήσῃ τὰ κατορθώματα, οὐδέ ποτε νικήσεις τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα. ὅσα γὰρ ἄν τις προσενέγκῃ Θεῷ ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὰ αὐτοῦ προσφέρῃ αὐτῷ. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ὑπερβῆναι τὴν ἰδίαν ἐν τῷ ἡλίῳ σκιὰν, προλαμβάνουσαν ἀεὶ καὶ τὸν λίαν ἐπειγόμενον, οὕτως οὐδὲ τὴν ἀνυπέρβλητον τοῦ Θεοῦ χρηστότητα ταῖς εὐποιΐαις ὑπερβήσονται ἄνθρωποι.

CAPUT XLIII.

Etiam si præclarorum facinorum multitudine astrorum numerum æquaveris, nunquam vinces Dei bonitatem. Quæcumque enim quispiam ex bonis suis obtulerit Deo, non sua, sed quæ Dei sunt eidem offeret; ac veluti nemo umbram suam in sole præeuntem semper ac citius properantem assequi potest; ita neque insuperabilem Dei bonitatem unquam homines beneficiis superabunt.

F

ΚΕΦ. μδʹ.

Ἀδαπάνητός ἐστι τῆς εὐποιΐας ὁ πλοῦτος. ἐν τῷ διδόναι γὰρ λαμβάνεται, καὶ ἐν τῷ σκορπίζειν συνάγεται. τοῦτον ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ σου, πλουσιόδωρε

CAPUT XLIV.

Inexhaustæ sunt beneficentiæ opes; nam dando accipiuntur, & dissipando colliguntur. Has in animo tuo conditas servans, munificentissime Imperator, om-

nibus abs te petentibus copiosè largire. Infinito multiplices enim habebis super his remunerationes, quum venerit tempus operum remunerationis.

A βασιλεῦ, δίδου πᾶσι δαψιλῶς τοῖς αἰτοῦσι παρὰ σοῦ. ἀπειροπλασίας γὰρ ἕξεις τὰς ὑπὲρ τούτων ἀμοιβὰς, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς τῶν ἔργων ἀντιδόσεως. 421.

CAPUT XLV.

Cum nutu Dei regnum adeptus sis, præclaris operibus imitare eum, quia ex illorum es numero, qui benefacere possunt, non qui sibi benefieri postulant. Paratæ enim rerum largæ copiæ sunt expeditæ ad beneficia in pauperes.

ΚΕΦ. με'.

Νεύματι Θεοῦ βασιλείαν λαβὼν, μίμησαι αὐτὸν δι' ἔργων ἀγαθῶν· ὅτι τῶν εὖ ποιεῖν δυναμένων ἐστὶν, ἀλλ' οὐ τῶν εὖ παθεῖν δεομένων. τὸ γὰρ ἕτοιμον B τῆς τῶν χρημάτων δαψιλείας ἀνεμπόδιστόν ἐστι πρὸς τὰς τῶν πενήτων εὐποιΐας.

CAPUT XLVI.

Sicut oculus innatus est corpori, ita Imperator aptatus est mundo, atque à Deo datus ad communem omnium utilitatem. Universis igitur hominibus oportet eum, tanquam propriis membris prospicere, ut & in bonis proficiant, & in mala non impingant.

ΚΕΦ. μς'.

Ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἐμπέφυκε σώματι, οὕτω βασιλεὺς τῷ κόσμῳ ἐνήρμοσται, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένος εἰς συνεργίαν τῶν συμφερόντων. χρὴ οὖν αὐτὸν, ὡς οἰκείων μελῶν, οὕτω πάντων ἀνθρώπων προνοεῖν, C ἵνα προκόπτωσιν ἐν καλοῖς, καὶ μὴ προσκόπτωσιν ἐν κακοῖς. 422.

CAPUT XLVII.

Tutissimam duc salutis tuæ custodiam, si neminem unquam subditorum affeceris injuriâ. Nam qui nemini facit injuriam, neminem reformidat: quod si injuriam non inferre securitatem præstat, multo magis benefacere aliis: quod & securitatem quidem præstat, & caritatem non prodit.

ΚΕΦ. μζ'.

Ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τῆς σωτηρίας σου φυλακὴν, τὸ μηδέποτέ τινα τῶν ὑπηκόων ἀδικεῖν. ὁ γάρ τινα μὴ ἀδικῶν, οὐχ ὑφορᾶται τινά. εἰ δὲ τὸ μὴ ἀδικεῖν ἀσφάλειαν προξενεῖ, τὸ εὐεργετεῖν πολλῷ D πλέον· τὸ ἀσφαλὲς γὰρ δίδωσι, καὶ τὸ προσφιλὲς οὐ προδίδωσιν.

CAPUT XLVIII.

Esto subditis, pientissime Imperator, & imperii majestate formidabilis, & munificentia liberalitateque amabilis; neque te metuendum exhibere contemnas ut amorem tibi concilies; neque subditorum amorem negligas, ut timearis; sed clementiam sine contemtu, severitatem quæ contemtum depellat habeas.

ΚΕΦ. μη'.

Γίνου τοῖς ὑπηκόοις, εὐσεβέστατε βασιλεῦ, καὶ φοβερὸς, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐξουσίας, καὶ ποθεινὸς, διὰ τὴν παροχὴν τῆς εὐποιΐας· μήτε τοῦ φόβου καταφρονῶν, διὰ τὸν πόθον, μήτε τοῦ πόθου παραμελῶν, E διὰ τὸν φόβον· ἀλλὰ τὸ ἥμερον ἔχων ἀκαταφρόνητον, καὶ τὸ εὐκαταφρόνητον ἔχων ἀνήμερον. 423.

CAPUT XLIX.

Quæ subditis sancis per verba, hæc ipse multo ante operibus exequaris, ut verbis, quibus persuades, proba quoque vita conveniat. Sic enim egregie tuum exornabis imperium, dum quæ dicis perficies, idque non absque prudentia.

ΚΕΦ. μθ'.

Ἃ τοῖς ὑπηκόοις νομοθετεῖς διὰ τῶν λόγων, ταῦτα προλαλῶν ὑποδείξας διὰ τῶν ἔργων, ἵνα τοῖς λόγοις, οἷς πείθεις, καὶ χρηστὸς συναγωνίζηται βίος. οὕτω γὰρ εὐδόκιμον ἀποφανῇ σοῦ τὸ F κράτος, καὶ λέγων πρακτικῶς, καὶ πράττων λογικῶς.

CAPUT L.

Plus dilige eos, Serenissime Imperator, qui beneficia abs te suppliciter petunt, quam qui student munera tibi offerre. His enim debitor referendæ gratiæ constitueris: illi vero Deum tibi obstringunt, vendicantem sibi, quæcunque erga ipsos fiant, & præclaram tuam erga

ΚΕΦ. ν'.

Πλέον ἀγάπα, βασιλεῦ γαληνότατε, τοὺς λαμβάνειν παρὰ σοῦ χάριτας ἱκετεύοντας, ὑπὲρ τοὺς σπουδάζοντας δωρεάς σοι προσφέρειν. τοῖς μὲν γὰρ ὀφειλέτης ἀμοιβῆς καθίστασαι· οἱ δέ σοι τὸν Θεὸν ὀφειλέτην ποιοῦσι, τὸν οἰκειούμενον τὰ εἰς αὐτοὺς γι-

νόμενα, καὶ ἀμειβόμενον ἀγαθαῖς ἀντιδόσεσι τὸ φιλόθεον, καὶ φιλάνθρωπόν σου σκοπόν. A

424.

se hominesque voluntatem magnis præmiis remunerantem.

ΚΕΦ. να'.

Ἡλίου μὲν ἔργον ἐστὶ τὸ καταλάμπειν ταῖς ἀκτῖσι τὴν κτίσιν· ἄνακτος δὲ ἀρετὴ, τὸ ἐλεεῖν τοὺς δεομένους, κἀκείνου δὲ φανώτερος ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς. ὁ μὲν γὰρ ὑποχωρεῖ τῇ διαδοχῇ τῆς νυκτός· ὁ δὲ οὐ παραχωρεῖ τῇ συναρπαγῇ τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας ἐξελέγχει τὰ κρυπτὰ τῆς ἀδικίας. B

CAPUT LI

Solis quidem opus est luce sua mundum collustrare: regis autem virtus, egentium misereri; sed illo illustrior est pius Imperator. Ille namque nocte succedente discedit: hic autem non concedit obreptioni malorum; sed veritatis lumine occulta scelera in apertum profert.

ΚΕΦ. νβ'.

Τοὺς μὲν πρό σου βασιλεῖς ἡ ἀρχὴ κατεκόσμησε, σὺ δὲ ταύτην, κράτιστε βασιλεῦ, φαιδροτέραν ἐποίησας, ἡμερότητι κιρνῶν τῆς ἐξουσίας τὸν ὄγκον, καὶ χρηστότητι νικῶν τῶν προσιόντων σοὶ τὸν φόβον. ὅθεν τῷ λιμένι τῆς σῆς γαληνότητος πάντες προσορμῶσιν οἱ ἐλέους δεόμενοι, καὶ τῶν κυμάτων τῆς πενίας ἀπαλλαττόμενοι, εὐχαριστηρίους ὕμνους σοι ἀναπέμπουσιν. C

425.

CAPUT LII.

Priores te quidem Imperatores principatus ipse exornavit. Tu verò eum, præstantissime, illustriorem fecisti, mansuetudine temperans imperii majestatem, & bonitate vincens adeuntium te formidinem. Unde tuæ serenitatis portum omnes adeunt, qui misericordia indigent, fluctibusque paupertatis erepti, gratos hymnos tibi remittunt.

ΚΕΦ. νγ'.

Ὅσον τῇ δυναστείᾳ πάντων ὑπερανέχεις, τοσοῦτον τοῖς ἔργοις ὑπερλάμπειν ἀγωνίζου. ἀναλογοῦσαν γὰρ τῷ μεγέθει τῆς δυνάμεως τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἀπαιτεῖσθαι προσδόκησον. ἵνα τοίνυν παρὰ Θεοῦ ἀνακηρυχθῇς, μετὰ τοῦ στεφάνου τῆς ἀηττήτου βασιλείας, κτῆσαι καὶ τὸ στέμμα τῆς τῶν πενήτων εὐποιΐας. D

CAPUT LIII.

Quantum potestate omnes antecellis, tantum operibus etiam emicare contende. Viribus enim tuis consentaneum virtutis studium à te exigendum esse arbitrare: ut igitur invicti Imperii corona exornatus à Deo prædiceris, coronam etiam beneficentiæ erga pauperes acquire.

ΚΕΦ. νδ'.

Σκέπτου πρὶν ἐπιτάττειν ἃ θέλεις, ἵνα προστάττῃς ἐμφρόνως ἃ θέμις. εὐόλισθον γὰρ τὸ τῆς γλώττης ὄργανον, καὶ μέγιστον παρέχει τοῖς ἀμελοῦσι κίνδυνον. εἰ δὲ τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν ὡς μουσικὴν ἐπιστήσεις αὐτῷ, τὸ παναρμόνιον τῆς ἀρετῆς ἀνακρούεται μέλος. E

426.

CAPUT LIV.

Priusquam aliquid imperes da operam ut prudenter præcipias quæ par est. Lubricum enim est linguæ instrumentum, maximumque affert negligentibus periculum. Si verò pium consilium veluti musicam præfeceris illi, omnino concinnum modulabitur melos.

ΚΕΦ. νε'.

Ὀξὺν μὲν εἶναι χρὴ περὶ πάντα τὸν ἄνακτα, καὶ μάλιστα περὶ τὰς κρίσεις τῶν δυσχερῶν πραγμάτων, βραδὺν δὲ λίαν εἰς ὀργὴν ἐπιδείκνυσθαι. ἐπειδὴ γὰρ τὸ πάντη ἀόργητον εὐκαταφρόνητον, καὶ θυμούσθω μετρίως, καὶ μὴ θυμούσθω. τὸ μὲν, ἵνα τῶν φαύλων ὁρμὰς ἀναστέλλῃ· τὸ δὲ, ἵνα τὰς ἀφορμὰς τῶν χρηστῶν ἀνιχνεύῃ. F

CAPUT LV.

Acutissimum in omnibus principem oportet esse, atque in abstrusis potissimum rebus judicandis: lentum autem valde ad irascendum. Quia verò omnino non irasci contemtui est, & irascatur leviter, & non irascatur oportet. Illud ut pravorum impetum comprimat, hoc, ut proborum studia pervestiget.

ΚΕΦ. νς'.

Ἐν τῷ ἀκριβεῖ τῆς καρδίας σου βουλευτηρίῳ ἐπιμελῶς κατανόει τῶν συνόντων σοι τοὺς τρόπους, ἵνα γινώσκῃς ἀκριβῶς, καὶ τοὺς ἐν ἀγάπῃ θεραπεύοντας, καὶ τοὺς ἐν ἀπάτῃ κολακεύοντας. πολλοὶ γὰρ εὐ-

CAPUT LVI.

Eorum, qui tecum frequentes sunt, mores acri judicio perpende, ut aperte dignoscas illos qui ex animo te diligunt, & qui fraudulenter tibi adblan-

diuntur. Multi enim benè velle se simulantes, credentes valde lædunt.

νοεῖν ὑποκρινόμενοι, μεγάλα τοὺς πιστεύοντας καταβλάπτουσι.

CAPUT LVII.

CUm audieris aliquid, quod emolumento esse possit, non contentus audisse, id etiam effectum dato. Id enim Imperatoris commendat imperium, cum vel ex se quæ facienda sunt, videt, vel ab aliis animadversa non negligit, sed discit quidem sine verecundia, ac sine cunctatione ulla exequitur.

ΚΕΦ. νζ'.

ΑΓαθὸν ἀκούσας ὠφελῆσαι δυνάμενον, μὴ μόνον ἀκοῇ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ πράξει διαδέχου. οὕτω γὰρ τὸ τοῦ βασιλέως ἀγλαΐζεται κράτος, ὅταν ἢ παρ' ἑαυτοῦ τὰ δέοντα συνορᾷ, ἢ παρ' ἄλλου εὑρεθέντα μηδαμῶς παρορᾷ, ἀλλὰ μανθάνει μὲν ἀνεπαισχύντως, ἐπιτελεῖ δὲ ἀνυπερθέτως.

CAPUT LVIII.

ARx quidem munitissimis mœnibus cincta obsidentes adversarios tuta contemnit. Pium autem Imperium vestrum eleemosynis munitum, & precibus, velut turribus instructum hostium telis vinci non potest, imo iis devictis gloriosa erigit trophæa.

ΚΕΦ. νη'.

ΑΚρόπολις μὲν ἀπορθήτοις τείχεσιν ἠσφαλισμένη καταφρονεῖ τῶν πολιορκούντων αὐτὴν πολεμίων. ἡ εὐσεβὴς δὲ βασιλεία ὑμῶν ἐλεημοσύναις τετειχισμένη, καὶ προσευχαῖς περιπυργουμένη, ἀήττητος γίνεται τοῖς τῶν ἐχθρῶν βέλεσιν, ἀοίδιμα κατ' αὐτῶν ἐγείρουσα τρόπαια.

CAPUT LIX.

INferiore hoc regno utere sapienter, ut inde tibi ad superiorem gloriam paretur ascensus. Qui enim hoc rectè administrant, post hoc & illâ digni censentur. Hoc autem rectè gubernant, qui paterno subditos amore complectuntur ac debita ab iis reverentia coluntur; dum peccata minis præpediunt, nec suppliciis periculum ipsorum faciunt.

ΚΕΦ. νθ'.

ΧΡῆσαι δεόντως τῇ κάτω βασιλείᾳ, ἵνα κλίμαξ σοι γένηται τῆς ἄνω εὐδοξίας. οἱ γὰρ ταύτην καλῶς διοικοῦντες, μετὰ ταύτης κἀκείνης ἀξιοῦνται. ταύτην δὲ διοικοῦσι καλῶς, οἱ πατρικὸν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιδεικνύοντες πόθον, καὶ ἀρχικὸν παρ' αὐτῶν ἀναλαμβάνοντες φόβον, ἀπειλαῖς μὲν τὰ πταίσματα προαναστέλλοντες, τιμωρίαις δὲ πεῖραν αὐτοῖς οὐ προσάγοντες.

CAPUT LX.

VEstimentum non veterascens est beneficentiæ amictus, & incorrupta stola est caritas erga pauperes. Oportet igitur eum, qui pie regnare vult talibus indumentis animam exornare. Amoris enim in egenos indutus purpuram, cœlesti etiam Regno dignus judicatur.

ΚΕΦ. ξ'.

ΙΜάτιον ἀπαλαίωτόν ἐστι τὸ τῆς εὐποιΐας περιβόλαιον, καὶ ἄφθαρτος στολὴ ἡ πρὸς τοὺς πένητας στοργή. δεῖ οὖν τὸν βουλόμενον εὐσεβῶς βασιλεύειν τοιούτοις ἐνδύμασι τὴν ψυχὴν καλλωπίζειν. φιλοπτωχίας γὰρ ἠμφιεσμένος πορφύραν, καὶ οὐρανίου βασιλείας καταξιοῦται.

CAPUT LXI.

SCeptrum Imperii cum à Deo susceperis, considera, quomodo placebis ei, qui id tibi dedit; quodque omnibus hominibus ab eo sis prælatus, præ omnibus eum honorare festina. Hoc autem honestamentum existimatur maximum, si perinde illum, ac cæteros ab illo formatos accipias, ac debitum persolvas beneficiis alios afficiendo.

ΚΕΦ. ξα'.

ΣΚῆπτρον βασιλείας παρὰ Θεοῦ δεξάμενος, σκέπτου πῶς ἀρέσεις τῷ ταύτην σοι δεδωκότι, καὶ ὡς πάντων ἀνθρώπων ὑπ' αὐτοῦ προτιμηθεὶς, πλέον πάντων ἔπειγου καταγεραίρειν αὐτόν. τοῦτο δὲ γέρας ἡγεῖται μέγιστον, ἂν ὡς αὐτὸν τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διαπλασθέντας ὁρᾷς, καὶ ὡς χρεῶν καταβολὴν τὰς εὐποιΐας πληροῖς.

CAPUT LXII.

AD supernum confugere auxilium cùm quivis homo debet, pro salute rogans, tùm ante omnes Imperator qui pro omnibus est sollicitus: à Deo enim si

ΚΕΦ. ξβ'.

ΤΡέχειν μὲν εἰς τὴν ἄνω βοήθειαν πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει, ὁ σωτηρίας γλιχόμενος, ὁ βασιλεὺς δὲ περὶ πάντων, ὡς μεριμνῶν ὑπὲρ πάντων. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γὰρ φυλαττόμενος,

φυλαττόμενος, καὶ τοὺς πολεμίους καταγωνίζεται γενναίως, καὶ τοὺς οἰκείους κατασφαλίζεται σπουδαίως.

custodiatur, & hostes strenue debellabit, & domesticos sedulo tuebitur.

ΚΕΦ. ξγ'.

Ο μὲν Θεὸς οὐδενὸς δεῖται, ὁ βασιλεὺς δὲ μόνου Θεοῦ. μιμοῦ τοίνυν τὸν οὐδενὸς δεόμενον, καὶ δαψιλεύου τοῖς αἰτοῦσι τὸν ἔλεον, μὴ ἀκριβολογούμενος περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, ἀλλὰ πᾶσι παρέχων τὰς πρὸς τὸ ζῆν αἰτήσεις. πολὺ γὰρ κρεῖττόν ἐστι διὰ τοὺς ἀξίους ἐλεεῖν καὶ τοὺς ἀναξίους, ἢ τοὺς ἀξίους ἀποστερεῖν διὰ τοὺς ἀναξίους.

CAPUT LXIII.

Deus quidem nemine indiget, Imperator autem solo Deo. Imitare igitur nullius indigum, & munificè petentibus elargire, non exactam instituens cum tuis domesticis rationem, sed omnibus præstans quæ ad vitam sunt necessaria. Multo enim satius est, propter dignos etiam indignorum misereri, quàm dignos propter indignos defraudare.

ΚΕΦ. ξδ'.

Συγγνώμην αἰτούμενος ἁμαρτημάτων, συγγίνωσκε καὶ αὐτὸς τοῖς εἰς σὲ πλημμελοῦσιν, ὅτι ἀφέσει ἀντιδίδοται ἄφεσις, καὶ τῇ πρὸς τοὺς ὁμοδούλους ἡμῶν καταλλαγῇ, ἡ πρὸς Θεὸν φιλία καὶ οἰκείωσις.

CAPUT LXIV.

Cum peccatorum veniam exposcas, ipse aliis etiam in te delinquentibus ignosce; si enim aliis pepercerimus, vicissim nobis parcetur, ac si conservos nostros in gratiam receperimus, Dei amicitiam consequemur.

ΚΕΦ. ξε'.

Δεῖ τὸν ἀμέμπτως ἀνάσσειν ἐσπουδακότα, καὶ τὰς τῶν ἔξωθεν ἀδοξίας φυλάττεσθαι, καὶ ἑαυτὸν περὶ ἐκείνων αἰσχύνεσθαι, ἵνα καὶ τοῦ φανερῶς ἁμαρτάνειν δι' ἐκείνους ἀπέχηται, καὶ τὸ κατ' ἰδίαν πλημμελεῖν ὑφ' ἑαυτοῦ κωλύηται. εἰ γὰρ οἱ ὑπήκοοι αἰδοῦς ἄξιοι φαίνονται, πολλῷ πλέον ὁ βασιλεὺς ἄξιος ταύτης γίνεται.

CAPUT LXV.

Qui nulli crimini obnoxius regnare vult, externorum etiam ignominiam cavere debet, & coram illis verecundari: ut & apertè peccando propter illos abstineat, & ne privatim delinquat à se ipso cohibeatur. Si ergo subditi ideo reverentiâ digni videntur, multo magis dignus eâ Imperator fit.

ΚΕΦ. ξς'.

Ἰδιώτου μὲν εἶναι κακίαν φημὶ, τὸ πράττειν φαῦλα καὶ κολάσεως ἄξια· ἄρχοντος δὲ πονηρίαν, τὸ μὴ ποιεῖν τὰ καλὰ, καὶ σωτηρίας πρόξενα. οὐ γὰρ ἡ τῶν κακῶν ἀποχὴ δικαιοῖ τὸν κρατοῦντα, ἀλλ' ἡ τῶν καλῶν παροχὴ στεφανοῖ τὸν τοιοῦτον. μὴ μόνον τοίνυν πονηρίας ἀπέχεσθαι λογιζέσθω, ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνης ἀντέχεσθαι σπουδαζέτω.

CAPUT LXVI.

Perpetrare scelera, & digna supplicio privati hominis vitium esse dico; Principis vero honesta non facere, & quæ ad publicam salutem spectant. Neque enim Principes si culpam devitaverint, sed si virtutem sectati fuerint, justitiæ laudem consequentur. Non solum igitur malitiâ abstinere cogitet, sed etiam justitiæ adhærere studeat.

ΚΕΦ. ξζ'.

Ἀξιωμάτων λαμπρότητας οὐ δυσωπεῖται ὁ θάνατος· κατὰ πάντων γὰρ ἐπιβάλλει τοὺς παμφάγους αὐτοῦ ὀδόντας. οὐκοῦν πρὸ τῆς ἐκείνου ἀπαραιτήτου παρουσίας, μεταθῶμεν εἰς οὐρανὸν τὴν τῶν χρημάτων περιουσίαν. οὐδεὶς γὰρ, ἃ ἐν κόσμῳ συνάγει, ἐκεῖσε ἀποδημήσας, ἀπάγει· ἀλλὰ πάντα καταλιπὼν ἐπὶ γῆς, γυμνὸς λογοθετεῖται τὸν βίον αὐτοῦ.

CAPUT LXVII.

Dignitatum splendorem mors non reformidat; in omnes enim voraces suos dentes immittit. Ante illius ergo fatalem adventum divitiarum copias in cœlum transportemus. Nemo enim quæ in mundo corradit, illuc profectus abducit, sed omnia in terris relinquens, nudus reddit rationem eorum quæ in vita gesserit.

ΚΕΦ. ξη'.

Κύριος μὲν πάντων ἐστὶν ὁ βασιλεὺς, δοῦλος δὲ μετὰ πάντων ὑπάρχει Θεοῦ. τότε δὲ μάλιστα κληθήσεται κύριος, ὅταν αὐτὸς ἑαυτοῦ δεσπόζῃ, καὶ τῶν

CAPUT LXVIII.

Dominus quidem omnium est Imperator, sed ipse juxta ac cæteri Dei servus existit. Tum verò maximè vocabitur Dominus, quum ipse sibi do-

minatur, nec illicitis voluptatibus famulatur; sed piæ rationis ope adjutus, quæ insanarum cupiditatum potentissima est moderatrix, domantes omnia amores castimoniæ armis debellat.

ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ, ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν, τὸν ἀήττητον αὐτοκράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοὺς πανδαμάτορας ἔρωτας τῇ πανοπλίᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίζεται. 433.

CAPUT LXIX.

Quemadmodum umbræ corpora sequuntur; sic peccata animas comitantur, evidenter quod quisque gesserit, ostendentia; ideo nemini fas est in judicio negare. Ipsa enim uniuscujusque opera in illos testimonium ferent: haud sane vocem emittentia, sed talia prorsus apparentia, qualia à nobis patrata sunt.

ΚΕΦ. ξθʹ.

Ὃν τρόπον αἱ σκιαὶ τοῖς σώμασιν ἕπονται, οὕτως αἱ ἁμαρτίαι ταῖς ψυχαῖς ἀκολουθοῦσιν, ἐναργῶς τὰς πράξεις ἐξεικονίζουσαι· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κρίσει ἀρνήσασθαι. αὐτὰ γὰρ ἑκάστου καταμαρτυρήσει τὰ πράγματα, οὐ φωνὴν ἀφιέντα, ἀλλὰ τοιαῦτα φανέντα, οἷα παρ᾽ ἡμῶν ἐπράχθησαν.

CAPUT LXX.

Præsentis vitæ status mox desituræ maritimæ navis cursum imitatur, nos ejus nautas fallens, & paulatim protrahens cursum, & ad proprium cujusque transmittens finem. Si igitur hæc ita se habent, prætercurramus prætercurrentia mundi negotia, accurramusque ad ea quæ in secula seculorum permanent.

ΚΕΦ. οʹ.

Νηὸς ποντοπορούσης μιμεῖται διάβασιν ἡ βραχυτελὴς τοῦ παρόντος βίου κατάστασις, ἡμᾶς τοὺς αὐτῆς πλωτῆρας λανθάνουσα, καὶ κατὰ μικρὸν παρασύρουσα δρόμον, καὶ πρὸς ἴδιον ἑκάστου παραπέμπουσα τέλος. εἰ τοίνυν ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, παραδράμωμεν τὰ παρατρέχοντα τοῦ κόσμου πράγματα, καὶ προσδράμωμεν τοῖς εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων μένουσιν. 434.

CAPUT LXXI.

Fastuosus, & superciliosus homo, ne ut taurus alticornis, attollatur; sed animadvertat carnis subsistentiam. Nam etsi factus est Princeps in terrâ, ne tamen ignoret se è terra esse oriundum; ex humo ad solium conscendens, atque in eam tandem descendens.

ΚΕΦ. οαʹ.

Ὀσοβαρὸς καὶ ὑπέροφρυς ἄνθρωπος, μὴ ὡς ταῦρος ὑψίκερως ἐπαιρέσθω, ἀλλ᾽ ἐννοείτω τῆς σαρκὸς τὴν ὑπόστασιν, καὶ παυέτω τῆς καρδίας τὴν ἔπαρσιν. εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἄρχων ἐπὶ γῆς μὴ ἀγνοείτω ὑπάρχων ἐκ τῆς γῆς, ἀπὸ χοὸς ἐπὶ θρόνον ἀναβαίνων, καὶ εἰς αὐτὸν μετὰ χρόνον καταβαίνων.

CAPUT LXXII.

Stude semper, invictissime Imperator; & sicut qui scalas ascendere cœperunt, non priùs desistunt sursum ferri, quam ad supremum pervenerint gradum: sic & ipse in id assiduè incumbe ut ad honesta ascendas, ut & superno Regno perfruare. Quod tibi tribuat Christus, cum conjuge, Rex omnium, & qui regnant, & regnantur, in secula. Amen.

ΚΕΦ. οβʹ.

Σπούδαζε διαπαντὸς, ἀήττητε βασιλεῦ· καὶ ὥσπερ εἰς τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι, οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς, πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμίδος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου τῆς τῶν καλῶν ἀναβάσεως, ὅπως ἂν καὶ τῆς ἄνω βασιλείας ἀπολαύσειας. ἣν σοι παράσχοι Χριστὸς μετὰ τῆς ὁμοζύγου, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ βασιλευομένων, εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν. 435.

FINIS.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

κεφάλαια παραινετικὰ ξς´. πρὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Λέοντα, ἔχοντα ἀκροστιχίδα.

Βασίλειος ἐν Χριστῷ βασιλεὺς Ῥωμαίων, Λέοντι τῷ πεποθημένῳ υἱῷ καὶ συμβασιλεῖ.

BASILII IMPERATORIS ROMANORUM

exhortationum capita ſexaginta ſex ad Leonem filium; quorum acroſtichis ſic ſe habet.

Baſilius in Chriſto Romanorum Imperator Leoni caro filio, & Imperii collegæ.

Περὶ παιδεύσεως.

436. Βιωφελές τι χρῆμα, καὶ σπουδαιότατον, οὐ μόνον βασιλεῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἰδιώταις, ἡ παίδευσις. καὶ γὰρ τοῖς κεκτημένοις αὐτὴν, καὶ κατὰ σῶμα, καὶ κατὰ ψυχὴν τὰ μέγιστα ὠφελεῖ· τὴν μὲν, διὰ τῆς μελέτης τῶν θείων λόγων· τὸ δὲ διὰ τῆς γυμνασίας τῶν κοσμίων ἔργων. ταύτην οὖν σε, τέκνον ἠγαπημένον, ὁ πατὴρ ἐγὼ καὶ συμβασιλεὺς, ἡγεμονεύουσάν σου τὴν βασιλείαν ἔχειν νουθετῶ. αὕτη γὰρ καὶ βασιλείαν κοσμεῖ, καὶ τοὺς βασιλεύοντας ἀειμνήστους ἀποτελεῖ. ὥσπερ γὰρ ἡλίου ἐπὶ γῆς μὴ παρόντος, σκοτεινὰ τὰ πάντα καὶ ἀδιάκριτα, οὕτω καὶ παιδεύσεως ἐν ψυχῇ μὴ παρούσης, πεφυρμένα τὰ πάντα καὶ ἀδιόρθωτα. δέξαι οὖν παιδείας, τῆς ἐναρέτου· μόνη γὰρ ἀρετὴ τῶν κτημάτων ἁπάντων ἀθάνατος.

A *De Literis.*

Bona cum primis atque ad vitam rectè inſtituendam perutilis res eſt literarum cognitio, non ſolum regibus, ſed etiam privatis hominibus: illis enim, qui ſibi eas acquiſiverunt, magnas affert commoditates & ad corpus & ad animum excolendum: hunc quidem ſtudio ſacrarum literarum, illud vero exercitatione bonorum operum. Quapropter, ô mihi di- B lecte Leo fili, ego qui & pater & regni ſum ſocius, admoneo, ut eam tibi imperii ducem adſciſcas, quæ & regnis ornamento eſt, & reges immortalitate donat. Quemadmodum enim cum ſol abeſt, obſcura ſunt omnia atque indiſcreta, ita in animo nulla eruditione, nulliſque literis imbuto confuſa atque inordinata jacent univerſa. Eam igitur capeſſe diſciplinam quæ ſit cum virtute conjuncta: virtus enim ſola ex iis quæ poſſideri C queunt, deperire non poteſt.

Περὶ πίστεως.

437. Ἀρχὴν τοῦ βίου παντὸς καὶ θεμέλιον ὀχυρὸν κτῆσαι τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν εἰλικρινῆ. προσκύνει πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τριάδα ὁμοούσιον, ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον, τὸν ἕνα καὶ μόνον θεόν· καὶ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ λόγου πίστευε, δι᾽ ἧς ὁ κόσμος ἐκ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς ἠλευθέρωται, καθὼς ὁ τῆς μητρός σου τῆς ἐκκλησίας ὅρος ἀναδιδάσκει. αὕτη τῶν ἀρετῶν πασῶν ἡ τελείωσις. αὕτη ἡ πίστις πάντων τῶν ἀγαθῶν τὸ κεφάλαιον. ταύτην οὖν ἔχε παρακαταθήκην ἄσυλον, ἥ σοι γέγονε τροφὸς ἀπὸ σπαργάνων αὐτῶν. ἐγώ σοι ταύτης ὑπῆρξα διδάσκαλος, μή με καταισχύνῃς πατέρα φιλόστοργον· ὀφείλουσι γὰρ οἱ μὲν ζωγράφοι τοὺς χαρακτῆρας ἀναστηλοῦν, οἱ δὲ τῶν βασιλέων παῖδες,

De fide.

Amplectere ſinceram in Chriſtum fidem, quæ vitæ totius initium, & fundamentum inconcuſſum eſt. Adora Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum: Trinitatem conſubſtantialem, indiviſam, atque inconfuſam, unum videlicet ac ſolum Deum: ac Verbi Dei humana in car- D ne œconomiam, id eſt, Incarnationem credas, per quam homines à peccati ſervitute vindicati ſunt, quemadmodum Eccleſiæ matris docet inſtitutio. Hæc eſt fides bonorum omnium ſumma, hæc virtutum omnium perfectio. Hanc penes te tanquam depoſitum inviolabile retineas, qua & ab ipſis incunabulis educatus es, cujus ego ipſe tibi magiſter extiti: ne me quæſo amantiſſimum tui patrem dedeco-

re afficias: ſicuti enim pictores corporum lineamenta, ita regum filii quaſi vivæ imagines patrum virtutes referre debent.

A ἔμπνοοι εἰκόνες τῆς τῶν πατέρων ἀναδείκνυσθαι ἀρετῆς.

438.

De honore Sacerdotibus habendo.

SAnam habe mentem in iis, quæ ad rectæ fidei doctrinam pertinent, & ſummo honore proſequere matrem tuam Eccleſiam, quæ te in Spiritu ſancto lactavit, & tuo capiti ad Dei per Chriſtum laudem imperii coronam mecum impoſuit. Si enim quos natura tibi dedit parentes debes revereri, multo magis eos qui te in ſpiritu Dei genuerunt, omni pietatis officio colere debes: illi enim duraturam ad tempus vitam liberis per generationem impertiuntur; iſti vero æternam per regenerationem largiuntur. Honora ergo Eccleſiam, ut tu viciſſim à Deo in honore habeare; & Sacerdotes ejus revereri tanquam ſpirituales patres, & deprecatores pro nobis apud Deum. Honor enim qui Sacerdotibus habetur ad Deum refertur: & ſicut propter te miniſtros tuos in honore habere juſtum eſt, ita & propter Deum Sacerdotes ejus colere atque obſervare jus faſque eſt. Quemadmodum autem honor qui eis habetur ad Deum pertinet, ita eorum contumelia & contemtus longe etiam gravius ejus iram provocat.

Περὶ τιμῆς Ἱερέων.

ΣΩον ἔχε τὸ φρόνημα πρὸς τὰ ὀρθόδοξα δόγματα, καὶ τίμα περιφανῶς τὴν μητέρα σου τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἐν ἁγίῳ πνεύματί σε ἐπεθήλασε, καὶ σὺν ἐμοὶ διὰ Χριστοῦ ἐν Θεῷ τῇ κεφαλῇ σου τὸ στέφος ἐπέθηκεν. εἰ γὰρ τοὺς σαρκικοὺς γονεῖς ὀφείλεις αἰδεῖσθαι καὶ τιμᾷν, πολλῷ πλέον τοὺς ἐν πνεύματι Θεοῦ σε γεγεννηκότας ὑπερτιμᾷν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ πρόσκαιρον τὴν ζωὴν τοῖς τέκνοις χαρίζονται· οὗτοι δὲ τὴν αἰώνιον ζωὴν, διὰ τῆς ἀναγεννήσεως προξενοῦσι. τίμησον οὖν τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα τιμηθῇς παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἱερεῖς αἰδοῦ, οἷα πατέρας πνευματικοὺς, καὶ μεσίτας ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν. ἡ γὰρ τῶν ἱερέων τιμὴ εἰς Θεὸν ἀναφέρεται. ὥσπερ γὰρ διά σε τοὺς σοὺς ὑπηρέτας τιμᾶσθαι δίκαιον, οὕτω καὶ διὰ Θεὸν τοὺς αὐτοῦ ἱερεῖς τιμᾷν, ὅσιόν τί ἐστι. καὶ ὥσπερ ἡ εἰς αὐτοὺς τιμὴ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀναβαίνει· οὕτω καὶ ἡ εἰς αὐτοὺς ἀτιμία πολλῷ πλέον τὸν Θεὸν παροργίζει.

B C D

439.

De ſupremo judicio, & retributione.

PErſuaſum habe corruptioni obnoxium eſſe mundum, quippe qui ortum habuit; ſed poſt corruptionem rurſus ad incorruptam integritatem eſſe reverſurum; nihil enim eorum quæ à Deo creata ſunt in nihilum unquam abibit, etiamſi peccati lapſus & nos & omnem ſimul creatam naturam mortali diſſolutioni adjudicavit. Ea autem ratione incorruptibilem eſſe mundum admittens confitere etiam mortuos ab inferis excitandos eſſe, & juſtam expecta judicationem omnium quæ quiſque in vita ſua geſſerit: nihil enim mali impunitum divinam juſtitiam effugiet, nihil boni non ſuo præmio coronatum latebit. Sic enim ſtatuere apud te debes neque interitura eſſe unquam bonorum merita, neque malorum ſupplicia finem habitura, quoniam utraque perpetuo duratura ſunt, & neutrius finis ullus futurus eſt.

Περὶ κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως.

ἼΣθι πιστεύειν τὸν κόσμον εἶναι φθαρτὸν, ἐπειδὴ καὶ γέγονε· μετὰ δὲ τὴν φθορὰν, εἰς ἀφθαρσίαν πάλιν μεταποιούμενον. οὐδὲν γὰρ τῶν παρὰ Θεοῦ γεγονότων εἰς τὸ μὴ ὂν χωρήσει, κἂν τὸ τῆς ἁμαρτίας παράπτωμα, ἅμα ἡμῖν καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν τῇ διαλύσει συγκατεδίκασεν. ἄφθαρτον δὲ τὴν κτίσιν πάλιν, ἤγουν τὸν κόσμον, ἀπεκδεχόμενος, καὶ νεκρῶν ἀνάστασιν ὁμολόγει, καὶ κρίσιν δικαίαν τῶν ἑκάστῳ βεβιωμένων ἀνάμενε. οὐδὲν γὰρ κακὸν ἀτιμώρητον τὴν θείαν διαφεύξεται δίκην, οὐδέ γε καλὸν ἀστεφάνωτον διαλάθῃ. μήτε γὰρ τὰ τῶν ἀγαθῶν γέρα λογίζου θνητὰ, μήτε μὴν τὰς τῶν φαύλων κολάσεις τέλος δέξεσθαί ποτε. ἀμφότεραι γὰρ αἰωνίαν ἔχει τὴν διαμονὴν, καὶ ἐν ἀμφοτέροις ἔσται τὸ ἀτελεύτητον.

E F

440.

De Eleemoſyna.

LImitem etiam mortis ſæpe movet eleemoſyna, ſicuti vulgo fertur; vita enim poteſt emi pecuniâ, cum propter vitam ſalutemque noſtram Deus ſe muneribus flecti patiatur. Divitias er-

Περὶ ἐλεημοσύνης.

ΛΥει καὶ ὅρον θανάτου ἡ ἐλεημοσύνη πολλάκις, κατὰ τὸ φάσκον ῥητόν. καὶ χρημάτων γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν ὠνητὴ ἡ ζωὴ, ὁπόταν ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἡμετέραν ζωὴν καὶ σωτηρίαν δωρολήπτης ᾖ.

A πλοῦτον οὖν σκορπίζων θνητὸν ἐπὶ γῆς, πλοῦτον συνάγεις ἀθάνατον ἐν οὐρανῷ, καὶ προσπορίζεταί σοι καὶ τὰ ἐνταῦθα ἀγαθά. καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδαπάνητός ἐστι τῆς εὐποιΐας ὁ πλοῦτος· σκορπιζόμενος γὰρ συνάγεται, καὶ διδόμενος πάλιν λαμβάνεται· καὶ οὐ μόνον ἐντεῦθεν τοὺς κεκτημένους αὐτὸν πλουσίους ποιεῖ, ἀλλὰ κἀκεῖθεν μακαρίους ἀποδείκνυσι.

441.

go caducas in terra profundens, immortales tibi coacervas in cœlo; ut etiam quæ isthic sunt bona assequaris. Enimvero reapse inexhaustus est beneficentiæ thesaurus; dum enim dispergitur colligitur, & dum donatur recipitur: neque solum eos qui illum possident divites hic efficit, sed illic etiam beatos.

Περὶ ἐπιμελείας καὶ ἐγρηγόρσεως.

De diligentia & vigilantia.

B

Ἔχε κατὰ νοῦν τοὺς γονικούς σου τρόπους διηνεκῶς, καὶ τούτοις τὸν σὸν βίον ἐπιμελῶς κατάρτιζε. οὐδὲ γὰρ ὀλιγώρως ἡμεῖς, οὐδὲ ῥαθύμως περὶ τοὺς ἀγῶνας διατελοῦμεν, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς εἰκόνες σοι προκεῖσθαι φιλονεικοῦμεν· ἐπίψογον μὲν τὸν ὄκνον ἡγούμενοι, ἐν ἐπαίνῳ δὲ τὸν πόνον ποιούμενοι. μὴ δὲ παρὰ καιρὸν χρῶ τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ γύμναζε σαυτὸν, ἀπολαύειν μὲν τῶν δοκούντων ἐν βίῳ ἀγαθῶν, ὡς θνητὸς, ἐπιμελεῖσθαι δὲ τυχεῖν τῶν μελλόντων, ὡς ἀθάνατος.

442.

In mente semper habeto patris tui mores, & ad eorum exemplum vitam tuam studiosè componito; neque enim oscitanter nos aut ignaviter in rebus gerendis versamur; sed ut vita nostra velut virtutis imago tibi proponatur sedulo agimus, inertiam in vitio ponentes, & laborem in laude ducentes. Ne igitur intempestive rebus utaris, sed ita te compara, ut & iis quæ hac in vita esse videntur, commodis fruare, ut mortalis; & futura bona consequare, ut immortalis.

C

Περὶ συναναστροφῆς χρησίμων ἀνδρῶν.

De consuetudine utilium virorum.

Ἰατροῖς ψυχῶν ὁμίλει συνεχῶς, ἵνα εὐεκτεῖν ἔχῃς κατὰ ψυχήν. μάθοις γὰρ ἂν παρ' αὐτῶν, τίνων χρὴ πραγμάτων ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἀπέχεσθαι, καὶ τίσι τῶν ἀνθρώπων συναναστρέφεσθαι, τίνας δὲ ἀποστρέφεσθαι, καὶ πῶς τὸν σὸν βίον οἰκονομήσεις, ἵνα μὴ συχνοῖς τοῖς νοσήμασι περιπέσῃς. εἰ γὰρ ταύτην τείψεις τὴν ὁδὸν, τῶν τῆς ἀρετῆς ἀκριβοῦς ὅρων γνησίως ἐφίκεσθαι δυνηθήσῃ.

Cum medicis animorum assidue versare ut ipse animo valeas: ab iis enim discere poteris quas res appetere, & à quibus abstinere debeas; quibus cum hominibus consuescere, & à quorum consuetudine abhorrere, & quomodo vitam omnem moderari oporteat, ut ne in frequentes morbos incidas. Si hanc enim institeris viam, ad veræ solidæque virtutis limites revera pervenire poteris.

D

Περὶ ἀρετῆς.

De virtute.

Οὐχ οὕτω τὰ τοῦ κόσμου πάντα τερπνὰ, ὡς ὁ τῆς ἀρετῆς πλοῦτος, τὴν βασιλέα κοσμεῖ. τὸ μὲν γὰρ κάλλος καὶ ἡ εὐπρέπεια ἢ νόσῳ ἢ χρόνῳ μαραίνεται· πλοῦτος δὲ ῥαθυμίας καὶ ἡδονῶν ὑπάρχει πατήρ. ῥώμη μὲν γὰρ τὰ μὲν σώματα τῶν νικῶν κοσμεῖ, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπισκοτεῖ. ἡ δὲ κτῆσις τῆς ἀρετῆς, οἷς ἂν προσγένηται, καὶ πλούτου καὶ εὐγενείας χρησιμωτέρα ἐστί· καὶ ἅπερ ἄλλοις ἀδύνατα δοκεῖ αὕτη ταῦτα σὺν Θεῷ δυνατὰ παρίστησι.

443.

Haud tantum vitæ jucundæ res, quantum solæ virtutis opes regibus afferunt ornamenti. Forma enim ac decor aut morbo, aut ætate marcescunt. Divitiæ voluptatum, atque ignaviæ plerumque sunt fomites: at vero robur corpus quidem victoriis honestat, sed animi luminibus officit. Virtutis autem possessio, quibus contigerit & divitiis & nobilitate præstantior est; & quæ aliis fieri non posse videntur, hæc illa Deo favente ad faciendum reddit expedita.

E

F

Περὶ ἐπιθυμίας.

De cupiditate.

Σώματος ἐπιθυμία εὐμόρφου μή σου κατακρατήσει, ὅτι χώματος ὀλίγου ἄξιον τὸ τοιοῦτον. σῶμα γὰρ μετ' ὀλίγον χῶμα πάλιν ὀλίγον. μήτε οὖν ἐπ' εὐγενείᾳ σώματος ἐπαρθῇς, μήτε μὴν δυσγένειαν ἐξουθενώσῃς, μήτε κάλλει ἀγρευθῇς, μήτε δυσμορφίαν ἀποστραφῇς. ἀλλ' ὅρα τὸ κάλλος τὸ τῆς ψυχῆς, καὶ ἔρα

Impotenti formosi corporis cupiditate vide ne unquam capiaris: nam illud exigui pulveris pretio debet æstimari; corpus enim mox paululum erit pulveris. Ergo neque nobilitate corporis efferaris, neque ignobilitatem despicias, neque forma captus tenearis, neque deformitatem averseris: sed animi pulcritudinem

intuere, & mente animum ama; ille demum verus est amor atque immortalis, qui non simul atque potitus fueris evanescit, sed quo plus potiaris eo adolescit magis.

τῷ πνεύματι τὴν ψυχήν. ἔρως γὰρ ἐκεῖνος μόνος ἀληθὴς καὶ ἀθάνατος, οὐχ ὃς ἅμα τῷ τυχεῖν εὐθὺς ἀπογίνεται, ἀλλ᾽ ὃς μετὰ τὸ τυχεῖν, μᾶλλον ἐπιγίνεται.

444.

De virtute morum.

NUminis beneficio regnum accepisti; custodias illud tanquam depositum quod incolume servari debet: cave autem ne malus illius custos videaris, neu degeneris aliquid aut indigni committas; sed sicuti cæteris prælatus es, ut imperares, ita contende ut virtute quoque cæteris antecellas; virtus enim omni dignitate præstantior est. Si ergo dignitate quidem reliquis præstas omnibus, virtute autem ab alio superaris, Imperator es in eo, quod minoris excellentiæ est: in eo vero quod præclarius est, Imperator non es, imo alterius imperio subes: ne sis ergo veluti suppositius atque adulterinus Dominus, cum alius te præstantior reperiatur; sed verus Imperator, cum cæteris omnibus virtute præcellas.

Περὶ τῆς τῶν τρόπων ἀρετῆς.

Ἔλαβες ἐκ Θεοῦ βασιλείαν, φύλαξον αὐτὴν ὡς παρακαταθήκην ἄσυλον· μὴ φαῦλος ὀφθῇς τοῦ δεδομένου σοι φύλαξ· μὴ δὲ ἀγεννὲς, μὴ δὲ ἀνάξιον αὐτῆς διαπράξῃ. ἀλλ᾽ ὥσπερ βασιλεύειν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων προεκρίθης κατὰ τὴν ἀξίαν, οὕτω προτερεύειν τῶν ὑπὸ χεῖρα πάντων σπεῦδε, καὶ κατ᾽ ἀρετήν. ἡ γὰρ ἀρετὴ κρείττων ἐστὶ παντὸς ἀξιώματος. εἰ οὖν κατὰ μὲν τὸ ἀξίωμα κυριεύεις ἁπάντων, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν ὑπό τινων κυριεύῃ, κατὰ μὲν τὸ ἔλαττον εἶ βασιλεὺς, κατὰ δὲ τὸ κρεῖττον ἀληθῶς οὐκ εἶ βασιλεὺς, ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἑτέρων βασιλευόμενος. μὴ οὖν νόθος γίνου δεσπότης ἐν τῷ ὑφ᾽ ἑτέρων κρατεῖσθαι, ἀλλὰ βασίλευε ἀληθῶς ἐν τῷ πάντων κρατεῖν καὶ τὸ μέρος τῆς ἀρετῆς.

445.

De Temperantia.

COncedet tibi Deus victorias, ac triumphos adversus hostes, cum de domitis animi cupiditatibus victorias ac trophæa retuleris: si enim invisibiles hostes deviceris, visibiles etiam necessario superabis. Sed quem voluptates ut vile mancipium pessumdare, ac transversum agere valent, nunquam Deo lubebit eum victoriæ honore condecorare: qui vero animi motus voluntario labore frænaverit, is in certum argumentum futuræ postea retributionis æternorum bonorum, etiam in hac vita de inimicis concessam sibi à Deo quasi debitore victoriam reportabit.

Περὶ σωφροσύνης.

Νίκας σοὶ καὶ τρόπαια κατ᾽ ἐχθρῶν τότε παρέξει Θεὸς, ὁπόταν αὐτὸς τρόπαια καὶ νίκας στήσεις κατὰ τῶν παθῶν. νικῶντι γάρ σοι τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς, ἐπάναγκές ἐστι νικᾷν καὶ τοὺς ὁρατούς. ὃν γὰρ ὡς ἀνδράποδον αἱ ἡδοναὶ νικᾷν καὶ παρασύρειν ἰσχύουσιν, οὐκ εὐδοκήσει Θεὸς ἐλευθερίας νίκης τιμηθῆναι ποτέ· ὃς δὲ τὴν κατὰ τῶν παθῶν νίκην τοῖς ἑκουσίοις ἀναδείξηται πόνοις, εἰς δεῖγμα σαφὲς τῆς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀντιδόσεως, καὶ τὴν κατ᾽ ἐχθρῶν νίκην χρεωστικῶς αὐτῷ χορηγουμένην κομιεῖται παρὰ Θεοῦ.

De fidelibus amicis.

MAjori te gaudio sincerum amicorum studium afficiat, quam propinquorum: nam consanguineorum amicitia non à virtute, sed à natura proficiscitur, quippe quæ ne voluntaria quidem merito censeri possit; sed amicorum in te benevolentia, à virtute & libero arbitrio nascitur; & illa quidem naturam, hæc autem Deum habet authorem. Verum ubi quid opus est, longè major habenda ratio morum est, quam sanguinis, & voluntatis quam necessitatis: nam propinqui sæpenumero etiam exiguæ pecuniæ causa parentibus insidias moliuntur; veri autem amici totius mundi divitias nihili facientes, etiam vitam ipsam præ amicorum caritate vilem habent.

Περὶ φίλων πιστῶν.

446.

Χαῖρε τοῖς σπουδάζουσι περὶ σὲ τῶν φίλων, μᾶλλον, ὡς ἀληθέσιν, ἢ τοῖς γένει προσήκουσιν. ἡ μὲν γὰρ τοῦ γένους φιλία, οὐκ ἐξ ἀρετῆς, ἀλλ᾽ ἐκ φύσεως περιγέγονεν, ἥτις οὐδὲ ἑκούσιος σὺν δίκῃ κριθείη. ἡ δὲ ἀγάπη τῶν φίλων, ἐξ ἀρετῆς καὶ γνώμης ἑκουσίου κατώρθωται περὶ σέ. κἀκείνη μὲν τὴν φύσιν ἔχει νόμον, αὕτη δὲ τὸν Θεόν. πολλῷ γὰρ κρείττων ἐν χρείᾳ καὶ ὁ τρόπος τοῦ γένους, καὶ ἡ προαίρεσις τῆς ἀνάγκης. συγγενεῖς μὲν γὰρ συγγενέσι πολλάκις μικρῶν ἕνεκα χρημάτων ἐπεβούλευσαν· φίλοι δὲ ἀληθεῖς τὸν κόσμον ἅπαντα παριδόντες, οὐδὲ τὴν ζωὴν αὐτὴν τῆς τῶν φίλων ἀγάπης προέκριναν.

A

Περὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως.

447.

ΡΩμην σώματος καὶ τίμα καὶ ἀποδέχου, ἐὰν καὶ φρονήσει κοσμεῖται. ὅσον γὰρ μετὰ φρονήσεως ὠφελεῖν δύναται, τοσοῦτον ἄνευ φρονήσεως βλάπτειν τοὺς ἔχοντας εἴωθεν. ἰσχὺς γὰρ ἔμφρον, ἄνθρωπον χαρακτηρίζει· εἰ δὲ ἀφροσύνη ταύτῃ παρέπεται, θηρίον ἄλογον ἐξεικονίζει. ἀποδέχου τοίνυν μὴ τοὺς ἄφρονι ῥώμῃ, ἀλλὰ τοὺς ἔμφρονι χρωμένους. ἡ μὲν γὰρ μετὰ ἀφροσύνης ῥώμη, θράσος λέγεται· ἡ δὲ μετὰ φρονήσεως, ἀνδρεία.

De fortitudine & prudentia.

RObur corporis magni facito, atque in pretio habeto si cum prudentia conjunctum est: quantum enim prodesse cum prudentia, tantum nocere absque ea solet iis, qui sunt illo præditi. Vis enim consilio temperata hominem figurat; si vero amentiæ comes est, bestiam ratione carentem depingit, ac format. B Proba igitur eos qui prudenti robore, non qui stolido utuntur: siquidem vis cum stoliditate conjuncta temeritas, cum prudentia vero fortitudo appellatur.

Περὶ ταπεινοφροσύνης.

ΙΛεων ἔχειν βούλει περί σε τὸν Θεόν, ἵλεως γενοῦ περὶ τοὺς ὑπηκόους καὶ αὐτός. κἂν γὰρ δεσπότης ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ σύνδουλος ὑπάρχεις. C

448.

ἕνα γὰρ δεσπότην τῶν ὅλων καὶ μόνον κεκτήμεθα πάντες ἄνθρωποι· καὶ πηλὸς ἡμῶν τοῦ γένους εἷς ὑπάρχει προπάτωρ, κἂν κατ' ἀλλήλων οἱ χόες φυσώμεθα. μέμνησο τοίνυν ὁ ὑψηλὸς χοῦς σεαυτοῦ, καὶ εὖ ἴσθι ὡς ὅπου δ' ἂν ὑψωθῇς ἀπὸ γῆς, πάντως πάλιν κατενεχθήσῃ πρὸς γῆν· καὶ οὐδέποτε κατὰ χοὸς ἐπαρθήσῃ ταπεινοῦ. μέμνησο τῶν σεαυτοῦ σφαλμάτων πρὸς Θεόν, καὶ ἐπιλήσῃ τῶν τοῦ D πλησίον σφαλμάτων πρὸς σέ.

De Modestia.

IN te propitium si Deum habere vis, ipse subjectis tuis esto propitius; nam etsi aliorum Dominus es constitutus, ipse C tamen etiam servus es; unum enim ac solum universorum Dominum omnes habemus, ac limus terræ generis nostri auctor idem ac propagator est; etsi alii adversus alios, qui nihil nisi pulvis sumus intumescimus. Tu igitur qui nunc sublimè elatus pulvis es, memento quantumcumque modo emineas, futurum aliquando ut ad terram deprimaris: ita nunquam adversus humiliorem pulverem animo D efferaris. Recordare peccatorum quæ in Deum commisisti, ita fiet ut si quid proximi in te peccarint, obliviscaris.

Περὶ φρονήσεως.

ΣΚόπει καὶ σεαυτόν, ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ φρόνησις τιμιωτάτη καθέστηκεν, πᾶσι δ' ὑπάρχει διὰ σπουδῆς. πάντες μὲν γὰρ αὐτὴν ὡς ἀγαθὴν ἐπαινοῦσιν, οὐ πάντες δὲ κτήσασθαι πονοῦσι. διὸ καὶ σπανιώτατον εὕροις ἂν τὸν ταύτην κτησάμενον. E

449.

μὴ μόνον οὖν αὐτὸς σπουδάσῃς τὴν φρόνησιν σύνοικον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τὸν ταύτην κεκτημένον αἰδοῦ, καὶ τίμα, συναναστρέφου αὐτῷ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτί. ἐκεῖνος γάρ σε δύναται μόνος ὠφελῆσαι τὰ μέγιστα εἰς ψυχήν· καὶ ἃ πολλάκις ἀμήχανά σοι δοκοῦσι πραχθῆναι ἐν περιστάσει, ταῦτα δι' αὐτοῦ ῥαδίως σὺν Θεῷ κατορθώσεις. ἢ γὰρ φρόνιμον εἶναί σε δεῖ, ἢ φρονίμοις συνέπεσθαι, ἐν οἷς ἀληθῶς, ὡς ἐπὶ F θρόνου Θεὸς ἀναπαύεται.

De Prudentia.

REputa quæso quanto sit apud omnes in honore prudentia, & quam vehementer ab omnibus expetatur; omnes enim eam laudant ut bonam, sed non omnes laborant ut eam adipiscantur: quo E fit ut raro qui eâ præditus sit reperire possis. Tu vero da operam non solum ut eam contubernalem habeas, sed etiam si quis est qui illam teneat, ut eum observes, atque in pretio habeas, & cum illo frequens nocte dieque verseris: ille enim solus animum tuum juvare plurimum poterit, & quæ tibi plerumque in angustiis rebus inexplicabilia videbuntur, ea per illum, Deo juvante, expeditè perficies: F aut enim te prudentem esse oportet, aut uti consilio prudentum, in quibus quasi in solio suo Deus conquiescit.

Περὶ τρόπων τοῦ βίου καὶ λόγου.

ΤΡόπος ἔστω σοι τοῦ λόγου πιστότερος, ἵνα μὴ μόνον λέγων, ἀλλὰ καὶ σιωπῶν, τὸ αἰδέσιμον ἔχῃς. ἀλλὰ μὴ δὲ τοὺς λόγῳ μὲν πιθανούς, ἔργῳ δὲ τοὺς λόγους μὴ βεβαιοῦντας ἀπο-

De vita & oratione.

TUi mores ejusmodi sint, ut fide digniores habeantur quam sermones, quo te non solum loquentem, sed tacentem etiam revereantur homines: neque eos tibi adscisce qui verbis probi fa-

ctis ea non confirmant. Sunt enim nonnulli qui cùm honestissimè loquantur turpissimè vivunt. Cave ergo ne aut tu similis eorum sis, aut eis similes tibi adjungas; sed eos dilige & tibi in contubernium adhibe qui non mores verbis, sed verba moribus cohonestant. Et quæ te facere pudeat, ea dicere te quoque pudeat, & quæ dicere pudor vetat, ne cogitare quidem lubeat.

De studio sacrarum literarum.

O Fili quemadmodum teneræ plantæ aquis irrigatæ virescunt, ac fructus ferunt, ita mens tua sacrarum literarum studiis irrigua magis ac magis augescet, ac virtutum fructus procreabit; nam corpus quidem saginatur cibis qui alius super alium infarciuntur; animus vero sanctis sermonibus alitur ac vegetatur; sed hoc interest quod cibus ille corporis ad fauces usque suavis, & corruptionem auget, & à corruptione augetur, ac tandem absumitur; animi vero alimentum sempiternam menti affert lætitiam, & incorruptionem parit, & ad immortalitatem deducit. Meditare ergo ita frugiferos sermones, ut & eorum fructibus perfruaris, & regnum tuum sapienter administres.

De Consilio.

RES nulla securior est quam sapiens consilium, nihilque periculosius, quam inconsulto rem ullam aggredi: ut ergo tuto facias quæ vis, velis antea consultare quæ facis: post factum enim consultandi locus amplius non est. Sed post initam deliberationem mutare etiam licet consilium. Perpende igitur quorsum res quæque evadere queat, atque ita demum ad illam accingere. In consilium autem eos adhibe, qui rebus suis bene consuluerunt, atque eas recte administrarunt, non eos qui per inopiam consilii res suas male gubernarunt; qui enim rebus suis male prospexerit, nunquam bene providebit alienis; neque vero communica cum imperitis earum rerum, de quibus consilium capis, neque cum iis quos adulari tibi senties: illi enim ut cæci ignoranter tibi consilium dabunt; hi autem etiam errata tua laudabunt: sed eos potissimum in consilium assume, qui & scienter de iis rebus loqui possint, & de tuis erratis confidenter te reprehendere soleant; illi enim soli digni sunt, qui in amicis & consiliariis habeantur.

A δέχου. εἰσὶ γὰρ οἳ λόγῳ μὲν εἰσὶν ἀγαθοί, ἔργῳ δὲ καὶ λίαν αἰσχροί. μήτε οὖν αὐτὸς εἶναι τοιοῦτος θέλε, μήτε μὴν ἑτέρους περὶ σὲ τοιούτους εἶναι καταδέχου· ἀλλ' ἐκείνους στέργε καὶ οἰκειοῦ, οἵτινες οὐ κοσμοῦσι τοὺς τρόπους λόγῳ, ἀλλὰ τοὺς λόγους τρόπῳ. καὶ ἃ πάλιν πράττειν αἰσχύνῃ, ταῦτα λέγειν μὴ ἀναισχυντεῖ. μὴ δὲ ἃ λέγειν αἰσχύνῃ, ταῦτα πράττειν διαλογίζου. 450.

B

Περὶ μελέτης τῶν θείων λόγων.

ὩΣπερ τὰ νεοθαλῆ τῶν φυτῶν ἀρδευόμενα τοῖς ὕδασι θάλλει, καὶ καρποφορεῖ, οὕτω καὶ ἡ σὴ διάνοια, τέκνον ἐμόν, ἀρδευομένη ταῖς τῶν θείων λόγων μελέταις, ἔτι μᾶλλον αὐξηθήσεται καὶ καρποφορήσει τὰς ἀρετάς. σῶμα μὲν γὰρ, αἱ κατάλληλοι τροφαὶ λιπαίνουσι· ψυχὴν δέ, οἱ πνευματικοὶ λόγοι διατρέφουσιν. C ἀλλ' ἐκείνη μὲν γὰρ ἡ τροφή, μέχει φάρυγγος ἡδεῖα, καὶ φθορὰν αὔξει, καὶ ὑπὸ φθορᾶς αὐξάνεται καὶ δαπανᾶται. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς τροφή, ἀΐδιον ἔχει τὴν εὐφροσύνην, καὶ ἀφθαρσίαν προξενεῖ, καὶ εἰς ἀφθαρσίαν μεταχωρεῖ. μελέτην οὖν ποιοῦ τῶν τοιούτων ὠφελίμων λόγων, ἵνα τοὺς ἐξ αὐτῶν καρποὺς τρυφήσῃς καὶ καλῶς τὴν βασιλείαν διοικήσῃς. 451.

D

Περὶ βουλῆς.

ΒΟυλῆς ἀρίστης οὐδὲν ἀσφαλέστερον, καὶ πράξεως ἀπροβουλεύτου οὐδὲν σφαλερώτερον. ἵνα οὖν μετὰ ἀσφαλείας πράττῃς ἃ βούλει, αἱροῦ προβουλεύεσθαι ἃ πράττεις. μετὰ μὲν γὰρ τὸ πρᾶξαι οὐκ ἔνι προβουλεύσασθαι, μετὰ δὲ τὸ βουλεύσασθαι δυνατόν σοι μεταβουλεύσασθαι. ὅρα οὖν ἑκάστου πράγματος τὸ τέλος, καὶ οὕτω τῆς πράξεως ἀπάρχου. E συμβούλοις δὲ χρῶ τοῖς καλῶς περὶ τῶν οἰκείων βουλευσαμένοις καὶ διοικήσασιν, ἀλλὰ μὴ τοῖς κακῶς ἐξ ἀβουλίας τὰ ἑαυτῶν οἰκονομήσασιν. ὁ γὰρ κακῶς περὶ τὰ οἰκεῖα διατεθείς, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ἀπείροις περὶ ὧν ἂν βούλει πραγμάτων ἀνακοίνου· μήτε μὴν ταῖς κολακείαις περὶ σὲ χρωμένοις. οἱ μὲν γάρ, ὡς τυφλοί, ἀνεπιστημόνως βουλεύσονται, οἱ δὲ κατὰ χάριν σοι προελεύσονται. F ἀλλ' ἐκείνοις μάλιστα συμβουλεύου οἳ καὶ περὶ τὸ ἐπίστασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὀρθῶς ἔχουσι, καὶ οἳ μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἐσφαλμένοις σοι πολλάκις διελέγκειν εἰώθασι· μόνοι γὰρ οὗτοι καὶ φίλων καὶ συμβούλων τάξιν πιστεύεσθαι ἄξιοι. 452.

A

Περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης.

453.

ΑΓνὸν σεαυτοῦ τήρει, μὴ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν διάνοιαν. ὥσπερ γὰρ ὁ διεφθαρμένος βίος χωρίζει θεοῦ, οὕτω καὶ ἡ ἐν ἁγνείᾳ ζωὴ οἰκειοῖ πρὸς θεόν. ἔσω οὖν τὸ φῶς σου λαμπρὸν ἐνώπιον τῶν ὑπὸ χεῖρα, καὶ ἀγαθὴ γενοῦ τοῖς ὑπηκόοις εἰκών. εἰ γὰρ αὐτὸς τὴν ἁγνείαν οὐ τηρήσεις, ποίῳ προσώπῳ τοὺς ὑπό σε ταύτην ἔχειν B νουθετήσεις; ἃ γὰρ ἄν σε πράττοντα θεωρῶσι, τὰ αὐτὰ καὶ αὐτοὶ πράττειν συνενεχθῶσι, πέφυκε γάρ πως ταῖς ἀρχαῖς συμμεταβάλλεσθαι τὸ ὑπήκοον. ὥσπερ οὖν εἰ μὴ καλῶς βιοῦν προαιρῇ, τῆς τῶν ὑπηκόων βλάβης αἴτιος ὑπάρξεις, οὕτω τὴν ἁγνείαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν ἐξασκῶν, πρόξενος τοῦ λαοῦ σου παντὸς τῆς σωτηρίας γενήσῃ, καὶ μέγαν σεαυτῷ τὸν μισθὸν ἐντεῦθεν περιποιήσῃ, τῷ μὴ μόνον σεαυτὸν ἄξιον C θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι παρασκευάζειν.

454.

De castitate & temperantia.

OMni labe impudicitiæ purum conserva non solum corpus, sed etiam animum tuum. Quemadmodum enim impudica vita à Deo nos separat, ita in castitate transacta nos ei conciliat. Sit ergo lux tua splendida & clara in oculis tuorum; & esto perfecta imago virtutis iis qui sub tua ditione vivunt; nisi enim pudicitiam ipse servaveris, qua fronte eos, qui tuæ dominationi subjecti sunt ad eam servandam cohortaberis? Nam quæ facientem te viderint, ad eadem quoque facienda incitabuntur: solent enim ad exemplum Principis mutari subjecti. Sicut ergo nisi in animum induxeris rectè vitam instituere, gravis detrimenti causa subjectis eris: ita si pudicitiam cum cæteris virtutibus colueris, salutis author universo populo eris, & inde eam mercedem referes, ut non solum te Deo dignum, sed eos etiam qui tibi obediunt præstitisse judiceris.

Περὶ τιμῆς γονέων.

ΣΤέφανον ἐκ θεοῦ διὰ τῆς ἐμῆς ἐδέξω χειρός. ἄμειψαι τῷ δεδωκότι τὸ ἀντάξιον δῶρον. τίμησον θεὸν τόν σε τιμήσαντα διὰ τῆς εἰς τὸν γεγεννηκότα τιμῆς. ἐμὲ δὲ τιμήσεις, οὐ καθάπερ D τινὲς τῶν ὑπηκόων, ἢ γονυπετῶν, ἢ δορυφορῶν, ἢ ἐπευφημῶν· ἀνάξια γὰρ ταῦτα βασιλέως ἀνδρός· ἀλλὰ τιμῶν μὲν τὴν ἀρετὴν, ἀσκῶν δὲ τὴν σωφροσύνην, κοσμῶν δέ σου τὸ ἦθος, σπουδάζων δὲ περὶ τοὺς λόγους, οἷς ἡ τῶν νέων καλλωπίζεται γνώμη· καὶ ἁπλῶς οὕτω σεαυτὸν παρασκευάζων ἄξιον βασιλεύειν τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ εἰκόνα τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν. μόνος γὰρ ὁ τῆς ἀρε- E τῆς ἐφικέσθαι δυνάμενος εἰκὼν τοῦ καταστήσαντος αὐτὸν θεοῦ δικαίως κληθήσεται, καὶ μετὰ θεὸν παρὰ τῶν ὑπηκόων εἰκότως ἀγαπηθήσεται, καὶ ὡς εὐεργέτης κοινὸς ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν, ἀξίως τιμηθήσεται.

455.

De pietate erga parentes.

COronam à Deo datam de manu meà suscepisti. Redde ergo donatori munus eo dignum. Honora Deum qui te honoravit per honorem quem patri tuo deferes: me autem honorabis non eodem penitus modo quo subjecti faciunt, nempe aut genu flectens aut latus meum stipans, aut mihi bene precans: ista enim principe viro non satis digna sunt; sed potius virtutem colens, temperantiam sequens, mores tuos exornans, literarum studia capescens, quibus animi juvenum excoli solent, & ut in summa dicam ita tè comparans, ut terreno hoc imperio dignus habeare, ac cœlorum regis imaginem repræsentes. Is enim solus merito vocabitur imago Dei à quo in regni solio collocatus est, qui omnimodam virtutem amplexatur: isque optimo jure secundo loco post Deum à subjectis amabitur, & tanquam de se, suisque optimè meritus omni honore dignus habebitur.

Περὶ δικαιοσύνης.

ΙΝα σου τὴν βασιλείαν ἄμεμπτον διαφυλάξῃς, F ἅπερ ἂν ἑτέροις πράττουσιν ἐπιτιμήσεις, ταῦτα πράττειν αὐτὸς μὴ ἐπιχειρήσῃς· δεινὸν γάρ πως τὸ ὑπήκοον τὰς τῶν ἀρχόντων πράξεις λογοθετεῖν. εἰ γὰρ τοῦτο φυλάξῃς, δύο ταῦτα μέγιστα κατορθώσεις· καὶ σεαυτὸν ἀνέγκλητον παντὸς μώμου διατηρήσεις, καὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα διδάξεις, καὶ σιωπῶν καὶ λέγων, πᾶσιν

De Justitia.

ADministrationem regni ut omni reprehensione vacuam præstes, quæ in aliis reprehendis hæc ipse facere ne audeas: sunt enim plerumque subditi ad principum actiones examinandas acerrimi. Si enim id diligenter observaveris, duo isthæc maximi momenti commoda consequeris: te enim irreprehensum adversus omnes calumnias præstabis, & subjectos tuos non dicendo solum, sed etiam

tacendo virtutem omnem exercere docebis: si vero dictis tuis facta minimè respondent, accusatricem tui conscientiam habebis: at si probos sermones similes actiones consequantur, eos qui te observant, tuæ probitatis & testes simul & imitatores habebis omni exceptione majores.

ἀσκεῖν ἀρετήν. εἰ δὲ ἐναντία, ὧν λέγεις, πράττεις, ἕξεις σου κατήγορον τὴν συνείδησιν· εἰ δὲ λέγων ἀγαθὰ, τὰ ὅμοια πράττεις, ἕξεις τοὺς λογοθετοῦντάς σου τὸν βίον ὁμοῦ, καὶ μάρτυρας, καὶ μιμητάς σου τῆς καλοκαγαθίας ἀπαραγράπτους ἕξεις.

De beneficentia.

Nullius eorum qui aut à te munera postulant, aut dignitates ambiunt, mores tibi lateant: cumque satis eos perspexeris benefac dumtaxat bonis: ab eis enim perpetuam recipies benevolentiam, quæ nullo unquam tempore vacillatura sit: beneficium enim apud virum bonum collocatum thesaurus est nullis raptoribus obnoxius, qui multiplicem collatori refert gratiam: qui autem improbo bene facit serpentem in sinu alit, isque aliquantisper ipsius calore fovetur, sed oblata occasione venenato morsu benefactorem suum remunerat. Sicut enim canes alienis etiam cibum offerentibus oblatrant, ita homines perversi perinde eos qui bene de ipsis merentur offendunt, atque eos qui male. Bonos ergo beneficiis tibi devinciens te ipsum quodammodo multiplicem habebis, nempe vitam unam multis circum oculis multisque vigilantibus amicis custoditam.

Περὶ εὐεργεσίας.

Λανθανέτω σε μηδεὶς τῶν παρά σου δωρεὰς αἰτούντων, ἢ ἀξιώματα ἐπιζητούντων, καὶ τούτους ἀναλαμβάνων, τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει. ἕξεις γὰρ ἀεὶ τὴν εὔνοιαν διαπαντὸς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀδιάπτωτον. ἄσυλος γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ, καὶ πολυπλασίων ἡ χάρις παρ' αὐτοῖς ἐποφείλεται. ὁ δὲ τοὺς κακοὺς εὐεργετῶν, ἐγκόλπιον ἔχει τὸν ὄφιν, ἐν καιρῷ μὲν θαλπόμενον, ἐν καιρῷ δὲ τὸν εὐεργέτην ἰοβόλῳ δήγματι ἀμειβόμενον. ὥσπερ γὰρ οἱ ἀλλότριοι κύνες τῶν σιτιζόντων ξένων καθυλακτοῦσιν, οὕτως οἱ κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας, ἀδικοῦσιν. ἀγαθοὺς γὰρ εὐεργετῶν, ἕξεις σεαυτὸν πολλαπλοῦν, καὶ κτήσῃ μίαν ψυχὴν πολλῶν φίλων καὶ ὀφθαλμῶν κύκλῳ διαφυλαττομένην.

De Amicis.

Opta tibi eos amicos, & intimos familiares, qui sanctè cum aliis amicitiam coluerint, & aliis dominis fidelem operam navaverint; quod enim aliis præstiterunt, idem etiam præstare tibi non gravabuntur; & qui bonus erga veteres amicos extiterit, bonus erga te etiam futurus merito credetur. Qui autem prioribus amicis aut patronis ignavus atque inutilis ante fuerit, vix unquam postea bonus erga te atque utilis erit.

Περὶ φίλων.

Ἐκείνους κτῆσαι φίλους καὶ θεράποντας οἰκειοτάτους, οἵτινες ἀγαθοὶ, καὶ περὶ ἑτέρους φίλους ἢ δεσπότας προγεγονότες τυγχάνουσιν· ἃ γὰρ ἐν ἐκείνοις εἰργάσαντο, ταῦτα καὶ εἰς σὲ ποιῆσαι οὐκ ἀποκνήσουσι, ὁ μὲν γὰρ σπουδαῖος περὶ τοὺς πάλαι φίλους γεγονὼς, σπουδαῖος ἂν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι πιστευθήσεται· ὁ δὲ τοῖς προτέροις φίλοις ἢ δεσπόταις ἄχρηστός τε καὶ ῥᾴθυμος γεγονὼς, σχολῇ τε περὶ σὲ σπουδαῖος καὶ χρήσιμός ποτε ὀφθήσεται.

De Contemtu pecuniæ.

Excelsum atque invictum principis animum non adeo magnitudo dignitatis ostendit, ac pecuniæ contemtus: in hoc enim maximè animæ ipsius generositas elucescit: pecuniæ autem contemtus non in eo cernitur cum in saccos inutiliter congeritur & seponitur, sed cum largiter in usus necessarios expenditur. Necessarium autem est, ac Regi potissimum amicos promereri, atque inimicos vindicare, quorum utrumque rectè facere, is demum verus est pecuniæ sumtus. Si ergo in omnibus excellere vis, ac in prudentia præsertim, atque sollertia, contemtor esto divitiarum. Neque enim ipsa tua pecunia

Περὶ ὑπεροψίας χρημάτων.

Ὑψηλὸν μὲν καὶ ἀδούλωτον τὸ τοῦ βασιλέως δεικνύει φρόνημα, οὐ τοσοῦτον ὄγκος τοῦ ἀξιώματος, ὅσον ἡ τῶν χρημάτων ὑπεροψία. ἐν τούτῳ γὰρ μᾶλλον τὸ εὐγενὲς αὐτοῦ τῆς ψυχῆς καταφαίνεται. ὑπεροψία δὲ χρημάτων οὐ τὸ μάτην τοῖς βαλαντίοις ἐναποτίθεσθαι, ἀλλὰ τὸ δαψιλῶς ἐν ταῖς ἀναγκαίαις χρείαις αὐτὰ χορηγεῖν. ἀναγκαῖα δὲ βασιλεῖ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι, ὧν ἀμφοτέρων τὸ κατόρθωμα ἡ τῶν χρημάτων δαπάνη. εἰ οὖν καὶ αὐτὸς ὑψηλὸς ἐν πᾶσιν εἶναι βούλει, καὶ μάλιστα ἐν συνέσει, ὑπερόπτης γίνου χρημάτων·

ἐπεὶ οὐδέ ἐστι τὰ σαυτοῦ ἴδια σὰ, ἀλλὰ τῶν συνδούλων τῶν σῶν, καὶ μάλιστα τῶν πενήτων καὶ ξένων. φάνηθι τοίνυν ἴδιος εὐεργέτης ἐν τοῖς κοινοῖς, καὶ οὕτως ὑψηλὸς ἔσῃ, καὶ περίβλεπτος ἐν φρονήσει.

459.

A propriè tua solius est, sed communis servorum tuorum, & inopum atque hospitum. Fac igitur ut te beneficum peculiariter exhibeas in eo quod commune est; atque ita demum eris animi magnitudine ac prudentia commendandus.

Περὶ μέθης.

ΣΥνουσίας τὰς ἐν πότοις εὐλαβοῦ· μέθη γὰρ τῇ φρονήσει ἐναντίον τι χρῆμα καὶ πολέμιον. ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ τοῦ οἴνου τυραννηθῇ, ταὐτόν τι πάσχει τοῖς φαύλοις ἡνιόχοις, οἳ τὸ ἅρμα κυβερνᾷν ἀδυνατοῦντες, καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἵππους ὧδε κἀκεῖσε περιφέρουσι, καὶ γέλωτα τοῖς ὁρῶσι μέγιστον ἐμποιοῦσιν. οὕτω δὲ παχυνθείσης τῆς διανοίας, ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴν πολλὰ σφαλλομένην διατελεῖν.

De ebrietate.

B REfuge comessationes, in quibus indulgetur poculis: ebrietas enim inimica est prudentiæ: ubi enim mens à vino opprimitur, idem ei contingit, quod imperitis aurigatoribus, qui cum regere currum nesciant, & se & suos equos huc illucque circumagunt, & spectatoribus magnos risus excitant: quando autem mens ita affecta est, fieri nequit quin animus multa præposterè faciat.

Περὶ κτήσεως.

460.

ΡΑδίως κτήσῃ φίλον, ὃν ἂν βουληθῇς, εἰ ἀγαθά τινα λέγεις περὶ αὐτοῦ ἀπόντος ἐπὶ τῶν ἐπαγγελλόντων αὐτῷ· ἀρχὴ γὰρ, ὡς ἔοικε φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος ἐστίν. ἀλλὰ καὶ οὓς ἤδη κέκτησαι φίλους, εἰ βούλει πλέον ἐφέλκεσθαι, ἐπαίνει ἀπόντας ἐπὶ τῶν παρόντων. καὶ γὰρ οὕτω δόξειας ἂν ἐπαινεῖν καὶ τοὺς παρόντας ἐπὶ τῶν ἀπόντων. δοκίμαζε δὲ τοὺς φίλους, ἔν τε ταῖς ἀνάγκαις καὶ ταῖς δυσπραγίαις· τῶν γὰρ εὐημερούντων, φίλοι πολλοί. κἀκείνους ἀληθεῖς φίλους λογίζου, ὅσοι μὴ κέρδους ἕνεκα φιλοῦσιν, ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης. ἡ γὰρ ἄλλως φιλία τῷ καιρῷ δουλεύουσα, ἐμπορία τις, ἀλλ' οὐ φιλία, ταύτῃ λογίζεται.

De Amico comparando.

C UBi voles facile quemlibet amicum tibi comparabis, si de eo absente bene dixeris coram aliis, qui ei renunciaturi sunt: initium enim amicitiæ fere laudatio est: inimicitiæ vero vituperatio. Et quos jam habes amicos, eos si magis devincire tibi voles, lauda absentes coram aliis eorum amicis; nam ita videberis præsentes etiam laudare in absentibus. Amicos autem in angustiis, atque in adversis D rebus explora; felicium enim multi sunt amici: sed eos amicos veros judicato, qui te non lucri causa diligunt, sed propter ipsam amicitiæ virtutem: alia enim amicitiæ species, quæ tempori servit, non tam amicitia, quam negotiatio quædam esse putatur.

Περὶ πλούτου καὶ πλεονεξίας.

461.

ΩΝ ἕνεκα τὴν πολιτείαν ὑψώσεις, τούτων χάριν ποιεῖν μὴ κατόκνει. ἄριστα δὲ τὸ ὑπήκοον διασώσεις, εἰ χρημάτων δημοσίων κτῆσιν ἐπιμελῶς ποιήσεις, ἀλλὰ τὴν ἐκ δικαίων πορισμῶν, οὐχὶ δὲ τὴν ἐξ ἀδίκου συναγωγὴν, οὐδὲ τὴν ἐκ δακρύων συλλεγομένην. χρήματα μὲν γὰρ, εἰ μὲν δικαίως συνάγεται, πολλὰ τὸν κεκτημένον ὀνήσει, καὶ ἰσχὺν τῇ βασιλείᾳ χρηματίσει· εἰ δὲ ἐξ ἀδικίας καὶ δακρύων πορίζεται, καὶ τὰ δικαίως συνειλημμένα ἐξαφανίζει, καὶ Θεὸν ἀντίδικον τὸν τοῦ δικαίου νομοθέτην ἐπισπᾶται. οὐχ οὕτω γὰρ πῦρ ἀφανίζει χόρτον, ὡς ὁ κακῶς καὶ ἀδίκως συνηγμένος πλοῦτος, καὶ τὸν καλῶς καὶ δικαίως ἐπισωρευθέντα πλοῦτον προσαπόλλυσι.

De opibus & avaritia.

E QUæ ad augendam Rempublicam conferre possunt ea perficere ne cuncteris. Rem autem publicam optimè administrabis, si pecuniæ publicæ curam diligentem habebis, sed quæ justis rationibus colligitur, non ex oppressione aut lacrymis subditorum; pecunia enim si justè cogitur multum affert emolumenti, & nervos imperio addit; sed quæ ex subditorum lacrymis atque iniquitate corrasa fuerit, F etiam justè collectam dissipabit: attrahet enim Deum, qui justitiæ leges condidit ad vindicandam injuriam. Ignis vero non ita celeriter paleam consumit, ut male & injustè congestæ opes etiam jure paratas in perniciem secum abripiunt.

Περὶ μακροθυμίας καὶ πρᾳότητος.

ΜΗ ἴσθι φιλαίτιος ἐν τοῖς ὑπὸ χεῖρα· βαρὺ γάρ. μηδὲ ἑτοίμως ἐπιτιμῶν ἐν ταῖς ἀνα-

De lenitate & mansuetudine.

IN subjectos tuos ne criminosus sis; molesta enim res est: neque in congressi-

bus promtus sis ad alios objurgandos; odiosa quippe res est: neque risum immoderate effusum ama; male morati hominis est: sed lenis esto in eos qui offenderint, clemens in castigationibus delictorum, gravis moribus, mitis sermone, facilis aditu, affabilis congressu: hæc enim omnia populorum benevolentiam tibi conciliabunt; qui propterea patrem te potius quam Imperatorem appellabunt.

A στρυφαῖς· φορτικὸν γάρ. μηδὲ γέλωτα ἀκρατῆ στέργε· ἀπαίδευτον γάρ. ἀλλὰ ἔσο μακρόθυμος μὲν ἐπὶ τοῖς πταίουσι, φιλάνθρωπος δὲ ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις, σεμνὸς τὸ ἦθος, πρᾶος τὸν λόγον, ἥμερος δὲ καὶ ὁμιλητικὸς τὸν τρόπον· ταῦτα γὰρ ἅπαντα ποθητόν σε ποιήσει τοῖς ὑπὸ χεῖρα, καὶ πατέρα μᾶλλον ἢ βασιλέα καλεῖσθαι παρασκευάσει. 462.

B

De veritate & mendacio.

MAximi pendito & veracem te esse in sermone, & veraces homines in familiaritatem admittere: ita enim firmus & constans in omnibus & factis & dictis existimaberis, & veram ac non suspectam tuorum in te benevolentiam retinebis. Si autem vanitatis & mendacii in suspicionem veneris, indigna facere Imperatoria Majestate quâ auctus es, convinceris, efficiesque ut subjecti formidolosi, ac rerum omnium incerti sint; quantum enim verax oratio amabilem hominem reddit, tantum mendacii deprehensa, aut etiam suspecta, odiosum, qui ea utitur facit.

Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους.

ἈΛηθῆ λόγον ἔχειν περὶ πλείστου ποιοῦ, καὶ αὐτὸν ἔχειν, καὶ ἑτέρους τοὺς ἔχοντας οἰκειοῦσθαι. οὕτω γὰρ βέβαιός τε εἶναι δόξεις πρὸς ἅπαντά σου τὰ λεγόμενα καὶ πραττόμενα, καὶ ἀνύποπτον καὶ βεβαίαν τὴν εἰς σὲ φιλίαν τῶν ὑπηκόων διαφυλάξεις. εἰ γὰρ ψευδέσι λόγοις χρῆσθαι ὑποπτευθείης, κἂν βασιλεύειν κατηξιώθης, ἀλλ' ἀνάξια τῆς τοιαύτης ἀξίας διαπραττόμενος ἐ- C λεγχθεὶς, καὶ περιδεεῖς τοὺς ὑπὸ χεῖρα καὶ τεταραγμένους σοι πάντας εἶναι παρασκευάσεις. ὅσον γὰρ ὁ τῆς ἀληθείας λόγος τὸν κεκτημένον ἄνδρα ποθητὸν ἀπεργάζεται, τοσοῦτον ὁ ψευδής τε καὶ ὕφαλος τὸν ἐπιτηδεύοντα μισεῖσθαι παρασκευάζει. 463.

De Magistratibus.

PRæstantissimus medicorum ille est, qui morbis appositas adhibere novit curationes: & rex optimus, qui eos instituit magistratus, qui à subjectis omnem injuriam arcere ac propulsare queant. Sicut enim equisonis virtus propria est equi cujusque nosse præstantiam; & venatorum intelligere quantum quisque canum cursu valeat ad persequendas feras, ac Imperatoris milites suos cognoscere, & qua quisque eorum fortitudine sit, perspectum habere ut quam optimè aciem instruere valeat: ita boni regis est magistratuum suorum mores, animos, actus & sententias perdiscere, ut de singulis edoctus unumquemque sciat suo ordine disponere, ac pravos quidem, ac pestilentes homines à Republica extorres ejicere; probos autem & virtutis amantes publicis honoribus decorare.

Περὶ ἀρχῆς.

ἸΑτρὸς ἐκεῖνός ἐστιν ἀληθὴς, ὃς κατάλληλα τοῖς νοσήμασι τὰς ἰατρείας ἐπιτίθησι· D καὶ βασιλεὺς ἐκεῖνός ἐστιν ἀγαθὸς, ὃς ἀδικουμένων τῶν ὑπηκόων τοὺς τὰς ἀδικίας ἐκδιώξαντας προβάλλεται ἄρχοντας. ὡς γὰρ ἱπποκόμου μὲν ἴδιον, τὸ τῶν ἵππων ἑκάστου τὴν ἀρετὴν ἐπιγινώσκειν, κυνηγέτου δὲ τὸ τοὺς διώκοντας τῶν κυνῶν καλῶς ἐξετάσασθαι, καὶ στρατηγοῦ δὲ τὸ τοὺς στρατιώτας γνωρίζειν, ὁποῖοι τὰς ἀρετὰς ὑπάρχουσιν ἕκαστος, ἵν' ἐν παρατάξει τὸ ἄριστον τῆς ἐκτάξεως ἔχῃ· οὕτω καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ, τὸ τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους E καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ γνώμας τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀρχόντων ἀναμανθάνειν, ἵν' ἐπιστημόνως ἔχῃ περὶ ἑκάστου, καὶ καταλλήλως τὸν καθ' ἕνα τῇ προσηκούσῃ τάξει διατάττειν· καὶ τοὺς μὲν λοιμοὺς τῆς πολιτείας ἐξορίζειν; τοὺς εὐσεβεῖς δὲ καὶ ἐναρέτους τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς διοικεῖν καταπιστεύειν. 464.

De consilio & consideratione.

ESse sibi consentientem hominis est gravis & cordati: quemadmodum pugnare secum dictis & factis hominis est levis omnique reprehensione digni; ac pravi judicii argumentum est. Quæ ergo aut dicere aut facere meditaberis cave ne inconsultè proferas, ne uspiam minus tibi constare deprehendaris: hujus enim mali radix est inconsulta temeritas: si autem consultò omnia feceris, radicem illam cum

Περὶ βουλῆς καὶ σκέψεως.

F ὭΣπερ τὸ ἑαυτῷ συμφωνεῖν ἔμφρονα καὶ ἐπαινετὸν τὸν ἄνδρα χαρακτηρίζει, οὕτω τὸ τοῖς οἰκείοις διαμάχεσθαι καὶ λόγοις καὶ πράγμασι ψεκτόν τι χρηματίζει καὶ ἀγλυὲς, καὶ οὐκ ἀγαθῆς ὑπολήψεώς ἐστιν ἐγγύς. ἅπερ οὖν ἢ λέγειν ἢ πράττειν βούλει, μηδέποτε ἀπερισκέπτως προβάλῃ, καὶ οὐδαμοῦ σεαυτῷ διαμαχόμενος φωραθείης· ῥίζα μὲν γὰρ τοῦ τοιούτου πάθους ἡ ἀβουλία· εἰ δὲ μετὰ βουλῆς ἅπαντα πράτ-

τεις, τὴν ῥίζαν προεκτεμὼν, οὐδέποτε σεαυτῷ μαχόμενος εὑρεθείης.

præcideris, nunquam à te diffidere comperieris.

465.

Περὶ εὐνομίας.

Νόμον ἄγραφον τὸν σεαυτοῦ τρόπον τοῖς ὑπηκόοις παρέξεις, καὶ τὴν μνήμην ἄληστον τῆς σῆς βασιλείας διατηρήσεις, ἐὰν καὶ αὐτὸς τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις τῶν πρὸ σοῦ βασιλέων συνακολουθήσῃς, καὶ τούτους ἀπαραβάτους πολιτεύεσθαι διατηρήσεις. ἃ γὰρ τοὺς ὑπὸ χεῖρα φυλάττειν ἀναγκάσεις, ταῦτα πολλῷ μᾶλλον τηρεῖν σεαυτῷ τὴν ἀνάγκην ἐπίθες. εἰ γὰρ αὐτὸς τῶν πρὸ σοῦ τοῖς νόμοις οὐ πολιτεύσῃ, οὐδὲ τοῖς σοῖς ἕτεροι θεσπίσμασιν ἕψονται· καὶ οὕτως οἱ νόμοι ὑπ᾽ ἀλλήλων ἀνατρεπόμενοι, ταραχῆς καὶ συγχύσεως τὸν βίον ὅλον ἐμπλήσουσι, δι᾽ ὧν πολλάκις ὁλόκληρα ἔθνη πρὸς καταστροφὴν κατωλίσθησαν.

De Bonarum Legum obſervatione.

Legem non ſcriptam mores tui ſubditis repræſentent; ita immortalem regni tui memoriam relinques, ſi & ipſe bonis legibus prædeceſſorum obſequaris, & in adminiſtratione Reipublicæ eas nunquam prætergrediaris: & quæ ſubditos obſervare coges, ipſe multo magis ea ſervandi tibi neceſſitatem impones. Si enim poſitas à majoribus leges in Republica gerenda repudiaveris, nec cæteri edictis tuis obtemperabunt: atque ita fiet ut leges aliæ ab aliis invicem ſubverſæ, confuſione, ac perturbatione Rempublicam totam impleant; qua quidem ex juris everſione ſæpenumero totæ nationes ad interitum ſunt redactæ.

466.

Περὶ σκαιῶν ἀνδρῶν.

Λοιμοὺς ἄνδρας τῆς πολιτείας ἐξόριζε, καὶ μηδέποτε τοῖς τοιούτοις ἀρχὴν καταπιστεύσῃς, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ὅμοιος ἐκείνοις εἶναι δόξῃς, καὶ χαίρων ἐπὶ ταῖς ἐκείνων ἀδικίαις· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι κακὰ, σοὶ τούτων τὰς αἰτίας ἀναθήσουσι, καὶ τῆς ἐκείνων φαύλης γνώμης κοινωνόν σε νομίσουσι, καὶ λόγον ὑφέξεις περὶ αὐτῶν τῷ θεῷ· ἡ γὰρ τῶν φαύλων ἀνθρώπων προαγωγὴ, τῶν προαγαγόντων ἐστὶν ἔλεγχος ἀκριβὴς, καὶ τὰ ἐκείνοις πεπραγμένα πονηρὰ τοῖς προχειριζομένοις αὐτοὺς ἅπαντες ἐπιγράφονται. σπούδαζε οὖν μάλιστα τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας προβάλλεσθαι ἄρχοντας, ἵνα αἱ καλαὶ αὐτῶν φῆμαι σὸς γένωνται κόσμος, καὶ ἅπερ ἐκεῖνοι πράττουσιν ἀγαθὰ, σοὶ ταῦτα τὸ ὑπήκοον ἐπιγράψηται· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων, ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

De perditis hominibus.

A Reipublicæ muneribus perditos homines ſummoveto, neque ullum iis magiſtratum committas, ne & ipſe ſimilis eis eſſe, atque improbis eorum factis gaudere videaris: nam quæcumque mala illi perpetraverint, ea tibi crimini dabunt, teque perverſæ voluntatis eorum participem eſſe judicabunt: quin etiam de illorum ſceleribus rationem Deo es redditurus: perditorum enim hominum promotio certa condemnatio eſt eorum, qui ipſos provexerunt, & ſcelerata eorum facinora illis attribuuntur, qui eoſdem promoverunt. Vide ergo ut bonos viros ad honores evehas, ut bona de factis eorum fama gloriam tuam augeat, cum ſubjecti præclara illorum geſta tibi adſcripturi ſint: eſt enim à populo conſentiente profecta laus magnis opibus longè præſtantior.

467.

Π ρὶ ἐλέους.

Ἔρα χρημάτων, μὴ χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ χρείας ἕνεκα τῆς ἀναγκαίας, ἢ ἵνα τοῖς δυστυχοῦσι βοηθῇς, ἢ ἵνα τοῖς ὑπὲρ ἀλλήλων θνήσκειν αἱρουμένοις χορηγῇς. ἡ γὰρ ἄλλως φιλοχρηματία, οὐ μόνον ὠφέλειαν οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ βλάβην μᾶλλον προξενεῖ. πλοῦτος μὲν γὰρ μὴ δι᾽ ἀρετὴν ἐνυπάρχων, κακίας μᾶλλον, ἀλλ᾽ οὐκ ἀρετῆς ὑπηρέτης ἐστίν. ὁ δὲ χάριν ἀρετῆς προσὼν τοῖς κεκτημένοις μεγάλα δύναται ὠφελεῖν, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ τὰ σώματα· τὸ μὲν τοῖς δεομένοις δαψιλευόμενον, τὸ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φίλων ἐπιχορηγούμενος. εὐποιΐα γὰρ ἀμφότερα, κἂν διαφόροις ἐπιγράφηται τοῖς ὀνόμασι.

De Miſericordia.

Neceſſitatis non voluptatis cauſa divitias amato, nempe ut aut egentium inopiam ſubleves, aut iis qui pro ſe invicem mori parati erunt, ſumtus ſuppedites; alioqui enim pecuniæ cupiditas, non ſolum nihil affert emolumenti, ſed detrimentum potius affert. Opes enim, quæ virtutis ergo non coacervantur, vitiorum potius quam virtutis ſunt miniſtræ; quæ autem ad virtutis officia comparantur, poſſeſſorum animis & corporibus juvandis magnas afferunt utilitates, cum aut egenis copioſè erogantur, aut fortibus & fidelibus amicis impenduntur: utrumque enim beneficentiæ officium eſt, etiamſi alio atque alio nomine inſcribatur.

A

468.

De amicorum caritate.

NIhil potentius amicitiæ vinculo esse videtur: nihil enim est in rebus humanis quod cum amico fideli permutari possit: omni igitur & tempore & loco cum fidelibus amicis necessitudinem serva, ut & illi sine ulla titubatione aut suspicione mutuum erga te animum gerant: & ne unquam ingrati animi fueris; pars enim pietatis est benè merentibus gratiam referre: B qui vero ingratus est ipse sibi infensus est: gratia enim cum refertur quodammodo multiplicatur; cum vero non refertur, etiam quæ parta fuerat, deperit. Dum ergo te gratum exhibueris, multos habebis tui demerendi cupidos ac studiosos: si autem ingratus fueris, nullum omnino amicum habebis, quicum jucunde vivere possis, etiam si omnes simulatam in te amicitiam, ac benevolentiam præ se ferant. C

Περὶ ἀγάπης φίλων.

ΟΥδὲν ἀγάπης, ὡς ἔοικε, κραταιότερον. φίλου γὰρ ἀληθοῦς οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα τῶν ὄντων οὐδέν. φύλαττε οὖν τὴν φιλίαν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ πρὸς τοὺς γνησίους σου φίλους, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀνύποπτον σου καὶ βεβαίαν τὴν ἀγάπην διατηρῶσι. καὶ μὴ γίνου τῇ γνώμῃ ἀχάριστος· μέρος γὰρ εὐσεβείας, τὸ ἀνταποδιδόναι τοῖς εὐποιοῦσι τὰς χάριτας. ὁ γὰρ ἀχάριστος ἑαυτῷ ὑπάρχει πολέμιος. χάρις μὲν γὰρ ἀνταποδιδομένη πλεονάζεται· μὴ ἀνταποδιδομένη δὲ, καὶ τὴν καταβληθεῖσαν προσαπόλλυσιν. εὐχάριστος τοίνυν γινόμενος, πολλοὺς ἕξεις τοὺς περί σε σπουδάσοντας, καὶ πολλάς σοι καταβαλοῦντας τὰς χάριτας· ἀχάριστος δὲ ὑπάρχων, οὐδένα κτήσῃ φίλον οὐδαμῶς, μεθ' οὗ συμβιώσεις ἡδέως, κἂν πάντες ἄνθρωποι τὴν πρὸς σε φιλίαν ὑποκρίνωσι.

469.

De sermone & silentio.

IN detegendis hominum ingeniis solers & consideratus esto: & bona quidem voluntate præditos tibi adjunge, improba vero aversare. Quidquid autem enuntiaturus unquam sis, apud te prius diligenter considera, ne lingua cogitationem antevertente, quòd præpostere loquaris tibi D exprobretur. In cœtu enim hominum antequam aliquid dicas in tua potestate est cogitare; si forte post primam sententiam alia tibi melior succurrerit. Iis autem quæ semel dixeris pugnantia subjicere non poteris, si sermones tuos ab omni reprehensione immunes esse volueris. Dicere autem oportebit aut ea quæ perfectè scies, aut quæ temporis ratio postulabit; de reliquis autem omnibus satius erit silere quam loqui. E

Περὶ λόγου καὶ σιωπῆς.

ΝΟυνεχὴς ἔσο, καὶ φρόνιμος ἐν τῷ τὸ ἑκάστου ἦθος ἀναμανθάνειν, καὶ τῶν μὲν σπουδαίων τὰς γνώμας ἀποδέχεσθαι, τῶν δὲ φαύλων ἀποστρέφεσθαι. ἀλλὰ καὶ ὅπερ ἂν μέλλεις ἐρεῖν, προεπισκόπει τῇ γνώμῃ, ἵνα μὴ καὶ ἡ γλῶσσα προτρέχουσα τοῦ λογισμοῦ, ἀτάκτως λέγειν ὀνειδισθῇ. σκοπήσας μὲν γὰρ ἐν συλλόγῳ κύριος εἶ πρὸ τοῦ τι εἰπεῖν, ὧν μέλλεις εἰπεῖν, εἴ που καὶ μετὰ τὴν προτέραν γνώμην, ἡ δευτέρα κρείττων ἀναφανῇ. λαλήσας δὲ ἅπαξ, οὐ δυνήσῃ τοῦ λαληθέντος ἐναντία προσεπειπεῖν, εἴγε μώμου χωρὶς τὰς ὁμιλίας ποιεῖσθαι ποθεῖς. λέγειν δὲ ἀναγκαῖον, ἢ περὶ ὧν ἀκριβῶς γινώσκεις, ἢ περὶ ὧν ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κρείττων τοῦ λέγειν ἡ σιωπή.

470.

De eleemosyna.

LArgire copiosè egentibus misericordiæ stipem, ut ipse ab universorum Rege misericordiam consequaris: proprie enim pietas est egenorum sustentatio. Eam ergo diem periisse existimato, qua nemini benefeceris, pro beneficiis quæ ipse à Deo acceperis. Exerce igitur eleemosy- F nam, ut eam vicissim à Deo recipias. Præbe aures tuas supplicum precibus, & hilari vultu eorum pudori consule: miserere lacrymarum viduæ, ac gemitus orphanorum ne repellas: quæ enim fecerimus eadem & patiemur, & sicut audimus ita & audiemur, & sicut videmus ita & videbimur. Qualem ergo tibi se Deum præbere optares, talem & subditis tuis te imper-

Περὶ ἐλεημοσύνης.

ΤΟν ἔλεον ἐπιδαψιλεύου τοῖς δεομένοις, ἵνα ἔλεον ἐπισπάσῃ παρὰ τοῦ τῶν ὅλων βασιλέως· εὐσέβεια γὰρ κυρίως ἡ τῶν δεομένων ἐστὶ μετάδοσις. καὶ μηδὲν ἡγοῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐν ᾗ μηδένα εὐεργετήσεις, ὑπὲρ ὧν παρὰ θεοῦ καὶ αὐτὸς εὐεργετήθης. κτῆσαι οὖν τὴν ἐλεημοσύνην, ἵνα τὸ ὅμοιον παρὰ θεοῦ ἀντιδέξῃ· κλῖνον τὸ οὖς σου τοῖς ἱκετεύουσι· δυσωπήθητι ὄμματι ἱλαρῷ τοὺς δυσωποῦντας· οἰκτειρον δάκρυα χήρας, καὶ στεναγμοὺς ὀρφανῶν μὴ ἀπώσῃ· ἃ γὰρ ἂν ποιήσωμεν, ταῦτα καὶ πάθωμεν, καὶ ὡς ἀκούομεν ἀκουσθησόμεθα, καὶ ὡς ὁρῶμεν ὁραθησόμεθα. οἷον οὖν εὔχῃ τὸν θεὸν γενέσθαι σοι, τοιοῦτος περὶ τοὺς οἰκέτας γενοῦ

καὶ αὐτός· ἐν ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρήσεις, ἀντιμετρηθήσεταί σοι.

tias: quâ enim mensurâ mensus fueris eâdem tibi reponetur.

471.

Ὅτι πρόσκαιρα τὰ τῇδε πάντα.

Ἴσθι, τέκνον ἐμὸν, ὡς οὐδὲν ὁ βίος οὗτος ἔχει τὸ στάσιμον, οὐδὲν τὸ βέβαιον ἢ ἀμετάβλητον. ἄλλοτε γὰρ ἄλλως ἀμείβει τὰ πράγματα, καὶ τροχοῦ δίκην κυλιομένου, τὰ μὲν ἄνω, φέρεται κάτω· τὰ δὲ κάτω, φέρεται ἄνω. διὸ μήτε εὐτυχίαις ἐπαίρου, μήτε ἐν ταῖς δυστυχίαις καταφέρου· ἀλλ' ἔσο κατ' ἄμφω σταθερὸς καὶ ἀμετάπτωτος, μόνῳ τῷ καλῷ σπουδάζων, τὰ δ' ἄλλα προσανατιθεὶς τῷ Θεῷ· ὅταν γὰρ εὐτυχῇς, τῇ ἐλπίδι τῆς δυστυχίας ἐπαίρεσθαι οὐκ ὀφείλεις· μηδ' ὁπόταν δυστυχῇς, τῇ ἐλπίδι τῆς εὐτυχίας καταφέρεσθαι παρενεχθῇς, μικροψυχίας γὰρ τὸ τοιοῦτο, καὶ ἀνάξιον βασιλικῆς ἀρετῆς· διότι τὸ μέλλον ἀόρατον. 472. μήτε οὖν στυγνάζων ποτὲ, μήτε γελοιάζων αὐθαδῶς φωραθῇς· οὕτω γὰρ φρόνιμός τε δόξεις εἶναι, καὶ τὰ ἐξ ἑκατέρου πάθη διαφύγοις· καὶ οἱ τὰ σὰ λογοπραγμονοῦντες, οὐδεμίαν ἕξουσι λαβὴν τοῦ μέμφεσθαι τὰ προσπίπτοντα.

Momentanea & caduca esse omnia quæ hîc sunt.

Scito, fili mi, nihil in hac vita firmum, nihil stabile, nihil perpetuum esse: nam subinde res aliter atque aliter variantur, & rotæ in morem quæ circumvolvitur, ea quæ sursum sunt deorsum feruntur, & quæ deorsum jacent sursum evehuntur: quapropter neque secundis rebus extollere, neque adversis dejicere, sed in utraque fortuna constans esto atque immutabilis, tantum honestis rebus studens, cætera verò Deo committe: nam cum secunda uteris fortuna, adversæ metus te ab superbia revocare debet, & cum adversa jactaberis, melioris spes pariter te ab animi dejectione deducere: hoc enim pusilli est animi ac regia virtute indignum: quia quod futurum est videri nequit. Neque igitur tristis neque etiam procacius ridens palam deprehendaris; ita enim & prudens existimaberis, & affinia urrinque vitia devitabis, neque curiosè maledicis ansam ullam præbebis obloquendi de iis, quæ tibi accident.

Περὶ ἐπιμελείας.

Ταύτην σεαυτῷ τὴν ἀνάγκην ἐπίθες, τὸ πάντα μὲν ἐθέλειν ἐφορᾶν, μηδὲν δὲ καταδέχεσθαι παρορᾶν. αὐτὸ δέ φημι, ἐπεὶ βασιλεὺς ὑπάρχων, οὐδένα ἔχεις ἐπὶ γῆς ὑπὲρ σὲ, ὃς ἀναγκάσαι σε δυνάται. ἀλλ' εἰ καὶ πάντων βασιλεύεις τῶν ἐπὶ γῆς, ἀλλ' ἔχεις καὶ αὐτὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς βασιλέα. εἴγε οὖν ἐκείνῳ πάντων μέλει ὡς Θεῷ, οὕτω χρὴ καὶ σὲ μηδὲν παρορᾶν, ὡς ὑπὸ Θεῷ βασιλῆ. ὥσπερ γὰρ τὰ παρά σε ἐπιμελῶς ὁρώμενά τε καὶ 473. διοικούμενα μεγάλης ἀπολαύει τῆς ὠφελείας, οὕτω καὶ τὰ παρορώμενα πρὸς μεγάλην κατολισθαίνει ἀπώλειαν· εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ πάντων οὐ μικρὸν τὸ παρὰ μικρὸν, ἀλλ' οὖν ἐπὶ βασιλεῖ τὸ σοφὸν τοῦτο μᾶλλον ἁρμόσειε.

De Diligentia.

Obstringe te huic necessitati, ut omnia tibi oculis inspicienda esse ducas, & nihil inexploratum prætermittas: quippe Imperator cum sis, in terris quidem neminem superiorem habes, qui te cogere valeat; ac licet omnium in terra sis dominus, Regem tamen habes superiorem in cœlo, cui sicut omnia ut Deo curæ sunt, ita tibi quoque ut Regi curæ esse debent: nihil ergo tibi negligendum est, utpote qui rex Deo subjectus es. Quemadmodum enim ea quæ à te diligenter inspecta administrantur, haud parum proficiunt, ita quæ neglectim prætereuntur, in magnam perniciem labuntur: & si omnibus in rebus non parvum est quod parum abest, præcipuè tamen regibus sapiens hoc dictum convenit.

Περὶ φυλακῆς.

Ὡς ἀγαθὴ λίαν σώματι βασιλικῷ φυλακὴ, ἡ παρὰ τῶν ὑπηκόων εὔνοια σὺν Θεῷ, καὶ τὸ πάντας εὐπεπεῖσθαι παρ' αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑφορᾶσθαι τυραννικόν τι παθεῖν· ἀλλ' ὥσπερ δεῖ τὴν βασιλείαν σου φυλάττειν παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνεπιβούλευτον, οὕτω χρὴ τηρεῖν καὶ τοῖς πάθεσιν ἀνεπίβατον· ἀμφότερα γὰρ ὁ λόγος ἐπιβουλὴν ὁρίζεται, καὶ ἐν ἑκατέροις μέγας ὁ κίνδυνος. ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ σώ-

De custodia.

Nulla regii corporis melior est custodia, quam subditorum benevolentia, Deo juvante; cum ita sunt omnes ab eo beneficiis cumulati, ut nemo ab eo tyrannici quidquam sibi metuat. Sed quemadmodum imperium tuum ab inimicorum insidiis sartum tectum servare oportet, ita & à perturbationum incursionibus inoffensum: utrumque enim insidiarum nomine continetur, & ab utroque ingens imminet

periculum. Sed corpori quidem paratæ ab hostibus insidiæ temporariæ mortis discrimen afferunt: adversus autem animam à cupiditatibus comparatæ, etiam post mortem, immortalem secum pœnam trahunt.

A ματος ἐπιβουλὴ παρὰ τῶν ἐχθρῶν, πρόσκαιρον ἔχει τὸν θάνατον· ἡ δὲ κατὰ τῆς ψυχῆς ἐπιβουλὴ παρὰ τῶν παθῶν, τιμωρίαν προξενεῖ, καὶ μετὰ τὸν θάνατον, τὴν ἀθάνατον. 474.

De cœlesti regno.

Regiam istam permulti reges incoluerunt; sed pauci cœleste regnum adepti sunt. Tu vero, carissime fili, enitere non solum terrenum istud regnum per morum probitatem rectè administrare: sed cœlestis etiam hæreditatem per virtutis exercitationem adipisci. Hodie enim tua sunt ista palatia, crastina die tua fortasse non erunt, ac perende alterius fient, ac post perendinum diem alius adhuc post alium, ita ut nullius unquam sint propria: nam etsi multos vicissim permutant dominos, tamen proprie nullum verum ac germanum habent. Quoniam ergo dominatione ista cedendum est, studeamus eam per virtutem cum cœlesti regno commutare, quod solum nec morti, nec vicissitudini obnoxium est, cum cætera omnia defluant ac prætereant.

Περὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας.

Πολλοὶ βασιλεῖς τὰ βασίλεια ταῦτα παρῴκησαν· ἀλλ' ὀλίγοι τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν B κατῴκησαν. σπούδαζε οὖν, τέκνον ἠγαπημένον, μὴ μόνον ταύτην τὴν βασιλείαν κατορθῶσαι διὰ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπουρανίου κληρονομῆσαι διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἀγαθοεργίας. σήμερον γὰρ εἰσὶ τὰ βασίλεια σά, καὶ αὔριον ἔσονται οὐ σά, μετὰ δὲ τὴν αὔριον ἑτέρου· καὶ τῇ μετ' ἐκείνην, τοῦ μετ' ἐκεῖνον, ὥστε οὐκ εἰσὶν οὐδέποτε οὐδενός. εἰ γὰρ καὶ πολλοὺς ἀμείβουσι τοὺς δεσπότας, οὐδένα ἄρα τὸν γνήσιον ἔχουσι δεσπότην. ἐπεὶ οὖν μεταβῆναι C χρὴ τῆς ἐντεῦθεν ἐξουσίας, σπεύσωμεν ἀμείψασθαι δι' ἀρετῆς τὴν ἐκεῖθεν βασιλείαν, ἥτις μόνη τὸ ἀθάνατον κέκτηται καὶ ἀδιάδοχον· τὰ δὲ ἄλλα πάντα ῥεῖ καὶ παρέρχεται. 475.

De memoria Dei.

Conscientiam tuam si pro lege habueris, & quæ pati ipse nolis nunquam alios pati permiseris; nullius unquam peccati labe fœdaberis; & si Deum omnium quæ facis inspectorem, cognitoremque, sicut est, esse tibi persuaseris, nunquam neque palam neque clam peccabis: nam etsi alios latere videberis quæ secreto facies; at conscientiam certè tuam, & Deum ipsum qui usque in abditos animi recessus intuetur, revereberis: homines enim quæ corporis sunt vident, at quæ in penetralibus animi latent, solus Dei oculus, quem nihil latet, conspicatur: sicut enim cum Sol lucet sub dio nihil occultum esse potest, ita Deo inspiciente omnia, nihil illum latere potest.

Περὶ μνήμης Θεοῦ.

Ἐὰν νόμον σεαυτῷ τὴν συνείδησιν ἔχῃς, καὶ ἅπερ αὐτὸς παθεῖν οὐκ ἐθέλεις, οὐδὲ ἑτέρους παθεῖν D ἐπιτρέψῃς, οὐδέποτε μέμψιν ἁμαρτίας ὑποστήσῃ· εἰ δὲ καὶ τὸν Θεὸν ἐν πάσῃ σου πράξει ἐπόπτην καὶ ἐξεταστὴν, ὥσπερ ἐστὶν, ἀναλογίσῃ, οὔτε φανερῶς ποτὲ, οὔτε κρυπτῶς ἁμαρτήσεις. κἂν γὰρ ἑτέρους λανθάνειν δόξῃς, ἅπερ ἐν κρυφῇ πράξεις, ἀλλ' οὖν γε τὴν σεαυτοῦ συνείδησιν καὶ Θεὸν, τὸν καὶ αὐτῶν τῶν τῆς ψυχῆς ταμείων ἔφορον, ἐπαισχυνθήσῃ. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐφορῶσιν ἄνθρωποι, τὰ δὲ ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς ὁ μόνος ἀλάθητος ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ ὁρᾷ. E ὥσπερ ἡλίου λάμποντος ἐν αἰθρίᾳ κεκρυμμένον οὐδέν, οὕτω τοῦ Θεοῦ ἐποπτεύοντος τὰς πράξεις, λαθεῖν δυνατὸν οὐδέν. 476.

De corruptione munerum.

Venales muneribus dignitates cave ne habeas, sed potius gratis eas largire: qui enim magistratum pretio emit, multo magis eidem subjectos emit, ut muneribus quæ dedit fretus ipse audacius munera capiat. Proba igitur atque explora diligenter, atque ita demum ad honores provehe eos, qui donum hoc sine muneribus ambiunt, si vis omnem à Republica concussionis labem exulare. Nam qui dat ut magistratum capiat, quæstum sibi à magistratu captat; dat enim ut jus capiendi habeat, & violatione jurium jurium

Περὶ δωροληψίας.

Προῖκα χάριζου τὰ ἀξιώματα, καὶ μὴ δώροις ἀπεμπώλει τὰς ἀξίας. ὁ γὰρ τιμῆς τὴν ἀρχὴν ὠνούμενος, πολλῷ πλέον τοὺς ἀρχομένους ὠνήσασθαι, F ἵνα τῇ δωροδοκίᾳ θαρρῶν, πρὸς δωροκοπίαν ἀδεῶς ὁρᾷ. ἀναζήτει οὖν ἐπιμελῶς, καὶ ἐρώτα, κἀκείνους ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἀναβίβαζε, εἴ γε βούλει τὴν δωροληψίαν ἐξορίσαι τῆς πολιτείας, ὅσοι δωρεὰν ἀλλ' οὐ δώροις ταῦτα ἐπιζητοῦσιν. ὁ γὰρ διδούς τι διὰ τὴν ἀρχὴν, κέρδος τι ζητεῖ λαβεῖν παρὰ τῆς ἀρχῆς, δόσει τὴν λῆψιν ὠνούμενος, καὶ παρανομίᾳ τὴν παρανομίαν πραγματευόμενος. ὃς

γὰρ

γὰρ ἂν ἄμισθον τὴν ἀρχὴν λάβοι, δωροληψίας οὐ περιπεσεῖται ἐγκλήματι. **477.** ὁ δὲ μετὰ μισθοῦ λαβὼν τὴν ἀρχὴν, οὐκέτι οὐδὲν χωρὶς δώρων πρᾶξαί ποτε μεταμάθοι· καὶ σὲ τὸν δωροληψίας διδάσκαλον ἔχων, τὸν ταύτην κρίνειν ὀφείλοντα, οὐ μόνον αὐτὸς δωροληπτήσει, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τὰ αὐτὰ πράττειν συναναγκάσει.

violationem negotietur: qui enim ſine pretio magiſtratum obtinuerit, is nunquam concuſſionis vitio laborabit: at qui pretio Magiſtratum mercatus fuerit, is nunquam ad faciendum aliquid ſine mercede aſſueſcere poterit: te autem concuſſionis & ſordium habebit magiſtrum, quem vindicem habere debuerat: neque ipſe ſolum captabit munera, ſed etiam alios ſibi ſubjectos ad idem faciendum compellet.

Περὶ ἀδικίας.

Οὐχ οὕτως ἁμαρτάνει ὁ ἀδικῶν, ὡς ὁ τὴν ἀδικίαν παραχωρῶν. ὅταν οὖν σοι προσέλθῃ ἀδικηθεὶς, μὴ ὑπερίδῃς αὐτοῦ τὴν συντριβὴν, ἵνα μὴ χώραν δῷς τοῖς βουλομένοις ἀδικεῖν. ὁ γὰρ ἠδικημένος ἐπὶ σοὶ μόνῳ τὰς ἐλπίδας σαλεύει, καί σε τῆς ἀδικίας ἐκδικητὴν προβαλλόμενος, τὸν ἠδικηκότα ἀμύνεται. πάντως δὲ χρεὼν παρὰ σοῦ τὸν προσελθόντα δικαιωθῆναι, ἐπεὶ δίκαιον **478.** τὴν ἀδικίαν ἀνασταλῆναι. εἰ δὲ αὐτὸς τὴν ἀδικίαν παραχωρήσας τῷ ἀδικοῦντι, τὸν ἠδικημένον ὑπερίδῃς, καὶ δυνάμενος μόνος τὸν ἠδικηκότα ἀμύνεσθαι, τῆς δίκης μηδένα ποιήσῃς λόγον, ποῦ ὁ δείλαιος ἐκεῖνος ἔτι καταφυγεῖν ἐλπίσει; παρὰ τίνος ἀπολήψεται τὴν ἐκδίκησιν, εἰ μὴ παρὰ θεοῦ, ὃς καί σε τῆς ἀμελείας ἀπαιτήσει τὰς δίκας; δικαίωσον οὖν τὸν ἠδικημένον, καὶ ἀμύνου τὸν ἠδικηκότα, ἵνα μὴ δι' ὧν παρορᾷς, δόξῃς καὶ αὐτὸς τοῖς ἀδικοῦσι συναδικεῖν, καὶ ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων σεαυτὸν ὑπεύθυνον καταστήσεις.

De Injuſtitia.

Haudquaquam tam graviter peccat, qui facit injuriam, quam qui ſciens fieri ſinit. Cum ergo aliquis paſſus injuriam ad te acceſſerit, ne querimoniam & afflictionem illius contemnas, ne occaſionem præbeas iis, qui facere injuriam parati erunt. Qui enim læſus injuria eſt, in te uno ſpem ſuam ponit, teque ipſum injuriæ ſuæ vindicem futurum opponens, perſequitur eum à quo eſt injuria violatus. Omnino ergo oportet ſupplicem, qui apud te conqueritur, jus ſuum obtinere, cum æquum ſit injuriam propulſari. Si vero ipſe in injuria connivebis, atque eum qui læſus erit, deſpicies, eum autem qui læſerit, cum ſolus ulciſci valeas, nullam juſtitiæ rationem habeas, quid reliquum ſpei erit miſero illi quò fugiat? à quo amplius vindictam expectabit, niſi à Deo, qui à te rationem injuriæ neglectæ repoſcet? Jus igitur reddito ei, qui injuriam paſſus eſt, atque illius authorem vindicato, ne conniventiâ tuâ videaris cum facientibus injuriam conſpirare, atque alieni ſceleris te ipſum reum agere.

Περὶ θνητότητος καὶ ἀθανασίας.

Θνητὸς ὑπάρχεις τῷ σώματι, ἀθάνατος δὲ τῇ ψυχῇ διαμένεις· φρόνει οὖν θνητὰ τῇ σαρκὶ, τῇ δὲ ψυχῇ ἀθάνατα. περίβαλε κόσμον **479.** τῷ σώματι, ὡς θνητὸν τῷ θνητῷ· περιβαλοῦ καὶ ὄλβον ἀθάνατον τῇ ψυχῇ, ὡς ἀθανάτῳ. κἂν γὰρ ἐπὶ θρόνον ὑψωθῇς, ἀλλ' οὖν μετὰ χρόνον καταβήσῃ· καὶ εἰ τῆς γῆς ἁπάσης κατακρατῆσαι φιλονεικήσῃς, ἀλλ' οὐ πλέον τριπήχεως γῆς μετὰ θάνατον κληρονομήσεις. ἐπιμελοῦ οὖν τῆς θνητῆς βασιλείας ὡς θνητός· περιποιοῦ δὲ καὶ κτῶ τὴν ἀθάνατον βασιλείαν διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν κτήσεως, ὡς ἀθάνατος· διὰ τοῦτο γὰρ τῆς θνητῆς ἠξιώθης ἐξουσίας, ἵνα δι' αὐτῆς ἐμπορεύσῃ τὴν ἀθάνατον βασιλείαν.

De Mortalitate, & Immortalitate.

Mortalis quidem es corpore, anima vero immortalis: in iis ergo quæ carnis ſunt propria mortale ſapias, quæ vero animi, immortale: amplectere mundum iſtum corruptibilem corpore mortali; animo vero beatitudinem æternam quaſi immortalis. Etſi enim in regni ſolium evectus es, poſt aliquantum temporis tamen ab eo deſcendes: & ſi totum terrarum orbem armis ſubigere contenderis, poſt mortem tamen nihil amplius quam tres humi cubitos occupabis. Proinde terrenum hoc regnum ut mortalis, adminiſtra; enitere tamen ut immortale regnum per virtutem adipiſcaris, ac teneas, quaſi immortalis, propterea enim terrena potentia donatus es, ut per eam cœleſtem atque æternam dominationem acquiras.

Περὶ ἀρχόντων.

Ἣν ἔχεις γνώμην περὶ σεαυτοῦ, ταύτην ἔχειν θέλε καὶ περὶ τῶν ὑπὸ σὲ, καὶ περὶ

De magiſtratibus.

Fac eandem habeas de ſubjectis tuis, quam de te ipſo habes ſententiam, &

da operam quoad ejus fieri poterit, ut tuam illi ament dominationem. Illi enim soli jucundè regnant, qui subjectos suos diligentissimè curant, ita ut eos qui digni sunt, honoribus & beneficiis cumulent, indignos vero minimè lædant. Ita autem potissimum bene audies, si suum cuique locum & gradum servaveris; & iis quidem qui cæteris præesse digni erunt, præfecturas commiseris: eos autem qui parere debent, ita temperaveris, ut neque præfectos suos offendere, neque ipsi vicissim ab iis violari possint. Da igitur operam, ut unumquemque exploratum & perspectum habeas, atque ita ut par est, de iis qui præesse, & qui obedire debebunt sapienter statuas, ne cervi imperent leonibus, sed potius leones cervis.

De pace.

Beatum te porro ac sine magno labore reddideris, si lites omnes componere, omnesque inimicitias, ac simultates è Republica eliminare studueris, & subjectos paci studere, ac mutua se caritate complecti docueris: si nimirum eos qui lites serunt exulare jusseris, pacis autem amantes tibi adjunxeris. Filius enim meus, hoc est terreni regis, natura cum sis, monitis meis, ac præceptis si parueris, cœlestis quoque Regis filius vocaberis, divinam tibi consanguinitatem per gratiam adipiscens, ac te pro pacifici, ac mitissimi Christi discipulo gerens: *Beati*, enim, inquit, *pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.*

De Laude.

Lauda ex familiaribus non eos, qui facta tua omnia probabunt, sed potius eos qui peccata interdum tua reprehendent; eos enim ego & amantiores & sapientiores esse judico: semper enim veritas mendacio præferenda est. At benè animatis erga te loquendi libertatem concedes, ut habeas quibuscum de rebus quas ignoras, optimum consilium capere possis: & ad hunc modum si te comparaveris, cognosces, non iis qui artificiose adulantur, sed illis qui sincera benevolentia tibi deserviunt, adhærendum esse: horum enim utilitate, & illorum pernicie explorata, ab istis quidem cavebis, illos vero tibi adjunges.

De sui cura.

Juventutem tuam exorna non corporis exercitatione sed virtutis; neque naturam tuam sinas simul totam interire; etsi enim mortale corpus sortitus es, at animum mortalitatis expertem habes. Con-

παντὸς ποιοῦ, ἀγαπητῶς αὐτοὺς ἔχειν περὶ τὴν σὴν ἀρχήν. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα ἡδέως βασιλεύουσιν, οἵτινες τὸ ὑπήκοον ἄριστα θεραπεύουσι, καὶ τοὺς μὲν ἀξίους τιμῶντες ἀγαθοποιήσουσιν, τοὺς δ' ἀναξίους οὐκ ἀδικήσουσι. μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμήσεις, εἰ τὴν ἑκάστῳ χώραν ἀποδώσῃς· καὶ τοῖς μὲν ἀξίοις ἄρχειν τὰς ἀρχὰς καταστήσῃς, τοῖς δὲ ἀρχομένοις πάλιν, μήθ' ὑβρίζειν τοὺς ἄρχοντας, μήθ' ὑβρίζεσθαι παρασκευάσεις. γίνωσκε οὖν ἀναμανθάνων ἕκαστον, καὶ οὕτω προσηκόντως τά τε περὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν ἀρχομένων, πραγματεύου, ἵνα μὴ ἄρχωσιν ἔλαφοι λεόντων, ἀλλὰ λέοντες ἐλάφων.

480.

Περὶ εἰρήνης.

Μακάριον σεαυτὸν καὶ κόπου χωρὶς ἀποδείξεις, εἰ τὰ μαχόμενα σπεύδεις εἰρηνοποιεῖν, καὶ πᾶσαν ἔχθραν καὶ πᾶσαν ἔριν τῆς πολιτείας ἐξορίζεις, καὶ πᾶσαν γαλήνην, καὶ πᾶσαν ἀγάπην τὸ ὑπήκοον ἀσπάζεσθαι διδάξεις, καὶ τοὺς μὲν τὰς ἔχθρας συνῶντας, ἀποβλήτους εἶναι, τοὺς δὲ τὴν εἰρήνην φιλοῦντας, οἰκειοῦσθαι· υἱὸς γὰρ ἐμοῦ τοῦ γηΐνου βασιλέως ὑπάρχων κατὰ σάρκα, καὶ τοῖς παρ' ἐμοῦ σοι λεγομένοις πειθόμενος λόγοις, υἱὸς κληθήσῃ καὶ τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως, τὴν θείαν σεαυτῷ συγγένειαν ἐπιγραφόμενος κατὰ πνεῦμα, τοῦ πρᾴου καὶ εἰρηνικοῦ Χριστοῦ μαθητὴς ὑπάρχων· μακάριοι γὰρ, φησὶν, οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.

481.

Περὶ ἐπαίνου.

Ἐπαίνει τῶν συνόντων, μὴ τοὺς ἅπαντα τὰ πραττόμενά σοι ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἐσφαλμένοις μᾶλλον ἐπιτιμοῦντας· τούτους γὰρ ἐγὼ εὐνουστέρους καὶ σωφρονεστέρους οἶδα τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ τοῦ ψεύδους ἡ ἀλήθεια προτιμητέα. ἀλλὰ καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι παρρησίαν χαρίζου, ἵνα περὶ ὧν ἀγνοεῖς, ἔχῃς μεθ' ὧν ἄριστα συμβουλεύσῃ. καὶ οὕτω διατεθεὶς, σκοπήσεις, ὡς οὐ χρὴ τοῖς διὰ τέχνης κολακεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς μετ' εὐνοίας θεραπεύουσι προσέχειν ἀεί· τῆς γὰρ ἑτέρου ὠφελείας καὶ βλάβης εὖ μάλιστα πειραθεὶς, τοῦ μὲν ἀποφεύξῃ, τοῦ δὲ ἐπιτεύξῃ.

482.

Περὶ προσοχῆς.

Νεότητα κόσμησον, μὴ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἐναρέτοις, μηδὲ περιίδῃς σου τὴν φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθῆναι· κἂν γὰρ σώματος ὑπάρχεις θνητοῦ, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς ἐλα-

483. χος ἀθανάτου. πειρῶ οὖν διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης A κτήσασθαι τὸ ἀθάνατον· μνήμην δὲ καταλίπῃς ἀγαθὴν, ἐὰν καὶ αὐτὸς τοὺς ἀγαθὴν καταλιπόντας μνήμην ζηλοῖς· ἵνα καλὰ μὲν ἐκμελετήσῃς λέγειν, τὰ ὅμοια δὲ συνεθισθῇς πράττειν, καὶ ἃ φρονεῖν ἐπιτηδεύσεις διὰ τῶν λόγων, ταῦτα ποιεῖν ἐπιμελήσει διὰ τῶν ἔργων.

niterε ut per boni nominis memoriam immortalitatem consequaris: gloriosam autem tui nominis memoriam relinques, si eos, qui talem reliquerint, imitaberis; ut mediteris quidem & honesta dicere, & similia facere consuescas, & quæ te sentire dictis indicaveris, eadem opere implere curaveris.

Περὶ συμπαθείας.

B

Ὥσπερ οὐκ ἔνι σῶμα ᾧ οὐ παρέπεται σκιὰ, οὕτως οὐδὲ ἄνθρωπος ᾧ οὐ παρέπεται ἁμαρτία. ἡ γὰρ φύσις ἡμῶν, εὐόλισθόν τι χρῆμα, καὶ πρὸς τὸ πταίειν εὐκατάφορον. ἔσο οὖν τοῖς ἁμαρτάνουσιν εὐμενὴς, καὶ τῷ δικαίῳ κίρνα τὸ φιλάνθρωπον. κἂν γὰρ ἑτέρους πταίοντας λογοθετεῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τῶν σεαυτοῦ σφαλμάτων λογοθέτην ἔχεις τὸν Θεόν. καὶ καθ' ἑκάστην ἑαυτῷ παρεγγύα τὴν ἡμέραν, ὡς ἀφήσεις καὶ αὐτὸς ἀφεθῆναί σοι παρ' ἑαυτοῦ ἔλπιζε. ἐπεὶ C

484. οὖν σεαυτῷ τὴν κρίσιν ἐπιψηφίζῃ, ἄφες τοῖς ὀφειλέταις τὰ ὀφειλήματα, καὶ ἀφεθήσεταί σοι τὰ ἁμαρτήματα. ἃ γὰρ ἂν τοῖς συνδούλοις ποιήσεις, ταῦτα παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου ἀνταποδέξῃ, ὅτι ἐν ᾧ κρίματι κρίνεις, ἐν τούτῳ καὶ κριθήσῃ.

De commiseratione.

UT corporis omnis umbra semper est comes, ita semper hominem peccatum consequitur: natura enim humana valde ad labendum est proclivis, & ad cadendum prona. Esto igitur errantibus lenis, & justitiæ admisce humanitatem; si enim ipse ab errantibus exigis rationem, tuorum ipse peccatorum censorem habes Deum: proinde quotidie tibi ipse denuncia; ut aliis peccata remiseris, ita à Deo remissum iri tibi spera. Cum ergo præjudicium tibi ipse facias, remitte debentibus debita, ut & tibi remittantur tua: quæ enim conservis tuis feceris, eadem à communi Domino recipies, & quo judicio alios judicaveris, eodem & ipse judicaberis.

Περὶ ἐπιεικείας.

D

Ὑπόκλινον τὸ οὖς σου τῷ δεομένῳ, καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ τὰ εἰρηνικά. κἂν γὰρ ἀπρόσιτος ὑπάρχῃς διὰ τὴν κάτω δυναστείαν, ἀλλ' εὐπρόσιτος γενοῦ διὰ τὴν ἄνω ἐξουσίαν. παραμύθησαι τοὺς ὀδυνωμένους, εἰ καὶ μὴ δώροις, ἀλλ' οὖν τοῖς λόγοις. πολλῶν γὰρ δωρεῶν οἶδα καὶ λόγον ἕνα ὑπεράξιον, καὶ μυρίων ἄλλων πραγμάτων ῥῆμα ἓν εἰς παραψυχὴν ἰσχυρότερον. οὐ τοσοῦτον γὰρ χρημάτων δύναται περιουσία, ὡς βασιλέως ῥῆμα ἐπιεικὲς, παραμυ- E

485. θήσασθαι ψυχὴν ἀλγοῦσαν. οὕτως ἀγαπητὸς γενήσῃ τοῖς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα, καὶ δαπάνης χωρὶς τὴν ἁπάντων εὔνοιαν κερδήσεις, καὶ πατέρα σε μᾶλλον ἢ δεσπότην ἀνακηρύξουσι.

De Æquitate.

PRæbe faciles aures precanti, eique placidè responde: etsi propter terreni regni celsitudinem aditu facilis non es, at propter regni cœlestis spem accessus ad te pateat omnibus. Consolare mœrentes si non muneribus, at saltem verbis: nam vel unum verbum quam multa munera pluris esse novi: & dictum unicum ad consolandum efficacius esse quam res alias sexcentas: non enim tantum valet pecuniæ copia ad levandum animi dolorem, quantum blanda & lenis oratio Principis: hac igitur ratione subditorum tibi populorum benevolentiam sine ullo sumtu tibi conciliabis, qui ex eo te Patrem potius quam Dominum prædicabunt.

Περὶ ἀντιχάριτος.

Ἴσθι ὡς ἐφ' ὅσον ἠξιώθης παρὰ Θεοῦ τῶν ἀγαθῶν, ἐπὶ τοσοῦτον ὀφείλεις αὐτῷ ἀντιδιδόναι τὰς χάριτας, τῷ μὴ ὡς χρέος δεχομένῳ τὰς ὀφειλὰς, ἀλλ' ἀντιδιδόντι, ὥσπερ ἀντὶ χαρίτων διπλασίονας χάριτας. ἄμειψαι οὖν τῷ εὐεργέτῃ τῶν ἀγαθῶν χάριν ἀγαθὴν, καὶ ἣν ἔλαβες παρ' αὐτοῦ ἐξουσίαν χρῆσαι ταύτῃ πρὸς εἰς τοὺς πλησίον εὐεργεσίας. πλουσιωτέρους δέ σου μᾶλλον νόμιζε κατὰ τὴν εὐποιΐαν, ὅσοι μικρότεροί σου τυγχάνουσι διὰ τὴν ἐξουσίαν. οὐ γὰρ ἔλαβες, ἵνα κατέχῃς, ἀλλ' ἐδέξω, ἵνα οἰκονομήσῃς, καὶ τὸ κα-

De referenda gratia.

F

QUot à Deo accepisti beneficia, tot scito debere te gratias ei referre, qui debita non tanquam debita excipiat; sed quasi pro gratia duplo plures gratias reddat. Igitur largitori bonorum bonam gratiam redde, & quam ab eo accepisti dominationem, eam beneficiis in tuos conferendis impende. Sed eos tamen ad benefaciendum ditiores te esse putato, qui te sunt minores quod ad imperii potentiam attinet: non enim eam accepisti ut retineres, sed suscepisti ut administrares, & ab eo,

qui eam tibi tradidit, probæ administrationis mercedem ac pro terreno regnum cœleste reciperes.

λῆς διοικήσεως παρὰ τοῦ δεδωκότος τοὺς μισθοὺς ἀπολήψῃ, καὶ ἀντὶ τῆς ἐπικήρου βασιλείας, τὴν ἀθάνατον. 486.

De Pulcritudine corporis.

CORporis forma hominem reddit idoneum, qui in aula Regi terreno assistat; sed animi pulcritudo illum cœlesti Regi carum gratumque reddit: & illa quidem ut momentaneis honoribus perfruamur facit: hæc vero æternam nobis Dei, ac domini amicitiam, familiaritatemque conciliat. Tu vero nullum habes te superiorem cui corporis pulcritudine placeas, sed Deum habes Dominum, qui corporis formam non requirit, sed animi nobilitatem: huic igitur in omnibus placere studeas, illius imaginem puram incorruptamque per temperantiam, ac morum puritatem in te ipso conservans.

Περὶ κάλλους σώματος.

ὩΡαιότης σώματος, ἄξιον τὸν κεκτημένον ἐποίησε παρίστασθαι τῷ ἐπιγείῳ βασιλεῖ· ὡραιότης δὲ ψυχῆς, ἀγαπητὸν ἐργάζεται τὸν ἄνθρωπον τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ. ἀλλ' ἡ μὲν πρόσκαιρον ἔχει τὴν τῶν ἀξιωμάτων ἀπόλαυσιν· ἡ δὲ αἰωνίαν εὑρίσκει τὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ δεσπότην οἰκείωσιν. ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐκ ἔχεις ἕτερον ὑπέρ σε, ᾧ τῷ τοῦ σώματος κάλλει ἀρέσεις, ἀλλ' ἔχεις θεὸν, ὃς οὐ κάλλος σώματος ἐκζητεῖ, ἀλλὰ ψυχῆς εὐγένειαν. τούτῳ οὖν ἀρέσκειν σπεῦδε διὰ παντὸς, τὴν αὐτοῦ εἰκόνα σεαυτοῦ καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον φυλάττων, διὰ τῆς σωφροσύνης καὶ ἀγαθότητος.

De Medicina.

MEdici labor inanis est, si quæ ab eo exhibetur medicina corpus non curat; ita vana est philosophi oratio, quæ non potest animi perturbationibus mederi: sicut enim medicis proprium est de corporibus philosophari, ita & philosophos necesse est animi morbis medicinam facere. Eos igitur veros medicos existima, qui arte sua morbos è corporibus expellunt, & philosophos non fictos quicumque persuasione sua cupiditates ex hominum animis evellunt, si modo obsequentes sibi omnino habeant infirmos.

Περὶ ἰατρείας. 487.

ΚΕνὸς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τοῦ ἰατροῦ πόνος, ἐὰν τὸ παρ' αὐτοῦ φάρμακον τὸ σῶμα μὴ ἰατρεύσῃ· καὶ μάταιος ἐκεῖνος ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος, ἂν μὴ δύνηται τὰ πάθη τῆς ψυχῆς θεραπεῦσαι. ὥσπερ γὰρ ἰατροὺς περὶ σωμάτων φιλοσοφεῖν, οὕτω καὶ φιλοσόφους ψυχὰς ἰατρεύειν ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἐκείνους γοῦν ἡγοῦ ἰατροὺς ἀληθεῖς, ὅσοι ἀπὸ σωμάτων τὰς νόσους τῇ τέχνῃ διώκουσι· κἀκείνους ὅριζε φιλοσόφους ἀψευδεῖς, ὅσοι ἀπὸ τῶν ψυχῶν τὰ πάθη τοῖς λόγοις ἐξορίζουσιν· εἴ γε πειθηνίους ἔχουσι τοὺς ἀσθενοῦντας δι' ὅλου.

De calumniatoribus.

NOli aures futilibus præbere sermonibus, aut calumniatores fovere, aut improbis hominibus temerè credere: illi enim sæpenumero viros bonos propter improbitatis suspicionem afflixerunt. Hi vero propriæ improbitatis iras evomentes innocentis sanguinis reum te constituent, aut suspectum reddent quasi improborum consuetudine gaudeas: quibuscum enim amas consuescere, & quibus fidem habere soles, non immerito eorum mores induisse judicaberis.

Περὶ συκοφαντῶν.

ἈΚοὴν ματαίαν μὴ παραδέχου, μηδὲ τοὺς συκοφαντοῦντας ἐναγκαλίζου, μηδὲ φαύλοις ἀνθρώποις εἰκῇ πίστευε. οἱ μὲν γὰρ πολλάκις τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας διὰ κακίας ὑπόληψιν ἀπώλεσαν, οἱ δὲ τοὺς οἰκείους τῆς κακίας θυμοὺς ἐμοῦντες, ἀθῴου αἵματος ὑπεύθυνόν σε καταστήσουσιν, οἱ δὲ ὕποπτόν σε ποιήσουσιν, ὡς χαίροντα τοῖς κακοῖς· μεθ' ὧν γὰρ ἀναστρέφειν ποθεῖς, καὶ οἷς πιστεύειν φιλονεικεῖς, καὶ σὺ τοὺς αὐτῶν τρόπους εὐλόγως κεκτῆσθαι δόξεις. 488.

De studio legendi historias.

HIstorias veterum evolvere ne te pigeat: ibi enim sine labore reperies quæ alii magno cum labore congesserunt. Atque inde bonorum virtutes, & improborum vitia cognosces, & varias humanæ vitæ mutationes, & rerum quæ in ipsa fiunt vicissitudines, cum rerum humanarum instabilitatem, tum imperii ad cadendum proclivitatem, atque ut uno verbo

Περὶ μελέτης γραφῶν.

ἹΣτορίας ἀρχαίας διεξέρχεσθαι μὴ κατόκνει· ἐν αὐταῖς γὰρ εὑρήσεις ἀκόπως ἅπερ ἕτεροι συνῆξαν ἐγκόπως. καὶ μάθοις ἐκεῖθεν, τάς τε τῶν σπουδαίων ἀρετὰς, καὶ τὰς τῶν φαύλων κακίας, τάς τε τοῦ βίου πολυτρόπους μεταβολὰς, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων τὰς ἐναλλαγὰς, καὶ τοῦ κόσμου τὸ ἄστατον, καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς εὐμετάπτωτον, καὶ

ἁπλῶς εἰπεῖν, τῶν μὲν φαύλων τὰς ἀμοιβάς, τῶν A
489. δὲ σπουδαίων πράξεων τὰς ἀντιδόσεις, ὧν τὰς μὲν φύγῃς, ἵνα τῆς ἐκεῖθεν δίκης πεῖραν μὴ λάβῃς, τὰς δὲ κατορθώσεις, ἵνα τῶν ἐντεῦθεν ἐπάθλων καταξιωθῇς.

dicam, maleficiorum quidem pœnas, virtutum vero præmia leges; quorum illa quidem devitabis, ne ultionis, quæ illa persequitur, severitatem patiaris; istas vero amplecteris ut debita illis præmia consequi merearis.

Περὶ εὐεργεσίας.

De Beneficentia.

Σοφόν τί σε νουθετήσω, καὶ ἀήθες ἴσως τοῖς συμβουλεύουσι, πλὴν καὶ πατρὸς καὶ στοργῆς B οὐκ ἀνάξιον. μᾶλλον ἀποδέχου, τέκνον, τοὺς παρὰ σοῦ δωρεὰς ἐξαιτοῦντας, ἢ τοὺς δῶρά σοι φιλοτιμότερον προσκομίζοντας. τοὺς μὲν γὰρ χρεώστας καταστήσεις εὐχομένους σοι τὰ ἀγαθὰ παρὰ τοῦ θεοῦ· κἀντεῦθεν καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν ὀφειλέτην ποιήσεις, τὰς ἀμοιβάς σοι χρεωστικῶς ἀπονέμοντα· τῶν δὲ χρεώστης ὑπάρξεις, καὶ ὡς εὐεργέτας αἰδοῦς ἀνελευθέρου καταξιώσεις. θέλοις οὖν εὐεργετεῖν μὲν ἅπαντας ἀνθρώπους, εὐεργετεῖ- C
490. σθαι δὲ παρ᾽ οὐδενὸς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ἢ παρὰ μόνου θεοῦ· τοῦτο γὰρ ὄντως ἁρμόδιον ἐλευθέρῳ καὶ ἀληθεῖ τυγχάνει βασιλεῖ. καὶ τοῖς μὲν αἰτοῦσι δίδου, καὶ στέργε τούτοις· τοὺς δὲ διδόντας ἧττον ἀποδέχου. τούτοις μὲν γὰρ ὅλος ὁ σκοπὸς τὴν χάριν ἀντιλαβεῖν· ἐκείνοις δὲ ἅπασα σπουδὴ τὴν χάριν ἀνταποδοῦναι, εἰ μὲν ἔχουσιν, ἀνθρωπίνην· εἰ δὲ μὴ ἔχουσι, πολλαπλασίαν D παρὰ τοῦ θεοῦ.

Regulam tibi sapientem, licet ab usu consulentium fortassis alienam, fili, suggeram paterno tamen amore non indignam. Eos approba, fili, potius, qui à te munera postulabunt, quam qui ambitiosè sua tibi dona obtrudent: illos enim obæratos tibi constitues, qui tibi à Deo bona precabuntur, & ipsum etiam Deum debitorem facies, qui benefactorum remunerationem persolvet, quasi obligatus: istis autem debitor ipse obligaberis, & quasi benefactores reverentia quadam illiberali prosequeris. Velis ergo potius omnes homines obligare tibi beneficiis, ipse autem nemini obligari nisi uni & soli Deo. Hoc enim profecto magis congruum est generoso, & magnifico Imperatori. Largire igitur petentibus, atque istos complectere: eos autem qui tibi offerent magis reproba: iis enim hoc propositum est, ut à te munera auferant; illis autem omne studium erit, ut gratiam tibi referant, humanitus quidem si solvendo erunt, sin secus, multiplicem à Deo tibi precibus impetrantes.

Περὶ εὐγενείας.

De nobilitate.

Ὑβρίζει τὴν τοῦ σώματος εὐγένειαν ἐχέτως, ὁ τὴν τῆς ψυχῆς εὐγένειαν μὴ κεκτημένος. καὶ αὐτὸς οὖν σὺν τῇ τοῦ σώματος βασιλικῇ εὐγενείᾳ, κτῆσαι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀκροτάτην εὐγένειαν· ἐκείνη μὲν γάρ ἐστι φυσικὴ καὶ ἄμισθος, E
491. αὕτη δὲ προαιρετικὴ καὶ ἔμμισθος. καὶ τίμα μὲν καὶ ἀποδέχου μὴ τοὺς εὐγενεῖς τῷ σώματι, ἀλλὰ τοὺς κεχαρισμένους τῷ πνεύματι. οὐ γὰρ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει γυμνὴν ἔχειν τὴν τοῦ σώματος εὐγένειαν. ἵππου μὲν γὰρ εὐγένεια τὸ σοβαρόν τε καὶ εὐσταθές· κυνὸς δὲ τὸ ὑλακτικόν τε καὶ κυνηγετικόν, καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὁμοίως· ἀνθρώπου δέ, τὸ τὴν ψυχὴν ἔχειν παντοίαις κεκοσμημένην ἀρεταῖς· τῶν μὲν γὰρ σωμάτων F ὁ κόσμος, κάλλος καὶ ῥώμη καὶ εὐεξία· τῶν δὲ ψυχῶν, λόγος καὶ τρόπος ἀγαθός, καὶ τῶν ἀρετῶν ἡ τελείωσις.

Summam injuriam corporis nobilitati facit is, qui animi nobilitatem negligit. Tu ergo regiæ corporis nobilitati quam habes fac ut animi nobilitatem, quæ summa est, adjungas; illa enim à natura & sine præmio habetur, hæc vero à voluntate, & mercedem conjunctam habet. Honora ergo & lauda, non eos, qui corpore sunt nobiles, sed potius eos qui sunt animo variis virtutibus ornato: neque enim debet homo sola corporis nobilitate, sicut cætera animalia, esse contentus: nam equi nobilitas est ut sit ferox atque interritus; canis ut latrator acer in persequendis feris, & de cæteris animantibus similiter: hominis vero, ut animum habeat omni virtutum genere exornatum. Corporis ornatus est forma, & robur, & bona valetudo: animi autem generositas in verbis, moribusque, ac virtutum omnium perfectione consistit.

Περὶ ὑπομονῆς.

De patientia.

Μηδέποτε πρὸς θεὸν ἀγανακτήσῃς, τέκνον, ἐν οὐδενί· τοῦτο γὰρ πολλάκις οἶδεν ἡ μι-

Nunquam in re ulla, mi fili, adversus Deum irascaris: id enim sæpenume-

ro animi exilitas efficere solet: sed æquo animo casus omnes perferto, & sine cunctatione ulla obtemperato omnibus quæ tibi Deus obtingere voluerit; si gaudere, gaude; si mœrere, mœre; si secunda uti fortuna, utere: si adversa, patere: omnibus cede, omnibus acquiesce: à peccato dumtaxat abstine: hoc enim unum est quod nunquam te admittere oportet: quoniam ex Deo non est, imo ex inconsiderantia fere nasci solet. Neque ergo secundis rebus extollere, neque adversis deprimere; si enim in omni rerum acerbitate fortiter ferenda animi æquitatem ostenderis, patientiæ mercedem à Deo feres: si vero mœrore te conficiens Dei consilio ac voluntati de te repugnare volueris, invitus tamen patieris, quæ Dei providentia de te statuerit, & patientiæ præmium simul amittes.

μικροψυχία γίνεσθαι· ἀλλ' εὐχαρίστως ἅπαντα δέχου τὰ περιπίπτοντα, καὶ πᾶσιν ἕπου ἀνενδοιάστως, οἷς ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς γίνεσθαι περὶ σέ· ἂν χαίρειν, χαῖρε· ἂν λυπεῖσθαι, λυποῦ· ἂν εὐημερεῖν, εὐημέρει· ἂν πάλιν δυστυχεῖν, δυστύχει· πᾶσιν εἶκε, πᾶσιν ἀρέσκου. μόνης δὲ τῆς ἁμαρτίας μακρύνου· ταύτην γάρ σε μόνην καταδέχεσθαι οὐ χρή· οὐδὲ γὰρ ἐκ Θεοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀπερισκεψίας ἐπιγίνεσθαι εἴωθε. μήτε οὖν εὐτυχῶν ἐπαρθῇς, μήτε γοῦν δυστυχῶν ὑπεραλγήσῃς. εἰ μὲν γὰρ μακροθύμως φέρων ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστήσεις τοῖς ἀνιαροῖς, καὶ τὸν τῆς ὑπομονῆς πάντως ἀπολήψῃ μισθόν· εἰ δὲ σεαυτὸν τρύχων, ἐναντιώσῃ τῇ περὶ σὲ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίᾳ, καὶ ἄκων πάθοις, τῇ προνοίᾳ φερόμενος, καὶ οὐδὲν μὲν προσωφελήσεις σαυτόν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸν τῆς ὑπομονῆς προσαπολέσεις μισθόν.

De eruditione.

COgitare non solum de suis, sed etiam de subditorum rebus sollicitudo est rege dignissima: neque enim satis est bonum te præstare iis qui tuæ ditioni subjecti sunt, sed & liberos relinquere oportet, qui quasi vivæ virtutis imagines sint cæteris. Quemadmodum qui liberos probè instituit, de universo regno benè meretur; ita qui eos male moratos, ac nullis literis excultos relinquit, totam Rempublicam graviter lædit. Obedi ergo, fili, paternis admonitionibus, ut & tibi ipse prosis, & regnum rectè modereris, & mihi institutionis tuæ gratiam, bonam videlicet nominis memoriam persolvas.

Περὶ παιδείας.

ΒΑσιλικώτατόν ἐστιν ἔργον μὴ μόνον τὰ ἑαυτοῦ τῆς βασιλέα σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ὑπηκόων ἐπισκοπεῖν. οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ ἑαυτὸν ἀγαθὸν παρέχειν τοῖς ὑπὸ χεῖρα, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας ἀρετῆς τοὺς παῖδας καταλιμπάνειν εἰκόνας. ὥσπερ γὰρ ἀγαθοὺς παῖδας ἐκτρέφων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν εὐεργετεῖ· οὕτως ὁ πονηροὺς καὶ ἀπαιδεύτους ἐῶν, ἅπασαν τὴν πολιτείαν ἀδικεῖ. πείθου οὖν, τέκνον, τοῖς πατρικοῖς μου λόγοις, ἵνα καὶ σεαυτὸν ὠφελήσῃς, καὶ τὴν βασιλείαν εὐοδώσῃς, καὶ ἐμοὶ χάριν τῆς παιδείας τὴν ἀγαθὴν μνήμην χαρίσῃ.

De linguæ noxa.

OMnia audi, & ab omnibus disce: at quædam ex iis rejicies, quædam vero admittes, nempe ea quæ tibi usui atque honori esse queunt, ac tuis subditis minimè obesse possunt: rejice autem ea quæ & subjectos lædunt, & tibi nihil prosunt; lingua enim fraudulenta, si potentem adjutorem nacta fuerit, & sibi & sectatoribus suis multum adferet detrimenti. Os autem sincerum, quod nil nisi verum proloquitur, & dominum suum, & eos qui illum audiunt juvat plurimum. Malis ergo ne gaudeas, sed bonos assume; pacem inter populos fove, neque eos inter se committas. Ubi enim lites sunt & pugnæ, procul abest Deus: ubi vero pax, & caritas & concordia, pacificis se præsentem & propitium exhibet & adoptionis in filios Dei copiam eis facit.

Περὶ γλωσσαλγίας.

ΑΚουε πάντα, καὶ παρὰ πάντων μάνθανε· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀποδέχου, τὰ δὲ ἀποστρέφου, καὶ ἀποδέχου μὲν ὅσα σοι ὄφελος καὶ τιμὴν περιποιεῖται, καὶ τοῖς ὑπηκόοις οὐδὲν λυμαίνεται· ἀποστρέφου δέ, ὅσα καὶ τοὺς ὑπηκόους βλάψει, καί σε μηδὲν ὠφελήσει. γλῶσσα γὰρ δολία, ἐὰν ἔχῃ τὸν συνεργάτην δυνάμενον, πολλῶν κακῶν αἰτία ἑαυτῇ τε καὶ τοῖς ἑπομένοις γίνεται· στόμα δὲ εὔφημον σὺν ἀληθείᾳ διαλεγόμενον, πολλὰ τούς τε ἀκροωμένους, καὶ τὸν κεκτημένον ὀνίνησι. θέλε οὖν μὴ τοῖς κακοῖς χαίρειν, ἀλλὰ τοὺς ἀγαθοὺς ἀποδέχεσθαι· καὶ εἰρηνεύειν μὲν τὸ ὑπήκοον, ἀλλὰ μὴ κατ' ἀλλήλων ὀξύνεσθαι· οὗ γὰρ μάχαι καὶ ἔριδες, ἐκεῖθεν μακρύνεται ὁ Θεός· οὗ δὲ εἰρήνη καὶ ἀγάπη, καὶ ὁμόνοια, καὶ τοῖς εἰρηνεύουσιν, εὐΐλατον καὶ ἐγγὺς τὸ Θεῖον παρίστα, καὶ τοῖς εἰρηνοποιοῖς τὴν υἱοθεσίαν τοῦ Θεοῦ προξενεῖ.

Περὶ ἀγαθοῦ τρόπου.

495. Στέφανον βασιλείας τὴν ἀγαθὴν ὀρίζου συνείδησιν, δι' ἧς κοσμήσεις σεαυτὸν μᾶλλον ἢ τοῖς μυρίοις ἄλλοις ἐγκαλλωπίσμασιν· ὁ γὰρ πλοῦτος, ἄπιστόν τι χρῆμα καὶ εὐόλισθον· ἡ δὲ δόξα, παρέρχεται· τὸ δὲ κράτος, ἀπέρχεται· καὶ αἱ ἡδοναὶ, διαῤῥέουσι· μόνος δὲ ὁ ἀγαθὸς τρόπος εἰς αἰῶνας συμπαρεκτείνεται, καὶ ἀθάνατόν σε ποιήσει τῇ μνήμῃ, ἀλεξιφάρμακον ὥσπερ τὴν σὴν ἀρετὴν τοῖς μετὰ σὲ χαριζόμενος, καὶ πάντας καὶ ἐπαινετὰς, καὶ μιμητὰς τῆς σῆς πολιτείας ποιούμενος.

Περὶ τοῦ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν.

Ἴσθι, τέκνον ἐμὸν, ὡς τότε σε κατὰ τὴν ἀλήθειαν βασιλέα ὁρίσονται, ὅταν μὴ μόνον τῶν ὑπηκόων κρατῇς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡδονῶν ἁπασῶν ἐπικρατῇς.
496. ἔστω γάρ σοι στέφανος, τῆς βασιλείας σύμβολον· ἀλλ' ἔστω καὶ δικαιοσύνη τῷ πράγματι σύνδρομος· πορφύρα δέ σε κοσμήσει, ἐὰν ἡ σωφροσύνη ταύτῃ συνεπανθήσει· καὶ τῶν ποδῶν σε τὸ ἐρυθρὸν τιμήσει ὑπόδημα, ἐὰν αὐτοῖς τὴν φλόγα τοῦ τύφου καταπατήσεις. ἐκεῖνα μὲν γὰρ προσκαιρόν σοι τὴν βασιλείαν χαρακτηρίζει· ταῦτα δὲ καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύσεται, καὶ τὴν ἀθάνατόν σοι προξενεῖ βασιλείαν.

Περὶ λόγου τελείου.

Λόγου τοῦ τελειοτάτου πάντων ἐν ἀνθρώποις λίαν ἐπιμελοῦ· δι' αὐτοῦ γὰρ ἡ ἐπίγειος βασιλεία ἐξεικονίζει τὴν ἐπουράνιον τάξιν, καὶ ἁρμονίαν· λόγος γὰρ ἡγεμονεύει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, οὗ παραιρεθέντος συμπαραιρεῖται τὰ ἡμέτερα. κτῆσαι οὖν τοῦ λόγου τὸ χρῆμα, μὴ ἐνδεὲς, ἀλλὰ τέλειον. οὐδὲ γὰρ κυβερνήτῃ πιστευ-
497. τέον τοῦ σκάφους τὴν σωτηρίαν, εἰ μὴ καλῶς κυβερνᾷν ἐξεπίσταται· οὔτε δὲ βασιλεῖ βασιλικώτατα κρατεῖν, εἰ μὴ τοῦ λόγου τὴν ἄσκησιν τοῦ πρακτικωτάτου διεξέρχεται. λέοντι μὲν γὰρ τὸ ἀρχικὸν ἐν θηρίοις, ὡς ὁ λόγος, ἡ δύναμις· ἀετῷ δὲ ἐν πετεινοῖς, τὸ ὑψιπετὲς καὶ δραστήριον· ἀνθρώπῳ δὲ κατὰ γῆν ὁ λόγος τὴν ἐξουσίαν χαρίζεται.

Περὶ τοῦ μὴ ἐπαίρεσθαι.

Ἐπὶ νίκαις ὑπεναντίων μηδέποτε ἐπαρθῇς· μηδὲ ἐπὶ πολεμίων συμφοραῖς γαυρίαμα κτήσῃ, μηδὲ ἐπιχαρῇς ἐπὶ πτώσει ἐχθρῶν σου, μηδὲ ἐγγελάσῃς δυστυχίαν ἑτέρου, μηδὲ ἐπικροτήσῃς ἐπ' ἀπωλείᾳ ἀνθρώπου· κοινὴ γὰρ ἡ φύσις, καὶ τὸ μέλ-

De bonis moribus.

Lectissimam esse regni tui coronam statuito bonam conscientiam, qua te magis meliusque exornabis quam sexcentis aliis ornamentis. Divitiæ enim infida quædam res est, & quæ facile dilabitur. Gloria evanescit, robur marcescit; voluptates diffluunt: sola innocentia, bonique mores in multas ætates protenduntur, ac tuum nomen immortalitati commendabunt, virtutemque tuam quasi adversus mala omnia pharmacum posteris imitandam relinques, eosque & laudatores, & imitatores tuæ administrationis habebis.

De superandis voluptatibus.

Scito mi fili, verum te regem homines judicaturos cum non solum subditos in manu habebis, sed à voluptatibus etiam omnibus temperabis. Sit ergo tibi corona pro signo imperii, sed coronæ semper adjuncta sit comes justitia. Purpura quidem tibi ornamento erit, si temperantia illam comitetur. Calcei rubri decenter pedes tuos ornabunt, si in ipsis superbiæ fastum proculcabis; illa enim perituri imperii tibi nota erunt ac signum: ista vero ab æterno supplicio te vindicabunt, & immortali regno donabunt.

De perfecta dicendi facultate.

Eloquentiam rerum omnium humanarum perfectissimam diligenter exerce: per eam enim terreni regni principatus refert quodammodo cœlestium rerum ordinem, & convenientiam: oratio rebus omnibus humanis præest, quam si tollas, simul & omnia nostra tollas. Da ergo operam ut tibi dicendi facultatem pares, non eam quidem mancam aut diminutam, sed perfectam: neque enim gubernatori navigii salus committitur, nisi bene gubernare didicerit: neque regi imperio regio uti, nisi facultatem dicendi ad res gerendas accommodatissimam diligenter exercuerit. Leoni siquidem regnum in bestias dat robur animi & corporis: Aquilæ in aves volatus sublimis, & velox. Homini autem super terram imperium dat oratio.

Non esse gloriandum.

Propter relatam de hostibus victoriam gaudio ne efferaris, nec adversariorum calamitatibus insultes, neque ob ruinam inimicorum læteris, nec alterius miseriam rideas, nec ob ullius hominis interitum manibus plaudas: natura enim com-

munis est omnibus, & futurum provideri nequit. Reminiscere eorum quæ ante te fuerunt, & quæ postea evenient intelliges; magnæ enim ac multæ sunt vitæ hujus vicissitudines, ac præteritorum recordatio præsentibus documento esse debet. Ne te efferas, aiunt, ne tanto profundius dejiciaris; ne partas tibi victorias adscribe, nec unquam fortunam experieris adversam: sed aliorum calamitatibus illacrymare, atque hominum miseriis condolesce, homo ipse cum sis: festorum celebritates propter partas victorias soli Deo gratus acceptas refer, ut & in secundis rebus te submittens, & in adversis erigens, nunquam te hominem esse obliviscaris.

A λον ἀόρατον· ὅρα οὖν τοὺς πρό σου, καὶ τότε μαθήσῃ τὰ μετά σε. πολλὰ γὰρ οἶδεν ὁ βίος πράγματα ἀμείβειν, καὶ τῶν παρελθόντων τὰ πάθη τοῖς νῦν παροῦσιν ὑπάρχει διδασκαλία· μὴ οὖν μέγα ἐπαρθῇς, φησὶν, ἵνα μὴ μεῖζον πέσῃς. ἀλλ' οὐδὲ τῶν κατορθουμένων σοι τροπαίων μηδὲν ὅλως ἴδιον λογίσῃ, καὶ οὐδέποτε τῶν ἀπευκταίων πειραθείσῃ. ἀλλ' ἐπιδάκρυε μὲν ταῖς ἀλλοτρίαις συμφοραῖς, B συμπάθει δὲ πάσχουσιν ἀνθρώποις, ἄνθρωπος ὢν καὶ αὐτός· τὰς δὲ ἐπὶ ταῖς νίκαις πανηγύρεις, ἀνατίθει μόνῳ τῷ θεῷ εὐχαρίστως, ἵνα καὶ ἐν ταῖς εὐτυχίαις δυστυχῶν, καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις εὐτυχῶν, τὸ ἄνθρωπος εἶναι μὴ ἀπολήσῃς.

498.

De studio literarum.

AD mores tuos omni ex parte excolendos veterum sapientum sententias continenter evolve: multa enim in illis præcepta utillima reperies, præsertim in operibus Salomonis, atque Isocratis: adde etiam si vis Jesu filii Sirach documenta, atque consilia, è quibus multum civilis & regiæ prudentiæ haurire poteris. Cætera etiam divinitus inspiratæ scripturæ oracula perlecta tibi esse oportet, ut cum sapientia consummatus fueris, me regem, patrem ac præceptorem tuum, lætitia perfundas, ac cæteros etiam ipse exhortari ac docere possis: & homo cum sis finem tibi præscriptum esse, melius intelligas; ac nullum hominem esse peccati, nullum mortis expertem; nullum qui non judicandus sit de omnibus quæ in vita gesserit, nullum qui de mortis suæ termino aliquid certi sciat.

Περὶ ἀναγνώσεως γραφῶν.

ΙΝα δέ σου τὸ ἦθος διὰ πάντων κοσμήσῃς, μὴ C κατόκνει τὰς τῶν παλαιῶν διεξέρχεσθαι γνώμας· πολλὰ γὰρ ἐν αὐταῖς εὑρήσεις τὰ χρήσιμα· καὶ πλέον πάντων τά τε Σολομώντεια, τά τε Ἰσοκράτεια. εἰ βούλει καὶ τὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Σιρὰχ διαμελέτα βουλεύματα καὶ διδάγματα, ὡς ἐκεῖθεν καὶ πολιτικὰς καὶ βασιλικὰς ἀρετὰς δυνάμενος ἀναλέξασθαι. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα τῆς θεοπνεύστου γραφῆς σωτήρια λόγια συναναπτύεσθαί σοι πάντως ἐπάναγκες. ἐπὰν δὲ τέλειος γένῃ τὴν φρόνησιν, κἀμὲ τὸν βασιλέα, καὶ πα- D τέρα, καὶ παιδευτὴν εὐφρανεῖς, καὶ αὐτὸς τότε νουθετεῖν ἑτέρους ἀξιωθήσῃ· καὶ τὸ οἰκεῖον τέλος ἄνθρωπος ὤν, μᾶλλον ἐπιγνώσεις, ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀναμάρτητος, οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀθάνατος, οὐδεὶς ἀνθρώπων τὴν τῶν βεβιωμένων διαφεύξεται κρίσιν, οὐδεὶς ἀνθρώπων οἶδε τοῦ βίου τὸ ἄδηλον τέλος.

499.

FINIS.

500.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας παιδεία Βασιλικὴ πρὸς Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον.

ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΡΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ.

S. PATRIS NOSTRI THEOPHYLACTI Archiepiscopi Bulgariæ Institutio Regia ad Porphyrogenitum Constantinum.

PARS PRIOR PANEGYRICA.

ΚΕΦ. α΄.

Ἀξία καὶ τιμὴ τοῦ συντάγματος.

Δῶρον τοι καὶ ἐγὼ, Βασιλεῦ φίλε, τοῦτο δίδωμι· δῶρον ἐμοὶ διδόναι καί σοι λαμβάνειν ἱλαρῶς οἰκειότατον· καὶ τάχα κρεῖττον τῶν ἄλλων, ἃ δαπάνη τε χρόνου καὶ φθόνου, καὶ λῃσταῖς εὐπορία, καὶ κλέπταις ἅρπαγμα. οἱ μὲν γάρ σου τοῦ κράτους ὑπήκοοι δασμοφοροῦσιν ἐτήσια, οἱ μὲν χρυσίον, οἱ δὲ ἀργύρειον, ἤδε ὅσα ἄλλα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, καθά φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος· λόγος δὲ χρυσοῦ τιμαλφέστερος, ἀργύρου λαμπρότερος, πάντων ἁπλῶς μονιμώτερος. κἀκεῖνοι μὲν ἀποτελοῦσι καὶ ἄκοντες· τῆς ἡμετέρας κατακρίσεως τὸ βαρύτατον· σοφία δὲ ἄνετόν τι χρῆμα, καὶ τῷ ὄντι ἀδέσποτον, αὐθαιρέτως μὲν οἰκεῖον φέρουσα φιλοπόνημα, εὐεργετοῦσα δὲ τούς οἵ τινες τὰ δῶρα προσδέχονται.

A

CAPUT I.

Dignitas & pretium Operis.

Donum Tibi ego quoque, Princeps cariſſime, hoc affero: donum accommodatione ad res rationeſque tuas aptiſſimâ digniſſimum, quod & ego dem hilaris, & Tu ſerenus accipias. Quippe haud paulò præſtantius quam illa cætera temporis aut invidiæ dente abſumenda, & plerumque vel profutura furibus; vel armatæ audaciâ cupiditati latronum opimæ rapinæ gaudium latura. Et iſtorum quidem Tibi copia redundat ex collatione legitimâ eorum qui tuo Imperio ſubjecti, annuum Majeſtati Tuæ tributum pendunt; aurum quidam afferentes, alii argentum, ſive alia ejus generis ſui uſu in corruptionem abeuntia, ut divinus Apoſtolus loquitur. Cæterùm doctrinam utilem ſermonemque ſapientem ſatis convenit & auro pretioſiorem, & ſplendidiorem argento, & poſſeſſione omnino quavis ſtabiliorem haberi oportere. Atque illi qui hæc exhibent, pro noſtrâ ſubditorum contumaci erga Principes & plurimum vituperabili tenacitate, malignè inviteque ſuppeditant. At ſapientia pro ſuo libero & liberali nulliuſque patiente ſervilis neceſſitatis ingenio, quidquid ex ſe gignit ac confert beneficâ profuſione citra vim ullam excipientibus largitur.

501. B C

502.

ΚΕΦ. β΄.

Περὶ τοῦ καθήκοντος τοῦ βασιλικοῦ διδασκάλου.

Κἀγὼ τοίνυν ὁ σὸς διδάσκαλος (θρύπτομαι γὰρ τῷ ὀνόματι καὶ δεκάπηχυς γίνομαι βασιλέως καθηγητὴς προσκαλούμενος) καὶ ἐθελοντὴς ἄγω σοι τοῦ λόγου τὸ δῶρον σήμερον, καί σοι εὐάγγελος γίνομαι. μὴ ἀπιστήσῃς φωνῇ διδασκάλου ὡς εὐδαιμονίας ποταμοί σοι ῥυήσονται, εἴπερ ἐπὶ τὴν σὴν καρδίαν ὡς ὑετὸς καταβαίη τὰ ἐμὰ ῥήματα· ὅθεν τὰ ἑκούσια τοῦ στόματός μου εὐδόκησας. οὐ γὰρ κολακεύσω τὸν ἐμὸν αὐτοκράτο-

D

CAPUT II.

De Officio Magiſtri Principis.

Hujus ego ex peculio hoc tibi utilis allocutionis munuſculum irrequiſitus hodiè ac voluntarius ecce affero Magiſter tuus. Quo nomine non diſſimulo gloriari me, efferrique ac creſcere, tolerabili opinor, certe non de nihilo conceptâ ſuperbiâ, quòd Præceptor ac Moderator Principis appeller. Cujus quidem Tibi officii auctoritate ac fide polliceor jam hinc ac denuncio, quod credere tamquam à Magiſtro traditum debeas, flumina felicitatis in tuam vitam plenis alveis confluxura, ſi verba mea in cor tuum ut pluvia deſcenderint: quemadmodum fieri eſt conſequens, ex quo voluntaria oris mei beneplacita te habere declaraſti. Non enim Imperatorem te meum adulatione am-

E

biam; aut mulcebo aures tuas verbis fallacibus & artem ſophiſticam præferentibus; nec fides meas ad Lydium mollem illum ac muliebriter blandum aptabo modum: verum ad contentiorem alterum & virilem Dorium. Sanè enimvero ſi aliter facerem, deficerem nimium ab inſtituto ſuſceptæ vitæ, profeſſionique ipſe meæ atque ordini facerem injuriam; non minus quam naturæ indolique tuæ. Quæ profectò vim habet ac materiam bonis generoſiſque gignendis fructibus idoneam; modo Regiæ Inſtitutionis congruum in eam jaciatur ſemen.

ρα, οὐδὲ θρύψω σου τὰ ὦτα λόγοις ἀπατηλοῖς, καὶ τὴν σοφιστικὴν ἐπιφαίνουσιν· οὐδὲ τὸν Λύδιον ἁρμόσομαι νόμον, ἀλλὰ τὸν σύντονόν τε καὶ Δώριον. λίαν γὰρ ἂν ἀδικοίην καὶ τὴν τοῦ λαχόντος με βίου προαίρεσιν, καὶ τὴν σὴν φύσιν, ἣ πάντως ἀγαθοὺς καρποὺς καὶ οὐκ ἀγεννεῖς δοῦναι δύναται, μόνον εἰ σπέρμα βασιλικὸν ὑποδέχοιτο. 503.

CAPUT III.

Conſtantinus à Patria felix.

QUid enim non tibi ad vitæ optimæ cumque omni laude conjunctæ ſuſceptionem velificatur? Cui primùm quidem Patria contigit urbs Regnatrix, omnium maxima pulcherrimáque urbium; cujus in cœlo atque temperie, ne Momus quidem invenerit quod reprehendat, aut requirat quidquam; adeò cum ad utilitates tum ad voluptates, aëris ac tempeſtatum exactè dimenſa natura ratioque eſt. Non hîc indomitis velut rebellans inſultibus exurgit hyems, non præſcriptos tranſiliens terminos, illâ in Scythiæ montibus ac ſylvis uſitatâ ſibi ferociâ graſſatur in nos quoque, uſque ad congelandum in venis animantium ſanguinem, & fluvios glacialium compedum injectione ſiſtendos. Non æſtas immodicis ardoribus vires exhaurit vigoremque ſolvit corporum, neque horum ad ſtatum roburque labefactandum rabioſam & vi maleficâ formidabilem concitat caniculam. Verùm hyems quidem tantum afflat frigidioris auræ quantum opus modo eſt ad colligendos in nobis diffluentes ſpiritus, ipſamque elementorum ſeſe per tepores relaxantem connexionem renodandam ne penitus ſoluta diſſipetur. Æſtas autem in eum duntaxat modum atque uſum effervèſcit, ut ſuperfluitatibus excoquendis difflandiſque corporum, ſalubri ea vitalique vapore confoveat. Porrò tempeſtates reliquæ harum lineamenta, velut ſororum, referunt, pari temperamenti proportione conformatæ. Enimvero autumnum mihi vide fructuſque illos felicium plantarum, quibus ad delicias fruimur beatæ inquilini civitatis, ut magnitudine præcellenti eam exhibent ſpeciem, quæ ad eos citra guſtus ſuavitatem meritò commendandos valere poſſit. Rursùm tam delicati ſalivâ ſaporis palatum imbuunt libantium, ut ſi moles & ſpecies deeſſet, abundè is defectus dote ſucci mitiſſimi compenſaretur. Nunc cunctis unà confluentibus laudibus, & eos qui alibi magni naſcuntur exquiſitâ ſaporis dulcedine ſuperant, & ſi qui uſpiam ſucci præcipui feruntur, noſtri & in hoc pares, mole certe ac magnitudine præcellant. Quòd ſi qui utroque iſto à capite laudentur, ii tamen inferiores noſtris eo ſint nomine, quòd hos urbs regia produxit.

ΚΕΦ. γ'.

Κωνσταντῖνος ἐκ τῆς πατρίδος εὔμοιρος.

ΤΙ γὰρ οὐ σοι συντρέχει πρὸς τὸ βίον ἐλέσθαι τὸν δεξιώτατον; ᾧ γε καὶ πατρὶς βασίλισσα καὶ μεγαλόπολις καὶ καλλίπολις, ἥπερ οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος αὐτὸς ἐγκαλέσειε τὸ μὴ οὐ πρὸς τὰς ὥρας κεκρᾶσθαι καὶ ξυμφᾶν ἀέρων εὐμοιρίᾳ καὶ συμμετρίᾳ. 504. οὔτε γὰρ χείμων ἐνταῦθα νεωτερίζει, καὶ τοὺς ὅρους ἐκβαίνων σκυθικώτερον ἡμῖν ἐπιτίθεται· ὡς τὸ αἷμα τοῖς ζώοις πηγνύναι, καὶ τοῖς ποταμοῖς ἐπιβάλλειν δεσμὰ κρυστάλλινα. οὐδὲ θέρος ἐκλῦον καὶ πᾶσαν καταβάλλον τὴν δύναμιν· ὡς καὶ τὴν κύνα φοβερὸν ἐπεγείρειν τοῖς σώμασι κατὰ τῆς τούτων εὐσταθείας ἀγριαινόμενον. ἀλλὰ χείμων μὲν οἷος τὴν ἡμετέραν συγκροτεῖν δύναμιν, καὶ συνάγειν τὴν τῶν στοιχείων διάταξιν, οὐκ ἐῶν αὐτὴν πάμπαν διαφορεῖσθαι καὶ σκίδνασθαι. θέρος δὲ οἷον θάλψιν διδόναι τοῖς σώμασι καὶ περιττωμάτων διάπνοιαν. αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ὡρῶν πρὸς τὴν τῶν ἀδελφῶν ἰδέαν ἀναλόγως μορφούμεναι. 505. οὐχ ὁρᾷς γάρ τοι καὶ τοὺς τῶν δένδρων καρποὺς οἷς ἐντρυφῶμεν οἱ τῆς εὐδαίμονος οἰκήτορες πόλεως; οὕτω μὲν γὰρ μεγέθους ἱκανῶς ἔχουσιν, ὡς μηδένα λόγον εἶναι τοῖς ὁρῶσι περὶ τῆς κατὰ γεῦσιν ἡδύτητος· οὕτω δὲ τὴν γεῦσιν ἡδύνουσιν ὡς ἐν τούτῳ τῷ μέρει τὸ μέγεθος ἀποκρύπτεσθαι. καὶ γὰρ οὖν τοὺς μὲν ἀλλαχοῦ μεγάλους τῇ ἡδονῇ ὑπερβάλλουσι· τοὺς δ' ἡδονῇ προὔχοντας, τῷ μέγεθος προφαίνειν ἐξαίσιον· τοὺς δ' ἄμφω ταῦτα ἐπαινετούς, τῷ βασιλίδος εἶναι γεννήματα.

ΚΕΦ. δ'.

506. Δωρεαὶ τοῦ σώματος ἐν Κωνσταντίνῳ ἐξαίρεται.

Αὕτη σου καὶ τὸ σῶμα πτερώσασα πρὸς ἅπαν ὁποῖον ἔπλασεν ἐπιτήδειον, καὶ ταῖς ψυχικαῖς ἐνεργείαις ὑπέθηκε διάκονον ἀνεμπόδιστον. οὔτε γὰρ βαρύ σοι τοῦτο καὶ νωχελὲς καὶ δυσκίνητον καὶ πολλῶν κέντρων δεόμενον. οὔτ' αὖ πάλιν εὐκινητότερον τοῦ προσήκοντος, ὥστε καὶ ἅλλειν ἀκράτητα· ἀλλ' ἀμφοτέρων τὴν ἀμετρίαν διαφυγὸν τοῖς ὅροις τῆς μεσότητος ἐγκαθίδρυται. ἔνθα μὲν γὰρ ἵππον ἀναβῆναι δεῖ, καὶ πυκνοῖς δρόμοις ἑαυτὸν ἐγγυμνάσασθαι, καὶ τὸ δόρυ τῇδε καὶ τῇδε περιαγαγεῖν δεξιαῖς ταῖς στροφαῖς, καὶ πολεμικαῖς ταῖς ὀρχήσεσιν, ἐνταῦθά σοι τὸ σῶμα κουφότατον. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἐν κυνηγεσίαις τῶν ἄλλων προεξιππάσασθαι, καὶ προφθάσαι τοὺς ἄνδρας, καὶ καταβαλεῖν θηρίον, ὃ καὶ νεκρὸν ἰδεῖν τὴν σὴν ἄλλος ἄγων ἡλικίαν οὐκ ἂν ὑπέμεινε. 507. τό, τε τοξεύειν ἀφ' ἵππου πετομένου τοῖς δρόμοις, καὶ τοξεύειν ἐπίσκοπα, ταῦτα δὴ πάντα τῆς εὐκινησίας γνωρίσματα· αὖθις δὲ τὸ κόσμιον τοῦ βαδίσματος, καὶ τὸ τετυγμένον τοῦ φθέγματος, καὶ τὸ ἔννουν ἁπλῶς ἐν πᾶσι καὶ οἷον φιλόσοφον· καὶ τὸ μὴ φέρεσθαι κατὰ τὰς συμφολήπτους, καὶ ἀλόγιστα περιστρέφεσθαι, δηλοῖ τὴν τῶν στοιχείων σοι κρᾶσιν οἷόν τινι ζυγῷ διατεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κρείττονος.

CAPUT IV.

Dotes eximiæ corporis in Constantino.

Hæc tibi corpus efformavit ad omnem usum habile, ac quasi volucre: vividisque micanti motibus animæ ministrum subdidit nullo molis impedimento tardaturum velocitatem illam vigoris ignei. Nempe non id tibi grave, non lentum, aut ægrè mobile multisque vix excitandum stimulis; non idem rursus ultra decori rationem usuſve modum petulcum & saltitans, effrænique levitate instabile contigit: sed quod extremi utriusque infamiâ vitatâ meditullium virtuti sacrum quâdam maturæ strenuitatis moderatione insidens obtinet. Ergo ubi insilire in equum & decurrere ludicrum, anhelâ contentione perplexis flexibus; ubi torquere sudem, ac rude batuere; ubi hastam incitatione huc & huc maritâ, & scitâ ratione raptim obvertere, sicque bellicos illos agitare thiasos res & tempus poscit, tum sanè velocissimo uteris corpore. In venationibus quoque cum effusâ equitatione comites antevolas, cum jactus occupas collimantium, & transverberas manu coram bestiam, quam ne aspicere quidem mortuam ætate puer tuâ sustineret alius. Quid jam dicam arcu sagittas jacere te ex equo volante rapidissimis cursibus; & vel sic in scopum rectissimè jacere? Hæc qualia quantaque agilitatis documenta maximæ! quibus si adjungatur decora majestas incessûs tui, grata concinnitas sedatæ vocis, circumspectissima in omnibus & philosophicam haud dubiè gravitatem præferens agendi ratio, sine ullâ circumactione præcipiti, & vel primâ eruptione impetûs minùs sani, profectò palam erit aptissimè commixtam in tui concretione corporis, & libratis exactissimè momentis attemperatam peculiari velut quadam attentione summi numinis, elementorum fuisse naturam.

ΚΕΦ. ε'.

508. Τοῦ αὐτοῦ νοῦς καὶ μνήμη.

Τὸ δὲ πρὸς τὰ μαθήματα πεφυκός, τὸ δὲ ἀγχίνουν, τὸ δὲ μνημονικόν, ποῦ θήσομεν, ὦ πανδέξιε; ἐγὼ τούτων ἁπάντων ἀψευδὴς μάρτυς καὶ ἀπαράγραπτος. συμμάρτυρες δέ μοι καὶ ὁ χρηστότατος οὗτος χορός, οἱ τῆς σῆς ἐπειράθησαν φύσεως· πολλάκις γὰρ ἀναγινώσκεται μέν τις ἀνδρῶν παλαιῶν ἢ πρᾶξις ἢ λόγος ἀξιανάγνωστος, προφθάνεις δὲ σύ με ὁ μαθητὴς τὸν διδάσκαλον, καὶ προαρπάζεις τὸ νόημα, καὶ ἁρπάσας οὐκ εὐθὺς ἀπολώλεκας, ἀλλὰ τοῖς τῆς ψυχῆς ταμείοις ἐναπέθηκας κειμήλιον ἀναφαίρετον. πολλοὶ γὰρ ὀξέως μανθάνουσιν, ὀξύτερον δὲ πάλιν

CAPUT V.

Ingenium ejusdem & memoria.

Quid jam ingenium, & miræ capacitati discendi, solertiæ pervidendi momentò quidlibet, fidam additam memoriæ custodiam prædicem? Hæc, inquam, quorum rarissimè coeuntium beato confluxu felix es, bona, quo loco ponam? Quæ quidem inesse tibi oculatum expertus, nec recusabile opinor aut suspectum dicam testimonium, consonâ suffragatione roboratum lectissimi consessûs, cui experimenta tuæ mirabilis in hoc genere indolis coram usurpare præsentibus sensibus vix aliter credibilia licuit; cum tu sæpius videlicet recitata è libro actione sententiave memorabili cujuspiam veterum, præcurreres me Magistrum discipulus, nec expectatâ enarratione meâ, facinoris aut apophthegmatis vim intimam volatu mentis prævertens raperes, utique non statim amittendam: sed thesauris memoriæ committendam ad fidem æternæ possessionis. Multos scimus ad perdiſc.

cendum celeres, qui ferè velociùs dediſcant citò percepta. Rimoſis animis ſimul influit, ſimul effluit, veri notitia; nec diuturniora ſui veſtigia doctrina pervolans imprimit, quam queis otioſus in aqua ſcriptor irrita in fluxo vibratione calami, liquorem pingeret. Tua vero natura rerum diſtantium rara conſociatione mirabilis celeritati perceptionis, perennitatem recordationis adjungit; cera quâvis ad appreſſi exceptionem ſigilli mollior; rurſum quacumque lamina rigidior ad diuturnitatem ſervandæ figuræ quam ſemel expreſſerit.

ἀπομανθάνουσιν· ἅμα τε ἐπέβαλον καὶ ἅμα ἀπέβαλον. ὅμοιον ὥσπερ εἴ τις γράφη καθ' ὕδατος· ταχέως μὲν γὰρ κινήσει τὸν κάλαμον· ἀλλ' οὐδὲ ἴχνος τῇ ταχύτητι τῆς κινήσεως ἐμφαίνεται· σοὶ δὲ τὰ διεστῶτα ἡ φύσις ἕνωσε, καὶ τάχος μαθήσεως καὶ μνήμης ἀσύγκριτον. καὶ παντὸς μὲν εἶ κηροῦ πρὸς τὴν ἐγγραφὴν εὐτυπώτερος, πάσης δὲ πλακὸς πρὸς τὴν συντήρησιν στερεώτερος.

509.

CAPUT VI.

De Avo ac Patre Conſtantini.

AT enim ita ego tuis propriis celebrandis immoror dotibus, quaſi quæ prædicem majorum tuorum decora deſint. Atqui & præclara ſunt & mihi notiſſima ornamenta omnis generis in eorum vitâ rebuſque geſtis elucentia quorum è ſanguine Te Deus ſtirpis nobiliſſimæ generoſiſſimum produxit ſurculum. Non Tu, inquam, Beate Puer, & præ cunctis mihi Principibus deſideratiſſime, naturam quidem talem nactus es qualem obiter oratio modo deſignabat mea, iis autem parentibus natus es, quorum Tibi ſordes aut tenuitas pudorem afferant: coclitemque, ut ſic dicam, faciant honoris vultum; cujus oculorum (quod habet parœmia) velut aſtrorum, alterum luceat, alterum occubuerit: ingrataque ac deformi umbra virtutis præfulgentis quaſi luminibus obſcuri generis humilitas obſtruat. Verum tibi regalis jam ab Avo & Patre, juſtitiæque præcipua laude celebris proſapia eſt. Nemo tuum hodieque Avum non eo nomine beatum celebrat, quod rectitudine in judiciis indeclinabili, juriſque & æqui conſtantiſſima cuſtodia, magis quam principatûs apice ſtuduerit eminere: diviniſſimo vero Patri tuo quæ virtutis ſpecies animum non expinxerat? aut cuinam is alteri vel in humanitatis ſtudio primas, vel in ſacræ doctrinæ accuratâ exquiſitione conceſſit? cui totum imperium nihil fuit aliud niſi libri, & diſſertationes doctorum hominum: & aut proferre ipſum ex ſe ſe, aut ab alio audire quiddam ex antiquitate ſcitu dignum.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ τοῦ πάππου καὶ πατρὸς τοῦ Κωνσταντίνου.

ΑΛλὰ γάρ οὐ με διέλαθε τὰ τῶν σῶν γονέων καλὰ, οἷς καὶ αὐτοῖς σε Θεὸς εἰς πᾶν καλὸν συνεκρότησε. οὐ γὰρ, ὦ καλὲ παῖ, καὶ πάντων βασιλέων ἐμοὶ ποθεινότερε, οὐ τὴν μὲν φύσιν τοιαύτην ἔχες οἵαν μετρίως ὁ λόγος ὑπετυπώσατο, τῇ δὲ τῶν γονέων ἐπαισχυνῇ φαυλότητι, ὡς τοὺς ἑτεροφθάλμους πάσχειν φησὶ παροιμία, καὶ τῇ μὲν ἐλλάμπεσθαι, τῇ δὲ καταδύεσθαι. ἀλλά σοι καὶ βασιλικὸν πατρόθεν τὸ γένος καὶ δικαιότατον. καὶ μακαρίῳ σου πάππῳ μᾶλλον τῆς ἀρχῆς τὸ ἐν ταῖς κρίσεσιν ἰθυτενὲς, καὶ ἀπροσκλινές. τῷ τε θειοτάτῳ σοῦ πατρὶ ποῖον ἀρετῆς εἶδος τὴν ψυχὴν οὐ μεμόρφωκεν; ἢ τίνι παρῆκεν ἄλλῳ τὰ πρῶτα φέρεσθαι, ταῖς τε φιλομαθείαις καὶ ταῖς περὶ τὸ θεῖον φροντίσιν. ᾧ γε καὶ ἡ βασιλεία οὐδὲν ἦν ἕτερον ἢ βίβλοι, καὶ λογίων ἀνδρῶν ὁμιλίαι, καὶ τὸ εἰπεῖν τι καὶ ἀκοῦσαι παλαιὸν σπούδασμα.

510.

511.

CAPUT VII.

Nobilitas & Religio Matris Conſtantini.

DE Matre deinceps tuâ dicere paranti optandam mihi video, ſimul fluidè liquidam ſuaviterque fuſam Herodoti copiam, ſimul nervosè ſtrictam, & ſtipatis denſatam ſenſibus dictionem Ariſtidis: harum enim rerum conjuncto auxilio duarum fortaſſe aſſequerer, ut eorum quæ tale argumentum varia & dictu digniſſima ſuggerit, nihil præterirem. Principiò ita conſpicuum Auguſtæ parentis tuæ genus eſt, ut non Patrem modo Avum Proavumque ciere nobiliſſimos & latè illuſtres queat; ſed Reges etiam innumerabiles in Majorum

ΚΕΦ. ζ'.

Εὐγένεια καὶ εὐσέβεια τῆς μητρὸς Κωνσταντίνου.

ΤΑ δὲ τῆς μητρός· ἀλλὰ τίς ἄν μοι δώσει τὴν Ἡροδότου γλυκύτητα, καὶ τὴν Ἀριστείδου πυκνότητα, ἵνα μηδὲν ἀξιόλεκτον παραλείψαιμι; ἡ τοίνυν σοι μήτηρ βασιλικὴ μὲν αὐτὴ καὶ πανολβίου τοῦ σπέρματος, οὐ πατέρας μόνον λαμπροὺς καὶ πάππους καὶ ἐπιπάππους ἀριθμεῖν ἔχουσα· ἀλλὰ μυρίους ἐπὶ μυρίοις προγόνους βασιλεῖς εὐτυχήσασα· καὶ βασιλι-

πωτέρων δὲ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν οἰκείων πράξεων ἀποδείξασα· ἰδὼ τὸ σεμνύνειν
512. ἀπὸ τῆς βασιλείας, ἐκ τοῦ ἐλύτρου σεμνύνειν τὸν μαργαρίτην ἐστίν. τί γὰρ αὐτῇ τὸ τῆς βασιλείας παράδοξον; ἥτις πάντα λογισαμένη σκύβαλα κατὰ τὸν Απόστολον, Χριστὸν μόνον κερδῆσαι εἵλετο, ὑφ᾽ οὗ καὶ θανάτου τῆς σαρκὸς ἀνερρύσθη, τὴν ἐν αὐτῷ κρυπτομένην ζωὴν ἀγαπήσασα. καὶ οὕτως ἀθρόον τὸ βασιλικὸν μὲν ὕψος ἐνόμισε βάραθρον, τῆς δὲ κατὰ Χριστὸν ταπεινότητος ὕψος τῷ ὄντι οὐράνιον, ὥστε μᾶλλον μὲν τῆς μεταβολῆς τὸ ἀθρόον θαυμάζεσθαι, μᾶλλον δὲ τοῦ ἀθρόου τὴν ἐπὶ τὸ ἄκρον μετάστασιν. τὸ γὰρ ἐπὶ τὸν μονήρη βίον μετενεχθῆναι πολλαῖς καὶ δὴ προσεγένετο· ἀλλὰ γυναικωδέστερον, ἀλλὰ μαλακώτερον. τὸ δ᾽
513. οὕτω θερμῶς ἐπιχεῖσθαι τῷ πνεύματι, μόνης τῆς μακαρίας Μαρίας καὶ σπούδασμα καὶ μελέτημα· ἔτι τοίνυν αἱ μὲν ἄλλαι τάχα καὶ μυρίαις ἀνάγκαις ἐκβιασθεῖσαι τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἐσχηματίσαντο, καί τινι κέντρῳ πρὸς τὸν ζυγὸν ὑπήχθησαν ἄκουσαι. τὸ δὲ ἀκούσιον οὐδὲ πιστὸν, οὐδὲ μόνιμον. τῇ δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων θαύματος πρόξενον, ὅτι μηδενὶ διωκομένη δεινῷ, μηδένα τὸν ἐκβιαζόμενον ἔχουσα, ὅτι μὴ μόνον τὸν Χριστοῦ ἔρωτα, εἰς ὀσμὴν μύρων αὐτοῦ ἔδραμε, καὶ ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησε καὶ ἐκάθισε. καί τοι εἰ καὶ τὰς πένητι βίῳ συσπαργανωθείσας θαυμάζομεν, ὅταν
514. ἕλωνται ταύτην τὴν ἀγωγὴν τοῦ βίου τὴν σκληρὰν καὶ ταλαίπωρον, πόσον τὸ θαῦμα τῇ διανοίᾳ ὀφείλομεν; ἣ τρυφερῶς μὲν γεννωμένη, τρυφερωτέρας δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῆς ἄλλης ἀγωγῆς εὐμοιρήσασα, βίον ἀνθείλετο κατάπικρον καὶ κατάπονον, τὰ τρύχινα μὲν τοῖς μαλακοῖς ἀντιτάξασα, τὸ δὲ μέλαν καὶ πενθικὸν τοῖς περιλάμπροις στολίσμασι, ταῖς ἁβραῖς δὲ διαίταις τὸ ὀλιγόσιτόν τε καὶ ἄσιτον, καὶ ἁπλῶς ὁδοὺς σκληρὰς διὰ τοὺς κυρίου λόγους ἐφύλαξε.

A serie suorum rarâ felicitate censeat. Verum eadem generositatem habet ab indole ac virtutibus animi majorem: cui è mentione gentilis decoris putare ornamentum posse accedere, non aliud nempe fuerit quam margaritæ commendationem ac pretium à concha atque ab ostrei testa petere. Enimvero quid attinet magnoperè in ea jactare dignitatem originemque regiam, quæ cuncta, sicut ait Apostolus, arbitrata ut stercora Christum lucrifacere solum optavit: cujus & opem in discrimine præsentem experta, eam tali gratiæ vicem reddidit, ut vi-
B tam ejus illam absconditam affectaret coleretque studio ac devotione mentis intima, cui vitæ usuram corporeæ recenti beneficio assertam se debere sentiebat. Atque hac instincta religione Puella regia sic à regni apice, quem velut barathrum aversabatur, ad humilitatis Christianæ celsissimum ac verè cœleste fastigium contendit, ut mutationem tantam miranti, mirabilior occurreret mutationis celeritas ejusdem: porro impetum istum ipsum conversionis velocissimæ admirabilitate præcelleret vi-
C tæ in religiosis septis post eam institutæ summa perfectio. Scio commune plurimarum & quotidianum esse facinus ad vitam monasticam transitum. Verum hoc pleræque mollius, atque, ut sic dicam, muliebriùs mulieres defunguntur. At festinatione tam calida, studioque sic flagranti ad Spiritûs paupertatem è maximis evolare divitiis, nostræ videlicet Mariæ laude hac præcipua felicis propria virtus est & singularis gloria. Imo, si fateri quod res est volumus, fit plerumque ut aliæ quæ sacrum habitum induunt fœminæ, plurimis undique ad eam
D professionem necessitatibus compellantur; nec nisi stimulis adigentibus jugum istud invitæ subeant. Porrò nec fides nec constantia ei cepto inesse potest unde voluntas arbitriumque abfuerit. Hæc autem in eo præ cæteris admirationem ciet, quod nullo laborans incommodo, salvis rebus, integro statu, nemine, præter Christi amorem, cogente, è complexu se se avulserit fortunæ blandientis, post Christum in odorem unguentorum ejus cucurrerit, & in umbra illius quem desideraverat sederit. Quocirca si tenues etiam mirari virgunculas solemus in
E re non copiosa natas, quin & à cunis primisque panniculis in pauperiei velut sinu miserè nutritas, quas adultas ultrò adspirare ad duritiem vitæ monasticæ cernimus: qua quæso admiratione, quibusve laudibus excipere nos par est Dominam Mariam, mollitiem augustorum natalium, regiique victûs ac cultûs delicias affluentes, vita tristi & austera ultrò mutare sustinentem; quietique opulentæ, ærumnosam operam; tunicis mollissimis, cilicinam asperitatem; vestibus florentissimi coloris, pullos &
F lugubres centones; mensis denique ac cibis palatinis, monasticam frugalitatem, imo famem ac jejunium præferre ausam. Ut dicere cum regio Propheta Domino posset: *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.*

CAPUT VIII.

Matris Constantini misericordia.

VErum his immorantem me jamdudum increpat impatiens quispiam, quòd ab humanitate misericordiaque, rebus adeò in Mariæ Augustæ vitâ eminentibus, celebrandis, ejus laudator cessem tamdiu. Ac sentiebat ipsa oratio eò se pridem vocari officii suscepti conscientiâ: cunctabatur autem metu quodam & sui diffidentiâ; ne temerè in tam vastum æquor inermem cimbulam abripi sineret. Cujus enim sane facultatis fuerit pro meritò exequi quam tu multorum è jugulis stringentes famis laqueos fregeris? quot miserorum nuditatem veste datâ foveris? quot parentes amissis mœrentes pignoribus allocutione levaveris? quot pupillis patrum mortes atque orbitatis malum consolando minueris? quot modo extinctis consternatas viris officio & alloquio mulieres recreaveris? O te istâ ter felicem benignitatis infinitæ conscientiâ: cujus ad gloriam & illud quoque cumulandum est Isaïæ voce prædicatum, à te non neglectum facinus heroïcæ in hoc genere virtutis, quo vitas sub necis ipso ictu positas à fato præsenti redemisti; imminentemque cervicibus repellens gladium, affusas jam oculis desperatorum certæ mortis tenebras, sol velut quidam misericordiæ radiis opportunissimis liberalis gratiæ dispulisti.

CAPUT IX.

Ejusdem liberalitas non ambitiosa.

TU verò quamquam lucem istam beneficentiæ, studio vitandæ gloriæ clam largiens, obscurare sis conata, nec latere ipsa tamen, ac ne istos quidem in admirationis auram publicæ trans omnem modestiæ obtentum erumpentes opprimere fulgores nocturnarum largitionum potuisti; quarum emicante per tenebras luce Pater haud dubiè cœlestis glorificatur, ut habet Evangelium: cujus Tu ex præscripto dexteræ tuæ opus sinistram adversæ partis nescire jubes. Nam liberalitatem quidem latè spargere, opus ego dexteræ appellaverim: cavere autem ostentationem in dando, nec beneficium tubâ promulgare, id verò esse arbitror bonam operationem à lævæ partis (nempe vanæ gloriæ in geennam provolventis) maligno quodam fascino protegere. Sic ego illam sententiam interpretor: *nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.*

CAPUT X.

Digressio in quosdam ambitiosè munificos.

VErum enimvero quis non sentit quid in hoc genere nostra hæc ætas, & usus, nescio unde, aut quâ ratione hodiè prævalens innovaverit, contra ista exempla præscriptaque. Equidem quorsum id spectet vereor: optoque (utinam ne fru-

ΚΕΦ. η'.

Τῆς μητρὸς Κωνσταντίνου ἐλεημοσύνη.

ΤΑχα τοίνυν ἐστάταί τις πάλαι τῷ λόγῳ μεμφόμενος ὅτι μὴ τὴν φιλανθρωπίαν διέξεισι καὶ τὸν ἔλεον. ὁ δὲ λόγος βούλεται μὲν καὶ αὐτὸς, ἀποδειλιᾷ δὲ πρὸς τοσοῦτον ἀφεῖναι πέλαγος. ποίᾳ γὰρ ἂν καὶ λέξῃ δυνάμει πόσοις τὰς τοῦ λιμοῦ ἀγχόνας διέῤῥηξας, πόσων τὴν γύμνωσιν ἔθαλψας, πόσων παίδων ἀποβολὰς ἐπελάφρυνας, πόσους ἐπὶ πατέρων στερήσεσι παρεκάλεσας, πόσαις ἀνδρῶν θανάτους ἐκούφισας; οὐδὲ τοῦτο τῆς Ἡσαΐου παρεῖδες φωνῆς, ὦ τρισολβία σὺ, τὸ κτεινομένους ἐκπρίασθαι, ἀλλ' αὐχένων πολλῶν τὸ ξίφος ἀπήγαγες, καὶ τὸ τοῦ θανάτου σκότος ἄρτι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐκείνων ἐπιχεόμενον ὁ τοῦ ἐλέου ἥλιος ἀπεσκέδασας.

ΚΕΦ. θ'.

Τῆς αὐτῆς λαμπραὶ ἐπιδόσεις οὐκ ἀλαζονικαί.

ΟΥδ' αἱ νυκτεριναί σου διαδόσεις λανθάνουσι· κἂν σὺ λανθάνειν ἐσπούδασας· ἀλλὰ κἂν ἐν νυκτὶ γίνωνται τὸ φῶς αὐτῶν διαλάμπει, κἀντεῦθεν ὁ πατὴρ δοξάζεται ὁ οὐράνιος· λανθάνει μέντοι ἡ δεξιά σου πρᾶξις τὴν ἀριστερὰν, καὶ τῆς ἐναντίας μερίδος· τὸ μὲν γὰρ ἐφαπλοῦσθαι τὸν ἔλεον τῆς δεξιᾶς ἡ πρᾶξίς ἐστι· τὸ δὲ μὴ τ' ἀγαθὸν ἐπιδείκνυσθαι, μηδὲ σαλπίζειν τὸ φιλανθρώπευμα, τοῦτό ἐστι λανθάνειν τὴν τῆς κενοδοξίας μοῖραν τὴν ἀποπεμπομένην εἰς γέενναν. οὕτως ἐγὼ τὸ, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερὰ τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, συνίημι.

ΚΕΦ. ι'.

Κατά τινων ἀλαζονικῶς φιλοτίμων παρέκβασις.

ΚΑίτοιγε τίς οὐκ οἶδεν ὡς ὁ νῦν καιρὸς περί τι πρᾶγμα ἐνεωτέρισεν; οὐκ οἶδα μὲν ὅπως γινόμενον, εὐξαίμην δ' ἂν ὀρθοῦ σκοποῦ τὸ πρᾶγμα κατα-

στοχάζεσθαι. πλὴν τοῖς πολλοῖς σκαν- A δάλου παραίτιον· ἀρχαῖα μὲν γὰρ ψυχῶν φροντιστήρια τῷ χρόνῳ κεκμηκότα, καὶ χειρὸς ἀντιλαμβανομένης δεόμενα παρεώρωντο, καινίζονται δέ τινα νεαρά τε καὶ πρόσφατα ἐπὶ τοῖς τῶν καινουργούντων ὀνόμασι. καὶ αὐτὸς ἕκαστος νεουργός τε εἶναι προθυμεῖται, B καὶ δεσπότης τοῦ νεουργήματος. ὥσπερ ἂν εἴ τις υἱὸν περιορῶν νοσοῦντα ἀθεράπευτον, ζητοίη σύζυγον ἄλλην, ἵν' ἐξ ἐκείνης παιδοποιήσηται, μηδὲν ἔχων ἐγκαλεῖν τῷ νοσοῦντι. ἀβέλτερε ἄνθρωπε καὶ νοσῶν ὄντως ἀνίατα, παῖδα ἔχων ἀγαθὸν, εἶτα τοῦτον ῥᾷον θεραπεῦσαι C περιορῶν, ἑτέρου γάμου φροντίσιν ἑαυτὸν ἐπιρρίπτεις, καὶ περιττοῖς περιΐστασαι διαπονήμασιν.

518. 519.

stra) faustum ut in finem publiceque utilem desinat. Cæterùm hoc scio: causam inde offensionis plurimis objici. Excitata olim domicilia receptui cultuique animarum suæ alienæque saluti studentium, quæ temporis passa dentem longique ævi debilitata vitio, auxiliatrices ad sui restaurationem implorant manus, negliguntur; & solvi ac fatiscere senio sinuntur: eriguntur autem de integro novi operis recentisque designationis ædificia, Fundatorum nominibus appellata: parisque honoris illecebrâ tracti jam plures certatim in similia cepta sumptum opemque ostentant, ambitiosa patrocinia, titulosque ad decus durabiles, quippe cum vulgari æternorum operum nomenclatione conjunctos, non malè sese vel magnâ pecuniâ empturos rati. Mihi verò isti non minus inconsultè videntur agere quam si quis filium ægrotantem habens, ejus curâ neglectâ novam uxorem quæreret, ex quâ susciperet aliam prolem; cum laborantis filii nec ingenium, nec indolem accusare posset. Heus tu homo imprudens & aliquantò graviori, minusque medicabili quam tuus filius morbo æger, filium habens domi adultum, bonæ spei, probis moribus, valetudine non difficili jacentem, hunc modicâ diligentiâ curabilem negligis, & stulto præsentis commodi contemptui desiderium nihilo sanius prætexis gignendæ educandæque novæ sobolis; animumque in curas, rem in sumptus immodicos inutilesque projicis; dum uxore conquirendâ nuptiisque apparandis longam spem inchoare mavis, quam partis atque in sinu positis bonis frui.

ΚΕΦ. ιά.

Μαρίας Αὐγούστης λαμπραὶ ἐπιδόσεις.

D

Ἀλλ' οὐχ ἡ σὴ μήτηρ, ὦ βασιλεῦ, ἑάλω τοῖς τοιούτων δικτύοις, ἀλλὰ πάντας ἀνθρωπίνους λογισμοὺς διαπτύσασα, καὶ τὸ ἐπικαλέσασθαι τὸ ὄνομα ἐπὶ τῶν γαιῶν τοῖς γηΐνοις ἀπορρίψασα, ναὸν ἑαυτῇ κατεσκεύασεν, οἷον ὁ ἀρχιτέκτων Παῦλος ἡμῖν E ὑποτίθεται, τῷ θεμελίῳ Χριστῷ, καὶ ἄργυρον καὶ λίθους ἤδη τιμίους διὰ τῶν πενήτων ὡς ὑπουργῶν ἐποικοδομήσασα. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς μάλιστα δεομένοις ἐλέους διένειμε, πολλοῖς δὲ καὶ τὸ μοναχικὸν ἐψυχαγώγησε σύνταγμα, ὅσον τε θῆλυ, καὶ ὅσον ἄρρεν, ἅπαν κατὰ τοῦ κοσμοκράτορος ἀνδριζόμενον. οὐδὲ τὰς ἀντιπέρας νήσους ἀφῆκας F ἐκτὸς εἶναι τῆς σῆς καταχύσεως, ἀλλὰ κἀνταῦθα τὸν σπόρον σοῦ ἔσπειρας, ὃν ἐν ἀγαλλιάσει καιροῖς ἰδίοις μὴ ἐκλυομένη θερίσεις. ὥστε καί σε λέγειν δύνασθαι· ἐγκαινίζεσθε πρός με νῆσοι τῇ ἄρτι γενομένῃ ὑμῶν σώτειράν τε καὶ θρέπτειραν. τὰ δ' εἰς τοὺς καθεκάστην παραβάλλοντάς σοι γινόμενα, πῶς μὴ ἕκαστον αὐτῶν ὑποδέχῃ ὡς ἄγγελον

520.

CAPUT XI.

Largitiones Mariæ Augustæ.

NOn his ambitionis inconsultæ laqueis capi se irretirique tua Mater, ô Imperator, passa est. Verum omnes humanas cogitationes respuens; & *vocari nomina sua in terris suis* terrena sapientibus relinquendum censens, templum se ipsa struxit ornavitque, secuta delineationem Architecti Pauli; quippe fundamento usa Christo, cui argentum & lapides pretiosos ministerio pauperum inædificavit. Multa præterea egentioribus civium misericorditer distribuit; multis item donativis monasticos utriusque sexûs recreavit cœtus, qui duce Christo adversus Principem hujus seculi professam militiam viriliter tolerant: expedito etiam ultra continentem, cursu quodam effusissimæ liberalitatis, usque in oppositas nostris littoribus insulas, quibus semente misericordiæ large injectâ spem non mendacem commendasti lætissimarum frugum, quas olim in exultatione non deficiens metes: ut illud tibi è Prophetâ sumptum non vanæ gratulationis usurpare verbum liceat: *renovamini ad me Insulæ & quasi festo indutæ cultu ostentate vos mihi sospitatrici altricique vestræ.* Omitto quotidianam hospitalitatem, quâ quemvis ad te divertentem, nec curæ parcens, nec sumptui, plane ut Dei Angelum, ut Christum ipsum excipis, be-

nignitate prolixissimâ, hilaritate liberalitatem cumulante simul & commendante. Quis autem omnia narrando complecti possit? imo quis id quidem suscipere ausit, ut se ridendum non propinet? siquidem facilius numeraverit quispiam quoties in die reciproces spiritum, quam quoties misericordiam exerceas. Nec enim tibi frequens aut familiare minus est misereri quam spirare.

CAPUT XII.

Ejusdem studium & eruditio.

JAm mansuetudo ejusdem quanta? studium quidem certè doctrinarum fidem ac suspicionem hominum excedit. Quis quantumvis spissus prolixus & verbosus liber infinitam hujus diligentiam effugit? quæ traditio aut narratio vivo sermone, patrumque ad filios transmissione propagata, non illi audita, comprehensa, comperta est? Nec ordo ac vices alternæ studio desunt. Interdum enim hanc reperias perfectioris meditationi doctrinæ intentam, & exquisitione dogmatum, velut cibo solido pascentem animam. Nonnumquam rursus à divinis ad humaniora descendentem, oblectantemque se velut carpendis floribus vernantis prati: receptu tamen ad cœlestia tam crebro, ut brevi ac vere dici queat *meditari eam in lege Dei die ac nocte.* Decumbentem inquam stantemque, ambulantem juxta ac sedentem, unum ubique perpetuò agere, unam animo volvere considerationem ac memoriam sacrorum oraculorum; quæ cordis velut quibusdam laminis triplici exemplo sculpta circumfert; alte perceptis attentissimâ lectione iis omnibus quæ vel David, vel Moyses, vel Salomon scripto edita nobis reliquere.

CAPUT XIII.

Cura ejus laudabilis instituendi Filii.

QUid his addam præterea? Honesta & commendabilis res est susceptio institutioque liberorum. Deo quoque grata ipsi, ac matri ad salutem sufficiens, si quid Paulo credimus, matres salvari per filiorum exactam educationem promittenti. Quæ vero umquam Mater sanctius severiusque lubricam & ancipitem filii ætatem excoluit? quæ plures nato moderatores ac Magistros imposuit? quorum alii os fingerent, linguamque formarent pueri, alii subigerent disciplinarum præceptis animum, Historiæ alii notitiam rudi adjicerent. Omnes omnia quæ simul absolvere institutionem perfectam possunt, in adolescentulum conferrent. Erubescis tuis laudibus pulchra & perfecta columba Domini: eò videlicet laude dignior. Laudandus siquidem non est qui laudari ultrò expetens vituperabilis se reum arrogantiæ peragit: qui vero se in modestiam contrahit hoc maxime se commendabilem declarat, non dubio edito veræ Philosophiæ, hoc est virtutis non fucatæ documento.

Θεοῦ, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν· πῶς δὲ ἡ δόσις μεθ' ἱλαρότητος· πῶς δὲ σὺν ταύτῃ καὶ ἡ δαψίλεια· τίς πάντα δυνατὸς ἐξηγήσασθαι; μᾶλλον δὲ τίς πᾶσιν ἐπιβαλλόμενος οὐ καταγέλαστος ἔσται; πρότερον μὲν γὰρ ἄν τις ἀριθμήσῃ ποσάκις τῆς ἡμέρας ἀνέπνευσας, ἢ ποσάκις ἠλέησας· σοὶ γὰρ ἴσον τὸ ἀναπνεῖν, καὶ τὸ ἐλεεῖν.

ΚΕΦ. ιβʹ.

Τῆς αὐτῆς ἐπιτηδεύματα καὶ πολυμαθία.

Η Δὲ πρᾳότης πόση; τὸ δὲ φιλομαθὲς ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ὑπόληψιν. ταύτην ποία μὲν βίβλος, καὶ τῶν πεπυκνωμένων καὶ στιβαρῶν διέφυγε; ποῖον δὲ πατρῷον διήγημα, ἣν ποτὲ μὲν ἐν τοῖς τελεωτέροις ἐνδιαιτωμένην εὑρήσει τις οἷόν τινα τροφὴν στερεὰν προσιεμένην τὰ δόγματα, ποτὲ δὲ τοῖς ἁπλουστέροις ἐνδιατρίβουσαν, ὡς ἄνθεσι λειμῶνος ἐπιτερποῦς καὶ χαρίεντος. καὶ συντόμως εἰπεῖν τῷ νόμῳ τοῦ κυρίου νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐμμελετᾷ, καὶ κοιταζομένη καὶ ἐγειρομένη καὶ περιπατοῦσα καὶ καθεζομένη τὰ θεῖα μέτεισι λόγια, καὶ τελεώτως ταῦτα πλαξὶ καρδίας ἐναπογράφεται, ὡς Δαβὶδ, καὶ Μωϋσῆς, καὶ Σολομὼν ἀπεφήνατο.

ΚΕΦ. ιγʹ.

Τῆς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς παιδείας ἀξιόλογος ἔννοια.

ΤΙ ἔτι; καλὸν τεκνογονία καὶ ἀγωγὴ παίδων ἐπαινετὴ καὶ θεάρεστος, καὶ τῇ μητρὶ ἀρκοῦσα πρὸς σωτηρίαν, εἴ τι δεῖ Παύλῳ πιστεύειν, τὰς μητέρας σώζεσθαι ἐκ τοῦ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι σωφροσύνης ἐγγυησαμένῳ. καὶ τίς οὕτω σεμνῶς ἡλικίαν παιδὸς ἐπισφαλῆ διεξάγει; τίς δὲ πλείονας σωφρονιστὰς ἐφιστᾷ τῷ παιδὶ, τοὺς μὲν γλῶτταν ἐξευγενίζοντας, τοὺς δὲ τὸν νοῦν καταρτίζοντας, τοὺς δ' ἱστορίαν ἐρανίζοντας, πάντως δὲ πάντας τῷ νέῳ τι συνεισάγοντας; ἐρυθριᾷς τοῖς ἐπαίνοις, ὦ περιστερὰ κυρίου καὶ καλὴ καὶ τελεία· οὐκοῦν διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀξιεπαίνετος· οὐ γὰρ εὐφημητέος ὁ τοὺς ἐπαίνους θηρώμενος, ἀλάζων γάρ. ἀλλ' ὑμνητέος μᾶλλον ὁ τούτους ὑποστελλόμενος, φιλόσοφος γάρ.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας παιδεία Βασιλικὴ πρὸς Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον.

ΜΕΡΟΣ ΕΤΕΡΟΝ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΟΝ.

S. PATRIS NOSTRI THEOPHYLACTI

Archiepiscopi Bulgariæ Institutio Regia ad Porphyrogenitum Constantinum.

PARS ALTERA PARÆNETICA.

ΚΕΦ. α΄.

Παναθλιος ὁ βασιλεὺς ὁ ταῖς θεολήπτοις δωρεαῖς καταχρώμενος.

524. ΑΚούεις αὐτοκράτορ. οὐ γὰρ μάτην ταῦτά μοι ῥαψῳδηται· οὐδ᾽ ἵνα κενὰ ψάλλω, τοῦτο δὴ τὸ τῆς παροιμίας· ἀλλ᾽ ἵνα δείξαιμί σοι πόσοις ἀγαθοῖς παρὰ τοῦ κρείττονος κεχορήγησαι, καὶ ὡς πάρεστί σοι πάντως ὑπερβαλέσθαι τοὺς πώποτε αὐτοκράτορας τοσαύταις ἀφορμαῖς βοηθουμένῳ πρὸς τὸ καλόν. τίς μὲν γὰρ ἔσται μακαριώτερος εἰ τούτοις πᾶσι προσθείης τὸν κολοφῶνα τῆς σῆς ἀρετῆς; τίς δὲ ἀθλιώτερος εἰ ταῦτα καταρυπάνῃς διὰ τῶν σῶν μετέπειτα πράξεων;

A

CAPUT I.

Princeps qui acceptis à Deo bonis non ad bonum utitur, miser est.

AUdis Imperator, neque enim illa frustra recitata sunt à me, & ut inania canerem, quod dici solet; sed ut tibi ostenderem, quot bonis à divino Numine ornatus sis: quamque tibi sit facile his instrumentis parandæ virtutis adjuto, omnes qui umquam ante te fuerunt Imperatores antecellere. B Enimverò quis te fortunatior uno fuerit, modo his tantis tamque præclaris inducas in animum colophonem addere virtutis tuæ? quis è contrario miserior si tam excellentia Dei dona pudendis deinde ac vituperabilibus actis corruperis?

ΚΕΦ. β΄.

Ἡ βασιλικὴ ἀξία τῷ τῶν βασιλικῶν ἀρετῶν ἀπορουμένῳ αἰσχύνη.

525. ΜΗ γὰρ οἴου τὴν βασιλείαν σοι πρὸς δόξαν συμβαλεῖσθαι, εἰ μὴ καὶ τὸν τρόπον βασιλικὸν ἐπιδείξαις. ἐπεὶ οὕτω γε καὶ ὁ μαινόμενος Καμβύσης, καὶ ὁ θῆλυς Σαρδανάπαλος, Ἀριστείδου καὶ Ἐπαμεινώνδου λαμπρότερος. ἀλλὰ τοσούτῳ μᾶλλον γελασθήσῃ τὴν βασιλείαν ὑβρίζων, ὅσῳ καὶ ὑβρίζεις περιφανέστερον. ἰδιώτου μὲν γὰρ ἀλόγως βιώσκοντος, καὶ τοῖς τῆς ἀρετῆς νόμοις ἐμπαροινοῦντος, κἂν ὁ γειτόνων ἀγνοήσειεν· οὐ γὰρ εἰς πολλοὺς διαβαίνει τὴν ἰδιωτικὴν ἁμαρτάδα, ἀλλὰ τῷ οἰκιδίῳ ἐμπεριεκλείεσθαι πέφυκε. βασιλεὺς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ καὶ λογισάμενος μόνον, ὡς ἁμαρτήσῃ, τοὺς πολλοὺς οὐ λήσεται.

C

CAPUT II.

Regia dignitas regias virtutes non habenti, dedecori est.

NE enim arbitreris principatum tibi ad gloriam profecturum, nisi dignos Imperio mores ostenderis: nam isto modo furiosus ille Cambyses, & effœminatus Sardanapalus, Aristidem & Epaminondam splendore præcellerent. Imo tanto magis rideberis, dignitatem regiam vitæ improbitate maculans, quanto istud tuum vitium illustriori editum loco longius aberit à commoditate latendi. D Privati siquidem cupiditatibus obsequentis spretâ ratione, legesque virtutis intemperanti furore calcantis, ignorabilis etiam vicinis nequitia est: propterea quod quæ à cive vulgaris sortis in vitâ peccantur non ferè in notitiam emanant vulgi, domesticis clausa septis ac latebris. Principum contra ea sors est, ut ne primâ quidem ac tacitâ designatum cogitatione facinus ipsorum, sese à vulgi tueri notitiâ possit.

A

CAPUT III.

Virtutibus non vestitu commendari Regem.

NEc porrò tibi persuadeas auro textas istas & purpurâ, palmatasque vestras tunicas ac togas fulgore solo flexuras ad venerationem tui bellicosos & torvum tuentes leoninisque feroces animis viros, nisi te quoque loricatum manu cominus rem gerere ipsum, & stragem in præliis dare viderint. Non enim conturbatur aspectu Barbarus compti nuptialiter adversarii; at aureis insignem ornamentis ut puerulum irridet, imbecillemque ac junceum reputans, pugni unum impulsum, aut etiam talitrum, ad cædem ejus suffecturum meritò confidit.

ΚΕΦ. γʹ.

Τῶν ἀρετῶν ἕνεκα καὶ οὐκ ἐνδυμάτων ὁ βασιλεὺς ἐπαινεῖται.

526.

Μηδὲ νόμιζέ σοι τὴν κατάχρυσον καὶ περιπόρφυρον τήβενναν ὑπαγαγεῖν ἄνδρας θεράποντας Ἄρεος, ἄνδρας δριμὺ δερκομένους καὶ λεοντώδεις, εἰ μή σε καὶ χαλκεοθώρακα βλέποιεν καὶ αὐτουργοῦντα τὸν πόλεμον. B οὐ γὰρ ἐκπλήττεται βάρβαρος ὁρῶν νυμφικῶς ἔχοντα, ἀλλὰ καταγελᾷ χρυσοφοροῦντος ὡς παιδαρίου· καὶ διαπαίζων ὡς παιδικόν τε καὶ ἄναλκιν οἴεται δικαίως, ὡς οὐδὲ κονδύλου πρὸς τὸν φόνον τούτου δεήσεται.

CAPUT IV.

Voluptas Regi vincenda.

QUid si verò te pellaces voluptatum præstigiæ subegerint, egregium te tum nobis Imperatorem! dignumque in primis qui regnet in alios, cum se ipse illiberalissimis voluptatibus probrosissimâ servitute mancipaverit. Talis sanè Princeps quâ fronte aliis præcipiet, ne cupiditates suas antiquiores legibus habeant: exemplo enim nimirum eos ad id invitavit suo. Eos igitur quomodo idem ipse dux præire ad honestatem poterit, post seque audituros vocare, qui tam male bonis ad officium vocantibus obtemperet monitoribus?

ΚΕΦ. δʹ.

C

Τῆς φιληδονίας καταφρονεῖν τῷ βασιλεῖ καθήκει.

527.

Εἰ δέ σου καὶ τῶν ἡδονῶν ἡ γοητεία κρατεῖ, καλός γε ἡμῖν ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ τῶν ἄλλων βασιλεύειν ἐπάξιος, ὃς τρίδουλον ἑαυτὸν ταῖς ἀνελευθέροις ἡδοναῖς ὑποτέθεικε. πῶς ἄλλους παιδεύσει μὴ τοὺς νόμους δευτέρους ἡδονῆς τίθεσθαι; πάνυ D γὰρ ἑαυτὸν προεπαίδευσε. πῶς ἑτέροις ἡγήσεται πρὸς τὸ βέλτιον; οὐ γὰρ αὐτὸς τῶν νουθετητῶν κατακούει.

CAPUT V.

Labores Regi honesti & utiles.

EXterminanda igitur tibi est, & omni ope, vel igni etiam ac ferro, exscindenda pessima bellua voluptas; cujus in dejectæ locum substituendi labores sunt, qui corpora Imperatorum exercent, & contra hostes firma validaque nutriunt. Hi & juvenibus ætatis florem non sinunt marcescere, & provectis ætate senectutis gravitatem levant; necessitudine velut quadam ipsos ac familiaritate complexi, quòd ipsorum quodammodo æquales, nutriti cum ipsis una simul adoleverint.

ΚΕΦ. εʹ.

Ἡ φιλοπονία τῷ βασιλεῖ πρέπουσα καὶ χρήσιμος.

E Ἐξοριστέον σοι τοίνυν καὶ ἐκκοπτέον πάσῃ μηχανῇ καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ τὸ δεινότατον θηρίον τὴν ἡδονήν· ἀντεισακτέον δέ σοι καὶ ἀντιτακτέον τοὺς πόνους, οἳ σωμασκοῦσι τοὺς αὐτοκράτορας, καὶ κατὰ τῶν ἀντιπάλων στιβαροὺς τρέφουσιν. οὗτοι γὰρ καὶ τοῖς νέοις τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας οὐκ ἐῶσι μαραίνεσθαι, καὶ τοῖς γεγηρακόσι τὴν ἐκ τοῦ γήρως ἐπικουφίζουσι κάκωσιν, ἡλικιῶται τούτων ὄντες καὶ σύντροφοι.

528.

F

CAPUT VI.

De tribus bonis totidemque malis regiminis formis.

VErum adesdum, & accipe Regni formam quam potest fieri brevissime collectam. Tres sunt in universum rerumpublicarum status, quarum Monarchia quidem proprium obtinet regni

ΚΕΦ. ϛʹ.

Τρία δόκιμα καὶ τρία ἄδεκτα τῆς κυβερνήσεως εἴδη.

Ἀλλὰ γὰρ δεῦρο καὶ μάνθανε βασιλείας τύπον, ὡς οἷόν τε συντομώτατον. τρεῖς εἰσι πολιτειῶν κατα-

στάσεις καθολικώτεραι. ὧν ἡ μὲν Μοναρχία, καὶ ἔννομος καὶ βασιλεία καλεῖται, βάσις οὖσα λαοῦ καὶ στήριγμα κατὰ τὸ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος. ἡ δ' ἐκ πολλῶν μὲν ἀρχόντων, ἐννομωτάτων δὲ τούτων συντίθεται· Ἀριστοκρατία ταύτῃ τὸ ὄνομα. ἡ δέ τις τοῦ δήμου παντὸς συνδρομὴ πρὸς τὴν τῆς πολιτείας διοίκησιν τὴν Δημοκρατίαν ὠνόμασται. ἀντικάθηνται δὲ ταύταις ἕτεραι τρεῖς τῆς ἀξίας ἐκβιαζόμεναι. καὶ τὴν μὲν βασιλείαν τυραννὶς ἐνεδρεύει· τὴν δ' Ἀριστοκρατίαν Ὀλιγοκρατία τοξεύει, ὅταν πλούσιοί τινες καὶ βίαιοι τοὺς ἀρίστους ὑποκρινόμενοι ἄρχωσι. Δημοκρατίαν δὲ ἡ Ὀχλοκρατία ὁρᾷ ἀντιπρόσωπον, συγκεχυμένου τοῦ πλήθους συνέλευσις, ἄνομός τε καὶ παντάπασιν ἄτακτος. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων οὐδ' ὁτιοῦν διαλέξομαι.

vocabulum, vulgari quoque adjuncto legitima vocata: fundamentum ſtabile ac firmum quoddam populo ac publicæ tranquillitati præbens, juxta vim peculiarem Græci nominis quo regnum deſignatur. Altera eſt quæ multorum conſenſu magnatum bonum publicum maxime ſpectantium conflatur, Ariſtocratiæ verbo appellari vulgò ſolita. Tertia denique Populi concurſum & conſpirationem univerſi ad gubernationem concordem civitatis Democratiæ vocabulo exprimit. Porrò hiſce tribus bonis aliæ ex adverſo reſpondent totidem ab æqui orbitâ per vim injuriamque declinantes. Monarchia ſiquidem inſidiantem ſibi Tyrannidem patitur. Ariſtocratia vero infeſtam habet Oligocratiam, hoc eſt, coitionem factioſam paucorum opulentorum, ſpecie probitatis & boni communis potentiam & arbitrium rei ſummæ ad privatum commodum affectantium. Poſtremò Democratiam è diametro reſpicit Ochlocratia, ſic appellari poteſt confuſæ multitudinis temerarius confluxus, legitimæ rationis ordiniſque plane omnis expers. Poſteriores duas ſpecies regiminis cum aliis contra ipſas comparatis, mentione attigiſſe ſolâ ſatis ſit: nihil enim ad rem noſtram faciunt.

ΚΕΦ. ζ'.

Πρῶτον τυράννου τεκμήριον τὸ βιαίως ἐπέρχεσθαι.

Τυραννίδος δὲ καὶ βασιλείας ἄκουε τὰ γνωρίσματα. πρῶτον μὲν ὁ τύραννος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐκβιάζεται. οὐ γὰρ ὑπὸ τῶν πολιτῶν τὰ χαλινὰ τῆς ἀρχῆς ἐκδέχεται, ἀλλ' αὐτὸς ἁρπάζει ταῦτα σφαγαῖς τε καὶ αἵμασι· τοιαῦτα μὲν αὐτῆς τὰ προοίμια, καὶ οὕτως ἐξ ἀρχῆς τοῖς αἵμασι περιρραίνεται.

CAPUT VII.

Primus tyrannidis character violenta invaſio.

Tyrannidis verò & regni characteres exequar, quos audias velim annoteſque. Primùm omnium tyrannus per vim in Imperium irrumpit, nec ſuffragio aut conſenſu civium delatas principatus habenas ſumit; ſed rapit atque extorquet, cæde ac crudelitate latè graſſans. Hæc inominata Magiſtratus auſpicia nanciſcitur; ſic à primo veſtigio ingreſſuque regni, civili reſperſus ſanguine, cruentiſque ſignatus maculis.

ΚΕΦ. η'.

Δεύτερον τυραννίδος σημεῖον εἰς τὰς τῶν ὑποκειμένων ὑποστάσεις καὶ ἐλευθερίαν ἀπάνθρωπος καὶ ἐφύβριστος ἐγκατάσκηψις.

Ἐπὰν δὲ εἰσέλθῃ πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ποίας τὰς τελετὰς ἐκτελεῖ; πάσας μὲν ἡδονὰς πρεσβεύει τοῦ σώματος, πάσας δὲ λύπας τοῖς ὑπηκόοις ἐπιτεχνάζεται, οὐδενὶ πιστεύων, οὐδένα φίλον ἔχων, πάντας ἐχθροὺς καὶ ποιούμενος καὶ ἡγούμενος. τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ὅτι νομίζει τούτων μισεῖσθαι· ἀγαθοὶ γὰρ ὄντως μισήσουσι τὸ ἀνόμοιον. τοὺς δὲ πονηροὺς δι' αὐτὸ τοῦτο πάντως ὅτι πονηροὶ καὶ τῶν αὐτῶν ἐφιέμενοι· ἀγωνιᾷ γὰρ μή τις αὐτοῦ πονηρότερος τῇ ἀρχῇ ἐπιθήσοιτο. ἀεὶ τοίνυν

CAPUT VIII.

Secundus tyrannidis character crudelis & contumelioſa graſſatio in ſubditorum bona & corpora.

Inde ubi Regiam introierit, quæ jam in illis adytis myſteria celebrabit? ſe quidem ipſum ingurgitabit voluptatibus obſcœniſſimis: miſeris verò ſubditis ærumnarum dolorumque ac calamitatum omne genus architectabitur, nemini fidens, neminem carum habens, omnes æque hoſtium loco ducens: bonos quidem, quod ſibi diſſimilibus ſe non dubitet exoſum: malos vero quod ipſe improbitate provectus pari, eadem appetat, & rivales cupiditatum ſuarum non ferat: metuens præterea ne quis exiſtat in malitia ſimili potentior, qui regnum ipſi conetur extorquere. Papaverum igitur ac ſpicarum ſumma ſemper capita decutit; atte-

nuatque studiosè ditissimos quosque, atque emergentes premit, lugendi causas gemendique semper accumulans, ne in copiâ rerum otium forte nactus circumspicere se quispiam, & ubi sui fiduciâ intumuerit, rebus quoque studere audeat novis. Jam leges pro arbitrio ludibundus, ut talos aut calculos, versat mutatque, vel avaritiæ, vel libidini, vel simili cupiditati propriæ serviens. Et exercitum quidem justum ac disciplinæ patientem in verum usum reipublicæ ne cogere quidem aut alere novit; satis autem ducit robustos circum se habere satellites, quibus largè pastis, & saginatis prædâ publicâ, paratis ad omne scelus administris utitur; pro stipendio ipsis effusissimam in omnes donans cædendi, violandi, orbandi, quidvis manu, gladio, invadendi perpetrandique licentiam.

CAPUT IX.

Miseria populi tyrannide oppressi.

Tali ergo dominante Principe agricola quidem non alios culturæ fructus quam lacrymas metit: qui miserrimus ubi continuatis totos dies laboribus eduxit segetes usque in spem proximam, videt ecce tyrannico velut quodam turbine messem abripi; proque uvâ, quæ in excultis annuâ curâ vitibus longo ejus sudore maturuerat, solos sibi relictos doloris tribulos præcordia ejus ac cor ipsum convulnerantes sensu acerbissimo violentæ rapinæ, velut spinarum acerrimis aculeis. Nec miseriarum hæc summa: nam à præclari Principis emissariis nudato, iterum hostium malè custodito limite irrumpentium experiunda sævitia est. Hæc rusticus. Quid nauta? nisi ventos ac fluctus diris devovet, quod sese jamdiu non demerserunt; adeo concitatiora maria, procellasque diriores in portu infelix atque in littore patitur. Cives denique oppressæ tali monstro civitatis incolæ eo intolerabilius continentiusque vexantur, quo in istius Minotauri viciniâ opportuniores ad quotidianas injurias sunt, velut ad cibum famelicæ ac sanguinariæ objecti belluæ. Itaque hujus quidem repente pecunia tollitur, resque diripitur: alterius filia sanctissimâ eatenus custodiâ virginei thalami servata, illinc ad contumeliam rapitur, deploratissimo Patre nuptiale gaudium & festos cantus speratorum aliquando sponsalium filiæ in questus inconsolabiles mutante: ac pro lacrymis lætitiæ quas illi dulcissimas provocaturus erat Hymenæus natæ, fletus vi doloris acerbissimi expressos coacto fundere. Quid illi cujus uxor à valentibus satellitibus in tyranni cubile abducitur, quam acuto desperatissimi furoris cor telo transfigitur? Atqui si mutierit; si verbum liberum miserit, pœnas præsentes intempestivæ libertatis sicariorum statim operâ immissorum adacto in viscera ferro crudelissimè confossus luet. Quamquam ista non pœna, sed consolatio unica infelicissimis superest: quod talibus spectaculis gladii beneficio subtrahuntur.

κόπτει τῶν ἀσταχύων τοὺς προὔχοντας, καὶ πάντας ἀπεργάζεται πένητας, καὶ πάντας ἀναγκάζει πενθεῖν καὶ κόπτεσθαι, ἵνα μὴ τρυφῶν τις φησι σχολάζῃ, καὶ σχολάζων περιεργάζηται, καὶ περιεργαζόμενος φρονοίη νεώτερα. νόμους τε μεταπεττεύει καὶ μετατίθησιν, ἢ τῷ φιλοχρηματῷ τῆς ψυχῆς, ἢ τῷ ἀκολάστῳ, πάντως δὲ πάθει τινὶ χαριζόμενος. καὶ στρατιωτικὸν μὲν οὐ τρέφειν οἶδεν ὑπὲρ τῆς πολιτείας, οὔτε συνίστησι· δορυφόρους δὲ περὶ αὐτὸν συναγαγὼν τοῦ σώματος φύλακας τούτους σιτίζει καὶ πιαίνει κατὰ τῆς πολιτείας τρέφων τοὺς σύμπαντας, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς ἐφιεὶς τὴν ἐξουσίαν σφάττειν, ἐξουθενεῖν, ἀτεκνοῦν.

ΚΕΦ. Θʹ.

Τοῦ λαοῦ τυραννίδι ὑποκειμένου ταλαιπωρία.

Τυραννοῦ κρατοῦντος καὶ γεωργὸς καρποῦται τὰ δάκρυα, πόνοις μὲν καθ᾽ ἡμέραν τρυχόμενος, ὑπὸ τυραννικῷ δὲ λαίλαπι συναρπαζόμενον ὁρῶν τὸ γεώργιον, καὶ τὴν τῆς λύπης βάτον ἀντὶ σταφυλῆς γεωργεῖ κεντοῦσαν αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα τῇ τῆς ἀκάνθης ὀξύτητι. καὶ τὸ δεινότερον ὅτι καὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ τοῖς οἰκείοις ἅρπαγμα γίνεται. ὁ θαλάσσιος δὲ τοῖς ἀνέμοις ἀρᾶται καὶ τῇ θαλάσσῃ, ὅτι μὴ αὐτὸν κατεβύθισαν· οὕτω πικροτέρας θαλάσσης καὶ τυραννικωτέρων ἀνέμων πεπείραται· οἱ δὲ τῆς πολιτείας ἐπώνυμοι οὗτοι μὲν πᾶσαν συμφορᾶς ὑπερβολὴν παρελαύνουσιν ὅσῳ καὶ συνοικοῦσι τῷ Μινωταύρῳ, καὶ πρὸς βρῶσίν εἰσι προχειρότατοι· τοῦ μὲν γὰρ ὁ πλοῦτος μετακομίζεται· τοῦ δὲ θυγάτηρ θαλαμευομένη σεμνῶς τὸ πρὶν εἰς ὕβριν ἁρπάζεται· καὶ ὁ κρότους ἐξεγείρειν ἐλπίζων ἐπὶ τῇ παστάδι καὶ τοῖς νυμφεύμασιν, οἰμωγὰς ἀνεγείρει τὴν ὕβριν ἀνακλαιόμενος, καὶ δάκρυσι χαρμονῆς, τὰ λύπης ἀντιχέει τὰ δάκρυα. τοῦ δὲ γυνὴ πρὸς μυσαρὰν ἀπαγομένη κοίτην οἷον τὸ βέλος τῇ καρδίᾳ ἐμπήγνυσι. κἂν γρύξωσί τι ῥῆμα ἐλεύθερον, τὸ ξίφος εὐθὺς κατὰ σπλάγχνων βαπτίζεται. τοῦτο μόνον ἡδὺ τοῖς ἐλεεινοῖς καὶ ἀσπάσιον, ὅτι τοιούτων θεαμάτων διὰ τοῦ ξίφους ἀπάγονται.

535.

ΚΕΦ. ι'.

Φόβοι ἐναγώνιοι καὶ διηνεκὴς βάσανος τοῦ τυράννου.

Ἐκεῖνο τὸ θηρίον ὁ τύραννος, οὐδὲ τὴν γυναῖκα ἡδέως βλέπει, οὐδὲ τὰ φίλτατα· ἀλλὰ καὶ ταύτην ὑποπτεύει καὶ συγκοιμωμένην τρέμει, καὶ τὸν ὕπνον ὑποφεύγει μήπως αὐτὸν τῇ ἀδελφῇ θανάτῳ παρακαταθῆται. καὶ πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις παρέχει τὴν εὐφροσύνην ἡ τράπεζα. ὁ δὲ τότε μάλιστα πέφρικε μὴ δηλητήριόν τι τοῖς βρώμασιν ἀναμέμικται· μὴ τὸ ποτήριον αὐτῷ θανάτου ποτήριον γένηται. οὐδὲ τοῖς δορυφόροις ἔχει πιστεύειν ὁ ἀλιτήριος πόθεν, οὓς τῶν ἄλλων μάλιστα δέδοικεν, ὅσῳ καὶ ξιφοφοροῦσιν ἐγγίον. ἀεὶ γὰρ ἐννοεῖ

536.

μήπως οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, κατ᾽ αὐτοῦ δὲ τοῖς ξίφεσι χρήσωνται. καὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ὁπλίζει τούτους, κατὰ δὲ τῶν δορυφόρων οὐκ ἔχει τινὰς ὁπλίσειεν· ἄξιός γε ὁ τρόμος οὗτος τυραννικοῦ καὶ ἀπίστου φρονήματος· ὡς οὐκ ἔστιν ᾧ ἄν τις ποινηλατήσῃ πλέον τὸν τύραννον, ἢ ὅσον αὐτὸς ἑαυτὸν τιμωρεῖται τοιαύταις ἀνάγκαις ἐγκαταστήσας.

CAPUT X.

Tyranni timores anxii & perpetuum tormentum.

Sic per urbem grassatur cruenta hæc fera: quid domi autem? nec conjugem libenter nec liberos aspicit, unus necessitudinis dulcedinem nullius sentiens: etiam ab ipsâ dum in sinu cubat suo sibi conjuge tremens metuit: somnumque exhorret, suspectans, ne is commissum ipsi tyranni caput sorori suæ morti consignet ac tradat. Jam cum vulgo cunctis exporrigant frontem epulæ, curisque inducias remissione hilari faciant, huic conflictationis inquietissimæ tempus istud est, ad omnem anxiè morsum atque haustum exhorrescenti ne submixtum alimento venenum fuerit, ne toxicum clam vino infusum bibentem fallat. Ac ne stipatoribus quidem supra modum infelix, fidit: suos, inquam, custodes ipsos ac satellites eo suspectiores habet quo propius suis lateribus ferrum gestant: mala enim conscientia quid se dignum sit sentiens perniciem à præsidiis timet propriis: secumque reputat, foris quidem si motus existat, habère hos sese domesticos, quos armet contra: ipsis porro in eundem se insurgentibus, qui alii suppetunt quos opponat? Quæ tam misera trepidatio digna sane merces est tyrannici fastus istius atque perfidiæ: ut mulctare tyrannum pro eo ac meretur cupienti, quærendus tortor non sit alius: cum se in hos cruciabiles æstus ærumnosissimarum formidinum ultro infelix ipse conjiciat.

ΚΕΦ. ια'.

Εἰρηνικὴ τοῖς ὑποκειμένοις καὶ χαροποιὰ τοῦ δικαίου βασιλέως εἴσοδος.

Εἶδες τὴν τυράννου μορφὴν ὡς βδελυρά τε καὶ ἀποτρόπαιος. ὅρα λοιπὸν καὶ τὸ τοῦ βασιλέως κάλλος

537.

ὡς πολυπόθητον, ὡς ἐράσμιον ἄντικρυς, οἷον τὸ σὸν, εἴ γε βούλοιο. καίτοι τρόπον μέν τινα καὶ τὴν βασιλείαν συνεζωγράφησα οἷς ἔγραψά σοι τὸν τύραννον· καὶ γὰρ ἐναντίος ἂν εἴη ἐκείνῳ οὗτος ὁ βασιλεύς· πλὴν ὀλίγα τινὰ προσεπιβάλλω τούτῳ τὰ χρώματα. καὶ πρῶτον ὅρα τοῦτον εὐθὺς ἐναντία τῷ τυράννῳ ζωγραφοῦντα τὰ πρόθυρα· καὶ οὐ βίᾳ τὴν ἀρχὴν κτώμενον, οὐδὲ τὸν πέπλον αἵματι βάπτοντα· ἀλλ᾽ ἐννοίᾳ πλήθους καὶ λαοῦ συνδρομῇ, καὶ σώφρονι καὶ εὐγνώμονι· ἀρετῆς γὰρ ἆθλον τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται, καὶ

CAPUT XI.

Justi Regis ingressus pacatus & lætus subditis.

Vidisti tyranni effigiem, ut abominanda & execrabilis est: intuere deinceps formam justi Principis, ut suavis, ut blanda, ut cunctorum ad se amores cunctis gratiarum illiciis rapiens; nec minus jucundam offerens animis speciem, quam tuus (si dicere sinis) tuus, inquam, hac ætate, hoc gratiæ flore vultus statusque pulcherrimus oculis objicit: quæ & eadem, si volueris, olim imperantis tui effigies fuerit. Ac quamquam videri poteram veri justique regiminis jam informasse ideam cum tyrannum pinxi, cujus spectri tristibus illætabilibusque lineamentis, qui contraria omnia cogitaverit, is in effigiem boni Principis necessario incurret: superaddam hîc tamen velut ad absolvendam picturam, aliquos adhuc colores. Primum omnium vide hunc mihi verum Regem aditum ipsum, ac quasi valvas imperii longè alio quam tyrannus soleat fuco colorantem: non enim per vim ac cædem irrumpit in solium; nec illam, insigne mox futuram potestatis, cruore civium inficit purpuram: sed gratiâ studiisque multitudinis & concursu libero moderatoque in commune consulentis populi,

regni apicem virtutis privatæ præmium accipit; neminem non æquissimum censente præstantiora ei excipi extraque sortem deferri, qui omnibus præstet. Ergo ut apes naturalibus præsignem notis non tam eligunt quam agnoscunt Principem: ita hunc populus non nisi domesticæ laudis prærogativâ velut quadam, morumque sanctorum commendatione designatum, suffragiis ornat & evehit lætus ac gratulans liberrimis. Talis huic ingressus in principatum, ac quasi vestibulum regni est: ut renidens, ut blandè pellax, ut nihil inauspicatum aut triste offerens. Procedamus ergo sanè ulterius, introque progressi regnum ipsum spectemus cominus.

A πάντες ὑποχωροῦσι τῶν κρειττόνων τῷ κρείττονι· οὕτω κἂν μελίσσαις ὁ βασιλεὺς αὐτοφυής ἐστι, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἡγεμόνα τοῦτον πεποίηται· οὕτω μὲν αὐτῷ τὰ τῆς βασιλείας προαύλια, ὡς ἱλαρὰ καὶ εὐπρόσιτα· οὐ σκυθρωπὰ καὶ δυσέντευκτα· βαίνωμεν δὲ ἤδη προσωτέρω, καὶ τὴν βασιλείαν θεώ- B μεθα.

538.

CAPUT XII.

Quam necessaria quamque utilis sit Principi religio excellens.

PRincipio sui nominis officium impleturus Rex, gnarus ut domus ac navis, ita regni quoque basim ac fundum esse firmum solidumque oportere, religionem imperio fundamentum ponit; sic divino se mancipans addicensque cultui, ut ne Sacerdotes quidem ac sacrorum Antistites pietate in Deum verâ sibi præstare patiatur: adeo verbo semper atque opere religiosus, ubique istud officium tuetur, & illud omnia intuens omniaque audiens nusquam non spectat præsens numen. Deum porro amans non deerit quin & sit & agnoscatur Deo carus: nam utique numquam sine quæstuoso reditu gratiæ reciprocæ Deus amabitur: qui omnium inde necessitudinum affectus induet, officiaque reddet diligenti se Principi; Patrem se illius & Fratrem ferens; militem quin etiam & socium, ita in bello fortem illi ac felicem navabit operam profligandis hostibus, trophæisque statuendis: ita idem in Pace politicæ tranquillitatis statum inoffensumque rerum cursum efficaci providentiâ fortunare perget. Quis hoc igitur beatior, qui Deo cordi sit? quis isto magis invictus in præliis? Quæ securior otiique fœcundior conventio Pacis, hac tanti adjutoris tam certâ fiduciâ? Enimvero nec jactabunda nec falsa divinatio sit, si quis tali Principi orbem universum subjiciendum auguretur: cum enim totius utique orbis Dominus Deus sit: porro inter nos conveniat Deo hunc amicum esse: quam illud certum est vulgi ore celebratum, *Amicorum communia esse omnia*, tam exploratum haberi debet Principis Deum amantis imperio, nullam mundi quamlibet latè patentis partem esse subtrahendam.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ἡ εἰς ἄκρον θεοσέβεια τῷ βασιλεῖ χρειώδης καὶ καρποφόρος.

C ΟΥκοῦν ὁ ἀληθὴς βασιλεὺς εἰδὼς ὅτι καθάπερ οἰκίας καὶ νεὼς δεῖ τὰ κάτω ἀσφαλέστερα εἶναι, οὕτω δὴ καὶ τὴν βασιλείαν προσήκει βαίνειν ἀσφαλῶς, τὴν εὐσέβειαν ποιεῖται θεμέλιον. οὕτω μὲν εὐσεβὴς ὢν, ὡς μηδὲ τοῖς ἱερεῦσι πρωτείων παραχωρεῖν· οὕτω δὲ πάντα ποιῶν καὶ λέγων, ὡς Θεὸν εἰδὼς πάντων ἔφορον καὶ πάν- D των ἐπήκοον· φιλόθεος δὲ ὤν, ἀναγινώσκεται ὡς ἐστὶ θεοφιλής· φιλῶν γὰρ Θεόν, ὑπὸ Θεοῦ φιληθήσεται· ὅθεν αὐτῷ τὰ πάντα ἔσται Θεός· καὶ πατὴρ καὶ ἀδελφὸς, καὶ στρατιώτης, καὶ σύμμαχος, ἐν πολέμῳ κατορθῶν καὶ συνεγείρων τὰ τρόπαια· ἐν εἰρήνῃ τὰ τῆς εὐνομίας συμπροθυμούμενος. τίς οὖν E ὀλβιώτερος τοῦ τὸν Θεὸν φίλον ἔχοντος; τίς μᾶλλον ἐν ταῖς μάχαις ἀήττητος; τίς ἐκεχειρία εἰρηνικωτέρα; τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύει μόνος οὗτος τοῦ κόσμου βασιλεύειν παντός. εἰ γὰρ Θεοῦ μὲν ὁ κόσμος· ἐκεῖνος δὲ Θεοῦ φίλος ἀνωμολόγηται, τὰ δὲ τῶν φίλων κοινά· δεσπότης ἔσται τοῦ κόσμου βασιλεὺς ὁ θεοφιλέστατος.

539.

540.

F

CAPUT XIII.

Instrumentum necessarium regni bene gerendi amici fideles.

QUomodo autem tantæ ac tam variæ solus procurationi sufficiet? quî poterit unus universis ita præesse ut nemini acnusquam desit? quâ ratione, inquam, (quod omnia gubernantis officium

ΚΕΦ. ιγ'.

Οἱ φίλοι πιστοὶ τῆς βασιλείας ὀρθῶς πολιτεύεσθαι μελλούσης ἀναγκαῖον ὄργανον τυγχάνουσιν.

ΠΩς οὖν τοῖς σύμπασιν ἐπιστήσεται; πῶς τοῖς ἑκασταχοῦ πραττομένοις παρέψεται καὶ ἐπόψεται.

καὶ τὸ μὲν ἐπαινέσει, τὸ δὲ προσ-
541. μέμψεται τὸ δὲ διορθώσεται. πῶς
ταῦτα πάντα; βούλει μαθεῖν; διὰ τοῦ
τῶν φίλων πτεροτοῦ ἅρματος. αὐτὸς
μὲν γὰρ εἷς ἐστι πολλαπλάσιος δὲ διὰ
τῶν φίλων γίνεται.

A est) quæ ubicumque fiunt coram intuiturus, assequetur & spectabit præsens? & hoc quidem probabit, illud reprehendet, aliud corriget? His tam multis tam diversis quo pacto unus sufficere regendis & administrandis queat, si discere vis, sic accipe. Paratus præsto est bono Principi currus volucris quoquo versum celerrimè mobilis fidorum amicorum, cujus beneficio immotus ipse cuncta, unus idemque multiplex, adeat, inspiciat, curet, gerat: quoniam quæcumque per fideles agit ad-
B ministros, per se ipse censetur agere.

ΚΕΦ. ιδ'.

Τῶν βασιλέων τὸ ἐν καλοῖς ἄκρον καὶ μέγιστον οὗ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι ἀμοιροῦσιν, οἱ φίλοι ὑπάρχουσιν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ φίλων ἐμνήσθην ἀναδιδάξω σέ τι περὶ τούτων πλα-
542. τύτερον. πολλῶν γὰρ ὄντων τῇ βασιλείᾳ καλῶν οὐδὲν τοιοῦτον ὡς τὸ φίλου πρᾶγμα καὶ ὄνομα. τύραννος μὲν γὰρ τῷ φόβῳ περιστοιχίζεται καὶ τὰς ἀπειλὰς ἔχει, καὶ τοὺς ἑκάστοτε φόνους, στεῤῥόν τι καὶ ἀκαθαίρετον πρόβλημα. σὺ δὲ ἀλλὰ τῇ φιλίᾳ τειχίζου καὶ τῇ εὐνοίᾳ μάλιστα πάντων φράττου. οὐδὲν γὰρ οὕτω ἀσθενὲς ὡς ὁ παρὰ πολλῶν μισούμενος ἄνθρωπος· κἂν ὑπὸ πολλῶν δορυφόρων φυλάττηται· προσκυνεῖ μὲν ἴσως ὁ πολίτης καὶ μεγαλύνει καὶ εὐφημεῖ, καὶ προσθήκην ἡμερῶν αἰτεῖται παρὰ τοῦ κρείττονος· ἀλλ' ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἐστ' ἀνώμοτος· καὶ τὰ χείλη μὲν ἐδίηνεν, ὑπερώην
543. δ' οὐκ ἐδίηνε· καὶ δέδοικε μὲν ἐξειπεῖν ὅτι μισεῖ καὶ βδελύττεται, καιροῦ δὲ λαβόμενος οὐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις τὸ μῖσος δείκνυσι, καὶ τῶν ἡπάτων ὠμῶν ἀπογεύεται.

CAPUT XIV.

Amici maximum bonorum Principum bonum quo alii carent.

C Hic quando in amicorum mentionem incidi, utar occasione docendi te super hoc argumento plenius. Res enim est magna in primis ac planè tanta, ut cum in regno pleraque ampla magnificaque sint, nihil tamen ad mentionem auspicatius, ad rem usumque præstabilius fingi possit amico vero probatoque. Nec temere est quod Regi bonum istud adjudico. Tyrannus ejus expers omnino est: quippe qui metu se ac formidine succinctum ostentare amet; & minis sese plagisque ac cædibus, velut muris ferreis aut adamantinis omni
D ex parte communiat: cujusmodi ei propugnaculum tu ne invideas censeo, verum affectibus te amicorum, concordiæque impenetrabili textu, munimenti genere longe omnium firmissimo circumda. Sic porro habe: nihil esse infirmius eo, quicumque est, homine quem oderunt omnes: utcumque ille ferreis Prætorianorum cohortibus custodiatur assidue. Veneratur illum quidem ac pronus salutat civis, mirarique videtur, ac celebrat, vota palam faciens quibus multos ei annos felicis imperii optare
E se precarique à Deo simulat. Sed (quod habet verbum vetus) jurante linguâ injurata mens manet: nec gratia compositi ad adulationem oris ultra labiorum renidentiam, usque ad animi serenandam intemperiem proficit. Ergo nunc quidem oppressâ metu loquendi libertate, quo ardet flagrantissimo, dissimulare odium cogitur: at idem olim captato tempore non verbis, sed factis id expromet: & ejus ipsius adorati Principis cui nunc blanditur obnoxius, cruda furens intestina gustabit.
F

ΚΕΦ. ιε'.

Εἰλικρινοῦς πρὸς βασιλέα φίλου ὑπηρεσία.

Ἀλλ' οὐχ ὁ φίλος οὕτως. νύκτας δὲ καὶ ἡμέρας τοῦ φίλου βασιλέως φροντίζει, καὶ ταῖς ὑπὲρ ἐκείνου κάμνει μερίμναις. οὐχ ὅπως κερδάνῃ τοῦτο μόνον σκοπῶν, καὶ τὴν ἀρ-

CAPUT XV.

Veri Amici erga Principem officia.

Non sic verus amicus Principis: is enim fideli penitus benevolentiâ instinctus, noctem ultro diemque de eo cogitat, eum curat; laboribus ejus sollicitudinibusque participat: non id spectans ille quidem, ut quam maximum potentiæ suæ fructum tranquillâ fruitione voluptatum Imperans capiat:

verum id agens, ut imperium quam firmissimè constitutum illi sit, non dubitat molestiâ illum interdum aliquâ pungere, ut eum postmodum delectet uberius: verbis, inquam, eum aliquando minus jucundis affabitur, ut successu rerum, qui ex monitis austerioribus sæpe prosperrimus existit, gaudium ei conficiat liquidissimum. Ergo hic nequaquam se ad Regis voluntates serviliter flectet; neque umbræ modo motus omnes annuentis abnuentisque, pariter assentans nutibus ac renutibus totidem exprimet: sed verus severusque nihil obiter transigens, cuncta singillatim suis momentis librans, sic se geret planè, ut qui propter eximiam benevolentiam res spesque amati Principis sibi proprias fecerit.

A χλὼ ἐκκαρπώσηται, ἀλλ' ὅπως ἀσφαλῶς ἕξει τῇ βασιλείᾳ τὰ πράγματα, καὶ λυπήσει μικρὸν ἵνα μεῖζον εὐφράνῃ, καὶ δριμύξεται τοῖς ῥήμασιν, ἵνα γλυκάνῃ τοῖς πράγμασιν· οὐχ ὑποκλινόμενος τοῖς τοῦ βασιλέως θελήμασιν, οὐδὲ σκιᾶς ἔργον ποιῶν, καὶ συνεπινεύων τοῖς νεύμασι, καὶ συγκινούμενος τοῖς κινήμασιν. B ἀληθὴς δὲ ὢν καὶ αὐθέκαστος, καὶ τὰ τοῦ φίλου δι' ἀγάπην ἐξιδιούμενος.

CAPUT XVI.

Adulatorum pernicies Principi cavenda.

Vicissim autem Princeps non Censoris odiosi, sed jucundi monitoris hunc habebit loco: iram autem colliget effundetque omnem in adulantes: hos supercilii attractione, hos cæterâ minacitate vultus, oculique fastidio, hos verborum acerbitate submoveat tum maximè cum blandissimè adrepere conantur. Verè enim nihil aliud id genus homines nisi mellitum venenum offerunt: & osculantur illi quidem; at simul mordent: mulcent; sed eodem momento dilaniant: mel denique instillant, sed quod haustum venisque conceptum felle quovis amarius ac perniciosius sumentem afficit. His ne aulæ quidem suæ fores patere sinet bonus Princeps, multo autem minus aures proprias: quas potius sapientum sermonibus, velut cera quadam Ulyssea, præoccupabit atque præmuniet, ut sine sensu & noxa malesuados istarum sirenum cantus queat prætervehi.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Τῶν κολακευόντων βλάβην ὁ βασιλεὺς φευγέτω.

C Καὶ μὲν τοι καὶ βασιλεὺς οὐ βαρὺν σωφρονιστὴν, ἀλλὰ γλυκὺν νουθετητὴν τὸν φίλον οἰήσεται. καὶ τοῖς μὲν κολακεύουσιν ὡς ἐχθραίνουσιν ἐμπικραίνεται, καὶ βαρὺ συνάξει τὸ ἐπισκύνιον· τῷ ὄντι γὰρ οἱ τῆς κολακείας θεραπευταὶ θανάσιμον κιρνῶσι μελίκρατον· καὶ φιλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ δάκνοντες· καὶ σαίνουσιν, D ἀλλ' καὶ σπαράττοντες· καὶ μέλι μὲν ἀποστάζουσιν, ἀλλὰ πικροτέρας χολῆς τὰς ἀναδόσεις ποιούμενον. τούτοις μὲν οὔτε τὰς τῶν βασιλείων ἀναπετάσει θύρας, οὔτε τὰς τῶν ὠτίων· ἀλλ' ὡς σειρῆνας παραπλεύσεται κηρῷ καὶ λόγοις σοφοῖς τὰς ἀκοὰς ἐμφραξάμενος.

CAPUT XVII.

Amicorum monitis docilem & patientem esse oportere Principem.

Porro amicis seipsum præbebit velut peritis medicis ad quamvis paratum sectionem ustionemve, curandis suis reique publicæ malis utilem: neque se ultro solum offerentes excipiet: at quemcumque sapientiorem se ipso sciet, ultro invitabit accersetque in aulam: atque adeo multos ex angulis abripiet ad greges puerorum elementaria præcepta susurrantes, quibus operam dans, seque supponens, corrivabit in suum animum salutares ex limpidis illorum fontibus, virtutis & sapientiæ liquores.

ΚΕΦ. ιζ'.

E Τῶν φίλων ταῖς νουθεσίαις τὸν βασιλέα πειθαρχεῖν καὶ ὑπομένειν πρέπει.

Τοῖς δὲ φίλοις ἑαυτὸν παρέξει καὶ τέμνειν καὶ καίειν ὡς ἰατροῖς ἐπιστήμοσι, καὶ πάντα τὸν ἑαυτοῦ συνετώτερον εἰσκαλέσει πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ F πολλοὺς ἐκ τῆς γωνίας ἀναστάσει πρὸς τὰ μειράκια ψιθυρίζοντας, οἷς παραδοὺς ἑαυτὸν δεξαμένην τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ποιήσεται πᾶν δεχομένην κάλλιστον χώρημα,

A

ΚΕΦ. ιη'.

547.

Ποῖον τρόπον χρηστοὺς φίλους ὁ βασιλεὺς δοκιμάσει.

Τούτους μέν τοι τοὺς φίλους ἐπιστήσεις τῇ τῶν πόλεων διοικήσει, πάντως πεῖραν λαβὼν αὐτῶν ὅτι καλῶς ἐπιστήσονται. τίς δὲ ἡ πεῖρα; καί μοι συνακολούθει τῷ λόγῳ προσεκτικώτερον. τάχα γάρ σοι παραδώσω τὸν λίθον τὸν χρυσογνώμονα. τρία ταῦτα περὶ τὴν πεῖραν ταύτην ἔχομεν θεωρεῖν ἄνθρωπον, οἶκον, καὶ πόλιν. πρῶτον μὲν οὖν σκόπει τὸν ἄνθρωπον εἰ τὸ οἰκεῖον ἦθος κατήρτισεν· ὡς μήτε τὸν θυμὸν, μήτε τὴν ἐπιθυμίαν, τὰ δοῦλα ταῦτα καὶ ὑποχείρια τοῦ λογισμοῦ κατασῆσαι ἐγκρατῆ τε καὶ κύρια. κἀπειδὰν εὕρῃς τοιοῦτον, ἐπὶ τὴν τοῦ οἴκου διοίκησιν ἀνάβιβασον. εἰ δὲ καὶ περὶ ταύτην εὕρῃς ἐνδόκιμον, πρὸς ἄλλον αὐτὸν ἀνάβαθμον ὕψωσον, καὶ πόλεως διοίκησιν πίστευσον. ὁ γὰρ μὴ ἑαυτὸν ἰθύνας, πῶς οἴκου κατὰ τὸ δέον ἐπιστατήσειεν; ὁ μὴ οἶκον εὐθετήσας, πῶς πόλιν ἰθυνεῖεν; οὗτος ἔστω σοι γνώμων τῶν ἀρχόντων ἀπαραλόγιστος, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἰδιωτικωτέροις δοκιμασθέντας ταῖς κοιναῖς προσάγαγε διοικήσεσιν. ὁ γὰρ ἐν ὀλίγῳ πιστὸς καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, ὡς ἐμάθομεν. ὥσπερ εἴ τις τοῦ οἴκου οὐκ οἶδε προΐστασθαι, οὐδ' ἐκκλησίαν αὐτῷ παραδίδωσιν ὁ Ἀπόστολος.

CAPUT XVIII.

Quomodo probandi Principi amici.

Jam ex hoc amicorum genere deliget quos regendis urbibus præficiat: ubi peritiæ industriæque ipsorum ad eam administrationem præclarè fungendam experimentum ante idoneum ceperit. Quæres forte, quis sit experimenti hujus capiendi modus? B Fac paulò attentiorem advertas animum: lapidem mox à me accipies Lydium, cujus ab indicio veracissimo nullus aurei coloris fucus sequioris materiæ metallum proteget. Experimentum hoc capere volenti tria consideranda sunt: Homo, domus, civitas. Primùm, inquam, observa Hominem ut se erga se gerat. Ecquid cupiditates & irrationabilis partis efferos motus rationi, ut par est, subjectos habeat: an se se efferre dominarique permittat. Hoc satis explorato ad gubernatio- C nem domus fac gradum; in quâ si tibi satisfecerit, tum demum licebit civitatis ei gubernacula credere. Qui enim moderari sibi nescit ipsi, quomodo is familiam rectè constituat? Aut qui domum sapienter suam non rexerit, quomodo sperari de illo poterit, urbi eum rectè præfuturum. Hanc Regulam securæ magistratuum lectionis numquam defecturam habe: juxtaque illam quos in minoribus probaveris majoribus deinde impone Provinciis. Nam, ut ex Evangelio dis- D cimus: *Qui in modico fidelis est, & in magno fidelis erit:* uti neque illi Ecclesiam committit Apostolus qui specimen industriæ non edidit in gubernatione propriæ domus.

548.

ΚΕΦ. ιθ'.

549.

Τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἡ δοκιμασία τὰ τῶν ὑποκειμένων ἐπιτηδεύματα θαυμασίως καθέλκει.

Τοιοῦτοι δ' ὄντες οἱ ἄρχοντες ταχέως τὴν βασιλείαν αὐξήσουσι πρὸς τὸ βέλτιον, πολλοὺς καὶ ἄλλους ἑαυτῶν ὁμοίους ἐξεργασάμενοι. φιλεῖ γὰρ τὸ παρὰ βασιλέων σπουδαζόμενον αὔξεσθαι. κἂν φιλορήτωρ ὁ αὐτοκράτωρ, βαβαὶ τῆς τῶν σοφιστῶν ἐπομβρείας. περιηχεῖται τοῖς ἀναγνώσμασι τὰ ἀνάκτορα. κἂν δόξῃ φιλοσοφίᾳ προσέχειν, καὶ περὶ τὰ μαθήματα στρέφεσθαι, παρὰ τὰς βασιλικὰς θύρας οἱ τοῦ Πλάτωνος γέμοντες, καὶ οὐδὲ τοῖς τὰς πύλας τηροῦσιν ὁ Ἀρχιμήδης, ὁ Εὐκλείδης,

CAPUT XIX.

Favoris Regum perspecti mira vis est ad studia subditorum provocanda.

E

Quod si ejusmodi Præfecti ac Magistratus fuerint, non leve felicitatis augmentum reipublicæ citò adjicient: quippe quam sibi similibus multis efficacis exempli fœcundâ vi reddendis, magno bonorum virorum numero beabunt. Id enim jam fere sic fieri solere animadvertimus, ut genus quodcumque hominum ii qui Rempublicam moderantur universam carum sibi esse præ se tulerint, F id continuò accessu studioque plurimorum celebretur in dies, efficiaturque numerosius: sive ars ea est, sive disciplina, professio, aut secta. Delectetur, exempli causa, Imperator studiis artibusque Rhetorum: greges statim undique affluent, & veluti nubes depluent sophistarum, declamantiumque vocibus Palatium personabit. Sin teneri Philosophiâ videbitur, & Mathematicis delectari, obsidebunt ostium Aulæ pleni Platonis homines; & ne Janitoribus quidem Archimedes, Euclides, Hypsicles ignoti

fuerint. Idem equorum amorem ostenderit: equis ecce vel insularibus vel Italis undecumque mox gregatim affluentibus capiendis vix ulla satis regiarum ædium atria pateant.

ὁ Τψικλῆς ἀνεπίγνωστοι. ἂν δὲ φίλιππος νομισθῇ, στενοχωρεῖται τὰ βασίλεια νησαίοις ἵπποις καὶ Ἰταλοῖς. 550.

CAPUT XX.

Quam indignum & noxium sit sceleratos apud Principem gratiosos esse.

QUæ igitur in Aulâ bonorum hominum raritas erit, si eos, nec nosse, nec ubi sint scire, nec venientibus congressûs conspectûsque sui facere copiam Princeps curaverit? loco autem istorum perditissima capita, notissimas officinas fraudum scelerumque omnium habeat, adhibeat, dignitatibus ornet, donis cumulet? His civitates condonet totas ad nundinationes iniquorum quæstuum, ad prædarum rapinarumque sordidissimas pactiones. Denique istis cives, velut miseras victimas, conscindendos excarnificandosque permittat, eâ dumtaxat lege, ut pro mercede concessæ licentiæ, pinguissima ipsi quæque servent, nihil sanè pensi habenti, si divina humanaque confundantur omnia, modo inde illi proveniat obolus. Talem suo appellare nomine cunctor equidem; at eum Persæ Cauponem opinor dicerent, ut Darium illum. Quamquam hoc vocabulum, illiberalis quidem, verum humanæ atque hospitalissimæ notionem professionis ferens, minus aptum est ad importunitatem designandam istius monstri, cui Latronis sanguinarii melius quadraverit appellatio: aut, si ne hæc quidem sufficit, vocemus licet abominabilem ac perniciosissimam pestem, quippe nihil dubitantem vel carnificinâ subditorum cruentum sibi lucrum conficere, miseriisque ac gemitu cunctorum uni sibi exprimere copias quibus per nequitiam & contumeliam ad ingurgitationem voluptatum abutatur.

ΚΕΦ. κ'.

Ὅτι ἀνάξιον καὶ ζημίας αἴτιον τοὺς ἀδίκους παρὰ τῷ βασιλεῖ εὐδοκιμεῖν.

ΚΑὶ τοίνυν μὲν τοὺς μετιόντας ἀρετῆς οὐκ οἶδεν οὐδὲ ὅποι γῆς διατρίβουσιν, οὐδὲ ψιλὴν θέαν τούτοις παρέχεται. ἀνθρώπους δὲ κακοηθείας πάσης περιφανῆ ἐργαστήρια καὶ ἀξιώμασι δωρεῖται καὶ δεξιώμασι, καὶ τούτους ταῖς πόλεσιν ἐπαφίησι κερδῶν ἀδίκων ἐμπόρους, καὶ ῥυπαρῶν λημμάτων προσαγωγεῖς· καὶ δίδωσι τούτοις καταμαγειρεύειν τὰ πρόβατα μόνον εἰ αὐτῷ τὰ λιπαρώτερα φέροιεν, καὶ πάντα συμφύρει θεῖα καὶ ἀνθρώπινα δίκαια, μόνον εἰ ὀβολὸν ἀναδέξαιτο. ὀκνῶ μὲν ἐγὼ τοῦτο. Πέρσαι δ' ἂν κάπηλον εἰποιεν, ὥσπερ ἐκεῖνον Δαρεῖον· τάχα δὲ οὐδὲ κάπηλον· φιλανθρωπότατον γάρ, εἰ καὶ ἀνελεύθερον τοὔνομα· ἀλλὰ λῃστὴν καὶ μιαιφόνον, καὶ ἵν' οὕτως εἴπω τρισαλιτήριον, ἵνα μόνον κερδαίνῃ τοὺς ἄλλους φονεύοντα, καὶ θλίψεις τοῖς ὑπηκόοις πραγματευόμενον, ἵν' αὐτὸς ἀφθόνως ἐνυβρίζῃ ταῖς ἡδοναῖς. 551.

CAPUT XXI.

Reipublicæ, uti navis, gubernatorem assiduè laborare oportere.

ATqui rectum fuerat, non copiâ magnitudineve voluptatum antecellere privatis Principem: sed curarum laborumque gravium susceptione voluntariâ: sane: cum quod navi gubernator, hoc Reipublicæ Imperator sit. Gubernatoris porrò vides quam non feriata securave sit functio: ut omnem in partem micat, ut se circumagit, ut aliis in suavem compositis somnum, atque altum stertentibus, ipse inconniventi acrimoniâ vigiliæ excubans obdurat. Quin ubi pervigilatis noctibus, tuto jam tempore diei, aliquid ad necessariam quietem lassis oculis indulserit, quam non altus illi supinusque somnus est: expergiscenti subinde illæ voces erumpunt: velum contrahe, laxa pedem, clavum circumage, at stridet

ΚΕΦ. κα'. 552.

Τῇ πολιτείᾳ, ὃν τρόπον τῇ νηΐ, τὸν κυβερνήτην προσέχειν χρή.

ΔΕῖ δὲ οὐχὶ τῶν ἡδονῶν πλέον ἔχειν τὴν βασιλείαν, τῶν δὲ πόνων καὶ τῶν φροντίδων τὸ βάρος ἐθελοντὴν ἀνατίθεσθαι. ἢ οὐχ ὁρᾷς καὶ τὸν κυβερνήτην ὅπως ἀεὶ ἐνεργός ἐστι, καὶ τῶν ἄλλων ἡδὺ καθευδόντων, καὶ βαθὺ κῶμα διαγόντων, αὐτὸς τῇ ἀγρυπνίᾳ προστέτηκε· κἂν ἡμέρας ὑπνώσῃ καιροῦ δραξάμενος, ταῖς διακοπαῖς ὁ ὕπνος εἰς γρήγορσιν αὐτῷ περιίσταται· ὥστε πυκνῶς αὐτὸν λέγειν, τὴν ὀθόνην περίστειλον, τὸν πόδα ἐξάπλωσον, τὸ πηδάλιον περιάγαγε, ἀλλὰ τρίζει τὸ κέρας, ἀλλὰ προσβλῆται σκόπελον

ἔκφυγε. καὶ σχεδόν τι πλέον ἐνεργεῖ τῶν ἐγρηγορότων αὐτὸς καὶ κοιμώμενος. πόνοις οὖν ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν ἐκδιδότω, μὴ τρυφῆς χωρίον, ἀλλὰ φροντίδων τὴν βασιλείαν ποιούμενος. (553.)

cornu, at at prominentem scopulum effuge. Sic ferè ipse dormiens plus quam vigiles satagit. Ad hoc exemplum dedat se laboribus Princeps, nec voluptatum diversorium, verùm solicitudinum, se se adeptum in regno putet.

ΚΕΦ. κβʹ.

Ὅπως τῶν πολεμικῶν διαχειρίζειν καὶ ἐν αὐτοῖς πολιτεύεσθαι τῷ βασιλεῖ ἀναγκαῖον.

ΚΑὶ τοὺς μὲν πολέμους αὐτὸς ἐνεργείτω, πᾶσι παρὼν, καὶ πάντα θεώμενος. οὐ μέν τοι γε τοῖς κινδύνοις ἑαυτὸν παραλόγως προήσεται· οὔτε στρατιώτου θάνατον ἀποθανεῖται· ἀλλὰ στρατηγοῦ λελογισμένου καὶ πολλὰ τρόπαια στήσαντος.

CAPUT XXII.

Ut curare atque administrare rem bellicam Princeps debeat.

AC bella quidem per se gerat, ipse præsens omnibus cunctaque coram intuens: non tamen ut non idoneis de causis sese objectet periculo: nec committat, ut militis mortem oppetere possit, quem Imperatoris eximii ritu, non nisi erectis trophæis plurimis serò tandem occumbere par fuerat.

ΚΕΦ. κγʹ.

(554.) Τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις καὶ πολέμων σκιὰς εἰρήνης καιρῷ συχνιάζειν δεῖ, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς γέροντας τιμᾷν.

ΕΙρηνεύων δὲ ἀσκείτω τὸν πόλεμον· ἑαυτὸν μὲν ἐκπονῶν ἑκάστοτε πρὸς πᾶν εἶδος πολέμου, καὶ μηδὲν τούτων ἀπαναινόμενος· συγγυμνάζων δὲ καὶ στρατιώτας ὁμοῦ καὶ ξύμπαντας· διδασκάλους δὲ καὶ θεατὰς τῶν γυμνασίων ποιούμενος ὅσον γεροντικὸν καὶ ἀπόμαχον. ἡ πολιὰ γὰρ

ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.

γέρων δὲ ἀνὴρ καὶ νέος, ἕτερος. ὁ μὲν ἐστι νοῦς ὁ γέρων, ὁ δὲ χεὶρ, θάτερος θατέρου δεόμενος. ὡς οὐδὲν οὕτω τὰ τῶν Ῥωμαίων διέφθειρεν, ὡς τὸ μηδένα εἶναι ἐπὶ τῶν πραγμάτων στιβαρὸν γέροντα, ῥυτιδωθέντα μὲν τῷ χρόνῳ τὸ ἔλυτρον· τὸν δὲ καρπὸν ἔνδοθεν τετελειωκότα, καθάπερ τὸ κάρυον. (555.)

CAPUT XXIII.

Exercitationes militares in pace frequentandæ, honorandique veterani.

POrro in pace bellum meditetur, se se identidem ipsum præformans ad omnes partes militarium functionum, nullâ quamvis laboriosâ recusatâ: simul autem secum milites quoque universos pariter exercens, spectare ac judicare de re totâ jussis veteranis emeritis. Canities enim, quod dici solet,

Habet quod aiat quam juventa sanius.

Differunt enim verò non parum senex & juvenis. Ille quippe mens: hic manus est: alter altero indiget. Nec verò quidquam rem ita hodiè Romanam perdit, quam quod inter eos qui rebus præsunt nemo quisquam extet senex vegetus adhuc, & negotiis par, qui rugis ævo contractis, velut squallenti nucis cortice vescum intus & salubrem occultet fructum.

ΚΕΦ. κδʹ.

Ὑγιὴς τῷ βασιλεῖ τοῦ σώματος ἡ ἄσκησις.

ΚΑὶ τοῦτον ἐχέτω νόμον ὁ βασιλεὺς, τὸ μήποτε ἀνιδρωτὶ σῖτον αἱρεῖσθαι. ἐκ ταύτης γὰρ τῆς ἀσκήσεως τό τε σῶμα αὐτοῦ ὑγιεινότερον ἔσται καὶ ἀπεριττότατον· καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ἐμποδισθήσεται πολλοῖς ἐπιχωννύμενον τοῖς περιττώμασι· τίς οὖν τοιούτῳ πολέμιος ἀντικρατήσει;

CAPUT XXIV.

Exercitatio corporis salubris Principi.

HAnc legem sibi Princeps dicat: numquam vesci quin prius sudaverit. Id si faciet præter cæteros ejus exercitationis fructus, etiam hoc consequetur ut corpore utatur valentiore; quippe exonerato superfluitatibus, quas sedentaria voluptariaque vita colligit. Mentis verò intelligentiâ multò experrectiori vigeat: quippe quam minus multi obducant soporentque ex arvinâ pinguis alvi spisse vaporantes fumi. Quis sic acri vigilem animo, sic prompto agilem corpore, principem non exhorrescat adversarium habere?

CAPUT XXV.

Mimis & scurris dare operam Regem non decere: sed doctos & prudentes viros secum habere.

QUomodo autem mimis & ludionibus dare operam talis poterit? aut quomodo non omnes in sui amorem rapiet, qui eum viderint, tum curas animi, tum contentiones corporis; tum actiones serias, tum exercitationes ludicras, ad sua ipsorum commoda conferentem? Si verò contrario se gerat modo; si scenicis & flagitiosis id genus capitibus regiæ fores pateant: si barathro dignos palatina domus & excipiat & penitissimè admittat, usque ad intimam consuetudinem Domini rerum humanarum, turpiter collusuri cum scurris nequissimis & sacrilegos infames detestatione obrutos publicâ, non modo sodales & collocutores habituri; sed etiam autores consiliorum, quorum è sententiis deliberationes concludat, remque gubernet publicam: interim dum viris cuivis imperio administrando, propter excellentem sapientiam, paribus; ubi se vel ad primum limen obtulerint, Janitores repentè valvas in os obtrudent. Si, inquam, honoretur qui psittacum, quique lusciniam fractâ imitari voce quiverit: spreti autem irrisique repellantur qui quæ decent hominem, vel potius quæ homines ad Deum evehant, loquuntur. Si probi & docti propter neglectum Principis, impasti ipsi densos pediculorum greges pascant: si petulantia quidem & lascivia & contumelia affluentibus honorum bonorumque præmiis felices florentesque volitent: virtus verò, inane jam nomen, situ & squallore cooperta, consenescere sinatur in angulis: quo loco futura sit tali regimine respublica facilè intelligere quivis poterit, ut nos taceamus.

ΚΕΦ. κε'.

Τοῖς θυμελικοῖς καὶ γελωτοποιοῖς προσέχειν τῷ βασιλεῖ ἄπρεπον· μᾶλλον δὲ πρέπον τοῖς φρονίμοις συμβιοῦν, καὶ τοῖς πεπαιδευμένοις συνομιλεῖν.

ΠΩς δὲ σχολάσει μίμοις καὶ γελωτοποιοῖς ὁ τοιοῦτος; ἢ πῶς οὐ πάντας πρὸς εὔνοιαν ἐπισπάσεται, ὑπὲρ αὐτῶν ὁρῶντας φροντίζοντά τε καὶ γυμναζόμενον; ἐπεὶ τοὐναντίον εἰ τοῖς μὲν σκηνικοῖς καὶ τοῖς ἀσελγέσιν ἀνοίγονται τὰ βασίλεια, καὶ τοὺς ἀξίους βαράθρου ὑποδέχονται τὰ ἀνάκτορα, συνασχημονήσοντας τῷ τῆς οἰκουμένης δεσπότῃ καὶ βωμολόχους συμφθεγξομένους, καὶ διφρεύοντας τὸ λογιζόμενον. τοῖς δὲ καὶ βασιλεύειν ἀξίοις, ἐπὶ τὴν πρώτην πύλην κατὰ τῶν προσώπων οἱ πυλωροὶ ἐντινάσσουσι, καὶ ὁ μὲν τιμηθήσεται ὃς ψιττακὸν ὑπεκρίνατο, καὶ ὡς ἀηδὼν ἐτερέτισεν· οἱ δὲ ἀνθρώπινα λέγοντες, μᾶλλον δὲ θεῖα φθεγγόμενοι, περιελεύσονται ἄτιμοι. αὐτοὶ μὲν παρ' οὐδὲν τρεφόμενοι· παχεῖς δὲ τοὺς φθεῖρας τοῦ σώματος ἀποτρέφοντες καὶ ὕβρεως μὲν ἆθλα καὶ ἀσχημοσύνης προκείσονται, ἀρετὴ δὲ μάταιον χρῆμα καταλειφθήσεται αὐχμοῦ καὶ εὐρῶτος ἀνάμεστος. πῶς οὖν ἕξειν οἴει τούτους τὰ πράγματα; ἢ πᾶσι δῆλον, κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν.

CAPUT XXVI.

De clementiâ Principi necessariâ.

AT clementiæ Principis quem tandem præscribimus modum? volumus eam quoad licebit ei esse parem, quam Deus in homines exercet. Numquam Princeps primâ & ultrò susceptâ voluntate, utetur gladio, sed necessitate adactus, postquam alia expertus omnia est. Id enim suadebit obversans illi ob oculos exemplum Regis cœlestis: cujus exempli si pondus apud ipsum esset minus quam ut imitationem sui traheret, justo pudore obrueret comparatione sui Regem hominem Rex apis. Regem quippe apum inter apes omnes unum sine aculeo natura finxit. Porrò quisquis ad stringendum gladium facilis pronusque est, carnifex is potius quam Rex dicatur: nec putetur à divini principatûs archetypo formam

ΚΕΦ. κϛ'.

Τὸ φιλάνθρωπον τῷ βασιλεῖ χρήσιμον.

Η φιλανθρωπία δὲ πόση τις ἔσται τοῦ αὐτοκράτορος; ὅση Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους. οὐ γὰρ προηγουμένως τῷ ξίφει χρήσεται, ἀλλ' ἀναγκαίως καὶ βιαζόμενος· τὸν γὰρ ἄνω βασιλέα μιμήσεται. εἰ δὲ μὴ τὸν βασιλέα τῶν μελισσῶν αἰσχυνθήσεται, ὃν τῶν ἄλλων μελιττῶν μόνον ἡ φύσις παρήγαγεν ἄκεντρον. ὅστις δὲ ῥᾳδίως ἀπογυμνοῖ τὸ ξίφος, οὗτος οὐ βασιλεὺς, ἀλλὰ δήμιος· οὐδὲ Θεὸν ἔχων ἀρχέτυπον, οὐδὲ πρὸς ἐκεῖνον τυπούμενος, ἀλλὰ δαίμονας

ἀλάστορας ἀνθρώπων τρεφομένους αἵμασι.

559.

ΚΕΦ. κζ'.

Εἰς ὅσον ξίφει καὶ βασάνοις χρῆσθαι καθήκον τῷ βασιλεῖ.

ΚΑὶ οὐκ ἀμβλύνω τὸ ξίφος παντάπασι, μήτις ἐπιφυέσθω τῷ λόγῳ μηδέ μου παρατρέπετω τὰ ῥήματα. οἶδα γὰρ, ὦ κράτιστε βασιλεῦ, ὅτι τὰ κόκκινά σοι ὑποδήματα καὶ ἐνδύματα τοῦ πυρός εἰσι σύμβολα. τοῦ δὲ πυρὸς διπλῆ τις ἡ δύναμις, φωτιστική τε καὶ καυστική· ὅπερ ἐστὶν εἰπεῖν ἐνεργετική τε καὶ τιμωρητική. χρῶ τοίνυν ταῖς τιμωρίαις, ἀλλ' ἐπ' ἐλάχιστον· φώτιζε μὲν συνεχέστερον, κατάκαιε δὲ ἀργότερον. τοῦτο καὶ ἡ λάμπας ἡ προπορευομένη τοῦ αὐτοκράτορος βούλεται, ἢ πρὸς τὸ φωτίζειν μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πρὸς τὸ καίειν προσκέχρηται. λάμπε τοίνυν καὶ σὺ τοῖς ἀγαθοεργήμασιν.

560.

ΚΕΦ. κη'.

Ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ τοῖς ὑποκειμένοις ὑπερέχειν τῷ βασιλεῖ μελήσεται.

ΕΠὶ πᾶσι τοῦτό μοι παραφύλαττε. φημὶ γὰρ τὸν ἄρξειν ἀνθρώπων μέλλοντα, δεῖν εἶναι τὴν ἀρετὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον. ὡς γὰρ ὁ τῶν προβάτων ἄρχων, οὐ πρόβατον, ἀλλ' ἄνθρωπος δήπουθεν, καὶ ὁ τῶν βοῶν, οὐ βοῦς, ἀλλὰ λογικὸς ἐπιστάτης, καὶ τῶν ἀγομένων μακρὰν τὴν φύσιν ὑπέρτερος, οὕτως ἄρα καὶ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀνθρώπων ὑπερκεῖσθαι δεῖ τοσοῦτον ὅσον προβάτων ποιμένα, καὶ βοῶν ὁ βουκόλος.

561.

ΚΕΦ. κθ'.

Ταύτης πραγματείας συμπέρασμα, καὶ ὁμοίας ἄλλης ἐπάγγελμα.

ΟΥ καταβαρυνῶ σε τῇ πλησμονῇ τῇ τῆς παραινέσεως· ἀλλὰ τάχα καὶ εἰς ἑτέραν ταμιεύσομαι τράπεζαν· καὶ Θεοῦ διδόντος παρασκευάσω σοι τὰ λειπόμενα, μόνον ἴδοιμί σε ταῦτα μετ' ὀρέξεως προσηκάμενον, καὶ πέψαντα τὰ βρωθέντα, καὶ πρὸς τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν ἀπολαύσαντα.

A potestatis suæ ducere: sed furiarum immanium sanguinarios furores & humani sitim cruoris æmulari.

CAPUT XXVII.

Quatenus Regi gladio & suppliciis utendum.

NE verò, ne quæso criminetur orationem meam B quispiam, quasi exarmare coner majestatem Regum & mucronem hebetare ac prorsus elidere dati eis à Deo gladii. Scio enim, scio, Princeps maxime, rubris uti te calceis, indumentisque purpurei, hoc est ignei, coloris. Ignis porrò duplex quædam vis est. Illuminat nimirum idem & urit: quibus symbolis vis benefica visque ultrix adumbratur Regum: utere igitur sanè, non prohibeo, suppliciis; sed parcius rariusque: atque ut ignis plura illustrat quam consumit, sic tu quoque beneficam vim latius & continentius exerce: ure C autem multò segnius. Hoc te docet illa quæ more majorum ante Imperatorem præfertur lampas: ea enim lucendi solum illic usum habet; neque ad urendum adhibetur: ita tu quantum in te est, tuæ naturæ impetu, propensioneque voluntatis, latè fundendis in omnesque spargendis beneficiis indulge unicè.

CAPUT XXVIII.

D *Præeminere subjectis virtute ac sapientiâ Regem debere.*

SUper omnia hoc mihi observa, quod dicturus modo sum. Aio eum qui hominibus imperaturus sit, virtute præcellere homines debere: siquidem ut ovibus pascendis ductandisque qui præficitur, ovis non est: nec boum armenta bovi regenda committuntur; sed rationis par- E ticipi capiti, & personæ haud paulò superioris naturæ: sic utique & Principem tantum excellere supra subditos jus fasque est, quantum supra oves pastor, supra boves bubulcus eminet.

CAPUT XXIX.

Hujus Operis clausula & promissio alterius.

F

NOn te obtundam infinitâ congerie præceptorum. Satius sit enim in alteras Tibi velut epulas servare cætera; quam hîc saturo fastidienda oggerere. Nec deerit quin juvante Deo alteram Tibi similis opsonii mensam instruam, quâ ea exponam quæ hîc desunt, si Te modo viderim hæc avidè ac famelicè percepta ita etiam concoxisse, ut & habitior inde sis, & staturam (spiritualem utique non corpoream) altiori dignitate substruxeris.

A

CAPUT XXX.

Promittitur Constantino divinus favor si & huic Paræneſi & Matris præceptis obtemperet.

HOnorant Te literæ, Honora & Tu literas, traditis tibi per eas præceptis obtemperans; Sanctæ quoque Matri tuæ fac Te obedientem præbeas ſemper. Nam ſi ejus habenis duci te facilem docilemque permiſeris Deum comitem fortunatoremque ceptorum, tum gerendi regni autorem adjutoremque habebis maximum. Hæc omnino Tibi dabit Matris virtus & benedictio in caput deſcendens, ac domum Tibi tum regiam, tum ſpiritalem fundatiſſimâ firmitate conſtruens.

B

ΚΕΦ. Λ'.

562

Ὁ Θεὸς Κωνσταντίνῳ βοηθὸς ἐπαγγέλλεται, ἐὰν τῇ παρούσῃ παραινέσει καὶ ταῖς τῆς μητρὸς ἐντολαῖς πειθαρχεῖν θελήσῃ.

ΛΟγοὶ τιμῶσί σε, τίμα καὶ σὺ τοὺς λόγους, καὶ τῇ ὁσίᾳ σοῦ μητρὶ καταπειθὴς ἔσω εἰσαεί. τοῖς γὰρ ταύτης χαλινοῖς ὑπαγόμενος, Θεὸν ἕξεις ἀεὶ καὶ τῶν ἔργων συμπράκτορα καὶ τῆς βασιλείας συλλήπτορα· πάντως δέ σοι τοῦτο δώσει μητρὸς ἀρετὴ καὶ εὐλογία ἐπὶ κεφαλῆς καταβαίνουσα, καὶ τὸν οἶκον τόν τε βασιλικὸν καὶ τὸν ψυχικόν σοι στηρίζουσα.

FINIS.

IMPERII ORIENTALIS

SIVE

ANTIQUITATUM

CONSTANTINOPOLITANARUM.

PARS TERTIA.

P. Giffart fec.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM LIBRI OCTO.

LIBER PRIMUS

CONTINENS ANONYMI[1]

De Antiquitatibus Constantinopolitanis primam partem, quæ incipit à Palatio Chalces, & à Milliario, ac pertingit ad portam Auream.

ἈΡΧΗ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΤΑ πάτρια τῆς πόλεως.

Ὢ πῶς μετῆλθες τὰς κεκρυμμένας πάγας,
Καὶ πῶς σοφῶς ἤγαγες αὐτὰς εἰς φάος.
Εἰ μὴ γὰρ αὐτὸς ἐκ Θεοῦ ἐπεσκέπτου,
Οὐκ ἂν καθεῖλες δυσμενῶν ὀφρὺν, μέδον.
Χώρει κατ' ἄκρων ἀρεταῖς ἐστεμμένος.
Ἔχεις γὰρ αὐτὰς συμμαχούσας σοι πάλαι,
Ὅπλον κραταιὸν εἶδες ἐν μάχαις [φέρειν;]
Φρόνησιν, ἀνδρείαν τε, καὶ σωφροσύνην;
Δικαιοσύνην, συνεζευγμένας ταύτας,
Θεοῦ φυλάττων ἐντολὰς, αὐτοκράτορ,
Πρᾶος, ταπεινὸς, καὶ γαληνὸς τυγχάνεις,
Συμπᾶσιν ἁπλοῖς σαυτὸν τοῖς μονοτρόποις;
Καὶ πλουτοποιεῖς δωρεαῖς ὑπερτάτοις·
Ὅθεν σε Χριστὸς ἀνταμείβεται πλέον
Σκέπων, φυλάττων ἐν πάλαις ἐναντίων;
Τ' αὐτοὺς τρεπώσας δεξιὸς ὁλοτρόπως.
Μνήμην λοιπὸν ἄπαυστον ἐν βίῳ, ἄναξ,
Τῶν σῶν τροπαίων, μὴ μαρανθεῖσαν χρόνῳ.
Οἴκους, ναοὺς, στήλας τε, καὶ τειχῶν θέσεις,
Ἐς ἓν συνάψας ἀκριβῶς Βυζαντίου,
Ἀλεξίῳ μέδοντι Κομνηνῷ φέρω.

INCIPIUNT CUM DEO urbis Antiquitates.

QUO pacto occultos laqueos evasisti,
Et quam sapienter eos in lucem eduxisti!
Nisi enim hos, Deo adjuvante, explorasses,
Non hostium supercilium dejecisses, ô Imperator,
Ad suprema conscende, virtutibus coronatus;
Illas enim jam olim tecum pugnantes obtines,
Hæc prævalida arma in præliis gestas,
Prudentiam, fortitudinem, temperantiam,
Justitiam, ipsasque una conjunctas.
Dei mandata servans, ô Imperator,
Mansuetus, humilis, ac facilis accessu es;
Omnibusque te Monachis expandis,
Eosque supremis muneribus ditas.
Quare te Christus magis magisque remunerat;
Dum te protegit, servatq; in pugnis cum hostibus,
Ac eos dexter tibi penitus in fugam vertit.
Cæterum in memoriam perpetuam, ô Imperator,
Tuorum trophæorum nullo tempore delendam,
Domus, templa, statuas, mœniorumque situs
Byzantii, in unum accuratè collecta,
Tibi Alexio Comneno Imperatori offero.

DE BYZANTII CONDITORE, deque ejusdem Urbis murorum situ atque forma.

SCIENDUM est, Byzantium Byzantis Regis Urbem fuisse, cujus Palatia in Acropoli erant; ubi & Jovis templum olim extabat; ex quo supersunt marmorei fornices ingentibus fulti columnis: ubi etiam Jovis ac Saturni signa reperiuntur: priscis quippe mos erat in urbium arcibus suas domos vel Palatia extruere. Sub Byzante igitur, uti hodieque, incipiebat murus à turri Acropoleos, & pergebat ad turrim usque Eugenii: inde ascendebat ad Strategium, & progrediebatur ad Achilleas Thermas. Porticus vero Urbicii dicta, quæ ibidem extat, porta terrestris Byzantinorum erat. Hinc in Chalcopratia tendebat murus, & usque ad Milliarium, ubi altera erat porta terrestris. Inde procedebat ad tortiles columnas Tzycalariorum, & descendebat ad Topos, & rursus deflectebat per Mangana & Thermas Arcadianas, atque ita demum revertebatur in Acropolim. Totus autem murus viginti septem turribus instructus erat. Hæc igitur erat Urbis forma sub Byzante.

A Χρὴ γινώσκειν, ὅτι τὸ Βυζάντιον πόλις ἦν τοῦ Βύζαντος βασιλέως, οὗπερ τὰ παλάτια ἦσαν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. ὁ δὲ ἐν αὐτῇ ναὸς ὑπῆρχε πρότερον τοῦ Διός, ἐξ οὗ ἔχει τὰς μαρμαρίνους ἀψῖδας τὰς ὑπερθεν τῶν μεγάλων κιόνων, οἳ ὑπάρχουσι τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Κρόνου αἱ στῆλαι· διὰ τὸ ἔχειν ἔθος τοῖς B παλαιοῖς εἰς τὰς ἀκροπόλεις κτίζειν τὰς ἑαυτῶν οἰκίας, ἤτοι τὰ παλάτια. ἤρχετο δὲ τὸ τεῖχος, καθὰ καὶ νῦν, ἐπὶ τοῦ Βύζαντος ἀπὸ τοῦ πύργου τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ διήρχετο εἰς τὸν τοῦ Εὐγενίου πύργον, καὶ ἀνέβαινε μέχρι τοῦ Στρατηγίου, καὶ ἤρχετο εἰς τὸ τοῦ Ἀχιλλέως λουτρόν. ἡ δὲ ἐκεῖσε ἀψὶς, ἡ λεγομένη τοῦ Οὐρβικίου, πόρτα ἦν χερσαῖα τῶν Βυζαντίων, καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα τὸ τεῖχος ἕως τοῦ λεγομένου Μιλίου. ἦν δὲ κἀκεῖσε πόρτα τῶν Βυζαντίων χερσαῖα· καὶ διήρχετο εἰς τοὺς C πλεκτοὺς κίονας τῶν Τζυκαλαρείων, καὶ κατέβαινεν εἰς Τόπους, καὶ ἀπέκαμπτε πάλιν διὰ τῶν Μαγγάνων καὶ Ἀρκαδιανῶν, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. εἶχε δὲ πύργους τὸ ὅλον τεῖχος εἰκοσιεπτά. καὶ τοιαύτη μὲν ἦν ἡ ἐπὶ τοῦ Βύζαντος σχηματογραφία τῆς πόλεως. 1. 2.

Altera urbis à Constantino M. in aliam formam deductæ descriptio.

Addidit igitur murum ab Eugenii turri ad Sanctum Antonium usque, & à Topis ad S. Dei genitricem Rhabdi dictam; murusque terrestris protensus est à Milliario ad Hexocionium, & pergebat ad veterem Præcursoris portam, & ad Monasterium Dii & Icasiæ: inde tendebat usque ad cisternam Boni, & ad sanctos Manuel, Sabel, ac Ismael, ubi ipsi sancti occisi fuere: hinc vergebat ad locum Harmatii nuncupatum, & ad S. Antonium usque, deflectebatque ad Eugenii turrim. Duravit autem hic murus annos CXXXII. decem Imperatorum tempore. Hæc est urbis forma sub Constantino magno.

Ἡ δὲ ἑτέρα σχηματογραφία, ἣν συνέθεικεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος.

Προσέθηκε τοίνυν τὸ τεῖχος ἀπὸ τοῦ Εὐγενίου μέχρι D τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. ἀπὸ δὲ τῶν Τόπων ἕως τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆς Ῥάβδου, καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὸ Ἐξακιόνιον, καὶ τὸ χερσαῖον τεῖχος, ἀπὸ τοῦ Μιλίου· καὶ ἤρχετο μέχρι τῆς παλαιᾶς πόρτης τοῦ Προδρόμου, καὶ τῆς μονῆς τοῦ Δίου καὶ τῆς Εἰκασίας, καὶ διήρχετο μέχρι τῆς Βώνου, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Μανουὴλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαὴλ, ἐν ᾧ τόπῳ ἀνῃρέθησαν οὗτοι οἱ ἅγιοι· καὶ διήρχετο εἰς τὰ Ἁρματίου, καὶ μέχρι τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, καὶ ἔκαμπτε εἰς τὸν τοῦ Εὐγενίου. διήρκεσε δὲ τὸ τεῖχος ἔτη ρλβ΄. δέκα βασιλέων αὐτοκρατορησάντων. αὕτη τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ σχηματογραφία. 3.

Quo anno urbs Constantinopolis cæpta sit ædificari, quove mense celebrata sint ejusdem urbis Encænia.

Sciendum est, anno mundi quinquies millesimo octingentesimo trigesimo quarto,

Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῷ πεντακισχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τριακοστῷ τετάρτῳ ἔτει τοῦ κόσμου, τῷ τρίτῳ μη-

νὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐπινεμήσεως, ἐν ἡμέρᾳ τετάρτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, ὄντος τοῦ ἡλίου εἰς τὸ τοῦ τοξότου ζώδιον· ὡροσκόπει γὰρ καρκῖνος· τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς διακοσιοστῆς ἑβδομηκοστῆς ἕκτης ὀλυμπιάδος, ἐπήξαντο τοὺς θεμελίους τῶν δυτικῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐν ἐννέα μησὶ τό τε χερσαῖον καὶ παράλιον τεῖχος, μετὰ πλείστων οἰκοδομημάτων, τῶν ἐν τῇ πόλει δομηθέντων ἀπαρτίσαντες, τῇ ια΄. τοῦ Μαΐου μηνὸς, τὰ ἐγκαίνια τῆς πόλεως γέγονε, καὶ προσηγορεύθη Κωνσταντινούπολις.

tertio mense quartæ-decimæ Indictionis; Novembri mense, die quarta, cum Sol in Sagittarii signo versaretur, Cancro horoscopante, primo anno CCLXXVI. Olympiadis, fundamenta murorum Occidentalium Constantinopoleos jacta fuisse: cumque novem mensibus, maritimum & terrestrem murum, cum aliis urbanis ædificiis absolvissent, undecimo Maii Encænia urbis celebrata esse, eique Constantinopolis nomen impositum.

De statua Constantini M. quæ die Urbis natali in Hippodromum deducebatur. De iis qui una cum Constantino urbem CP. ædificarunt; ac de præcipuis Ædificiis ab eodem Augusto in Urbe excitatis.

Ἐπὶ δὲ τῇ τῶν ἐγκαινίων ἡμέρᾳ προσέταξεν ἐπὶ τοῖς ἐφεξῆς χρόνοις, τὴν αὐτοῦ στήλην ὁρᾶσθαι, μετὰ τῆς εἰθισμένης τιμῆς, ἱππικοῦ ἀγομένου, τοῖς κατὰ καιρὸν βασιλεύουσιν, ὄντων καὶ τῶν δημοτῶν, καὶ ἀνέρχεσθαι μέχρι τοῦ στάματος. ταῦτα ἐπεράχθη τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, συμπραττόντων καὶ συνευδοκούντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς θεοφρουρήτου Κωνσταντινουπόλεως· Εὐφράτα τε φημὶ τοῦ παρακοιμωμένου καὶ Οὐρβικίου, καὶ Ὀλυβρίου τοῦ πραιποσίτου, Ἰσιδώρου καὶ Εὐστοργίου, καὶ Μιχαὴλ πρωτοβεστιαρίου, ἀμφοτέρων πατρικίων, καὶ Ὀνοταρσίου ἐπάρχου, καθὼς ἱστοροῦσιν ὅ, τε Εὐτυχιανὸς γραμματικὸς ὁ πρωτοασηκρῆτις, καὶ ὁ συμπαρὼν τῷ παραβάτῃ Ἰουλιανῷ ἐν Περσίδι, Εὐτρόπιός τις ὁ σοφιστὴς καὶ ἐπιστολογράφος Κωνσταντίνου, Τρωΐλος ὁ ῥήτωρ, ὁ πολλὰς ἀρχὰς διανύσας μετὰ δόξης, καὶ Ἡσύχιος ὁ ταχυγράφος. οὗτοι πάντες θεαταὶ καὶ συνίστορες γεγόνασι τῶν τότε πραχθέντων ἀκριβῶς. ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐποίησεν, ὡς εἴρηται, μείζονα τὴν Βύζαντος πόλιν. ἔκτισε δὲ καὶ τὰ παλάτια, τὰ ἀπό τε τῆς Χαλκῆς, καὶ τῶν Ἐξκουβίτων, καὶ τῶν Σχολῶν· καὶ ναὸν ἀνήγειρεν ἐκεῖσε τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τὸν θόλον τῆς Ἑπταλύχνου, ὃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζεται ἔσωθεν τῶν Σχολῶν· καὶ τὸ Τριβουνάλιον, καὶ τὰ νῦν ὀνομαζόμενα Νούμερα, καὶ αὐτὰ εἰς τὰ αὐτὰ παλάτια, καὶ τὰ ἐννεακαίδεκα Ἀκκούβιτα, καὶ τὸ Στέψιμον, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ὅνπερ εἶχε χειμωνικὸν κοιτῶνα. ἀνήγειρε δὲ καὶ τὴν Μαγναύραν, καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἐκκλησίαν, καὶ Γενικὸν, καὶ τὸ Ἰδικὸν, καὶ τὸ Βεστιάριον, καὶ τὴν Καβαλλαῦ, καὶ τὸ Σίγμα, καὶ τὸ Ὤατον, τὸ πρὸς τὴν νέαν κείμενον, καὶ μέχρι τῆς ὀνομαζομένης Σιδηρᾶς πόρτης, καὶ τὰ παλάτια μέχρι τοῦ Γερανίου, καὶ τὸ Χρυσόκλαβον, καὶ τὸ μέγα λουτρὸν τοῦ Οἰκονομίου, τὸ πλησιάζον εἰς τὸ Τζυκανιστήριον, ἔχον ἐνθήκας ἑπτὰ, καὶ στοὰς ιβ΄. καὶ κόλυμβον διαμεγέθη ἔνζωδον· καὶ αἱ μὲν ἑπτὰ ἐνθῆκαι, εἰς ἀνάμνησιν τῶν ζ΄. πλανητῶν ἀστέρων· αἱ δὲ ιβ΄. στοαὶ τῶν ιβ΄

Constituit autem, ut imposterum quotannis die urbis natali, statua ipsius cum solito honore, ludis Circensibus, Imperatori populoque ad tribunal Hippodromi spectanda proponeretur. Hæc duodecimo anno Imperii Constantini magni facta sunt, adjuvantibus in structura Constantinopoleos, divino præsidio munitæ, Euphrate Accubitore, Urbicio, & Olybrio Præposito, Isidoro, & Eustorgio, ac Michaele primo Vestiario, utroque Patricio, & Honotarsio Præfecto; quemadmodum memoriæ tradiderunt Eutychianus Grammaticus à Secretis primus, & Eutropius quidam Sophista, qui fuit Constantino ab epistolis, ac Juliano Apostatæ in Perside una adfuit; Troilus rhetor, qui multos magistratus cum gloria gessit, & Hesychius notarius. Hi omnes spectatores & accurati testes eorum, quæ tunc facta sunt, extiterunt. Anno autem duodecimo Imperii sui ampliavit, ut dictum est, Constantinus Byzantis urbem, ædificavitque Palatia, à Chalce, ab Excubitis, & à Scholis: ibidemque SS. Apostolorum templum extruxit, & Heptalychni tholum, qui usque adhuc intus in Scholis servatur: præterea Tribunal, & quæ nunc Numera appellantur quæque ejusdem Palatii sunt: insuper undeviginti Accubita, & Stepsimum, templumque S. Stephani, quo cubiculo hiberno tempore utebatur. Extruxit quoque Magnauram, & Dominicum templum, ærarium item publicum & privatum, Vestiarium, Caballam & Sigma, ac Oatum proxime Ecclesiam novam, & cætera usque ad portam Ferream, & Palatia ad Geranium usque: tum Chrysoclavum, & balneum magnum Oeconomii, proximum Tzycanisterio, quod septem receptacula habebat, & duodecim porticus, & amplissimam piscinam figuris variatam. Et septem quidem receptacula in memoriam septem Planetarum; duodecim vero porti-

cus, duodecim mensium temperamenta æquabant; quod permansit usque ad tempora Domni Imperatoris Nicephori Phocæ. Joannes vero Zimisces illud evertit, & ex ipsa materia Chalcen condidit, in qua & sepultus est. Cæterum cupiens etiam Constantinus Circum ad instar Romani ædificare, eum, quem Severus imperfectum reliquerat, ipse absolvit: unam nempe graduum partem, ac duarum Porticuum, & Cancellorum, præterea ipsum Sphendonem, Flexus seu Metas, & Factionum sedes. Omnia autem ænea signa ac simulacra ex variis templis & civitatibus collecta ad ornatum urbis erexit: similiter & columnas ambulacri, quas crustis ornavit, ac, edito primum equestri certamine, opus perfecit. Verum statua quæ pedes alatos habet, delata fuit è magna Antiochia, & Bellerophontis est, qui illic colebatur. Cæterum de reliquis statuis, quot & quales eæ sint, & unde quælibet venerit, & quare fuerint erectæ, postremo breviter dicemus.

μηνῶν τὰς κράσεις ἴσαζον. ὅπερ οὖν ἦν μέχρι τοῦ βασιλέως Κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ. ὁ δὲ κατέλυσεν Ἰωάννης ὁ Τζιμίσκης, καὶ ἐκ τῆς τούτου ὕλης ἔκτισε τὴν Χαλκῆν, ἔνθα καὶ ἐτάφη. βουλόμενος δὲ κτίζειν καὶ Ἱππικὸν κατὰ μίμησιν τῆς Ῥώμης, εὗρε τὸ τοῦ Σεβήρου, καὶ ἀνεπλήρωσεν αὐτό, ἤγουν τὸ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων, καὶ τῶν δύο περιπάτων, καὶ καγκέλλων, καὶ αὐτὸν τὸν Σφενδόνα, καὶ τοὺς καμπτῆρας, καὶ τοὺς δήμους. πάντα δὲ τὰ χαλκουργήματα καὶ τὰ ξόανα ἐκ διαφόρων ναῶν καὶ πόλεων ἀθροίσας, ἔστησεν αὐτὰ εἰς κόσμον τῆς πόλεως· ὁμοίως καὶ τοὺς κίονας τοῦ περιπάτου. ἐπάτωσε δὲ τούτους μετὰ συγκοπῆς, καὶ ἐπετέλεσεν αὐτό, πρῶτον ποιήσας καὶ ἱππικὸν ἀγῶνα. Ὁ δὲ ἔχων τοὺς ὀρνιθίους πόδας ἤχθη ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας· ἔστι δὲ ὁ Βελλεροφόντης· καὶ ἐκεῖσε ἐσέβοντο αὐτόν. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα ἀγάλματα, καὶ ἅτινά εἰσι, καὶ πόθεν ἥκασιν ἕκαστον, καὶ διατί ἐστηλώθησαν, ἔσχατον λεπτομερῶς ἐροῦμεν.

De quatuor Romanis Magistris, & octo Patriciis, quos Româ Constantinopolim eduxit Constantinus Magnus; ac de Ædificiis ab iisdem in eadem urbe CP. excitatis: necnon de Scythica Constantini M. expeditione.

Cum igitur urbem suam habitari Constantinus magnus, imo potius Romanos Byzantii sedem Imperii habere vellet, cujusque horum annulos accepit, misitque ipsos contra Saporem Persarum regem, quorum quatuor magistri erant: Romani, videlicet Adam, Protasius, Philoxenus, Scombrus; octo vero Patricii, Probus nempè, Domninus, Salustius Præfectus, Modestus, Eubulus, Darius, Maurus ac Rhodanus, qui cum ingentibus copiis in expeditionem missi, in Perside sexdecim menses commorati sunt. Interea Constantinus magnus, missis Romam legatis, eorum uxores accersivit. Cæterum legati sedulo observarunt locum situmque cujusque; eas videlicet domos, quæ ad oram maris erant, & eas quæ ad continentem; itemque contemplati sunt scalas, quæ erant cochleæ. Adsumptis igitur familiis horum Senatorum, Byzantium redierunt, ibique simili forma ædificia construxerunt, eorumque familiis dederunt inhabitanda. Cum itaque acceptis trecentis & sexaginta quinque centenariis tributi, è Perside victores rediissent, Imperator eos lubens excepit, ac ad convivium admissis, explorandi gratia, inquit illis: Numquid abituri estis Romam? responderunt illi, Haud ante duos menses eò reversuros. Tum Imperator, Vespere, inquit, dabo vobis ædes vestras. Præceperat enim Euphrati Accubitori suo, qui Imperatorem Christianum fecerat, ut unicuique suam domum red-

Μέλλων οὖν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος οἰκῆσαι τὴν πόλιν αὐτοῦ· μᾶλλον δὲ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸ Βυζάντιον κατακρατῆσαι, ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων τὰ τούτων δακτυλίδια, ἑνὸς ἑκάστου ἰδίως, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν Βασιλέα τῶν Περσῶν Σάβαρον· ἐξ ὧν οἱ μὲν τέσσαρες ἐτύγχανον Μάγιστροι Ῥωμαῖοι δὲ ὅ, τε Ἀδὰμ, ὁ Προτάσιος, ὁ Φιλόξενος, καὶ ὁ Σκόμβρος, καὶ Πατρίκιοι ὀκτώ, ὁ Πρόβος, ὁ Δομνῖνος, Σαλούστιος ὁ Ἔπαρχος, Μόδεστος καὶ ὁ Εὔβουλος, ὁ Δαρεῖος, ὁ Μαῦρος, ὁ Ῥοδανός· οἵτινες ἐξαπεστάλησαν, μετὰ πλείστου στρατοῦ ποιήσαντες ἐν Περσίδι μῆνας ιϛ΄. ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος ἀποστείλας εἰς Ῥώμην ἀνελάβετο τὰς γυναῖκας αὐτῶν. οἱ δὲ σταλέντες ἐκεῖσε, ἐθεάσαντο καὶ τοὺς τόπους ἑνὸς ἑκάστου, ποῦ τε κεῖνται καὶ ὅπως· ἑτέρας ἐπὶ τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς θαλάσσης, ἄλλας ἐπὶ τοὺς ἠπείρους ὡσαύτως· ἐθεάσαντο δὲ καὶ τὰς ἀνόδους, αἳ ἦσαν κοχλιοειδεῖς· καὶ λαβόντες τὰς φαμιλίας τῶν τοιούτων συγκλητικῶν, ἀνῆλθον ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ ἔκτισαν ὅμοια κτίσματα, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖσε τὰς φαμιλίας αὐτῶν. ἐλθόντες οὖν ἐκ Περσίδος μετὰ νίκης μεγάλης, ἀνελάβοντο καὶ πάκτα κεντηνάρια τξε΄. ἐδέξατο οὖν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἀσμένως, καὶ ποιήσας εὐωχίαν, εἶπεν αὐτοῖς· Θέλετε ἀπελθεῖν εἰς Ῥώμην; δοκιμάζων αὐτούς. οἱ δὲ ἔφησαν μὴ κατελθεῖν μέχρι δύο μηνῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· ἀπόψε ἔχω δοῦναι ὑμῖν τὰς οἰκίας ὑμῶν. προστάξας οὖν Εὐφράτῃ τῷ παρακοιμωμένῳ αὐτοῦ, ὅστις καὶ ἐποίησε τὸν βασιλέα Χριστιανόν, ἀποδοῦναι ἑνὶ ἑκάστῳ τούτων τὸν οἶκον αὐτοῦ μετὰ ὀφικίου

αὐτοῦ. οἱ δὲ ὡς εἶδον τοὺς πυλῶνας, καὶ τὰς αὐλὰς, καὶ τὰς ἀνόδους ὁμοίως, τὰ μέτρα δὲ, καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰ ὕψη, καὶ πάντα ἁπλῶς οἷα τὰ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἔδοξαν εἶναι ἐν φαντασίᾳ εἰς τὴν Ῥώμην. εὑρόντες δὲ καὶ τὰς φαμιλίας αὐτῶν, ἐξεπλάγησαν. ἐρωτήσαντες δὲ ταύτας, καὶ μαθόντες ἀκριβῶς, τότε ἐπίστευσαν, ὡς οὐκ ἔστι φάντασμα, ἀλλὰ φρόνησις τοῦ βασιλέως, ὅτι καὶ ἄκοντας αὐτοὺς ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἐνῴκησεν. ἐκ δὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἰλήφασιν οἱ τόποι τὰς προσηγορείας.

Ὁ Φιλόξενος ἔκτισε κινστέρναν.

10\. Ὁ Πρόβος ἀνήγειρε τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου. ὅνπερ Καβαλλῖνος ἐποίησεν ἐργοδόσιον, τὸ λεγόμενον νῦν Πρόβου.

Ὁ δὲ Δομνῖνος ἔκτισεν οἶκον εἰς τὰ Μαυριανοῦ, ὅνπερ εἶχεν ὁ Ἀγρικόλαος.

Ὁ Δαρεῖος ἔκτισε τὸν οἶκον τῆς Κανατίσης τοῦ Σκληροῦ.

Ὁ Μαῦρος ἔκτισε τὸν οἶκον, ὃς καλεῖται τῆς Βελονᾶ.

Ὁ Ῥοδανὸς ἔκτισε τὸν οἶκον, ὃς καλεῖται τὰ ἐν οὐρανοῖς. ἔστι δὲ τῆς Μαμένης.

Ὁ Σαλούστιος ἔκτισεν οἶκον, ὃς καλεῖται τοῦ Κονδομύτου.

11\. Ὁ Μόδεστος ἔκτισεν οἶκον εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τὸν λεγόμενον τοῦ Λαμπροῦ, καθὼς καὶ νῦν καλεῖται.

Ὁ Εὔβουλος ἔκτισε τρεῖς πυλῶνας· ἔκτισε δὲ καὶ τέσσαρας ἐμβόλους ἀπὸ τοῦ Παλατίου μέχρι τῶν χερσαίων τειχῶν, ἐγχορηγοὺς θόλους· ὧν ὁ εἷς ἤρχετο ἀπὸ τοῦ Τζυκανιστηρίου, καὶ τῶν Μαγγάνων, καὶ τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ Εὐγενίου, καὶ διήρχετο μέχρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Ὁ δ' ἕτερος ἤρχετο ἀπὸ Δαφνῆς, καὶ τῶν Σοφιῶν, μέχρι τῆς Ῥάβδου· οἱ δ' ἕτεροι δύο ἔμβολοι ἀπὸ τῆς Χαλκῆς, καὶ τοῦ Μιλίου, καὶ τοῦ Φόρου, μέχρι τοῦ Ταύρου, καὶ τοῦ Βοὸς, καὶ τοῦ Ἐξωκιονίου αὐτοῦ. ἐπάνω δὲ τῶν ἐμβόλων περίπατοι

12\. πλακωτοὶ λίθινοι, καὶ στῆλαι χαλκαῖ ἄπειροι, εἰς διακόσμησιν τῆς πόλεως. ἔκτισε δὲ καὶ τοὺς μυδρῶνας καὶ ἀγωγοὺς, δι' ὧν τὸ ὕδωρ ἐκφέρεται ἀπὸ Βουλγαρείας. ἐποίησε δὲ καὶ τοὺς καράβους ἐγχορήγους ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, βαθεῖς τῷ ὕψει ὅσον τῶν ἐμβόλων, διὰ τὸ μὴ εἶναι δυσωδίαν τινὰ, καὶ ἐνσκήπτωσι νόσοι πολλαὶ, ἀλλ' εἰς τὸ βάθος διέρχεσθαι τὰς δυσώδεις ὕλας, καὶ κατέρχεσθαι εἰς τὴν θάλασσαν. ταῦτα δὲ ἐκτίσθησαν, ὡς εἴρηται, παρὰ Οὐρβικίου τοῦ Πραιποσίτου, καὶ Σαλουστίου Ἐπάρχου, καὶ τῶν λοιπῶν, καταλιπὼν αὐτοῖς κεντηνάρια χρυσίου ἑξακόσια, εἴς τε τοὺς ἐμβόλους, τοὺς ἀγωγοὺς, καὶ τὰ τείχη· ἐκεῖνος δὲ ἐκίνησε κατὰ Σκυθῶν, καὶ ὑποτάξας αὐτοὺς, ἔκτισε πόλεις ἐκεῖσε τὴν Περσθλάβαν, καὶ τὴν Δίστραν, καὶ τὴν Πλισκούβαν, καὶ τὴν Κωνσταντίαν. Ταῦτα ἐκτίσθησαν εἰς χρόνους δύο ἥμισυ ἀπὸ φωνῆς Ἑρμείου.

deret cum familia. Illi igitur ut viderunt ostia, atria & scalas pari situ posita, mensuram item, formam, ac altitudinem, penitusque universa Romanis similia, putabant se per phantasiam esse Romæ; ubi vero & familias suas invenerunt, obstupuere. Sed postquam eas interrogarunt, & uti res gesta esset, accuratè edidicerunt, tum demum crediderunt, non esse phantasiam, verum Imperatoris prudentiam, qui vel invitos Byzantium inhabitare coegisset. Loca autem ex nominibus ipsorum denominata sunt.

Philoxenus cisternam construxit.

Probus Præcursoris condidit templum, quod Constantinus Caballinus in fabrilem officinam, Probi hodie dictam, mutavit.

Domninus autem in tractu Mauriani domũ ædificavit, in qua inhabitabat Agricolaus.

Darius excitavit ædem Canatisæ uxoris Scleri.

Maurus ædem extruxit Bellonæ dictam.

Rhodanus condidit ædem sacram Deiparæ cognominatam ἐν οὐρανοῖς seu in cælis; quæ est Mamenæ.

Sallustius domum ædificavit, quæ Condomyti appellatur.

Modestus ædem construxit ad SS. Apostolos, Lampri nuncupatam; quæ etiamnum idem nomen retinet.

Eubulus tria condidit atria, & quatuor porticus, scilicet tholos enchoregos, à Palatio ad muros usque terrestres; quarum una incipiebat à Tzycanisterio, Manganis, Acropoli, & turre Eugenii, & pertingebat ad S. Antonium usque: altera à Daphne, Sophianoque Portu, & progrediebatur usque ad Ecclesiam Dei genitricis nuncupatam Rhabdum. Reliquæ vero duæ porticus à Chalce, Milio, & Foro ad Taurum usque, & Bovem & Exocionium ipsum tendebant. Supra porticus autem ambulacra erant, lapide quadrato strata, & statuæ æneæ innumeræ ad ornamentum urbis. Præterea officinas ferrarias condidit, & aquæductus ex Bulgaria in urbem. Fecit etiam cloacas enchoregas subter universam urbem transeuntes, æquantes profunditate altitudinem porticuum, ne ex fœtore inde proveniente morbi gignerentur, sed omnis fœtida colluvies per eas in mare deflueret. Hæc igitur, ut dictum est, ab Urbicio Præposito, Sallustio Præfecto, cæterisque condita sunt. Imperator autem sexcentis auri centenariis ad porticus, aquæductus, & muros extruendos relictis, ipse adversus Scythas exercitum eduxit, quibus subjugatis, urbes condidit Persthlabam, Distram, Pliscubam, & Constantiam. Hæc spatio duorum annorum & dimidio, curante Hermia, ædi-

ficata fuere. Præterea extruxit ædem, vulgo dictam, Harmatii, in qua cortem posuit, currusque locavit, cum Byzantinos subjugasset. A nomine autem trium filiorum condidit Palatia, quæ Constantiniana, & Constantis nuncupantur. Construxit item domum Tubacæ, & Iberitzæ, Acropolitæ vocatam. Cæterum de templis & reliquis, quæ Constantinus magnus ædificavit, postea in libro de ædificiis dicturi sumus.

A ἔκτισε δὲ καὶ τὰ Ἀρματίου, ἐν ᾧ τήν τε κόρτην ἔπηξε, καὶ τὰ ἅρματα τέθεικε μετὰ τὸ ὑποτάξαι τοὺς Βυζαντίους. εἰς δὲ τὸ ὄνομα τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν ἔκτισε τὰ Παλάτια, τὰ καλούμενα Κωνσταντινιανὰ, καὶ τὰ λεγόμενα τὰ Κώνστα. ἔστι δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ Τουβάκης, καὶ τῆς Ἰβηρείτζη, ὅστις καλεῖται τοῦ Ἀκροπολίτου. τοὺς δὲ ναοὺς, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, B ὕστερον εἰς τὰ περὶ κτισμάτων ἐροῦμεν.

De terræ motu, quo muri urbis CP. sub Theodosio Juniore eversi fuerunt, & quomodo ab eodem Augusto instaurati sint.

Theodosius vero Junior quinto Imperii anno, cum terræ motu muri collaberentur, eo quod Amalecitæ Chatzintzarii in urbe habitarent, & blasphema dicta in Trisagium effunderent, preces & supplicationes in Campo Tribunalis unâ cum Patriarcha Proclo ac universo populo instituit: ac dum *Kyrie eleison* cantarent, puerulus quidam, cunctis videntibus, in aëC rem abreptus audivit Angelos canentes: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis:* puero iterum in terram demisso, populus ad eundem modum cecinit, desiitque terræ motus: quapropter Imperator omnes hæreticos ex urbe ejecit, murosque ab Exocionio ad portam Auream usque protulit: quare etiam pone Elephantos isthic collocatos statuam suam erexit. Præterea & murum maritimum à Rhabdo ad portam Auream extenD dit, & à Sancto Antonio, Harmatii dicto usque ad Blachernas, & ad portam Auream. Duæ autem factiones populi, ab ipso Imperatore Theodosio ei rei destinatæ, muros istos condiderunt, uti in libro de Ædificiis dicemus.

13. Ὁ δὲ μικρὸς Θεοδόσιος εἰς τὸν πέμπτον χρόνον τῆς αὐτοῦ βασιλείας, σεισμοῦ γεγονότος, καὶ τῶν τειχῶν καταπιπτόντων, διὰ τὸ τοὺς Ἀμαληκίτας τοὺς Χατζιντζαρίους οἰκῆσαι ἐν τῇ πόλει, καὶ βλασφημῆσαι σφοδρῶς εἰς τὸ Τρισάγιον, ποιήσας ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἱκεσίαν καὶ λιτὴν εἰς τὸν Κάμπον τοῦ Τριβουναλίου μετὰ τοῦ Πατριάρχου Πρόκλου καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· καὶ τὸ, Κύριε ἐλέησον, κραζόντων ἐπὶ πάντων ὁρώντων ἡρπάγη παιδίον εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἤκουσεν ἀγγέλων μελῳδούντων καὶ ὑμνούντων· Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. τοῦ παιδίου κατελθόντος, ὁ λαὸς ἐμελῴδει οὕτως, καὶ ἔστη ὁ σεισμός. καὶ διὰ ταῦτα ἐξέωσεν ὁ βασιλεὺς πάντας τοὺς αἱρετικοὺς ἐκ τῆς πόλεως, 14. καὶ τὰ τείχη ἐξέβαλεν ἀπὸ τοῦ Ἐξωκιονίου μέχρι τῆς Χρυσίας· δι' ὃ καὶ στήλην αὐτοῦ ἔστησεν ὄπισθεν τῶν ἐλεφάντων· καὶ ἀνεβίβασε καὶ τὸ παράλιον τεῖχος, ἀπὸ τῆς Ῥαύδου μέχρι τῆς Χρυσίας, ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τὰ Ἀρματίου μέχρι Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆς Χρυσίας. οἱ δὲ δύο δῆμοι ἔκτισαν τὰ τείχη παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου ὁρισθέντες, καθὼς εἰς τὰ περὶ κτισμάτων ἐροῦμεν.

De Augustione.

Quinta die mensis Octobris, Præfecti regionum urbis in Gusteo, seu foro cibario, E choreas ducebant in honorem Imperatoris illius temporis; quem locum vulgus Augustionem appellat: quo etiam in loco suæ matris statuam Constantinus erexit: qua de re locum illum Augustiona vocavit; quem alias Gustionem appellamus.

Περὶ τοῦ Αὐγουστίωνος.

15. Τῇ πέμπτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐχόρευον οἱ Ῥεγεωνάρχαι ἐν τῷ Γουστείῳ, ἤγουν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τὴν τιμὴν τοῦ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον βασιλεύοντος· ὃν οἱ ἰδιῶται Αὐγουστίωνα ἐκάλεσαν, ἐν ᾧ καὶ στήλην ἔστησε Κωνσταντῖνος τῆς μητρὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ ἐπωνόμασε τὸν τόπον Αὐγουστίωνα, ἅτερον Γουστείονα λεγόμενον.

De eodem Augustione. Quare Equestris statua globum & crucem tenens erecta sit.

Cum Justinianus magnus templum sanctæ Sophiæ ædificasset, expurgavit etiam F aream, eamque marmoribus exornavit, cum antea Gusteum, ut dictum est, seu forum cibarium esset; ideoque statuam suam equestrem ibi columnæ imposuit, quæ sinistra manu globum tenet, cui crux su-

Περὶ τοῦ αὐτοῦ Αὐγουστίωνος· διατί σφαῖραν καὶ σταυρὸν κρατῶν ἐφ' ἵππου ἐστήλωται.

Ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς κτίσας τὴν ἁγίαν Σοφίαν ἐκάθηρε τὴν αὐλὴν, καὶ ἐμαρμάρωσε ταύτην τὸ πρότερον οὖσαν Γουστεῖον, ὡς εἴρηται, ἤγουν ὀψοπώλιον. διὸ καὶ ἔστησε καὶ τὴν ἑαυτοῦ στήλην ἔφιππον ἐπὶ τοῦ κίονος· καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει σφαῖραν, σταυροῦ ἐμπεπηγότος ἐν αὐτῇ· ὅτι διὰ τῆς εἰς σταυρὸν

πίστεως τῆς γῆς ἁπάσης ἐγκρατὴς γέγονε. σφαῖρα μὲν γὰρ ἡ γῆ, διὰ τὸ σφαιροειδὲς τοῦ αὐτῆς σχήματος· πίστις δὲ ὁ σταυρὸς διὰ τὸν ἐν τῇ αὐτῷ προσηλωθέντα σαρκὶ Θεόν. τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀνατεταμένην ἔχουσαν κατὰ ἀνατολὰς, καὶ στάσιν τῶν Περσῶν σημαίνουσαν, καὶ μὴ μεταβαίνειν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς, διὰ τῆς ἀνατάσεως καὶ ἀπώσεως τῆς χειρὸς βοῶν· στῆτε, Πέρσαι, καὶ μὴ πρόσω χωρεῖτε· οὐ γὰρ συνοίσει ὑμῖν. τὸν οὖν αὐτὸν Ἰουστινιανὸν λέγεται ἐπαρθῆναι τοῖς τοῦ Βελισαρίου εὐτυχήμασιν. οὗτος οὖν σταλεὶς κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τῆς ἀνατολῆς παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ πάντας κατατροπωσάμενος, καὶ Γελίμερα κρατῆσαι ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Μαυρουσίαν, ἐκεῖσε τηρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Φαρᾶ, ὃς εἰς μεγάλην ἔνδειαν ἄρτου γεγονὼς διὰ τὸ μὴ ἐν τῷ τόπῳ τῆς Μαυρουσίας σῖτον γεωργεῖσθαι, ἀλλ' ἑφθὸν τὰς ὀλύρας σιτεῖσθαι, ἔγραψε τῷ βασιλεῖ στεῖλαι αὐτῷ ἄρτον καὶ σπόγγον καὶ κιθάραν. ὁ δὲ ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τούτοις, ἤρετο τὸν ἐπιστολέα τίνος χάριν ταῦτά γε ἐπιζητεῖ. καὶ ἐξεῖπεν, ὅτι ἄρτον μὲν, διὰ τὸ αὐτὸν ἐπιθυμεῖν τε καὶ φαγεῖν· σπόγγον, διὰ τὸ λύειν τὸ ἅπαν αὐτοῦ σῶμα ὑπὸ τῶν δακρύων. τὴν δὲ κιθάραν, διὰ τὸ παραμυθεῖσθαι ἑαυτῷ ταῖς συμφοραῖς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκπλαγεὶς καὶ θαυμάσας, ἔστειλε τύπῳ τὰ αἰτηθέντα. διὰ ταῦτα οὖν Ἰουστινιανὸς ἐπαρθεὶς ἐφ' ἵππου ἑαυτὸν ἔστησεν ἐπὶ κίονος. ὃς ὕστερον φθονήσας τῷ ῥηθέντι στρατηγικωτάτῳ Βελισαρίῳ, ἐξώρυξε τούτου τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ προσέταξε τοῦτον καθεσθῆναι εἰς τὰ Λαύρου, καὶ ἐπιδοῦναι αὐτῷ σκεῦος ὀστράκινον, καὶ ἐπιρρίπτειν αὐτῷ τοὺς διερχομένους ὀβολόν.

A perinfixa eſt, quoniam ob fidem in crucem univerſi terrarum orbis Imperium adeptus eſt. Globus enim terram ſignificat, ob ejus figuræ rotunditatem: fidem vero crux, quia Deus in carne illi fuit affixus; dexteram autem manum verſus Orientem extenſam habet, Perſarum irruptionem innuens, eoſque extenſione & repulſu manus provincias Romanas invadere vetans, his quaſi verbis: State, Perſæ, nec ulterius progredimini: neque enim conducet vobis. B Fertur itaque ipſum Juſtinianum, de rebus à Beliſario geſtis inflatum animo fuiſſe. Hic itaque Beliſarius contra Perſas & reliquas Orientis nationes ab Imperatore legatus, cum omnes debellaſſet, ad oppugnandum Gelimerem miſſus fuit ad Mauritaniam: iſtic obſervante & commeatum intercludente Pharano, in magnam frumenti penuriam conjectus eſt Gelimer; quia in Mauritania frumentum non ſeritur, ſed coctis olyris veſcuntur. Tum ille C miſſis literis poſtulat ab Imperatore, ut ſibi panem, ſpongiam & citharam tranſmittat. Stupens igitur Imperator à tabellario ſciſcitatur, cur iſta peteret. Reſpondit ille: Panem ſcilicet, quia cibum expetit; ſpongiam, ut corpus totum lacrymis abluat; citharam, ut in calamitatibus ſibi ſolatio ſit. Tunc admiratione ſtupefactus Imperator, poſtulata miſit: ideo erectus animo Juſtinianus, equeſtrem ſibi ſtatuam columnæ impoſuit. Sed poſtea invidiâ motus in ſtrenuiſſi- D mum ducem Beliſarium, ipſi oculos effodit, juſſitque ſedere eum ad Lauri Monaſterium, dato vaſculo teſtaceo, ut qui illac tranſirent, obolum in illud conjicerent.

16.

17.

Περὶ τῶν στηλῶν εἰς τὴν Χαλκὴν ἱσταμένων.

Ὅτι ἐν τῇ Χαλκῇ πλησίον, Πουλχερίας τῆς ἀοιδίμου, ὡς πρὸς τὸν περίπατον τοῦ παλατίου ἀνηγέρθη στήλη αὕτη· ὡσαύτως καὶ Ἀριάδνη καὶ Ζήνων. ἵστανται καὶ ἕτεραι δύο στῆλαι πεζαὶ ἐπὶ κίονος βραχέως, ἐλεγεῖα ἔχουσαι Σεκούνδου φιλοσόφου. ἀντικρὺς δὲ τῆς Χαλκῆς ἀψῖδος Γοργονοειδεῖς κεφαλαὶ δύο χρυσέμβαφοι γυναικεῖαι. ἤχθησαν δὲ ἀπὸ Ἐφέσου ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος στῆλαι ὀκτώ. καὶ αἱ μὲν τέσσαρες ἐν τοῖς τοῦ Ταύρου μέρεσιν, ἐν τοῖς παλατίοις προσεπεπήγεισαν, Κωνσταντίνου, καὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γάλλου. αἱ δὲ τέσσαρες ἐν τοῖς τῆς Χαλκῆς εὐωνύμοις μέρεσιν. ἔνθα καὶ σταυρὸς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ἐπεπήγει, καὶ στήλη χρυσέμβαφος Βελισαρίου καὶ Τιβερίου τοῦ Κουρτοειδοῦς Θρᾳκὸς, καὶ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ πρώτου λεπτοειδὴς, καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ στῆλαι ἑπτὰ, αἱ μὲν ἀπὸ μαρμάρων, αἱ δὲ χαλκαῖ. καὶ οἱ δύο ἵπποι ἐπάνω τῶν Γοργονοειδῶν ἱστάμενοι ἐν τῇ ἀψῖδι, καὶ οὗτοι ἐκ τῆς

De Statuis quæ in Chalce erectæ viſuntur.

In Chalce proximè, quaſi ante Palatii ambulacrum, inclytæ Pulcheriæ erecta eſt ſtatua; Zenonis item & Ariadnes: ibidem E præterea aliæ duæ pedeſtres extant ſuper columnam exiguam, Secundi Philoſophi diſtichis ornatæ. Ex adverſo arcus ejuſdem Chalces, viſuntur capita duo Gorgonum, facie muliebri, ac auro obducta. Ex templo autem Dianæ Epheſiæ octo ſtatuæ allatæ fuerunt, quarum quatuor in Palatio, quod eſt in regione Tauri, collocatæ ſunt, Conſtantini nempe, Juliani, uxoris, ac fratris ejus Galli: reliquæ autem quatuor poſitæ ſunt in ſiniſtra parte Chalces. Ibi- F dem & crux à Juſtiniano poſita fuit, & ſtatua inaurata Beliſarii, & ſtatua Tiberii Thracis Gibboſi, & Juſtini primi formâ macilenta; ſtatuæ item ejus cognatorum ſeptem, aliæ ex marmore, aliæ ex ære factæ. Præterea duos illos equos, qui ſupra Gorgonum capita in ante dicto arcu ſtant, Juſtinianus ſanctæ Sophiæ conditor, ex

18.

Dianæ Ephesinæ templo illuc transtulit, & supra columnam erexit, ne equi pulchritudine impares viderentur: & crucem ibidem posuit, ut firmius staret. Ibidem pariter ingentis molis ærea Maximini statua posita cernitur, necnon statuæ totius familiæ Theodosii nunc etiam supersunt.

A Ἀρτέμιδος ἀπὸ Ἐφέσου ἠχθησαν ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ κτίσαντος τὴν ἁγίαν Σοφίαν· καὶ ἐστήλωσεν αὐτὰ, διὰ τὸ μὴ ἀντιζηλοῦν ἀλλήλων τοὺς ἵππους ὁμοίως καὶ τὸν σταυρὸν διὰ τὸ ἑδραῖον· καὶ Μαξιμίνου στήλη χαλκῆ ἐν αὐτοῖς ἵσταται βαρυτάτη, ἔνθα νῦν καὶ τὸ γένος ἅπαν Θεοδοσίου ὑπάρχει.

De Statuis Mauricii.

Περὶ τῶν στηλῶν τοῦ Μαυρικίου.

In Chalce visuntur etiam statuæ Mauricii ac uxoris, liberorumque ejus, ab eodem Mauricio, manibus extensis, supra Christi imaginem erectæ; reliquæ vero statuæ illic collocatæ, ex terra Attica deductæ sunt: inter quas una est Philosophi cujusdam, ut tradit Ligurius. Postquam vero Mauricius à Phoca tyranno interfectus fuit, Diaconus quidam nomine Acatus, unus ex sectatoribus Eutychis hæretici, videns victos magistros suos, & ipse profugit ad castellum cognomento Serapionis, quod situm erat in regione Persarum, atque statim Perittio Præfecto præsidiario significavit debilitatem civium Chalcedonensium, subjungens insuper, ipsum primo impetu facile eos subjugare posse. Quare supradictus Persa, sine mora se cum septuaginta millibus militum in viam dedit, tantaque celeritate invasit Chalcedonem, ut civibus vix satis relinqueretur temporis ad transferendum reliquias Sanctæ Euphemiæ Constantinopolim, à quibus imprimis impius ille proditor Acatus ultum ire festinabat hæreseos Eutychianæ scriptis illatam ignominiam, & quod infortunato Eutychi istam metropolim concedere noluerant. Inter cætera quæ tunc temporis Persæ prædando abstulerunt, fuit quoque aureum illud, & encausto elaboratum signum Solis, cognominati Croni, quod in Persidem deductum, pro Deo coluere.

B Καὶ τοῦ Μαυρικίου, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ τῇ Χαλκῇ ἵστανται αἱ τοιαῦται στῆλαι τοῦ Μαυρικίου, ἄνωθεν τῆς Θεανδρικῆς εἰκόνος τοῦ Ἰησοῦ ὑπ᾽ αὐτοῦ κατασκευασθεῖσαι, καὶ ἐκτεταμέναι ταῖς χερσίν. αἱ δὲ λοιπαὶ ἐκ τῆς τῶν Ἀθηναίων ἤχθησαν γῆς· Φιλοσόφου δέ φασιν εἶναι, ὡς λέγει καὶ ὁ Λιγύριος. [19.] μετὰ τὸ σφαγῆναι παρὰ τοῦ τυράννου Φωκᾶ Μαυρίκιον, εἷς τις διάκονος τῶν μαθητῶν Εὐτυχίου τοῦ αἱρετικοῦ ὀνόματι Ἀκατος, ἰδὼν ἡττηθέντας τοὺς C περὶ αὐτοῦ διδασκάλους, κἀκεῖνος ἀποδράσας, κατέλαβε κάστρον τι καλούμενον Σεραπίωνα, τοῦτο δὲ ἐτύγχανεν ὂν ἐν τῇ παρὰ Πέρσαις ῥηγίων. καταμηνύει δὲ Περιττίῳ τῷ φρουράρχῳ τὰ τῆς ἀσθενείας τῶν ἐν τῇ Χαλκηδόνι οἰκούντων, προσθεὶς, ὅτι ἅμα τῷ καταλαβεῖν αὐτὸν τούτους χειρώσεσθαι. καὶ δῆτα ἀμελλητὶ στρατεύσας ὁ ῥηθεὶς Πέρσης, καὶ ἔχων στρατιωτῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδας, καταλαμβάνει τὴν Χαλκηδόνα. [20.] οἱ δὲ μόλις ἴσχυσαν διαφυγεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῶν D τιμίων λειψάνων τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ὑφ᾽ ἧς τὸ πλέον ἐσπούδαζεν ὁ προδότης καὶ ἀνίερος Ἀκατος, θέλων ἀμῦναι αὐτὴν, διότι τοὺς αἱρέσεως αὐτῶν τόμους κατήσχυνεν, ἅμα δὲ, καὶ διότι οὐ συνεχωρήθη Εὐτύχιον τὸν ἀτυχῆ τὴν τοιαύτην εὐτυχῆσαι μητρόπολιν. λεηλατήσαντες δὲ τότε τὰ ἐκεῖσε πάντα οἱ Πέρσαι, ἔλαβον καὶ τὸ χρυσέγκαυστον ἄγαλμα τοῦ ἡλίου θεοῦ, τοῦ λεγομένου Κρόνου, καὶ ἀπήγαγον εἰς Περσίαν, καὶ ἐτίμησαν ὡς θεόν.

Cur Augustus mensis sic appellatus sit.

E Περὶ τοῦ πῶς ἐκλήθη Αὔγουστος.

Augustus Octavius mense Augusto primum Consulatum iniit: qua de causa hunc mensem, qui Sextilis antea vocabatur, cum in honore haberi vellet, Augustum nuncupavit. Eodem mense, die undevigesima mortem obiit. Die autem vigesima tertia Septembris natus est, eodemque mense Antonio devicto solus Imperium obtinuit, idcirco dictum mensem Septembrem honore affecit, & ut Indictio ab eo initium sumeret statuit.

[21.] Ὁ Αὔγουστος ὁ Ὀκταούϊος Αὐγούστῳ μηνὶ ὑπάτευσε, καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν, Σεξτίλιον τὸ πρότερον λεγόμενον, καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Αὔγουστον· ἐν αὐτῷ δὲ ἐτελεύτησε τῷ μηνὶ τῇ ιθ´ ἡμέρᾳ. τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ ἐγεννήθη εἰς τὰς κγ´, καὶ ἐνίκησεν Ἀντώνιον, καὶ ἤρξατο τῆς μοναρχίας, καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν ἄρχοντα Ἰνδικτιῶνος, ἤτοι ἀρχὴν F χρόνου. ὅθεν Σεπτέμβριος τετίμηται.

De Numeris & Chalce.

Περὶ τῶν Νουμέρων καὶ τῆς Χαλκῆς.

Numera & Chalcen Constantinus Magnus ædificavit: sed quoniam nulli usui erant, ideo Heraclius & reliqui deinceps Imperatores ea in carcerem mutarunt.

Τὰ Νούμερα καὶ τὴν Χαλκὴν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε. καὶ διὰ τὸ εἶναι ἀργὰ, ἐποίησεν αὐτὰ φυλακὴν ὁ Ἡράκλειος, καὶ οἱ καθεξῆς.

Περὶ

Περὶ τῆς χαλκῆς στήλης, τῆς ἱσταμένης εἰς τὴν πύλην.

Ὅτι ἐν λεγομένῃ Χαλκῇ στήλη χαλκῆ ἦν, ἥτις ἔστη παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τυγχάνει. ὁ δὲ Λέων ὁ πατὴρ τοῦ Καβαλίνου ταύτην κατήγαγεν. ἡ δὲ νῦν διὰ ψηφίδων ὁρωμένη εἰκὼν, ὡσαύτως ἐστίν. ἀνιστορήθη δὲ παρὰ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, ἐξ ἧς γυνὴ αἱμοῤῥοοῦσα ἰάθη· καὶ ἕτερα οὖν πολλὰ θαύματα ἐπετελοῦντο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

De Statua ænea, quæ in porta sita erat.

In Chalce statua ænea erat, quam Constantinus magnus erexit, effigiem Domini nostri Jesu Christi repræsentans: hanc vero Leo Caballini pater evertit. Quæ autem Christi imago hodie illic visitur musivi operis, ab Irene Atheniensi posita est: cujus imaginis ope hæmorroïssa curata est, multaque alia in nomine Christi edita sunt miracula.

22

Cur urbem destribens, eam tres in partes dividat, & à quonam loco qualibet pars incipiat.

Ἰστέον οὖν, ὅτι δυσεύρετα ὄντα τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ συγκεχυμένα εἶναι, διηρέθη εἰς τρία μέρη. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ παλατίου τῆς Χαλκῆς, καὶ τοῦ Μιλίου μέχρι τῆς Χρυσίας. τὸ δὲ ἕτερον ἀπὸ τοῦ Τζυγκανιστηρίου, τῆς Ὁδηγητρίας, τῶν Μαγγάνων, μέχρι Βλαχερνῶν. τὸ δὲ τρίτον μέρος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους, τοῦ ἁγίου Σεργίου καὶ τῶν Σοφιῶν. καὶ ὁ βουλόμενος εὑρεῖν τι, οὐ δυσχεραίνει, ἀλλ' εὐθέως εὑρήσει τὸ ζητούμενον.

Sciendum igitur est, hæc, cum ægrè reperiri possent, ut pote confusa, in tres partes divisa fuisse; quarum prima incipiebat à Palatio Chalces, & à Milliario, usque ad portam Auream; altera à Tzyncanisterio, Hodegetriæ Ecclesia, & Manganis, usque ad Blachernas. Tertia demum ab altera parte, scilicet ab æde S. Sergii, & Portu Sophiano. Ita ut qui aliquid invenire voluerit, non laboret, sed statim reperiat quod quærit.

Περὶ τὰ παλάτια τοῦ Βουκολέοντος.

23

Τὰ παλάτια τοῦ Βουκολέοντος, τὰ ἄνωθεν τοῦ τείχους παρεξέβαλε Θεοδόσιος ὁ μικρός. ὁ δὲ Μαρκιανὸς ἐποίησε Τρίκλινον, ὃς καλεῖται Χρυσοτρίκλινος.

De Palatiis Bucoleonis.

Palatia Bucoleonis nuncupata, quæ muris imminent, Theodosius Junior condidit. Marcianus autem Triclinium extruxit, quod Triclinium Aureum appellatur.

Περὶ τοῦ Κοιαίστορος.

Τὰ παλάτια Κοιαίστορος τοῦ Ἱππικοῦ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρε.

De Palatio Quæstoris.

Palatia Quæstoris ad Hippodromum Constantinus Magnus construxit.

Περὶ τῆς Δάφνης.

Δάφνη δὲ ἐκλήθη διὰ τὸ ἵστασθαι ἐκεῖσε στήλην ὄνομα φέρουσαν Δάφνης, ἥτις ἤχθη ἀπὸ Ῥώμης, ὅπου καὶ μαντεῖον ἦν. ἐκεῖσε γὰρ καὶ τοὺς στεφάνους τῆς δάφνης οἱ ἄρχοντες ἐλάμβανον κατὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα.

24

De Daphne.

Suburbium Daphnes, sic dictum est, quod statua ibi collocata esset, quæ Daphne appellabatur. Ipsa autem Româ delata fuit, & illic oraculum erat. Cæterum mense Januario laureas coronas ibi Magistratus accipiebant.

Περὶ τοῦ Ἱπποδρόμου.

Ὁ δὲ Ἱππόδρομος ἐκλήθη, διότι ἀπὸ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἕως τῆς Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας ἐκεῖσε κατιδίαν ἐπὶ ἅρματος ἔτρεχον οἱ βασιλεῖς. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὸν Λαυσιακόν.

De Hippodromo.

Hippodromus ex eo nomen habet quod à sancto Constantino usque ad Irenem Atheniensem ibi privatim Imperatores currus agitarent. Cæterum Justinianus Lausiacum ædificavit.

Περὶ Τύχης.

Ἡ δὲ τύχη τὸ ἄγαλμα ἤχθη παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀπὸ Ῥώμης, ὅπερ ἵστατο ἐπάνω τῆς ἀψῖδος τοῦ παλατίου, ὁ δὲ βασιλεὺς Μαυρίκιος συνέτριψεν αὐτό.

De Fortunæ simulacro.

Simulacrum Fortunæ, quod Româ à Constantino Magno advectum fuit, stabatque supra Palatii arcum, Mauricius contrivit.

De Magnaura.

Fertur Anastasium Dicorum, cum in triclinio Constantini Magni, Magnaura dicto, anno imperii sui vigesimo septimo mense quarto deambularet, fulguribus & tonitruis circa Palatium editis, cum consternati omnes ultro citroque fugerent, ad cubiculum aliquod ab se ædificatum confugisse, atque ibi ira Dei interceptum, mortuum repertum esse. Narrant autem, eum, cum in Ecclesia SS. Apostolorum sepultus fuisset, postridie exclamasse, Miseremini, Miseremini, & aperite. Respondentibus vero custodibus, jam alium imperare. Nihil, inquit, curo: in Monasterium me abducite, meque Monachum facite. Illi vero ibi reliquerunt eum. Ferunt autem aliquanto post tempore, sepulchrum ejus apertum fuisse, inventumque ipsum brachia sua & caligas, quas gestabat comedentem, alta voce clamasse, ô Mana, aurâ pereo: quam vocem excepere quidam ex domesticis suis. Ideoque Triclinium ejus Magnaura, à Mana, & ab ignita aura, vocatum est.

Περὶ Μαγναύρας.

Λέγεται οὖν, ὅτι ὁ Τρίκλινος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ Μαγναῦρα, περιπατοῦντος ἐν αὐτῇ ποτε Αναστασίου τοῦ Δικόρου, τῷ κζ'. τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ τετάρτῳ μηνὶ, βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γεγόνασι περὶ τὸ παλάτιον. πάντων δὲ ἀδημονούντων, καὶ φευγόντων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ βασιλέως φεύγοντος ἐν ἑνὶ τῶν κοιτωνίσκων, ὧν ἔκτισε, καὶ κατέβη ἐκεῖσε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ὥστε αἰφνιδίως εὑρεθῆναι νεκρόν. φασὶ δὲ αὐτὸν μετὰ τὸ ταφῆναι εἰς τοὺς ἁγίους Αποστόλους, μεθημέραν βοᾷν, ἐλεήσατε, ἐλεήσατε, καὶ ἀνοίξατε. τῶν μνημοραλίων δὲ εἰπόντων, ὅτι ἄλλος βασιλεύει, ἔφη, οὐδέν μοι μέλει, εἰς μοναστήριον ὑπάγετέ με, καὶ ποιήσατέ με μοναχόν. οἱ δὲ εἴασαν αὐτόν. λέγεται μετά τινα χρόνον τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἀνοιγῆναι, καὶ εὑρεθῆναι αὐτὸν φαγόντα τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, καὶ τὰ καλίγια, ἃ ἐφόρει. ἔκραξε δὲ μεγάλως, ὦ μάνα, ὑπὸ τῆς αὔρας ἀπόλλυμαι. τῆς δὲ φωνῆς ταύτης ἤκουσάν τινες τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη ὁ Τρίκλινος αὐτοῦ Μαγναῦρα, ἀπὸ τοῦ Μάνα καὶ αὔρα τοῦ πυρός.

De templo Salvatoris, quod est in Chalce.

Templum Salvatoris in Chalce excitavit Romanus senior, altari, quo pacto jam visitur, duabus columellis instructo: institutis ibidem duodecim clericis. Joannes vero Zimisces ipsum dilatatum & auctum auro & argento exornavit, ac triginta sex clericos constituit; quibus destinavit pensiones, & annonas, singulisque numismata triginta: sacra autem vasa, coronas, sceptra, discos, candelabra, vestes & indumenta Imperatoria, quæ singulari jure possidebat, templo donavit. Similiterque immobilia bona sua ipsi consecravit. Quò etiam ex bellica expeditione detulit sacram crucifixi Christi Berytensem imaginem, & sancta Christi & Dei nostri sandalia, in theca auro & pretiosis lapillis ornata. Fecit item ibi sepulchrum suum totum ex auro conflatum, in quo & positus est.

Περὶ τὸν Σωτῆρα τῆς Χαλκῆς.

Τὸν δὲ Σωτῆρα εἰς τὴν Χαλκὴν ἀνήγειρε Ρωμανὸς ὁ γέρων ὑπὸ συρακίων μικρῶν δύο, ὡς ἔστι φαινόμενον, τὸ θυσιαστήριον, ποιήσας καὶ κληρικοὺς ιβ'. ὁ δὲ Ιωάννης ὁ Τζιμίσκης ἐπλάτυνε καὶ ἀνήγειρεν αὐτὸν καλλύνας ἐκ χρυσίου καὶ ἀργύρου πολλοῦ. ἐποίησε δὲ καὶ κληρικοὺς λς'. τιθεὶς αὐτοῖς καὶ ῥόγας, καὶ ἀννόνας, καὶ ἀνὰ νομισμάτων λ'. τὰ δὲ ἱερὰ, καὶ τὰ στέμματα, καὶ τὰ σκῆπτρα, καὶ τοὺς δίσκους, καὶ τὰς λυχνίας, καὶ τὰς ἐσθῆτας, καὶ τὰ ἄμφια τὰ βασιλικὰ, ἰδιόκτητα αὐτοῦ ὄντα, ἀπεχαρίσατο πρὸς τὸν ναόν· ὡσαύτως καὶ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ κτήματα ἐπεκύρωσεν αὐτῷ, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ ταξειδίου ἐφέρετο τὴν τιμίαν εἰκόνα τῆς ἁγίας σταυρώσεως τῆς ἐν τῇ Βηρυτῷ, καὶ τὰ ἅγια σανδάλια τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἐν ποικίλοις χρυσέοις, καὶ διὰ λίθων κιβουρίοις. ἐποίησεν οὖν καὶ τὸ ἑαυτοῦ μνῆμα ἐκεῖσε ὁλόχρυσον μετὰ χυμεύσεως, ἐν ᾧ καὶ ἐτέθη.

De statuis quæ sunt super Milliarium.

In fornice Milliarii Constantini ac Helenæ statuæ eriguntur. Ibidem etiam ad Orientem visitur crux, quam ipsi gestant. In medio autem crucis est fortuna urbis, scilicet catena clausa atque magicè consecrata, omni figurarum genere instructa, ut urbs omnium gentium victrix esset, &

Περὶ τῶν στηλῶν τῶν ἱσταμένων ἄνω τοῦ Μιλίου.

Εν δὲ τῇ καμάρᾳ τοῦ Μιλίου στῆλαι Κωνσταντίνου καὶ Ελένης εἰσίν. ἔνθα καὶ σταυρὸς ὁρᾶται πρὸς ἀνατολὴν βασταζόμενος ὑπ' αὐτῶν. μέσον δὲ τοῦ σταυροῦ ἡ τύχη τῆς πόλεως, ὅπερ ἐστὶ κατήνιον κλειδόμενον καὶ ἐστοιχειωμένον, τοῦ παντὸς εἴδους ἀνελλιπῶς, καὶ νίκην κατὰ πασῶν τῶν ἐθνῶν

φέρειν τὸ μηκέτι ἰσχύειν, ἢ προσεγγίσαι ἢ προσψαῦσαι τῇ πόλει ταῦτα, ἀλλὰ πόῤῥω ἀπέχεσθαι, καὶ ὑπονοστεῖν ὡς ἡττωμένα. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ Μιλίῳ στῆλαι ἵστανται τρεῖς, Σοφίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ Θρακὸς, καὶ Ἀραβίας τῆς θυγατρὸς αὐτῶν, καὶ Ἑλένης ἀνεψιᾶς αὐτῶν.

ab hoſtium incurſionibus libera; ita ut eam nec adire, nec lædere poſſent; ſed ſtatim quaſi victæ, retrocederent. In eodem Milliario poſitæ viſuntur ſtatuæ tres, Sophiæ ſcilicet uxoris Juſtini Thracis, Arabiæ filiæ eorum, ac eorumdem neptis Helenæ.

Περὶ τῆς στήλης τοῦ Θεοδοσίου.

Ἐν τῷ λεγομένῳ Μιλίῳ Θεοδοσίου στήλη ἵσταται ἐφ' ἵππου χαλκοῦ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ μῆλον κρατοῦντος, ὃν ἀναγείρας σιτηρέσια πολλὰ δέδωκε τοῖς ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ κίονες, καὶ οἱ ποδίσκοι, καὶ οἱ τῶν Ἀρτοπωλίων ὁμοίως καὶ τῶν Τζυκαλαρείων, καὶ τῆς Χαλκῆς ἔχουσιν ἱστορίας πολλὰς, ἃς ὁ αὐτὸς καλλύνας ἐχρύσωσεν.

28

De ſtatua Theodoſii.

In dicto Milliario collocata eſt ſtatua equeſtris Theodoſii ex ære, manu pomum tenentis; in cujus dedicatione annonam largiſſimam populo ipſe diſtribuit. Columnæ autem quæ illic viſuntur, cum ſuis ſpiris, pariterque illæ in Artopoliis poſitæ, necnon aliæ Tzycalariorum & quæ in Chalce extant, multas continent hiſtorias, quas ipſe ad ornatum inauravit.

Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Θεολόγου.

Φωκᾶς ὁ τύραννος ἔκτισεν ἐκ βάθρων τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Φωκᾶ ἐν τῷ Μιλίῳ, μήπω οὖν ὀροφώσας αὐτόν. ἐκεῖσε γὰρ ἦν ἡ ἀλλαγὴ τῶν κοντούρων, καθ' ὃν τόπον ἠντζοκόπησε τὰ κόντουρα, ὅτε καὶ μαγκλαβίοις ἐτύφθη παρὰ Μαυρικίου τοῦ βασιλέως, τολμήσαντος τοῦ αὐτοῦ Φωκᾶ ἐν τῷ κόντῳ αὐτοῦ προσδῆσαι τὸ πιττάκιον; ὅπερ ἀπὸ Λογγιβαρδίας ἐλθὼν ἔφερε, τοῦ στρατοῦ ἐκεῖθεν ἀποστείλαντος τοῦτον διὰ τὴν ῥόγαν αὐτῶν. καὶ ἐγκαλέσας ἐν ἡμέρᾳ Ἱπποδρομίου, ὅτι ἔσχεν εὑρὼν ἄδειαν καὶ ἀναλαβόμενος τὰ κόντουρα ὑπεχώρησε. τὰ δὲ καταλειφθέντα ἀντζίσας, κατῆλθεν ἕως Λογγιβαρδίαν ἔτι τὰς πληγὰς ἔχων· διὰ τοῦτο γὰρ προετιμήθη εἰς τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ στρατοῦ. μετὰ οὖν τὸ ἀνελθεῖν καὶ βασιλεῦσαι, ἔστησεν ἐκεῖ δύο ἵππους κοντούρους ἠντζωκοπημένους, καὶ βωμοὺς λιθίνους τετραδικοὺς σύνεγγυς τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, ὃν αὐτὸς ἀνήγειρε, Δίιππιον αὐτὸν ὀνομάσας. ἐκεῖσε γὰρ καὶ τέσσαρας εἰκόνας ἐκ ψηφίδων χρυσῶν, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἱστόρησεν. ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐλθὼν, καὶ κρατήσας, καὶ τὸν Φωκᾶν τιμωρήσας, καὶ καύσας ἐν τῇ τοῦ Βοὸς ἀγορᾷ ἐτίμησε τὸν ναὸν, καὶ σκεπάσας αὐτὸν, καὶ μετονομάσας εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ὄνομα.

29

30

De templo Theologi.

Phocas tyrannus templum ſancti Phocæ à fundamentis extruxit in Milliario, ſed abſque concameratione. Nam illic erat mutatio equorum curſus publici, quo in loco nervos equorum incidit, quando ab Imperatore Mauricio baculo percuſſus eſt, propterea quod epiſtolam, quam ex Longobardia ab exercitu ſtipendii petendi cauſa miſſus, afferebat, lanceæ alligare auſus eſſet. Poſtquam vero die Hippodromi conqueſtus eſſet, accepta redeundi facultate, adductis equis diſceſſit. Iis autem qui reſidui erant enervatis, in Longobardiam venit, cum adhuc plagarum vibices manerent, qua de cauſa ab exercitu ad Imperium evectus eſt. Itaque reverſus & Imperio potitus, duos equos enervatos ibi conſtituit, araſque quadratas lapideas prope Templum S. Phocæ à ſe conditum, & locum Diippium nominavit. Ibidem quoque quatuor imagines Conſtantini & Helenæ ex aureis teſſellis confecit. Cæterum Heraclius ubi in urbem venit & imperium ſuſcepit, & Phocam ulciſcens in foro Bovis flammis exuſſit, templum illud ornavit, tectoque operuit, &, commutato nomine, ſancto Apoſtolo & Evangeliſtæ Joanni cognomine Theologo, dicavit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῶν Σφωρακίου.

Τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Σφωρακίου, Σφωράκιος Πατρίκιος ἔκτισεν ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου καὶ Θεοδοσίου υἱοῦ αὐτοῦ. ἔκτισε δὲ ἕνα πινσὸν μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῶν κατηχουμένων, καὶ ἀπέθετο κεντηνάρια χρυσίου τρία. καὶ παρῆλθον χρόνοι ρλγ'. ἐν γὰρ τοῖς χρόνοις τοῦ Μαυρικίου ἐπεκαύθη μέρος τι τοῦ ναοῦ καὶ ἀνῳκοδομήθη παρ' αὐτοῦ, κτίσας καὶ εὐκτήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου. ἐπὶ δὲ

De ſancto Theodoro Sphoracii dicto.

Sanctum Theodorum Sphoracii appellatum, Sphoracius Patricius condidit, temporibus Arcadii ac filii ejus Theodoſii. Extruxit item Pinſum unum in illa parte Eccleſiæ, quæ Catechumenorum eſt, ac auri centenaria tria illic depoſuit. Elapſis autem annis centum triginta tribus, templi pars quædam ſub Mauricio conflagravit, & ab eo-

dem restaurata est; qui oratorium quoque S. Georgii extruxit. Imperante autem Leone Basilii filio, Romanus quidam orandi causa templa urbis invisens, animadvertit literis Latinis incisum lapidem in Pinso: quibus perlectis Imperatori aurum abscònditum indicavit. Qui cum eò misisset ac depositum accepisset, ipsum in ordinem Illustrium adlegit, datis ipsi in mercedem triginta libris monetæ signatæ. Excitavit item idem Sphoracius Præcursoris statuam, quæ in concha templi sancti Theodori erecta est.

De Octagono.

Tetradisium Octagonum est illud, in quo octo erant porticus, sive loca concamerata. Illic & Doctores omnium scientiarum commorabantur, quos semper Imperatores in consilium adhibebant, neque quidquam sine illis agebant. Ex horum numero Patriarcha & Episcopi creabantur. Proximè autem Basilicam erat, duravitque quadringentos & quatuordecim annos, usque ad decimum annum Imperii Leonis Isauri, Patris Constantini Caballini. Hic enim divinâ privatus gratiâ, atque eâ penitus spoliatus, cùm monachi stolido ejus instituto assentiri nollent, iratus sarmenta lignaque colligi jussit, combussitque ædificium illud, ac sexdecim, qui illic erant, monachos.

De Lauso.

Lausiaca, domus erat Lausi Patricii & Præpositi, qui multos gessit magistratus, magnosque adeptus est honores, sub Arcadio Theodosii magni filio. Exornavit autem istam domum variis pretiosisque columellis & marmoribus. Cæterum hæc domus una erat ex duodecim Constantini Magni, in qua aquilæ lapideæ, & phialæ, & gradus, & bases quadratæ, ad ornatum urbis stant ad hanc usque diem. Proximè autem Milliarii arcum extabat statua equestris Trajani, & Theodosii Junioris.

De Foro.

Forum ad Oceani imitationem circulari forma conditum fuit. Ibidem horologium æneum, Cyzico deductum, collocatum erat.

De statuis in arcu Cameræ Fori existentibus.

In arcu Cameræ Fori positæ visuntur duæ statuæ, Helenæ scilicet & Constantini, & in earum medio crux, cui inscriptum est: *Unus Sanctus, unus Dominus,*

τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος τοῦ υἱοῦ Βασιλείου ἀνελθὼν Ῥωμαῖός τις τοῦ εὔξασθαι εἰς τοὺς ναοὺς τῆς πόλεως, εἶδε Ῥωμαῖα γράμματα λίθινα ἐπάνω τοῦ πινσοῦ, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν γνοὺς, ἐγνώρισε τῷ Βασιλεῖ Λέοντι περὶ χρυσίου τινὸς, καὶ στείλαντος, καὶ ἀναλαμβανομένου ταῦτα, ἐποίησεν αὐτὸν Ἰλλούστριον, δοὺς αὐτῷ καὶ χάραγμα λίτρας λ'. ἀνήγειρε δὲ ὁ αὐτὸς Σφωράκιος καὶ τὸν Πρόδρομον, τὸν εἰς τὴν κόγχην τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τυγχάνοντα.

Περὶ τοῦ Ὀκταγώνου.

Τὸ δὲ Τετραδίσιον ὀκτάγωνόν ἐστιν εἰς ὃ ἵσταντο στοαὶ ὀκτὼ, ἤγουν καμαροειδεῖς τόποι, καὶ διδάσκαλοι ἐκεῖσε ἐτύγχανον οἰκουμενικῶν, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς Βασιλεῖς τοῖς ἐκεῖσε διδασκάλοις ἐβουλεύοντο, καὶ οὐδὲν ἔπραττον χωρὶς αὐτῶν. ἐξ ὧν γέγονε καὶ Πατριάρχης, καὶ Ἐπίσκοποι. πλησίον δὲ τῆς Βασιλικῆς ἦν, καὶ διήρκεσεν ἔτη υιδ'. μέχρι τοῦ δεκάτου χρόνου Λέοντος τοῦ Συρογενοῦς, τοῦ πατρὸς τοῦ Καβαλίνου. περιτραπεὶς δὲ τῆς θείας χάριτος, καὶ ταύτης γυμνωθεὶς, διὰ τὸ μὴ συγκοινωνεῖν τοὺς μοναχοὺς τῇ ματαίᾳ αὐτοῦ ἐνστάσει, θυμοῦ δὲ πλησθεὶς καὶ φρύγανα προστάξας ἀθροϊσθῆναι, καὶ ξύλα, κατέκαυσεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δέκα ἓξ μοναχούς.

Περὶ τοῦ Λαύσου.

Τὰ δὲ Λαύσου, οἶκος ἦν Λαύσου πατρικίου καὶ πραιποσίτου, ὅστις ἀρχὰς πολλὰς καὶ δόξας διήνυσεν ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου. ἐκόσμησε δὲ αὐτὸν διὰ ποικίλων καὶ πολυτελῶν μικρῶν κιόνων, καὶ μαρμάρων. ὁ δὲ τοιοῦτος οἶκος ἐκ τῶν δώδεκα οἴκων ἐτύγχανε τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐν ᾧ καὶ ἀετοὶ λίθινοι, καὶ φιάλαι, καὶ βαθμοὶ, καὶ βωμοὶ τετράγωνοι, εἰς διακόσμησιν τῆς πόλεως ἱστάμεναι μέχρι τῆς σήμερον. πλησίον δὲ τῆς ἀψῖδος τοῦ Μιλίου στήλη ἔφιππος ἵστατο Τραιανοῦ, καὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

Περὶ τοῦ Φόρου.

Ὁ δὲ φόρος εἰς μίμησιν τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκτίσθη κυκλοειδής. καὶ ὡρολόγιον ἐκεῖσε ἦν χαλκοῦν, ὅπερ ἔφερεν ἀπὸ Κυζίκου.

Περὶ τῶν στηλῶν τῶν ἱσταμένων ἐν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ Φόρου.

Ὅτι ἐν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ φόρου ἵστανται δύο στῆλαι Ἑλένης καὶ Κωνσταντίνου, καὶ σταυρὸς μέσον αὐτῶν γράφων. εἷς ἅγιος, εἷς

Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. ἀμήν. καὶ δύο ταχυδρόμων ὁμοίως στῆλαι πτεροτῶν.

Jesus Christus in gloria Dei Patris, Amen. Ibidem pariter extant duæ Angelorum statuæ alatæ.

Περὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ ἐν τῷ βορείῳ μέρει.

Ὅτι ἐπὶ τὸ βόρειον μέρος τοῦ φόρου ἵστατο σταυρὸς ὡς εἶδεν αὐτὸν Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐν τῷ οὐρανῷ χρυσέμβαφον, καὶ ἐν τοῖς ἀκρωτηρίοις στρογγύλοις μῆλον. ἔνθεν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς καθορῶνται χρυσέμβαφοι μέχρι τοῦ νῦν.

De cruce in Septentrionali parte collocata.

In Septentrionali parte Fori extabat crux, instar illius quam Constantinus Magnus in cœlo vidit, auro obductam, habentem in extremitatibus rotundis, malum. Hinc inde tam ipse quam filii ejus auro obducti ad hoc usque tempus cernuntur.

Περὶ τῶν δύο σταυρῶν τῶν κεχωσμένων.

Ὅτι κάτωθεν τοῦ κίονος τοῦ φόρου κεχωσμένοι εἰσὶν οὗτοι οἱ δύο σταυροὶ, καὶ τὸ βίκιον τοῦ μύρου, ᾧ ἠλείψατο ὁ Ἰησοῦς, καὶ πολλὰ σημειοφορικὰ ἕτερα, τεθέντα μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀσφαλισθέντα δὲ παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου.

De duabus crucibus quæ deposita erant.

In inferiori parte columnæ Fori depositæ sunt duæ illæ cruces, & urceolus vitreus unguenti, quo inunctus fuit Jesus, & multa alia admiranda, quæ à Constantino Magno ibi collocata, Theodosius Magnus firmius consistere fecit.

Περὶ τοῦ ἅρματος ἡλίου.

Ὅτι τὸ ἅρμα ἡλίου ἐν τέτρασιν ἵπποις πυρίνοις ἱπταμένοις παρὰ δύο στηλῶν ἔκπαλαι ὑπῆρχεν ἐν τῷ χρυσείῳ Μιλίῳ. ἔνθα εὐφημίσθη Κωνσταντῖνος ἐν τῷ νικῆσαι Ἀζώτιον. κατενεχθὲν δὲ τὸ ἅρμα ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ, δορυφορούμενον στηλίδιον μικρὸν κατεσκευάσθη παρὰ Κωνσταντίνου ὑπὸ ἡλίου φερόμενον, τύχη τῆς πόλεως εἰς τὸ στάμα εἰσῄει, καὶ στεφανωθὲν ἐξῄει. ἐτίθετο δὲ ἐν τῷ Σενάτῳ ἑορτῶν ἐπιουσῶν καὶ γενεσίων τῆς πόλεως τελουμένων. διότι δὲ ἐπὶ κεφαλῆς σταυρὸν εἶχεν, ὃν ἐχάραξε Κωνσταντῖνος, Ἰουλιανὸς αὐτὸ βόθρῳ κατέχωσεν. ἔνθα Ἄρειος τὸν ἔχθιστον θάνατον ἀπὸ τῆς καμάρας τοῦ φόρου τοῦ Σενάτου ἀπέδωκεν, ποῦ καὶ οἱ παρερχόμενοι οὖρα, καὶ κόπρα ἐπίθουν αὐτῷ τῷ ἐχθίστῳ Ἀρείῳ.

De curru Solis.

In Aureo Milliario jam inde ab antiquis temporibus currus solis trahente quadriga equorum ignei coloris quasi volantium à duabus columnis visebatur: ubi Constantinus postquam Azotium vicerat, faustis acclamationibus exceptus est. Ubi autem currus ille in Hippodromum deductus fuit, parva statua fortunam Urbis referens ab ipso Constantino confecta est, quæ à sole gestata ad tribunal Hippodromi ducebatur, indeque coronata exibat: ponebatur autem in Senatu cum celebritas Natalium Urbis immineret. Quia verò capiti ejus crucem insculpi Constantinus curaverat; Julianus eam in foveam conjici jussit; ubi Arius in Camera Fori Senatus teterrimam mortem obiit: atque eo loci qui præteribant urinam & stercora odiosissimo Ario deponebant.

Περὶ τοῦ Σενάτου.

Ὅτι τὸ Σενάτον, ὡς οἱ μὲν λέγουσιν ἐξ ἀρχῆς ἦν τῶν κωδικέλλων φυλακτήριον. ἐκεῖσε γὰρ οἱ Πατρίκιοι ἐλάμβανον αὐτοὺς, ἐν ᾧ τε καὶ Καλλίστρατος πρῶτον τὴν ἀξίαν τοῦ ὑπάτου ἐκεῖσε ἐδέξατο, τοῦ δήμου κράξαντος, Καλλίστρατος εὐτυχὴς καὶ εἰς ἄλλο προκόψει. ὁ δὲ φοβηθεὶς προσέφυγε τῇ ἐκκλησίᾳ. Κωνσταντῖνος δὲ ἐξωμόσατο μὴ ἀδικῆσαι αὐτόν. ὁ δὲ μὴ ἀναχόμενος ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, εἶτα ἐπίσκοπος:

De Senatu.

In Senatu, ut quidam tradunt, codicilli antiquitus asservabantur; ibi enim Patricii eos accipiebant, ubi Callistratus primum dignitatem Consularem suscepit, acclamante populo: Callistratus fortunâ favente insuper ad aliud provehetur; ille verò perterritus ad Ecclesiam confugit, & quamvis Constantinus juraret se nullam ei injuriam illaturum, tamen ille minus fidens, primum presbyter, deinde Episcopus creatus est:

De Palladio deposito, de foro, & de statua.

Subter Fori columnam Palladium & multa alia admiranda posita fuerunt. Circuitus autem fori tantus est, quantus fuit ambitus tentorii Constantini Magni, quod Româ Byzantium veniens isthic fixerat. Duæ autem illæ semirotundæ porticus tunc temporis stabula erant circa tentorium. Cæterum insignis illa columna & statua Apollinis est Constantini Magni, quam ipse instar solis erexit, infixis capiti ejus radiorum instar, clavis passionis Christi, ut veluti sol civibus suis eluceret.

Περὶ τοῦ τεθέντος στοιχείου, καὶ τοῦ φόρου, καὶ τῆς στήλης.

Κάτωθεν δὲ τοῦ κίονος τοῦ φόρου ἐτέθη καὶ Παλλάδιον στοιχεῖον, καὶ ἕτερα πολλὰ σημειοφορικά. ὁ δὲ κύκλος τοῦ φόρου ἐστὶ τὸ ἴσον τῆς ποδέας τῆς κόρτης τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἣν αὐτὸς ἔπηξεν, ὅτε ἀνῆλθεν ἀπὸ Ρώμης. οἱ δὲ δύο σιγματοειδεῖς ἔμβολοι, ἐτύγχανον τότε σταῦλοι γύρωθεν τῆς κόρτης. ὁ δὲ περίβλεπτος οὗτος κίων, καὶ ἡ στήλη τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔστι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἣν ἔστησεν δίκην ἡλίου, τεθεὶς ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ τοὺς ἥλους ἐκ τῶν τοῦ Χριστοῦ δίκην ἀκτίνων, ὡς ἥλιος τοῖς πολίταις ἐκλάμπων.

De statuis aurigarum, quæ in Senatu collocatæ erant, ac de decem reliquiarum cophinis.

In Senatu erectæ sunt aurigarum Circensium statuæ in organo Astronomico, ubi etiam Dianæ & Veneris statuæ; ad quas Arcadius Archidiaconus S. Irenæ ab Arianis flagris occisus est. Decem autem cophini reliquiarum, decem annis in Palatio Senatus jacuerunt; postea vero ad basim columnæ suffossi fuere.

Περὶ τῶν τεθέντων ἡνιόχων ἐν τῷ Σενάτῳ, καὶ περὶ τῶν ι. κοφίνων τῶν ἄρτων.

Ἐν δὲ τῷ Σενάτῳ ἀπετέθησαν οἱ ἡνίοχοι ἐν ζευξίπποις ἐν τῷ ἀστρονομικῷ ὀργάνῳ, ἔνθα τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἵσταται στήλη, ἐν αἷς σκυτάλαις ἀπεκεφαλίσθη ὑπὸ Ἀρειανῶν Ἀρκάδιος Ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγίας Εἰρήνης. οἱ δὲ δέκα κόφινοι τῶν περιστευμάτων, δέκα ἔτη ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Σενάτου κατέκειντο. μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ τὴν βάσιν τοῦ κίονος κατεχώσθησαν.

De statuis quæ olim in magna Ecclesia sancta Sophia, erectæ erant.

In magna Ecclesia, quæ jam appellatur Sancta Sophia erectæ erant quadringentæ viginti septem statuæ, quarum pleræque Græcæ, erant; ex quarum numero istæ erant Jovis scilicet, Cari Patris, Diocletiani, duodecim signorum Zodiaci, Lunæ, Veneris, Arcturi syderis duabus Persicis columnis fulti, Poli Australis, ac Sacerdotis Minervæ habentis à latere Iridem sine Philosophiâ vaticinantem. Christianorum item statuas non paucas extitisse ferunt; ex multis vero paucæ enumerandæ sunt, Constantini Magni, Constantis, Galli, Theodosii, Juliani, Theodosii alterius & Arcadii filii ejus, ac Serapionis Consulis: Helenæ item matris Constantini tres; una porphyretica margaritis distincta; altera ex tessellis argenteis super columnam æream; tertia vero eburnea, quam posuit Cyprus rhetor. Quibus per urbem dispersis Justinianus fide & studio multo permotus, amplissimum templum excitavit. Si qui verò horum periti, urbem explorandi causa percurrant, non paucas earum reperient.

Ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τῇ νῦν ὀνομαζομένῃ ἡ ἁγία Σοφία στῆλαι ἵσταντο υκζ΄. αἱ πλείονες τούτων ἑλληνικαὶ ὑπῆρχον· αἵ τινες ἐκ τῶν πολλῶν ὑπῆρχον, τοῦ τε Διὸς, καὶ Κάρου τοῦ πατρὸς, καὶ Διοκλητιανοῦ, καὶ τὰ δώδεκα ζώδια, ἥτε Σελήνη καὶ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὁ Ἀρκτοῦρος ἀστὴρ, παρὰ δὲ δύο Περσικῶν στηλῶν βασταζόμενος, καὶ ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ ἱέρεια τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τὴν Ἶριν ἀφιλοσόφως μαντεύουσαν ἔχουσα. ἐκ δὲ τῶν Χριστιανῶν οὐκ ὀλίγαι μὲν, ὡς εἶπον. καὶ δέον ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγας εἰπεῖν, Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καὶ Κώνσταντος, καὶ Γάλλου, Θεοδοσίου τε καὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ Θεοδοσίου τοῦ ἑτέρου, καὶ Ἀρκαδίου υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ Σεραπίωνος ὑπάτου, καὶ Ἑλένης μητρὸς Κωνσταντίνου, τρεῖς. ἡ μὲν μία πορφυρᾶ διὰ μαργάρων· ἡ δὲ ἑτέρα διὰ ψηφίδων ἀργυρῶν ἐν τῷ χαλκῷ κίονι, καὶ ἡ ἄλλη ἐλεφαντώδης Κύπρου ῥήτορος προσενέγκαντος. ἃς Ἰουστινιανὸς μερίσας ἐν τῇ πόλει ναὸν μέγιστον ἀνήγειρε μετὰ πίστεως καὶ πόθου πολλοῦ. οἱ δὲ πεπειραμένοι τῶν προειρημένων, περιερχόμενοι τὴν πόλιν, καὶ ζητοῦντες αὐτὰς, εὑρήσουσιν οὐκ ὀλίγας.

De statuis quæ collocatæ erant in dextera Fori parte.

In dextera Fori parte ad Orientem sta-

Περὶ τῶν στηλῶν τῶν ἱσταμένων ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ φόρου.

Ἐν δὲ τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ φόρου τῆς ἀνατολῆς, ἐδέ-

ξαντο στήλας πορφυρᾶς διὰ μαρμάρου ιβ΄. καὶ σειρῆνας δώδεκα. ἅς τινας οἱ πολλοὶ ἵππους θαλασσίους καλοῦσι, χρυσέμβαφοι δὲ ἦσαν. νῦν δὲ ἡμῖν ἑπτὰ μόναι καθορῶνται. τὰς δὲ τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Μάμαντος μέρεσιν ἔθηκαν, καὶ αἱ λοιπαὶ στῆλαι σώζονται.

tuæ duodecim ex marmore porphyretico extabant, totidemque Sirenes auro obductæ, quas vulgus equos marinos vocat. Nunc autem septem duntaxat conspiciuntur; quarum tres apud S. Mamantem positæ sunt. Cæteræ statuæ etiamnum supersunt.

De simulacro æreo Fortunæ Urbis, quod in Orientali Fori arcu extabat.

Η δὲ τύχη τῆς πόλεως χαλκῆ μετὰ μοδίολου ἵστατο ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἀψῖδι, ἧς, ἔφησαν, Μιχαὴλ ὁ Ραγγαβὲ χειροκοπηθῆναι, διὰ τὸ μὴ ἰσχύειν τὰ δημοτικὰ μέρη κατὰ τῶν ἀνακτόρων.

Fortuna urbis ænea cum calyptra posita erat in Orientali arcu fori, cujus manus, ut aiunt, Michaël Rhangabe amputari jussit; ne factiones populi contra Imperatores quidpiam moliri possent.

40

Περὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ γράφοντος, Αγιος, ἅγιος, ἅγιος.

De Cruce cujus inscriptio est, Sanctus, Sanctus, Sanctus.

Ιστέον, ὅτι ὁ σταυρὸς ὁ μεσοσυλλαβῶν καὶ ἀναγινωσκόμενος, Αγιος, ἅγιος, ἅγιος, παρὰ τοῦ προεστατοῦντος τῷ φόρῳ ἀνηγορεύθη. ἔνθεν καὶ δύο ταχυδρόμων, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ Ελένης ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων σώζονται στῆλαι. εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν ἀψῖδα τοῦ Κωνσταντινιακοῦ φόρου σταυρὸς ἀργυρέμπλαστος, καὶ ἐν τοῖς ἀκρωτηρίοις στρογγύλοις μῆλον, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἀνηγέρθη ὑπὸ Κωνσταντίνου, ὡς ἐθεάσατο αὐτὸν ἐν τῷ οὐρανῷ. οἱ δὲ χρυσέμβαφοι υἱοὶ αὐτοῦ εἰσι· καὶ ἐλέφαντος στήλη ἵστατο φοβερὰ ἐν τοῖς εὐωνύμοις μέρεσι πλησίον τῆς μεγάλης στήλης. ἔνθα καὶ παράδοξον ἐδείκνυτο θέαμα. σεισμοῦ γὰρ γινομένου καὶ αὐτὸς πέπτωκε, καὶ ἀπώλετο τὸν ἕνα πόδα τὸν ὄπισθεν, οἱ δὲ τοῦ ἐπάρχου ταξεῶται (ἔθος γὰρ τὸν φόρον παρ᾽ αὐτῶν φυλάττεσθαι) συνδραμόντες ἤγειραν τὸν ἐλέφαντα, καὶ εὗρον ἔσωθεν αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ ἀνθρώπου ἀμφότερα ὅλου τοῦ σώματος, καὶ πύξιον μικρὸν, οὗ ἐν τῇ κεφαλῇ ἔγραψεν. ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΙΕΡΑΣ ΟΥΔΕ ΘΑΝΟΥΣΑ ΧΩΡΙΖΟΜΑΙ. ὅπερ ὁ ἔπαρχος τῷ δημοσίῳ προσέθηκεν εἰς νουμία. τοῖς προαναδεδηλωκόσι, καὶ χοῖρος ἵστατο σημαίνων τὴν κραυγὴν τῆς πανηγύρεως. καὶ γυμνὴ ὡσαύτως στήλη σημαίνουσα τὸ ἀναίσχυντον τῶν τε ἀγοραζόντων καὶ πωλούντων.

41

Sciendum est, Crucem, in cujus medio legitur, Sanctus, Sanctus, Sanctus, à Præside Fori dedicatam esse: ubi etiam duorum Angelorum & ipsius Constantini & Helenæ statuæ, à dextris & à sinistris asservantur. In Orientali autem arcu Fori Constantiniani, crux est argento obducta, habens in extremitatibus rotundis, malum, quam ibidem Constantinus erexit, qua forma illam in cœlo viderat. Ii verò qui inaurati conspiciuntur, filii ejus sunt. Itemque in sinistris partibus terribilis posita erat Elephantis statua, prope maximam statuam; ubi mirabile spectaculum accidit. Nam terræ motu facto, Elephas collapsus est; ac unus posteriorum ejus pedum effractus. Præfecti vero Taxeotæ, quos moris erat forum custodire, accurrentes Elephantem erexerunt, ac corporis humani integri utraque ossa invenerunt, & tabellam cui inscriptum erat. *A Venere virgine sancta ne mortua quidem sejungor.* Præfectus autem signum illud ærario publico intulit in nummos redigendum. Præter superiùs memorata, visebatur porcus, multitudinis strepitum denotans, & proximè nuda statua, significans impudentiam eorum qui emunt & vendunt.

42

Περὶ τοῦ Συστηματίου, τοῦ ἐν τῷ φόρῳ μέσον ἱσταμένου.

De compage, quæ stabat in medio Fori.

Συστημάτιον δὲ μέσον τοῦ φόρου ἔνζωδον ἐπὶ κιόνων ἱστάμενον, καὶ ἐν αὐτῷ δηλοῦν τὰς ἱστορίας τῶν μελλόντων ἐσχάτως γίνεσθαι ἐπὶ ταύτῃ τῇ πόλει. οἱ δὲ στηλωτικοὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ταῦτα πάντα συνίασιν. ἐστήλωσε δὲ αὐτὰ Απολλώνιος ὁ Τυανεὺς παρακληθεὶς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καὶ εἰσελθὼν ἐστοιχείωσε τὰ ὀνόματα τῆς ἐπικρατείας ἕως τέλους αἰώνων.

In medio Fori compages quædam variis distincta figuris, columnisque fulta visebatur, quæ res urbi aliquando eventuras indicabat: qui autem apotheles maticen exercent, hæc omnia norunt. Cæterum hæc Apollonius Tyaneus erexit, accersitus à Constantino Magno, iisque nomina Imperatorum usque ad sæculorum finem insculpsit.

Quomodo Urbem ædificavit quando unà cum proceribus Forum pedes adiit.

Cum vellet urbem condere Constantinus Magnus, ac fundamenta jacere, mensus est ipsam, unàque cum proceribus suis pedes exiit, atque ad Forum processit, quo ubi perventum fuit, inquiunt ei proceres, Hic Domine muro statue terminum. Ille vero respondit: Non, nisi is qui me præcedit ductor constiterit, finem faciam. Solus enim ipse Angelum videbat. Progressus igitur pedes cum toto Senatu usque ad Exocionium, vidit ibi Angelum, defixa in terram romphæa, stationis initium facere: quare ipse quoque ibi substitit, & finem muro statuit.

Περὶ τοῦ πῶς ἔκτισε τὴν πόλιν, ὅτε ἐξῆλθε μετὰ τῶν μεγιστάνων ἐν τῷ φόρῳ πεζός.

Ὅτι μέλλων κτίσαι τὴν πόλιν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ ὀφείλων πῆξαι τὸ θεμέλιον, καὶ καταμέτρησεν αὐτὴν, πεζὸς ἐξελθὼν μετὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν φόρον, εἶπον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες. ποίει τέλος τοῦ τείχους, δέσποτα, ἐκεῖνος δὲ ἔφη. οὐχὶ ἕως οὗ στῇ ὁ προαγωγός μου, ἐκεῖσε πληρώσω. μόνος γὰρ αὐτὸς ἑώρα τὸν ἄγγελον. ἀπελθὼν δὲ μέχρι τοῦ Ἐξωκιονίου πεζὸς μετὰ πάσης τῆς Συγκλήτου. ἐκεῖσε δὲ ἰδὼν τὸν ἄγγελον τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ πήξαντα· καὶ μηνύοντα ἕως ἐκεῖ στῆναι αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἔπηξεν ἐκεῖ τὸ τεῖχος.

De Artopolio.

In Artopoliis catellos viginti circumposuit, & pavones, aquilas, leænas, arietum capita, & passerum, cornicis item, turturis, felis & buculæ, Gorgones duas, aliam à dextris, aliam à sinistris, facie sibi invicem obversas ex marmoribus sculptas, ac demum porcorum greges. Perstiterunt autem usque ad Zenonem. Cæterum Galenus quidam medicus & Philosophus istac præter Gorgonas transiens, Hieroglyphica esse dixit, iisque astronomicum futuri præsagium contineri, & cunctas declaravit historias cum nominibus Constantini Magni, qui illa effinxerat. Cum autem hæc Galenus frequentius enarrasset, & lectioni eorum insisteret, eaque quæ Zenoni Verinæ opera eventura erant, prædixisset, & in risum prorumperet; Callistratus quidam homo nihili qui cauponariam exercebat, post Zenonis reditum Galenum accusavit, Zeno autem ipsum interfecit: quod etiam verè contigisse dicunt. Ideoque porcorum greges isthac transeuntes ad Artotyrianum locum in medio fornicis unde ascenditur, quasi stupidi consistunt neque ultra progredi possunt: donec à subulcis verberati, gressum movent: statim enim ac paululum sanguinis effluit, cum impetu procedunt.

Περὶ τοῦ Ἀρτοπωλίου.

Ἐν δὲ τοῖς Ἀρτοπωλίοις, κυνάρια ἔστησεν εἴκοσι περιφερῆ, καὶ ταῶνας, καὶ ἀετοὺς, καὶ λεαίνας, καὶ κριῶν κάρας, καὶ στρουθῶν, καὶ κορώνης· καὶ τρυγόνος, καὶ γαλῆς, καὶ δαμάλεως, καὶ Γοργόνας δύο, μίαν μὲν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἑτέραν ἐξ εὐωνύμων, κατ᾽ ὄψιν ἀμφότεραι βλέπουσαι, ἀπὸ μαρμάρων ἐγγεγλυμμέναι, καὶ χοίρων ἀγέλας. ἵσταντο δὲ μέχρι Ζήνωνος. Γαληνὸς δέ τις ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος ὑπάρχων, ἐκεῖσε περαιωθεὶς τὰς Γοργόνας ἔλεγεν ἱερογλυφικὰ, καὶ ἀστρονομικὰ τῶν μελλόντων, δηλώσας τὰς ἱστορίας πάσας σὺν τοῖς ὀνόμασι Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τυπώσαντος ταῦτα. τοῦ δὲ Γαληνοῦ ἐπὶ πλεῖστον συχνάσαντος, καὶ τοῖς ἀναγνώσμασι προσέχοντος, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν τῷ Ζήνωνι παρὰ Βηρίνης εἰπόντος καὶ γελάσαντος. Καλλίστρατός τις συρφετὸς κάπηλος τῇ τέχνῃ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον Ζήνωνος, διαβάλλει τὸν Γαληνόν. ὁ δὲ Ζήνων τοῦτον ἀνῄρηκει, ὅπερ λέγουσιν εἶναι ἀληθές· καὶ γὰρ αἱ ἀγέλαι τῶν χοίρων διερχόμεναι ἐκεῖσε εἰς τὸν Αρτοτυριανὸν τόπον μέσον τῆς καμάρας, ὅθεν ἀνέρχεται, ἵστανται ἐνεοὶ, καὶ οὐ δύνανται παρέρχεσθαι, ὅτε οἱ χοιροδέται οἱ τούτους ἐλαύνοντες, τύψωσι τούτους, καὶ τότε μεθίστανται· ἡνίκα γὰρ χυθῇ αἷμα ὀλίγον, ἀθρόως ὁρμᾷ ἡ ἀγέλη.

De cruce supra columnam erecta.

Crucem collocatam supra columnam propter Artopolia in atrio lapidibus strato erexit Constantinus Magnus, quando urbem condidit. Antiquis autem temporibus utriusque factionis aurigæ equos ibi

Περὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ ἱδρυμένου ἐπὶ κίονος.

Τὸ δὲ σταυρίον τὸ ἱδρυμένον ἐπὶ κίονος πλησίον τῶν Ἀρτοπωλίων ἐν τῇ λιθοστρώτῳ αὐλῇ ἀνηγέρθη παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, ὅτε ἐκτίσθη ἡ πόλις. εἰς δὲ τὸ παλαιὸν ἔφερον ἐκεῖσε τοὺς ἵππους

ἑκατέρου

ἑκατέρων τῶν μερῶν ἡνίοχοι, καὶ εὐφημίζοντες ἔλεγον, τοῦ σταυροῦ ἡ δύναμις βοηθῇ ἡμῖν. ἐκεῖσε δὲ ἵσταντο καὶ πύλαι χαλκαῖ τέσσαρες τῶν τεσσάρων μερῶν, καὶ περίπατοι τέσσαρες γύρωθεν, καὶ σημειοφορικὰ πολλά, καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ Θεοφίλου. ἔκτοτε δὲ ἐκλήθη κοιλὰς κλαυθμῶνος παρ' αὐτοῦ, καὶ προσετάγησαν οἱ σωματοπρᾶται ἐκεῖσε πιπράσκειν τὰ οἰκετικὰ πρόσωπα.

A agitabant, & acclamantes aiebant, *Crucis potentia nobis opituletur.* Ibidem pariter extabant portæ æneæ quatuor pro quatuor factionibus, totidemque in orbem porticus, ac pleraque alia admiranda; quæ ad Theophilum usque pervenêre, à quo primum locus ille vallis planctus nuncupatus est, ac mancipia à negotiatoribus ejusmodi isthic venum proponi jussit.

Τὰ λεγόμενα τοῦ Τοξαρᾶ.

B

Τὰ Τοξαρᾶ, οἶκος ἦν Τοξαρᾶ Μαγκλαβίτου, τοῦ ἀνελόντος Μιχαὴλ τὸν βασιλέα εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα.

46.

De Toxara ut vocant.

Toxara, domus erat Toxaræ Manclavitæ, qui in templo S. Mamantis Michaëlem Imperatorem interfecit.

Περὶ τῶν ἁγίων μ'.

Οἱ ἅγιοι τεσσαράκοντα πρότερον ὑπῆρχον Πραιτώριον. ὁ δὲ Τιβέριος ὁ Θρᾷξ σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Ἀναστασίᾳ τοὺς δεσμίους ἐξεώσας, καὶ τὸν τόπον ἀνακαθήρας, καὶ διαμετρήσας, καὶ τὴν ὕλην ἐναποθέμενος, καὶ ἐκβαλὼν τὸ χῶμα, ἐθεμελίωσε μέχρι πηχῶν τεσσάρων. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Τιβερίου, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Μαυρίκιος κρατήσας ἀνεπλήρωσε τὸν ναόν, καὶ ἐνεθρονίασεν αὐτόν.

De Ecclesia SS. Quadraginta Martyrum.

C

Ædes SS. Quadraginta Martyrum antea Prætorium extiterat. Tiberius vero Thrax cum uxore Anastasia, eductis hinc qui carcere detinebantur, loco prius purgato ac dimenso, ex eoque ejectis materiis, fundamenta ad quatuor cubitos eduxit. Tiberio autem vita functo, Mauricius ejus gener imperio potitus, ædem sacram absolvit, ac dedicari curavit.

47. Περὶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τὰ Καρβουνάρια.

D

Τὸν δὲ ἅγιον Θεόδωρον ἔκτισεν Ἱλαρίων Πατρίκιος ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Μακέλλου.

De Sancto Theodoro cognomine Carbonaria.

Sancti Theodori templum Hilarion Patricius Leonis Macelæ temporibus excitavit.

Περὶ τοῦ Ἀνεμοδουλίου.

Τὸ δὲ Ἀνεμοδούλιον ἐστηλώθη παρὰ τοῦ Ἡλιοδώρου τοῦ δυσσεβοῦς, ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Συρογενοῦς, ὃς καὶ ἐστήλωσε τοὺς ιβ'. ἀνέμους. τὰ δὲ τέσσαρα χαλκουργήματα τὰ μεγάλα, ἤχθησαν ἀπὸ τοῦ κάστρου Δυρραχίου. εἶχε δὲ αὐτὰ γυνὴ χήρα εἰς προῖκα αὐτῆς ἀπὸ ναοῦ τινος. μετὰ πολλῆς δὲ ἐπιστήμης καὶ ἀστρονομίας ἐποίει τοῦτο.

48.

De Anemodulio.

E

Anemodulium ab impio Heliodoro erectum fuit, tempore Leonis Isauri: ipsemet duodecim quoque signa ventorum excitavit. Quatuor vero simulacra ænea grandia Dyrrachio delata fuere. Erant autem hæc mulieri cuidam viduæ pro dote, ab nescio quo templo extracta. Cæterum hoc scitè ac omnibus Astronomiæ numeris absolutum perfecit (Heliodorus.)

Περὶ τοῦ Ταύρου.

Ὅτι ἐν τῷ Ταύρῳ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἵσταται· ἦν δὲ πρώην ἀργυρᾶ, ἔνθα τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἥκοντας ἐδέχετο ἐκεῖσε· ὑπῆρχε δὲ πρώην παλάτιον, καὶ ξενοδοχεῖον τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὸ καλούμενον δηλονότι Ἀλωνίτζιον. ἐπάνω δὲ τοῦ μεγάλου κίονος ἐστήλωται Θεοδόσιος· οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ, ὁ μὲν Ὀνώριος, ἐπάνω τῆς λιθίνης ἀψίδος τῆς πρὸς δυσμάς· ὁ δὲ Ἀρκάδιος ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὴν λιθίνῃ ἀψίδι· ὑπερθεν δὲ τῶν περιβλέπτων μεγάλων κιόνων τῶν τετραδισίων. μέσον τῆς αὐλῆς ἐστιν ἔφιππος, ὃν

De Foro Tauri.

F

In Foro Tauri stat Theodosii magni statua. Fuit autem primitus argentea, & ad eam legati exterarum gentium excipiebantur. Extitit etiam ibi olim Palatium & Xenodochium Romanorum, versus locum, quem Alonitzium vocant. Super ingentem columnam stabat Theodosius: illius verò filii, Honorius quidem in lapideo fornice orientali, Arcadius autem in lapideo fornice occidentali, uterque super ingentes quadratas columnas. In medio Fori atrio est statua equestris, quam qui-

dam Jesu Nave, alii Bellerophontis esse A volunt. Allata vero fuit ex magna Antiochia. Cæterum basis lapidea quadrilatera equestris illius statuæ, habet insculptas historias Russorum qui novissimis diebus urbem vastaturi sunt, cujus rei impedimentum est perquam minimum illud signum, quod vinctum ac genuflexum illic positum visitur. Præterea quoque pes lævus magni equi, quod in eo inscriptum est, præsignificat. Similiter & magna co- B lumna concava, & Xerolophus ultimos urbis casus, expugnationesque repræsentant.

De Diaconissa.

Ecclesiam Diaconissæ condidit Cyriacus Patriarcha tempore Mauricii Imperatoris compatris sui. Ita verò nuncupata fuit, quod Patriarcha adhuc Diaconus ibi habitaret, & soror ejus ibidem esset Dia- C conissa.

De templo Curatoris dicto.

Templum cognomine Curatoris conditum fuisse fertur tempore Verinæ uxoris Leonis Macelæ; cujus curator præfuit structuræ, ut ad instar Sepulchri Christi fieret.

De Philadelphio.

Id quod Philadelphium appellatur, statuæ sunt filiorum Constantini Magni. Postquam enim ipse è vivis excessit, Constantius cum in partibus Orientis esset, Constans verò una cum Gallo ab Occidente venisset, hoc in loco conjuncti se invicem salutaverunt. Non enim ita nuncupatur quod ibi convenerint, sed quoniam primi eorum congressûs signum isthic erectum est. E Alii verò narrant, Philadelphium, ubi parvulus ab Aquilone visitur arcus, antiquitus propugnaculum fuisse, portamque terrestrem antiquam à Caro extructam. Hoc igitur in loco stabat olim fori statua, quæ curru inde fuerat exportata. Ut autem Hæsitans tradit, à Magnaura delata fuit statua in Foro posita, quæ multis laudibus celebrata, ut fortuna urbis adorabatur ab omnibus, columnæ imposita, sacerdote præsente cum supplicatione & centies clamante, *Kyrie* F *eleyson*, ac supra capitulum ejus columnæ admiranda quædam & stupenda edita fuerunt, solemneque festum totos quadraginta dies actum fuit, atque ipse Imperator copiosam annonam distribuit. Cæterum postridie Natalia urbis celebrata sunt, magnique Circenses acti, ac urbs eo ipso die appellata fuit Constantinopolis.

A οἱ μὲν λέγουσιν Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ, ἕτεροι δὲ, τὸν Βελλεροφόντην· ἤχθη δὲ ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας. τὸ δὲ τετράπλευρον τοῦ ἐφίππου τὸ λιθόξεστον ἔχει ἐγγεγραμμένας ἱστορίας τῶν ἐσχάτως μελλόντων Ῥῶς πορθεῖν τὴν αὐτὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐμπόδιον, ὅπερ ἀνθρωποειδὲς χαλκούργημα βραχὺ παντελῶς, καὶ δεδεμένον γονυκλινὲς ἔχει. ὁ ποὺς ὁ εὐώνυμος τοῦ ἵππου τοῦ μεγάλου καὶ αὐτὸς σημαίνει, ὅτι ἐκεῖσε ἐγγε- B γραμμένον ἐστίν. ὡσαύτως καὶ ὁ κοῦφος κίων ὁ μέγας, καὶ ὁ Ξηρόλοφος, ἔχουσι τὰς ἐσχάτας ἱστορίας τῆς πόλεως, καὶ τὰς ἁλώσεις ἐνιστόρους.

Περὶ τῆς Διακονίσσης.

49.

Τὰ δὲ Διακονίσσης ἔκτισε Κυριακὸς Πατριάρχης ἐν τοῖς χρόνοις Μαυρικίου Βασιλέως, τοῦ συντέκνου αὐτοῦ. ἐκλήθη δὲ ὡς ἀπὸ τοῦ τὸν Πατριάρχην διάκονον C ὑπάρχοντα οἰκεῖν ἐκεῖσε· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Πατριάρχου Διακόνισσα ἦν.

Τὰ Κουράτωρος.

Τὰ Κουράτωρος ἐκτίσθησαν ἐν τοῖς χρόνοις Βηρίνης τῆς γυναικὸς, λέγεται, τοῦ Λεομακέλου. καὶ ὁ Κουράτωρ αὐτοῦ παρίσταται εἰς ὁμοίωμα τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου.

50.

Περὶ τοῦ Φιλαδελφίου.

Τὸ δὲ καλούμενον Φιλαδέλφιον, υἱοί εἰσι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ὅτε δὲ ἐτελεύτησεν οὗτος, τοῦ Κωνσταντίου ὄντος ἐν τοῖς τῆς ἀνατολῆς μέρεσι, Κώνσταντος ἀπὸ δύσεως καὶ Γάλλου ἐρχομένων συνήφθησαν ἐκεῖσε, καὶ ἀσπάζονται ἀλλήλους. οὐχ ὅτι ἐκεῖ συνήφθησαν, ἀλλὰ τῆς ὑπαντῆς αὐτῶν, ἐκεῖσε ἀναστηλωθείσης. ὡς δεύτεροί φασιν, ὅτι τὸ Φιλαδέλφιον, ἐν ᾧ E ἐστι βορρόθεν ἀψίδιον, προτείχισμα ἦν, καὶ πόρτα χερσαία τῶν παλαιῶν ὑπὸ Κάρου κατασκευασθεῖσα. ἐκεῖ οὖν ἵστατο ἡ στήλη τοῦ φόρου, ἣν εἰς καροῦχαν ἤνεγκαν ἀπὸ τοῦ Φιλαδελφίου. ὡς δὲ ὁ διακρινόμενος λέγει, ἀπὸ τῆς Μαγναύρας, ἡ ἐν τῷ φόρῳ τεθεῖσα στήλη, ἡ πολλὰς ὑμνῳδίας δεξαμένη εἰς τύχην τῆς πόλεως προσεκυνήθη παρὰ πάντων, ὑψωθεῖσα ἐν τῷ κίονι, τοῦ ἱερέως μετὰ τῆς λιτῆς παρεστηκότος, καὶ μετὰ κραυ- F γῆς, τὸ Κύριε ἐλέησον βοῶντος ἑκατοντάκις, καὶ ἄνωθεν ἐκεῖσε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κίονος πολλὰ ἐτελέσθησαν θαυμαστὰ, καὶ παράδοξα, καὶ πανήγυρις περὶ τούτου γέγονε τεσσαρακονθήμερος, καὶ σιτηρέσια πολλὰ ἐδίδοντο παρὰ τοῦ βασιλέως. τῇ δὲ ἐπαύριον γέγονε τὸ γενέθλιον τῆς πόλεως, καὶ μέγα Ἱπποδρόμιον. ὅτε καὶ ἡ πόλις μετωνομάσθη Κωνσταντινούπολις.

51.

Περὶ τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ σταυροῦ, καὶ τῶν δύο υἱῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τῶν ἐπὶ θρόνου καθεζομένων.

Τὸν δὲ εἰς τὸ Φιλαδέλφιον ὄντα σταυρὸν ἀνέστησεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐπὶ κίονος, κεχρυσωμένον διὰ λίθων, καὶ ὑέλων, κατὰ τὸν σταυροειδῆ τύπον, ὃν οἶδεν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τοῦ κίονος ἐκείνου τοῦ πορφυροῦ. ἐποίησε στήλας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνετύπωσεν ἐπὶ θρόνου καθέζεσθαι. ἐποίησε δὲ καὶ τὸν κίονα ἐκεῖνον ἱστορίας περιέχειν τὰς τύπων ἐγζώδους, καὶ γράμματα Ῥωμαῖα τῶν ἐσχάτως μελλόντων γίνεσθαι. ἵσταντο δὲ ἀντικρὺς τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ, τῶν ἐπὶ θρόνοις καθεζομένων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀσπαζομένων.

De cruce in Philadelphio collocata, ac duabus ſtatuis filiorum Conſtantini M. throno inſidentibus.

Crucem auro obductam gemmis vitriſque ornatam, quæ in Philadelphio cernitur columnæ impoſita, Conſtantinus Magnus erexit, ad crucis quam in cælo viderat & columnæ illius porphyreticæ formam. Statuas pariter filiis ſuis poſuit throno inſidentes: item columnam illam hyeroglyphicis notis Romaniſque litteris inſcriptam, quæ rerum noviſſima exhibent, excitavit. Cæterum è regione filiorum Conſtantini Magni, qui in thronis ſedent, ſtabant ſtatuæ eorum, qui ſe invicem amplectuntur.

Περὶ τὸ λεγόμενον Μόδιον.

Ὅτι τὸ λεγόμενον Μόδιον, ὡρολόγιον ἦν, ἤγουν τὸ ἔξαμον τοῦ μοδίου. ἵσταται τοῦτο ἐπάνω τῆς καμάρας τῆς τῶν Ἀμαστριανῶν, μέσον τῶν δύο χειρῶν κατασκευασθέντων ὑπὸ Οὐαλεντινιανοῦ· διὰ τοῦτο καὶ τὴν Λαμίαν εἶναι ἐγγὺς αὐτοῦ. ὑποκάτω δὲ ἐν τῷ εἰλήματι τῶν χειρῶν ἱστορίαι εἰσίν. οἱ δὲ πεπειραμένοι εὑρήσουσιν αὐτάς. ὥρισται δὲ τὸ Μόδιον κούμουλον πιπράσκεσθαι. εἷς δὲ τῶν ἐμπόρων πέπρακέ τινι σίτου ῥίγλον τὸν μόδιον. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ἔκοψε τὰς δύο χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἀνεστήλωσεν ὁρᾶσθαι, ὁμοίως, καὶ τὸ μόδιον, ὃς ἐχρημάτιζεν ὡρολόγιον.

De Modio.

Modium quod vocant, horologium erat, vel examen modii collocatum ſupra Amaſtrianorum arcum, inter duas manus, à Valentiniano conſtructum; quare huic proximum eſt ſignum Lamiæ. Infra autem in volumine manuum hiſtoriæ inſcriptæ ſunt, quas facili negotio periti percipient. Cæterum lege ſancitum fuit, ut modius cumulatè venderetur. Mercator verò quidam contra edictum ad regulam alicui vendidit. Quod ubi Imperator reſcivit, manus illi amputari juſſit, eaſque unâ publicè erigi curavit cum modio, qui erat horologium.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ σαφέστερον.

Μαναῒμ στρατηγὸς μετὰ τὸ νικῆσαι Σκύθας κατὰ κράτος, στήλη ἠξιώθη τιμηθῆναι ἐν τῷ καλουμένῳ Ὡρείῳ. ἔνθα ἵστανται κίονες καὶ ἀψὶς ἦν πρὸς τὸν οἶκον τὸν λεγόμενον Κρατεροῦ. ἔνθα ἵσταται καὶ ὁ χαλκὸς Μόδιος, καὶ τὸ Ὡρεῖον καὶ δύο χεῖρες χαλκαῖ ἐπὶ ἀκόντου. τὸ δὲ Μόδιον δέον ἐστὶ μὴ παραδραμεῖν ἡμᾶς. ὅτι ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ ἐτυπώθη. τότε γὰρ καὶ ἀρχηγὸν Μοδίου τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκούντων ἀνηρευνήθη. διὰ τοῦτο τοῦ ἀργυροῦ τυπώσαντες, ἄργυρος δὲ ἐτυπώθη ἀπαρχὴν τὸ νόμισμα. τοῦτο δὲ καὶ Θεοδώρητος διασαφεῖ τρανότερον. αἱ δὲ χαλκαῖ χεῖρες ἔκτοτε ἄνωθεν προσετυπώθησαν. τοῦ βασιλέως τὸ κούμουλον Μόδιον νομοθετήσαντος, καὶ μὴ ἀντερεῖν τοῖς αὐτοῦ νόμοις προστάξαντος. εἷς ἐκ τούτων παριδὼν τὴν πρόσταξιν, καὶ ῥίγλον πωλήσας τὰς χεῖρας ἀπώλεσεν. ὅθεν καὶ ἐτυπώθησαν αἱ χεῖρες τοῖς λαμβάνουσι, καὶ τοῖς διδοῦσιν ἀμφότεραι, μετὰ τῶν σιτηρεσίων κούμουλα δίδοσθαι τὰ μόδια. ἔνθα καὶ ἡ τούτου στήλη ἵστατο εἰς τὴν ἀψῖδα, ἔξαμον ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κατέχουσα. ἡρπάγη δὲ εἰς πάκτον διὰ τὸ ἀργυρᾶν τυγχάνειν.

De eodem Modio clarius.

Manaim præfectus militum cùm Scythas debellaſſet, ſtatuam meruit ad horologium ut vocant, ubi columnæ ſtant, & arcus erat ante domum, quæ nuncupatur Crateri: ibidem extat Modius æneus ſeu horologium ac duæ manus æreæ haſtæ infixæ. Neque hoc ſilentio prætereundum eſt, Modium ſub Valentiniano ſtatutum fuiſſe; tunc enim primum modii uſus Conſtantinopolitanis eſſe cœpit. Atque ideo cum argenti pretium conſtituiſſet, argenteum ab initio numiſma percuſſum eſt, ut perſpicue declarat Theodoretus. Cæterum manus æreæ idcirco tunc ſupra modium poſitæ fuere, quod cum Imperator lege ſanxiſſet, ut modius frumenti cumulate venderetur, neque edictis ſuis obſiſtere quemquam vellet, quidam, ſpretis legibus, cum ad regulam vendidiſſet, manus perdidit. Unde manus illæ utræque tam vendentium quam ementium efformatæ ſunt, ut cumulatis frumenti modiis uterentur. Ibidem ſupra arcum ejuſdem Valentiniani ſtatua erigebatur, examen in dextera tenens. Ad pactam verò pecuniam ſolvendam ablata eſt, quia argentea erat.

De Amaſtriano.

In loco Amaſtriano dicto poſitæ cernuntur ſolis in curru marmoreo, & Herculis recumbentis ſtatuæ: Item teſtudines cum avibus, draconeſque quindecim, & ſtatua marmorea Domini cujuſdam ex Paphlagonia advecta, atque altera ſtatua ſervi ex Amaſtriana regione oriundi, urina & ſtercore obruta. Cæterum utraque ſtatua eodem in loco dæmonibus erecta fuit. Ibidem columellarum ornamentum forma ſemirotundâ erectum eſt. Ibi enim Dæmones apparere ſæpe animadverſum eſt.

Περὶ τοῦ Αμαστριανοῦ.

Εν τῷ τόπῳ τοῦ Αμαστριανοῦ, ἥλιος ἵσταται ἐν αὐτῷ, ἐφ᾽ ἅρματος μαρμαρίνου στηλωθεὶς, καὶ Ηρακλῆς ἀνακείμενος, καὶ χελῶναι ἐκεῖσε μετὰ ὀρνίθων, καὶ δράκαιναι ιε΄. καὶ μαρμάρινος στήλη ἱσταμένη, ἀχθεῖσα ἀπὸ χώρας Παφλαγονίας δεσπότου τινὸς, καὶ ἑτέρα κεχωσμένη ἐν τῇ κόπρῳ, καὶ τοῖς οὔροις, δούλου τοῦ ἐκ χώρας Αμάστριδος. ἐκεῖσε δὲ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐτυπώθη τοῖς δαίμοσιν ἀμφότερα. καὶ ἀνεστηλώθη ἐκεῖθεν καὶ καλλωπισμὸς κιονίων σιγματοειδῶς ἀνεγερθέντων. ἐγένοντο δὲ ἐκεῖσε δαιμόνων ἐπιστασίαι πολλαί.

55.

De Bove.

In loco nuncupato Bove extructa erat fornax ingentis molis, bubuli capitis figuram gerens, in qua & malefici ſupplicio afficiebantur; ubi etiam Julianus multos ſpecie variorum ſcelerum combuſſit. Repræſentabat autem illa fornax bovis figuram, eratque maxima viſu; ad cujus exemplar ſimilis Bos in Neorio extructus eſt. Integra autem fornax permanſit uſque ad Phocam. Ab Heraclio porro in foles conflata eſt. In eodem loco arcus erecti erant, ſimiles illis, qui in Xerolopho ſpectantur, & continent ſimulacra & hiſtorias lapidibus inſculptas. Qui vero iſthac pertranſibunt, non pauca reperient.

Περὶ τοῦ Βοός.

Εἰς δὲ τὸν καλούμενον Βοῦν κάμινος ἦν παμμεγέθης ἐκτισμένη, βοὸς ἔχουσα κεφαλήν. ἔνθα καὶ οἱ κακοῦργοι ἐτιμωροῦντο. ὅπου καὶ Ιουλιανὸς προφάσει καταδίκων πολλοὺς ἐν αὐτῷ κατέκαυσεν. ἦν δὲ ἡ κάμινος βοὸς τύπος παμμεγεθεστάτου θεάματος, οὗ κατὰ μίμησιν καὶ ἐν τῷ Νεωρίῳ βοῦς ἐτυπώθη. ἦν δὲ ἡ κάμινος ἕως Φωκᾶ. ὑπὸ δὲ Ηρακλείου ἐχωνεύθη λόγῳ φόλεων. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ ἀψίδες ὅμοιαι τῷ Ξηρολόφῳ, ἔχουσαι ἀγάλματα πολλὰ, καὶ ἱστορίας λιθίνας· οἱ δὲ διερχόμενοι εὑρήσουσιν οὐκ ὀλίγα.

56.

De Petri Tractu.

In Petri Tractu domus erat Petri Patricii Juſtiniani magni tempore. Ille vero etiam templum & Gerochomium condidit.

Περὶ Πέτρου.

Τὰ Πέτρου, οἶκος ἦν Πέτρου Πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις Ιουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου· ἀνήγειρε δὲ τόν τε ναὸν, καὶ τὸ γηροκομεῖον.

De Exocionio.

Statua in Exocionio ſuper columnam exiguam, Septentrionem verſus, erecta fuit, quæ Conſtantini filii Irenes, cognomento cæci, erat.

Περὶ τῆς τοῦ Εξωκιονίου.

Η δὲ ἱσταμένη στήλη εἰς τὸ Εξωκιόνιον ἐπὶ βραχέως κίονος, κατὰ τὸ βόρριον μέρος, ὑπῆρχε Κωνσταντίνου τοῦ τυφλοῦ τοῦ υἱοῦ Εἰρήνης.

57.

De eodem.

Exocionium terreſtris murus erat, quem Conſtantinus Magnus ædificavit: integer autem perduravit annos triginta duos, ad Imperium uſque Theodoſii Junioris. Extra eum ſtabat columna cum ejuſdem Conſtantini ſtatua; ideoque locus ipſe Exocionium fuit appellatus, quia extra murum erat. Præterea illic & aliæ multæ ſtatuæ collocatæ erant, quas omnes confregit Mauricius. Cæterum columnis, quæ hactenus ſuperſunt, impoſitæ ſunt ſtatuæ ex Urbe Cyzico exportatæ.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ Εξωκιόνιον ἦν χερσαῖον τεῖχος, ὅπερ ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. διήρκεσε δὲ χρόνους λβ΄. μέχρι τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. ἔξωθεν δὲ ἵστατο κίων ἔχων στήλην τοῦ αὐτοῦ, καὶ τούτου χάριν λέγεται Εξωκιόνιον, διὰ τοῦ ἔξω τοῦ τείχους ἵστασθαι. ἦσαν δὲ ἐκεῖ στῆλαι πολλαί. συνέτριψε δὲ ταύτας ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος. ὅτι εἰς τοὺς νῦν σωζομένας κίονας ἵστανται αἱ ἀπὸ Κυζίκου ἐλθοῦσαι στῆλαι.

De Xerolopho.

In Xerolopho, quem prius Theama, ſeu

Περὶ τοῦ Ξηρολόφου.

Εν τῷ Ξηρολόφῳ, πρώην θέαμά τινες ἐκάλουν,

ἐν αὐτῷ κοχλίαι ις'. καὶ σύνθετος Ἄρτεμις, καὶ ἕτερα ἄλλα εἰς τὰς ἀψῖδας. ἔσχατον δὲ ἐκλήθη φόρος Θεοδοσιακὸς, καὶ ἦν μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου.

spectaculum quidam vocabant, stabant cochleæ sexdecim, & Dianæ statua composita ac alia quædam super arcus. Tandem vero appellatus est Forum Theodosiacum, duravitque usque ad Constantinum Copronymum.

Περὶ τοῦ Τετραπύλου.

58. Τὸ δὲ λεγόμενον Τετράπυλον, πρῶτον Τετράβιλον ἐλέγετο, ὅπερ διήρκεσεν ἔτη ρξ'. μέχρι Ζήνωνος. ἦν δὲ ἐκεῖσε Κουβούκλιον ἐπάνω κιόνων ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθὲν, καθ' ὁμοίωσιν τῆς Ῥώμης. καὶ ὅτε τις συγγενὴς βασιλέως, ἢ αὐτὸς ἀπέθανε, παρελάμβανεν ἡ Αὐγοῦστα, καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ τεθνεῶτος βασιλέως, καὶ ἐθρήνουν ἐκεῖσε τὸν τελευτήσαντα ἔσωθεν τοῦ Κουβουκλίου, καὶ ἀπέλυον τὰ βῆλα πρὸς τὸ μὴ εἰσέρχεσθαι, ἢ κατοπτεύειν αὐτοὺς τινά. καὶ κατιδίαν ἐκόπτοντο οἰμωγὰς σφοδρὰς καὶ θρήνους ποιούμενοι ἕως ὥρων ἕξ. καὶ ἔκτοτε ἐλάμβανον τὸν ἀποιχόμενον μέχρι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐκήδευον αὐτόν.

De Tetrapylo.

Id quod nunc Tetrapylum appellamus, prius Tetravilum dicebatur, duravitque annos centum & sexaginta usque ad Zenonis Imperium. Ibidem cubiculum erat columnis suffultum, à Constantino Magno extructum, ad formam illius quod est Romæ. Et quando aliquis ex consanguineis Imperatoris, vel ipse Imperator decedebat, ipsa Augusta una cum consanguineis defuncti Imperatoris antequam funus efferretur, lugebat mortuum intra cubiculum, obductis velis, ne quis ingredi aut introspicere posset, ita privatim ibi planctum agebant, magnos gemitus atque fletus usque ad sex horarum spatium edentes; exinde funus comitabantur ad templum SS. Apostolorum, ac ibi cadaver sepeliebant.

Περὶ τῆς ἱσταμένης στήλης εἰς τὸ Σίγμα.

59. Ἡ δὲ ἱσταμένη στήλη εἰς τὸ Σίγμα ἐπὶ κίονος ὑπάρχει Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου, ἣν ἀνήγειρε Χρυσάφιος εὐνοῦχος, ὁ Τζουμᾶς ὁ παρακοιμώμενος.

De statua quæ in Sigma extat.

In porticu cui nomen Sigma Theodosii statua junioris, filii Arcadii columnæ imposita visitur, quam erexit Chrysaphius Eunuchus cognomine Zumas, Accubitor.

Περὶ τοῦ ἁγίου Στεφάνου.

Τὸν δὲ ἅγιον Στέφανον, τὸν ὄντα πλησίον τοῦ Σίγματος ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν. Ὁ δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς ἐποίησε μικρὸν, καὶ τὴν ὕλην πᾶσαν τῶν χρυσῶν ἀψίδων, πολυποικίλων λίθων, καὶ κίονας ἀπέθετο εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ ναὸν ἀνήγειρε τοὺς ἁγίους πάντας. ἐκεῖσε δὲ κεῖται καὶ ὁ ὅσιος Ἰσαάκ.

De Sancto Stephano.

Ædem S. Stephani prope Sigma Constantinus Magnus extruxit. Imperator verò Leo ad minorem formam redegit, omnemque materiem ex aureis arcubus & varii coloris lapidibus, & columnas ad SS. Apostolos transtulit, & templum omnium sanctorum condidit. Ibidem verò depositæ sunt reliquiæ S. Isaacii.

Περὶ τοῦ Στουδίου.

60. Τὰ δὲ Στουδίου ἔκτισε Στούδιος Πατρίκιος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Λεομακέλου, ἐν ᾧ προσεκύρωσε κτήματα πολλὰ, καὶ πρῶτον μοναχοὺς ἐποίησε.

De studio.

Studii Monasterium Studius Patricius ædificavit tempore Leonis Macelæ, plurimisque ditavit possessionibus, ac primus ibi Monachos instituit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Διομήδους.

Τὸν δὲ ἅγιον Διομήδην ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. ὁ δὲ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀνήγειρε τοῦτον, καὶ ἐκαλλώπισε, καὶ ἀπεχαρίσατο κτήματα πολλὰ, διὰ τὸ τὴν ὀπτασίαν τῆς βασιλείας ἐκεῖσε ἰδεῖν.

De Sancto Diomede.

Monasterium Sancti Diomedis condidit Constantinus Magnus; Basilius verò Macedo restauravit, ornavitque ac multis possessionibus locupletavit, eo quod illic oraculum de futuro imperio acceperat.

Περὶ τῶν Ἐλεφάντων τῶν ἱσταμένων ἄνωθεν τῆς Χρυσῆς πόρτης.

Αἱ δὲ στῆλαι τῶν Ἐλεφάντων τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἤχθησαν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἄρεως ἀπὸ Ἀθηνῶν παρὰ

De Elephantorum statuis supra portam Auream positis.

Statuæ Elephantorum portæ Aureæ advectæ sunt Athenis ex templo Martis, à

Theodosio juniore, qui murum terrestrem ad Blachernas usque extruxit, intra sexaginta dierum spatium, opera duarum factionum populi, quæ singulæ octo millia hominum continebant. Venetæ quidem factionis præfectus erat Magdalas, Prasinæ verò Charsias ejus frater; jungebatur autem utraque factio in porta dicta Myriandra, quæ alias Polyandra appellabatur, quod ambæ factiones ibi copularentur. Reliquæ verò statuæ, quæ in porta Aurea visuntur, erectæ fuere à Vigilio primo à secretis, & astronomo; unà cum statua ejus uxoris coronata, extrinsecus stante, quæ Urbis figuram refert. Præterea superius inferiusque sunt alia quædam simulacra quæ peritis accuratiorem notitiam præbere possint.

A B

Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τοῦ κτίσαντος τὸ χερσαῖον τεῖχος μέχρι τῶν Βλαχερνῶν. ὅπερ ἔκτισεν εἰς ἑξήκοντα ἡμέρας, ἐχόντων τῶν δύο μερῶν τῶν δήμων ἀνὰ χιλιάδας ὀκτὼ, ὄντων δημάρχου Μαγδαλᾶ μέρους τῶν Βενέτων, καὶ Χαρσίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ μέρους τῶν Πρασίνων. καὶ ἡνώθη εἰς τὴν Μυρίανδρον πόρτην τὴν καλουμένην Πολύανδρον. οὕτως γὰρ ἐκλήθη διὰ τὸ τὰ ἀμφότερα μέρη ἐκεῖσε ἑνωθῆναι. αἱ δὲ λοιπαὶ στῆλαι αἱ ἱστάμεναι εἰς τὴν Χρυσίαν, ἤκασι παρὰ Βιγηλίου πρωτοασηκρήτου, καὶ ἀστρονόμου, μετὰ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στήλης, τῆς ἔξωθεν ἱσταμένης, καὶ κατεχούσης τὸν στέφανον εἰς τύπον τῆς πόλεως. ἄνωθεν δὲ καὶ κάτωθέν εἰσι καὶ λοιπὰ ξόανα, ἅτινα σημαίνει τοῖς πεπειραμένοις ἀκριβῆ γνῶσιν.

61

P. Giffart fec.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM LIBER SECUNDUS

CONTINENS ANONYMI

De Antiquitatibus Constantinopolitanis secundam partem, quæ incipit à Tzycanisterio, Hodegetriæ Ecclesia, & Manganis, ac pertingit ad Blachernas.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ, ΗΤΟΙ περὶ τοῦ Τζυκανιστηρίου, καὶ τῶν λοιπῶν.

Αἱ χαλκαῖ πύλαι, αἱ ἱστάμεναι εἰς τὸ Τρικύμβαλον τοῦ Τζυκανιστηρίου, παρὰ Βασιλείου τοῦ Βασιλέως ἐπήρθησαν ἀπὸ τῶν ἐμβόλων τοῦ φόρου τῶν Χαλιναρείων. ἐστάθησαν δὲ παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀντικρὺ τοῦ Σενάτου. κτίσας δὲ τὴν νέαν, ἐπῆρε ταύτας καὶ ἀπῆγεν ἐκεῖσε.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ Τζυκανιστήριον ἔκτισε Θεοδόσιος ὁ μικρός. τὸν δὲ Τρουλωτὸν σταῦλον ἔκτισε Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Θεοφίλου, κοσμήσας αὐτὸν, καὶ μαρμαρώσας πολυτελῶς. ὁ δὲ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν παρεξέβαλε τὸ Τζυκανιστήριον, καὶ ἐπλάτυνεν. ἐν δὲ τοῖς ἡμετέροις χρόνοις πλεῖον τούτων ἐπλάτυνε Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας, κτίσας καὶ τὸ μέγαν Τρίκλινον, τὸ Ἱππόδρομον, καὶ τὸ ἕνα κούβουκλον.

INITIUM SECUNDÆ partis, seu de Tzycanisterio, ac reliquis.

Portæ æreæ quæ in Tricymbalo Tzycanisterii stabant, à Basilio Imperatore ex porticibus Fori nuncupati τῶν Χαλιναρίων, in Ecclesiam novam deductæ fuere: positæ autem prius fuerant à Constantino Magno è regione Senatus. Has, inquam, Basilius extructa Nova Ecclesia, exportatas istuc advexit.

De eodem.

Tzycanisterium condidit Theodosius Junior; trullatum verò stabulum pretioso marmore exornatum addidit Michaël Theophili filius; Basilius verò Macedo Tzycanisterium ampliavit. Demum nostris temporibus Constantinus Ducas præ aliis omnibus adauxit; nam magnum Triclinium, Hippodromum, ac cubiculum unum extruxit.

De eodem peregrina narratio.

A

Iconio Persei & Andromedæ regis filiæ statuæ deductæ sunt. Illic, ut fabulæ perhibent, draconi in latibulis agenti, pro victima virgo offerri consueverat. Cum autem Andromeda vinculis adstricta ab eo devoranda esset Perseus istac iter habens flentem feminam sciscitatur: ipsa rem omnem enarravit. Ille autem consistens, cum Gorgonis capitis vim jam expertus esset, B versa retro facie lethiferum vultum belluæ monstravit. Quo conspecto draco extinctus est. Ideoque urbs, ut narrat Philodorus Logista, Iconium vocata est, quod Perseus ibi Gorgonis icona monstraverit. Priscum verò urbis nomen erat Danaeïa. Denique quia lamentationibus repleta erat, Threnus cognominata fuit. In hac urbe Perseus & Andromeda vitam exegerunt, unde amborum statuæ portæ urbis impositæ sunt. Hæ verò statuæ tempore Con- C stantini advectæ sunt, postquam absoluta fuit ecclesia Antiochenorum, ac in magno Balneo Constantini prope Tzycanisterium collocatæ sunt.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀφήγησις ξένη.

Ἐκ τῆς Ἰκονίων πόλεως Περσέως στῆλαι, καὶ Ἀνδρομέδης, θυγατρὸς βασιλικῆς ἥκασιν. ὡς οἱ μῦθοί φασι, ἐδίδουν θυσίαν τῷ ἐκεῖσε ἐμφολεύοντι δράκοντι, κόρην παρθένον. αὕτη γὰρ ἦν ἡ συνήθεια τῷ θηρίῳ, ὅτε καὶ Ἀνδρομέδα δεθεῖσα ἔμελλε τῷ δὲ βορὰ γενέσθαι. ὁ γοῦν Περσεὺς ἐκεῖσε ἐλθὼν πυνθάνεται κλαιούσης τῆς γυναικός. ἡ δὲ τὸ συμβὰν ἐξηγήσατο. τοῦ δὲ καθισάντος, Γοργόνης κεφαλὴν ἐν πείρᾳ κατέχοντος, ὀπισθοφανῶς στραφεὶς, δείκνυσι τῷ θηρίῳ τὸ δηλητήριον, ὃν ἰδὼν τὸ θηρίον ἀπέψυξε, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη ἡ πόλις παρὰ Φιλοδώρου λογιστοῦ Ἰκόνιον, διὰ τὸ τὸν Περσέα δεῖξαι τὴν εἰκόνα ἐκεῖσε τῆς Γοργόνης. ἦν δὲ τῇ πόλει πρότερον ὄνομα Δαναεΐα. ἔπειτα ἐπλήσθη θρηνῳδίας, καὶ οὕτως ἐκλήθη Θρῆνος. ἔνθα καὶ ἐτελειώθη ὁ αὐτὸς Περσεὺς σὺν τῇ Ἀνδρομέδῃ. ἐπάνω δὲ τῆς πύλης τῆς πόλεως ἐστηλώθη ἀμφότερα. αἱ δὲ τοιαῦται στῆλαι ἥκασιν ἐπὶ Κωνσταντίνου, μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνου λουτρῷ ἔστησαν, πλησίον τοῦ Τζυκανιστηρίου.

63.

De Ecclesia Nova.

Ecclesiam Novam, ædem sanctissimæ Deiparæ in Foro, Ecclesiam S. Michaëlis Tzeri dictam ac S. Diomedem condidit Basilius Macedo.

Περὶ τῆς Νέας.

Τὴν δὲ Νέαν ἔκτισε, καὶ τοῦ φόρου τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, καὶ τὰ Τζήρου, καὶ τὸν ἅγιον Διομήδην Βασίλειος ὁ Μακεδών.

64.

D

De Ecclesia Deiparæ Hodegorum cognomine.

Templum S. Deiparæ Hodegorum dictum extruxit Michael, quem Basilius interfecit. Antea verò ædes fuit complurium cæcorum, qui à fonte ejus loci visum receperant, & quia alia multa miracula ibidem edita sunt, ideo Hodegus nuncupatum fuit.

Περὶ τῶν Ὁδηγῶν.

Ὅτι τοὺς Ὁδηγοὺς ἔκτισε Μιχαὴλ ὁ ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Βασιλείου, πρότερον οἶκον ὑπάρχοντα. καὶ τυφλῶν πολλῶν τῇ ἐκεῖσε οὔσῃ πηγῇ βλεψάντων, καὶ ἑτέρων πολλῶν θαυμάτων γεγονότων, ἐκλήθη Ὁδηγός.

E

De Balneo Zeuxippi.

Zeuxippi Balneum Severus ædificavit, & arte quadam ita instruxit, ut vitreis lucernis succenderetur: ex eoque aqua ferventissime ebulliret, aërque balnei calefieret. Id autem stolidi nescio qui venientes everterunt; ô detrimentum!

Περὶ τοῦ Ζευξίππου λουτροῦ.

Ὁ δὲ Ζεύξιππος τὸ λουτρὸν ὑπὸ Σεβήρου κατεσκευάσθη, καὶ ἐστοιχειώθη ἅπτεσθαι μετὰ κανδήλας ὑαλίνης, τὸ δὲ ὕδωρ ζέειν σφοδρῶς, καὶ τὸν ἀέρα τοῦ λουτροῦ. ἀλόγιστοι δέ τινες ἐλθόντες κατέστρεψαν τοῦτο, ὢ τῆς ζημίας.

65.

De statua quæ in Armamento collocata est.

F

Statua quæ in Armamento visitur Phocæ est ex milite Imperatoris, quam ipse septimo Imperii sui anno columnæ imponi curavit; duodevigesimo autem die ab erecta statua Imperio pellitur. Vivebat tunc temporis S. Theodorus Syceota.

Περὶ τῆς ἱσταμένης στήλης ἐν τῷ Ἀρμαμέντῳ.

Ἡ δὲ ἱσταμένη στήλη ἐν τῷ Ἀρμαμέντῳ Φωκᾶ τοῦ στρατιώτου ἐστὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ περὶ τὸ τέλος σπουδάζων ἀναγαγεῖν αὐτὴν ἐν τῷ κτισθέντι κίονι, καὶ μετὰ τὸ ἀναγαγεῖν αὐτὴν ιη΄. περιελθουσῶν ἡμερῶν, κατηνέχθη τῆς βασιλείας. τότε δὲ ἦν ὁ Συκεώτης ὁ ὅσιος.

Περὶ

A

Περὶ τῶν καλουμένων Τόπων.

Οἱ δὲ λεγόμενοι Τόποι, οἱ πλησίον τοῦ ἁγίου Λαζάρου, διὰ τοῦτο ἐκλήθησαν οὕτως· ὁπότε ἐπανέστη Βασιλίσκος δρουγγάριος καὶ Πατρίκιος, Ζήνωνι τῷ Βασιλεῖ, δευτέρῳ ἔτει καὶ δεκάτῳ μηνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν, καὶ ἐκράτησε Βασιλίσκος τῆς βασιλείας ἔτη δύο. ὑποστρέψας δὲ ὁ Ζήνων μετὰ δυναστείας στρατοῦ ἀπὸ τῆς μεγάλης Αντιοχείας καὶ (B) ἐλθὼν μετὰ ταραχῆς ἐν τῇ πόλει· προδοὺς Αρμάτιος τὸν στρατὸν τοῦ Βασιλίσκου, φρονῶν τὰ τοῦ Ζήνωνος ἔφυγε ὁ Βασιλίσκος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις (66) αὐτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιάν. ὁ δὲ Ζήνων ὥρισε γενέσθαι τόπον κριτηρίου, καὶ θρόνους τοῦ ἱεροῦ καταλόγου, καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ καθεσθέντων ἐκεῖσε πάντων, κατεδίκασε τὸν Βασιλίσκον, καὶ ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς Λίμνας χώραν Καππαδοκίας ἔσωθεν καστελλίου. τῆς δὲ θύρας σφραγισθείσης, ἀπὸ λιμοῦ καὶ δίψης (C) καὶ ψύχους παρέδωκαν τὰς ἑαυτῶν ψυχάς. καὶ τούτου χάριν ἐκλήθησαν Τόποι, διὰ τοὺς καθεσθέντας κριτὰς ἐκεῖσε καὶ ἱερεῖς. ἔφθανον δὲ ἐκεῖθεν τὰ κτίσματα τῶν Τρικλίνων παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθέντα.

De Topis ut vocant.

Topi proxime S. Lazarum, propterea ita nuncupati sunt, quod cum Basiliscus Drungarius & Patricius defecisset ab Imperatore Zenone, ipsumque decimo mense post secundum Imperii annum solio deturbasset, ipse Basiliscus biennium Imperio potitus est. His exactis Zeno cum ingentibus copiis à Magna Antiochia rediens, (B) Constantinopolim cum omni bellico apparatu venit. Cum autem Armatius Zenoni studens, exercitum Basilisci prodidisset Basiliscus unà cum uxore & liberis in Ecclesiam antiquam S. Irenes fuga se recepit. Zeno autem jussit fieri loca judiciaria, & sedes Clero & Senatui, ac ubi omnes consedissent, condemnavit Basiliscum, & in Limnas locum Cappadociæ relegavit & castello inclusit, atque (C) obserato ostio, sic ille fame, siti ac frigore unà cum uxore ac liberis extinctus interiit. Ob hunc igitur judicum ac Sacerdotum consessum, locus ille Toporum nomen nactus est. Eousque verò pertingebant Triclinia à Constantino magno extructa.

Περὶ τοῦ ἁγίου Λαζάρου.

(67) Ὁ δὲ ἅγιος Λάζαρος ἐκτίσθη μὲν παρὰ τοῦ Μακεδόνος. ὕστερον δὲ παρὰ Λέοντος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπλατύνθη, ἀποχαρισαμένου ἐν τῷ τοιούτῳ ναῷ καὶ κτήματα πολλὰ, εἰς εὐνούχων μονὴν ταύτην ἀποκατέστησεν. ἔφερε δὲ ἀπὸ Κύπρου καὶ τὰ ἅγια λείψανα τοῦ ἁγίου Λαζάρου, καὶ ἀπὸ Βιθυνίας τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς μυροφόρου, καὶ ἐπέθετο ἐκεῖσε ταῦτα.

De S. Lazaro.

(D) Templum S. Lazari fundatum est à Basilio Macedone, quod deinde Leo ejus filius in majorem formam reduxit, plurimisque possessionibus ditavit, ac Monasterium Eunuchorum fecit. Eò etiam ex Cypro reliquias S. Lazari, & ex Bithynia Sanctæ Mariæ unguentiferæ transtulit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

Τὸν δὲ ἅγιον Δημήτριον τὸν ἄνωθεν τοῦ τείχους ὄντα, (E) ἔκτισε Βάρδας ὁ Καῖσαρ, ὁ θεῖος τοῦ ἀναιρεθέντος Μιχαὴλ παρὰ Βασιλείου εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα, καὶ αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος κατακοπέντος ἔξωθεν, ὅτε μετὰ τοῦ (68) Μιχαὴλ συνεξῆλθεν εἰς τὴν ἀνατολὴν μελλήσων ἐνώπιον Μιχαὴλ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ. ἀδελφὸς γὰρ ἐτύγχανεν ὁ Βάρδας τῆς Αὐγούστης Θεοδώρας, τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μιχαήλ.

De S. Demetrio.

(E) Sancti Demetrii ædem quæ supra muros extat Bardas Cæsar ædificavit, avunculus Michaëlis, quem interfecit Basilius apud S. Mamantem; jam antea ipso Cæsare, dum unà cum Michaële Orientalem expeditionem susciperet, membratim conciso in conspectu Michaëlis ex sorore sua geniti. Frater quippe erat Bardas Theodoræ Augustæ, quæ mater erat Michaëlis.

Περὶ τοῦ Στείρου ναοῦ.

(F) Ὅτι ὁ Στεῖρος ναὸς τῶν Αρχαγγέλων ἀπὸ στείρας γυναικὸς ἔλαβε τὴν προσηγορίαν, πατρικίας οὔσης· καὶ ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Μακέλου εὐκτήριον μικρὸν ἦν. ἀπὸ δὲ τῆς γυναικὸς ὠνομάσθη ὁ τόπος, καὶ τελευτησάσης, διῆλθον χρόνοι οε. καὶ ἐκτίσθη ὁ ναὸς παρὰ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, τοῦ κτίστορος τῆς μεγά-

De templo Stiri nuncupato.

Templum Archangelorum Stiri dictum, à muliere quadam sterili, quæ erat Patricia, cognomen obtinuit, & fuit tempore Leonis Macelæ parvum Oratorium. Igitur à muliere nomen habuit, à cujus obitu septuagesimo quinto anno magnus Justinianus magnæ Ecclesiæ conditor ibi

templum ædificavit. At templis terræ motu collapsis, istud post annos trecentos & triginta octo renovavit Basilius Macedo, qui insuper ablatam à Strategio phialam æneam illuc transtulit. Et tunc eversum est signum illud magice consecratum, maximum, & præ cæteris necessarium, videlicet Conopionis cum muscis, culicibus, pulicibus, cimicibus, quæ ab annis ducentis septuaginta in Urbe non comparuerunt.

λης ἐκκλησίας. συμπτωθέντων δὲ τῶν ναῶν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ μετὰ χρόνους τλή. ἀνεκαίνισεν αὐτὸν Βασίλειος ὁ Μακεδὼν, ὅστις καὶ ἐκ τοῦ Στρατηγίου ἄρας τὴν φιάλην τὴν χαλκῆν, τέθεικεν αὐτὴν ἐκεῖσε, καὶ τηνικαῦτα παρελύθη τὸ ἐστοιχειωμένον στοιχεῖον τὸ μέγιστόν τε καὶ ἀναγκαιότατον τῶν ἐν τῇ πόλει, δηλονότι τοῦτο Κωνωπίον, καὶ τῶν μυιῶν καὶ τῶν ἐμπίδων, καὶ ψύλλων, καὶ κορείδων, πρότερον χρόνους σό. μὴ ὄντων ἐν τῇ πόλει.

De Manganis.

Mangana Constantinus Magnus ædificavit pro officinis Imperatoriis. Dicta autem sunt Mangana quod illic reposita essent omnia instrumenta bellica, & materiæ mechanicæ, & apparatus necessarius ad oppugnanda mœnia.

Περὶ Μαγγάνων.

69

Τὰ δὲ Μάγγανα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε λόγῳ τῶν βασιλικῶν ἐργοδοσίων. ἐκλήθη δὲ Μάγγανα διὰ τὸ τὰ μάγγανα πάσης τῆς πόλεως, καὶ τὰς μηχανικὰς ὕλας ἐκεῖσε ἀποκεῖσθαι, καὶ τὰ πρὸς τὴν τειχομαχίαν σκεύη.

De Cynegio.

In locum nuncupatum Cynegium olim violenta morte peremti projiciebantur, eoque in loco statuæ quædam visebantur. Huc Theodorus Anagnostes cum Himerio Chartulario profectus, vidit statuam brevem, sed valde latam. Me autem, inquit Theodorus, admirante, interrogavit Himerius & ipse mirabundus, quisnam Cynegium condidit? tum ego; Maximinus extruxit, Aristides vero dimensus est: & protinus statua illa delapsa Himerium oppressit. Mihi vero cum ad templum perterritus fugissem, & quod acciderat, nunciarem, nemo prius credidit, quam rem jurejurando confirmarem. Aliquot igitur ex peremti cognatis & familiaribus Imperatoris mecum ad Cynegium perrexerunt, & antequam ad viri cadaver accessissent, statuæ casum admirati sunt. Cæterum Joannes quidam Philosophus dixit, se deprehendisse, fore ut præclarus quidam vir isto signo opprimeretur. Quo comperto Philippicus Imperator, illud signum in eodem loco terra obrui jussit.

Περὶ τῶν Κυνηγίων.

Ἐν δὲ τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Κυνήγιον ἐρρίπτοντο πρῶτον οἱ βιοθάνατοι. ἦσαν δέ τινες ἐκεῖσε στῆλαι. ἀπελθὼν δὲ Θεόδωρος Ἀναγνώστης μετ' Ἱμερίου Χαρτουλαρίου, εἶδεν ἐκεῖσε στήλην μικρὰν τῷ μήκει, καὶ πλάτειαν πάνυ. ἐμοῦ δὲ, φησὶν ὁ Θεόδωρος, θαυμάζοντος, ἔφη ὁ Ἱμέριος καὶ αὐτὸς θαυμάζων, ὅστις ὁ κτίσας τὸ Κυνήγιόν ἐστιν; ἐμοῦ δὲ εἰπόντος, Μαξιμῖνος ὁ κτίσας, καὶ Ἀριστείδης ὁ καταμετρήσας, παρευθὺ πεσεῖν τὴν στήλην, καὶ κροῦσαι τὸν Ἱμέριον, καὶ μετὰ ταῦτα θανατῶσαι. καὶ φοβηθέντος μου, καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν φυγόντος καὶ καταγγέλλοντος τὰ πραχθέντα, οὐδείς μοι ἐπίστευσεν, ἕως ἂν ὅρκοις αὐτὸ ἐβεβαίωσα. οἱ οὖν οἰκεῖοι τοῦ τελευτήσαντος, καὶ οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως σὺν ἐμοὶ ἐπορεύθησαν ἐν τῷ Κυνηγίῳ, καὶ πρὸ τοῦ τῷ πτώματι τοῦ ἀνδρὸς ἐγγίσαι, τὸ πτῶμα τῆς στήλης ἐθαύμαζον. Ἰωάννης δέ τις φιλόσοφός φησιν, ὅτι εὗρεν ὑπὸ τούτου τοῦ ζωδίου ἔνδοξον ἄνδρα τεθνηξόμενον, ὑφ' οὗ Φιλιππικὸς ὁ Βασιλεὺς πληροφορηθεὶς, ἐκέλευσε τὸ αὐτὸ ζώδιον ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καταχωσθῆναι.

70

De Gigantum ossibus.

Cum Ecclesia S. Menæ in Acropoli purgaretur, reperta est ibi fossa gigantum ossibus repleta, quæ ubi Imperator Anastasius vidit, in Palatium ut insigne spectaculum transferri curavit.

Περὶ τῶν γιγαντείων ὀστέων.

71

Ὅτι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ὄρυγμα εὑρέθη, ὅτε ἐκαθαρίζετο, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων γιγάντων εἰς πλῆθος, ἅτινα θεασάμενος Ἀναστάσιος ὁ Βασιλεὺς, εἰς τὸ Παλάτιον κατέθετο εἰς θαῦμα ἐξαίσιον.

De Pittacio.

In loco nuncupato Pittacio, magni Leonis Macelli visebatur statua, quam erexerat Euphemia germana ejus soror, quod ibi domum haberet, singulisque hebdomadis ad eam Imperator venticaret, quia

Περὶ τοῦ Πιττακίου.

Ὅτι ὁ λεγόμενος Πιττάκιος, στήλη ἐν αὐτῷ ἵστατο τοῦ μεγάλου Λέοντος τοῦ Μακέλου, ἣν ἀνήγειρεν Εὐφημία ἡ τούτου γνησία ἀδελφὴ, ὅτι οἶκος ἦν ἐκεῖσε αὐτῆς, καὶ ἑκάστῃ ἑβδομάδι εἰς αὐτὴν ἀπήρχετο ὁ

βασιλεὺς Λέων, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν σώφρονα καὶ παρθένον. καὶ οἱ ἀδικούμενοι εἴτε πολιτικοὶ εἶεν, εἴτε θεματικοί, ἢ καὶ ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης, ἐκεῖσε εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ κίονος ἐτίθουν τὰ πιττάκια αὐτῶν, φυλασσόντων αὐτὰ ταξεωτῶν· καὶ ὁπόταν ἤρχετο ὁ Βασιλεύς, ἐδίδοντο αὐτῷ, καὶ παρ' εὐθὺς ἐλάμβανεν ἐκεῖσε ἕκαστος τὴν λύσιν αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἦν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ παλατίῳ καθ' ἑκάστην πρωΐαν, ἔπεμπεν ὁ βασιλεὺς ἑβδομαδάριόν τινα, καὶ ἐλαμβάνετο ἀπὸ τῶν ταξεωτῶν τὰ ῥιπτόμενα δεητικὰ πιττάκια, καὶ ἐποίει ὁ βασιλεὺς τὰς λύσεις, καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν πιττακίων, καὶ ἐδίδου καθ' ἑκάστην τοῖς ἑβδομαδαρίοις καὶ κοιτωνίταις αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον πρὸς τὴν αὐλὴν τοῦ Πιττακίου, καὶ ἐδίδουν οὗτοι τοῖς φυλάσσουσι, κἀκεῖνοι τοῖς δεομένοις. διὸ καὶ οἱ μέλλοντες διοικεῖσθαι ταχέως, ἑσπέρας ἐτίθουν τὰς δεήσεις, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐλάμβανον τὸ πέρας. καὶ οὕτως ἐκλήθη ὁ τόπος Πιττάκιος.

temperans admodum erat, & perpetuam virginitatem ſervabat. Quotquot igitur injuria ab aliis affecti erant, vel cives, vel Provinciales, vel ex quacunque alia orbis parte, libellos ſuos gradibus ejus columnæ reponebant, aſſervantibus illos apparitoribus, à quibus poſtea Imperatori, iſtuc venienti, offerebantur, & accipiebat ibi ex tempore quilibet jus ſuum. Quando vero in Palatio commorabatur Imperator, quotidie primo mane mittebat ex hebdomadariis aliquem ad recipiendos à prædictis miniſtris oblatos libellos ſupplices, ad quos ipſe continuo reſpondebat, & reſponſiones per hebdomadarios ſeu cubicularios remittebat ad aulam Pittacii appellatam, cuſtodibus reſtituendas, qui ſupplicibus reddebant. Quare qui cito ſibi ſatisfieri cupiebant, veſpere illic deponebant ſupplices libellos, & poſtridie ſententiam accipiebant. Hinc locus ille Pittacius nuncupatus fuit.

Περὶ τοῦ Εὐβούλου.

Ὅτι τὰ Εὐβούλου ἔκτισεν Εὔβουλος Πατρίκιος ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουστίνου τοῦ Θρακός. οἶκος γὰρ αὐτοῦ ἦν.

De Xenodochio Eubuli dicto.

Xenodochium Eubuli nuncupatum condidit Eubulus Patricius, tempore Juſtini Thracis; domus quippe ejus ibidem erat.

Περὶ τοῦ ὁσίου Σαμψών.

Τὸν δὲ ὅσιον Σαμψὼν ἔκτισεν ὁ αὐτὸς ὅσιος, προτροπῇ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ. ἐκεῖσε γὰρ ἰάθη ὁ βασιλεύς.

De S. Sampſone.

Xenodochium Sampſonis appellatum, ipſemet S. Sampſon condidit, impulſu Juſtiniani magni; quoniam ibi ſanatus fuit idem Imperator.

Περὶ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος.

Ὁ δὲ Ἰσίδωρος, ὁ τοῦ Εὐβούλου ἀδελφὸς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ποιήσας ναόν, ἔκτισε καὶ τὸν ἅγιον Τρύφωνα ἐπικυρώσας καὶ κτήματα πολλά.

De S. Tryphone.

Iſidorus Eubuli frater domo ſua in Eccleſiam converſa ſanctum Tryphonem extruxit, multiſque poſſeſſionibus locupletavit.

Περὶ τοῦ Προτασίου.

Ὁ μὲν τόπος τοῦ Οὐρβικίου ἐκλήθη Προτασίου. ἡ δὲ Θεοτόκος ὁ ναὸς αὐτοῦ ἐκτίσθη παρὰ Ἰουστίνου βασιλέως, τοῦ ἀνδρὸς τῆς Λωβῆς ἀπὸ Κουροπαλατῶν, τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ὄντος ἀνεψιοῦ, διελθόντων χρόνων σν΄.

De Protaſio.

Locus dictus Urbicii, olim Protaſii vocabatur. Templum autem Deiparæ, eodem in loco, conditum eſt à Juſtino Curopalate Imperatore, marito Lobes, Juſtiniani magni ſororis filio, poſt annos ducentos quinquaginta.

Περὶ τοῦ Οὐρβικίου.

Ὅτι τὰ Οὐρβικίου ἡ Θεοτόκος παρὰ Οὐρβικίου Πατρικίου ἄλλου ἐκτίσθη, καὶ στρατηλάτου τῆς ἀνατολῆς βαρβάτου, ἱστορήσαντος τὰ στρατηγικὰ ἐν τοῖς χρόνοις Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου, μετὰ ρπ΄. χρόνους τοῦ κτισθῆναι τὴν Κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ οἶκος αὐτοῦ εἰς τὰ Χαμαινοῦ ἦν, καὶ ἕτερος αὐτοῦ οἶκος εἰς τὸ Στρατήγιον.

De templo Deiparæ cognomine Urbicii.

Templum S. Deiparæ Urbicii appellatum, extruxit alius quidam Urbicius Patricius & Magiſter militum Orientis Barbati, qui de re militari ſcripſit, tempore Anaſtaſii Dicori, centum & octoginta annis poſt conditam Conſtantinopolim. Domus ejus una erat in Chameno, altera in Strategio.

A

De Strategio,

Alexandri Macedonis ſtatua in Strategio ſupra magnam columnam erecta viſitur, quæ prius Chryſopoli ſtabat; quod ibi exercitui ſuo duplex ſtipendium uno eodem tempore erogaverit. Quare Urbs illa à Macedonibus nuncupata fuit Chryſopolis, à populo vero Strategium. Annis autem ſexcentis quadraginta & octo, poſtquam hæc ſtatua Chryſopoli erecta fuit à plebe, Conſtantinopolim eam tranſportari curavit Conſtantinus Magnus; eodemque in loco propter planitiem milites exerceri ſolebant. Monolithum ibidem collocatum, fragmentum erat illius, quod in Hippodromo extat. Delatum autem eſt Athenis, ſub Theodoſio juniore, à Proclo Patricio. Eodem in Strategio poſitus erat Tripus, præteritarum, præſentium, & futurarum rerum notitiam continens: item Polus Auſtralis, & catinus Tricaccabi, qui jacet in loco Tzyri dicto; is enim pro oraculo erat: proximè autem, Urbis fortuna viſebatur; quæ omnia Bardas Cæſar Michaëlis avunculus, partim alium in locum tranſportari curavit, partim confregit comminuitque.

Περὶ τοῦ Στρατηγίου.

Ὅτι τὸ καλούμενον Στρατήγιον, ἡ στήλη ἐστὶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, ἡ ἐν τῷ μεγάλῳ κίονι ἱσταμένη, καὶ ἵστατο πρῶτον εἰς Χρυσόπολιν, ὅτι τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐκεῖσε ἐχάρισε διπλῆν ῥόγαν τὸν ἕνα χρόνον· διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τῆς πόλεως παρὰ τῶν Μακεδόνων Χρυσόπολις. τὸ δὲ Στρατήγιον ὠνομάσθη παρὰ τοῦ λαοῦ. ἀνηγέρθη ἡ στήλη παρὰ τοῦ πλήθους τοῦ λαοῦ ἀνὰ τῶν χμή. ἐτῶν. ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν. ἐκεῖσε δὲ ἀποδοκιμάζοντο οἱ στρατιῶται, ὅτι πεδίον ἦν ὁ τόπος. τὸ δὲ Μονόλιθον, τὸ ἱστάμενον ἐκεῖσε ἀπόκομμα τοῦ ἱσταμένου εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον ἦν. ἦκε δὲ ἀπὸ Ἀθηνῶν παρὰ Πρόκλου Πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου. ἵστατο δὲ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τὸ Στρατήγιον, καὶ ὁ Τρίπους ἔχων τὰ παρῳχηκότα, τὰ ἐνεστῶτα καὶ τὰ μέλλοντα, καὶ ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ λεκάνη τοῦ Τρικακκάβου, ἡ τεθεῖσα εἰς τὰ Τζύρου. εἰς μαντεῖον ἦν ὁ τόπος. πλησίον δὲ ἐκεῖσε ἦν καὶ ἡ τύχη τῆς πόλεως. ὁ δὲ Βάρδας ὁ Καῖσαρ, ὁ θεῖος Μιχαὴλ μετέθηκε, καὶ παρέλυσεν αὐτὰ, καὶ συνέτριψε.

B C 75

De parvo Strategio.

In parvo Strategio extat Leonis Macellæ ſtatua.

Περὶ τοῦ μικροῦ Στρατηγίου.

Ὁ δὲ μικρὸς Στρατήγιος ὑπάρχει στήλη τοῦ Λεωμακέλου.

76

D

De Chalcopratiis.

In Chalcopratiis à Conſtantino magno habitarunt Judæi, annos centum & triginta duos, vendebantque ibi æramenta. Theodoſius vero junior, eis inde expulſis, locum repurgavit, ac templum S. Deiparæ condidit; quod terræ motu collapſum reædificavit Juſtinus, qui ex Curopalata potitus eſt Imperio, ac inſuper poſſeſſionibus immobilibus locupletavit.

Περὶ τῶν Χαλκοπρατείων.

Ὅτι τὰ καλούμενα Χαλκοπρατεῖα, πρότερον ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου κατοικία ἦν τῶν Ἰουδαίων. ἦσαν δὲ ἐκεῖσε χρόνους ρλβ΄. καὶ ἐπίπρασκον ἐκεῖσε τὰ χαλκώματα. ὁ δὲ μικρὸς Θεοδόσιος ἐξέωσεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, καὶ ἀνακαθαρίσας τὸν τοιοῦτον τόπον, ναὸν τῆς Θεομήτορος ἀνήγειρε, ὑπὸ σεισμοῦ συμπτωθέντα Ἰουστῖνος ὁ ἀπὸ Κουροπαλατῶν, αὐτὸν ἀνήγειρε, καὶ ἀκίνητα κτήματα ἀπεκλήρωσε.

E

De ſacro Conditorio quod ibidem viſitur.

Sacrum Conditorium in Chalcopratiis Juſtinus & Sophia condiderunt, templum reædificantes. Ibi Lectorum officio fungebantur Michael Rangabe Curopalata antequam Imperio potiretur, & Bardas Cæſar, Michaëlis avunculus, & complures Magiſtri: Eodemque in loco depoſita jacet Zona & veſtis ſanctiſſimæ Deiparæ: Maforium autem in Blachernis aſſervatur.

Περὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἁγίας Σοροῦ.

Τὴν δὲ ἁγίαν Σορὸν εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα, Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἔκτισε, καὶ τὸν ναὸν ἀνοικοδομήσαντες. ἐκεῖσε ἦν ἀναγινώσκων Μιχαὴλ ὁ Ῥαγγαβὲ καὶ Κουροπαλάτης πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι, καὶ Βάρδας ὁ θεῖος Μιχαὴλ, καὶ πολλοὶ τῶν μαγίστρων. ὅπου καὶ ἀπόκειται ἡ ζώνη καὶ ἡ ἐσθὴς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. τὸ δὲ ἅγιον μαφόριον κεῖται ἐν Βλαχέρναις.

F 77

De S. Jacobo.

Templum S. Jacobi idem Imperator

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου.

Ἀνήγειρε δὲ καὶ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον ὁ αὐτὸς βασι-

λεύς, καὶ κατέθηκεν ἐν τῇ Σορῷ τῶν ἁγίων νηπίων τὰ λείψανα, καὶ τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου, καὶ τοῦ ἁγίου προφήτου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου· καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σορῷ, ἐν εὐωνύμῳ μὲν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τὰς τρίχας, ἐν δεξιῷ δὲ τῶν ἁγίων μυροφόρων γυναικῶν.

ædificavit, ac in sacro conditorio sanctorum Innocentium reliquias reposuit, item Simeonis Theodochi, Prophetæ Zachariæ, & Jacobi fratris Christi. Præterea in sinistra parte sacri conditorii asservatur coma S. Joannis Præcursoris; in dextera vero parte sanctarum mulierum unguentiferarum corpora.

Περὶ τῆς Βασιλικῆς.

Εἰς δὲ τὴν τῆς Βασιλικῆς χρυσόροφον ὀπίσω τοῦ Μιλίου, ἦν ἀνδρείκελον ἄγαλμα χρυσέμβαφον, ἔνθα ἦν τὸ Ἑξάμον Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, καὶ γονυκλινὲς Ἰουστινιανοῦ τοῦ τυράννου. ἐκεῖ ὁ Τερβέλις ἐδημηγόρησεν. ἐν οἷς ἐλέφας ἵστατο παμμεγέθης ὑπὸ Σεβήρου κατεσκευασμένος. ὄρος δὲ ἦν πρὸς τοῦ μέρους τῶν ἀναβαθμῶν, ἔνθα ἦν καὶ σχολὴ φυλαττόντων τὴν πόλιν. ἔμενε δὲ ἐκεῖσε ἀργυροκόπος ἐναντίοις ζυγοῖς τὴν πρᾶσιν ποιούμενος, καὶ τοῦ οἰκήματος αὐτοῦ πορθουμένου, ἠπείλει τῷ τὸν ἐλέφαντα φυλάττοντι θάνατον, εἰ μὴ τοῦτον κρατήσειεν. ὁ δὲ θηριοκόμος οὐκ ἐνεδίδου, ὃν φονεύσας ὁ ζυγοπλάστης δέδωκε βορὰν τῷ ἐλέφαντι. τὸ δὲ θηρίον ἀπίθασον ὄν, καὶ αὐτὸν ἀνεῖλε· καὶ ὁ Σεβῆρος ἀκούσας τῷ θηρίῳ θυσίας ἤνεγκεν. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ παρελθὼν ἀνετυπώθη τό, τε θηρίον καὶ ὁ θηριοκόμος. ἔνθα καὶ Ἡρακλῆς ἐλατρεύθη, πολλὰς θυσίας δεξάμενος, ὃς ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ μετετέθη. ἐπὶ δὲ Ἰουλιανοῦ ὑπατικοῦ ἀπὸ Ῥώμης ἦλθεν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· εἰσήχθη δὲ μετὰ στηλῶν δέκα.

De Basilica.

In ea parte ipsius Basilicæ pone Milliarium, quæ aureo laqueari operta est, stabat statua virilis inaurata, ubi etiam visebatur Examum Heraclii Imperatoris, ac genuflexa Justiniani Tyranni statua. Illic & Terbelis concionatus est. Item eodem in loco erectus erat à Severo Elephas ingentis magnitudinis. Erat autem collis ante partem graduum, ubi & schola custodum urbis excubabat. Habitabat etiam ibi argentarius qui lancibus iniquis in vendendo utebatur, cujus officina cum ab Elephanto subverteretur, mortem ille interminatus est ejus custodi, nisi belluam cohiberet. Magistrum autem Elephanti, cum minas ipsius floccifaceret, interfecit falsus ille libripens, & Elephanto devorandum objecit. Bellua vero necdum cicurata ipsum una sustulit. Quod ubi rescivit Severus Elephanto sacrificavit, & in eodem loco ipsius belluæ ejusque magistri statuas erexit. Ibidem quoque Hercules multis sacrificiis colebatur, qui postea in Hippodromum translatus est; Juliano enim Consule Româ Byzantium advectus fuit unà cum aliis decem statuis.

Περὶ τὰ Πατρικίας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τὰ Πατρικίας, ὄπισθεν τῆς ἁγίας Σοφίας, οἱ βασιλεῖς ἤρχοντο ἐπὶ τῶν προελεύσεσι μετὰ τῶν δεσποινῶν, ὅτε ἔμελλον ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν. οἶκος γὰρ ἦν ἐκεῖσε κτισθεὶς παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. αἱ δὲ πατρίκιαι, αἱ Ζωσταὶ, [καὶ] οἱ πατρίκιοι ἐκεῖσε προσήρχοντο, καὶ ἤλλασσον τὸν βασιλέα, καὶ τὴν δέσποιναν μετὰ καὶ τῶν πραιποσίτων.

De templo S. Deiparæ Patriciæ nuncupato.

In Ecclesiam S. Deiparæ cognomine Patriciæ, quæ est pone S. Sophiæ Ecclesiam, Imperatores & Augustæ ibant processionum causa quum ad sanctam Sophiam ituri essent; etenim domus ibi erat, quam Constantinus magnus extruxerat. Huc accedebant Patriciæ, Zostæ ac Patricii unà cum Præpositis, ac Imperatori & Augustæ mutatoria porrigebant.

Περὶ τοῦ Βοσπορίου.

Ὅτι τὸ Βοσπόριον, καθὼς φησὶν Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς, ὅτε Βύζας ἔκτισε τὸ Βυζάντιον, βοῦν ἀπέστειλεν ἀπὸ τοῦ Προσφορίου, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Χρυσόπολιν, καὶ οὕτως ἐκλήθη Βοσπόριον. ἐκεῖ δὲ ἐπωλοῦντο οἱ βόες καὶ εἰς τὸ σιγματοειδὲς τεῖχος μέχρι τοῦ Κοπρωνύμου. ἐκεῖνος ὥρισεν εἰς τὸν Ταῦρον πωλεῖσθαι.

De Bosporio portu.

Bosporius portus ita nuncupatur, ut inquit Joannes Antiochenus, quod, quando Byzas condidit Byzantium, bovem solvit à loco Prosphorio dicto, qui tranavit Chrysopolim usque, & ideo angustiæ illæ maris Bosporium appellantur. Ibi enim & in illa muri parte quæ est ad figuram Sigma constructa, boves vendebantur, quod etiam moris fuit usque ad Constantinum Copronymum; qui constituit, ut in Tauro venderentur.

De Orphanotrophio S. Pauli.

Orphanotrophium S. Pauli Justinus & Sophia condidère; similiter & Sanctum Zoticum, & statuerunt ibi mutilatos quibus & alimenta præbuerunt. Præfuit autem ædificio Zoticus Protovestiarius.

De portu Neorio.

In portu nuncupato Neorio bos æneus ingentis molis stabat, quem semel in anno solitum mugire ferunt, & eodem die mali quid Urbi accidisse. Eumdem autem portum magicis præstigiis consecravit ipse Conon; in quo & maritimorum mercatorum antea forum erat: Justino vero imperante in Juliani portum translatum est.

De Basilidis Tractu ac Æde.

Tractus Basilidis dictus, domus erat Basilidis Patricii & Quæstoris Justiniani magni.

De Arcadianis.

Ecclesiam S. Joannis Arcadianæ vocatam ædificavit Arcadius, qui sex millia civium ad obsequium, id est, ad processionem post stationes fieri solitam, sibi adlegit, eosque Arcadianos nuncupavit. Summo quippe amore & beneficentia illos prosequebatur.

De Ecclesia SS. Cosmæ & Damiani Basilisci nuncupata.

SS. Cosmæ & Damiani Ecclesia, quæ est in Basilisci tractu, à Justino & Sophia condita est. Basilisci vero domus ædificata est à Basilisco Patricio ac Vigilum Præfecto, Verinæ Imperatricis fratre, qui postea eamdem domum in Palatia mutavit. Palatia autem Sophiana extruxit Mauricius Imperator pro Anastasia socru sua, ac Tiberii. Post annos autem viginti septem Heraclius dux exercitus, antequam imperaret, ibi habitavit post Anastasiæ obitum; plurimum enim isto loco delectabatur, quia ibi revelatum ei fuerat, fore ut imperium obtineret. Postquam vero ad thronum evectus est, nomen suum & filii sui ad murum describi curavit.

De S. Platone.

Templum S. Platonis extruxit Anastasius Dicorus sub principium septimi ævi. Columnas vero decem insculptas Thessa-

A

Περὶ τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Ὀρφανοτροφείου.

Τὸν δὲ ἅγιον Παῦλον τὸ Ὀρφανοτροφεῖον ἀνήγειρεν Ἰουστῖνος καὶ Σοφία. ὡσαύτως καὶ τὸν ὅσιον Ζωτικὸν, καὶ ἐτύπωσαν ἀναπαύεσθαι τοὺς λωβοὺς ἐκεῖσε, καὶ σιτηρέσια λαμβάνειν. παρίστατο δὲ Ζωτικὸς ὁ Πρωτοβεστιάριος αὐτοῦ τοῖς κτίσμασιν.

B

Περὶ τοῦ Νεωρίου.

Ὅτι ἡ λεγομένη λίμνη τοῦ Νεωρίου βοῦν εἶχεν ἱστάμενον χαλκοῦν παμμεγέθη. κράζειν δὲ ἔλεγον αὐτὸν ὡς βοῦν μίαν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ γίνεσθαι παράπτωμά τι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἐστοιχείωσε δὲ ὁ αὐτὸς Κόνων, ἐν ᾧ καὶ ἀγορὰ τῶν θαλασσίων ἐμπόρων τὸ πρότερον ἦν. ἐπὶ δὲ Ἰουστίνου μετετέθη εἰς τὸν Ἰουλιανοῦ λιμένα.

81

C

Περὶ τὰ τοῦ Βασιλίδου καλούμενα.

Τὰ δὲ Βασιλίδος, οἶκος ἦν Βασιλίδου πατρικίου, καὶ Κοιαίστορος τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ.

Περὶ τῶν Ἀρκαδιανῶν.

Ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης αἱ Ἀρκαδιαναὶ, παρὰ Ἀρκαδίου ἐκτίσθη, ἐπιλεξαμένου καὶ ἐκ τῶν πολιτῶν χιλιάδας ἓξ εἰς ὀψίκιον αὐτοῦ, ἤγουν εἰς τὰ πρόκενσα, ὅ ἐστι μετὰ στασίματα. ἐκάλεσε δὲ αὐτοὺς Ἀρκαδιανούς· πάνυ γὰρ ἐφίλει, καὶ ηὐεργέτει αὐτούς.

82

D

Περὶ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων τῶν Βασιλίσκου.

Οἱ δὲ ἅγιοι Ἀνάργυροι οἱ ὄντες εἰς τὰ Βασιλίσκου, ἐκτίσθησαν ὑπὸ Ἰουστίνου καὶ Σοφίας. τὰ δὲ Βασιλίσκου ἐκτίσθησαν παρὰ Βασιλίσκου πατρικίου καὶ δρουγγαρίου τῆς βίγλης, ἀδελφοῦ Βηρίνης τῆς Βασιλίδος. ἐποίησε δὲ τὸν οἶκον αὐτοῦ παλάτια. Τὰ δὲ παλάτια τῶν Σοφιῶν, ἀνήγειρε Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς εἰς ὄνομα Ἀναστασίας πενθερᾶς αὐτοῦ, καὶ Τιβερίου. μετὰ δὲ χρόνους κζ΄. Ἡράκλειος στράτωρ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι, τὴν κατοικίαν ἐκεῖσε ἐποιεῖτο, μετὰ τὸ τεθνᾶναι τὴν Ἀναστασίαν· πάνυ γὰρ ἐφίλει αὐτὴν, καὶ ἐκεῖσε ἀπεκαλύφθη περὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὸ κρατῆσαι, ἱστόρησε τὸ ὄνομα αὐτοῦ τε καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ τεῖχος.

E

83

F

Περὶ τοῦ ἁγίου Πλάτωνος.

Ὅτι τὸν ἅγιον Πλάτωνα ἀνήγειρεν Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος, ἐναρχομένου τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος. τοὺς δὲ κίονας τοὺς δέκα, τοὺς ἐνζώδους.

ἔφερεν ἀπὸ Θεσσαλονίκης. οἱ μὲν ὀκτὼ ἵστανται ἐν τῷ ναῷ. οἱ δὲ δύο ἐτέθησαν ἐν τῇ Χαλκῇ παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος.

lonica advexit; quarum octo ornant ipsum templum; duæ autem à Romano Seniore in templo Salvatoris Chalces erectæ sunt.

Περὶ τῶν Διγιστέων.

Ὅτι ὁ καλούμενος Διγιστεὺς ἀθρόισις ἦν τὸ παλαιὸν τῶν δύο μερῶν, τῶν δημοτικῶν συλλόγων. ἐκεῖσε ἠθροΐζοντο. διήρκεσε δὲ χρόνους πεντακοσίους. Θεοδώρα δὲ ἡ τοῦ Θεοφίλου γυνὴ ἀπερχομένη ἐν Βλαχέρναις ὠλίσθησεν ὁ ἵππος αὐτῆς ἐν τῷ ἐμβόλῳ, τῷ ὄντι πρὸς τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ, καὶ πάλιν ὡσαύτως ὑποστρέφουσα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ὠλίσθησεν, οὔσης αὐτῆς ἐγκύου. καὶ ἀποκαλυφθεῖσα, ἀνήγειρε τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἄννης.

De Digisteo.

In loco Digisteo nuncupato duæ factiones populi olim congregabantur: idque factum est per annos quingentos. Accidit autem, cum Theodora Theophili uxor uterum gestans Blachernas adiret, ut equus ejus in porticu ante narthecem templi, corrueret: ac similiter in reditu eodem in loco prolaberetur: quare ex revelatione Templum S. Annæ excitavit.

Περὶ τὰ Μαυριανοῦ.

Ὅτι τὰ Μαυριανοῦ, ὄντος πατρικίου Μαυρικίου τοῦ βασιλέως καὶ ἐξκουβίτου, ἐκεῖσε ἦν ὁ οἶκος αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὸ βασιλεῦσαι αὐτὸν, ὠνομάσθη ὁ τόπος τὰ Μαυριανοῦ.

De Mauriano.

In loco cognominato Mauriano Mauricius Imperator cum adhuc esset Patricius & comes excubitorum, habitabat; dein vero ubi Imperium adeptus est, Mauriani nomen locus ille obtinuit.

Περὶ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας.

Ὅτι τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας, τὸν ὄντα εἰς τὰ Μαυριανοῦ, Μαρκιανὸς ὁ ὅσιος ἔκτισεν ἐκ τοῦ πλούτου Ἄσπαρος ἀναιρεθέντος παρὰ Λέοντος τοῦ Μακέλου. ὀφείλων δὲ ὁ ὅσιος κτίσαι αὐτὸν εἰς τὰ Ψηφᾶ, ἐν οἷς αἱ ψηφίδες ἐπωλοῦντο, ὠνήσατο τὸν τόπον εἰς νομίσματα β'. διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον μυσαρὸν, καὶ διὰ τὸ εὑρεθῆναι ὑπομνήματα ἐκεῖσε τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, πρὸ ἐτῶν ρ'. γράφοντα οὕτως· ἀνακαινισθήσεταί ὁ ναὸς οὗτος εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, εὖ οἶδα. τάδε λέγει μοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πρότερον εὐκτήριον μικρὸν ὄν. ὑπῆρχε δὲ ξυλότρουλλος ἡ ἁγία Ἀναστασία. ὁ δὲ βασιλεὺς Βασίλειος ἐσκέπασεν αὐτὴν διὰ ὀρόφου χρυσοῦ, ὁμοίως καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὸ Πέραμα ὁ αὐτὸς ὅσιος Μαρκιανὸς ἀνήγειρεν. ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐδίδασκεν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τοὺς ὀρθοδόξους, εὐκτηρίῳ οὔσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἀνάστασιν δὲ ταύτην ὁ ἱστορῶν φησιν ὀνομάζεσθαι, ἢ διὰ τὴν τῆς ὀρθῆς πίστεως ἀνάστασιν, ἢ διὰ τὸ γυναῖκα ἐγκύμονα πεσοῦσαν τελευτῆσαι, κοινῆς δὲ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων γινομένης εὐχῆς ἀνέστη.

De Templo Sanctæ Anastasiæ Romanæ.

Templum Sanctæ Anastasiæ Romanæ, quod in Mauriano visitur, Sanctus Marcianus condidit ex divitiis Asparis, quem Leo Macela interfecit; & cum ipsum templum extruere vellet idem Sanctus, in loco Psipha nuncupato ubi olim vendebantur tessellæ, solum duobus numismatum millibus emit, eo quod locus impurus esset, atque ibi Sancti Gregorii Theologi Commentaria inventa essent, in quibus ante annos centum ita scriptum fuerat: Bene novi fore aliquando, ut hoc templum majus & pulchrius renovetur. Hæc mihi Spiritus Sanctus prædicit. Præterea Ecclesia Sanctæ Anastasiæ prius parvum Oratorium erat, & ligneo trullo tectum, postea vero Basilius Imperator aureo laqueari eam operuit. Item Ecclesia Sanctæ Irenes ad Perama ab ipsomet sancto Marciano extructa fuit. Cæterum Sanctus Gregorius Theologus in eodem templo Orthodoxos docuit, cum adhuc Oratorium esset. Qui autem ista narrat Anastasin vocatam fuisse dicit; sive propter rectæ fidei instaurationem sive quia, cum collapsa mulier uterum gestans extincta esset, communibus orthodoxorum precibus revixit.

Περὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης.

Ἡ πρώτη δὲ ἐκκλησία ἡ ἁγία Εἰρήνη εἰδωλεῖον ὑπῆρχεν. ἀνήγειρε δὲ ὁ αὐτὸς ὅσιος καὶ τὸ νοσοκομεῖον, τὸ ἐν τῇ ἁγίᾳ Εἰρήνῃ ὄν.

De Sancta Irene.

Ecclesia Sanctæ Irenes antea idolorum delubrum erat. Idem autem Sanctus Marcianus extruxit & Nosocomium, quod apud Sanctam Irenen visitur.

De Ecclesia S. Deiparæ Carabitzin appellata.

Ecclesiam sanctissimæ Deiparæ, quæ Carabitzin vocatur, Michaël quem Basilius interfecit, condidit. Hæc vero denominationis causa fuit. Erat vidua quædam sub Theophilo ejusdem Michaëlis Patre, cujus grandem triremem vi eripuerat ejusdem Theophili Præpositus, nomine Nicephorus. Hæc vero vidua cum sæpius ea de re ad Imperatorem frustra appellaret, impediente eam ipso Præposito, ne jus suum contra ipsum obtineret; tandem consilii inops ad Hippodromi mimos recurrit, illi vero rem se arte quadam peracturos promiserunt. Itaque facta parva triremi cum carbaso navigii formam exhibente, eam currui rotis instructo impositam, cum ludi Circenses agerentur, coram Imperatoria sede collocarunt, invicem clamantes, Aperi os, & degluti illam: cumque alter se id facere posse negaret, rursus ille: Nicephorus Præpositus onustam viduæ triremem deglutire potuit, & tu ne tantillam quidem? Hæc egerunt ac dixerunt ut Imperatotorem de viduæ carabo sive triremi certiorem facerent. Quæ ubi rescivit Imperator, intorrogavit, an nondum jus suum vidua illa obtinuisset? Mulier autem proximè adstans, super faciem prolapsa ultionem ab Imperatore postulat. Imperator vero valde mœstus, & ad iracundiam provocatus advocat Theodorum Præfectum cognomine Mygiarium ac jubet, ut ligna ac sarmenta in Sphendone congerat, comprehensumque Præpositum igni traderet vestibus indutum; quod nulla interposita mora peractum est: mulierque propriam navem recepit, ac insuper ex bonis Præpositi non pauca. Cæterum inde eam ædem Carabitzin appellavit, quod mulier illa ibidem domum Barbari in Mauriani tractu habitaret.

Περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τὸ Καραβίτζιν.

Τὸ δὲ Καραβίτζιν τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἔκτισε Μιχαὴλ ὁ ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Βασιλείου. ἐκλήθη δὲ οὕτως διὰ τοιαύτην αἰτίαν. χήρα γυνὴ ἦν ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὁ δὲ πραιπόσιτος τοῦ Θεοφίλου ὀνόματι Νικηφόρος, ἀφήρπασε κουμπαρίαν τῆς χήρας εὐμεγέθη· ἥτις πολλαχόσε δεηθεῖσα Θεοφίλου τοῦ βασιλέως, ἔμενεν ἀδιοίκητος διὰ τὸ κωλύεσθαι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πραιποσίτου. ἡ δὲ ἀπορήσασα, παρεκάλεσέ τινας τῶν παιγνιωτῶν τοῦ Ἱπποδρομίου, καὶ ὑπέσχοντο αὐτῇ διά τινος μηχανῆς διοικηθῆναι. ποιήσαντες δὲ οἱ αὐτοὶ παιγνιῶται κουμπαρίαν μικρὰν ἐν σχήματι πλοίου μετὰ ἀρμένου, καὶ θέντες αὐτὴν ἐπὶ ἁμάξης μετὰ τροχῶν, γινομένου ἱππικοῦ, ἔστησαν ἔμπροσθεν τοῦ βασιλικοῦ στάματος φωνοῦντες ἀλλήλοις. Χάνε, κατάπιε αὐτό· τοῦ δὲ ἀντιλέγοντος, οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· πάλιν ἔφη ὁ ἕτερος, ὅτι ὁ πραιπόσιτος Νικηφόρος τῆς χήρας τὸ πλοῖον γέμον κατέπιε, καὶ σὺ οὐκ ἰσχύεις φαγεῖν τοῦτο; ταῦτα ἐποίουν καὶ ἔλεγον πρὸς τὸ φανερῶσαι τῷ βασιλεῖ περὶ τοῦ καράβου τῆς γυναικός· καὶ γνοὺς ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἠρώτησεν, ἀκμὴν οὐκ ἐδιοικήθη ἡ χήρα; ἡ δὲ γυνὴ παρισταμένη πλησίον, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον ἐδέετο τοῦ βασιλέως ἐκδικηθῆναι. ὁ δὲ βασιλεὺς πάνυ λυπηθεὶς καὶ ὀργισθεὶς ἐκάλεσε τὸν Μυγιάριον λεγόμενον τὸν ἔπαρχον ὀνόματι Θεόδωρον, καὶ κελεύει ἀποτεθῆναι ξύλα καὶ φρύγανα ἐν τῇ Σφενδόνῃ, καὶ συλλαβέσθαι τὸν πραιπόσιτον, καὶ καῦσαι μετὰ τῆς στολῆς αὐτοῦ, ὃ καὶ παραυτὰ γέγονε· καὶ ἡ γυνὴ ἀπέλαβε τὸ ἴδιον, καὶ ἐκ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ οὐκ ὀλίγα. διὰ δὲ τὸ καταμένειν ἐκεῖσε εἰς τὸν ἀπὸ Βαρβάρου οἶκον τοῦ Μαριανοῦ τὴν γυναῖκα, ἐκάλεσε Καραβίτζιν.

87. 88.

De Ecclesia Sanctæ Irenes Antiqua Patriarchium nuncupata.

Ecclesiam Antiquam Sanctæ Irenes Patriarchium appellatam; item templum Sanctæ Sophiæ & S. Agathonici, necnon S. Acacii, quod proxime ædes Constantinianas visitur, ipse divus ac magnus Constantinus excitavit. Templum vero Sanctorum Apostolorum unà cum ipso mater ejus Helena extruxit, forma oblonga & tecto ligno opertum. Item monumentum Imperatorum, in quo & ipse conditus est.

Περὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς παλαιᾶς τὸ Πατριαρχεῖον.

89.

Ἀνήγειρε δὲ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιὰν τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν καὶ τὸν ἅγιον Ἀγαθόνικον καὶ τὸν ἅγιον Ἀκάκιον τὸν πλησίον τῶν οἰκημάτων τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ αὐτὸς θεῖος καὶ μέγας Κωνσταντῖνος. τοὺς δὲ ἁγίους Ἀποστόλους ἔκτισεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑλένη σὺν αὐτῷ, δρομικὸν ξυλόστεγον. ἐποίησε δὲ καὶ σὺν αὐτῷ μνημοθέσιον τῶν βασιλέων, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ἐτέθη.

Περὶ

Περὶ τὰ Καρπιανοῦ.

Ὅτι τὰ Καρπιανοῦ ἀνήγειρε Καρπιανὸς πατρίκιος, ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου, τοῦ Πωγωνάτου.

A

De æde seu tractu Carpiani cognomine.

Ædem seu tractum Carpiani condidit Carpianus Patricius, tempore Constantini Pogonati, Heraclii filii.

Περὶ τῶν Βάσσου.

Τὰ δὲ Βάσσου ἀνήγειρε Βάσσος πατρίκιος, ἐπειδὴ οἶκος αὐτοῦ ἦν, ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ. εἰς ἔχθραν ἐλθοῦσα μετ' αὐτοῦ τοῦ Βάσσου Θεοδώρα ἡ γυνὴ βασιλέως ἔσφιγξε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ κόρδας, καὶ ἐξεπήδησαν οἱ τούτου ὀφθαλμοί. 90.

De Ecclesia quæ Bassi vocatur.

B Ecclesiam cognomine Bassi, Bassus Patricius, cum domus ipsius ibi esset, condidit tempore Justiniani magni. Huic indignata Theodora Imperatoris uxor chordâ caput ejus constringi jussit, ita ut oculi ejus exilierint.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου.

Τὸν δὲ ναὸν τοῦ Προδρόμου ἀνήγειρεν Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος, ὁ ἀπὸ Σελεντιαρίων ὁ Δυρραχίτης· ὄντος γὰρ αὐτοῦ πρωτοασηκρῆτις ἐκεῖσε ᾤκει. μετὰ δὲ τὸ κομισθῆναι τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, ὠνομάσθη ὁ ναὸς τοῦ Ἀρτεμίου.

De S. Artemio.

Templum S. Joannis Præcursoris condidit Anastasius Dicorus Silentiarius Dyrrachinus. Illic enim, cum primus à secretis adhuc esset, habitabat. Postquam vero reliquiæ S. Artemii eò translatæ fuerunt, C nomen S. Artemii templum illud obtinuit.

Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Προκοπίου τῆς Χελώνης.

Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τῆς Χελώνης, στήλη ἵστατο εὐνούχου τινὸς, ἣ ἐν τῷ στήθει ἐγράφη· ὁ μετατιθεὶς θεμάτια, τῷ βρόχῳ παραδοθήτω. ἦν δὲ ἡ στήλη Πλάτωνος κουβικουλαρίου, ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις βασιλέως τοῦ Βασιλίσκου πυρίκαυστος γέγονεν. οἱ δὲ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ ᾐτήσαντο τὸν βασιλέα στήλην θεῖναι τῷ Εὐνούχῳ Πλάτωνι· ὁ δὲ οὐκ ἐκώλυεν. ἐν δὲ τῷ ἀνακτίζεσθαι τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου, μετετέθη εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον. οἱ δὲ οἶκοι τοῦ αὐτοῦ εὐνούχου σώζονται ἕως τῆς σήμερον ἐν τῇ Χελώνῃ. 91.

De templo S. Procopii Chelonæ nuncupato.

In eodem templo sancti Procopii Chelonæ cognominato cujusdam Eunuchi statua erecta fuit, in cujus pectore inscriptum erat: *Quisquis signa magice consecrata loco moverit, laqueo præfocetur.* Erat autem statua D Platonis cubicularii, qui Basilisci Imperatoris temporibus vivus arsit. Cognati vero ejus ab Imperatore petierunt, ut Platoni Eunucho statua poneretur. Ille vero haud prohibuit. Cæterum cum templum S. Procopii reædificaretur, in Hippodromum statua illa translata est. Ædes vero ipsius Eunuchi ad hodiernam usque diem supersunt in Chelone.

Περὶ τοῦ ἁγίου Προκοπίου, καὶ τοῦ ἁγίου Μητροφάνους.

92. Τὸν δὲ ἅγιον Προκόπιον τὴν Χελώνην, καὶ τὸν ἅγιον Μητροφάνην ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. τὸν δὲ ἅγιον Ἀκάκιον τὴν Καρύαν ἔκτισεν ὁ ἀδελφὸς Χαρισίου πατρικίου, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου.

De S. Procopio, & S. Metrophane.

E Ecclesiam S. Procopii in Chelone, & S. Metrophanis condidit Constantinus magnus; Sanctum vero Acacium Caryam nuncupatum, extruxit frater Charisii Patricii, tempore Justini & Tiberii.

Περὶ τοῦ ἁγίου Προκοπίου τῆς Χελώνης.

Ὅτι τὴν Χελώνην τὸν ἅγιον Προκόπιον, καὶ τὸν Ἑπτάσκαλον ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ κτίστωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐκάλεσε τὸν ναὸν, ἅγιον Ἀκάκιον.

De S. Procopio Chelonæ.

S. Procopium in Chelone, & Heptascalum ædificavit Constantinus Magnus. F Justinianus vero Sanctæ Sophiæ conditor templum illud nomine S. Acacii appellari voluit.

Περὶ τοῦ Μεσομφάλου.

Ὅτι τὸ λεγόμενον Μεσόμφαλον, μέσον ἐστὶ τῶν ἑπτὰ λόφων, ἤγουν ἡ μία μοῖρα τῆς πόλεως ἔχει τρεῖς

De Mesomphalo.

Mesomphalus in medio septem urbis collium jacet: tres scilicet ab utraque parte

ſunt, & inter utroſque Meſomphalus, ideoque ſic vocatus.

A λόφους, καὶ ἡ ἑτέρα, τρεῖς· καὶ μέσον ἐστὶ τοῦτο. διὰ τοῦτο ἐκλήθη Μεσόμφαλον.

De S. Procopio Condulium nuncupato.

Περὶ τοῦ ἁγίου Προκοπίου τοῦ Κονδυλίου.

Templum S. Procopii Condulium appellatum inde nomen accepit, quod Conſtantinus Juſtiniani Rhinotmeti pater iſtac tranſiens cæſpitante equo collapſus ſit.

Ὅτι τὸ Κονδύλιον ὁ ἅγιος Προκόπιος, διὰ τοῦτο ἐκλήθη οὕτως, ὅτι διερχόμενος Κωνσταντῖνος ὁ πατὴρ B Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου ἐκεῖσε ἐκονδύλισεν ὁ ἵππος αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν.

De S. Joanne Cinthelia dicto.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τὰ Κινθήλια.

Templum S. Joannis Cinthelia cognominatum, inde nomen accepiſſe ferunt, quod ibi parvi clavi affigendis equorum ſoleis cuderentur. Ejuſmodi enim clavi cinthelia vocantur.

Ὅτι τὰ λεγόμενα Κινθήλια τὸν ἅγιον Ἰωάννην λέγουσιν, ὅτι οὕτως ἐκλήθη, διὰ τὸ κάμνειν ἐκεῖσε τὰ μικρὰ καρφία τὰ καβαλλαρικά, C ἅπερ λέγουσι κινθήλια. 93.

De templo SS. Quadraginta ad Thermas Conſtantinianas, necnon de Eccleſia Sancti Stephani.

Templum Sanctorum Quadraginta, quod eſt ad Thermas Conſtantinianas Anaſtaſius & Ariadna ædificarunt. Poſtquam vero advectæ ſunt reliquiæ S. Stephani Protomartyris, alterum parvum templum extruxerunt, ac appellatione Sancti Stephani donarunt.

Ὅτι τὸν ναὸν τὸν ὄντα εἰς Κωνσταντινιανὰς τῶν ἁγίων μ'. Ἀναστάσιος καὶ Ἀριάδνη ἀνήγειραν. μετὰ δὲ τὸ ἐλθεῖν τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἀνήγειραν ἕτερον μικρὸν ναὸν, καὶ ὠνόμασαν αὐτὸν, ἅγιον Στέφανον.

D

De Dexiocratis tractu.

Περὶ τοῦ Δεξιοκράτους.

In loco Dexiocratis dicto, domus erat Dexiocratis Patricii, tempore Theodoſii junioris. Ibidem Gerocomium una cum porticibus Mauricius extruxit. Præterea eodem in loco erat domus Carpiani Patricii, à quo locus ille Carpiani nomen accepit.

Τὰ Δεξιοκράτους, οἶκος ἦν Δεξιοκράτους πατρικίου, ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἐν ᾧ καὶ Μαυρίκιος γηροκομεῖον ἀνήγειρε σὺν τοῖς ἐμβόλοις. ἦν δὲ ἐκεῖ οἶκος Καρπιανοῦ πατρικίου, καὶ ἐξ αὐτοῦ εἴληφεν ὁ τόπος τὴν προσηγορίαν Καρπιανοῦ. 94.

De Eccleſia S. Deiparæ Cyri cognominata.

E

Περὶ Κύρου.

Eccleſiam ſanctiſſimæ Deiparæ Cyri nuncupatam ædificavit Cyrus Præfectus, qui cum ſtructuræ muri terreſtris ſub Theodoſio juniore præeſſet, populi acclamationes meruit, dicentis, fore ut ad majorem proveheretur dignitatem Cyrus. Qua de re invidiâ motus Imperator ipſum Metropolitem Smyrnæ fecit.

Τὰ δὲ Κύρου τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἔκτισε Κῦρος ἔπαρχος, ὁ καὶ παριστάμενος εἰς τὸ χερσαῖον τεῖχος, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, κραξάντων τῶν δήμων· ὅτι Κῦρος καὶ εἰς ἄλλο νικήσει καὶ προκόψει. καὶ φθονηθεὶς ἐποίησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μητροπολίτην εἰς Σμύρνην. 95.

De porta cognomine Contoſcale.

F

Περὶ τὸ Κοντοσκάλη.

Porta quæ Contoſcale appellatur, ab Agalliano Turmarcha, qui ſtructuræ portûs præerat, nomen accepit; vocabatur enim ipſe Contoſcele, idcirco & porta ita cognominata fuit.

Ὅτι τὸ Κοντοσκάλη ἡ πόρτα ἀπὸ Ἀγαλλιανοῦ Τουρμάρχου παριστάμενου, ὅτε ἐκτίζετο ὁ λιμήν. ἐκαλεῖτο δὲ ἐκεῖνος Κοντοσκέλη, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη οὕτως.

De Xenodochio Theophili.

Περὶ τοῦ Ξενῶνος τοῦ Θεοφίλου.

In loco nuncupato Zeugmate ſupra collem, quod nunc prælongum viſitur ædificium, Noſocomium erat, extructum olim

Ἐν τῷ καλουμένῳ Ζεύγματι ἐπάνω τοῦ λόφου, ὅπερ ὁρᾶται εὐμήκες κτίσμα, νοσοκομεῖον ἦν, ὅπερ ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἰς πορνεῖον, γέγονε

δὲ καὶ οἶκος Ισιδώρου πατρικίου, εἶτα μοναστήριον γυναικεῖον· καὶ ὁ Θεόφιλος ἐποίησεν αὐτὸ ξενῶνα. ἵστατο δὲ στήλη ἐπὶ κλωστοῦ κίονος λιθίνου τῆς Αφροδίτης· τῶν δὲ πολιτῶν ἐκεῖσε ἀπερχομένων καὶ ἐρώντων συνουσιαζόντων τὰς ἐκεῖσε οἰκούσας μαχλάδας. ἔξωθεν τοῦ αὐτοῦ οὐχ εὑρίσκετο ἕτερον πορνεῖον. καὶ ἦσαν διάχωροι πρὸς τοὺς κίονας μετὰ κρικελίων καὶ κουρτίων, καὶ οὕτως οἱ ἐκεῖσε ἐν ἀσωτίᾳ ὄντες καὶ ἐρῶντες ἐτέρποντο. ἦν δὲ στήλη τῶν ἐν ὑπολήψει οὐσῶν καθαρῶν γυναικῶν, τῶν τε παρθένων καὶ μὴ, πλουσίων τε ὁμοῦ καὶ πενήτων. καὶ ἐάν τις ἔλυσεν αὐτῶν τὴν παρθενίαν, καὶ μὴ βουλομένων ὁμολογεῖν, ἔλεγον αὐταῖς οἱ γονεῖς καὶ οἱ φίλοι· ἀπέλθωμεν εἰς τὸ τῆς Αφροδίτης ἄγαλμα, καὶ εἰ καθαρὰ εἶ, ἐλεγχθήσῃ
ἐκεῖ παρὰ τῆς στήλης. καὶ ὅτε ἐπλησίαζον, εἰ μὲν ἄμεμπτος, διήρχετο ἀβλαβής· ἡ δὲ ἐφθαρμένη, ἐπισταθεῖσα ἄθρόα ἐσηκοῦτο τὰ ἱμάτια αὐτῆς, καὶ ἐδείκνυε τὸ ἑαυτῆς αἰδοῖον. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἔχουσαι ἄνδρας, ἐὰν λαθραίως ἐμοιχεύοντο, τοῦτο καὶ ἐπ᾽ αὐταῖς ἐγίνετο, καὶ οὕτως ἀπηλέγχετο καὶ ἐθαύμαζον πάντες, καὶ ἐπίστευον τῇ γινομένῃ πορνείᾳ, ἐκείνων τηνικαῦτα ὁμολογουσῶν. ἡ δὲ γυνὴ Ιουστίνου τοῦ ἀπὸ Κουροπαλατῶν συνέτριψε τὴν στήλην, διὰ τὸ καὶ τῆς αὐτῆς αἰδοῖον φανῆναι μοιχευσάσης, διερχομένης ἐφ᾽ ἵππῳ ἐκεῖσε, καὶ ἀπερχομένης ἐν τῷ λούματι τῶν Βλαχερνῶν, ὄμβρου ἐξαισίου γινομένου, καὶ μὴ δυναμένης διὰ θαλάσσης ταύτης ἐν τοῖς βασιλικοῖς δρόμωσιν ἐκεῖ ἀπελθεῖν.

96.

97.

Περὶ τοῦ Ζεύγματος.

Τὸ δὲ νῦν καλούμενον Ζεῦγμα ἐκλήθη οὕτως, ἀφ᾽ ὅτ᾽ ἀνεκομίσθη τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἐκεῖσε ἐζεύχθησαν μοῦλαι, καὶ ἦραν τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου ἕως Κωνσταντινιανῶν.

Περὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἁγίων Αναργύρων.

98. Οἱ δὲ ἅγιοι Ανάργυροι, οἱ ὄντες εἰς τὸ Ζεῦγμα, ἐκτίσθησαν παρὰ Πρόκλου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, μαθητοῦ τοῦ μεγάλου Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ηλίου.

Τὸν δὲ ἅγιον Ηλίαν, τὸν ὄντα εἰς τὸ Πέτριον, συνέδωκαν αἱ σχολαὶ καὶ τὰ τάγματα χρυσίον πολὺ, ὑποστρέψαντος Ζήνωνος ἀπὸ Περσίας, καὶ δεηθέντος αὐτοῦ· δέδωκεν αὐτοῖς συνδρομὴν μετὰ καὶ τῆς Αριάδνης ὁμοίως, καὶ ἀνήγειραν αὐτὸν μέγαν ναὸν, διότι ἀνεφάνησεν αὐτὸν ἐν τῷ ταξειδίῳ.

A à Constantino magno pro Lupanari. Fuitque postea domus Isidori Patricii, ac dein Monasterium mulierum. Theophilus autem vertit illud in Xenodochium. Stabatque ibidem supra columnam lapideam tortilem Veneris statua: cives autem illuc convenientes ac amatores, meretrices isthic habitantes ad concubitum adibant; præter hoc quippe lupanar nullum aliud in urbe inveniebatur. Igitur eodem in loco ad columnas extabant cellæ, cancellis & cortinis distinctæ, intra quas amantes libidini
B ac voluptati vacabant. Hæc insuper statua usui erat ad mulierum & virginum, divitum inopumve, quæ in suspicionem venerant, pudicitiam probandam. Si quis enim eis virginitatem eripuisset, ipsis virginibus factum negantibus, parentes & amici dicebant. Adeamus Veneris statuam, & illa castitatis tuæ periculum faciet. Ubi vero illuc accesserant, si culpæ expers erat, illæsa pertransibat; sin autem vitiata erat,
C subito quodam impetu, vestes ejus discerpebantur, ac pudenda ostendebat. Idem uxoribus adulteratis contingebat, eodemque indicio convincebantur. Huic violatæ pudicitiæ testimonio omnes cum summa admiratione fidem habebant, ipsis item factum non ultra negantibus. Uxor autem Justini Curopalatæ statuam hanc confregit, eo quod ipsa quoque, denudatis pudendis adulterii convinceretur, cum equo illac transiret ad balneum Blachernarum;
D etenim adeo ingens fuerat procella ut mari dromonibus Imperatoriis eò transmeare non posset.

De Zeugmate.

Locus qui nunc Zeugma nuncupatur, ex eo tempore cognomen hoc accepit, quo S. Stephani Protomartyris reliquiæ allatæ sunt. Eo enim in loco mulæ currui junctæ sunt, quæ eas ad thermas usque Constantinianas vexerunt.

E

De templo sanctorum Anargyrorum, quod est in Zeugmate.

Templum sanctorum Anargyrorum quod in Zeugmate situm cernitur, conditum est à Proclo Patriarcha Constantinopolitano, discipulo magni S. Joannis Chrysostomi, & Oecumenici Patriarchæ, tempore Theodosii junioris.

De templo S. Eliæ.

F

Templum S. Eliæ, quod extat in loco Petrion nuncupato, Scholæ legionesque Zenonis ex Perside reducis collata magna auri summa, ipso Imperatore instante, ac una cum Ariadne in partem sumptuum veniente, extruxerunt amplissimum; quoniam ipsis S. Elias in castris apparuerat.

De S. Euphemia cognomine Petra.

S. Euphemiam, quæ Petra nuncupatur, Anastasius Dicorus & Ariadna condiderunt.

A

Περὶ τῆς ἁγίας Εὐφημίας τῆς Πέτρας.

Τὴν δὲ ἁγίαν Εὐφημίαν τὴν Πέτραν ἀνήγειρεν Αναστάσιος ὁ Δίκορος καὶ Αριάδνη.

De Gerocomio Geragathæ.

Gerocomium Geragathæ ædificavit Agatha vetula, Petri Patricii filia longe pulcherrima, ac illic habitabat. Sic autem appellata fuit, eo quod virginitatem suam diu illibatam servaverit; Constantinus vero Copronymus hanc violavit multisque ditavit opibus. Quare cum celebrarentur ludi Circenses, acclamavit ei populus: *Agatham jam vetulam tu renovasti.* Cæterum ipsa clanculum piè sanctas imagines colebat. Absoluto autem Gerocomio, impius ille Copronymus in unum collectas omnes sanctas imagines ibidem igni tradidit.

Περὶ τοῦ γηροκομείου τὰ Γηραγάθης.

Τὰ δὲ Γηραγάθης τὸ γηροκομεῖον Πέτρου πατρικίου θυγάτηρ τοὔνομα Αγάθη, γραῦς ὡραιοτάτη τῷ εἴδει σφόδρα, ἀνήγειρε τοῦτο. εἶχε δὲ αὐτὸ οἶκον. ἐκλήθη δὲ οὕτως, διὰ τὸ φυλάσσειν τὴν παρθενίαν αὐτῆς χρόνους οὐκ B ὀλίγους. ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος ἔφθειρε ταύτην, δοὺς αὐτῇ πλοῦτον πολύν. ἱππικοῦ δὲ γινομένου, ἔκραξεν ὁ δῆμος· ὅτι Αγάθη ἐγήρασε, σὺ δὲ ταύτην ἀνενέωσας. ἦν δὲ ἐν τῷ κρυπτῷ σεβομένη τὰς ἁγίας εἰκόνας ὀρθοδόξως. πληρωθέντος δὲ τοῦ γηροκομείου ὁ μισόχριστος Κοπρώνυμος ἀθροίσας τὰς ἁγίας εἰκόνας κατέφλεξεν ἐκεῖσε.

99.

De statuis quæ proxime Taurum erectæ cernuntur.

Prope Theodosii magni statuam in regione Tauri, in inferiori parte infra columnam, collocatæ sunt equestres statuæ Arcadii ac Theodosii filii ejus, & Hadriani. Statua autem colorata quæ in Zeuxippi thermis sita visitur, Philippici est principis mansuetissimi.

C

Περὶ τῶν στηλῶν, τῶν πλησίον τοῦ Ταύρου ἱσταμένων.

Πλησίον δὲ τῆς στήλης Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, Αρκαδίου καὶ Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ Αδριανοῦ, ἀμφότεροι ἔφιπποι ἵστανται ἐν τοῖς τοῦ Ταύρου μέρεσι πλησίον τοῦ κίονος κάτωθεν. ἡ δὲ ἐν τῷ Ζευξίππῳ λουτρῷ ἱσταμένη στήλη ἐκ χρωμάτων, Φιλιππικοῦ ἐστὶ τοῦ πρᾳοτάτου.

100.

De loco Harmatii nuncupato.

Locus qui Harmatii appellatur, domus erat Harmatii cujusdam Magistri, tempore Zenonis: qui cum exercitum Basilisci prodidisset, jussu Zenonis interfectus est, in cochleâ quâ ascenditur ad tribunal Hippodromi.

D

Περὶ τοῦ Αρματίου.

Τὰ δὲ Αρματίου, οἶκος ἦν Αρματίου τινὸς μαγίστρου ἐν τοῖς χρόνοις Ζήνωνος, τοῦ προδόσαντος τὸν στρατὸν τὸν ὑπὸ Βασιλίσκου, ἀναιρεθέντος ἐκ προστροπῆς Ζήνωνος εἰς τὴν Κοχλίαν τὴν ἐρχομένην ἐν τῷ καθίσματι τοῦ Ιπποδρομίου.

De S. Theophanone, quæ extat apud SS. Apostolos.

Ecclesiam S. Theophanonis, quæ visitur extra veterem monumenti testudinem, condidit Constantinus Porphyrogenitus, filius Leonis sapientis.

E

Περὶ τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς, τῆς οὔσης εἰς τοὺς ἁγίους Αποστόλους.

Τὴν δὲ ἁγίαν Θεοφανώ, τὴν ἔξωθεν τῆς παλαιᾶς κόγχης τοῦ μνημοθεσίου, ἀνήγειρε Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος, ὁ υἱὸς Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

101.

De Ecclesia S. Marci prope Taurum.

Ecclesiam S. Marci prope Taurum primo Theodosius magnus cum trullo ligneo extruxit. Postea terræ motu collapsam reædificavit Romanus senior cognomine Lacapenus.

Περὶ τοῦ ἁγίου Μάρκου τοῦ εἰς Ταῦρον.

Ο ἅγιος Μάρκος, ὁ πλησίον τοῦ Ταύρου, ἐκκλησία ἦν μεγάλη ξυλότρουλλος, κτισθεῖσα ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. εἶτα ὑπὸ σεισμοῦ κατενεχθεῖσαν ἀνή- F γειρεν αὐτὴν Ρωμανὸς ὁ γέρων ὁ Λακαπηνός.

De æreo culice & aliis insectis, quæ ab Apollonio Tyaneo magice consecrata, supra Occidentalem Tauri arcum posita erant.

Æreus culex & musca & alia parva insecta ab Apollonio Tyaneo magicè consecrata supra Occidentalem Tauri arcum posita erant. Quamdiu autem illa perman-

Χαλκοῦς δὲ κώνωψ, καὶ μυῖα, καὶ ἄλλα μικρὰ ζωΰφια ἐπάνω τῆς δυτικῆς ἀψίδος τοῦ Ταύρου ἵσταντο, ἐστοιχειωμένα παρὰ Απολλωνίου τοῦ Τυανέως. καὶ ἕως

μὲν οὖν ἵσαντο, οὐκ ἐφοίτων τῇ πόλει μυῖαι, ἢ ψύλλαι, ἢ κώνωπες. ὁ δὲ βασιλεὺς Βασίλειος ἐξ οἰκείας ἀγνοίας κατήγαγε, καὶ ἠφάνισεν αὐτά.

A ferunt integra, nec muscæ, nec pulices, nec culices urbem intrarunt. Cæterum Imperator Basilius Macedo ex ignorantia ea dejecit atque confregit.

De Cisterna, Gerocomio ac Balneo, quæ in loco τοῦ Κριοῦ *dicto, extant.*

Τὴν δὲ κινστέρναν εἰς τὰ τοῦ Κριοῦ καὶ τὸ γηροκομεῖον, καὶ τὸ λοῦμα ἔκτισε Στέφανος παρακοιμώμενος Μαυρικίου βασιλέως, μετὰ χρόνους ιβʹ. καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ναὸν ἀνήγειρε.

Cisternam quæ est in loco τοῦ Κριοῦ seu Arietis nuncupato, Gerocomium item ac balneum condidit Stephanus Mauricii Cubicularius post annos duodecim. B Præterea domum suam in Ecclesiam commutavit.

Περὶ τὰ Βιγλεντίας.

De templo S. Procopii cognomine Vigilantiæ.

102. Ὁ ἅγιος Προκόπιος τὰ Βιγλεντίας, εἰς τὸν Ταῦρον, παλάτια ἦσαν κτισθέντα παρὰ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ· ὁ δὲ ναὸς ὑπῆρχε τοῦ παλατίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ἐμπρησμοῦ ἀφανισθέντα νεωστὶ ἀνῳκοδομήθη. Ἀντωνίνα δὲ ἡ γυνὴ τοῦ Βελισαρίου μαγίστρου, ζωστὴ ἦν Θεοδώρας τῆς γυναικὸς Ἰουστινιανοῦ, καὶ μετὰ τὸ χηρεῦσαι ἐποιεῖτο τὴν κατοίκησιν μετὰ τῆς Βιγλεντίας, καὶ συναινέσει αὐτῆς ᾠκοδομήθη ὁ ἅγιος Προκόπιος.

Templum S. Procopii Vigilantiæ nuncupatum, quod situm in Tauro visitur, Palatia olim erant à Justiniano magno constructa. Hoc vero templum Palatii erat. Sed hæc igne absumta nuper restaurata C sunt. Antonina porro uxor Belisarii Magistri, vestitrix erat Theodoræ uxoris Justiniani; quæ cum vidua mansisset, isthic habitabat cum Vigilantia, cujus suasu extructa est Ecclesia S. Procopii.

Περὶ τῶν Ἀνθημίου πλησίον τοῦ Κύρου.

De Anthemii tractu ac æde quæ erat proximè Deiparæ ædem Cyri dictam.

103. Τὰ δὲ Ἀνθημίου, οἶκος ἦν αὐτοῦ μαγίστρου ὄντος· ἐν τοῖς χρόνοις Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως, ὃς ἔστεψεν αὐτὸν, δεδωκὼς αὐτῷ τὴν πρώτην θυγατέρα αὐτοῦ.

D Anthemiana, domus erat Anthemii, cum adhuc Magister esset, tempore Marciani Imperatoris; quem ipse Marcianus, data ei in uxorem filia sua primogenita, coronavit.

Περὶ τῶν τοῦ Γαϊνᾶ.

De Gainæ domo.

Καὶ τὰ Γαϊνᾶ, οἶκος ἦν πατρικίου τοῦ τυραννήσαντος εἰς τὰ Θρακῷα μέρη, ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου, καὶ σφαγέντος ἐκεῖσε.

Locus qui Gainæ dicitur, domus erat Patricii ejus nominis, qui tempore Arcadii Imperium affectavit in partibus Thraciæ, atque ibidem occisus est.

Περὶ τὰ Μεγεθίας.

E *De Megethiæ ædificio.*

Τὰ δὲ Μεγεθίας Μεγέθια δέσποινα ἀνήγειρεν ἐν τοῖς χρόνοις Τιβερίου τοῦ Θρακός.

Ædificium Megethiæ sub Tiberio Thrace à Domina Megethia conditum est.

Περὶ τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου.

De S. Polyeucto.

104. Τὸν δὲ ἅγιον Πολύευκτον ἀνήγειρεν Ἰουλιανὴ ἡ θυγάτηρ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ κτίστορος τοῦ ἀγωγοῦ. ἔκτισε δὲ τοῦτον εἰς χρόνους τέσσαρας, τῶν τεχνιτῶν ἀπὸ Ῥώμης ἐλθόντων. γυναικαδέλφη δὲ ἦν τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου.

Ecclesiam sancti Polyeucti Juliana filia Valentiniani, aquæductûs conditoris, ædificavit intra quatuor annos, evocatis Româ architectis. Fuit autem hæc Juliana soror F uxoris Theodosii magni.

De Ecclesia SS. Deiparæ Ponolytes nuncupata.

Ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος ἡ Πονολύτης ἐκλήθη οὕτως, ὅτι πολλὰς ἰάσεις ἐκεῖσε ἐπετέλει, καὶ πόνοι τῶν πολλῶν ἐλύοντο.

Ecclesia SS. Deiparæ Ponolytes ita vocatur, quod multi illic sanitate recuperatâ à variis morbis & languoribus liberarentur.

Περὶ τῆς Θεοτόκου τὰ Ἀρεοβίνδου.

De Ecclesia Deiparæ Areobindi nuncupata.

Τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον τὰ Ἀρεοβίνδου, ἀνη-

Ecclesiam sanctissimæ Deiparæ Areobin-

di cognomine Petrus Magister, & Curopalata, Frater Mauricii condidit. Areobindus autem, à quo locus ille Areobindi dictus est, sub Justino Thrace potentissimo floruit, eodemque in loco domum habebat. Cæterum annis nonaginta duobus à tempore Areobindi, ecclesia condita est ac Balneum.

De S. Anastasia Pharmacolytria.

Ecclesia S. Anastasiæ Pharmacolytriæ condita est ab Anastasio Dicoro eo in loco, ubi antea Patricii cujusdam Pharmacæ nuncupati domus extabat.

De loco cognominato Leomacellum.

Locus vocatus Leomacellum inde nomen accepit, quod ibi olim Leo magnus Imperator carnes vendiderit. Uxor etiam ejus chordas torquebat.

De Ecclesia Deiparæ Curatoris nuncupata.

Ecclesia Deiparæ Curatoris cognominè extructa fuit sub Verina Leonis Macelæ uxore; & Curator quidam ejusdem, structuræ præfuit, quo ad instar sepulchri Domini fieret.

De Christocamera.

Ad Christocameram domus erat Moselis. Pariter & Christi imago proximè S. Acacium depicta erat, & ideo sic nuncupatur.

De S. Anna dicta Deuteron.

In loco cognominato Deutero Justiniani Rhinotmeti statua erat, quam postea Bardas Cæsar, Michaëlis avunculus dejecit confregitque. Nuncupatus autem est locus Deuteron hujus rei gratia. Justinianus Rhinotmetus à Leontio Patricio in Chersonem relegatus fuit, ubi cum decem mansisset annos, profugit tandem ad Terbelim Bulgarorum principem, qui filiam suam Theodoram ipsi in uxorem dedit, & insuper quindecim millia militum sub ministravit, cum quibus Constantinopolim petiit; sed cum cives eum recipere nollent, simulatâ fugâ, ad Portam quæ Antiqua dicitur, se recepit, ac inde per aquæductum urbem subiit juxta basim columnæ, quæ est intra urbem; ac Imperio potitur: & sic locus ille cognominatus fuit Deuteron. Eoque tempore templum Sanctæ Annæ ædificavit, quoniam uxori ipsius gravidæ sancta illa apparuit. Cæterum maforium ac corpus ejusdem Sanctæ ipso imperante in Urbem delata sunt.

A γεῖρε Πέτρος μάγιστρος καὶ Κουροπαλάτης, ἀδελφὸς Μαυρικίου. ὁ δὲ Ἀρεόβινδος, δι' ὃν ἔλαβεν ὁ τόπος τὴν προσηγορίαν, ἐν τοῖς χρόνοις ἦν Ἰουστίνου τοῦ Θρᾳκὸς τοῦ κρατίστου, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ἦν ἐκεῖσε. μετὰ ϟβʹ. χρόνους ἀπ' ἐκείνου τοῦ Ἀρεοβίνδου, ἐκτίσθη ἥ τε ἐκκλησία καὶ τὸ λοῦμα.

Περὶ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας.

B Τὴν δὲ ἁγίαν Ἀναστασίαν τὴν Φαρμακολυτρείαν ἔκτισεν Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος. πρότερον δὲ οἶκος ἦν τινὸς πατρικίου Φαρμακᾶ λεγομένου.

105.

Περὶ τοῦ Λεωμακέλλου.

Τὸ δὲ Λεωμάκελλον καλεῖται ἐκ τοῦ πωλεῖν ἐκεῖσε τὸν μέγαν Λέοντα τὸν βασιλέα κρέατα· καὶ ἡ τούτου γυνὴ C ἔπλεκε τὰς χορδάς. ἐκ τούτου οὖν ἐκλήθη ὁ τόπος οὕτως.

Περὶ τὰ Κουράτορος.

Τὰ Κουράτορος ἐκτίσθησαν ἐν τοῖς χρόνοις Βηρίνης, τῆς γυναικὸς τοῦ Λεωμακέλλου· καὶ ὁ Κουράτωρ αὐτῆς παρίσταται εἰς τὸ ὁμοίωμα τοῦ τάφου τοῦ κυρίου.

D Περὶ τοῦ Χριστοκαμάρου.

106.

Εἰς δὲ τὸ Χριστοκάμαρον, ἦν ὁ οἶκος τοῦ Μωσηλέ. ἦν καὶ ὁ Χριστὸς ἱστορισμένος πλησίον τοῦ ἁγίου Ἀκακίου, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐκλήθη.

Περὶ τῆς ἁγίας Ἄννης τὸ Δεύτερον.

Ὅτι εἰς τὸ λεγόμενον Δεύτερον, ἐν τῷ κίονι στήλη ἵστατο Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου. τὴν δὲ στήλην κατήγαγε E Βάρδας ὁ Καῖσαρ, ὁ θεῖος Μιχαὴλ, καὶ συνέτριψεν αὐτήν. ἐκλήθη δὲ Δεύτερον, διότι ἐξόριστος γέγονεν ὁ αὐτὸς Ἰουστινιανὸς εἰς Χερσῶνα παρὰ Λεοντίου πατρικίου· ποιήσας δὲ ἐκεῖ χρόνους δέκα, καὶ φυγῇ χρησάμενος, ἀπῆλθεν εἰς τὸν Τέρβελιν τὸν Βουλγάρων ἀρχηγὸν, καὶ ἠγάγετο τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ὀνόματι Θεοδώραν, καὶ δοὺς αὐτῷ χιλιάδας ιεʹ. λαὸν, καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ πόλει καὶ μὴ δεχθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς F οἰκούντων, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν παλαιὰν πόρταν, καὶ εἰσελθὼν ἀπεκεῖσε εἰς τὸν ἀγωγὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ κίονος ἔσωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐκράτησε τὴν βασιλείαν, καὶ οὕτως ἐκλήθη ὁ τόπος τὸ Δεύτερον· καὶ τότε τὸν ναὸν τῆς ἁγίας ἀνήγειρεν Ἄννης, ὅτι ἔγκυος ἦν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὠπτάνθη αὐτῇ ἡ ἁγία· ἀλλὰ καὶ τὸ Μαφόριον καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐπ' αὐτοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

107.

A

Περὶ τοῦ Χρυσοβαλάντου.

Τὸ δὲ Χρυσοβάλαντον οἶκος ἦν Νικολάου δομεστίκου τῆς ἀνατολῆς καὶ πατρικίου, ὃν ἀνήγειρεν εἰς ναοὺς δύο, τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. χρονίσαντος δὲ ἐν τῷ ταξειδίῳ, ἐμοιχεύθη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει, καὶ μαθὼν τοῦτο ἐκοίτασεν ἀμφοτέρους, καὶ μεληδὸν αὐτοὺς κατέκοψεν. ἔσχατον δὲ εἰς ἔννοιαν ἐλθὼν τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου, ἀνήγειρε τοὺς ναούς. ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ τέλος τοῦ κτίσματος καὶ ἀδημονῶν διὰ ποσότητα χρυσίου, ὤφθη αὐτῷ κατ' ὄναρ ἄγγελος κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄπελθε

108\.

εἰς τὸν τόπον πλησίον τῆς Ἀσπαρος κινστέρνης καὶ εὑρήσεις βαλλάντιον ἔχον χρυσίου λίτρας ρ΄. καὶ εὑρὼν αὐτὸ ἐκάλει τὸν τόπον οὕτως.

De Chryſobalanto.

Chryſobalantum domus erat Nicolai Patricii ac Orientalium Domeſtici, quam ille in duo templa mutavit, S. Archangeli Michaëlis & S. Panteleemonis. Nam ipſo in caſtris commorante uxor ejus ab alio quodam adulterabatur. Qua de re, cum in urbem rediiſſet, certior factus ambos in

B

lecto collocatos articulatim ſecuit. Tandem recordatione & metu extremi judicii, duo hæc templa extruxit. Cum vero, abſoluta jam fere ſtructura, ob pecuniæ ſummam angeretur, apparuit ei in ſomno Angelus Domini dicens: Abi in locum, qui eſt proximus Aſparis Ciſternæ, & invenies crumenam centum auri libras continentem. Quod cum inveniſſet, locum illum ſic nuncupavit.

C

Ἡ μονὴ τῆς Σπουδῆς.

Τὰ λεγόμενα Σπουδῆς ἡ μονὴ, Ἄννα ἡ δέσποινα ταύτην ἀνήγειρεν, ἡ γυνὴ Λέοντος τοῦ Συεργοῦ ὑποστρεφομένη ἀπὸ Βλαχερνῶν οὖσα ἔγκυος εἰς τὸν καιρὸν τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ εἰσελθοῦσα εἰς οἶκόν τινος πρωτοσπαθαρίου ἔτεκεν. ἐποίησε δὲ αὐτὸν, μονὴν καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σπουδῆς, διὰ τὸ ἐπείγειν

109\.

αὐτὴν ἐκεῖσε τὸν τοκετὸν, καὶ μὴ φθάσασα εἰς τὸ παλάτιον. ἔκτισε δὲ καὶ τὰ Ἄννης.

Monaſterium Feſtinationis.

Monaſterium, quod cognominatur Feſtinationis, ædificavit Domina Anna Leonis Iſauri uxor. Cum enim reverteretur ex Blachernis gravida, & pariendi inſtaret tempus, ingreſſa domum cujuſdam Protoſpatharii peperit; domumque in Monaſterium verſam Feſtinationis appellare voluit, ob acceleratum partum, antequam ad Palatium pervenire poſſet. Præterea templum

D

S. Annæ condidit.

De Gerocomio Severi, ac templo ab ejus uxore condito.

Σέβηρος πατρίκιος ὁ ἀδελφοποιητὸς βασιλέως Κώνσταντος, τοῦ ἐγγόνου Ἡρακλείου, τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν τῷ βαλανείῳ Σικελίας. ἔκτισε δὲ αὐτὸ γηροκομεῖον, διότι οἶκος ἦν αὐτοῦ· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ναὸν ἀνήγειρε, διότι μετὰ τὸ σφαγῆναι ἐν Σικελίᾳ τὸν βασιλέα, ἐκεῖνος ἐπάρας τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον ἀνῆλθεν ἕως τοῦ Φοίνικος.

Severus Patricius, frater adoptivus Conſtantis Imperatoris, qui nepos Heraclii fuit, & in Sicilia in balneo occiſus eſt, condidit ipſum Gerocomium, quia ibidem domus ipſius extabat. Ejus quoque uxor templum ædificavit. Etenim Imperatore in Sicilia interfecto, ipſemet ſumpta Romana claſſe ad locum uſque Phœnicis nuncupa-

E

tum pervenit.

110\.

Ἡ μονὴ τοῦ Μητροπολίτου.

Ὅτι τὰ Μητροπολίτου τὴν μονὴν Ἰουστινιανὸς ἔκτισεν. ἐκλήθη δὲ οὕτως, ὅτι οἶκος ἦν ἐκεῖσε Μητροπολίτου τινός.

Monaſterium Metropolitæ.

Monaſterium cognomine Metropolitæ conditum eſt à Juſtiniano. Ità vero nuncupatum eſt, quod ibidem domus extaret cujuſdam Metropolitæ.

Περὶ τῆς ἁγίας Εὐφημίας τὸ Πετρίον.

F

De S. Euphemia Petrion dicta.

Τὴν δὲ ἁγίαν Εὐφημίαν τὸ Πετρίον, καὶ λουτρὸν Βασίλειος ἀνήγειρεν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀπέκειρε.

Sanctam Euphemiam cognomine Petrion, & balneum Baſilius Imperator condidit, ac filias ſuas ibidem totondit.

Περὶ τῆς Πλατείας.

Ὅτι ὁ ἅγιος Ἠσαΐας, καὶ Λαυρέντιος ἐκτίσθησαν

De Platea.

Sanctum Eſaïam, ac Laurentium ædi-

ficarunt Marcianus & Pulcheria. Corpus autem Esaïæ Prophetæ Hierosolymâ delatum fuit.

παρὰ Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας. τὸ δὲ ἅγιον σῶμα τοῦ προφήτου ἧκεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ.

De loco Antiochi dicto.

In loco Antiochi vocato, domus visebatur Antiochi Patricii & Præpositi, qui bajulus fuit Theodosii Imperatoris, & multa cum laude plurimos magistratus gessit. Hic autem etsi maximis abundaret divitiis, attamen inops decessit, eo quod injustus esset, & omnibus gravis ac fraudulentus.

Περὶ τοῦ Ἀντιόχου.

Τὰ δὲ Ἀντιόχου, οἶκος ἦν Ἀντιόχου πατρικίου καὶ πραιποσίτου καὶ Βαϊούλου Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, πολλὰς ἀρχὰς διανύσαντος ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. πλούσιος δὲ σφόδρα γενόμενος, πτωχὸς τέθνηκε, διὰ τὸ ἄδικον καὶ ἐπιβαρὺ πᾶσι γενέσθαι καὶ δόλιον.

De ædificio nuncupato Vetus Petrion.

111.

Ædificium quod appellatur Vetus Petrion, domus erat Petri Patricii tempore Justiniani magni, qui Petrus cognominabatur Barsamianus Syrus, vir summa cum laude plurimis magistratibus perfunctus.

Περὶ τὸ Παλαιὸν Πετρίον.

Ὅτι τὸ παλαιὸν Πετρίον, οἶκος ἦν Πέτρου Πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἔλεγον αὐτὸν Βαρσαμιανὸν τὸν Σύρον, τὸν πολλὰς ἀρχὰς διανύσαντα ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ.

De Blachernis.

112.

Magna Ecclesia Blachernarum condita fuit à Marciano & Pulcheria ejus uxore, ac variis & pretiosis marmoribus exornata. Locus enim ille erat silicibus consitus, quibus remotis deinde templum istic constructum est; vel quia eo in loco lacus erat, ac pisces lacentia dicti capiebantur; & idcirco ob multitudinem aquarum Blacherna & Lacærnæ appellantur.

Περὶ τῶν Βλαχερνῶν.

Τὸν ναὸν τὸν μέγαν τῶν Βλαχερνῶν, Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία, ἡ τούτου γυνὴ ἀνήγειρεν αὐτὸν, κοσμήσας διὰ πολυτελῶν μαρμάρων. βλάχνα γὰρ ἦν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καὶ ἐκόπησαν, εἶθ' οὕτως ἐκτίσθη ὁ ναός· ἢ ὅτι λάκκος ἦν ὁ τόπος καί ποτε ἐναποκληθέντα λακένται ἠγρεύθησαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη Βλαχέρνα καὶ λακαῖρναι, διὰ τὸ εἶναι πολλὰ ὕδατα.

De sacro Conditorio.

Sacrum Conditorium ædificavit Leo Macelas, quoniam ipso imperante reperta est divina vestis; ibidemque multa signa ac prodigia perpetuò edebantur.

Περὶ τῆς ἁγίας Σοροῦ.

Τὴν δὲ ἁγίαν Σορὸν ἀνήγειρεν ὁ Λεομακέλλης, διότι ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ ἐφάνη ἡ θεία ἐσθής, καὶ ἴχνη καὶ πολλὰ ἅγια θαύματα γέγονεν εἰς τέλος.

De sacro Balneo.

113.

Sacrum Balneum ab eodem Imperatore extructum fuit, multisque possessionibus, vasis ac cimeliis ditatum. Balneum hoc olim erat extra portam: postea vero ab Heraclio muro cinctum est, quod ibidem multa miracula ederentur, & sancta Deipara frequenter appareret.

Περὶ τοῦ ἁγίου Λούματος.

Ἔκτισε δὲ καὶ τὸ λοῦμα καὶ ἐπεχορήγησε καὶ κτήματα πολλὰ καὶ σκεύη καὶ κειμήλια. ἔξω δὲ τῆς πόρτας ἐτύγχανεν. ὑπὸ δὲ Ἡρακλείου περιεκλείσθη, γινομένων ἐκεῖσε θαυμάτων καὶ ὀπτασιῶν πολλῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου.

De sacro Balneo Blachernarum à Basilio Juniore reædificato.

Sacrum Balneum Blachernarum Basilius junior, cognomine pulcher, filius Romani junioris Porphyro geniti evertit, reædificavitque ac auro illud exornans, in pulcriorem & augustiorem formam redegit, additis multis imaginibus, ac signis ex auro & argento.

Τῶν Βλαχερνῶν τὸ ἅγιον λοῦμα ὁ νέος Βασίλειος ὁ εὐσχήμων, υἱὸς Ῥωμανοῦ τοῦ νέου πορφυρογεννήτου παρέλυσε καὶ ἀνήγειρε νεωστὶ, καλλωπίσας καὶ χρυσώσας περικριτότερον παρ' ὃ ἦν. καὶ ἐξ ἀργυρείου καὶ χρυσίου πολλοῦ εἰκόνισε καὶ κατεκόσμησεν αὐτόν.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM LIBER TERTIUS

CONTINENS ANONYMI De Antiquitatibus Constantinopolitanis tertiam partem, quæ incipit ab Æde Sancti Sergii & à Portu Sophiano.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ; καὶ περὶ τῶν τοῦ Ἱπποδρομίου στηλῶν.

Ὅτι ἀπὸ Ῥώμης πολλὰ ἠνέχθησαν εἴδωλα, ἅτινα ἐτέθησαν ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ ἐξαιρέτως ἑξήκοντα, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Αὐγούστου. ἀπὸ δὲ Νικομηδείας στῆλαι πολλαὶ ἥκασιν, ὅθεν καὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ νῦν σώζεται ἐπίκυφος οὖσα, ἀναμέσον τοῦ καθίσματος ἱσταμένη τοῦ βασιλικοῦ. ὁμοίως ἀπὸ Ἀθηνῶν, καὶ ἀπὸ Κυζίκου καὶ Καισαρείας, Τράλλης, καὶ Σάρδης, καὶ Σεβαστείας καὶ Σατάλων καὶ Χαλδείας; καὶ ἀπὸ Αντιοχείας τῆς μεγάλης, καὶ Κύπρου, καὶ Κρήτης, καὶ Ῥόδου, καὶ Χίου, καὶ Ἀτταλίας; καὶ Τυάνων, καὶ Ἰκονίου, καὶ Βιθυνῶν Νικαίας, καὶ Σικελίας, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων ἀνατολῆς, καὶ δύσεως, καὶ θεμάτων ἥκασι διάφοροι στῆλαι παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. αἳ καὶ ἐτέθησαν καὶ ἐστηλώθησαν, ἵνα οἱ διερχόμενοι ταῦτα καὶ πεπειραμένοι ἔχωσι τὸ ἀλάθητον τῶν ἐσχάτων. τῆς δὲ Ἀρτέμιδος ἡ στήλη ἐν τῷ ἱππικῷ ἐστιν, ἔνθα οἱ παλαίοντες δοκιμάζονται. οἱ δὲ τέσσαρες κεχρυσωμένοι ἵπποι, οἱ

114 A B

DE TERTIA PARTE, & de statuis, quæ in Hippodromo visebantur.

Statuæ quamplurimæ Româ delatæ fuere, quæ in Hippodromo erectæ sunt; in primis vero sexaginta, in quibus Augusti visitur statua. Plurimæ etiam Nicomediâ deductæ sunt; ex iis vero levis Diocletiani statua hucusque in Hippodromo superest, quæ ad medium Imperatoris tribunal stat. Præterea magnam statuarum copiam Constantinus magnus deferri curavit Athenis; Cyzico, Cæsareâ, Trallibus, Sardibus, Sebastiâ, Satalis, ex Chaldia, Antiochia magna, ex Cypro, Creta, Rhodo, Chio, Attalia, Tyanis, Iconio, Nicæa Bithyniæ, & ex Sicilia; omnibusque aliis tam Orientalibus, quam Occidentalibus Urbibus, ac provinciis, quæ suâ quæque in basi erectæ, ac collocatæ fuerunt, ut periti qui isthæc legerent ultimò futurarum rerum veritatem ediscant. Cæterum Dianæ statua in Hippodromo collocata visitur, ubi palestritæ exercentur. Quatuor vero inaurati equi qui supra can-

cellos eriguntur, ex Chio advecti sunt sub Theodosio juniore. In ambulacro duarum factionum equestres statuæ stabant & pedestres, Gratiani, Valentiniani, Theodosii, ut & Firmiliani gibbosi, risûs concitandi gratia. Ex duabus Hippodromi statuis quarum altera belluas gignit, altera homines devorat: prima quidem Justinianum tyrannum denotat, & quæ recuperato Imperio gessit; altera vero quæ navim appositam habet, ut aliqui quidem volunt, Scylla est, homines à Charybdi accedentes devorans; atque ille quem capite prehensum tenet, Ulyssem refert; alii vero putant, terram & mare septemque sæcula esse, quæ devorant, ac devorantur. Statuam sellæ insidentem, alii Verinam uxorem Leonis magni esse aiunt, alii Minervam, ex Græcia advectam. Hyæna vero ex magna Antiochia à Constantino magno deducta est. Cæterum reliqua signa omnia, quæ in Hippodromo visuntur tam virilia quam muliebria, & variæ equorum statuæ, & metarum columnæ lapideæ atque æneæ, earumque obelisci ærei, & monolithi sculpturæ, & statuæ aurigarum cum earum basibus figuratis, & porticuum columnæ cum suis capitulis & spiris; item illæ quæ in Sphendone visuntur, necnon mediæ icones & compages & solea; hæc, inquam, omnia unde eò advecta fuerint, adscriptum reperitur. Præsertim vero in portis æreis omnes conspiciuntur historiæ ultimorum dierum, quas ibi statuit Apollonius Tyaneus in sempiternam & indelebilem rerum, quæ futuræ sunt, memoriam. Similiter ipse per totam urbem statuas magicè consecratas erexit, & qui ejusdem generis apotelesmatum peritiam habent, omnia vera deprehendent. Præterea quoque in tripodibus Delphicorum cacaborum ac statuis equestribus inscriptum est, cujus rei gratia collocata sint, & quid significent.

A ὑπερθεν τῶν καγκέλλων ὀρθούμενοι, ἐκ τῆς Χίου ἧκασιν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. αἱ δὲ ἐν τῷ περιπάτῳ τῶν δύο μερῶν ἔφιπποι στῆλαι καὶ πεζαὶ, Γρατιανοῦ, καὶ Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Θεοδοσίου, καὶ τοῦ κυρτοῦ Φιρμιλιανοῦ, πρὸς γέλωτα ἔστησαν. αἱ δὲ γεννῶσαι θῆρας, καὶ ἐσθίουσαι ἀνθρώπους ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ· ἡ μὲν μία ἐστὶν Ἰουστινιανοῦ τοῦ τυράννου, δηλοῦσα τὴν ἱστορίαν τῶν δευτέρων αὐτοῦ πράξεων· ἡ δὲ ἑτέρα, ἐν ᾗ πλοῖον ὑπάρχει· οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ἡ Σκύλλα ἐστὶν, ἡ ἐκ τῆς Χαρύβδεως ἐσθίουσα τοὺς ἀνθρώπους. καὶ ἐστὶν B Ὀδυσσεὺς, ὃν κατέχει ἐκ τῆς κορυφῆς. ἕτεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἡ γῆ, καὶ ἡ θάλασσα, καὶ οἱ ἑπτὰ αἰῶνές εἰσιν οἱ ἐσθίοντες, καὶ ἐσθιόμενοι. ἡ δὲ καθεζομένη εἰς τὸ σελλίον, οἱ μὲν Βηρίνην τὴν γυναῖκα τοῦ μεγάλου Λέοντος· ἄλλοι δέ φασιν Ἀθηνᾶν ἐξ Ἑλλάδος ἐλθοῦσαν. ἡ δὲ Ὕαινα ἤχθη ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. τὰ δὲ λοιπὰ ἀγάλματα τοῦ ἱππικοῦ τά, τε ἀῤῥενικὰ, καὶ τὰ θήλεια, καὶ C οἱ διάφοροι ἵπποι, καὶ τῶν καμπτήρων οἱ κίονες, οἵτε λίθινοι, καὶ οἱ χαλκοὶ, καὶ οἱ ὀβελίσκοι τῶν καμπτήρων οἱ χαλκοὶ, καὶ αἱ ἱστορίαι τοῦ μονολίθου, καὶ αἱ ἡνιοχευτικαὶ στῆλαι σὺν ταῖς βάσεσιν αὐτῶν ταῖς ἐνιστορίαις, καὶ τῶν περιπάτων οἱ κίονες σὺν ταῖς κεφαλαῖς καὶ ποδίσκοις αὐτῶν, καὶ τὰ ἐν τῷ Σφενδόνι, καὶ τοῖς στήθεσι, καὶ συστηματίοις, καὶ σωλεοῖς, καὶ ἁπλῶς, ὁπόθεν, ἐκεῖσε εὑρίσκεται γραφή. κατ᾽ ἐξαίρετον εἰς τὰς χαλκᾶς D πύλας, τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν καὶ τῶν μελλόντων εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἱστορίαι, ἃς ἐστηλώσατο Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς εἰς μνήμην τῶν ἐντυγχανόντων, διὰ τὸ ἀνεξάλειπτον εἶναι. ὁμοίως καὶ ἐπὶ πάσης τῆς πόλεως τὰ ἀγάλματα ἐστοιχειώσατο. οἱ δὲ ἔχοντες δοκιμὴν τῶν στηλωτικῶν ἀποτελεσμάτων εὑρήσουσι πάντα ἀληθῆ. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τρίποδες Δελφικῶν κακκάβων, καὶ αἱ ἔφιπποι στῆλαι γράφουσι δι᾽ ἣν αἰτίαν ἔστησαν, καὶ τί σημαίνουσιν. E

De statua quæ columellæ insidens erigitur in Phiala.

Statua muliebris ænea, quæ columellæ imposita visitur in Hippodromi Phiala, Irenæ Atticæ est, quam in honorem ejus Constantinus filius erexit.

Περὶ τῆς στήλης τῆς ἱσταμένης εἰς τὸ συράκιον εἰς τὴν Φιάλην.

Ἡ δὲ στήλη ἱσταμένη εἰς τὸ συράκιον εἰς τὴν Φιάλην τοῦ Ἱπποδρομίου, ἡ χαλκὴ καὶ γυναικοειδὴς, Εἰρήνης ἐστὶ τῆς Ἀθηναίας, ἣν ἀνήγειρε Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτῆς εἰς θεραπείαν ταύτης.

De Sancto Sergio.

Magna illa ædificia, quæ versus Sancti Sergii ædem cernuntur, ea sunt, in quibus habitavit Magnus Justinianus tum Patricius.

Περὶ τοῦ ἁγίου Σεργίου. F

Τὰ δὲ ὄντα κτίσματα τὰ μεγάλα εἰς τὸν ἅγιον Σέργιον, οἶκος ἦν τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ, ὄντος αὐτοῦ πατρικίου.

De loco Necra nuncupato.

In loco, qui Necra appellatur, cadavera

Περὶ τῶν καλουμένων Νεκρῶν.

Ἡ δὲ καλουμένη, Νεκρὰ, τὰ σώματα τῶν ἀναιρε-

θέντων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ, ἐτέθησαν ἐκεῖσε, διὰ τὸ μὴ χωρεῖν ἀλλαχοῦ θάψαι αὐτά. ἀπέφραξε δὲ τὰ σκάλια ἀπὸ τοῦ πρωτοθύρου μέχρι τοῦ Καμελαύχου, καὶ οὕτως ἐτίθουν τὰ νεκρὰ σώματα.

eorum, qui sub eodem Justiniano cæsi fuerant in Hippodromo, deposita sunt; eò quòd alibi ea sepeliri non possent. Obstruxit enim scalas ab exteriori porta ad Camelaucum; & ita cadavera ibi reponebantur.

Περὶ τῶν λοιπῶν στηλῶν τῶν ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ.

Ἐν τῷ ἅρματι εἰς τοὺς πλεκτοὺς κίονας ἐν τῇ λεγομένῃ Νεολαίᾳ, ἵσταται στήλη γυναικεία καὶ βωμὸς μετὰ μοσχαρίου, ἐν οἷς καὶ ἵπποι χρυσολαμπεῖς δʹ. καὶ ἐπὶ δίφρου διφρηλάτης γυναικὸς, ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κατεχούσης στηλίδιόν τι, ἄγαλμα, διατρέχον τοῦτο. οἱ μὲν λέγουσι, Κωνσταντίνου κατασκευὴν τὴν ζεῦξιν μόνην, τὴν δὲ λοιπὴν ἀρχαίαν εἶναι, καὶ μηδὲν παρὰ Κωνσταντίνου κατασκευασθῆναι. ἕως γὰρ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου θέαμα παρὰ πολίταις γέγονεν ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ, ἀνὰ κηρῶν λευκῶν καὶ χλαμύδων φορούντας πάντας εἰσέρχεσθαι τὴν αὐτὴν στήλην ἐπάνω ἅρματος ἤγουν καρούχας, ἕως τοῦ στάματος ἀπὸ τῶν καγκέλλων. τοῦτο δὲ ἐξετέλουν, ὅτε τὸ γενέθλιον τῆς πόλεως ἐπετελεῖτο. ἐκεῖσε δὲ ἐνζώδης ἐστηλώθη εἰς τοὺς κίονας ὁ Ἀδὰμ, καὶ ἡ Εὔα, καὶ ἡ Εὐθηνία, καὶ ὁ Λιμός.

De reliquis statuis quæ in Hippodromo habentur.

118

In Neolæa supra columnas tortiles erecta est muliebris statua currui insidens, & ara cum vitulo: ubi etiam equi auro fulgentes quatuor, & in sella, auriga mulieris dexterâ gestantis parvam, currentis formâ, statuam. Nonnulli volunt hæc dumtaxat fuisse à Constantino magno juncta; reliqua verò antiqua, nec à Constantino confecta. Cæterum usque ad Theodosium magnum fuit civibus in Hippodromo spectaculum, quippe albis omnes induti chlamydibus vel lænis statuam illam currui sive carrucæ impositam cum cereis albis deducebant à cancellis ad solium Imperatorium usque. Hoc autem fieri solebat quotannis die Urbis natali. Præterea ibidem supra columnas positæ fuere statuæ Adami & Evæ, Prosperitatis ac Famis.

119

Περὶ τῆς ἁγίας Εὐφημίας τῆς ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ.

Τὸν δὲ ναὸν τῆς ἁγίας Εὐφημίας τὸν ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρε, κοσμήσας αὐτὸν διὰ πολυτελοῦς ὕλης. ὑλη. δὲ χρόνων παρελθόντων, ἐλθόντος τοῦ μισοθέου καὶ μισοχρίστου βασιλέως Κοπρωνύμου Κωνσταντίνου, ἐποίησε αὐτὸν Ἀρμαμέντα καὶ κοπροθέσιον, καὶ τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Εὐφημίας, φεῦ σὺν τῇ λάρνακι εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης ἔρριψεν. μετὰ δὲ τριάκοντα ἓξ χρόνους Εἰρήνη ἡ εὐσεβεστάτη Αὐγοῦστα ἡ Ἀθηναῖα, τοῦτον πάλιν ἀνῳκοδόμησε, καὶ τὸ λείψανον εὑροῦσα ἔφερεν.

De templo S. Euphemiæ, quæ extat in Hippodromo.

Templum S. Euphemiæ, quod in Hippodromo cernitur, Constantinus magnus extruxit, & pretiosâ exornavit materiâ. Verum post quadringentos triginta & octo annos Constantinus Copronymus Imperator, Christi ac Dei hostis, illud in Armamentarium & sterquilinium publicum mutavit, & reliquias heu! Sanctæ Euphemiæ cum loculo in profundum maris projecit. Post annos vero triginta sex Irene piissima Augusta Atheniensis hoc templum reædificavit, & reliquias repertas, eò iterum transtulit.

120

Περὶ τοῦ Προδρόμου τοῦ Ἴλλου.

Ὅτι τὰ λεγόμενα Ἴλλου ὁ Πρόδρομος, πηγὴ ἐτύγχανε, καὶ ἐνεμφώλευε δράκων παμμεγέθης. ἐκεῖσε δὲ ἦν καὶ ταμεῖον βασιλικὸν, καὶ πολλοὺς ὁ δράκων ἤσθιεν. ὁ δὲ ἅγιος Ὑπάτιος ἐκεῖσε παραγενόμενος μετὰ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ ἐχούσης κάτωθεν ἥλους σιδηροῦς, καὶ σφραγίσας καὶ κρούσας τὸν δράκοντα, ἀπέψυξεν, καὶ λαβὼν αὐτὸν μέσον τοῦ φόρου προσέθηκε νεκρὸν, καὶ ἔκαυσεν αὐτόν. καὶ ἐπὶ τούτῳ ὠνομάσθη ὁ τόπος οὕτως,

De templo S. Joannis Præcursoris Illi nuncupato.

In loco cognominato Illi, ubi extat templum S. Joannis Præcursoris, olim fons erat, in quo draco ingens latitabat; illic tum & ærarium Imperiale erat, & multos illac transeuntes draco devorabat. Sanctus vero Hypatius cum eò accessisset, suo baculo, in cujus ima parte clavi ferrei affixi erant, facto crucis signo, draconem percussit ac interfecit, hinc apprehensum in medium forum eum mortuum projecit, ac igni tradidit; & idcirco locus ille tale

nomen obtinuit, vel ab Illo Magistro, qui Imperium affectaverat, ibidemque habitabat.

De eodem templo Illi dicto.

Templum S. Joannis Præcursoris Illi nuncupatum, domus extitit Illi Magistri, qui præclaris multisque functus est dignitatibus sub Leone Macela & Zenone. Idem Illus Imperium affectans, collectis ex populo septuaginta mille militibus in Antiochia magna in Zenonem insurrexit; Zeno vero adversus eum fratrem suum Longinum Magistrum misit cum magna militum manu. Commisso autem prælio prope magnam Antiochiam, victus est Longinus, & vix solus, universo deleto exercitu, Antiochiam se recipit, Illo viribus longè superiore existente. Verum Zeno Joannem Patricium, cognomine Curvum, cum magna Scytharum & Macedonum manu in Seleuciam legavit, ibique conserto prælio, Illus cum suis devictus est. Sed fugâ in quoddam castellam elapsus à suis domesticis Joanni proditur, à quo & reliqui ejus duces comprehensi decollatique sunt. Horumque capitibus unà cum capite Illi hastæ infixis Constantinopolim ingreditur Joannes. Cæterum imperavit Illus menses quatuordecim.

De loco nuncupato Phocolisthum.

Locus cognominatus Phocolisthum, inde nomen accepisse contendit Panodorus Ægyptius, quod, cum Phocas Imperator illac equo insidens pertransiret, equus ejus ibi cespitaverit & ceciderit; Theodorus vero Thebanus Philosophus inde nomen obtinuisse putat, quod, cum ante Constantinum magnum locus ille extra Urbem esset, multisque frequentatus latronibus, qui plurimos Byzantinos cives interfecerunt, Constantinus magnus destructis veteribus Urbis ædificiis, novisque excitatis, ubi rem rescivit, latrones ipsos comprehensos inibi furcis affixit. Qua de re locus ille nuncupatus fuit Phulcoleltum.

De loco qui appellatur Contaria ad sanctam Theclam.

Locus Contaria dictus, sive Sanctus Georgius, inde nomen accepit, quod, cum Thraciæ Rex expeditionem contra Byzantem suscepisset, Byzantii inde hastas exciderint. Constantinus autem magnus templum ibi Virgini Deiparæ extruxit, quod postea Justinus Protocuropalates, conjux Sophiæ Lobes ampliavit exornavitque, ac Sanctæ Theclæ appellatione donavit.

A καὶ ἀπὸ Ἴλλου μαγίστρου τυραννήσαντος, καὶ ἐκεῖσε οἰκοῦντος.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἴλλου.

Ὅτι τὰ καλούμενα Ἴλλου ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, οἶκος ἦν Ἴλλου μαγίστρου, πολλὰς ἀρχὰς διανύσαντος μετὰ πολλῆς δόξης ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Λεωμακέλου καὶ Ζήνωνος. τυραννήσας δὲ B ὁ αὐτὸς Ἴλλος, καὶ λαοῦ ἀθροίσας ο΄. χιλιάδας, εἰς Ἀντιόχειαν τὴν μεγάλην κατὰ τοῦ Ζήνωνος ἀντῆρεν. ὁ δὲ Ζήνων ἀποστείλας Λογγίνον μάγιστρον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετὰ πλήθους στρατιωτῶν, καὶ συμβολῆς πολέμου γενομένης ἡττήθη Λογγῖνος πλησίον Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, καὶ μόλις μόνος διεσώθη ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παντὸς κατασφαγέντος, καὶ κατεδυνάστευσεν Ἴλλος σφόδρα. ὁ δὲ Ζήνων ἀπέστειλεν Ἰωάννην πατρίκιον, τὸν ἐπιλεγόμενον Κυρτὸν, μετὰ C Σκυθῶν καὶ Μακεδόνων ἐν Σελευκίᾳ, καὶ συμβαλόντες πόλεμον, ἡττήθησαν οἱ τοῦ μέρους τοῦ Ἴλλου, καὶ φυγὼν Ἴλλος ἔν τινι φρουρίῳ παρεδόθη ὑπὸ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἀνθρώπων πρὸς Ἰωάννην, καὶ συλλαβόμενος τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ, μετὰ τὸ τούτου κάρας εἰσήγαγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ δόρατα τὰς κεφαλὰς φέρων. ἐτυράννησε δὲ Ἴλλος μῆνας ιδ΄.

Περὶ τὸ καλούμενον Φωκόλιστον.

D

Ὅτι τὸ λεγόμενον Φωκόλιστον, ἔφιππος βαδίζων ὁ Φωκᾶς βασιλεὺς, ὠλίσθησεν ὁ ἵππος αὐτοῦ καὶ ἔπεσε. καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη Φωκόλιστον, καθὼς φησι Πανόδωρος ὁ Αἰγύπτιος. ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ Θηβαῖος φιλόσοφος ὢν, πρὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου φησι ἔξωθεν τῆς πόλεως Βύζαντος, λησταὶ πολλοὶ ὑπῆρχον, καὶ πολλοὺς Βυζαντίους ἀνεῖλον. ὁ δὲ E μέγας Κωνσταντῖνος μετὰ τὸ πορθῆσαι καὶ κτίσαι τὴν πόλιν, μαθὼν περὶ τῶν ληστῶν καὶ συλλαβόμενος αὐτοὺς ἐκεῖσε ἐφούλκισεν αὐτούς. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου Φουλκόληστον.

Περὶ τὰ λεγόμενα Κοντάρια εἰς τὴν ἁγίαν Θέκλην.

F Ὅτι τὰ λεγόμενα Κοντάρια, ὁ ἅγιος Γεώργιος, ὅτε ἦλθεν ὁ βασιλεὺς Θράκης πρὸς Βύζαντα, ἔκοψαν οἱ Βύζαντες ἐκ τῶν ἐκεῖσε τόπων κοντάρια, καὶ οὕτως ἐκλήθη ὁ τόπος Κοντάρια. ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν ἐκεῖσε ναὸν τῆς Θεοτόκου. ὁ δὲ Ἰουστῖνος ὁ Πρωτοκουροπαλάτης, ὁ ἀνὴρ Σοφίας τῆς Λωβῆς, εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἐπλάτυνε τὸν τοιοῦτον ναὸν, καὶ ἐπωνόμασε τοῦτον τῆς ἁγίας Θέκλης.

121

122

123

A

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σεργίου καὶ Βάκχου, τὰ Ορμίσδου.

Οτι τὰ καλούμενα Ορμίσδου, λιμὴν ἦν μικρὸς, ἐν ᾧ ὁ μέγας Ιουστινιανὸς ἐχρημάτισε κοιτῶνα, καὶ ὠνόμασε Σέργιον καὶ Βάκχον. ὡσαύτως καὶ ἕτερον ναὸν τῶν ἁγίων Αποστόλων, ὅτι τὸν χρισμὸν ἔλαβεν ὑποκάτω τῶν βαθμίδων, ὅτε καὶ τὴν σφαγὴν εἰς τὸ ἱππικὸν ἐποίει. ἐκλήθη δὲ Ιουλιανοῦ λιμὴν, ὅτι ὁ κτίσας οὕτως ἐκαλεῖτο. B

De Monasterio S. Sergii & Bacchi cognomine Hormisdæ.

Locus dictus Hormisdæ, parvus erat portus, in quo Justinianus magnus Monasterium extruxit nomine Sergii & Bacchi; & templum pariter SS. Apostolorum, eo quod ibidem subter gradus inunctus fuit, quum stragem in Hippodromo edidisset. Præterea appellatus fuit Juliani portus, quoniam sic ejus conditor nuncupabatur.

Περὶ τοῦ Βουκίνου.

124 Τὸ Βούκινον τὸ παλαιὸν, σάλπιγγες ἦσαν ἐπάνω τοῦ τείχους· τὸ δὲ τεῖχος ὑποκάτω ἦν συριγγῶδες κοῦφον. καὶ ὅτε ἦν νότος ἢ βορρᾶς, σφοδρῶς ἐκ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης ἀποκρουούσης, ἐκεῖθεν ἀνήρχετο βίαιον πνεῦμα καὶ ἦχε μελῳδίαν, δίκην σειρῆνος, καὶ ἀντέλεγεν ὁ ἕτερος πύργος ὁ ἄντικρυς. C ὅτε δὲ ἤθελε κινῆσαι Ρωμαϊκὸς στόλος, ἐκεῖ ἠθροΐζοντο, καὶ κατὰ τὸν ἦχον τῶν πύργων ἐσάλπιζον αἱ νῆες, καὶ ἐκίνουν.

De loco dicto Buccinum.

In loco nuncupato Buccinum, olim suprà murum buccinæ extabant, & muri ima pars adinstar fistulæ concava erat. Cum vero Auster vel Boreas vehementius flaret, ex fluctibus maris eò allisis spiritus vehemens ascendebat, ac sirenis instar edebat concentum, resonabatque pariter altera turris opposita. Cum vero aliquò profectura esset Romana classis, illuc congregabatur, & juxta turrium sonum in navibus quoque tubâ canebatur, atque ita discedebatur.

Περὶ τῆς Σοφίας τὸν Λιμένα.

Τὸν λιμένα τῆς Σοφίας Ιουστῖνος ἔκτισεν εἰς πρόσωπον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας. 125 πρὸ δὲ τοῦ κτισθῆναι τὸν λιμένα ὑπῆρχε στοὰ καμαροειδὴς, ἣν ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ ἀνήρχοντο οἱ φιλόσοφοι, D οἵτε Θηβαῖοι, καὶ Αθηναῖοι, καὶ διελέγοντο μετὰ τῶν πολιτῶν Φιλοσόφων. καὶ διήρκεσε τοῦτο μέχρι τοῦ Ιουστίνου, καὶ πάντοτε ἐνίκων οἱ δυτικοί. ἐπὶ δὲ Ιουστίνου ἡττηθέντες, οὐδέποτε ἀνῆλθον μέχρι τῆς σήμερον. ἔκτοτε διελθόντων χρόνων, ἐγένετο Σοφίαν τὴν Αὐγούσταν ἵστασθαι εἰς τὸ ἡλιακὸν τοῦ παλατίου, καὶ ὁρῶσα τὰ πλοῖα κλυδωνιζόμενα ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ σπλαγχνισθεῖσα ἤρξατο ὀδύρεσθαι, καὶ προσελθοῦσα εἰς E τὸν βασιλέα τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ ἱκέτευσεν αὐτὸν ὅπως παράσχῃ αὐτῇ χρυσίον ἱκανὸν εἰς τὸ ποιῆσαι λιμένα· καὶ ἐπικαμφθέντος τῇ ταύτης αἰτήσει, 126 προσέταξε Ναρσῇ τῷ πατρικίῳ καὶ πραιποσίτῳ καὶ Τρωΐλῳ πρωτοβεστιαρίῳ αὐτοῦ κτίσαι τὸν λιμένα. οἱ καὶ βόθυνον μέγαν ὀρύξαντες ἀνῳκοδόμησαν τοῦτον. διὸ καὶ τὴν προσηγορίαν εἴληφε. μέσον δὲ τοῦ λιμένος ἀνήγειρε στήλας δ΄. ἐπάνω τῶν δ΄. κιόνων, Σοφίας καὶ Αραβίας τῆς ἀνεψιᾶς αὐτοῦ, Ιουστίνου καὶ Ναρσοῦ τοῦ ἐκεῖσε παρεισαμένου· ἐξ ὧν αἱ δύο ἀφῃρέθησαν παρὰ Φιλιππικοῦ. F εἶχον δὲ γράμματα τῶν μελλόντων.

De portu Sophiano.

Portum Sophianum condidit Justinus conjugis suæ Sophiæ nomine. Antequam vero portum extruxisset, erat ibi fornice instructa porticus à Constantino magno ædificata, in quam Philosophi Thebani pariter ac Athenienses conveniebant ad disserendum cum Philosophis Constantinopolitanis; quod usque ad Justini tempora factum est, semper victoriam reportantibus Occidentalibus, qui semel sub Justino victi, nunquam postea ad hodiernum usque diem reversi sunt. Cæterum aliquot interjectis annis accidit, ut stans Sophia Augusta in solario Palatii, naves videret in mari fluctibus agitari. Quare commiseratione permota lamentari cœpit, accedensque ad conjugem Imperatorem, rogavit, daret sibi necessariam auri copiam ad construendum portum. Imperator ejus petitioni annuit, & Narsæ Patricio & Præposito, ac Troilo Protovestiario suo portus extruendi munus injunxit, qui ducta ingenti fossâ portum condidere. Idcirco tale nomen accepit. In medio autem portu quatuor statuas totidem columnis impositas erexit, videlicet Sophiæ statuam, Arabiæ filiæ suæ, suam, & Narsæ Præfecti structuræ. Earum duæ sublatæ sunt à Philippico; continebant enim notas rerum futurarum.

Περὶ τοῦ ἐν τῷ Βουκίνῳ Χορτοβολῶνος.

Ο Χορτοβολὼν, ὁ εἰς τὸ Βούκινον, ἐκκλησία ἦν τοῦ

De Fœnili quod est in loco Buccinum dicto.

Fœnile, quod visitur in loco cognomi-

nato Buccinum, olim Ecclesia erat S. Andreæ Apostoli, quam eò veniens Justinianus ædificaverat. Constantinus vero Cabalinus eam in fœnile mutavit.

De Contariis quæ sunt apud S. Theclam.

Quæ modo Contaria nuncupantur, prius vigilum erant excubiæ, quæ annos septem durarunt. Post bellum autem bienne, fanum illic Gallienus extruxit, quo postea Constantinus magnus destructo, ejus loco Sanctæ Deiparæ templum ædificavit, nummoque insculpsit imaginem Christi, sanctissimæ Deiparæ, matris suæ Helenæ, & suam ipsius; festumque dedicationis duodecim dies celebravit. Hoc templum postea S. Theclæ appellatum fuit. Cæterum tum Milliarii fornix porta erat terrestris, & in loco vocato Diippio mutatio equorum cursus publici. Ipsa vero Contaria magnus mons erat, in quo excubias agebant Byzantii, populorum Occidentalium impetum metuentes.

De templo S. Michaëlis Archangeli Addæ dicto.

Templum S. Michaëlis Archangeli Addæ nuncupatum Justinus ædificavit. Nomen vero accepit ab Addæ Magistro, qui ibidem domum extruxerat.

De Porta Ferrea.

Cum columna, quæ visitur in foro appellato Anelio, Româ sub Constantino magno adveheretur, ob ingentem ejus mo'em triennium integrum navigavit. Tandem ingressa Sophiarum portum, cum ad portam extrahere de navi eam vellent, in littore quatuor cubitis demersa & obruta remansit, quòd uliginosus ac palustris locus esset: cum autem eam ligneis vectibus extrahere non valerent, ferreis ingentibus sunt usi: atque ideo sic vocata est.

De portu Eleutherii.

Portus Eleutherii extructus est à Constantino magno. In eo stabat Eleutherii primi à secretis lapidea statua, scapulare super humeros habens, & ventilabrum manu gestans, utrumque lapideum. Cum autem erigeretur Theodosii statua, quæ columnæ insidens in Tauro conspiciebatur, terra fossili in hunc portum ingesta, totus oppletus est.

De statuis quæ sunt prope S. Agathonicum.

Duæ sunt statuæ Verinæ, una post as-

A ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἣν ἀνήγειρεν Ἰουστινιανὸς ἐκεῖσε ἐρχόμενος. ὁ δὲ Καβαλῖνος ἐποίησε χορτοβολῶνα.

Περὶ τὰ λεγόμενα Κοντάρια εἰς τὴν ἁγίαν Θέκλαν.

Τὰ λεγόμενα Κοντάρια, Βίγλα ἦν ἐκεῖσε μεγάλη, καὶ ἕως ζ΄. χρόνους ἐφυλάττετο. καὶ πολέμου B γεγονότος χρόνους δύο, ναὸς ᾠκοδομήθη, εἰδώλιον μικρὸν, ὑπὸ Γαληνοῦ, ὃν καθελὼν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ναὸν τῆς Θεοτόκου ἀνήγειρε, καὶ ἐχάραξε τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα καὶ ἑαυτόν. καὶ ἐτέλεσε πανήγυριν ἡμέρας ιβ΄. ὅστις ναὸς μετωνομάσθη ἁγία Θέκλα. τότε δὲ καὶ τοῦ Μιλίου ἡ καμάρα χερσαία ἦν πόρτα, καὶ εἰς τὸ Διίππιον ἡ ἀλλαγή. ταῦτα δὲ τὰ C λεγόμενα Κοντάρια, μέγα ὄρος ἦν, καὶ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῆς βίγλης τῶν Βυζαντίων πτοουμένων τοὺς δυτικούς.

127

Περὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἀδδᾶ.

Ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος τοῦ Ἀδδᾶ ἐκτίσθη ὑπὸ Ἰουστίνου. τὸ δὲ ὄνομα ἐδέξατο ἐκ τοῦ Ἀδδᾶ τοῦ μαγίστρου, τοῦ ἐκεῖσε κτίσαντος οἶκον. D

128

Περὶ τῆς Σιδηρᾶς.

Ὅτι ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὁ μέγας κίων τοῦ φόρου τοῦ Ἀνηλίου τρεῖς χρόνους ἀπήει πλοϊζόμενος ἀπὸ Ῥώμης διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὰς Σοφίας, ἐν τῇ πόρτῃ θελόντων ἐκβαλεῖν τὸν κίονα ἀπὸ τῶν σχεδίων ἐχώσθη εἰς τὸν αἰγιαλὸν πήχεις δ΄. διὰ τὸ χαῦνον καὶ ἀλσώδη εἶναι τὸν τόπον. E μέλλοντες δὲ τοῦτον ἀποσπᾶν μετὰ ξύλων, οὐκ ἠδύναντο, ἀλλὰ μετὰ σιδηρῶν μοχλίων μεγάλων. καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐκλήθη.

Περὶ τοῦ λιμένος τοῦ Ἐλευθερίου.

129

Ὁ δὲ λιμὴν τοῦ Ἐλευθερίου ἐκτίσθη παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἵστατο δὲ καὶ στήλη λιθίνη Ἐλευθερίου πρωτασηκρήτου, φέροντος ἐπ' ὤμων καπύλιον F καὶ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἀμφότερα λίθινα. κτισθείσης δὲ καὶ τῆς στήλης τοῦ Θεοδοσίου, ἡ ἐπὶ τοῦ κίονος τοῦ Ταύρου ἦν, ὁ χοῦς ἐχύνετο εἰς τὸν λιμένα, καὶ ἐγεμίσθη.

Περὶ τῶν στηλῶν τῶν οὐσῶν εἰς τὸν ἅγιον Ἀγαθόνικον.

Αἱ στῆλαι δύο εἰσὶ τῆς Βηρίνης, μία μὲν νοτω-

ἑτέρα τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀγαθονίκου, μετὰ τὴν ἄνοδον τῶν ἐκεῖσε βαθμίδων. ἑτέρα δὲ ἄντικρυς αὐτοῦ, πλησίον τῆς ἁγίας Βαρβάρας τοῦ Ἀρτοτυριανοῦ τόπου. καὶ ἡ μὲν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου γέγονε ζῶντος Λέοντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· ἡ δὲ τῆς ἁγίας Βαρβάρας, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, ἡνίκα Βασιλίσκον τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ἔστεψε, φυγόντος Ζήνωνος τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς.

A censum ibi graduum magis ad Austrum vergens quam Sancti Agathonici templum; altera, è regione proximè S. Barbaræ templum, quod est in Artotyriano loco seu Artopoliis. Illa quidem, quæ ad S. Agathonicum est, superstite adhuc Leone ejus marito, erecta fuit; quæ vero prope S. Barbaram, post ejus obitum, quando Basiliscum fratrem suum coronavit, Zenone genero fugato.

B

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου.

Ὁ δὲ ἅγιος Ἀγαθόνικος, τὸ πρότερον ὑπὸ
130 Ἀναστασίου καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου τὸ δεύτερον ἀνεκαινίσθη. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ναῷ καὶ Πατριάρχαι ἐπισκόπησαν ἑπτὰ, ἐπὶ χρόνους πεντήκοντα, καὶ βασιλεῖς ἐστεφθησαν ἐκεῖσε δ'. δι' ἣν δὲ αἰτίαν μετεποιήθη ἐκεῖθεν ὑπὸ Τιβερίου, οὐ γινώσκεται. καὶ παλάτιον δὲ πλησίον τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἦν μέγιστον. ὑπὸ δὲ Τιβερίου τοῦ πρώτου μετεποιήθη διολισθὲν εἰς τὰ βασίλεια.

De templo S. Agathonici.

Templum S. Agathonici primò ab Anastasio; secundo autem, à Justiniano magno renovatum est. In hoc vero templo intra quinquaginta annos, septem Patriarchæ Episcopatum gessêre, ac quatuor ibidem Imperatores coronati sunt. Qua vero de causa mutatum sit à Tiberio, nescitur. Proximè hoc templum erat Palatium maximum, C quod, cum collapsum esset, Tiberius senior Imperatoriis ædibus adjunxit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ·

Εἰς τὸν ἅγιον Ἰουλιανὸν μοναχοὺς ὁσίους κατέκαυσεν ὁ Καβαλῖνος, διὰ τὸ μὴ κοινωνεῖν αὐτοὺς τῇ μυσαρᾷ αὐτοῦ ἐσθῆσει τε καὶ θρησκείᾳ, καὶ αὐτὸν τὸν ναόν. καὶ ἀναλύσας ὁ μόλιβδος τῆς ἐκκλησίας κατῆλ-
131 θεν ἕως τῶν Σοφιῶν αἰγιαλοῦ. ἵσταντο δὲ ἐκεῖσε Πέρδικες χαλκαῖ ἐν καμάρᾳ.

De S. Juliano.

Monachos S. Juliani pios ac religiosos Constantinus Copronymus igni tradidit, eò quod profani ejus vestimenti ac detestabilis sectæ participes esse nollent; quemadmodum & ipsam Ecclesiam, cujus plumbum calore dissolutum ad littus usque Sophianum defluxit. Cæterum ibidem in porticu D Perdices æreæ visebantur.

Περὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου, τοῦ ὄντος εἰς τὸν ἅγιον Ἰουλιανόν.

Ὁμοίως καὶ τὸν ἀρχιστράτηγον τὸν ὄντα εἰς τὸν ἅγιον Ἰουλιανὸν ὁ Δίκορος ἀνήγειρεν, ὅτε ἦλθεν ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου· παῖς γὰρ ὢν ἐμάνθανε τὰ γράμματα ἐκεῖσε οἰκῶν.

De S. Michaële Archangelo prope S. Julianum.

Similiter & ædem S. Michaëlis Archangeli, quæ est juxta S. Julianum, Anastasius Dicorus extruxit, cum Dyrrachio in urbem venisset. Etenim, cum puer esset, ibi habitans literas didicit.

E

Περὶ τῶν παλατίων τῶν Ἐλευθερίου.

Τὰ δὲ παλάτια τὰ Ἐλευθερίου καὶ τὰ ἐργο-
132 δόσια ἔκτισεν Εἰρήνη καὶ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτῆς. ἀπὸ δὲ τῶν μέχρι Ἀμαστριανοῦ, Ἱπποδρόμιον γέγονε παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου. ἡ δὲ Εἰρήνη κατέλυσεν αὐτόν.

De Palatiis Eleutherianis.

Palatia Eleutheriana & officinas Irene unà cum Constantino suo filio ædificavit. Hippodromum vero, qui inter Eleutherii Palatia & Amastriani tractum à Theodosio magno extructus fuit, Irene postea evertit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ μεγάλου.

F

Τὸν δὲ ἅγιον Παντελεήμονα ἔκτισε Θεοδώρα ἡ γυνὴ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου. ὅτε ἦλθεν ἀπὸ Παφλαγονίας, ἐκεῖσε ἐν τῷ ἐμβόλῳ ἔκειτο ὡς πτωχὴ, καὶ ἔνηθεν ἔρια, καὶ ἐπώλει αὐτὰ, καὶ οὕτως ἔζη. μετὰ δὲ τὸ βασιλεῦσαι, ἔκτισε τὸν ναόν.

De Ecclesia S. Pantaleemonis magni.

Ecclesia S. Pantaleemonis condita est à Theodora Justiniani magni uxore; quoniam ex Paphlagoniâ cum venisset, ibi in porticu degebat, ceu paupercula victum sibi ex lanificio quæritans. Sed ubi ad Imperium pervenit, ibidem templum extruxit.

De Claudii tractu.

Claudii tractus, domus erat Claudii Patricii & Quæstoris, tempore Basilisci Imperatoris; qui & Palatium illic ædificavit.

Περὶ τὰ Κλαυδίου.

Τὰ Κλαυδίου, οἶκος ἦν πατρικίου τοῦ Κλαυδίου καὶ Κοιαίστορος, ἐν τοῖς χρόνοις Βασιλίσκου βασιλέως, ὃς καὶ παλάτιον ἀνήγειρεν ἐκεῖσε.

De tractu Narsetis.

Narsetis tractus, domus erat Narsetis Patricii & Præpositi, Eunuchi, tempore Justini & Sophiæ. Xenodochium autem, Gerocomium & Ecclesiam idem ipse condidit, & quæcunque ad locum usque, Oxybaphii nuncupatum visuntur; itemque sanctum Probum.

Περὶ τὰ Ναρσοῦ.

Τὰ δὲ Ναρσοῦ, οἶκος ἦν Ναρσοῦ πατρικίου καὶ πραιποσίτου, εὐνούχου, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουστίνου καὶ Σοφίας. τὸν δὲ ξενῶνα, καὶ τὸ γηροκομεῖον, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀνήγειρεν ὁ αὐτὸς, καὶ τὰ μέχρι τοῦ Ὀξυβαφίου, καὶ τὸν ἅγιον Πρόβον. 133

De sancto Thoma.

Amanti tractus, domus erat Amanti cujusdam Magistri & Accubitoris sub Anastasio Dicoro; qui Ecclesiam S. Thomæ ædificavit, quam postea incendio consumptam Leo filius Basilii Macedonis restauravit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ.

Ὅτι τὰ Ἀμάντου καλούμενα, οἶκος ἦν μαγίστρου τινὸς Ἀμάντου παρακοιμωμένου, ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Δικόρου· ὅστις ἔκτισε τὸν ἅγιον Θωμᾶν· ἐμπρησθέντος δὲ, Λέων ὁ υἱὸς Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ἀνεκαίνισεν αὐτόν.

De Chrysocamera.

In Chrysocamera pone Myrelæum, olim signum aureum visebatur; idcirco Chrysocamera nuncupata est. Hoc autem signum à quibusdam latronibus suffuratum est tempore Bardæ Cæsaris, avunculi Michaëlis, filii Theophili.

Περὶ τὸ Χρυσοκάμαρον.

Τὸ δὲ Χρυσοκάμαρον, ὄπισθεν τοῦ Μυρελαίου ζώδιον ἵστατο χρυσοῦν, διὰ τοῦτο ἐκλήθη Χρυσοκάμαρον. παρὰ δέ τινων κλεπτῶν ἐν τοῖς χρόνοις Βάρδα Καίσαρος, τοῦ θείου Μιχαὴλ, υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου ἐκλάπη. 134

De Psarelæo.

Psarelæum Monasterium cùm antea esset vocabatur Myrelæum; Imperator enim cui notum erat nomen, voluit ut Psarelæum appellaretur. Monachi vero à Constantino Copronymo injuriâ affecti inde profugerunt.

Περὶ τὰ Ψαρελαίου.

Τὰ Ψαρελαίου πρότερον ἐκαλεῖτο Μυρέλαιον, μονὴ οὖσα. καὶ γνωρίσας αὐτὸ ὄνομα ἀντεῖπεν ὁ βασιλεὺς, ἵνα ἀκούῃ Ψαρέλαιον. ὅπου ἐνύβριζε τοὺς μοναχοὺς ὁ Κοπρώνυμος, καὶ ἔφυγον ἐκεῖθεν.

De Porta seu tractu cognomine Psamatha.

In Porta seu tractu Psamatha cognomine, idolum stabat, quod quidam gentilis colebat, cui Christiani dicebant, idolum quod ceu Deum colis, Deus falsus & ementitus est, ac ex eo locus iste ita cognominatus est. Cæterum hæc Porta dicta est Quinta, eò quod numero quinta sit.

Περὶ τοῦ Ψαμαθᾶ.

Ἵστατο δὲ εἰς τὸν Ψαμαθᾶν εἴδωλον, καί τις τῶν εἰδωλολατρῶν ἐσέβετο αὐτό. ἔλεγον δὲ αὐτῷ οἱ ὀρθόδοξοι, ὅτι τὸ εἴδωλον, ὃ σέβῃ, ὡς Θεὸν, ψευματινός ἐστι. καὶ ἐτυμολογήθη ὁ τόπος οὕτως. ἡ δὲ πέμπτη πόρτα ἐκλήθη, διὰ τὸ εἶναι κατ' ἀριθμὸν πέμπτην. 135

De Palatiis quæ in tractu Psamatha extant.

Palatia autem & Gerocomium in tractu Psamatha dicto, extruxit S. Helena; pariterque S. Theodorum Claudii nuncupatum. Urbicius vero structuræ præfectus condidit templum S. Juliani propriis sumtibus. Ibidem erant castra Romanorum.

Περὶ τῶν ἐν αὐτῷ παλατίων.

Ἀλλὰ καὶ παλάτια, καὶ τὸ Γηροκομεῖον, τὰ εἰς τὰ Ψαμαθᾶ ἡ ἁγία Ἑλένη ἀνήγειρεν. ὁμοίως καὶ τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Κλαυδίου. ὁ Οὐρβίκιος ὁ πρωτοστάτορος εἰς τὰ κτίσματα ἀνήγειρε, καὶ τὸν ἅγιον Ἰουλιανὸν ἐξ οἰκείων ἐξόδων, ἐν ᾧ ἐτύγχανε ἄπληκτα τῶν Ῥωμαίων.

Περὶ

Περὶ τῆς πόρτης τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ.

Η καλουμένη τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ πόρτα οὕτως ἐκλήθη, διὰ τὸ εἶναι πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ, ὃς πρότερον μὲν ἦν εὐκτήριον μικρόν. ἀλλ᾽ ὅτε ἤχθη τοῦ Μωσέως ἡ ῥάβδος, ἐδέξατο αὐτὴν ἐκεῖσε ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ ἀνήγειρε ναὸν τῆς Θεοτόκου, καὶ οὕτως ὠνομάσθη ὁ τόπος Ῥάβδος. ἀνήγειρε δὲ καὶ τὸν ἅγιον Αἰμιλιανὸν μέγαν. εἶθ᾽ οὕτως ἔφερε τὴν ἁγίαν ῥάβδον ἐν τῷ παλατίῳ.

De porta S. Æmiliani.

Porta S. Æmiliani nomen accepit à proximo templo S. Æmiliani, quod prius parvum erat oratorium. Cum autem Moysis virga afferretur, eam hoc loco excepit Constantinus magnus, & S. Deiparæ Ecclesiam extruxit; & sic locus ille appellatus fuit Rhabdos seu virga. Præterea & magnam Ecclesiam S. Æmiliani ædificavit: deinde vero sacram illam virgam in Palatium transtulit.

Περὶ τῶν κινστερνῶν, καὶ περὶ τοῦ ἀγωγοῦ.

136. Οτι ὁ ἀγωγὸς τῶν μεγάλων ἀψίδων, ἤτοι αἱ οὐράνιαι καμάραι ὑπὸ Οὐάλεντος ἐκτίσθησαν, ὡς ὁρᾶται. καὶ ἐν δὲ τῇ καλουμένῃ τοῦ Αετίου κινστέρνῃ, ἥτις ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐκτίσθη, καὶ στήλη ἵστατο τοῦ αὐτοῦ.

De Cisternis, & de aquæductu.

Aquæductum ingentium arcuum, seu in cœlum usque educti fornices, à Valente, uti nunc conspiciuntur, extructi sunt. Ad Cisternam Aëtii cognominatam, quam Aëtius extruxit, statua ipsius Aëtii erecta erat.

Περὶ τῆς τοῦ Ασπαρος.

Η δὲ λεγομένη Ασπάρου κινστέρνα ὑπὸ Ασπάρου καὶ Αρδαβουρίου ἐκτίσθη, ἐπὶ τοῦ μεγάλου Λέοντος· καθ᾽ ἣν ἀμφότεροι, πληρωθείσης αὐτῆς, ἀνῃρέθησαν παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, οἵ τινες ἐβούλοντο μετὰ τοῦ δήμου καταβιβάσαι Λέοντα τῆς βασιλείας, εἰ μὴ ἐξ ἀγχινοίας ἐκεῖνος τούτους ἀνεῖλε δόλῳ. ὁ δὲ οἶκος τοῦ Ασπά-
137. ρου ἦν, ὅνπερ εἶχε Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος.

De Asparis Cisterna.

Asparis Cisternam Aspares & Ardaburius extruxere, tempore Leonis magni. Qua absoluta, ambo inibi interfecti sunt ab eodem Imperatore; eo quod conjuratione cum populo inita, Leonem ab Imperio ejicere statuerant; nisi de industria eos dolo sustulisset Imperator. Cæterum domus Asparis erat, quam deinde possedit Basilius Accubitor.

Περὶ τῆς τοῦ Βώνου.

Τὴν δὲ Βώνου κινστέρναν ἔκτισε Βῶνος πατρίκιος, ἀνελθὼν ἀπὸ Ῥώμης· καὶ ἐσκέπασεν αὐτὴν κυλινδρικῷ θόλῳ. ὁ δὲ οἶκος αὐτοῦ ἐκεῖσε ἦν. ὁ αὐτὸς δὲ ἦν ἐπὶ Ηρακλείου βασιλέως.

De Cisterna Boni.

Cisternam Boni ædificavit Bonus Patricius Româ rediens; eamque cameris cylindricis texit. Domus autem ejus ibidem erat: vivebatque sub Heraclio Imperatore.

Περὶ τῆς Μωκισίας.

Τὴν δὲ Μωκισίαν ἔκτισεν Αναστάσιος ὁ Δίκορος. ὅτε δὲ αὐτὴν ἔκτισε, λεῖψις ἦν ἐν τῇ πόλει ὕδατος καὶ σίτου, ὡς πιπράσκεσθαι τοῦ σίτου μόδιον ἓν εἰς τὸ νό-
138. μισμα. ἔλαβε δὲ τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν ἡ κινστέρνα, διὰ τὸ πλησίον εἶναι τοῦ ἁγίου Μωκίου.

De Cisterna Mocisia.

Cisternam Mocisiam Anastasius Dicorus condidit. Cum vero eam extrueret, in urbe cives fame & siti laborabant; ut unus modius integro nummo veniret. Nomen vero hæc Cisterna habet à vicino templo S. Mocii.

Περὶ τῆς τοῦ Φιλοξένου.

Εἰς τὸν φόρον πλησίον ἐστὶ κινστέρνα, ἣν ἔκτισεν ὁ Φιλόξενος ὁ Ῥωμαῖος, ὁ ὢν ἐκ τῶν ιβ΄.

De Cisterna Philoxeni.

Proximè forum visitur Cisterna extructa à Philoxeno Romano, qui erat unus ex duodecim.

Περὶ τῆς κινστέρνας τῆς βασιλικῆς τῆς μεγάλης, καὶ τῆς μικρᾶς.

Η πλακωτὴ βασιλικὴ Κινστέρνα, Μαλακταρέα ἦν, ὅτε ἐκτίζετο ἡ ἁγία Σοφία· ὡσαύτως καὶ ἡ ἄνωθεν αὐτῆς στέγη, ἡ βασιλισκάρα ὀνομαζομένη, καὶ

De Basilica magna Cisterna, & de alia minore.

Basilica Cisterna lapidibus constrata Malactarea erat, quo tempore S. Sophia construebatur: lacunar item superius, Ba-

filiscarium nuncupatum, Malactarea erat delicati S. Sophiæ.

A αὐτὴ Μαλακταρέα ἐτύγχανε τοῦ δηλικάτου τῆς ἁγίας Σοφίας.

De porta Charsiæ, & Xylocercos.

Περὶ τῆς πόρτης τῆς Χαρσίου καὶ τῆς Ξυλοκέρκου.

Porta Charsiæ extructa fuit à Charsia secundario factionis Venetæ. Porta vero Xylocercos inde dicta, quod ibi artifices magnam aquæ copiam invenerint, & multos lapides projecerint in fundamentum ob aquarum inundationem, fulcimenta multis ex lignis supponentes.

Η Χαρσίου ἐκ τοῦ Χαρσίου δευτερεύοντος μέρους Βενέτων γέγονε. Ξυλόκερκος [δὲ ἐκλήθη], διὰ τὸ εὑρηκέναι ἐκεῖσε πολλὰ ὕδατα τοὺς τεχνίτας, B καὶ πολλοὺς ἔρριψαν λίθους διὰ τὴν πλημμύραν τῶν ὑδάτων εἰς τὸ θεμέλιον, καὶ ἐποίησαν παντουρόσεις ξύλων πολλῶν.

De porta Polyandri.

Περὶ τὸ Πολύανδρον. 139.

Porta Polyandri sic dicitur, quod utraque factio ibi convenisset, cum muri ædificarentur.

Η δὲ Πολύανδρος καλεῖται οὕτως, διότι ἠνώθησαν ἐκεῖσε ἀμφότερα τὰ μέρη τῶν δήμων, ὅτε ἐκτίζοντο τὰ τείχη.

De Monasteriis. C

Περὶ τῶν Μοναστηρίων.

Monasterium SS. Carpi & Papyli extruxit S. Helena ad imitationem sepulchri Christi, ex vario marmore, multisque possessionibus ditavit.

Τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Κάρπου καὶ Παπύλου ἡ ἁγία Ἑλένη ἔκτισε διὰ ποικίλων μαρμάρων, εἰς μίμησιν τοῦ τάφου τοῦ Χριστοῦ, καὶ κτήματα πολλὰ ἐκύρωσε.

De Prasinis.

Περὶ τῶν Πρασίνων.

Locus nunc Prasina appellatus, inde nomen accepit, quod ibidem stabulum esset factionis Prasinæ. Gerocomium vero Marcianus & Pulcheria condiderunt. Cæterum Artabasdus, qui tyrannidem adversus Constantinum Caballinum arripuit, tres annos Imperio potitus & postea excæcatus est, possessiones immobiles ac sacra vasa eidem Gerocomio dicavit, eo quod domus ejus ibi sita esset. Vivebat autem Artabasdus annis ducentis & octoginta post conditum Gerocomium.

Τὰ νῦν καλούμενα Πράσινα διὰ τοῦτο οὕτως ἐκλήθη, διὰ τὸ εἶναι ἐκεῖσε στάβλον τῶν 140. D Πρασίνων. τὸ δὲ γηροκομεῖον ἀνήγειρε Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία. Ἀρτάβασδος δὲ ὁ τυραννήσας Καβαλῖνον, καὶ κρατήσας χρόνους τρεῖς, καὶ τυφλωθεὶς, ἀκίνητα κτήματα, καὶ τὰ ἱερὰ ἐκεῖσε ἀφιέρωσε, διότι οἶκος αὐτοῦ ἐκεῖσε ἦν. μετὰ σπ΄. ἔτη ἦν ὁ Ἀρτάβασδος τῆς κτίσεως τοῦ γηροκομείου.

De Gerocomio Florentii. E

Περὶ τοῦ Φλωρεντίου γηροκομείου.

Florentii tractus, domus erat Florentii Patricii, tempore Arcadii Imperatoris, quam moriens in Gerocomium mutavit.

Τὰ Φλωρεντίου, οἶκος ἦν Φλωρεντίου πατρικίου, ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου βασιλέως καὶ τελευτῶν ἐποίησε τὸν οἶκον αὐτοῦ γηροκομεῖον. 141.

De Monasterio Romani.

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ Ῥωμανοῦ.

Monasterium Romani conditum est temporibus Leonis Macelli ab Hæmone Patricio Romano: nam tunc ingressus in urbem istic habitavit. Extruxit autem ipsum annis ab hinc quingentis octoginta duobus.

Ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Ῥωμανοῦ ἐκτίσθη ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Λεωμακέλλου παρὰ Αἵμονος πατρικίου F Ῥωμαίου. τότε γὰρ εἰσῆλθε καὶ ᾤκησεν ἐκεῖ. ἔχει δὲ ἀπὸ τοῦ κτισθῆναι χρόνους φπβ΄.

De Monasterio Dalmati.

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ Δαλμάτου.

Monasterium Dalmati ædificavit Dalmatus Patricius magni Constantini consobrinus. Cæterum Tiberius Apsimarus, postquam cum suis chelandiis Byzantium per-

Η μονὴ τοῦ Δαλμάτου ἐκτίσθη παρὰ Δαλμάτου πατρικίου, ἀνεψιοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἐξ οὗ καὶ Ἀψίμαρος ὁ Τιβέριος βασιλεὺς, ὅτε ἀπῆλθε

μετὰ χελανδίων καὶ ἐκράτησε τὴν βασίλειαν, τὸν Λεόντιον βασιλέα ἐφρούρει ἐκεῖ.

A venit, & Imperio potitus, Leontium Imperatorem ibidem inclusum custodivit.

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ Κουκορβείου.

Τὰ Κουκορβείου τὴν μονὴν ἔκτισεν ὅσιος Εὐάρεστος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Τραύλου τοῦ Αμοῤῥαίου.

De Monasterio Cucorobii nuncupato.

Monasterium Cucorobii cognomine condidit S. Evarestus sub Michaële Balbo Amorrhæo.

Περὶ τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Ζωῆς, τῆς ἐν τῇ Μωκισίᾳ.

B

Τὴν ἐν τῇ Μωκισίᾳ ἁγίαν Ζωὴν, δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὁ ὅσιος Μαρκιανὸς ἔκτισε, καὶ ἐκεῖ κεῖται.

142.

De Monasterio S. Zoes, quod est ad cisternam Mocisiam.

Sciendum est Monasterium S. Zoes ad Cisternam Mocisiam conditum fuisse à Marciano, qui ibi sepultus est.

Περὶ τοῦ ἁγίου Λουκᾶ.

Τὸν ἅγιον Λουκᾶν, ἔνθα οἱ νεκροὶ θάπτονται, καὶ τοὺς Τρικλίνους, καὶ αὐτὸν τὸν ναὸν ἔκτισεν Εἰρήνη ἡ Αθηναία εἰς τὸ θάπτεσθαι δωρεὰν τοὺς πένητας. πάνυ γὰρ φιλάρετος οὖσα καὶ εὐσεβὴς, καὶ πολλὰ γηροκομεῖα, καὶ ξενοδοχεῖα, καὶ γηροτροφεῖα ἐποίει εἰς ἀνάπαυσιν τῶν πενήτων, καὶ φόρων κουφισμοὺς ἐξέκοψε. ἔκτισε καὶ εἰς ταφὴν, τοὺς τάφους· καὶ εἰς ζωὴν, τοὺς Τρικλίνους τοῦ Πιστωρείου· εἰς ὑγείαν, τὸν ξενῶνα, τὰ Εἰρήνης καλούμενον.

De Sancto Luca.

Cœmeterium S. Lucæ, & triclinia, & ipsum templum ædificavit Irene Attica, ut C ibi gratis pauperes sepelirentur. Nam cum admodum virtutis studiosa & pia esset, complures domus senibus, peregrinis & pauperibus sustentandis extruxit. Item tributorum onera minuit. Cæterum pro mortuis condidit sepulchra; pro vivis, Triclinia Pistorii; pro benè valentibus, hospitale Irenæ nuncupatum.

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Μωκίου.

143. Ιστέον ὅτι ὁ ἅγιος Μώκιος, πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ᾠκοδομήθη, Ελλήνων πλήθη ἐκεῖσε κατοικούντων πολλά. καὶ ναὸς ἦν τοῦ Διὸς, καὶ ἐκ τῶν αὐτοῦ λίθων ἐκτίσθη ὁ ναός. ἐλθόντες δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου [Αρειανοὶ] ἠράσθησαν, καὶ παρεκάλουν τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον κατοικεῖν αὐτοὺς ἐκεῖσε· ὃ καὶ γέγονε. παρευθὺ οὖν ἐγείρουσι τὸν ναὸν οἱ Αρειανοὶ, καὶ ἐδοξάζετο ὑπ' αὐτῶν ἔτη ἑπτά. ἐκπίπτει δὲ λειτουργούντων αὐτῶν τῷ ζ'. ἔτει ἐν ᾧ καὶ πολλοὶ Αρειανοὶ ἀπεκτάνθησαν. ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ Ιουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἀνεγείρετ) ὁ αὐτὸς, καὶ ἵσταται ἕως ἄρτι.

De Monasterio S. Mocii.

D Sanctum Mocium primò extruxit Constantinus Magnus, paganorum multitudine istic habitante: eratque templum Jovis, & ex ejus lapidibus ædes sacra est ædificata. Venientes vero in ædem sancti Mocii (Ariani,) cum loci desiderio capti essent, deprecati sunt Imperatorem Constantinum, sibi illam ad habitandum concederet, quam adepti, statim templum excitarunt Ariani, & celebrandis divinis laudibus ipsum annos septem frequentarunt. Cecidit vero cum in E eo sacras liturgias celebrarent anno septimo, ubi & multi Ariani interfecti sunt. At sub Justiniano Magno rursus ædificatur eadem ædes, & hactenus perstat.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

144. Εκ τοῦ ἁγίου Μωκίου, καὶ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ἐδίωξε τὰ ἀγάλματα, καὶ ὠνόμασε τοὺς ναοὺς οὕτως. τὴν δὲ τελείαν αὐτοῦ ἀνοικοδομὴν ἐποίησε Πουλχερία, καὶ Μαρκιανὸς μετὰ ρλε'. χρόνους, προστεθέντες ἱερὰ σκεύη, καὶ προάστεια. τοῦ δὲ αὐτοῦ ἁγίου Μωκίου ὑπάρχοντος ἕτερα δύο μήκη, παρ' ὃ ἔστιν, ἐξέκοψε τὸ δίμοιρον μέρος ὁ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ ἡ τούτου μήτηρ, καὶ ἀνήγειρε τὸ θυσιαστήριον. διότι δὲ ἀνηρέθη ὁ ἅγιος Μώκιος ἐκεῖσε, τούτου χάριν ἀνήγειρε καὶ τὸν ναὸν, ὡς ἴδιον αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκεῖσε ἔφερεν.

De eodem.

Ex templo S. Mocii, & S. Menæ ejectis dumtaxat simulacris, sic illa cognominavit. Integram vero Sancti Menæ ædem, sacris vasis ac prædiis suburbanis locupletatam, F anno post centesimo trigesimo quinto ædificandam curarunt Pulcheria & Marcianus. Cæterum templum Sancti Mocii triplo tunc majus, quam nunc est, duabus tertiis partibus contraxit Constantinus & mater ejus; ibidemque altare extruxit. Quoniam vero ibi olim S. Mocius interfectus fuerat, ideo templum hoc quasi ipsi proprium extruxit, ejusque corpus illuc transtulit.

De Monasterio Libis.

Monasterium Libis sub Romano seniore, & Constantino Porphyrogenito, Leonis filio conditum est à Libe Patricio & Drungario classis; qui etiam ibidem Xenodochium extruxit.

Περὶ τοῦ Λιβός.

Ἡ μονὴ τὰ Λιβὸς, ἐν τοῖς χρόνοις Ρωμανοῦ τοῦ γέροντος, καὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου, τοῦ υἱοῦ Λέοντος, ἀνηγέρθη παρὰ πατρικίου τοῦ Λιβὸς, γεγονότος Δρουγγαρίου τῶν πλωΐμων, ποιήσαντος ἐκεῖσε καὶ ξενῶνα.

De Ecclesia veteri S. Joannis Præcursoris.

Ecclesiam S. Joannis Præcursoris veterem, cujus ædificium terrestri muro incumbebat, condidit Constantinus magnus.

Περὶ τοῦ Προδρόμου τῆς παλαιᾶς.

Τὸν δὲ πρόδρομον τὴν παλαιὰν, ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. τὸ δὲ κτίσμα ἠκούμβιζεν εἰς τὸ χερσαῖον τεῖχος.

145.

De templo Sancti Eleutherii à quodam Patricio condito.

Templum S. Eleutherii extruxit sub Arcadio Imperatore quidam Patricius.

Τὸν δὲ ἅγιον Ἐλευθέριον πατρίκιός τις ἔκτισε, ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως.

De S. Philippi Monasterio.

Monasterium Sancti Philippi Apostoli condidit Anastasius Dicorus; multisque possessionibus ditavit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Φιλίππου.

Τὸν ἅγιον Φίλιππον τὸν Ἀπόστολον Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος ἀνήγειρε, καὶ κτήματα πολλὰ ἐπεκύρωσε.

De sancto Manuele.

Templum SS. Manuel, Sabel & Ismaël, postquam ipsi à Juliano Apostata igne cremati sunt ad murum terrestrem, condidit eodem loco Theodosius magnus, eorumque corpora ibi deposuit.

Περὶ τοῦ ἁγίου Μανουήλ.

Τὸν δὲ ἅγιον Μανουὴλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαὴλ, μετὰ τὸ καυθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου ἐπὶ τοῦ χερσαίου τείχους, ὁ μέγας Θεοδόσιος ἀνήγειρε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἐκεῖ ἔθετο.

146.

De Ecclesia SS. Notariorum.

Ecclesiam SS. Notariorum extruxit Theodosius magnus, ibidemque eorum corpora deposuit.

Περὶ τῶν ἁγίων Νοταρίων.

Τοὺς δὲ ἁγίους Νοταρίους ὁ μέγας Θεοδόσιος ἀνήγειρε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἐκεῖσε ἔθετο.

De Ecclesia Deiparæ in Sigmate à Constantino Magno condita.

Ecclesiam Deiparæ in Sigmate Constantinus magnus condidit; deinde Justinianus magnus reædificavit. Post annos vero trecentos viginti octo imperante Basilio, occiso jam Michaële, terribili terræ motu hoc templum collapsum est, die Dominica, quæ erat S. Polyeucto sacra; ac omnes quotquot in eo erant, oppressi fuere. Et deinceps appellatum fuit Sigma.

Καὶ τὴν Θεοτόκον, τὴν εἰς τὸ Σίγμα, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν. εἶτα δὲ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἀνέκτισε. μετὰ δὲ τκη΄. ἔτη σεισμοῦ γεγονότος φοβεροῦ, ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου, μετὰ τὸ ἀνελεῖν τὸν Μιχαὴλ, συνεπτώθη ὁ ναὸς ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ, τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ πάντας διέφθειρε. καὶ ἀπὸ τότε ἐκλήθη Σίγμα.

147.

De tractu Caniclei.

Tractus Caniclei, domus erat Theoctisti Magistri, & Præfecti Caniclei, qui interfectus fuit jussu Bardæ Cæsaris, Michaëlis avunculi.

Περὶ τῶν τοῦ Κανικλείου καλουμένων.

Τὰ Κανικλείου, οἶκος ἦν Θεοκτίστου μαγίστρου καὶ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, τοῦ σφαγέντος παρὰ Βάρδα Καίσαρος, θείου τοῦ Μιχαήλ.

De Monasterio Euphrosinæ cognominato Libadia.

Monasterium Euphrosynæ cognomine

Ὅτι ἡ μονὴ ἡ λεγομένη τῆς Εὐφροσύνης τὰ Λι-

βάδια ἐκτίσθη παρὰ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, μικρὰ καὶ πενιχρά. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Θεοφίλου εἰς ἔχθραν ἐλθὼν μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, κατήγαγεν αὐτήν τε καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐκ τοῦ παλατίου, καὶ εἰσήγαγεν ἐκεῖσε, καὶ ἀπέκειρε ταύτας, πλουτήσας τὴν μονὴν, ἀπό τε κτημάτων καὶ λοιπῶν. ἀπὸ δὲ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Εὐφροσύνης ἐκλήθη οὕτως ἡ μονή.

Libadia, ab Irene Attica exiguum valdè & pauperrimum extructum fuit. Postea vero ubi Michaël, Theophili filius, cum matre sua simultatem habere cœpit, matrem & sororem suam è Palatio ejectas, in hoc Monasterium detonsas inclusit; Monasterio possessionibus ac reliquis omnibus ditato. Cæterum ab ejus sorore Euphrosyna Monasterium nomen accepit.

Περὶ τοῦ Ξυλινίτου.

De Monasterio Xylinitæ.

Τοῦ Ξυλινίτου τὴν μονὴν ἔκτισε Νικήτας μάγιστρος ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Συροφύλου, τοῦ πατρὸς Καβαλίνου Κωνσταντίνου. ὁ αὐτὸς δὲ ὁ Ξυλινίτης ἀπεκεφαλίσθη εἰς τὴν Σφενδόνα παρὰ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος δι' ἐπιβουλῆς.

148.

Monasterium Xylinitæ nuncupatum ædificavit Nicetas Magister sub Leone Isaurico, Constantini Caballini patre. Ipse autem Nicetas Xylinites, per insidias decollatus fuit in Sphendone ab eodem Leone.

Περὶ τῆς Ἰκασίας.

De Monasterio Icasiæ.

Η δὲ μονὴ τῆς Ἰκασίας ἐκτίσθη παρ' αὐτῆς μοναχῆς γεγονυίας, ὅτε τῆς βασιλείας ἀπέτυχε παρὰ Θεοφίλου βασιλέως, σεβασμίας καὶ ὡραίας τυγχανούσης. ἥτις καὶ κανόνας, καὶ στιχηρὰ ποιήσασα ἐν τοῖς χρόνοις Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔζη ἐν αὐτῇ.

Monasterium Icasiæ condidit Icasia sanctimonialis, quando imperio repulsa est à Theophilo Imperatore, etsi decora & augusta specie erat. Quæ cum in eodem Monasterio sub Michaële & Theophilo ejus filio viveret hymnos & versiculos composuit.

Περὶ τῆς ἁγίας Δομνίνας τῆς Ἀλεξάνδρου.

De Monasterio S. Domninæ cognomine Alexandri.

149.

Αἱ δὲ δύο μοναὶ τῆς ἁγίας Δομνίνας, ἡ ἐπονομαζομένη τὰ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἡ ἄλλη μονὴ, τὰ λεγόμενα τὰ Γρηγορίας, ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐκτίσθησαν. ἐλθοῦσαι γὰρ ἀπὸ Ῥώμης εὗρον ἄοικον τὸν τόπον, καὶ αἰτησάμεναι τὸν βασιλέα, δέδωκεν αὐταῖς τὸν τόπον, καὶ ἀνήγειραν τὰς μονάς.

Duo hæc Monasteria, quorum alterum S. Domninæ, cognomine Alexandri; alterum vero Gregoriæ dicitur, sub Theodosio magno ædificata fuere. Etenim tunc temporis sanctæ illæ feminæ Româ venerunt, & factâ ab Imperatore loci hujus, à nemine habitati, copiâ, Monasteria ibi extruxere.

Περὶ τοῦ Δίου.

De Monasterio Dii.

Ο ὅσιος Δῖος αἰτησάμενος καὶ αὐτὸς τὸν βασιλέα, δέδωκεν αὐτῷ τόπον· καὶ ἀνήγειρε τὴν τοιαύτην μονήν.

150.

Similiter & S. Dius locum ab Imperatore petiit, quo impetrato Monasterium hoc condidit.

Περὶ τοῦ Μυροκεράτου.

De Monasterio Myroceratum dicto.

Τὸ δὲ καλούμενον Μυροκέρατον ἐκτίσθη ἐν τοῖς χρόνοις Μαυρικίου βασιλέως. φασὶ δὲ πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου, ὅπερ εἶχε Σαμουὴλ ὁ προφήτης, καὶ ἔχριε τοὺς βασιλεῖς, εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν ἐκρέματο, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐκλήθη.

Monasterium cognomine Myroceratum sub Mauricio Imperatore conditum fuit. Narrant autem multi ex historicis, fuisse in hoc Monasterio suspensum cornu olei, quo Samuël Propheta reges Judæorum inungebat; atque inde Monasterium nomen accepisse.

Περὶ τῆς Προκοπίου.

De Monasterio Procopii nuncupato.

Η καλουμένη μονὴ τὰ Προκοπίου ἐκτίσθη παρὰ Προκοπίας δεσποίνης, τῆς θυγατρὸς Νικηφόρου τοῦ

Monasterium Procopii cognomine ædificavit Procopia Augusta, filia Nicephori

Seleucienfis, uxor Michaëlis Rhangabe ex Curopalata Imperatoris.

Σελευκίου, καὶ γυναικὸς Μιχαὴλ τοῦ Ραγγαβὲ, τοῦ ἀπὸ Κουροπαλάτων.

De Monasterio Augustæ cognominato.

Monasterium Monialium, quod Augustæ vocatur, Justinus Thrax potentissimus ædificavit uxori suæ Euphemiæ, cum ejus illic corpus esset repositum.

Περὶ τῆς μονῆς τῆς Αὐγούστης.

Τὴν δὲ γυναικείαν μονὴν τὴν καλουμένην Αὐγούστης, Ἰουστῖνος ὁ Θρᾲξ ὁ κράτιστος ἔκτισε ταύτην τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Εὐφημίᾳ· τεθὲν καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐκεῖσε.

De Monasterio Bethleem dicto, & de Monasterio cognomine Gastria.

Monasterium Bethleem appellatum extruxit S. Helena. Monasterium autem Gastria inde nomen accepit, quod, cum S. Helena venerandam Christi Crucem Hierosolymis adferret, eam intulit Constantinopolim per portam Psamatha, & quæ supra crucem reperta erant, lilia, basilica, rosas, sampsucha, costos, balsama, ea omnia, quo conservarentur, in vasis plantavit. Et cum divertisset ibi in Monasterium, locum illum Gastria appellavit.

Περὶ τῆς μονῆς τῆς Βηθλεὲμ, καὶ περὶ τῆς Γαστρίων.

Ἔκτισε δὲ καὶ τὴν μονὴν τὴν Βηθλεὲμ ἡ ἁγία Ἑλένη. Γαστρεία δὲ καλεῖται οὕτως. αὕτη ἡ ἁγία Ἑλένη κομίσασα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ τὸν τίμιον σταυρὸν, εἰσήγαγε τοῦτον διὰ τῆς πόρτης τοῦ Ψαμαθᾶ· καὶ τὰ εὑρεθέντα ἄνωθεν τοῦ σταυροῦ κρίνα τε καὶ βασιλικὰ, καὶ τριαντάφυλλα, καὶ σάμψυχα, κόστους καὶ βάλσαμα, ἐφύτευσεν εἰς γάστρας πρὸς τὸ διασωθῆναι. καὶ ἀπληκεύσασα ἐκεῖσε εἰς τὴν μονὴν, ὠνόμασε τὸν τόπον Γάστρια. **151.**

De Monasterio S. Mamantis cognomine Xylocerci.

Monasterium S. Mamantis, quod Xylocercus dicitur, ædificavit Mauricii soror. Illa enim, Mauricio & liberis ejus [à Phoca tyranno] in portu Eutropii interfectis, collecta eorum corpora ibi deposuit. Cæterum Mauricii uxorem unà cum filiabus tribus, primùm quidem Phocas aliquantulum in Monasterio cognomine Nova, inclusam servavit; dein vero eas decollavit: neque uxoris Mauricii corpus tumulatum esse voluit, sed in mare capite truncatum projici jussit; universamque Mauricii cognationem crudeliter perdidit.

Περὶ τῆς μονῆς τὰ Ξυλοκέρκου, ὁ ἅγιος Μάμας.

Ἡ δὲ μονὴ ἡ Ξυλόκερκος, ὁ ἅγιος Μάμας παρὰ τῆς ἀδελφῆς Μαυρικίου ἐκτίσθη. μετὰ γὰρ τὸ ἀναιρεθῆναι τὸν Μαυρίκιον εἰς τὸν Εὐτροπίου λιμένα σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, καὶ λαβοῦσα τὰ σώματα αὐτῶν κατέθετο ἐκεῖσε. τὴν δὲ γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰς τρεῖς θυγατέρας εἰς τὴν μονὴν ἐκάθισεν αὐτὰς, τὰ Νέα, πρὸς ὀλίγον· εἶθ' οὕτως ἀπεκεφάλισεν αὐτὰς Φωκᾶς. καὶ οὐκ εἴασε τὴν γυναῖκα Μαυρικίου ταφῆναι, ἀλλ' εἰς τὴν θάλασσαν ἔρριψεν ἀποκεφαλισθεῖσαν· καὶ πᾶσαν τὴν γενεὰν Μαυρικίου Φωκᾶς ὤλεσε πικρῶς. **152.**

De Monasterio Choræ.

Monasterium Choræ prius quidem Oratorium erat. Crispus autem Præfectus & gener crudelis Phocæ Cappadocis eò relegatus fuit, quod Heraclio Imperatori suspectus esset. Etenim ipse Crispus conjuratione facta cum Heraclio urbem cum maritimis copiis occupavit; etsi Phocæ gener esset. Postea vero cum Regis litteras contra ipsum accepisset Heraclius, sic Crispum allocutus est. Miser generum te non præstitisti, & quomodo amicum te verè præstabis? Igitur hac de re istuc relegatus, Monasterium hoc magnum ac pulchrum extruxit. Cæterum inde Choræ nomen accepit, quod ibidem esset extra Byzantium locus Byzantinorum, quemadmodum & Studii locus extra urbem erat.

Περὶ τῆς Χώρας.

Ἡ μονὴ ἡ Χώρα, πρῶτον μὲν εὐκτήριον ἦν. Κρίσπος δὲ ὁ ἔπαρχος καὶ γαμβρὸς τοῦ Καππάδοκος, καὶ ἀπηνοῦς Φωκᾶ περιωρίσθη ἐκεῖσε, ὅτι ἐν ὑπολήψει γέγονε τοῦ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως. καὶ γὰρ καὶ αὐτῷ συγκροτήσας ὁ αὐτὸς Κρίσπος, καὶ κρατήσας διὰ τῆς θαλάσσης τὴν βασιλείαν, γαμβρὸς τυγχάνων Φωκᾶ. καὶ μετὰ τοῦτο βασιλέως γράμματα κατ' αὐτοῦ δεξάμενος ὁ Ἡράκλειος ἔφη αὐτῷ οὕτως· ἄθλιε, γαμβρὸν οὐκ ἐποίησας, καὶ πῶς ἀληθῶς φίλον ποιήσεις; διὰ ταῦτα οὖν ἐκεῖσε περιορισθεὶς ἔκτισε ταύτην εἰς κάλλος καὶ μέγεθος. ἐπεκλήθη δὲ Χώρα, διότι τῶν Βυζαντίων χωρίον ἦν ἐκεῖσε ἔξω τοῦ Βυζαντίου, καθὰ καὶ τὰ Στουδίου χωρίον, καὶ αὐτὸ ὑπῆρχεν. **153.**

A

Περὶ τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ.

Τὸν ἅγιον Ρωμανὸν ἡ ἁγία Ελένη ἔκτισε. τὴν δὲ πλησίον αὐτοῦ ἁγίαν Σορὸν, καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου προφήτου Δανιὴλ, καὶ τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ τοῦ μάρτυρος, καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν, τῶν ἐκεῖσε κειμένων ἡ αὐτὴ ἁγία Ελένη ἀνήγαγε, καὶ τέθεικεν ἐκεῖσε. οἱ δὲ ἅγιοι, ὅ, τε Ιωσὴφ ὁ ποιητὴς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐκεῖσε ἐκαθέζοντο, καὶ ἐποίουν τοὺς κανόνας ἐν B τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Αρμενίου μετὰ φ'. ἔτη τοῦ κτισθῆναι τὸν ναὸν, ὅτε ἦσαν οὗτοι οἱ ποιηταί.

De Sancto Romano.

Ædem S. Romani condidit sancta Helena, & proxime eam sacrum loculum, in quem reliquias Prophetæ Daniëlis, S. Romani martyris, aliorumque Prophetarum, qui ibidem jacent, intulit, ac eum in locum deposuit. Cæterum S. Joseph Poëta & ejus frater Theodorus Studita ibidem commorabantur Canones componentes, tempore Leonis Armeni. Qui Poëtæ post annos quingentos à condita Ecclesia vivebant.

154.

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ Μαρτινακίου.

Τὴν μονὴν τὰ Μαρτινακίου ἀνήγειρε Μαρτινάκιος πατρίκιος, ὁ θεῖος τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς, ἐν τοῖς χρόνοις Βασιλείου καὶ Μιχαήλ.

De Monasterio cognomine Martinacii.

Monasterium Martinacii dictum ædificavit Martinacius Patricius, avunculus sanctæ Theophanonis, tempore Basilii & C Michaëlis.

De Monasterio SS. Cosmæ & Damiani Paulinæ nuncupato.

Τὰ δὲ Παυλίνης ἐκλήθη ἀπὸ Παυλίνου μαγίστρου ἐπὶ τοῦ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. γνωστὸς γὰρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. ἦν δὲ προῖς αὐτοῦ ὁ τόπος, καὶ ἀνήγειρε τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Αναργύρων. οὔπω δὲ ἐτελείωσεν αὐτόν. ἐπὶ δὲ αὐτοῦ ηὑρέθη μῆλον ὀπώρας, δίκην ἐπέχων μοδίου τὸ μέγεθος, ἀπὸ Φρυγίας κομίσαντος τοῦτο τινός· καὶ ἰδὼν αὐτὸ ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ εὑρεθὲν τοιοῦτο ἐθαύμασε, καὶ ἔδωκε τῷ κομισαμένῳ νομίσματα ρ'. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ Εὐδοκίᾳ τῇ Αθηναίᾳ, τῇ αὐτοῦ γυναικί. ἐκείνη δὲ ἀπέστειλε πρὸς Παυλῖνον. ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν, καὶ ἀκριβευσάμενος περὶ τῆς τούτου ἀποστολῆς, καὶ γνοὺς τὴν ἀλήθειαν, ἐκείνην μὲν ἠμύνατο ῥήμασιν αὐστηροῖς, τὸν δὲ Παυλῖνον ὥρισεν ἀνερχόμενον ἐν τῷ παλατίῳ, ὑπὸ δύο ἀνδρῶν μελοκοπηθῆναι. τοῦ δὲ ἀνερχομένου εἰς τὸ σκοτεινὸν, οὐκ ἠδυνήθησαν οὗτοι σφάξαι αὐτόν. ἀλλὰ τὰ ὦτα αὐτοῦ ἐξέκοψαν· καὶ εὐθὺς ἐνόησεν ὁ Παυλῖνος τὴν ἐπιβουλήν. τοῦτο δὲ θαῦμα ἦν τῶν ἁγίων Αναργύρων, ὅπως τελειώσῃ τὸν ναὸν αὐτῶν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἠστόχησεν, αἰσχυνθεὶς τοῦτον, ἄγνοιαν προυβάλλετο. τελειώσαντος δὲ τὸν ναὸν, ἀπεκεφάλισε τοῦτον φανερῶς.

155.

156.

Tractus Paulinæ dictus nomen accepit à Paulino Magistro, tempore piissimi Theodosii Junioris, cujus erat familiaris. Ipsius autem erat locus ille, & in eo Ecclesiam SS. Anargyrorum Cosmæ & Damiani ædificavit. Nondum autem absoluta structura, repertum fuit eo tempore pomum autum- D nale modii magnitudine, quod ex Phrygia quidam ad Imperatorem attulit. Quo viso Imperator non absque admiratione, quod suo tempore inventum esset, eum, qui attulerat, centum nummis remuneravit, ac ipsum Eudociæ Athenienſi uxori suæ misit; illa vero Paulino. Quod ubi Imperator rescivit, ac de veritate certior factus est, uxorem severa interminatione increpavit, Paulinum vero Palatium subeuntem à duobus satellitibus obtruncari jussit; quem E tamen in tenebris Palatium ingressum, abscissis solum auribus, non potuerunt interficere; & illico ipse se insidiis circumventum novit. Id porro accidit mira SS. Anargyrorum Cosmæ & Damiani ope, ut eorum templum perficeret. Imperator autem intelligens à scopo aberratum fuisse, præ pudore, nihil sibi hac de re cognitum fuisse simulavit. Verum absoluto templo SS. Anargyrorum, ipsi caput palam amputari jussit.

De muro Occidentali magnarum portarum, tempore Leonis Imperatoris, instaurato.

Τὰ τείχη τῆς πόλεως τῶν μεγάλων πορτῶν, τῆς δύσεως ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου καὶ εὐσεβοῦς ἀνεκαινίσθη, ὅτε καὶ ἐλιτάνευσαν καὶ τὸ, Κύριε ἐλέησον τεσσαράκοντα ἐξεβόησαν, καὶ ὁ δῆμος τῶν Πρασίνων

Muri urbis Occidentales magnarum portarum sub Leone magno ac pio renovati sunt, quo tempore supplicatio habita, ac quadragesies *Kyrie eleison*, conclamatum est, succlamante factione Prasina: *Helena*,

Constantinus & Theodosius prorsus victi sunt. Cæterum hic lege sancivit, ut dies Dominica feriata coleretur.

De muris maritimis.

Muros maritimos antea penitus neglectos Tiberius Apsimarus reædificavit. Deinde eosdem Theophilus secundò restauravit.

De Turre Centenarium vocata.

Turris cognomine Centenarium magnis sumtibus extructa fuit: illa autem terræ motu collapsa, parvam hanc, ut videre licet, reædificavit Theophilus.

De Monasteriis extra urbem.

Monasterium Achiropoëtes dictum condidit Constantinus magnus, ut Abramium Monachum istic collocaret; unde Abramii appellationem sumpsit.

De Hebdomo.

Templum oblongum Hebdomum nuncupatum extruxit Constantinus magnus in honorem S. Joannis Theologi. Templum autem, rotundo tecto, conchis instructum condidit Theodosius magnus, ac Præcursori nuncupavit; eo quod ipso imperante caput Joannis Præcursoris allatum fuisset, quod in Hebdomo suburbio exceptum in Ecclesiam S. Joannis Theologi unà cum Nectario Patriarcha deposuit. Deinde vero Ruphinus Magister persuasit Imperatori ut templum S. Joannis Præcursoris construeret, in quo ejusdem sacrum caput reponeretur.

De Ecclesia SS. Deiparæ ad Fontem.

Ecclesiam SS. Deiparæ ad Fontem, Justinianus magnus ædificavit. Cum enim aliquando in Thraciam venatum iret, & ex hoc templo, quod tunc parvum Oratorium ac unius Monachi domicilium erat, magnam videret prodire populi multitudinem, interrogavit quidnam illud esset? respondit autem Stategius Magister & custos Imperialis pecuniæ, fontem ibi esse morbos sanantem. Tunc Imperator admiratione affectus hanc Ecclesiam ex superfluis magnæ Ecclesiæ materiis, extrui curavit.

De Monasteriis ultra fretum, & de Monasterio Picridii.

Monasterium Picridii ædificavit Picri-

A ἐκράξαν οὕτως· Ἑλένη καὶ Κωνσταντῖνος καὶ Θεοδόσιος εἰς κράτος ἐνικήθησαν. οὗτος δὲ ἐνομοθέτησε τὴν ἁγίαν κυριακὴν ἀπραξίᾳ τιμᾶσθαι.

Περὶ τὰ τείχη, τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν.

Τὰ τείχη, τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν ὄντα ἀνεκαινίσθησαν πρότερον ὑπὸ Τιβερίου Ἀψιμάρου· ἕως γὰρ αὐτοῦ ἠμελημένα ἐτύγχανον πάνυ· εἶτα ἐκ δευτέρου ἀνεκαίνισεν αὐτὰ Θεόφιλος.

B

Περὶ τοῦ Πύργου τοῦ Κεντηναρίου.

Εἰς δὲ τὸν πύργον τὸ Κεντηνάριον, ἔξοδος ἐγένετο πολλή. σεισμοῦ δὲ γενομένου καὶ χαλάσαντος, ἀνήγειρεν αὐτὸν Θεόφιλος, ὡς ὁρᾶται μικρός. 157.

Τὰ ἔξω Μοναστήρια.

Ἡ δὲ Ἀχειροποίητος ἐκτίσθη παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸ καθέζεσθαι Ἀβράμιον τὸν μοναχὸν C ἐκεῖσε. διὸ καὶ ἐκλήθη Ἀβραμίου.

Περὶ τοῦ Ἑβδόμου.

Τὸ δὲ Ἕβδομον ὁ δρομικὸς ναὸς ἐκτίσθη παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. ὁ δὲ στρογγυλόστεγος ναὸς ὁ ἔχων τὰς κόγχας, ὠνομάσθη Πρόδρομος, καὶ ἐκτίσθη παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου· διότι ἐν 158. D τοῖς χρόνοις αὐτοῦ ἡ ἁγία κεφαλὴ τοῦ Προδρόμου ἤχθη, καὶ ἐδέξαντο αὐτὴν εἰς τὸ Ἕβδομον, καὶ ἀπέθεντο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεολόγου μετὰ Νεκταρίου Πατριάρχου. ὁ δὲ μάγιστρος Ῥουφῖνος ἔπεισε τὸν βασιλέα κτίσαι ναὸν τοῦ Προδρόμου, εἰς τὸ τεθῆναι τὴν ἁγίαν αὐτοῦ κάραν.

Περὶ τῆς Πηγῆς.

E

Τὴν δὲ Πηγὴν ἔκτισεν Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας· εἰς τὸ κυνηγῆσαι ἐξερχόμενος εἰς τὴν Θρᾴκην, εἶδε λαοῦ πλῆθος ἐκεῖθεν ἐξερχόμενον, ὄντος εὐκτηρίου μικροῦ, καὶ ἑνὸς καθεζομένου μοναχοῦ, καὶ 159. ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς, τί ἐστιν; ὁ δὲ Στρατήγιος ὁ μάγιστρος ὁ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἡ πηγὴ τῶν ἰαμάτων ἐστί. τότε θαυμάσας ὁ βασιλεὺς ἔκτισεν αὐ- F τὴν ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Περὶ τῶν Μοναστηρίων τῶν περατικῶν, καὶ περὶ τῆς τοῦ Πικριδίου μονῆς.

Τοῦ Πικριδίου ἡ μονὴ ἐκτίσθη παρὰ Πικριδίου

θίου τινὸς κοιτωνίτου ἐν τοῖς χρόνοις Εἰρήνης Ἀθηναίας.

dius quidam Cubicularius tempore Irenæ Atticæ.

Περὶ τὰ Ἀρμαμεντάρια.

Τὰ ἀρμαμενταρεία ἡ μονὴ, ὁ ἅγιος Παντελεήμων, πρῶτον ἐπὶ Μαυρικίου ἀρμαμέντον ἦν. μετὰ δὲ χρόνους σμή. Θεοδώρα ἡ γυνὴ Θεοφίλου μονὴν αὐτὸ ἐποίησε, καὶ κτήματα πολλὰ ἐπεχείρησε.

De Monasterio Armamentarii dicto.

Monasterium S. Panteleemonis, Armamentarii cognomine, primùm sub Mauricio armamentum erat. Post annos verò ducentos quadraginta & octo Theodora Theophili uxor in Monasterium mutavit, multisque possessionibus ditavit.

Περὶ τοῦ Καστελλίου.

Τὸ δὲ Καστέλλιον ἐκτίσθη καὶ ἐκλήθη οὕτως. Τιβέριος ὁ πένθερος Μαυρικίου ἐκαστέλλωσε καὶ ὠχύρωσε τὰς ναῦς, διὰ τὸ ἐλθεῖν Χαγανὸν τὸν ἄρχοντα τῶν Βουλγάρων καὶ ἐμπρῆσαι, καὶ κατακαῦσαι, καὶ κατασφάξαι ἅπαντα τὰ Θρᾳκῷα μέρη μέχρι πορτῶν· ὅθεν καὶ ἐκαστέλλωσε τὰ τείχη, καὶ ἐν αὐτῷ ἀπέκλεισε τὰς ναῦς.

De Castello.

Castellum hoc modo conditum & nomen sortitum est. Tiberius Mauricii socer castellum ac munimentum navibus extruxit, eo quòd Chaganus Bulgarorum princeps irruptione in Thraciam factâ, omnia ad portas usque igne ac ferro vastaret; unde Tiberius muros castello munivit, ubi naves inclusit.

Περὶ τὰ Ἱερείου.

Ὅτι τὰ Ἱερείου πέραν, ἱερέως τινὸς ἐστέφετο στήλη, τοὔνομα Ἰρος. λέγεται δὲ καὶ Ἡρείου, διὰ τὸ τὰ μνήματα πολλὰ εἶναι. ἐκεῖσε γὰρ ἐθάπτοντο οἱ νεκροὶ τῶν πολιτῶν. τὸν δὲ ναὸν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρε. πρῶτον δὲ ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ὁ Ἀπόστολος ἐκάθισεν ἐκεῖσε, καὶ ἐδίδασκεν· εἶθ' οὕτως ἐχειροτόνησε τὸν Στάχυν.

De loco Hierii nuncupato.

In loco cognomine Hierii trans fretum Sacerdotis cujusdam colebatur statua, nomine Irus. Dicebatur etiam & Herii, quod ibidem essent multa sepulchra; etenim civium corpora ibi tumulabantur. Ibidem vero Ecclesiam condidit Constantinus magnus. Cæterum primùm ibi habitavit, & docuit S. Andreas Apostolus, qui deinde sanctum Stachyn ordinavit Episcopum.

Περὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης τὰ Γαλατα.

Ἡ ἁγία Εἰρήνη τὰ Γαλατα ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ Γαλατιῶνός τινος οἰκοῦντος ἐκεῖσε. ἦλθε δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ ἔκτισεν εἰς τὰ Ἁρματίου, καὶ ἐκαθέζετο ἐκεῖσε. ἐποίησε δὲ καὶ σταυρὸν ἰδιοχείρως, λατομήσας τοῦτον καὶ γλύψας, ἔστησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιάν. εἶθ' οὕτως ἦλθεν εἰς Νεώριον, τὸ λεγόμενον κερατοεμβόλιον. ἐκεῖσε γὰρ καμάρα χαλκῆ ἦν, καὶ ἵστατο ἄνωθεν αὐτῆς στήλη ἔχουσα ἐν τῇ κεφαλῇ κέρατα τέσσαρα. θαύματα δὲ ἐγίνοντο ἐν αὐτῇ. εἴ τις γὰρ εἶχεν ἐν αὐτῷ ὑπόληψιν εἶναι κερατᾶς, ἐκεῖσε ἀπερχόμενος καὶ προσεγγίζων τῇ στήλῃ, εὐθέως ἐγυρίζετο ἕως τρίτου· εἰ δὲ ἐκτὸς ὑπολήψεως ἦν, ἵστατο ἀσάλευτος ἡ στήλη· καὶ οὕτως ἠλέγχοντο οἱ κερατάδες.

De S. Irene cognomine Galata.

Ecclesia S. Irenes Galata, sic vocata est à Galatione quodam ibi habitante. Cæterum S. Andreas Byzantium cum venisset, extructis in loco Harmatii dicto ædibus, illic habitavit. Sculpsit etiam propria manu Crucem ex lapide, collocavitque in Ecclesia veteri S. Irenes. Deinde in Neorium commigravit, hoc est in porticum quæ cornuta dicebatur. Erat quippe ibi porticus ænea, supra quam visebatur statua quatuor cornua in capite gerens, ibidemque & prodigia edebantur. Etenim si quis suspectam habens uxoris pudicitiam, ad hanc statuam accederet, continuò ter in gyrum se vertebat statua; sin autem extra suspicionem erat, immobilis stabat. Et sic cornuti declarabantur.

Περὶ τοῦ ἁγίου Μάμαντος.

Τὸν δὲ ἅγιον Μάμαντα ἀνήγειρεν ὁ Λεομάκελος, καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ παλάτια, διότι ἐνεπρήζετο ἡ πόλις μῆνας ς΄. καὶ ἐξελθὼν ὁ Λεομάκελος, ἔκτισεν αὐτὰ, καὶ μόλον ἐποίησε, καὶ ναὸν ὡσαύτως· καὶ ἑώρα ἀπεκεῖσε τὴν πόλιν ἐμπρηζομένην.

De Sancto Mamante.

Sanctum Mamantem & quæ ibidem visuntur Palatia extruxit Leo Macelas. Cum enim urbs sex integros menses continuo incendio flagrasset, egressus Leo Macelas ibi Palatia, portum, & dictum templum ædificavit, quo etiam è loco incen-

dium in urbe grassans spectabat; deinde A cinerem pluit in urbe palmaris spissitudinis. Præterea idem Hippodromum condidit, in quo Michaël Imperator à Basilio interfectus occubuit.

De ponte prope sanctum Mamantem.

Prope Sanctum Mamantem cernebatur B pons magnitudine æqualis Chalcedonensi, duodecim arcubus constans, magno flumini impositus, quod præsertim mense Februario exundabat. Ibidemque stabat draco æreus; & quod quidam draconem in isto ponte habitare putarent, multæ virgines ibi immolatæ sunt; ac magna ovium, boum ac volucrum copia. Cæterum quidam Basiliscus qui à parte Numeriani Cæsaris stetit, amore loci captus, ædes ibi extructas inhabitavit, & templum maximum Jovi excitavit; quod cum cæteris C omnibus ædificiis Zeno secundo Imperii sui anno evertit.

De columellis junctis.

Columellæ junctæ illæ dicuntur ubi extabant venerandæ Cruces. Has erexit Romanus senior.

De Osio.

D

Osium Justinus & Sophia Lobe ædificarunt; quemadmodum & Orphanotrophium Sancti Pauli.

De Ecclesia S. Phocæ.

Ecclesiam S. Phocæ condit Basilius Imperator: item S. Deiparæ in Foro, & Ecclesiam Novam, & Palatia Pegana seu Fontium. E

De Monasterio Damiani.

Monasterium Damiani ædificatum fuit à Damiano Præposito Cubiculi, natione Sthlavo, tempore Theophili & Michaëlis.

De Anaplo.

Templum sancti Michaëlis Archangeli F in Anaplo Constantinus magnus extruxit.

De sancto Tarasio.

Sanctum Tarasium ferunt fuisse pridem villam suburbanam Patriarchæ Tarasii, quam postea in Monasterium mutavit.

εἶθ' οὕτως ἔβρεξε στάκτην ἐπ' αὐτῇ ὡς σπιθαμὴν τὸ πάχος. ἔκτισε δὲ καὶ Ἱππόδρόμιον, ἐν ᾧ καὶ Μιχαὴλ ὁ Βασιλεὺς ἀνῃρέθη ὑπὸ Βασιλείου.

Περὶ τῆς γεφύρας τῆς οὔσης εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα.

Ὅτι εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα ἵστατο γέφυρα μεγάλη ὁποία τῆς Χαλκηδόνος, ἔχουσα καμάρας ιβ'. ποταμὸς δὲ κατήρχετο παμμεγέθης, καὶ μάλιστα τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. ἔνθα καὶ δράκων ἵστατο χαλκοῦς. διὰ δὲ τὸ λέγειν τινὰς, δράκοντα οἰκεῖν εἰς τὴν γέφυραν, πολλαὶ παρθένοι ἐτύθοντο, καὶ πλήθη προβάτων καὶ βοῶν καὶ ὀρνέων. Βασιλίσκος δέ τις ἐραστὴς τοῦ τόπου, ὃς ἦν εἰς τῶν ἀπὸ Νουμεριανοῦ Καίσαρος, κτίσας κατῴκησεν ἐν αὐτῷ. ἔνθα καὶ ναὸν τοῦ Διὸς ἤγειρε παμμεγέθη. ταῦτα δὲ πάντα Ζήνων τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ κατέστρεψεν.

163.

Περὶ τῶν Ζευκτῶν κιονίων.

Τὰ ζευκτὰ κιόνιά εἰσιν, ὅπου εἶχε τοὺς τιμίους σταυροὺς, καὶ Ῥωμανὸς ὁ γέρων ἤγειρεν αὐτά.

164.

Περὶ τοῦ Ὀσίου.

Τὸν δὲ Ὄσιον ἀνήγειρεν Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἡ Λώβη. ὡσαύτως καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον τοῦ ἁγίου Παύλου.

Περὶ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ.

Τὸν δὲ ἅγιον Φωκᾶν Βασίλειος ὁ βασιλεὺς κτίζει μετὰ καὶ τοῦ φόρου, καὶ τῆς νέας, καὶ τῶν παλατίων τῶν Πηγῶν.

Περὶ τῆς μονῆς τοῦ Δαμιανοῦ.

Τὴν μονὴν τοῦ Δαμιανοῦ ἔκτισε Δαμιανὸς παρακοιμώμενος ὁ Σθλάβος ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου καὶ Μιχαήλ.

165.

Περὶ τοῦ Ἀνάπλου.

Τὸν δὲ Ἀρχιστράτηγον τὸν εἰς τὸν Ἀνάπλουν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρε.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ταρασίου.

Τὸν δὲ ἅγιον Ταράσιον λέγουσιν εἶναι προάστειον τοῦ πατριάρχου Ταρασίου, καὶ ἀνέστησεν ἐν αὐτῷ μονήν.

A

Περὶ τοῦ Σωσθενίου.

Τὴν δὲ μονὴν τοῦ Σωσθενίου, τὸ ἀρχιστρατήγου ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος.

De Monasterio Sostheniano.

Monasterium Archangeli Michaëlis Sosthenianum Constantinus magnus condidit.

Περὶ τοῦ Χρυσοκεράμου.

Τὴν Χρυσοκέραμον ἔκτισεν Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἡ Λωβὴ, καὶ τὰς Σοφιανάς.

De Ecclesia auratis tegulis tecta.

Ecclesiam auratis tegulis tectam Justinus & Sophia Lobe condidêre: item & B Palatia Sophiana.

166

Περὶ τῶν περατικῶν Μοναστηρίων. περὶ τῆς Μαλελίας.

Τῆς δὲ Μαλελίας τὴν μονὴν, ἀνήγειρε Μαλέλιος ὁ πρωτοασηκρῆτις, οὕτως καλούμενος.

De Monasteriis quæ sunt trans fretum sita, & de Monasterio Maleliæ dicto.

Monasterium Maleliæ nuncupatum extruxit Malelius primus à Secretis, ita appellatus;

Περὶ τῆς Πηλαμίδας.

Τὴν δὲ Πηλαμίδα ἀνήγειρε Λέων ὁ φιλόσοφος ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου.

C

De Monasterio Pelamidæ dicto.

Monasterium cognominatum Pelamidæ ædificavit Leo Philosophus tempore Constantini magni;

Περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Τὸν δὲ ἅγιον Γεώργιον τὸν ἐν Χαλκηδόνι Σέργιος πατριάρχης ἔκτισεν· ὁμοίως καὶ τὴν Θεοτόκον τὰ Μαρνακίου, ἐν ᾧ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ κεῖται.

167

De sancto Georgio.

Ædem sancti Georgii Chalcedonensem condidit Sergius Patriarcha, quemadmodum & ædem Deiparæ, Marnacii nuncupatam, ubi ejusdem corpus jacet;

D

Περὶ τῶν παλατίων τῆς Ἱερείας.

Τῆς Ἱερείας τὰ παλάτια, ἐκτίσθησαν παρὰ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ. ὁ δὲ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἐκαλλώπισαν αὐτά. εἴρηται δὲ οὕτως, ὅτι τῆς Ἥρας ἦν ἐκεῖ ὁ ναός.

De Palatiis Hiereis.

Palatia Hierea à Justiniano magno condita fuere; quæ postea Justinus ejus ex sorore nepos unà cum Sophia exornavit. Locus autem ille sic appellatus est, quod antiquitus ibi templum esset Junonis.

Περὶ τοῦ Βρύαντος.

Τοῦ δὲ Βρύαντος τὰ παλάτια ἔκτισε Τιβέριος καὶ Μαυρίκιος. ἐκλήθη δὲ Βρύας, ὅτι μέλλοντος τοῦ ἐσχάτου ἐξελθεῖν βασιλέως, καὶ κατοικίσαι εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν αὐτῷ Βρύαντι μέλλει ἀκοῦσαι βρυγμὸν, καὶ τὴν βοὴν τοῦ κλαυθμῶνος τῆς πόλεως.

168

De Palatiis Bryantis.

Palatia Bryantis, Tiberius & Mauricius E condidêre; Locus autem ille nuncupatus est Bryas, quoniam futurum est ut postremus Imperatorum egressurus ex Urbe, atque Hierosolymam ad habitandum profecturus, in ipso Bryantis loco fremitum & plangentis urbis clamorem audiat;

Περὶ τοῦ Δαματρύος.

Ὁμοίως καὶ τοῦ Δαματρύος τὰ παλάτια οὗτοι ἔκτισαν. ἐκεῖσε δὲ ἦν τὸ πήδημα Κωνσταντίνου τοῦ τυφλοῦ υἱοῦ τῆς Εἰρήνης.

De Palatiis Damatryos.

Palatii Damatryos ab iisdem pariter ædificata fuere. Erat autem ibi saltus Con- F stantini cœci filii Irenes.

Περὶ τοῦ Εὐτροπίου λιμένος.

Τὰ δὲ Εὐτροπίου ὁ λιμὴν, εἰς ὃν ἐπετμήθη Μαυρίκιος σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις, ἐκτίσθη παρὰ Εὐτροπίου πρωτοσπαθαρίου καὶ Κοιαίστορος ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως.

De portu Eutropii.

Portum Eutropii, in quo Mauricio & uxori ejus atque liberis capita præcisa fuere, extruxit Eutropius Protospatharius & Quæstor, tempore Constantini Imperatoris.

De stupendo Elephantis in urbe gesto.

Sub Theodosio magno adductus fuit in urbem Elephas juvenis, quem in quadam domo alebant. Ludis autem Circensibus cum in Hippodromum eum deducerent, transeuntem per Milliarium hastâ percussit leniter numularius quidam. Post annos vero decem Elephas, qui jam succreverat, cum ad Hippodromum ageretur & transiret per Milliarium, reminiscens ejus, à quo olim ibi fuerat percussus, atque ipsum intuitus, subito impetu numularium cum barritu adortus, in medio Milliarii discerpsit.

De imaginibus supra magnam columnam Porphyreticam erectis.

Imagines Metrophanis, Alexandri & Pauli Constantinus magnus tabulis ligneis incidi curavit, & supra magnam columnam Porphyreticam, exiguo discretas intervallo, ad Orientem collocari; quas Ariani rerum potiti in Milliario Aureo igni tradiderunt unà cum imagine S. Deiparæ, & ipsius Jesu Christi infantis, ut Angyrianus Chronographus libro decimo, & Anastasius memoriæ prodiderunt.

De loco cognominato Smyrnium.

Locus appellatus Smyrnium prope Tetradisiam porticum, ac proximè S. Theodorum Sphoracii, habet Septentrionem versus concavitatem subterraneam decem ulnarum, ac novem statuas, ex quibus quidem tres sunt, Constantini magni, Faustæ ejus uxoris, ac Hilarionis Præpositi; quarta Crispi ejus filii, quem Herodotus & Hippolytus Chronographi memoriæ prodiderunt, capite fuisse mulctatum, quod in suspicionem venisset Faustæ novercæ concubitum sollicitasse. Quamobrem Faustam quidem balneo æstuante suffocari; filio autem Crispo caput indictâ causâ amputari jussit. Helena vero Constantini mater juvenis mortem, Cæsaris jam dignitatem adepti, ægre ferens nil aliud vel loquebatur vel meditabatur, quam præcipitem juvenis, qui causam non dixisset condemnationem. Quare Constantinus Magnus statuam filio suo, pœnitentiâ motus erexit, ac integros quadraginta dies, totidemque noctes ipsum luxit, tanta animi ægritudine, ut nunquam vel lavaret corpus, vel lecto recumberet. Statuam autem hanc ei posuit ex argento puro inauratam, cum hac inscriptione: FILIUS MEUS INJUSTE NECATUS. Hac igitur erectâ statuâ,

A

Περὶ τοῦ γενομένου θαύματος παρὰ ἐλέφαντος ἐν τῇ πόλει.

Ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἤχθη ἐλέφας μικρὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀνέτρεφον αὐτὸν εἴς τινα οἰκήματα. ἱππικοῦ δὲ γενομένου ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον. ἐν δὲ τῷ Μιλίῳ διερχόμενον ἔκρουσε τραπεζίτης τις μετεμάζων μετὰ συνεχείας. B μετὰ δὲ χρόνους δέκα τοῦ ἐλέφαντος ἀνατραφέντος, καὶ εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον ἀγομένου, καὶ ἐν τῷ Μιλίῳ διερχομένου, ἐμνήσθη τοῦ κρούσαντος αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, εὐθέως βρυχησάμενος ἔκρουσε τὸν τραπεζίτην, καὶ ἔσχισεν αὐτὸν παραυτίκα μέσον τοῦ Μιλίου. 169

Περὶ τῶν εἰκόνων τῶν ἱσταμένων ἐν τῷ μεγάλῳ πορφυρῷ κίονι.

C

Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Παύλου εἰκόνες ἐν σανίσι γεγόνασιν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἵσταντο ἐν τῷ μεγάλῳ πορφυρῷ κίονι πλησίον κατὰ ἀνατολάς· ἅς τινας οἱ Ἀρειανοὶ μετὰ τὸ κρατῆσαι, πυρὶ παραδεδώκασιν ἐν τῷ ὡρείῳ Μιλίῳ, μετὰ καὶ τοῦ τῆς Θεοτόκου ἀπεικονίσματος, καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ νηπιάσαντος σαρκὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς Ἀγγυριανὸς χρονογράφος ἐν τῷ δεκαλόγῳ αὐτοῦ, καὶ Ἀναστάσιος ἡμῖν παρέδωκαν. 170

D

Περὶ τὸ Σμύρνιον.

Τὸ καλούμενον Σμύρνιον πλησίον τοῦ Τετραδισίου ἐμβόλου, σύνεγγυς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Σφωρακίου, ἔχει ὑποκάτω τῆς γῆς τὸ πρὸς βοῤῥᾶν μέρους ὀργυίας δέκα, στήλας ἐννέα, ἐξ ὧν δ΄. μὲν εἰσὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φαύστας, καὶ Ἱλαρίωνος πραιποσίτου, καὶ τοῦ τρίτου παιδὸς αὐτοῦ E Κρίσπου ὀνομαζομένου, ὃν Ἡρόδοτος καὶ Ἱππόλυτος χρονογράφοι λέγουσιν ἀποκεφαλισθῆναι, διὰ τὸ εἰς ὑποψίαν ἐλθεῖν ἐπὶ Φαύστῃ τῇ μητρυιᾷ αὐτοῦ. διὸ ἐκείνην μὲν, βαλανείου σφόδρως ἐκκαέντος, ἐκέλευσεν ἔσωθεν τούτου κατακαῆναι. τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἀποτμηθῆναι ἄκριτον διὰ τὴν ὑποψίαν. διὸ καὶ τῆς μητρὸς Ἑλένης μὴ φερούσης τὴν ἀναίρεσιν τοῦ νέου, ἤδη τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξιωθέντος τιμῆς, ἠδολέσχει ἐπὶ F τῇ ἀκρίτῳ ἀποφάσει καὶ στηλώσας τὸν τοιοῦτον υἱὸν αὐτοῦ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, διὰ τὸ μετανοῆσαι καὶ λυπηθῆναι, ἔκλαυσεν ἡμέρας μ΄. καὶ νύκτας μ΄. μὴ λουσάμενος τὸ σῶμα, μηδὲ ἀνακλιθείς. ἐποίησε δὲ τὴν τούτου στήλην ἐξ ἀργύρου καθαροῦ βάψας αὐτὴν ἐκ χρυσίου πλείστου, ἐγκόψας τὰ γράμματα περιέχοντα. ΗΔΙΚΗΜΕΝΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΜΟΥ. ταύτην οὖν στήσας καὶ μετάνοιαν 171

βαλὼν ἐλιπάρει τὸν Θεὸν περὶ ὧν ἐπλημμέλησεν. αἱ δὲ λοιπαὶ στῆλαί εἰσι Σεβήρου, Ἀρματίου, Ζευξίππου, Βιγλεντίου τοῦ τὰ βιγλέντια κτίσαντος, καὶ Ἐλευθερίου τοῦ τὰ ἐν Σενάτῳ παλάτια κτίσαντος. οὗτοι οὖν πάντες παρ' αὐτοῦ ἐστηλώθησαν. οἱ δὲ Ἀρειανοὶ εὑρόντες ἐπὶ Οὐάλεντος κατέχωσαν αὐτάς.

A pœnitentium more, corpore & capite inclinato, sceleris veniam à Deo efflagitabat. Cæterum reliquæ statuæ sunt Severi, Harmatii, Zeuxippi, Vigilantii, qui Viglentia extruxit, & Eleutherii Palatii Senatus conditoris. Has omnes statuas Constantinus magnus erigi curavit, quas postea sub Valente Ariani cum reperissent, terra obruerunt.

Πῶς οὐ δαπανῶνται τὰ τείχη τῆς πόλεως, τὰ παρὰ θαλάσσης;

Quare muri maritimi Urbis non consumantur?

B

172. Κτίζων δὲ τὴν πόλιν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὄντος τοῦ τόπου πετρώδους, καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἐξισοῦν πρὸς τὸ κτίζειν τοὺς ἐμβόλους καὶ ἐξάερα, κόπτοντες οἱ λιθόξοοι καὶ λατόμοι τὰς κορυφὰς τῶν πετρῶν, κατεκύλιον τοὺς λίθους τοὺς κειμένους ἔξω τῶν τειχῶν ἀπὸ τῆς Βαρβάρας, μέχρι τοῦ παλατίου, καὶ τῶν Σοφιῶν· καὶ τοῦ Ἐλευθερίου, μέχρι Χρυσίας· καὶ ἔσωθεν τῶν αὐτῶν λίθων ἔπηξε τὰ τείχη εἰς διάστιξιν τοῦ τείχους καὶ πῆξιν αὐτοῦ, ὅπως κυμαινομένη ἡ θάλασσα εἰς τὰς πέτρας κρούσασα γαληνιᾷ.

Cum Constantinus magnus Urbem hanc conderet, & locum utpote saxosum, ad porticus atriaque construenda complanare vellet, lapicidæ ac scalptores excisis petrarum apicibus lapides extra muros jacentes convolvebant, à Porta Sanctæ Barbaræ ad Palatium usque, & Portum Sophianum; à Portu autem Eleutherii, ad Portam Auream: ac intra eosdem lapides murus con- C ditus fuit, quo remotior ac solidior esset, ut agitatum mare iisdem lapidibus illisum, muris tranquillius afflueret.

Ἀρσενίου μοναχοῦ τοῦ Στρογγύλου τῆς μονῆς διήγησίς τις μερικὴ, οὗπερ ἡ μονὴ πέφυκεν ἄντρον ἢ πέτρα.

Arsenii Monachi Monasterii Strongyli, quod in antro sive petrâ situm erat, narratio quædam.

173. Πρὸ ὀλίγου χρόνου δὴ ἐν τοῖς ἐνεστῶσιν ἐνιαυτοῖς γέγονέ τι ξένον καὶ θαύματος ἄξιον· καὶ γὰρ ἀπάραντές τινες τοῦ παραλίου μέρους τοῦ Στενοῦ, καὶ πρός τι νησίδιον τὸν ἀπόπλουν ποιοῦντες εἰς ἐξώνησιν τῶν αὐτοῖς χρειωδῶν, καταστάσεως εὐδιεινῆς τυγχανούσης, καὶ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τοῦ τῆς ἀνατολῆς μέρους ἡσύχως πλέοντες, οἱ ἐν τῷ πλοιαρίῳ τυγχάνοντες ναῦταί τε καὶ ἐπιβάται ἤκουον κραυγῆς ἀετοῦ σφοδροτάτης τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἀποδυρομένου, καὶ, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, τὸν βοηθήσοντα ἀνακαλουμένου. οἱ οὖν ἄνδρες οἱ ἐν τῷ πλοιαρίῳ προσχόντες καὶ τούτῳ πρὸς τὸν αἰγιαλὸν ἐποκείλαντες ἐξῆλθον τὸν ἀριθμὸν ἕξ, τῶν λοιπῶν προσμεινάντων ἐν τῇ νηΐ, καὶ τῇ φωνῇ ἐπακολουθήσαντες τοῦ

174. ὀρνέου, καὶ πλησιάσαντες αὐτῷ, εἶδον φεῦ, τὸν ἀετὸν ὑπὸ τοῦ ὄφεως περικυκλούμενον, τούς τε πόδας καὶ τὰ πτερὰ, ὥστε μέλλοντα ὅσον οὔπω βρῶμα τοῦ ἑρπετοῦ τὸν αὐτὸν ὄρνιν γενέσθαι. εἰς ἀπορίαν οὖν ἄνδρες ἐμπεσόντες, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ γενόμενοι, πῶς μὲν τὸν ἀετὸν ὑγιῆ ἐξελῶσι, τὸν δὲ ὄφιν ἀποκτείνωσι, παλινοστήσαντες αὖθις τάχει πολλῷ, πρὸς τὴν ναῦν παραγίνονται οὐ πόρρω τυγχάνουσαν, καὶ ἀναλαβόμενοι ἃ ἐπεφέροντο ξυλάβια καὶ ξίφη καὶ ἑταίρους αὐτῶν, τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ, καί τινα χαλκέα μετ' αὐτῶν, μετὰ τῶν προσόντων αὐτῷ χαλκευτικῶν ἐργαλείων, συναπαίρονται, καὶ συμπαραλαβόντες τοῦτο, ὥρμησαν σπουδαίως εἰς ἄμυναν τοῦ ὀρνέου· καὶ εὑρόντες πάλιν τὸν ὄφιν οὕτως ἔχοντα, καὶ περι-

Nuper, & recenti memoriâ novum quidpiam & admiratione dignum accidit. Qui- D dam enim à littore Steni cum solvissent, & ad parvam quandam insulam ad necessaria coëmenda navigarent; dum tranquillo mari orientale littus placidè legerent: qui in navicula erant nautæ vectoresque, vocem aquilæ magnoperè clamantis & in vitæ discrimine graviter lugentis, Deoque permittente, implorantis auxilium, acceperunt. Quod cum animadvertissent, ad littus navem appellunt, & remanentibus cæteris, E sex sunt egressi qui vocem avis eò usque, dum appropinquassent sequuti, viderunt aquilam heu! serpentis plexu ita circumdatam, ut pedibus pennisque constricta teneretur, proximumque esset, ut ab eo devoraretur. Itaque anxii cum ignorarent quo pacto servarent aquilam serpentemque interficerent, protinus redeunt ad navem non ita procul dissitam, arreptisque forcipibus ac gladiis aliisque telis æneis, necnon fabrorum ærariorum instrumentis, quæ se- F cum vehebant, cum sociis aliis, qui in navicula remanserant, unà abeunt, atque his instructi avi auxiliatum currunt. Cumque serpentem eodem, quo priùs, modo aquilæ circumdatum reperissent, circumstete- runt; & cum nequirent ejus spiras gladio impetere, veriti ne aquilam occiderent, succurrit ipsis vertebram spinæ dorsi, quæ prominebat & aquilam tegebat exterior, for-

cipibus prehendere. Quod ubi solerter peractum est, alii cum opifice serpentem validè comprehenderunt strinxeruntque. Ille autem sese vel invitus explicuit, & caudam terram versus exporrectam in auxilium sibi movebat donec à circumstantibus est occisus. Tum aquila paululum se subduxit, alasque movere voluit nec potuit, adeo fuerat malè à serpente accepta. Nautæ vero vectoresque relictâ aquilâ ad navem rediere, læti admodum quia avem incolumem præstitissent. Rursumque inde solverunt, nec stadia duo fuerant emensi (ut cum jurejurando affirmabat Monachus) cum, non ita multo post quàm navigare cœpissent, eandemque aquilam tum nautæ tum vectores supra se volare conspexerunt, & è cœlo in imum mare descendere, sublatamque lauracam ingentem piscem, in navem demittere. Quo attoniti spectaculo, gratias, ut par erat, Deo egerunt, qui talem prudentiam & sagacitatem vel avibus indidisset. Ipsi gloria in sæcula. Amen. Aquilam autem dein amplius non viderunt.

A κυκλώσαντες αὐτὸν, οὐκ εἶχον ὅπως τοῦ τούτου διπλᾶς ἐφάψασθαι διὰ ξίφους, ἵνα μὴ τὸν ἀετὸν ἀφανίσωσι. σκέπτονται οὖν τὸν σπόνδυλον ὑπερανεστηκότα τοῦ ὀρνέου μετὰ τοῦ ἐργαλείου κρατῆσαι. ὃ δὴ καὶ γέγονεν εὐφυῶς, καὶ συμπαραλαβόντες καὶ ἕτεροι σὺν τῷ τεχνίτῃ, ἐπίεσαν τὸν ὄφιν σφόδρα, καὶ εὐθέως ἄκων ἀνεδιπλοῦτο, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐξήπλου τὸ οὐραῖον αὐτοῦ, κινῶν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ. οἱ δὲ ἄνδρες τοῦτον ἀπέκτειναν· καὶ ὁ ἀετὸς μικρὸν ὑπεκστὰς ἐπτε-B ρύσσετο μὲν, οὐκ ἠδύνατο δὲ, κατὰ πολὺ ὑπὸ τοῦ ὄφεως ταλαιπωρηκώς. καὶ ἐάσαντες αὐτὸν πάλιν ἀνθυπέστρεψαν εἰς τὴν ναῦν χαίροντες ἐπὶ τῇ τοῦ ἀετοῦ ἐλευθερίᾳ. καὶ πάλιν ἀποπλεύσαντες, καὶ μήπω σταδίους δύο διαπλεύσαντες, ὡς ἀφηγούμενος ὁ μοναχὸς ἐξεῖπε, μεθ' ὅρκου, ὅτι ἀρξάμενοι πλέειν, εἶδον τὸν αὐτὸν ἀετὸν ὑπὲρ ἄνωθεν τῶν ναυτῶν καὶ λοιπῶν ἀνδρῶν περιαγόμενον, καὶ ἀφ' ὕψους κατὰ τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης κατελθόντα, καὶ λαύρακαν, ἰχθὺν παμμεγέθη, ἀνελόμενον, καὶ εἰς τὴν ναῦν κε-C χαλακότα. οἱ δὲ ἄνδρες τοῦτο ἰδόντες, καὶ θαυμάσαντες, ηὐχαρίστησαν, ὡς εἰκὸς, τῷ Θεῷ, τῷ παρεσχηκότι καὶ τοῖς ὀρνέοις τοιαύτην φρόνησίν τε καὶ σύνεσιν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. τὸν δὲ ἀετὸν ἔκτοτε οὐκ ἔτι ἐθεάσαντο.

175.

Titulus sequens perperam appositus fuit, nam quæ sequuntur, non Originem seu historiam ædis Sophianæ, sed varias res, quæ sub Anastasio Dicoro, Justino Thrace ac Justiniano acciderunt, continent: suntque veluti excerpta quædam ex variis Chronicis in unum collecta.

176.

Origo seu historia sanctissimæ & Magnæ Dei Ecclesiæ, videlicet Sanctæ Sophiæ.

Imperante Anastasio, Deuterius Byzantii Episcopus Arianus, ausus est dicere, Baptizatur hic in nomine Patris, per Filium, in Sancto Spiritu, & confestim piscina exaruit. Barbarus autem [qui baptizabatur] timore correptus, nudus aufugit; ita ut inde miraculum evulgaretur.

Cum duo Episcopi, Anastasio imperante, de dogmate disputarent; quorum unus Orthodoxus, alter Arianus erat: Arianusque dialecticæ peritus; Orthodoxus vero dialecticæ quidem imperitus; sed pius fidelisque esset. Proposuit Orthodoxus, ut omissa disputatione ambo in pyram ingrederentur, sicque comprobaretur utrius religio præstaret. Recusante Ariano, ingressus in pyram orthodoxus, & in flammis aliquantum temporis versatus; postquam inde egressus fuit, edisserebat, incolumisque permansit.

Justinus Thrax, magnus ille, imperavit annis novem * * * in bellis strenuissimus * * * &. in familiaribus habuit [Vitalianum,] ducemque creavit, eique secum quidvis liberè loquendi fecit potestatem.

D Τὰ πάτρια τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, δηλαδὴ τῆς ἁγίας Σοφίας.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως Ἀναστασίου, Δευτέριος ἐπίσκοπος Βυζαντίου Ἀρειανὸς ἐτόλμησεν εἰπεῖν, βαπτίζεται ὅδε, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, δι' υἱοῦ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι, καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ κολυμβήθρα. E ὁ δὲ βάρβαρος ἔμφοβος γενόμενος, γυμνὸς ἔφυγεν, ὡς ἐξ αὐτοῦ γνωσθῆναι τὸ θαῦμα.

Δύο οὖν ἐπισκόπων ἀμφισβητούντων περὶ δόγματος ἐπὶ Ἀναστασίου, ὀρθοδόξου καὶ Ἀρειανοῦ· καὶ τοῦ μὲν Ἀρειανοῦ διαλεκτικοῦ ὄντος, τοῦ δὲ ὀρθοδόξου διαλεκτικοῦ οὐκ ὄντος, ἀλλὰ θεοσεβοῦς καὶ πιστοῦ· ὁ ὀρθόδοξος προὔτεινεν, ὥστε ἀφεμένους τῶν λόγων εἰς πῦρ εἰσελθεῖν, καὶ οὕτω δειχθῆναι τὸν εὐσεβέστερον· τοῦ δὲ Ἀρειανοῦ F παραιτησαμένου, εἰσελθὼν ὁ εὐσεβὴς καὶ προσμείνας τῇ φλογίᾳ, ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς πυρᾶς διελέγετο, καὶ ἀπαθὴς ἐφυλάττετο.

177.

Ἰουστῖνος ὁ Θρᾷξ ὁ μέγας ἐβασίλευσεν ἔτη θ'. ** ἄριστος ἐν πολέμοις **, καὶ ᾠκειώσατο, καὶ στρατηλάτην ἐτίμησε, καὶ παῤῥησίαν ἔχειν πρὸς αὐτὸν ἐποίησεν. ἐδολοφονήθη δὲ ὁ Βιταλιανὸς παρὰ τῶν

πολιτῶν, μηνιόντων αὐτῷ διὰ τὴν προειρημένην ἐπανάστασιν. Ἀμάντιον δὲ τὸν πραιπόσιτον, ὃς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Θωμᾶ τοῦ Ἀμαντίου ᾠκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε [λέγεται δὲ χρήματα αὐτῷ δεδωκέναι τῷ Ἰουστίνῳ ὄντι κόμητι τῶν ἐξκουβιτόρων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὅπως Θεόκριτον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ ἀναγορεύσῃ εἰς βασιλέα] τοῦτον ἀνεῖλεν ὁ Ἰουστῖνος, καὶ τοὺς τὴν ἀνταρσίαν σὺν αὐτῷ μελετήσαντας, τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καταχεῖν.

Ἐπὶ αὐτοῦ, τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀρέθαν ἐν Νεγρᾷ τῇ πόλει ἐπράχθη, καὶ τὰ κατὰ τῶν Ὁμηριτῶν διὰ Ἐλεσβαὰν τοῦ βασιλέως τῶν Αἰθιόπων. ἐτυπώθη δὲ ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἑορτάζειν ἡμᾶς, καὶ τὴν ἑορτὴν τῆς

178 Ὑπαπαντῆς· ἐξ οὗ ἀστὴρ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐπάνω τῆς χαλκῆς πύλης, ὡς ἐν τῷ παλατίῳ φαίνων ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κϛʹ. γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς φοβερώτατος· καὶ ἡ μὲν Κωνσταντινούπολις ἐν διαφόροις τόποις ἀπέλαβεν. ἡ δὲ μεγάλη Ἀντιόχεια πάθος ἔπαθεν ἀνεκδιήγητον, ὡς καταποθῆναι πᾶσαν σχεδὸν τὴν πόλιν, καὶ τάφον κοινὸν γενέσθαι τῶν οἰκητόρων. τοσαύτη δὲ ὁ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπῆλθεν, ὡς καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας πῦρ ἐξελθὸν ἀπὸ τῆς γῆς οἰκτρῶς κατέφλεξε. ἀλλὰ καὶ ἡ Πομπηϊούπολις τῆς Μυσίας διαρραγεῖσα, μέσον κατεπόθη μετὰ τῶν οἰκητόρων· καὶ ἔκραζον ὑπὸ τὴν γῆν ὄντες οἱ ἄνθρωποι, ἐλεήσατε.

179 Γυνή τις ἐπὶ αὐτοῦ ἀνεφάνη γιγαντοειδὴς ἐκ Κιλικίας οὖσα, ὑπερέχουσα τῇ ἡλικίᾳ παντὸς ἀνθρώπου μακροῦ, πῆχυν ἕνα, καὶ πλατεῖα σφόδρα, ὡς ἐπὶ θαύματος οἱ ὁρῶντες αὐτὴν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ οἴκοις, ἐδίδουν αὐτῇ ὀβολόν.

Ὁ δ' αὐτὸς βασιλεὺς πολλὰ ἐφιλοφρονήσατο τῇ πόλει Ἀντιοχείᾳ πρὸς ἀνοικοδομεῖν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ὑπολειφθέντας ζῶντας *** τοσοῦτον δὲ ἐπὶ αὐτοῦ ἤλγησεν, ὡς καὶ τὸ διάδημα ἀποτεθεῖναι καὶ τὴν πορφύραν, καὶ σάκκον καὶ σποδὸν περιβάλλεσθαι, καὶ πενθεῖν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. ἐτελεύτησε δὲ καταλιπὼν βασιλέα Ἰουστινιανὸν τὸν ἴδιον ἀνεψιόν. ἐτέθη δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῆς Αὐγούστης ἐν λάρνακι

180 μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εὐφημίας, ἐν ᾗ καὶ ἐπιστολαὶ εὑρέθησαν. τὸν δὲ ἀρχιερωσύνης θρόνον διεῖπεν Ἰωάννης ὁ λεγόμενος Καππάδοκας.

Ἰουστῖνος δὲ ἀνεκαλέσατο πάντας εὐσεβεῖς καὶ ἱερεῖς ὀρθοδόξους, οὓς Ἀναστάσιος ἀδίκως ἐξώρισεν.

Ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐν Ἐδέσσῃ τῇ πόλει, Σκιρτοῦ τοῦ ποταμοῦ μέσον αὐτῆς διερχομένου, πλημμυρήσαντος, ταύτην σὺν τοῖς κατοίκοις κατέκλυσε. μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὰ ὕδατα, πλὰξ λιθίνη εὑρέθη ἐν τῇ τοῦ ποταμοῦ ὄχθῃ ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἐγκεκολαμμένοις περιέχουσα τοῦτο· Σκιρτὸς ποταμὸς σκιρτήσει κακὰ σκιρτήματα πολίταις.

Εὐλαλίου τινὸς ἀπὸ πλουσίου πένητος τελευτήσαν-

A Dolo autem occisus est Vitalianus, à civibus, ob excitatam prædictam seditionem, ipsi infensis. Amantium vero Præpositum, qui templum Sancti Thomæ Amantii cognomine extruxit, occidit; itemque eos qui cum ipso ad Imperium occupandum conspiraverant. Dicitur enim, illum pecunias dedisse Justino, qui sub Anastasio Excubitorum Comes erat, ut Theocritum consobrinum suum proclamaret Imperatorem.

B Eodem imperante, in urbe Negra gesta sunt ea, quæ de sancto Aretha narrantur: necnon Elesbaani Æthiopum Regis expeditio adversus Homeritas. Ab illo item statutum est, ut Hypapantes sive occursus festum celebraremus: ex quo stella in cœlo per viginti sex dies totidemque noctes supra portam Æream visa est, quasi è Palatio luceret; factusque est horrendus terræ motus, quem variis in locis ipsa Constantinopolis sensit. Magna autem Antiochia ine-

C narrabile damnum perpessa est, ita ut urbs penè tota absorpta, commune incolarum sepulchrum evaserit. Tanta autem Dei ira fuit, ut & superstites ignis è terra erumpens miserabiliter concremaret. Quinetiam Pompeiopolis Mysiæ urbs disrupta, ejusque dimidium unà cum habitatoribus terrâ absorptum est: hominesque terrâ obruti clamabant, *Miseremini.*

Ipso item imperante mulier quædam ex Cilicia gigantæa statura visa est, quæ pro-

D ceros quosque viros uno cubito superabat, eratque corpore admodum crasso. Ob spectaculi autem novitatem, qui eam in officinis & domibus conspiciebant, obolo singuli donabant.

Idem Imperator humano motus adfectu erga urbem Antiochiam, & eos qui ex tanta clade residui erant, de ea restauranda cogitabat. Tantum enim super ea indoluit, ut diademate purpuraque depositis, se sacco & cinere indueret, multisque diebus lugeret.

E Obiit autem, Justiniano sororis suæ filio Imperii successore relicto. Corpusque ejus depositum est in Monasterio Augustæ, in arca inclusum cum uxore Euphemia: qua in arca Epistolæ repertæ sunt. Archiepiscopatus porro thronum tunc obtinebat Joannes cognomine Cappadox.

Justinus autem pios omnes orthodoxosque Sacerdotes, quos injustè Anastasius relegaverat, revocavit.

F Illo imperante, cum Scirtus fluvius qui per mediam Edessam fluit, exundasset, ipsam urbem cum incolis demersit: aquis vero dilapsis, inventa est in ripa fluminis lapidea tabula, cui notis hieroglyphicis insculptum erat, *Scirtus fluvius saltabit, noxiique civibus saltus erunt.*

Eulalius quidam ex divite pauper effec-

tus, cum è vita excederet, testamento Justinum hæredem reliquit, illa conditione, ut tres filias suas in tenella ætate relictas educaret, ipsisque dotem assignaret; ac omnia debita creditoribus solveret, & ab iis syngraphas suas redimeret. Quæ omnia Justinus regia munificentia perfecit, magnâ omnium qui rei famam perceperunt admiratione.

Justinianus igitur imperavit annis triginta novem; & in media urbe Consulatum gessit, multas pecunias elargitus. Is Novellas Constitutiones edidit: legemque tulit de Episcopis, Xenodochis, Oeconomis, & Orphanotrophis; ut non plus testamento relinquerent, quam ante initum munus possedissent. Absolvit quoque publicum balneum in Dagistæi tractu, quod extruere cœperat Anastasius Imperator. Antiochiæ porro non cessavit terræ motus, donec religioso cuidam viro visum est superliminaribus postium inscribere, *Christus nobiscum, state*. Quo facto cessavit ira Dei. Exinde autem urbs Theopolis, sive urbs Dei vocata est.

Eodem imperante popularis seditio orta est, in qua Sanctam Sophiam, Sancti Sampsonis domum cum infirmis, & atrium Palatii, chalcostegum, quod ex eo hodieque Chalce vocatur, quia tegulis æreis & inauratis erat tecta: binas item porticus usque ad Forum incenderunt: Justinianum Imperatorem contumeliis adfecerunt, Hypatium vero Patricium proclamarunt, cum coronassent eum in solio Imperatoris in Hippodromo: qui tumultus à Belisario, Mundo & Narsete sedatus est, cæsis millibus triginta quinque in Hippodromo, & cum iis Hypatio.

Magnam vero Dei Ecclesiam Justinianus restauravit, & longè majorem pulchrioremque quam antea fuerat, reddidit; & Troparia sive versiculos hos edidit, qui in ea psallerentur: *Unigenitus Filius & Verbum Dei, qui propter salutem nostram incarnari voluit.* Quinetiam Hypapante sive Occursûs Domini dies festa, tunc celebrari cœpta est, cum antea Dominicis festis non annumeraretur. Quia vero Magnæ Ecclesiæ mentionem fecimus; quomodo ab initio structa sit, & à quonam, sigillatim enarrabo. Res autem ita se habet.

τος, καὶ γράψαντος Ἰουστῖνον κληρονόμον ἐν διαθήκαις, καὶ παρακελευσαμένου, ὥστε τὰς τρεῖς αὐτοῦ θυγατέρας μικρὰς καταλειφθείσας ἀναθρέψαι καὶ ἐκπροικῆσαι τὸν βασιλέα, καὶ πάντα τὰ χρέη αὐτοῦ δοῦναι τοῖς ὀφειλέταις, καὶ τὰ γραμματεῖα αὐτοῦ πάντα ἀναρρύσασθαι, ὁ βασιλεὺς Ἰουστῖνος ἐπλήρωσε, καταπλήξας ἐν τούτῳ πάντα ἄνθρωπον τὸν ἀκούσαντα.

Ὁ οὖν Ἰουστινιανὸς ἐβασίλευσεν ἔτη λθʹ. ὑπάτευσεν ἐν μέσῃ τῇ πόλει, καὶ δοὺς χρήματα πάμπολλα. οὗτος ἐποίησε τὰς νεαρὰς διατάξεις, ἐκφωνήσας καὶ τύπον περὶ ἐπισκόπων, καὶ ξενοδόχων, καὶ οἰκονόμων, καὶ ὀρφανοτρόφων, ὥστε μὴ διατίθεσθαι πλέον εἰς ἃ, πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐκέκτηντο. ἐπλήρωσε δὲ καὶ τὸ δημόσιον λουτρὸν τὸ εἰς τὰ Δαγιστέως, ὃ ἤρξατο κτίζειν Ἀναστάσιος ὁ βασιλεύς. ἡ δὲ Ἀντιόχεια οὐκ ἐπαύσατο σείεσθαι μέχρις οὗ ἐφάνη θεοσεβεῖ ἀνθρώπῳ ἐπιγράψαι εἰς τὰ ὑπέρθυρα τῶν φλιῶν, Χριστὸς μεθ' ἡμῶν, στῆτε· καὶ τούτου γενομένου, ἔστη ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἔκτοτε ἡ πόλις ὠνομάσθη Θεούπολις.

Ἐπὶ αὐτοῦ γέγονε δημοτικὴ ἀνταρσία, καὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν καὶ τοῦ ὁσίου Σαμψὼν οἶκον μετὰ τῶν ἀρρώστων, καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ παλατίου τὴν χαλκόστεγον, τὴν ἔκτοτε καὶ νῦν Χαλκῆν ἐπονομαζομένην, διὰ τὸ ἐκ χαλκῶν κεράμων κεχρυσωμένων ἐστεγάσθαι αὐτήν· καὶ τοὺς δύο ἐμβόλους μέχρι τοῦ φόρου κατέκαυσαν, καὶ Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἐφύβρισαν, Ὑπάτιον δὲ πατρίκιον εὐφήμησαν ἐν τῷ καθίσματι στέψαντες· ἥτις ἐπαύθη διὰ Βελισαρίου, καὶ Μουνδοῦ, καὶ Ναρσῆ, ἀνελόντων χιλιάδας λεʹ. καὶ αὐτὸν Ὑπάτιον ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ.

Ἀνεκαίνισε δὲ Ἰουστινιανὸς τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ὑπὲρ τὸ πρότερον, παραδοὺς καὶ τροπάρια ἐν αὐτῇ ψάλλεσθαι· ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καὶ καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθῆναι. ἀλλὰ καὶ Ὑπαπαντὴ ἀρχὴν ἔλαβεν ἑορτάζεσθαι, μὴ συναριθμουμένη πρότερον ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς. ὅτι δὲ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐμνήσθην, λεπτομερῶς διηγήσομαι πῶς ἐξ ἀρχῆς ἐκτίσθη, καὶ παρά τινος. ἔχει δὲ οὕτως.

ANTIQUITATUM

P. Giffart fec.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM LIBER QUARTUS

CONTINENS HISTORIAM ac descriptionem Templi Sanctæ Sophiæ, Auctore eodem Anonymo.

CONSTANTINUS MAGNUS primùm condidit Sanctam Sophiam, figurâ oblongâ. Ariani sub Theodosio Magno ejusdem Ecclesiæ tectum incendunt. A Rufino Magistro, post biennium restauratur. Anno V. Justiniani Imperatoris, in seditione populi comburitur Ædes Sophiana, & ad eam à fundamentis excitandam animum applicat idem Augustus.

Ἡ Ἁγία Σοφία ἡ μεγάλη ἐκκλησία οὕτως ἐκτίσθη. πρῶτον μὲν ἀνήγειρεν αὐτὴν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος δρομικὴν, ὁμοίαν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰσαακίου· καὶ πληρώσας αὐτὴν, στήλας ἔστησε πολλάς. διήρκεσε δὲ τὸ κτίσμα ἐκεῖνο χρόνους οδʹ. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, εἰς τὴν δευτέραν σύνοδον τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην, στασιάσαντες οἱ Ἀρειανοὶ, κατέφλεξαν τὴν στέγην τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὄντος πατριάρχου Νεκταρίου, καὶ ἐξελθόντος τοῦ ἁγιωτάτου, ἐν τῇ ἁγίᾳ Εἰρήνῃ τῇ παλαιᾷ καθεζομένου ἣν καὶ αὐτὴν ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. διῆλθον δὲ χρόνοι δύο, καὶ ἵστατο ἀσκεπής. προστάξας δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος Ῥουφῖνον τὸν μάγιστρον αὐτοῦ, ἐσκέπασεν αὐτὴν διὰ κυλινδρικῶν καμάρων. μετὰ δὲ χρόνους λεʹ. τοῦ Θεοδοσίου, πεʹ. ἐτῶν διελθόντων ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, εἰς τὸν πέμπτον χρόνον τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, μετὰ τὸ σφαγῆναι ἐν

Magna Ecclesia Sancta Sophia, condita fuit hoc modo. Primùm quidem extruxit eam Magnus Constantinus, oblongâ figurâ, Sancti Agathonici & Sancti Isaacii similem: confectoque opere multas in ea statuas erexit. Hoc porro ædificium annos quatuor & septuaginta intactum mansit. Magno autem Theodosio imperante, quo tempore secunda Synodus Constantinopoli celebrata est, Ariani, commota seditione, hujus Ecclesiæ tectum incenderunt, Nectario tum Patriarchâ: qui vir sanctissimus inde egressus in Ecclesia Sanctæ Irenæ veteri consedit, quam item Ecclesiam magnus Constantinus excitaverat. Exinde annis duobus Sancta Sophia tecto caruit. Imperatoris vero Theodosii jussu, Rufinus magister eam cylindricis fornicibus operuit. Elapsis autem à Theodosio triginta quinque; à Constantino magno octoginta quinque annis, Justiniani Imperatoris anno quinto, post cædem illam in Hippodromo

factam, qua triginta quinque hominum millia perierunt, ut superius narratum est, quod duæ factionum partes Hypatium Patricium, ac factionis Venetæ tribunum, Imperatorem salutassent; quinto, inquam, ejus Imperii anno cœpit consilium, Deo instigante, extruendi templi, quale nunquam ex Adami tempore excitatum fuerat.

τοῦ ἱππικοῦ τριάκοντα πέντε χιλιάδων ἐκεῖσε ἀναιρεθέντων, καθὼς καὶ ἀνωτέρω δεδήλωται, διὰ τὸ ἀναγορευθῆναι ὑπὸ τῶν δύο δημοτικῶν μερῶν, Ὑπάτιον πατρίκιον μέρους Βενέτων. ἐν τῷ ε΄. ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τοῦ οἰκοδομῆσαι ναὸν, οἷος οὐκ ἐκτίσθη ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ.

Marmora, columnæ reliquave materia opportuna ad templi structuram, ex variis Orbis Provinciis, jussu Imperatoris advehuntur Constantinopolim. Plutarchus Justiniano ab Epistolis & Historiographus. Columnas Romanas octo Marcia Romana Vidua ad Imperatorem mittit. Octo vero alias Prasini coloris Constantinus Prætor advexit Epheso. Reliquæ vero columnæ ex variis locis transferuntur; atque intra septem annos cum dimidio universa materia congeritur. 185.

Scripsit itaque Ducibus, Satrapis, Judicibus, provinciarum Quæstoribus, jubens singulos accuratè scrutari ac perquirere, num columnas, fulcra, peristylia, tabulas & clathratas januas, ac quidquid materiæ construendis templis opportunum, reperire possent. Tum ii, quibus id muneris fuerat demandatum, quidquid ex idolorum templis, ex antiquis balneis ac ædibus, ex qualibet Orientis, Occidentis, Septentrionis & Austri provincia exque omnibus insulis colligi potuit, ad Imperatorem Justinianum miserunt. Columnas quidem Romanas octo, ut narrat Plutarchus primus A secretis & fide dignus Scriptor, Marcia quædam Romana vidua, quas dotales acceperat, ratibus Justiniano perinde misit. Eæ vero Romæ steterant in templo Solis, quod struxerat Aurelianus Romanorum Imperator, qui sese Persis prodidit. Octo autem illas, stupendas planè, coloris prasini, cæsas & politas Constantinus Prætor Epheso advexit. Marcia vero superius memorata, hæc Imperatori scripsit: *Columnas tibi paris longitudinis, ponderis atque latitudinis, pro salute animæ meæ mitto.* Columnas vero reliquas, partim Cyzico, partim Troade, partim ex Cycladibus insulis Præfecti Imperatoris transmiserunt. Jamque demum materia, quantâ opus erat, per annos septem cum dimidio congesta aderat.

Ἔγραψε δὲ τοῖς στρατηγοῖς, καὶ σατράπαις, καὶ κριταῖς, καὶ φορολόγοις, τοῖς ἐπὶ τῶν θεμάτων, ἅπαντας ἐρευνᾷν αὐτοὺς, ὅπως εὕρωσι κίονάς τε καὶ συστάματα, στηθέα τε, καὶ ἀβάκια, καὶ καγκελλοθυρίδας, καὶ τὴν λοιπὴν ὕλην τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸ ἀνεγεῖραι ναόν. πάντες δὲ οἱ παρ' αὐτοῦ ὁρισθέντες ἀπὸ εἰδωλικῶν ναῶν, καὶ ἀπὸ παλαιῶν λουτρῶν τε καὶ οἴκων ἔπεμπον πάντα τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ, ἀπὸ πάντων τῶν θεμάτων ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, βορρᾶ τε καὶ νότου, καὶ πάντων τῶν νήσων· καὶ τοὺς μὲν ὀκτὼ κίονας τοὺς Ῥωμαίους, καθώς φησι Πλούταρχος ὁ πρωτοσηκρῆτις, καὶ πιστογράφος, Ἰουστινιανῷ μετὰ σχεδίας ἀπέστειλε χήρα γυνὴ ἀπὸ Ῥώμης ὀνόματι Μαρκία. εἶχε δὲ αὐτοὺς εἰς προῖκα αὐτῆς. ἵσταντο δὲ εἰς Ῥώμην εἰς τὸν ναὸν Ἡλίου τὸν κτισθέντα παρὰ Αὐρηλιανοῦ βασιλέως Ῥώμης, τοῦ προδόντος αὐτὸν Πέρσαις. τοὺς δὲ ὀκτὼ πρασίνους κίονας τοὺς ἀξιοθαυμάστους, ἐκόμισε Κωνσταντῖνος στρατηγὸς ἀπὸ Ἐφέσου λελατομημένους ἀμφοτέρους. ἡ δὲ προειρημένη Μαρκία ἔγραψε τῷ βασιλεῖ οὕτως. ὅτι ἀποστέλλω κίονας ἰσομήκεας, ἰσοστάθμους, καὶ ἰσοπλάτους, ὑπὲρ ψυχικῆς μου σωτηρίας. τοὺς δὲ λοιποὺς κίονας, τοὺς μὲν, ἀπὸ Κυζίκου, τοὺς δὲ ἀπὸ Τρωάδος, ἄλλους ἀπὸ τῶν Κυκλάδων νήσων, οἱ ἄρχοντες τοῦ βασιλέως ἐκόμισαν. καὶ λοιπὸν ἱκανὴ ὕλη ἀπετέθη. ἀπεσωρεύθη δὲ πᾶσα ἡ ὕλη διὰ χρόνων ἑπτὰ ἥμισυ.

186.

187.

Justinianus XII. Imperii sui anno ædem Sophianam à Constantino M. conditam à fundamentis evertit, & aliam longè ampliorem construere aggreditur. Domos vicinas emit; & primum ædem cujusdam Annæ viduæ; quo loco Scevophylacium extruxit, data mulieri, loco mercedis, sepulturæ eodem in loco facultate.

Duodecimo autem Imperii anno Justinianus, templum prædictum à Constantino magno olim constructum, à fundamentis evertit: ejusque rudera, quæ ob paratam ingentem materiæ copiam nulli usui forent, seorsim reposuit. Cœpit etiam vi-

Τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, τὸν προειρημένον ναὸν, τὸν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθέντα, ἐκ θεμελίων κατέστρεψε· τὴν δὲ ὕλην αὐτοῦ ἰδίως ἀπέθετο· οὐδὲ γὰρ χρείαν αὐτῆς εἶχε, διὰ πολλὴν καὶ ἄπειρον ὕλην ἡτοιμάσθαι. ἤρ-

ξατο δὲ ὠνεῖσθαι οἰκήματα τῶν ἐκεῖσε οἰκούντων· καὶ πρῶτον μὲν χήρας τινὸς γυναικὸς ὀνόματι Αννης· ἀπετιμήθησαν νομίσματα λίτρας πέ. ἐκείνης δὲ μὴ βουλομένης διαπωλῆσαι τῷ βασιλεῖ, ἔλεγεν· ὅτι μέχρι χρυσίων ν'. κεντηνάρια ἐὰν μοι δώσῃς, οὐ δώσω ταῦτα. καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ πολλοὺς ἀποστείλας εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς, οὐδὲν ἤνυε. παραγενόμενος τοίνυν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς, ἐδέετο αὐτῆς περὶ τῶν οἰκημάτων. ἡ δὲ θεασαμένη τὸν βασιλέα, προσέπεσε τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, δεομένη καὶ λέγουσα, ὅτι τιμὴν μὲν οὐκ ὀφείλω λαβεῖν εἰς τὰ οἰκήματα. τὸν δὲ ναὸν ὃν βούλει κτίσαι, αἰτοῦμαί σε ἵνα ἔχω κἀγὼ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως μισθὸν, καὶ ταφῶ εἰς τὰ οἰκήματά μου πλησίον. (188.) ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο αὐτὴν ταφῆναι ἐκεῖσε, μετὰ τὸ τελειωθῆναι τὸν ναὸν, ὡς ἴδιον κτῆμα δοῦσαν, καὶ μνημονεύεσθαι διηνεκῶς. ἔστι δὲ ὁ τόπος τῶν οἰκημάτων αὐτῆς, τὸ Σκευοφυλάκιον ὅλον.

A cinas ædes coëmere, ac primo mulieris cujusdam viduæ, Annæ nomine: æstimantur ædes pretio librarum octoginta quinque. Cumque illa Imperatori nollet vendere, ac diceret: Non si quinquaginta librarum centenaria præberes, eas concederem; Imperator missis optimatibus benè multis, qui mulierem obsecrarent, cum nihil proficeret, ipse demum venit & mulierem supplex rogavit, ut pretium pro ædibus acciperet. Tum illa conspecto Imperatore, B ad pedes ejus procidit, itemque supplicis more dixit, Ædium pretium nullum abs te accipiam: rogo tantum ut templi, quod extruere paras ego quoque in die judicii mercedem accipiam, ac propter ædes meas sepeliar. Imperator vero mulierem illic post absolutum ædificium sepulturâ donandam pollicetur, ac ejus memoriam, ut quæ proprium fundum concesserit, perpetuò habendam. Locus vero C ædium ejus est totum Scevophylacium.

Quo loco primùm erat domus Antiochi Eunuchi & Ostiarii, Sacer Puteus, Bema, atque Ambo usque ad medium templi construuntur. Quibus artibus cogitur præfatus Antiochus ad venditionem propriæ domus.

Τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ἅγιον Φρέαρ, καὶ τὸ Θυσιαστήριον ὅλον, καὶ ὁ τόπος τοῦ Ἄμβωνος, καὶ ἕως τῆς μέσης τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχεν οἶκος Ἀντιόχου (189.) εὐνούχου καὶ Ὀστιαρίου· καὶ ἀπετιμήθη λίτρας λή. τοῦ δὲ δυσχεραίνοντος τοῦ μὴ πράσαι ἀξίως τὸν ἴδιον οἶκον τῷ βασιλεῖ, φιλοδίκαιος ὢν ὁ βασιλεὺς, καὶ μὴ θέλων αὐτὸν ἀδικῆσαι, ἠθύμει ἀδημονῶν, τί πράξοι. Στρατήγιος μάγιστρος ὢν τοῦ βασιλέως ἀδελφοποιητὸς, καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων, ὑπισχνεῖτο τῷ βασιλεῖ τοῦ διοικῆσαι τοῦτο διά τινος μηχανῆς. ὁ δὲ ῥηθεὶς Ἀντίοχος Ὀστιάριος, φιλιππόδρομος ὢν, ἱππικοῦ ἀγομένου, ὁ μάγιστρος Στρατήγιος καθεῖρξεν αὐτὸν ἐν τῇ φρουρᾷ. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ ἤρξατο βοᾷν ἐκ τῆς εἱρκτῆς, Θεάσωμαι τὸ Ἱππόδρομιον, καὶ τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως ποιήσω. ἤγαγον δὲ αὐτὸν ἐν τῷ στάματι τοῦ (190.) καθίσματος, ἐν ᾧ ἐκαθέζετο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ, καὶ ἐκεῖσε ἐποίησε τὴν διάπρασιν, ὑπογράψαντος ἐκεῖσε τοῦ Κοιαίστορος καὶ τῆς συγκλήτου πάσης, πρὸ τοῦ τοὺς ἵππους γυμνάσαι. τύπος δὲ ἦν ἐκ παλαιοῦ, ἡνίκα ἀνήρχετο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ καθίσματι, παρευθὺς ἔτρεχον οἱ ἡνιοχευτικοὶ ἵπποι· διὸ δὲ ἤργησαν εἰς τὴν πρᾶσιν τῶν οἰκημάτων τοῦ εὐνούχου, ἀργῶς ἐξέρχονται τὰ ἡνιοχευτικὰ ἅρματα τῶν ἵππων.

Sacer autem Puteus, ut vocant, totusque Bematis atque Ambonis locus usque ad medium templi, domus erat Antiochi Eunuchi & Ostiarii: æstimataque fuit tri- D ginta & octo libris. Illo autem ægrè ferente non justo pretio divendi domum, Imperator æqui amans & ab injuria inferenda alienus, incertus consilii quid facturus esset ignorabat: Strategius vero Magister, Imperatorii ærarii Præfectus ipsiusque Imperatoris frater spiritualis, rem se arte aliqua effecturum Imperatori pollicetur. Ostiarius jam memoratus Antiochus, ludorum Circensium amantissimus erat. E Cum itaque Circenses ludi imminerent, Magister Strategius Ostiarium detrudit in carcerem. Ipso autem ludorum die ille ejulando clamare cœpit ex carcere, Circenses spectem, & pro Imperatoris lubito faciam. Ductus itaque ad tribunal Hippodromi quo loco Imperator sedebat, suas illic ædes divendidit, subscribentibus Quæstore ac Senatu universo. Idque factum priusquam equi agitarentur. In more autem fuit olim, ut statim atque Imperator F ad tribunal adscenderat, aurigæ equorum cursum inciperent. Quia vero tum, ut Eunuchi ædes venundarentur, cessatum est; hinc consuetudo obtinuit ut in ludis Circensibus, egressis equis, currus paululum moræ facerent.

Pars dextera Gynæconitidis usque ad columnam S. Basilii, necnon pars templi quædam; domus erat Charitonis Eunuchi: Sinistra vero pars usque ad columnam S. Gregorii Thaumaturgi, domus erat Xenophontis cujusdam arte sutoris: qui inferorum Princeps dicebatur dum ab aurigis adoraretur in Hippodromo. Templi area, quatuor Nartheces, Baptisterium ac reliqua circumposita ædes erant Damiani Patricii Seleuciæ.

Dextera pars Gynæconitidis tota usque ad columnam sancti Basilii, necnon pars templi quædam, ædes erant Charitonis Eunuchi, cognomine Chenopoli, quæ bona cum gratia venditæ sunt. Sinistra vero pars Gynæconitidis, usque ad columnam sancti Gregorii Thaumaturgi, ædes erant Xenophontis cujusdam arte sutoris. Is cum ædes venum prostarent, ab Imperatore non duplex modo pretium pro vili casa postulavit; sed etiam rogavit ut die Circensium quatuor factionum aurigæ se honorarent & venerarentur. Quod cum Imperator præstari ad risum spectantium jussisset, decrevit etiam ut in perpetuum Circensibus ludis is in cancellis medius sederet, ejusque terga ab aurigis antequam currus conscenderent, ad risum & ludibrium adorarentur: quod ad hunc usque diem factitatum est. Ille vero vocatur inferorum princeps. Induitur autem chlamyde candida bysso intexta. Templi vero area, & quatuor Nartheces seu porticus ac Baptisterium & quæ circumposita sunt, ædes erant Damiani Patricii Seleuciæ, quas nonaginta libris æstimatas ingenti gaudio Imperatori tradidit.

Τὸ δὲ δεξιὸν μέρος ὅλον τοῦ γυναικωνίτου ἕως τοῦ κίονος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ ἐκ τοῦ ναοῦ μέρος τι, ὑπῆρχον οἰκήματα Χαρίτωνος εὐνούχου τοῦ ἐπίκλην Χηνοπώλου, ἃ καὶ ἐξωνήθησαν μετ' εὐχαριστίας. τὸ δὲ ἀριστερὸν μέρος τοῦ γυναικωνίτου ἕως τοῦ κίονος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Ξενοφῶντός τινος τῇ τέχνῃ βασιλισκαρίου· ὃς θέλων ἐξωνήσασθαι τὰ οἰκήματα αὐτοῦ, ᾐτήσατο τὸν βασιλέα, μὴ μόνον τίμημα διπλοῦν λαβεῖν εἰς τὰς σκηνὰς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα ποιήσῃ τοῦτον ἐν τῷ ἀγομένῳ ἱππικῷ, ἐν ᾗ ἐπιτελεῖται, τιμᾶσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν τεσσάρων ἡνιόχων. τοῦ δὲ βασιλέως προστάξαντος τοῦτο, πρὸς γέλωτα πεποίηκεν εἰς τὸ διηνεκὲς, ἵνα τυπωθῇ εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἀγομένου ἱππικοῦ καθέζεσθαι τοῦτον ἐν τοῖς καγκέλλοις μέσον, καὶ τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν ἡνιόχων πρὸς γέλωτα, πρὸ τοῦ ἀναβῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἁρμάτων. καὶ τοῦτο διήρκεσε μέχρι τῆς σήμερον. ὃς καλεῖται ἄρχων τῶν καταχθονίων· ἀμφιέννυται δὲ χλαμύδα λευκὴν μετὰ βύσσου ἠμφιεσμένην. τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ καὶ οἱ τέσσαρες νάρθηκες, καὶ ὁ λουτὴρ, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, ὑπῆρχον οἰκήματα Δαμιανοῦ πατρικίου Σελευκίας· ἅπερ ἀπετιμήθη λίτρας ϟ'. καὶ μετὰ πολλῆς περιχαρείας δέδωκε ταῦτα τῷ βασιλεῖ.

191.

192.

Trulli fundamenta supra petram Stephaneam jaciuntur. Eutychius Patriarcha pro Ecclesiæ structura preces fundit. Oratorium rotundum propè Horologium Joanni Baptistæ sacrum, necnon porticus à magno Palatio ad ædem Sophianam usque pertingentes extruuntur. Magistri Architecti centum, operæ decem millia. Cæmentum ut subactum.

Locum dimensus Imperator Justinianus, cum petram Stephaneam à Bemate ad imam usque apsidem reperisset, majoris Trulli super eam fundamenta jecit. Ab apside vero ad exteriorem usque Narthecem, in solo palustri & limoso fundavit. Fundamentum autem aggressus, Eutychium Patriarcham evocat, qui pro Ecclesiæ structura preces funderet. Tum Imperator suis ipse manibus cum testa cæmentum accipiens Deoque gratias agens, id primus omnium in fundamentum jecit. Ante cœptam vero Templi structuram, Oratorium rotundum aureo fornice instructum, egregio circumquaque lapillorum ornatu, Joannis Præcursoris vocatum prope Horologium excitavit, quod jam Baptisterium

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὸν τόπον καταμετρήσας, καὶ εὑρὼν στεφανέαν πέτραν ἀπό τε τοῦ θυσιαστηρίου καὶ μέχρι τῆς κάτω ἀψῖδος, ἐθεμελίωσεν αὐτὴν γύρωθεν τὰ βάθρα τοῦ μεγάλου τρούλλου. ἀπὸ δὲ τῶν ἀψίδων μέχρι τοῦ ἐξωτάτου νάρθηκος, εἰς τὸν χαῦνον καὶ ἀλσώδη τόπον ἐθεμελίωσεν. ἀρξάμενος δὲ τὰ θεμέλια κτίζειν, προσεκαλέσατο Εὐτύχιον πατριάρχην, καὶ ἐποίησεν εὐχὴν περὶ συστάσεως τῆς ἐκκλησίας. τότε ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς κύψας καὶ οἰκείαις χερσὶν ἄσβεστον μετὰ τοῦ ὀστράκου, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, ἔβαλεν ἐπὶ τὸ θεμέλιον πρὸ πάντων. πρὸ τοῦ δὲ ἄρξασθαι κτίζειν τὸν ναὸν, προέκτισεν εὐκτήριον χρυσόροφον περικαλλὲς κυκλικὸν μετὰ λίθων πολυτίμων, ὅπερ ὠνόμασε τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου· ὅπερ ἐστὶ

193.

πλησίον τοῦ Ὡρολογίου, τὸ καλούμενον Βαπτιστήριον, καὶ τὰ πλησιάσαντα τοῦ Μετατωρίου ἵνα ἐκεῖσε παραμένῃ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, πολλάκις δὲ ἐσθίῃ. τότε γὰρ καὶ τὰ διαβατικὰ ἀπὸ τοῦ μεγάλου παλατίου μέχρι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἔκτισεν, ἵνα διερχόμενος καθ᾽ ἑκάστην, μὴ ὁρᾶσθαι παρά τινος, εἰς τὸ παρίστασθαι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ ναοῦ. ὑπῆρχον δὲ μαΐστορες ἑκατὸν, ἔχοντες ἕκαστος αὐτῶν ἀνὰ ἑκατὸν ἀνδρῶν, γινομένων χιλιάδων δέκα. καὶ οἱ μὲν πεντήκοντα μαΐστορες μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτῶν τὸ δεξιὸν μέρος ᾠκοδόμουν· οἱ δὲ πεντήκοντα ὁμοίως τὸ εὐώνυμον μέρος, διὰ τὸ πρὸς ἔριδα καὶ σπουδὴν κτίζεσθαι ταχέως τὸ ἔργον. καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ναοῦ κατ᾽ ὄναρ ἔδειξε τῷ βασιλεῖ ὁ ἄγγελος Κυρίου. 194. ὑπῆρχε δὲ ὁ πρῶτος οἰκοδόμος μηχανικὸς, καὶ εἰς τὸ ἀνεγεῖραι ναοὺς ἐπιτήδειος. εἰς τοὺς κακάβους δὲ ἕψη τὴν κριθὴν, καὶ τὸν χυλὸν αὐτῆς ἐμίγνυον τῷ ἀσβέστῳ σὺν τῷ ὀστράκῳ ἀντὶ ὕδατος. ὁ δὲ αὐτῆς χυλὸς ὑπῆρχε γλισχρὸς, καὶ μυξώδης, καὶ κολλητικός. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν φλοιῶν πτελεῶν κατατέμνοντες ἐνέβαλλον ἐν τοῖς κακάβοις μετὰ τῆς κριθῆς, καὶ ἐποίησαν μάζας τετραγώνας ἐχούσας ἀνὰ ποδῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος, καὶ ν΄. τὸ πλάτος, καὶ εἴκοσι τὸ πάχος, καὶ ἐτίθουν εἰς τοὺς θεμελίους· καὶ οὔτε θερμὸν τοῦτο ἐτίθουν, οὔτε πάλιν ψυχρὸν, ἀλλὰ χλιαρὸν διὰ τὸ εἶναι κολλητικόν. καὶ ἐπάνω τὰς μάζας ἐτίθουν λίθους ὁμομεγέθεις ἰσομηκεῖς, ἰσοπλάτους· ἣν ἰδεῖν τότε αὐτοὺς κρατεῖν οἷάπερ σίδηρον.

A nuncupatur; itemque huic vicina Metatorii ædificia, ubi cum proceribus suis maneret, & sæpè cibum sumeret. Tunc quoque porticum totam, quâ transitus à magno Palatio ad Magnam Ecclesiam fieret, ædificavit; ut quotidie Templi structuram adiens à nemine conspiceretur. Erant porrò Magistri architecti centum, quorum singulis centenæ operæ aderant, ita ut decem millium numerum explerent. Et quin- B quaginta quidem Magistri cum turmis suis dextrum latus ædificabant; quinquaginta alii pari modo sinistrum, quo æmulâ quâdam diligentiâ, citiùs ædificium assurgeret. Templi figuram Angelus Domini in somnis Imperatori ostenderat. Princeps autem Architectus mechanicus ac templis excitandis idoneus erat. Pro aqua vero, hordei in cacabis elixi liquorem cum calce & testa miscebant. Eratque hordeaceus li- C quor ille viscosus, mucosus atque tenax. Simili modo dissectos salignos cortices in cacabos cum hordeo miserunt, quadrasque massas paraverunt quinquaginta pedes longas, totidem latas ac crassas viginti; eas nec frigidas nec calidas, sed ad glutinis tenacitatem intepescentes in fundamenta jecerunt: substratæque massæ paris longitudinis & latitudinis lapides imposuerunt: quæ coagmentatio ferri duritiem æmula- D batur.

195. *Expensarum prima subductio. Magister Strategius solvendæ pecuniæ deputatur. Imperator horis pomeridianis, Troilo Cubiculario comite, quo cultu vestium ad structuram accedebat, fabris ac operis promissis stimulandis.*

Δύο δὲ πηχῶν τοῦ θεμελίου ὑψωθέντος ἐκ τῆς γῆς, ὡς φησιν ὁ προειρημένος ποιητὴς, καὶ ἀπογράφων τὴν ἔξοδον, ἐξωδιάσθησαν χρυσίου κεντηνάρια υνβ΄. μιλιαρίσια γὰρ ἀργυρᾶ ἐκομίζοντο ἐκ τοῦ παλατίου, καὶ ἐτίθουν αὐτὰ εἰς τὸ Ὡρολόγιον, καὶ ὅσοι ἀνεβίβαζον λίθους, ἐλάμβανον καθημέραν ἀνὰ ἀργυροῦ ἑνὸς, διὰ τὸ μὴ ἀκηδιάσαι τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἢ βλασφημῆσαι. εἷς δέ τις τῶν βασταζόντων λίθους ἀγανακτήσας καὶ στενάξας, εἰς τὴν γῆν κατηνέχθη καὶ 196. συνετρίβη. τὴν δὲ ἔξοδον ἐποίει ὁ ῥηθεὶς Στρατήγιος, ὃς καὶ ὑπῆρχε πνευματικὸς ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ. τῶν δὲ πινσῶν ὑψωθέντων, ὁ βασιλεὺς τὸ δειλινὸν οὐκ ἐκάθευδεν, ἀλλ᾽ εἶχε πολλὴν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὸ ὁρᾶν, τούς τε λιθοξόους καὶ λατόμους καὶ τεκτονικοὺς καὶ πάντας τοὺς οἰκοδόμους, μετὰ καὶ Τρωΐλου κουβικουλαρίου τούτους ὁρῶν, σπουδὴν πολλὴν αὐτοῖς ἐπηγγείλατο· καὶ διὰ τοῦτο ἔξωθεν τοῦ μισθοῦ αὐτῶν ἐργατῶν τὴν ἑβδομάδα ἅπαξ ἢ δὶς εὐεργέτει τούτους, ποτὲ μὲν, ἀπὸ ἑνὸς, ποτὲ δὲ ἀπὸ δύο. πορευόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἠμφιέννυτο ὀθόνην λευκὴν καὶ ψιλὴν,

Ubi autem fundamenta ad duorum cubitorum altitudinem è terra erecta sunt; ut ait supradictus auctor, qui expensarum rationem scripto tradidit, ad quadringenta quinquaginta duo centenaria tota summa E deducta est. Miliarisia enim argentea è Palatio efferebantur, quæ in Horologio deponebantur, & quotquot lapides advehebant, argenteum quotidie accipiebant, ne quis morose aut cum tædio ageret, maledictaque jactaret. Quidam vero ex iis qui lapides gestabant, cum iratus mœstusque esset, in terram decidit & attritus est. Pecuniam erogabat prædictus Strategius Justiniani Imperatoris spiritualis frater. Erectis pilis Imperator somno meridiano absti- F nens, magnaque cura & sollicitudine, polientes cædentesque lapides & fabros aliasque operas, Troilo cubiculario comite, inspectabat, & ad opus impigrè capessendum promissis stimulabat. Et ideò semel aut iterum per hebdomadam, præter constitutam mercedem, modo numisma, modo duo cuique largiebatur. Quoties autem spectatum accedebat, linea veste tenui & candida indue-

batur, tenue item ſudarium in capite gerens, in manu vero bacillum.

καὶ σουδάριον ἀμυδρὸν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ· ἐν δὲ τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ῥάβδον πτενὴν κατεῖχεν.

Ignatius Architectorum princeps. Hujus filio ſupra porticus dextri lateris apparet Angelus, Eunuchi formâ, qui templum, Sanctæ Sophiæ nomine donandum innuit. Puer divitiis ac dignitate auctus ad Cycladas inſulas relegatur, & quare.

A Erectis porro ſupremis tam dextri quam ſiniſtri lateris fornicibus, ipſiſque in ſcyphi morem obtectis, voluit Imperator ut miliariſia in die Sabbati ex Palatio exportarentur; erat quippe hora diei ſexta: juſſitque Strategius cùm operas tùm artifices pranſum ire. Deſcendens vero prædictus Ignatius mechanicus, filium ſupra porticus dextri lateris, ad inſtrumentorum cuſtodiam reliquit. Erat autem puer annorum circiter quatuordecim. B Sedente puero, Eunuchus quidam ſplendidâ veſte indutus, formâ decorus, velut nimirum ex Palatio miſſus, ſeſe puero ſiſtit & ait: Quid cauſæ eſt cur opifices opus Dei non cito perficiunt, ſed eo relicto comeſſatum abierunt? Cui puer, jamjam, inquit, Domine aderunt. Ille vero, Vade cito & evoca: nam opus perfici ſummo ſtudio cupio. Puero autem ſe diſceſſurum negante, ne ferramenta perirent, ait Eunuchus, C Abi quamprimum & dic ut celeriter veniant. Nam juro tibi, fili, per Sanctam Sophiam Dei Verbum, quæ nunc ædificatur, me non hinc diſceſſurum donec tu revertaris, quippe qui juſſus ſim hîc miniſtrare & cuſtodiam agere. His auditis puer, celeri curſu proficiſcitur, relicto Dei Angelo in ſuperiore parte ædificii cuſtode: ac ubi patrem Architectorum principem cum reliquis convenit, rem ordine narravit. D Pater vero filium ad Imperatorem adduxit. Imperator enim ad Oratorium ſancti Joannis Præcurſoris in Horologio prandebat. Imperator autem auditis quæ narrabat puer; Eunuchos omnes evocat, ac puero oſtendit, ſciſcitans hiccine eſt? Tum puer; horum, inquit, nemo eſt, neque enim horum quiſquam ſimile quid habet illi, quem in templo conſpexi. Tunc Imperator Angelum eſſe Domini tum ex ejus ſermone tum ex jurejurando cognovit, E præſertim puero affirmante fuiſſe illum veſte candida, genis ignem vibrantibus, & vario vultu; ac Deum magnis laudibus cumulavit Imperator dicens: *Deo ſanè acceptum eſt hoc opus, hærebamque multum anxius quo nomine templum appellarem.* Exindeque Templum appellatum eſt SANCTA SOPHIA, quod ſignificat, Verbum Dei. Re vero ſecum perpenſâ Imperator, ſic ait, Non ſinam puerum ad templum remigrare, ut

Ἀνεγείραντες δὲ τὰς ἀψῖδας τῶν ὑπερῴων, τῶν τε εὐωνύμων καὶ δεξιῶν, καὶ ταύτας στεγάσαντες σκυφικὰς ἀψῖδας, ἠθέλησεν ἀγαγεῖν μιλιαρίσια ἐκ τοῦ παλατίου ὁ κρατῶν ἡμέρᾳ σαββάτου. ἦν γὰρ ϛʹ. ὥρα τῆς ἡμέρας. καὶ προσέταξεν ὁ Στρατήγιος τοῦ ἐξελθεῖν τοὺς ἐργάτας καὶ τεχνίτας εἰς τὸ ἄριστον· κατερχόμενος δὲ ὁ προρρηθεὶς Ἰγνάτιος ὁ μηχανικὸς, κατέλιπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἄνωθεν τῶν ὑπερῴων εἰς τὸ δεξιὸν μέρος, εἰς τὸ ὁρᾷν τὰ πρὸς οἰκοδομὴν ἐργαλεῖα πάντα. ὁ δὲ παῖς ἦν ὡσεὶ χρόνων δεκατεσσάρων· καθεζομένου δὲ τοῦ παιδὸς, ἐφάνη αὐτῷ εὐνοῦχος, λαμπρᾷ ἐσθῆτι ἠμφιεσμένος, ὡραῖος τῷ εἴδει, ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ παλατίου πεμφθεὶς, καὶ λέγει τῷ παιδαρίῳ, Τίνος χάριν οὐκ ἐκπληροῦσι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ οἱ κάμνοντες ταχέως· ἀλλὰ καταλιπόντες αὐτὸ ἀπῆλθον ἐσθίειν; ὁ δὲ παῖς λέγει αὐτῷ, Κύριέ μου ταχέως παραγίνονται. ἐκείνου δὲ πάλιν εἰπόντος, Πορευθεὶς λάλησον αὐτοῖς· σπουδάζω γὰρ τοῦ ταχέως τελειωθῆναι τὸ ἔργον. τοῦ δὲ παιδὸς φήσαντος, αὐτὸν μὴ ἀπελθεῖν, διὰ τὸ μήπως ἀπολεσθῆναι τὰ ἐργαλεῖα. καὶ φησὶν ὁ εὐνοῦχος, Ἀπελθὲ ἐν σπουδῇ, καὶ φώνησον αὐτοὺς ταχέως ἐλθεῖν· καὶ ἐγὼ ὄμνυμί σοι, τέκνον, οὕτως, Μὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὴν νῦν κτιζομένην, οὐχ ὑποχωρῶ ἀπὸ τοῦ ὧδε, ἕως ὅτε καὶ ὑποστρέψῃς· ἐνταῦθα γὰρ ἐτάχθην δουλεύειν καὶ φυλάττειν. ταῦτα ἀκούσας ὁ παῖς, δρομαίως ἐπορεύθη, καταλιπὼν ἐν τῷ ὑπερῴῳ κτίσματι τὸν ἄγγελον τοῦ Κυρίου φυλάττειν. ὡς δὲ κατῆλθεν ὁ παῖς, εὑρὼν τὸν πατέρα αὐτοῦ τὸν πρῶτον οἰκοδόμων μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν, ἐξηγήσατο πάντα· καὶ ὁ πατὴρ λαβὼν τὸν παῖδα, ἤγαγεν εἰς τὸν βασιλέα. ἐκεῖ γὰρ ἦν ὁ βασιλεὺς ἐσθίων ἐπὶ τὸ εὐκτήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν τῷ Ὡρολογίῳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τῶν ῥημάτων τοῦ παιδὸς, προσεκαλέσατο πάντας τοὺς εὐνούχους, καὶ ὑπέδειξε τῷ παιδαρίῳ, λέγων, Μὴ οὗτός ἐστιν; ὁ δὲ παῖς φησιν, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐστιν. ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἰδέας ἔχει τις ἐξ αὐτῶν ἐκείνου, ὃν ἐν τῷ ναῷ ἐγὼ ἑώρακα. τότε ἔγνω ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἄγγελος Κυρίου ἐστὶ, καὶ τὸ ῥῆμα γνώριμόν ἐστι, καὶ ὁ ὅρκος αὐτοῦ εἰπόντος καὶ τοῦ παιδὸς ὅτι λευκοφόρος ἐστὶ, καὶ αἱ παρειαὶ αὐτοῦ πῦρ ἀπέπεμπον, καὶ ἐνηλλαγμένη ἡ ὅρασις αὐτοῦ, μεγάλως ἐδόξασε τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς, λέγων, Ὅτι εὐδόκει ὁ Θεὸς τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ ὅτι λογισμὸς μέγας μοι περιέπιπτε πῶς καλέσω τὸν ναόν. καὶ ἔκτοτε προσηγορεύθη ὁ ναὸς Ἁγία Σοφία, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἑρμηνευόμενος. καὶ σκοπήσας ὁ

197.

198.

199.

βασιλεὺς εἶπεν οὕτως, Μὴ ἐάσω τὸν παῖδα ὑποστρέψαι, ἵνα εἰς τὸ διηνεκὲς φυλάττῃ ὁ ἄγγελος Κυρίου, ὡς εἶπε κατελθὼν ἐν ὅρκοις. εἰ γὰρ ὁ παῖς ὑποστρέψῃ καὶ ἐλθὼν ἐν τῷ κτίσματι, καὶ ἄγγελος Κυρίου ὑποστρέψει, καθὰ προέφησε τῷ παιδαρίῳ, τὸ ἕως οὗ ἔλθῃς. βουλευσαμένου δὲ τοῦ βασιλέως τοὺς κρείττονας τῆς συγκλήτου καὶ ἱερατικοὺς ποιμένας, εἶπον αὐτῷ, Μὴ ὑπόστελλε τὸν παῖδα εἰς τὴν οἰκοδομὴν, κατὰ τὸν ὅρκον τοῦ ἀγγέλου, ὅπως ἀπὸ Θεοῦ φυλάξῃ τὸν ναὸν ἕως τέλους κόσμου. ὁ δὲ βασιλεὺς πλουτίσας τὸν παῖδα καὶ ἀξιώσας αὐτὸν τιμῆς μεγάλης, ἀπέστειλε μετὰ βουλῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς ἐξορίαν εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους. ἐγένετο δὲ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀγγέλου εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ κίονος τῆς ἄνω ἀψῖδος, τοῖς ἀνερχομένοις ἐπὶ τὸν Τροῦλον. 200.

Angelus Domini illud in perpetuum custodiat, quemadmodum juramento pollicitus est. Si enim ad fabricam redierit puer, Angelus Domini abibit, cum puero dixerit, donec redieris. Imperator itaque consilio cum præcipuis Senatorum sacrique ordinis pastoribus inito, hanc ab illis sententiam accepit: Ne mittas puerum ad fabricam, ut Angelus illud ex jurejurando quo se obstrinxit, ad finem usque mundi, Dei jussu, custodiat. Divitiis igitur & dignitate auctum puerum, volente patre, ad Cycladas insulas relegavit. Hoc porro Angeli cum puero colloquium, in dextera parte pilæ superioris fornicis, ad Trullum adscendentibus, habitum est.

Angelus, Eunuchi formâ, Imperatori anxio ob pecuniæ penuriam, apparet, & magnam auri copiam in opus fabricæ promittit, & sequenti die largitur.

Φθασάντων δὲ τῶν οἰκοδόμων εἰς τὰ δεύτερα ὑπερῷα, καὶ ἐγειράντων τοὺς ἐπάνω κίονας καὶ τὰς καμάρας, καὶ σκεπασάντων τὰ πέριξ, ἠθύμει ὁ βασιλεὺς, διὰ τὸ μὴ ἔχειν χρυσοῦ ποσότητα. ἱσταμένου οὖν τοῦ βασιλέως εἰς τὰ ὑπερῷα τῶν κτισμάτων, καὶ μέλλοντος ἐγεῖραι τὸν Τροῦλον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ σαββάτου, ὡς ἤδη βαθέος ἀρίστου, ἀδημονοῦντος τοῦ βασιλέως, ἐφάνη αὐτῷ εὐνοῦχος λευκοφόρος, εἰρηκὼς αὐτῷ, Τί λυπῇ περὶ χρημάτων; πρόσταξον ἐλθεῖν ταχὺ τὴν αὔριον ἐκ τῶν μεγιστάνων σου, καὶ κομίσω σοι χρυσίου χάραγμα ὅσον ἂν ὀφείλῃς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐλθὼν ὁ εὐνοῦχος, καὶ εὑρὼν τὸν βασιλέα, ὅτι ἐπορεύετο ὁρᾶν τὰ κτίσματα, δέδωκεν ὁ βασιλεὺς τὸν Στρατήγιον, καὶ Βασιλίδην τὸν κοιαίστορα, καὶ Θεόδωρον πατρίκιον, τὸν ἐπίκλην Κολοκύνθην, τὸν καὶ ἔπαρχον, καὶ ὑπηρέτας μέχρι τῶν πεντήκοντα, καὶ ἡμιόνους εἴκοσι μετὰ βουλγιδίων ζυγῶν κζ'. τούτους λαβὼν ὁ εὐνοῦχος ἐξῆλθε τῆς Χρυσίας πόρτας, καὶ ἐλθὼν εἰς τὰ Τριβουνάλια, ἐφάνη μὲν τοῖς ἀποσταλεῖσι παλάτια κτιστὰ θαυμαστά. ἐκ τῶν ἵππων δὲ καταβάντες, ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ὁ εὐνοῦχος εἰς κλίμακα θαυμαστὴν, καὶ ἐκβαλὼν κλεῖδα λαμπρὰν χαλκῆν, ἤνοιξε κουβούκλιον· καὶ, ὥς φησι Στρατήγιος ὁ μάγιστρος, ἦν τὸ ἔδαφος ἐστρωμένον καὶ πεπληρωμένον χρυσίου χαράγματος. καὶ λαβὼν πτύον ὁ εὐνοῦχος, ἔβαλεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον βουλγίδιον, χρυσοῦ κεντηνάρια τέσσαρα· ἐρ' π'. καὶ δοὺς αὐτοῖς ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ κλείσας ἔμπροσθεν αὐτῶν τὸ κουβούκλιον, ἐν ᾧ ἦν τὸ χάραγμα, ἔφη αὐτοῖς, Ὑμεῖς κομίσατε ταῦτα τῷ βασιλεῖ, εἰς τὸ κατακενῶσαι αὐτὰ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ. ὁ δὲ εὐνοῦχος κατελείφθη ἐκεῖ. οἱ δὲ ἤγαγον τῷ βασιλεῖ τὸ χρυσίον, καὶ ἐκπλαγεὶς ὁ βασιλεὺς, ἔφη αὐτοῖς, Ἐν ποίῳ τόπῳ ἀπήλθατε, καὶ τίς ὁ εὐνοῦχος; καὶ ἀνήγ- 201. 202.

Cum autem artifices postquam ad secundas porticus pertigerunt, superioribus columnis ac fornicibus erectis, circumpositæ fabricæ tecta imposuissent, Imperator ob pecuniæ penuriam vehementer angi cœpit. Stante autem illo in superiori fabricæ parte, cum Trullum ædificaturus esset, Sabbato jam inclinante die, Eunuchus ille veste candidâ anxio Imperatori se sistit, sicque compellat: *Quid pecuniæ causa, Domine, angeris? Jube cras cito venire quosdam ex optimatibus tuis, & quantam fuerit opus auri signati summam adferam.* Sequenti vero die veniens Eunuchus fabricam visentem Imperatorem offendit: qui Strategium deputavit, & Basilidem Quæstorem, Theodorum Patricium, cognomento Colocynthem, qui etiam erat Præfectus, cum servis circiter quinquaginta, mulis viginti, ac bulgarum viginti septem paribus. His ille assumtis per Auream portam cum ad Tribunalia venisset, qui missi erant viderunt stupenda Palatia: atque ex equis cum descendissent, per admirandam scalam ab Eunucho ducuntur. Tum clave ænea & splendida cubiculum aperuit. Ut vero Magister Strategius narravit, pavimentum totum auro signato stratum & plenum erat: acceptâque palâ Eunuchus, singulis bulgis auri centenaria quatuor immisit; nempe simul centenaria octoginta; & cum tanto munere ad Imperatorem remisit, clausoque coram eis cubiculo, in quo aurum signatum erat, ait illis: Hæc afferte Imperatori, ut in fabricæ opus eroget. Illi, Eunucho ibi relicto, quod acceperant, Imperatori aurum deferunt. Ille vero obstupefactus: Quonam, inquit, concessistis, quisve Eunuchus ille? Ipsi vero cuncta ordine narrant,

locum ædificii, vimque auri immenſam in cubiculo jacentem. Cupidè Imperator expectabat reditum Eunuchi: cum autem non veniret, ſervum à pedibus ad illum miſit: cumque locum in quo Palatia viderant, domo vacuum deprehendiſſet, reverſus cuncta Imperatori renuntiat. Stupore perculſus ille, re intellectâ, dixit: Verè ipſe Dei Angelus erat & miraculum effectum eſt, ut ſciamus, ac Deo gloriam tribuamus.

A γγειλαν αὐτῷ πάντα, τόν τε τόπον τῶν οἰκημάτων αὐτοῦ, καὶ ὅτι χρυσίον εἶχε κεχυμένον ἐπὶ τὸ κουβούκλιον εἰς πλῆθος πολύ. καραδοκῶν ὁ βασιλεὺς τὸν εὐνοῦχον ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν μετὰ τοὺς σταλέντας, καὶ ὡς οὐ παρεγένετο, ἀπέστειλε τὸν ἀκόλουθον αὐτοῦ εἰς τὸν εὐνοῦχον καὶ εὑρὼν τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐθεάσατο τὰ παλάτια ὅλον ἄνοικον, καὶ ὑποστρέψας, ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ πάντα ὅσα ἐθεάσατο. ἐκπλαγεὶς δὲ καὶ γνοὺς, εἶπεν, Ὅτι ἀληθῶς αὐτὸς ἄγγελος Θεοῦ ἦν, καὶ θαῦμα γέγονεν, ἵνα γνῶ- B μεν, καὶ μεγάλως δοξάσωμεν τὸν Θεόν.

Divino monitu triplici apſide ſeu fornice Bema illuſtratur. Pilæ omnes interius exteriuſque ferreis vectibus ferruminantur; ac oleo & calce obducuntur; & ita variorum marmorum incruſtationes aptantur. 203

Cum autem ſacrum Bema perfecturi, ac per fornices vitro inſtructos lucem intromiſſuri eſſent, præcepit architecto, ut unicâ apſide concha lucem acciperet: rurſumque mutatâ ſententiâ, juſſit per duplicem apſidem immitti lucem, quia murus nullis firmatus tignis, qualia Narthеci ac lateribus adhibita fuerant, pondus non admittebat. Reliqui vero artifices contendebant, unicum fornicem eſſe illuſtrando bemati ſatis. Anxius itaque Princeps architectorum inopſque conſilii erat, quod Imperator modo apſidem unam, modo duas conſtrui juberet. Sollicito autem illi & ibidem ſtanti feriæ quartæ hora quinta, apparuit Angelus Domini, ſpecie & formâ Imperatorem referens, imperatorio veſtitu, rubris calceis, eumque ſic affatur: *Placet ut triplici apſide concha lucem accipiat, triplicique porticu bema illuſtretur, in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*: & ſtatim ab oculis ejus evanuit. Conſternatus architectus in Palatium repente concedit, & Imperatorem aſperius increpat. Tu, inquit, Imperator talis cum ſis non conſtanter unoque modo loqueris. Hactenus imperabas unum fornicem, mox duos ad illuſtrandum bema ædificari; jam opere abſoluto ad me venis dicens: Tres fornices lucem bemati faciant propter fidem Trinitatis. Imperator cum noſſet ſe illa die & hora è Palatio pedem non extuliſſe, certò, inquit, novi Angelum Domini eſſe qui te alloquutus eſt; utque juſſum eſt facito. Omnes porro pilæ interius exteriuſque ferreis vectibus ferruminatæ tenentur ut inter ſe hæreant, & immotæ conſiſtant; oleoque & calce obductæ: & ita variorum marmorum incruſtationes aptatæ fuere.

Ἐν δὲ τῷ μέλλειν τὸ ἅγιον θυσιαστήριον τελειῶσαι, καὶ διὰ τῶν στοῶν φωταγωγῆσαι διὰ ὑελίων προσέταξε τῷ μηχανικῷ, ἵνα γένοιτο ὁ μύαξ μονοκάC μαρος· καὶ πάλιν μεταμεληθεὶς προσέταξε γενέσθαι δίφωτον, διὰ δύο ἀψίδων· διὰ τὸ μὴ δέξασθαι βάρος, ὅτι ἐκεῖσε ἰκριώματα οὐκ ἔθεντο, ὥσπερ ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ ἐπὶ ταῖς πλευραῖς τοῦ ναοῦ. τῶν δὲ λοιπῶν τεχνιτῶν ἀντιλεγόντων, ὡς μία καμάρα φωτίζει τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀδημονοῦντος τοῦ πρωτοοικοδόμου τί ἂν ποιήσει, ὅτι ποτὲ μὲν λέγει ὁ βασιλεὺς μίαν ἀψίδα γενέσθαι, ἄλλοτε δὲ δύο, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ἐκεῖσε D καὶ ἀκηδιάσαντος ἡμέρᾳ δ'. ὥρᾳ ε'. ἐφάνη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν ὁμοιώματι Ἰουστινιανοῦ μετὰ βασιλικῆς ἐσθῆτος καὶ ἐρυθρῶν πεδίλων, καί φησι τῷ τεχνίτῃ, Θέλω ἵνα μοι ποιήσῃς τρίφωτον μύακα, καὶ διὰ τριῶν στοῶν φωτίζειν τὸ θυσιαστήριον, εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. καὶ εὐθὺς ἀφανὴς ἐγένετο. καὶ καταπλαγεὶς ὁ μαΐστωρ, παρεγένετο ἐπὶ τὸ παλάτιον, καὶ ἀντέλεγε τῷ βασιλεῖ αὐστηρῶς, Ὅτι σὺ E βασιλεὺς τοιοῦτος ὢν, ἕνα λόγον οὐκ ἔχεις. μέχρι τοῦ ἄρτι ἐβόας ποιεῖν με μίαν στοὰν, ἄλλοτε δὲ δύο, ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ· καὶ ὅτε ἐτελειώθη τὸ ἔργον, παρέστης μοι λέγων, ὅτι ἐν τρισὶ καμάραις φώτισον τὸ θυσιαστήριον διὰ τὴν τῆς Τριάδος πίστιν. γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ ἐκ τοῦ παλατίου αὐτοῦ οὐκ ἐξῆλθε, ἀκριβῶς [φησὶν] ἐπέγνων ὅτι ἄγγελός ἐστιν ὁ λαλήσας σοι· καὶ ποίησον οὕτως ὡς καὶ εἶπέ σοι· F πάντες δὲ οἱ πινσοὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὑπὸ σιδηρῶν μοχλῶν κρατοῦνται ἐγκεκλεισμένοι πρὸς ἀλλήλους κρατεῖν, καὶ εἶναι ἀμετακινήτους. ἡ δὲ ἔμπλασις πάντων τῶν πινσῶν, μετὰ ἐλαίου καὶ ἀσβέστου· καὶ οὕτως ἐπάνω ἀνέστησαν τὰς ποικίλας ὀρθομαρμαρώσεις.

204

205

Ex

Ex insula Rhodo lateres ad Trulli structuram adferuntur. Reliquiæ Sanctorum in duodecim ex iis reponuntur. Sacerdotes pro Ecclesiæ firmitate preces fundunt. Commissuræ ac reliqua ornamenta auro obducuntur. Templi pavimentum pretiosis ornatur marmoribus. Latera item variis marmoribus decoravit, ac ingentibus & pretiosis lapidibus constravit.

Ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς Τρωΐλον τὸν κουβικουλάριον, καὶ Θεόδωρον πατρίκιον, καὶ Βασίλειον κοιαίστορα ἐν τῇ Ῥόδῳ νήσῳ, καὶ ἔκαμον ἐκεῖσε μετὰ πηλοῦ βήσαλα ἰσόσταθμα, καὶ ἰσόμηκα παμμεγέθη, σφραγίζοντες οὕτως, Ὁ Θεὸς ἐθεμελίωσεν αὐτήν, καὶ οὐ 206. σαλευθήσεται. βοηθήσει αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ. καὶ διαμετροῦντες αὐτῶν τὴν ποσότητα, ἀπέστελλον τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ σταθμὸς τῶν δώδεκα βησάλων ἐκείνων ἡμετέρου βησάλου ἐστὶ σταθμὸς ἑνός, διὰ τὸ εἶναι τὴν πηλὸν ἐκείνην ἐλαφρὰν πάνυ, καὶ σπογγοειδῆ καὶ κοῦφον καὶ λευκόχρωον. διὸ καὶ λόγος ἱστορικὸς ἐμφέρεται, κισηρείου ἐστὶν ὁ τροῦλος· ἀλλ' οὐκ ἔστι μέν, ἐλαφρὸς δὲ ὑπάρχει. μετ' αὐτῶν δὲ ἀνοικοδομήσαντες τὰς τέσσαρας μεγάλας ἀψῖδας· καὶ ἀρξάμενοι κυλίειν τὸν τροῦλον, δώδεκα βήσαλα ἐτίθουν· καὶ ἀναμεταξὺ τῶν δώδεκα βησάλων ἐποίουν οἱ ἱερεῖς εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας, καὶ ἐποίουν οἱ κτίσται κατὰ δώδεκα βήσαλα ὀπήν, ἐμβαλόντες ἐν ταῖς ὀπαῖς τίμια καὶ 207. ἅγια λείψανα διαφόρων ἁγίων, ἕως οὗ ἐτελειώθη ὁ τροῦλος. ἦν δὲ ὁ νεωτερικὸς ὀρθὸς ἱστάμενος. καὶ εἶθ' οὕτως πληρώσαντες τὰς λαμπρὰς καὶ περικαλλεῖς ὀρθομαρμαρώσεις, κατεχρύσωσαν τὰς ζεύξεις τῶν ὀρθομαρμάρων, καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν κιόνων, καὶ τὰ λαγαρικά, καὶ τοὺς κοσμήτας τῶν ὑπερῴων, τῶν τε διορόφων καὶ τριορόφων. ἐχρύσωσε δὲ πάντα ἐκ χρυσίου καθαροῦ, πετάλου τὸ σύμπαχον τοῦ χρυσώματος, δακτύλων δύο· τοὺς δὲ ὀρόφους πάντας, ἀπό τε τῶν ὑπερῴων τῶν διορόφων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου, καὶ τῶν πέριξ, καὶ τῶν τεσσάρων ναρθήκων, κατεχρύσωσε τά τε ὄροφα ἐξ ὑελίνου χρυσοῦ λαμπρότατα, 208. καὶ μέχρι τῶν πέριξ προαυλίων ὡσαύτως ἐχρύσωσε τά τε ὑπερῷα καὶ τοὺς κίονας, καὶ τὰς ὀρθομαρμαρώσεις. τὸ δὲ ἔδαφος τοῦ ναοῦ κατεκόσμησε διὰ ποικίλων καὶ πολυτελῶν μαρμάρων· καὶ σιλεύσας δὲ τὰ πλάγια καὶ τὰ ἔξω καὶ τὰ πέριξ κατέστρωσε διὰ λευκῶν λίθων πολυτίμων μεγίστων.

A Misit vero Imperator in insulam Rhodum Troïlum Cubicularium, Theodorum Patricium & Basilidem Quæstorem: qui ibi ex creta ingentes lateres paris ponderis & longitudinis confecerunt, ita inscriptos, *Deus fundavit eam, & non commovebitur: adjuvabit eam Deus mane diluculo*: atque hos, cum eorum molem essent dimensi ad Imperatorem miserunt. Duodecim vero lateres hujusmodi, uni nostrorum pondere pares sunt; quod id genus luti B levissimum sit, spongiosum & candidum. Hinc etiam Trullus pumicea esse vulgò creditur; sed non ita se res habet, quamvis sit levissima. Tum quatuor ingentis molis structi fornices: postea vero trullum in rotundam formam ædificare orsi, XII. lateres posuerunt, & inter XII. lateres Sacerdotes pro Ecclesiæ structura & firmitate preces fundebant. Hinc operæ in singulis duodenis lateribus singula foramina excavant, qui- C bus venerabiles & sacras variorum Sanctorum reliquias immittebant, donec perfecta & absoluta trullus esset. Erat autem illa insolenti & novo fabricæ genere sublimis consistens. Ac deinde absolutis elegantibus illis & magnificis marmoreis incrustationibus, earum commissuras auro obduxerunt, necnon columnarum capitella & anaglypha; pariterque peristylia porticuum secundæ tertiæque concamerationis. Omnia demum auro puro obducta & decorata D sunt; cujus laminæ duos spissæ digitos erant. Tecta item omnia sive à superiori porticu secundæ concamerationis; sive à lateribus & locis circumpositis, quatuorque Narthecibus usque ad circumjacentia vestibula auro encaustico opere confecto splendidissime exornavit: porticus item superiores, columnas & incrustationes marmoreas pari ornamento decoravit. Templi quoque pavimentum variis pretiosisque marmoribus ornavit. Lateribus vero ex- E. trinsecus & è vicino positis perpolitis, ea candidis pretiosisque ac ingentibus lapidibus constravit.

Sacrum Bema ex argento confecit. Ostiola, quatuor mensas, Archiepiscopi thronum, & Sacerdotum sedilia septem, ex argento deaurata. Sancta Sanctorum infra gradus sita. Ciborium ac reliqua altaris describuntur. Sacra mensa ex variis lapidibus pretiosis; & metalli generibus opere fusili conflata.

Τὸ δὲ ἅγιον Θυσιαστήριον ἐξ ἀργύρου λαμπροῦ.

Sacrum Bema ex argento splendido, peri-

ſtylia & columnas cum oſtiolis ex argento deaurata concinnavit: cuncta argentea auro oblita. In ſacro autem bemate quatuor menſas columnis innixas erexit, quas etiam auro obduxit: pariterque ſeptem ſedilia Sacerdotum cum Archiepiſcopi throno, & quatuor columnis, utrinque poſita deauravit. Cum autem religioni duceret ingredi in adytum, quod Cyclium vocant, infra gradus ſitum, SANCTA SANCTORUM illud appellavit. Columnas etiam ingentis molis erexit argenteas, auro oblitas cum ciborio atque liliis. Ciborium autem argento encauſtum fecit. Ciborio impoſuit globum ex auro ſolidum, pondo centenariorum octodecim, liliaque aurea pendentia libras centum ſexdecim; ſupraque illa auream Crucem cum lapillis pretioſis, iiſque rariſſimis. Crux vero ſeptuaginta quinque librarum pondere erat. Illud autem excogitavit, cum ſacram menſam præſtantiorem, & ipſo auro pretioſiorem efficere vellet: accerſitis peritis hominibus benè multis conſilium ſuum aperuit. Illi vero, in fornacem, inquiunt, conjiciamus aurum, argentum, lapides pretioſos omnis generis, margaritas, zambycas, æs, ſuccinum, plumbum, ferrum, ſtannum, vitrum, & ſi quod eſt aliud metalli genus. Hæc vero in mortariis contrita & conglutinata in vas fuſorium infuderunt: poſtque eadem igne liquata, extracta ab artificibus in formam conjecta ſunt: atque hac mixtione compoſita ſacra menſa ingentis pretii educta eſt: quam tum Imperator ſuo loco poſitam, columnis ex auro ſolidis variâ gemmâ ornatis ſuffulſit; & circumpoſitos gradus in quibus ſtare ſolent Sacerdotes ad ſanctam menſam oſculandam, totos item argenteos, deauratos effecit. Mare autem, ut vocant, ſacræ Menſæ, inæſtimabilibus lapillis conſtravit & auro obduxit. Quis vero ſacram menſam conſpicatus non ſtupeat? aut quis eam poſſit diutius contemplari? cum variis coloribus variè micet; videaturque nunc auri, nunc argenti fulgorem referre, modo ſapphiri inſtar rutilare, &, ut verbo dicam, multiplicium colorum radios emittere, ſecundum naturam lapillorum, marmorum & omnis generis metallorum.

τά τε στηθέα καὶ κίονας, ἀργύρῳ πάντα περιεκύκλωσε σὺν τοῖς πυλαιῶσι· πάντα ἀργυρᾶ καὶ χρυσέμβαφα. τραπέζας δὲ τέσσαρας τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ ἔστησεν ἐπὶ τοὺς κίονας, καὶ αὐτοὺς κατεχρύσωσε. τὰς ἑπτὰ βάσεις τῶν ἱερέων, ἐν αἷς καθέζονται ἀναβάντες, σὺν τῷ τοῦ ἀρχιερέως θρόνῳ, καὶ τῶν τεσσάρων ἀργυρῶν κιόνων κατεχρύσωσε, στήσας ἑκατέρῳ μέρει. ἀναδύων τε εἰσπορεύεσθαι ἐν τῷ ἰλύματι τῷ καλουμένῳ Κυκλίῳ, ὅπερ ἐστὶν ὑποκάτω τῶν βαθμίδων, τοῦτο Ἅγια ἁγίων προσηγόρευσεν. ἔστησε δὲ καὶ κίονας ὑπερμεγέθεις, καὶ αὐτοὺς ἀργυροχρύσους, σὺν τῷ κιβωρίῳ, καὶ τοῖς κρίνοις. τὸ δὲ κιβώριον, ἀργυρέγκαυστον ἐποίησεν. ἐπάνω δὲ τοῦ κιβωρίου ἔστησε σφαῖραν ὁλόχρυσον, ἔχουσαν σταθμὸν χρυσίου κεντηνάρια ιη΄. καὶ κρίνα χρυσᾶ στήσαντα ρις΄. καὶ ἐπάνω αὐτῶν, σταυρὸν χρυσοῦν μετὰ λίθων πολυτελῶν καὶ δυσπορίστων, ὅστις σταυρὸς εἶχε σταθμὸν χρυσοῦ λίτρας οε΄. ἐποίησε δὲ μηχανὴν τοιαύτην, βουλόμενος γὰρ κρείττονα τὴν ἁγίαν τράπεζαν, καὶ πολυτελῆ ταύτην ποιῆσαι ὑπὲρ χρυσίον, προσεκαλέσατο ἐπιστήμονας πολλοὺς, εἰρηκὼς αὐτοῖς τοῦτο· οἱ δὲ ἔφησαν αὐτῷ, εἰς χωνευτήριον ἐμβάλωμεν χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους παντοίους, μαργαρίτας, ζάμβυκας, χαλκὸν, ἤλεκτρον, μόλιβδον, σίδηρον, κασσίτερον, ὕελον, καὶ λοιπὴν πᾶσαν μεταλλικὴν ὕλην· καὶ τρίψαντες αὐτὰ ἀμφότερα εἰς ὅλμους καὶ δήσαντες, ἐπὶ τὸ χωνευτήριον ἔχυσαν· καὶ ἀναμαξάμενοι τὸ πῦρ, ἀνέλαβον ταῦτα οἱ τεχνῖται ἐκ τοῦ πυρὸς, καὶ ἔχυσαν εἰς τυπάριν· καὶ ἐγένετο χυτὴ πάμμικτος ἀτίμητ[illegible] ἁγία τράπεζα· εἶθ' οὕτως ἔστησεν αὐτήν· ὑποκάτωθεν δὲ αὐτῆς ἔστησε κίονας ὁλοχρύσους καὶ αὐτοὺς μετὰ λίθων πολυτελῶν· καὶ τὴν πέριξ κλίμακα ἐν ᾗ ἵστανται ἱερεῖς εἰς τὸ ἀσπάζεσθαι τὴν ἁγίαν τράπεζαν, καὶ αὐτὴν ὁλοάργυρον, κεχρυσωμένην. τὴν δὲ θάλασσαν τῆς ἁγίας τραπέζης ἐξ ἀτιμήτων λίθων πεποίηκε, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτήν. τίς γὰρ θεάσηται τὸ εἶδος τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ οὐ καταπλαγείη; ἢ τίς δυνήσεται κατανοῆσαι ταύτην, διὰ τὰς ποικίλας χροὰς καὶ στιλπνότητας ἐναλλάσσειν, ὡς ὁρᾶσθαι τὸ ταύτης εἶδος, ποτὲ μὲν χρυσίζον, ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ ἀργυρίζον, εἰς ἄλλο σαπφειρίζον ἐξαστράπτον, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀποστέλλειν ὀλβίαν χρόαν, κατὰ τὰς φύσεις τῶν τε λίθων καὶ μαρμάρων, καὶ πάντων τῶν μετάλλων.

209. 210. 211.

Fores ſuperiores ac inferiores ædis Sophianæ eburneæ anaglyphis ornatæ ac deauratæ numero 365. Aliæ portæ argenteæ deauratæ. Lignum arcæ. Pavimentum auro ſolido ſternere cogitat Juſtinianus. Intra ſpatium annorum octo & quatuor menſium conſtruitur ædes Sophiana.

Fecit etiam fores in inferioribus & ſuperioribus ædibus ex ebore anaglyphis ornato, deauratoque numero trecentas ſexa-

Ἐποίησε δὲ πυλῶνας κάτωθεν καὶ ἄνωθεν δι' ἐλεφαντίνων μεγάλων ὀστῶν γλυπτῶν κεχρυσωμένων τὸν ἀριθμὸν τξε΄. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ εἰσόδῳ τοῦ λουτῆρος

ἐποίησε πυλῶνας ἠλεκτρίνους, καὶ εἰς τὸν νάρθηκα ἠλεκτρίνους πύλας ἐμμέτρους. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ νάρθηκι ἐποίησεν ἐλεφαντίνους πύλας καὶ πυλῶνας τρεῖς, δύο ἐμμέτρους καὶ μέσον τῶν δυοῖν μεγίστην, ἀργυρᾶν, χρυσέμβαφον, καὶ τὰς πάσας πύλας κατεχρύσωσεν· ἔσωθεν δὲ τῶν τριῶν πυλώνων ἀντὶ ξύλων καινῶν, ἔβαλεν ἐκ τῶν τῆς κιβωτοῦ ξύλων. βουλόμενος δὲ καὶ τὸν πάτον ὁλόχρυσον ποιῆσαι κωλύουσι τοῦτον τινὲς μαθηματικοὶ λέγοντες, ὅτι ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν ἐλεύσονται βασιλεῖς πένητες, καὶ ἐδαφιοῦσι τὸν ναόν· καὶ ἐκ τῆς βουλῆς αὐτῶν ἔασε τοῦτο. καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν ἔβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Χοῦν μιλιαρίσια χιλιάδας β'. καὶ ὅτε ἐπλήρουν τὸ ἔργον οἱ τεχνῖται, τῇ ἑσπέρᾳ ἐσκύλευον τὸν χοῦν, καὶ εὕρισκον τὰ μιλιαρίσια. τοῦτο δὲ εἰς χαρὰν τοῦ λαοῦ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς προθυμίαν. καὶ ἡ μὲν ὕλη, καθὼς προείπον, ἀποσωρεύθη εἰς χρόνους ἑπτὰ ἥμισυ, καὶ ἀπετέθη. ὁ δὲ ναὸς ἐκτίσθη καὶ ἐτελειώθη παρὰ τῶν προειρημένων ἀνδρῶν δέκα χιλιάδων, μετ' ἐπιμελείας καὶ πολλῆς σπουδῆς εἰς χρόνους ὀκτὼ καὶ μῆνας τέσσαρας, ὡς εἶναι τοὺς πάντας χρόνους ις'.

ginta quinque. In priori autem Baptisterii introitu electrinas portas adornavit. In Narthece item electrinas portas mediocris magnitudinis. In secundo autem Narthece eburneas portas & tres fores; quarum duæ quidem mediocris magnitudinis, media vero longè maxima, argentea auro obducta: omnesque item portas auro operuit. Trium harum forium interiora, pro lignis novis, lignis ex Arca communivit. Cum autem pavimentum auro solido sternere vellet, cohibitus est à quibusdam Mathematicis dicentibus: Futuris temporibus venturi sunt Imperatores inopes, qui templum solo æquabunt: de illorumque sententia à proposito abstinuit. Singulis porro diebus Imperator duo millia miliarisiorum in pulverem projiciebat; expletoque opere, artifices vespere pulverem exportantes, sibique rapientes miliarisia reperiebant. Quod ideò agebat Imperator ut operas lætas alacresque redderet. Et sic quidem, ut dictum est, materia septem annis cum dimidio collecta fuit. Templum vero ab illis decem millibus magna cura & sollicitudine operi incumbentibus intra annorum octo & quatuor mensium spatium, extructum, & perfectum est. Ita ut in totum opus anni sexdecim impenderentur.

212

213 *Ambo trullum auream lapidibus pretiosis ornatam habuit. Crux ac reliqua Ambonis ornamenta aurea erant lapillis distincta.*

Τὸν δὲ Ἄμβωνα ἐποίησε σὺν τῇ σολέᾳ. εἶχε δὲ τροῦλλον χρυσοῦν μετὰ λίθων καὶ μαργαριταρίων. ὁ δὲ σταυρὸς τοῦ Ἄμβωνος εἶχε σταθμοῦ λίτρας ρ'. εἶχε δὲ καὶ σειρὰ λυχνίτας σὺν μαργαριταρίοις ἐπιδότοις· ὁλόχρυσα δὲ πετάσια, ἀντὶ στηθέων εἶχεν ἐπάνω ὁ Ἄμβων.

Ambonem cum solea construxit: habuit item ambo trullum auream cum lapidibus & margaritis. Ambonis Crux, erat pondo centum librarum, ornata carbunculis & teretibus margaritis. Galeri ex auro solidi, columellarum loco ambonis superiora occupabant.

Os Putei ex Samariâ advehitur; Tubæ vero æneæ Hierichunte. Crux in Scevophylacio. Reliquiæ impositæ columnis.

214 Τὸ δὲ στομίδιον τοῦ Φρέατος ἤχθη ἀπὸ Σαμαρείας. τούτου χάριν ἐκλήθη Ἅγιον Φρέαρ, διότι ἐν αὐτῷ ὡμίλησεν ὁ Χριστὸς τῇ Σαμαρείτιδι. αἱ δὲ τέσσαρες σάλπιγγες αἱ χαλκαῖ ἃς ἔστησεν ἐν τῷ Φρέατι τῷ ἁγίῳ, ἀπὸ Ἱεριχὼ ἐκομίσαντο αὐτὰς, ἃς εἶχον τότε οἱ ἄγγελοι εἰς μίμησιν, ὅτε ἔπεσον τὰ τείχη Ἱεριχώ. ὁ δὲ τίμιος Σταυρὸς ὁ ἱστάμενος σήμερον ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ, τὸ μέτρον ἐστὶ τῆς ἡλικίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἀκριβῶς ἐμετρήθη παρὰ πιστῶν καὶ ἀξιολόγων ἀνδρῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. διὰ τοῦτο ἐνέδυσεν αὐτὸν ἀργύρεον καὶ λίθους, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτόν· καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἰάσεις ποιεῖ, καὶ νοσήματα διώκει, καὶ δαίμονας ἀπελαύνει. ἐν

Putei os ex Samaria advectum; ideoque sacer puteus vocatus est, quia juxta illum Christus Samaritanam allocutus est. Tubæ autem æneæ quatuor quas in sacro puteo collocavit, Hierichunte deferri curavit, quas tunc Angeli tenebant, ut quod olim factum esset cum Hierichuntis muri corruissent imitarentur. Veneranda autem illa Crux, quæ stat hodie in Scevophylacio, est mensura staturæ Jesu Christi Domini nostri, quam viri fideles & magni momenti ad ipsum Christum in Jerusalem accuratissimè sunt dimensi. Eaque de causa argento illam & lapillis circumdederunt auroque obduxerunt: & ad hanc usque diem morbos curat, ægritudines amovet & dæmonia

pellit. Singulis columnis superiorum & inferiorum ædium sanctæ reliquiæ impositæ servantur.

A ἑκάστῳ κίονι τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω ἅγιον λείψανον ἔχει ἐνθρονιασμένον.

Vasa ac alia ornamenta ad quadraginta duo millia conficiuntur. Alia sunt aurea tantum, alia lapillis ornata. Possessionibus ac aliis reditibus Ecclesiam ditat. Sacerdotum ac cantatricum numerus.

Multa autem & varia, quæ ad duodecim solemnium dierum festorum cultum pertinerent, ex auro tota facienda curavit, videlicet sacra evangelia, malluvia, urceolos, calices, patenas, discos: omnia ex auro facta, & margaritis gemmisque ornata, ad quadraginta duo millia numero erant: Altaris pepla seu ædium sacrarum aulæa aurea lapillis sulcata trecenta: coronæ centum, ut suam quæque solemnitas haberet. Velamina aurea calicum seu poculorum margaritis & gemmis ornata quadraginta duo millia numero erant. Evangelia viginti quatuor, singula centenariorum duorum: thuribula aurea carbunculis decorata triginta sex pondo librarum quadraginta. Multifida candelabra botri in morem concinnata Ambonis & Bematis, necnon muliebris utriusque conclavis atque Narthecis ad sex millia ex auro solido. Ad usum vero Templi trecenta sexaginta quinque prædia assignavit; ex Ægypto, India ac toto Oriente & Occidente, ac Imperatorio diplomate cautum est, ut singulis quibusque festivitatibus darentur olei mensuræ mille, & vini mensuræ trecentæ, panes propositionis mille. Simili quoque ratione Sacerdotum vices quotidianas constituit, eam ad sortem deputans cum Sacerdotes *, tum alios ad infimum usque gradum numero mille, cantatrices centum, in duas hebdomadas divisas. Cellulæ circumpositæ clero assignatæ pro cujusque gradu sunt: cantatricibus vero duo Asceteria in domicilium tradita.

Ἐποίησε δὲ καὶ σκεύη ὁλόχρυσα τῶν δώδεκα ἑορτῶν ἄλλα καὶ ἄλλα, ἀπό τε εὐαγ- B γελίων ἱερῶν, καὶ χερνιβοξέστων, ὀρκιολίων, δισκοποτηρίων, δίσκων· ἐποίησε δὲ τὰ πάντα ὁλόχρυσα διὰ λίθων μετὰ μαργαριταρίων· ἀριθμὸν σκευῶν χιλιάδας μβʹ. ἐνδυτὰς διὰ λίθων χρυσᾶς στολιστὰς τʹ. στέμματα ρʹ. ἵνα ἔχωσιν ἐν μιᾷ ἑκάστῃ ἑορτῇ. ποτηροκαλύμματα ὁλόχρυσα διὰ μαργαριταρίων καὶ λίθων τιμίων χιλιάδας μβʹ. εὐαγγέλια κδʹ. ἔχοντα C ἀνὰ κεντηνάρια βʹ. θυμιατήρια ὁλόχρυσα λϛʹ. διὰ λίθων λυχνιταρίων, ἔχοντα σταθμοῦ λίτρας μʹ. πολυκάνδηλα βοτρύδια τοῦ Ἄμβωνος, τοῦ Βήματος ὁλόχρυσα, τῶν δύο γυναικίτων καὶ τοῦ νάρθηκος, χιλιάδας ϛʹ. ἀπεκύρωσε δὲ καὶ κτήματα τξεʹ. ἀπὸ Αἰγύπτου, Ἰνδίας καὶ πάσης ἑῴας καὶ δύσεως ὑπάρχοντα εἰς διοίκησιν τοῦ ναοῦ· τυπώσας μιᾷ ἑκάστῃ D ἑορτῇ δίδοσθαι ἔλαιον μέτρα χίλια, οἶνον μέτρα τʹ. ἄρτους τῆς προθέσεως χιλίους· ὁμοίως καὶ τὰς ἐφημερίας διέθετο, κληρώσας ἱερεῖς τε καὶ ἕως ἐσχάτου τῶν λειτουργούντων τῷ ναῷ, χιλιάδα μίαν· ᾀδούσας ρʹ. μερίζομένας εἰς δύο ἑβδομάδας. δέδωκε δὲ καὶ τῷ κλήρῳ κελλία εἰς τὰ πέριξ αὐτοῦ κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν· καὶ ταῖς ᾀδούσαις σκηνώματα, δύο ἀσκη- E τήρια.

215.

216.

Cruces septem, singulæ unius centenarii pondo. Candelabra item aurea varii generis & lapillis ornata; alia ut altari inservirent, alia vero quæ manu gestarentur. Impensæ actæ in structuram Ambonis ac Soleæ.

Cruces item septem fieri curavit, pondo singulas centenarii unius, pervariis lapillis pretiosis magnifice ornatas; ita ut octo centenariis æstimarentur: itemque duo candelabra aurea quæ manu gestarentur, gemmis & maximis margaritis distincta, quæ etiam æstimata fuere auri quinque centenariis: alia quoque duo candelabra aurea quæ manu gestarentur sculpta ingentis magnitudinis; quorum pedes ex auro solido æstimati sunt auri libris centum undecim: fecit item candelas varias lapillis distinctas numero quatuor, ut starent supra aurea & crystallina candelabra. Alia quoque conficienda curavit, ut altari inservirent.

217.

Σταυροὺς δὲ ἐποίησε ζʹ. στένοντας χρυσοῦ ἀνὰ κεντηνάριον ἕν· καλλωπίσας αὐτοὺς ἀπὸ παντοίων τῶν λίθων πολυτελῶν, ὡς διατιμᾶσθαι τούτους ἀνὰ ρʹ ρʹ ηʹ. καὶ μανουάλια δύο ὁλόχρυσα διὰ λιθαρίων σὺν μεγίστοις μαργαριταρίοις, ἃ F καὶ ἀπετιμήθη χρυσίου κεντηνάρια εʹ. καὶ ἕτερα μανουάλια βʹ. ὁλόχρυσα γλυπτὰ παμμεγέθη· τοὺς δὲ πόδας αὐτῶν ὁλοχρύσους τιμῆς χρυσίου ριαʹ. ἐποίησε δὲ καὶ φάτλια διάφορα διὰ λίθων τέσσαρα· ἐτύπωσε δὲ ἵνα ἵστανται ἐπάνω τῶν χρυσῶν καὶ κρύων μανουαλίων. ἕτερα δὲ ἐποίησεν εἰς τὸ θυσιαστήριον. εἰς δὲ τὸν Ἄμβωνα ἐξω-

πίασε χρυσὸν, ὅπερ ἐδόθη ἐξ Αἰγύπτου μόνον, νομισμάτων κεντηνάρια τξε΄. ταῦτα ἐξωδίασεν εἰς τὸν Αμβωνα σὺν τῇ σωλέᾳ, ὅπερ ἔλαβε πάκτον μέχρι β΄. ὁ γὰρ μέγας Κωνσταντῖνος ἐτύπωσεν ἀπὸ τῶν Βαρβάρων Περσῶν βασιλευόντων, καὶ ἑτέρων πολλῶν ἐθνῶν ͵ϛ ͵ρ ͵Γ ϛ΄.

A Ad Ambonem item deputatus ſumptus eſt, qui ex Ægypto tantum exactus eſt ad numiſmatum trecenta ſexaginta quinque centenaria. Hæc ſuppeditavit ad ambonem cum ſolea: quam pecuniam ex pacto acceperat uſque ad duo millia [centenaria.] Magnus enim Conſtantinus à Barbaris Perſarum regibus & ab aliis multis gentibus centenaria tria millia & ſex ſolvenda edixit.

Juſtinianus templum Sophianum ædificare cœpit & abſolvit. Quatuor Nartheces, quatuor flumina ex paradiſo exeuntia appellavit. Mare in dextro latere dextri Gynæciti. Leontarium locus ubi Sacerdotes lavabantur. Metatorii cubiculum.

218. O δὲ Ιουστινιανὸς μόνος ἤρξατο, καὶ μόνος ἐτελείωσε τὸν ναὸν, μηδενὸς ἑτέρου συνδρομὴν ποιήσαντος, ἢ οἱανδήποτε οἰκοδομήν. θαῦμα δὲ ἦν θεάσασθαι ἐν τῷ κάλλει καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ ναοῦ, ὅτι πάντοθεν ἦν τῷ χρυσίῳ καὶ ἀργυρῷ ἐξαστράπτον. καὶ εἰς τὸ ἔδαφος θαῦμα ἦν τοῖς εἰσιοῦσιν, ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν μαρμάρων δίκην θαλάσσης ὁρᾶσθαι, ἢ ποταμῶν ῥέοντα ὕδατα. τὰς γὰρ τέσσαρας φίνας τοῦ ναοῦ, ὠνόμασε τοὺς δ΄. ποταμοὺς τοὺς ἐξερχομένους ἐκ τοῦ παραδείσου· καὶ ἔδωκε νόμον κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἵστασθαι ἐν αὐτοῖς ἕνα ἕκαστον ἀφοριζομένους. ἐποίησε δὲ εἰς τὴν φιάλην γυρόθεν στοὰς φρεατικὰς ιβ΄. καὶ λέοντας λιθίνους ἐρεύγεσθαι τὸ ὕδωρ εἰς ἀπόνιψιν τοῦ λαοῦ. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ πλευρᾷ τοῦ δεξιοῦ γυναικίτου ἐποίησε θάλασσαν μέχρι σπιθαμῆς, ἵνα ἀνέρχηται τὸ ὕδωρ, καὶ κλίμακα μίαν
219. ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἵνα διέρχωνται οἱ ἱερεῖς. ἔστησε δὲ δεξαμενὰς ὀμβριμαίους ναμάτων, καὶ ἔγλυψε λέοντας δώδεκα, καὶ παρδάλεις δώδεκα, δορκάδας δώδεκα, ἵνα ἐκ τῶν φαρύγγων αὐτῶν ἐμεῖσθαι τὸ ὕδωρ διὰ μηχανῆς, εἰς τὸ τοὺς ἱερεῖς νίπτεσθαι μόνον. ἐκάλεσε δὲ τὸν τόπον Λεοντάριον· καὶ Μητατώριον, ὅπερ ἐκεῖσε ἀνήγειρε κοιτῶνα ὡραῖον διάχρυσον, ἵνα πορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ναοῦ, ἐκεῖσε καθεύδῃ· τὴν δὲ ὡραιότητα καὶ ὑπερβολὴν τοῦ κάλλους τοῦ κεχρυσωμένου καὶ διηργυρωμένου ναοῦ, ἀπὸ ὀρόφους ἕως ἐδάφους, τίς διηγήσεται;

B Porro Juſtinianus ſolus & templum ædificare incœpit & inceptum abſolvit, nemine aut in expenſarum aut in operis partem veniente. Eratque illud pulcherrimum ſpectaculum ſi variam templi pulchritudinem conſpiceres, quod undequaque auro & argento fulgeret. Nec minus admirabile accedentibus pavimentum videbatur, quod marmorum omnigena varietate micantium coagmentatione, ceu in mari atque in fluminibus aquæ fluere viderentur. Nam qua- C tuor Templi fines, ſive Nartheces, quatuor flumina ex paradiſo exeuntia vocavit: legemque fecit, ut quiſquis pro peccatis ſegregaretur, iſtic ſtationem haberet. Circa vero Phialam fecit duodecim porticus cum puteis, leoneſque lapideos aquam quâ ſe populus lavaret, eructantes. In dextro autem latere dextri Gynæciti, mare unius cubiti concinnavit, ut aqua adſcenderet, ſcalamque unam, ut ſupra mare Sacerdotes tranſirent. Poſuit item conchas ſeu receptacula aquæ D pluviæ, duodecimque leones ſculpſit, pardos duodecim, damas duodecim; quæ machinis quibuſdam aquam evomendo, ſolis Sacerdotibus lavandi copiam facerent: locum vero Leontarium nuncupavit. Appellavit porro Metatorium cubiculum illud ſpecioſum, auroque ornatum, ab ſe ibidem extructum, ut cum è templo exiret, ibi quieſceret. Templi demum à tecto ad pavimentum auro argentoque obducti ſpeciem eximiamque pulchritudinem quis, ut par eſt, narrare poſſet?

220. *Juſtinianus die vigeſimâ ſecunda Novembris, ſolemni pompa templum Sophianum unà cum Patriarcha ingreditur. Die ſequenti Templi Apertionem facit. Quas largitiones populo tunc fecerit?*

Ομως τελειώσας τὸν ναὸν καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἀναθήματα, αὐτῇ τῇ κβ΄. τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ παλατίου μετὰ προελεύσεως τὸν πυλῶνα τοῦ Αὐγουστιῶνος τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὸ ὡρολόγιον, καθεζόμενος ἐπὶ ἅρματος, μετὰ δ΄. ἵππων, καὶ ἔθυσε βόας ͵α΄. καὶ πρόβατα ͵ϛ΄. ἐλάφους χ΄. σύας ͵α΄. ὄρνιθας καὶ ἀλεκτρυόνας ἀνὰ χιλιάδας δέκα. δέδωκε δὲ καὶ τοῖς πένησι καὶ δεομένοις σίτου μόδια μυριάδας Γ΄. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δι᾽ ὡρῶν τριῶν· καὶ τότε εἰσώδευσεν ὁ

E Abſoluto templo ſacriſque vaſis cæteriſque ornamentis, ſolemni pompa, die Novembris vigeſimâ ſecundâ è Palatio in Auguſtionis atrium, quà ad Horologium iter eſt, in quadrigis eſt ingreſſus: mactavitque boves mille, ovium ſex millia, cervos ſexcentos, ſues mille, gallinas decem mille totidemque pullos. Eademque die trium horarum ſpatio elargitus eſt pauperibus & egenis tritici modiorum triginta millia. Quo peracto, Juſtinianus Imperator cum

Cruce ac Eutychio Patriarcha comite Templum ingressus est: tum à Patriarcha dilapsus à Regiis foribus solus ad Ambonem usque cucurrit, extensisque in cœlum manibus ait, *Gloria Deo qui eo me honore est dignatus, ut tale opus perficerem: Vici te, Salomon.* Post ingressum, Consulares largitiones fecit, Magistroque Strategio in pavimentum effundente, tria centenaria populo distribuit. Postero die totidem vel plura holocautomata cum mactasset, templi Apertionem fecit, & per dies quindecim usque ad sancta Theophania, epulas & pecuniam populo dilargiebatur, gratiasque Deo agebat. Et hoc modo desideratum sibi opus perfecit.

A βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς μετὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Εὐτυχίου καὶ ἀποδεξάσας τῇ χειρὶ τοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῶν βασιλικῶν πυλῶν, ἔδραμε μόνος μέχρι τοῦ Ἄμβωνος καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε, Δόξα τῷ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντί με τοιοῦτον ἔργον ἀποτελέσαι· Νενίκηκά σε Σολομών. Καὶ μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι, ἐποίησεν ὑπατεία, καὶ δέδωκε τῷ λαῷ κεντηνάρια τρία διὰ Στρατηγίου μαγίστρου ταῦτα χύνοντος εἰς τὸ ἔδαφος· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐποίησε τὰ ἀνοίξια τοῦ ναοῦ, B τοσαῦτα καὶ πλείονα ὁλοκαυτώματα θύσας, καὶ μέχρι τῶν ἁγίων Θεοφανίων δι' ἡμερῶν πεντεκαίδεκα κληπορεύων πάντας καὶ ῥογεύων, καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ. καὶ οὕτως ἐτελείωσε τὸ ἐφετὸν ἔργον αὐτοῦ.

221.

Trullus ædis Sophianæ anno secundo Justini cum corruisset, Ambonem, Soleam ac pavimentum contrivit. Causa ruinæ. Reædificatur iisdem lateribus Rhodiis. Ambo vero solea & pavimentum ex materia longè minoris pretii construuntur.

Duravit autem Trullus illa nova insolito structuræ genere à Justiniano excitata, & Ambo ille sumptuosissimus & admiratione dignus cum Solea & vario Templi pavimento annos septemdecim. Post mortem vero Justiniani, Imperium excepit Justinus, ejus ex sorore nepos; cujus anno secundo, feriâ quintâ, diei horâ sextâ, Trullus corruit: stupendumque Ambonem, Soleam, Sardonychos, Zambycos, Sapphiros & Margaritas, cum aureis columellis contrivit. Apsides vero, columnæ, & ædificia reliqua intacta immotaque manserunt. Tum Imperator evocatis Architectis, sciscitabatur quæ causa ruinæ Trullo fuisset. Quod Avunculus tuus, inquiunt, amotis citius quam par erat ligneis fulcimentis, maturius musivo opere exornare studuerit: quodque, ut latius pateret adspectu, æquo sublimiorem illam struxerit: & quod operæ scalas & sustentacula cædentes projicerent; hinc factum est, ut ex eorum pondere Trulli fundamenta necdum satis excoctæ dissilirent. Hæc artifices Imperatori, qui item addiderunt. Si jubeas, Domine, Trullum planiorem in cymbali convexi formam construi, mitte in Rhodum insulam, ut Avunculus fecit, jubeque istic lateres ex creta Rhodia parari, æquali cum pristinis pondere & sigillo. Tum jussu Imperatoris pares advecti lateres sunt. Sic rursus erecta Trullus, demtis è pristinæ sublimitate ulnis quindecim, eaque in tympani morem aptata, ac metu ruinæ citius iterandæ, fulcimenta lignea per annum integrum relicta sunt, donec excocto humore Trulli fabricam jam firmiter consistere periti deprehenderunt. Ambonem vero & soleam cum paris sumtus & magnificentiæ construere non possent, longè minoris illum pretii ex lapidibus & columnis argento vestitis, cum cancellis in orbem argenteis & solea exædificarunt. Trul-

Διήρκεσε δὲ ὁ νεωτερικὸς τροῦλλος, ὁ παρὰ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ κτισθεὶς, καὶ ὁ ἄμβων ὁ πολύολβος καὶ C πολυθαύμαστος σὺν τῆς σωλέας καὶ τοῦ ποικίλου πάτου τοῦ ναοῦ χρόνους ιζ'. μετὰ δὲ θάνατον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐκράτησεν Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ τῆς βασιλείας, καὶ εἰς τὸν δεύτερον χρόνον αὐτοῦ, ἡμέρα ε'. ὥρα ἕκτη τῆς ἡμέρας, ἐγένετο πεσεῖν τὸν τροῦλλον, καὶ συνέτριψε τὸν ἀξιοθαύμαστον ἄμβωνα, καὶ τὴν σωλέαν τούς τε σαρδονύχους, καὶ ζαμβύκους, καὶ σαπφείρους, καὶ μαργαρίτας σὺν τῶν χρυσῶν στηθέων. αἱ δὲ ἀψίδες καὶ οἱ κίονες καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα ἔμειναν

222.

D ἀσάλευτα. ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς προσκαλεσάμενος τοὺς καμόντας ἐκεῖσε μηχανικοὺς, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν, τί τὸ συμβὰν εἰς τὸ χαλάσαι τὸν τροῦλλον. οἱ δὲ εἶπον τῷ βασιλεῖ, ὅτι ὁ θεῖός σου σπεύσας ἐπῆρε τοὺς ἀντινύκτας τοὺς ὄντας ἐν τῷ τρούλλῳ ξυλίνους, καὶ ταχέως ἐμουσίωσεν αὐτόν· καὶ ὅτι ὑψηλὸν ἐποίησεν αὐτὸν πρὸς τὸ πανταχόθεν ὁρᾶσθαι· καὶ ὅτι τὰς σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται ἔρριπτον, καὶ ἐκ τοῦ αὐτῶν [βάρους] ἐσπαE ράσσοντο τὰ θεμέλια, καὶ [οὐκ] ἔλαβε πῆξιν ὁ τροῦλλος. οὕτως οἱ τεχνῖται ἔφησαν τῷ βασιλεῖ· εἶπον δὲ αὐτῷ, Ὅτι ἐὰν κελεύεις δέσποτα, ἵνα γένηται ὁ τροῦλλος ἐπίπεδος κυμβαλικῶς, ἀπόστειλον εἰς τὴν Ῥόδον, καθὼς καὶ ὁ θεῖός σου ἐποίησε, καὶ ἐκ τοῦ ταύτης πηλοῦ, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης σφραγίδος, ἰσόσταθμα βήσαλα τοῦ προτέρου μέτρου ἀγάγωσι. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἤγαγον τὰ βήσαλα ἀπὸ τῆς Ῥόδου καθὼς καὶ πρότερον· οὕτως τοίνυν καὶ πάλιν ἐκαμώθη ὁ τροῦλλος, κόψαντες ἐκ τοῦ προτέρου F τρούλλου ὀργυίας δέκα πέντε, ποιήσαντες αὐτὸν τυμπανικὸν, φοβούμενοι, ἵνα μὴ πάλιν ταχέως πέσοι, ἐάσαντες τὰ ξύλα καὶ τοὺς κεντροὺς τῶν ἀντινύκτων χρόνον ἕνα, ἕως οὗ ἔγνωσαν ποιῆσαι τὴν πῆξιν τὸν τροῦλλον. τὸν δὲ ἄμβωνα καὶ τὴν σωλέαν μὴ δυνάμενοι ποιῆσαι τοιοῦτον πολυέξοδον καὶ πολύτιμον, ἐποίησαν αὐτὸν οὐδαμινὸν διὰ λίθων καὶ κιόνων ἀργυρενδύτων, καὶ στηθέων ἀργυρῶν μετὰ περιφε-

223.

ρῶν ἀργυρῶν μετὰ τῆς σωλέας. τὸ ὕλον δὲ τοῦ ἄμβωνος οὐκ ἠθέλησε ποιῆσαι, ὡς εἶπεν, διὰ τὴν πολλὴν ἔξοδον. εἰς δὲ τὸ πάτον, μὴ δυνηθεὶς εὑρεῖν τοιαῦτα πολυποίκιλα καὶ μέγιστα ἀβάκια, καὶ ἀποστείλας Μανασσῆ πατρίκιον καὶ πραιπόσιτον ἐν Προικοννήσῳ, ἐποίησεν ἐκεῖ τὰ μάρμαρα εἰς ὁμοιότητα τῆς γῆς. τὰ πράσινα εἰς ὁμοιότητα τῶν ποταμῶν τῶν ἐμβαινόντων ἐν τῇ θαλάσσῃ.

lum autem Amboni imponere noluit Imperator expensarum vi deterritus. Sternendo pavimento cum illæ variis coloribus distinctæ & prægrandes tabulæ non suppeterent, misso Manasse Patricio & Præposito in Proconnesum illic marmora paravit, terræ colorem præferentia, necnon alia Prasini coloris, quæ flumina in mare influentia repræsentant.

Dum Trulli pegmata dirumperent, ædem Sophianam aqua replent. Falluntur qui Justino Thraci illius structuram adscribunt. Sub Justiniano celebratur quinta Synodus. Encænia Ecclesiæ S. Apostolorum eodem imperante. Lues sævissima urbem CP. invadit, deinde terræ motus. Concubitores masculorum graviter puniuntur. Justinianus equestrem sibi statuam in Augustione erigit. Belisarius in Africam contra Vandalos mittitur. Deinde dux exercitus in ejus locum à Justiniano creatur Salomon; sed malo omine.

224

Ὅταν δὲ ἔκοψαν τὰς σκαλώσεις τοῦ τρούλλου, καὶ ἤθελον καταβιβάσαι τὰ ξύλα, ἐγέμισαν τὴν ἐκκλησίαν ὕδωρ ἕως ὀργυίας ὀκτὼ, καὶ οὐκ ἐσπάραξαν τὰ θεμέλια. ψεύδονται δὲ οἱ λέγοντες, ὅτι καὶ Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἔκτισεν ἐν αὐτῇ· τρεῖς γάρ εἰσιν, Ἰουστῖνος ὁ Θρᾷξ, καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ κτίσας, καὶ μετ᾽ αὐτὸν Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ. περὶ ὧν ὁ λόγος διέξεισιν ἐν τοῖς χρονικοῖς πλατύτερον, καὶ ὁ ἀναγινώσκων εὑρήσει. ἐπὶ οὖν Ἰουστινιανοῦ τοῦ κτίσαντος τὸ ἔργον αὐτοῦ, τότε γέγονε καὶ ἡ σύνοδος ε΄. ἡ κατὰ Σευήρου, τῷ δεκάτῳ αὐτοῦ ἔτει· γέγονε καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῷ κα΄. τῆς αὐτοῦ βασιλείας. καὶ τελευτησάσης Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, γέγονε τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· ἐφ᾽ οὗ θανατικὸν γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὥς τε μένειν ἀτάφους τοὺς ἀποθνήσκοντας, διὰ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν τοὺς κραββάτους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν οἴκων ἐκφέρειν αὐτούς. τοῦ δὲ βασιλέως κραββάτους ποιήσαντος α΄. ἐπεὶ μὴ ἐξήρκουν, ἁμάξας προσέταξε πλείστας εὐτρεπισθῆναι καὶ ἄλογα, καὶ τοὺς τεθνεῶτας ἐν αὐτοῖς ἐκφέρειν. ἐκράτησε δὲ ἡ τοιαύτη πτῶσις καὶ χαλεπὴ, μῆνας β΄. Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον. μεγάλαι δὲ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ, ὡς τοὺς πολλοὺς καυθῆναι· ἀλλὰ καὶ σεισμὸς μέγιστος καὶ παγκόσμιος, καὶ ἔπεσον οἶκοι, καὶ ἐκκλησίαι πολλαὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὥς τε πολλοὺς τελευτῆσαι· ἀλλὰ καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, μᾶλλον δὲ τῆς Χρυσῆς. ἔπεσε δὲ καὶ ἡ λόγχη ἣν ἐκράτει ὁ ἀνδριὰς ὁ ἑστὼς εἰς τὸν φόρον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ ἐπεκράτει ἡ γῆ σειομένη ἐπὶ πολύ. ἐκ δὲ τῆς λύπης ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ γενέθλια τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὰ ἅγια θεοφάνια, ἄνευ στέμματος προῆλθεν, καὶ τὰ ἐξ ἔτους ἀριστόδειπνα τοῦ δωδεκαημέρου οὐκ ἐτέλεσεν· ἀλλ᾽ ἅπαντα τοῖς πτωχοῖς διένειμε. τὴν δὲ θάλασσαν, φασὶν, ἀπὸ τῆς γῆς γενέσθαι ἐκ τοῦ σεισμοῦ μίλια τρία· καὶ ἀπολέσθαι πλοῖα ἐν τῇ τοῦ ὕδατος ἀναχωρήσει. ἔπεσε δὲ καὶ ὁ τροῦλλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται· ὃν καὶ ἀνέκτισεν, καὶ τὰ δεύτερα ἐγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας φαιδρότερα καὶ λαμπρότερα πεποίηκεν. ὅθεν μαθὼν περὶ

225

226

Cum autem Trulli pegmata dirumperent, & ligna dejecturi essent, Ecclesiam aquâ ad ulnarum octo altitudinem repleverunt: sicque fundamenta non concutiebantur. Falluntur itaque qui putant, Justinum Justiniani avunculum quidpiam in ea extruxisse; tres siquidem sunt, Justinus Thrax, Justinianus conditor & deinde Justinus sororis ejus filius, de quibus pluribus in Chronicis narratur ut cuilibet legenti patebit. Sub Justiniano igitur qui Templi conditor fuit, celebrata est Synodus V. contra Severum anno Imperii ejus decimo: itemque anno ejus Imperii vigesimo primo, celebrata sunt Encænia Magnæ Ecclesiæ. Post obitum vero Theodoræ uxoris ejus, celebrata sunt Encænia SS. Apostolorum: quo tempore tanta lues Constantinopoli fuit, ut mortui insepulti manerent, quod grabbata Ecclesiarum & ædium cadaveribus efferendis non sufficerent. Cum autem Imperator grabbata mille confici jussisset, cum ne illa quidem satis essent, currus quam plurimos & jumenta parari jussit, ut mortui iis efferrentur. Perseveravit porro hæc gravissima contagio binis mensibus, Julio & Augusto. Hinc magna tonitrua & fulgura delapsa, quæ multos combusserunt: quin etiam terræ motus maximus & universalis, ita ut domus & Ecclesiæ multæ Constantinopoli corruerent, multique opprimerentur; imo etiam murus Urbis, & maximè ad Auream portam: lancea item, quam statua in Foro sancti Constantini erecta gestabat, in terram decidit; diuque terra in illa commotione mansit. Ex tantæ calamitatis mœrore Imperator in Natali & in sancta Epiphania Christi, sine corona prodiit, & consueta duodecim dierum convivia non celebravit; sed omnia pauperibus distribuit. Narrant autem mare à terra tribus milliaribus præ concussione recessisse, & in aquarum recessu periisse naves. Delapsa item est Trullus Magnæ Ecclesiæ, ut superius recensitum est; quam ipse restauravit, ac secunda Encænia lætiora & splendidiora

celebravit. Is cum edidicisset masculorum concubitores esse, cum perquisitione facta reperisset eos; aliis quidem veretrum amputari jussit, aliis calamos acutos in verendorum meatus infigi, ipsosque nudos in Forum quasi ad triumphum adduci jussit. Inter eos erant cives & Senatorii viri multi, nec pauci præsules; qui ita publicè circumducti in Foro nudi miserè interierunt. Hinc incusso metu valido, cæteri resipuerunt: Nam *ululabat*, inquit, *pinus, quia cecidit cedrus.* Erexit autem columnam, quam vocant Augustionem, cui equestrem statuam suam imposuit: quæ sinistra quidem rotundum pomum tenet, quo indicatur orbis imperium penes ipsum esse: dexteram vero protendebat jubentis more, ac dicentis, State [Persæ] & in Romanorum terram ne impressionem faciatis. Misit porro Belisarium Ducem cum innumeris copiis, navibus & pecunia multa, qui Vandalos debellaret, & Africam devastaret. Qui prudenter & sagaciter omnia deprædatus, spolia brevi in Urbem deduxit cum divitiis multis & triumphavit in Hippodromo, Consulatum gerens in Urbe; ita ut Justinianus in altera numismatis parte seipsum repræsentaret, in alterâ vero Belisarium armatum, cum hac inscriptione, *Belisarius gloria Romanorum.* Enimvero invidia, ut solet rebus prosperrimè succedentibus insidiari, Belisarium quoque ita adorta est. Nam calumniis impetitus à Præfectura summotus est; in ejusque locum Salomon dux exercitus missus est, qui cum non valeret ea, quæ Belisarius paraverat, tueri, omnia Vandalis concessit.

A τινῶν ἀρρενοφθόρων, ἐρευνήσας καὶ τούτους εὑρὼν, τοὺς μὲν ἐκαυλοκόπησε, τοῖς δὲ καλάμους ὀξεῖς ἐμβάλλεσθαι εἰς τοὺς πόρους τῶν αἰδοίων ἐκέλευσε, καὶ γυμνοὺς κατὰ τὴν ἀγορὰν θριαμβευθῆναι. ὑπῆρχον μέν τοι ἐκ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν συγκλητικῶν πολλοί. τῶν δὲ ἀρχιερέων οὐκ ὀλίγοι· οἱ δημευθέντες οὕτως περιαγόμενοι κατὰ τὴν ἀγορὰν γυμνοὶ, οἰκτρῶς ἐτελεύτησαν· καὶ γινομένου φόβου μεγάλου, οἱ λοιποὶ ἐσωφρονίσθησαν. ὀλολύζετο γὰρ φησὶ πίτυς ὅτι πέπτωκε κέδρος. ἔστησε δὲ καὶ τὸν κίονα B τὸν λεγόμενον Αὐγουστεῶνα, ἐπιθεὶς ἐπάνω ἔφιππον τὴν αὐτοῦ στήλην, κρατοῦσαν τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ μῆλον σφαιροειδὲς, ὡς τῆς γῆς ἁπάσης αὐτοῦ κυριεύσαντος· τὴν δεξιὰν δὲ, ἀνατεταμένην ἔχουσαν, καὶ διακελευομένην, Στῆτε, [Πέρσαι], καὶ τῆς Ῥωμαίων γῆς μὴ ἐπιβῆτε. ἀπέστειλε δὲ καὶ Βελισάριον στρατηγὸν μετὰ πλήθους ἀναριθμήτου, καὶ πλοίων, καὶ χρυσοῦ πολλοῦ καταπολεμῆσαι Οὐανδάλους, καὶ Ἀφρικὴν ἐκπορθῆσαι. ὃς C ἀγχινοίᾳ καὶ φρονήσει πάντα ληϊσάμενος, ἀνήγαγεν ἐν τῇ πόλει ἐν συντόμῳ, μετὰ πλούτου πολλοῦ, καὶ ἐθριάμβευσεν ἐν τῷ ἱππικῷ, ὑπατείαν ποιήσας ἐν τῇ πόλει· ὥστε Ἰουστινιανὸς εἰς μὲν τὸ ἓν μέρος τοῦ νομίσματος ἑαυτὸν ἐχάραξε· εἰς δὲ τὸ ἕτερον Βελισάριον ἔνοπλον· καὶ ἐπέγραψε, Βελισάριος ἡ δόξα τῶν Ῥωμαίων. ἀλλ' οἷα ὁ φθόνος ἐν μεγάλῃ εὐδαιμονίᾳ εἴωθε ποιεῖν, ὤδινε καὶ ἐς Βελισάριον. διαβληθεὶς γὰρ, μετέστη τῆς ἀρχῆς, καὶ Σαλομὼν ἀντ' αὐτοῦ στρατηγὸς D ἐπέμφθη, ὃς τὰ κτισθέντα Βελισαρίῳ φυλάξαι μὴ δυνηθεὶς, τοῖς Οὐανδάλοις πάντων παρεχώρησεν.

227. 228.

Miraculum Canis. Pontem Sangaris, necnon multas Ecclesias ac Urbes Justinianus extruit. De iis Procopius libro octavo. Justinianus alienus à verâ Dei religione moritur.

Erat porro illo tempore faber solarius quidam nomine Andreas. Is habebat canem rufum ac cæcum qui prodigia edebat. Nam præsente turba in Artopoliis & in Foro: cum clam isto cane adstantium annuli aurei, argentei, æneì per totam urbem deferrentur, & à Domino suo in solo positi pulvere operirentur; tum jubente illo canis singulis suum restituebat: similiter variorum Imperatorum numismata permixta, nominatim demonstrabat: quinetiam in turba adstantium virorum & mulierum, designabat eas quæ prægnantes essent, meretrices, mæchos, cornutos; itemque misericordes & sordidos; omnia cum veritate indicabat. Quare dicebant illum spiritum Pythonis habere. Ipse autem Imperator multas extruxit Ecclesias, Urbes, necnon pontem Sangaris. Quæ omnia Procopius historicus octavo libro descripsit. Sub finem autem vitæ suæ Imperator Justinianus, excitato corruptibilis & incorruptibilis dogmate à vera Dei religione alienus obiit, cum Justinum sororis filium, tunc Curopalatem Imperatorem designasset.

Ἦν δέ τις χαλκεὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ Ἀνδρέας τοὔνομα, ἔχων μετ' αὐτοῦ κύνα ξανθὸν καὶ τυφλὸν, ὃς ἐποίει τέρατα. παρεστῶτος γὰρ αὐτῷ ὄχλου, ἔν τε τοῖς Ἀρτοπωλίοις, καὶ ἐν τῷ φόρῳ, καὶ κατὰ πάσης τῆς πόλεως, E λάθρα τοῦ κυνὸς ἐκομίζετο τὰ τῶν ἑστώτων δακτυλίδια, χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ χαλκᾶ, καὶ ἐτίθει εἰς τὸ ἔδαφος, περισκέπων αὐτὰ χώμασι, καὶ ἐπέτρεπε τῷ κυνὶ, καὶ ἔλεγε, καὶ ἐδίδου αὐτὸς ἑκάστῳ τὸ ἴδιον. ὁμοίως καὶ διαφόρων βασιλέων νομίσματα μιγνύμενα, ἀπεδίδου κατ' ὄνομα· ἀλλὰ καὶ τῶν παρεστώτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὑπεδείκνυε τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας, καὶ πόρνας καὶ μοιχοὺς, καὶ τοὺς κερατάδας, καὶ ἐλεήμονας καὶ κνιποὺς, πάντα μετὰ F ἀληθείας ἐπεδείκνυεν· ὅθεν ἔλεγον πνεῦμα Πύθωνος ἔχειν. ὁ δ' αὐτὸς βασιλεὺς πάμπολλα κτίσματα ἐποίησεν ἐκκλησιῶν τε καὶ πόλεων καὶ τὴν γέφυραν τοῦ Σαγγάρου. ἅπερ Προκόπιος ἱστορικὸς ἐν η'. λόγῳ ἀνεγράψατο. εἰς δὲ τὰ τέλη αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὸ περὶ φθαρτοῦ καὶ ἀφθάρτου κινήσας δόγμα, ἀλλότριος τῆς εὐσεβείας Θεοῦ ἐτελεύτησε, προβαλλόμενος Ἰουστῖνον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ εἰς βασιλέα κουροπαλάτην τότε ὄντα.

229.

FINIS.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM LIBER QUINTUS

In quo continentur

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΧΡΟΝΙΚΑΙ.

BREVES ENARRATIONES Chronographicæ.

INCERTO AUCTORE.

DE TEMPLO SANCTI MOCII, ac de Arianis qui ibi commorabantur.

Δέον γινώσκειν, ὅτι ὁ ἅγιος Μώκιος πρότερον μὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου παρῳκοδομήθη, Ἑλλήνων πλήθη ἐκεῖσε κατοικούντων πολλά· καὶ ναὸν εἶναι τοῦ Διὸς ἐκεῖσε, καθ' ὃν ἔκτισε τὸν ναόν. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἐξωρίζοντο οἱ Ἀρειανοὶ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, καὶ ἐλθόντες ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου, ἠράσθησαν, καὶ παρακαλοῦσι τῷ βασιλεῖ κατοικεῖν αὐτοὺς ἐκεῖ, ὃ καὶ γέγονε. παρευθὺ οὖν ἀνεγείρουσι τὸν αὐτὸν ναὸν οἱ Ἀρειανοί, καὶ δοξάζεται παρ' αὐτῶν ὁ ναὸς ἔτη ζʹ. καὶ πίπτει, ὡς λόγος, ἔτι λειτουργούντων αὐτῶν, ἐν τῷ ζʹ. ἔτει, καθ' ὃν Ἀρειανοὶ ἀπεκτάνθησαν πολλοί. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἀνεγείρεται ὁ αὐτὸς ναός, καὶ ἵσταται ἕως ἡμῶν. ἐν δόλῳ Μάρκελλος Ἀναγνώστης φησὶν ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Κόνωνος τοῦ Ἰσαύρου πίπτει ὁ ναός.

Sciendum est templum sancti Mocii à Constantino magno pridem extructum esse, cum multitudo Græcorum istic sedes haberet, ac templum illud prius Jovi sacrum esset. Theodosio autem magno Imperatore, pulsi Ecclesiis Ariani cum ad sancti Mocii templum venissent ac loci desiderio capti essent, Imperatorem rogant ut sibi istic habitare liceat, quod etiam impetrarunt. Confestim ergo Ariani templum excitant, in quo annis septem divinas laudes persolverunt. Quod, ut fertur, illis sacra peragentibus, anno septimo corruens, Arianorum plurimos oppressit. Justiniano autem rerum potiente, idem rursus templum instauratur, hodieque perstat incolume. Falsò Marcellus Lector scribit, anno Imperii Cononis Isauri secundo, templum hoc corruisse.

De templo ſancti Agathonici, in quo olim Patriarchæ commorabantur, ac Imperatores coronabantur.

Templum ſancti Agathonici ab Anaſtaſio primum, atque à Juſtiniano poſtea extructum eſt. In quo etiam templo ſeptem Patriarchæ annis quinquaginta Epiſcopatum geſſerunt. Iſtic item Imperatores coronabantur. Quam vero ob cauſam mutatum ſit à Tiberio, neſcitur. Tradunt porrò majores noſtri fuiſſe Palatium maximum huic templo vicinum, collapſum verò, à Tiberio ſeniore in Imperatorias ædes, quæ etiamnum ſuperſunt, mutatum fuiſſe.

A Ὁ ἅγιος Ἀγαθόνικος ὑπὸ Ἀναστασίου τὸ πρότερον καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου τὸ δεύτερον ᾠκοδομήθη· ἐν ᾧ καὶ Πατριάρχαι ἐπεσκόπησαν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ζ΄. ἐπὶ χρόνους ν΄. καὶ βασιλεῖς ἐστεφηφοροῦσαν ἐκεῖσε. δι' ἣν αἰτίαν μετεποιήθη ὑπὸ Τιβερίου οὐ γινώσκεται. τοῦτο δὲ παρέδωκαν οἱ πρὸ ἡμῶν, ὅτι καὶ παλάτιον μέγιστον πλησίον τοῦ ναοῦ τούτου ἦν. ὑπὸ δὲ Τιβερίου τοῦ πρώτου μετεποιήθη διολισθὲν εἰς τὰ νῦν βασίλεια. B

231.

De muris maritimis, ac de muro Occidentali.

Maritimi muri inſtaurati ſunt Tiberio Apſimaro Imperatore, cum antea prorſus neglecti fuiſſent. Occidentalis autem magnarum portarum murus, Leone Magno & pio principe conſtructus eſt: quo tempore publica ſupplicatio habita, & quadrageſies, *Kyrie eleiſon*, conclamatum eſt, ſucclamante factione Praſina, *Vivit Leo Conſtantinum.*

Τὰ τείχη τὰ πρὸς θάλασσαν ἀνακαινίζονται ἐπὶ Τιβερίου Ἀψιμάρου. ἕως γὰρ αὐτοῦ ἠμελημένα ἦσαν πάνυ. τὰ δὲ τείχη τῆς δύσεως τῶν μεγάλων πορτῶν, ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου καὶ εὐσεβοῦς· καθ' ἣν καὶ ἐλιτάνευσαν, καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον μ΄. ἐβόησαν· καὶ ὁ δῆμος τῶν Πρασίνων ἔκραξαν, Λέων Κωνσταντῖνον εἰς κράτος ἐνίκησεν. C

De ſtatua Phidaliæ, quæ ſtabat in porta ſubterranea.

In ſubterranea porta, quæ oppleta aggere eſt, ſignum ſtabat Phidaliæ cujuſdam mulieris Græcæ. Hinc ſublata ſtatua, magnum inde ſpectaculum ſuperfuit, quod diu multumque locus ille motibus ſuccuſſus ſit; ita ut Imperator obſtupefactus, eo in loco ſupplicationem inſtitueret; eoque modo terræ motus ceſſavit; quod S. Sabæ precibus impetratum eſt.

232.

Ἐν τῇ καταγαίᾳ πόρτῃ τῇ πληρεστάτῃ, στοιχεῖον ἵστατο Φειδαλίας τινὸς Ἑλληνίδος. ἀρθείσης δὲ τῆς στήλης, θαῦμα ἦν ἰδέσθαι μέγα, τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπὶ πολὺ σείεσθαι, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα θαυμάσαι, καὶ λιτὴν ἀπελθεῖν ἐν τῷ τόπῳ καὶ οὕτως παῦσαι, Σάβα τοῦ ὁσίου δι' εὐχῶν τοῦτο ποιήσαντος. D

De loco Neolea cognomine, ac ſtatuis ibidem erectis.

In Neolea, ut vocant, erecta erat muliebris ſtatua, araque & agnellus tener. Ibidem quoque extant quatuor equi auro ſplendidi & auriga currui inſidens. Multi quoque Græci & Ariani iſtic tumulantur: aliaque ibi benè multa cadavera comparent.

Ἐν τῇ λεγομένῃ Νεωλέᾳ ἵστατο γυναικεία στήλη, καὶ βωμὸς καὶ ἀρνίον μικρὸν, ἐν οἷς καὶ ἵπποι χρυσίῳ διαλαμπεῖς τέσσαρες καὶ διφρελάτης ἐπὶ τοῦ δίφρου. οἱ δὲ πολλοὶ Ἑλλήνων, καὶ Ἀρειανῶν ὑπάρχουσι κεχωσμένοι· καὶ ἄλλα εἰς πλῆθος σκηνώματα.

De Caſtro Panormo, ac ſtatua quæ in porta Septentrionali ejuſdem Caſtri ſtabat.

233.

Caſtrum Panormum à Panormo quodam Græco conditum eſt duplici muro inſtructum, atque ceu ex ferro & ære commixtum. In Septentrionali autem ejus porta erat turris quædam ſquallida, cui biceps muliebris ſtatua impoſita erat; ubi etiam res mira contigit. Nam cum in caſtro incendium graſſaretur, urbſque tota cum muris ſolo æquata fuiſſet, ſtetit turris illa portæ, cui ſtatua impoſita erat. Sed & ſæpius igne propius accedente, quaſi quopiam depellente, flamma à ſtatua ulnas quinque

E Τὸ δὲ Πάνορμον Κάστρον, ὑπὸ τοῦ Πανόρμου Ἕλληνος ἐκτίσθη, διπλότειχον ὑπάρχον, σιδήρου καὶ χαλκοῦ δίκην ἀναμεμιγμένον. ἐν δὲ τῇ πρὸς βοῤῥᾶν πόρτῃ τοῦ αὐτοῦ Κάστρου, ἵστατο πυργίον αὐχμῶδες, καὶ στήλη γυναικεία δικέφαλος· ἔνθα καὶ θέαμα γέγονεν. ἐμπυρισμοῦ γάρ ποτε τὸ κάστρον κατειληφότος, καὶ πάσης τῆς πόλεως ἐδαφισθείσης μετὰ καὶ τῶν τειχῶν, ἵστατο τὸ πυργίον ἐκεῖνο τῆς πόρτης, ἔνθα καὶ ἡ στήλη συνίστατο. ἀλλὰ πολλάκις καὶ τοῦ πυρὸς προσεγγίζοντος τῷ τόπῳ, ὡς ὑπό τινος διώκοντος αὐτὸ, ὄπισθεν ὡς ὀργυιὰς ε΄.

ὑπεχώρει τῆς στήλης. αὕτη δὲ παρελήφθη ὑπὸ Χοσρόου τοῦ Περσῶν τυράννου, καί ἐστιν εἰς Περσίδα λατρευομένη ἕως τοῦ νῦν, καθὼς ὁ Παραδείσιος διοικητὴς ἐκεῖσε κρατηθεὶς καὶ ἐκφυγὼν, δῆλα πεποίηκεν ἐν τῷ Χρονικῷ Ἱππολύτου, τὸ τρίτον δημοσιευόμενον. ζήτει ἱστορίαν ἐξαίσιον.

recedebat. Eam porro sustulit Chosroes Persarum tyrannus, hactenusque ea in Perside colitur, ut Vivarii Præfectus illic captus, ac fugâ elapsus declarat in Hippolyti Chronico, quod tertio vulgatum est. Quære narrationem eximiam.

De loco cognominato Smyrnium, ac de statuis, quæ ibidem erectæ erant.

Τὸ δὲ καλούμενον Σμύρνιον, πλησίον τοῦ Τετραδισίου ἐμβόλου, ἔχει ὑποκάτω τῆς γῆς, τὸ πρὸς βορρᾶν μέρος, ὀργυιὰς ι΄. στῆλαι θ΄. πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. εἰσὶ δὲ αἱ στῆλαι αἱ μὲν τρεῖς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φαύστης, καὶ Ἱλαρίωνος πραιποσίτου, καὶ τετάρτη τοῦ παιδὸς Κωνσταντίνου τοῦ Κρίσπου, ὃν Ἡρόδοτος καὶ Ἱππόλυτος Χρονογράφοι λέγουσιν ἀποκεφαλισθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρός· ὃν καὶ λυπηθεὶς ὁ πατὴρ μετενόησε, καὶ ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτῷ μ΄. ἡμέρας, ὡς ὁ λόγος ἔχει, μὴ λουσάμενος τὸ σῶμα, μὴ ἀναψύξας ἐν κοίτῃ. ἐποίησε δὲ τὴν στήλην ἐξ ἀργύρου καθαροῦ, βάψας αὐτὴν χρυσῷ πλείστῳ. τὴν δὲ κεφαλὴν μόνην ἐκ χρυσίου τελείου, γράψας ἐν τῷ μετωπιδίῳ, Ο ΗΔΙΚΗΜΕΝΟΣ ΥΙΟΣ ΜΟΥ. ταύτην στήσας, μετάνοιαν βαλὼν, ἐλιπάρει Θεῷ, ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησεν. αἱ δὲ λοιπαὶ ε΄. στῆλαι ὑπάρχουσι Σεβήρου, Ἀρμάτου, Ζευξίππου, Βιγλεντίου τοῦ τὰ Βιγλέντια κτίσαντος, καὶ Ἐλευθερίου, τοῦ εἰς τὸ Σενάτον τὸ παλάτιον κτίσαντος. οὗτοι πάντες ξίφει παρεδόθησαν, καὶ ὑπὸ ἀδικήσαντος στηλωθέντες, συγχώρησιν παρὰ τοῦ πλημμελήσαντος ἐδυσωποῦντο. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ οἰκεῖα τέκνα τοῦτο αὐτὸ ποιεῖν, καὶ ἐκ τούτων πολλοὶ, ἕως Οὐάλη τοῦ Ἀρειανοῦ. οἱ οὖν Ἀρειανοὶ μὴ φέροντες τὴν ἧτταν τὴν διὰ Κωνσταντίνου, ἐν τῷ εἰρημένῳ Τετραδισίῳ ἐμβόλῳ, πλησίον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ταύτας κατέχωσαν.

Smyrnium, ut vocant, prope Tetradisiam porticum, specum habet subterraneam Septentrionem versus decem ulnarum: ibi novem statuæ sunt, haud procul à templo sancti Theodori. Sunt autem statuæ, tres quidem Constantini magni, ejusque uxoris Faustæ & Hilarionis Præpositi; quarta Crispi filii Constantini: cui Herodotus & Hippolytus Chronographi, abscissum caput à patre narrant. Hunc Pater, cum cædis pœniteret, diebus quadraginta luxit, atque ablutione corporis & lectuli quiete abstinuit. Fecitque statuam ex argento puro, auro multo oblitam: caput ex auro puro, fronti insculptis hisce verbis: FILIUS MEUS INJUSTE NECATUS. Hac statua erecta pœnitentium more, corpore & capite inclinato, sceleris veniam à Deo efflagitabat. Reliquæ vero quinque statuæ, sunt, Severi, Harmati, Zeuxippi, Vigilantii, qui Viglentia extruxit, & Eleutherii, qui in Senatu Palatium excitavit. Hi omnes gladio obtruncati sunt, erectisque statuis ab eo qui læserat, veniam rogabantur. Mosque ad liberos transiit ex iisque ad alios ad usque tempus Valentis Ariani. Ariani itaque ex illata sibi à Constantino clade irâ perciti, in ea quam diximus Tetradisia porticu ad sancti Theodori templum, statuas terra obruerunt.

De statuis quæ in Senatu erectæ erant, & de aurigarum curribus.

Ἐν δὲ τῷ Σενάτῳ, ἀπετέθησαν ἡνίοχοι ἐν Ζευξίπποις ἐν τῷ ἀστρονομικῷ ὀργάνῳ, ἔνθα τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἵσταται στήλη, ἐν αἷς σκυτάλαις ἀπεκεφαλίσθη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν Ἀρκάδιος Ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγίας Εἰρήνης· ἔνθα καὶ λέγουσι σείεσθαι τὰς στήλας ἕως ἡμερῶν τριῶν τοῦ θανάτου τούτου· αἱ δὲ καροῦχαι, ἐν τῷ εἰλήματι κατεχώσθησαν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως.

In Senatu, statuæ aurigarum Circensium positæ erant, in organo Astronomico, ubi etiam Dianæ & Veneris statuæ collocatæ fuerant; ad quas Arcadius sanctæ Irenæ Archidiaconus fustibus ab Arianis interfectus est. Ferturque tribus totis ab ejus cæde diebus, motu succussas fuisse. Aurigarum autem currus Theodosio Imperante in Hippodromi area defossi sunt.

De decem cophinis, qui in novo Senatus Palatio depositi erant.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐμφέρεται, ὅτι οἱ δώδεκα κόφινοι δέκα ἔτη ἐν τῷ νέῳ παλατίῳ τοῦ Σενάτου πεποιήκασι· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ εἰλήματι τοῦ Φόρου κατεχώσθησαν, Μητροφάνους Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦτο συμβουλεύσαντος τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ.

Narratur item duodecim cophinos annis decem in novo Senatus Palatio extitisse; hinc vero in area Fori defossos fuisse: quod Metrophanis Episcopi Constantinopolitani consilio Constantinus magnus Imperator effecit.

De Imaginibus Metrophanis, Alexandri & Pauli à Constantino M. in Foro erectis.

Hoc item multorum sermone percrebuit Metrophanis, Alexandri, & Pauli imagines in tabulis ligneis expressas, auctore Constantino magno, & in Foro prope magnam statuam, quæ in columna ad Orientem posita visitur, collocatas esse: quas imagines Ariani jam rerum potientes in Milliario aureo, unà cum Sanctæ Deiparæ ipsiusque pueri Jesu imagine, igni tradiderunt; ut Ancyrianus Chronographus in suo Decalogo, Anastasio accuratius, ipseque Anastasius tradiderunt.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐμφέρεται εἰς τοὺς πολλοὺς, ὅτι Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Παύλου αἱ εἰκόνες ἐν σανίσι γεγόνασιν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἵσταντο ἐν τῷ φόρῳ πλησίον τῆς μεγάλης στήλης, τῆς ἐν τῷ κίονι κατὰ τὴν ἀνατολήν· ἅς τινας εἰκόνας οἱ Ἀρειανοὶ μετὰ τὸ κρατῆσαι, τῷ πυρὶ παραδεδώκασιν ἐν τῷ Χρυσῷ Μιλίῳ, μετὰ καὶ τοῦ Θεοτόκου ἀπεικονίσματος, καὶ αὐτοῦ τοῦ νηπιάσαντος Ἰησοῦ, καθὰ Ἀγκυρανὸς Χρονογράφος ἐν τῇ Δεκαλόγῳ αὐτοῦ ἀκριβέστερον παρὰ Ἀναστάσιον ἡμῖν παραδέδωκεν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ αὐτὸς Ἀναστάσιος.

237

De Statuis quæ olim in Sancta Sophia erectæ erant, & à Justiniano per urbem distributæ.

In magna Ecclesia, quæ nunc Sancta Sophia nuncupatur, statuæ sublatæ sunt quadringentæ viginti septem, quarum pleræque Gentilium erant: inter multas verò alias istæ erant, Jovis, Cari patris ac Diocletiani; item duodecim signorum cœlestium, Lunæ, Veneris & Arcturi Syderis duabus Persicis columnis fulti, Poli Australis ac Sacerdotis Minervæ habentis à latere Iridem sine Philosophia vaticinantem. Christianorum item non paucæ aderant, ad octoginta circiter, quarum paucæ ex multis memorandæ; Constantini magni, Constantini, Constantii, Constantis, Galeni Quæstoris, Licinii Augusti, Valentiniani, Theodosii, Arcadii filii ejus, & Serapionis Consularis. Helenæ matris Constantini tres statuæ; alia ex marmore porphyretico; alia ex tessellis argenteis super columnam æneam; tertia ex ebore: quam posuit Cyprus Rhetor. Has statuas Justinianus Imperator per civitatem distribuens, fide permotus maximum templum ingenti labore construxit. Multi verò harumce rerum periti, dum civitatem lustrant ejusmodi statuas non paucas offendunt.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τῇ νῦν ὀνομαζομένῃ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ, στῆλαι ἀφῃρέθησαν υκζʹ. αἱ πλεῖσται μὲν Ἑλλήνων ὑπάρχουσαι, αἵτινες ἐκ τῶν πολλῶν ὑπῆρχον, τοῦ τε Ζεὺς τοῦ Διὸς, καὶ Κάρου πατρὸς τοῦ Διοκλητιανοῦ· τὸ δωδεκάζωδον, καὶ Σελήνη, καὶ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὁ Ἀρκτοῦρος ἀστὴρ, παρὰ δύο περσικῶν στηλῶν βασταζόμενος· καὶ ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ ἱέρεια τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τὴν Ἶριν ἀφιλοσόφως μαντεύουσαν ἔχουσα. ἐκ δὲ τῶν Χριστιανῶν οὐκ ὀλίγαι ἦσαν, ὡσεὶ ὀγδοήκοντα, καὶ δέον ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγας μνημονεῦσαι· Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, Κωνσταντίνου, Κωνσταντίου, Κώνσταντος, Γαληνοῦ Κυαίστορος, Λικινίου Αὐγούστου, Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Θεοδοσίου καὶ Ἀρκαδίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ Σεραπίωνος ὑπατικοῦ· καὶ Ἑλένης μητρὸς Κωνσταντίνου τρεῖς· ἡ μὲν μία πορφυρᾶ διὰ μαρμάρου· ἡ δὲ ἑτέρα διὰ ψηφίδων ἀργυρῶν ἐν χαλκῷ κίονι· καὶ ἡ ἄλλη ἐλεφαντώδης, Κύπρου ῥήτορος προσενέγκαντος· ἅς τινας Ἰουστινιανὸς μερίσας τῇ πόλει τὸν ναὸν τὸν μέγιστον ἀνεγείρει μετὰ πίστεως καὶ πόνου. οἱ δὲ πεπειραμένοι τῶν προειρημένων, περιερχόμενοι τὴν πόλιν, καὶ ζητοῦντες εὑρίσκουσιν οὐκ ὀλίγας.

238

239

De Oreo seu Modio ac de statuis ibidem positis.

Mananaës dux profligato Scytharum exercitu, statua dignatus est in loco qui dicitur Oreum, quem nonnulli Modium nuncupant. Modium vero silentio prætereire non licet; quod nempe Valentiniano imperante præscriptus Modius est. Ad hanc enim etiam ætatem Constantinopolitani Modii originem reducunt. Atque ideo cum argentei pretium constituisset, argenteum ab initio nomisma percussum est. Quod quidem & Theodoretus apertissime narrat. Ma-

Μανανάης στρατηγοῦ νικήσαντος Σκύθας κατὰ κράτος, στήλῃ ἠξιώθη τιμηθῆναι ἐν τῷ καλουμένῳ Ὡραίῳ, ὅ τινες καλοῦσι Μόδιον. τὸ δὲ Μόδιον δέον ἐστὶ μὴ παραδραμεῖν ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ ἐτυπώθη. τότε γὰρ καὶ Ἀρχμόδιον παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκούντων ἀνηρευνήθη. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ἀργύρου τυπώσαντος, ἄργυρος ἀπαρχῆς ἐτυπώθη τὸ νόμισμα. τοῦτο δὲ καὶ Θεοδώρητος διαφατεύει φανώτατα. αἱ δὲ χαλκαῖ χεῖρες ἐκτοτε ὑπὸ Φάνω ἐτυπώ-

θησαν. τοῦ γὰρ βασιλέως τοῦτο τὸ κουμούλιον μόδιον νομοθετήσαντος, μὴ ἀντερεῖν δὲ τοῖς ναύταις προστάξαντος· καὶ τὰ σιτηρέσια εἷς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ναυτῶν τῷ βασιλεῖ σῖτον ἀπεμπολοῦν ἐν τοῖς ἐκεῖσε δίκην ἄδικον καταγγείλαντος, ἐν τῷ καταγαίῳ Μοδίῳ τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀπώλεσεν. ὅθεν καὶ ἐτυπώθησαν αἱ χεῖρες τοῖς λαμβάνουσι καὶ τοῖς διδοῦσιν, ἀμφοτέροις ἐκ τῶν προστεταγμένων μὴ ἀγανακτεῖν. ἔνθα καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ βασιλέως στήλη ἵστατο ἐν τῇ ἀψίδι, ἔξαμον ἀργυροῦν ἐν δεξιᾷ χειρὶ κατέχουσα, ἁρπαγεῖσαν εἰς πάκτον διὰ τὸ καὶ αὐτὴν εἶναι ἀργυρᾶν μικρὰν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Πρωτίκτορος ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ [τὸ δεύτερον.]

nus autem æreæ ſupra poſitæ jam tum efficæ ſunt. Cum enim Imperator ſanxiſſet ut cumulatus modius eſſet, vetuiſſetque nè nautæ decreto obſiſterent; ex illis quiſpiam delatus Imperatori quod congia injuſto pretio venderet, in ſubterraneo Modio manu dexterâ truncatus eſt. Hinc manus æreæ confectæ, quibus vendentes & ementes admonerentur ne latam legem iniquius ferrent. Ibi etiam Valentiniani ejuſdem ſtatua arcui impoſita erat, manu dextera examum argenteum geſtans: quæ pro pacta Barbaris ſolvenda pecunia, quia argentea, etſi parvæ molis, erat, Juſtiniano [ſecundùm] Imperatore à Curio protectore ablata eſt.

De Statua Menandri Vatis, quæ ad Artotyrianas ædes erecta erat.

Μενάνδρου Μάντεως Κρητῶν ἦκεν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰκὼν, ἣν ἔστησαν ἐπὶ τὸν Αρτοτυριανὸν οἶκον εἰς θέαν, διὰ τὸ εἶναι τὴν στήλην εἰς μῆκος πηχῶν ιε΄. πλάτος δὲ πηχῶν η΄. ἣν τινα χυτὴν μὴ ὑπάρχουσαν, ἀλλ' ἐλατὴν Μαρκιανὸς εἰς ὀβόλους ἐλάσας, τοῖς δημοσίοις προσέθηκεν.

Menandri Cretenſium vatis ſtatua Conſtantinopolim advecta eſt, quam ad Artotyrianas ædes ad ſpectaculum erexerant, quod eſſet longitudine cubitorum quindecim, latitudine autem octo. Hanc ſtatuam quod non fuſa, ſed ductilis eſſet, Marcianus in minutos obolos ducens, in publico ærario repoſuit.

De Herodiani ſtatua ab Ardaburio Duce in Thracia reperta, ac confracta.

Ἀρδαβούριος στρατηγὸς ἐπὶ Λέοντος τοῦ πάνυ, ἐν τοῖς Θρακῴοις μέρεσιν, Ἡρωδιανοῦ στήλην εὑρὼν ἐπίκυρτον πάνυ καὶ παχεῖαν, θυμωθεὶς ὤλεσεν· ἣν τινα ὀλέσας, χρυσίον λιτρῶν ρλγ΄. τάλαντα εὗρεν· ἃ μετὰ προθυμίας τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἐσφάττετο, καὶ ὀδυνώμενος ἔλεγεν, Οὐδεὶς μολίβδῳ χρυσὸν καταμίξας ἐπιζήμιος ηὑρίσκετο, οἷα παρὰ τῷ κυρτῷ τούτῳ βασιλεῖ εἰς ἐμὲ συμβέβηκεν. ὅθεν καὶ οἱ διερχόμενοι τῷ τόπῳ, καὶ μάλιστα Φιλόσοφοι, οὐ τοῖς προτέροις κακοῖς τῷ θανάτῳ Αρδαβούριον ἔβαλλον, ἀλλ' εἵνεκεν στήλης Ἡρωδιανοῦ καταλύσεως. ὅτε καὶ Ασπαρ σὺν αὐτῷ τὸ πέρας ἐδέξατο. Ασπαρος δὲ στήλη ἐν τοῖς Ταύρου σώζεται ἕως τοῦ δεῦρο κατοχεῖα ἐν ἵππῳ ... γαννύῳ δεξιολαβεῖ, καθὼς ὁρᾶται.

Ardaburius dux exercitûs Leone magnô imperante, quam in Thraciæ partibus invenit Herodiani ſtatuam gibboſam & ſpiſſiſſimam ira motus, demolitus eſt. Demoliendo centum triginta tria librarum auri talenta reperit. Quod ille ſtatim magno gaudio Imperatori nuntiavit. Imperator vero Ardaburium neci damnavit. Tum ille dolens, nemo, inquit, plumbum auro commiſcens talem pœnam meruit, qualis mihi à gibboſo hoc Imperatore contigit. Quare qui illac iter haberent præſertim Philoſophi, non ob priora ſcelera Ardaburio illatam necem dicebant, ſed quod Herodiani ſtatuam deſtruxiſſet. Tunc etiam Aſpar cum illo enectus fuit. Aſparis ſtatua in Tauri regione hactenus integra extat, ubi quaſi laſcivienti ac eleganti equo inſidet.

De ſignis ac ſtatuis, quæ in Foro ad dexteram Orientis partem, erectæ erant.

Ἐν δὲ τῷ φόρῳ τῷ δεξιῷ τῆς ἀνατολῆς μέρει, ἐδέξαντο στήλας πορφυρᾶς διὰ μαρμάρων ιβ΄. καὶ σειρῆνας ιβ΄. ἅς τινας σειρῆνας, οἱ πολλοὶ ἵππους θαλασσίους καλοῦσιν χρυσεμβάφους. ἐπὶ δὲ ἡμῶν ἑπτὰ μόνον καθορῶνται. τὰς δὲ τρεῖς ἐξ αὐτῶν, ὁ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Μάμαντος μετατέθεικε μέρεσιν. αἱ δὲ δ΄. σώζονται ἕως τοῦ δεῦρο.

In Foro ad dexteram Orientis partem, duodecim ſtatuæ ex porphyretico marmore extabant, totidemque Sirenes auro obductæ, quas vulgus equos marinos vocat. Porro noſtra ætate ſeptem dumtaxat conſpiciuntur, quarum tres ille qui ævo noſtro Imperium tenuit, ad ſancti Mamantis ædes tranſtulit, quatuor autem hactenus illæſæ perſtant.

De Cruce, in cujus medio, SANCTUS, inſcriptum erat.

Δέον γινώσκειν ὅτι ὁ σταυρὸς ὁ μεσοσυλλαβῶν

Sciendum eſt Crucem, in cujus medio,

SANCTUS, inſcriptum eſt, fuiſſe à Fori Præſide erectam. Hinc quoque duorum Angelorum ipſiuſque Conſtantini & Helenæ à dextris & à ſiniſtris ſtatuæ viſuntur. Crux autem illa argento obducta, à Septentrione verſus Orientem poſita, in extremitatibus rotundis malum habens, eodem ipſo loco à Conſtantino magno erecta eſt, inſtar illius quam in cœlo viderat. Ubi etiam filiorum ejus ſtatuæ auro obductæ conſpiciuntur.

A ἀναγινωσκόμενος, Ἅγιος, παρὰ τοῦ προεστῶτος τοῦ φόρου ἀνηγέρθη· ἔνθεν καὶ ταχυδρόμων δύο, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων σώζονται στῆλαι. τὸ δὲ προσέρχεσθαι πρὸς βορρᾶν καὶ ἀπέρχεσθαι πρὸς ἀνατολὴν, σταυρὸς ἀργυρέμπλαστος καὶ ἐν τοῖς ἀκρωτηρίοις στρογγύλοις μῆλον, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἀνηγέρθη, ὡς ἐθεάσατο αὐτὸν ἐν οὐρανῷ. ἔνθεν καὶ οἱ B υἱοὶ αὐτοῦ καθορῶνται χρυσέμβαφοι.

De Elephantis ſtatua; quæ in Foro erecta erat.

In eodem Foro etiam Elephantis terribili ſpecie ſtatua à ſiniſtris ſtabat haud procul à magna ſtatua, ubi mirabile ſpectaculum accidit. Nam collapſo ex terræ motu Elephante, unus è poſterioribus ejus pedibus effractus eſt. Tum Præfecti Taxeotæ, quibus moris erat forum cuſtodire, ſublato clamore, cum ſtatuam erecturi cucurriſſent, duorum hominum oſſa integra in eodem ipſo Elephanto invenerunt cum tabella hoc titulo: *A Virgine Venere Hieraus nec mortua ſeparabor.* Præfectus autem ſignum illud pro ærario publico in nummos redegit.

243.

Ἐν αὐτῷ τῷ Φόρῳ, καὶ ἐλέφαντος στήλη φοβερὰ ἵστατο, ἐν τοῖς εὐωνύμοις μέρεσι, πλησίον τῆς μεγάλης στήλης, ὃ καὶ παράδοξον ἐδείκνυτο θέαμα. σεισμοῦ γὰρ γινομένου ποτὲ, καὶ αὐτὸς πεπτωκὼς, ἀπώλεσεν ἕνα τῶν ὄπισθεν πόδα. οἱ δὲ τοῦ Ἐπάρχου βοήσαντες ταξεῶται (ἔθος γὰρ τὰ τοῦ Φόρου παρ᾽ αὐτοῖς φυλάττεσθαι) C συνδραμόντες ἐγεῖραι, εὗρον ἐν τῷ αὐτῷ ἐλέφαντι ἀνθρώπου ὀστᾶ ἀμφότερα ὅλου τοῦ σώματος, καὶ πύξιον μικρὸν, οὗ ἐν τῇ κεφαλῇ ἔγραφεν. ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΙΕΡΑΟΣ, ΟΥΔΕ ΘΑΝΟΥΣΑ ΧΩΡΙΖΟΜΑΙ. ὅπερ ὁ Ἔπαρχος τῷ δημοσίῳ προσέθηκεν εἰς νομία. τοῖς προαναδεδηλωκόσι.

De Theodoſii equeſtri ſtatua quæ in Milliario ſtabat.

In Milliario, ut vocant, ſtabat Theodoſii ſtatua equeſtris ærea, quam cum ille erexit annonam largiſſimam populo erogavit.

244.

D Ἐν δὲ τῷ λεγομένῳ Μιλίῳ, Θεοδοσίου στήλη ἵστατο ἐφ᾽ ἵππου χαλκοῦ, ἣν ἀνεγείρας πολλὰ σιτηρέσια τῇ πόλει προσέθηκεν.

De equeſtribus ſtatuis quæ in Porticu erectæ erant.

Quæ vero equeſtres ſtatuæ in Porticu viſuntur Gratiani genus & Theodoſii & Valentiniani ſunt: à quo etiam gibboſi cujuſdam Firmiliani ſtatua ad riſum erecta eſt, hactenuſque ſervatur.

Αἱ δὲ ἐν τῷ Περιπάτῳ ἔφιπποι στῆλαι, γένος Γρατιανοῦ ἅπαν καὶ Θεοδοσίου καὶ Βαλεντινιανοῦ· ἐξ αὐτοῦ καὶ κυρτοῦ Φερμιλλιανοῦ πρὸς γέλωτα. γέγο- E νεν, ἣ καὶ σώζεται ἕως τῆς σήμερον.

De Xerolopho, & ſignis ibidem erectis.

Xerolophon, olim Theama, ſeu ſpectaculum quidam vocabant. In eo enim duodecim cochleæ, & Diana, ſtatua compoſita, & Severi qui conſtruxit, ac Theamatium tripes. Ubi etiam à Severo plurimæ mactatæ victimæ ſunt: multaque eodem ipſo loco oracula edita fuęre: ubi etiam immolata virgo fuit, & Aſtronomica poſitio annis triginta ſex duravit.

245.

Τὸν δὲ Ξηρόλοφον πρώην Θέαμα τινὲς ἐκάλουν. ἐν αὐτῷ γὰρ κοχλίαι ιβʹ. καὶ Ἄρτεμις συνθετὴ στήλη, καὶ Σευήρου τοῦ κτίσαντος καὶ Θεαμάτιον τρίπουν. ἔνθα καὶ θυσίαι πολλαὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Σευήρου γεγόνασιν. ἔνθα καὶ χρησμοὶ πολλοὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ γεγόνασι. καθ᾽ ὃν καὶ κόρη παρθένος ἐτύθη, καὶ ἀστρο- F νομικὴ θέσις εἰς λϛʹ. χρόνους διήρκεσεν.

De ſignis atque ſtatuis in Exocionio erectis.

Exocionium quod vocant, habuit aliquando Leporem, Canem & Nembrod immani ſtatura; tria hæc uno ex ferro fabrefacta, aliaque bene multa ſpectaculo digna eodem loco ſervabantur. Hæc Marcianus amovit, atque S. Mamantis ædibus

Τὸ δὲ Ἐξακιόνιον τὸ λεγόμενον εἶχε ποτὲ Πτῶκα, καὶ Κύνα καὶ Νεβρὼδ παμμεγέθη, τὰ τρία ἀπὸ ἑνὸς σιδήρου, καὶ πολλὰ ἕτερα Θεάματα ἐν αὐτῷ τόπῳ ἐσώζοντο. ταῦτα Μαρκιανὸς παρέστειλε, καὶ ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Μάμαντος μέρεσι προσέθηκε. καὶ

λουτρὸν δὲ ἦν εἰς μέγεθος, ἐν ᾧ καὶ πολλοὶ ἐκινδύνευον διὰ τὸ λέγειν, μὴ δέξασθαι χρησμόν.

A addixit. Sed & ingens balneum erat, in quo multis periculum fuit, quod dicerent non suscepisse oraculum.

De ponte apud Sanctum Mamantem, & de dracone æreo ibidem erecto.

Ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ποτὲ ἵστατο γέφυρα φοβερὰ, περὶ δώδεκα λόφους καὶ καμάρας ἔχουσα. ποταμὸς γὰρ κατήρχετο ἐκεῖσε παμμεγέθης· καὶ μάλιστα, ὡς ἔλεγον, τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. ἔνθα καὶ δράκων ἵστατο χαλκοῦς παμμεγέθης διὰ τὸ λέγειν τινὰς δράκοντα κατοικεῖν ἐν τῷ γεφυρίῳ ἐκείνῳ, ἐν αὐτῷ οὖν πολλαὶ παρθένοι ἐτύθησαν, καὶ προβάτων καὶ ὀρνέων πλήθη πολλὰ καὶ βοῶν. Βασιλίσκος γάρ τις, ἐρασθεὶς τοῦ τόπου, ὃς εἷς τῶν ἀπὸ Νουμεριανοῦ Καίσαρος ὑπῆρχε, κτίσας κατῴκησεν ἐν αὐτῷ. ἔνθα καὶ ναὸν παμμεγέθη τοῦ Διὸς ἤγειρε. ταῦτα δὲ Ζήνων ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας καιρῷ παρέλυσεν.

246. Ad S. Mamantem quondam pons fuit ingens duodecim pilis & arcubus instructus. Grandis quippe fluvius illac transibat maximè verò, ut aiunt, mense Februario. Ibidem stabat æneus draco, & quod quidam dicerent in isto ponte B draconem habitare, multæ virgines ibi immolatæ sunt, magna item ovium, avium & boum copia. Nam Basiliscus quidam vir in Numeriani Cæsaris aula primarius, loci amore captus, extructis sibi ædibus, quas incolebat, templum ibi maximum Jovi excitavit. Hæc autem Zeno, Imperii sui anno secundo evertit.

De Crucibus ac aliis sacris monumentis, quæ infra columnam Fori deposita erant.

C Ἐν τῷ Φόρῳ κάτωθεν τῆς μεγάλης στήλης ὑπάρχουσι Σταυροὶ εἰς πλῆθος, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ τοῦ μεγάλου φέροντες. ἔνθα καὶ τῶν δύο λῃστῶν, τῶν συσταυρωθέντων τῷ Χριστῷ αὐτῷ τῷ τόπῳ κεχωσμένοι εἰσὶν ἕως τῆς σήμερον. ἀλλὰ καὶ βίκιον ὑελοῦν μύρου, ἐν ᾧ ὁ Χριστὸς ἠλείψατο, καὶ πολλὰ ἕτερα εἰς πλῆθος σημειοφόρα ὑποκάτω τοῦ κίονος τοῦ Φόρου ὑπάρχουσιν, παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τεθέντα, καὶ παρὰ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἀσφαλισθέντα, ἅ τινα κατ' ὄνομα εἰς μῆκος τοῦ μνημονεῦσαι ἐξαγόμεθα.

247. In Foro infra majorem columnam complures Cruces habentur, magnæ Crucis signum præferentes: ubi etiam duorum latronum, unà cum Christo crucifixorum cruces in hodiernum usque diem sepultæ sunt. Sed & urceolus vitreus unguenti, quo Christus inunctus fuit: & alia benè multa queis miracula perpetrantur in inferiore parte columnæ Fori à Constantino magno deposita sunt, & à magno Theodosio communita, quæ D ad longum recensere nolim.

De magno Strategio ac monumentis quæ ibidem extabant.

Πολλὰ ἐν τῷ Στρατηγίῳ τῷ μεγάλῳ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἠρέσκετο· ὅθεν καὶ νομίσματα Ἑλληνικὰ εἰς χάος πλῆθος παρέδωκεν. ὡς δὲ, ἐγγράφως μὲν τοῦτο οὐχ εὕρομεν, παρὰ δὲ ἀνδρῶν τῶν ἐν πείρᾳ τῆς γραφῆς τυγχανόντων ἠκούσαμεν, ὅτι ἐν αὐτῷ Στρατηγίῳ καὶ χρυσὸς εἰς πλῆθος κατεχώσθη εἰς χάος πολύ. καὶ οὐκ ἠπίστησα ἀκούσας, ὅτι ἃ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέδωκαν ἡμῖν, τὰ πλείω ἀγράφως καὶ οὐκ ἐγγράφως, ὡς ἴσασιν οἱ φιλομαθεῖς. ἐν δὲ τῷ μικρῷ Στρατηγίῳ, μόλιβδος πολὺς χρηματίζει, καὶ αὐτὸς ὁ μολιβδὸς, ἡ μολίβδου διάθεσις, ἔγγραφος. ἀλλὰ καὶ χρυσίου καὶ ἀργυρείου διὰ μαρμάρων γραφῶν ποίησις. τοῦτο δὲ ἐκ στίχων πινακιδίων μαρμαρικῶν, ἢ ἀναγνόντες, ἢ παρὰ τῶν ἀναγνωσάντων ἐρευνήσαντες, ταῦτα γεγραφήκαμεν.

248. Magno Strategio Magnus Constantinus plurimum delectabatur, unde etiam ingentem Græcorum nummorum vim ad complanandum terræ hiatum elargitus est. Quod qua ratione contigerit, etsi scripto traditum non invenerimus, à viris tamen literarum peritis id audivimus: nempè, in eodem Strategio E magnam vim auri in terræ hiatum ingentem conjectam fuisse. Neque dictis fidem negavi. Quia multa vel à nobis ipsis vel à majoribus gesta sine scripto sæpius quam scripto celebrantur, ut norunt periti. In minore autem Strategio, ingens est plumbi copia, plumbumque ipsum, plumbique affectio scripto consignata est. Sed & auro argentoque vermiculatæ marmorum picturæ. Id ex tabellis marmoreis, quas partim ipsi legimus, partim ab iis qui legerant acF cepimus, scripto tradidimus.

De gigantum ossibus apud S. Menam repertis.

Ἐν δὲ τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ὄρυγμα εὑρέθη μέγα, ὅτε

In templo S. Menæ, cum purgaretur,

profundiſſima foſſa reperta eſt, & oſſa gigantum innumera: quæ cum videret Anaſtaſius, obſtupefactus, ea in arce ad ſpectaculum admirandum depoſuit.

ἐκαθαίρετο, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων γιγάντων εἰς πλῆθος, ἅ τινα θεασάμενος ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος καὶ ἐκπλαγεὶς, ἐν τῇ φόσσᾳ κατέθετο εἰς θαῦμα ἐξαίσιον.

De ſtatua Platonis Eunuchi quæ in templo S. Procopii in Chelone erigebatur.

In templo S. Martyris Procopii in Chelone, ſtatua Eunuchi cujuſdam erigebatur, in cujus pectore ſcriptum erat, *Quiſquis ſigna magicè conſecrata loco moverit, laqueo pereat.* Erat autem ſtatua Platonis Cubicularii, qui temporibus Baſiliſci Imperatoris vivus exuſtus fuit. Cum autem parentes ejus ab Imperatore flagitarent ut ſtatua Platoni Eunucho poneretur, in monumentum & exemplum iis qui adverſus Imperatorem rebelles forent, id non prohibuit. Cum vero S. Martyris templum reſtauraretur, ſtatua tranſlata eſt in Hippodromum. Eunuchi autem iſtius ædes hactenus in Chelone ſuperſunt.

Ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Προκοπίου, τοῦ ἐν τῇ Χηλώνῃ, στήλη ἵστατο Εὐνούχου τινὸς, ἧς ἐν τῷ στήθει ἐγράφη, Ὁ μετατιθεὶς θεμάτια, τῷ βρόχῳ παραδοθήτω. ἦν δὲ ἡ στήλη Πλάτωνος Κουβικουλαρίου, ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις βασιλέως Βασιλίσκου πυρίκαυστος γέγονε. τῶν δὲ γονέων αὐτοῦ αἰτησάντων (249.) τὸν Βασιλέα, στηλωθῆναι τὸν εὐνοῦχον Πλάτωνα εἰς μνημόσυνον τοῖς ἀνταίρουσι βασιλεῖ, οὐκ ἐκώλυσεν. ἐν δὲ τῷ ἀνακαινίζεσθαι τὸν τοῦ μάρτυρος ναὸν, μετετέθη εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον. οἱ δὲ οἶκοι τοῦ αὐτοῦ εὐνούχου σώζονται ἐν τῇ Χελώνῃ ἕως τῆς σήμερον.

Ex Hemerii Chartularii rebus à Theodoro conſcriptis, cum ad Cynegium luſtrandi cauſa venit. Magna enim nobis fuit in iis veſtigandis ſollicitudo, ut quæ rogaveras, vir præclare, virtuti tuæ nota faceremus.

Ἐκ τῶν Ἡμερίου Χαρτουλαρίου, φράσις τῶν παρὰ Θεοδώρου, ὅτε παραγέγονεν ἐν τῷ Κυνηγίῳ θέας χάριν. Πολλὴ γὰρ ἡμῖν ἐμελέτη περὶ τοῦ ἐρευνῆσαι ἀκριβῶς, περὶ ὧν παρεκάλεσας, καὶ φανερῶσαι τῇ σῇ ἀρετῇ, ὦ φιλόκαλε.

Cum aliquando unà cum prædicto Hemerio illuſtri Chartulario, ad Cynegium profecti, ſimulacra ibi poſita luſtraremus, ſtatuam perbrevem, ſed admodum latam craſſamque reperimus. Cum autem ego, inquit Theodorus, non tam inſpicerem, quam miro ſpectaculo attonitus hærerem, ait Hemerius, ipſe pariter obſtupefactus: Quiſnam Cynegium extruxit? Reſpondi, Maximianus excitavit, Ariſtides dimenſus eſt. Vix dixeram, & collapſa ex alto ſtatua Hemerium confeſtim oppreſſit. Ego caſu perterritus, quod exceptis pueris mulos tenentibus, ipſiſque extra gradus conſiſtentibus, adeſſet nemo, veritus ne quid inde mihi periculi emergeret, dextro pede tractum cadaver eo conjicere tentabam, quo rei projiciuntur. Verum metu correptus, relicto ad oſtium onere in magnam Eccleſiam profugi. Cumque miſſo nuntio rem enarrarem, nulla mihi fides habita eſt, quoad jurisjurandi religio acceſſit; quod hoc ſolum mihi ſupereſſet, quod agerem ad ſalutem. Defuncti igitur familiares, & Imperatoris amici, mecum ad locum profecti, antequam ad viri cadaver acceſſiſſent, ſtatuæ caſum intentis oculis admirati ſunt. Tum Joannes quidam Philoſophus, per divinam providentiam, inquit, ita reperio in ſcriptis Demoſthenis, ab hac ſtatua virum illuſtrem necatum iri. A quo ſtatim certior factus Philippicus Imperator,

(250.) Ἀπελθόντων ἡμῶν ποτε ἐν τῷ Κυνηγίῳ σὺν Ἡμερίῳ τῷ προλεχθέντι ἐνδόξῳ Χαρτουλαρίῳ, τὰς ἐκεῖσε ἱστορῆσαι εἰκόνας, ἐν οἷς εὕρομεν μίαν στήλην μικρὰν τῷ μήκει, καὶ πλατεῖαν καὶ παχεῖαν πάνυ. ἐμοῦ δὲ, φησὶν ὁ Θεόδωρος, θαυμάζοντος, καὶ μὴ ἱστοροῦντος, φησὶν ὁ Ἡμέριος καὶ αὐτὸς θαυμάζων, Ὅστις ὁ κτίσας τὸ Κυνήγιόν ἐστιν. ἐμοῦ δὲ εἰπόντος, Μαξιμιανὸς ὁ κτίσας, καὶ Ἀριστείδης ὁ καταμετρήσας· παραυτὰ πεσεῖν τὴν στήλην ἐκ τοῦ ἐκεῖσε ὕψους τοσούτου ὑπάρχοντος, καὶ κροῦσαι τὸν Ἡμέριον, καὶ παρ' αὐτὰ θανατῶσαι. ἐμοῦ δὲ φοβηθέντος, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἕτερον ἐκεῖ, ἢ μόνους τοὺς ἡμιόνους ἡμῶν κατέχοντας, καὶ αὐτοὺς ἔξω τῶν ἀναβαθμῶν ὑπάρχοντας, δειλιάσας μὴ κινδυνεύσω, σύρας τῷ δεξιῷ ποδὶ, ἔνθα τοὺς καταδίκους ῥίπτειν ἐπεχείρουν. (251.) δειλιάσας δὲ, τὸ ἄχθος ἀφήσας ἐν τῷ στόματι, τὸ ἄχθος ἀνεχώρησα, πρόσφυγος γενόμενος ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀγγέλλων τὸ πραχθὲν ἐν ἀληθείᾳ οὐκ ἐπιστευόμην, ἕως εἰς ὅρκου βεβαίωσιν ἐλθεῖν με, διὰ τό ποτε καὶ τοῦτο μόνον τηρῆσαί με τὸ κατόρθωμα. οἱ οὖν οἰκεῖοι τοῦ τελευτήσαντος, καὶ οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι, σὺν ἐμοὶ ἐπορεύθησαν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ πρὸ τοῦ τὸ πτῶμα τοῦ ἀνδρὸς προσεγγίσαι, τὸ πτῶμα τῆς στήλης ἠτένιζον θαυμάζοντες. Ἰωάννης δέ τις Φιλόσοφός φησιν, Ὅτι κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν, οὕτως εὑρίσκω ἐν τοῖς Δημοσθένους συγγράμμασιν, Ὑπὸ τούτου τοῦ ζωδίου ἀποκτανθῆναι ἔνδοξον ἄνδρα. ὃς καὶ παραυτὰ τῷ βασιλεῖ Φιλιππικῷ πληροφορήσας

πληροφορήσας κελεύεται καταχῶσαι τὸ αὐτὸ ζώδιον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ὃ καὶ γέγονε, διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι καταλύσεως. ταῦτα, φιλόκαλε, μετὰ ἀληθείας ἐρευνῶν, εὔχου μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· καὶ τὰς ἀρχαίας στήλαις, καὶ μάλιστα τῶν Ελληνικαῖς πρόσεχε θεωρῶν.

A statuam eodem loco defodi jubet; quod etiam factum est, quia dissolvi statua non posset. Hæc, vir optime, vere scrutatus, precare ne intres in tentationem, atque ad antiquas statuas, præsertim Græcorum, spectandas animum adverte.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ἔτι συντομία γυναικῶν.

THEODORI LECTORIS brevis tractatus de Mulieribus.

B

252 Βερίνης γυναικὸς Λέοντος μεγάλου ἡ στήλη πλησίον τοῦ ἁγίου Αγαθονίκου ἄνωθεν τῶν βάθρων ἐν κίονι χαλκῇ. ἔτι τῆς αὐτῆς ἐν τῷ Ανεμοδουλείῳ πρὸς νότον, πλησίον τῆς ἁγίας Βαρβάρας. ἀλλ᾽ ἡ μὲν προτέρα ἐν τῷ ἁγίῳ Αγαθονίκῳ ἔτι τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ζῶντος ἐστη· ἡ δὲ ἄνωθεν τῆς ἁγίας Βαρβάρας, μετὰ τὴν τελευτὴν Λέοντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ φυγὴν Ζήνωνος τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς, ὅτι Βασιλίσκον ἔστεψε τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, κράζοντος τοῦ Πρασίνου μέρους, Βερίνης ὀρθοδόξου Ελένης πολλὰ τὰ ἔτη. ἦν γὰρ ὀρθόδοξος πάνυ.

Verinæ Leonis magni uxoris statua prope sanctum Agathonicum supra gradus in columna ænea erigitur. Ejusdem item in Anemodulio ad meridiem prope sanctam Barbaram. Ac prior quidem ad sanctum Agathonicum viro adhuc superstite posita est. Quæ vero supra sanctam Barbaram post Leonis mariti mortem, & Zenonis generi fugam, cum scilicet Basiliscum fratrem suum coronavit, acclamante factione Prasina, *Verinæ orthodoxæ Helenæ multi anni*. Erat enim orthodoxæ fidei addictissima.

C

De statua Euphemiæ Augustæ, quæ in tractu Olybrii erecta erat.

253 Εὐφημίας τῆς γυναικὸς Ιουστίνου τοῦ Θρακὸς, ἐν τοῖς Ολυβρίου πλησίον τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ἥ τις ἐκκλησία ὑπ᾽ αὐτῆς ἐκτίσθη, στήλη ἐν ἀναβάσει, μικρὰ πάνυ χρυσέμβαφος ὑπάρχουσα.

Euphemiæ uxoris Justini Thracis statua posita est in Olybrii tractu prope Sanctam Euphemiam (quam illa Ecclesiam excitavit) in ascensu, quam minima & auro oblita.

D

De statuis argenteis Eudoxiæ, & ejus filiarum.

Εὐδοξίας γυναικὸς Αρκαδίου μεγάλη πάνυ, καὶ Πουλχερίας θυγατρὸς αὐτῆς, καὶ ἑτέρων δύο θυγατέρων αὐτῆς, ἀμφοτέρων ἀργυραῖ. ἔτι τῆς αὐτῆς Εὐδοξίας ἐν κίονι χαλκῇ· καὶ ἑτέρα ἐν τοῖς Αὐγουσταίοις, δι᾽ ἣν ὁ Χρυσόστομος ἀνεσκευάσθη.

Eudoxiæ uxoris Arcadii ingens statua, & Pulcheriæ filiæ ejus aliarumque ipsius duarum filiarum, omnes argenteæ. Præterea ejusdem Eudoxiæ altera in columna ænea, atque alia in Augustæis, cujus causa Chrysostomus exilio mulctatus est.

E

De statua Arcadiæ Augustæ ad Topos erecta, necnon aliis Ariadnæ & Zenonis ad Chalces portam positis.

254 Αρκαδίας γυναικὸς Ζήνωνος τῆς δευτέρας, ἐν τοῖς πλησίον τῶν βάθρων λεγομένων Τόπων, ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Αρχιστρατήγου, ἔνθα Ζήνων ἔκρινε τοὺς μετὰ Βασιλίσκου, καὶ σέκρητον τὸν τόπον ἐποίησε. ἔτι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς Αριάδνης, μετὰ καὶ αὐτοῦ Ζήνωνος ἐν τῇ βασιλικῇ πύλῃ τῆς Χαλκῆς.

Arcadiæ secundæ Zenonis uxoris statua in gradibus, qui vocantur Topi, ad ædes S. Michaëlis Archangeli; quo loco Zeno judicium tulit de iis qui ad Basilisci partes desciverant, locumque ipsum Secretum fecit. Insuperque prioris ejus uxoris Ariadnæ, ipsiusque Zenonis ad regiam portam Chalces.

F

De statua Pulcheriæ quæ in Chalce visebatur.

Εν αὐτῇ τῇ Χαλκῇ πλησίον ἄνωθεν, Πουλχερίας τῆς ἀοιδίμου, ὡς ἐν τῷ περιπάτῳ τῷ ἐν τῷ παλατίῳ ἔμπροσθεν ὑπάρχοντι, ἄνωθεν τῆς Χαλκῆς.

In eadem Chalce superius versus ambulacrum, quod est ante Palatium inclytæ Pulcheriæ cernitur statua.

De ſtatuis Conſtantini & Helenæ ſuper Milliarii fornicem erectis.

A Super fornicem Milliarii ad Orientem, Conſtantini & Helenæ ſtatuæ; ubi etiam Crux viſitur in cujus medio eſt fortuna urbis.

Ἐν τῷ Μιλίῳ τῷ πρὸς ἀνατολὴν, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἄνωθεν τῆς καμάρας ἔνθα καὶ Σταυρὸς, καὶ μέσον τοῦ Σταυροῦ, τῆς πόλεως ἡ Τύχη.

De aliis ſtatuis quæ in Milliario poſitæ erant.

In eodem Milliario, Sophiæ uxoris Juſtini, Juſtiniani maximi ſucceſſoris, & Arabiæ filiæ eorum, atque Helenæ formoſiſſimæ neptis eorum ſtatua auro obducta. Arcadii item & Theodoſii ejus filii haud procul ſtatuâ Theodoſii patris, B ambæ equeſtres, in quarum dedicatione annonæ largitio ſplendida fuit, iis maxime qui Praſinæ factionis erant, acclamante populo, *Theodoſii Soboles Conſtantinum vicit.*

Ἐν τῷ αὐτῷ Μιλίῳ, Σοφίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ μετὰ τὸν μέγιστον Ἰουστινιανὸν, καὶ Ἀραβίας θυγατρὸς αὐτῶν, καὶ Ἑλένης ἀνεψιᾶς αὐτῶν εὐμορφοτάτης πάνυ, κεχρυσωμένη· Ἀρκαδίου καὶ Θεοδοσίου υἱοῦ αὐτοῦ ἐν τοῖς πλησίον Θεοδοσίου στήλης τοῦ πατρὸς, ἀμφότεραι ἐφ' ἵπποις· ὅτε καὶ σιτηρέσια ἐδόθη πολλὰ, ἐξαιρέτως δὲ τῷ Πρασίνων μέρει, κράζοντος τοῦ δήμου, Ὁ γόνος Θεοδοσίου Κωνσταντῖνον ἐνίκησεν.

255

De ſtatuis quæ in Tribunali Palatii erectæ erant.

In Tribunali Palatii Eudociæ uxoris Theodoſii alterius Theodoſii nepotis, item Marciani & Conſtantini ſtatuæ collocatæ erant. Ubi etiam ſaltationes plurimæ Praſinæ & Venetæ factionis, ad Heraclii uſque C tempora perſtiterunt.

Ἐν τῷ τοῦ παλατίου τριβουναλίῳ, Εὐδοκίας γυναικὸς Θεοδοσίου τοῦ ἐγγόνου Θεοδοσίου, Μαρκιανοῦ τε καὶ Κωνσταντίνου. ἔνθα καὶ ὀρχήσεις πλεῖσται ἕως Ἡρακλείου, τοῦ τε Πρασίνου καὶ Βενέτου μέρους γεγόνασιν.

DE SPECTACULIS.

ΠΕΡΙ ΘΕΑΜΑΤΩΝ.

256

Spectaculum Primum.

Simulacrum auro obductum in Baſilica Ciſterna auro laqueata (ubi Heraclii Imperatoris Examum conſtructum eſt) D virili ſpecie in genua provolutum, Juſtiniani eſt, ſecundò Conſtantinopoli tyrannidem exercentis, ac prope eum uxoris ejus, ſororis Buſeri Gliabari, devicto Tiberio Apſimare; quando & Philippicus eodem ipſo in loco Baſilicæ auro laqueatæ abrogatus eſt: ubi plerumque Terbelis Bulgarus & Gliabarus Chazarus ſederunt. Ibi non paucæ pactæ pecuniæ datæ ſunt, quo loco item Tyranni & uxoris ejus ſtatuæ ſunt. Inter quas ſtat Elephas tantæ magnitudinis, ut aſſerentibus E belluarum cuſtodibus nullus majore mole Elephas reperiatur. Elephas autem ille à Severo Caro Græco, effictus eſt ad ſpectaculum, ut aiunt. In illa quippe Baſilica auro laqueata ſtatutum fuerat ut Elephas conſiſteret ad oſtentum ſingulariſſimum. Collem enim eſſe aiebant ante partem graduum octoginta duorum, ubi & ſchola cuſtodum urbis excubabat. Ibi, ut narratur, Carcinelo argentario, iniquis lancibus vendenti, Elephas moleſtiam creabat, ita ut ille gubernatori Elephanti ple-

Θέαμα α'.

ΤΟ ἐν τῇ βασιλικῇ κινστέρνᾳ τῇ χρυσορόφῳ ἀνδρείκελον, χρυσέμβαφον ἄγαλμα ὑπάρχον [ἔνθα τὸ ἔξαμον Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως κατεσκευάσθη] τὸ γονυκλινὲς, Ἰουστινιανοῦ ἐστι, τοῦ μετὰ τὸ δεύτερον τὴν Κωνσταντινούπολιν τυραννήσαντος, καὶ πλησίον αὐτοῦ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἀδελφῆς Βουσήρου Γλιαβάρου, μετὰ τὴν ἧτταν Τιβερίου τοῦ Ἀψιμάρου· ὅτε καὶ Φιλιππικὸς ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ τῆς χρυσορόφου βασιλικῆς ἀπεδοκιμάσθη, Τερβέλη τοῦ Βουλγαρείας ἐκεῖσε πολλάκις καθίσαντος, καὶ Γλιαβάρου Χαζάρου· πάκτα οὖν οὐκ ὀλίγα ἐκεῖσε ἐδόθησαν, ἔνθα αὐτοῦ τοῦ τυράννου καὶ τῆς γυναικὸς τὰ ἀγάλματα. ἐν οἷς ἐλέφας ἵσταται παμμεγέθης, ὡς οἱ θηριοδέκται ἡμῖν ἐβεβαίωσαν, μὴ γενέσθαι ἐπάνω αὐτοῦ τὸ μέγεθος τῶν ἐλεφάντων· τῶν δὲ μεγάλων ἕως οὕτως. ὁ ἐλέφας ὑπὸ Σεβήρου τοῦ Καροῦ Ἕλληνος ἐτυπώθη θέαμά τι, κατὰ τὴν παράδοσιν. ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ χρυσορόφῳ βασιλικῇ τὸν ἐλέφαντα παραμένειν εἰς θέαμα ἐξαίσιον. ὄρον γὰρ εἶναι πρὸς τοῦ μέρους τῶν ἀναβαθμῶν τῶν οβ'. ἔλεγον, ἔνθα καὶ σχολὴ φυλαττόντων πόλιν. ἐν αὐτῷ δὲ φασὶ τὸν ἐλέφαντα παραμένειν Καρκινήλῳ ἀργυροκόπῳ ἐν πλαστοῖς ζυγοῖς τὴν πρᾶσιν ποιουμένῳ· ὥστε

257

διατρέφοντι τὸν ἐλέφαντα, φασὶν, ἀπειλεῖν, ὅτι καὶ ἐπορθεῖτο τούτου τὸ οἴκημα· καὶ πολλάκις διαβεβαιωσαμένου θάνατον τῷ θηριοτρόφῳ, εἰ μὴ τοῦτον κρατήσειεν· αὐτὸς δὲ διὰ τὰς βαγύλας ἐλαιοφόρους κρατῆσαι οὐκ ἐνεδίδου· ὃν καὶ φονεύσας ὁ αὐτὸς ζυγοπλάστης, τῷ ἐλέφαντι εἰς βρῶσιν προσέθηκε. τοῦ δὲ θηρίου ἀπιθάσου ὄντος, καὶ αὐτὸν διηναλώσεν. ὃ καὶ Σεβῆρος ἀκούσας, θυσίας τῷ θηρίῳ οὐκ ὀλίγας προσήνεγκεν. ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ τόπῳ παρέδωθη καὶ ἀπετυπώθησαν· ἔνθα καὶ Ηρακλῆς ἐλατρεύθη, παμπόλλας θυσίας δεξάμενος, καὶ ἐν τῷ Ιπποδρομίῳ μετετέθη εἰς θέαμά τι μέγιστον. τὸ δὲ πρότερον, ἀπὸ Ρώμης ἐπὶ Ιουλιανοῦ ὑπατικοῦ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον εἰσήχθη, μετὰ καρούχας καὶ νηὸς καὶ στηλῶν δώδεκα. αὕτη φασὶν, ἡ ἱστορία τοῦ θεάματος Σεβήρου ἡ ξένη γέγονεν ἐπὶ

258. Ανθίμου ὑπάτου· οὗ τινος τὰ Ανθίμου κατὰ τὴν κέλευσιν Νουζαμίτου Υπάρχου τῆς πόλεως τοῦ ἀπὸ Περσῶν, ἀντὶ πάκτων ἐχρηματίσθησαν, ἐν ταῖς ἡμέραις Βύζα καὶ Αντίου, καὶ ἕως τῆς σήμερον τοῖς Φιλοσοφοῦσιν ἐν πείρᾳ προτέθειται θέαμα.

rumque interminatus ſit ; additis etiam necis inferendæ minis niſi Elephantum, qui ſibi tabernam evertebat, cohiberet. Ille vero quod oleum conveheret, Elephanto imperare non poterat. Quem tandem occiſum iniquus argentarius, Elephanto devorandum apponit. Beſtia vero nondum cicurata, illum quoque interemit. Quo audito Severus, hoſtias beſtiæ non paucas obtulit: atque eo ipſo loco confecta ſtatua fuit, ubi etiam Hercules multis hoſtiis & ſacrificiis cultus fuerat. Utque multo magis ſpectaculo eſſet in Hippodromum invectus eſt; cum prius Româ Byzantium Juliano Conſule cum carruca & nave ac decem aliis ſtatuis tranſlatus fuiſſet. Contigit vero ſtupenda hæc ſpectaculi Severiani hiſtoria, Anthimo Conſule: cujus Anthimi bona, jubente Nuzameto urbis Præfecto Perſa, pro pacta pecunia ſolvenda vendita ſunt, in diebus Byzæ & Antii: hodieque Philoſophantibus ad experimentum hoc ſpectaculum proſtat.

ΘΕΑΜΑ Β΄.

Τῶν ἐν τῷ χρυσέῳ Μιλίῳ.

259. ΕΝ τῷ χρυσέῳ Μιλίῳ, ἡλίου ἅρμα ἐν τέτρασιν ἵπποις πυρίνοις ἱπταμένοις παρὰ δύο στηλῶν ἐκ παλαιῶν χρόνων ὑπῆρχεν, ἔνθα Κωνσταντῖνος εὐφημίσθη μετὰ τὸ νικῆσαι Αζώτιον, καὶ Βύζαν καὶ Αντῆν, κράζοντος τοῦ Βενέτου μέρους,

----- Εἷλες παλίνορσον ἱμάσθλην.

Ως δὲ δὶς ἡβήσας μαίνεαι ἐν σταδίοις.

τοῦ δὲ Πρασίνου μέρους λέγοντος, Οὐ χρήζομέν σε, λωβέ· οἱ Θεὸν ἀνώτεροι αὐτοῦ εἷλον. τοῦ δὲ ἡλίου ἅρματος κατενεχθέντος ἐν τῷ Ιπποδρομίῳ, δορυφορούμενον εἰσίει στηλίδιον καινὸν παρὰ Κωνσταντίνου κατασκευασθὲν ὑπὸ ἡλίου φερόμενον, Τύχη πόλεως ἐν βραβείοις πλείστοις εἰς τὸ στάμα εἰσίει, καὶ

260. ἔλαβεν ἆθλα παρὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, καὶ στεφανωθὲν ἐξίει, καὶ ἐτίθετο ἐν τῷ Σενάτῳ, ἕως τῶν γενεθλίων τῆς πόλεως. ὑπὸ δὲ Ιουλιανοῦ, διὰ τὸν χαραχθέντα σταυρὸν, ἐν αὐτῷ βοθύνῳ, ὅπου τὰ πλεῖστα θεάματα, καὶ αὐτὸ παρεδόθη.

SPECTACULUM SECUNDUM.

De iis quæ in Aureo Milliario erant.

IN aureo Milliario jam inde ab antiquis temporibus currus Solis trahente quadriga equorum ignei coloris quaſi volantium à duabus columnis viſebatur: ubi Conſtantinus poſt victos Azotium, Byzantem & Antem, Venetæ factionis acclamationibus exceptus eſt:

--- *Vertiſti retro flagellum.*

Ac velut bis pubeſcens, inſanis in ſtadiis

Praſina ex oppoſito factione dicente, *Non te opus habemus injurioſe, Dii illo ſuperiores traxere.* Solis autem curru in Hippodromum deducto, ſtatua illa exigua, urbis ſcilicet fortuna, quam Conſtantinus fabricaverat, ſole vecta, multis braviis inſtructa in Hippodromi tribunal veniebat, receptiſque à Conſtantino Imperatore victoriæ præmiis, inde coronata exibat, atque in Senatu uſque ad diem Urbis Natalem reponebatur. A Juliano autem, quod inſculptam Crucem haberet, in eam foſſam projecta & terra obruta eſt, in quam plurima quoque alia ſpectacula.

ΘΕΑΜΑ Γ.

Τῶν ἐν τῷ Φόρῳ.

ΒΑλμασα Κεντυρίων φίλος εἰδώλων πάνυ κατέαξε τὸ εἴλημα τοῦ Φόρου Ωρολογίου, θέας

SPECTACULUM TERTIUM.

De iis quæ in Foro extant.

BAlmaſa Centurio idolorum ſtudioſiſſimus, Horologii in Foro ſtantis in-

lucrum ſpectandi cauſa, ut aiebat, confregit; ut autem vero ſimilius erat furandi cauſa id egit: Minervæ quippe ſignum argenteum furatus eſt, Aſclepiodori quoque marſupia trium librarum reperta ſunt, item corona Cleopatræ ex Smaragdis colore alabaſtrino. Re cognitâ Imperator Conſtantinus Centurionem morte damnavit. Etſi autem impudenter negaret, ac Deos obteſtaretur, capite truncatus eſt in uno è gradibus ipſius Fori, ubi olim epulæ ac prandia fiebant. Scelus verò in altero fornice perpetratum non tacebimus. Maxentii mœchi ſimulacrum divinis honoribus illîc colebatur; & quod multi idololatrarum ignorabant, Deus eques adorabatur. Quapropter Conſtantinus ſimulacrum evertit, ac eos, qui id temere auſi eſſent, capite mulctavit. Ubi etiam Arius poſteà fœdâ morte periit; qui cum blaſphema dicta Græcanicis pejora miſer pronuntiaſſet, quando cum comitatu & pompâ Conſtantinopolitanum thronum, Imperatoriâ manu ſtipatus raptum procederet. Verùm Alexander vir divinâ ſcientiâ præditus, non prius ceſſavit quam illum funeſtæ morti tradidit. Eodem loco, qui à fornice viginti novem palmos habet, ſub religioſo Imperatore Theodoſio, Arius marmorea ſtatua effictus eſt quæ ſolo tantillum ſublimior erat ac cum illo Sabellius, Macedonius, Eunomius; ut eos qui præterirent tales ſibi magiſtros adſcribere puderet; utque ii qui filio honorem detraxerant, ſtercore, urina, ſputo & ludibriis deturparentur. Quæ hactenus integra conſpiciuntur ab iis, qui ſcripta noſtra philoſophicè & ſtudioſè ſcrutantur.

χάειν, ὡς ἔλεγεν· ὡς δὲ ἐν τῷ δοκεῖν μᾶλλον ἕνεκα τοῦ κλέμματος καὶ τοῦτο ποιήσας, ἔκλεψε τὸ Παλλάδος εἴδωλον ἀργυροῦν. καὶ τὰ βαλάντια Ἀσκληπιοδώρου εὑρέθησαν τῶν τριῶν λιτρῶν καὶ ἡ κορωνὶς Κλεοπάτρας κατασκευασθεῖσα σμαραγδίναις πάνυ ἀλάβαστρος. τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, τὸν αὐτὸν Κεντυρίωνα Βαλμασὰ ἐπετίμησεν ἄξιον θανάτου. τοῦ δὲ ἀναισχυντοῦντος, καὶ θεοὺς ἐπικαλουμένου, ἀπετμήθη εἰς ἐν τῶν σκαλίων τοῦ αὐτοῦ Φόρου, ἔνθα τὰ ἄριστα τὰ πρῶτα ὑπῆρχεν. τὸ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ καμάρᾳ γεγονὸς ἄθεσμον, οὐ σιωπήσομεν. τὸ τοῦ μοίχου Μαξεντίου εἴδωλον ἐκεῖσε προσεκυνεῖτο λατρευόμενον, καὶ τοῖς πολλοῖς εἰδωλολάτραις ἀγνοούμενον, Θεὸς ἱππόσυνος ἐλατρεύετο. διὸ Κωνσταντῖνος αὐτὸ μὲν κατέβαλε· τοὺς δὲ τοῦτο τολμήσαντας, ἀπεκεφάλισεν. ἔνθα καὶ Ἄρειος μετὰ ταῦτα τὸν μιαρὸν θάνατον ὑπέστη, χείρονα Ἑλλήνων βλασφημῆσαι ἀποτολμήσας ὁ δείλαιος, μετὰ λιτῆς καὶ τιμῆς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τῇ βασιλικῇ χειρὶ καθαρπάσαι βουλόμενος. ἀλλ' οὐκ Ἀλέξανδρος ὁ πολὺς ἐν θεογνωσίᾳ τοῦτο παρεσ... ἕως τῷ ὀλεθρίῳ θανάτῳ τοῦτον παρέδωκεν. ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἀπὸ τῆς καμάρας ἕως κθ'. παλαιστὰς ἔχοντι, ἐπὶ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου ἀπετυπώθη Ἄρειος ἐν μαρμάρῳ συνγειτνιῶντι τῇ γῇ, καὶ σὺν αὐτῷ Σαβέλλιος, Μακεδόνιος, Εὐνόμιος, πρὸς αἰσχύνην τοῖς διερχομένοις σφετερίζειν τούτους, καὶ κόπρῳ καὶ οὔρῳ καὶ ἐμπτύσματι, καὶ ἀτιμίαις ὀνειδίζεσθαι τοὺς τὸν Υἱὸν ἀτιμήσαντας. ἅ τινα καὶ καθορῶνται σῶα ἕως τοῦ σήμερον, τοῖς τὰ γεγραμμένα παρ' ἡμῶν μετὰ φιλοσοφίας καὶ πόνου διερευνῶσι.

261

262

SPECTACULUM QUARTUM.

De iis quæ in Artopoliis extant.

CAtellam marmoream multis mammis diſtribuendis muneribus præditam, confertim animantes adorare tentabant: quod iis qui conſiderare vellent erat expoſitum, Pavonis ſcilicet, Aquilæ, Leænæ, Leporis, Arietumque capita, Paſſerum item, Cornicum, Turturis, Muris & Felis: itemque buculæ mugientes, Gorgones duæ à dextris & ſiniſtris, obverſa mutuo facie, ex marmore ſculptæ. Quæ in Artopoliis ſculpta à Conſtantino ad ſpectaculum facta ſunt. Sed etiam bulgarus mundus bovi inſidens, qui quaſi ſpectaculum videntibus maximum, humo defodi voluerit. Hæc multis temporibus conſtitêre, & uſque ad Zenonem oculis contemplari licebat. Galenus vero quiſpiam medicus & philoſophus, ut ipſe docuit ex Chronogra-

ΘΕΑΜΑ Δ.

Τὸ ἐν τοῖς Ἀρτοπωλίοις πόροις ὑπάρχον.

ΚΥνάριον ἀπὸ μαρμάρου οὔθατα πλεῖστα ἐν τῇ Νεμέσει περιφέρον, ὡς οἴκοθεν μυρμηκιὰ λατρεύειν ἐπεχείρουν, τοῖς θεωρεῖν κατὰ πᾶν ἐθέλουσι, τοῖς πᾶσι προὔκειτο· ταὼ δὲ καὶ ἀετοῦ καὶ λεαίνας, λαγωοῦ τε καὶ κριῶν κάραι, καὶ στρουθῶν, καὶ κορωνῶν καὶ τρυγόνος, μυὸς καὶ γάλης, καὶ δαμάλεων ἐμαοῦσαι, καὶ Γοργονίδες δύο ἀμφότεραι ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, ἡ μία τῇ ἑτέρᾳ κατ' ὄψιν βλέπουσα, ἀπὸ μαρμάρων, ἀναγεγλυμμέναι, τὰ φυραθέντα κάτω τῶν αὐτῶν πόρων ἤτοι Ἀρτοπωλίων, θέας ἕνεκεν Κωνσταντίνου δρᾶμα. ἀλλὰ γὰρ καὶ Βούλγαρος ὑπὸ βοὸς καθαρὸς ὑπάρχων, ὡς τῇ γῇ διορύττειν ἐθέλειν τοῖς ὁρῶσι θέαμά τι μέγιστον. διέκειτο δὲ τοῦτο ἕως τῶν πολλῶν, καὶ μέχρι Ζήνωνος ἀρκέσαι τὴν ἱστορίαν. Γαληνὸς δέ τις ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος ὑπάρχων, ὡς αὐτὸς ἐδίδαξεν, ἀπὸ Χρονογράφων παιδευθεὶς, ἐβεβαιώθη τὰς Γοργονίδας

263

τὰς μαρμαρίνους, ἅτε τὴν μίαν ἐκ δεξιῶν, ἅτε δὲ τὴν ἐξ εὐωνύμων, ἱερογλυφικά τινα καὶ ἀστρονομικὰ ἐχίδνια συλλαβούσας τῶν βασιλέων γράφειν τὰς ἱστορίας, Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τοῦτο ποιήσαντος. τοῦ δὲ αὐτοῦ Γαληνοῦ ἐπὶ πλεῖστον συχνάσαντος, καὶ τοῖς ἀναγνώσμασιν τούτου προσέχοντος, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν Ζήνωνι παρὰ Βερήνης ἐγέλασε. Καλλίστρατος δέ τις, συρφετὸς μὲν τῷ γένει, κάπηλος δὲ τῇ ἀξίᾳ, ἐμβατεύοντι τῇ ἱστορίᾳ τῶν Γοργονίδων Γαληνῷ καὶ μάλιστα συχνῶς προσέχων μετὰ τὴν ἀνάκαμψιν Ζήνωνος τὴν ἀπὸ Ἰσαυρίας τὸ δεύτερον, φατριασθεὶς ὁ αὐτὸς Γαληνὸς παρὰ τοῦ αὐτοῦ Καλλιστράτου, τοσούτους ἐμπαιγμοὺς ἐπ' ἐνιαυτοῦ καὶ βολίδας ὑπέμεινεν, ὥστε μέχρι τέλους τὸ πέρας ἐν τῇ αὐτῇ Ἀρτοπωλίων καλενδίᾳ, ἐν αὐτοῖς τοῖς ζωδιακοῖς τετραπόδοις καὶ πετεινοῖς Σιλεντίου ὑπ' Ἄρχοντος ξίφει ἀποκεφαλισθῆναι, κράξαντος τοῦ Πρασίνου μέρους καὶ τοῦ ὄχλου, Δικαία ἡ κρίσις. Ἀριστείδης δὲ ὁ Φιλόσοφος ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ τόπῳ τοιόνδε, ὃ καὶ φαίνεται ἕως τῆς σήμερον, Γαληνοῦ θηρία, ἀδικία νεμομένη Ζήνωνι· καὶ τυπώσας τὴν γραφίδα, ἀπέδρα ἐν Χερσῶνι, καὶ ἐσώθη ἕως τῆς σήμερον.

264.

phis mutuatus asseverabat, Gorgones marmoreas, quarum alia à dextris, à sinistris alia erat, Hieroglyphicas quasdam & Astronomicas viperulas continentes, Imperatorum historias complecti, Magno Constantino ejus rei auctore. Cum vero idem Galenus eò crebrius ventitaret, & lectioni attenderet, de iis quæ à Verina Zenoni eventura erant, in risum effusus est. Callistratus vero quidam ex infima plebe caupo, Galenum Gorgonas sæpius adeuntem, easque assiduè considerantem apud Imperatorem Zenonem ex Isauria secundo reversum accusavit: Qui Galenus multa ludibria & plagas per annum sustinuit, donec tandem in ipsa Artopoliorum Calendia, & ad ipsam quadrupedum animalium atque volucrum statuam, à Silentii Præfecto capite plecteretur, clamante Prasina factione ac plebis promiscua turba, *Justum judicium.* Aristides vero philosophus ejusmodi nomen loco imposuit, hodieque manet, *Galeni bestiæ, Zenoni iniquitas attributa.* Scriptaque lamina in Chersonem aufugit, hactenusque incolumis est.

ΘΕΑΜΑ Ε.

Τὸ ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ Καρακάλλου Πραιποσίτου.

265.

Θεαμάτιον ἤτοι εἰδώλιον τῆς Βυζαντίου πόλεως πρωτερεῦον ἀπὸ Τραϊανοῦ, Μηκᾶς καὶ Γλαῦκος. ἐξ ὧν Θεόδωρος Χρονογράφος ἀναῤῥωσθεὶς ἀναγνώσμασιν. Ζεὺς, Ἥλιος ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐν ἅρματι μαρμαρωθέντι. Διὸς σκυταλίδης Ἀριστείδης Ἡρακλῆς, ὁ ἀνακείμενος ἡνίοχος Θεὸν ἐπιγράφων, Ἀπόλλων παγκρατιαστής. ἔνθα ὁ ποταμὸς ὁ Κύτλου, Αέτιος ὁ ἀπὸ Λύκου μυκολατρευόμενος· ἐν αὐτῷ χελῶναι μεσταὶ ὀρνίθων ἐν αὐταῖς δράκοντες ιη', καὶ Ἀκουίτιος Φιλόσοφος εἰδώλων προστάτης, καὶ θύτης γυναικὸς καὶ δύο τέκνων, μητρὸς Ἀγλαΐδης καὶ ἀδελφῆς Γραφεντίας. ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ δαιμόνων ἐπιστασίαι καὶ πτώσεις, ἅτε βασιλέων, τοῖς φιλοσόφοις μάλιστα ἐὰν πόρνοις εἶεν τῇ γλώττῃ ἢ τῇ φορᾷ, οἱ βασιλεῖς ὀλέθριοι. διὰ τοῦτο τῷ γυμνῷ προσεχόντων ζωδίῳ, καὶ σιδηρέαν βοτάνην σὺν κοχλιδίῳ πυρίζοντες, καὶ τοῖς μυκτῆρσιν ὀπτήσαντες, γαλουχοῦνται τοῖς φίλοις τοῦ ἄνακτος· καὶ ἣν γνωστὰ ἐκ τούτων ἴσως θέλεται, εἰς αὐτοὺς γίνεσθαι ἡμῖν. πολὺς δὲ ἄργυρος καὶ μάλιστα δηναρίων κατέχωσαι κάτωθεν, ἅτε δὴ καὶ θησαυροὺς χρυσίου, ὅτι θέατρον ὑπάρχων, καὶ τοῖς πολλοῖς βλέπειν ἐν ἡμέρᾳ Διὸς θυσίας καὶ θαυμάζουσιν· σεισμοῦ δὲ γενομένου, ἀποθανεῖν ἐν αὐτῷ τῷ πλ-

266.

SPECTACULUM QUINTUM.

Ad Amastriani Caracallæ Præpositi.

Quod à Trajano Spectaculum seu idolum Byzantinæ Urbis primum occurrit Mecas & Glaucus: ex quibus Theodorus Chronographus Lectionibus clarus. Jupiter; Sol eodem in loco, marmoreo curru invectus. Jovis scuticam ferens, Aristides, Hercules, auriga recumbens, hoc Deum titulo donans, *Apollo Pancratiastes.* Ubi Cytli fluvius; Aëtius, à Lyco impuro cultore adoratus. In eo testudines plenæ avibus, & dracones octodecim, Acuntius item Philosophus Idolorum Antistes, uxoris immolator ac duorum liberorum; matris Aglaidis & sororis Graphentiæ. Eodem in loco dæmonum [quippe Regum] visiones afflatusque Philosophis obtingunt; maxime si lingua femineve adulteris reges fuerint exitiosi. Idcirco ad nudam oculos conjicientes statuam, sideritimque herbam cochleari concalefacientes, atque naribus adurentes, Regis amicos lactari; ac si forte ex his innotescere velit, divinum eos responsum accipere. Ingens pecuniæ vis, præsertim denariorum humo defossa, quin & auri thesaurus, quòd cum theatrum esset die Jovis, populus conferta multitudine spectaculi admiratione defixus, terræ motu, circa tempus Byzæ & Antis, in ipsa cavea absorptus sit.

Contigit vero cum necdum Constantinus Dei cultor Urbi innotuisset, sed Romæ. Equi autem & aviculæ, Galinduchii Ducis sunt, quæ ad Artemisii ignem hodieque conspiciuntur. Idcirco, quamquam multis laboribus tuæ virtutis causa, vir probe, perfuncti, nihil tamen indignè tulimus.

A ματι, ὡς ἐπὶ Βύζα καὶ Αντη, πρὶν Κωνσταντῖνος τῇ πόλει, ἀλλὰ τῇ Ῥώμῃ, Θεὸν γινώσκων ἐφαίνετο. οἱ δὲ ἵπποι καὶ αἱ κιννύρες Γαλινδούχου τοῦ Δουκός. ἅ τινα καθορῶνται ἐν τῷ πυρὶ Ἀρτεμισίῳ ἕως τοῦ δεῦρο. ὅθεν, φιλόκαλε, πολλοὺς κόπους διὰ τὴν σὴν ἀρετὴν ὑπομείναντες, οὐδὲν ἠγανακτήσαμεν.

De Foro Bovis.

ΤΟΥ ΒΟΟΣ.

B

Spectaculum quod in foro Bovis positum erat, clarè tibi describemus, quando id sæpe sæpius, vir studiose, missis ad nos litteris efflagitasti. Novimus sane Valentinianum Constantis Imperatoris sacri cubiculi Præpositum in Hippodromo illud ædificasse. Fuit vero fornax ingens & ad nostra usque tempora duravit. Ibi Deo perosus ille Julianus multos Christianos quasi maleficos combussit. Erat autem caminus bovis ænei immanis staturæ figuram referens, cui similis in Neorio portu postea confectus est. Huic autem deinde Bovi æneo ad nequissimum usque Phocam quædam infamia inhæsit, eo nomine, quod exurendis reis usurparetur. Postquam vero ab Heraclio ipse Phocas exustus est, Bos in Aculcati ærarium conflatus est, atque ad conscribendum militem in Pontum missus. Erat autem in Ponto, quod Aculcatum vocant, argenti pondo quatuor supra viginti, eo quod ipsum esset auro solidum. Quod hîc quoque hodieque servatur, ac cernitur, in fusis lechmiis tetricum valde vultum præferentibus.

Τὸ δὲ ἐν τῷ βοῒ θέαμα, τρανῶς σοι ὑποδείξομεν, ὅπερ πλειστάκις δι᾽ ἐπιστολῶν ἡμῖν ἐσήμανας δηλόν σοι γενέσθαι, ὦ φιλόκαλε· Βαλεντινιανοῦ τοῦ Πραιποσίτου Κώνσταντος ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ οἰκοδομηθῆναι γινώσκομεν. κάμινος δὲ παμμεγέθης μεγάλη ἕως ἡμῶν διαστωθεῖσα, ἔνθα Ἰουλιανὸς ὁ θεοστυγὴς προφάσει τῶν καταδίκων πολλοὺς ἐν αὐτῇ Χριστιανοὺς κατέκαυσε. ἦν δὲ 267.

C ἡ κάμινος φέρουσα βοὸς χαλκοῦ παμμεγίστου θέαμά τι, ὅπερ καὶ μίμησιν ἐν τῷ Νεωρισίῳ λιμένι κατετυπώθη. τῷ δὲ αὐτῷ βοῒ τῷ χαλκῷ ἕνεκεν καύσεως παρηκολούθησέ τι μωμὸν ἕως Φωκᾶ τοῦ ἀναξίου. καὶ μετὰ τὸ καυθῆναι τὸν αὐτὸν Φωκᾶν, ὑπὸ Ἡρακλείου χωνευθῆναι τὸν βοῦν εἰς ἀκουλκαταμίον, καὶ εἰς τὸν Πόντον περάσαι ἕνεκεν στρατολογίας. ἦν δὲ τὸ ἀκουλκάτον ἐν τῷ Πόντῳ, σταθμῶν τῆς ἀργυρείου κδʹ. διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ χρυσεγχυτόν. ὅπερ καὶ 268.

D ἐνταῦθα σώζεται ἕως τῆς σήμερον τοῖς ὁρῶσιν, εἰς λεχμία χωνευτὰ σκυθρωπὰ πάνυ.

VII. *EX MILLIARIO Spectaculi Officii Dioscori, ex Mauricii Augusti Diario.*

Ζ. ΕΚ ΤΟΥ ΜΙΛΙΟΥ Θεάματος τοῦ Ὀφφικίου Διοσκόρου, ἐκ τῶν καθ᾽ ὥραν Μαυρικίου Αὐγούστου.

E

Quod vocant Fori Senatum, à nullo alio tale nomen obtinuit, quam quod Senatus à Senato ædificatus sit, necnon illud trium lapidum opus, id est triceps porphyreticum simulacrum, quod quidam in medio Constantinum magnum, à sinistris Constantium, à dextris Constantem repræsentare dicebant. Erat illud duobus fultum pedibus, sexque manibus instructum. Spectaculum plane novum & insolens, alium aliunde conspiciens, nam unum caput erat. Incendio autem ibidem grassante, cum omnes unà eniterentur ut mirum illud signum suffurarentur, Theodosio juniore Arcadii filio imperante. Is statim misso cursore in loca remota & ad maris oras; iis qui sustulerant interminatus est ni repræsentarent. Qui vero auferre ausi fuerant cum non pos-

Ὅτι τὸ Σινάτον τὸ λεγόμενον τοῦ Φόρου, οὐδὲν ἄλλο ἐτυμολογεῖται, ἢ μόνον Σινάτου οἰκοδομήσαντος τὸ Σινᾶτον, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ τρίλιθον ζώδιον, ἤτοι τρικέφαλον πορφυροειδὲς, ὃ ἔλεγόν τινες Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν μέσον, Κωνστάντιον εὐώνυμον, Κώνσταν ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσιν, εἰς πόδας ἀρκούμενον δύο, εἰς δὲ χεῖρας ἕξ· ξένον τοῖς ὁρῶσι θέαμα, ἄλλον ἀλλαχόθεν ὁρῶν, καὶ ἡ κεφαλὴ μία. 269.

F ἐμπυρισμοῦ ἐν αὐτῷ δή ποτε γινομένου ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, καὶ πάντων ἐκεῖσε ἀσχολουμένων, ὡς εἰπεῖν, κλαπῆναι τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τοῦ Ἀρκαδίου, ὃς εὐθὺς διὰ ταχυδρόμου ἐν τοῖς διαστάτοις καὶ ἐν τοῖς θαλαττίοις μέρεσι μετὰ ἀπειλῆς, εἰ μὴ φανείη τὸ θέαμα. καὶ οἱ τοῦτο τολμήσαντες, οὐκ ἰσχύσαντες εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἀπενεγκεῖν·

φθαζόμενοι δὲ τοῦ δρόμου τοῦ βασιλικοῦ ἀποποιησάμενοι ἑαυτοὺς, τό τε θέαμα καὶ ἑαυτοὺς ἐν τῷ βυθῷ ῥίψαντες, κατεποντίσθησαν· ὡς πολλῶν πλοίων καὶ σαργάνων ἐλθόντων καὶ κολυμβητῶν τινων, διὰ τὸ ἀδημονεῖν τὸν βασιλέα, δῶρά τε εἰς πλῆθος ταττομένου, καὶ ὡς φ'. κεντηναρίων μετὰ ὅρκων φρικτῶν βεβαιουμένου, τοῖς μέλλουσιν αὐτὸ ἐκβάλλειν ἐκ τῆς θαλάσσης, οὐκ ἴσχυσέ τις. τότε ὀργισθεὶς ὁ αὐτὸς Θεοδόσιος, καὶ τὸν Σινάτου οἶκον τῷ πυρὶ παραδέδωκεν, ὑπὸ τεσσάρων κιόνων βασταζόμενον. καὶ μετέθηκεν τὴν στήλην Ἑλένης μητρὸς Κωνσταντίνου, καὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φαύστης θυγατρὸς [Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἑρκουλίου, γαμβροῦ] Διοκλητιανοῦ, ἐν τῷ αὐτῷ Σινάτῳ· αὐτοῦ μὲν καὶ τῆς γαμετῆς, χαλκεγχύτων καὶ μέρος λιθενδύτων· αὐτῆς δὲ ἐκ πορφυροῦ μαρμάρου περιέχουσαι· ἅτινα καὶ σώζονται ἕως τῆς δεῦρο.

270

A sent in patriam illud reducere, occupante Imperatorio cursore, desperatione ducti sese cum simulacro in mare præcipitarunt; ita ut multis adductis naviculis & funibus, urinatoribusque, quod id Imperator molestissime ferret, multisque donis propositis usque ad quinquaginta centenaria, horrendis cum juramentis promissa si quis ex mari extrahere posset, nemo id præstare potuerit. Quamobrem ardens ira Theodosius, quatuor columnis fultam Senatus ædem flammis dedit: B atque Helenæ matris Constantini, ipsius item Constantini, & uxoris illius Faustæ, Maximiani Herculii, Diocletiani generi, filiæ statuas in eundem Senatum transtulit: ipsius quidem & uxoris statuas ex ære fusas partimque lapillis ornatas; illius autem ex marmore porphyretico: quæ hodieque supersunt.

ΠΑΠΙΑ. C

Ἐν τῷ λεγομένῳ Στατῆρι, ὅπερ λέγεται Μόλιον ἀλωπὸν ἐστὶν ἐκ μαρμάρου πηγανουσίου εἰς μῆκος ὀργυίας ε'. πλάτος δὲ ὀργυίας δύο ἥμισυ πρὸς νότον ἐν τοῖς ἀνακτορικοῖς οἴκοις· πρὸς δὲ βορρᾶν πρὸς τὸν παλαιὸν ναὸν, ὅπερ ἐν τῷ στήθει ἔγραφεν, δι' ἐμπλαστῶν χρυσέων καὶ ἀργυρέων γραμμάτων, Ἀφροδίτη Σελήνη, ἐδόθη Πέρσαις εἰς πάκτον, ἐπὶ Ἀναστασίου βασιλέως, ἀντὶ σταθμῶν χιλίων χρυσοῦ. καὶ τοῦτο δὲ ὁ αὐτὸς D Παπίας ἐδίδαξεν ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. Ὅτι αἱ Γοργονοειδεῖς κεφαλαὶ ἐν τῇ χαλκῇ πύλῃ, πρὸς μὲν τὸ προσθὲν περιπατοῦντι εὐωνύμως, πρὸς δὲ τὸ ὄπισθεν δεξιῶς, τῆς Ἀρτέμιδος Θεᾶς, ἐκ τοῦ ναοῦ Ἐφεσίου ἧκασι· τὰς μὲν τέσσαρας ἐν τοῖς Ταύρου μέρεσιν, ἐν τοῖς παλαιοῖς παλατίοις προσπηχθέντα Κωνσταντίνου, ἔνθα καὶ Ἰουλιανοῦ καὶ τῆς τούτου γαμετῆς· ἀλλὰ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ Γάλλου καθορῶνται ἀγάλματα· τὰς δὲ δ'. ἐν τῷ προειρημένης πύλης εὐωνύμῳ μέρει, ἔνθα καὶ σταυρὸς πεπηγὼς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ πάλαι καὶ Βελισαρίου, καινουργηθεῖσαι ἵστανται. ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Βελισάριος καθορᾶται χρυσέμβαφος, ἡλιοκέφαλος, καὶ Τιβέριος ὁ κυρτοειδὴς Θρᾷξ, καὶ Ἰουστῖνος ὁ πρῶτος λεπτοειδὴς ἐπίφορος κατ' ἰδέαν πάνυ, καὶ τῶν συγγενῶν ἑπτὰ, αἱ μὲν ἐκ μαρμάρου, αἱ δὲ καὶ χαλκαῖ, ἐκ τῶν ζωσμάτων ἐπιγινωσκόμεναι ἀκριβῶς τοῖς παροῦσι. F

271.

272.

EX PAPIA.

In loco quem Staterem vocant, quam Molium Vulpinam appellant ex marmore Peganusio ulnarum quinque longitudinis, duarumque cum dimidio latitudinis, ad Austrum in Palatii ædibus; ad Aquilonem vero veteris Ecclesiæ respectu. In cujus pectore hæc inscriptio aureis & argenteis insertis litteris legitur, *Venus Luna*, Anastasio Imperatore Persis pro pacta pecunia data est pro mille auri librarum pondere. Quod ipsum suis in scriptis Papias docuit. Gorgonum capita in Chalces porta à sinistris quidem ante, à dextris vero retro Dianam Deam ambulanti, ab Ephesino Templo advecta sunt: quatuor quidem in Tauri partibus, in Palatio veteri Constantini affixa, ubi etiam Juliani ejusque conjugis; Constantini quoque magni & filiorum ejus, necnon Galli statuæ conspiciuntur: quatuor autem in E memoratæ portæ lævo latere, ubi etiam crux defixa sub Justiniano olim & Belisario restaurata consistunt. Ibi quoque ipse Belisarius conspicitur deauratus, capite solaribus radiis micante, & Tiberius gibbosus Thrax, Justinus senior exigua statura, vultu admodum concitato; itemque ex cognatis septem statuæ, partim marmoreæ, partim æneæ, quas ex cingulis facile est adstantibus cognoscere.

De imagine Pulcheriæ Augustæ; necnon de statuis Marciani & Pulcheriæ.

Πολλὰ τῇ βασιλίδι Πουλχερίᾳ Λέων ὁ μέγας ἐμακάριζεν· ὅθεν καὶ μνήμην αὐτῆς τῆς τελειώσεως ἐπετέλει, καὶ ἐν τῷ τάφῳ αὐτῆς αὐτὸς ἱστόρησε τὸ

Leo magnus beatissimam Pulcheriam Augustam multum celebrare solebat: Unde etiam ejus consummationis, sive exitus memoriam venerabatur, ejusque imaginem se-

pulchro ipſius appoſuit, atque in ædibus imperatoriis ejus depictam effigiem contemplans, totam vitam ejus deprædicabat. Marciani vero & Pulcheriæ ſtatuas idem Leo in Theodoſianos embolos tranſlatas, Imperatoriæ urbi adjecit.

ταύτης ἴνδαλμα. καὶ ἐν τοῖς βασιλίοις δὲ θεωρῶν αὐτὴν ἐν ἱστορίᾳ, τὸν βίον ὅλον αὐτῆς ἐμακάριζεν. Μαρκιανοῦ δὲ στήλην καὶ Πουλχερίας ὁ αὐτὸς Λέων ἐν τοῖς Θεοδοσιανοῦ ἐμβόλοις μεταστήσας, τῇ βασιλίδι πόλει προσέθηκεν.

De Juliani moneta à Theodoſio abolita; ac de ejuſdem ſtatua.

Juliani monetam Theodoſius magnus abrogavit; ac poſtea ejus ſtatuam extra monetariam officinam ſtantem conſpicatus erubuit, exque comitibus cujus eſſet figura ſciſcitatus eſt, illis autem reſpondentibus Juliani eſſe, ſtatim ille, Nigri hominis, ait, ſtatuam conſpexi: multumque rubore ſuffuſus, eam ſtatim confregit, edictoque juſſit: Si quis uſquam hujuſmodi figuræ obſignatos nummos repererit, nec publicè denuntiaverit, is proſcriptis bonis, extra Conſtantinopolim exulatum mittatur.

Ἰουλιανοῦ χαραγὰς Θεοδόσιος ὁ μέγας ἠμαύρωσε. μεθ' ὧν καὶ τὴν τούτου στήλην ἔξω τῆς χαραγῆς ἑστηκυῖαν θεασάμενος, ἠρυθρίασε, καὶ τοῖς συνοδεύουσιν ἐπύθετο, Τίνος ἂν εἴη τὸ χάρασμα. τῶν δὲ Ἰουλιανοῦ φησάντων, εὐθὺς ἐκεῖνος εἶπεν, Ὅτι μέλανος ἀνθρώπου στήλην τεθέαμαι. καὶ πάνυ ἠρυθρίασε· καὶ παραυτίκα ταύτην κατέαξεν, καὶ δόγμα προέθηκεν, Ὅτι ὅπου ἐὰν εὑρεθῇ ἐν χαραγαῖς νουμίων τὸ τοιοῦτον ὑπόδειγμα, καὶ μὴ τῷ δημοσίῳ καταμηνυθῇ, δημευθεὶς ὁ τοιοῦτος ἐξόριστος Κωνσταντινουπόλεως γένηται.

De idolorum ſtatuis Imperatorum ſpecie à Juliano efficitis.

Multum Julianus præſtigiis deditus erat: unde aiunt idolorum ſtatuas Imperatorum ſpecie effingere ſolitum, ipſas velut Imperatorum adorare coëgiſſe. Inter hæc vero, Apollinis ſtatuam inauratam Nicomediæ, quæ Metropolis eſt, ac ſimiliter Dianæ Deæ fabricatus, lata lege adorari ſanxit, quaſi ſuam & conjugis effigiem: quæ cauſa fuit ut innumera multitudo, vel inſcia in idololatriam laberetur.

Πολὺς ἦν Ἰουλιανὸς ἐν μαγγανίαις· ὅθεν καὶ τοῖς εἰδώλοις εἰς στήλας βασιλικάς, φασίν, ἐξεικόνιζε, καὶ προσκυνεῖσθαι ταύτας, ὡς βασιλέων εἰκόνας, ἠνάγκαζε. μεθ' ὧν καὶ ἐν τῇ Νικομηδέων μητροπόλει, τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα χρυσέγκαυστον κατασκευάσας, καὶ τὸ τῆς Θεᾶς Ἀρτέμιδος, νόμοις ὁμοίοις ἐνομοθέτει προσκυνεῖσθαι, ὡς αὐτοῦ φησιν εἶναι καὶ τῆς γαμετῆς ἰνδάλματα· ὅθεν καὶ ἄπειρον πλῆθος κλαπὲν εἰς εἰδωλολατρείαν κατέπεσεν.

De ſtatua Jeſu, ac Hæmorroiſſæ à Juliano in Paneadis partibus reperta, ac confracta.

In Paneadis, quam Cæſaream Philippi vocant, partibus, cum Julianus iter haberet, Hæmorroïſſæ, & ipſius Jeſu ſtatuam, quam, ut fertur, illa poſuerat, conſpicatus eſt. Erat vero mulier venerantis more inclinata, fimbriamque ſtatuæ Jeſu dextera contingebat. In medio autem herbæ ſpecies quædam curandis quibuſcumque morbis apta naſcebatur, tantæ virtutis, ut aiebant, ut etiam cæcis ab utero, viſum tribueret. Quam rem Euſebius Pamphili, & qui Hæſitantium ſectæ eſt, diligentius memorat. Hæc ut vidit Julianus myſterium ſciſcitatur, utque didicit eſſe Jeſu ſtatuam, confregit illam: ſimiliter Veronicæ, Hæmoroïſſam ſic vocatam prodit idem Hæſitans: plantam autem illam igni tradidit: erectoque ibidem Jovis & Veneris ſimulacro, necnon ſui ipſius, Templum etiam cum hac inſcriptione excitavit, HÆC DEO JOVI OMNIUM INSPECTORI, JULIANUS PANEADI DONO DEDIT. Ibi etiam Mar-

Ἐν τοῖς Πανεάδος μέρεσι τῇ ἐπονομαζομένῃ Καισαρείᾳ, τῇ Φιλίππου, διερχομένου Ἰουλιανοῦ, τὸ τῆς Αἱμοῤῥούσης ἴνδαλμα θεασάμενος, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ τὸν ἀνδριάντα, ὡς ἔλεγον, ὑπ' αὐτῆς κατασκευασθέντα· ἐν οἷς κεκυφυῖα ἡ γυνή, καὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ κρασπέδου τοῦ ἀνδριάντος Ἰησοῦ ἁπτομένη· μέσον τοῦ βοτάνης εἶδος, ἀλεξιτήριον φάρμακον πρὸς πᾶσαν νόσον ἐπιτήδειον, ἐκφυέν· καὶ τυφλοῖς, ὥς φασι, τοὺς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐξελθόντας ἰάσασθαι. τοῦτο δὲ καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, καὶ ὁ Διακρινόμενος, ἀκριβέστερον μέμνηται. ταῦτα Ἰουλιανὸς θεασάμενος, ἐπύθετο τὸ μυστήριον· καὶ μαθὼν Ἰησοῦ εἶναι τὸν ἀνδριάντα, κατέκλασεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς Βερονίκης, ὡς ὁ Διακρινόμενος μέμνηται καλεῖσθαι τὴν Αἱμοῤῥοῦσαν· καὶ τὸ φυτὸν δὲ κατέκαυσε· καὶ Διὸς εἴδωλον καὶ Ἀφροδίτης ἐν τῷ τόπῳ ἀνατεθεικώς, καὶ ἑαυτοῦ· ἐν οἷς καὶ ναὸν οἰκοδομήσας, ἐπέγραψε· ΤΑΔΕ ΘΕΩ ΔΙΙ ΠΑΝΤΕΠΟΠΤΗ, ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

ΛΙΑΝΟΣ ΠΑΝΕΑΔΙ ΕΙΣ ΔΩΡΟΝ ΑΓΕΙ· ἔνθα καὶ Μαρτύριος ἐπίσκοπος πολλὰ ἐξουθενήσας αὐτὸν, ἐκάη πλησίον τοῦ ναοῦ, ὡς ἔλεγον, εἰς θυσίαν Θεοῖς.

A tyrius Episcopus multa per contemptum in eum locutus, proximè templum flammis traditus, atque, ut aiebant, Diis immolatus est.

De statua Juliani Imperatoris à Demophilo Duce super columnam Porphyreticam erecta.

Ἰουλιανοῦ βασιλεύοντος πρὶν ἢ τὴν Ῥώμην καταλαβεῖν, στήλην ἐν Βυζαντίῳ τούτου ἀνέστησαν ἐν τοῖς Κωνσταντινιανοῦ ἐμβόλοις. καὶ ὁ στρατηλάτης δὲ Δημόφιλος, χαίρων τῇ τῶν εἰδώλων θρησκείᾳ, ἐν πορφυρῷ κίονι ταύτην ἀνέθηκε, ΜΕΓΑΣ ΘΕΟΣΕΒΗΣ ΥΠΑΡΧΩΝ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ. διὰ τοῦτο, ἢ μόνον ἐβασίλευσεν καὶ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ εἰκόνας αὐτοῦ ἔν τε σανίσι καὶ χαλκουργήμασι μεγίστοις ἀνέθετο.

B Juliani Imperatoris, antequam Romam occupasset, statuam Byzantii ad Constantini Fori porticus collocarunt, quam Demophilus Dux exercitus, idolorum cultûs studiosissimus, columnæ porphyreticæ cum hoc titulo imposuit: MAGNUS ET RELIGIOSUS JULIANUS. Ideo statim atque imperium Romæ & Antiochiæ adeptus est, in tabulis, magnæque molis æneis operibus imagines ejus collocabat.

276.

De Statuis argenteis Gratiani & ejus uxoris Romæ erectis.

Γρατιανὸς μετὰ τὸ γῆμαι ἐν Ῥώμῃ παρεγένετο, καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γαμετὴν ἐν ἀργυραῖς στήλαις εἰς ἄλλο θέαμα τῇ Ῥώμῃ προσέθηκεν.

C Gratianus postquam uxorem duxerat Romam venit, ac sui uxorisque statuas argenteas ad aliud spectaculum Romæ proposuit.

De Valentiniani Junioris statua, quæ in Leontii porticibus visebatur.

Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ νεωτέρου, ἐν τοῖς Λεοντίου ἐμβόλοις ὑπῆρχε στήλη θαυμάσιος, ἔνθα Ζήνων τὰς ἐπιψίας ἐποιεῖτο. Ζήνων Οὐαλεντινιανοῦ τὴν στήλην θεασάμενος, ἀτυχεῖν ἔφησε τοὺς μὴ εἰκόσιν εἰς μνήμην καθορᾶσθαι Καίσαρας.

Mira Valentiniani Junioris statua in Leontii porticibus visebatur, quem locum invisens Zeno, Valentiniani statuam conspicatus, Infelices, inquit, Cæsares, quorum imagines ad memoriam non conspi- D cerentur.

277.

De Cruce argentea in Bove erecta, à Constantino & Helena sustentata.

Ἐν τῷ Βοῒ τοῦ Κωνσταντίνου φοσσάτον παρεσκευάσθη μέγιστον· καὶ πόλεμον αὐτῷ Βύζας παρετάξατο, καὶ ἀπέθανον Ἕλληνες, ὡς ὁ Σωκράτης φησὶν, εἴκοσι χιλιάδες. παρευθὺ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ Βοῒ, σταυρὸς ἀργυροῦς κεχρυσωμένος ἐτυπώθη, καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εἰκόνες, ἀμφοτέρων αἱ χεῖρες τὸν σταυρὸν κατέχουσαι, φησὶ, τῶν θεοδούλων.

In Constantini Bove maximum commissum prælium est; aciem contra illum instruxit Byzas, ubi, narrante Socrate, Græcorum viginti millia ceciderunt. Statimque in eodem ipso Bove crux argentea deaurata confecta est, necnon servorum E Dei Constantini & Helenæ imagines, Crucem manibus complectentes.

De Contariis, ac idolorum delubro ibidem extante, quod postmodum in Deiparæ ædem conversum fuit.

278.

Ὅτι τὰ λεγόμενα Κοντάρια, βίγλαν εἶχον ἕως ἔτη ζ΄. καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ πόλεμος ἕως ἔτη β΄. καὶ ναὸς εἰδώλων μικρὸς πάνυ, ὃν ἔλεγον Γαλλιηνοῦ εἶναι· ὃν καθελὼν Κωνσταντῖνος, τῆς Θεοτόκου οἶκον ἀνήγειρε, καὶ ἑαυτὸν ἐγχαράξας, καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ἰησοῦν καὶ τὴν Παρθένον, πανηγυρικὰς ἑορτὰς ἐπετέλει ἕως ἡμέρας ιβ΄.

Contaria, ut vocant, excubias ad annos septem habuerunt: eodemque loco ad biennium bellum gestum fuit. Erat idolorum delubrum exiguum, quod Gallieni esse dicebant. Quo diruto Constantinus, F Deiparæ ædem excitavit, seseque cum matre, Jesuque ac Virgine nummo insculpens, festa publica diebus duodecim celebravit.

De loco Viglentia nuncupato.

Ἐν τοῖς Βιγλεντίου ὑπῆρχεν ἡ ὀχυρωτάτη βίγλη

Ad Viglentia validissimæ erant Constan-

tini excubiæ, quas, ante Crucis visionem in Urbe habitam locavit. Nam illic, ut fertur, etiam Crucem ipsis oculis circa vesperam conspexit. Eodem quoque loco ad Viglentia Severus Gazæis sedes & domicilium præscripserat: in quos instructo bello Maximinus Constantini exercitus Dux, quasi octo millia eorum concidit. Tum reliqui equis exilientes, confractisque gladiis, Maximini pedibus advoluti, vitam supplices deprecati nactique, ex proprio armorum ære statuam Constantino posuere.

Κωνσταντίνου, ἣν πρὸ τῆς ὀπτασίας [τῆς τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ] τῆς πόλεως ἔστησεν. ἐκεῖ γὰρ, ὡς ἔλεγον, καὶ τὸν σταυρὸν περὶ δειλινὸν ὀφθαλμοφανῶς ἐθεάσατο. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ τοῖς Βιγλεντίοις, Σεβῆρος Γάζοις κατῴκισεν, οὓς καὶ πολεμήσας Μαξιμῖνος στρατηγὸς Κωνσταντίνου, ὡσεὶ ὀκτὼ χιλιάδας ἀπέκτεινεν. καὶ τότε οἱ λοιποὶ καταβάντες τῶν ἵππων, καὶ τὰ ξίφη κλάσαντες, τοῖς ποσὶ Μαξιμίνου ἐγκυλινδούμενοι, σωτηρίας τυχεῖν ἱκέτευον καὶ τυχόντες, ἐκ τῶν ἰδίων χαλκουργημάτων Κωνσταντίνῳ στήλην ἀνέθεντο.

De populi acclamationibus quibus in Foro Conſtantinus M. exceptus eſt; & de Canonaris Philoſophi cade.

In Foro Constantinus per quadraginta dies faustis plebis Senatusque acclamationibus exceptus ac celebratus est. Canonaris autem Philosophus, editum in locum conscendens, cessante turba, alta voce clamavit: *Ne plusquam majores sapias, qui majores sustulisti.* Quem evocatum Constantinus, lenibus hortabatur dictis ut paganismum profitendi finem faceret. Ille vero dum edita voce clamat se pro majoribus mortem oppetiturum, capite cæsus in iisdem ad Viglentia porticibus, residuis Gazæis timendi exemplo fuit.

Ἐν τῷ Φόρῳ μ΄. ἡμέρας Κωνσταντῖνος ἐδοξάσθη καὶ εὐφημίσθη παρὰ τοῖς μέρεσι καὶ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τῆς αὐτῆς πόλεως. Κανονάρις δὲ Φιλόσοφος ἐν ὑψηλῷ τόπῳ ἀνελθὼν, μετὰ τὸ παῦσαι τοὺς ὄχλους, μεγάλῃ φωνῇ ἔκραξεν, Ὑπὲρ προγόνων μὴ φρόνει, ὁ τῶν προγόνων καθαιρέτης. ὃν ὁ Κωνσταντῖνος μετακαλεσάμενος συνεκρότει, καὶ παρεκάλει τοῦτον παύσασθαι ἑλληνίζειν. ὁ δὲ ἰσχυρᾷ τῇ βοῇ ὑπὲρ προγόνων καὶ ἀποθνήσκειν ἑλόμενος, ἐκαρατομήθη ἐν τοῖς αὐτοῖς Βιγλεντίου ἐμβόλοις, εἰς φόβον τῶν καταλειφθέντων Γάζων.

De ſtatua Fortunæ Urbis in Foro poſita.

Statua in Foro posita multis cantibus exornata fuit. Hanc populi cœtus, Olbianusque Præfectus, Spatharii, Codicillares ac Silentiarii cum cereis comitantes, candido utrique amictu, à loco nunc Philadelphium, tunc autem, Antemurale dicto, ubi etiam porta erat à Caro structa, curru vectam extulerunt: ut autem Hæsitans ille narrat, à Magnaura, ut vocant, ibidem in Foro constituta laudibus canticisque multis, ut jam dictum est, exornata, ab omnibus, ab ipsoque exercitu, tanquam Fortuna urbis adorata est. Demum in columna erecta, adstante ac supplicante Sacerdote, cunctisque, *Domine miserere*, centies acclamantibus. Ait porro Hæsitans multa super columnam, quâ statua innitebatur, fuisse reposita; in iisque signatæ Constantini monetæ, quam Sotericium vocant, mille centenaria. Tunc multis acclamationibus Constantinopolis appellata fuit, clamantibus Sacerdotibus, *In infinita sæcula eam prospere agere facito, Domine.* Sic cum multo militum satellitio, per dies quadraginta solemnia celebrassent, Imperatore copiosam plebi annonam elargiente, singuli domum abierunt. Atque insequente luce Urbis Natalia peracta sunt, majoresque Circenses editi, ubi etiam largissimam di-

Η στήλη ἡ ἐν τῷ Φόρῳ πολλὰς ὑμνῳδίας ἐδέξατο. ἐν αὐτῇ τὸ πολίτευμα, καὶ Ὀλβιανὸς Ἔπαρχος, καὶ οἱ Σπαθάριοι, οἱ Κουδικέλλιοι, καὶ μὴν καὶ Σιλεντιάριοι μετὰ κηρῶν ὀψικεύσαντες, λευκὰς στολὰς ἀμφότεροι περιβεβλημένοι, ἀπὸ τοῦ καλουμένου ἀρτίως Φιλαδέλφιν, τότε δὲ Προτείχισμα καλούμενον, ἐν οἷς καὶ πόρτα ἦν τὸ πρότερον ὑπὸ Κάρου κατασκευασθεῖσα, ἀνήνεγκαν ἐποχουμένην εἰς καροῦχαν. ὡς δὲ ὁ Διακρινόμενός φησιν, ὅτι ἐκ τῆς καλουμένης Μαγναύρας· ἐν αἷς ἐν τῷ Φόρῳ τεθεῖσα, καὶ πολλὰς, ὡς προείρηται, ὑμνῳδίας δεξαμένη, εἰς Τύχην τῆς πόλεως προσεκυνήθη παρὰ πάντων, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐξέρκετα. ἔσχατον πάντων ὑψοῦτο ἐν τῷ κίονι, τοῦ ἱερέως μετὰ τῆς λιτῆς παρεστηκότος, καὶ τὸ ΚΥΡΙΕ ΕΛΕΗΣΟΝ πάντων βοώντων ἐν ρ΄. μέτροις. πολλὰ οὖν ὁ Διακρινόμενος ἄνωθεν τοῦ κίονος φάσκει πράγματα τεθεῖναι, ἔνθα ἡ στήλη ἵσταται, ἐν οἷς καὶ χαραγὴ βασιλικὴ Κωνσταντίνου ἡ λεγομένη Σωτηρίχιος χίλια κεντηνάρια. τότε εὐφημίσθη ἡ πόλις κληθεῖσα Κωνσταντινούπολις, τῶν ἱερέων βοώντων, ΕΙΣ ΑΠΕΙΡΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ ΕΥΟΔΩΣΟΝ ΤΑΥΤΗΝ, ΚΥΡΙΕ. καὶ οὕτω μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἐμμέτρως μ΄. ἡμέρας πανηγυρίσαντες, τοῦ βασιλέως σιτηρέσια πάμπολλα τοῖς ὄχλοις χαρισαμένου, ἀπῆλθεν ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ. καὶ οὕτως τῇ ἐπαύριον τὸ γενέθλιον τῆς πόλεως γέ-

γόνεν, καὶ ἱπποδρόμιον μέγα, πολλὰ κἀκεῖσε χαρισαμένου, καταλείψας τὰ τοιαῦτα γενέθλια εἰς μνήμην αἰώνιον.

A stributionem fecit Imperator, ejusmodi Natalia in æternam rei memoriam celebranda relinquens.

De habitatione æstiva Constantini proxime Taurum.

Ἐν τοῖς πλησίον τοῦ Ταύρου μέρεσι, Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐν τῷ θέρει ἀδεῶς διέτριβεν· ἔνθα Σεβήρου τοῦ υἱοῦ Κάρου ὑπῆρχε παλάτιον, καὶ ναὸς εἰδώλων Θεοῦ Σεβήρου ὀνομαζόμενος· ἔνθα καὶ τέσσαρες συνθεταὶ καμάραι παμμεγέθεις καὶ αὐταὶ ὑπὸ Σεβήρου κατασκευασθεῖσαι, πολλὰς μαντείας εἰς χρῆσιν αἰωνίων Θεῶν μακάρων καὶ Θεῶν Βυτγάμων ἔχουσαι εἴδωλα, ἀργυρᾶ τε καὶ χαλκᾶ καὶ ἐξ ἐλεφαντίνων καὶ μαρμάρων λόγος φέρει πολλῶν· ὡς εὐχὴ, φησὶν, ἐν αὐταῖς ταῖς καμάραις καὶ πόλεμος Κωνσταντίνου γέγονε, καὶ Σεβῆρον τὸν Ἐρκούλιον ἐνίκησε, καὶ ἐν ταῖς καμάραις τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέραις ἐκρέμασε· καὶ μετὰ ταῦτα τὰ εἴδωλα συγκλάσας εἰς μέρος, αὐτουργικὰ ὑπάρχοντα ἐκ τῶν αὐτῶν μαρμάρων, εἰς θέαν εἴασεν. ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἕως Ἰουλιανοῦ ἐτιμωροῦντο κατάδικοι. ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ὑπερκειμένη πλὰξ εἰς μῆκος ἄγαν καὶ ζωδίοις ἀναγεγλυμμένοις, τοὺς πολέμους Κωνσταντίνου ἕως τοῦ τρίτου σεισμοῦ προέκειτο δεικνύουσα. Κωνσταντίνου στήλη ἐκεῖσε ἄνωθεν τῆς καμάρας τῆς πρὸς τὸ ἄνωθεν μέρος ἐτυποῦτο, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κατέχουσα.

282.

283.

In partibus Tauro vicinis Constantinus magnus æstate securus agebat; ubi Severi, Cari filii, Palatium erat, ac templum Idolorum, *Dei Severi*, nuncupatum: ubi etiam B quatuor fornices maximi, alii aliis impositi, ab ipso Severo extructi, in quibus ut multorum narratu fertur, ad divinandi usum erant beatorum æternorum Deorum & Deorum inferorum simulacra, argentea, ænea, eburnea & marmorea; quod, ut aiunt, in iisdem fornicibus vota conceperit; moxque conserto prælio Constantinus, Severum Herculium vicit, atque in fornicibus ejus procerumque ipsius capita ad septem dies suspendit: deinde- C que partim confractis idolis, alia iisdem ex marmoribus casu coaptata ad spectaculum reliquit. Eodem autem loco usque ad Juliani tempora rei plectebantur. Ibidem tabula superposita longissima figuris insculpta, ad tertium usque terræ motum stetit, bella Constantini declarans. Illic item Constantini statua in superiori parte supremi fornicis effícta erat, Crucis signum manu dextera tenens.

De porta cognomine Philadelphii, ac statuis à Constantino erectis.

Ἐν τοῖς Φιλαδελφίου τῆς καλουμένης πόρτης μέρεσιν, ἐνυπνιάσθη Κωνσταντῖνος. ἐκεῖ πρῶτον πάντων τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ἐθεάσατο, τυπώσας αὐτὸν εἰς μῆκος καὶ πλάτος, ὡς ἴδεν, ἐν κίονι πορφυρῷ τετραπλεύρῳ, χρυσώσας αὐτὸν, καὶ σημεῖον σπόγγου ἐν τοῖς ποσὶ τοῦ σταυροῦ ἀσφαλισάμενος, τῆς μητρὸς Ἑλένης, καὶ αὐτοῦ, καὶ τῶν υἱῶν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ τετραπλεύρου κίονος ἀνατυπώσας, εἰς θρόνους ἐτίμησε. πολλὰς ὑπατείας ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ πεποίηκεν. ἐν αὐτῷ δὲ τόπῳ ἐτιμήθησαν Κεντυρίωνες, διὰ τὸ τὸν σταυρὸν ἐν προτιμήσει βαστάζειν γενόμενοι, ὑπεράνω τοῦ λαβάρου καταστήσαντες.

284.

D Ad portam, quam Philadelphii vocant Constantinus in somnis visum habuit. Illic primum omnium Crucis figuram conspexit, quam ea qua viderat longitudine & latitudine confectam, columnæ porphyreticæ quadrangulari, deauratam imposuit, spongiæque signum in Crucis pede firmum reposuit: matris item Helenæ, sui & filiorum imagines ex ipsa quadrangulari columna effomavit, ac thronis honoris causa imposuit. Multa quoque Constantinus Ma- E gnus eodem loco Consularia munia obiit. Ibidemque Centuriones honore aucti, quod Crucis in labaro gestandæ prærogativa donati fuerant.

De statuis à Constantino in Foro positis; & de Callistrati Consulatu.

Πολλὰς Κωνσταντῖνος στήλας ἐν τῷ Φόρῳ προέθηκε, μεθ' ὧν καὶ ἐξ ἰδίας κατασκευῆς ἕως λ'. πρῶτον Ὕπατος ἐν τῷ Φόρῳ Καλλίστρατος ἐτιμήθη· καὶ ἕως βασιλείας Κωνσταντίνου Ὕπατοι κωδικέλλους ἐν τῷ Φόρῳ ἐλάμβανον. ὁ δὲ Καλλίστρατος Ὕπατος μεγάλως ἐτιμήθη ἐν τῷ Φόρῳ, ὡς πρῶτος τὴν ἀξίαν τοῦ Ὑπάτου δεξάμενος, τοῦ Πρασίνου μέρους βοῶντος, Καλλίστρατος εὐτυχὴς, καὶ εἰς ἄλλο προ-

Multas in Foro Constantinus statuas locavit; quibuscum etiam triginta reposuit ab se fabricatas. Primus in Foro Callistra- F tus Consul renuntiatus est: & ad usque Constantini Imperatoris tempus, codicillos in Foro Consules accipiebant. Callistratus vero Consul magnificis in Foro honoribus auctus, quod ibi primum Consulari dignitate ornatus fuisset, Prasina factione clamante, *Callistratus Fortuna favente in-*

ſuper ad aliud provehetur. Ille vero perterritus ad Sancti...... templum ſe proripuit, eoque ingreſſus, ſecuritatem popoſcit. Multis vero ſe Conſtantinus juramentis obſtrinxit, nihil injuriæ accepturum illum eſſe. Ille vero non acquievit, atque preſbyter ordinatus ex Eccleſia egreditur: qui etiam poſtea Epiſcopus fuit. Qua de re multa enarrari comperi.

κόψει. ὁ δὲ φοβηθεὶς, τὸ τοῦ ἁγίου . . . τέμενος καταλαμβάνει, καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ, ἐζήτει ἄδειαν. πολλὰ Κωνσταντῖνος τῷ Καλλιστράτῳ διομόσατο, μὴ ἀδικῆσαι. ὁ δὲ οὐκ ἠνέχετο, καὶ χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας ἐξέρχεται· ὃς καὶ ἐπεσκόπησεν ὕστερον, ὅθεν μοι τὰ πολλὰ ἐμφέρεται διηγήματα.

De ſtatuis Româ exportatis, & in Hippodromo erectis.

In Hippodromo depoſitæ ſunt ſtatuæ Româ exportatæ circiter ſexaginta; in quibus Auguſti; non quod ſcripta ulla monumenta habeant, ſed, ut ferunt, vera effigies.

Εν τῷ Ιπποδρομίῳ ἀπετέθησαν εἴδωλα ἐκ τῆς Ρώμης ἥκοντα ὡσεὶ ξ. ἐν οἷς καὶ Αὐγούστου, ὡς οὐ γέγραπται μὲν, λέγεται δὲ, τὸ ὁμοίωμα. 285.

De aliis ſtatuis quæ in Hippodromo viſebantur.

Adfirmabat Philippus Præfectus ac certum eſſe narrabat ſimulacrum ex Theſſalico marmore in Hippodromo ſupra Imperatorium thronum conſtitutum, opus eſſe Pontii cujuſdam. Inter ſimulacra vero mulierum, Elegii Medorum ſunt, quæ belluas gignunt, & homines devorant. Unam mihi Herodio explanavit, quæ impii Juſtiniani ſecundùm Imperatoris hiſtoriam referat. In quibus & navis eſt, non ut impleatur, ſed ut expectet. Quo audito collacrymatus ſum, mecum reputans, num id etiam abſurdi Conſtantinopoli contingere debeat. Juſtinianus magnus in Circi ſedibus æneo equo vehebatur, poſt victoriam de Medis partam. Mulier in Hippodromo in ſede ærea ſedens, eaque ſuperiori loco, ut jam dictum eſt, ut quidem narrat Herodio, Verina magni Leonis uxor eſt; ut autem ego pluribus narrantibus audivi, ſtatua eſt Minervæ ex Græcia advecta, quod etiam verum arbitror.

Πολλὰ ἡμῖν διεβεβαιοῦτο Φίλιππος Επαρχος· ὅτι τὸ ἐν τῷ Ιπποδρομίῳ ὑπάρχον ὁμοίωμα Θετταλὸν, κατασκεύασμα ὑπάρχει Ποντίου τινὸς, τὸ ἄνωθεν τῆς βασιλικῆς καθέδρας ἱστάμενον. ἐν δὲ τοῖς γυναικείοις ὁμοιώμασι τῶν Μήδων τοῦ ἐλεγίου αἱ γεννῶσαι θῆρας καὶ ἀνθρώπους ἐσθιοῦσαι. τὴν μὲν μίαν Ηρωδίων μοι ἐτράνωσεν, Ιουστινιανοῦ τοῦ ἀθέου δηλοῦσα τὴν ἱστορίαν τὸ δεύτερον· ἐν οἷς καὶ πλοῖον ὑπάρχει, μὴ πληρωθῆναι, ἀλλὰ περιμένειν. ὅπερ ἀκούσας ἐδάκρυσα, εἰ ἄρα γε τοιοῦτον πάλιν, τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπέλθῃ ἀλόγημα. Ιουστινιανὸς ὁ μέγας ἐν τοῖς τοῦ καθίσματος κατεποχεῖτο ἐν ἵππῳ χαλκῷ μετὰ τὴν νίκην Μήδων. ἡ ἐν τῷ Ιπποδρομίῳ καθεζομένη γυνὴ ἐν σελλίῳ χαλκῷ, καὶ αὕτη ἄνωθεν, ὡς προείπομεν, ὁ μὲν Ηρωδίων ἐδίδαξε Βερίναν εἶναι τοῦ μεγάλου Λέοντος· ὡς δὲ ἐγὼ παρὰ πλειόνων ἤκουσα, ἐξ Ελλάδος εἶναι τὸ εἴδωλον μᾶλλον τῆς Αθηνᾶς, ὅπερ καὶ ἐπίστευσα. 286.

De Draconis ſtatua quæ Arcadium repræſentabat, & de Hyæna.

Multa Philippus Dynaſta enarravit ut didicerat, Draconis ſcilicet ſtatuam Arcadii figuram eſſe, Honorii autem fratris ejus Romæ imperantis præferre ſpeciem. Unde item oracula pridem & ad hoc uſque tempus, non pauca extiterunt. Hyæna autem quæ ſupra Draconis ſtatuam viſitur ex Antiochia veteri Conſtantinopolim, Conſtantino magno Imperatore, ut memoratus Philippus refert, allata eſt.

Πολλὰ Φίλιππος ἱστόρησεν ὁ δυνάστης, μαθὼν καὶ τοῦτο παρέδωκεν, ὅτι τὸ Δρακονταῖον, Αρκαδίου μὲν ἐκτύπωμά ἐστιν· Ονωρίου δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐπίδειξις, ἐν Ρώμῃ βασιλεύοντος. ἔνθεν καὶ χρησμοὶ καὶ πρὸ ἡμῶν, καὶ ἕως τοῦ δεῦρο, οὐκ ὀλίγοι γεγόνασιν. ἡ δὲ ἄνωθεν τοῦ Δρακονταίου Υενα, ἀπὸ Αντιοχείας τῆς πρώτης εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλήλυθεν, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καθὼς ὁ προειρημένος Φίλιππος ἱστόρησεν. 287.

De cæde Anaſtaſii Monachi in Hippodromo facta, ubi & multæ aliæ cædes perpetratæ ſunt.

In Hippodromo multæ cædes plurimaque mala perpetrata ſunt, maximeque temporibus quæ nos præceſſerunt: ubi ætate noſtra Anaſtaſius Monachus ob veritatem Imperatori repugnans crematus eſt.

Εν τῷ Ιπποδρομίῳ πολλοὶ φόνοι καὶ κακὰ γεγόνασι· καὶ μάλιστα ἐν τοῖς πρὸ ἡμῶν· ἐν οἷς καὶ ἐφ' ἡμῶν Αναστάσιος ὁ Μοναχὸς διὰ ἀληθείας τρόπον ἀντιλέγων τῷ βασιλεῖ ἐκαύθη.

De septem Philosophis, qui Eudociam Athiensem comitati sunt Constantinopolim, ac de eorum dictis, dum Hippodromi signa lustrarent.

Εὐδοκίας Ἀθηναίας κατὰ μοῖραν δικασθείσης, κατὰ χάριν ηὕρατο τύχην, καθ' ἣν οἱ αὐτάδελφοι τὸ ξένον τῆς συγγόνου ἀκηκοότες εὐτύχημα, ἀνελθεῖν συνεπειρῶντο φιλοσόφοις ζ'. καὶ τῇ τύχῃ ἐξ ἀτυχίας ἐδεήθησαν ἱλασθῆναι. Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ Ἱππικὸν ἥλατο, τοῖς φιλοσόφοις ἀρέσκων· καί τις αὐτῶν οὐκ ὤκνησεν· ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν ζ'. Κρᾶνος, Κάρος, Πέλωψ, Ἀπελλῆς, Συλβανός, Κύρβος, Νέρβας. οὗτοι συνῆσαν εἰς τὸ ἱππικὸν τῷ βασιλεῖ, θέας ἕνεκεν Ὀλυμπίων· ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁρῶν τοὺς φιλοσόφους θαυμάζοντας, ἔφη πρὸς αὐτούς, Ὦ φιλόσοφοι, εἰ θαυμάζετε, κατεφιλοσοφήθητε. ὡς αὐτίκα ἀποκριθῆναι ἕνα ἐξ αὐτῶν, Ἀπελλῆν ὀνόματι, καὶ εἰπεῖν, Μὴ θαυμάζειν ἐμὲ τοὺς ἵππους τῷ ἐπιβάτῃ, εἰδὼς ἀκριβῶς, ὅτι ἵπποι ἀνθρώπων ἐπιβάται γενήσονται, ἀλλασσομένων τῶν Ὀλυμπίων, καὶ τὸ θαυμάζον ἀμβλωπιάσει. Νέρβας δὲ ἀπεκρίνατο, Κακὸν τῇ βασιλίδι στοιχεῖον ὁρῶ τῷ στοιχείῳ τῆς τύχης συντρέχοντα. καὶ Συλβανὸς ὁρῶν τὸ πρὸς μεσημβρίαν ζῴδιον, εἰς τὸ ἄνω τὸ γόνυ καμήλου δίκην κεκμηκότος ἔφη, Καλὸς ὁ στοιχειωσάμενος· καιροὶ γὰρ ἐπὶ τούτου ἄγονατοι ἔσονται. ὁ δὲ Κύρβος ἐν τῷ δήμῳ ὁρῶν, εἶπεν, Ὦ δῆμε, δι' ὃν δήμιοι περιουσιάσουσι. Πέλωψ δὲ τοὺς ὅρους τῶν ἵππων ὁρῶν, εἶπε, Τίνος τὸ πρόβλημα. Θεοδοσίου δὲ φήσαντος, Κωνσταντίνου, εἰπεῖν ἐκεῖνον, Ἢ φιλόσοφος ἄκυρος, ἢ βασιλεὺς οὐκ ἀληθής. ἑώρα γὰρ Κάρος ὁ φιλόσοφος θηλύμορφόν τι ζῴδιον, τετραμερέσι ζῳδιακοῖς γράμμασι γεγραμμένον, καὶ εἶπεν, Ὦ τετραπέρατε, ἐξ οὗ ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ἀπέρατοι ἔσονται. Κάρος δὲ προστραπεὶς παρὰ τοῖς φιλοσόφοις λαλῆσαι, φησίν, Δυστυχῆ μοι τὰ πάντα φαίνεται, ὅτι εἰ ταῦτα τὰ στοιχεῖα, ὡς πειρῶνται, ἀληθεύουσιν, ἵνα τί ἡ Κωνσταντινούπολις συνέστηκε. Κρᾶνος δὲ ὅς τις καὶ λογιστὴς τῆς Ἀθηναίων φιλοσοφίας ἐλέγετο, μειδιῶν ἐπεκόκκυζε. τοῦ δὲ βασιλέως πυνθανομένου, Τίς ἡ αἰτία, ἀπεκρίνατο ἐναντία, τὸ πλεῖον γελῶν καὶ σκώπτων. Νάρκισσος δὲ Πραιπόσιτος δίδωσι τῷ φιλοσόφῳ ῥαπίσματα, εἰπὼν πρὸς αὐτόν, Τῷ Ἡλίῳ ὡς ἡλίῳ ἀποκρίνου, σκότος ὑπάρχων. τοῦ δὲ καὶ τὴν ἄλλην στρέψαντος, δίδωσιν ὁ Νάρκισσος. ὁ δὲ φιλόσοφος τῷ Ναρκίσσῳ ἔφη, Οὐ διὰ σὲ λαλήσω, ἀλλὰ τοῖς γράμμασι δυσωπούμενος. τὸ δὲ πρόβλημα τοῦ Κράνου τοιοῦτόν ἐστιν. ᾔτησε τὸν βασιλέα τὰ ἐν τῷ ἱππικῷ στοιχεῖα θεάσασθαι. εἵλετο εὐθὺς ἐκεῖνος. ἔστι δὲ ἀνδροείκελόν τι ἄγαλμα, ἐπικεφαλαίαν τῇ κεφαλῇ περιέχον, γυμνόν τοι ὅλως, καὶ ἐν τοῖς βρεγχάνοις διδύμοις ἐπικεκαλυμμένον. τοῦ δὲ φι-

Eudocia Athenienfis paternæ caufa hæreditatis litem intentans, formæ gratia fortunam invenit; cujus fratres, miram illam & novam fororis fortem audientes, cum Philofophis feptem adfcendentes fortunæ ex infortunio ut fibi placaretur, fupplicabant. Theodofius vero Imperator in Philofophorum gratiam ad Circum conceffit, nemoque eorum eo pergere neglexit. Erant autem numero feptem, Cranus, Carus, Pelops, Apelles, Sylvanus, Curvus, Nerva. Hi cum Imperatore ludos in Circo fpectandi caufa aderant. Theodofius vero admiratione captos viros confpicatus, fic eos alloquitur: *O Philofophi, fi miramini; victi in Philofophia eftis.* Tum ex illis unus Apelles dictus: Non ego homines equorum afcenfores miror, cum probè fciam fore ut equi hominum afcenfores fint, mutato Olympicorum ordine, & quod admirationi eft hebefcet. Nerva dixit, Malum Regiæ Urbi fignum video cum figno Fortunæ concurrere. Sylvanus videns fignum ad meridiem pofitum elato genu cameli inftar feffi ait, Præclarus es, cujus hoc fignum ac figura eft, nam tempora aderunt, queis genua defutura funt. Curvus populum confpicatus dixit, O popule, cujus caufa multi futuri carnifices. Pelops equorum metas intuens, Cujus problema, inquit? Refpondente Theodofio, Conftantini: reponit ille, Aut Philofophus vanus aut Imperator non verus. Porro Carus muliebre quoddam fignum videns quadratis Zodiaci figuris confcriptum, dixit, O quadritermine, ex quo Conftantini infiniti emergent; idem autem Carus ut loqui pergeret à Philofophis admonitus, ait, Infortunata mihi omnia videntur, quia fi hæc figna, ut conantur afferere, vera dicunt, cur Conftantinopolis confiftit? Cranus vero, qui & Athenienfis Philofophiæ Logiftes dicebatur, fubridens coccyzabat. Sciscitante autem Imperatore, quid caufæ effet, contraria refpondit, multum ridens & cavillans. Narciffus vero Præpofitus Philofopho alapas impegit, talia loquens, foli ut foli refponde, qui tenebræ es. Illo autem alteram maxillam tendente, alteram Narciffus dat alapam. Philofophus vero Narciffo dixit, Non tui caufa loquar, fed quia figuris reverentiam habeo. Crani problema tale eft. Rogavit Imperatorem ut fibi figna in Circo pofita fpectare liceret. Ille propofitionem accepit. Eft autem ibi virilis ftatua, galeato capite, nudo prorfus corpore, obtectis folummodo verendis. Rogante Philofopho quis ftatuam pofuiffet, refpon-

dit quidam Lector, Valentinianum posuisse. Cui Philosophus, Quando etiam asinum? Ille vero, simul. Tum Philosophus: Quando asinus ut homo erit, o calamitatem! quippe asinum homo sequitur. Verum absit. Vatis hoc problema in tomis Leonis magni, quod Cranus Philosophus edidit, repertum est à Ligurio Astronomo & viro primario ejusdem Leonis Imperatoris.

A λοσόφου πυθομένου. Τίς ἄν, ἔφη, ὁ στήσας; ἔφη τις Αναγνώστης, Ὅτι Οὐαλεντινιανὸς τοῦτο προσέθηκεν, εἶπεν δὲ ὁ φιλόσοφος, Πότε καὶ τὸν ὄνον; τοῦ δὲ φήσαντος, Ὁμοῦ εἰπεῖν ἐκεῖνον, Ὅτε ὄνος ὡς ἄνθρωπος ἔσται, ὢ συμφορᾶς, ὅτι ἄνθρωπος ὄνῳ ἀκολουθεῖ. ἀλλὰ μὴ ἔστω. τοῦ μάντεως τοῦτο τὸ πρόβλημα εὑρέθη ἐν τοῖς τόμοις τοῦ Λέοντος τοῦ μεγάλου ὃ ἐφιλοσόφησε Κράνος, παρὰ Λιγουρίου ἀστρονόμου καὶ ὑπάτου τοῦ αὐτοῦ βασι- B λέως Λέοντος.

De dicto Asclepiodori, dum signum majus in Hippodromo lustraret.

Sub Anastasio, Asclepiodorus conspicatus signum majus in Circo cogitantis more capiti admotam manum tenens, ait, O vim! quod omnis humana indigentia, una hominis prudentia condiatur. Cum autem ipsi aliquis literas marmori insculptas ostenderet, iis perlectis: Optandum est, ait, ad ea quæ tunc futura sunt non pervenire; adeoque mihi non legisse utilius fuisset.

Ἀσκληπιόδωρος ἐπὶ Ἀναστασίου ἰδὼν τὸ ζώδιον τὸ μέγα, τὸ ἐν τῷ Ἱππικῷ, τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ προσώπου κατέχον, ἔφη, Ὦ βία, ὅτι πᾶσα ἀνθρωπίνη ἔνδεια, εἰς μίαν ἀνθρώπου φρόνησιν ζυμωθεῖσα. καί τις αὐτῷ ἐπέδειξε γράμματα ἐν τῷ μαρμάρῳ, τοῦ δὲ ἀναγνόντος, ἔφη, Ἀγαθὸν μὴ φθάσαι τοῖς τότε μέλλουσιν εἶναι· ὡς κἀμοί τι κέρδος τὸ μὴ ἀναγνῶναι. C

291.

De statua Theodosii argentea in Tauro erecta.

Sciendum, statuam Taurum dictam, magnum Theodosium esse. Ad eam olim Imperator exteros Dynastas excipere solebat. Erat autem quondam argentea, ut docet Sozomenus; Clemens vero similes variæque formæ marmoreas Constantii Constantini filii esse ait.

Δέον γινώσκειν ὅτι ἡ καλουμένη Ταῦρος, Θεοδόσιός ἐστιν ὁ μέγας· ἐν ᾗ ποτε ἐδέχετο ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν Δυνάστας. ἀργυρέα δέ τις ἦν πρώην, ὡς ὁ Σωζόμενος διδάσκει. Κλήμης δὲ τὰς ὁμοίας καὶ πολυμόρφους μαρμαρίνας, Κωνσταντίου εἶναι φάσκει, τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου.

292.

De statua Leonis Macelæ Pittaces dicta.

Quam Pittacem statuam vocant, Leo magnus est, quem vulgo Macelam nuncupant, ad quam libellos supplices Imperatores accipiebant. Imo & Palatium illic olim erat, proximè veterem Ecclesiam sanctæ Irenes, ut narrat Joannes Hæsitans.

D Ὁ Πιττάκης ὁ λεγόμενος, Λέων ὁ μέγας ἐστὶν, ὁ παρὰ πολλοῖς Μακελλάριος λεγόμενος. καθ' ἣν ... τὰ δεξήματα τῶν βασιλέων ἐκεῖσε ἐγίνοντο. ἀλλὰ καὶ παλάτιον ἦν ποτε συνιστάμενον, πλησίον παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Εἰρήνης, καθὼς Ἰωάννης ὁ Διακρινόμενος λέγει.

De statuis quæ in Augustæo erectæ erant.

Sciendum est, Augustæum, ut vocant, tres successive statuas habuisse; Constantini primum..... erantque subter columnam Imperatoriæ statuæ quinque, Constantini scilicet, Constantis, & Constantii, Constantiæ & Licinii; quin & postea Juliani. Sub Theodosio itaque Magno, statua alia primam excepit, quæ argentea & ipsa erat; sed etiam Arcadii & Honorii..... quemadmodum Theodorus ait. In scriptis vero Sozomeni dicitur, Justinianum esse qui nunc conspicitur, quæ est maxima Circi figura. Ut aiunt Theodoretus & Eusebius, quibus libris eorum videntur collectæ sententiæ, hominis Græci esse statuam, quam Beatus Constantinus fusis precibus dedicavit. In scriptis vero Apollinarii & Alexandri, Constantini magni esse traditur: ut etiam Milichius Chronographus enarrat.

E Δέον γινώσκειν ὅτι τὸ λεγόμενον Αὐγουσταῖον στήλας τρεῖς διαδέχεται, Κωνσταντίνου, τὸ πρῶτον ἐν ᾧ ... καὶ βασιλικαὶ ἦσαν κάτω ε΄. τοῦ κίονος Κωνσταντίνου, Κώνσταντος καὶ Κωνσταντίου, Κωνσταντίας τε καὶ Λικινίου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον Ἰουλιανοῦ. ἐπὶ Θεοδοσίου οὖν τοῦ μεγάλου στήλη ἑτέρα τῷ κίονι διαδέχεται, ἀργυρέα καὶ αὐτή. ἀλλὰ καὶ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου πε ... τῇ γῇ, ὡς ὁ Θεόδωρος φησι. ἐν δὲ τοῖς Σωζομένου γράμμασι, φησὶν, Ἰουστινιανός ἐστιν, ὃ νῦν καθορᾶται, τὸ μέγιστον τοῦ Φόρου ζώδιον. F καθὰ φησι Θεοδώρητος καὶ Εὐσέβιος, ἐν οἷς δοκοῦσι συνάλεξαι βιβλίοις, Ἕλληνος εἶναι στήλην. καθ' ἣν ἀφιερώσας ὁ μακάριος Κωνσταντῖνος δι' εὐχῆς ἔστησεν. ἐν δὲ τοῖς Ἀπολιναρίου καὶ Ἀλεξάνδρου συγγράμμασιν, Κωνσταντίνου εἶναι τοῦ μεγάλου, καθὰ καὶ Μιλίχιος ὁ χρονογράφος ἐξηγήσατο.

293.

De Tripode qui in magno Strategio poſitus erat.

A

Ὁ Τρίπους ὁ ἐν τῷ Στρατηγίῳ τῷ μεγάλῳ, καθὰ Πρωμουώτης Ἀλεξάνδρον λέγει εἶναι τὸν Μακεδόνα. ἠπίστατο δὲ καὶ ἐκ τῶν γραμμάτων, καὶ ὅσοι τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ἐμφιλοχωροῦσι, μάλιστα οἱ τῶν μαντείαις στοιχειοῦντες, ἐπιγινώσκουσι τὸν Ἀλεξάνδρον εἶναι. γράφει δὲ ὁ αὐτὸς, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἅγιον ἐκεῖ πρῶτον Φόρον τῇ πόλει ταύτῃ ἀναστῆσαι.

Tripus qui in Strategio magno viſitur, Alexander Macedo eſt, narrante Promuntio. Id vero noverat ex perſcriptis literis, itemque quotquot in ejus verſati ſunt libris, maximeque qui divinationibus dant operam, eum pro Alexandro agnoſcunt. Refert idem Scriptor ſanctum Conſtantinum ibi primum Forum Urbi excitaſſe.

De Philadelphio ac ſtatuis ibidem erectis.

B

Τὸ καλούμενον Φιλαδέλφιν, Κωνσταντίνου εἶναι τοῦ μεγάλου τοὺς υἱούς, ἀπὸ Γαλλίας τὸν ἕνα πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐλθόντα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πα-

294

τρὸς, μεγάλης ὑπαντῆς καὶ χαρᾶς γινομένης, ἀσπάσασθαι ἀλλήλους, καὶ παραυτὸ στήλας αὐτῶν ἀνεγεῖραι τῇ πόλει τὸ σχῆμα ὑποσωζούσας. Ἰουλιανοῦ δὲ στήλη καὶ Ἀναστασίας τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, ἣν διὰ τὸ εἶναι Χριστιανὴν, ἐξέβαλε τῆς βασιλείας. αὐτὴ δὲ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῶν Πρωμουώτου ἀπεκείρατο. αἱ δὲ αὗται στῆλαι μέχρι τοῦ νῦν σώζονται ἐν τῷ Φιλαδελφίῳ.

C

Quod vocant Philadelphium aiunt eſſe Filios Conſtantini magni; quorum alter ex Gallia poſt patris obitum Conſtantinopolim venit; magnuſque & lætitia plenus occurſus fuit, ſeſeque illi mutuo amplexati ſunt. Statimque ſtatuæ illis in Urbe erectæ ſunt, quibus hæc ſpectacula repræſentarentur. Juliani item & Anaſtaſiæ uxoris ejus ſtatuæ, quam ille quod Chriſtiana eſſet repudiavit: illa vero in Promunti Monaſterio detonſa eſt; illæ, inquam, ſtatuæ hodieque in Philadelphio manent.

De ſtatua Theodoſii Junioris, ac aliis ſtatuis in Xerolopho erectis.

Ὁ λεγόμενος Ξηρόλοφος στήλην μὲν ἔχει, καθὼς ὁ Διακρινόμενος λέγει, τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου, καὶ Βαλεντινιανοῦ κάτωθεν τοῦ κίονος καὶ Μαρκιανοῦ. σεισμοῦ δὲ γινομένου πεπτωκέναι στήλην, καὶ ὡς λόγος λέ-

295

γει, ἀνελθεῖν τῶν ἑπτὰ κιόνων, καὶ ὑποστρέψαι Μαρκιανοῦ καὶ Βαλεντινιανοῦ ἐν τῷ Τριβουναλίῳ.

D

Quem vocant Xerolophum, Theodoſii Junioris, Hæſitante auctore, ſtatuam habet; itemque Valentiniani infra columnam, & Marciani. Terræ motu autem corruiſſe illam aiunt, utque vulgo dicitur ſeptem columnas conſcendit; Marciani vero & Valentiniani ſtatuæ in campum Tribunalis redierunt.

De portu Neorio, quem Conon magicè conſecravit.

Ὁ λεγόμενος Νεώριος, ὁ καὶ Ἀρκάδιος, ὃν Κόνων ἐστοιχειώσατο, εὑρὼν τὸν τόπον πλείστοις πόνοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου πονηθέντα· ἐν ᾧ καὶ ἀγοραὶ τῶν θαλασσίων ἐμπορευμάτων πρώην ὑπῆρχον ἐκεῖ· ἐπὶ Ἰουστίνου δὲ μετεποιήθησαν εἰς τὸν Ἰουλιανοῦ λιμένα.

Neorius, ita nuncupatus, qui & Arcadius; quem Conon, ubi locum plurimis Conſtantini magni laboribus exultum offendit; magicè conſecravit. In quo & maritimarum mercium fora antea erant; Juſtino autem imperante, in Juliani portum tranſlata ſunt.

De Balneo Zeuxippi, Hippodromo ac Thermis Conſtantianis.

E

Ὁ Ζεύξιππος τὸ λουτρὸν, Σεβῆρος καλεῖται· ὑπὸ Σεβήρου γὰρ ἐκτίσθη. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸ Ἱππο-

296

δρόμιον τὸ πρῶτον ἔλαβε κτίσμα ἐν ὀλίγῳ καὶ Κωνσταντιαναὶ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἐκτίσθησαν, καὶ ἡ λεγομένη Φοῦσσα. στῆλαι δὲ πολλαὶ οὖσαι ἐν Κωνσταντιαναῖς διέπεσον ἄξιαι θαύματος.

Zeuxippus Balneum Severus appellatur quippe à Severo ædificatum eſt. Cum illo item Hippodromus paulatim ædificari cœptus eſt. Conſtantianæ Thermæ à Conſtantino magno extructæ ſunt, necnon Foſſa, ut vocant. Multæ vero ſtatuæ mirabili forma quæ in Thermis Conſtantianis erant, corruerunt.

De Aquæductu Valentis. De Baſilica Ciſterna; ac de ſtatua Phocæ pone Magnauram.

F

Ὁ Ἀγωγὸς ὑπὸ Οὐάλεντος τοῦ Ἀρειανοῦ ἐκτίσθη, καθὼς γράφει Θεόδωρος. ἡ βασιλικὴ κινστέρνη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ χαλκῆ στήλη ἡ ἐν τῇ Βασιλικῇ κινστέρνῃ καθημένη, Θεοδοσίου τοῦ με-

Aquæductus à Valente Ariano ædificatus eſt, uti ſcribit Theodorus. Baſilica Ciſterna à Conſtantino Magno. Ænea vero ſtatua in Baſilica Ciſterna ſedens, Theodoſii Junioris eſt. Statua pone Magnau-

ram, ad Orientalem partem ſublimis Solarii, eſt Phocæ, qui ſeptimo Imperii anno, multam in evehenda illa operam poſuit. Tum vero Monachus quidam Monaſterii Theodori Syciotæ; (nam eodem tempore beatus Theodorus in vivis erat, Phoca principe, Thoma recentis memoriæ Conſtantinopoleos Patriarcha) evocato S. Theodoro conſilium cum eo iniit, ut Phocæ renuntiaret, abſtinendum eſſe ab immanibus illis cædibus: quod etiam vir Sanctus præſtitit, Imperatorem cohortatus, ne immiti adeo crudelitate ſubditis abuteretur. Imperator vero, qui podagra laborabat, ſignum petiit à Patre in ſe circa podagram exhiberi, quo peracto ſe à cædibus temperaturum ait. Ac Sancti viri precibus, morbo ereptus eſt. At ne ſic quidem ille deſiit carnificinam exercere. Memoratus autem Monachus cuidam prædicere auſus eſt, brevi fore ut Phocas dira morte periret, cum adhuc Sergius philoſophaaretur, qui poſt Thomam recentis memoriæ epiſcopalem ſedem nactus eſt; nam & ipſe Monacho detexit. Ea vero fama ad aures Phocæ Imperatoris pervenit, cum adhuc columnæ opus promoveretur, in quod tanto uſus ſtudio eſt, ut ſicut affirmarunt qui tum præſentes erant, plures alias ideo cædes perpetrarit: ſed etiam multas effudit ſervis pecunias ut opus maturaret. Poſt decimum octavum vero diem ab erecta ſtatua, Imperio ipſe dejectus eſt: quicum ea acerbitate actum, qua ipſe uſus fuerat, nam dira morte periit.

A γάλου ἐστίν. ἡ στήλη ἡ ὄπισθεν τῆς Μαγναύρας, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ἡλιακοῦ μετεώρου, Φωκᾶ ἐστι, καθ' ἣν ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ σπουδὴν πολλὴν περὶ τοῦ ἀνελθεῖν ἐπεδείξατο. μοναχὸς δέ τις ἐκ τῆς τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ λεγομένου Συκεώτου μονῆς· κατὰ ταυτὸν γὰρ καὶ ὁ μακάριος Θεόδωρος ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ αὐτοῦ Φωκᾶ, ἐπὶ Θωμᾶ τοῦ νέου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς καὶ σύνθεμα ἐποίησε, παρακαλέσας τὸν ὅσιον Θεόδωρον B εἰπεῖν τῷ Φωκᾷ, παύσασθαι ἐκ τῶν ἀκαίρων φόνων, ὃ καὶ ποιήσας ὁ ὅσιος, παρῄνει τῷ βασιλεῖ μὴ ἀπανθρώπως χρῆσθαι τοῖς ὑπηκόοις. ὁ δὲ βασιλεὺς ᾔτησε σημεῖον παρὰ τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν γενέσθαι διὰ τὴν ποδάγραν, καὶ παύσασθαι τῶν πολλῶν φόνων. εὐξαμένου δὲ τοῦ ὁσίου, ἐρρύσθη τῆς νόσου. αὐτὸς δὲ οὐδὲ οὕτως ἐπαύσατο ἀποκτείνων. ὁ δὲ προειρημένος μοναχὸς ἐθάρρησέ τινι περὶ τοῦ Φωκᾶ, ὅτι μετὰ τὸν καιρὸν τοῦτον δεινῷ θανάτῳ θνήσκει, ἔτι φιλοσοφοῦντος C Σεργίου, τοῦ μετὰ τὸν νέον Θωμᾶν ἐπισκοπήσαντος. αὐτὸς γὰρ καὶ τῷ μοναχῷ ἐθάρρησεν. ἔρχεται οὖν τοῦτο ἐν τοῖς ὠσὶ τοῦ βασιλέως Φωκᾶ, ἔτι τῆς στήλης ἐλαυνομένης· καὶ τοσαύτῃ σπουδῇ ἐχρήσατο περὶ τῆς ἀναβάσεως τῆς στήλης, ὥστε καθὼς οἱ τότε ἐξηγήσαντο, ἔτι καὶ ἔτι πλείω φόνοις αὐτὸν πεποιηκέναι. ἀλλὰ καὶ χρήματα πάμπολλα τοῖς δουλεύουσιν ἐχαρίσατο πρὸς τὸ ταχῦναι· καὶ μετὰ ιη'. ἡμέρας τοῦ σταθῆναι τὴν αὐτὴν στήλην, κατηνέχθη τῆς βασιλείας, οὐδὲν ἄμεινον D ὧν ἔπραξεν ἀπενεγκάμενος, ἢ τὸν πικρὸν θάνατον.

297.

298.

De ſtatua Valentiniani Junioris in tractu Martinacii poſita.

In tractu Martinacii erigebatur ſtatua in qua ſtupendum contigit ſpectaculum. Nam terræ motu facto, totoque loco à fundamentis penè everſo, ſtatua è columna delapſa recta ſtetit, ut majores noſtri retulerunt. Nam ubi tentatum eſt ſtatuam priſtinum in locum reponere, ex graviſſimo pondere illa immota manſit. Aiebant multo tempore ita ſe rem habuiſſe. Statuam vero Valentiniani Junioris eſſe comperimus; ita ut quidam Philoſophus tunc renuntiaret, ob iniquam Valentiniani necem conflatam ſtatuam fuiſſe. Eouſque enim ob interfectum Aëtium jure ſublatum fuiſſe putabant.

Ἐν τοῖς Μαρτινακίου, στήλη ἵστατο, ἐν ᾗ καὶ παράδοξον θέαμα γέγονε. σεισμοῦ γὰρ γενομένου, καὶ παντὸς τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπὸ θεμελίου φθαρέντος, καὶ τῆς στήλης πεσούσης κάτω τοῦ κίονος, σταθῆναι αὐτὴν ὀρθήν. ὡς οἱ πρὸ ἡμῶν ἐξηγήσαντο. δοκιμασθείσης γὰρ τῆς στήλης εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνατεθῆναι, ἔμεινεν ἄχθος βαρύτατον ἔχουσα. τοῦτο δὲ ἔλεγον γενέσθαι E ἕως πλειόνων καιρῶν. τὴν δὲ στήλην εὑρίσκομεν εἶναι Βαλεντινιανοῦ τοῦ νεωτέρου· ὥς τινα φιλόσοφον διασαφήσασθαι τότε διὰ τὸν ἄδικον θάνατον Βαλεντινιανοῦ τοῦ νεωτέρου, σημειωθῆναι τὴν στήλην. ἕως γὰρ τότε δικαίαν ψῆφον ἀπένεμον τὸν θάνατον τοῦ Ἀετίου.

299.

De ſtatua Diocletiani Nicomediâ advecta, & in Hippodromi throno erecta.

Nicomediâ ſtatuæ benè multæ Conſtantinopolim advectæ ſunt. Ex quibus Diocletiani ſtatua levis hactenus in medio Imperatoris throni in Hippodromo ſervatur.

F Ἐκ τῆς λεγομένης Νικομηδείας στῆλαι πλεῖσται ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἥκασιν. ὅθεν καὶ Διοκλητιανοῦ ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ σώζεται ἕως τοῦ δεῦρο, ἐπίκουφος οὖσα, ἀναμέσον τοῦ λεγομένου καθίσματος.

De ſtatua Maximiani ac aliis in Chalce poſitis.

Maximiani ſtatua in Chalces partibus

Μαξιμιανοῦ στήλη ἐν τοῖς τῆς Χαλκῆς μέρεσιν ὑπάρχει

ὑπάρχει βαρυτάτη πάνυ. ἔνθα καὶ τὸ γένος ἅπαν Θεοδοσίου τοῦ Σπανοῦ καθορᾶται ἐν στήλαις ἕως τῆς σήμερον.

A longè graviſſima viſitur: ubi etiam tota Theodoſii Hiſpani familia ſtatuis hactenus repræſentatur.

De Gorgonum ſignis in templo Chalces erectis.

Αἱ Γοργονίδαι λεγόμεναι τέσσαρες ἐκ τῆς Ἐφέσου ἤκασιν ἀπὸ τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ναοῦ· αἳ κεῖνται τὸν σηκὸν τῆς Χαλκῆς περιφέρουσαι, ἔνθα καὶ σταυροῦ σημεῖον ἄνωθεν αὐτῶν ἵσταται.

Quatuor Gorgones, ut vocant, Epheſo ex Dianæ templo advectæ ſunt, in Chalces delubro locatæ, ubi ſignum Crucis iis imminens erigitur.

De ſtatua Dianæ in Hippodromo.

B

300. Τῆς λεγομένης Ἀρτέμιδος ἡ στήλη ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ ἵσταται, ἔνθα γυμνάζονται οἱ παλαίοντες.

Dianæ ſtatua in Hippodromo erecta cernitur, ubi pugiles exercentur.

De ſtatua Zenonis & Ariadnes in Chalce.

Ἐν τῇ Χαλκῇ πύλῃ τοῦ παλατίου Ζήνωνος καὶ Ἀριάδνης τῆς σώφρονος ἔσχατον καὶ αἰσχρᾶς τὸ πρότερον, ἐν κίοσιν ἵστανται πεζαὶ στῆλαι, ἰάμβους ἐλεγείους ἔχουσαι, παρὰ Σεκούνδου φιλοσόφου μελωδηθεῖσαι.

In Chalce Palatii porta Zenonis & Ariadnes, quæ cum prius impudica fuiſſet, caſta demum evaſit, pedeſtres ſtatuæ columnis impoſitæ ſunt, Jambis triſtibus à Secundo Philoſopho exornatæ.

De ſtatua Juſtiniani & Theodoræ ad Zeuxippum erecta.

C

Ἡ στήλη ἡ πρὸς τὸ Ζεύξιππον θεωροῦσα, ἤτοι ἔμπροσθεν, Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας ἐστὶ καθ' ἣν καὶ ἐδοξάσθη Ἰουστινιανὸς, ὅτε ἐτίθετο ἡ αὐτὴ, κράζοντος τοῦ Πρασίνου μέρους, ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΚΑΙ

301. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΕΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ· ἐν οἷς καὶ Σοφία ἡ αὐτοῦ γαμετὴ παρὰ Πλουμβάτου φιλοσόφου ἰαμβικοῖς μέτροις τοὺς ἐπαίνους ἐδέξατο.

Statua ad Zeuxippum reſpiciens, quæ ſcilicet è regione poſita eſt, Juſtiniani eſt & Theodoræ: quam Juſtinianus cum erigeret, fauſtis acclamationibus exceptus eſt, vociferante Praſina factione, *Juſtinianus & Conſtantinus novi Apoſtoli*. Ubi etiam Sophia uxor ejus à Plumbato philoſopho jambicis verſibus celebrata eſt.

De ſtatua Philippici in Zeuxippo.

D

Ἡ ἐν τῷ παλαιοτάτῳ λουτρῷ ὑπάρχουσα στήλη ἐκ χρωμάτων, ἤτοι τῷ Ζευξίππῳ, Φιλιππικοῦ τοῦ πράου ἐστὶ, τοῦ κατ' ἄγνοιαν πλανηθέντος. ὡς δ' ἔχει ὁ λόγος, τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι, οἷον τὸ πρωτότυπον. μεγάλως γὰρ ἐπῄνεσαν οἱ ζωγράφοι τὸν γράψαντα, ὅτι οὐκ ἐχώρησε τῆς τοῦ βασιλέως μορφῆς πρὸς τὸ ἀρχέτυπον.

Statua in vetuſtiſſimis Thermis coloribus depicta, id eſt in Zeuxippo, Philippici manſueti eſt, qui ex ignorantia erravit: atque, ut vulgo fertur, talis eſt, quale exemplar fuit. Artificem quippe pictores magnis laudibus extulerunt, quod effigiem ab exemplari non diſcrepantem ediderit.

De ſtatua Jovis in Hippodromo erecta.

E

302. Ἐκ τοῦ λεγομένου Ἰκονίου στῆλαι ἥκασιν ἐν Κωνσταντινουπόλει πλεῖσται, καθ' ἣν καὶ τοῦ Διὸς ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ σώζεται.

Iconio Conſtantinopolim plurimæ ſtatuæ tranſmiſſæ ſunt, è quarum numero eſt illa Jovis, quæ in Hippodromo ſupereſt.

De quatuor equis inauratis Hippodromi.

Τὰ τέσσαρα ἱππάρια τὰ χρυσόβαφα, τὰ φερόμενα ἄνωθεν τοῦ Ἱππικοῦ, ἐκ τῆς Χίου νήσου ἥκασιν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

Quatuor illi equi deaurati, in ſupernis Hippodromi partibus collocati, ex Chio inſula Theodoſio Juniore imperante adducti ſunt.

De ſtatuis Perſei ac Andromedæ.

Ἐκ τοῦ προειρημένου Ἰκονίου, Περσέως στήλη καὶ Ἀνδρομέδης θυγατρὸς βασιλικῆς ὑπαρχούσης, ἣν

Ex Iconio ſupra memorata urbe, Perſei ſtatua & Andromedæ regiæ filiæ, quæ, ut

fabulosè fertur, & etiam à quodam historico proditum est, Draconi illic in latibulis agenti ad victimam data fuit. Hic quippe mos olim erat, ut feræ virgo traderetur: quare vincta Andromeda, Draconi, cui mortis causa fuit, tradenda erat. Memoratus vero Perseus cum istac haberet iter, lugentem Andromedam percontatur, cur sic vincta lugeret. Rem illa narrat ut contigerat. Illo autem sedente fera irruit. Tum Perseus Gorgonis caput, quod in pera habebat, retro conversus feræ ostendit. Quo illa conspecto, expiravit. Unde urbs à Philodoro Iconium vocata est: quia Perseus eò ivisset, Andromedamque liberasset. Nomen autem Urbis à conditu suo Doria fuerat: hinc Threnodia nuncupata est, demum ab adventu Persei Iconium, à Philodoro Logista appellata fuit. In qua tum Perseus, tum Andromeda mortem obierunt quorum statuæ supra portam urbis erectæ sunt; quo loco multa à Decio, Diocletiano & Maximiano oblata sunt sacrificia, ubi item sancti multi martyrio perfuncti sunt. Advectæ itaque sunt, ut fertur, Persei & Andromedæ statuæ, Constantio imperante, postquam Antiochena Ecclesia absoluta est.

A οἱ μῦθοί φασι καί τις τῶν ἱστορικῶν, δίδοσθαι θυσίαν τῷ ἐκεῖσε ἐμφωλεύοντι δράκοντι. οὕτως γὰρ ἦν ἐκ παλαιᾶς συνηθείας, δίδοσθαι παρθένον κόρην τῷ θηρίῳ· καθ' ἣν Ανδρομέδα δεθεῖσα, θανάτου αἰτία τῷ θηρίῳ ἔμελλε δίδοσθαι. ὁ γοῦν προειρημένος Περσεὺς ἐκεῖσε ἥκων, πυνθάνεται κλαιούσῃ τῇ Ανδρομέδῃ, τί ἂν εἴη δεδεμένη καὶ θρηνοῦσα. ἡ δὲ τὸ συμβὰν ἐξηγήσατο. τοῦ δὲ καθήσαντος ἧκε τὸ θηρίον. αὐτὸς δὲ Γοργόνης κεφαλὴν ἐν πήρᾳ κατέχων, ὀπισθοφανῶς στραφεὶς, δείκνυσι τῷ θηρίῳ. ὅπερ ἰδὼν ἐκεῖνος, B ἀπέψυξεν. ἐκλήθη οὖν Ικόνιον παρὰ Φιλοδώρου ἡ πόλις, διὰ τὸ ἡκέναι τὸν Περσέα καὶ σῶσαι τὴν Ανδρομέδαν. [φόνοις ἀτύχημα τῇ πόλει ἐκ τοῦ ἥκοντος Περσέως.] ἦν δὲ ὄνομα τῇ πόλει, τὸ ἀπὸ γενέσεως, Δωρία· ἔπειτα ἐκλήθη Θρηνῳδία· παρὰ δὲ Φιλοδώρου τοῦ Λογιστοῦ, ἐκ τοῦ ἥκειν τὸν Περσέα, ἐκλήθη Ικόνιον· ἔνθα ἐτελειώθη ὁ αὐτὸς Περσεὺς σὺν τῇ Ανδρομέδῃ· ἐπάνω δὲ τῆς πόρτης τῆς πόλεως ἐστηλώθη ἀμφότερα· καθ' ἣν καὶ θυσίαι C πολλαὶ γεγόνασιν ἐκεῖσε παρὰ Δεκίου καὶ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ· ἔνθα πλεῖστοι ἅγιοι ἐμαρτύρησαν. ἥκασιν οὖν τοῦ τε Περσέως καὶ Ανδρομέδας αἱ στῆλαι, ὡς λόγος ἔχει, ἐπὶ Κωνσταντίου, μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν Αντιοχέων ἐκκλησίαν.

303.

De statua Anastasii in Thermis Constantianis erecta.

304.

In Constantianis Thermis Anastasii statua consistit, pone sanctum Menam Martyrem, quæ ibidem locata est, postquam boum sacrificia idolis fieri solita sublata sunt, ac locus in lupanar versus fuit, ita jubente Imperatore, ad locum infamiâ notandum.

Εν τῷ Κωνσταντιαναῖς λουτροῖς, Αναστασίου στήλη D ὑπάρχει, ἡ ὄπισθεν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ, ἥτις στήλη ἐστάθη μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν βοοθυσίαν τῶν εἰδώλων, καὶ γενέσθαι πορνεῖον τὸν τόπον, τοῦ βασιλέως τοῦτο κελεύσαντος, ἐπὶ τὸ ἀτιμασθῆναι τὸν τόπον.

De statua Valentis Imperatoris in Cisterna Aëtii posita.

In Cisterna, quam Aëtii vocant, ab Aëtio Patricio extructa Valente Imperatore, ejusdem Valentis statua visitur, adstante ac satellitium agente Aëtio.

Εν τῇ καλουμένῃ Αετίου κινστέρνῃ, ἥτις ὑπὸ Αετίου πατρικίου κτισθεῖσα ἐν ταῖς ἡμέραις Βάλεντος· ἔνθα ἡ στήλη αὐτοῦ τοῦ Βάλεντος ἐν τῇ κιστέρνῃ σώζεται, δορυ- E φοροῦντος αὐτὴν τοῦ Αετίου.

De Cisterna Asparis cognominata.

305.

Cisterna quæ Asparis vocatur ab Aspare & Ardaburio structa est, qui Leone magno Imperatore vixerunt: qua absoluta Aspar & Ardaburius necati sunt.

Η λεγομένη Ασπαρος ὑπὸ Ασπαρος καὶ Αρδαβουρίου, τῶν ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου οἰκοδομεῖται· καθ' ἣν Ασπαρ καὶ Αρδαβούριος πληρωθείσης αὐτῆς, τὸν ὄλεθρον ὑπομένουσι.

De insula Cranum nuncupata.

Quam vocant Cranum insulam Verina magicè consecravit: nec ulla ejus consecrationis ratio excogitari potest. Dum autem magicè consecraretur, complures repente extiterunt mortes, quamobrem deserta mansit usque ad tempus Justiniani tertii, qui illam, ut penitus aboleret, mari obrui jussit.

Τὴν λεγομένην Κράνον νῆσον ἐστοιχειώσατο Βερίνα, καθ' ἣν οὐδεμία εὑρίσκεται φροντὶς, τίνος χάριν F ταύτην στοιχειοῦται. ἐν δὲ τῷ στοιχειωθῆναι τὴν αὐτὴν νῆσον, ἀθρόως θάνατοι γεγόνασι πλεῖστοι, ὅθεν ἐρημοῦται διαρκέσασα μέχρι τῶν χρόνων Ιουστινιανοῦ τοῦ τρίτου, τὴν θάλασσαν προστάξαντος ἀναπλῦσαι ἐν αὐτῇ, εἰς τέλειον ἀφανισμόν.

FINIS.

ΤΕΛΟΣ.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM LIBER SEXTUS

In quo continentur

Narratio Nicetæ Choniatæ de Statuis CP. &c. Georgii Pachymeris Descriptio Augusteonis. Photii Patriarchæ CP. Descriptio Ecclesiæ Novæ. Anonymi Catalogus & Descriptio Sepulchrorum Imperialium, quæ apud SS. Apostolos, & alibi erant. Excerpta de Antiquitatibus CP.

NARRATIO NICETÆ CHONIATÆ de Statuis Constantinopolitanis, quas Latini captâ urbe confractas in monetam conflaverunt.

LATINI SEPULCHRA, QUÆ ERANT IN HEROO ad templum SS. Apostolorum, noctu diripiunt. Cadaver Justiniani incorruptum reperiunt. Templi Sophiani velum ditissimum discerpunt.

A Ἐκ πρώτης δὲ, ὅ φασι, γραμμῆς τὸ ἐθνικὸν παραδεικνύντες φιλόχρυσον ἐννοοῦσι περὶ λημματισμοῦ, καινόν τε ἅμα καὶ λαθόντα ξύμπαντας οἱ τὴν βασιλίδα πόλιν ἐσκύλευσαν. τὰς γὰρ τῶν βασιλέων θήκας ἀνοίξαντες, ὁπόσαι ἔνεισι τῷ Ἡρώῳ τῷ περὶ τὸ μέγα τέμενος ἱδρυμένῳ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν, λωποδυτοῦσι νυκτὸς ἁπάσας καὶ παναθεμίτως ἐγκολπίζονται, εἴτις χρύσιος κόσμος, ἢ μαργάρων σφαίρωμα, ἢ λίθος διαυγὴς καὶ πολύτιμος ἀδιάφθορος εἰσέτι ταύταις ἐνέκειτο. εὑρόντες δὲ καὶ τὸν νεκρὸν Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως τοῖς μακραίωσιν ἀπαραλύμαντον ἔτεσι, τὸ μὲν ὁραθὲν ἐν θαύματι ἔθεντο· τῶν δὲ νε-

306.

EX prima, ut aiunt, linea auri amore gentilium ritu flagrantes ii qui Imperatoriam urbem expilarunt, furandi viam excogitant, novam plane & inauditam. Apertis enim Imperatorum sepulchris positis in Heroo, ad magnum discipulorum Christi templum structo; noctu omnia diripuerunt, ac nefario ausu si quis istic aureus ornatus, si quæ margaritarum sphæræ, B aut lapilli pretiosi pellucidi & incorrupti hactenus servabantur, ea omnia in sinum conjecerunt. Repertum istic Justiniani cadaver quod à multis sæculis inviolatum permanserat, admirati quidem sunt, verum à

ſepulcralibus ornamentis minimè abſtinuerunt. Ac verè dicatur Occidentales illos nec vivis nec defunctis pepercisse : ſed à Deo ejuſque famulis orſos, ſine ullo diſcrimine, nullum non impietatis genus exhibuiſſe. Nec ita multò poſt Maximi Templi velum diſcerpunt, quod multis millibus argenti minarum æſtimatum fuerat, hoc, quod jam videmus, multò ditius quippe cui multum auri intertextum erat.

A κενοταφίων οὐ μὴν οὖν οὐδ᾽ ὅλως ἀπέσχοντο. ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὡς οὔτε τῶν ἔτι ζώντων, οὔτε μὴν τῶν ἀπελθόντων οἱ ἐκ γενῶν τῶν ἑσπερίων ἐφείσαντο. ἀλλ᾽ ἐκ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων ἀρξάμενοι, πᾶσαν ἐπὶ πᾶσιν ἀδιαφορίαν καὶ ἀσέβειαν ἐπεδείξαντο. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ καταασπῶσι καὶ τὸ τοῦ μεγίστου νεὼ καταπέτασμα, ἐς μυρίας πολλάκις ἀργύρου μνᾶς ἀριθμούμενον, καὶ τούτου εὐ-
B ποριζότερον παντὸς, καὶ εἰς βάθος χρυσῷ πυκαζόμενον.

Latini ſtatuas æneas igni tradunt, nimirum ſtatuam Junonis ingentis magnitudinis : Statuam Paridis Veneri adſtantem. Machinam item quadrilateram cui inſidebat muliebris ſtatua Anemodulion vocata. Præterea equeſtrem ſtatuam, quam alii Jeſu Nave, alii Bellerophontis eſſe aiebant.

307.

Quia vero hæc quamvis feciſſent, pecuniâ etiamnum egebant, (nihil enim poteſt Barbarorum avaritiam ſatiare) ad æneas ſtatuas animum adjecerunt, ignique ipſas tradiderunt. Juno itaque illa, ingenti æris pondere, quæ in Conſtantiniano foro erecta erat, in fruſta conciſa in fornacem fundenda traditur, cujus caput vix quatuor jugis potuit in magnum Palatium aſportari. Inſuper Paris Alexander ex baſi ſua dejectus eſt, qui Veneri adſtabat ac ipſi aureum diſcordiæ pomum manu porrigebat. Illam vero quadratam machinam, quæ in altum ita erat educta, ut proceritate cum altiſſimis quibuſque columnis quæ per urbem ubivis diſperſæ cernuntur, tantùm non certaret, quis non admiraretur intuens eximiam operis inibi ſculpti varietatem ? Ibi enim omnis canora avis vernos edens cantus repræſentabatur ; ſimiliterque agricolarum opera, tibiæ, & mulctralia, ovium balatus, agnorum ſubſultus : ibi ingens pelagus extendebatur piſciumque multitudo viſebatur, quorum alii capiebantur, alii retibus ſeſe vi expediebant & in imum mare denuò liberi ferebantur : alibi vero Cupidines bini vel terni adverſi ſtantes, ac nudi, ſeſe pomis impetebant in riſum ſuaviter effuſi : ac in faſtigio hujus quadratæ machinæ Pyramidum more in acutum deſinentis, erecta cernebatur muliebris ſtatua, quæ primis ventorum impulſibus circumagebatur, unde Anemodulion vocabatur ; attamen, hoc, inquam, opus pulcherrimum conflatoribus tradiderunt, quemadmodum & equitem illum in Tauro baſi ad menſæ formam ſtructæ impoſitum, Heroïca forma, magnitudine ſtupenda, quem quidam Jeſum Nave filium eſſe dicebant, inde conjecturam facientes, quod vir ille, extenſa contra ſolem ad Occaſum vergentem manu, præcipere videretur, ut ad Gabaon ſtaret : maxima vero pars putabant eſſe Bellerophontem in Peloponneſo educatum, & Pegaſo inſidentem. Nam equus ille quemadmo-

Ἐπεὶ δὲ χρημάτων καὶ οὕτως ἐσπάνιζον. οὐδὲ γὰρ φιλοπλουτίας κόρον ὅτι δὴ τὸ, βάρβαρον ἴσασι. τοῖς χαλκοῖς ἐποφθαλμίζουσιν ἀνδριᾶσι, καὶ παραδι-
C δόασι τούτους πυρί. ἥτε οὖν ἐν τῇ Κωνσταντινείῳ ἀγορᾷ ἱσταμένη πολύχαλκος Ἥρα κέκοπται εἰς στατῆρας καὶ χωνεία παραδίδοται, ἧς ἡ κεφαλὴ μόγις τέτρασι βοῶν ὑποζυγίοις ζεύγμασιν εἰς τὸ μέγα παλάτιον ἀποκεκόμισται· καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ ὁ Πάρις Ἀλέξανδρος τῆς βάσεως ἀνατέτραπται, συνεστὼς Ἀφροδίτῃ καὶ χειρίζων ταύτῃ τὸ χρύσεον μῆλον τῆς ἔριδος. τὸ δὲ τετράπλευρον χαλκοῦν μηχάνημα μετέωρον
D ἀναβαῖνον, καὶ μικροῦ τοῖς τῶν κιόνων μείζοσιν ἐς ὕψος ἀνθαμιλλώμενον, ὅσοι πολλαχῆ τῆς πόλεως ἀνεστήκασι, τίς οὐκ ἂν ὀφθαλμὸν ἐκείνῳ ἐπιβαλὼν τῆς ποικιλίας ἐθαύμασεν ; ἅπας μουσικὸς ὄρνις τὰ ἐαρινὰ μελῳδῶν ἐκεῖ ἐντετύπωτο· γεηπόνων ἔργα, καὶ αὐλοὶ, καὶ γαυλοὶ, καὶ προβάτων βληχήματα, καὶ ἀρνῶν σκιρτήματα ἐξεικόνιστο. ὑφήπλωτο καὶ θαλάττιον πέλαγος, καὶ νεπόδων ἀγέλαι καθωρῶντο. οἱ μὲν ζωγρούμενοι, οἱ δὲ τὰ δίκτυα τυραννοῦντες, καὶ κατὰ βυθοῦ πάλιν ἀνέτως φερόμενοι. οἱ δ᾽ ἔρωτες σύνδυο καὶ σύντρεις
E ἀλλήλοις ἀνθοπλιζόμενοι, γυμνοὶ περιβλημάτων, ἐβάλλοντο μήλοις καὶ ἔβαλλον, γλυκεῖ περιβρασσόμενοι γέλωτι. τοῦ δὲ τοιούτου τετραπλεύρου εἰς ὀξὺ σχῆμα κατὰ πυραμίδας τελευτῶντος, ἀπῃώρητο ἄνωθεν γυναικόμορφον εἴκασμα, καὶ ταῖς πρώταις τῶν ἀνέμων κινήσεσι περιστρεφόμενον· ὅπόθεν ἀνεμοδούλιον ἐπεκέκλητο. πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ περικαλλέστατον ἔργον τοῖς χωνευταῖς παρέδωκαν· ὥσπερ καὶ τὸν ἐν τῷ Ταύρῳ ἐπὶ τραπεζώδους βάσεως ἔφιππον ἱστάμενον
F ἄνδρα τὸ ἡρωϊκὸν τὸ εἶδος, καὶ τὸ μέγεθος ἀξιάγαστον· ἦν δὲ οὗτος ἐλέγετο παρὰ μὲν ἐνίοις Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, τεκμαιρομένοις τὸν ἄνδρα τῇ πρὸς ἥλιον ἐκτάσει τῆς χειρὸς, ἤδη τῆς πρὸς δύσιν πορείας ἐχόμενον, καὶ τὸν κατὰ Γαβαὼν στάσιν οἱονεὶ ἐπιτάσσοντα. ὡς δὲ ἐδόκει τοῖς πλείοσιν, ὁ ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Πέλοπος γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς Βελλεροφόντης, Πηγάσῳ ἐπικαθήμενος. ἦν

308.

309.

γὰρ ὁ ἵππος ἀχάλινος, ὁποῖος ὁ Πήγασος περιάδεται, ἀνέτως κροαίνων κατὰ πεδίων, καὶ πάντα ἀδοξῶν ἀναβάτην, ὡς πτηνὸς ἅμα καὶ πεζὸς φερόμενος. ἀλλὰ καὶ φήμη παλαίφατος ἐς ἡμᾶς διαβαίνουσα τοῖς τῶν ἁπάντων ἐνέκειτο στόμασιν, ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ τοῦ ἵππου ἐν τῇ λαιᾷ χηλῇ ἀνδρείκελον κεύθεσθαι, τοῖς μὲν ἐκ τῆς τῶν Βενετικῶν μοίρας τινὸς εἶναι παραδιδόμενον, ἄλλοις δ' ἑτέρου τῶν μὴ ἐνσπόνδων Ῥωμαίοις ἐπιζεφυρίων ἐθνῶν, ἢ καὶ τῶν Βουλγάρων ἑνός. πολλάκις οὖν ἡ τῆς χηλῆς ἐπεποίητο ἀσφάλισις, εἰς τὸ πάντη ἀφώρατον, ὧν ἤδετο κρύπτειν ἔνδοθεν. κατατμηθέντος δὲ τοῦ ἵππου, καὶ σὺν τῷ ἀναβάτῃ
310. παραδοθέντος πυρὶ, εὕρηται καὶ τὸ ἐν τῇ ὁπλῇ τοῦ ἵππου ἐντυμβευόμενον χαλκῆρες ἴνδαλμα· καὶ ἣν περικείμενον χλαῖναν, ὁποίαν τῶν θρεμμάτων τὰ ἔρια πλέκουσιν. ὀλίγα δὲ τῶν ἐπ' αὐτῷ πεφασμένων οἱ Λατῖνοι φροντίσαντες, πυρὶ καὶ τοῦτο ἐνέβαλον.

A dum & Pegasus fuisse traditur, cum nullis coërcitus frænis per campos effusè curreret, sessorem, utpote qui alis ferretur pariter & pedibus, aspernabatur. Imo etiam quædam vetus fama ad nos usque delata in omnium ore versabatur, in equi ungulâ sinistrâ pedum anteriorum, viri figuram occultam haberi, quam alii esse cujusdam ex factione Veneta; alii, alicujus ex Occidentalibus populis Romanorum non fœderatis, aut ex Bulgaris esse dicebant. Ple- B rumque igitur ungula firmius defixa fuit, ne unquam ea quæ intus occultari putabantur subripi possent; equo autem & equite in minutas partes dissectis, ac in ignem conjectis, repertum est signum æneum in ungula equi sepultum, indutum læna, qualis ex ovium vellere solet confici. Cum autem Latini parum curarent ea, quæ huic signo insculpta portendebantur, ipsum etiam in ignem conjece- C runt.

Herculis statuæ æreæ ingentis magnitudinis, quæ in Hippodromo erecta erat, graphica descriptio. Hanc item Latini, quos barbaros crebrò appellat, in monetam conflaverunt. Hæc Herculis statua Lysimachi opus fuisse credebatur.

Ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐν τῷ ἱππικῷ ἱσταμένων ἀγαλμάτων, καὶ ἀλλοίων θαυμαστῶν ἔργων τὴν καταστροφὴν παρῆκαν οἱ τῶν καλῶν ἀνέραστοι οὗτοι βάρβαροι· ἀλλὰ καὶ ταῦτα
311. κεκόφασιν εἰς νόμισμα, ἀνταλλαξάμενοι μικρῶν τὰ μεγάλα, καὶ τὰ δαπάναις ποιηθέντα μεγίσταις, οὐτιδανῶν ἀντιδιδόντες κερμάτων· κατήρειπτο τοίνυν Ἡρακλῆς ὁ Τριέσπερος μέγας μεγαλωστὶ κοφίνῳ ἐνιδρυμένος, τῆς λεοντῆς ὑπεστρωμένης ἄνωθεν, δεινὸν ὁρώσης κἂν τῷ χαλκῷ, καὶ μικροῦ βρυχηθμὸν ἀφιείσης, καὶ διαθροούσης τὸ ἐφιστάμενον ἐκεῖσε τῶν πλῆθος ἀπάλαμνον. ἐκάθητο δὲ μὴ γωρυτὸν ἐξημμένος, μὴ τόξον ταῖν χεροῖν φέρων, μὴ τὸ ῥόπαλον προβαλλόμενος, ἀλλὰ τὴν μὲν δεξιὰν βάσιν ἐκτείνων, ὥσπερ καὶ τὴν αὐτὴν χεῖρα, ἐς ὅσον ἐξῆν. τὸν δὲ εὐώνυμον πόδα κάμπτων εἰς τὸ γόνυ, καὶ τὴν λαιὰν χεῖρα ἐπ' ἀγκῶνος ἐρείδων· εἶτα τὸ λοιπὸν τῆς χειρὸς ἀνατείνων, καὶ τῷ πλατεῖ ταύτης,
312. ἀθυμίας πλήρης, καθυποκλίνων ἠρέμα τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς ἰδίας οὕτω τύχας ἀποκλαιόμενος, καὶ δυσχεραίνων τοῖς ἄθλοις, οὓς αὐτῷ Εὐρυσθεὺς, οὐ κατὰ χρείαν, κατὰ δὲ φθόνον μᾶλλον ἠγωνοθέτει τῷ τῆς τύχης περιόντι φυσσώμενος. ἦν δὲ τὸ στέρνον εὐρὺς, τοὺς ὤμους πλατὺς, τὴν τρίχα οὖλος, τὰς πυγὰς πίων, βριαρὸς τοὺς βραχίονας, καὶ εἰς τόσον προέχων μεγέθους, εἰς ὅσον, οἶμαι, καὶ τὸν ἀρχέτυπον Ἡρακλῆν εἴκασεν ἂν ἀναδραμεῖν ὁ Λυσίμαχος, ὁ πρῶτον ἅμα καὶ ὕστατον τῶν ἑαυτοῦ χειρῶν πανάριστον φιλοτέχνημα τουτονὶ χαλκουργήσας, καὶ οὕτω μέγιστον, ὡς τὴν περιελοῦσαν τὴν αὐτοῦ ἀντίχειρα μήρινθον εἰς ἀνδρεῖον ζωστῆρα ἐκτείνεσθαι· καὶ τὴν κνήμην τοῦ

Verum neque alias in Hippodromo erectas statuas, cæteraque admirabilia opera evertere neglexerunt Barbari illi, rerum optimarum hostes; sed illa quoque concisa in numismata verterunt, magna parvis D commutantes; ac quæ ingenti sumptu confecta fuerant, vilissimæ monetæ postposuerunt. Dejectus itaque est Hercules Trihesperus magnus ille magnificè fabrefactus, in Cophino erectus, cui supernè leonina pellis instrata erat cum capite vel in ipso ære torvum aspiciente, ac prope rugitum emittente, innumeramque multitudinem illic stantem obtuente. Stabat autem non pharetram gestans, non arcum manibus tenens, non clavâ munitus; sed dex- E trum pedem & dextram manum, quantum poterat, extendens, lævo pede ad genu usque curvato, & sinistrâ manu cubito suffultâ, quam superius extendens, ipsius volæ mœrore plenus caput leniter reclinabat, fata fortunasque suas deplorans, ægreque ferens labores, quibus illum Eurystheus, non ex necessitate, sed ex invidia magis, fortunâ suâ inflatus, subjecerat. Erat autem lato pectore, latis hu- F meris, crispo capillo, clunibus pinguis, robustis brachiis, & tantâ magnitudine, quantâ (ut arbitror) esse archetypum Herculem conjecit Lysimachus, qui hoc primum & postremum manuum suarum opus ex ære cælavit. Tantâ sanè proceritate erat, ut funiculus pollicem ejus ambiens, justum hominis cingulum efficeret,

& tibia hominis staturam æquaret. Herculem hujusmodi, nequaquam intactum reliquerunt illi, qui fortitudinem à reliquis virtutibus segregant, eamque sibi adscribunt & plurimi faciunt.

A ποδὸς, εἰς ἀνδρόμηκες. τοιοῦτον δ' ὄντα τὸν Ἡρακλῆν οὐ παρῆλθον ἀκαθαίρετον οἱ τὴν ἀνδρείαν τῆς συνόλων ἀρετῆς διιστῶντες, καὶ ταύτην ἑαυτοῖς οἰκειοῦντες καὶ περὶ πλείστου τιθέμενοι.

Statuas æreas asinarii ac asini, quæ olim Nicopoli à Cæsare Augusto erectæ erant; igni tradunt Latini, necnon etiam Scrofam æneam ac lupam: statuam viri cum leone pugnantis; equum item Niliacum, Elephantum, Sphinges, ac Scyllam. Præterea aquilam ab Apollonio Tyaneo magicè consecratam: quæ omnia in Hippodromo erecta erant, & à Latinis in nummos conflata sunt.

Cum illo etiam abstulerunt asinum onus portantem & cum ruditu incedentem necnon insequentem asinarium, quos Actii, quod Græci Nicopolim vocant, Augustus Cæsar erexerat; quando noctu egressus speculatum Antonii exercitum, hominem offendit asinum ducentem, sciscitantique quis esset, & quo pergeret, respondit ille, Nicon vocor, & asinus meus Nicander: & ad exercitum Cæsaris contendo. Neque item abstinuerunt à scrofa & à lupa, quæ Remum & Romulum lactaverunt; sed minutissimæ monetæ æreæ causa, antiqua illa generis nostri venerabilissima monumenta, in officinam ærariam detulerunt. Insuperque virum cum leone pugnantem, & Niliacum equum, qui à posterioribus partibus in caudam squamis opertam desinebat, Elephantum qui proboscidem vibrabat, sphingesque quæ ab anteriori parte speciosæ & mulieres erant, à posteriore quasi feræ horribiles; singularis vero formæ erant, quia quasi pedibus incedentes levi alarum motu ferebantur, & cum avium maximis concertabant. Itemque infrænatum equum aures arrigentem ac frementem, lasciveque atque hilariter subsultantem. Ad hæc antiquum illud malum, Scyllam, quæ à lumbis quidem fœmineam formam præferebat: illamque proceram & vegetam; sed feritate plenam: exinde vero divisa erat in feras in Ulyssis navem insilientes, & amicorum ejus multos devorantes. Erat porro in Hippodromo Aquila ænea reposita, Apollonii Tyanei novum inventum, ejusque præstigiarum magnificum amuletum. Nam cum aliquando Byzantium venisset, rogatus est ut serpentium morsus sopiret, à quibus Byzantii vexabantur. Tum ille nefariis usus ministeriis, quorum magistri Dæmones, & quotquot eorum orgia peragunt; Aquilam columnæ imponit, spectaculum animis illecebras instillans, suadensque ut diutius tali conspectu fruantur, quemadmodum ii qui Sirenum cantus audiebant, difficile loco movebantur. Et alas quidem quasi ad volatum expandebat: at serpens pedibus

B Τούτῳ δὲ συγκαθεῖλον καὶ τὸν σεσαγμένον καὶ σὺν ὀγκηθμῷ στελλόμενον ὄνον, καὶ τὸν τούτῳ ἐφεπόμενον ὀνηλάτην, οὓς ἐν Ἀκτίῳ ἔστησε Καῖσαρ ὁ Αὔγουστος, ὃ ἔστιν ἡ καθ' Ἑλλάδα Νικόπολις, ἡνίκα νυκτὸς ἐξιὼν τὸ τοῦ Ἀντωνίου κατασκέψασθαι στράτευμα, ἀνδρὶ ἐνέτυχεν ὄνον ἐλαύνοντι, καὶ πυθόμενος ὅστις εἴη, καὶ ἔνθα πορεύεται, ἤκουσεν, ὡς καλοῦμαι Νίκων, καὶ ὁ ἐμὸς ὄνος, Νίκανδρος, ἀφικνοῦμαι δὲ πρὸς τὴν τοῦ Καίσαρος στρατιάν. οὐδὲ μὲν τῆς ὑαίνης τε καὶ λυκαίνης C τὰς χεῖρας ἀπήγαγον, ἃς Ῥῆμος καὶ Ῥωμύλος ἐθήλασαν· στατῆρος δὲ βραχέων καὶ τούτων χαλκῶν τὰ παλαιὰ σεμνότατα τοῦ γένους ἀπέδωκαν, καὶ καθῆκαν αὐτὰς εἰς τὸ χωνευτήριον. ἔτι γε μὲν καὶ τὸν ἄνδρα τὸν παλαίοντα λέοντι, καὶ τὸν ἵππον τὸν Νειλῷον ἐς οὐραῖον ἠκανθωμένον λεπίσι τὰ ὄπισθεν τοῦ σώματος λήγοντα· καὶ τὸν σείοντα τὴν προνομαίαν ἐλέφαντα· τὰς σφίγγας ἐπὶ τούτοις, τὰς D εὐειδεῖς ὡς γυναῖκας ἔμπροσθεν, καὶ φρικτὰς ὡς θηρία τὰ ὄπισθεν, καινοτέρας δὲ ὡς καὶ πεζῇ βαινούσας, καὶ κούφως τῷ πτερῷ φερομένας, καὶ διαμιλλωμένας τοῖς ὀρνίθων μεγαλοπτέρυξι· καὶ τὸν ἀχάλινον ἵππον ὀρθιάζοντα τὸ οὖς καὶ φριμάσσοντα γαῦρόν τε καὶ ἀνήνιον προποδίζοντα· καὶ τὸ ἀρχαῖον κακὸν τὴν Σκύλλαν μέχρι μὲν ἰξύος γυναικεῖον εἶδος προφέρουσαν, καὶ τοῦτο προτενὲς, καὶ ὑπέρμαζον καὶ μεστὸν ἀγριότητος, τὰ δ' ἐκτοτὲ διεσχισμένον εἰς θῆρας ἐμπηδῶντας τῇ τοῦ Ὀδυσσέως νηῒ, E καὶ συχνοὺς τῶν ἑταίρων καταβροχθίζοντας. ἦν δ' ἐν τῷ ἱππικῷ καὶ χαλκὸς ἀετὸς ἀνακείμενος, τὸ ἐκ Τυάνων Ἀπολλωνίου καινὸν μεθόδευμα, καὶ τῆς ἐκείνου γοητείας μεγαλοπρεπὲς μαγγάνευμα. παραβαλὼν γάρ ποτε Βυζαντίοις, παρεκλήθη τὰ τῶν ὄφεων κατευνάσαι δήγματα, ὑφ' ὧν ἔπασχον ἐκεῖνοι κακῶς. ἀμέλει καὶ συνεθέσι τοῖς ἀρρητουργίαις χρησάμενος, ὧν ὑφηγηταὶ δαίμονες καὶ ὅσοι τὰ τούτων προβεβλήκασιν ὄργια, ἐπὶ στήλης F ἀνίστησιν ἀετὸν, ἡδονὴν ἐνστάζον ψυχαῖς ὅραμα, καὶ πεῖθον χρονοτριβεῖν τοὺς αὐτοῦ θέας καταξυφῶντας, ὡς τοὺς ὑπέχοντας ἀκοὴν τὰ τῶν σειρήνων δυσπαρόδευτα μελῳδήματα. διῆρται μὲν γὰρ ὡς εἰς πτῆσιν τὰς πτέρυγας. ὄφις δὲ τοῖς ποσὶν ὑποκείμενος, καὶ λορδούμενος

313. 314. 315.

εἰς ὁλκοὺς, ἀπεῖργεν αὐτὸν τῆς ἀναφορᾶς· οἷα τοῖς ἄκροις τοῦ σώματος ὡς πρὸς δῆγμα ἐγχρίμπτων τῆς πτέρυξιν. ἤνυε δὲ ὁ ἰοβόλος οὐδέν. τῇ γὰρ τῶν ὀνύχων ἐμπερονηθεὶς ἀκωκαῖς, ἔσβεστο τὴν ὁρμὴν, καὶ ὑπνώττειν μᾶλλον ἐδόκει, ἢ γοῦν πρὸς καταπάλαισιν τοῦ ὄρνιθος τοῖς ἐκείνου προσφύεσθαι πτέρυξι. καὶ ὁ μὲν ὄφις οὕτω πνέων τὰ λοίσθια καὶ τὸν ἰὸν εἶχεν ἑαυτῷ συντεθνήκοντα. ὁ δ᾽ ἀετὸς γαῦρον ὁρῶν καὶ μόνον οὐχὶ κλώζων τὰ ἐπινίκια, ὥρμα συνεξάρας τὸν ὄφιν, καὶ ἅμα οἱ δι᾽ ἀέρος φέρεσθαι· τεκμαίρεσθαι τοῦτο διδοὺς τῷ χαροπῷ τοῦ βλέμματος καὶ τῇ νεκρώσει τοῦ ὄφεως· ὃν εἴπε τις ἂν ἰδὼν ἐπιλελησμένον τῶν ἑλίξεων καὶ τοῦ δάκνειν εἰς ὄλεθρον, καὶ τοὺς λοιποὺς Βυζαντίους ὄφεις τῷ κατ᾽ αὐτὸν διασοβεῖν ὑποδείγματι, καὶ πείθειν ταῖς χειαῖς συμπτύσσεσθαι καὶ παραδύεσθαι. οὐ μόνον δὲ καθ᾽ ὅσα εἰρήκαμεν, ἀξιάγαστον ἦν τουτὶ τὸ ἀέτειον εἴκασμα, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τὰ τῆς ἡμέρας ὡραῖα τμήματα διὰ τῶν ἐν ταῖς πτέρυξι κεχαραγμένων γραμμῶν, οὐσῶν δυοκαίδεκα, τρανότατα ὑπεδήλου τοῖς τὰς ὄψεις ἐκείνῳ σὺν λόγῳ προσβάλλουσιν, ἡνίκα μὴ νεφέλαις ἐζοφοῦτο τὰς ἀκτῖνας ὁ ἥλιος.

A ſubjectus, ſinuoſiſque flexibus obvolutus, à volatu coërcebat illam, ſuprema corporis parte quaſi ad mordendas alas ſe erigens. Verum nihil promovebat venenatum animal, nam unguibus conſtrictum ab impetu coërcebatur, ac dormitare potius videbatur, quam cum ave pugnare & ad alas ejus pertingere, atque ita ſerpens tetrum ſpirans, ſuum una ſecum extinctum venenum continebat: dum interim aquila læto aſpectu, tantum non clangens pro victo- B ria, quaſi avolare & ſerpentem ſecum auferre tentabat: quod ex aſpectus hilaritate ac ſerpentis nece conjectandum relinquebat. Quem ſerpentem qui vidiſſet, dixiſſet ſane, illum convolutionum ac lethiferorum morſuum oblitum, reliquos Byzantinos ſerpentes exemplo ſuo abſterrere, ac monere ut conarentur ſeſe in fiſſuras abdere. Non ſolum autem ob ea quæ diximus, admiratione digna erat illa aquilæ figura; ſed etiam quia diurnas horas, ex C lineis duodecim numero, in alis ejus inciſis, clariſſimè indicabat iis qui ejus rei periti accederent, quando ſolis radii nubibus non obſcurabantur.

316.

Statuæ Helenæ non illepida deſcriptio. Latinos maledictis petit, qui prædictam ſtatuam in nummos conflaverunt, quemadmodum & aliam item muliebrem, aliam vero virilem equo inſidentem.

317.

Τί δὲ ἡ λευκώλενος Ἑλένη καλλίσφυρός τε καὶ δολιχόδειρος, ἡ τὸ πανελλήνιον εἰς Τροίαν ἀθροίσασα, καὶ καθελοῦσα Τροίαν. ἐκ δὲ ταύτης προσοκείλασα Νείλῳ, κἀκεῖθεν αὖθις εἰς ἤθη τὰ Λακώνων ἐπαναλύσασα χρόνιος. ἆρ᾽ ἐμείλιξε τοὺς δυσμειλίκτους; ἆρ᾽ ἐμάλθαξε τοὺς σιδηρόφρονας; οὐ μὲν οὖν οὐδ᾽ ὅλως τοιοῦτόν τι δεδύνηται ἡ πάντα θεατὴν τῷ κάλλει δουλαγωγήσασα. καίπερ ἐστολισμένη θεατρικῶς καὶ δροσώδης ὁρωμένη κἂν τῷ χαλκῷ καὶ ὑγραινομένη πρὸς ἔρωτα τῷ χιτῶνι, τῷ κρηδέμνῳ, τῇ στεφάνῃ καὶ τῷ πλοχμῷ τῶν τριχῶν. ὁ μὲν γὰρ ἀραχνίων λεπτότερος ἦν· τὸ δὲ δαιδάλεον περιέκειτο· ἡ δὲ διεδεῖτο μέτωπον χρυσοῦ καὶ τιμαλφῶν λίθων ὑποκρινομένη διαύγειαν· τὸ δὲ τῆς κόμης κεχυμένον καὶ διασοβούμενον πνεύμασιν, ὀπισθίῳ δισκεύματι περιεσφιγμένον, ἕως κνημῶν ἐκτεινόμενον. ἦν δὲ καὶ τὰ χείλη καλύκων δίκην ἠρέμα παροιγόμενα, ὡς καὶ δοκεῖν ἀφιέναι φωνήν· τὸ δὲ χαρίεν μειδίαμα εὐθέως προσυπαντῶν καὶ χαρμονῆς πιμπλῶν τὸν θεώμενον καὶ τὸ τοῦ βλέμματος χαροπὸν καὶ τὰς ἀψῖδας τῶν ὀφρύων, καὶ τὴν λοιπὴν εὐφυΐαν τοῦ σώματος, οὐκ ἦν ὁποῖα ἦν διαγράψαι λόγῳ καὶ παραστῆσαι τοῖς ἔπειτα. ἀλλ᾽ ὦ Τυνδαρὶς Ἑλένη, κάλλος αὐτόθεν καλὸν, ἐρώτων μόσχευμα, Ἀφροδίτης τημέλημα, πανάριστον φύσεως δώρημα, Τρώων καὶ Ἑλλήνων βράβευμα, ποῦ

318.

Quid de Helena illa dicam albis lacertis, pulcris tibiis & procera ſtatura, quæ D totam Græciam in Troiam concivit, quæ Troiæ excidii cauſa fuit. Poſt eam vero dirutam ad Nilum appulit: ac deinde vetula ad Laconum mores & regionem remigravit? Num barbaros illos mitigavit? num ferreos emollivit? Nihil ſanè hujuſmodi potuit, quæ olim omnes ſpectatores captivos ducebat: etiamſi theatrico more veſtita, & tota roſcida videretur, ac licet ære inciſa tota humeſceret ac vernaret & ad ſui amorem pelliceret, ex tunica, ex E redimiculo, ex corona, ex cincinnis capillorum, qui ipſis araneæ filis tenuiores erant. Mirum ſanè undique artificium eminebat: Frons ejus redimita auro & gemmis, quaſi pellucida videbatur; capillitium effuſum ac ventis agitatum circulo in occipite poſito conſtringebatur, hinc vero ad tibias uſque diffluebat. Labia calycum inſtar ſenſim aperta, ut videretur vocem emittere: hinc ſuaviſſimus riſus ſeſe ſtatim offerens, F ſpectatorem lætitiâ replebat. Oculorum gratiam, ſuperciliorum arcus reliquamque corporis venuſtatem nullus ſermo pro merito depingat & poſteris tradat. Verum ô Tyndaris Helena, ipſa per ſe pulcritudo, Cupidinum areola, Veneris ſollicitudo, præſtantiſſimum naturæ donum, Troiano-

rum & Græcorum bravium : ubi tuum illud nepenthes malorum omnium oblivionem inducens, quod tibi à Thoni uxore oblatum est? Ubi invictæ illæ illecebræ tuæ? cur non illis usa es ut olim utebaris? sed puto tibi fatis destinatum esse ut in potestatem ignis venires, quæ vel in imagine tua spectatores inflammare non cessabas. Dixerim Æneadas istos in ultionem Troiæ ob amores tuos incendio datæ, te vicissim igni damnasse. At id nec dicere nec cogitare sinit, hominum insana auri cupiditas : qua rara quæcumque, ac pulcherrima omnium opera in exitium undique deducta sunt. Illud quoque dicendum est, ipsos uxores plerumque suas paucorum obolorum pretio vendere & dimittere, prædæque maximè inhiare, diesque lusu talorum transigere, ac insano furiosoque impetu, non prudenti fortitudine in mutuum bellum ferri. Ita bellico Martis apparatu instruuntur, ut victoriæ præmium ponant, bona propria, legitimas uxores, ex quibus filios susceperunt : insuperque rem magnam, & quam alii ægre dimittunt, animam; cujus conservandæ causa nullam non sollicitudinem gerunt homines. Ad hæc vero licet apud rudes & literarum prorsus imperitos Barbaros hæc carmina, in tui honorem concinnata, adferenda sunt,

Non indignandum si Troiani & benè ocreati Achivi
Talem propter mulierem dolores patiantur,
Adeo immortalibus Deabus vultu similis est.

Addatur & illud. Columnæ insidebat juvenili specie mulier, pulcherrima staturæ forma, cujus coma retro colligata, ex utraque frontis parte contracta : neque adeo sublimis erigebatur, sed ita ut posset extensa manu facilè tangi. Hujus porro statuæ dextra manus, nullo fulcro sustentata, equitem ab uno equi pede palma sustinebat, tanta facilitate, quanta ne scyphum quidem alius tolleret. Erat autem sessor robustus corpore, paludatus, tibiisque ocreatus, bellum planè spirans. Equus vero aures arrigebat quasi ad tubæ clangorem, alto collo, acri oculorum acie, atque ex ira cursus speciem præferens : pedes sublimes in aëre ferebantur bellicum motum indicantes.

A σοι τὸ νηπενθὲς, καὶ κακῶν ἁπάντων ἐπίληθες φάρμακον, ὁ Θῶνός σοι παρακοίτης ἐχαρίσατο. ποῦ δὲ τὰ ἄμαχα φίλτρα; πῶς οὐκ ἐχρήσω τούτοις ὡς πάλαι καὶ νῦν; ἀλλ' οἶμαί σοι τὴν μοῖραν πεπρῶσθαι τῇ τοῦ πυρὸς ὑποπεσεῖν ἐρωῇ, μηδ' ἐν εἰκόνι παυσαμένην ἀνακάειν τοὺς ὁρῶντας. εἶπον δ' ἂν ὡς καὶ ἀντίποινα τῶν τῆς Τροίας ἠθαλῶσθαι πυρὶ τῆς σαῖς σχετλίως φρυκτωθέντι φιλότησιν, οἱ Αἰνειάδαι οὗτοι πυρὶ κατέκριναν. ἀλλ' οὐκ ἐᾷ με τὸ χρυσομανὲς τῶν ἀνδρῶν διανοήσασθαί τι τοιοῦτον καὶ φθέγξασθαι. B ὑφ' οὗ τὰ σπάνια πανταχοῦ, καὶ καλλῶν κάλλιστα ἔργα παντελεῖ ἀφανισμῷ παρεπέμφθησαν. εἰπεῖν δὲ καὶ τὸ, τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὀβολῶν μετρίων πολλάκις ἀποδιδόναι, καὶ ἀποπέμπεσθαι, καὶ μᾶλλον εἰ προσανέχουσι τῇ λείᾳ καὶ προσεστήκασι πεττοῖς πανημέριοι, ἢ καὶ πρὸς ὁρμὴν ἄλογον καὶ μανιώδη, οὐ μὴν ἀνδρείαν ἔμφρονα κατ' ἀλλήλων ἐνθουσιῶσι, καὶ τὴν Ἄρεως σκευὴν περιτίθενται τὸ τῆς νίκης C προτιθέντες ἆθλον, πάντα τὰ προσόντα σφίσιν, αὐτὰς τὰς κουριδίους ἀλόχους, ἐξ ὧν πατέρες ἠκηκόεισαν τέκνων, ἔτι δὲ τὸ μέγα χρῆμα καὶ τοῖς ἄλλοις δυσπαραίτητον, τὴν ψυχὴν καὶ ἧς ἕνεκα τὰ πάντα περισπουδάζουσιν ἄνθρωποι. ἄλλως τε ποῦ παρ' ἀγραμμάτοις βαρβάροις καὶ τελέον ἀναλφαβήτοις ἀνάγνωσις καὶ γνῶσις τῶν ἐπὶ σοὶ ῥαψῳδηθέντων ἐκείνων ἐπῶν. 319.

D Οὐ Νέμεσις Τρῶας καὶ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς
Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ ἄλγεα πάσχειν
Αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεαῖς εἰς ὦπα ἔοικεν. 320.

Δοτέον μοι ἐκεῖνο τῷ λόγῳ. ἀνέκειτο ἐπὶ στήλης νεοειδὲς τὴν ὄψιν γύναιον, αὐτὸ τῆς ἡλικίας ἄγον τὸ χαριέστατον, ἐς τοὐπίσω τὴν κόμην ἀναδούμενον, ἐπ' ἀμφότερα τοῦ μετώπου συνεσταλμένην, οὐχ ὑπεραιωρούμενον, ἀλλ' ὡς ἅπτον εἴη τοῖς ἐς αὐτὸ τὰς χεῖρας ἐκτείνουσι. E τούτου δὴ τοῦ μορφώματος ἡ δεξιὰ χεὶρ, μηδενὸς ὑπόντος ἐρείσματος, ἄνδρα ἔφιππον ἀφ' ἑνὸς ἱππείου ποδὸς ἐπὶ παλάμας ἀνεῖχεν, ὡς οὐδὲ σκύφον κεράσματος ἕτερος. ἦν δὲ ὁ μὲν ἀναβάτης σφριγῶν τὸ σῶμα, σφραττόμενος στόματι, κνημῖσι τὼ πόδε περιστελλόμενος, πνέων ἀτεχνῶς πόλεμον· ὁ δὲ ἵππος ἀνέστη τὸ οὖς ὡς πρὸς σάλπιγγα, ὑψηλὸς τὴν αὐχένα, τὰς ὄψεις δριμὺς, καὶ τὸν ἐκ τοῦ θυμοῦ δρόμον προφαίνων F τοῖς ὀφθαλμοῖς. οἱ δὲ πόδες ἀνεφέροντο ἀέριοι τὸ πολεμικὸν ἐπιδεικνύντες σάλευμα. 321.

Statuæ aurigarum Circensium, quæ proximè Orientalem aurigarum metam erectæ erant; necnon aliud signum, quod certamen duorum animalium repræsentabat, igni à Latinis traduntur.

Post illam statuam proximè Orientalem

Μετὰ δὲ τὸ εἴκασμα τοῦτο ἄγχιστα τῆς τοῦ πετρώου ἑῴας

ἐπὶ τοῦ καμπτῆρος, ὃς ἐπεκέκλητο τοῦ Ῥυβίου, ἁρματηλάται ἄνδρες ἀνεστηλῶντο, τῆς διφρευτικῆς προγράμματα δεξιότητος μονονουχὶ διαπρυσίως τῇ θέσει τῶν χειρῶν τοῖς διφρηλάταις παρεγγυώμενοι, ὡς χρὴ προσπελῶντας τῇ νύσσῃ μὴ ἐφεῖναι τὰ χαλινά, ἀλλ' ἐγκλίνειν ἀνασειρασαμένους τοὺς ἵππους, καὶ συνεχεῖ καὶ σφοδροτέρῳ χρῆσθαι τῷ μύωπι, ὅπως περικλώμενοι τῆς νύσσης ἐχόμενα, ἔξω τὸν συνέχοντα ἀντίτεχνον τῆς ἐν περιόδου ἐλᾶν καὶ ὕστατον ἔρχεσθαι, κἂν ἵπποις δρομικωτέροις ἡνιοχῇ, καὶ τὴν ἁμιλλητήριον τέχνην ὁρῷτο ἀπαίδευτος. ὁ δὲ λόγος καὶ ἄλλο τι προσθήσει τοῖς εἰρημένοις· οὐδὲ γὰρ συγγράψασθαι τὰ πάντα προὔθετο. χάριεν τὴν θέαν καὶ τὴν τέχνην μακροῦ τῶν πάντων θαυμασιώτερον. βάσις ἦν λιθίνη, καὶ ἐπ' αὐτῆς χαλκήλατον ζῶον, παρὰ τοσοῦτον οὐκ ἀναφαίρετον βοῦν εἰκονίζον, παρ' ὅσον βραχύκερκον ἦν, μηδὲ βαθεῖαν κατ' εἰκὸς φάρυγγα, οἵαν οἱ Αἰγύπτιοι βόες τρέφουσι, μήτε μὴν χηλαῖς ὁπλιζόμενον· συνεῖχε δὲ τοῦτο ταῖς γένυσι, καὶ εἰς πνίγμα συνέθλιβε ζῶον ἕτερον, δι' ὅλου τοῦ σώματος λεπίσι θωρακιζόμενον, οὕτω τραχείαις, ὡς καὶ ἐν χαλκῷ λυπεῖν τὸν ἁπτόμενον· ἤδετο δὲ τὸ μὲν βασιλίσκον εἶναι, τὸ δὲ ἀσπίδα τὸ συμπεριπτόμενον τούτῳ τῷ στόματι. οὐκ ὀλίγοις δὲ τὸ μὲν Νειλῷος βοῦς, τὸ δὲ κροκόδειλος εἶναι εἰκάζετο. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐ μέλον τῆς τῶν δοξῶν ἀνομοίου· εἰπεῖν δὲ τὸ, καινήν τινα τὴν πάλην ἀμφότερον πείθεσθαι, καὶ δρᾶν ἐν μέρει καὶ πάσχειν κακῶς ὑπ' ἀλλήλων ἑκάτερα· ὀλλύναι τε καὶ ὄλλυσθαι, καὶ κρατεῖν ἐν ταὐτῷ καὶ κρατεῖσθαι, καὶ νικᾶν ἄμφω καὶ ὑπ' ἀλλήλων καταπαλαίεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ὁ καὶ φημιζόμενος βασιλίσκος, διῳδήκει ἅπαν ἐκ κεφαλῆς ἕως καὶ αὐτοῦ τοῦ τῶν ποδῶν τέρματος καὶ κατιώμενον ὅλον τὸ σῶμα καὶ ὑπὲρ βατράχειον χρῶμα ἐχλώριζε, τοῦ φαρμάκου διαδραμόντος τὴν τοῦ ζώου ξύμπασαν διαρτίαν καὶ εἰς θάνατον χρώσαντος. εἰς γόνυ τοίνυν συνίζανε, τὸ ὄμμα ἔσβεστο, τῆς ζωτικῆς ἐκμαρανθείσης δυνάμεως. μᾶλλον μὲν οὖν ἐδίδου τοῖς ὁρῶσι δοξάζειν, ὡς πάλαι ἂν ἀνατέτραπτο νεκρωθὲν, εἰ μὴ τῶν ποδῶν αἱ βάσεις ὑπήρειδον, καὶ πρὸς στάσιν ἐπανεῖχον ὄρθιον. ἦν δὲ καὶ θάτερον ὁμοίως, τὸ ταῖς γένυσιν ἐνισχόμενον, βραχὺ μὲν τὸ οὐραῖον ἀσπαῖρον, μέγα δὲ κεχηνὸς τῷ ἀπάγχεσθαι τῇ τῶν γομφίων ξυνοχῇ, καὶ ξυντείνεσθαι μὲν ἐῴκει, καὶ ὁρμᾶν πειρᾶσθαι τὸ τῶν ὀδόντων ἕρκους διεκδῦναι, καὶ διεκπεσεῖν τοῦ χάσματος. οὐκ ἴσχυε δὲ ὅτι τὰ μετὰ τοὺς ὤμους εὐθὺς καὶ τῶν ποδῶν τοὺς ἐμπροσθίους, καὶ ὅσα τῷ οὐραίῳ συνήπτοντο μέρη τοῦ σώματος ἡ τοῦ στόματος ξυνεῖχε διάστασις καὶ ταῖς γένυσιν ἐνεπείρετο. καὶ τὰ μὲν οὕτως ἦσαν ὑπ' ἀλλήλων νεκρούμενα· καὶ κοινὴ μὲν ἀμφοῖν ἡ ἅμιλλα, ἰσοπαλὴς δὲ ἡ νίκη, σύνδρομος δὲ καὶ ὁ θάνατος. ἐμοὶ δὲ ἔπεισιν εἰπεῖν ὡς τὸ φθείρεσθαι παρ' ἀλλήλων, καὶ σὺν ἀλλήλοις ἀπάγεσθαι τὴν ἐς

quadrigarum metam, quæ vocabatur Rybii, aurigarum statuæ erigebantur, quasi programmata rhedariæ dexteritatis: situ manuum tantum non clarè rhedariis præcepta dantes, quod ad metam accedentes, non oporteret habenas laxare, sed retrahendo frænum equos flectere, ac frequentius vehementiusque calcar addere, ut proximè metam conversi instantem adversarium cogerent latiorem circuitum decurrere, ac postremum adventare, etiamsi velocioribus equis veheretur: atque ita certaminum imperitus videretur. Hæc fusius verbis enarrari possunt, neque enim in proposito est omnia scribere. Gratiosum spectaculum aderat, & artificio omnium penè mirabilissimum. Basis erat lapidea, cui impositum animal, quod ideo tantùm bovem non repræsentare dixisses, quia brevissima cauda, & non ita profundo gutture instructum erat, cujusmodi sunt Ægyptii boves: neque item bisulca ungula ejus erat. Ipsum vero maxillis admotum tenebat aliud animal constrictu præfocans, quod toto corpore squamis muniebatur, ita asperis, ut sine læsione vix contingi posset. Putabatur autem aliud esse basiliscus; aliud vero quod ad os illius admotum & constrictum tenebatur, pro aspide habebatur. Nec decrant qui conjectarent aliud Niliacum bovem, aliud vero Crocodilum esse. Ego vero nihil curo sententiarum varietatem. Dicam solùm novum quodpiam certandi genus in utroque spectatum esse; ita ut ambo malum inferrent & acciperent: utrumque adversarium conficeret, & vicissim conficeretur; superaret & superaretur: ambo igitur vincebant & vincebantur. Nam aliud quidem pro basilisco habitum, à capite usque ad calcem pedum intumescebat, ac æruginosum toto corpore, ranæ colore viridius erat, quia virus totos animalis artus occupaverat, & mortis colorem induxerat, in genu itaque flexum erat, oculorum acies extincta, vitali fortitudine marcescente; imo vero æstimandum spectantibus relinquebat, jamdiu mortuum lapsurum fuisse, nisi plantæ pedum sustinuissent ac per se suapte forma erectum servassent. Aliud item animal maxillis constrictum, jam remissius caudam movens, hianti ore quod molaribus premeretur, contendere videbatur, ut à septo dentium & à morsu sese eriperet. Nec poterat tamen, quia cum humeris & anterioribus pedibus, corporis partes quæ caudæ junctæ erant in oris hiatu continebantur maxillisque confixæ erant. Atque ita sese illa mutua cæde conficiebant, ac commune certamen erat & æqualis utrinque victoria, par exitium. Mihi autem in mentem subit dicere, mutuas cædes, & lethifera perni-

ciosaque ad exitium vergentia mala non A solum in imaginibus exprimi posse, neque apud robustissima solum animalia, contingere; sed etiam apud gentes plerumque, quæ nobis Romanis bellum intulerunt: eæ enim in mutuam cædem & exitium ruerunt, virtute Christi dissipantis gentes quæ bella volunt, nec sanguine gaudentis; qui etiam justum super aspidem & basiliscum ambulantem exhibet, & conculcantem leonem & draconem.

θάνατον τὰ τῶν κακῶν κηρεσιφόρα καὶ ἀνθρώποις ὀλέθρια μὴ μόνον ἐν εἰκόσιν εἴη διατυποῦσθαι, ἢ καὶ τοῖς ἀλκιμωτέροις τῶν ζώων τοῦτο ἐπισυμβαίνειν· ἀλλὰ καὶ παρ' ἔθνεσι συχνάκις γίνεσθαι, ὁποῖα τοῖς Ῥωμαίοις ἡμῖν ἐπεστράτευσε, φονῶντα καὶ κατ' ἀλλήλων ὀλλύμενα, δυνάμει Χριστοῦ τοῦ διασκορπίζοντος ἔθνη καὶ τοὺς πολέμους θέλοντα, καὶ μὴ χαίροντος αἵμασιν· ὃς καὶ δίκαιον ἐπ' ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον δείκνυσιν ἐπιβαίνοντα, καὶ λέοντα καταπατοῦντα καὶ δράκοντα.

B

FINIS.

ΤΕΛΟΣ.

325.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ Αὐγουστεῶνος.

GEORGII PACHYMERIS DESCRIPTIO Augusteonis.

Templum Dei, Sophia dictum, multâ C variâque intus ornatur pulchritudine; multis item extrinsecus fulget ornamentis: quæ ita mirabilia sunt ut prorsus enarrari nequeant. Tantis enim spectaculis licet potius cum silentio frui, quam verbis ea recensere, quæ omnem sermonem exuperant. Neque enim semel, aut bis, aut pluries hæc videntem stupor cum voluptate conjunctus occupat; sed quanto magis intuetur, tanto D majori admiratione capitur: ac licet plerumque viderit & miratus sit, tunc se primum videre putat cum denuo accedens tot mirabilibus delectatur. De illo itaque disserere eo magis abstineo, quod inenarrabilem puto decorem illum mysticum, qui uni Deo competit: nam divinum & sacrum illud tabernaculum, secundas hac in parte obtinere existimo. Quod si fieri posset ut Deus in manufactis templis habitaret, hoc fore puto sub sole unum in quo versaretur. E Audacius tamen columnam illam cum imposita statua describere aggrediar, quæ in templum intrantibus ad lævam visitur, lapillis mira arte compactis vestita, ut iis qui non viderint pro facultate depingam. Ita vero se habet ut hic enarratur.

Atrium hujus divini templi ab antiquo publicis ædificiis circumcingitur, in cujus medio Augusteon erigitur, hoc est, statua Justiniani Augusti in ejus honorem tunc F erecta, cum Persici belli laboribus perfunctus reversus est: Basis autem columnæ à terra exurgit, septem ex marmore albo gradibus instructa: (verum tres inferiores gradus injuria temporum in terram depressi sunt); gradus autem inferius latiores, angustiores superius: neque ab uno solum,

Τὸ τοῦ Θεοῦ τέμενος, ἡ Σοφία, πολλαῖς μὲν καὶ παντοδαπαῖς τὰ ἐντὸς ὡραΐζεται χάρισι· πολλαῖς δέ γε καὶ τὰ ἐκτὸς κεκαλλώπισται· καὶ τούτων τὸ θαῦμα, κρεῖττον ἢ λέγειν· ὅτι καὶ σιγῇ μᾶλλόν ἐστι τοῖς ὁρῶσι τῶν θεαμάτων κατατρυφᾶν, ἢ λόγοις διεξιέναι τὰ καὶ λόγους αὐτοὺς ὑπερβαίνοντα. οὐδὲ γὰρ ἅπαξ μόνον ἢ δεύτερον ἢ καὶ πλειστάκις ἐστὶν ἰδόντα ταῦτα καὶ μεθ' ὑπερβολῆς θαυμάσαντα, ἀγαπᾷν· ἀλλ' ὅσον ἄν τις καὶ βλέποι, μᾶλλον θαυμάζει· καὶ τότε πρῶτον ὁρᾷν ἡγεῖται, ὅτε καὶ προσιὼν ἐντρυφᾷ τοῖς θεάμασιν, εἰ καὶ πολλάκις εἶδέ τε καὶ τεθαύμακε. περὶ γοῦν τούτου τοσοῦτον ἀπέχω λέγειν, ὅσον καὶ ἄφθεγκτον κάλλος ἡγοῦμαι τοῦτο καὶ μυστικὸν καὶ ὃ Θεῷ μόνῳ πρέπει, τοῦτο δευτέρως κατ' ἐμαυτὸν ἔχειν πιστεύω, τὸ θεῖον τοῦτο καὶ ἱερὸν σκήνωμα· ὡς εἴπερ ἐστὶν ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖν τὸν Θεὸν, τοῦτον δὴ καὶ μόνον αὐτὸν ἁπάντων τῶν ὑπὸ ἥλιον. ὃν δ' ἔστι βλέπειν ἐπ' ἀριστερᾷ τὸν νεὼν εἰσιοῦσιν ἐξ ἁρμογῆς λίθων ἱστάμενον κίονα, καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ ἀνδριάντα, τολμητέον δοῦναι τοῖς λόγοις, καὶ ταῦτα παραστῆσαι τῷ μὴ ἰδόντι, καθόσον οἷόν τε. ἔχει γὰρ ὧδέ πη, ὡς ὁ λόγος δείξειεν.

326.

Αὐλεὼν δὲ ἀρχαίῳ τῷ θείῳ τούτῳ νεῷ οἰκοδομήμασι δημοσίοις περιτετείχισται· οὗ μέσον ὁ Αὐγουστεὼν ἵσταται· καὶ ἔστιν οὗτος, Αὐγούστου στήλη Ἰουστινιανοῦ, εἰς τιμὴν ἐκείνῳ σταθεῖσα, ἄρτι τὸν κατὰ Περσῶν πόνον ὑπανακάμψαντι. βάθρον ἐκ γῆς ὑπανέχει τὸν κίονα. τὸ δὲ βάθρον, κλιμακὰς μέχρι καὶ ἐς ἑπτὰ βαθμίδας λευκῆς μαρμάρου ἀνῳκοδόμηται (τὰ δὲ κάτω τῶν βαθμίδων, μέχρι καὶ ἐς τὰς τρεῖς, ὑπὸ τοῦ χρόνου καινοτομοῦντος, κάτω γῆς κατωρύχα-

327.

ται) ἀπὸ πλατέος τοῦ κάτω εἰς στενὸν λήγουσαι· πλὴν οὐκ ἀφ' ἑνὸς μέρους, ἀλλὰ πανταχόθεν κατὰ σχῆμα τετράγωνον ὡς ἀναβαίνειν μὲν κάτωθεν, ὁπόθεν τις βούλοιτο· εἶτα δὲ καταντᾷν εἰς αἰχώμαλον· κἂν ἦν καὶ ἰδεῖν ἐπίπεδον τοῦτο δι' ὅλου, εἰ μή τι ἐπ' αὐτοῦ ἐξ ὀπτῆς πλίνθου τε καὶ τιτάνου οἰκοδόμημα κατεσκεύαστο, τέτρασι μὲν ὡς ἰδεῖν κατὰ γωνίας τὰς ἴσας κίοσι συνεχόμενον, οὐ μὴν δὲ καὶ κίοσιν ἄντικρυς, πλὴν ὅσον ἰδεῖν· ἐπιπολῆς γὰρ πλάκες μαρμάρων ἐξυφασμέναι, τοὺς ἐντὸς πυρομάχας λίθους συγκρύπτουσιν, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐκ μιᾶς, ἀποβαλούσης τῷ χρόνῳ τὴν πλάκα· καὶ τὸ τοῦ οἰκοδομήματος σχῆμα εἰς κύβον ἀποτετόρνευται, τῶν ἓξ ἐπιπέδων τὰ κατὰ τὸ πλάγιον τέτρασι στοαῖς καλλυνομένων τέσσαρσι. ἄνωθεν δὲ τούτου, πάλιν βάσις ἑτέρα μαρμάρου λευκῆς· καὶ αὖθις ἐπ' αὐτῆς ἄλλη· ἐφ' ἧς καὶ τρίτη· καὶ ζώνη τις ἐπὶ ταύταις ἀπὸ μαρμάρων τετάρτη· ὡς τὰς τρεῖς μὲν ἀπὸ πλατέος καὶ ταύτας εἰς στενὸν καταντᾷν, τὴν δ' ἐπ' αὐταῖς ζώνην κυκλοῦσθαι, καὶ διδόναι τῷ στύλῳ τὴν βάσιν ἁρμόζουσαν. ἐντεῦθεν ὁ στύλος ἐπῳκοδόμηται· πάλαι μὲν, ὡς ἀκούομεν, κεκαλυμμένος ποικίλῳ τεμεσίῳ χαλκῷ· εἰ δὲ πιστευτέον τῷ λέγοντι, οὐ πολλῷ καὶ ἀργύρου δέοντι· νῦν δὲ γυμνὸς τὸ παράπαν φαινόμενος· ὡς ἀριθμεῖσθαι καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ ὁπόσοι, καὶ ὅτι πυρομάχοι εἰδέναι, καὶ ὅπως ἁρμόζονται· ἔχων καὶ ζώνας τῆς αὐτῆς λευκῆς λίθου, κατὰ τὸν κάλαμον πλὴν ὅσον τὸ ἴσον πρὸς ἀλλήλας τοῦ διαστήματος ἔχουσαι, μέχρι καὶ δεκάδος προΐασιν. ἐντεῦθεν ἄλλαι ζῶναι μαρμάρου λευκῆς, ἀλλὰ συνεχεῖς αὗται, δευτέρα ἐπὶ πρώτῃ, καὶ τρίτη ἐπὶ δευτέρᾳ, καὶ ἑξῆς, ἄχρις ἐννέα διήκουσαι· πλὴν οὐκ ἐξ ἴσου τὴν ἐποικοδόμησιν ἔχουσαι πᾶσαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πλατύτερον ἀνοιγόμεναι, βάσιν οἷον εὐρεῖαν τῷ ἐπικειμένῳ παρέχουσαι· τὸ δ' ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἐννέα ζώναις τὸ δέκατον, ὡς ἂν καὶ τοῦτο μέρος μὴ στεροῖτο τῆς τοῦ ἀριθμοῦ θειότητος. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ λίθου τετράγωνον, ἀλλὰ κατὰ τὰ μέσα συνιζάνον, ὡς οἷον τὰς γραμμὰς κλᾶσθαι, καὶ λίθοις σημειοῦσθαι τὰς κλάσεις, καὶ παρὰ τούτους καὶ μόνους, χαλκῷ τὸ πᾶν τοῦ λίθου καλύπτεσθαι γύροθεν. ἐντεῦθεν αὖθις συστέλλων ὁ τεχνίτης τὸ οἰκοδόμημα, τίθησι λίθον παχὺν, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἕτερον, πρὸς αὐτὸν μὲν ἐλαττούμενον, ἱκανὴν δὲ βάσιν τῷ ἵππῳ διδόντα. οὐ μόνον γὰρ ἔδει πλάτους τῷ στύλῳ, ἀσφαλείας χάριν τῶν ἐπικειμένων, ἀλλ' ἑτέρωθεν καὶ στενότητος, ὡς ἂν πανταχόθεν ἀρίδηλον ᾖ τὸ ἐπικείμενον τέχνασμα. τὸ δὲ, ἵππος ἐστὶ χαλκοῦς, θαυμαστῶς τοῦ σχήματος ἔχων, καὶ ἥκιστα παρορᾶσθαι τοῖς παριοῦσιν ἄξιος, εἰ καὶ πολλάκις τις τῆς ἡμέρας ἐκεῖσε διέρχοιτο· εἴποις ἂν αὐτὸν βλέπων, πρὸς ἄνεμον τρέχειν ὁρμῶντα, καὶ τὴν πρὸς ἀνατολὴν ἀπιέσθαι. οὕτως ἄρα τὸ τῆς κα-

328.

329.

330.

sed à quatuor lateribus, secundum quadranguli figuram gradus habentur, quibus adscendi potest, donec ad planum perveniatur: & hactenus quidem planum esset, nisi quodpiam istic ædificium ex lateribus & calce constructum fuisset, quatuor columnarum in totidem angulis conspectum præferens, etsi verè columnæ non sint, sed columnarum speciem solùm repræsentent: nam in superficie marmorum tabulæ adaptantur, quæ intus pyromachas lapides contegant; ut ex uno, qui per tempus tabulam amisit, discere licet. Ædificii forma in cubum concinnata est; ita ut, ex senis cubi superficiebus, quatuor è lateribus positæ, totidem porticibus ornentur. Huic ædificio basis alia ex marmore albo imponitur, isti altera, huic tertia: his omnibus quarta circularis, ex marmoribus confecta; ita ut tres quidem latitudine aliæ aliis minores & angustiores sint, quarta vero in circulum sit composita, atque basin tribuat columnæ consentaneam. Istic fundatur columna, olim quidem, ut narrant, vario & Temesio ære vestita; quod, si fides narranti habeatur, argento non multum concederet. Nunc autem nuda omninò manet, ut possit quisque lapides ejus numerare, ac deprehendere Pyromachas esse, commissurasque cognoscere. Habetque circulares ordines ex lapide albo, in longitudine columnæ pari interstitio disjunctos, qui ad decem numero sunt: hinc alios circulares ordines ex marmore albo, sed ii contigui sunt; ita ut secundus primo, tertius secundo impositus sit; & sic deinceps usque ad nonum; verum ii non æqualiter in structura se habent, sed latiores gradatim sunt, ut basin latiorem imposito ordini præstent, qui decimus novem aliis incumbit; ita ut nec ista pars perfecto numero careat. Hujus vero lapidis forma quadra est; verum in mediis lateribus commissuram exhibet, ita ut lineæ frangi videantur, & fracturæ lapidibus obsignentur; ac præter illos tantùm, totus lapis in circuitu ære operitur. Ab hinc autem artifex ædificium contrahens densum lapidem imposuit, huic vero alium minoris circumquaque latitudinis, qui congruentem equo basim præbeat: non modò enim columna latitudinem expetebat, ut quæ imposita sunt firmius consisterent; sed etiam angustius cacumen desiderabat, ut opificium impositum oculis undequaque pateret. Equus autem æneus est, miro artificio elaboratus, nec dignus qui à prætereuntibus negligatur, etiamsi quis pluries in die istac transeat. Quem si spectaveris dicas sanè in aërem & ventum cursum dirigere, atque ad Orientem ferri. Caput ita concinnatum est ut ferocitatem exhibeat, & ad Aquilo-

nem parumper declinet. Jubæ & crines capiti hærentes incompositi, ad ventum ludere videntur. Quod si ad hæc lævum anteriorem pedem conspexeris, à genu recurvum ac flexum advertas, ita ut aliis terram prementibus ipse solus suspensus sit: ac putes etiam inanimata moveri. Quod si unquam frænum in ore habuerit: quod sanè olim habuisse putabit quisquis rectè conjectaverit; alterutrum sanè suspiceris; aut faucibus habenarum vi constrictis sese equum arrigere; aut laxatis habenis tam concitato cursu ferri, ut pes anterior terram non contingat, posteriorque præveniat. Ita vero ex spiritu quodam interno & naturali equi pectora dilatantur, ut etiam musculos observes; sic cauda vigore plena cernitur, ut non demissa concidat; sed quasi erecta primum, deinde remissa ad pedes & ad terram effluat. In sessorem vero confestim oculos adjicias, cursoris equitis formam referentem, ac pedes ad utrumque latus distendentem. Etiamsi vero calcaribus instructus sit; at statim conjicias ex equi alacritate & ferocia, ipsum sine stimulo posse propositum cursum perficere. Pedes autem ita negligenter compositi videntur, ut tamen se ipsi contineant, & ex ipso cordis motu regi putentur, nulla scandula pro more suffulti. Nam equo insidet audax juvenis, totus sublimis ac procul inspectanti similis: vir sanè, sed imberbis, cujus coma à fronte detonsa, pone vero nec ad collum usque demittitur; ut æstimes illum tonsura delectari. Cujusmodi autem galea, quæ nihil obtegat & equitem exornet? neque enim vel latitudinem obtinet, vel caput circumcludit, sed qua capiti admovetur coronæ similis est, tempora & frontem æquabiliter circumscribens: hinc vero supernè sensim longitudine extenditur, & multum assurgens in pennas deauratas à culmine desinit: quæ ad meum usque tempus servatæ sunt: verum reflante vehementissimo vento duæ pennæ collapsæ sunt: quæ tunc longè majores visæ sunt, quam cum caput exornarent: & hactenus in thesauro Ecclesiæ reconditæ videntur. Corpus autem strictiore nec superflue exundanti tunica interiore vestitur, qualem gestant equites cultiores: quæ supernè vix cubitum attingit, infra vero ad genua extenditur. Exterius autem pallium adjungitur, quod Achilleam stolam nuncupant. Ea vero aliquas corporis partes obtegens, atque hinc in lævum humerum collecta, usque ad lumbos equi pertingit, & magnam posteriorum partem occupans

A φαλῆς ἐσχημάτισται, ὡς ἀνασεσοβημένην εἶναι, καὶ πρὸς βορρᾶν μικρὸν παρεγκλινούσαν. οὕτως αἱ χαῖται καὶ ὅσαι τρίχες τῇ κεφαλῇ ἐμπεφύκασι, φυλοῦσαι τὸ εὔθετον, διεγείρονται, καὶ πρὸς ἄνεμον παίζουσιν. εἰ δέ που σὺν ταύτῃ καὶ τὸν ἀριστερὸν τῶν ἐμπροσθίων ἴδοις ποδῶν, πῶς κατὰ γόνυ κυρτοῦται, καὶ τῶν ἄλλων ἐρηρεισμένων εἰς γῆν αὐτὸς μόνος ἠώρηται, εἴποις ἂν κινεῖσθαι δὴ καὶ τὰ ἄψυχα· εἰ δὲ καὶ χαλινὸν ἔφερεν ἐπὶ στόματος, ὡς ἔχειν εἰκάζειν τὸ πάλαι τὸν B ὀρθῶς σκοπούμενον, θάτερον ὑπονοοῖτο δυοῖν, ἢ τῷ ῥυτῆρι ἀγχόμενον, κροαίνειν ἐκ βίας τῷ ἐμπροσθίῳ, ἢ μὴν ἀνιέμενον, οὕτως ἐπιταχύνειν τὰ τῆς πορείας, ὡς μὴ φθάνειν τοῦτον τῆς γῆς ἅπτεσθαι, καὶ προφθάνειν τὸν ὄπισθεν. οὕτως ἄρα ἐκ πνεύματός τινος ἐγκαρδίου ἐμφύτου πρὸς τὴν ὁρμὴν καὶ τὰ στέρνα τῷ ζώῳ εὐρύνονται, ὡς ἐπισημαίνειν καὶ τὰ οἰδήματα. οὕτως ἀκμάζουσα ἡ οὐρὰ ὄπισθεν, οὐ κατὰ τρόπον κειμένη, C ἀλλ' οἷον ἀνεγηγερμένη τὸ πρῶτον, εἶτα καθιεμένη παρὰ πόδας ἐς γῆν. ὅρα δὲ καὶ τὸν ἐπιβάτην εὐθὺς, ἱππότου δρομέως ἔχοντα σχήματα, καὶ τοὺς πόδας παρὰ πλευρὰν ἑκατέραν διέχοντα. εἰ δέ γε καὶ ἐμβάδας φοροίη, ἀλλ' εἰκάσαις ἂν αὐτὸν ἐπιγαννυμένῳ τῷ ἵππῳ καὶ κυδρουμένῳ, ὅτι καὶ δίχα κέντρου καὶ μύωπος ἱκανῶς ἀνυστὰ οἱ τὰ τοῦ δρόμου καὶ τῆς προθέσεως· καὶ οὕτως ἀτημελήτως οἱ πόδες ἔχουσιν, ὥστε δοκεῖν αὐτοὺς ὑφ' αὑτῶν κρατεῖσθαι, τοῦ καρδιακοῦ ἐξηρτη- D μένους κινήματος, μηδὲν συνεχομένους ἐξ ἐφεστρίδος κατὰ τὸ σύνηθες. ἐπικάθηται γὰρ τῷ ἵππῳ θαρρῶν, ἱππότης νεανικὸς, ὅλος μετάρσιος, καὶ ἐοικὼς μακρὰν βλέποντι· ἀνὴρ οὐ τριχώσει φίλος τὰ πρὸς ὑπήνην· τὰς δ' ἀπὸ κεφαλῆς τρίχας ἀποθερισάμενος μὲν τὰ ἐς μέτωπον τὰ δ' ὄπισθεν, οὐδὲ μέχρι αὐχένος, ὅσον καὶ αὐτὸν ὁρᾶσθαι κουρᾷ χαίροντα. οἷον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ κεφαλῆς κράνος, ὡς μηδὲν ἐπικαλύπτειν, καὶ τὸν φοροῦντα κοσμεῖν. οὐδὲ γὰρ κατὰ πλάτος ἐπίκειται· οὐδέ γε κατὰ E κύκλον ἀποτετόρνωται· ἀλλ' ὅσον μὲν ἐγγίζει τῇ κεφαλῇ, στέφανος εἶναι δοκεῖ, κροτάφους περιγράφων ἐξ ἴσου καὶ μέτωπον. τὸ δ' ἐντεῦθεν καὶ ἄνω, ἠρέμα κατὰ μῆκος ἐκτέταται, καὶ ἐς πολὺ φθάνον, πτερὰ τῇ κεφαλῇ χρυσαυγῆ γίνεται· καὶ τὸ χρῆμα καὶ ἐς ἐμὲ ἦν ἀκέραιον· ἀνέμου δέ ποτε πνεύσαντος ἐξαισίου, ῥιπτοῦνται δύο πτερά· καὶ τότε μέγιστα πολλῷ τοῖς ὁρῶσιν ἐφαίνετο, ἢ καθόσον ὁρῶνται κοσμοῦντα τὴν κεφαλήν· ἃ δὴ καὶ ἐς δεῦρο παρὰ τῷ τῆς ἐκκλησίας F ταμιείῳ ἀποτεθησαύρισται. ἔσταλται δὲ καὶ τὸ σῶμα, ἐντὸς μὲν οὐ περιττῇ τινι καὶ περιισουμένῃ στολῇ, ἀλλ' οἵαν εὐσταλὴς ἂν ἱππότης ἀμπίσχοιτο, ἄνωθεν μὲν, μόλις καὶ ἐς ἀγκῶνα, κάτωθεν δὲ, περὶ γόνατα φθάνουσαν. ἀνῆπται δὲ καὶ μανδύαν ἐκτὸς, στολὴν, ὥς φασιν, Ἀχίλλειον· ἣ καί τινα καλύπτουσα τῶν μερῶν, κἀκεῖθεν ἐπὶ τὸν ἀριστερὸν ὦμον ἐπικειμένη, φθάνει καὶ μέχρι τῶν τοῦ ἵππου

331.

332.

333.

ἰξύος, πολύ τι μέρος περιλαμβάνει τὸ ὄπισθεν, καὶ περιττὴ περιέχεται. αἱ μέντοι χεῖρες τῷ ἀνδριάντι οὐκ ἀσχολοῦνται περὶ τὸν ἵππον, οὐδ' ὅσον καὶ ἰθύνειν ἱππηλάτου τρόπον δοκεῖν· ἀλλὰ τὴν μὲν δεξιὰν ὑψοῦ ἀνατείνει, καθόσον οἷόν τε, μετά τινος ἀρεϊκοῦ καὶ γενναίου φρονήματος, καὶ ἐμβριθῶς ἀπειλουμένῳ ἔοικε τοῖς ἐχθροῖς· πλὴν οὐκ ἀπονοίας τινὸς καὶ θράσους ἀλόγου, ὡς ἂν οἰηθείη τις. φθάνει γὰρ ἡ λαιὰ τὴν δεινὴν ταύτην ἀναιροῦσα δόξαν, καὶ ὑπεραπολογουμένη τἀνδρὸς ἐς τὰ μάλιστα. κατέχει γὰρ ἐπὶ ταύτης, μικρὸν ἀπεχούσης τοῦ στόματος, μῆλον χαλκοῦν ἐπίχρυσον· ἐφ' οὗ καὶ σταυρὸς ὁμοίως ἔχων τῆς ὕλης ἵσταται· καὶ ἔοικε δηλοῦν ὁ θατέραν ἐκτετακώς, καὶ μετ' ἐμβριθοῦς ἀπειλούμενος σχήματος, ὅτῳ θαρρῶν ἀπειλεῖται· ὅτι καὶ τὸ μῆλον εἰκονίζειν ἔχει τὸν κόσμον, ὃν καὶ χειρὶ περιέχειν, πάσης γῆς ἀναλαβόμενος τὸ κράτος, δυνάμει τεθάῤῥηκε τοῦ σταυροῦ.

334.

A largè diffluit. Manus vero statuæ non tractando ac dirigendo, sessorum more, equo occupantur; sed dextram quidem erigit, quasi martiali quodam generosoque sensu & animo hostibus graviter interminetur. Verum non ex amentia & insana audacia quadam, ut quispiam arbitretur. Nam læva manus huic occurrit suspicioni; atque virum ab ea planè defendit & tuetur. Siquidem ea ipsa manu parum à B corpore remota, pomum æneum deauratum tenet, in quo ejusdem materiæ crux erigitur. Videturque declarare qua fiducia motus alteram manum extendat & graviter comminetur. Pomum quippe illud mundum significat, quem manu ipse tenens totius orbis imperium adeptus, crucis virtuti confidit.

ΦΩΤΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ἔκφρασις τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις νέας ἐκκλησίας, τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος οἰκοδομηθείσης.

335.

PHOTII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI

Novæ sanctissimæ Dei genitricis Ecclesiæ, in Palatio à Basilio Macedone extructæ, Descriptio.

Φαιδρὸν ὁρῶ τὸν τῆς παρούσης ἡμέρας τὸν σύλλογον, καὶ οἷον οὐκ ἄν τις ἀνθρωπίνῳ σπουδάσματι, καὶ χωρὶς ἐπιπνοίας θείας συγκροτῆσαι κατισχύσειε. διὸ καὶ τερπνὰ τῆς χάριτος ὑποδέχομαι τὰ χαρίσματα, καὶ τῷ Χριστοῦ ποιμνίῳ ἐνευθηνουμένῳ, καὶ χαίροντι συναγελαζόμενος ἐπαγάλλομαι· οὐ μέχρις ἡμῶν περιγραφομένην τὴν τερπνότητα καὶ θυμηδίαν τῆς πανηγύρεως ἐπιστάμενος, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν κοινὸν δεσπότην ἀναφερομένην εἰδὼς τὴν σεβασμιότητα. λαμπρότης γὰρ πανηγύρεως, ὅσον ἡμῶν τῶν πανηγυριζόντων τὸ σεμνολόγημα, τοσοῦτον τῆς δεσποτικῆς ἀγάπης ἐναργῆ παρέχεται τὰ γνωρίσματα. ὅταν δὲ μηδὲ τῶν ἐτησίως καὶ συνήθως ἐπιτελουμένων εἴη τὴν ἀνάμνησιν ἑορτάζουσα, ἀλλὰ καινήν τινα καὶ ἀρτιφανῆ τὴν εἰς Θεὸν ἡμῶν τιμὴν ἐγκαινίζουσα, πῶς οὐ μᾶλλον ἔτι καὶ τὸν θεῖον ἔρωτα διαδειχθείη ἐκπυρσεύουσα, καὶ τὴν τῶν ἑορταζόντων κοσμιότητα καὶ τὸ κλέος ἐπιπλέον ἀναπτύσσουσα· ἀλλὰ τίς ἡ τοσαύτη τοῦ πλήθους συνδρομὴ καὶ συνέλευσις; τίς ἡ πανήγυρις; τί τὸ συγκαλέσαν καὶ συγκινῆσαν ἡμᾶς ἅπαντας; βούλεσθε εἴπω; ἢ καλὸν ἐκείνῳ παραχωρῆσαι καὶ εἰπεῖν καὶ διδάξαι τῆς πανηγύρεως τὴν ὑπόθεσιν, τῷ χορηγῷ τε ἅμα ταύτης καὶ σοφῷ γε ἀρχιτέκτονι. ἐκεῖνος γὰρ ἱκανὸς καὶ λόγοις παραστῆσαι

336.

C Jucundum video præsentis diei cœtum; qualem nemo humana opera studioque; nec nisi divini afflatu Numinis, cogere valeat. Quare suavia gratiæ munera lubens excipio, ac læto florentique Christi gregi conjunctus, lætitia exulto; gnarus scilicet, alacritatem lætitiamque solennitatis hujus, non apud nos solum circumscriptam esse; sed ejus venerationem ad communem usque Dominum referri. Nam solennitatis splendor, quantum nobis cele- D brantibus gloriæ confert, tanta præbet nostræ erga Dominum dilectionis argumenta. Quando autem non eorum, quæ annuo ritu peraguntur, memoriam celebrat; sed novi cujusdam recentisque Deo collati honoris Encænia persolvit; quis non ardentiorem amoris flammam ostendat, celebrantiumque ornatum & gloriam clarius explicet? At quis tantus multitudinis concursus, quis con- E ventus, quæ celebritas? quis nos omnes evocavit? quis concivit? Vultis dicam? Annon è re fuerit ei potius dicendi ac celebritatis causam explanandi remittere, qui ejus auctor & sapiens architectus fuerit? Ille quippe præsens argumentum opportunius recenseat; qui

animo prius conceptis rerum formis, inimitabile in terra opus sapientissime condidit.

Dicas igitur nobis, Imperator Christi amantissime ac religiosissime, qui decessores omnes unà & antecellis, ac dignitatis consortio præclarè exornas. Dicas auditoribus alacri, ut vides, animo adstantibus, qua de causa nos invitaveris. Ostende verbis ea, quæ operibus præmonstrasti. Num rursus devictis barbaris trophæa erexisti, qualibus nos frequentissimè, amore nostri commotus, liberaliter excepisti, nosque convocasti, ut unà lætemur, ac largitori Deo communes gratiarum actiones referamus? An ut, cum alios dedititios acceperis, ac superbum, & arrogantem alienigenarum animum depresseris, omnia præclarè gesta in robustam Dei manum pie referas? An subditis urbibus, quæ jamdiu collapsæ jacebant restauratis, aliorumque domiciliis extructis, imperii finibus vario præsidio munitis, an partis divitiis, subditisque felicitate donatis? Nos, quæso, doceas, qui ad te, communem orbis oculum, respicimus, cujus tandem horum gratia nos invitasti? An siles modestiæ causa, quod præclara gesta tua recensere nobis non lubeat, quibus laudes enarrare tuas in officio est: mihique præstas, ut gestis animatus tuis præsentis conventus causam celebrare possim?

Alia igitur, amici, solemnitas, aliud hodierna die mysterium. Virginalis in terra templi Encænia hodie peraguntur, Deique Matre dignum, si quod aliud in mundo, habitaculum consecratur: virginale templum in terra hodie dedicatur, Imperatoriæ magnificentiæ opus, verè multis laudum canticis celebrandum. Templum in medio ipso Palatio, divinum nempe aliud venerandumque Palatium excitatur; ejusmodi scilicet, ut comparatione facta, Imperatoria ipsa Palatia pro privatis ædibus habeas; imò vero ea qua pollet venustate & pulcritudine ea ipsa Palatia illustrat, magnamque adfert pristinis ejus ornamentis accessionem. Hoc templum conspicatus dicas, non humanæ artis opus esse, sed divinam quamdam nobisque superiorem virtutem, eam ipsi pulcritudinem indidisse. Templi vestibulum egregio ornatu & decore concinnatum: candidi enim marmoris tabulæ cum splendore & venustate fulgent, unoque conspectu singularum juncturas & positiones leni subtilique commissura obtegunt, ita ut lapidem unum rectis distinctum lineis (res miraculo nova!) esse dixeris: ac intuentium oculi suavissime capiantur: indeque visum ita demulcent ac devin-

τὸ προκείμενον, ὃς τοὺς τύπους τῶν πραγμάτων ἐν τῇ ψυχῇ προενθέμενος, ἀμίμητον ἔργον ἐπὶ γῆς πανσόφως ὑπεστήσατο.

Λέγε τοιγαροῦν ἡμῖν, ὦ βασιλέων φιλοχριστότατε καὶ θεοφιλέστατε, καὶ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν νικῶν τε ἅμα καὶ λαμπρῶς φαιδρύνων τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἀξιώματος. λέγε προθύμους, ὡς ὁρᾷς, τοὺς ἀκουσομένους ἔχων, ἐφ᾽ ὅπερ ἡμᾶς συνεκάλεσας. δεῖξον τοῖς λόγοις, ἃ τοῖς ἔργοις προϋπέδειξας. ἆρα γὰρ πάλιν κατὰ βαρβάρων νίκας ἀναστήσας καὶ τρόπαια, οἷς πολλάκις ἄλλοις ἐπ᾽ ἄλλοις ἡμᾶς ἐδεξιώσω φιλοφρονούμενος, ἐπὶ τούτοις συνήγειρας εὐφρᾶναί τε ἅμα καὶ τῷ δεδωκότι τὴν νίκην κοινὴν καὶ πάνδημον ἀναπέμψαι τὴν εὐχαριστίαν· ἢ λαβὼν ὑποσπόνδους ἄλλους, καὶ ταπεινώσας ὑψηλὸν καὶ γαῦρον καὶ ἀλλόφυλον φρόνημα, ὡς ἐπὶ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ εὐσεβοφρόνως ἀναφέρων πάντα τὰ σοὶ κατορθούμενα· ἢ πόλεις ὑπηκόους, τὰς μὲν πάλαι κάτω κειμένας ἀνορθώσας, τὰς δὲ καὶ ἐκ βάθρων αὐτῶν ἀνεγείρας καὶ ἄλλων ἀνοικισμοὺς ἐργασάμενος, καὶ τῆς πολιτείας πυκνώσας τὰ ὅρια, ἢ πλούτῳ, καὶ ποιῶν εὐδαίμονας τὸ ὑπήκοον. δίδαξον ἡμᾶς, πρὸς σὲ τὸν κοινὸν τῆς οἰκουμένης ἀφορῶντας ὀφθαλμὸν, ἐπὶ τίνι τούτων ἡμᾶς συνεκάλεσας; ἢ σιγᾷς μὲν αὐτὸς ἐπιεικείας τρόπῳ, καὶ τῷ μὴ βούλεσθαί σε τὰ σὰ ἡμῖν διηγεῖσθαι κατορθώματα, οἷς ἀνάγκη τοὺς ἐπαίνους συνυφαίνεσθαι· ἐμὲ δὲ παρέχεις ὑπηχῆσαι τῷ λόγῳ τοῖς σοῖς ἔργοις ἐμπνεόμενον, τοῦ παρόντος συλλόγου τὸ αἴτιον.

Ἄλλη τοιγαροῦν, ὦ φίλοι, τελετὴ, καὶ ἄλλο μυστήριον σήμερον. ναὸς παρθενικὸς ἐπὶ γῆς ἐγκαινίζεται σήμερον, καὶ τῆς θεομήτορος εἴπερ ἄλλο τι τῶν ἐγκοσμίων ἐπάξιον οἰκητήριον. ναὸς παρθενικὸς ἐπὶ γῆς ἐγκαινίζεται σήμερον, βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας ἔργον ὡς ἀληθῶς πολυΰμνητον. ναὸς ἐν μέσοις αὐτοῖς ἀνακτόροις, ἀνάκτορον ἄλλο θεῖον καὶ σεβάσμιον ἀνιστάμενος, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸ παραβολῇ καὶ συγκρίσει, ἰδιωτικὰς οἰκίας ἀποφαίνων τὰ ἀνάκτορα· μᾶλλον δὲ τῷ οἰκείῳ κάλλει καὶ τῇ ἐνούσῃ λαμπρότητι καὶ ταῦτα περιαστράπτων καὶ φαιδρύνων, καὶ πολὺ παρασκευάζων τοῦ προτέρου κόσμου σεμνότερα. εἴποις ἂν εἰς αὐτὸν ἰδὼν, οὐκ ἀνθρωπίνης χειρὸς ἔργον, ἀλλὰ θείαν τινὰ καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς δύναμιν τὸ κάλλος αὐτοῦ ἐπιμορφώσασθαι. προπύλαια μὲν γὰρ τοῦ ναοῦ περικαλλῆ διεσκεύασται. καὶ γὰρ μαρμάρων διαλεύκων πλάκες λαμπρόν τι καὶ χάριεν ἀποστίλβουσαι, ὅλην ἐναπολαβοῦσαι τὴν πρόσοψιν, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλας θέσιν, καὶ τὴν τῶν περάτων συνάφειαν τῷ ὁμαλῷ καὶ λείῳ, καὶ τῷ προσηρμόσθαι λίαν ἀποκρύψασαι, εἰς ἑνὸς λίθου συνέχειαν γραμμαῖς εὐθείαις ὥσπερ ἐπιγεγραμμένου, θαῦμα καινὸν ὁραθῆναι καὶ ἥδιστον, τὴν τῶν ὁρώντων φαντασίαν ὑπάγουσιν. ἐξ οὗ ὥσπερ τὰς ὄψεις καὶ συνέχουσαι, καὶ πρὸς

ἑαυτοὺς ἐπιστρέφουσαι, οὐκ ἐθέλειν ποιοῦσι τὸν θεατὴν μεταχωρῆσαι πρὸς τὰ ἐνδότερα. ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ προτεμενίσματι τοῦ καλοῦ θεάματος ὁ προσιὼν ἐμπιπλάμενος, καὶ τοῖς ὁρωμένοις ἐρείδων τὰ ὄμματα, ὥσπερ τις ἐρριζωμένος τῷ θαύματι ἕστηκεν. Ὀρφεῖ μὲν οἱ μῦθοι τῷ Θρᾳκὶ κιθάραν κροτοῦσι, κινοῦσαν τοῖς φθόγγοις τὰ ἄψυχα. εἰ δὲ καὶ ἡμῖν ἐξῆν εἰς μύθους ἀπαίρειν καὶ φοβερὰν ποιεῖν τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ἄν τις, τοὺς προσιόντας τῷ προτεμενίσματι, εἰς φυτῶν ἀποδενδρουμένους φύσιν τῷ θαύματι μεταβάλλεσθαι· οὕτως ἅπαξ τις ἰδὼν δυσαποσπάστως κατέχεται.

340. Ἐπειδὰν δέ τις ἐκεῖθεν μόλις ἀποσπασθεὶς εἰς αὐτὸ παρακύψῃ τὸ τέμενος, ἡλίκης καὶ ὅσης οὐδὲ χαρᾶς τε ἅμα καὶ ταραχῆς καὶ θαύματος ἐμπίπλαται· ὡς εἰς αὐτὸν γὰρ τὸν οὐρανὸν μηδενὸς ἐπιπροσθοῦντος μηδαμόθεν ἐπιβεβηκώς, καὶ τοῖς πολυμόρφοις καὶ πανταχόθεν ὑποφαινομένοις κάλλεσιν, ὡς ἄστροις, περιλαμπόμενος, ὅλος ἐκπεπληγμένος γίνεται. δοκεῖ δὲ λοιπὸν ἐντεῦθεν τά τε ἄλλα ἐν ἐκστάσει εἶναι, καὶ αὐτὸ περιδινεῖσθαι τὸ τέμενος· ταῖς γὰρ οἰκείαις καὶ παντοδαπαῖς περιστροφαῖς καὶ συνεχέσι κινήσεσιν ἃ πάντως παθεῖν τὸν θεατὴν ἡ πανταχόθεν ποικιλία βιάζεται τοῦ θεάματος, εἰς αὐτὸ τὸ ὁρώμενον τὸ οἰκεῖον φαντάζεται πάθημα.

Ἀλλὰ γὰρ χρυσός τε καὶ ἄργυρος τὰ πλεῖστα τοῦ ναοῦ διειλήφασιν· ὁ μὲν ψηφῖσιν ὑπαλειφόμενος· ὁ δὲ εἰς πλάκας ἀποξεόμενος καὶ τυπούμενος, ἄλλος ἄλλοις 341. ἐπιπλαττόμενος μέρεσιν. ἐνταῦθα ἐπικοσμούμενα κιονόκρανα· ἐνταῦθα δὲ διὰ χρυσῶν περιζώματα· ἀλλαχόθι δὲ ταῖς ἁλύσεσιν ἐπιπλεκόμενος χρυσός· ἢ χρυσοῦ τι θαυμασιώτερον, ἡ θεία τράπεζα σύνθημα. ἄργυρος δὲ περὶ τὰς πυλίδας καὶ στυλίδας τοῦ θυσιαστηρίου, σὺν τοῖς περιστόοις· καὶ αὐτὸς ὁ κωνοειδὴς καὶ τῇ θείᾳ τραπέζῃ ἐπικείμενος σὺν τοῖς ὑπερείδουσι στυλίσκοις καὶ ὑπωρόφοις, καὶ μάρμαρον δὲ πολύχρωμον ὅσα μὴ χρυσὸς ἐπέδραμεν, ἢ ἄργυρος περιέλαβεν, ἀμήχανόν τι καὶ τερπνὸν φιλοτέχνημα, τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ναοῦ διεκόσμησεν. ἡ δὲ τοῦ ἐδάφους θέα, εἰς ζώων μορφὰς καὶ σχημάτων ἄλλας ἰδέας τοῖς πολυμόρφοις ψηφῖσι διαμορφωθεῖσα, θαυμάσιόν τινα τοῦ τεχνίτου τὴν σοφίαν παρεστήσατο, παῖδας ὡς 342. ἀληθῶς καὶ πλασμάτων πλάστας τοὺς Φειδίας ἐκείνους καὶ Παρρασίους καὶ Πραξιτέλεις καὶ Ζεύξιδας ἐν τῇ τέχνῃ ἀπελέγξασα. Δημόκριτος εἶπεν ἄν, οἶμαι, τὴν τοῦ ἐδάφους λεπτουργίαν ἐνιδών, καὶ ταύτῃ τεκμηρίῳ χρώμενος, μὴ ἂν πόρρω εἶναι τὸ μὴ οὐχὶ καὶ τὰς ἀτόμους αὐτοῦ καὶ ὑπ' ὄψιν πιπτούσας ἀνευρῆσθαι· οὕτω πάντα πεπλήρωται θαύματος. ἑνὶ δέ μοι δοκεῖ μόνον ὁ τοῦ τεμένους ἀρχιτέκτων διημαρτηκέναι, ὅτιπερ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χῶρον ἅμα πάντα συλλέξας τὰ κάλλη, οὐκ ἐᾷ τὸν θεατὴν καθαρῶς ἐντρυφῆσαι τοῦ θεάματος, ἄλλων ἀπ' ἄλλων ἐφελκόντων τε καὶ μετασπώντων, καὶ μὴ παραχωρούντων ὅσον τις ἐθέλει τῶν ὁρωμένων κορέννυσθαι.

A ciunt, ut ad interiora conspicienda spectator accedere nolit: sed in ipso templi vestibulo, spectaculi pulcritudine attonitus, fixis ad rem oblatam oculis, positis ceu radicibus præ stupore maneat immotus. Orpheo Thraci fabulæ lyram assignant, quæ soni venustate res inanimes moveat. Quod si nobis veritatem in fabulas transferre atque figmento stupendam reddere fas esset, dixerit aliquis eos, qui vestibulum adeant, in plantarum arborumque naturam mi- B raculo attonitos concedere, ita qui semel conjecit oculos, ægre à spectaculo avellitur.

Postquam autem quis, vix inde avulsus in ipsum delubrum prospexerit, quanto ille gaudio, perturbatione & admiratione repletur! tamquam enim in ipsum cœlum nullo obstante adscenderit, variis & undequaque fulgentibus veluti astrorum splendoribus illustratus, totus in stuporem agitur: jamque demum in men- C tis excessu positus videtur, ipsumque delubrum circumvolvi putat. Nam cum sese frequentibus motibus & conversionibus circumquaque vertat, quod ipsum spectatorem pati cogit spectaculi varietas, id in ipso spectaculo accidere idem spectator sibi confingit.

Atenim aurum & argentum plerasque templi partes occupant: aliud tessellis obductum est, aliud in laminas tabulasque diductum & efformatum, aliud aliis partibus adhibitum. Hic columnarum ca- D pitella ornata, istic circumposita aurea perizomata: alibi aurum catenis complicatum. At quæ vel auro mirabiliore compositione struitur, sacra mensa est. Argentum ad portulas & columellas altaris visitur cum peristyliis: ipsumque conicum divinæ mensæ tectum, columellis fultum & fornicibus. Varii coloris marmora, quæ nec auro nec argento obtecta sunt, miro jucundoque artificio concin- E nata, reliquis templi partibus ornamentum præbent. Pavimenti species, in animalium, aliarumque rerum figuras varie concinnata, adeo miram artificis sapientiam exhibet, ut hujus comparatione Phidiæ illi, Praxiteles, Parrhasii & Zeuxides verè pueri figmentorum artifices videantur. Democritus sanè, ut puto, conspecto tanti artificii pavimento, parum abesse dixisset, quin suas atomos ob ocu- F los versantes hic deprehenderet: sic cuncta plena miraculo. In uno tamen peccasse mihi videtur architectus, quod omni pulchritudinis genere unum in locum collecto, spectatorem miraculo rerum frui non sinat, aliis subinde aliò trahentibus ac pellicientibus, nec sinentibus ad libitum rei spectaculo satiari.

At quod me fugiebat, primumque dicendum fuerat, nam admirandus templi ornatus oratorem suas exequi partes non sinit; id jam dicturus sum. In ipsa namque superiori fornice, virilis imago Christi formam præferens, lapillorum vario flore depicta nitescit. Dixeris eum terram inspicere, ejusque ornatum ac gubernationem mente agitare; sic accurate pictor ipso habitu & gestu Creatoris erga nos providentiam, afflante numine expressit. In circularibus tholi, qui in hemisphærii formam erigitur sectionibus Angelorum communem stipantium Dominum multitudo depingitur. Apsis vero quæ ab altari assurgit, Virginis formâ resplendet, expansis nostri causa intemeratis manibus, ut Imperatori salutem & victorias de inimicis pariat. Chorus Apostolorum & Martyrum, Prophetarum item & Patriarcharum, qui totum templum pictis imaginibus replent, egregium ipsi ornatum conciliant. Horum alius, tametsi sileat, hæc, quæ olim protulerat, vociferatur, *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini*; alius vero, *Quam mirabilis est locus iste! non est hoc, nisi domus Dei.* Succinit fortasse alius, qui nec ex nostris nec in libro descriptus, vel invitus nostra divinitus celebrat, *Quam pulcræ domus tuæ, Jacob; tabernacula tua, Israël! Tanquam paradisi super flumina, & sicut tabernacula, quæ fixit Deus, & non homo.*

Olim quidem à Dei conspectore Moyse, Dei ipsius jussu tabernaculum excitatum est ad hostias Deo immolandas, ac populi delicta expianda. Salomon vero Rex templum deinde Hierosolymis condidit: opus aspectu delectabile, quod omnia priora pulcritudine, amplitudine & sumtu longe obscuraret. At quantum umbra & figura veritati rebusque ipsis concedunt, tantum illa huic Templo, quod jam fidelis magnusque Imperator noster extruxit: non quia hoc gratiæ & spiritus, illa vero legis & literæ, opus sunt; sed quia pulcritudine, arte & ædificii elegantia vetera illa secundas ferunt.

Ecquis vero tam brevi temporis spatio celeberrimi templi miracula tentet oratione percurrere, quando ne ipsum quidem visum, & si reliquos sensus celeritate longe superet, hæc longo temporis intervallo satis percipere vel comprehendere posse liquet? Non itaque minore gaudio repleor, etiamsi rebus ipsis minor oratio videatur, quam si hæc pro rei dignitate enarrassem. Non enim id propositum fuit ut dicendi vim ostentarem; sed ut Templum pulcherrimum ac venustissi-

Ὃ δέ με παρέδραμε, καὶ πρῶτον ῥηθῆναι ἔδει. ἀλλὰ γὰρ οὐδ᾽ ἐν τοῖς λόγοις τοῦ τεμένους τὸ θαῦμα παρέχει τῷ λέγοντι καθαρῶς τὸ οἰκεῖον τελεῖν ἔργον· καὶ δὴ νῦν εἰρήσεται. ἐπ᾽ αὐτῆς γὰρ τῆς ὀροφῆς, ἀνδρείκελος εἰκὼν μορφὴν φέρουσα τοῦ Χριστοῦ πολυανθέσι ψηφῖσιν ἐγγέγραπται· εἴποις ἂν αὐτὸν τῆς γῆς ἐφορᾷν, καὶ τῆς περὶ ταύτης διανοεῖσθαι διακόσμησίν τε καὶ κυβέρνησιν· οὕτως ἀκριβῶς ὁ γραφεὺς καὶ τοῖς σχήμασι, καὶ τοῖς χρώμασι τῆς τοῦ δημιουργοῦ περὶ ἡμᾶς κηδεμονίας ἐπίπνους γέγονεν ἐντυπώσασθαι. τοῖς δὲ περὶ αὐτὴν τὴν ὀροφὴν τοῦ ἡμισφαιρίου τμήμασιν ἐγκύκλοις, πλῆθος ἀγγέλων τῷ κοινῷ δεσπότῃ δορυφοροῦντες διαμεμόρφωνται. [343] ἡ δ᾽ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀνεγειρομένη ἀψὶς, τῇ μορφῇ τῆς παρθένου περιαστράπτεται, τὰς ἀχράντους χεῖρας ὑπὲρ ἡμῶν διαπλώσης, καὶ πραττομένης τῷ βασιλεῖ τὴν σωτηρίαν, καὶ τὰ κατ᾽ ἐχθρῶν ἀνδραγαθήματα. χορὸς δὲ Ἀποστόλων καὶ Μαρτύρων· ναὶ δὴ καὶ Προφητῶν καὶ πατριαρχῶν, ὅλον πληροῦντες ταῖς εἰκόσι τὸ τέμενος ἐξωραΐζουσιν· ὧν ὁ μὲν καὶ σιγῶν, δι᾽ ὧν πάλαι ἀνεφθέγξατο βοᾷ, ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου. ὁ δὲ, ὡς θαυμαστὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλ᾽ ἢ οἶκος Θεοῦ. ἐπιφωνεῖ δέ τις ἴσως καὶ τῶν οὐχ ἡμετέρων οὐδ᾽ ἐγγεγραμμένων, καὶ ἄκων ἐπιθειάζων τὰ ἡμέτερα. ὡς καλοί σου οἱ οἶκοι Ἰακώβ, αἱ σκηναί σου Ἰσραήλ. [344] ὡσεὶ παράδεισοι ἐπὶ ποταμοὺς, καὶ ὡς αἱ σκηναὶ, ἃς ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

Πάλαι μὲν οὖν τῷ θεόπτῃ Μωσῇ θείῳ προστάγματι σκηνὴ κατεσκεύαστο· θυσίαν τε θῦσαι Θεῷ, καὶ ἁμαρτίας λαοῦ ἐξιλάσασθαι. καὶ τῷ Σολομῶντι δὲ βασιλεῖ ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς ὕστερον τερπνόν τι χρῆμα, καὶ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν τῷ κάλλει καὶ μεγέθει, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀποκρυψάμενος. ἀλλ᾽ ὅσον σκιὰ καὶ τύπος ἀληθείας καὶ πραγμάτων αὐτῶν ὑποβέβηκε, τοσοῦτον ἐκεῖνα τοῦ νῦν ἐξοικοδομηθέντος ναοῦ τῷ πιστῷ καὶ μεγάλῳ βασιλεῖ ἡμῶν· οὐχ ὅτι ὁ μὲν τῆς χάριτος καὶ τοῦ πνεύματος, τὰ δὲ τοῦ νόμου καὶ τοῦ γράμματος, [345] ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τῷ κάλλει, καὶ τῇ ἄλλῃ τεχνουργίᾳ καὶ δεξιότητι, τὰ δεύτερα φέρουσι.

Καὶ τί ἄν τις ἐν οὕτω βραχεῖ καιρῷ τὰ τοῦ περιωνύμου τεμένους λόγῳ πειρᾶται περιέρχεσθαι θαύματα· ὅπου γε οὐδ᾽ αὐτὴ ἡ ὄψις οὐδ᾽ ἐπὶ συχνὸν χρόνον, καίτοι τὰς ἄλλας αἰσθήσεις τῷ τάχει κατόπιν ἄγουσα, ἀντιλαβέσθαι τούτων οὐδαμῶς ἐλέγχεται κατισχύουσα. χαίρω γοῦν ἐγώ γε οὐδὲν ἧττον, εἰ καὶ τὸ ἔλαττον ὁ λόγος ἀπηνέγκατο, ἢ εἰ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ μέτρον τῆς ἱκανῶς ἐχούσης ἀφίκετο διηγήσεως· οὐ γὰρ τῆς ἐν λόγῳ δυνάμεως ἐπίδειξιν, ἀλλὰ τὸ κάλλιστόν τε εἶναι τὸν ναὸν καὶ ὡραιότατον, καὶ

νικῶντα

νικῶντα νόμους ἐκφράσεως, παραστῆσαι προῄρημαι.

Ἀλλά μοι πρὸς σὲ ὁ τοῦ λόγου δρόμος, ὡς τοῦ συλλόγου αἴτιον ἐπιστρεφόμενος ἰθυνέσθω. χαῖρε τοιγαροῦν, ὦ βασιλεῦ θεοχαριτώτατε καὶ θεοφιλέστατε, καὶ ἀνακαινίζου τὴν κατά τε σῶμα καὶ ψυχὴν ἐπ᾽ ἔργοις ἀγαθοῖς ἀκμάζων νεότητα· τοῦ τε περιωνύμου ναοῦ, καὶ τῶν τῆς σῆς σοφίας ἔργων καὶ χειρὸς ἑορτάζων τὰ ἐγκαίνια. ἔντεινε, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε, ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πρᾳότητος καὶ δικαιοσύνης. ὁδηγεῖ γάρ, ὡς ἔνεστιν ἰδεῖν ἐναργῶς, καὶ ὁδηγήσει σε ἡ τοῦ ὑψίστου δεξιὰ τοῦ κτίσαντός σε, καὶ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων εἰς βασιλέα τοῦ οἰκείου καὶ περιουσίου λαοῦ χρίσαντος. 346. συνευφραίνου καὶ συνανακαινίζου καὶ αὐτός, τῶν ὅσους ἥλιος ἐπεῖδε Καισάρων τὸ ἐγκαλλώπισμα, σοφίᾳ τε καὶ συνέσει τοὺς ἔμπροσθεν παρευδοκιμῶν· καὶ τῇ θείᾳ σε ψήφῳ, ἀλλὰ μὴ σπουδαρχήσαντα, μηδ᾽ ἀνθρωπίναις περιδρομαῖς τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ἀναδέξασθαι. συνευφραίνου τοίνυν καὶ συνανακαινίζου τῷ μέτοχόν σε προσειληφότι καὶ κοινωνὸν τῆς βασιλείας ἐπὶ κοινῇ τε σωτηρίᾳ τῶν ἀρχομένων, καὶ ἀξίως τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ ἀψευδεστάτης ἀγαπήσεως. διὰ γὰρ τῆς ὑμετέρας δυάδος ἡ Τριὰς εὐσεβῶς λατρευομένη τε καὶ προσκυνουμένη, τὴν ἑαυτῆς πρόνοιαν εἰς πάντας ἐξαπλοῦσά τε, καὶ διαπορθμεύουσα, σοφῶς πηδαλιουχεῖ καὶ διακυβερνᾷ τὸ ὑπήκοον.

347. Χαίρετε καὶ ὑμεῖς, ὦ τῆς βουλῆς πατέρες, πολιὰ σεμνὴ καὶ αἰδέσιμος πιστῷ καὶ μεγάλῳ βασιλεῖ καὶ σεβαστῷ συνανακαινιζόμενοι Καίσαρι, τοῦ περιωνύμου ναοῦ συνεορτάζοντι τὰ ἐγκαινίσματα. χαίρει δὲ καὶ συνευφραίνεται καὶ ὅσον ἱεροφαντικόν τε καὶ ἀρχιερέων πλήρωμα, οἰκεῖον κλέος καὶ καύχημα τὴν τοῦ ναοῦ ποιούμενοι καθιέρωσιν· χαίρετε δὲ καὶ συγχορεύετε καὶ ὑμεῖς, ὦ ὑπόλοιπον καὶ φιλόθεον ἄθροισμα, ἄλλον οὐρανὸν ὁρῶντες ἐπὶ γῆς τὸν τῆς Παρθένου ναὸν ἐγκαινιζόμενον σήμερον· ἧς ταῖς πρεσβείαις τύχοιμεν ἅπαντες καὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης, καὶ ἀτελευτήτου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος νῦν, καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

348.

A mum esse, longeque descriptionis leges vincere comprobarem.

Verum ad te, celebritatis auctorem, orationis cursus dirigatur. Gaude itaque, Imperator Deo acceptissime ac religiosissime, ac renovare, tum juventute corporis & animæ in bonis operibus florens, tum celeberrimi templi operumque sapientiæ manusque tuæ encænia celebrans: *Intende, prospere procede, & regna propter veritatem* B *& mansuetudinem & justitiam*; nam deducit, ut palam videre licet, deducetque te dextera Altissimi, qui creavit te, & ab ipsis incunabulis in proprii ac peculiaris populi sui Imperatorem unxit. Collætare pariter atque innovare ipse, omnium quos umquam sol aspexit gloria Cæsarum, quippe sapientiæ ac prudentiæ laude majoribus longe præcellens, quodque divino suffragio, non ambitu & humanis machinationibus tantum Imperium excipias. C Lætare igitur & innovare cum eo qui te Imperii socium atque consortem ad communem subditorum utilitatem, ut affectum, verissimamque erga eum dilectionem tuam decebat, adlegit. Per vestram enim duorum societatem Trinitas piè culta & adorata suam ad omnes providentiam explicans & transmittens, sapienter subditos regit atque gubernat.

D Vos quoque gaudete, Patres conscripti, gravis venerabilisque Senatus, cum fideli atque magno Imperatore & Augusto ac cum Cæsare clarissimi Templi encænia pari voto celebrante, renovamini. Gaudet vero & una lætatur totus Episcoporum & Antistitum cœtus, qui Templi consecrationem decus sibi atque gloriam conferre ducit. Gaudete item ac choreas agite, vos, ô religiosa multitudo, aliud cœlum in terra videntes, Virginis templum, cujus hodie E encænia colimus; cujus intercessionibus utinam omnes beatæ illius & immortalis gratiæ ac exultationis compotes efficiamur, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria & imperium nunc & semper & in sæcula. Amen.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ ἐν τῷ ναῷ ἁγίων Ἀποστόλων.

DE SEPULCRIS IMPERATORUM QUÆ SUNT in Templo SS. Apostolorum.

Ἐν τῷ Ἡρῴῳ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔμπροσθεν κατὰ ἀνατολὰς, κεῖται ἡ λάρναξ τοῦ

IN Heroo sancti & magni Constantini versus Orientem jacet urna ejusdem ma-

gni Constantini porphyretica, in qua depositus est ipse cum Matre sua Helena.

Alia urna porphyretica, in qua depositus est Constantinus, filius magni Constantini.

Alia urna porphyretica, in qua depositus est Theodosius magnus.

Alia urna porphyretica, ubi tumulatur Theodosius Junior.

Alia urna prasina Thessalica, in qua jacet Zeno.

Alia urna prasina hieracites, (id est, ex marmore viridi obscuro) ubi reconditus est Leo Magnus.

Alia urna porphyretica, ubi tumulantur Marcianus & Pulcheria.

Alia urna Nicetiana, in qua jacet Anastasius Dicorus cum Ariadna.

Alia urna prasina Thessalica, ubi tumulantur Basilius Macedo, Eudocia & Alexander.

Alia urna Sangarina Phlegmenusia, in qua depositus est Leo Philosophus & Constantinus filius ejus.

Alia urna alba, quæ dicitur Basilica, in qua jacet Constantinus filius ejus.

Alia urna prasina Thessalica, in qua reconditæ sunt reliquiæ sanctæ Theophanonis & Eudociæ filiæ ejus.

Alia urna Bithynica, in qua tumulatur Zoë secunda uxor Leonis Philosophi.

Alia urna prasina Thessalica, ubi deposita est tertia uxor ejusdem Leonis.

Alia urna Proconnesia, in qua jacet Anna Leonis filia.

Alia urna, (quæ est in eodem Heroo magni Constantini) in qua reconditur Nicephorus Phocas.

Alia urna, in qua depositus est Michaël Amorrhæus.

Alia urna, in qua tumulatur Romanus Constantini Porphyrogeniti filius, qui bonus puer cognominabatur.

Intra Templum alia urna, in qua depositus est Constantinus Porphyrogenitus, frater Imperatoris Basilii qui Bulgaros concidit. Hi sunt filii Romani, qui bonus puer cognominabatur, & Theophanonis, quæ deponitur in eadem urna ad dextrum ejusdem Templi S. Constantini latus.

Heroum magni Justiniani.

Urna ad Orientem ex lapide peregrino & extraneo, medium colorem habente Bi-

A αὐτοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πορφυρᾶ, ἐν ᾗ ἀπόκειται αὐτὸς μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης.

Ἑτέρα λάρναξ πορφυρᾶ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ἑτέρα λάρναξ πορφυρᾶ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Θεοδόσιος ὁ μέγας.

Ἑτέρα λάρναξ πορφυρᾶ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Θεοδόσιος ὁ μικρός.

B Ἑτέρα λάρναξ πράσινος Θετταλὴ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ζήνων.

Ἑτέρα λάρναξ πράσινος ἱερακίτης, ἐν ᾗ ἀπόκειται Λέων ὁ μέγας.

Ἑτέρα λάρναξ πορφυρᾶ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία. 349.

Ἑτέρα λάρναξ Νικητιανὴ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος μετὰ Ἀριάδνης.

Ἑτέρα λάρναξ πράσινος Θετταλὴ, ἐν ᾗ ἀπόκειται C Βασίλειος ὁ Μακεδὼν, Εὐδοκία καὶ Ἀλέξανδρος.

Ἑτέρα λάρναξ Σαγγαρινὴ φλεγμενούσιος, ἐν ᾗ ἀπόκειται Λέων ὁ φιλόσοφος, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

Ἑτέρα λάρναξ λευκὴ, ἡ λεγομένη Βασιλικὴ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

Ἑτέρα λάρναξ πράσινος Θετταλὴ, ἐν ᾗ ἀπόκειται τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς, καὶ Εὐδοκίας τῆς D θυγατρὸς αὐτῆς. 350.

Ἑτέρα λάρναξ Βιθυνὴ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ζωὴ ἡ δευτέρα γυνὴ Λέοντος τοῦ Φιλοσόφου.

Ἑτέρα λάρναξ πράσινος Θετταλὴ, ἐν ᾗ ἀπόκειται ἡ τρίτη γυνὴ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος.

Ἑτέρα λάρναξ Προικοννησία, ἐν ᾗ ἀπόκειται ἡ θυγάτηρ Λέοντος Ἄννα.

Ἑτέρα λάρναξ, ἐν ᾗ ἀπόκειται [ἐν τῷ αὐτῷ Ἡρῴῳ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κεῖται δὲ] Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς.

Ἑτέρα λάρναξ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Μιχαὴλ ὁ Ἀμορ- E ῥαῖος.

Ἑτέρα λάρναξ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὁ λεγόμενος τὸ καλὸν παιδίν. 351.

Ἔσωθεν δὲ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἑτέρα λάρναξ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος καὶ ἀδελφὸς βασιλέως Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. οὗτοι εἰσὶν υἱοὶ Ῥωμανοῦ τοῦ λεγομένου καλοῦ παιδίου· καὶ μητρὸς αὐτῶν F Θεοφανοῦς, ἐν ᾗ ἀπόκειται καὶ αὐτὴ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ αὐτοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

Ἡρῷον τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ.

Λάρναξ κατὰ ἀνατολὰς ἀπὸ λίθου ξένου καὶ ἀλλοκότου, μέσην χροίαν ἔχουσα τοῦ Βιθυνοῦ καὶ Χαλ-

χηδονίτου παρὰ λίθου ὀστρέτου, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ἰουστινιανός.

thynicum & Chalcedonitem inter atque Oſtritum; in qua depoſitus eſt Juſtinianus.

Ἑτέρα λάρναξ ἀπὸ λίθου Ἱεροπολίτου, ἐν ᾗ ἀπόκειται Θεοδώρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ.

Alia urna ex lapide Hieropolitano, in qua jacet Theodora uxor ejus.

Ἑτέρα λάρναξ πρὸς δυσμὰς εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τὴν χροίαν ῥοδοποικίλος, ἐν ᾗ ἀπόκειται ἡ γυνὴ Ἰουστίνου.

Alia urna ad occidentem in dextro latere, colore roſeo maculis diſtincto, in qua jacet uxor Juſtini.

Ἑτέρα λάρναξ λευκὴ Προικοννήσιος, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ἰουστῖνος ὁ μικρός.

Alia urna alba Proconneſia, ubi reconditus eſt Juſtinus Junior.

Ἑτέρα λάρναξ Προικοννήσιος, ἐν ᾗ ἀπόκειται Σοφία ἡ γυνὴ Ἰουστίνου.

Alia urna Proconneſia, ubi depoſita eſt Sophia uxor Juſtini.

352. Ἑτέρα λάρναξ ἀπὸ λίθου λευκοῦ Δοκιμίνου ὀνυχίτου, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ἡράκλειος.

Alia urna ex lapide albo Docimino Onychita, ubi jacet Heraclius.

Ἑτέρα λάρναξ πράσινος Θετταλή, ἐν ᾗ ἀπόκειται Φλαβία ἡ γυνὴ αὐτοῦ.

Alia urna praſina Theſſala, in qua depoſita eſt Flavia uxor ejus.

Ἑτέρα λάρναξ Προικοννησία, ἐν ᾗ ἀπόκειται Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος.

Alia urna Proconneſia, in qua jacet Conſtantinus Pogonatus.

Ἑτέρα λάρναξ πράσινος Θετταλή, ἐν ᾗ ἀπόκειται Φαύστα.

Alia urna praſina Theſſala, ubi recondita eſt Fauſta.

Ἑτέρα λάρναξ Σαγγαρινή, ἐν ᾗ ἀπόκειται Κώνστας ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου.

Alia urna Sangarina, in qua depoſitus eſt Conſtans filius Conſtantini, filii Heraclii.

Ἑτέρα λάρναξ ἑκατοντάλιθος Σαγγαρινή, ἐν ᾗ ἀπόκειται ἡ γυνὴ αὐτοῦ.

Alia urna centum lapidum Sangarina, in qua recondita eſt uxor ejus.

Ἑτέρα λάρναξ Ἱεραπολίτης, ἐν ᾗ ἀπόκειται ἡ γυνὴ τοῦ Κοπρωνύμου.

Alia urna Hierapolitana, in qua jacet uxor Copronymi.

353. Ἰστέον ὅτι ἡ λάρναξ τοῦ Κοπρωνύμου ἐξεβλήθη ἀπὸ τοῦ Ἡρῴου παρὰ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, καὶ τὸ μὲν μιαρὸν αὐτοῦ σῶμα κατεκαύθη. ὁ δὲ λίθος τοῦ τάφου ἐμπρήσθη, καὶ ἐχρημάτισεν εἰς συστέματα τοῦ Παλατίου.

Sciendum eſt urnam Copronymi ejectam fuiſſe ex Heroo à Michaële & Theodora, execrandúmque cadaver ejus combuſtum fuiſſe. Lapis autem ſepulcri incenſus eſt & ad Palatii compages deſtinatus.

Ἑτέρα λάρναξ ἐκ λίθου Προικοννησίου, ἐν ᾗ ἀπόκειται Λέων ὁ Ἴσαυρος.

Alia urna ex lapide Proconneſio, in qua jacet Leo Iſaurus.

Ἑτέρα λάρναξ Προικοννήσιος Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ καὶ Θέκλας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

Alia urna Michaëlis Balbi & Theclæ ejus uxoris.

Ἑτέρα λάρναξ πράσινος, ἐν ᾗ ἀπόκειται ὁ Θεόφιλος.

Alia urna Praſina, ubi depoſitus eſt Theophilus.

Στοὰ ἑτέρα, ἥτις ἐστὶ τοῦ ναοῦ ἀσκέπαστος, ἐν ᾗ ἀπόκειται λαρνάκια τρία Πορφυρᾶ Ῥωμαῖα· τὸ πρὸς μεσημβρίαν Ἀρκαδίου· τὸ δὲ πρὸς ἄρκτον Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· τὸ δὲ πρὸς ἀνατολὴν Εὐδοξίας.

354. Porticus altera, quæ jam tecto caret, in qua tres urnulæ Porphyreticæ Romanæ depoſitæ ſunt, quarum ea quæ ad Meridiem locatur Arcadii eſt; quæ ad Septentrionem, Theodoſii filii ejus; quæ ad Orientem, Eudoxiæ.

Στοὰ ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ ναοῦ πρὸς ἄρκτον, ἐν ᾗ κεῖται λάρναξ ἀπὸ λίθου τιμίου Ῥωμαίου, ἐν ᾗ ἀπετέθη τὸ παμμίαρον σῶμα Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Porticus alia ejuſdem Templi ad Septentrionem, in qua jacet urna ex lapide pretioſo Romano, ubi depoſitum eſt execrandum cadaver Juliani Apoſtatæ.

Ἑτέρα λάρναξ ἀπὸ λίθου Ῥωμαίου, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ἰοβιανός.

Altera urna ex lapide Romano, ubi reconditur Jovianus.

Alii tumuli Auguſtorum Auguſtarumque in variis Monaſteriis reperti.

Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Μάμαντος πλησίον τοῦ τείχους τῆς πόρτης τοῦ Ξυλοκέρκου ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ

Sciendum eſt in Monaſterio S. Mamantis, proxime murum portæ Xylocerci, in

Narthece Eccleſiæ à ſiniſtro latere urnam A ſtare ex lapide teſſellis lapideis diſtincto, in qua reconditur Conſtantia Mauricii uxor cum filiis ſuis. In loco autem abdito ejuſdem Monaſterii ad Orientem à ſiniſtro latere ſtat urna, in qua reconditur corpus Mauricii, qui à Phoca occiſus eſt.

Sciendum eſt in Monaſterio Sanctæ Trinitatis, quæ cognominatur Stauracii à dextro latere Eccleſiæ in oratorio S. Joannis Præcurſoris ſtare urnam Stauracii B Imperatoris & Theophanonis uxoris ejus.

Et in Monaſterio Libadiorum Dominæ Euphroſynæ, locatur urna ex lapide Bithyno, in qua jacet Conſtantinus filius Irenes, ab ea excæcatus, & Maria ejus prima uxor abneptis ſancti Philareti Eleemonis, duæque ipſorum filiæ, Irene & Euphroſyne: uxor Michaëlis Balbi, & Anna filia Theophili Imperatoris.

Sciendum eſt in Monaſterio Gynecæi C Gaſtriorum ad dextrum latus Eccleſiæ verſus Orientem, ſepultum eſſe corpus S. Theodoræ, uxoris Theophili Imperatoris, treſque filias ipſius Theclam, Anaſtaſiam & Pulcheriam.

ἐκκλησίας ἐξ ἀριστεροῦ μέρους ἵσταται λάρναξ ἀπὸ λίθου ἑκατονταλίθου, ἐν ᾗ ἀπόκειται Κωνσταντία ἡ τοῦ Μαυρικίου γυνὴ μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ. ἐν δὲ τῇ καταφυγῇ τῆς αὐτῆς μονῆς πρὸς ἀνατολὰς ἐξ ἀριστερῶν ἵσταται λάρναξ, ἐν ᾗ ἀπόκειται τὸ σῶμα Μαυρικίου σφαγέντος ἀπὸ Φωκᾶ.

Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ μονῇ τῆς ἁγίας Τριάδος τῆς ἐπονομαζομένης τὰ Σταυρακίου, ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἐκκλησίας, ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἵσταται λάρναξ Σταυρακίου βασιλέως καὶ Θεοφανοῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

Εἰ δὲ ἐν τῇ μονῇ τῶν Λιβαδίων τῆς κυρᾶς Εὐφροσύνης, ἵσταται λάρναξ ἀπὸ λίθου Βιθυνοῦ, ἐν ᾗ ἀπόκειται Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς Εἰρήνης ὁ τυφλωθεὶς παρ' αὐτῆς, καὶ Μαρία ἡ πρώτη αὐτοῦ γυνὴ, ἡ γεγονυῖα ἔγγονη τοῦ ἁγίου Φιλαρέτου τοῦ Ἐλεήμονος, καὶ αἱ δύο αὐτῶν θυγατέρες, Εἰρήνη καὶ Εὐφροσύνη, ἡ γυνὴ Μιχαὴλ βασιλέως τοῦ Τραυλοῦ, καὶ Ἄννα ἡ θυγάτηρ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως. 355.

Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ γυναικείῳ μονῇ τῶν Γαστρίων, εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς δέξιον μέρος τῆς ἐκκλησίας ἐτάφη τὸ σῶμα τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς γυναικὸς Θεοφίλου τοῦ βασιλέως, καὶ αἱ τρεῖς αὐτῆς θυγατέρες Θέκλα, Ἀναστασία καὶ Πουλχερία.

EXCERPTA DE ANTIQUITATIBUS Conſtantinopolitanis. 356.

De Adiabene.

HÆc Regio Meſopotamiæ finitima, Orientem verſus jacet, ultra Tigridem. In ea Naphtha bitumen gignitur. Adiabene autem inde nuncupata, quod plures in ipſa ſint fluvii & tranſitum reddant difficilem. Ibi etiam ſita eſt Ninive. Cæterùm bitumen coctis lateribus & minutis lapillis permiſtum, ædificia quovis ferro ſolidiora efficit. Illic quoque E eſt Averni oſtium, unde vehemens exhalat halitus, qui odore ſuo quodvis tam terreſtre quam volatile perimit animal. Verum non recta egreditur, ſed cum paulum emerſit, langueſcit & refringitur, eoque modo aves altius volantes diſcrimen evadunt: omnia vero, quæ circumſitus Aſiæ tractus continet odore ſuo corrumpit, præter Eunuchos.

D

Περὶ Ἀδιαβήνης.

ΑΥτη ἡ χώρα κεῖται παρὰ τῆς Μεσοποταμίας ὡς ἐπὶ ἀνατολὴν, πέραν τοῦ Τίγριδος. ἐν αὐτῇ δὲ ἐστιν ἡ ἄσφαλτος, ἡ λεγομένη Νάφθα. λέγεται δὲ Ἀδιαβήνη, διὰ τὸ εἶναι πλείονας ποταμοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ δυσχερεστέραν ποιεῖν τὴν διάβασιν. ἐκεῖ που ἐστι καὶ ἡ Νινευΐ. τοσαύτην δὲ ἀσφάλειαν ποιεῖ τοῖς κτίσμασιν ἡ ἄσφαλτος, ὥστε τοῖς ὀπταῖς πλίνθοις καὶ τοῖς λεπτοῖς λίθοις συμμιγεῖσα, ἰσχυροτέρα γίνεται παντὸς σιδήρου. ἐκεῖσε δὲ ἐστι τὸ Ἄορνον στόμα ἐξ οὗ δεινὸν πνεῦμα ἀναδίδοται, ὥστε ἐπίγειον ζῶον ἅπαν καὶ πετεινὸν ἀποφθείρειν, εἴπερ τύχοι ὀσφρανθῆναι· καὶ οὐ κατ' εὐθεῖαν ἐξέρχεται· ὀλίγον δὲ ἀνερχόμενον ἄνεισι καὶ πάλιν ἀντανακλᾶται, καὶ ἐκ τούτου τὰ ἐν ὑψηλοτέρῳ πετόμενα σώζεται. καὶ τὰ πέριξ Ἀσίας ὥσπερ πάντα ὀσφραινόμενα φθείρει, πλὴν τῶν εὐνούχων. 357.

Excerpta ex libro de Signis, Statuis & aliis ſpectatu dignis Conſtantinopoli.

De Simulacro Jani.

Jani ſimulacrum quadriforme eſſe fe-

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Ἰάνου.

Τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἰάνου ἱστοροῦσι τετράμορφον, διὰ

τὰς τεσσάρας τροπάς. ἄλλοι δὲ πλάττουσιν αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ κλεῖδα κατέχειν, ὡς ἀρχὴν τοῦ χρόνου, καὶ ἄνοιξιν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ θυρεόν. ἕτεροι δὲ τῇ δεξιᾷ χειρὶ κρατεῖν ψήφων τριακόσια, τῇ δὲ εὐωνύμῳ ἑξήκοντα πέντε, ὡσανεὶ πατέρα τοῦ χρόνου.

A runt, propter quatuor anni conversiones. Alii formant eum dextera manu clavem gestantem, quasi temporis principium atque anni aperturam & Janitorem. Nonnulli vero fingunt ipsum, dextra manu trecentos, sinistra autem sexaginta quinque calculos tenentem, ceu anni patrem.

Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος δόρυ.

De simulacro hastato.

Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα δόρυ κρατεῖ, διὰ τὸ σταθερὸν καὶ ἀνδρεῖον· ὁμοίως καὶ ἀσπίδα, διὰ τὸ πᾶσαν ἐπιβουλὴν διὰ τῆς σοφίας ἀπωθεῖσθαι· ἡ αὐτὴ γὰρ ἐστι τῷ νῷ. καὶ περικεφαλαίαν διδόασιν αὐτῇ, διὰ τὸ εἶναι τῆς σοφίας τὸ ἀκρότατον, ἀθέατον· καὶ ἐλαίαν, ὡς καθαρωτάτης οὐσίας οὔσης· φωτὸς γὰρ ὕλη ἡ ἐλαία. καὶ Γόργονα διδόασιν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῇ, διὰ τὸ ταχὺ τοῦ νοῦ. (358.)

B Minervæ simulacrum hastam tenet, ejus constantiæ ac fortitudinis symbolum; similiter etiam clypeum, quod omnes insidiæ sapientia propulsentur. Minerva enim & mens idem sunt. Galeam porro illi tribuunt eo quod sapientiæ culmen sub aspectum non cadit: & oleam ob naturæ puritatem; lucis quippe materia est olea. Gorgonem quoque in ipsius pectore collocant, ob mentis celeritatem.

Περὶ τοῦ ἀγάλματος κρατοῦντος κιθάραν.

C De simulacro citharam gestante.

Κιθάραν ἐπὶ χειρῶν πλάττουσι τοῦ Ἀπόλλωνος, οἱονεὶ τὸν ἥλιον τοῦ παντὸς ἁρμονίαν. κιρνάμενος γὰρ τοῖς λοιποῖς ἄστρασι, καὶ τίκτει καὶ ζωογονεῖ.

Apollinem formant manibus citharam tenentem; solem nempe agnoscunt consonantiæ omnium rerum auctorem. Etenim reliquis astris admixtus, omnia generat & producit.

359. Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος ψαλίδα χαλκῆν.

De simulacro tenente forficem aneum.

Τὴν Ἥραν λέγουσιν εἶναι τὸν ἀέρα· καὶ ἐπεὶ ὁ ἀὴρ καθαίρει, ποιοῦσι τῆς Ἥρας τὸ ἄγαλμα βαστάζειν ψαλίδα χαλκῆν, ἀπὸ μεταφορᾶς ψαλίδος, τῆς ἄνω κειρούσης τὰς τρίχας, καὶ καθαρὸν ἀποδεικνυούσης τὸ σῶμα.

D Junonem dicunt esse aërem, & quia aër purgat, Junonis simulacrum forficem æneum gestans fingunt, sumpta translatione à forfice, quo capilli resecantur & corpus glabrum redditur.

Περὶ ἀγάλματος βαστάζοντος πύργον.

De simulacro turrigero.

Τὴν Δημήτραν οἱ παλαιοὶ τὴν γῆν καλοῦσι· καὶ ἐπειδὴ ἕδρα πάσης πόλεως ἡ γῆ ἐστιν, ὡς βαστάζουσα τὰς πόλεις, πλάττεται πυργοφόρος.

Cererem veteres terram appellant, & quoniam cujusque urbis sedes terra est; E fingitur turrita quasi urbes gestaret.

360. Περὶ ἀγάλματος κτένα φέροντος.

De simulacro pectinem gestante.

Τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἄγαλμα κτένα φέρει, ἐπειδὴ συνέβη ποτὲ ταῖς τῶν Ῥωμαίων γυναιξὶ, κνήφην λοιμώδη γενέσθαι· καὶ ξυρουμένων πασῶν, γεγόνασιν αὐταῖς οἱ κτένες ἀχρεῖοι. εὐξαμένας δὲ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἀνατριχωθῆναι, τιμῆσαί τε αὐτὴν ἀγάλμασι κτένα φέρουσι. πλάττουσι δὲ αὐτὴν καὶ γένειον ἔχειν· ἔτι δὲ καὶ ἄρρενος καὶ θηλείας ὄργανα. αὐτὴν γὰρ λέγουσιν ἔφορον γενέσεως τοῦ παντός. καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος τὸ ἄνωθεν, λέγουσιν αὐτὴν ἄρρενα, τὰ δὲ κάτω θήλειαν. πλάττουσι δὲ αὐτὴν καὶ ἔφιππον· ὅτι Αἰνείας ὁ υἱὸς αὐτῆς πλεύσας μέχρι τῆς δύσεως, μετὰ τοῦτο ἵπ-

Veneris simulacrum pectinem gestat, quoniam mulieribus Romanis olim accidisse ferunt, ut pestilenti prurigine laborarent; cumque omnes raderentur, nulli usui eis pectines fuisse. Nuncupantes autem Veneri votum, capillos receperunt, & Deam simu- F lacris honorarunt pectinem gerentibus. Fingunt eam quoque barbatam; & insuper maris ac fœminæ instrumenta genitalia habentem; universæ enim generationis præsidem esse Deam credunt; & à lumbo quidem superiore virum, cætera fœminam. Præterea fingunt eam equestrem, eo quod Æneas ejus filius cum ad Oceanum usque navigas-

set, equum postea conscendit, & matrem hujusmodi simulacro honoravit.

A πω ἐπέβη, καὶ τὴν μητέρα ἐτιμήσατο τοιούτῳ ἀγάλματι.

De simulacro Jovis.

Jovis simulacrum formant sedens, supernè nudum, infernè tectum; læva quidem manu sceptrum gerens, dextra vero aquilam protendens. Quod autem sedeat, stabilitatem potentiæ denotat: quod supernè sit nudum, significat ipsum intelligentibus & cœlestibus mundi partibus esse conspicuum. Cætera teguntur, quod Deus humi repentibus est ignotus. Sceptrum in læva, potestatis indicium. Aquila altera manu extenta, innuit eum aëreis spiritibus imperare, ceu aquilam volucribus. Nonnulli etiam fingunt Jovem tria mala manu gestantem, quod universus terrarum orbis in tres divisus sit partes.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Διός.

Ἄγαλμα πλάττουσι τοῦ Διὸς καθήμενον, ἔχον τὰ μὲν ἄνω γυμνά, τὰ δὲ κάτω σκεπασμένα. κρατεῖ δὲ τῇ μὲν εὐωνύμῳ χειρὶ σκῆπτρον, τῇ δὲ δεξιᾷ ἀετὸν προτείνει. καὶ τὸ μὲν καθέζεσθαι, τὸ ἑδραῖον τῆς δυνάμεως αἰνίττεται. B τὸ δὲ τὰ ἄνω γυμνὰ ἔχειν, ὅτι φανερὸς τοῖς νοεροῖς καὶ τοῖς οὐρανίοις τοῦ κόσμου μέρεσι. τὰ δὲ λοιπὰ σκέπεται· διότι τοῖς χαμαιζήλοις ὁ Θεὸς ἄγνωστος. τὸ δὲ τῇ λαιᾷ σκῆπτρον κατέχειν, τὸ ἐξουσιαστικόν. τὸ δὲ τῇ ἑτέρᾳ προτείνειν ἀετόν, δηλοῖ, ὅτι τῶν ἀεροφόρων πνευμάτων κρατεῖ, ὡς ὁ ἀετὸς τῶν μεταρσίων ὀρνέων. διὰ δὲ τῶν τριῶν μήλων, δηλοῖ τρία κλίματα κατέχειν τὴν πᾶσαν διακόσμησιν. 361.

De Simulacro Mercurii alati.

Græci & Romani veteres secundum falsam eorum mythologiam dicunt Mercurium Jovis & Maiæ filium esse, id est, mentis & prudentiæ: ex mente enim & prudentia oritur oratio. Idcirco alatum etiam ipsum fingunt, quia sermone nihil est velocius. Unde Homerus verba vocat alata. Præterea formant eum omnium Deorum natu minimum, quoniam non senescit oratio: atque etiam quadratum, ob veri sermonis firmitatem & constantiam.

C Περὶ ἀγάλματος πτερωτοῦ Ἑρμοῦ.

Τὸν Ἑρμῆν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, κατὰ τὴν αὐτῶν πεπλανημένην μυθολογίαν, υἱὸν Διὸς λέγουσι καὶ Μαίας, οἷον τοῦ νοῦ καὶ τῆς φρονήσεως. ἐκ νοῦ γὰρ καὶ φρονήσεως ὁ λόγος γεννᾶται. διὰ τοῦτο καὶ πτερωτὸν αὐτὸν ποιοῦσιν, ὡς ταχύν. οὐδὲν γὰρ λόγου ταχύτερον. καὶ Ὅμηρος, ἔπεα πτερόεντα. πάντων δὲ νεώτατον αὐτὸν ἐργάζονται, D διὰ τὸ μὴ γηράσκειν τὸν λόγον. ἀλλὰ καὶ τετράγωνον αὐτὸν ποιοῦσι, διὰ τὴν στερρότητα τοῦ ἀληθοῦς λόγου. 362.

De Simulacro Mercurii marsupium gerente.

Mercurium lucri auctorem ac mercaturæ tradunt præsidem, cujus rei gratia illi marsupium tribuunt. Phœnices quoque Deos suos, aurea marsupia gestantes fingunt, quod aurum sit potentiæ symbolum. Græci vero eos fingunt armatos, quod armis humanum genus subjugetur.

Περὶ ἀγάλματος Ἑρμοῦ βαστάζοντος μάρσιπον.

Τοῦ κέρδους αἴτιον λέγουσι, καὶ ἐμπόρειον τὸν Ἑρμῆν. ὅθεν τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἱστῶσι βαστάζειν μάρσιπον. E ἀλλὰ καὶ οἱ Φοίνικες τοὺς θεοὺς αὐτῶν πλάττουσιν ἐπιφέροντας βαλάντια χρυσᾶ. ὡς τοῦ χρυσοῦ συμβόλου ὄντος δυναστείας. οἱ δὲ Ἕλληνες σιδηροφοροῦντας αὐτοὺς πλάττουσιν, ὡς τοῖς ὅπλοις ὑποταττομένους τὸ ἀνθρώπινον. 363.

De Simulacro Gratitudinis.

Gratitudinis simulacrum dextra sceptrum tenet, quod ingenio sit candido; sinistra vero librum, quod probus vir recordatione opus habeat, quam librorum adminiculo nanciscitur.

Περὶ ἀγάλματος Εὐγνωμοσύνης.

F Τὸ ἄγαλμα τῆς Εὐγνωμοσύνης τῇ δεξιᾷ χειρὶ σκῆπτρον κατέχει, ὡς ἀγχίνου οὔσης τῆς εὐγνωμοσύνης· τῇ δὲ ἀριστερᾷ βιβλίον, διὰ τὸ τὸν εὐγνώμονα δεῖσθαι ἀναμνήσεως, ἥτις διὰ βιβλίων γίνεται.

De Simulacro terræ.

Terram appellant Vestam, eamque fingunt mulierem, tympanum gerentem, quod terra ventos in se concludat.

Περὶ ἀγάλματος τῆς γῆς.

Τὴν γῆν λέγουσιν Ἑστίαν, καὶ πλάττουσιν αὐτὴν γυναῖκα, τύμπανον βαστάζουσαν· ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἡ γῆ ὑφ' ἑαυτὴν συγκλείει.

A

Περὶ ἀγάλματος ἔχοντος ἐν τῇ κεφαλῇ κέρατα.

Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Σελεύκου, τοῦ δι' ἀνδρείαν ὀνομασθέντος Νικάτορος, τοῦ δόντος τῷ υἱῷ αὐτοῦ Αντιόχῳ Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἐρασθέντα αὐτῆς, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα ἀσθενήσαντα, καὶ ἐπικρυπτόμενον, γνωσθέντα δὲ ὑπὸ Ερασιστράτου τοῦ ἰατροῦ. φασὶ δὲ συνόντα Σέλευκον Αλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι, ταῦρον θυομένου ἀποδράντα, μόνον Σέλευκον περιγενέσθαι αὐτοῦ, τῶν κεράτων κρατήσαντα· καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἀγάλματι αὐτοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ περιτιθέασι κέρατα.

De Simulacro cornuto.

Simulacrum hoc est Seleuci, qui ob fortitudinem Nicator cognominatus, filio suo Antiocho dedit propriam conjugem Stratonicen, amore illius capto, & præ amore ægrotanti, ac morbum dissimulanti, quem Erasistratus medicus cognovit. B Cæterum tradunt Seleucum cum Alexandro Macedoni sacrificanti taurus effugisset, bestiam cornibus prehensam, solum tenuisse, atque ideo capiti simulacri ejus cornua imponunt.

364.

Περὶ Ατραβατικῶν.

Εν τε ἑορταῖς καὶ τοῖς ἐπινικίοις, καὶ παρόντων πρεσβέων, ἐνεδύοντο χλαμύδας ποικίλας, ἀπὸ χρυσοῦ καὶ πορφυρᾶς, ἢ ἄλλως πῶς πολυτελεῖς. ἐν δὲ ταῖς κοιναῖς συνόδοις, ξηραμπελίνας τῷ χρώματι, ἃς ἐκάλουν Ατραβατικὰς, ἀπὸ τοῦ χρώματος. τὸ γὰρ μέλαν ἄτρον καλοῦσιν· ἢ ὅτι μετὰ τραβέων ταυταῖς εἰώθασι χρῆσθαι· τραβέαι δὲ λέγονται αἱ πολυτελεῖς χλαμύδες.

De Atrabaticis.

In festis, victoriis, ac præsentibus legatis variegatis vestibus, auro & purpura vel alia re ornatis utebantur: in vulC garibus autem conventibus, Xerampelino colore tinctis, quas Atrabaticas appellant, aut quia nigrum appellant atrum, aut quoniam illis una cum trabeis uti solent: vestes quippe sumptuosæ trabeæ nuncupantur.

Περὶ τοῦ Ξηρολόφου.

Οτι τὸν Ξηρόλοφον πρώην τινὲς θέαμα ἐκάλουν. ἐν αὐτῷ γὰρ ἔστησαν κοχλίαι δεκαέξ, καὶ Αρτέμιδος στήλη, καὶ Σεβήρου τοῦ κτίσαντος, καὶ θεαμάτων τρίπους. ἔνθα ἐθυσίαζε πολλὰς θυσίας Σεβῆρος, καὶ χρησμοὶ πολλοὶ ἐν τῷ τόπῳ γεγόνασι. καθ' ὃν καιρὸν καὶ κόρη παρθένος ἐτύθη· καὶ θέσις ἦν ἀστρονομικὴ τριάκοντα ἐξ χρόνους διαρκέσασα. ὁ αὐτὸς δὲ Ξηρόλοφος, καθὼς ὁ διακρινόμενος λόγος φησὶ, τὴν στήλην εἶχε τοῦ τε μικροῦ Θεοδοσίου καὶ Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Μαρκιανοῦ κάτωθεν τοῦ κίονος. σεισμοῦ δὲ γενομένου πεπτωκέναι τὰς στήλας.

365.

De Xerolopho.

Xerolophum quidam prius Theama vocabant. Etenim in eo sexdecim cochleæ D positæ visebantur, statua item Dianæ, ac Severi conditoris, Theamatiumque tripes. Ibi Severus pluries sacrificavit, eodemque in loco multa oracula edita sunt. Quo tempore etiam puella virgo illic immolata est. Fuit etiam thesis Astronomica, quæ annos triginta tres perduravit. Præterea in eodem Xerolopho, ut hæsitans tradit, erectæ erant statuæ Theodosii junioris, & Valentiniani, & Marciani infra columnam, quæ dein terræ motu E corruerunt.

De Euphemiæ Augustæ statua.

Εὐφημίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ Θρᾳκὸς στήλη, ἐν τῇ ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ, τῇ ὑπ' αὐτῆς κτισθείσῃ ἐστηλώθη.

366.

Euphemiæ uxoris Justini Thracis statua cernitur in templo S. Euphemiæ quod ipsa ædificavit.

De Biglentia.

Οτι τὰ λεγόμενα Βιγλέντια, ἦν ἰσχυροτάτη φυλακὴ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ὅτε τὸ Βυζάντιον ἐπόρθει.

Biglentia ut vocant firmissima erat cu- F stodia Constantini magni cum Byzantium occupavit.

De Portu Neorio.

Οτι τὸ Νεώριον ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐστοιχειώσατο, ἐν ᾧ καὶ ἀγορὰ τῶν θαλασσίων ἐμπόρων ἦν. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μετεποιήθη εἰς τὸν τοῦ Ἰουλιανοῦ λιμένα.

Neorii Portus prima fundamenta jecit Constantinus magnus; illic forum erat eorum qui maritimas negotiationes exercebant, quod postea sub Justiniano translatum est in portum Juliani.

De Navigatione Julii Cæsaris, & ejusdem dicto, dum in procella versaretur.

Appianus, Dio, atque alii historiæ Romanæ scriptores memoriæ produnt, Cæsarem aliquando Nicopoli Dyrrachium navigantem, cum magna tempestate coorta, gubernator, Cæsarem dissimulato habitu non agnoscens, animo consternaretur, aperientem se gubernatori dixisse: Obluctare tempestati, nam Cæsarem vehis & Cæsaris fortunam; eoque dicto animum gubernatori reddidisse, & tempestate fortuito sedata, evasisse incolumem.

Λέγουσιν οἱ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἱστορήσαντες, Ἀππιανὸς, Δίων τε, καὶ ἄλλοι τινὲς ἱστορικοὶ, ὡς ὁ Καῖσαρ ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς τὸ Δυῤῥάκιον διαπερῶν, μεγάλου κλύδωνος γενομένου, καὶ τοῦ κυβερνήτου ἐξαπορήσαντος, ἀγνοοῦντος δὲ, ὅτι τὸν Καίσαρα φέρει, ἦν γὰρ κεκαλυμμένος, τοῦ μὴ γνωρίζεσθαι, ἀνακαλυψάμενος εἶπε πρὸς τὸν κυβερνοῦντα. πάλαιε πρὸς τὸν κλύδωνα, Καίσαρα φέρεις καὶ τὴν Καίσαρος τύχην. ὥστε τὸν κυβερνήτην ἐπιμελέστερον προστεθέντα, καὶ τῆς τύχης διδούσης, γαλήνην γενέσθαι καὶ διασωθῆναι.

De septem Philosophis, qui Eudociam Atheniensem comitati sunt Constantinopolim, & de eorum dictis, dum signa Hippodromi lustrarent.

Cranus unus septem Philosophorum, qui Athenis comitati sunt Eudociam Theodosii junioris uxorem, petiit ab Imperatore ut sibi liceret videre signa, quæ in Hippodromo asservantur; cumque post cætera omnia vidisset quoque statuam dictam vulgo Perichytem, & asinum ipsi præeuntem. Hic ille ad præsentes se convertens, quis eam posuerit interrogavit; atque ubi à Valentiniano erectam esse cognovit, ô miserum, inquit, rerum statum, quando ita asini præferentur hominibus, ut hi à tergo illos ærumnosè subsequi cogantur. Nomina autem illorum septem Philosophorum hæc erant: Cranus, Carus, Pelops, Nerva, Silvanus, Apelles & Curvus. Hisce præsentibus Imperator aliquando equitans, vidit eos admirabundos: sed admirationis causam quærenti, Imperatori ita respondit Apelles: miramur, Imperator, quod olim mutatis Olympiis equi homines conscendent: item Nerva dixit: malum præsagit reginæ Urbium, quod cum signo fortunæ, aliud signum concurrit. Post hunc Silvanus videns signum genuflexum, hoc, inquit, denotat, tempora enervata instare. At Curvus oculos in populum referens exclamavit: ô populum carnificibus aliquando abundaturum. Pelops autem carceres Hippodromi conspiciens, cujusnam illud repagulum esset interrogavit; quibusdam vero Theodosii affirmantibus respondit; aut Philosophus sine authoritate, aut non verus Imperator. Porro Carus signum videns muliebre, quadratis Zodiaci figuris conscriptum dixit: Versuti pariter atque inexperti ex te procedent. Idem ille ut pergeret admonitus, omnia, inquit, infortunata mihi videntur: & si hæc signa, uti experimento constat, vera pronunciant, quare ergo hæc Urbs eorum virtute videtur consistere?

Κρᾶνος ὁ φιλόσοφος ὢν τῶν ἑπτὰ φιλοσόφων τυγχάνων, τῶν τῇ Εὐδοκίᾳ συνελθόντων ἐξ Ἀθηνῶν, ἣν ἡρμόσατο ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα Θεοδόσιος ὁ μικρὸς, ᾔτησε τὸν βασιλέα θεάσασθαι τὰ ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ στοιχεῖα· καὶ δὴ πάντα ἰδὼν, ἀλλὰ καὶ τὸν Περιχύτην λεγόμενον, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸν ὄνον προάγομενον, στραφεὶς ἠρώτα· τίς ὁ στήσας; καὶ μαθὼν, ὅτι Οὐαλεντινιανὸς, ὢ συμφορᾶς, φησὶ, καὶ οὐαὶ, ὅταν οὕτως καὶ ὄνους προτιμηθήσονται, τῶν ἀνθρώπων ἐν ταλαιπωρίαις ὀπίσω ἀκολουθούντων. ἦσαν δὲ οἱ φιλόσοφοι κατονομαζόμενοι οὕτως. Κρᾶνος, Κάρος, Πέλοψ, Νερούας, Σιλβανὸς, Ἀπέλλης, καὶ Κύρβος. ἱππεύοντος δὲ τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτῶν ὁρώντων καὶ θαυμαζόντων, ἔφη ὁ βασιλεύς· τί ὁρῶντες θαυμάζετε; ἀποκριθεὶς δὲ ἐκ τούτου ὁ Ἀπέλλης εἶπεν· θαυμάζομεν, ὦ βασιλεῦ, ὅτι τῶν Ὀλυμπίων ἀλλασσομένων, ἵπποι γενήσονται ἀνθρώπων ἐπιβάται. Νερούας ἔφη· κακὸν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ὅτι τῷ στοιχείῳ τῆς τύχης στοιχεῖον συντρέχει. Σιλβανὸς τὸ ὀκλάζον ζώδιον ἰδὼν ἔφη· τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἔσονται καιροὶ ἄγονατοι. ὁ δὲ Κύρβος, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἰδών· ὦ δῆμε, ἔφη, διὰ σοῦ δήμιοι περισσεύουσιν. ὁ δὲ Πέλοψ ἰδὼν τοὺς ὄρους τῶν ἵππων ἠρώτησε, τίνος τὸ πρόβλημα· τινῶν δὲ Θεοδόσιου εἰπόντων ἐκεῖνον φάναι, ἢ φιλόσοφος ἄκυρος, ἢ βασιλεὺς οὐκ ἀληθής. ἑώρα Κάρος θηλύμορφόν τι ζώδιον τετραμέρεσι ζωδιακοῖς γράμμασι γεγραμμένον καὶ εἶπεν· ὦ τετραπέρατε, ὅτι ἐκ σοῦ κομψοὶ καὶ ἀπείρατοι ἔσονται. Κάρος δὲ καὶ αὐτὸς προτραπεὶς εἶπε. δυστυχῆ μοι τὰ πάντα φαίνεται. εἰ γὰρ ταῦτα τὰ στοιχεῖα, ὡς πειρῶνται, ἀληθεύουσιν, ἵνα τί ἡ πόλις διὰ τούτων δοκεῖ συνίστασθαι.

De

De figura Dei Thesauri apud Arabes culti, & de ejusdem sacrificiis.

Θησαυρὸς Θεὸς σέβεται, Ἄραβες δὲ μάλιστα A τιμῶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα αὐτοῦ λίθος ἐστὶ μέγας τετράγωνος, ἀτύπωτος, ὕψος ποδῶν δ'. εὖρος β'. βάθος ἕν· ἀνάκειται δὲ ἐπὶ βάσεως χρυσελάτου. Τούτῳ θύουσι, καὶ τὸ αἷμα τοῦ ἱερείου προχέουσι, τοῦτο αὐτοῖς ἐστιν ἡ σπονδή. ὁ δὲ οἶκος ἅπας ἐστὶν ὁλόχρυσος. οἵ τε γὰρ τοῖχοι χρύσεοι, καὶ τὰ ἀναθήματα πολλά εἰσιν. ἔστι δὲ τὸ ἄγαλμα ἐν Πέτρᾳ τῆς Ἀραβίας, καὶ αὐτοῦ σέβονται αὐτόν.

Thesaurum Deum, Arabes maximè colunt, cujus simulacrum est lapis quadrangulus, non figuratus, altitudine quatuor pedum, latitudine duorum, profunditate vero unius. Insidet autem basi auro obductæ. Huic sacrificant, sanguinemque victimæ profundunt; hoc enim illis pro libamento est. Tota ædes ejusque parietes ex auro sunt, & plurima illic offeruntur donaria. Habet ejus simulacrum colitque B Petra Arabiæ civitas.

370.

De statua Phidaliæ Græcæ.

Ἐν δὲ τῇ καταγαίῳ πόρτᾳ τῇ νῦν πληρεστάτῃ, στοιχεῖον ἵστατο τῆς Φειδαλίας Ἑλληνίδος, οἶμαι δὲ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐκείνης, τῆς γυναικὸς τοῦ Βύζαντος. ἀρθείσης δὲ κελεύσει τοῦ βασιλέως τῆς στήλης, θαῦμα ἦν ἰδέσθαι, τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπὶ πολὺ εἶναι σειόμενον· ὥστε πάντας, ἀλλὰ μὴν καὶ C τὸν βασιλέα θαυμάσαι καὶ λιτὴν ἐπελθεῖν. καὶ μόλις παυθῆναι τὸν σεισμὸν, Σάββα τοῦ ὁσιωτάτου τοῦ τότε ἐνδημοῦντος, καὶ εὐξαμένου ὑπὲρ τούτου.

In subterranea porta, nunc oppleta, signum visebatur Phidaliæ, Græcæ illius, ut opinor, antiquissimæ, quæ uxor fuit Byzantis. Cumque jussu Imperatoris statua inde auferretur, terribile visu erat, quam locus ille aliquamdiu terræ motu concuteretur. Hoc uti omnes, ità ipse quoque Imperator valdè admiratus processionem instituit; ac vix tandem precibus Sancti Sabæ, qui tunc temporis Constantinopoli commorabatur, terræ motus desiit.

371.

De eversione statuarum sub Leone Isauro.

Ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου πολλὰ θεάματα ἀρχαῖα παρελύθησαν καὶ ἠφανίσθησαν, διὰ τὸ παντελῶς ἀλόγιστον αὐτοῦ.

Sub Leone Isauro, multa antiqua signa eversa & ablata sunt, quod is omnino D irreligiosus esset.

De Triexodo apud sanctum Mocium.

Ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου ἐν τοῖς κούφοις ἦν τὸ λεγόμενον Τρίζωδον κάτωθεν· ἐν ᾧ καὶ ἠστρονόμουν ποτὲ οἱ Ἕλληνες, εἰδωλείου καὶ τοῦ ναοῦ ὄντος· ἀλλ' ἐπάρθη καὶ ἠφανίσθη, ἱερωθέντος τοῦ ναοῦ. καὶ τύμβοι δὲ πολλοὶ Ἑλλήνων καὶ Ἀρειανῶν ὑπῆρχον ἐν τῷ πάτῳ, καὶ σκηνώματά τινα συγκεχωσμένα εἰς πλῆθος.

In cavis subterraneis templi S. Mocii locus erat Triexodum cognominatus, ubi olim, cum templum illud idololatriæ adhuc serviret, gentiles Astronomiæ vacabant: post templi vero consecrationem destructus & eversus fuit, plurimaque Gentilium & Arianorum sepulcra, ac cadavera in E ejus solo reperta sunt.

372.

De Castro Panormo, & statua, quæ in porta Septentrionali ejusdem Castri, erecta erat.

Ἐν δὲ τῇ πρὸς βορρᾶν πόρτᾳ τοῦ κάστρου Πανόρμου, ὃ ὑπὸ Πανόρμου τινὸς Ἕλληνος ἐκτίσθη, διὰ σιδήρου καὶ χαλκοῦ ἀναμεμιγμένου, ἵστατο στήλη γυναικεία δικάρηνος. ἔνθα δὲ καὶ καλόν τι πρᾶγμα ἐγεγόνει. F ἐμπρησμοῦ γάρ ποτε τὸ κάστρον κατειληφότος, καὶ πάσης τῆς πόλεως μετὰ καὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς ἀφανισθείσης, τὸ πυργίον ἐκεῖνο τῆς πόρτης, οὗ ἡ ῥηθεῖσα στήλη ἵστατο, οὐ μόνον ὅτι οὐκ ἐβλάβη ὅλως, ἀλλὰ καὶ τὸ πῦρ ὀργυίας

In Septentrionali porta Castri Panormi, quod à Panormo quodam Gentili, ferro atque ære permixto constructum fuit, posita erat muliebris statua biceps. Ibi res memoratu digna contigit. Cum enim aliquando illud Castrum sævo flagraret incendio, totaque Urbs unà cum muris igne esset consumpta, turris illa portæ ubi stabat prædicta statua; non solum non fuit læsa, sed flamma quin-

decim ulnas inde refugit. Post, ubi Chosroës urbem expugnavit, in Persiam hoc signum deductum est, atque ibi à Persis etiam nunc adoratur. Eodem tempore cepit Chosroës Jerosolymam, auferens inde sanctam & salutarem Christi crucem, cum Zacharia Patriarcha, quam devicto Chosroë, Heraclius Romanorum Imperator vigesimo Imperii sui anno, una cum sacrosancto crucis ligno & omnibus captivis recepit, atque Constantinopolim reduxit, Dei gratia adjuvante, necnon precibus Modesti, tunc Patriarchæ illius Urbis.

A δεκαπέντε ὑπεχώρει τοῦ τοιούτου ζωδίου. ἥτις τοῦ Χοσρόου πολιορκήσαντος τὴν πόλιν παρελήφθη ὑπὸ Περσῶν, καὶ ἔστιν ἕως τοῦ νῦν λατρευόμενον ἐν Περσίδι. καθ' ὃν χρόνον ἠχμαλώτευσε Χοσρόης καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ δὲ τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρὸν σὺν τῷ Πατριάρχῃ Ζαχαρίᾳ. ὃν ἀνελὼν ὁ μέγας βασιλεὺς Ἡράκλειος Ῥωμαίων ἐν τῷ εἰκοστῷ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἀνελάβετο τὰ ῥηθέντα τοῦ τιμίου σταυροῦ ξύλα, μετὰ δὲ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἁπάσης, B καὶ ἠγάγετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ χάριτι, καὶ δι' εὐχῆς Μωδέστου τότε Πατριαρχοῦντος τῆς τοιαύτης πόλεως. 373.

De statua Herodiani, ab Ardaburio Præfecto in Thracia reperta, ac confracta.

Ardaburius præfectus militum sub Leone magno ac pio Imperatore, in regione Thracia, Herodiani statuam reperit, incurvam prorsus & obesam. Quare ejus deformitate permotus, eam confregit; quo facto in ea invenit centum & triginta tres auri libras; protinusque Imperatori rem magno cum gaudio significavit, qui arrepta occasione ipsum è medio sustulit. Ille autem cum jam interficeretur, hæc verba cum lacrymis & lamentis protulit: Nemo unquam, qui aurum plumbo admiscuit pœnam meruit; ut nunc mihi à gibboso hoc Imperatore irrogatur. Hæc ubi dixit, continuo occisus est. Cæterum illac transeuntes præsertim Philosophi non aliam causam mortis Ardaburii fuisse putant, quam statuæ Herodiani demolitionem. Simul etiam cum Ardaburio Aspar ejus frater & collega præfecturæ fraterno planè animo mortem obiit; cujus equestris statua in Taurina regione urbis hucusque integra servabatur. Domum vero Asparis postea possedit Basilius Accubitor.

Ἀρδαβούριος στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Λέοντος τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, ἐν τοῖς Θρᾳκῴοις μέρεσιν, Ἡρωδιανοῦ στήλην εὑρὼν ἐπίκυρτον πάνυ καὶ C παχεῖαν, καὶ θυμωθεὶς διὰ τὸ ἀνείδεον αὐτῆς, κατέστρεψεν αὐτήν· ἐν δὲ τῷ καταβαλεῖν εὗρεν ἐν αὐτῇ χρυσίου λίτρας ἑκατὸν τριάκοντα τρεῖς, καὶ αὐτίκα μετὰ προθυμίας ὑπεμήνυσε περὶ τούτου τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς εὑρὼν ἀφορμὴν ἀνεῖλεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ σφάζεσθαι, ὀδυρόμενος ἔλεγεν· οὐδεὶς μολύβδῳ χρυσίον καταμίξας, ἐπιζήμιος εὑρίσκεται, 374. οἷα παρὰ τῷ κυρτῷ τούτῳ βασιλεῖ ὡς ἐμὲ συμβέβηκε· καὶ οὕτως ἀπεκτάνθη. D ἔνθα δὲ οἱ διερχόμενοι τὸν τόπον μάλιστα φιλόσοφοι οὐ τοῖς προτέροις κακοῖς τὸν θάνατον Ἀρδαβουρίου ἐνέβαλλον, ἀλλ' ἕνεκα τῆς στήλης Ἡρωδιανοῦ καταλύσεως. ἅμα δὲ καὶ Ἄσπαρ ὁ παραδυναστεύων τῷ τότε καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ σὺν αὐτῷ τὸ πέρας ἀδελφικῶς ἐδέξατο. οὗ καὶ στήλη ἐν τοῖς Ταύρου μέρεσιν ἕως τοῦ δεῦρο ἐσώζετο ἐν ἵππῳ καθημένη. τὸν οἶκον τοῦ Ἄσπαρος εἶχε Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος.

EXCERPTA EX LIBRO DE ÆDIFICIIS Constantinopolitanis. 375

De loco Alonitzium dicto proxime Taurum, & de Palatiis à Constantino M. ibidem extructis.

IN loco cognomine Alonitzio, proximè Taurum, Palatia terrestria erant, à Constantino magno extructa, ad recipiendos Romanos proceres. Cum vero Theodosius magnus, tenuioris adhuc fortunæ, Constantinopolim venisset, divertit extra hoc Palatium ad Rufinum sutorem, ad basin columnæ Tauri. Hic vero Rufinus ultimo à Theodosio magister creatus fuit, & ædificavit thermas Rufinianas.

E Εἰς τὸ καλούμενον Ἀλωνίτζιον, τὸ πλησίον τοῦ Ταύρου παλάτια ἦσαν χερσαῖα, παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθέντα, πρὸς τὸ ἀπληκεύειν τοὺς προκρίτους τῶν Ῥωμαίων. ἐν οἷς καὶ Θεοδόσιος ὁ μέγας πένης ὢν καὶ ἀνελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔξω τοῦ παλατίου ἀπλήκευσεν εἰς τὰ Ῥουφίνου τοῦ σκυτοτόμου, εἰς τὴν βάσιν τοῦ κίονος τοῦ Ταύρου. ὁ δὲ αὐτὸς Ῥουφῖνος ἔσχατος ἐγένετο παρὰ Θεοδοσίου μάγιστρος, ὃς ἔκτισε τὰς Ῥουφινιανάς.

De carcere qui in Strategio erat.

Εὑρὼν δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τὰς φυλακὰς τοῦ Βυζαντίου εἰς τὸ Στρατήγιον, ἐκεῖσε καὶ αὐτὸς τοὺς καταχρίτους ἐφρούρει. διήρκεσαν δὲ χρόνους σπγ΄. μέχρι τῆς βασιλείας Φωκᾶ τοῦ Καππάδοκος.

Cum Constantinus magnus carceres in Strategio Byzantii reperisset, ipse quoque eodem in loco reos asservari voluit. Permanserunt autem istic carceres annos ducentos octoginta tres, usque ad Imperium Phocæ Cappadocis.

De Prætorio, quod olim domus erat Marciæ Patriciæ.

376.

Τὸ νῦν καλούμενον Πραιτώριον, οἶκος ἦν Πατρικίας χήρας ὀνόματι Μάρκας. διὰ γὰρ τὸ εἶναι πνιγηρὰς τὰς φυλακὰς καὶ ζοφώδεις καὶ πλήρεις δυσωδίας πάσης, καὶ μὴ ὑποφέρειν τοὺς ἐκεῖσε ἐγκεκλεισμένους, δέδωκεν αὐτὸν εἰς μισθὸν Φωκᾷ τῷ βασιλεῖ, καὶ οὕτως ἐποίησεν αὐτὸν Πραιτώριον.

Ædificium nuncupatum hodie Prætorium, olim domus erat viduæ Patriciæ, nomine Marciæ, quæ sortem acerbam carceribus mancipatorum miserata, quod fœtore, caligine & angustia loci excruciarentur, accepto pretio domum suam Phocæ Imperatori concessit, qui eam in Prætorium mutavit.

De Ecclesiis sancti Philemonis & sancti Eudoxii.

Τὸν ἅγιον Φιλήμονα, καὶ τὸν ἅγιον Εὐδόξιον, ἀνήγειρεν Εὐδόξιος πατρίκιος καὶ ἔπαρχος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Templa S. Philemonis & S. Eudoxii condita sunt ab Eudoxio Patricio & Præfecto Constantini magni.

De templo sancti Anastasii Martyris.

377.

Ὁ δὲ ἅγιος Ἀναστάσιος παρὰ Εἰρήνης καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Κωνσταντίνου τοῦ τυφλοῦ ἐκτίσθη, ἐπεὶ ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ἡρακλείου ἐμαρτύρησε μετὰ ἔτη ση΄. τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Templum S. Anastasii Irene & Constantinus cæcatus ejus filius ædificarunt. Martyrium vero consummavit S. Anastasius sub Heraclio, annis ducentis & octo post Constantinum magnum.

De tractu & domo Eugenii appellata.

Τὰ λεγόμενα Εὐγενίου, οἶκος ἦν Εὐγενίου πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ὃς καὶ ἀνήγειρεν αὐτὸν εἰς ναὸν τῇ Θεοτόκῳ.

Locus Eugenii cognominatus domus erat Eugenii Patricii sub Theodosio magno: & mutata fuit ab eo in templum S. Deiparæ.

De Zotico Patricio, & Monasterio ab eodem extructo.

378.

Ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, Ζωτικὸς πατρίκιος καὶ πρωτοβεστιάριος κτίζει τοῖς ἐν κυρίῳ ἀδελφοῖς κατοικίας, τροφὰς αὐτάρκεις αὐτοῖς ἐπιχορηγήσας, καὶ ἀμφία, διὸ καὶ παρὰ τοῦ Κωνσταντίου ἡμιόνοις ἀγρίοις προσδεθεὶς, κέντροις πληττόμενος καὶ βιαζόμενος τρέχειν, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο.

Zoticus Patricius & Protovestiarius, sub Constantio Constantini magni filio, Monachorum fraternitatibus habitacula ædificavit, victum quoque & amictum sufficienter subministravit. Quare à Constantio silvestribus mulis alligatus; lisque ad cursum stimulatis, interemptus fuit.

De Sancta Euphemia cognomine Olybrii.

Τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν τὰ Ὀλυβρίου, ἡ θεομισὴς Εὐδοξία κτίζειν ἀπήρξατο, καὶ ὕψωσεν ἀπὸ γῆς τὸ θεμέλιον μέχρι πηχῶν δύο. πικρῷ δὲ θανάτῳ ἁρπαγείσης, ἀνεπληρώθη παρὰ Ὀλυβρίου μαγίστρου τῶν Ῥωμαίων, ἐκεῖσε τὸν αὐτοῦ οἶκον ἔχοντος. ἐκόσμησε δὲ αὐτὴν διὰ πολυτελῶν μαρμάρων καὶ κτήματα δέδωκε πολλὰ καὶ ἱερὰ σκεύη.

S. Euphemiam Olybrii nuncupatam Deo exosa Eudoxia ædificare cœpit, & fundamentum ad altitudinem duorum cubitorum supra terram perduxit. Ubi vero illa acerba morte sublata fuit, magister quidam Olybrius Romanus ibi habitans structuram absolvit, multisque ac pretiosis marmoribus exornavit, & possessionibus sacrisque vasis locupletavit.

De Ecclesia sancti Gregorii Xerocepium nuncupata.

Templum S. Gregorii, cognomine Xerocepium, condidit quidam Patricius tempore Theodosii magni. A

Τὸ δὲ Ξηροκήπιον ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἐκτίσθη παρά τινος πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου.

De loco Porphyropolium cognominato.

Locus Porphyropolium dictus antiquitus vestibus purpureis tingendis destinatus erat.

Εἰς δὲ τὸ καλούμενον Πορφυροπώλιον, τὸ παλαιὸν πορφύρας ἔβαπτον.

De Ædificio cognomine Isidori.

379.

Ædificium Isidori cognominatum B. Isidorus Eubuli frater ædificavit.

Τὰ δὲ Ισιδώρου, ὁ ὅσιος Ισίδωρος ὁ ἀδελφὸς Εὐβούλου ἔκτισεν.

De Ecclesia SS. Probi, Tarachi & Andronici.

Templum SS. Probi, Tarachi & Andronici fundavit ipse Narses.

Τὸν ἅγιον Πρόβον, Τάραχον, καὶ Ανδρόνικον ὁ αὐτὸς Ναρσῆς ἀνήγειρε.

De templo Præcursoris cognomine Probi.

Templum S. Joannis Præcursoris Probi C appellatum Probus Patricius excitavit; item Palatium admiratione dignum condidit.

Τὸν πρόδρομον τὰ Πρόβου Πρόβος πατρίκιος ἀνήγειρε, καὶ παλάτια ἔκτισε θαυμαστὰ πάνυ.

De Ædificio Eusebii nuncupato.

380.

Ædificium Eusebii dictum Eusebius quidam Patricius ædificavit tempore Justini & Sophiæ conjugum piissimorum. D

Τὰ Εὐσεβίου Εὐσέβιός τις ἔκτισε πατρίκιος, ἐν τοῖς χρόνοις Ιουστίνου καὶ Σοφίας τοῦ εὐσεβεστάτου ζεύγους.

De locis Myrelæa appellatis.

In duobus illis locis Myrelæa nuncupatis, unguenta emanabant, multique sanitati restituebantur, ope virginis Deiparæ: unde etiam nomen acceperunt.

Εἰς τὰ δύο Μυρέλαια μύρα ἔῤῥεε, καὶ ἰάματα πολλὰ ἐγίνετο ὑπὸ τῆς Θεοτόκου, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθησαν.

De Thermis cognomine Germani.

381.

Thermas Germani Germanus, qui sub E Valentiniano Prætor fuit Peloponnesi, excitavit, quod domus ejus ibi esset.

Τὸ λοῦμα τοῦ Γερμανοῦ Γερμανὸς, ἐν τοῖς χρόνοις Οὐαλεντινιανοῦ, στρατηγὸς γενόμενος Πελοποννήσου ἀνήγειρεν, οἶκον αὐτοῦ ἔχων.

De Ecclesia Sancti Eustathii.

Templum S. Eustathii extructum est ab Irene Attica.

Τὸν ἅγιον Εὐστάθιον ἔκτισεν Εἰρήνη ἡ Αθηναῖα.

De ædibus Florentii ac Callistrati, quæ postmodum in Monasteria mutatæ sunt.

Ædes Florentii & Callistrati, duo Ger-

Τὰ Φλωρεντίου καὶ τὰ Καλλιστράτου ἀπὸ δύο

αὐταδέλφων οὕτω καλουμένων ἐκτίσθη. μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν ἐγένετο δύο μοναστήρια ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. μετὰ δὲ τετρακόσια καὶ εἰκοσιοκτὼ ἔτη Παῦλος πατριάρχης ἐν τοῖς χρόνοις Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας παρῃτήσατο, καὶ κατελθὼν τοῦ Πατριαρχείου, ἐκεῖσε ἡσυχήσας, μετὰ μῆνας τέσσαρας τέθνηκε.

A mani fratres ita vocati condidêre: quæ post eorum obitum in Monasteria mutatæ sunt. Post vero quadringentos & viginti octo annos tempore Irenæ Atticæ Paulus Patriarcha, deposita Patriarchali dignitate, hic requievit, & post quatuor menses mortuus est.

De Thermis magnis, quæ proxime Bovem visuntur.

Τὸ δὲ καλούμενον μέγα λουτρὸν πλησίον τοῦ βοὸς, ἐκτίσθη παρὰ Νικήτα Εὐνούχου, καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐπὶ τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως.

B Thermas magnas, quæ sunt proxime Bovem, ædificavit Nicetas Eunuchus, & Præfectus mensæ, sub Theophilo Imperatore.

382.

De Ecclesia S. Michaëlis Archangeli Abacia cognominata.

Ο ἀρχιστρατηγὸς τὰ Αβάκια, ὁ πλησίον τοῦ Ξηρολόφου ἐκτίσθη παρὰ Λεωμακέλου. ἐκλήθη δὲ οὕτω, διὰ τὸ εὑρεθῆναι ἐκεῖσε Αβάκια παμμεγέθη καὶ ἀξιοθαύμαστα.

Templum Michaëlis Archangeli Abacia dictum, quod est prope Xerolophum, Leo Macelas excitavit. Ita vero cogno- C minatum est, quod ibi reperti fuerint Abaci miræ magnitudinis.

De templo Deiparæ cui nomen Crystallus.

Η παναγία Θεοτόκος τὸ Κρύσταλλον διὰ τοῦτο οὕτως ἐκλήθη, ὅτι τοῦ Λεωμακέλου ἐκεῖσε διερχομένου ἐφ' ἵππῳ, χειμῶνος ὄντος, κρύσταλλον ἔπεσε καὶ ἔδωκεν αὐτόν.

Ecclesia S. Deiparæ Crystallus seu Glacies dicta inde nomen accepit, quod Leonem Macelam equo illac transvehentem hiemali tempore, glacies delapsa afflixerit.

383.

De Ecclesia nova Michaëlis Archangeli.

Τὸν μικρὸν ἀρχιστρατηγὸν, τὸν νέαν, Ζήνων καὶ Αριάδνη συνήγειραν.

D Ecclesiam novam Michaëlis Archangeli Zeno & Ariadne condiderunt.

De Monasterio Procopiæ dicto.

Τὴν γυναικείαν μονὴν τῆς Προκοπίας ὁ θεῖος τοῦ μεγάλου Ιουστινιανοῦ ἔκτισε σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Εὐφημίᾳ, ἔνθα καὶ θανὼν ἐτάφη.

Monasterium Procopiæ sanctimonialium Patruus Justiniani magni cum uxore Euphemia ædificavit, & post obitum ibidem tumulatus est.

De Monasterio sanctæ Euphemiæ, & de Sepulchris quæ in Petrio visuntur.

384.

Τὴν μονὴν τῆς ἁγίας Εὐφημίας, καὶ τοὺς τάφους τοὺς ὄντας ἐν τῷ Πετρίῳ, καὶ τὸ λουτρὸν, Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀνήγειρε, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀπέκειρε.

E Monasterium S. Euphemiæ & sepulchra, quæ in Petrio visuntur, Basilius magnus extruxit, & filias suas ibidem totondit.

De Monasterio cognomine Smaragdi.

Τὰ Σμαράγδου ἐκτίσθη παρὰ Σμαράγδου πατρικίου καὶ στρατηγοῦ ἐν τοῖς χρόνοις Τιβερίου τοῦ Θρᾳκὸς· οὕτως δὲ ἐκλήθη, ἐπεὶ οἶκος ἦν αὐτοῦ ἐκεῖ.

Monasterium Smaragdi excitatum est à Smaragdo Patricio & Præfecto militum sub Tiberio Thrace; sic vero appellatum fuit, quod ibidem habitaret.

De Eccleſia S. Metrophanis, necnon altera ſanctæ Trinitatis in Exocionio ſita.

Eccleſiam S. Metrophanis Conſtantinus magnus condidit; uti etiam ædem ſanctæ Trinitatis, quæ ſita eſt in Exocionio, nunc quidem SS. Apoſtolorum nuncupatam. Utramque vero vetuſtate collapſam Juſtinianus magnus reſtauravit.

A Τὸν ἅγιον Μητροφάνην ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν· ὡσαύτως καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα, τὴν οὖσαν εἰς τὸ Ἐξωκιόνιον, τὴν νῦν δὲ ἁγίους Ἀποστόλους ὀνομαζομένην. συμπτωθέντας δὲ ὕστερον ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἔκτισε.

385.

De Monaſterio cognomine Tzautza.

Monaſterium Tzautzæ dictum Tzautzes magiſter ædificavit; cujus filiam nomine Zoen Leo ſapiens concubinam habuit.

B Ἡ μονὴ τοῦ Τζαούτζου ἐκτίσθη παρὰ Τζαούτζου μαγίστρου, οὗ τινος τὴν θυγατέρα ἐμοίχευσε Λέων ὁ σοφὸς, Ζωὴν ὀνομαζομένην.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM

LIBER SEPTIMUS

CONTINENS VARIA EPIGRAMMATA ac Poëmata tum veterum, tum recentiorum Poëtarum in celebriora Urbis Constantinopolitanæ monumenta: necnon etiam varias Inscriptiones ad eandem urbem CP. spectantes.

EX ANTHOLOGIÆ LIBRO TERTIO.

Κεφ. Εἰς Γυναῖκας.

ΑΓΑΘΙΟΥ Σχολαστικοῦ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ κειμένῃ ἐν Βυζαντίῳ.

Ω Ξένε, τί κλαίεις; διὰ σὸν μόρον. οἶσθα τίς εἰμί;
Οὐ μὰ τόν, ἀλλ' ἔμπης, οἰκτρὸν ὁρῶ τὸ τέλος. A
Ἐσσὶ δὲ τίς; Περίκλεια. γυνὴ τίνος; ἀνδρὸς ἀρίστου
386. Ῥήτορος, ἐξ Ἀσίης, οὔνομα Μεμνονίου.
Πῶς δέ σε Βοσπορίη κατέχει κόνις; εἴρεο μοῖραν·
Ἥ μοι τῆλε πάτρης ξεῖνον ἔδωκε τάφον.
Παῖδα λίπες; τριέτηρον· ὃς ἐν μεγάροισιν ἀλώων
Ἐκδέχεται μαζῶν ἡμετέρων σταγόνα.
Αἴθε καλῶς ζώοι. ναὶ ναὶ φίλος, εὔχεο κείνῳ,
Ὄφρα μοι ἡβήσας δάκρυ φίλον σταλάσοι.

Cap In Mulieres.

AGATHIÆ Scholastici in propriam matrem jacentem Byzantii.

S. F. CH.

HOspes quid ploras? Tua fata. An me quoque nosti?
Non equidem: apparet mors miseranda tamen.
Quis tu autem? Periclêa. Viro cui nupta? Bono, inquam,
Rhetori, & ex Asia nomine Memnonio.
Cur te Bosporius pulvis tenet? Hoc tibi Parca
Dicat, quæ externa me tumulavit humo.
Liquisti infantem? Qui trimus in ædibus æger
Lac nuper nostris suxit ab uberibus.
O utinam vivat. Sic sic bene, amice, precator
Grandior ut eum sit, tunc mea fata gemat

EX ANTHOLOGIÆ LIBRO QUARTO.

Cap. In Imagines præstantium virorum. A

Κεφ. Εἰς εἰκόνας ἀνδρῶν Ἀγαθῶν.

LEONTII Scholastici, in imaginem Gabriëlis Præfecti Byzantii.
P. M.

IN statuis etiam Phaëton, sed lumina desunt.
Ars radios solis pingere nulla potest.
Sic qui te pingit, præses Gabriëlie, pictor
Pingere virtutem, nec tua gesta potest. B

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς εἰκόνα Γαβριήλου ὑπάρχου ἐν Βυζαντίῳ.

ΚΑὶ φαέθων γραφίδεσσιν ἔχει τύπον· ἀλλὰ χαράσσει
Ἠέλιον τέχνη, κρυπτομένων φαέων.
Καὶ σὲ σοφὲ πολίαρχε γράφει Γαβριήλιε τέχνη,
Ἐκτὸς σῶν ἀρετῶν, ἐκτὸς ὅλων καμάτων. 387.

THEÆTETI.
P. M.

Julianum Roma & Beroë dixere videntes,
Tandem naturæ est omnia posse datum.

ΘΕΑΙΤΗΤΟΥ.

Τοῦτον Ἰουλιανὸν νομικῆς φάος, εἶπον ἰδοῦσαι
Ῥώμη καὶ Βερόη, πάντα φύσις δύναται.

LEONTII Scholastici in effigiem Callinici Cubicularii.
S. F. CH.

Formâ animi superas omnes, velut ore decoro,
Nominibusque istis omnia digna refers: C
Quin Regis thalamum accurans clementis, in aurem
Semina virtutis clam manifesta jacis.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς εἰκόνα Καλλινίκου κουβικουλλαρίου.

Κάλλει μὲν νικᾷς κραδίης τόσον ὅσσον ὀπωπῆς·
Τῆς γὰρ ἐπωνυμίης ἄξια πάντα φέρεις.
Αἰεὶ δ' ἐν θαλάμοισι κατευνάζων βασιλῆα,
Πᾶσαν ὑποσπείρεις οὔασι μειλιχίην. 388.

LEONTII Scholastici Minotauri, in statuam.
P. M.

Aspice inaurato vestitum syrmate Petrum,
Alternique notas, & decus imperii.
Auroram spectant signa ista, hæc altera Colchos,
Auroram rursus tertia signa notant.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ τοῦ Μινωταύρου, εἰς στήλην.

Πέτρον ὁρᾷς χρυσέοισιν ἐν εἵμασιν· αἱ δὲ παρ' αὐτὸν
Ἀρχαὶ, ἀμοιβαίων μάρτυρές εἰσι πόνων.
D Ἀντολίης πρώτη, καὶ δευτέρη μετὰ τὴν δὲ
Κόλχου πορφυρέης, καὶ πάλιν ἀντολίης.

ARABII Scholastici in imaginem Longini Præfecti Byzantii.
P. M.

Occasus, Persisque & Iber, Solyma, Armenis, Indi
Et Colchos, scopulos quæ prope Caucasios,
Et populosorum regio fervens Agarenûm
Longini celebrant fida ministeria.
Ut passu exequitur Regis mandata citato, E
Sic citus occultæ fœdera pacis init.

ΑΡΑΒΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰκόνα Λογγίνου ὑπάρχου ἐν Βυζαντίῳ.

Νεῖλος, Περσὶς, Ἴβηρ, Σόλυμοι, Δύσις, Ἀρμένιοι, Ἰνδοὶ,
Καὶ Κόλχοι, σκοπέλων ἐγγύθι Καυκασίων,
Καὶ πεδία ζείοντα πολυαστερέων Ἀγαρηνῶν,
Λογγίνου ταχινῶν μάρτυρές εἰσι πόνων. 389.
E Ὡς δὲ ταχὺς βασιλῆϊ διάκτορος ἦεν ὁδεύων,
Καὶ ταχὺς εἰρήνην ὤπασε κευθομένην.

CRINAGORÆ, in imaginem Crispi.
P. M.

Ut manus ad nutum possit dare munera, Crispe,
Non tibi fortunæ munera tripla satis.
Prosperitas te tota decet, quæque undique spargit
In multos, votis debuit illa tuis.
Sed tibi fortuná potior majora reservat
Cæsar, prosperitas quo sine nulla placet.

ΚΡΙΝΑΓΟΡΟΥ εἰς εἰκόνα Κρίσπου.

Γείτονες οὐ τρισσαὶ μοῦνον τύχαι ἔπρεπον εἶναι,
Κρίσπε, βαθυπλούτου σῆς ἕνεκεν κραδίης.
Ἀλλὰ καὶ αἱ πάντων πᾶσαι. τί γὰρ ἀνδρὶ τοσῷδε
Ἀρκέσει εἰς ἑτάρων μυρίον εὐφροσύνην;
Νῦν δέ σε καὶ τούτων κρέσσων ἐπὶ μεῖζον ἀέξοι
Καῖσαρ· τίς κείνου χωρὶς ἄρκεσε τύχη;

ΑΓΑΘΙΟΥ

A

ΑΓΑΘΙΟΥ Σχολαστικοῦ, εἰς εἰκόνα ἀνατεθεῖσαν ἐν τοῖς Πλακίδου ὑπὸ τῶν τοῦ νέου σκρινίου.

Θωμᾶν παμβασιλῆος ἀμεμφέα κηδεμονῆα,
Ανθεσαν οἱ τὸ νέον τάγμα μετερχόμενοι,
Θεσπεσίης ἄγχιστα συνωρίδος, ὄφρα καὶ αὐτῇ
Εἰκόνι χῶρον ἔχῃ γείτονα κοιρανίης.
Αὐτὸς γὰρ ζαθέοιο θρόνους ὕψωσε μελάθρου, (B)
Πλοῦτον ἀεξήσας, ἀλλὰ μετ' εὐσεβίης.
Εὔγνωμον τὸ πόνημα. τί γὰρ γραφὶς οἶδεν ὀπάσσαι,
(390.) Εἰ μὴ τοῖς ἀγαθοῖς μνῆστιν ὀφειλομένην.

AGATHIÆ Scholastici, in imaginem seu statuam in domo Placidiana erectam à Comitibus novi Scrinii.

S. F. CH.

Curatorem inculpatum dominantis in urbe
Thomam, omnis pubes è legione nova
Divinam juxta bigam posuere, ut imago
Vicinum imperio posset habere locum.
Ipse domûs etenim erexit decora ardua sacræ,
Auxit opes Domini, cum pietate tamen;
Sic gratus labor hic: namque hoc pictura dat unum,
Debita virtuti gratia nulla perit.

Εἰς εἰκόνα Θεοδώρου ἄρχοντος.

Ρητῆρες Θεόδωρον ἐμέλλομεν εἰς ἓν ἰόντες
Χρυσείαις γραφίδεσσιν ἀειμνήστοισι γεραίρειν,
Εἰ μὴ χρυσὸν ἔφευγε καὶ ἐν γραφίδεσσιν ἐόντα. (C)

In imaginem Theodori principis.

P. M.

Communi voto docti Theodoron honorant;
Aurea virtutem statua decorare volentes;
Aurum ni fugiat statua Theodorus in ipsa.

Αδηλον.

Νικήταν δοιρίτολμον, ἄναξ, στρατός, ἄστεα, δῆμος,
Στῆσαν ὑπὲρ μεγάλων Μηδοφόνων καμάτων.

Incerti.

P. M.

Egregium bello Nicetam exercitus, urbs, Rex
Donant, quod Medos fuderit, hac statua.

Εἰς τὸν αὐτόν.

(391.) Τὸν μέγαν ἐν πολέμοισι, τὸν ἄτρομον ἡγεμονῆα
Νικήταν, ἀρετῆς εἵνεκεν, οἱ Πράσινοι. (D)

In eundem.

P. M.

Nicetam summumque ducem expertemque timoris,
Ardua mirantes facta hominis, Prasini.

Αδηλον.

Πρόκλος ἐγὼ Παύλου, Βυζάντιος, ὃν περὶ δῶμα
Τηλεθάοντα δίκης, βασιλήϊος ἥρπασεν αὐλή,
Ὄφρ' εἴην στόμα πιστὸν ἐρισθενέος βασιλῆος.
Αγγέλλει δ' ὅδε χαλκὸς ὅσον γέρας ἐστὶν ἀέθλων.
Καὶ τὰ μὲν εἴκελα πάντα καὶ υἱέϊ, καὶ γενετῆρι,
Ἐν δ' ὑπάτων ῥάβδοισι, παῖς νίκησε τοκῆα. (E)

Incerti.

P. M.

Hic Proclus est Pauli Byzantius, hunc rapit aula
Florentem in templo Themidis, legesque docentem,
Fiat ut os Domini, secretaque regia noscat.
Quis tandem virtutis honos, hoc ære docetur.
Illi par gessere decus natusque paterque;
Consulis at patrem natus superavit honore.

Κεφ. Εἰς ἀγωνιστῶν εἰκόνας.

Αδηλον.

(392.) Ταύτην Εὐσεβίῳ Βυζαντιὰς εἰκόνα Ῥώμη
Πρὸς δισσαῖς ἑτέραις, εἵνεκεν ἱπποσύνης:
Οὐ γὰρ ὅγ' ἀμφήριστον ἑλὼν ἐστέψατο νίκην,
Ἀλλὰ πολὺ κρατέων ποσσὶ καὶ ἠνορέῃ.
Τοὔνεκεν ἀντιβίων ἔριν ἔσβεσεν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν (F)
Δήμου τοῦ προτέρην παῦσε διχοστασίην.

Cap. *In Athletarum effigies.*

Incerti.

P. M.

Hanc cum aliis statuam Eusebio Byzantia Roma
Admirata viri vim subigentis equos.
Haud certata diu victoria contigit illi;
Quippe omnes longè cursibus ante volat.
Hinc concertantûm dissolvit jurgia, & urbem
Divisam una sui transtulit in studia.

Κεφ. Εἰς εἰκόνας Βακχῶν.

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς Βάκχην ἐν Βυζαντίῳ.

Ἔκφρονα τὴν βάκχην, οὐχ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ τέχνη

Cap. *In Baccharum imagines.*

PAULI Silentiarii, in Baccham Byzantii.

P. M.

Ex arte hæc Bacchæ rabies, natura furorem

Nescit ; at hunc lapidi scit dare docta A manus.

Θήκατο, καὶ μανίην ἐγκατέμιξε λίθῳ.

In idem.
P. M.

Adverte hæc. furit illa, sedet quæ in limine Baccha,
Ne fugiat, quamvis marmore ficta, cave.

Εἰς τὸ αὐτό.

Ἴσχετε τὴν βάκχην, μὴ λαϊνέηπερ ἐοῦσα,
Οὐδὸν ὑπερθεμένη, νηὸν ὑπεκπροφύγῃ.

AGATHIÆ Scholastici, in idem.
S. F. CH.

Fortè verecundam Baccham, nec cymbala doctam
Plaudere, adhuc manibus hic lapicida tenet ;
Prominet illa adeo, & veluti clamare videtur,
Ite hinc, plausum edam, si modo sola fiem.

ΑΓΑΘΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς τὸ αὐτό.

B Οὔπω ἐπισταμένην τάχα κύμβαλα χερσὶ τινάξαι,
Βάκχην αἰδομένην στήσατο λαοτύπος.
Οὔπω γὰρ προνένευκεν· ἔοικε δὲ τοῦτο βοώσῃ,
Ἔξιτε, καὶ παταγῶ, μηδενὸς ἱσταμένου.

393.

Cap. *In imagines Imperatorum.*

Κεφ. Εἰς εἰκόνας Βασιλέων.

In statuam Justiniani Imperatoris in Hippodromo.
F. M.

Hæc tibi, Medorum domitor Rex, munera donat
Auctor Romæ hujus, natus & Eusthathius.
Pro victoria equum, & victricia signa coronas,
Altum insessorem, teque volantis equi.
O Justine tuum crescat decus, orbeque in imo
Medos, atque Scythas vincla habeant proceres.

C Εἰς στήλην Ἰουστινιανοῦ Βασιλέως ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ.

Ταῦτά σοι, ὦ Βασιλεῦ Μηδοκτόνε, δῶρα κομίζει
Σῆς Ῥώμης γενέτης, καὶ παῖς Εὐστάθιος,
Πῶλον ὑπὲρ νίκης, νίκην στεφανηφόρον ἄλλην,
Καὶ σὲ μεταπνεμίῳ πώλῳ ἐφεζόμενον.
Ὕψος Ἰουστινιανὲ τεὸν κράτος· ἐν χθονὶ δ᾽ αἰεὶ
Δεσμὸς ἔχοι Μήδων, καὶ Σκυθέων προμάχους.

D

In idem.
F. M.

Regem, & equum simul atque expugnatam Babylonem
Hoc æs exuviis fixit ab Assyriis.
Hic Rex hic est quem, qui ortus moderatur habenas,
Medorum auctorem cædis, amans statuit.

394.

Εἰς τὸ αὐτό.

Πῶλον ὁμοῦ, καὶ ἄνακτα, καὶ ὀλλυμένην Βαβυλῶνα,
Χαλκὸς ἀπὸ σκύλων ἔπλασεν Ἀσσυρίων.
Ἔστι δ᾽ Ἰουστινιανὸς, ὃν ἀντολίης ζυγὸν ἕλκων
Στῆσεν Ἰουλιανὸς μάρτυρα Μηδοφόνον.

In statuam ejusdem in portu.
F. M.

Hæc ego littoreas rector Theodorus ad oras
Justino Regi statui fulgentia signa:
Omnes ad portus expandat ut ora serena.

Εἰς στήλην τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ λιμένι.

E Τοῦτο παρ᾽ αἰγιαλοῖσιν ἐγὼ Θεόδωρος ὕπαρχος
Στῆσα φαεινὸν ἄγαλμα Ἰουστίνῳ Βασιλῆϊ,
Ὄφρα καὶ ἐν λιμένεσσιν ἑὴν πετάσειε γαλήνην.

In vestibulum Palatii Herei cognomine.
F. M.

Has rex præclaras Justinus condidit ædes ;
Ornatumque undis addidit atque solo.

395.

Εἰς εἴσοδον τῆς Ἱερείας.

Τοῦτον Ἰουστινιανὸς ἀγακλέα δείματο χῶρον,
Ὕδατι, καὶ γαίῃ κάλλος ἐπιπρεμάσας.

In statuam Theodosii Imperatoris.
F. M.

Theudosi, ut irradians sol aureus alter, ab ortu
Terrigenas medio lustras mitissime cœlo,
Immensâ pedibus substratâ cum æquore terrâ ;
Undique præfulgens armis, cursumque minantem
Quadrupedem magna subito virtute coërces.

F Εἰς στήλην Θεοδοσίου βασιλέως.

Ἔκθορες ἀντολίηθε φαεσφόρος ἠέλιος ἄλλος,
Θευδόσιε θνητοῖσι πόλου μέσον, ἠπιόθυμε,
Ὠκεανὸν παρὰ ποσσὶν ἔχων μετ᾽ ἀπείρονα γαῖαν,
Πάντοθεν αἰγλήεις κεκορυθμένος, ἀγλαὸν ἵππον
Ῥηϊδίως μεγάθυμε καὶ ἐσσύμενον κατερύκων.

ΚΑΛΛΙΑΔΗΣ Στρατηγὸς Βυζαντίου τὸ περιβόητον τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα, κατὰ τὴν καλουμένην Βασιλικὴν ἀνέθηκεν, ἐπιγράψας οὕτω.

CALLIADES Byzantii Dux præclarum Byzantis signum in Basilica vulgò nuncupata, posuit, cum hac inscriptione.

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν,
  Εἰν ἑνὶ κοσμήσας ἄνθετο Καλλιάδης.

P. M.

Egregium Byzanta, Phidaliamque decoram
  Hic posuit junctis Calliades statuis.

Εἰς τὸ αὐτό.

In idem.

Ἱμερτὴ Φιδάλεια δάμαρ Βύζαντος ἐτύχθην,
  Εἰμὶ δὲ βουπάλεως δῶρον ἀεθλοσυνῆς.

F. M.

Byzantis conjux fueram Phidalia pudica,
  Insignis luctæ munere sculpta locor.

396.

Ἄδηλον.

Incerti.

Ζήνωνα πολίαρχος Ἰουλιανὸς Βασιλῆα,
Ζήνωνος παράκοιτιν Ἰουλιανὸς Ἀριάδνην.

F. M.

Præfectus urbi Julianus Principem
Zenonem, & ejus conjugem Ariadnam hîc locat.

Ἄδηλον.

Incerti.

Οἶκον ἄναξ Ἑλικῶνος ἀνηβήσαντα νοήσας
Κυδαλίμοις καμάτοισιν Ἰουλιανοῦ πολιάρχου,
Πιερικῶν προπάροιθε δόμων παγχρύσεος ἔστη.

F. M.

Rex instauratas Heliconis viderat ædes
Urbis Præfecti sumptu assiduoque labore,
Tum aureus Aoniis prostaret ut ædibus egit.

Ἄδηλον.

Incerti.

Κῦδος Ἰουλιανοῦ παναοίδιμον, ὃς μετὰ κόσμον
  Πιερίδων, χρυσέην στῆσεν Ἀναστασίην.

F. M.

Hæc Juliani gloria est, namque ad decus
Musarum, is Anastasiam auream erigit.

397

Εἰς εἰκόνα Ἰουστινιανοῦ βασιλέως.

In effigiem Justiniani Imperatoris.

Ἄλλον ὑπὲρ νίκας ἐναρηφόρον ἔνδοθι Σούσων
  Ὁ θρασὺς ἀνστήσει Μῆδος ἄνακτι τύπον,
Ἄλλον ἀκειρεκόμας Ἀβάρων στρατὸς ἔκτοθεν Ἴστρου;
  Κείρας ἐκ κεφαλῆς βόστρυχον αὐσταλέης.
Τόνδ᾽ ὑπὲρ εὐνομίας ἐριθηλέος ἐνθάδε τοῦτον
  Ἐξ ὑπάτου μίτρης στῆσεν ἄνασσα πόλις.
Ἔμπεδος ἀλλὰ μένοις Βυζαντιὰς ἄμμορε Ῥώμα,
  Θεῖον Ἰουστινιανοῦ κάρτος ἀμειψαμένη.

F. M.

Regi aliud Susis victori construet almo
  Medus atrox signum, nobile honorificum,
Ast aliud crinita Abarûm mox agmina, juxta
  Istrum, squallentes tonsa comas, statuent.
Ast hoc pro eunomia, & legum florentē vigore
  Regi de trabea consulis urbs statuit.
Permaneas stabilis Byzantia Roma per ævum,
  Robore Justini sic decorata ducis.

Ἄδηλον.

Incerti.

398.

Οὗτος ὁ κοσμήσας ὑπάτων θρόνον; ὃν τρισέπαρχον
Καὶ πατέρα βασιλῆες ἑὸν καλέσαντο μέγιστοι,
Χρύσεος ἕστηκεν Αὐρηλιανός· τὸ δὲ ἔργον;
Τῆς βουλῆς, ἧς αὐτὸς ἑκὼν κατέπαυσεν ἀνίας.

F. M.

Hic Consulum exornaverat fasces, tribus
Præfectus urbi vicibus: hunc magni Patrem
Reges vocarunt: aureus stat, ut vides,
Aurelianus: hoc Senatûs est opus,
Cujus dolores hic lubens compescuit.

Εἰς οἶκον Σοφίας.

In Palatia Sophiana.

Αὐσονίων δέσποιναν Ἰουλιανὸς πολιοῦχος
  Ὡς σοφίης μεστὴν ἄνθετο τὴν σοφίην.

F. M.

Ausoniæ dominam Præfectus Julius urbi,
  Ut Sophiæ plenam consecrat hic Sophiam.

Εἰς Ἰουστινιανοῦ στήλην.

In statuam Justiniani.

Ἰουστῖνον κατὰ χρέος τὸν δεσπότην,
Ἰουλιανὸς ὕπαρχος ὡς εὐεργέτην,

F. M.

Justinianum ut debuit Dominum suum
Dux Julianus bene merentem statuit hîc.

Cap. *In Mulierum effigies.*

Κεφ. Εἰς εἰκόνας γυναικῶν.

PAULI Silentiarii in imaginem Theodoriadis.

P. S.

Vix oculos, at non expressit imago capillos
Virginis, ac roseas igne micante genas.
Qui rectè solis fulgentem expresserit ignem,
Fulgentem nobis det Theodoriada.

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς εἰκόνα Θεοδωριάδος.

Ὄμματα μὲν κούρης μόλις ἡ γραφὶς, οὔτε δὲ χαίτην
Οὔτε σέλας χροιῆς ἄκρον ἀπεπλάσατο.
Εἴ τις μαρμαρυγὴν δύναται φαεθοντίδα γράψαι,
Μαρμαρυγὴν γράψει καὶ Θεοδωριάδος.

In eandem.

P. S.

Improba pictura es, nec amas ingrata videntes,
Auratam vitta nam tegis ipsa comam.
Eximia eximii capitis si gratia tecta est,
Jam non fidenda est cætera forma tibi.
Formosis pictura solet plus addere vero,
Sed Theodoriadis demsit ab ore tamen.

Εἰς τὴν αὐτήν.

Βάσκανος ἡ γραφίς ἐστι, καὶ εἰσορόωσι μεγαίρεις,
Χρύσεα κεκρυφάλοις βόστρυχα κρυψαμένη.
Εἰ δ' ὑπάτης κεφαλῆς ὑπάτην χάριν εἰκόνι κεύθοις,
Οὐδ' ἐπὶ τῷ λοιπῷ κάλλεϊ πίστιν ἔχεις.
Πᾶσα γραφὶς μορφῇσι χαρίζεται· ἀλλὰ σὺ μούνη
Τῆς Θεοδωριάδος κλέψας ἀπ' ἀγλαΐας.

Cap. *In imagines veterum & quorundam Heroum.*

Κεφ. Εἰς εἰκόνας ἀρχαίων καὶ Ἡρώων τινῶν.

GEMINI in simulacrum Herculis.

S. F. CH.

Hercule dic ubi clava tua est, pellisque Neméa,
Arcusque, & telis plena pharetra suis.
Celsus ubi aspectus? quis tristia lumina finxit?
Lysippus curas qui dat in ære graves.
Arma doles erepta? quis illa tibi abstulit audax?
Ales (certamen non levis hostis) amor.

ΓΕΜΙΝΟΥ εἰς ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους.

Ἡρακλες, ποῦ σοι πόρθος μέγας, ἥτε Νέμειος
Χλαῖνα, καὶ ἡ τόξων ἔμπλεος ἰοδόκη;
Ποῦ σοβαρὸν μύκημα; τίς ἔπλασεν ὧδε κατηφῆ;
Λύσιππος χαλκῷ δ' ἐγκατέμιξ' ὀδύνην.
Ἄχθῃ γυμνωθεὶς ὅπλων σέο; τίς δέ σ' ἔπερσεν;
Ὁ πτερόεις [ὄντως εἷς βαρὺς ἆθλος] ἔρως.

PHILIPPI in idem.

S. F. CH.

Ergo etiam hoc voluit, post tot certamina, Juno,
Ut solita Alcides poneret arma ferox?
Pellis ubi leonina, humerisque sonantia tela,
Clava domansque feras? Hæc spoliavit amor:
Nec res est miranda, Jovem qui fecit olorem,
Si nudare potest Amphitryoniadem.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ εἰς τὸ αὐτό.

Ἥρη τοῦτ' ἄρα λοιπὸν ἐβούλετο πᾶσιν ἐπ' ἄθλοις,
Ὅπλων γυμνὸν ἰδεῖν τὸν θρασὺν Ἡρακλέα.
Ποῦ χλαίνωμα λέοντος, ὅ, τ' εὐροίζητος ἐπ' ὤμοις
Ἰὸς, καὶ βαρύπους ὄζος ὁ θηρολέτης;
Πάντα σ' ἔρως ἀπέδυσε· καὶ οὐ ξένον, εἰ Δία κύκνον
Ποιήσας, ὅπλων νοσφίσαθ' Ἡρακλέα.

Cap. *In Heroïnas.*

Κεφ. Εἰς Ἡρωΐδας.

ANTIPHILI in Andromedam.

P. M.

Terra hæc Æthiopum, Perseus talaribus alis
Noscitur: hæc scopulus quam tenet, Andromeda.
Gorgonis est caput abscissum: stat cetus amori
Vincendus, pugnæ præmia virgo silens.
Illa quidem torpens scopulo vix exit acuto,
Ut procus hanc, pugnæ præmia, ducit ovans.

ΑΝΤΙΦΙΛΟΥ εἰς Ἀνδρομέδαν.

Αἰθιόπων ἁ βῶλος· ὁ δὲ πτερόεις τὰ πέδιλα,
Περσεύς· ἁ δὲ λίθῳ προσδέτος, Ἀνδρομέδα.
Ἁ προτομά, Γοργοῦς λιθοδερκέος· ἆθλον ἔρωτος,
Κῆτος· Κασσιόπας, ἁ λάλος εὐτεκνίη.
Χὰ μὲν, ἀπὸ σκοπέλοιο χαλᾷ πόδας ἠθάδι νάρκᾳ,
Νωθρόν· ὁ δὲ μναστὴρ, νυμφοκομεῖ τὸ γέρας.

ARABII Scholastici in eandem.

S. F. CH.

Cepheus Andromedam saxis, pictor ne locavit,

ΑΡΑΒΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς τὴν αὐτήν.

Κηφεὺς Ἀνδρομέδην, ἢ ζωγράφος ἄνθετο πέτραις

Καὶ γὰρ ἀπ' ὀφθαλμῶν ἡ κρίσις ἀμφίβολος·
Κῆτος δ' ἀπλάδεσσιν ἐπὶ γλαμπῆσι χαράχθη,
Η ἀπὸ Νηρῆος γείτονος ἐξανέδυ.
Ἔγνων ταῦτα. σοφός τις ἀνὴρ κἀμὲ δεινὸς ἀληθῶς
Τεύξατο καὶ βλεφάρων, καὶ πραπίδων ἀπάτην.

A Ambiguum faciunt lumina judicium.
Vel cetus scopulis sculptus pendentibus hæret,
Vicinas Nerei vel modo liquit aquas.
Hæc scio: solerti sapiens perfecta labore
Finxit quod mentes falleret, atque oculos.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς εἰκόνα Ελένης.

Ejusdem in imaginem Helenæ.
P. M.

Αργείης Ελένης ἐρόεις τύπος, ἥν ποτε βώτης
Ηρπασε, τὸν ξένιον Ζῆνα παρεσσάμενος.

Hic Argiva Helene, quam pastor victus amore
Abduxit, Xenio nil remorante Jove.
B

Κεφ. Εἰς θαλάσσης εἰκόνα.

Cap. *In maris imaginem.*

402. Εἰς Σκύλλαν χαλκῆν.

In Scyllam æream.
P. M.

Εἰ μὴ χαλκὸς ἔλαμπεν, ἐμήνυε δ' ἔργον ἄνακτος
Εμμεναι Ηφαίστου δαιδαλέοιο τέχνης,
Αὐτὴν ἄν τις Σκύλλαν ὀΐσατο τηλόθε λεύσσων
Εστάμεν, ἐκ πόντου γαῖαν ἀμειψαμένην.
Τόσσον ἐπισσείει, τόσσον κότον ἀντία φαίνει,
Οἷον ἀπὸ πελάγευς συγκλονέουσα νέας.

Æs nisi splendescat, vulcanique indicet artem,
Dædala qua potis est fingere cuncta manus.
Hic quivis Scyllam esse putet, si longius absit,
C Desertis terras quæ tenet æquoribus.
Tantis turbinibus, tantâque exæstuat irâ;
Quantâ cum celsas torquet, agitque rates.

Κεφ. Εἰς Θεῶν καὶ Θεαινῶν ἀγάλματα.

Cap. *In Deorum, Dearumque simulacra.*

Εἰς ἄγαλμα Αφροδίτης τῆς ἐν Κνίδῳ.

In simulacrum Veneris in Cnido.
P. M.

403. Τίς λίθον ἐψύχωσε; τίς ἐν χθονὶ Κύπριν ἐσεῖδεν;
Ιμερον ἐν πέτρῃ τίς τόσον εἰργάσατο;
Πραξιτέλους χειρῶν ὅδε που πόνος, ἢ τάχ' Ὄλυμπος
Χηρεύει, Παφίης εἰς Κνίδον ἐρχομένης.

Quis vitam saxo dedit, aut cui visa Dione,
Exprimat ut veneres Cypridis iste lapis?
Praxitelem sapit iste labor, nisi forte relicta
D Sede poli ipsa Gnidum jam Cytherea colit.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ εἰς τὸ αὐτό.

PLATONIS in idem.
S. F. CH.

Η Παφίη Κυθέρεια, δι' οἴδματος ἐς Κνίδον ἦλθε,
Βουλομένη κατιδεῖν εἰκόνα τὴν ἰδίην.
Πάντη δ' ἀθρήσασα περισκέπτῳ ἐνὶ χώρῳ,
Φθέγξατο, ποῦ γυμνὴν εἶδέ με Πραξιτέλης;
Πραξιτέλης οὐκ εἶδεν, ἃ μὴ θέμις· ἀλλ' ὁ σίδηρος
Εξεσ' Αρης οἵαν ἤθελε τὴν Παφίην.

Ad Gnidiam venit volitans in fluctibus urbem,
Visura effigiem pulcra Erycina suam;
Atque loco in celebri cum sese cerneret, inquit,
Nudam ubi me potuit cernere Praxiteles?
E At non Praxiteles, quæ non fas cernere, vidit:
Sed facit ars qualem Mars cupiat Venerem.

404. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Ejusdem in idem.
P. S.

Οὔτε σε Πραξιτέλης τεχνάσατο, οὐθ' ὁ σίδαρος;
Αλλ' οὕτως ἕστης ὥς ποτε κρινομένη.

Nec te Praxiteles, nec ferrum, Cypria, finxit;
Tu coram Phrygio judice talis eras.

Αδηλον, εἰς τὸ αὐτό.

Incerti in idem.
P. M.

Α Κύπρις τὰν Κύπριν ἐνὶ Κνίδῳ εἶπεν ἰδοῦσα;
Φεῦ, φεῦ, ποῦ γυμνὴν εἶδέ με Πραξιτέλης;

F Diva Venus Gnidiam Venerem simul ac videt, inquit;
Vidit ubi nudam Praxiteles Venerem?

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ εἰς τὸ αὐτό.

LUCIANI in idem.
P. S.

Τὴν Παφίην γυμνὴν οὐδεὶς ἴδεν· εἰ δέ τις εἶδεν;

Vel nulli nudata Venus; nudata vel illi;

Qui nudam nobis hîc statuit Venerem. A

Οὗτος ὁ τὴν γυμνὴν στησάμενος Παφίην.

Ejusdem in idem.

P. S.

Pulcra suæ formæ Veneri simulacra dicantur,
Quâ nihil in terris pulchrius esse potest.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Σοὶ μορφῆς ἀνέθηκα τεῆς περικαλλὲς ἄγαλμα,
Κύπρι, τεῆς μορφῆς φέρτερον οὐδὲν ἔχων.

EVENI in idem.

F. F.

Te Juno, & Pallas simul ut videre, Dione,
De Paride, exclamant; immerito querimur. B

ΕΥΗΝΟΥ εἰς τὸ αὐτό.

Παλλὰς, καὶ Κρονίδαο συνευνέτις εἶπον ἰδοῦσαι
Τὴν Κνιδίην, ἀδίκως τὸν Φρύγα μεμφόμεθα.

Ejusdem in idem.

I. C.

Antea in Idæis conspexit montibus illam
Pastor, quæ formæ prætulit ipsa decus.
Rursus Praxiteles Gnidiis posuisse putatur,
Hanc firmam testem judicii Paridis.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

405.

Πρόσθε μὲν Ἰδαίοισιν ἐν οὔρεσιν αὐτὸς ὁ βούτας
Δέρξατο τὰν κάλλευς πρῶτ' ἀπενεγκαμέναν.
Πραξιτέλης Κνιδίοις δὲ πανωπήεσσαν ἔθηκεν,
Μάρτυρα τῆς τέχνης ψῆφον ἔχων Πάριδος.

ANTIPATRI Sidonii in idem. C

I. C.

Cyprida cùm cernes Gnidiorum aspreta tenentem
Hæc lapidem, dices, urere diva potest.
Ast ubi Thespiadûm dulcem spectabis Amorem,
Dices, hoc adamas igne calere queat.
Talia Praxiteles diversis numina terris
Finxit, ne gemino cuncta sub igne cadant.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ Σιδωνίου εἰς τὸ αὐτό.

Φάσεις, τὰν μὲν Κύπριν ἀνὰ κραναὰν Κνίδον ἀθρῶν,
Ἁ δή που ὡς φλέξει καὶ θεὸς εὖσα λίθον.
Τὸν δ' ἐνὶ Θεσπιάδαις γλυκὺν ἵμερον, οὐχ ὅτι πέτρον,
Ἀλλ' ὅτι κὴν ψυχρῷ πῦρ ἀδάμαντι βαλεῖ.
Τοίους Πραξιτέλης κάμε δαίμονας, ἄλλον ἐπ' ἄλλας
Γᾶς, ἵνα μὴ δισσῷ πάντα θέροιτο πυρί.

406.

In idem.

C. V. V.

Me Paris, Anchisesque, & nudam vidit Adonis:
Hoc scio tres tantum: Praxiteles sed ubi?

Εἰς τὸ αὐτό.

Γυμνὴν εἶδε Πάρις με, καὶ Ἀγχίσης, καὶ Ἄδωνις.
Τοὺς τρεῖς οἶδα μόνους· Πραξιτέλης δὲ, πόθεν;

In idem, & in Minervam apud Athenas.

C. V. V.

Spumigenæ Veneris divinos aspice vultus:
Et Paris hic, dices, arbiter æquus erat.
Ac rursum dices, ubi visa sit Attica Pallas,
Sprevit ut hanc pastor, præteriitque Paris? E

Εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀθηνᾶν.

Ἀφρογενοῦς Παφίης ζάθεον περιδέρκεο κάλλος,
Καὶ λέξεις, αἰνῶ τὸν Φρύγα τῆς κρίσεως·
Ἀτθίδα δερκόμενος πάλι Παλλάδα, τοῦτο βοήσεις
Ὡς βούτης ὁ Πάρις τήνδε παρεξόχασεν.

HERMODORI in idem.

P. M.

Adspectu Gnidiæ Veneris tu dixeris, illa
Imperitatque viris, imperitatque Diis.
Pallada Cecropiam si videris, hoc quoque dices.
Exagitasse boves te, patet inde, Pari. F

ΕΡΜΟΔΩΡΟΥ εἰς τὸ αὐτό.

407.

Τὰν Κνιδίαν Κυθέρειαν ἰδὼν ξένε, τοῦτό κεν εἴποις,
Αὐτὰ καὶ θνατῶν ἄρχει καὶ ἀθανάτων·
Τὰν δ' ἐνὶ Κεκροπίδαις δορυθαρσέα Παλλάδα λεύσσων,
Αὐδάσεις, ὄντως βουκόλος ἦν ὁ Πάρις.

LEONIDÆ in ipsam Venerem armatam.

P. M.

Quid Martis geris arma, Cypri, vanoque suetum
Deliciis corpus pondere Diva premis?
Nuda exarmasti Martem: si numina cedunt

ΛΕΩΝΙΔΟΥ εἰς τὴν αὐτὴν Ἀφροδίτην ὡπλισμένην.

Ἄρεος ἔντεα ταῦτα, τίνος χάριν ὦ Κυθέρεια,
Ἐνδέδυσαι, κενεὸν τοῦτο φέρουσα βάρος;
Αὐτὸν Ἄρη γυμνὴ γὰρ ἀφώπλισας· εἰ δὲ λέλειπται

Καὶ θεὸς, ἀνθρώποις ὅπλα μάτην ἐπάγεις.

A Ipsa tibi, nobis quid Venus arma paras?

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Αἰτωλοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Αὐτὰν που τὰν Κύπριν ἀπηκριβώσατο Παλλὰς,
Τᾶς ἐπ' Ἀλεξάνδρου λαθομένα κρίσιος.

ALEXANDRI Ætoli in idem.
I. C.

Ipsa Cyprim Pallas contento ut lumine vidit,
Oblitam Idæi judicis esse ferunt.

ΣΕΚΟΥΝΔΟΥ εἰς ἀγάλματα ἐρώτων.

Σκυλοχαρεῖς ἴδ' ἔρωτας, ἴδ' ὡς βριαροῖσιν ἐπ' ὤμοις
Ὅπλα φέρουσι θεῶν νήπι' ἀγαλλόμενα,
Τύμπανα καὶ θύρσον Βρομίου, Ζηνὸς δὲ κεραυνὸν,
408. Ἀσπίδ' Ἐνυαλίου καὶ κόρυν ἠΰκομον,
Φοίβου δ' εὔτοξον φαρέτρην, Ἁλίου δὲ τρίαιναν,
Καὶ σθεναρῶν χειρῶν Ἡρακλέους ῥόπαλον.
Τί πλέον ἀνθρώποισιν, ἔρως ὅτε καὶ πόλον εἷλε,
Τεύχεα δ' ἀθανάτων Κύπρις ἐληΐσατο;

SECUNDI in simulacra Amorum.
P. M.

B Adspice ut exuviis divûm lætentur Amores,
Et spolia infantûm raptet opima manus.
Inde Jovis fulmen, thyrsumque & tympana Bacchi,
Hinc galeam Martis scutaque sæva gerunt:
Hinc pharetram Phœbi, Neptunique arma tridentem,
Inde trucis pelles Amphitryoniadæ.
Quid miseris superest mortalibus, arduus astra
Cepit Amor; divis abstulit arma Venus.

C

ΦΙΛΙΠΠΟΥ εἰς τὸ αὐτό.

Συλήσαντες ὄλυμπον ἴδ' ὡς ὅπλοισιν ἔρωτες
Κοσμοῦντ' ἀθανάτων σκῦλα φρυασσόμενοι.
Φοίβου τόξα φέρουσι, Διὸς δὲ κεραυνὸν, Ἄρηος
Ὅπλον καὶ κυνέην, Ἡρακλέους ῥόπαλον,
Εἰναλίου τε θεοῦ τριβελὲς δόρυ, θύρσα τε Βάκχου,
409. πτηνὰ πέδιλ' Ἑρμοῦ, λαμπάδα Ἀρτέμιδος.
Οὐκ ἄχθος θνητοῖς εἴκειν βελέεσσιν ἐρώτων,
Δαίμονες οἷς ὅπλων κόσμον ἔδωκαν ἔχειν.

PHILIPPI in idem.
P. M.

Cœlos prædati viden' ut lætentur Amores
Armis, & spoliis turba superba Deûm:
Hic Phœbi jaculum, galeam rapit ille Gradivi;
Hic clavam Alcidæ, fulmen & ille Jovis.
Ille tridente minax, thyrso micat ille Lyæi,
Ille Hermæ soleis, lampade hic Artemidis.
D Non homini grave sit, telis si cedat Amorum
Quos decorant armis numina victa suis.

Εἰς ἄγαλμα νυμφῶν.

Ταῖς νύμφαις τόδ' ἄγαλμα· μέλοι δ' αὐταῖσιν ὁ χῶρος
Ναὶ μέλοι, ὡς κρήναις ἄφθιτα ῥεῖθρα ῥέοι.

In simulacrum Nympharum.
P. M.

Nympharum hæc statua est: regionis cura sit illis,
Utque fluat multo fonte perennis aqua.

Κεφ. Εἰς Κήπους.

Cap. *In Hortos.*

E

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς κῆπον παράλιον.

410. Πόντος ὑποκλύζει χθονὸς ἕδραν· ἄπλωτα δὲ χέρσου
Νῶτα θαλασσαίοις ἄλσεσι τηλεθάει.
Ὡς σοφὸς ὅς τις ἔμιξε βυθὸν χθονί, φύκια κήποις,
Νηϊάδων προχοαῖς χεύματα Νηρεΐδων.

PAULI Silentiarii in hortum prope mare.
S. F. CH.

Telluris pelagus sedem alluit, invia nautis
Terrena æquoreo terga virent nemore:
Sollers, gurgitibus terras qui miscuit, algas
Hortis, Najadibus pocula Nereïdum.

F

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Ἐνθάδ' ἐριδμαίνουσι τίνος πλέον ἔπλετο χῶρος
Νύμφαι Νηϊάδες, Νηρεΐδες, Δρυάδες.
Ταῖσδε θεμιστεύει μεσάτην χάριν· οὐδὲ δικάζειν
Οἶδεν, ἐπεὶ ξυνὴν τέρψιν ὁ χῶρος ἔχει.

Ejusdem in idem.
A. A.

Cujus sit locus hic contendunt Naïades, atq;
Nymphæ Nereïdes, Nymphæ & Hamadryades.
Gaudia dat jus his media, haud discernere possis
Hinc quoniam ex æquo gaudia quæq; capit.

A

AGATHIÆ Scholastici in idem.
S. F. CH.

Deserti agrestis pulchrum decus, æquoris extra
Undas, ô vallis laurea, cede mihi:
Querquetulanæ etenim Nymphæ, pelagique colonæ
Nereïdes cœtum hoc instituêre loco,
Pugnantes pro me assertim; sed, judice Conso,
Terminus hîc positus inter utrasque fui.

ΑΓΑΘΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Εἶξον ἐμοὶ δάφνης ἱερὸν κλέτας, ἔκτοθι πόντου
Κείμενον, ἀγραύλου κάλλος ἐρημοσύνας.
Ἐνθάδε γὰρ νύμφαι δενδρίτιδες, αἵ τ' ἐνὶ πόντῳ
Νηρεΐδες, ξυνὴν θέντο συνηλυσίην.
Ἀμφ' ἐμὲ γὰρ μάρναντο· δίκασσε δὲ κυανοχαίτης,
Καί με παρ' ἀμφοτέραις μέσσον ἔθηκεν ὅρον.

B

Cap. *In Citharœdos.*

Κεφ. Εἰς Κιθαρῳδούς.

PAULI Silentiarii in imaginem Citharistriæ Byzantii.
P. M.

Fingere vix potuit vultus pictura decorem,
Oris at ô posset fingere dulce melos.
Sic aures oculosque simul vox formaque pascant,
Anxiaque addubitet mens placet utra magis.

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς εἰκόνα κιθαριστρίδος ἐν Βυζαντίῳ. 411.

Σὸν μὲν κάλλος ἔδειξε μόλις γραφίς. αἴθε δὲ τεύχειν
Ἔσθενε καὶ λιγυρὸν ἡδὺ μέλος στομάτων,
Ὥς κεν ἐπ' ὀφθαλμοῖσι καὶ οὔασιν ἔκ τε προσώπου,
Ἔκ τε λυροκτυπίης, ἶσον ἐθελγόμεθα.

C

Ejusdem in imaginem Mariæ Citharistriæ.
S. F. CH.

Et citharæ plectrum, & plectrum moderatur Amoris,
Unde animum pariter permovet, atque lyram:
O miseri quos sæva urit! cui mollior, ille
Anchises alter, alter Adonis erit:
Quod si hospes, rescire velis tam nobile nomen,
Et patriam; Maria est orta puella Pharo.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς εἰκόνα Μαρίας τῆς κιθαρῳδοῦ.

Πλῆκτρον ἔχει φόρμιγγος, ἔχει καὶ πλῆκτρον ἔρωτος,
Κρούει δ' ἀμφοτέροις καὶ φρένα, καὶ κιθάρην.
Τλήμονες, οἷσιν ἄγναμπτον ἔχει νόον. ᾧ δ' ἐπινεύσῃ,
Ἄλλος ὅδ' Ἀγχίσης, ἄλλος Ἄδωνις ὅδε. 412.
Εἰ δ' ἐθέλεις ὦ ξεῖνε, τὸ ἀμφιβόητον ἀκοῦσαι
Οὔνομα, καὶ πάτρην, ἐκ Φαρίης Μαρίη.

D

Cap. *In columnas.*

Κεφ. Εἰς Κίονας.

In columnam quadrilateram in Hippodromo.
P. M.

Quadratam terrasque onerantem mole columnam
Audens Theudosius tollere solus, opus
Commendat Proclo: mirandum machina pondus
Per binas tollit ter deciesque dies.

Εἰς τὸν ἐν Ἱπποδρόμῳ τετράπλευρον κίονα.

Κίονα τετράπλευρον, ἀεὶ χθονὶ κείμενον ἄχθος,
Μοῦνος ἀναστῆσαι Θευδόσιος βασιλεὺς
Τολμήσας, Πρόκλῳ ἐπεκέκλετο· καὶ τόσος ἔστη
Κίων, ἠελίοις ἐν τριακονταδύο.

E

Cap. *In Balneum.*

Κεφ. Εἰς Λουτρόν. 413.

In Balneum Mariæ.
P. M.

Momus dum Mariæ transit per balnea dixit,
Ut Mariam, ut Mariæ balnea prætereo.

Εἰς τὸ λουτρὸν Μαρίας.

Τῆς Μαρίης τὸ λοετρὸν ἰδὼν ὑπεδάκρυε Μῶμος,
Εἰπὼν, ὡς Μαρίην, καὶ σὲ παρερχόμεθα.

F

LEONTII Scholastici in parvum balneum adjacens Zeuxippi Balneo.
P. M.

Ne grave sit prope te surgens Zeuxippe lavacrum,
Magno etiam in curru suavissimus emicat infans.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ, εἰς λουτρὸν μικρὸν παρακείμενον τῷ τοῦ Ζευξίππου.

Μὴ νεμέσα Ζεύξιππε παραντέλλοντι λοετρῷ·
Καὶ μεγάλην παρ' ἄμαξαν ἐρωτύλος ἡδὺ φαείνει.

Εἰς

A

Εἰς ἕτερον ἐν Βυζαντίῳ.

Λωτὸν ἐρεπτομένους, προτέρον οὐ ψεύσατο μῦθος.
Πίστιν ἀληθείης τοῦτο τὸ λουτρὸν ἔχει.
Εἰ γὰρ ἅπαξ καθαροῖσι λοέσσεται ὕδασιν ἀνὴρ,
Οὐ ποθέει πάτρην, οὐκ ἐθέλει γονέτας.

In aliud Byzantii.

I. S.

Fabula lotophagos quæ narrat, fabula non est;
Huic etenim faciunt iſta lavacra fidem.
Si ſemel illorum ſe vir perfuderit undis,
Non cupit in patrias ille redire domos.

ΑΓΑΘΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς ἕτερον ἐν Βυζαντίῳ ἔχον Ἀφροδίτην λουομένην.

B

Νῦν ἔγνων, Κυθέρεια, πόθεν νικήσας ἀγῶνα,
Τὴν πρὶν Ἀλεξάνδρου ψῆφον ὑφαρπαμένη.
Ενθάδε γὰρ τέγξασα τεὸν δέμας, εὗρες ἐλέγξαι
Ἥρην Ἰναχίοις χεύμασι λουσαμένην.
Νίκησεν τὸ λοετρόν· ἔοικε δὲ τοῦτο βοώσῃ
Παλλὰς, ἐνικήθην ὕδασιν, οὐ Παφίῃ.

414.

AGATHIÆ Scholaſtici in aliud Byzantii ubi Veneris ſtatua ſe lavantis.

P. M.

Nunc agnoſco, Cypri, quî tu in certamine tanto
Optatum abſtuleris judicis arbitrium.
Hic dea laviſti: quid Juno erraverit inde
Diſcimus, Inachiis quæ male fidit aquis.
Ergo hæc vicit aqua: hinc Pallas clamare videtur,
Pallada non vicit Cypris, [illegible]t iſte latex.

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς ἕτερον δίδυμον, ἐν ᾧ λούονται γυναῖκες, καὶ ἄνδρες.

C

Ἄγχι μὲν ἐλπὶς ἔρωτος· ἑλεῖν δ᾽ οὐκ ἔστι γυναῖκας·
Εἶρξε πύλη Παφίην τὴν μεγάλην ὀλίγη.
Ἀλλ᾽ ἔμπης, γλυκὺ τοῦτο. ποθοβλήτοις γὰρ ἐπ᾽ ἔργοις
Ἐλπὶς ἀληθείης ἐστὶ μελιχροτέρη.

415.

PAULI Silentiarii in aliud geminum, in quo lavant viri ac mulieres.

P. M.

Proxima ſpes Veneris: ſed non eſt fœmina præſto,
Namque arcet cupidum janua parva virum.
Aſt etiam ardentes remora hæc demulcet amantes,
Nam facto dulcis ſpes in amore magis.

ΚΥΡΟΥ ποιητοῦ εἰς ἕτερον.

D

Κύπρις σὺν Χαρίτεσσι, καὶ υἱέϊ χρυσοβελέμνῳ,
Ενθάδε λουσαμένη, μισθὸν ἔδωκε χάριν.

CYRI Poëtæ in aliud.

P. M.

Cum nato hîc Cypris triplex & gratia lavit,
Pro mercede ſubeſt gratia multa loco.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς ἕτερον παρακείμενον τῷ δημοσίῳ ἐν Βυζαντίῳ.

Δείματό με ξυνοῖο παρὰ προθύροισι λοετροῦ
Ἀστὸς ἀνὴρ, ἀρετῆς εἵνεκεν, οὐκ ἔριδος.
Κεῖνο μέλοι πλεόνεσσιν· ἐγὼ δ᾽ ὀλίγοις τε φίλοις τε
Εντύνω προχοὰς, καὶ μύρα, καὶ χάριτας.

LEONTII Scholaſtici in aliud, quod erat juxta Balneum Publicum Byzantii.

P. M.

Me commune ſtruit vir nobilis ante lavacrum,
Cui cura eſt virtus, jurgia ſunt odio.
Pluribus hic pateat: nos perpaucis & amicis
Unguenta & noſtras offerimus charitas.

E

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς τὰ θερμὰ τὰ Βασιλικά.

416.

Θερμὰ τάδ᾽ ἀτρεκέως βασιλήϊα· τὴν δὲ γὰρ αὐτοῖς
Οἱ πρὶν ἀγασσάμενοι θῆκαν ἐπωνυμίην.
Οὐ γὰρ ὑπὸ βροτέῳ πυρὶ θάλπεται ἀγλαὸν ὕδωρ,
Αὐτομάτη δὲ λιβὰς τίκτεται αἰθομένη,
Οὐδὲ ῥόος ψυχροῦ ποτιδεύεται ἀμφὶ λοετρὰ,
Ἀλλ᾽ οἷον ποθέεις, τοῖον ὑπεκφέρεται.

LEONTII Scholaſtici in thermas Baſilicas.

P. M.

Certè regia ſunt hæc balnea, nomine priſcâ
Admirata ætas indicat illa ſuo.
Non etenim humanis calet hic clara ignibus unda
Sponte ſed ex ſcatebris it calefacta ſuis.
Frigida nec deſit tibi circa balnea lympha;
Sed qualem optaris fert ſcaturigo tibi.

F

Κεφ. Εἰς Νίκης ἀγάλματα.

Cap. *In Victoriæ ſimulacra.*

ΠΑΛΛΑΔΑ.

Νίκαι πάρεσμεν αἱ γελῶσαι παρθένοι,

PALLADÆ.

S. F. CH.

En nos lubentes adſumus Victoriæ;

Urbi ferentes optimæ victorias;
Jussêre amantes Urbis hîc nos pingier,
Habitum dedêre, qui decet Victorias.

A Νίκας φέρουσαι τῇ φιλοχρίστῳ πόλει.
Ἔγραψαν ἡμᾶς οἱ φιλοῦντες τὴν πόλιν,
Πρέποντα νίκαις ἐντυποῦντες σχήματα.

Cap. *In domos.*

Κεφ. Εἰς οἴκους.

LEONTII in domum, quæ inter Zeuxippum, & Hippodromum.

P. M.

Hinc me Zeuxippi pulcherrima balnea cingunt,
Hinc equitum magno ludus in Hippodromo.
Hoc spectaturus postquam tu laveris illic
Respira, & nostras spernere noli epulas.
Opportunè aderis renovatis vespere ludis,
Et prope de thalamo singula respicies.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ εἰς οἶκον κείμενον μέσον τοῦ Ζευξίππου, καὶ τοῦ Ἱππικοῦ.

B Ἐν μὲν τῇ, Ζεύξιππον ἔχω πέλας, ἡδὺ λοετρόν·
Ἐκ δ' ἑτέρης, ἵππων χῶρον ἀεθλοφόρων.
Τοὺς ῥὰ θηησάμενος, καὶ τῷ δ' ἐνὶ χρῶτα λοέσσας,
Δεῦρο καὶ ἄμπνευσον δαιτὶ παρ' ἡμετέρῃ.
Καί κε πάλιν σταδίοις ποτὶ δείελον ὥριος ἔλθοις,
Ἐγγύθεν ἐγγὺς ἰὼν γείτονος ἐκ θαλάμου.

417.

PAULI Silentiarii in domum excelsam Byzantii.

S. F. CH.

Undique Phœbæi percussa ego sideris igne,
Cerno, domus, grati tergora terna maris:
Namque aurora simul croceo me lumine circum
Vertitur, occasus immemor ipsa sui est.

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς οἶκον ὑψηλὸν ἐν Βυζαντίῳ.

C Τρισσόθεν εἰσορόω πολυτερπέα νῶτα θαλάσσης,
Πάντοθεν ἠματίῳ φέγγεϊ βαλλόμενος.
Εἰς ἐμὲ γὰρ κροκόπεπλος ὅταν περικίδναται ἠώς
Τερπομένη, στείχειν πρὸς δύσιν οὐκ ἐθέλει.

AGATHIÆ Scholastici in domum super alto monte extructam Byzantii.

S. F. CH.

Sudorem posuere Dii virtute priorem,
Ascræus referens innuit hancce domum:
Nam posito pede, dum scalæ fastigia vinco,
Per madidos crines undique sudor iit.
In summo speculam vidi, quæ tendit in æquor,
Forsitan hîc Virtus ardua nidificat.

ΑΓΑΘΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς οἶκον ἐν ὕψει κείμενον ἐν Βυζαντίῳ.

418.

D Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν,
Ἔννεπεν Ἀσκραῖος, δῶμα τόδε προλέγων.
Κλίμακα καὶ ταναὴν περόων κεκαφηότι ταρσῷ,
Ἱδρῶτι πλαδαρὴν ἀμφεδίηνα κόμην·
Ὑψόθι δ' εἰσενόησα θαλασσαίην περιωπήν.
Ναὶ τάχα τῆς ἀρετῆς πιστότατος θάλαμος.

In triclinium Magnauræ.

P. M.

Grandia magnifici struxere hæc atria Reges,
In cruce qui certam sibi constituere salutem,
Et pater Heracles, & cum patre Constantinus.

Εἰς τὸ τρίκλινον τῆς Μαγναύρας.

E Ὀξαλέως τολμήσαντες τόνδε δόμον βασιλῆες,
Αἰχμὴν ὀλβοδότειραν ἀπὸ σταυροῖο λαχόντες
Αὐτὸς ἄναξ Ἡρακλῆς, σὺν Κωνσταντίνῳ υἱεῖ.

In domum cognomine Chalces in Palatio.

P. M.

Regis Anastasii perfecta palatia cernis,
Queis nullum par surgit opus, stupor omnibus artis
Adspectu: simul ut nostra est signata figura,
Ipsi molem operis docta præ mente videntes
Artifices, cœlos æquabit machina, dicunt.
Ast architectos inter clarissimus omnes
Ætherius nostras ornat multiscius ædes,
Primitiasque artis regis consecrat honori.
Hinc infinitis spatiis extendor, & inde
Famosa exuperans vastæ miracula terræ.
Jam mihi concedas Capitoli immobile templum,

Εἰς οἶκον τὸν ἐπιλεγόμενον χαλκῆ ἐν τῷ παλατίῳ.

419.

Οἶκος Ἀναστασίοιο τυραννοφόνου βασιλῆος
Μοῦνος ὑπερτέλλω πανυπείροχος ἄστεσι γαίης,
Θαῦμα φέρων πάντεσσιν· ἐπεὶ κοσμήτορες ἔργων
F Ὕψος ὁμοῦ, μῆκός τε, καὶ ἄπλετον εὖρος ἰδόντες,
Ἀσκεπὲς ἐφράσσαντο πελώριον ἔργον ἐᾶσαι.
Ἀλλὰ πολυκμήτοιο λαχὼν πρεσβήϊα τέχνης
Αἰθέριος πολύϊδρις ἐμὴν τεχνήσατο μορφὴν,
Ἀχράντῳ βασιλῆϊ φέρων προτέλεια μόχθων.
Ἔνθεν ἀπειρέσιον μέγεθος περὶ παντὶ τιταίνων,
Αὐσονίων νίκησα βοώμενα θαύματα γαίης.
Εἶξον ἀρειοτέροισι χάρις Καπετωλίδος αὐλῆς,

plum,

Εἰ καὶ χαλκείων ὀρόφων ἀμαρύγματα πέμπεις,
Κρύψον ἀμετρήτων μεγάρων στεινούμενον αὐλαῖς
Πέργαμε, φαιδρὸν ἄγαλμα τεὸν Ῥουφίνιον ἄλσος.
Μηδὲ τανυπλεύροισιν ἀρηρότα Κύζικε πέτροις
Ἀδριανοῦ βασιλῆος ἀμεμφέα νηὸν ἀείσῃς.
Οὔ μοι πυραμίδων ἰκέλη κρίσις, οὐδὲ κολοσσοῦ,
Οὐδὲ Φάρου· μεγάλην μοῦνος δ' ὑπέδραμον αἴγλην.
Αὐτὸς ἐμὸς σκηπτοῦχος Ἰσαυροφόνον μετὰ νίκην,
Χρυσοφαὲς μ' ἐτέλεσσεν ἐδέθλιον ἠριγενείης,
Πάντη τετραπόρων ἀνέμων πεπετασμένον αὔραις.

A Æra licet toto fulgescant aurea tecto,
Pergame, cela illas, queis sis angustior, ædes,
Miraclumque tuum Rufini nomine sylvas.
Nec tu quod valido munimine, Cyzice, gaudes,
Adriani templa opponas splendentia Regis.
Præ me Pyramides sordent, ingensque Colossus,
Splendoremque Phari majori lumine condo.
Me Rex Isauro rediens certamine victor,
B Auroræ sedem posuit; quo cardine ventus
Flaverit, illius nullâ non recreor aurâ.

420. ΜΑΡΙΑΝΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς τὰ παλάτια Σοφιανῶν.

Ὁππόθι τεμνομένης χθονὸς ἄνδιχα πόντον ἀνοίγει
Πλαγκτὸς ἁλικλύστων πορθμὸς ἐπ' ἠϊόνων,
Χρύσεα συλλέκτρῳ τάδ' ἀνάκτορα θῆκεν ἀνάσσῃ
Τῇ πολυκυδίστῃ θεῖος ἄναξ Σοφίῃ.
Ἄξιον, ὦ Ῥώμη, μεγαλοκρατὲς ἀντία σεῖο
Κάλλος ἀπ' Εὐρώπης δέρκεαι εἰς Ἀσίην.

MARIANI Scholastici in Palatia Sophiana.

P. M.

Qua secta tellure via est patefacta minanti
Oceano, & portum verberat unda fremens,
Aurea rex Sophiæ consorti hæc atria fecit,
Æquandumque polis marmore surgit opus.
C Maxima Roma oculos vertens contra Asida terram
Jam spectacla tuo nomine digna vides.

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς τὸ μέγα πραιτώριον καλλωπισθέν.

Κόσμον Ἰουστῖνος βασιλεὺς ῥυπόωντα καθήρας;
Καὶ τὰ μέγιστα δίκης ἠγλάϊσεν τεμένη.
421. Σοῖς δὲ πόνοις Δομνῖνε κατηφέα νύκτα διώκεις
Ἐκ Θέμιδος μεγάρων, ἐκ βιοτῆς μερόπων.

PAULI Silentiarii in magnum Prætorium exornatum.

S. F. CH.

Orbis Justinus sordes purgavit, & altam
Justitiæ cultu splendidiore domum:
Ergò ex vita hominum, Themidisque ex ædibus, atra
D Nox, Domnine, tuo pulsa labore manet.

ΘΕΑΙΤΗΤΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖς ἐπὶ γήραϊ. φαιδροτέρους γὰρ
Δομνῖνος θαλάμους μητρὸς ἔτευξε δίκης.
Λάμπω ἐγὼ διὰ παιδός; ὁ παῖς δι' ἐμεῖο φαεινός·
Κύδεα δ' ἀλλήλοις ἀντιχαριζόμεθα.

THEÆTETI Scholastici in idem.

P. M.

Quam felix est prole senex: illustrior extat
Domnino matris Justitiæ thalamus.
Splendeo nati opera: per me splendescit et ille,
Ornat & alternis gloria ab alterutro.

E Ἀδέσποτον εἰς τὴν βασιλικὴν τῶν παιδευτηρίων ἐν Βυζαντίῳ.

Χῶρος ἐγὼ θεσμοῖσιν ἀνειμένος· ἐνθάδε πηγὴ
422. Ἄφθονος Αὐσονίων ἐκκέχυται νομίμων;
Ἣ πᾶσιν τέταται μὲν ἀέναος, ἠϊθέοις δὲ
Ἐνθάδ' ἀγειρομένοις πάντα δίδωσι ῥόον.

Incerti in Basilicam ludi Litterarii Byzantii.

P. M.

Sunt hæc Ausonio sacrata palatia Regi
Irriguo hinc manat fonte Latina Themis.
Hauriat hinc quivis, semper tamen omnis adultos
Discentûm in juvenum funditur unda greges.

F ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ ἀπὸ ὑπάρχων Αἰγυπτίου, εἰς βῆμα τοῦ σοφιστοῦ Κρατεροῦ.

Δένδρον ἐγὼ μακαριστὸν, ἐπεί ποτε μεσσόθεν ὕλης
Ἱστάμενον, λιγυροῖς ἐρρεφόμην ἀνέμοις;
Ὀρνίθων ἐπίβαθρον εὔθροον· ἀλλὰ σιδήρῳ
Ἐτμήθην, κλήρου κρείσσονος ἐντυχέων.
Ἀντὶ γὰρ ὀρνίθων, Κρατεροῦ κρατεροῖς ὑπὸ μύθοις
Ἄρδομαι, ἐμμύσοις χεύμασι τηλεθάον.

JULIANI ex Imperatoribus Ægypti in pulpitum Sophistæ Crateri.

P. M.

Arbor ego felix sylvoso in monte virebam;
Nutribat nostras dulcis & aura comas.
Læta avium resonansque domus, me dura bipennis
Evertit fato quo meliore fruar.
Nam pro avium cantu docti me sermo Crateri
Irrigat, unde mihi flos viget assiduus.

A

In ædes Agathiæ Scholastici Byzantii.
S. F. CH.

Musoni me tanta domum portenta labores
Struxere, Arctois flatibus oppositam:
Nec minus obscuras Parcarum nunc colit ædes,
Meque suam linquens infera regna subit,
Exiguoque jacet nunc pulvere; at istud abundans
Delicium externis nunc patet hospitibus.

Εἰς οἶκον Ἀγαθίου Σχολαστικοῦ ἐν Βυζαντίῳ.

Τεῦξέ με πολλὰ καμὼν Μουσώνιος οἶκον ἀγητὸν
Τηλίκον, ἀρκτῴοις ἄσθμασι βαλλόμενον.
Εμπης οὐκ ἀπέλειπεν ἀφεγγέα δώματα μοίρης,
Αλλά με καλλείψας, ἐν χθονὶ ναιετάει.
Καί ῥ᾽ ὁ μὲν, εἰς ὀλίγην κεῖται κόνιν. ἡ δὲ περισσὴ
Τέρψις ἐπὶ ξείνοις ἀνδράσιν ἐκκέχυμαι.

B

SIMONIDÆ in januas.
P. M.

Quæ janua est ad dexteram fecit Cimon,
At quæ exeunti ad dexteram Dionysius.

ΣΙΜΩΝΙΔΟΥ εἰς θύρας.

Κίμων ἔγραψε τὴν θύραν τὴν δεξιάν·
Τὴν δ᾽ ἐξιόντων δεξιὰν Διονύσιος. 423.

CYRI è Consulibus in Maximini domum.
P M.

Maximine novam decoras hinc ædibus urbem,
Fortibus & firmas cava littora fundamentis;
Hinc me planicies pulcherrima cingit, & inde
Retro urbem adspicio, facies Bithynidis oræ
Ante patet, ditesque ostentat frugibus agros.
Fundamenta domus multo cum murmure pontus
Alluit, Ægeumque Propontidis incitat undis
Summaque delibat vicinæ littora terræ.
Qui sese attollens nostro de vertice cuncta
Respectat lætus simul adspicit aëra, terram,
Pontum, urbem, sylvas, hominesque, ratesque, domosque.

ΚΥΡΟΥ ἀπὸ ὑπάτων εἰς τὴν Μαξιμίνου οἰκίαν.

C

Δείματο Μαξιμῖνος νεοπηγέος ἔνδοθι Ῥώμης,
Αὐταῖς ἠιόνεσσι θεμείλια καρτερὰ πήξας.
Αγλαΐη δέ μοι ἀμφὶς ἀπειρεσίη τετάνυσται
Τῇ καὶ τῇ, καὶ ὄπισθεν ἔχω πόλιν. ἀλλὰ καὶ ἄντην
Πάνθ᾽ ὁρόω γαίης Βιθυνίδος ἀγλαὰ ἔργα.
Ημετέροις δ᾽ ὑπένερθεν ἐρισθενέεσσι θεμέθλοις
Πόντος ἁλὸς προχοῇσι κυλίνδεται εἰς ἅλα δῖαν,
Τόσσον ἐπιψαύων ὁπόσον χθονὸς ἄκρα διῆναι.
Πολλάκι δ᾽ ἐξ ἐμέθεν τὶς ἐὸν μέγα θυμὸν ἰάνθη 424.
Βαιὸν ὑποκύψας, ἐπεὶ εἴσιδεν ἄλλοθεν ἄλλα,

D

Δένδρεα, δώματα, νῆας, ἅλα, πόλιν, ἠέρα, γαῖαν.

Incerti.
P. M.

Egregias ædes has struxit Justinianus,
Adspectu quarum sol oriens stupeat.
Nil etenim toto tam pulchrum vidit in orbe,
Ex quo cœlestes permeat ille vias.

Αδέσποτον.

Φαιδρὸν Ἰουστινιανὸς ἄναξ ἐμὲ χῶρον ἐγείρει,
Ηελίῳ παρέχων θάμβος ἀνερχομένῳ.
Οὔποτε γὰρ τοιοῦτον ἐπὶ χθονὸς ἔδρακε κάλλος,
Υψόθεν οὐρανίην οἶμον ἐπερχόμενος.

E

AGATHIÆ.
P. M.

Ante fui visu turpis, putensque latrina
Quam muri ex vili circuiêre luto.
In foricis hospes nostris, civisque, colonusque
Enixam pedens exoneravit anum.
At pater in melius nos mutat Agathius urbis,
Et prius infames vestit honore locos.

ΑΓΑΘΙΟΥ.

Χῶρος ἐγὼ τὸ πρὶν μὲν ἔην συγερωπὸς ἰδέσθαι,
Πηλοδόμοις τοίχοις ἀμφιμεριζόμενος· 425.
Ενθάδε ξείνων τε καὶ ἐνδαπίων, καὶ ἀγροίκων
Νηδὺς ἐπεγδούπει λύματα χευομένη·
Αλλὰ πατὴρ μὲ πόληος ἐναλλάξας Ἀγαθίας,
Θῆκεν ἀείζηλον, τὸ πρὶν ἀτιμότατον.

F

Cap. *In Saltatrices.*

Κεφ. Εἰς Ὀρχηστρίδας.

LEONTII Scholastici in imaginem Saltatricis.
P. M.

Musarum decima, & Charitum Caramallia quarta
Splendor, honosque urbis, deliciæq; virûm.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς εἰκόνα ὀρχηστρίδος.

Μουσάων δεκάτη, Χαρίτων Καράμαλλε τετάρτη,
Τερπωλὴ μερόπων, ἄστεος ἀγλαΐη,

Ὄμματά σοι, καὶ ταρσὰ ποδήνεμα, καὶ σοφὰ χειρῶν
Δάκτυλα, καὶ Μουσῶν κρείσσονα, καὶ Χαρίτων.

Dextra loquax, oculusque tuus, certaque volantes
Lege pedes Musas, & superant Charitas.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς εἰκόνα ἑτέρας ὀρχηστρίδος ἱσταμένης ἐν τῷ Σωσθενίῳ.

Ejusdem in imaginem alterius Saltatricis stantis in Sosthenio.
S. F. CH.

Εἰμὶ μὲν Ἑλλαδίη Βυζαντιάς, ἐνθάδε δ' ἔστην
Ἧχι χοροστασίην εἶαρι δῆμος ἄγει,
Ὁππόθι πορθμῷ γαῖα μερίζεται. ἀμφότεραι γὰρ
Ἀντυγες ὀρχηθμοὺς ᾔνεσαν ἡμετέρους.

Helladie dicor Byzantia, parteque visor
Quâ choreas populus ducere vere solet,
Quâque fretum dirimit terram; namque ambitus iste
Laudavit saltus semper uterque meos.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς εἰκόνα ὀρχηστρίδος διαχρύσου ἐν Βυζαντίῳ.

Ejusdem in imaginem Saltatricis aureæ Byzantii.
P. M.

Οὔ τις ἐπ' Ἀνθούσῃ χρυσὸν βάλεν, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ
Ἀμφεχύθη Κρονίδης, ὡς τοπάρος Δανάῃ.
Σώματι δ' οὐκ ἐπέλασσεν, ἐπεὶ νόον ἔλλαβεν αἰδὼς
Μή τινι Μουσάων μίσγεται οὐκ ἐθέλων.

Anthusam non quis rutilo circumdedit auro,
Impluit ast illam Jupiter ut Danaën.
Hac tamen abstinuit, veritus ne nescius unam
E natis violet Mnemosynes aliquam.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Ejusdem in idem.
P. M.

Θῆλυς ἐν ὀρχηθμοῖς κρατέει φύσις. εἴξατε κοῦροι.
Μοῦσα καὶ Ἑλλαδίη τοῦτον ἔθεντο νόμον.
Ἡ μὲν, ὅτι πρώτη κινήσιος εὕρετο ῥυθμούς.
Ἡδ' ὅτι τῆς τέχνης ἦλθεν ἐς ἀκρότατον.

Virgo decus choreæ, pueri concedite: legem
Hanc & musa tulit, & tulit Helladie.
Illa quidem ad numerum docuit componere gressus,
Ad summos artis attigit hæc apices.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Ejusdem in idem.
P. M.

Ἕκτορα μέν τις ἄεισε νέον μέλος· Ἑλλαδίη δὲ
Ἑσσαμένη χλαῖναν, πρὸς μέλος ἠντίασεν.
Ἦν δὲ πόθος καὶ δεῖμα παρ' ὀρχηθμοῖσιν Ἐνυοῦς.
Ἄρσενι γὰρ ῥώμῃ θῆλυν ἔμιξε χάριν.

Hectora forte novo saltabat carmine quidam,
Cum læna in medium prodit & Helladie.
Hinc amor, inde metus, fortis dum saltat Enyo
Gratia quippe illi visque virilis inest.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Ejusdem in idem.
P. M.

Οὔνομ' ἔχεις λιβάνου, Χαρίτων δέμας, ἤθεα Πειθοῦς,
Παρθένε, καὶ Παφίης κεστὸν ὑπ' ἐκ λαγόνων.
Αὐτὰρ ἐν ὀρχηθμοῖσιν, ἔρως ἅτε κοῦφος ἀθύρεις,
Κάλλεϊ καὶ τέχνῃ πάντας ἐφελκομένη.

Thus tibi dat nomen, corpus tibi gratia, mores
Suada, tuum cesto cinxit & Ile Venus.
Tu levium ritu cum saltas, ludis Amorum:
Arte omnes, omnes, virgo, decore capis.

Κεφ. Εἰς πόλεις.

Cap. *In urbes.*

Εἰς τὴν Εὐγενίου πύλην ἐν Βυζαντίῳ.

In Eugenii portam Byzantii.
P. M.

Οὗτος Ἰουλιανὸς λαοσσόα τείχεα πήξας,
Στῆσε τρόπαιον, ἑῆς σύμβολον ἀγρυπνίης,
Σφάζειν ἀντιβίους ἐχθρούς· ἀπάνευθε μενοινῶν,
Ἢ προπάροιθε κροτεῖν τῆς πόλεως πολέμους.

Mœnia qui struxit clarum decorando trophæum,
Mentis Julianus dat monumenta suæ.
His hostes armis, si adsint, mactare minatus,
Jurgia vel nostra pellere ab urbe volens.

Εἰς τὴν ἀψῖδα ἐν τῇ Βασιλικῇ ἐν Βυζαντίῳ.

In apsidem Basilicæ Byzantii.
P. M.

Τετραπόροις ἀψῖσι πόλιν Θεόδωρος ἐγείρας,
Ἄξιός ἐστι πόλιν καὶ τέτρατον ἡνιοχεύειν.

Quadriforis ornans Theodorius arcubus urbem
Est dignus, magnam quartûm qui dirigat urbem.

A

In alteram partem ejusdem apsidis.

P. M.

Fortunæ templum rectè Theodore stupendi
Miraclis operis condecorare studes.
Rectè bellaci ponis dona inclyta Romæ,
Illam rexisti nuper, adhucque regis.

Εἰς τὸ ἕτερον μέρος τῆς αὐτῆς ἀψίδος.

Ἐπρεπέ σοι Θεόδωρε τύχης εὐκίονα νηὸν
Ἔργου κοσμῆσαι θαύματι τοσσατίου,
Δῶρά τε κυδήεντα φορεῖν χρυσάσπιδι Ῥώμῃ,
Ἥ σ' ὕπατον τεῦξεν, καὶ τρισέπαρχον ὁρᾷ.

In portam Xylocirci Byzantii.

P. M.

Hæc Rex Theudosius, Constantinusque Orientis
Consul terdenis bis construxere diebus.

Εἰς τὴν πύλην Ξυλοκέρκου ἐν Βυζαντίῳ.

B

Θευδόσιος τόδε τεῖχος ἄναξ, καὶ ὕπαρχος ἑῴας
Κωνσταντῖνος, ἔτευξαν ἐν ἤμασιν ἑξήκοντα.

In portam Rhegii Byzantii.

P. M.

Mœnibus hæc Consul nova mœnia Constantinus
Per sexaginta potuit superaddere soles.

Εἰς τὴν πύλην τοῦ Ῥηγίου ἐν Βυζαντίῳ. 429.

Ἤμασιν ἑξήκοντα φιλοσκήπτρῳ βασιλῆϊ
Κωνσταντῖνος ὕπαρχος ἐδείματο τείχεϊ τεῖχος.

C

Inscriptum columnæ Porphyreticæ in Philadelphio.

P. M.

Gratus erat Regi Muselius: hoc opera ipsa
Clamant, & firmant publica facta fidem.
Musæum egregium Romæ fabricavit, ibique
Divinis regem pinxit imaginibus.

Ἐν τῷ πορφυρῷ κίονι εἰς τὸ Φιλαδέλφιον.

Εὔνους μὲν βασιλεῖ Μουσήλιος, ἔργα βοῶσι
Δημόσια. ἀενάων πρήγματα πίστιν ἔχει.
Μουσεῖον Ῥώμῃ δ' ἐχαρίσατο, καὶ βασιλῆος
Εἰκόνα θεσπεσίην, ἐντὸς ἔγραψε δόμων.

In idem.

P. M.

D

Urbi ornamentum, pueris spem, præmia doctis,
Armaque virtuti, divitiasque bonis.

Εἰς τὸ αὐτό. 430.

Τιμὴν μουσοπόλοις, πόλεως χάριν, ἐλπίδα κούρων,
Ὅπλα δὲ ταῖς ἀρεταῖς, χρήματα τοῖς ἀγαθοῖς.

In idem.

P. M.

Verbo perfecit mentis Muselius ista,
Verbum inconcussè qui putat esse Deum.

Εἰς τὸ αὐτό.

Ταῦτα λόγοις ἀνέθηκεν ἑκὼν Μουσήλιος ἔργα,
Πιστεύων καθαρῶς ὡς θεός ἐστι λόγος.

Cap. *In suburbia.*

Κεφ. Εἰς Προάστεια.

E

COMETÆ Chartularii.

P. M.

Dic pastor cujus plantarum quilibet ordo?
Palladis hic oleæ, Bacchica vitis ibi.
Cujus sunt spicæ? Cereris: quæ numina florum?
Hinc Juno, roseis hinc Cytherea genis.
Pan care hic maneas, nec labris fistula cedat,
Echo aderit pulchri capta decore loci.

ΚΩΜΗΤΑ Χαρτουλαρίου.

Εἰπὲ νομεῦ, τίνος εἰσὶ φυτῶν στίχες; αἱ μὲν ἐλαῖαι,
Παλλάδος· αἱ δὲ πέριξ ἡμερίδες, Βρομίου.
Καὶ τίνος οἱ στάχυες; Δημήτερος. ἄνθεα ποίων
Εἰσὶ θεῶν; Ἥρης, καὶ ῥοδέης Παφίης. 431.
Πὰν φίλε, πηκτίδα μίμνε τεοῖς ἐπὶ χείλεσι σύρων.
Ἠχὼ γάρ δήεις τοῖσδ' ἐνὶ θειλοπέδοις.

F

ARABII Scholastici.

P. M.

Fontibus, atque hortis, sylvis, Bacchoque propinquique
Oceani intuitu, lætitiâque fruor.
Munera grata mihi terraque mariq; vicissim
Piscator præbet, præbet & agricola.
Qui me habitant illos avium vel carmina mulcent,
Vectorum aut resonis clamor in æquoribus.

ΑΡΑΒΙΟΥ Σχολαστικοῦ.

Ὕδασι, καὶ κήποισι, καὶ ἄλσεσι, καὶ Διονύσῳ,
Καὶ πόντου πλήθω γείτονος εὐφροσύνῃ.
Τερπνὰ δέ μοι γαίης τε, καὶ ἐξ ἁλὸς ἄλλοθεν ἄλλος,
Καὶ γριπεὺς ὀρέγει δῶρα, καὶ ἀγρονόμος.
Τοὺς δ' ἐν ἐμοὶ μίμνοντας, ἢ ὀρνίθων τις ἀείδων,
Ἢ γλυκὺ πορθμήων φθέγμα παρηγορέει.

A

ΜΑΡΙΑΝΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς ἕτερον προάστειον ὀνομαζόμενον ἔρωτα ἐν Ἀμασείᾳ.

Ἠ καλὸν ἄλσος ἔρωτος, ὅπου καλὰ δένδρεα ταῦτα
 Πρηῢς ἐπιπνείων ἀμφιδονεῖ ζέφυρος.
Ἦχι καὶ ἑρσήεις ἀμαρύσσεται ἄνθεσι λειμὼν,
 Πυλλὴν ἰοστεφάνων κόσμον ἀνεὶς καλύκων·
Καὶ γλυκερῆς τρίστοιχος ἐπεμβαδὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
 Μαζὸς ἀναθλίβει χεύματα νηϊάδος,
Ὁππόθι δενδρήεντα γέρων περιδινήσεται Ἶρις
 Χῶρον ἁμαδρυάδων ἔνδιον ἀβροκόμων.
Καὶ λιπαρῆς εὐβότρυν ἀν' ὀργάδα καρπὸς ἐλαίης
 Θάλλει, βοτρυοφύλλων πάντοθι θειλοπέδων.
Αἱ δὲ πέριξ λαλαγεῦσιν ἀηδόνες. ὃς δὲ μελίζει
 Ἀντῳδὸν τέττιξ φθέγματος ἁρμονίαν.
Ἀλλὰ τὸν ἀκλήϊστον ὅπως ξένε μή με παρέλθῃς
 Τόνδε δόμον, λιτῆς δ' ἀντίασον ξενίης.

MARIANI *Scholastici in aliud suburbium, quod dicebatur Amor in Amasea.*

A. B.

Dulcis amoris adest lucus; quà blanda Favonî
 Leniter arboreas ventilat aura comas:
Roscidaque innumeris splendescunt floribus arva,
 Ac læto violæ germine dulce nitent.
Ac dulci effusas è gurgite, terna papilla
 Una aliam superans, ejaculatur aquas.
Inde senex Iris, medio subjecta diei
 Frondea pulchrarum regna secat Dryadum.
Pampineas inter stirpes quoque pinguis oliva
 Floret & aprico largius uva loco.
Undiq; luscinia resonant, quæq; æmula cantu
 Occinit argutum parva cicada melos.
Neve domum hanc, hospes, præterlabare patentem,
 Excipias facili sed bonus aure preces.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό.

Δεῦρ' ἴθι, βαιὸν ὁδῖτα πεσὼν ὑπὸ δάσκιον ἄλσος,
 Ἄμπαυσον καμάτου γυῖα πολυπλανέος,
Χῶρον ὅπου πλατάνων αὐτόῤῥυτον ἐς μέσον ὕδωρ
 Καλὰ πολυκρούνων ἐκπροφέει στομάτων.
Ὁππόθι πορφυρέης ὑπὸ αὔλακος εἴαρι θάλλει
 Ὑγρὸν ἴον, ῥοδέῃ κιρνάμενον κάλυκι.
Ἠνὶ δὲ πῶς δροσεροῖο πέδον λειμῶνος ἔρεψεν,
 Ἔκχυτον εὐχαίτης κισσὸς ἔπλεξε κόμην.
Ἐνθάδε καὶ ποταμὸς λασίην παραμείβεται ὄχθην,
 Πέζαν ὑποξύων αὐτοφύτοιο νάπης.
Οὗτος ἔρως. τί γὰρ ἄλλο καὶ ἔπρεπεν οὔνομα χώρῳ
 Πάντοθεν ἱμερτῶν πληθομένῳ χαρίτων;

Ejusdem in idem.

P. M.

Hic hospes conside parum, nemorisque sub umbrâ
 Pone modum longis fessus itineribus.
Ingentes platanos nativa interluit unda,
 Quam plures fundunt undique fonticuli.
Vere novo violæ faciem telluris honorant,
 Nec deest, quæ Veneris sanguine tincta rosa.
Æquora lata virent, hilaris declivia prati,
 Et cincinnato vertice surgit elix.
Hic etiam fluctu alternat sua littora flumen
 Radens nativi planiciem nemoris.
Nomen amor; nam quo potius loca nomine dicas,
 Quæ charitum spirant undique deliciis?

Κεφ. Εἰς εἰκόνας Ῥητόρων.

ΑΡΑΒΙΟΥ Σχολαστικοῦ.

Εἰκόνα Λογγίνῳ χρυσέην πόλις εἶχεν ὀπάσσαι,
 Εἰ μὴ πότνια δίκη χρυσὸν ἀπεστρέφετο.

Cap. *In statuas Rhetorum.*

ARABII Scholastici.

S. F. CH.

Effigiem Longino ex auro urbs nostra dedisset,
 Aurum ni fugeret inclyta justitia.

ΜΙΧΑΗΛΙΟΥ γραμματικοῦ.

Ἡ πόλις Ἀγαθίαν τὸν ῥήτορα, τὸν στιχοιδὸν,
 Δίζυγος εὐεπίης ῥυθμὸν ἀγασσαμένη,
Ὡς μήτηρ ἐτέλεσσεν ἐφ' υἱέϊ, καὶ πόρε τήνδε
 Εἰκόνα, καὶ στοργῆς μάρτυρα, καὶ σοφίης.
Μεμνόνιον δὲ τοκῆα, κασίγνητόν τε σὺν αὐτῷ
 Ἔστησεν, γενεῆς σύμβολα σεμνοτάτης.

MICHAELII Grammatici.

P. M.

Rhetoris Agathiæ statuam, summique Poëtæ
 Erigit admirans civis utrumque decus.
Ut soboli mater vult esse in sæcula tantum
 Doctrinæ urbs pignus, pignus amicitiæ.
Memnonium patrem cognatumque addidit illi
 Immortale viri testificata decus.

Κεφ. Εἰς Ὡρολόγια.

Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ὡρολογίου τοῦ εἰς τὴν ἀψίδα τῆς εἰς τὴν Βασιλικήν.

Δῶρον Ἰουστίνοιο τυραννοφόνου βασιλῆος,

Cap. *In Horologia.*

In basim Horologii in apside Basilicæ positi.

P. M.

Dona tyrannorum victor Justinus, & uxor

Lux libertatis collocat hæc Sophie.
Æs horas monſtrans veraci conſpicis umbrâ,
Primum unam, bis ſex ultima ſigna notant.
Subreptum latitabat opus, ſed repperit illud
Præſes Julianus, reſtituitque loco.

Καὶ Σοφίης ἀλόχου, φέγγος ἐλευθερίης,
Ὡράων σκοπίαζε σοφὸν σημάντορα χαλκόν,
Αὐτῆς ἐκ μονάδος, μέχρι δυωδεκάδος.
Ὅν τινα συληθέντα, δίκης θρόνον ἡνιοχεύων
Εὗρεν Ἰουλιανὸς χερσὶν ἀδωροδόκοις.

Incerti in aliud.
P. M.

Cœlum concipiens doctus lapis ille, minuto
Gnomone per ſolem dividit in ſolidum.

Ἀδέσποτον εἰς ἕτερον.

Ὡράνον ἁ χωρεῦσα σοφὰ λίθος, ἁ διὰ τυτθοῦ
Γνώμονος ἀελίῳ παντὶ μεριζομένα.

PAULI Silentiarii in aliud hydraulicum.
P. M.

ΠΑΥΛΟΥ Σιλεντιαρίου εἰς ἕτερον δι' ὕδατος.

In biſſena homines circum undique ſigna dierum
Diviſere, apti gnomonis arte vias;
At ſolis curſum librat volventibus undis,
Cœlos ex terra mens generoſa petens.

435.

Ἐνθάδε μιστύλλουσι δρόμον φαεθοντίδος αἴγλης
Ἀνέρες, ὡράων ἀμφὶ δυωδεκάδι.
Ὕδασι δ' ἠελίοιο ταλαντεύουσι κελεύθους,
Ἐς πόλον ἐκ γαίης μῆτιν ἐρεισάμενοι.

Incerti in aliud.
P. M.

Sylva fuit locus hic foliis qui denſus & umbra
Solis condebat, nox ut opaca, faces.
Sergius apricum fecit radiiſque micantem
Ipſa in fonte ſuo cui ſacra viſa Trias.
Hinc ſaxum hoc cœli curſus non mobile monſtrat;
Et ſeptenna monet fundere vota Deo.

Ἀδέσποτον εἰς ἕτερον.

Κῆπος ἔην ὅδε χῶρος· ὑπὸ σκιερῶν δὲ πετήλων
Νυκτοφανὴς τελέθων ἔσκεπεν ἠέλιον·
Νῦν δὲ παναιγλήεντα καὶ εὔδιον εὗρε τελέσσαι
Σέργιος αὐτόπτης μυστοπόλος Τριάδος·
Ἔνθα λίθος στατὸς οὗτος ἀειδίνητον ἀνάγκην
Ἑπτάκις ἀγγέλλει ἄντυγος οὐρανίης.

436.

Incerti.
P. M.

Vim Phaëtonti facit ſubtili gnomone docta
Mechanice, venans illius arte vias.
Parvulus auroræ ſequitur ſtylus undique curſum,
Atque diem ferro dividit umbra loquax:
Nempe ſacræ cuſtos ſic juſſit Sergius aræ,
Cives egregio munere demeritus.

Ἄδηλον.

Μηχανικὴ Φαέθοντα βιάζεται ἁρμονικοῖσι
Γνώμοσιν ἀγρεύειν τὸν δρόμον ἠελίου.
Βαιὸς δ' ἀμφιέπει λίθος ἄντυγας ἠεριγενείης,
Ὡρονόμῳ σοφίῃ καὶ σκιόεντι τύπῳ.
Σεργίου ἀρχιερῆος ἐπουρανίῃσιν ἐφετμαῖς
Τοῦτο συνειργάσθη ἔργον ἐπιχθονίων.

Incerti.
S. F. CH.

Per bis ſex ſpecimen diviſum tempora muti
Solis, & elingui quod ſolet ore loqui
Arctus, compreſſam tubulus quando excipit undam,
Et vir ſpirantem emittit abunde animam,
Gratis Athenæus populo donavit, ut eſſet
Sol etiam invitis conſpicuus nebulis.

Ἄδηλον.

Σῆμα δυωδεκάμοιρον ἀφεγγέος ἠελίοιο
Τετράκις ἀγλώσσῳ φθεγγόμενον στόματι,
Εὖτ' ἂν θλιβομένοιο ποτὶ στενὸν ὕδατος ἀνὴρ
Αὐλὸν ἀποστείλῃ πνεῦμα διωλύγιον,
Θῆκεν Ἀθήναιος δήμῳ χάριν, ὡς ἂν ἐναργὴς
Εἴη καὶ φθονεραῖς ἥλιος νεφέλαις.

437.

Ex

EX ANTHOLOGIÆ LIBRO QUINTO.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ τμήματος.

Εν τῷδε τῷ πέμπτῳ τμήματι περιέχεται ἔκφρασις Χριστοδώρου ποιητοῦ Θηβαίου Κοπίτου, τῶν ἀγαλμάτων τῶν εἰς τὸ δημόσιον γυμνάσιον, τὸ ἐπικαλούμενον τοῦ Ζευξίππου. Ετι δὲ καὶ τὰ ἐπιγράμματα τῶν ἐν τῷ Ιπποδρόμῳ Κωνσταντινουπόλεως ἡνιόχων.

438.

INITIUM QUINTÆ sectionis.

Hac quinta sectione continetur descriptio facta à Christodoro Poëta Thebano Copita statuarum, quæ erant in Gymnasio publico, quod dicitur Zeuxippi. Ad hæc epigrammata aurigarum, qui erant in Hippodromo Constantinopolitano.

A

Εἰς Δηΐφοβον.

Δηΐφοβος μὲν πρῶτος ἐϋγλύπτῳ ἐπὶ βωμῷ
Ιστατο τολμήεις, κεκορυθμένος, ὄβριμος ἥρως,
Τοῖος ἐὼν ὁιόσπερ ἐπ' ὀρνυμένῳ Μενελάῳ
Περθομένων ἤντησεν ἑῶν προπάροιθε μελάθρων.
Ιστατο δὲ προβιβῶντι πανείκελος· εὖ δ' ἐπὶ κόσμῳ
Δόχμιος ἦν, μανίῃ δὲ κεκυφότα νῶτα συνέλκων,
Δριμὺ μένος ξυνάγειρεν· ἕλισσε δὲ φέγγος ὀπωπῆς
Οἶά τε δυσμενέων μερόπων πεφυλαγμένος ὁρμήν.
Λαιῇ μὲν σάκος εὐρὺ προΐσχετο, δεξιτερῇ δὲ
Φάσγανον ὑψόσ' ἄειρεν. ἔμελλε δὲ μαινομένη χεὶρ
Ανέρος ἀντιβίου κατὰ χροὸς ἄορ ἐλάσσειν·
Αλλ' οὐ χαλκὸν ἔθηκε φύσις πειθήμονα λύσσῃ.

439

In Deïphobum.

S. F. CH.

Deïphobus primus tereti apparebat in ara,
Stans audax, armisq; ferox, fortissimus heros,
Qualis erat sua cum populanti & tecta ruenti
B Fervidus ipse ira Menelao occurrit Atridæ.
Progresso imprimis similis stans, & latùs aptè
Versus in obliquum, contractus curva furore
Terga, acrem instaurans pugnam turbata rotabat
Lumina, & hostilem vitans vim, inimicaque tela:
Ipse gravem læva clypeum intendebat; & ensem
Dextra attollebat, furioso robore in hostem
C Multa ruens; strictoq; dedisset vulnera ferro,
Si tantùm æs rabido posset parere furori.

Εἰς Αἰσχίνην ῥήτορα, καὶ εἰς Αριστοτέλην.

Κεκροπίδης δ' ἤστραπτε νοήμονος ἄνθεα πειθοῦς
Αἰσχίνης· λασίης δὲ συνείρυε κύκλα παρειᾶς,
Οἷα πολυστροφάλιγξιν ἀεθλεύων ἀγορῇσι.
Στείνετο γὰρ πυκινῇσι μελεδόσιν. ἄγχι δ' ἐκείνου
Ηεν Αριστοτέλης, σοφίης πρόμος. ἱστάμενος δὲ,
Χεῖρε περιπλέγδην συνεέργαθεν. οὐδ' ἐνὶ χαλκῷ
Αφθόγγῳ φρένας εἶχεν ἀεργέας, ἀλλ' ἔτι βουλὴν
Σκεπτομένῳ μὲν ἔικτο· συνιστάμεναι δὲ παρειαὶ
Ανέρος ἀμφιέλισσαν ἐμαντεύοντο μενοινήν,
Καὶ στροφάλιγγι σήμαινον ἀολλέα μῆτιν ὀπωπαί.

440.

In Æschinem Rhetorem, & in Aristotelem.

TH.

Proximus Æschines huic fulget natus Athenis,
Qui suadæ spargit flores, atque ora resolvit,
Non secus ac media certans dicendo corona,
Tam multas animo curas agitare videtur.
D Est & Aristoteles sapiens, qui brachia palmis
Implicat ambabus, muto nec in ære quiescens:
Multa inquirentis, contemplantisque videtur
In speciem rugare genas, frontemq; severam.
Quin etiam errantes oculos circum undique versans
Monstrat confertas animo se volvere curas.

Εἰς Δημοσθένην.

Καὶ Παιανιέων δημηγόρος ἔπρεπε σάλπιγξ,
Ρήτρης εὐκελάδοιο πατὴρ σοφὸς, ὁ πρὶν Αθήναις
Πειθοῦς θελξινόοιο νοήμονα πυρσὸν ἀνάψας,
Αλλ' οὐκ ἠρεμέων διεφαίνετο, πυκνὰ δὲ βουλὴν
Εστρεφε· πυκινὴν γὰρ ἐείδετο μῆτιν ἑλίσσειν,
Οἷα κατ' εὐόπλων τεθοωμένος Ημαθιήων.

In Demosthenem.

TH.

E

Hinc micat orator celebris, quem gratia linguæ
Extulit: eloquii genitor, qui primus Athenas
Mulcentis mentem suadæ inflammavit amore,
Nunc etiam irrequietus agit, mentisque profundæ
Consilio plures curas agitare videtur;

Pugnaces ut si lingua premat Emathiæos.
Quin etiam præ ira conetur reddere vocem
Æra loqui cogens; ast illius ora sigillo
Æterni occlusit dextra haud sat docta silenti.

A Ἦ τάχα κεν κοτέων τροχαλὴν ἐφθέγγετο φωνὴν,
Ἄπνοον αὐδήεντα τιθεὶς τύπον· ἀλλά ἑ τέχνη
Χαλκείης ἐπέδησεν ὑπὸ σφρηγῖδι σιωπῆς.

In Euripidem.

S. F. CH.

Stabat & Euripi dictus de nomine, credas
Secum illum Tragicæ meditata requirere Musæ,
Pulcra pudicitiæ rimantem opera, & quatientem
Cernere erat thyrsos, ut ad Attica pulpita quondam.

Εἰς Εὐριπίδην.

Ἵστατο δ' Εὐρίποιο φερώνυμος· ὡς δὲ δοκεύω,
Λάθρῃ ὑπὸ κραδίην τραγικαῖς ὡμίλεε μούσαις,
B Ἔργα σαοφροσύνης διανεύμενος· ἦν γὰρ ἰδέσθαι
Οἷά τε τοὺς θυμέλῃσιν ἐν Ἀτθίσι θύρσα τινάσσων.

441.

In Palæphatum.

TH.

Lauro cæsariem vinctus stat tempora, fundens
Carminis egregii meditata Palæphatus orsa.

Εἰς Παλαίφατον.

Δάφνῃ μὲν πλοκαμῖδα Παλαίφατος ἔπρεπε μάντις
Στεφόμενος· δόκεεν δὲ χέειν μαντώδεα φωνήν.

In Hesiodum & Polyidum vatem, & in Simonidem.

TH.

Ascræum Hesiodum musas, queis culmina curæ,
Compellare putes: quin percitus ille furore
Divinum cogit flava æra expromere carmen.
Proximus huic Polyidus adest, qui tempora lauru
Cinctus Apollinea divinos fundere cantus
Tentet, at ars doctum clausit non docta labellum;
Et muto sepsit resonantia carmina septo.
Tu quoque molliculi perdocte Simonide amoris
Es memor, & Chordas digitis, citharamque retractas.
Quicumque est ausus reffingere, debuit ille,
Debuit harmoniam rufo admiscere metallo.
Te venerans citharæ muti æris consonat echo.

Εἰς Ἡσίοδον, καὶ εἰς Πολύειδον μάντιν, καὶ εἰς
C Σιμωνίδην.

Ἡσίοδος δ' Ἀσκραῖος, ὀρειάσιν εἴδετο μούσαις
Φθεγγόμενος, χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυάδι λύσσῃ
Ἔνθεον ἱμείρων ἀνάγειν μέλος. ἐγγύθι δ' αὐτοῦ
Μαντιπόλος πάλιν ἄλλος ἔην φοιβήϊδι δάφνῃ
Κοσμηθεὶς Πολύειδος. ἀπὸ στομάτων δὲ τινάξαι
Ἤθελε μὲν κελάδημα θεοπρεπὲς· ἀλλά ἑ τέχνη
Δεσμῷ ἀφωνήτῳ κατερήτυεν. οὐδὲ σὺ μολπῆς
D Εὔνασας ἀβρὸν ἔρωτα, Σιμωνίδη, ἀλλ' ἔτι χορδῆς
Ἱμείρεις, ἱερὴν δὲ λύρην οὐ χερσὶν ἀράσσεις.
Ὤφελεν ὁ πλάσας σε, Σιμωνίδη, ὤφελε χαλκῷ
Συγκεράσαι μέλος ἡδύ· σὲ δ' ἂν καὶ χαλκὸς ἀναυδὴς
Αἰδόμενος, ῥυθμοῖσι λύρης ἀνήχεε μολπήν.

442.

In Anaximenem.

TH.

Hic quoque Anaximenes sapiens, qui corde sub imo
Consilium quoddam varium, & sublime revolvit.

Εἰς Ἀναξιμένην.

E Ἦν μὲν Ἀναξιμένης νοερὸς σοφὸς, ἐν δὲ μενοινῇ
Δαιμονίης ἐλέλιζε νοήματα ποικίλα βουλῆς.

443.

In Calchantem.

S. F. CH.

Thestorides aderat Calchas, certissimus augur,
Tanquam aperire volens, quæ clausa oracla tenebat;
Scilicet aut miserans Græca agmina, vel quia forsan
Pectore adhuc tacito magnum metuebat Atridam.

Εἰς Κάλχαντα.

Θεστορίδης δ' ἄρα μάντις ἐΰσκοπος ἵστατο Κάλχας,
F Οἷά τε θεσπίζων. ἐδόκει δέ τε θέσφατα κεύθειν,
Ἢ στρατὸν οἰκτείρων Ἑλλήνιον, ἢ ἔτι θυμῷ
Δειμαίνων βασιλῆα πολυχρύσοιο Μυκήνης.

In Pyrrhum, qui & Neoptolemus.

TH.

Cernitur hic etiam Pyrrhus fortissima proles

Εἰς Πύῤῥον, τὸν καὶ Νεοπτόλεμον.

Δέρκεό μοι σκύμνον πτολιπόρθιον Αἰακιδάων

Πύῤῥον Αχιλλείδην, ὅσον ἤθελε χερσὶν ἑλίσσειν
Τεύχεα χαλκήεντα, τὰ μή οἱ ὤπασε τέχνη·
Γυμνὸν γάρ μιν ἔτευξεν. ὁ δ' ὑψόσε φαίνετο λεύσσων,
Οἷά περ ἠνεμόεσσαν ἐς Ἴλιον ὄμμα τιταίνων.

A Æacidum, qua vi muros evertere tentat
Firmatos ferro? verum ars quæ finxit inermem
Hoc negat; hic ventosa oculis quasi Pergama lustrans
Sublimi attentus circumſpicit omnia vultu.

Εἰς Ἀμυμώνην τοῦ Δαναοῦ θυγατέρα.

Ἧστο δ' Ἀμυμώνη ῥοδοδάκτυλος· εἰσοπίσω μὲν
Βόστρυχον ἀχρήδεμνον ἕης συνέεργεν ἐθείρης.
Γυμνὸν δ' εἶχε μέτωπον· ἀναστέλλουσα δ' ὀπωπὰς
444. Εἰνάλιον σκοπίαζε μελαγχαίτην παρακοίτην.

In Amymonem Danai filiam.
S. F. CH.

Stabat Amymone roſeo ſpectanda colore;
B Pone incompoſitos cohibens poſt terga capillos,
Fronte patens nuda, ſimul & ſua lumina torquens
Adſpicit æquoreum nigranti crine maritum.

Εἰς Ποσειδῶνα.

Ἐγγύθι δ' εὐρύστερνος ἐφαίνετο Κυανοχαίτης
Γυμνὸς ἐών· πλόκαμον δὲ καθειμένον εἶχεν ἐθείρης·
Καὶ διερὸν δελφῖνα προΐσχετο, χειρὶ κομίζων
Δῶρα πολυζήλοιο γάμων μνηστήρια κούρης.

In Neptunum.
S. F. CH.

Adſtabat lato nudus cum pectore numen
Cœruleum Conſus, promiſſo crine decorus,
Oſtentans udum ſponſæ delphina, ferenſque
C Dona manu, affectæ thalamos initura puellæ.

Εἰς Σαπφώ.

Πιερικὴ δὲ μέλισσα λιγύθροος ἕζετο Σαπφὼ
Λεσβιὰς ἠρεμέουσα· μέλος δ' ἔνυμνον ὑφαίνειν
Σιγαλέαις δοκέεσκεν ἀναψαμένη φρένα μούσαις.

In Sapphonem.
TH.

Parnaſſi Philomela ſedens hîc Leſbia Sappho
Nil agit, at carmen ſolitos tornare videtur
Ad numeros, muſas & compellare faventes.

445. Εἰς Ἀπόλλωνα.

Φοῖβος δ' εἱστήκει τριποδηλάλος· ἦν δ' ἄρα χαίτης
Εἰσοπίσω σφίγξας ἄδετον πλόκον· ἀλλ' ἐνὶ χαλκῷ
Γυμνὸς ἔην, ὅτι πᾶσιν ἀνειρομένοισιν Ἀπόλλων
Γυμνώσας δεδάηκεν ἀληθέα δήνεα μοίρης.
Ἢ ὅτι πᾶσιν ὁμῶς ἀναφαίνεται. ἠέλιος γὰρ
Φοῖβος ἄναξ, καθαρὴν δὲ φέρει τηλεσκόπον αἴγλην.

In Apollinem.
D TH.

Innixus tripodi Phœbus, poſt colla revinctis
Crinibus in nodum, rigido cœlatus in ære
Nudus adeſt; cunctis quod nempe orantibus ille
Magnorum decreta ſolet nudare deorum:
Aut etiam, (nam ſol à Phœbo haud alter,) in omnes
Quod puram ſpargit lucem, longeque micantem.

Εἰς Ἀφροδίτην.

Ἄγχι δὲ Κύπρις ἔλαμπεν· ἔλειβε δὲ νώροπι χαλκῷ
Ἀγλαΐης ῥαθάμιγγας. ὑπὸ στέρνοιο δὲ γυμνὴ
446. Φαίνετο μέν, φᾶρος δὲ συνήγαγεν ἄντυγι μηρῶν,
Χρυσείῃ πλοκαμῖδας ὑποσφίγξασα καλύπτρῃ.

E *In Venerem.*
S. F. CH.

At prope Cypris erat: nitido fulgebat in ære
Formæ lætus honos; ſed pectora nuda, manuq;
Subtilem ad ſpatium tunicam feminale trahebat;
Nempe tegens, crinem tenui redimita calyptra.

Εἰς Κλεινιάδην.

Κλεινιάδην δὲ τέθηπα, περιστίλβοντα νοήσας
Ἀγλαΐῃ· χαλκῷ γὰρ ἀνέπλεκε κάλλεος αὐγήν,
Τοῖος ἐών, οἷός περ ἐν Ἀτθίδι μητέρι μύθων
Ἀνδράσι Κεκροπίδῃσι πολύφρονα μῆτιν ἀγείρων.

In Cliniadem.
TH.

F Cliniadem miror tanto fulgore micantem
Intuitus, nam forma viri commixta metallo,
Qualis erat ſuadæ in media cum diceret urbe
Cecropidum, gratis mulcens ſermonibus aures.

Εἰς Χρύσην.

Χρύσης δ' αὖ ἱερεὺς πέλας ἵστατο, δεξιτερῇ μὲν

In Chryſen.
TH.

Proximus huic Chryſes, phœbæo dextera ſceptro,

Ornaturque caput splendentis luce coronæ:
Ut decet heroas, effictus imagine magna est.
Enixis tentat, nam sic puto, flectere supplex
Atridem precibus: promissa est barba, patensque;
Sacraque cæsaries humeris intonsa recumbit.

A Σκῆπτρον ἀνασχόμενος Φοιβήιον· ἐν δὲ καρήνῳ
Στέμμα φέρεν. μεγέθει δὲ κεκασμένος ἔπρεπε μορφῆς,
Οἷάπερ ἡρώων ἱερὸν γένος. ὡς δοκέω δὲ,
Ἀτρείδην ἱκέτευε· βαθὺς δέ οἱ ἤνθεε πώγων,
Καὶ ταναῆς ἄπλατος ἐσύρετο βόστρυς ἐθείρης.

In Julium Cæsarem.
S. F. CH.

Julius insigni radiabat imagine Cæsar;
Sæpe coronavit qui Romam hostilibus armis.
Ægida terrificam læva sustollit; at ipsa
Dextra quatit rutilum exultanti robore fulgur.
Hic novus Ausoniis celebratur Jupiter armis.

Εἰς Ἰούλιον Καίσαρα.

B Καῖσαρ δ' ἐγγὺς ἔλαμπεν Ἰούλιος, ὅς ποτε Ῥώμην
Ἀντιβίων ἔστεψεν ἀμετρήτοισι βοείαις.
Αἰγίδα μὲν βλοσυρῶπιν ἐπωμαδὸν ἦεν ἀείρων,
Δεξιτερῇ δὲ κεραυνὸν ἀγάλλετο χειρὶ κομίζων,
Οἷα Ζεὺς νέος ἄλλος ἐν Αὐσονίοισιν ἀκούων. 447.

In Platonem.
P. M.

Juxta illum magni splendescit imago Platonis
Qui diæ virtutis iter monstravit Athenis.

Εἰς Πλάτωνα.

Εἱστήκει δὲ Πλάτων θεοείκελος, ὃ πρὶν Ἀθήναις
C Δείξας κρυπτὰ κέλευθα θεοκράντων ἀρετάων.

In Venerem.
TH.

At Venerem cernas aliam summo Jove natam
Ærea nudato quam corpore monstrat imago.
In pectus niveum cestus de vertice pendet.

Εἰς Ἀφροδίτην.

Ἄλλην δ' εὐπατέρειαν ἴδον χρυσῆν Ἀφροδίτην,
Γυμνὴν παμφανόωσαν· ἐπὶ στέρνων δὲ θεαίνης,
Αὐχένος ἐξ ὑπάτοιο χυθεὶς ἐλελίζετο κεστός.

In Erinnam.
TH.

Assidet Erinne divina voce puella.
Non fusos terit illa manu, non stamina ducit,
Aoniæ sed stillat apis mella ore silenti.

Εἰς Ἤρινναν.

D Παρθενικὴ δ' Ἤριννα λιγύθροος ἕζετο κούρη, 448.
Οὐ μίτον ἀμφαφόωσα πολύπλοκον, ἀλλ' ἐνὶ σιγῇ
Πιερικῆς ῥαθάμιγγας ἀποσταλάουσα μελίσσης.

In Terpandrum.
TH.

Nec te etiam lateat fidicen Terpander, ahenâ
Quem tu cantantem deceptus imagine dicas:
Ut credo, meditatur opus: sua carmina possit
Quot variis cantare modis sub pectore versat.
Qualis Amyclæos olim mollire feroces
Eurotæ ad ripam cithara mulcente solebat.

Εἰς Τέρπανδρον.

Μήτε λίπῃς Τέρπανδρον εὔθεον· ὃ τάχα φαίης
Ἔμπνοον, οὐκ ἄφθογγον ἰδεῖν βρέτας. ὡς γὰρ ὀίω,
Κινυμέναις πραπίδεσσιν ἀνέπλεκε μύστιδα μολπὴν,
Ὥς ποτε δινήεντος ἐπ' Εὐρώταο ῥοάων
Μυστιπόλῳ φόρμιγγι κατεπρήυνεν ἀείδων
E Ἀγχεμάχων κακότητας Ἀμυκλαίων ναετήρων.

In Periclem.
TH.

Te quoque te miror Pericles, dum fulmen adaptas
Muto æri eloquii, quasi nunc quoque rector Athenis
Iratos populos justo sermone teneres,
Non jam bella movens Pelopeia, stans pede firmo.

Εἰς Περικλῆ.

Ἠγασάμην δ' ὁρόων σε Περίκλεες, ὅττι καὶ αὐτῷ 449.
Χαλκῷ ἀναυδήτῳ δημηγόρον ἦθος ἀνάπτεις,
Ὡς ἔτι Κεκροπίδῃσι θεμιστεύων πολιήταις,
F Οὐ μόθον ἐντύνων Πελοπήιον, ἰσάμβροτος δή.

In Pythagoram.
TH.

Fulget Pythagoras Samius sapiens, in olympo
Vivere eum credas, hujus mens vim facit æri
Exundans curis sublimibus. Ut puto puris
Ille oculis magni molem metitur olympi.

Εἰς Πυθαγόραν.

Ἔπρεπε Πυθαγόρης Σάμιος σοφός· ἀλλ' ἐν Ὀλύμπῳ
Ἐνδιάειν ἐδόκευε, [φύσιν δ' ἐβιάζετο χαλκοῦ]
Πλημμύρων νοερῇσι μελεδόσιν. ὡς γὰρ ὀίω,
Οὐρανὸν ἀχράντοισιν ἐμέτρεε μοῦνον ὀπωπαῖς.

A

Εἰς Στησίχορον.

Στησίχορον δ' ἐνόησα λιγύθροον, ὅν ποτε γαῖα
Σικελίη μὲν ἔφερβε, λύρης δ' ἐδίδαξεν Ἀπόλλων
Ἁρμονίην, ἔτι μητρὸς ἐνὶ σπλάγχνοισιν ἐόντα.
Τοῦ γὰρ τικτομένοιο, καὶ ἐς φάος ἄρτι μολόντος,
Ἔκποθεν ἠερόφοιτος ἐπὶ στομάτεσσιν ἀηδὼν
Λάθρῃ ἐφεζομένη, λιγυρὴν ἀνεβάλλετο μολπήν.

In Stesichorum.
TH.

Stesichorum video vatem, quem nutriit olim
Sicelie, & citharæ cantum formosus Apollo
Edocuit puerum cum ferrent ilia matris.
Mox etiam infantis nostras venientis in auras
Insedit divûm jussu philomela sub ore,
Clamque latens dulci perfecit murmure cantum.

B

Εἰς Δημόκριτον.

450. Χαῖρέ μοι Ἀβδήρων Δημόκριτε κῦδος ἀρούρης,
Ὅττι σὺ καλλιτόκοιο φυῆς ἐφράσσαο θεσμούς,
Λεπτὰ διακρίνων πολυΐδμονος ὄργια μούσης.
Αἰεὶ δὲ σφαλεροὺς ἐγέλας βιότοιο κελεύθους
Εὖ εἰδὼς ὅτι πάντα γέρων παραμείβεται αἰών.

In Democritum.
S. F. CH.

Abderitarum decus, ô Democrite, salve,
Qui cepisti animo Naturæ jura parentis,
Tenuia multisciæ discernens orgia Musæ,
Fallax semper iter vitæ ridere coactus,
Non ignarus, uti vetus omnia præterit ævum.

Εἰς Ἡρακλῆν, καὶ εἰς Αὔγην, καὶ εἰς Αἰνείαν.

C

Ἡρακλέης δ' ἀνίουλον ἐδείκνυε κύκλον ὑπήνης,
Μῆλα λεοντοφόνῳ παλάμῃ χρύσεια κομίζων,
Γαίης ὄλβια δῶρα Λιβυστίδος. ἐγγύθι δ' αὐτοῦ
Παλλάδος ἀρήτειρα παρίστατο παρθένος Αὔγη,
Φᾶρος ἐπισφίγξασα κατωμαδόν· οὐ γὰρ ἐθείρας
Κρηδέμνῳ συνέεργεν· ἑὰς δ' ἀνετείνετο χεῖρας,
Οἷά τε κικλήσκουσα Διὸς γλαυκῶπιδα κούρην
451. Ἀρκαδικῆς Τεγέης ὑπὸ δειράδας. ἵλαθι κόμης
Τρωϊάδος βλάστημα σακεσπάλον, ἵλαθι λάμπων
Αἰνεία, Τρώων βουληφόρε. σαῖς γὰρ ὀπωπαῖς
Ἀγλαΐης πνείουσα σοφὴ περιλείβεται αἰδώς,
Θέσκελον ἀγγέλλουσα γένος χρυσῆς Ἀφροδίτης.

In Herculem, & in Augem, & in Æneam.
TH.

Herculis impubes illic est cernere vultus,
Poma Leonineci palma pretiosa ferentis,
Terræ munera fausta Libytidis: hunc prope virgo
Palladis armisonæ surgit sacrata sacerdos
Auge: humerum vestis pendet per utrumque remissa,
Nec religant vincla ulla comas: protendit utrasque

D

Illa manus, numenque suum te, Cæsia Pallas,
Advocat Arcadicæ Tegeæ de montibus altis.
Respice tu patriam summo de culmine cœli,
Respice, ô Ænea, Troianæ surculus aulæ;
Teucrorum consul; vultûs venerãda refulget
Majestas, genus auricomæ testata Diones.

Εἰς Κρέουσαν.

Ἠγασάμην δὲ Κρέουσαν ἰδὼν πενθήμονι κόσμῳ,
Σύγγαμον Αἰνείαο κατάσκιον. ἀμφὶ γὰρ αὐταῖς
Ἀμφοτέραις κρήδεμνον ἐφελκύσασα παρειαῖς,
Πάντα πέριξ ἐκάλυψε ποδηνεκεῖ χρόα πέπλῳ,
Οἷά τε μυρομένη. τὰ δὲ χάλκεα δάκρυα νύμφης
Ἀρεϊ δυσείκτητον ἐμαντεύοντο τιθήνην,
452. Ἴλιον, Ἀργείοισιν ἐελμένον ἀσπιδιώταις.

In Creusam.
TH.

Vestitam aspiciens lugubri veste Creusam;
Æneæ sociam obstupui; nam vertice ab alto
Undique fusca tegunt madidos velamina vultus

E

Et totum corpus talaris palla recondit,
Tristitiam multam obscura nigredine testans.
Quod si oculis nymphæ lacrymarum defluit imber
Captivam patriam, vastataq; Pergama lugent.

Εἰς Ἕλενον.

Οὐδ' Ἕλενος κοτέων ἀπεπαύετο· πατρὶ δὲ μηνὶς
Φαίνετο, δινεύων ἔτι τοῦ χόλον. ἦν μὲν ἀείρων
Δεξιτερῇ φιάλην ἐπιλοίβιον· ὡς δοκέω δέ,
Ἐσθλὰ μὲν Ἀργείοις μαντεύετο· καδδὲ τιθήνης
Ἀθανάτοις ἠρᾶτο πανύστατα σήματα φαίνειν.

In Helenum.
TH.

Excandescit adhuc Helenus patrique videtur
Crudelis multas iras sub corde volutans.

F

Dextra manus phialam sacros attollit in usus,
Prædicit Græcis certum post bella triumphum:
Prædicit Teucris certam post bella ruinam.

Εἰς Ἀνδρομάχην.

Ἀνδρομάχη δ' ἕστηκε ῥοδόσφυρος Ἠετιώνη,

In Andromacham.
S. F. CH.

Forma etiam Andromache spectabilis Ectione

Stabat, nec gemitus imo de pectore ducens; A
Fortassis quod nec bello fortissimus Hector
Occubuisset adhuc, nec Troiæ funditus urbem,
Totaque vastarant clypeati Pergama Achivi.

Οὔτι γόον σταλάξασα πολύστονον. ὡς γὰρ ὀΐω,
Οὔπω ἐνὶ πτολέμῳ κορυθαίολος ἤριπεν Ἕκτωρ·
Οὐδὲ φερεσσακέων ὑπερήνορες υἷες Ἀχαιῶν
Δαρδανίην ξύμπασαν ἐληΐσσαντο πόληα.

In Menelaum.
TH.

Hic fortis Menelaus adest; victoria lætum
Quem Trojana facit, testatur gaudia vultu,
Et sibi Tyndaridis reddi consortia gestit. B

Εἰς Μενέλαον.

Ἦν δ' ἐσιδεῖν Μενέλαον ἀρήϊον, ἀλλ' ἐπὶ νίκῃ
Γηθόσυνον. σχεδόθεν γὰρ ἐθάλπετο χάρματι πολλῷ,
Δερκόμενος ῥοδόπηχυν ὁμόφρονα Τυνδαρεώνην.

In Helenam.
TH.

Hic Helenæ formam miror, quoque dulcis ab ipsa
Æri splendor inest, sensu privata licet sit:
Excitat ars, calidosque animis adspirat amores.

Εἰς Ἑλένην.

Ἠγασάμην δ' Ἑλένης ἐρατὸν τύπον, ὅττι καὶ αὐτὸς 453.
Χαλκῷ κόσμον ἔδωκε πανίμερον· ἀγλαΐη γὰρ
Ἔπνεε θερμὸν ἔρωτα καὶ ἀψύχῳ ἐνὶ τέχνῃ.

In Ulyssem, & in Hecubam.
TH.

Ingentes volvit curas divinus Ulysses;
Nec sine versutæ mentis cata dextera signis
Finxit eum; ast acri floret sapientia vultu.
Mens huic læta, sua jaceant quod Pergama fraude.
Hectoris at nobis tu fare miserrima mater,
Infelix Hecabe, quis divûm luctibus urget
Tot solvi te te? muta sub veste nec ipsum
Æs durum potuit gemitus finire vetustos;
Nec valet ars miserata tuos sedare furores.
Nam gemis hic etiam, non jam, puto, tristia magni
Hectoris aut miseræ Andromachæ, sed funera tandem
Eversæ patriæ: pendens à vertice palla
Obnubensq; oculos magna infortunia signat.
Ipse etiam calces descendens peplus ad imas
Perpetuum luctum probat, extremumque dolorem.
Quippe ille extremus dolor est tuus: ora fluentes
Irrorant certe lachrymæ, verum arte premuntur,
Quæ sic immensum ardorem docet esse doloris.

Εἰς Ὀδυσσέα, καὶ εἰς Ἑκάβην.

C Πυκναῖς δὲ πραπίδεσσιν ἀγάλλετο δῖος Ὀδυσσεύς·
Οὐ γὰρ ἔην ἀπάνευθε πολυστρέπτοιο μενοινῆς·
Ἀλλ' ἔτι κόσμον ἔφαινε σοφῆς φρενός. ἦν δ' ἐνὶ θυμῷ
Καγχαλόων. Τροίην γὰρ ἐγήθεε πᾶσαν ὀλέσσας
Ἧισι δολοφροσύνῃσι. σὺ δ' Ἕκτορος ἔννεπε μῆτερ,
Τίς σε πολυτλήμων Ἑκάβη τόσα δάκρυα λείβειν
Ἀθανάτων ἐδίδαξεν ἀφωνήτῳ ἐνὶ κόσμῳ;
D Οὐδέ σε χαλκὸς ἔπαυσεν ὀϊζύος, οὐδέ σε τέχνη 454.
Ἄπνοος οἰκτείρασα δυσαλγέος ἔσχεθε λύσσης·
Ἀλλ' ἔτι δακρυχέουσα παρίστασαι· ὡς δὲ δοκεύω,
Οὐκ ἔτι δυστήνου μόρον Ἕκτορος οὐδὲ ταλαίνης
Ἀνδρομάχης βαρὺ πένθος ὀδύρεαι, ἀλλὰ πεσοῦσαν
Πατρίδα σήν. φᾶρος γὰρ ἐπικρεμὲς ἀμφὶ προσώπῳ
Πήματα μὲν δείκνυσιν· ἀπαγγέλλουσι δὲ πέπλοι,
Πένθος ὑποβρύχιον, κεχαλασμένοι ἄχρι πεδίλων.
E Ἄλγεϊ γὰρ πυμάτῳ δέδεσαι φρένα· καδδὲ παρειῆς
Δάκρυα μὲν σταλάεις· τὸ δὲ δάκρυον ἔσβεσε τέχνη,
Ἄπλετον ἀγγέλλουσα δυσαλθέος αὐχμὸν ἀνίης.

In Cassandram.
TH.

Cassandram video vatem, quæ corde sub imo
Accusat patrem: divino est plena furore,
Ut si fata suæ rursum prædiceret urbis.

Εἰς Κασσάνδραν. 455.

Κασσάνδρην δ' ἐνόησα θεοπρόπον· ἀλλ' ἐνὶ σιγῇ
Μεμφομένη γενετῆρα, σοφῆς ἀνεπίμπλατο λύσσης,
Οἷά τε θεσπίζουσα πανύστατα πήματα πάτρης.

F

In Pyrrhum.
TH.

Hic alter Pyrrhus pariter fortissimus Heros;
Non illi cassis setis horrescit equinis,
Nec manus hastili: toto sed corpore inermis
Imberbis dextram extendit: signatque triumphum:
Atque Polyxenam torvum spectare videtur.

Εἰς Πύῤῥον.

Πύῤῥος δ' ἄλλος ἔην πτολιπόρθιος, οὐκ ἐπὶ χαίτης
Ἱπποκόμον τρυφάλειαν ἔχων, οὐκ ἔγχος ἑλίσσων·
Ἀλλ' ἄρα γυμνὸς ἔλαμπε, καὶ ἄχνοον εἶχεν ὑπήνην.
Δεξιτερὴν δ' ἀνέτεινεν ἑὴν ἐπιμάρτυρα νίκης,
Λοξὰ Πολυξείνην βαρυδάκρυον ὄμμασι λεύσσων.

Εἰς Πολυξένην.

Εἰπὲ Πολυξείνη δυσπάρθενε, τίς τοι ἀνάγκη
Χαλκῷ ἐν ἀφθόγγῳ κεκρυμμένα δάκρυα λείβειν;
Πῶς δὲ τεῷ κρήδεμνον ἐπειρύσασα προσώπῳ,
Ἵστασαι αἰδομένη μὲν ἀλίγκιος, ἀλλ᾽ ἐνὶ θυμῷ
Πένθος ἔχεις; μὴ δή σε τεὸν πτολίεθρον ὀλέσσας
Ληΐδα Πύρρος ἔχει Φθιώτιος; οὐδέ σε μορφὴ
Ῥύσατο, τοξεύσασα Νεοπτολέμοιο μενοινήν;
Ἢ ποτε θηρεύσασα τεοῦ γενέτηρα φονῆος,
Εἰς λίνον αὐτοκέλευστον ἀελπέος ἤγαγον ὀλέθρου;
456. Ναὶ μὰ τὸν ἐν χαλκῷ νοερὸν τύπον, εἴ νύ σε τοίην
Ἔδρακε Πύρρος ἄναξ, τάχα κεν ξυνήονα λέκτρων
Ἤγετο, πατρῴης προλιπὼν μνημήϊα μοίρης.

In Polyxenam.

S. F. CH.

Fare, ter infelix ô virgo Polyxena, quid te
Clam muto lachrymas effundere cogit in
  ære?
Cur demissa tuos etiam tegit infula vultus,
Stasque verecundæ similis, sed corde dolorem
Mœsta geris? captane tua Phthioticus urbe
Captivam te Pyrrhus habet; nec profuit
  hilum
Forma tibi, Pyrrhi figens in pectore vulnus,
Quæ prædata tui patrem occisoris, in ipsa
Ultro insperatæ conjecit retia mortis?
Perspirans simulacrum istud, si cernere talem
Quivisset Pyrrhus, forsan pro conjuge du-
  cens
Liquisset subito mortis monimenta paternæ.

Εἰς Αἴαντα τὸν Λοκρόν.

Ἠγασάμην δ᾽ Αἴαντα, τὸν ὀβριμόθυμος Ὀϊλεὺς
Λοκρίδος ἑσπέριμηνε πελώριος ἕρκος ἀρούρης.
Φαίνετο μὲν νεότητι κεκασμένος. οὐδὲ γὰρ ἦεν
Ἀνθεϊ λαχνήεντι γενειάδος ἄκρα χαράξας.
Γυμνὸν δ᾽ εἶχεν ἅπαν στιβαρὸν δέμας· ἠνορέῃ δὲ
Βεβριθὼν, ἐλέλιζε μαχήμονος οἶστρον Ἐνυοῦς.

In Aiacem Locrium.

TH.

Ajacem hic etiam miror, quem fortis Oileus
Tutatus quondam validè Locrensia regna
Progenuit: præstat forma, viridique juventa
Pulcher enim floret nulla lanugine vultus.
Pectora nuda armis, tum brachia nuda, ca-
  putque
Vi fidens œstro duræ furiatur Enyûs.

Εἰς Πάριν.

457. Αἰδομένῳ μὲν ἔοικεν ὁ βουκόλος· εἶχε δ᾽ ὀπωπὴν
Πλαζομένην ἑτέρωσε δυσίμερος. αἴδετο γάρ που
Οἰνώνην βαρύδακρυν ἰδεῖν Κεβρηνίδα νύμφην.

In Paridem.

TH.

Stat pavido similis pastor vultumq; aliorsum
Errantem agresti torquet de more, videre
Nam timet Oenonis lacrymas, luctumque
  perennem.

Εἰς Οἰνώνην.

Οἰνώνη δὲ χόλῳ φρένας ἔζεε, ἔζεε πικρῷ
Ζήλῳ θυμὸν ἔδουσα· Πάριν δ᾽ ἐκέλευε λαθοῦσα
Ὄμματι μαινομένῳ. κρυφίην δ᾽ ἤγγειλεν ἀπειλὴν,
Δεξιτερῇ βαρύποτμον ἀναινομένη παρακοίτην.

In Oenonem.

TH.

At contra similis frendenti Oenona, furorem
Zelotypa sub mente coquit, vultuque minaci
Increpitat Paridem multum indignata, mo-
  nensque
Abnuit & miseri versa consortia dextra.

Εἰς Μίλωνα.

458. Ἢ δὲ παλαισμοσύνην δεδαημένος ὄβριμος ἀνήρ.
Εἰ δὲ Φίλων ἤκουε πελώριος, εἴτε Φιλάμμων,
Εἴτε Μίλων Σικελῆς ἔρυμα χθονὸς; οἶδεν Ἀπόλ-
  λων.
Οὐ γὰρ ἐγὼ δεδάηκα διακρῖναι, καὶ ἀεῖσαι
Οὔνομα θαρσαλέου κλυτὸν ἀνέρος· ἀλλὰ καὶ ἔμ-
  πης
Ἔπνεεν ἠνορέην. λάσιος δέ οἱ εἵλκετο πώγων,
Καὶ φόβον ἠκόντιζον ἀεθλητῆρα παρειαὶ,
Καὶ κεφαλῆς ἔφριασσον ἐθειράδες. ἀμφὶ δὲ πυκνοῖς
Μυῶνες μελέεσσιν ἀνοιδαίνοντο ταθέντες
Τρηχαλέοι· δοιοὶ δὲ συνισταμένων παλαμάων
Εὐρέες ἐσφηκῶντο βραχίονες, ἠΰτε πέτραι,

In Milonem.

TH.

Viribus hic pollens magnis doctusque pa-
  læstram
Sive Philon fuerit robustus, sive Philammon.
Sive Milon, Siculæ quondam defensio terræ:
Quis sit is, hoc notum Phœbo: nam dicere
  certè
Nomen ego nequeo, meritam nec promere
  laudem.
At quisquis fuerit tandem, certamina spirat;
Pendula barba patet, cœstum pugnasque
  minatur
Vultus, inhorrescunt hirsuto vertice crines:
Undiq; vi multa tenduntur membra, tumetq;
Vena calens, nisu juncta utraque palma po-
  tenti,
Lataque more gravis firmantur brachia saxi,

Prominet in magnis nodosus musculus armis,
Per bene tornati proserpens æquora colli.

Καὶ παχὺς ἀλκήεντι τένων ἐπανίστατο νώτῳ,
Αὐχένος εὐγνάμπτοιο περὶ πλατὺν αὐλὸν ἀνέρπων.

In Daretem.
S. F. CH.

Mox arente Dares cingebat brachia loro,
Apparet pugnæ ira ferox prænuncia, torva
Lumina ferventis multum feritatis anhelant.

Εἰς Δάρητα.

Αὐαλέῳ δὲ Δάρης ἐζώννυτο χεῖρας ἱμάντι,
Πυγμαχίης κήρυκα φέρων χόλον· ἠνορέης δὲ
Ἔπνεε θερμὸν ἄημα πολυστρέπτοισιν ὀπωπαῖς.

In Entellum.
S. F. CH.

At furit aspiciens adversa fronte Daretem
Entellus, palmasque torosis cœstibus ambit,
Ore minans pugnam, & spirans cum pulvére cædem.

Εἰς Ἔντελλον.

Ἔντελλος δὲ Δάρητος ἐναντίον ὄμμα τιταίνων, 459.
Γυιοτόρους μύρμηκας ἐμαίνετο χερσὶν ἑλίσσων·
Πυγμαχίης δ' ὤδινε φόνου διψῶσαν ἀπειλήν.

In Charidemum.
TH.

Est Charidemus adhuc, cui paruit Attica tellus
Hujus Cecropiæ nutu coiere phalanges.

Εἰς Χαρίδημον.

Δέρκεό μοι Χαρίδημον, ὃς Ἀτθίδος ἡγεμονήων
Κεκροπίδην στρατὸν εἶχεν ἑῆς πειθήμονα βουλῆς.

In Melampodem.
TH.

Hinc etiam aspiciens mirare Melampoda vatem,
Quippe refert sacrum fundentem carmen imago,
Osque silens animam divinam ducere credas.

Εἰς Μελάμποδα.

Ἦ κεν ἰδὼν ἀγάσαιο Μελάμποδα· μαντιπόλον μὲν
Ἱερὸν εἶδος ἔφαινεν, ἔοικε δὲ θέσπιδος ὀμφῆς
Σιγηλοῖς στομάτεσσι θεοτρόπον ἆσθμα τιταίνειν.

In Panthoum.
TH.

Juvit consilio Troas Panthous, & ecce
Nunc etiam Argolicis molitur damna catervis.

Εἰς Πάνθουν. 460.

Πάνθοος ἦν Τρώων βουληφόρος, ἀλλ' ἔτι δεινὴν
Οὔπω μῆτιν ἔπαυσε κατ' Ἀργείων στρατιάων.

In Thymœten.
TH.

Thymœtes variis curarum fluctibus actus
Stat tacitus dubiusque, illum tu dixeris ima
Secum mente dolos versutæ texere Troiæ.

Εἰς Θυμοίτην.

Δημογέρων δὲ νόημα πολύπλοκον εἶχε Θυμοίτης,
Ἀμφασίης πελάγεσσιν ἐελμένος· ἦ γὰρ ἐῴκει
Σκεπτομένῳ τινὰ μῆτιν ἔτι Τρώεσσιν ὑφαίνειν.

In Lamponem.
TH.

Illic mœrenti similem Lampona videre est,
Nil quod dicat habet patriam populante Gradivo;
Consilio haud potis est rebus succurrere Teucrûm.

Εἰς Λάμπωνα.

Λάμπων δ' ἀχνυμένῳ ἐναλίγκιος ἦεν ἰδέσθαι.
Οὐ γὰρ ἔτι φρεσὶν εἶχε κυλινδομένοιο κυδοιμοῦ 461.
Τειρομένοις Τρώεσσι τεκεῖν παιήονα βουλήν.

In Clytium.
TH.

Adstat & hic Clytius perplexa mente, duasq;
Pectinat usq; manus taciti dans signa doloris.

Εἰς Κλύτιον.

Εἱστήκει Κλύτιος μὲν ἀμήχανος· εἶχε δὲ δοιὰς
Χεῖρας ὁμοπλεκέας, κρυφίης κήρυκας ἀνίης.

In Isocratem Rhetorem.
TH.

Maxima lux suadæ salveto Isocrates, æri
Addis splendorem; attentus meditansque videris
Sis licet artis opus surda atq; elinguis imago.

Εἰς Ἰσοκράτην τὸν ῥήτορα.

Χαῖρε φάος ῥήτρης Ἰσόκρατες, ὅττι σὺ χαλκῷ
Κόσμον ἄγεις· δοκέεις γὰρ ἐπίφρονα μήδεα φαίνειν,
Εἰ καὶ ἀφωνήτῳ σε πόνῳ χαλκεύσατο τέχνη.

Εἰς

A

Εἰς Ἀμφιάραον.

Ἔστε δ' Ἀμφιάρηος ἔχων περιλαμπέα χαίτην
Στέμματι δαφναίῳ. κρυφίην δ' ἐλέλιζεν ἀνίην,
Θεσπίζων ὅτι πᾶσι λυρόκτιτος ἀνδράσι Θήβη
Ἀνδράσιν Ἀργείοισιν ὑπόξοπον ἦμαρ ὀλέσσει.

In Amphiaraum.
S. F. CH.

Splendentem lauro crinem Amphiaraus habebat
Suspirans, tacita concussus pectora cura,
Prædicens structas olim testudine Thebas
Casuras Marte Argivo, id portendere fata.

Εἰς Ἄγλαον.

Ἄγλαος ἑστήκει χρησμολόγος, ὅντινα φασὶ
Μαντιπόλου γενετῆρα θεοφραδέος Πολυείδου.
462. Εὐπετάλῳ δὲ κόμας ἐστεμμένος ἔπρεπε δάφνῃ.

In Aglaum.
TH.

B Nec deest Aglaius vates, quem fama parentem
Esse docet, Polyide, tuum: stat marmore duro
Tempora perpetuâ redimitus præscia lauro.

Εἰς Ἀπόλλωνα.

Εἶδον ἀκειρεκόμην ἕκατον θεὸν, εἶδον ἀοιδῆς
Κοίρανον, ἀτμήτοισι κεκασμένον ἄνθεσι χαίτην.
Εἶχε γὰρ ἀμφοτέροισι κόμης μεμερισμένον ὤμοις
Βόστρυχον αὐτοέλικτον. ἔλιασε δὲ μάντιν ὀπωπὴν,
Οἷά τε μαντοσύνῃ μεροπήϊα πήματα λύων.

In Apollinem.
TH.

Intonsum video, & jaculantem spicula Phœbum,
Harmoniæ Regem, pendente à vertice crine,
C Qui Zephyris parens humeros se findit in ambos
Cincinnis se sponte vibrans: sic lumina torquet,
Ut si fata hominum veraci nuntiet ore.

Εἰς Αἴαντα τὸν μέγαν.

463. Γυμνὸς δ' ὀβριμόθυμος ἔην Τελαμώνιος Αἴας,
Μήπω πρῶτον ἴουλον ἔχων. ἐκέκαστο δὲ μορφῆς
Ἄνθεσι πατρῴης· πλοκάμους δ' ἐσφίγγετο μίτρῃ.
Οὐ γὰρ ἔην τρυφάλειαν ἔχων, οὐκ ἔγχος ἑλίσσων,
Οὐ σάκος ἑπταβόειον ἐπωμαδόν. ἀλλὰ τοκῆος
Θαρσαλέην ἀνέφαινεν ἀγηνορέην Τελαμῶνος.

In Ajacem Magnum.
TH.

Magnanimusque & nudus adest Telamonius Ajax,
D Nondum vestitis primâ lanugine malis;
Ars statuæ illius patrios afflarat honores;
Torquet mitra comas, nulla est in vertice cassis,
Nec jaculum in manibus; clypei quoque pondera nescit.
At Telamoniadem se vultu animoq; probarit.

Εἰς Σαρπηδόνα.

Ἵστατο Σαρπηδὼν Λυκίων πρόμος· ἠνορέῃ μὲν,
Φρικτὸς ἔην· ἁπαλοῖς δὲ νεοτρεφέεσσιν ἰούλοις
Οἴνοπος ἄκρα χάρασσε γενειάδος· ἀμφὶ δὲ χαίταις
Εἶχε κόρυν. γυμνὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλ' ἐνὶ μορφῇ
464. Σπέρμα Διὸς σήμαινεν. ἀπ' ἀμφοτέρης γὰρ ὀπωπῆς
Μαρμαρυγὴν ἀνέπεμπεν ἐλευθερίου γενετῆρος.

In Sarpedonem.
TH.

Sarpedon Lyciûm ductor, qui robore cuivis
E Terrorem incutiat, prima lanugine florens:
Cæsaries effusa, comans in vertice cassis,
Corpore sed reliquo nudus, formaq; supremi
Se prolem Jovis esse probat: nam vibrat utroque
Ex oculo splendor, magni nota certa parentis.

Εἰς Ἀπόλλωνα.

Καὶ τρίτος εὐχαίτης τριποδηλάλος ἦεν Ἀπόλλων,
Καλὸς ἰδεῖν· πλόκαμος γὰρ ἕλιξ ἐπιδέδρομεν ὤμοις
Ἀμφοτέροις· ἐρατὴ δὲ θεοῦ διεφαίνετο μορφὴ,
Χαλκῷ κόσμον ἄγουσα. θεὸς δ' ἐπίταινεν ὀπωπὴν,
Οἷά τε μαντιπόλοισιν ἐπὶ τριπόδεσσι δοκεύων.

In Apollinem.
TH.

Tertius ex tripode hoc vates assurgit Apollo
F Adspectu pulcher: cirris nam longa per armos
Cæsaries contorta volat, inspirat amorem
Forma Dei, cujus splendet fulgore metallum.
Sic oculos flectit doceat quasi fata rogantes.

Εἰς Κύπριν.

Καὶ τριτάτην θάμβησα πάλιν χρυσέην Ἀφροδίτην,

In Venerem.
TH.

Tertia visa mihi est rursus miranda Dione

Aurea, tecta sinus niveos : latus ambit utrumque
Cestus, divinoque Charis natat aurea cesto.

A Φάρεϊ κόλπον ἔχουσαν ἐπίσκιον· ἀμφὶ δὲ μαζοῖς
Κεστὸς ἕλιξ κεχάλαστο, χάρις δ' ἐνενήχετο κεστῷ.

In Achillem.
S. F. CH.

Hinc investis erat dius bellator Achilles;
Arma tamen, nudus licet, ensem dextra rotare,
Et clypei pondus sustollere læva videtur
Artis ope : apparet pugnas & bella minari
Audaci virtute ferox, qui lumine prodit
Legitimos mores, non degener Æacidarum.

Εἰς Ἀχιλλέα.

Αἰχμητὴς δ' ἀνίουλος ἐλάμπετο δῖος Ἀχιλλεύς,
Γυμνὸς ἐὼν σακέων. ἐδόκευε μὲν ἔγχος ἑλίσσειν
Δεξιτερῇ, σκαιῇ δὲ σάκος χάλκειον ἀείρειν
Σχήματι τεχνήεντι. μόθου δ' ἀπέπεμπεν ἀπειλήν,
B Θάρσεϊ τολμήεντι τεθηγμένος. αἱ γὰρ ὀπωπαὶ
Γνήσιον ἦθος ἔφαινον ἀρήϊον Αἰακιδάων.

465.

In Mercurium.
TH.

Ecce etiam virga præstans Cyllenius aurea
Stat, dextroque pedi talaria plumea nectit
Exiliens, flexoque genu primum aëra carpens.
Quin etiam lævam extendens, ad sidera vertit
Sublimes oculos ut si mandata parentis
Sedulus excipiat totum spargenda per orbem.

Εἰς Ἑρμῆν.

Ἦν δὲ καὶ Ἑρμείης χρυσόρραπις· ἱστάμενος δὲ,
Δεξιτερῇ πτερόεντος ἀνείρυε δεσμὰ πεδίλου,
Εἰς ὁδὸν ἀΐξαι λελιημένος. εἶχε γὰρ ἤδη
Δεξιὸν ὀκλάζοντα θοὸν πόδα. τῷ ἔπι λαιὴν
C Χεῖρα ταθεῖσαν, ἔπεμπεν ἐς αἰθέρα κύκλον ὀπωπῆς,
Οἷά τε πατρὸς ἄνακτος ἐπιτροπέοντος ἀκούων.

In Apuleium Magum.
S. F. CH.

Et cata perspiciens sacra non vulgata Latinæ
Musæ, suspexit coluitque Apuleïus, illum
Mystam aluit, Sophiæ arcanæ jure Itala Siren.

Εἰς Ἀπουλήϊον τὸν μάγον.

Καὶ νοερῆς ἄφθεγκτα Λατινίδος ὄργια μούσης
Ἄζετο παπταίνων Ἀπουλήϊος, ὅντινα μύστην
Αὐσονὶς ἀρρήτου σοφίης ἀνεθρέψατο σειρήν.

466.

In Dianam.
TH.

Et Phœbi montana soror pulcherrima stabat
Artemis : ast absunt pharetræ, celeresque sagittæ.
Non humeris de more habilem suspenderat arcum
Nuda genu, nodo vestem collecta fluentem
Virgineam, dederatque comas diffundere ventis.

D

Εἰς Ἄρτεμιν.

Φοίβου δ' οὐρεσίφοιτος ὁμόγνιος ἵστατο κούρη
Ἄρτεμις, ἀλλ' οὐ τόξον ἑκηβόλον οὐδὲ φαρέτρην
Ἰοδόκον κατέχουσα κατωμαδόν. ἦν δ' ἐπὶ γούνων
Παρθένιον λεγνωτὸν ἀναζωσθεῖσα χιτῶνα,
Καὶ τριχὸς ἀκρήδεμνον ἀνειμένη πλόκον αὔραις.

In Homerum.
TH.

Ars nobis statuam viventem sistit Homeri
Haud animi expertem, haud meritis, sed voce carentem
Divina, furor eximium docet esse poëtam;
Quem simul immisit dum funderet æra Minerva.
Nam non crediderim recta te in mente volutans
Mortalem nitidos adeo absolvisse labores.
Certè hæc Palladiæ divinum opus artis imago est.
Navat quippe hominis formam Dea, namque sonoro
Ejus corde habitat ; divina hinc carmina pangens
Ad Phœbi modulos: genitor meus atque Diis par
Mœonides venerandus adest, cui forma senilis

E

Εἰς Ὅμηρον.

Ἔμφρονα χαλκὸν Ὅμηρος ἐδείκνυεν, οὔτε μενοινῆς
Ἄμμορον, οὔτε νόου κεχρημένον, ἀλλ' ἄρα μούνης
Φωνῆς ἀμβροσίης. ἀνέφαινε δὲ θυιάδα τέχνην,
Ἡ καὶ χαλκὸν ἔχευεν ὁμοῦ θεὸς εἴδεϊ μορφῆς.
F Οὐ γὰρ ἐγὼ κατὰ θυμὸν ὀΐομαι ὅττι μιν ἀνὴρ
Ἐργοπόνος χάλκευσε παρ' ἐσχαρεῶνι θαάσσων,
Ἀλλ' αὐτὴ πολύμητις ἀνέπλασε χερσὶν Ἀθήνη,
Εἶδος ἐπισταμένη τό, τ' ἐῴκεεν. ἐν γὰρ Ὁμήρῳ
Αὐτὴ ναιετάουσα σοφὴν ἐφθέγγετο μολπήν,
Σύννομος Ἀπόλλωνι. πατὴρ δ' ἐμὸς, ἰσόθεος φὼς,
Ἵστατο θεῖος Ὅμηρος. ἔικτο μὲν ἀνδρὶ κοῆσαι

467.

Γηραλέῳ, τὸ δὲ γῆρας ἔην γλυκύ. τοῦτο γὰρ αὐτῷ
Πλειοτέρην ἔσταξε χάριν· κεκέραστο δὲ κόσμῳ
Αἰδοίῳ τε φίλῳ τε· σέβας δ' ἀπελάμπετο μορφῆς·
Αὐχένι μὲν κύπτοντι γέρων ἐπεσύρετο βόστρυς,
Χαίτης εἰσοπίσω πεφορημένος· ἀμφὶ δ' ἀκουὰς
Πλαζόμενος κεχάλαστο. κάτω δ' εὐρύνετο πώγων
Ἀμφιπαθεὶς, μαλακὸς δὲ καὶ εὔτροχος. οὐδὲ γὰρ ἦεν
Ὀξυτενὴς, ἀλλ' εὐρὺς ἐπαύετο, κάλλος ὑφαίνων
468. Στήθεϊ γυμνωθέντι, καὶ ἱμερόεντι προσώπῳ.
Γυμνὸν δ' εἶχε μέτωπον· ἐπ' ἀπλοκάμῳ δὲ μετώπῳ
Ἧστο σαοφροσύνη κουροτρόφος. ἀμφὶ δ' ἄρ' ὀφρῦς
Ἀμφοτέρας προβλῆτας ἐΰσκοπος ἔπλασε τέχνη.
Οὔτι μάτην· φαέων γὰρ ἐρημάδες ἦσαν ὀπωπαί.
Ἀλλ' οὐκ ἦν ἀλαῷ ἐναλίγκιος ἀνδρὶ νοῆσαι.
Ἕζετο γὰρ κενεοῖς χάρις ὄμμασιν· ὡς δὲ δοκεύω,
Τέχνη τοῦτο τέλεσσεν, ὅπως πάντεσσι φανείη
Φέγγος ὑπὸ κραδίην σοφίης ἄσβεστον ἀείρων.
Δοιαὶ μὲν ποτὶ βαιὸν ἐκοιλαίνοντο παρειαὶ,
Γήραϊ ῥικνήεντι κατάσχετοι· ἀλλ' ἐν ἐκείναις
Αὐτογενὴς χαρίτεσσι συνέστιος ἵζανεν αἰδώς.
469. Πιερικὴ δὲ μέλισσα περὶ στόμα θεῖον ἀλᾶτο,
Κηρίον ὠδίνουσα μελισταγές. ἀμφοτέρας δὲ
Χεῖρας ἐπ' ἀλλήλῃσι τιθεὶς ἐπερείδετο ῥάβδῳ,
Οἷά περ ἐν ζωοῖσιν. ἑὴν δ' ἔκλινεν ἀκουὴν
Δεξιτερήν· δόκεεν δὲ καὶ Ἀπόλλωνος ἀκούειν,
Ἢ καὶ Πιερίδων τινὸς ἐγγύθεν. ἐν δ' ἄρα θυμῷ,
Σκεπτομένῳ μὲν ἔικτο· νόος δέ οἱ ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἐξ ἀδύτων πεφόρητο πολυστρέπτοιο μενοινῆς,
Πιερικῆς Σειρῆνος ἀρήϊον ἔργον ὑφαίνων.

A Non tamen injucunda, oculis hinc plurima nempe
Affulget charis: egregiè miſcentur in unum
Majeſtas & amor: ſequitur veneratio formam;
Deprimit ætatis pondus caput, alba refuſa eſt
Canities retro, circumque & tempora & aures
Errat ad ornatum, barba eſt promiſſa, deorſumque
Hinc atq; hinc molles ſeſe diffundit in orbes,
B Non conſtricta ſed ampla, & nudum pectus honeſtat:
Ulla nec inde decens patitur diſpendia vultus;
Nuda illi facies, refugique à fronte capilli
In cujus medio fixit ſapientia ſedem.
Palpebras ars docta ambas ſi jungit utrinque
Prominulas, factum haud temere, nam lumina dia
Luce carent: cæcum at certè ſic nemo putarit,
Nempe & ineſt vacuis oculis ſua gratia, forte
C Monſtrat inextinctam Sophiæ ſub pectore Homerum
Colligere ars lucem, niſi nos ſententia fallit.
Hinc atque hinc modicum ſubſidens mala cavatur
Rugoſa in tenues ductus conſtricta ſenecta.
Quam pudor inſedit Charitum ſociuſque gemelluſque.
Ora apis involitat Parnaſſi civis, & infert
Dulcia mella ſeni: ſuſtentat dextra ſiniſtram:
Scipio utramq; manum veluti ſi vivus adeſſet,
Dextram aurem inclinat, tibi certè attentus, Apollo
D Et ſuggeſta ſibi tua carmina mente recondit,
Aut aliquam ex muſis, quæ juxta, audire videtur,
Stat contemplanti ſimilis mentiſq; profundæ
Continuo ex adytis quid grande haurire videtur,
Facta unde Aonio contexat Martia cantu;

Εἰς Φερεκύδην.

Καὶ Σύριος σελάγιζε σαοφροσύνῃ Φερεκύδης
Ἱστάμενος· σοφίης δὲ θευδέα κέντρα νομεύων,
470. Οὐρανὸν ἐσκοπίαζε, μετάρσιον ὄμμα τιταίνων.

In Pherecydem.

TH.

E Hic ſplendet Syrius Pherecydes ore modeſtò
Erectus, Sophiæ & ſtimulos ſub pectore verſans;
Intento in cœlum ſpeculatur ſidera vultu;

Εἰς Ἡράκλειτον.

Καὶ σοφὸς Ἡράκλειτος ἔην θεοείκελος ἀνὴρ,
Ἔνθεον ἀρχαίης Ἐφέσου κλέος· ὅς ποτε μοῦνος
Ἀνδρομέης ἔκλαιεν ἀνάλκιδος ἔργα γενέθλης.

In Heraclitum.

S. F. CH.

Hic Heraclitus ſapiens divinus erat vir;
Ille Epheſi antiquæ ſanctiſſima gloria, ſolus
Humani generis flevit qui triſtia fata;

Εἰς Κρατῖνον.

Καὶ τύπος ἁβρὸς ἔλαμπεν ἀεισονόοιο Κρατίνου;
Ὃς ποτε δημοβόροισι πολισσούχοισιν Ἰώνων
Θυμοδακεῖς ἐθόωσεν ἀκοντιστῆρας ἰάμβους,
Κῶμον ἀεξήσας φιλοπαίγμονος ἔργον ἀοιδῆς.

F

In Cratinum.

TH.

Hic mollis lucet præſtanti mente Cratinus,
Qui quondam Joniæ crudeles ferre Tyrannos
Indocilis mordaci illos agitavit Jambo:
Plurimus unde jocus toto plaudente theatro.

A

In Menandrum.

TH.

Et Menander adeſt,turritis primus Athenis
Qui doctum egregia renovavit luce Theatrum.
Ille puellarum non paucos finxit amores,
Et ſævos Chariti ſervire coëgit jambos.
Raptoremque œſtro indotatæ virginis actum
Narrando florem muſarum impendit amori.

Εἰς Μένανδρον.

Ἑστήκει δὲ Μένανδρος, ὃς εὐπύργοισιν Ἀθήναις
Ὁπλοτέρου κώμοιο σελασφόρος ἔπρεπεν ἀστήρ.
Πολλάων γὰρ ἔρωτας ἀνέπλασε παρθενικάων,
Καὶ χαρίτων θεράποντας ἐγείνατο παῖδας ἰάμβους
Ἁρπαγας οἰστρήεντας ἀεδνώτοιο κορείης,
Μίξας σεμνὸν ἔρωτι μελίφρονος ἄνθος ἀοιδῆς.

B

In Amphitruonem.

TH.

Emicat Amphitruo redimitus tempora laurũ
Virginea, vatem certè demonſtrat imago.
Non tamen eſt vates,capitiq; impoſta corona
Teſtatur victa Taphiorum à gente triumphum.
Fœcundæ Alcmenes bellax fuit ille maritus.

Εἰς Ἀμφιτρύωνα.

Ἀμφιτρύων δ' ἤστραπτεν, ἀπειρογάμῳ τρίχα δάφνῃ
Στεψάμενος· πᾶσιν μὲν ἐΰσκοπος εἴδετο μάντις·
Ἀλλ' οὐ μάντις ἔην· Ταφίης δ' ἐπὶ σήματι νίκης,
Στέμμα πολυστρέπτοισιν ἐπαρμένον εἶχεν ἐθείραις
Ἀλκμήνης μνησίχαρμος ἀριστοτόκου παρακοίτης.

471.

C

In Thucydidem.

TH.

Thucydidi variam verſat ſententia mentem,
Cogitet hiſtorias ut ſi contexere priſcas.
Sublimis namque eſt huic dextera, qualis agebat
Cum Spartæ fera bella, ipſorum & Cecropidarum
Narraret, demeſſa virûm queis Græcia nutrix.

Εἰς Θουκυδίδην.

Θουκυδίδης δ' ἐλέλιζεν ἑὸν νόον· ἦν δὲ νοῆσαι,
Οἷά περ ἱστορίης δημηγόρον ἦθος ὑφαίνων.
Δεξιτερὴν γὰρ ἀνέσχε μεταρσίον, ὡς πρὶν ἀείδων
Σπάρτης πικρὸν Ἄρηα, καὶ αὐτῶν Κεκροπιδάων,
Ἑλλάδος ἀμητῆρα πολυθρέπτοιο τιθήνης.

472.

D

In Herodotum.

TH.

Ex Halicarnaſſo ſcriptor divinus euntem
Siſtit me Herodotus,priſcorum facta virorum
Utraque quos tellus, quoſque omnis viderit ætas
Qui docet,& libros muſarum nomine donat.
Condit & Jonicâ præclara volumina linguâ.

Εἰς Ἡρόδοτον.

Οὐδ' Ἁλικαρνασσοῦ με παρέδραμε θέσπις ἀοιδὸς
Ἡρόδοτος πολυΐδρις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσά περ ἠπείρων δυὰς ἤγαγεν, ὅσσά περ αἰὼν
Ἔδρακεν ἑρπύζων, ἐνάταις ἀνεθήκατο μούσαις,
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰωίδος ἄνθεα φωνῆς.

In Pindarum.

S. F. CH.

Pindarus aſtabat, veteres cui patria Thebæ,
Ille alter jucundus olor,quemq;aureus olim
Nutribat Phœbus Bœoti Heliconis ad antrum,
Et dulces docuit numeros,cui primitus orto,
Os infantis apes ſimul inſedere tenellum,
Mella ibi fingentes, cantus præſaga futuri.

E

Εἰς Πίνδαρον.

Θήβης δ' Ὠγυγίης Ἑλικώνιος ἵστατο κύκνος,
Πίνδαρος ἱμερόφρονος· ὃν ἀργυρότοξος Ἀπόλλων
Ἔτρεφε Βοιωτοῖο παρὰ σκοπιὴν Ἑλικῶνος,
Καὶ μέλος ἁρμονίης ἐδιδάξατο. τικτομένου γὰρ
Ἑζόμεναι λιγυρῇσιν ἐπὶ στομάτεσσι μέλισσαι
Κηρὸν ἀνεπλάσαντο σοφῆς ἐπιμάρτυρα μολπῆς.

473.

In Xenophontem.

TH.

Urbis Cecropiæ civis fortiſſimus hic eſt
Xenophoon Cyri qui facta illuſtria narrans
Totum divini fingit ſe more Platonis.
Hiſtoriæ quæ corda ſolet ſtimulare virorum
Exemplis miſcens prædulcis mella loquelæ.

F

Εἰς Ξενοφῶντα.

Ξεινοφόων δ' ἤστραπτε φερασπίδος ἀστὸς Ἀθήνης,
Ὃς πρὶν Ἀχαιμενίδαο μένος Κύροιο λιγαίνων,
Εἵπετο φωνήεντι Πλατωνίδος ἤθεϊ μούσης,
Ἱστορίης φιλάεθλον ἀριστώδινος ὀπώρην
Συγκεράσας ῥαθάμιγξι φιλαγρύπνοιο μελίσσης.

In Alcmæonem.

H. G.

Fatidico ſtat & hic Alcmæon nomine clarus;

Εἰς Ἀλκμαίωνα.

Ἵστατο δ' Ἀλκμαίων κεκλημένος οὔνομα μάντις.

Ἀλλ' οὐ μάντις ἔην ὁ βοώμενος, οὐδ' ἐπὶ χαίτης
Δάφνης εἶχε κόρυμβον. ἐγὼ δ' Ἀλκμᾶνα δοκεύω
Ὃς περὶ εὐφθόγγοιο λύρης ἠσκήσατο τέχνην,
Δώριον ἀγκελάδοισι μέλος χορδῆσιν ὑφαίνων.

At non fatidicus tamen est, nec laurea crinem
Serta premunt: Alcmana puto qui pollice quondam
Mulcebat, doctæque sono testudinis aures,
Doricaque argutis aptabat carmina nervis.

Εἰς Πομπήϊον.

Καὶ πρόμος ἀγχεμάτων Πομπήϊος Αὐσονιήων,
Φαιδρὸν Ἰσαυροφόνων κειμήλιον ἠνορεάων,
Στειβομένας ὑπὸ ποσσὶν Ἰσαυρίδας εἶχε μαχαίρας·
Σημαίνων ὅτι δοῦλον ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα ταύρου
474. Εἴρυσεν, ἀρρήκτῳ πεπεδημένον ἅμματι νίκης.
Κεῖνος ἀνήρ, ὃς πᾶσιν ἔην φάος, ὃς βασιλῆος
Ἠγαθέην ἐφύτευσεν Ἀναστασίοιο γενέθλην.
Τοῦτο δὲ πᾶσιν ἔδειξεν ἐμὸς σκηπτοῦχος ἀμύμων,
Δῃώσας σακέεσσιν Ἰσαυρίδος ἔνθεα γαίης.

In Pompeium.

H. G.

Pompeium spectate ducem, qui tela gubernans
Ausonidum domitis peperit sibi nomen Isauris.
Hic pede tartaricas calcat victore machæras;
Hinc famulare jugum magnis cervicibus alti
Imposuit Tauri, leges inscripsit heriles.
Hic quondam jubar orbis erat, de sanguine cujus
Fulsit Anastasii divinus principis ortus:
Jam dedit auctorem magni se gente creatum
Sceptriger, ipse etiam nam vim perfregit Isaurûm.

Εἰς Ὅμηρον.

Ἵστατο δ' ἄλλος Ὅμηρος, ὃν οὐ πρόμον εὐεπιάων
Θέσκελον υἷα Μέλητος ἐϋρρείοντος ὀΐω,
Ἀλλ' ὃν Θρηϊκίῃσι παρ' ἠόσι γείνατο μήτηρ
Μυρὼ κυδαλίμη, Βυζαντὶν ἣν ἔτι παιδνὴν
Ἔτρεφον εὐεπίης ἡρωΐδος ἴδμονα Μοῦσαι.
Κεῖνος γὰρ τραγικῆς πινυτὴν ἠσκήσατο τέχνην,
475. Κοσμήσας ἐπέεσσιν ἑὴν Βυζαντίδα πάτρην.

In Homerum.

H. G.

Alter Homerus adest, non (ut reor) ille Melete
Progenitus, cujusque bibunt de fonte Poëtæ;
Sed quem Threicii Myro prope littora ponti
Edidit in lucem Byzantia; quam modo natam
Heroos ipsæ numeros docuere Camœnæ.
Ille etenim cecinit sublimi digna cothurno
Nobilitans tragicis patriam Byzantida musis.

Εἰς Βιργίλλιον.

Καὶ φίλος Αὐσονίοισι λιγύθροος ἔπρεπε κύκνος,
Πνείων εὐεπίης Βιργίλλιος, ὅν ποτε Ῥώμης
Θυμβρεαὶ ἄλλον Ὅμηρον ἀνέτρεφε πάτριος ἠχώ.

In Virgilium.

H. G.

Auribus hic olor est cecinit qui dulce Latinis
Virgilius felix animi, quem maxime Tybris
Lingua tibi Romana novum produxit Homerum.

Εἰς τὰς ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ Κωνσταντινουπόλεως στήλας τῶν ἀθλητῶν, ἐπιγράμματα.

In eas Athletarum statuas, quæ erant in Hippodromo Constantinopoleos epigrammata.

Εἰς Πορφύριον.

476. Πορφύριον Κάλχαντος ἄναξ καὶ δῆμος ἐγείρει,
Πολλοῖς εὐκαμάτοις βριθόμενον στεφάνοις,
Πᾶσι μὲν ἡνιόχοισι νεώτατον, ὅσσον ἄριστον,
Ἀλλὰ τόσον νίκης κάρτος ἐνεγκάμενον.
Ἔπρεπέ μιν χρυσέῳ ἐν ἀγάλματι, μηδ' ἐνὶ χαλκῷ
Τοῦτον τοῖς ἄλλοις εἴκελον ἑστάμεναι.

In Porphyrium.

H. G.

Porphyrium Calchante satum, cui multa corona,
Tam populus, quam Rex hoc posuere loco.
Omnibus hic currus agitantibus ut minor annis
Sic palma semper major & arte fuit.
Debuit idcirco non stare ex ære sed auro:
Qui videt hunc aliis ne putet esse parem.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Τέτραχα μὲν τοπάροιθε διακριδὸν ἴαχε δῆμος,
Τὸν Καλχαντιάδην Πορφύριον ποθέων·
Αὐτὰρ ὁ δεξιτεροῖσιν ἀνακτορέοισι θοώκου

In eundem.

H. G.

Auditus populus fuerat de parte quaterna
Calchantis natum quærere Porphyrium.
Ille ubi cum cinctu teretes suspendit habenas

Regalis solii dexteriore loco.
Inde agitavit equos, & nunc stat aheneus, etsi
Certat adhuc, primo flore tegente genas.
Ætati cita sunt data præmia, sera coronis:
Illas qui numerat jam putat esse senem.

A Ἡνία καὶ ζώνην ἱππότιν ἀνθέμενος,
Κεῖθεν ἐπιστρέφων ἐλάᾳ· μεσσηγὺ δ' ἀέθλων
Χάλκεος ἱδρύνθη, πρῶτον ἴουλον ἔχων.
Εἰ δ' ἐτέων γέρας ἦλθε θεώτερον, ἀλλ' ἐπὶ νίκαις
Ὀψιμον, ἀλλὰ μόλις, πολλὰ μετὰ στέφεα.

In eundem.
H. G.

Hoc tibi Porphyrius, victoria, quod Cythereæ
Anchises, lunæ quod fuit Endymion.
Ille suos dum mutat equos, noctique sodalis
Inque vices illos, hosque per æquor agit.
Atque labore suo meruit felicia serta,
Namque erat alterius nil nisi pone sequi.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἀγχίσην Κυθέρεια καὶ Ἐνδυμίωνα Σελήνη
B Φίλατο· καὶ Νίκη νῦν τάχα Πορφύριον.
Ὃς καὶ ἑοὺς ἵππους καὶ ὁμόφρονος ἡνιοχῆος
Ἐξ ἑτέρων ἑτέρους αἰὲν ἀμειβόμενος,
Πολλάκι κρᾶτα πύκασσε πανημερίοισιν ἀέθλοις,
Οὐ μογέων, ἑτάρου μοῦνον ἐφεσπομένου. 477.

In eundem.
H. G.

Quo te tam juvenem victoria donat honore,
Porphyrie, hunc alii vix meruere senes.
Namque tuas, & cana ferunt quas tempora palmas
Dum numerat, plures invenit esse tuas.
Quin pars ipsa tuo contraria favit honori,
Æmulaque est meritis factio victa tuis.
Felices Veneti, liberrima natio, cui te
Eximium munus Cæsar habere dedit.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Τοῦτό σοι ἠϊθέῳ Νίκη γέρας, ὃ χρόνος ἄλλοις
C Ὀψὲ μόλις πολιοῖς ὤπασε Πορφύριε.
Καὶ γὰρ ἀριθμήσασα πολυστεφέας σέο μόχθους,
Εὕρετο γηραλέων κρέσσονας ἡνιόχων.
Τί πλέον; ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπευφήμησεν ἀΰσας
Σὸν κλέος ἀντιπάλων δῆμος ἀγασσάμενος;
Ὀλβίη ἡ Βενέτων πανελεύθερός ἐστι γενέθλη,
Ἣ σε μέγας βασιλεὺς δῶρον ἔνευσεν ἔχειν.

In eundem.
H. G.

Porphyrium Veneti victores vincere natum
Arte manu bona gens, arte manuque bonum.
Vectus sæpè fuit, alienis non minus, idem
Semper equis sumtis vicit, equisque datis.

Εἰς τὸν αὐτόν. 478.

D Ἄλκιμοι ἀλκήεντα, σοφοὶ σοφὸν, υἱέα νίκης,
Οἱ νίκης παῖδες Πορφύριον Βένετοι
Ἄνθεσαν. ἀμφοτέραις γὰρ ἀμειβομένοις ἐπὶ πώλοις
Κυδιάει νίκαις, οἷς πόρεν, οἷς ἔλαβεν.

In eundem.
H. G.

Porphyrium princeps hoc donat honore, quiescunt
Dum reliqui, partem solus utramq; facit.
Victor sæpè suos aliis donavit, & idem
Alterius sumtis sic quoque vicit equis.
Hinc Prasinus livor primum, mox clamor obortus.
Sic Venetos pariter, Rex, Prasinosq; beas.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἄλλοις παυσαμένοισιν, ἀεθλεύοντι δὲ μούνῳ
E Πορφυρίῳ βασιλεὺς τοῦτο δέδωκε γέρας.
Πολλάκι νικήσας γὰρ, ἑοὺς πόρεν ὠκέας ἵππους·
Λάζετο δ' ἀντιπάλων, καὶ πάλιν ἐστέφετο.
Ἔνθεν ἔην Πρασίνοις ἔρις ἄσπετος, ἔνθεν ἀϋτή·
Ὃς Βενέτους τέρψει κοίρανε καὶ Πρασίνους. 479.

In eundem.
P. M.

Publica certantis prope te victoria signum
Porphyrii proprio vox jubet esset loco.
Sic jussit populus, renuens sed factio lauros
Congeminat, pugnam dum me iterare jubet.
Numquid ego aurigas supra concedo quadrigam
Victricem victis, cedit at illa mihi.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Αἱ πάντων ψῆφοί με καὶ εἰσέτι διφρεύοντα
F Ἔστησαν νίκης ἐγγύθι Πορφύριον.
Δῆμος μὲν γὰρ ἐμὸν γέρας ἤτεεν· οἱ δ' ἑτεροί με
Δίζοντ' αὖθις ἔχειν, νῖκος ἀπειπάμενοι.
Μήτι δ' ἡνιόχων περιγίγνομαι, οἷσι καὶ ἵππους
Κρείσσονας ἀντιπορῶν, δεῖξα χερειοτέρους.

In eundem.
S. F. CH.

Ipsum Porphyrium plastes effinxit in ære

Εἰς τὸν αὐτόν.

Αὐτὸν Πορφύριον μὲν ἀπηκριβώσατο χαλκῷ

Ὁ πλάστης, ἔμπνουν οἷα τυπωσάμενος.
Τίς δὲ χάριν, τίς ἄεθλα, τίς ἔνθεα δείκελα τέχνης
Τεύξει, καὶ νίκην οὔ ποτ' ἀμειβομένην;

A Affabrè, & fermè vitam animumque dedit:
Sed quî fingetur nunquam victoria mutans,
Gratia certatrix, mixtus & arte labor?

Εἰς τὸν αὐτόν.

Εἰκόνι χαλκείῃ τὸν χάλκεον ἡνιοχῆα
Ἄνθετο νικητὴς κοίρανος Αὐσονίων,
Ὡς σοφὸν, ὡς Βενέτοις πεφιλημένον· ἀλλ' ἐπὶ νίκαις
Πορφυρίου πολλὰς εἰκόνας ὀψόμεθα.

In eundem.
P. M.

Æreo quadrupedi sessorem imponit ahenum
Rex, magnos victor qui regit Ausonidas.
Quam carum Venetis, quam magnum, at plura sequentur
B Talia victorem præmia Porphyrium.

Εἰς τὸν αὐτόν.

480. Πορφύριος Λίβυς ἐστὶ, ἀεθλοφόροις δ' ἐπὶ νίκαις
Μοῦνος παντοδαποὺς ἀμφέθετο στεφάνους.
Νίκη γὰρ βασίλεια μεριζομένη κατὰ δῆμον,
Χρώμασι καὶ πέπλοις συμμετέβαλλε τύχας.
Ἥρμοσε δ' αὐτὸν ἔχειν Βενέτοις πλέον, ἔνθεν ἀνέστη
Χρύσεος ἀντ' ἀρετῆς, χάλκεος ἀντὶ πόνων.

In eundem.
P. M.

Afer Porphyrius: solus verum ille coronis
Omnigenis gaudet condecorasse caput.
Nam varias regina prius victoria sortes
Mox hoc mox illo læta colore dabat.
At certè hic Venetos decuit magis: inde merentem
Illum auro virtus ornat, & ære labor.

C

Εἰς τὸν αὐτόν.

Τίς τελέθεις φίλε κοῦρε, γενειάδος ἄκρα χαράσσων;
Ὦ ξένε, Πορφύριος. τίς πατρίς; ἡ Λιβύη.
Τίς δέ σε νῦν τίμησεν; ἄναξ, χάριν ἱπποσυνάων.
Τίς μάρτυς τελέθει; δῆμος ὁ τῶν Βενέτων.
481. Ἔπρεπέ σοι Λύσιππον ἔχειν ἐπιμάρτυρα νίκης
Τοσσατίης, πλάστην ἴδμονα, Πορφύριε.

In eundem.
S. F. CH.

Ecquis es, ô juvenis pictus lanugine mentum?
Hospes, Porphyrius; quæ patria est? Libya:
Quis decus hoc tribuit? studium Rex propter equestre:
Quis testis? Venetûm factio testis erit,
Lysippum talis meruit victoria testem,
Porphyrie; hanc plastes unicus ille decet.

D

Εἰς τὸν αὐτόν.

Τοῦτον Πορφύριον Λιβύη τέκε, θρέψε δὲ Ῥώμη,
Νίκη δ' ἐστεφάνωσεν ἀμοιβαδὶς, ἄλλοτ' ἀπ' ἄλλου
Χρώματος, ἄκρα φέροντα καρήατι σύμβολα νίκης.
Πολλάκι γὰρ δήμους ἠλλάξατο, πολλάκι πώλους.
Καὶ νῦν μὲν πρῶτος, τοτὲ δ' ὕστατος, ἄλλοτε μέσσος,
Πάντας ὁμοῦ νίκησε καὶ ἀντιπάλους καὶ ἑταίρους.

In eundem.
P. M.

Inclyta Porphyrium magnæ dedit Africa Romæ,
Roma aluit, vicibus variis, varioque colore,
Indutum ornavit claris victoria palmis;
Factio namque illi fuit haud una, haud equus unus,
Ultimus hinc, prior inde micat, mediusque vicissim;
E Ast & ab hoste decus pariter, socioq; reportat.

Εἰς τὸν αὐτόν.

482. Ἐγγύθι τῆς Νίκης καὶ Ἀλεξάνδρου βασιλῆος
Ἕστης, ἀμφοτέρων κύδεα δρεψάμενος.

In eundem.
P. M.

Dexter Alexander, læva est victoria; tuque
In medio, laudes sic ab utroque trahens.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Πάντα τύχης ὀφθαλμὸς ἐπέρχεται· ἀλλ' ἐπὶ μούνοις
Πορφυρίου καμάτοις ἕλκεται ὄμμα Τύχης.

In eundem.
P. M.

Incertos fortuna oculos temere undique torquet,
F Illos sola trahit gloria Porphyrii.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Πορφύριον λήξαντα πόνων, λύσαντά τε μίτρην,
Καὶ πάρος ἀντ' ἀρετῆς χάλκεον ἑσταότα,
Τῇδε πάλιν χαλκοῦ τε καὶ ἀργύρου ἱδρύσαντο.

In eundem.
P. M.

Compositis placidus telis, zonaque solutus
Porphyrius merito qui stetit ære prius.
Hic rursum argenti stat & æris honore decorus

A

Tu donate ſenex munere non ſolito.
Dimiſſum repetis populo clamante flagellum,
In medioque furis bis juvenis ſtadio.

Πρέσβυ, σὺ δὲ ξείνων ἀντιάσας γεράων,
Δήμου μὲν βοόωντος ἕλες παλίνορσον ἱμάσθλην,
Ὡς δὲ δὶς ἡβήσας, μαίνεαι ἐν σταδίοις.

In eundem.
P. M.

Turba tuum clypeum mirata volanſque flagellum
Te duplex ſtatuæ juſſit habere decus,
Militis, aurigæque habitu: verum unicus ille
Mores, atq; animum vultus utrinq; refert.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Σὴν τροχαλὴν μάστιγα καὶ ἀσπίδα δῆμος ἀγασθεὶς,
Ἤθελέ σε στῆσαι διπλόον, ὥσπερ ἔδει,
B Ἡνίοχον κρατερὸν, καὶ ἀριστέα· διχθὰ δὲ χαλκὸς
Οὐκ ἐχύθη, ψυχὴν σεῖο τυπωσάμενος.

In eundem.
P. M.

Cur ſemper victrix Praſinorum factio, pulcris
Porphyrium aurigam donat imaginibus,
Rex dixit, quid plura? ſui nempe iſta favoris,
Artis & egregiæ ſigna manere jubet.

Εἰς τὸν αὐτόν.

483.

Πορφύριον σταδίοισι τίνος χάριν ἡνιοχῆα
Δῆμος ὁ πρῶτα φέρων ἄνθετο τῶν Πρασίνων;
Αὐτὸς ἄναξ κήρυξε. τί γὰρ πλέον; ὅττι γεραίρει
Εἵνεκεν εὐνοίης, εἵνεκεν ἱπποσύνης.

C

In eundem.
P. M.

Poſt pugnas meritos magnus Rex addit honores
Porphyrio in Praſinos gratus, & uſque favens.
Nam ſæpe egregios populus clamore labores
Calliopæ in cœlos Porphyriique tulit.
Laus gemina herois ſtatua fulgentis ahena
Cui quadriga decus contulit eximium.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Πορφυρίῳ μετ᾽ ἄεθλα γέρας πόρεν ἄξιον ἔργων
Κοίρανος ὁ Πρασίνοις τοῦτο χαριζόμενος.
Πολλάκι γὰρ δῆμος προφερέστατα ἔργα κομίζων,
Ἤνεσε Καλλιόπαν, καὶ πάλι Πορφύριον.
Διπλόον οὔνομα τοῦτο, τόπερ λάχε χάλκεος ἥρως
Οὗτος, ὁ τεθρίπποις κῦδος ἑλὼν ἀρετῆς.

484.

D

In eundem.
S. F. CH.

O ſi non iſtas veſtes, tantùm arma tuliſſes,
Ut belli eſſes dux, ille agitator equûm:
Namque tyrannum hoſtem peteret cum regius enſis,
Claſſica juviſti tu quoque bella ſciens:
Unde tibi, ô ſapiens, duplex victoria cedit,
Illa curulis erit, iſta tyranniprema.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ὤφελες ὅπλα φέρειν, οὐ φάρεα ταῦτα κομίζειν,
Ὡς ἐλατὴρ τελέθων, καὶ πολέμων πρόμαχος.
Εὖτε γὰρ ἦλθεν ἄνακτος ὀλεσιτύραννος ἀκωκὴ,
Καὶ σὺ συναιχμάζων ἥψαο ναυμαχίης.
Καὶ διδύμης πολύμητι σοφῆς ἐδράξαο Νίκης,
Τῆς μὲν, πωλομάχου, τῆς δὲ, τυραννοφόνου.

E

In eundem.
P. M.

Non ſolum ex ſtadiis laurus tua tempora cingit,
Et decus hoc cumulat marte paratus honos.
Nam ſimul ac turmas Praſinûm Rex duxit in hoſtem,
Elatumque animis, & feritate trucem,
Continuo cecidit laceræ tunc arbiter urbis,
Lux libertatis fulſit & Auſoniæ.
Hos igitur priſcis rex juſſit honoribus uti;
Porphyrio at ſurgit artis imago decus.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οὐ μόνον ἐν σταδίοις σε κατέστεφε πότνια Νίκη,
Ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμοις δεῖξεν ἀεθλοφόρον.
Εὖτ᾽ αὖ ἄναξ πολέμιζεν ἔχων Πρασίνους ὑποεργοὺς

485.

Ἄγρια μαινομένῳ ἐχθρῷ ἀνακτορέῳ,
Καὶ πέσεν αἰνοτύραννος ἐπιφθιμένης τότε Ῥώμης,
Ἦμαρ δ᾽ Αὐσονίης ἦλθεν ἐλευθερίης.
F Τοὔνεκα τοῖς μὲν ἔδωκεν ἄναξ γέρας, ὡς πάρος εἶχον
Σὸν δὲ τύπον τέχνη ἔξεσε Πορφύριε.

In eundem.
P. M.

Maxime pugnarum præconia certa tuarum
Hoſtibus abs ipſis præmia, Porphyrie.
Nam ſtadio quicumque audent contendere tecum,
Hos artis ludos arguis eſſe tuæ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ὑμετέρων κήρυκες ἀμεμφέες εἰσὶν ἀγώνων,
Οἱ καὶ ἀπ᾽ ἀντιβίων Πορφύριε στέφανοι.
Πάντας γὰρ σταδίοισιν ἀμοιβαδὸν αἰὲν ἐλέγχεις
Ἀντιτέχνους, τὸ σῆς παίγνιον ἱπποσύνης.

Τοὔνεκα

Τοὔνεκα καὶ ξεῖνον πρεσβήϊον εὕρεο μοῦνος,
Εἰκόνα χαλκείην δήμῳ ἐν ἀμφοτέρῳ.

A Solus propterea inſolito decoratus honore es,
Æratam ſtatuam parte ab utraque ferens.

Εἰς τὸν αὐτόν.

In eundem.
S. F. CH.

Πλάστης χαλκὸν ἔτευξεν ὁμοίϊον ἡνιοχῆϊ,
Εἴθε δὲ καὶ τέχνης ὄγκον ἀπειργάσατο,
Ογκον ὁμοῦ καὶ κάλλος ὅπερ φύσις ὀψὲ τεκοῦσα,
Ωμοσεν, ὠδίνειν δεύτερον οὐ δύναμαι.
Ωμοσεν εὐόρκοις ὑπὸ χείλεσι· Πορφυρίῳ γὰρ
Πρώτῳ καὶ μούνῳ πᾶσαν ἔδωκε χάριν.

Aurigam egregium verè hoc expreſſit in ære:
O ſi artem, & formam plaſta quoque exprimeret!
Quas, cùm ſera olim pareret natura, ſecundo
Non ſum, inquit jurans, apta puerperio:
Juravit, nec inane quidem; nam indulſerat uni
B Porphyrio, & primo, Gratia quicquid habet.

486. Εἰς τὸν αὐτόν.

In eundem.
P. M.

Εἰ φθόνος ἠρεμέοι, κρίνειν δ' ἐθέλωμεν ἀέθλους,
Πάντες Πορφυρίου μάρτυρές εἰσι πόνων.
Ναὶ τάχα καὶ φήσαιεν ἀριθμήσαντες ἀγῶνας,
Βαιὸν τοῦτο γέρας τοσσατίων καμάτων.
Οσσα γὰρ ἡνιοχῆας ἀεὶ μεμερισμένα κοσμεῖ,
Εἰς ἓν ἀολλίσσας, τηλίκος ἐξεφάνη.

Si nulla invidia & pugnas numerare velimus
Porphyrii, cui non cognita geſta viri?
Tot certaminibus tantoque labore minora
Omnis plebs dicet præmia ferre virum.
Nam qui tot palmas, quot cuncti rettulit ille
C Ut quivis uno tantulus ære micat.

Εἰς τὸν αὐτόν.

In eundem.
P. M.

Αἰδομένη χαλκῷ σε πόλις τριπόθητε γεραίρει.
Ηθελε γὰρ χρυσῷ· ἀλλ' ἴδεν ἐς νέμεσιν.
Εἰ δὲ τεὴν μέλπων οὐ παύεται ἠθάδα νίκην
Εὐγνώμων δῆμος Πορφύριε Πρασίνων,
487. Εμπνοά σοι ξύμπαντες ἀγάλματα· πᾶς δὲ περισσὸς
Καὶ χρυσὸς τύποις εἰς ἔριν ἐρχόμενος.

Urbs tua geſta verens æris decoravit honore,
Certè auro voluit, ſed vetuit Nemeſis.
Cara ſed aſſiduo Praſinûm ſi factio cantu
Porphyrium celebret, dona decuſq; tuum,
Quot ſocios, vivas ſtatuas tot habere videris.
D Fruſtra aurum unde gravis naſcitur invidia.

Εἰς τὸν αὐτόν.

In eundem.
P. M.

Οὔπω σοι μογέοντι τύχη πόρεν ἄξια νίκης.
Νῖκαι γὰρ τῆς σῆς μείζονες εὐτυχίης·
Αλλὰ μέρει πρώτῳ σταθερῷ καὶ ἀρείονι μίμνοις,
Τὴν φθονερὴν τήκων δυσμενέων κραδίην.
Οἳ σέθεν εἰσορόωντες ἀεὶ νικῶσαν ἱμάσθλην,
Μέμφονται σφετέρην αἰὲν ἀτασθαλίην.

Nondum ſat digno te fors decoravit honore;
Namque minor factis eſt tua proſperitas.
At proprium teneat potior te factio prima,
Invidaque arrodat pectora livor edax.
Et tua cum videat ſemper victricia ſigna
E Altera ſe nullam turma ſubacta putet.

Εἰς τὸν αὐτόν.

In eundem.
P. M.

488. Αλλοις μὲν γεράων πρόφασις χρόνος. οἱ δ' ἐπὶ νίκαις
Κρινόμενοι, πολιῆς οὐ χατέουσι κόμης,
Αλλ' ἀρετῆς, ὅθεν εὖχος ἀνάπτεται. εἷς ἀπὸ τοίων
Πορφύριος δώρων δὶς λάχεν ἀγλαΐην,
Οὐκ ἐτέων δεκάδας, νίκης δ' ἑκατοντάδας αὐχῶν
Πολλὰς, καὶ πάσας συγγενέας χαρίτων.

His honor ex annis: ſi cui victoria laudem
Attulerit, cana non eget ille coma;
Sed ſola virtute, decoris fonte perenni
Talem Porphyrium præmia bina decent;
Annorum haud decadas, hecatontadas ille recenſet
F Palmarum & quotquot ſunt Charitum genera.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ Σχολαστικοῦ εἰς τὸν αὐτόν.

LEONTII Scholaſtici in eundem.
P. M.

Αγχίσην Κυθέρεια, καὶ Ἐνδυμίωνα Σελήνη
Φίλατο· μυθεῦνται τοῖα παλαιγενέες·
Νῦν δὲ νέος τις μῦθος ἀείσεται, ὡς τάχα Νίκη
Ομματα καὶ δίφρους φίλατο Πορφυρίου.

Deperiit Venus Anchiſem, Endymionaque Luna,
Ut docuit priſcis fabula temporibus.
At quod Porphyrii victoria flagret amore,
Dicetur noſtris res nova temporibus.

A

In Calliopam.

P. M.

Tu canescentes juvenis, juvenesque senescens
  Annorum natus jam tria lustra quater,
Exuperas celeres dextra moderante quadrigas;
  Inde tibi statuæ Rege jubente decus,
Ut posthac maneat tua gloria: gloria certè
  Cui durando utinam par tua vita foret.

Εἰς Καλλιόπην.

Πρεσβυτέρους κοῦρος μὲν ἐών, πρέσβυς δέ τε κούρους
  Νικᾷς, τεθρίππων κέντορας ἀθλοφόρων.
Ἐξ δ' ἐτέων ἀνύσας δεκάδας, στήλην ἐπὶ νίκαις
  Εἷλες Καλλιόπα νεύματι κοιρανίης,
Ὄφρα μένοι καὶ ἔπειτα τεὸν κλέος. αἴθε τοι εἴη
  Ὡς κλέος ἀθάνατον, καὶ δέμας ἀθάνατον.

B

In eundem.

P. M.

Ære tibi ponit pulcrum victoria signum
  Calliopa, cursu qui tibi partus honos.
Quod senior juvenes seniores junior arte
  Viceris, indociles qua subiguntur equi.
Libertatis amans Venetûm tribus hinc duo ponit
  Virtuti, atque arti signa superba tuæ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

489.

Σῆς τόδε διφρελάτειρα τὸ χάλκεον ἄνθετο Νίκα
  Δείκηλον, μορφᾶς Καλλιόπα ζαθέας,
Πρέσβυς ὅτι σφριγόωντας ἐν ἱπποδάμῳ πλέον ἀλκᾷ
  Νίκησας, γεραρούς δ' ὢν νέος, ἐν σοφίῃ.
Ἔνθεν ἐλευθερόπαις Βενέτων σοὶ πήξατο δῆμος
  Δοιά, τὰ μὲν, τέχνας ἄθλα, τὰ δέ, σθένεος.

C

In eundem.

P. M.

Præcurrit senium vincendi laude juventam.
  Semper ubique omnes vincis, ô Calliopa.
Hinc iterum tum Rex, tum factio libera ponunt
  Virtuti, atque arti signa superba tuæ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Σὸν γέρας, νεότητα τεὴν ὑπέδραμε νίκαις,
  Καὶ πάντων κρατέεις πάντοτε Καλλιόπα.
Ἔνθεν ἄναξ καὶ δῆμος ἐλεύθερος αὖθις ἐγείρει
  Τοῦτο γέρας, σοφίης μνῆμα καὶ ἠνορέης.

In eundem.

P. M.

D

Plebis amor, plaususque omnis, tua surgit imago,
  Clara coronarum quam meruit series.
Virtuti non ulla tuæ fraus obstitit unquam,
  Excussit bellax nec tua fræna ferus.
Lauros contemnis solus, dimittere namque
  Pugnarum te aliis præmia fama refert.

Εἰς τὸν αὐτόν.

490.

Οὗτος ἐγερσιθέατρε τεὸς τύπος, ὃν τοι ἐγείρει
  Ἐσμὸς ἀριζήλων Καλλιόπα στεφάνων.
Οὔτε γὰρ ἡνίοχός σε παρήπαφεν, οὔτε χαλινοῖς
  Δίσομος ἱππείη σοῖς ἀπίθησε γένυς.
Μοῦνος δὴ νίκης γέρας ἄρνυσαι· ἢ παρὰ πᾶσι
  Δόξαν ἔχεις ἀέθλων ἆθλα λιπεῖν ἑτέροις.

E

In eundem.

P. M.

Inclyte Calliopa quid speres amplius? Ecce
  Rex decorat pugnas ære micante tuas.
Urbs populusque omnis, quin & contraria turma
  Elata plausum testificata manu est.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Καλλιόπα κλυτόμοχθε, τί σοι πλέον ὅττι γεραίρει
  Εἰκόνι χαλκοτύπῳ σοὺς βασιλεὺς καμάτους;
Δῆμος ὁ μυριόφωνος, ὅλη πόλις, εὖτε καὶ αὐτὴ
  Δυσμενέων παλάμη σοῖς ἐπένευσε πόνοις.

In Faustinum.

P. M.

Mens homini palmas parit, haud robusta juventa,
  Non anni, docta non equus arte volans.
Hac Faustine viges. Illi victoria semper
  Adsidet, hæc supplet cuncta, virumq; beat.

Εἰς Φαυστῖνον.

491.

Μητέρες εὐάθλων γεράων, φρένες, οὐ κράτος ἥβης,
  Οὐ τάχος ἱπποσύνης, οὐ χρόνος εὐτυχίης.
Ἴληκοι Φαυστῖνε τεὸς νόος· ᾧ τάδε πάντα
F
  Ἕσπεται, ᾧ Νίκη σύντροφος ἀθάνατος.

In eundem.

S. F. CH.

Te juvenem, Faustine, senum mens ante premebat,
  Nuncque senem robur te juvenile premit.
Posteriora, priora tuus labor invenit, ornans
  Te in senibus juvenem, puberibusq; senem.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Πρὶν σε νέον Φαυστῖνε νόος προφέβητο γερόντων·
  Νῦν δέ σε πρεσβυγενῆ κάρτος ἔφριξε νέων.
Δεύτερα δ' εὕρετο πάντα τεὸς πόνος ὅς σε γεραίρει
  Πρέσβυν ἐν ἠϊθέοις, ἐν δὲ γέρουσι νέον.

Εἰς Κωνσταντῖνον.

Ἐξότε Κωνσταντῖνος ἔδυ δόμον ἄϊδος εἴσω,
Ὤχετο σὺν κείνῳ πᾶν κλέος ἡνιόχων.

In Constantinum.
P. M.

Ex quo regna petit Plutonia Constantinus
Nulla aurigarum gloria, nullus honos.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Χάλκεος οὐκ ἔστης βιόων ἔτι Κωνσταντῖνε·
(Ἀντὶ γὰρ εὐκλείης ἤρκεσε βασκανίη)
Ὡς δ᾽ ἔθανες, τότε δή σε πόλις ξύμπασα γεραίρει
Οἷς δύναται. τί δὲ σῆς ἄξιον ἱπποσύνης;

In eundem.
P. M.

Nullum dum vivis signum tibi, Constantine;
Obsistens famæ nam vetat invidia.
Fatis cedentem te civis munere donat
Quo potuit, sed quid dignum habet arte tua?

492\.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἐξότε Κωνσταντῖνος ἔδυ δόμον ἄϊδος εἴσω,
Πλῆτο κατηφείης ἱπποσύνης στάδιον.
Τερπωλὴ δ᾽ ἀπέλειπε θεήμονας· οὐδ᾽ ἐν ἀγυιαῖς
Κείνας τὰς φιλίας ἔστιν ἰδεῖν ἔριδας.

In eundem.
P. M.

Ex quo regna petit Plutonia Constantinus;
Mœstitia Hippodromum multa, pudorque capit.
Jam nihil exhilarat populos; contentio nulla;
Nec favet hic Prasinis, nec favet hic Venetis.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Χρύσεον ἀντ᾽ ἀρετῆς γέρας ἔπρεπε Κωνσταντίνῳ;
Οὐδένα τῆς τέχνης τοῖον ἐνεγκαμένης.
Κουρίζων νίκησεν ἀειδομένους ἐλατῆρας·
Γηραλέος δὲ νέους δεῖξεν ἀφαυροτέρους.
Ὅν τινα καὶ μετὰ πότμον ἀειμνήστῳ τινὶ θεσμῷ
493\. Δῆμος καὶ βασιλεὺς ἵδρυσαν ἀζόμενοι.

In eundem.
P. M.

Eximium decuit statua aurea Constantinum,
Ars cui nulla parem prisca recensque tulit;
Imberbis vicit celebres, senioque propinquus
Post se florentes liquit ovans juvenes.
Illum etiam post fata æterno munere donat
Famosum populi, regis & imperium.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Εἰκόνα Κωνσταντῖνε τεὴν ἀνέθεντο πολῖται;
Μυρόμενοι ψυχῆς τέρψιν ἀποιχομένης;
Σοὶ κλέος ὁππότε δῆμος ἐπεσφρήγιζε θανόντι;
Μνήσατο σῶν καμάτων καὶ μετὰ πότμον ἄναξ.
Οὕνεκεν ἱπποσύνης φιλοκέρτομος ὤλετο τέχνη,
Ἐν σοὶ παυσαμένη πᾶσα καὶ ἀρξαμένη.

In eundem.
P. M.

Hanc statuam cives tibi, Constantine, locarunt
Mulcentes animam laude, & honore tuam.
Certè cum populus functo donum annuit, ipse,
Et post fata, tui Rex meminit decoris.
Nempe aurigarum jacet ars pulcherrima; ducens
A te principium, commoriensque tibi.

Εἰς τὸν αὐτόν.

494\. Εἰσέτι μὲν ζώοντι πόλις ποτὲ Κωνσταντίνῳ
Εἰκόνα χαλκείην βαιὸν ἔκρινε γέρας.
Ἤδεε γὰρ πᾶς δῆμος ὅσους ἐπὶ κύδεϊ νίκης
Εἷλεν ἀεθλεύων ἀμφέθετο στεφάνους.
Ὡς δ᾽ ἔθανεν, ποθέουσα, φίλον τύπον ἄνθετο τῷδε,
Ὄφρα καὶ ἐσσομένοις μνῆστιν ἔχοι καμάτων.

In eundem.
P. M.

Constantine tibi statuam quam erexit ahenam
Urbs impar meritis censuit esse decus.
Nam quot magnificæ pugnans pro laudis honore
Palmas rettuleris publica fama sonat.
Nunc desiderio tantæ virtutis & istud
Signum addit, vigeat nomen & usq; tuum.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οἱ Βένετοι Πρασίνοισιν ἐναντίοι αἰὲν ἐόντες;
Εἰς ἓν ὁμοφροσύνης ἐξεβόησαν ὅρον,
Ὥς τέ σε Κωνσταντῖνε λαβεῖν ἐπιτύμβιον εὖχος;
Πᾶσιν ἀειδόμενον, πᾶσιν ἀρεσκόμενον.

In eundem.
P. M.

Adversa est Venetis Prasinûm quæ factio semper
In Constantini convenit, ecce, decus.
Defunctoque novos accedere jussit honores
Cantatos cuivis omnibus & placitos.

A

In eundem.
S. F. CH.

Ortus, Occasus, Austri, septemque trionum
 Pervenit fines cursus ad usque tuus,
Inclyte Constantine; at tu non mortuus ergo es:
 Non nocet invictis mors violenta viris.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἀντολίης, δύσιός τε, μεσημβρίης τε καὶ ἄρκτου
 Σὸς δρόμος ὑψιφανὴς ἀμφιβέβηκεν ὅρους,
Ἄφθιτε Κωνσταντῖνε. θανεῖν δέ σε μή τις ἐνίσπῃ.
 Τῶν γὰρ ἀνικήτων ἅπτεται οὐδ' ἀΐδης.

B

In eundem.
P. M.

Constantine genus juxta tua surgit imago,
 Uno tres decuit nam simul esse loco.
Par stadiis meruere decus, pariterq; triumphant
 Palmarum serie non numerabilium.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἐγγύθι τῆς σφετέρης γενεῆς λάχεν εἰκόνα τήνδε.
 Ἔπρεπε γὰρ τρισσοῖς εἶν ἑνὶ χώρῳ ἔχειν,
Οἳ καὶ ἐνὶ σταδίοις ἀρετῆς κλέος εἴκελον εὗρον,
 Νηρίθμων στεφάνων ἐσμὸν ἑλόντες ἴσον. 495.

In eundem.
P. M.

C

Hic Faustiniadem locat urbs pia Constantinum
 Vicinum generi præcipuumque equitem.
Pugnantem semper nunquam frustrata palæstra est.
 Vincendo cœpit par morientis honos.
Quique senes illum juvenem ornavere corona
 Magnus dixerunt hic sit Agonothetes.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Τὸν Φαυστινιάδην πόλις ἄνθετο Κωνσταντῖνον,
 Γείτονα μὲν γενεῆς, κρέσσονα δ' ἡνιόχων.
Δὴν γὰρ ἀεθλεύσας, οὐκ ἤμβροτεν· ἀλλ' ἐπὶ νίκῃ
 Παύσατο, σὺν νίκῃ καὶ πάρος ἀρξάμενος.
Ὃν καὶ κοῦρον ἐόντα παλαίτεροι ἡνιοχῆες
 Στεψάμενοι σταδίοις, εἶσαν ἀγωνοθέτην.

In eundem.
S. F. CH.

D

Hoc tibi, Constantine, dedit Victoria nutrix,
 A puero quæ te est usque secuta senem:
Namque decem in stadiis cum quinque peregeris annos,
 Vicisti semper dexteritate pari:
Nempe viros investis adhuc vicisti, & ephebus
 Æquales, juvenum victor & ipse senex.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Σοὶ τόδε Κωνσταντῖνε τεὴ τροφὸς ὤπασε Νίκη,
 Παιδόθεν ἑσπομένη πᾶσαν ἐφ' ἡλικίην.
Πέντε γὰρ ἐν σταδίοις δεκάδας τελέσας ἐνιαυτῶν,
 Οὐδ' ἴσον οὐδ' ὀλίγον εὕρεο λειπόμενον.
Ἀλλ' ἔτι κουρίζων τε, καὶ ἄχνοος ἄνδρας ἐνίκας
 Ἥλικας, ἡβήσας γηραλέος δὲ, νέους. 496.

In eundem.
P. M.

Urbs semper cupiat te cernere, Constantine,
 Pugnantem, id rerum sed negat alma parens.
Hinc desiderium solatur imagine, ne te
 Mentibus ex hominum deleat ulla dies.
Spectaclum sis urbis, & exemplum artis equestris,
 Ornatus stadii, sermoque perpetuus.
Si quis & Athletas post hac dolet esse remissos,
 Non spectata sibi sæcla beata putet.

Εἰς τὸν αὐτόν.

E

Ἤθελε Κωνσταντῖνον ἀεὶ πόλις ἡνιοχεύειν,
 Ἤθελεν, ἀλλὰ πόθῳ οὐκ ἐπένευσε φύσις.
Ἔνθεν ἑῶν τόδ' ἄγαλμα παρήφασιν εὗρεν ἐρώτων,
 Ὄφρα ἑ μὴ λήθη καὶ χρόνος ἀμφιβάλῃ.
Ἀλλὰ μὲν οἱ ποθέουσιν ἔρως, ζῆλος δ' ἐλατῆρσι,
 Κόσμος δὲ σταδίοις, ἐσσομένοις δὲ φάτις· 497.
Καί τις ἰδὼν μετόπισθε χερείονας ἡνιοχῆας,
 Ὀλβίσσῃ προτέρην ἥ μιν ἴδεν γενεήν.

In eundem.
P. M.

F

Quinque refers palmas, &, Constantine, viginti
Uno sole unus, mutando quin & ab hoste
Sumis equos, & quos vicisti rursus iisdem,
Unam & quinque quater cumulat mira arte coronas;
Utraque quæ te habeat contendit factio sæpe,
At te judicio binus color addidit isti.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Πέντε καὶ εἴκοσι μοῦνος ἄεθλα Κωνσταντῖνος
Εἰς μίαν ἠερίην ἑλών. ἤμειψε μὲν ἵππους
Ἀντιπάλοις κείνους δὲ λαβὼν, οὓς πρόσθεν ἐνίκα,
Τοῖς αὐτοῖς πάλιν εἷλε μίαν τε, καὶ εἴκοσι νίκας.
Πολλάκι δ' ἀμφοτέρων μερέων ἔρις ἔμπεσε δήμῳ,
Τίς μιν ἔχοι. κείνῳ δὲ δόσαν κρίσιν ἐκ δύο πέπλων.

A

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἔγρεο Κωνσταντῖνε· τί χάλκεον ὕπνον ἰαύεις;
Σεῖο δίφρους ποθέει δῆμος ἐνὶ σταδίοις.
Σῆς τε διδασκαλίης ἐπιδευέες ἡνιοχῆες
Εἵαται ὀρφανικοῖς παισὶν ὁμοιότατοι.

In eundem.

S. F. CH.

Surge age, Constantine, an somnus ferreus urget?
En poscit currus omnis arena tuos:
Aurigæque tuæ nunc dexteritatis egentes,
Ecce, velut proles orba parente, sedent.

Εἰς Οὐράνιον.

B

Σοὶ καὶ ἀεθλεύοντι μόνῳ, λήξαντί τ' ἀέθλων,
Τοῦτο γέρας Νίκη δὶς πόρεν Οὐράνιε,
Δήμου ἀπ' ἀμφοτέρου. σὺ γὰρ πάρος ἐν Βενέτοις μὲν
Εἴκοσι κυδίστων στέμμα φέρεις ἐτέων·
Παύσαο δ' ἱπποσύνης. Πρασίνων δέ σε δίζετο δῆμος.
Τοῖς δὲ σὺ μὲν, νίκην· οἱ δ' ἄρα, σοὶ τὸ γέρας.

498.

In Uranium.

P. M.

Soli, & cum certas, & cum certamina mittis
Hoc tibi palma decus bis dedit, Uranie
Parte à diversâ: Venetos prius inter agebas
Præmia lustrorum vertice quinque ferens.
Mittis equos, sed te Prasinûm ambit factio: debes
Huic lauros, debet hoc decus ista tibi.

Εἰς τὸν αὐτόν.

C

Αμφοτέροις εἷς μοῦνος ἀριστεύσας παρὰ δήμοις,
Κῦδος ἀπ' ἀμφοτέρων ἔλλαχεν Οὐράνιος,
Εἰσέτι διφρεύων. τὸ δέ οἱ γέρας ἤλυθε πρῶτον
Ἐκ Πρασίνων, οἷς δὴ γείτονα χῶρον ἔχει.
Αὐτοὶ καὶ σταδίοιο πεπαυμένον ἤγαγον αὖθις
Ἐς δίφρους, νίκης μνωόμενοι προτέρης.

In eundem.

P. M.

Vranius factis splendens in utraq; phalange
Præmia virtutis solus utrinque tulit.
Nunc etiam currus agitans; huic primus honoris
Est gradus à Prasinis, quos prope conspicitur.
Illum eadem ad currus revocavit ab arte quietum
Grata memorque colens præmia prisca cohors.

499.

Εἰς τὸν αὐτόν.

D

Παυσάμενον σταδίων βασιλεὺς ἐπ' ἀγακλέϊ νίκῃ
Αὖθις ὑπὲρ δίφρων βῆσεν ἀεθλοφόρων
Οὐράνιον, δήμοισι φέρων χάριν. οὐ ποθέει γὰρ
Ἡ πόλις Οὐρανίου νόσφιν ἀεθλοσύνας.
Τοὔνεκα διφρεύοντα πανύστερον, ὑστατίης τε
Νίκης καὶ προτέρης στῆσεν ἀγασσαμένη.

In eundem.

P. M.

Cessantem à stadiis Rex ad nova præmia magnus
Uranium revocans currum agitare jubet.
Quod gratum populo: stadii nam nulla voluptas
Quod cari virtus deficit Uranii.
Ergo aurigantem rursus plebs munere donat
Et priscis palmis, & stupefacta novis.

Εἰς τὸν αὐτόν.

E

Ἶσον κυδαλίμοις Φαυστινιάδῃ τε καὶ αὐτῷ
Φαυστίνῳ βασιλεὺς στῆσε παρ' ἀμφοτέροις
Οὐράνιον· τὸν δῆμος ἀμετρήτους διὰ νίκας,
Ἠγαθέου Πέλοπος θῆκεν ἐπωνυμίην.
Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον,
Τούς δέ τις εἰσορόων, φθέγξεται ἀτρεκέως.

500.

In eundem.

P. M.

Faustino, & Faustiniadæ non arte minorem
Juxta utrumque suo Rex jubet esse loco,
Uranium, quem plebs Pelopis cognomine donat
Ob palmas, stadio quas tulit, innumeras.
Ad similem similes conducere numina verè
Dicet, qui simul has conspiciet statuas.

Εἰς τὸν αὐτόν.

F

Οὐράνιος Νίκαιαν ἔχει πέλας, ὁπλοτέρην τε
Ῥώμην, τῆς μὲν, ἐών· τῇ δ' ἔνι, κῦδος ἑλών·
Νικᾷ δ' ἀμφοτέρωθεν, ἐπεὶ περιδέξιος ἦεν
Τῇ καὶ τῇ προθέειν, ἠὲ παρεξελάαν.
Τοὔνεκα καὶ χρυσῷ μιν ἀνεγράψαντο μετάλλῳ,

In eundem.

P. M.

Nicæa Vranio patria est, patria altera Roma,
Nascitur hîc, isthîc præmia multa refert.
Victor utrinque micat: cursu prævertere cunctos,
Et celeres fræno flectere doctus equos.
Propterea hunc auro donant: præstantius haud est

Munus, eo melior nec fuit ullus eques.	A Κυδίστῳ κτεάνῳ κύδιμον ἡνίοχον.
In Julianum. P. M.	Εἰς Ἰουλιανόν.
Julianum aurigam Tyria de gente profectum, Cui peperit magnum multa corona decus, Rex populusque omnis, magnique verenda Senatus Consensu hîc uno constituunt placita. Jam cessit stadiis: sed eum non cessat amare, Pugnarum & stadii si quis amore flagrat.	Τοῦτον Ἰουλιανὸν Τυρίης βλάστημα τιθήνης Ἡνίοχον, πολλοὺς δεξάμενον στεφάνους, Αὐτὸς ἄναξ καὶ δῆμος ἅπας καὶ πότνια βουλὴ Ἔστησαν, κοινὴν ψῆφον ἐνεγκάμενοι. Γήραϊ γὰρ σταδίων ἀπεπαύσατο· πᾶσι δὲ φίλτρον B Κάλλιπεν, οἷσιν ἔρως ἤνθεεν ἀντιπάλων.
THOMÆ Patricii & Logothetæ cursus publici, in Anastasium. P. M.	ΘΩΜΑ πατρικίου, καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου, εἰς Ἀναστάσιον. 501.
Audacem aurigam pugnæ currusq; deinceps Immemorem hæc tellus celat Anastasium Qui tot victrici religavit fronte coronas, Quot pugnas aliis contigit adspicere.	Τὸν θρασὺν ἡνιοχῆα, λελασμένον ἅρματος ἄθλων, Ἐνθάδ' Ἀναστάσιον κείμενον οὖδας ἔχει. Ὃς τόσσους ἀνεδήσατο πρὶν στεφάνους ὅσα ἄλλοι Ἔδρακον ἡνιόχων ἤματα ἱππασίης.
In Porphyrium Factionis Venetæ. S. F. CH.	C Εἰς Πορφύριον, μέρους Βενέτων.
Qui vicit omnes in solo aurigas prius, Sublatus en nunc currere ad cœlum cupit, Venetæ cohortis mira laus Porphyrius; Terraque victis ille quadrigariis Cunctis, ad astra provocans solem volat.	Ἐν γῇ κρατήσας παντὸς ἁρματηλάτου, Καλῶς ἐπήρθη καὶ πρὸς αἰθέρα τρέχειν, Πορφύριος τὸ θαῦμα δήμου Βενέτων. Νικῶν γὰρ ἤδη πάντα γῆς διφρηλάτην, Ἄνεισιν, ὡς ἂν καὶ σὺν ἡλίῳ δράμοι.
In eundem. P. M.	Εἰς τὸν αὐτόν. 502.
Calchante natus primus hic Porphyrius Prima juventa frena cepit Venetûm. Qui docta finxit dextra spirantes equos Miror, flagello si quis exagitet, puto, Current celebres rursus ad victorias.	D Ἰούλων ἀνθῶν πρῶτος ἤδη ἡνίας Πορφύριος Κάλχαντος εἷλκε Βενέτου. Ἐκπλήττομαι δὲ πῶς γράφει χεὶρ ἐμπνόους Τούτους τοὺς ἵππους. καὶ γὰρ ἂν πλήξῃ πάλιν, Οἶμαι, δραμεῖται νῖκος εὑρεῖν καὶ πάλιν.
In Faustinum Factionis Prasinorum. P. M.	Εἰς Φαυστῖνον, μέρους Πρασίνων.
Mentem Architecti disce mirari advena, Ni tecta solido firma constent marmore Faustinus iste jam polos saltu petat; Qui Prasinorum dum fuit, splendor fuit. Fornice soluto nam statim cœlum occupet.	Σκόπει τὸ δρᾶμα μηχανουργοῦ τοῦ δόμου. E Εἰ μὴ γὰρ ἐστέγαστο καρτερᾷ σκέπῃ, Πρὸς οὐρανοὺς ἂν ὦρτο Φαυστῖνος τρέχων, Ὡς ζῶν σὺν ἵπποις τὸ κλέος πρὶν Πρασίνων, Ἀερον στεγὸς γὰρ, καὶ φθάνει πρὸς αἰθέρα. 503.
In eundem. P. M.	Εἰς τὸν αὐτόν.
Faustinus ille curruum ductor prius, Quem nacta vinci nesciit Prasinûm cohors, Quærenda cursu cum fuere præmia, Erat ille canus ut vides; sed robore Ut juniores semper invictus stetit.	Φαυστῖνος οὗτος, ὁ πρὶν ἁρματηλάτης, F Ὃν δῆμος εὗρον τοῦ μέρους τῶν Πρασίνων, Τὴν ἧτταν ἠγνόησε παντελῶς δρόμῳ. Γέρων μὲν ἦν γὰρ, ὡς βλέπεις· τὸ δὲ σθένος, Ἦν τις νεάζων, οὐδ' ὅλως ἡττώμενος.
In Constantinum Albatæ Factionis aurigam. P. M.	Εἰς Κωνσταντῖνον ἡνίοχον Λευκῶν.
Albam phalangem duxit hic Constantinus,	Λευκοῦ μεθέλκων ἡνίας Κωνσταντῖνος,

A

Αν μὴ καθεῖρκτο στερρότητι τοῦ δόμου,
Τοὺς τρεῖς ἐνίκα πρῶτος αἰθέρα φθάνων.
Πνοῆς ἄνευθεν εἶδες αἰθεροδρόμον.
Τέχνη με πείθει τοῦτον ἔμπνοον βλέπειν.

Cujus coërcet ni tholus mirum impetum
Cohortium victor trium cœlum occupet.
Currere per auras cernis exanimem licet;
Vivum ut putemus docta nos cogit manus.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Κωνσταντῖνος ἦν, ἀλλὰ τοῖς πάλαι χρόνοις
Λευκῆς χρόας τέθριππον ἕλκων εὐστρόφως.
Αφ' οὗ δὲ τοῦτον ἥρπασε δράκων, ἔδυ
Τὸ φῶς ἁμίλλης ἱππικῶν δρομημάτων,
Καὶ πᾶσα τέρψις τοῦ θεάτρου καὶ τέχνη.

In Eundem.
P. M.

Constantinus erat ille quadrigas prius,
Albæ cohortis flexit omnium optimè.
B Ex quo draconis dura lex illum abstulit,
Periit equestris tota lux certaminis;
Scenæ & voluptas, artis & pulchræ decus.

504.

Εἰς Ἰουλιανὸν ἡνίοχον Ῥουσίων.

Χεὶρ οἶδε γεννᾶν τοὺς πάλαι τεθνηκότας.
Ἰουλιανὸς καὶ γὰρ ὡς πάλαι θέει,
Ελκων, μεθέλκων Ῥουσίου τὰς ἡνίας.
Καὶ νῦν γραφεὶς ἕστηκεν ὕψου σὺν δίφρῳ.
Τὸ νεῦμα χεὶρ μένει δέ. τὴν νύσσαν δότε,

In Julianum Russatæ Factionis aurigam.
P. M.

Scit docta suscitare mortuos manus.
Julianus ille Russiæ turmæ ut prius
Laxare, trahere frena pugnando valet.
C Nunc fictus altum stat manu currum regens,
Ad signa trepidat fervidus: metam date.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἰουλιανὸς οὗτος ἅρμα Ῥουσίου
Εχων, ἐνίκα τοὺς ἐναντίους δρόμῳ.
Αλλ' εἰ γραφεὺς παρεῖχε καὶ πνοῆς χάριν,
Ετοιμός ἐστι καὶ πάλιν διφρηλάτης
Καὶ πρόσθεν ἐλθεῖν, καὶ λαβεῖν καὶ τὸ στέφος.

505.

In Eundem.
S. F. CH.

Hic Julianus Russios currus agens,
Cursu relinquens vicit adversarios,
Si pictor indulsisset illi spiritum,
Paratus esset mox habenas flectere,
D Primusque metam evadere & palmâ frui.

POEMATA SPECTANTIA AD ANTIQVITATES Constantinopolitanas.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΟΙ, ὃν ἀνήγειρεν αὐτῷ ἡ Πρωτοβεστιαρία.

IN TEMPLUM SANCTI ANDREÆ A PROTOVESTIARIA, in ejus honorem excitatum, Heroelegei.

MAXIMI PLANUDÆ.

506.

Πειθομένη σε δόμοισιν ἐν οὐρανίοισιν ἀληθῶς
 Ψυχῇ ναιετάειν, Ανδρέα κλεινότατε,
Καὶ τῷ σώματι σεῖο νεὼν ἐδομήσατο τόνδε,
 Κάλλεσιν οὐρανίοις ἐν χθονὶ λαμπόμενον,
Η πάσαις ἐνὶ θηλυτέρῃσι σοφὴ Θεοδώρα,
 Αμφοτέρων τε λόγων κῦδος ἀναψαμένη·
Η, γενέτης μὲν ἔην Κανταξουζηνὸς Ἰωάννης,
 Μήτηρ δ' Εὐλογίη ἀξίη εὐλογίης,
Σύγγονος οὖσα Παλαιολόγου Μιχαὴλ βασιλῆος,
 Οὗ γόνος Ανδρόνικος πλεῖον ἄνακτος ἄναξ·

E

Rata in cœlestibus sedibus tuam revera
 Habitare animam, ô Andrea inclyte,
Corpori tuo hanc extruxit ædem,
 Cœlesti in terris pulchritudine fulgentem,
Fœminarum omnium sapientissima Theodora,
 Ac utriusque sermonis gloriam consecuta.
Cujus Pater quidem erat Joannes Cantacuzenus,
 Mater vero Eulogia digna benedictione,
Cognata Michaëlis Palæologi Imperatoris,
 Cujus filius Andronicus maximus Imperatorum.

Maritus vero fuit Joannes Raul,
Qui dignitatem Protovestiarii obtinebat.
Ipsa viduitatem sanctè coluit,
Christum in pauperibus indesinenter alens.
Fidei orthodoxæ gratia multas pertulit ærumnas,
Colebat amicitias quam maxime mortalium.
Talis ergo tibi tali, tale posuit templum,
O Andrea, & tu cumulatè gratiam referas.

A Κοινωνὸς βιότου δὲ Ῥαοὺλ πέλεν Ἰωάννης,
Τιμὴν εἰληφὼς Πρωτοβεστιαρίου.
Αὐτὴ χηροσύνην...... ἔστερξεν ἀμέμπτως,
Ἔτρεφε νωλεμέως Χριστὸν ἐν ἐνδεέσι,
Δόγματος ὀρθοτόμοιο χάριν πάθεν ἄλγεα πολλὰ,
Τίμα καὶ φιλίην εἴ τις ἐφημερίων.
Τοίη τῷ τοιῷδε τοιόνδε σοι εἴσατο νηὸν,
Ἀνδρέα, καὶ σὺ χάριν πλούσιον ἀντιμέτρει.

Ejusdem Planudæ in eandem S. Andreæ ædem, Jambi.

Inscriptiones ostendunt gesta,
Ac personas, quæ in picturis exprimuntur.
Hac ego inscriptione palam faciam,
Quænam, à quibus genita, & cujus sortis fuerim:
Nomen igitur mihi Theodora
Cantacuzena, Palæologina,
Comnena, Raulæna, quin etiam fui
Joannis Cantacuzeni filia
Ex Comnena stirpe, Angela nuncupata;
Qui Joannicius sumpto Monachorum
Habitu nuncupatus omnino congruenter.
Idem autem ipse erat Nepos Joannis
Sebastocratoris ex Angelorum prosapia,
Filius vero Theodoræ Porphyrogenitæ
Erat ipse; illa autem filia fuit Alexii
Comneni magni Imperatoris.
At mater mea matrum omnium gloria
Comnena erat ac Palæologina
Pacifica Irene non abs re appellata;
Consanguinea Michaëlis Imperatoris
Palæologi Comneni vera:
Quam Eulogiam, induto Monastico habitu,
Cognominarunt; neque id immeritò.
Erat autem illa inclyta neptis
Alexii Palæologi Despotæ,
Ac Irenes Imperatricis Angelæ,
Alexii Imperatoris filiæ.
Conjux vero meus Joannes Comnenus,
Raul, Ducas, Angelus, Petraliphas
Dignitate Protovestiarius.
Inde deducens paternæ ac maternæ
Stirpis auream catenam,
Unde & mei parentes originem traxere.
Cæterum hic filius erat Neptis Joannis
Ducæ Imperatoris, qui & Batatze dictus est.

B Ἐπιγραφαὶ δηλοῦσι τὰς τῶν πραγμάτων,
Καὶ τῶν προσώπων ἐν γραφαῖς παραστάσεις, 507.
Ἐπιγραφῇ δίδωμι κἀγὼ μανθάνειν,
Τίς καὶ τίνων πέφυκα, καὶ τίνος τύχης.
Ἡ κλῆσις οὖν μοι τυγχάνει Θεοδώρα
Καντακουζηνὴ, καὶ Παλαιολογίνα,
Κομνηνὴ, Ῥαούλαινα, πρὸς δὲ τοῖς ἔφυν
Καντακουζηνοῦ θυγάτηρ Ἰωάννου
C Κομνηνοφυοῦς, ἀγγελωνυμουμένου,
Ὃς Ἰωαννίκιος ἐκ μονοτρόπων
Στολῆς ἐκλήθη, πάντα συμμεθαρμόσας.
Ἦν δ' οὗτος αὐτὸς υἱιδοῦς Ἰωάννου,
Σεβαστοκράτορος τε φυλῆς τ' Ἀγγέλων,
Πορφυρογεννήτου δὲ παῖς Θεοδώρας
Ἦν οὗτος αὖθις, ἡ δὲ παῖς Ἀλεξίου,
Τοῦ καὶ μεγάλου Κομνηνοῦ Βασιλέως. 508.
Μήτηρ δέ μοι καύχημα πασῶν μητέρων,
D Ἦν ἡ Κομνηνὴ, καὶ Παλαιολογίνα,
Εἰρηνική τις Εἰρήνη φερωνύμως,
Ὅμαιμος οὖσα Μιχαὴλ Βασιλέως
Παλαιολόγου τοῦ Κομνηνοῦ γνησία,
Ἣν Εὐλογίαν ἐκ στολῆς μονοτρόπων
Μετωνόμασαν, οὐδὲ τοῦτ' ἀπεικότως.
Ἦν δ' ἄρ' ἐκείνη διάσημος ἐγγόνη
Παλαιολόγου, Δεσπότου τ' Ἀλεξίου,
E Καὶ βασιλίσσης Εἰρήνης τῆς Ἀγγέλου,
Θυγατρὸς Ἀλεξίου τοῦ Βασιλέως·
Καὶ σύζυγός μοι Κομνηνὸς Ἰωάννης
Ῥαοὺλ ὁ Δούκας, Ἄγγελος, Πετραλίφας, 509.
Πρωτοβεστιάριος ἐκ τῆς ἀξίας,
Ἐκεῖθεν ἕλκων πατρόθεν, καὶ μητρόθεν
Τὸ τοῦ γένους ῥίζωμα σειρὰν χρυσέαν,
Ὅθεν κατῆγον καὶ γονεῖς ἐμοὶ γένος.
Ἀδελφιδῆς δ' ἦν οὗτος υἱὸς τοῦ Δούκα
F Ἄνακτος Ἰωάννου, τοῦ καὶ Βατάτζη.

Ejusdem Planudæ in idem argumentum alii Jambi.

Si quis ceu metallicus generis mei venas
Perscrutando scire cupiat,

Ἂν ὡς μεταλλεὺς τοῦ γένους μοι τὰς φλέβας
Ἰχνοσκοπῶν τις ἱστορεῖν γνώμην ἔχῃ,

Οὐ ψηγμάτων σύστημα λεπτῶν θηράσει,
Σκευῶν δὲ συχνῶν ἡλίκων χρυσηλάτων
Εἰς ταυτὸ συμφόρημα πάμπλουτον χάειν,
Καὶ χρυσέας δ' αὖ εὐκλεεῖς σειρὰς μάθοι
Ἄλλων ἀπ' ἀρχῶν συμπλακείσας εἰς μίαν,
Ἐξ ἧς ἐμαιώθην τε, καὶ τὸ φῶς ἔγνων,
Δῶρον Θεοῦ λαχοῦσα τοῦτο μόριον,
Καὶ Θεοδώρα συγκατωνομασμένη.
Πατρὸς γὰρ ηὐμοίρησα συντόμως φράσαι
Καντακουζηνῶν ἐκ γένους Ἰωάννου,
Κομνηνοφυοῦς, Ἀγγελωνυμουμένου,
510. Ὃς Ἰωαννάκιος ἐκ μονοτρόπων
Στολῆς ἐκλήθη, πάντα συμμεθαρμόσας,
Θυγατριδοῦς δ' ὁ κλεινὸς ἦν Ἰωάννου,
Τοῦ φῦλον ἀνάγοντος εἰς τοὺς Ἀγγέλους,
Ἀνημμένου τε τῶν Σεβαστῶν τὸ κράτος,
Ὃν αὖ προάγει πρὸς τὸ φῶς Θεοδώρα
Ἡ πορφυρανθὴς, θυγάτηρ Ἀλεξίου
Κομνηνάνακτος τοῦ μεγάλου σὺν δίκῃ·
Μήτηρ δέ μοι καύχημα πασῶν μητέρων,
Ἦν ἡ Κομνηνὴ, καὶ Παλαιολογῖνα,
Εἰρηνική τις Εἰρήνη φερωνύμως,
Ὁμαίμος οὖσα Μιχαὴλ Βασιλέως
Παλαιολόγου τοῦ Κομνηνοῦ, πλὴν ὅσον
511. Μείζων ἐκείνῃ κόσμος ὤφθη τοῦ κράτους,
Ἢ πᾶν ἐκείνη τὸ κράτος τοῦ συγγόνου.
Ταύτην προσεῖπον ἐκ στολῆς μονοτρόπων
Ὡς εὐλογίας ἀξίαν Εὐλογίαν.
Ἀλεξίου δ' ἦν ἐγγόνη τοῦ Δεσπότου,
Παλαιολόγων κατιόντος ἐκ γένους,
Καὶ Βασιλίσσης Εἰρήνης· ἡ δ' αὖ πάλιν
Ἤνθησε πατρὸς γνησίως Ἀλεξίου,
Σκῆπτρα κρατοῦντος ἐκ γένους τῶν Ἀγγέλων.
Πατρὸς μὲν οὖν μητρός τε ταῦτά μοι κλέα.
Εἰ δ' ἀτρεκῶς χρὴ καὶ τὰ συζύγου λέγειν,
Κομνηνὸς οὗτος ἦν Ῥαοὺλ Ἰωάννης,
Σέμνωμα Δουκῶν, Ἄγγελος, Πετραλίφας,
Ὃς ἀρετῆς εἴληφεν ἆθλον ἀξίαν
512. Πρὸς τῶν κρατούντων Πρωτοβεστιαρίου,
Ἐκεῖθεν ἕλκων πατρόθεν καὶ μητρόθεν
Τὸ τοῦ γένους ῥίζωμα, καὶ πᾶσαν χάριν,
Ὅθεν κατῆγον καὶ γονεῖς ἐμοὶ γένος.
Ἀδελφιδῆς δ' ἦν οὗτος υἱὸς τοῦ Δούκα
Ἄνακτος Ἰωάννου, τοῦ καὶ Βατάτζη.

A Non minutæ ſcobis cumulos venabitur,
Sed multorum aureorum vaſorum prægrandium
In unum congeſtorum immenſas opes,
Ac illuſtres aureas catenas diſcet,
Diverſis è principiis in unum connexas;
Ex qua progenita ſum, ac in lucem edita,
Donum Dei iſtud præſtantiſſimum ſortita,
Et Theodora nuncupata.
B Patrem enim feliciter ſortita ſum, ut verbo dicam
Joannem ex Cantacuzenâ familia
Comnena ac Angela nuncupata
Qui Joannacius ſumpto Monachorum
Habitu nuncupatus omnino congruenter.
Illuſtris autem Nepos erat Joannis,
Qui genus ex Angelâ familia trahebat,
Sebaſtocratoris dignitatem nactus;
Quem in lucem edidit Theodora
Porphyrogenita filia Alexii
C Comneni Imperatoris jure merito magni.
At mater mea matrum omnium gloria
Comnena erat ac Palæologina
Pacifica Irene congruenter appellata;
Conſanguinea Michaëlis Imperatoris
Palæologi, Comneni; niſi quod
Major ipſi ornatus ab imperio acceſſit
Aut ipſa omnis potentia cognati erat.
Hanc cognominarunt, induto Monaſtico habitu
D Tamquam benedictione dignam Eulogiam.
Neptis autem erat Alexii Deſpotæ
Orti ex Palæologorum familia,
Ac Irenes Imperatricis. Hæc autem rurſus
Legitimè progenita eſt ex Patre Alexio
Imperatore ex familia Angela.
Hæc igitur paterni mihi maternique generis gloria eſt:
E Si autem & de marito vera dicere oportet;
Is erat Joannes Comnenus Raul,
Decus Ducarum, Angelus, Petraliphas;
Qui virtutis mercedem, dignitatem
Protoveſtiarii ab Imperatoribus accepit,
Inde deducens paterni & materni
Generis originem ac omnem ſplendorem
Unde & mei parentes originem traxere.
Cæterum hic filius erat Neptis Joannis
F Ducæ Imperatoris, qui & Batatze dictus eſt.

GEORGII PISIDIS JAMBI.

Εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναόν.

In Templum Blachernarum.

Εἰ φρικτὸν ἐν γῇ τοῦ Θεοῦ ζητεῖς θρόνον,
Ἰδὼν τὸν οἶκον θαύμασον τῆς Παρθένου.

Si tremendam Dei ſedem in terra quæris,
Admirare conſpiciens Virginis templum.

Illa enim quæ Deum in ulnis gestavit,
Fert eundem ad loci venerationem.
Hîc qui ad terræ imperium sunt evecti
Victoriæ sceptra se adepturos credunt.
Hîc permultas mundi calamitates
Patriarcha noctu vigilans depellit.
Barbari vero urbem oppugnantes,
Ut ipsam exercitum ducentem tantum viderunt
Statim duras cervices flexere.

A Η γὰρ φέρουσα τὸν Θεὸν ταῖς ἀγκάλαις,
Φέρει τὸν αὐτὸν εἰς τὸ τοῦ τόπου σέβας.
Ενταῦθα τῆς γῆς οἱ κρατεῖν πεπαυμένοι
Τὰ σκῆπτρα πιστεύουσι τῆς νίκης ἔχειν.
Ενταῦθα πολλὰς κοσμικὰς περιστάσεις
Ο Πατριάρχης ἀγρυπνῶν ἀναστρέφει.
Οἱ Βάρβαροι δὲ προσβάλλοντες τῇ πόλει,
Αὐτὴν στρατηγήσασαν ὡς εἶδον μόνον,
B Εκαμψαν εὐθὺς τοὺς ἀκαμπεῖς αὐχένας.

Aliter.

Oportet ut sit secunda Dei porta
Virginis templum, sicut est & Filius.
Apparuit arca priore divinior,
Non scriptas à Deo tabulas ferens,
Sed ipsum intus Deum continens.
Hîc fontes carnalium lustrationum
Ac spiritalis erratorum expiatio.
Quot enim sunt passionum impetus,
Tot miraculorum dona scaturit.
Hîc profligans adversarios,
Non hasta, sed aqua ipsos perdidit.
Sola enim ipsa in fugam versa non fuit,
Quæ Deum peperit, ac Barbaros fugavit.

Αλλως.

513.

Δεῖ γίνεσθαι δευτέραν [τοῦ] Θεοῦ πύλην,
Τῆς Παρθένου τὸν οἶκον, ὡς καὶ τὸν τόκον,
Κιβωτὸς ὤφθη τῆς πρὶν ἐνθεεστέρα,
Οὐ τὰς πλάκας φέρουσα τὰς θεογράφους,
Αλλ' αὐτὸν ἔνδον τὸν Θεὸν δεδεγμένη.
C Ενταῦθα κρουνοὶ σαρκικῶν καθαρσίων,
Καὶ ψυχικαὶ λυτρώσεις ἀγνοημάτων.
Οσαι γάρ εἰσι προσβολαὶ παθημάτων,
Βλύζει τοσαύτων δωρεὰς τῶν θαυμάτων.
Ενταῦθα νικήσασα τοὺς ἐναντίους,
Ανεῖλεν αὐτοὺς ἀντὶ λόγχης εἰς ὕδωρ·
Τροπῆς γὰρ ἀλλοίωσιν οὐκ ἔχει μόνη
Θεὸν τεκοῦσα, καὶ κλονοῦσα βαρβάρους.

514.

Μιχαὴλ τοῦ Ψέλλου, εἰς τὸν χαλκοῦν ἵππον τὸν ἐν τῷ Ιπποδρόμῳ ἀπῃωρημένον τὸν πόδα ἔχοντα.

Michaëlis Pselli in æreum equum in Hippodromo, qui pedem attollebat.

Spirat æreus iste equus, quem cernis,
Spirat revera, ac fortassis infremit.
Quin & anteriorem pedem istum attollens
Te calce impetet, si propius accedas.
Ad cursum est incitatus, siste ergo, neque appropinques,
Aut potius fuge, ne tibi dicta eveniant.

D Εμπνους ὁ χαλκοῦς ἵππος οὗτος ὃν βλέπεις,
Εμπνους ἀληθῶς καὶ φριμάζεται τάχα.
Τὸν πρόσθιον δὲ τοῦτον ἐξαίρων πόδα,
Βαλεῖ σε καὶ λὰξ, εἰ παρέλθῃς πλησίον,
Δραμεῖν καθορμᾷ, στῆθι μὴ προσεγγίσῃς,
Μᾶλλον δὲ φεῦγε, μὴ λάβῃς τὸ τοῦ λόγου.

INSCRIPTIONES VARIÆ QUÆ CONSTANTINOPOLI vel extant vel extabant.

Elegia inscripta sepulchro uxoris Mauricii Imp. in æde divi Mamantis.

Α' ΕΓΩ Η ΤΡΙΤΑΛΑΙΝΑ ΚΑΙ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΒΑΣΙΛΗΩΝ
ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΘΥΓΑΤΗΡ, ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ ΔΕ ΔΑΜΑΡ.
515. Η ΠΟΛΥΠΑΙΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑ, ΚΑΙ Η ΔΕΙΞΑΣΑ ΛΟΧΙΗ,
ΩΣ ΑΓΑΘΟΝ ΤΕΛΕΘΕΙ ΚΑΙ ΠΟΛΥΚΟΙΡΑΝΙΗ,
ΚΕΙΜΑΙ ΣΥΝ ΤΕΚΕΕΣΣΙ ΚΑΙ ΗΜΕΤΕΡΩ ΠΑΡΑΚΟΙΤΗ
ΔΗΜΟΥ ΑΤΑΣΘΑΛΙΗ ΚΑΙ ΜΑΝΙΗ ΣΤΡΑΤΙΗΣ.
ΤΗΣ ΕΚΑΒΗΣ ΕΤΛΗΝ ΠΟΛΥ ΧΕΙΡΟΝΑ ΤΗΣ Τ' ΙΟΚΑΣΤΗΣ,
ΑΙ ΑΙ, ΤΗΣ ΝΙΟΒΗΣ ΕΜΠΝΘΟΣ ΕΙΜΙ ΝΕΚΥΣ,
ΝΑΙ ΝΑΙ ΤΟΝ ΓΕΝΕΤΗΝ, ΤΙ ΜΑΤΗΝ ΤΑ ΝΕΟΓΝΑ ΕΚΤΕΙΝΑΝ
ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΚΙΗΣ ΜΗΔΕΝ ΕΠΙΣΤΑΜΕΝΑ,
ΗΜΕΤΕΡΟΙΣ ΠΕΤΑΛΟΙΣΙ ΚΑΤΑΣΚΙΟΣ ΟΥΚ ΕΤΙ ΡΩΜΗ,
ΡΙΖΑ ΓΑΡ ΕΚΛΑΣΘΗ ΘΡΗΙΚΙΟΙΣ ΑΝΕΜΟΙΣ.

O ego mille modis Regum miseranda duorum
516. *Mauricii conjux, filia Tiberii.*
Edocui Regina satis, fœcundaque mater,
Quam sint multorum commoda sceptra Ducum.
Militis infidi jaceo populique furore,
Et mecum conjux, progeniesque jacet.
Næ miseræ Niobes ego sum vitale cadaver,
Plurane Cisseis, plura Jocasta tulit?
Esto: jure pater, cur pignora parva necantur,
Humani prorsus nescia turba doli.
Non jam Roma meis carpes à frondibus umbram,
Eruta Threïcio stirps Aquilone jacet.

Versus qui inscripti erant sepulchro Basilii Imperatoris, cognomine Bulgaroctoni, quod in Æde S. Joannis Evangelistæ in Hebdomo extabat.

517. ΑΛΛΟΙ ΜΕΝ ΑΛΛΟΙ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΤΟΠΟΥΣ ΠΡΟΗΥΤΡΕΠΗΣΑΝ ΕΙΣ ΤΑΦΗΝ ΞΕΝΟΥΣ·
ΕΓΩ ΔΕ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, ΠΟΡΦΥΡΑΣ ΓΟΝΟΣ,
ΙΣΤΙΜΙ ΤΥΜΒΟΝ ΕΝ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΟΥ,
ΚΑΙ ΣΑΒΒΑΤΙΖΩ ΤΟΥΣ ΑΜΕΤΡΗΤΟΥΣ ΠΟΝΟΥΣ,
ΟΥΣ ΕΝ ΜΑΧΑΙΣ ΕΣΤΕΓΟΝ, ΟΥΣ ΕΚΑΡΤΕΡΟΥΝ,
ΑΦ' ΟΥ ΓΑΡ ΒΑΣΙΛΕΑ ΘΕΟΣ ΚΕΚΛΗΚΕ ΜΕ,
ΟΥ ΓΑΡ ΤΙΣ ΕΙΔΕΝ ΗΡΕΜΟΥΝ ΕΜΟΝ ΔΟΡΥ,
ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΥΣΙ ΤΟΥΤΟ ΣΚΥΘΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΣΑΙ,
ΣΥΝ ΟΙΣ ΙΣΜΑΗΛ, ΑΒΑΣΓΟΣ, ΙΒΗΡ, ΑΡΑΨ.

Alii quidem plures veterum Imperatorum
Peregrina loca ſepulturæ delegerunt:
At ego Baſilius Porphyrogenitus
In media Hebdomi terra buſtum mihi erigo,
Atque ab immenſis laboribus requieſco,
Quos in bellis exhauſi, ac toleravi.
Ex quo enim me Deus ad imperium evocavit;
Nemo unus mea quieſcere vidit arma:
Atque id Scythæ, ac Perſæ teſtantur;
Quin etiam Iſmaël, Abaſgus, Iber, Arabs. 518.

Τοῦ Γρηγορᾶ ἐπίγραμμα, ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου.

Gregoræ epigramma ad ſepulchrum Magni Logothetæ.

ΟC ΠΑΡΌC ΕΝ ΣΟΦΙΗ ΜΕΓᾺ ΚΥΔΌC ΕΗΝ ΓΈ ΘΝΗΤΩΝ;
ΒΑΙΟC ΩΔΙ ΛΑΑC ΤΟΥ ΓΕ ΚΈΚΕΥΘΕ ΝΕΚΥΝ.
ΔΗΜΟC CΕΠΤΩΝ ΜΟΥCΑΩΝ ὈΛΟΛΥΞΑΤΕ ΠΑCΑΙ.
ΩΛΕΤΌ ΚΕΙΝΟC ΑΝΗΡ· ΩΛΕΤΟ CΟΦΙΗ ΠΑCΑ.

Qui prius ſapientia inter mortales erat clariſſimus,
Ejus exiguus hic lapis tegit cadaver
Veneranda Cohors Muſarum omnes ejulate, 519.
Periit vir ille, periit & omnis ſapientia.

Εἰς τὴν πύλην τῆς Χαλκῆς, ὑποκάτω τοῦ ςαυροῦ.

In porta Chalces ſub Cruce.

ΑΦΩΝΟΝ ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΠΝΟΗΣ ΕΞΗΡΜΕΝΟΝ
ΧΡΙΣΤΟΝ ΓΡΑΦΕΣΘΑΙ ΜΗ ΦΕΡΩΝ Ο ΔΕΣΠΟΤΗΣ,
ΤΛΗ ΓΕΗΡΑ ΤΑΙΣ ΓΡΑΦΑΙΣ ΠΑΤΟΥΜΕΝΗ,
ΛΕΩΝ ΣΥΝ ΥΙΩ ΤΩ ΝΕΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΑΡΑΤΤΕΙ ΤΟΝ ΤΡΙΣΟΛΒΙΟΝ ΤΥΠΟΝ,
ΚΑΥΧΗΜΑ ΠΙΣΤΩΝ ΕΝ ΠΥΛΑΙΣ ΑΝΑΚΤΟΡΩΝ. 520.

Mutam ſpeciem, atque exanimem
Depingi Chriſtum non ferens Imperator,
In materia terrena coloribus maculata.
Leo cum filio Juniore Conſtantino
Beatiſſimam Crucis figuram inſculpſit,
Fidelium Imperatorum in portis ornamentum.

Inſcriptio circa ſanctam Menſam à Juſtiniano inſculpta.

ΤᾺ. ΣΑ. ΕΚ. ΤΩΝ. ΣΩΝ. ΣΟΙ. ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝ. ΟΙ. ΔΟΥΛΟΙ. ΣΟΥ. ΧΡΙΣΤΕ. ΙΟΥΣΤΙ-
ΝΙΑΝΟΣ. ΚΑΙ. ΘΕΟΔΩΡΑ. Α. ΕΥΜΕΝΩΣ. ΠΡΟΣΔΕΞΑΙ. ΥΙΕ. ΚΑΙ. ΛΟΓΕ. ΤΟΥ. ΘΕΟΥ.

Ο. ΣΑΡΚΩΘΕΙΣ. ΚΑΙ. ΣΤΑΥΡΩΘΕΙΣ. ΥΠΕΡ. ΗΜΩΝ. ΚΑΙ. ΗΜΑΣ. ΕΝ. ΤΗ. ΟΡΘΟΔΟΞΩ. ΠΙΣΤΕΙ. ΣΟΥ ΔΙΑΤΗΡΗΣΟΝ. ΚΑΙ. ΤΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ. ΗΝ. ΗΜΙΝ. ΕΠΙΣΤΕΥΣΑΣ. ΕΙΣ. ΤΗΝ. ΙΔΙΑΝ. ΣΟΥ. ΔΟΞΑΝ. ΑΥΞΗΣΟΝ. ΚΑΙ. ΦΥΛΑΞΟΝ. ΠΡΕΣΒΕΙΑΙΣ. ΤΗΣ. ΑΓΙΑΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ. ΚΑΙ. ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ. ΜΑΡΙΑΣ.

Tua de tuis tibi offerimus servi tui Christe, Justinianus & Theodora: ea tu propitius accipe fili ac Verbum Dei, qui nostri causa carnem assumpsisti, & cruci affixus fuisti: ac nos in recta tui fide conserva: & quam nobis commisisti rempublicam, eam ad tuam gloriam auge ac tuere, intercedente sancta Deipara semper Virgine Maria.

521.

Versus inscripti basi Colossi structilis qui erat in Hippodromo Constantinopolitano.

ΤΟ. ΤΕΤΡΑΠΛΕΥΡΟΝ. ΘΑΥΜΑ. ΤΩΝ. ΜΕΤΑΡΣΙΩΝ.
ΧΡΟΝΩ. ΦΘΑΡΕΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. ΝΥΝ. ΔΕΣΠΟΤΗΣ.
ΟΥ. ΡΩΜΑΝΟΣ. ΠΑΙΣ. ΔΟΞΑ. ΤΗΣ. ΣΚΗΠΤΟΥΧΙΑΣ.
ΚΡΕΙΤΤΟΝ. ΝΕΟΥΡΓΕΙ. ΤΗΣ. ΠΑΛΑΙ. ΘΕΩΡΙΑΣ.
Ο. ΓΑΡ. ΚΟΛΟΣΣΟΣ. ΘΑΜΒΟΣ. ΗΝ. ΕΝ. ΤΗ. ΡΟΔΩ.
ΚΑΙ. ΧΑΛΚΟΣ. ΟΥΤΟΣ. ΘΑΜΒΟΣ. ΕΣΤΙΝ. ΕΝΘΑΔΕ.

Quadrilaterum hoc rerum sublimium miraculum,
Tempore corruptum, Constantinus nunc Dominus,
Cujus filius est Romanus, gloria Imperii,
522. *Excellentius renovat, quam olim visebatur.*
Colossus enim miraculo erat in Rhodo:
Et æs hoc stupori est hoc loco

Versus inscripti Porphyreticæ columnæ in Foro.

ΣΥ ΧΡΙΣΤΕ ΚΟΣΜΟΥ ΚΟΙΡΑΝΟΣ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗΣ,
ΣΟΙ ΝΥΝ ΠΡΟΣΗΥΞΑ, ΤΗΝ ΣΗΝ ΔΟΥΛΗΝ ΠΟΛΙΝ,
ΚΑΙ ΣΚΗΠΤΡΑ ΤΑΔΕ, ΚΑΙ ΤΟ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ ΚΡΑΤΟΣ,
ΦΥΛΑΤΤΕ, ΤΑΥΤΗΝ ΣΩΖΕ Τ' ΕΚ ΠΑΣΗΣ ΒΛΑΒΗΣ.

Tibi Christe mundi Domine, rectorque optime,
523. *Urbem hanc tibi quæ serviat modo subdidi,*
Et sceptra, Romanamque omnem potentiam.
Hæc tu malis defende semper ab omnibus.

Inscriptio supra Portam Auream posita.

HÆC LOCA THEUDOSIUS DECORAT POST FATA TYRANNI
AUREA SÆCLA GERIT, QUI PORTAM CONSTRUIT AURO.

Epigramma quod insculptum erat in latere Orientali Obelisci stylobatæ qui erat in Hippodromo Constantinopolitano.

DIFFICILIS. QVONDAM. DOMINIS. PARERE. SERENIS.
JVSSVS. ET. EXTINCTIS. PALMAM. PORTARE. TYRANNIS.
OMNIA. THEVDOSIO. CEDVNT. SVBOLIQVE. PERENNI.
TERDENIS. SIC. VICTVS. EGO. DOMITVSQVE. DIEBVS.
JVDICE. SVB. PROCLO. SVPERAS. ELATVS. AD. AVRAS.

SEQVENTES INSCRIPTIONES 524.
septem turribus Constantinopoli insculptæ visuntur.

Ad I.

ΠΥΡΓΟϹ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΕΝ ΧΡΙϹΤΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟϹ

Turris Theophili in Christo Imperatoris.

Ad II.

ΠΥΡΓΟϹ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΛ ΠΙϹΤΩΝ ΕΝ ΧΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ.

Turris Theophili & Michaëlis fidelium in Christo Imperatorum.

Ad III. 525.

ΠΑϹΙ ΡΩΜΑΙΟΙϹ ΜΕΓΑϹ ΔΕϹΠΟΤΗϹ ΕΓΕΙΡΕ ΡΩΜΑΝΟϹ ΝΕΟΝ ΠΑΜΜΕΓΙϹΤΟΝ ΤΟΝΔΕ ΠΥΡΓΟΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ.

Romanis omnibus magnus Dominus Romanus hanc turrim novam & maximam excitavit.

Ad IV.

ΙΩ ΕΝ ΧΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟϹ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

Joannis Palæologi in Christo Imperatoris.

Ad V. 526.

ΠΥΡΓΟϹ ΒΑϹΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΚΟΝϹΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΙϹΤΩΝ ΕΝ ΧΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ ΕΥϹΕΒΩΝ ΒΑϹΙΛΕΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ.

Turris Basilii & Constantini fidelium in Christo ac piorum Imperatorum Romanorum.

Ad VI.

ΑΝΕΚΑΙΝΙϹΘΗ ΕΠΙ ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΦΙΛΟΧΤ ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΡΩΜΑΙΩΝ ΥΙΟΥ * ΕΝΝΙ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟϹ ΡΩΜΑΙΩΝ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΕΝ ΕΤΕΙ ΦΚΟΜΒ.

Instauratum est sub Manuele Christi amante Imperatore Romanorum, filio Joannis Comneni Imperatoris quoque Romanorum, anno 6672. (*Christi* 1164.) *Indict.* 12.

Ad VII.

ΟΝ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΘΡΑΥΣΜΟΣ ΕΝ ΜΑΚΡΩ ΧΡΟΝΩ
ΚΛΥΔΩΝΙ ΠΟΛΛΩ ΚΑΙ ΣΦΟΔΡΩ ΡΗΓΝΥΜΕΝΗΣ
ΠΕΣΕΙΝ ΚΑΤΗΝΑΓΚΑΣΕ ΠΥΡΓΟΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΗΓΕΙΡΕΝ ΕΥΣΕΒΗΣ ΑΝΑΞ.

Quam maris æstus diuturno tempore,
Fluctibus multis ac decumanis irrumpens,
Humi prostraverat turrim, à fundamentis
527. *Basilius excitavit pius Imperator.*

Inscriptio quæ extat Constantinopoli supra columnam Porphyreticam.

ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΕΡΓΟΝ ΕΝΘΑΔΕ ΦΘΑΡΕΝ ΧΡΟΝΩ
ΚΑΙΝΙΣ ΜΑΝΟΥΗΛ ΕΥΣΕΒΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ.

Hoc divinum opus tempore detritum
Manuel pius Imperator restauravit.

Inscriptio portæ cuidam Constantinopoli imminens.

ΑΝΕΚΑΙΝΙΣΘΕ (sic) ΕΠΙ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΩΝ
528. ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΩΝ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩΝ ΣΕΒΑΣΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ
ΕΝ ΕΤΕ ΚΦΚΑ.

Restauratum est sub Basilio & Constantino Porphyrogenitis Christi amantibus Augustis Dominis aut Despotis, anno mundi 6521. id est Christi 1013. quo tempore hi fratres imperabant.

Inscriptio quæ ad Joannem Palæologum Imperatorem spectat.

✠ ΙΩΥ ΕΝ ΧΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

Joannis in Christo Imperatoris Palæologi.

529. *Inscriptio quæ posita erat in ingressu vestibuli Arsenalis.*

ΑΠΟ. ΚΤΙΣΕΟΣ. ΚΟΣΜΟΥ.
Δ. Ψ. Ϧ. Β. ΑΠΟ. ΔΕ.
ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΤΟΥΣ. Ω. Λ. Δ.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ΘΕΟΦΙΛΟΣ.
ΤΟΣ. ΜΙΧΑΗΛ. ΒΗΓΑ.
ΑΡΧΩΝ. ΔΙΚΑΙΟΣ. ΚΑΙ.
ΕΥΛΑΒΗΣ. ΚΑΙ. ΠΡΟΣ. ΤΟΥΣ.
ΑΥΤΟΥ. ΠΑΡΟΙΚΟΥΣ. ΑΝΗΡ.
ΑΓΑΘΟΣ. ΕΚΤΙΣΕΝ. ΠΡΟΣ.
ΑΝΑΠΑΥΣΙΝ. ΤΟΥ. ΛΑΟΥ.
ΤΟΥΤΟΝ. ΜΕΓΑΛΟΤΑΤΟΝ.
ΑΡΣΗΝΑΛΗΝ.

A Creatione mundi anno 6342. à Christo anno 834. Imperator Theophilus Michaëlis Balbi filius, Princeps justus, pius, & erga cives suos beneficus, hoc Arsenale ad populi quietem excitavit.

MATTHÆI CIGALA CYPRII DE SEPULCRO Constantini Magni Narratio. Gennadii item Scholarii Patriarchæ CP. expositio literarum, quæ in eodem sepulcro inscriptæ erant.

De reliquiis Constantini Magni.

CUm Imperium regeret Constantius Constantini Magni filius, reliquias patris sui Imperatorio cum honore Nicomediâ Constantinopolim transtulit, atque in templo sanctorum Apostolorum summa cum magnificentia Imperatorioque honore sepelivit; & in operculo tumuli Porphyretici ejusdem piissimi ac primi Christianorum Imperatoris quidam viri sapientissimi ac sancti, qui tunc temporis vivebant & futura prospiciebant, literas quæ infra habentur, exararunt. Quæ literæ quid significarent non minutatim exprimebant: sed prima solum vocum singularum elementa exhibebant. Eæ vero enuntiabant Turcarum Imperium & finem ejus, vocanturque Oracula. Illa sapientissimus Patriarcha Dominus Gennadius sub Imperio Domini Joannis Palæologi, qui octavam Synodum Florentiæ celebravit, exposuit; secularis ipse tum temporis erat, & Imperatoriæ Aulæ Judex. Literæ eo modo infra repræsentantur, quo erant conscriptæ in Imperatorio sepulcro.

Περὶ τοῦ λειψάνου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

530.

ΟΤαν ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὁ Κωνστάντιος, ἀνεκόμησε τὸ λείψανον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Νικομήδειαν μετὰ πάσης βασιλικῆς τιμῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸ μετὰ δόξης, καὶ παῤῥησίας, καὶ βασιλικῆς τιμῆς, ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. καὶ ἄνωθεν εἰς τὸ σκέπασμα τοῦ τάφου αὐτοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ πρώτου βασιλέως τῶν Χριστιανῶν, εὑρέθησαν τινὲς σοφώτατοι ἄνδρες ἡγιασμένοι, καὶ προφητικοὶ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἔγραψαν ταῦτα τὰ κάτωθεν γράμματα εἰς τὸ σκέπασμα τοῦ τάφου. τὸ ὁποῖον ἦτον πορφυρόν· καὶ ταῦτα τὰ γράμματα δὲν ἦτον κατὰ λεπτῶς ἡ ἐξήγησις ὅλη τὸ τί δηλοῦν, ἀμμὴ ἔγραψαν μόνον τὰ στοιχεῖα τῶν πρώτων γραμμάτων. τὰ ὁποῖα γράμματα ἐδιαλάμβανον περὶ τῆς βασιλείας τῶν Τουρκῶν, καὶ περὶ τοῦ τέλους αὐτῆς. λέγονται δὲ χρησμοί. τὰ ὁποῖα ἐξήγησεν ὁ σοφώτατος Πατριάρχης κὺρ Γεννάδιος, ὁ ὁποῖος ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας τοῦ κὺρ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, ὁποῦ ἔκαμε τὴν ὀγδόην Σύνοδον εἰς τὴν Φιορέντζαν, καὶ ὅταν τὰ ἐξήγησεν ἦτον κοσμικὸς, καὶ κριτὴς τῆς βασιλικῆς κρίσεως. τὰ ὁποῖα γράφομεν κάτωθεν ὥσπερ ἦσαν γραμμένα εἰς τὸν τάφον τοῦ βασιλέως.

531.

532

Τὰ γράμματα ὁποῦ ἦσαν γραμμένα εἰς τὸν τάφον τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἡ ἐξήγησις αὐτῶν.

Literæ quæ descriptæ erant in sepulcro Magni Constantini, earumque explicatio.

Τ Π Τ Τ Ι Δ Τ Η Β Σ Λ Τ Ι Μ Λ Ο Κ Λ Μ Ν Μ Λ Θ Μ Λ

τῇ πρώτῃ τῆς Ἰνδίκτου ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσμαὴλ, ὁ καλούμενος Μωάμεθ μέλλη

Δ Ν ΤΡΠΩΣ ΓΝ Τ Π Λ ΟΛΓ Τ ΕΠΤΛΦ ΚΡΤ Σ ΕΣΘ

διὰ νὰ τροπώσῃ γένος τῶν Παλαιολόγων, τὴν Ἐπτάλοφον κρατήσει, ἔσωθεν

βασιλεύσῃ

Β Σ Λ Σ ΕΘΝ Π Λ ΚΤ Ξ Κ Τ ΝΣ ΕΡΜ Σ ΜΧΡ Τ ΕΞΝ
βασιλεύσῃ· ἔθνη πάμπολλα κατάρξῃ, καὶ τὰς νήσους ἐρημώσῃ, μέχρι τοῦ Εὐξίνου

Π Τ ΙΣΤΓ ΤΝ Π Θ Σ Τ ΟΓΔ Τ Ι ΔΚΤ Π Λ Π Ν Σ Κ Τ Ξ Τ
Πόντου. Ἰστρογείτονας πορθήσῃ. Τῇ ὀγδόῃ τῆς Ινδίκτου Πελοπόννησον κατάρξῃ. Τῇ

ΕΝΤ Τ ΙΔΚΤ Ε Τ ΒΡ Τ ΜΡ ΜΛ Δ Ν Σ Τ Σ Τ ΔΚΤ Τ
ἐννάτῃ τῆς Ινδίκτου εἰς τὰ βόρεια τὰ μέρη μέλλῃ διὰ νὰ στρατεύσῃ. Τῇ δεκάτῃ τῆς

Ι ΔΚΤ Τ Δ Μ Τ Τ Π Σ Π Λ ΕΠΣΤΨ ΕΤ Χ Ν Τ Δ Μ Τ
Ινδίκτου, τοὺς Δαλμάτας τροπώσῃ· πάλιν ἐπιστρέψει ἔτι χρόνον τοῖς Δαλμάταις

Π ΛΜ ΕΓ Ρ ΜΓ Μ ΡΚ Τ Σ Τ ΒΝ Κ Τ Π Θ Κ Τ Φ Λ Σ Ν Δ
πόλεμον ἐγείρῃ μέγα, μερικόντε συντριβῆναι. καὶ τὰ πλήθη, καὶ τὰ φῦλλα συνοδῇ

533.

Τ ΕΠ Ρ Δ Θ Λ Σ Κ Ξ Ρ Τ Π ΛΜ Σ Ν Ψ Κ Τ Ι Μ Λ
τῶν ἑσπερίων διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς τὸν πόλεμον συνάψουσι, καὶ τὸν Ἰσμαὴλ

Τ Π Σ Τ ΑΠΓ Ν Α Τ Β Σ Λ Σ Ε ΛΤ ΜΚΡ ΟΛΓ Τ Δ Ξ Θ
τροπώσουσι. τὸ ἀπόγονον αὐτοῦ βασιλεύσῃ, ἔλαττον μικρὸν ὀλίγον. τὸ δὲ ξανθὸν

ΓΝ ΑΜ ΜΤ Τ Π ΚΤΡ ΟΛ ΙΜ Λ Τ Π Σ Τ ΕΠΤΛΦ
γένος ἅμα μετὰ τῶν προκτόρων ὅλον Ἰσμαὴλ τροπώσουσι, τὴν Ἑπτάλοφον

ΕΠΡ Μ Τ Τ Π ΝΜ ΤΤ Π ΛΜ ΕΓ Ρ Ε Φ Λ ΗΓΡΩΜΝ ΜΧ
ἐπάρουσι μετὰ τῶν προνομίων. τότε πόλεμον ἐγείρουσι ἔμφυλον ἠγριωμένον μέχρι

Τ Π ΠΤΑ ΩΡ Κ Φ Ν Β Σ ΤΤ Σ Τ Σ Τ ΜΤ ΦΒ ΣΠ Σ Τ
τῆς πεμπταίας ὥρας, καὶ φωνὴ βοήσει τρίτον, στῆτε στῆτε μετὰ φόβου. σπεύσατε

534.

Π Λ ΣΠΔ Ε Τ ΔΞ Τ ΜΡ Α Δ Ε Ρ Τ Γ Ν Θ ΜΣΤ Κ
πολλὰ σπουδαίως εἰς τὰ δεξιὰ τὰ μέρη ἄνδρα εὕρητε γενναῖον, θαυμαστὸν, καὶ

Ρ Μ Λ Ο ΤΤ ΕΞΤ ΔΣΠΤ ΦΛ Γ ΕΜ ΤΠ Χ Κ Α Τ Π Ρ Λ
ῥωμαλέον. τοῦτον ἕξητε δεσπότην· φίλος γὰρ ἐμὸς ὑπάρχει· καὶ αὐτὸν παραλα-

Β Τ Θ Λ Μ ΕΜ ΠΛΡ Τ.
βόντες θέλημα ἐμὸν πληρεῖται.

Indictione prima regnum Iſmaëlis, qui vocabitur Moameth, Palæologorum genus ſubvertet. Urbem ſeptem collium obtinebit; in ea regnabit; multis gentibus imperabit; inſulas devaſtabit uſque ad Euxinum Pontum; Danubii accolas depopulabitur. Octava Indictione Peloponneſum ſibi ſubjiciet. Nona Indictione ad Septentrionales partes bellum inferet. Decima Indictione Dalmatas profligabit. Rurſum alio tempore contra Dalmatas magnum bellum excitabit, eoſque partim atteret. Tunc multitudo gentium Occidentalium congregata, mari terraque bellum Iſmaëli inferet, ipſumque ſuperabit. Poſteri ejus modico & tantillo tempore regnabunt. Flavum vero genus una cum primis poſſeſſoribus totum Iſmaëlem expugnabunt; urbem ſeptem collium cum ditione capient. Tum civile bellum concitabunt, quod ad quintam uſque horam graſſabitur: voxque ter clamabit: State, ſtate cum timore. Feſtinate diligenter ad dexteram partem, virum invenietis generoſum, mirabilem, & fortitudine eximia. Hunc Dominum habebitis: amicus quippe meus eſt. Hunc accipientes voluntatem meam facietis.

535.

A tempore Conſtantini Magni quo inſcriptæ fuerint ejus ſepulcro ſupra poſitæ literæ, ad Imperium Domini Joannis Palæologi Imperatoris, quo eas Gennadius Scholarius expoſuit, anni ſunt mille centum & unus. A Chriſto ad magni Conſtantini mortem, anni numerantur trecenti viginti novem.

Ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅπου ἐγράφησαν τὰ ἄνωθεν ψηφία εἰς τὸν τάφον του, ἕως τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, ὅπου ἐξήγησε ταῦτα ὁ Σχολάριος Γεννάδιος, εἶναι χρόνοι ἀπὸ τὴν κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χίλιοι ἑκατὸν ἕνας, καὶ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἕως οὗ ἀπέθανεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, χρόνοι τριακόσιοι εἴκοσι ἐννέα.

536.

P. Giffart fec.

ANTIQUITATUM CONSTANTINOPOLITANARUM LIBER OCTAVUS

In quo continentur

CATALOGI VARII TUM EDITI TUM INEDITI Patriarcharum Constantinopoleos; necnon sedes summorum Sacerdotum, quæ sub iis olim fuere, hodieque permanent. Catalogi item duo, ac inter se diversi Imperatorum CP.

CATALOGUS EPISCOPORUM AC PATRIARCHARUM

Constantinopolitanorum decerptus ex Chronographia Compendiaria S. Nicephori Patriarchæ CP. quæ habetur in Codice Regio, diversa ab editis.

Ετη τῆς Επισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤτοι γνῶσις τῶν ἐν αὐτῇ διδαξάντων.

Ἀνδρέας Ἀπόστολος.
Στάχυς ἐν Ἀργυρουπόλει ἔτη ιϛ'.
537. Ὀνήσιμος ἔτη ιδ'.
Πολύκαρπος ἔτη ιη'.
Πλούταρχος ἔτη ιϛ'.
Σεδεκίων ἔτη θ'.
Διογένης ἔτη ιε'.
Ἐλευθέριος ἔτη ζ'.
Φίληξ ἔτη ε'.
Πολύκαρπος ἔτη ιζ'.

Anni Episcopatus Constantinopolitani, sive Notitia eorum qui in ipsa docuerunt.

Andreas Apostolus.
Stachys in urbe Argyropoli annis 16.
A Onesimus annis 14.
Polycarpus annis 18.
Plutarchus annis 16.
Sedecion annis 9.
Diogenes annis 15.
Eleutherius annis 7.
Felix annis 5.
Polycarpus annis 17.

Athenodorus annis 4.
Euzoïus annis 6.
Laurentius annis 11. mensibus 6.
Olympius annis 3. mensibus 6.
Pertinax annis 19.
Olympianus annis 11.
Marcus annis 13.
Cyrillianus annis 16.
Castinus annis 7.
Titus annis 30. mensibus 6.
Dometius frater Probi Imperatoris annis 14. mensibus 6.
Probus filius Dometii annis 12.

A Ἀθηνόδωρος ἔτη δ′.
Εὐζώϊος ἔτη ς′.
Λαυρέντιος ἔτη ια′. μῆνας ς′.
Ὀλύμπιος ἔτη γ′. μῆνας ς′.
Περτίναξ ἔτη ιθ′.
Ὀλυμπιανὸς ἔτη ια′.
Μάρκος ἔτη ιγ′.
Κυριλλιανὸς ἔτη ις′.
B Καστῖνος ἔτη ζ′.
Τίτος ἔτη λ′. μῆνας ς′.
Δομέτιος ὁ ἀδελφὸς Πρόβου τοῦ βασιλέως ἔτη κδ′. μῆνας ς′. 538.
Πρόβος ὁ Δομετίου υἱὸς ἔτη ιβ′.

Anni Patriarcharum Constantinopolitanorum.

Ἔτη Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Metrophanes Probi frater, Dometii filius Primus Patriarcha Constantinopoleos annis 10.
Alexander Secundus annis 23.
Paulus Confessor Tertius annis 10. & ejectus est.
Eusebius Nicomediensis Arianus annis 12.
Paulus Confessor post Eusebii mortem restituitur, statimque ejicitur.
Macedonius Sancti Spiritus oppugnator annis 10. & ejectus est.
Eudoxius qui prius Germanicia Antiochiam translatus fuit, annis 8.
Demophilus annis 12. mensibus 5.
Evagrius ordinatus ab Eustathio Antiocheno confestim in exilium pellitur.
Gregorius Theologus præfuit Ecclesiæ Constantinopolitanæ annis 12.
Nectarius annis 16. mensibus 3.
Joannes Presbyter Antiochenus Chrysostomus annis 5. mensibus 6. Eo in exilium deportato.
Arsacius Presbyter, Nectarii frater, annis 2.
Atticus Presbyter Constantinopolitanus annis 20.
Sisinnius Presbyter ejusdem Ecclesiæ annis 2.
Nestorius, hominis cultor, Presbyter Antiochenus annis 3. mensibus 2. Eo in Oasim deportato.
Maximus Presbyter Constantinopolitanus annis 2. mensibus 5.
Proclus à Sisinnio Cyzici Episcopus ordinatus, & à suis haud admissus vacabat. Post obitum vero Maximiani promovetur in Episcopatum, hoc est, ad CP.

C Μητροφάνης ὁ ἀδελφὸς Πρόβου ὁ Δομετίου υἱὸς πρῶτος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἔτη ι′.
Ἀλέξανδρος δεύτερος ἔτη κγ′.
Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς γ′. ἔτη ι′. καὶ ἐξεβλήθη.
Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας ἔτη ιβ′. Ἀρειανός.
Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς μετὰ θάνατον Εὐσεβίου πάλιν ἐγκαθίδρυται, καὶ παραχρῆμα ἐκβέβληται. 539.
D Μακεδόνιος ὁ Πνευματομάχος ἔτη ι′. καὶ ἐξεβλήθη.
Εὐδόξιος πρότερον μετατεθεὶς ἐκ Γερμανικείας εἰς Ἀντιοχείαν ἔτη η′.
Δημόφιλος ἔτη ιβ′. μῆνας ε′.
Εὐάγριος ὑπὸ Εὐσταθίου Ἀντιοχείας χειροτονηθεὶς, εὐθέως εἰς ἐξορίαν ἐπέμφθη.
Γρηγόριος ὁ Θεολόγος προέστη τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἔτη ιβ′.
E Νεκτάριος ἔτη ις′. μῆνας γ′.
Ἰωάννης Πρεσβύτερος Ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος ἔτη ε′. μῆνας ς′. τούτου ἐξορισθέντος.
Ἀρσάκιος Πρεσβύτερος ἀδελφὸς Νεκταρίου ἔτη β′. 540.
Ἀττικὸς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἔτη κ′.
Σισίννιος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἔτη β′.
F Νεστόριος Ἀνθρωπολάτρης τῶν Ἀντιοχέων Πρεσβύτερος ἔτη γ′. μῆνας β′. τούτου ἐξορισθέντος ἐν Ὀάσει.
Μάξιμος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἔτη β′. μῆνας ε′.
Πρόκλος ὑπὸ Σισιννίου χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Κυζίκου, καὶ μὴ δεχθεὶς ἐσχόλαζεν. μετὰ δὲ τὸν θάνατον Μαξιμιανοῦ χειροτονεῖται, [ἤτοι] μετατί-

θῆναι κειμένου τοῦ λειψάνου αὐτοῦ, ἔτη ιϐ΄. μῆνας γ΄.

Φλαβιανὸς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἔτος α΄. μῆνας ι΄. τούτου ἐκβληθέντος ὑπὸ Διοσκόρου ἐν τῇ λῃστρικῇ συνόδῳ Ἐφέσου.

Ἀνατόλιος Πρεσβύτερος καὶ Ἀποκρισιάριος Ἀλεξανδρείας ἔτη η΄. μῆνας γ΄.

Γεννάδιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἔτη ιγ΄. μῆνας ϐ΄.

Ἀκάκιος Πρεσβύτερος καὶ Ὀρφανοτρόφος αἱρετικὸς ἔτη ιζ΄. μῆνας θ΄.

541. Φραΐτας Πρεσβύτερος τῆς ἁγίας Θέκλης τῶν Συκῶν μῆνας γ΄. ἡμέρας ιζ΄.

Εὐφήμιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Πτωχοτρόφος Νεαπόλεως ἔτη ς΄. μῆνας ς΄. τούτου ἐκβληθέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀναστασίου.

Μακεδόνιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σκευοφύλαξ ἔτη ς΄.

Τιμόθεος Πρεσβύτερος καὶ Σκευοφύλαξ ἔτη ς΄.

Ἰωάννης ὁ Καππαδοκίας Πρεσβύτερος καὶ Σύγκελλος αὐτοῦ ἔτη δ΄. μῆνας ι΄.

Ἐπιφάνιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Ἰουστίνου ἔτη ιϛ΄. μῆνας γ΄.

Ἄνθιμος Τραπεζοῦντος ἐπίσκοπος μῆνας ι΄. τούτου καθαιρεθέντος ὑπὸ τῆς κατὰ Σεβήρου συνελθούσης συνόδου.

542. Μηνᾶς Πρεσβύτερος καὶ Ξενοδόχος τῶν Σαμψὼν ἔτη ιϛ΄. μῆνας ς΄.

Εὐτύχιος Πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς τοῦ ἐν Ἀμασείᾳ μοναστηρίου ἔτη ιϐ΄. μῆνας β΄. τούτου ἐκβληθέντος ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τῷ λη΄. τῆς αὐτοῦ βασιλείας, διὰ τὸ ὑπ᾽ αὐτοῦ γεγονότα περὶ ἀφθάρτου ἴδικτον μὴ καταδέξασθαι.

Ἰωάννης Πρεσβύτερος Ἀντιοχείας ὁ ἀπὸ Σχολαστικῶν ἔτη ιϐ΄. μῆνας ζ΄.

Εὐτύχιος πάλιν ἐπὶ Ἰουστίνου ἀποκατέστη, καὶ ἐποίησεν ἔτη δ΄. μῆνας ς΄.

543. Ἰωάννης Διάκονος Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Τιβερίου ἔτη ιγ΄. μῆνας ε΄.

Κυριακὸς Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ Οἰκονόμος ἔτη ια΄.

Θωμᾶς Διάκων τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ Σακελλάριος ἔτη γ΄. μῆνας ε΄.

Σέργιος Διάκων τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἔτη κη΄. μῆνας ζ΄. ἡμέρας κα΄.

Πύῤῥος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, μοναχὸς καὶ Ἄρχων τῶν μοναστηρίων, καὶ ἡγούμενος Χρυσοπόλεως ἔτη β΄. μῆνας θ΄. ἡμέρας θ΄. στάσεως δὲ γενομένης αὐτῷ παρῃτήσατο.

A transfertur præfente demortui Maximiani cadavere. Rexit Ecclefiam annis 12. menfibus 3.

Flavianus Presbyter Conftantinopolitanus anno uno menfibus 10. Quo Diofcori infidiis in Ephefina prædatoria Synodo ejecto.

Anatolius Presbyter & Refponfalis Ecclefiæ Alexandrinæ annis 8. menfibus 3.

B Gennadius Presbyter Conftantinopolitanus annis 13. menfibus 3.

Acacius Presbyter & Orphanorum Curator Hæreticus annis 17. menfibus 9.

Phraitas Presbyter Sanctæ Theclæ Sycarum menfibus 3. diebus 17.

Euphemius Presbyter Conftantinopolitanus & pauperum Curator Neapoleos annis 6. menfibus 6. Eo ab Anaftafio Imperatore expulfo.

C Macedonius Presbyter Conftantinopolitanus & Vaforum cuftos annis 6.

Timotheus Presbyter & Vaforum cuftos annis 6.

Joannes Cappadox Presbyter & Syncellus ejus annis 4. menfibus 10.

Epiphanius Presbyter Conftantinopolitanus, fub Juftino, annis 16. menfibus 3.

Anthimus Trapezuntinus Epifcopus menfibus 10. Eo remoto fancitis Synodi adverD fus Severum congregatæ.

Menas Presbyter & Xenodochio Sampfonis Præfectus annis 16. menfibus 6.

Eutychius Presbyter & Amafienfis Monafterii Monachus annis 12. menfibus 2. Hoc à Juftiniano anno Imperii 38. quod ejus edictum de incorruptibili non admififfet, à fede dejecto.

E Joannes Presbyter Antiochenus Scholafticus annis 12. menfibus 6.

Eutychius fecundo, à Juftino nimirum reftitutus tenuit fedem annis 4. menfibus 6.

Joannes Diaconus Conftantinopolitanus fub Tiberio annis 13. menfibus 5.

Cyriacus Presbyter ejufdem Ecclefiæ, & Oeconomus annis 11.

F Thomas Diaconus ejufdem Ecclefiæ, & Sacellarius annis 3. menfibus 5.

Sergius Diaconus ejufdem Ecclefiæ annis 28. menfibus 7. diebus 21.

Pyrrhus Presbyter ejufdem Ecclefiæ, Monachus & Monafteriorum Præfectus, Chryfopoleos Abbas, annis 2. menfibus 9. diebus 9. Tumultu autem in eum concitato, abdicavit fe dignitate.

Paulus Presbyter ejusdem Ecclesiæ annis 2. diebus 26.

Pyrrhus denuo restitutus mensibus 4. diebus 23.

Petrus Presbyter ejusdem Ecclesiæ annis 2. mensibus 7.

Thomas Diaconus ejusdem Ecclesiæ, & Chartophylax annis 2. mensibus 7.

Joannes Presbyter, & Vasorum Magnæ Ecclesiæ custos annis 5. mensibus 9.

Constantinus Diaconus ejusdem Ecclesiæ, & Vasorum custos anno uno mensibus 11. diebus 7.

Theodorus Presbyter ejusdem Ecclesiæ orthodoxus, Syncellus & Vasorum custos annis 2. mensibus 3.

Georgius Presbyter, Syncellus & Vasorum custos annis 2. mensibus 3.

Theodorus denuo restitutus anno uno mensibus 10.

Paulus ex Laïco à Secretis annis 6. mensibus 8.

Callinicus Presbyter, & Vasorum custos Ecclesiæ Blanchernarum, annis 12. A Justiniano Rhinotmeto excæcatus est.

Cyrus Presbyter & Monachus ex insula Amastri annis 6. A Philippo ejectus est.

Joannes Diaconus & Chartularius Oeconomii annis 3.

Germanus Episcopus Cyzici, & Confessor ab impio Leone Isauro dignitate motus est.

Anastasius Presbyter & Syncellus hæreticus annis 24.

Constantinus Monachus & Episcopus Syllæi annis 12. Capite mulctatur.

Nicetas Presbyter SS. Apostolorum, & Monasteriorum Præfectus, Eunuchus, annis 13. mensibus 4.

Paulus Cyprius Diaconus orthodoxus & Confessor annis 5. mensibus 6.

Tarasius à Secretis anno. . . mensibus 2.

Nicephorus à Secretis, deinde Monachus annis 9. Ab impio Leone Armeno pulsus est in exilium.

Theodotus Cassiteras annis 15.

Antonius ex Syllæi Episcopo hæreticus annis 12.

Joannes Presbyter & Syncellus, qui ipsi insidiatus est, annis 9.

Methodius Orthodoxus & Confessor annis 4. mensibus 3.

Ignatius Eunuchus annis 11. mensibus 5.

A Παῦλος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἔτη β΄. ἡμέρας κϛ΄.

Πύῤῥος πάλιν ἀποκατέστη, μῆνας δ΄. ἡμέρας κγ΄.

Πέτρος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἔτη β΄. μῆνας ζ΄.

Θωμᾶς Διάκων τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ Χαρτοφύλαξ ἔτη β΄. μῆνας ζ΄.

Ιωάννης Πρεσβύτερος καὶ Σκευοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἔτη ε΄. μῆνας θ΄.

B Κωνσταντῖνος Διάκων τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ Σκευοφύλαξ ἔτος α΄. μῆνας ια΄. ἡμέρας ζ΄.

Θεόδωρος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ὀρθόδοξος Σύγκελλος, καὶ Σκευοφύλαξ ἔτη β΄. μῆνας γ΄. 544.

Γεώργιος Πρεσβύτερος, Σύγκελλος, καὶ Σκευοφύλαξ ἔτη β΄. μῆνας γ΄.

Θεόδωρος πάλιν ἀποκατέστη ἔτος α΄. μῆνας ι΄.

Παῦλος ἀπὸ λαϊκῶν Ασηκρῆτις ἔτη ϛ΄. μῆνας η΄.

C Καλλίνικος Πρεσβύτερος καὶ Σκευοφύλαξ Βλαχερνῶν ἔτη ιβ΄. ἐτυφλώθη ὑπὸ Ιουστινιανοῦ τοῦ ῥινοκοπημένου.

Κῦρος Πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς ἀπὸ τῆς νήσου Αμάστριδος ἔτη ϛ΄. καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ Φιλίππου.

Ιωάννης Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τοῦ Οἰκονομείου ἔτη γ΄.

Γερμανὸς ἐπίσκοπος Κυζίκου καὶ ὁμολογητὴς καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς Λέοντος τοῦ Ισαύρου. 545.

D Αναστάσιος Πρεσβύτερος, καὶ Σύγκελλος αἱρετικὸς ἔτη κδ΄.

Κωνσταντῖνος μοναχὸς καὶ ἐπίσκοπος τοῦ Συλλαίου ἔτη ιβ΄. καὶ ἀπεκεφαλίσθη.

Νικήτας Πρεσβύτερος τῶν ἁγίων Αποστόλων, καὶ Αρχων τῶν μοναστηρίων, ὁ εὐνοῦχος ἔτη ιγ΄. μῆνας δ΄.

Παῦλος ὁ Κύπριος Διάκονος ἔτη ε΄. μῆνας ϛ΄. ὀρθόδοξος καὶ ὁμολογητής.

Ταράσιος Ασηκρῆτις ἔτος... ἡμέρας β΄.

E Νικηφόρος Ασηκρῆτις μοναχὸς γεγονὼς ἔτη θ΄. καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς Λέοντος τοῦ Αρμενίου.

Θεόδοτος ὁ Κασσιτερᾶς ἔτη ιε΄. 546.

Αντώνιος ἔτη ιβ΄. ὁ τοῦ Συλλαίου αἱρετικός.

Ιωάννης Πρεσβύτερος καὶ Σύγκελλος ὁ ἐπιβουλεύσας ἑαυτῷ ἔτη θ΄.

Μεθόδιος ὁ καὶ ὁμολογητὴς ἔτη δ΄. μῆνας γ΄. ὀρθόδοξος.

Ιγνάτιος ὁ εὐνοῦχος ἔτη ια΄. μῆνας ε΄.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

[νέα] διήγησις [περὶ τῶν ἐπισκόπων τοῦ] Βυζαντίου, καὶ τῶν πατριαρχῶν πάντων [Κωνσταντινουπόλεως]

NICEPHORI CALLISTI XANTHOPULI

nova Enarratio (de Episcopis) Byzantii & de Patriarchis omnibus (Constantinopolitanis.)

547. Ἀνδρέας ὁ ἁγιώτατος Ἀπόστολος παραγενόμενος ἐν [Βυζαντίῳ ἐκήρυξε] τὸν σωτήριον λόγον· ἐκκλησίαν τε πιστῶν συστησάμενος εὐκτήριον οἶκον ἐν τῇ νῦν λεγομένῃ Ἀργυρουπόλει ἀνεγείρας ἔνθα χρόνῳ ὕστερον [ἐτέθη] τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀδριανοῦ, χειροτονεῖ ἐπίσκοπον τῆς αὐτῆς πόλεως Στάχυν ἕνα τῶν ο΄. οὗ μνημονεύει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, καὶ ἐπεσκόπευσεν ἔτη ις΄.

[Ὀνήσιμος] ἔτη ιδ΄.
Πολύκαρπος ἔτη ιη΄.
Πλούταρχος ἔτη ις΄.
Σεδεκίων ἔτη θ΄.
Διογένης ἔτη ιε΄.
Ἐλευθέριος ἔτη ζ΄.
548. [Φίληξ] ἔτη ε΄.
Πολύκαρπος ἔτη γ΄.

Οὗτοι τὸ πρότερον ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τῷ ἐν Ἀργυροπόλει τὰς συνάξεις [ἐποιοῦντο] κατὰ τοὺς γινομένους διωγμούς.

Ἀθηνόδωρος..... εὐκτήριον οἶκον κτίσας ἐν τῇ πόλει........ τὸν μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἀνοικοδομηθέντα, ἐκεῖσε τὰς συνάξεις ἐποιεῖτο.

Εὐζώιος ἔτη ς΄.
Λαυρέντιος ἔτη......
Ἀλύπιος ἔτη ιγ΄. μῆνας ς΄.
Περτίναξ ὑπατικὸς συγκλητοῦ ἔτη ιθ΄.

549. Οὗτος ἑτέραν ἐκκλησίαν ἀνέστησεν ἐν τῷ παραθαλασσίῳ τόπῳ ἐπιλεγομένῳ Συκαῖς, Εἰρήνην τὸν οἶκον ἐπαγορεύσας.

Ὀλυμπιανὸς....
[Μάρκος].....
Κυριλλιανὸς....
[Κάστινος].......

Οὗτος ἐν Βυζαντίῳ ἐν τοποθεσίᾳ [ἐπιλεγομένῃ Πετρίῳ] τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν ἤγειρε...

Τίτος ἔτη λε΄. μῆνας ς΄.

Δομέτιος ἀδελφὸς Πρόβου τοῦ βασιλέως ἔτη κδ΄. μῆνας ς΄.

A Andreas sanctissimus Apostolus Byzantium profectus, ibi salutare verbum prædicavit: ac Ecclesiâ fidelium constitutâ, Oratorioque in urbe, quæ nunc Argyropolis dicitur, excitato, ubi subsequenti tempore depositum est corpus S. Adriani martyris, Episcopum ejusdem Urbis ordinat Stachyn, unum ex septuaginta Discipulis, cujus mentionem facit Paulus Apostolus in Epistola ad Romanos. Is vero Episcopatum B gessit annis 16.

[Onesimus] annis 14.
Polycarpus annis 18.
Plutarchus annis 16.
Sedecion annis 9.
Diogenes annis 15.
Eleutherius annis 7.
[Felix] annis 5.
Polycarpus annis 3.

C Hi primùm in Oratorio Argyropoli constituto conventus habebant persequutionum tempore.

Athenodorus... Oratorio in urbe constructo....... quod postea à sancto Constantino Imperatore instauratum fuit, ibi collectas agebat.

Euzoïus annis 6.
D Laurentius annis...;
Alypius annis 13. mensibus 6.
Pertinax vir Consularis ordinis Senatorii annis 19.

Hic aliam Ecclesiam excitavit in loco maritimo, cui nomen Sycæ, & eam ædem Irenen nuncupavit.

Olympianus...;
[Marcus]...;
Cyrillianus...;
E [Castinus]....;

Hic Byzantii in loco cui nomen Petrium, sanctam Euphemiam excitavit........

Titus annis 35. mensibus 6.

Dometius frater Probi Imperatoris annis 24. mensibus 6.

Probus filius Dometii annis [12]

Metrophanes filius Dometii, frater Probi Episcopi, Imperatoris vero Probi, fratris filius annis 10.

Hoc Episcopatum gerente S. Constantinus Imperator, belli in Licinium suscepti causa Byzantium venit: ab eoque Constantinopolis ædificatur.

Hic [Metrophanes] primæ Synodo interfuit, ac primus Constantinopolitanus Patriarcha fuit.

Sunt itaque Episcopi Byzantii à S. Andrea Apostolo usque ad Metrophanem, numero [20.]

Deinde vero Patriarchæ hoc ordine præfuerunt.

Metrophanes annis 10.

Alexander annis 23. sub quo Arius crepuit medius.

Paulus Confessor Diaconus Constantinopolitanus, annis 3. Hoc expulso ab Imperatore Constantio.

Eusebius Arianus, qui primùm Beryti, deinde vero Nicomediam translatus, demum Constantinopolim transiit, seditque annis 12.

Post ejus obitum Paulus restituitur, statimque ejicitur, & Cucusum relegatus, ibi ab Arianis occiditur, ejusque loco ordinatur Macedonius Presbyter Ecclesiæ Constantinopolitanæ Sancti Spiritus oppugnator, qui sedit annis 5.

Hoc autem anathemate percusso & à Constantio ejecto Eudoxius Arianus qui primum Germaniciæ deinde Antiochiæ Episcopus fuerat, Constantinopoli sedit annis 7.

Demophilus Arianus Berœæ in Thracia Episcopus & huc translatus, sedit sub Valente annis 12. mensibus 5.

Evagrius orthodoxus ab Eustathio Antiocheno ordinatus annis 6. & in exilium à Valente missus est.

Gregorius Nazianzenus Theologus, qui Episcopatum tenuit annis 12.

Ipsoque in patriam reverso Nectarius vir dignitate conspicuus, Catechumenus Christianorum, nondum baptizatus, simul ordinatur & baptizatur a Sancta Synodo centum & quinquaginta Episcoporum. Sedit annis 16. mensibus 3.

Joannes Presbyter Antiochenus Chrysostomus annis 5. mensibus 6. Relegatus in Comanum, quod est in secunda provincia Armenorum, obiit, & depositus est cum reliquiis S. Martyris Basilisci.

Arsacius Presbyter Ecclesiæ Constantino-

A Πρόβος ὁ υἱὸς τοῦ Δομετίου ἔτη [ιβ'.]

Μητροφάνης ὁ υἱὸς τοῦ Δομετίου [ἀδελφὸς] τοῦ ἐπισκοπήσαντος Πρόβου· ἀδελφόπαις Πρόβου τοῦ βασιλέως ἔτη ι'.

Ἐπὶ τούτου ὁ ἐν ἁγίοις Κωνσταντῖνος βασιλεὺς παραγίνεται ἐν Βυζαντίῳ διὰ τὸν πρὸς Λικίνιον πόλεμον, ἐφ' οὗ ἡ Κωνσταντινούπολις κτίζεται.

Οὗτος ἦν εἰς τὴν πρώτην σύνοδον, καὶ πρῶτος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως γίνεται.

B Εἰσὶν οὖν ἐπίσκοποι Βυζαντίου ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἀποστόλου μέχρι καὶ αὐτοῦ Μητροφάνους [κ].

Εἶτα ἄρχονται οὕτως οἱ πατριάρχαι. 550.

Μητροφάνης ἔτη ι'.

Ἀλέξανδρος ἔτη κγ'. ἐφ' οὗ ὁ Ἄρειος διεῤῥάγη.

Παῦλος Διάκονος Κωνσταντινουπόλεως ὁ ὁμολογητὴς ἔτη γ'. τούτου ἐξωσθέντος ὑπὸ Κωνσταντίου C τοῦ βασιλέως.

Εὐσέβιος ὁ Ἀρειανὸς ὁ πρότερον γενόμενος... Βηρυτοῦ, εἶτα μετατεθεὶς εἰς Νικομήδειαν, καὶ μετελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπεσκόπησεν ἔτη ιβ'.

Εἶτα μετὰ τὸν θάνατον τούτου πάλιν ὁ Παῦλος ἀποκαθίσταται καὶ (παραχρῆμα) ἐκβάλλεται καὶ ἐν Κουκουσῷ ἐξορίζεται. ἐκεῖσέ τε ὑπὸ τῶν (Ἀρειανῶν) ἀναιρεῖται, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Μακεδόνιος πρεσβύτερος ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὁ πνευ- 551.
D ματομάχος ἔτη ε'.

Τούτου δὲ ἀναθεματισθέντος καὶ ἐκβληθέντος ὑπὸ Κωνσταντίου Εὐδόξιος ὁ Ἀρειανὸς ὁ πρότερον ἀπὸ Γερμανικείας εἰς Ἀντιόχειαν αὖθις εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπεσκόπησεν ἔτη ζ'.

Δημόφιλος Ἀρειανὸς Βεροίας τῆς ἐν Θράκῃ πόλεως ἐπίσκοπος καὶ ἐνταῦθα (μετατεθεὶς) ἐπεσκόπησεν ἔτη ιβ'. μῆνας ε'.

Εὐάγριος Ὀρθόδοξος ὑπὸ Εὐσταθίου Ἀντιο-
E χείας χειροτονηθείς, ἔτη ς'. καὶ ἐπέμφθη εἰς ἐξορίαν παρὰ Οὐάλεντος.

Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ ὁ θεόλογος (ὃς) ἐπεσκόπησεν ἔτη ιβ'. 552.

Καὶ ἐπανελθόντος εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, Νεκτάριος Ἀξιωματικὸς ὑπάρχων Χριστιανῶν κατηχούμενος, μηδέπω δὲ θιγὼν τοῦ βαπτίσματος, ἅμα καὶ χειροτονεῖται καὶ βαπτίζεται ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου
F τῶν ρν'. καὶ χειροτονηθεὶς ἐπεσκόπησεν ἔτη ις'. μῆνας γ'.

Ἰωάννης Πρεσβύτερος Ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος ἔτη ε'. μῆνας ς'.... ἐξορισθεὶς ἐν Κουμάνῳ τῆς δευτέρας ἐπαρχίας τῶν Ἀρμενίων, ἐτελεύτησε καὶ ἐτέθη μετὰ τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βασιλίσκου.

Ἀρσάκιος Πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως

νουπόλεως, ἀδελφὸς Νεκταρίου τοῦ προλεχθέντος μετὰ τὴν Χρυσοστόμου ἐκβολὴν, ἐπεσκόπησεν ἔτη β'.

Ἀττικὸς Πρεσβύτερος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη κ'.

Σισίννιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἔτος α'. μῆνας ι'.

Νεστόριος Πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας αἱρετικὸς ἔτη γ'. μῆνας β'. οὗτος καθῃρέθη, καὶ εἰς ἐξορίαν ἐν Ὀάσει ἐπέμφθη, ἐφ' οὗ ἡ γ'. ἐγένετο σύνοδος.

553. Μαξιμιανὸς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως τῷ γένει, ἔτη β'. ἡμέρας ε'.

Πρόκλος ὁ τοῦ Χρυσοστόμου μαθητὴς παρὰ τοῦ προλεχθέντος Σισιννίου χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Κυζίκου, καὶ μὴ δεχθεὶς [παρὰ] τῶν ἐκεῖσε, καὶ τὸν μεταξὺ σχολάσας χρόνον, μετὰ θάνατον Μαξιμιανοῦ, ἔτι τοῦ λειψάνου αὐτοῦ κειμένου ἐν τῷ ἱερατείῳ .... ἐνθρονίζεται τῇ αὐτῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. ... ἐπεσκόπησεν ἔτη ιβ'. μῆνας γ'.

Φλαβιανὸς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἔτος α'. μῆνας ι'.

Τούτου φονευθέντος παρὰ τοῦ δυσσεβοῦς Διοσκόρου, Ἀνατόλιος Πρεσβύτερος καὶ Ἀποκρισιάριος τῆς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας χειροτονεῖται, καὶ ἄρχει ἔτη η'. μῆνας η'.

554. Γεννάδιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἔτη... μῆνας γ'.

Ἀκάκιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ὀρφανοτρόφος ἔτη... μῆνας...

Φραΐτας Πρεσβύτερος τῆς ἁγίας Θέκλης Συκῶν μῆνας γ'. ἡμέρας ιζ'. ὁ Ζήνων ἐποίησεν.

Ἀκάκιος Πρεσβύτερος αἱρετικὸς ἐπὶ Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου, ἔτη ιζ'. μῆνας θ'. οὗτος ἦν καὶ Ὀρφανοτρόφος.

Εὐφήμιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Πτωχοτρόφος Νεαπόλεως, ἔτη ϛ' ἥμισυ.

Τούτου ἐκβληθέντος ὑπὸ Ἀναστασίου, γίνεται Μακεδόνιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ

555. Σκευοφύλαξ, ἔτη ιϛ'. μῆνας ζ'. ὃς ἐξεβλήθη ὑπὸ Ἀναστασίου.

Τιμόθεος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως Σκευοφύλαξ ἔτη ϛ'. ἥμισυ, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου.

Ἰωάννης ὁ Καππαδόκης Πρεσβύτερος καὶ Σύγκελλος Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἔτος α'. μῆνας ι'.

Ἐπιφάνιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σύγκελλος ἔτη ιϛ'. μῆνας γ'.

Ἄνθιμος ὁ Τραπεζούντιος πρότερον, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, μῆνας ι'. οὗτος καθῃρέθη ὑπὸ τῆς κατὰ τοῦ Σεβήρου καὶ κατ' αὐτοῦ συνελθούσης συνόδου.

A politanæ, frater jam memorati Nectarii, post ejectum Chrysostomum Episcopatum tenuit annis 2.

Atticus Presbyter Constantinopolitanus, annis 20.

Sisinnius Presbyter Constantinopolitanus, anno uno mensibus 10.

Nestorius Presbyter Ecclesiæ Antiochenæ hæreticus annis 3. mensibus 2. Hic depositus in Oasim missus est in exilium, dum tertia Synodus celebraretur. B

Maximianus Presbyter genere Constantinopolitanus annis 2. diebus 5.

Proclus Chrysostomi discipulus, à prædicto Sisinnio ordinatus Episcopatus Cyzicenus, nec admissus à civibus, cum interea vacasset, post mortem Maximiani, cum adhuc ejus cadaver in sacris adytis jaceret, C in eadem ipsa magna Ecclesia ad thronum evehitur....... sedit annis 12. mensibus 3.

Flavianus Presbyter Constantinopolitanus anno 1. mensibus 10.

Cum is ab impio Dioscoro interfectus esset, Anatolius Presbyter & Apocrisiarius Ecclesiæ Alexandrinæ ordinatur, præestque annis 8. mensibus 8.

D Gennadius Presbyter Constantinopolitanus annis... mensibus 3.

Acacius Presbyter Constantinopolitanus & Orphanorum curator, annis... mensibus...

Phraïtas Presbyter sanctæ Theclæ Sycarum, mensibus 3. diebus 17. Zeno illum evexit.

Acacius Presbyter hæreticus sub Anastasio Dicoro, annis 17. mensibus 9. hic erat etiam Orphanorum curator.

Euphemius Presbyter Constantinopolita- E nus & pauperum curator Neapoleos annis sex cum dimidio.

Eo ab Anastasio Imperatore ejecto, creatur Macedonius Presbyter Constantinopolitanus, & Vasorum custos, qui sedit annis 16. mensibus 7. & expulsus est ab Anastasio.

Timotheus Presbyter Constantinopolitanus, & Vasorum custos annis 6. cum dimidio: sub Justiniano magno.

Joannes Cappadox Presbyter & Syncel- F lus Constantinopolis sub Justiniano anno uno mensibus 10.

Epiphanius Presbyter Constantinopolitanus & Syncellus annis 16. mensibus 3.

Anthimus primo Trapezuntinus, deinde Constantinopolitanus præses, mensibus decem. Hic depositus est à Synodo contra Severum & contra ipsum Anthimum coacta.

Menas Presbyter Constantinopolitanus, & Præfectus hospitii Sampsonis, ordinatus ab Agapeto Papa Romæ annis 16. mensibus 6.

Eo autem defuncto & adhuc in sandapila ad sacrarium jacente ordinatus est Eutychius Presbyter & Monachus Monasterii Amasiensis, qui sedit annis 12. mensibus 5.

Hic ejectus est à Justiniano Imperatore, anno Imperii ipsius 38. creaturque post triduum Joannes Scholasticus Presbyter Antiochenus, qui sedit annis 12. mensibus 6. Hic erat sub Justino sororis Justiniani filio: ac sub Tiberio mortuus est, ejusque loco rursum cooptatur

Eutychius qui sedit annis 4. mensibus 6. omne tempus Archiepiscopatus ejus est annorum 17. uno deficiente mense.

Joannes Diaconus magnæ Ecclesiæ & Sacellarius, Jejunator dictus sub Mauricio annis 13. mensibus 5. ordinatus est post dies . . . . . . imperante Tiberio. Obiit autem anno decimo-quarto Mauricii Imperatoris.

Cyriacus Presbyter & Oeconomus magnæ Ecclesiæ, annis 11. hic erat sub Mauricio & sub Phoca tyranno.

Thomas Diaconus & Sacellarius magnæ Ecclesiæ, annis 3. mensibus 2.

Sergius Diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ ex iis qui . . . . . & in Phiala portuum hospitalis sub Phoca & Heraclio annis 28. mensibus 7. creatus magno Sabbato.

Pyrrhus Presbyter magnæ Ecclesiæ, & princeps Monasteriorum, Monachus & Abbas Monasterii præclaræ Deiparæ Chrysopoli, à Philippico & Gordia constitutus, sedit annis 2. mensibus 9. diebus 9. Excitata vero seditione, abdicavit, & eligitur

Paulus Presbyter & Oeconomus magnæ Ecclesiæ & super custodias, annis 2. diebus 26. obiitque: ac Pyrrhus denuo constitutus sedit mensibus 4. diebus 23. qui obiit in sancta Pentecoste. Totum Episcopatus ejus tempus est annorum 3. mensis unius, dierum 2.

Petrus Diaconus magnæ Ecclesiæ & Oeconomus, Referendarius, Cancellarius, & Periodeutes Thraciæ, & Gerocomus S. Clementis, annis 12. mensibus 4. Et vacavit thronus mensibus 6. diebus 16. Is erat sub Constantino Heraclii nepote.

Thomas Diaconus, Chartophylax, Notarius & Cancellarius, Referendarius, Va-

Μηνᾶς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως Ξενοδόχος τῶν Σαμψῶν, χειροτονηθεὶς ὑπὸ Ἀγαπητοῦ Πάπα Ῥώμης ἔτη ιϛʹ. μῆνας ϛʹ.

Θανόντος δὲ τούτου καὶ ἔτι κειμένου ἐν τῇ λεκάνῃ αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερατείῳ ἐχειροτονήθη Εὐτύχιος Πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς τοῦ ἐν Ἀμασείᾳ μοναστηρίου, ἔτη ιβʹ. μῆνας εʹ.

Οὗτος ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ τῷ ληʹ. ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ γίνεται Ἰωάννης Σχολαστικὸς Πρεσβύτερος Ἀντιοχείας μεθ' ἡμέρας γʹ. ἔτη ιβʹ. μῆνας ϛʹ. οὗτος ἦν ἐπὶ Ἰουστίνου ἀνεψιοῦ Ἰουστινιανοῦ. Οὗτος ἐπὶ Τιβερίου, τελευτᾷ οὖν, καὶ ἀνάγεται πάλιν

556.

Εὐτύχιος ἔτη δʹ. μῆνας ϛʹ. ὁμοῦ τὰ πάντα ἔτη τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἔτη ιζʹ. χωρὶς ἑνὸς μηνός.

Ἰωάννης Διάκονος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ Σακελλάριος ὁ Νηστευτὴς ἐπὶ Μαυρικίου, ἔτη ιγʹ. μῆνας εʹ. ἐχειροτονήθη μεθ' ἡμέρας ... ἐπὶ τῆς βασιλείας Τιβερίου τελευτᾷ δὲ τῷ ιδʹ. ἔτει τῆς Μαυρικίου βασιλείας.

Κυριακὸς Πρεσβύτερος καὶ Οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἔτη ιαʹ. οὗτος ἦν ἐπὶ Μαυρικίου καὶ ἐπὶ Φωκᾶ τοῦ τυράννου.

557.

Θωμᾶς Διάκονος καὶ Σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἔτη γʹ. μῆνας βʹ.

Σέργιος Διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἐν .... καὶ φιάλῃ τῶν λιμένων πτωχείων ἐπὶ Φωκᾶ καὶ Ἡρακλείου, ἔτη κηʹ. μῆνας ζʹ. γεγονὼς τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ.

Πύῤῥος Πρεσβύτερος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ Ἄρχων τῶν μοναστηρίων, μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῆς ἐν Χρυσοπόλει μονῆς τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου καὶ συσταθεὶς ὑπὸ Φιλιππικοῦ καὶ Γορδίας, ἔτη βʹ, μῆνας θʹ. ἡμέρας θʹ. στάσεως δὲ γενομένης παρῃτήσατο· αἱρεῖται δὲ

Παῦλος Πρεσβύτερος καὶ Οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ τῶν φυλακῶν, ἔτη βʹ, ἡμέρας κϛʹ. καὶ τελευτᾷ. καὶ ὁ Πύῤῥος ἀποκατέστη [παραυτά], μῆνας δʹ. ἡμέρας κγʹ. τελευτᾷ τῇ ἁγίᾳ πεντηκοστῇ. τὰ ὅλα ἔτη αὐτοῦ τῆς ἐπισκοπῆς, ἔτη γʹ. μὴν εἷς, ἡμέραι βʹ.

558.

Πέτρος Διάκονος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ Οἰκονόμος, Ῥεφερενδάριος καὶ Καγκελλάριος καὶ Περιοδευτὴς Θρᾴκης καὶ Γηροκόμος τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ἔτη ιβʹ. μῆνας δʹ. καὶ ἐσχόλασεν ὁ θρόνος ἐπὶ μῆνας ϛʹ. ἡμέρας ιϛʹ. οὗτος ἦν ἐπὶ Κωνσταντίνου ἐγγόνου τοῦ Ἡρακλείου.

Θωμᾶς Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ καὶ Νοτάριος καὶ Καγκελλάριος, Ῥεφερενδάριος, Σκευοφύλαξ καὶ

Γηροκόμος τῆς Σκάλας, καὶ πτωχοτρόφος τοῦ ἐν Νεαπόλει... ... ἐπεσκόπησεν τῷ ἁγίῳ σαββάτῳ ἔτη β'. μῆνας ζ'. οὗτος ἦν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ιωάννης Πρεσβύτερος καὶ Πρωτέκδικος καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἔτη δ'. μῆνας .... ἐπὶ τῆς βασιλείας... τοῦ αὐτοῦ.

Κωνσταντῖνος Καγκελλάριος καὶ Σκευοφύλαξ ἔτη η'. μῆνας ια'. ἡμέρας ζ'. ἐπὶ τοῦ Πωγωνάτου.

Θεόδωρος Πρεσβύτερος [Σύγκελλος] καὶ Σκευοφύλαξ, καὶ Καγκελλάριος ἔτη β'. καὶ ἐξεβλήθη οὗτος ἐπὶ τοῦ Πωγωνάτου.

559. Γεώργιος Πρεσβύτερος καὶ Σύγκελλος καὶ Σκευοφύλαξ τῶν Σφωρακίου, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἔτη ς'. μῆνας γ'. καὶ ἐξεβλήθη.

Καὶ ὁ Θεόδωρος πάλιν ἀποκατέστη ὁ ἀληθινὸς, ἔτος α'. μῆνας ι'. ὅλα ἔτη γ'. μῆνας ... ἐπὶ βασιλείας Ιουστινιανοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πωγωνάτου.

Παῦλος ἀπὸ Λαϊκῶν Πρωτοασηκρῆτις ἔτη ς'. μῆνας η'.

Καλλίνικος Πρεσβύτερος καὶ Σκευοφύλαξ τῶν Βλαχερνῶν ἔτη ιβ'. ἐπὶ Ιουστινιανοῦ Ρινοτμήτου, τυφλωθεὶς ἐξεβλήθη.

Κῦρος Πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς ἀπὸ νήσου Αμάστριδος ἔτη ς'. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξεβλήθη παρὰ Φιλιππίκου.

560. Ιωάννης Διάκονος καὶ Χαρτουλάριος τοῦ Οἰκονομίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐπὶ Αρτεμίου καὶ Αναστασίου ἔτη δ'. μῆνας...

Γερμανὸς ὁ μέγας ἐπίσκοπος Κυζίκου πρότερον, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ιε'. ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Αδραμυτηνοῦ καὶ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ισαύρου καὶ Κόνωνος, ὃς καὶ ἐξέβαλεν αὐτόν.

Αναστάσιος Πρεσβύτερος καὶ Σύγκελλος πρῶτος Εἰκονομάχος, ἔτη κδ'. ἐπὶ τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Κοπρωνύμου.

Κωνσταντῖνος μοναχὸς καὶ ἐπίσκοπος τοῦ Συλλαίου πρότερον ὁ ἀποκεφαλισθεὶς, ἔτη ιβ'. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ.

Νικήτας Θλαδίας εὐνοῦχος Πρεσβύτερος τῶν ἁγίων Αποστόλων καὶ Αρχων τῶν μοναστηρίων.... μῆνας δ'.

561. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κοπρωνύμου, καὶ Λέοντος τοῦ ἐκ τῆς Χαζάρας.

Παῦλος ὁ Κύπριος Διάκονος, ἐλεήμων καὶ ἐξ ἡμισείας εὐσεβήσας ἔτη ε'. ἐπὶ Λέοντος καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος ἀπὸ Πρωτοασηκρῆτις ἔτη κα'. ἔφθασε καὶ μέχρι Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Λαϊκῶν. οὗτος ἦν ἔξαρχος τῆς ζ'. συνόδου, ἀρχιερατεύσας εὐσεβῶς.

Νικηφόρος ὁ ἁγιώτατος ἀπὸ Πρωτοασηκρῆτις μοναχὸς γενόμενος ἔτη θ'. οὗτος ἦν ἐπὶ Σταυρακίου καὶ Μιχαὴλ τοῦ Ραγκαβὴ καὶ μέχρι τοῦ Λέοντος Αρμενίου... καὶ ἀπήλασεν αὐτὸν τοῦ θρόνου.

Sorum custos, & Gerocomus Scalæ & pauperum curator Neapoli.... in sancto Sabbato constitutus, sedit annis 2. mensibus 7. Hic erat sub eodem Imperatore.

Joannes Presbyter, Protecdicus, & Chartophylax magnæ Ecclesiæ annis 4. mensibus.... eodem imperante...

Constantinus Cancellarius & Vasorum custos annis 8. mensibus 11. diebus 7. Imperatore Pogonato.

Theodorus Presbyter, Syncellus, Vasorum custos & Cancellarius annis 2. Is expulsus est sub Pogonato.

Georgius Presbyter, Syncellus & Vasorum custos Ecclesiæ Deiparæ Sphoracii cognominatæ, sub Constantino Pogonato annis 6. mensibus 3. quo ejecto

Theodorus verus Patriarcha restituitur, sedetque anno uno, mensibus 10. Totum Episcopatus ejus tempus est annorum 3. mensium .... imperante Justiniano Pogonati filio.

Paulus ex Laïco Primus à secretis annis 6. mensibus 8.

Callinicus Presbyter & Vasorum custos Blachernarum annis 12. sub Justiniano Rhinotmeto, excæcatus ejectus est.

Cyrus Presbyter & Monachus ex insula Amastride annis 6. eodem imperante, & ejectus est à Philippico.

Joannes Diaconus & Chartularius Oeconomii magnæ Ecclesiæ sub Artemio sive Anastasio annis 4. mensibus.....

Germanus ille magnus, primo Cyzici, deinde Constantinopolis Episcopus, annis 15. sub Theodosio Atramyteno, & sub Leone Isauro Conone nuncupato, qui ejecit eum.

Anastasius Presbyter & Syncellus, primus Iconomachus annis 24. sub Leone & Copronymo.

Constantinus Monachus & primo Episcopus Syllæi, qui capite cæsus est annis 12. eodem imperante.

Nicetas Eunuchus, Presbyter SS. Apostolorum & Præses Monasteriorum.... mensibus 4. sub eodem Copronymo, & Leone, quem ex Chazara suscepit.

Paulus Cyprius Diaconus, eleemosynarius, qui piam fidem aliquandiu coluit, annis 5. sub Leone, & initio Constantini & Irenes.

Tarasius sanctissimus Primus à Secretis, annis 21. pervenit autem usque ad Nicephorum ex Laïcis assumtum. Hic Synodo septimæ præfuit, pieque pontificatum gessit.

Nicephorus sanctissimus ex Primo à secretis Monachus effectus, annis 9. Hic erat sub Stauracio & Michaële Rangabe, ac usque ad Leonem Armenum ...... qui expulit eum ex throno.

Theodotus Meliſſenus Primus à Secretis Iconomachus, annis 6. Hic erat ſub Leone Armeno.

Antonius Epiſcopus Sylæi, Caſſymatas, annis 13. ſub Michaële Balbo & Theophilo filio ejus.

Joannes, ſive Jannes Sortilegus Iconomachus, annis 8. menſibus 3. ſub Theophilo, & uſque ad principium Imperii Michaëlis & Theodoræ, à qua depoſitus eſt.

Methodius ſanctiſſimus Monachus, Presbyter, & antea Epiſcopus Cyzici, deinde vero Conſtantinopolis, annis 4. menſibus 2. ſub Michaële & Theodora.

Ignatius ſanctiſſimus annis 11. Hic ejectus eſt à Michaële ob improbitatem Bardæ avunculi ſui, fratris Theodoræ.

Photius antea Primus à Secretis, qui Monachus effectus eſt ſub eodem Michaële ebrioſo, & Baſilio Macedone, à quo expulſus eſt, cum ſediſſet annis 9.

Ignatius rurſum annis 11.

Photius rurſum ſub Leone Sapiente annis 9.

Stephanus frater Leonis ſub eodem Leone annis 3.

Antonius Cauleas ſub eodem annis 2.

Nicolaus Myſticus annis 11. Hic expulſus eſt ab Alexandro fratre Leonis.

Euthymius antea Syncellus, ſub Alexandro annis 5. & dimidio.

Nicolaus Myſticus rurſum, ſub Conſtantino & Romano Lacapeno annis 13. Totum Epiſcopatus ejus tempus annorum 24.

Stephanus Metropolitanus Amaſeæ ſub Romano annis 2. menſibus 11.

Tryphon Monachus, poſtquam ad tempus præſtitutum, utpote ſenex, Epiſcopatum tenuiſſet, donec Theophylactus filius Romani, ad idoneam ætatem perveniſſet, ſedit annis 3. & adhibitis machinis expulſus eſt.

Theophylactus filius Imperatoris Romani, ſub ipſo & Conſtantino Porphyrogenito annis 23. diebus 25.

Polyeuctus ſub eodem Conſtantino & Romano juniore, Nicephoro Phoca, uſque ad inaugurationem Joannis Tzimiſcæ annis 14.

Baſilius Scamandrenus ſub Joanne Tzimiſce annis 4.

Antonius Studii Abbas ſub Baſilio Bulgaricida & Conſtantino fratre ejus annis 6.

Nicolaus Chryſoberges, ſub iiſdem Imperatoribus Eccleſiam rexit annis 4. & dimidio, cum ſedes prius vacaſſet annis 12. menſibus 8.

Siſinnius Magiſter iiſdem imperantibus, annis 7.

Θεόδοτος ὁ Μελισσηνὸς Πρωτασηκρῆτις Εἰκονομάχος, ἔτη ϛʹ. οὗτος ἐπὶ τοῦ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου.

Ἀντώνιος ἐπίσκοπος Συλαίου ὁ Κασσυματᾶς ἔτη ιγʹ. ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ.

Ἰωάννης ὁ καὶ Ἰαννῆς μάντις Εἰκονομάχος ἔτη ηʹ. μῆνας γʹ. ἐπὶ Θεοφίλου καὶ μέχρι τινὸς τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας καθῃρέθη ὑπ᾽ αὐτῆς.

Μεθόδιος ὁ ἁγιώτατος μοναχὸς καὶ Πρεσβύτερος, καὶ ἐπίσκοπος γενόμενος Κυζίκου, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη δʹ. μῆνας βʹ. ἐπὶ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας.

Ἰγνάτιος ὁ ἁγιώτατος ἔτη ιαʹ. οὗτος ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ διὰ τὴν παρανομίας Βάρδα τοῦ θείου αὐτοῦ, ἀδελφοῦ τῆς Θεοδώρας. 562.

Φώτιος ὁ ἀπὸ Πρωτασηκρῆτις γενόμενος μοναχὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ τοῦ μεθυσοῦ καὶ Βασιλείου τοῦ Μακέδονος, παρ᾽ οὗ ἐξεβλήθη ἀρχιερατεύσας ἔτη θʹ.

Ἰγνάτιος πάλιν ἔτη ιαʹ.

Φώτιος πάλιν ἐπὶ Λέοντος τοῦ σοφοῦ ἔτη θʹ.

Στέφανος ὁ ἀδελφὸς Λέοντος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτη γʹ.

Ἀντώνιος ὁ Καυλέας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτη βʹ.

Νικόλαος ὁ ἀπὸ Μυστικῶν ἔτη ιαʹ. οὗτος κατεβιβάσθη παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀδελφοῦ Λέοντος.

Εὐθύμιος ὁ ἀπὸ Συγκέλλων ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, ἔτη εʹ. ἥμισυ. 563.

Νικόλαος αὖθις ὁ ἀπὸ Μυστικῶν ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ ἔτη ιγʹ. ὁμοῦ τὰ ὅλα κδʹ.

Στέφανος μητροπολίτης Ἀμασείας ἐπὶ Ῥωμανοῦ, ἔτη βʹ. μῆνας ιαʹ.

Τρύφων μοναχὸς ἀρχιερατεύσας ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ ὡς γέρων μέχρις ὅτου Θεοφύλακτος ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ εἰς μέτρον ἔφθασεν ἡλικίας νομίμης ἔτη γʹ. καὶ κατεβιβάσθη μετὰ μηχανῆς.

Θεοφύλακτος ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἔτη κγʹ. ἡμέρας κεʹ.

Πολύευκτος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ νέου, καὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ καὶ Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ τῆς ἀναγορεύσεως, ἔτη ιδʹ. 564.

Βασίλειος ὁ Σκαμανδρηνὸς ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ ἔτη δʹ.

Ἀντώνιος ἡγούμενος Στουδίου ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔτη ϛʹ.

Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ χρόνοις δʹ. καὶ ἥμισυ. ἀποιμάντου σης πρότερον, ἔτη ιβʹ. μῆνας ηʹ.

Σισίννιος μάγιστρος ἐπὶ τῆς ἑαυτῆς βασιλείας ἔτη ζʹ.

A

Σέργιος ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Μανουὴλ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἔτη κ΄.

Sergius Abbas Monasterii Manuëlis iisdem imperantibus, annis 20.

Εὐστάθιος Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ ἐν τοῖς βασιλείοις ναοῦ, ἔτη δ΄.

Eustathius Primus Presbyterorum ædis Aulicæ annis 4.

Ἀλέξιος Ἐκκλησιάρχης μονῆς τῶν Στουδίου ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας μόνου Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος, καὶ Μιχαὴλ Καίσαρος τοῦ Καλαφάτου, καὶ μέχρι τινὸς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἔτη ιη΄.

Alexius Ecclesiarchus Monasterii Studii, sub imperio Constantini Porphyrogeniti solius, Romani Argyropuli, Michaëlis Paphlagonis, & Michaëlis Cæsaris Calaphati, ac usque ad initium Constantini Monomachi, annis 18.

B

Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἐπὶ τοῦ Μονομάχου, καὶ Θεοδώρας, καὶ Μιχαὴλ τοῦ γέροντος καὶ ἐπὶ τοῦ Κυροῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἔτη ιε΄.

Michaël Cerularius sub Monomacho, Theodora & Michaële sene, atque etiam sub Domno Isacio Comneno, & Constantino Duca, annis 15.

565.

Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος Τραπεζούντιος ἔτη ιγ΄. ἥμισυ. οὗτος καὶ ἐπὶ τῆς κυρᾶς Εὐδοκίας καὶ ἐπὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένους καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ τοῦ Δούκα, τοῦ λεγομένου Παραπίνακος.

Joannes Xiphilinus Trapezuntius, anno 13. & dimidio. Is erat sub Domna Eudocia & Romano Diogene, & sub Michaële Ducæ filio, cognomento Parapinace.

Κόσμας ὁ Ἱεροσολυμίτης, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ τοῦ Δούκα, καὶ ἐπὶ τοῦ Βοτανειάτου Νικηφόρου, καὶ ἐπὶ τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου ὀλίγον καὶ παρῃτήσατο, ἔτη ε΄ ἥμισυ.

C

Cosmas Jerosolymitanus, sub eodem Michaële Duca, sub Nicephoro Botaniate, & tantillum sub Alexio Comneno, & abdicavit, cum sedisset annis 5. & dimidio.

Εὐστράτιος εὐνοῦχος ὁ Γαρίδας, ἐπὶ τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου ἔτη γ΄.

Eustratius Eunuchus cognomine Garidas, sub Alexio Comneno, annis 3.

Νικόλαος ὁ Γραμματικὸς, ὁ ἐν τῷ Λοφαδίῳ ὁ θεοπρόβλητος, ἔτη κζ΄. μῆνας.... ἡμέρας ι΄. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ.

Nicolaus Grammaticus in Lophadio, à Deo cooptatus annis 27. mensibus... diebus 10. eodem imperante.

Ἰωάννης Ἱερομνήμων ὁ τῆς Χαλκηδόνος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτη κγ΄. ἔφθασε καὶ μέχρι Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ.

566.

D

Joannes Hieromnemon Chalcedonensis, eodem Imperatore, annis 23. & pervenit usque ad Joannem Comnenum.

Λέων ὁ Στυπῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτη η΄. ἥμισυ.

Leo Stypes, sub eodem Joanne Comneno, annis 8. & dimidio.

Μιχαὴλ μοναχὸς ὁ ἀσκητικώτατος Ὀξείτης, καὶ τὴν ἐπίκλησιν Κουρκούας, ἐπὶ τοῦ Κομνηνοῦ κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ πορφυρογεννήτου ἔτη β΄. μῆνας η΄. καὶ παρῃτήσατο.

Michaël Monachus ascesi deditissimus Oxeïtes, cognomento Curcuas, sub Domno Manuële Comneno Porphyrogenito annis 2, mensibus 8. & abdicavit.

Κόσμας ὁ Ἀττικὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, μῆνας ι΄, καὶ ἐξεβλήθη.

Cosmas Atticus eodem imperante, mensibus 10. & ejectus est.

Νικόλαος μοναχὸς ὁ Μουζάλων ἀρχιεπίσκοπος γεγονὼς Κύπρου, παραιτησάμενος ὡς πολλοὶ μὲν ἔλεγον τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτὴν πολλοὶ δὲ μόνην τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν, καὶ ἐπὶ λζ΄. ἔτεσι σχολάσας, ὕστερον ἐπὶ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ ἐπεσκόπησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτη γ΄. μῆνας δ΄. καὶ ἀμφιβόλως παραιτησάμενος, ἐκ βίας τῶν ἀποσχισάντων αὐτὸν, πολλῶν ὄντων ἀρχιερέων, ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς τινὰς ἐχειροτόνησε, ἐξεβλήθη.

E

Nicolaus Muzalon Monachus, qui fuerat Archiepiscopus Cypri, cum ipsum Archiepiscopatum, ut quidam narrabant, abdicasset; vel ut alii dicebant, solam rerum administrationem, & per annos 37. vacasset, demum sub Imperatore Manuële, Constantinopolitanam sedem tenuit annis 3. mensibus 4. & cum ambigue abdicasset, ex violentia multorum Episcoporum, qui schisma adversus eum effecerant, ex quorum numero quidam ab eo ordinati fuerant, ejectus est.

567.

F

Θεόδοτος μοναχὸς καὶ καθηγούμενος τῆς ἁγίας μονῆς τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως ἐπὶ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ, ἔτη β΄.

Theodotus Monachus & Abbas Monasterii sanctæ Christi Resurrectionis, sub Imperatore Manuële annis 2.

Κωνσταντῖνος Διάκονος καὶ Σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ Χλιαρηνὸς ἔτη β΄. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως.

Constantinus Chliarenus Diaconus & Sacellarius magnæ Ecclesiæ annis 2. eodem imperante.

Λουκᾶς μοναχὸς καὶ Χρυσοβέργης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μανουὴλ ἔτη ιε΄. μῆνας γ΄.

Lucas Monachus Chrysoberges, sub eodem Manuële, annis 15. mensibus 3.

Michaël Diaconus & Sacellarius magnæ A Ecclesiæ, Anchialinus & supremus Philosophorum eodem imperante, annis 8. mensibus 2.

Chariton Monachus Nobilissimus Abbas Manganorum mensibus 11.

Theodosius Borradiotes sub eodem Imperatore & Andronico Comneno annis 6. & abdicavit ob Imperatoris [iram.]

Basilius Diaconus & Chartophylax magnæ Ecclesiæ, cognomento Camaterus & Phylacopulus, sub Andronico Patriarcha B fuit, & ab Isaacio Angelo expulsus est, ne alium coronaret, qui se coronaverat. Occasio autem depositionis fuit, quod projectis in caput mulieris (pannis) benedictionem fecisset. Patriarchatum vero tenuit annis 2. & dimidio.

Nicetas Muntanes Diaconus magnus Sacellarius magnæ Ecclesiæ, eodem imperante Isacio, annis 3. diebus 10. Expulsus autem C est, accusatus quod sacra faciens in Bemate minxisset.

Dositheus Jerosolymorum Patriarcha, diebus 9. & statim expulsus est, Episcoporum & Clericorum opera, eodem Isaacio imperante, & inducitur

Leontius, Theotocites dictus, Abbas Sanctorum Apostolorum in colle S. Auxentii; de quo dicebat Imperator, Deiparam illum sibi noctu ostendisse. Sedem D tenuit mensibus 9. & abdicatione facta depositus est, dicente iterum Isaacio Imperatore, Deipara ita jubet. Et in thronum ascendit

Dositheus primum Patriarcha Jerosolymorum, qui Episcopatum tenuit anno uno & dimidio. Sed schismate illius causa magis ac magis prævalente, iterum deponitur, & Jerosolymam concedit, atque rursus utrumque thronum abdicavit.

Georgius Xiphilinus Diaconus & mag- E nus Vasorum custos eodem imperante, annis 6. mensibus 9. diebus 27. & detonsus est in Monasterio Phryganorum, quod exstruxerat, sub imperio Alexii Angeli, fratris Isaacii.

Joannes Diaconus & Chartophylax Camaterus sub eodem Alexio, usque ad captam Constantinopolin, annis 5. mensibus 8. diebus 7. Vixit autem Hadrianopoli post captam urbem annis duobus, mensi- F bus 2. diebus 14. & obsidentibus Latinis ex aquæ penuria obiit: Cum antea, postulantibus iis, qui Nicææ erant & Theodoro Lascari, abdicasset.

Capta autem à Latinis fuit Constantinopolis anno 6712. (id est, Christi 1204.) mense Aprili, Feria septima, Indictione 7. sexta hebdomade jejuniorum.

Μιχαὴλ Διάκονος καὶ Σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ τοῦ Αγχιάλου καὶ τῶν φιλοσόφων ὕπατος ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας ἔτη η'. μῆνας β'.

Χαρίτων μοναχὸς ὁ εὐγενεστάτατος ἡγούμενος τῶν Μαγγάνων μῆνας ια'.

Θεοδόσιος ὁ Βορραδιώτης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ Ανδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτη ς'. καὶ παρῃτήσατο διὰ τὴν βασιλέως.....

Βασίλειος Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ. ... Καματηρὸς ὁ καὶ Φυλακόπουλος γέγονεν ἐπὶ Ανδρονίκου. κατεβιβάσθη δὲ ὑπὸ Ισαακίου τοῦ Αγγέλου, μήπως ἕτερον στέψῃ ὁ καὶ αὐτὸν ἔστεψε. ἡ δὲ πρόφασις αὐτοῦ, ὅτι εἰς κεφαλὴν γυναικὸς ῥίψας [τὰ ῥάκη] ...... εὐλογίαν ἐποίησε. ἱεράτευσε δὲ ἔτη β' ἥμισυ.....

568.

Νικήτας γέρων Διάκονος ὁ μέγας Σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ Μουντάνης ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας Ισαακίου ἔτη γ'. καὶ ἡμέρας ι'. κατεβιβάσθη διαβληθεὶς ὅτι οὔρησε λειτουργῶν ἔνδον τοῦ βήματος.

Δοσίθεος ὁ ἀπὸ Ιεροσολύμων πατριάρχης ἡμέρας θ'. καὶ κατεβιβάσθη εὐθὺς διὰ τὸ μέσον τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν κληρικῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ισαακίου· καὶ ἀνάγεται

Λεόντιος ὁ λεγόμενος Θεοτοκίτης ἡγούμενος τῶν ἁγίων Αποστόλων ἐν τῷ βουνῷ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου. περὶ οὗ [ἔφασκεν] ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡ Θεοτόκος νυκτὸς αὐτὸν τῷ βασιλεῖ ἔδειξεν· μῆνας ἑπτὰ, καὶ ἐξεβλήθη παραίτησιν δοὺς, πάλιν εἰπόντος τοῦ βασιλέως Ισαακίου, ἡ Θεοτόκος οὕτω κελεύει. καὶ ἄνεισι τὸν θρόνον

569.

Ο Δοσίθεος ὁ πρωτοπατριάρχης Ιεροσολύμων, καὶ ἐπεσκόπησεν ἔτος α' ἥμισυ. τοῦ δὲ σχίσματος.... δι' αὐτὸν αὐξάνοντος, πάλιν κατεβιβάσθη καὶ εἰς Ιεροσόλυμα γέγονε, καὶ πάλιν ἀμφοτέρους τοὺς θρόνους παρῃτήσατο.

Γεώργιος Διάκονος καὶ μέγας Σκευοφύλαξ ὁ Ξιφιλῖνος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ἔτη ς'. μῆνας θ'. ἡμέρας κζ'. καὶ ἀπεκάρη ἐν τῇ μονῇ τῶν Φρυγανῶν ἣν ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Αγγέλου Αλεξίου τοῦ ἀδελφοῦ Ισαακίου.

Ιωάννης Διάκονος ὁ Χαρτοφύλαξ ὁ Καματηρὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Αλεξίου μέχρι ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ἔτη ε', μῆνας η'. ἡμέρας ζ'. ἔζησε δὲ καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ἔτη β'. ἐν Αδριανουπόλει καὶ μῆνας β'. ἡμέρας ιδ'. καὶ ἐνδείᾳ ὕδατος ἀπὸ τῆς ἐπιθέσεως τῶν Λατίνων τελευτᾷ. πρότερον δὲ ζητηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι παρῃτήσατο.

560.

Γέγονε δὲ ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἅλωσις παρὰ τῶν Λατίνων ἐν τῷ ςψιβ'. ἔτει, μηνὶ Απριλλίῳ ιβ'. ἡμέρᾳ ζ'. Ινδ. ζ'. τῇ ς'. ἑβδομάδι τῶν νηστειῶν.

A Μετὰ δὲ τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν ἐν Νικαίᾳ πρῶτος γίνεται παρὰ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι κατὰ τὴν κ'. τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς θ'. Ινδ. ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας Σακελλάριος Μιχαὴλ ὁ Αὐτωρειανὸς, καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη ς'. μῆνας ε'. καὶ ἡμέρας ς'. ἐτελεύτησεν.

Post captam urbem Nicææ primus creatur ab Imperatore Theodoro Lascari 20. mensis Martii, Indictione 9. magnus Ecclesiæ Sacellarius Michaël Autorianus, qui cum sedisset annis 6. mensibus 5. diebus 6. obiit.

Καὶ ἐχήρευσεν ὁ θρόνος μῆνας ι'. ἥμισυ. διὰ τὸ ἀποδημεῖν τὸν βασιλέα εἰς τὸ Θρακήσιον. καὶ κατὰ τὴν κη'. τοῦ Σεπτεμβρίου τῆς β'. Ινδ. ἡμέρᾳ α'. προεβλήθη ὁ ὕπατος τῶν φιλοσόφων καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικὸς λεγόμενος Κώπας. καὶ τελευτᾷ ἐπισκοπήσας ἔτος α'. μῆνας . . . ἡμέρας γ'.

B Vacavit autem thronus mensibus 10. & dimidio, quia Imperator absens in themate Thracesio erat: & 28. Septembris, Indictione 2. Feria 1. cooptatus est supremus Philosophorum & Chartophylax magnæ Ecclesiæ Theodorus Irenicus, dictus Copas, qui postquam Episcopatum gesserat anno uno, mensibus . . . diebus 3. mortuus est.

571. Καὶ ὄντος τοῦ βασιλέως Λάσκαρι ἐν τῷ θέματι Θρακησίῳ, ὥρισαν οἱ ἄρχοντες τῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐγγράφως γνωμοδοτῆσαι, καὶ προεβλήθη διὰ προστάγματος ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς τῶν Ακοιμήτων Μάξιμος. καὶ ἐλθόντος τοῦ βασιλέως πάλιν καὶ παρ' αὐτοῦ ὡς ἔθος προεβλήθη κατὰ τὴν γ'. τοῦ Ιουνίου μηνός. ἦν δὲ ἀμαθὴς λόγων περὶ τὴν γυναικωνῖτιν ἐσχολακὼς, φυγὰς γενόμενος πρότερον ἐκ τῆς πόλεως καὶ πνευματικὸς χρηματίσας τοῦ βασιλέως· ἱεράτευσε δὲ μῆνας ς' καὶ θνήσκει. οὗτος κατὰ τῶν Νικαέων διήγειρε τὸν βασιλέα.

Cum autem Imperator Lascaris esset in Thracesio Themate, Principes Ecclesiæ & Episcopi statuerunt sententiam & vota sua scripto mittere ad Imperatorem, cujus jussu promotus est Cathegumenus Monasterii Acœmetarum Maximus. Cum C autem venisset Imperator, ab eo de more constitutus est tertia die Junii mensis. Erat autem illitteratus; qui in Gynæcæo solum versatus, ex urbe profugus antea fuerat, & deinde spiritualis sive Confessarius Imperatoris nuncupatus est. Præfuit autem mensibus 6. & defunctus est. Hic Imperatorem contra Nicænos concivit.

Μανουὴλ Διάκονος ὁ Σαραντηνὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ
572. βασιλέως, ὁ λεγόμενος φιλόσοφος, ἔτη ε'. μῆνας ζ'.

Manuel Diaconus Sarantenus, cognomento Philosophus, eodem imperatore, annis 5. mensibus 7.

Γερμανὸς ὁ σοφώτατος καὶ ἁγιώτατος ἐκ τοῦ Ανάπλου ὁρμώμενος, ἁλιέως, ὥς φασι, παῖς, Διάκονος μὲν πρότερον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας γενόμενος, μετὰ δὲ τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν εἰς μονάζοντα καρεὶς ἐν τῇ κατὰ τὴν Αχυράνην μονῇ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πανευμόρφου. τοῦτον Ιωάννης ὁ Δούκας Βατάτζης ἀνάγει. καλῶς δὲ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὁσίως ἐποίμανε, κατὰ Λατίνων γράψας, καὶ λόγους ἑτέρους. μετεκλήθη δὲ θνήσκων Γεώργιος μοναχός. ἱεράτευσε δὲ χρόνους ιη'. καὶ θάπτεται ἐν Νικαίας τῇ μονῇ τῆς Κυριωτίσσης, πολλὰ θαύματα ἐργα-
573. ζόμενος.

D Germanus sapientissimus & sanctissimus ex Anaplo profectus, piscatoris, ut ferebatur, filius, Diaconus primo magnæ Ecclesiæ: & post captam urbem in Monachum detonsus in Achyranæ Monasterio S. Georgii Paneumorphi dicto. Hunc Joannes Ducas Batatzes promovit: qui Ecclesiam recte sanctèque administravit, ac contra Latinos scripsit aliosque libros. In obitu vero mutato nomine vocatus est Georgius Mo- E nachus. Rexit autem Ecclesiam annis 18. & sepultus est Nicææ in Monasterio Cyriotissæ, multa operatus miracula.

Μεθόδιος ἡγούμενος τῆς τοῦ Υακίνθου μονῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ιωάννου Δούκα μῆνας γ'. καὶ θανὼν ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ θάπτεται τοῦ Υακίνθου. οὗτος πολλὰ εἰδέναι οἰόμενος, ὀλίγων ἦν ἴδρις.

Methodius Abbas Monasterii Hyacinthi eodem imperante Joanne Duca, mensibus 3: & defunctus in eodem Hyacinthi Monasterio sepultus est. Is cum se multa scire putaret, pauca revera sciebat.

Θανόντος τούτου ὁ θρόνος ἐπὶ χρόνοις ἱκανοῖς ἔρημος ποιμένος ἐγένετο.

Illo defuncto thronus per multos annos vacavit.

Μανουὴλ ἕτερος ὁ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ιωάννου πρωτοπαπᾶς ἐκ τῆς διηνεκοῦς παιδείας ἔχων τῆς ἔξωθεν, ἔτη ια'. καὶ ἐτελεύτησε.

F Manuel alter ejusdem Imperatoris Joannis Archipresbyter Palatinus ex assiduo studio exterorum disciplinam edoctus, annis 11. & defunctus est.

Αρσένιος μοναχὸς ὁ Αὐτωρειανὸς ἐν Απολλωνιάσι τῇ λίμνῃ ἀσκούμενος· εἶτα ἐπὶ Θεοδώρου τοῦ Λασκάρι ἐγκυκλίων γραμμάτων ἱκανῶς ἔμπειρος.

Arsenius Monachus Autorianus in lacu Apollonio in Ascetica vita exercitatus. Deinde sub Theodoro Lascari, omnige-

na eruditione instructus, creatus Lector, Diaconus & Sacerdos, deinde Patriarcha ordinatur, singulis diebus singulos ordines accipiens, quoniam Imperator profectum maturabat, statim eum coronavit. Sedit annis 5. & expulsus est ab Imperatore Michaële Palæologo, qui Joannem puerum Imperatorem despectui habuit, nec ad Imperium evexit, ut juramento pollicitus erat.

Deinde Nicephorus antea Ephesi Episcopus thronum accipit, & cum anno uno sedisset, obiit.

Capta vero Constantinopoli rursum præfuit Arsenius sacer annis 2. Mortuo autem Joanne puero, rursum exagitatur. Michaël autem Imperator inauguratur, à quo in Proconnesum relegatus est, ubi mortem obiit. Hic Michaëlem Imperatorem bis coronavit, primò Nicææ, deinde Constantinopoli. Capta est urbs à Romanis anno 6765. (Christi 1257.) 25. Julii, feria secunda, anno secundo Imperii Michaëlis Palæologi.

Joseph Galesii Abbas, primò Clericus Imperatoris Joannis, qui conjugatus fuerat. Sedit annis 8. & quod cum Latinis junctus esset, ejicitur ab Imperatore Michaële.

Joannes Beccus Diaconus & Chartophylax magnæ Ecclesiæ, annis 8. Hic cum Latinis unionem habuit imperante Michaële Palæologo, & depositus à piissimo Imperatore Andronico Palæologo, in exilium mittitur; rursumque inducitur

Confessor Joseph, qui sedit menses 4. Illo defuncto

Gregorius Cyprius Lector & Protoapostolarius cooptatur, & præfuit annis 16. Ob quamdam vero offensionem cujusdam libri quem contra Beccum scripserat, per dispensationem ejicitur.

Creatur autem Athanasius ex Macedonia, qui cum vehementius sese rebus immisceret à populo ejicitur, postquam annis 4. sacris præfuisset sub Andronico Imperatore.

Joannes Monachus & Presbyter Abbas Pammacaristæ & Confessarius Imperatoris, Sozopolitanus qui prius Cosmas vocabatur, homo admodum pacificus & mansuetissimus vere vir Dei. Præfuit annis 9. & cum abdicasset sub eodem Imperatore ejectus est, ac rursum inducitur Athanasius.

Sciendum est, quod à sancto Apostolo Andrea Episcopi . . . Byzantii usque ad Constantinum Magnum viginti sint numero. A Constantino magno, sive à sancto Metrophane usque ad pacificum & mansuetum Joannem centum undecim. Simul ab Apostolo Andrea usque ad prædictum Joannem sint Patriarchæ 130. Anno 6800. [Christi 1292.]

ὃς προβληθεὶς Ἀναγνώστης καὶ Διάκονος καὶ ἱερεὺς εἶτα πατριάρχης χειροτονεῖται καθ' ἑκάστην ἡμέραν τάγμα λαμβάνων, ἐν τῷ σπεύδειν ἐξιέναι τὸν βασιλέα.... αὐτίκα στέφει. ἱεράτευσε δὲ χρόνους ε'. καὶ ἐξεβλήθη παρὰ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, διὰ τὸ τὸν νέον βασιλέα Ἰωάννην παρορασθῆναι, καὶ μὴ πρᾶξαι αὐτὸν βασιλέα ὡς ἡ τῶν ὅρκων εἶχεν ὑπόσχεσις.

Εἶτα Νικηφόρος ὁ πρώην Ἐφέσου τὸν θρόνον λαμβάνει, καὶ ἱερατεύσας ἔτος α'. τελευτᾷ.

Ἁλώσης δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πάλιν ἄρχεται Ἀρσένιος ὁ ἱερὸς ἔτη β'. τελευτήσαντος δὲ παιδὸς Ἰωάννου πάλιν διοχλεῖται, βασιλεὺς Μιχαὴλ γίνεται καὶ ἐξορίζεται ἐν Προικοννήσῳ, κἀκεῖ τελευτᾷ. οὗτος δεύτερον στέφει τὸν Παλαιόλογον Μιχαὴλ ἐν Νικαίᾳ πρότερον, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ δεύτερον, ἑάλω ἡ πόλις παρὰ Ῥωμαίων ἔτει ςψξε'. Ἰουλίου κε'. ἡμέρᾳ δευτέρᾳ, τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου.

Ἰωσὴφ ὁ Γαλησίου ἡγούμενος, πρότερον κληρικὸς τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ὑπάρχων, καὶ γυναικὶ ὁμιλήσας ἔτη η'. καὶ διὰ τὴν ἕνωσιν τῶν Λατίνων ἐκβάλλεται παρὰ τοῦ βασιλέως Μιχαήλ.

Ἰωάννης Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ Βέκκος, ἔτη η'. οὗτος μετὰ τῶν Λατίνων ἐποίησε τὴν ἕνωσιν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ καταβληθεὶς παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου ὑπερορίζεται. καὶ ἀνάγεται

Ὁ ὁμολογητὴς Ἰωσὴφ τὸ δεύτερον μῆνας δ'. θανόντος δὲ,

Γρηγόριος ὁ Κύπριος Ἀναγνώστης καὶ Πρωτοαποστολάριος ἀνάγεται, καὶ ἱεράτευσε ἔτη ς'. διά τινα σκάνδαλα τοῦ τόμου αὐτοῦ ὃν κατὰ τοῦ Βέκκου ἔγραψεν οἰκονομικῶς ἐξάγεται.

Καὶ ἀνάγεται Ἀθανάσιος ἐκ Μακεδονίας καὶ σφοδρότερον τῶν πραγμάτων ἁπτόμενος παρὰ τοῦ λαοῦ ἐκβάλλεται δ'. ἔτη ἱερατεύσας ἐπὶ τοῦ [Ἀνδρονίκου] βασιλέως.

Ἰωάννης μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, ἡγούμενος τῆς Παμμακαρίστης καὶ πνευματικὸς τοῦ βασιλέως ὁ ἀπὸ Σωζοπόλεως πρότερον Κόσμας ὀνομαζόμενος, εἰρηνικώτατος καὶ πρᾳότατος καὶ ὅλος [τοῦ Θεοῦ] ἄνθρωπος ἔτη θ'. καὶ παραιτησάμενος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως κατεβλήθη. καὶ ἀνάγεται πάλιν ὁ Ἀθανάσιος.

Ἰστέον ὅτι ἀπὸ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου εἰσὶν ἐπίσκοποι.... Βυζαντίου μέχρι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κ'. ἀπὸ δὲ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Μητροφάνους μέχρι τοῦ εἰρηνικωτάτου καὶ πρᾳόου Ἰωάννου ρια'. καὶ ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου μέχρι τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου πατριάρχαι ρλ'. ἔτει ςω.

CATALOGUS

CATALOGUS PATRIARCHARUM
Constantinopolitanorum ex Jure Græco-Romano Joannis Leunclavii, diversus ab aliis.

Ὅσοι ἐπεσκόπευσαν ἐν Βυζαντίῳ.

577. Πρῶτος ὁ μέγας Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐν αὐτῷ τὸν λόγον κηρύξας, καὶ εὐκτήριον οἶκον περὰν ἐν Ἀργυρόπολει δειμάμενος, χειροτονεῖ ἐπίσκοπον τῆς αὐτῆς πόλεως Στάχυν, οὗ μέμνηται ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ. Στάχυς οὖν, ἔτη ιϛ'.

Ὀνήσιμος, ἔτη ιδ'.

Πολύκαρπος, ἔτη ιη'.

Πλούταρχος, ἔτη ιϛ'.

Σεδεκίων, ἔτη θ'.

Διογένης, ἔτη ιε'.

Ἐλευθέριος, ἔτη ζ'.

Φῆλιξ, ἔτη ε'.

Ἀθηνογένης, ἔτη δ'. οὗτος ἕτερον οἶκον ἔκτισεν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῇ λεγομένῃ Ἐλαίᾳ, καὶ ἐκεῖ τὰς συνάξεις ἐποίει.

578. Εὐζώϊος, ἔτη ιϛ'.

Λαυρέντιος, ἔτη ια'. μῆνας ϛ'.

Ἀλύπιος, ἔτη ιγ'. μῆνας ϛ'.

Περτίναξ ὑπατικὸς τῆς ἐν Ῥώμῃ συγκλήτου, ἔτη ιθ'. οὗτος ἑτέραν ἐκκλησίαν ἀνέστησεν ἐν παραθαλασσίῳ λεγομένῳ Συκαῖς, Εἰρήνην τὸν οἶκον προσαγορεύσας.

Ὀλυμπιανὸς, ἔτη ια'.

Μάρκος, ἔτη ιγ'.

Κυριακὸς, ἔτη ιϛ'.

Καστῖνος, ἔτη ζ'. οὗτος ἐν αὐτῷ τῷ Βυζαντίῳ, ἐν τῷ ἐπιλεγομένῳ Πετρίῳ, εὐκτήριον τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἤγειρε, τότε μαρτυρησάσης.

579. Τίτος, ἔτη λε'. μῆνας ϛ'.

Δομετιανὸς, ἀδελφὸς Πρόβου βασιλέως, ἔτη κδ'. μῆνας ϛ'.

Πρόβος, τοῦ αὐτοῦ Δομετίου υἱὸς, ἔτη ιβ'.

Μητροφάνης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ αὐτοῦ Πρόβου, τοῦ υἱοῦ Δομετίου· ὃς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου γέγονε παρ' αὐτοῦ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ι'.

Ἀλέξανδρος ἐπὶ Κωνσταντίνου, ἔτη κγ'.

Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς, ἔτη ι'. οὗτος ἐξεβλήθη, καὶ ἐτελεύτησεν ἐν ὁμολογίᾳ.

Εὐσέβιος ὁ Ἀρειανὸς, πρῶτον Βηρυτοῦ εἶτα Νι-

Series Episcoporum Byzantii.

A Primus ille magnus Apostolus Andreas, quum Byzantii doctrinam (Christianam) prædicasset, ac domum precum habendarum ad Argyropolim è regione urbis condidisset, eidem urbi Stachym ordinat Episcopum, cujus meminit Apostolus in Epistola ad Romanos. Itaque Stachys præfuit annis 16.

Onesimus, annis 14.

Polycarpus, annis 18.

Plutarchus, annis 16.

B Sedecio, annis 9.

Diogenes, annis 15.

Eleutherius, annis 7.

Felix, annis 5.

Athenogenes, annis 4. Hic alteram domum condidit, eo in loco qui Elæa dicitur; ibique collectas agebat.

Euzoius, annis 16.

C Laurentius, annis 11. mensibus 6.

Alypius, annis 13. mensibus 6.

Pertinax vir Consularis è Senatu Romano, annis 19. Hic aliam extruxit Ecclesiam in loco maritimo, cui nomen Sycæ, & eam ædem Irenen nuncupavit.

Olympianus, annis 11.

Marcus, annis 13.

Cyriacus, annis 16.

D Castinus, annis 7. Hic Bizantii in loco cui nomen Petrium, extruxit Oratorium Sanctæ Euphemiæ, quæ tunc Martyr facta fuerat.

Tratus, annis 35. mensibus 6.

Domitianus, Frater Imperatoris Probi, annis 24. mensibus 6.

Probus, ejusdem Domitii filius, annis 2.

E Metrophanes, frater ejusdem Probi, Dometii filius; qui regnante Constantino magno factus est ab eodem Imperatore Patriarcha Constantinopolis. Præfuit annis 10.

Alexander, imperante Constantino, annis 23.

Paulus Confessor, annis 10. Hic ejectus, & in confessione mortuus est.

Eusebius Arianus, primò Beryti, dein-

de Nicomediæ, postea Constantinopolis, annis 12.

Macedonius Presbyter ejusdem Ecclesiæ, Sancti Spiritus oppugnator, annis 12.

Eudoxius Arianus, Germaniciæ, hinc Antiochiæ, postea Constantinopolis, imperante Juliano, rursumque Joviano, annis 8.

Demophylus Arianus, Beroæ in Thracia, postea Constantinopolis, annis 11. mensibus 5.

Evagrius Orthodoxus, ordinatus ab Eustathio Antiocheno, confestim actus est in exilium à Valente, quum Pontificatum gessisset annis 4.

Gregorius Theologus, quum ante Sasimorum fuisset Episcopus, Theodosio magno Imperium obtinente renunciatus est Antistes Constantinopolis; confirmato ipsi throno authoritate Synodi, ut qui labores sustinuisset graves, & ab hæresium lepra liberasset eam Ecclesiam. Quum autem nonnullos Pontifices Ægyptios intellexisset vir beatissimus sibi infestos, pronuntiata de componendis rebus oratione, throno urbis imperatricis ultrò cessit, quum Pontifex annis 12. fuisset.

Nectarius vir dignitate conspicuus à centum & quinquaginta Patribus simul & baptizatur & ordinatur; Arcadio quoque regnante Pontificatum gerens, annis 16. mensibus 6.

Joannes Chrysostomus, annis 5. mensibus 6.

Arsacius Presbyter, Nectarii frater, annis 2.

Atticus Presbyter Constantinopolitanus, imperante Theodosio juniore, annis 20.

Sisinnius Presbyter ejusdem Ecclesiæ anno uno mensibus 10.

Nestorius, hominis cultor, Presbyter Antiochenus, postea Constantinopolitanus annis 3. mensibus 2. Hic justa de causa depositus, in Oasim deportatus fuit.

Maximianus Presbyter Constantinopolitanus, annis 2. mensibus 5.

Proclus à Sisinnio Cyzici Episcopus ordinatus & non admissus, vacavit. A morte verò Maximiani, factus est antistes Constantinopolis, quum illius cadaver in Diaconio jaceret. Sedit annis 12.

Flavianus Presbyter Constantinopolitanus, annis 2. mensibus 6. Hic à Dioscoro fuit ejectus in Ephesino Latronum Concilio.

Anatolius Presbyter, Apocrisiarius Alexandrinus, tam imperante Marciano, quam Leone Magno, Pontificatum annis 8. mensibus 8. gessit.

Gennadius Presbyter Constantinopoli-

A κομηδείας, μεταταῦτα Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ιβ.

Μακεδόνιος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, Πνευματομάχος, ἔτη ιβ'.

Εὐδόξιος Αρειανὸς, Γερμανικείας, εἶτα Αντιοχείας, μεταταῦτα Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐπὶ Ἰοβιανοῦ, ἔτη η'.

Δημόφυλος ὁ Αρειανὸς, Βεροίης τῆς Θράκης, μετατοῦτο Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ια'. μῆνας ε'.

B Εὐάγριος ὀρθόδοξος, χειροτονηθεὶς ὑπὸ Εὐσταθίου τῆς Αντιοχείας, παρευθὺς ἐξωρίσθη ὑπὸ Οὐάλεντος, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ'.

580.

Γρηγόριος ὁ θεολόγος, πρότερον Σασίμων γενόμενος ἐπίσκοπος, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου Κωνσταντινουπόλεως ἐπεκηρύχθη, ἐπικυρωθέντος αὐτῷ τοῦ θρόνου παρὰ τῆς συνόδου, ὡς πολλὰ καμόντι, καὶ τῆς λώβης τῶν αἱρέσεων τὴν ἐκκλησίαν ἐλευθερώσαντι. ὡς δὲ τινὰς τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἀρχιερέων C μάθοι ὁ μακαριώτατος τῷ πράγματι φθονήσαντας, τὸν συντακτήριον ἐξέθετο λόγον, καὶ ἑκουσίως τοῦ τῆς βασιλίδος θρόνου ἐξίσταται, ἔτη ιβ'. ἀρχιερατεύσας.

Νεκτάριος Ἀξιωματικὸς, ὑπὸ τῶν ρν'. πατέρων ἅμα καὶ βαπτίζεται καὶ χειροτονεῖται, καὶ ἐπὶ Αρκαδίου ἀρχιερατεύει, ἔτη ις'. μῆνας ς'.

581.

Ιωάννης Χρυσόστομος, ἔτη ε'. μῆνας ς'.

D

Αρσάκιος Πρεσβύτερος, ἀδελφὸς Νεκταρίου, ἔτη β'.

Ἀττικὸς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἔτη κ'.

Σισίννιος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἔτος α'. μῆνας ι'.

Νεστόριος ὁ Ἀνθρωπολάτρης, Πρεσβύτερος Αντιοχείας, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη γ'. μῆνας E β'. οὗτος καθαιρεθεὶς εὐλόγως ἐξωρίσθη ἐν Ὀάσει.

Μαξιμιανὸς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη β'. μῆνας ε'.

Πρόκλος, ὑπὸ Σισιννίου χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Κυζίκου, καὶ μὴ δεχθεὶς, ἐσχόλασε. μετὰ δὲ θάνατον Μαξιμιανοῦ, γέγονε Κωνσταντινουπόλεως, κειμένου τοῦ λειψάνου αὐτοῦ ἐν τῷ Διακονικῷ ἀρχιερατεύσας, ἔτη ιβ'.

582.

Φλαβιανὸς Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, F ἔτη β'. μῆνας ς'. οὗτος ἐξεβλήθη ὑπὸ Διοσκόρου ἐν τῇ λῃστρικῇ συνόδῳ Ἐφέσου.

Ανατόλιος Πρεσβύτερος, Αποκρισιάριος Αλεξανδρείας, ἐπὶ Μαρκιανοῦ, καὶ ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου ἀρχιερατεύσας, ἔτη η'. μῆνας η'.

Γεννάδιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη

ιγʹ. μῆνας βʹ. ἐπὶ τούτου ὁ Στούδιος ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, καὶ μοναχοὺς ἐκ τῶν Ακοιμήτων ἐνεκατέστησεν εἰς αὐτόν. ἐβασίλευε δὲ τότε Λέων ὁ μέγας. A

Φλαβίτας Πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Συκῶν, ἐπὶ Ζήνωνος, μῆνας γʹ. ἡμέρας ζʹ.

Ακάκιος Πρεσβύτερος, αἱρετικὸς, ἐπὶ Αναστασίου, ἔτη ιζʹ. μῆνας θʹ.

Εὔφημιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Πτωχοτρόφος Νεαπόλεως ἐξεβλήθη ὑπὸ Αναστασίου· ἀρχιερατεύσας, ἔτη ιϛʹ. μῆνας ζʹ. B

583. Μακεδόνιος, ἐξεβλήθη καὶ αὐτός

Τιμόθεος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σκευοφύλαξ, ἐπὶ Αναστασίου καὶ Ἰουστίνου, ἔτη ϛʹ. ἥμισυ.

Ἰωάννης ὁ Καππαδόκης, Πρεσβύτερος καὶ Σύγκελλος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἔτος αʹ. μῆνας ιʹ.

Επιφάνιος Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σύγκελλος, ἔτη ιϛʹ. μῆνας γʹ. C

Ἄνθιμος Τραπεζοῦντος ἐπίσκοπος πρότερον, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, μῆνας δʹ. ὕστερον καθῃρέθη ὑπὸ τῆς κατὰ τοῦ Σεβήρου συνελθούσης συνόδου.

Μῆνας Πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ξενοδόχος τῶν Σαμψὼν, ἔτη ιϛʹ. μῆνας ϛʹ.

584. Εὐτύχιος Πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς τοῦ ἐν Αμασείᾳ μοναστηρίου, ἔτη ιβʹ. μῆνας εʹ. ὕστερον ἐξεβλήθη ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τῷ λʹ. ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. D

Ἰωάννης Πρεσβύτερος Αντιοχείας, ὁ ἀπὸ Σχολαστικῶν, ἔτη ιβʹ. μῆνας ϛʹ. οὗτος ἐπὶ Ἰουστίνου υἱοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἐπὶ Τιβερίου.

Εὐτύχιος πάλιν ἀποκατέστη, ὁ πρότερον, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Τιβερίου· ἀρχιερατεύσας αὖθις ἔτη δʹ. μῆνας ϛʹ.

Ἰωάννης Διάκονος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὁ νηστευτὴς, ἐπὶ Μαυρικίου, ἔτη ιγʹ. μῆνας εʹ. E

585. Κυριακὸς Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ Οἰκονόμος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μαυρικίου, καὶ ἐπὶ Φωκᾶ τοῦ τυράννου, ἔτη ιαʹ.

Θωμᾶς Διάκονος καὶ Σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Φωκᾶ· ἀρχιερατεύσας ἔτη γʹ. μῆνας βʹ.

Σέργιος Διάκονος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ Ηρακλείου βασιλέως, ἔτη κηʹ. μῆνας ζʹ. F

Πύῤῥος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, μοναχὸς καὶ Αρχων τῶν Μοναστηρίων, καὶ ἡγούμενος Χρυσοπόλεως, στάσεως γινομένης παρῃτήσατο, ἀρχιερατεύσας ἔτη βʹ. μῆνας θʹ. ἡμέρας θʹ.

Παῦλος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ Οἰκονόμος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ηρακλείου, ἔτη ιβʹ.

tanus, annis 13. mensibus 2. Hoc Pontifice Studius ædem Sancti Joannis Præcursoris extruxit, & Monachos Acœmetas in ea constituit. Erat tunc Imperator Leo magnus.

Flabitas Presbyter sanctæ Ecclesiæ Sycenæ, imperante Zenone, mensibus 3. diebus 7.

Acacius Presbyter, hæreticus, imperante Anastasio, annis 17. mensibus 9.

Euphemius Presbyter Constantinopolitanus, & pauperum curator Neapoleos, ejectus est ab Anastasio, quum gessisset Pontificatum annis 16. mensibus 7.

Macedonius, ejectus & ipse.

Timotheus Presbyter Constantinopolitanus, & Vasorum custos, imperantibus Anastasio & Justino, annis 6. & dimidio.

Joannes Cappadox, Presbyter & Syncellus ejusdem Ecclesiæ, regnante Justiniano, anno uno, mensibus 10.

Epiphanius Presbyter Constantinopolitanus & Syncellus, annis 16. mensibus 3.

Anthimus, primò Trapezuntis Episcopus, deinde Constantinopolitanus, mensibus 4. Depositus fuit à Concilio contra Severum coacto.

Menas Presbyter Constantinopolitanus & Xenodochii Sampsonis Præfectus, annis 16. mensibus 6.

Eutychius Presbyter & Monachus in Amaseno Monasterio, annis 2. mensibus 5. Hic expulsus fuit à Justiniano anno Imperii ejus xxx.

Joannes Presbyter Antiochenus Scholasticus, annis 12. mensibus 6. Præfuit imperante Justino filio [adoptivo] Justiniani, & Tiberio.

Eutychius olim Antistes, iterum restitutus, eodem Tiberio regnante, Pontificatum rursus annis 4. mensibus 4. gessit.

Joannes Diaconus magnæ Ecclesiæ, cognomine Jejunator, imperante Mauricio, annis 13. mensibus 5.

Cyriacus Presbyter ejusdem magnæ Ecclesiæ & Oeconomus, eodem imperante Mauricio, & Phoca tyranno, annis 11.

Thomas Diaconus & Sacellarius magnæ Ecclesiæ, regnante eodem Phoca, Pontificatum gessit annis 3. mensibus 2.

Sergius Diaconus ejusdem Ecclesiæ; regnante Heraclio Augusto, annis 28. mensibus 7.

Pyrrhus Presbyter ejusdem Ecclesiæ Monachus & Princeps Monasteriorum, ac Abbas Chrysopolitanus, seditione commota, renunciavit: quum Pontifex fuisset annis 2. mensibus 9. diebus 9.

Paulus Presbyter ejusdem Ecclesiæ, & Oeconomus, Heraclio regnante annis 12.

A Pyrrhus iterum restitutus, mensibus 4.

Petrus Diaconus & Oeconomus ejusdem Ecclesiæ, regnante Constantino, Heraclii nepote, annis 12. mensibus 4.

Thomas Diaconus & Chartularius ejusdem Ecclesiæ, annis 9. mensibus 7.

Joannes Presbyter & Chartularius ejusdem Ecclesiæ, annis 5. mensibus 9.

B Constantinus Diaconus ejusdem Ecclesiæ, Vasorumque custos & Oeconomus, eodem Constantino imperante, quum Pontificatum annis 2. mensibus 3. gessisset, ejectus est.

Georgius Presbyter, Syncellus & Vasorum custos, eodem Constante Imperatore, & Constantino Pogonato, ejus filio, annis 3. mensibus 3.

C Theodorus Presbyter ejusdem Ecclesiæ, Syncellus & Vasorum custos, annis 2. & deinde expulsus.

Theodorus idem, Pogonato eodem imperante, restitutus in integrum, tamquam verus Patriarcha Pontificatum gessit anno uno, mensibus 10.

Paulus, ex Laïcis, primus à Secretis, eodem Pogonato imperante, annis 6. mensibus 8.

D Callinicus Presbyter, & custos Vasorum in Blachernis, imperante Justiniano Rhinotmeto, Pogonati filio, annis 12.

Cyrus, Presbyter & Monachus ex insula Amastride, eodem Justiniano imperante, itemque Philippico, annis 6. deinde pulsus.

Joannes Diaconus & Chartularius Oeconomii, eodem Philippico imperante, ac Artemio, primo à Secretis, qui nomine mutato dictus est Anastasius, annis 3.

E Germanus Magnus, antea Cyzici Episcopus, deinde Constantinopolitanus, imperante eodem Anastasio & Theodosio Augusto & Leone, cognomento Conone, quum Pontificatum gessisset annis 15. ab hoc impio Leone Augusto ejectus est.

Anastasius Presbyter & Syncellus, vir impius, eodem Leone regnante, atque Constantino Caballino, annis 24.

F Constantinus Monachus & Episcopus Sylæi qui capite plexus est, imperante Constantino Caballino, annis 12.

Nicetas Eunuchus, Slavorum gente natus, Sanctorum Apostolorum Presbyter, & Princeps Monasteriorum, regnantibus eodem Constantino, ejusque filio Leone, qui Chazara matre fuit editus, annis 13. mensibus 4.

Paulus Cyprius, Diaconus, & Eleemosynarius junior dictus, eodem Leone re-

Πύῤῥος πάλιν ἀποκατέστη, μῆνας δʹ.

Πέτρος Διάκονος καὶ Οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ Κωνσταντίνου ἐκγόνου τοῦ Ἡρακλείου, ἔτη ιβʹ. μῆνας δʹ.

Θωμᾶς Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἔτη θʹ. μῆνας ζʹ.

Ἰωάννης Πρεσβύτερος καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἔτη εʹ. μῆνας θʹ.

Κωνσταντῖνος Διάκονος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ Σκευοφύλαξ καὶ Οἰκονόμος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου· ἀρχιερατεύσας, ἔτη βʹ. μῆνας γʹ. ἐξεβλήθη. 586.

Γεώργιος Πρεσβύτερος, Σύγκελλος, καὶ Σκευοφύλαξ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κώνσταντος, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ Κώνσταντος, τοῦ Πωγωνάτου, ἔτη γʹ. μῆνας γʹ.

Θεόδωρος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, Σύγκελλος, καὶ Σκευοφύλαξ, ἔτη βʹ. καὶ ἐξεβλήθη.

Ὁ αὐτὸς Θεόδωρος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πωγωνάτου ἀποκατέστη, ἀρχιερατεύσας ὡς ἀληθινὸς πατριάρχης ἔτος αʹ. μῆνας ιʹ.

Παῦλος ὁ ἀπὸ Λαϊκῶν Πρωτασηκρῆτις, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πωγωνάτου, ἔτη ϛʹ. μῆνας ηʹ.

Καλλίνικος Πρεσβύτερος καὶ Σκευοφύλαξ Βλαχερνῶν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, υἱοῦ τοῦ Πωγωνάτου, τοῦ Ῥινοτμήτου, ἔτη ιβʹ. 587.

Κῦρος Πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς ἀπὸ τῆς νήσου Ἀμάστριδος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ Φιλιππικοῦ, [illegible] ϛʹ. καὶ ἐξεβλήθη.

Ἰωάννης Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τοῦ Οἰκονομείου, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Φιλιππικοῦ, καὶ ἐπὶ Ἀρτεμίου Πρωτασηκρῆτις, τοῦ μετονομασθέντος Ἀναστασίου, ἔτη γʹ.

Γερμανὸς ὁ μέγας, ἐπίσκοπος Κυζίκου πρότερον, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀναστασίου, καὶ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ Λέοντος τοῦ καὶ Κόνωνος ἀρχιερατεύσας, ἔτη ιεʹ. ἐξεβλήθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως Λέοντος.

Ἀναστάσιος Πρεσβύτερος καὶ Σύγκελλος, ὁ δυσσεβὴς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου, ἔτη κδʹ. 588.

Κωνσταντῖνος μοναχὸς καὶ ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου, ὁ ἀποκεφαλισθεὶς, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου, ἔτη ιβʹ.

Νικήτας, ὁ ἀπὸ Σθλάβων, εὐνοῦχος, Πρεσβύτερος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ Ἄρχων τῶν Μοναστηρίων, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λέοντος, τοῦ ἐκ τῆς Χαζάρας, ἔτη ιγʹ. μῆνας δʹ.

Παῦλος ὁ Κύπριος, Διάκονος, καὶ ἐλεήμων ὁ νέος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, καὶ ἐπὶ Κωνσταν-

τίνου καὶ Εἰρήνης, τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἔτη ε'. μῆνας ς'.

Ταράσιος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν, ὁ ἔξαρχος τῆς ζ'. συνόδου, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης, καὶ ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικῶν ἀρχιερατεύσας ἔτη κα'. μῆνας β'.

Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν γενόμενος μοναχὸς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Νικηφόρου, καὶ ἐπὶ Σταυρακίου, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ, καὶ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, ἀρχιερατεύσας ἔτη θ'. ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος τοῦ δυσσεβοῦς.

589. Θεόδοτος ὁ Μελισσηνὸς, ὁ καὶ Κασσιτηρᾶς, Εἰκονομάχος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη ς'.

Ἀντώνιος ἐπίσκοπος τῆς Συλαίου, ὁ καὶ Κασιματᾶς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ, καὶ ἐπὶ Θεοφίλου, ἔτη ιγ'.

Ἰωάννης, ὁ καὶ Ἰαννὴς ὁ δυσσεβὴς καὶ Εἰκονομάχος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου, καὶ ἐπὶ Θεοδώρας καὶ Μιχαήλ. καθηρέθη, ἀρχιερατεύσας ἔτη γ'.

Μεθόδιος μοναχὸς καὶ Πρεσβύτερος, ἐπίσκοπος γενόμενος Κυζίκου, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, Θεοδώρας καὶ Μιχαὴλ, ἔτη δ'. μῆνας β'.

590. Ἰγνάτιος ὁ ἁγιώτατος, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων Θεοδώρας καὶ Μιχαὴλ, ἔτη δ'. μῆνας β'.

Φώτιος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν γενόμενος μοναχὸς, ἐπὶ Μιχαὴλ, καὶ ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, ἔτη θ'. καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ Μακεδόνος.

Ἰγνάτιος πάλιν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τοῦ Μακεδόνος, ἔτη ια'.

Φώτιος πάλιν, ἐπὶ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου.

Στέφανος ὁ ἀδελφὸς Λέοντος, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη γ'.

Ἀντώνιος ὁ Καυλέας, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη β'.

Νικόλαος ὁ ἀπὸ μυστικῶν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη ια'. καὶ κατεβιβάσθη.

591. Εὐθύμιος μοναχὸς, ὁ ἀπὸ Συγκέλλων, ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, ἔτη ε'. μῆνας ς'.

Νικόλαος αὖθις ὁ ἀπὸ μυστικῶν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Κωνσταντίνου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ, ἔτη ιγ'.

Στέφανος μητροπολίτης Ἀμασείας, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τοῦ Ῥωμανοῦ, ἔτη β'. μῆνας ια'.

Τρύφων μοναχὸς, ἐπὶ Ῥωμανοῦ, ἀρχιερατεύσας ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ, μέχρις ἂν Θεοφύλακτος ὁ τοῦ βασιλέως υἱὸς εἰς μέτρον φθάσῃ νομίμου ἡλικίας, ἔτη γ'.

Θεοφύλακτος ὁ τοῦ Λακαπηνοῦ υἱὸς, ἐπὶ Κων-

A gnante, & Constantino atque Irena ejus matre, annis 5. mensibus 6.

Tarasius Secretarius, Præses VII. Concilii, regnantibus iisdem Augustis Constantino & Irena, itemque Nicephoro qui Præfectus fuerat Ærarii publici, Pontificatum gessit annis 21. mensibus 2.

Nicephorus, ex Secretario factus Monachus, sub ejusdem Nicephori Augusti, Stauracii, Michaëlis & Leonis Armeni imperio, Pontificatum gessit annis 9. Ab hoc B impio Leone pulsus.

Theodotus Melissenus, cognomento Cassiteras, Iconomachus, eodem Leone regnante annis 6.

Antonius Episcopus Sylæi, cognomento Casimatas, eodem Leone imperante, itemque Michaële Balbo & Theophilo annis 13.

Joannes, qui & Jannes, vir impius, C Iconomachus, imperante Theophilo, & Theodora, & Michaële. Depositus est administrato Pontificatu annis 3.

Methodius Monachus & Presbyter, factus Episcopus Cyzici, ac deinde Constantinopolis, regnantibus iisdem Augustis Theodora & Michaële, annis 4. mensibus 2.

Ignatius vir sanctissimus, sub iisdem Augustis Theodora & Michaële, annis 4. mensibus 2.

D Photius, ex Secretario factus Monachus, imperantibus Michaële, ac Basilio Macedone, annis 9. ejectusque est à Macedone.

Ignatius iterum, eodem Macedone regnante, annis 11.

Photius iterum, regnante Leone Philosopho.

Stephanus Leonis frater, sub Imperio Leonis ejusdem, annis 3.

Antonius Cauleas, eodem Leone imperante, annis 2. E

Nicolaus Mysticus, eodem Leone regnante, annis 11. & dejectus est solio.

Euthymius Monachus, antea Syncellus, imperante Alexandro, annis 5. mensibus 6.

Nicolaus Mysticus iterum, eodem Alexandro imperante & Constantino, & Romano Lacapeno, annis 13.

Stephanus Metropolitanus Amaseæ, eodem Romano imperatore, annis 2. mensi- F bus 11.

Tryphon Monachus, imperante Romano Pontificatum administravit ad certum tempus, donec Theophylactus, Imperatoris filius, ætatis justæ modum adtingeret. Præfuit annis 3.

Theophylactus, Lacapeni filius, im-

perantibus Constantino Porphyrogenito, & ipso Lacapeno, annis 23. diebus 25.

Polyeuctus, eodem Constantino imperante, ac Nicephoro Phoca, itemque ad XXXV. diem à designato Imperatore Joanne Zimisce. Præfuit omnino annis 14. mensibus 5.

Basilius Scamandrenus, eodem Zimisce regnante, annis 4.

Antonius Monachus, Studites, eodem Zimisce, ac Basilio Porphyrogenito fratreque ipsius Constantino imperantibus, annis 6.

Nicolaus Chrysoberges, iisdem Augustis, quum Ecclesia pastore caruisset ad annos 4. & dimidium. Præfuit annis 12. mensibus 8.

Sisinnius magister, iisdem imperantibus, annis 3.

Sergius Abbas Monasterii Manuelis, iisdem imperantibus, annis 20.

Eustathius primus Presbyterorum ædis aulicæ, regnantibus iisdem Augustis, annis 4.

Alexius Ecclesiarches Monasterii Studii sub iisdem Augustis, & sub imperio solius ejusdem Constantini, & Romani Argyropuli, & Michaëlis Paphlagonis, & Michaëlis Calafati, & Constantini Monomachi, annis 18.

Michaël Cerularius, sub eodem Constantino Monomacho, & sub Theodora Porphyrogenita, & sub Michaële sene Stratiotico, & sub Domino Isaacio Comneno annis 15.

Constantinus Lichudes, ejusdem Domini Isaaci Comneni & Domini Constantini Ducæ temporibus, annis 4. & dimidio.

Joannes Xiphilinus, ejusdem Constantini Ducæ ac Dominæ Eudociæ, Romani Diogenis, Michaëlis Ducæ filii temporibus, annis 13. mensibus 6.

Cosmas Hierosolymitanus, ejusdem Michaëlis & Nicephori Botoniatæ, & domini Alexii Comneni temporibus, Pontificatum gessit, annis 5. mensibus 6. deinde renuntiavit.

Eustratius cognomento Garidas, ejusdem Alexii Comneni tempore, annis 3.

Nicolaus Monachus, Grammaticus, qui Lophadium incoluit, ordinatus à Deo Pontifex, ejusdem domini Alexii tempore, annis 27. mensibus 3.

Joannes Hieromnemon, cognomine Chalcedonii, sub eodem Alexio Comneno, & Joanne Porphyrogenito, annis 23.

Leo Stypes, eodem Joanne Porphyrogenito regnante, annis 8. mensibus 8.

Michaël Monachus asceſi deditissimus

A σταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ, ἔτη κγ΄. ἡμέρας κε΄.

Πολύευκτος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, καὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, καὶ ἐπὶ ἡμέραις λε΄. τῆς ἀναγορεύσεως Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ, ἔτη ιδ΄. μῆνας ε΄.

Βασίλειος ὁ Σκαμανδρηνὸς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Τζιμισκῆ, ἔτη δ΄.

B Ἀντώνιος μοναχὸς, ὁ Στουδίτης, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Τζιμισκῆ, καὶ ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔτη ϛ΄.

Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, τῆς ἐκκλησίας ἀποιμάντου διατελεσάσης ἔτη δ΄. πρὸς τὸ ἥμισυ, ἔτη ιβ΄. καὶ μῆνας η΄. 592.

Σισίννιος μάγιστρος, ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ἔτη γ΄.

Σέργιος ἡγούμενος τῶν Μανουὴλ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν, C ἔτη κ΄.

Εὐστάθιος πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων τοῦ ἐν τοῖς βασιλείοις ναοῦ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, ἔτη δ΄.

Ἀλέξιος ὁ Ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορείας τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου μόνου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος, Μιχαὴλ τοῦ Καλαφάτου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἔτη ιη΄.

D Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, καὶ ἐπὶ Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ γέροντος τοῦ ἀπὸ τοῦ Στρατιωτικοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ Κομνηνοῦ κυροῦ Ἰσαακίου, ἔτη ιε΄. 593.

Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἐπὶ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἔτη δ΄. ἥμισυ.

Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, καὶ ἐπὶ τῆς κυρᾶς Εὐδοκίας, καὶ Ῥωμανοῦ E τοῦ Διογένους, καὶ Μιχαὴλ υἱοῦ τοῦ Δούκα, ἔτη ιγ΄. μῆνας ϛ΄.

Κοσμᾶς ὁ Ἱεροσολυμίτης, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ, καὶ ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου, καὶ ἐπὶ τοῦ κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀρχιερατεύσας ἔτη ε΄. μῆνας ϛ΄. εἶτα παρῃτήσατο. 594.

Εὐστράτιος ὁ τὴν ἐπίκλησιν Γαρίδας, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἀλεξίου, ἔτη γ΄.

Νικόλαος μοναχὸς, ὁ Γραμματικὸς, ὁ ἐν τῷ F Λοφαδίῳ, θεοπρόβλητος ἀρχιερεὺς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἀλεξίου, ἔτη κζ΄. μῆνας γ΄.

Ἰωάννης ὁ ἱερομνήμων, ὁ ἐπιλεγόμενος τοῦ Χαλκηδόνος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Ἰωάννου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη κγ΄.

Λέων ὁ Στυπῆς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη η΄. μῆνας η΄.

Μιχαὴλ μοναχὸς, ὁ ἀσκητικώτατος, ὁ Ὀξεί-

της, ὁ ἐπίκλην Κουρκούας, ἐπὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτη β΄. μῆνας η΄.

Κοσμᾶς ὁ Ἀττικὸς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιερατεύσας μῆνας ι΄. ἐξεβλήθη· καὶ ἦν ἡ ἐκκλησία χηρεύουσα μῆνας ι΄.

Νικόλαος μοναχὸς, ὁ Μουζάλων, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ἀρχιεπίσκοπος γενόμενος πρότερον Κύπρου, καὶ παραιτησάμενος, ὡς πολλοὶ μὲν ἔλεγον, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτὴν, πολλοὶ δὲ, μόνην τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἔτη σχολάσας, εἶτα ἀνεβιβάσθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ποιήσας χρόνους γ΄. μῆνας δ΄. εἶτα παρῃτήσατο ἀμφιβόλως, ἐκ βίας τῶν ἀποσχισθέντων ἀπ᾽ αὐτοῦ, πολλῶν ὄντων, καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς ἐχειροτόνησεν.

595.

Θεόδοτος μοναχὸς, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτη.....

Νεόφυτος, ἔγκλειστος, ὁ ἀπὸ τῆς μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος, ἔτη....

Χλιαρηνὸς Κωνσταντῖνος, Διάκονος, καὶ Σακελλίου, ἔτη.....

Λουκᾶς ὁ Χρυσοβέργης, ἔτη.....

Μιχαὴλ Διάκονος καὶ ἐπὶ τῆς Σακέλλης, ὁ τοῦ Ἀγχιάλου, καὶ Ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ἔτη η΄.

596.

Ὁ μοναχὸς Χαρίτων, τῆς μονῆς τῶν Μαγγάνων, μῆνας ια΄.

Ὁ μοναχὸς Θεοδόσιος, ὁ ἐξ Ἀντιοχείας ὁρμώμενος, ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον περὶ τὸν τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου βουνὸν ἀσκήσας, ἔτη.... εἶτα παρῃτήσατο.

Ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ Ὑπέρτιμος, κῦρος Βασίλειος ὁ Καματηρός. καθαιρεθέντος δὲ αὐτοῦ, ἀνεβιβάσθη

Ὁ μέγας Σακελλάριος, κῦρος Νικήτας ὁ Μουντάνης. εἶτα παρῃτήσατο.

Μετ᾽ αὐτὸν, ὁ ἐν τῇ κατὰ τὸν βουνὸν τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου μονῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἡγεμονεύων μοναχῶν Λεόντιος, ὅστις καὶ Διάκονος τῆς ἐκκλησίας γέγονε. καὶ διαβιβάσας μῆνας ζ΄. παρῃτήσατο.

597.

Καὶ μετ᾽ αὐτὸν, μετετέθη ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, μοναχὸς, κῦρος Δοσίθεος, εἰς τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, οἰκονομίᾳ τοῦ βασιλέως, κυροῦ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, συνδοκησάσης καὶ τῆς συνόδου. καὶ διεβίβασε χρόνους....: καὶ κατεβιβάσθη· καὶ γέγονε μετ᾽ αὐτὸν πατριάρχης

Ὁ μέγας Σκευοφύλαξ Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος. καὶ ζήσας ἔτη ς΄. μῆνας ι΄. καλῶς καὶ θεοφιλῶς, πρὸς κύριον ἐξεδήμησε. καὶ διὰ τὸ ἀποδημεῖν τὸν βασιλέα κῦρον Ἀλέξιον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυροῦ Ἰσαακίου, εἰς ταξείδιον κατὰ δύσιν, ἐχήρευεν ὁ θρόνος μῆνας β΄. εἶτα γέγονε

Ἰωάννης Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ ὁ Καματηρός,

A Oxeites, cognomento Curcuas, sub Manuele Comneno Porphyrogenito, annis 2. mensibus 8.

Cosmas Atticus, quum sub eodem principe pontificatum mensibus 10. administrasset, ejectus est: & Ecclesia vidua mansit mensibus 10.

Nicolaus Monachus Muzalon, sub eodem Imperatore, factus Archiepiscopus antea Cypri, quum renuntiasset, ut plerique dicebant, ipsi Pontificatui, ut alii, soli B rerum administrationi, jamque XXXVII. annis vacationem habuisset, tandem ad thronum Constantinopolis evectus est; in quo cum exegisset annos 3. menses 4. iterum renuntiavit ambiguè, coactus vi divulsorum ab ipso, qui multi erant, & quorum aliquos ipsemet ordinaverat.

Theodotus Monachus & Abbas Monasterii Sanctæ Resurrectionis, sub eodem domino Manuele Comneno, annis...

C Neophytus, inclusus, ex Monasterio Evergetidis, annis...

Constantinus Chliarenus, Diaconus & Sacellarius, annis...

Lucas Chrysoberges, annis...

Michaël Diaconus & Sacelli Præfectus, Anchialinus, & supremus Philosophorum, annis 8.

Chariton Monachus Monasterii Manganorum, mensibus 11.

D Theodosius Monachus, oriundus ex Antiochia, qui longo tempore monasticam exercuerat in colle Sancti Auxentii, annis... tandem abdicavit.

Dominus Basilius Camaterus, Chartularius, & Hypertimus. Quo deposito, evectus est Dominus Nicetas Muntanes, magnus Sacellarius; qui tandem abdicavit.

Leontius huic successit, qui Monachorum in collis Sancti Auxentii Monasterio E Sanctorum Apostolorum Abbas, & Ecclesiæ Diaconus fuit: quumque menses 7. exegisset, abdicavit.

Post hunc dominus Dositheus Monachus, Hierosolymorum Patriarcha, translatus est ad Patriarchatum Constantinopolitanum; dispensatione Imperatoris, domini Isaacii Angeli, Concilio etiam adsenso. Quumque annos... exegisset, deturbatus est, & substitutus in ejus locum

F Georgius Xiphilinus, magnus Vasorum custos: qui quum annos 6. menses 10. præclarè ac religiosè vixisset, ad Dominum migravit. Et quoniam aberat peregrè Dominus Alexius Augustus, Domini Isaacii frater, in expeditione Occidentale, caruit suo Patriarcha thronus, mensibus 2. Postea factus est

Joannes Diaconus & Chartularius, Ca-

materus, eodem Alexio imperante, præfuitque ad captam usque urbem, annis 5. mensibus 8. diebus 7. Vixit & post captam urbem annis 2. mensibus 2. diebus 14. Et capta fuit urbs Indictione VII. die 13. Aprilis. Post urbem vero captam, quod accidit anno mundi 6712. quoniam hic Patriarcha in Didymoticho diem obierat, vacavit thronus annum unum menses 10. postea factus est Patriarcha

Dominus Michaël Saurianus, magnus Sacellarius, in Oriente designatus ab Imperatore Domino Theodoro Lascare: habuitque sedem Nicææ. Quumque Pontifex fuisset annis... mensibus... diebus... decessit. Ac vacavit thronus mensibus 10. & dimidio, propterea quod Imperator in Thracesium Thema profectus esset. Die vero XX. Septembris, Indictione II. feria prima renunciatus est

Dominus Theodorus Irenicus, Chartularius & supremus Philosophorum, cognomento Cupas; qui cum anno uno Pontificatui præfuisset, ac mensibus 4. diebus 3. decessit: quum Imperator in Themate Thracesio degeret. Jussum autem fuit magistratibus Patriarchæ, cæterisque Pontificibus, ut in scriptis sententias exponerent. Atque hoc jussu designatus est Maximus Abbas Monasterii Accœmetarum. Quumque Imperator etiam advenisset, ab illo quoque renuntiatus est, die XVII. mensis.:. Potitus est Pontificatu mensibus 8. quem excepit

Dominus Manuel Charitopulus, annis...

Inde vir Sanctus, Arsenius, Autorianus. Quo expulso, factus est

Nicephorus antea Pontifex Ephesinus. Quo mortuo, rursus Arsenius evectus est, iterumque pulsus. Hinc Patriarcha factus

Germanus, Episcopus Adrianopolitanus. Quo ejecto, thronum ascendit

Josephus Abbas Galesii, vir & admirabilis vitæ, & Confessionis corona ornatus.

A ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἀλεξίου, ἔτη μέχρι τῆς ἁλώσεως ε΄. μῆνας η΄. ἡμέρας ζ΄. ἔζησε δὲ καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς μεγάλης πόλεως χρόνους β΄. μῆνας β΄. ἡμέρας ιδ΄. γέγονε δὲ ἡ ἅλωσις κατὰ τὴν ζ΄. Ινδικτιῶνα, τῇ ιγ΄. τοῦ Απριλλίου. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς μεγάλης πόλεως, ἐν ἔτει ϛψιβ΄. γενομένην, ἐπεὶ ὁ πατριάρχης οὗτος ἐν Διδυμοτείχῳ ἐτελεύτησεν, ἐχήρευεν ὁ θρόνος χρόνον ἕνα, μῆνας ι΄. εἶτα ἐγένετο πατριάρχης.

B Ο μέγας Σακελλάριος, κῦρος Μιχαὴλ ὁ Σαυριανὸς, ἐν τῇ ἀνατολῇ προβληθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρη καὶ ἐκάθισεν εἰς Νίκαιαν. ἀρχιερατεύσας δὲ χρόνους.... μῆνας .... ἡμέρας.... ἐτελεύτησε. καὶ ἐχήρευεν ὁ θρόνος μῆνας ι΄. καὶ ἥμισυ, διὰ τὸ τὸν βασιλέα ἀποδημεῖν εἰς τὸ Θρακήσιον. καὶ κατὰ τὴν κ΄. τοῦ Σεπτεμβρίου, τῆς β΄. Ινδικτιῶνος, ἡμέρα πρώτη, προεβλήθη

C Ο Χαρτοφύλαξ καὶ Ὕπατος τῶν φιλοσόφων κῦρος Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικὸς, ὁ καὶ Κουπᾶς, καὶ ἀρχιερατεύσας χρόνον ἕνα, μῆνας δ΄. ἡμέρας γ΄. ἐτελεύτησεν, ὄντος τοῦ βασιλέως ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. προετάχθησαν δὲ οἱ ἄρχοντες τοῦ πατριάρχου, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἐγγράφως γνωμοδοτῆσαι. καὶ προεβλήθη διὰ προστάγματος, Μάξιμος ὁ καθηγούμενος μονῆς τῶν Ακοιμήτων. ἐλθόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως, προεβλήθη καὶ παρ᾽ αὐτοῦ, D κατὰ τὴν ιζ΄. τοῦ... μηνός. ἀρχιεράτευσε μῆνας η΄. μεθ᾽ ὅν.

Κῦρος Μανουὴλ ὁ Χαριτόπουλος ἔτη...

Εἶτα ὁ ἅγιος Αρσένιος ὁ Αὐτωρειανός. ἐκβληθέντος δὲ αὐτοῦ, ἐγένετο

Νικηφόρος, ὁ πρὶν Εφέσου. οὗ ἀποθανόντος, πάλιν ὁ ἅγιος ἀνεβιβάσθη Αρσένιος, καὶ πάλιν ἐξεβλήθη. καὶ γέγονεν

E Ο Αδριανουπόλεως Γερμανός. αὐτοῦ δὲ ἐκβληθέντος, ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον

Ιωσὴφ ὁ τοῦ Γαλησίου ἡγούμενος, ἀνὴρ θαυμαστὸς τὸν βίον, καὶ ὁμολογίας στεφάνῳ κεκοσμημένος.

598.

599.

CATALOGUS

CATALOGUS PATRIARCHARUM

Constantinopolitanorum ex Nova Variarum Historiarum Synopsi Matthai Cigala, diversus ab aliis.

Κατάλογος τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Βυζαντίου, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἕως τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁποῦ ἔκτισε τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἐτίμησεν εἰς θρόνον πατριαρχικόν. καὶ ἐκλήθησαν ἕως τὴν σήμερον Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως πόσοι, καὶ πόσους χρόνους ἐκυβέρνησαν τὸν θρόνον ὁ καθ᾽ εἷς ἕως τὴν αὐτὴν ἐχρονίαν.

A *Catalogus Deo charissimorum Episcoporum Byzantii ab Sanctorum Apostolorum ætate usque ad Magnum Constantinum, qui & urbem condidit, & Patriarchatus honore donavit: & quidem usque ad præsentem diem Constantinopoleos Patriarchæ vocati sunt, quotquot usque ad idem tempus, & quot annis illius sedem successionis ordine gubernarunt.* B

600.

α'. Πρῶτος ὁ μέγας Ἀπόστολος Ἀνδρέας. μετὰ δὲ χειροτονεῖ ἐν Ἀργυροπόλει τὸν Στάχυν ἐκ τῶν ο'. ἔτη...
β'. Στάχυς ἔτη ις'.
γ'. Ὀνήσιμος ὁ οἰκέτης ἔτη ιδ'.
δ'. Πλούταρχος ἔτη ις'.
ε'. Διογένης ἔτη ιε'.
ς. Φίλιξ ἔτη ε'.
ζ'. Πολύκαρπος ἔτη ιη'. (601.)
η'. Σεδεκίων ἔτη ιθ'.
θ'. Ἐλευθέριος ἔτη ζ'.
ι'. Ἀθηνογένης ἔτη δ'.
ια'. Πολύκαρπος ἕτερος ἔτη ιζ'.
ιβ'. Εὐζώϊος ἔτη ις'.
ιγ'. Λαυρέντιος ἔτη ια'. μῆνας ς'.
ιδ'. Περτίναξ Ρωμάνος ἔτη ιθ'.
ιε'. Ἀλύπιος ἔτη ιγ'. μῆνας ς'.
ις'. Ὀλυμπιανὸς ἔτη ια'.
ιζ'. Μάρκος ἔτη ιγ'.
ιη'. Κυριακὸς ἔτη ις'.
ιθ'. Καστῖνος ἔτη ζ'.
κ'. Τάρατος ὁ καὶ Τίτος, ἔτη λε'. μῆνας ς'. (602.)
κα'. Δομετιανὸς ἀδελφὸς Πρόβου βασιλέως, ἔτη κδ'. μῆνας ς'.
κβ'. Πρόβος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιβ'.

1. Primus Magnus Apostolus Andreas, qui post in Argyropoli Stachyn unum ex 70. Discipulis, Episcopum creavit, annis....
2. Stachys annis 16.
3. Onesimus servus annis 14.
4. Plutarchus annis 16.
5. Diogenes annis 15.
6. Felix annis 5. C
7. Polycarpus annis 18.
8. Sedecion annis 19.
9. Eleutherius annis 7.
10. Athenogenes annis 4.
11. Alius Polycarpus annis 18.
12. Euzoïus annis 16.
13. Laurentius annis 11. mensibus 6.
14. Pertinax Romanus annis 19.
15. Alypius annis 13. mensibus 6.
16. Olympianus annis 11. D
17. Marcus annis 13.
18. Cyriacus annis 16.
19. Castinus annis 7.
20. Taratus, qui & Titus annis 35. mensib. 6.
21. Dometianus frater Probi Imperatoris annis 24. mensibus 6.
22. Probus ejus filius annis 12.

Ἔτη ὅπου ἔζησαν οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὠνομάσθησαν Πατριάρχαι.

E *Anni quos Constantinopoleos Patriarchæ vixerunt, qui exinde dicti sunt Patriarchæ.*

α'. Πρῶτος Μητροφάνης ἀδελφὸς Πρόβου βασιλεύοντος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐφ᾽ οὗ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικὴ πρώτη σύνοδος ἐγένετο, ἔτη ι'.

1. Primus Metrophanes Probi frater, Constantino Magno regnante, sub quo prima Oecumenica Synodus habita est Nicææ, annis 10.

2. Alexander annis 23.

A β'. Ἀλέξανδρος ἔτη κγ'.

3. Paulus Confeſſor, ab Arianis expulſus eſt, & ad altare ſtrangulatus, annis 10.

γ'. Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς, καὶ ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ ἀπεπνίγη ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, ἔτη ι'.

4. Euſebius Arianus annis 12.

δ'. Εὐσέβιος ὁ Ἀρειανὸς ἔτη ιβ'.

5. Macedonius Sancti Spiritus oppugnator, quem ſecunda Synodus Conſtantinopoli coacta anathemati ſubjecit, ac Patriarchatu deturbavit, annis 12.

ε'. Μακεδόνιος ὁ Πνευματομάχος, ὅνπερ ἡ β'. σύνοδος ἀναθεμάτισε, καὶ ἐξωστράκισε τοῦ θρόνου, γεγονεῖα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔτη ιβ'.

6. Eudoxius Arianus annis 8.

ς'. Εὐδόξιος Ἀρειανὸς ἔτη η'.

7. Demophilus Arianus annis 11. menſibus 5.

B ζ'. Δημόφιλος Ἀρειανὸς ἔτη ια'. μῆνας ε'.

8. Evagrius Orthodoxus ab Euſtathio Antiocheno ordinatus Epiſcopus, & à Valente in exilium actus, annis 4.

η'. Εὐάγριος ὀρθόδοξος χειροτονηθεὶς παρὰ Εὐσταθίου Ἀντιοχείας· ὅστις ἐξωρίσθη ὑπὸ Οὐάλεντος, ἔτη δ'. 603.

9. Gregorius Theologus annis 12.

θ'. Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἔτη ιβ'.

10. Nectarius vir dignitate conſpicuus annis 16. menſibus 6.

ι'. Νεκτάριος ὁ Ἀξιωματικὸς ἔτη ις'. μῆνας ς'.

11. Joannes Chryſoſtomus annis 5. menſibus 6.

ια'. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔτη ε'. μῆνας ς'.

12. Arſacius Nectarii frater, annis 2.

C ιβ'. Ἀρσάκιος ἀδελφὸς Νεκταρίου ἔτη β'.

13. Atticus ſub Theodoſio, annis 20.

ιγ'. Ἀττικὸς ἐπὶ Θεοδοσίου ἔτη κ'.

14. Siſinnius anno uno menſibus 10.

ιδ'. Σισίννιος ἔτος α'. μῆνας ι'.

15. Neſtorius hominis cultor, qui deinde à tertia Synodo depoſitus, ſimulque in exilium actus, ac diris devotus fuit, annis 3. menſibus 2.

ιε'. Νεστόριος Ἀνθρωπολάτρης· εἶτα καθῃρέθη παρὰ τῆς γ'. συνόδου, καὶ ἐξωρίσθη, καὶ ἀναθεματίσθη, ἔτη γ'. μῆνας β'.

16. Maximus qui & Maximianus annis 2. menſibus 5.

ις'. Μάξιμος ὁ καὶ Μαξιμιανὸς ἔτη β'. μῆνας ε'.

17. Proclus Joannis Chryſoſtomi diſcipulus, qui ſanctas Chryſoſtomi reliquias Conſtantinopolim tranſtulit, annis 12.

D ιζ'. Πρόκλος μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὃς καὶ μετεκόμισε τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔτη ιβ'. 604.

18. Flavianus; hic non ſolum ab Dioſcoro exturbatus, verum etiam calce percuſſus interiit, cum Epheſinus conventus contra eum habitus fuit, annis 2. menſibus 6.

ιη'. Φλαβιανός· οὗτος οὐ μόνον ἐξεβλήθη ὑπὸ Διοσκόρου, ἀλλὰ καὶ ἀπεκτάνθη λακτίσματι ποδὸς ὅπου ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος κατ' αὐτοῦ συνηθροίσθη, ἔτη β'. μῆνας ς'.

19. Anatolius Alexandriæ Apocriſiarius ſub Marciano, & Pulcheria, ſub quo quarta Synodus Chalcedone celebrata eſt, annis 8. menſibus 8.

ιθ'. Ἀνατόλιος Ἀποκρισιάριος Ἀλεξανδρείας ἐπὶ Μαρκιανοῦ, καὶ Πουλχερίας, ἐφ' οὗ ἡ δ'. σύνοδος ἐν Χαλκηδόνι, ἔτη η'. μῆνας η'.

20. Gennadius ſub Leone; qui quum inter orandum Dæmonicum ſpectrum vidiſſet, noviſſetque futuram Eccleſiæ tentationem, abiit Jeruſalem adorandi gratia, ac quum reverteretur in Cypro inſula mortem obiit, annis 13. menſibus 2.

E κ'. Γεννάδιος ἐπὶ Λέοντος· ὃς καὶ προσευχόμενος εἶδε φάντασμα δαιμονικὸν, καὶ γνοὺς ὅτι συμβαίνει πειρασμὸς τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀνεχώρησε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ χάριν προσκυνήσεως, καὶ στρεφόμενος ἀπέθανεν εἰς Κύπρον τὴν νῆσον, ἔτη ιγ'. μῆνας β'. 605.

21. Flabitas ſub Zenone annis 3.

κα'. Φλαβίτας ἐπὶ Ζήνωνος ἔτη γ'.

22. Acacius Hæreticus ſub Anaſtaſio Dicoro, annis 17. menſibus 6.

κβ'. Ἀκάκιος ἐπὶ Ἀναστασίου Δικόρου αἱρετικὸς, ἔτη F ιζ'. μῆνας ς'.

23. Euthymius curator mendicorum Neapolis, qui ab Anaſtaſio Dicoro expulſus fuit, annis 16. menſibus 7.

κγ'. Εὐθύμιος Πτωχοτρόφος Νεαπόλεως, καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ Ἀναστασίου Δικόρου, ἔτη ις'. μῆνας ζ'.

24. Macedonius annis 6.

κδ'. Μακεδόνιος ἔτη ς'.

25. Timotheus Vaſorum cuſtos ſub Anaſtaſio, & Juſtino, annis 6. menſibus 6.

κε'. Τιμόθεος Σκευοφύλαξ, ἐπὶ Ἀναστασίου καὶ Ἰουστίνου, ἔτη ς'. μῆνας ς'.

26. Joannes Cappadoces ſub Juſtiniano, anno uno menſibus 10.

κς'. Ἰωάννης ὁ Καππαδόκης, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἔτος α'. μῆνας ι'.

κζ'. Ἐπιφάνιος Σύγκελλος· ἔτη ις'. μῆνας ς'.

κη'. Ἄνθιμος Τραπεζούντιος, εἶτα καθῃρέθη ὑπὸ τῆς Συνόδου, μῆνας δ'.

κθ'. Μηνᾶς Ξενοδόχος τῶν Σαμψῶν, ἔτη ις'. μῆνας ς'.

λ'. Εὐτυχὴς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἐξεβλήθη τῷ λ'. ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. ἐφ' οὗ ἡ ε'. Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔτη ιβ'.

λα'. Ἰωάννης ὁ ἀπὸ Σχολαστικῶν ἐπὶ Ἰουστίνου υἱοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ Τιβερίου, ἔτη ιβ'. μῆνας ς'.

λβ'. Εὐτυχὴς πάλιν ἀνεκλήθη ὑπὸ Τιβερίου, ἔτη δ'. μῆνας ς'. (606.)

λγ'. Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς ἐπὶ Μαυρικίου, ἔτη ιγ'. μῆνας ε'.

λδ'. Κυριακὸς Οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἐπὶ Μαυρικίου, καὶ Φωκᾶ τοῦ τυράννου, ἔτη ια'.

λε'. Θωμᾶς Διάκονος, καὶ Σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἐπὶ Φωκᾶ, ἔτη γ. μῆνας β'.

λς'. Σέργιος ἐπὶ Ἡρακλείου, ἔτη κη'. μῆνας ζ'.

λζ'. Πύρρος Ἄρχων τῶν Μοναστηρίων, ἐπὶ Ἡρακλείου, καὶ παρῃτήσατο, ἔτη β'. μῆνας θ'.

λη'. Παῦλος μέγας Οἰκονόμος, ἐπὶ Ἡρακλείου, ἔτη ιβ'.

λθ'. Πέτρος Χαρτοφύλαξ, καὶ ὕστερον Οἰκονόμος, ἐπὶ Κωνσταντίνου ἐγγόνου Ἡρακλείου, ἔτη ιβ'. μῆνας δ'. (607.)

μ'. Θωμᾶς Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ, ἔτη θ'. μῆνας θ'.

μα'. Ἰωάννης καὶ αὐτὸς Χαρτοφύλαξ, ἔτη ε'. μῆνας θ'.

μβ'. Κωνσταντῖνος Σκευοφύλαξ, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτη β'. μῆνας γ'.

μγ'. Γεώργιος Σύγκελλος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πωγωνάτου, ἐφ' οὗ ἡ ς'. Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔτη γ'. μῆνας γ'.

μδ'. Θεόδωρος Σκευοφύλαξ, καὶ ἐξωρίσθη, καὶ πάλιν ἀνεκλήθη, ἔτη β'.

με'. Παῦλος ὁ Πρωτασηκρῆτις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πωγωνάτου, ἔτη ς'. μῆνας η'. (608.)

μς'. Καλλίνικος Σκευοφύλαξ Βλαχερνῶν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Ῥινοτμήτου, ἔτη ιβ'.

μζ'. Κῦρος ἐκ νήσου Ἀμάστριδος, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, καὶ Φιλιππικοῦ, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτη ς'.

μη'. Ἰωάννης Χαρτοφύλαξ τοῦ Οἰκονομίου, ἐπὶ Φιλιππικοῦ, ἔτη γ'.

μθ'. Γερμανὸς ὁ μέγας ἐπὶ Ἀναστασίου, καὶ Θεοδοσίου, καὶ ἐξεβλήθη παρὰ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ἔτη ιε'.

ν'. Ἀναστάσιος ὁ δυσσεβὴς ἐπὶ Ἰσαύρου, καὶ Κοπρωνύμου, ἔτη κδ'.

27. Epiphanius Syncellus annis 16. mensibus 6.

28. Anthimus Trapezuntius, qui ab Synodo depositus fuit, mensibus 4.

29. Menas Xenodochii Sampsonis Præfectus annis 16. mensibus 6.

30. Eutyches sub Justiniano, ac xxx. anno ejus imperii ejectus, sub quo quinta Synodus Constantinopoli habita, annis 12.

31. Joannes Scholasticus sub Justino filio Justiniani, ac Tiberio, annis 12. mensibus 6.

32. Eutyches sub Tiberio in pristinum locum restitutus, annis 4. mensibus 6.

33. Joannes Jejunator sub Mauricio, annis 8. mensibus 5.

34. Cyriacus Oeconomus Magnæ Ecclesiæ sub Mauricio, & Phoca Tyranno, annis 11.

35. Thomas Diaconus ac Sacellarius Magnæ Ecclesiæ sub Phoca, annis 3. mensibus 2.

36. Sergius sub Heraclio, annis 28. mensibus 7.

37. Pyrrhus Præfectus Monasteriorum, sub Heraclio; dein abdicatus est; annis 2. mensibus 9.

38. Paulus Magnus Oeconomus sub Heraclio, annis 12.

39. Petrus Chartophylax, ac postea Oeconomus, sub Constantino Heraclii nepote, annis 12. mensibus 4.

40. Thomas Diaconus & Chartophylax annis 9. mensibus 9.

41. Joannes, & ipse Chartophylax annis 5. mensibus 9.

42. Constantinus Scevophylax sub Constantino Pogonato, tandem ejectus fuit; annis 2. mensibus 3.

43. Georgius Syncellus, sub eodem Pogonato, sub quo sexta Synodus Constantinopoli habita est, annis 3. mensibus 3.

44. Theodorus Scevophylax, qui primum expulsus, demum revocatus est, annis 2.

45. Paulus Primus à Secretis, sub eodem Pogonato, annis 6. mensibus 8.

46. Callinicus Scevophylax Blachernarum, sub Justiniano Rhinotmeto, annis 12.

47. Cyrus ex insula Amastridis sub Justiniano, & Philippico, tandem loco motus fuit, annis 6.

48. Joannes Chartophylax Oeconomii, sub Philippico, annis 3.

49. Germanus Magnus sub Anastasio; & Theodosio, tandem ab Leone Isauro exturbatus fuit, annis 15.

50. Anastasius impius sub Isauro; & Copronymo, annis 24.

51. Constantinus primum Episcopus Sylæi, cui ab Copronymo caput abscissum, annis 12.

52. Nicetas Eunuchus Monasteriorum Præfectus, sub Copronymo, & Leone, annis 13. mensibus 4.

53. Paulus Cyprius, Eleemosynarius junior, sub Leone, Constantino, & Irene, annis 5. mensibus 6.

54. Tarasius à Secretis, septimæ Synodi exarchus, sub Constantino, & Irene, annis 24. mensibus 2.

55. Nicephorus à Secretis, beatissimus, sub Leone Armeno, tandem ejectus, annis 9.

56. Theodotus Melissenus, qui & Cassiteras dictus est, Iconomachus, sub eodem Leone, annis 6.

57. Theodorus Spatharocandidati filius sub Thoma Tyranno, & Michaële Balbo.

58. Antonius Cassimatas Hæreticus sub Michaële, & Theophilo ejus filio, annis 13.

59. Joannes, qui & Jannes dictus, Iconomachus ab Theodora sede sua deturbatus est, annis 3.

60. Methodius sanctissimus Episcopus Cyzici, sub Michaële, ac Theodora, annis 4. mensibus 2.

61. Ignatius vir sanctissimus sub iisdem Imperatoribus, annis 4. mensibus 2.

62. Photius Protospatharius, sub Michaële, & Basilio Macedone, tandem ejectus. Hic Romani Pontificis nomen è diptycis expunxit, annis 9.

63. Ignatius iterum, à Basilio Macedone revocatus, annis 11.

64. Photius iterum, ab Leone restitutus, annis 18.

65. Stephanus frater Leonis Sapientis, sub Leone, annis 3.

66. Antonius Cauleas sub Leone, demum expulsus, annis 2.

67. Nicolaus Mysticus, hoc est Secretioris Consilii senator, sub Leone, annis 11.

68. Euthymius Syncellus sub Alexandro, annis 6.

69. Nicolaus iterum, revocatus sub eodem Alexandro, annis 13.

70. Stephanus Amasenus sub Romano, annis 2. mense uno.

71. Tryphon, sub Romano, qui propter suam simplicitatem nolens abdicatus est, annis 3.

72. Theophylactus filius Romani Imperatoris: præfuit usque Constantinum Porphyrogenitum, annis 13. mense uno.

73. Polyeuctus sub eodem Porphyrogenito,

A

να΄. Κωνσταντῖνος πρῶτον ἐπίσκοπος Συλαίου, καὶ ἀπεκεφαλίσθη παρὰ τοῦ Κοπρωνύμου, ἔτη ιβ΄.

νβ΄. Νικήτας Εὐνοῦχος Ἄρχων τῶν Μοναστηρίων, ἐπὶ Κοπρωνύμου, καὶ Λέοντος, ἔτη ιγ΄. μῆνας δ΄.

νγ΄. Παῦλος ὁ Κύπριος ὁ νέος ἐλεήμων ἐπὶ Λέοντος, καὶ Κωνσταντίνου, καὶ Εἰρήνης, ἔτη ε΄. μῆνας ϛ΄.

B

νδ΄. Ταράσιος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν, ἔξαρχος τῆς ζ΄. Συνόδου, ἐπὶ Κωνσταντίνου, καὶ Εἰρήνης, ἔτη κδ΄. μῆνας β΄.

νε΄. Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν ὁ τρισόλβιος, ἐπὶ Λέοντος Ἀρμενίου, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτη θ΄. 609.

νϛ΄. Θεόδοτος ὁ Μελισσηνὸς ὁ λεγόμενος Κασσιτερᾶς, Εἰκονομάχος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη ϛ΄.

νζ΄. Θεόδωρος ὁ τοῦ Σπαθαροκανδιδάτου υἱὸς, ἐπὶ Θωμᾶ τυράννου, καὶ Μιχαὴλ Τραυλοῦ.

C

νη΄. Ἀντώνιος ὁ Κασσιματᾶς αἱρετικὸς ἐπὶ Μιχαὴλ, καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτη ιγ΄.

νθ΄. Ἰωάννης ὁ καὶ Ἰαννῆς Εἰκονομάχος, καὶ καθῃρέθη ὑπὸ Θεοδώρας, ἔτη γ΄.

ξ΄. Μεθόδιος ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Κυζίκου, ἐπὶ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἔτη δ΄. μῆνας β΄.

ξα΄. Ἰγνάτιος ὁ ἁγιώτατος ἐπὶ τῶν αὐτῶν Βασιλέων, ἔτη δ΄. μῆνας β΄. 610.

D

ξβ΄. Φώτιος Πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ Μιχαὴλ, καὶ Βασιλείου Μακεδόνος, καὶ ἐξεβλήθη. οὗτος ἐξῆλε τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα ἀπὸ τὰ δίπτυχα, ἔτη θ΄.

ξγ΄. Ἰγνάτιος πάλιν ἀνεκλήθη παρὰ Βασιλείου Μακεδόνος, ἔτη ια΄.

ξδ΄. Φώτιος πάλιν ἀνεκλήθη ἐπὶ Λέοντος, ἔτη ιη΄.

ξε΄. Στέφανος ἀδελφὸς Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἐπὶ Λέοντος, ἔτη γ΄.

E

ξϛ΄. Ἀντώνιος ὁ Καυλέας, ἐπὶ Λέοντος, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτη β΄.

ξζ΄. Νικόλαος ὁ ἀπὸ Μυστικῶν, ἐπὶ Λέοντος, ἔτη ια΄. 611.

ξη΄. Εὐθύμιος ὁ ἀπὸ Συγκέλλων, ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, ἔτη ϛ΄.

ξθ΄. Νικόλαος πάλιν ἀνεκλήθη, ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, ἔτη ιγ΄.

F

ο΄. Στέφανος Ἀμασίας ἐπὶ Ῥωμανοῦ, ἔτη β΄. μῆνας α΄.

οα΄. Τρύφων ἐπὶ Ῥωμανοῦ, καὶ παρῃτήθη ἄκων δι᾽ ἁπλότητα, ἔτη γ΄.

οβ΄. Θεοφύλακτος υἱὸς Ῥωμανοῦ Βασιλέως. Παρέτεινε μέχρι Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, ἔτη ιγ΄. μῆνα α΄.

ογ΄. Πολύευκτος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ

παρέτεινε μέχρι Ἰωάννου Ζιμισκῆ, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτη ιδ'. μῆνας ε'. A

οδ'. Βασίλειος ὁ Σκαμανδρινὸς, ἐπὶ Ζιμισκῆ, ἔτη δ'.

οε'. Ἀντώνιος ὁ Στουδίτης, ἐπὶ Ζιμισκῆ ἔτη ϛ'.

οϛ'. Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης, ἐπὶ Κωνσταντίνου, καὶ Βασιλείου τῶν Πορφυρογεννήτων, τῆς ἐκκλησίας μενάσης χωρὶς Πατριάρχου αὐτὸς ἀρχιεράτευσεν, ἔτη ιβ'. μῆνας η'. B

οζ'. Σισίννιος ὁ μάγιστρος ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, ἔτη γ'.

οη'. Σέργιος ἡγούμενος ἐπὶ τῶν αὐτῶν Βασιλέων, ἔτη κ'.

612. οθ'. Εὐστάθιος πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων τοῦ ἐν Βασιλείοις ναοῦ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, ἔτη δ'.

π'. Ἀλέξιος ὁ Ἐκκλησιάρχης τοῦ Στουδίου, ἐπὶ Ἀργυροπούλου, καὶ Παφλαγόνος, ἔτη ιη'.

πα'. Μιχαὴλ ὁ Κηρουλλάριος, ἐπὶ Κωνσταντίνου Μονομάχου, καὶ Ἰσαακίου, ἔτη ιε'. C

πβ'. Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης, ἐπὶ Ἰσαακίου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἔτη δ'. μῆνας ϛ'.

πγ'. Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος, ἐπὶ Ῥωμανοῦ καὶ Μιχαὴλ υἱοῦ Δούκα, ἔτη ιγ'. μῆνας γ'.

πδ'. Κοσμᾶς Ἱεροσολυμίτης, ἐπὶ Μιχαὴλ, καὶ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου, καὶ παρῃτήσατο, ἔτη ε'. μῆνας ϛ'.

613. πε'. Εὐστράτιος ὁ Γαριδᾶς, ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ· εἶτα ἐξεβλήθη, ἔτη γ'. D

πϛ'. Νικόλαος Μοναχὸς, θεοπρόβλητος Ἀρχιερεὺς, ἐπὶ Ἀλεξίου, καὶ Ἰωάννου, ἔτη κγ'.

πζ'. Λέων ὁ Στυππιώτης, ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη η'. μῆνας η'.

πη'. Μιχαὴλ ὁ ἀσκητικώτατος, ὁ Κορκούας, ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ, ἔτη β'. μῆνας η'.

πθ'. Κοσμᾶς ὁ Ἀττικὸς, ἐπὶ Κομνηνοῦ, ἔτος α'· καὶ ἐξεβλήθη, καὶ ἦν ἡ ἐκκλησία χηρεύουσα. E

614. ϟ'. Νικόλαος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, χρόνους λζ'. καὶ παρῃτήθη. ὕστερον δὲ πάλιν ἀρχιεράτευσεν, ἔτη γ'. μῆνας γ'.

ϟα'. Θεόδοτος μοναχὸς ἐπὶ Μιχαὴλ Κομνηνοῦ, ἔτη γ'.

ϟβ'. Νεόφυτος Ἐγκλειστός.

ϟγ'. Κωνσταντῖνος ὁ Χλιαρός.

ϟδ'. Λουκᾶς ὁ Χρυσοβέργης.

ϟε'. Μιχαὴλ Διάκονος ὁ σοφώτατος, ἔτη η'. F

ϟϛ'. Χαρίτων Μοναχὸς ἔτη ια'.

ϟζ'. Θεοδόσιος Ἀντιοχεὺς, καὶ παρῃτήσατο, ἔτη γ'.

ϟη'. Βασίλειος ὁ Καματηρὸς ἔτη β'. μῆνας ϛ'.

ϟθ'. Νικήτας ὁ Μουκτάνης ἔτη ϛ'. μῆνας ϛ'.

mansitque usque ad Joannem Zimiscem, ac demum loco dejectus fuit, annis 14. mensibus 5.

74. Basilius Scamandrenus sub eodem Zimisce, annis 4.

75. Antonius Studites, sub Zimisce, annis 6.

76. Nicolaus Chrysoberges, sub Constantino, & Basilio Porphyrogenitis, cum Ecclesia summo Præsule viduata esset, ipse summo sacerdotio functus est, annis 12. mensibus 8.

77. Sisinnius Magister, sub iisdem Imperatoribus, annis 3.

78. Sergius Abbas, iisdem imperantibus, annis 20.

79. Eustathius primus Presbyter Ecclesiæ aulæ Imperatoriæ, iisdem Imperatoribus, annis 4.

80. Alexius Ecclesiarcha Studii, sub Argyropulo, & Paphlagone, annis 18.

81. Michaël Cerularius, sub Constantino Monomacho, & Isaacio, annis 15.

82. Constantinus Lichudes sub Isaacio, & Constantino Duca, annis 4. mensibus 6.

83. Joannes Xiphilinus, sub Romano, & Michaële Ducæ filio, annis 13. mensibus 3.

84. Cosmas Hierosolymitanus, sub Michaële, & Nicephoro Botaniota, atque abdicatus est, annis 5. mensibus 6.

85. Eustratius Garidas sub Alexio Comneno: postremo ejectus est, annis 3.

86. Nicolaus Monachus, à Deo electus Pontifex, sub Alexio, & Joanne, annis 23.

87. Leo Styppiota sub Joanne Porphyrogenito, annis 8. mensibus 8.

88. Michaël cumprimis Asceticus, Corcuas dictus sub Manuële Comneno, annis 2. mensibus 8.

89. Cosmas Atticus, sub Comneno anno uno: dein expulsus fuit, mansitque Ecclesia præsule viduata.

90. Nicolaus Archiepiscopus Cypri annos 37. deinde sese abdicavit; postremo iterum patriarchatu functus est annos 3. mensibus 3.

91. Theodotus Monachus sub Michaële Comneno, annis 3.

92. Neophytus Claustrarius.

93. Constantinus Chliarus.

94. Lucas Chrysoberges.

95. Michaël Diaconus sapientissimus, annis 8.

96. Charito Monachus annis 11.

97. Theodosius Antiochenus, & abdicatus est, annis 3.

98. Basilius Camaterus annis 2. mensibus 6.

99. Nicetas Muctanes annis 6. mensibus 6.

100. Leontius Diaconus menses 7. dein abdicatus est.	A ρ'. Λεόντιος. Διάκονος μῆνας ζ'. καὶ παρῃτήσατο.
101. Dositheus Jerosolymorum, ratione translationis, annis 2.	ρα'. Δοσίθεος Ἱεροσολύμων λόγῳ μεταθέσεως, ἔτη β'.
102. Georgius Xiphilinus Deo dilectus sub Isaacio, annis 6. mensibus 10.	ρβ'. Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος ὁ θεοφιλὴς, ἐπὶ Ἰσαακίου, ἔτη ς'. μῆνας ι'.
103. Joannes Camaterus sub Alexio, usque dum Constantinopolis à Latinis expugnata est anno VIMDCCXII. quo tempore mortem obiit, annis 7. mensibus 9.	ργ'. Ἰωάννης ὁ Καματηρὸς ἐπὶ Ἀλεξίου μέχρι τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων ἔτους ͵ϛψιβ'. καὶ ἐτελεύτησεν, ἔτη ζ'. μῆνας θ'. B
104. Michaël Saurianus sub Theodoro Lascari, mensibus 5.	ρδ'. Μιχαὴλ ὁ Σαυριανὸς, ἐπὶ Θεοδώρου Λασκάρη, μῆνας ε'.
105. Theodorus Pacificus Cupas dictus, anno uno mensibus 4.	ρε'. Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικὸς ὁ Κουπᾶς ἔτος α'. μῆνας δ'. 615.
106. Maximus Abbas Acœmetarum, mensibus 8.	ρς'. Μάξιμος ἡγούμενος τῶν Ἀκοιμήτων, μῆνας η'.
107. Manuël Charitopulus annis 5. mensibus 6.	ρζ'. Μανουὴλ ὁ Χαριτόπουλος ἔτη ε'. μῆνας ς'.
108. Methodius annum 1. deinde ejectus fuit, atque in ejus locum restitutus est Manuël, annis 14.	ρη'. Μεθόδιος ἔτος ἓν, καὶ ἐξεβλήθη, καὶ πάλιν ἀνεκλήθη Μανουὴλ, ἔτη ιδ'. C
109. Arsenius Autorianus sub quo Urbs è Latinorum manibus redempta est, qui propterea quod Imperatorem rejecisset, expulsus fuit, annis 4.	ρθ'. Ἀρσένιος ὁ Αὐτωρειανὸς, ἐφ' οὗ ἡ πόλις ἐλυτρώθη παρὰ τῶν Λατίνων, καὶ ἐξεβλήθη διὰ τὸ ἐλέγξαι τὸν βασιλέα, ἔτη δ'.
110. Nicephorus paulo ante Ephesi Episcopus, annis 2.	ρι'. Νικηφόρος ὁ πρὶν Ἐφέσου, ἔτη β'.
111. Arsenius in pristinum locum restitutus, ac post annum unum inde iterum deturbatus.	ρια'. Ἀρσένιος πάλιν ἀνεκλήθη, καὶ μετὰ χρόνον ἕνα ἐξεβλήθη β'.
112. Germanus Adrianopolitanus Episcopus, qui dein expulsus fuit, anno 1.	ριβ'. Γερμανὸς Ἀδριανουπόλεως, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτος α'. D 616.
113. Joseph Monasterii Galesii Abbas, Confessor, ejectus est, anno 1.	ριγ'. Ἰωσὴφ ὁ τοῦ Γαλησίου ἡγούμενος, ὁ ὁμολογητὴς, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτος α'.
114. Joannes Beccus Latinarum partium, sedit annum 1. deinde exturbatus fuit.	ριδ'. Ἰωάννης Βέκκος Λατινόφρων, ἔτος ἓν, καὶ ἐξεβλήθη.
115. Joseph sedi suæ restitutus cum Joanne Palæologo Florentiam se contulit, ad octavam Synodum, atque ibidem excessit.	ριε'. Ἰωσὴφ πάλιν ἀνεκλήθη, καὶ ἐπορεύθη μετὰ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἐν Φλωρεντίᾳ διὰ τὴν η'. Σύνοδον, καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη.
116. Gregorius annum 1. ac dimidium: demum ejectus fuit.	E ρις'. Γρηγόριος ἔτος ἓν ἥμισυ, καὶ ἐξεβλήθη.
117. Athanasius annis 4. atque inde expulsus fuit.	ριζ'. Ἀθανάσιος ἔτη δ'. καὶ ἐξεβλήθη. 617.
118. Joannes Monachus annis 9. deinde exturbatus.	ριη'. Ἰωάννης Μοναχὸς ἔτη θ'. καὶ ἐξεβλήθη.
119. Athanasius iterum evocatus, iterumque depulsus, annis 6. mensibus 6.	ριθ'. Ἀθανάσιος πάλιν ἀνεκλήθη, καὶ δεύτερον ἐξεβλήθη, ἔτη ς'. μῆνας ς'.
120. Niphon Monachus cum sedisset annis 4. similiter ejectus fuit.	ρκ'. Νήφων Μοναχὸς ἔτη δ'. καὶ ἐξεβλήθη.
121. Esaias sancti Montis Monachus: qui cum patriarchatu fungeretur, regnantibus Constantino, & Joanne Palæologis ultimis Imperatoribus, capta est Constantinopolis à Sultano Mechemete, qui Christianos omnes, necnon Imperatorem, ac Patriarcham trucidavit: mansitque Ecclesia destituta pastore, donec divino nutu	ρκα'. Ἡσαΐας ὁ Ἁγιορείτης. οὗ τινος πατριαρχεύοντος ἐπὶ βασιλείας Κωνσταντίνου, καὶ Ἰωάννου τῶν Παλαιολόγων ἐσχάτων ἐγένετο ἡ ἅλωσις Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τοῦ Σουλτὰν Μεεμέτη, καὶ κατέκοψε πάντας τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὸν Πατριάρχην, καὶ ἔμεινεν ἡ ἐκκλησία χηρεύουσα ἕως οὗ νεύσει θείᾳ F

α'. Προεβιβάσθη ὁ σοφώτατος Γεώργιος ὁ Σχολάριος, τοῦ ὁποίου ὁ Συλτάνος μὲ τὸ χέρι του ἔδωκέν του τὸ Δεκανίκιον, καὶ τὸ Καπάσιον, καὶ πᾶν ἄλλο χάρισμα ὅσα εἶχον καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ Πατριάρχαι ἐπὶ τῆς βασιλείας Ῥωμαίων, καὶ αὐτὸς ἐχρημάτισε πρῶτος Πατριάρχης μετὰ τὴν ἅλωσιν Κωνσταντινουπόλεως. κυβερνήσας δὲ χρόνους ε'. μῆνας ς'. παρῃτήσατο.

A 1. Ad Patriarchatum evectus est Sapientissimus vir Georgius Scholarius, cui Sultanus sua manu sceptrum judiciale, ac pileum donavit, cæteraque alia beneficia, quæ priores Patriarchæ ab Romanis Imperatoribus obtinuerant; is ergo primus Patriarcha post captam Constantinopolim fuit: quumque annos 5. ac menses 6. sedisset, abdicatus est.

β'. Ἰσίδωρος Πνευματικὸς, ἀνὴρ ἀξιώτατος, καὶ ἐκοιμήθη....

B 2. Isidorus Pneumaticus, vir sanctissimus, qui mortem obiit....

618. γ'. Ἰωάσαφ Κόκκας, τοῦ ὁποίου ἔσχισε τὴν μύτην, καὶ ἔκοψεν καὶ τὰ γένεια ὁ Βασιλεὺς, ὅτι δὲν ἐσυγχώρησεν τοῦ Πρωτοβεστιαρίου τὸν παράνομον γάμον....

3. Joasaph Coccas, cui Imperator, quod Protovestiario illegitimum matrimonium permittere noluisset, nasum diffidit, barbamque præcidit.

δ'. Μάρκος ὁ Ξυλοκαράβης σοφώτατος καὶ ἐξεβλήθη παρὰ τοῦ Κλήρου....

4. Marcus Xylocarabes sapientissimus, qui à clero expulsus est.

ε'. Συμεὼν ὁ Τραπεζούντιος ὅπου ἔκαμεν ἀρχὴν κακὴν, καὶ ἔδωσε Πεσκέσιον εἰς τὴν Βασιλείαν, καὶ διὰ τὰ σκάνδαλα ὅπου ἔπεσον μὲ τὸν Ξυλοκαράβην ἐξωρίσθη ὑπὸ τῆς Μητρυιᾶς τοῦ Συλτάνου.

C 5. Symeon Trapezuntius, qui pessimum facinus est aggressus, donum enim Imperatori obtulit tributum; ac propter scandala, quæ ex illius in Xylocaraben odio acciderant, ab Sultani noverca in exilium relegatus est.

ς' Διονύσιος Φιλιππουπόλεως ἔδωσε δύο χιλιάδες φλωρία, καὶ ἐπατριάρχευσεν ἔτη η', εἶτα παρῃτήθη.

6. Dionysius Philippopoleos Episcopus duo millia florenorum dedit: atque annos 8. Patriarchatu defunctus deinde abdicatus est.

619. ζ'. Μάρκος ὁ Εὐγενικὸς εἶτα ἐσυκοφαντήθη πῶς ἦν περιτετμημένος. ὅστις μέσον τῆς συνόδου ἐγυμνώθη, καὶ ἐφανέρωσε τὴν ἀλήθειαν. ἀφορίσας δὲ τοὺς συκοφάντας, παρῃτήθη, καὶ πάλιν ἀνεκλήθη Συμεὼν, καὶ πατριαρχεύσας ἔτη γ', ἐξεβλήθη τελείως.

D 7. Marcus Eugenicus, quem cum circumcisum esse falso criminarentur, in medio conventu, sese ipse nudavit, ac rei veritatem patefecit. Calumniatoribus itaque à communione semotis, dignitate abdicatus est: atque iterum arcessitus Symeon, quum annos 3. Patriarchatu defunctus esset, ad ultimum fuit expulsus.

η'. Ῥαφαὴλ Σέρβος καὶ ἀλλόγλωσσος, μέθυσος, ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ τέσσαρας χιλιάδας φλωρία πεσκέσιον, καὶ ἐπέβη εἰς τὸν θρόνον. ὕστερον δὲ μὴ ἔχων πληρῶσαι ἀπέθανεν ἐν φυλακῇ. οὗτοι ὅλοι οἱ Πατριάρχαι ἐχρημάτισαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Συλτὰν Μεεμέτη, ὅπου ἐπῆρεν τὴν πόλιν, καὶ ἔγινεν πρῶτος Συλτάνος.

8. Raphaël Serbus peregrinus, ac temulentus, qui quatuor millia florenorum se dono daturum pollicitus, patriarchicam dignitatem suscepit: deinde vero quum solvendo non esset, in carcere interiit. Hi omnes Patriarchæ Sultano Mechemete imperante fuerunt, qui & urbem expugnavit, & primus extitit Sultanus.

E

620. θ'. Μάξιμος ὁ σοφώτατος, ποτὲ μέγας Ἐκκλησιάρχης οὗ ἔσχισε τὴν μύτην ὁ Συλτάνος, ὁποῖος ἔγραψε τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἁγίου συμβόλου, καὶ ἐπαρέδωκέν την τοῦ Συλτάνου· αὐτὸς ἐσυγχώρησε καὶ τὴν ἀφωρισμένην παπαδίαν διὰ ἁγίων εὐχῶν, προστάξει τοῦ βασιλέως, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν.

9. Maximus sapientissimus, olim Magnus Ecclesiarcha, cui Sultanus nasum diffidit. Ipse sancti Symboli expositionem scripsit, eamque Sultano obtulit; ipse etiam uxorem Presbyteri à communione secretam sanctis precibus, mandato Imperatoris, absolvit, quo scilicet Christianorum fidem exploraret.

F

ι'. Νήφων Θεσσαλονίκης λόγιος καὶ διδακτικὸς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸν καιρὸν ἀπέθανε Συμεὼν ὁ πρώην Πατριάρχης, καὶ ἀφῆκε βίον πολὺν, καὶ βουλόμενος ὁ Νήφων νὰ φανερώσῃ συγγενεῖσου διὰ τριῶν μαρτύρων διότι ἐψεύσθησαν ἐξώρισε καὶ αὐτὸν τὸν θρό-

10. Niphon Thessalonicensis Antistes fama celebris, atque ad docendum aptus: hujus ætate Symeon, qui fuerat olim Patriarcha fatis concessit, atque ingentes divitias reliquit: cujus quum Niphon se cognatum tribus testibus probare vellet, propterea quod men-

dacium dixerant, à Sultano Pagiazete sua sede deturbatus fuit: evocatusque iterum Dionysius, cum annos 2. ac 6. menses sedisset, iterum abdicatus est.

11. Maximus Serrarum Antistes annis 6. qui cum male audiret, propterea relegatus est; ac Niphon revocatus, quum annum unum Patriarchatu defunctus esset, rursus exulare cogitur.

12. Joacimus Dramas, homo virtute præditus annos .... deinde à Sultano, quum rescivisset, jussisse illum Ecclesiam Chrysocerami dictam contegi, in exilium pulsus est.

13. Pacomius Sygnarum Episcopus annum unum, cujus tempore Sultanus Pagiazetes è vita excessit; demum à Sultano Selimo ejectus fuit, ac secundo evocatus Joacimus.

14. Theoleptus Joanninorum Præsul, annos 8. ac dimidium, qui magnis scandalis coopertus Sultani Solimani tempore decessit.

15. Jeremias Sophiæ vir bonus; quo sancti Sepulchri adorandi gratia profecto, Clerici additis ad regium stipendium quingentis aureis, ad Patriar-

16. chicam sedem Joannicium Sozopoleos Antistitem evexerunt, quem sanctissimi tres Patriarchæ una cum Jeremia in sancti Sepulchri Ecclesia sacris peractis, Patriarchatu dejecerunt, & cum sceleris sociis diris devoverunt: postremo populi suffragio ejectus est, recepitque dignitatem pristinam Jeremias. Sub idem tempus Constantinopolitanas Ecclesias redemit, palam testificatus urbem pacificè fuisse traditam. Idem Stauronicetæ Monasterium in Monte sancto restauravit ibique Monachus factus excessit.

17. Dionysius Nicomediensis: cujus ætate Ismaëlitæ crucem ex Pammacharisti Ecclesia [dejecerunt] ac defunctus Patriarchatu annos .... placida morte obiit.

18. Joasaph Adrianopolitanus, quem quod duo palatia in Patriarchæ domo construxisset, superbum cognominabant: propterea exturbatus, atque in exilium pulsus est.

19. Metrophanes Cæsareæ Cappadociæ: quo Patriarcha Sultanus Solimanus obiit, ac regnare cœpit Sultanus Selimus: quum itaque annos 9. Patriarchatum tenuisset, Cantacuzeno approbante abdicatus est.

20. Jeremias Larissæus cum tenuisset annos 10. ejectus fuit, ac restitutus Metrophanes post menses 9. vita defunctus est, atque iterum in ejus locum subrogatus Jeremias, annos.....

νου ὁ Σουλτὰν Παγιαζίτης, καὶ ἀνεκλήθη πάλιν Διονύσιος, καὶ ἐστάθη ἔτη δύο, καὶ μῆνας ἕξ, καὶ πάλιν παρῃτήθη

ια'. Μάξιμος ὁ Σερρῶν ἔτη ἕξ. εἶχε δὲ κακὸν ὄνομα, διὰ τοῦτο ἐξωρίσθη, καὶ ἀνεκλήθη δεύτερον ὁ Νήφων, καὶ ἐπατριάρχευσε χρόνον ἕνα, καὶ πάλιν ἐξώσθη.

ιβ'. Ιωακεὶμ ὁ Δράμας, ἀνὴρ ἐνάρετος, χρόνους.... εἶτα ἐξώσθη παρὰ τοῦ Σουλτάνου, ὅτι ἔμαθε πῶς ἔδωσεν ἐξουσίαν νὰ σκεπάσουν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χρυσοκεράμου.

621.

ιγ'. Πακώμιος Ζυχνῶν χρόνον ἕνα, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν καιρὸν ἀπέθανεν ὁ Σουλτὰν Παγιαζίτης, καὶ ὕστερον ἐξωρίσθη παρὰ τοῦ Σουλτὰν Σελήμου. καὶ ἀνεκλήθη β'. ὁ Ιωακείμ.

ιδ'. Θεόληπτος Ιωαννίνων χρόνους ὀκτὼ, ἥμισυ, καὶ ἀπέθανε μὲ μεγάλα σκάνδαλα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σουλτὰν Σουλεημάνη.

ιε'. Ιερεμίας ὁ Σοφίας, ἀγαθὸς ἀνήρ· ὁ ὁποῖος ὑπαγόντας εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου, οἱ Κληρικοὶ προσθέντες φ'. φλωρία Πεσκέσιον ἀνεβί-

ις. βασαν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Ιωαννίκιον Σωζουπόλεως· ὃν οἱ ἁγιώτατοι τρεῖς Πατριάρχαι μετὰ τοῦ Ιερεμίου λειτουργήσαντες εἰς τὸν ἅγιον τάφον ἐκάθηραν, καὶ ἀναθεμάτισαν μετὰ τοὺς αὐτῷ κοινωνήσαντας· ὕστερον ὁ λαὸς ἐξωστράκισαν τον, καὶ ἔλαβε πάλιν Ιερεμίας τὸν θρόνον· τότε καὶ ἐλύτρωσε τὰς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως δείξας ἐμμαρτύρως πῶς ἡ πόλις εἰρηνικῶς παρεδόθη. οὗτος ἀνεκαίνισε τὸ Μοναστήριον τοῦ Σταυρονικήτα εἰς τὸ ἅγιον ὄρος, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε μεγαλόσχημος.

622.

ιζ'. Διονύσιος ὁ Νικομηδείας, τοῦ ὁποίου εἰς τὸν καιρὸν οἱ Ισμαηλῖται τὸν σταυρὸν τῆς παμμακαρίστου. πατριαρχεύσας δὲ ἔτη... ἀπέθανεν εἰρηνικῶς.

ιη'. Ιωάσαφ Αδριανουπόλεως, ὅστις ἔκτισε δύο παλάτια εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ ἔλεγάν τον ὑπερήφανον διὰ τοῦτο ἐκάθηραν καὶ ἐδίωξάν τον.

623.

ιθ'. Μητροφάνης ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας· οὗ τὸν καιρὸν ἀπέθανε ὁ Σουλτὰν Σουλεημάνης, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ υἱός του ὁ Σουλτὰν Σελήμης· πατριαρχεύσας χρόνους θ'. ὕστερον παρῃτήσατο συναινέσει τοῦ Καντακουζηνοῦ.

κ'. Ιερεμίας ὁ Λαρισσαῖος, ἔτη δέκα, καὶ ἐξεβλήθη, καὶ ἀνεκλήθη πάλιν Μητροφάνης, καὶ μετὰ μῆνας ἐννέα ἐτελεύτησε; καὶ πάλιν ἀντεισήχθη ὁ Ιερεμίας χρόνους...

Πακώμιος

κα'. Παχώμιος Λέσβιος ὁ ϗ Μπατίστας ἐπιβατικῶς ἐξωρίσας τὸν Κὺρ Ἱερεμίαν εἰς Ῥόδον, ἐπατριάρχευσεν ἔτη..... ὃν οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι ὁ Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος, ϗ ὁ Ἀντιοχείας Ἰωακεὶμ, συνοδικῶς καθῄρεσαντες, ϗ ἀναθεματίσαντες τοῦ θρόνου κακῶς ἐξωστράκησαν.

κβ'. Θεόληπτος ὁ Φιλίππου πόλεως δυναστικῶς ἐπέβη τοῦ θρόνου· τὸν ὁποῖον ὁ ἐν Ἱεροδιακόνοις σοφώτατος Κὺρ Νικηφόρος, ϗ μέγας Πρωτοσύγκελλος ἐδιώξεντον, ϗ ἀνεκλήθη τρίτον Ἱερεμίας, καὶ κυβερνήσας χρόνους.... ἀπέθανεν.

624\. κγ'. Ματθαῖος Ἰωαννίνων ἡμέρας ιζ'. ϗ παραιτησάμενος ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἅγιον ὄρος.

κδ'. Γαβριὴλ ὁ Θεσσαλονίκης θεοσεβὴς ϗ ἐνάρετος πατριαρχεύσας μῆνας πέντε ἐτελεύτησε.

κε'. Θεοφάνης ὁ Ἀθηνῶν μῆνας ἑπτὰ καὶ ἐτελεύτησε.

κς'. Μελέτιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπιτηρητὴς τοῦ θρόνου γενόμενος μετὰ χρόνον ἕνα ἀνεκλήθη β'. ὁ Κὺρ Ματθαῖος, ϗ πατριαρχεύσας ἔτη δ'. ἐξεβλήθη ϗ ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἅγιον ὄρος, καὶ ἔγινε μεγαλόσχημος.

625\. κζ'. Νεόφυτος ὁ Ἀθηνῶν χρόνον ἕνα ϗ ἐξωρίσθη παρὰ τοῦ Σουλτᾶν Μεεμέτη, ϗ ἀνεκλήθη πάλιν Ματθαῖος τὸ τρίτον, ϗ ζήσας ἡμέρας ιζ'. ἐτελεύτησε.

κη'. Ῥαφαὴλ. ὁ Μεθύμνης χρόνους ε'. μῆνας ἕξ. εἰς τοῦ ὁποίου τὸν καιρὸν ἀπέθανεν ὁ Σουλτᾶν Μεεμέτης, ϗ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σουλτᾶν Ἀχμάτης, ͵αχε'. Χριστοῦ. τότε ἦλθεν ἀπὸ τὸ ἅγιον ὄρος ὁ Κὺρ Νεόφυτος, καὶ ἔλαβε τὸν θρόνον του, χρόνους ε'. εἶτα ἐξωρίσθη ἐν Ῥόδῳ· ϗ ἐκάθησεν ἐπιτροπικῶς ὁ Ἀλεξανδρείας Κὺρ Κύριλλος, ἕως οὗ ἔγινεν νόμιμος Πατριάρχης συνοδικῶς.

626\. κθ'. Τιμόθεος ὁ Παλαιῶν Πατρῶν ἔτη ὀκτώ. ὕστερον ἀπέθανεν διὰ φαρμάκου. ἐπὶ τὸν καιρὸν ἀπέθανεν ὁ Σουλτᾶν Ἀχμάτης.

λ'. Κύριλλος ὁ σοφώτατος Ἀλεξανδρείας ἀνεβιβάσθη παρὰ τῆς συνόδου εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον, Νοεμβρίῳ ε'. ͵αχκα'. Χριστοῦ. καὶ μετὰ χρόνον ἕνα ἐξωρίσθη εἰς Ῥόδον παρὰ τοῦ Σουλτᾶν Ὀσμάνη, ϗ ἀντ' αὐτοῦ εἰσήχθη Γρηγόριος ὁ Ἀμασίας, μῆνας τρεῖς ϗ ἐξωρίσθη, ϗ ἀντ' αὐτοῦ ἔγινεν ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἄνθιμος, ϗ εὐθὺς ἐξωρίσθη, ϗ πάλιν ἀνεκλήθη, β'. Κύριλλος. ϗ ἐκυβέρνα εἰρηνικῶς χρόνους ὀκτώ. εἶτα ἐξωρίσθη β'. ὑπὸ τοῦ Σουλτᾶν Ἀμουράτη εἰς τὴν Τένεδον, ϗ ἀντ' αὐτοῦ εἰσήχθη ὁ Θεσσαλονί-

A 21. Pacomius Lesbius, qui & Batistas dictus, quum violenter Dominum Jeremiam Rhodum relegasset, Patriarchatum tenuit annos..... quem sanctissimi Patriarchæ, Silvester Alexandriæ, atque Antiochiæ Joacimus coacta Synodo loco motum, ac diris devotum, exilio multarunt.

22. Theoleptus Philippopoleos per vim Patriarchatum invasit, quem sapientissimus Dominus Nicephorus Hierodiaconus, ac magnus Protosyncellus submovit, ac tertium revocatus Jeremias, cum annos....... Ecclesiam gubernasset, è vita excessit. B

23. Matthæus Joanninorum dies 17. ac demum abdicatus in sanctum Montem secessit.

24. Gabriël Thessalonicæ, vir religiosus, ac virtute præditus, cum menses 5. in Patriarchatu vixisset, obiit.

25. Theophanes Athenarum post menses septem, defunctus est.

C 26. Meletius Alexandriæ Antistes cum sedem Patriarchalem obtineret, post annum unum Dominus Matthæus revocatus est, qui annis 4. in Patriarchatu peractis ejectus est: hinc in sanctum Montem secessit, ac Monachum professus est.

27 Neophytus Athenarum post annum unum ab Sultano Mechemete in exilium agitur, ac tertium Matthæus revocatur, qui cum vixisset dies 17. mortem obiit. D

28. Raphaël Methymnæus annos 5. menses 6. Hujus ætate Sultanus Mechemetes mortuus est, atque imperavit Filius ejus Sultanus Achmetes anno Christi MDCV. Tunc Dominus Neophytus de Monte sancto reversus est, ac suam sedem recepit: quam tenuit annis 5. deinde in Rhodum relegatus est, atque Alexandrinus Antistes Dominus Cyrillus suffectus est, usque dum legitimum Patriarcham Synodus constitueret. E

29. Timotheus veterum Patrarum annos 8. postremo veneno extinctus fuit; cujus ætate Sultanus Achmetes fatis concessit.

30. Cyrillus Alexandriæ sapientissimus ad œcumenicam sedem ab Synodo fuit evectus die v. Novembris, anno salutis MDCXXI. ac post annum unum à Sultano Osmane in insulam Rhodum fuit relegatus: atque in ejus locum subrogatus Gregorius Amaseæ post menses tres in exilium pulsus est; eique suffectus Anthimus Adrianopolis Episcopus, qui continuo exturbatur, atque iterum Cyrillus revocatur: qui cum placidè per annos 8. rexisset Ecclesiam secundò ab Sultano Amurate in insulam Tenedum F

relegatus fuit: eique ſucceſſit Theſſalo- A nicenſis Antiſtes Athanaſius Batellarius, ac paulo poſt loco pellitur, ac tertio revocatur Cyrillus, qui cum annum unum Patriarchatum tenuiſſet, Berrhoeenſis Cyrilli molitionibus rurſus extruditur, qui annis duobus ſui patriarchatus exactis à Synodo tandem loco dejicitur: rurſuſque Cyrillus ſenex è Rhodo arceſſitur, qui ſe ipſum ſponte abdicavit; ac demum ritè, ac legitimè Patriarcha B creatus fuit Heracleenſis Epiſcopus Dominus Neophytus anno Chriſti, MDCXXXVI.

νίκης Ἀθανάσιος ὁ Μπατελλάριος, καὶ μετὰ ὀλίγον ἐξεβλήθη, καὶ πάλιν ἀνεκλήθη γʹ. Κύριλλος, καὶ ἐκυβέρνησε τὸν θρόνον, χρόνον ἕνα, καὶ πάλιν ἐξωρίσθη διὰ συνεργείας τοῦ Βεῤῥοίας Κυρίλλου, ὅστις ἐπατριάρχευσε χρόνους δύο. εἶτα ἐξεβλήθη συνοδικῶς, καὶ πάλιν ἀνεκλήθη Κύριλλος ὁ γέρων ἐκ Ῥόδου, καὶ παρῃτήσατο ἰδιοθελήτως, καὶ προεβιβάσθη νομίμως, καὶ κανονικῶς Πατριάρχης ὁ Ἡρακλείας Κὺρ Νεόφυτος ἐν ἔτει ͵αχλϛʹ. Χριστοῦ.

627.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΥΠΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ

τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, βιβλιαρίδιον, ἐν ᾧ περιέχεται ὁ κατάλογος τῶν Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν διατελοῦντες θρόνοι τῶν Αρχιερέων, οἱ πάλαι, καὶ νῦν. ἐρανισθεὶς ἐκ διαφόρων χρονικῶν βιβλίων, ὅσοι σώζονται.

PHILIPPI CYPRII MAGNÆ ECCLESIÆ PROTONOTARII

libellus, qui continet catalogum Patriarcharum Conſtantinopolis; & ſedes ſummorum ſacerdotum, quæ ſub iis olim fuere hodieque permanent: ex variis libris Chronicis qui extant, collectus.

628.

1. PRimus Magnus Apoſtolus Andreas cum verbum veritatis Byzantii C
2. prædicaſſet, Stachyn, cujus meminit Apoſtolus in epiſtola ad Romanos, ejuſdem Urbis Epiſcopum conſtituit, qui in Epiſcopatu vixit annos 16.
3. Et poſt ipſum Oneſimus Philemonis ſervus, annos 14. Poſt hunc
4. Polycarpus annos 18. D
5. Plutarchus annos 16.
6. Sedecion annos 9.
7. Diogenes annos 15.
8. Eleutherius annos 7.
9. Felix annos 5.
10. Athenogenes annos 4.
11. Polycarpus annos 17.
12. Euzoius annos 16.
13. Laurentius annos 11. & menſes 6. E
14. Alypius annos 13. & menſes 6.
15. Pertinax Senator Conſulatu functus annos 19.
16. Olympianus annos 11.
17. Marcus annos 13.
18. Cyriacus annos 16.
19. Ceſtenus qui templum ſanctæ Euphe-

αʹ. ΠΡῶτος ὁ μέγας Ἀπόστολος Ἀνδρέας κηρύξας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐν τῷ Βυζαντίῳ, χειροτονεῖ ἐπίσκοπον τῆς αὐτῆς πό-
βʹ. λεως τὸν Στάχυν, οὗ μέμνηται ὁ Απόστολος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, ὅστις ἔζησεν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἔτη ιϛʹ.
γʹ. Καὶ μετ' αὐτὸν Ονήσιμος τοῦ Φιλήμονος οἰκέτης, ἔτη ιδʹ. μετὰ τοῦτον
δʹ. Ο Πολύκαρπος ἔτη ιηʹ.
εʹ. Ο Πλούταρχος ἔτη ιϛʹ.
ϛʹ. Ο Σεδεκίων ἔτη θʹ.
ζʹ. Ο Διογένης ἔτη ιεʹ.
ηʹ. Ο Ελευθέριος ἔτη ζʹ.
θʹ. Ο Φῆλιξ ἔτη εʹ.
ιʹ. Ο Αθηνογένης ἔτη δʹ.
ιαʹ. Ο Πολύκαρπος ἔτη ιζʹ.
ιβʹ. Ο Εὐζώϊος ἔτη ιϛʹ.
ιγʹ. Ο Λαυρέντιος ἔτη ιαʹ. καὶ μῆνας ϛʹ.
ιδʹ. Ο Αλύπιος ἔτη ιγʹ. καὶ μῆνας ϛʹ.
ιεʹ. Ο Περτίναξ ὑπατευκὼς συγκλήτου, ἔτη ιθʹ.
ιϛʹ. Ολυμπιανὸς ἔτη ιαʹ.
ιζʹ. Ο Μάρκος ἔτη ιγʹ.
ιηʹ. Ο Κυριακὸς ἔτη ιϛʹ.
ιθʹ. Ο Κεστῖνος, ὅστις ἔκτισε τὸν ναὸν τῆς ἁγίας

629.

Εὐφημίας ἐν τῷ Πετρίῳ μαρτυρησάσης τότε, νῦν δὲ λεγόμενον Γκιουλτζαμή, ἔτη ζ'.

κ'. Τάρατος ὁ Κιτίτης, ἔτη λε'. μῆνας ς'.
κα'. Δομέτιος ὁ ἀδελφὸς Πρόβου βασιλέως ἔτη κδ'. μῆνας ς'.
κβ'. Πρόβος ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοῦ Δομετίου.

ΟΥΤΟΙ ΕΙΣΙΝ ΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ τοῦ Βυζαντίου, πρὸ τοῦ ὀνομασθῆναι Κωνσταντινούπολιν· τιμηθέντος δὲ τοῦ Βυζαντίου εἰς ὄνομα τῆς Μεγαλοπόλεως, καὶ οἱ Ἐπίσκοποι εἰς τὸ πατριαρχικὸν ὄνομα ἐτιμήθησαν. καὶ πρῶτος

630.

α'. Μητροφάνης ὁ ἀδελφὸς τοῦ αὐτοῦ Πρόβου υἱοῦ Δομετίου, ὃς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου γέγονε παρ' αὐτοῦ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἔζησε πατριάρχης ἔτη ι'.
β'. Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔτη κγ'.
γ'. Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς ἔτη ι'. ἐξεβλήθη παρὰ τῶν Ἀρειανῶν, ἐτελεύτησεν ἐν ὁμολογίᾳ, ἀποπνιγεὶς μετὰ τοῦ ὠμοφορίου αὐτοῦ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου.
δ'. Εὐσέβιος ὁ Ἀρειανὸς, πρῶτον Βηρυτοῦ, εἶτα Νικομηδείας, ὕστερον Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ιβ'.

631.

ε'. Μακεδόνιος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας Πνευματομάχος, ἔζησε ἔτη ιβ'.
ς' Εὐδόξιος Ἀρειανὸς Γερμανικείας, ἔτη η'.
ζ'. Δημόφιλος ὁ Ἀρειανὸς ἔτη ια'. μῆνας ε'.
η'. Εὐάγριος Ὀρθόδοξος ἔτη δ'. ἐξορισθεὶς ὑπὸ Οὐάλεντος.
θ'. Γρηγόριος ὁ μέγας Θεολόγος, ἔτη ιβ'.
ι'. Νεκτάριος ὁ Ἀξιωματικὸς ἐπὶ Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων, ἅμα καὶ βαπτίζεται, καὶ χειροτονεῖται, ἔτη ις'. μῆνας ς'.

632.

ια'. Ὁ μέγας Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἔτη ε'. μῆνας ς'.
ιβ'. Ἀρσάκιος πρεσβύτερος ἀδελφὸς Νεκταρίου, ἔτη β'.
ιγ'. Ἀττικὸς Πρεσβύτερος ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ ἔτη κ'.
ιδ'. Σισίννιος ἔτος α'. μῆνας ι'.
ιε'. Μαξιμιανὸς ἔτη β'. μῆνας ε'.
ις'. Νεστόριος ὁ Ἀνθρωπολάτρης ἔτη γ'. μῆνας β'.
ιζ'. Πρόκλος ἔτη ιβ'.
ιη'. Φλαβιανὸς ἔτη β'. μῆνας ς'. ἐκβληθεὶς ὑπὸ Διοσκόρου.

A miæ condidit in Petrio sub id tempus martyrium passæ, nunc vero dictum Gciultzame, annos 7.

20. Taratus Citites annos 35. menses 6.
21. Domitius frater Probi Imperatoris annos 24. menses 6.
22. Probus ejusdem Domitii filius.

HI SUNT EPISCOPI

B *Byzantii priusquam Constantinopolis diceretur, sed ubi Magnæ Urbis nomine donata est, etiam Episcopi Patriarcharum titulo honorati fuere. Eorum primus*

1. Metrophanes ejusdem Probi (filius is fuit Domitii) frater: qui ætate Magni Constantini creatus ab eo Patriarcha Constantinopolis, in Patriarchatu vixit annos 10.

C

2. Alexander imperante eodem Constantino Magno, annos 23.
3. Paulus Confessor annos 10. Hic ab Arianis sede sua depulsus, diem obiit in confessione, cum ipso humerali ad altare strangulatus.
4. Eusebius Arianæ factionis primum Beryti Antistes, dein Nicomediæ, postea Constantinopolis annos 12.

D

5. Macedonius Presbyter ejusdem Ecclesiæ, cui ab oppugnando S. Spiritu Pneumatomachi cognomen erat, vixit annos 12.
6. Eudoxius Arianarum partium Germaniciæ Episcopus, annos 8.
7. Demophilus Arianus annos 11. menses 5.
8. Evagrius Orthodoxus, annos 4. à Valente in exilium actus.

E

9. Gregorius Magnus Theologus, annos 12.
10. Nectarius vir dignitate conspicuus, sub Arcadio Imperatore à centum & quinquaginta sanctis patribus simul baptizatur, ac consecratur, annos 16. menses 6.
11. Magnus Joannes Chrysostomus annos 5. menses 6.
12. Arsacius Presbyter Nectarii frater, annos 2.

F

13. Atticus Presbyter sub Theodosio Juniore, annos 20.
14. Sisinnius annum 1. menses 10.
15. Maximianus annos 2. menses 5.
16. Nestorius hominis cultor annos 3. menses 2.
17. Proclus annos 12.
18. Flavianus annos 2. menses 6. à Dioscoro. expulsus.

19. Anatolius Presbyter Apocrisiarius Alexandriæ sub Marciano, & Leone Magno, annos 8. menses 8.

20. Gennadius Presbyter annos 13. menses 2. Is adorandi gratia Hierosolymam profectus, quum reverteretur in Cypro insula placidè quievit.

21. Flabitas sub Zenone, menses 3. dies 7.

22. Acacius Hæreticus, sub Anastasio, annos 17. menses 9.

23. Euphemius Curator mendicorum Neapolis, annos 16. menses 7. ab Anastasio expulsus.

24. Macedonius, qui similiter ejectus est.

25. Timotheus Presbyter, & Vasorum custos, sub Anastasio & Justino annos 6. & menses 6.

26. Joannes Cappadox sub Justino annos ... menses ...

27. Epiphanius annos 20. menses 10.

28. Anthimus Trapezuntius menses 4. Huic à Concilio, quod Severi causa coactum, dignitas adempta est.

29. Menas Xenodochus, seu hospitii peregrinorum præfectus, annos 16. menses 6.

30. Eutychius Presbyter, & monachus Amaseæ Urbis Monasterii, annos 12. menses 5. A Justiniano, trigesimo imperii anno, expulsus est.

31. Joannes Presbyter Antiochiæ, Scholasticus, seu Advocatus sub Justino Justiniani filio, & sub Tiberio, annos 12. menses 6.

32. Eutychius eodem Tiberio imperante in pristinam dignitatem restitutus, annos 4. menses 6.

33. Joannes Jejunator sub Mauricio annos 13. menses 5.

34. Cyriacus sub eodem Mauricio, & Phoca tyranno, Oeconomus Magnæ Ecclesiæ, annos 3. menses 2.

35. Sergius Diaconus sub Heraclio Imperatore, annos 28. menses 9.

36. Pyrrhus Abbas Chrysopolitanus, annos 2. menses 9. dies 9. orta seditione abdicatus est.

37. Paulus Presbyter, & ipsius Ecclesiæ Oeconomus, sub Heraclio Imperatore, annos 12.

38. Pyrrhus iterum restitutus, menses 4.

39. Petrus Diaconus, & Oeconomus sub Constantino Heraclii nepote, annos 12. menses 4.

40. Thomas Diaconus, & Chartophylax annos ... menses ....

41. Constantinus Diaconus, & Scevophy-

ιθ'. Ανατόλιος Πρεσβύτερος Αποκρισιάριος Αλεξανδρείας, ἐπὶ Μαρκιανοῦ, καὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου, ἔτη η'. μῆνας η'.

κ'. Γεννάδιος Πρεσβύτερος ἔτη ιγ'. μῆνας β'. ἀπελθὼν χάριν προσκυνήσεως εἰς τὴν Ιερουσαλὴμ, ἐν τῷ ἐπαναστραφῆναι ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύσατο ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ.

κα'. Φλαβήτας ἐπὶ Ζήνωνος, μῆνας γ'. ἡμέρας ζ'.

κβ'. Ακάκιος αἱρετικὸς ἐπὶ Αναστασίου, ἔτη ιζ'. μῆνας θ'.

κγ'. Εὐφήμιος Πτωχοτρόφος Νεαπόλεως, ἔτη ιϛ'. μῆνας ζ'. ἐκβληθεὶς ὑπὸ Αναστασίου.

633.

κδ'. Μακεδόνιος ἐκβληθεὶς καὶ αὐτός.

κε'. Τιμόθεος Πρεσβύτερος, καὶ Σκευοφύλαξ ἐπὶ Αναστασίου, καὶ Ιουστίνου, ἔτη ϛ'. καὶ μῆνας ϛ'.

κϛ'. Ιωάννης ὁ Καππαδόκης, ἐπὶ Ιουστίνου, ἔτη... μῆνας....

κζ'. Επιφάνιος ἔτη κ'. μῆνας ι'.

κη'. Ανθιμος Τραπεζούντιος μῆνας δ'. οὗτος καθῃρέθη ὑπὸ τῆς τοῦ Σεβήρου συνόδου.

κθ'. Μηνᾶς ὁ Ξενοδόχος ἔτη ιϛ'. μῆνας ϛ'.

λ'. Εὐτύχιος Πρεσβύτερος, καὶ μοναχὸς τῆς ἐν Αμασείᾳ μοναστηρίου, ἔτη ιβ'. μῆνας ε'. ἐξεβλήθη ὑπὸ Ιουστινιανοῦ τῷ τριακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

634.

λα'. Ιωάννης Πρεσβύτερος Αντιοχείας ὁ ἀπὸ Σχολαστικῶν ἐπὶ Ιουστίνου υἱοῦ τοῦ Ιουστινιανοῦ, καὶ ἐπὶ Τιβερίου, ἔτη ιβ'. καὶ μῆνας ϛ'.

λβ'. Εὐτύχιος πάλιν ἀποκατέστη ὁ πρώτερος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Τιβερίου, ἔτη δ'. καὶ μῆνας ϛ'.

λγ'. Ιωάννης ὁ Νηστευτὴς ἐπὶ Μαυρικίου, ἔτη ιγ'. μῆνας ε'.

λδ'. Κυριακὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μαυρικίου, καὶ Φωκᾶ τοῦ τυράννου Οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἔτη γ'. μῆνας β'.

λε'. Σέργιος Διάκονος ἐπὶ Ηρακλείου τοῦ βασιλέως, ἔτη κη'. μῆνας θ'.

635.

λϛ'. Πύρρος ἡγούμενος Χρυσοπόλεως, ἔτη β'. μῆνας θ'. ἡμέρας θ'. γενομένης στάσεως παρῃτήσατο.

λζ'. Παῦλος Πρεσβύτερος, καὶ Οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἐπὶ Ηρακλείου Βασιλέως, ἔτη ιβ'.

λη'. Πύρρος πάλιν ἀποκατέστη, μῆνας δ'.

λθ'. Πέτρος Διάκονος, καὶ Οἰκονόμος ἐπὶ Κωνσταντίνου ἐγγόνου τοῦ Ηρακλείου, ἔτη ιβ'. μῆνας δ'.

μ'. Θωμᾶς Διάκονος, καὶ Χαρτοφύλαξ, ἔτη ... μῆνας ...

μα'. Κωνσταντῖνος Διάκονος, καὶ Σκευοφύλαξ, ἐπὶ

τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ἔτη β'. μῆνας γ'. καὶ ἐξεβλήθη.

μβ'. Γεώργιος Κύπριος Πρεσβύτερος Σύγκελλος, καὶ Σκευοφύλαξ σοφώτατος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κώνσταντος, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ Κώνσταντος τοῦ Πωγωνάτου, ἔτη γ'. μῆνας γ'.

μγ'. Θεόδωρος πάλιν ὁ Πρεσβύτερος Σύγκελλος, καὶ Σκευοφύλαξ, ἔτη β'. καὶ ἐξεβλήθη.

μδ'. Θεόδωρος ὁ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πωγωνάτου ἀποκατέστη, ἀρχιερατεύσας ὡς ἀληθινὸς πατριάρχης ἔτος α'. μῆνας ι'.

636. με'. Παῦλος ὁ ἀπὸ Λαϊκῶν Πρωτασηκρῆτις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πωγωνάτου, ἔτη ϛ'. μῆνας η'.

μϛ'. Καλλίνικος Πρεσβύτερος, καὶ Σκευοφύλαξ Βλαχερνῶν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ υἱοῦ Πωγωνάτου, τοῦ Ῥινοτμήτου, ἔτη ιβ'.

μζ'. Κῦρος Πρεσβύτερος ὁ ἀπὸ Ἀμάστριδος ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ Φιλιππικοῦ, ἔτη ϛ'. καὶ ἐξεβλήθη.

μη'. Ἰωάννης Διάκονος, καὶ Πρωτασηκρῆτις, καὶ Χαρτοφύλαξ τοῦ Οἰκονομείου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Φιλιππικοῦ, καὶ Ἀρτεμίου τοῦ μετονομασθέντος Ἀναστασίου, ἔτη γ'.

μθ'. Γερμανὸς ἐπίσκοπος Κυζίκου πρότερον, ἐπὶ Βασιλέων Ἀναστασίου, καὶ Θεοδοσίου, καὶ Λέοντος, ἔτη ιε'. ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς Λέοντος.

637. ν'. Ἀναστάσιος Πρεσβύτερος, καὶ Σύγκελλος, ὁ δυσσεβὴς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου, ἔτη κδ'.

να'. Κωνσταντῖνος μοναχὸς ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου, ὁ ἀποκεφαλισθεὶς ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου, ἔτη ιβ'.

νβ'. Νικήτας εὐνοῦχος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λέοντος, τοῦ ἐκ τῆς Χαζάρας, ἔτη ιγ'. μῆνας δ'.

νγ'. Παῦλος Διάκονος ὁ Κύπριος καὶ ἐλεήμων ὁ νέος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου, καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἔτη ε'. μῆνας ϛ'.

νδ'. Ταράσιος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν ὁ ἔξαρχος τῆς ἑβδόμης συνόδου ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων

638. Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης, καὶ ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικῶν, ἀρχιερατεύσας ἔτη κα'. μῆνας β'.

νε'. Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν γενόμενος μοναχὸς ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, Νικηφόρου, καὶ ἐπὶ Σταυρακίου, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ, καὶ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, ἀρχιερατεύσας ἔτη θ'. ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος τοῦ δυσσεβοῦς.

νϛ'. Θεόδοτος ὁ Μελισσηνὸς, ὁ καὶ Κασσιτερᾶς, Εἰκονομάχος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη ϛ'.

νζ'. Θεόδωρος ὁ τοῦ Σπαθαροκανδιδάτου υἱὸς, ἐπὶ Θωμᾶ τοῦ τυράννου, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ, ἔτη β'.

A lax, sub eodem Constantino annos 2. menses 3. & expulsus est.

42. Georgius Cyprius Presbyter, Syncellus, & Scevophylax sapientissimus sub Constante, & Constantino Pogonato Constantis filio, annos 3. menses 3.

43. Theodorus Presbyter, Syncellus, & Scevophylax, post annos 2. ejectus est.

B 44. Theodorus iterum in dignitatem sub eodem Pogonato restitutus, summo sacerdotio ut legitimus Patriarcha functus est annum 1. menses 10.

45. Paulus Laicus Primus à Secretis eodem Pogonato imperante, annos 6. menses 8.

46. Callinicus Presbyter, & Scevophylax Blachernarum sub Justiniano Rhinotmeto Pogonati filio, annos 12.

47. Cyrus Presbyter Amastrianus sub Justiniano, & Philippico sede sua, quam annos 6. tenuerat, pulsus est.

C 48. Joannes Diaconus Primus à Secretis, & Chartophylax Oeconomii sub eodem Philippico, & Artemio, qui & Anastasius dictus, annos 3.

49. Germanus antea Cyzici Episcopus sub Anastasio, Theodosio, ac Leone Imperatoribus, annos 15. à Leone impio expulsus est.

50. Anastasius Presbyter, & Syncellus impius sub eodem Leone, & Constantino Caballino, annos 24.

D 51. Constantinus Monachus Silæi Episcopus, cui imperante Constantino Caballino caput resectum, annos 12.

52. Nicetas Eunuchus sub eodem Constantino, ejusque filio Leone ex Chazara suscepto, annos 13. menses 4.

53. Paulus Diaconus Cyprius, Eleemosynarius Junior sub eodem Leone, & Constantino ejusdemque matre Irene,

E annos 5. menses 6.

54. Tarasius Secretarius, Synodi septimæ Exarchus, sub iisdem Imperatoribus, Constantino, & Irene, ac sub Nicephoro Præfecto ærarii generalis, summo sacerdotio functus est, annos 21. menses 2.

55. Nicephorus è Secretario factus Monachus; quum sub iisdem Imperatoribus Nicephoro, Stauracio, Michaële

F & Leone Armeno præfuisset annos 9. ab eodem Leone impio ejectus est.

56. Theodotus Melissenus, qui & Cassiteras dictus est, Iconomachus, sub eodem Leone, annos 6.

57. Theodorus Spatharocandidati filius sub Thoma tyranno, & Michaële Balbo, annos 2.

58. Antonius Sylæi Episcopus cognomento Cassimatas, sub eodem Leone, Michaële Balbo, & Theophilo annos 13.

νη'. Ἀντώνιος ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου, ὁ καὶ Κασσιματᾶς, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ, καὶ ἐπὶ Θεοφίλου, ἔτη ιγ'.

59. Joannes, qui etiam Jannes dictus est, Iconomachus sub Theophilo, Theodora, & Michaële, annos 13.

νθ'. Ἰωάννης, ὁ καὶ Ἰαννῆς Εἰκονομάχος, ἐπὶ Θεοφίλου, καὶ ἐπὶ Θεοδώρας, καὶ Μιχαήλ, ἔτη ιγ'.

60. Methodius Hieromonachus sive Sacerdos, Cyzici Episcopus, sub Theodora, & Michaële iisdem Imperatoribus, annos 4. menses 2.

ξ'. Μεθόδιος ἱερομόναχος, ἐπίσκοπος Κυζίκου ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων Θεοδώρας, καὶ Μιχαήλ, ἔτη δ'. μῆνας β'.

61. Ignatius vir sanctissimus iisdem Imperatoribus, annos 4. menses 2.

ξα'. Ἰγνάτιος ὁ ἁγιότατος ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, ἔτη δ'. μῆνας β'.

62. Photius à Secretis, Protospatharius sub Michaële, & Basilio Macedone, annos 9.

ξβ'. Φώτιος ὁ ἀπὸ Ἀσηκρητῶν, Πρωτοσπαθάριος ἐπὶ Μιχαήλ, καὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, ἔτη θ'. 639.

63. Ignatius iterum sub eodem Macedone, annos 11.

ξγ'. Ἰγνάτιος πάλιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μακεδόνος, ἔτη ια'.

64. Photius iterum sub Leone Philosopho, annos 18.

ξδ'. Φώτιος πάλιν ἐπὶ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, ἔτη ιη'.

65. Stephanus frater Leonis, annos 2.

ξε'. Στέφανος ἀδελφὸς Λέοντος, ἔτη γ'.

66. Antonius Cauleas sub eodem Leone, annos 2.

ξς'. Ἀντώνιος ὁ Καυλέας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη β'.

67. Nicolaus Mysticus sive Senator Secretioris Consilii, sub eodem Leone, annos ... & sede sua depulsus est.

ξζ'. Νικόλαος ὁ ἀπὸ Μυστικῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, ἔτη ... καὶ κατεβιβάσθη.

68. Euthymius Syncellus imperante Alexandro, annos 5. menses 6.

ξη'. Εὐθύμιος ὁ ἀπὸ Συγκέλλων ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, ἔτη ε'. μῆνας ς'. 640.

69. Nicolaus iterum in dignitatem restitutus sub Alexandro, Constantino, & Romano Lacapeno, annos 13.

ξθ'. Νικόλαος πάλιν ὁ αὐτὸς ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ Κωνσταντίνου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ, ἔτη ιγ'.

70. Stephanus Amasenus sub eodem Romano, annos 2. menses 11.

ο'. Στέφανος ὁ Ἀμασείας ἐπὶ τοῦ Ῥωμανοῦ αὐτοῦ, ἔτη β'. μῆνας ια'.

71. Tryphon Monachus Romano imperante præfuit ad certum tempus, dum Theophylactus Imperatoris filius ad justam ætatem perveniret, annos videlicet 3.

οα'. Τρύφων μοναχὸς ἐπὶ Ῥωμανοῦ ἀρχιερατεύσας ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ, μέχρις ἂν Θεοφύλακτος ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλέως, φθάσας εἰς μείζον ἡλικίας, ἔτη γ'.

72. Theophylactus Lacapeni filius sub Constantino Porphyrogenito, & ipso Lacapeno, annos 23. dies 25.

οβ'. Θεοφύλακτος ὁ υἱὸς τοῦ Λακαπηνοῦ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ, ἔτη κγ'. ἡμέρας κε'.

73. Polyeuctus sub eodem Constantino, & Nicephoro Phoca, post Joannis Zimiscæ proclamationem dies triginta quinque, annos 14. menses 5.

ογ'. Πολύευκτος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, καὶ Νικηφόρου Φωκᾶ, ἐπὶ ἡμέρας λε'. τῆς ἀναγορεύσεως Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ, ἔτη ιδ'. καὶ μῆνας ε'. 641.

74. Basilius Scamandrenus eodem Zimiscą Imperatore annos ....

οδ'. Βασίλειος ὁ Σκαμανδρηνὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Τζιμισκῆ, ἔτη ....

75. Antonius Monachus Studites annos 4.

οε'. Ἀντώνιος μοναχὸς ὁ Στουδίτης, ἔτη δ'.

76. Nicolaus Chrysoberges annos 12. menses 8.

ος'. Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης, ἔτη ιβ'. μῆνας η'.

77. Sisinnius Magister annos 3.

οζ'. Σισίννιος ὁ μάγιστρος ἔτη γ'.

78. Sergius Præfectus Monasterii annos 20.

οη'. Σέργιος ἡγούμενος ἔτη κ'.

79. Eustathius annos 4.

οθ'. Εὐστάθιος ἔτη δ'.

80. Alexius Ecclesiarcha Monasterii Studiani sub iisdem Imperatoribus, & sub imperio solius Constantini, Romani Argyropuli, Michaëlis Paphlagonis, Michaëlis Calaphati, & Constantini

π'. Ἀλέξιος ὁ Ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου ἐπὶ τῶν αὐτῶν Βασιλέων, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορείας Κωνσταντίνου μόνου, καὶ Ῥωμανοῦ Ἀργυροπούλου, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Κα-

λαφάτου, καὶ Κωνσταντίνου Μονομάχου τοῦ κτίσαντος τὴν νέαν μονὴν εἰς τὴν Χίον, ἔτη ιη'.

πα'. Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, καὶ ἐπὶ Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου, καὶ Μιχαὴλ γέροντος, καὶ ἐπὶ τοῦ Κομνηνοῦ κυρίου Ισαακίου, ἔτη ιε'.

πβ'. Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ισαακίου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Δουκᾶ, ἔτη δ'. μῆνας ϛ'.

πγ'. Ιωάννης ὁ Ξιφιλῖνος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ἐπὶ τῆς κυρίας Εὐδοκείας, καὶ Ρωμανοῦ τοῦ Διογένους, καὶ Μιχαὴλ υἱοῦ Δουκᾶ, ἔτη ιγ'. μῆνας ϛ'.

642.

πδ'. Κοσμᾶς ὁ Ιεροσολυμίτης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ, καὶ Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου, καὶ Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτη ε'. μῆνας θ'.

πε'. Εὐστράτιος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Αλεξίου, ἔτη γ'.

πϛ'. Νικόλαος μοναχὸς, ὁ γραμματικὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Αλεξίου, ἔτη κζ'.

πζ'. Ιωάννης ὁ Ιερομνήμων τοῦ Χαλκηδόνος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Ιωάννου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη κγ'.

πη'. Λέων ὁ Στυππειώτης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη η'. μῆνας η'.

πθ'. Μιχαὴλ μοναχὸς ὁ ἀσκητὴς, ὁ ἀπὸ Οξείας, ὁ λεγόμενος Κουρκούας ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη β'. μῆνας η'.

643.

ϟ'. Κοσμᾶς ὁ Ἀττικὸς μῆνας ι'. ἐξεβλήθη, καὶ ἡ ἐκκλησία χηρεύουσα μῆνας δέκα.

ϟα'. Νικόλαος Νουζάλων ὁ Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, ἔτη δ'. μῆνας δ'. καὶ παρῃτήσατο, ἐκ τῶν συμπεσόντων σκανδάλων τῆς ἐκκλησίας.

ϟβ'. Θεόδοτος μοναχὸς ἡγούμενος τῆς ἁγίας Αναστάσεως ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτη γ'.

ϟγ'. Νεόφυτος Εγκλειστὸς ἀπὸ τῆς Ευεργέτιδος.

ϟδ'. Κωνσταντῖνος Διάκονος, καὶ Σακκελλίου, ὁ Χλιαρηνός.

644.

ϟε'. Λουκᾶς ὁ Χρυσοβέργης, ἔτη ....

ϟϛ'. Μιχαὴλ Διάκονος, ὁ ἐπὶ τῆς Σακκέλλης, ἤγουν Σακκελλίου, ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ἔτη η'.

ϟζ'. Χαρίτων μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Μαγγάνων, μῆνας ια'.

ϟη'. Θεοδόσιος ὁ μοναχὸς, ὁ ἀσκητὴς τοῦ βουνοῦ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου, ἔτη γ'. καὶ παρῃτήσατο.

ϟθ'. Βασίλειος ὁ Καματηρὸς, Χαρτοφύλαξ, ἔτη β'. μῆνας ϛ'. καὶ καθῃρέθη.

ρ'. Νικήτας ὁ Μουνθάνης, μέγας Σακκελλάριος, ἔτη ϛ'. μῆνας ϛ'. καὶ παρῃτήσατο.

A Monomachi, qui novum Monasterium in urbe Chio condidit, annos 18.

71. Michaël Cerularius eodem Constantino Monomacho, Theodora Porphyrogeniti filia, Michaële seniore, & Domino Isaacio Comneno Impp. annos 15.

82. Constantinus Lichudes sub eodem Isaacio, & Constantino Duca, annos 4. menses 6.

B 83. Joannes Xiphilinus, eodem Constantino, D. Eudocia, Romano Diogene, & Michaële Ducæ filio Impp. annos 13. menses 6.

84. Cosmas Hierosolymitanus sub eodem Michaële, Nicephoro Botaniata, & Alexio Comneno, annos 5. menses 9.

85. Eustratius eodem Alexio imperante, annos 3.

86. Nicolaus Monachus cognomento Grammaticus sub eodem Alexio, annos 27.

C 87. Joannes Hieromnemon urbis Chalcedonis, eodem Alexio Comneno, & Joanne Porphyrogenito Impp. annos 23.

88. Leo Styppiota sub eodem Porphyrogenito, annos 8. menses 8.

89. Michaël Monachus asceta Oxites, cognomento Curcuas, imperante Manuële Comneno Porphyrogenito, annos 2. menses 8.

D 90. Cosmas Atticus, quum præfuisset menses 10. expulsus est: mansitque Ecclesia summo Præsule viduata per menses decem.

91. Nicolaus Nuzalon, Cypri Archiepiscopus, annos 4. menses 4. & ob scandala, quæ Ecclesiæ contingebant, abdicatus est.

92. Theodotus Monachus, & Abbas sanctæ Resurrectionis Manuële Comneno imperante, annos 3.

E 93. Neophytus Monachus, seu claustrarius Monasterii Evergetidis.

94. Constantinus Diaconus, Sacellarius, Chliarenus.

95. Lucas Chrysoberges annos .....

96. Michaël Diaconus, Sacellarius, & supremus Philosophorum, annos 8.

97. Charito Monachus Monasterii Manganorum, menses 11.

F 98. Theodosius Monachus asceta collis sancti Auxentii, annos 3. & abdicatus est.

99. Basilius Camaterus, Chartophylax, annos 2. menses 6. ac sede sua pulsus est.

100. Nicetas Munthanes Magnus Sacellarius, quum sedisset annos 6. menses 6 remotus est.

101. Leontius Diaconus Ecclesiæ, & Præfectus Monasterii SS. Apostolorum ad collem S. Auxentii, post menses 7. abdicatus est.

102. Hunc excipit D. Dositheus Patriarcha Hierosolymitanus dispensatione Imperatoris Isaacii Angeli, & consensu synodi translatus: quum sedisset annos 3. loco depulsus est.

103. Georgius Xiphilinus, magnus Scevophylax, annos 6. menses 10. patriarchatu functus in pace quievit, & absente Imperatore Alexio Isaacii fratre sedes vacavit menses 2.

104. Posthæc Joannes Camaterus eodem Alexio imperante, annos 5. menses 8. dies 7. usque ad captam à Latinis Constantinopolim, vixitque post magnæ urbis expugnationem annos 2. menses 2. dies 14.

Contigit vero magnæ urbis expugnatio anno VIMDCCXII. Indictione VIII. Aprilis XIII. Mortuo autem Patriarcha in oppido Didymoticho, sedes vacavit annum 1. menses 10. Deinde factus est Patriarcha

105. Magnus Sacellarius Michaël Saurianus, qui ab Imperatore Lascari productus sedit Nicææ annos 5. ibique vitam finiit. Quum vero Imperator in Thracesium profectus esset, sedes vacavit menses 10. dies 15.

106. Theodorus Cupas Irenicus, Chartophylax, & supremus Philosophorum post annum 1. menses 4. dies 3. mortuus est.

107. Maximus præfectus Monasterii Acœmetarum menses 8.

108. Michaël Charitopulus annos 5. menses 6.

109. Methodius annum 1.

110. Michaël iterum, annos 14.

111. Arsenius Autorianus annos 4. Hujus ætate urbs à Latinis liberata est, ipse quod Imperatorem rejecisset, expulsus.

112. Nicephorus, qui nuper Ephesi sederat, annos 2.

113. Arsenius iterum, annum, & secundùm ejectus est.

114. Georgius Adrianopolitanus Episcopus annum 1. & expulsus est.

115. Josephus Galesii Abbas, vita admirabilis, & confessor, annum 1.

116. Joannes Becus, concors Latinis quum sedisset annum 1. ejectus est.

117. Josephus iterum evocatus, qui cum Joanne Palæologo octavæ synodi causa Florentiam profectus, ibidem excessit, annum 1. menses 6.

A ρα'. Λεόντιος Διάκονος τῆς ἐκκλησίας ἡγεμονεύων τῶν μοναχῶν τῶν ἐν τῇ μονῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, κατὰ τὸν βουνὸν τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου, μῆνας ζ'. καὶ παρῃτήσατο.

ρβ'. Καὶ μετ' αὐτὸν μετετέθη ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κῦρος Δοσίθεος οἰκονομίᾳ τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, συνευδοκησάσης καὶ τῆς συνόδου, ἔτη γ'. καὶ κατεβιβάσθη.

ργ'. Γεώργιος Ξιφιλῖνος, ὁ μέγας Σκευοφύλαξ, ἔτη ς'. μῆνας ι'. ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύσατο· καὶ μὴ B παρόντος τοῦ βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου ἀδελφοῦ Ἰσαακίου ἐχήρευσεν ὁ θρόνος μῆνας β'.

ρδ'. Μετὰ ταῦτα Ἰωάννης ὁ Καματηρὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου ἔτη ε'. μῆνας η'. ἡμέρας ζ'. μέχρι τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων, καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Μεγαλοπόλεως ἔζησεν ἔτη β'. μῆνας β'. ἡμέρας ιδ'. 645.

Γέγονε δὲ ἡ ἅλωσις τῆς Μεγαλοπόλεως ἐν ἔτει ,ςψιβ'. Ἰνδικτιῶνος ζ'. Ἀπριλλίῳ ιγ'. Θανόν- C τος δὲ τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ Διδυμοτίχῳ, ἐχήρευσε ὁ θρόνος ἔτος ἕν, μῆνας ι'. εἶτα ἐγένετο πατριάρχης

ρε'. Ὁ μέγας Σακελλάριος Μιχαὴλ ὁ Σαυριανὸς προβληθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως Λασκάρη, ἐκάθησε εἰς τὴν Νίκαιαν ἔτη ε'. καὶ ἐτελεύτησεν· ἀποδημοῦντος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς τὸ Θρακήσιον, ἐχήρευσε ὁ θρόνος μῆνας ι'. ἡμέρας ιε'. 646.

D ρς'. Θεόδωρος ὁ Κουπᾶς, ὁ εἰρηνικὸς Χαρτοφύλαξ, καὶ ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ἔτος α'. μῆνας δ'. ἡμέρας γ'. καὶ ἐτελεύτησε.

ρζ'. Μάξιμος τῆς μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων, μῆνας η'.

ρη'. Μιχαὴλ ὁ Χαριτόπουλος, ἔτη ε'. μῆνας ς'.

ρθ'. Μεθόδιος ἔτος ἕν.

ρι'. Μιχαὴλ πάλιν ἔτη ιδ'.

E ρια'. Ἀρσένιος ὁ Αὐτωρειανὸς ἔτη δ'. ἐφ' οὗ ἐλυτρώθη ἡ πόλις ἐκ τῶν Λατίνων, καὶ διὰ τὸ ἐλέγξαι τὸν βασιλέα ἐξεβλήθη.

ριβ'. Νικηφόρος ὁ πρώην Ἐφέσου, ἔτη β'.

ριγ'. Ἀρσένιος πάλιν ἔτος α'. καὶ ἐξεβλήθη δεύτερον. 647.

ριδ'. Γεώργιος Ἀδριανουπόλεως ἔτος α'. καὶ ἐξεβλήθη.

ριε'. Ἰωσὴφ ὁ τοῦ Γαλησίου ἡγούμενος, θαυμαστὸς τὸν βίον, καὶ ὁμολογητής, ἔτος α'.

F ρις'. Ἰωάννης Βέκος Λατινόφρων, ἔτος α'. καὶ ἐξεβλήθη.

ριζ'. Ἰωσὴφ πάλιν ἀνεκλήθη, καὶ ἐπορεύθη μετὰ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἐν Φλωρεντίᾳ, διὰ τὴν ὀγδόην σύνοδον, καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη, ἔτος α'. καὶ μῆνας ς'.

ριη'.

ριη'. Γρηγόριος, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτος, καὶ μῆνας ς'.

ριθ'. Ἀθανάσιος ἔτη δ'. καὶ ἐξεβλήθη.

ρκ'. Ἰωάννης μοναχὸς ἔτη δ'. καὶ ἐξεβλήθη.

ρκα'. Ἀθανάσιος πάλιν ἀνεκλήθη, ποιήσας, ἔτη ς'. μῆνας ς'.

ρκβ'. Νίφων μοναχὸς ἔτη δ'. καὶ ἐξεβλήθη.

ρκγ'. Ἠσαΐας ὁ Ἁγιορείτης, οὗ τινος πατριαρχεύοντος ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου, καὶ Ἰωάννου τῶν Παλαιολόγων ἐσχάτων ἐγένετο ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ Σουλτὰν Μεχεμέτη, καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὸν πατριάρχην, καὶ ἔμεινεν ἡ ἐκκλησία χηρεύουσα ἕως οὗ νεύσει θείᾳ προεβίβασεν ὁ ῥηθεὶς Σουλτάνος παρακλήσει τῶν αὐτοῦ ὑπηκόων Χριστιανῶν νόμιμον Πατριάρχην. (648.)

118. Gregorius qui pariter loco motus est annum 1. & menses 6.

119. Athanasius annos 4. & expulsus est.

120. Joannes Monachus annos 4. & abdicatus est.

121. Athanasius iterum evocatus quum sedisset annos 6. menses 6.

122. Niphon Monachus, qui post annos 4. dejectus est.

123. Esaïas Montis sancti Monachus. Quum is Patriarchatu defungeretur Constantino, & Joanne Palæologis novissimis Imperatoribus capta est Constantinopolis à Sultano Mechemete, qui omnes Christianos, Imperatorem, & Patriarcham concîdit: mansitque Ecclesia summo Præsule viduata, donec prædictus Sultanus divino nutu coactus, ac subditis sibi Christianis postulantibus, legitimum Patriarcham produxit.

Οἱ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχεύσαντες.

α'. Πρῶτος θεόθεν ἐκλήθη ὁ σοφώτατος Γεώργιος ὁ Σχολάριος, εἰς ὃν ὁ Σουλτὰν Μεχεμὲτ τὸ πατριαρχικὸν πατερίτζαν, ἤτοι τὸ δικανίκιον, καὶ τὸ καμπάσιον ἰδίᾳ χειρὶ δέδωκε, καὶ πᾶν εἴ τι ἄλλο χάρισμα οἱ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖς τοῖς πατριάρχαις ἐδωρήσαντο, ταῦτα κἀκεῖνος τούτῳ ἀσμένως ἀπέδωκε. κυβερνήσας δὲ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἔτη ε'. μῆνας ς'. καὶ ὕστερον παρῃτήσατο. (649.)

β'. Ἰσίδωρος Παννονικὸς ἀνὴρ ἁγιώτατος . . . . καὶ ἐκοιμήθη.

γ'. Ἰωάσαφ Κόκκας, οὗ τινος ὁ Σουλτάνος διὰ τὸ μὴ συγχωρῆσαι τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ τὸν παράνομον γάμον, ἀπέκοψε τήν τε ῥῖνα, καὶ τὸν πώγωνα.

δ'. Μάρκος ὁ Ξυλοκαράβης σοφώτατος, καὶ ἐξεβλήθη παρὰ τοῦ κλήρου.

ε'. Συμεὼν ὁ Τραπεζούντιος, ὅς τις κακὴν τῆς σιμονίας ἀρχὴν εἰργάσατο, καὶ δῶρα τῷ βασιλεῖ δέδωκε τοῦ πατριαρχεῦσαι ἔχθρα φερόμενος πρὸς τὸν Ξυλοκαράβην, καὶ ἕνεκα τῶν τούτου σκανδάλων ἐξωρίσθη ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς τοῦ Σουλτάνου. (650.)

ς'. Διονύσιος Φιλιππουπόλεως, προστεθεὶς ἕτερα χίλια φλωρία τῶν δώρων τοῦ Ξυλοκαράβη, καὶ ποιήσας τούτους δύο χιλιάδας ἐπατριάρχευσεν ἔτη η'. καὶ παρῃτήσατο.

ζ'. Μάρκος ὁ Εὐγενικὸς, ὅς τις συκοφαντηθεὶς, πῶς ἦν περιτετμημένος, καὶ γυμνώσας ἑαυτὸν ἐπὶ συνόδου, καὶ ἀποδείξας τὸ περὶ τούτου ὀφθαλμο-

Patriarchæ post captam Constantinopolim.

1. Primus à Deo vocatus est sapientissimus Georgius Scholarius, cui Sultanus Mechemet sceptrum judiciale, & pileum sua manu donavit; aliaque beneficia, quæ Romani Imperatores Patriarchis præstare solebant, huic etiam libens concessit. Quum vero Ecclesiam Christi gubernasset annos 5. menses 6. post abdicatus est.

2. Isidorus Pannonicus vir sanctissimus... & mortuus est.

3. Joasaphus Coccas, cui Sultanus, quod Protovestiario non fecisset gratiam illegitimi matrimonii, nasum & barbam præcidit.

4. Marcus Xylocarabes vir sapientissimus à clero expulsus est.

5. Symeon Trapezuntius odio adversus Xylocarabem concitatus pravum Simoniæ fundamentum jecit, atque ut Patriarchæ sedem consequeretur, munera Imperatori obtulit. Horum offendiculorum causa ab Sultani noverca in exilium actus est.

6. Dionysius Antistes Philippopolitanus, quum dono Xylocarabis alteros mille florenos addidisset, ac conficeret bis millenos, Patriarcha sedit annos 8. Dein abdicatus est.

7. Marcus Eugenicus, cum ei per calumnias, quod circumcisus esset, objectaretur, nudato coram synodo corpore patentem oculis veritatem demonstravit,

Ipſe ſycophantis à communione ſecretis, dignitate exuitur. Symeon revocatur: qui poſt triennium prorſus loco ſuo expulſus eſt.

8. Raphaël Servus peregrinus, & admodum temulentus, ut Patriarchicam raperet dignitatem, regium ſtipendium quatuor aureorum millibus auxit. Sed cum promiſſum pecuniæ modum reddere non poſſet in cuſtodiam datus, & vulgare debitum, & multam extraordinariam perſolvit.

Octo ſuperiores Patriarchæ fuerunt imperante Sultano Mechemete, qui exactis vitæ ſuæ annis 52. mortuus eſt tempore ſequentis Patriarchæ Domini Maximi: & poſt eum imperavit filius ejus Sultanus Bagiazetes.

9. Maximus ſapientiſſimus qui antea erat Magnus Eccleſiarcha cujus naſum Sultanus diffidit. Ipſe ſancti ſymboli explicationem ſcripſit, eamque Sultano exhibuit. Idem Presbyteriſſam, quam Patriarcha D. Gennadius à communione ſecreverat, jejunio ſanctiſque precibus mandato Imperatoris abſolvit. Hoc quippe ut fidem Chriſtianorum experiretur juſſerat.

10. Niphon Theſſalonicæ antiſtes celeberrimus, & ad docendum aptiſſimus. Ejus ætate Symeon Patriarcha, multis bonis & cognatis relictis, diem obiit. Illius heredem ſe oſtentare cupiens Niphon, quum de eadem re teſtes ad Imperatorem duxiſſet: Sultanus deprehenſo eorum mendacio, Patriarcham ſimul, & falſos teſtes gravi exilio ſubjecit. Sultanus nimirum Bagiazetes ſede eum depulit, ac Dionyſium revocavit, qui quum in Patriarchatus domo per annos 2. & menſes 6. ſediſſet, rurſum abdicatus eſt.

11. Maximus Serrarum antiſtes, quum manſiſſet annos 6. ob pravam nominis famam exilio datus eſt, ac D. Niphon revocatus: qui annum 1. Patriarchatu defunctus, rurſus in exilium pellitur.

12. Joacimus Dramas homo virtute præditus, à Sultano quod Eccleſiam Chryſocerami dictam contegi juſſiſſet, expulſus.

13. Pachomius Zygnarum Epiſcopus. Huic poſt unum Patriarchatus ſui annum Sultanus Bagiazetes tributum donavit. Deinceps à Sultano Selymo in exilium pulſus eſt, ac Joacimus iterum evocatus.

14. Theoleptus Joanninorum Antiſtes, quum annos 8. & menſes 6. multis magniſque ſcandalis coopertus vixiſſet, tempore Sultani Soleimani deceſſit.

φανεςάτην ἀλήθειαν, καὶ ἀφωρίσας τοὺς συκοφάντας παρῃτήθη τοῦ ἀξιώματος, καὶ πάλιν Συμεὼν ἀνεκλήθη, καὶ πατριαρχεύσας ἔτη γ΄. ἐξεβλήθη τελείως.

η΄. Ραφαὴλ Σέρβος, καὶ ἀλλόγλωσσος, μέθυσος ὑπὲρ μέτρον ὅς τις τέσσαρας χιλιάδας χρυσίνους ηὔξησε τὸ βασιλικὸν δώρημα, τοῦ ἁρπάσαι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, ὕστερον δὲ τὰ ὑποσχεθέντα μὴ ἔχοντος ἀποδοῦναι, ἐβλήθη εἰς φυλακήν. ὅθεν καὶ τὸ κοινὸν ἀπέδωκε χρέος, καὶ ἀνόμιμον ὄφλημα.

Οἱ ἄνωθεν ὀκτὼ ἐχρημάτισαν πατριάρχαι ἐν τῷ καιρῷ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτὰν Μεχεμὲτ, ὅς τις ζήσας ἔτη νβ΄. ἐτελεύτησεν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ κάτωθεν πατριάρχου κυρίου Μαξίμου, καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σουλτὰν Μπαγιαζήτης. 651.

θ΄. Μάξιμος ὁ σοφώτατος ποτὲ μέγας ἐκκλησιάρχης, οὗ τὴν ῥῖνα ὁ Σουλτάνος ἔσχισε. αὐτὸς γὰρ τὴν τοῦ ἁγίου συμβόλου ἐξήγησιν ἔγραψε ἀποδοὺς αὐτὴν τῷ Σουλτάνῳ· αὐτὸς ἔτι τὴν ὑπὸ τοῦ ἀφορισμοῦ Πρεσβυτέρισσαν δεδεμένην ὑπὸ τοῦ πατριάρχου κυρίου Γενναδίου, διὰ νηστείας, καὶ ἁγίων εὐχῶν, διέλυσε. τοῦτο γὰρ ὁ βασιλεὺς, ἵνα τὴν τῶν Χριστιανῶν δοκιμάσει πίστιν ἐπρόσταξεν.

ι΄. Νίφων Θεσσαλονίκης λογιώτατος, καὶ πάνυ διδακτικώτατος· οὗτινος τὸν καιρὸν ἀπέθανε Συμεὼν ὁ πατριάρχης καταλιπὼν πλοῦν βίον, καὶ συγγενεῖς. τούτου αὐτὸς ὁ Νίφων ἑαυτὸν ἀναδεῖξαι βουλόμενος, καὶ τοὺς μάρτυρας περὶ τούτου προστάξας τῷ βασιλεῖ, καὶ εὑρὼν αὐτοὺς ὁ Σουλτάνος μὴ τὴν ἀλήθειαν λέγοντας, αὐτόν τε τὸν Πατριάρχην, καὶ τοὺς τούτου ψευδομάρτυρας ἐξορείᾳ δεινῇ καθυπέβαλεν, καὶ τοῦ θρόνου δηλαδὴ ὁ Σουλτὰν Μπαγιαζήτης ἐξώρισεν, καὶ πάλιν τὸν Διονύσιον ἀνεκαλέσατο. ὅς τις προσμείνας ἐν τῷ πατριαρχείῳ ἔτη β΄. καὶ μῆνας ς΄. πάλιν παρῃτήσατο. 652.

ια΄. Μάξιμος ὁ Σερρῶν προσμείνας, ἔτη ς΄. καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ κακὴν τοῦ ὀνόματος φήμην ἐξωρίσθη, καὶ ἀνεκλήθη δεύτερον ὁ Κῦρος Νίφων, καὶ πατριαρχεύσας ἔτος α΄. πάλιν ἐξωρίσθη. 653.

ιβ΄. Ιωακεὶμ ὁ Δράμας ἀνὴρ ἐνάρετος, ὅς τις ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἐξώσθη, διὰ τὸ προστάξαι αὐτὸν τὴν τῆς Χρυσοκεράμου ἐκκλησίαν στεγάσασθαι.

ιγ΄. Παχώμιος Ζυχνῶν, καὶ μετὰ χρόνον ἕνα τῆς αὐτοῦ πατριαρχίας ἔδωκε τὸ τέλος ὁ Σουλτὰν Μπαγιαζήτης, καὶ ὕστερον ἐξωρίσθη παρὰ τοῦ Σουλτὰν Σελὴμ, καὶ ἀνεκλήθη δεύτερον ὁ Ιωακείμ.

ιδ΄. Θεόληπτος Ιωαννίνων ζήσας ἔτη η΄. καὶ μῆνας ς΄. ἀπέθανε διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων σκανδάλων τῷ καιρῷ τοῦ Σουλτὰν Σουλειμάνη.

ιε'. Ιερεμίας ὁ Σοφίας, ἀγαθὸς ἀνὴρ, ὅς τις χάριν τῆς τοῦ ἁγίου τάφου προσκυνήσεως πορευθεὶς, οἱ κληρικοὶ τῇ συνήθει αὐτῶν κακίᾳ χρώμενοι προσθέντες πεντακοσίους χρυσίνους τοῦ βασιλικοῦ χαρατζίου ἔξωσαν αὐτὸν, καὶ ἀνεβίβασαν

ιϛ'. Ιωαννίκιον Σωζοπόλεως, ὃν οἱ ἁγιώτατοι τρεῖς πατριάρχαι μετὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ κύρου Ιερεμίου, λειτουργήσαντες ἐν τῇ τοῦ ἁγίου τάφου ἐκκλησίᾳ, ἐκαθήρεαν, καὶ ἀναθεμάτισαν αὐτόν τε ὡς ἐπιβάτην, καὶ παρανόμως, καὶ τοὺς συνεργήσαντας, καὶ ὁμογνωμήσαντας αὐτῷ, καὶ κοινωνήσαντας· ὕστερον δ' αὖθις λαὸς ἐξωστράκισαν τοῦτον, καὶ

654. πάλιν ὁ κῦρος Ιερεμίας τὸν αὐτοῦ θρόνον κανονικῶς ἀπέλαβεν· τότε ἐλύτρωσε καὶ τὰς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας, τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει· δείξας ἐμμαρτύρως, ὡς ἡ πόλις οὐ βίᾳ, ἀλλ' εἰρηνικῶς παρεδόθη. οὗτος καὶ τὸ τοῦ Σταυρονικήτα μοναστήριον, τῷ ἐν τῷ Αθῶνος ὄρει εὑρισκομένῳ ἀνεκαίνισε. κἀκεῖσε παραιτήσας, καὶ μεγαλοσχημήσας ἐτελεύτησεν.

ιζ'. Διονύσιος ὁ Νικομηδείας εἰς οὗ τὸν καιρὸν οἱ ἐκ τῆς Αγαρ φθονήσαντες κατεβίβασαν ἐκ τῆς πατριαρχικῆς ἐκκλησίας τῆς Παμμακαρίστου, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. οὗτος πατριαρχεύσας εἰρηνικῶς ἀπέθανε ἐν κυρίῳ.

655. ιη'. Ιωάσαφ ὁ Αδριανουπόλεως, ὅς τις διὰ τὸ οἰκοδομῆσαι δύω τῶν παλατίων ἐν τῷ πατριαρχείῳ, ἐκάλουν ὑπερήφανον· καὶ καθήρεαντες ἐξωστράκισαν τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος.

ιθ'. Μητροφάνης ὁ Καισαρείας καὶ Καππαδοκίας, οὗ τὸν καιρὸν ἐτελεύτησεν ὁ Σουλτὰν Σουλειμάνης, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σουλτὰν Σελήμης, πατριαρχεύσας ἔτη θ'. παρῃτήσατο συνέσει τοῦ Καντακουζηνοῦ.

κ'. Ιερεμίας ὁ Λαρίσσης ποιήσας ἔτη ι'. ἐξεβλήθη καὶ ἀνεκλήθη πάλιν ὁ Μητροφάνης, καὶ μετὰ μῆνας θ'. ἐτελεύτησε, καὶ πάλιν ἀντεισήχθη ὁ Ιερεμίας.

656. κα'. Παχώμιος Λέσβιος ὁ καὶ Μπατίστας ἐπιβατικῶς ἐξορίσας τὸν κῦρον Ιερεμίαν εἰς Ρόδον ἐπατριάρχευσεν, ὃν οἱ ἁγιώτατοι πατριάρχαι Αλεξανδρείας κῦρος Σίλβεστρος, καὶ Αντιοχείας κῦρος Ιωακεὶμ συνοδικῶς καθήρεαντες, καὶ ἀναθεματίσαντες τοῦ θρόνου κακῶς ἐξοστράκισαν.

κβ'. Θεόληπτος ὁ Φιλιππουπόλεως δυναστικῶς ἐπέβη τοῦ θρόνου. ὅνπερ ὁ ἐν ἱεροδιακόνοις σοφώτατος κῦρος Νικηφόρος, καὶ μέγας Πρωτοσύγκελλος διώξας, πάλιν τρίτον ὁ κῦρος Ιερεμίας ἀνεκλήθη, καὶ καλῶς ποιμάνας ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ.

κγ'. Ματθαῖος Ιωαννίνων ποιήσας ἡμέρας ιζ'. καὶ

A 15. Jeremias Sophiæ, vir bonus, quum sancti sepulchri adorandi causa Hierosolymam profectus esset, clerici suetis sibi malis artibus usi, postquam regium stipendium aureis quingentis auxissent, eum expulerunt, & ad honorem provexere

16. Joannicium Sozopoleos Episcopum; quem tres sanctissimi Patriarchæ cum ipso D. Jeremia in Ecclesia S. Sepulchri ministrantes Patriarchatu dejecerunt, eumque ut illegitimum sedis B invasorem una cum instigatoribus, aut qui ejusdem sententiæ, consiliorumve socii fuissent, diris devoverunt. Hunc tamen populus deinceps communi suffragio in exilium pepulit. D. Jeremias sede sua legitimè recepta, Christianorum Ecclesias, quæ Constantinopoli erant, id temporis redemit: palam testificatus civitatem non vi, sed pacificè traditam fuisse. Is quoque monasterium Stauronicetæ in Atho monte instaura- C vit, ibique ætate transacta, & Monachus factus decessit.

17. Dionysius Nicomediensis: hujus tempore Agareni invidia moti è Patriarchica Pammacaristi Ecclesia signum Crucis dejecerunt. Hic Patriarchatu placidè functus diem obiit in Domino.

18. Joasaphus Adrianopolitanus cui in Patriarchæ domo propter bina ab se condita palatia, superbi nomen da- D tum, communibus suffragiis dignitate exutus, relegatur.

19. Metrophanes Cæsareæ, & Cappadociæ antistes, (cujus ætate decessit Sultanus Soleimanes, & imperavit filius ejus Sultanus Selymus) post 9. patriarchatus annos, conscio Cantacuzeno repudiatus est.

20. Jeremias Larissæus, quum sedisset annos 10. expulsus est. Metrophanes revocatus post menses 9. decessit. Ita rur- E sus in ejus locum introductus Jeremias.

21. Pachomius Lesbius cognomento Batistas, quum hostiliter D. Jeremiam expulisset in Rhodum, patriarchatu functus est: quem sanctissimi patriarchæ D. Sylvester Alexandriæ, & D. Joacimus Antiochiæ de communi sententia throno dejectum, dirisque devotum exilio dederunt.

22. Theoleptus Philippopoleos thronum violenter invasit. Quem ut sanctissi- F mus D. Nicephorus, unus è sanctis Diaconis, & magnus Protosyncellus submovit, tertium revocatus est D. Jeremias, & cum gregem rectè atque ordine pavisset, requievit in Domino.

23. Matthæus, Joanninorum, quum se-

dissset dies 27. repudiatus in sanctum montem Atho secessit.

24. Gabriel Thessalonicæ vir pius, & virtute præditus, post quinos patriarchatus sui menses mortuus est.

25. Theophanes Athenarum, quum sedisset menses 7. decessit.

26 Meletius Alexandriæ Antistes, Pegæus, ex Creta insula divinitus servata quum Patriarchatum obtineret, D. Matthæus post annum unum revocatus est: qui per annos 4. functus Patriarchatu expellitur, ac secedens in sanctum montem Atho, ibi Monachus factus remansit.

27. Neophytus Athenarum, post unius anni gubernationem à Sultano Mechemete in exilium pellitur, tertiumque revocatus est D. Matthæus & cum vixisset dies ... decessit.

28. Raphael Methymnæ (cujus ætate mortuus est Sultanus Mechemetes, & imperavit filius ejus Sultanus Achmetes anno salutis MDCV.) sedit annos 5. & menses 6. Atque id temporis venit è sancto Monte Atho D. Neophytus qui thronum recuperavit, & quum in eo mansisset per annos 5. post in Rhodum à Sultano exulatum mittitur. Seditque ex commisso antistes Alexandriæ D. Cyrillus Lucares Cretensis, donec Synodus constituit legitimum Patriarcham

29. Timotheum veterum Patrarum Antistitem, qui annos 8. Patriarchatus munere functus est; ac in sua valetudine per lethiferam, ut aiunt, potionem debitum commune persolvit. Hujus ætate diem obiit Sultanus Achmetes, regnavitque frater ejus Sultanus Mustaphas.

30. Cyrillus Alexandriæ sapientissimus Patriarcha cognomento Lucares, Synodi suffragiis impositus est sedi œcumenicæ anno salutis MDCXXI. die Novembris 5. ac post unius anni spatium à Sultano Osmane in Rhodum relegatur. In ejus locum suffectus unoculus Amaseæ Episcopus Gregorius; cum sedisset menses

31. copus Gregorius; cum sedisset menses

32. 3. exilio datur. Huic Anthymus Adrianopolitanus succedit; nec multò post ipse Patriarchæ domo expulsus in sanctæ Lauræ splendidissimo monasterio apud sanctum montem Atho consedit. Cyrillus revocatus cum pacificè Ecclesiam annos 8. gubernasset à Sultano Murate in Tenedon pellitur. Pro

33. eo Athanasius Patellarius, Cretensis, Thessalonicæ Metropolita inductus, haud diu post loco pellitur. Cyrillus tertiùm revocatus, cum Ecclesiæ per

A B C D E F

παραιτησάμενος ἀπῆλθε εἰς τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἄθωνος.

κδ'. Γαβριὴλ ὁ Θεσσαλονίκης θεοσεβὴς, καὶ ἐνάρετος πατριαρχεύσας μῆνας ε'. ἐτελεύτησε.

κε'. Θεοφάνης ὁ Ἀθηνῶν ποιήσας μῆνας ζ'. ἐτελεύτησε.

κϛ'. Μελέτιος ὁ Ἀλεξανδρείας ὁ Πηγὰς, ὁ ἀπὸ τῆς θεοσώστου νήσου Κρήτης ἐπιτηρητὴς τοῦ θρόνου γενόμενος, μετὰ χρόνον ἕνα ἀνεκλήθη δεύτερον ὁ κῦρος Ματθαῖος, καὶ πατριαρχεύσας ἔτη δ'. ἐξεβλήθη καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἄθωνος καὶ μεγαλοσχημήσας ἐκεῖσε προσέμεινε.

657.

κζ'. Νεόφυτος ὁ Ἀθηνῶν πατριαρχεύσας χρόνον α'. ἐξωρίσθη παρὰ τοῦ Σουλτὰν Μεχεμὲτ, καὶ ἀνεκλήθη πάλιν ὁ κῦρος Ματθαῖος τὸ τρίτον, καὶ ζήσας ἡμέρας... ἐτελεύτησε.

κη'. Ῥαφαὴλ ὁ Μεθύμνης, εἰς οὗ τὸν καιρὸν ἐτελεύτησεν ὁ Σουλτὰν Μεχεμέτης, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σουλτὰν Ἀχμέτης τῷ τῆς σωτηρίας ἔτει ͵αχε'. ποιήσας ἔτη ε'. καὶ μῆνας ϛ'. τότε ἦλθεν ἐκ τοῦ ἁγίου ὄρους τοῦ Ἄθωνος ὁ κῦρος Νεόφυτος, καὶ πάλιν τὸν θρόνον ἀπέλαβε, μείνας ἐν αὐτῷ ἔτη ε'. εἶτα εἰς Ῥόδον παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἐξωρίσθη, καὶ ἐκάθισε ἐπιτροπικῶς ὁ Ἀλεξανδρείας κῦρος Κύριλλος ὁ Λουκάρης, ὁ Κρὴς, ἕως οὗ ἡ σύνοδος ἐχειροτόνησε νόμιμον Πατριάρχην

658.

κθ'. Τιμόθεον τῶν παλαιῶν Πατρῶν, ὅς τις πατριαρχεύσας ἔτη η'. καὶ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ, διὰ θανατηφόρου πότου, ὡς λέγουσι τὸ κοινὸν χρέος παρέδωκεν. οὗτινος τὸν καιρὸν Σουλτὰν Ἀχμέτης ἐτελεύτησε, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Σουλτὰν Μουσταφάς.

λ'. Κύριλλος ὁ σοφώτατος Ἀλεξανδρείας, ὁ Λουκάρης ἀνεβιβάσθη παρὰ τῆς συνόδου εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον μετὰ τὸ ͵αχκα'. ἔτος τὸ σωτήριον Νοεμβρίῳ ε'. καὶ μετὰ χρόνον α'. ἐξωρίσθη εἰς Ῥόδον παρὰ τοῦ Σουλτὰν Ὀσμάνη, καὶ ἀντ' αὐτοῦ εἰσήχθη ὁ μονόφθαλμος Ἀμασείας

659.

λα'. Γρηγόριος, καὶ ποιήσας μῆνας γ'. ἐξωρίσθη, καὶ

λβ'. γέγονε ὁ Ἀδριανουπόλεως κῦρος Ἄνθιμος, καὶ μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸς ἐξώσθη τοῦ πατριαρχείου, καὶ εἰς τῷ τοῦ Ἄθωνος ἁγιωνύμῳ ὄρει ἐν τῇ τῆς ἁγίας Λαύρας βασιλικωτάτῃ μονῇ ἐπέμεινε. καὶ πάλιν ἀνεκλήθη δεύτερον ὁ Κῦρος Κύριλλος, καὶ κυβερνήσας ἔτη η'. εἰρηνικῶς πάλιν ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Μουρὰτ ἐξωρίσθη εἰς Τένεδον. καὶ ἀντ'

λγ'. αὐτοῦ εἰσήχθη ὁ Θεσσαλονίκης κῦρος Ἀθανάσιος ὁ Πατελλάριος ὁ Κρὴς, καὶ μετ' ὀλίγας ἐξε-

ἐξελήθη, καὶ πάλιν τρίτον ἀνεκλήθη ὁ κῦρος Κύριλλος, καὶ κυβερνήσας ἔτος α΄. ὑπὸ συνεργίας τοῦ κακοῦ ἐκ Βεῤῥοίας Κυρίλλου πάλιν ἐξωρίσθη εἰς Ῥόδον. μετὰ ταῦτα πατριαρχεύσας νομίμως καὶ λδ΄. κανονικῶς ὁ Ἡρακλείας κῦρος Νεόφυτος ὁ τοῦ κύρου Κυρίλλου μαθητὴς καὶ υἱόθετος ἐλυτρώσατο τῆς Ῥόδου ἐξωρίας τὸν πατέρα, διδάσκαλον, καὶ εὐεργέτην αὐτοῦ, λέγω δὴ τὸν σοφώτατον Κύριλλον. καὶ φθάσας εἰς βασιλεύουσαν, δέδωκεν ἑκουσίως τὴν παραίτησιν αὐτοῦ τῷ κύρῳ Νεοφύτῳ. ὃς μὴ δυνάμενος κυβερνῆσαι εἰς τὰς τοῦ πατριαρχείου συγχύσεις, καὶ μεγάλας ταραχὰς ὑποφέρειν, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν πρᾶον καὶ ἡσυχικώτατον, παρῃτήσατο. καὶ πάλιν ἀνεκλήθη πέμπτον ὁ κῦρος Κύριλλος, καὶ πατριαρχεύσας ἔτος α΄. μῆνας ϛ΄. διὰ συνεργίας τοῦ ἐκ Βεῤῥοίας Κυρίλλου, καὶ συνδρομῇ Μεθυμναίων τινῶν ἐθανατώθη παρὰ τοῦ βασιλείας ἐπιτροπεύοντος Μουσᾶ μπασιᾶ (ὅτι ὁ Βασιλεὺς Σουλτὰν Μουράτης τότε τὴν Βαβυλῶνα αὐτοπροσώπως ἐπολέμει, καὶ οὕτως ἐπατριάρχευσεν αὐτὸς ὁ παμμιαρὸς πατροφονεὺς ἐκ Βεῤῥοίας ἔτος α΄. καὶ μῆνας ζ΄. ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ ἔκδικον ὄμμα οὐκ εἴασεν αὐτὸν ἀτιμώρητον. ἀλλ᾽ ἐμπνεύσει θείᾳ παρορμήσας τοὺς τῶν Ἀρχιερέων πρωτεύοντας, ἀναφορὰν τῷ Βασιλεῖ Σουλτὰν Μουρὰτ ἐπαναστρεφομένῳ μετὰ θριάμβων, καὶ τροπαίων τῆς Βαβυλωνιακῆς νίκης, δέδωκε κατὰ τῆς ἀδικίας καὶ ἀκορέστου ἁρπαγῆς αὐτοῦ, τότε αὐτὸν εἰς Ἀφρικὴν τῆς βαρβαρίας ἐξώρισε, ὅθεν καὶ τὴν δικαίαν ἀμοιβὴν, διὰ πικροῦ προσήκοντος αὐτοῦ θανάτου παρὰ Θεοῦ ἀπέλαβε. καὶ τότε συναθροισθέντες οἵτε Ἀρχιερεῖς, κληρικοὶ, καὶ πᾶς τῶν Χριστιανῶν ὁ λαὸς μετὰ βίας ἔπεισαν τὸν Ἀδριανουπόλεως κύριον Παρθένιον (τὸν πρότερον χρηματίσαντα καὶ Ἀγχιάλου) καὶ ἐδέχθη τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα τῷ αχλδ΄. τῆς κοινῆς σωτηρίας ἔτει, Ἰουλίῳ δ΄.

Τέλος τῶν ἐν τῷ Βυζαντίῳ καὶ Βασιλευούσῃ ἀρχιερατευσάντων.

annum præfuiſſet, annitente pravo è Berrhoea Cyrillo rurſus Rhodum relegatur. Deinceps, quum Heracleæ Archiepiſcopus Neophytus Cyrilli 34. diſcipulus, filiuſque adoptivus patriarchatu ritè ac legitimè defungeretur; patrem, magiſtrum, & de ſe benè meritum (ſapientiſſimum dico Cyrillum) Rhodienſi exilio liberavit. Utque in regnatricem pervenit urbem, ſponte in favorem D. Neophyti abdicatus eſt: Qui invalidus gubernandi ob Patriarchæ domus confuſionem, nec magna turbamenta ſufferre poſſet (erat quippe miti placidiſſimoque ingenio) ut de munere decederet impetravit. Cyrillus quintum revocatus, poſt unius anni quinorumque menſium regimen, operam dante Berrhoeenſi Cyrillo, & concurſu aliquot Methymnæorum interfectus eſt à Muſa Baſſa Regni procuratore: nam Imperator Sultanus Murates id temporis ipſe adverſus Babylona bellum gerebat. Hunc in modum teterrimus Ber- 35. rhoeenſis parricida, per annum & ſeptenos menſes Patriarchatu potitus eſt. Aſt vindex Dei oculus non ſivit eum impunitum, ſed divina inſpiratione principibus ſummorum ſacerdotum excitatis, Imperatori Sultano Murati à Babylonica victoria cum triumphis, trophæiſque reverſo, pro illius iniquitate, & inſatiabili rapina, relationem criminis conceſſit, eumque in Africam Barbariæ in exilium egit. Ubi etiam juſtas à Deo pœnas per ſævam, atque ipſo dignam mortem ſuſtinuit. Ea tempeſtate ſummi ſacerdotes, Clerici, omniſque populus Chriſtianus congregati Parthenium Adrianopoleos 36. antiſtitem (qui prius Anchialenſis Eccleſiæ res curaverat) urgendo ad capeſſendam ſedem adegerunt. Suſceptaque eſt dignitas patriarchalis anno communis ſalutis MDCXXXIV. die Julii quarto.

Finis eorum qui Byzantii in regnatrice urbe ſummo ſacerdotio functi ſunt.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΝΕΑ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ,

ὅστις τὰς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως μητροπόλεις, ἄλλας μὲν μικρῶν ἀνεβίβασεν, ἄλλας δὲ πάλιν εἰς μικροτέρας τῶν θρόνων κατεβίβασεν, ὡς ἐνταῦθα αὐτὰς σημειώνομεν.

Α ἡ Καισάρεια καὶ Καππαδοκία.
Β ἡ Ἔφεσος.
Γ ἡ Ἡράκλεια.
Δ ἡ Ἄγκυρα.
Ε ἡ Κύζικος.
ϛ ἡ Νικομήδεια.
Ζ αἱ Σάρδεις.
Η ἡ Νίκαια.
Θ ἡ Χαλκηδών.
Ι ἡ Φιλαδελφία· αὕτη ἐκατέβη ἀπὸ θρόνου ϛ.
ΙΑ ἡ Θεσσαλονίκη θρόνος Ιϛ, καὶ ἐτιμήθη εἰς ΙΑ.
ΙΒ ἡ Ἀδριανούπολις θρόνος Μ, καὶ ἐτιμήθη εἰς ΙΒ.
ΙΓ ἡ Σίδη ἦν θρόνος Ι, καὶ ἐκατέβη εἰς ΙΓ.
Ταύτης τὸν θρόνον ὁ βασιλεὺς ὕστερον δέδωκε τῷ Μονεμβασίας, καὶ τοῦ ἐπέχειν τὸν τύπον τοῦ μακαριωτάτου Ἱεροσολύμων, ὡς διαλαμβάνει τὸ χρυσόβουλλον, ὅπερ νῦν ἐν Μονεμβασίᾳ εὑρίσκεται.
ΙΔ ἡ Σεβάστεια ἦν θρόνος ΙΑ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΙΔ.
ΙΕ ἡ Ἀμάσεια ἦν θρόνος ΙΒ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΙΕ.
Ιϛ ἡ Μελιτηνὴ ἦν θρόνος ΙΓ, καὶ ἐκατέβη εἰς Ιϛ.
ΙΖ τὰ Τύανα ἦν θρόνος ΙΔ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΙΖ.
ΙΗ ἡ Γάγγρα ἦν θρόνος ΙΕ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΙΗ.
ΙΘ ἡ Ποντοηράκλεια οὖσα ἐπισκοπὴ τῆς Κλαυδιουπόλεως καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐρημωθεῖσα, ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν. καὶ ἦν θρόνος ΙΖ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΙΘ.
Κ ἡ Προῦσα ἦν θρόνος Ρ, καὶ ἀνέβη εἰς Κ.
ΚΑ αἱ Πηγαὶ ἦν θρόνος ϟ, καὶ ἐτιμήθη εἰς ΚΑ.
ΚΒ ἡ Πέργαμος ἦν θρόνος ΙΖ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΚΒ.
ΚΓ ἡ Νεοκαισάρεια ἦν θρόνος ΙΗ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΚΓ.
ΚΔ ἡ Πεσσινοῦς ἦν θρόνος ΙΘ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΚΔ.
ΚΕ τὰ Μύρα ἦν θρόνος Κ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΚΕ.
Κϛ ἡ Σταυρόπολις ἦν θρόνος ΚΑ, καὶ ἐκατέβη εἰς Κϛ.
ΚΖ ἡ Λαοδίκεια ἦν θρόνος ΚΒ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΚΖ.
ΚΗ τὰ Σύναδα ἦν θρόνος ΚΓ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΚΗ.
ΚΘ τὸ Ἰκόνιον ἦν θρόνος ΚΔ, καὶ ἐκατέβη εἰς ΚΘ.
Λ ἡ Βέρροια ἦν τῆς Θεσσαλονίκης ἐπισκοπὴ, καὶ ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν εἰς θρόνον Λ.
ΛΑ ἡ Πισιδία ἦν θρόνος ΚΕ, καὶ γέγονεν ΛΑ.
ΛΒ τὸ Σύλαιον ἦν θρόνος Κϛ, καὶ γέγονεν ΛΒ.
ΛΓ ἡ Κόρινθος ἦν θρόνος ΚΖ, καὶ γέγονεν ΛΓ.
ΛΔ ἡ Μονεμβασία οὖσα ἐπισκοπὴ τοῦ Κορίνθου, καὶ ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν ἐν τῷ Ι. τοῦ Σίδης, ὡς τὰ χρυσόβουλλα διαλαμβάνουσι. καὶ ἐπέχει καὶ τὸν τόπον τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ

663. 664. 665.

EXPOSITIO NOVA ANDRONICI Imperatoris, qui Metropoles Constantinopoleos, alias è minoribus ad majores extulit, alias è diverso ad minores thronos deduxit, sicut eas hic notavimus.

I CÆsarea, & Cappadocia.
II Ephesus.
III Heraclea.
666. IV Ancyra.
V Cyzicus.
VI Nicomedia.
VII Sardes.
VIII Nicæa.
IX Chalcedon.
X Philadelphia, quæ descendit à sede VI.
XI Thessalonica, sedes XVI, ad honorem pervenit XI.
XII Adrianopolis sedes XL, ad honorem pervenit XII.
XIII Side sedes erat X, & rejecta est in locum XIII.

Hujus thronum Imperator post attribuit Monembasiæ Episcopo; & obtinet locum Beatissimi Hierosolymorum Antistitis ut expressum in aurea bulla, quæ hodieque Monembasiæ reperitur. 667.

XIV	Sebastea thronus fuit	XI,	& descendit ad	XIV.
XV	Amasea thronus fuit	XII,	& descendit ad	XV.
XVI	Melitene thronus fuit	XIII,	& descendit ad	XVI.
XVII	Tyana thronus fuit	XIV,	& descendit ad	XVII.
XVIII	Gangra thronus fuit	XV,	& descendit ad	XVIII.
XIX	Heraclea Pontica pertinebat ad Episcopatum Claudiopoleos: quam cum gentes vastassent, honorem metropoleos consecuta est, fuitque thronus XVII, & descendit ad			XIX.
XX	Prusa thronus fuit	C,	& ascendit ad	XX.
XXI	Pegæ thronus fuit	XC,	& evecta est ad	XXI.
XXII	Pergamus thronus fuit	XVII,	& descendit ad	XXII.
XXIII	Neocæsarea thronus fuit	XVIII,	& descendit ad	XXIII.
XXIV	Pessinus thronus fuit	XIX,	& descendit ad	XXIV.
XXV	Myra thronus fuit	XX,	& descendit ad	XXV.
XXVI	Stauropolis thronus fuit	XXI,	& descendit ad	XXVI.
XXVII	Laodicea thronus fuit	XXII,	& descendit ad	XXVII.
XXVIII	Synada thronus fuit	XXIII,	& descendit ad	XXVIII.
XXIX	Iconium thronus fuit	XXIV,	& descendit ad	XXIX.
XXX	Berrhoea, quæ ad Episcopatum Thessalonicæ pertinebat honore Metropoleos affecta venit ad thronum			XXX.
XXXI	Pisidia thronus fuit	XXV,	& facta est	XXXI.
XXXII	Sylæum thronus fuit	XXVI,	& pervenit ad	XXXII.
XXXIII	Corinthus thronus fuit	XXVII,	& facta est	XXXIII.

668. (margin, at XXIV)

XXIV Monembasia, cum ad Episcopatum Corinthi pertineret, consecuta est honorem Metropoleos, loco Sidæ quæ erat X. sedes, ut in aureis bullis expressum. Tenet etiam

παναγιώτατον, ὡς καὶ τὸ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ εὑρισκόμενοι ἐκεῖσε πάντες καλοῦσι, ἔξω δὲ τῆς αὐτοῦ διοικήσεως ὀνόμασι καὶ Ινδικτιῶνας ἐν τοῖς γράμμασιν ἐγχαράττει.

Εν δὲ τῷ μεγάλῳ νομίμῳ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, εὕρηται οὕτως. ἀπὸ τοῦ Κορίνθου, ὁ Μονεμβασίας ὃς καὶ ἔξαρχος λέγεται τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἔχει καὶ τὸν τόπον τοῦ Σίδης, ὡς καὶ τὸν Θεσσαλονίκης, καὶ ἑξῆς τῆς προνομίου αὐτοῦ.

ΛΕ	αἱ	Ἀθῆναι ἦν	ΚΗ,	καὶ	ἐκατέβη	ΛΕ.
Λϛ	ἡ	Μωκησὸς ἦν	ΚΘ,	καὶ	γέγονεν	Λϛ.
ΛΖ	ἡ	Κρήτη ἦν	Λ,	καὶ	ἐκατέβη	ΛΖ.
ΛΗ	ἡ	Καλάβρεια ἦν	ΛΑ,	καὶ	γέγονεν	ΛΗ.
ΛΘ	αἱ	Παλαιαὶ Πάτραι	ΛΒ,	καὶ	ὑπεβιβάσθησαν	ΛΘ.
Μ	ἡ	Τραπεζοῦς ἦν	ΛΓ,	καὶ	γέγονεν	Μ.
ΜΑ	ἡ	Λάρισσα ἦν	ΛΔ,	καὶ	γέγονεν	ΜΑ.
ΜΒ	ἡ	Ναύπακτος ἦν	ΛΕ,	καὶ	γέγονεν	ΜΒ.
ΜΓ	ἡ	Φιλιππούπολις ἦν	Λϛ,	καὶ	γέγονεν	ΜΓ.
ΜΔ	ἡ	Τραϊανούπολις, ἤτοι τὸ Διδυμότειχος.	ΛΖ,	καὶ	γέγονεν	ΜΔ.
ΜΕ	ἡ	Ρόδος ἦν θρόνος	ΛΗ,	καὶ	γέγονεν	ΜΕ.
Μϛ	αἱ	Σέρραι ἦν θρόνος	ΝΗ,	καὶ	γέγονεν	Μϛ.
ΜΖ	οἱ	Φίλιπποι ἦν	ΛΘ,	καὶ	γέγονεν	ΜΖ.
ΜΗ	ἡ	Χρυσούπολις ἦν ἤτοι ἡ Καβάλλα, καὶ νῦν ἔγινε ἐξαρχία.	ΟΖ,	καὶ	γέγονεν	ΜΗ.
ΜΘ	ἡ	Ιεράπολις ἦν	ΜΑ,	καὶ	γέγονεν	ΜΘ.
Ν	τὸ	Δυῤῥάχιον ἦν	ΜΒ,	καὶ	γέγονεν	Ν.
ΝΑ	ἡ	Σμύρνη ἦν	ΜΓ,	καὶ	γέγονεν	ΝΑ.
ΝΒ	ἡ	Μιτυλήνη ἦν	ΜΘ,	καὶ	γέγονεν	ΝΒ.

ΝΓ τὰ Ιωάννινα, ὄντα ἐπισκοπὴ τῆς Ναυπάκτου ὑποκείμενα, ἐτιμήθησαν εἰς μητρόπολιν εἰς θρόνον ΝΓ, καὶ πολλῶν ἄλλων τιμῶν ἠξιώθησαν διὰ βασιλικοῦ χρυσοβούλλου ὑπὸ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Ανδρονίκου Παλαιολόγου.

ΝΔ τὸ Διδυμότειχος ἐπισκοπὴ ἦν τῆς Τραϊανουπόλεως, ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν εἰς θρόνον ΝΔ.

ΝΕ ὁ Μελένικος ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν. λέγουσι δὲ τινὲς ὅτι ὑπῆρχε ἐπισκοπὴ τοῦ Σεῤῥῶν, καὶ ἐτιμήθη εἰς ΝΕ.

Νϛ ἡ Πάρος, καὶ ἡ Αξία ἡνώθησαν ἐν ἔτει ϛφ‿α'. καὶ ἐτιμήθη εἰς Νϛ.

ΝΖ	ἡ	Κατάνη ἦν	ΜΔ,	καὶ	γέγονεν	ΝΖ.
ΝΗ	τὸ	Αμόριον ἦν	ΜΕ,	καὶ	γέγονεν	ΝΗ.
ΝΘ	ἡ	Κάμαχος	Μϛ,	καὶ	γέγονεν	ΝΘ.
Ξ	τὸ	Κοτύαιον	ΜΖ,	καὶ	γέγονεν	Ξ.
ΞΑ	ἡ	Αγία Σεβηριανὴ	ΜΗ,	καὶ	γέγονεν	ΞΑ.
ΞΒ	αἱ	νέαι Πάτραι	Ν,	καὶ	γεγόνασι	ΞΒ.
ΞΓ	ἡ	Απρος	ΝΑ,	καὶ	ἐτιμήθη εἰς	ΞΓ.
ΞΔ	ἡ	Αμαστρις	ΝΒ,	καὶ	γέγονεν	ΞΔ.
ΞΕ	αἱ	Χῶναι	ΝΓ,	καὶ	γεγόνασι	ΞΕ.
Ξϛ	ἡ	Υδροῦς	ΝΔ,	καὶ	γέγονε	Ξϛ.
ΞΖ	ἡ	Κελεσηνὴ	ΝΕ,	καὶ	γέγονε	ΞΖ.
ΞΗ	ἡ	Κολώνεια	Νϛ,	καὶ	γέγονε	ΞΗ.
ΞΘ	αἱ	Θῆβαι	ΝΖ,	καὶ	γεγόνασι	ΞΘ.
Ο	ἡ	Πομπηϊούπολις	ΝΗ,	καὶ	γέγονε	Ο.
ΟΑ	ἡ	Ρωσία	Ξ,	καὶ	γέγονε	ΟΑ.
ΟΒ	ἡ	Αλανεία	ΞΑ,	καὶ	γέγονε	ΟΒ.
ΟΓ	ἡ	Αἶνος	ΞΒ,	καὶ	γέγονε	ΟΓ.

669.

670.

671.

ΟΔ τὰ

locum Antiſtitis Hieroſolymitani. Quin omnes per ejus provinciam, illum ſanctiſſimum, & Oecumenicum Patriarcham appellant; ſed extra diœceſim prorſus negligitur. Indictiones quoque tabulis publicis inſcribit.

In magno autem jure Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, ſic legitur: Ex Corinthi, Monembaſienſis; qui etiam Exarchus Peloponneſi nominatur, tenetque inſuper locum Sidenſis, ac Theſſalonicenſis, cæteraque ejuſdem privilegia.

	XXXV	Athenæ thronus	XXVIII,	& deſcendit ad	XXXV.
	XXXVI	Moceſus	XXIX,	& facta eſt ſedes	XXXVI.
	XXXVII	Creta	XXX,	& deſcendit ad	XXXVII.
	XXXVIII	Calabria	XXXI,	& facta eſt	XXXVIII.
672.	XXXIX	Veteres Patræ	XXXII,	& devenit ad	XXXIX.
	XL	Trapezus	XXXIII,	& pervenit ad	XL.
	XLI	Lariſſa	XXXIV,	& obtinuit poſt	XLI.
	XLII	Naupactus	XXXV,	& facta eſt	XLII.
	XLIII	Philippopolis	XXXVI,	& effecta eſt	XLIII.
	XLIV	Trajanopolis, ſive Didymotichus thronus fuit	XXXVII,	& evaſit	XLIV.
	XLV	Rhodus thronus fuit	XXXVIII,	& facta eſt ſedes	XLV.
	XLVI	Serræ thronus fuit	LVIII,	& pervenit ad	XLVI.
	XLVII	Philippi	XXXIX,	& effecta eſt	XLVII.
	XLVIII	Chriſtopolis, ſive Caballa, quæ hoc tempore facta eſt Exarchia.	LXXVII,	& evaſit	XLVIII.
	XLIX	Hierapolis fuit,	XLI,	& pervenit ad	XLIX.
	L	Dyrrachium,	XLII,	& obtinuit	L.
	LI	Smyrna,	XLIII,	& evaſit	LI.
673.	LII	Mitylene,	XLIX,	& facta eſt	LII.

LIII Joannina, cum Naupacti Epiſcopatui ſubderetur, honorem Metropolitanum obtinuit ſedis LIII. multoſque alios honores conſecuta eſt per auream bullam religioſiſſimi Imperatoris Andronici Palæologi.

LIV. Didymotichos olim Epiſcopatus fuit Traianopoleos; ſed honorem Metropolitanum obtinuit; ac pervenit ad thronum LIV.

LV Melenicus in Metropolin evectus (à nonnullis Serrarum Epiſcopatus eſſe dicitur) obtinuit honorem throni LV.

LVI Paros, & Axia conjunctæ ſunt anno VIMDXCI, & evectæ in ſedem LVI.

	LVII	Catana thronus fuit	XLIV,	ac effecta eſt	LVII.
	LVIII	Amorium fuit ſedes	XLV,	& pervenit ad	LVIII.
674.	LIX	Camachus	XLVI,	& effecta eſt	LIX.
	LX	Cotyæum	XLVII,	& factum eſt	LX.
	LXI	Sancta Severiana	XLVIII,	& pervenit ad	LXI.
	LXII	Novæ Patræ	L,	& factæ	LXII.
	LXIII	Apros	LI,	& honorata eſt ſede	LXIII.
	LXIV	Amaſtris	LII,	& facta eſt	LXIV.
	LXV	Chonæ	LIII,	& evaſerunt ad	LXV.
	LXVI	Hydrus	LIV,	& effecta eſt	LXVI.
	LXVII	Celeſena	LV	& obtinuit	LXVII.
	LXVIII	Colonia	LVI	& devenit ad	LXVIII.
	LXIX	Thebæ	LVII	& factæ	LXIX.
	LXX	Pompeiopolis	LVIII	& evaſit	LXX.
	LXXI	Ruſſia	LX	& deducta ad	LXXI.
	LXXII	Alania	LXI	& facta eſt	LXXII.
	LXXIII	Aenus	LXII	& pervenit ad	LXXIII.

ΟΔ τὰ Φάρσαλα ἀπὸ ἀρχιεπισκοπῆς ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν, εἰς θρόνον ΟΔ.
νῦν δὲ ἐστὶ ἐξαρχία.

ΟΕ ἡ Τιβεριούπολις, ἡ νῦν
Βάρνα, ΞΓ, ἣ γέγονε ΟΕ.

Ος τὰ Εὐχάϊτα ἦν ΞΔ, καὶ γέγονεν Ος.

ΟΖ ἡ Κερασοῦς ἦν ΞΕ, καὶ γέγονε ΟΖ.
καὶ αὕτη ἐξαρχία

ΟΗ ἡ Νακώλεια ἦν Ξς, καὶ γέγονε ΟΗ.

ΟΘ ἡ Γερμανία ἦν ΞΖ, ἣ ἔγινε ΟΘ.

Π τὰ Μάδυτα ἦν ΞΗ, καὶ ἔγινε Π.

ΠΑ ἡ Απάμεια ἦν ἀρχιεπισκοπὴ, καὶ ἐγένετο μητρόπολις εἰς θρόνον ΠΑ.

ΠΒ ἡ Ἀιτβῶν, ἥτις λέγεται Ἀίτβαθα, ἐνορία τῆς μεγάλης Ρωσίας, γέγονε
μητρόπολις, ἣ εἰς θρόνον ἐτιμήθη ΠΒ.
ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Γλυκέως κυρίου Ἰωάννου, καὶ ἀπὸ
τοῦ βασιλέως [Ἀνδρονίκου] ἐν ἔτει ͵ςω΄.

ΠΓ ὁ Καινάκου ἦν ΞΘ, καὶ γέγονε ΠΓ.

ΠΔ ἡ Βιδώνη, ἥτις καὶ νῦν Βοδινὰ λέγεται, ἀπὸ ἐπισκοπῆς Βουλγαρείας
ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν, εἰς θρόνον ΠΔ.

Πς ἡ Γότθια ἀρχιεπισκοπὴ οὖσα, ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν, εἰς θρόνον Πς.

ΠΖ τὸ Βασίλαιον ἀπὸ Ο, καὶ γέγονε ΠΖ.

ΠΗ ἡ Ναζιανζὸς ἦν ΟΒ, καὶ ἐγένετο ΠΗ.

ΠΘ τὰ Κέρκυρα ἦν ΟΓ, καὶ ἔγινε ΠΘ.

ϟ ἡ Αβυδος ἦν ΟΔ, καὶ γέγονε ϟ.

ϟΑ ἡ Μέθυμνα ἦν ΟΕ, ἣ ἔγινεν ϟΑ.

ϟΒ ἡ Χριστιανούπολις ἦν Ος, καὶ ἐγένετο ϟΒ.

ϟΓ τὸ Ρώσιον ἦν ΟΖ, καὶ ἔγινε ϟΓ.

ϟΔ ἡ Λακεδαιμόνια ἦν ΟΗ, καὶ ἔγινεν ϟΔ.

ϟΕ ἡ Παροναξία ἦν ΟΘ, καὶ ἐγένετο ϟΕ.

ϟς ἡ Αττάλεια Π, καὶ ἔγινε ϟς.
νῦν δὲ ἐξαρχία.

ϟΖ ἡ Ζηκχία ἀρχιεπισκοπὴ οὖσα, ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν, εἰς θρόνον ϟΖ.

ϟΗ Βόσπορος ἦν ΠΒ, καὶ ἔγινε ϟΗ.

ϟΘ ἡ Σουγδαία ἦν ὡς καὶ Φούλλα ϟΘ.

Ρ ἡ Μεσημβρεία ΠΓ, καὶ ἐγένετο Ρ.

ΡΑ ἡ Αρκαδιούπολις ἦν ΠΔ, καὶ ἔγινε ΡΑ.

ΡΒ ἡ Σηλυμβρεία ἦν ΠΕ, καὶ ἔγινε ΡΒ.

ΡΓ ὁ ἑκατοστὸς ΡΓ.

ΡΔ Καὶ ἑκατοστὸς ΡΔ.

ΡΕ ὁ Αργος ἦν ΠΗ, καὶ ἐγένετο ΡΕ.

Ρς ἡ Δρύστα ἦν ϟΑ, καὶ γέγονε Ρς.

Ο ἑκατὸν ἑπτὰ ΡΖ.

Καὶ ἑκατὸν ὀκτὼ ΡΗ.

ΡΘ Εὔριπος ἦν ϟΒ, καὶ ἔγινε ΡΘ.

Αὗται εἰσὶν αἱ τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως πᾶσαι μητροπόλεις· δηλονότι αἱ προγεγραμμέναι ἐννέα πρὸς τὰ ἑκατόν. σώζονται δὲ σήμερον μικραί.

675.

676.

677.

	Num.	Sedes	Thronus		Locus
	LXXIV	Pharsala ex Archiepiscopatu Metropolis evasit, & obtinuit thronum. Est autem hodie Exarchia.			LXXIV.
	LXXV	Tiberiopolis, quæ nunc Varna dicitur,	LXIII,	& facta est	LXXV.
	LXXVI	Euchaita	LXIV,	& obtinuit	LXXVI.
	LXXVII	Cerasus thronus fuit,	LXV,	& evasit	LXXVII.
		Hæc etiam est Exarchia.			
	LXXVIII	Nacolia	LXVI,	& tenuit	LXXVIII.
	LXXIX	Germania	LXVII,	& deducta ad	LXXIX.
	LXXX	Madyta	LXVIII,	& obtinuit	LXXX.
678.	LXXXI	Apamea Archiepiscopatus fuit, & Metropolis facta tenuit thronum			LXXXI.
	LXXXII	Litbon quæ dicitur Litbada, vicina magnæ Russiæ, facta est Metropolis, tenuitque thronum LXXXII, sub sanctissimo Patriarcha Domino Joanne Glyca, & Imperatore Andronico, anno VIMDCCC.			
	LXXXIII	Caucaci thronus fuit	LXIX,	& evasit	LXXXIII.
	LXXXIV	Bidona, quæ nunc etiam Bodena vocatur, cum subesset			
	LXXXV	Episcopatui Bulgariæ, honorem Metropolitanum consecuta est, ac obtinuit thronum			LXXXIV.
	LXXXVI	Gotthia, cum esset Archiepiscopatus, ad Metropolitani honorem evecta est, ac tenuit sedem			LXXXVI.
	LXXXVII	Basilæum è throno	LXX,	devenit ad	LXXXVII.
	LXXXVIII	Nazianzus	LXXII,	& tenuit	LXXXVIII.
	LXXXIX	Corcyra	LXXIII,	& evasit ad	LXXXIX.
	XC	Abydus, thronus fuit	LXXIV,	& obtinuit	XC.
679.	XCI	Methymna	LXXV,	& facta est	XCI.
	XCII	Christianopolis	LXXVI,	& venit ad	XCII.
	XCIII	Rhusium	LXXVII,	& deductum ad	XCIII.
	XCIV	Lacedæmonia	LXXVIII,	& evasit	XCIV.
	XCV	Paronaxia,	LXXIX,	& pervenit ad	XCV.
	XCVI	Attalia	LXXX,	& obtinuit	XCVI.
		nunc vero Exarchia			
	XCVII	Zecchia, cum Archiepiscopatus esset, ad Metropolitani honorem evecta est, tenuitque locum			XCVII.
	XCVIII	Bosporus	LXXXII,	& evasit	XCVIII.
	XCIX	Sugdæa simul, & Phulla			XCIX.
	C	Mesembria	LXXXIII,	& venit ad locum	C.
	CI	Arcadiopolis	LXXXIV,	& devenit ad	CI.
	CII	Selymbria	LXXXV,	& obtinuit	CII.
	CIII	Miletus	LXXXVI,	& facta est	CIII.
680.	CIV	Gerdica	LXXXVII,	& evasit	CIV.
	CV	Argos thronus fuit	LXXXVIII,	& venit ad	CV.
	CVI	Drysta	XCI,	& facta est	CVI.
	CVII	Pyrgium	XC,	& venit ad	CVII.
	CVIII	Sebastopolis	CXI,	& evasit	CVIII.
	CIX	Euripus	XCII,	& obtinuit	CIX.

Hæ sunt omnes Metropoles Throni Constantinopolitani; videlicet ante descriptæ centum & novem: ex quibus aliquæ particulares hodie suo in statu permanent.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΑΙ ΤΙΝΑΙ ΕΚΑΣΤΟΣ· τῶν μητροπόλεων ὑποκέκλινται, ὅσαι σώζονται νῦν ἐκ μέρους. ἐκ τούτων αἱ πλεῖσται ἠφανίσθησαν.

CATALOGUS EPISCOPATUUM, QUORUM singuli matricibus urbibus subjiciuntur, qui nunc ex parte supersunt: eorum vero plurimi exoluerunt.

I. CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ subjicitur I Episcopatus Nossæ. II Thermarum Regiarum. III Gamulianorum. IV Cusanci. V Acesarum. VI Severiadis. VII Arathiæ. VIII Aepoliorum.

II EPHESO ASIÆ subjicitur I Episcopatus Apatarum, qui honorem Metropolitanum obtinuit ab Imperatore Domino Isaacio Angelo. II Trallianorum. III Magnesiæ ad Mæandrum. IV Eleæ. V Atramyttii. VI Assi. VII Gargarorum. VIII Mastauræ. IX Colonæ. X Briulorum. XI Pitanæ. XII Smyrnæ, quæ hoc tempore in Metropolin evecta est. XIII Aureliopoleos. XIV Nyssæ. XV Maschacomæ. XVI Metropoleos. XVII Caretorum. XVIII Abnatorum. XIX Pergamus. XX Aneorum. XXI Proinæ. XXII Arcadiopoleos. XXIII Novæ Aulæ. XXIV. Fani Jovis. XXV. Augazorum. XXVI Siorum. XXVII Colophonis. XXVIII Lebedi. XXIX Tei. XXX Erythræ. XXXI Antandri. XXXII Theodosiopoleos sive Peperinei. XXXIII Comæ. XXXIV Palæopoleos.

III HERACLEÆ EUROPÆ, I. Theodoropoleos. II Rhædesti & Panii: quæ conjunctæ unum Episcopatum efficiunt. III Chersonesi. IV Calliopoleos, & Madetorum. V Chariopoleos. VI Chalcidis. VII Daonii. VIII Pamphili. IX Medeæ, quæ honorem Metropolitanum obtinuit. X Lyzici. XI Serentiorum & Tyroloæ. XII Metrorum, & Atherorum.

IV ANCYRÆ GALATIÆ subjicitur I Episcopatus Tabiæ. II Heliopoleos sive Basilæi. III Aspenis. IV Myrinochipoleos sive Stauri. V Mizi. VI Cineei. VII Anastasiopoleos. VIII Columnæ.

V CYZICO HELLESPONTI I Pœmanii. II Occæ. III Barei. IV Agrianotherarum sive Achyravei. V Lampsaci. VI Abydi. VII Dardani. VIII Helii. IX Troadis. X Pioniæ. XI Litopoleos. XII. sancti Cornelii.

VI. SARDIBUS LYDIÆ subjicitur I Episcopatus Philadelphiæ, quæ in Metropolin evecta est. II Tripoleos. III

Α ΤΗ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ὑποκέκλινται Α Νόσσης. Β ὁ τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν. Γ ὁ Γαμουλιανῶν. Δ Κυσάνκου. Ε ὁ Αοισῶν. ς ὁ Σεβερείαδος. Ζ Αραθίας. Η ὁ τῶν Αἰπολίων. 681.

Β ΤΗ ΕΦΕΣΩ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ Α ὁ Απάτων, καὶ ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν παρὰ τοῦ Βασιλέως κυροῦ Ισαακίου τοῦ Αγγέλου. Β ὁ Τραλλέων. Γ ὁ Μαγνησίας πρὸς τὸν Μαίανδρον. Δ ὁ Ελέας. Ε ὁ Ατραμυττίου. ς ὁ Ασσοῦ. Ζ ὁ Γαργάρων. Η ὁ Μασταύρας. Θ ὁ Κολώνης. Ι ὁ Βριούλων. ΙΑ ὁ Πιτάμνης. ΙΒ ὁ Σμύρνης, καὶ νῦν εἰς μητρόπολιν ἐτιμήθη. ΙΓ ὁ Αὐρηλιουπόλεως. ΙΔ ὁ Νύσσης. ΙΕ ὁ Μασχακώμης. Ις ὁ Μητροπόλεως. ΙΖ ὁ Καρέτων. ΙΗ ὁ Αβνάτων. ΙΘ ὁ Περγάμου. Κ ὁ Ανέων. ΚΑ ὁ Προΐνης. ΚΒ ὁ Αρκαδιουπόλεως. ΚΓ ὁ Νέας Αὐλῆς. ΚΔ ὁ Διὸς Ιεροῦ. ΚΕ ὁ Αὐγάζων. Κς ὁ Σιῶν. ΚΖ ὁ Κολοφῶνος. ΚΗ ὁ Λεβέδου. ΚΘ ὁ Τέου. Λ. ὁ Ερυθρᾶς. ΛΑ ὁ Αντάνδρου. ΛΒ ὁ Θεοδωσιουπόλεως, ἤτοι Πεπερένεως. ΛΓ ὁ Κώμης. ΛΔ ὁ Παλαιουπόλεως. 682.

Γ ΤΗ ΗΡΑΚΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ. Α ὁ Θεοδωρουπόλεως. Β ὁ Ραιδεστοῦ, καὶ Πανίου. αὗται ἑνώθησαν μία ἐπισκοπή. Γ ὁ Χερσονήσου. Δ ὁ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων. Ε ὁ Χαριοουπόλεως. ς ὁ Χαλκίδος. Ζ ὁ Λαονίου. Η ὁ Παμφίλου. Θ ὁ Μηδείας ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν. Ι Λυζίκου. ΙΑ ὁ Σερεντίων καὶ Τυρουλώης. ΙΒ ὁ Μέτρων, καὶ Αθύρων.

Δ ΤΗ ΑΓΚΥΡΑ ΤΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ, Α ὁ Ταβίας. Β ὁ Ηλιουπόλεως ἤτοι Βασιλαίου. Γ ὁ Ααπλίῳ. Δ ὁ Μυρινοχιπόλεως ἤτοι Σταυροῦ. Ε ὁ Μείζου. ς ὁ Κινήεως. Ζ ὁ Αναστασιουπόλεως. Η ὁ Κωλούμνης. 683.

Ε ΤΗ ΚΥΖΙΚΩ ΤΗΣ ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΟΥ, Α ὁ Ποιμανίου. Β ὁ Ωκης. Γ ὁ Βάρεως. Δ ὁ Αγριανουθηρῶν ἤτοι Αχυραΰεως. Ε ὁ Λαμψάκου. ς ὁ Αβύδου. Ζ ὁ Δαρδάνου. Η ὁ Ηλίου. Θ ὁ Τρωάδος. Ι ὁ Πιονίας. ΙΑ ὁ Λιτουπόλεως. ΙΒ ὁ τοῦ ἁγίου Κορνηλίου

ς ΤΗ ΣΑΡΔΕΩΝ ΤΗΣ ΛΥΔΙΑΣ Α ὁ Φιλαδελφίας, ἥ τις εἰς Μητρόπολιν ἐτιμήθη. Β ὁ Τριπόλεως. Γ ὁ Θυατείρων. Δ Σετῶν ἤτοι ὁ Μαγν-

ϑίας. Ε ὁ Μαιληνουπόλεως ἤτοι ὁ Περικώπης. ς ὁ Γάρδου. Ζ ὁ Τράλλων. Η ὁ Σάλων. Θ ὁ Σιλανδοῦ. Ι ὁ Μαιονίας ἤτοι Ὀψικίου. ΙΑ ὁ Ἀπόλλωνος. ΙΒ ὁ Ἱεροῦ ἤτοι ὁ Ἀετοῦ. ΙΓ ὁ Σερκανίδης ἤτοι τοῦ Μύρωνος. ΙΔ ὁ Μουστίνης ἤτοι ὁ Ἱερακώμεως. ΙΕ ὁ Καιρασοῦ ἤτοι Λιπάρων. Ις ὁ Ἀπολλωνιάδος. ΙΖ ὁ Δαλδέων ἤτοι Υαλέων. ΙΗ ὁ Ἀτταλίας. ΙΘ ὁ Βαγῆς. Κ ὁ Γαυδίας ἤτοι Τρακουλέων. ΚΑ ὁ Φλαυδέων. γράφεται καὶ Μεσοτυμόλου. ΚΒ ὁ Ἱεροκαισαρείας. ΚΓ ὁ Καιρασέων. ΚΔ ὁ Γαβάλων. ΚΕ ὁ Ἑρμοκαπηλείας.

Thyatirenus. IV Setorum sive Magidiæ. V Mæleopoleos sive Pericopæ. VI Gardi. VII Tralorum. VIII Salorum. IX Silandi X Mæoniæ sive Obsicii. XI Apollinis. XII Hieri sive Aëti. XIII Sercanidæ sive Myronis. XIV Mustinæ sive Hieracomæ. XV Cærasi sive Lipararum. XVI Apolloniadis. XVII Daldensium sive Hyalensium. XVIII Attaliæ. XIX Bagæ. XX Gaudiæ. sive Traculensium. XXI Phlaudensium. Scribitur etiam Mesotymoli. XXII Hierocæsareæ. XXIII Cærasensium. XXIV Gabalorum. XXV Hermocapeliæ.

684. Ζ ΤΗ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ Α ὁ Προύσης ἤτοι Θεουπόλεως, ἥτις καὶ νῦν εἰς μητρόπολιν τετίμηται. Β ὁ Πραινέτου. Γ ὁ Ἑλενουπόλεως. Δ ὁ Βασιλειουπόλεως. Ε. ὁ Δασκυλίου. ς ὁ Ἀπολλωνιάδος. Ζ ὁ Νεοκαισαρείας, ἥτις καὶ εἰς μητρόπολιν τετίμηται. Η ὁ Ἀδρανοῦς. Θ ὁ Καισαρείας τῆς Βιθυνίας. Ι ὁ Γάλλου ἤτοι Λόφων. ΙΑ ὁ Διαφυσίας. ΙΒ ὁ Ἀρίστης.

VII NICOMEDIÆ BITHYNIÆ I Episcopatus Prusæ sive Theopoleos; quæ hac tempestate honorem Metropolitanum consecuta est. II Præneti. III Helenopoleos. IV. Basiliopoleos. V Dascylii. VI Apolloniadis VII. Neocæsareæ, quæ & in Metropolim evecta est. VIII Adranis. IX Cæsareæ Bithyniæ. X Galli sive Lophorum. XI Diaphusiæ. XII Aristæ.

Η ΤΗ ΝΙΚΑΙΑ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ Α ὁ Μοδρινῆς ἤτοι Μελῆς. Β ὁ Λινήης. Γ ὁ Γορδοσέρβων. Δ ὁ Νουμερικῆς. Ε ὁ Ταείνου. ς ὁ Αμαξιμινιανῶν.

VIII NICÆÆ BITHYNIÆ subjicitur I Episcopatus Modrinæ sive Melæ. II Lineæ. III Gordoserborum. IV Numericæ. V Taïni. VI Amaximinianorum.

Θ ΤΗ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστι.

IX CHALCEDONI BITHYNIÆ nullus thronus subjicitur.

685. Ι ΤΗ ΣΙΔΗ ΤΗΣ ΠΑΜΦΥΛΙΑΣ, Α ὁ Ἀσπένδου. Β ὁ Κοταίνης. Γ ὁ Ἐταίνου. Δ ὁ Ὀρύμνης. Ε ὁ Κάσσων. ς ὁ Σεμαίων. Ζ ὁ Καραλλίων. Η ὁ Καριμυσίου. Θ ὁ Συνέδρων. Ι ὁ Μυλώνης, ἤτοι ὁ Ἰουστινιανουπόλεως. ΙΑ ὁ Μάνδων. ΙΒ ὁ Μυλισινδου. ΙΓ ὁ Ἴσφων. ΙΔ ὁ Λύρβης. ΙΕ ὁ Κολοβρασσοῦ. Ις ὁ Μοναύσων.

X SIDÆ PAMPHYLIÆ I Aspendi. II Cotænæ. III. Etæni. IV Orymnæ. V Cassorum. VI Semæorum. VII Caralliorum. VIII Carimysii. IX Synedrorum. X Mylonæ sive Justinianopoleos. XI. Mandorum. XII Mylisyndi. XIII Isphorum. XIV Lyrbæ. XV Colobrassi. XVI Monausorum.

ΙΑ ΤΗ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ Α ὁ Σεβαστουπόλεως. Β ὁ Νικοπόλεως. Γ ὁ Σάλων. Δ ὁ Μερισσῆς.

XI SEBASTEÆ ARMENIÆ subjicitur I Episcopatus Sebastopoleos. II Nicopoleos. III Salorum. IV Merissæ.

ΙΒ ΤΗ ΑΜΑΣΕΙΑ ΕΛΕΝΟΠΟΝΤΟΥ Α ὁ Αμινσοῦ. Β ὁ Σινώπης. Γ ὁ Ἰβόρων. Δ ὁ Ανδράπων. Ε ὁ Σαλίχου ἤτοι Λεοντουπόλεος.

XII AMASEÆ HELENOPONTI I Aminsi. II Sinopes. III Iborum. IV Andratorum. V Zalichi, sive Leontopoleos.

686. ΙΓ ΤΗ ΣΥΡΑΚΟΥΣΗ ΤΗΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ Α ὁ Ταυρομενίου. Β ὁ Μεσσήνης. Γ ὁ Ἀκράγαντος. Δ ὁ Ἀκρονίου. Ε ὁ Λιλυβαίου. ς ὁ τοῦ Δρεπάνου. Ζ ὁ τοῦ Πανόρμου. Η ὁ τῶν Θερμῶν. Θ ὁ τοῦ Κεφαλοιδίου. Ι ὁ Ἀλέσης. ΙΑ ὁ Τμυδερίου. ΙΒ ὁ Μελίτης. ΙΓ ὁ Λιπάρας.

XIII SYRACUSIS SICILIÆ subjicitur I Episcopatus Tauromenii. II Messanæ. III Agrigenti. IV. Acronii. V Lilybæi. VI Drepani. VII Panormi. VIII Thermarum. IX Cephalœdii. X Alesæ. XI Tmyderii. XII Melitæ. XIII Liparæ.

ΙΔ ΤΗ ΤΥΑΝΩΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ Α ὁ Κυβίστου. Β ὁ Φαυστινουπόλεως. Γ ὁ Σιασίμων.

XIV TYANIS CAPPADOCIÆ I Cybisti. II Faustinopoleos, III Siasimorum.

ΙΕ ΤΗ ΓΑΓΓΡΑ ΤΗΣ ΠΑΜΦΥΛΙΑΣ Α ὁ Ἰουπόλεως. Β ὁ Φαυστινουπόλεως. Γ ὁ Σιασίμων.

XV GANGRÆ PAMPHYLIÆ I Ipoleos. II Faustinopoleos. III Siasimorum.

Ις ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΘΕΤΤΑΛΙΑΣ Α ὁ Κύτρου. Β ὁ Βεῤῥοίας, καὶ νῦν μητρόπολις ὑπάρχει. Γ ὁ Δρουγοβιτίας. Δ ὁ Σερβίων. Ε ὁ Κα-

XVI THESSALONICÆ THESSALIÆ subjicitur I Episcopus Cytri. II Berrhoeæ, quæ nunc Metropolis est. III Durgobitiæ. IV Serviorum. V Casandriæ, quæ

honorem Archiepiſcopalem conſecuta eſt. VI Campaniæ ſive Caſtrii. VII Petræ. VIII Herculorum ſive Ardamerii. IX Hieriſi & ſancti Montis. X Polianæ. XI Platamonis.

XVII CLAUDIOPOLI I Noriadis. II Heracleæ. III Ponti. IV Pruſiadis. V Tii. VI Crateæ. VII Adrianopoleos; quæ hoc tempore in Metropolin evecta eſt.

XVIII. NEOCÆSAREÆ PONTI POLEMONIACI ſubjicitur I Epiſcopus Ceraſuntis, quæ honorem Metropolitanum adepta; hodie eſt Exarchia. II Polemonii. III Comanorum. IV Aliar. V Rhizæi, quod itidem eſt Exarchia. VI Ceëci. VII Eunici VIII Aradaſſæ. IX Martyropoleos. X Hypſelus.

XIX PISINUNTI GALATIÆ ſubjicitur I Epiſcopus Maſtauri. II Araxæ. III Podaliæ. IV Rhocandi. V Sodemorum. VI Scomnorum ſive Hagiæ. VII Xanthi. VIII Cenorum. IX Agaraſi. X Hagiodulorum. XI Marcianæ. XII Tloorum. XIII Candiborum. XIV Oeniandorum. XV Macræ: quæ nunc Exarchia. XVI Philetorum. XVII Phœnicum. XVIII Proïnæ. XIX Bargylorum. XX Patararum. XXI Combarum. XXII Chomatis. XXIII Phelli. XXIV Corydalorum. XXV Lamyræ. XXVI Penephorum. XXVII Tergaſi. XXVIII Eudociadis. XXIX Neſi. XXX Paliotorum. XXXI Melotorum. XXXII Candorum. XXXIII Libiſſi.

XX STAUROPOLI CARIÆ I Lebyræ. II Heracleæ Salbaci. III Apolloniadis. IV Heracleæ Lacemorum. V Taborum. VI Lerborum. VII Malandri. VIII Tapaſorum. IX Neapoleos. X Orthoſiadis. XI Anatetartæ. XII Stratoniciæ. XIII Alindorum. XIV Mylaſſorum. XV Mizorum, ſive Amyzorum. XVI Jaſſi. XVII Bargulii. XVIII Halicarnaſſi. XIX Larymorum. XX Cnidi. XXI Mendi. XXII Hieri XXIII Cindramorum. XXIV Ceramorum.

XXI LAODICEÆ PHRYGIÆ CAPATIANÆ ſubjicitur I Epiſcopus Trapezopoleos. II Acmoniæ. III Sebaſteæ. IV Chæretaporum. V Apiæ. VI Peltarum. VII Eumeniæ. VIII Sulbæi. IX Pœmeni Therarum. X Trajanopoleos. XI Tanaſi. XII Lundorum. XIII Cediſſi. XIV Oracorum. XV Orinorum. XVI Eluzæ. XVII Synai. XVIII Thampſiopoleos. XIX Dioclææ. XX Ariſteæ. XXI Oecocomæ ſive Juſtinianopoleos.

XXII SYNADIS PHRYGIÆ SALUTARIÆ I Dorylæi. II Magdanii. III Hypſûs. IV Acronii. V Promiſi. VI Meri. VII Sibindi. VIII Photiæ. IX Syrapoleos. X

A σκανδρείας ἥτις εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ἐτιμήθη. ϛ ὁ Καμπανίας ἤτοι Καστρίου. Ζ ὁ Πέτρας. Η ὁ Ἑρκούλων ἤτοι Ἀρδαμερίου. Θ ὁ Ἱερισοῦ καὶ ἁγίου ὄρους. Ι ὁ Πολιανῆς. ΙΑ ὁ Πλαταμῶνος.

ΙΖ Τῃ ΚΛΑΥΔΙΟΥΠΟΛΕΙ Α ὁ Νοριάδος. Β ὁ Ἡρακλείας. Γ ὁ Πόντου. Δ ὁ Προυσιάδος. Ε ὁ Τίου. ϛ ὁ Κρατείας. Ζ Ἀδριανουπόλεως, νῦν δὲ εἰς μητρόπολιν τετίμηται.

B ΙΗ Τῃ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΠΟΝΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΝΙΑΚΟΥ Α ὁ Κερασοῦντος, ἥτις εἰς μητρόπολιν τετίμηται· νῦν δὲ ἐξαρχία. Β ὁ τοῦ Πολεμωνίου. Γ ὁ Κομάνων. Δ ὁ Ἀλίαρ. Ε ὁ Ῥιζαίου, καὶ τοῦτο ἐξαρχία. ϛ ὁ Κηήκου. Ζ ὁ Εὐνίκου. Η ὁ Ἀραδάσσης. Θ ὁ Μαρτυρουπόλεως. Ι ὁ Ὑψηλός. 687.

ΙΘ Τῃ ΠΙΣΙΝΟΥΝΤΙ ΤΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ Α ὁ Μασταύρου. Β ὁ Ἀράξης. Γ ὁ Ποδαλείας. Δ ὁ Ῥοκάνδου. Ε ὁ Σωδήμων. ϛ ὁ Σκώμνων ἤτοι τῆς C Ἁγίας. Ζ ὁ Ξάνθου Η ὁ Κενῶν. Θ ὁ Ἀγαρασοῦ. Ι ὁ Ἁγιοδούλων. ΙΑ ὁ Μαρκιανῆς. ΙΒ ὁ Τλώων. ΙΓ ὁ Κανδίβων. ΙΔ ὁ Οἰνιάνδων. ΙΕ ὁ Μάκρης νῦν δὲ ἐξαρχία ἐστί. Ιϛ ὁ Φιλήτων. ΙΖ ὁ Φοινίκων. ΙΗ ὁ Προΐνης. ΙΘ ὁ Βαργύλων. Κ ὁ Παταρῶν· ΚΑ ὁ Κόμβων. ΚΒ ὁ Χώματος. ΚΓ ὁ Φέλλου. ΚΔ ὁ Κορυδάλων. ΚΕ ὁ Λαμύρας. Κϛ ὁ Πενηφων. ΚΖ ὁ Τεργάσου. ΚΗ ὁ Εὐδοκιάδος. D ΚΘ ὁ Νήσου. Λ ὁ Παλιωτῶν. ΛΑ ὁ Μηλωτῶν. ΛΒ ὁ Κανδῶν. ΛΓ ὁ Λιβίσσου. 688.

Κ Τῃ ΣΤΑΥΡΟΠΟΛΕΙ ΚΑΡΙΑΣ Α ὁ Λεβύρας. Β ὁ Ἡρακλείας Σαλβακοῦ. Γ ὁ Ἀπολλωνιάδος. Δ ὁ Ἡρακλείας Λακήμων. Ε ὁ Ταβῶν. ϛ ὁ Λέρβων. Ζ ὁ τοῦ Μαλάνδρου. Η ὁ Ταπάσων. Θ ὁ Νεαπόλεως. Ι ὁ Ὀρθωσιάδος. ΙΑ ὁ Ἀνατετάρτης. ΙΒ ὁ Στρατονικίας. ΙΓ ὁ Ἀλίνδων. ΙΔ ὁ Μυλάσων. ΙΕ ὁ Μείζων ἤτοι Ἀμύζων. Ιϛ E ὁ Ἰάσου. ΙΖ ὁ Βαργυλίου. ΙΗ ὁ Ἁλικαρνασοῦ. ΙΘ ὁ Λαρύμων. Κ ὁ Κνίδου. ΚΑ ὁ Μύνδου. ΚΒ ὁ τοῦ Ἱεροῦ. ΚΓ ὁ Κινδράμων. ΚΔ ὁ Κεράμων. 689.

ΚΑ Τῃ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΦΡΥΓΙΑΣ ΚΑΠΑΤΙΑΝΗΣ Α Τραπεζουπόλεως. Β ὁ Ἀκμωνίας. Γ ὁ Σεβαστείας. Δ ὁ Χαιρεταπων. Ε ὁ Ἀπιας. ϛ ὁ Πελτῶν. Ζ ὁ Εὐμενείας. Η ὁ Σουλβαίου. Θ ὁ Ποιμένου Θηρῶν. Ι ὁ Τραϊανουπόλεως. ΙΑ ὁ Τανασοῦ. ΙΒ ὁ Λούνδων. ΙΓ ὁ Κηδίσου. ΙΔ ὁ F Ὠράκων. ΙΕ ὁ Ὠρείνων. Ιϛ ὁ Ἐλούζης. ΙΖ Συνάου. ΙΗ ὁ Θαμψιουπόλεως. ΙΘ ὁ Διοκλείας. Κ ὁ Ἀριστείας. ΚΑ ὁ Οἰκοκώμης ἤτοι Ἰουστινιανουπόλεως.

ΚΒ Τῃ ΤΩΝ ΣΥΝΑΔΩΝ ΦΡΥΓΙΑΣ ΣΑΛΟΥΤΑΡΙΑΣ, Α ὁ Δορυλαίου. Β ὁ Μαγδανίου. Γ ὁ Ὑψοῦς. Δ ὁ Ἀκρωνίου. Ε ὁ Προμισοῦ. ϛ ὁ

Μηρου. Ζ ὁ Σιβίνδου. Η ὁ Φωτίας. Θ ὁ Συζαπόλεως. Ι ὁ Εὐκαρπίας. ΙΑ ὁ Δουσιάδος. ΙΒ ὁ Αὐγουστοπόλεως. ΙΓ ὁ Βρυζου. ΙΔ ὁ Ἱερου. ΙΕ ὁ Λυκάονος. Ις ὁ Λύστρων. ΙΖ ὁ Βασάνδων. ΙΗ ὁ Στεκτορίου. ΙΘ ὁ Γορδουρουνίας. Κ ὁ Καμαρκου. ΚΑ ὁ Καβαρκίου. ΚΒ ὁ Λαφνωδίου. ΚΓ ὁ Κλήρων.

ΚΓ ΤΩ ΙΚΟΝΙΩ ΛΥΚΑΟΝΙΑΣ Α ὁ Λύστρων. Β ὁ Βασάνδων. Γ ὁ Ἀμβλάδων. Δ ὁ Μανάδων. Ε ὁ Ψηβήλων. ς ὁ Μανάδων Σαβάτρων. Ζ ὁ Καΐνης. Η ὁ Εὐδοκιάδος. Θ ὁ Πύργων. Ι ὁ Λαράδων. ΙΑ ὁ Λίστρων. ΙΒ ὁ Πασάλων. ΙΓ ὁ Τιβασάδων. ΙΔ ὁ Βαράτων. ΙΕ ὁ Πέρτων.

690\. ΚΔ ΤΗ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ ΠΙΣΙΔΙΑΣ Α ὁ Σαγαλασσου. Β ὁ Σωζοπόλεως. Γ ὁ Ἀπαμείας τῆς Κυβίστου. Δ ὁ Τυραίου. Ε ὁ Βαρέων. ς ὁ Ἀδριανουπόλεως, ἥτις εἰς μητρόπολιν ἐτιμήθη. Ζ ὁ Λυμβρων. Η ὁ Λαοδικείας τῆς κεκαυμένης. Θ ὁ Σελευκείας. Ι ὁ τῆς Σιδηρᾶς ἤτοι Ἀγρῶν. ΙΑ ὁ Ἀτάδων. ΙΒ ὁ Ζαρζήλων. ΙΓ ὁ Τιμαμβριάδης. ΙΔ ὁ Τιμανδου. ΙΕ ὁ Καναννης. Ις ὁ Μαλου ἤτοι Λαδιλείας. ΙΖ ὁ Συνάνδρου. ΙΗ ὁ Τιτυάσσου. ΙΘ ὁ Μητροπόλεως. Κ ὁ Πάππων. ΚΑ ὁ Παρλαου. ΚΒ ὁ τοῦ Βινδαίου.

ΚΕ ΤΗ ΠΕΡΓΗ ΤΗΣ ΠΑΜΦΥΛΙΑΣ Α ὁ Ἀτταλείας. Β ὁ Μαρύδου. Γ ὁ Εὐδοκιάδος. Δ ὁ Τελμισσου. Ε ὁ Ἰσινδου. ς ὁ Μαξιμινουπόλεως. Ζ ὁ Λαγηνων Η ὁ Παλαιουπόλεως ἤτοι Ἀλευρου. Θ ὁ 691. Κρημνῶν. Ι ὁ Βρυδάλων. ΙΑ ὁ Τελτηνίασσου. ΙΒ ὁ Ἀδείας Ταναύρων. ΙΓ ὁ Ἀριασσου. ΙΔ ὁ Πύλγων. ΙΕ ὁ Ἀδριανῆς. Ις ὁ Καυδίδου. ΙΖ ὁ Βάρβης. ΙΗ ὁ Περβαίνων. ἡ δὲ Ἀττάλεια γέγονε μητρόπολις ἐν ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ ͵ςφϟβʹ παρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου, ἐπὶ Εὐστρατίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου.

Κς ΤΗ ΚΟΡΙΝΘΩ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ Α ὁ τοῦ Δαμαλᾶ. Β ὁ τοῦ Ἄργους. Γ ὁ Μονεμβασίας, ἥτις εἰς μητρόπολιν ἐτιμήθη. Δ ὁ Κεφαλωνίας. Ε ὁ Ζακύνθου, αἵ τινες δύο ἐπισκοπαὶ παρὰ τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Κυρίλλου Λουκαρέως εἰς μίαν ἑνώθησαν, καὶ ἀρχιεπισκοπὴ ἐτιμήθη τῷ καιρῷ τοῦ 692. τότε ἀρχιερατεύοντος κυροῦ Νικηφόρου Μεταξᾶ τοῦ ἐκ Κεφαλωνίας. ς ὁ Ζημαινᾶς. Ζ ὁ Μαΐνης. Η ὁ Ἄργους, καὶ γέγονε μητρόπολις ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως κυροῦ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, ἐν ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ ͵ςφϟζʹ.

ΚΖ ΤΗ ΑΘΗΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α ὁ Εὐρίπου, ὃς γέγονε μητρόπολις. Β ὁ Διαυλείας. Γ ὁ Κορωνείας. Δ ὁ Ἄνδρου, καὶ ἐτιμήθη εἰς ἀρχιεπισκοπὴν παρὰ τοῦ Πατριάρχου κυρίου Κυρίλλου Λουκαρέως. Ε ὁ Ὡραίου. ς ὁ Σκύρου. Ζ ὁ Καρύστου. Η ὁ Πορθμου. Θ ὁ Αὐλῶνος. Ι ὁ Σύρας.

ΚΗ ΤΗ ΜΩΚΗΣΩ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ Α ὁ

A Eucarpiæ. xi Dusiadis. xii Augustopoleos. xiii Bryzi. xiv Hieri. xv Lycaonis. xvi Lystrorum. xvii Basandorum. xviii Stectorii. xix Gordurunìæ. xx Camarci. xxi Cabarcii. xxii Laphnodii. xxiii Clerorum.

xxiii ICONIO LYCAONIÆ subjicitur i Episcopus Lystrorum. ii Basandorum. iii Ambladorum. iv Manadorum. v Psebelorum. vi Manadorum Sabatrorum. B vii Caïnæ viii Eudociadis. ix Pyrgorum. x Laradorum. xi Listrorum. xii Pasalorum. xiii Tibasadorum. xiv Baratorum. xv Pertarum.

xxiv ANTIOCHIÆ PISIDIÆ i Sagalassi. ii Sozopoleos. iii Apameæ Cybisti. iv Tyraei. v Bareorum. vi Adrianopoleos; quæ in Metropolim evecta est. vii Lymenorum. viii Laodiceæ Combustæ. ix Seleuciæ. x Sederæ sive Agrorum. xi Atadorum. xii Zarzelorum. xiii C Timambriadæ. xiv Timandi. xv Canannæ. xvi Mali sive Ladileæ. xvii Synandri. xviii Titoassi. xix Metropoleos. xx Papporum. xxi Parlai. xxii Bindæi.

xxv PERGÆ PAMPHYLIÆ subjicitur i Episcopus Attaliæ. ii Marydi. iii Eudociadis. iv Telmisi. v Isindi. vi Maximinopoleos. vii Lagenorum. viii Palæopoleos sive Aleuri. ix Cremnorum. D x Brydalorum. xi Telteniſſi. xii Adeæ Tanaurorum. xiii Ariassi. xiv. Pulgorum. xv Adrianæ. xvi Saudidi. xvii Barbæ. xviii Perbænorum. Attalia vero facta est Metropolis anno ab Adamo VIMDXCII ab Imperatore Domino Alexio, tempore Eustratii sanctissimi Patriarchæ.

xxvi CORINTHO PELOPONNESI i Damalæ. ii Argi. iii Monembasiæ; E quæ honorem Metropolitanum consecuta est. iv Cephaleniæ. v Zacynthi, Qui duo Episcopatus à Patriarcha Domino Cyrillo Lucari conjuncti sunt, & in Archiepiscopatum evecti, tempore Domini Nicephori Metaxa Præsulis Cephaleniæ. vi Zemænæ. vii Maïnæ. viii Argi; qui Episcopatus sub imperio religiosissimi Imperatoris Domini Isaacii Angeli, facta est Metropolis, anno ab Adamo VIMDXCVII.

xxvii. ATHENIS GRÆCIÆ subjicitur F i Episcopatus Euripi, qui Metropolis evasit. ii Diauleæ. iii Coroneæ. iv Andri; & à Patriarcha Domino Cyrillo Lucari honorem Archiepiscopalem adeptus est. v Horæi. vi Scyri. vii Carysti. viii Porthmi. ix Aulonis. x Syræ.

xxviii MOCESO CAPPADOCIÆ

I Nazianzi. II Coloniæ. III Parnaſi. IV. A Diarorum. V Matianæ.

XXIX INSULÆ CRETÆ I Gortynæ II Cnoſſi. III Arcadæ. IV Cherroneſi. V Aulopotami. VI Agri. VII Lampæ. VIII Cydoniæ. IX Hieræ. X Petræ. XI Sitiæ. XII Ciſami.

XXX RHEGIO CALABRIÆ ſubjicitur, I Epiſcopus Bizonæ. II Taurianæ. III Locridis. IV Rhoſiani. V Scylacii. VI Tro- B pæi. VII Amantæ. VIII Crotonæ. IX Conſtantiæ. X Nicoterorum. XI Moſuniani. XII Novi Caſtri. XIII Caſani.

XXXI PATRIS PELOPONNESI ſubjicitur I Epiſcopus Lacedæmoniæ; quæ in Metropolim evecta eſt ab Imperatore Domino Alexio, ſub Patriarcha Domino Euſtathio, anno VIMDXC. II Mothonæ. III Coronæ. IV Alii. V Bolænæ. VI Amyclei.

XXXII TRAPEZUNTI LAZICÆ I Che- C rianorum. II Chamatur. III Chalchæi. IV Païper. V Ceramenſium. VI Lerii. VII Bizanti. VIII Sacabi. IX Chabitziti. X Charintziorz. XI Olnutin. XII Phaſianæ. XIII Sermantzi. XIV Audacorum. XV Zarinacorum.

XXXIII LARISSÆ GRÆCIÆ ſubjicitur I Epiſcopus Demetriadis. II Pharſali: nunc exarchia eſt. III Thaumaci. IV Zetunii. V Ezeri. VI Lœdoricii. VII Trianæ; quæ Metropoli conjuncta. VIII D Echini. IX Colydri. X Stagorum. XI Beſænæ. XII Capulianorum. XIII Gardicii. XIV Leſtini. XV Charmænorum. XVI Periſteræ.

XXXIV NAUPACTO NICOPOLEOS, hodie Tornobon appellato, I Bonditzæ II Aëti. III Ancheloi; qui honorem Metropolitanum adeptus eſt. IV Regorum. V Joanninorum. VI Ophtinæ. VII Belæ. VIII Drynupoleos. IX Buthroti. X Chimeræ.

Ex his Epiſcopatus particulares hodie ſu- E perſunt.

Epiſcopus Theſſalonicenſis, Corinthius, Athenienſis, Patrenſis, eorumque Epiſcopatus, à Romana diœceſi avulſi, throno Conſtantinopolitano hodie contribuuntur.

Finis, & Deo gloria.

Ναζιανζοῦ. Β ὁ Κολωνείας. Γ ὁ Παρνασοῦ. Δ ὁ Διαέρων. Ε ὁ Ματιάνης.

ΚΘ ΤΗ ΝΗΣΩ ΚΡΗΤΗ Α ὁ Γορτυνῆς. Β ὁ Κνωσοῦ. Γ ὁ Αρκάδης. Δ ὁ Χεῤῥονήσου. Ε ὁ Αὐλοποτάμου. ς ὁ τοῦ Αγροῦ. Ζ ὁ Λάμπης. Η ὁ Κυδωνίας. Θ ὁ Ιερᾶς. Ι ὁ Πέτρας. ΙΑ ὁ Σιτείας. ΙΒ ὁ Κισάμου.

Λ ΤΩ ΡΗΓΙΩ ΚΑΛΑΒΡΙΑΣ Α ὁ Βιζώνης. Β ὁ Ταυριανῆς. Γ ὁ Λοκρίδης. Δ ὁ Ρωσιάνου. Ε ὁ Σκυλακίου. ς ὁ Τροπαίου. Ζ ὁ Αμάντας. Η ὁ Κροτώνης. Θ ὁ Κωνσταντείας. Ι ὁ Νικοτέρων. ΙΑ ὁ Μοσουνιάνου. ΙΒ ὁ Νεοκάστρου. ΙΓ ὁ Κασάνου.

ΛΑ ΤΑΙΣ ΠΑΤΡΑΙΣ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, Α ὁ Λακεδαιμονίας· ἐτιμήθη δὲ μητρόπολις παρὰ τοῦ Βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου, ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου κυρίου Εὐσταθίου ἐν ἔτει ςφϞ'. Β ὁ Μοθώνης. Γ ὁ Κορώνης. Δ ὁ Αἴλους. Ε ὁ Βολαίνης. ς ὁ Αμυκλείου.

ΛΒ ΤΗ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙ ΤΗΣ ΛΑΣΙΚΗΣ Α ὁ Χηριάνων. Β ὁ Χαματούρ. Γ ὁ Χαλχαίου. Δ ὁ Παΐπερ. Ε ὁ Κεραμέων. ς ὁ Λερίου. Ζ ὁ Βιζάντου. Η ὁ Σακάβου. Θ τὸ Χαβιτζιτές. Ι τὸ Χαριντζιόρζ. ΙΑ τὸ Ολνοῦτιν. ΙΒ ὁ Φασιανῆς. ΙΓ τὸ Σερμάντζου. ΙΔ ὁ Αὐδάκων. ΙΕ ὁ Ζαρινάκων.

ΛΓ ΤΗ ΛΑΡΙΣΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α ὁ Δημητριάδος. Β ὁ Φερσάλου, νῦν ἐξαρχία ἐστί. Γ ὁ Θαυμακοῦ. Δ ὁ Ζητουνίου. Ε ὁ Εζερ. ς ὁ Λοιδορικίου. Ζ ὁ Τριάνης ἡνωμένη τῇ μητροπόλει. Η ὁ Εχίνου. Θ ὁ Κολύδρου. Ι ὁ Σταγῶν. ΙΑ ὁ Βεσαίνης. ΙΒ ὁ Καπουλιανῶν. ΙΓ ὁ Γαρδικίου. ΙΔ ὁ Λεστίνου. ΙΕ ὁ Χαρμαίνων. Ις ὁ Περιστερᾶς.

ΛΔ ΤΗ ΝΑΥΠΑΚΤΩ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ, τὸ νῦν λεγόμενον Τόρνοβον, Α ὁ Βονδίτζης. Β ὁ Αετοῦ. Γ ὁ Αχελώου· νῦν δὲ εἰς μητρόπολιν τετίμηται. Δ Ρηγῶν. Ε ὁ Ιωαννινῶν. ς ὁ Οφτίνης. Ζ ὁ Βελᾶς. Η ὁ Δρυινουπόλεως. Θ ὁ Βουθρωτοῦ. Ι ὁ Χειμάῤῥας.

Σώζονται δὲ ἐκ τούτων μερικαὶ ἐπισκοπαὶ τὸ σήμερον.

Οἱ ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς διοικήσεως, καὶ νῦν τελοῦντες ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Κορίνθου, ὁ Αθηνῶν, ὁ Πατρῶν, καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ αὐτῶν.

Τέλος, καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

693. 694. 695.

CATALOGI IMPERATORUM Constantinopolitanorum. Catalogus Primus ex Jure Græco-Romano Joannis Leunclavii.

Ὅσοι ἐβασίλευσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

696. Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἔτη λϛ´. ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς βασιλείας ἔτει γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, τιη´. ἁγίων θεοφόρων πατέρων συνελθόντων.

Κωνστάντιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη κδ´.

Ἰουλιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἔτη β´. καὶ ἥμισυ.

Ἰοβιανὸς ἔτος α´.

Οὐαλεντινιανὸς ἔτη ιβ´.

Οὐάλης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη ιδ´.

Γρατιανὸς ὁ υἱὸς Οὐαλεντινιανοῦ ἔτη γ´.

Θεοδόσιος ὁ μέγας, ὁ ἐξ Ἱσπανίας ἔτη ιζ´. ἐφ᾽ οὗ καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ συνέστη Σύνοδος.

697. Ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ´.

Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἔτη μβ´. γέγονε δὲ καὶ ἡ γ´. Σύνοδος ἐν τῷ κε´. ἔτει τῆς τούτου βασιλείας.

Μαρκιανὸς ἔτη ζ´. ἐπὶ τούτου ἡ δ´. σύνοδος.

Λέων ὁ μέγας ἔτη ιζ´.

Λέων ὁ μικρὸς ὁ ἔγγονος αὐτοῦ, ὁ ἐκ τοῦ Ζήνωνος, ἔτος α´.

Ζήνων ὁ ἐπικληθεὶς ἀγόνατος, ἔτη ιζ´.

Βασιλίσκος ὁ δυσσεβὴς ἔτη β´. καὶ ἥμισυ, μῆνας β´. καὶ πάλιν Ζήνων.

Ἀναστάσιος ἔτη κζ´. μῆνας γ´.

Ἰουστῖνος ὁ Θρᾲξ ἔτη θ´.

Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἔτη λθ´. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἡ πέμπτη γέγονε

698. Σύνοδος.

Ἰουστῖνος ἔτη ιβ´.

Τιβέριος ἔτη δ´.

Μαυρίκιος ἔτη κ´.

Φωκᾶς ἔτη η´. καὶ ἥμισυ.

Ἡράκλειος ἔτη λα´.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτος ἓν ἥμισυ.

Κώνστας ὁ ἔγγονος Ἡρακλείου ἔτη κη´. ἐν δὲ τῷ θ´. ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἡ ἕκτη γέγονε σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ τοῦ Δυρραχίου, ὁ εὐσεβέστατος ἔτη ιζ´.

Imperatores qui Constantinopoli regnarunt post Constantinum Magnum.

A Constantinus Magnus annis 32. ejus imperii anno decimo habita est Nicææ prima Synodus universalis adversus Arium illum impium, quum 318. sancti, gubernatique divinitus Patres coivissent.

Constantius filius ejus annis 24.

Julianus fratris ejus filius annis 2. & dimidio.

Jovianus annum unum.

B Valentinianus annis 12.

Valens frater ejus annis 14.

Gratianus filius Valentiniani annis 3.

Theodosius magnus oriundus Hispania annis 17. Sub hoc secunda Synodus universalis est coacta.

Arcadius filius ejus annis 13.

Theodosius Junior annis 42. cujus imperii anno 25. habita est tertia Synodus.

C Marcianus annis 7. sub hoc quarta coiit Synodus.

Leo Magnus annis 17.

Leo Junior ejus nepos ex patre Zenone, annum 1.

Zeno qui dictus fuit Agonatus annis 17.

Basiliscus impius annos 2. & dimidium menses 2. & rursus imperavit Zeno.

Anastasius annos 27. menses 3.

Justinus Thrax annis 9.

D Justinianus, sororis ejus filius annis 39. cujus imperii anno sexto quinta Synodus est celebrata.

Justinus annis 12.

Tiberius annis 4.

Mauricius annis 20.

Phocas annos 8. & dimidium.

Heraclius annis 31.

E Constantinus ejus filius anno uno & dimidio.

Constans nepos Heraclii annis 28. ejus imperii anno 9. Synodus sexta Constantinopoli est habita.

Constantinus ejus filius Dyrrachinus princeps piissimus, annis 17.

Latin	Greek
A Justinianus Rhinotmetus filius ejus annis 10.	Ιουστινιανὸς ὁ Ῥινότμητος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ι'.
Constantinus Justiniani filius, annis 9.	Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς Ιουστινιανοῦ, ἔτη θ'.
Leontius annis 3.	Λεόντιος ἔτη γ'.
Apsimarus annis 3.	Αψίμαρος ἔτη γ'.
Justinianus iterum annis 7.	Ιουστινιανὸς τὸ δεύτερον ἔτη ζ'.
Philippicus qui & Bardanes impius annis 2.	Φιλιππικὸς ὁ καὶ Βαρδάνης ὁ δυσσεβὴς, ἔτη β'.
Artemius qui & Anastasius annis 2.	Αρτέμιος, ὁ καὶ Αναστάσιος, ἔτη β'.
Theodosius Atramyttenus annis 2.	Θεοδόσιος ὁ Ατραμυττηνὸς, ἔτη β'.
B Leo, qui & Conon, è Syria oriundus, & Isaurus, Iconomachus, annos 24. menses 8. dies 25.	Λέων ὁ καὶ Κόνων, ὁ Συρογενὴς καὶ Ισαυρος, ὁ Εἰκονομάχος, ἔτη κδ'. μῆνας η', ἡμέρας κε'.
Constantinus filius ejus Copronymus impurus, annos 34. menses 3.	Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Κοπρώνυμος, καὶ παμμίαρος ἔτη λδ'. μῆνας γ'. 699.
Leo filius ejus, è Chazara natus, annis 5.	Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας, ἔτη ε'.
Irene Leonis uxor annis 10.	Εἰρήνη ἡ γυνὴ Λέοντος, ἔτη ι'.
Constantinus ejus filius cæcatus annis 17.	Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτῆς, ὁ τυφλωθεὶς ἔτη ιζ'.
Irene mater ejus iterum annis 5.	Εἰρήνη ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸ δεύτερον, ἔτη ε'.
C Nicephorus Seleucæus Præfectus ærarii Publici, misericors annis 9.	Νικηφόρος ὁ Σελευκαῖος ὁ ἀπὸ Γενικῶν, ὁ συμπαθὴς, ἔτη θ'.
Stauracius filius ejus anno uno mensibus 4.	Σταυράκιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτος α'. μῆνας δ'.
Michaël Rancabes gener Nicephori, annis 2.	Μιχαὴλ ὁ Ῥαγκαβὲ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ἔτη β'.
Leo Armenus annis 7. mensibus 5.	Λέων ὁ Αρμένιος, ἔτη ζ'. μῆνας ε'.
Michaël Balbus Amorrhæus Iconomachus annis 9.	Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς ὁ Αμοῤῥαῖος, καὶ Εἰκονομάχος, ἔτη θ'. 700.
Theophilus filius ejus annis 12. mensibus 3.	Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιβ'. μῆνας γ'.
D Michaël filius ejus temulentus cum religiosissima Theodora matre sua annis 26.	Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ μεθυστὴς μετὰ τῆς εὐσεβεστάτης Θεοδώρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔτη κϛ'.
Basilius Macedo annis 19.	Βασίλειος ὁ Μακεδὼν, ἔτη ιθ'.
Leo filius ejus, Philosophus, annis 26. mensibus 8.	Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Φιλόσοφος ἔτη κϛ'. μῆνας η'.
Alexander frater ejus, anno uno mensibus 10.	Αλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτος α'. μῆνας ι'.
E Constantinus Porphyrogenitus, filius Leonis cum matre sua annis 10. mensibus 6.	Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ὁ υἱὸς Λέοντος σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἔτη ι'. μῆνας ϛ'.
Romanus Lacapenus, Abastactus cognomine, annis 27.	Ῥωμανὸς ὁ Αβάστακτος, ὁ Λακαπηνὸς ἔτη κζ'.
Constantinus Porphyrogenitus iterum; una cum Stephano, & Constantino germanis, & uxoris suæ fratribus; quibus ab eo in exilium actis, rursus imperio solus est potitus annis 15.	Κωνσταντῖνος πάλιν ὁ Πορφυρογέννητος μετὰ Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου τῶν αὐταδέλφων, καὶ γυναικαδέλφων αὐτοῦ. τούτων δὲ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐξορισθέντων, αὖθις ἐβασίλευσε μονοκράτωρ, ἔτη ιε'. 701.
Romanus filius ejus, annis 3. mensibus 3.	Ῥωμανὸς ὁ τούτου υἱὸς ἔτη γ'. μῆνας γ'.
F Basilius & Constantinus hujus filii, cum essent infantes, mensibus 6.	Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ τούτου υἱοὶ, βρέφη ὄντες, μῆνας ϛ'.
Nicephorus Phocas annos 6. & dimidium.	Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς ἔτη ϛ'. καὶ ἥμισυ.
Joannes Zimisces annos 6. & dimidium.	Ιωάννης ὁ Τζιμισκῆς ἔτη ϛ'. καὶ ἥμισυ.
Basilius & Constantinus Porphyrogeniti annis 53. uno mense demto. Nimirum Dominus Basilius cum fratre suo annis	Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ Πορφυρογέννητοι ἔτη νγ'. παρὰ μῆνα ἕνα· ἤγουν, ὁ μὲν κῦρος Βασίλειος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔτη ν'. ὁ δὲ κῦρος Κωνσταντῖ-

νῷ, μετὰ τελευτὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔτη γ'.

Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος, ἔτη ε'. μῆνας ζ'.

Μιχαὴλ ὁ Παφλαγὼν ἔτη ζ'. μῆνας θ'.

Μιχαὴλ ὁ Καλαφάτης ὁ καὶ τυφλωθεὶς εἰς τὸ Σίγμα, μῆνας δ'. ἡμέρας ιε'.

Ζωὴ καὶ Θεοδώρα αἱ Πορφυρογέννητοι, μῆνας δ'.

Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος ἔτη ιγ'. μῆνας ζ'.

Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος ἔτος α'. μῆνας η'. ἡμέρας κ'.

702.

Μιχαὴλ ὁ γέρων, ὁ ἀπὸ Στρατιωτικοῦ ἔτος α'. ἡμέρας ιγ'.

Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη β'. μῆνας β'. ἡμέρας κθ'.

Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας ἔτη ζ'. μῆνας ς'. ἡμέραν α'.

Εὐδοκία ἡ γυνὴ αὐτοῦ μετὰ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτῶν, μῆνας ζ'. ἡμέρας ι'.

Ῥωμανὸς ὁ Διογένης μετὰ τῆς εἰρημένης Εὐδοκίας ἔτη γ'. μῆνας η'. ἡμέρας κς'.

Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα ἔτη ς'. μῆνας ζ'.

Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης ἔτη γ'. ἡμέρας ς'.

703.

Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη λζ'. ἡμέρας δ'.

Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κδ'. μῆνας δ'.

Μανουὴλ ὁ Πορφυρογέννητος Κομνηνὸς, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη λζ'. καὶ ἥμισυ, ἡμέρας ιε'.

Ἀλέξιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'. μῆνας β'.

Ἀνδρόνικος ὁ θεῖος αὐτοῦ, ὁ καὶ Κομνηνὸς ἔτη γ'.

Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος, ἔτη θ'. μῆνας ζ'.

Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς, ὁ αὐτάδελφος Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, ἔτη η'. μῆνας ς'.

Ἀλέξιος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσαακίου, μῆνας ς'.

Ἀλέξιος ὁ Δούκας ὁ Μούρτζουφλος ἡμέρας ο'. καὶ αὐτίκα γέγονεν ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων κατὰ τὴν ιβ'. τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, τῆς ζ'. ἐπινεμήσεως, τοῦ ςψιβ'. ἔτους, ἐλθόντων καὶ πεσόντων ἀντικρὺ ταύτης εἰς Χαλκηδόνα κατὰ τὴν κζ'. τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῆς ς'. ἐπινεμήσεως, καὶ σκυλευόντων τὰ περικύκλῳ αὐτῆς χρόνον ἕνα.

704.

A 50. Dominus autem Constantinus post fratris mortem annis 3.

Romanus Argyropulus annis 5. mensibus 7.

Michaël Paphlago annis 7. mensibus 9.

Michaël Calaphates, qui cæcatus est ad Sigma mensibus 4. diebus 15.

Zoë ac Theodora Porphyrogenitæ mensibus 4.

B Constantinus Monomachus annis 13. mensibus 7.

Theodora Porphyrogenita anno uno mensibus 8. diebus 20.

Michaël senior Stratioticus anno uno diebus 13.

Isaacius Comnenus annis 2. mensibus 2. diebus 29.

Constantinus Ducas annis 7. mensibus 6. die uno.

C Eudocia conjux ejus, cum Michaële filio menses 7. dies 10.

Romanus Diogenes cum dicta Eudocia annis 3. mensibus 8. diebus 26.

Michaël filius Constantini Ducæ annis 6. mensibus 7.

Nicephorus Botaniates annis 3. diebus 6.

Alexius Comnenus annis 37. diebus 4.

Joannes filius ejus annis 24. mensibus 4.

D Manuël Porphyrogenitus, Comnenus filius ejus, annis 37. & dimidio diebus 15.

Alexius filius ejus Porphyrogenitus annis 2. mensibus 2.

Andronicus patruus ejus, qui & Comnenus annis 3.

Isaacius Angelus annis 9. mensibus 7.

Alexius Comnenus germanus Isaacii Angeli frater annis 8. mensibus 6.

E Alexius Isaacii filius mensibus 6.

Alexius Ducas Murtzuflus diebus 70, moxque contingit occupatio Constantinopolitanæ urbis per Latinos, die XII. mensis Aprilis, Indictione VII, anno Mundi VICIOVIICXII. quum ii venissent, atque irruissent è regione urbis ad Chalcedonem, die XXVII. mensis Junii, VI Indictione, annoque uno circum urbem sita depopulati fuissent.

CATALOGUS ALTER IMPERATORUM Constantinopolitanorum ex Nova Variarum Historiarum Synopsi Matthæi Cigalæ, diversus à priori.

Catalogus Imperatorum Constantinopoleos, seu Novæ Romæ.

1. Constantinus Magnus Imperator Christianissimus, qui Constantinopolim de suo nomine condidit, eamque Maio mense absolvit, anno ab orbe condito 5838. & in ea regnavit annis 32. Hujus imperii anno decimo prima Nicææ Oecumenica Synodus habita est, quo 318. Divini Patres contra impium Arium convenerunt, & sanctum symbolum confirmarunt; ac de Paschate quoque statuerunt, ut videre est.
2. Constantius ejus filius annos 24.
3. Julianus Apostata annos 2. menses 6.
4. Jovianus annum 1.
5. Valentinianus Magnus annos 12.
6. Valens hujus frater annos 14.
7. Gratianus filius Valentiniani annos 13.
8. Theodosius Magnus Hispanus, annos 17. sub quo secunda Oecumenica Synodus coacta est.
9. Arcadius ejus filius annos 13.
10. Theodosius Junior annos 42. cujus imperii anno XXV tertia Synodus habita est.
11. Marcianus & Pulcheria annos 7. sub quo quarta Synodus celebrata est.
12. Leo Magnus annos 17.
13. Leo hujus nepos ex Zenone annum 1.
14. Zeno istius pater, qui cognominatus est Agonatus annos 17.
15. Anastasius Dicorus annos 27.
16. Justinus Thrax annos 9.
17. Justinianus Magnus istius sororis filius annos 39. ejusdem imperii anno sexto quinta Synodus coacta est.
18. Justinus ejusdem ex sorore nepos annos 12.
19. Tiberius annos 4.
20. Mauricius annos 20.
21. Phocas Tyrannus annos 8. menses 6.
22. Heraclius Magnus annos 31. menses 10.
23. Constantinus ejus filius menses 4.
24. Heracleonas menses 6.
25. Constans Nepos Heraclii, filius Constantini annos 28. sub quo sexta Sy-

Κατάλογος τῶν Αὐτοκρατόρων Βασιλέων Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης.

A Κωνσταντῖνος ὁ μέγας βασιλεὺς, καὶ Χριστιανικώτατος, ὁ ὁποῖος ἔκτισε τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὸ ὄνομά του. ἐτελείωσε δὲ αὐτὴν μηνὶ Μαΐῳ ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ ͵ϵωλη΄. καὶ ἐβασίλευσε δὲ εἰς αὐτὴν ἔτη λβ΄. τοῦ ὁποίου εἰς τὸν δέκατον χρόνον τῆς βασιλείας ἔγινεν ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Οἰκουμενικὴ σύνοδος, κατὰ Αρείου δυσσεβοῦς συνελθόντων τιη΄. Θεοφόρων πατέρων, καὶ βεβαιωσάντων τὸ ἅγιον σύμβολον. καὶ ἔταξαν καὶ τὸ Πάσχα ὡς φαίνεται. 705.

B β΄. Κωνστάντιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κδ΄.
γ΄. Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης ἔτη β΄. μῆνας ϛ΄.
δ΄. Ἰουβιανὸς ἔτος α΄.
ε΄. Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας ἔτη ιβ΄.
ϛ΄. Οὐάλης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη ιδ΄.
ζ΄. Γρατιανὸς ὁ υἱὸς Οὐαλεντινιανοῦ ἔτη ιγ΄. 706.
η΄. Θεοδόσιος ὁ μέγας ὁ ἐξ Ἱσπανίας ἔτη ιζ΄. ἐφ᾽ οὗ καὶ ἡ β΄. Οἰκουμενικὴ σύνοδος συνέστη.
C θ΄. Ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιγ΄.
ι΄. Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἔτη μβ΄. ἐν δὲ τῷ κε΄. ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ γ΄. σύνοδος.
ια΄. Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία ἔτη ζ΄. ἐπὶ τούτου γέγονεν ἡ δ΄. σύνοδος.
ιβ΄. Λέων ὁ μέγας ἔτη ιζ΄.
ιγ΄. Λέων ὁ ἔγγονος αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ζήνωνος ἔτος α΄.
ιδ΄. Ζήνων ὁ πάτηρ αὐτοῦ ὁ ἐπικληθεὶς ἀγόνατος, D ἔτη ιζ΄.
ιε΄. Ἀναστάσιος ὁ Δικόρος ἔτη κζ΄.
ιϛ΄. Ἰουστῖνος ὁ Θρᾷξ ἔτη θ΄.
ιζ΄. Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἔτη λθ΄. ἐφ᾽ οὗ ἡ ε΄. σύνοδος συνεκροτήθη τῷ ϛ΄. ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. 707.
ιη΄. Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἔτη ιβ΄.
ιθ΄. Τιβέριος ἔτη δ΄.
κ΄. Μαυρίκιος ἔτη κ΄.
E κα΄. Φωκᾶς ὁ Τύραννος ἔτη η΄. μῆνας ϛ΄.
κβ΄. Ηράκλειος ὁ μέγας ἔτη λα΄. μῆνας ι΄.
κγ΄. Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μῆνας δ΄.
κδ΄. Ηρακλωνᾶς μῆνας ϛ΄.
κε΄. Κώνστας ἔγγονος Ηρακλείου, υἱὸς Κωνσταντίνου ἔτη κη΄. ἐφ᾽ οὗ καὶ ἡ ϛ΄. σύνοδος συνεκροτή-

θη τῷ θ'. ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

κς'. Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιζ'.

κζ'. Ιουστινιανὸς ὁ Ῥινοτμήτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ι'.

κη'. Λεόντιος ἔτη γ'.

κθ'. Αψίμαρος ἔτη γ'.

λ'. Ιουστινιανὸς ὁ Ῥινοτμήτης δεύτερον ἔτη ζ'.

λα'. Φίλιππος ὁ καὶ Βάρδας ἔτη β'.

λβ'. Αρτέμιος, ὁ καὶ Αναστάσιος ἔτη β'.

λγ'. Θεοδόσιος Ατραμυτηνὸς ἔτη β'.

708. λδ'. Λέων ὁ Ισαυρος ὁ πρῶτος Εἰκονομάχος ἔτη κδ'. μῆνας θ'.

λε'. Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ἔτη λδ'. μῆνας γ'.

λς'. Λέων ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ε'.

λζ'. Εἰρήνη καὶ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτῆς ἔτη ι'.

λη'. Κωνσταντῖνος μόνος ὁ τυφλωθεὶς ἔτη ιζ'.

λθ'. Καὶ πάλιν Εἰρήνη τὸ δεύτερον ἔτη ε'.

μ'. Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Γενικῶν ἔτη θ'.

μα'. Σταυράκιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτος α'. μῆνας δ'.

μβ'. Μιχαὴλ ὁ Ῥαγκαβὲ, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ἔτη β'.

μγ'. Λέων ὁ Αρμένιος β'. Εἰκονομάχος ἔτη ζ'. μῆνας ε'.

709. μδ'. Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς Εἰκονομάχος ἔτη θ'.

με'. Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰκονομάχος, ἀλλὰ δίκαιος ἔτη ιβ'. μῆνας γ'.

μς'. Μιχαὴλ μετὰ Θεοδώρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔτη κς'. μῆνας η'.

μζ'. Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἔτη ιθ'.

μη'. Λέων ὁ σοφώτατος, καὶ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κς'. μῆνας η'.

μθ'. Αλέξανδρος ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη β'.

ν'. Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔτη ι'. μῆνας ς'.

να'. Ῥωμανὸς ὁ Αβάστακτος ἔτη κζ'.

νβ'. Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος πάλιν ἔτη ιε'.

710. νγ'. Ῥωμανὸς ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη γ'. μῆνας γ'.

νδ'. Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς ἔτη ζ'.

νε'. Ιωάννης ὁ Τζιμισκῆς ἔτη ς'. μῆνας ς'.

νς'. Βασίλειος, καὶ Κωνσταντῖνος οἱ Πορφυρογέννητοι ἔτη νγ'.

νζ'. Ῥωμανὸς ὁ Αργυρόπουλος ἔτη ε'. μῆνας ς'.

νη'. Μιχαὴλ ὁ Παφλαγὼν ἔτη ζ'. μῆνας θ'.

νθ'. Μιχαὴλ ὁ Καλαφάτης μῆνας δ'.

ξ'. Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος ἔτη ιγ'. μῆνας ζ'.

ξα'. Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος μόνη ἔτος α'. μῆνας θ'.

ξβ'. Μιχαὴλ ὁ Γέρων ὁ ἀπὸ Στρατιωτικοῦ ἔτος α'.

A nodus habita est, ejusdem imperii anno nono.

26. Constantinus Pogonatus ejus filius annos 17.

27. Justinianus Rhinotmetes ejusdem filius annos 10.

28. Leontius annos 3.

29. Apsimarus annos 3.

30. Justinianus Rhinotmetes secundo annos 7.

B 31. Philippus qui & Bardas dictus annos 2.

32. Artemius, qui & Anastasius annos 2.

33. Theodosius Atramyttinus annos 2.

34. Leo Isaurus primus Iconomachus, annos 24. menses 9.

35. Constantinus Copronymus annos 34. menses 3.

36. Leo ejusdem filius ex Chazara annos 5.

37. Irene ac Constantinus ejusdem filius annos 10.

C 38. Constantinus solus, qui excæcatus est annos 17.

39. Irene rursus annos 5.

40. Nicephorus præfectus Ærario publico annos 9.

41. Stauracius ejusdem filius annum 1. menses 4.

42. Michaël Rancabe ejus gener annos 2.

43. Leo Armenus secundus Iconomachus annos 7. menses 5.

44. Michaël Balbus Iconomachus annos 9.

D 45. Theophilus ejusdem filius Iconomachus, sed tamen justus, annos 12. menses 3.

46. Michaël una cum Theodora ejus matre annos 26. menses 8.

47. Basilius Macedo annos 19.

48. Leo sapientissimus, atque ejus filius annos 26. menses 8.

49. Alexander ejusdem frater annos 2.

E 50. Constantinus Porphyrogenitus una cum matre annos 10. menses 6.

51. Romanus Abastactos annos 27.

52. Constantinus Porphyrogenitus iterum annos 15.

53. Romanus Porphyrogenitus ejusdem filius annos 3. menses 3.

54. Nicephorus Phocas annos 7.

55. Joannes Zimisces annos 6. menses 6.

56. Basilius, & Constantinus Porphyrogeniti annos 53.

F 57. Romanus Argyropulus annos 5. menses 6.

58. Michaël Paphlagon annos 7. menses 9.

59. Michaël Calaphates menses 4.

60. Constantinus Monomachus annos 13. menses 7.

61. Theodora Porphyrogenita sola annum 1. menses 9.

62. Michaël senex Strategicus annum 1

63. Isaacius Comnenus annos 2. menses 3.

A ξγ'. Ισαάκιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη β'. μῆνας γ'.

64. Constantinus Ducas annos 7. menses 9.

ξδ'. Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας ἔτη ζ'. μῆνας θ'.

65. Eudocia ejusdem uxor cum tribus filiis menses 7.

ξε'. Εὐδοκία ἡ γυνὴ τοῦ μετὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ παιδία μῆνας ζ'.

66. Romanus Diogenes una cum Eudocia annos 3. menses 9.

ξϛ'. Ρωμανὸς ὁ Διογένης μετὰ τῆς Εὐδοκίας ἔτη γ'. μῆνας θ'.

67. Michaël filius Constantini Ducæ annos 6. menses 7.

ξζ'. Μιχαὴλ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα ἔτη ϛ'. μῆνας ζ'.

68. Nicephorus Botaniates annos 3.

ξη'. Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης ἔτη γ'.

69. Alexius Comnenus annos 37.

ξθ'. Αλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη λζ'.

70. Joannes Comnenus ejusdem filius, annos 24. menses 4.

B ο'. Ιωάννης ὁ Κομνηνὸς υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κδ'. μῆνας δ'.

71. Manuël Comnenus ejus filius annos 37. menses 6.

οα'. Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς υἱὸς αὐτοῦ ἔτη λζ'. μῆνας ϛ'. 711.

72. Alexius Porphyrogenitus Comnenus, annos 2. menses 2.

οβ'. Αλέξιος ὁ Πορφυρογέννητος Κομνηνὸς ἔτη β'. μῆνας β'.

73. Andronicus Comnenus Tyrannus annos 3.

ογ'. Ανδρόνικος ὁ Κομνηνὸς ὁ Τύραννος ἔτη γ'.

74. Isaacius Angelus annos 9. menses 7.

οδ'. Ισαάκιος ὁ Αγγελος ἔτη θ'. μῆνας ζ'.

75. Alexius ejusdem frater annos 8. menses 6.

C οε'. Αλέξιος ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη η'. μῆνας ϛ'.

76. Alexius filius Isaacii Angeli menses 6.

οϛ'. Αλέξιος υἱὸς Ισαακίου τοῦ Αγγέλου μῆνας ϛ'.

77. Alexius Ducas Murtzeflus dies 70. statim enim Constantinopolis à Latinis capta fuit Aprilis XII. anno ab orbe condito VIMDCCXII. eamque tenuerunt annos LVI. menses VI.

οζ'. Αλέξιος ὁ Δούκας ὁ Μούρτζουφλος ἡμέρας ο. καὶ αὐτίκα ἐγένετο ἡ ἅλωσις Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων Απριλλίῳ ιβ'. ἀπὸ Αδὰμ ἔτει ϛψιβ'. καὶ ἐκυρίευσαν αὐτὴν, χρόνους νϛ'. μῆνας ϛ'.

78. Theodorus Senex Lascaris regnavit in Oriente annos 18.

οη'. Θεόδωρος ὁ γέρων, ὁ Λάσκαρις ἐβασίλευσεν ἐν τῇ ἀνατολῇ ἔτη ιη'. 712.

79. Joannes Ducas Batatzes ejusdem gener annos 33.

D οθ'. Ιωάννης ὁ Δούκας ὁ Βατάτζης γαμβρὸς αὐτοῦ ἔτη λγ'.

80. Theodorus ejus filius annos 4.

π'. Θεόδωρος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη δ'.

81. Michaël Palæologus, cujus imperii anno quinto Romani Constantinopolim è Latinorum potestate vindicarunt anno VIMDCCLXXII. venitque Imperator, ac regnum suscepit. Regnavit vero annos 24.

πα'. Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, καὶ εἰς τὸ ε'. ἔτος τῆς βασιλείας του ἔλαβον πάλιν οἱ Ρωμαῖοι τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τῶν Λατίνων. ἔτει, ϛψοβ'. καὶ ἦλθε, καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸν θρόνον· ἐβασίλευσε δὲ ἔτη κδ'.

82. Andronicus ejus filius annos 43.

E πβ'. Ανδρόνικος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη μγ'.

83. Joannes Cantacuzenus, vir misericors, ac justissimus annos...

πγ'. Ιωάννης ὁ Καντακουζηνὸς ὁ ἐλεήμων, καὶ δικαιότατος ἔτη....

84. Joannes Palæologus ejusdem gener annos....

πδ'. Ιωάννης ὁ Παλαιολόγος γαμβρὸς αὐτοῦ ἔτη.... 713.

85. Manuel ejus filius annos....

πε'. Μανουὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη....

86. Joannes Palæologus, qui octavam Synodum coëgit annos...

πϛ'. Ιωάννης ὁ Παλαιολόγος ὅπου ἔκαμεν τὴν η'. σύνοδον ἔτη....

87. Constantinus ejusdem frater: cujus imperii anno IV. Sultanus Mechemetes Constantinopolim cepit, anno à Christi ortu MCCCCLIII. Maii XXIX. primusque in ea regnavit, annos 32.

F πζ'. Κωνσταντῖνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου εἰς τὸν δ'. χρόνον τῆς βασιλείας ἔλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Σουλτὰν Μεχεμέτης ἔτη ͵αυνγ'. Χριστοῦ, Μαΐῳ κθ'. καὶ ἐβασίλευσεν εἰς αὐτὴν πρῶτος ἔτη λβ'.

2. Sultanus Bajazetes ejus filius annos 42.

β'. Σουλτὰν Παγιαζήτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη μβ'.

3. Sultanus Selimus ejusdem filius annos 8. menses 6.

γ'. Σουλτὰν Σελήμης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη η'. μῆνας ϛ'.

4. Sultanus Solimanus ejus filius annos 27.

δ'. Σουλτὰν Σολειμάνης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κζ'.

5. Sultanus Selimus hujus filius annos 8.

ε'. Σουλτὰν Σελήμης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη η'.

ϛʹ. Σουλτὰν Αμουράτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κβʹ. μῆνας εʹ. A

ζʹ. Σουλτὰν Μεεμέτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη θʹ.

ηʹ. Σουλτὰν Αχμιάτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιδʹ.

θʹ. Σουλτὰν Μουσταφᾶς ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξεβλήθη, ἔτη ..

ιʹ. Σουλτὰν Οσμάνης ὁ υἱὸς Σουλτὰν Αχμάτη καὶ στασιασθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰκείου στρατοῦ ἐδολοφονήθη, ἔτη δʹ.

714.

ιαʹ. Καὶ πάλιν εἰσήχθη ὁ Σουλτὰν Μουσταφᾶς ἔτος αʹ. μῆνας δʹ. καὶ ἐξεβλήθη πάλιν. ἀντ᾽ αὐτοῦ δὲ ἐβασίλευσε B

ιβʹ. Σουλτὰν Μοράτης ἀδελφὸς τοῦ Σουλτὰν Ὀσμάνη ἀπὸ τὸ ἔτος ͵αχκδʹ. καὶ ἔτι ἕως τὴν σήμερον.

Τέλος τῶν αὐτοκρατόρων Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης· ὅσοι ἐβασίλευσαν εἰς αὐτὴν ἕως τῆς παρούσης ἐγχρονίας ͵αχλϛʹ. Χριστοῦ.

6. Sultanus Amurates ejus filius annos xx. menses 5.

7. Sultanus Mechemetes ejus filius annos 9.

8. Sultanus Achmiates ejusdem filius annos 14.

9. Sultanus Mustaphas, hujus germanus frater, qui deinde expulsus fuit, annos...

10. Sultanus Osmanes filius Sultani Achmatæ, qui militum seditione facta dolo fuit interemtus, annos 4.

11. Vocatusque iterum Sultanus Mustaphas annum 1. menses 4. iterum ejectus fuit: atque in ejus locum subrogatus regnavit

12. Sultanus Morates Sultani Osmanæ frater ab anno MDCXXIV. hodieque regnat.

Finis Imperatorum Constantinopolis, seu Novæ Romæ, quotquot usque ad præsentem annum Christi MDCXXXVI *in ea regnarunt.*

Finis libri Octavi ac ultimi Antiquitatum Constantinopolitanarum.

PETRI

PETRI GYLLII
DE
BOSPORO THRACIO
LIBRI III.

AD P. GYLLIUM.

APpellant Itali vulgo sua lilia *Gylli*
Nec male se nomen sic posuisse ferunt.
Gyllius inde tibi est aptum cognomen : ut in quo
Dogmata sub niveis moribus eniteant.

In æde divi Marcelli, Romæ, hæc sunt inscripta, una cum effigie vita functi : sed dico similia, aut in pariete affixa, vel in marmoreo lapide sculpta.

D. O. M.

PETRO GYLLIO, VIRO PROBO, UTRIUSQUE LINGUÆ DOCTISSIMO,
EX AGRO ALBIENSI APUD GALLOS NATO,
OB SINGULARES ANIMI DOTES, ET INDEFATIGABILEM IN INVESTIGANDIS ANTIQUORUM MONIMENTIS,
COMPONENDIS INTERPRETANDISQUE OMNIUM DISCIPLINARUM LIBRIS,
TOTIUS ORBIS LUSTRANDIS, INDAGANDISQUE LOCIS:
NATURAM, SOLERTIAM, ET DILIGENTIAM PUBLICE, PRIVATIMQUE LAUDATISSIMO,
POST LONGAS ANNORUM PLUS XL. PEREGRINATIONES, TERRA, MARIQUE PERAGRATAS
GALLIAM, ITALIAM, GRÆCIAM, ASIAM UTRAMQUE, ET AFRICÆ PARTEM,
AC MIRACULOSAM E MANIBUS ET CARCERE PIRATARUM, GERBEORUM LIBERATIONEM,
ROMAM QUASI POSTLIMINIO REVERSO,
ET IN RECOLLIGENDIS, ORDINANDISQUE RERUM CELEBRIUM NARRATIONIBUS,
DIES, NOCTESQUE OCCUPATO,
FEBRE VIOLENTISSIMA PER DIES XI. VEXATO,
DIEM SUUM IN CHRISTO JESU OBEUNTI;
GEORGIUS CARDINALIS ARMAIGNACIUS, PATRONUS PIENTISSIMUS
CLIENTI GRATISSIMO,
IN SPEM RESURRECTIONIS MORTUORUM,
BENEMERENTI MOESTISSIMUS,
NON. IAN. M. D. LV.
PO. CV.
VIXIT ANNOS LXV. MENSES.... DIES V. HOR. IIII.

ILLVSTRISSIMO ET AMPLISSIMO

DOMINO

D. CARDINALI ARMAIGNACIO,

PATRONO ET MOECENATI SUO

ANTONIUS GYLLIUS

S. P.

VETERIBUS non solùm is fuit mos, Card. ampliss. eis, qui insignem ob causam, perpetuitatem meruissent, statuas erigere: sed summi etiam ipsi viri sui corporis simulachra in publico collocata, conspici voluerunt, nominis gloriæ ita consulentes. Quod etsi ambitionis speciem aliquam habere videretur, non usque adeò tamen fugiendum, sed ut virtutis monumenta quæque præclara censeo; ita illud multo perennius, quo ingeniorum quàm corporum effigies relinquuntur. Siquidem statuæ & imagines vel vi convulsæ decidunt, aut vetustatis situ decoloratæ vanescunt: volumina verò (quæ spirantia sunt hominum simulachra) nullo modo convelli, aut senio possunt obliterari, imò sanctiora & durabiliora fiunt ipsa vetustate. Quæ cùm animo perpenderem, danda mihi fuit opera, ut PETRI GYLLII clientis tui, & patrui mei nomen cum tuo sempiternæ memoriæ traderetur: qua te optimo jure dignum censemus, in quo & vitæ religio & doctrina enitet: quibus haud dubiè vita constat, quòd ex mortalium commercio eas si sustuleris, omnia futura sint incondita, nec minus obscura, quàm si Solem & Lunam demas. Pythagoram namque ferunt, inter alia sua documenta admonitos voluisse discipulos, in primis, ut Deum religione colerent; animum verò disciplinis. Quorum dogmatum, ut tu cultor es, quantum pietas patitur, observantissimus, ita Christianæ persuasionis scriptorum assiduus lector, & imitator, ut nulli Clarissimorum videaris secundus; nec minus eruditione, quàm Cardinalatu memorandus. Verum hoc unum scio, apicem & primatum hunc, non opes, non nobilitatem (quæ vel sola te commendare poterat) tribuisse tibi; sed religionem illam doctrinæ conjunctam: quibus sic te adornatum videmus, tanquam alexipharmaco quodam. Hinc factum est, ut te consilio pollente in legationibus obeundis & Franciscus & Henricus Reges usi sint: maximas enim res apud summos Pontifices, & ubi visum est, tuo consilio, autoritate, prudentia, gloriosè confecère: neque ab his solùm in sapientum numero habitus es, verùm & à summis Pontificibus Romanis, & Illustrissimis Principibus. Hac ratione tanto apice, & meritissimo, cohonestatus es: quo sanè antè dignus eras, quàm acciperes. Quippe viris præcellentibus hoc inest, non ut tam studeant aliquid suscipere, quàm mereri. Tam præclaris animi dotibus illud accedit, quòd literatos diligis, ac foves: illorum benevolentiam expetis, muneribus concilias. Etenim qui tuus in omnes studiosos semper fuit propensissimus animus, hunc eundem in GYLLIUM multis ab annis perspectum habui, maximè cùm illo vita functo, te verò Legationem Regiam obeunte apud sum-

mum Pontificem Paulum quartum, illius lucubrationes unà cum ipso deperditas nolueris, quas in tui unius gratiam Romæ conscribebat, suorum ut errorum prope Ulysseorum, tibi rationem aliquando redderet, fata nisi in contrarium ei obstitissent. Quin & ex tua singulari humanitate, benevolentia haud insueta, te in Galliam redeunte post expletum munus, inter cætera id tibi curæ fuit, ut illinc ejus conscriptiones, vel fragmenta potiùs asportarentur, ne quis eos labores, tuo nomine dignos, sibi vendicaret. Igitur quod ad GYLLIUM spectat, si quid utilitatis hinc percepturi sunt studiosi, tibi acceptum ferent, ut qui tanti semper feceris bonas literas, ab aliis pauci æstimatas. Itaque cùm tu nec clientis industria, nec ille tanti Mœcenatis liberalitate unquam abusus sit, sed eodem animi consilio uterque publicæ & communi omnium utilitati prospiceret; tu quidem ex animi generositate virtuti, ille ingenio servire desideravit. Ita rem habere satis in hunc usque diem id ostendit, cùm doctrinam doctosque vacuus à negotiis Regiis, adjungis tibi, atque concilias. Hinc est, quòd longè major laus sit tibi tribuenda, quàm cæteris Principibus (absit verbo invidia) in cujus cubiculum permulti libri ingressi sunt, qui veri & virtutis viam tradidère. Quæ omnia cùm mihi, beneficia experto, constarent, ne ab aliorum nostri temporis instituto recedere viderer, qui cùm sua scripta in lucem proferunt, vel ab aliis exarata, haud sine inscriptionis tutela & patrocinio ea in vulgus emittunt, præclarum hunc morem mihi retinendum putavi, ut auspiciis, ductuque tuo fœlicissimo tandem exirent ea, quæ GYLLIUS conscripsit de Bospòro Thracio, & de Constantinopoli, longè meliùs ab ipso tot annos lustratis, quàm sint à cæteris, qui hoc idem tentarunt suis libellis. Fecit denique tua benignitas, ea fide & conditione in manus nostras hæc pervenirent, ut unà cum Æliano de Animalium historia & libello Demetrii Constantinopolitani de curatione Accipitrum, ab ipso Græco in Latinum factis, prælo subjicerentur. Qua in re æquissima ipse mihi deesse nolui, deligens tuam Celsitudinem, cujus fidei & patrocinio hæc opera committerem: neutiquam aberrans à proposito patrui vita functi, qui studia sua in tua fide, tanquam in sinu tuto, suavissimè conquiescere cupiebat, quorum etiam illi semper autor fueris. Porrò autem qualecunque munus litteratorium istud fuerit, Cardinalis Illustrissime, & Amplissime, [erit enim meæ in te observantiæ pignus, & grati mei erga te animi argumentum] sic æquo animo amplectaris, quo hujus generis solitus es. Quòd si tuæ amplitudini placere judicavero: fiet, ut in his, quæ à te desiderari intelligam, voluntati tuæ à me pro viribus satisfiat. Bene vale.

PETRI GYLLII
DE
BOSPORO
THRACIO
PRÆFATIO.

CUM Novam Romam Constantinopolitanam sim descripturus, mihi priùs describendus videtur Bosporus, princeps creator Byzantii, melior & præstantior, quàm Byzas hujus Urbis conditor; (quamvis hic optimus & Deo simillimus fuisse traditur;) quo Urbs jam tot secula carere potuit; & situs loci alium conditorem invenisset, ut postea deserta invenit Pausaniam, deinde funditus eversa Constantinum: at Bosporo ne punctum quidem temporis carere potest, supra quem Constantinopolis sita est. In cujus obscuritate illustranda, si longior ero, id attribuendum erit obscuræ caligini tot seculorum, quæ Bosporum Thracium Cimmerico longè obscuriorem effecerunt, & magis clausum, quàm esset ante Jasonis transitum, tenuerunt, ut hujus non modò caput ex tanta caligine extaret, hoc est Cyaneæ petræ, sed ne ejusdem quidem plus centum loca antiqua olim memoriæ prodita ab antiquis scriptoribus, quæ latuerunt in tenebris abhinc fere ruinis Severi: quorum caligo discuti non potest, nisi Phineo cæco, qui nobis velut Jasoni transitum Bospori demonstret, oculos restituero; id est, Dionysio Byzantio antiquissimo Bosporici Anapli scriptori; jam tot annos in cæcis tenebris jacenti lumen attulero: qui licet hominum in magna luce versaretur, tamen crassa adeo caligine circumfusus est, ut non videretur, nisi quis simili studio, quo uti conatus sum, ejus caliginem discuteret. Ita enim ejus nomina antiqua ignorata sunt, ut nulla jamdudum nota sint: quæ illustrare ob hujus Freti excellentiam conabor, quod præstat omnibus Fretis. Gaditanum quidem stringit duos orbes, sed incipientes, sed vinculo lato sexaginta stadia: at Bosporus duos medios orbes nodò astringit non latiori quatuor stadiis. Adde, quod Bosporus est commodior: hic enim utroque orbe accolarum multis commerciis conjunctorum frequentatus, portæ habet dispositionem, ob communionem mutuam: aliquando ponte junctus ab his, qui pedibus ex una continente in alteram transire mallent. At Gaditani Freti rarus est usus, ob inusitatam Libycorum communionem cum Europæis, & ob longinquam externi maris navigationem. Thucydides laudat Siciliam, quod Freto viginti stadiorum disjungitur à Continenti, sed id duntaxat insulam jungit Italiæ, infame non modo scopulis monstrosis & voraginibus, verùm etiam beluis, quibus Bosporus caret. Chalcidicum Fretum mirabile: sed ob sui Euripi inconstantiam ponte quidem jungentis insulam continenti; at non longiori spatio octoginta passibus, quibus patet in longitudinem, in latitudinem circiter quadraginta, qui hominum manu obrui potest: reliquum Chalcidici Euripi Euboïcum Fretum longum & difficile: non enim alia infestior classi statio est. Nam & venti ab utriusque terræ prealtis montibus subiti atque procellosi Fretum hoc torquent: Bosporus autem semper portuosus, & navigabilis. Prætereo Isthmum Corinthiacum, qui ut Fretum admisisset, duos tamen sinus breves conjungeret, qui non magna navigationis circuitione jungi possunt: at Bosporus conjungit duo maria, quæ nulla navigationis circuitione jungi possunt: nisi Bosporo, quem sapienter Euripides Clavem nominat Ponti. Rectè physicam rationem secuti Poëtæ

finxerunt, Bosporum minimè pervium, eundemque transire, sine Phineo rege Bospori, Jasonem non potuisse, significantes Pontum invito rege Bospori adiri non posse. Rectè Hesiodus ait, Phineum excæcatum fuisse, quod navigationem Cyanearum & Ponti, Phrixo indicavisset. Omitto Bosporum Cimmerium triginta stadia latum, & vadosum: qui etsi valdè profundus esset, tamen hostes non arceret, sed auxiliaretur hostibus. Conglaciatus enim, pontis vicem præstat, cujus campi minùs mansueti, quàm illius montes. Prætereo Hellespontum longè latiorem, & Sinu Byzantiaco carentem: de quo rectè Constantinus judicavit, cùm posthabito Hellesponto Constantinopolim in Sigæo promontorio inchoatam eminenti in fauces Hellespont, transtulit ad Bosporum. Prætermitto reliquos triplicis Orbis limites, Pontum Euxinum, Mare internum, Tanaim, Nilum; quorum nullus contra hostes tam tutus, quàm Bosporus. Illa enim maria latissimè patent. Tanaïs gelu concretus pons est barbarorum. Nilus longissimus uno loco, custoditus infinitis locis transiri potest: Bosporus una clave duos orbes, duo maria aperit, & claudit. Piscium copia excellit Massilia, Tarentum, Venetia; sed omnia superat Bosporus: quo velut per portam duplicis maris pisces transire solent Autumno & Vere, tam certa lege naturæ, quàm solent grues bis quotannis internum mare pervolare; tantaque multitudine, ut primo cuique magnum piscium numerum capere & ferire liceat: neque modo ab usu piscandi instructi, sed etiam totius piscationis rudes, atque adeo pueri, & fœminæ capere possint domi desidentes ex fenestra calathis demissis, hamisque ab esca nudis etiam imperiti piscandi, Pelamides capiant tot & tantas, ut toti Græciæ sufficiant, aliisque nationibus. Et ne numerem infinita genera piscium, tot gregalis generis capiunt, ut uno reti permulta navigia impleant. Ostrearum bonitate excellentium tantam multitudinem, cùm aliis temporibus largitur Bosporus, tum maximam temporibus, quibus per leges Græci vesci non solent piscibus sanguinis participibus, ut quotidie videas fora multa redundare Ostrearum acervis, Hamiarum ignotorum piscium Romæ & Venetiis. Suavissimi cibi crebros greges videre licet in Bosporo: eorundem quoque pugnas cum Delfinis tales spectare, quales traduntur à scriptoribus. Quòd si Bosporani non tantopere terrenis carnibus abundarent, si piscibus delectarentur, ut Veneti, si liberè piscari possent, ac non pro tributo dimidiam piscationis partem dare cogerentur, & reservare non haberent necesse Regi omneis Pelamides ex Ponto descendentes, profectò omnia fora Byzantina piscium multitudine implerentur. Græci ex antiquo quodam proverbio extollunt Hellespontiorum piscium copiam. Sic enim inquiunt: Cùm quis temerè ea, quæ abundant, aliunde affert ut rara, dicere solebant, noctuam Athenas, aut buxum in Cytorum, aut pisces in Hellespontum: quo multo præstantior Bosporus, per quem primo pisces, pastionibus Ponti pingues facti descendunt; deinde ex his, qui Bosporanorum piscatorum insidias effugerunt, latiorem transeunt Hellespontum. Quid? quod sua dulcedine superat cætera maria, & suæ dulcedinis fœcunditate contendit cum mirabilibus fluviis; inter quos excellit Nilus Ægypto quidem fœcunditatem dans, sed non tam suis nativis aquis, quàm cœli & terræ siticulosæ natura; id quod deprehenditur ex rivulis fontium Arabiæ, Africæ, Mediæ, Babyloniæ: hi enim, sicut Nilus, vicina loca, quæ alluere possunt, fertilia efficiunt. Unde (Byzantiis) agris Libyæ tam eximia fertilitas, ut terra agricolis fœnus reddat cùm centesima fruge? nisi ex vicinis mediocribus fluviis, saxorum mole primùm retentis, deinde per fossas divisis? Quot in Gallia delitescunt flumina, quæ si per arenas mediam ferè occupantes partem orbis transirent, non mediocrem arenis fœcunditatem darent? Bosporus sua dulcedine piscium multitudinem Niliacis arenis numerosiorem alit, non modo à se procreatorum, sed etiam ab utroque mari: tum mellis & ceræ, frumenti & vini, cæterarumque rerum copiam largitur non modò Bosporanis; sed etiam infinitis nationibus longinquis, atque adeò ipsi Nilo Ægyptoque permulta impertitur. Jure igitur Bosporus vulgò dicitur, Autumno aureus, Vere argenteus, rectiùs appellandus Chrysorrhoas, quàm quisquam alius, etiamsi esset Chrysorrhoas Damascenus. Hic enim unius Damasci agros irrigat duntaxat, præterea nihil fert, innavigabilis. Jam quispiam cœlum Bospori damnabit, ut caliginosum, Apolloniumque

afferet, cùm scribit Argonautas ex alta specula insulæ Cyzici prospexisse ἠερόεν στόμα Βοσπόρου δίον· ἀερῶδες ἤτοι ὀμιχλῶδες. *Id enim non ex Bosporici cœli natura, sed ex longo intervallo accidit, quo amplius octoginta millia passuum à Cyzico abest Bosporus. Loca enim longinqua, & si cœli natura lucida sint, tamen ex longinquo intervallo prospecta, obscura videntur. Erit alius, qui non probabit Bospori oras, ut asperas & plane Thracicas: at hæ miti amœnitate certant non solum cum omnis maris littoribus, sed etiam cum ripis nobilissimorum fluminum. Nilus quidem suam amœnitatem ex una ripa ostentat, ex altera deformat, patefaciens exustos, & latissime retorridos campos. Vidi Penei ripas, quas amœnas efficiunt illa nobilia Tempe Thessalica, in nemorosa convalle inter Ossam & Olympum sita, per quæ media Peneus viridis labitur, amœna, ut dicuntur, sed angusta, & brevia, undique montibus in altitudinem immensam elatis coarctata, ut terror adsit prætereuntibus; qui augetur, si Livio credimus, strepitu Penei agreste quiddam resonantis. Vidi item ripas amœnas aliquot fluminum Mediæ: hæ enim sunt illa decantata Tempe Medica, virore quidem plantarum manu satarum læta, sed undique montibus asperis arenaceis, qui nativis arboribus carent, circumdata: verumtamen nulla amœniora spectavi valle, per quam defluit Bosporus utrimque cinctus collibus molliter assurgentibus, vallibus leniter pronis, utrisque partim nemorosis, partim vitiferis & frugiferis, partim amœnitate viretorum, floribus, herbis, arboribus etiam fructuosis enitentium, inter quæ excellunt horti Regii: quos singulos quid aliud esse dicam, quàm Thessalica illa Tempe amœnissima, sed longè amœniora, nisi ea Lapithæ Centauri velut Dracones Hesperidum hortos custodirent, proculque spectatores arcerent. Sileo rivos perennes & perlucidos circiter triginta hinc atque illinc delabentes in Bosporum, prætereo fontes gelidos. Quid unum jam commemorem Nymphæum Chalcedoniorum, situm juxta Bosporum, à permultis antiquis commemoratum? cùm valles Bospori plusquam quinquaginta nihil aliud sint, quàm Nymphæa virore nemorum & pratorum, topiario & coronario naturæ opere spectabilia. Ora autem maritima collucet plus triginta sinibus portuosis, ad marginem usque profundis: inter quos excellit sinus Chrysoceras, hoc est Cornucopiæ: siquidem aurum omnium rerum copiam largitur. Collucebat olim ab initio Bospori ad finem ædificiis continuis, quæ longis bellis eversa iterum excitantur, ut ab initio Sinus Ceratini jam littus ad promontorium Estias (littus patens in longitudinem circiter decem milliarium) exædificatum sit ferè continuis ædificiis, non modò in sicco, sed etiam media ex parte in mari substructis, non modò ad hominum habitationem, sed etiam ad stationem scapharum, atque excipulas piscium: quæ omnia patitur mitis Bosporus. Non enim fremebundo æstu effervescit in ædificiorum fundamenta, sicut cætera freta, quæ littoribus fracta, spumarum fervorem in ædium pavimenta furiosè jactant, & fremitu terribili murmurantis maris littora plangentia maritimas urbes vexant; sed lenis urbem & suburbana alluit, neque sese effert extra littus, quamvis humile & planum. Itaque Jasonem duodecim diis apud Bosporum sacrificasse, templumque condidisse arbitror, judicantem non modò hominum, sed etiam omnium deorum domicilium esse Bosporum. Apollo quidem sex templa habuit juxta Bosporum: antiquissimum in urbe Chalcedone, nullis oraculis cedens: duo Byzantii; unum in Xerolopho, cum tripode antiquissimo; alterum cum luco laurorum juxta finem Sinus Cornu: quartum, juxta eundem sinum: quintum in promontorio nuncupato Metopo: sextum in suburbano vico appellato Daphne à profundo luco laurorum Apollini consecrato, qui in Olympia, ut Mercurium cursu secum certantem præverterit, ita periclitaretur certans in medio Bosporo cum Mercurio, qui semper præfuit promontorio Hermæo, obsidente maximas Bospori angustias, cujus radices cùm sustinerent Darii pontem, ejusque sedem in saxo excisam, ostenderunt Mercurii ingenio Darium Asiam Europæ quasi compedibus alligasse. Justiùs apud Bosporum perenni certamine Juno, Venus, Pallas contendunt: quàm ubi semel contendisse dicuntur. Dulcis Venus mare (unde nata est) dulce ostentat excellere. Juno colles uberes profert, & promontorium Bosporium, in quo fuit ædes Junonis Acrææ. Pallas arces Byzantias pro-*

ponit non judici Paridi juveni pastori, sed Jovi antiquissimo imperatori, & Neptuno, præsidentibus Bosporo, cujus portas Neptunus servare traditur, & claves Ponti custodire, adjutore filio Byzante fabro Clavis Ponticæ, hoc est, arcis Byzantiæ conditore, in qua antiquum Neptuni templum fuisse scribit Dionysius. Jupiter Vrius, imperatorque quamdiu multumque Bospori angustias tutatus sit, declarat fanum Jovis Vrii, in hunc diem nomen retinens: declarat ejusdem statua in Bosporo sita, quæ, cùm tam multa bella ex Ponto emerserint, servata est, cùm interim sua signa Jupiter pateretur ex Macedonia, ex Græcia auferri. Cùm Lucullus ex Ponto auferret Coloseum Apollinem, tamen illam, etsi in toto orbe pulcherrimè facta haberetur, attingere non ausus est: nec arce priùs cessit, quàm Christus ei successit verus Jupiter Vrius, & Imperator: adeò ille Bosporum amore prosequutus est, quem nonnihil augere potuit, id quod sempiterna nominis memoria Bosporus testatur se transvexisse Io, quam Jupiter amavit; Bosporique accola Semystra educavit Ceroëssam Jovis & Ious filiam matrem Byzantis, qui condidit Byzantium. Acriùs igitur & commodius in Bosporo, quàm in Olympia de Orbis imperio Jupiter cum Saturno colluctari potuisset. Nec modò deorum hominumque Pater, sed etiam Mater deorum Bosporum accoluit, suaque æde arcem oppositam arci Jovis Vrii illustravit. Neque modò dii deæque inter se, sed etiam secum de pulchritudine Bospori certant. In quo mari Venus dulcior, quàm in dulciore Ponti, cujus aqua potui pecorum utilior, quàm dulcium fluminum? itaque accolentes Pontum omnia pecora ad mare ducunt, ut ex eo bibant. Vbi Venus placidior, quàm in placido Bosporo? ubi Veneris Placidæ ara in Sinu Auricornu nuncupato, ejusdemque templum in suburbano proximo Chalcedoniæ; & in portu Lyciorum, ubi etsi Bosporus frigidus, tamen Venus frigere non potest compressa collibus Bacchi & Cereris feracibus. Juno circa Bosporum duplex & gemina, nempe utraque continens, certat non solum de similitudine, sed etiam de paritate collium, vallium, fontium, frugum, fructuum. Vbi Pallas urbium, arcium tutrix, arcem architectari potuisset commodiorem ad retinendum utrumque orbem, quàm in Bosporo? Vbi Pallas Bospori primas sibi partes deberi contendat, quàm in arce Byzantii, quò primum egressi Coloniæ deductores Minervam coluerunt, aramque Minervæ Ecbasiæ ibi erexerunt, & Pallade adjutrice statim pugnarunt tanquam pro terra patria, nempe Byzantio, quod lumen est clarissimum Bospori. Habuit item alteram Aram supra Bosporum, quam Megarenses coloniæ deductores Palladis Dissipatoriæ appellarunt, ab hostibus Barbaris dissipandis. Diana item, & Ceres, & Bacchus contendunt ornare Bosporum. Ecquodnam aliud tam breve spatium sex templa habuit illustria Dianæ, quàm Bosporus? in cujus exordio fuit Dianæ Fanum adeò celebre, ut idem Fanum ab aliquibus dicatur Dianæ, ab aliis Jovis. Nusquam Diana sua retia marina tendit felicius, quàm in Bosporo, in quo medio fuit ædes Dianæ Dictynæ. Finis Bospori habuit templum Dianæ Orthosiæ, & ædem Persephones in Promontorio Bosporio: itemque in opposito littore delubrum Dianæ Luciferæ; atque in Bospori portu, Lyciorum nuncupato, templum Dianæ Phosphori. Sed quid tam multa de Diis? cum possem Bosporum suis variis & propriis laudibus efferre, nisi hæc pauca præloqui voluissem, non tam ut laudem Bosporum ex judicio Deorum, quàm ut Bospori nomina antiqua summatim informem usurpata atque appellata ab aris, templis, cæterisque Deorum monumentis. Itaque Bosporum Deorum domicilium appellavi, quòd in eo omnium majorum Deorum aræ, ædesque multæ & celeberrimæ fuerunt. Jure igitur nonnulli Bosporum, Sacrum Ostium appellarunt: jure Jason duodecim Diis Fanum consecravit; propterea, ut mihi videtur, quòd omnes Dii ad eum ornandum contendisse videntur; contra Sostratum, qui Bosporum asserit Neptuni opus esse, mihi potius ab orbe condito ipsum patefecisse videtur architectus ille summus, qui elementa creavit & distinxit. Quomodo Neptuni fortuita vi Euxinus Pontus tam scitè Bosporum aperire potuisset? in quo nihil fortuitum videtur, sed summa ratione factum, ut vix ulla humana mens majore artificio excogitare posset commodiorem ad navigandum: aut si quis tentaret Bospori os aliter fingere, ille esset, qui in alia corporis parte os hominis, quàm est, commodius esse debuisse,

frustrà

frustra probare niteretur. Primum suum introitum inter Cyaneas largum viginti stadia, montibus cinctum, velut brachia distendit in complexum introeuntium: deinde sensim per longitudinem duorum milliarium usque ad Promontorium Myrleanum coarctatur in angustias milliarias: post in longitudinem quinque milliariorum, quoniam rectus procedit, multos Sinus portuosos efficit: atque ad finem usque magnis anfractibus, & crebris sinibus pergit flexuosus usque ad mœnia Byzantii; cujus mucrone velut rostro scinditur in duas partes: quarum rapidior & major in Propontidem progreditur paulatim, oris recedentibus, usque dum inter Chalcedonem & Byzantium dilatatur in quatuordecim stadia; similiter pari introitu ascendentes excipiens in Pontum, ut excipit descendentes ex Ponto. Altera pars Sinum efficit, Cornu nuncupatum. Sed quid plura de Bosporo? sine quo Byzantium nunquam extitisset, aut vulgaris urbs remansisset: cujus conditor & genius Agathodæmon Bosporus (aut Bosporius) jure dici potest & debet; sine quo non modò vivere cum dignitate, sed ne nasci quidem potuisset. Et ne habeam inculcare, quæ postea dicam de Byzantio, id ferè omne Bosporo acceptum referre oportet, quod laudis tribui potest Byzantio.

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

PETRI GYLLII DE BOSPORO THRACIO

LIBER I.

Cap. I.

De origine Bospori, & de ejus multis nominibus.

Bospori Thracici origo est Pontus Euxinus. Supra Pontum est Mæotis, quam matrem & nutricem Ponti divulgavit hominum sermo, jam ab usque antiqua memoria traditus. Mæotidis finis Tanais, limes Europæ & Asiæ. Mæotidem Cimmerico freto excipit Pontus, auctus Mæotide, & multis magnisque fluminibus per Thracium Euripum exit in Propontidem. Et ut magni lacus fluvium aliquem emittere solent, ita Pontus emittit in mare Ægæum velut flumen maximum, in principio angustum, in medio amplum, in fine strictum. Finis appellatur Hellespontus; medium verò, lacus similitudinem gerens, Propontis; principium Bosporus. Hunc multis nominibus scriptores appellant: Græci quidam αὐλῶνα: Pomponius Mela, *canalem*, alii *Euripum Thracium*. Herodotus modò *Ponti os* appellat, modò αὐχένα. Laurentius vertit *collum*, poterat purè & Latinè reddere *Fauces Pontici maris*: Græci nostræ ætatis λαιμὸν nominant. Turci eodem sensu *Bogazin*. Fauces, inquit Livius, στενὰ vocant Græci. Bosporum quidam recentes scriptores *Stenon* nuncupant. Pomponius Mela etsi interdum totum Fretum nominat *Fauces*, tamen partem ultimam Bospori, positam inter Chalcedonem & Byzantium, propriè appellat *Fauces*; reliquam oris partem vocat *os*. *In Bospori (inquit) faucibus oppidum, in ore Templum est, oppidi nomen Chalcedon, Templi numen Jupiter.* Ubi distinguit fauces ab ore; idque aptè: sive existimat Pontum, ut omnes existimant, exire in Ægæum velut per meatus cujuspiam animalis, nempe primò per Bosporum, quasi per os & fauces subire in alvum, hoc est, in Propontidem: deinde per Hellespontum, tanquam per vesicæ fauces delabi in Ægæum: sive putat mare Ægæum exire in Pontum, id quod putare videtur, sed

falsò, ut paulò infrà ostendam. Tum enim, revera Ægæum à Propontide velut ab alvo ejiceretur in Pontum per fauces & os Bospori. Non igitur minus rectè *Threïcias fauces* Bosporum appellabimus, quàm Lucanus Hellespontum appellavit. Cicero Bosporum nunc *introitum Ponti*, nunc *os*, atque *angustias* dicit. Similiter Aristides Bosporum appellat εἰσβολὰς τοῦ Πόντου. rectiùs Philostratus ἐκβολὰς τοῦ Πόντου, cùm Bosporus sit Ponti exitus potiùs, quàm introitus: Pomponius Mela *angustias introitumque maris venientis*, nos *Fretum*; Græci πορθμὸν appellant. Procopius restrictius hunc præfinire videtur in libro inscripto περὶ τῶν ἀνεκδότων, quem scripsit contra Justinianum, contraque ejus uxorem Theodoram. *Byzantium*, inquit, *utrinque Fretum habet: unum in Hellesponto circa Sestum & Abydum, alterum in Ponti Euxini ore, ubi Fanum nominatur. In Hellesponti Freto tributum quidem minimè exigebatur: Præfectus verò à Rege missus in Abydo sedebat, perscrutans, si qua navis ferens arma, sine Regis permissu, iret Byzantium, aut si quis Byzantio solvisset, qui non ferret literas & signa hominum, quibus hæc cura mandata esset. Non enim fas quenquam ex urbe Byzantio enavigare sine dimissione virorum operam dantium magistratui appellato Magistro non dimissorum. Similiter si quis ad Barbaros mearet, apud Fanum Jovis præsidebat, qui perscrutaretur, si qua ex Romæorum ditione ferret, quæ ad hostes efferre non liceret: nihil tamen huic Præfecto exigere licebat ab his, qui illac navigarent. At ex eo tempore, quo Justinianus accepit Imperium, in utroque Freto constituit tributum publicum; & stipendio quidem utrique Freto Præfectos afficiebat. Verùm edicebat, ut omni vi quàm plurimas pecunias inde auferrent.* Prætereo cætera, quæ Procopius colligit contra acerbam exactionem à Justiniano utrique Freto constitutam. Hoc unum duntaxat ex his percipe. Procopium Bospori & Hellesponti summas angustias strictè nominare *Fretum*, ut Titus Livius Fretum Chalcidici Euripi vocat summas angustias canalis Eubœam dividentis à Bœotia. Certis & propriis etiam aliis vocabulis Bosporum scriptores nominant. Ptolemæus *Os occiduum Ponti*: Apollonius Argonauticorum poëta σκολιοῦ πόρου στεινωπὸν appellat: Arrianus *Fretum Mysium*, à Mysiis populis, cùm id Mysii accolerent: deinde *Thracium* à Thracibus accolis. Potuit etiam appellari *Bithynicum*; & *Mygdonium*, & *Bebrycium*; cùm Bithynia, quæ claudit Bospori latus dextrum, Asiaticumque, fuerit etiam appellata Mygdonia & Bebrycia. Herodotus nominat *Bosporum Chalcedoniæ*. Strabo *os Byzantiacum*. Joannes Tzetzes appellat Bosporum *Damaliten* sua ætate nuncupatum; vulgò *Prosphorium*. Aristidès *januam Ponti* vocat; imitatus Pindarum, qui Fretum Gaditanum *Portas* dicit *Gaditanas*. Ora enim similia portis habentur: inde fluminum exitus ostia dicuntur. Plinius Fretum Gaditanum appellat *limen interni maris*. Euripides *Clavem Ponti* nuncupat Bosporum. Unde autem vocetur Bosporus, etsi omnibus clarum, à bovis meatu; tamen dubium controversumque inter vetustissimos scriptores est, quænam bos illa fuerit, & quà transierit: quod non tantopere quærendum putarem, nisi hoc perspicuo facto, planè intelligere non possumus, ubi locus appellatus *Bos* sive *Damalis*, ubi Chrysopolis. Poëtæ tradunt Io Inachi filiam mutatam in bovis speciem, irâ Junonis, Fretum hoc transisse, ex eoque Bosporum appellatum fuisse. Polybius addit transiisse ex Europa ad locum sua ætate nuncupatum Bovem. Arrianus ex quorundam sententia adjungit, aliam bovem fuisse, quæ huic Freto nomen dederit, quam dicit Phrygibus urgentibus incolumem transisse Fretum, positum inter Chalcedonem & Byzantium; ducemque illis extitisse, quibus divinum oraculum datum erat, ut bovem transitus ducem facerent: cui obtemperantes incolumes transierunt; hujusque meatus monimentum tradit esse Bovem æream, excitatam à Chalcedonensibus, locumque illic esse, qui usque ad suam ætatem forsan ex hac appellaretur Damalis: sed ubi fuerit locus Bos sive Damalis dictus, posteà suo loco ostendam. Dionysius Byzantius affert quosdam tradere, bovem œstro stimulatam ad promontorium, in quo postea conditum est Byzantium, delatam trajecisse meatum medium; ex eoque hunc Bosporum, illud Bosporium nominatum fuisse. Alii verò testantur ideò sic nuncupatum, quòd omne Fretum appellare olim solerent Bosporum. Nonnulli scribunt accolas, siquando olim hoc Fretum trajicere vellent, rates alligasse adjunctis bobus; atque ita trajecisse: ex eoque nomen adeptum fuisse. Nymphis tradit Acarionem historiæ mandasse, Phryges trajicere volentes navem ædificasse Bovis caput in prora habentem. Hæc quidem ex antiquissimis scriptoribus attuli, ut cognoscatur num verè recentes scriptores tradant, inter quos Joannes Antiochenus, qui scribit à Byzante conditore Byzantii bovem in hoc Fretum immissam trajecisse ad Chrysopolim; ex eoque Bosporum appellatum fuisse; cùm Byzas nepos fuerit, Jous quæ antequam Byzas nasceretur; hunc canalem trajecerat.

Cap. II.

De Bospori principio, & fine, & de ejus longitudine.

HErodotus Bosporum Thracium scribit longum esse centum & viginti stadia; sed loca unde incipit, & definit, non explicat. Polybius similiter longum esse dicit, & loca quibus terminatur, nominat; nempe ex parte Ponti, Fano nuncupato; ex parte Propontidis, Chalcedone, sed Fani nomen non declarat, Jovisne, an Dianæ, an Neptuni: nam horum trium fana ponuntur in Ponti introitu. Sed Menippus, & Arrianus in suis *Periplis Bithyniæ*, id Fanum nominant Jovis Vrii, & ponunt in Asia, eandem Bosporo longitudinem dantes à Fano Jovis Vrii ad Chalcedonem. Similiter Pomponius Mela, oram Bospori Asiaticam persequens, tradit templum in Ponti ore positum authore Jasone ædificatum, cui nomen esset Jupiter; ex eoque templo dicit, ut ingens Pontus sese aperit: quem Herodoto teste, ut videret Darius apertum, profectus est ad Cyaneas à Græcis *Planctas* nuncupatas, ubi in Fano sedens contemplatus est Pontum mirabilem. Ex quibus dubium cuipiam videri possit, an Fanum Jovis fuerit in Cyaneis petris, cùm etiam Dionysius Orbis terræ scriptor tradat ex ore Bospori Thracii (ubi fama est petras Cyaneas errantes per altum inter se concurrisse) mare multum aperiri. sed ingens Pontus non modò ex insulis Cyaneis sese aperit, verùm etiam ex Fano Jovis, quod etiam hodie ἱερὸν, Græci appellant, posito intra Bosporum, distante ab insulis Cyaneis quadraginta stadia: atque adeò Pontus patescit à loco Bospori longè interiori, distante à Cyaneis plus sexaginta stadia, quem Dionysius Byzantius appellat *Clavem Ponti*: ubi dicit Pontum eminentibus promontoriis tectum incipere aperiri, nullo impediente ampliùs verum aspectum maris; Symplegadasque appellatas olim fuisse flexiones multiplicium promontoriorum. Itaque Cyaneas petras esse non modò insulas nuncupatas Symplegadas, sed etiam rupes cingentes littora Bospori, & radices Promontorii, ubi hodie spectatur Fanum, ex quo Darius contemplari potuit Pontum longè latèque. At Fanum nuncupatum alibi, quàm ubi hodie extat, non fuisse videtur ex Strabone. *Distant* (inquit) *Fanum Byzantiorum, & Fanum Chalcedoniorum à Cyaneis insulis viginti stadia: quorum alterum fuit Jovis Vrii, alterum Serapidis.* Quamobrem in Sinu, quem Græci hujus ætatis appellant *Dios sacra*, Fanum Jovis fuisse videri potest: præsertim cùm supra id, quod nunc vocant ἱερὸν, Bosporus pergat angustus ultra duo milliaria, nimirum usque ad Dios sacra. Sed ut ibi aliqua Jovis ara fuerit, tamen templum Jovis Vrii terminus Bospori ab authoribus celebratus illic non fuit, & erratum esse in Straboniano Codice, vel ex ipsius Strabonis verbis liquet, cùm ait apud templum Byzantiorum, & Chalcedoniorum Fretum strictissimum esse totius Bospori, id quod non est apud sinum nuncupatum Dios sacra, tum magis ex Arriano tradente Cyaneas quadraginta stadia distare à Fano Jovis Vrii, ubi idem totius Bospori os strictissimum esse dicit, ibidemque esse ostium Ponti addit. Philostratus, & Dionysius Byzantius dicunt esse quatuor stadiorum.

At objicietur Polybius, scribens Fanum Jovis distare ab Europa duodecim stadia: objicietur etiam Procopius, tradens Asiam atque Europam circum Abydum, & Sestum prope inter se accedere, iterumque circa Byzantium, & Chalcedonem usque ad petras Cyaneas olim appellatas, ubi Fanum nunc ita appellatum. In his enim locis decem stadiorum intervallo, eoque minus utraque continens separatur ab altera.

Quibus objectis respondendum est: non intelligere Polybium de latitudine Bospori, sed de distantia Fani ab Europa: Fani enim arx sita fuit in supercilio Promontorii, ubi etiam nunc castrum est, quod vulgus etiam Græcorum nominat ἱερὸν, id est, *Fanum*: aut si intelligit fanum juxta littus Bospori situm, Codicis Polybiani erratum esse, aut ipsum errare dicemus; Procopium prorsus à vera mensura aberrare, sive intelligit de intervallo inter Cyaneas sito, inter quas Fretum intercedens ex Strabone, & meo judicio patet in latitudinem viginti stadiorum; sive intelligit Cyaneas cautes, cingentes Bosporum, & Promontorium nuncupatum Fanum, ubi scriptores longè antiquiores dicunt duntaxat quatuor stadia latas esse angustias supra quas eminent duo castella, alterum ex Asia, alterum ex Europa, quæ Græci usque ad hanc diem vocant ἱερὰ, ubi antiqua fana fuisse cùm ex antedictis assequor, tum ex meis oculis & pedibus: quibus infrà ostendam ab ultimis Bospori faucibus inter Chalcedonem, & Byzantium sitis, ad castella ἱερὰ esse centum & viginti stadia: quorum situs ostendit nullum locum in Bosporo tam aptum esse ad obsidendas Bospori fauces, quàm locus, ubi hodie ἱερὸν dicitur, ejusmodi, qualis à Polybio describitur; *Fanum esse locum natura munitissimum situm in Ponti ostio; quem Byzantii ingenti pecunia mercati fuerunt, opportunitate loci pellecti, ne ullam cuiquam commoditatem relinque-*

rent in Pontum, *vel ex Ponto navigandi*, *nisi id cum voluntate faceret Byzantiorum.* Is locus si ad superiorem Ponti introitum, intercurrentem inter Myrleium & sinum nuncupatam Dios sacra fuisset, ubi Bosporus largior, & multo rapidior, & undique fere rupes præruptæ, non tam ipsi alios impedissent, quàm semetipsos, non habentes neque commodum accessum, neque portum. Adde quòd hostibus commoditatem reliquissent muniendi Promontorium quod Fanum etiamnum appellatur, natura munitissimum: ad cujus radices fretum est angustissimum totius Bospori. Adde etiam hoc Promontorium plenum ruinis retinere adhuc vestigia veteris oppidi: in cujus summo etiam nunc extat castrum muris cinctum, quod Turcarum præsidio diligenter custoditur, oppositum oppido Europæ similiter in ruinis jacenti: quod cum Byzantii tenerent, situm è regione fani Asiatici, ab Strabone nuncupati Chalcedonici, perspexerunt commodissimum esse utrumque tenere ad occupandas introitus Pontici fauces angustas, utrinque portum habentes, olim catenis claudi solitas, quæ usque ad hunc diem in arce Fani Asiatici servari dicuntur, quod distat à Pharo hujus ætatis quadraginta stadia, cui vicinas insulas Cyaneas infrà ostendam. Ex quibus pleniùs liquebit Fanum hodie nuncupatum, esse illud Jovis Vrii fanum antiquissimum, quod Polybius, Herodotus, Menippus posuerunt finem Bospori. Quos miror non ulteriùs posuisse saltem duo milliaria, usque ad sinum Dios sacra appellatum, quò usque canalis Bosporius pergit angustus, ubi non multo latior alicubi, quàm ad angustias fani, quum etiam rectiùs finem Bospori ad Cyaneas insulas posuissent; ut Dionysius Byzantius, & alii plerique. Inter quos Strabo: *Cyaneæ*, inquit, *in ore Ponti sitæ*, *duæ perparvæ sunt insululæ*; *quarum altera Europæ propinqua*, *altera Asiæ*, *divisæ inter se freto lato viginti stadia.* Cui consentit Dionysius orbis terræ scriptor. Sed sive Bospori initium sit à Cyaneis insulis, sive à Fano Jovis, longitudo, quam Strabo attribuit Bosporo, dissentit ab aliorum longitudine: nam si initium sit à Cyaneis insulis, quas Strabo dicit distare à Fano viginti stadia, non convenit cum Arriano, neque cum meo judicio. Illas enim Arrianus dicit distare quadraginta stadia à Fano: à quo si Bosporus incipit, Strabonis mensura justa non est; quam ponit hoc modo: *Cùm*, inquit, *ex angustissimo freto intercidenti inter duo fana processeris decem stadia*, *obviam sese offert fretum coarctans Bospori fauces in quinque stadia*: *cùm ab angustiis fanorum ad alteras angustias*, *quæ sunt ad Hermæum promontorium*, *sint amplius quinquaginta stadia.* Id quod ipse mensus sum. Et Herodotus confirmat: *Darius*, inquit, *ponte Bospori transitum conjunxit ad eum locum*, *qui est medius inter Fanum*, *& Byzantium*; locumque ubi pons junctus est, continuatis navibus, Polybius appellat Hermæum promontorium, à quo usque ad Byzantiorum Cornu nuncupatum Strabo non absurdè quadraginta ponit stadia, si rectè dimensus sum, & priusquam dimetirer, collegeram ex Sozomeno: *A promontorio*, inquit, *nuncupato Estiis ad Constantinopolim navigatio est circa triginta stadiorum*: *à promontorio Hermæo ad promontorium Estias recta navigatio excedit milliaré.* Ex quo patet à Fano Jovis ad Cornu Byzantiorum stadia esse ampliùs nonaginta. At ex Strabonis mensura essent duntaxat sexaginta; cùm à Byzantio ad Fanum ex antiquioribus Strabone scriptoribus stadia constet esse centum, & viginti: à quibus mensura Codicis Pliniani etiam ab Hermolao emendati dissentit. *Bosporus*, inquit, *D. pass. intervallo Asiam Europæ auferens*, *abest à Chalcedone* XII. M. D. *pass. inde fauces primæ* VIII. MCCL. *pass. ubi Phinopolis.* si errores ibi non sunt notularum numerariarum, ut esse longitudinis non videntur Hermolao: certè mihi errare videtur ponens XII. M. D. pass. à Chalcedone ad angustias Bospori largas D. pass. sive eas intelligit esse in Hermæo: ut intelligere videtur alio loco. *Angustiæ*, inquit, *Thracii Bospori appellantur latitudine* D. *pass. quà Darius pater Xerxis ponte transvexit copias.* At, ut jam dixi, Strabo ab angustiis Hermæi Promontorii ad Cornu Byzantiorum ponit quadraginta stadia. Herodotus ab his angustiis ad Chalcedonem milliaria designat circiter septem, & quingentos passus, cùm locum ubi Darius pontem fecit, medium esse dicit inter Fanum, & Byzantium: unde fauces primæ non abessent à Chalcedone octo milliaria. Sive Plinius intelligit angustias Fani, tum enim magis fallitur. Nam ex Polybio à Fano ad Chalcedonem sunt centum & viginti stadia. Quòd autem addit ab his angustiis ad fauces primas, ubi Phinopolis est, VIII. M. CCL. designat fauces prope Cyaneas, cùm dicit ibi esse Phinopolim, quam alio loco dicit esse juxta Bosporum: aberrare videtur. Nam sive à Promontorii Hermæi angustiis intelligit, sunt amplius XII. milliaria ad Cyaneas, sive à Fani angustiis, quas Arrianus tradit distare à Cyaneis quadraginta stadia. Sed quid diutiùs me torquet Plinii inconstantia, qui alibi non veretur scribere, Cyaneas distare ab ostio M. XIIII. ab Europa M. D. quæ profectò non distant

ab Europa plus octoginta passibus Romanis: neque ab ostio, etiamsi ejus initium sit à Fano Jovis, amplius quinque milliaribus. Verùm illi non ferendi, ignorantes initium, & finem Bospori, quos designat Eustathius. *Thracicum*, inquit, *Bosporum alii dicunt esse angustias Anapli nuncupati.* Ego verò postea ostendam Anaplum esse prope Estias promontorium: deinde adjungit Eustathius diligentiùs perfectiusque tradere, qui dicunt supra Chalcedonem esse os Ponti, ubi etiam sunt maximæ angustiæ: nempe designat angustias, quas dixi unas apud Promontorium Hermæum, alteras ad Fanum Jovis. In quo errore cognovi esse nonnullos Byzantios illic existimantes Bosporum dici ex eo quòd boves ultrò citroque transire solitos sæpe viderint. Plinius similiter angustias Bospori propriè Bosporum appellare videtur; cùm ait, *Bosporus* D. P. *intervallo Asiam Europæ auferens abest à Chalcedone* XII. M. D. P. *inde fauces primæ.* Nam quòd Xenophontis Codices tam editi, quàm nondum editi habeant Chrysopolim Asiæ urbem extra Ponti ostium sitam esse, sic enim Græcè est, ἔξω τοῦ στόματος, sed existimo legendum ἔσω, vel εἴσω τοῦ στόματος, cùm omnes Geographi intra Bosporum constituunt Chrysopolim, quæ in penitiore Bosporo est quàm Chalcedon, & Byzantium urbes ab omnibus principibus Geographis in Bosporo constitutæ. Itaque miror Herodianum scribere Byzantium situm esse in angustissimo Propontidis freto: quem facilè paterer, si duntaxat dixisset situm juxta Propontidem, quòd fortasse etiam Herodiani ætate Byzantium aliqua ex parte, sed minima ex tribus Propontidem attingeret. At ex ea parte Fretum angustissimum non est, ac potiùs nullum Fretum est, sed lata Propontis. Nescio an imitatus sit Polybium, qui Hellespontum appellat Propontidis angustias. Varro Propontidis fauces dixit, ubi Xerxes pontem junxit. At hi etsi poterant appellare Ponti secundas angustias & fauces, tamen rectè appellârunt Propontidis. Nam influit in Hellespontum Propontis, at non item in Bosporum: quin nusquam Bosporus rapidior fertur adversus Propontidem, quàm circa Byzantium. In eodem errore est Eustathius, ponens Chalcedonem in Propontide: sic enim interpretatur Dionysii versum,

Χαλκιδέες μὲν πρῶτα παρὰ στόμα γαῖαν ἔχουσιν,

τουτέστι περὶ στόμα, ἤγουν περὶ τὴν Προποντίδα, cùm potiùs interpretari Bosporum debuisset. Similiter labitur Priscianus, sic eundem versum Latinè reddens:

Sunt Chalcedonii primi post ostia Ponti,

contra Herodoti, Polybii, Strabonis, & reliquorum summorum scriptorum sententiam, qui intercedens Fretum inter Chalcedonem & Byzantium appellant Bosporum. Dionysius Byzantius antiquissimus Bosporici Anapli scriptor Promontorium, in quo situm est Byzantium appellat Bosporium, ex eo quòd bos illa, quæ nomen dedit Bosporo, ex hoc Promontorio transierit in Asiam. Sed quàm interdum Geographiæ negligentes fuerint etiam insignes Grammatici, cùm ex aliis perspexi, tum ex Eustathio, & Prisciano, tum maximè ex Joanne Tzetze, qui Bosporum Thracium appellandum esse Hellespontium, & totam Propontidem Hellespontiam præscribit, magis quàm docet. Sed quàm arroganti licentia, ex ipso loquente cognosce. *Bosporus*, inquit, *apud nos appellatur Thracius, & Hellespontius, is, qui communi consuetudine Prosphorion vocatur. Disce etiam Hellespontum, unde, & quousque tendat. Ex Abydi angustiis, & ex omnibus mediis interjectis, usque ad pontem Blachernarum Hellespontus appellatur, Bebrycium mare in medio positum circumcludens, mareque Heracleæ Thracicæ. Quis autem maris scriptor de Bosporis duobus scripserit, & de Hellesponto, è turba multorum Historicorum haud scio:* tamen Tzetzem ne mentiri in hujusmodi rebus existimes, sed exactiùs dicere omnibus historicis, & magis memoriter, quàm quisquam viventium. Quis talem Græculam vanitatem, vel potiùs abasgicam ferat? Profitetur se nescire quis è multis historicis scripserit de Bosporo. Et cùm hæc nesciat, tamen asseveranter affirmat se omnium optimè scire, quis sit Bosporus, & Hellespontus. De quibus cùm nihil doceat, sed tyrannicè præscribat pauca, & in his paucis à seipso dissentit. Hellespontum enim dicit appellari omne mare, quod intercedit inter Abydi angustias, & pontem Blachernarum, hoc est totam Propontidem, & partem Bospori: cur Hellespontum finit pontem Blachernarum? Cùm priùs definierit Bosporum Thracium appellari Hellespontium, etiam in mediis angustiis, ubi Darius pontem junxit. Quid causæ hunc moverit, cur tam temerè Bosporum præscripserit, dicamne, an jusserit Hellespontium esse appellandum? Non reperio: nisi fortè in Homero legerat πλατὺν Ἑλλήσποντον. At Eustathius exponit Hellespontum angustum esse inter Sestum & Abydum: latum verò ad Sigæum, & Rhœtium promontoria. Dionysius Alexandrinus Æolidem regionem sitam esse dicit supra magnum Hellespontum: unde aliqui interpretati sunt Hellespontum sibi partem vicinam maris Ægæi vindicare, partemque Propontidis; at propinquam, alii Tzetze similes, πλατὺν ἢ

μέγαν Ἑλλήσποντον minùs rectè interpretati sunt totam Propontidem, ut ostendam in tractatione Propontidis. Nam Eustathius cùm uno loco ait Propontidem esse os Ponti, corrigendus esset, nisi alio loco resipiscere videretur, cùm inquit, exactiùs, & emendatiùs dicunt, qui tradunt os Ponti esse suprà Chalcedonem, ut tradunt omnes Historici, Geographi, Poëtæque. Dionysius Alexandrinus, & Apollonius Rhodius, qui omnes, ut partiti sint Hellespontum, & Propontidem aliàs dicam: ut verò Bosporum terminârint, jam dixi: cujus de initio, & fine quid certissimum habeam, si quis meam sententiam fortè requirit, dico non modò ex capitis, sed etiam ex pedum sensu, initium Bospori à Cyaneis, non à Fano mihi videri, intuenti à Promontorio Phari, cui proximæ sunt Cyaneæ insulæ Europææ ad promontorium Asiæ contrarium, propinquum Cyaneis Asiaticis Pontum, coarctari in Fretum latum viginti stadia. Ut tam rectè ibi Bosporus vocari debeat, quàm à Chalcedone, ubi finitur. Nam ut spatium, quod intercedit inter Chalcedonem, & Byzantium, dilatatur in stadia circiter viginti, deinde sensim in septem stadia stringitur, sic inter Cyaneas fretum interjectum latum est viginti stadia. Deinde sensim stringitur usque ad Myrlianum promontorium in angustias paulo latiores angustiis Fani; sed de Cyaneis copiosiùs dicetur. Jam de initio Bospori loquor, quod à Cyaneis duci asseveranter affirmo. Ergo, dicet quispiam, errarunt Polybius, Herodotus, Menippus, atque alii plerique antiquissimi, & eruditissimi, qui Bosporum Fano Jovis terminarunt. Erraſſe non dico, sed ita intelligendos censeo, cùm id spatii, quod intercedit inter Fanum, & Cyaneas Insulas suburbanis duorum Fanorum solo Freto divisorum plenum esset ædificiis, hæc omnia tunc Fana fuisse nuncupata, ut nunc eadem loca vocant ἱερὰ, atque ipsum os Ponti ab arcibus Fanorum ad Cyaneas vulgus vocat ἱερόν. Ita enim malo intelligere tantos autores, ut eos reverear potiùs, quàm accusem negligentiam. Quamvis Polybius, id intervallum situm inter Fana & Cyaneas excludere ab ore Ponti videtur, cùm ait à Cyaneis ad Fanum Jovis Vrii, ubi est ostium Ponti, quadraginta esse stadia. Quid enim necesse erat definire, esse os Ponti, ubi est Fanum, cùm etiam id sit, ubi sunt Cyaneæ? Similiter Strabo sentire videretur, cùm ait, Cyaneas inter se divisas esse freto lato viginti stadia, tantundemque easdem distare à Fano Byzantiorum, quod est strictissimum totius Bospori Thracii, quodque etiam est ostium Ponti, nisi priùs dixisset Cyaneas Insulas in Ponti ore sitas esse. Itaque Polybium similiter, ut Strabonem sentire dici convenit, potiùs quàm accusare negligentiam metiendi Bospori veram longitudinem: quæ si à Cyaneis incipit, longior est quadraginta stadiis, quàm si exorditur à Fano. Non ut mihi soli videtur, sed & Arriano, scribenti, à Cyaneis ad Fanum Jovis Vrii esse quadraginta stadia, à Fano ad portum Laurûs insanæ quadraginta, à Daphne Byzantium octoginta stadia. Quare miror Dionysium Byzantium scribentem Bospori longitudinem centum & viginti stadia patere, cùm Insulis Cyaneis is Bosporum terminet. Nisi arbitrer ipsum secutum aliorum judicium, ponentium initium Bospori in Fano, potius quàm suum: aut fortasse erratum est Codicis, transcripti à nescio quo, existimante in Dionysio ita legendum, ut in aliorum scriptorum Codicibus Bospori dimensionem legerat.

Jam cùm ex antedictis liqueat, totius Bospori longitudinem esse centum & sexaginta stadiorum, longè errat Zosimus Historicus, Bosporum tradens longum trecenta circiter stadia; & Promontorium Fanum nuncupatum, in ore Ponti situm, distare à Chalcedone ducenta stadia; sive intelligit medium & directum cursum Bospori, sive ejus oram terrestrem, quam ipse, quoad fieri potuit, meis passibus mensus sum, motus tanta authorum dissensione, quæ me currentem incitavit, ut pedibus semel, & navigatione iterum, & sæpiùs Bosporum perlustrarem: atque ita metirer à fine Bospori ad promontorium Bosporium plus minusve sex stadia esse, à Bosporio promontorio ad Metopum, fauces Sinus Ceratini mensus sum oculis totidem stadia patere: à Metopo ad Fanum pedibus profectus, secundum littus Europæum ambulavi circiter triginta novem millia passuum meorum: qui deductis flexibus & sinibus adverti absonam non esse mensuram eorum, qui à Fano ad ultimas Bospori fauces inter Chalcedonem & Byzantium sitas numerant centum & viginti stadia: inde usque ad Pharum, ubi Cyanea Europia oculo quantum æstimare potui, rectè Arrianus numerat quadraginta stadia, pedibus metiri non potui ob præruptum littus rupibus præcipitibus. Quamvis littus totum circuire tentaverim constanti quidem nixu, sed inconstanti mensura, ut enim pedibus manibusque ad virgulta adnitens ascenderam, confestim objecta rupe præcisa & directa mihi cum periculo descendendum erat. Sed satis superque de Bospori longitudine, atque de ejus principio & fine, quem aliqui ponunt, ubi principium existit, habentes rationem navigantium ex Propontide in Pontum,

magis quàm naturalis principii Bosporici incipientis à Ponto, & desinentis in Propontidem. Quod nihil mihi aliud esse videtur, quàm ostia fluminum appellare initia, eorumque fontes, finem: ut Cæsar ostia Rheni vocat capita; alii scriptores, fluminum fontes nominare solent capita.

CAP. III.

De latitudine Bospori.

VAria Bospori latitudo est, ne quis forte seducatur, Herodoto, aliisque simpliciter præfinientibus Bospori latitudinem quatuor aut quinque stadiis, ea enim intelligenda est angustissima, ut profectò est duobus locis. Primus est ad Fanum Jovis, ubi Arrianus & Strabo aiunt Bosporum angustissimum. Philostratus & Dionysius Byzantius idem sentiunt, atque definiunt largum quatuor stadia. Alter locus est ad Hermæum promontorium, quem Strabo, & Pomponius Mela dicunt latum quinque stadia. Polybius similiter sentit, additque strictissimum esse oris Pontici: Dionysius Byzantius ait quatuor stadiorum. Has utrasque angustias fune mensus essem, nisi suspiciosi accolæ me deterruissent. Sed tamen quantum oculis judicare poteram, mihi videbantur eadem ferè latitudine; dimidio quidem arctiores, quàm Hellesponti: tametsi Lucanus Hellespontias aut arctiores, aut non minùs arctas designare videtur his versibus,

Threïciasque legit fauces, & amore notatum
Æquor, & Heroas lachrymoso littore turres,
Quà pelago nomen Nepheleïas abstulit Helle,
Non Asiam brevioris aquæ disterminat usquam
Fluctus ab Europa, quamvis Byzantion arcto
Pontus, & ostriferam dirimat Chalcedona cursu.

Hæ Bospori solæ duæ angustiæ sunt notatæ literarum monumentis. At piscatores nostræ ætatis alias ponunt angustias. Unas quidem à promontorio Europæo nuncupato Estiis, ad littus Asiaticum, quod vulgò vocatur *Cecrium*, easque piscatores nonnulli testantur tam angustas esse, quàm ad Hermæum promontorium: alias angustias definiunt piscatores inter promontorium Argyronium, & Milton; quas tam angustas inquiunt, quàm ad Fanum Jovis. Equidem ipse alias animadverti angustias inter Coracium promontorium, & portum Lyciorum; alias inter promontorium Clidium, & littus contrarium, vicinum Vico Stauro nuncupato. Reliqua Bospori latitudo varia est; sed vix usquam excedit duodecim stadia, nisi ubi in aliquos sinus dilatatur, atque ubi principium est inter Cyaneas, latum viginti stadia, & finis inter Byzantium & Chalcedonem, quem Polybius dicit patere in longitudinem quatuordecim stadiorum. Antoninus Pius in suo *Itiner.* trajectum ait à Byzantio ad Chalcedonem esse quatuor mille passuum. Plinius Chalcedonem scribit distare Byzantio septem stadia. Idem alio loco: *Pelamidum*, inquit, *omnis captura Byzantii, magna Chalcedonis penuria* M. *pass. interfluentis medii Euripi:* sic enim legebatur ante castigationem Hermolai. At is legendum censet D. aut DC. & Strabonem affert id intervallum tradere πεντεστάδιον: quasi verò duntaxat de loco Bospori angustissimo intelligi possit. Quasi verò, ut Plinius ait, ex eo loco territi pisces saxi aspectu miri candoris peterent Byzantium. At locus ubi fuit hoc saxum non fuit in Euripi angustiis quinque, aut quatuor stadiorum: sed, ut infrà ostendam, in trajectu lato plus minusve mille passibus. At enim quantum oculis æstimare potui, Euripus intercedens inter Chalcedonem & Byzantium non attingit duodeviginti stadia. Dionysius Byzantius canalem Bospori intercurrentem inter promontorium nuncupatum Bovem sive Damalim, & contrarium promontorium Bosporium nominatum, in quo Byzantium situm est, scribit latum esse septem stadia.

CAP. IV.

De figura Bospori, & de ejus decursu, certo quidem, sed multiplici.

QUæ Bospori figura, quive decursus, an continuatus à principio ad finem decurrere perseveret, an interdum intermittat defluere; qui flexus, qui sinus, utrum canalis per planitiem, an inter montes; rapidus ne fit locorum angustiis, an objectionibus promontoriorum, quodnam ejus littus præceps, & præruptum, & quod planum; jam declarare conabor. Bosporus non rectus procedit, sed flexuosus, ut scribit Apollonius Rhodius & Eratosthenes σκόλιος: at quo modo, non scribunt. Progreditur enim non Mæandri more, aut aliorum fluminum, quæ recurvis & tortuosis flexibus feruntur, non aptis ad navigandum: sed ita ipsum natura incurvavit, ut subinde ad parallelas promontoriorum eminentias fractus, per multosque anfractus retentus, sedatior mearet, aptiorque ad navigandum decurreret, undique montibus cinctus. Unde fit, ut non modò triginta portus nobiles habeat, sed totus ferè portuosus sit: qui

qui si planitie cingeretur, aut rectus pergeret, valdè ad navigandum incommodus esset. At per anfractus portuosos amplos pergens, ad formam normæ, ad navigandum commodissimus habetur. Ut enim norma fabrilis constat regulis duabus, ita junctis capitibus duobus, & divaricatis alteris capitibus, ut rectum angulum efficiant; ita Bospori decursus ex Ponto exiens à positione cœli media inter Orientem solstitialem, & Septentriones ad Hybernum occasum directo cursu procedens B amplius duo milliaria primum latus anguli normalis efficit ad sinum Bathycolpon nuncupatum, à quo flexus ad Orientem Hybernum recto itinere pergens in longitudinem paulo amplius duorum milliarium alterum latus normæ complet. Exinde alio facto angulo normali accedit ad promontorium Hermæum, circiter tria millia passuum Romanorum ad occasum versus. Inde à Septentrionibus ad Meridianum cardinem à regione cœli media C inter Septentrionem, & ortum solstitialem ad occasum Hybernum pervenit Byzantium: unde à Septentrione ad Meridiem rapitur in Propontidem. In summa, ab initio ad finem septem facit anfractus non modò Bosporicus canalis, sed littus etiam utrinque canalem cingens. Hi septem anfractus alterni retundunt alternas septenas rapidas confluentis percussiones, & retorquent in contrarium littus. Primus decursus effluentis Bospori ab initio D rectus defertur in Europam, ad locum appellatum Petram Dicæam: Alter in Asiam ad locum Glarium nuncupatum: Tertius in Europam contra Hermæum promontorium. Non igitur decursus Bospori à Ponto ad Hermæum promontorium similis est ob similitudinem, ut Polybius ait, locorum utrimque Bosporum attingentium; cùm jam viderimus ob similitudinem duos decursus confici ultra promontorium Hermæum diversos à com- E muni decursu Bospori. Id quod ego iterum, & sæpiùs vidi, & piscatores testantur, atque Dionysius Byzantius inter Dicæam petram, & promontorium Hermæum ponit ὀξύῤῥουν ϗ πεϱίῤῥουν, promontoria ita nuncupata à vehementi defluxu Bospori. Quartus decursus defertur in Asiæ promontorium vulgò nominatum Moletrinum: Quintus in Europam; ad Promontorium (Estias:) à quo violen- F ter rejectus, ita fertur in Asiam ut exiliter deinde repulsus ab Europa jactetur fluctuans juxta Asiam primò ad utrumque promontorium, claudens vicum Chrysoceramum, postea ad promontorium dictum Bovem, sive Damalim. A quo septimus repulsus rapidus fertur ad Promon- A torium Bosporium, sive Byzantium nuncupatum. Cujus mucrone discissus diffluit in duas partes: quarum rapidior præcipitat in Fretum ad Propontidem versus; altera debilior exilit in sinum Cornu appellatum. Hi septem decursus fluctuum adeò impetu rapido feruntur, ut remos præternavigantium vi rapiant, molasque versare valeant: ut novem locis moletrina constitui possint; neque tantùm molas, sed & naves remis, & velis impulsas retardent, & longè retrò interdum convertant: atque adeò pisces ipsos, & Cancros, à celeritate nominatos Equites, iter terrestre inire cogant. In cæteris locis defluxus Bosporici feruntur similes ob similitudinem locorum ex utraque parte canalem attingentium: quibus similibus utriusque continentis contractus fluvii in modum descendit.

Unde autem fiat, ut hi septem decursus defluxionis Bosporicæ sint rapidiores cæteris fluctibus, & effervescentes in terram, cùm littus attigerint, refervescant, & revolvantur identidem; profectò id fieri existimo, non tam locorum angustiis, ut quidam putant, quàm anfractibus promontoriorum objectorum, quibus ut refractus retardatur, sic angustiis proclivior, incitatiorque labitur. Si enim angustiis locorum id fieret, rapidior esset apud Fanum Jovis: at ibi rapidus non est, ob directum canalis alveum. Nam primus anfractus, & ultimus, patentes in latitudinem circiter milliaris, non tam angustiis utriusque continentis refringuntur, quàm objectione promontoriorum fluctus rejicientium in contrarium littus: ut ab Hermæo promontorio tanquam ictu quodam repulsus in opposita Asiæ loca recidat; illinc rursus revertens, ad promontorium Estias fertur; à quo refractus incurrit in locum Bovem. Tantoque impetu hi anfractus retorquentur, ut non modò undarum partem majorem & violentiorem deorsum detrudant: sed etiam debiliorem, & communem Bospori decursum sursum versus recurrere cogant. Vidi etiam reflante vento rejectos fluctus à promontorio Bosporio per vertices ferri ad Estias, versus promontorium, ubi colluctatio quædam verticosa videtur contrariorum fluctuum, aliorum descentium, aliorum ascendentium. Sic enim undarum cursus fertur contra promontorium Bosporium; ut & fluvios ingredientes Sinum nuncupatum Cornu, & fluxum Bospori illuc rejectum exire non permittat: sed cogat eos ascendere ultra tria milliaria: id quod percipitur etiam oculis vulgi, cùm flumina Sinum Cornu ingressa turbida ex multis pluviis, non possunt subire cursum fluxus

delati à loco Bove nuncupato ad promontorium Byzantinum: ubi videntur aquæ turbidæ ascendentes ampliùs stadia quindecim, divisæ à decursu fluxus clari & cærulei descendenti à promontorio Estiis: ad quod decursus rapidus quidem defertur, sed paulo infra multis vorticibus circumfertur, ob rejectiones aliorum promontoriorum. Itidem fluxus ad promontorium Asiæ, quod vulgò vocant *Moletrinum*, etsi assiduo, & rapido cursu dejicitur, ut ejus murmur circumsonans audiatur; tamen paulò infra variè & multipliciter revolvitur, ob repulsiones contrariorum fluctuum. Itaque duplici cursu fermè usque ad Fanum Jovis fluxus Bospori movetur: uno quidem deorsum versus, depulsus à locorum angustiis & rejectionibus promontoriorum; altero sursum rejecto à violentia fluxus descendentis, & coërcito finibus, & flexibus.

In summa, quos dixi promontoriorum & fluctuum anfractus septies cursum communem Bospori sistunt, & violenter coërcent, ut cogant ipsum retrorsum currere. nimirum primus decursus, contra petram Dicæam olim nuncupatam delatus, retundit fluxum Bospori communem in Bathycolpon sinum ita nominatum, usque ad Scletrinum sinum. Secundus; à promontoriis Asiæ, quorum unum appellat Dionysius Ὀξύῤῥουν, alterum Πυῤῥοῦν, repulsus, decursum repellit communem in sinum Soltanicum dictum, usque ad promontorium Turcicum nominatum. Tertius, à promontorio Hermæo rejectus, rejicit in sinum Phidaliæ, usque ad Commarodes. Quartus, à promontorio Moletrinario in sinum Anapli appellatum, usque ad promontorium Amanolum. Quintus, à promontorio appellato Estiis in sinum τῶν χηλῶν, ad Neocastrum usque. Sextus & septimus refracti à Damalico & Bosporio promontoriis, rejiciunt defluxum debilem ad loca superiora, ad promontorium Estias versus.

Hæc quidem multa attuli, ut planiùs percipiantur Hipparchi perpauca verba, sed multi momenti. Is enim narrat Bosporum, etsi solum defluxum habeat, & non refluxum, tamen μονὰς ποτὲ ποιεῖσθαι, hoc est, *mansiones facere*, stare, subsistere.

Ex antedictis jam facilè cognoscimus Mæotim esse matrem Ponti, & Pontum Bospori patrem, & Propontidis, & Hellesponti; contra Procopium, scribentem duo maria, Ægæum & Euxinum nominatum Pontum, coïre inter se ad Byzantii partem Orientalem; contra etiam eos, qui asserere audent illorum originem esse à freto Gaditano. Per quod dicunt mare ingrediens nusquam desinere, quoad in Colchos pervenerit. Nam quod, ut ipsi etiam fatentur, effluxus Ponti velut fluvius descendat ad urbem Byzantium, dicunt nihil ad rem referre: omnibus enim fretis affectiones accidere solitas esse, quæ nulli rationi perspicuæ videntur, quas nemo unquam explicare potuit, ne Aristoteles quidem ratiocinationis naturalis princeps: qui hujusce rei causa ad Chalcidem Eubœæ profectus, Chalcidici freti, quod Euripum nominant, rationem naturalem exactissimè scrutari volens, cùm diu multumque hujus cursus instabiles & vagos considerasset, miserè mortuus est. Maxima pars scriptorum tradit hunc Euripum septem cursus in die definire, totidemque referre. *Quid*, Cicero inquit, *Chalcidico Euripo in motu identidem reciprocando putas fieri posse constantius?* T. Livius contradicit, ventosque affert, ab utriusque terræ præaltis montibus subitos, ac procellosos dejici, fretumque ipsum Chalcidici Euripi ciere, ejusque motum non septies die (sicut fama fert) temporibus statis reciprocari; sed temerè in modum venti, nunc huc, nunc illuc verso mari, velut monte præcipiti devolutum, torrentem rapi. Equidem in Chalcidem cùm venissem, Livii sententiam probare non poteram, cùm nullo flante vento certis temporibus contemplarer modò ferri ab ortu Solis, modò ab occasu, tanto impetu, ut ventos contrarios, & plena navigia contra navigantia secum asportaret: molasque multas ab eo versari vidi aliquot horas ab ortu ad occasum Solis, aliquot ab occasu ad Orientem. Cùm autem ipse à moletrinariis, qui ex molarum motu accessum, & recessum omnium maximè animadvertere habent necesse, percunctatus essem, quoties, & quot horas nunc huc, nunc illuc converterentur molæ, responderunt communiter, intra viginti quatuor horas cursum quater mutari solitum esse; sex horis ab una parte accedere, totidem ab altera recedere. Cùm autem adjungere inciperent, esse quædam tempora, cùm has certas vices non observaret: & ipse nimium attento vultu, & animo excipiens illorum sermonem, & rei veritatem scire cupiens, quænam essent illa tempora inquirere aggressus, deprehensus à quibusdam Coryceis, & repente correptus, ut explorator aliquandiu in custodia retentus sum.

Jam in Freto dividente Italiam à Sicilia multa præter rationem fieri solent. Videtur enim ex mari Adriatico fluxus illuc accedere, & ex mari Thyrreno; sed hoc repente crebros vortices à nulla nobis perspecta causa ciere, & naves perdere perspicitur; propterea que à Poëtis dicuntur à Charybdi absorberi. Qui verò dicunt in Freto Siculo multa fieri præter rationem,

iidem putant plurima ejusmodi præter rationem fieri in omnibus Fretis, ex proxima utrimque terra, cujus angustiis aiunt cursum fluxus in quasdam necessitates cogi; rationem non habentes; quamobrem etsi fluxus à Fano Jovis ad urbem Byzantium videtur ferri: tamen nemo, inquiunt, rectè asseret mare Ægæum, & Pontum illuc desinere: quorum opinionem confirmare videntur piscatores nostræ ætatis piscari in Bosporo soliti. Hi enim testantur Bosporum immensos gurgites, & voragines habere. Neque omnino totum Bospori fluxum abire Byzantium, sed ejus quandam partem superam, & summam hominum oculis perspicuam ex Ponto deferri Byzantium versus; alteram verò partem inferam attingentem vadum, contra decursum superi & summi fluctus procedere: id quod ipsi se colligere dictitant ex eo, quòd postquam retia dejecerunt in profundam altitudinem, semper ab imo fluxu asportata feruntur sursum ad Fanum versus. Vidi tempestatibus navigia demersa nusquam extitisse, neque eorum vectores, quod argumento est fretum hoc quosdam abyssos & voragines habere: in quarum altitudinem contrariis fluctibus præcipitia agantur, eaque demergantur. Sed de his ut quisque volet, judicet: ego tamen Pontum per Bosporum in Propontidem non modò decursus perpetuos medii alvei tenere, sed etiam ad certos anfractus conversiones perpetuas sempiternasque conficere cùm ex antedictis perspicio, tum ex illis causis, quas ut probent Paludem Mæotidem exsiccandam esse, & Pontum conversum iri in paludem, quidam afferunt nimirum multitudinem fluminum exaggerantium, differentiam vadorum: ex his enim causis Pontus mihi potiùs assiduo decursu defluxurus per Bosporum, quàm aut Mæotis in terram, aut Pontus in paludem convertendus esse videtur. Dicunt enim permeantium in alveos fluminum multitudine cùm humor continenter augeatur, nec aliunde exitum habeat, necesse fore, excrescat, ut tandem efferri per ostia cogatur: propterea que cœni, arenæque, & reliquæ materiæ multitudine; quam continenter innumeri amnes defluentes in Mæotidem, & Pontum devehunt, adeò alveos Mæotidis, & Ponti complendos esse, ut superfluere humorem, & per ostia exire futurum sit necesse, tandemque Mæotidem in terram, & Pontum in paludem conversum iri. Nam quod ad Mæotidem pertinet, Aristoteles tradit ejus vadum exaggeratione eorum, quæ assiduè deferuntur à fluminibus excrevisse, ut naves sua ætate multò minores, quàm anno antè sexagesimo quæstus gratiâ in Mæotidem ingrederentur. Mæotis enim, ut Polybius ait, jam repleta est, & altissima ejus pars quinque, vel ad summum septem ulnis altior non est. Miror intra sexagesimum annum majorem exaggerationem factam esse, quàm abhinc ætate Aristotelis, & Polybii. Nam nautæ nostræ ætatis testantur similiter adhuc habere septem ulnas. Quid quòd ratione, qua demonstrare conantur Pontum ex accumulatis fluviorum coacervationibus replendum esse, eâdem probare possemus mare internum ex Ponti perpetuo influxu exaggerandum esse. Nam quòd dicunt vadum Ponti minùs altum, quàm maris Ægæi, idcirco tardiùs Pontum existimo paludem fore, quàm si magna altitudine esset. Nam ut fluminum lubrici congestus assidui Ponticum vadum sublimius reddiderint, sic Pontus in sublime elatus declivior delabitur in Ægæum; & quantò hinc, atque illinc fit pressior, atque angustior, tantò celerior in Bosporum devolvitur. Quòd si in minorem altitudinem Ægæum mare deprimeretur, quàm Pontus, eò putarem Pontum exaggeratiorem fore, repulsante Ægæi vado eminentiori. Adde, quòd antequam Ponti os apertum esset, faciliùs exaggerari debuit Pontus, cùm undique circumclusus esset montibus, at tum infinitis seculis exaggeratus non est. Eo minùs exaggerabitur, cùm habet exitum, per quem continenter tantum possit efferri, quantum infertur; ac si vadum magis allevaretur, tamen palùs non fieret, ut enim illud extolleretur, ita Pontus assurgeret, præsertim infinitis fluminibus auctus, & eminentibus montibus clausus. At maris natura est; ut sua vi spirabili rejiciat ea, quæ ingerantur. Neque eadem maris ratio est, quæ fluminum, quantum pertinet ad exaggerationem. Illa enim in ostiis suam vim ostendunt, sed suos aggeres paulo ultra ostia promovent, vel sua imbecillitate, vel repellente vi Ponti. Ac tantum abest, ut ostiorum exaggerati congestus Ponti vada efferant, ut Pontum, si fortasse paulo angustiorem reddere possunt, eò violentiorem facere debeant ad transmittendam fluminum materiam rejectam, atque vehementiorem ad vada excavanda in majorem altitudinem. Cur tot lacus immensa profunditate, undique influentibus, nullis manifestò effluentibus, paludes non efficiuntur? Cur Sinus Bospori, nuncupatus Cornu, tanta altitudine est? in quem cùm duo flumina devehant assiduam terræ aggerationem; & purgamenta Constantinopolis utrimque projiciantur, non tot annis aggeratur: præsertim rapido cursu Bospori fluxum Sinus retardante & impediente: quia tanta est Bospori rapiditas, ut sensim ea extrudat in

Propontidem. Quare ut ex his rationibus Pontus obruendus esse non videtur: ita Pontus majori impetu effluere videtur per Bosporum. Quò enim magis Ponticum (mare) attolletur, eò faciliùs deferetur, quàm si id in altam profunditatem deprimeretur, quàm si abyssos haberet, per quas penetrans in tartarum Platonicum secum aquæ partem deportaret, quas si, ut Oceanus (unde recedunt & accedunt omnia flumina) haberet, profectò minùs efflueret in Bosporum. Ex eo etiam colligitur Bosporum existere ex Ponti accessu, & non Ægæi maris, quòd illius aqua dulcis sit, ut Ponti, longè dulcioris mari Ægæo ob copiam fluminum Pontum subeuntium.

Dulcem Pontum Arrianus probat ex eo, quòd pecora circumvicina ejus aquam bibant: ipse Bosporum etiam percipio similiter dulcem esse, quòd totus aliquando conglaciaverit tempore Copronymi tyranni. Anno enim à Christo concepto septingentesimo, & quinquagesimo sexto, hyems fuit perfrigida accerrimaque, & gelu maximum, ut Ponti Euxini ora maritima in latitudinem centum milliarium glacies rigore in lapidis duritiem conversa sit: glaciesque à summo mari ad profundum crassa extiterit triginta cubita. Præter hæc cùm ejusmodi glacies fuisset nive tecta, crevit viginti alia cubita ita mare, ut continenti assimilaretur, & pedibus calcaretur hominum, cæterorumque animalium mansuetorum & agrestium à Zicchia ad Danubium, & reliqua ora maritima usque ad Mesembriam; ut Bosporum Thracium ultro citroque transirent jumenta onusta, & boves plaustra onusta trahentes. Deinde Februario mense glacies in plurimas sectiones, collibus & insulis multorum jugerum similes, & pares dirupta, & ventorum vi Byzantium per Bosporum acta in Propontidem, & in Hellespontum, in quibus essent animalia mansueta & agrestia viva, & mortua gelu constricta. Ex his glaciei sectionibus quædam in Acropolim Byzantii impacta, contrivit gradus, quibus è mari in Urbem ascendebatur: alia glaciei sectio ingentis molis ad murum allisa, illum magno impulsu concussit; ut non modò muri, sed etiam domus vicinæ labefactarentur: atque alia pergrandis glaciei moles, à Manganis ad Bosporium portum, hoc est primum collem, olim Byzantium, nunc Regis claustrum cinxit: cujus altitudo muros superabat. Equidem ipse unam, & alteram hyemem Byzantii frigidam sensi, semelque & iterum vidi Bospori Sinum, nominatum Cornu, ab ostiis fluminum ad Galatam conglaciasse, non quidem glacie, quæ sustineret homines, sed tamen tanta, ut scaphæ ultro citroque commeare non possent, nisi remis antè glacies frangeretur. Sed hæc hactenus generatim de Bosporo. Nunc per partes singula ejus loca tam antiqua, quàm nova proferam, tum promontoriorum, & vallium situs, & fluviorum ortus, & perennitates, & portuum commoditates, & sinuum felicitatem: è quibus primum tractabo sinum Cornu appellatum, Bospori nobilissimam partem.

Cap. V.

De Bospori sinu, Cornu *nuncupato.*

Cum ex Ponto Bosporus ad Byzantii accessit promontorium Bosporium appellatum, hujus promontorii rostro in duas partes scinditur: quarum major & violentior inter Chalcedonem & Byzantium per Fretum pergit ire ad meridiem: altera debilior cursum suum inflectit ad occasum, in sinum, quem efficit Bosporus intercedentem inter Constantinopolim & Galatam: hunc sinum Procopius scribit indigenas appellare *Cornu*, à Ceroëssa matre Byzantis, qui Byzantium condidit. Dionysius Byzantius similiter *Cornu* nuncupat; & rationem hujus nominis affert à similitudine, quam habet, cum cornu. Strabo appellat *Cornu Byzantiacum:* & declarat, cui cornu similis sit, nempe cervino: nam in multos sinus perinde, quasi in ramos quosdam diffunditur. Plinius, ejusque simiolus Solinus, promontorium, in quo situm est Byzantium, vocant modò *Chrysoceras*, modò *Auri cornu:* Marcianus Capella *Ceras Chryseon.* Arbitror Capellam, & Solinum secutos Pliniani Codicis erratum, aut Plinium ipsum errare, id quod vel ex Plinii verbis percipi potest, cùm ait, ex ea causa Byzantii promontorium *Auri cornu* appellatum esse, quod Thunni aspectu saxi albi in littore Asiæ siti repente territi semper præcipiti agmine promontorium Chrysoceras petant, cùm ea de causa potiùs sinus appellandus sit Auri cornu, præsertim civibus Byzantinis ita sinum suum appellantibus, è quorum numero est Dionysius Byzantius, cui potiùs, quàm Plinio fidem adhibere debemus; & Straboni, quos vidisse constat Ceras Byzantiacum. At Plinium fortasse decipere potuit ambiguitas Polybii; scribentis *Bospori fluxum repulsum à loco Asiæ nominato Bove ferri Byzantium: à quo*, inquit, *fissi Bospori parva pars in Sinum suum delata definit Cornu nominatum, major verò fertur per meatum.* Aut si Plinius deceptus non est ex eo, quòd fortasse Polybius sit in eadem sententia, poterimus utrumque appellare Cornu, cùm permulta promontoria à Geographis cornua appel-

lentur, ut Cyprus Ceraſtis, à multitudine A promontoriorum: præſertim cùm Byzantii promontorium multos Colles habeat, quibus curvata in tria cornua Conſtantinopolis tricornis rectiùs, quàm triangula appellari poſſit.

Sed illi ferendi non ſunt, qui tabulis etiam iterum & ſæpiùs editis tradunt Cornu Byzantium eſſe promontorium Galatæ, ſitum contra Conſtantinopolim. Sinus initium faciunt duo promontoria: unum à Meridie B appellatum Boſporium, alterum à Septentrionibus Metopum olim dictum. Tria enim promontoria triangulum efficientia inter ſe, diſtantia plus minuſve milliare, ſupra Boſporum eminent. Duo quidem ab Europa in fauces ſinus impendent, ſcilicet Boſporium & Metopicum, tertium ab Aſia Damalicum appellatum: à quo Boſporus tendens ad occaſum flectitur ad Meridiem. Ex quibus cognoſcitur Procopius errare, tra- C dens à Sycis nuncupatis fretum Cornu nominatum incipere. Oſtia Cydari, & Barbiſæ fluminum ſinui Cornu finem conſtituunt: cujus longitudo ab ortu æſtivo procedit circiter octo ſtadia ad occaſum hyemalem, deinde ad occaſum æſtivum; inde flectitur ad Septentriones, quem jure *Ceras Chryſeon* appellavit antiquitas: cùm & piſcoſus, & portuoſus maximè ſit, uno ore multos intra ſe portus amplectens, univer- D ſos uſque ad marginem littoris profundos montibus circumdatos, efficientibus octo flexus; quatuor quidem à latere dextro ingredientium, in quo eſt Galata. Primum flexum in longitudinem circiter bis mille paſſuum, collis Metopicus, & Galatinus leviter incurvant, ut nuſquam hic flexus latior ſit centum paſſibus. Secundus flexus fit à colle Galatino, ita eminenti in Sinum Ceratinum, ut ille ex tribus partibus eò E alluatur, colliſque Galatini latus vergens ad occaſum hunc flexum efficiat longè intùs recedentem, ut ſi ab intimo flexu rectam lineam duceres ad collem Metopicum, eminentem ſupra oſtium Sinus, intra lineam includeres totum oppidum Galatam, & maximam partem ædificiorum ſuburbanorum, partim eminentium ſupra Galatam; partim in collis jugo ſitorum. Hujus flexus maximè portuoſi receſſus longior, quàm Navale longiſſimum triremium F regiarum, in circuitu ejuſdem explicatum; altero tanto latiorem reddit Sinum Ceratinum; quàm patet inter Conſtantinopolim, & Galatam. Terminatur mucrone vireti Regii, inchoante tertium flexum minùs curvum, ſed eadem fermè circuitus longitudine. Poſt quam ſinus inflexus ad ſeptentriones, quarto flexu mediocri accepto, finitur oſtiis Cydari, & Barbyſæ. Jam verò ſiniſtrum Sinus latus, in quod eminent ſex colles Conſtantinopoleos, ſimiliter quatuor flexus admittit Urbis. Primus collis adeò eminet in Sinus oſtium, ut totus ultra alios colles in altum projectus ſit, & tanquam de induſtria immiſſum brachium protegat Sinum à ventis. Secundus, & tertius colles interiùs recedunt ad Meridiem verſus. Reliqui ſic eminent in ſeptentriones, ut duos receſſus duorum arcuum ſimilitudinem gerentes accipiant. Quorum primum exprimunt radices primi, & quinti collium eminentes: alterum quinti, & ſexti in Sinum projectæ. Hos duos receſſus tertius maximus flexus intra ſe includit. Adeò enim extra cæteros ſiniſtri lateris colles eminet primus collis, efficiens angulum Urbis ab ortu Solis, & ſextus inflectens alterum Urbis angulum ab occaſu, ut ſi lineam ab horum alterutro mucrone duceres ad alterum mucronem, intra lineam includeres Sinum Ceratinum, & Galatæ planitiem maritimam. Id quod divino munere tributum, tuetur Sinum, atque defendit à ventis. Quartum receſſum extra urbem recipit ſiniſtrum latus, ubi Sinus ipſe, & colles circumſurgentes inflectuntur ad Septentrionem, magno naturæ beneficio, ne ab occaſu venti incurrere directi poſſint in longitudinem Sinus. Unde fit, ut ex omnibus partibus (excipio fauces) circumdatus collibus perpetuo dorſo conjunctis; quos inter etſi intercedunt crebræ valles, tamen dorſum non penetrant, & breves ſunt. Aut ſi una aut altera oblonga eſt, in valliculas deſinit flexuoſas, inter quas interjectus aliquis collis in earum fauces eminet. Strabonis longitudo, quam ſexaginta ſtadiorum attribuit Sinui Ceratino, congruit fere cum mea dimenſione: Procopii longè diſſentit à rei veritate, tradentis Sinus ambitum continere quadraginta ſtadia: longiùs verò aberrat Laonicus Chalcondylus, ſcribens Byzantii portum ſecundum urbem intùs procedere ad ſtadia octoginta.

Sinus altitudo varia. Nam ab oſtio ad medium Sinum nuſquam minor dicitur viginti paſſibus, ubi multis locis excedit triginta, alicubi quadraginta aut amplius. Cùm autem ultra Byzantium proceſſit; uſque ad oſtia fluminum, partim vadoſus eſt, partim paluſtris; ut navicularum curſus dirigatur palis fixis, ſignantibus partem navigabilem. Primò enim ſyrtes; deinde paludes, & permulti Euripi circumdantes pluſquam triginta Inſululas.

Illius ſimiliter latitudo varia eſt. In faucibus plus minus ſex ſtadiis patet: deinde paulatim ſtringitur; uſque ad mediam Galatam; ubi in ſtadia paulò plus tria coarctatur: quæ arctiori catena claudi poſſint, quàm latior ejus alveus inter

Acropolim & Galatam situs, contra hostium naves olim constringi catenis solitus. Neque modò tormentis bellicis saxa emittentibus ex utroque littore, sed etiam machinis ignem liquidum profundentibus, hostiles naves ab his aditu arceri, atque etiam exuri igne speculari posse, demonstravit Proclus, quem dicunt specula ignifera, quæ ipse fabricatus esset, ex muro Constantinopolis appendisse contra naves hostiles, quæ his speculis ignem ex solaribus radiis conceptum in se ipsas projectum conflagrârunt, atque vectores. Quod olim Dion Archimedem excogitasse narrat, obsidentibus Syracusas Romanis. Denique Sinus ubi latissimus est, sex stadia non excedit. Nec dubium est, quin olim latior esset, pluresque recessus haberet, quàm nunc habet, coarctatus emissitiis purgamentis assiduis, & substructionibus ædificiorum: ne quis miretur, si minus cornu cervino similis sit, minusque in multos sinus perinde, ut in ramos quosdam, ut Strabo ait, scindatur, in quos irruentes pelamides capiantur. Nam cùm ex sublicis, quas crebras vidi, immitti & defigi in littore sinus in substructionem ædificiorum, atque ad oram maris efficiendam magis portuosam, tum ex Dionysio Byzantio percipio, alios recessus, aliamque oram olim fuisse, quàm nunc est: tum ex Zosimo, qui ante mille annos scripsit, usque adeò urbem excrevisse hominum mul- A titudine, ut etiam in foris angustè habitarent, ut non parva pars maris circum urbem in terram conversa esset, palis in circuitu defixis ædificia sustinentibus.

Verùm ut ex his Sinus alicubi coarctatus fuerit, profectò non minus profundus factus est, atque adeò magis portuosus, ut navis appulsæ puppis mare intueatur, prora verò terræ assideat: velut utroque elemento inter se certante, utrum magis possit Urbi inservire. B Hic Sinus omnes portus maris commoditate applicandi præstat: in cæteros enim omnes portus vi remorum aut ventorum applicatio fit: in illam sine ventis, sine remis, naturalis & perennis Bospori cursus naves inducit, & reducit. Postquam enim naves ad hujus ostium aditumque accesserint, deinde absque gubernatione eunt, & sua sponte ad portum appelluntur: totus enim Sinus portus est.

C Et hæc quidem ab initio Bospori ad finem deorsum versus generatim dixi, nunc oram maritimam per partes describam, à fine littoris Europæi sursum versus ad initium, quod est ad Cyaneas. Inde deorsum Chalcedonem usque; imitatus Anaplum Dionysii, quem potissimum sequor, Menippique & Arriani, aliorumque *Periplos* in declarandis nominibus locorum antiquis, quæ cùm respublica Byzantiorum floreret, in usu erant, ante Severi ruinas.

PETRI GYLLII DE BOSPORO THRACIO,

LIBER II.

CAPUT I.

De Bospori ora Europæa, ejusque locis intra Constantinopolim sitis.

BOSPORI latus Europæum in angulo desinit, quo Urbis latus Orienti expositum flectitur ad occasum, & Propontis incipit efficere latus urbis Meridianum. Simul & ab eodem flexu urbis latus ad ortum Solis spectans incipit procedere ab occasu fermè brumali ad ortum solstitialem in longitudinem plus minus milliarii usque ad tigna in speculam sublata piscatorum regiorum. Deinde amplius quatuor stadiis pergit à Meridie ad Septentrionem ad promontorii Bosporii rostrum usque, quo Bosporus scinditur in duas partes: quarum major cingit Urbis latus vergens ad Orientem, id est Urbis frontem, & primam peninsulani Promontorii partem: in qua olim fuerunt illustria loca nuncupata Mangana, & Arcadianæ Thermæ, & primæ regionis pars; quæ continebat domum Placidiæ Augustæ, domum Nobilissimæ Marinæ, porticus perpetuas duas, gradus quatuor.

In hac etiam Urbis fronte fuit pars Secundæ Regionis: quæ ab initio Theatri minoris post æqualitatem latenter molli sublevata clivo, mox ad mare præcipitiis abrupta descendebat. Continebat in se templum magnum, & antiquum, senatum, tribunal, thermas Zeusippi, porticus magnas quatuor; nunc continet claustri regii partem sitam in latere primi urbis collis pertinente ad Solis ortum; quem quidem collem circuit ultima pars Bospori, propriè à Dionysio Byzantio appellata *Promontorium Bosporium*, in quo situm fuit antiquum Byzantium. *De Promontorio*, inquit, *quod Bosporium appellamus, pervulgatur sermo, bovem œstro stimulatum ex Promontorio Bosporio transnatasse in Asiam.* Idem Dionysius alibi ait: *Parum abfuisse, quin Byzantium conderetur in loco nuncupato Semystra à nutrice Ceroëssæ matris Byzantis, nisi corvus rapuisset ex media flamma partem victimæ, eamque in promontorium Bosporium tulisset: quod signum secuti coloniæ Megaricæ deductores, Byzantium condiderunt in Promontorio Bosporio.* Idem alio loco, dum loquitur de Metopo, loco ita appellato: *Ostreodem*, inquit, *locum excipit Metopon appellatum, ex eo quòd Urbis aspectui objicitur.* Nam intuetur ipsum Promontorium Bosporium, quod Nicephorus historicus appellat Promontorium aquilonare. *Prospiciebatur*, inquit, *classis Latinorum jam præternavigans Byzantii aquilonare Promontorium, ubi duæ turres constructæ existunt ex lapidibus albis, & expolitis, ubi etiam Demetrii martyris constitutum est templum.* Videbatur autem Latinis laboriosus flexus, ob maris vortices, & velut labyrinthos quosdam, qui illic semper fieri solent ad similitudinem Scyllæ, & Carybdis, quas Græci decantant in Freto Siculo esse.

In hoc Promontorio Dionysius ponit aram Minervæ Ecbasiæ, ex eo nominatæ, quòd huc egressi primùm coloniæ deductores statim tanquam pro patria terra pugnassent. Similiter Cyzici fuit ara Apollinis Ecbasii: *Argonautæ* (inquit Apollonius) *cùm navem extra urbem appulissent, Cyziceni illos interius navem appellere suaserunt in portum urbis, ubi Ecbasio Apollini in littore aram excitarunt, ex eo, quòd navis Argo in Dolioniam egressa fuisset.* Deilochus templum esse dicit; non Ecbasii Apollinis; sed Jasonii Apollinis. Socrates dicit id templum appellari Cyziceni Apollinis. Quam Dionysius appellat Ecbasion Minervam, possemus etiam appellare Ecbateriam, ut Syphnei Dianam appellarunt.

CAP. II.

De ora Sinus Ceratini cingente Urbis latus vergens ad Septentriones, & de ejus antiquis locis.

MOenia Urbis à Propontide uſque ad mucronem Promontorii Boſporii alluuntur extremis faucibus Boſpori, nullo ſpatio à mœnibus & mari intermiſſo, niſi paulo antequam perveniatur ad Boſporium mucronem ducentorum paſſuum in longitudinem: ubi navale exiguum regiorum lemborum, quibus enavigare Rex ſolet in agros ſuburbanos, & machinæ bellicæ. Inde à mucrone Promontorii Boſporii, unde incipit ora Sinus Ceratini claudens latus Urbis converſum ad Aquilonem uſque ad finem Urbis, mœnia non attingunt mare: ſed ſpatium relinquunt. Quod quale ſit, & quantum, quibuſve rebus occupetur, dicam per partes.

Id ſpatii, quod eſt in ſummo mucrone, patet in latitudinem alicubi circiter viginti paſſuum, ſed latiorem mediam, nempe circiter octoginta paſſuum, ubi eſt porticus tecta plumbo, ſuſtentata duodenis columnis marmoris ophitici, laqueata lacuſculis auratis, & Perſica arte pictis, exiguo vireto cincta præ ſe habet Boſporum: à tergo portam ferream, qua patet aditus in Clauſtrum Regium. Hæc aperta navigantibus retegit viam decumanam Regii horti molliter aſſurgentem ad Regis palatium. Ab hac porticu uſque ad urbis portam Oriam appellatam, ora intermiſſa inter murum Regios hortos claudentem, & littus magnis ſaxis præmunitum incluſa tenetur à Rege, conſita malis punicis, cæteriſque plantis: in qua media eſt mediocris receſſus maris opere abductus in tectam ſtationem navigiorum, quibus cultores regiorum hortorum utuntur ad vehenda Regi neceſſaria. Juxtà eſt domus amœna, præ ſe habens mare, à tergo portam, qua patet aditus in Regios Hortos. In hanc domum ſecedere ſolitus Regiis hortis Præfectus, negotiatur cum urbis incolis. Hæc ora priuſquam eſſet converſa in Clauſtra Regia, continebat domos piſcatorum, & forum piſcarium; cùm verò Byzantiorum reſpublica floreret, duos portus intra murum catenis clauſos habuit, quorum brachia ſuſtinebant turres valdè eminentes: fuit etiam portus Phoſphorius ab Stephano commemoratus. Fuit Neorium, fuit ſcala Timaſi, ut in tractatione Urbis pleniùs monſtrabitur.

Pro porta quam vulgo vocant Oriam corruptè, quaſi olim *Neorii portam*, ſpatium jacet vacuum ad exonerandas naves accommodatum: patet ducentos quadraginta paſſus in longitudinem; in latitudinem verò ante portam centum paſſus: paulò ultra portam in quinquaginta ſtringitur; unde trajectus eſt ad Chryſopolim, & Chalcedonem, ubi etiam oræ maritimæ præfectus tribunal habet, ubi item domus portorii Turcici, ut in contrario littore Galatino eſt altera domus conſtituta ad exigendum portorium Francorum.

Poſt hoc intervallum eſt Forum piſcarium, ex quo magnus trajectus patet ad Galatam, quem antiqui appellabant trajectum Sycenum. A tergo eſt Urbis Porta Piſcaria nuncupata, qua aſcenditur ad Magnum Forum, quod Turci nominant *Bezeſtein*.

A Porta Piſcaria ora maris frequens ſuburbanis, in longitudinem quadringentorum quinquaginta paſſuum continuatur ad Portam Fructuariam, quam Turci appellant *Jemiſch capi*, ubi omne genus fructuum tam recentium, quàm conditorum, & frugum eſculentarum venalium, mercatus habetur: unde magnus trajectus exiſtit ad Galatam.

A Porta Fructuaria, ad Portam Lignariam (ab acervis lignorum venalium conſtructis in ampla area ante portam explicata appellatam,) intercedunt ducenti paſſus juxta littus, pleni ædificiis, & variis tabernis, aliis obſoniorum, fructuum, aliis aliarum rerum. Inter ædificia & murum Urbis excurrit via lata ſilicibus ſtrata; & juxta muri crepidines conſtituta ſunt aquæ caſtella, quorum alia perenni fiſtula aquam largiuntur, alia operculis ad tempus reſerantur.

A Porta Lignaria in longitudinem trecentorum paſſuum invenio domos perpetuas, exceptis viis intercurrentibus, alias ubi ligna materiaria venduntur, alias ubi capſæ fiunt. Deinde ſuccedit ſpatium trecentorum paſſuum ab ædificiis vacuum, ſolam viam ſilicibus ſtratam, & *Eſcharidas* à Græcis dictas, in quas ſubducuntur navigia, & palos defixos, ad quos illa alligantur, continens; aquaſque ſalientes extra muros ex aquæductibus urbis claras & liquidas, partim potabiles, partim reſilientes in Euripos marmoreos, ad pannos lavandos: deinde brevi ſpatio exædificato ſuccedit Porta Farinaria, à Turcis vocata *Un capi*. Ante Portam eſt area lata, ubi frumenta & farinæ venduntur.

Eſt etiam ædificium magnum, plenum ſaccis farinæ quadratis, laneis. Juxtà ſtant frumentariæ naves permultæ, & ſcaphæ plurimæ, trajicientes in ulteriora ſuburbana. Eſt item ædes Mametana plumbo tecta, cum turri excelſa, unde exclamare preces

preces presbyter, & evocare solet incolas viculi suburbani siti ante hanc Portam, ex qua ingressus patet in viam assurgentem per mediam vallem, tertio & quarto urbis collibus clausam.

Hæc quidem etsi pervulgata, tamen negligenda non censui, ut faciliùs perveniatur in notionem antiquorum locorum, quæ à promontorio Bosporio ad Portam Farinariam ponit Dionysius Byzantius. *Supra etiam*, inquit, *Promontorium Bosporium templum est Neptuni antiquum, apud quod fuit lapis in mare eminens, quem Byzantinis in locum ornatiorem supra Stadium transferre conantibus non permisit se transferri, sive amans locum mari vicinum, sive ostendens parvi momenti esse pietati divitias. Sub templo Neptuni intra Urbis murum, in locis in planitiem explicatis erant stadia & gymnasia. At ex maris parte erat navigatio in Sinum Ceras leniter fluens, primam Promontorii Bosporii conversionem, circumflexionem, quæ excipiebat tres portus, quorum medius satis profundus à cæteris ventis tegebatur, ab Africo tutus omnino non erat: deinde turris bene magna rotunda continenti jungebat Urbis mœnia. Primus post mœnia campus erat peninsulæ cervicis sensim descendentis ad littus, & ne Urbs esset Insula prohibentis. Post erat templum Telluris super mare, cujus quidem fastigium tecto carens significabat antiquam terræ libertatem. Ejus parietes, quibus claudebatur, erant facti ex lapide expolito. Paulò supra Telluris ædem erant templa Cereris, & Proserpinæ paria, in quibus picturæ multæ priscæ felicitatis insignes reliquiæ, & statuæ exactæ artis, nihilo summa arte elaboratis inferiores erant. Item in abscessu maris duæ ædes Plutonis & Junonis, quarum solum nomen extat. Illud enim Persæ exusserunt in expeditione Cyri contra Scythas, ea ulciscentes, quæ Byzantina civitas commisisse contra Regem accusabatur. Plutonis templum Philippus Macedo inopia materiæ demolitus est; locorum verò nomina remanserunt. Hic enim Plutonis acra, ille Junonia acra dicitur, ubi quotannis victimam primo anni die mactat gens Megarica.* Hæc quidem Dionysius: qui cùm ait Junonis & Plutonis ædes fuisse κατὰ ἀπόβασιν τῆς θαλάσσης, videri potest acram significare oram maris, potius quàm Promontorium, quòd nullum sit in hac oræ parte, nisi Dionysii temporibus mare attingeret radices secundi collis. At nunc ab hujus radicibus, simulque à mari intermissa est planities. At si ætate Dionysii non attingeret mare radices secundi collis, possumus interpretari κατὰ ἀπόβασιν θαλάσσης, *ad recessum abscedentem à mari.* Nam Junonia acra mihi fuisse in clivis potiùs secundi collis, quàm in ora maris, sub ipsum subjecta videtur ex Coloniæ Byzantinæ deductoribus partim Megarensibus, partim Corinthiis, qui magna religione colebant Junonem Acræam appellatam ex eo, quòd statuta esset in Acropoli Corinthi.

Fuit etiam non longè à Corintho altera Juno Acræa in Promontorio sita, cujus meminit T. Livius. *Promontorium*, inquit, *est adversus Sicyonem Junonis, quam Acræam vocant, in altum excurrens.* Post acram Plutonis & Junonis Dionysius ponit Scyronias petras nuncupatas à Corinthiis participibus coloniæ deductæ Byzantium, qui his petris nomen imposuerunt à similitudine loci difficilis, qualem habebant Petræ Scyroniæ, sitæ inter Megaram & Isthmum Corinthiacum. Ex his Dionysii verbis has petras, etsi nunc non extantes, olim excisas ad molliendos urbis clivos, tamen extitisse ad imas collis tertii radices ostendam in descriptione Urbis.

Nunc redeo ad continuandum spatium inter Sinum & mœnia situm, quod reliqueram ad portam *Un capam*, ultra quam in longitudinem quadringentorum passuum ora Sinus procedit, occupata aut ædificiis, aut acervis coctorum laterum venalium, partim integrorum, partim in pulverem contritorum ad testacea & signina opera conficienda: inde domus piscatorum usque ad portam Blachernæam tenent oram sinus patentem in longitudinem ter mille, & quadringentorum sexaginta passuum, quorum primi octingenti finiuntur porta *Jubalica* nuncupata, contra quam est medius flexus navalis regii, siti in contrario littore. A porta Jubalica ad portam vulgò appellatam *Agiam*, à vicina æde divæ Theodosiæ, trecenti sexaginta passus: ab Agia porta ad secundam portam Phanarii, sexcenti passus. Phanarium est pars Urbis oræ maritimæ, quam murus Urbis claudens duas portas habet, in quas eminens clivi quinti collis, quibus finitur flexus sinus primus, inchoatus à Promontorio Bosporio; & incipit secundus flexus, finitus radicibus sexti collis. Quicquid est muri inter portas Phanarias, caret turribus: sed est duplex murus, alter in littore, alter in clivo collis quinti: uterque cingit locum nominatum Phanarium. A porta Phanarii, cujus è regione est finis navalis regii, processi octingentos passus, usque ad portam appellatam [*Balat* vel] Palatinam, contra quam in ulteriore littore est finis vireti regii, & initium frequentis vici, quem Agiam parasceven Græci vocant. Ultra portam Palatinam progressus circiter centum viginti passus, animadverti tres magnos arcus astructos urbis muro, & substructos, per quos olim Imperatores subducebant triremes in portum opere factum, nunc exie-

catum & converſum in hortos concavos, præ ſe gerentes ſpeciem portus obruti. Ab his arcubus diſcedens trecentos paſſus, offendi ſpatium in centenum paſſuum longitudinem ab ædificiis vacuum; ubi attingit muros mare vadoſum, ut facile ſit ſuper id ædificare. Poſt octingentis paſſibus confectis, perveni ad portam Blachernam, qua finiuntur domus piſcatorum, ex media parte fundatæ in terra, ex altera parte ſubſtructæ ſublicis in mare vadoſum defixis. Inter ſublicas locum relinquunt portuoſum, quo navigia piſcatoria ſubducuntur in ſtationem ſub domos piſcatorum.

Piſces velut in latibula & paſcua refugientes, capiuntur retibus appellatis *hypocis* ſuſpenſis ex tigno. Hoc genus piſcationis, tanquam domeſticum, exercent fœminæ. Viri autem procul piſcantur: neque ad hanc piſcationem opus eſt magnis inſtrumentis, ſed duntaxat uno tigno, ſive ſtipite, ſive arboris trunco, ſive navis exoleſcente malo, ſive antenna habente infimum caput intra domum piſcantis ſubnixum, alterum ſupremum extra domum eminens leniter pronum, ex cujus ſummo capite appenſam hypocam fune per trochleam trajecto demittunt in aquam fœminæ feneſtris inſiſtentes, & ſubtrahunt aliquantò poſt, cùm fœminis licet eſſe otioſis à cæteris negotiis domeſticis: aut ſi nihil aliud negotii habent, ſedent in tabulatis prominentibus, vel mœnianis nentes aut ſarcientes, aut omnino animi cauſa otiantes, ſpeculantur piſces retia ſubeuntes, ad eoſque ſubtrahendos aſſurgunt, & remiſſis hypocis, ad officia domeſtica redeunt. Cùm hanc piſcationem ſpectarem, videbar intueri tale quidpiam, quale etiam fieri vidi in palude Praſiade, quam accolentes ſupra defixas ſublicas in media palude tabulata collocant ſuſtinentia caſas, uno ponticulo aditum habentes ex continenti; & fores inter tabulata compactas deorſum ad paludem verſus deferentes, in quibus degunt. Puerorum parvulorum pedes fune alligant, metuentes ne in paludem delabantur. Tanta eſt in hac palude piſcium copia, ut quoties quis januam reſeraverit, ex eaque calathum aut ſportam demiſerit vacuam, paulo poſt retrahat piſcium plenam.

Paulò ultra portam Blachernæam objicitur murus tranſverſus, à mœnibus Urbis Sinuque intermiſſum ſpatium ſecans, habens portam, ex qua ſexagenis paſſibus confectis, alter murus tranſverſus obducitur primo muro ſimilis. Abhinc centum paſſus Urbs finitur angulo uno, ex tribus grandibus Urbem triangulam efficientibus. Ab hoc angulo ad portam Neorii via lata patet, ſilicibus conſtrata, ſecans ſpatium, quod dixi ambire muros, contractum quidem, ſed variæ latitudinis. Nam ante Urbis portas pleraſque latius eſt quinquagenis paſſibus.

Id minutatim excutere volui, ut pateant loca faciliùs antiqua, quæ Dionyſius Byzantius deſcribit à tertio colle ad ſextum collem. *Poſt*, inquit, *Scyronides petras, quas antè dixi fuiſſe olim ad radices tertii collis, longum littus ad piſcatum, atque ad vadi altitudinem nullis littoribus etiam optimis deterius: nam ex paucis uſque ad marginem profundum eſt, & mare placidum & quietum, & littus aditu facile, nuncupatum Cycla, ex eo quòd in hoc littore Græci barbaros circumcluſos deviciſſent. In eodem littore ara conſecrata eſt Minervæ diſſipatoriæ, deſignans ex circumcluſione multitudinis diſſipationem.* Hucuſque Dionyſius. Cycla & ara Minervæ diſſipatoriæ fuerunt in maritima planitie ſubjecta ſub vallem Urbis tertiam, quam efficiunt tertius & quartus colles: Cyclobium à poſteris appellatum arbitror ex Zonara, cùm ait: Imperatore Conſtantino Pogonato Agarenos gravi claſſe urbem obſediſſe, quæ ſtationem habebat à promontorio Hebdomo ſito ad occaſum uſque ad Cyclobion. Similiter alii Hiſtorici tradunt ab Hebdomo promontorio, atque à domo Magnaura ad occaſum, pertinentibus uſque ad palatium Cyclobion, ſpectans ad Orientem, ſtetiſſe claſſem Agarenorum. Quid ſit Hebdomum promontorium, oſtendam in tractatione Urbis.

Deinde Dionyſius: *Cycla*, inquit, *Melias ſinus excipit, piſcoſus quidem, ſi quis alius: in omnibus enim omnes ſuperat promontoriis prominentibus, & cautibus ſub aqua deliteſcentibus utrinque concluſus. Hic ſinus à quodam Heroë indigena nuncupato Melia nomen adeptus, ut plurimum nunquam fallit piſcatorem.* Cùm ex his verbis Dionyſii, tum ex ejus Anapli ordine, ſinum Meliam exiſtimo alibi eſſe non potuiſſe, quàm in tertia Urbis valle, cincta utrinque promontoriis tertii & quarti collis: quæ etſi jam intra muros Urbis clauſa eſt, tota exædificata & ſicca, tamen eam olim receſſum maris fuiſſe, poſteaque exiccatam, & terra aggeratam fuiſſe ad ſuſcipiendas domorum ſedes, vero proximum videtur, cùm ex eo, quòd ejus longa planities ad libellam ferè æquata, ſupra mare parum eminet, tùm ex illis cauſis, quas ſuprà demonſtravi, cur Boſporus minus nunc ſit ſinuoſus.

Poſt Melianum ſinum Dionyſius ponit locum nominatum κῆπον, aitque nomen adeptum eſſe ex terra inter paucas, ad culturam hortorum idonea, maris verò

lucrum adventitium acquisivisse. Non enim mare olim ibi indagabatur, sed otiosum manebat, cùm tamen piscibus diversorium præbere soleat. Ἀψασιεῖον ab Arcadio nominatum in hoc loco situm est, & Jupiter Ἀψάσιος colitur, ita vocatus à Dionysio, nisi Codicis erratum sit: cùm tamen à Callimacho in jambis *Apesas* appellatus sit, sicut Stephanus scribit. Non Jovi Apesanti sacrificavit equas Arcadicas. Pausanias, *Supra Nemeam*, inquit, *Apesas mons, in quo Perseum primum Jovi Apesantio rem divinam fecisse tradunt.* Statius Papinius de eo sic dicit:

> *Mons erat audaci seductus in æthera dorso,*
> *Nomine Lernæi memorant Apesanta coloni,*
> *Gentibus Argolicis olim sacer.*

An Byzantius κῆπος sit ex his, quos adeptus est avus Demosthenis Gylon appellatus, assequi non possum ex Æschine tradente Gylonem figulum, avum Demosthenis, cùm hostibus prodidisset Nymphæum Ponticum, quod tum Atheniensium erat, mortis condemnatum ab Atheniensibus, effugisse, & pervenisse ad Bosporum, & illìc accepisse donum à tyrannis, nominatos κήπους: neque declarat Æschines, neque quisquam alius, an apud Bosporum Thracium, an Cimmerium, hi horti fuerint, an tyranni illi essent Byzantii, qui tum ab Atheniensibus defecerant, & potentibus civibus tyrannicè gubernabantur, an Nymphæum prope Heracliam Ponticam consanguineam Byzantiorum, nempe coloniam Megaricam situm, Gylonis proditione adepti sint.

Post Apsasion Dionysius ponit promontorium plurimùm super alia promontoria eminens, ventorum violentiam excipiens. *Hujus promontorii eminentia abrupta abit in mare, & haud firma præterit profundum mare. Nam promontorii pars inferna sectionem petræ in multam avulsionem abrumpens exigua, conjungitur continenti dissolvendæ & quàm mox ruinam edituræ similis: unde similitudo aspectus illi nomen dedit. nam Mellapocopsas nominatur.* Et hac Dionysii descriptione, & ordine narrandi alibi esse non potest hic locus, quàm ad radices quinti collis, ubi paulò antè dixi, nunc esse locum Phanarium nuncupatum. Is etsi opere excisus est jam ante tot secula, tamen adeò natura rupibus præruptis & præcipitibus existit, ut nondum penitus excisus sit; quin adeò alicubi præcisus, ut ob directos clivos ædificia non habeat: & si qua pars habet, ea casuris similia videntur.

Inde Dionysius, *Post locum*, inquit, *qui appellatur Mellapocopsas, duo loca sunt, omnibus anni temporibus piscium captum largientia, à summissionibus promontoriorum, & remissione maris in hæc loca refusi, altè sinuosi, placati & tranquilli. Horum locorum unus appellatur Ingenidas, alter dicitur Piræicus, ut multorum hominum habet sermo, à Piræo Attico; ut quidam dicunt, à quodam antiquo Heroë indigena. Inter hæc duo loca est Cittos, locus ita dictus à multitudine hederæ, ibi facile provenientis. Piræico succedit continuò Camara, acclivis, & ventis expositum littus, quod multam maris refractionem excipit.* Ex his, quæ jam dixit Dionysius, & postea dicet, Ingenidam & Piræicum, & Camaram fuisse existimo partim in radicibus sexti collis, partim in ima planitie vallis quartæ, clausæ quinto & sexto urbis collibus, sinum efficientibus in mediam vallem insinuatum: sed temporibus Dionysii longè penitius insinuabatur, nunc minus in vallem recedit, tot seculis aggeratus substructionibus urbis. A radicibus sexti collis sinus incipit esse vadosus ex parte urbis ob brevia, & syrtes, ex altera parte profundus, deinde utrinque vadorum frequentia navigatio palis defixis regitur, ut à flexu, quo incurvatur ad Septentrionem usque ad ostia fluminum, sit palustris & lutulentus, ut vento agitatus turbidus fluat, frequentibusque Insulis sit aggeratus, quas habet amplius quadraginta sylvis cannarum tectas, infirmas, ut etsi in aliquarum parte siccis pedibus insistere queas, tamen in alia cœnosa nequeas. Prima Insulula incipiens à radicibus collis siti inter flumina, dividens eorum ostia, producitur in passuum longitudinem circiter sexcentorum, reliquæ divisæ exiguis Euripis parum altis & cœnosis, qui dudum obruti essent cœno, delabente ex proximis ostiis fluminum, nisi excrescentes Insulas ad fingendos lateres rescinderent laterum figuli. Hi ubi palam in terram palustrem defixerunt, sese totos demergunt, ne capitibus quidem supra aquam extantes, ut palam frusto terræ exciso onustam extrahere queant. Insularum Euripi piscosi sunt, latibula piscibus præbentes: qui cùm hyeme alii capiuntur, tum æstate Mugilum copia supra storeas exilientium ad id præparatas, ut Venetiis solent supra rates ad horum piscatum accommodatas.

Nunc in his Insulis cervi non sunt, ut olim erant, propter proximam vicinitatem Urbis, propterque propinquos utrinque colles antiquis nemoribus spoliatos, quibus olim vestitos fuisse ostendam ex Dionysio Byzantio: nunc quàm pulchrè describat hanc Bospori partem palustrem, subjungam. *Locum*, inquit, *nuncupatum Camaram, quem antè dixi fuisse ad radices sexti collis, excipit* σαπρὰ θάλασσα, id est, *marcidum mare, finis totius sinus. Jacet enim*

in fundo sinus nuncupati Cornu. Invenit hoc nomen, sive à vicinis fluminibus in se exeuntibus, nativas aquas maris corrumpentibus, sive ex eo nomen reperit, quia immobile ventis agitari non potest ob vadorum aggerationem, quam deferunt ostia fluminum continuam & mollem, palustre efficientes mare, in quo etiam pisces capiuntur. Primus hujusce maris marcidi locus appellatur Polyrrhetius à viro Polyrrheto. Post hunc locus est nominatus βαθεῖα σκοπιά, hoc est, *profunda specula ab altitudine maris. Tertius vocatur Blachernas à quodam Rege ibi regnante.* Hæc quidem Dionysius. De his paludibus intelligit Nicephorus historicus, cùm ait: Adventante classe Latinorum, Regis Constantinopolitani triremes subductas fuisse circum fluminis ostia, ubi & sinus finis & fluminis, ubi exaggerata multa arena & materia utrinque stringens os, & vix angustum quendam aditu difficilem meatum intermittens, non modò magnis triremibus, sed & dicrotis, & vacuis navigiolis ob brevia & vada. Ex Dionysii verbis postremis percipitur, quæ fides adhibenda sit recentibus scriptoribus Blachernas tradentibus ex eo appellatas fuisse, quòd ibi sinus palustris sit, propptereaque obrutum fuisse dicunt illis temporibus, cùm Marcianus & Pulcheria magnum templum Blachernarum ædificârunt. Verùm etsi obrutus fuit, & Græci vulgò in hunc diem locum palustrem appellare soleant βλακὸν, unde illi putant Blachernas vocatas fuisse: tamen Dionysio antiquissimo scriptori potiùs credendum censeo. Is deinde subjungens: *Maris*, inquit, *marcidi ultimus locus appellatur Paludes, ex eo, quod in illo subsideat lutulenta fluminum secessio. Non enim illius vadum arena, sed cœno tectum est; neque navigiis, nisi perparvis navigabilis est. Inde cœnum sublime usque ad exitus fluminum, quorum uterque fertur separatus ab altero: in exitu ambo conjunguntur, & velut per unum ostium exeunt in Sinum Cornu. In mediis Paludibus, boum nutricibus, sunt prata uberes pastiones largientia, etiam cervis: hos Deus designavit cum deductoribus coloniæ consilium petentibus, ubi conderent urbem, appellatam Byzantium, ita respondit:*

> Ολβιοι οἳ κείνην πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν,
> Ακτῆς Θρηϊκίης ὑγρὸν παρ' ἄκρον στόμα Πόντου,
> Ενθ' ἰχθῦς, ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτόν.

Hæc quidem dicta sunt de re, quæ accidit. Cervi enim tempore hyberno ex sylvis descendentes depascunt palustrem arundinem: pisces verò maris, & fluminum participes in tranquillitate sinus Ceratini delitescunt pigri, in ubertate pabuli deglutiunt vadi radices. Hæc quidem Dionysius. Mihi verò potiùs oraculum videtur, hunc locum non intellexisse, sed promontorium Bosporium, ubi extremum os Bospori, ut postea admonuit Apollo, coloniæ deductores deceptos illo loco, qui cùm ad has sinus extremas paludes pararent condere Byzantium, corvus rapuit victimæ partem, eamque deferens ad promontorium Bosporium, declaravit oraculum præsignificare Bosporium promontorium, quod definit extremum os Bospori, ubi cùm essent nemora, & oræ maris palustres compascuæ, iisdem pastionibus vescebantur cervi, & pisces. Verùm ut ab initio littoris Europæi usque ad finem Urbis, quæ olim loca antiqua habuerit, quæve nunc nova habeat Bospori ora, declaravi: ita deinceps usque ad Cyaneas declarare ab Urbis fine constitui. A quo quidem fine in longitudinem bis mille passuum progressa ad flexum, quo sinus tendens ad occasum incurvatur ad Septentriones, maritima planities continuatur cum ima vallis planitie, in bis mille passuum longitudinem, & latitudinem quadringentorum patente, & paulò quidem amplius: quà vallis insinuatur in plures quàm quindecim valliculas alias rectas, alias transversas; omnes in unum collium dorsum desinentes, natura favente quieti sinus. Hæc planities, sive maritima, sive in vallem insinuata, tota ædificiis ferè occupata est, suburbanis vicum efficientibus, partim in planitie, partim in collibus positum quatuor millia passuum circuitu complexum. Non enim ubique ædificia inter se continentia, sed sparsa vagantur. Totus à Mechmetanis vicus habitatur. Itaque undecim ædes habet ceremoniæ Mechmetanæ. Earum cæteris præstant tres, ad quarum maximum Turcorum Rex sacrificium, quod *Corbanum* vocant, facere solet, cùm quidpiam arduum aggreditur, juxta ædis vestibulum, ornatum duodecim columnis marmoris Thebæi. Situm est sepulchrum hemisphærio cylindraceo clausum, nescio cujus hominis, quem Turci valdè sanctum habent, & perpetui sodales Flamines custodiunt, circumlucentibus noctes diesque amplius septuaginta funalibus cereis; tectum purpura: hunc Turci vocant *Aibasarium*, à quo vicus nomen adeptus est. Sæpe ab his Flaminibus percunctatus sum, quis sanctus esset Aibasarius: à quibus nihil aliud assequi potui, nisi Aibasarium appellari Mechmetanæ religionis unum ex assertoribus, inter quos numerant tanquam principem Arium. Græcus nescio quis mihi confirmabat esse sepulchrum reliquiarum Job, sed nihil ex monumentis literarum proferebat, in quibus duntaxat legi Arca-

dium Imperatorem ossa Samuëlis prophetæ à Judæa Constantinopolim transtulisse, tam hilariter obviam illis procedente populo, quàm si Samuëlem viventem cernerent. Quidam afferunt Abasarium vicum appellatum ab Agio Basilio, sed nullum ex literis producunt testimonium: mihi potiùs locus hic sacer fuisse videtur divo Mamanti, ut literatis testimonium ostendam in descriptione Urbis. Ab hoc vico usque ad ostia fluminum ora Sinus in septentriones flexa aliquantum spatium procedit, hortis frequens, & ædificiis paulò ultra castellum aquæ defluentis ex collis valde proni medio clivo, ubi sacer fons perennis fluit, quem circumdant fundamenta antiquæ ædis, quam vulgus Græcorum appellat Divam Photinem; cùm tamen in hoc loco, aut non longè remoto fuisse videatur ædes Divi Cosmæ & Damiani, ex Procopio, cùm ait ad finem Sinus in loco arduo, & vehementer sublimi templum Divis Cosmæ & Damiano jam ab antiquis usque temporibus constitutum fuisse: quod statim videtur ab ingredientibus sinum Ceras. Justinianus Imperator, habitus medicis jam vicinus ad moriendum, Divorum precibus servatus, ut illis gratiam referret, templum illis sacrum immutata pristina forma, quæ ignobilis erat, & ornamenti expers, pulchrè & magnificè instauravit, & luminum splendore illustravit id templum. Si fortè accuratiùs exquirere velis vide Anthymi martyris ædem, quam Procopius ponit e regione in littore ulteriore. Jam autem à fonte Divæ Photinæ ad ostia fluminum, & promontorium Semystræ ambulavi circiter mille passus. Cur verò vocetur Semystra, & quibus nominibus appellentur flumina, Dionysius Byzantius docet.

Cap. III.

De flumine Cydari & Barbysa, ex Anaplo *Dionysii.*

FLumen, inquit, *Cydaris venit ab occasu æstivo, Barbyses verò à Borea vento. Barbysen alii dicunt educatorem Byzantis, alii navigationis ducem eorum, qui cum Jasone, & Minyis navigarunt ad Colchos, quidam Heroem indigenam fuisse. Ubi flumina delata ad obvium promontorium crassum inter se coëunt in mare exeuntia, ibi ara est Semystræ; à qua locus nomen invenit. Semistra nutrix fuit Ceroëssæ matris Byzantis. Io enim cum Jovis arte in vaccam conversa, iraque Junonis œstro alato stimulata multas terras percurrisset; apud hunc locum parturiendi dolore affecta (nam erat divini seminis plena) infantem fœminam peperit. hanc tollens Semystra lactat, & nutrit gerentem insigne transformationis maternæ, cornuum enim typi ex fronte eminebant, unde appellatur Ceroëssa. Ex hac & Neptuno genitus est Byzas, vir similiter ut Deus honoratus, à quo Byzantium conditum est. Semystra locus parum abfuit, quin urbs efficeretur, nam ibi duces coloniæ urbem condere constituerant, nisi ex media flamma corvus rapuisset partem victimæ, eamque in Bosporium promontorium tulisset. Hoc ab Apolline ostentum conjecerunt Græci à pastore edocti, qui ab specula intuitus erat, ubi corvus victimæ rapinam deposuisset, secutique signum condiderunt Byzantium in promontorio Bosporio.* Hucusque dicta sunt ex Dionysio, quæ jam inde ab antiquissimis temporibus pervulgata, si quis me otiosior altiùs consideret, non sine physica ratione inveniet, Iô vaccam cornigeram peperisse Ceroëssam juxta fluviorum ostia, hoc est cornua, juxtaque sinum Cornu nuncupatum: è quibus aqua dulcis prodiens supra salsam sinus, & freti summam aquam, fertur velut altera Iô, sinusque Ceratinus agnoscetur verus filius Ceroëssæ & Neptuni, id est, aquæ dulcis & salsæ, veriorque quàm quisquam Byzas deprehendetur conditor Byzantii.

Jam quale sit promontorium, ad quod dicit Dionysius flumina exire in mare, profectò obtusum, & ut ille ait, crassum in altitudinem editum amplius mille passuum, quorum septingenti inferiores sunt decliviores, quadringenti superiores minus proclives. Jugi cervix, quà promontorium adnectitur dorso montis, latior non est triginta passibus, angustata duabus vallibus, una à Meridie, in qua summa depressa est fossa conservatrix nivium, suis labris sustinens ligneum tugurium fastigiatum in mucronem metæ; cujusmodi plurimæ circa Urbem videntur: altera valle promontorii stringitur à Septentrione, in qua ima est sacer fons, quem Græci *Agiasma* appellare solent. Promontorii radices partim attingunt ripam Cydari, partim impendent in planitiem à ripa & promontorio intermissam, latitudinis trecentos, longitudinis plus minus quingentos septuaginta passus habentem, circuitu complectentem circiter mille & quingentos passus. Secundum hanc mediam est coïtus Cydari & Barbysæ fluminum, quorum uterque paulò supra eandem planitiem fluit ab altero separatus promontorio longo & acuto: id existimo esse, quod Dionysius *Drepanum* vocat. *A tergo*, inquit, *Semystræ, paulò supra fluminum ostia initium*

circumflexus in alterum latus Sinus Ceratini efficit promontorium Drepanum inflexum, cujus cacumen acutum appellarunt Bucolon, hoc est, Bubulcum, grata memoria prosecuti indicem, ex hoc loco speculatum Urbis conditorem corvum. Ex his Dionysii verbis adverte, quem is appellat *Barbysem*, Suidam, reliquosque recentes scriptores scribere *Barbyssum*. quàm rectè, fides sit penes emendatos Codices. Barbyse nomen adeò jam ignotum est etiam accolis, ut aliter appellare Byzantini nesciant, quàm *Chartarion* fluvium ob officina ostiis fluminum propinqua, ubi chartæ contusæ explanantur: rustici, qui accolunt ejus fontes, hunc nominant *Pectinacorion*, à vico ita nuncupato illius fontibus vicino. Longus est circiter quindecim milliaria: lenis adeò fluit, ut in neutram partem moveri videatur, adeoque profundus, ut pontibus etiam tota æstate transeatur. Eadem est ejus latitudo, spatio ferme decem milliariorum: in quo quidem spatio Euripi ab eo derivati omni anni tempore præcipites versant molas moletrinorum sexdecim. Fluit per mediam vallem planam & pratensem, ut à fontibus usque ad ostium sit perpetuum pratum, cujus maximam partem Rex possidet. Quæ quanta sit, conjectare etiam absens potes ex quadringentis agricolis Christianis, quos, cùm illuc profectus essem, offendi uno ordine dispositos herbam secantes, quibus præerant Turci quinque equites, octo pedites, opus urgentes: totidem quadrigas fœno onustas inveni, singulas uno pare boum tractas, quatuor rotis sustentatas, posterioribus majoribus, excelsioribusque ad excipiendas priores. Incidi item in Genisarios, qui circiter trecenti emissi dicebantur ad colligendas fluminum & lacuum nymphæas, quibus Barbyses & Cydarus abundant, quibusque regiæ potiones fiunt Regi usitatæ, ut Christianis vinolentæ.

Sed redeo ad Barbysen. Primò à Septentrione ad Meridiem aliquot milliaria procedit, deinde varios flexus efficit, nunc ad ortum æquinoctialem, nunc ad hybernum, nunc inter ortum & Meridiem, tandemque spatium quatuor milliariorum progrediens ab ortu solstitiali ad occasum hybernum, exit in Sinum Ceratinum. Illius vallis per anfractus normales, similiter ut Bosporus, pergit, quem habet parallelum: ita ut si is porrigeretur usque ad Pontum, ut quidam ipsius vallem porrigi dicunt, Insulam efficeret Barbyses & Bosporus. Qui ab illius ostio proficiscuntur ad ejusdem fontes, vident illum à ripa dextra duos fluvios accipere, utrosque venientes ab ortu Solis, tota æstate perennes: unum in medio cursu alterum paulò infra suos fontes perlucidum, etiam totam æstatem molas versare valentem, quem scriptores vocant Hydralem, nunc ejus nomen ignorantes, alii appellant Belgradum, à vico prope ipsius ripas sito, alii flumen nominant Camerarum, à fornicibus, quibus ducebatur Constantinopolim. Hunc enim Andronicus Rex excelsis fornicibus, opereque subterraneo in Urbem perducere aggressus est, cùm, ut cætera Urbs aqua abundaret, tum maximè hi, qui habitarent circa Blachernas, ubi cogitabat magnum nymphæum construere, ut ibi habitantes copiosiorem aquam haberent: at morte interceptus, opus reliquit imperfectum, quod posteri Reges absolvere neglexerunt, ut opus nimium sumptuosum; ut etiam Isacius Rex, qui Andronicum & regno, & vita privavit, turrem & palatium, quæ Andronicus ad secessum temporis æstivi prope fornices fluminum ædificaverat, demolitus fuerit, hoc pulcherrimum factum Andronico invidens. Hac ætate prope fornices, quos dixi transversos secare Barbysem, vicus est, quem Pyrgon vulgò appellant; etiam si jampridem ibi nulla turris, nullum palatium sit, tamen olim fuisse Pyrgi incolæ dicunt, saxaque effossa ex fundamentis murorum se vidisse testantur incisum nomen Andronici habentia. Jam Hydralis influit in Barbysem fornicibus diruptis, quibus Constantinopolim ducebatur. Cydarus fluvius, quem vulgò *Machlenam* appellant, similiter, ut Barbyses fornicibus transversis secatur, Hydralem, & Barbysæ partem Constantinopolim ducentibus. Longior quidem est, quàm Barbyses, sed minor, similiterque fermè, ut Barbyses per anfractus fertur, à quo velut ferè parallelo curvo ipse curvus distat vario quidem intervallo, sed perpetuo collino inter fornices utriusque patente in latitudinem circiter quatuor milliariorum. Vario etiam cursu progreditur. Nam à fornicibus, ultra quas non progressus sum, vidi ipsum ab occasu ad ortum Solis tendere, deinde flecti ad Meridiem: postremò amplius duo milliaria à Septentrionibus ad Meridiem proficiscentem influere in Sinum Ceras. Quamobrem Dionysium, cùm ait Cydarum venire ab occasu æstivo, intelligere non oportet, cùm intervallo circiter duûm milliariorum ostio propinquus accedit.

CAP. IV.

De locis appellatis Mandris, & Dryi, & de luco Apollinis, & ponte Philippi, & de cubis Canopi.

POst *Baculam*, inquit Dionysius, *sunt loca nuncupata Mandræ, & Drys: ille quidem à loco quieto & tecto, mari enim tranquillo alluitur. Drys verò habet lucum Apollini sacrum. Post promontorium est longus sinus Auleon appellatus.* Id promontorium à Septentrione clauditur valle Barbysæ; à Meridie, valle efficiente sinum longum, quem Dionysius appellat Auleona, cujus ora lunata patet in longitudinem mille & septingentorum passuum, in qua media est Regis viretum insinuatum in imam planitiem vallis à Septentrionibus clausæ promontorio elato in passus circiter octingentos, quorum imi trecenti valde declives, reliqui leniores. Dionysii ætate puto imam vallem, in qua nunc est Regis viretum, fuisse palustrem, & partem sinus Auleonis, sive Aulonis, cujus è regione in ulteriore littore fuit locus nominatus Semystra.

Post Auleona Dionysius dicit esse pontem Philippi Macedonis opus, quo sinus Cornu trajiceretur. Philippus enim in vadum saxa dejecit, eorumque multitudinem supra vadum accumulavit multis operibus, ut pontis commoditate uti posset abundè ad commeatum terrestrem. Nam classe Byzantiis par non fuit, multo mari imperantibus. Juxta hunc pontem fuit Nicei heroïs ara, & locus leniter circumflexus ad capiendos pisces receptaculum, & locus, qui dicitur *Neos bolos*, id est, *novus jactus.* Inter promontorium, quo sinus prius pergens ad occasum flectitur ad septentriones, interque vicum Aibasarium supra aquam paulum extantia videntur æstate pilarum fundamenta, quæ an sustinuerint pontem Philippi, an aliorum, judicare non possum. Hoc unum duntaxat possum ex Dionysii verbis elicere, vel in illarum loco, vel propinquo fuisse pontem Philippi. Ante trecentos annos fuisse pontem, vel in prædicto, vel propinquo, liquet ex Tzetze, ut alibi dicetur. Nam ante mille annos fuisse pontem sublicium ostendemus in antiqua descriptione Regionum Constantinopolitanarum: qui omnes bellis subsecutis eversi sunt. Mechmetes Rex, qui Constantinopolim cepit, ut Urbem strictius obsideret, pontem effecit à contrariæ continentis regione appellata τ̃ κεραμείων, ad Urbem ferentem doliis ligneis inter se aptè colligatis & firmiter, ut trajicere posset milites ab exercitu obsidente Sycas, ad Urbemque, ut eam undique obsideret. Jam verò in littore, quòd modò descripsi à loco appellato Mandris usque ad aram Nicei herois, percipitur ex Procopio fuisse templum Anthymi martyris, cùm ait, Justinianum in clivo arduo ad finem Sinus ædificasse ædem divorum Cosmæ & Damiani; in alteraque Sinus parte templum, ubi nullum prius fuerat, dicasse Anthymo martyri secundùm Sinus oram, ubi maris fluxus templi crepidines alluit jam mitigatus. Non enim cum fremitu murmurantis maris ad illius saxa frangitur, sed jam mollis & lenis, tacitusque accedit ad id templum, in magnam altitudinem editum, lapidum decore, auroque ornatum. Nunc nulla extant illius vestigia; neque quisquam reperitur, qui, in quo loco id fuerit, à majoribus audierit, aut legerit, quin potius omnes prorsus ignorant ullum templum in hoc littore fuisse. A promontorio, quo dixi Sinum incurvari ad septentriones, incipit flexus longus, & molliter curvatus; finitur mucrone vireti regii ab Abrahamo Bassa consiti. Hujusce flexus ora ædificiis plena est, & figlinis laterculorum coctilium & crudorum, cum in multas insinuata vallículas, tum penitius in vallem divæ Parasceyæ longam duo milliaria, cujus ima planities attingens sinus oram, lata quadringentos passus, deinde statim stringitur in ducentos, sensimque angustata attollitur in clivos. Clauditur duobus collibus; uno exædificato ab occasu, tres tumulos emittente, qui in sinum eminentes efficiunt duas valliculas: ab ortu Solis includitur altero colle ex tribus lateribus, pleno ædificiorum, usque ad oram maris, ut mediæ ædificiorum partes sublicis sustineantur in Sinus vadum defixis.

In summa valle olim fuit templum Panteleemonis juxta fontes rivi perennis, olim in Sinum influentis: nunc partim derivatus est opere subterraneo in propinquum Regis viretum, partim in balneum, & hortos sub vallem subjectos consumitur. Ne quis miretur, si illum jam non videat supra terram fluere, qualem Dionysius informat, describens hæc loca: *Circa*, inquit, *locum re, & nomine Actinen, sunt cubi, Canopi, & fontes: valde enim locus irriguus est. Cubi autem sunt insignia Persicæ historiæ: huc enim nonnulli descendebant ad animorum remissionem, & ludos, ut amœnitate littoris perfruerentur. Canopi nomen invenit à similitudine delitiarum, quæ huic loco est cum Ægyptio Canopo. Cison fluvius, hanc oram secans sinui nomen dedit. Fluit perennis, sed haud navigabilis est;*

Hæc quidem Dionyſius: quem miror ex eo, quòd ait, non eſſe navigabilem, cùm jam tam exilis ſit, ut ad irrigandos hortos totus conſumatur. Itaque arbitror partim terræ motibus, quibus obnoxia eſt regio Conſtantinopolitana, partim ſubterraneis ſubductionibus in regium hortum attenuatum eſſe. Nunc in hoc loco vicus eſt longus, aquis abundans, quò Conſtantinopolitani frequentes ſecedere ſolent, ut maris & terræ deliciis fruantur. Rectè appellatus hic locus Cubus Canopi, ſive quia Ægyptiorum Plato κυβείαν inventum eſſe dicit; & Canopum mollioris remiſſionis Ægyptiis ludus erat; ſive quia Byzantii coloni Attici mores ſequebantur Atticorum, unde oriundi erant. Attici enim maximo ſtudio κυβείαν amplectebantur, ut etiam in ædes ſacras congregati taxillis luſitarent. Hunc locum jam Græci appellant *Agian Paraſceven*, quem Imperatore Juſtiniano divi Laurentii appellatum fuiſſe exiſtimo, ab æde divi Laurentii in hoc ſuburbano conſtituta, quam Procopius antea ignobilem & obſcuram, tradit Juſtinianum nobilem & præclaram reddidiſſe, in ſiniſtra ſinus parte ſitam è regione divæ Mariæ in Blachernis. Nunc neutra extat: funditus enim utraque everſa eſt, exceptis fundamentorum exilibus veſtigiis. Procopius obſcurè locutus videri poteſt, cùm ait Laurentianam ædem in ſiniſtra ſinus parte ſitam fuiſſe: neque addit, quorum ratione ingredientiumne in ſinum, an egredientium: ego illam appellavi dextram, habens rationem ingredientium, & naturalis ſinus principii, quod naſcitur à Boſporo, non ab oſtiis fluminum, ubi Sinus finitur. Ultra templum divi Laurentii Procopius ſcribit, Priſco & Nicolao divis ædem Juſtinianum ex integro conſtruxiſſe, ubi Byzantii loci amore capti plurimum verſantur, partim loci amœnitate ducti, partim venerantes divorum ædem decoram, quam longè in altum Rex vim impetui maris afferens conſtituit.

Cap. V.

De Regio Navali, & de locis antiquis, quæ olim fuerunt, ubi eſt nunc navale.

Poſt vicum ſuburbanum Canopicum ſequitur viretum regium; quod olim partem fuiſſe Canopi exiſtimo, ex loci ſitu, & ex auditione ſenum, teſtantium, priuſquam id conſitum eſſet, Conſtantinopolitanos frequentes eò ſecedere ſolitos ob loci amœnitatem. Amplius decem ſtadia circuitu complectitur. Ejus media pars poſita in maritima planitie, altera in colliculis & valliculis ſylva cupreſſorum, arborumque fructiferarum adumbratur, ut regia domus arboribus circumſita à præternavigantibus non perſpiciatur. Diſtinctum eſt viis, & herbis conſitum, eo ordine, quo cætera vireta, quæ cupreſſos non obliquis ordinibus in quincuncem diſpoſitas, ſed ſecundum vias habent directas in ordines rectos. Vireti ora maritima, parietibus clauſa media, angulatum mucronem agit, procurrentem in ſinum, velut linguam, cùm natura, tum magis opere productum: ex quo extremo ædicula in Sinum eminet velut ſpecula, ſublicis ſuſtentata, quibus velut clathris piſces ſubeunt in piſcinam proximam. Hujuſcemodi ædiculas undique feneſtratas Turci *Sardaca* appellare ſolent, quæ vel in locis eminentibus, vel undique patentibus, ut in mediis domorum areis, aut in earum frontibus velut Meniana conſtruere ſolent, aut quadrata, aut hexagona, aut octogona, aut ligneis teſtudinibus, aut hemiſphæriis præclarè laqueatis, & Perſica pictura collucentibus. Illa ædicula finitur flexus à nobis jam excurſus; incipitque alter, finitus Sycarum Promontorio. Receſſus intimus, abductus in hunc medium flexum, cuneatus eſt; deinde molliter dilatatur in longitudinem octo ſtadiorum, occupatam triremium regiarum ſicco Navali loculato. Sic enim triremes centum & tredecim in aridum ſubductæ exiſtunt, ut totidem ædificiis, velut loculamentis continuis ſeparentur, clauſis ab utroque latere parietibus, tectum imbricatum ſuſtinentibus à fronte, à tergo apertis, præ ſe habentibus Sinum, à tergo murum claudentem totum Navale. Is, cùm veniſſem Byzantium, ex crudis factus erat laterculis, pòſt ex lapidibus cœmentitiis; atque inter loculamenta & murum additæ ſunt cellæ uſibus triremium accommodatæ; etiam addita ædificia armamentaria, plumbo tecta. Supra Navalis partem, quæ pertinet ad occaſum, eminent colliculi, valliculis diſtincti, tecti ſepulchris Turcorum & Judæorum. A medio Sinus & Navalis flexu, vallis naſcitur pergens à Meridie ad Septentriones; cujus ima planities ad libellam æquata anguſtior non eſt quadringentis paſſibus; neque ubi in valliculas inſinuatur, latior ſexcentis. Ejus maritima pars, attingens Navale, habitatur frequenti vico, quem vocant *Caſſin Baſſam*; à Satrapa, qui in eo loco amplas thermas conſtruxit plumbo tectas, vario marmore conſtratas.

Reliqua vallis planities tota conſita eſt hortis uberibus. Per hanc mediam fluvius, ſed haud perennis, fluit. Olim perennem fuiſſe exiſtimo; nunc partim

permultis

permultis jugibus puteis usque ferè ad labrum plenis, partim aquæductibus & terræmotibus exhaustus, cursum æstivum perpetuare nequit. Vallis latus, quod efficit collis Sycenus, editum in altitudinem septingentorum passuum, tegitur sepulchris Turcicis, quæ ornant stetæ lapideæ, & virentes sylvæ cypressorum. Alterum vallis latus ad Solis ortum pertinens, proclivius quidem, sed non altius quadringentis passibus, continens sepulchra Judæorum, tecta aut mensis lapideis, aut carinatis operculis.

Hæc vallis cùm processit quatuor stadia in longitudinem, objectu duorum collium, singulorum vicos singulos habentium, scinditur in treis valles, pratis, hortis, vineis cultas; quarum duæ extremæ majores, quæ in valliculas quatuordecim intercidunturt, desinentes omnes in dorsum perpetuum, alias flexuosas, alias tortuosas; id quod efficit Navale tutius à ventis septentrionibus. Palustrem fuisse olim hanc vallem & nemorosam, conjicio ex Dionysio Byzantio. *Post*, inquit, *Cubos Canopi, est palus habens radices sub aqua latentes, claudens Sinum, ubi est receptaculum piscibus capiendis aptum, saxis concavis ad ipsos introitus obviam procedentibus, in quæ delabuntur pisces noctis tenebris errantes. Post paludem sunt Chæragia nuncupata, à rebus, quæ ibi fiunt, nominata: quoniam apri ex montibus descendentes, ad hæc loca abacti, à venatoribus fraude capiuntur. Omne enim Sinus latus vento Noto objectum, sylvis plenum erat.* Ex his Dionysii verbis percipio, vallem illam palustrem fuisse, nunc exiccata est, vel exædificationibus, vel agriculturis; vel puteorum copia, vel aquæductibus, atque omne Sinus latus vento Noto expositum, ab arboribus nudum est, nisi manu satis.

CAP. VI.

De Isthmo Ceratini recessus: de sepulchro Hipposthenis: de Sycis, & delubro Amphiarai.

DEinde Dionysius addit secundum locum, ad quem definit recessus Ceratini Sinus. Incipit Isthmicum promontorium apertam jam & multam Propontidem prospiciens, in quo sepulchrum Hipposthenis extat, heroïs Megarensis, à quo locus nomen adeptus est. Quod Isthmicum promontorium Dionysius dicit, id intellige esse collem, in quo nunc situm est oppidum, nuncupatum Galata. Nam si à primis faucibus Ceratini Sinus lineam duceres ad ejusdem recessum intimum, in quo antè dixi regium Navale esse; intra lineam includeres collem Galaticum: ex cujus jugo prospicientibus multa aperitur Propontis. *Post Hipposthenem*, inquit Dionysius, *locus est appellatus Sycodes, à multitudine & pulchritudine ficuum arborum: quidam curiosiores dicunt, primam ficum arborem ibidem natam esse.* Locum hunc cùm declarabo, Sycenam Regionem Decimamtertiam Urbis, ostendam esse Galatam, quam olim primùm appellarunt Sycas, pòst Justinianas, postremò Peram, sive Galatam. Inde Dionysius persequens suum Anaplum, ponit Amphiaraï delubrum, quod Byzantii Megarensium coloni construxerunt, memoria & honore prosequentes Amphiaraum Oïclei filium. Amphiaraum cùm cæteri Græci, tum Megarenses honorarunt, Deum ut haberent: atque ab ejus solo, in quo fuit humatus, oracula peterent.

CAP. VII.

De ædibus Dianæ Luciferæ, & Veneris Placidæ, & de loco Ostreode, & Metopo, & de ara Apollinis.

POst, inquit, *Amphiaraï delubrum est Syaphas locus, Auletes nominatus. Is unà cum aliis colonis Byzantium deductus fuerat, cui Apollinis ara reliquit nominis memoriam. Inde est Bolos, is est jactus, ad piscationem hybernam percommodus loci natura, in quo est templum Dianæ Luciferæ, & Veneris Placidæ: existimatur enim largiri ventorum commoditatem, eosque turbulentos placare. Deinde est locus Ostreodes, à rebus, quæ ibi fiunt, nominatus. Maris enim vadum ostrearum multitudine exalbescentium constratum fit perspicuum aspicientibus; maximè in tranquillitate & quiete ventorum. Hic autem locus semper alit, quòd impendatur, & in commune conferatur. Est enim luxuriosis locus generationis ostrearum, contendentis cum earum piscatione. Ostreoda locum excipit nuncupatum Metopon. Hoc sub aspectum Urbis subjectum est: aspicit enim Bosporium Promontorium. Nomen invenit à figura. Nam ex continentis parte planum est terrenis tumulis; ex parte maris, declive & præceps: non tamen divini testimonii expers est; etenim apud ipsum colitur Apollo.* Ex his Dionysii verbis scimus Metopon esse frontem ante Urbis oculos positam, quam prius nisi cognitam habeamus, assequi nequimus, intra ne oppidum Galatam, an paulò, an longè extra Galatam fuerint templa Amphiarai, Dianæ Luciferæ, & Veneris Placidæ, & locus Ostreodes. Cùm igitur nulla pars Europæ posita sit ante oculos Byzantii; nullaque rectè intueatur promontorium Bosporium, nisi collis nascens prope por-

tam Galatæ, cùm ejus frons tota subjecta sit sub aspectum promontorii Bosporii, patet illum esse, quem Dionysius appellat Metopon; Græci hujus ætatis appellant *Acram Spantoninam* aut *Spandoninam*. quæ quàm sit in conspectu Byzantii, Rex Soleimanus declaravit, cùm nullam aliam ob causam id usurpavit longo vireto, quàm ut in conspectu suo colles haberet sylva virenti vestitos, & ut excluderet oculos id incolentium despicientium in claustrum sui Palatii in Promontorio Bosporio siti. Quale illud jam sit, subjungam.

Ex duabus partibus mari alluitur, ab ortu Solis Bosporo, à Meridie Sinu Ceratino: interiùs ad septentriones recedit, quàm collis Galatinus, quem antiqui Sycenum appellabant: ut velut de industria cedere videatur colli Syceno. Ne illi aspectum Solis Orientis tollat, duobus cornibus prominet; uno in Sinus ostium, altero in portam Sycenam. Triplici latere deprimitur, primo in vallem, qua clauditur ab occasu, quaque separatur à colle Syceno, vineis, hortis, ædificiis plena, desinenti in planitiem, quæ ante portam Sycenam explicatur, in qua jacent globorum marmoreorum magni acervi, simulque magna multitudo machinarum bellicarum, unde porta nomen habet: ubi thermæ & officinæ fabriles fusilium machinarum bellicarum. Alterum Promontorii latus demittitur ad Meridiem, totum objectum oculis veteris Byzantii, valde proclive, ut ejus ascensus gradibus, aut anfractibus moliatur: usque ad mare pronum dejicitur, ut littus sit excelsum, præceps, præruptum. Lateris media pars intumescit duobus tumulis ab infera parte præcipitibus, à supera explicatis in planitiem leniter assurgentem ad promontorii fastigium, porrectum in longam planitiem. Ora maritima, sub hoc latus subjecta, producitur in longitudinem mille passuum: quorum quadringenti Sycenæ portæ propinquiores, patent in latitudinem quinquaginta passuum, ubi communis ambulatio suburbana platanis adumbratur, in qua olim ædes Divi Constantini, cujus superficies nunc non extat: duntaxat gradibus lapideis in fornicem subterraneam Græci descendunt ad potionem aquæ fontanæ Constantino sacræ. Reliqua oræ maritimæ pars tota proclivis; excepta via humano opere explanata. Tertium Promontorii latus, similiter valde proclive & præceps usque ad littus, vergens ad Solis ortum, intuens promontorium Asiæ Damalicum, quo Bosporus contendens ad occasum flectitur ad Meridiem.

A Ex antedictis apparet, Metopon esse, aut totum Promontorium, aut ejus partem eminentem in primas Sinus fauces, quam vulgò appellant Acram Spandoninam. Si totum Dionysius intelligit, existimare debemus Bolum, templa Dianæ & Veneris, locumque Ostreodem fuisse intra urbem Galatam; eamque urbis partem non comprehensam fuisse intra locum Sycodem, ut non videtur ex antiqua Regionum descriptione Urbis, ponente in B latere Galatæ meridianæ Sycenam Regionem, quæ etiamnum cernitur in media Galata propriis muris clausa, opposita Constantinopoleos valli, in qua ima est trajectus Sycenus, Galatæque latus vergens ad Solis ortum post Sycodem fuisse, quod incipit ab angulo divæ Claræ, quo Sinus tendens ad occasum brumalem, flectitur ad occasum ferè solstitialem, quoque finitur recessus, inchoatur à promon- C torio Spantonino, longus duo millia passuum, quorum octingenti intra urbem, jactus hybernæ piscationi aptus: videtur angulus soli expositus, à ventis septentrionibus tectus, in quo hodie spectantur duæ ædes sacræ, quarum unam Franci appellant *Divam Claram*: alteram Græci *Photinen*, quasi *Phosphoron*, non sine antiqua ratione, quoniam hîc esset ædes Dianæ Phosphori, & Veneris Placidæ, quæ etiam D Phosphoros, ea est Lucifera, nominatur. Nam primi illi propagatores religionis Christianæ, quò facilius nationes à cultu antiquorum deorum ad verum pietatis cultum paulatim abducerent, veramque religionem illos colere assuefacerent, sub antiquis deorum nominibus nova induxerunt Divorum nomina. Suidas scribit Constantinum Regem Romæorum, filium Leonis Isauri Iconomachi Venerem co- E luisse, eique humanas victimas mactasse in regione Urbis Peræa, ubi divæ Mauræ templum esset, quod is demolitus, locum effecit homicidiarium, quem Mauram nominavit, in quo nocte pueros sacrificabat. Existimo illam ædem primò appellatam Phosphoron à Diana Lucifera, deinde Photinam, post Mauram. Vide, an sit vitiatus Codex Suidæ, habens Sanctæ Mauræ pro Sancta Photina. Nam cùm Icono- F machus Constantinus imaginum cultum oppugnaret, verisimile videtur ædem divæ Photinæ contumeliose appellasse Divæ Mauræ: nunc nemo est, qui audierit, aut legerit in regione urbis Peræa divæ Mauræ ædem fuisse, sed duntaxat Photinæ. Adde, quòd littora contraria multa de paritate & similitudine inter se contendunt, ut duæ Cyaneæ, ut duo angustiarum fana, ut alia pleraque, ut littus Divæ Photinæ fortasse. ideo ædem Dianæ

Phosphori habuit, quòd sit è regione Phosphorii portus in contrario littore siti, ex eo appellati, quia illic Diana Phosphoros lucem Byzantiis attulerit contra Philippum Macedonem cuniculis Byzantium oppugnantem. Venus verò Placida non commodiùs collocari potuit, quàm in hoc littore, ubi Bosporus labitur placidus & silens: in qua parte regionis Peræ Constantinus Veneris cultor colere Venerem meliùs potuit, quàm in antiquissima Veneris æde. Jam cognitis ædibus Dianæ Luciferæ, & Veneris Placidæ, & Metopo, judicare possumus Ostreodem locum fuisse inter ædem Divæ Photinæ, & primas radices promontorii Spandonini; præsertim si id totum intelligit Dionysius Metopon esse: quamvis ostrearum piscatio frequentiùs hodie exerceatur à Sycarum porta ad finem promontorii Metopici, & eò ulterius ob vadum maris purgatum & apertum, in quod sparguntur & disseminantur quotannis ostreæ integræ, non, ut olim falsò acceperam, divisæ atque disruptæ. Tamen antequam esset littus subjectum sub partem oppidi Galatæ objectum Orienti, ostrearum piscationem copiosam præbere potuit. Postea verò quàm hujus littoris pars vadosa ædificata est, pars quotidie, aut obruitur projectis oppidi purgationibus, aut frequentium navigiorum stationibus occupatur.

Piscatiò ostrearum nunc minus exercetur in hoc suburbano littore, etiamnum exalbescente ostreis sua sponte provenientibus, non autem seminatis, ut seminantur circa promontorium Metopicum quotannis in hunc modum. Posteaquam Græci à piscibus sanguine participibus suam longam abstinentiam sustentarunt ostreis luculentis quidem, sed sanguinis, ut ipsi putant, carentibus, ex locis paulo remotioribus ab Urbe naves ostreis plenas ad hæc loca maritima Urbi propinquiora adducunt; atque in mare palis abjiciunt ostreas integras; non dissectas, ut mendaces quidam monstrosarum narrationum fictores in Italiam sparserant & disseminaverant; ut me imprudentem deceperint, ut vix cùm venissem Byzantium, prudens factus, à peritis piscatoribus dissuaderi potuerim imperitorum opinionem jamdudùm confirmatam. Ex illa igitur sparsione & disseminatione fit, ut quotannis ostrearum genus renovetur, luxusque morum Græcorum redintegretur. Sin autem minus totum promontorium intelligit Metopon esse Dionysius, sed solam promontorii linguam eminentem supra primas Sinus fauces: tum conjectare possumus Ostreodem locum occupasse oram maritimam alluentem Urbis latus Orienti adversum, & radices promontorii Spantonini spectantes ad meridianam cœli regionem.

Cap. VIII.

De Aiantio & Palinormico, & templo Ptolemæi, de Jasonio, & luco Apollinis, & de aliis antiquis locis.

Sed redeo ad Dionysium: qui à Metopo deinceps ita Anaplum persequitur. *Post*, inquit, *Metopon, est Aiantion nomen adeptum ab Aiace Telamone, quem propter quandam vaticinationem colunt Megarenses, ex instituto eorum qui deduxerunt coloniam. Inde procidens præcipitium conversum in mare nominatim est Palinormicum à secunda applicatione. Postquàm enim coloniæ deductores ad eum locum naves primò appulissent, ex eoque solvissent, rursus ad eundem locum reverterunt. Paulò supra præcipitium Palinormicon existit templum Ptolemæi Philadelphi, quem Byzantii æque ac Deum venerati sunt, quòd ex ejus in urbem animi magnitudine fructum magnum accepissent. Etenim Byzantiis Ptolemæus in Asia regionem, frumentique multas myriades, & sagittas, & pecunias dederat. Deinde est locus dictus Delphinus, & Charandas. Causa nominum hæc est: Vir Chalcis nominatus, genere Byzantius, scientia citharœdus, nullis summis citharœdis inferior, cùm Orthium carmen caneret, Delphinus ex pelago extitit, seque ad audiendum erexit cantilenæ impetum, maritimæ oræ insistens, extra mare eminens, aspectum sublimem gerens, ut vehementi cantu impleretur, ob audiendi studium nihil à vadi commotione læsus: cùm autem Chalcis canere desinebat, Delphinus mare subibat, ad locumque consuetum redibat. Charandas pastor accola, sive invidia, atque odio in Chalcidem, sive avaritia incitatus, Delphino insidiatus est sensim ad maris oram allabenti, eumque sublimem accedentem interfecit: non tamen piscatione potitus est. Chalcis enim suum auditorem magnifica sepultura affecit, locisque nomina Delphinum & Charandam imposuit; illum donans honoris memoria; hunc ignominiæ. Postea est Acra in brevem recessum insinuata. Basis ipsius & radix Petra in fundo Thermastis appellatur. Post hanc ipsam littus Noto vento apertum nominatur Pentecontoricon à navibus quinquaginta remos habentibus ad littus id appulsis. Scytham enim dicunt nuncupatum Taurum ex suis sedibus migrantem huc appulsum fuisse, atque ad Cretam navigasse, Pasiphaën Minois filiam stuprasse: unde nata fabula amoris, & prolis ex ipso procreatæ. Deinde succedit Jasonium, ex eo nomen adeptum, quòd Jason*

navigans ad Colchos, illuc appulsus fuerit, ubi est nemus profundæ laurus plenum, araque Apollinis: littus autem longum, omne ventis occiduis & meridianis expositum. Ubi infrà ostendero Jasonium esse vicum, quem Græci hodie vocant *Diplociona*, Turci *Bisitas*, facilius percipietur Aiantion, templum Ptolemæi, Delphinum & Charandam, petram Thermastin, Pentecontoricon loca sita fuisse inter Metopon & vicum Diplociona. Ea ut magis perspicua fiant, priùs pergo exponere situm reliquæ oræ maritimæ, quam continuare intermiseram ad promontorii Metopici mucronem præcipitem & præcisum usque ad mare, via duntaxat intermissa humano opere explanata, jactis in mare vadosum & saxosum ædificiis, aut molis substructionibus, ubi finitur longus flexus à promontorio Clidio inchoatus. Ab illius igitur mucrone seu rostro passus trecentos progressus, incidi in vallem dividentem Metopicon promontorium à colle, in quo est suburbanum Aiatis Bassæ, cujus imæ radices maritimæ porriguntur in passuum longitudinem circiter octingentorum: quorum primi quadringenti maritimam habent planitiem patentem in passuum circiter quadringentorum latitudinem. Suprà impendent clivi, imi quidem præcipites, & ferè directi in altitudinem ferme centenûm passuum: inde à medio colle ad summum verticem exiguè proni: at reliqui quadringenti planitiem maritimam non habent, sed clivos à mari ad supercilium collis præcipites; excipio imam planitiem vallliculæ mediæ inter clivos interjectæ, quæ medium Aiatis viretum, perennibus fontibus irriguum secans, cingitur duobus tumulis præcipitibus & præruptis, altero eminente supra Scalam commercii, ubi fundamenta videntur antiquæ molis, partim sub aqua delitescentia, partim supra mare extantia, quæ piscatores vocant *Caridata*: nescio an quasi fortasse Charandam à Dionysio nuncupatam. Altero tumulo præcingitur usque ad mare præcipiti atque imminente in vallem, qua à septentrionibus clauditur, lata juxta littus ducentos octoginta passus. Ipsa à septentrionibus clausa colle radices præcipites agente, & propagante ad mare usque latas centum passus. Ab earum initio ora maris, quæ tendebat à promontorio Metopico ad cœli partem mediam inter Ursam & Aquilonem, flectitur ad ortum æstivum. Jam vallem & collem occupat regius hortus, circuitu quatuor millia passuum complexus, virens sylva cupressorum arborumque frugiferarum, *Carabolus* vocatus à Satrapa illius constructore: quem aiunt piscatores obruisse maris recessum insinuatum in imam horti vallem, cinctam à septentrionibus colle, radices præruptas & saxeas usque ad mare spargente. Sub his radicibus Dionysius ponere videtur petram Thermastin. Nam, ut ipse ait, hæc Acra insinuabatur in brevem recessum; & post eam littus est Noto vento apertum: quæ aut excisa est; aut, si nunc extat, non agnoscitur. præsertim si Dionysius Acram non intelligit esse promontorium, sed simpliciter oram maris, quæ tota ab hoc loco ad collis Metopici promontorium alluitur mari vadoso, crebris petris supra aquam eminentibus inculcato. Earum quænam sit Thermastis, internoscere difficile est, jam tot seculis ora maritima immutata, aliis saxa littorea exscindentibus, aliis imos collium clivos explanantibus, aliis sinus vallium obruentibus. Hæc commutatio me impedit, quò minus judicare audeam, an Palinormicon fuerit juxta collis Metopici promontorium, an ad radices collis eminentis in Scalam commercii. Hoc unum arbitrari possum, Palinormicon fuisse secundum radices alterutrius horum collium. A vallicula regii Horti, ad quam conjectavi fuisse Thermastin petram, ora martima, quæ dirigebatur ad septentriones, flectitur ad plagam cœli mediam, inter solstitialem & æquinoctialem ortum: in qua plaga longi latique horti Rostanni Bassæ, & Ænobarbi regiæ classi præfecti, ejusque sepulchrum juxta littus situm, circumclusum ædicula rotunda desinente in convexum, tegulis plumbeis tecta. Ædiculam area quadrata circumsepta muris, platanis, & populis adumbrat: & ne maris fluctus mortuum piratam submergant, quem vivum submergere non potuerunt, cùm aliis saxis littus muniverunt, tum duabus columnis marmoris Thebæi terræmotu collapsis, à quibus stantibus vicinus vicus proximus appellatus est Diplocion, constitutus in maritima planitie, cujus plurima pars patet in latitudinem quadringentorum passuum, & ampliùs, cùm insinuatur in duas valles, quarum una diffunditur in planitiem septingentis passibus longiorem, hortis collucentem, fontibusque perennibus utrimque collinis vineis, & agris frumentariis cinctam, in qua est vicus Diplocion, ubi olim fuisse Jasonium, aramque Apollinis, & lucum profundæ laurus conjicio cùm ex eo, quòd situs hic locus est in littore longo ventis meridianis, occiduisque exposito, ut ait Dionysius, tum ex ejus ordine narrandi ante dicta loca, & consequentia. Locum, ubi fuit ara Apollinis, &

magnus lucus laurorum, vero proximum videtur eum fuisse, quem posteri appellarunt Daphnen, cujus meminit Stephanus. *Daphne*, inquit, *insana, portus est juxta os Ponti, in dextro littore constitutus navigantibus ad Pontum*: in sinistro verò ascendentibus ad Anaplum extat suburbium Daphne nuncupatum, quod etiam appellatur Sergium ex Procopio, aliisque scribentibus, Anaplum esse ad promontorium Estias, hoc duntaxat assequimur, Daphnen suburbium esse inter Byzantium, & promontorium Estias: nulliusque scriptoris traditione propiùs accedi potest ad cognitionem Daphnæ, quam ex his, quæ modò Stephani & Procopii attuli. At verò Dionysius ad ipsius notionem nos, aut quàm proxime perducit.

Quispiam fortasse objiciet, in hoc sinistro latere fuisse item Daphnen Medeæ, quam postea ex Dionysio ostendam fuisse inter locum nuncupatum Senem marinum, & promontorium Estias, in valle, in qua etiam nunc visuntur rudera ædis Demetrianæ; dubiumque sibi atque controversum videri dicet, utra Daphne fuerit suburbium Byzantii. Mihi vero propius videtur, Byzantios Daphnen, aramque Apollinis coluisse & frequentasse, quàm Daphnen Medeæ Pharmacidis. Cultus enim deorum loca incolis frequentia efficere solet. Ut enim Antiochia Daphnen suburbium frequentans effecit nobile & maximum, ob cultum Apollinis Daphnici; ita Byzantium Daphnen, aramque Apollinis frequenti cultu effecit suburbium in planitie Diplocionis ampla, culta, Urbique vicina, mitibus & vitiferis collibus cincta, potiùs quàm in vallicula Demetriana angusta, undique asperis collibus circumclusa, nondum exædificata; longè ab Urbe remotiori, quàm Diplocionis planities, in qua potius credendum, quàm in valle Demetriana, fuisse suburbium Daphnen. Præterea conjicio ex historia Evagrii, narrantis Mammianum insignem senatorem in Daphne suburbio construxisse Antipharon è regione balnei publici, in quo statuta esset Mammiani ænea statua. Antipharon appellatam arbitror, ex eo quòd sita esset contra Pharum, quam Marcellinus dicit fuisse Byzantii in promontorio Chrysocera nuncupato, quod Dionysius appellat Bosporium. Illa si fuisset constituta in valle Demetriana, non Urbi adversa fuisset, sed prorsus ab Urbe aversa, longè posita extra conspectum Urbis impeditum intermedio colle excelso Clidio appellato. Agathium historicum suburbanum habuisse in vico Daphne, conjicere possumus ex ejus Epigrammate inscripto in hortum maritimum:

Εἰς κῆπον παράλιον.

Εἶξον ἐμοὶ Δάφνης ἱερὸν κλέτας, ἔκτοθι Πόντου
Κείμενον, ἀγραύλου κάλλος ἐρημοσύνας·
Ἐνθάδε γὰρ νύμφαι δενδρίτιδες, αἵτ' ἐνὶ Πόντῳ
Νηρεΐδες, ξυνὴν θέντο συνηλυσίην.
Ἀμφ' ἐμὲ γὰρ μάρναντο· δίκασσε δὲ κυανοχαίτης,
Καί με παρ' ἀμφοτέροις μέσσον ἔθηκεν ὅρον.

Si Agathii poëmata, quæ inscripsit Daphnica, nactus fuissem, scrutatus diligenter essem, num à suburbio Daphne daphnica sua poëmata appellaverit. Ex hoc Apollinis luco tripodem illum factum fuisse verisimile videtur, cujus Sozomenus meminit. Cum *tempore Valentis Imperatoris* inquit *Hellenes quosdam in Philosophia præstantes habitos, religionis Christianæ incrementa ægrè ferentes, scire studentes, quis Valenti successurus esset, omnibus vaticinationibus exquisivisse: denique tripodem ligneum ex lauro confecisse, & nominibus, & verbis, quibus soliti erant, peregisse, ut comprehensione literarum secundum unumquodque elementum sub machinatione tripodis & vaticinationis significantium demonstrarent nomen Regis. Cùm autem ipsi inhiarent Theodoro Hellenicæ religionis, viro in aula regia præclaro, in re militari eximio, Theodori nominis literarum compositio accedens usque ad delta decepit Philosophos, ut quàm mox Theodorum regnaturum sperarent. Etenim hoc facinore patefacto, adeò Valens exacerbatus est, ut jusserit comprehendi Theodorum & tripodis artifices; imperaritque illum quidem vivum exurendum, illos verò securi feriendos esse: adeoque Valens effreni ira exarsit, ut etiam in eos, qui Philosophi non essent, sed simili veste atque Philosophi uterentur, cædes processerit.*

CAP. IX.

De Rhodiorum portu, & de Archio loco.

POst Jasonium lucumque Apollinis, Dionysius Anaplum continuans, ponit Rhodiorum τὸ περίβολον, ad quem rudentibus naves alligabant Rhodii, metuentes maris tempestatem. Cujus, ut idem scribit, tria saxa ad suam ætatem servata extitisse dicit; reliqua permulta temporis vetustate cecidisse. Hunc Peribolon fuisse, ut existimem eò in loco, quem hac ætate piscatores nominant Rhodacinion, non modò nominis similitudo, sed etiam Dionysii ordo narrandi antecedentia & consequentia me adducit.

Hoc enim proprium habet imperitum vulgus, ut nomina locorum, quæ non intelligit, immutatione literarum in alia nomina aliquid sibi notum præsertim ridiculum (significantia) derivet. Dicax enim vulgus & ridiculum esse solet, præsertim Græculum, quod omnia nomina finire gaudet hac terminatione *acion*, quàm literati solent attenuare, & diminuere in *ion*, vel *arion*: ut ψωμὸς, ψωμίον, παῖς παιδίον, vel παιδάριον, vulgus ψωμάκιον, παιδάκιον: sic ῥόδιον νεῶν detorsit in ῥοδάκιον νεῶν. Hæc quidem nimium fortasse minutatim excussa, sed quæ indicent magnam depravationem antiquorum nominum. Jam verò quod Rhodacinion appellant, nihil aliud est, quàm saxum supra aquam eminens, ad alia saxa adnitens, olim ad portuosæ molis substructionem in vadum dejecta. Distat quidem aliquot passus ab ora maris, at ab Ænobarbi sepulchro passus circiter sexcentos.

Post Rhodiorum Peribolon Dionysius ponit Archium nuncupatum locum campestrem, agri bonitate præditum, & vitium amantem, collibus cinctum circumsurgentibus, ad mare procedentibus: per medium eorum fluvius descendit in maritimam oram mollem & profundam. Hunc incoluit Archias Thasius Aristonymi filius: qui cùm in hoc loco urbem condere pararet, à Chalcedonensibus prohibitus est, metuentibus exædificatum locum contra se fore. Archias illis, qui cum eo solum vertissent, Aënon dedit habitandum, locoque nomen reliquit Archium. Archias Thasius etsi locum, hunc terra marique præstantem delegerat, tamen quòd præterita sede Byzantii hunc locum elegisset, non minùs cæcus fuit, quàm Archias Megarensis, quem Pomponius Mela scribit condidisse Chalcedoniam. Archium locum, esse vicum, quem nunc Græci *Agion Phocam* appellant, situs præ se fert, constitutus in maritima planitie vallis, in valliculas amplius quinque divisæ, patentis in longitudinem plus minus duobus millibus passuum; in latitudinem juxta mare circiter sexcentorum: fertilis vitium & cerasorum, ab utroque latere collibus cinctæ procumbentibus ad mare: per quam mediam defluit rivus alveo prope oram maris profundo, utrinque ingentibus saxis munito: is æstate etsi perennis non fluit, tamen ejus gurgites perennes restant. Bonitate terræ incolæ dicunt hanc vallem præstantiorem & fertiliorem valle Diplocionica. Juxta vicum nominatum Agion Phocam, situm in illius vallis planitie, ora maris mediocriter sinuosa portum efficit assiduis navibus frequentem. Ora maritima inter Jasonium & Archium media passuum millibus amplius duobus in longitudinem patens explanata est, partim excisis imis clivis collium impendentium, non in magnam quidem altitudinem elatorum, sed præcipitem & penè directam; partim obruto oppre oque mari à servis Ænobarbi, qui brevi tempore eam totam exædificarunt, portuosamque effecerunt usque ad marginem maris magnarum navium capacem; perpetuaque ædificia; & continuos hortos substruxerunt in mari vadoso; marisque partem intra substructiones intermiserunt, quæ portus vicem præstat, & piscinæ crebræ piscium frequentia multorum quotidie subeuntium, exeuntiumque.

CAP. X.

De Sene marino, & Parabolo, & de Calamo, & Byzia.

Dionysius loca oræ Bosporicæ sinistræ prosequens, *Post Archium*, inquit, *promontorium eminet, in altitudinem præcipitem abrumpitur discedens ad mare, fluctus maris densos & violentos, quibus crebris verberatur, excipiens. In promontorii vertice Senex marinus statutus est, quem alii aiunt Nereum, alii Phorcyn, alii Proteum, quidam patrem Semystræ, nonnulli indicem navigationis, & demonstratorem Jasoni fuisse, ducemque angustiarum Bosporiarum. Quidam vates Latiades oraculum in somnio sibi visum dedit posteris colonis Megarensium, oportere sacrificare marino seni: itaque in hoc loco publicè colitur Senex marinus.* Hunc Senem marinum statutum fuisse in promontorio, quod nonnulli Historici, atque etiamnum vulgus Græcorum appellant *Clidion*, assequor cum ordine Dionysianæ narrationis antecedentium locorum & consequentium, tum situ oræ maritimæ, quæ ab Archio loco quadringentos passus usque ad Clidion progressa nullum promontorium, nullum littus habet, cui conveniat descriptio loci senis marini, quàm promontorium Clidion: quod ut melius noscatur, subjiciam, quale nunc existit. Id præceps & præruptum usque ad mare excipit suo mucrone fluctus, ictusque maris adeò vehementer, ut hi postremò ab ipso repulsi, deferantur juxta Asiam usque ad Byzantium: littusque Europæum, non amplius excipiat fluctus Bospori descendentes per anfractus, sed à promontorio Clidio velut clave claudatur, & protegatur, nomen adepto ex eo, quòd Byzantinis Bosporum claudere & finire videtur. Bospori enim aspectus ex urbe Byzantio sursum versus

juxta littus Europæum navigantibus non patet ultra Clidion, cujus clivus medius in altitudinem ducentorum passuum adeò pronus est, ut scandi non possit, nisi anfractibus in latitudinem patens plus minus quadraginta passuum. Inde brevi cervice lata sex passus dilatatur, assurgens in altitudinem bis mille passuum. Ab Aquilone cingitur planitie insinuata in vallem Demetrianam: ab altera parte cingitur valle, in tantam edita altitudinem, in quantam ipsius promontorii jugum. Sed redeo ad Dionysii Anaplum. *Marino*, inquit, *Seni vicinus est* Παράβολος: *is est jactus temerarius, nuncupatus à piscatione temeraria, incertaque, ob maris asperitatem inæqualem. Fluctus enim descendens in littus asperum, piscationes efficit temerarias, parum voti compotes, & ferè frustratorias. Deinde est Calamus, & Bythias: ille à Calamorum multitudine, hic ab alta protectione promontoriorum circumsurgentium nominatur. In ipso est laurus Medeæ Æetæ filiæ, planta, ut fama est. Huic parallelus est collis sensim supinus, declinans ad mare, nominatus Bacca Isidis matris deorum.* Ex his Dionysii verbis consequimur, Parabolon, Calamum, Bythiam loca esse inter Clidion promontorium, & promontorium claudens vallem Demetrianam ab Aquilone. Hæc duo promontoria sinum efficiunt leniter inflexum, in quo insulæ, seu scopuli, seu syrtes, quarum una est vadosa & sicca, arenosa, paulum eminens supra aquam, statio avium marinarum. In hunc sinum definunt duæ valles, minor prima est, distans à mucrone Clidii quingentos passus, in quo intervallo olim fuit Parabolos, nunc exædificatus est. Ultra valliculam septingentis passibus confectis, incipit major vallicula, habens contra se turrim vireti regii, in littore Asiatico sitam, nominatam Phylacen: desinit in medium sinus flexum, Demetriana nominata ab æde divi Demetrii sita in clivo, ubi fons divo Demetrio sacer, exilis quidem, sed perennis, scaturit ex alto specu concamerato hominum opere. In valliculæ maritima planitie porrecta in passuum longitudinem circiter octingentorum, existunt etiam nunc pauci calami, olim multi, à quibus locus nominatus fuit: deinde Bythias, à quo arbitror Bytharia, quorum meminit Evagrius, cùm ait Vitalianum usque ad nominatas Sycas incursionem fecisse: contra quem, in tentoriis versantem ad Sycas defixis, Rex misit marinum Syrum. Congressi igitur ambo exercitus (ille à prora habens Sycas, hic Constantinopolim) primò se continebant, deinde post leves pugnas, inter duos exercitus prælium navale commissum est circa Bytharia appellata. Fugit Vitalianus, læsa prora, & magna parte exercitus amissa: reliqui fugerunt, ut nulli hostes reperirentur neque in Anaplo, neque circa Urbem. Promontorium, quod ab Aquilone vallem Demetrianam claudit, saxeum eminet in mare, in quo olim Baccam Isidis fuisse puto. Id intus recedit, neque impedit mutuos aspectus promontoriorum Clidii, Estiarumque ultra hoc promontorium eminentium, flexum admittentium amplius tria millia passuum circuitu littoreo complectentem, intra se includentem duos sinus, Demetrianum & Michaëlium, divisos promontorio Bacchico.

Cap. XI.

De vico Michaëlio, & de promontorio appellato Estiis.

A Promontorio jam dicto progressus sexcentos passus, perveni ad vicum Michaëlium, in maritima vallis planitie situm, lata juxta mare quingentos passus, longa sexcentos: inde supra maritimam planitiem vallis mille & quadringentos passus in altitudinem erigitur, tota validè angusta & proclivis circumsurgentibus collibus usque ad fluvii ripas valde pronis, excepta semita humano opere facta. Summa dilatatur in campestrem planitiem, ex qua nascitur fluvius æstate exilis, sed perennis, & qui omni anni tempore fistulæ quincunciali sufficere posset. Per mediam vallem delabitur ad vicum Michaëlium, quem Græci hodie appellant *Asomaton*, ab æde olim nobili Michaëlis Archangeli militis incorporei, quod Sozomenus Constantinum Magnum tradit extruxisse in Estiis aliquando nuncupatis, atque ex eo, quòd ibi Michaël Archangelus apparuisse creditur, locum dicit Michaëlium appellatum esse juxta medium fretum Bospori, situm in dextro latere ex Ponto navigantibus Byzantium, distantem à Constantinopoli itinere marino stadia circiter triginta quinque, terrestri circuitu septuaginta. Ora maritima, ab ortu ad occasum procurrens, in qua dixi situm esse vicum Michaëlium, circuit sinum intimum valde portuosum, usque ad marginem magnarum navium capacem, quem colles undique tuentur ab omnibus ventis, excepto meridiano, quem frangunt cursus rapidè incitati contra meridiem præcipitantes. Locum quem Sozomenus appellat nunc Michaëlium, nunc Estias, Procopius appellat Anaplum. *Duo*, inquit, *erant templa Michaëli Archangelo dicata, inter se opposita, Bospori freto divisa: unum in loco appellato Anaplo,*

in sinistro littore navigantibus ad Pontum Euxinum; alterum in contrario littore, quod antiqui Πρόχθας *nominarunt, ex eo, existimo, quia littus multum projiciatur ex hac ora, nunc autem nominatur* Βρόχοι, *temporis longitudine, accolarum inscitia depravante nomina. Hæc duo templa cùm vetustate temporis sacerdotes prospicerent ruinas editura, & metuerent eorum casu oppressum iri, à Justiniano deprecabantur instaurationem amborum ea forma, qua olim fuerat. Non enim ulla ædes sacra ædificari nova, vel exolescens reædificari poterat, nisi ex pecunia regia, non modò Byzantii, sed ne usquam quidem locorum Romani Imperii. Rex his motus, utrumque à fundamentis demolitus est; quorum alterum in Anaplo reædificavit in hunc modum: Saxis injectis oram illam circumplexus ad tegendum portum, littus maris in Forum transformavit. In hoc loco mare quietum communicat applicationem navigiis, quæ mercatoris ad saxa injecta appellentis merces ex transtris navium in terram exponunt. Aula post maritimum Forum ante templum sita est. Qui illic spatiantur, marmorum decore lætantur, & aspectu maris fruuntur, communibus auris excitatis tum ab impetu undarum, tum ex collibus impendentibus. Porticus in orbem ambit templum, solùm ab Oriente intermittens sacrum adytum. Templum mille coloribus variatur: tectum in tholo sublime effertur. Quis pro dignitate hujus operis enunciare posset elegantes columnas, & totius ædificii structuram? quis marmorum venustatem, quibus muri & sola vestita sunt? quis auri multitudinem immensam, circa omne templum velut ipsi innatam, fusam? Hoc igitur templum in Anaplo nuncupato in hunc modum Archangelo elaboratum est. In contrario littore paulùm à mari distat locus natura quidem planus, compositione verò lapidum in altum effertur. Hic Archangelo constructum est templum decore quidem excellens, magnitudine verò primum.* Hæc ex Procopio addere volui, ex eo quòd in editis Codicibus Procopii non habentur, tum necessaria futura ad declarationem contrarii littoris. Horum templorum etiam fundamentorum substructiones effoderunt, ut nihil ex his jam supersit, nisi ut in oculis erutis fossæ & scrobes effossarum substructionum. Hoc loco Procopius restrictiùs definit Anaplum, quàm Dionysius, qui scripsit Bospori Anaplum esse totam navigationem ab urbe Byzantio ad Pontum Euxinum. Similiter Stephanus Anaplum ponit in dextro Bospori latere, cùm ait Chrysopolim esse prope Chalcedonem in Bithynia, Anaplum naviganti in dextra. Idem tamen aliis locis (sive Stephani compendiarius Hermolaus Grammaticus) restringit Anaplum. *Portus*, inquit, *mulierum est circa Phidaliam inter Anaplum & Olosthenium.* Ubi intelligit, Anaplum esse aut ad promontorium Hermæum, aut apud Estias. Scholia in Dionysium scriptorem orbis incerta, tradunt fretum Bospori angustissimum inter Ciconium & Anaplum. Verùm ubi Ciconium sit, suo loco explicabimus. Sed ne quis decipiatur inscitia illius, qui in libros Sozomeni edidit Elenchos, dum Michaëlium locum, quem Sozomenus dicit esse in locis quondam nominatis Estiis, enarrat esse Sosthenium, procul inde remotum ampliùs duodeviginti stadiis. At Estias alio loco esse non posse, statim monstrabo, quàm ad promontorium, claudens ab Aquilone Michaëlium sinum: ex Polybio. *A promontorio*, inquit, *Hermæo, (*quod infrà ostendam nunc appellari Neon castrum, *) decursu Bospori convertitur in Asiæ oram, inde rursus in Europam ad promontorium Estias.* Qui norunt Bospori decursus deferri per anfractus alternos Asiæ, Europæque, planè illi sciunt illos ex Neocastro deferri in promontorium Asiæ, ubi molæ versantur; inde rursus converti in Europam ad promontorium, quo excipitur nominatum à Græcis *Mega rheuma*, cingens ab Aquilone vicum Michaëlium. Quale autem sit Mega rheuma, & promontorium Estiæ, Dionysius Byzantius apertius declarat. *Post collem sensim supinum*, inquit, *promontorium protenditur multùm, portum insinuans, crasso præruptoque incursu boreales maris ictus propulsans. Ab occasu enim portum præbet sufficienti magnitudine, protectum à ventis: reliqua promontorii pars excipit fluctuum vim multam, audacemque, & similem statuæ virili: nunc enim mare miscet & convolvit in orbem, nunc impetus undarum in contrariam partem impellit. Multas naves vidi onustas secundo vento currentes, retrocessisse, fluctu oppugnante ventum. Rursus vero ad saxa promontorii revertitur impetus undarum, & ex refractione velut avulsus & separatus, à pelago contra pelagum ipse per se currens urgetur: inde fit, ut nautæ necesse habeant iter pedibus conficientes, funibus naves trahere, in quas fluxus multus incursans, nautas vi agit, & retrahit in contrariam partem; metusque & desperatio subit, tanquam non iterum tentandum sit: nonnunquam fluctibus cedentibus ad ipsa saxa crepidinis littoreæ contendunt contra fluctus, firmantes remos ad cautes, & vim maris inhibent auxilio continentis. Postea vero quàm coloniæ deductores promontorium Bosporium prætergressi, viderunt magnam multitudinem Barbarici exercitus tenere oram maritimam, in quam descendendum erat, occuparunt locum nuncupatum Estias, vacuum à custodibus, & Barbaris anteverterant. Fuit enim*

enim illis compendiaria navigatio ; at Barbaris longus terræ circuitus , ob ſinus. Demonſtrantur autem quædam ſemitæ , impreſſiones in ſaxis cancrorum marinorum pedeſtri itinere rapidiſſimum fluxum prætereuntium. Hæc quidem Dionyſius rectè narrat. Vidi ipſe ibi ſaxa attrita longo cancrorum excurſu ; ac ſi non vidiſſem, à vero remotum non exiſtimaſſem, cancrorum forcipibus duris poſſe atteri ſaxa, cùm aſſiduo pedum attritu formicas excavare ſilices, viamque facere videamus. Quæ de cancrorum itinere terreſtri Dionyſius ſcribit, Ælianus confirmat ; ſed in qua Boſpori parte id fiat, non explicat. *In Thracio*, inquit, *Boſporo fluctus rapidi ex Ponto deferuntur, & anguſtiis diffringuntur, ut cancros contra venientes facilè evertere poſſint : quod ipſum cancri præſentientes ; poſtquàm eo pervenerunt, ſinguli in ſinuoſo quodam loco ſe tenent, ſimul & reliquos expectant, deinde in eundem locum congregati , adrepentes per præcipites crepidines, in ſiccum aſcendunt, & fluctuum vim evadunt , iter pedibus conficientes. Cùm autem hanc violentiam pedibus prætergreſſi ſunt , rurſus per crepidines in mare recurrunt.* Adverte non modò hoc promontorium Eſtias appellari , ſed etiam magis propriè maritimam planitiem promontorio clauſam, ubi vicus Michaëlius, quem Sozomenus ſitum eſſe dicit in Eſtiis nuncupatis, cui conſentit Polybius , cùm antedictum promontorium appellat τὰ περὶ τὰς Εστίας ἄκρα καλούμενα. quæ Perottus vertit *promontorium Eſtiæ* : rectius vertiſſet *promontorium circa Eſtias*, aut *Eſtiam*, niſi hunc locum *Eſtias* in numero plurium appellarent Polybius , Sozomenus, Dionyſius Byzantius. Ex cujus cauſis , quas affert , cur appellentur Eſtiæ, veriſimilius videtur coloniæ deductores prætergreſſos promontorium Boſporium , cùm vidiſſent maximam multitudinem Barbarici exercitus tenere oram maritimam , ad quam deſcendere ipſi conſtituerant , claſſem appuliſſe in ſinum ſubjectum ſub planitiem vici Michaëlii ; quàm applicuiſſe ad ipſum promontorium importuoſum.

Ex antedictis jam manifeſtum eſt , promontorium Eſtias eſſe id , ad quod defertur fluctuum vehemens incurſus , quem Græci hujus ætatis Μέγα ῥεῦμα propriè appellant , à maximo fluctu totius oræ Europææ : qui etſi promontorio refringitur , longeque & valenter repellitur in contrariam partem , ſæpe autem repulſus, ſæpius rurſus impellitur ; urgeturque à contravenientibus fluctibus , ut eorundem à fronte, à tergo, à lateribus repulſorum colluctatio quædam vorticoſa videatur, etiam nullis flantibus ventis , qui aliquo promontorio repercuſſi, atque in ſe volutati facere ſolent vortices non modò in terra , ſed etiam in mari. Tamen hîc tanta eſt vis decurſus præcipitantis Boſpori, ut rapido curſu ſemper deorſum ſecundum promontorium feratur, ut navigantibus ſurſum verſus partim ſit in terram deſcendendum , naviſque funibus trahenda : partim remis adnitendum ad ſaxeam maris oram.

Neque modò Cancris iter pedibus ſuſcipiendum, ſed etiam vidi Hamiarum piſcium impetu fluctuoſo gaudentium celeritatem retardari : qui etſi hamos maximè internoſcere ſolent, tamen nuſquam minus hamorum inſidias deprehendunt quàm hîc, fluctibus impediti : itaque frequentiſſimi ibidem capiuntur, reliquorumque piſcium greges fluxu retardati pigrè aſcendunt, ut interdum ex terra, lapide, aut bacillo , aut conto eos ex navi ferias ; ac capias : ac ſi tot, & tantas molas verſare poſſet, quot moletrina collocari poſſent juxta promontorii radices Orienti objectas, tamen non collocantur, ne impediatur navigatio. Nulla enim navis ſilentibus ventis ſurſum navigare poteſt, niſi ex terra funibus trahatur , aut valenti remigatione impellatur.

Quale autem & quantum ſit Eſtiacum promontorium , quod tantos fluctus efficit, profectò non in magnam aut altitudinem editum, aut latitudinem protenſum, ſed humile, non latius quadringentis paſſibus , neque trecentis excelſius, neque circuitu octo ſtadiorum patentius , duos ſinus claudens, alterum à Meridie, alterum à Septentrionibus : illud ipſum duplici valle clauſum, altera Michaëlica, quæ multò longior ; quàm promontorium ipſum ; altera tam longa, quàm id longum exiſtit. Ab ejus radicibus Orienti objectis in longitudinem minus quingentorum paſſuum protenſis clivi ſaxei attolluntur in altitudinem plus minus ducentorum octoginta paſſuum : inde jugum planum , non excedens quingentorum paſſuum longitudinem : in quo conſtituta ſunt moletrina ventis verſatilia. Reliquum promontorium totum undique proclive eſt, excepta cervice plana quidem , ſed quaternorum paſſuum latitudinem non excedente, qua aſſurgit in excelſum collem triplici clivo depreſſum, in paſſuum altitudinem elatum circiter duûm millium , clauſum duabus vallibus, una deſinente in ſinum Michaëlium, altera in ſinum, in quo poſtea Dionyſius ponit τὰς Χηλάς. In collis ſummo vertice extat luculenta ciſterna , lateritio opere facta, perennem optimamque etiam nunc aquam continens in mediis ſubſtructionibus antiqui ædificii dudum diruti, unde videtur

tota ferè Propontis, & Bosporus à Byzantio ad Daphnen insanam, non impediente excelso promontorio Hermæo, quo ille excelsior existit.

Cap. XII.

De locis nominatis Chelis.

Deinde adjungit Dionysius: *A promontorio Estiaco flexus jam navigationem quietam stabilemque efficit. Post Estias sunt* Χηλαὶ, *nuncupatæ à similitudine figuræ: harum quidem alteræ breviores, alteræ majores, ambæ verò portus existunt: Apud ipsas templum est Dianæ Dictynnæ.* Hoc loco Dionysius Scalas, sive molis brachia appellat Chelas, à similitudine forcipum sive brachiorum, quibus portuum moles scalæque similes esse solent, sive sint rates in mare projectæ, sive saxa in vadum abjecta, ponticulorum vicem præstantia, quæ Hellenes à figuræ similitudine *Chelas* propriè appellarunt, posteri Græci *Bathra*, Latini *Scalas*, seu gradus nominarunt, ab usu potius quàm à similitudine scalarum nauticarum. Hæ ab scandendo dictæ, nihil aliud sunt, quàm trabes latæ inclinatæ, in gradusque exasperatæ: illæ verò planæ collocantur, & plano pede adeuntur. Sed tamen ex illis ad naves quia velut gradus jacitur, ideò jamdudum inveterata consuetudine etiam scalæ nominantur, dépravatè quidem. Nam primùm Χηλαὶ, deinde Χαλαὶ à Græcis jam ignorantibus, quid significent Χαλαὶ deinde vulgi consuetudine, quæ literas depravare solet, *Scalæ*: ut jam Græcorum vulgus ignoret, quid sibi velint Χηλαὶ, quid Βάθρα, sed duntaxat novit Scalas.

Quàm autem celebres olim essent hæ Chelæ, declarant piscatores, qui ex tot oræ Bosporicæ nominibus vix paucula quædam retinentes, medium sinus fluxum Estiaco & Hermæo promontoriis clausum etiam nunc appellant Chalas, quasi Χηλάς, cùm tamen in hoc sinu nulla portus brachia, nullæ scalæ sunt publicæ, nisi breves paucis trabibus compactæ, parum in altum projectæ, & quæ excipere duntaxat possunt parva navigia, quibus Rex, Regisque olitores descendere solent in hortos proximos fontibus perennibus irriguos, virentes sylvis cupressorum, plantisque fructiferis, sitos partim in ima vallis planitie desinente in medium sinus flexum, partim in ejus clivis eminentibus supra sinum circuitu terrestri ter mille & septingentos passus complectentem, è quibus mille & quadringentos occupant regii horti, maritimam oram attingentes. Scalæ aut molis brachia hîc constituta non fuerunt ad protegendam portam [templi] à ventis: nam utrimque excelsis montibus clauditur, emittentibus quidem ex sese quinque valliculas in sinum valde pronas, & minimè montis dorsum penetrantes. Sed quòd sinus intimus vadosus sit, ideò Χηλαὶ astructæ sunt, ut è navibus in alto stantibus pateret descensus ad templum Dianæ Dictynnæ, situm in medio sinus flexu: nam descendendi alia, quæ causa fuisset, nisi templum Dianæ Dictymæ, [Dictynæ, aut Dictynnæ] quod piscosi Bospori permulti piscatores frequentabant, hac quotidie sursum deorsumque transeuntes. Non enim, ut quidam existimarunt, venatorum solis retibus, sed etiam piscatorum Diana præest. Non enim video, cur si solis venatoribus Dictyma faveret, Byzantii illi veteres non ignari, unde Diana Dictyma appellata esset, ejus templum secundum littus remotum à venatione posuissent.

Cap. XIII.

De promontorio Hermæo, & rapido cursu Bospori: de Pyrrhia Cyone: de Bospori summis angustiis: de ponte Darii.

Mons dividens duos sinus Chelarum & Phidaliæ clausus non modò his finibus, sed etiam duabus longis vallibus in hos sinus desinentibus, supra cæteros oræ Bosporicæ montes ex Europa in Asiam longè prominens, & promontorium velut mucronem procul in Bosporum projicit, ut Bospori fretum cogat in summas angustias; ut radices maritimas usque ad littus pronas propaget in longitudinem excedentem ter mille & quadringentos passus, cùm ejus cervix interjecta inter summas valles, quibus ipse cingitur, latior non sit septingentis passibus. Ejusdem latus meridianum, claudens sinum Chelium, mari quieto alluitur: orientale verò tertio anfractu ex septem decursibus fluctuum, quos antè dixi facere Bosporum, cùm totum ferè inquietum, tum maximè duobus locis, primò medium latus orientale transverso impetu circumsonante percutitur: deinde ad ejusdem lateris finem secundum arcem oppositam arci Asiæ appellatam Neon castrum, in promontorii mucrone non amplius transversus fertur, sed rectus præcipitat rapido impetu, ut naves sursum navigantes juxta marginem oræ procedere cogat, & mordaciter urgeat, ut ruffus ille canis, à quo Byzantini locum hunc nominarunt Pyrrhiam Cyonem, quasi malitiosum canem. Laus enim comæ apud antiquos erat ruffus color, sed Comœdia postea

hunc in malam partem vertit, ut jam apud Comicos Pyrrhiæ & Xanthiæ appellentur servi malitiosi. *Post*, inquit Dionysius, *Dianæ Dictymæ ædem turbulenta est, & vehementer contento fluxu commota navigatio. Locus autem dicitur* Pyrrhias Cyon, *ut mihi videtur, à similitudine, quam habet mare hoc cum cane. Ut verò plurimorum obtinet sermo, à cane pastoritio littus hoc circumcursante latranteque eos, qui violentia fluctus juxta marginem littoris navigare haberent necesse. Ibi quoque meatus freti arctissimus, dirimens duas continentes. Ibidem etiam dicitur fuisse Darii transitus. Hinc enim Androcles Samius pontem junxit in Bosporo. Hic locus cùm alia præbet historiæ monumenta, tum sellam in petra excisam: in hac enim aiunt sedentem Darium spectatorem fuisse pontis, & transeuntis exercitus:* quam Dionysius Δίφρον, Herodotus Προεδρίαν appellat. Omne saxum movissem, quo Sellam Darii invenirem, nisi arcis custodes non modò pedibus iter facientes, sed etiam navigantes scrutarentur, perennique vigilia hoc littus circumcursarent servi Pyrrhiæ, acerbiores non modò canibus Pyrrhiis, sed etiam odiosiores Pyrrhæis hominibus, de quibus olim pervulgatum est proverbium, si quid mali contingeret, deprecabantur Pyrrhæis odio omnium vicinorum execrabilibus. Sella Darii jam non extat, excisis saxis in ædificationes, aut oppressis, jacto fundamento arcis totum littus occupantis, quò Darii pons pertingebat. Herodotus non meminit Sellæ Darianæ in Bosporo excisæ, sed in Hellesponto scribit Xerxi præparatam fuisse: qui postquam in media Abydo fuit, videre voluit omnem exercitum. Erat enim illìc in clivo solium priùs factum ei aptum ex albo lapide. Id enim fecerant Abydeni Regio mandato, in quo Rex sedens spectavit exercitum, & classem. Verisimile est Darium sedentem in solio, spectasse exercitum transeuntem, cùm more Persico reges Persarum delectati sint conspectu exercitus sui, ut Xerxes Darii filius pugnam etiam navalem commissam ad Salaminem spectaverit etiam sedens. Ex Æschylo, qui in Tragœdia nuncupata *Persis*, sic ait:

Ξέρξης δ᾽ ἀνῴμωξεν κακῶν ὁρῶν βάθος·
Ἕδραν γὰρ εἶχε παντὸς εὐαγῆ στρατοῦ,
Ὑψηλὸν ὄχθον ἄγχι πελαγίας ἁλός.

Itemque hac in re verisimile est, imitatum fuisse Xerxem patris Darii rationem, præsertim cùm Darius Mandroclem haberet Darianæ gloriæ studiosum, quem est verò proximum, in clivo eminente supra pontem excidisse solium, cùm is ponte confecto à Dario magnis præmiis affectus, ad vivum depinxerit totum pontem Bospori, & Regem Darium in regio solio sedentem, ejusque exercitum transeuntem; eaque depicta in Heræo, hoc est, templo Junonis, cum hac inscriptione suspenderit, & dicaverit:

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδίης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεὶς, Σαμίοισι δὲ κῦδος,
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

In edito Herodoti Codice Μανδροκλέης legitur; in quodam manuscripto Ανδροκλέης quod nomen Græcis usitatum est & nobile; illud ignobile, & prorsus pastoritium. Quo loco fuerit Ηραῖον, cui hæc dicarit Androcles, non explicat Herodotus, an id esset juxta Bosporum, an illud, quod inter Chalcedonem, & promontorium nuncupatum Acritas ponit Menippus in *Periplo Bithyniæ*: an cùm Samius esset Androcles, in loco Thraciæ appellato Ηραίῳ à Samiis habitato; an in templo Junonis Samiæ, quod illustre Samos Insula habebat, eam picturam suspenderit. Quod si Ηραῖον fuit in loco, ubi Darius pontem junxit, ut verisimile videtur, miror Herodotum, cùm ait: *Locus Bospori, quem ponte junxit Rex Darius, mihi*, inquit, *conjectanti videtur medius inter Byzantium & Fanum in ore Ponti situm*, cur non locum nominaverit Ηραῖον. Neque Dionysius Byzantius meminit, cùm cæterorum templorum juxta Bosporum sitorum meminerit; at neque Hermæi meminit, cùm ex Polybio Hermæum alibi esse non possit, quàm ubi est Pyrrhias Cyon. *Hermæum Europæ*, inquit Polybius; *in promontorii eminentia quadam, juxta os Ponti, inter Byzantium & Fanum situm, distat ab Asia quinque stadia, secundum locum strictissimum totius oris Pontici, qua aiunt Darium ponte Europam junxisse Asiæ, cùm transiret contra Scythas.* Censerem in Polybio legendum Ηραῖον, potius quàm Ερμαῖον, nisi omnes Codices Polybii, quos mihi videre contigit, haberent Ερμαῖον. Cur verò ita appellatum, nemo scribit, an à templo Mercurii, an à lapidum acervo in viis dubiis consecrato, an à lapidibus quadrangulis Hermæis nuncupatis; quales esse potuerunt stelæ, quas marmoris albi Darius in hoc loco posuit, in una incidens literas Assyrias, in altera Græcas. Itaque rectè potuisset Herodotus Darii stelas appellare Hermas: ut Æschines nominat Hermas honoris causa excitatos cum inscripta laude alicujus. Sic enim ait Æschines *contra Ctesiphontem: Dedit populus Atheniensis eis*

honores magnos, tres lapideos hermas statutos in porticu Hermorum, atque in singulis inscripsit laudem illorum: deinde narrat, quid inscriptum in primo Hermorum, quid in secundo, quid in tertio. Denique omnes stelas lapideas, omnes cippos Hermas appellare possumus. Tzetzes nobilis Grammaticus, & qui exactiùs omnibus Historicis, Geographisque se Bosporum scire gloriatur, hunc locum non appellat Hermæum, sed Heræum: cùm ait, *Mandrocles Samius architectus, Bosporum Hellespontium navibus junxit, sive circa Damalim, sive circa Heræum*, idque Herodotum scribere asserit. Equidem fateor Herodotum scribere, ut Androcles, quæ pinxisset de ponte, & Dario, ejusque exercitu, ea suspenderit ad Heræum: sed in quo loco id fuerit, Herodotum declarare nego. Verumtamen non absurdè, ut Tzetzem puto conjectasse, Heræum fuisse circa locum, ubi Darius pontem junxit; ita absurdissimè ambiguum ponit locum, ubi pons junctus est, esse sive circa Heræum, sive circa Damalim. Qui si existimasset, ut existimare debebat, Herodotum verum, & diligentem Geographum fuisse, si Herodoti historiam, quam citat, perpendisset, nunquam Bosporum appellasset Hellespontium; non confudisset tria maria, quæ Herodotus tribus nominibus dividit in Bosporum, Propontidem, Hellespontum; nunquam scripsisset Darii pontem junctum fuisse circa Damalim. Damalis enim, sive Bos, locus ex his, quæ antea attuli, & postea afferam, fuit in promontorio Scutarico septem stadia distante ab urbe Byzantio, ubi si pons junctus fuisset, alterum pontis caput aut attigisset Byzantium, aut littus, ultra Peram situm, ubi Bosporus octo stadiis latior est. At ex multis scriptoribus scire poterat, Darii pontem fuisse in angustiis quinque stadiorum; Herodotumque animadvertere poterat, cùm ait: *Locus, ubi Darius pontem junxit, mihi conjectanti videtur medius inter Byzantium & Fanum.* Ubi rectè scribit Herodotus, qui non ut Tzetzes se scire gloriatur, sed simpliciter dicit se conjicere: ubi revera medius non est, si Herodotus μέσον intelligit in duas æquas partes divisum. Nam cùm Bosporus sit longus centum viginti stadia, oporteret locum, ubi pons junctus est, distare Byzantio sexaginta stadia, cùm non distet ampliùs quadraginta quinque stadiis, ut non mihi soli videtur, sed etiam Straboni, qui ab angustiis usque ad Byzantium numerat quadraginta quinque stadia: cui accedit Sozomenus, inquiens, Estias distare à Constantinopoli triginta quinque stadia. Ab Estiis ad promontorium Hermæum conjicio rectam navigationem plus minus esse decem stadiorum: sed Sozomenus non rectè Estias dicit esse in medio Bospori freto. Jam ex antedictis deprehenduntur etiam illustres literarum monumentis, imperiti fuisse Bospori: in quorum numerum redigere possem Eustathium cum aliis locis, tum eò quòd nusquam locum, ubi pontem Darius junxit, nominare audet, cùm illi opportunitas frequens data fuerit, præsertim ubi ait, Thracium Bosporum Darium junxisse περὶ τοῦ τὸ ἱερὸν στόμα: qui si intelligit sacrum os, ut alii plerique, partem Bospori inter duo fana sitam, longè errat: sin Bosporum totum, profectò præ se fert ignorare nomen loci, ubi pons junctus fuit. Nam quid attinebat addere circa alicubi sacrum os, potiùs quam circa Hermæum promontorium, ut Polybius clare dicit? Prætereo alia ejus loca, ubi propemodum necessitas eum adducebat, ut nominaret Hermæum; præsertim ubi disputat, quæ pars Bospori existimanda sit strictissima: alios ait existimare, ubi sunt angustiæ circa Anaplum nuncupatum; neque declarat, in quo loco sit Anaplus, cùm explicare debuisset se intelligere Anaplum circa Hermæum, aut Estias. Quod si illius sunt etiam scholia in Dionysium, quæ vidi antiquis literis scripta, tradentia totius Bospori fretum angustissimum esse inter Anaplum & Ciconium, magno beneficio nos affecisset, si nobis explicuisset, ubi Ciconium, ubi Anaplus: quod utrumque cùm sit aut ad Estias, aut ad Hermæum, cur abstinet ab eruditis antiquisque nominibus? Nam Jornandi homini Gottho ignosco, tolerabili scriptori rerum Gothicarum, in quibus tradit Darium navibus à Chalcedonia ad Byzantium tabulatis petiisse Thraciam. Jornandes Bosporum non viderat, ac Tzetzes & Eustathius totam ferè vitam vixerunt apud Bosporum. Laonicus Chalcondylus in historia, quam scripsit *de bellis Ottomanorum regum*, arcem in Hermæo promontorio sitam, quæ nunc à Græcis appellatur Neon castrum, id est nova arx, ut propriè nominat Λαιμοκοπίην, quasi Bospori fauces frangentem, ita non rectè eam dicit sitam esse in Propontide, cùm ex jam dictis constet, illam esse juxta medium Bosporum. Sed ut à quo, & quando hæc arx constructa sit, & qua ratione, ipsum Laonicum audiamus: *ineunte*, inquit, *vere Mechmetes Amurati filius in Europa juxta Propontidem, ubi ex Asia angustissimus Bospori trajectus est in Europam, ædificavit oppidulum Læmocopien appellatum: hucque Asianis Europæisque co-*

actis, & partibus hujus oppiduli tributim ædificandis datis, celeriter opus confecit. Id autem effecit, ut sibi tutus ultro citroque trajectus esset, & ne occidentales homines triremibus se à transitu prohibere possent, resque in Asia innovare: magno etiam usui hanc arcem fore sibi in obsidionem Byzantii prospiciebat. Ædificavit autem turres treis maximas omnium, quas vidimus: duas quidem versus continentem, tertiam versus mare, easque plumbo texit. Muri quidem latitudo crassa est viginti duos pedes: turrium verò crassior triginta pedibus. Post autem quàm in hunc modum spatio trimestri hanc arcem ædificavit, statim excurrit solum hosticum. Ineunte hyeme Turachanem misit in Peloponnesum- iterumque ineunte vere Mechmetes exercitum duxit in obsidionem Byzantii, quem trajecit angustias freti, ubi prius in Propontide arcem ædificaverat Læmocopien, quam in hunc diem Turcicum præsidium vigilanter tuetur. A solis Turcis hæc incolitur. Turribus ejus utuntur pro carceribus ad tuendos principes viros Christianos in bello captos. Extra arcem secundum littus ædificia continuantur in longitudinem circiter quatuor stadiorum, habitata similiter à solis Turcis, ubi ædes Mamethanæ religionis, & balnea publica, & aquæ salientes subterraneo opere adductæ.

Jam ex antè scriptis liquet, pontem Darii fuisse in angustiis Bospori juxta Pyrrhiam Cyonem, Hermæumque promontorium; sed in qua parte angustiarum, conjecturæ relinquitur ejus, qui cum judicio vidit Bosporum. Nam intervallum angustiarum ab Europa in Asiam obductum transversum patet circiter quinque stadia: at sursum versus secundum decursus Bospori in longitudinem circiter trium stadiorum directum. Diversus est defluxus Bospori, alicubi enim rapidior, alicubi sedatior: in primo stadio pertinente sursum strictior est, & sedatior; at in aliis duobus stadiis rapidior & vorticosior. A porta enim Neocastri ad finientem latus orientale angulum, quo promontorium Hermæum abducitur in occasum ad sinum Cheleum, fluxus rapidus est & vorticosus, & minùs angustus trajectus. Itaque Mandrocles nobilis architectus evitare debuit vortices, & rapidum fluxum. Ultra igitur Neocastri portam pons junctus fuit, non recta via à castro Hermæo procedens ad castrum Asiæ, sed obliqua paulò supra castrum ad locum; quem jam Græci appellant *Cormum*, corruptè quasi *Ciconium*, quod ex Anaplo Dionysii post ostendam, eo loco fuisse, quem nunc appellant *Cormum*. Darii pontem quamvis Herodotus non aliter describit, quàm duntaxat navibus junctum fuisse: tamen talem, qualem postea Xerxes Darii filius in faucibus Hellesponti junxit. Verisimile enim est, filium secutum patris architectos, tum ratio suadet melius fieri non potuisse à Dario, quàm aut à Xerxe in Hellesponti angustiis, aut à Romanis in Rheno, Euphrateque & Tigri: fecerunt hunc ferme in modum. Naves planæ à littore ad littus contrarium, certum intervallum distantes, inter se disponuntur, quarum proræ contra decursum confluentis directæ stabiliuntur ancoris, aut acervis lapidum, virga aut ramo circumtorto circumclusis, in vadum dejectis, ex prora appensis. Supra naves trabes transversæ immittuntur, navigia colligantes & stabilientes, partim inter se, ne collidantur, partim ut axes sustineant, transitum præbituras: præterea duo validi funes, aut ferreæ catenæ sublimes supra navigia ex utroque latere suspensæ, una paulò supra proram, altera infra puppim succulis contentæ in littore defixis stabiliunt naves, atque tuentur contra ventos: à tergo, à fronte, à lateribus trabes transversæ positæ defendunt.

His præscitis faciliùs intelligitur dubia & perplexa Herodoti descriptio, cùm ait Xerxem, ubi primus pons, qui navibus junctus fuerat in Hellesponto, dissolutus fuit, indignatum trecenta verbera mari inflixisse, duoque vincula ferrearum pedicarum injecisse in mare, ut id tanquam servum constringeret, & pro uno ponte, duos pontes ex trecentis circiter navibus fieri jussisse, ancorisque firmari, ut immotæ manerent, atque à continenti ad contrariam continentem validissimos funes contendisse unguibus ligneis; hoc est, quasi succulis. Equidem ipse primum pontem puto non ancoris, sed lapidum acervis, non catenis, sed funibus stabilitum, tempestatibus dissolutum fuisse. Itaque Xerxem duos pontes postea fecisse trecentis circiter navibus, totidemque ancoris ferreis, duplicique catena ferrea stabiliisse, hocque Græcos poëtas, Xerxis hostes, quibus Herodotus interdum seduci solet, designasse, cùm tragicè exaggerantes trajectum Xerxis, dicunt Xerxem dissoluto primo ponte trecenta verbera Hellesponto inflixisse, hoc est projectione trecentarum ancorarum Hellespontum tanquam ictu percussisse, & duo vincula ferrearum pedicarum injecisse, id est duplicem catenam, ut apud oppidum nuncupatum Zeugma ex eo, quòd navibus ibi pons junctus diuturnus permanserit, duplici catena corroboratus ferrea, quam ab ætate Alexandri ad suam ætatem Plinius tradit extitisse apud Euphratem in urbe

appellata Zeugmate, qua Alexander Magnus ibi pontem vinxerat, cujus annulos, qui refecti fuissent, ait rubigine infestatos fuisse, carentibus ea prioribus.

Cùm ex Media per Mesopotamiam iter faceremus ad Syriacam Beroam, quam nunc vocant Calep, in arce Byrana sita in Mesopotamia juxta Euphratem, inter Zeugma etiamnum appellatum, & Hierapolim, extabat ferrea catena: eam antiquissimam esse dicebant, quæ cùm tot secula illæsa permansisset, paulò post, quàm hâc exercitus trajectus est, dissoluta est: alii dicebant, metu Persarum, alii avaritia, ferrique attriti vetustate (quo attritissimo, opera quæ dicuntur *Damascena* fieri solent) Turcorum Satrapas adductos, catenam hanc dissolvisse. Quæ, utrum esset illa, quam Plinius commemorat, scire non potui; pervetustam certè conjectavi ex annulo uno, quem vidi Beroæ, vetustissimum quidem, sed penè totum rubigine carentem. Miror Pomp. Melam exaggerantem mirum, atque ingens facinus, Xerxem ex Asia in Græciam peditem maria transgressum fuisse, Ciceronemque in immensum Xerxis trajectum extollentem: *Xerxes*, inquit, *maria ambulavit, terramque navigavit:* idem alio loco: *Maria pedibus peragravit, classibus montes:* cùm mare Adriaticum tempestuosum, intercedens inter Hydruntem & Apolloniam, ampliùs sexagenis millibus passuum latius Hellesponto, pedestri continuari exercitu pontibus jactis primùm Pyrrhus Epiri Rex cogitaverit, post eum M. Varro, cum classibus Pompeii piratico bello præesset: sed utrumque aliæ impedivere curæ. Rex Turcorum quoties exercitum trajicit in Asiam, paucis diebus posset Bosporum navibus consternere ponte superimposito, totumque exercitum brevi tempore trajicere, sed utriusque Continentis dominus multos dies consumere potest in exercitu transportando, quem paucis navibus triremium similitudinem gerentibus latis trajicit, ità accommodatis, ut plano pede in navem, velut in pontem ex littore ingrediantur equi.

Cap. XIV.

Περὶ τοῦ κλύδωνος ῥοώδους: *De petra Phidalia, & Portu mulierum, & de loco Cyparode.*

Post Pyrrhiam Cyonem Dionysius ponit *promontorii in directam altitudinem editi oram maritimam sursum navigantibus arduam & difficilem prætervectis ob violentam coitum utriusque Continentis repugnantem angustè præterfluenti Bosporo. Fluctus enim ebullit effervescitque continuis vorticibus non minùs, quàm lebes igne subdito effervescere, flammæque excessu ebullire, æstuosoque sonitu strepere solet. Itaque ora hæc à natura sua nominata est* ῥοώδης, hoc est, *fluctuosa.* Ex his Dionysii verbis, tum maximè ex locis antecedentibus, & consequentibus cognosco eam oram esse, quam Græci nunc vulgò appellant φωνῖα corruptè, quasi φώνημα, à vociferante sono fluctuum, qui ex contrario littore Asiatico rejecti, magno impetu in medium incurrunt latus vergens ad Solis ortum promontorii Hermæi intumescentis in multos tumulos: quorum medio ex latere tumulus impendens in oram maritimam nuncupatam φώνημα, præcipitibus & directis rupibus propendet usque ad littus, excepta via in rupe humano opere excavata, explanataque.

Locus dictus *Phonema* passus paulo ampliùs mille (totos ferè exædificatos suburbanis ædificiis Læmocopiæ) distat à mucrone promontorii Hermæi: totidem abest à sinu Phidaliæ, & portu mulierum: quem ubi statim ostenderimus illum esse, nunc à Græcis appellatum *Sarantacopam*, sine ulla dubitatione assequemur promontorium ῥοώδες aliud esse non posse, quàm Phonema, cùm inter Pyrrhiam Cyonem, & sinum Phidaliæ ad nullam maritimam oram tantopere fluctus resonent, quàm ad medium Hermæi promontorii latus: quod etsi à medio usque ad finem sui mucronis decursu Bospori incitato alluitur, nulla tamen promontorii pars tam apertis oculis, quàm media percipitur circumsonare murmure circumfluenti. Ab hac enim parte fluctus refracti resonant, partimque revolvuntur, partim juxta littus deorsum rapidi præcipitant, ut nautæ sursum navigantes necesse habeant navem remorum contentione impellere, & ne deorsum retrocedant, contorum firmitudine ad littoris crepidinem adniti. Hunc fluxum, quem Dionysius tradit in medium promontorii latus effervescere, Polybius dicit in finem lateris ad frontem Hermæi promontorii incurrere: cùm ait secundum alia loca decursum Bospori similem esse ob similitudinem locorum, utrinque Bosporum cingentium. Cùm autem incurrit in Europæ Hermæum promontorium, ubi ostium Ponti angustissimum non patet ampliùs quinque stadiis, ubi Darius ponte navibus juncto Bosporum transivit, tum defluxus in angustias coactus, velut plaga accepta à promontorio Hermæo se vertit ad contraria Asiæ loca, at plagam non accipit ab ea promontorii parte, ad quam Darii pons junctus fuit, ubi duntaxat rapidus defertur secundum littus, sed longè amplius mille passibus à medio promontorii latere. At ferendus Polybius,

ut communis historicus geographicè res ipsas describens, communiter intelligit totum decursum Bospori à medio latere ad finem usque, quem Dionysius topographicè & propriè distinguit in duos vehementes defluxus: unum appellat ἄκραν ῥοώδη: alterum Pyrrhiam Cyonem. *Deinde*, inquit Dionysius, *promontorium prætergresso occurrit Petra, à natura, non ab hominum manu facta, colore albo, alarum similitudinem aquilæ præ se gerens, & tanquam plantam pedis extendens, atque in alteram partem contrahens velut ludicrum quiddam naturæ omnia imitantis, nominatur Phidalia, quam nescias, dicere ne debeas Insulam, an Continentem: illam quidem ob naturam, hanc vero ob vicinitatem. Quidam aiunt appellatum esse φαιδαλίαν, ex eo, quòd primùm in ea piscatio appareat: alii dicunt filiam Barbyssæ fuisse. Cùm autem complexu venereo se miscuisset cum Byzante, commotam verecundia stupri, & metu patris, se in mare projecisse, atque periisse. Neptunum autem progenitorem cùm misericordia adductum, tum benevolentia sui generis, continentis magnam partem abrupisse, eamque in profundo defixisse, ac firmasse, posterisque Insulam habitam fuisse sepulchrum Phidaliæ. Sinus ab Oriente interiùs recedit profundus, & satis capax, brevi Continentis circuitu conclusus. In medium sinum descendit χειμάῤῥους, is est rivus hybernus: nam summa æstate deficit. In hoc sinu est portus Mulierum nominatus, sive ex eo, quòd nihil offenditur neque à mari, neque à continenti: non enim minùs à fluctibus maris tutus est, quàm à vehementibus ventis, terra protectus: sive ex eo ita appellatus est, quòd absentibus viris magnam multitudinem piscium hunc portum ingressam mulieres ceperunt.* Hæc quidem Dionysius. Stephanus verò urbium scriptor aliam rationem adfert, cur Phidalia, & portus Mulierum appelletur. *Circa*, inquit, *nominatam Phidaliam, Mulierum portus est inter Anaplum & Leosthenium, ubi dicunt Phidaliam uxorem Byzantis, unà cum mulieribus usque ad hunc locum eos, qui cum Strœbo fratre Byzantis civibus viris absentibus urbem invasissent, insecutam fuisse, ac vicisse, indeque portum Mulierum nominatum fuisse.* Suidas scribit: *Cùm in palatio Heraclius versaretur, appellato Heræo, præfectusque exercitum collegisset, & navigiis pontem in Freti angustiis junxisset, ad littora sinus Phidaliæ trajecit, & per pontem Barbyssæ ad Urbem accessit.* Præter hos nemo meminit Portus mulierum, nisi Plinius. Sed ex tot portibus Bospori percipere ex Plinio non poteram, neque planè ex Stephano, quamvis tradente illum esse inter Leosthenium & Anaplum: qui cùm non doceat, ubi Leosthenium, ubi Anaplus, dubium mihi relinquebatur, quis in tam portuoso, tam sinuoso Bosporo esset portus Mulierum; nisi tandem incidissem in Dionysii Anaplum, ex quo assecutus portum Mulierum esse inter Pyrrhiam Cyonem & Leosthenium (quem post ostendam eum esse, quem jam Græci appellant *Sosthenium*) sine ulla dubitatione assero sinum Phidaliæ & portum Mulierum, illum esse, quem Græci nostræ ætatis appellant *Sarantacopam*, cùm inter Pyrrhiam Cyonem, & Leosthenium nullus sinus intercedat, in quem fluvius descendat, nisi Sarantocopeus, ita nuncupatus à ponte ligneo, quadraginta sublicis velut pilis sustentato, passus circiter trecentos longo, quo paludes transeuntur cannis plenæ. Hic sinus portuosior & profundior à Septentrione est, quàm à Meridie: procedit ab ortu ad occasum: illius recessus interior paulò ampliùs octingentos passus circuitu littoreo complectitur. Desinit in paludes cannis plenas, in quas medias descendit fluvius ex valle, quæ à medio sinus flexu pergit ad occasum. Utrinque continetur arduis collibus vitiferis, & pomiferis: paulò supra paludes in duas scinditur valles, rectam & obliquam, utramque in multas insinuatam valliculas, omnes refertas vitibus & cerasis. Ex recta valle rivus descendit perennis, spatio millium circiter trium & quingentorum passuum: deinde assumpto exiguo rivulo, sed perenni, defluente ex obliqua valle ad dextram manum sita, defluit in paludes, parvus quidem, sed tamen gurgites habet omni anni tempore piscosos, & fluit perennis etiam summa æstate, contrà quàm tradit Dionysius, qui profectò hunc perennem dixisset, si tam diligenter eum perscrutatus fuisset, quàm alios non perenniores, neque majores, quos perennes esse tradit.

Inde addit idem Dionysius: *Portum Mulierum, continuò subsequitur locus κυπαρώδης, nuncupatus à cypresso arbore.* Ad hunc usque diem piscatores nomen retinuerunt. Locum enim, quo finitur flexus cœptus à Pyrrhia Cyone, etsi in vallicula situm, cypressis quidem carenti, & toto consita vineis, Cyparisson tamen appellant, distantem à ponte, quo transiri dixi intimum sinum Phidaliæ, circiter septingentos passus. Post Cyparodem Dionysius ponit templum Hecatæ super petram, quæ accessu ventorum fluctibus percussa valde resonat. Circum enim ipsam fluctus concitatus diffringitur: hæc verò quantum in se suscipit, tantum rejicit sub crepidinem oræ maritimæ. Piscatores hujus ætatis locum maritimum situm inter Cyparodem & Leosthenium sinum appellant *Triviam*, Latino nomine, igno-

rantes *Hecaten* Græcum nomen, longa Romani Imperii consuetudine aliquot Latina nomina usurpare assuefacti. A vallicula Cyparode quadringentos passus progressus sum ad alteram valliculam, ex qua usque ad portum Mulierum totum littus excelsum est, atque præruptum & saxeum, in quo ferè toto videntur fundamenta antiquorum ædificiorum. Inde ampliùs octingentis passibus confectis per oram maritimam leniter pronam perveni ad imam tertiæ valliculæ planitiem; à qua circiter ducentos passus abest sinus Leosthenii initium.

Cap. XV.

De sinu Leosthenio.

Sinus Leosthenius ab ortu Solis ad occasum porrigitur in passuum longitudinem circiter mille & quadringentorum. Ejus latitudo varia. Prima enim in ostio patet in latitudinem paulò minus quatuor stadiorum; media non patentior duobus stadiis: deinde sensim coarctatur in ducentos: postremò in sinu intimo centum non attingit. Ex tribus partibus excelsis collibus cingitur: itaque undique ab omnibus ventis tutissimus est, etiam ab Oriente flantibus. nam solstitiales repellit cornu lateris dextri eminens in sinus aditum: reliquos Orientis ventos, ut debiliores, facilè frangit ora Bospori Asiatica, quæ editis collibus continetur: ac si in medium sinum vallis intimum penetrat, tamen ad portum non adspirat ventorum vis, ob flexiones vallium objectusque collium, quibus fit, ut etiam in medio sinu navigantibus is ex parte vallis clausus esse videatur. Valdè portuosus est, ut naves admittat usque ad marginem littoris, ob profundam altitudinem, ejusdem latus dextrum, quod situ differt à latere sinistro: nam sinistrum ab ostio in longitudinem circiter mille passuum habet littus excelsum, præceps & præruptum, inde per longitudinem quadringentorum passuum planitiem intermittit angustam quidem, sed hortis & ædificiis plenam. Dextrum latus planitiem maritimam habet, ædificia admittentem, hortosque, quod à Græcis habitatur frequenti vico, tam ferme longo, quàm ipsum latus longum est. Turci intimum recessum accolunt frequentiori vico, sito in maritima planitie vallis ab ortu Solis ad occasum excurrentis, cujus ima planities in pratorum pastiones diffusa, cincta utrinque collibus vitium, aliarumque arborum fructiferarum feracibus: à sinu progreditur librata paulò ampliùs bis mille & ducentos passus, nusquam strictior centum passibus, neque latior ducentis, in duas inde valles dividitur, utrasque tantundem fere longas, ex quibus rivi descendunt, qui simul conjuncti, omni anni tempore perennes per mediam vallis planitiem defluunt in medium sinum intimum, emittentes profluentem in alveo angustiore, exiguum quidem, (ut qui summa æstate circulum implere possit haud multo patentiorem circuitu sesquipedali,) verumtamen major esset, nisi ex ejus fontibus opere subterraneo ad hominum potiones & lavacra deduceretur in vicum Leosthenium, per quem medium fluvius partim saltus delabitur, auctus ex recessu sinus octo passus in latitudinem patens scaphis tutam stationem præbens. Sed ut & sinus & fluvius magis perspicui & clari fiant, afferam ea, quæ de his Dionysius scribit. *Post templum*, inquit, *Hecatæ sequitur Lasthenes, appellatus à viro Megarensi Lasthene, similis sinui nuncupato cornu. Est intimo recessu palustri, & promontoriorum eminentia, & profunda altitudine, quantum magna cum parvis licet conferre, ad introitum strictus est, procedens autem valde dilatatur: tranquillus & tutus est; circumdatus montibus, quibus velut muris munitur contra ventos, in quem descendit quidam fluvius perennis quidem, sed navibus inaccessus. In hoc loco Amphiaraus ex oraculi divino præcepto colitur.* Dionysius introitum sinus appellat recessum intimum, cùm tamen introitus rectiùs appellaretur ostium, aditusque, quo Bosporus ingreditur in sinum, & quo navigantes introeunt in portum. Sed in hac re ille similis videtur magnis scriptoribus, quos antè dixi introitum Bospori appellare exitum, ostiaque fluminum vocare capita. Quem Dionysius appellat Lasthenem, Stephanus Leosthenium nominat. Leosthenes notum & nobile nomen: Lasthenes ignobilius est, & minùs notum. Itaque mihi potiùs Leosthenes, aut Laosthenes legendus videretur, nisi etiam Lasthenem, hoc est, saxeo robore præditum, dici posse ex Plinii colligi possit codice, habente *Casthenem*, pro *Lasthene*. Quidam Byzantini hodie appellant *Sthenion*: alii *Sosthenium*, utrique depravatè: in eodem errore sunt recentes scriptores, inter quos est Leontius Scholasticus, aut qui hanc inscriptionem scripsit in Leontii versus:

Λεοντίου Σχολαστικοῦ εἰς εἰκόνα ὀρχηστρίδος ἱσταμένης ἐν τῷ Σωσθενίῳ.

Εἰμὶ μὲν Ἑλλαδίη Βυζαντίας, ἐνθάδε δ' ἔστην
Ἧχι χοροστασίην εἴαρι δῆμος ἄγει.
Ὁππόθι πορθμῷ γαῖα μερίζεται. ἀμφότεραι γὰρ
Ἄντυγες ὀρχηθμοὺς ᾔνεσαν ἡμετέρους.

Quòd

Quòd autem Dionysius Leosthenium sinum similem esse dicit sinui Cornu appellato; rectè addit, qua re similis sit, nempe profunda altitudine, circumclusione montium, recessuque palustri: at figura dissimilis videtur. Ille enim similis cornu cervino, hic bubulo, quod non depravatè à medio retorquetur paululum in lunatum mucronem, cujusmodi nonnulla habentur, quibus pulverem machinæ bellicæ milites gestare solent. Jure igitur Leosthenium appellare alterum Bospori cornu possumus. Nam post sinum Chrysoceras maximus sinus Leosthenius, & tutissimus portus totius Bospori maximè sinuosi & portuosi censendus est. Solus Plinius meminit portus Senum, oram Bospori Europæam persequens hoc modo: *In Bosporo*, inquit, *sinus Lasthenes, portus Senum, & alter Mulierum.* Qui si rectum ordinem servat, Lasthenes sinus est portus Senum, cùm inter Lasthenem, & portum Mulierum nullus portus sit, præsertim si honorificè appellatus est ex eo, quòd senili consilio uti viderentur, qui ad eum undique tutum appellerentur; sive ridiculè ita nominatus, quòd debiles nautæ etiam navigia infirma eò applicare possint. Dicaces enim Bosporani nonnulli, nihil cedentes Leoni, aut Pasiadi Bosporianis, quos perfacetos habitos fuisse legimus. Sed hæc conjectura non minùs incerta, quàm Plinius incertus in persequendo recto ordine locorum. Quid si portum Senum conjiciamus esse sinum divi Demetrii, ex eo, quòd claudatur promontorio nuncupato Sene marino: at hoc incertum. Quòd si ea de causa eum putemus appellatum, qua Chii portus, cujus Ælianus meminit: (*In Chio*, inquit, *ad portum nominatum* Γερόντων, *magnus cicurum est piscium numerus, quos Chii ad solatium senectutis exacta ætate affectos alunt*;) adhuc dubium erit, in quo Bospori loco ille fuerit. Quamobrem cùm sententiam meam fluctuantem nullis ancoris retinere queat portus Senum, hunc non minùs incertum, quàm Plinium, qui illum introduxit, relinquo; meque ad Dionysium, velut ad Helicem nautæ, dirigo, certissimum Bospori circumnavigatorem omnium senum, qui Bosporum navigarunt jam inde à ruinis Severi, qui Byzantium & Bosporica loca evertit, & longissima caligine circumfudit. A dextro cornu sinus Lasthenici septingentos passus progressus sum, usque ad rivum hyberno tempore fluentem, per vicum magnum, quem Neochorion appellant, ex eo quòd recenter habitari cœptus sit. Ex cujus rivo procedens mille & quingentos passus, inveni flexus angulum, quò littus pergens ad plagam Septentrionum vicinam ortui solstitiali incurvatur ad occasum solstitialem. Hunc angulum piscatores jam appellant *Commarum*, cùm tamen jampridem hujuscemodi arbor nulla ibi extitisse dicatur; sed fuisse olim, liquet ex Dionysio.

Cap. XVI.

De Commarode, & Bacchiis petris, & Thermemeria: & de portu Pitheci, & sinu appellato Pharmacia.

Post *Lasthenium*, inquit, *Commarodes existit, à sylva Commarorum nominatum, mari fluctuoso verberatum. Post Commarodes consequitur littus editum, asperum, cautesque concavæ ex mari eminentes, quas antiqui Bacchias nominarunt, ex eo, quòd circum ipsas concitato motu fluctus furere & bacchari videntur. Hic Demetrium Philippi ducem exercitus cùm vicissent Byzantii,* Θερμημερίαν *nominarunt locum à re ipsa, quæ contigerat: pugnam enim navalem illius diei magna solertia, & summo ardore pugnaverant. Sub oram autem prominentem subit, & succedit sinus, in quo est portus Pitheci, quem aiunt Regem Barbarorum hunc locum accolentium à Steropeo unà cum suis filiis ducem extitisse trajectionis in Asiam. Huic continens est ora prærupta & præceps, deinde consequitur littus inclinans in sinum nominatum* εὔδιον καλὸν, *quem circuit littus & mare exiguo spatio contractum, ut continens quidem natura existat; at aspectu Insula esse videtur. Inde statim succedit sinus nuncupatus Pharmacias, à Medea Colchide, quæ in hoc loco reposuit Pharmacorum arculas. Est autem pulcherrimus & commodissimus ad piscationes, & ad naves appellendas aptissimus. Etenim usque ad marginem littoris profundus, à ventisque maxime tutus habetur. Piscium multitudinem ad se allicit. Sylvæ autem densæ, & profunda nemora omnis generis, & prata impendent; velut arbitror, certante terra cum mari. Ejus circuitus adumbratur sylva imminente in mare, per quam mediam in sinum descendit fluvius sine strepitu fluens.* Pharmaciam locum illum esse, quem nunc Græci appellant *Therapiam*, paulò infrà ostendam, quàm declaraverim, quo jam nomine appellentur, & quo siti loco sint Pitheci portus, & sinus vocatus εὔδιος καλός. Hos cùm esse constet inter Commarodes & Pharmaciam, subjiciam, quale & quantum littus interjectum sit inter Commarodes & Pharmaciam: (hoc enim littore cognito percipiemus facilè, in qua littoris parte illi positi fuerint ab angulo flexus, qui incipit à loco Commarode.) Secundum oram Bospori præruptam & præcipitem

mille & ducentorum passuum processus feci usque ad vallem, quam Græci *Libadion*, id est, *herbidum locum* appellant: nunc pratensis non est, sed totus vineis consitus: fuisse tamen antea dictitant, ignari λιμένα Πιθήκου traductum fuisse in Libadion, vulgi consuetudine, soliti ea quæ non intelligit, traducere ad similia sibi nota. Sed vocent Græci jam, ut libet, tamen alibi, etiam si nomine careret, esse non posse, quàm secundum vallem Libadicam, percipio ex eo, quòd inter Commarodes, & Pharmaciam nullus sinus manifestus existit, nisi Libadicus, leniter curvatus, profundus, & portuosus usque ferè ad marginem littoris, duobus promontoriis præruptis, & præcipitibus interclusus. Sinum intimum attingit ima vallis Libadicæ planities, lata passus circiter ducentos, in qua olim vicum fuisse apparet ex ruinis fundamentorum. Jam explorato perceptoque portu Pitheci, percipiuntur inter Libadicam vallem & Commarodes extitisse saxa illa, & cautes, quas Bacchias appellavit antiquitas: quæ si tot & tantæ nunc non extant, quantæ traduntur à Dionysio, id attribuendum vel avaritiæ, vel inopiæ hominum, qui, ut exigua impensa servorum ædificent, saxa ex latomiis non eruunt, sed agrestes cautes, non modò cæmentitiis operibus ineptas, sed etiam abhorrentes à calce, ex omnium littorum crepidinibus & præcipitiis exscindunt ad structuram vilium ædificiorum. A valle Libadica littus excelsum & abruptum paulo plus mille passus excurrit ad vallem, quam appellant *Linon*, sitam prope sinum Pharmaciam, cujus maritima planities ducentorum & sexaginta passuum latitudinem complet. Olim habitatam fuisse ostendunt permulta ædificiorum fundamenta.

Vallem subsequitur promontorium, dividens sinum vallis à sinu Pharmacia, quod in centenûm passuum latitudinem suam radicem agit, sub qua existit Insula, seu potius scopulus in multa saxa divisus, in passuum longitudinem circiter centum sexaginta, ab ortu solstitiali ad occasum brumalem porrectus: distat à Continenti quadraginta passus, circumdatus mari vadoso, genu tenus alto: à Græcis appellatur *Catergo*, hoc est, triremis, à similitudine, quam præ se gerit, triremis. Hoc scopulo & promontorio super scopulum impendente ab occasu solstitiali clausus sinus, sub vallem *Linon* subjectus, ab ortu brumali cinctus promontorio præcipiti, & penè directo ille ipse est, quem Dionysius nominat εὔδιον καλὸν: id quod percipitur cum ordine Anapli Dionysiani, tum situ exiguæ insululæ, qua clauditur. Adeò enim exiguo maris spatio ea separatur à Continenti, ut cùm natura sit insula, aspectu videatur Continens. Temporibus Dionysii insulam non fuisse, sed visam fuisse, patet ex ejus verbis, cùm ait: *Littus id, quod claudit sinum* εὔδιον καλὸν, *adeò contractum fuisse brevi maris spatio circumdatum, ut cum natura esset Continens, aspectu insula videretur:* nunc à Continenti abscissa est, vel temporis longa vetustate, vel potiùs hominum opere, omnia saxa, vel deformissima, in viles ædificationes exscindentium.

Atque ut clariùs noscatur sinus Pharmacias esse, quem hodie appellant Therapiam, subjiciam, qualis sit. Ab ortu æstivo ad occasum æstivum, in passuum longitudinem circiter septingentorum procedit, varia latitudine. Nam à faucibus ad medium in passus laxatur paulò plus trecentos: à medio ad intimum recessum astringitur in plus minus ducentos: ambitu littoreo amplius mille & quadringentos complectitur. Profundæ altitudinis est à latere pertinente ad septentriones, & navium capax usque ad oram maris: littus Meridianum magna ex parte vadosum & præruptum, undique à ventis tutum est: à Meridie quidem excelsis collibus, quorum ultimus efficit promontorium, quo sinum εὔδιον καλὸν antè dixi sejungi à sinu Therapico: ab omnibus ventis septentrionibus atque solstitialibus illum protegit promontorium peninsulanum, ab una parte freto Bosporico, ex altera clausum sinu: undique proclive, excepta cervice media, & mediocri dorso, in quo statuta sunt moletrina vento versatilia. Ex eodem paulò ante eminebat turris, olim Pharus navigantibus, quam à Turcis everti vidi. Promontorii mucro in tria latera declivem radicem in passuum latitudinem agit sexaginta; editur in altitudinem centenûm passuum: inde dorsum molliter assurgit. Ab Occidente, etsi sinus leniter aperitur valle, tamen hæc postquam ab intimo sinu in planitiem centenûm pedum processit, in duas dividitur valles objectu collis, qui valles recurvat, ne directi venti deorsum descendant in sinum. Ex altera valle fluvius, omni anni tempore perennis, defluit in medium sinus recessum. Æstivo tempore existit ea magnitudine, qua fluvius Leosthenicus. Vidi ejus fontem, ab ostio, & sinu distantem paulò ampliùs mille & quadringentos passus, ab æstivo occasu ad Solis ortum similiter æstivum per vallem decurrit angustam, ex qua nascitur, sed non ex summa: nam ea ultra fontem altiùs assurgit. Jam etsi colles vallesque si-

num Therapicum cingentes, nemorosi non sunt, ut tradit Dionysius eos esse, qui claudunt Pharmaciam, sed exculti vineis, & cerasis consiti, aut ubi hæ desunt, ericis tecti, tamen sinum Pharmaciam alium esse non posse, quàm Therapicum, cùm ex antedictis intelligi potest, tum ex consequentibus locis Anapli Dionysiani, à quibus ad Commarodes nullus sinus est, in quem descendat fluvius aliquis, neque in quem conveniant cætera, quæ tradit Dionysius: nimirum solus inter sinum Leosthenium, & Bathycolpon, paulò ultra sinum Therapiæ situm pulchritudine portus, & copia piscium excellit. Quòd autem sylvæ densæ, & profunda nemora non circumsepiant sinum Therapicum, ut Dionysius scribit circumsepire Pharmaciam, id agricultura accidit, non natura loci. Nam olim cùm eodem ex Dionysio noverimus, totum sinus Ceratini littus sylvis tectum fuisse, nunc à nemoribus nudum, videamusque oram Bospori Asiaticam, sinui Therapico oppositam, nemoribus vestitam, quis dubitat, quin littus Bospori Europæum fuerit nemorosum, similiter ut Asiaticum, non ob aliam causam sylvestre, quàm quòd abhinc centum annos agricultura vacat, conversum in saltus venationum regiarum.

Sinum Pharmaciam appellavi Therapicum, à vico sito in ejus littore, quem Græci jamdudum nominant *Therapiam:* ex eo, arbitror, quòd vulgus Græcorum aliter venenum appellare nescit, quàm Pharmacum, quod venenatum, & expiabile nomen mutârunt in expiatum & salutare, ne nautæ portum optimum detestarentur, execrarenturque ut venenum, ut κάθαρμα. Erat enim Pharmacum olim tale, si deorum indignatione fames, aut pestis, aut alia quæpiam calamitas urbem apprehenderet, hominem omnium deformissimum in urbis laborantis expiationem ad victimam ducebant, ipsique pro hostia statuto de manu dabant caseum, offam, ficus, quem tanquam Pharmacum ubi septies scillis, & ramis ficuum agrestium concidissent, igne ex agrestibus lignis facto, cremabant, ejusque cineres ad expiandam urbem laborantem projiciebant in mare. Itaque non sine causa commutatum nomen arbitror, etiam intercedente regis decreto, cujus maximè intererat nobilem portum vindicare ab infami nomine. Nam nisi regio jussu, difficile videtur pertinaciter dicacem nautarum nationem abstinere potuisse à tamdiu inveterato nomine mordaci; idque perniciosum acerbumque salutari nomine mitigasse, præsertim mulierum precibus malè audientium, ob Medeæ cistam ibi depositam, ut malè in hunc diem audiunt Thessalæ mulieres ob cistam Pharmacorum, quam fugiens Medea abjecit in Thessaliam: neque modò nomine Medeæ, sed etiam re ipsa in hunc diem malè audiunt, ut Pharmacides. Equidem cùm perlustrarem Thessaliam, incidissemque in panegyrim totius Græciæ maximam celebrari quotannis solitam mense Maio apud vicum nuncupatum *Moscolurum*, non longè distantem à Pharsalia, percontatus sum ab hospite, num essent in Thessalia Pharmacides; qui affirmabat nonnullas esse, quæ edere crederentur non minùs mirabilia, quàm illa, quæ de Thessalis mulieribus tradit Lucanus.

Cap. XVII.

De saxis, & cautibus littoris excelsi, prærupti, præcipitisque, & de clavibus Ponti: de petra nominata Dicæa.

PHarmaciam, inquit Dionysius, *subsequuntur saxosa littora, & præcipitia in mare impendentia, velut visionis flexamina: ex eo, quòd oculis flexibilem aspectum objiciant. Aperitur enim Pontus, tectus eminentibus promontoriis, nullo amplius impediente verum aspectum. Quod enim crebrò finis esse videtur, idque rursus invenitur principium, postea maris latentis visio conciliat fidem rei, quæ non credebatur. Illa autem saxa, & cautes littoris nominarunt* Κλεῖδας καὶ Κλεῖθρα τοῦ Πόντου, *hoc est, claves, & claustra Ponti. Jam prætergresso Claves aspectus magis quàm Ponti adest petra in acutum verticem fastigiata, nucis pineæ similitudinem gerens, quæ Dicæa, id est, Justa nominatur, ex eo, quòd triremibus navigantes in Pontum mercatores duo apud hanc petram deposuissent aurum, pacti inter se, non priùs alterum illud esse sublaturum, quàm ambo simul ad petram convenirent. Altero pactionem prætergresso, sermo hominum habet, aurum delituisse, recusante petra impiam fidem socii perfidi, quousque simul ambo eò convenientes depositum acceperunt. Petræ autem præmium remansit, hujus justitiæ nomen.*

Quantopere res humanæ inter se differant felicitate memoriæ & posteritatis, cùm ex urbibus & libris antea animadverteram, quorum non meliores, sed bonum genium sortiti pervenerunt ad æternam posteritatem, tum nuper consideravi ex petra Dicæa, cujus historia usque ad hanc diem remansit in memoria & sermone Bosporanorum, cùm memoria aliorum nominum longè nobiliorum funditus interierit. Nunquam cognovissem petram Dicæam, nisi fortè incidissem in

sermonem piscatorum de petra in littore sita narrantium historiam, quam narrat Dionysius de petra Dicæa, quæ ubi & qualis sit, postea dicam, quàm ostendero, unde incipiunt aperiri Claustra Ponti. Supra littus saxosum, & rupibus crebrum, quas velut radices in mare projiciunt clivi prærupti & præcipites, à Therapia progressus sum quingentos passus, usque ad vallem, quam Græci hodie appellant *Dialithra*, corruptè, quasi τὰ Κλεῖθρα. Ab hac valle aperiri incipit Pontus, sensimque latiùs panditur ulteriùs pergentibus. Ima hujus vallis planities maritima, nunc est plena vineis, olim ædificiis: ut ostendunt rudera non modò parietum, sed etiam columnarum marmorearum. Hanc ipsam vallem mille passus prætergressus exigua semita vix unius hominis capace, transversa inter directos & præcipites clivos eminentes supra littus arduum & saxeum, perveni ad locum appellatum *Brologenem*, unde mihi rectus Bospori canalis usque ad Pontum perspiciebatur, & simul tota porta Ponti aperiebatur: atque Pontus ipse tantum patens, quantum porta retegebat, longè prospiciebatur recta via petere locum, ubi juxta petram Dicæam subsidebam in clivo, quod in altitudinem circiter centenûm passuum ex mari editum erat. Inde paululum recreatus surrexi ad considerandam petram, an esset illa Dicæa, quam describit Dionysius. Circumspexi eam passus circiter sexaginta ambitu complecti; ipsamque dimensus sum à latere supernos clivos suspiciente, erigi in altitudinem duodenûm pedum; à contrario latere despiciente mare, dimidio altiorem esse. Cùm ex mari suspicitur, similis est nuci pineæ, non modò lateribus, sed etiam vertice in multos mucrones leniter fastigiato, pineorum nucleorum similitudinem gerentes. Quò enim longius remotam prospicis, eò propius accedere videtur ad similitudinem pineæ nucis: nam longo ex intervallo conspicitur: etiam ultra Cyaneas ex Ponto eam assequebar desinere in verticem acutum. In hanc petram cùm ascendissem, ex ejus summo vertice vidi foramen in altitudinem concavam deprimi penitus abditam, penetrans latus petræ, despiciens ad mare, quod imum velut fundum pertusum fuisse videtur ab hominibus longa auditione opinantibus ex superno foramine aurum penitus abditum fuisse.

Jam Bosporani hanc petram nonnulli dicunt esse illam, in quam aurum abditum fuit. Alii aiunt, sub hac ipsa fuisse alteram petram huic similem, sitam in littore, undique mari circumdatam, sed ante paucos annos, quàm huc venissem, à servis Ænobarbi Turcicæ classi præfecti incitatis auri cupiditate, quam hauserant ex sermone hominum, aurum ibi delitescere, excisam in fragmentaque dissectam fuisse, quam piscatores soliti erant appellare *Brologenem*, adjunguntque unum ex ejus excisoribus oculum amisisse ex rejectione cæmentorum petræ, nomen justitiæ, usque, arbitror, ad interitum retinentis. Verùm ut petram exciderint, semper versabitur sermo, illic thesaurum absconditum fuisse, ut longè antea versatum fuisse arbitror, quàm à Dionysio petra hæc diceretur similitudinem gerere pineæ nucis. Nam, ut quidam scribunt, Lampsacum urbem Hellespontiam, prius *Pythyam* appellatam, ex eo, quòd Phrixus thesauros hîc posuerit (Thraces enim thesaurum πυθῶνα dicunt) ita petram Dicæam primùm *Pythyam* nominatam fuisse, quam amissa antiqua cognitione Thracicæ linguæ posteri ignorantes *Pythyn* à thesauro nuncupatam fuisse, postea fortasse petram στροβιλοειδῆ dixerunt esse, ex eo, quòd στρόβιλος sit ἡ πίτυς, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς.

Cap. XVIII.

De sinu nuncupato profundo, de fluvio ejusdem nominis, & Saronis ara: de agro nominato Calo.

A Dicæa petra littus recedere in sinum incipit introrsus in profundum angulum, qui convertit, circumscribitque primum anfractum Bospori: hunc sinum Dionysius appellat Bathycolpon. *Prope*, inquit, *petram Dicæam nuncupatus* βαθύκολπος, *is est sinus profundus, non tam circumscriptione sui intimi recessus perpulchri, & in profundam latamque arenam porrecti, quàm magna altitudine maris. Clivi enim ardui & præcipites vicini proximi sunt oræ maritimæ. Fluvius in sinum exit, cui idem, quod sinui nomen est. Hic existit Saronis herois Megarici ara, & jactus piscium sibi idoneo & maturo tempore conferta, & continenti natatione primò sursum, deinde deorsum Bosporum commeantium maris altitudine deceptorum.*

Hunc Megaricum heroëm arbitror esse illum Saronem deum marinum, qui nauticarum rerum scientiæ præesse existimatur, à quo Megaræ vicinus sinus Saronicus appellatur: cujus ara faciliùs ut cognoscatur, ubi sita fuerit, & qualis sinus sit nuncupatus Bathycolpos, subjungam littus, quod sub petram Dicæam succedit: à qua quingentos passus discedens, imam vallis attigi planitiem, quæ panditur in

passuum latitudinem quadraginta, ubi vestigia quædam ædis divæ Euphemiæ spectantur. In littore ultra vallem ducentos passus est fons Euphemiæ sacer, perenni rivulo scaturiens, lateritio opere concameratus. A fonte octingentos passus progressus sum ad petram mari circumdatam, paululum ex aqua extantem; quam piscatores *Trapezam* appellant, ex eo quòd tanquam mensa plana supra aquam emineat. Ab hac Trapeza brevi decurso spatio est profundæ vallis ima planities, intimum Bathycolpi recessum claudens, montanam finiens oram maritimam, quæ à Commarode incipit pergere ab ortu brumali ad occasum solstitialem, saxea, montosa, in quam impendent ardui clivi, per quos transversos iter fit malè tutum obliquis semitis exiguis, valde à littore altis, ex quibus permultis sine præcipiti casu ne transversum quidem pedem discedere licet. Bathycolpos ad similitudinem quandam anguli normalis accedit, quò Bosporos prius pergens, ad occasum ferme brumalem flectitur, ad ortum hyemalem normæ similitudinem gerens, non modò alveo, sed etiam utraque ora angulum normalem efficiens, inter Bathycolpon & promontorium in contrario littore situm, quod mucrone intus recurvato angulum Bospori interiorem agit. Bathycolpos in exteriorem anguli partem incurvatur. Hic sinus etiam olim appellari potuit Saronicus, sive ab ara Saronis in eo statuta, sive à querno nemore, quo olim redimitus erat. Saronem enim antiqua Græcia quercum appellabat, unde Saronicus sinus & Saronidæ Philosophi Gallorum, alio nomine Druïdæ appellati. Aram Saronis jam constat esse in littore Bathycolpi, sed in qua sinus parte, etiam ex verbis Dionysii consequentibus assequimur. *Paulò*, inquit, *sub promontorio Saronico situs est* καλὸς ἀγρός. Ob utramque commoditatem terræ & maris à natura nomen habet. Usque ad hanc ætatem nomen retinet: senes enim antiqui καλὸν ἀγρὸν, juvenes καλὸν ἀβρὸν appellant agrum, qui claudit Bathycolpon.

Quo cognito, percipimus, aram Saronis fuisse in promontorio intercedente inter Trapezam & maritimam planitiem vallis claudentis intimum recessum Bathycolpi, in quem medium descendit fluvius Bathycolpus, à sinu nomen adeptus, per latam vallem, quam Turci appellant alii *Biutere*, quasi magnum nemus, alii *Biudere*, quasi magnum fluvium, quod olim à Græco nomine transtulisse videntur. Græci jam nesciunt ubi sit Bathycolpos, sed Turcico nomine appellant *Biudere*; aut καλὸν ἀγρόν. Is hodie qualis sit, quantusque fluvius Bathycolpus, ut faciliùs percipiatur, describam vallem continentem Boni agri maximam partem, per quam mediam fluvius Bathycolpos defluit in sinum sui nominis. Hæc ob ortu Solis æstivo ad occasum æstivum procedit: cujus ima planities librata patens septingentos passus in latitudinem, primùm à mari pergit pratensis in passuum longitudinem circiter octonûm millium, cincta utrinque collibus vitiferis, & frugiferis: inde insinuatur in multas vallículas nemorosas, ipsa tota nemorosa, circumsepta collibus sylvestribus, ubi vagantur greges cervorum & aprorum. In valle intima ac penitus abstrusa sunt regii horti; quos irrigant rivuli perennes ex summa valle in unum alveum coëuntes, altis ripis coërcitum, & densis arboribus circumvestitum, ut introrsus perspicere nequirem. Itaque fortasse primùm Bathys appellatus nomen dedit sinui, sive à profundo alveo, sive à profunda valle, recedente in profundos saltus excelsis roboribus obscuros, ex valle Bathycolpo longè lateque porrectos ad Pontum usque, atque ad fontes Barbysæ, & Cydari agrestium animalium venationibus refertos. Fluvius Bathycolpus exiguam paludem prope ostium efficit, omni anni tempore perennem: etsi ipse summa æstate usque ad mare perennis non fluit; ex eo quòd partim in regis hortos, partim in prata consumitur, partim privatur rivo manante ex summa valle desinente in vallem Bathycolpon derivato, opere subterraneo ad usum vici Turcici juxta sinum siti, cui vicinus est alter vicus explicatus in passuum longitudinem circiter duûm millium, maxima ex parte à Græcis habitatus. Totus tractus continens hos duos vicos, & vallem Bathycolpon, collesque impendentes, nunc vulgo καλὸς ἀγρὸς appellatur, idque rectè: abundat enim ex terra frugibus fructibusque, ex mari piscium multitudine, ut nusquam in toto Bosporo piscatio luculentior exerceatur, densis piscium gregibus in hunc sinum aberrantium anniversariis transitionibus: quas quotannis bis factitare solent; primas sursum verno tempore, alteras deorsum ineunte hyeme.

CAP. XIX.

De promontorio Simæo, & sinu Scletrina: & de aris Apollinis, & Matris deorum.

A Bathycolpi valle trium millium & quadringentorum passuum ora maritima progressionem habet ad vicum;

quem etiam nunc Græci nominant *Scletrinam*, ſitum in ſinu, quem à Meridie claudit promontorium, ſub quo piſcatorum ſpeculæ tres in littore defixæ ſunt: ſingulæ duobus tignis conſtantes in excelſum excitatis, quæ intercipiunt & jungunt trabes crebræ immiſſæ ad facilem aſcenſum ſpeculatoribus præſtandum. Id promontorium Dionyſius appellat Simam. *Poſt*, inquit, καλὸν ἀγρὸν *eſt Simas promontorium, & Veneris meretriciæ ſtatua. Simam enim quandam habet hominum ſermo valde pulchram & ingenioſam, & ſolertem hunc locum incoluiſſe, de prætemavigantibus merere ſolitam ſtipendia Veneris.* Hanc primùm exiſtimo appellatam Simætham: deinde, ut vulgus contrahere ſolet nomina, Simam à Simætha meretrice Megarica, nobilitata amore Alcibiadis, & verſibus Ariſtophanis, cùm inquit:

Πόρνην δὲ Σιμαίθαν, ἰόντες Μεγάραδε,
Νεανιαὶ κλέπτουσι μεθυσοκότταβοι.

Megarenſes enim, qui Byzantium coloniam deduxerunt, cùm alia Boſpori loca nobilitârunt nominibus ſuorum nobilium civium, tum hoc promontorium illuſtrârunt ſua nobili Simætha, à qua multas poſtea meretrices Byzantias, ut ab urbe Megara oriundas, appellatas fuiſſe Simæthas, vero proximum videtur.

Ad hæc Dionyſius adjungit: *Promontorium nuncupatum Simam prætergreſſos excipit Scletrinas ſinus, neſcio utrum ex aſperitate ſylveſtris terræ, an ne à flumine in ſeipſum deſcendente: atque etiam ſuccedunt Aræ Apollinis, & Matris Deûm; & brevi intervallo ad Pontum navigatio.* Promontorium Simæthicum à Meridie continens Scletrinam ſinum, radices maritimas agit in paſſuum longitudinem quingentorum, à quibus imi clivi eriguntur in aſcenſum præcipitem trecentorum paſſuum: inde æquior aſcenſus exiſtit ad verticem, quo vallis Bathycolpica dividitur à valle Scletrina. Hæc quidem à fluminis oſtio, ab ortuque æſtivo proficiſcitur in paſſuum longitudinem circiter duûm millium: inde flectitur ad ſeptentriones, intervallo duorum plus minus milliarium, cujus ima planities partim pratenſis & vitifera, partim ceraſis conſita, quæ, quantùm oculis æſtimare potui, non minus patet, quàm quadringentos latitudinis paſſus, in longitudinem mille paſſuum. Inde vallis coarctatur, circumſurgentibus montibus arduis, adeoque proclivibus, ut ejus latus meridianum aſcendi ſolitum ſit longis anfractibus, veſtitum profundis ſylvis, cervos, apros, aliaſque feras adumbrantibus, continuatis cum nemore Biutericæ vallis. Latus claudens vallem à ſeptentrionibus præcipites quidem imos clivos habet, ſuperos verò longè remiſſiores, præſertim ubi metallorum ſecturæ eminent. Flumen Scletrinas à ſumma valle oritur; poſt ex ejus lateribus augetur rivulis cum aliunde manantibus, tum maximè à lateris meridiani clivis, continentibus tria Monaſteria ſolivagorum hominum, ſuſtentata præcipuo vectigali, quod colligitur ex ceraſis, inter ſe parvo intervallo diſtantia; è quorum fontibus tres rivuli, omni anni tempore perennes in Scletrinam delabuntur, ſinguli implentes fiſtulam fermè quincuncialem. Sed etſi multis rivulis perennibus augetur, ſumma tamen æſtate ejus alveus exareſcit, ex eo quòd alicubi abſorbetur terra arenoſa & rara in longitudinem quatuor ſtadiorum: deinde in longitudinem octingentorum paſſuum exiſtit uſque ad oſtium, & vicum Scletrinam ſecundum mare ſitum, ubi exiguam paludem cannis plenam efficiens, duobus oſtiolis in mare exit, quæ ambo efficerent ea magnitudine fluvium, qua exiſtit Pharmacicus.

CAP. XX.

De Amilto ſeu Milto promontorio, & Fano Byzantiorum: de Serapio, & templo Phrygiæ deæ.

A Valle Scletrina perrexi mille paſſus ad vallem nuncupatam Ceraſiam, à ceraſis, in hujus maritima planitie conſitis, patente in ducentorum latitudinem paſſuum, totam vitiferam. Ab hac progreſſum feci ſexcentorum paſſuum ad alteram vallem, quæ maritimam planitiem habet non latiorem ducentis paſſibus, vitium tamen feracem, arborumque fructiferarum. Huic valli ſuccreſcit promontorium, quod Dionyſius appellat *Amilton*, jam Græci nominant *Tripition*, neſcio an à Tripode Apollinis, cujus aras Dionyſius in ſinu Scletrina paulo antè poſuit. Mons ipſe, qui Tripition promontorium longè in Boſporum emittit, hinc clauditur valle poſita contra fanum Jovis, illinc valle Scletrina, à qua ſenſim ſuas maritimas radices projicere & flectere ad Solis ortum incipit, ut ejus promontorii mucro, & Simæum promontorium efficiant latiorem ſinum Scletrinam: inde paulatim ad Septentrionem flectitur in vallem Jovis fano oppoſitam, mille & ſeptingentos paſſus circuitu maris arenoſi, & vittis quibuſdam in vado diſtincti complectuntur promontorii Amilti radices directæ, præruptæ, præcipites, ut via nulla pateat in littore, ſed in clivis arduis ſemita duntaxat humano opere explanata, quæ non

minori complexu maris circumeuntur, nec minus in Bosporum projiciuntur, quam radices promontorii Hermæi. Duas angustias illæ efficiunt, unas obliquas ad promontorium fani Asiatici, alteras rectas ad promontorium Argyronium in littore contrario situm, quas nonnulli piscatores dicunt proximè accedere ad angustias Fani, quod obliquum habet, ac si rectà è regione oppositum esset Fano Jovis, angustiæ Fani tribus stadiis astrictiores, aut profectò non laxiores essent. Sub promontorium Amilton subit vallis opposita Fano Asiæ, dividens collum Fani Europæi ab ipso promontorio Amilto, quæ post breve longitudinis intervallum, quam suam imam planitiem mare attingentem plus minùs quadringentorum passuum; coarctatur in duas valles angustas & nemorosas objectu collis intermedii, quarum altera claudit à septentrionibus montem, ex quo projicitur promontorium Amilton: altera superiorem collis partem Fani Europæi: nam inferiorem hujus partem claudit planities vallis nondum in duas valles divisæ. Collis hic triplici declivitate propendet, una ad Solis ortum, altera ad Meridiem, tertia ad Occasum. Siquidem ipsum à lateribus cingunt valles præcipites, & penè directæ, à fronte verò Bosporus, in quem ille ipse collis demittit dorsum in omnem partem proclive, eminens supra Bospori angustias sitas inter duo fana, inter se quidem opposita, & Bosporum in summas angustias cogentia, aliquantum differentia. Nam Fanum Asiaticum situm est in promontorio extra cæterum littus Asiæ projectum in Bospori fretum, submittens dorsum ab Oriente ad septentriones: at Europæum Fanum positum est in colle emittente dorsum à septentrionibus ad Meridiem, impendente quidem in Bosporum, sed non projiciente suas radices extra oram maris antecedentem & consequentem. Nam antecedens longè altius projecta est à vicino promontorio Amilto: consequens verò attingens vallem, & radices collis Fani Asiatici, æqualis, & par longè cum subsequenti progreditur. In collis clivis vergentibus ad Solis ortum, & Meridiem, oppidulum situm fuit, quod Dionysius appellat πολίχνιον, Polybius, *Serapion*, Strabo *Fanum Europæ Byzantiorum*, Græci hodie appellant ἱερὸν ῥωμελίας, ex eo; quia situm sit in ditione Europæa, quam nominant Ρωμελίαν. Illius muri amplius decem stadia circuitu complectuntur, ut patet ex ipsorum fundamentis, quæ anno, antequam hæc scriberem, ferè tota extabant, humiliora quidem paulò supra terram, at excelsiora in altitudinem viginti pedum etiamnum eminebant: sed eorum maritimam partem adeò funditus everti vidi, ut ne substructiones quidem reliquerint. Muri per clivos sic excurrebant præcipites, ut totum ipsum oppidum valde propendebat, excepta Acropoli, sita partim in clivis, partim in collis cervice brevi & plana in viginti circiter passus coarctata, utrimque vallibus collem cingentibus. Inde cervix paulatim assurgit in excelsum verticem montis, unde Constantinopolis videtur; in quo quidem vertice veterem Pharum fuisse, postea ostendam ex Dionysio. Ut enim collis Fani emittit angulum quoquoversus declivem ad suas radices eminentes supra Bosporum, ita oppidum projiciebat mucronem undique proclivem, partim oblique eminentem supra vicum, quem nunc vocant Bostnicum à Bostnis eum incolentibus, partim recta impendentem supra angustiarum Bosporicarum portum, quem Græci appellant *Mauram molem*, hoc est nigram, à ponto Euxino proximo, quem Græci jam aliter appellare nesciunt, quàm Mare Nigrum; contra Aristotelem, qui censet Pontum Euxinum albiorem esse Mari Ægæo, ob fluminum multitudinem Pontum ingredientium. Sed Græci nautæ magis perspexerunt cœli conditionem, quàm colorem Ponti. Is enim frequenti caligine circumfundi solet, ut non modò littora vectores, sed ne gubernator quidem in puppi stans proram videre queat. de quo rectè Valerius Flaccus:

Illic umbrosæ semper stant æquore nubes,
Et non certa dies.

Ita enim Cimmerii longè lateque tenebras spargunt in Pontum, ut Constantinopolis interdum caliginibus circumfundatur. Nostrates ex antiqua fama Pontum Euxinum rectè vocant Mare Majus. Heroicis enim temporibus simpliciter Ponticum pelagus, ut quendam Oceanum arbitrati sunt. Qui illud usque adnavigabant, non aliter in exteriora ingredi maria credebantur, quàm qui extra Columnas [Herculis] progrediebantur. Quamobrem proprie Pontum appellavere; sicut Poëtam intelligimus Homerum.

Portus Mauræ molis subjectus erat sub Fanum Europæum; portu naturali carens, qualem habet Fanum Asiaticum. Idcirco Byzantii, cùm nollent se invitis quenquam in Pontum navigare, oram sub Byzantiacum Fanum subjectam; portu carentem, quò astrictiùs obsiderent angustias, molibus munierunt, ut earum ex uno brachio in Bosporum amplius octoginta passus Romanos projecto; ca-

tena extenderetur usque ad littus Fani Asiatici, ut invitis Fanis nemo navigare posset in Pontum. Itaque adhuc *Commercii Scalas* appellant ruinosas moles etiam nunc extantes. Illic enim olim portorium persolvebatur. Catena etiam hac ætate asservari dicitur in arce Fani Asiatici. At moles jampridem diminuta erat, sed tamen paulò supra aquam extabat. At nuper avaritia quorundam Barbarorum infinita saxa inde asportata sunt in ædificationes suas, magno damno navigantium, qui jam non vident illius cæca fundamenta sub aqua delitescentia.

Sed quid sentiat Dionysius de promontorio Amilto, & de oppido Fani Europæi; ipsum loquentem audiamus. *Post*, inquit, *Scletrinam existunt Milton promontorium nominatum, à similitudine coloris, atque contigua domus cujusdam navarchi, & littus arduum directumque & præcipitium ad Solis ortum inclinatum. Circa autem ipsum est mare tæniis distinctum, & Fanum cunctum contra frontem Fani Asiatici situm. Aiunt hic Jasonem litasse duodecim diis. Hæc Fana sunt oppidula juxta Ponti ostiam posita. Est etiam templum Deæ Phrygiæ sacrum, illustre & publice cultum.* Ex his Dionysii verbis cognoscimus, etiam tum Fana fuisse oppidula, ut ex vestigiis murorum usque ad hanc diem percipitur. Strabo Fanum Europæum appellat Fanum Byzantiorum; Asiaticum verò Fanum nominat Chalcedoniorum: amboque dicit pari intervallo distare à Cyaneis. Polybius scribit, cùm rediret Jason à Colchis, sacrificasse duodecim diis in loco Fani Asiatici, siti contra Serapion Thraciæ; ex quo patet Serapion fuisse apud Fanum Europæum. Cujus non meminisse Dionysium, significare videtur, Polybium & Dionysium non eadem ætate vixisse. Dii duodecim hi habentur, Jupiter, Juno, Neptunus, Ceres, Mercurius, Vulcanus, Apollo, Diana, Vesta, Mars, Venus, Minerva. Templum Phrygiæ deæ, matris deorum, Rheæ nuncupatæ, in clivis debuit potius esse, quàm in maritima planitie, ex eo, quòd montibus gaudeat, ideoque ὀρεία appelletur, & turrita dea: quia olim arces, quibus Rhea patrocinatur, in montibus sitæ essent, ob loci robur. Rheam habentem caput turritum, mulieres Cilices, & Turcicæ, & Mysiæ imitantur, ferentes capitis tegmen, turris similitudinem gerens. Itaque illius templum mihi fuisse videtur in his locis, ubi hodie duæ ædes sacræ sunt, altera divi Nicolai, altera divæ Mariæ. Jasonem excitasse aras Rheæ verisimile est, cùm duodecim diis in contrario littore excitaret, præsertim Argonautis Rheam maximè venerantibus, ut cujus statuam constituissent in Dindymo monte eminenti supra Cyzicum: item aliis locis, ut apud Phasim. Arrianus ait in sinistro latere Phasim ingredientibus statuam fuisse deæ Phasianæ, quam ipse Arrianus Rheam existimavit fuisse, ex figura. Nam manibus gestabat cymbala, & leones sub throno habebat, in quo Rhea sedebat, ut Athenis in æde Matris deorum, quam à Jasone similiter statutam fuisse colligo, ex eo quòd Arrianus ait, in loco in quo fuit Rheæ ara. Fuit etiam ancora lapidea Argous, qua Jason profectus est ad Colchos. Illam verò quam statuit apud Bosporum, similem conjicio Phasianæ Rheæ & Dindymenæ: nam Dindymena similiter leones habebat, quam Constantinum Magnum in forum Byzantinum, unà cum leonibus, Zosimus tradit traduxisse.

Cap. XXI.

De Chrysorrhoa fluvio: de secturis metallorum: de Pharo antiqua.

A Valle cingente Fani collem, amplius mille & sexcentorum passuum ora maritima processum facit ad vallem, in qua summa est ædicula Mariæ virginis, quam vocant *Castaniotam* à sylva castanearum circumvigentium, in qua est fons sacer, perennem etiam summa æstate rivum emittens per vallem angustam, & juxta ripas maxima ex parte inaccessam. Hic rivus ille est, de quo Dionysius, postquàm commemoravit Fanum deæ Phrygiæ, sic ait: *Post hæc Chrysorrhoas fluvius per angustam & aditu difficilem vallem à tergo positam delabitur leni fluxu, arenam auro similem deferens: circa hunc secturæ sunt, & terræ fossiones, & cuniculi acti ad scrutandas metallorum venas, antiquorum virorum opera, scrutantium divitis terræ facultates. Paulò ultra fluvium sunt nuncupata Chalcæa, locus vicinus mari fluctuoso quidem, sed tamen piscoso: nominatus est ab ære metallo. In summo vertice collis, secundum quem descendit Chrysorrhoas, existit Timæa, turris admodum excelsa, circumspecta, & permulto mari illustris, ad salutem navigantium excitata. Utraque enim Ponti pars caret portubus naves excipientibus. Nam maris insedati & turbulenti littus longum in neutram continentem flexiones habet. Ex hac turre faces ardentes noctu sublatæ perferebantur, rectæ viæ ad Ponti ostium duces. At Barbari verarum facium fidem auferebant prætendentes ex Salmydessi littoribus fraudulentas faces, ut in errorem nautas inducerent, in naufragiaque subducerent. Ora enim maritima importuosa est, & maris* vadum

vadum ob excessum aquarum ancoris non firmum, & paratum his, qui aberrarunt à recta via, naufragium, signis veris confusis cum falsis significationibus. Jam verò lucernam extinxit tempus omnia consumens, & turrim magna ex parte dissolvit. Ex his Dionysii verbis cùm cætera Ponti littora assequimur, tùm maxime Salmydessi esse importuosa; Thracesque naufragiorum deprædationibus maxime deditos esse. Dionysio consentit Xenophon, cum ait Græcorum exercitum, cujus ipse dux esset, accessisse ad Thraces, qui incolunt Delta regionem sitam supra Byzantium: deinde Salmydessum pervenisse ad ea littora è mari in brevia, & quasi æstuaria quædam impactas naves quamplurimas in Pontum venientes frangi, easque Thraces prædari, divisis inter se littoribus, columnarum positione per intervalla erectarum. Nam antequam id fieret, inter eos de præda cædes plurimæ fiebant. Equidem à Bosporo obivi pedibus ad Salmydessum oram Ponti importuosam, longè lateque apertam septentrionibus ventis: in medio itinere vidi locum, quem Xenophon appellat *Delta*; cæteri scriptores *Delcon*, sive *Delconem*; hodie nominant *Dercon*: id oppidum est, quod ab urbe Byzantio abest iter pedestre unius diei. Ex tribus partibus clauditur lacu dulci; nisi cùm tempestatibus mare incitatum exiguo Euripo intromittit, à quo piscis *Delcon* appellatur ab Athenæo commemoratus: is qualis sit, in nostris Piscationibus informabitur. Inde rediens ad Cyaneas, vidi navem nigra caligine Ponti aberrantem ab ostio Bospori in littus importuosum, aquilonibus impulsam collidi, naufragosque omnes vectores incolumes enatare in littus; Thracesque accolas opem naufragis ferre, à prædaque se abstinere, sive olim longa Romani Imperii consuetudine mansuefactos, sive nunc coërcitos acerba severitate dominantium.

Ex antedictis jam liquet, Pharum antiquam ostii Pontici non ibi fuisse, ubi nunc est juxta Cyaneas petras, imo longè interius in summo montis emittentis collem Fani vertice eminente supra vallem, per quam defluit Chrysorrhoas fluvius, unde longè lateque patet Pontus, & Bosporus, & Propontis, & Constantinopolis. Locus enim nullus commodior & tutior fuisse videtur ad Pharum efferendam in altum, quàm hic; omnibus verticibus Bosporanis excelsior; vicinus Fano Europæo sub ipsum subjecto; unde defendi poterat contra Barbaros hostes Phari, quam prope Fanum olim fuisse Philostratus significat, atque adeò ostendit expressa pictura, quam sub oculos postea subjiciemus; cùm ad Fanum Jovis perveniemus: aut si Pharus non extitit in vertice collis eminente supra latus meridianum vallis Chrysorrhoæ, certè eminuit supra latus cingens eandem vallem à septentrionibus; idque ex his, quæ postea affert Dionysius, conjectura assequimur. *His*, inquit, *ante commemoratis locis proximus succedit Phosphorus locus, qui vel à Diana, vel à vicina antiqua Pharo cognomen traxit. Huic adjunctum & continens longum littus, vocatum est Ephesiorum portus, à multis navibus Ephesiorum huc appulsis.*

Cap. XXII.

De portu Ephesiorum, & de Aphrodisio: de portu Lyciorum, & de Myrleanorum domicilio.

Post Ephesiorum portum, inquit Dionysius, *est Aphrodisium, formidabili tectum præcipitio. Hunc post, est portus Lyciorum: is subarenosum littus & sterile habet, in parvo ambitu valde bonus & firmus, tutusque est. Super hoc est Myrlæum, domicilium eorum, qui ob seditionem à Myrlæa in exilium projecti huc solum verterunt.* Cùm ex Dionysii descriptione, tùm ex his nominibus in hunc diem retentis, perspexi Ephesiorum portum esse, vel eum, quem Græci jam appellant *Magnum Aphosiatin*, vel eum, quem *Parvum* nominant *Aphosiatin*, vel utrumque angusto promontorio divisum. Græci usque ad hanc diem *Myrelium* vel *Myrileium* appellant, sinum quidem parvum, sed portuosum; ac primum totius Europæi littoris Bosporici, intrantibus ostium Ponti. Quo cognito, intelligo portum Ephesiorum alium esse non posse; quàm eum, quem vulgò nuncupant Aphosiatin. Nam à promontorio, quod à septentrionibus claudit vallem Chrysorrhoæ, usque ad portum Myrileium, nulli portus sunt; nisi Aphosiatis magnus, & parvus: hi cujusmodi sint, jam designaturus sum. Littus fermè rectum procedens, quod intercedit inter vallem Chrysorrhoæ, & promontorium dividens magnum Aphosiatin à parvo Aphosiate, pedibus obire non potui, propter mare contingens imos montium clivos valde pronos: sed quatenus oculis assequebar, octo stadia superare non videbatur. Promontorium, quod à magno dividit parvum Aphosiatin, inter utrumque portum patet in latitudinem passuum circiter ducentorum. Totum saxeum existit, rupibus paululum sinuosis eminens in mare directis ad perpendiculum more muri; ex ea præsertim parte, quæ attingit parvum Aphosiatin directa præcisa in semicirculum, in conum velut turris in tectum

fastigiata. Ab hoc promontorio paulo amplius mille passus usque ad promontorium ab Aquilone claudens magnum Aphosiatin, littus sabulosum procedit in formam arcuatam. In hunc valliculæ etsi desinunt, à ventis tamen non minus tutum ipsum præstant, quàm colles: non enim dorsum montis penetrant, atque etiam commodiorem descensum in portum præbebant villis, quas olim fuisse in supercilio vallium apparet ex fundamentis ædificiorum, ubi fontes perennes.

Promontorium, quo dixi claudi hunc sinum ab aquilonibus, excelsum est, undique præceps, & præruptum, & quod pedibus juxta littus circuiri nequit, ter tanto projectius in mare, quàm promontorium dividens magnum Aphosiatin à parvo Aphosiate. Inter portum magni Aphosiatis, & Myrileium sinum, intercedunt plus minusve mille & quadringenti passus, quantum metiri potui, incedens in dorso montis per semitas pastorum, densis dumetis implicatas. Nam clivi excelsi à supercilio ad littus præcipitibus rupibus abrupti subsident, ut nulla via pateat: à Meridie clauditur promontorio toto saxeo, quod ab exteriori parte habet cavernosas rupes altè sonantes, cùm sunt tempestates, ut præternavigantes ignari putent tormentorum bellicorum sonitum esse: ab interiori parte sinum attingente admittit cavernas, è quibus una longa est plus triginta passus, utrimque præcisa ad perpendiculum, cujus ima depressio tantundem patet, quantum summa labra. In hoc promontorio etiamnum extant vestigia quædam antiquorum ædificiorum, reliquiæ domicilii Myrelei. In Dionysiano codice legendum puto potius *Myrleium*, quàm *Myreleium*: nusquam enim reperio Myrleiam, sed Myrlæam urbem Bithyniæ, postea appellatam Apameam. Myrleanus igitur sinus ab occasu insinuatur in vallem, per quam descendit fluvius in sinum ortus à vertice collis eminentis supra vallem Chrysorrhoæ, in quo dixi antiquam Pharum olim fuisse, & à fontibus pergit, à Meridie ad Septentriones in longitudinem circiter quatuor milliariorum: inde ad Orientem procedens circiter octo stadia ingreditur sinum Myrleanum. Omni anni tempore fluit liquidus, & clarus: quo factum est, ut sinus hic sæpe à diversis habitatus fuerit, primùm à Thracibus Phineo Regi subditis, deinde à Lyciis: postremò à Myrleanis, unde sinus appellatus Lyciorum, deinde Myrleanorum. Profundus est, & magnarum navium capax, undique ferè tutus: ab ortu Solis contra se habet sinum vulgò nominatum Dios sacra: ejus saxa sunt obscurè cyanea, uti sunt totius Bospori viciniora Ponto.

Jam verò ubi fuerit Aphrodisium, quod ex Dionysio antè posui inter portus Ephesiorum & Lyciorum; id existimo fuisse propiùs portum Lyciorum, quàm Ephesiorum. Ut enim Ephesii Dianam colentes verisimile est Dianam Phosphoron posuisse prope portum Bosporanum, Ephesiorum dictum; ita Lycios existimo statuisse prope portum sui nominis statuam Veneris, quam cultu eximio prosequebantur, ut Lyciorum Reginam versibus decantatam Procli Lycii Philosophi. Prope enim Myrelium formidabilia præcipitia, quorum ima pars subsidet, & subducitur, summa projicitur, ut domorum projecta tecta, quibus statua araque Veneris, ut ait Dionysius, tegebatur. Itaque rectiùs interpretandum putavi Dionysium, cùm ait: Ἐπ᾽ αὐτῷ λιμένι Λυκίων Μυρέλειόν ἐστι: *Supra hunc portum Lyciorum est Myrelium* quàm si interpretati fuissemus: *Post hunc portum Lyciorum est Myrileium*: nam tum Lyciorum portus esset magnus Aphosiatis, & Aphrodisium fuisset in promontorio, quod parvum Aphosiatin à magno dividit: at ibi Aphrodisium non tectum fuisset formidabili præcipitio. Illud enim non ab imo subducitur, neque à summo projicitur, sed dirigitur ad perpendiculum.

Cap. XXIII.

De Gypopoli, & de aulis Phinei, & Amyci Bebrycis.

Promontorium, quod à septentrionibus claudit sinum Myrleium, totum saxeum, & parum latum existit, ut quod in passuum longitudinem plus minusve, latitudinem passuum non excedat aliam ducentorum, aliam trecentorum. Ex tribus partibus mari, aut flumine circumdatur, à Meridie quidem sinu Myrlæano, & flumine. Illius mucro non latior ducentis passibus cingitur Bospori angusto canali: at ab Aquilone jam latioribus primis faucibus Bospori clauditur. Ab hujus quidem promontorii mucrone progressus paulò amplius sexaginta passus, vides ejus latus vergens ad primas Bospori fauces, & Pontum rupibus excelsis, præruptis propendere directis à summo promontorii vertice ad imas radices mare attingentes, quæ recessus admittunt parvos, refertos ingentibus saxis, abruptis, ex antiqua ruina desinentes in speluncas prominentibus rupibus tectas, quarum una vergens ad Solis ortum in omnes partes patet viginti quinque passus: eam olim arbitror Thracum agrestium latronum domicilium

naturale fuisse, priusquàm ædificia incolere assuefacti essent. Olim majores speluncas fuisse ostendunt crebra ingentiaque saxa ante speluncas projecta, ab impendentibus ruinosis rupibus abrupta longa temporis vetustate. Nam veteres Thraces ex latrocinio viventes externorum adeò crudeles hostes fuerunt, ut de suo in externos odio cognomen dederint Ponto non modò inhospitalitatis cujusdam, sed perpetui odii sine exceptione omnem peregrinationem præcidentis, ἄξεινον omnes appellarunt, Sophocles ἀπόξεινον, Lycophron κακόξεινον, cùm ob ejus navigandi difficultatem, tum ob ejusdem accolas Barbaros, qui Bosporum sic clausum tenuerunt, ut Poëtis materiam dederint fingendi, petras Cyaneas inter se concurrisse, easque ante Jasonem nunquam apertas fuisse. Hoc interpretari possumus utrinque latrones Bosporum totum olim Cyaneas appellatum accolentes intercepisse navigantes in Pontum, commodioremque juxta Bosporum sedem habere non potuisse ad obsidendas Ponti portas, quàm hunc locum situm in primis faucibus Bospori habentem speluncas saxeas naturales, quales tempora illa postulabant, quæ alibi in toto Bospori littore Europæo nullæ aliæ sunt, quàm hæ, habentes proximum fluvium perennem & potabilem, tantumque, quantus nullus longo intervallo reperitur: non Scletrineus, qui propinquior est, non cæteri omnes littoris Europæi majores defluunt in Bosporum. Quamobrem miror Dionysium hunc præteriisse, cùm alios minores, & toto anno minimè perennes, haudquaquam præterierit. Hæ rupes suis radicibus ad mare adhærescentes eminent supra mare in longitudinem mille passuum præcisæ, directæ ubique inter se continentes, excepto exiguo sinu intermedio, ex quo ascenditur in jugum promontorii depressum inter rupes utrinque eminentes multis projectionibus, subsidentesque multis contractionibus in multos vertices fastigiatas, ut castella quædam agrestia præternavigantibus esse videantur, turribus elata, aspectu horrido & planè Barbarico. Non uno lapide illæ constare videntur, sed multitudine lapidum inter se compactorum, terrâ cyaneâ conversâ in saxa fragilia, vetustate inter se cohærentia, cyaneo quidem colore, sed aliquantùm vario; alia enim obscuriora; alia dilutiora. Has rupes arces Phinei pulchrè describit Dionysius. *Post*, inquit, *Myrileum, est Licnias, forsitan nominatus, sive ex eo, quòd ad similitudinem cunarum concavus sit, sive ex eo, quia secundum imas suas partes undique suam projectam eminentiam dilatat. Apud hunc locum est collis saxeus nuncupatus Gypopolis, cognomen adeptus, sive ab immanitate Thracica & Barbara, agrestique: aiunt enim hìc habitasse Phinei Regi subjectos, crudelitate plurimùm eminentes: sive etiam appellatus est Gypopolis, ex eo, quòd Vultures frequentes apud hunc locum versari gaudeant.* Hæc quidem Dionysius. Posset item appellari Gypapolis per alpha. ἀπὸ τῶν γύπων, ἤγουν τῶν ἀπιλαίων. Num verò hæc, an alia quædam vicina fuerit aula illa, decantata quidem scriptis multorum antiquorum, sed recentium omnium ignoratione obscurata, ad quam Phineus Jasonem, cæterosque Argonautas excepit, ex his quæ quàm mox subjungentur, conjicito.

Asclepiades quidem & Didymus narrant Jasonem navigantem ad Colchos, cùm venisset ad regionem Bithynorum, exceptum fuisse à Phineo in suam aulam. Sed hæc an fuerit in Asia, an in Europa, dubia videtur, ex authoribus duplicem tradentibus Bithyniam, unam Europæam circa Salmydessum in Thracia constitutam, alteram Asiaticam; Phineumque omnibus Thracibus, etiam Asiaticis nuncupatis Bithynis imperasse: nec dubium tollunt, scribentes Phineum habitasse circa Salmydessum, Phinopolimque fuisse inter Salmydessum & Cyaneas. Unde quibusdam aula fuisse videtur, in qua Phineus excepit Jasonem, ut mihi etiam videretur, nisi extra Bosporum ab omnibus Geographis constitueretur: nisi fortasse Plinio, qui eam interdum constituere videtur intra Bosporum, cùm ait: *Inde fauces primæ, ubi Phinopolis oppidum fuit.* Sed alio loco secum dissentit, cùm oram Thraciam inceptam ab Istri ostiis ad Bosporum persequens narrat *Thynniam, Salmydessum, Develton, Phinopolin: Sed à Bosporo Lasthenes:* ex quo quidem ordine verborum excludit à Bosporo Phinopolin. Quamobrem Phinopolis extra Bosporum sita non fuit aula Phinei, in qua excepit Jasonem Phineus. Nam si usque ad Phinopolim Jason navigasset, jam prætergressus Cyaneas, non necesse habuisset petere consilium à Phineo, qua ratione Cyaneas præteriret. Verùm aulam Phinei fuisse juxta Bosporum inter Cyaneas, interque aulam Amyci Bebrycum Regis, à nemine certius intelligere possumus, quàm ab Orpheo antiquissimo, qui unus ex Argonautis fuit, à quo omnes didicerunt, si quid veri de aula Phinei scripserunt: verùm in qua parte Bospori, intelligere non possumus, nisi prius cognoverimus, ubi fuerit aula Amyci. Utrasque juxta Bosporum, illam in Europa, hanc in Asia fuisse, ex Orpheo & Apollonio assequi potuisset

Plinius & Hermolaus, si diligenter utrosque perpendisset. Sic enim Orpheus ait, cùm Argonautæ præternavigassent Cyzicum Rhyndacem, venisse ad Cion, locum situm juxta Propontidem, inde tum solvisse:

> Ἀλλ᾽ ὅτε πρὸς μεσάτην νῶ φέρεν ὠκέας ἵππους
> Ἥλιος, κραιπνὸς δ᾽ ἐξ οὔρεος ἔπνεεν οὖρος,
> Ἐν δ᾽ ἔπεσ᾽ ἀργυφέαις ὀθόναις, Τῖφυς δ᾽ ἐγεγώνει
> Νηὸς ἔσω περάαν, θινὸς δ᾽ ἐκ πείσματα λύειν.
> Οἱ δὲ κυβερνητῆρος ἐφημοσύναις ἐπίθοντο.

Paulo post:

> Αὐτὰρ ἐπ᾽ ἠῶοι λυγρὴν ἐπεράσαμεν αἶαν,
> Ἔνθ᾽ Ἄμυκος Βεβρύκεσσιν ὑπερφιάλοισιν ἄνασσεν·
> Ὅστε πανομφαίου Ζηνὸς θέμιν οὐκ ἀλεγίζων,
> Ἆθλον ἐπὶ ξείνοισι περικτιόνων ἀνθρώπων,
> Ὅστις ἐπὶ σταθμοὺς, ἠδ᾽ ἄστεμφῆ δόμον ἵξῃ,
> Θήκατο πυγμαχίης ὑπέροπλου πειρηθῆναι.
> Τὸν μὲν ἄρ᾽ ἤϊστωσε βίῃ κρατερὸς Πολυδεύκης,
> Τύψας ἀπροφάτως κεφαλὴν σκληροῖσιν ἱμᾶσι.
> Λαοὺς δ᾽ αὖ Βεβρύκων Μινύαι χαλκῷ κατένηραν,
> Ἔνθαδ᾽ ἀφορμιθέντες, ὑπ᾽ εἰρεσίῃ δὲ καμόντες,
> Βιθυνῶν τὸ μέγα ἄστυ πλατείῃ κέλσαμεν ἀκτῇ,
> Σπεύδοντες προχοαῖς, ἠδ᾽ ἐν νιφάργεσιν ὕλαις,
> Ἑσπέριοι αὐλισθέντες ἐφοπλισάμεσθα δόρπον.
> Ἔνθα τότ᾽ αἰνόγαμος Φινεὺς ὑπερήνορι θυμῷ
> Δοιοὺς ἐξαλάωσε γόνους, προβλῆσι πέτραις
> Θηρσὶν ἑλὼν προὔθηκε γυναίων εἵνεκα φίλτρων.

Deinde paulò infrà ait:

> Αὐτὰρ ἐπεὶ Φινῆος Ἀγηνορίδαο λιπόντες
> Αὖλιν, ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης ἐξικόμεσθα
> Ἀγχοῦ Κυανέαις πέτραις, ἅς μοι ποτὲ μήτηρ, &c.

Posteà addit:

> Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ πορθμοῖο κατὰ στόμα, καὶ διὰ πέτρας
> Κυανέας ἤμειψε λάλος τρόπις, αὐτίκ᾽ ἄρ αἵ γε
> Βυσσόθεν ἐῤῥιζοῦντο, καὶ ἔμπεδον αἰὲν ἔμιμνον.
> Οὕτω γὰρ μοῖραι τάδ᾽ ἐπεκλώσαντο βαρεῖαι.
> Καὶ τότε δὴ προφυγόντες ἀδεύκεα πήματ᾽ ὀλέθρου,
> Ῥηβαντοῦ προχοαῖσι μέλαιν᾽ ἐξικόμεθ᾽ ἀκτήν, &c.

Ex his quidem percipimus, aulam Phinei fuisse inter Cyaneas, interque aulam Amyci, ad quam Pollux vicit Amycum Regem Bebrycum. Sed utrum in Europa, an in Asia fuerit urbs illa magna, quam dicit esse Bithynorum sitam in lato littore, Orpheus non declarat: nam si legatur;

> Ἔνθα δ᾽ ἀφορμιθέντες, ὑπ᾽ εἰρεσίῃ δὲ καμόντες
> Βιθυνῶν τὸ μέγα ἄστυ πλατείῃ κέλσαμεν ἀκτῇ.

videtur ostendere illam fuisse aulam Amyci, ex eo, quòd Apollonius Poëta quidem Argonauticorum, sed Orphei interpres, aulam Amyci scribit fuisse in lato littore, cùm ait:

> ---οἱ δὲ χθονὸς εἰσανέχουσαν
> Ἀκτὴν ἐκ κόλποιο μάλ᾽ εὐρεῖαν γ᾽ ἐσιδέσθαι.

At potius mihi legendum videtur in Orpheo, Ἔνθεν ἀφορμιθέντες: ex eo, quòd ante Orpheus dixit, transiisse ad locum:

> Ἔνθ᾽ Ἄμυκος Βεβρύκεσσιν ὑπερφιάλοισιν ἄνασσεν.

Ubi Pollux Amycum devicit. Sed tamen etiamnum ex Orpheo dubium videtur, utrum illa magna urbs fuerit in Asia, an Europa, itemque an aula Amyci in Europa, an Asia, an juxta Bosporum, an in Propontide. Nam Dionysius scriptor orbis, post Bithynos, postque ostium Ponti ponit Bebrycas. Charon narrat Lampsacenorum regionem prius appellatam fuisse Bebryciam, unde Tzetzes ausus est totum Hellespontum appellare Bebrycium, & totam Propontidem Bebryciam, sed & Bithynos accolentes Bosporum appellatos fuisse Bebrycas, cùm ex Nymphe Heracleota colligitur, tradente Bithynos etiam appellatos fuisse Mygdones & Bebrycas: quos Strabo dicit antè Bithynos Mysiam incoluisse, oriundos à Bebrycibus Thraciæ, tum Bithynos Bosporanos nuncupatos fuisse Bebrycas, liquet ex aula Amyci Bebrycum Regis, quam juxta Bosporum in Asia sitam fuisse deprehendo ex Apollonio Orphei interprete, non minus egregio *Argonauticorum* Poëta, quàm Geographo vero: qui ut narravit, quemadmodum præternavigarint Cyzicum usque ad Cion: Inde, inquit, solventes:

> Ναυῶ δὲ πανημερίῃ ἄνεμος φέρε, νυκτί τε πάσῃ
> Λάβρος ἐπιπνείων· ἀτὰρ οὐδ᾽ ἐπὶ Τυτθὸν ἄητο
> Ἠοῦς τελλομένης, οἱ δὲ χθονὸς εἰσανέχουσαν

Ἀκτὴν ἐκ κόλποιο μάλ' εὐρεῖαν γ' ἐσιδέσθαι
Φρασσάμενοι κώπῃσιν ἅμ' ἠελίῳ ἐπέκελσαν·
Ἠὼς δ' οὐ μετὰ δηρὸν ἐελδομένοις ἐφαάνθη·
Ἔνθα δ' ἔσαν σταθμοί τε βοῶν, αὖλις τ' Ἀμύ-
κοιο,
Βεβρύκων βασιλῆος.

Deinde postquam narravit, ut Pollux vicerit Amycum, ut lauro coronati Argonautæ cœnassent, adjungit:

Ἦμος δ' ἠέλιος δροσερὰς ἐπέλαμψε κολώνας,
Ἐκ περάτων ἀνιὼν, ἤγειρε δὲ μηλοβοτῆρας,
Δὴ τότε λυσάμενοι νεάτης ἐκ πείσματα δά-
φνης, &c.

Post addit, ut toto illo die afflictati tempestatibus fuerint, postridieque pervenerint ad maritimam domum Phinei, utque Phineus dixerit Argonautis:

Πέτρας μὲν πάμπρωτον ἀφορμηθέντες ἐμοῖο,
Κυανέας ὄψεσθε δύω ἁλὸς ἐν ξυνοχῇσι.

Postea subjungit:

Αὐτίκα Βιθυνῶν ἐπὶ δεξιὰ γαῖαν ἔχοντες,
Πλώετε ῥηγμῖνας πεφυλαγμένοι, εἰσόκεν αὖτε
Ῥήβαν ὠκυρόην ποταμὸν σκόπελόν τε κολώνης.
[alii, ἀκτήν τε μέλαιναν.]

Ex his patet aulam Phinei fuisse in Europa, juxta Bosporum, vicinam Cyaneis; aulamque Amyci fuisse in Bithynia Asiatica: sed an juxta Propontidem, an juxta Bosporum, conjicere licet ex eo, quòd Orpheus dicit, Argonautas ex eo solvisse circa Meridiem vento secundo: similiter Apollonius ait, ex Cio solventes totum diem, & totam noctem secundo vento & copioso vectos fuisse; postridie manè vento cessante remorum vi appulisse navem ad eum locum, ubi esset aula Amyci, ubi Pollux ex provocatione vicit Amycum. Jam verò à Meridie ad posterum diem vento secundo usos conficere potuisse amplius centum milliaria, existimo ex mea navigatione, qua intra viginti quatuor horas à monte Arganthonio, eminente supra sinum Cioticum, perveni ad Bosporum, distantem à Cio plus centum milliaria. Ex quibus etiam verisimile videri posset, aulam Amyci in Bosporo potiùs quàm in Propontide, si nulla essent apertiora argumenta ad probandum aulam Amyci esse juxta Bosporum. At alia permulta certiora sunt, quorum nonnulla, cùm alia ex Apollonio colligere possumus, tum juxta locum, ubi interfectus est Amycus; fuisse νεάτην δάφνην, quam non Apollonium poëticè finxisse, sed revera in hoc loco fuisse permagnam; ex Andræta Tenedio & Apollodoro infrà ostendam: quam posteri appellarunt Laurum insanam, ubi Plinius dicit fuisse portum Amyci, quem Arrianus appellavit portum Laurus insanæ. Eumque tradit quadraginta stadia distare à Fano Jovis Vrii, octoginta ab Urbe Byzantio.

Ex his manifestum est aulam Amyci fuisse in medio Bosporo; aulamque Phinei inter medium Bosporum & Cyaneas. Sed in quo loco nunc conjiciamus. Vero proximum est, cùm Phineus haberet greges boum, & ovium, equorumque, Rexque esset Thraciæ, habitasse prope flumen. A medio Bosporo in Europâ ad Cyaneas primus est Pharmacius fluvius; situs contra portum Amyci, in quo non fuisse Phineum, cùm excepit Jasonem; Bospori latitudo ostendit, quæ haud excedens milliare, non tenuisset Argonautarum trajectum tantum temporis, quantum Orpheus & Apollonius tradunt consumpsisse ab aula Amyci ad aulam Phinei: deinceps sequitur Bathycolpus fluvius, ubi aula Phinei fuisse non videtur ex loci intervallo. Ille enim distat à portu Amyci circiter tria milliaria; non enim Argonautæ diem unum consumpsissent in tria milliaria conficienda. Restat ut Scletrinas aut Myrleanus habuerit domum Phinei: sed uter habuerit, ex his, quæ mox afferam, conjicias. Scletrinas habuisse videtur ex his Apollonii versibus; cùm ex hospitio Phinei Argonautæ solvissent, ait:

Ἐκ δὲ τόθεν μακάρεσσι δυώδεκα δωμήσαντες
Βωμὸν ἁλὸς ῥηγμῖνι πέρην, καὶ ἐπ' ἱερὰ θέντες,
Νῆα θοὴν εἴσβαινον, ἐρεσσέμεν.

Hoc est, *in littore ulteriori aram erexerunt*; quod infrà ostendam esse in eo loco; ubi est Fanum Jovis Vrii, cui domum Phinei propinquam fuisse antedicti Apollonii versus designant. Inde adjungit, ut ex eo loco, ubi Fanum est, solventes navigarunt ad Cyaneas promontorium. Fanum est magis intra Bosporum, quàm Myrleanus fluvius duobus milliaribus. Itaque si aula Phinei fuit ad Myrleanum, oportuit Argonautas retrocedere duo milliaria. Sed id ferri potest, nam vatis Phinei vaticinio illud templum excitarunt duodecim diis: verisimiliusque videtur aulam Phinei fuisse prope Myrleanum fluvium, ubi fuit Gypopolis, quàm prope Scletrinam, ex Orpheo, cùm ait, Argonautas postquam reliquissent aulam Phinei supra magnam undam maris, accessisse prope Cyaneas: sed clariùs ex Apollonio, cùm scribit Phineum dimittentem Argonautas: *A me*, inquit, *discedentes quam primùm vi-*

debitis Cyaneas. Ex quibus oportuit domum Phinei propinquam esse Cyaneis. Adde, quòd aulam Phinei dicit Orpheus fuisse, ubi excæcavit filios, eosque in petras eminentes projecit. Ex quibus videtur aula Phinei propinquior Myrleano, quàm Scletrinæ, quòd circa Myrleanum rupes sunt eminentes & præcipites, frequentari solitæ vulturibus, & corvis, milvisque, hoc est, harpyis rapacibus.

In contrario littore est promontorium, quod Dionysius Byzantius appellat *Coracium*, in hanc diem nomen retinens, propterea quòd nulla alia pars Bospori, quàm circa Myrelium & Gypopolim ventos rapidiores habet. Venti enim Harpyiæ dicuntur. Homerus in synonymia ponit θύελλας καὶ ἁρπυιάς, ἀντὶ τοῦ καταιγιδώδεις πνοάς· τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ θύειν, ὅ ἐστι μετὰ βίας ἄγειν. atque ut solemus Harpyias ἁρπακτικοὺς κύνας appellare, ita latrones rapaces Thraces Harpyias vocare possumus. Nam quòd Orpheus dicat aulam Phinei fuisse in sylvis, nunc nullæ sunt in Myrleano, sed neque item in sinu Pharmacia, cùm olim fuisse densa & profunda nemora antè ex Dionysio acceperimus. Sed de his rebus tam antiquis, quas ne antiqui quidem permulti etiam literarum monimentis clari benè novisse videntur, cuivis curiosius relinquo judicium.

Cap. XXIV.

De petra Dotina.

P*Aulo ultra Gypopolim* (inquit Dionysius) *est petra Dotina nominata, non in magnam maris altitudinem abdita, neque supra aquam extans: naves in ipsam impinguntur. Petræ nomen ironia, dissimulantiaque ridet navigantium ignorantiam.* Δωτίνην *vocant Dorienses, ab aliis Græcis nominatam* Πεζῖνα. Byzantios colonos Megarensium lingua Dorica usos fuisse, cùm ex his cognosco, tum magis ex psephismate, quod à Byzantiis decretum in gratiam Atheniensium Demosthenes citat *contra Æschinem. Dos*, inquit Varro, *erit pecunia, si nuptiarum causa data*; hæc Græcè δωτίνη: ita enim hæc à Siculis nominatur. Jam verò ut ab Urbe Byzantio ad Pharum & Cyaneas pedibus profectus sum secundum littus, ita à Pharo similiter pedibus Byzantium reverti, quàm proximè ad littus accedere potui. Sed primum à Pharo ad Myrelium non potui, quòd littus præceps & præruptum sit, perpetuis rupibus editum in altitudinem plus minusve quadraginta passuum. Supra hoc littus existit planities campestris, colliculis, & valliculis distincta, longe lateque patens, sensim assurgens usque ad verticem collis, in quo antè dixi fuisse antiquam Pharum. Itaque à Pharo ad Chrysorrhoam iter feci per supercilia collium, per desertas pastiones plenas ericis, aliisque fruticibus, ubi nihil cultum apparet, præter exiguas arationes, non tam iniquitate terræ, quàm inopia agricolarum: si quà descensus patet ad littus, ut patet ad Myrelium, & ad portum Ephesiorum, statim latæ rupes me impedierunt, ut ex altis littoris crepidinibus mihi sæpe ascendendum fuerit ad circumeundas rupes obvias, & per directos & præruptos clivos repere quadrupedis more habui necesse. A Chrysorrhoa juxta littus iter habere potui ad promontorium Milton, quod præceps & abruptum non pervium est, nisi in excelsis clivis: inde ad Bathycolpon juxta Bosporum perrexi: à Bathycolpo ad Commarodes, exceptis vallibus, via non patet in ora maritima, sed angustissima semita habetur in arduis clivis, confragosis, & abruptis. A Commarode ad Leosthenium iter confeci ferè secundum littus. A Leosthenio ad portum Phidaliæ (excipio valles) via duntaxat patet per altos clivos. A Phidalia ad oppidum nuncupatum Sycas, sive Justinianas, via patet juxta Bosporum: à Sycis Byzantium trajectus est brevior quatuor stadiis, à quo quidem trajectu appellato Syceno ad finem Bospori planities maritima (Constantinopoleos partem continens) accessum latum largitur etiam quàm proximè ad Bosporum.

Cap. XXV.

De Panio promontorio Phari, & de Cyaneis petris.

P*Ost Dotinam petram*, inquit Dionysius, *existit promontorium nuncupatum Panium, parallelum Cyaneis, hoc est, quasi par & æmulum contra Cyaneas situm, intercedente medio maris littore: in fine autem promontorii, parvæ Insulæ termini Pontici maris à Continente diremptæ parvo maris spatio intermedio, quod perlevibus & perparvis navigiis permeari & transiri potest ob mare minime profundum.* Sublimes autem Cyaneæ, & supra mare elatæ, aspectum gerentes similem Cyano, sive à terra multiformi, sive ex refractione maris: supra Cyaneas ara existit Apollinis à Romanis statuta. Promontorium Panium totum saxeum, nihil aliud est, quàm Isthmus peninsulanus, ex tribus partibus mari circumdatus, ab Oriente quidem Bosporo, à septentrionibus sinu Ponti scopuloso, im-

portuoso, patenti in longitudinem circiter mille & ducentorum passuum. Ab hujus intimo recessu linea secans promontorii dorsum, hoc est, cervicem Isthmi, ducta ad Bosporum extenditur in passus septingentos. Clivi à summo mucrone ad cervicem in passuum altitudinem efferuntur circiter mille & ducentorum. Contra Cyaneas emittit duos mucrones totos saxeos. Primus quidem major est, & rectus assurgit in medium promontorium, sub imas radices admittens brevem quendam recessum diuturnis & vehementibus fluctibus excavatum, cavernis & fossulis saxeis plenum, qui exarescit, cùm est mare tranquillum: cùm verò est ventus, concitatum impletur fluctibus, sed cavernæ semper aqua plenæ remanent. Alterum verò mucronem emittit minorem & obliquum, à dorso demissum, velut pollicem porrectum in obliquam manus partem. Is mucro magis meridianus exiguum sinum efficit, admittentem duntaxat scaphas. Littus autem contra Cyaneas situm, intercedens inter utrosque mucrones, longum circiter trecentos passus.

In Panii supercilio eminenti suprà mucronem majorem existit Pharus quasi Φανός: unde à Græcis hujus ætatis, omnia ferè nomina diminuere in άειον solitis, appellatur Φανάειον. id turris est octogona, in culmine habens lucernam omnibus noctibus lucentem navigantibus, undique clausam vitreis fenestellis, plumbo, non gypso compactis, quod ostendit non Turcorum, sed Christianorum opus esse. Ex vertice Panii promontorii quoquo versum vides longè lateque Pontum Euxinum, tanquam ex Panio Alexandria olim videbatur: hac etiam ætate spectatur in media Alexandria Panium quoddam manufactum, fastigiatum in acutum verticem, excelsum, colli simile; ex cujus culmine tota undique Alexandria, simulque hinc mare internum, illinc Mareoticus lacus videtur. Duobus promontoriis Panio & Ancyreo finitur Pontus, incipitque Bosporus. Juxta Ancyreum existunt Cyaneæ Asiaticæ; juxtaque Panium Cyaneæ Europææ, distantes à Panio sibi opposito ab occasu paulò ampliùs septuaginta passus Romanos. tantundem enim in latitudinem patet Euripus, Cyaneas à Continente separans, quem vadosum & saxeum nudus transire conatus, de medio cursu revocatus sum. Itaque conscensa scapha, per hunc penetrans adverti Cyaneas ab occasu quidem circumnavigari non posse, nisi navigiis perparvis ob vadosum Euripum; à Septentrionibus Orienteque circuiri ab omnibus navibus posse.

Cyaneæ nihil aliud sunt, quàm ut dicuntur, petræ: eas enim nunquam Insulas appellant Orpheus, Apollonius, Valerius Flaccus, Herodotus, Dionysius Alexandrinus: sed duntaxat petras nominant. Strabo verò & Dionysius Byzantius vocant Insulas minùs propriè. Valerius Flaccus nunc scopulos, nunc cautes, nunc rupes nuncupat. Euripides Didymos petras, quæ profectò nihil aliud sunt, quàm duo scopuli, unus Asiaticus, alter Europæus, divisus in quinque petras una radice nitentes, sed ab imo ad summum rimis divisus: quarum primam Pharo viciniorem à petra dividit fissio, rimaque alta quinquaginta dodrantes, alicubi patens in latitudinem trium pedum: in qua quidem fissione consistit saxum plaustrici oneris magnitudine à prima petra gradum atque aditum jaciens ad secundam petram in fissionem projectam ex antiqua ruina, quam summam scopuli verticem edidisse significant circum scopulum permulta abjecta saxa. Primæ quidem petræ jugum in omnes partes patet sexaginta septem dodrantes: secundæ verò dorsum planum, in quo statuta est columna, in dodrantum longitudinem panditur centum & quinquaginta: in latitudinem verò quinquaginta. Secundam à tertia dividens fissio paulo latior est sexaginta dodrantibus. Tantundem patet fissura tertiam à quarta sejungens. Altitudo totius scopuli, quem dixi divisum in quatuor petras, non excedit octoginta dodrantes. Ambitus superat duo millia dodrantum. Ascensus in hujus jugum non patet, nisi uno aditu, eoque perangusto, quo quadrupedis in modum irrepitur. Scopulus etsi totus saxeus, tamen ex ejus dorso aliquot frutices enascuntur, ut caprifici, ut pruna agrestia; sed rarissima. Cùm sunt maris tempestates, fluctibus obruitur usque adeò, ut columna aspersione fluctuum attingatur. Fuit aliquando scopulus integer, nullis rimis scissus, sed saxa circum projecta ostendunt ruinarum editione scissum fuisse: unde factum est, ut ejus radices multas cavernas & latebras habeant, partim aridas, partim mare admittentes, ubi non modò pisces, sed etiam multi homines delitescere possunt. Quinta petra longè humilior cæteris, fastigiata in duos vertices, exiguo Euripo divisos: illius quidem radices sub aqua juxta vadum cum radicibus scopuli, quem jam dixi in quatuor petras divisum, continuantur, conjunguntúrque: sed ab hoc scopulo quadrifido separatur Euripo vadoso, pleno ingentibus saxis ex aqua extantibus, quæ ab ipsis scopulis abrupta esse videntur.

Circum hos omnes scopulos similiter

ingentia saxa abrupta jacent, Euripique vadum intercedentis inter Panion, & Cyaneas saxeum, & cavernosum, introspexi; ut vero proximum videatur Cyaneas olim abruptas à Panio promontorio fuisse similiter toto saxeo. Quare non sine physica ratione, ubi animadvertissent Poëtæ Cyaneas terræmotu, aut temporis vetustate ruinas edidisse, & circumfractas esse, finxerunt inter se concurrisse: in quo concursu quid verius esse apparet, quàm id, quod tradit Valerius Flaccus: *Cyaneæ juga præcipites illa remittunt.* Nam revera earum juga ruinis illisa remissiora sunt facta, earundemque moles illisæ. Nam quod Apollonius ait petris Cyaneis, Κοῖλαι δὲ σπήλυγγες ὑπὸ σπιλάδας τρηχείας Κλυζούσης ἁλὸς ἔνδον ἐβόμβεον, ex antè jam dictis non fictum esse præscimus. Quòd autem Cyaneas Asiaticas concurrisse contra Europæas Cyaneas, quas modò clausas, modò apertas videri tradiderint, ex eoque Synormadas, & Symplegadas, & Planctas appellaverint, non mendacium commenti sunt, sed physicam veritatem expresserunt ex antiquis duabus Cyaneis, hoc est, ex duobus littoribus Bosporum cingentibus, quæ utraque antiquissimis temporibus Symplegades, & Planctæ appellatæ sunt, id est, ut Valerius ait, errantes per altum Cyaneæ: *Illæ redeunt, illæ æquore certant*; ex eo (ut ait Eratosthenes,) quòd angustum fretum & flexuosum multis anfractibus circumseptum navigantibus videtur tum concurrere & congredi, occultari, claudi, tum rursus digredi aperirique: proximo enim accessu aperiuntur, mox digressu rursum delitescunt Cyaneæ. Dionysius Byzantius ut Cyaneas constituat Insulas esse, tamen omnes Bospori anfractus ait Symplegadas dici posse. *Neque verò*, inquit, *Bosporus directus, sed continuus, & parallelis promontoriis fractus: prævertunt enim, & tanquam se invicem supplantant, & propemodum se decipiunt promontoria, prohibentia navigantes ulterius progredi. Unde*, ut ipse ait, *mihi videntur Symplegades nominasse petras, quoniam adnavigantibus modò aperiri, modò claudi videntur, fallente aspectu opinionem: id enim quod videtur finis, statim principium esse apparet.* Quamobrem magis propriè Bospori anfractibus convenit nomen Symplegadum & Planctarum, quàm Cyaneis Insulis, quæ traduntur inter se concurrisse: *quia*, ut Plinius ait, *parvo inter se discretæ intervallo intrantibus geminæ cernerentur, paululumque deflexa acie, coëuntium speciem præberent*; id quod non satis probabunt navigantes ex Ponto in Bosporum. Nam Cyaneæ Insulæ adeò sunt vicinæ Continenti, ut particulæ Continentis esse videantur, neque, nisi proximè accesseris, eas à Continenti distinxeris. At utrumque latus Bospori intrare volentibus in Bosporum, modò clausum, modò apertum Bospori canalem ostendit non modò procul ex agitatione navis, modò directa via ad os adnavigantis, modo obliqua, sed etiam proximè, atque adeò intra Bosporum navigantibus crebrò claudi & aperiri Bosporus videtur ex crebris promontoriorum flexibus. Rectè igitur Frontinus Cyaneas vocat Bosporum. *Philippus*, inquit, *cùm angustias maris, quæ Cyaneæ appellantur, transnavigare propter Atheniensium classem, quæ opportunitatem loci custodiebat, non posset, scripsit Antipatro, Thraciam rebellare, præsidiis, quæ ibi reliquerat, interfectis, ut sequerentur omissis omnibus, quæ epistolæ, ut interciperentur ab hoste, curavit. Athenienses arcana Macedonum accepisse visi, classem abduxerunt. Philippus nullo prohibente angustias freti liberavit.* Sic Cyaneas intelligere videtur fœdus illud illustre, quod Athenienses post pugnas navales percusserunt cum Rege Persarum, quæ sic abjecerunt Regis animum, Ὥστε συνθέσθαι τὴν περιβόητον εἰρήνην ἐκείνην, ἵππου μὲν δρόμον ἀεὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀπέχειν θαλάσσης· ἔνδον δὲ Κυανέων καὶ Χελιδονιῶν μακρᾷ νηῒ καὶ χαλκεμβόλῳ μὴ πλέειν.

Jam etsi ex his, quæ antè dixi de aulis Amici & Phinei, liqueat Orpheum duas petras Cyaneas non intelligere totum Bosporum, aut multiplices anfractus parallelos Bospori: tamen ex eo clarè elicere non possumus, an duntaxat intelligat Cyaneas Insulas, an etiam utrumque littus circumvicinum Cyaneis. At ex Apollonio non solùm ejus æmulo, sed etiam enarratore, assequimur, petras Cyaneas aut esse, quas Insulas diximus, aut rupes & cautes utriusque littoris à Myrleano sinu usque ad Cyaneas. Sic enim Apollonius ait, ubi Argonautæ duodecim diis aram posuissent, in eo promontorio, quod etiamnum ἱερὸν Græci appellant.

> Οἱ δ' ὅτε δὴ σκολιοῖο πόρου στεινωπὸν ἵκοντο,
> Τρηχείῃς σπιλάδεσσιν ἐεργμένον ἀμφοτέρωθεν,
> Δινήεις δ' ὑπένερθεν ἀνακλύζεσκεν ἰοῦσαν
> Νῆα ῥόος, πολλὸν δὲ φόβῳ προτέρωσε νέοντο·
> Ἤδη δὲ σφίσι δοῦπος ἀρασσομένων πετράων
> Νωλεμὲς οὔατ' ἔβαλλε, βόων δ' ἁλιμυρέες
> ἀκταί.

Paulo post:

> Ταὶ δ' [Cyaneæ] ἄμυδις πάλιν ἀντίαι ἀλλήλῃσι,
> Ἄμφω ὁμοῦ ξυνιοῦσαι ἐπέκτυπον. ὦρτο δὲ
> πολλὴ

Ἄλμη ἀναβραχθεῖσα, νέφος ὥς· αὖε δὲ πόντος
Σμερδαλέον· πάντῃ δὲ περὶ μέγας ἔβρεμεν αἰθήρ.
Κοῖλαι καὶ σπήλυγγες ὑπὸ σπιλάδας τρηχείας
Κλυζούσης ἁλὸς ἔνδον ἐβόμβεον.

Ex quibus percipimus, Argonautas solventes ex Fano Jovis, aliquandiu navigasse per Bospori flexuosi angustias utrimque asperis cautibus cinctas, jamque sonitum petrarum conflictantium Argonautarum aures vexasse, marina littora musicè Cyaneas inter se concurrentes fremuisse, cavas speluncas sub cautibus mari intus fluctuante resonasse: quæ omnia conveniunt non modò insulis, sed etiam cautibus & rupibus utriusque littoris excurrentis à Cyaneis ad Myrleanum sinum, & Coracium promontorium. Ibi enim utrimque excelsæ rupes fluctuum impetu alte resonant, & concurrisse inter se videntur, ex ingentibus saxis circum utrumque littus sparsim in mari jacentibus.

Jam verò ex antedictis perspicuum est Tzetzem nobilem Grammaticum, qui gloriatur se omnibus Geographis atque Historicis longè melius scire Bosporum Thracium, nescire Cyaneas, non modo quas tradunt Geographi Historicique: sed ne illas quidem, quas Poëtæ, quorum interpretem se profitetur, commemorant. Sic enim enarrat illos Lycophronis versus:

Καὶ Πόντος Ἕλλης, καὶ πέτραι Συμπληγάδες,
Καὶ Σαλμυδησσός, καὶ κακόξεινος κλύδων Σκύθαισι γείτων.

Quas Homerus appellat Planctas, *Lycophron* Symplegadas petras, *Eratosthenes* Synormadas, *quas dicit apud Pontum Euxinum esse, sive circum angustias; Apollonius & Lycophron ipsas quidem dicunt esse* Symplegadas: *verum Lycophron videtur has ponere inter Chalcedonem & Byzantium, ut videantur esse id, quod ab idiotis dicitur* Rheuma: *Apollonius verò videtur apud Pontum Euxinum, sive apud angustiarum locum nuncupatum Clavem, ipsas statuere, eas similiter ut Lycophron scribens Symplegadas* ἀξύνους, [vel ἀξείνους,] *quarum una est in Europa apud Byzantium, altera in Asia apud Chalcedonem. Salmydessus verò est mare inter Byzantium & Damalim. Post angustias Bospori & Fanum Jovis, est Scythia.* Hæc quidem Tzetzes. At versus Lycophronis, cùm nihil dissideant ab Orpheo & cæteris scriptoribus, perversè convertere conatur in sensum ab omnibus authoribus alienissimum. Non enim his versibus Lycophron dicit, Symplegadas esse inter Chalcedonem & Byzantium, ut ipse testatur, neque Apollonius ponit ad Euxinum Pontum, ut Tzetzes ait; neque apud Clavem Ponti, sive eam intelligit, quam hodie appellant Κλείδιον, locum vicinum Byzantio, nuncupatum Senem marinum, sive illas Claves, quas Dionysius appellat modò Κλεῖθρα, modò Κλεῖδας, quas antè demonstravimus esse circiter medium Bosporum, prope sinum appellatum Pharmaciam. Sed Apollonius ipse Symplegadas ponit apud partem Bospori, quam modò explicuimus, sic inquiens: Δυὼ ἁλὸς ἐν ξυνοχῇσι Κυάνεαι πέτραι: hoc est, *in primis faucibus Ponti duæ Cyaneæ.* Neque ex Lycophrone colligi potest Salmydessum esse inter Byzantium & Damalim, sed ad Pontum, eo in loco, quo omnes Geographi tradunt: neque post Fanum Jovis esse Scythiam Europæam ex Lycophrone conjectari potest; sed eo in loco, quo cæteri tradunt. Non modò insulæ Cyaneæ in hunc diem, sed etiam omnes rupes claudentes Bosporum à Cyaneis usque ad Fanum & littora circumvicina Cyaneis, spectantur colore cyaneo, aliæ obscuriore, aliæ dilutiore. Planctas Thracicas Homerus velut quadam machina mirabili petras in monstrosam longitudinem jaculante ex freto Thracico jaculatus est in fretum Siculum fictione architectrice; & quas post Jasonis transitum Orpheus longè antè sempiternis radicibus defixerat in freto Thracio, immobiles mansuras, in sede Thracica semper mansuras, explantavit, elocavit, transtulit in Siciliam, eas effingens ad similitudinem Symplegadum petrarum Cyanearum, prius ab Orpheo effictarum, aliquid de suo addens. Sed ut Thracicas Cyaneas à Siculis internoscere queamus, subjungam Homericam Siculorum descriptionem:

Ἔνθεν μὲν γὰρ πέτραι ἐπηρεφέες, ποτὶ δ' αὐτὰς
Κῦμα μέγα ῥοχθεῖ κυανώπιδος Ἀμφιτρίτης.
Πλαγκτὰς δή τοι τάς γε θεοὶ μάκαρες καλέουσι.

Et paulo post:

Οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει
Ὀξείῃ κορυφῇ· νεφέλη δέ μιν ἀμφιβέβηκε
Κυανέη, τὸ μὲν οὔποτε ἐρωεῖ, οὐδέ ποτ' αἴθρη
Κείνου ἔχει κορυφήν, οὔτ' ἐν θέρει, οὔτ' ἐν ὀπώρῃ·
Οὐδέ κεν ἀμβαίη βροτὸς ἀνήρ, οὐ καταβαίη
Οὐδ' εἴ οἱ χεῖρές γε ἐείκοσι καὶ πόδες εἶεν·
Πέτρη γὰρ λίς ἐστι περιξεστῇ εἰκυῖα·
Μέσσῳ δ' ἐν σκοπέλῳ ἐστὶ σπέος ἠεροειδὲς
Πρὸς ζόφον εἰς ἔρεβος τετραμμένον.

Deinde ut deſcripſit Scyllam eſſe in hoc A ſcopulo, adjungit:

> Τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει
> Ὀδυσσεῦ,
> Πλησίον ἀλλήλων· καί κεν διοϊστεύσειας.
> Τῷ δ' ἐν ἐρινεός ἐστι μέγας φύλλοισι τεθηλώς·
> Τῷ δ' ὑπὸ δῖα Χάρυβδις ἀναῤῥοιβδεῖ μέλαν
> ὕδωρ.

Hæc omnia non conveniunt Thracii Boſ- B pori Cyaneis. Nam Homerus Poëticè alterum auget ſcopulorum illorum attingere cœlum acuto vertice adumbrato perenni nube, illumque aſcendi non poſſe tradit. At Cyaneæ inſulæ Thracicæ aſcendi poſſunt: littora verò circumvicina, ſi Cyaneæ petræ ſunt exiſtimandæ, nullis pedibus, nulliſque manibus aſcendi poſſunt. Nam quòd dicit in illo ſcopulo Siculo ſpeluncam eſſe ex parte Occiden- C tis, in quam abduntur Scyllæ piſces; Boſpori Cyaneæ inſulæ ſpeluncas quidem habent, ſed ex parte Orientis & Meridiei, in quas ſubeunt piſces etiam Delphini: at canes Charcariæ, qui Lamiæ, & Scyllæ nominantur, illuc non ſubeunt, propterea quòd Pontus Euxinus feris piſcibus frequentari non ſoleat, niſi Delphinis & Phocænis. Vidi tamen canem Char- D cariam omnium maximum, quos unquam viderim, captum apud muros Byzantii: ſed is adeò rarus illîc videtur, ut tanquam monſtrum ſpectaretur, à nulloque piſcatore cognoſceretur.

Veſtigia aræ Apollinis, quam Dionyſius tradit Romanos ſtatuiſſe ſupra Cyaneas, nulla jam extant, niſi ſcrobiculi, ſeu foſſulæ excavatæ in petræ ſecundæ vertice, ubi etiamnum extat columna marmorea, cujus baſis, in qua inſcriptio continens nomen C. Cæſaris, inciſa litteris Latinis, exeſa eſt temporis vetuſtate. Exiſtit marmoris candidiſſimi, alta circiter ſex dodrantes, & ſex digitos, cujus perimeter complectitur novem pedes, & ſemiſſem. Mediam baſim cingit vitta laureata flexuoſa, modò ſurſum verſus, modò deorſum. Ex medio flexus quadruplicis vertice appenſum eſt caput bubulum. In medio aliorum quatuor flexuum inciſi ſunt circuli, in quorum uno eſt effigies quadrupedis; in altero Solis imago; in tertio radiorum decuſſis; in quarto vergente ad Aquilonem nihil expreſſum eſt. Columnæ ſcapus non reſpondet magnitudini ſpiræ, nempe illius perimeter ſex pedes circumplectitur: ſummus ſcapus habet apophygem, & aſtragalum partim exeſum: Capitulum tamen Corinthium integrum exiſtit. Baſim exiſtimo reliquias aræ Apollinis, cùm ex vittis laureatis, tum ex candore marmoris. Aræ enim ſolitæ erant fieri ex marmore candido, quæ non facta videtur ad hanc columnam ſuſtinendam, ſed ex aræ everſæ reliquiis iterum hanc excitaſſe Barbaros in honorem Cæſaris. Similiter, ut Arrianus ſcribit, Trapezuntios Adriani ſtatuam ſtatuiſſe ex marmore aſpero factam, inſcriptionemque depravate incidiſſe.

PETRI GYLLII DE BOSPORO THRACIO, LIBER III.

Caput I.

De scopulo nuncupato Colona, & de Rhebante flumine.

HUc usque de littore Bospori Europæo, & de Cyaneis Europæis: quas, priusquàm nactus essem Anaplum Dionysii, præceperam ex Strabone, tradente Cyaneas petras esse duas insululas in Ponti ostio sitas, alteras vicinas Europæ Continenti, alteras Asiæ. Europæas facilè B deprehenderam, ex eo, quòd solæ sint in longissimo tractu littoris Thracici: at Asiaticas cognitu longè difficiliores expertus eram, ob multitudinem scopulorum: quos cùm ex vertice Cyanearum Europæarum intuerer, discernere à Continenti non poteram, nisi duos Cyaneis Europæis oppositos, ab ortu æquinoctiali, distantes circiter sexaginta stadia. Eos igitur propiùs, ut explorarem, adnavigare aggressus, repentina maris tempestate ex medio cursu rejectus sum ad Fanum Jovis, unde pedibus per saltus desertos & malè fidos accessi ad ipsos scopulos mihi ex vertice Cyanearum ante prospectos, quorum alterum situm ultra Rhebantem amnem circiter tria milliaria, Græci hujus ætatis nominant *Atroparion*: alterum situm inter Rhebantem & Bosporum appellant *Crommyon*: is mihi potiùs Cyanea Asiatica videbatur, ex Orpheo & Apollonio, tradentibus statim D post Cyaneas Rhebantem fluere in Pontum: sed quòd esset ultra promontorium, quod fauces Bospori stringere incipit, mihi nonnullam dubitationem afferebat: verùm eam extenuabat Dionysius orbis conscriptor, cùm ait:

> Ῥήβας ἔνθ' ἐρατεινὸν ἐπιπροΐησι ῥέεθρον,
> Ῥήβας, ὃς Πόντοιο παρὰ στομάτεσσιν ὁδεύει,
> Ῥήβας, οὗ κάλλιστον ἐπὶ χθονὶ σύρεται ὕδωρ.

A quòd παρὰ interpretarer *apud*, non autem *prope*, ut interpretandum esse postea cognovi. Quamobrem diligenter hunc scopulum sic considerare cœperam obrotundum esse & similem τῷ κρομμύῳ, cujus ex forma piscatores putant appellatum: ejus complexum ambire circiter quatuor stadia: fastigium planum habère sensim in clivos devexum, ejusdemque latera undique saxea ab Oriente quidem & septentrionibus prærupta & directa, ut ascendi B nequeant: at ex Meridie & Occasu mitiora, & quæ ascensui pateant. Denique totus saxeus est, etsi jugum herbas habet, in quo vestigia videntur antiquorum ædificiorum. Cùm est magna maris tempestas, undique mari clauditur, & à Continenti separatur Euripo centum sexaginta passuum: cùm est tranquillitas, Euripus exsiccatur, & velut cervix fit, qua adnectitur Continenti, tota sabulosa, lata octoginta passus, longa centum sexaginta: C inde ora maritima plana & sabulosa, apta panagris retibus, longa paulo amplius duobus milliaribus excurrit usque ad promontorium, quò littus tendens ad occasum ferme æquinoctialem, flectitur ad occasum brumalem.

Ubi hunc scopulum ita explorassem, profectus sum ad Rhebantem, ut viderem amnem nobilitatum à tot antiquis nobilibus scriptoribus. Is enim à Dionysio Alexandrino *Rhebas* nominatur, ab D Orpheo *Rhebanus*, ab Apollonio Rhodio nunc *Rhebas*, nunc *Rhebeus* appellatur: jam à Græcis etiam agrestibus vocatur Ῥήβας, quem Arrianus tradit distare à Fano Jovis Vrii nonaginta stadia. Nonne aversus à Musis essem, si instituto nostro operi tam vicinum fluvium præterirem; quem prætermissis majoribus fluminibus tot illustres scriptores honorificè commemorarunt: Dionysius quidem scribit ejus aquam amabilem & pulcherrimam

esse. Ejusdem nomen tribus versibus continuis ter repetit, velut esset amnis magno sermone dignus, cùm sit parvus, cujus ostium parva duntaxat navigia in statione admittit. Non longè ab ejus fonte Rex Othomanus hortos diligenter cultos habet. Ille enim oritur in Bithynia inter Pontum Euxinum & Propontidem. Itaque fit, ut nisi expertus essem in multis Eustathium nihil solere scribere de suo, sed ex alienis authoribus, valde mirer, unde acceperit Rhebantem manare ab Olympo Mysio, cùm inter fontem Rhebantis, & Olympum duo Propontidis sinus intercedant, nimirum Astacenus & Cioticus; neque eos sinus circuire vidi. Nam ab intimo sinu Astaceno per planitiem utrinque montibus clausam profectus ad Sangarium, nullum inveni amnem ab Olympo ad Pontum penetrare, neque inter Cioticum sinum, & lacum Ascanium, quem hodie Nicænum appellant, altissimis intercedentibus montibus, nullis vallibus à Ponto ad Olympum penetrantibus, præter eam, per quam delabitur Sangaris. Sed quid longinqua repeto, cùm Rhebantis fons non multa milliaria distet à suo ostio. Jam Rhebante & scopulo Crommyo perlustratis, conjectabam Crommyon esse Cyaneam Asiaticam, cùm nondum ullum alium ex Europa intuens scopulum Asiaticum deprehendissem mari circumdatum. Sed Apollonius, Argonauticæ profectionis verus explicator, meam conjecturam infirmavit, introducens Phineum alloquentem Argonautas. Ita enim inquit Phineus,

> Πέτρας μὲν πάμπρωτον ἀφορμηθέντες ἐμοῖο,
> Κυανέας ὄψεσθε δύω ἁλὸς ἐν ξυνοχῇσι.

Ac paulo infra:

> Αὐτίκα Βιθυνῶν ἐπὶ δεξιὰ γαῖαν ἔχοντες,
> Πλώετε ῥηγμῖνας πεφυλαγμένοι, εἰσόκεν αὖτε
> Ῥήβαν ὠκυρέεθρον ποταμὸν, σκόπελόν τε Κολώνης.

Idem paulo infrà narrans, ut Hercules superavit Mygdones à Billæo flumine ad Rhebæum flumen, sic ait:

> Ἐς τ᾽ ἐπὶ Ῥηβαίου προχοάς, σκόπελόν τε Κολώνης.

Ex quibus perspexi Colonem esse scopulum, quem corruptè vulgò appellant *Crommyon*, quasi Colonem scopulum verè κολωνοειδῆ. Præterea circa Lycum flumen est promontorium nuncupatum Κολώνη, sed à Rhebano longissimum, cujus meminit Nymphis in tractatu suo *de Heraclea Pontica*. Cùm igitur ex Apollonio viderem à Bosporo navigantibus ad Rhebantem Colonem esse in aperto mari post Cyaneas, quas in angusto idem ostio ponit, conscendi lembum, paratus scrutari totum littus usque ad Fanum Jovis: sed iterum improvisæ tempestates sævire cœperunt, ut Harpyiæ immissæ viderentur, nescio quo fato nolentes Cyaneas mihi aperiri; at adeò furiose, ut aliquot remis amissis lembi, qui agebatur circiter viginti juvenibus, regiis servis, redeuntibus ex regio horto, quem antè dixi situm esse prope fontem Rhebantis, crebra & lamentabili voce Dei nomen exclamantibus, inundatus & omnia passus, quæ ad Cyaneas Argonautæ passi traduntur, vehementioreque metu affectus, ut qui carerem Typhi gubernatore, & Minerva directrice Argous, & Phineo vate: remiges enim peritiores erant plantandi olera, quàm dirigendi navigium. Ego, à nullo Phineo præmonitus, illuc accesseram comite Turco, imperito non modò maris, sed etiam itineris redeundi eo unde veneramus, redire coactus sum ad Rhebantem, tumque præteriens scopulum Coloneum timide aspiciebam, undique fluctibus tempestatis circumdari, fluctusque usque ad verticem Colonei scopuli exilire. Itaque ad Rhebantem reversi, in littore frigido pernoctavimus madidi, non sine metu, non modò Barbarorum vicinorum, sed etiam servorum regiorum, quos præmiis adduxeram ad mare conscendendum, nequid irati tentarent; sed pecunias quot habebam, dedi, ut oxygalam, quæ illic in littore agresti sola inveniebatur, emerent: qua permulsi placatique, iram continuerunt. Postridie mane cùm nondum insanire desinerent tempestates, pedibus redii ad Fanum Jovis, inde Byzantium. Post vero aliquot dies, cùm mare tranquillum esset, rursus navigavi ad Fanum: à quo usque ad Rhebantem totam oram maritimam perscrutatus, inter scopulum Coloneum & Fanum deprehendi scopulos mari circumdatos circiter quinque: quorum proximum promontorio (quo littus stringens latum pelagus, in angustum fretum Bospori tendens ad Aquilonem, flectitur ad ortum fere æquinoctialem) jam priusquam incidissem in *Anaplum* Dionysii, judicaveram esse Cyaneam Asiaticam, sed falsò, si rectè scribit Dionysius hunc scopulum appellari Pyrgon Medeæ.

Hunc meum longum & laboriosum errorem, quo diu erraveram cum errantibus Cyaneis, profiteri volui, nequis seducatur scopulo Coloneo mihi quidem molesto, sed fortasse futuro cuipiam jucundo ob Colonæ & Rhebantis cognitionem: quibus cognitis faciliùs Cyaneæ initiumque Bospori cognoscentur: comite tamen Dionysio Byzantio, sine quo diffi-

cilius cuivis est Bosporum aperire, quàm Jasoni sine Phineo. Quare ad Dionysium redeo, quem reliqui apud Cyaneas Europæas.

Cap. II.

De promontorio Ancyræo, & de anchora Jasonis.

A *Cyaneis*, inquit Dionysius, *ad Orientem multus Pontus patet in terminum aspectu incomprehenso, & non percepto oculis, vastum. Visionis nescio major ne voluptas, an admiratio. A Meridie autem est promontorium claudens pulchrum Ponti ostium, & magnum pelagus, & apertum astringens in fretum angustum. Ex Cyaneis Europæis trajicienti in Asiam primùm quidem est promontorium nuncupatum Ancyræum: ab hoc enim aiunt lapideam anchoram accepisse navigantes cum Jasone, vatis admonitu, eidemque promontorio nomen dedisse Ancyræum.* Quàm illustris fuerit Jasonis navigatio, tum permultis aliis nobilissimis orbis terrarum monumentis expressum attestatumque habetur, tum anchoris ad omnem posteritatem illustrissimis, quæ etsi lapideæ, sempiternam memoriam reliquerant, non modò iis locis, ubi vetustæ relictæ sunt, sed etiam illis, unde novæ acceptæ fuerant, cujusmodi hæc, quæ promontorio Ancyræo nomen imposuit, ex eo, quòd hinc sumpta fuerit. Mihi quidem certè, veterem (quam ex Cyzico sumpserunt) in promontorio Ancyræo relictam fuisse, nomenque loco peperisse, verisimilius videtur, quàm novam, quæ à Poëtis duntaxat sumpta fuisse à Cyzico, relicta verò Cyzici, exesa temporis vetustate celebratur ab Apollonio, tradente anchoram lapideam propter vetustatem mari corrosam solventes ex portu Cyziceno Argonautas reliquisse in Artacio fonte, atque alteram sumpsisse, Milesiosque ex Attica in Cariam & Phrygiam coloniam deducentes ex fonte Artacio tollentes consecrasse, & dedicasse templo Cyziceno Jasoniæ Minervæ: de qua Plinius. *In oppido*, inquit, (Cyzici) *est lapis Fugitivus appellatus: Argonautæ eo pro anchora usi ibi reliquerant. Hunc è Prytaneo (ita vocatur locus) sæpe profugum fixere plumbo.* Hunc ipsum arbitror, aut huic similem, illum, quem tradit Dionysius fuisse Byzantii: *Paulò*, inquit, *supra mucronem promontorii Bospori, in quo Byzantium situm est, ara Minervæ Ecbasiæ existit, in loco, ad quem egressi coloniæ deductores confestim pugnarunt, tanquam pro patrio solo.* Idem Dionysius addit prope templum Minervæ Ecbasiæ lapidem in mare eminentem, quem Byzantinis in locum ornatiorem supra stadium transferre conantibus non permisisse se transferri, sive quod amaret locum mari vicinum, sive quia ostenderet parvi momenti esse pietati divitias. Hic lapis, ut fuit Byzantii prope aram Minervæ Ecbasiæ; ita ille Cyzici prope templum Apollinis Ecbasii. Cùm enim Argonautæ extra urbem appulsi essent, Cyzicenorum invitatu navem appulerunt in portum urbis interiorem, ubi Argonautæ Apollini Ecbasio aram erexerunt à navis egressu in Dolioniam. Id templum Deilochus appellat non Ecbasii, sed Jasonii Apollinis.

Jam vero anchoram, quam tradit Argonautas accepisse à promontorio Bospori Ancyræo, existimo eam esse, quam Argonautæ reliquerant ad Phasim, de quo Arrianus. *Phasim*, inquit, *ingredientibus in sinistra parte demonstratur anchora Argous navis ferrea, quæ non mihi videtur antiqua, etsi ejus magnitudo non est eadem, quæ nunc est anchorarum, & figura aliquo modo immutata est: tamen recentior esse videtur ætate Argonautarum. At lapideæ alterius anchoræ fragmenta antiqua monstrantur, quæ potius conjicio reliquias esse illius anchoræ Argonauticæ.* Hæc quidem Arrianus. Unde tamen colligam reliquias anchoræ Phasianæ esse illius, quam sumpserunt à promontorio Ancyræo Bospori, profecto non aliunde, quàm à nobilitate scriptorum: qui si inter promontorium Ancyræum, & Phasim commemorassent Jasonem anchoram, vel accepisse, vel reliquisse, non defuisset posteris locus celebratus nomine anchoræ Jasoniæ; ut non defuit quercui Marianæ, Poëtæ ingenio satæ; quam (ut Cicero ait) cùm tempestas, vetustasve consumpserit, tamen erit in his locis quercus, quam Marianam vocabunt. Anchoras Jasonis quamvis vetustas consumpsit, tamen literarum monumentis & locorum permanent.

Jam sinum, quem claudit promontorium Ancyræum, vulgus Græcorum appellat ἁγίου σιδήρου, ex eo fortasse, quòd ibi aliquando fuit ædes divi Sideri, quem nautæ venerantur, ut sacram anchoram, quam idem vulgus appellat σίδηρον. Antiquissimis heroicarum ætatum temporibus usos anchoris lapideis fuisse incredibile videri non debet, cùm nostra ætate multæ nationes, non modo in ultimis terris nuper cognitis sitæ, sed etiam in recessu intimo Arsinoitico sinus Arabici, non modo anchoris lapideis Arabes Æthiopesque, sed etiam navibus omnis ferri expertibus navigent: quas, cùm essem in portu (quem Arabes nunc vocant *Tor*, Græci vero *Rhaïthon*, coloniam Rhaïthynorum

populorum felicis Arabiæ, distantem à A monte Sinæo iter circiter duûm dierum) perspexi onustas divitiis Arabicis, nullis clavis ferreis compactas, sed tabularum conjunctissimis commissuris, colligatas funiculis, resinaque imbutas odorata, quam ex arbore thurifera manare aiebant, totamque navem ex uno genere arboris factam esse, ex qua nascitur nux Indica, nimirum omnia membra navis, atque adeò armamenta, ut funes, ut vela, quæ ex B illius foliis scitè contexta dicebantur. Hæ naves valdè capaces, nullis transtris tectisque impeditæ sunt, quibus prorsus carebant, ut carent *Carbæ* nuncupatæ, quibus Aphricani utuntur, qui accolunt Syrtes, circumdantes Lotophagiam Insulam, nunc vulgò nominatam *Gerbem*, ærumnosæ peregrinationis meæ diuturnæ clausulam tragicam; ubi graviora passus sum, quàm socii Ulyssis apud Lotophagos. Illi enim voluptatibus Lotophagorum deliniti C retinebantur, ego in lugubri scrobe funestorum piratarum diu retentus, nulla spe redemptionis proposita, neque vitæ liberari potui periculo, nisi dissidio Barbarorum, quo Insula capta, & pirata, qui me ceperat, in vincula conjecto, Dei optimi maximi benignitate hæc nostra *de Bosporo commentaria* resarcio, quæ piratæ à me antè longè accuratiùs elaborata me verberibus coëgerunt, ut distraherem, in D mareque projicerem, quamlibet diu prece & præmio proposito eos revocare conarer, ne me in mea viscera sævire cogerent.

Quale autem sit promontorium Ancyræum, & quo nomine appelletur, jam explicemus. Panio promontorio Europæo contrarium Asiaticum promontorium Græci nostræ ætatis appellant Ψάμιον. Totum saxum ab imo ad summum existit, arduum & directum, ut murus, exceptis E duobus locis depressis, in quorum altero est fons sacer virgini Panagiæ. Ad hoc quidem promontorium à Bosporo venientes, postquàm accesserunt, repente vident se exire ex angustiis in mare apertum, in omnes partes interminati aspectus. Venientes vero à Rhebante flumine, hujus promontorii mucronem prætereuntes, vident latum mare redigi in angustum recessum, ab Occasu quidem Panio, ab Oriente vero Ψαμίῳ. Hæc enim duo pro- F montoria primas Bospori fauces inchoant, similes sinui accedenti ad formam trianguli crassi, & inæqualis, cujus ex lateribus longis circiter viginti stadia, alterum directius efficit littus Asiaticum, pergens à vertice anguli occiduo ad basim aquilonarem: latus vero, quod efficit littus Europæum obliquius, pergit à Meridie ad cardinem septentrionum, ex intimo sinu efficiente verticem trianguli. Os Ponti stringitur velut in collum latum plus minus sex stadia, in quo est Myrelium, velut in anguli vertice: basim vero efficientes duo anguli, seu potiùs duo cornua existunt promontoria Panion & Psomion: hoc ipso littus procurrens ad Aquilonem, flectitur ad Solis ortum ferè æquinoctialem; illo à Meridie ad mundi cardinem arcticum procedens incurvatur ad Solis occasum.

Jam cùm ex antedictis, tum ex eo, quod inter scopulum nuncupatum Colonem, & primas freti Bosporici fauces nullum intercedit promontorium, sed duntaxat littus rectum, planum, sabulosum, patet Ψάμιον esse Ancyræum promontorium, quod ab Oriente, ut ipse notavi, ut vero Dionysius ait, à Meridie claudit pulchrum os Ponti, & ex magno pelago & aperto cogit mare in fretum angustum. Inde Dionysius addit.

CAP. III.

De Pyrgo Medeæ, & de insulis Cyaneis Asiæ.

POst, inquit Dionysius, *promontorium Ancyræum est Pyrgos Medeæ Colchidis, petra rotunda, in directum tumulum elata. Ultra Pyrgon Medeæ, insula existit, quæ maris perturbati fluctibus obruitur: tranquillo mari manifesta apparet. Hujus extremas partes & cacumina, Cyaneas nominarunt, ne secundum Asiam natura expers esset Insularum, & fabula fide careret, tradente Cyaneas olim inter se concurrisse, Symplegadesque à re, quæ accidisset, nominatas esse: inde stationem firmam habere apud utramque continentem ad vadum maris suis radicibus adnitentes fato, in utramque partem separationis servantes fidem.* Hæc quidem Dionysius. Promontorio Ancyræo cingitur ab Aquilone sinus à Græcis nuncupatus divi Sideri, in quem medium influit rivus omni anni tempore perennis: qui exile ostium etsi ea magnitudine fluens habet, qua dixi Myrleanum fluere; tamen interius paulo supra ostium habet alveum magnum & plenum, ob planitiem leniter resupinam, per quam mediam delabitur in hujus sinus latere, quod efficit promontorium. Promontorium autem Ancyræum est scopulus in quatuor petras divisus supra aquam, quæ subter aquam radices conjunctas habent, separatæ quidem à Continenti brevi Euripo, saxis crebris referto, per quæ velut per gradus, cùm est mare tranquillum, siccis pedibus Euripum intercidentem inter scopulum, & Conti-

nentem transitus patet: cùm autem sunt maris tempestates, fluctibus circumdantur quatuor petræ, in quas dixi scopulum divisum: quarum tres humiles prorsus submerguntur, media vero excelsior Cyaneis Europæis, in acutum verticem fastigiata, subrotunda usque ad fastigium fluctibus quidem aspergitur, sed non obruitur, undique præceps, & directa. Ab Ortu & Meridie ejus fastigium sensim projicitur, ut consistentes juxta imam ipsius crepidinem projectione velut tecto protegantur à pluvia. Non patet in ejusdem undique præcisæ fastigium ascensus, nisi difficulter, cùm quis à Septentrione expeditus, manibus, pedibusque nitens sursum irrepat. Non fuisse aliquando divisum hunc scopulum in quatuor petras, indicant ruinæ saxorum circumjacentium: ex quibus mihi (priusquàm incidissem in Dionysii *Anaplum*) hæ videbantur Cyaneæ Asiaticæ. Sed ex Dionysiana descriptione nulla petra tam propè accedit ad Pyrgon Medeæ, quàm hujus scopuli petra Medea. In sinus jam prædicti latere meridiano prope littus visuntur speluncæ saxeæ, bene penitus concavæ, multitudinis capaces.

Deinceps subsequitur sinus jam à Græcis appellatus Ampelodes, à vitibus agrestibus ibi sua sponte provenientibus, quem ab Aquilone cingit promontorium, cingens à Meridie sinum divi Sideri. In sinu Ampelode existunt duo scopuli toti saxei, inter se aliquanto spatio divisi: quorum magis aquilonaris, ac remotior à Continenti, excelsus non est, ut qui in magnis tempestatibus obruatur mari. Hic usque adeò frequentatur laris, mergis, fulicis, ut totus ex illarum stercoribus albescat, ut procul cernens nive tectum ipsum putet. Alter scopulus similiter totus saxeus, altior quidem, sed littori propinquior, ut qui brevi Euripo à Continenti dividatur, cùm est tranquillitas maris: at cùm tempestatibus mare concitatur, fluctuum accessu obruitur, deinde verò recessu aperitur. Post promontorium à Meridie cingens sinum Ampelodem consequitur scopulus, undique mari semper circumdatus, saxeus, quem nautæ appellant *Calogream*, à forma mulieris monachæ. Concavus existit ex parte Occidentis. Inde non longè sequuntur scopuli saxei, siti prope latus aquilonare promontorii claudentis sinum, appellatum *Dios sacra.*

Ex his quinque scopulis antè commemoratis, sine ulla dubitatione unus est insulula illa Cyanea Asiatica, quam Strabo designat, cùm inquit, duas insululas esse in ore Ponti Euxini, Cyaneas appellatas: alteram adhærentem Europæ, alteram Asiæ, Euripo viginti stadiorum inter se disjunctas. Dionysius Byzantius, ut antè dixi, primum scopulum demonstrat esse turrem Medeæ. Itaque ex Dionysio unam ex reliquis quatuor scopulis oportet Cyaneam esse Asiaticam. Equidem ipse, nisi Dionysii authoritas intercederet, etiam nunc relaberer in eundem errorem, in quo me fuisse antè professus sum, nempe Pyrgon Medeæ esse Cyaneas Asiaticas, cùm ex eo, quòd scopulus Medeæ similior longe est insulis Cyaneis Europæis, & è regione magis contrarius, tum maxime ex eo, quod Apollonius non minus verus locorum conscriptor, quàm egregius Argonautarum Poëta, Pontum latum videri ait utrinque apud Cyaneas. Sic enim Græce scribit,

Ἤδη δ' ἔνθα καὶ ἔνθα διαπλατὺς εἴδετο Πόντος.

Similiter Dionysius orbis conscriptor, à Cyaneis, inquit:

Ἐκ δὲ τοῦ οἰγομένοιο παρεκπέπταται ἐγγύθι Πόντος,
Πολλὸς ἐών, καὶ πολλὸν ἐπ' ἀντολίης μυχὸν ἕρπων.

Idem consentit Dionysius Byzantius, latum mare cùm dicit, aperiri promontorio Ancyræo. Antè monstravi turrim Medeæ esse juxta radicem promontorii Ancyræi. At ex reliquis scopulis, qui deinceps consequuntur, non utrinque latum mare aperitur, etiam si ex horum verticibus oculos in omnes partes intenderis. Littus enim Asiaticum nondum curvatum ad Solis ortum, impeditur promontorio Ancyræo, quo minus ab his scopulis latum utrinque mare prospiciatur. Adde, quòd ratio Cyanearum, quam describit Apollonius, cæterique scriptores, magis convenit Pyrgo Medeæ, quàm reliquis scopulis. Fluctibus enim magis verberatur, ut magis septentrionibus patens. Præterea in quatuor petras divisus undique circumdatur saxis projectis ex ruinis, quas aliquando edidisse videtur vel terræ motu, vel temporis vetustate, vel, ut Poëtæ aiunt, ex concursu Symplegadum. Hunc enim in quatuor petras divisum convenientius videtur appellare Cyaneas, ut omnes antiqui appellant in numero plurium, quàm quemvis ex cæteris scopulis singulis una petra constantibus. Sed de his relinquo liberum judicium omnibus his, qui post me diligentiùs Cyaneas pervestigare conabuntur.

Cap. IV.

De promontorio Coracio, & de Pantichio, & de ſcalis nuncupatis Chelis.

PRomontorium, quod à ſeptentrionibus cingit ſinum, vulgò nuncupatum *Dios ſacra* (ex eo, arbitror, quòd olim ibi aliqua Jovis, vel Neptuni alterius Jovis ara extiterit) undique præceps & ſaxeum eſt, longum circiter ſexcentos paſſus. Cujus dorſum anguſtum: in quo olim ara aliqua ſtatuta eſſe potuit vel Jovis, vel Mercurii (ut nunc in eo videmus cumulos lapidum, quos *Hermas* appellare poſſis) exaggerata ad indicandam viam nautis: quamvis in hoc medio ſinu (ex quo paucis antè annis effoſſa ſunt ædificiorum fundamenta) eſſe potuit ædes vel Jovis, vel Neptuni. Hic ſinus ſitus è regione ſinus Myrleani, cingitur à Meridie promontorio, etiam nunc appellato Coracio, toto ſaxeo; ex eo, ut dicunt Græci hujus ætatis, quòd Corvi in ipſo nidificare ſolent: poſitum eſt contra promontorium Europæ, quod claudit portum Epheſiorum. Inter hæc duo promontoria, nonnulli piſcatores dicunt fretum Boſpori tam anguſtum ferè eſſe, quàm inter Fana.

Jam verò in ſinu, quem ab Aquilone claudit promontorium Coracium, locus eſt nominatus à Græcis *Mancipium* affirmantibus ibi olim fuiſſe furnum, quem vulgus Græcorum nominare ſolet *Mancipium*, Μαſκίπειον ignorantium locum hunc olim appellatum fuiſſe *Pantichium*, unde ipſi à vicinitate nominis detorſerunt in *Mancipium*, id quod ex Dionyſio oſtenditur, cùm ait: *Poſt Cyaneas eſt promontorium Coracium, & latum littus, cui nomen* παντείχιον *ab extructione foſſarum, omnem hunc locum ambientium.* Duo Pantichia ſcriptorum monumentis celebrantur, ſita in ora maritima Chalcedonis, utraque Byzantii ſuburbana, utraque pari ſpatio diſtantia Byzantio: quorum alterum paulò antè commemoratum eſt juxta Boſporum ſitum inter Coracium promontorium & Fanum Jovis: alterum inter promontorium nuncupatum Acritas à Menippo in periplo Bithyniæ & Chalcedonem poſitum juxta Propontidem, quod nunc frequentem vicum habet etiam nunc à vulgo Græcorum *Pantichion* nominatum, in quo antiqui muri viſuntur valde craſſi, indicantes olim ibi caſtrum permunitum, rectéque παντείχιον appellatum fuiſſe. Hujus meminit Antoninus Pius in ſuo *Itinere*. Sic enim inquit: *A Conſtantinopoli ad Chalcedonem trajectus in Bithyniam* M. P. IIII. *à Chalcedonia uſque ad Pantichion* M. P. XV.

Utrum ex his duobus Pantichiis ſit illud, de quo Sozomenus ita ſcribit? *Hi, qui à Rege Valente juſſi erant Joannis Baptiſtæ caput ferre ex Cilicia Conſtantinopolim, cùm ad Pantichium veniſſent locum Chalcedonis, non ulteriùs progredi poterant?* Ex quibus percipitur id Pantichium eſſe juxta Propontidem, quòd ſit hoc ſitum in via eorum, qui à Cilicia veniunt Conſtantinopolim. Procopius ſcribit Beliſarium poſſediſſe fundum in Pantichio ſuburbano Byzantiorum. Id an alterum ex utroque prædictorum; & ſi alterum, utrum ex his, afferam illa, quæ ex libro tertio Procopii *de bello Gothorum* vertere omiſit interpres, cùm ad cognitionem locorum, tum maximè ad cognoſcendam neceſſaria fortunam Beliſarii, quam Tzetzes ignoraſſe videtur, ſecutus opinionem vulgi. Sic enim ſcribit Procopius: *Cùm Beliſarius à Juſtiniano revocatus eſſet, ſubſtituto Narſete eunucho, rediit Byzantium, ubi reliquum vitæ egit, magna divitiarum facultate præditus, vir ſpectatus & mirabilis, ob ſecundas antea res geſtas & felicitates, quas ipſi, priuſquàm in Libyam duxiſſet exercitum, ſigno non obſcuro dæmonium præſignificaverat. Signum fuit hujuſmodi. Beliſario prædium quoddam erat in Byzantiorum ſuburbano, quod Pantichium nominatur. ſitum enim eſt in Continenti, Byzantinis tranſmarina. Paulò antequam exercitum Beliſarius in Libyam duceret contra Gelimerem, evenit, ut vites illic ubertate uvarum redundàrint, earumque vino dolia miniſtri Beliſarii cùm impleviſſent, eaque in cella vinaria repoſuiſſent, & defodiſſent ſubter terram, diligenterque argilla obſtruxiſſent, res mira accidit. Poſt enim octo menſes vinum in doliis quibuſdam ebulliens, argillam perrupit & diſtraxit, qua dolia obſtructa erant, & ſuperfluens adeò multum effluxit, & terram vicinam diluvio obruit, ut lacum magnum in cellæ ſolo effecerit: quem miniſtri Beliſarii, ut viderunt, valde admirati, multas amphoras ex vino effuſo impleverunt; iterumque cùm illa dolia obſtruxiſſent argilla, rem, quæ acciderat, primò ſiluerunt: deinde ſub idem tempus, cùm hoc ſæpe factum animadvertiſſent, ad poſſeſſorem fundi retulerunt: is neceſſariis multis, quos accerſiverat, monſtravit ea, quæ accidiſſent. Illi ex illo ſigno conjecturam ducentes, prædixerunt magna in hanc domum bona ventura eſſe.* Ex quibus perſpicitur falſum eſſe, & planè de fece plebis hauſtum, quòd Tzetzes nobilior Grammaticus, quàm certior Hiſtoricus, in ſuam retulit *Variam hiſtoriam*, cùm narrat, Beliſarium magnum exercituum ducem Juſtiniani temporibus extitiſſe; eumque, poſtquàm ex triplicis orbis parte victorias reportaviſſet, invidia excæcatum fuiſſe, poculumque ligneum tenentem in foro clamaviſſe

clamavisse apud Miliarium aureum : *Belisario obolum date, exercitûs duci : quem fortuna illustrem fecit, invidia excæcavit.* Procopius quidem in libro nuncupato περὶ τ̃ ἀνεκδότων, quem scripsit contra Justinianum Regem, & Theodoram Reginam, contraque Antoninam uxorem Belisarii, narrat, ut Belisarium Theodora spoliasset permulto auro, dissimulante Antonina, quam Belisarius oderat ob pervulgatum adulterium; professum postea se fore Antoninæ non virum, sed mancipium, iterum in Italiam exercitus ducem missum, sese iterum pecuniis explevisse, & φιλοχρήματον habitum fuisse: inde benè nummatum rediisse Byzantium, ubi, ut antè narravimus, reliquum vitæ vixit. Illud Belisarii prædium fuisse potius in Pantichio Propontico quàm Bosporico, conjicio ex eo, quòd Proponticum in agro amœno, ac vini feraci & cæterarum rerum; at Bosporicum est in littore confragoso præruptoque, & longè minus amœno, & vinetis inepto. Tum nonnihil conjecturæ illud affert, quòd non longè à Pantichio Propontico aliud prædium Belisarius haberet, nuncupatum Rufinianas, quod fuisse in itinere proficiscentium Byzantio Nicomediam, colligo ex Procopio, cùm ait Antoninam Belisarii uxorem proficiscentem ad Belisarium, bella contra Persas gerentem solvisse Byzantio mansionemque primam fecisse in suburbano, quod appellaretur Rufinianæ, idque prædium fuisse Belisarii. Rufinianas aliquando appellatas fuisse Dryin, tradit historia incerti quidem authoris, sed antiquis literis exscripta.

Verùm redeo ad Dionysii *Anaplum*, unde digressus sum. *Pantichium*, inquit, *Chelæ subsequuntur; quarum alteræ nominatæ à figura, alteræ ab aliis rebus appellantur.* Inter Pantichium & Fanum Jovis, quod Dionysius post Chelas ponit, nullæ nunc sunt Chelæ, hoc est scalæ, neque moles, neque viæ frequentes, sed angustæ semitæ ob impendentem montem excelsum, ex quo descendendi in littus nulla causa videtur, cùm illius radices oram maritimam attingant. At Chelas olim fuisse, patet ex Dionysio : quas non ob aliam causam ibi fuisse suspicari queo, quàm ob Fanum proximum vel Jovis vel Neptuni, vel ob aliorum deorum aras, quas prope olim à Phryxo excitatas fuisse XII. diis, infrà ostendemus.

CAP. V.

De Fano Jovis, & Neptuni; & de aris duodecim Deorum.

INde subjungit Dionysii Anaplus : *Post Chelas esse nuncupatum Hieron, hoc est Fanum à Phryxo Nephelæ & Athamantis filio ædificatum, cùm navigaret ad Colchos, à Byzantiis quidem possessum, sed commune receptaculum omnium navigantium. Supra templum est murus in orbem procedens. In hoc est arx munita, quam Galatæ populati sunt, ut alia pleraque Asiæ. Possessio autem Fani controversa fuit, multis ipsam sibi vendicantibus ad tempus mari imperantibus : sed maximè omnium Chalcedonii hunc locum sibi hæreditarium asserere conabantur : verumtamen possessio semper remansit Byzantiis, olim quidem ob principatum & domesticum robur : multis enim navibus mare possidebant; rursus verò cùm emisissent à Callimede Seleuci exercitus duce.* Hæc quidem Dionysius de Fano. Polybius verò ait Prusiam locum natura munitissimum, & supra ipsum Ponti ostium situm, Fanum nominatum, cepisse, quod Byzantii non multo antè ingenti pecunia mercati fuerant, opportunitate loci pellecti, ne quam commoditatem alicui relinquerent in Pontum, vel ex Ponto navigandi, nisi id cum Byzantiorum voluntate faceret. Verùm Prusias postea Byzantiis Fanum reddidit, itemque ligna, tegulas, laquearia, quæ ex Fano exportaverat, restituit. Pomponius Mela non à Phryxo conditam, sed à Jasone tradit. Apollonius scribit, Argonautas cum Jasone navigantes ad Colchos, in littore Asiatico, quod etiam nunc appellant ἱερὸν, aram constituisse duodecim diis, in eaque sacrificasse. Polybius similiter tradit Jasonem in hoc loco litasse duodecim diis, sed cùm rediret à Colchis. Hi enim sunt duodecim dii : Jupiter, Juno, Neptunus, Ceres, Mercurius, Vulcanus, Apollo, Diana, Vesta, Mars, Venus, & Minerva. Diodorus Siculus similiter dicit, Argonautas redeuntes ex Colchis, cùm ad ostium Ponti pervenissent, ad terram appulisse, cui tum imperaret Byzas, à quo Byzantium est appellatum, ibique aras excitasse, & precibus & votis deos veneratos locum consecrasse, quem etiam nunc præternavigantes venerantur. Timosthenes quidem dicit navigantes cum Phryxo aras hîc posuisse duodecim diis : Argonautas verò aram constituisse Neptuno. Herodotus in ara scribit sacrificasse Argonautas, in qua Argos Phryxus rediens ex Colchis prius sacrificaverat. Mihi quidem verisimilius videtur, à Phryxo prius aram duodecim diis excitatam fuisse, quàm à Jasone. Nam cùm ex aula Phinei Jason solvisset, sita in Europa, Apollonius dicit eum transiisse ad contrarium littus, ut ibi duodecim diis aram excitaret, cur in littore Asiatico potius quàm Europæo? Non enim necesse erat ex Europa transire in Asiam, sed potius in

littore Europæo, in quo erat, aram constitueret & sacrificaret duodecim diis, nisi admonitus fuisset in contrario littore Phryxum prius aram excitasse, in qua, ut ipsi quoque sacrificarent, Argonautæ fas esse putaverunt, cùm in Colchos proficiscerentur ad recuperandam pellem auream arietis, quem una cum pelle aurea Phryxus apud Colchos dedicaverat Jovi Phryxio. Nec mihi satisfacit Timosthenes, dum ait, Phryxum quidem excitasse aras duodecim diis, Argonautas verò Neptuno: cùm Dionysius Byzantius dicat, Jasonem vatis jussu sacrificasse duodecim diis, vatis non nomen explicat: at explicant alii Glauci dei marini, Orpheique admonitis, alii jussu Phinei, qui ubi sacrificasset, & precatus esset Argonautis bonam navigationem, non eos admonet ad colendum Neptunum, sed Jovem, quem Argonautis narrat cùm omnium ventorum authorem, tum Etesiarum: quibus flantibus Argonautæ retinebantur apud Phineum. Navigantibus enim in Pontum Etesiæ venti contrarii existunt; qui in Ponto sunt, Boreæ; in Græcia, Zephyri. Etesiarum dies sunt quadraginta, ut Apollonius ait, ut Timosthenes, quinquaginta. Incipiunt flare, cùm Sol est in fine Cancri. Flant autem per totum Leonem, & desinunt in media Virgine. Etesiis igitur interea, dum Argonautæ retinerentur, Phineus his explicat, ut Aristeus Jovi ἰκμαίῳ cùm cæterorum ventorum, tum Etesiarum aram erexit in Coo Insula, propterea quòd Etesiæ à Jove dantur ad refrigerandos calores: unde postea Cois lege sancitum fuit quotannis cum armis observare exortum caniculæ, ipsique sacrificare, à qua venti Etesiæ flare incipiunt ad refrigerandam terræ siccitatem. Hæc narrantem Phineum cùm audiissent Argonautæ, eos tradit Apollonius transiisse ad littus contrarium, ubi aram duodecim diis constituerent, eisque sacrificarent: ex quibus Jason videtur cùm Neptuno, tùm maximè Jovi Urio sacrificasse, ut placaret Etesias, ventosque secundos daret, unde posteri Fanum Jovis Urii appellarunt, ut Arrianus, Menippus, Dionysius Byzantius.

Sed an idem Fanum sit Jovis, & Neptuni, & Dianæ: nam horum trium ponitur in Ponti introitu; ac si diversa, an in eodem promontorio constituta fuerint, assequi possumus ex his, qui scribunt in hoc loco Argonautas aram excitasse, & litasse duodecim diis, inter quos Jupiter & Neptunus, & Diana: tum ex Ptolemæo conjicio, qui Jovis Urii cùm non meminit, neque Neptuni, sed duntaxat promontorium Bithyniæ esse dicit juxta Bosporum, in quo Fanum Dianæ esse dicit. Arbitror aut in eodem templo fuisse Dianam & Jovem, subsecutisque bellis Jovem ex introitu Ponti sublatum, nomen reliquisse Dianæ: aut si in eodem loco duæ ædes fuerunt, Jovis & Dianæ, tamen navigantes magis celebrasse Jovem, ut secundorum ventorum datorem. Neptuni templum fuisse in eodem loco, quo Jovis, designat Plinius, cùm non meminit Fani Jovis; sed solius Neptuni ponit in ora Bospori. At clariùs Aristides in oratione *Isthmica: Omnes*, inquit, *illustrissimæ & celeberrimæ partes terræ Neptuno dedicatæ sunt. In Ponti enim introitu, ubi maris angustiæ strictissimæ ex sese aperiunt mare ingens, & petræ Cyaneæ hinc nominatæ sunt, & portæ maris, quæ prius clausæ existimabantur, aræ sunt Neptuni & templa.* Quod si quis ex his Aristidis verbis dicat aras, & templum Neptuni fuisse ad Cyaneas, idque confirmare nitatur ex Apollonio & Dionysio orbis scriptore, tradentibus multum mare & latum aperiri ex Bospori Thracii ore, ubi fama est Cyaneas petras inter se concurrisse; ad quas à Græcis Planctas nuncupatas profectus est Darius, ut Pontum apertum & latum videret, *ubi*, ut ait Herodotus, *in Fano sedens contemplatus est Pontum mirabilem:* ac si præterea, quisquis ille fuerit, adjungat ex his sibi dubium videri, an Fanum Jovis & Neptuni fuerint apud Cyaneas insulas: Illi respondeo, non modò ingentem Pontum aperiri ex insulis Cyaneis, sed etiam ex Fano Jovis, quod hodie ἱερὸν Græci nominant, atque adeò à loco Bospori penitiore & longè interiori à Cyaneis plus quàm quadraginta stadia distanti, quem Dionysius Byzantius appellat Clavem Ponti, ubi dicit Pontum eminentibus promontoriis clausum incipere aperiri, nullo promontorio ampliùs impediente verum aspectum maris; Symplegadasque fuisse olim flexiones variorum & multiplicium promontoriorum: itaque Aristidem non intelligere Cyaneas insulas, sed rupes ingentes ex utroque latere cingentes Bosporum, atque radices promontorii, ubi spectatur arx nuncupata Fanum, cùm ex antedictis colligere potes, tùm ex eo, quod ait, aras & templum Neptuni esse, ubi maris angustiæ strictissimæ sunt: Longè enim strictiores sunt ad Fanum, quàm inter Cyaneas insulas, inter se distantes viginti stadia: at angustiæ apud Fanum latiores non sunt quinque stadiis; Dariumque ex Fano Jovis Pontum longè lateque contemplari potuisse.

Sed fac fuisse aliquod templum in Cyaneis insulis, in quo sedens Darius mira-

bilem contemplatus fuerit Pontum: tamen cujus dei illud fuerit, non explicat Herodotus; neque Cyaneæ mihi capaces templi videntur, etſi Europæas Dionyſius tradat habuiſſe aram Apollinis. Sed ſi templum aliquando in Cyaneis fuiſſet, quædam veſtigia reſtarent, vel excavatorum fundamentorum, vel exciſa via ad aſcenſum, ubi nulla apparent: quòd etiam ſi illic fuiſſet Darii temporibus aliquod templum, tamen ex antedictis conſtat, Jovis & Neptuni fuiſſe in loco B nuncupato Fano, à Cyaneis diſtante quadraginta ſtadia, tum maximè in eodem loco fuiſſe templum Neptuni, in quo ſtatutæ fuerunt ædes & aræ duodecim diis, patet ex illis, quæ ſcripſi in primo libro, tum ex his, quæ ſcribit Nymphis Heracleota in ſexto libro *de patria ſua: Cùm*, inquit, *Pauſanias viciſſet ad plateas Mardonium, ab Spartæ legibus deſciſcens, & ſuperbè ſeſe efferens, cùm circa Byzantium ageret, æreum craterem ſtatuit duodecim diis in* C *ore Ponti ſitis, in quo auſus eſt inſcribere hanc inſcriptionem, ſui oblitus ob delitias & ſuperbiam.*

Μνᾶμ' ἀρετῆς ἀνέθηκε Ποσειδάωνι ἄνακτι

Παυσανίας ἄρχων Ἑλλάδος εὐρυχόρου,

Πόντου ἐπ' Εὐξείνου, Λακεδαιμόνιος γένος υἱὸς

Κλεομβρότου ἀρχαίας Ἡρακλέους γενεᾶς.

Herodotus meminit hujus crateris. *In Exampeo*, inquit, *loco ſito inter Boriſthenem & Hypanim jacet ahenum ſexies tantum* D *capiens, quantum ſemel crater, qui eſt in ore Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus.* Quod ſi quis non inſpexit, hunc ei in modum declarabo. Illud ſitum in Exampeo ſexcentarum eſt amphorarum facilè capax, craſſitudine ſex digitorum. Cur Neptuno potiùs, quàm Jovi Pauſanias dedicarit craterem; aut ſecutum fuiſſe arbitror Fani nomen, quod tum fortaſſe frequentiùs appellabatur Neptuni, quàm Jovis: aut quia in oppido Fano proprium E eſſet Neptuno delubrum, in quo ſtatuit hunc craterem Pauſanias. Nam ſi eadem ædes fuit Jovis & Neptuni, haudquaquam video cauſam, cur non potuerit potiùs quàm Neptuno dedicare Jovi Eleutherio, quòd terra potiùs quàm mari viciſſet Mardonium. Jovi enim Eleutherio craterem ſolebant antiqui ſtatuere pro libertate, qui hoſtes repuliſſent. Sed in hac re puto ſecutum Pauſaniam commune F judicium Græcorum; qui Neptuno, ut σωτῆρι aram erexiſſent, quòd Neptunum exiſtimarent Græciam liberaſſe à Perſarum ſervitute. Neptuni ſtatuam ſimiliter æream fuiſſe non aliunde colligere poſſumus, quàm à conjectura illa. Veriſimile enim videtur, ſive fuerit illa à Chalcedo- A niis ſtatuta, ſive à Byzantiis, utriſque colonis Megarenſium & Corinthiorum, eos imitatos fuiſſe progenitores ſuos, qui in Iſthmo curarunt, ut Lyſippus efficeret Neptunum æneum.

Qualis autem fuerit ſtatua Jovis Vrii in ore Ponti conſtituti, neque Dionyſius, neque quiſquam explicat, niſi unus Cicero. *Tria*, inquit, *ferebantur in orbe terrarum ſigna Jovis Vrii pulcherrimè facta: unum illud Macedonicum, quod in Capitolio* B *videmus: alterum in Ponti ore & anguſtiis: tertium quod Syracuſis ante Verrem prætorem fuit. Illud Flaminius ita ex æde ſuſtulit, ut in Capitolio, id eſt, in terreſtri domicilio Jovis poneret. Quod autem eſt ad introitum Ponti, id cùm tam multa ex illo mari bella emerſerint, tam multa porrò in Pontum invecta ſint, uſque ad hanc diem integrum, inviolatumque ſervatum eſt.*

Deinde Dionyſius reliqua de Fano ita C exequitur: *In Fano*, inquit, *ſtatua ærea eſt antiquæ artis, ætatem puerilem præ ſe ferens, tendens manus.* Cauſæ multæ afferuntur, cur hæc ſtatua ſit in hanc figuram conformata. *Quidam*, inquit, *aiunt audaciæ ſignum eſſe navigantium, deterrens temeritatem navigationis periculis plenam; atque oſtendens redeuntium ſalutis felicitatem & pietatem: non enim ſine terrore utrumque eſt. Alii dicunt, puerum in littore errantem aliquantò poſt veniſſe, quàm è portu navis* D *ſoluta eſſet, ſalutiſque deſperatione affectum, manus ad cœlum tendere: pueri autem preces deum exaudientem reduxiſſe navem in portum. Alii aiunt in magna maris tranquillitate, omni vento ſilente, nave diu retardata, nautas inopia potius laboraſſe: navarcho autem viſionem inſediſſe, jubentem, ut navarchus filium ſuum ſacrificaret; non enim alio modo poſſe aſſequi commeatum & ventos. Navarcho neceſſitate coacto, & parato puerum ſacrificare, manus quidem puerum tetendiſſe;* E *Deum verò miſericordia motum ob abſurdum pueri ſupplicium, obque pueri ætatem, ſuſtuliſſe puerum, & ventum ſecundum immiſiſſe.* Hæc quidem & his contraria, ut cuique placuerit, credibilia exiſtimantur. Hanc hiſtoriam Philoſtratus aliter interpretari videtur. *Mulierculæ*, inquit, *in littore acclamant, equos autem rogare videntur; ne pueros abjiciant, neve frena reſpuant, ſed feras capiant & conculcent: quarum precibus* F *commoveri equi videntur; pueros autem, ubi venati eſſent, & prædam cepiſſent, navis ex Europa in Aſiam trajicit fretum latum quatuor ſtadia, tantum enim intervallum diſtant duo orbes, & remigum ipſi funguntur officio. Ecce autem rudentem jaciunt, excipit ipſos domus amœniſſima, thalamos & andronas, feneſtrarumque veſtigia ſuboſtendens muro cir-*

cumdata, pinnis & propugnaculis exornato, & quod domus est pulcherrimum, ejus porticus semicircula coloris cerei speciem gerens à lapidibus in ipsa constitutis circumstat mare. Hi lapides gignuntur ex fonte: aquam enim calidam montes Phrygiæ emittunt, & fluxus inductus in litomias madidas, efficit petrarum alias coloris aquei, & lapidum excrescentiam facit, ut ipsorum varii colores existant. Ubi enim aqua stagnat, turbidum colorem & cereum inducit: ubi verò aqua pura, colorem crystallinum efficit, multisque epota foraminibus lapides variat: sed litus excelsum est, & hujusmodi fabulæ fert symbolum. Puella ac puer ambo formosi, eundemque frequentantes præceptorem, ad mutuum amorem exarserunt, & nulla amplectendi data facultate, ex hoc saxo mortem appetiverunt; itaque hinc in primis & postremis amplexibus se præcipites egerunt. Cupido supra petram consistens, manum intendit ad mare: domus deinde vidua, colitur à muliercula ob juvenum molestiam ex urbe egressa: rapturi enim ipsam videntur, & petulantia quadam, lascivisque saltationibus, ac carminibus eam frequenter adibant, muneribusque solicitabant: at ipsa astu quodam, atque animi elatione in eos utens, vellicat adolescentulos, & huc egressa, munitam hanc habitat domum. Contemplare enim, quàm munita sit. Præcipitium enim in mare eminet: quod ab ima parte mari alluitur, lubricum, à superiori parte projectum hanc maritimam sustinet domum, sub qua mare magis cæruleum videtur demittentibus oculos in ipsum. In hanc domum fortem etsi mulier se contulit, tamen non eam reliquerunt amantes pulchri & coronati. Sed hic quidem cæruleæ proræ, alter inauratæ, alius alterius coloris naviculam ingressus navigat: necnon Comus ipse, id est, ebrietatis Deus: & hic quidem tibia canit, alter verò plaudit, alius cantat, coronas, ut puto, atque oscula sursum jaciunt; nec remos agitant, sed inhibent, & applicant navigia ad præcipitium: muliercula verò ex domo, velut ex specula videt hæc, & ridet lascivientium more in amantes, eos non solùm navigare, sed etiam natare cogens: ac procedens in spectanda pictura, incides in armenta, & mugientes boves audies, & fistularum vox te circumsonabit, & in venatores incides, & agricolas, & fluvios, & lacus, & fontes. Expressit enim pictura, & ea, quæ sunt, & quæ fiunt, & ut quædam fieri possent, non ob multitudinem segniter exprimens veritatem, sed perficiens singulorum propriam naturam. Ad Fanum pervenimus: & templum, quod illic est, puto, vides, & columnas, quæ circa ipsum sunt constitutæ, & in ore Ponti faces ex specula sublatæ ad ostendendum os Ponti navibus. Hanc Philostrati picturam attuli, ex ea colligens, si verè Philostratus interpretatur, aliquando revera repræsentatam fuisse ab his, qui angustias Bospori accolunt, volentibus aut re ipsa, aut ficta æmulatione apud suas angustias similem amorem puellæ & pueri accidisse ei, qui accidit apud Hellespontias angustias, ad Sestum & Abydum: quanquam puer ille tendens manus videri possit ille, quem antè descripsit Dionysius Byzantius. Nam nullus author tradit, puerum & puellam, ex eo, quòd ad mutuum amorem exarsissent, se ex Bospori angustiis præcipitasse. Philostratus enim hujus picturæ symbolum interpretatur positæ in domo quadam Neapolis Italicæ: qui tum si vidisset præsentem Bosporum, cùm eam interpretabatur Neapoli, pueris non attulisset lapides illos domus cerei coloris esse: ex eo, quòd montes Phrygiæ similes ferant. Illi enim illinc longissimè absunt, quales, cùm proficisceremur contra Regem Persarum, in Tephricen urbem Mediæ, vidi in Galatiæ (quæ magna Phrygia antea dicebatur) urbe nuncupata Bolo, antiquitatum plena, à qua non longè sunt balnea natura calida, ejusmodi lapides efficientia, quales describit Philostratus. At apud Bosporum non ex aqua tales fiunt, sed potiùs Cyanei coloris: nisi fortasse ita Philostratus interpretari potuisset picturam illam, totamque attribuere sacerdotibus Magnæ Matris Deorum, quæ colebatur in Fano Europæo, supra quod erat Pharus antiqua, & juvenes illos navem trajecisse ex Asia in Europam ad repræsentandos quosdam actus Matris Deorum amoribus insanientis in Atyn, coloremque cereum videri in lapidibus ex illa ratione, qua Dionysius appellat Milton promontorium oppositum Fano Jovis.

Sed etiam hanc picturam Philostrati attuli, ut ex ea colligas Fani situm, & Bospori angustias apud Fanum esse quatuor stadiorum, Pharumque antiquam fuisse in conspectu Fani, contra quam sit recens Pharus posita extra aspectum angustiarum Fani, & ut circa Fanum essent columnæ, utque sub Fano præcipitia eminerent in mare, ut in radicibus promontorii Fani existeret domus benè munita, ut Fanum esset oppidum.

Sed ut planiùs intelligatur Fani situs, describam, ut nunc est: Ἱερὸν etiamnum à Græcis appellatum, à Latinis *Fanum*, parvum castellum natura & muro munitum, à solis Turcis habitatum, situm est in altum edito supercilio promontorii, cujus projectu Bosporus in maximas totius oris Pontici angustias coarctatur. Projicitur enim à Solis Ortu ad Occasum. At Europæum promontorium, in quo ante dixi

etiam nunc restare vestigia antiqui Fani Europæi, procurrens à Septentrionibus ad Meridiem, easdem angustias premit, stringitque. Illud Asiaticum Ptolemæus appellat Bithyniæ promontorium, quod triplici clivo subsidet. Unum valdè pronum ad Meridiem claudit vallis nemorosa, divisa in multas valliculas. Nemorosus sinus & portuosus, quem efficit promontorii projectio, ab Oriente habet clausam utrimque vallibus cervicem angustam, qua molli & semiplana pervenitur in promontorii jugum planum. Secundus clivus deprimitur ad Septentriones præceps & pænè directus: cujus radices summas claudit vallis decurrens à summo promontorii jugo ad Bosporum; imas verò cingit idem Bosporus, retinentes vestigia antiqui ædificii, cujus fundamenta in littore jacta perspexi bene penitus effodi, & tympanis à Turcis efferri saxa quadrata ingentia. Ædificium Græci appellabant πεϱιβολὴν, alii πεϱιβολίτην, quasi hortum, ut ipsi putabant ibi olim fuisse. Ego altiùs ductum puto, quasi Ποσειδώνιον, hoc est, *templum Neptuni*: nam hortus qui esse potuit in littore confragoso rupibus præruptis? Adde, quòd juxta mare templum Neptuni, quod juxta has angustias Aristides tradit situm fuisse; convenit, atque Jovis templum, non autem in arce, hoc est, in summo promontorio, sed in imo, cùm ex antedictis Dionysii conjicio, tum ex Apollonio, tradente Argonautas in littore aram duodecim diis excitasse. At littus distat ab arce circiter quinque stadia: veroque proximum esse videtur, prope littus fuisse ob commoditatem navigantium, atque extra arcem, ut minus pateret externis accessus ad capiendam insidiis arcem. Tertius promontorii clivus velut dorsum excurrit à summo jugo in Occidentem, usque ad Bospori summas angustias. Primò quidem leniter se remittit ab arce usque ferme ad Bosporum; spatio quidem circiter quatuor stadiorum, quod adhuc utrimque mœnibus antiquis oppidi Fani cinctum spectatur jam penitus deserti & vineis consiti: deinde sub mœnibus antiquis valde propendet usque ad Bosporum clivus efficiens mucronem promontorii, altus circiter centum passus, latus plus minus trecentos; ubi in littore fundamenta videntur ædificata, partim in scopulo distanti à Continenti circiter triginta passus, respondentia moli substructæ in littore Europæo subjecto sub Fanum Europæum: inter quas quidem moles catena extendebatur, ne quis invitis Fanis Bospori angustias transiret. Sub imam vallem, à cardine meridiano claudentem Fani Asiatici promontorium, subjectus est portus optimus, & valde profundus, quem à Septentrionis & Orientis ventis tutum efficit promontorium Fani nunquam fere navibus carentem: quo simili portu caret Fanum Europæum; itaque hominum opere molibus jactis factus erat. Cujus reliquias nunc appellari *Mauromolem* antedictum est. Prope illum portum Asiaticum existit vallicula, laurorum sylva virens, per quam fluit fons perennem rivum emittens, etiam æstate implere valentem quinque digitorum fistulam.

CAP. VI.

De Argyronio loco, & Nymphæo, & lecto Herculis: & de Moucaporide portu, & Lauro insana: & de portu Amyci.

A Portu Fani ad Argyronium præcipites montes impendent in littus præruptum & peditibus invium. De Argyronio ita Dionysius, persequens suum institutum: *Anaplum sub Fani*, inquit, *promontorium subit, & succedit Argyronium nominatum: ex eo, quòd multa pecunia emptum fuisset.* Promontorium Argyronium usque in hunc diem nomen retinet. Patet in latitudinem circiter nongentorum passuum: claudit quidem à Meridie sinum, quem vulgus appellat *Monocolon*; sed idem à septentrionibus clauditur valle, per quam rivus perennis partim defluit in Bosporum, partim fontem efficit; quem juxta spectantur fundamenta antiqui monasterii. In promontorii Argyronii clivo, maritimam oram prædictæ vallis cingente, prærupto & præcipiti, sed aliquatenus explanato ad excipiendam ædificationem, extant parietes antiqui templi, & columnæ humi prostratæ, quarum unam marmoris Thebæi vidi exportari in structuram ædis Maomethanæ, quam nunc ædificat Rex Soleimanus. Quo verò nomine illud templum à Græcis appellaretur, à nemine Græcorum hujus ætatis percipere potui; sed Procopius solus mihi indicavit. *In Pontum*, inquit, *naviganti ad dextram promontorium quoddam abruptum in freti Bosporici littus eminet, in quo ædes martyris Panteleemonis constituta, temporis vetustate laborabat, quam demolitus Justinianus, extemplo persumptuosè reædificavit. Ante hanc ædem, in loco nominato Argyronio, mendicorum fuit domicilium, his, qui morbo insanabili affecti essent, quod temporis longinquitate dirutum prompta ædificatione renovavit, requietis futurum diversorium insanitate laborantium.* Cur autem hic locus Argyronius magno argento emptus fuerit, exputare non possum aliam rationem, quàm angu-

ſtiarum freti, quæ inter promontorium nuncupatum Tripite, interque Argyronium à nonnullis habentur fermè tam anguſtæ, quàm Fani anguſtiæ ab æde Panteleemonis. Supra littoris invii clivos præruptos & præcipites, anguſta ſemita paſſus circiter quadringentos progreſſus, incidi in vallem exiguam, ſitam in media latitudine promontorii Argyronici, quæ fontem ſacrum habet divæ Galatinæ, ſinumque admittit Boſpori non magnum, in quo piſcatores teſtantur portum fuiſſe munitum mole, quam Turci paucis antè annis ſunt demoliti. Argyronici promontorii mucro magis meridianus, quo Boſporus procedens ad Solis occaſum flectitur ad Orientem, rupibus perpetuis præruptus confragoſam ſemitam & exiguam vix penetrabilem admittens, atque inchoans magnum ſinum, ſcelerato nomine appellatur *Monocolos* à lapide, ut ipſi dicunt nuper exciſo. Quid ſi fortaſſe detorſerunt antiquum nomen, & ſinus is magnus ſit ille, qui à Dionyſio appellatur *Moucaporis*? ſed de hoc paulò infrà, quàm perſecutus fuero ordinem Anapli Dionyſiani. *Poſt* (inquit Dionyſius) *ſuccedunt & ſubeunt loca nuncupata Herculis* κλίνη, *hoc eſt lectus, & Nymphæum, inde nominata inſana Laurus, apud quam aiunt Amycum Bebrycum Regem habitaſſe, pugillatus pugna omnibus ſuæ ætatis hominibus præſtantem, niſi à Polluce victus fuiſſet Jovis & Ledæ filio. Ille enim in expeditione Colchica ex provocatione conflixit cum Polluce, ab eodemque Polluce periit, pœnaſque dedit in externos crudelitatis, exortaque fuit planta, illius inſaniæ inſigne, divinius, quàm humana mens aſſequi queat. Nam ſi quis hanc laurum intulerit in convivium, convivas ſimili inſania afficiet, & contumelia implebit. Hoc ſane experientia didici, naturam immortali memoriæ Regis illius iniquitatem tradidiſſe ex ipſa lauro.* Arbitror erratum eſſe in exemplari Dionyſiano, habente ἔνθα pro ἔνθεν. nam ſi ἔνθα legatur, vult dicere Nymphæum eſſe, ubi eſt Laurus inſana. At Andrætas Tenedius in *Periplo Propontidis* tradit Amyci locum, ubi eſſet Laurus inſana, diſtare à Nymphæo Chalcedonio quinque ſtadia. Nemo declarat, quale fuerit Nymphæum Chalcedonium, an ſpecu Nymphis ſacrum, an locus Topiario opere ſpectabilis, an locus ſacer virentibus ſylvis & pratis, an balneum, an lacus, an ſimile Nymphæo Pontico, quod matris Demoſthenis oratoris pater figulus, nominatus Glycon, hoſtibus prodidiſſe accuſatus, & mortis condemnatus fugit ad Boſporum. Epicharmus & Piſander dicunt Pollucem loro ligaſſe Amycum. Deilochus in primo libro, quem ſcribit *de Cyzico*, pugillatu dicit Amycum à Polluce ſuperatum. Orpheus ait Pollucem duris loris caput Amyci percuſſiſſe. Dura lora quid aliud, quàm cæſtus? Pollux enim (teſte Arnobio) pugillator bonus, & crudo inexuperabilis cæſtu, qui vicerit Amycum pugillatu omnium hominum ſuæ ætatis præſtantiſſimum, quem Valerius Flaccus rectè appellavit gigantem, Regem Bebrycum, quos Orpheus ſcribit ὑπερφιάλους, cùm ob corporum magnitudinem, qua præſtabant cæteris ſuæ ætatis hominibus, tum ob animi immanem perfidiam. Arrianus narrat Bebrycem Arantem fuiſſe magnitudine octo cubitorum, craſſitudine verò reſpondente ſymmetriæ altitudinis. Eadem magnitudine Hiſtorici tradunt fuiſſe Nicephorum Imperatorem. Inde Dionyſius: *Poſt*, inquit, *Laurum inſanam ſequitur ſinus profundus valde, nominatus Moucaporis, à Rege quodam Bithyniæ. Portus in ipſo perbonus, poſt quem eſt promontorium* ἀετόρηχον *à figura nominatum: eſt autem petroſum totum, & proximum habens mare profundum uſque ad oram littoris. Inde ſinus Amycus appellatus, & Gronychia campus ſupinus & planus, in ipſo autem piſcationes cetaceorum piſcium: deinde paludes à ſimili exaggeratione paludum, quæ ſunt in penitimò ſinu nuncupato cornu Byzantii:* Vide an littus, quod tempore Procopii appellatur *Mochadion*, fuerit illud, quod attingeret ſinum Moucaporidem. Sic enim Procopius confeſtim poſt deſcriptionem ædis Panteleemonis ſacræ, in Argyronio ſitæ, addit littus quoddam eſſe, cui nomen eſſet Mochadion, vicinum loco, quod ſua ætate appellaretur ἱερὸν, hoc eſt, *fanum*, in quo quidem Mochadio dicit Juſtinianum templum Archangelo ædificaſſe, non inferius aliis duobus templis ſacris Archangelo, quorum alterum ante dixi Juſtinianum conſtruxiſſe juxta promontorium Eſtias, alterum in contrario littore: quanquam ex ordine Procopii Mochadion fuiſſe videtur inter Argyronium & Fanum. At ex Dionyſii verbis intelligimus poſt Argyronium, & Lectum Herculis, & Nymphæum, & Laurum inſanam fuiſſe ſinum Moucaporidem. Præterea noſcimus ex antedictis Dionyſii, Laurum inſanam, & ſinum Amycum duo loca eſſe inter ſe ſeparata: (nempe inter ipſa intercedunt Moucaporis ſinus, & promontorium Aëtorechon:) ubi verò fuerint, ex nominibus locorum hujus ætatis aſſequi non potui, quantumlibet iterum & ſæpius hac de cauſa obierim totum littus Boſpori Aſiaticum, neque à quoquam nato ex indigenis antiquis quicquam intelligere potui. Nam omnes, qui jamdudum accolunt Boſporum, peregrini ſunt: indigenæ verò capta Conſtantino-

poli ex Bosporo aufugerunt, & vici aut exusti, aut diu deserti manserunt, & aliquot post annos à longinquis nationibus Barbaris bello subacti agricolæ abducti sunt ad Bosporum accolendum; ut omnes hujus ætatis accolæ Bospori, sint aut peregrini, aut peregrinorum filii.

Præter hæc incommoda huc accedit aliud incommodum, quòd Bospori littus Asiaticum regiis viretis totum fermè occupatum est, extinctis & funditus deletis antiquis vicis, ut ne vicorum quidem quisquam jam teneat nomina. Itaque ad conjecturas convertere me oportuit. Primò conjiciebam Laurum insanam fuisse in vallicula divæ Galathinæ; idque colligebam, ut sinum Moucaporidem accommodarem sinui jam ante nominato Monocolo: quem cùm perspicerem magnum, & longo littoris flexu incurvatum in formam falcis, legissemque apud incertum scriptorem sinum Moucaporidem, postea Drepanum appellatum fuisse, descendebam in eam opinionem, ut putarem hunc esse Monocolon, & promontorium Aëtorechum esse jam vulgò nuncupatum Turcum. Sed Arrianus me retinuit, tradens in suo *Periplo Bithyniæ*, à Fano Jovis ad portum Laurus insanæ esse quadraginta stadia. At divæ Galathinæ vallis non distat à Fano viginti stadia. Quamobrem ex Arriano Laurum insanam convenit esse ultra Galathinam longè amplius viginti stadiis. Verùm ut situs locorum clarius fiat perspicuus, designabo littoris sinus & promontoria. A flexu promontorii Argyronii [vel Argyronici,] quo primus Asiæ angulus normalis oppositus angulo Europæo appellato Bathycolpo quadratur & perficitur, & quo Bosporus tendens ad Occasum, flectitur ad Orientem, littus Bospori Asiaticum quatuor sinus admittit, antequam rursus convertatur ad Occasum: quorum primus est Sycia, amplus littoreo circuitu molliter flexo, plus duo milliaria complectens: cujus supra medium flexum est fons perennis Sycia appellatus à proxima ficu. Cùm ad hunc fontem accessissemus, & Laurum vicinam decerpsissemus, eamque in navigium attulissemus, tot contentiones inter remiges & vectores exortæ sunt, ut putarem Syciam olim appellatam fuisse ψυχόνον, id est, *Laurum insanam*, ut appellat Dionysius. Sed Arrianus iterum me retinuit, cùm ait Laurum insanam distare à Fano quadraginta stadia: at Sycia longè minus distat. Alter sinus à sinu Sycia dividitur promontorio nominato Turco: in quem quidem sinum medium ingreditur perennis fluvius, versans molas, paludem efficiens cannarum sylva tectam, habens ostium, quod ponticulis trajicitur, delapsus per vallem amœnam, planam, in qua regii horti cum regia villa adumbrata sylvis cum aliarum arborum, tum maximarum platanorum. In hoc sinu, quem jam Græci appellant *Turcon*, existit scala lignea, qua Rex oram maris vadosam trajiciens descendit in hortos. Tertius sinus deinceps statim (interposito tamen promontorio vineis pleno, ab ima parte petroso) subsequitur, appellatus à Turcis *Becoussi*, id est, nux juglans, à Græcis *Amæa*, sive marmorea scala. Quartus positus est in angulo Soltaniæ, quò Bosporus tendens ad Orientem, convertitur ad Occasum; quoque angulus Asiæ normalis efficitur oppositus angulo Europæo nuncupato Commarodi. Hunc quartum sinum esse paludes similes Byzantinis, quas Dionysius ponit post sinum Amycum, paulò infrà ostendam: quo cognito facilius assequemur unum esse Amycum ex tribus reliquis sinibus.

Amycus sinus esse non potest ille ipse, quem dixi primùm nominatum Monocolon. Nam inter Argyronium oportet esse Moucaporidem sinum profundum, portuosum. At inter Monocolon, & Argyronium nullus talis existit. Relinquitur, ut sinus Amycus sit, aut sinus secundus, in quem defluit rivus versans moletrina; aut tertius, quem Græci appellant Amæam; à petra extra aquam eminenti, gerenti similitudinem mulieris τῆς μαίας, sed altiùs, ut opinor, designante antiquum Amycum. Nam huic uni & soli convenit illud, quod tradit Dionysius, apud sinum Amycum pisces cetaceos capi. In hoc sinu duo vici sunt à solis Turcis habitati: quorum alterum Græci appellant *Amæam*; alterum vocant *Marmoream scalam*: Turci utrumque nominant *Becoussi*; [*Beg koussi*, Domini Nux] non sine causa fortasse, priùs appellatam Caryam, nomen insanæ Laurus effugientibus mutata arbore & nominatione, ut Pharmaciam in contrario littore accolæ mutaverunt in Therapiam. Inter Amæam & Marmoream scalam piscatores æstivo tempore tendunt retia ad capiendos ξιφίας pisces cetaceos, qui in nullo alio loco Bospori capiuntur, idque maris spatium appellant *Amiam*, sive *Lamiam*, nescio an ab Amyco. Hoc unum scio, hunc sinum esse portum, quem Arrianus appellat Laurus insanæ, ex eo, quòd distat à Fano quadraginta stadia. Itaque oportet Dionysium errare, aut Arrianum. Nam Arrianus sinum Amycum, & portum Laurus insanæ, eundem facit; Dionysius à sinu Amyco separat Laurum insanam intervallo interposito sinus Moucaporidis, & promonto-

rii Aëtorêchi: sed uter rectiùs scripserit, conjice ex his, quæ subjungam; & primùm considera id, quod Dionysius tacet, cur appellatus fuerit sinus Amycus? profectò à loco vicino nuncupato Amyco. Præterea perspice, cur locus ille vicinus appellatus fuerit Amycus, nimirum ex eo, quod ibi vel Amycus aulam habuerit, vel pugnaverit cum Polluce, vel quod ejus sepulchrum fuerit, vel quia Laurus insana ibidem extiterit: nam hæc quatuor de eo traduntur, an in eodem loco eadem hæc omnia fuerint. Quod si in eodem loco, oportet esse apud sinum Amycum; aut nulla causa relinquitur, cur nominetur sinus Amycus. Apollonius illa in eodem loco ponere videtur, cùm ait Argonautas ad littus, quod videbatur ex sinu extendi, eminenter navem appulisse, ubi essent stabula boum, aulaque Regis Amyci Bebrycum Regis: quem ubi Pollux devicisset, & ob hujus victoriam Argonautæ lauro coronati cœnassent, postridie rudentes solvisse, quibus navis alligata esset ad laurum vegetam. Andrætas Tenedius in *Periclo Propontidis* dicit, Orpheum non poëticè finxisse laurum, sed revera fuisse in hoc loco arborem laurum benè magnam. Idemque præterea narrat hunc locum appellari Amycum; habuisseque sua ætate ædificia à Colonis excitata, & distare à Nymphæo Chalcedonio quinque stadia. Magni Etymologici author ex antiquis scriptoribus tradit Amycum urbem esse; at in quo loco sit, non declarat. Plinius Nicopolim appellat. Stephanus Nicopolim quidem dicit esse in Bithynia, sed locum non definit. Apollodorus in primo *Ponticorum* dicit in loco nuncupato Amyco sepulchrum Amyci, & Laurum esse, ex qua si quis ramum cepisset, in convitia & contumelias concitaretur. Plinius etsi portum Amyci alias ponit apud Bosporum, alias in tractu Heracleæ Ponticæ, tamen id, quod excerpserat ex antiquis scriptoribus; tradit portum Amyci Bebrycum Rege interfecto clarum esse, ejusque tumulum à supremo die Lauro tegi, quam insanam vocant, quoniam si quid ex ea decerptum inferatur navibus, jurgia fiant, donec abjiciatur.

Sed quid plura inculcem? cùm jam satis ex antedictis pateat, in eodem loco fuisse portum Amyci, portum Laurus insanæ, sepulchrum Amyci, & locum pugnæ inter Pollucem & Amycum, & locum Amycum, & sinum Amycum. Quare miror Dionysium separare Laurum insanam à sinu Amyco, interposito intervallo sinus Moucaporidis, & promontorii Aëtorechi. Verùm Dionysius, ut homo Byzantius, longè accuratiùs describens littus Bospori Byzantium, quàm Chalcedonium, decipi potuit varia quadam opinione, quæ tum fortasse pervagabatur de Lauro insana. Sed quantumlibet fuerit pervagata, tamen ex antedictis constat sinum Amycum esse, quem Arrianus appellat portum Laurus insanæ, & Plinius portum Amyci: nuncque appellari Amiam & Marmoream scalam, apud quam est fons distans à Bosporo centum passus, emittens fluvium perfrigidum, etiam summa æstate versare valentem molas, si ejus alveus esset proclivis: & major erat antequàm ejus pars derivata esset in vicum proximum appellatum *Becoussi*, ubi, ut hodie est accommodata regiæ Turcorum aulæ, sic longè commodior sedes fuit armentis Amyci, ejusdemque aulæ, quam apud Laurum insanam, quam Dionysius ponit inter Argyronium, & sinum Turcum, ubi dixi fluvii ostium efficere paludem cannis plenam, in quo spatio nullus est fluvius, qui necessarius erat aulæ Regis Amyci: ideoque etiam hac ætate caret ædificiis. Nec me movet, etiam si hodie nulla spelunca appareat talis, qualem describit Valerius, cùm ait:

Littore in extremo spelunca apparuit ingens
Arboribus super, & dorso contecta minanti.

Nam ea aut tot per secula ædificationibus obruta est, aut à Turcis inclusa tenetur intra ædificia, quæ ipse excutere non potui: aut fortasse poëticè locutus est: quod non solent Physici Poëtæ in descriptione locorum.

Ex antedictis Plinii perspicitur non modò error, ponentis Laurum insanam, & sepulchrum Amyci extra Bosporum in tractu Heracleæ Ponticæ, sed etiam ejusdem incerta commentatio modò ponentis portum Amyci extra Bosporum, modò intra Bosporum: cùm tot ex autoribus, quos citat, apertissime declarare potuisset, Laurum insanam & sepulchrum Amyci, & portum Amyci esse intra Bosporum. Hermolao ignoscendum est, quatenus fortasse non viderat Arriani Periplum, neque Dionysii Anaplum: at viderat Apollonium, quem citat ad probandum, ubi esset Laurus insana, & portus Amyci, & sepulchrum Amyci: ex quo assequi poterat, illa esse juxta Bosporum, tum maxime ex Stephano, quem frequentissimè affert, consequi facilè poterat, portum Laurus insanæ esse in ore Ponti in dextra navigantibus ex Propontide in Pontum, nisi fortasse Codicem Stephani depravatum non animadvertit, in quo edita est δάφνη φαινομένη, pro μαινομένη. Quæ quidem paucula si Hermolaus (diligentior peregrinator librorum, quàm regionum) expendisset,

expendisset, profectò in multiplicem errorem non incidisset: qui ut probet in Plinio posse legi, *portum Amyci*, tamen in Bosporo non vult intelligere illum esse, sed haud procul à Bosporo, nempe in tractu Heracleæ. In quo multipliciter decipitur: primùm ignorans portum Amyci esse intra Bosporum: secundò Laurum insanam, & sepulchrum Amyci ponens extra Bosporum: tertiò Azani portum, & Azamin urbem statuens juxta Bosporum: quorum nemo meminit, ne Dionysius quidem: cùm Azanis sit extra Bosporum, teste Strabone; qui ait ex Azanitide Rhyndacem exoriri.

Jam cognitis Amyco loco, & Amyco sinu, cognoscimus Nymphæum Chalcedonium, teste Andræta Tenedio, distans quinque stadia à vico nuncupato Marmorea Scala esse, aut in regiis hortis nuncupatis *Becoussi*, aut ab eis non longè; portumque Moucaporidem esse inter Argyronium, & vicum Marmoream Scalam appellatum; nimirum esse aut Monocolon, aut proximum sinum, ubi fluvius versat molas; promontoriumque Aëtorechum existere, alterum ex duobus promontoriis sitis in horto, quem Græci vocant *Turcon* corruptè, quasi *Aëtorechon*. Paludes, quas post sinum Amycum ponit Dionysius, fuerunt in sinu, quem vulgò vocant *Soltaniam*, à Soltano Rege Soleimano, qui in eo *Sardacum* luculentum (sic enim Turci appellant tholum undique fenestratum) in littore ædificavit cum hortis, & sylvis, & ædibus regiis; ubi priusquam hortos ille construxisset, à senibus piscatoribus accepi ibidem paludes à Soleimano obrutas, ædificiis hortisque occupatas fuisse; atque ubi nunc Sardacum, & cætera ædificia existunt, Insulam prius extitisse circumdatam mari vadoso jam obruto, areisque projectis in hortos redacto.

Cap. VII.

De sinu Catangio: de promontorio, quem Dionysius appellat ὀξύῤῥουν, & portu Phryxi: de promontorio Lembo nuncupato, & de Insula exigua.

Post (inquit Dionysius) *paludes subsequitur sinus nuncupatus* Κατάγειον, *ad se maximè alliciens pisces, si quis alter, ac potiùs (si nihil decet supprimere eum, qui veritatem dicit) solus ex littore Chalcedoniorum est benè piscosus: verumtamen tantum differt ab Europæo, quantum differt mare à terra.* Επ' αὐτῷ ὀξύῤῥους ἄκρα: hoc est, *In ipso, vel post ipsum est promontorium Oxyrrhoum. Post Oxyrrhoum succedens littus planum, & multum appellatur Phryxi portus; post quem alter portus, & Phiela Chalcedoniorum valde potentum.* ἐστὶ δὲ αὐτῷ, id est, *in ipso, vel post ipsum, Phiela est tumulus supinus, & rotundus in circulo figuram circumscribens basim. Theatrum aliquis conjectaret se videre improvisum à natura constitutum. Propè autem promontorium nominatum Lembus, à similitudine lembi. Sub littus illi continuum est Insula valde brevis, juxta quam maris vadum exalbescens cautibus sub aqua jacentibus in Europam avertit piscium cursum, cujus aspectu exterriti fretum transeunt secundo Bospori fluxu. Chalcedonii ipsam Insulam appellant* βλάβην, *apto nomine, & proprio experientiæ rei, quæ accidere solet. Inde est Potamonion: post Potamonion succedit Nausiclia, apud quam dicunt Chalcedonios bello navali superasse adversarios contra se navigantes: inde Echæa* περίῤῥουν *promontorium, & sinus appellatus Lycadium satis profundus, illud quidem à viro Megarensi Lycadium, sive Cycladion à quodam indigena.* Catangium videtur is esse sinus, quem hodie vocant *Castacium*, non modò nominis similitudine, sed etiam vera Dionysii descriptione. Piscosus enim, si quis alius littoris Asiatici. Verùm ut ejus situs & consequentis littoris intelligatur, scito sinum Soltaniæ à Septentrione habere regis hortos; à Meridie vicum habitatum à Turcis, nuncupatum *Sycia*. Post vicum in littore est locus, quem piscatores vocant *Bolaca*, à jactu retis. Hic sinus jam Soltanicus, prius Cyclaminus appellatus, longo circuitu leniter flexo, quadratur in angulum normalem, piscosus habetur; à Meridie clauditur promontorio, nominato Stridio: ab ostreis potiùs arbitror, quas vulgus Græcorum appellat *Stridia*, quàm à stridore: nam ibi fluxus non stridet. Hoc promontorium ab Aquilone includit sinum Castacium, valde piscosum, habitatum à piscatoribus. In hunc perennis rivus per vallem delabitur, in qua ima & plana Regis horti sylvis virentes. In sinus parte extrema ad Meridiem pertinente videntur fundamenta illius antiqui magni monasterii, quod appellabatur Ακοιμήτων, à monachis nunquam noctu dormientibus. Hujus solitarii domicilii moderatorem & gubernatorem tradit fuisse Cyrillum Evagrius in sua *Christianæ concionis historia*. Meminerunt & alii Historici aliorum monachorum, vel eruditione, vel sanctitate illustrium hîc solivagam vitam egisse.

Jam vero à Meridie Castacium sinum cingit promontorium duo cornua præ se gerens, alterum sinum Castacium claudens, quod vocant *magnum Glari*, quod-

que celeri acutoque fluxu circumſonat : alterum cornu claudens ſinum, quem Πλάκα Græci appellant, circumfluit Boſpori rapido curſu & ſimili prioris, quem dicunt *parvum Glari*. Vide horum alterum, an ſit Ὀξύῤῥουν, alterum verò Πειῤῥουν. Medium promontorium dividens Caſtacium à ſinu Placino, incurvatur in duo cornua, parvulum ſinum admittens, ſupra quem impendet concavus locus ſimilis magno theatro. Poſt promontorium parvi Glari ſtatim ſubſequitur ſinus mediocris, quem Græci appellant Πλάκα, à quadam, ut ipſi aiunt, menſa marmorea. Hunc ſinum à Meridie claudit promontorium, cujus ad radicem duo ſaxa ſupra aquam eminent, undoſo mari circumdata. Itaque cùm in toto littore Aſiatico nulla ſit Inſula, neque ſcopulus inter Fanum Jovis, & Chalcedonem, quàm hic, & alter ſitus ſub promontorio Damalico; aut horum alterum oportet eſſe illam, quam Dionyſius commemorat, aut non extare. Jam verò ſcopulum poſitum ſub radicibus promontorii Damalici, non eſſe Inſulam traditam à Dionyſio, liquet ex his, quæ & antè dixit Dionyſius, & ex ipſis, quæ poſtea dicet. Quòd ſi juxta illa duo ſaxa ſupra aquam extantia ſit maris vadum exalbeſcens cautibus, quibus ſub aqua jacentibus Dionyſius ſcribit, piſces averti in Europam, profectò hic ſive ſcopulus, ſive Inſula major eſſe debuit, adjacenteſque cautes erutas fuiſſe convenit : aut ſi alibi Inſula Dionyſii fuit, funditus everſa eſt à Chalcedonenſibus illam appellare ſolitis Βλάβην. Strabo Inſulam eſſe tacet, ſed duntaxat petram eſſe dicit. *Pelamides*, inquit, *deſcendentes ex Ponto, cùm prætererunt Cyaneas, ex Chalcedoniaco littore petra quædam alba ipſis objecta adeò exterret, ut ſtatim in contrarium littus convertantur.* Plinius ſaxum duntaxat eſſe dicit. *Eſt*, inquit, *in Euripo Thracii Boſpori, quo Propontis Euxino jungitur, in ipſis Europam Aſiamque ſeparantis fretis anguſtiis ſaxum miri candoris, à vado ad ſummum perlucens juxta Chalcedonem in littore Aſiæ : hujus aſpectu repente territi Thunni ſemper adverſum Byzantii promontorium, ex ea cauſa appellatum Auricornu, præcipiti petunt agmine. Itaque omnis captura Byzantii eſt, magna Chalcedonis penuria M. P. medii interfluentis Euripi.* Quos Plinius appellat Thunnos, Strabo Pelamides, ſicut hodie piſcatores eas appellant aſcendentes in Pontum, eaſdem verò deſcendentes ex Ponto vocant *Lacerdas*. Sed an hæ ſint Thunni, an Pelamides, ſeparato volumine erit oſtendendum. Hermolaus dum Plinianum Codicem habentem M. P. corrigit, & cenſet legendum D. P. deſignare videtur ſaxum illud eſſe inter Hermæum promontorium, & Ciconium : at ex Dionyſio id verum non eſt, qui multa loca ponit inter Inſulam Βλάβην & Ciconium. Nam Plinius ponens illud ſaxum juxta Chalcedonem, denotare videtur Damalicum ſcopulum, aut alterum propinquum nunc non extantem. Dionyſius verò procul à Chalcedone ponit. Cornelius Tacitus : *Byzantium*, ait, *fertili, fœcundoque mari; quia vis piſcium in Pontum erumpens, & obliquis ſubter vias ſaxis exterrita, omiſſo alterius littoris flexu, ad Byzantiorum portus defertur :* in quo Cornelius labitur. Non enim id fit, cùm Pelamides erumpunt in Pontum, ſed cùm ex Ponto per Boſporum erumpunt in Propontidem. Piſcatores noſtræ ætatis ignorant ſaxum illud, & negant id verum unquam fuiſſe; Pelamideſque affirmant, in curſu Delphinorum declinare & decedere de recto decurſu. Equidem ipſe petram candicantem nunquam puto fuiſſe cauſam, cur potiùs Byzantium, quàm Chalcedonem : ſed quòd ex illa petra loca Boſpori naturaliter apta ſint ad deflexum in Europam. Nam à promontorio Hermæo littus Europæum incurvatur, & recedit tribus magnis flexibus : quorum primus ſit à Neocaſtro ad promontorium Eſtias; ſecundus à promontorio Eſtiaco ad Clidium promontorium; tertius à Clidio, uſque ad ſinum Chryſoceras. Unde fit, ut curſus defluxionis Boſporicæ directus delatus juxta latus Aſiæ rapidius, Pelamides avertat in littus Byzantiacum tranquillius. Id quod vel ex ipſo Dionyſio colligitur, qui ut id attribuat fieri cautibus exalbeſcentibus, tamen earum dicit aſpectu exterritas fretum tranſire ſecundo Boſpori fluxu. Tum Strabo interea dum profitetur id accidere occurſu petræ albæ, concedit ſimul etiam idem fieri defluxu, & locis naturaliter aptis ad defluxum Byzantium verſus, atque ad ipſum cornu ſinum Byzantiacum.

Jam ſi à Meridie promontorium claudens ſinum Placa ſit Lembus, tum conjicere poſſemus, ſinum Placa non magnum quidem, verumtamen profundum, eſſe portum Phryxi : & Potamonion eſſe, aut ſinum nuncupatum Manolum, aut Enaretem fluvium : Nauſicliamque opinaremur locum, quem vulgus appellat *Napli*, atque promontorium τὸ Πειῤῥουν putaremus illud, quod hodie vulgò nominant *Moletrinam*, ex quo curſus celeris defluxionis Boſporicæ defertur ad promontorium Eſtias. Nam inter ſinum Placa, & Moletrinum nullum exiſtit promontorium Πειῤῥουν : unde fieret, ut Ciconium non

foret Neocastrum Asiaticum, sed locus jam appellatus *Cecri*, situs contra Estias promontorium: tumque Ακρας ῥοιζούσας existimare conveniret, esse rapidos illos fluxus, qui deferuntur ad promontoria Heliæ, & Stauri, & Hermoniani. At mihi potiùs Ακραι ῥοιζοῦσαι videntur existere ad promontorium, ubi rapiditas confluentiæ Bospori versat molas, quàm ulla alia promontoria ob fluctus rapidissimos totius Bospori, & maximè circumsonantis: Ciconiumque habendum esse Neocastrum Asiaticum. Sest ubi sit portus Phryxi, & Ciconium, ubi Ακραι ῥοιζοῦσαι, non ex his, quæ antè dixi, judicato, sed per te expendito, quæ de illis Dionysius scribit.

Cap. VIII.

De Naumachio, & Ciconio: & de promontoriis nuncupatis ῥοιζούσαις: & de duobus Discis.

P*Rope Lycadium promontorium*, inquit Dionysius, *est Nausimachium, locus altera pugna navali illustris; inde Ciconium nominatum ab excessu malitiæ incolarum. Seditione enim violenta pressi ex loco exciderunt. A tergo autem Ciconii sunt partim* Ροιζοῦσαι ἄκραι *(ex eo nominatæ, quòd circa ipsas franguntur fluctus, & cursu murmurante feruntur) partim Disci: major quidem primus, multò minor secundus; ambo appellati à similitudine figuræ.* Hæc quidem loca ponit Dionysius media inter Lycadium, & Chrysopolim. Plinius ait: *Ultra Chalcedona, deinde Chrysopolis fuit, deinde Nicopolis, à quo nomen etiamnum sinus retinet, in quo portus Azari, deinde Naulochium.* Ex antedictis Dionysii existimo depravatè legi in Plinio *Naulochium*, rectiùs legendum esse *Nausimachium*. Nam quòd Hermolaus interdum censeat legi posse, non *Amyci*, sed *Azari*, citans Strabonem, scribentem, in ore Ponti esse Chrysopolim & Fanum Chalcedonium, & regionem, quæ habet paulò supra mare fontem *Azaritium* nominatum, qui Crocodilos parvos alit: id mihi ex flumine Neocastri influenti in Bosporum hodie nominato *Enarete*, sive *Arete*, atque ex loco vicino appellato *Napli*, interdum verisimile videbatur, existimanti fortasse *Naplen* corruptum, quasi *Nicopolim*. At illud idem dubium mihi videri cœpit, posteaquam profectus ad Propontidis sinum Astacenum, nostra ætate appellatum *Nicomedicum*, in ejus ora, non longè à vico hodie nuncupato *Diacybissa*, olim *Libyssa*, ubi fuit sepulchrum Annibalis, vidi oppidum nomine *Aricium*, cujus in fontibus cepi eos, quos Aricini appellant *Mauledones*, similes Crocodilis, quos describam in Periplo Propontidis; sed etiam inveniri dicuntur in fontibus vicinioribus Chalcedoni. Itaque non semel conatus sum proficisci ad fontes Aretæ fluminis, ut viderem, an Mauledones ibi sint, an alii: sed gentis immanis Barbaria bis me ex media via retraxit, & coëgit deserere institutum iter.

Nunc autem, ut facilius intelligatur, ubi fuerit portus Phryxi, ubi Ciconium, ubi Ροιζοῦσαι, describam littus à sinu Placæ usque ad Chrysopolim. Post sinum Placa sequitur sinus vulgò dictus Manolius, contra medium Hermæi promontorii latus appellatum ῥώδην situs, egregius portus & piscosus, quem de bonitate piscationis cedere aiunt piscatores nulli sinui littoris Asiatici. Hic valles luculentas habet, olim adeò pastionibus celebratas, simul & luculento Monasterio ornatas, ut copiosum lac ex circumjacentium collium clivis Græci nimium inaniter nunc dictitent in Monasterium tubulis subterraneis ductum fuisse: quod idem proficiscens in Mediam, à Cappadocibus Neocæsariensibus audivi, suorum montium ubertatem pastionum usque adeò extollentibus, ut opere subterraneo in celebre illud Cœnobium Gregorii Thaumaturgi suburbanum Neocæsareæ deductum fuisse jactitare non desinant; viamque ostendant, quam in hunc diem sua lingua appellent Viam lactis. Post Manolium sinum deinceps sequitur locus situs juxta Neocastrum, quod piscatores appellant *Cormion*, ab arbore, ut ipsi putant, quæ ibi nulla talis est, ignorantes se depravasse *Ciconion*: quod cùm ex ordine Anapli Dionysiani fuisse apud Neocastrum Asiaticum colligo, tùm ex scholiis quibusdam perantiquis in Dionysium scriptorem orbis, tradentibus maximas Bospori angustias esse inter Anaplum & Ciconium. Ubi verò esset Anaplus, disserui, cùm tractarem promontorium Estias. Flumen autem Aretæ, quod Turci vocant *Iocsou*, id est, aquam viridem, progrediens à Solis ortu ad Occasum, ingreditur Bosporum juxta Neocastrum, quod ab ostio sursum versus etiam summa æstate scaphis navigatur paulò amplius octo stadiis. Ejus ostium subeuntibus ad dextram spectatur amœnissimus & maximus Regis hortus, opacus densa sylva arborum fructiferarum: ad sinistram extat Neocastrum, ex Asia similiter coarctans Bospori angustias; ut easdem ex Europa cogit, stringitque arx, quam antè dixi appellari Læmocopiam. Omnium maximus fluvius est eorum, qui intra Chrysopolim & Pontum ingrediuntur Bosporum. Omni anni tempore molas

versare poteſt, triaque molertrina exercet, unum diſtans ab oſtio circiter octo ſtadia: alia interiora abſunt pluſquam tria milliaria. Fluit per vallem pulcherrimam, undique nemoribus virentem, refertis multitudine ferarum. Piſces fert, quos Græci accolæ *Lelingia* appellant, cujuſmodi plurimos procreat palus Aſcania, quos crudos Sole exſiccatos edere ſolent Byzantini. Producit etiam Cephalos, & in altis gurgitibus, glanes etiam cetaceæ magnitudinis. Sinus Neocaſtri duo flumina admittit, unum quem jam dixi nominari Areten: alterum ego Napliticum appello, ex eo, quòd effluit in Boſporum juxta locum, quem vulgus vocat *Naple*, neſcio an à Nicopoli, an ab Anaplo, an à Nauſiclia. Hic à Meridie cingit Regis hortos, quos Arete cingit à Septentrione. Utriuſque oſtium ſylvas cannarum efficit, Napliticique confluens ſumma æſtate, etiam in locis vadoſis ea magnitudine fluere videtur, qua rivi aquæductuum: in gurgitibus, quos multos habet, eadem genera piſcium, quæ in Arete perſpiciuntur. Equidem ipſe non longiùs tribus milliaribus ſecundum ejus ripam progredi metu Barbarorum auſus, proſpexi duntaxat hunc fluere per longam vallem nemoroſam, venationi regiæ accommodatam. Ab hujus fluminis oſtio incipit promontorium, cujus mucro undique percutitur fluxu Boſpori, qui rapiditate, altitudine, ſtrepitu ſonoro ſuperat omnes fluxus totius Boſpori, multas molas quotidie verſare ſolitus. Hujus promontorii dorſum ab occaſu ſolſtitiali ad brumalem ortum ſurgit, ſitum contra ſinum τῶν Χηλῶν. Clauditur duabus vallibus, una à ſeptentrionibus, altera à cardine meridiano, utraque producta in longitudinem ſtadiorum circiter octo. Undique proclive & præceps promontorium, cujus à ſummo mucrone aſcendi quingentos paſſus primos præcipites & valde directos, reliquos ſemiplanos efficientes dorſum promontorii, quod valde ſtrictum ob valles utrimque coarctantes, & ſcrobes treis, quos velut theatra promontorium efficit, primum extantem ſupra mucronem promontorii, complectentem ambitu paſſus amplius trecentos, diſtantem à Boſporo circiter viginti paſſus: alterum ab altero diviſum tenui promontorii dorſo, non latiori tribus paſſibus. Promontorii radices à primo ſcrobe ad ſecundum excurrunt in longitudinem paſſuum circiter trecentorum. Secundus ſcrobs magnitudine ſuperat primum, & lapidicina olim fuiſſe videtur: paſſuum intervallum plus minus ducentorum. Intereſt inter ſecundum & tertium ſcrobem deſinentem in imam planitiem vallis prædictum promontorium claudens, ſita è regione promontorii Eſtiarum. In hanc vallem multi fontes rivulos emittunt irrigantes Regis hortos clauſos excelſis lauribus, poſitos in ima vallis planitie, quam Græci jam vocant *Cieri* à genere frumenti, ignorantes temporibus Juſtiniani appellatam *Crochon*, ſive *Brochon*: id quod perſpicietur ex Procopio. *Duo*, inquit, *erant templa Michaëli Archangelo dicata, inter ſe oppoſita, Boſpori freto diviſa: unum in loco appellato Anaplo, in ſiniſtro latere navigantibus ad Pontum Euxinum: alterum in contrario littore, quod antiqui* Προύχθεις *nominarunt, ex eo exiſtimo, quia littus multum projiciatur ex hac ora: nunc autem nominatur* Βρόχοι, *temporis longitudine, accolarum inſcitia depravante nomina.* Hæc quidem Procopius, cujus in altero Codice leguntur *Crochi*, & in margine quidam literis antiquis eundem locum notat *Cronychion*, ſive *Bronichion*. Quid ſi fortaſſe olim appellabatur Πρῶτος δίσκος? nam littus ibi non prominet, ſed potiùs retrahitur in ſinum, quem efficiunt promontoria ex una parte Molertrinarium, ex altera Heliacum. Itaque temporis vetuſtate fieri potuit, ut Πρῶτον δίσκον depravarint in Προύχθους. Nam ſi promontorium moletrinarium ſit Ἄκρα ῥοιζοῦσα, ut eſſe videtur, in latere hujus vergente, potuit eſſe Protos diſcos, promontorium Heliæ: quod fluxu rapido verberatum, aliquando molas verſare ſolito, claudit ſinum nuncupatum τῆς φυλακῆς: ubi regius hortus cum ſylva & turri, ex qua ſummæ aquæ ex altis collibus ſubductæ ſaliunt; inde brevi promontorio ſuperato, adeſt vicus dictus Chryſoceramus, ex eo, quòd olim templum haberet tegulis inauratis tectum. Ex hoc vico effodi vidi ſaxa quadrata ingentia fundamentorum antiquorum ſub terra abdita in duodecim altitudinem pedum, indicantia ibi olim fuiſſe caſtellum munitiſſimum, cujuſmodi fuerunt regiæ Sophianæ nuncupatæ, aut his antiquiora palatia, quæ non longè ab æde Michaëlis, extrema jam commemorata Procopius fuiſſe ſubſequentibus verbis deſignat. *Non multum*, inquit, *procul ab æde Michaëlis templum Deiparæ Virgini ſacrum longa vetuſtate exoleſcens renovavit: cujus dignitatem longum eſſet excutere, & ſermone ſignificare. In hoc ſane littore dextro navigantibus in Pontum ſpectatu dignæ jam uſque ab antiquis temporibus ædes regiæ erant, quas Rex Juſtinianus omnes Deo conſecravit*: deinde narrat, ut Byzantii eſſet magna multitudo meretricum, quibus pœnitentibus vitæ prioris, ædes regias in eodem littore ſitas convertit in Monaſterium magnificum. Chryſocerami fluvius æſtate exareſcit. Inde ſequitur vicus ap-

pellatus *Stauros*, ab occasu cinctus promontorio, vulgò vocato *Nagalon*, quod rapido cursu fluxus verberatur, valente volvere molas continuato usque ad moletrinum, à peritioribus quidem *Hermonianum* nuncupatum, à vulgò verò *Tamborlianum.* Inde fluxus littoreus remissior usque ad Chrysopolim. Deinceps Dionysius institutum Anaplum continuat in hunc modum.

Cap. IX.

De Chrysopoli, & loco appellato Bove, sive Damali.

POst Discos (inquit Dionysius) *sequitur portus magnitudine & tranquillitate pulcherrimus & optimus. Ipsius magnitudinem circumscribit littus profundum & molle. Supra mare jacet campus acclivis in littus. Appellatur autem Chrysopolis, ut quidam dicunt, ex eo, quòd Persæ imperantes in hunc locum cogerent auri acervos exactos ab urbium tributis: ut verò multi tradunt, à Chryse filio Chryseidis & Agamemnonis ibi mortuo, & sepulto. In hunc enim locum dicunt Chrysen fugientem metu Ægisthi & Clytemnestræ pervenisse, cogitantem in Tauros transire ad sororem Iphigeniam, sacerdotem initiatam Dianæ: sed illum morbo laborantem, hic sepultura affectum fuisse, suoque ex nomine loco nomen reliquisse. Posset etiam ob portus commoditatem ita appellari, ab iis, qui mirabilia auro comparare solent.* Ex his Dionysii verbis facilè assequimur, Bospori Anaplum esse Dionysii illius Byzantii antiquissimi scriptoris, quem jam sæpissime citavi. Nam Stephanus antiquus urbium scriptor, superiora Dionysii verba affert: *Chrysopolis*, inquit, *in Bithynia prope Chalcedonem Anaplum naviganti in dextra. Dionysius autem Byzantius Anaplum Bospori scribens, de nomine hujus hæc dicit: Appellata autem est Chrysopolis, ut aliqui dicunt, à Persarum imperio huc acervos auri collecti ex vectigalibus redigente: alii verò plures dicunt, à Chryse filio Chryseidis, & Agamemnonis.* Neque solùm ex his Stephani verbis cognoscimus Dionysii Anaplum esse Stephano antiquiorem; sed etiam ex ipsius Anapli discursu percipimus illum scripsisse Bospori Anaplum, antequam Severus Byzantium evertisset. Chrysopolis emporion fuit Chalcedonis, ubi Xenophon tradit Græcos, qui meruissent stipendia in Cyri expeditione Persica mansisse dies septem, vendentes prædas, quas cepissent. Idem in *historia rerum Hellenicarum*, *Attici*, inquit, *duces Chrysopolim Chalcedoniæ profecti, muris eam munierunt, eandemque ad servandas decimarum pecunias constituerunt; in ipsaque decimam exegerunt ex navibus Ponti; præsidiumque triginta navium cum præfectis duobus, ibi reliquerunt.* Postea muris nudatam fuisse ex Strabone patet, dum ait Chrysopolim vicum esse. Similiter hodie urbs non est, sed vicus laxè habitatus multis ædificiis non continuis, circuitu milliaria complectens circiter duo: situs partim in valle, partim in promontoriis vallem cingentibus, quorum unum Damalicum quàm mox appellabimus, totum ferè ejusdem ædificiis occupatum. Portum profundum habet in sinum mediocriter curvatum: sed longè olim majorem habuisse occupantem imam vallis planitiem, in qua sita est nunc Chrysopolis, oportet: cùm Athenienses triginta triremes illic in præsidio tenerent, & navale esset Chalcedoniorum. Socrates enim inquit, Constantinum Magnum post multas pugnas terra marique pugnatas, Licinium Imperii consortem & generum ad Chrysopolim Bithynicam vicisse, quæ erat navale Chalcedonis. Ex quibus possem multis verbis differere hunc portum longè multo majorem extitisse; sed obrutum fuisse partim olim deleta Chalcedone, partim postea Barbarorum metu, partim nostra ætate. Vidi partem portus obrui ad excipiendam sedem ædis Maomethanæ & Xenodochiorum, quæ construxit Regis Soleimani filia, omniaque texit plumbo, & columnis marmoris, & porticibus, & areis amplis, & fontibus exornavit. Denique Chrysopolis reædificata est à Turcis, quæ diu jacuerat deserta bellis Persarum & Turcorum, ut nullum vestigium restet eorum, quæ Georgius Cedrinus dicit, Philippum Regem condidisse Chrysopolim, ut monasterium τ̃ παναχράντȣ Θεοτόκȣ, ut palatia ad excipiendum Regem, regiosque liberos, hortosque struxisse, & piscium vivarium: id quod in vallis planitie, ubi nunc sunt præcipua Chrysopolis ædificia, existimo lacum fuisse, nimirum reliquias portus antiqui. Chrysopolis quanquam est suburbana Byzantii, tamen omnes fere Byzantini ignorant, ubi hæc fuerit, ex eo, quòd nomine antiquo exoleto, jamdudum vocatur *Scutaris*, nescio à Francis ne aliquandiu Byzantio imperantibus, Chryson appellantibus scutum, an potius à statione militum scutariorum; id quod designare videretur Marcellinus, cùm ait: *Per Chalcedona & stationem transcurrit*, si apposite legeretur sine conjunctione, *Chrysopolim stationem*, brevitatis ergo, ut vulgò fieri solet, suppresso nomine scutariorum, quod Constantinopolitanos reges crebrò usurpasse eorundem historia frequens testis est. Verùm ex Codice Marcellini maximè depravato, fateor me conjecturis

vagari potiùs, quàm certo judicio sententiam dicere. At haudquaquam ferendi nonnulli, qui putant vicum, quem paulò antè dixi appellari Chrysoceramum, fuisse Chrysopolim, cùm jam declararim hanc nominatam ex eo, quòd templum haberet tectum inauratis tegulis: at ex vico Chrysoceramo, ultro citroque trajectus fieri non solet, sed ex portu Scutarico, ut loco accommodato ad trajiciendum: unde, ut nunc, trajectus olim fieri solebat. Est etiamnum Byzantii Scala omnium frequentissima prope portam Neorii, nominata Scutarica, quam olim eandem fuisse, quæ Chrysopoleos, & Chalcedonis, cùm ex his, quæ afferam in descriptione Constantinopoleos, tum ex usu hodie quotidiano colligere possumus. Nam ex porta Neorii, quæ nunc appellatur *Oria*, quotidie jam videmus necessitate quadam fieri trajectum in portam Scutaricam; aut si quis trajicere velit Byzantio Chalcedonem, aut Chalcedone Byzantium, illum necesse habere sursum navigare usque ad Scutarim: id quod frequenter quotidie videtur multis navigiis ferentibus homines, & jumenta recta via non valentibus transire Chalcedonem: sed ob rapidi fluxus decursum ascendere coactis usque ad Scutarim: atque ex Chalcedone volentibus transire Byzantium, opus est ascendere ad promontorium Scutaricum, olim appellatum Bovem, sive Damalim, atque ad portum usque Chrysopoleos: id quod ut fit hodie, ita olim factitatum fuisse ab ætate Polybii, qui ait: *Ex urbe Chalcedone volentes transire Byzantium, non possunt rectà navigare, ob intermedium rapidum defluxum Bospori, sed necesse habent iter deflectere prope Bovem, & Chrysopolim navigare.* Idem, *à promontorio*, inquit, *appellato Estiis fluxus Bospori impulsus prolabitur ad Bovem nuncupatum, qui est Asiæ locus, ad quem constitisse aiunt primùm fabulæ Io, cùm transivit hoc fretum: rursus fluxus impulsus à loco Bove nominato, fertur ad ipsum Byzantium.* A quo non dissentit Georgius Cedrinus, cùm ait Leonem Phocam Chrysopolim occupasse, populumque in ulteriore ora in aciem struxisse apud locum, ubi in columna extat Damalis lapidea: itaque exterruisse eos, qui essent Byzantii.

Ex antedictis collegeram Scutarim esse Chrysopolim, & locum, quem Polybius appellat Bovem, Arrianus Damalim existere Promontorium Scutaricum, situm contra promontorium Bosporium, in quo positum fuit Byzantium. Verùm postea multo planius novi, cùm incidi in Dionysii *Anaplum. Post Chrysopolim*, inquit Dionysius, *promontorium maris ictibus expositum prominet: multa enim navigatio ad ipsum impulsa contra promontorium nominatum Bovem concertat. Est autem is locus tanquam e carceribus emittens trajicientes in Europam. In hoc promontorio existit columna lapidis albi, in qua extat Bos Charetis Imperatoris Atheniensium conjux, quam hic mortuam sepelivit. Inscriptio autem significat sermonis veritatem: at illi, qui vanam reddunt historiam, putant antiquæ Bovis statuam, aberrantes à veritate. Inscripti enim in columnæ basi hi versus sunt:*

Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμοῖο
Κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης
Εἰς Φάρον· ἡ δὲ ἐγὼ Κεκροπὶς εἰμὶ νέκυς.
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος· ἔπλων δ' ὅτε πλῶεν ἐκεῖνος
Τῇδε, Φιλιππείων ἀντίπαλος σκαφέων.
Βοΐδιον δ' ἤκουον ἐγὼ τότε, νῦν δὲ Χάρητος
Εὐνέτις, ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέραις.

Temporibus Phocionis, qui Hypotheses præcipuorum scriptorum velut indices antiquæ Bibliothecæ conscripsit, vixit Georgius Codinus. Is hæc ferè omnia, quæ antè dixi, ex *Anaplo* Dionysii retulit in sua scripta. *Postquam*, inquit, *Leo excessit è vita, Atheniensium Imperator Chares, cum quadraginta navibus in auxilium Byzantiorum profectus ad bellum contra Philippum, occupavit promontorium Propontidis, quod inter Chalcedonem & Chrysopolim situm est, & in illo loco contra Philippum prælio feliciter decertavit, ubi conjugem comitem habens morbo laborantem amisit, eamque sepultura affecit eique excitavit aram, & columnam, in qua Damalis statuta spectatur ex lapide albo facta. Sic enim appellabatur illa Charetis uxor, quod etiam in ea incisis usque ad nostram ætatem versibus patet.* Deinde eosdem versus affert, quos suprà scripsi. Præterea jam non rectè Codinum tradere, Charetem Atticæ classis ducem, quadraginta navibus auxiliatum fuisse Byzantinis; cùm ex Demosthene constet, Athenienses succurrisse Byzantiis centum & viginti navigiis. Omitto etiam illud, quòd dicat promontorium, in quo sita esset statua Damalis, esse Propontidis, cùm sit Bospori. Hoc unum, quod rectè scribit, accipio, nimirum hanc columnam, statuamque excitatas fuisse à Byzantiis in gratiam Imperatoris Atheniensium, cùm ex antedictis percipi potest, tum ex Psephismate Byzantiorum, quod ingenuè profitetur Byzantium à Philippo Macedone obsessum, liberatum fuisse auxilio Atheniensium, quod Demosthenis Codex editus sic habet lingua Dorica conscriptum, qua Byzantii utebantur, coloni Megarensium Doricorum:

Ἐπὶ ἱερομνάμονος βοσπορείχω δαμάγητο ἐντε ἀλίᾳ ἔλεξεν ἐκ τᾶς βολᾶς λαβὼν ῥήτραν· ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ἔντε τοῖς προηγουμένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι περινθίοις, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται ἔντε τῷ παρεστηκότι καιρῷ φιλίππου τοῦ μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν ἐπὶ ἀναστάσει βυζαντιῶν καὶ περινθίων τὰν χώραν δαίοντος καὶ δενδροκοπέοντος, βοηθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἁμὲ ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων, καὶ ἀποκατέστασε τὰν πατρίαν πολιτείαν, καὶ τὼς νόμως, καὶ τάφως, δεδόχθω τῷ δάμῳ τῶν Βυζαντίων καὶ περινθίων ἀθηναίων δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, ἐκ τᾶς γᾶς, καὶ οἰκείαν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι ποτ' ὅλον ποτὶ τὰν βωλὰν, καὶ κατοικὸν ἐθέλοντα τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτων ἦμεν πᾶσαν πρὸς λειτουργίαν· στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαίδεκα πήχεις ἐν τῷ βοσπορείχῳ. Prætereo cætera. Si hoc Psephisma vitiatum non esset, perspiceremus has statuas treis sexdecim cubitorum statutas fuisse apud locum Bovem nuncupatum, ubi Chares Atheniensium bello navali pugnavit contra Philippum, tumque legeremus non Βοσπορείχῳ, sed Βοσπορείῳ χώρῳ: cujusmodi fuit locus nuncupatus Bos, aut promontorium Bosporium nominatum, in quo situm erat Byzantium. Ex antiquo Codice emendavi nonnulla, ut ἔντε ἀλίᾳ, Codex antiquus habet ἐν τᾷ ἀλίᾳ, id est, *in concione*, ut Herodotus utitur: ἐκ τᾶς γὰρ, antiquum exemplar habet ἔκτασιν γάρ. Ex Polybio, Arriano, Dionysio Byzantio patet locum appellatum, sive Bovem, sive Damalim fuisse promontorium nunc nominatum Scutaricum, positum è regione promontorii Bosporii Byzantium continentis, sententiaque Polybii ita appellatum, quòd Io vacca illuc ex Europa fretum transiens appulsa fuerit. Dionysius quidem Byzantius, promontorium appellari Bovem consentit, sed Bovis statuam in eo excitatam ex antiquo epigrammate negat esse Ious Inachi filiæ, eamque huc non transisse, sed in Pharon: quam autem Pharon epigramma intelligat, vide an Pharon antiquam; quam suprà ostendi fuisse prope angustias Fani: an illam, quam Marcellinus statuit supra promontorium Chrysoceras, hoc est, in urbe Byzantio. At nemo Io tradit hâc aut illac transisse. Mihi potiùs epigramma intelligere videtur Pharum Alexandrinam, negareque Bosporum appellatum ab Io Inachi filia. Nam etiam Arrianus scribit quorundam sententia aliam vaccam fuisse, quæ nomen dederit freto Thracio, quam dicit Phrygibus hominibus eam urgentibus incolumem nullo metu fretum transisse, situm inter Chalcedonem & Byzantium, ducemque illis extitisse, quibus divinum oraculum datum erat, ut buculam itineris ducem facerent. Cui obtemperantes, incolumes transierunt, & monumentum tradit hujus transitionis, Damalim æream excitatam à Chalcedonensibus, locumque in regione Chalcedonia esse ait, qui forsitan esset is, qui usque ad suam ætatem nominaretur Damalis. Dionysius quidem fatetur columnam ex lapide albo fuisse, sed non declarat, Damalis ne esset lapidea, an ærea. Georgius Codinus dicit statuam Bovis uxoris Charetis fuisse ex lapide expolito. Itaque oportet illam antiquam, unde Bosporus appellatus fuit, quam Arrianus tradit æream, dejectam & sublatam esse: deinde alteram lapideam positam fuisse tempore Leonis Phocæ, ut antè dixi. Damalis lapidea stabat in columna. Jam non repetam, quantopere erret Tzetzes, dum statuit Cyaneas inter Damalim & Constantinopolim: id enim suprà ostendi, cùm agerem de Cyaneis; quàm item aversus à cognitione locorum labatur, cum circa locum Damalim testatur Darium pontem junxisse, declaravi, dum de Hermæo tractarem promontorio.

CAP. X.

De fonte nominato Hermagora, & templo Veneris: & de æde Synodi Chalcedonensis: de Chalcedone.

POst, inquit Dionysius, *locum appellatum Bovem, sequitur fons nominatus Hermagora, & delubrum herois Eurosti: secundum id existit littus supinum, & planum, lenissimo fluvio irrigatum, in ipsoque Veneris templum, atque juxta ipsum parvus isthmus multam circumscribit Cherronesum, in qua urbs Chalcedon, paulò supra fluvium appellatum Chalcedonem sita, portus utrinque habens in flexibus in isthmum recedentibus; unum quidem ad vesperam spectantem; alterum ad Solis ortum: ipsa quidem effertur colle quidem humilior, planitie verò asperior. Multa in urbe hac admiratione digna, ob antiquitatem, & res gestas, & fortunas, & in utramque partem mutationes: maximè autem admirabilia, Apollinis templum, & oraculum nullo summorum oraculorum inferius. Verùm finis esto meæ Bospori historiæ.*

Hæc quidem Dionysius; qui ut planiùs cognoscatur, littus describam à promontorio Damalico usque ad Chalcedonem: de qua nonnulla addens; finem

ipse quoque faciam Bospori, qui procedens ad Solis occasum, flectitur promontorio Damalico ad meridianum cardinem. Jam verò inter duo promontoria, nimirum alterum Europæ, Bosporium nominatum, & alterum Asiæ Damalim [vel Damalicum] appellatum, supra mare paululum eminet scopulus, seu parva Insula, distans à promontorio Damalico circiter centum passus, tota fermè occupata ab arce, machinis bellicis munita ad arcendas naves hostiles, si quæ penitius in Bosporum ex Propontide erumpere conarentur. Atque ab ea arce ad promontorium Damalicum transversus murus cæcus sub aqua obductus erat, velut quædam moles, ictus septentrionum excipiens navibus ob rapidum intermedium Bospori fluxum ascendere nequeuntibus, ventumque à puppi expectantibus in eo loco, quem Dionysius tanquam è carceribus inquit emittere trajicientes, tutiorem stationem efficiebat. Tamen avaritia nationis dominantis paulò antè dirutus est, ejusque saxa translata in privatas ædificationes. A promontorio Damalico, distanti à Chalcedone paulò minus quàm tria milliaria, littus est ferè totum importuosum & præruptum, mareque juxta *littus vadosum, cautibusque sub aqua latentibus confragosum, ut vix tentans multis locis reperire potuerim applicationem scaphæ: littorisque crepidines in plusquam quinquaginta passus efferuntur præcipites, ut ascensus directus sit, & præruptus à Damalico promontorio usque ad valliculam, quæ sinum efficit, ubi ora humilis, & littus demissum, & non præruptum, mareque portuosum, in quo cernuntur ruinæ molis antiquæ, quæ olim muniebat portum, seu potius stationem, nunc gradum præstat ad fontem in littore proximo fluentem perennem, à Dionysio appellatam *Hermagora:* quem paulò antè subductum vidi in hortos, quos supra Hermagoram Rex Soleimanus longis muris circumsepsit: aliis eò etiam fontibus opere subterraneo derivatis, ut eorum redundantia hortis superflua sit, restituendus fluxus Hermagoræ longè copiosior.

A fonte Hermagora littus est ferè saxosum & præruptum usque ad planitiem Chalcedonis suburbanam, ubi olim erat ædes Veneris, & postea fuit templum divæ Euphemiæ funditus jam eversæ supra terram, atque adeò substructiones erutæ, excepto cuniculo subterraneo, ex quo etiamnum scaturit fons. Propè est rivulus, cujus meminisse Dionysium antè vidimus: qui si nunc longè minor fluit, id attribuendum fonti constructo in eadem planitie juxta viam Chalcedone tendentem ad urbem Nicomediam, perennem fistulam quoquo versus quatuor digitos patentem implente. Fons autem, quem jam dixi scaturire ex antiquo aquæductu divæ Euphemiæ, distat à scala Chalcedonensi mille & centum passus.

Qualis autem fuerit ædes divæ Euphemiæ, in qua celebrata fuit Synodus Chalcedonensis, & qualis ejus situs, Evagrius Scolasticus amplè scribit, quæ ego breviter attingam, sacrorum hominum cœtum habuisse concilium in Euphemiæ martyris æde, distanti à Bosporo non ampliùs duobus stadiis, sita in suburbano agro Chalcedoniorum Bithynorum molliter acclivi, ut ambulantes in templum non sentiant se in illud subiisse, repenteque velut ex sublimi specula undique campos sub aspectum subjectos contemplentur supinos & planos herbis, frugibus, arboribus virescere, mareque partim tranquillum violaceo cæruleoque colore purpurascens, ad littora adludere, amœnumque quiddam exhibere, partim murmure sonans, fluctibus efferatum, lapillos, & conchas, & algas provolvere. Inde addit, Euphemiæ ædem vel hoc ipso ornari, quòd sita sit ante oculos Constantinopoleos, & quòd constet tribus membris magnorum ædificiorum ornatis, amplitudine, & laxitate, & pulchritudine columnarum, & tectis elegantibus. Sed quid conor in lucem edere scripta Evagrii, vel hoc ipso nobilia facta, quòd nobilibus & planè regiis Parisiorum characteribus jamdudum pervulgata etiam longè ultra Chalcedonem vagentur.

Chalcedon, quàm Herodotus appellat Chalcedoniam, à Dionysio quidem constituitur paulò supra Chalcedonem fluvium. Sed tacet Dionysius, id quod Arrianus & Menippus loquuntur, appellatam ab eodem flumine Chalcedone. Arrianus in sua *historia Bithynica* dicit eam nominatam à filio Saturni nuncupato Chalcedone, à quo primùm fluvius illic fluens nominatus est Chalcedon: deinde urbs Doriensibus, illuc coloniam ubi deduxissent, nominata est eo nomine, quo flumen. Incertus quidam Historicus dicit vocatum à filio Chalcantis vatis. Alii aiunt à Chalcide urbe Eubœæ, quæ illuc Coloniam misisset. His quidem Dionysius orbis descriptor consentire videtur, Chalcedonios appellans Chalcides. Ille verò tradens à filio Chalcantis vatis, motus fuisse videtur nobilitate oraculorum Chalcedonicorum. Arrianus narrat, ut alter & vicesimus dies omnium mensium nefastus à Chalcedonensibus institutus est, ex eo,

eo, quòd cùm illo die alia haudquaquam prospera passi sint, tum Pharnabazus Persa eorum pueros exciderit & penitus castrarit, & miserit ad Darium. Idem ait, morbum in Chalcedonios sævisse divina ira, eosdemque sua virilia abscidisse, quòd sacrificia quædam neglexissent. Cæcos Chalcedonios oraculum dixit, ea de causa, quòd Megarenses huc primùm navigantes eligere nescissent Byzantiorum solum uberius. Herodotus similiter scribit Megabyzum, cùm intellexisset decem & septem ante annis Chalcedonios, quàm Byzantios urbem Chalcedonem condidisse, cæcos dixisse, quòd præsente meliore loco elegissent pejorem. *Chalcedonii*, inquit Theopompus, *priusquam rempublicam participassent, communicassentque cum populari gubernatione Byzantiorum, omnes quidem in officiis institutisque rectè vivendi erant. Post verò quàm democratiam Byzantiorum gustaverunt, vitam quotidianam maximè frugalem & temperatam luxu, delitiisque corruperunt ac depravarunt, simulque evaserunt sumptuosi, potandique amantes.* Viros excellentes procreavit Chalcedonia, è quibus Thrasymachus sophista, qui primus periodum, & colum demonstravit, discipulus Platonis & Isocratis. Recentes Historici, qui ante quadringentos annos scripserunt, tradunt sua ætate Chalcedonios non dare operam literis, sed Thunnorum piscationi, artique cæterorum piscium retibus & lineis capiendorum, victumque manibus quærere, parumque aut nihil curare literas: at nunc ne piscari quidem sciunt, ac potius agros duntaxat colunt, piscandi adeò ignari, ut Thunnos & Pelamidas ex foro Byzantiorum emere habeant necesse: cùm olim constet notiores fuisse Pelamides Chalcedonias, quàm Byzantias. Sic enim inquit Varro: *Paguri Samii, Phrygia Attagena, Grues Melicæ, Hædus ex Ambracia, Pelamis Chalcedonia, Muræna Tartesia, Aselli Pesinuntii, Ostrea Tarentina, Pectunculus Chius, Elops Rhodius, Scari Cilices.* Quod autem Dionysius tradit, Chalcedone oraculum Apollinis fuisse non inferius Delphico, Lucianus id confirmat, antiquissimum qui asserit, cùm Alexandrum ait pseudomantem societatem iniisse cum Byzantio quodam Chronographo scelerato, qui appellaretur Cocconas. Hi cùm inter se cogitarent Delphos, Claron, Delum, Branchidas divites factos ex arte divinandi, constituerunt vaticinationis oraculum excitare, ac primùm considerarunt de loco. Cocconas Chalcedonem probabat locum commodum esse mercatoribus frequentem: Alexander præferebat urbem Paphlagoniæ nominatam Aboni mœnia: cujus sententia vicit. Itaque profectis ipsis Chalcedonem, utile quippiam urbs visa est habere in Apollinis templo, quod illic antiquissimum est: tabulas æreas defodiunt, in quibus inscriptum incisumque erat, ut quàm mox Asclepius cum ipso Apolline patre accederet in Pontum, ut occuparet Aboni mœnia. Harum tabularum de industria inventarum fama, statim Bithyniam & Pontum pervagata pervenit Aboni mœnia, urbem ut dixi Paphlagoniæ, ejusque incolas ita movit, ut templum ædificare cœperint, quò Alexander profectus est. At Cocconas Chalcedone remansit, duplicia, planeque ambigua oracula quædam conscribens. Ex Apollinis Chalcedonici tripode manasse arbitror oraculum, quod Socrates *sacræ historiæ* conscriptor tradit, cùm Valentis Imperatoris indignatione muri Chalcedonis everterentur, in fundamentis inventam fuisse tabulam lapideam, versus continentem subsequentes:

Ἀλλ' ὁπόταν νύμφαι ἱερὸν [δροσερὴν] κατὰ ἄστυ χορείην
Τερπόμεναι στήσονται εὐστεφέας κατ' ἀγυιάς,
Καὶ τεῖχος λουτροῖο πολύστονον ἔσσεται ἄλκαρ,
Δὴ τότε μύρια φῦλα πολυασπερέων ἀνθρώπων,
Ἄγρια, μαρμαίροντα, κακὴν ἐπιειμένα ἀλκὴν,
Ἴστρου καλλιρόοιο πόρον διαβάντα σὺν αἰχμῇ,
Καὶ Σκυθικὴν ὀλέσει χώρην, καὶ Μυσίδα γαῖαν,
Θρηΐκης δ' ἐπιβάντα σὺν ἐλπίσι μαινομένῃσιν·
Αὐτοῦ μὲν βιότοιο τέλος καὶ πότμον ἐπίσποι.

Hujus oraculi declarationem afferam, cùm tractabo decimam Regionem Constantinopoleos.

Sed ut planius perspiciatur Dionysii Chalcedonica descriptio, & quales sint hodie portus, quos idem Dionysius antea dixit Chalcedonem utrinque habere: atque ut internoscatur, uter horum postea appellatus fuerit Eutropii portus, subjiciam nonnulla. Chalcedonia usque ad hanc ætatem suum nomen retinet, olim magna & præclara urbs, nunc exiguus vicus: hæc enim iterum, & sæpius vastata, primò à Persis, iterum à Valente Imperatore muris spoliata, deinde à Gotthis eversa, quam post Cornelius Avitus aliqua ex parte restituit: postea à Saracenis, postremo à Turcis funditus deleta, ut duntaxat perparvus vicus supersit. Nulla extant mœnium vestigia supra terram, neque sub terra, nisi raris locis fundamenta alta ingentibus saxis quadratis constructa, quæ penitus effodi nuper vidi in ædificationem substructionum, quas Rex Soleimanus molitur in tertio Constantinopoleos monte. Portuum aliquot ruinæ cer-

nuntur, atque nonnulla ſcoria metallorum in ea regionis parte ubi moneta excudebatur: tum extat aquæductuum ſubterraneum opus lateritium, quo per urbem aqua ducebatur, ſicque portui accommodabatur, ut ſupra molem longè excurreret ad uſum navigantium. Chalcedon ſita erat in promontorio peninſulam efficiente, ad medium intumeſcente, ex tribus partibus leniter acclivi, ex quarta parte paulo accliviore, & depreſſiore in vallem, per quam fluvius Chalcedon delabitur in Propontidem. Promontorii pars Solis occaſum conſpiciens, cingitur Boſporo: pars verò vergens ad Meridiem, ortumque hybernum, clauditur Propontide: at ad Orientem æſtivum ſpectans, eminet in vallem, per quam Chalcedon rivus quidem parvus, ſed ripis altis coërcitus profundus delabitur, & ſalſus in longitudinem amplius mille paſſuum uſque ad pontem lapideum tranſmittentem Chryſopoli viatores Nicomediam. Ab eo ponte uſque ad Boſporum Iſthmus patet in latitudinem circiter octo ſtadiorum. Hic fluviolus etſi exiguus, ut jam nomine careat, accolæque duntaxat appellent *Potamion*, prorſus ignorantes, olim nominatum fuiſſe Chalcedonem; tamen omnium ferè ſcriptorum teſtimoniis nomen dedit urbi Chalcedoni: cujus etiam Xenophon meminit libro primo *Hellenicorum*, cùm Alcibiadem quidem ait univerſo exercitu Chalcedonem à mari ad mare cinxiſſe, & partem, quæ pertinebat ad flumen, muro ligneo ſepſiſſe. Pharnabazum verò, cùm is propter fluminis anguſtias, ac munitionum propinquitatem in urbem ingredi ad ferendum Chalcedoniis auxilium non poſſet, in Heraclium Chalcedoniorum diſceſſiſſe. Littus, quod pluſquàm ex dimidia parte circuit promontorium, in quo jam dixi ſitam Chalcedonem, excepta parte, quæ plana eſt, ubi portus eſt, & vicus Chalcedon, abrumpitur in præcipitem proclivitatem, ut ferè erectum ſit in altitudinem amplius viginti quinque paſſuum, non modò in terra ſaxeis crepidinibus invium: ſed etiam in mari cautibus malè tutum navigiis, niſi ubi portus fuerunt. Si ab extremo mucrone, ſeu angulo promontorii Chalcedonici dirigas lineam ad medium promontorii dorſum, in quo ſita eſt Conſtantinopolis, perſpicies lineam dirigi ab ortu hyemali ad occaſum ſolſtitialem, & dividere Boſporum à Propontide, & ſecare Hippodromum, & tendere ad ædes Paiaſiti Regis poſitas in jugo tertii collis, inde procedere ad ædes Mamethi Regis ſitas in quarto colle; totumque dorſum promontorii ſecare à fronte ad muros, partem urbis circuitu maris ca-rentem claudentes. Si verò ex eodem extremo mucrone promontorii Chalcedonici lineam duceres ad angulum Scutaricum, videres eam progredi à Meridie ad Septentrionem, relicto flexu molliter curvato, ubi eſt portus Chalcedonis, & littus humile, & planum. Nunc portus obrutus, & moles quotidie exportantur: atque ubi olim portus magnis navibus patebat, nunc alicubi non patet ſcaphis, ob ſyrtes & brevia. Juxta Iſthmum exiſtit colliculus à ſeptentrionibus ſitus inter Iſthmum & planitiem, in qua dixi ædem fuiſſe divæ Euphemiæ, humilis quidem ille, ſed commemoratus ab Appiano, quem, cùm Mithridates obſideret prætorem Cottam, intra Chalcedonem clauſum, uterque exercitus occupare conabatur. Chalcedonem habuiſſe portum catena clauſum, capientem amplius ſexaginta naves, patet ex Appiano: is enim ait, claſſem Mithridatis in portum Chalcedoniorum vi irrupiſſe, catenaſque, quibus oſtium portus claudebatur, rupiſſe, & quatuor naves exuſſiſſe; ſexagintaque ex portu captas ſecum abduxiſſe.

Cap. XI.

De portu Eutropii, & Heræo promontorio: & de antiquis regiis ædibus appellatis Heræis.

Latus promontorii Chalcedonici vergens partim ad Meridiem, partim ad ortum hybernum, efficit ſinum vulgò appellatum *Calamotum*, intus recedentem plus minuſve octo ſtadia. In hoc medio latere videntur veſtigia antiquæ molis portus, quem Epiſcopus Chalcedonenſis mihi perſuadere conabatur fuiſſe olim appellatum portum *Hirenæ*, corruptè quaſi ἡραίου: mihi potiùs à Regina Hirene. Nam portus τῦ ἡραίε eſt in contrario promontorio; potiuſque appellatus ille olim fuit portus Eutropii, cujus meminit Zonaras. *Ad cædem*, inquit, *Mauritii Regis movetur Phocas, & in Eutropii portu primum ejus quatuor filios interficit, nihil aliud tum dicentis, quàm hoc ipſum: Juſtus es domine, & juſtum judicium tuum: denique ipſum Mauritium tollunt.* Idem alio loco dicit, Chalcedone eſſe portum Eutropii, ſed non declarat, an in Boſporo, an in Propontide. Nam ex antedictis Dionyſii ſcimus, Chalcedonem utrimque habuiſſe portus. Verùm ex Procopio aſſequi poſſumus, fuiſſe non longè ab Heræo, cùm ait Juſtinianum portum alium conſtruxiſſe in ulteriore continente in locis Eutropii nominatis, non procul remotis ab Heræo. At ubi fuerit portus Eutropii, planè ſcire nequimus,

nisi sciamus, ubi fuerit Heræum. Itaque id paulò altiùs investigandum est. Demosthenes in libris, quos scripsit *de rebus Bithynicis*, sic ait :

Ἔστι δὴ προπάροιθε κλυτῆς Χαλκήδονος ἄκρα
Ἡραία ξύνχουσα πολυσπιλάς. ἔνδοθεν αὐτῆς
Λαίναιον περὶ τεῖχος ἰὼν κοιλαίνεται εἴσω
Κόλπος ἁλός· φαίησκεν ἰδὼν βαθυδίνεα
Πάντη ἔμμεναι· ἰαμμένη δὲ καὶ οὐ βαθείας
Ἔστι θαλάσσης, ἔνθα τε νῆας ἤγον οἰόμενοι σκέπος εἶναι
Αὐτοφυοῦς ὅρμοιο· κακοῦ δ' ἐνέκυρσαν ἑτοίμου.

Ex quibus assequimur, Heræum promontorium esse contra Chalcedonem, habens multas cautes concavas circa mare, quod intus recedens sinum efficit, quem intuens putat profundum esse, cùm revera sit prorsus fruticosus, & herbosus, & minime profundus: nam eò, qui naves adduxerunt, putantes protectionem naturalis portus, in præsens inciderunt periculum. Ex his Demosthenis versibus percipimus Ἡραῖον esse promontorium, quod hodie vocant *acram Joannis Calamoti*; & sinum, quem Demosthenes describit esse illum, quem ab Occidente claudit promontorium, in quo fuit Chalcedon: & promontorium Joannis Calamoti cingit ab Oriente, cujus ostium patet in latitudinem octo circiter stadiorum. Totus verò ejusdem ambitus complectitur plus minus quinque milliaria. Cannarum sylvis, herbisque frequens ejus ora cernitur: unde nomen templum proximum divi Joannis Chrysostomi Calamoti invenit. Hic sinus olim duos portus molibus munitos habuit, unum olim nominatum Eutropii, nunc *Hirenæ*, situm in littore sinus occiduo juxta Chalcedonem: alterum nominatum *Heræum*, positum contrario in littore ad Orientem pertinente. Hos ambos portus fuisse in sinu Joannis Calamoti, ex Procopio percipimus, cùm ait ædes regias Justinianum construxisse in Heræo, quod Justiniani temporibus *Hierion*, sivè *Hieriam* appellarent, ibidemque portum molibus sepsisse littus, quæ antea utrinque ventis, & undarum incursibus expositum tutum à ventis effecisse innumerabilibus & maximis arcis saxorum plenis in vadum aliis supra alios usque injectis, quoad utrimque brachia exaggerata supra aquam extiterunt, extrinsecusque circa moles saxis rudibus & duris projectis ad excipiendos impetus fluctuum, & ventorum hyemalium portum quietum perfecisse, unumque in portum aditum navibus reliquisse. Addit Procopius, ut juxta portum Justinianus ædes sacras condiderit, & porticus, & vias, balnea publica, & alia ferè omnia ædificarit, nihilo inferiora regiis ædibus Urbis: deinde adjungit, portum alium construxisse in contrario continente, in locis Eutropii nominatis, non longè remotis ab Heræo. Ex quibus patet portum Eutropii esse Chalcedonis portum, spectantem ad Solis ortum; portumque Heræum illum, quem nunc vocant molem Joannis Calamoti. Horum amborum portuum usque ad hanc diem molium & brachiorum vestigia extant magna quidem ex parte diruta, sed quæ nonnullam stationem navibus accommodent: reliquorum verò ædificiorum vestigia funditus deleta sunt, exceptis parietibus ædis sacræ, & cisterna maxima, undique lateritiis parietibus cincta, sed spoliata tecto testudinato, & columnis testudinem sustinentibus, de qua Georgius Cedrinus ita scribit: *Macedonius Rex palatia in Heræis exornavit, & cisternam expurgavit, quam Heraclius terra obruerat, in hortumque redegerat oleribus consitam.* Idem paulò infrà ait: *Rex Heraclius ubi sui diei natalis rationem à Stephano Philosopho didicisset, prædicente Heraclium ex aqua interiturum, cùm alias cisternas obruit, tum illam sitam in Heræis, quam Macedonius perpurgavit, regiasque ædes in antiquam formam restituit, & pro horto in cisterna consito Nymphæum aqua lucida abundans induxit.* Quàm autem multorum scriptis celebretur palatium Heræum, è multis nonnullos, qui mihi jam veniunt in mentem, afferam. Sozomenus scribit Theodosium Regem mandasse Demophilo præfecto Arrianis Constantinopolitanis, ut curaret statuta in Concilio Nicæno servare, & populum in unum consensum reducere, aut ab ædibus sacris cedere. Demophilus advocavit concionem populi, atque Regis sententiam declaravit, & abstinens ab ædibus Urbis, concionem indixit in suburbana Hieria nuncupata: *Quoniam*, inquit, *lex præcipit, si vos persequuti fuerint ex una Urbe, fugite in aliam.* Alii Historici tradunt, Constantinum Iconomachum contra imaginum cultum Concilium iniquum triginta octo Episcoporum habuisse in palatio Hieriæ. Prætereo cæteros; unam duntaxat inscriptionem subjungam quæ erat incisa in aditu Hieriæ:

Εἰς Εἴσοδον τῆς Ἱερείας.

Τοῦτον Ἰουστινιανὸς ἀγακλέα δείματο χῶρον,
Ὕδατι, καὶ γαίῃ κάλλος ἐπικρεμάσας,

Itemque aliam:

Κοίρανοι, ὑμετέρην ἀρετὴν κάρτος τε καὶ ἔργα
Αὐδήσει χρόνος αἰὲν, ἕως πόλος ἀστέρας ἕλκῃ.

Jam ut planius intelligatur situs promon-

torii Heræi, & an idem, quod aliqui existimarunt, Heræum, & Eurion, & Yris, describam oram maritimam, ab acra Joannis Calamoti usque ad aliquem finem. Promontorium Calamoticum circuitu complectitur ampliùs octo stadia: ejus cervix efficiens Isthmum, non excedit latitudinem ducentorum passuum. Urnæ similitudinem gerit, seu ollæ: Nam ut olla est collo angusto, ita illud cervicem habet angustam, deinde dilatatur, intumescitque in ambitum circiter octo stadiorum: sed ita, ut undique sit crepidinibus præruptis & saxosis, præterquàm à cervice, quæ ita plana est, ut ex utroque littore aspicientes mutuo aspectu fruantur. Forsan ita Heræum promontorium appellatum est Εὔρον ab olla defossa. Sic enim Stephanus ait: *Promontorium Heræum, contra Chalcedonem situm, quod alii* Εὔρον*, sive* Εὔειον *appellarunt, hi qui aiunt ibi chytras, hoc est, ollas defossas invenisse, & ossa.* Verum aliam esse acram Heræam, aliam Εὔρον, sive Yrim, [vel Hyrim,] patet ex Artemidoro: is enim scribit ab Acrito promontorio naviganti cx. stadia situm esse promontorium Yrim, sive Euron nuncupatum, cui objecta est Insula Pityodes, & alia Insula nomine Chalcites. Quæ ut explicatiùs perspiciantur, describam subsequens littus. Post promontorium Heræum pergenti ad sinum Nicomediæ, succedit aliud promontorium, quod vulgus vocat *Zarritrion*, nescio, an quasi Χυτρεῖον. nam accolæ in hunc diem jactitant invenisse ollam [Zaram, aut Iarram] auro plenam in hujus loci vicinia. Ex Insula Pityode navigavi recta via in Continentem ad villam sitam in ora maritima, quam Græci vocant Obriam, sive Abriam, Turci appellant eam *Maltepet*, sitam ad radices extremas promontorii positi contra Chalcitim. Vide, an hoc sit Euron, sive Yris promontorium, an illud quod jam dixi appellari Zarritrion. Verùm ut meliùs intelligatur situs Chalcedonis, & ubi fuerit Ηραιον, paulò extra Bosporum vagabor, sed in conspectu Chalcedonis & Byzantii, quod paulò post descripturus sum.

Cap. XII.

De Insulis suburbanis Byzantii & Chalcedonis, & primùm de Insula Prota, & de Oxia & Platy.

Artemidorus in undecimo libro *Geographiæ* ait: *Ab Acritico promontorio præternaviganti Euron stadia centum & decem promontorium situm est, appellatum Hyris; & Insula huic objicitur Pityodes; & altera Insula nominata Chalcitis; aliaque Prota dicta, à qua ad urbem Chalcedonem stadia quadraginta.* Protam appellatam existimo, quòd prima occurrat venientibus Byzantio & Chalcedone: à Græcis usque ad hanc diem nominatur Πρώτη. Distat ab urbe Byzantio paulò ampliùs sexaginta stadia. Ejus longitudo à Septentrionibus procedit ad Meridiem. Juxta ejus littus vergens ad Orientem vicus est sub se habens portum subjectum. Supra vicum duæ cisternæ rotundæ; quarum major laxatur in amplitudinem magni hemisphærii Thermarum magnarum Byzantiarum. Insula duobus verticibus prominet, altero vergente ad septentriones, altero ad cardinem meridianum. Dicitur circuitu complecti circiter tria milliaria. A Meridie habet Insulam Antigonon, à qua abest octo circiter stadia. Inter Meridiem & occasum brumalem, intuetur duas Insulas: quarum altera Platys, altera Oxya appellatur, in acutum verticem fastigiata, undique præceps & prærupta: altitudine ad perpendiculum dimensa, superat omnes colles Byzantii. Ex aliquibus partibus ascensus in ipsam non patet ob directos clivos. Multa etiam nunc vestigia retinet cisternarum, aliorumque ædificiorum. Aiunt ibi regiam arcem, & velut secessum Capreensem aliquorum Regum extitisse: quod à rei veritate omnino alienum non videtur, propterea quia naturali munitione tuta videtur. Habet portum subjectum Orienti, cujus moles distractæ cernuntur. Lauro abundat, & multis generibus florum. Sed nusquam circa Byzantium tanta cibi bonitate Ostreæ capiuntur, quàm circum hanc Insulam. Ab hac non longè est Platys Insula, humilis & ferè plana.

Cap. XIII.

De Insula Antigono, & de Insula Pityode.

Quam Græci nostri ætatis appellant Antigonon, Zonaras ait, olim vocatam Panormum, Insulam nunc Antigoni nominari. Plinius inter Insulas Proponticas numerat Antiochiam: vide num aliquis Codex Plinii antiquus habeat *Antigoniam.* Insula ab Aquilone efficit littus excelsum & præruptum. Ejus quædam pars intuens Meridiem, eminet rupibus abruptis, usque ad summum fermè verticem. Ab occasu sunt littora rupibus præruptis aspera, sed longè demissiora. In omnes partes existit declivis. Undique ejus ascensus est stadiorum circiter quatuor: in multo excelsiorem altitudinem effertur quàm Prota. In summo vertice

ædes sacra etiamnum extat, & juxta ædem cisterna Signino opere munita, concamerata lateritio tecto. Sunt ibidem etiam putei jugis aquæ. Ab Oriente habet vicum in littore situm: circa vicum sunt aliquot vineæ: reliquæ partes sunt tectæ ericâ, arbuto, rore marino, ilice, ladano. Tota Insula lapidosa scatet minutis lapillis. Contra vicum est Insula exigua, cujus circuitus non excedit quatuor stadia, altitudo non superat quinquaginta passus (intellige quos conficere soleo in ambulando, ut intelligi oportet in omnibus passibus antè jam à me commemoratis) quæ vulgò appellatur Pitys. Hæc Pityodes dicitur ab Artemidoro, quam tradit sitam contra Continentis oram nuncupatam Ἐὖειν. Equidem cùm Artemidorus ordinatim ponat Pityodem, & Chalcitim, & Protam, existimo Pityodem Artemidorum intelligere esse aut Antigoniam, aut eam, quam jam Græci appellant *Insulam Principem*. Nam cur commemoraret tam exiguam Insulam, & proximam magnam præteriret?

Cap. XIV.

De Chalcitide Insula.

Chalcitis Insula à Græcis nostræ ætatis nominatur Chalcis: distat ab Antigonia quatuor stadia. Menippus in *Periplo Bithyniæ* Chalcitidem Insulam constituit contra Chalcedonem; eamque dicit habere æris metalla. Chalcitidem eandem esse, quam Stephanus appellat Demonesum, assequor ex eo, quòd dicit Demonesum Insulam sitam circa Chalcedonem, habere Cyani metalla, & Chrysocollam, & aurum preciosum, & coronarium, quod oculis ægrotantibus medicinam afferat. Nulla alia Insula circa Chalcedonem metalla habet, nisi Chalcitis. Aristoteles similiter scribit: *Demonesus*, inquit, *Insula Chalcedoniorum* (sic enim legendum est, non ut habet Codex Χαρκηδονίων) *à Demoneso homine appellata est, habetque Cyani metalla, & Chrysocollam, & aurum eximium in ea invenitur, quod sit oculis remedium*; atque æs, quod Aristoteles appellat χαλκὸν κολυμβητὴν, ex eo opinor, quòd (ut ipse addit) ex mari profundo duos passus urinatores illud extrahant, ex quo factam idem adjungit statuam in urbe Sicyone, statutam in antiquo templo Apollinis.

Ex antedictis liquet, quàm erret Plinius, qui dum enumerat Insulas Propontidis, dicit Demonesum Insulam sitam esse ante Nicomediam, cùm nulla Insula existat in sinu Nicomediæ, olim appellato Astaceno. Verùm ut clariùs perspiciatur Demonesus eadem Insula esse, quæ Chalcitis, ut nunc sunt, ostendam vestigia metallorum, & situm Insulæ, quæ tribus verticibus, seu collibus intumescit: unus vergit ad Aquilonem, alter ad Occasum, tertius ad Orientem. Insulæ latus meridianum est præceps, & abruptum in rupes, excepto sinu, admittente recessum maris portuosum, quoquoversus patentem paulò plus stadio, tutum ab omni vento, excipio Austrum. Circa hunc sinum existunt aggeres scrobium, pleni ruderibus cæruleis, rejectis ex effossione æris, & Chrysocollæ, & cærulei, atque inter ipsa rudera collegi eximium cæruleum, & absolutam Chrysocollam. Quòd si vadum maris ibi effoderetur, sine dubitatione inveniretur aurum illud ab Aristotele laudatum. Aggeres scrobium sunt in radicibus vallis supra sinum jam dictum eminentis, & secantis Insulam à mari meridiano ad mare septentrionale, cujus quidem vallis in parte media elata in jugum Insulæ est domicilium solitariorum sodalium Græcanicæ religionis, ubi Nymphæa magna Signino opere elaborata, plena jugi aqua manante, ex vertice pertinente ad Orientem. Littus intuens Solis ortum, habet vicum nuncupatum à nomine Insulæ. Sub vico statio navigiorum.

Cap. XV.

De Insula Principis.

Insula Principis, distans à Chalcite circiter quinque stadia, nominata est à frequenti habitatione filiarum Principum, virginitatem solitariam profitentium. Georgius Cedrinus ait, Justinum nepotem Justiniani ædificasse solitariam vitam agentium domicilium, nominatum Principis, suburbanum Constantinopoleos. Zonaras scribit Nicephorum Hirenem exulem ejecisse in Insulam Principis appellatam, in qua monasterium ipsa ædificaverat, unde fortasse Insula appellata fuit Principis. Longè dimidio major existit, quàm Chalcitis: omnes antedictas Insulas altitudine superat aut æquat. Ab Oriente æstivo vicum habet nominatum Principis, situm in planitie littorea. In ejus littore vergenti ad ortum æquinoctialem spectantur fundamenta sumptuosa antiqui monasterii, ubi amplius quingentæ solitariæ fœminæ vivere solebant. Contra monasterium sita est Insula exigua, parvo intervallo distans, nominata Anterovitos. Inde in eodem littore sequitur vicus nominatus Carya. Supra vicum modicè eminet jugum contractum

in vallem, cinctam duobus verticibus, quæ secat mediam Insulam ab ortu ad occasum. Insulæ littus intuens Meridiem, rupibus circumvallatur; littus verò spectans ad Solis occasum, minoribus rupibus cingitur. Denique Insulæ circuitus non excedit sexaginta stadia. Habet à Meridie vicinam Insulam, quam vocant Andron: ab Oriente æquinoctiali habet alteram Insulam, nominatam Divi Andreæ, distantem plus minus decem milliaria, undique excelsis rupibus & præruptis munitam, excepto latere conspicienti Solis ortum, ubi domicilium sodalium sectæ solitariæ.

Dividitur hæc Insula à Continenti mari lato quatuor stadia. Paulò ultra hanc Insulam pergenti ad sinum Astacenum eminet promontorium, quod usque ad hanc ætatem appellatur Acrita, ut vocatur à Ptolemæo, quod Menippus dicit distare ab urbe Chalcedone stadia sexaginta. Omnes antedictæ Insulæ abruptæ à Continente videntur: quarum quatuor, nimirum Prota, Antigonos, Chalcitis, & Princeps faciunt sinum suo latere vergente ad Aquilonem; ut Prota, & Princeps sint sinus cornua. Antigonos & Chalcitis efficiunt intimum sinus recessum. Cùm aspicis ex Protæ latere, vergente ad Solis ortum, advertis sinum factum ex quatuor Insulis, nec vides Euripos intercedentes inter Insulas: ut rei ignarus quatuor Insulas, unam eandemque Insulam existimaret quatuor collibus intumescentem; primumque collem numeraret Protam, secundum Antigoniam, tertium Chalcitim, quartum Principem. Euripus separans Insulas à Continenti, patet in latitudinem paulo amplius sexaginta stadiorum.

Hæc adjungere volui de Insulis suburbanis Byzantii, velut præparationem ad clariùs percipiendum situm Byzantii, quem è vestigio subjungere cogito: reliquas Propontidis Insulas longè ab Urbe remotiores, ut Proconnesum, Ophiusam, Acanthum, Phœben, Scopelon, Porphyrionem, Halonem, Delphaciam, Polydoram, Elæam, & duas Rhodiussas, & contra fauces Rhyndaci Besbycon (cujus meminit Dioscorides,) rejicio in meum Periplum Propontidis & Hellesponti.

FINIS.

PETRI GYLLII

DE

TOPOGRAPHIA

CONSTANTINOPOLEOS,

ET

DE ILLIUS ANTIQUITATIBUS

LIBRI QUATUOR.

PETRI GYLLII
IN
DESCRIPTIONEM
CONSTANTINOPOLEOS
PRÆFATIO:
Ubi situm illius & commoditates ostendit.

CONSTANTINOPOLIS sic in peninsula sita est, ut totum Isthmum occupet peninsulanum. Ex tribus enim partibus mari alluitur. Neque solum ex sese munita est, sed etiam suos suburbanos longos agros, iter duorum dierum latos, amplius viginti milliaria munitos habet peninsula; quam efficiunt Pontus, Bosporus, Propontis, olim ab Anastasio muro clausam. Ita fit, ut situs Urbis duplici peninsula munitus, arcem se declaret totius Europæ, atque adeò principatum totius orbis præ se ferat, eminens in fauces Europæ, atque Asiæ. Nam præter alias fœlicitates immensas, hanc habet summam, quòd mari portuoso ex tribus partibus cingitur; à Meridie quidem Propontide, ab Oriente Bospori freto, ab Aquilone sinu maximè portuoso, qui non modo claudi catena potest, sed etiam sine catena hostibus infestus est, Constantinopolis & Galatæ muris stringentibus ejus latitudinem in stadia paulo minus quatuor, ut & machinis, & igne liquido hostium naves sæpe perierint. Adde quòd nihil munitius fieri posset, si accederet ars muniendi nostra ætate usitata; si quatuor portus, quos olim intra muros clausos habebat catenis, restituerentur: quorum duobus antiquum Byzantium ornatum, triennium Severi obsidionem sustinuit: nec nisi fame totius orbis viribus capi potuit. Nam præter commoditates, quas habet Propontidis, & Ægæi maris, sic totius Ponti Euxini imperium habet, ut uno ostio id clausum teneat, scilicet Bosporo, quem transire nemo potest invita Constantinopoli: quò fit ut totius Ponti divitiæ sint in ejus potestate, sive importatæ, sive exportatæ. Exportatur autem tanta copia pellium cujusvis generis, mellis, ceræ, servorum, aliarumque rerum, ut sufficiant magnæ parti, Europæ, Asiæ, Africæ: importantur vina, olea, frumenta, aliaque infinita Asiæ, Africæ, Europæ, ut copiam sentiat Mysia, Dacia, Pannonia, Sarmatia, Mæotis, Colchis, Iberia, Albania, Cappadocia, Armenia, Media, Parthia, utraque Scythia. Itaque non modò omnes barbaræ nationes coguntur amicitiam hujus urbis amplecti, sed etiam oræ omnes maritimæ, & insulanæ, si Ponti divitiis frui velint. Adde, quòd nemo ultrò, citroque trajectiones Asiæ, Europæque facere potest invito Byzantio, cùm sit velut pons, & porta utriusque orbis; dicerem solum, nisi Hellespontus esset. Sed is infinitis partibus inferior censetur, nimirum longè amplior, & sinum non habens Byzantinum, quo urbs peninsula fiat portuosa; ac si haberet, tamen Euxino Ponto non uteretur invitis Byzantiis: id quòd si ratione non capimus, exemplo assequi possumus. Constantinus in Sigæo promontorio eminenti in fauces Hellesponti Constantinopolim ædificare cœperat, sed ea relicta, in promontorio Byzantino eam ædificavit. Troia quidem insignis urbs, sed cæcorum, qui non præviderint situm Byzantii; cæci omnes, qui ante Byzantium urbes ædificarunt in ora Hellesponti, aut Propontidis: quæ etsi aliquandiu floruerunt, funditus tamen, aut eversæ sunt, aut

in

in vicos redactæ; ac si restituerentur, Constantinopolis, ut præstantior, eis dominaretur. Quamobrem jure dicere possumus, eam non modò Ponti, sed etiam Propontidis, & maris Ægæi clavem esse. Laudatur Cyzicus, quòd duobus pontibus conjungeret Insulam Continenti, & duos sinus contrarios inter se copularet, quam Aristides scribit esse vinculum Ponti, & Ægæi, sed quis non videt, quàm laxum? Inter Cyzicum, & Europam Propontis lata intercedit: qua ut invitis Cyzicenis transitiones in utrumque mare fieri poterant, ita Cyziceni invitis Hellespontiis, & Byzantiis habere utriusque maris commoditates non potuerunt. Prætereo Heracleam, Selymbriam, Chalcedonem, in Propontidis ora sitas, olim quidem nobiles hominum industria, & loci natura; sed principibus commoditatibus privabantur portuum similium Byzantino portui, qui nullis viribus hostium obrui potest. Illarum jampridem portus obruti sunt: atque adeo carebant potestate Bospori, & Hellesponti, quibus uti non poterant sine voluntate Bosporanorum, & Hellespontiorum; At Byzantini iis omnibus invitis uti poterant Ponto. Itaque ei accidere non potest, quod accidit suis vicinis, aliisque quàm plurimis maximis urbibus, quæ tot annos jacentes in ruinis, aut excitatæ non sunt, aut si restitutæ, non tamen in pristina sede: deletæ sunt vicinæ, & nondum restitutæ; deleta est Memphis, sed adhuc jacet, cùm Caïrica Babylonia ex castello magna urbs evaserit in ejus vicinia sita; utraque carens opportunitatibus Byzantii. Prætereo Assyriam Babylonem, quæ etiam cum floreret, vidit vicinam urbem ædificari, sibi non cedentem de magnitudine. Cur Alexandria non reædificatur, nisi quia hominum industria magis, quàm natura consisteret? Romam antiquam restituit Petri sanctitas, & Romani nominis authoritas, potius quàm naturalis situs, mari carens portuoso. Sileo Athenas, & Lacedæmonem, quæ magis pertinaci hominum virtute, quàm situs commoditate excelluerunt. Omitto duos illos oræ maritimæ oculos Corinthum, & Carthaginem, quos eodem fermè temporum effossos, primùm Julius Cæsar restituit, deinde rursus funditus erutos nemo instauravit, quamvis Carthago sita in peninsula portuosa quidem, sed duo maria non conjungens. Quamvis Corinthus bimaris, arx Peloponnesi, clavis, & compes Græciæ nominata sit, tamen duo maria ne duos quidem sinus proximos, quos circuitus peninsulæ conjungit, unquam conjungere non modò ipsa potuit, sed ne vires quidem imperii Macedonici atque Romani, id quod artificio potuit Cyzicus, & natura Chalcis Euboïca, altera Græciæ clavis existimata, quarum omnium circuitus fieri brevi declinatione poterant. At Constantinopolis clavis duplicis orbis, & maris Ægæi, & Euxini, quæ nulla navigatione, nulla circuitione ne totius quidem orbis jungere possis, nisi ore Byzantio. Prætermitto Venetias, quæ magis clauduntur mari, quàm claudant maria, magisque laborant maria sejungere, & repellere, quàm conjungere. Sileo totius orbis omnes situs, qui urbes habuerunt, habent, aut habituri sunt; nullus unquam invenietur, qui tot, & tantas commoditates habeat non modò ad imperandum, sed ne ad privatè quidem vivendum. Caritatem annonæ nunquam, aut rarissimè sentit; cui continuus campus Thracius frumentarius amplus quoquoversus plus minus septem dierum iter, alicubi viginti dierum, & eo amplius. Prætereo Asiam vicinam proximam, ubertate agrorum frumentariorum, & pastionibus redundantem. Sileo ex utroque mari facilem vecturam: jam vini copiam, præterquam quod ipsa fert, habet oram Bospori, Propontidis, Hellesponti vinetis consitam, & facili navigatione infinita genera habere potest, cæterasque delitias. Ut Theopompus scribat, ex eo, quòd Byzantium esset nobile emporium, populum omnem in foro, & portu, &

cauponis versari solitum, dantem operam Baccho. Menander in comœdia nominata *Aulitride*, ait omnes mercatores temulentos facere Byzantium: *Totam*, inquit, *noctem bibo, surgo habens quatuor capita.* Exagitant comici Byzantios, quod cùm urbs obsidione premeretur, non alia ratione eos exercitus Imperator in mœnibus continere potuit, quàm cùm prope muros cauponas collocasset; quod ut fuit popularis gubernationis vitium, ita loci virtutem, & copiam ostentat omnium rerum. Carnium quanta sit copia, norunt, qui viderunt; atque si venatores essent, nusquam copiosiores venationes, & aucupia. Fructibus autem omnis generis, omnis temporis fora abundant. Quod si nostrates negent, dicam considerent, quantum natio Mametana conficere possit, leniens vini desiderium pomis, pyris, reliquisque omnibus fructibus. Lignorum verò abundantiam habet tantam, ut nullis seculis abundatura non sit, cùm ex Europa, tum ex Asia. Sylvæ enim immensæ, perennes, longæ, iter plusquam quadraginta dierum, continuatæ à Propontide ad Colchos, & longè ulterius: ut non modo sibi ac vicinis, verùm etiam longinquis atque adeò ipsi Ægypto, & sinui Arabico, atque Africæ materiam suppeditet in ædium, naviumque ædificationem: solaque ex maximis urbibus est quæ nunquam incidet in lignorum penuriam, non modò ad ignem faciendum, sed ne ad ædificia quidem & naves; in quam nostra ætate videmus incidisse maximas Europæ, Asiæque urbes. Piscium verò redundantia excellit Massilia, Venetia, Tarentum: sed omnia superat Constantinopolis, qua velut per portam pisces duplicis maris transeunt: neque modò per Bosporum transeunt, sed ad Byzantium feruntur relicta Chalcedone, ut uno reti viginti navigia impleas, atque sine retibus sæpe manibus ex Continenti capias; atque adeò cùm verno tempore in Pontum ascendunt densi greges, jactu lapidis velut aves ferias; ex fenestris quoque urbis calathis ex corda appensis mulieres piscentur; hamisque piscatores sine esca pelamides capiant tot, & tantas, ut sufficiant toti Græciæ & magnæ parti Asiæ Europæque. Et ne numerem piscium genera, optimarum ostrearum tantam multitudinem capiunt, ut sufficiant, ut tot dierum jejuniis, quibus Græci piscibus sanguinis participibus non vescuntur, quotidie videas in piscariis foris multa navigia ostrearum plena. Quòd si Byzantii non tanta esset carnis copia, si piscibus delectarentur, piscatoresque essent ea industria, qua Veneti, & Massilienses, libereque piscari possent, non tantum mediam partem piscationis Regi Turcorum tribuerent: profectò omnes angiportus quotidie implerentur piscibus. Jam novæ Romæ cœlum quispiam damnabit, ut Ponticum: ego expertus sum salubrius quàm antiquæ Romæ, atque ex multis annis vix unius, aut alterius anni hyemem perfrigidam, calores autem æstivos temperatos esse anniversariis septentrionibus, quibus assiduè ferè tota æstate aër serenus est: hyeme tepescit austris, quibus aër serenus fit: septentrionibus pluvius, contra quàm in Italia & Gallia fieri solet. Peste verò minus acerba, minusque mortifera, nec frequentiori quàm magnæ urbes laborare solent: rariusque laboraret, nisi plebis multitudine, & servis sordidè pastis impleretur.

Et ne videar laudare rhetorum more, quæ vix Sophistarum acerbitate reprehendi potest, hoc uno malo laborat, quòd barbaris frequentius, quàm excultis humanitate habitetur; non quin sit apta ad molliendos homines etiam barbarissimos; sed quòd ob copiam humanarum rerum ejus habitatores remollescant ad resistendum Barbaris, quibus longè lateque circundata est: unde fiet, ut & si ad imperandum natura sit comparata, tamen educatione, & disciplina nequaquam utentur illius incolæ, copiaque rerum negligentes fient, & superbia loci rationem consuetudinis, caritatis & familiaritatis cum homi-

nibus habendæ negligent : unde ob insolentiam odio hominum extrudentur, aut in dissensiones incident; quibus Christiani cives laborantes amiserunt urbem, & imperium. Sed dissentiant quantumlibet, urbemque, ut sæpe fecerunt, inflamment & funditus evertant, tamen nunquam deerit, qui eam restituat, ob loci opportunitatem, sine qua pontus Euxinus, rursus Axinus efficeretur, ob copiam Barbarorum Pontum cingentium. Quis enim, nisi longo hujus urbis imperio castigati essent, sive mari, sive pedibus proficisceretur ad oras Ponticas latronibus plenas ? quis Bosporum, quem utrinque accolunt Barbaræ gentes, penetraret ? ac si quis penetraret, tamen Thracibus accolis Ponti rediens aberraret ab ostio Bospori falsa, ut olim facere solebant, lumina pro pharo prætendentibus. Non igitur modò navigationem Ponti, Byzantium impedire potest, sed nemo sine ejus subsidio, navigare illuc potest. Quare cùm totius Europæ Constantinopolis sit arx contra Ponticos, & Asiæ Barbaros, etiam si sæpe deleatur, semper non deerit aliquis, qui eam restituat, invitatus loci opportunitate. Quis unquam hostis acerbius urbem aliquam evertit, quàm Severus ? attamen cùm resipuit ab iracundia contra Byzantios, animadvertit se ab antiquis temporibus urbem habitam communem quandam benefactricem omnium, Romani imperii magnum propugnaculum delevisse contra Barbaros Ponti & Asiæ. Itaque restituere conatus est, nomineque filii Antoninam appellari voluit. Cæteræ igitur urbes, ut sint mortales, hæc sanè quandiu erunt homines, futura mihi videtur immortalis.

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

LIBER SECUNDUS.

LIBER TERTIUS.

LIBER QUARTUS.

PETRI GYLLII DE TOPOGRAPHIA CONSTANTINOPOLEOS, ET DE ILLIUS ANTIQUITATIBUS.

LIBER I.

Cap. I.

De Byzantii conditoribus, & de ejus varia fortuna.

Byzantium conditum fuiſſe Stephanus atque Euſtathius memoriæ prodiderunt à Byzante, Ceroëſſæ & Neptuni filio; vel ab eo; qui claſſis Megarenſium coloniam deducentium dux fuit, nominatus Βύζας. Ego hunc etiam Byzanta appellatum arbitror: nam à Byze, Byzeum, potius quàm Byzantium diceremus. Philoſtratus in *Vita Marci Sophiſtæ Byzantini*, Ducem illum claſſis Megaricæ nominat Byzanta, cum ſcribit Marcum; quod referret originem ſui generis ad antiquum Byzanta, profectum Megaram, charum habitum fuiſſe Megarenſibus coloniæ Byzantinæ deductoribus: quibus Pythium Apollinem conſulentibus, ubi conderent urbem, redditum oraculum eſt, quærerent ſedem Cæcorum terris adverſam. Ea ambage Chalcedones monſtrabantur, quod priores advecti illuc, prævisa locorum utilitate pejora legiſſent. Quod autem apud Juſtinum ſcriptum eſt, à Pauſania Spartano Byzantium conditum, ita intelligendum exiſtimo, ut qui Sycam, quam hodie vocant Galatam à Genuenſibus conditam eſſe affirmant, & Conſtantinopolim à Conſtantino, qui, aut reædificarunt, aut amplificarunt, non autem primi ædificarunt: nam cùm ex Herodoto intelligam Dario invadente Thraciam Byzantios, & Chalcedonios ne expectaſſe quidem adventum Phœniciæ claſſis, relictis ſuis urbibus in interiora Euxini Ponti diſceſſiſſe, ibique Meſembriam condidiſſe; Phœnices autem Byzantium, Chalcedonem combuſſiſſe: arbitror Lacedæmonios Pauſania A duce coloniam illuc deduxiſſe, & Byzantium, ſive coloniam prius Megarenſium; ſive ſedem civium à Byzante Neptuni filio conditam reſtituiſſe. Euſtathius dicit Antoninam appellatam fuiſſe ab Antonino Baſſiano Severi Cæſaris filio: ſed quandiu pater vixit, id nomen obtinuiſſe, deinde multis poſt annis nominata eſt Nova Roma, & Conſtantinopolis, & Anthuſa quaſi Florentia, ſive Flora à magno Conſtantino, unde Priſcianus appellat Novam Romam Conſtantinopolitanam. Apollo felices quidem prædixerat, qui eam incolerent; ſed utranque fortunam ſæpe experta eſt. Primò magnis laboribus emerſit, impedientibus Thracibus, Bithynis, & Gallo-Græcis: in ſingulos enim annos octoginta talenta Gallis in Aſia dominantibus diu penſitavit. Majoribus crevit: nec ſolùm externis, ſed etiam domeſticis frequenter vexata, nunc optimatium gubernabatur ſtatu, nunc populari, variaſque partes ſecuta eſt: ſed diu floruit in republica, lateque in Europa, atque Aſia dominata, præſertim Bithynis, ut Philarchus tradat in ſexto libro *Hiſtoriarum*, Byzantios ſic dominos fuiſſe Bithynorum, ut Lacedæmonii fuerunt εἱλώτων, quorum fortuna media erat inter ſervorum & liberorum conditionem.

Hæc Reſpublica Ptolemæorum Ægypti regum nomen coluit, ut Philadelpho honores divinos tribuerit, templumque illi excitarit in conſpectu ſuæ urbis: nomen Imperii Romani fovit, primò adverſus Regem Macedonum, cui ut degeneri impoſitum Pſeudophilippi nomen. Sileo miſſas copias in Antiochum, Perſeum, Ariſtonicum, & piratico bello adjutum Antonium: Mithridatis impetum ægre repulſum, & cervicibus intercluſum ſuis

sustinuit: & simul Syllæ, Lucullo, Pompeio valdè auxiliata est, quando ea loca insideret, quæ transmeantibus terra, marique ducibus, exercitibusque, simul vehendo commeatui opportuna forent. Tandem Nigri partes secuta, contra Severum, omni dignitate principatus spoliata est, & Perinthiis subjecta, & balneis, & theatris, muris, quibus validis excelsisque munita erat, lapide quadrato, & molari constructis, potiùs quàm Milesio, ut placet Politiano: nam neque ex illo antiquo Milesio, neque Miletopoli excisus fuit, cùm Miletum remotissimum, & Miletopolis posita juxta Rhyndacum fluvium nullas nobiles lapidicinas habeat, quam quidem vidi funditus eversam lacui Apolloniati propinquam adhuc nomen retinentem. Muri adeò tenui junctura fuerunt, ut Herodianus testetur, nemini compositum opus, sed ex uno, perpetuoque lapide visum fuisse: ruinas ipsorum, reliquiasque Herodiani temporibus, qui videbant, mirabantur eos, vel qui construxissent, vel qui delevissent. Dion, quem Zonaras citat, muros tradit munitissimos habuisse Byzantium, quorum lorica lapidibus tres pedes crassis, & qui regulis æreis comprehenderentur constructa erat: interioraque ipsorum sic erant compacta, ut unus murus crassus omnis structura esse videretur. Turres crebræ & magnæ, portas circum habentes alias aliis superpositas. Muri ex parte Continentis valdè excelsi, maritimi humiliores erant. Duos portus intra murum habebat, catenis clausos, quorum brachia sustinebant turres multum eminentes. Ipse cùm Græco Codice Xenophontis carerem, arbitrabar Xenophontem de alterutro horum portuum intelligere ex Latina traductione, quæ ita habebat: *Cùm ex Chrysopoli Byzantium trajecissent, cumque ex Byzantio exclusi essent milites Xenophontei, repagula perfringere conabantur, portasque se effracturos minabantur, nisi eas Byzantini voluntate aperirent, atque accurrerunt ad mare, & intra oppidum desiliere muris superatis, juxta ipsius portus latera, quæ, quòd curvatis utrinque molibus prominent*, Chelas, id est, *acceptabula* Græci vocant: at postea incidens in Græcum Codicem, vidi nullam ibi mentionem portus esse, sed duntaxat τὴν χηλὴν τοῦ τείχους, hoc est, *ad crepidines muri, sive ad projecturas fulcientes murum*: ac si χηλὴ τοῦ λιμένος legeretur, *brachium* potiùs, aut *crus* vertendum fuisset. Dionysius Byzantius tradit Bospori primam circuitionem excipere tres portus. Byzantii quingenta habebant navigia, quorum quædam erant dicrota, quibusdam erant gubernacula ex prora, & ex puppi, & gubernatores, & nautæ duplices, ut sive invaderent, sive retrocederent, necesse non esset eas convertere: hostesque fallerent in accessu, & recessu. Byzantii Nigro vivente, & mortuo multa mirabilia ediderunt triennium obsessi: neque modo capiebant hostium naves prætemavigantes, sed etiam triremes ex statione hostili abstrahebant: anchoras enim urinatores sub aqua natantes abscindebant, & funiculis ad clavos pedum plantis affixos alligatis trahebant sua sponte adnare visas. Nec primi Byzantii hoc egerunt: nam Tyrii assueti conchas, aliaque ejusmodi sub aquis legere, profundo mari nantes, ex improviso anchoras hostium præcidebant. Quod Alexander ubi animadvertisset, ferreas catenas pro funibus alligari ad anchoras jussit. Byzantii, cùm omnia consumpsissent, tamen resistebant lignis, quæ ex ædificiis detrahebant, & funibus ad naves utebantur, quos ex capillis fœminarum suarum conficiebant: interdumque statuas, & equos projiciebant in suos hostes. Ut verò omnibus esculentis destituti sunt, pelles aqua mollitas edebant: pellibusque consumptis, alii in alios efferari cœperunt, humanis carnibus vescentes: denique fame oppressi, inviti urbem dederunt. Romani interfecerunt milites, omnesque principes cives: Urbs tota funditus eversa, muri diruti, quorum ostentatione gloriabantur: simulque theatris, thermis, omnique cultu, atque honore detractis in vici formam redacta, Perinthiis adjudicata est. Ea capta Severus valdè lætatus est, eique libertatem abstulit, & dignitatem reipubl. tributo imposito, civium bonis publicatis Perinthiis Byzantium, ejusque regionem largitus est. Severus postea Byzantium profectus, ut vidit cives sibi obviam egressos cum ramis olivarum supplices, deprecantes salutem, & excusationem afferentes, cur illi obstitissent, abstinuit quidem à cæde, sed Perinthiis subjectos reliquit: theatrum tamen illis dedit, & Κυνηγίων porticus, & Hippodromum ædificandum curavit, eidemque adjunxit thermas, quas ædificavit in templo Jovis, qui appellabatur Zeuxippus: renovavit etiam Strategium. Quæ omnia Severus inchoaverat, Antoninus filius perfecit.

Cap. II.

De magnitudine Byzantii.

Constantinopolitani cives hujus ætatis dictitant, Byzantium comprehensum fuisse primo colle, hoc est, septo regio: sed ampliùs fuisse, liquebit ex his,

quæ modò dicam. Recentes scriptores ita describunt: Byzantium incepisse à muro arcis, & pertinuisse ad Eugenii turrim; ascendisse usque ad Strategium, & Achillis balneum, & portam Urbicion terrestrem Byzantii, inde in chalcopratia & milliarium, ubi altera porta terrestris Byzantiorum: hinc ad columnas Zonarii: ex his descendisse, & flexum fuisse in Acropolim per manganas, & thermas Arcadianas. Quibus ut nonnullam fidem habeam, non tantum facit eorum in aliis permultis mihi cognita fides, quàm Eustathius, scribens Athenienses usos Byzantio τῷ πολιχνίῳ, id est, *parva urbe*, ad servandas pecunias. Sed longè antiquior Zosimus Historicus, Byzantium ita describit: *In colle*, inquit, *situm fuit, occupans partem Isthmi, quem efficiunt sinus nuncupatus Cornu, & Propontis. Habuit portam in fine porticuum, quas Severus Imperator ædificavit, cùm iratus esse desiisset Byzantiis, quod Nigrum tutati fuissent hostem. Byzantii murus per collem procedebat à parte occidentali usque ad Veneris templum, & ad mare oppositum Chrysopoli; à Boreali verò parte simili modo descendens usque ad portum, quem vocant Neorium, & ulterius usque ad mare, quod è regione jacet oris Pontici, per quod ad pontum Euxinum navigatur. Hæc igitur*, inquit ille, *antiqua urbis magnitudo.* sed Dionysius Byzantius, Zosimo multo antiquior, ut ex ejus scriptis cognoscatur ante Severi ruinam scripsisse, ait ambitum Byzantii circiter quadraginta stadia complexum fuisse, quæ longe majus spatium complectuntur, quàm illi tradiderunt. Herodianus Byzantium tempore Severi urbem maximam omnium Thraciæ fuisse dicit.

CAP. III.

De Constantinopolis instauratione, ejusque magnitudine.

Zonaras Constantinum magnum scribit cupientem urbem sui nominis condere, primò Sardicum Asiæ agrum delegisse, deinde Sigæum promontorium, post Chalcedonem & Byzantium. Georgius Cedrinus dicit Constantinum primo Thessalonicam delegisse, ibique biennium agentem loco delectatum, admirabilia templa, balnea, aquæductus ædificantem, peste interpellatum, locum hunc reliquisse, & profectum Chalcedonem Bithynorum, à Persis eversam restituere incipientem; admonitum fuisse, ubi Constantinopolis condenda esset, ab aquilis lapillos architectorum iterum, & sæpiùs rapientibus, & Byzantium transportantibus. Zonaras idem scribit: lapillos non vocat, sed funiculos: quod commentitium videtur, surreptum ex Dionysio Byzantio, tradente parum abfuisse, quin Byzas conderet Byzantium in loco Semystra nuncupato, sito ad ostia Cydari, & Barbysæ fluminum, nisi corvus rapiens ex media flamma partem victimæ, & deportans in promontorium Bosporium Byzantem admonuisset ibi condendum esse Byzantium.

At mihi tam cæcus Constantinus non videtur fuisse, quàm Chalcedonii antiqui: quorum cæcitate omnibus literarum monumentis decantata edoctus prospicere potuit Byzantium, potiùs quàm Chalcedonem commodius Romani imperii domicilium esse: Quantò melius sentiunt longè antiquiores, è quorum numero est Sozomenus Salaminius, & Zosimus, qui scripserunt *suam historiam* tempore Theodosii minoris. Hi omissa mentione Sardicæ & Thessalonicæ, & Chalcedonis, tradunt Constantinum cogitantem urbem condere sui nominis, æqualis conditionis, parisque honoris Romæ, deprehendisse locum inter antiquum Ilium & Hellespontum commodum ad urbem condendam; fundamentaque jecisse, & muri partem in altitudinem excitasse, quæ in hunc diem videtur in promontorio Sigæo, quod Plinius appellat Ajantium, ex eo, quòd ibi Ajacis sepulchrum esset eminens in extremas Hellesponti fauces, ubi dicunt stationem navium fuisse, & tentoria habuisse Achæos militantes contra Troiam: Post Constantino commodiorem sedem visam esse Byzantium, quod trecentesimo sexagesimo secundo anno ab imperio Augusti Constantinus restituit, auxit, maximis muris circumdedit, nuncuparique novam Romam Constantinopolitanam lege sancivit, quæ incisa in columna lapidea, & publica in Strategio prope Constantini statuam equestrem proposita erat. Cùm autem indigenas cives existimaret non sufficere magnitudini urbis, juxta fora sparsim ædificavit domos, quas dedit habitandas Senatoribus, atque illustribus viris, quos secum duxerat ex urbe Roma; atque ex aliis gentibus. Fora constituit alia ad urbis ornamentum, alia ad usum civium, Hippodromon sacris ædibus, fontibus, porticibus instruxit, & Senatu; quem habere voluit eundem honorem, quem Senatores Romæ habere solebant. Regias ædes condidit non multo inferiores Romæ regiis ædibus. Denique in omni ornatu similem, æqualemque Romæ Italiæ efficere studens, in eam magnitudinem perduxit, ut Sozomenus tradat, hominum multitudine & divitiis majorem Constantinopolim esse; quàm Romam.

Eunapius Sardianus, non ignobilis scriptor, quamvis Constantino infestus, tamen Constantinopoleos magnitudinem maximam designat, his verbis: *Constantinopolis*, inquit, *antiquum Byzantium*, *temporibus quidem antiquis præbuit Atheniensibus transmissionem frumenti*, *quod illinc copiosum efferri solebat*: *sed temporibus nostris*, *neque ab Ægypto multitudo onerariarum navium*, *neque ex omni Asia*, *& Syria*, *& Phœnicia*, *& ex aliis gentibus importata*, *multitudo frumenti Constantinopolim implere & satiare potest populum*, *quem Constantinus in urbem Byzantium transtulit ex aliis urbibus*, *quas hominibus spoliavit.* Similiter Zosimus, etsi Constantino non æquus, ob religionem, tamen fatetur eam auxisse in magnitudinem maximæ urbis; atque ultra Byzantii muros quindecim stadia urbem circumplexum esse muris intercipientibus Isthmum ex mari in mare. Quam Constantinus quamvis maximam effecit; tamen Imperatores, qui post Constantinum imperarunt, majorem effecerunt: & propter multitudinem undique confluentium in Urbem, militiæ, vel mercaturæ, vel aliarum rerum causa, aliis muris multo majoribus, quàm Constantiniani essent, eam circumdederunt; & habitationes ita angustas esse permiserunt, ut etiam habitantes in foris angustè habitarent, ut viatores cum periculo incederent propter hominum, animaliumque multitudinem. Unde factum fuit, ut maris non parva pars circuientis Urbem exsiccata fuerit, & palis in circuitu defixis, & domibus supra palos impositis urbs magna facta sit ad capiendam populi maximam multitudinem. Et hæc quidem Zosimus ait de magnitudine, qua erat temporibus vel Arcadii, vel Theodosii. Agathius scribit temporibus Justiniani adeò continentia, & perpetua fuisse Urbis ædificia, & conjuncta inter se, ut rarissimum videret quispiam locum sub dio apertum, & undique liberum, ut rectis oculis cælum suspicere posset. Quàm etiam magna fuerit urbs ante Justiniani tempora, colligere possumus ex antiqua Urbis descriptione incerti autoris, sed antiqui, & fidei pleni. Is dicit Urbis longitudinem fuisse à porta Aurea usque ad littus maris directa linea pedum quatuordecim millia septuaginta quinque; latitudinem autem pedum sex millia centum quinquaginta. Neque tamen Justiniani temporibus intra Urbem Blachernas fuisse, colligere licet ex Procopio; etiam si ante Justiniani Imperium Urbs aucta fuisset à Theodosio minore; qui, ut tradunt Zonaras atque alii, id negotii dedit Cyro urbis Præfecto. Is magno & prompto studio excitavit terrestrem murum à mari ad mare sexaginta diebus. Urbis populus hoc opere delectatus, & celeritatem admiratus, exclamavit Cyrum, & publica voce in theatro coram Imperatore Theodosio pronunciavit: *Urbem Constantinus condidit*, *Cyrus renovavit*: *hinc invidia Cyro conflata est*, *& suspitio.* Itaque Theodosii jussu invitus tonsus, deinde Smyrnæ Episcopus constitutus est. Hunc nominant Epigrammata Constantino inscripta, in portis Xyloceri & Rhegii nuncupatis, his verbis:

Εἰς τὴν πύλην Ξυλοκέρου [Ξυλοκέρκου, ἢ Ξυλοκρίκου] ἐν Βυζαντίῳ.

Θευδόσιος τόδε τεῖχος ἄναξ, καὶ ὕπαρχος ἑῴας
Κωνσταντῖνος ἔτευξαν ἐν ἤμασιν ἑξήκοντα.

Εἰς τὴν πύλην τοῦ Ῥηγίου ἐν Βυζαντίῳ.

Ἤμασιν ἑξήκοντα φιλοσκήπτρῳ βασιλῆϊ
Κωνσταντῖνος ὕπαρχος ἐδείματο τείχεϊ τεῖχος.

Quæ autem causa moverit Constantinum, ut Byzantium, novam Romam, Reginam Imperii Romani constituerit; Sozomenus atque alii tradunt, Deum noctu Constantino visum oraculum dedisse, ut ad Byzantium conderet Urbem dignam suo nomine. Alii tradunt, ut Julius Cæsar evitare volens insidias, cogitavit migrare Alexandriam, vel Ilium, translatis simul opibus Imperii, exhaustaque Italia delectibus, & procuratione amicis permissa: sic Constantinus sentiens se venisse in odium Senatus Populique Romani, exhausta Roma migravit primò Ilium, deinde Byzantium. Zosimus nomini Christiano infestus, causam affert maximè impiam. *Constantinus*, inquit, *cùm sustulisset Crispum*, *atque alia scelera commisisset*, *à sacerdotibusque expiationem eorum peteret*, *responsum ab eis accepit se tantam scelerum impietatem purgare non posse*; *sed hanc Ægyptium quendam posse*, *qui ex Iberia Romam profectus allocutus Constantinum affirmavit omnium scelerum ipsum purgationem adepturum*, *si Christianorum confirmaret opinionem*, *quæ hoc constitutum profiteretur*, *impiè*, *& sceleratè contaminatos*, *statim pœnitentes veniam assequi omnium malefactorum suorum. Constantinus facilè sermonem excipiens*, *reliquit religiones patrias*, *& particeps factus est eorum*, *quæ sibi communicaverat Ægyptius*; *impietatisque principium fecit manticam habere suspectam. Instante autem festo*, *in quo necesse erat in Capitolium ascendere exercitum*, *& ritus religionis suæ implere*, *metuens Constantinus interesse festo*, *ex visione ab Ægyptio sibi missa*, *improbante ascensum in Capitolium*, *à sancto sacrificio patrio desciscens*, *Senatum*, *Populumque Romanum excitavit in odium sui.*

Qui

Qui non ferens omnium execrationes, & convitia, Urbem similiter præstantem, ut Romam, quærebat, ubi Palatia regia constitueret, & sedem Imperii: cùm locum inter Troadem, & antiquum Ilium invenisset aptum ad Urbis ædificationem, & Palatia regia constituenda, fundamenta jecit, & muri partem excitavit. Ubi verò hujus loci Constantinum pœnituisset, opus reliquit imperfectum, & Byzantium accessit, admiratus Urbis situm, judicavit hanc aptam maximè esse ad Regis domicilium excipiendum. Hæc quidem Zosimus, Juliani studiosus, Constantino ob religionem infestus: à cujus sensibus, ut penitus abhorreo, ut ei non assentio de sceleribus impiis, quæ falsò impingit Constantino, quæ alienissima à mente Constantini, maximè pii, humanissimique copiose monstrare conarer, nisi hoc præsens institutum tantam digressionem non pateretur; nisi etiam satis Sozomenus & Evagrius ea redarguissent, & confutassent. Ita in describenda magnitudine incrementi Urbis ei assentire cogor, cùm ex eo, quòd etiamsi Constantino infestus, tamen tantam, tam magnam, tam pulchram cogitur fateri Constantinum ædificasse: tum etiam magis ex eo ipso, quòd is vicinior multis seculis esset temporum Constantini, quàm recentes monachi, qui incertis libellis, quos ipsi inscripserunt de patria Constantinopolitana, Constantinopolim ita designant; Constantinum posuisse murum à turre Eugenii, quæ finis erat antiqui Byzantii, usque ad Divum Antonium, à topis nuncupatis, ad Sanctam Deiparam nuncupatam Rabdon, & ascendisse usque ad Exacionion, à milliario penetrasse ad portas antiquas Joannis Præcursoris, & transisse usque ad cisternam nuncupatam ab Homine bono; inde transisse ad Armation, atque usque ad Divum Antonium. Hanc descriptionem excuterem, nisi eorum autores ita mendaces in permultis expertus essem, ut prætereundos putem. Hoc ferre non possum, quòd ponunt Joannis Præcursoris templum intra muros Constantinianos fuisse, cùm etiam multis annis post Constantinum extra Urbem fuisset, atque alia sim infrà demonstraturus.

Cap. IV.

De forma, ambitu, latitudine, & longitudine, qua nunc est Constantinopolis.

Constantinopolis ex tribus partibus alluitur mari: ex Aquilone sinu Cornu nuncupato; quem in Europam insinuat Bosporus: ab Oriente cingitur Bospori extremis faucibus; à Meridie Propontide, ab Occidente terra Thracia. Forma illius est triangula: cujus basis est pars vergens ad Occasum, vertex autem pars pertinens ad Ortum, id est, ad initium peninsulæ, sed lateribus disparibus: latus enim spectans ad Occasum, ab angulo sinus lunatam curvaturam admittit: deinde postquam longo spatio processit, ex Aquilone flectitur ad Meridiem: latus verò vergens ad Meridiem, admittit flexum ea latitudine, ut si ab angulo ad angulum linea recta extenderetur, sinum maris interciperet in medio largum plus minus duobus stadiis: latus verò pertinens ad Septentriones, & sinum Cornu nuncupatum, si ab angulo uno ad alterum angulum linea duceretur, totum sinum Cornu, & partem urbis Galatæ interciperet: sic enim curvatur latus, ut ejus duo extrema cornua arcum efficiant, duos arculos in medio flexu habentem, sed sic introrsus recedentes, ut duo extrema cornua arcus se includentis, non impediant, quominus quis ex alterutro cornu cernens videat utrumque cornu. Magis igitur propriè Constantinopolis tricornis, quàm triangula. Nam recti anguli non prominent extra latus, neque recedunt, cornua verò prominent & recedunt, & incurvantur. Itaque si hæc tria cornua quatenus eminent extra truncum Urbis, abscinderentur, Urbs remaneret quadrata, oblonga, aliquantò plus milliari lata, ter tanto ferè longior, quàm latior: ac si cornu, quo scinditur Bosporus, non flecteretur ad Ortum solstitialem, sed ad æquinoctialem dirigeretur; Urbs trianguli formam tenere posset: nam Urbis latus vergens ad sinum ferè esset rectum, & Proponticum latus magis dirigeretur, & pari propè anguli essent latitudine; sed tamen anguli absoluti figuram nondum obtineret: nempe alii hebetiores, alii acutiores, & latera nondum rectis lineis dirigerentur. Nos tamen, ut omnes existimant, triquetram dicere possumus, tribus grandibus angulis constantem: quorum unum spectans Propontidem, alterum pertinens ad continentem Thraciam, eadem sunt longitudine; tertium sinui adjacens, brevius est uno circiter milliario.

Ambitus urbis non attingit tredecim milliaria: quamvis Laonicus Chalcondylus in *Historia*, quam scripsit *de Othomanis*, tradit Constantinopolim circuitu complecti centum & undecim stadia. Ejus longitudo discurrens per dorsum promontorii sex colles efficientis, non longior est triginta stadiis: at si Urbs esset trianguli recti, non longè excederet novem milliaria. Sed si ejus situs collinus in planitiem explicaretur, in ampliorem dilataretur latitudinem: attamen nondum ad

magnitudinem, quam vulgò Byzantini ei attribuunt, videlicet duodeviginti milliariorum: neque tamen plura ædificia contineret, quod ſita in collibus, quàm ſi eſſet poſita in librata planitie, propterea quòd ædificia non in ſolo inclinato, ſed ad libellam plano ædificantur. Non enim eadem ratio domorum, & hominum: nam plures homines ambitus Conſtantinopoleos continere poſſet in collibus ſita, quàm ſi eſſet plana, non item plures domos. Sedes enim hominum in clivo conſiſtere poteſt, non item domorum, quarum ſolum explanatum eſſe oportet. Ejus latitudo varia: ab Oriente ad mediam ferè Urbem nuſquam ſtrictior milliario, neque latior duodecim ſtadiis: deinde ſenſim dilatatur in duo cornua; ubi tam larga eſt, quàm tota ferè urbs longa: nec admodum diſſimilis eſt aquilæ pandenti alas, obliquè intuenti ſiniſtrorſum: in cujus roſtro poſitus eſt collis primus, ubi Regis Palatium, in oculo templum Sophiæ, in capitis vertice poſteriori ferè eſt Hippodromus, in collo ſunt duo colles, ſecundus & tertius: Reliqua Urbis pars alas, & cæterum corpus occupat.

Cap. V.

Conſtantinopolis generalis deſcriptio.

Conſtantinopolis occupat peninſulam ſeptem colles complectentem; quorum unum efficit urbis angulus orientalis, inchoans Promontorium, quod Plinius appellat Chryſoceras, Dionyſius Byzantius Boſporium. Hic collis primus eſt diviſus à ſecundo colle, valle lata: reliquos ſex colles efficit idem Promontorium Boſporium, ita ab exordio peninſulæ orientali ad Occidentem pergens perpetuo dorſo leniterque convexo, ut ſex colles ex ſuo latere dextro in ſinum eminentes porrigat, & valles quinque emittat; ſed nullas penetrantes dorſum, excepta tertia, & quinta. Sed ita, ut ſuis jugis paululum depreſſis dorſum Promontorii ferè æquum continuent; ſiniſtro autem latere feratur perpetuo clivo, ut colles non habeat, ſed tumulos, & valliculas exiguè *depreſſas, procliviores tumulis ipſis: & ita dorſum Promontorii tendit aliquantum diſpari planitie, & altitudine, ac curvatur duos flexus recipiens, primùm prodiens ex jugo primi collis. Unde leniter aſſurgit uſque ferè ad alterum flexum, qui fit in jugo tertii collis, ubi exiliter deprimitur, dum vallis jugum intercedentis inter tertium, & quartum collem admittit. Inde mediocri intervallo clivoſo aſſurgit: deinde æquale fertur ad Occaſum uſque, ferè ad

A murum terreſtrem, ubi paululum eminet. Promontorii hujus, quod dico efficere ſex colles, planities varia: nam alia in dorſo, alia in radicibus, utraque inæqualis, in primi collis jugo librata, larga ducentos circiter paſſus, longa ſeptingentos. Deinde prodiens ex hujus collis faſtigio, leviter pervenit ad jugum ſecundi collis, ubi larga quingentos paſſus, ſed tota ferè leniter devexa, in jugo unde naſcitur ſecunda vallis anguſta, & exiguè prona, in B tertio colle latior ſexcentis paſſibus, ſed æqualior eo loco, unde oritur tertia vallis ampla ſexcentos paſſus. Ex qua aſcenditur brevi clivo in quarti collis jugalem planitiem non ampliorem ducentis paſſibus: in quinto dilatatur in paſſus circiter ſeptingentos: in jugo, ex quo naſcitur quinta vallis, reſtrictior; in ſexto molliter attollitur. Jam verò ima planities inter mare & radices Promontorii procurrens, etſi totum promontorium perpetua C ferè cingit, tamen varia eſt: nam minor eſt ad radices collium, dimidio latior ad valles: ita enim ab initio promontorium ambit, ut in valles tres inſinuata pateat in latitudinem mille paſſuum, juxta colles nuſquam anguſtior jugere; excipio tertii collis radices & quinti, ubi eſt anguſtiſſima, in quartam vallem longè lateque ſpatiatur. Ad radices ſexti collis contrahitur, exceptis radicibus duorum tumulorum poſitorum à tergo primi & ſecundi D collis, quorum alter eminet uſque ad littus, alter prope accedit.

Sed Urbis ut ſitus faciliùs explicetur, per partes deſcribam valles & colles, quorum jucundus proſpectus eſt: ex eodem enim promontorii dorſo ſex colles naſcentes, eminentes in Sinum, ut fratres dicere poſſis, ita per ordinem locati ſunt, ut alteri alterorum aſpectum non auferant, ut per Sinum navigans, omnes videat ita eminentes in Sinum, ex tribus lateribus ut E ſinguli duo oſtendant latera. Primus eminet in Ortum ſolſtitialem, ad claudendum Sinum; ſecundus tertiuſque interius recedunt, verſus Meridiem; reliqui eminent in Septentriones tam ſenſim, ut uno aſpectu videre eorum omnium poſſis duo latera: neque unius altitudo alterius altitudinem privat aſpectu navigantium per Sinum. Primus eſt ſecundo humilior, ſecundus tertio, quartus, quintus, ſextus aut paulò F editiores tertio, aut paululum cedunt; id quod Aquæductus libella deprehendere licet. Primus enim collis inferior tertio & quarto deprehenditur ex turre librante Aquæductum, per quam ampliùs quinquaginta pedes aqua in altum exprimitur.

Atque clariùs ut res intelligatur, divi-

ſione utar non quidem in longitudinem A urbis à Boſpori extremis faucibus ad mœnia circuitu maris carentia pergentem, ſed in latitudinem tendentem à Propontide ad Sinum Ceras nuncupatum. Quòd autem latitudinem in ſex partes dividam, naturalis ſitus Promontorii me informat, qui diviſionem in ſex colles vallibus diſtinctos in Sinum eminentes informavit: verùm non abſolvit, non enim dorſum B Promontorii tranſeunt. Romanos colles facile eſt ſecernere, quos Natura ſecrevit vallibus: at Byzantini adeò dorſo inter ſe cohærent, & Promontorii eos procreantis pars, ſita à tergo collium, non ſimiliter ut à fronte intumeſcat, ut aliter eos deſcribere non poſſim, quàm hos ſex colles eſſe unius Promontorii dorſum perpetuum, prominens inter valles alternas. Itaque non aliter definiam, quàm primò C deſcribam partem Promontorii dextram, hoc eſt, collem, aut vallem: poſtea partem ſiniſtram, poſitam à tergo collium, aut vallium.

CAP. VI.

Singularum partium ſitus.

PRima latitudinis pars eſt frons peninſulani Promontorii, ampliùs mille D paſſibus patens, vergens ad Orientem, adjacens extremi Boſpori faucibus. Is enim ita ſecundum frontem Promontorii diſcurrit, littore curvato leniter in arcum, ut ab angulo, quo Boſporus ſcinditur in ſinum Ceras, & fretum extremarum faucium Boſporanarum, intervallo circiter quatuor ſtadiorum pertineat à Septentrione ad Meridiem; deinde ſpatio quatuor ſtadiorum ab ortu ſolſtitiali ſe convertat ad occaſum brumalem, uſque ad E initium Propontidis, cujus cum Boſporo conjunctio finit Promontorii frontem, & flexum Urbis incurvat ad Occidentem æſtivum intervallo duorum milliariorum: ipſa autem frons planitiem maritimam habet patentem in latitudinem ducentorum paſſuum, tam longam, quàm ipſa longa eſt, ſupra planitiem eminentes clivi omnes ferè molles, non excedentes altitudinem quadringentorum paſſuum: clivorum pars ſiniſtra expoſita Orienti F brumali, habet in jugo Hippodromum: pars dextra reſpiciens ad Orientem æſtivum; efficit latus primi collis, in cujus ſummo eſt Regis Palatium. Poſſem frontem totam, cùm planitie & clivo æqualiter procurrentibus continuata ſit, & cohærens cum colle primo, dicere partem primi collis. Verùm ut diſtinctius intelligatur, tractabo ſeparatim.

CAP. VII.

De Primo Colle, & Regis Palatio, æde Sophiæ, & de Hippodromo.

PRimus collis ab ortu ſolſtitiali ad occaſum brumalem proferens ſuam longitudinem, primò patet in latitudinem triginta paſſuum, ſed ſubitò fit latior; deinde paulo minùs in latitudinem porrigitur, quàm in longitudinem. Naſcitur ex peninſulani Iſthmi angulo, efficiente verticem triangulæ Urbis. Projicit velut mucronem, ſeu linguam molliter in planum devexam, ſeu roſtrum, quo Boſporus in Fretum ſui canalis, & Sinum Ceras nuncupatum ſcinditur. Eminet ultra cæteros colles totus ferè in Sinus oſtium, aditumque projectus, & tanquam brachium immiſſum claudit Sinum: ut lineam ab ejus mucrone ſi duceres ad angulum Urbis occiduum, intra lineam totum Sinum, maritimamque Galatæ oppidi planitiem includeres: id quod magno naturæ munere, Sinum protegens, à ventis tutiorem, & portuoſiorem efficit. Undique proclivis prominet, excepta cervice, qua plana adnectitur reliquo dorſo Promontorii ſimiliter plano. Illius clivi, ſpectantes ad ortum ſolſtitialem, & Septentrionem, mediocriter ſupini, & molles: reliqui proniores, ut alicubi gradibus aſcendantur; ſed omnes, ubi elatiores, nuſquam quadringentos paſſus excedunt. Planities maritima imos collis clivos ambiens, varia eſt. Eam quæ ad Orientem pertinet, latiorem facit littus intumeſcens in curvaturam lunatam; illius verò, quæ ad Septentriones, & Solis occaſum contuetur, latitudinem auget vallis dividens primum collem, à ſecundo colle. Jugi planities librata eſt in paſſuum longitudinem circiter ſeptingentorum. Collem totum non ſolùm natura munivit, quæ ab Oriente ipſum Boſporo, à Septentrione ſinu Cornu nuncupato, ab occaſu ſolſtitiali valle circumcluſit: verùm etiam Regii Clauſtri muris undique clauſus eſt; quibus frequentia pinnarum, & turrium diſtinctis, nihilque à murorum urbanorum forma differentibus, à reliqua Urbe ſeparatur. Maritimam planitiem, & clivos imos occupant Regii Horti. Ex collis ſupercilio longè lateque maria campoſque deſpicit Regis Palatium, in ſummis clivis partim ſitum, partim in jugi planicie; in qua duæ Palatinæ areæ undique clauſæ: prima patet in paſſuum longitudinem circiter ſeptingentorum; in latitudinem verò ducentorum; quam ſubſequitur altera interior; à prima muris &

foribus divisa, quadrata, longitudinis ducentos passus habens, undique ambitur porticu, multis & variis columnis marmoreis sustentata. In media area aliquot Platani, & Cupressi litigantium turbam adumbrant. In angulo Septentriones conspicienti Forum Judiciale est, quod Turci DIVANUM appellant. In areæ latere vergente ad Solis ortum æstivum collucet Regia Domus. In latere brumali consistunt Thermæ, & Culinæ Regiæ, octo hemisphæriis caminatis constantes. Earum enim unumquodque hemisphærium concameratum, parvæ ædiculæ similitudinem gerens, nihil aliud est, quàm luculentus caminus in summo vertice fastigiatus in figuram laternæ. Fores primæ areæ sitæ in media cervice, in qua collis jugum jungitur ad libellam plano dorso Promontorii ferreæ duplices, & bivalves inter se distant viginti passus; inter quas stant janitores. Ex utroque vestibuli latere fulgent arma suspensa. Portarum limina & parastades marmoribus nitent. Supra fores existit ædificium quadratum, tegulis plumbeis tectum, ut cætera omnia Palatii ædificia. Ex prima area patet aditus ad secundam interiorem aream, per portas binas, & duplices: intèr quas mediastinorum janitorum statio, & arma appensa lucent. Harum portarum pars exterior præ se vestibulum non habet, sed interior habet velut quoddam vestibulum egredientes excipiens. Decem columnis varii marmoris sustinetur; cujus lacunaria auro, & ditissimis coloribus opere Persico elaboratis elatè superbiunt. Ad tertiam portam, qua patet intimus aditus ad Ædes Regias, stant intimi janitores, & præfectus janitoribus, & Regio cubiculo. Hac nulli liberè ingrediuntur, nisi servi ministri Regiæ Domus; cæteri ingredi non possunt, nisi regio permissu, nisi Rege sedente intùs prope fores, ut regii Satrapæ, cùm Regem salutare habent necesse; aut Legati osculo Regis manum venerantur sedentis in lectica quidem humili, sed superbe strata intra ædiculam marmoream, auro, argentoque, & gemmis fulgentem, circumdatam porticu sustentata columnis egregii marmoris, spiras & capitula inaurata habentibus. Præter quas commemoravi portas, Regium Claustrum multas alias habet, soli Regi, regiisque intimis ministris patentes. Equidem memini me duodecim numerasse, ferreas omnes; ex parte Urbis septem, quarum duæ mari propinquiores, vehem fœni transmitterent, ex parte maritima quinque: prima ad Septentrionem, & Sinum vergit; secunda in collis mucrone sita, ampla, præ se vestibulum habens laqueatum, auro, & pictura Persica illustratum, sustentatum columnis marmoris Ophitici; intuetur medium Bosporum venientem. Ab hac non procul tertia conspicit Chalcedonem, & Solis ortum, ante quam naviculæ in clausa statione manent, quibus Rex ad venationes hortosque navigare solet. Quarta Solis exortum spectat hibernum, non longè à ruderibus ædis Christo sacræ, cujus vestigia in muro inclusa apparentia Græci frequenti aditu venerari solent. Ultra hanc quinta videtur, apud quam tigna recta stant, ad speculandum pisces retia subeuntes. Ex hac regii piscatores prodire soliti sunt. Amœnissimum (ut id obiter interponam) prospectum cùm omnes Byzantii colles habent, tum longè amœniores, Collis Primus, in quo laxissimè habitat Rex. Is sive in hortis ambulet, sive domi jaceat, à fronte prospicit Bosporum: ejusque utraque littora virentia sylvis suburbanorum prædiorum, à dextera campum Chalcedonensem suis hortis consitum, Propontidem, insulas frequentes, nemorosos montes Asiæ, & longè retrò respicit Olympum Asiæ, perenni nive tectum, & propè nobilem Urbis partem, ædem Sophiæ, & Hippodromum. A sinistra intuetur sex Urbis colles, & Thraciæ campos longè lateque patentes circumspicit undique; & quoquoversus navigantes hos à Ponto, vel ab Hellesponto; alios, eosque diversos, ab omnibus Propontidis oris venientes, alios sinum Ceras sursum deorsum navigantes. Prospicit omni temporis momento infinitam multitudinem scapharum ultrò citroque trajicientium. Despicit sub oculos subjecta tria collis latera, vestita omni genere florum, arborum, herbarum. Neque enim modo hîc amœnissimus prospectus est Regiis Ædibus, sed etiam omnibus hortorum clivis, in quibus permultæ speculæ, ac potius collis triplex latus totum specula existit. Ac si propiùs mare contueri vult, in medio littore fastigiato in mucronem, quo Bosporum in duas partes dividi diximus, Porticus Regia fulget marmoribus & columnis, habens aspectum pulcherrimum amœnissimumque; cui omni æstatis tempore afflant molles auræ; in qua undique virgeis cancellis minutis, & velut reticulatis clausa Regem sedentem nemo introspicere potest. Itaque ille à nemine visus, alter Gyges, videt omnes circumnavigantes adeò propè, ut qua quisque facie sit, internoscere queat: &, si fortè servorum domesticorum frequentem usum fastidit, externorum liberorum excitari potest ridicula dicacitate, non solùm remis, sed etiam contis ad crepidines lit-

toris firmatis contendentium superare rapiditatem Bospori, Rhodano longè celeriorem. Extra Regium Claustrum excellit Ædes divinæ Sophiæ, à valvis claustri Regii distans passus circiter septuaginta, sita in primi collis cervice, atque adeò in supercilio clivi eminentis supra hortum primæ vallis, ex qua gradibus lapideis ascenditur ad portam Claustri Regii, in ædemque Sophiæ, quæ ab ortu Solis hyberno habet clivos adeò molles, ut sensim, & latenter desinant in supernam, & infernam planiciem. Denique omnes clivi à Septo Regio ad Hippodromum leniter proni sunt: Ab æde Sophiana pergit planicies inter Meridiem & Occasum, ad finem Hippodromi patens in passuum longitudinem ampliùs septingentorum. Hippodromi longitudo duo stadia excedit, latitudo stadium æquat: ejus planities ad libellam æquata est, sed hominum opere potiùs quàm natura. Ejus media pars, pertinens ad Propontidem, ex triplici latere clivis cingitur: lenibus quidem ab Oriente, ab Occidente verò pronis, & in magnam altitudinem depressis; à Propontide verò non modo proclivibus & præcipitibus, sed etiam ad perpendiculum directis, altis plus minus quinquaginta pedes. Tota enim Hippodromi frons substructis fornicibus constructa, Hippodromum planum præstat, & pulcherrimum prospectum exhibet Propontidis; ut ex Hippodromo non modò navigantes, sed etiam Delphini saltantes videantur. Ejus gradus paucis ante annis ex latere vergente ad Septentrionem extantes, ab Abramo Bassa, dum suas ædes ædificaret, sublati sunt. Inter Hippodromum & Propontidem procurrit planities in passuum latitudinem quadringentorum explicata, in qua posteà describemus templum Bacchi & Sergii. Sub Hippodromo versus Meridiem est porta Leonis marmorei, extra urbem siti, in ruderibus Palatii Leonis Macelli; cujus fenestræ antiquo opere laboratæ extant in muro inclusæ. Palatium positum erat in tumulo mare attingenti, in altitudinem circiter centum passuum edito.

CAP. VIII.

De Prima Valle.

EX prima Promontorii planitie, in qua dixi Sophiæ templum, & Hippodromum esse, molle dorsum secundi collis mille passibus leniter ascenditur usque ad Columnam Purpuream, positam in summo vertice secundi collis, quem ab Oriente claudit prima vallis, quæ primum collem dividit à secundo colle. Nascitur à planitie Sophiæ, procedens à Meridie ad Septentriones. Similitudinem gerit circicini diducti in crura rigentia: alterum quidem crus ad Ortum solstitialem, alterum ad Septentriones porrigit. Per hanc mediam incedit murus Claustri Regii, à reliqua urbe segregans claustrum Turcicum. Promontorii ima planities longè lateque ita in hanc vallem insinuatur, ut à sinu ad ædem Sophianam mille passus ambules plano ferè pede: primo maritima librata patens in quingentos passus, deinde in vallem insinuata trecentos passus molliter assurgit; ut etsi leniter devexa est, tamen lubrico lapsu aquæ declivitatem sentis potiùs, quàm pedibus: primùm laxa, & paululum prona, deinde pressior, post in duas valliculas stringitur; quarum vicina Sophiæ, etsi longa est quadringentos passus, tamen molliter acclivis est, & perangusta, ut ejus imam planitiem via publica occupet.

CAP. IX.

De Secundo Colle.

PRomontorii dorsum leniter intumescens, & duæ valles secundum collem efficiunt. Prima à Solis ortu primum collem dividit à secundo; altera ab Occasu secundum sejungit à tertio: à Septentrionibus maritima planitie clauditur; à Meridie dorsum ad Septentriones porrigit leniter devexum in longitudinem mille passuum, in latitudinem verò quadringentorum. Totius autem collis latitudinem variam efficit varia vallium latitudo; valles enim, quibus intercluditur à summo perangustæ ipsum ampliant, ab imo latè patentes astringunt. Ejus longitudinem producunt sui tumuli, quibus duobus prominet in Sinum. Triplici clivo deprimitur in variam altitudinem: nam clivus spectans ad ortum Solis hybernum, à summa valle ad summum collis verticem, ascensu circiter mille passuum æquabiliter & leniter prono effertur: deinde minuitur, ut vallis augetur; & laxatur; proclivior que fit duabus valliculis, (quas emittit ipsa vallis,) pronis quidem, sed centum passus non excedentibus. Clivorum ad Sinum vergentium altitudo quàm varia sit, quinque viæ demonstrant, ab imis radicibus ad summum jugum pertinentes. Prima in passuum altitudinem quingentorum assurgit: quorum ducenti exorientes à primis radicibus, valdè proni, trecenti supini. Secunda via sexcentos passus alta, è quibus centeni per imam valliculam leniter surgunt;

deinde centum maximè propendent, ut gradibus ascendantur: post quadringenti paulatim collis dorsum fastigiant, usque ad verticem latum sexaginta passus. A vertice dorsum prominet ad Meridiem centum quinquaginta passus, ad viam usque procedentem ab Æde Sophiæ ad Columnam Porphyreticam. Reliquarum trium viarum existunt à radicibus collis centum passus exiguè proni, ducenti multum proclives, ut anfractibus molliantur; quingenti leniter jugum collis ad culmen perducunt.

Præterea ex clivorum latere, quos dixi vergere ad Sinum, duo tumuli eminent, unus in Septentrionem, alter ad Orientem: uterque in alterum inclinatus, valliculam efficit ab Oriente cinctam clivo prono, alto octoginta passus placide devexos: unde fit, ut maxima pars clivorum hujus collis contueatur Orientem; latus collis spectans ad Solis occasum variam acclivitatem habeat. Nam ejus clivi attingentes imam vallis planitiem in longitudinem trecentorum passuum ab imo ad medium præcipites, & penè directi sunt, à medio ad summum leniter devexi: qui vero eminent in summam vallem, non excedunt ducentos passus; sed variè declives: ut enim vallis assurgit, ita clivi molliuntur: Duplici acclivitate deprimuntur clivi omnes collis; una in longitudinem, altera in latitudinem: qui enim desident in Orientem & Occasum, ita desident, ut etiam desideant in Septentrionem.

Denique universa ejus latera quantumlibet alta sint, tamen eorum pars valde proclivis stadium non superat, reliquæ partes molli clivo subsident, radices sensim deducuntur in planitiem: summi clivi dorsum efficiunt semiplanum, planities maritima inter sinum & collem intercedens ad radicem tumuli vergentis ad Aquilonem (ubi strictissima est) patet in latitudinem trecentorum passuum, sed subito dilatatur ex utroque tumuli latere in quadringentos passus, eoque magis quò longiùs insinuatur in valles. Venio nunc ad Promontorii latus sinistrum. A tergo secundi, & tertii collis duo colliculi eminent in Propontidem, inter quos decurrit vallis ex tribus proclivis imbrici similis, non supino quidem (ut esse solet in tectis,) sed valdè prono, à qua media uterque colliculus intumescit; orientalis quidem in passus amplius ducentos, occiduus verò in tantundem. Vallicula inter hos colliculos depressa exiguè concava, sub se habet portum manu factum intra murum clausum, positum in maritima planitie, quæ excurrit usque ad frontem Hippodromi, patens trecentos passus in latitudinem. A sinu Cornu nuncupato ad Propontidem latitudo secans collem laxatur in duo circiter millia passuum.

Cap. X.

De Secunda Valle, dividente Secundum Collem à Tertio.

Vallis, quæ secundum Collem dividit à tertio, nascitur à dorso Promontorii, desinitque in maritimam planitiem, excipientem Piscatorium forum, & Trajectum Sycenum: à quo ad vallis primas fauces planities in passuum latitudinem panditur quadringentorum, ita æquatam, ut aquæ delabi possint in sinum à primis faucibus: ubi laxatur in passuum latitudinem ducentorum, sensim incipit astringi usque ad mediam vallem; ubi premitur in quinquaginta passus: deinde coarctatur, ut duntaxat admittat viam: vallis est similis imbrici molliter resupino, & ita inclinato, ut solet inclinari in ædium tectis. Ejus longitudo sexcentos passus excedit, quorum trecenti fermè plano pede subeuntur, reliqui proniores: sed tamen paulatim assurgentes in jugum, quo secundi collis dorsum jungitur dorso tertii collis. Per imam vallis planitiem via lata contra oppidum Galatam posita; utrinque cincta tabernis mercatoriis, tecta scandulis, sed interlucentibus, exiguas fenestellas admittentibus. Galatini mercatores ascendunt ad Forum, quod Turci vocant *Bezestein*: id partim situm est in jugo vallis, partim in clivo tertii collis, quod anno Natalis Christi millesimo quingentesimo quadragesimo sexto totum fortuito incendio deflagravit; exceptis duabus Basilicis concameratis lateritio opere; quæ nocte claudi solent ferreis portis, & fenestris. Post incendium mihi licuit intueri aream Fori viis distinctam rectis & transversis: adverti sic esse planam, ut tamen exiguè devexa sit ab occasu ad ortum, à meridie in Septentriones. Vidi Fori circuitum combusti ampliùs quinque stadia complecti, in quo summo ad occasum pertinente Nymphæum inspexi quadraginta quinque columnis marmoreis ornatum, sustinentibus lateritiam cameram. Basilicam veterem; quam antea non potueram perspicere ob tabernarum, officinarumque frequentiam, circumspexi spoliatam circumvicinis tabernis; atque animadverti circa Basilicam esse appendices velut alas Basilicæ adnexas, divisas in sexaginta fornices, tectos plumbeis tegulis, quibus pro tabernis & officinis utuntur, in quibus intimis sunt conclavia, quæ

clauduntur porta ferrea. His appendicibus Basilica circumsepta constat octo pilis, quatuor portis, quindecim hemisphæriis concameratis lateritio opere tectis plumbo. Nova Basilica duodecim pilis sustinetur, lapide quadrato constructis: ad pilas singulas adnituntur quatuor arcus, sustinentes hemisphæria viginti, tecta plumbo. Hanc ambiunt appendices alariæ sexaginta fornicatæ & concameratæ, tabernas mercatorum continentes. Intra Basilicam ducentæ & viginti tabernæ includuntur in hunc modum affabrefactæ: circum parietes, & pilas fornicum discurrunt suggestus lati, ubi sedentes mercatores exponunt merces, quas producunt ex loculatis armariis ligneis, quæ à tergo mercatorum sedentium disposita sunt juxta parietes per se extantia, neque muris affixa, sed exemptilia, valvulis clausa.

Cap. XI.

De tertio Colle.

Tertium collem duæ valles efficiunt. Una ad Solis ortum pertinens, illum dividit à secundo colle; altera, quæ ad occasum attinet, sejungit à quarto. Dorsum illius porrigitur in longitudinem mille ampliùs passuum. Procedit à Promontorii jugo, ex Meridie ad Sinum in Septentriones æquali ferè altitudine, contrà quàm secundi collis dorsum, quod à summo Promontorii jugo ad imam maritimam planitiem demittitur in Septentriones. Illius dorsum extra jugum Promontorii planum, multum procedit; ejusdemque radices trecentis passibus in Septentriones ampliùs eminent, quàm secundi collis intumescentis in dorsum Promontorii. Planities dorsi variatur. Summa quidem pertinens ad jugum Promontorii patet quoquoversus passus circiter octingentos, quorum partem occupant Gynæconitidum claustra. Partem vergentem ad Solis ortum, Mercatorium Forum, & Xenodochium, sepulchrumque Pajaziti Regis; partem meridianam area vacua, & circum aream tabernæ librariæ; reliquam dorsi planitiem, vergentem ad Septentriones, non modò naturalem, verùm etiam artificiosis substructionibus dilatatam occupant ædificia, quæ Rex Soleimanus præparat ad suum sepulchrum, & Xenodochium, ædemque Mametanæ religionis sumptuosam. Hic collis desidet tribus lateribus in tres tumulos extumescentibus: nam ex lateris ad Solis ortum spectantis parte, in qua est turris Hirenæ, prominet tumulus in secundam vallem. Longa dorsi porrectio longè projiciens mucronem ad Sinum versus, efficit tumulum conspicientem Septentriones: à latere autem ad Solis occasum pertinente, intumescit in tertiam vallem tumulus, in quo ædes est Divi Theodori, à medio collis dorso ad maritimam planitiem. Duo enim latera duplici proclivitate deprimuntur, una recta, altera transversa, latus Solis ortum contuens, cùm extendatur in passuum longitudinem circiter mille & trecentorum, acclivitatem transversam paulatim, à summo quidem latere remissiorem facit, at contentiorem & decliviorem, quò propiùs deducitur in planitiem. Clivi autem à summo collis dorso directi ad vallem varii sunt: nam eminentes in depressiorem vallem efferuntur in altitudinem quingentorum passuum, quorum imi trecenti valdè proclives, summi ducenti dimidio remissiores, nimirum tectis imbricatis haud procliviores. Cæteri clivi recta via dejecti ad vallem paulatim, pariterque minuuntur, ut vallis assurgit. Latus, quod attinet ad Solis occasum, fermè simile & par existit lateri vergenti ad Orientem: illud verò, quod subducitur à Septentrionibus, clivorum altitudines varias habet: tumulus enim à dorsi mucrone projectus demittitur in passuum altitudinem quingentorum, è quibus imi trecenti aguntur præcipites, ut ædificia substructionibus nitantur. Summi ducenti acclives quidem, sed leniter, & sensim velut ab equi posteris clunibus ad dorsum consurgunt. Reliqui hujus lateris clivi, quò magis contrahuntur à maritima planitie, hòc longiùs producuntur à residente in seipsos transversa declivitate, emissa à collis latere ad Solis ortum pertinente. Planities maritima, à collis radicibus, & Sinu intermissa, qua parte attingit tumulum, quem jam dixi demissum à mucrone collis, ducentos passus non excedit; qua verò alias collis radices contingit, sensim laxatur in vallium fauces. Claustrum Gynæconitidum regiarum, situm in collis dorso, cùm primùm venissem Byzantium, paulo minus sex millia passuum circuitu complectebatur: at nunc id coarctant Regis Soleimani Xenodochia, & Mausoleum septi muliebris plus quàm mediam partem occupantia. Jam verò latus Promontorii sinistrum, à tergo tertii collis situm, respiciens Meridiem & Propontidem, duobus tumulis turgescit: ab horum altero, qui Solis ortui propior est, latus Promontorii sensim flectitur in occasum, usque ad secundum tumulum, paulò supra Promontorii radices editum; à quo tumulo sexicollis Promontorii latus statim admittit posticam depressionem vallis tertiæ, incipitque vergere ad septen-

triones. Duplicem igitur clivum habet sinistra pars collis tertii: unum ad meridianum cardinem, editum in altitudinem sexcentorum passuum : alterum ad occidentem brumalem, altum septingentos passus, tum ad æquinoctialem longè breviorem. Planities interposita inter posticas tertii collis partes meridianas, & littus Proponticum, nusquam angustior trecentis passibus, neque longior septingentis: occiduas verò radices claudit planities vallis, quæ collem septimum separat à Promontorio sexicolli, pertinens à planitie Propontici littoris ad murum urbis circuitu maris vacantem ferè librata, ubique patens quingentos passus in latitudinem. Tres jam commemorati colles propriè Bosporium promontorium appellari possunt; sic prominentes in mare, ut sive ex Ponto, seu ex Propontide naviges Byzantium, eos procul videas projectos in fauces Bospori. Vallis tertia reliquos tres colles à mare in continentem recedentes, à primis tribus collibus separare videtur : nos tamen, quia dorso & clivis conjuncti, & juxta Sinum ex ordine dispositi, sex colles in Promontorio Bosporio posuimus. Planities explicata in tertii collis dorso leniter demittitur in planitiem, quæ eminet in tertiam vallem, ampla ad longitudinem sexcentorum & viginti passuum; in latitudinem tantumdem.

Cap. XII.

De valle tertia.

Vallis tertia inter tertium & quartum collem interjecta gemina esse videtur : nam hæc media in altum editur, ut dubium videatur num sit vallis pars, an promontorii. Jugum esse vallis particulam, ostendit altitudo fornicum procurrens ex uno vallis latere ad alterum latus. Ut verò dorsum Promontorii videatur, præ se ferunt extremæ vallis partes, valdè à media valle demissæ in contraria latera; una ad dextram, altera ad sinistram. Dextra habet imam planitiem, latam in faucibus trecentos passus, deinde sensim astrictam in ducentos ad libellam fermè æquatam in longitudinem quingentorum passuum, quæ etsi in æqualem altitudinem deprimitur, tamen ejus latera non æqualiter in altum efferuntur : ubi enim ipsa maximè concava est, ejus alterum latus in magnam altitudinem attollitur, alterum ter tantò summittitur. Ex hac depressa planitie ascenditur brevi clivo in jugum mediæ vallis, seu dorsum Promontorii, quod planum leniter depressum inter tertium & quartum colles, patet quoquoversus sexcentos passus. Excipio particulam, per quam vallis media penetrare videtur, ubi latior non est quadringentis passibus. Per hoc vallis seu Promontorii jugum fornices aquæductus à quarto colle recta via pergunt ad tertium collem, quorum fastigium æquat libella fornicum; qua deprehenditur quantopere deprimitur Promontorii dorsum: ut enim fornices sint æquali fastigio, tamen inæquali altitudine existunt: nam benè excelsi sunt in plano jugo vallis; at in clivis collium longè minùs alti: spatio enim octingentorum passuum ferè in æqualem altitudinem eriguntur : reliqui fornices, quò altiùs clivi extolluntur utriusque collis, eò breviores sunt. Ex jugo, sive id velis esse vallis, sive Promontorii sinistra vallis pars leniter concava molliter propendet in septingentos passus, usque ad planitiem, quæ sexicolle Promontorium à septimo colle secernit, pergens ad Propontidem. Urbis latitudo à sinu ad Propontidem, secans tertiam vallem, patet amplius decem stadia.

Cap. XIII.

De quarto colle.

Quartus collis, in cujus dorso Mameti Regis, qui Constantinopolim cepit, Mausoleum spectatur, unà cum ampla Æde Mametanæ religionis, & simul cum Xenodochiis, & Thermis, circumdatur duabus vallibus, Promontorii dorso, & maritima sinus planitie. Ejus ambitus circumplectitur ampliùs ter mille & sexcentos passus: longitudo à summo dorso ad Sinum Aquilonemque porrigitur ultra mille passus; latitudo ab ortu Solis ad occasum explicatur in passus circiter octingentos; à jugo ad Sinum collis procedens prope quadratus desinere perspicitur, in duo cornua, sed imparia, quorum alterum vergens ad septentriones perpetuo dorso fertur, utrinque declivi; alterum spectans ad Solis ortum, ita demittitur, ut ex hoc in alterum quasi gradus quidam jactus esse videatur: nimirum ex hujus superiori parte planities excurrit, ex qua veluti gradu patet ascensus in alterum. Ab inferiori parte, in occasum dejicitur, ut valliculam efficiat. Collis ab Oriente clauditur valle, qua ipse separatur à tertio colle, ab aquilone maritima planitie, Sinum contingente, ab Occidente partim valle, qua is sejungitur à quinto colle, partim circuitur Promontorii dorso perpetuo, quod adeò paulatim & placidè ex quarti

quarti collis jugo assurgit ad jugum quinti, A ut acribus oculis, potiùs quàm tardis passibus utriusque collis dorsum inæquale esse percipiatur. Ita enim continenti jugo hi duo colles inter se conjuncti sunt, ut nullus sentiatur clivus: sed perpetua planities, quæ fastigians quarti collis dorsum octingentis passibus longior non est, neque latior ducentis, deinde in quinto in septingentos dilatatur. Quartus collis etsi nulli ex sex collibus perpetuo dorso conjunctis cedit de altitudine, tamen ascensus tam B rectos, quàm transversos molliores habet, ob longum tractum leniter devexum, triplici declivitate depressum. Prima declivitas per collis longitudinem à regione cœli inter Meridiem & Occasum media, ad Septentriones decurrit ampliùs mille passus: quorum ducenti surgentes à maritima planitie mediocriter proni; reliqui adeò molliter supini, ut semiplano pede subeantur: è quibus centum ultimi attin- C gentes jugi planitiem, decliviores cæteris prominent. Declivitas transversa collis latitudinem intercipiens duplex est: una dejicitur ad Solis occasum; altera ad ortum depressa varia quidem existit, sed tamen tota nascitur à valle, quæ quartum collem dividit à tertio. Ab hujus quidem vallis jugo clivus ducentis passibus ascenditur. Paulò infra summam vallem ascensus est quingentorum passuum, quorum centum ab imis radicibus exurgentes clivo prono eriguntur, reliquorum leniter D devexorum altitudinem ostendit libella aquæductus. Ab ima ejusdem vallis planitie clivi allevantur in altitudinem quadringentorum passuum, sed ita ut primùm centum octoginta prono clivo ascendas, deinde ducentos ambules leniter devexos, & ferè planos. Post transeas lateris mediam partem eminentiorem, centum passus latam, ab imo colle ad summum in octingentos passus erectam. Ex hac descendis ducentos passus in occasum ad imam E vallem, quæ quarti collis, & quinti divortium facit: tota angusta est, sed longa plus minusve mille & quadringentos passus; primi ducenti attingentes oram sinus plani quidem, sed dubii sint ne vallis an planæ oræ maritimæ. Sic enim hæc vallis cingitur duobus collibus, quarto quidem habente sub se planitiem maritimam, ducentos passus patentem in latitudinem, quinto verò fermè attingente littus. Con- F sequentes octingenti similiter plani, sed leniter devexi: reliqui quadringenti attingentes jugum Promontorii proclives. Maritima planities ad libellam ferè æquata inter Sinum & quartum collem intercedens, variam latitudinem habet: nam quæ pertingit collis cornu, spectans ad ortum solstitialem, est quadringentorum passuum. Illa verò, quæ attingit cornu, vergens ad septentriones, in passus ducentos panditur. In summa, situs quarti collis talis est, ut in Sinu navigantibus hic esse videatur pars erectior tertiæ vallis. Nam hujus collis jugum longè recedit in Meridiem, ejusdemque clivi in longam summissionem abjecti, valdè supini jacent: at jugum quinti collis æquali excelsitate longè ultra quartum procedit ad septentriones. A tergo tertii collis vergentes clivi ad horam primam postmeridianam placidi, senesque usque ad planitiem vallis, quæ sexicolle Promontorium dividit à septimo colle. Itaque postica collis pars intumescit in Meridiem, atque ex utroque latere separatur à valle tertia, ut latus à tergo positum ejus partem meridianam dicere possimus, quæ post tumulum eminentem in latus vallis tertiæ aliquantum contrahitur sub Xenodochio Regis Mameti: at enim à tergo quinti collis sub Columna Virginea magis subducitur.

Cap. XIV.

De quinto colle.

Quinti collis, in cujus fastigio extat Selimi Regis Mausoleum, imæ radices contingentes partim Sinum, partim duas valles ipsum claudentes, altera ab ortu Solis, altera ab occasu passuum millia complectuntur circiter quatuor. Ejus dorsum ita in sinum ad septentriones prominet, & quarti collis latus ad Aquilonem summittitur, ut collis quartus videatur esse vallis quædam inter tertium collem & quintum interjecta. Non enim ut aliorum collium quinti collis jugum urget, & premit summum Promontorii dorsum, sed totum extra Promontorii fastigium æquali altitudine longè procedit, ac non minùs fermè in Septentriones promovetur, quàm radices quarti collis. Triplici latere deprimitur: uno ad Septentriones; quod quàm valde præceps, & directum sit, colligitur ex eo, quòd etsi tam altè effertur fermè, quàm summum quarti collis jugum, descensum habentis longum plus mille passus; tamen illius summus clivus minimè omnium collium recedens à perpendiculo ejusdem infimi clivi, non ampliùs trecentis passibus ascenditur per valliculam, quam efficiunt duo tumuli attingentes Sinus oram, quam ut trecentis passibus subieris, offendis gradus lapideos astructos ad substructiones aream æquantes, quibus ascendis ad Xenodochium Selimi. Hoc quidem latus, quod septentriones intuetur, quatuor tumulis turget, tres

vallicúlas deprimentibus à collis jugo exorientibus, adeò exiguam littoris planitiem intermittentibus, ut eorum duo murum urbis situm in littore contingant; reliqui duo planitiem centenûm passuum relinquant. Nusquam enim littorea planities angustior est, quàm ad radices hujus collis: nam in longitudinem mille passuum ejus latitudo centum passus non excedit; alicubi non attingit quinquaginta. Ex his quatuor tumulis duo sunt prærupti, & præcipites, ut ædificia casuris similia substructionibus nitantur; ut jam videre liceat rupes præcisas fuisse ad molliendos viarum anfractus: reliqui duo minus abrupti minusque præcipites dejiciuntur; eorumque valliculæ minùs etiam proclives. Collis verò latus, conspiciens Solis ortum, patet in mille & quadringentorum passuum longitudinem, in altitudinem directam ducentorum. Lateris ad occasum vergentis acclivitas in variam altitudinem abjicitur, ut vallis deprimitur; quæ ubi in planitiem libratam depressissima est, erigit latus in passuum altitudinem aliam quingentorum proclivium, aliam trecentorum placidè acclivium, ut non differant à semiplanis. Latus Promontorii contuens Meridiem, à tergo quinti collis positum, definit in planitiem vallis sexicolle Promontorium dividentis à septimo colle: propendet aliàs contractiùs, aliàs remissiùs extumescens, in tumulum crassum eminentem in vallem quintam, atque in vallem, quæ sexicolle Promontorium sejungit à septimo colle. Hæc postica pars quinti collis etiam incurvatur in valliculam exorientem à Promontorii supercilio, ubi paulò ante extabat Columna Virginea, à qua Promontorii fastigium leniter eminens in summam quinti collis planitiem molliter devexam ad septentriones nusquam angustiorem sexcentis, alicubi septingentis latiorem passibus. Sed extra hujus collis dorsum longè lateque laxatur, ac continuatur cum planitie quarti collis, & reliqua Promontorii planitie usque ad murum urbis vacantem circuitu maris procedens, interjecta duntaxat brevi submissione jugi in quintam vallem eminentis, producitur duo millia passuum in longitudinem.

Cap. XV.

De quinta valle.

Vallis quinta, quæ quintum collem dividit à sexto, proficiscitur à Sinu & septentrionibus, ad primam, aut alteram horam postmeridianam, longa quantum Promontorium latum est, nempe circiter mille & ducentos passus: quorum primi octingenti procedentes à littore Sinus, nihil expressionis, nihil eminentiæ habent. Primæ vallis fauces in passuum latitudinem laxantur quadringentorum, deinde sensim in ducentos astringuntur. Sed ita, ut per longitudinem sexcentorum passuum nusquam ducentis passibus minùs lata sit: post in quingentorum passuum altitudinem erigitur. Inde insequitur jugum vallis, seu dorsum Promontorii patens in planam latitudinem ducentos passus. Ex hoc dorso latus sinistrum Promontorii, seu vallis quingentos passus leniter deprimitur in vallem, quæ sexicolle Promontorium secernit à septimo colle. Vallis enim quinta penetrare videtur dorsum Promontorii: id quod percipitur ex inclinatione dextra & sinistra amborum laterum utriusque collis circumsurgentis. Nam ex vallis jugo ascensus exiguus patet in jugum utriusque collis.

Cap. XVI.

De sexto colle.

Sextus collis, cujus per & dorsum, & latus vergens ad Aquilonem, muri urbis usque ad littus discurrunt, tam longus est, quàm Promontorium latum, quod in hoc colle dilatatur in passus circiter bis mille & quadringentos: cujus jugum intra urbem in clivos exprimitur. Extra plano pede continuatur cum continente suburbano campo. Latitudo ejus, ubi maxima, octingentos passus non superat; ubi minima, quadringentos. Triplici declivitate deprimitur: una ad sinistram Promontorii partem, inter Meridiem atque Occidentem molliter prona; ad dexteram altera, versus Sinum & Aquilonem, in longitudinem mille & quingentorum passuum summittitur, quoad ex se duos exprimit tumulos vallicula intermedia disjunctos, ubi existit aquæductus in radice tumuli propiùs accedentis ad urbis murum circuitu maris vacantem. Inter hunc tumulum & Sinum olim fuit ædes illa sacra, nobilitata multorum scriptis, Blachernea nuncupata, cujus fundamenta etiam tunc extabant cùm primùm venissem Byzantium. Ex imo clivo tumuli eminenti supra ædem Blacherneam subterraneis cuniculis concameratis prodit aqua extrinsecus in urbem ducta, quæ jugi fluxu salit in labrum marmoreum. Collis latus Orienti expositum tam longum est, quàm collis ipse longus, sed declivitate eadem non est: eam enim variat

vallis varia dejectio; ubi depressa in libratam planitiem effertur in sexcentos passus, ubi minùs demissa in quingentos, ubi minimè dejecta in quadringentos attollitur: neque modò hoc latus inclinatur ad Solis ortum, sed etiam interea dum dejicitur ad Orientem, sensim demittitur à parte dextra ad Septentriones, sinistra ad cæli regionem mediam inter Meridiem & Occasum. Maritima planities interveniens inter imas radices collis & Sinum, strictissima explicatur in passuum latitudinem plus minus octoginta, nempe ubi fuit templum illud nobile, & triclinium Blacherneum. Deinde dilatatur in vallem quintam sensim insinuata.

CAP. XVII.

De valle, quæ dividit sexicolle promontorium à septimo colle.

VAllis, qua septimus collis dividitur ab aliis sex collibus, leniter cava existit: producitur in millia passuum circiter quatuor, si planitiem maritimam simul adnumeres; sin verò ipsam excludas, & numerare incipias à flexu septimi collis, extenditur in longitudinem trium millium & trecentorum passuum. Ejus planities alicubi laxatur in latitudinem sexcentorum, alibi astringitur in amplitudinem quingentorum passuum. Nihil illa quidem ima expressum, nihil eminens habere sentitur pedibus, sed oculis acribus paulatim & sensim tam in longitudinem, quàm latitudinem pandi deprehenditur: sic enim leniter assurgit, ut nisi ab eo, qui diligenter advertit, vallis imbrici valdè supino similis assurrectio non percipiatur: in eam desinunt latera tertiæ & quintæ vallis, tum imi clivi quinti & sexti collis. In ea continentur horti & prata, ubi milites ludicras pugnas exercere solent. Per hanc mediam fluit rivulus, qui æstivo tempore exarescere solet.

CAP. XVIII.

De septimo colle.

COllis septimus, nuncupatus Xerolophos, in cujus dorso est columna Arcadii, plus minusve duodecim millia passuum circuitu complectitur, ac plus quàm tertiam partem urbis continet: reliquas duas partes sustinet Promontorium sexicolle, quod ambitu circumplectitur ampliùs viginti millia passuum: intellige eos, quos conficere soleo in ambulando, ut intelligere oportet in omnibus antè scriptis passibus, quos in passus Romanos redigere ausus non sum, ob flexiones viarum, & varietatem passuum, qui inter se differunt in ascensu & descensu infatigato, atque integro: adde interpellatos insolentis nationis occursu, proterviori taurorum incursu. Septimus collis efficiens tertium urbis angulum, quo Constantinopolis existimatur triangula, duplici declivitate pendet utraque mollissima, una ad vallem septimum collem dividentem à Promontorio sexicolli pertinet, tam longa, quàm vallis ipsa, cujus clivus lenis, sed altus circiter quingentos passus. Altera declivitas dejicitur ad Propontidem, respiciens partim ortum brumalem, partim Meridiem molli clivo, & vario, primò alto quingentos passus, deinde stricto, nunc in quadringentos, nunc trecentos, nunc centum, nunc quinquaginta, quoad pervenit ad angulum Urbis tertium, ubi planities excurrit usque ad mare, inter quod & antedictos clivos perpetua procurrit littoralis planities, sed variæ latitudinis: quæ incipiens ab angulo Urbis strictissima est, deinde dilatatur in lateris curvitatem, velut vallem planam, ubi à mari ad clivum excurrit, lata quadringentos passus, rursus stringitur in quinquaginta, postea dilatatur in centum: postrema per longitudinem mille passuum latior est quadringentis passibus: collis dorsum in longam & latam planitiem porrigitur, & ab occasu clauditur muro terrestri, in cujus jugo patet cisterna nuncupata *Mocisia*, spoliata columnis & cameris, cujus muri è lapide quadrato ædificati adhuc extant, cisternam ambientes, quorum circuitus complectitur noningentos & septuaginta passus: ejus solum cultum est hortis in eo consitis.

Hucusque de Topographia Constantinopoleos, quasi tanquam hypotyposi illam sub oculos subjicere conatus sum, ut in quo loco sint quatuordecim regiones urbis, faciliùs percipiatur: longior quàm necesse est, censeri non debet, præsertim cùm nullius Urbis descriptio brevior esse possit, quàm ea, quæ informatur oculorum sensu, quo nihil acrius, nihil volucrius: nam etsi Constantinopolis in altum sublata veluti specula undique circumspicitur: tamen hanc singularum Urbis partium descriptionem multò celerius perlegeris, quàm volucribus oculis totam urbem perlustraveris, aut pedibus eam concursaveris.

CAP. XIX.

De muris urbis.

MOeniorum Constantinopolitanorum partes, aliæ lapidibus quadra-

tis, aliæ cæmentitiis, nonnullæ interpositorum laterum ordinibus constructæ sunt. Muri circuitu maris vacantes duplices sunt, fossa cincti larga viginti quinque passus, cum ex utroque latere parietibus munita, tum interiori ex latere: alter paries effertur aliquanto supra fossam, pinnis crebris distinctus. Spatium intercurrens inter duplicem murum, latum est duodeviginti pedes. Interior murus excelsus quidem, & latus plus viginti pedes, in quo ex continenti sunt plus ducentæ quinquaginta turres, in quas gradibus lapideis ascenditur usque ad summum. Exterior murus dimidio minor, sed totidem turribus creber. Quod autem ad munitionem attinet, spatium inter fossam & murum exteriorem altius est altero fossæ latere. Item spatium inter duplices muros altius est jam dicto spatio. Regio verò exterior muris vicina, nuda à tectis, partim plana, partim collina: sed ita plana, ut campi longè pateant: ex summisque muris longè quoquoversum panditur prospectus: neque dubium est, quin munitissima Constantinopolis fieri queat. Muri maritimi humiliores sunt terrestribus; simplices quidem, sed benè crassi, & turriti: ex parte Sinus absunt à littore plus minus quinquaginta passus ambulatorios, ut antè scripsi in tractatu Bospori. Ex parte Faucium Bosporicarum & Propontidis, muri quidem non absunt à littore, sed siti sunt supra littoris crepidines, nisi ubi scalæ portuosæ sunt, ubi admittunt spatium inter scalas & murum. Zonaras tradit Theophilum Regem maritimos muros Urbis, vetustate, & fluctibus maris, aliisque casibus labefactatos renovasse, & altiores erexisse, quàm priùs fuissent. Quos hodie extantes maritimos ab hoc Theophilo renovatos fuisse, indicat in multis murorum partibus nomen Theophili Regis incisum, atque inscriptum magnis literis. Nicephorus Rex gravis Byzantiis, quòd onus imposuit ex muris consenescentibus, ut exigeretur tributum appellatum *Diceraton*. Novos muros & antiquos tempore Justiniani fuisse colligere possumus ex ejus novis constitutionibus, cùm majorem mercedem statuit feretri bajulis, & funeri operam dantibus, qui efferunt funus extra novos urbis muros, aut trajectum Justinianarum, sive alios trajectus: ex quo colligere possumus Justiniani temporibus adhuc extitisse muros antiquos, quos Constantinus Magnus posuerat, & novos, quos Theodosius Minor construxerat. Quales muri fuerint, cum antiqui Byzantii respublica floreret, in principio demonstravi, & ex Herodiano intelligere possumus, qui tradit Byzantium prævalido & maximo muro circumdatum fuisse, facto ex ingentibus saxis, in quadrum redactis tanta commissura, ut nemo existimasset opus compositum, sed unius lapidis totum esse. Atque ex Pausania colligere licet, qui *libro quarto* inquit, *muros Babylonios, aut Memnonios non vidi, neque quenquam audivi, qui ipsos vidisset. Muri Byzantii, & Rhodi existimantur munitissimi, at his munitiores, qui Messenem Peloponnesiacam claudunt.* In Thracico Byzantio historiæ proditum est divitias servasse Athenienses, ex eo quòd urbs munitissima esset. Qui autem sint muri, quos Constantinopolis duplices tradit antiqua descriptio regionum, hi ne, qui hodie extant, an verò qui à Theodosio fuerunt conditi, relinquo considerandum: hoc duntaxat dicam, mihi interim non videri totos esse, quos describit antiqua descriptio: nam templum Apostolorum ponit in regione urbis vicina muris urbis; atque extra muros ponit decimam quartam regionem, quæ hodie intra muros, aut tota est, aut maxima pars. Adde, quòd Theodosius minor, qui ante Justinianum fuit, ne Blachernas quidem intra muros ponit; quas extra urbem tempore Justiniani fuisse ex Procopio assequor: nunc verò intra urbem sunt: neque septem turres, neque turribus longè interiùs situm templum, quod Stadius (aut Studius) ille illustris construxit.

Cap. XX.

De Constantinopolis portis, & septem turribus antiqui Byzantii.

Maris circuitu vacantes muri sex portas habent, unam infra Palatium Constantini nuncupatum, alteram Adrianopolitanam, tertiam suprà supercilium septimi collis: præter eas habet portam Auream, & Selymbriæ, sive Rhegii, & portam septem Turrium. Ex parte Sinus prima est porta Blachernea, quam hodie appellant Xiloportam, sitam prope tertium urbis angulum, deinde subsequitur Cynigos, sive Palatina, inde Phanaria, Agia, porta Jubalica, Farinaria, Lignaria, Seminaria, Piscaria, Neorii porta, inde Demetrii porta in mucrone primi collis sita. Ex parte Propontidis sunt circiter quinque, singulæ habentes scalam projectam in mare, qua portus pateat navigiis, præter portas Septi Regii. Prima est Stercoraria, secunda Leonina, tertia Condescala; duæ sunt sub septimo colle. Apud

ſcriptores celebrantur hæ portæ Cynegos, tum Regii, & Eugenii portæ, & Xyloceri, & Porta Aurea, Myriandros, Condeſcala, Carſiana. In antiquo Byzantio fuit Porta Thracia. Apud Dionem ſcriptum eſt, ut ſeptem turres à portis Thracicis nuncupatis pertinerent ad mare: Georgius Cedrinus declarat ad mare pertinuiſſe ſeptentrionale, hoc eſt, ad ſinum Cornu appellatum: Harum ſi quis in primam vocem immiſiſſet, aut lapidem projeciſſet, ipſa ſimilem vocem reſonabat quadam machinatione, & ſecundæ dabat repetendam: itaque per omnes vox procedebat, neque alia aliam turbabat, ſed ſingulæ vocem explicatam excipiebant. Plinius hoc ipſum attribuit Cyzico: *Eadem*, inquit, *in urbe, juxta portam, quæ Thracia vocatur, turres ſeptem acceptas voces numeroſiore repercuſſu multiplicant; nomenque huic miraculo Echo eſt à Græcis datum.* Apud neminem, præter Plinium, legi Cyzici portas Thracias, quanquam fuiſſe Cyzici exiſtimo ex portu Cyzici nuncupato Thracio, cujus meminit Apollonius libro primo *Argonauticorum*, cùm ait:

> Δυσάμβροι ἱερῆς ἐκπείσματα πέζης·
> Ἤρεσσαν ἐς λιμένα Θρήκειον.

Fuiſſe etiam prope Cyzicum vicum nuncupatum Θράκειον, liquet ex Plutarcho in *vita Luculli*. At Byzantii non modò recentiores, ſed etiam Dion & Xenophon, hic quidem ſcribit Alcibiadem Byzantios intromiſiſſe apertis portis, quæ Thraciæ appellantur.

Cap. XXI.

De Muris Longis.

Suburbana prædia Conſtantinopoleos muris longis claudebantur iter duorum dierum, quos à Ponto Euxino ad Selymbriam, ſitam in littore Propontidis, diſtantes ab urbe quadraginta millia paſſuum, latos viginti pedes Romanos, Anaſtaſius Imperator condidit contra impetum Bulgarorum & Scytharum. Eos muros à Barbaris ſæpe captos, & multis locis everſos Juſtinianus reſtituit, & ut facilius milites præſidiarii muros tueri poſſent, exitus turrium patentes in alias turres obſtruxit, ſinguliſque aſcenſum à ſolo reliquit patentem unicum, quem ſolum ſingularum turrium milites contra hoſtes etiam intra muros verſantes tueri poſſent. Evagrius *Sacræ Hiſtoriæ* conſcriptor Murum Longum nuncupatum tradit excitaſſe Anaſtaſium, qui diſtaret à Conſtantinopoli ducenta & octoginta ſtadia, utrumque mare attingens, longus quadringenta & viginti ſtadia, velut fretum quoddam efficiens, & Conſtantinopolim parvam Inſulam pro peninſula reddens, volentes tranſire ex Ponto in Propontidem tutos præſtans, & prohibens excurrentes Barbaros ex Euxino Ponto, & Colchis, & Mæotide, & Caucaſo effuſos in Europam.

PETRI GYLLII
DE
TOPOGRAPHIA
CONSTANTINOPOLEOS,
ET
DE ILLIUS ANTIQUITATIBUS,
LIBER II.

Cap. I.

De ædificiis & monumentis antiqui Byzantii, & Novæ Romæ Constantinopolitanæ.

FOrma Urbis expressa, & magnitudine explicata, naturalique situ septem collium patefacto, relinquitur, ut declarem quæ ædificia, quæve alia monumenta olim habuerit, & nunc habeat Constantinopolis, & in quot regiones, cùm appellaretur Nova Roma, divideretur: in totidem enim quot antiqua Roma dividebatur. Equidem cùm in hujus divisionem regionum ante mille annos à nobili magis, quàm noto Authore scriptam incidissem: sperabam me facile assecuturum antiquam urbem, sed barbari homines antiqua illa, & planè heroïca Urbis ornamenta, quibus viles casas exornarent, sic labefactarunt, & barbaricis oppressere ædificiis, ut veterum fundamentorum paucis in locis restent vestigia: adde incendia, & ruinas, quas cùm alii barbari, tum postremam Turci ediderunt, qui jam centum annos non cessant funditus antiquæ Urbis vestigia delere. Ita enim ab imis fundamentis ædificia prisca demoliuntur, atque in aliam formam immutant, ut ne illi quidem, qui ea viderint, agnoscere queant. Adde Græcorum inertem inscitiam, qui videntur totum oblivionis flumen ebibisse. Illorum enim nemo jam reperitur, qui ubinam essent vestigia antiquorum monumentorum sciat, aut scire curet, ut ne sacerdotes quidem ulli recognoscant loca, ubi paucis ante annis ædes sacræ deletæ sunt, & valde mirentur si quis talia inquirat. Ipse tamen, ne otio conficerer, dum à Rege constitutos nummos in veterum Codicum conquisitionem expectabam, quibus potui indiciis, deprehendere conatus sum per multa antiquitatis monumenta, quod ille cognoscet, qui similia invenire nitetur. In describendis monumentis eo ordine partium utar collium, quo usus sum in eorum situ explicando, partim regionum, quibus quatuordecim olim dividebatur.

Cap. II.

De monumentis primi collis, & de prima regione urbis.

PRimum collem, quem Plinius appellat modò Chrysoceras, modò Auri cornu, (sed haud rectè, ut declaravi in libris, quos scripsi *de Bosporo Thracio*) Dionysius Byzantius nominat Promontorium Bosporium: *De Promontorio*, inquit, *quòd Bosporium nominamus, duplex vulgatur sermo: alii dicunt Bovem œstro stimulatam, ad ipsum illatam transisse meatum medium: alii fabulosiùs commemorant, Io Inachi filiam illinc in Asiam trajecisse.* Idem cùm loquitur de Semystra, loco ita nuncupato, ait Semystram locum parum abfuisse, quin Byzantium ibi conderetur à coloniæ deductoribus, nisi corvus rapuisset ex media flamma partem victimæ, eamque in Promontorium Bosporium tulisset, quod signum illi secuti, Byzantium condiderunt in Promontorio Bosporio. Idem alio loco loquens de Promontorio Metopo nuncupato, opposito primo colli Constantinopoleos, excipit Ostreodem locum appellatum Metopum: *hoc enim*, inquit, *jacet contra Urbis faciem*: spectat enim ipsum Promontorium Bosporium.

Deinde idem Dionysius addit paulò suprà Promontorium Bosporium fuisse aram Minervæ Ecbasiæ, id est, Egressoriæ appellatæ, ex eo, quòd illinc egressi coloniæ ductores statim tanquam pro patria terra pugnassent. Quam hic appellat Ecbasiam, possemus etiam Ecbateriam appellare, ut Dianam in Siphno appellatam fuisse, & cultam tradit Hesychius. Deinde adjungit Dionysius supra Promontorium Bosporium fuisse templum Neptuni antiquum, atque sub templo Neptuni fuisse stadia, gymnasia, curricula juvenum in planitie. Post mucronem Promontorii Bosporii sinum Ceras appellatum immisisse tres portus turribus, & molibus munitos, in quo fuit etiam Acropolis Byzantii, cujus Xenophon meminit, cùm scribit Byzantium vi ingressis militibus, quorum dux ipse erat, cives, quasi capta urbe extrema omnia metuentes alios in Promontorium proximum, alios ad mare confugisse, ac piscatorio navigio nonnullos circumvectos in arcem ascendisse, atque inde ex Chalcedone auxiliarios accersisse. Neque modo antiquorum Byzantiorum Acropolis fuit in primo colle, sed etiam regum Constantinopolitanorum, quos scriptores tradunt ad hostes ab ingressu portus arcendos catenam ab Acropoli ad castellum Galaticum obtendisse: atque etiam hac ætate reges Turcorum in hoc Promontorio arcem habent circumdatam magnis muris, longos latosque Regis hortos claudentibus. In veteri Byzantio fuit campus Thracius appellatus, ad aciem instruendam totius urbis maximè idoneus, ut qui planus, & domibus vacuus esset, in quo exercitum Græcorum Xenophon redegit in ordinem militarem. Hunc locum fuisse prope Portam Thraciam, ex Xenophonte percipitur, cùm ait lib. I. *Hellenicorum*, ἀνοίξαντες τὰς πύλας τὰς ἐπὶ τὸ Θράκιον καλούμενον. Idem lib. 7. *de expeditione Cyri*, loquens de loco intra Byzantium sito, ubi milites redegit in aciem: Τὸ δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκταξάσθαι ἐστὶ τὸ Θράκιον καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν, καὶ πέδιον. Anteà diximus apud Dionem scriptum esse ut Byzantii septem turres à Portis Thraciis pertinerent ad mare. Georgius Cedrinus declarat ad mare pertinuisse septentrionale, hoc est, ad Sinum nuncupatum Cornu. Aram Dianæ Orthosiæ, & templum Bacchi fuisse in antiquo Byzantio, Herodotus scribit: *Darius, inquit, ubi contemplatus fuit Pontum, ad pontem redit, & super Bosporum duos Cippos erexit è candido lapide, in uno quidem incidens literas Assyrias, in altero Græcas: Byzantii postea in Urbem suam transtulerunt, ad aram Dianæ Orthosiæ, quibus usi sunt, excepto uno lapide, qui juxta Bacchi delubrum Byzantii relictus est literis Assyriis plenus.* Orthosiam Laurentius vertit *Erectam*: rectiùs vertisset *Erectoriam*, vel *Erectricem* dictam, παρὰ τὸ ἐπορθοῦν τὰς τικτούσας· μαιεύτρια γάρ ἡ θεός, *ab erigendo, & sublevando*, quòd non modò parientibus opem fert, sed etiam profugis. Id quod cùm ex aliis, tum ex Plutarcho *de fluminibus* assequor. *Teuthras, inquit, Rex Mysorum persequebatur aprum cum suis stipatoribus hastatis: caper ut supplex fugit in templum Dianæ Orthosiæ; Vi irrumpentibus omnibus in templum, aper humanam vocem exaudibilem vociferatus est: Parce Rex alumno deæ. Elatus Teuthras interfecit animal: Diana ægre ferens factum, aprum in vitam restituit; Regem, qui eum occiderat impetigine, & insania affecit. Is non ferens morbum in montibus versabatur. Lysippa ejus mater cùm factum rescivisset, ad sylvam accurrit, comite vate Polyïdo: à quo omnem veritatem edocta, sacrificiis boum deam placavit; & cùm filium ad sanam mentem rediisse vidisset, aram excitavit Dianæ Orthosiæ; atque aprum fabricata est aureum, habentem humanum caput.* Hæc quidem, antequam Byzantium Severus evertisset, erant in primo colle & valle prima: postquàm Constantinus reædificavit, & Novam Romam Constantinopolitanam vocavit, divisaque est in quatuordecim regiones, primus collis obtinuit primam regionem, continentem Placidiæ domum Augustæ, domum nobilissimæ Marinæ, thermas Arcadianas. Antiqua quidem divisio tradit hæc, sed non docet à qua Urbis parte incipiat prima regio, neque nunc ex vestigiis ædificiorum in ea comprehensis, quæ nulla restant, cognosci potest: sed ex Procopio colligere possumus, tradente, navigantibus ex Propontide ad partem Urbis vergentem ad Solis ortum, thermas esse publicas, quæ Arcadianæ nominarentur, ubi ait Justinianum aulam construxisse Urbi prætensam, marique quieto circumfusam, ut in hac inambulantes cum navigantibus colloqui possent ob maris propinquitatem: Aulam aspectum pulcherrimum habuisse, amœnissimumque, cui afflarent molles auræ, ornamentoque essent columnæ, & marmora elegantissima, quibus omne solum aulæ tegeretur; quorum splendor candidissimus æque, ut Sol fulgeret. Præterea eam ornasse permultis statuis æneis, atque marmoreis politè elaboratis, spectaculum præbentibus plenum maximæ dignitatis. Existimasses esse opus Phidiæ Atheniensis, aut Lysippi Sicyonii, aut Praxitelis. Ibidem etiam Theodoram Reginam in columna excelsa & purpurea fuisse positam ab Urbe, ut pro be

neficio aulæ gratiam illi referret. Formosam quidem columnam, sed formosiorem Reginam, cujus venustatem oratione declarare, aut imagine exprimere in nullius mortalis facultate positum fuisse. Ex quibus Procopii verbis, cùm assequor columnam, quæ etiam nunc extat in clivo regii septi vergente ad ortum æstivum, non esse illam, qua Theodora excitabatur, ut quidam putant: nam hæc neque purpurea, & ab aula remotior est, tum ex antedictis Procopii intellige, primam regionem Urbis complexam fuisse mucronem primi collis, quem mare circumfluit ex tribus partibus. Apud plerosque non modò Historicos, sed etiam apud Grammaticum Suidam, invenio Arcadiæ secundæ uxoris Zenonis statuam fuisse in thermis Arcadianis prope loca nominata Bathra à gradibus: item Verinæ uxoris Magni Leonis duas statuas, unam in Urbis parte maximè boreali ad Divum Agathonicum post ascensum graduum thermis Arcadianis vicinorum; alteram ex parte divæ Barbaræ: illam quidem positam fuisse vivente Leone; hanc verò eodem defuncto Leone, quando Basiliscum fratrem suum coronavit, fugiente Zenone genero suo. Secundæ regionis partem inclusam Claustro Regio colligo, cum ex ordine regionum, tum ex ejus situ, quam antiqua descriptio tradit post æqualitatem sui latenter molli sublevatam clivo mox ad mare præcipitiis descendisse. Præcipitia fuisse arbitror, ubi nunc Regis Culinæ, & Thermæ regiæ; aut si alibi fuerunt, præcipitia illa hominum manu mollita fuerunt intra Regium Septum, hodie templum antiquum, quod vulgò appellant parvam Sophiam. Senes quidam affirmant esse ædes Hirenem, quam Constantinum Magnum condidisse scribit Socrates. Hanc existimo, quam secunda regio appellat Ecclesiam Antiquam. Partem alteram secundæ regionis extra Septum Regium assequor ex ædibus sacris, & thermis Zeuxippi, quas secunda regio complectitur, & Zonaras, aliique Historici declarant Magnam Ecclesiam appellatam, postea nominatam fuisse Sophiam ædem; quam extra Regium Septum esse nemo nescit. In Septo item Regio olim fuisse domum Maximini, nobilitatam Poëtarum versibus, conjicio ex Epigrammate Cyri viri consularis & patritii:

Δείματο Μαξιμῖνος νεοπηγέος ἔνδοθι Ῥώμης,
Αὐταῖς ἠιόνεσσι θεμείλια καρτερὰ πήξας·
Ἀγλαΐη δέ μοι ἀμφὶς ἀπειρεσίη τετάνυσται.
Τῇ καὶ τῇ καὶ ὄπισθεν ἔχω πτόλιν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν
Πάνθ' ὁρόω γαίης Βιθυνίδος ἀγλαὰ ἔργα.

Ἡμετέροις δ' ὑπένερθεν ἐρισθενέεσσι θεμέθλοις
Πόντος ἁλὸς προχοῇσι κυλίνδεται εἰς ἅλα δῖαν,
Τόσσον ἐπιψαύων, ὁπόσον χθονὸς ἄκρα δῆναι.
Πολλάκι δ' ἐξ ἑμέθεν τις ἑὸν μέγα θυμὸν ἰάνθη
Βαιὸν ὑπερκύψας, ἐπεὶ εἰσίδεν ἄλλοθεν ἄλλα,
Δένδρεα, δώματα, νῆας, ἅλα, πτόλιν, ἠέρα,
γαῖαν.

CAP. III.

De Templo Sophiæ.

Recentes scriptores Græcorum Templum divæ Sophiæ primò conditum ab Imperatore Constantio filio Constantini Magni tradunt, non quidem lateritio opere, sed ligneo concameratum: tempore Magni Theodosii, cùm secunda Synodus haberetur, ab Arrianis exustum ad seditionem excitatis, quod Magnus Theodosius postea texit cameris cylindricis. Deinde iidem scriptores addunt iterum conflagrasse tempore Justiniani. At Sozomenus, certus, & antiquus scriptor, tradit tempore Theodosii minoris, cùm orta esset seditio in Magno Templo, de expellendo Chrysostomo, repente templum undique deflagrasse, igne injecto ab iis, qui Chrysostomi fautores in Templo inclusos comburere unà cum Templo cupiebant. Procopius tradit etiam deflagrasse cùm Justinianus imperaret; qui in eam formam, quam nunc videmus, ipsum reædificavit: sed eo ne loco sit, in quo erat ante Justinianum, non explicat Procopius. Itaque dubium videtur, ex incerto scriptore, commemorante nomina eorum, à quibus domos emerit Justinianus ad solum ejus constituendum. Antiqua Urbis descriptio, ante Justiniani Imperium facta alio loco pónere videtur: nam Ecclesiam Magnam, & Ecclesiam Antiquam ponit in secunda regione; in quarta Augusteum forum; quod infrà monstrabo fuisse juxta ædem Sophiæ. Zonaras tradit Justinianum multo majorem à fundamentis innovasse. Sed Justinianum suspicari possumus domos proximas emisse ad augendum Templum: quòd autem in diversis regionibus ponantur Magnum Templum, & Forum Augusteum, id non impedire quin vicina esse potuerint. Cùm igitur Justinianus ædem Sophiæ pristina magnitudine præstantiorem effecisset, & formæ decore, & metallorum varietate ornasset, parietesque & cameras cocto latere, & calce construxisset, atque plerisque in locis ferro colligasset, nullaque tigna interposuisset, ne in posterum incendiis pateret. Tamen ut

ut in hunc diem evaserit incolumis ab A igne, sæpe experta est varietatem casuum, idque statim à principio: cum arcus ad Orientem spectans nondum esset perfectus, sua magnitudine onerabat pilas, quæ non sustinentes arcus magnitudinem, subitas ruinas egerunt, & quàm mox casuræ videbantur, nisi architecti accelerassent absolvere arcum; qui in suam curvaturam perfectam incumbens, B minus gravis pilis fuit, seipsum sustinentibus. Arcus verò duo, quorum alter ad Meridiem, alter ad Boream spectat, pilas suas, & structuram inferiorem sic premebant, ut columnæ structuram contingentem, imam arcuum curvaturam, lapillos quosdam exiguos veluti ramenta quædam jacularentur, & ruinas edituræ viderentur, nisi architectorum ingenio summæ partes mole laborantes, quæ attingebant arcus pro tempore demoliri studuis- C sent, & paulò pòst restituissent, cum structuræ humor exsiccatus esset. Denique templum hoc Justinianus cùm ingenti sumptu, & labore perfecisset, aliquotque annos incolume permansisset, terræmotu concussum est etiam tunc vivente Justiniano. Quo quidem terræmotu scribit Agathius labefactatam partem tecti mediam eminentem supra omne fastigium; rursus Regem instaurasse, firmioremque D effecisse, & in majorem altitudinem erexisse; quanquam Anthemius, qui ædem Sophiæ architectatus erat, jampridem mortuus esset: tamen Isodorum juvenem, aliosque architectos, ubi considerassent priorem formam, ubi vitium deprehendissent, orientalem quidem, & occidentalem arcum in suo loco consistere sivisse: septentrionalis verò, & occidentalis arcus structuram, quæ efficeret arcus curvaturam ad interiora subduxis- E se, sensimque ita amplificasse, ut reliquo ædificio plurimum congrueret: ut faterentur spectatores æquabilem habere dimensionem latera in hemisphærium desinentia, vacuique vastitatem illam architectos in angustum contraxisse, pusillamque oblongi portionem subduxisse eatenus, quoad undique congrueret forma. Supra arcus sic dispositos rursus collocarunt in medio supereminentem circulum, sive hemisphærium, undique congruens, sed angustius, & in acutum porrectius, F & tutius contra omnes impetus. Zonaras, *Magna*, inquit, *æde sacra perfecta, & dedicata, evenit ut terræmotu caderet magna sphæra pertinens ad Orientem, frangeretque sacram mensam, & pulpitum, quam Justinianus viginti quinque pedibus excelsiorem, quàm prius esset, excitavit.* Georgius Cedrinus tradit Justiniani tempore, laborante hemisphærio Magni Templi, & rimas agente, ex crebris terræmotibus cecidisse partem orientalem, & contrivisse ciborium & sacram mensam, & pulpitum. Justinianus excitavit alias pilas, quæ exciperent hemisphærium sublimius viginti pedibus quàm antea fuisset, extraque Templum contra pilas quatuor interiores erexit cochlias, seu muros velut alas, per quas anfractibus multis graduum ascenditur in supernam partem templi, quæ ab imo solo surgentes usque ad hemisphærium fulciunt arcus & pilas. Alii authores, sed obscuriores, tradunt superiori terræmotu cecidisse hemisphærium Sophiæ, quatuor arcus non cecidisse, sed incolumes permansisse, hemisphærium Regem restituisse, sed humilius, quàm priùs fuisset viginti quinque pedibus. Quos ferrem, si aliis terræ motibus traderent rursus concussum fuisse, & ita humilius restitutum fuisse. Nam cùm Evagrius tradat Justinianum in tantam altitudinem excitasse, ut internè ex solo suspicientes assequi vix possent summum hemisphærii tholum, & ex ejus culmine nemo auderet despicere solum; verisimile videtur in pristinam altitudinem restituisse. Basilius Rex, ejusdem Sophiæ arcum magnum vergentem ad occasum, ex terræmotu multas ruinas agentem, & casum minantem, peritia architectorum constringens, firmum & stabilem reddidit, teste Georgio Cedrino. Nicephorus in Reginam Annam, quæ tempore tyranni Catacosmi thesauros Sophiæ expilabat, acerbè invehitur; atque exclamat propter tyrannides & varias religionis sectas, ædem Sophiæ ruinam edidisse sine ullo terræmotu. Nam, ut ipse adjungit, cùm ad vesperam cœlum serenum esset, circiter mediam noctem unum ex quatuor arcubus ad ortum Solis spectantem cecidisse, secumque traxisse hemisphærium, quod sustineret, & contrivisse tribunal templi, & imaginum ornatum, & sacras columnas, & medias aulas. Post hæc Nicephorus adjungit à multis tum dictum fuisse, quòd nisi crepidines, & fulcimenta ad Orientem pertinentia diligenter priùs constructa extitissent ab Andronico Rege, multo major fuisset casus, & quidem unus ex insanabilibus. Evagrius scribit ædis Sophianæ longitudinem hanc esse: nempe à concha, ubi incruentum sacrificium litatur, ad portam conchæ adversam, esse centum nonaginta pedes; latitudinem verò à borea ad notum centum & quindecim: altitudinem à pavimento ad centrum hemisphærii, pedum centum octoginta: longitudinem verò ab Oriente ad occasum eam ipse metiri ausus non sum, sed me-

tiendam curavi per hominem Turcum; qui mihi retulit, latitudinem templi esse ducentorum & tredecim pedum; longitudinem verò ducentorum & quadraginta pedum; altitudinem à summa curvatura arcuum usque ad pavimentum centum quadraginta duorum pedum. Hemisphærium non mensus est. Qui si rectè mensus est altitudinem, parum discreparet ab altitudine, quam tradit Evagrius. Qualis olim fuerit Ædes Sophiæ, vide Procopium, Agathium, Paulum Florum, Evagrium: qualis autem hodie sit, adjungam huc, quatenus cognoscere mihi licuit.

CAP. IV.

Descriptio Templi Sophiæ, quale hodie visitur.

Ejus parietes, & cameræ coctis lateribus constructi sunt. Parietum interior pars crustis marmoreis vestita excellentibus, & variis fulgurat, & permiscet cùm summas naturæ vires, tùm mentes spectantium. Cameræ calculis, & tessellis vitreis inauratis fulgent etiam ad oculos Barbarorum, summa arte elaboratis. Concameratio octo pilis sustinetur. Quarum quatuor majores, & excelsiores in ordinem quadrum dispositæ, sustinent ingentes quatuor arcus, fulcientes hemisphærium: quorum quidem duo, Septentrionalis & Meridianus, curvaturam suam imam substructam habent tenui pariete fenestellis vitreis pleno, sustentato columnarum duplici ordine, inferiore & superiore. Inferior habet octo columnas ad solum nitentes; superior sex, sustinentes parietem subtilem, & subjectam imæ arcus curvaturæ. Reliqui duo arcus, Orientalis & Occidentalis, intra curvaturam suam nihil substructum habent, sed apertum & vacuum à parietibus & columnis, ut horum vacuitate Templum efficiatur capacius. Nam ad eorum imam curvaturam committuntur extremæ partes ultra pilas projectæ in sphæræ quartam partem recedentes, quæ nituntur quatuor arcubus, qui sustentantur duabus pilis minoribus, & duabus majoribus. Quatuor enim pilæ majores non solùm sustinent quatuor arcus majores, sed etiam earum singulæ duos arcus minores, unum pergentem in longitudinem, alterum in latitudinem, quibus Templum longè porrigitur, & latè dilatatur: sic enim ab Oriente & Occidente quarta pars sphæræ applicatur hemisphærio, ut intus una, & eadem concameratio esse videatur, foris verò separata apparet, ornatius efficiens hemisphærium altè eminens supra duas quartas sphæræ partes. Latitudo verò dilatatur ultra pilas arcubus & columnis, & parietibus ex utroque latere, Septentrionali scilicet, & Meridionali, sex velut aulas capiens, tres inferiores, & totidem superiores, vario marmore vestitas, concameratas calculis inauratis, & figuratis ornatas: ita enim ex singulis pilis duplices arcus nascuntur in Templi latitudinem porrecti, ut eorum alterum cornu conquiescat in muro extrinsecus obnitente majoribus pilis: à quibus quatuor arcus in utrumque parietis latus emittuntur; duo quidem inferiorum trium aularum concamerationem sustinentes; reliqui duo superiorum totidem aularum testudines, quarum latera singularum partim adnituntur ad arcus, partim ad parietes, partim ad columnas. Unde fit, ut pars Ædis interior, & media illa ingens vacua, si sola consideretur, comprehensa intra pilas & columnas, sit forma ovata; si verò tota tam intra, quàm extra pilas perspiciatur, sit quadrata. Ita enim ex utroque latere velut alæ appensæ sunt tres aulæ inferiores, & totidem superiores, ut ab imo pavimento procedat quadrata usque ad curvaturam superiorum aularum, deinde intra octo pilas in ovatam formam contrahatur usque ad curvaturam quatuor arcuum sustinentium hemisphærium. Forma aularum, seu cellarum, quas dixi cingere utrumque latus, talis est. Ex tribus lateribus aulæ quadratæ sunt: ex quarto latere, quod intuetur interiorem Ædis partem, figuram Templi sequitur, quam obrotundam efficit pilarum, & columnarum dispositio. Sustinetur arcubus & columnis concameratio aularum; quarum describam duntaxat tres: quibus cognitis cæteræ omnes simili forma esse cognoscentur.

Incipiam à tribus superioribus, sitis in latere Templi Septentrionali; quarum prima est in angulo intuenti Septentrionem & Orientem: ejus duo latera exteriora surgunt à muro, & desinunt in arcum: in laterum medio columnæ tres sunt quadratæ, loco parietis, nempe fenestrarum parastades, quarum scapus habet perimetrum quinque pedum, & unius dodrantis. Supra easdem eminent aliæ tres quadratæ. Hæ omnes sunt marmoris albi, in colorem glaucum vergentis. Latus pertinens ad interiorem Ædis partem, habet sex columnas virides, subjectas arcui sustinenti quartam partem sphæræ Orientalis, quarum imus scapus ambitum habet septem pedum, & octo digitorum. Earum intercolumnia, diastyli dispositione distincta, lata septem pedes &

undecim digitos, pluteis muniuntur marmoreis, altis quatuor pedes, quibus incumbentes vident interiorem Ædis partem tam infernam, quàm supernam. Latus interjectum inter primam aulam & secundam à pariete exteriori vergente ad Septentrionem, usque ad pilam magnam, sustinentem arcum hemisphærii, largum est quadraginta quatuor pedes; quorum partem possident pilæ, partem arcus surgens à tergo pilæ, sustinens hemisphærium, quo toto patente lato juxta pavimentum viginti pedes transitur à prima aula ad secundam aulam. Reliquam lateris inter primam & secundam aulam intermedii partem, latam viginti quatuor pedes, occupant pilæ arcus, & murus surgens velut ala usque ad concamerationem hemisphærii.

Secundæ aulæ concameratio extrema sustinetur arcubus & parietibus: media verò nititur quatuor columnis albis, ad glaucum colorem accedentibus: quarum scapus in ambitu circumplectitur septem pedes. Secunda sive media aula, quadrata est: cujus duo latera sustinentur partim muris, partim arcubus, quorum alterum cornu nascitur à tergo duarum magnarum pilarum sustinentium magnum hemisphærium; alterum sustinetur pilis orientibus ex interiori parte murorum alariorum fulcientium pilas majores. Hujus secundæ sive mediæ aulæ latus exterius loco parietis habet octo columnas quadratas, quarum perimeter est sex pedum. In earum medio est magna pila. Inter columnas eas parastadum vicem præstantes sunt fenestræ. Præterea supra easdem columnas existunt pilæ parastadum vicem præbentes superioribus fenestris, quæ tam superiores, quàm inferiores numero sexdecim aulam hanc mediam illustrant; cujus latus vergens in templum interius, sex viridibus columnis ornatur. Harum intercolumnia habent pluteos similes pluteis primæ aulæ. Camera media sustinetur columnis colorem medium inter album & glaucum præ se ferentibus, in quadratum ordinem dispositis: quarum duæ stant non longè à latere exteriori; reliquæ duæ parum absunt ab interiori latere ornato sex columnis. Ex hac media aula exitus patet in tertiam, per arcum tam latè patentem, quàm alterum, per quem aditus est à prima aula in secundam.

Tertia aula similis est primæ aulæ, longitudine, fenestris, parastadibus, columnis; quibus quatuor sustinetur ejus camera, & latus interius sex viridibus. Jam verò inter pilas duas, quibus sustinetur quarta pars sphæræ occidentalis, extant quatuor columnæ virides, eædemque binæ inter se conjunctæ: inter has intercedunt sex columellæ virides, Ionicæ. Templi verò valvæ occidentales loci vestibuli duas porticus habent: inferiorem, quà aditur Templum plano pede; superiorem, quà Gynæconitides Aulæ adeuntur; ambas tam longas, quàm templum latum, largas viginti octo pedes. Porticus superior supra porticum inferiorem sita est inter pilas sustinentes quartam partem sphæræ occidentalem, & fenestras. Nam à parte interiori octo pilis, ab exteriori totidem sustinetur, inter quas fenestræ tam inferiores, quàm superiores illucent, cinctæ columnis quadratis. Inter hanc porticum & Aulas fœminarum, nihil interest, nisi pilæ sustinentes porticus cameram interiorem: pavimentum enim porticus æquale est Aularum pavimento. Porticus inferior est duplex: interior clauditur utrinque muris marmorum jucundissima varietate vestitis; tegitur cameris figuratis ornamento tessellato calculorum inauratorum. Ex hujus porticus latere orientali novem portis patet aditus in Templum, ex latere occidentali quinque portis æneis, duplicibus patet exitus ex interiori porticu in exteriorem porticum, ex qua proditur in aream, ubi perennes saliunt aquæ, ad quas ex area descenditur multis gradibus. Per capita harum porticuum aditus patet unus à Septentrione, alter à Meridie sex valvis, olim æneis omnibus, jam duntaxat tribus æneis, egregio opere elaboratis. Ædes Sophiana ex parte Orientis habet duas portas, easque duplices: in lateribus sunt aliquot clausæ, quæ nunc non aperiuntur. Ædis interiora fulgent clarissima luce, ob multitudinem luminum. Summus murus, qui in orbem fertur inter quatuor summos arcus & hemisphærium, quadraginta fenestris lucem intromittit: muruli arcubus subjecti illuminantur viginti sex fenestris: aulæ intermediæ triginta duabus in singulis extremis aulis orientalibus lucent plus viginti. Prætereò duas occidentales, & quatuor inferiores aulas, tum duas quartas partes sphæræ, tum sacram Ædis partem solis sacerdotibus olim patentem: sileo superiorem porticum, etiam in medium templum clarum lumen emittentem: quorum omnium lumina ob multitudinem numerare omisi. Maximus Sophiani templi aditus est ab occasu, plano pede: non enim, ut Pantheon Romanum gradibus, ut olim ascenditur, aut ut nunc descenditur, nisi ab ortu; unde quinque gradibus descensus patet in ædem, sed in superam Ædis partem ascensus existit quatuor cochleis, quas antè dixi opposi-

tas ad fulciendas quatuor majores pilas. Georgius Cedrinus cochleas appellat, sed non satis propriè, cùm magis in anfractuum normalium, quàm cochlearum modum gradus surgant: quinque enim anfractibus ab imo ascenditur, non exasperatis in gradus, sed in mollem clivum substructis ex amplis mensis marmoreis; Horum quinque anfractuum singuli alti undeviginti pedes & sesquipedem, lati quinque pedes. His anfractibus succedunt alii anfractus, usque ad Templi tectum, non clivis molliti, sed in gradus fracti, quibus adeuntur aulæ, & porticus superiores, & summæ Templi partes.

Si quis ea, quæ antè dixi de Templo Sophiæ, conferat cum descriptione Procopii & Agathii, cognoscet, de illo, quod Justinianus condidit non tantam diminutionem factam esse, quantam cives Constantinopolitani prædicant, jactantes longè majus extitisse, multaque illius membra à Barbaris diruta esse, decimamque partem vix hodie extare: quorum opinionem ferendam putarem, si intelligant domos regum, sacerdotum, senatorum circum ædes constructas, à Barbaris & incendiis deletas esse. Sin membra ædis Sophianæ à Justiniano conditæ, longè errant, omniaque ejus ferè constare video tradita à Procopio, præter porticum alteram. Nam cùm, teste Procopio, utrinque porticus haberet, nunc duntaxat ex una parte, eaque occidentali habet; orientalis non extat, sed cecidisse aliquo terræmotu verisimile est, ipsiusque in locum excitatam fuisse molem illam, quæ hodie extat lapide quadrato constructa velut crepido clivosa, objecta ad fulciendam partem ædis orientalem. Verùm jam tam excelsam, ob terræmotus, non arbitror, quàm primò fuit: sed tamen tanta altitudine nunc attollitur, quanta ferè traditur ab Evagrio: atque adeò post terræmotus, ad fulciendas pilas laborantes, vel terræmotu, vel pondere hemisphærii, aucta est quatuor muris longis plus viginti pedes, latis plus octo, in altitudinem majorum pilarum assurgentibus, quos alares appellare possumus à similitudine alarum architectonicarum, vel potiùs ἐρείσματα, id est, *obnitentia firmamenta*, quibus latus ædis pertinens ad Septentrionem & latus austrinum præfulciuntur, atque præmuniuntur. Extant Templi extremitates ultra octo pilas projectæ in sphæræ quartam partem recedentes ex supera parte quiddam Lunæ curvatæ in cornua simile præ se gerentes: extant cellæ, sive aulæ inferiores quidem Andronitides: superiores Gynæconitides extant, infinita varietate marmorum præstantissimorum vestiti parietes & pilæ, & tota concameratio tecta tessellis inauratis, & non modo Moseaci operis ratione jam pervulgata, sed antiqua illa recondita amussi dimensis egregiè in hunc diem eminentibus, nisi quà offensiones intercedunt, quas intulerunt imaginum oppugnatores. Denique ut corpus & membra Sophiæ Ædis ferè omnia extant, sic nihil exemptile, nisi exiguum quiddam ex infinitate metallorum. Extat Templi pars pura olim, & sacra, solis sacerdotibus attributa, sed nihil gemmarum hodie apparet, omnium nationum bellica direptione spoliata, non modò mensa illa, quam nemo imitari poterat, à Justiniano refecta, ex auro, argento, omnique genere lignorum, gemmarum, quæ producit mare & cunctus orbis, sed etiam donis aliis infinitis denudata, quibus reges Constantinopolitani & pontifices & principes eam ornarant: atque etiam mulieres cùm aliæ permultæ, tum Pulcheriam Arcadii filiam, Theodosii minoris sororem. Scribit Sozomenus ex auro & lapidibus pretiosis pulcherrimum & mirabile quoddam spectaculum mensam dedisse sacræ Ædi Constantinopoleos. Neque dum vectigalibus, quibus erat immensis locupletata, privantur Maumetani sacerdotes, neque mille & centum tabernis, sive officinis, quas vectigales, & liberas possident, sitas in pulcherrimis foris Constantinopoleos.

Cap. V.

De statuis inventis in latere ædis Sophianæ.

EX latere Templi Sophiæ Suidas (quem scito velut receptum in primam classem Grammaticorum) refert, statuas repertas fuisse deorum Græcorum plusquàm septuaginta, & duodecim signorum Zodiaci, & regum Christianorum octoginta: quas Justinianus urbi cùm distribuisset, magnum Templum ædificavit. Possem huc adjungere nomina harum statuarum ex incerto scriptore, qui scripsit de patria Constantinopolitana, nisi in aliis permultis mendacem deprehendissem.

Cap. VI.

De Pharo Promontorii, & Mangana.

AMmianus Marcellinus scribit Promontorium Ceras prælucentem navibus vehere constructam celsiùs turrim, quæ Pharus appellaretur. Hæc alibi rectiùs esse non potuit, quàm propè Templum Sophiæ. Undenam commodius, & latius illucescere potuisset navigantibus ex Bosporo & Propontide? Promontorium

Ceras Dionysius Bosporium appellat, & dicit ex eo Inachi filiam Io, irâ Junonis stimulatam trajecisse in Asiam. Mangana locus ita appellatus, ubi machinæ bellicæ servabantur, erat in claustro regio, aut prope claustrum, juxta Bospori fauces extremas. Rex Constantinus Monomachus splendidum, & amplum à fundamentis monasterium condidit in nomen magni martyris Georgii, quod Mangana appellant. Alexius Comnenus cùm podagra laboraret, in Magnum Palatium, quod ad Solis ortum est, gestabatur; ac cùm Palatii hujus aër medicis non satis commodus videretur, in Palatium Manganorum transferebatur.

Cap. VII.

De Thermis Zeuxippi, & de ejus statuis.

THermas, Zeuxippi [Balneum] nuncupatas, à Jove Zeuxippo, ait Cedrinus in ejus Templo ædificatas. Quod Eusebius confirmare videtur: *Ex Zeuxis*, inquit, *pictoris imaginibus, quas plurimas fecit, lavacrum Byzantiorum quidam appellatum arbitrantur fuisse.* Vicinum Sophiæ Ædi, assequor non modò ex antiqua descriptione, quæ ponit in eadem regione Templum Sophiæ & Thermas Zeuxippi, sed etiam ex incendio facto tempore Justiniani, quo deflagrasse Templum Sophiæ, & vicina ædificia, ut Balneum Zeuxippum appellatum, & regiæ vestibulum, quod Chalca appellatur, testatur Procopius, & Zonaras, qui Severum Imperatorem scribit id Hippodromo conjunxisse, & ædificasse in templo Jovis. Leontius, antiquior & gravior testis, non conjungit Hippodromo, sed vicinum facit suis versibus, inscriptis in domum sitam inter Zeuxippum & Hippodromum:

Λεοντίου εἰς οἶκον κείμενον μέσον τοῦ Ζευξίππου, καὶ τοῦ Ἱππικοῦ.

Ἐν μέρει τῇ, Ζεύξιππον ἔχω πέλας ἡδὺ λοετρόν·
Ἐκ δ᾽ ἑτέρης, ἵππων χῶρον ἀεθλοφόρων.
Τοὺς ῥὰ θεησάμενος, καὶ τοὺς δ᾽ ἐνὶ χρῶτα λοέσας,
Δεῦρο καὶ ἀμπνεύσων δαιτὶ παρ᾽ ἡμετέρῃ·
Καί κε πάλιν σταδίους ποτὶ δείελον ὥριος ἔλθοις,
Ἐγγύθεν ἐγγὺς ἰὼν γείτονος ἐκ θανάτου.

Cedrinus inquit, variam in hoc balneo contemplationem, & splendorem fuisse artium, marmorum, calculorum, statuarum ex ære factarum, hominum antiquorum, quibus nihil deerat præter animas, ad verè repræsentandum eos, quos imitantur: inter quos erat Homerus, mentem contrahens & contendens, & manus sub imum pectus conjungens: barba ejus simpliciter demissa erat, capillus similis ex utraque parte calvariæ rarus: facies tetrica, ob senectutem & commentationem: nasus per omnia mediocris: oculi conciliati palpebris, velut de ipso fama est, cæcum præ se ferunt: supra tunicam gestabat pallium: lorum quoddam æreum pedibus subjiciebatur. Erant præterea statuæ ex ære factæ omnium sapientum sublimium, & Poëtarum, & Rhetorum, & Heroum fortitudine celebrium, tum ex marmore permultæ, adeò antiquo opere elaboratæ, ut spirare viderentur, quas omnes consumpsit incendium: inter quas fuerunt statuæ Deiphobi, Æschinis, Demosthenis, Aristotelis, Euripidis, Hesiodi, Theocriti, Simonidis, Anaximenis, Calchantis, Pyrrhi, Amymones, Sapphous, Apollinis, Veneris, Chrysæ, Julii Cæsaris, Platonis, Hermaphroditi, Herinnæ, Terpandri, Periclis, Pythagoræ, Stesichori, Democriti, Herculis, Auroræ, Æneæ, Creusæ, Heleni, Andromachæ, Menelai, Helenæ, Ulyssis, Hecubæ, Cassandræ, Polyxenæ, Ajacis, Paridis, Oenoæ, Milonis, Daretis, Entelli, Charidemi, Melampi, Panthoi, Demogerontis, Isocratis, Amphiarai, Sarpedonis, Achillis, Mercurii, Apuleii, Dianæ, Pherecydis, Heracliti, Cratini, Menandri, Amphitryonis, Thucydidis, Herodoti, Pindari, Xenophontis, Alcmæonis, Pompeii, Virgilii: aliæque plures statuæ versibus descriptæ à Christodoro Poëta Thebæo, sive, ut alii tradunt, nato ex urbe Copto Ægyptiaca; cujus versus explicarem, nisi id longum esset, & satis sit digitos intendere ad fontes. Fuit prope Thermas Zeuxippi balneum parvum celebratum versibus Leontii:

Μὴ νεμέσα Ζεύξιππε παρ᾽ ἀντέλλοντι λοετρῷ·
Καὶ μεγάλῳ παρ᾽ ἅμαξαν ἑωσφόρος ἡδὺ φαείνει·

Nunc nulla Zeuxippi vestigia restant, neque aliorum permultorum balneorum, etsi de illis scripta Epigrammata extant; ut illud celebratum ab Agathio, in quo Venus erat; item alterum Didymum, in quo mulieres, & viri lavabantur, decantatum versibus Pauli Silentiarii, & aliud illustratum Epigrammate Leontii Scholastici; atque illud nuncupatum Cupido, descriptum à Mariano Scholastico: quæ vel perierunt, vel à Mametanis ita immutata sunt, ut non agnoscantur.

Cap. VIII.

De Xenodochiis Sampsonis & Eubuli.

ERat quoddam, ut Procopius inquit, *Xenodochium hominibus attributum ino-*

pibus & ægrotantibus. Hoc quidam vir pius, nomine Sampson, superioribus temporibus ædificaverat. Sed non mansit intactum ab incendio, quod excitavit seditiosa plebs, quo illud unà cum Templo deflagravit. Hoc reædificavit Julianus, pulchritudine quidem structuræ dignius, & multitudine domuncularum amplius reddidit, vectigalique annuorum nummorum magno dotavit, ut pluribus subveniret affectibus: ac nondum hac erga Deum observantia satiatus, duo præterea Xenodochia è regione illius adjunxit, ea excitans in domibus, quæ Isodori & Arcadii nominantur, adjutus à regina Theodora. Hæc quidem Procopius. Ex quo colligitur, Xenodochium Sampsonis, quod perierit eodem incendio quo magnum Templum, non longè à Sophia fuisse: hoc historia incerti authoris docet fuisse è regione Ædis Sophianæ; cui ut credam, me adducit Zonaras, similiter tradens à seditiosa plebe immissum fuisse incendium, quo magnum Templum, & Sancta Hirene, & Eubuli Xenodochium, & Chalca, & Severi Balneum, appellatum Zeuxippus, aliaque permulta deflagrârunt. Cui consentit Georgius Cedrinus loquens de eodem incendio: *Magna*, inquit, *pars urbis, magnumque Templum, & Sancta Hirene, & Xenodochia Sampsonis, & Eubuli, unà cum ægrotis exusta sunt, atque etiam vestibulum Basilicæ Augusteum, Chalca, duæ porticus usque ad Forum & Octogonum, & balneum appellatum Zeuxippus.* Postquam superiora ex Procopio edito scripsissem, incidi in Procopii manuscriptum Codicem declarantem Xenodochium Sampsonis fuisse medium inter ædes Sophiæ & Hirenæ.

Cap. IX.

De statua Eudoxiæ Augustæ, ob quam Chrysostomus ejectus in exilium.

Socrates & Sozomenus *Sacræ Historiæ* scriptores tradunt Eudoxiæ Augustæ statuam argenteam supra columnam purpuream secundum latus meridianum Ædis Sophianæ, via duntaxat lata intercedente, excitatam fuisse, ante domum magnæ Curiæ, cui à populo plausus dari, & ludi publici saltatorum, & mimorum edi solebant de more, qui jamdudum invaluerat colendi regias imagines: quod Joannes Chrysostomus contra religionem Christianam fieri existimans, pro concione reprehendit eos, qui tale quippiam factitarent. Quibus Eudoxia se perstrictam putans, in exilium projecit Chrysostomum. Huc adderem Miliarium, & Basilicam, ut vicina Templo Sophiæ, nisi nunc mallem regionum ordinem sequi, quàm ædificiorum vicinitatem.

Cap. X.

Quam Urbis partem complexa fuerit tertia regio.

Ubi Hippodromus est, & domus Abrami Bassæ, & porta Leonis, & portus, quem vulgò Byzantii appellant *Caterga limena*, quasi triremium portum, dorsumque secundi collis, usque ad Forum Constantini, olim tertia regio fuisse deprehenditur, non modò ex ordine suo, sed etiam ex sua descriptione, quæ declarat hanc planam in superiori parte in ea Circi spatio longiùs explicato, sed ab ejus extrema parte nimis prono clivo ad mare usque descendere, complectentem tribunal fori Constantini, Circum maximum, domum Pulcheriæ Augustæ, Portum novum, Porticum semirotundam, quæ ex similitudine fabricæ *Sigma* Græco vocabulo nuncupatur.

Cap. XI.

De Hippodromo, & de ejus obelisco & columnis & statuis.

Severum reconciliatum Byzantiis, recentes Historici, ut Zonaras & alii plerique, tradunt Hippodromum ædificasse: Zosimus antiquus Historicus scribit Constantinum Magnum, Hippodromum elaborasse, omnique cultu pulcherrimo adornasse, partemque ejus fecisse templum Castoris, & Pollucis, quorum simulacra usque in suam ætatem, hoc est, Theodosii minoris, in Hippodromi porticibus extantes videre liceret. In medio circo, quem Græci Hippodromum appellant, obeliscus ex Thebaico lapide factus extat, cujus cùm non meminerit antiqua Regionum descriptio, & meminerit obelisci Thebæi quadrati, quem ponit in quinta regione, arbitrarer hunc terræmotu eversum translatum fuisse in Hippodromum à Theodosio post editam descriptionem regionum, nisi hæc Theodosiacorum multorum meminisset operum, nisi præteriret nonnulla in commemoratione Regionum, quorum posteà meminit in generali descriptione Urbis. Habere igitur plures obeliscos Constantinopolis potuit, ex quibus non superest ille Thebæus, quem in quinta regione ponit antiqua regionum descriptio. Duos adhuc extantes vidi cùm primùm venissem Byzantium: unum in Circo Maximo, alterum intra Claustrum Regium, in latere primi collis, vergente ad Septentriones, quadratum, ex lapide Thebaico factum,

erectum juxta domum vitreariarum officinarum regiarum: ſed paulò pòſt everſum, & extra Clauſtrum elatum vidi jacentem, longum triginta quinque pedes: cujus ſingula latera (ſi benè memini) ſenos pedes lata, perimetrum illius efficiebant viginti quatuor pedum. Hunc Antonius Priolus, nobilis Venetus emit, Venetias exportaturus, in Foro divi Stephani locaturus. Alter verò in medio Hippodromo, pro meta in hunc diem extat; ſupra quatuor teſſeras æneas latas quoquoverſus ſeſquipedem, altas tantundem ſuſtentatas baſi & ſtylobate. A ſolo duos gradus habet ſtylobates: quorum inferior à terra altus eſt pedem unum, cujus latitudo pedalis, ſuperior gradus altus duos pedes, projectus extra ſtylobatem quatuor pedes, & totidem digitos: gradus ſubjecti non ſunt ſtylobatæ, ſed adjecti, & adſtructi velut ſuggeſtus, ut apparet ex commiſſura, ſupra quos latus quoquoverſus duodecim pedes ſtylobates eminet in altitudinem quatuor pedum, & octo digitorum, & extra baſim projicitur ſeſquipedem. Præter hos quatuor pedes, & ſex digitos, ſtylobates pedalem altitudinem excedit non extra baſim eminentem: nam ex ſummo ſtylobatæ eminet ſtriatura alta pedem & tredecim digitos, quadrilatera; nempe ex perpetuo uno eodemque lapide conſtans, quo ſtylobates. Nam ſtylobates emittit ſuam ſupremam partem, non ſolùm ſeſquipede ſtrictiorem, quàm infimam, ſed etiam angulis mutilatam, locoque quatuor angulorum diminutorum exiſtunt quatuor lapides quadrati marmoris Thebæi rubentis, ſinguli alti ſeſquipedem, nempe quantum ſtriatura ſtylobatæ, his quatuor angularibus lapidibus intercluſa, qui cum intermedia parte ſuprema ſtylobatæ ſuſtinent baſim altam pedes ſeptem, & tredecim digitos projectam extra imum ſcapum obeliſci ſeſquipedem, quoquoverſus patentem novem pedes, totidemque digitos, quæ tota inſculpta eſt, ut ſtylobates; qui ſtatuis emittentibus omnia latera inciſa habet: ex Septentrionali quidem latere expreſſæ ſunt ſtatuæ, duobus ordinibus ſcalptæ, quorum inferior continet duodeviginti ſtatuas & duas ergatas, earum ſingulas quaterni homines verſant vectibus, quibus funes ductarii circum ergatas volvuntur, obeliſcum jacentem trahentes. Tum in eodem ordine ſcalptus eſt obeliſcus rectus, ut nunc eſt, tum ſtatuæ tres, quarum Conſtantinopolitani prædicant unam eſſe magiſtri, alteram diſcipuli, quem magiſter, niſi interpoſita tertia perſona retentus fuiſſet, caſtigare conatur, quòd ſe abſente obeliſcum erexiſſet: in ſuperiori ordine binæ ergatæ connituntur cum ergatis inferioribus obeliſcum jacentem trahere, verſatæ ſingulæ à quaternis hominibus circumvolventibus validos funes benè eminentibus toris expreſſos. Quòd ſi ſtylobatæ amplitudo capere rationem potuiſſet, qua erectus eſt, non dubito, quin talem ſculpſiſſet, qualem deſcribit Marcellinus. *Sola, inquit, reſtabat obeliſci erectio, quæ vix, aut ne vix quidem ſperabatur poſſe compleri, id eſt, uſque ad periculum altis trabibus, ut machinarum cerneres nemus: innectuntur vaſti funes, & longi ad ſpeciem multiplicium liciorum cœlum denſitate nimia ſubtegentes: quibus colligatus obeliſcus paulatimque per arduum inane protentus, diuque penſilis millibus multis tanquam molendinarias metas rotantibus cavea locatus in media.* Hunc obeliſcum poſſe etiam Byzantios machinatores in alium locum transferre incolumem, adverti ex columna ſita in dorſo quinti collis Conſtantinopolitani, quæ parum cedebat obeliſco. Hanc à ſuis ſedibus dejici in terram vidi in hunc ferè modum: circum columnam (aliquo tamen interpoſito ſpatio) trabes ingentes crebras in quadrum diſpoſitas in ſolo defixas columna ipſa excelſiores erexerunt paribus intervallis inter ſe diſtantes: ſupra trabes impoſuerunt tranſverſa tigna, omnia inter ſe firmiſſimè revincta, ex quibus trochleas creberrimas appenderunt, per quas trajecerunt validos funes, ab imo columnæ ſcapo ad ſummum ſurgentes ad columnam ſtrictiſſimè alligatos denſis funibus, ut ſe contingerent, & transverſis rectos velut tramis ſtamina ſecantibus formam textilis operis repræſentantibus, extra quadraturam trabium ſimilitudinem turris quadratæ gerentium. Ergatæ utrinque multæ in terram defixæ erant, verſatæ à multitudine robuſtiſſimorum juvenum, funes illos validos (quibus columna cingebatur) trahentes tamdiu, quoad columnam à ſedibus ſubtraxerunt: deinde ſenſim detrahentes in terram dejecerunt, & curribus impoſitam firmiſſimis, quos rotæ craſſiſſimis ferris cinctæ ſuſtinebant, traduxerunt incolumem in collem tertium, ad Soleimani Regis Ædem ornandam. Jam verò in latere ſtylobatæ occidentali Obeliſci inciſum eſt hoc Epigramma:

Κίονα τετράπλευρον ἀεὶ χθονὶ κείμενον ἄχθος
    Μοῦνος ἀναστῆσαι Θευδόσιος βασιλεὺς
Τολμήσας, Πρόκλῳ ἐπεκέκλετο· καὶ τόσος ἔστη
    Κίων ἠελίοις ἐν τριάκοντα δύο.

In latere orientali inſcriptum eſt hoc Epi-

gramma, incisione literarum Latinarum, sed paululum exesa: sed ut legere potui, sic habet,

Difficilis quondam dominis parere serenis
Jussus, & extinctis palmam portare tyrannis,
Omnia Theudosio cedunt: subolique perenni:
Terdenis sic victus, duobusque diebus
Judice sub Proclo sublime elatus ad auras.

In meridiano latere duplex ordo statuarum exprimitur: inferior quatuor currus partim bijuges, partim quadrijuges habet, quorum unumquemque unus regit auriga. Superior ordo continet duos equites, tres pedites, togatos tres, obeliscos duos, quatuor columnas in quadrum dispositas epistylia sustinentes. Jam verò ex boreali basis latere scalpti sunt quatuor ordines, continentes triginta quinque statuas togatas. Ex latere occidentali eminent duo ordines, quorum inferior habet novem statuas supplices, offerentes munera Regi, qui stat in superiori ordine cum statuis decem & sex. Latus meridianum duobus ordinibus distinguitur, inferiore decem statuas togatas exprimente, superiore viginti, togatas omnes, exceptis quatuor clypeatis. Latus orientale habet in parte inferiori tres ordines: infimus continet decem & sex personas, alias viriles, alias muliebres, saltantes, alias organa pulsantes; supra quas eminent duo ordines capite tenus: puto spectatores. Superior ordo reddit viginti statuas, harum sex ab aliis distinguuntur columnis, media coronam tenet manu, supra basim extant quatuor tesseræ æneæ; quibus in quadrum dispositis totus Obeliscus sustinetur, cujus quidem quadrati singula latera ima lata sunt circiter sex pedes, ab imo ad summum scalpta notis Ægyptiacis.

CAP. XII.

De Colosso structili.

IN medio Hippodromo etiamnum extat structilis Colossus ex lapidibus quadratis factus, olim (ut quidam imperitus in lucem prodidit) marmoreis crustis; ut verò Epigramma in ejus basi incisum testatur, æreis tabulis vestitus, ferro colligatis, ut apparet ex foraminibus non modò in scapo, sed etiam in basi remanentibus, in quæ quidem foramina regulæ ferreæ insitæ erant, plumbo confirmatæ: nunc spoliatus restat structuram interiorem lapideam prodens, barbarorum avaritiam expertus, qualem priùs periclitatus est Rhodius, quem regnante Constante nepote Heraclii Agareni distraxerunt post mille & trecentos annos ex eo tempore, quo erectus fuerat. Quem Judæus quidam Emesenus emit, & ejus æs distractum noningentis camelis exportavit. In illius Constantinopolitani basi incisi sunt versus subsequentes:

Τὸ τετράπλευρον θαῦμα τῶν μεταρσίων
Χρόνῳ φθαρὲν νῦν Κωνσταντῖνος δεσπότης,
Ὁ Ῥωμανοῦ παῖς, δόξα τῆς σκηπτουχίας
Κρεῖττον νεουργεῖ τῆς πάλαι θεωρίας.
Ὁ γὰρ Κολοσσὸς θάμβος ἦν ἐν τῇ Ῥόδῳ,
Καὶ χαλκὸς οὗτος θάμβος ἐστὶν ἐνθάδε.

Tres gradus imæ hujus basi adjuncti sunt. Primus à terra altus est duos pedes, secundus pedem & duos digitos, tertius tantundem. Basis est marmor quadratum, altum septem pedes & tres digitos; cujus latera singula lata decem pedes & dodrantem. Hic Colossus excelsior est obelisco. In cujus cacumen festo quodam die (qui celebrabatur ob circumcisionem Principis Boldaniæ) ascendere vidi circulatorem quendam benè peritum, & descendere incolumem: quem subsecutus alter imperitior ascendit quidem similiter in cacumen, sed excelsitas ita præstrinxit ejus oculos, ut desperans descensum se quantum contendere potuit longè à Colosso projecerit, ne decideret in Colossi crepidines. Itaque rectus cadens, pedibus altè defixis in terram, statim mortuus spectatus est.

CAP. XII.

De Columnis Hippodromi.

IN ordine obeliscorum directo in mediam longitudinem Hippodromi septem columnæ extant, quarum una ex marmore Arabico facta, perimetrum habet decem & septem pedum, & octo digitorum, in qua Abramus bassa Herculem ex ære factum de Ungaricis manubiis statuerat; sed illo extincto, Hercules, qui non modò vivus in domandis monstris orbem peragraverat, sed etiam mortuus huc illuc gestatus fuerat, tot clades evaserat, tandem eversus, & distractus est à Turcis (acerrimis hostibus statuarum, & totius artis Vitruvianæ) Hercule præstantioribus: qui tertio decimo proposito certamine Herculem vicerunt, fortiùs quàm qui primi vicerunt, longis antè temporibus, ex eo, quòd Herculem ligneum summa arte factum combussissent; ut Diagoras impius in publicum diversorium profectus cùm lignis egeret ad lentem coquendam, invenissetque Herculem ligneum pulcherrimè & summa

ummâ arte laboratum, eum in frusta disse-ctum in ignem congessit, addens hæc verba: *O Hercule, qui duodecim certamina subiisti, age & tertium decimum certamen subeas: & lentem nunc coquas.* Extat etiam in eodem ordine altera columna ænea, striata non quidem canaliculis, rugas matronalium stolarum referentibus, sed spiris trium serpentum, inter se circumplicatarum, non sursum versus directis, sed tortis in modum tororum, (quos valdè eminentes exprimunt magni funes) & desinentibus in caput triceps trium serpentum, quarum capita in triquetram formam disposita longè eminent supra columnæ torosum scapum. Quamobrem fuerit hæc columna posita, Constantinopolitani multa fingunt, sed nugatoria omnia, ignorantes majorum suorum historias. Inter quos Zosimus scribit Constantinum Magnum in Hippodromo statuisse Apollinis Delphici tripodem, in seipso habentem ipsius Apollinis statuam. Sozomenus Salaminius adjungit, Constantinum non modo tripodes Delphicos in Hippodromo posuisse, sed etiam celebratissimum tripodem, quem Pausanias Lacedæmonius, atque urbes Græcæ post bellum Medicum Apollini Delphico consecrarunt. Eusebius clarius tradit Constantinum in quadam Constantinopolis parte Sminthium Apollinem statuisse, in Hippodromo autem constituisse Pythium tripodem, circa quem serpens in spiras volveretur, ex quibus verisimile videtur, tripodem illum statutum fuisse supra hanc columnam æream tricipitem, ut erat apud Delphos; ex Herodoto, qui tradit ex decimis manubiarum Persicarum tripodem aureum factum in Delphis collocatum fuisse supra serpentem tricipitem æream: atque idem affert, Persis ad Plateas victis tripodem aureum ibi repertum, redditum fuisse deo Delphico, insistentem supra triplicem ex ære colubrum proximè aram. Similiter errant, qui putant hanc columnam nunc æream olim inauratam, spoliatam auro fuisse à Turcis: cùm multis sæculis ante Turcos aurum detractum fuerit, ut liquet ex Pausania. *Commune*, inquit, *fuit Græcorum de Plateensi prælio donum, aureus tripous, sustentatus æneo dracone*, æsque Pausaniæ ætate mansit ex eo donario integrum; auri quod fuit, duces Phocensium amoverunt. Deinceps quinque columnæ insequuntur, tenentes eundem ordinem, quem tenent Obeliscus, Colossus, & ænea columna, procedentem rectâ viâ per mediam Hippodromi longitudinem. In fronte Hippodromi, spectante ad Propontidem, decem & septem columnæ marmoris albi etiam tum extabant, cùm veni Byzantium, cum spiris, & capitulis, & epistyliis, digestæ in ordinem ambientem Hippodromi partem sitam inter Meridiem & Occasum, quarum stylobatæ alti duos pedes, & decem digitos sustentati substructionibus fornicatis, æquatisque ex interiori parte cum Hippodromi planitie, ex parte exteriori plus minus altis quinquaginta pedes: positi singuli sunt supra murulum projicientem duos gradus, vel plinthos quadratos, inferiorem quidem non ex uno lapide factum, altum pedem & digitum, superiorem verò altum pedem & digitos sex, projectum extra stylobatem octo digitos, quorum singula latera lata pedes octo, & dodrantem. Stylobatæ lati quinque pedes & septem digitos, quoquoversus: eorum eminentiæ imæ positæ pro toris, reliquisque modulis, sunt alti sex digitos & semidigitum: superiores eminentiæ positæ pro coronidibus tantundem: spiræ plinthus crassus undecim digitos, torus inferior septem digitos & dimidium digitum, scotia quatuor digitos, torus superior sex digitos: calcaneum scapi altum quinque digitos: diameter scaporum est trium pedum, & quinque digitorum. Eorum altitudo viginti octo pedum. Nunc scapi prostrati jacent, cum capitulis & basibus nuper eversi, ad ædificandum Xenodochium Regis Soleimani. Dolui eorum casum, non tam ex eo, quòd projecti humi jacerent, quàm quòd eorum nonnulli secarentur in tabulas solum constraturas balneorum, quodque capitula ex antiqua artis ratione commutarentur in barbaricos modulos, aut in pilas excavarentur pistrinarias; epistyliaque & spiræ exscinderentur in murorum ædificationem. Intercolumnia inter scapos lata erant undecim pedes, diastyli compositione lubrica: ex qua adverti propter intervallum magnum epistylia fracta esse. Capitula omnes modulos habebant operis Corinthii, & trabeatio egregiè expressa, præter echinos, qui scalpti non erant. Annuli ferrei ex epistyliis pendebant: unde vela suspendebantur. Supra harum ordinem columnarum extabat alter ordo columnarum, etiam aliquantò post, quàm Othomani ceperunt urbem. Antequàm Galli & Veneti cepissent Constantinopolim, extabant in Hippodromo cùm alii permulti equi lapidei & ærei, tum quatuor inaurati, mira arte elaborati, quales hodie extant supra vestibulum ædis Marcianæ Veneticæ, quos deportatos aiunt ex Constantinopoli.

Præterea non modò permultorum regum, & principum statuas in Circo statutas, inter quas Justiniani Regis statua ce-

lebratur pervulgatis versibus, sed etiam eunuchorum maximè valere solitorum apud Imperatores Constantinopolitanos. Inter quos fuit statua Platonis eunuchi, cubicularii regii, qui imperante Basilisco exustus est. In cujus quidem statuæ pectore etsi inscriptum Suidas testatur fuisse: qui hanc statuam in alium locum transtulerit, laqueo suffocetur: tamen ex templo Procopii, in quo prius erat, cùm id reficeretur, traducta est in Hippodromum. Jam verò quid commemorem infinitas statuas pugilum, luctatorum, aurigarum, in Hippodromo sitas, quæ etsi dudum perierunt, tamen recens eorum memoria non perit, retenta plusquàm trecentis versibus etiamnum extantibus, quibus nonnulli aurigæ decantantur, sed permultorum memoria extincta est, ut Thomæ aurigæ præstantissimi; quæ ne funditus pereat me admonet lapidis fragmentum, quod vidi Byzantii cum hac inscriptione, Θωμᾶ ἡνιόχȣ: qui fortasse ille est, de quo ad Faustum Romæ præpositum Theodoricus Rex scribit: *Dudum Thomati aurigæ ex Orientis partibus advenienti annonas rationabiles consideratio nostra largita est, donec ejus artem probaremus, & animum. Sed quoniam in hoc agone primatum dicitur obtinere, ejusque voluntas, patrià derelictà, nostri sedes fovere delegit Imperii, menstrua eum duximus largitate solidandum, ne adhuc redderemus, quem Italiæ dominatum elegisse cognovimus: is enim frequenter victor per diversorum ora volitavit, plus vectus favore, quàm curribus, suscepit partem populi protinus inclinatam, & quos ipse fecerat tristes, laboravit iterum facere lætiores, modò agitatores arte superans, modò equorum velocitatem transcendens. Frequentia palmarum eum dici faciebat maleficum, inter quos magnum præconium videtur esse ad talia crimina pervenire. Necesse est enim ad perversitatem magicam referre, quorum meritis non potest applicari, spectaculum expellens gravissimos mores, invitans levissimas contentiones, evacuatio honestatis, fons irriguus jurgiorum, quod vetustas habuit sacrum, sed contentiosa posteritas fecit esse lubricum.* Ex quibus Theodorici verbis assequi possumus hunc Thomatem, qui forte Byzantium reliquerat, ob factiones partium, periclitatum fuisse Romæ ob partes diversis coloribus in diversa studia distractas, quæ non modò Romam, sed etiam Constantinopolim gravissimè afflixerunt, quibus non modò cives, sed etiam Imperatores magni in gravissimum discrimen Imperii inciderunt. Nunc verò Circus Constantinopolitanus friget, omnibus ornamentis spoliatus, nuperque exædificari cœptus est: quod me spectantem dolore affecit: quem augebat Belisarii primùm de Rege Vandalorum in Hippodromo triumphantis, deinde ob virtutem summam maximè periclitantis, recordatio, quam mihi dabat numisma, quod tum fortè habebam in manibus, in cujus uno latere scalptus erat Justinianus, Belisarium excipiens triumphantem; in altero Belisarii imago cum hoc elogio: GLORIA ROMANORUM BELISARIUS. Procopius scribit in Hippodromo fuisse Portam appellatam Cochliam, ob descensum in orbem procedentem. Itemque aditum fuisse quendam qui appellaretur mortuus. Idem etiam dicit in Hippodromo fuisse Porticum appellatam Venetiam à Veneta parte ibi sedere solita: ex qua colligere licet fuisse etiam Porticum Prasinam, aliasque Porticus aliorum colorum: Partesque non promiscuè, sed porticibus distinctas spectavisse.

CAP. XIV.

De templo Bacchi, & de aula Hormisdæ, & de Justiniani domo.

Regis aulam, & domum Justiniani, antequam imperaret, fuisse inter Hippodromum, & Propontidem, percipitur ex Templo Bacchi, & Sergii, quod etiam nunc extat in planitie inter Propontidem & Hippodromum explicata: de quo Procopius hæc scribit: *Petro & Paulo Justinianus ædificavit Templum juxta Regis aulam, quæ Hormisdæ olim nominabatur. Hanc enim domum suam propriam effecerat, ut Palatium structuræ decore sumptuosum videretur. Post verò quàm Imperator factus est, eam aliis regiis adjunxit: ubi sanè etiam Templum aliud construxit illustribus divis Sergio & Baccho.* —— *Horum templorum neutrum alteri cedit de pulchritudine, neque de magnitudine, neque ulla alia de re; simpliciter utrumque splendore lapidum fulgorem Solis superat; similiter auri copia undique satiatur, & donis ornatur: una duntaxat re differunt: nam uni longitudo in rectum procedit, alteri columnæ in semicirculum ex maxima parte dispositæ stant.* —— *Ita enim ambo admirabilia videntur, cùm ut toti Urbi, tum maximè Regiis ædibus præclara sint ornamenta.* Procopius paulò infrà adjungit Justinianum domum appellatam Hormisdæ, quæ sita erat proximè Regias, in illustriorem formam commutasse, Palatioque adjunxisse. Hormisdam hunc, quem vocat regalem, arbitror Persarum Regis filium, quem Marcellinus scribit Constanti filio Constantini, per giganteos contextus, cùm Ro-

mam veniſſet circumferenti mentem, omni ſpe talia conficiendi ablata, Trajani equum ſolum, locatum in foro Trajani imitari ſe velle profitenti, reſpondiſſe, ſtabulum prius tale condas, oportet. Georgius Cedrinus explicatius oſtendit, quàm prope templum Bacchi fuerit domus Juſtiniani. *Ædem*, inquit, *Sergii, & Bacchi vicinam palatio ex parte maris, & propinquum huic Templum ædificavit Juſtinianus, quod ante fuerat propria domus Juſtiniani; omnemque ſuam priorem facultatem his duobus Templis largitus eſt, & Monaſterium addidit, quod illuſtribus viris implevit.* Templum Petri & Pauli non extat, ſed Sergii & Bacchi adhuc ſupereſt: cujus nomen duntaxat Græci etiam nunc retinent, uſum verò & fructum Turci habent. Ejus figura rotunda, hemiſphærio lateritio tecta, octo pilis nitens. Inter pilas columnæ Jonicæ diſpoſitæ ſunt, duplici ordine: inferior ordo decem & ſex columnas habet, pavimenti ſolo ſuſtentatas, quarum ſex virides, decem albæ, maculis rubris diſtinctæ: ſuperior duodeviginti complectitur, quarum octo virides; decem albæ, maculis rubris variæ. Capitula inferiorum echinos habent circumdantes imam partem: reliqua pars eſt tota veſtita foliis: ſuperiorum volutæ ex quatuor angulis capitulorum eminent, echini verò ex latere prominent. Reliqua pars folia egregiè expreſſa continet. Supra inferiorum capitula exiſtunt epiſtylia affabrè ſcalpta. Et Zoophorus grandibus literis verſuum Græcorum ſcalptus ambientium totius ædis circulum. Pilarum ſummæ partes adumbrantur foliis vitium, interpoſitis racemis, deſignantibus ædem Baccho ſacram eſſe.

CAP. XV.

De Portu Juliani, & Sophiæ, & de Portitcu nominata Sigma, & de Regiis Sophianis.

PORtum Juliani fuiſſe prope Ædem Bacchi, incendium declarat excitatum regnante magno Leone, quod Evagrius in latere urbis vergente ad Aquilonem ſcribit graſſatum eſſe à portu nuncupato Boſporio uſque ad antiquum Apollinis templum; in latere autem meridiano à Portu Juliani, uſque ad domos vicinas templo Concordiæ. Zonaras explicat Portum Juliani fuiſſe prope templum Sergii & Bacchi, deſcribens idem incendium, quod tradit ex Aquilone extitiſſe à Boſporio uſque ad ædem Divi Joannis Calybitæ, ex Auſtro ab æde Divi Thomæ, uſque ad ædem magnorum martyrum Sergii & Bacchi. Templum Thomæ fuit prope templum Concordiæ. Zonaras latus incendii auſtrale incipit narrare ab Occidente ad Orientem; contrà Evagrius ab ortu ad occaſum. Cedrinus dicit idem incendium à mari pertinente ad ſeptentriones ad templum Sergii & Bacchi vicinum mari Auſtrino urbem cinxiſſe. Portum Juliani Anaſtaſius Rex munitione & mole lapidum tutiorem effecit. Hunc poſtea appellatum Sophiæ, demonſtrat Georgius Cedrinus. *In Juliani*, inquit, *Portu Juſtinus Juſtiniani nepos ædificavit Palatium, Portumque purgavit: in quo medio duas ſtatuas excitavit, ſuam, & uxoris ſuæ, Sophiæ nominatæ; & commutatò nomine appellavit Portum Sophiæ.* Epigramma in ſtatuam Juſtini poſitam in portu,

Τοῦτο παρ' αἰγιαλοῖσιν ἐγὼ Θεόδωρος ὕπαρχος
Στῆσα φαεινὸν ἄγαλμα Ἰουστίνῳ βασιλῆϊ,
Ὄφρα καὶ ἐν λιμένεσσιν ἑὴν πετάσειε γαλήνην.

Procopius tradit Theclæ martyris ædem fuiſſe apud Urbis Portum, nominatum Juliani. Quidam recentes ſcriptores tradunt, ex hoc Portu Beliſarium ſolviſſe ad bellum Vandalicum: quod neſcio unde aſſequantur, niſi fortaſſe ex verbis Procopii, ſcribentis Juſtinianum navem prætoriam ad littus juxta ædes Imperatorias deduci juſſiſſe: tum Epiphanium Urbis Epiſcopum claſſi de more bene precatum fuiſſe; ſicque Beliſarium cum uxore Antonina ſolviſſe. Fuerunt quidem Ædes Regiæ vicinæ huic portui, ſed & aliæ Regiæ fuerunt juxta Sinum portuoſum, à quo longè non fuit domus Beliſarii. Suidas dicit Anaſtaſium Regem, Juliani Portui molem appoſuiſſe, eumque muniviſſe. Zonaras huc adjungit, Juſtinum Regias conſtruxiſſe, Sophianaſque nominaſſe, à nomine uxoris Sophiæ, quam vehementer amabat. Plerique putant has Regias fuiſſe juxta portum Sophiæ: quibus ne aſſentiar non modò ratio diſſuadet, ſed etiam eruditorum hominum autoritas; inter quos Zonaras, tradens illum Regias contra Urbem ædificaſſe Sophianas: eoque longè antiquior Agathius Scholaſticus, qui vixit ea ætate, qua regiæ Sophianæ conditæ ſunt, in hiſque inſcripſit Epigramma: quo percipitur illas non fuiſſe ſecundum Propontidem (juxta quam erat Portus Sophiæ,) ſed contra Urbem, apud Boſporum: ubi terra dividitur in duas partes:

Ἀγαθίου σχολαστικοῦ, εἰς Παλάτια Σοφιανῶν.

Ὁππόθι τεμνομένης χθονὸς ἄνδιχα πόντον ἀνοίγει
Πλαγκτὸς ἁλικλύστων πορθμὸς ἐπ' ἠϊόνων·

Χρυσέα συλλέξας ταῦτ' ἀνάκτορα θῆκεν ἀνάσση
Τῇ πολυκυδίστῃ θεῖος ἄναξ Σοφίῃ·
Ἄξιον ὦ Ῥώμη μεγαλοκρατὲς ἀντία σεῖο
Κάλλος ἀπ' Εὐρώπης δέρκεσθαι εἰς Ἀσίην.

Codex Zonaræ habet δέρκεται. Ex his verſibus Palatium Sophianum intelligitur non modò juxta Boſporum, ſed etiam extra urbem fuiſſe: quod hiſtoriæ confirmant non modò Cedrini, ſed aliorum, deſcribentium acerrimam frigoris vim ſub Leone (Conſtantino) Copronymo factam, qua conglaciavit tam vehementer Boſporus, ut quicunque vellet à Regiis Sophianis ad Urbem, & à Chryſopoli ad Divum Mamantem, & Galatam in Boſporo, tanquam in ſicco ambularet ſine ulla offenſa. Cùm ex his tum ex aliis colligo Sophianas Regias fuiſſe trans Boſporum, contra Urbem. Jam verò Portus Sophiæ, priuſquam appellaretur Juliani, videtur eſſe ille, quem Novum Portum antiqua regionum deſcriptio ponit in regione Hippodromi: ſed ſive ille Novus, ſive Juliani, ſive poſtremò Sophiæ appellaretur, hodie exaggeratus eſt, ſeu ſit ille, quem ædes Bacchi habet ab Occidente, jam magna ex parte obrutum intra muros clauſum, cujus pars duntaxat reſtat, velut lacus, quo mulieres pannos lavare ſolent. Dicuntur videri triremes in illum demerſæ: Byzantii hujus ætatis vulgo appellant *Caterga limena*, quaſi Portum triremium, ſive fuerit ab Oriente Bacchianæ ædis, juxta portam urbis, quam vocant Leonis, vel à Leone lapideo, qui etiam nunc propè extat, vel à Leone Imperatore, quem habuiſſe ibi Palatium aiunt Conſtantinopolitani. Nicephorus, recens Hiſtoricus, ait Regem Conſtantinopolitanum obſeſſum à Latinis congregaſſe multitudinem fabrorum in Morion, quod erat circum Hippodromum. Ubi fuerit Conſtantinopoleos locus appellatus *Pyctacia*, nondum intellexi. Hoc tamen addam ex Cedrino, atque aliis recentibus hiſtoricis tradentibus, in loco, quem vocant Pyctacia columnam fuiſſe ſuſtinentem Leonis ſtatuam Regis, Verinæ mariti, quam quidam ſcribunt ejus ſororem Euphemiam excitaſſe prope domum ſuam, quò Leo omnibus hebdomadibus proficiſcebatur, ad ſororem ſapientem & caſtam: omnes injuria affecti illìc in gradibus columnæ ſua ſupplicatoria Pyctacia ponebant, quæ apparitores cuſtodiebant, regique illuc profecto dabant: qui ſtatim reſponſum ſingulis dabat. Budæus Pyctacia, ſive ut ipſe ait, Pyrtacia dicit eſſe Brevia, à Gallis *Borderelos* vulgò appellatos, ſed etiam ſupplices libellos appellare poſſumus. Nam Pyctium liber, Pyctacion libellus, Pyctacium. Hodie vulgò Græci epiſtolas appellant *Pyctacia*. Hiſtoria ignoti authoris ait Eudoxiam ſtatuam totam argenteam poſuiſſe ſupra excelſam columnam in loco appellato Pyctacio: qui ſi rectè ſcribit, fuit hæc ſtatua prope templum Sophiæ, juxta quod fuiſſe Eudoxiæ ſtatuam antè monſtravimus. Ædem Divæ Euphemiæ tradit libellus *de patria Conſtantinopolitana*, Conſtantinum Magnum excitaſſe apud Hippodromum, eamque poſtea Conſtantinum Copronymum Iconomachum feciſſe armamentarium; reliquiaſque divæ Euphemiæ in profundum mare projeciſſe. Suidas ſcribit Euphemiæ (quæ uxor Juſtini Thracis erat) ſtatuam fuiſſe ſtatutam in æde Divæ Euphemiæ ab ipſa condita. Scriptores recentes patriæ Conſtantinopolitanæ, tradunt tempore Baſilii Imperatoris terræmotum magnum fuiſſe, quo Divi Polycleti cecidit templum, & oppreſſit omnes, qui intus eſſent; ex eoque tempore appellatum fuiſſe Sigma. Ego potiùs ita appellatum fuiſſe exiſtimarem à porticu, quam ante hunc terræmotum multis ſæculis Sigma à ſimilitudine literæ appellatam antiqua deſcriptio ponit in regione Hippodromi. Georgius Cedrinus meminit loci, quem appellat Sigma. *Michaëlem*, inquit, *Imperatorem monachi veſtitu indutum ex monaſterio appellato Studio correptum per forum pedibus traxerunt, & ſupra monaſterium Peribleptum nuncupatum ipſum ducentes in loco appellato Sigma excæcarunt.* Idem Cedrinus ait, Baſilium Macedonium ædem Virginis Mariæ reſtituiſſe à fundamentis, nominatam Sigma. Eunuchus Chryſaphius Zomas excitavit ſtatuam Theodoſii minoris in loco nominato Sigma. Ædem Divi Stephani poſitam prope locum nuncupatum Sigma, Conſtantinum Magnum excitaſſe ſcribunt nonnulli. Itaque hoc Sigma alio loco fuiſſe in Urbe, quàm illud, quod dixi in tertia regione fuiſſe, & ſcribendum eſſe per *e* literam, *Segma*, ex eo quòd dicunt ideò ſic appellatum fuiſſe, quod ædes Polycleti in eo ſitu terræmotu concuſſa oppreſſerit omnes, qui in eo eſſent.

Cap. XVI.

De quarta regione.

EX antiqua regionum deſcriptione, quæ declarat quartam regionem urbis à Miliario aureo, collibus læva, dextraque ſurgentibus, ad planitiem uſque valle ducente perductam fuiſſe, facilè ipſa perciperetur fuiſſe in valle prima, & dorſi jugo eminente ſupra vallem, ſi Mi-

liarium aureum maneret, aut ejus memoriam Constantinopolitani retinerent, ex quibus edoceri possemus, ubi fuisset: aut si ulla extarent vestigia Augustæi, Basilicæ, Nymphæi, & reliquorum ædificiorum, quæ traduntur fuisse in hac regione. Sed cùm nulla hodie appareant, primùm dubitabam, an vallis, quam continet quarta regio, esset illa prima à me antè descripta: non quin hæc collibus læva dextraque surgentibus ad planitiem usque ducatur, sed quòd & aliis vallibus hæc conveniant: deinde postquam ex aliorum scriptis percepissem, loca ubi fuerunt monumenta, quæ traduntur fuisse in hac regione, facilè cognovi regionem quartam fuisse in prima valle, ejusque lateribus, & jugo vicino ædi Sophianæ, ut cognosces legens, quæ subjiciam.

Cap. XVII.

De Foro Augustæo, & columna Theodosii, & Justiniani; & de Senatu.

Procopius Forum, quod Constantinopolitani Augustæum nominant, declarat ante Regias situm fuisse, columnis circumdatum. Nunc nomen non modò amisit, sed ne Forum quidem extat, totum fere exædificatum. Regiæ dudum deletæ sunt. Fuisse tamen Augustæum, ubi nunc cernitur aqua saliens non longè à Sophiæ angulo ad Occasum vergente, assequor ex stylobata paulò ante extante columnæ Justiniani à Turcis sublatæ, quam Procopius tradit Justinianum in Augustæo foro, Zonaras in aula ante Ædem Sophiæ excitasse. Suidas addit Justinianum, cùm Sophiæ templum condidisset, purgasse aulam, & marmore stravisse, appellatam priùs Augustæum Forum: ibique columnam suam statuisse. Procopius tradit *Forum quoddam ante Senatum fuisse, à Byzantiis appellatum Augustæum, ubi commissi lapides non minùs quàm septem in quadrangulum dispositi in basi siti omnes, quorum quisque eousque contrahitur, & subducitur extra inferiorem, ut lapidum unusquisque projectus, vel contractus efficiatur gradus, & sedes hominibus.* Hanc Procopii descriptionem stylobatæ eò libentiùs adjunxi, quòd ea in editis codicibus non habetur. Deinde addit Procopius, supra septem jam dictorum lapidum supremam partem extare ingentem columnam, non ex uno lapide, sed ex lapidibus permultis ingentibus compositam, quos undique æneæ tabulæ & coronæ circumvestiebant, ipsosque firmitate colligabant, & ornatu contegebant: ejus quidem æris color debilior auro puro, sed æstimatio non multum cedebat argento. In summa columna extabat ingens equus æneus, Orientemque intuens, dignum spectaculum præbebat: similis enim erat gradienti, & ultra procedere cupienti. Pedum anteriorum sinistrum erigebat, ut terram ante jacentem calcaturus: alterum ad lapidem adnitebatur, ut iter ingressurus: posteriores ita contrahebat, ut prompti essent ad gressum. Equo insistebat ænea Regis statua Colosso similis, vestita more Achillis, calceata arbylis, thorace heroïco induta. Galea illius caput tegebat, fulgore coruscans. Spectabat Orientem; iter (arbitror) contra Persas suscipiens. Ferebat manu sinistra globum: quo designabat fictor, universum orbem illi obedire. Ensem non habebat, neque hastam; sed crux ex vertice ejus eminebat; qua imperium adeptus est, & bellorum secundas pugnas. Prætendebat manum dextram ad Orientem; digitisque porrectis jubebat Orientis Barbaros domi se continere, & non ultra progredi. Qualis autem fuerit Justiniani galea, declarat Tzetzes in *Varia Historia. Tiara*, inquit, *apud Persas tegmen capitis fuit; postea ex victoriis coronam adeptorum capitibus Romæi imposuerunt tiaras, sive tiphas, cujusmodi fert equestris statua Justiniani supra columnam statuta.* Procopio addit Cedrinus argentea manu globum continuisse Justinianum. Zonaras decimo septimo anno sui imperii eam columnam excitasse, eo loco, ubi antea stabat altera columna Theodosii Magni, gestans statuam ex argento factam ab ejus filio Arcadio, ponderans septies mille & quadringentas libras, quam simul cum columna Justinianus, ubi demolitus esset, argentumque detraxisset, columnam suam cum sua statua erexit. Præterea maximo plumbi pondere, quod ex illa detraxit, aquam in Urbem induxit. Utinam ut injuriam, quam intulit Justinianus Theodosio, Barbari ulti sunt; ita humaniter eruditi libris Jurisconsultorum, quos mutilavit, repertis, everterent indigesta Commentaria malè digestarum legum. Barbari enim omni æreo vestitu, & equo, & statua columnam Justiniani spoliarunt; aliquotque annos nuda remansit. Tandem ante triginta annos eversa est tota, usque ad stylobatem; quem anno superiore funditus vidi exscindi, ex cujus crepidinibus aqua saliebat fistulis in magnum labrum: nunc stylobatæ loco, castellum aquæ latius constructum est, & fistulæ auctæ. Equestrem Justiniani statuam, quam modò dixi supra hanc columnam fuisse collocatam, servatam diu in Clau-

ſtro regii Palatii deportari nuper vidi in caminos, quibus metalla funduntur in machinas bellicas: inter quæ erat Juſtiniani crus, proceritate meam ſtaturam ſuperans, & naſus dodrante longior. Crura equi ad terram projecta metiri non potui. Pedis ungulam menſus ſum occultè; & deprehendi dodrantalis eſſe altitudinis. Auguſtæum forum appellatum fuiſſe recentes Hiſtorici, atque etiam Grammaticus Suidas, docent ex eo, quòd decimo quinto die Octobris Regionum curatores, & Sebaſtophori in Auguſtæo velut in foro rerum venalium ſaltarent in honorem Auguſti: vel ex eo, quòd in fornice cameræ hujus fori, ſtatuæ magni Conſtantini, & Helenæ matris ſtatutæ eſſent. Zoſimus, antiquior Procopio, tradit Conſtantinum in loco, ad quem erat quondam Byzantii porta terreſtris, Forum condidiſſe rotundum, idque porticibus duplicibus, nempe unis ſupra alias impoſitis, circumplexum arcus duos marmoris Proconneſii inter ſe contrarios fabricatum fuiſſe, per quos licet ingredi in Severi porticus, & ex antiqua urbe exire. Incertus ſcriptor deſignat id eſſe Auguſtæum, cum ait Conſtantinum conſtruxiſſe forum ad Oceani ſimilitudinem circulare. Idem Zoſimus alio loco dicit, *cùm eſſet Byzantii Forum maximum quatuor porticibus circumdatum, ad quarum unius, in quam ſurſum ducunt non pauci gradus, extremas partes duas ſtatuas Conſtantinum collocaviſſe: in altera quidem parte unam Matris Deorum Rheæ, quam cum Jaſone navigantes collocarunt in monte Dindymo, eminenti ſupra urbem Cyzicum. Aiunt autem, ut hæc ob negligentiam circa cultum divinum mutilata fuit, ſublatis utrinque leonibus, & forma manuum immutata fuerit. Nam olim leones continere viſa, nunc in formam precantis tranſlata eſt, Urbem intuens & ornans. In altera Porticus parte Fortunam Romæ collocavit Conſtantinus.* Suidas dicit Fortunam Urbis fuiſſe in fornice Miliarii. Quæ ſi verè à Conſtantino poſita fuit, utrumque Forum à Zoſimo deſcriptum, unum & idem eſt: ſed mihi diverſum videtur, ex eo, quòd primum Zoſimus dicit Conſtantinum condidiſſe duabus porticibus circumpoſitis, alterum poſt paulò infrà dicit fuiſſe quatuor porticuum; niſi fortaſſe ibi adnumeret porticus Severi & Conſtantini, ex quarum utriſque licebat exire in alteras. Ad Auguſtæi Fori plagam orientalem Procopius Juſtinianum ait condidiſſe Curiam, in quam conveniens Romæorum Senatus anniverſarium ineuntis anni feſtum celebrabat. Ante curiam ſtant columnæ ſex, quarum duæ murum Curiæ, qui ad occaſum Solis vergit, in medio ſuſtinent; quatuor verò paulò exteriùs pertinent. Omnes hæ columnæ albæ ſunt. Magnitudine eas primas puto totius orbis. Porticum autem faciunt hæ columnæ, quæ quidem porticus tectum in Tholo circumvolvit. Partes Porticus ſuperioris omnis venuſtate marmorum columnis æqualium ornatæ ſunt, ſtatuarumque multitudine. Ego arbitror Juſtinianum non hanc Curiam condidiſſe, ſed refeciſſe antiquum Senatum, qui deflagravit incendio, quo Sophia, & Thermæ Zeuxippi deflagrarunt. Nam Sozomenus tradit Conſilium, quod Senatum vocant, Conſtantinum Magnum ædificaſſe, quem eundem honorem & ordinem, & feſtum Calendarum habere voluit, quos antiquæ Romæ Senatus habere ſolebat. Idem declarat, ubi fuerit illa Curia, cùm ait ſtatuam argenteam Eudoxiæ Auguſtæ in columna purpurea ſtatutam fuiſſe ad Meridiem Templi Sophiani, ſupra excelſum ſuggeſtum ante domum Magnæ Curiæ. Socrates addit, neque prope, neque longè à Sophia ſtatutam fuiſſe, ſed ultra latam viam intermediam, inter utramque, cujus Suidas meminit. *In Tribunali*, inquit, *Palatii columna fuit Eudoxiæ uxoris Theodoſii.* Antiqua regionum deſcriptio in eadem regione ponit Senatum & Tribunal purpureis gradibus extructum, & Baſilicam. Præterea Sozomenus clarius declarat, in qua parte Senatus fuerit, inquiens, cùm ſeditio orta eſſet de expellendo Joanne Chryſoſtomo, ignem repente injectum undique Templum Magnum combuſſiſſe, & omnem ambulationem, & huic adjacentem ex parte Meridiei maximam domum Senatus. Adhuc extant muri Senatus, ab angulo Sophiæ intuenti Meridiem; ſed interpoſita via, quæ pergit à porta Clauſtri Regii ad Forum Conſtantini.

CAP. XVIII.

De Regia & Baſilica, & Palatio Conſtantini, & de domo nuncupata Chalca.

NOn longè ab Auguſtæo Foro Procopius ſcribit Regiam domum eſſe; cujus vim ita, ut aiunt, ex unguibus leonem cognoſcimus, percipient hæc lecturi. *Hoc veſtibulum*, inquit, *quod vocant Chalcam, tale eſt: Quatuor directi muri in ordinem quadrangulum diſpoſiti in ſublime feruntur. Circum horum angulum cujuſque projicitur prætenditurque excitatio quædam lapidum exactè elaboratorum, quæ ſimul cum muro aſſurgit à ſolo ad ſummum, non interſecans loci pulchri-*

tudinem, sed addens quiddam harmoniæ. Supra hos efferuntur octo arcus, sustinentes tectum medium in globatam excelsitatem incurvatum, præclarè laqueatum: totum enim lacunar non picturis cera compactis, sed tenuibus calculis omni genere colorum ornatis fulget, cùm aliorum, tum hominum effigies exprimentibus. Quæ depicta essent declarat Procopius, bellum, & pugnas, urbes permultas captas Italiæ, Africæ: vincit Justinianus Rex, Duce Belisario: redit Dux ad Regem, habens exercitum alacrem, qui Regi tribuit spolia, reges & regna, & cætera, quæ sunt mortalibus pretiosa. In medio stant Rex, & Regina Theodora, ambo similes lætis: festum agunt victoriæ de Rege Vandalorum, & Gotthorum, & de captivis ad se perductis. Circumstat ipsos Senatus cunctus, festum agens. Hos enim calculi demonstrant, qui exprimunt facies, ex quibus hilaritas, atque lætitia efflorescit. Omnes igitur cum Rege gloriantur, & rident, divinis honoribus fruentes. Ut enim Papinius *in Sylvis* Basilicam Pauli appellat Regiam Pauli, sic domum, quam Procopius appellat Βασίλειον, etiam appellatam fuisse Basilicam, & Palatium, colligo ex Cedrino, describente incendium excitatum temporibus Justiniani, quo combustum dicit vestibulum Basilicæ, & Augustæum, & tectum æreum Palatii Constantini Magni, quod ex eo tempore usque in hunc diem Chalca appellatur, quòd tectum esset tegulis æreis inauratis. Quam Cedrinus vocat Basilicam, Procopius *de ædificiis Justiniani* appellat τὰ βασίλεια, cùm eodem incendio scribens ait combusta fuisse vestibula τῶν βασιλείων, & appellatam Chalcam. Idem *de bello Persico* tunc templum Sophiam, & balneum Zeuxippum, καὶ τῆς βασιλείου αὐλῆς, τὰ ἐκ τῶν προπυλαίων, usque ad domum Martis. Idem paulò infrà, *Jussit Rex*, inquit, *Belisarium ad nuncupatam Chalcam, & ad vestibula illic sita ire.* Ex quibus videtur Procopius distinguere Regiarum vestibulum à Chalca, cùm tamen priùs appellaverit Chalcam vestibulum Regiæ. Equidem arbitror primò Regis domum appellatam fuisse Basilicam: postea cùm etiam magnæ domus, ubi negotiatores versabantur, Basilicæ vocarentur, Βασίλειον appellatam fuisse Regis domum, deinde Palatium. Quòd si Basilica distinguebatur à regia domo, tamen illa, aut pars fuit Regiarum; aut vicina Regiis; ut percipitur ex antiqua descriptione, quæ in eadem regione Augustæum, & Basilicam ponit. Hæc cùm in commemoratione locorum hujus Regionis non meminit neque Palatii, neque Regiarum, sed duntaxat Basilicæ, declarare videtur Basilicam fuisse Palatium ipsum. Sed sive Basilica in Palatio, sive extra Palatium fuit, vicinam fuisse Palatio, incendia ostenderunt, cùm ambo ob vicinitatem deflagrarint: & propinquam esse debuisse Foro, cui vicinas dixi Regias, ratio docet architectonica, præcipiens Basilicarum loca adjuncta Foris, quàm calidissimis partibus oportere constitui, ut per hyemem sine molestia tempestatum se conferre in eas negotiatores possint. A qua non dissentit Julius Pollux, prope Theatrum tradens Hippodromum, Stadia, Curiam, Forum, Regiam aulam, Regiam porticum, regium Tribunal, debere esse. Georgius Cedrinus tradit Chalcæ splendidam domum ædificasse Ætherium architectum, consilio sapientis Anastasii; cui consentit Epigramma olim in ea inscriptum, quod Græcum addam, ut clarius intelligatur:

Εἰς οἶκον τὸν ἐπιλεγόμενον χαλκῆ, ἐν τῷ παλατίῳ.

Οἶκος Ἀναστασίοιο τυραννοφόνου βασιλῆος,
Μοῦνος ὑπερτέλλω πανυπείροχος ἄστεσι γαίης,
Θαῦμα φέρων πάντεσσιν· ἐπεὶ κοσμήτορες ἔργων
Ὕψος ὁμοῦ, μῆκός τε, καὶ ἄπλετον εὖρος ἰδόντες,
Ἀσκεπὲς ἐφράσσαντο πελώριον ἔργον ἐᾶσαι.
Ἀλλὰ πολυκμήτοιο λαχὼν πρεσβήια τέχνης
Αἰθέριος πολύϊδρις ἐμὴν τεχνήσατο μορφὴν,
Ἀχράντῳ βασιλῆι φέρων προτάγεια μόχθων.
Ἔνθεν ἀπειρέσιον μέγεθος περὶ παντὶ πιαίνων
Αὐσονίων νικῶσα βοώμενα θαύματα γαίης.
Εἶξον ἀρειοτέροισι χάρις Καπετωλίδος αὐλῆς.
Εἰ καὶ χαλκείων ὀρόφων ἀμαρύγματα πέμπεις,
Κρύψον ἀμετρήτων μεγάρων στεινούμενον αὐγαῖς
Πέργαμε, φαιδρὸν ἄγαλμα τεὸν Ῥουφίνιον ἄλσος.
Μηδὲ Τανυπλεύρεσιν ἀρηρότα Κύζικε πέτροις,
Ἀδριανοῦ βασιλῆος ἀμεμφέα νηὸν ἀείσης.
Οὐ μοὶ Πυραμίδων ἰκέλη κλέος, οὐδὲ Κολοσσοῦ,
Οὐδὲ φάρου· μεγάλην μοῦνος δ' ὑπέδραμον αἴγλην,
Αὐτὸς ἐμὸς σκηπτοῦχος Ἰσαυροφόνον μετὰ νίκην,
Χρυσόφαες μ' ἐτέλεσσεν ἐέθλιον ἠριγενείης,
Πάντη τετραπόρων ἀνέμων πεπετασμένον αὔραις.

Historici quidam, sed recentes, tradunt Constantinum Magnum primum ædificasse Palatium Chalcæ. Quibus non crederem, nisi moveret verisimilitudine illa, qua existimo Constantinum ad ornandam suam Novam Romam conatum fuisse æmulari tegulas illas æreas inauratas Capitolinas antiquæ Romæ, habentis etiam Forum tectum ære. Quis verò, nisi incendio perierint, illas Palatii Byzantini tegulas abstulerit, nondum legi.

Capitolii Romani, ſcribit Procopius, tegularum ærearum, auratarumque partem dimidiam Genſericum diripuiſſe: ut Conſtantinus tertius Heraclii nepos, laminas argenteas, quibus Pantheon tegebatur, ſuſtulit. Prope latus ædis Sophiæ vergens ad regionem cœli mediam inter Meridiem & Occidentem, exiguo intervallo diſtantes à fiſtulis aquæductus prodeuntis ex caſtello poſito in loco, ubi antea fuiſſe columnam Juſtiniani in Foro Auguſtæo diximus, adhuc extant ſeptem columnæ Corinthiæ, in quarum unius ſcapo nomen inciſum eſt Conſtantini Magni, & ejus ſignum viſum in cœlo cum inſcriptione, ἐν τούτῳ νίκα. Earum baſis, & imus ſcapus terrâ obruti ſunt in altitudinem ſex pedum: quod deprehendi, cùm fortuitò incidiſſem in fundamenta parietum, quæ tum ponebantur inter has columnas. Baſis plinthum videre non potui terra obrutum, ſed tamen vidi torum inferiorem, octo digitos craſſum, ſeptem altum. Baſis præter plinthum alta eſt duos pedes, & dodrantem. Imi ſcapi calcaneum latum dodrantem. Unaquæque columna eſt alta triginta pedes, & ſex digitos. Denique tota columna cum ſpira & capitulo, alta circiter quadraginta ſex pedes & ſemipedem. Imi ſcapi, quem menſus ſum ſupra calcaneum, perimeter eſt undeviginti pedum. Intercolumnia lata viginti pedes & decem digitos. Conſtantinopolitani aiunt has columnas fuiſſe intra Palatium Conſtantini: alii dicunt ſuſtinuiſſe pontem, quo ex Palatio iretur ad ædem Sophiam: quod utrumque falſum eſt, cùm ex antedictis liqueat fuiſſe in Foro Auguſtæo. Itaque mihi potiùs videntur ſuſtinuiſſe fornices porticuum, in quibus ſtatuæ Conſtantini Magni, & ejus matris Helenæ, aliorumque ſtatuæ fuerunt ſtatutæ. Cùm ex antedictis Ædium Regiarum excellentiam cognoſcere poſſumus, tum ex Zoſimo, qui tradit Conſtantinum Regias ædes Byzantii condidiſſe, non multò inferiores Romanis Palatiis; tum ex Euſebio, qui eum teſtatur, non modò cæteris ornamentis illuſtraſſe Novam Romam & Palatium: ſed etiam in Ædium Regiarum locis excellentibus, & in medio lacunarium inauratorum ſymbolum crucis ex variis & pretioſis compoſitum lapidibus, & multo auro ornatum inſerendum curaſſe Conſtantinum, id exiſtimantem ſui regni tutelam eſſe. Tum etiam ex Divo Hieronymo cognoſcere poſſumus quantopere ornârit Novam Romam Palatiis, *Omnes illum*, inquit, *penè urbes nudaſſe, ut ſuam Novam Romam exornaret.* Addit Euſebius, Conſtantinum Muſas Heliconides poſuiſſe in Palatio. Sozomenus ſcribit Conſtantini juſſu omnia antiquorum templa & ſtatuas, quæ eſſent ſub imperio ſuo ablatas eſſe, ligneas quidem crematas fuiſſe, æreas egregiè elaboratas undique Conſtantinopolim tranſtuliſſe ad Urbis ornamentum: quas ſua ætate etiam extitiſſe dicit in viis, in Hippodromo, in Palatio. Neque ſolus Magnus Conſtantinus, ſed plerique reges Conſtantinopolitani orbem ſpoliarunt, ad Novam Romam ornandam: ex quibus unus fuit Conſtantinus tertius Heraclii nepos, qui ex antiqua Roma omnes ſtatuas ex ære & marmore factas, omniaque templorum ornamenta præſtantiora ſuſtulit, navibuſque ad id præparatis impoſita aſportavit: pluſque ſeptem dierum ſpatio unus Urbi detraxit, quàm Barbari ducentorum quinquaginta annorum ſpatio: tot enim anni fuerunt à prima inclinatione Imperii ad fœdam illam deprædationem. Jornandes, non omnino malus author *hiſtoriæ Geticæ*, tradit Theodoricum Byzantium Præfectum, adoptatum, Conſulemque factum fuiſſe ab Imperatore Zenone, atque equeſtri ſtatua ornatum ante Palatium collocata. Tzetzes *Variæ Hiſtoriæ* conſcriptor tradit etiamnum ſua ætate caput Apollinis, quem ſimilem Soli Phidias fecit, in ipſo Palatio extitiſſe. Suidas ſcribit Pulcheriæ Arcadii filiæ ſtatuam poſitam eſſe in Chalca, prope ambulationem Ariadnes primæ uxoris Zenonis; ſimulque ipſius Zenonis ſtatuas poſitas fuiſſe in regia porta Chalcæ, itemque duas pedeſtres in brevi columna extitiſſe cum elegiis Secundi Philoſophi. Hiſtoria ignobilis, ſed nota Conſtantinopolitanis, addit in ſiniſtra parte Chalcæ Juſtinianum cognatorum ſuorum ſtatuas ſeptem locaſſe, alias ex ære, alias ex marmore, duos equos excitaſſe in fornice ante Chalcam, & capita inaurata mulierum Gorgonæ ſpeciem gerentium: aliaſque addit, quas prætereo, propter hiſtoriæ ignobilitatem. Suidas tradit in Tribunali Palatii ſtatuas fuiſſe Eudoxiæ, & Theodoſii mariti, & Marciani, & Conſtantini, ubi ſaltationes duarum partium exerceri ſolebant, uſque ad tempora Heraclii.

CAP. XIX.

De Baſilica & regia ambulatione.

Baſilicam, quam antè dixi vicinam fuiſſe Foro Auguſtæo, quatuor arcus habuiſſe Epigrammata deſignant in eis olim inſcripta:

Εἰς

Εἰς τὴν ἁψῖδα ἐν τῇ Βασιλικῇ ἐν Βυζαντίῳ.

Τετραπόροις ἁψῖσι πόλιν Θεόδωρος ἐγείρας
Ἄξιός ἐστι πόλιν καὶ τέτρατον ἡνιοχεύειν.

Εἰς ἕτερον μέρος τῆς αὐτῆς ἁψῖδος.

Ἔπρεπέ σοι Θεόδωρε τύχης ὀκνίονα νηὸν
Ἔργου κοσμῆσαι θαύμασι τοσσατίου,
Δῶρά τε κυδήεντα πορεῖν χρυσασπίδι Ῥώμῃ,
Ἣ ὕπατον τεῦξεν, καὶ τελεσέπαρχον ὁρᾷ.

Calliades Byzantini exercitus Imperator ſtatuas Byzantis, & Phidaliæ in Baſilica poſuit, cum hac inſcriptione:

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν
Εἰν ἑνὶ κοσμήσας ἄνθετο Καλλιάδης.

Εἰς Φιδάλειαν.

Ἱμέρτη Φιδάλεια, δάμαρ Βύζαντος ἐτύχθη.
Εἰμὶ δὲ Βουπάλεως δῶρον ἀεθλοσύνης.

Plinius inter artifices imaginum commemorat Anthermum Chium, ejuſque filios Biopalum, & Anthermum. Dionyſius Byzantius ſcribit Byzantem, à quo Byzantium nomen habet, fuiſſe maritum Phidaliæ, à qua Portus Boſpori appellatur Phidaliæ, de quo plenius ſcripſi in *tractatione Boſpori.* Recentes ſcriptores, & Suidas Grammaticus dicunt in Baſilica à tergo Milliarii aurei fuiſſe ſtatuam inauratam viro ſimilem, ubi etiam fuit exammon Heraclii Regis & Gonyclines Juſtini tyranni; illic Terbelis concionatus eſt: in his etiam elephantus ſtabat maximus à Severo factus, ob hanc cauſam, quòd ibi cùm maneret elephantus cum multis cuſtodibus, atque prope argentarius artem factitaret ſtaterarum: cujus domus cùm eſſet direpta, mortem argentarius minitabatur cuſtodi elephanti, niſi elephantum contineret: quem minas ſuas contemnentem interfecit, proque pabulo ipſum elephanto objecit: quo facinore elephantus exacerbatus, interfecit argentarium. Severus id factum intelligens, elephanto ſacrificavit, ibique elephantum, ejuſque rectorem ex ære factos locavit, ubi etiam Suidas tradit fuiſſe Herculis ſtatuam, quæ colebatur, eique multa ſacrificia fiebant; eamque poſtea in Hippodromum traductam Juliano Conſule, ab antiqua Roma Byzantium unà cum decem ſtatuis deportatam partim vehiculo, partim navi: qui ſi ille eſt, quem ex Ungaria Abramus Baſſa Byzantium vexerat, & collocaverat in Hippodromo, non minùs mortuus, quàm vivus orbem peragravit. Suidas item tradit in Peripato regia equeſtres ſtatuas fuiſſe poſitas Trajani, Theodoſii, Valentiniani, Gibbi, Firmiliani ridiculi.

Præterea alias permultas non modò regum, ſed etiam eunuchorum, inter quos excellebat ſtatua Eutropii, qui Arcadii cubiculo præfectus fuit. Cujus potentia ex ſtatuis aureis ubique illi poſitis, & domibus totius urbis ſplendidioribus ab eodem conſtructis illuſtrata incitavit eunuchorum nationem, euſque, ut quidam etiam prima lanugine veſtiti ultro eunuchi fierent, ſperantes ſe fore ſimiles Eutropio. Adeò vicina Baſilica fuit Milliario & Auguſtæo, ut Horologium quod Juſtinus fecit, Georgius Cedrinus ponat in Milliario, alii in Foro Auguſtæo, alii in Baſilica, id quod declarat Epigramma:

Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ὡρολογίου τοῦ εἰς τὴν ἁψῖδα τὴν ἐκ βασιλικήν.

Δῶρον Ἰουστίνοιο τυραννοφόνου βασιλῆος,
Καὶ Σοφίης ἀλόχου, φέγγος ἐλευθερίης,
Ὡράων σκοπίαζε σοφὸν σημάντορα χαλκὸν,
Αὐτῆς ἐκ μονάδος μέχρι δυωδεκάδος.
Ὅντινα συλληθέντα δίκης θερὸν ἡνιοχεύων
Εὗρεν Ἰουλιανὸς χερσὶν ἀδωροδόκοις.

CAP. XX.

De Bibliotheca Baſilicæ, & de regia porticu, & de Baſilica ciſterna.

D*Omus regia*, inquit Zonaras, *fuit in nuncupata Baſilica prope ærarias officinas. In qua libri externæ ſapientiæ, & generoſioris doctrinæ diviniorisque multi ſervabantur. Fuerat autem hæc domus ſuperioribus temporibus, diſciplinis præſtantis præceptoris, quem Oeconomicum vocabant, domicilium. Is duodecim ſecum habebat [diſcipulos, aut hypodidaſcalos] habitantes, ratiocinationis eruditione ſumma præditos, quibus victus ex publico præbebatur. Hos adibant ſtudioſi ratiocinatricis ſapientiæ; atque etiam reges in rebus agendis conſiliarios adhibebant.* Regnante Baſiliſco Conſtantinopolim incendium maximum afflixit, ex officinis ærariis incipiens, quod devoravit officinas ipſas, earumque vicinitatem, in cineremque redegit platearum ædificia cum alia, tum Baſilicam nuncupatam, in qua erat Bibliotheca ſexies centena millia voluminum continens: inter illa erat draconis inteſtinum, longum centum & viginti pedes, habens inſcripta literis aureis Homeri poëmata, *Iliadem* & *Odyſſeam.* Malchus Byzantius Sophiſta ſcripſit hiſtoriam ab imperio Conſtantini uſque ad Anaſtaſium, in qua incendium Biblio-

thecæ publicæ, & ſtatuarum Auguſtæi fori vehementer, & tragicè deplorat. De eadem Bibliotheca Georgius Cedrinus: *Ad nuncupatam*, inquit, *Baſilicam ciſternam, Palatium dignitatis plenum fuit, in quo ex instituto antiquo Oeconomicus præceptor habitabat, habens duodecim diſcipulos, ſermone, & vita graves, omnis ratiocinatricis diſciplinæ ſcientes, cum celeritate & magnitudine naturæ præditos, tum maximè participes divinæ Philoſophiæ: quorum ſine ſententia quidquam agere nefas videbatur etiam Regibus ipſis.* Incendium accidit Conſtantinopoli imperante Baſiliſco, quod florentiſſimam urbis partem conſumpſit, ex mediis ærariis officinis prodiens, ambas ipſas Porticus conſumpſit, & omnem viciniam appellatam Baſilicam, in qua erat Bibliotheca habens voluminum ſexies centena millia, inter quæ erat inteſtinum draconis pedum centum & viginti, in quo erant ſcripta Homeri poëmata, *Ilias* & *Odyſſea* literis aureis. Inerant etiam in hac Bibliotheca hiſtoriæ heroum res geſtas continentes, multis poſt ſæculis quàm deflagravit hæc Bibliotheca ſub Baſiliſco, cùm Leo Conon Rex Baſilicæ eruditos in ſententiam ſuæ hæreſis trahere non potuit, combuſſit illos unà cum Baſilicæ Palatio, & Bibliotheca, quæ pulchris libris poſt incendium iterum ornata fuerat.

Baſilicæ Romæ judiciis, conſiliis, negotiationibus attributæ erant; Conſtantinopoli etiam Bibliothecis, & literarum Gymnaſiis: id quod cùm ex antedictis, tùm ex Epigrammate inſequenti liquet:

Εἰς τὴν βασιλικὴν τῶν παιδευτηρίων ἐν Βυζαντίῳ, ἀδέσποτον.

Χῶρος ἐγὼ θεσμοῖσιν ἀνείμενος· ἐνθάδε πηγὴ
Ἄφθονος Αὐσονίων ἐκκέχυται νομίμων
Ἣ πᾶσι τέταται μὲν ἀέννaος ἠϊθέοις δὲ
Ἐνθάδ᾽ ἀγειρομένοις πάντα δίδωσι ῥόον.

Qualis fuerit locus ubi Bibliotheca continebatur, ſcriptores recentes tradunt Octogonum fuiſſe, ubi eſſent porticus concameratæ, & locus, ubi Oeconomicus præceptor cum ſuis aſſeſſoribus verſaretur. Georgius Cedrinus, incendio, quod editum eſt tempore Juſtiniani, affirmat ædem magnam, & Xenodochium Sampſonis, veſtibulum Baſilicæ, Auguſtæum, Chalcam, porticus utraſque, uſque ad forum Conſtantini, & Octogonum, & Thermas Zeuxippi deflagraſſe: ex quo colligo oportuiſſe eſſe duo Octogona inter ſe propinqua. Si enim Octogonum, quod tradit Cedrinus, fuiſſet illud continens Bibliothecam, non præteriiſſet Bibliothecam illam etiam deflagraſſe tempore Juſtiniani. Ego potiùs exiſtimo locum illum, ubi Bibliotheca fuit, tetragonum fuiſſe, aulamque illam eſſe, quam columnis in quadrum diſpoſitis circumdatam eſſe tradit Procopius. Quænam fuerit Baſilica continens Bibliothecam, Zonaras non explicat, ſed duntaxat proximam dicit eſſe Chalcopratiis, hoc eſt, officinis ærariis. Cedrinus Baſilicam vocat Ciſternam, quam à magno Conſtantino conditam quoſdam falſo tradere arbitror ex Procopio ſcribente ad regiam porticum, ubi oratores, & qui actiones informare ſolent, aulam eſſe maximam longitudine, & latitudine amplam, columnis in quadrum diſpoſitis circumdatam, non in terreno ſolo, ſed ſaxeo ædificatam, eamque Juſtinianum Regem in magnam altitudinem effodiſſe ad conſervandas aquas in æſtatis tempus, quæ tubulis ſubterraneis ex aquæductibus hyeme impleta copiam aquarum indigentibus ſuppeditaret. Menander cognomine *Protector* ait, primùm ſibi non placuiſſe ſubire certamen judiciorum, neque in regia porticu verſari, orationiſque vehementia conciliare hominum mentes. Uranium natione Syrum Agathius ridet, artem medicam profitentem, ſed Ariſtotelicæ diſciplinæ prorſus ignarum, vociferantem tamen, & inſolentem permulta ſe callere jactantem cùm in aliis pleriſque locis, tum maximè in Porticu Regia. Idem Agathius ſemetipſum profitetur in Porticibus Regiis libellos multos forenſium cauſarum, & negotiorum plenos à matutino tempore ad occaſum Solis contemplari. Ex quibus intelligere poſſumus Regiam Porticum, & Baſilicam ciſternam in eodem loco fuiſſe. Porticus regia non extat; ciſterna incolumis permanet: quæ cùm negligentia civium ignoraretur, à me peregrino diligenter quæſita venit in cognitionem multorum. Ciſternæ ignorationem auxerant ſuperædificatæ domus, quarum nonnullos incolas deprehendi ignorare ciſternam infra ædes ſuas poſitam, cùm tamen quotidie aquam hujus hauſtam puteis potarent intra ædes ſuas ſitis in ciſternam penetrantibus. Denique incidi in domum, qua in hanc deſcenſus patebat, ſcapham conſcendi, quam agens dominus domus funalibus accenſis huc illuc per medios ordines, velut per ſylvam columnarum maxima ex parte demerſarum aqua, ubi omnia perluſtravi; ille ad capiendos piſces [quibus ciſterna abundat] ſe convertit, nonnulloſque tridente cepit ad lucem funalium: lux enim exigua apparet intromiſſa per ora puteorum, velut per ſpiracula, quo piſces etiam congregantur. Ciſternæ longitudo eſt trecentorum & tri-

ginta ſex pedum, latitudo centum octoginta duorum pedum, ejus ambitus ducentorum & viginti quatuor paſſuum Romanorum: cameræ & fornices lateritio opere, ſimiliter parietes, conſtant, tectorio ſignino nihil vetuſtate offenſo benè veſtiti. Concameratio ſuſtinetur trecentis triginta ſex columnis marmoreis, inter ſe diſtantibus duodecim pedes, ſingulis altitudinem quadraginta dodrantem ſuperantibus, in longitudinem diſpoſitis per duodecim ordines; in latitudinem verò per viginti octo ordines. Capitula earum partim opere Corinthio laborata, partim illaborata. Supra ſingulorum capitulorum abacum lapis magnus, velut major alter abacus poſitus eſt, ad quem adnituntur quatuor arcus. Multi in eam penetrant putei, per quos ex ciſterna hauritur aqua. Hyberno tempore impletur aquæductu. Vidi cùm media hyeme impleretur, rivum ex magno tubo ſalire in ciſternam magno murmure, non ceſſantem eatenus, dum columnas omnes & media capitula obruiſſet. Hæc à templo Sophiæ verſus occidentem æſtivum diſtat circiter octoginta paſſus Romanos.

Cap. XXI.

De Chalcopratiis.

Chalcopratia, quæ Latinè vertere poſſumus *Loca ubi æraria opera exercentur*, fuiſſe prope Baſilicam, ex antedictis manifeſtum eſt. Georgius quidem Cedrinus ait, Theodoſium parvum ædificaſſe templum Chalcopratiorum, & dedicaſſe Virgini Mariæ: alii adjungunt, Judæos (qui à tempore Conſtantini Magni habuerant domicilium in Chalcopratiis) illinc expuliſſe parvum Theodoſium; templumque Deiparæ Virgini ibi ædificaſſe: terræmotuque poſtea labefactatum Juſtinum Curopalaton reædificaſſe, à quo diſſentire videtur Zonaras: *Theodoſio*, inquit, *Magno peregrè profecto in Occidentis regiones, Judæos Honoratum Conſtantinopoli præfectum, ſibi conciliaſſe: ſibique ab eo poteſtatem permiſſam conſtruendi ſynagogam ſumptuoſam in Chalcopratiis: eoque facto Urbis populum indignatum, ſynagogam combuſſiſſe. Theodoſium hujus incendii certiorem factum, mulctam irrogaſſe his, qui talia patraſſent; facultatemque Judæis dediſſe reædificandi ſynagogam: Ambroſium epiſcopum Mediolani id intelligentem, Theodoſio demonſtraſſe, iniquum eſſe Judæos in media Urbe regina urbium ſynagogam excitaſſe: Theodoſium Ambroſii admonitu Byzantiis remiſiſſe mulctam; ſynagogamque Judæos intra reginam urbium habere interdixiſſe.* Nunc ærariæ officinæ illic non ſunt, tranſlatæ in aliam Urbis partem, quas nonnulli mihi dixerunt aliquot ante annis fuiſſe prope ea loca, in qua diximus fuiſſe olim Chalcopratia. Ignotus ſcriptor, informans veteris Byzantii circumſcriptionem, deſignat non procul à Milliario fuiſſe Chalcopratia: *Muri*, inquit, *Byzantii aſcendebant in Chalcopratia uſque ad Milliarium.* Alii ſcribunt prope Sophiam illa fuiſſe.

Ex antedictis vidimus Hippodromum, Curiam, Aulam, Regiam, Porticum Regiam, Baſilicam fuiſſe vicina; eaque, ut antè dixi ratione architectonica. Strabo Regiæ Alexandrinæ partem inquit fuiſſe Muſæum, quod porticum haberet, & Exedram, & maximam domum, in qua domicilium eſſet hominum in diſciplinis verſantium.

Cap. XXII.

De porticibus ſitis inter Palatium, & forum Conſtantini, & de domo appellata Lampterum.

Præter Regiam Porticum, prope quam fuit Bibliotheca, alias Porticus fuiſſe parum remotas à Porticu Regia, pertinentes à Palatio uſque ad Forum Conſtantini, incendia declarant. Primum, factum tempore Juſtiniani, Procopius ſcribit Palatium, ædem Sophiam combuſſiſſe, & utraſque Porticus Magnas, uſque ad forum Conſtantini. Cedrinus idem incendium tradit conſumpſiſſe Chalcam, Sophiam, Auguſtæum, & Porticus duas; uſque ad Forum Conſtantini. Deinde Baſiliſco imperante incendium exortum à Chalcopratiis conſumpſiſſe ambas porticus, & omnia ædificia vicina, & Baſilicam, in qua erat Bibliotheca, & utraſque porticus medias inter Palatia: tum Lauſi pulcherrima ornamenta. Hæ Porticus ſæpè combuſtæ, ſæpè reſtitutæ ſunt, primùm à Juſtiniano, deinde ab aliis; poſtremò refectas puto à Domnino, ex recenti Hiſtorico tradente, cùm Urbs capta eſſet à Gallis & Venetis, Domnini Porticus tectas, viam utrinque cingentes à Milliario ad Forum Conſtantini pertinentes, deflagraſſe. Quidam tradunt tempore Conſtantini Magni Eubulum quatuor Porticus duplices ſingulas condidiſſe à Palatio ad murum urbis terreſtrem pertinentes teſtudinatas: unas quidem perrexiſſe uſque ad ædem Divi Antonii ſitam in fine urbis; alteras verò à Daphne, & portu Sophiæ, uſque ad templum nominatum *Rabdon*; alias duas à *Chalca*, & Milliario uſque ad Forum Conſtantini, & Taurum, & Bovem æreum; ſtratas omnes marmoreis menſis, ornatas

infinitis ſtatuis. Hæc etſi ab ignotis ſcriptoribus traduntur (quos in permultis rebus aliis mendaces deprehendi,) tamen veriſimilia videntur, cùm ex gravibus ſcriptoribus conſtet omnes urbes ſpoliaſſe Conſtantinum, ut ſuam Novam Romam ornaret, cùm ex antiqua regionum urbis deſcriptione manifeſtum ſit, Conſtantinopolim habuiſſe publicas Porticus quinquaginta duas, quarum quinque ponit in Regione quarta, in qua diximus fuiſſe Baſilicam, & Porticum regiam, & nuncupatam Fannionis: præterea Porticus magnas quatuor in Regione ſexta, Porticum magnam; unam à parte dextera Conſtantini uſque ad Forum Theodoſii. Addit Regionem ſeptimam continuis extenſam porticibus: Octavam verò Porticum ſiniſtram habuiſſe Taurum uſque; præter hanc habuiſſe Porticus majores quinque: Nonam Porticus majores duas: Decimam Porticus majores ſex: Undecimam Porticus majores quatuor. Ex quibus veriſimile eſt à Palatio Chalce ad murum terreſtrem Porticus frequentes fuiſſe: at continuas aſſerere nequeo, niſi Taurum uſque.

CAP. XXIII.

De Milliario aureo, & ejus ſtatuis; de Fortuna Urbis, ejuſque ſtatua.

Milliarium aureum fuit columna aurea, ex qua principium itineris ad omnes portas erat. Plinius in capite Romani Fori ſtatutam fuiſſe ait: an verò milliarium Conſtantinopolitanum ſimile fuerit milliario Romano, nullus Græcorum ſcriptorum non modò non declarat; ſed ne nomen quidem novit, niſi mutilatum Million, in cujus teſtudine ſtatuarum poſitarum nonnulli meminerunt: veriſimile tamen mihi videtur Romano (ſimile,) in ſimilique loco ſitum fuiſſe novæ Romæ, quæ, quantum potuit, Romam antiquam æmulabatur; & autoritate probare poſſumus in Foro fuiſſe, aut prope Forum. Antiqua enim regionum deſcriptio id ponit in regione Fori Auguſtæi, & Baſilicæ, quibus vicinum fuiſſe colligitur ex incendio, quod regnante Juſtiniano excitaſſe ſeditioſam plebem Zonaras tradit apud Milliarium, quo incendio Procopius oſtendit Sophiæ ædem, & balneum Zeuxippum, & regiæ ædis veſtibulum, & porticus magnas uſque ad Forum Conſtantini (fuiſſe tactas abſumtaſve.) Qui ſcribunt res geſtas ab Alexio Comneno, aiunt ex magno Palatio, illuceſcente jam die, Alexii milites duce Sabatio profectos ingreſſos fuiſſe templum Joannis Theologi, atque cùm aſcendiſſent in partem ſuperam templi, effudiſſe voces contumeliæ plenas; prælium circa tertiam horam inchoatum fuiſſe, populumque in Foro frequentem læſiſſe, qui pugnabant ex fornice Milliarii, & ex æde divi Joannis Theologi, quam Conſtantinopolitani dicunt eam eſſe, ubi jam leones Regis ſtabulantur, vicinam Hippodromo, & Foro Cupidinis, ſito prope Sophiam, olim Auguſtæo appellato. Ex quibus apparet Milliarium proxime Forum (fuiſſe.) Sed quid remotiora repeto? cùm propiùs Suidas explicet: *In Baſilica*, inquit, *à tergo Milliarii ſtatuam viri ſimilitudinem gerentem auro illitam, elephantique, & ejus curatoris ſtatuas fuiſſe ſtatutas.* Alii clariùs dicunt has ſtatuas poſitas à tergo Baſilicæ, prope Milliarium. Tum Suidas addit, in Milliario ſtatuam Theodoſii fuiſſe; quam cùm erigeret Theodoſius, multa frumenta largitus eſt. In ſtatuam Theodoſii equeſtrem, nunc non extantem, hi verſus extant:

> *Ἐκθορες ἀντολίηθε φαεσφόρος ἥλιος ἄλλος*
> *Θευδόσιε θνητοῖσι πόλου μέσον, ἠπιόθυμε*
> *Ὠκεανὸν παρὰ ποσὶν ἔχων μετ᾽ ἀπείρονα γαῖαν;*
> *Πάντοθεν αἰγλήεις κεκορυθμένος, ἀγλαὸν ἵππον*
> *Ῥηΐδίως μεγάθυμε, καὶ ἐσσύμενον κατερύκων.*

Tum Suidas adjungit in Milliario fuiſſe ſtatuas Sophiæ uxoris Juſtini Thracis, & Arabiæ filiæ hujus, & Helenæ neptis ejuſdem, tum Arcadii, & Theodoſii ejus filii equeſtres ſtatuas prope Theodoſii majoris ſtatuam poſitas. Cedrinus ſcribit ſupra fornicem Milliarii ſtetiſſe duas ſtatuas; unam Magni Conſtantini, alteram Helenæ matris, habentes Crucem intermediam: ponè ipſas fuiſſe Trajanum equeſtrem, eique propinquum Ælium Adrianum ſimiliter equeſtrem. Suidas dicit in fornice ſimiliter ſtatuas Conſtantini & Helenæ, & Crucem inter eas mediam fuiſſe, hanc inſcriptionem habentem: UNA SANCTA, ET DUO CELERES CURSORES. Idem ponit in fornice Fori Auguſtæi eaſdem ſtatuas Conſtantini, & Helenæ, & crucem, eandem inſcriptionem gerentes: ex quo intelligitur adeò vicina fuiſſe Forum, & Milliarium, & Baſilicam, ut non modò à diverſis eadem ponantur in diverſis locis, ſed etiam ab uno eodemque. Item in Milliario Suidas ponit currum quatuor equis fulvis ductum ab antiquis temporibus, duabus ſtelis ſuſtentatum in eo loco, ubi fauſtis exercitus acclamationibus exceptus eſt Conſtantinus, poſtquàm vicit Azotium: quoniam etiam ibidem laudatus fuerat Byzas fundator Byzantii. Deportatum autem currum à

Sole vectum in Hippodromum, ferentem A statuam parvam à Constantino confectam.

Hæc erat Fortuna Urbis, quæ maximis festis, & in Natali die Urbis ponebatur in Senatu. Quoniam in capite suo Crucem gereret, quam Constantinus scalpendam curaverat, Julianus Christianæ religionis desertor ipsam fossa obruit in eo loco, ubi periit Arius, non longè à Senatu. Ubi etiam pius Theodosius Arii, Macedonii, Sabellii, Eunomii statuas marmoreas scalpendas curavit humi desidentes, B ad notandam eorum perfidiam, ut à prætereuntibus stercore, & lotio, execratione contaminarentur. Alii tradunt Urbis Fortunæ statuam ex Roma à Magno Constantino vectam, & statutam fuisse in fornice Palatii. Zosimus tradit Constantinum Fortunam Romæ constituisse in parte unius porticus ex quatuor porticibus circumdantibus maximum Forum. Verisimile videtur Constantinopolitanos eam C celebrasse festo die, ut in antiqua Roma celebrabatur, tam ab indigenis, quàm externis in eodem die, & templo, in quibus olim Parilia nuncupata celebrari solebant. Socrates narrat, ut Julianus cùm sacrificaret publicè Fortunæ Constantinopoleos in Basilica, ubi Fortunæ collocata erat statua, Mares Chalcedonis Episcopus manu cò ductus (nam ob senectutem oculis laborabat) multis contumeliis Regem affecit, eum impium reli- D gionis Christianæ desertorem appellans. Julianus contumelias verbis ulciscebatur, cæcum ipsum appellans. Dicebat, *Num Galilæus Deus tuus te curabit?* Galilæum solebat Christum appellare. At Mares, liberiùs Juliano respondit, *Deo*, inquit; *qui me excæcavit, gratias ago, ne videam faciem tuam prolapsam in tantam impietatem.* Ad hæc nihil respondit Julianus. Zonaras, eoque antiquiores, historiis suis mandârunt, temporibus Anastasii E Regis statuam Fortunæ, quæ ex ære facta, muliebri specie alterum pedem intra navem similiter ex ære factam ante se stantem haberet, statutam fuisse in aliqua parte Urbis: cùm autem hujus navis æreæ simulacrum temporis vetustate laborasset, vel insidiis illius membra quædam fracta, sublataque essent, accidisse, ut naves onerariæ Byzantium non appellerentur, sed ubi prope Urbem accessis- F sent, ventorum violentia ingredi portum prohiberentur, ac si naves longæ multis remis actæ onera illarum in Urbem adveherent, tamen citò ob penuriam consumebantur. Hoc cùm aliquandiu viguisset, curatoribus reipublicæ maximæ curæ fuit inquirere causam. Denique cùm venisset in suspicionem causa hujus facinoris, & nunciata esset iis, qui curam Urbis gererent, tum hi fragmenta illius æreæ navis diligenter inquisita invenerunt, illique restituerunt & accommodarunt, navigatioque aperta fuit & libera, & mare plenum navium in Urbem adnavigantium: atque ut exactè noscerent, an causa fuisset navis Fortunæ fragmentum, cur naves non applicarentur, sustulerunt rursus partes illas navis æreæ, tum quæcunque naves in urbem adnavigarent, ventorum vi iterum retrocesserunt. Inde pro re firma habuerunt, ex eo, quòd navis hæc ærea fracta esset, naves onerarias prohibitas fuisse adnavigare in Urbem. Itaque navem illam curæ habuisse, eamque renovasse. Eunapius Sardianus in volumine, quod scripsit *de Vitis Philosophorum & Sophistarum*, tradit populum Byzantinum imperante Constantino aliter interpretatum fuisse difficultatem navigandi Byzantium. *Contigit*, inquit, *situi Byzantii adnavigationem in urbem Byzantium incommodam esse, nisi ventus notus solidus spiret. Hoc cùm sæpè accidisset, populus fame pressus convenit in Theatrum incitatus in Constantinum. Præfecti aulæ regiæ invidentes Sopatro Philosopho detulerunt Constantino. Sopatrus, quem in honore habes, ventos alligavit excessu Sophiæ, quam etiam ipse laudas, & in regiis thronis sedere facis. His auditis Constantinus persuasus, Sopatrum securi feriri jussit.*

Cap. XXIV.

De templo Neptuni, & de æde Menæ, & de stadiis & scala Timasi.

Cognitio templi Menæ, ideò mihi videtur prætereunda non esse, quoniam ostendit in qua parte Urbis regio quarta fuerit, continens Basilicam, Augustæum, ædem divi Menæ. Historia incerti authoris tradit in Acropoli olim templum Neptuni prope mare Byzantem excitasse, ubi ait suo tempore fuisse templum Menæ martyris: alio loco idem inconstanter dicit templum Menæ fuisse olim Jovis, ex eoque habuisse marmoreos fornices sustentatos duabus magnis columnis. Itaque ex hujus inconstantia nihil aliud assequi possum, nisi mihi verisimiliùs videtur templum Menæ in his partibus Acropoleos, in quibus olim fuit templum Neptuni, cùm ex Dionysio Byzantio antiquissimo scriptore tradente paulò supra promontorium Bosporium fuisse egressoriæ Minervæ aram, & templum Neptuni; & sub templo Neptuni, intra muros fuisse Stadia & Gymnasia, ut

planiùs demonstravi in *Bosporo*; tum asse- quor ex hominum memoria viventium; asserentium intra claustra regia, olim Acropolim appellata, fuisse nobile templum divi Menæ; Antiqua descriptio regionum Urbis in regione Menæ prodit fuisse scalam Timasi & stadia. Procopius, *Ad locum*, inquit, *mari vicinum Stadium nuncupatum, ex eo, quòd ibi olim certamina quædam exercerentur, Justinianus Rex & Theodora Regina hospitia maxima ædificârunt.*

Cap. XXV.

De Lauso nuncupato, & de ejus statuis; Veneris Cnidiæ, Junonis Samiæ, Minervæ Lindiæ, Cupidinis alati, Jovis Olympii, Saturni, Monocerotum, Tigridum, Vulturum, Camelopardalium: & de Xenodochii cisterna, nuncupata Philoxeno, de Chrysotriclinio.

LAusus celebris est locus Urbis scriptis permultorum: quorum aliqui scribunt domum fuisse Patricii Lausi appellati, qui multos magistratus gessit regnante Arcadio filio Theodosii Magni, domumque insignibus monumentis ornasse. Heraclidæ Episcopi Cappadociæ ad Lausum præpositum liber extat, inscriptus *Lausiacus*. In qua autem parte urbis Lausus fuerit, non hi declarant: sed fuisse inter Palatium & Constantini Forum assequi possumus ex incendio, quo Zonaras & Cedrinus dicunt temporibus Leonis Imperatoris deflagrasse ædificia ex latere Urbis vergente ad Septentrionem, à Bosporio portu usque ad templum divi Joannis Calybitæ, ex latere meridiano à templo divi Thomæ Apostoli ad ædem Sergii & Bacchi. In medio verò Urbis, à Lauso usque ad Taurum. Evagrius describens idem incendium, eo loco, quo alii dicunt in media urbe illud incendium extitisse à Lauso usque ad Taurum, ipse dicit à Foro Constantini ad Taurum: quo percipitur Lausus vicinus fuisse Foro Constantini. Sed versus Orientem, & inter Palatium, & Forum Constantini, patet ex incendio, quo Cedrinus regnante Basilisco testatur deflagrasse florentissimam partem Urbis Chalcopratia, utrasque Porticus, & continentia omnia ædificia, & nuncupatam Basilicam, in qua Bibliothecam illam insignem antè dixi, & pulcherrima Lausi ornamenta usque ad Forum Constantini: multæ enim statuæ in Lauso erant, inter quas Cedrinus excelluisse tradit statuam Lindiæ Minervæ, longam quatuor cubitos, ex lapide smaragdo factam, opus Scyllidis, & Dipœni statuariorum, quam olim Sesostris Ægypti Rex dono misit sapienti Cleobulo Lindio tyranno, à qua fortasse Laousus locus appellatus est. Nam nomen Minervæ Laossos. Theophrastus tradit Ægyptiorum Commentariis reperiri, Regi eorum à Rege Babylonio missum smaragdum munere quatuor cubitorum longitudine, & trium latitudine. Si Sesostris Rex & Dipœnus & Scyllis eodem tempore fuissent, existimarem legendum in Codice Pliniano smaragdum Minervæ: at Dipœnus, & Scyllis in marmore sculpendo primi omnium claruerunt, geniti in Creta Insula, etiamnum Medis imperantibus, priusquàm Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est, Olympiade circiter quinquagesima. Simulachra perfecerunt Apollinis, Dianæ, Herculis, Minervæ, quod ex cœlo postea tactum est. Dipœni quidem Ambratiam, Argon, Cleonem, operibus refertas fuisse tradit Plinius, at non meminit Minervæ Lindiæ. Præterea adjungit Cedrinus in Laouso statutam fuisse Venerem Cnidiam, omnium mortalium scriptis celebratam, ex marmore albo factam, nudam, manu tegentem solam corporis verecundam illam partem, Praxitelis opus; & Samiam Junonem opus Lysippi, & Bupali Chii, & Cupidinem alatum, sagittas habentem ex Myndo allatum, & Phidiæ elephantinum Jovem, quem Pericles posuit in templo Olympio; & Saturni existimatam statuam capitis posticam partem calvam habentem, anticam verò comatam, opus Lysippi; & Monocerotes, & Tygrides, & Camelopardales, & Taurelephantos, & Vultures. In Codice Cedrini legitur *Taurelephas*; rectiùs legeretur *Taurelaphos*, id quod colligo ex Cosma Indopleute antiquo & nobili scriptore, qui ponit *Taurelaphos*, id est, tauros cervinos. Historia patria nuncupata incerti authoris ait etiam in Lauso fuisse suo tempore Aquilas lapideas; cui eatenus credo, qua dicit sua etiam ætate fuisse: sed qua aquilas, dubitare potiùs possum, sint ne illæ Aquilæ, quos Vultures appellat Cedrinus, quàm pleraque ab eo tradita longè minùs convenientia. Cedrinus scribit in partibus Laousi fuisse ædificia varia, & Xenodochia quædam, ubi esset illa celebrata Philoxenos, quæ hospitaliter suppeditabat aquam: quidam declarant Philoxenon cisternam fuisse conditam à Philoxeno: eam ipse existimo, quam Heraclium terra obruisse, positam inter Triclinium & Lausiacum, scribit Menander nominatus Protector, tradens Macedonium Regem plerasque cisternas purgasse, quas terra

obruerat Heraclius Rex : quòd ſi etiam purgavit illam poſitam inter Lauſiacum & Triclinium, illa eſſe videtur, quæ in Abrami domus parte ſubterranea vergente ad Septentrionem viſitur, cujus concameratio quadringentis & viginti quatuor columnis marmoreis ſuſtinetur duplicatis, nempe ducentis & duodecim, ſupra ſe ducentas & duodecim columnas habentibus, quarum unam menſus ſum, cui reliquas ſimiles puto, & deprehendi perimetrum ſex pedum & dodrantis eſſe. Altera ciſterna eſt juxta latus ejuſdem domus vergens ad Occaſum, cujus fornices ſuſtinentur triginta duabus columnis Corinthiis, in quatuor ordines diſpoſitis, ſingulos conſtantes octo columnis, quarum ſcapi in ambitu continent duodecim dodrantes. Jam verò Triclinium, inter quod & Laouſum diximus ſitam eſſe Philoxenon ciſternam : arbitror eſſe, quod Zonaras ſcribit Juſtinianum tertium ædificaſſe in regiis ædibus, idque à ſuo nomine Juſtinianæum appellaſſe. Tiberium Regem Cedrinus addit Chryſotriclinium à Juſtiniano tertio conditum ornatius reddidiſſe. Chryſotriclinii porta occidentalis illa fuit, cujus meminit Leo quintus, cùm prædixit Andronico tyrannidem meditanti per portam Chryſotriclinii occidentalem Andronici caput in Hippodromo abſcindendum ad ſe allatum iri. Chryſotriclinii crebra eſt mentio etiam apud ſcriptores, qui ſcripſerunt paulò ante, quàm Conſtantinopolis caperetur, tumque omnes cives Chryſotriclinii noverant nomen & locum, nunc nemo eſt, qui ſciat, aut ſcire curet : ac potius negligat, & contemnat, ut cætera omnia, quæ pertinent ad diſciplinas.

PETRI GYLLII DE TOPOGRAPHIA CONSTANTINOPOLEOS, ET DE ILLIUS ANTIQUITATIBUS, LIBER III.

CAPUT I.

De locis regionis quintæ, & ſecundi collis, de Navali, & portu nuncupato Boſporio, & de Strategio, & foro Theodoſiaco.

Regionem quintam fuiſſe in collis ſecundi latere vergente ad ſeptentriones, & in planitie attingente ejus radices, à dorſo Promontorii, pariter, & conjunctè cum quarta regione deſcendentem ad ſinum Cornu nuncupatum, non percepiſſem ex antiqua Regionum Urbis deſcriptione, quamvis tradente non modicam partem ſuam in obliquioribus poſitam locis planitie excipiente productam fuiſſe. Nam ea deſcriptio aliis etiam Regionibus Urbis convenit, neque ex ejus ædificiis cognoviſſem, quæ traduntur in ipſa contenta fuiſſe, quorum nulla neque veſtigia extant, neque hominum memoria. Sed ex portu Phoſphorio, ſive Boſporio nuncupato, atque ex ſcala Chalcedonenſi mihi aliqua lux affulſit, quæ nomen non habet, [illegible] eo, quòd ſita ſit in ea Urbis parte, quæ vergit ad Chalcedonem & ortum Solis : non enim eò vergit, ſed ad ſeptentriones. Sic Boſporius portus non à Boſporo freto, ſed à conſuetudine depravata Byzantiorum ipſum Boſporium vocantium immutatione literæ, cùm debuiſſent eum appellare Phoſphorium, Stephani & Euſtathii teſtimonio, qui tradunt Phoſphorium fuiſſe portum Byzantii, ex eo nomen adeptum, quod Philippo Macedone Byzantium obſidente, occultum ingreſſum cùm milites effodiſſent, unde occultè ingreſſuri erant in urbem, He-

cate Phosphoros præsens lumen nocte civibus attulerit, insidiasque detexerit. Itaque obsidione liberati Phosphorium locum illum nominarunt; sed ut lucem afferunt, cur Bosporius & Phosphorius idem portus vocetur, ita non declarant, situs ne hic esset in parte Urbis vergente ad Meridiem, an ad Septentriones, an ad Orientem: sed ex scala Chalcedonensi, quam Regionum descriptio ponit in regione Bosporiani portus, existimare possumus fuisse in Septentrionalibus Urbis, non Orientalibus portubus, quamvis sitis contra Chalcedonem. Nam fluxus rapidus Bospori Freti navigationem à Chalcedone ad partes Constantinopoleos Orientales & Meridianas difficilem præbet, ad Septentrionales verò perfacilem, ut planè intelligunt, qui rapiditatem Bospori noverunt, & viderunt eos, qui exercent navigationem inter Chalcedonem & Byzantium, applicare naves ad septentrionales Urbis partes, vel ab illis solvere. Adde huc antiquam Regionum descriptionem, quæ contra Chalcedonem nullam scalam ponit, ac si poneret, ejus mentionem faceret in prima, aut secunda Regionibus adversis Chalcedoni & Orienti, aut in tertia Regione exposita Meridiei, in qua Portum Novum positum antè diximus. Sed quid longa ratiocinatione opus est, cùm nominatim, & breviter testimonia ex scriptorum monumentis proferre possumus, ex quibus planè perspicitur portum Bosporium, & scalam Chalcedonensem esse non modo in parte Urbis septentrionali, sed etiam in quo septentrionis loco: è quibus primùm profero Dionysium Byzantium, qui statim extra murum Byzantii antiqui ponit templum Telluris supra Sinum Bospori, & paulò supra ipsum templa paria Cereris & Proserpinæ, quam etsi Phosphoron non nominat, sed duntaxat κόρην, id est, *virginem*, (sic enim Proserpina interdum nominatur) tamen illam intelligere possumus ex loci situ Hecaten fuisse, cujus tripodem Cedrinus ponit in Strategio, ubi verisimile videtur ex Dionysii Byzantii descriptione templum fuisse Proserpinæ, aut non longè ab Strategio. Sed clariùs scribit Evagrius, cùm ait regnante Leone in parte Urbis vergente ad Boream, in qua essent Neoria urbis, incendiùm extitisse, quod à Bosporio portu grassatum est usque ad antiquum Apollinis templum; in parte verò meridiana à portu Juliani ad templum Omonoæ, id est, Concordiæ; in parte Urbis media à Foro Constantini usque ad Taurum. Zonaras hoc incendium ait à mare septentrionali ad mare meridianum Urbem intercepisse, in longitudinem quidem à Bosporio ad templum divi Joannis Calybitæ; ex Meridie à templo divi Thomæ Apostoli, ad templum Sergii & Bacchi, in media Urbe à Lauso ad Taurum. Georgius Cedrinus tradit id incendium ortum a Neorio, hoc est, à Navali, perrexisse usque ad ædem Joannis Calybitæ: ex quibus cognosco Neorium & Bosporium vicina fuisse, quanquam ab antiqua Regionum descriptione Bosporius portus in quinta Regione, & Neorium in sexta ponantur. Nam cùm hæc utraque Regio simul conjuncta à collis dorso ad mare descendat, nihil impedit, quin vicinus fuerit portus Bosporius Neorio; quod in qua Byzantii parte fuerit, apertè designat Zosimus jam Historicus antiquus, describens antiquum Byzantium, quod dicit fuisse in colle situm, occupans partem Isthmi, quem efficit Propontis, & sinus Ceras nuncupatus; Byzantiique murum addit per collem demissum fuisse à parte occidentali usque ad templum Veneris, & maris positi contra Chrysopolim; à parte boreali pari modo descendisse usque ad portum, quem vocant Neorion, quod prope portam, quam Græci appellant Oreiam, corruptè quasi Neorii portam, aut non longè ab ea fuisse existimo. Hodie inter mare & portam Oriam, quam Turci appellant Siphont, (*Tsiphout*,) id est, Judæorum eam accolentium, spatium latum velut Forum maritimum, cui adjunctam videre licet Scalam Chalcedonensem, sive Scutaricam, qua quotidie trajectus fit in Scutarieum, aut Scutaricum, olim Chrysopolim nuncupatam Emporium, & portum Chalcedonensium. Scalæ Chalcedonensi vicinus est trajectus in Galatam, olim Sycenus appellatus, quem antiqua descriptio vicinum ponit Neorio & Bosporio, quorum situs paululum immutatus est, ut horreorum ibi olim sitorum, nunc in alium locum traductorum, sive ob Regis claustrum longiùs promotum, sive quia primum Neorium manufactum esset: deinde terra obrutum fuerit. Non enim eo tempore cùm Philippus cuniculos egit verisimile est portum fuisse, quem postea Byzantii Phosphorion appellarunt: nam impeditus fuisset scaturigine aquarum, sed deinde locum appellatum Phosphorium portum manufactum fuisse, ut quidam tradunt de Neorio, quod dicunt clausum à Constante, in eoque fuisse forum rerum maritimarum, deinde regnante Justino translatum fuisse in portum Juliani: alii scribunt Leontium Imperatorem, qui regnavit post Justinum, purgasse portumNeorium: alii addunt in lacu Neorii Bovem

Bovem æreum ſtatutum fuiſſe ingentem, Bovi æreo in undecima Regione ſito ſimilem, quem recentes ſcriptores tradunt ſemel in anno mugire, tumque Urbi accidere detrimenta: quod commentitium puto & ſubreptum ex Callimacho & Pindaro, ſcribentibus Rhodium montem eſſe nomine Atabyrium, habentem æreos boves, qui mugitum emittere ſolebant impendente Rhodo calamitate. Ex quibus liquet Neorium fuiſſe manufactum, quod nunc non extat. Jam igitur Boſporiano Portu, & Scala Chalcedonenſi cognitis, cognoſcimus quintam Regionem fuiſſe in collis ſecundi latere, atque in ſubjecta ſub ipſum planitie ibidemque fuiſſe thermas Honorianas, Prytaneum, thermas Eudoxianas, horrea Valentiniana, horrea Conſtantiaca, Thebæum Obeliſcum, portum Boſporianum, ſcalam Chalcedonenſem, ciſternam Theodoſiacam, Strategium, in quo fuit Forum Theodoſiacum. Qui deſcribunt antiqui Byzantii ambitum, dicunt ejus muros incepiſſe ab Acropoli, & perrexiſſe ad Eugenii turrim, inde aſcendiſſe uſque ad Strategium, & Achillis balneum, cujus meminit Juſtinianus in ſuis conſtitutionibus de aquæductibus, cùm inquit: Plumbeas fiſtulas ducentes aquam ad thermas, quæ Achilleæ nominantur, quas providentiæ tuæ magnificentia factas fuiſſe cognovimus, eandem formam ſervare cenſemus, quam Theodoſius & Valentinianus conſtituerunt, item memoratas fiſtulas thermis tantùm, & Nymphæis, quibus eminentia tua deputaverit, volumus inſervire facultate præbenda tuæ ſublimitatis apparitoribus circumeundi ſine formidine domos, & ſuburbana balnea, ad inquirendum ne qua deceptio, vel ſuppreſſio ſit contra publicam utilitatem. Initio dixi ex Socratis *hiſtoria*, Conſtantinum Magnum Conſtantinopolim ſecundam Romam habendam eſſe lege ſanxiſſe, quæ in columna inciſa publica eſt, quam in nuncupato Strategio ſtatuit prope ſuam ſtatuam equeſtrem. Ex antiqua Regionum deſcriptione Urbis triplex Forum à Theodoſio nominatum reperio: primum in Quinta Regione Theodoſiacum nominatum, quod fuiſſe in Strategio dixi; alterum in Sexta Regione, quod Theodoſii appellat; tertium in Duodecima, quod Theodoſiacum nominat. Duo hæc poſtrema rerum venalium fuiſſe infrà monſtrabo, primum Prætorium Forum conjicere poſſumus ex ipſa Regionum deſcriptione, tradente id fuiſſe in Strategio, quod Latini Prætorium appellant, quod poſtea etiam à Græcis appellatum eſt Prætorium, ob diverſa Fora. Mihi veriſimilius videtur, quàm certo ſciam, an hoc Theodoſiacum Forum ſit illud magnum Prætorium, quod pulchrius effectum à Juſtino Rege & Domnini opera intelligitur ex verſibus Pauli Silentiarii, quos ſubjungam, ut clariùs liqueat Prætorium Græcis uſitatum fuiſſe, ut alia pleraque Latina:

Παύλου Σιλεντιαρίου εἰς τὸ μέγα πραιτώριον καλλωπισθέν.

Κόσμον Ἰουστῖνος βασιλεὺς ῥυπόωντα καθήρας,
Καὶ τὰ μέγιστα Δίκης ἠγλάϊσεν τεμένη.
Σοῖς δὲ πόνοις Δομνῖνε κατηφέα νύκτα διώκεις
Ἐκ Θέμιδος μεγάρων, ἐκ βιότης μερόπων.

Cap. II.

De Regione Sexta, & de reliquis ædificiis antiquis ſecundi collis.

Regionem Sextam fuiſſe in parte Urbis ſeptentrionali, potiùs quàm meridiana, non noviſſem ex columna Conſtantini in hunc diem extante, neque ex Conſtantini Foro, neque ex antiqua deſcriptione, quamvis tradente Columnam Purpuream Conſtantini, quamvis deſcribente Regionem Sextam brevi peractam planitie, reliquam in devexo conſtitiſſe: niſi addidiſſet à Foro Conſtantini Scalam uſque, ſive Trajectum uſque Sycenum porrectam fuiſſe. Sycenus Trajectus appellatus fuit à Syca olim nominata, quæ nunc Galata, ſive Pera appellatur, ut pleniùs declarabo in Regione Decima tertia. Sextam Regionem conjunctam fuiſſe cum Quinta paulò ante ſignificavi ex vicinitate Neorii, Scalæque Chalcedonenſis, & trajectus Syceni, & Boſporiani portus. Cognita igitur Syca, aſſequor juxta planitiem maritimam ſubjectam ſub ſecundi collis radices fuiſſe Neorium, trajectumque Sycenum ſitum fuiſſe, ubi hodie trajectus eſt Galatinus, columnamque purpuream nunc extantem eſſe illam, quam antiqua deſcriptio in Sexta regione tradit fuiſſe: ſed quàm prope columnam, & Forum Conſtantini Senatus fuerit, ex Sextæ Regionis deſcriptione, quamvis Senatum continente, intelligere non poſſum. Verùm paulò infrà ex aliis ſcriptoribus Senatum oſtendam fuiſſe in Fori Conſtantiniani parte vergente ad Boream. Denique Regionem hanc partim fuiſſe in ſecundi collis dorſo, in quo Columna Purpurea hodie viſitur, & Forum Gallinarium, quod nunc Turci appellant *Taubaſar*, [*Taouck baſar*] officinæque telas tingentium, & domus Ænobarbi præfecti Claſſi Turcicæ, & templum Ali Baſſæ; partim in ſecunda valle, ejuſque latere

dextro, partim in planitie littorali ſubjecta ſub hanc vallem, & radices ſecundi collis, quæ à frequentiſſimis habitatur Judæis.

Cap. III.

De Columna Purpurea, & Foro Conſtantini, & Palladio.

Qui à Magno Conſtantino res geſtas conſcripſerunt, tradunt illum Columnam Porphyreticam cycloterem, hoc eſt, teretem, & circulis laureatis cinctam (quam Regionum Urbis deſcriptio appellat Purpuream) ab Urbe Roma, ut fama eſt, advectam, ſtatuiſſe in Foro nuncupato Placoto, ex eo, quòd planis & latis lapidibus, quos Græci *placas* appellant, conſtratum eſſet, & ſimul ſupra hanc Columnam collocaſſe ſtatuam ex ære factam admirabilem, ſive propter artem, ſive ob prægrandem magnitudinem. Antiquo enim opere, ſummoque artificio perfecta erat, ut ſpirare videretur, quam dicunt olim, Apollinis Iliaci fuiſſe imaginem, eamque divinum Imperatorem ſuo nomini dedicaſſe, ejuſque capiti nonnullos clavos eorum impoſuiſſe, qui corpus Domini affixiſſent ſalutari Cruci, atque in hac ſtatua ſcalpenda curaſſe hæc verba:

Σὺ Κύριε, κόσμου κοίρανος καὶ δεσπότης,
Σοὶ νῦν προσῆξα τήνδε σὴν δούλην πόλιν,
Καὶ σκῆπτρα τάδε, καὶ τὸ τῆς Ῥώμης κράτος.
Φύλαττε ταύτην, σῶζέ τε ἐκ πάσης βλάβης.

Cedrinus adjungit ſub Columnam duodecim cophinos illos literis ſacris illuſtres ſubjeciſſe. Hæc Columna Porphyretica non gradibus pervia eſt, ſed ſolida. Itaque falſo tradit Fulvius antiquarius cochlidem eſſe. Zonaras ſcribit etiamnum in ſuam ætatem ſtatuam Conſtantini extitiſſe ſupra columnam, regnanteque Alexio Comneno verno tempore, cùm alia permulta cecidiſſe vento vehementiſſimo perflante, tum Conſtantini Magni ſtatuam ſupra Columnam Porphyreticam collocatam detractam, & peſſundatam, diffractamque in multa fruſta multos obvios intereriſſe. Scriptor rerum geſtarum ab Alexio Comneno addit fulmine non modo ſtatuam dirutam, ſed etiam tres zonas columnæ dejectas fuiſſe, quænam hæ zonæ fuerint, intelligitur ex his, quæ mox adjungam. Hæc quidem Columna etiam nunc extat in culmine ſecundi collis, aliquantum quidem diminuta, non tam vetuſtate, quæ vetuſtiſſima eſt, quàm incendiis & terræmotibus, ventorum turbinibus: non enim jam habet ullam ſtatuam, imo etiam tribus zonis, ſive ſpondylis ſupremis, ſive circulis (ob quos Hiſtorici cycloterem columnam hanc dicunt quaſi circulis diſtinctam, (privata fuit turbine ventorum temporibus Alexii Comneni; locoque ſpondylorum aucta fuit acceſſione ſtructuræ ſuperædificatæ teretis, ejuſdem craſſitudinis, & æqualis reliquo ſcapo, cujus ſupra excelſum ſtylobatem marmoreum quadratum quoquoverſus latum undecim pedes & dodrantem, altum duodeviginti pedes ſtatuta eſt ſpira Dorica marmoris porphyretici conſtans plintho, toro inferiore & ſuperiore, & intermedia ſcotia: ſupra ſpiram ſcapus Columnæ, perimetrum habens pedum circiter triginta trium ſtructilis: non enim ex uno lapide ſcapus conſtat, ſed ex octo lapidibus velut ſpondylis, quorum ſinguli una corona, ſeu zona, ſeu toro, ſeu nodo laureato cinguntur juxta commiſſuram lapidum, quæ nulla apparebat cùm integra erat, tecta nodis eminentibus: ita enim nodi intertexti laurinis foliis & baccis ſinguli ſcalpti in ſumma parte ſingulorum lapidum, ſeu ſpondylorum eminenter expreſſi ſunt, ut commiſſura videri nequiret: ac ſi nulla ex parte læſa eſſet, uno ex lapide facta videretur non modò vulgo, ſed etiam quibuſdam Hiſtoricis, qui falſo prodiderunt eam Columnam ex uno lapide factam eſſe, atque adeò irrident eos, qui non credunt eſſe unius lapidis, ut idiotas deceptos zonis æreis, quibus tum cingebatur & ſpondylis ornatus cauſa, ut ipſi aiunt, additis. Nunc zonas æreas non habet, ſed aliquot ferreos circulos aſtringentes Columnam partim incendiis corruptam. Loco zonarum dejectarum turbine ventorum ſuperædificatus eſt ſpondylus ex multis lapidibus, in quo ſummo eſt Græca inſcriptio nomen Regis illius continens, qui poſt caſum ſtatuæ Conſtantinianæ ſupremum ſpondylum ſtructilem ſuperimpoſuit. Hujus Columnæ ſimilitudinem gerebant columnæ, quas deſcribit Athenæus in hanc ſententiam: In Ægypto excitatas fuiſſe columnas teretes, & rotundas, variis ſpondylis conſtantes, aliis nigris, aliis albis, alternatim ſitis, earumque capitula ſimiliter rotunda extitiſſe, quæ ambiret ſcalptura univerſa ſimilis roſis paululum apertis: calathum nuncupatum non elices [quemadmodum in Græcanicis operibus] neque folia aſpera circumdant, ſed lotorum, & palmarum recenter natarum fructus, atque interdum plurimorum florum genera ſcalpta ſunt: hoc verò ſub radice ciborium, quod eminet ſupra ſpondylum ad commiſſuram capituli floribus & foliis diſtinctum ſimilem diſpoſitionem habet. Ita Ægyptii columnas conficiunt, parieteſque albis,

& nigris lateribus alternatim sitis construunt. Hanc Athenæi rationem adhuc Ægyptios, Syros, Persas servare vidi, parietes alternis ordinibus colorum construentes, divites quidem, lapidibus, aut laterculis naturaliter variis; mediocres arte & pictura variatis. Has zonas dicunt quidam sculptas fuisse ad præsagiendam bonam præsignificationem annorum Constantini, seu victoriarum multitudinem. Equidem ipse potiùs arbitror esse designatrices coronarum laurearum, quibus Apollo delectatur; hancque columnam antiquam Colossæi Apollinis sustinuisse statuam, quam Constantinus, Apollinisque statuam sibi attribuit, sive semper victori, sive quòd Apolline delectaretur, ut cum cæterorum statuas deorum everteret, Delphici Apollinis statuam, & tripodem in Hippodromo statuerit: id quod significat Rhetor ille Belga, qui dixit Panegyricum Constantino, cùm inquit, *ubi Constantine deflexisses ad Apollinis templum toto orbe pulcherrimum, vidisti credo, Apollinem tuum coronas tibi offerentem, quæ tricenûm singulæ ferunt omen annorum: hic est humanarum numerus ætatum, quæ tibi utique debent ultra Pyliam senectutem, & imò, quod credo, vidisti, teque in illius specie recognovisti, cui totius mundi regnum deberi vatum carmina cecinerunt. Quod ego nunc demum arbitror contigisse, cùm tu sis, ut ille juvenis & lætus, & salutifer, & pulcherrimus Imperator.* Si Turcus, quem apposueram, ut conscensa basi metiretur, quæ ipse designaveram, & præsens dissimulanter respiciebam rectè perticam tenuit, qua metiebatur, spondylum imum deprehendi ex nota perticæ, quam ille inciderat spondylum altum esse novem pedes & quatuor digitos, tori verò latitudinem sesquipedalem, ejusque expressionem extra spondylum projectam esse sex digitos: torum voco ejus calcaneum. Itaque singuli lapides, quos spondylos nominavi, alti decem pedes & dodrantem. Est igitur altitudo octo spondylorum circiter octoginta sex pedum & dodrantis: adde superstructum spondylum cum Abaco; adde spiram, & stylobatem, & gradus quatuor sub stylobatem subjectos marmoreos, quorum imus altus à terrâ pedem & sex digitos, secundus tantundem, tertius sesquipedem, quartus tantundem. Hujus Columnæ, seu potiùs Colossi, cùm sustineret ingentem illam statuam Constantini, locus, quo nomine appellaretur olim, ex antè scriptis nondum planè cognosci potest: nam Placotum Forum, in quo Zonaras & alii recentes Historici docent sitam illam fuisse, cùm non meminerit Procopius, neque quisquam illorum temporum, dubitabam primùm num esset Forum Constantini, etsi mihi verisimile videbatur Constantinum suam Columnam statuisse in suo Foro, ut Trajanus suam Cochlidem statuerat in Foro sui nominis. Sed quàm mox Socrates dissensionum Christianarum historicus me admonuit Forum Placotum esse Forum Constantini, tradens Arium cùm prope Forum Constantini, in quo Columna purpurea locata esset, accessisset, vehementi alvi dejectione periisse: sed clariùs liquet Placotum fuisse, quod olim appellaretur Forum Constantini, ex Palladio Minervæ, quod Zonaras tradit à Troja Constantinum transtulisse in Forum Lacotum (Placotum;) Procopius in Forum Constantini: *Maleventi*, inquit, *ferunt Diomedem convenisse Æneam ex Ilio venientem, eique ex divino responso dedisse simulacrum Minervæ, quod ipse quondam Ulysse auxiliante ab Troja abstulisset, cùm ambo ad explorandum prius eò profecti fuissent, quàm à Græcis Ilium caperetur.* Præterea huc adjungunt, Diomedi ægrotanti, & sciscitanti de ægritudinis eventu, prædictum fuisse ex oraculo, non prius illum à morbo liberatum iri, quàm viro Trojano id simulacrum tradidisset. Ubi tamen illud esset, Romani se scire negant, imaginem duntaxat ex lapide sculptam monstrant, quæ in hoc tempus in templo Fortunæ ante Minervæ statuam collocata est, in ea quidem templi parte, quæ spectat ad Orientem. Illa quidem imago, quam dixi ex lapide sculptam, gerit præliantis similitudinem, vibrantisque velut in acie hastam, habens vestem oblongam, cujus facies non similis est simulacro Minervæ, quale insculpitur à Græcis, sed ab Ægyptiis. Byzantini asserunt Constantinum in Foro sui nominis hanc statuam posuisse sub terra defossam: ex quibus Zonaræ & Procopii verbis patet Forum Placotum & Constantinianum Forum idem esse. Cujus quidem cognitio non negligenda, sine qua Urbis Regiones quatuor, Urbisque incendia perspicuè cognosci non possunt: nam Tertia continet Tribunal Fori Constantini: Sexta à Foro Constantini usque ad Scalam Sycenam porrigitur, continens Columnam Constantini: Septima à parte dextra Columnæ Constantini usque ad Forum Theodosii continuis extenditur porticibus: Octava, continet partem Fori Constantini. Incendia excitata sub Justiniano & Basilisco, usque ad Forum Constantini grassata sunt; sub Leone à Foro Constantini usque ad Taurum incendio ædificia conflagrarunt.

Jam verò memor quorundam curioso-

rum, quibus à me aliquando percontantibus, unde Constantinus Palladium illud adeptus fuisset, respondi mihi dubium videri. Nam quòd Zonaras tradit à Troja, quomodo potuit tot ante sæculis deleto Ilio, ut etiam Strabo ipse sedem multis chartis investigare conetur? Quid quòd sublatum à Diomede & Ulysse? nam ab antiqua Roma tollere qui potuit toties incensa? præsertim Romanis ipsis ignorantibus, ut ait Procopius, ubi illud esset. Scriptores tamen Latini tradunt à Diomede datum Æneæ, servatum fuisse Lavinii, postea translatum Romam asservatum fuisse in æde Vestæ. At Græci aliter tradunt, inter quos Pausanias tempore Adriani scribit in arce Minervæ illud fuisse Athenis omnium sanctissimum, quod jam inde ab initio de communi omnium curiarum consilio dedicatum esset in Acropoli delapsum de cœlo. Quale autem id fuerit, ligneumne, an æneum, signum an scutum, controversum est. Quidam scribunt fuisse scutum, ut Romæ ancilia: aliter sentiunt Dion & Diodorus, qui scribunt fuisse signum ligneum & tricubitale, cœlo lapsum in Pessinunte urbe Phrygiæ, dextra tenens hastam, læva colum & fusum: verisimilius est fuisse simulacrum ex nomine Palladis, cujus statua, ubicunque fuerit, appellatur Palladium. Procopius testatur statuam Minervæ, quam Romani demonstrant in æde Minervæ, non esse qualem Græci scalpunt: illam enim dicit lapidem esse gerentem imaginem præliantis, & hastam vibrantis: sed & etiam Græci dicunt ejus statuam hastam tenere, ob robur similiter & clypeum; ex eo, quòd sapientia omnes insidias repellit: galeatam esse, propterea quòd sapientiæ fastigium est invisibile: oleam gerere, quæ est materia lucis: & Gorgonem in pectore habere, ob mentis celeritatem. Minerva in sua Ægide habuit ad pectus pictam Noctuam, & Gorgonem: Noctuam quidem profunditatem indicans consiliorum: omne enim tenebrosum prudentia intelligit, & absconditum.

Sed plura de Palladio quàm necesse sit præsenti instituto dixi, idque fortasse ut Palladii notas velut tesseram darem, admoneremque eos, qui post me inter Barbaros peregrinari volent, primùm accedant Constantinopolim, Palladiumque à Constantino sub terra defossum effodiant, ut eo armati insidias, ærumnas, incredibilia discrimina repellere queant. Quod ipse oblitus effodere, mecumque ferre, incidi in omnia pericula: quo si munitus fuissem, ut cæteras insidias evitassem, ita admissus fuissem in arcem Minervæ, à qua me Turci rejecerunt, cùm diu versatus essem Athenis, cupiens propiùs spectare templum Minervæ, etiam nunc extans Dorico opere confectum, peristylio circumdatum quadraginta octo columnarum. Sed extra jocum, Minervâ illâ divinitùs de cœlo delapsâ, quæ existimatur Sapientia patris, prorsus non carui, quæ me non modò in sua æde Sophia nuncupata semel periclitantem, sed sæpissimè procul apud barbaras gentes abjectum, funditùs perditum excitavit, erexit, recreavit.

CAP. IV.

De Senatu & Nymphæo, statuis Fori Constantini, Philadelphio, Musæo, de Labaro & Suparis, de morte Arii, & de templis Telluris, Cereris, Persephonæ, Junonis, Plutonis.

ANtiqua descriptio in eadem Regione ponit Columnam purpuream, Senatum, atque in Quinta Nymphæum. Quàm autem hæc ipsa propinqua inter se sita essent, non explicat: sed proxima inter se illa fuisse non aliunde cognoscere potui, quàm ex incendio excitato regnante Leone Verinæ marito, quo deflagrasse Zonaras & Cedrinus narrant, in Fori Constantiniani parte ad Boream vergente domum maximam nuncupatam Senatum, æneis statuis, & lapidibus porphyreticis ornatam, in qua fuit porta Dianæ Ephesiæ, Trajani donum, de manubiis Scytharum continens Gigantum pugnas, Jovis fulmina, Neptunum cum tridente, Apollinem cum sagittis, in parte portæ infera Gigantes in dracones impetum facientes, manibus glebas jactantes, oculis truculentis suspicientes. In hanc domum Senatus, principésque cives convenientes consilia capiebant, dabantque; atque eandem Rex ipse adibat, cùm vestem consularem capiebat. Opus præclarum & persplendidum. Tum eodem incendio iidem illi testantur consumptam fuisse alteram domum sitam è regione Senatus, appellatam Nymphæum, ex eo; quòd in ea domo nuptias hi celebrarent, qui domos non haberent capaces multitudinis. Iidem dicunt etiam in hujus Fori parte occidentali statuam fuisse Minervæ Lindiæ, quæ gerebat galeam, habebatque Gorgonium monstrum, & collum circumplicatum serpentibus: sic enim Minervæ simulacrum antiqui consignant. Fuisse etiam in parte Fori orientali Cedrinus tradit Amphitriten, unam ex Sirenibus, habentem forcipes cancri in capitis temporibus. Ignotus scriptor asserit in eadem parte Fori Sirenas fuisse, quas quidam

appellarent equos marinos : earum tres etiam sua ætate extitisse ad divi Mamantis locum suburbanum. In Fori Constantiniani parte vergente ad Boream fuisse Crucem illam pergrandem à Constantino excitatam supra columnam excelsam, quam viderat in cœlo, cùm omnes testantur, tùm Eusebius, etsi nominatim non dicit in Foro, tamen in media Urbe regia cùm illum excitasse testatur [in] Roma antiqua, par est eum eam etiam in media nova Roma eandem constituisse, cùm idem testetur in omnibus regiis ædibus, atque aliis insignibus locis Constantinopoleos ipsam statuisse, qualem viderat in cœlo: in cujus symbolum Sozomenus Salaminius scribit Constantinum transmutasse nuncupatum à Romanis Labarum insigne bellicum omnium honoratissimum, quod Regem antecedere, & à militibus adorandum esse lege sancitum erat : quod Romani imperii signum nobilissimum Constantinum arbitror præcipuè in Christi signum commutasse, ut consueto aspectu & cultu desuescerent à ritibus patriis subditi, de quo Prudentius:

> *Christus purpureum, gemmanti textus in auro,*
> *Signabat Labarum; clypeorum insignia Christus*
> *Scripserat: ardebat summis Crux addita cristis.*

Quod Eusebius æqualis temporum Constantini testatur se suis oculis vidisse in hanc formam confectum: *Procera*, inquit, *hasta cornu habebat transversum in crucis formam facta, in cujus suprema parte corona ex lapidibus pretiosis, auroque affabrè facta erat, in qua salutaris nominis nota Christi nomen duabus primis literis designabat, quas coronæ circulus complectebatur; in quo medio P, litera designabat figuram illam, quæ* Chiasmos *Græcè appellatur: ex cornu transverso quod secabat hastam, velum appensum erat.* Ex qua quidem Eusebii descriptione quid sit Labarum intelligere licet : quid Syparum (quod Labari partem esse, quam Eusebius dicit velum appensum ex cornu Crucis transverso) ex Tertulliano colligere licet, qui longè ante Eusebium & Constantinum Labarum expressit Crucis similitudinem gerere in hanc sententiam: *Qui Crucis nos religiosos putas, consecraneus noster erit, cùm lignum aliquod propitiatur, viderit habitus, cùm materiæ qualitas sit eadem, viderit forma, dum ipsum Dei corpus sit, & tamen quantò distinguitur à Crucis stipite Pallas Attica, & Ceres farrea, quæ sine effigie rudi palo, & informi ligno præstat. Pars Crucis est omne robur, quod erecta statione defigitur. Nos sic fortè integrum, & totum Deo colimus. Sed & Victorias adoratis, cùm in trophæis Crucis intestina sint trophæorum. Religio Romanorum tota castrensis, signa veneratur, signa jurat, omnibus diis præponit: omnes illi imaginum suggestus insignes, monilia crucium sunt: Sypara illa vexillorum, & Labarorum, stolæ Crucium sunt. Laudo diligentiam, noluistis nudas & incultas Cruces consecrare.* Arnobius sive Minutius Felix eadem tradit : *Cruces*, inquit, *nec colimus, nec optamus : vos planè, qui ligneos deos consecratis, Cruces ligneas, ut deorum vestrorum partes forsitan adoratis : nam & signa ipsa & Labara vexilla castrorum, quid aliud, quàm inauratæ Cruces sunt, & ornatæ? Trophæa vestra victricia non tantùm simplicis Crucis faciem, verùm & affixi hominis imitantur.* Ex quibus patet Sypara esse vela, quæ appensa erant ex Labaris, hoc est, ex insignibus militaribus & trophæis, quæ insculpta Romæ in fornicibus Imperatorum etiam Labara appellare possumus, & vexilla insculpta cùm alibi, tum in Cochlide Trajani quadrata, ut navium vela, Sypara appellare possumus. Denique omnia insignia Romanæ militiæ, omniaque trophæa, quæ sculpta Romæ videntur, Crucis similitudinem gerunt. Seneca significat Sypara, sive Supara esse velum insigne navium Alexandrinarum, quibus solis licebat Suparum intendere, quod in alto non omnes naves habent. Lucanus Supara velorum dixit, alias Suparum, sive Syparum vestimentum puellarum est lineum, de quo Affranius:

> *Puella non sum, si Suparo induta non sum.*

Præterea quòd ad hoc institutum non pertinet Festum & Donatum scribentes Syparium scenicum esse velum, quo Mimi Scenicique artifices utebantur ad scenam velandam, quod populo obsistebat, & hæc Syparia pro aulæis ætas posterior usurpavit, de quo intellexit Satyricus Poëta:

> *Consumptis opibus, vocem Damasippe locasti*
> *Sypario.*

Apuleius ait, Aulæo subducto, & complicitis Sypariis scena disponitur. Seneca nuncupat verba, & cothurno, & Sypariis fortiora, quæ grandia sunt, & supra sublimitatem tragicam extolluntur. Unde nos etiam appellare possumus Sypara crucium & velorum ob eorum excelsam sublimitatem.

Jure quispiam me jam dicet egredi paulò longiùs extra institutum; fateor: Sed quid faciam, nisi paululum respirem, coactus in tantas angustias ruinarum no-

væ Romæ? Ex qua etiam cùm floreret, cives liberi cœlum suspicere non poterant ob illius angustias. Ego verò peregrinus quid videre possum, ubi nemo indigena quicquam mihi monstrare potuit. Itaque vel argumenti exilitate augenda, vel respirandi causa respondebo his, qui Crucem in cœlo visam à Constantino, putant à monachis introductam. Nullum miraculum extare mihi videtur in monumentis literarum pluribus testimoniis probatum oculatis, quod Eusebius illorum temporum æqualis tradit non modò visum à Constantino, sed etiam à toto exercitu in ipsa die media: quod non modò Christiani homines illius ætatis, sed etiam dubii (quamvis Crucem detestarentur) professi sunt. Tanta fuit hujus rei fama, ut Romani testentur in arcu triumphali (quem Constantino dedicarunt) instinctu divinitatis vicisse Maxentium, etsi modò Maxentiani, & parum religioni Christianæ conciliati; adeò ut in arcu Constantini non immutarint in eam Crucis figuram, in quam immutaverat Constantinus: sed talia insculpenda curarint, qualia Trajanus, Severus, reliquique Imperatores gestasse videntur ex antiquis monumentis etiamnum Romæ extantibus. Nazarium Christianum fuisse, ex ejus filia Euphemia, virgine Christiana, suspicor magis, quàm ex *Panegyrico* perspicio, quem dixit Constantino, ubi ait: *In ore omnium Galliarum visos esse, qui se divinitus missos præ se ferrent, & quamvis cœlestia sub oculis hominum venire non soleant, quod crassam & caligantem aciem simplex, & inconcreta substantia naturæ tenuis eludat: illi tamen*, inquit, *auxiliatores tui, aspici, viderique patientes, ubi meritum tuum testificati sunt, mortalis visus contagium refugerunt. Sed quænam illa fuisse dicitur species? qui vigor corporis, quæ amplitudo membrorum? quæ alacritas voluntatum? flagrabant verendum nescio quid, umbone corusci, & cœlestium armorum lux terribilis ardebat: tales enim venerant, ut tui crederentur. Hæc ipsorum sermocinatio, hoc inter audientes ferebant: Constantinum petimus, Constantino imus auxilio. Habent profectò & divina jactantiam, & cœlestia quoque tangit ambitio: illi cœlo lapsi, illi divinitùs missi, gloriabantur, quod tibi militabant.* Omitto cætera pleraque. Quidam scribunt locum, in quo erexit hanc grandem Crucem supra columnam auratam fuisse in Philadelphio, collegio eorum, qui Musis studerent, quod fuisse prope Columnam purpuream, ostendit Epigramma id inscriptum:

Ἐν τῷ πορφυρῷ Κίονι εἰς τὸ Φιλαδέλφιον.

Εὔνους μὲν βασιλεῖ Μουσήλιος, ἔργα βοῶσι
Δημόσια· θεναρὴν πεῖσματα πίστιν ἔχει.
Μουσεῖον Ῥώμῃ δὲ ἐχαρίσατο, καὶ βασιλῆος
Εἰκόνα θεσπεσίην ἐντὸς ἔγραψε δόμων.

Et Aliud:

Τιμὴν μουσοπόλοις πόλεως χάριν ἐλπίδα κυρῶν,
Ὅπλα δὲ τῆς ἀρεταῖς, χρήματα τοῖς ἀγαθοῖς.

Et Aliud:

Ταῦτα λόγοις ἀνέθηκεν ἑκὼν Μουσήλιος ἔργα,
Πιστεύων καθαρῶς ὡς θεός ἐστι λόγος.

Julianus præfectus Urbis ante Musarum domum Anastasii statuam auream posuit, nobilitatam versibus geminis, quibus etsi ingeniosis, & cultis, tamen in qua parte Urbis illa domus fuerit, non intelligitur. Cùm Manueli Regi denuntiatum esset in Fori Constantiniani parte occidentali supra fornicem, jam inde ab antiquis temporibus stare muliebres statuas ex ære factas, unam Romæam, alteram Ungaram, ac Romanam à sua base excedentem propendere: Ungaram stare rectam in sua sede, Regem ea denuntiatione permotum, misisse fabros, qui erigerent Romæam, & demolirentur Ungaram: existimantem statuarum mutatione Romæas res mutari, extollique. In eodem foro cùm aliorum insignium virorum statuæ erant, tum Longini Præfecti urbis, in quem Arabius Scholasticus inscripsit hos versus:

Νεῖλος, Πέρσαι, Ἴβηρ, Σόλυμοι, Δύσις, Ἀρμένιοι, Ἰνδοί,
Καὶ Κόλχοι, σκοπέλων ἐγγύθι Καυκασίων,
Καὶ πεδία ζείοντα πολυαστερέων Ἀγαρηνῶν
Λογγίνου ταχινῶν μάρτυρές εἰσι πόνων.
Ὡς δὲ ταχὺς βασιλῆι διάκτορος ἦεν ὁδεύων
Καὶ ταχὺς εἰρήνην ὤπασε κευθομένην.

Prætereo Themistium Philosophum (quem Constantinopoli præfecerat Valentinianus & Valens suis scriptis nobiliorem, quàm statua ulla, Urbisque præfectura) prope forum Constantini. Socrates narrat Arium illum Arianæ sectæ principem periisse. *Arius*, inquit, *cùm esset Constantinum Magnum allocutus, ex aula regia egressus, stipatus Eusebii satellitibus, per mediam urbem circumspectatus incedebat: postquàm prope Forum Constantini venisset, ubi purpurea Columna extat, metu quodam conscientiæ animi sui sic perterrefactus est, ut valdè alvi dejectione commoveretur: ac cùm percontatus esset, ubinam prope secessus esset, didicissetque pone Forum Constantini secessum, eò accessit: animi defectio hominem urget, ac simul cum vehementi alvi dejectione intestinum excidit, & sanguinis copia sequitur, & simul cum*

sanguine tenuia intestina, & jecur, & lien: ibique subita morte periit. Socrates adjungit hunc secessum sua ætate monstrari pone Forum Constantini, & macelli in porticu: jam verò eorum, quæ traduntur fuisse in Foro Constantini, excepta porphyretica Columna nihil extat: ne Forum quidem, nempe totum exædificatum, adeò ut Columnæ porphyreticæ astructum sit Xenodochium, & prope ædes religionis Mametanæ ab Ali Bassa ædificata. Cujus vestibulum benè amplum marmoreum sex columnis luculentis ornatum est, quatuor quidem marmoris albi, duabus verò Thebaici, quarum imus scapus habet perimetrum septem pedum & quatuor digitorum: quæ etsi benè proceræ sunt, tamen habent binas bases, inferiorem marmoream, superiorem æream, ut habere solent pleræque Turcorum, qui hoc didicerunt (ut pleraque) à Græcis solitis columnas augere spiris æreis. Prope hanc ædem via duntaxat intermedia Schola est profitentium Mametanam theologiam, ubi est atrium quadratum circumdatum porticu sustentata duodeviginti columnis, partim viridibus, partim albis. Paulò infra Ali Bassæ ædem est altera ædes religionis Turcicæ, posita in supercilio vallis secundæ, quæ vestibulum marmoreum habet sex columnis nitens, quarum duæ sunt marmoris pyropœcili, duæ albi, undis glaucis varii, duæ marmoris misti obscurè virentis, & maculis albis distincti.

Ex his, quæ antè scripsi fuisse in secundo colle, explorata est pars Regionis Tertiæ, in qua Tribunal Fori Constantini consistebat, & tota ferè Regio Quinta & Sexta. Præterea in secundi collis partim clivis, partim in planitie littorali sub ipsum subjecta, Dionysius Byzantius, ponit ædes Telluris, Cereris, Proserpinæ, Junonis, Plutonis, Telluris quidem supra sinum extra mœnia antiqui Byzantii templum non tectum [designans antiquæ Telluris vim liberam] clausum parietibus lapide expolito constructis. Supra Telluris templum ait fuisse Cereris, & Proserpinæ templa paria, in eisque picturas copiosas, prioris sæculi insignes reliquias, statuasque exactæ artis non inferiores, summa arte elaboratas: ad exitum sive abscessum maris fuisse duo templa Junonis, & Plutonis, eorumque nihil superfuisse sua ætate, nisi nomina, Junonis quidem Persas combussisse in expeditione Darii contra Scythas ulciscentis ea, quæ Byzantini accusabantur in Regem moliti esse; Philippum verò Macedonem cùm Byzantium obsideret, materiaque egeret, Plutonis templum evertisse: sed hominum memoriam cognomina illorum retinuisse. Hoc enim Plutonis Acram, illud Heræam Acram, id est, Junoniam appellatam esse; ibique juvenes quotannis hostias mactasse anno desinente & incipiente. Has Acras fuisse in clivis secundi collis potius, quàm in planitie littorali sub ipsum subjecta, verisimilius videtur ei, qui vidit hanc maritimam planitiem, in qua nulla Acra est: itaque cùm Dionysius ait Plutonis & Junonis Acras esse κατὰ ἀπόβασιν τῆ θαλάττης, has Acras fuisse in parte collis attingente mare, cùm fortè tum portus clausi, & navalia manufacta in planitie maritima attingerent collis radices, portusque cornua efficerent Acras. Aut si aliter res habet, Acræ interpretandæ sunt oræ maritimæ. Sed de his copiosius in *tractatione Bospori.*

Cap. V.

De Septima Regione.

Antequam venissem in rem præsentem, facilè existimabam me percepturum situm Septimæ Regionis ex antiqua Regionum descriptione, quæ dicit eam in comparatione superioris planiorem, quamvis & ipsam circa lateris sui extremitatem abire in mare decliviorem. Quis ex his eam agnosceret, cùm aliæ Regiones Urbis abeant in mare decliviores circa sui lateris extremitatem? Nam quod addit hanc à parte dextra Columnæ Constantini usque ad Forum Theodosii continuis extensam porticibus, & de latere alio quoque pari ratione porrectis usque ad mare velut seipsam inclinare, & ita deduci, habere autem Ecclesias tres: Hirenem, Anastasiam, & sancti Pauli, Columnam Theodosii intrinsecus usque ad summitatem gradibus perviam, partemque ejusdem fori: quod cùm neque extet, neque ejus memoriam retineant nostræ ætatis homines, in quo loco fuerit, neque ulla, quæ tradantur fuisse in hac Regione, supersint; mihi primùm videbatur dubium, quæ pars Columnæ esset dextra: à quo quidem dubio non me liberabat Titus Livius, scribens Romulum regiones ab Oriente ad Occasum determinasse dextras; ad Meridiem, partesque ad Septentrionem, lævas: nam eo modo vergeret hæc regio ad Meridiem, cùm tamen postea sim demonstraturus vergere ad Septentrionem. Neque Geographi me expediebant, qui septentrionalem plagam respicientes, ubi altitudinem poli quærunt, orientalem partem habent dextram. Varro Astrologorum Orizontem distinguentium rationem secutus nonnihil lucis mihi afferebat, cùm definit partes cœli quatuor: fini-

ſtram ab Oriente, dextram ab Occaſu; anticam ad Meridiem, poſticam ad Septentrionem. Hac Varronis diviſione judicabam Septimam Regionem eſſe ad occaſum Columnæ, ſed certus non eram, an Romuli cœli diviſionem, an Aſtrologorum ſequeretur antiqua deſcriptio. Itaque adhuc hæſitabam, quoad tandem magna inquiſitione deprehendi ubi fuiſſet Theodoſii columna, & veſtigia quædam templorum Anaſtaſiæ & Hirenæ: ex quibus cognovi Septimam Regionem vergere à ſummo dorſo promontorii ad Sinum; clariuſque antiquam deſcriptionem potuiſſe loqui, ſi ita deſcripſiſſet ab Oriente ad Occaſum pergenti à parte dextra, Septimam Regionem à Columna Conſtantini uſque ad Forum Theodoſii continuis extenſam eſſe porticibus. Hæc Regio continebat loca ubi hodie maximum totius urbis Forum, quod Turci *Bezeſtein* appellant, ubi omnia pretioſa à mercatoribus vendi ſolita aſſervantur, ut temporibus regum Chriſtianorum in domo Lampterum. Hanc alibi, quàm ubi hodie eſt Forum Turcorum, conjicio ex incendio incitato ex Milliario aureo ſub Rege Juſtiniano, quo Cedrinus tradit conflagraſſe magnam partem urbis, & magnam ſacram ædem, ejuſque Chartophylacium, & duas porticus uſque ad Forum Conſtantini, atque Octogonon, & Severi balneum appellatum Zeuxippum, ſimulque inſignem domum appellatam Lampterum, à luminibus veſpertino tempore lucere ſolitis, tectum ligneum habentem, in qua mercatorum facultates aſſervabantur, ut ſerica, & auro contexta, aliaque pretioſa: denique omnia pulchra urbis ornamenta eo incendio exarſerunt, quæ reliqua ſuperfuerant ex priore illo magno incendio. Potuiſſem reddere Lampteras, Latinè Lucernas, niſi nomina propria traduci non debere exiſtimarem, niſi Titus Livius Lamptera uſurpaſſet. *In ſinu*, inquit, *maris intimo poſita Urbs Phocæa eſt, oblonga forma duûm millium & quingentorum paſſuum ſpatium, murus amplectitur totidem ex utraque parte in arctiorem velut cuneum, Lamptera ipſi appellant: mille & ducentos paſſus ibi latitudo patet; inde in altum lingua mille paſſuum excurrens medium ferè ſinum velut nota diſtinguit: Urbs cohæret faucibus anguſtis, duos in utramque regionem verſos portus tutiſſimos habet, qui in Meridiem vergit Nauſtathmos ab re appellatus, quia ingentem vim navium capit, alter prope ipſum Lamptera eſt.* Unde vero mihi proximum videtur Maſſilienſes Phocenſium colonos appellaſſe Lamptera ſtagnum in ora Provinciæ Narbonenſis ſitum, quod *Laternam* vocat Plinianus Codex in lucem editus.

CAP. VI.

De Tauro, & Foro Theodoſii, & Columna Cochlide Theodoſii, & de Tetrapylo, & Pyramide ventorum, de ſtatuis Arcadii & Honorii, de templis Hirenæ & Anaſtaſiæ, & de Scironiis petris.

Cum exiſtimarem me non planè aſſequi poſſe Septimam Regionem, neque Taurum, (qui ut cognoſci non poteſt, niſi cognita Theodoſii Cochlide Columna, ita ſine Tauro non cognoſcitur Octava Regio;) magno ſtudio inveſtigavi illorum veſtigia: cumque diu ubi Columna fuiſſet Theodoſii, intrinſecus uſque ad ſummitatem pervia inveſtigaſſem, tandem à paucis accepi, iiſque ſenibus, ſitam fuiſſe in ſupercilio dorſi continentis planitiem jugalem tertii collis, vergente ad occaſum hybernum, prope balneum novum, quod ædificavit Paiazitus Rex; qui eam Columnam, ut commodiùs Balneum conſtrueret, ante quadraginta annos, quàm ego Byzantium veniſſem, everterat. Supra id Balneum, verſus Boream, eſt via lata, habens tabernas librarias, & ciſternam antiquam; à Borea autem clauſtrum regiarum Gynæconitidum: quæ quidem via lata dilatatur in aream magnam verſus Orientem, in qua extrema orientali eſt ſepulchrum Regis Paiaziti, cum templo & Xenodochio. Hanc Theodoſii Columnam Cedrinus inquit, ex omnibus partibus fuiſſe ſimilem illi, quam Arcadius erexit, in hunc diem in Xerolopho colle extantem: eam nos ſuo loco deſcribemus. Zonaras ait Columnam Tauri à Magno Theodoſio excitatam, trophæa & pugnas Theodoſii habentem, bene pugnatas contra Scythas & Barbaros, tum viam intus ſurſum ferentem, tum Theodoſii ſtatuam in ſummo faſtigio ſtatutam, quæ cecidit terræmotu eo anno, quo Roma antiqua capta eſt. Anaſtaſius Rex multa opera ex ære facta, inter quæ erat Magni Conſtantini ſtatua, fudit, effecitque ſui nominis, ac tituli ſtatuam æneam equeſtrem inauratam, eamque ſupra columnam Tauri, in qua priùs fuerat Theodoſii Magni ſtatua, collocavit. Ex his cognoſcimus Taurum fuiſſe, ubi Columna Theodoſii fuit. Quibus cognitis, cognoſcimus in tertii collis dorſo, & clivis ejuſdem Septimam Regionem fuiſſe, habentem porticus continuas à Columna Conſtantini ad Forum Theodoſii, quod etſi Septima Regio continet, (etſi non addit, quàm prope

Columnam

Columnam Theodosii id fuerit,] tamen proximè fuisse colligere licet, non modò ex æmulatione Fori Trajani Hispani, qui Romæ in medio Foro sui nominis habuit similem columnam ei, quam Theodosius Hispanus in nova Roma postea erexit: sed etiam ex Evagrio assequimur, tradente incendium sub Leone ædificia combussisse à Foro Constantini usque ad Forum Tauri. Constantinopolitanus senex mihi narrabat etiam sua ætate Forum Tauri extitisse ubi Columnam Theodosii dixi, non minùs Hippodromo plenum innatis arboribus: & quoniam ibi latrocinia fierent, Mamethem Regem, qui Urbem cepit, exædificandum dedisse volentibus ædificare. Jam verò partem Fori Theodosii occupasse Forum Pistorium, aut vicinum illi fuisse, conjicio ex Zonara, tradente Nicephorum Phocam Regem ex Palatio ad Fontem Aureum, & prope Portam Auream sito redeuntem à populo conviтiis exceptum fuisse apud Forum τ̃ ἀρτοπωλίων, usque ad Columnam Constantini. Ignotus scriptor tradit Taurum fuisse in columna prope Forum ἀρτοπωλίων, in aula lapidibus strata, atque illic etiam fuisse portas quatuor in structura quadrilatera, & quatuor porticus in circuitu, quod appellat Tetrapylum, idque dicit prius Quatrivium nominatum. Georgius Cedrinus ponit Tetrapylum non procul à Tauri Foro, cùm inquit incendium regnante Leone exussisse in Tauro duas sacras ædes maximas, omni genere lapidum ornatas; unam quidem non longè à Tetrapylo, alteram incumbentem Foro Tauri. Idem loquens de incendio altero, excitato sub Leone, id dicit obvia quæque consumpsisse ab æreo Tetrapylo usque ad templum quod non nominat. Antiqua Regionum descriptio Urbis, tradit Constantinopolim habuisse unum Tetrapylum aureum, sed non scribit in qua Regione fuerit: nescio an urbs duo Tetrapyla habuerit, unum aureum, alterum æreum, an duntaxat unum, quod fuerit primò aureum, deinde auro sublato æreum remanserit. Joannes Rhetor (sicut citatur ab Evagrio) narrat temporibus Zenonis Regis Mamianum insignem senatorem Constantinopoli fecisse regias porticus structura decoras, illustrique splendore ornatas, atque inter duas porticus tanquam quoddam confinium excitasse Tetrapylum, columnisque & ærea materia ornasse: ac sua quidem ætate porticus regium nomen obtinuisse prioris ornamenti reliquias marmorum Proconnessiorum humi stratorum gestantes, sed structuram insignem non retinentes: at Tetrapyli ne tenue quidem vestigium remansisse. Ignotus author dicit in Tetrapylo fuisse cubiculum supra columnas, ubi defuncti Regis consanguinei, & Regina exodion exciperent, & flerent mortuum, intro abditi velis, usque ad sextam diei horam: tum defunctum prætereuntem exciperent, & comitarentur usque ad templum Apostolorum, ubi mos erat sepelire reges. Tetrapylum mihi videtur fuisse templum olim quadrifrontis Jani non longè à Capitolio Constantinopolitano; ut olim fuit Romæ quatuor portis ornatum, quatuor anni tempora designans. Janus enim appellatur ab eundo; ideoque transitiones perviæ Jano sacræ, & fores ædium Januæ nominantur. Quidam scribunt in Foro Pistorio fuisse Tetrascéles pyramidatum. Georgius Cedrinus ait Tetrasceles esse machinam quadricrurem, quam dicit ventorum ἔριν, hoc est, *pugnam* appellatam Magnum Theodosium excitasse pyramidis figuram gerentem, animalibus scalptis ornatam, & plantis, & fructibus, & corymbis aureis punicorum malorum similitudinem gerentibus, & nudis Cupidinibus; quorum alii inter se arridebant, & superiores inferioribus illudebant, alii saltabant, juvenes tubis æneis ventos inspirabant: in summa pyramide simulacrum æreum volucre situm, flatus ventorum indicabat. Statuæ Arcadii & Honorii erant prope Columnam Theodosii patris, Arcadii quidem in fornice orientali, Honorii verò in fornice occidentali. Socrates populi Christiani Historiæ concionalis scriptor, tradit ex aquæductu, quem Valens in Urbem induxerat, & construxerat ex ruinis Chalcedonis, Clearchum Urbi præfectum ὑδρεῖον maximum construxisse in Foro, sua ætate appellato Theodosii, quod vulgari sermone dictum est *Aqua liberalis*, & *abundans*, propter quam populus hilarem festum egit: quod Socrates appellat ὑδρεῖον, hoc est, *Cisternam*, sive *Lacum*. Zonaras & Cedrinus appellant Nymphæum, quod similiter dicunt præfectum urbis ex aquæductu Valentis construxisse in Tauro; festumque maximum celebrasse; omnemque populum convivio excepisse. Ex quibus assequimur, quod Socrates Forum Theodosii appellat, Zonaram & Cedrinum appellare Taurum; idemque esse Forum Tauri, & Forum Theodosii: Nymphæumque Tauri aliud esse, & diversum à Nymphæo, quod prope Forum Constantini situm è regione Senatus, antè vidimus domum magnam fuisse, ex eo sic appellatam, quòd in ea nuptias hi celebrarent, qui domos non haberent capaces multitudinis. At illud Tauri Nymphæum fuisse, sive lacum, sive piscinam, sive cisternam, quam fuisse intra claustrum

Gynæconitidum regiarum, occupans partem Fori Theodosii, verisimile est: in quas penetrat aquæductus Valentis, ex quo multa castella aquæ sita, cùm in lateribus tertii collis, tum maxima in claustro mulierum regiarum. Thermas Carosianas à Carosa filia Valentis Regis nominatas fuisse in tertio colle liquet ex antiqua Regionum Urbis descriptione; sed in qua parte, non explicatur, neque ipse definire possum an funditus perierint, an in earum fundamentis sint ædificatæ thermæ, quas maximas à Turcis ædificatas videmus partim in dorso tertii collis, partim in lateribus. Antiqua descriptio Regionum ponit in hac Septima Regione ædes Hirenæ, & Anastasiæ, sed in qua parte fuerint, non declarat, neque nunc ex vestigiis cognosci potest: sed ex historia deprehendi potest ædes Hirenæ in qua parte collis tertii fuerit, quæ tradit cùm Urbs caperetur à Francis & Venetis, incendium exortum fuisse à Synagogio Saracenorum in parte inclinata ad mare,& vergente ad Boream, proxima templo divæ Hirenæ. Id fuisse intra septum regiarum mulierum primò intellexi à senibus nescio quibus, deinde adverti turrim excelsam extra claustrum mulierum, sitam in latere tertii collis vergente ad ortum æstivum, quadratam, Hirenem etiamnum vulgo appellatam, nescio an ab æde divæ Hirenæ, an à Regina Hirene. Tria Hirenæ templa Constantinopoli fuisse reperio ex literarum monumentis: primum antiquæ Hirenæ nuncupatum, quod Socrates tradit Magnum Constantinum ædificasse; id prope Sophiam fuisse, antè demonstravimus: secundum, quod jam dico positum in tertio colle, quod antiqua Urbis Regionum descriptio tradit fuisse in Septima Regione: tertium ponit Procopius, tradens Justinianum ædificasse ad ostium sinus Cornu nuncupati templum Hirenæ martyris. Jam verò templum Anastasiæ dicunt alii fuisse eo loco, ubi est *Bezestannum* novum, hoc est, Basilica nova: alii ubi visitur hodie cisterna multis columnis marmoreis sustentata, sita inter Fori Basilicas, & sepulcrum, & Xenodochium Pajaziti Regis. Sozomenus ait Gregorium cùm ex Nazianzo migrasset Constantinopolim, conciones habuisse in ædicula à studiosis suarum concionum structa, quam postea reges perillustrem structura & amplitudine maximam effecerunt, Anastasiamque nominarunt: sive ex eo, quòd illa ipsa, quæ in concilio Nicæno constituta fuissent, & jamdudum Constantinopoli intermortua jacerent, in hac æde iterum emerserint, & revixerint, Gregorii Nazianzeni concionibus; *sive*, inquit, *cùm esset in hanc ædem multitudo populi congregata, mulierque gravida ex superiori porticu cecidisset, eoque casu interiisset, communi facta omnium prece revixit, ex eoque ædes appellata est Anastasia.* Ex his Sozomeni verbis patet errare recentes hanc ædem divæ Anastasiæ Romanæ attribuentes. Descriptio Regionum Urbis duntaxat appellat Ecclesiam Anastasiam (quam ego arbitror esse) unam fuisse ex his duabus, quas maximas & ornatas omni genere lapidum Cedrinus scribit incendio excitato regnante Leone conflagrasse, unam non procul à Tetrapylo, alteram incumbentem Foro Tauri. Cùm *de Bosporo Thracio* scripsi, demonstravi, ut in clivis infimis tertii collis vergentibus ad Septentrionem sitæ essent Petræ Scironides, à Megarensibus & Corinthiis deductoribus coloniæ Byzantinæ ita nominatæ, ob similitudinem difficilis loci, quam habent cum Petris Scironiis sitis inter isthmum Corinthiacum, & Megaram.

Jam verò quid tertius collis præcipuum contineat, dicam. Est in ejus dorso sepulchrum Pajaziti Regis, cum Xenodochio, & ampla æde Mametana ab eo excitata ad similitudinem Sophiæ ædificata, quæ concamerata opere lateritio & tecta plumbo vestibulum habet amplum, stratum marmore albo, circumdatum quatuor porticibus, quas sustinent insignes columnæ exquisitissimi marmoris: in quo medio exilit aqua in sublime, deinde decidit in magnum craterem emittentem aquam salientem multis siphunculis. Ædes cum vestibulo circumdata ex tribus partibus magna area, clausa partim muris, partim Xenodochio, ex quarta parte contiguo horto, in quo medio est sepulchrum Pajaziti Regis, ædicula Cylindri medii similitudinem gerenti circumdatum. Præterea in tertii collis dorso sunt Palatia Gynæconitidum regiarum, clausa excelso muro, qui cùm venissem Byzantium ambibat plusquam duo milliaria. Nuper Soltanus Soleimanus occupavit mediam partem ingentibus substructionibus sui futuri sepulchri & Xenodochii, quæ nunc excitantur luculentis marmoribus conquisitis ex multis regionibus imperii Turcici, ut videas humi jacentia infinita genera marmorum, non quidem nuper excisa ex lapidicina, sed infinitis antè sæculis vagantia per diversa regnantium ædificia non modò Byzantii, sed totius Græciæ, atque adeò Ægypti.

In Regione Septima, tres vidi cisternas antiquas, quarum non meminit antiqua Urbis descriptio: unam in Foro Tauri, alteram inter Regis Pajaziti sepulchrum, & Forum Bezestannum; utrasque columnis

marmoreis ſuſtentatas : tertiam in tertii collis clivo vergente ad Septentrionem, ad quam adhuc extant ſex columnæ Corinthiæ marmoris Arabici affabrefactæ, benè proceræ & craſſæ. Sub columnarum ſtylobatis eſt tubus aquæ teſtaceus, ex quo aqua defluebat in ciſternam lateritiam, cujus concamerationem ſimiliter lateritiam ſuſtinent viginti pilæ lateritiæ. Supra ciſternam olim erat area ædis religionis Chriſtianæ, quam reges Turcorum demoliti ſunt, ejuſque redivivis lapidibus ædificia ſua adornarunt. In latere ejuſdem collis pertinente ad occaſum, templum Mametanum extat, quod habet veſtibulum ſuſtentatum duodecim columnis, quarum ſex Arabici marmoris. Paulò ſupra hoc templum eſt aliud templum, olim dicatum divo Theodoro, ornatum columnis. Id non illud quidem eſt, quod Procopius tradit Juſtinianum ædificaſſe ante mœnia Urbis in loco nuncupato Rheſſio. Alia ædes olim Chriſtiana, nunc Mametana, extat inter Septum Mulierum & ſepulchrum, quod excitavit Rex Soleimanus filio ſuo Mametho, veſtita cruſtis varii marmoris.

Cap. VII.

De Octava Regione, & de poſtera parte tertii collis.

Octavam Regionem fuiſſe à tergo tertii collis vergente ad Meridiem, non aſſequor ex antiqua Regionum Urbis deſcriptione, quæ tradit Octavam Regionem ex parte Tauri nulla maris vicinitate conterminam, anguſtiorem quàm latiorem; ſpatia ſua in latitudinem compenſare: (ex hac enim deſcriptione neſcio vergat ne ad Meridiem, an ad Septentrionem:) ſed ex eo octavam Regionem agnoſco, quòd tradit eam continuiſſe partem Fori Conſtantini, & porticum ſiniſtram Taurum uſque, jam edoctus Septimám Regionem continuiſſe Porticum dextram à Columna purpurea ad Forum Theodoſii. Ex quibus intelligo partem Promontorii, à mari pertinentem ad mare, ſitam inter Columnam Porphyreticam, & Taurum, in dorſo dividi in ſeptentrionale latus, & meridionale porticibus dextris, & ſiniſtris perpetuis à Columna purpureâ ad Taurum uſque porrectis, dividentibus ſeptimam Regionem ab octava; illam continere porticus dextras, hanc ſiniſtras. Harum porticuum nulla hodie veſtigia extant, ſed duntaxat via lata, quæ per medium Promontorii dorſum à Sophia ad muros terreſtres diſcurrit. Hæc regio continebat etiam Capitolium, & Baſilicam Theodoſianam, quæ ambo veriſimile eſt fuiſſe prope Theodoſii Forum, ejuſque Columnam: atque etiam ex Zonara & Georgio Cedrinò colligere poſſumus, tradentibus incendium illud imperante Leone excitatum conſumpſiſſe in Tauro domum maximam, & maximè illuſtrem accommodatam conſiliariis, & regi: illis quidem ad ſimul conveniendum, & conſultandum de rebus agendis; huic verò cùm eſſet Conſul ad præſidendum conſilio: quam iidem addunt habuiſſe duodecim columnas varias ex marmore Troico factas, altas viginti quinque pedes, cujus tectum ſuſtineretur quatuor arcubus: hujuſque domus longitudinem adjungunt fuiſſe plus minus ducentorum & quadraginta, latitudinem verò centum quadraginta pedum. Hanc domum fuiſſe Baſilicam Theodoſianam, aut Capitolium, ex his quæ jam antè dixi exiſtimare licet. Quæ quidem ipſa poſt incendium, quoquo modo fuerint refecta, nomen amiſiſſe colligo ex recentioribus ſcriptoribus, tradentibus in Tauro fuiſſe Palatium & Xenodochium: à quibus non diſſentiunt quidam ſenes Conſtantinopolitani, qui teſtantur etiam ſua memoria circa domum, ubi hodie cuditur moneta, vicinam Foro Theodoſii fuiſſe Palatium magnum, quod aliqui dicunt Mamethem Regem, qui cepit Conſtantinopolim, priùs incoluiſſe, quàm conſtruxiſſet ingens illud Clauſtrum Palatii ſiti in primo colle; ex illiuſque ruinis reges Turcorum ſua ædificia ornaſſe. Xenodochium, ſeu potiùs templum, quod erat ad occaſum æſtivum Tauri, vidi dirui; ipſiuſque columnas transferri in ædificationem Xenodochii, quod Rex Soleimanus in monumentum chari filii conſtruxit. Videant ſacerdotes Græci, an hoc templum fuerit divi Pauli, quod Septima Regio continebat: ipſe nunquam eorum quenquam invenire potui, à quo id intelligere potuerim.

Cap. VIII.

De Nona Regione, & de templo Concordiæ, & de horreis Alexandriæ, & Theodoſii, & Thermis Anaſtaſianis, & de domo Crateri, & Modio, & de templo Solis & Lunæ.

Regionem Nonam fuiſſe à tergo tertii collis, partim in clivis ſubjectis ſub dorſum, in quo Taurum dixi, partim ſubditis jugo; in quo videmus partem aquæductus orientalem, & templum, quod filio dedicaſſe Regem Soleimanum antè dixi, partim in planitie littoris Propontici extenſi uſque ad Blanchæ hortos, ubi

olim Portus Theodosiacus, cùm ex aliis scriptoribus colligo, tum maximè non modò ex antiqua descriptione, quæ tradit Regionem Nonam pronam omnem, & in Notum deflexam, extensi maris littoribus terminari: sed etiam ex Octava Regione, quæ cùm ex parte Tauri nulla maris vicinitate terminetur, assequor Octavam Regionem occupasse planitiem dorsi, in qua dixi Taurum fuisse, non autem sub hanc planitiem subjectos clivos, Nonamque Regionem sub Octava partim subjectam fuisse ex ea parte, quæ tendit à Tauro ad Notum, & littus Proponticum, partim positam fuisse in clivis duplici inclinatione devexis, una à Tauro ad occasum hybernum, altera ab ædibus Genisarorum ad Meridiem. Tum etiam ex æde Concordiæ percipitur, ubi Nona Regio fuerit: sed in qua parte hujus Regionis templum Concordiæ, Horreaque Alexandrina, & Theodosiana fuerint, Nona regio, quæ illa continet, non declarat: sed vel ratione, vel aliorum scriptorum testimonio consequi possumus. Evagrius ubi templum Concordiæ fuerit (quam Regionum descriptio ὁμονοίαν vocat) designat, describens incendium Imperante Leone excitatum in parte Urbis ad boream vergenti sævisse à Bosporio portu usque ad Apollinis templum antiquum; in parte verò Urbis meridiana à portu Juliani usque ad domos non longè sitas ab æde Concordiæ. In media autem Urbe à Foro Constantini usque ad Taurum: idque incendium per longitudinem urbis extensum fuisse in quinque stadia. Ex quibus percipiemus id fuisse in ea parte Regionis nonæ supposita lineæ porrectæ à foro Tauri ad littus Proponticum: id quod clariùs liqueret, si quis à Foro Constantini ad Forum Tauri quinque stadia ambularet, ibique signum figeret: deinde ex Portu Juliani per maritimam planitiem quinque stadia versus Occidentem pergeret, ibique alterum signum poneret, & cum altero ad Taurum fixo conferret; non longè aberraret à vestigiis ædis Concordiæ, quæ hodie non extat, neque templum Thomæ Apostoli, quod fuisse prope ædem Concordiæ noscitur ex iis, quæ anteà scripsi de Portu Juliani. Horreum Theodosianum non longè à Portu Theodosiaco posito olim in hortis, qui nunc *Blanchæ* appellantur, verisimile videtur non modò ratione architectonica, quæ præcipit horrea esse facienda juxta portus, qui nulli sunt, neque in Octava, neque Nona Regionibus, sed in Duodecima Regione vicina Nonæ Regioni ex ea parte, ubi fuit Portus Theodosiacus. Sed etiam vero proximum apparet, Theodosium adornasse Portum Theodosiacum Horreo & Foro à suo nomine appellatis. Sed de Portu Theodosiaco pleniùs loquemur infrà.

Supra [locum] hortorum *Blanchæ* nuncupatorum, olim Portum Theodosiacum continentium extremam partem ad ortum Solis pertinentem clivus à Septentrione eminet, in quo est templum vulgò nominatum *Myreleos*, habens intra se cisternam, cujus camera lateritia sustinetur columnis marmoreis circiter sexaginta, ubi Horreum olim fuit, quod depravatè Suidas appellat *Horeium : Statua*, inquit, *Maimi, qui duxit exercitum contra Scythas, stabat in nuncupato Horeio, ante domum Crateri, quæ nunc est Myrelei, & prope manus æreas, propeque Modium æreum.* Modium autem fuisse justam mensuram, quo pleno frumentum emeretur & venderetur, Valentinianum Regem lege sanxisse, ut numismate duodecim modii venderentur, nemine contradicente, quendam nautam hoc non facientem dextra manu mulctatum fuisse. Hinc Manus æreas ibi statutas esse, Modium æreum positum fuisse in fornice Amastriani inter duas Manus æreas à Valentiniano: alii tradunt ex eo, quòd Valentinianus sanxisset, ut modius non ad regulam, sed ad cumulum venderetur, cuidam contrafacienti manus præcisas fuisse. Georgius Cedrinus loca Amastriani fuisse inquit appellata à quodam vili homine, cujus patria esset Amastrum, ob paupertatem Constantinopolim profecto, sive ab infamia, quòd omnes malefici & homicidæ ibi persolverent pœnas, nomen turpissimum adeptum fuisse execrandorum causa Paphlagonum. Idemque scribit ibidem templum fuisse maximum Solis & Lunæ, Solis quidem in curru albo, Lunæ verò ut sponsæ ductæ in quadriga mariti, Phidiæ opus: infrà autem juxta fundamenta sedisse in throno sceptrigerum populis præcipientem regnantibus obediendum esse: ibidemque juxta solum fuisse Jovis statuam ex marmore albo, similem jacenti in lecto, opus Phidiæ. Quòd si Crateri antè nominata domus fuit Crateri Sophistæ, in ea fuit ejus suggestus versibus Juliani Ægyptii celebratus. Præterea Nona Regio continebat Thermas Anastasianas, quas Marcellinus ait appellatas ab Anastasia sorore Constantini. Sozomenus narrat Marcianum Grammaticum docuisse filias Regis Valentis, Anastasiam & Carosam, ab earumque nominibus appellata balnea, usque ad suam ætatem Constantinopoli fuisse.

CAP. IX.

De Tertia Valle, & Decima Regione, de domo Placidiæ, & regia Placidiana, de aquæductu Valentiniano, & Thermis Constantianis, & de Nymphæo.

DEcimam Regionem vergere ad Septentrionem, & sitam fuisse in Valle Tertia, ejusque latere orientali, & in Promontorii supra Tertiam Vallem eminenti dorso, per quod ab Occidente ad Ortum aquæductus, tam fornicati supra terram, quàm concamerati subterranei feruntur, ex Regionum Urbis descriptione liquet, tradente Nonam Regionem pronam omnem, & in Notum deflexam, extensi maris littoribus terminari: decimamque in aliud civitatis latus à Nona Regione platea magna velut fluvio interveniente dividi, esseque tractu planiorem, nec usquam præter maritima loca, inæqualem longitudini ejus, latitudine non cedente contineri templa Sancti Acacii, Thermas Constantinianas, domum Augustæ Placidiæ, Nymphæum majus aliaque plura, quorum nulla nunc extant, neque quantumlibet diu & diligenter vestigarim, à nemine viventium intelligere potui, in qua parte Regionis Decimæ fuerint, duntaxat nonnulla excerpsi ex mortuorum scriptis. Ex quibus deprehendi erratum esse in libello antiquæ descriptionis Regionum tradente Decimam continere Thermas Constantinianas, quas nullas fuisse Constantinopoli invenio, sed duntaxat Constantianas, quarum meminit Sozomenus Salaminius loquens de his, qui quod Joanni Chrysostomo favissent ex Constantinopoli effugiebant: *Sentientes*, inquit, *populi impetum, postridie Templum Magnum reliquerunt, & Pascha celebrarunt in publico Balneo multæ multitudinis valde capaci, nominato à Constantii Regis nomine.* Suidas dicit Elladium Alexandrinum tempore Theodosii Parvi scripsisse Ecphrasin Thermarum Constantianarum. Socrates tradit Valentem Regem muros Chalcedonis jussisse everti, & lapides ad Constantinopolis publicum Balneum ædificandum transportari, cui nomen esset Constantianæ. Additque in uno lapide, ex his, qui transportati essent, incisum fuisse oraculum, quod jam inde ab antiquis temporibus in occulto fuerat, tunc manifestum factum esse, significans cùm in Urbe foret abundans aqua, tunc quidem murum Balneo fore usui. Sed infinitas gentes barbarorum in terram Romæorum excursuras, multa mala patraturas, tandemque & ipsas perituras esse. Socrates addit oraculum quale fuerit:

Ἀλλ' ὅτε δὴ νύμφαι δροσερὴν κατὰ ἄστυ χορείην
Τερπόμεναι στήσονται ἐϋστεφέας κατ' ἀγυιάς,
Καὶ τεῖχος λουτροῖο πολύστονον ἔσσεται ἄλκαρ,
Δὴ τότε μυρία φῦλα πολυσπερέων ἀνθρώπων,
Ἄγρια, μαρμαίροντα, κακὴν ἐπιειμένα ἀλκήν,
Ἴστρου καλλιρόοιο πόρον διαβάντα σὺν αἰχμῇ,
Καὶ Σκυθικὴν ὀλέσει χώρην καὶ Μυσίδα γαῖαν,
Θρηϊκίης δ' ἐπιβάντα σὺν ἐλπίσι μαινομένῃσιν,
Αὐτοῦ κεν βιότοιο τέλος, καὶ πότμον ἐπίσποι.

Zonaras & Cedrinus similiter hoc vaticinium ponunt: sed eo loco, quo Socrates dicit δροσερὴν, scribunt ἱερὴν, aliasque voces ponunt differentes, nempe pro λουτροῖο, λουτροῖσι, pro ἄγρια μαρμαίροντα, ἄγρια μαργαίνοντα; pro καλλιρόοιο, κιμμερείοιο. Socrates sic interpretatur oraculi versus: *Hoc vaticinium*, inquit, *contigit postea, cùm Valens aquæductum construxisset, aquamque copiosum urbi præbuisset, tum Barbaræ gentes invaserunt agros Romæorum.* Hoc vaticinium alio modo potest interpretari. Postea enim quàm Valens Aquæductum in Urbem induxisset, Clearchus Urbis præfectus ex Aquæductu derivatum maximum ὑδρεῖον construxit in Foro nunc nuncupato Theodosii, quod voce populari decantatum est aqua abundans, in quo festum hilarem Urbs egit. Hocque esse prædictum à vaticinio, τὸ χορείην τερπόμεναι στήσονται ἐϋστεφέας κατ' ἀγυιάς. At quædam secundum vaticinium paulò post facta sunt, cùm murus Chalcedonis everteretur Byzantii, & Nicomedenses, & Nicenses, & Bithynenses obsecrabant Valentem Regem, ut desisteret evertere muros. Rex iratus vix suscepit eorum preces: itaque ut se à juramento exsolveret quo se obstrinxerat demoliturum, muros Chalcedonis simul demoliri jubebat & simul implere demolita alteris lapidibus longis: & nunc licet videre in quibusdam muri partibus, ut maximis & admirabilibus saxis structura vilis superædificata fuerit à Valente. Similiter Zonaras & Cedrinus dicunt Valentem mulctantem Chalcedonios, quòd tutati fuissent Procopium suum hostem, ex ruinis murorum Chalcedoniæ saxa traduxisse ad structuram Aquæductus, quem Zonaras appellat Valentem, Cedrinus modò Valentem, modò Valentinianum: quo copiosam aquam in urbem induxit, tum ad usum alium, tum ad balnea: ex quo Urbis præfectus effecit in Tauro Nymphæum Urbis magnitudine dignum, solennique festo indicto omnem populum convivio excepit: ac multo post (ut prædictum fuerat) barbaræ gentes in Thraciam in-

cursarunt, quæ postea deletæ sunt. Aquæductus Valentinianus adhuc extat excelsis fornicibus, à clivis quarti collis ad clivos tertii collis, pergens per Decimam Regionem: cujus non meminisse antiquam Urbis Regionum descriptionem mirarer, cùm meminerit Horreorum Valentinianorum, nisi etiam permultorum sua ætate extantium monimentorum non meminisse scirem. Regnante Constantino Leonis filio Iconomacho anno à Christi humano Natali die septingentesimo quinquagesimo nono tanta fuit siccitas, ut ne ros quidem de cœlo caderet, exaruerintque Constantinopoli cisternæ & balnea, & fontes, qui prius juges fluebant: quod intuens Constantinus Imperator, aggressus est renovare aquæductum Valentinianum: quem, cùm usque ad Heraclium incolumis is permansisset, ab Avaribus dirutum, restituit accersitis fabris ex diversis locis: ab Asia quidem, & Ponto mille ædificatores, & ducentos albatores; à Græcia quingentos figulos laterculorum; ex Thracia quinque millia operariorum, & bajulûm, & ducentos fabros tegularum: quibus omnibus præfecit principes, executoresque operum, ac patricium unum. Itaque opere perfecto, aqua introivit in urbem, discurrens per confinia Nonæ Regionis, & Decimæ. Multi enim Aquæductus per dorsum sex collium discurrunt subterranei, & unus supra terram Valentinianus, quem qui scripserunt de rebus gestis Andronici tradunt per magnum Forum euntem, & ferentem aquam dulcem, & puram Andronicum Regem renovavisse, & auxisse; addidisseque ei fluvium, quem nominant Hydralem: ad cujus fontem turrim & Palatium construxit, quo æstate recrearetur: ex eodemque fluvio aquam duxit in Urbis locum, quem vocant Blachernam: sed turrim Andronici odio Isacius successor evertit. Procopius dicit Justinianum Acacii ædem exolescentem restituisse, & columnis undique albis illam circumdedisse, similibusque marmoribus ædis solum constravisse, ædemque lapidum candore vestiisse, ut omne templum nivibus tectum videretur. Porticus autem ædi adjectæ sunt duæ, quarum altera vergens ad Forum columnis circumdata est. Jam antedicta verba Procopii desunt Codici edito, itaque eo studiosiùs addidi. Acacii templum Georgius Cedrinus ait fuisse in loco appellato Heptascalo: alii scriptores dicunt divi Acacii ædem appellatam in Scala, quam jam nulli ubi fuerit, cognoscunt: sed qui diligentiùs inquirere volet, dabo ei hanc notulam. Investiget domum maximam, quam Caryam historiæ appellant, ex eo, quòd nux esset in area illius: unde aiunt Acacium martyrem suspensum interiisse, & delubrum inde ei consecratum fuisse, quod aliqui putant in Neorio situm fuisse, ex eo, quòd legerint apud plerosque scriptores Acacii imaginem ex calculis vitreis inauratis factam, positam in templo ad Neorium sito fuisse. Sed hic Acacius alius est, quem non modò Historici, sed etiam Grammaticus Suidas tradunt, Episcopum Constantinopoleos fuisse regnante Leone Macello adeò ambitiosum, ut multi Acacii imagines ponerent in templis etiamnum viventis. Inde existimatum Doxomanem. Jam verò Placidiæ domum vidimus in Prima Regione: itaque vide an rectè legatur in hac Decima Regione *Domus Placidiæ*, an potiùs legendum sit *Placillæ*, an *Placidæ*: nam Agathius meminit regiarum Placidæ, sive Placidi his versibus, quos cum inscriptione mox addam:

Ἀγαθίου Σχολαστικοῦ, εἰς εἰκόνα ἀνατεθεῖσαν ἐν τοῖς Πλακίδου, ὑπὸ τῶν τοῦ νέου σκεινίου.

Θωμᾶν παμβασιλῆος ἀμεμφέα κηδεμονῆα,
Ἄνθεσαν οἱ τὸ νέον τάγμα μετερχόμενοι,
Θεσπεσίης ἄγχιστα συνωρείδος, ὄφρα καὶ αὐτῇ
Εἰκόνι χῶρον ἔχῃ γείτονα κοιρανίης.
Αὐτὸς γὰρ ζαθέοιο θρόνους ὕψωσε μελάθρου,
Πλοῦτον ἀεξήσας, ἀλλὰ μετ' εὐσεβίης.
Εὔγνωμον τὸ πόνημα· τί γὰρ γραφὶς οἶδεν ὀπάσσαι,
Εἰ μὴ τοῖς ἀγαθοῖς μνῆστιν ὀφειλομένην;

Post Scironides petras (quas antè dixi fuisse in latere septentrionali collis tertii) Dionysius Byzantius in planitie maritima tertiæ vallis, & quarti collis, dicit esse littus longum, non deterius ullo optimorum ad capturam piscium: nam maximè profundum est etiam juxta oram maris, & quietum, ubi olim locus Cycla nominatus, ex eo, quòd Græci barbaros ibi interclusissent: ubi etiam est ara Minervæ dissipatoriæ, designans dissipationem barbarorum interclusorum. Cycla locum sequitur Melias sinus piscationi aptus si quis alter, elatis promontorii lingulis, atque utrinque saxis occultis conclusus. Nunc in hac valle sinus non est, vetustate obrutus, & exædificatus, quod non modò ex sinu Melia, sed etiam ex Strabone conjicere liceat, cùm ait Sinum Ceras ideò appellari, quòd multis recessibus velut cornu cervinum ramosus sit; nunc recessus illi non sunt, nisi perpauci. Zosimus, qui scripsit historiam temporibus Arcadii & Honorii, testatur sua ætate tantam fuisse Constantinopoli multitudinem incolarum, ut non modò imperatores muros Urbis lon-

giùs Conſtantinianis muris promoverint, ſed etiam non parvam partem maris ambientis urbem obruerint palis circumfixis, & ædificiis ſupra palos impoſitis: Quid ex tempore Arcadii & Honorii, & quantum obrui potuit, ex tot & tantis ruinis Urbis projectis in mare? Meliam ſinum, inquit Dionyſius, excipit locus appellatus κῆπος; à terra inter paucas apta ad hortenſem culturam. Poſt Hortum ſequitur locus Apſaſius appellatus, ex ea re quam diximus in *Boſporo.*

PETRI GYLLII DE TOPOGRAPHIA CONSTANTINOPOLEOS, ET DE ILLIUS ANTIQUITATIBUS, LIBER IV.

Caput I.

De Undecima Regione; & de quarto & quinto collibus.

Undecimam Regionem vix agnoviſſem ex Urbis Regionum deſcriptione, quæ eam dicit ſpatio diffuſam liberiore, nulla parte mari ſociatam eſſe: verùm ejus extenſionem tam planam, quàm etiam collibus inæqualem: niſi addidiſſet illam continere in ſe martyrium Apoſtolorum. Quod etſi hodie non extat, tamen ex memoria ſenum Conſtantinopolitanorum inveſtigavi fuiſſe in dorſo quarti collis devexo in jugum tertiæ vallis prope officinas Ephippiorum, & ſepulchrum Mamethi Regis: quo cognito, aſſequor Regionem Undecimam in quarti collis fuiſſe dorſo, ejuſque lateribus tam vergentibus ad boream, quàm ſitis in ejus tergo: hancque Regionem attigiſſe Urbis muros terreſtres Undecimam Regionem dividentes à Decima quarta Regione, quæ ſpatio interjecto diviſa erat ab Urbe, muro proprio vallata, quam in ſexto colle extrà Conſtantiniana mœnia infrà oſtendam, incluſamque poſtea fuiſſe à Minore Theodoſio. Conſtantiniani muri traduntur ab Eugenii turri perrexiſſe uſque ad templum divi Antonii, & ædis Marianæ, quæ nuncupabatur Rhabdos, inde aſſurrexiſſe uſque ad Exacionion, terreſtrem murum, quod dicunt appellatum fuiſſe ex eo, quod extra muros terreſtres eſſet columna ſuſtinens Conſtantini Magni ſtatuam. Recentes ſcriptores tradunt Conſtantinum excitaſſe ædem divinæ Trinitatis in loco nuncupato Exacionio; nunc nominatam ædem * divorum Apoſtolorum: quin, ſi rectè exiſtimo, Conſtantini muros fuiſſe conſtructos in confinio quarti collis & quinti, prope Exacionion. Georgius Cedrinus ait terræmotu horribili cecidiſſe partes Urbis ad Exacionion ſitas, ut muros Urbis, ut templa decora, ut ſplendidas domos. Iidem authores recentes, non ſibi conſtantes alio loco dicunt, porticus à milliario pertinuiſſe ad Taurum uſque & Bovem æreum, & portas Joannis Hippodromi, quæ diſtant à templo Apoſtolorum plus mille paſſibus Romanis; tantundemque ferè à muris à Conſtantino poſitis: id quod conjici fortaſſe poteſt ex Sozomeno: *Theodoſius*, inquit, *contra Eugenium educens exercitum, egreſſus unum milliare extra Conſtantinopolim in æde divi Joannis Baptiſtæ, quam ipſe conſtruxerat in Hebdomo ſuburbio, à Deo precatus eſt, ut ſibi exercituique feliciter exitus belli eveniret*: ita enim Græcus habet Codex Sozomeni,

Θεοδόσιος τῆς Κωνσταντινοπόλεως ἐκδημῶν πρὸς τῷ Ἑβδόμῳ μιλίῳ γενόμενος προσεύξασθαι τῷ Θεῷ ἐν τῇ ἐνθάδε ἐκκλησίᾳ, ἣν ἐπὶ τιμῇ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐδείματο, αἰτῆσαί τε αἰσίαν αὐτῷ καὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ Ῥωμαίοις γενέσθαι τὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου. Qui neſciunt Hebdomum eſſe ſuburbanum Conſtantinopolitanum, interpretarentur ſeptimum milliare Theodoſium extra Urbem egreſſum: at Hebdomum ſuburbium eſſe ex eodem Sozomeno liquet, cùm alibi dicit Theodoſium caput Joannis Baptiſtæ ex vico Coſlao nuncupato, qui Pantichio Chalcedonis vicinus erat, tranſtuliſſe, & poſuiſſe ante Conſtantinopolim in loco Hebdomo nuncupato, quem mox ſuburbium olim fuiſſe, nunc verò intra muros Urbis eſſe in ſexto colle declarabo: infra quod ſi columna, à qua dicunt appellatum locum Exacionion, fuit illa, quæ in dorſo quinti collis bene excelſa undique procul longè eminere ſupra omnes domos paulò ante videbatur, facilè intelligeremus muros, quos poſuit Conſtantinus non proceſſiſſe ultra hanc columnam diſtantem à templo Apoſtolorum circiter quatuor ſtadia. Hanc columnam transferri vidi in ædificationem ædis, quam Rex Soleimanus conſtruere aggreſſus eſt. Cujus ſcapus eſt marmoris Pyropœcili, altus circiter ſexaginta pedes: ejus perimeter eſt tredecim pedum & dodrantis: capitulum Corinthium quidem, ſed marmoris albi. Ejus ſtereoma & ſtylobates, & baſis ſunt etiam marmoris albi: ſtereoma altum, ut id ſcalis aſcendere habuerim neceſſe: ſtylobates altus quatuor pedes & novem digitos; plinthus pedem & ſex digitos. Græci & Turci utrique ſua lingua hanc appellabant columnam Virginis, quam puto fuiſſe illam celebratam recentiorum ſcriptis ſupra collem poſitam, ſuſtinentem Veneris ſtatuam lapideam, quæ virgines ſuſpectas de ſtupro diſcernebat ab integris: nam ſi integræ & puræ ad eam propè acceſſiſſent, incolumes diſcedebant; ſin corruptæ, invitæ, & nolentes ſe denudantes ſua pudenda oſtendebant. Cùm Regionum Urbis deſcriptio ait Undecimam Regionem nulla parte mari ſociatam fuiſſe, exiſtimare oportet planitiem ſitam inter Sinum Ceratinum, & radices collis quarti extra Urbem fuiſſe, cùm etiam eadem deſcriptio Regionum dicat Urbis latitudinem continuiſſe pedum ſex millia centum quinquaginta, hoc eſt, unum milliare, & ducentos triginta paſſus: latitudo autem Iſthmi pergens per collem quartum & ſeptimum, per quos antiquus murus pergebat, excedit præſcriptam latitudinem. At Zoſimus antiquus hiſtoricus tradit Conſtantinum Magnum muris urbem cinxiſſe, qui omnem Iſthmum à mari ad mare interciperent. Itaque oportet in Decima Regione ponere planitiem ſitam inter Sinum & radices quarti collis.

Cap. II.

De templo Apoſtolorum, & ſepulchro Conſtantini Magni, de ciſterna Arcadiaca & Modeſtiaca, de Palatio Placilliano, & Bove æreo.

Euſebius ſcribit Conſtantinum Magnum templum Apoſtolorum ædificaſſe in altitudinem immenſam, idque veſtiviſſe omni genere marmorum variorum, & fulgentium ab imo ſolo ad tectum, quod totum tenuibus lacunaribus auratis ornavit, teguliſque æreis texit multo auro perlitis, ſplendorem ejaculantibus etiam in eos, qui vel procul illas intuerentur. Structura templi ſuperior ex ære & auro eminenti expreſſione elaborata cancellos & feneſtras habens, templum circumdabat. Circa templum aula illuſtris erat in aërem purum & apertum patens, cujus porticus diſpoſitæ in quadrum circumdabant aream ſub dio expoſitam. Juxta porticus diſtendebantur regiæ ædes, & balnea, & ἀνακαμπτήρια, aliaque permulta domicilia æditimorum, aliorumque miniſtrorum templi commodè ædificata. Hæc omnia pius Rex in memoriam Apoſtolorum Servatoris noſtri poſteritati tradidit, duodecimque ibi loculos velut ſtellas ſacras memoriæ Apoſtolorum conſecravit, atque arcam, in quam ipſe poſt mortem includeretur, in medio Apoſtolorum poſuit, utrinque ſtipatam ſex Apoſtolis. Socrates adjungit: *Corpus Conſtantini aureæ arcæ impoſitum, in Urbem Conſtantinopolim tulerunt ejus neceſſarii, & ſepeliverunt in templo Apoſtolorum.* Zonaras Euſebium videtur non legiſſe, cùm ait id ſepultum in æde Apoſtolorum in porticu, quam ad ſepeliendum patrem Conſtantius condidiſſe traditur. Secundum viam latam, quæ tendit per dorſum Promontorii ab æde Sophiæ ad portam Adrianopolitanam, prope locum, ubi fuiſſe templum Apoſtolorum antè dixi, hodie monſtratur ſolium ex Porphyretico marmore factum, ſed vacuum, & carens operculo, longum decem pedes, altum quinque pedes & ſemiſſem, quod Græci & Turci dicunt eſſe Magni Conſtantini: ſed quàm verè, ipſi viderint. Mihi verò dubium videtur ex Euſebio & Socrate, tradentibus in arca aurea ſitum fuiſſe, niſi fortaſſe arcam auream

in

in solium illud Porphyreticum incluserint. Zonaras dicit Theodoram uxorem Justiniani ædem nuncupatam Apostolorum construxisse. *Fuerat*, inquit, *ibi ante Apostolorum templum à Constantino ædificatum, non quale nunc est, sed minùs pulchrum, & multò inferius.* Procopius jam inde ab antiquis temporibus ait fuisse Constantinopoli templum omnibus Apostolis sacrum, vetustate jam dirutum, ac casui obnoxium: quod Justinianus totum demolitus non modò renovare, sed & pulchrius, & majus efficere studuit in figuram crucis: cujus pars recta ad Orientem & Occidentem Solem existit; transversa verò altera ad ursam & ventum austrum: muris quidem utraque extrinsecus septa, intrinsecus verò circumornata columnis supra, infraque stantibus. Evagrius videtur ignorare à Magno Constantino id constructum fuisse, cùm ait id à Justiniano conditum fuisse; qui profectò, ut pleraque alia non primus condidit, sicut asserit Procopius, adulans rhetorum more: sed renovavit vetera, aut collapsa restituit, aut incensa reædificavit. Hujus ædis nulla restant vestigia, jam ne fundamentorum quidem: nisi fundamenta quædam Cisternæ, quæ aquam suppeditabant ædi Apostolicæ: in cujus quidem Cisternæ solo sunt officinæ, & tabernæ Ephippiorum circiter ducentæ, ubi fiunt, & venduntur non modò Ephippia, cæteraque equorum ornamenta Turcica: sed etiam vasa ex corio ad hauriendam aquam scitè facta, tum pharetræ, arcæ corio tectæ. Supra hanc Cisternam ædes Mametana cum Xenodochio sita est in planitie, quam Mamethes, qui Urbem cepit ex ruinis cùm aliarum ædium Christianismo sacrarum, tum ædis Apostolorum vicinæ ædificavit ad similitudinem ædis Sophianæ, ex lapide quadrato: testudineque semicircula texit lateritio opere facta, plumbo tecta, ut sunt omnia Turcica ædificia publica: vestibuloque ornatissimo eam illustravit quadrato, tam lato, quàm ædes ipsa, marmoreis pavimentis nitenti, & porticibus in quadrum dispositis: quarum arcus sustinentes concamerationem earundem columnæ ingentes exquisitissimi marmoris sustinent. In medio vestibulo, seu atrio est Enneacrunos, desiliens in magnum craterem marmoreum. Circa ædem, ingens area partim parietibus, partim longis ædificiis cincta, quorum partem possident sacerdotes, & literarum doctores, partem orientalem hortus muris clausus, in quo medio est sepulchrum Mamethi Regis, quod constructum est in figuram cylindri, velut delubrum hemisphæricum ex marmore candidissimo, tectum plumbo, fenestris cancellatis, & porta cum vestibulo ornatum. In hujus medio solo est solium Mamethi holoserico tectum: solum stratum stragulis Attalicis, in quibus desident perpetui flamines sodales, illud noctes & dies servantes. Extra aream, via duntaxat intermedia, Xenodochia ingentia sunt, lapide quadrato similiter ædificata, areas in medio habentia, & porticus columnis marmoreis circumdatas. Xenodochiis adnexi horti magni, muris clausi.

Denique ædes hæc cum circumvicinis ædificiis claudentibus aream, & cum Xenodochiis, continet in ambitu circiter sex stadia. Sub horum ædificiorum claustro idem Mamethes Thermas construxit totius Urbis maximas in solo Cisternæ antiquæ, quam arbitror aut Arcadiacam, aut Modestiacam, quas Regionum Urbis descriptio ponit in Undecima Regione. Hæ Thermæ duplices & geminæ sunt, nempe viriles & fœmineæ, inter se quidem conjunctæ, sed portis divisæ contrariis, quibus ingressus non patet ex Thermis alteris in alteras Thermas. Describam duntaxat viriles, cui similes sunt fœmineæ. In primo aditu habent Apodyterium, ex quo patet introitus in Tepidarium, ex Tepidario in Caldarium, quibus tribus membris thermæ constant inter se aditu conjunctis, sed tecto & pariete divisis in rectum ordinem dispositis. Apodyterium est ædificium quadratum lapide quadrato constructum usque ad concamerationem rotundam opere lateritio factam, cujus ambitus interior continens ducentos & quadraginta pedes, & octo digitos, circumdatur suggestu lapideo lato plus sex pedes, alto tres pedes. Paries Apodyterii à pavimento ad imas radices concamerationis altus triginta septem pedes. In medio Apodyterii solo marmoribus strato Crater magnus marmoreus in ambitu continens triginta septem pedes, altus tres pedes, plenus aquis salientibus. Ex Apodyterio duabus portis patet aditus in Tepidarium, ædificium in ambitu interiori continens centum pedes, constans quatuor arcubus sustinentibus tectum hemisphæricum efficientibus octo cellas; quarum una dimidio cæteris minor, habens à tergo latrinas, in quas totius balnei aquæ confluunt ad eas purgandas. In hujus pariete fistula aquæ defluit, qua Turci, ut solent, ab excrementis redditis lavantur. Ex his octo cellis sunt sex, singulæ habentes labrum, sed ita dispositæ, ut ex duobus arcubus singuli in medio habeant unam cellam, ex qua ad dextram & sinistram ingressus patet in aliam cellam. Alii duo arcus sic cellas habent, ut is, qui

est versus portas, ex quibus dixi aditum Apodyterio in Tepidarium, habeat cellam tam magnam, quàm ipse amplus est, in quo labra sunt ubi in pavimento marmoreo pannos Turci lavant. Quartus arcus substructo muro dividit Tepidarium à Caldario. In medio Tepidarii est Crater cum Siphonibus salientibus. A Tepidario una porta aditum præstat in Caldarium, tertium membrum, quod constat octo arcubus sustinentibus hemisphærium, efficientibus octo cellas extra magnum hemisphærium recedentes circumdantibus Caldarium in ambitu continens circiter nonaginta pedes, habens solum marmore stratum, quod medium efficit velut suggestum octogonum in circuitu continentem quinquaginta septem pedes & dodrantem, altum duos pedes & quatuor digitos, quem circumdat alveus discurrens inter octogonum & pavimentum, quo aditur in cellas, tam altum, quàm octogonum. Cellæ quatuor interiores, positæ in quatuor angulis, quoquoversus sunt latæ undecim pedes & tres digitos, usum præstantes Laconicorum, quorum sicco calore sudor elicitur. Eadem est mensura duarum cellarum extra duos arcus recedentium. Aliæ sex cellæ semicirculæ, quas efficiunt sex arcus, sitæ sunt in ambitu hemisphærici Tepidarii, largæ inter imas pilas arcuum undecim pedes, latæ quinque & dodrantem. Singulæ cellæ habent labrum marmoreum: præterea in una est solium marmoreum magnum. In parietibus Caldarii & Tepidarii, & cellarum, nullæ fenestræ sunt, sed duntaxat in tectis hemisphæricis, quæ tota ferè plena sunt foraminibus, quæ clauduntur vitreis supra tectum eminentibus, lampadis inversæ similitudinem gerentibus. Extra Thermas est hypocausti præfurnium, largum duos pedes & semissem, totidem altum, perenni igne milliarium æreum inversum calefacientis, & flammarum vaporem ejaculantis in cuniculos rectos, & transversos subterraneos calefacientes pavimentum Thermarum superimpositum. Rivus ductus ab agro suburbano non longè à præfurnio, canalem efficit largum sex pedes. Ex hoc derivantur cuniculi sive tubuli discurrentes per medios parietes circum Thermas: quorum unus transiens supra patinam milliariam, calidam aquam intromittit salientem in labra epistomiis clausa: alter supra concamerationem primi canalis transiens, frigidam in eadem labra ministrat altioribus fistulis, quas epistomiis clausas reserant, quoties lavantes calidam temperare volunt. Sed de usu lavandi Turcorum, & de ratione ædificandi balnea separato loco tractandum est. Nunc redeo ad institutam Regionem Undecimam, quæ Palatium Placillianum continebat, cujus Procopius meminit: *Cùm*, inquit, *Regem Justinianum Theodora Regina consolabatur his verbis: Habemus regias alias, quæ Helenæ appellantur, & Placillianæ à Placilla uxore magni Theodosii, quem ut Justinus Sophiam conjugem illustravit regiis Sophianis nuncupatis, ita verisimile videtur Placillam nobilitasse Palatio Placilliano, quam vehementer amasse Theodosium toti orbi patefecit Theodosii ira, qua ille exarsit in Antiochenos, quos in Laodicensium tradidit potestatem, quod Placillæ statuas in foro suo positas evertissent ob novum vectigal impositum.* Non addam jam cur Chrysostomus Andriantes scripserit. Potest etiam legi Palatium Flacillanum, à Flacilla, de qua Claudianus,

> *Sola novum Latiis vectigal Hiberia rebus*
> *Contulit, Augustos, Fruges, æraria, miles*
> *Undique conveniunt, totoque ex orbe leguntur:*
> *Hæc generat, qui cuncta regant. Nec laude virorum*
> *Censeri contenta fuit, nisi matribus æquè*
> *Vinceret, & gemino certatim splendida sexu*
> *Flaccillam Mariamque daret, pulchramquè Serenam.*

Bos æreus in Undecima Regione fuit: sed in qua parte, conjicere possemus ex magna Cisterna, quam recentes Historici tradunt conditam fuisse prope Bovem æreum à Niceta Eunucho temporibus Theophili Regis, si hæc extaret; aut si non extat, ejus nomen retineretur: aut si Forum extaret, quod nonnulli scriptores appellant Bovis Forum. Joannes Tzetzes in sua *historia* idem esse dicit Forum Bovis & Bovem locum ex æreo Bove sic appellatum. Is qualis fuerit, intelligitur ex Zonara: *Phocæ* inquit *tyranni corpus infelix combustum fuisse ad locum nuncupatum Bovem, ubi caminus fuit ex ære factus, figuram Bovis maximi gerens, ex Pergamo advectus.* Cedrinus scribit in hunc Bovem inclusum martyrem Antipam exustum fuisse. Quanta autem crudelitate laborarint aliquot tyranni Constantinopolitani, qui maleficos hoc tormento excruciarent, ex Tauro Agrigentinorum ostenditur, quem Phalaridi tyranno fecit *Perillus* à Plinio vocatus, ab aliis rectiùs *Perilaus*, Atticus faber ærarius, mugitus hominis pollicitus igne subjecto, primus illum expertus cruciatum justiorem sævitia artificis: *cujus opus*, ut Plinius ait, *nemo laudat*; & diu olim servatum est, ut quisque illud viderit, odio persequeretur artificis manus. Quæ causa artificem incitare potuerit, ut caminum effingeret in formam

Bovis, non aliam veriorem reperio, quàm usum linguæ Græcæ, quæ Caminos appellare solet Boves bonis lateribus, & robore præstantes. Ut enim Camini habent præfurnium in latere velut portam, ita Perilaus portam in latere Tauri effecit. Bovem hunc æreum traductum Constantinopolim fuisse ex Sicilia, aut Italia, potiùs quàm ex Pergamo, conjicio ex direptionibus regum Constantinopolitanorum, qui totum orbem spoliarunt ut suam novam Romam ornarent. Jam verò ubi hic Bos æreus fuerit, à permultis civibus percunctatus sum, sed à nemine intelligere potui: quamvis non ignorent Bovem quendam fuisse Constantinopoli æreum; quamvis à majoribus suis, quasi per manus oraculum de hoc Bove æreo traditum jactitare soleant: quamvis ejus interpretationem suis temporibus attribuant rectiùs, quam Joannes Tzetzes vir quidem eruditus, qui in sua *varia historia* ante trecentos & septuaginta annos scripta ita id interpretatur. *Oraculum*, inquit, *Constantinopoli jactabatur ejusmodi*, βοῦς βοήσει τε, καὶ ταῦρος δὲ θρηνήσει: *Bos mugiet, taurus lugebit.* Ex hoc Constantinopolitani imaginati sunt fore calamitates, & metus, ut innumerabiles exercitus Alemannorum, atque aliarum gentium contra Constantinopolim venturi essent; omnesque, quòd expectarent Urbis eversionem, direptionemque obstupefacti erant, atque insomniis perturbabantur. Tum uxor Megaletæriarchi perterrefacta prænuntiatione exercituum illorum innumerabilium, & pervulgatis versibus fabulose compositis, effingente animo eà, quæ metuebantur, existimavit se videre per insomnium illa, quæ in sermonem hominum venerant: Constantinopolim primò quidem habere murum lateritium; circa verò Bovis Forum, sive ad Bovem locum visa est videre exercitum, atque copias armatas; circa Taurum hominem mœstum, percussu manuum & lugubri voce dolorem testantem. Hoc insomnium mulier conspicata præsignificare extremam calamitatem impendere Urbi arbitrata, indicavit Tzetzæ, qui interpretatus est murum lateritium prædicere frugis abundantiam, atque annonæ copiam Constantinopoli: *Scitis*, inquit, *qui adestis, ubertatem annonæ, quæ tum fuit: illud verò exercitum, & multas copias armatas circa Bovem esse, atque mœstum hominem ad Taurum sedere, dixit finem esse oraculi pervulgati: illius dico, quod prænuntiat Bovem clamaturum, & Taurum ejulaturum: sed non ut imaginati sunt ii, qui metus cogitant, sed finem esse ad utilitatem omnibus nobis civibus. Itaque audi Augusta, & doce etiam alios, & dic, Tzetzes ita me docet: Bovem nos Græci fœminam Bovem nuncupamus; quanquam interdum Taurum, & Vitulum Bovem appellamus; Taurum autem propriè Bovem marem nominamus, Taurum autem hunc Italum vocant Latini. Bos igitur nostra, nempe Urbs Constantini ex Tauris Italis Romanis condita omni genere armorum plena, & commeatibus, & exercitibus classicum canet contra hostes: Taurus verò Italus exercitus Latinorum expallescet multo metu, & lugebit, si Rex non seducatur potentis sermonibus.* Arguta quidem hæc Tzetzis interpretatio, ut hominis adulantis Reginæ, & sibi facilè persuadentis, quæ cupiebat: ut est ingeniosa hominum imbecillitas ad se circumscribendum. Sed longè verior erat illa, quam redarguere Tzetzes conatur; pervulgata oraculi interpretatio, quæ tum per animos Constantinopolitanorum pervaserat, exercitum Latinorum expugnaturum esse Constantinopolim, ut revera paulò post expugnavit, diripuit, incendit, Urbisque tyrannos alios ex Tauri summa columna Theodosii præcipitavit, alios ad Bovem æreum combussit. Similiter idem Tzetzes argutulus videri cupit conjector alterius oraculi, quod ipse narrat & interpretatur, sed frigidè & ridiculè: ut postea docuit exitus, οὐαὶ σοὶ ὦ ἑπτάλοφε, ὅτι οὐ χιλιάσεις: id est, *Væ tibi* Constantinopoli, *septem colles incolenti, mille annos non ages.* Id oraculum fuit alterum Constantinopolitanis, ut illud quod antè dixi, *Bos clamabit, & Taurus ejulabit. Postquam*, inquit, *illud ipsum pulchrè & commodè dissolvissem, meæ interpretationi alterum objectum est: scilicet, O Constantinopolis, quæ septem colles incolis, non mille annos ages. Sic interpretatus sum, non esse intelligendum, ut vulgò intelligunt* οὐαὶ *adverbium luctuosum non esse unam partem, sed duas partes orationis, nempe* οὐ *negationem, at* αἰ *significare* sive: *& ita aptandas esse. Sive ò Constantinopolis mille annos non ages: sed intra mille annos etsi evertaris, tamen non væ, & luctus tibi, sed gaudium erit, ut major extruaris, ut ampliùs splendeas. Dissolveris enim ad bonum eorum, qui te dissolvent.* Occultè adulatur principibus civibus factionum de imperio contendentium: nam si de hostibus externis intelligeret urbem dissoluturis, delira esset illius interpretatio. Sed quoquo modo intelligat, delirat. Nam sive à civibus, sive ab externis dissoluta est, non gaudium fuit Constantinopoli, neque modò divinis oraculorum prænuntiationibus prædictum est Constantinopolim mille annos non duraturam, sed etiam Astronomorum præscientia. Quidam (sicut ait Suidas) historiarum monumentis prodide-

runt Constantinum Magnum postquam Urbem absolvisset, vocasse Astronomum nuncupatum Valentem, illius temporis hominum qui Astronomiæ darent operam præstantissimum; eique præcepisse, ut Urbis sydus natalitium & horoscopum observaret, ut nosceret quot annos esset permansura. Valens in sexcentos & nonaginta annos ipsam duraturam esse vaticinatus est: at hi jam multò antè præterierunt. Itaque, inquit Zonaras, oportet Valentis prædictionem mendacem esse; artemque Astronomiæ aberrare ab horoscopo, aut illos annos Valentem dicere convenit, in quibus politici mores observabantur, & tranquillitas, & Senatus honorabatur, & Constantinopolitani cives florebant, & legitima erat regii principatus administratio, non tyrannis dominantium, communia existimantium propria sua bona, hisque ad suas libidines explendas abutentium. Jam verò ut absolvam oracula, quæ à magnis viris tradita sunt de hac Urbe, venio ad Zosimum antiquum authorem, si cum Joanne Tzetze & Zonara conferas. Ille enim inquit *Constantinopolim in tantam magnitudinem crevisse, ut nulla Urbs alia esset cum ipsa conferenda, neque magnitudine, neque fœlicitate: sed tamen ait, cum diu multumque considerassem nullam ex deis prædictionem majoribus nostris datam esse de Constantinopolis incremento in meliorem fortunam, multos Historicos, multaque oracula perlegi, ac cum in his dubitationibus longum tempus consumpsissem, incidi tandem in oraculum Sibyllæ nuncupatæ Heritreæ, sive Phaëllis, sive Phaënnus Epirotidis: nam & hæc divino afflatu percita oracula edidiße dicitur, cui obtemperantem Nicomedem filium Prusiæ, & ad ea accommodantem, quæ sibi utilia viderentur bellum suscepisse contra patrem Prusiam Attalo obtemperantem. Oraculum autem Sibyllæ habet sic.*

Ω βασιλεῦ Θρηκῶν, λήψεις πόλιν ἐν προβάτοισιν,
Αὐξήσεις δὲ λέοντα μέγαν, γαμψώνυχα, δεινὸν,
Ος ποτε κινήσει πατρίας κειμήλια χώρας,
Γαῖαν δ' αἱρήσει μόχθων ἄτερ· οὐδέ σε φημὶ
Σκηπτούχοις τιμαῖσιν ἀγάλλεσθαι μάλα δηρὸν,
Εκ δὲ θρόνων πεσέειν· οἷον κιύες ἀμφὶς ἔχουσιν·
Κινήσεις δ' εὕδοντα λύκον γαμψώνυχα, δεινόν.
Οὐδ' ἐθέλοντι γάρ σοι ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσει.
Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν λύκοι οἰκήσουσι,
Ζηνὸς ἐπιφροσύναισι· ταχὺ δ' ἐπιβήσεται ἀρχὴ
Ανδράσιν οἳ Βυζαντίου ἕδος κατεναιετάουσι,
Τεισμάκαρ Ελλήσποντε, θεόκτιτα τείχεά τ' ἀνδρῶν.
—————— θυαίσιν ἐφεθμαῖς
Ην λύκος αἰνόλυκος πλήξει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης.
Οἵ με γὰρ εἵσασίν τε ἐμὸν ναίοντες ἔδεθλον.
Οὐκέτι σιγήσω πατρὸς νόον, ἀλλ' ἀναδείξω
Αθανάτων λογίων θνητοῖς εὔσημον ἀοιδήν·
Θρῄσσα κύει μέγα πῆμα· τόκος δὲ οἱ οὐκέτι τηλοῦ.
Πείρα παῖδα κακὸν —— καὶ τῇδε φέρουσα
Τρηχὺ παρ' ἠπείρου πλωτοῖς ἐπαίσεται ἕλκος,
Καὶ μέγα ὀδήσει, ταχὺ δὲ ῥαγὲν αἱμορροήσει.

Hoc oraculum, inquit Zosimus, *ut ita dicam, revera ostendit, & ænigmaticè dicit omnia futura Bithynis mala ob tributorum postea ex ipsis exactorum gravitatem: & præsignificat, ut principatus celeriter perveniet ad viros, qui Byzantis sedem incolunt: ac si longo pòst tempore hæc prænuntiata non acciderint, ne quisquam putet excessisse: omne enim tempus breve Deo semper consistenti, & futuro. Et hæc quidem*, inquit, *ex oraculi verbis, & rerum eventu conjectavi: sin alia sententia oraculi cuipiam videatur, eam sequatur.* Deinde ut confirmet suam opinionem de hoc oraculo, scribit ut Constantinus Magnus ejusque filii summis tributis Bithyniam, & totum orbem oppresserint, ut urbes desertæ manserint. Joannes Tzetzes nobilis Grammaticus, & Historicus, multis sæculis post Zosimum oraculum aliter interpretatur, edoctus tempore rerum inventore. *Quidam*, inquit, *hoc oraculum dicunt esse Sibyllæ, alii verò Epirotidis Phaënnus. Epirotis*, inquit, *Phaënno tot antè sæculis prædixit facta paulò ante nostram ætatem, quomodo Regem Romanum vincent Persæ, supraque collum ejus calcabunt velut servituti addicti, & suus populus & proceres quomodo hunc ab imperio dejicient; & quomodo Persæ obtinebunt omnem Bithyniam, & Scythæ quomodo bellum conflabunt, & suscipient contra genus Romanorum:* κατὰ ἔπος λέγουσα ταύτῃ στόματι διερμηνέω *supradictum oraculum, quod de Turcis vaticinatur. Cæteros ejus*, inquit, *versus prætereo, dicam paucos.*

Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν λύκοι οἰκήσουσι
Ζηνὸς ἐπιφροσύνῃσι, κακὸν δ' ἐπιβήσεται ἄνδρας
Ανδρας οἳ Βυζαντίου ἕδος κατεναιετάουσιν.

Oraculum hoc etsi antiquissimum, tamen in tot Urbis ruinis nunquam adeò liquidè patuit, quàm nunc sub imperio Turcorum. In supercilio quarti collis vergente ad Solis ortum visitur templum Pantocratoris illustre memoria recentium scriptorum, cujus parietes interiores vestiti crustis marmoris varii, quod duplices porticus habet, & plura tecta hemisphærica, tecta plumbo, quorum maximum susten-

tatur quatuor columnis Pyropœcilis, quarum perimeter habet septem pedes: alterum Hemisphærium sustentatur quatuor arcubus, quos fulciunt quatuor columnæ marmoris Thebaici. Est item in quarti collis latere meridionali, columna par, & similis ei, quam dixi in Exacionio paulò ante stantem, nuper traductam in Basilicam Regis Soleimani. Habet in basi circulum illum laureatum, radiatum, similitudinem crucis labaricæ gerentem, qualis in Xerolophi columna cochlide B Arcadii videtur. Ad radices quinti collis est duplex murus intra se claudens vicum domorum, quem nunc vulgò appellant Phanarium, ex eo, quòd una nocte ad lucernam constructus fuerit instante obsidione. Ubi ex Dionysio arbitror fuisse locum, qui Mellacopsas appellabatur: cur ita appellaretur ostendi in *Bosporo*. In dorso quinti collis est ædes Regis Selimi cum Xenodochio, ejusque sepulchro: ibi etiam prope est Cisterna ingens, in pratum conversa, spoliata columnis & cameris.

Cap. III.

De sexto colle, & Decima quarta Regione.

URbis descriptio Regionum tradit Decimam quartam Regionem licet in Urbis parte numeretur, tamen quia spatio interjecto divisa esset, muro proprio vallatam, alterius quodam modo speciem civitatis ostendere. Esse verò progressis à porta modicum situ planam; dextro autem latere in clivum surgente usque ad murum ferè plateæ spatium nimis pronam. Continere in se Ecclesiam, Palatium, Nymphæum, Thermas, Theatrum, Pontem sublicium, sive ligneum. Quispiam fortasse, qui Constantinopolim non vidit, ex hac descriptione facilè putaverit sciri posse, in qua parte sit decima quarta regio, præsertim jam undecim cognitis, & tertiadecima, & duodecima, quam mox cognoscendis: at cùm nulla extent, quæ traduntur in ea fuisse, ne pons quidem sublicius, neque aqua, quæ hoc ponte trajiceretur facilè cognoscatur, disceptatio relinquitur inquirendi in quo loco fuerit: nam nescio, quæ illa porta fuerit, à qua dicit progressis modicum planam. Quod vero ait dextro latere in clivum surgente, facilè intelligeretur, si scirem quid appellet dextrum latus. Jam verò in quinto colle fuisse hæc non videtur, ex eo, quòd dicit interjecto spatio divisam, quo exiguo divisa fuisset, inconsultumque fuisset, jam muro proprio distinguere à propinquis Urbis muris. Huc accedit, quòd nullus pons fingi potest A fuisse in quinto colle, neque in sexto aut septimo collibus Urbis, neque extra Urbem ullus pons extat, neque vallis intercedens intra quintum & tertium collem pontem ullum habet, neque aquam, nisi cogitemus sinum aliquem, qui nunc obrutus sit habuisse, qui ponte transiretur. Jam si existimamus ultra sextum collem, ubi vicus hodie Aivasarius nuncupatus, facilius quidem constabit illic pontem fuisse, quo trajiceretur sinus Ceratinus. Ubi prope fundamenta pilarum pontis videntur, at verisimilius videtur collem sextum vicinum habitatum fuisse propter commoditatem viarum à Thracia, priusque vicinum, quàm longinquum censendum inter Regiones Urbis: præsertim cùm plerique scripserint sextum collem habitatum fuisse suburbio Hebdomo appellato, quod aliaque suburbana ædificia, ut intra urbem includeret, propinquitas loci invitavit Theodosium minorem ad promo- C venda urbis mœnia.

Cap. IV.

De Hebdomo suburbio Constantinopoleos, & triclinio Magnauræ, & Cyclobio, & de statua Mauritii, ejusque armamentario, de loco nuncupato Cynegio.

SUburbium Hebdomum appellatum in sexto colle fuisse, qui nunc est intra D urbem, ostendit ædes divi Joannis Baptistæ, quam etiam nunc Græci vulgò vocant Prodromi. Ea in latere ad Solis ortum pertinente sita est, à Turcis maxima ex parte diruta, ubi aliquot columnæ marmoreæ extremam rapinam metuentes supersunt, sed paucæ ex multis ablatis. Quàm autem illa sumptuosa fuisset, cùm alia vestigia indicant, tum Cisterna Boni nuncupata (ex eo, quòd eam Patritius E appellatus Bonus condiderit) paulò supra eam ipsam sita, longa trecentos passus, columnis & concameratione spoliata, in qua nunc horti virent. Sozomenus ait Regem Theodosium majorem caput Joannis Baptistæ ex vico nuncupato Coslao, qui vicinus erat Pantichio loco Chalcedonis, traduxisse & posuisse ante Urbem Constantini in Hebdomo nominato; maximumque & pulcherrimum Deo ibidem F excitasse templum. Idem tradit Theodosium cùm educeret exercitum contra Eugenium, ex Urbe Constantini egressum, ut sibi exercituique bene & feliciter exitus belli eveniret, à Deo precatum fuisse in æde, quam in honorem Joannis Baptistæ in Hebdomo ædificaverat. Procopius nimium rhetoricè adulatur Justiniano, quem instauratorem hujus ædis tradit æ-

dificasse eam in suburbio appellato Hebdomo. Zonaras ait regnante Constantino Pogonato Agarenos gravi classe Urbem obsedisse, quæ stationem habebat à promontorio Hebdomo sito ad Occasum usque ad Cyclobion. Similiter historiæ aliæ tradunt à promontorio nuncupato Hebdomo ad Occasum pertinente, sive à domo Magnaura usque ad Palatium Cyclobion spectans ad Orientem stetisse classem Agarenorum. Ex quibus obiter colligo Magnauram fuisse in Hebdomo. Cedrinus Magnauræ solarium rotundum scribit condidisse Philippicum Regem, illicque in atrio suam statuam armamentariumque collocasse. Alii scribunt Mauritium Imperatorem Magnauræ triclinium ædificasse, in ejusque atrio posuisse suam statuam, armamentarium ibidem constituisse. In triclinium Magnauræ hi versus extant incerti Poëtæ:

Ἐὶς τὸ Τρίκλινον τῆς Μαγναύρας.

Οτραλέως τολύπευσαν τόνδε δόμον βασιλῆες,
Αἰχμὴν ὀλβοδότειραν ἀπὸ σταυροῖο λαχόντες,
Αὐτὸς ἄναξ Ηρακλῆς σὺν Κωνσταντίνῳ υἱεῖ.

Cisternam Magnauræ, quæ erat in Palatio, Heraclius obruit, quam, ut ait Cedrinus, Macedonius Rex purgavit, in pristinumque statum restituit. Quidam si minus vere, tamen aptè tradunt Triclinium Magnauræ nominatum ex eo, quòd Anastasius Rex cùm ibidem ob horrendam tempestatem ventorum & tonitruum, & fulminum extingueretur, clara voce dixerit: *Magna perimus aura.* Pulcheria Theodosii minoris soror ab administratione Imperii remota secessit, & apud se vixit in Hebdomo. Nicephorum Phocam Zonaras inquit appropinquantem Urbi à populi factione Prasina appellata exceptum magno applausu, eumque in Hebdomo coronatum à Patriarcha Constantinopolitano. Cur verò id suburbium nominetur Hebdomum, existimo à septenario numero suburbiorum, quæ nomina retinuerunt etiam inclusa in Urbem. Procopius tradit Justinianum in Regione urbis, quæ appellaretur Secunda, ædem divæ Annæ ædificasse. Ignotus scriptor patriæ Constantinopolitanæ rationem affert, cur appelletur secunda: *In loco*, inquit, *appellato Secundo, stabat Justiniani Rhinotmeti statua: hanc demolitus est Bardas Cæsar Michaël avus Theophili, & confregit. Appellatus est* Secundus *locus ex eo, quòd Justinianus in exilium projectus in Chersonem à patritio Leone rerum potiente, ubi cùm decem annos exul mansisset, profectus est ad Terbelum Regem Bulgarorum, cujus filiam nomine Theodoram duxit: eique exercitus datus est, quem duxit contra Constantinopolim ad repetendum suum principatum. Quem cives cùm noluissent recipere, ingressus est per cuniculos Aquæductus in Urbem, ad locum ubi restabant fundamenta columnæ suæ, quam adversarius everterat: & secundò regnum adeptus, secundam columnam ibidem restituit, ædemque ibidem divæ Annæ ædificavit; ex eoque locus appellatus* Secundus. At, ut jam dixi, Procopius tradit, magnum Justinianum eam condidisse in Regione Secunda, quam ante Theodosium minorem (qui muros Urbis promovit) existimo suburbium fuisse septimi collis, hoc est, Duodecimæ Regionis ex Cedrino, & aliis. Fuerunt, inquiunt, terræmotus horribiles, qui murum Urbis in Exacionio everterunt, & templa magnifica, & domos splendidas in Porta Urbis Aurea Victoriæ signum prostraverunt, & in Secunda Regione ad divam Annam loca tremuerunt. Hæc pluribus dixi, ne quis δεύτερον χωρίον putet esse in numero Regionum, quas antiqua descriptio tradit quatuordecim fuisse Urbis. Procopium miror in tot ædificiis Urbis describendis nunquam earum meminisse, cùm Justinianus in suis *constitutionibus* meminerit. Inter Palatium Constantini, & Portam Urbis Adrianopolitanam, extat ædes in septimo colle, quæ etsi jam tot sæcula sit intra Urbem, tamen etiamnum χερσὸς χώρας appellatur, ex eo, quòd olim esset extra Urbem: ex tribus partibus, ut mos est Græcarum ædium sacrarum, porticu cingitur, parietes ejus intrinsecus vestiti crustis marmoris varii quadratis, ita inter se conjunctis, ut distinguantur ab imo sursum versus modulis astragalorum, aliorum baccatorum, aliorum teretium sine baccis. Supra quadratas crustas discurrunt tres fasciæ, & tres velut astragali, quorum duo teretes supremus quadratus velut regula, supra fasciam denticuli, supra denticulos folia Corinthia, denique marmor sic mensulis distinguitur, ut in commissuris eluceat labor Corinthius: sed is plenior apparet in æde Sophiæ. Jam verò ex his, quæ pòst addam, cognoscetur Hebdomum suburbium fuisse in Decima quarta Regionum Urbis continente in se Palatium. Nunc ex tot antiquis Palatiis nullius nomen extat, nisi Palatii in septimo colle siti, quod etiamnum appellant Constantini, ex cujus ædificiis restat unum cum aliquot columnis, & cisterna, in qua elephanti stabulantur. In planitie littorali posita ad radices sexti collis vergentis ad ortum solstitii æstivi, est porta Palatina, sive Cynegion appellata, ubi Platani extra

portam. Prope portam extant intra murum tres arcus magni, nunc substructi, olim patentes, per quos ingrediebantur triremes in Portum Manufactum intra muros clausum, ad commoditatem propinqui Palatii, nunc obrutum, & conversum in horti culturam. Cynegion celebre est scriptis recentium, ut etiam Suidas non alienum putarit in suum Lexicon hanc historiam inserere. *In Cynegio*, inquit, *appellato projiciebantur mortis condemnati. Erant quædam illic statuæ. Theodorus Anagnostes eò profectus cum Imerio Chartophylace, vidit illic statuam parvam quidem longitudine, sed crassitudine magnam. Me autem contemplante inquit Imerius, Contemplare, quis condidit Cynegion? Cui respondi, Maximinus condidit, Aristides dimensus est; statim cecidisse columnam, & afflixisse Imerium, ut è vestigio moreretur. Ego metu perculsus ad templum fugi, & quod acciderat denuntiavi. Id autem hominibus minimè credentibus, jurejurando asserui. Domestici defuncti, & quidam Regis ministri, ad locum mecum profecti sunt. Qui cùm admirarentur casum viri, & columnæ; Joannes quidam Philosophus dixit, se invenisse ab animalculo præclarum virum interiturum, à quo persuasus Philippus Rex, hoc animalculum in eodem loco terra obrui jussit. Justinus tertius Tiberium & Leontium, qui triennium imperaverant è vinculis eductos per Forum & Theatrum simul junctos rapi ab equis, atque ad ejus pedes detractos, cùm eorum cervices calcasset, in Cynegio spectante populo interfici jussit.* Id Theatrum, per quod dicit simul junctos raptos, existimo fuisse Theatrum Venatorium: nam, ut Romæ fuit θέατρον κυνηγητικὸν, ita fuit Byzantii, ex Procopio, qui tradit Justiniani avaritia Theatra, Hippodromos, Cynegesia maxima ex parte omissa fuisse.

Cap. V.

De Blachernis, & de Triclinio Blachernæo, & Palatio, Aquæductu, & de multis locis antiquissimis.

Antiqua Regionum descriptio dicit quidem Decimam quartam ædem sacram continere, sed non nominat, neque meminit Blachernarum, quamvis ita nominarentur antequam Severus Byzantium evertisset; ut post declarabo, quæ extra Urbem essent non modò eo tempore, quo scripta est illa Regionum descriptio, sed etiam vivente Justiniano: quem Procopius scribit ædificasse templum Virginis Mariæ ante mœnia Urbis, in loco appellato Blachernis. *Miretur hoc templum*, inquit, *ingressus, ingentem quidem molem citra ullum periculum constitutam, cernens ipsam magnificentiam ab omni insolentia alienam.* Puto Justinianum hoc templum refecisse: nam Zonaras tradit, Pulcheriam Marciani uxorem templum in Blachernis ædificasse, & Mariæ Virgini dedicasse. Pomponius Lætus hoc à Theodosio conditum tradit. Cedrinus testatur Justinum nepotem Justiniani templo Blachernarum duos arcus addidisse. Cùm ex antedictis Procopii constat Blachernas extra Urbem esse, tùm ex Agathio. *Instantibus*, inquit, *Barbaris permissu Justiniani omnia templa extra Urbem sita, quæ à Blachernis initium sumunt, usque ad Pontum Euxinum, spoliabantur armamentis, & intra Urbem servanda traducebantur.* Hodie prope Xylo portam & angulum Urbis occidentalem, inter radices sexti collis, & sinum ædis sacræ intra Urbem sitæ, quam Virgini Mariæ sacram dicunt fuisse, eique fontem sacrum adhuc scaturientem ostendunt Græci, Blachernamque locum nominant, vestigia extabant, cùm venissem Byzantium, quæ funditus nunc ferè effossa sunt, & deleta. Ex imo clivo sexti collis eminenti supra templum Blachernæum prodiit Aquæductus duabus fistulis, ejus aqua salit, quarum altera clauditur epistomio; altera perennis fluit, hunc ex Hydrale fluvio antè dixi Andronicum Regem conduxisse in regionem Blachernam, ubi anteà aqua fluviatilis nulla erat. Anastasius Rex magnum Triclinium ædificavit in Blachernis; quod etiamnum ætate Suidæ dicebatur Anastasiacum. Tiberium Regem construxisse publicum Blachernarum Balneum Zonaras, & alii scribunt. In Blachernis regium Palatium fuisse etiam nunc ætate Zonaræ, atque multò infrà, usque ad Manuelem Regem ex historia liquet recentiorum. Unde verò locus Blachernas appelletur, in suo *Anaplo Bosporio* docet Dionysius Byzantius, à quo loca descripta à quinti collis radicibus, ad extremum angulum Urbis, & collis sexti, paucis repetam. *Post locum*, inquit, *qui nominatur Mellacopsas* (hunc antè dixi fuisse sub radicibus quinti collis.) *duo loca sunt omni tempore anni piscationem, ad depressiones extremas, quas efficiunt lingulæ collium; & ad sinus profundos quietos à ventis, largientia: quorum alter Ingenidas dicitur ab heroe Indigena, alter Piræicus, à Piræo Atheniensi, vel ut alii dicunt, ab antiquo quodam incola: in quorum medio locus est nominatus Cittos à copia hederæ ibi facilè provenientis.* Piræico loco continuus est Camara locus proclivis, & ventis obnoxium littus, itaque multum à mari percutitur. Inde supra Thalassa, finis totius sinus Ceratini, ubi est initium influentium in si-

num fluminum : nominata enim ſive ob illorum vicinitatem corrumpentium naturalem maris aquam, ſive quòd immobilis, & minus affecta ventis, ac potiùs ab influxu fluminum, aſſiduam, mollemque materiam afferentium efficiente mare cœnoſum, ubi tamen eſt copia piſcium. Hujus maris marcidi primus locus appellatur Polyrrhetius, à viro Polyrrheto. Poſt hunc Bateiaſcopia, à mari profundo : tertius Blachernas, nomen barbaricum, à quodam ibi regnante adeptus: ultimus Paludes.

Cap. VI.

De ponte, qui eſt ad divum Mamantem, & de ejus Hippodromo, & Leone æreo, de Mauritii Regis ſepulchro.

NOn Hiſtorici modò, ſed etiam Grammaticus Suidas, tradunt ad divum Mamantem pontem fuiſſe duodecim fornicibus conſtantem : Multæ enim aquæ eò defluebant. Ubi etiam Draco æreus ſtatutus erat, propterea quòd illîc ſerpens aliquando habitaſſe exiſtimaretur, ubi multæ virgines prægnantes fiebant. Baſiliſcus enim quidam, qui amavit hunc locum, quique ex cohorte Numeriani Cæſaris fuit, illîc habitavit, & templum excitavit, quod poſtea Zeno evertit. Conſtantinus Iconomachus Andream Calybitem memorabilem virum apud Blachernas in Hippodromo divi Mamantis flagris interfecit. Zonaras narrat Mauritium Regem ſepultum fuiſſe in templo divi Mamantis prope murum, quem ædificavit Pharaſmanes eunuchus, Juſtiniani cubicularius. Cedrinus dicit templum Mamantis eſſe prope portam nuncupatam Xylocercon. Alii tradunt Crunnam Bulgarorum Regem Conſtantinopolim circuiſſe à Blachernis ad Auream portam. Quam cùm capere ſe poſſe diffidiſſet, cucurrit ad divum Mamantem : Palatium illîc ſitum incendit, & Leonem æreum poſitum in Hippodromo ſimul & Urſum, & Draconem, & electa marmora, cùm reverteretur, exportaſſe. Sozomenus loquens de his, qui expulſi ſunt propter Chryſoſtomum, ex Urbe egreſſos ſcribit conveniſſe in locum ſitum ante Urbem, quem Conſtantinus Rex in Hippodromi ſpectaculum purgaverat, & muris ligneis circumdederat, quem arbitror poſtea appellatum Hippodromum divi Mamantis. Zonaras addit Leonem Regem metu incendii, quo Urbs conflagrabat exiviſſe ex Urbe, & plurimùm manſiſſe ad divum Mamantem. Cedrinus Theophilum Regem dicit certamina equeſtria exercuiſſe ad templum martyris Mamantis, in Steno ſitum. Ex antè acervatim collectis patet divum Mamantem fuiſſe ad Blachernam ; pontemque illic fuiſſe, id quod confirmat Joannes Tzetzes in ſua *Varia Hiſtoria*, cùm ait ex Abydi anguſtiis uſque ad pontem Blachernarum Helleſpontum appellari. Ex quo liquet pontem illum fuiſſe ubi pilæ cernuntur lapideæ antiqui pontis, ſed non extra aquam eminentes, niſi aliquando æſtate, ſitæ inter angulum urbis Blachernæum, & ſuburbium, quod Turci appellant *Aibaſarium.* Hunc illum jam pronuntiare poſſumus eſſe, quem antiqua deſcriptio Regionum Urbis appellat ligneum, & ponit in Decima quarta Regione, in qua diximus fuiſſe ſuburbium Hebdomum. Hoc unum adverte ex Suida, Pontem divi Mamantis habuiſſe duodecim fornices, itaque lapideum tum fuiſſe, aut Suidam loqui de alio templo Mamantis alibi ſito.

Cap. VII.

De ſeptimo colle, & Duodecima Regione, & de Columna Arcadii.

EX columna Arcadii, quæ etiamnum extat in ſeptimo colle, nuncupato Xerolopho, diviſo à ſex collibus valle lata, colligo fuiſſe Duodecimam Regionem, quæ Portam Auream à civitate petentibus in longum plana omnis conſiſtit, ſed latere ſiniſtro mollioribus clivis deducta maris confinio finiebatur. Continebat in ſe Portam Auream, Porticus Troadeas, forum Theodoſiacum, Portum Theodoſiacum, & Columnam intra ſe gradibus perviam, quam Arcadius Imperator excitavit in Xerolopho, etiam nunc in noſtram ætatem nomen retinente, & ſupra ipſam collocavit ſtatuam ſuam, quæ cecidit regnante Leone Conone terræmotu, quo vehementer concuſſum eſt Byzantium, & quo multa templa, & domus ceciderunt multitudoque hominum oppreſſa eſt. Cedrinus declarat hanc Columnam Arcadii ex omnibus partibus ſimilem Columnæ Theodoſii in Tauro poſitæ. Habet ſtylobatem, baſim, & capitulum. Ejus ſcapus cum ſpira & capitulo conſtat lapidibus viginti & uno. Præterea ſupra capitulum duo lapides exiſtunt. Stylobates conſtat quinque lapidibus, omnibus adeò conjunctè inter ſe commiſſis, ut ſi vel terræmotu, vel vetuſtate nunquam concuſſa fuiſſet, ex uno, eodemque lapide tota Columna conſtare videretur. Hi lapides alii ſupra alios impoſiti, & conjuncti tanquam ſpondyli intùs excavati, totum Columnæ ambitum unum & perpetuum præſtant,

ſtant, feneſtellis illuſtrem, & gradus efficiunt. Unus enim quiſque lapis partem graduum efficit. Et ambitum ſcapi velut murum, incœpi numerare, à lapide ſupremo faſtigiante Columnam uſque ad imum gradum. Supremus igitur lapis continens portam, qua ſcanditur ſupra capituli abacum, altus circiter tredecim pedes, & dodrantem, concameratus, & convexus tegit totam Columnam. Porta alta ſex pedes & duos digitos, larga pedes tres & dodrantem. Secundus lapis, ſex pedes altus, continet ſupremum gradum poſitum ſupra abacum capituli. Tertius, altus quinque pedes & quatuor digitos, continet abacum, & totum capitulum. Quartus, altus quinque pedes, exceptis duobus digitis. Quintus altitudinem habet quinque pedum minùs duobus digitis. Sextus quatuor pedum & dodrantis. Septimus quinque pedum & digitorum duorum. Octavus quatuor pedum, & quatuor digitorum. Nonus ſex pedum. Decimus quinque pedum. Undecimus quatuor pedum, & quatuordecim digitorum. Duodecimus quatuor pedum, & dodrantis. Decimus tertius quinque pedum. Decimus quartus quinque pedum, & digitorum duorum. Decimus quintus quinque pedum & ſemipedis. Decimus ſextus quinque pedum & ſemiſſis. Decimus ſeptimus quinque pedum, & decem digitorum. Decimus octavus ſex pedum & ſemiſſis. Decimus nonus quinque pedum, & digitorum quatuor. Vigeſimus ſex pedum & ſemipedis. Vigeſimus primus, qui initium ſcapi facit, ſex pedum, & digitorum quatuor. Infra ſcapum lapides continentes ſpiram ſtylobatem, ſunt ſex: quorum ſummus altus quaternos pedes & dodrantem, ſecundus totidem, tertius quatuor pedes, quartus pedes quatuor, & ſemiſſem, quintus totidem, ſextus & infimus quatuor pedes. Singuli ſupradicti lapides ex ſe gradus faciunt, & ambitum velut murum diſtinctum feneſtris quinquaginta ſex. Gradus autem circiter ducenti triginta tres ſunt, duorum generum: alii enim per anfractus, alii cochleæ in modum: Stylobates aſcenditur quinque anfractibus normatim aſſurgentibus: unuſquiſque anfractus areolam unam habet, qua aſcenditur ex uno anfractu in alterum. Primus anfractus habet gradus ſex, ſecundus totidem, tertius octo, quartus novem, quintus totidem, omnium infimus vicinus limini infero januæ, altus digitos decem, largus pedem unum, longus pedes duos, & novem digitos. Similes ſunt totius quinti anfractus, cujus area quadrata quoquoverſus lata duos pedes & novem digitos. Poſt quinque anfractus eſt initium ſcapi, cujus gradus primi alti decem digitos, largi juxta murulum ſcapi pedem, in medio pedem & dodrantem, longi pedes duos & novem digitos: ultimi alti novem digitos. Scapus Columnæ interior habet ambitum viginti octo pedum. Craſſitudo muri, quo velut thorace gradus clauduntur, eſt duorum pedum & trium digitorum, in ima columna, at in ſumma pedis & dodrantis. Jam ſi quis me curioſum dicet, quòd ſingulos lapides menſus ſim; curioſiorem dicet illum, quem Thucydides probat, quòd muri hoſtilis lateres numeraſſet, ut altitudinem deprehenderet. Ipſe exteriorem ambitum metiri non ſum auſus, ne demiſſum perpendiculum Barbari deprehenderent. Altitudinem neceſſe habui intùs latens dimetiri (metiendo) interiores ſingulos lapides, ex quibus in numerum ſubductis deprehenditur Columnæ Cochlidis altitudo. Id quod videtur primùm extare ſupra terram, ſunt duo gradus compoſiti ex multis lapidibus. Deinde ſequitur tertius gradus: is eſt lapis altus tres pedes & quatuor digitos, latus quoquoverſum triginta tres pedes & ſemipedem. Supra lapidem, qui efficit tertium gradum, Stylobates conſiſtit, conſtans quinque lapidibus: quorum (primus) incipiens à limine portæ, eſt altus quinque pedes & ſemiſſem: in quo quidem lapide eſt plinthus planus, altus tres pedes, quinque digitos, torulus quinque digitos, apophygis cum regula dodrantem, altera regula ſuperior duos digitos, corona ſcalpta alta dodrantem: Sophorus egregiè ſcalptus trophæis ex triplici latere: nam latus ad ſeptentriones pertinens, continens portam, non eſt inſculptum. Coronis ſtylobatica inclinatur velut tectum, in qua ima eſt primùm regula, deinde aſtragalus baccatus, tertio loco echinus, quarto aſtragalus intortus ut funis. Reliqua pars, uſque ad ſummam curvaturam, folia ligata in modum manipulorum, recta quidem, & in ſe curvata voluta. Stylobates emittit velut abacum, in quo faſces coronario opere laureati bini in ſingulis lateribus, quorum major incurvatur uſque ad imam partem abaci. Item in lateribus ejuſdem coronati abaci ſummi exiſtunt ſeptem pueri nudi, tenentes faſcem laureum. Ex unoquoque abaci angulo eminet aquila. Supra Stylobatis abacum coronarium exiſtit plinthus columnæ minus projectus foliis adumbratis, ſupra plinthum torus laureatus, alligatus vittis flexuoſis. Toro ſupereſt apophygis. Deinde incipit ſcapus Columnæ, ſcalptus pugnis variis. Scalptura procedit in modum Columnæ, quæ Romæ Trajano ſacra eſt, inter elices binas cochleæ more

surgentes. Summus scapus, nempe Trachelium, est striis rectis distinctus; capituli ima pars apophygis, deinde echinus, tertio loco abacus projectus extra scapum duos pedes, & digitos quatuordecim. Abacus quoquoversus patet in latitudinem decem & septem pedum, & dodrantis. Supra abacum existit porta, & velut conus Columnæ altus, portam continens, altior decem pedibus. Hanc Tuscanam columnam dicere possumus, cùm basis & capitulum sint elaborata opere Tuscanico.

Cap. VIII.

De statuis, & antiquissimo tripode Apollinis in Xerolopho statutis.

Suidas scribit, Xerolophon primò quosdam Thema appellasse, ex eo, quòd in eo essent quindecim Cochleæ, & Dianæ statua, & Severi conditoris, & Thematiori, tripus ubi hostias immolabat Severus, ubi multa oracula aliquando edebantur, & puella virgo immolabatur. Priscianus, quem mihi in memoriam revocavit Benedictus Ægius, antiquitatis acer investigator, tradit Æoles solitos fuisse interponere F digamma, quod ostendunt Epigrammata, quæ egomet legi in tripode vetustissimo Apollinis, qui extat in Xerolopho Byzantii, sic scripta, δημοφάFων, λαFοκόFων. Item alio loco Æoles solent inter duas vocales ejusdem dictionis digamma ponere, quos nos in multis sequimur, ὄFις, ovis: δάFος, davos: ὠFὸν, ovum: & quòd hoc verum est, ostendunt Epigrammata vetustissima, quæ literis antiquissimis scripta in multis tripodibus legi, & maximè in tripode Apollinis, qui est Constantinopoli, in loco quem Ξηρόλοφον vocant: sunt autem scripta sic, ΔημόFων, pro Δημοφόων: ΛαFοκόFων, pro Λαοκόων. Addunt alii, fuisse etiam in Xerolopho juxta basim Columnæ Arcadii Columnam Theodosii minoris, & Valentiniani, & Marciani, quæ terræmotu ceciderunt. Zonaras dicit Symeonem Bulgarorum principem crudelem, & nunquam quietum contra nationem Chrobatorum exercitum duxisse: à quibus cùm victus esset, exercitumque amisisset locorum difficultate, interea quidam Regi Constantinopolitano significavit statuam supra fornicem in Xerolopho collocatam, spectantem ad Solis occasum, designare Symeonem Bulgarum; ac si quis Columnæ caput abscinderet, secuturum Symeonis interitum. Itaque Regis jussu caput Columnæ abscissum est, & interitus Symeonis ex violento stomachi dolore cognitus est Regi Constantinopolitano diligenter observanti illius tempus interitus. Jam verò portus Theodosiacus fuit in Hortis, quos hodie appellant Blancham, muro undique clausis, & sitis in maritima Propontidis planitie, subjecta sub radices septimi collis, cujus ostium vergebat ad Solis ortum æstivum, à quo moles extendebatur ad occasum æstivum: supra quam nunc muri adstructi existunt. Urbis moles adhuc extat larga duodecim pedes, longa sexcentos passus meos, quos conficere soleo in ambulando. Portus obrutus est, latissimos hortos habens oleribus consitos, & paucis arboribus: ex quibus, ut Fabius ait, non pendent vela, sed poma. Horti irrigui sunt ex lacubus, quos habent intra se perennes, vestigia nimirum antiqui Portus. Cujus circuitum excessisse milliarium, ex mole & situ loci deprehendo. In faucibus Portus adhuc navium capacibus extra murum Urbis etiamnum videtur turris undique mari circumdata & saxa, reliquiæ ruinarum. Scriptor ignotus Patriæ Constantinopolitanæ tradit, primò nuncupatum Thema, ubi Cochleas quindecim diximus fuisse, deinde Forum Theodosiacum appellatum; mihi potiùs videtur fuisse Arcadiacum, à proxima Arcadii Columna: nam Forum Theodosiacum vero propius videtur fuisse prope Portum Theodosiacum, cùm ex architectonica ratione, quæ præcipit Forum faciendum esse juxta Portum: tum ex nomine conditoris Theodosii, qui Forum suum commodius efficere non potuit, quàm juxta sui nominis Portum: quem arbitror etiam Portum Eleutherii priùs appellatum fuisse, si vera tradunt, qui dicunt Constantinum Magnum saxa fluctibus objecisse à mucrone primi collis usque ad Portum Sophiæ, & Portum Eleutherii, conditum à Magno Constantino, præsidente operi Eleutherio Patritio, statuamque Eleutherii statutam fuisse marmoream in eo Portu, marmoreum calathum ferentem humeris, & palam etiam marmoream tenentem manu, Palatiumque Eleutherii ædificasse Hirenam, ejusque filium Constantinum, atque ab hoc Palatio usque ad Amastrianum Hippodromum fuisse à Magno Theodosio conditum, quem evertit Hirena. Zonaras scribit Hirenam, cùm ab administratione Imperii remota fuisset à filio Constantino, in domo sua, quam ædificaverat in Eleutherii partibus, vixisse. Porticus, quas Regionum Urbis descriptio appellat Troadeas, alii vocant Troadesias, qui dicunt Constantinum Magnum muros promovisse usque ad Porticus Troadesias, &

Portam Auream, quam continebat Duodecima Regio. Troadeas appellatas arbitror, quòd continerent quippiam ejusmodi quale Plutarchus tradit continuisse Porticum Variam nuncupatam. *Aiunt*, inquit, *in Porticu olim appellata Pisianactia, nunc vero Pœcila, Polygnotum pictorem Troadeas pingentem Laodicæ faciem in imagine Elpinicæ fecisse.* Nunc ex nomine, quod mutatum est, non agnovissem, nisi ex fonte Portæ vicino collegissem, quem etiamnum appellant Χρυσοπήγιω, à Porta Aurea nomen retinentem. Is adhuc perennis scaturit, & religiosè bibitur à Græcis, qui omnes fontes juxta templa sitos sacros habent, & nominant. Jam templum non extat, quod Procopius describit: *Duo templa*, inquit, *Deiparæ Justinianus constrúxit ante muros Urbis: unum in regione appellata Blachernis, alterum in loco nominato* Πηγῇ, *ubi est sylva magna cupressorum, & pratum floridum, hortusque tempestivos & formosos fructus producens, & fons sine strepitu emittens aquam quietam & potabilem. Hæc quidem templa ante muros Urbis fecit: illud quidem ad littus maris, alterum prope Portas Aureas nuncupatas. Quæ quidem templa*, addit Procopius *circa finem murorum esse, ut ambo sint inexpugnabilia Urbis præsidia.* Ex quibus conjicio tempore Justiniani angulum Urbis, quem vocant Septem turrium, non fuisse intra Urbem: sed murum terrestrem à Porta Aurea, angulum fecisse Urbis longè interiorem, ut ex Studio monasterio colligere licet suburbano olim, quod nunc intra Urbem est, penitius quàm angulus Septem turrium. Idem Procopius ait, Justinianum ingredienti Portam Auream à dextra parte templum divæ Iæ vetustate collapsum ingenti sumptu restituisse. Jam non modò ex antedictis Portam Auream assequor vicinam fuisse septimo colli nuncupato Xerolopho, verùm etiam ex Zonara, qui tradit regnante Leone multa templa, multasque domos terræmotu cecidisse, Arcadiique statuam in Columna Xerolophi positam, & in Porta Aurea Theodosii majoris statuam, & muros Urbis pertinentes ad continentem campestrem. Cedrinus ait eodem terræmotu ad Portam Auream cecidisse Victoriæ statuam: alii addunt eodem terræmotu quinto Kalendas Novembris facto ædificia sacra profanaque permulta cecidisse; populumque multum extinctum fuisse, & simulacrum, quod stabat supra Attali Portam Magni Constantini unà cum ipso Attalo. Longè igitur errant, qui putant portam Auream esse, quàm nunc Oriam vocant, sitam in parte Urbis septentrionali, quam antè dixi Portam Neorii, cùm ex antè scriptis liqueat esse in parte Urbis vergente ad Solis occasum æstivum portam Auream, tum ex antiqua Urbis descriptione Regionum, quæ tradit Urbis longitudinem à Porta aurea usque ad littus maris directa linea pedum quatuordecim millia septuaginta quinque continere. Cedrinus tradit, elephantos collocatos in Porta Aurea similes esse illis, in quibus olim Theodosius sedens Urbem ingressus est. Quibus adjungunt horum elephantorum statuas in Aurea porta statutas ex æde Martis Atheniensis deportasse Theodosium Parvum, qui construxit urbis muros usque ad Blachernas. Cedrinus dicit, Regem Macedonium ædificasse magnum templum Mocii martyris, & ædem divæ Annæ in loco appellato Secundo. Procopius scribit hoc utrumque templum Justinianum ædificasse. Vidi reliquias templi Mociani prope cisternam sitam in dorso septimi collis, amplam, non minorem, quàm antè scripsi, construxisse Justinianum, neque paucioribus columnis sustentatam, quibus nunc spoliata spectatur, solum nomen retinens. Mocia enim nominatur: quam non modò Historici, sed etiam Grammaticus Suidas dicit Anastasium Dicorum condidisse. Vide an Moneta, quam in hac Regione ponit antiqua Regionum Urbis descriptio, sit ædes Junonis Monetæ, an Ærarium: nam reges etiam hodie in Regione septimi collis dicuntur castello Septem turrium uti pro Ærario. Suidas affert statuam Junonis sustinuisse æreum forficem, ad similitudinem forficis capillos tondentis; sed in quo loco, non explicat: itaque ea, quæ adduxi de Moneta, sint obiter dicta.

Cap. IX.

De columnis, quæ nunc extant in colle septimo.

Ædes sacra Studios appellata est, ab Studio principe cive Constantinopolitano. Is, ut ait Suidas, hanc condidit cum illustri monasterio. Studii meminit Justinianus in *Novis Constitutionibus*, cùm ait duas lecticas, quibus mortui efferuntur, in sacro thesauro sitas Studii præclaræ memoriæ, & Stephani magnificæ memoriæ. Studium intelligit monasterium ita nuncupatum, quod nunc non extat: ædes extat, translata in religionem Mametanam: in cujus vestibulo sunt quatuor columnæ cum trabeatione egregiè elaborata: in interiori parte ædium utrinque columnæ sunt septem virides, nigris maculis velut fragmentis alterius generis lapidum insertis distinctæ, quarum perimeter est

ſex pedum & ſex digitorum. Denique earum ratio capitulorum, epiſtyliorum opere Corinthio elaborata, eadem eſt, quæ columnarum veſtibuli. Supra illas ſex exiſtunt totidem columnæ in parte ædis ſuperiore. In area ædis Studianæ eſt ciſterna, cujus lateritias cameras ſuſtinent viginti tres columnæ excelſæ Corinthiæ.

Extra Urbem fuit monaſterium Studianum olim, nunc eſt intra urbem, juxta viam, qua itur ex Columna Arcadii ad Portam Septem turrium, quas claudit murus Urbis habens Portam nunc obſtructam, olim patentem, cujus Paraſtades ſunt duæ columnæ Corinthiæ marmoris maculoſi, venis viridibus diſtincti, ſuſtinentes octo columellas efficientes tres arcus. In latere Portæ ſiniſtro exiſtunt ſex tabulæ marmoreæ, ſingulæ habentes latera clauſa columellis aliis teretibus, aliis quadratis, continentes ſtatuas eminenter expreſſas affabrè ſcalptas, nudas, clavis pugnantes, quarum ſuperiores habent ſupra ſe Cupidines velut præcipites ad volandum: in latere dextro ſunt item ſex tabulæ cinctæ ſimiliter columellis. In prima tabula inferiori juvenis tenens organum muſicum jacet ſupinus, tibiis implexis: ſupra ipſum impendet imaguncula velut Cupido; ſupra Cupidinem mulier: in tabula ſuperiore eſt ſtatua nuda tenens clavam erectam, pelle leonis brachio involuto, canes ducens manu ſiniſtra. Supra ipſam eminet Leæna, turgens uberibus. Alia tabula continet duos agricolas, ferentes calathos uvis plenos. In alia tabula eſt eques alatus: equi frenum retinet mulier, à tergo ſunt mulieres duæ. In ſumma parte tabulæ, alia mulier recubat. E regione hujus jacet juvenis. Hæc addidi, ob tabularum antiquum opus ſummo artificio factum.

Præterea vidi in ſeptimo colle cùm alias Mameticas ædes, tum quatuor præcipuas, habentes veſtibula marmorea, columnis marmoreis ornata: duas quidem in latere orientali, quarum duæ habent ſex columnas in veſtibulo bene proceras & craſſas; duas quidem marmoris Thebæi, quatuor verò obſcurè virentes marmoris miſcellanei. Altera eſt prope columnam Arcadii, nuper facta ab uxore Soleimani Regis, cum Xenodochio luculento, & Gymnaſio profitentium literas Turcicas, & Arabicas: in quibus numeravi pluſquam ſexaginta columnas varias. In dorſo collis ſpectantur aliæ duæ ædes; quarum una habet balnea adjuncta, & Gymnaſia literaria. In ædis veſtibulo ſunt ſex columnæ Thebaici marmoris, quarum ambitus eſt ſeptem pedum, & velut calcaneum æreum: baſes quidem, & capitula Turcico labore ex ſculpta, ſed ſcapi antiquiſſimi, præſertim duarum cingentium aditum ædis, habentium Hypotrachelium ſubtilius reliquo ſcapo. Hypotrachelii ima pars æqualis ſcapo habet annulum teretem. Supra annulum eſt alter annullus, latus depreſſus: deinde ſupereſt Hypotrachelium depreſſius reliquo ſcapo, ut eſt hominis collum ſubtilius inter caput & thoracem: nullamque vidi aliam Byzantii habentem Hypotrachelium, tantoperè accedens ad rationem Vitruvii, tradentis Hypotrachelium columnæ Doricæ contrahendum, ita ut in tertio libro de Jonicis eſt ſcriptum. Alia ædes Mametana eſt in eodem colle, in cujus veſtibulo ſunt ſex columnæ bene excelſæ: in Gymnaſii atrio ſunt quatuordecim, totidem in porticu vicina.

Cap. X.

De Regione Tertia decima Urbis, Sycenæ appellata; & de oppido Galata, ſive Pera.

GAlatam oppidum fuiſſe partem Conſtantinopolis, oſtendit antiqua deſcriptio Regionum: *Novæ*, inquit, *Romæ Tertia decima Regio eſt Sycena; quæ ſinu maris anguſto diviſa, ſocietatem urbis navigiis frequentibus promeretur; tota lateri montis affixa, præter unius plateæ tractum.* Stephanus ait, urbem Sycas contra novam Romam eſſe ſitas, appellatas ſua ætate Juſtinianas: cur autem ita appellarentur, non explicat; ſed ſi ex eo, quòd Juſtinianus eas ædificiis ornarit, aut collapſas reſtituerit, his enim de cauſis urbes ſolent mutare nomina, miror Procopium non meminiſſe horum ædificiorum, cùm totius ſinus Cornu nuncupati ædificia à Juſtiniano ædificata, vel reſtituta exactè deſcribat; niſi fortaſſe erratum ſit in Procopio ſcribente *Jucundianas* pro *Juſtinianis*: cùm ait, regias ſuburbanas Juſtinianum renovaſſe in æreo loco, & loco, quem Jucundianas vocant; aut ſi in Procopio mendum non eſt, erratum videri poteſt in Stephani Codice habente *Juſtinianas* pro *Jucundianis*: at Stephanus longè ante Juſtinianum ſcripſit. Itaque, ſi vitium eſt, Stephani non eſt, ſed Hermolai Grammatici Conſtantinopoleos, qui Commentaria Stephani redegit in Epitomen, quam Juſtiniano dedicavit. At verò Juſtinianeæ potius, quàm Jucundianæ nominandæ videntur Sycæ, ex collatione multorum Codicum non modo Procopii, ſed etiam Juſtiniani editorum, & manuſcriptorum. Juſtinianus in ſuis *Novis Conſtitutionibus*; *Illud*, inquit, *manifeſtum eſt, ſi majus inter-*

vallum sit, & plures sint Decani feretro inservientes, & plures scholæ, propter feretri pondus pauxillum quiddam ipsis dandum esse. Deinde paulò infrà addit, sibi similiter videri, si funus effertur intra novos urbis muros, & trajectum τ̃ Ἰουςινιανῶν ἤτοι Συκῶν, hoc est, *Sycarum, sive Justinianarum*, quoniam non longè distant, neque opus est majore tempore, aut labore ad illuc proficiscendum, sin autem extra muros hujus fœlicis Urbis funus ducitur, sive ultra alios trajectus, quàm trajectum Sycenum funus effertur; prætereo cætera. Ubi adverte πέρασμα Latinè vertendum esse *trajectum*, non autem *terminum*, ut habet Latina interpretatio. Ex antedictis patet oppidum Sycas nominatas esse trans Sinum, & contra Constantinopolim: sed contra quam Constantinopolis partem non declarat Stephanus: at ex antiqua Regionum Urbis descriptione assequor, tradente Regionem Sextam à Foro Constantini usque ad trajectum Sycenum porrigi, hoc est, Peræum, sive Galatinum nunc appellatum. Et ne videar contemnere recentes, afferam ex his nonnullos, qui tradunt Absimarum Ducem hostium obsidentium Constantinopolim, se recepisse in Portum Sycæ, sitæ è regione Constantinopolis. Evagrius scribit capita Longini, & Theodori à Joanne Scytha Constantinopolim missa, ex contis appensa, ad nuncupatas Sycas in ulteriore littore opposito Constantinopoli sitas, Regis jussu erecta fuisse, jucundum spectaculum Byzantinis. Idem addit, Vitalianum usque ad nuncupatas Sycas incursiones fecisse. Contra quem, habentem in Sycis stationem, mittitur à Rege Anastasio Marinus Syrus pugnaturus. Ambæ igitur classes se præparant; una ad puppim Sycas, altera Constantinopolim habens: primùm remos inhibebant; deinde post excursiones, & leves pugnas utrinque factas, prælium navale commissum est circa loca appellata Vitharia. In fugam se conjecit Vitalianus, magna ex parte virium suarum amissa, ut nemo hostium deinde in Bosporo inveniretur. Nec me movet Strabo, qui videtur extra Sinum Sycam ponere: *Ex Promontorio*, inquit, *Fretum Bosporium in quinque stadia stringente, usque ad portum sub Syca positum esse triginta stadia; ex Syca ad Byzantiorum cornu quinque stadia*: Quæ non discreparent ab his, quæ antè dixi, si intelligeret Byzantiorum cornu, ut Plinius intelligit, Promontorium ipsum Bosporium, in quo Byzantium situm est. At Strabo declarat statim subdens Cornu esse Sinum longum sexaginta stadia. Itaque aut erratum esse Codicis Straboniani arbitror, aut ipsum Strabonem errare, cùm ex antè scriptis, tum maximè ex Dionysio Byzantio antiquiore, & suæ patriæ scriptore, tradente Sycodem locum esse juxta Sinum Cornu appellatum, in eo loco ubi hodie extat Galata, ut planiùs declaravi in *Bospori circumnavigatione*. Longè etiam errant Perotini, qui dictitare solent, Januenses primos conditores esse Peræ oppidi, cùm multis antè sæculis condita fuerit, quàm Januenses Peram emissent, vel navatæ in bello operæ loco mercedis accepissent ab Imperatore Constantinopolitano: cùm Justinianus ponat Sycas intra Urbis muros, & Agathius muris clausas tradat, cùm ait adventu hostium tantum terrorem injectum fuisse civibus Constantinopolitanis, ut Justiniani milites armati insisterent muris Sycarum, ut promptè obsistere hostibus possent. Quid quòd Stephanus Sycas appellat Urbem, quam postea recentes scriptores, sed antiquiores, quàm Januenses Galatam accepissent, castellum Galaticum vocant, tradentes classem Saracenorum stationem à Magnaura ad Cyclobion habuisse. Post autem duos dies, cùm vehemens ventus flaret, ad castellum Galatam usque ad Clidion appulsam partem classis, exustam fuisse igne, quem Imperator ex Acropoli jacularetur. Zonaras narrat Michaëlem Imperatorem, cùm terra & mari obsideretur, in hanc desperationem venisse, ut catenam contenderet ab Acropoli ad oppidulum in contrario littore positum. Adhuc Galatæ porta est, quæ appellatur *Catena*, ex eo, quòd ab Acropoli usque ad eam portam catena extenderetur. Auctam verò à Januensibus non semel, sed iterum, ostendunt muri sæpiùs promoti, adhuc extantes ab Oriente duplices, ab Occasu triplices, designantes varia urbis incrementa. Jam videre licet antiquas Sycas in media Galata muris clausas, sitas contra Regionem Sextam, & trajectum Sycenum, totas affixas lateri montis, quales describit Regionum Urbis libellus, præter unius plateæ tractum, quem subjacentium sub eundem montem littorum tantùm præstat æqualitas. Oportuit hanc plateam latam fuisse centum passus Romanos. Nam tanta hodie superest inter montem & sinum planities, & major fortasse: quoniam tot post annos dilatata fuerit, ut quotidie videmus excrescere ex projectione purgamentorum, quæ, ut desideant in profundum, retinentur sublicis arcas ligneas stabilientibus, quas fistucis defigunt incolæ studio augendæ planitiei littoralis, & oræ maritimæ efficiendæ propiùs portuosæ. Verùm ut planiùs intelligatur ubi olim Sycena regio

fuerit, Galatæ situm, ut nunc est, describam.

Cap. XI.

Descriptio Galatæ: & de templis Amphiarai, & Dianæ, & Veneris, & theatro Syceno, & foro Honoriano.

SYcena regio, jam vulgò nominata Galata, sive Pera, rectiùs nominanda Peræa, ut Josephus Judæam trans Jordanem nominat Peræam, & trans Euphratem Strabo regionem appellat Peræam. Cur autem appelletur Galata, Constantinopolitani omnes jam prædicant, ex eo, quòd illic olim lac venderetur, aut mulgeretur, decepti nominis allusione: nec dubito si scirent Galatam appellatam olim Sycam, quin etiam auderent eam dicere à ficuum lacte ita appellatam esse: suamque tum aberrationem à vero tueri possent autoritate Dionysii Byzantii, scribentis Sycam appellatam à multitudine, & pulchritudine arborum ficuum ibi provenientium. Quantò rectiùs conjectassent, si à Galatis populis eam Galatam nominatam fuisse arbitrati essent, adducti Joannis Tzetzæ civis Constantinopolitani, & diligentis Grammatici *Varia Historia*, abhinc ferè quadringentos annos conscripta: quæ tradit Brennum Gallum, Ducem Gallorum, quos Græci Galatas appellant, profectum Byzantium, illinc trajecisse: indeque Byzantii locum appellatum fuisse Peram, ex trajectione Galatarum; à quibus postea arbitror etiam Galatam appellatam. Hæc autem sita est partim in colle, partim in planitie subjecta sub ipsum collem, quem duæ valles efficiunt, una ab Oriente, altera ab Occidente, utraque longa circiter unum milliare. Collis dorsum procedit à Septentrione ad Meridiem, latum ubique non minus ducentis passibus; tam longum, quàm valles, quibus utrinque clauditur: deinde conjungitur cum reliqua continentis planitie. Collis meridianum latus, & planitiem sub ipsum subjectam, continentes Galatam, circumscribit sinus Ceratinus, Isthmumque, & peninsulam ferè semicirculam efficit: ut si lineam duceres ab ore & faucibus Sinus ad medium recessum, quem Sinus Ceratinus insinuat in vallem, quæ collem Galatinum ab occasu claudit, inclusam videres intra semicirculum, quem designaret ducta linea, Galatam, accedentem ad figuram arcus intenti, nisi ejus Cornu vergens ad occasum dimidio largius quàm orientale esset, & minus longum. Galatæ circuitus muro circumdatus patet quater mille & quadringentos passus: latitudo varia: nam

A media est sexcentorum passuum, quorum viginti intercedunt inter Sinum & muros. Jam verò planities procurrens inter Sinum & collem, dilatatur in centum octoginta passus; clivus verò in quadringentos. Latus Galatæ orientale patet in latitudinem primò quadringentorum passuum, deinde contrahitur in ducentos sexaginta passus. Latus pertinens ad Occasum, extra veterem Galatam, situm habet mollem clivum, & ferè totum ad B Meridiem tendentem, præter exiguam proclivitatem subsidentem ad Solis occasum, juxta muros veteris Galatæ sitam. Clivi enim collis Galatini duplici devexitate inclinantur; una in valles, altera in Sinum. Unde fit, ut urbs sit prona triplici proclivitate; una à Septentrionibus ad Meridiem, altera ad ortum Solis, tertia ad Occasum. Declivitas per mediam Galatæ latitudinem decurrens, tendit à Septentrionibus ad Meridiem, ita prona, ut C in multis locis clivi gradibus molliantur, ut domus ex parte infera scalis ascendantur, ex supera adeantur plano pede usque ad primam contignationem: latus verò tam vergens ad Solis ortum, quàm ad occasum, duplicem devexitatem habet, unam à Septentrionibus ad Meridianum cardinem, alteram ad Orientem, aut Occidentem: ut non modò viæ rectæ, sed etiam transversæ proclivitatem habeant: sed orientale latus proclivius in D utramque devexitatem, occidentale molles clivos habet tam rectos, quàm transversos. Denique Galata sic prona est, ut si eadem altitudine omnes domus essent, superiores contignationes aspectu maris fruerentur, ex eisque velut ex theatris naves ultra citraque trajicientes spectarentur. Neque modò Galata, sed tota ferè Constantinopolis maris aspectu frueretur, si lex à Zenone constituta, & à Justiniano sancita servaretur, jubens intra E centum passus neminem posse Constantinopoli impedire maris aspectum, neque rectum, neque obliquum. Plana urbis pars discurrens inter imos collis clivos & Sinum, nusquam minus stricta ducentis passibus; in cornibus largior est: & quidem alicubi patet in longitudinem quadringentorum passuum. Oppidum triplo longius, quàm latius. Latitudo tendit à Septentrionibus ad Meridiem; longitudo F ab Oriente ad Occasum. Latus occidentale latius quàm orientale, & ferè eadem latitudine qua media urbs: nam per longitudinem quingentorum passuum nusquam minus lata quingentis passibus. Orientale latus contrahitur molliter, quoad ejus extremitas in formam cunei reducitur, ubi lata est ducentos sexagin-

ta passus. Totum littus, quod circuit Galatam, portuosum est, naves admittens usque dum contingant oram maritimam. Inter mœnia & Sinum intermissum est spatium, ubi tabernæ & officinæ mercatorum & cauponæ frequentes, & vacua intervalla ad exonerandas naves. Portas habet maritimas sex: quarum tres trajectum frequentem habent ad Constantinopolim. Ita enim contra Constantinopolim jacet Galata à septentrionibus, ut primo, secundo, tertio collibus, & valli primæ & secundæ Constantinopolitanis sit adversa, præ se habens Sinum & Constantinopolim, à tergo suburbana ædificia. Nam supra Galatam multæ domus suburbanæ partim in collis Galatini dorso, partim in ejus lateribus triplicibus: nec Galata attingit summum verticem collis, imo ex summa urbe, ubi est excelsissima turris, adhuc restat extra urbem ascensus trecentorum circiter passuum, plenum ædificiis, inde jugum planum tendens à Meridie ad Aquilonem, largum circiter ducentos passus, longum duo millia passuum, per quod medium discurrit via lata utrimque ædificiis cincta hortorum & vinetorum; neque est ulla pars amœnior: ex qua ejusque lateribus videtur Sinus Ceratinus, & Bosporus, & Propontis, & septem colles Constantinopolis, & Bithynia, & semper nivosus Olympus. Denique ædificia non modò in colle Galatino, sed etiam in collibus & vallibus circumvicinis sitis in littore Galatino posito contra Constantinopolim, tot colles & valles habent, quot Constantinopolis, ut jam longè dimidio majorem, quam sit Galata, urbem efficere possent, ac si centum annos fœlicitas Imperii Byzantini duraverit, altera Constantinopolis futura est Galata.

Qui scribunt, Byzantem conditorem Byzantii templum Amphiarai ædificasse in Syca, aberrant quidem à rei veritate, sed non procul. Nam Dionysius Byzantius tradit, post locum Sycenum fuisse templum Amphiarai, ædificatum à Coloniæ deductoribus, quorum princeps erat Byzas. Amphiaraum cùm cæteri Græci, tùm Megarenses honorabant, Deum ut haberent. Sed Amphiarai templum, etsi non esset in loco, quem Dionysius appellat Sycenum, tamen ejus appellatio dilatata fuit, postquàm Sycena urbs condita fuit, ut etiam intra Sycas Amphiarai, & Dianæ Luciferæ, & Veneris Placidæ templa inclusa fuerint, ut planè demonstravi in *tractatione Bospori*. Sed horum jam nulla restant vestigia, neque illorum, quæ tradit antiqua Regionum Urbis descriptio in regione Sycena fuisse; neque hominum ullorum memoria viventium recordatur vestigiorum, ubi illa fuerint: imo non modò eorum memoriam, sed ne nomen quidem Sycenæ regionis quisquam jam, qui vel audierit, vel legerit, reperitur. Theatrum tamen & Forum Honorianum duntaxat ex architectonica ratione conjicere licet, fuisse illud quidem in imis clivis, ut solent esse omnia Theatra, quorum vestigia vidi in Græcia. Forum verò in planitie vicina Portui, ubi nunc Xenodochium ædificatum est in fundamentis templi divi Michaëlis, quod integrum extabat, cùm venissem Byzantium; eoque aquæ uberiores adductæ sunt inventis cuniculis antiqui aquæductus subterranei. Denique nihil antiquæ Sycenæ jam apparet. Nam columnæ, quæ antiquæ visuntur in aliquot templis Galatinis, à Januensibus foris exportatæ dicuntur, quorum nonnullæ antiquo opere elaboratæ sunt. Cisterna divi Benedicti spoliata cameris, & columnis circiter trecentis concamerationem sustinentibus, conversa in hortorum culturam jam alentium templi æditimum, indicat opus fuisse antiquæ opulentiæ.

EX antè scriptis cognoscere potes, quæ monumenta Constantinopolis olim habuerit: quæ verò ædificia publica nunc habeat à Turcis, & qua ratione sint nonnulla à Turcis ædificata, separato volumine essent tractanda. Nunc summatim pauca exponam: Ædes Mametanas continet plus trecentas, quarum sumptuosissimæ à regibus, & regum purpuratis ædificatæ, sed omnes tectæ plumbeis tegulis, marmoribus, & columnis marmoreis ornatæ ex spoliis Christianarum ædium; ut hæ priùs ornatæ fuerant ex veterum deorum spoliis. Balnea & Thermas habet publicas supra centum: quarum quinquaginta magnæ, & geminæ, & ferè tales quales descripsi à Mametho Rege ædificatas. Xenodochia & publica hospitia longè supra centum habet, quorum illustria aquas salientes in medio atrio habent ex agris suburbanis ductas. Sed præcipuè excellunt reges Turcorum in aquis ducendis intra Urbem. Eusebius quidem laudat Constantinum, *In mediis*, inquit, *Foris videas fontes boni pastoris insignia habentes, his, qui sacras literas norunt explorata, Danielem scilicet, & leones ex ære factos laminis aureis fulgentes.* Valens & Andronicus magnis sumptibus flumina procul ab Urbe perduxerunt, partim arcubus adhuc extantibus supra terram, partim opere subterraneo: cæterique reges ingentes piscinas, & lacus subterraneos, quos cisternas posteritas appel-

lavit, permultas in omni urbis regione A ingentibus sumptibus ædificarunt, metuentes obsidionem à vicinis hostibus. At Turcica Constantinopolis jam adeò longinquos habet hostes, ut cisternas, aut diruat, aut in alios usus convertat quàm aquarum, atque copia aquarum salientium fruitur perductis ex omni agro suburbano etiam longè remoto: nullum enim est celebre templum, nullum Xenodochium, nullum publicum hospitium, nullæ thermæ nobiles, quæ non habeant aquas salientes in media area. B Prætereo Bassarum, cæterorumque purpuratorum domos. Omitto Regem ipsum, cujus claustrum, occupans vetus Byzantium, passim perennes fluvios habet longè extra Urbem adductos. Prætereo lacus, & castella ubique in Foris, in viis creberrima, non modò largos potus largientia, sed etiam ex usibus hominum exeuntia, immunditias urbis in mare everrunt, C & impuriorem spiritum & causas gravioris cœli auferunt, quibus urbes haberi solent infames. Prætereo nunc narrare, ut omnia ædificia Constantinopolitana sint facta ex ruinis incendiorum & terræmotuum humilia, ut non multa habeant duas contignationes, lapide cæmentitio, aut latere non modò cocto, sed etiam crudo refecta. Excipio domos Galatæ à Januensibus conditas, & domos aliquot purpuratorum regiorum. D Christiani Græci suas sexcentas ædes sacras amiserunt: ex quibus nullam retinent nobilem præter ædem Monasterii, ubi habitat Patriarcha; reliquæ aut funditus eversæ, aut in usus religionis Mametanæ conversæ sunt: nam quas habent ædes jam sacras circiter septuaginta, obscuræ sunt. Franci circiter decem habent; Armenii septem; Judæorum verò synagogæ plusquam triginta, vix capientes multitudinem maximæ nationis. E

Ex antè scriptis faciliùs fortasse cognosces absens, monumenta antiqua, quæ tradit antiqua Regionum Urbis descriptio, quam sine his præsens videas Constantinopolim: quod experietur, qui similia investigare post me conabitur. Quod ut quivis promptius possit, adjungam statim *de Regionibus novæ Romæ Constantinopolitanæ* (incerto authore, sed illo tamen antiquo) F libellum scriptum ante Justiniani tempora.

REGIO PRIMA.

Prima Regio continet domum Placidiæ Augustæ, domum nobilissimæ Marinæ, Thermas Arcadianas, vicos sive angiportus viginti novem, domos centum decem & octo, porticus perpetuas duas, balneas privatas quindecim, pistrina publica quatuor, [*pistrina privata quindecim,*] *gradus quatuor, Curatorem unum, qui totius regionis solicitudinem gerat. Vernaculum unum, velut servum in omnibus, & internuntium regionis Collegiatos viginti quinque, qui è diversis Corporibus ordinati, incendiorum solent casibus subvenire. Vicomagistros quinque, quibus per noctem tuendæ Urbis cura mandata est.* Hactenus auctor: subdit Gyllius quæ sequuntur.

Quos P. Victor, sive Sextus Ruffus Vernaculos vocatos fuisse [ait] in Antiqua Roma, hic in Nova Roma appellat *Denuntiatores:* Collegiatorum non meminit neque Ruffus, neque Victor: omnes meminerunt Vicomagistrorum; quos distinxisse videtur Constantinopolitana descriptio in Collegiatos & Vicomagistros. Latinius quidem Vicorum magistri appellarentur, ex inscriptione adhuc exstante in Capitolio antiquæ Romæ:

IMP. CÆSARI DIVI.
TRAJANI PARTHICI FIL.
DIVI NERVÆ NEPOTI.
TRAJANO HADRIANO.
AUG. PONTIF. MAXIMO.
TRIBUNIC. POTEST. XX.
IMP. II. CON. III. P.
MAGISTRI VICORUM XIIII.

Pergit autor libelli.

REGIO SECUNDA.

Secunda Regio ab initio Theatri minoris, post æqualitatem sui latenter molli sublevata clivo, mox ad mare præcipitiis abrupta descendit, continet in se Ecclesiam magnam, Ecclesiam antiquam, Senatum, Tribunal purpureis gradibus extructum, thermas Zeuxippi, Theatrum, Amphitheatrum, vicos sive angiportus triginta quatuor, domos nonaginta & octo, porticus magnas quatuor, balneas privatas tredecim, pistrina privata quatuor, gradus quatuor, curatorem unum, vernaculum unum, collegiatos triginta quinque, Vicomagistros quinque.

REGIO TERTIA.

Tertia Regio plana quidem in superiori parte, utpote in eo Circi spatio longiùs explicato, sed ab ejus extrema parte nimis prono clivo, mare usque descendit. Continet in se eundem Circum Maximum, domum Pulcheriæ Augustæ, portum novum, porticum semirotundam, quæ ex similitudine fabricæ Sigma Græco vocabulo nuncupatur, tribunal Fori Constantini, vicos septem, domos nonaginta quatuor, porticus magnas quinque, balneas privatas undecim, pistrina privata novem, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos viginti & unum, Vicomagistros quinque.

REGIO

REGIO QUARTA.

Regio Quarta à Milliario aureo collibus dextra lævaque surgentibus ad planitiem usque valle ducente perducitur. Continet in se idem Milliarium aureum, Augustæum, Basilicam, Nymphæum, porticum Fanionis, liburnam marmoream, navalis Victoriæ monumentum, Ecclesiam sive Martyrium sancti Mennæ, stadia, scalam Timasii, vicos triginta quinque, porticus magnas quatuor, balneas privatas septem, pistrina privata quinque, gradus septem, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos quadraginta, Vicomagistros quinque.

REGIO QUINTA.

Regionis Quintæ non modica pars in obliquioribus posita locis, planitie excipiente producitur: in qua necessaria civitati ædificia continentur. Continet in se Thermas Honorianas, Cisternam Theodosiacam, Prytaneum, Thermas Eudocianas, Strategium, in quo est Forum Theodosiacum, & obeliscus Thebæus quadratus: horrea olearia, Nymphæum, horrea Croadentia, (Troadentia) horrea Valentiniana, horrea Constantiaca. Portum habet Probosphorianum, scalam Chalcedonensem, vicos viginti tres, domos centum octuaginta quatuor, porticus magnas quatuor, balneas privatas undecim, pistrina publica septem, pistrina privata duo, gradus novem, macellos duos, Curatorem unum, (Vernaculum unum,) Collegiatos quadraginta, Vicomagistros quinque.

REGIO SEXTA.

Regio Sexta brevi peracta planitie, reliqua in devexo consistit: à Foroque Constantini Scalam usque sive Trajectum Sycenum porrigitur spatiis suis. Continet in se columnam purpuream Constantini, Senatum ejusdem loci, Neorium portum, scalam Sycenam, vicos viginti duos, domos quadringentas octuaginta quatuor, porticum magnam unam, balneas privatas novem, pistrinum publicum unum, pistrina privata decem & septem, (Gradus decem & septem,) Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos quadraginta novem, Vicomagistros quinque.

REGIO SEPTIMA.

Regio Septima in comparatione superioris planior; quamvis & ipsa circa lateris sui extremitatem habeat (abeat) in mare declivior. Hæc à parte dextra Columnæ Constantini usque ad Forum Theodosii continuis extensa porticibus, & de latere aliis quoque pari ratione porrectis, usque ad mare, velut seipsam inclinat, & ita deducitur. Habet autem in se Ecclesias tres, hoc est Hirenem, Anastasianam, & Sancti Pauli, columnam Theodosii, intrinsecus usque ad summitatem gradibus perviam: equites magnos duos, partem ejusdem fori, thermas Carosianas, vicos octoginta quinque, domos septingentas undecim, porticus magnas sex, balneas privatas undecim, pistrina privata duodecim, gradus sexdecim, Curatorem unum, Collegiatos octoginta, Vicomagistros quinque.

REGIO OCTAVA.

Octava Regio ex parte Tauri, nulla maris vicinitate contermina, angustior magis quàm lata, spatia sua in latitudinem (longitudinem) producta compensat. Continet in se partem Fori Constantini, porticum sinistram Taurum usque, Basilicam Theodosianam, Capitolium, vicos viginti unum, domos centum octo, porticus majores quinque, balneas privatas decem, pistrina privata quinque, gradus quinque, macellos duos, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos decem septem, Vicomagistros quinque.

REGIO NONA.

Regio Nona prona omnis, & in Notum (totum) deflexa, extensi maris littoribus terminatur. Continet in se Ecclesias duas, Cœnopolim & Omonœam, horrea Alexandrina, domum Nobilissimæ Arcadiæ, thermas Anastasianas, horreum Theodosianum, vicos sexdecim, domos centum & sexdecim, porticus majores duas, balneas privatas quindecim, pistrina publica quatuor, gradus quatuor, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos triginta octo, Vicomagistros quoque.

REGIO DECIMA.

Regio Decima in aliud civitatis latus à Nona Regione platea magna, velut fluvio interveniente dividitur. Est verò tractu planior; nec usquam præter maritima loca inæqualis, longitudini ejus latitudine non cedente. Continet in se Ecclesiam, sive Martyrium Sancti Acacii, thermas Constantinianas, domum Augustæ Placidiæ, domum Augustæ Eudoxiæ, domum Nobilissimæ Arcadiæ, Nymphæum majus, vicos viginti, domos sexcentas triginta sex, porticus majores sex, balneas privatas viginti duas, pistrina publica duo, pistrina privata sexdecim, gradus duodecim, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos nonaginta, Vicomagistros quinque.

REGIO UNDECIMA.

Regio Undecima spatio diffusa liberiore, nulla parte mari sociata est: verùm ejus extensio tam plana, quàm etiam collibus inæqualis. Continet in se Martyrium Apostolo-

rum, palatium Flaccilianum, domum Augustæ Pulcheriæ, Bovem æreum, cisternam Arcadiacam, cisternam Modestiacam, vicos octo, domos quingentas tres, porticus majores quatuor, balneas privatas quatuordecim, pistrinum publicum unum, pistrina privata tria, gradus septem, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos triginta septem, Vicomagistros quinque.

REGIO DUODECIMA.

Regio Duodecima Portam [Portum] à civitate petentibus in longum plana omnis consistit: sed latere sinistro, mollioribus clivis deducta, maris confinio terminatur, quam mœnium sublimior decorat ornatus. Continet in se Portam Auream, porticus Troadeas, Forum Theodosiacum, columnam itidem intra se gradibus perviam, Monetam, portum Theodosiacum, vicos undecim, domos trecentas sexaginta tres, porticus majores tres, balneas privatas quinque, pistrina privata quinque, gradus novem, Curatorem unum, Collegiatos decem & septem, Vicomagistros quinque.

REGIO DECIMA TERTIA.

Tertia decima Regio, Sycæna est, quæ sinu maris angusto divisa, societatem Urbis navigiis frequentibus promeretur; tota lateri montis affixa, præter unius plateæ tractum, quam subjacentium eidem monti littorum tantum præstat æqualitas. Continet in se Ecclesiam, Thermas Honorianas, Forum Honorianum, theatrum, navalia, domos quadringentas triginta unam, porticum majorem unam, balneas privatas quinque, pistrinum publicum unum, pistrina privata quatuor, gradus octo, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos triginta quatuor, Vicomagistros quinque.

REGIO DECIMA QUARTA.

Regio sanè Quarta decima licet in Urbis quarta decima numeretur parte, tamen quia spatio interjecto divisa est, muro proprio vallata, alterius quodammodo speciem civitatis ostendit. Est verò progressis à porta modicum situ plana, dextro autem latere in clivum surgente usque ad medium fere plateæ spatium nimis prona, unde mare usque mediocris hæc, quæ civitatis continet partem, explicatur æqualitas. Continet in se Ecclesiam, palatium, Nymphæum, Thermas, Theatrum, Lusorium, pontem sublicium, sive ligneum, vicos undecim, domos centum sexaginta septem, porticus majores duas, balneas privatas quinque, pistrinum publicum unum, privatum unum, gradus quinque.

COLLECTIO CIVITATIS.

Cognita Urbe per partes, fas est etiam situm occlusæ jam universitatis aperire, ut A *magnificentiæ unicum decus, non solùm videatur opere & manu confectum, sed etiam conspirantibus elementis, naturæ fœlicitate munitum. Providentia ergo divina tot futurorum hominum domiciliis consulente, longo tractu in Promontorii qualitatem spatiosior terra, faucibus Pontici maris opposita, sinuosis portuosa lateribus, angustior latitudine circumflui maris tutela vallatur. Hoc quoque spatium, quod solum apertum maris circulus derelinquit, duplici muro acies turrium extensa custodit. Intra* B *quas septa Civitas continet in se omnia sigillatim memorata. Quæ nunc ad infirmioris memoriæ qualitatem summatim collecta referemus. Habet ergo Urbs Constantinopolitana palatia quinque, Ecclesias quatuordecim, domos divinas Augustarum sex, domos Nobilissimas tres, thermas octo, Basilicas duas, fora quatuor, Senatus duos, horrea quinque, Theatra duo, Lusoria duo, portus quatuor, Circum unum, cisternas quatuor, Nymphæa quatuor, vicos trecentos viginti duos, domos quatuor millia trecentas octoginta* C *octo, porticus quinquaginta duas, balneas privatas centum quinquaginta tres, pistrina publica viginti, pistrina privata centum viginti, gradus centum decem & septem, macellos quinque, Curatores tredecim, Vernaculos quatuordecim, Collegiatos quingentos sexaginta, Vicomagistros sexaginta quinque, columnam purpuream, columnas intra se pervias duas, Colossum unum, Tetrapylum aureum unum, Augustæum, Capitolium, Monetam, scalas maritimas tres. Habet sanè longitudo Urbis, à* D *Porta Aurea usque ad littus maris directa linea, pedum quatuordecim millia septuaginta quinque: latitudo autem pedum sex millia centum quinquaginta.* Hactenus auctor libelli. Subjungit Gyllius.

Quod autem quatuordecim regiones non continerent nisi quatuor mille & trecentes octuaginta octo domos, intelligere oportet domos principum civium E majores, ut Sex. Ruff. & P. Victor tradentes, quatuordecim regiones Romæ domos continere circiter mille & septingentas quinquaginta quinque, interpretari necesse est illustres & capaces: cùm utraque Roma vetus, & nova maxima esset, & frequentissimè habitaretur. Nam, ut præteream veterem Romam, profectò Nova Roma Constantinopolitana adeò frequens erat eo tempore, quo hæc Regionum Urbis descriptio conscripta est, ut F etiam, qui habitarent apud vias latas & fora, angustè habitarent: adeoque connexa fuerunt ædificia, ut vix locus sub dio apertus inveniretur, ut cœlum quis aspicere posset, suburbanaque ædificia latissimè usque ad Silymbriam, & mare Ponticum continuarentur; marisque non exigua pars ambientis Urbem obrueretur de-

fixis sublicis ædificia sustinentibus. Hæc autem monumenta, & lòngè plura, olim fuerunt Constantinopoli, quæ nunc nulla extant, præter columnam purpuream, & Arcadianam, & ædem Sophiæ, & Hippodromum spoliatum, & cisternas aliquot. Nam quæ fuerint Byzantii antiqui, antequàm eversum fuisset à Severo, monumenta, nemo scribit, quamvis plurima conjicere licet, florentis diu heroïcis temporibus cùm ingenia omnium artium erant in pretio, cum Rhodus tria millia signorum habebat non præstantior Byzantio; ex cujus muris tanta arte constructis, quantopere interiora niterent existimare possumus. Hoc duntaxat scimus, Darium, Philippum, Severum, Byzantii monumenta vastasse, & Byzantios ipsos cum omnia consumpsissent, tamen Severi militibus restitisse lignis, quæ ex ædificiis detrahebant, & statuis, quas in hostes projiciebant. Qui autem à Constantino reædificati Byzantii tot monumenta perdiderunt, partim antè attigi, partim summatim perstringam. Primùm Imperatores dissentientes, deinde incendia creberrima non modò fortuita, sed etiam ab hostibus tam externis, quàm diffidentibus variarum factionum partibus jacta (quorum nonnulla tres, alia quatuor dies exurere non cessarunt) non modò apta ad comburendum, sed etiam ex marmore statuas & signa, atque omnem structuram ex quavis materia constructam, velut quippiam accommodatum ad exurendum acervos ruderum exaggerantia instar collium ex omni genere materiæ accumulatorum, priorem aspectum confundentia, ut ne illi quidem, qui ipsa construxissent agnoscere possent, quid, vel ubi ea ipsa priùs fuissent. Neque modo ab hostibus antiqua monumenta eversa sunt, sed etiam ab Imperatoribus etiam Constantinopoli amicissimis, inter quos primus Constantinus Magnus, quem Eusebius scribit templa Deorum diruisse, vestibula vastasse, tecta detraxisse, eorum statuas æreas sustulisse, quibus tot sæculis gloriabantur, easque in omnibus foris Constantinopoleos proposuisse non ad honorem, sed ad ludibrium: totamque Urbem sui nominis implevisse æreis operibus summa & antiquissima arte elaboratis, ut eas spectatores ludibrio haberent: aureas autem Deorum statuas, argenteasque è medio sustulisse, reliquasque ex pretiosa materia factas spoliasse, statuas verò ex ære factas reliquisse abjectas. Deinde auget Eusebius, quàm infestus Constantinus fuerit Gentilium monumentis, ut ex toto Imperio ea deleri curarit, ut lege edixerit Gentilium templa evertenda esse. Quàm etiam ipse Eusebius iis infestus fuerit, quàm etiam reliqui scriptores Christianæ religionis, percipitur ex eorum scriptis: nempe tam acerbos fuisse in Deorum monumenta, quàm Mametani nunc sunt in nostrates statuas. Nec modò mediocres, sed etiam illi Coryphæi, Basilius, Gregorius, non modò in monumenta lapidea deorum sævierunt, sed etiam in eorum libros, qui de eis lascivè scripsissent. Quid alios commemorem Imperatores Constantini successores omnibus notos, qui adeò infensi imaginibus fuerunt etiam Christianæ religionis, ut non solùm ipsas everterint, sed etiam earum pictores, scalptores, fictores insectati sint, ut ex earum insectatione, velut alii Parthici ex Parthia devicta, sic hi *Iconomachi* nominati fuerint. Sileo terræmotus non modò illos scriptis celebratos, quibus sub Zenone, Justiniano, Leone Conone, Alexio Comneno Urbis non modò præclara ædificia funditus eversa sunt, sed etiam tota ferè Urbs, ejusque mœnia corruerint, ut ea in antiqua sede consistere vix perciperetur, nisi Bosporus & Propontis (antiquæ Constantinopolis limites æterni) locum, in quo olim fuerit, circumscripsissent. Præterea vastas Urbis Regiones post longa incendia, & bella diu jacuisse desertas inopia civium, deinde promiscuè ædificari cœptas, nulla cura habita vicos dirigendi, sed omisso discrimine ædificasse in ruinis incendiorum, & terræmotuum, ea fuit causa, ut non modò sicut de Roma incensa Livius inquit, veteres cloacæ, sed etiam aquæductus & cisternæ per publicum ductæ, nunc privata passim subeant tecta, formaque sit Urbis occupatæ, magis quàm divisæ. Præterea Regum Turcicorum claustra ingentia mediam Urbem occupantia, regiorumque purpuratorum septa integras Urbis insulas claudentia, & vias publicas occupantia, vel longè avertentia, fundamentaque non modò supra terram extantia, sed etiam substructiones subterraneas abditissimas sagacissimè investigatas funditus demoliuntur: ac nisi vidissem per id tempus, quod ego egi Byzantii permulta templa, & palatia adeò penitus à fundamentis imis deleta, & Turcicis structuris postea referta, ut recognoscere nequirem pristinum eorum situm, non tam facilè conjecissem, quid demoliri potuissent ab Urbe capta, quam quotidie etsi ædificiis publicis ornare student, tamen horridior est, atque obscurior interdiu, quàm olim noctu, in qua pernoctantium luminum claritudo (sicut Marcellinus ait) dierum solita imitari fulgorem, ædificiorum splendorem illustrabat. Nunc diei fulgor casarum obscuritatem

detegens, reddit obſcuriorem. Unde fit, ut ſi vel Conſtantinus, qui illam reſtituit, ornavit, vel alii, qui eam auxerunt, reviviſcerent: antiquorum ædificiorum ſitum non agnoſcerent. Quid ego externus? quem non antiquorum ædificiorum veſtigia, non ſtatuæ, non inſcriptiones, non numiſmata, non habitores ſtudioſi antiquitatis informarunt, (qui alieniſſimi ſunt ab omni antiquitate) ſed potiùs inquirentem impedierunt, ut nihil metiri, nihil percontari liberè auſus ſim, non modò à Barbaris, ſed ne à Græcis quidem, quibus nihil à literis alienius, nihil nomini Latino infeſtius, quod ut caninum mordent, dente canino deteſtantur, execrantur: neque offa ulla eos mitigare queas, ſed multo ſucco uvæ; quos ut impleveris, niſi crebras invitationes feceris, niſi Græco more exclamaveris te bibere, operam & vinum perdideris: neque tamen ab eis quicquam reportaveris, niſi levia quædam, niſi morem bibendi, quem ſolum retinent ex moribus antiquorum Byzantiorum. Ad has incommoditates id accedit, quòd ex antiquis ſcriptoribus Græcis non adjuvari potes ad Conſtantinopolis cognitionem: non enim Dionyſius Halicarnaſſeus, non Livius, non Strabo, non Vitruvius, non Varro, non alii infiniti, ad cognoſcendam novam Romam, ſicut antiquam, mihi auxiliati ſunt; non Blondus, non Fulgoſius, non alii plerique mihi digitos ad fontes intenderunt, non ignotus ſcriptor patriæ Conſtantinopolitanæ quicquam me docere potuit: ille enim meras nugas habet, & duntaxat docet, quis ædes ſacras ædificaverit, ſed in quo loco ſitæ fuerint, non docet: qui ſi reviviſceret, earum poſitiones ignoraret; adeò omnia immutata ſunt, ut non modò, quæ ſupra memoriam viventium antiqua dicere poſſimus, ſed etiam quæ ſunt ſupra ſingulos curſus ætatis, antiqua dici poſſint. Sic enim quotidie vaſtantur, ut ſenex neſciat, quæ puer vidit, neque modò ædificia antiqua deleta, ſed etiam locorum nomina, quæ illa tenebant, amiſſa ſunt, aliaque barbara ſucceſſerunt, & planè Scythica inaudita. Sic enim hæc gens ſuam linguam amat, ut omnium locorum, quæ invaſerit, ſtatim immutet nomina, aliaque imponat nova incognita, non priſtinorum nominum interpretationem habentia, ſed quidvis aliud potiùs ſignificantia: nondum enim ſe rerum potiri putant, niſi nominum potiantur; ſic enim Græca & Latina ſuſpecta habent, ut timeant vel à nominibus ipſis. Quid igitur inveſtigaſti? exigua profectò veſtigia cùm ex hominum memoria, tum ex ſcriptis authorum quidem tempore recentium, ſed uſu antiquorum: quicquid enim eſt ſupra memoriam noſtram, dicere antiquum poſſumus in recognitione locorum. Ex illis paucis velut ex unguibus leonem, deprehendi quatuordecim Regiones potiùs, quàm ex earum deſcriptionibus non propriis, ſed communibus, & ambiguis, aut ex veſtigiis ædificiorum, quæ illæ continebant, & memoria paulò poſt extinguetur, ſi Turci valebunt: itaque fiet, ut ne me quidem multò diligentiores poſtea ulla veſtigia reperiant Regionum Urbis, ejuſque monumentorum. Quibus ſi ſuccurrere magis, quàm antevertere conatus ſum, & vendicare ab interitu proximè peritura, ſiquidem fortaſſe erravérim, excuſandus ſum, & mea mora Byzantina diuturnior, quàm voluiſſem, non accuſanda, ſed damnanda fortuna, in quam me conjecit Franciſci Regis mors, cujus nutu in Græciam acceſſeram, non diu ut deſiderem Byzantii, ſed ut conquirerem Codices Græcorum antiquos, ut non unius Byzantii, ſed multorum locorum ſitus deſcriberem, ut juvarem, ſi quid poſſem literas. A quo conatu depulſus, veritus ſum redire priuſquam quippiam conatus eſſem, quamobrem veniſſem. Itaque meo tenui vectigali Aſiam, Græciamque peragrare conatus ſum, urbeſque nobiles deſcribere: quod addere volui, ne quis putet, reditum meum retardatum vel ab aliqua Myro Byzantia, vel ab Aſiaticis delitiis, quas omnes exopto his, qui maluerint meam fortunam calumniari, quàm probare ſtudium: ad quod non utilitas, non exiſtimatio (cùm domi meliora, & illuſtriora præſtare potuiſſem, in animi tranquillitate, & ſalutari corporis ratione,) non Leonis Byzantii, non Paſiadis facetiæ me retinuerunt, ſicut nec me retinuit pronuntiandi vehementia Byzantii Pythonis, quem Demoſthenes etiam apud inferos horrere dicitur, non Barbarorum voces aſperæ, truculentæ (quæ etiam non modò tardigradas beluas concitare poſſent, ſed etiam Byzantium ipſum Pythonem ad relinquendam patriam) me extrudere potuerunt ad reditum celerem. Neſcio quod fatum, me in hos errores ærumnoſos meliora ſentientem rapuit; & ſcientem, & prudentem in omnia fere pericula conjecit: ſive conſtantiæ cauſa, ſive rei honeſtas ad ea me impulit; confirmata Platonicorum judicio, tradentium nullum eſſe modum veſtigandi veri, niſi inveneris; & quærendi defatigationem turpem eſſe, cùm id quod quæritur ſit pulcherrimum.

FINIS.

URBIS CONSTANTINOPOLITANÆ,

Qualis tempore Arcadii & Honorii fuit,

DESCRIPTIO,

INCERTO AUTORE:

EX LIBRO NOTITIÆ UTRIUSQUE IMPERII, à GUIDO PANCIROLO edito:

Cum ejuſdem in eandem Annotationibus.

REGIO PRIMA
continet in ſe

Domum Placidiæ Auguſtæ:
Domum nobiliſſimæ Marinæ:
Thermas Arcadianas:
Vicos ſive Angiportus viginti novem:
Domos centum, decem & octo:
Porticus perpetuas duas:
Balneas privatas quindecim:
Piſtrina publica quatuor:
Piſtrina privata quindecim:
Gradus quatuor:
Curatorem unum, qui totius regionis ſolicitudinem gerat:
Vernaculum unum, velut ſervum in omnibus, & internuncium regionis:
Collegiatos viginti quinque, qui è diverſis corporibus ordinati, incendiorum ſolent caſibus ſubvenire:
Vicomagiſtros quinque, quibus per noctem tuendæ urbis cura mandata eſt.

Regio prima) Romam in regiones quatuordecim diviſam fuiſſe, ex Plinio & Tacito conſtat, ubi urbis incendium à Nerone factum recitat. Eas breviter Sext. Rufus & P. Victor viri Conſulares deſcripſerunt: hîc quoque ante Notitiam utriuſque Romani Imperii, ab ignoto auctore ponuntur: Conſtantinopolis, Romæ veteris ſimulacrum facta, & NOVA ROMA appellata, ipſa quoque illius exemplo in regiones XIV. eſt diviſa, ut auctor eſt inter alios Juſtinianus, Novell.43.quæ eas κλίματα appellat: nonnullaque Romæ monumenta eò tranſlata, & nova plura ſunt fabricata; quæ velut Notitiæ Utriuſque Rom. Imperii affinia, non omnino prætereunda eſſe duxi: Itaque quaſdam ad ea clariùs explicanda Annotationes appoſui; etſi nonnulla etiam in ejuſdem Notitiæ Commentario, prout occurrebant, ſuis locis ſunt declarata. Horum deſcriptionis auctor id obſervat, ut Eccleſias & digniora præmittat: mox quæ omnibus ſunt communia, eodem ſemper ordine recitat, Vicos, Domos, Balneas, Piſtrina, Gradus, Curatorem unum, Vernaculum unum, Collegiatos; poſtremò Vicomagiſtros. In XIII. Regione per errorem Vici omittuntur; & in XIV. Curator, Vernaculus, Collegiati, & Vicomagiſtri pariter deſiderantur: quos reponemus. Eccleſiæ XIV. in VII. tantùm Regionibus inveniuntur: at Romæ nullus Vicus ſua carebat Ædicula; & aliqui duas habebant. In quaque igitur regione ſigillatim ſingula opera attingemus.

Domum Gallæ Placidiæ Auguſtæ.) Fuit filia Theodoſii Magni, & ſoror Arcadii Honoriique. Hæc Româ captâ ab Alarico Vandalorum ſeu Gothorum rege abducta, Athaulfo Alarici affini, & ejus ſucceſſori nupſit: quo extincto, reſtituta, & Conſtantio, qui mox imperavit, nupta, Valentinianum & Honoriadem filios ſuſcepit, ut Eutropius, Zonaras, Cedrenus & alii ſunt auctores.

Domum nobiliſſimæ Marinæ) Arcadii filiæ, quæ Nobiliſſimæ titulo inſignita, innupta manſit, ut auctor eſt Cedrenus. Dignitas Nobiliſſimi in antiqua Inſcriptione primùm Valeriano juniori tributa invenitur, circa annum ſalutis CCLX. Mox Severino & Maximino Cæſaribus, L. 1. C. de feriis, & deinceps aliis, l. 2. C. de mag. munic. l. 5. C. de feriis: donec ad fœminas quoque pervenit. Hæc erat quædam participatio Imperii: nam hoc titulo honeſtatus, purpuream veſtem aureo limbo circumdatam gerebat, & ſupra Præfectos ſedebat, ut auctor eſt Zoſimus libro 2, qui vult hunc honorem à Conſtantino excogitatum: ſed conſtat longè antè fuiſſe.

Thermas Arcadianas) Ab Arcadio extructas, Procopius de ædificiis Juſtiniani, Oratione prima : *Ex Propontide*, inquit, *ad Orientalem plagam Urbem naviganti occurrit publicum Balneum, quod ARCADIANÆ dicitur, Conſtantini Urbem aliàs variam exornans. Hic atrium Juſtinianus exſtruxit, quod Urbi prætenditur, & leniter alluitur mari; ut qui hic deambulant, cum prætcrnavigantibus loqui poſſint. Hæc igitur in confinio maris in prædicto atrio ſic habent: eſt enim atrium aſpectu pulcrum, quod leves venti perflant: cujus inferna pavimenta columnarum & marmorum præcipua venuſtate integuntur: tantum enim ſplendorem effundunt, ut Solis radiis concertare videantur. Multa quoque atrium exornant; partim ænea, partim lapidea cælata, præbentia ſpectaculum multa admiratione dignum.* Hactenus Procopius. Hæ Thermæ fortè ſunt, quæ Xerolophus vocantur, quas ab Arcadio fabricatas fuiſſe, auctor eſt Cedrenus. *Xerolophus*, inquit, *opus eſt Arcadii, columnæ Theodoſii Tauro poſitæ omnia ſimile.* Hoc opus in Foro Arcadii fuiſſe, Socrates ſcribit lib. 7. cap. 1. Loquens enim de Sabatio hæretico, ait: *Faciebant collectas contra Seſonnicum ſuum Epiſcopum in loco civitatis qui* Ξηρόλοφος *(al.* Ξηρώλοιφος *) appellatur, in Arcadii Foro.* Hæc ille. Ædificium erat plures cellas continens: unde Thermas fuiſſe conjicio. Nicephorus enim Gregoras, libro 7. cap. 1. Athanaſium Patriarcham Conſtantinopolis in cellis Xerolophi reſediſſe ſcribit. *Sonat autem hæc vox*, inquit Suidas, *Siccam inunctionem, ſine lotione; quod ibi ungerentur, non lavarentur*: & addit, *olim fatidicum hunc locum fuiſſe, in quo è tripode reſponſa reddebantur, &* LVI. *temporum Aſtronomica erat revolutio: ibique* XVI. *cochleati & reconditi erant ſeceſſus.* Ego quoque in vetuſto codice Græco XII. cochleas ibi fuiſſe legi, & Dianæ, Severique & Marciani columnas, ac minoris Theodoſii, & Valentiniani ſtatuas. Ibidem ſcriptum epigramma Juſtinianus citat (in §. item lex Cornelia Inſtit. de publ. jud.) quod ex Xenophonte fuerat deſumptum in quinto ἀναβάσεως. Zonaras quoque Leone Iſauro imperante, Arcadii ſtatuam in Xerolophi columna poſitam, terræmotu concidiſſe ſcribit. Thermæ verò hîc publicæ, vel à Principibus ædificatæ appellantur: Balnea erant privatorum.

Domus CXVIII.) Intelligo inſignia ædificia: quemadmodum Romæ Domus ab Inſulis diſtinguuntur. Alioqui vici XXIX. vix ſinguli quaternas domos habuiſſent. Nec dignus mediocri civitati hic numerus ædificiorum fuiſſet. Nobiles ergo domus hîc tantùm recenſentur; cætera ædificia omittuntur.

Porticus perpetuas duas) Longas & perpetuas. Hæ non erant, ut hodie, ædibus conjunctæ, ut pars earum cenſerentur, ſed ſeparatæ, ad ſpaciandum, & animi gratia ædificatæ: unde Strabo, lib. 5. Geograph. ubi Romæ loca deſcribit, Liviæ porticum περίπατον, id eſt, *deambulationem* appellat: cui & Plinius conſentit, lib. 14. cap. 1. Idem Strabo lib. 13. Geogr. autor eſt, Cumanos Æolas mutuam pecuniam ad exſtruendam porticum accepiſſe: & cùm præſtituta die non reſtituerent, à creditore prohibitos fuiſſe, ne ſub ea deambularent: cùm vero plueret, præ pudore edicto permiſiſſe, ut eam ſubire poſſent: & cùm præco clamaret, ut porticum ſubirent, iviſſe in proverbium, Cumanos neſcire ob pluviam porticum ſubire, niſi à præcone admonerentur. Has Ulpianus intelligit, cùm porticus ſine ædibus fuiſſe ſcribit in lege cætera 41. §. hoc Senatus conſ. de leg. 1. Tacitus (libro 15. Ann.) loquens de Neronis incendio, *Porticus*, inquit, *amœnitati dicatæ, latius procidere.* Talis fuit porticus Athenis: cujus partem à Mycone mercede, partem à Polygnoto gratuitò pictam Plinius memorat lib. 35. cap. 3. quæ ob id *varia* (ποικίλη) eſt appellata, in qua Zeno docuit, ob id Stoïcus nuncupatus. Suidas. 501. Imaginibus argenteis & marmoreis hujuſmodi porticus exornari conſueverant, ut ex teſtamento apud Marcellum (in l. Seia, §. ult. l. Lucius de aur. & arg. leg.) deprehenditur: *Hæredem meum*, inquit, *volo, ut in patria mea faciat porticum publicam: in qua poni volo imagines argenteas, item marmoreas.* Hîc *duas porticus* intelligi puto, à Palatio uſque ad Forum Conſtantini: quæ per longum ſpatium ſunt perpetuæ, nec interrumpuntur. Procopius enim ſcribit (de ædif. Juſtinian. orat. 1.) Juſtiniano imperante Palatium, ædem Sophiæ, & utraſque Porticus magnas, uſque ad Forum Conſtantini arſiſſe. Idem & Cedrenus: qui eaſdem ambas porticus Baſiliſco imperante flagraſſe memorat: & hæ ſemper ſunt reſtitutæ. Quælibet autem Regio Conſtantinopoli aliquot porticus habebat: quod Romæ erat ſecus.

Gradus IV.] Tribunal intelligitur: ad quod per gradus marmoreos ad accipiendum panem plebi dandum aſcendebatur: qui panis *gradilis* à gradibus vocatur. Valentinianus (in l. C. Theodoſ. de anno civi.) *Panis*, inquit, *gradilis in alium gradum tranſlatio inhibetur.* Idem (in d. l. 2. C. Theod. eod.) *Univerſi panem gradilem de gradibus adipiſcantur.* Ex quibus conſtat, gradum eminens tribunal fuiſſe, unde panis capiebatur. Conſtantinus enim (ut auctor eſt Metaphraſtes) quotidie octua-

ginta millia panum in pauperes elargiebatur. Socrates (lib. 2. cap. 13.) octuaginta millia modiorum frumenti fuisse scribit: quibus Vinum, Carnem, & Oleum addidisse Suidas tradit. Erant ergo IV. gradus seu tribunalia in prima Regione ad hæc distribuenda erecta.

Curatorem unum, qui totius regionis sollicitudinem gerat.) Hi ab Augusto primùm inventi, Magistratus à Tranquillo appellantur, cap. 30. *Spatium*, inquit, *Urbis, in Regiones Vicosque divisit: instituitque, ut illas annui Magistratus sortitò tuerentur: hos Magistri è plebe electi.* Illorum loco Curatores XIV. postea Alexander Augustus instituit. Lampridius: *Fecit Romæ*, inquit, *Curatores* XIV. *sed ex Cos. viris: quos audire negocia urbana cum Præfecto Urbis jussit: ita ut omnes aut magna pars adessent, cùm acta fierent.* Hi videntur lites suæ Regionis curasse; & pupillorum inopumque curam habuisse.

Vernaculum unum, velut servum in omnibus, & internuncium Regionis.) Hunc credo fuisse velut ministrum Curatoris, qui nuncia perferebat ad homines suæ Regionis pertinentia. Hi sunt, qui à S. Rufo & P. Victore in Regionibus Romæ *Denunciatores* vocantur: quorum bini in qualibet Regione erant constituti.

Collegiatos XXV. *qui ex diversis corporibus ordinati, incendiorum solent casibus subvenire.*) Romæ Præfectus Vigilum VII. cohortibus libertinorum hominum imperabat: quos Augustus ad arcenda incendia instituit, singulasque cohortes binis Regionibus præposuit, ut Paulus (in l. 3. de off. præf. vig.) Tranquillus & Dion lib. 55. memorant. Constantinopoli vero DLXIII. viri, ex diversis artificum corporibus extracti, per XIV. Urbis Regiones, & ipsi nocte ad arcenda incendia excubabant, qui *Collegiati* vocabantur. Hic numerus nec minui, nec augeri poterat; & uno moriente, Præfectus Urbi alium ex ejus corpore substituebat. Honorius & Theodosius ad Ætium P. V. & non P. P. ut vulgo legitur in l. pen. C. de commerc. & ita ex Cod. Theodosiano (in l. ult. C. Th. de calcis coct.) emendandum. *Quingentorum*, inquiunt, *sexaginta trium Collegiatorum numerus maneat: nullique jus addendi mutandive, vel in defuncti locum substituendi pateat copia: ita ut judicio tuæ sedis sub ipsorum præsentia corporatorum in eorum locum quos humani subtraxerint casus, ex eodem quo illi fuerant corpore subrogentur.* Hæc illi. Eligebantur autem Collegiati ex XXXV. corporibus artificum, quos Constantinus in epistola ad Maximum recenset (in l. 1. C. de excus. artif.) qui ab omnibus muneribus personalibus, præterquam ab arcendo incendio immunes erant (l. 1. C. de privileg. corporat.) In prima hac Regione erant tantùm Collegiati XXV: in aliis alii, qui complebant numerum DLX. (vel DLXIII.) ad quem explendum, in XIV. Regione XXXVII. aut XL (ut legitur apud Zenonem, l. 1. C. de Collegiat.) desiderantur. Alibi Collegiati pro Decanis defunctos humantibus accipiuntur: [in l. 9. C. de sacr. sanct. eccl.] aliquando pro Municipibus, in l. 41. C. Th. de op. publ.

Vicomagistros quinque, quibus per noctem tuendæ Urbis cura mandata est.] Hi primùm ab Augusto inventi. Tranquillus in Aug. cap. 30. *Spacium*, inquit, *Urbis in Regiones vicosque divisit: instituitque ut illas annui magistratus sortitò tuerentur; hos magistri, è plebe cujusque viciniæ electi.* Itaque singuli Curatores singulas Regiones tuebantur: vicos plures Vicomagistri appellati: quos credendum est aliquot milites habuisse, quibus noctis latrocinia & alias injurias prohiberent: sicut erant Romæ Vigiles dicti, [l. si maritus, C. de adult.] qui id curabant, & Custodes Urbis quandoque vocantur [l. sed & miles, §. qui aut. de excus. tutor.] vocantur. Romæ pro singulo vicobini, terni, & quaterni statuebantur Vicomagistri. Hîc verò quælibet regio quinque tantùm habet: ita ut universi sint LX. etsi infra in collectione civitatis LXV. numerantur.

REGIO II.

Regio secunda ab initio Theatri minoris per æqualitatem sui latenter molli sublevata clivo, mox ad mare præcipitiis abrupta descendit. Continet in se

Ecclesiam magnam:
Ecclesiam antiquam:
Senatum:
Tribunal purpureis gradibus extructum:
Thermas Zeuxippi:
Theatrum:
Amphitheatrum:
Vicos sive Angiportus triginta quatuor:
Domos nonaginta & octo:
Porticus magnas quatuor:
Balneas privatas tredecim:
Pistrina privata quatuor:
Gradus quatuor:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos triginta quinque:
Vicomagistros quinque:

Ecclesiam magnam] Ita Templum S. Sophiæ, id est, *Dei Sapientiæ*, à Constantino, vel ut alii, à Constantio conditum appellabatur: quod incendio exustum, postmodum Justinianus omnium orbis terrarum splendidissimum fecit: de cujus no-

bili architectura Periandri liber, & alii, extant. Evagrius scribit, templi longitudinem fuisse pedum cxc: latitudinem pedum cxv: altitudinem à pavimento ad centrum hemisphærii pedum CLXXX.

Ecclesiam antiquam] Fortè aliquam ex illis intelligit, quæ à Constantino conditæ fuerant; & aliquot Procopius recenset orat. 1. de ædific. Justiniani.

Senatum] Locum in quo Senatus habebatur: quem, ut auctor est Sozomenus, Constantinus Magnus ædificavit: ubi eandem celebritatem Kalendis Januarii quotannis fieri voluit, quam Romæ Senatus habebat. Incendio combustum, ob seditionem ortam de ejiciendo D. Io. Chrysostomo, splendidiorem Justinianus restituit, ait Procopius.

Tribunal purpureis gradibus extructum.) Id erat ex marmore porphyrite: quæ vox Latinè *purpureum* sonat, quia purpuram hic lapis imitatur.

Thermas Zeuxippi.) Insignes eæ erant porticu, domos & officinas circumdante. Illis annui reditus, ad accendenda balnei lumina, & sarta tecta habenda, assignati erant. Theodosius (in l. quia plurimæ, C. de op. publ.) *Quia*, inquit, *plurimæ domus cum officinis suis in porticibus Zeusippi* (Zeuxippi) *esse memorantur, reditus memoratorum locorum pro quantitate, quæ placuit, ad præbenda luminaria, & ædificia ac tecta reparanda, Regiæ Urbis lavacro sine aliqua jubemus excusatione conferri.* Hæc ille. Scribit autem ad Severinum Præfectum Urbi (non Prætorio,) ut rectè legitur in Codice Theodosiano, l. 52. de oper. publ. Hoc balneum Palatio Principis vicinum fuisse, & postea Numerorum vocatum, Nicephorus scribit lib. 9. cap. 9. Eccles. Histor. Ejusdem Sozomenus & Socrates meminerunt. Id credo primùm à Zeusippo conditum, qui circa Neronis tempora Byzantii Christianos afflixit (Niceph. lib. 8. cap. 7.) & inter alios Divum Andream Argyropolim fugere compulit. Erat tum, ut puto, Macedoniæ & Thraciæ Præfectus. Hoc Balneum postmodum Severus Imperator auxit, & ornavit: unde Severi est appellatum: verùm Cedrenus ab ipso conditum affirmat. Numerorum deinde Balneum est nuncupatum, quia milites ibi lavabantur. Zosimus lib. 2. in peninsula id fuisse scribit: *Olim quidem*, inquit, *eo loco portum habebat, quo porticus illæ desinunt, quas Severus Imperator exstruxit, cùm suas adversus Byzantios iras deposuisset, qui hostem ipsius Nigrum in urbem admisissent.* Hæc ille. Suidas auctor est, Christodorum poëtam statuas & imagines Zeuxippi carmine celebrasse: inter quas laudatur quæ Hesiodo poëtæ posita fuit. Procopius, lib. 1. de ædif.

A Justiniani, id Balneum affirmat à Justiniano restauratum esse; sed Zeuxippum dici, quia ibi equorum junctorum cursus exercebatur, quod Græca hæc dictio sonat. Ejus meminit D. Gregorius Nazianzenus in oratione ad Arianos, & de se ipse; *Nec novam*, inquit, *illam Hierusalem, hoc est, Zeusippum inviso.* Imperante Justiniano incendio consumptum est. Cedrenus: *Incendio*, inquit, *consumptum est Balneum Severi, quod Zeuxippi nomen gessit: in quo varium inerat spectaculum, artiumque splendor, & marmorum, & lapidum, & ex ære imaginum, & opera virorum, quæ à multis sæculis fabricata erant; quibus hoc unum deerat, quod animæ non inerant illorum, quos referebant. Inter præcipua & ingenium superantia opera, stabat & Homerus, qualis fuerat cogitabundus, manibus insertis infra pectus: barba sine cultu demissa; capilli capitis æquales, rari ab utraque sincipitis parte: facies præ senio hirsuta, ac curis de universo: nasus ad reliquas partes proportione æquali: oculi palpebris affixi; ita ut cæci formam præ se ferrent, qualem eum fuisse, fama fert. Supra tunicam palliolo erat amictus. Et ad basim infra pedes ejus, lorum quoddam æneum subjectum. Erant porrò æneæ columnæ omnium sapientia, poësi, arte dicendi, ac fortitudine clarorum virorum.*

Amphitheatrum] Secundum littus maris: per quod ad Palatium Principis, & Portum Juliani ibatur: in quorum medio fornaces esse consueverant, quæ à Theodosio juniore tolli sunt jussæ: in l. ult. C. Th. de calcis coctor. *Omnes*, inquit, *fornaces, per omne spacium, quod inter Amphitheatrum & D. Juliani portum & litus maris extenditur, tolli præcipimus, propter salubritatem Urbis amplissimæ, & nostrarum ædium vicinitatem: nec ulli his in locis coquendæ calcis præberi licentiam.*

REGIO III.

Regio tertia, plana quidem in superiori parte, utpote in eo Circi spatio largius explicato, sed ab ejus extrema parte nimis prono clivo, mare usque descendit. Continet in se eundem

Circum maximum:
Domum Pulcheriæ Augustæ:
Portum novum:
Porticum semirotundam: quæ ex similitudine fabricæ Sigma Græco vocabulo nuncupatur:
Tribunal Fori Constantini:
Vicos septem:
Domos nonaginta quatuor:
Porticus magnas quinque:
Balneas privatas undecim:
Pistrina privata novem:
Curatorem unum:

Vernaculum

Vernaculum unum:
Collegiatos viginti & unum:
Vicomagistros quinque.

Domum Pulcheriæ Augustæ] Sororis Theodosii junioris, quæ virgo permansit; etsi mortuo Theodosio fratre, Martiano, quem creavit Imperatorem, nupsit. De hac multa Zonaras, Cedrenus, Zosimus, Nicephorus & alii. Aliam domum in XI. Regione habuit.

Portum novum.] Est forte ille à Juliano Apostata fabricatus. Alius fuit in VI. Regione Neorius vocatus, ubi erat navale.

Porticum semirotundam, quæ à similitudine fabricæ, Sigma Græco vocabulo nuncupatur] A similitudine Græcæ literæ C (quæ nunc Σ scribitur.) Hujus sæpe Zonaras & Cedrenus (in Michaële Monacho, Basilio Macedonio) meminerunt.

Regio IV.

Regio quarta, à Milliario aureo collibus dextra lævaque surgentibus, ad planitiem usque valle ducente perducitur. Continet in se idem

Milliarium aureum:
Augustæum:
Basilicam:
Nymphæum:
Porticum Phanionis:
Liburnam marmoream, navalis Victoriæ monumentum:
Ecclesiam sive Martyrium Sancti Menæ:
Stadium:
Scalam Timasii:
Vicos triginta duos:
Domos trecentas septuaginta quinque:
Porticus magnas quatuor:
Balneas privatas septem:
Pistrina privata quinque:
Gradus septem:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos quadraginta:
Vicomagistros quinque:

Milliarium aureum.] De hoc ita Cedrenus scribit: *Supra Milliarii fornicem duæ sunt statuæ Magni Constantini, & matris ejus, & in harum medio Crux: à tergo earum Trajanus, & juxta hanc Ælius Hadrianus eques, & Horologium, à Justiniano ibidem collocatum.* Erat hæc columna Romæ in Foro ab Augusto posita; à qua omnes viæ Italiæ initium & finem accipiebant, ut Plutarchus, Dion, P. Victor & alii tradunt: non tamen ab ea milliaria numerari cœpisse, Æmilius Macer monet, in l. Mille de ver. fig. *Mille passus*, ait, *non à Milliario urbis, sed à continentibus ædificiis numerandi sunt.* Sicut ergo Romæ erat Milliarium aureum, ita & Constantinopoli, quæ Nova Roma appellata, in omnibus veterem imitabatur. Sed ibi non columna, ut Romæ, fuisse videtur, sed ædificium; ut ex prædictis Cedreni verbis, & ex Suida deprehenditur: qui sub ejus testudine Constantini & Helenæ columnas & Crucem, ac simulacrum Fortunæ, pluresque alias statuas fuisse scribit: & illud *Milium*, non Milliarium appellat.

Augustæum.] Erat ingens ærea columna, à Justiniano fabricata. Cedrenus: *Absoluta est*, inquit, *anno* XVI. *Imperii Justiniani ærea columna magna, qua vocatur Augustæum: eique imposita est Justiniani statua equestris, sinistra manu tenens pomum rotundum, quo indicatur Orbis Imperium penes ipsum esse: dextram autem intendebat, quasi Persas juberet stare, & Romanorum ditionem non invadere. Omnes verò æreæ circa columnam tegulæ erant auratæ, introitum Palatii Constantini Magni tegentes: qui etiamnum æreus dicitur; columna verò Augustæum vocatur.* De hac latè Procopius, de ædific. Justin. in I. orat. Ubi Augustæum non columnam, sed locum, in quo erat columna, vocatum fuisse scribit, quod & Macellum appellabatur: *Columna*, inquit, *præcipua, magnitudine admiranda, non tamen simplex & uniformis; sed grandibus in circuitu lapidibus composita. Hanc æs optimum, in tabulis & verticibus circumfusum undique vestit, lapides ipsos suo robore vinciens, & ornatu tegens; colore quidem auro puro obscurius, dignitate vero non multo inferius, par planè & æquiparandum argento. In hujus columnæ vertice stabat prægrandis equus, ære conflatus, versus ad auroram, admiratione dignus, similis ituro, & antè pulchrè proclinato. Nam inter priores pedes sinistrum levat, tanquam terram pulsaturus; alter pes lapidi, super quem graditurus est, infixus hæret. Posteriores vero pedes ita contrahit, ut si stare prohibeatur, in parato sit. Huic equo insidet æreum Regis simulacrum; Achillem vocant, propter figuram, quam refert; etenim soleas subligatas habet, absque ocreis. Pectus heroico thorace munitum est, & caput galea. Splendorem quemdam projicit, spectans ad Orientem, iter, ut opinor, accepturus ad Persas. Gerit sinistra manu orbem, quo innuit terram & mare sibi subditum esse. Nihil armorum tenet, neque ensem, neque hastam, sed tantum Crucem orbi impositam, per quam regnum & belli victoria illi obvenit. Dextram manum ad Orientem extendit; & porrectis digitis jubet ut Barbari ultrà non progrediantur.* Infra verò locum hunc Augustum forum appellat: *Est forum*, inquit, *ante regias, columnis circummunitum Augustum vocant Byzantii: in hoc ad Auroram Curia seu Prætorium exstructum est, Justiniani Regis opus: quò Romanorum Senatus conveniens*

initio anni solennem festivitatem peragit. Idem & Suidas tradit. Phavorinus forum obsoniorum Augustæum fuisse tradit: *ita appellatum*, inquit Suidas, *quòd Idibus Octobris, singulis annis Regionum Curatores & Sebastophori in honorem Augusti ibi saltarent; vel quòd Constantini & Helenæ ejus matris statuæ eo in foro essent locatæ.*

Basilicam.] Basilica quoque omnium insignis ibidem erat ædificata; de qua hæc Cedrenus: *Ortum à mediis chalcopratiis incendium, cùm utramque porticum, tum contigua omnia, & Basilicam devoravit: in qua fuit Bibliotheca librorum 120 [millia] continens. inter quos libros fuit etiam draconis intestinum pedes 120. longum; cui Homeri poëmata Ilias & Ulyssea aureis literis fuerant inscripta, cum historia rerum ab Heroïbus gestarum. Erat Basilicæ testudo multis columnis suffulta: qualia hodie visuntur templa, ordinibus columnarum sustentata; quæ (templa) etiam Basilicæ appellantur, quòd instar Basilicarum sint fabricata.* Eam in VII. Æneïdos Virgilius describit:

> *Templum augustum, ingens, centum sublime columnis,*
> *Urbe fuit summa, Laurentis regia Pici.*
> *Hîc sceptra accipere, primosque attollere fasces,*
> *Regibus omen erat.*

Ibi causæ agitabantur, Legati civitatum audiebantur; publicaque negotia tractabantur. Hæc inaurata, marmoribus splendebat. Theodosius Cyro P. V. Constantinopolitanæ, L. Basilicam, C. de oper. publ. *Basilicam*, inquit, *auratam & marmoribus decoratam (in) nullius imaginis aut pictarum tabularum obumbratione fuscari jubemus.* Cùm verò Constantinopoli & ejus Urbis Præfecto scribat, hanc significat. De eâdem, credo, intelligit Zonaras in Leone Magno, quum flagrasse Maximam Domum vocatam scribit: in qua & Senatus & delecti cives deliberatum convenire solebant, atque ipse Imperator, consularem vestem sumpturus. Opus illustre & splendidissimum: in quo pedaneos judices in cellulis judicasse Justinianus scribit, in §. sedebant aut. de judic. Novell. 81. Hanc Basilicam à tergo Milliarii fuisse, Suidas scribit: in verbo βασιλική: & in ea statuam inauratam, & alias. Inter cætera ibi erat elephas, à Severo ob hanc causam factus, quòd argentarius quidam illius custodem interfecisset, & cadaver belluæ manducandum objecisset; ob id iratus elephas eum occidit. Ad facti memoriam Severus elephantem cum custode æneum fundi fecit, qui Cos. Juliano Constantinopolim translati, in basilica locati fuere.

Nymphæum.] Id erat amplum ædificium; in quo nuptias celebrabant, qui ædes ad hoc idoneas non habebant, ut auctor Zonaras in Leone Magno, & Cedrenus. Eò ex fonte, qui erat in Foro, aquam derivatam fuisse, Suidas scribit, quæ Nymphæum lavacrum vocabatur. Theodosius ad eundem Cyrum, in l. Si quis, C. de aquæduct. *Tua*, inquit, *sedes disponet, quantum aquæ publicis Thermis, quantum in Nymphæis conveniat deputari.*

Porticum Phanionis] Suidas Phanionem esse dicit locum, in quem purgamenta projiciebantur. Ea fortè est porticus, quam Zeno Imperator à Milliario usque ad Capitolium cum quatuor columnarum ordinibus excurrisse scribit: inter quas tabernulas marmoribus incrustatas prope viam publicam ædificari permittit: in l. pen. §. præterea, C. de ædificiis priv.

Liburnam marmoream.] Navalis victoriæ est monimentum. Eam enim victoriam significari puto, qua Frajutus, Magister militum Arcadii contra Gainam liburnis instructis ad Chersonesum potitus est, ut Zosimus lib. 5. scribit.

Ecclesiam seu Martyrium Sancti Menæ.] Ægyptius miles fuit, sub Diocletiano passus in Phrygia. Hanc ædem Constantinus ædificavit: quem plures in honorem Martyrum Ecclesias fabricasse, Eusebius in ejus vita scribit lib. 3. cap. 47.

Stadium.] Hæc erat area quadrata, ad pugillatum destinata, ut ait Suidas: quam Græci CC. pedibus metiebantur, quandoque pluribus. Undique porticibus seu peristyliis claudebatur: ubi lucta, saltu, cæstibusque Græci saltabant. Porticus ad meridiem erat duplex, ne pluviis à septentrione venientibus læderetur. Intus ultra porticum, continebat Ephebæum, seu Exedram, sedibus undique circumdantibus; ubi disputabant Philosophi, & juvenes erudiebantur. Olim enim, in librorum inopia, disputando & arguendo se exercebant, ut auctor est Suidas, in verbo Γυμνασία. A dextra verò & sinistra Ephebæi, stabant Balnea, in quibus oleo luctantes ungebantur. Et ideò Cajus Jureconsultus scribit Stadium propriam formam ex consummatione accipere, in l. Si is qui quadringenta, ad fin. ff. ad leg. Falcid. Hoc Stadium spectabat mare. Procopius De ædificiis Justiniani orat. 1. in fin. *In loco*, inquit, *mari proximo, quod nunc Stadium vocatur (certaminibus quibusdam, opinor, locum olim dedicatum) ampla Xenodochia Justinianus & Theodora uxor exstruxerunt.* Hæc ille.

Scalam Timasii.] Erant hi gradus per collem ad mare descendentes, à Timasio facti: vel locus ad commodè descendendum paratus, ita nuncupatur: nam Scalam

etiam descensum ex navi vocant. Gyllius lib. 2. cap. XI. de Bosporo Thracio Scalam molis brachium ponticuli vicem præstans interpretatur: Credendum tamen est, hîc marmoreas scalas fuisse, cùm locus pro insigni nominetur. Ex his aliquod vectigal colligebatur, quod ad Aquæductus reparationem impendebatur. Theodosius (in l. ad reparationem, C. de aquæduct.) *Ad reparationem*, inquit, *Aquæductus hujus almæ Urbis, omnia vectigalia, quæ colligi possunt ex universis scalis hujus inclytæ Urbis, ad refectionem ejusdem Aquæductus procedunt.* Hæc ille. Naves, credo, quæ merces exonerabant, aliquid solvebant. Justinianus quoque recitat codicillos Hierii: in quibus nepoti Hierio suburbium coparium cum omnibus scalis reliquit, Novell. 159. Item Cedrenus autor est, Copronymo imperante, sævissimo frigore mare concretum fuisse: mox tepescente aëre, inter alia frustum glaciei, Arcis Scalas Constantinopolis attrivisse. Fuit Timasius Magister Peditum Magni Theodosii, qui à Valentis temporibus militare cœperat. Ab Eutropio Arcadii cubiculario per calumniam accusatus, in Oasim est relegatus, Syagrii P. P. pater, ut Zosimus in V. scribit.

REGIO V.

Regionis Quintæ non modica pars, in obliquioribus posita locis, planitie excipiente producitur: in qua necessaria civitatis ædificia continentur. Continet in se

Thermas Honorianas:
Cisternam Theodosianam:
Prytaneum:
Thermas Eudocianas:
Strategium, in quo est Forum Theodosianum; & obeliscus Thebæus quadratus:
Horrea holearia:
Nymphæum:
Horrea Troadensia: [*al. Croadentia:*]
Horrea Valentiniana:
Horrea Constantiaca:
Portum habet Prosforianum: [*al. Probosphorianum:*]
Scalam Chalcedonensem:
Vicos viginti tres:
Domos centum octoginta quatuor:
Porticus magnas septem: [*al. quatuor:*]
Balneas privatas undecim:
Pistrina publica septem:
Pistrina privata duo:
Gradus novem:
Macellos duos:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos quadraginta:
Vicomagistros quinque.

Cisternam Theodosianam.] Locus est infra terram concameratus, non vivam, nec perpetuam, sed imbribus conceptam aquam continens: l. 1. §. hoc interdictum, ff. de fonte. Petrus Gyllius, in Topographia Constantinopolis scribit, se Constantinopoli inventam sub terra cisternam, ignorantibus dominis indicasse. *Erat*, inquit, *longitudinis pedum* CCCXXXVI. *latitudinis* CLXXXII, *ambitus* CCXXIIII *passuum. Concameratio sustinebatur marmoreis columnis* CCCXXXVI. *pedes* XII. *inter se distantibus. Singulæ* XI. *dodrantum altitudinem superabant: In longitudinem per* XII. *ordines, in latitudinem per* XXVIII. *erant dispositæ. Hyeme irruente aquæductu ad media columnarum capitula implebatur cisterna, piscesque innatabant: quos ædium dominus æstate navicula circumvectus, tridente transfigebat.*

Prytaneum.] Athenis erat arx Prytaneum vocata: in quam Senatores ac sapientes conveniebant, & viri de Republica bene meriti publicè alebantur. Cicero lib. 1. de Orator. Suid in Πρυτανεῖον. Cujus exemplo, prope Cisternam Regiam erat Constantinopoli Palatium, in quo vir doctissimus duodecim discipulos erudiebat, qui postea Reipublicæ utiles futuri essent. Cedrinus in Leone Isauro Iconomacho: *Apud Regiam*, inquit, *Cisternam Palatium erat venerabile, in quo juxta antiquam formam Oecumenicus magista* [*magister*] *sedebat, duodecim habens discipulos, eruditione & vita graves. Hi cùm omnem discendi scientiam celeritate & amplitudine ingenii percepissent; Ecclesiasticam divinarum rerum sapientiam acri studio tractabant. Absque eorum consilio quicquam agi, ipsis quoque Imperatoribus nefas putabatur: quos Leo sustulit.* Id Zonaras clariùs exprimit: *Domus*, inquit, *erat in Basilica, proximè Forum ærarium regia: in qua multi codices & humanæ ac divinæ sapientiæ asservabantur ab antiquis temporibus; & ad habitandum attributa qui eruditione excelleret, quem Oecumenicum Doctorem appellabant. Is duodecim contubernales habebat excellenter eruditos. His publicus victus præstabatur: quos eruditionis avidi adibant. Hos etiam Imperatores ad rerum gerendarum consilia adhibebant. Quos cùm Leo in suam sententiam, ut imagines impugnarent, trahere nequivisset, nocte cum libris combussit.* Quemadmodum ergo Athenis viri de Republica benemeriti in Prytaneo alebantur: ita & hîc eruditi. Et ob id Prytaneum hanc domum vocatam fuisse puto, quæ instar Atheniensis erecta fuit.

Thermas Eudocianas.] Ab Eudocia uxore Theodosii junioris, quæ antequam Christiana fieret, Athenaïs vocabatur; de qua plura Zonaras, Nicephorus, & alii. Alias habebat ædes in decima Regione; ubi de ea aliquid dicetur.

Strategium.] Hæc interpretor Castra Prætoriana, ubi degebant Prætoriani milites. Eo in loco erat Forum Theodosianum, & Obeliscus Thebæus quadrus Thebis Ægypti Constantinopolim advectus; qui in quadrum erat formatus.

Horrea holearia] Credo legendum *olearia* sine aspiratione, ubi oleum condebatur.

Horrea Troadensia] E Troadensi advectas merces, vel frumenta continentia: quemadmodum in nona Regione sunt Horrea Alexandrina, in quibus frumenta Alexandria advecta conservabantur. Troas verò est regio Phrygiæ ad Hellespontum sita, non longè à Constantinopoli.

Horrea Valentiniana] A Valente Imperatore facta. Fortè hoc est illud Horreum, in quo Suidas (in verbo Manaim) scribit Minaimi statuam fuisse, qui adversus Scythas exercitum duxit. Et ibi erat æneus modius; ut secundum justam ejus mensuram frumentum emeretur & venderetur, pretio aurei à Valente in modios XII. præstituto (pro Valentiniano enim lego *Valente*, qui Constantinopoli imperavit.) Is nautæ manum præcidi jussit, qui ejus legi fraudem fecit, & ob facti memoriam manus æreæ ibi sunt affixæ.

Erant & *Horrea*, in quæ aurum, argentum & gemmæ deferebantur. Nam Paulus Jureconsf. homines in Horreis pretiosissimam partem fortunarum reposuisse scribit in l. 3. §. effracturæ, ff. de offic. Præfect. vigil. Lampridius quoque refert, Horrea Alexandro fabricata fuisse, in quæ privati homines, qui domi loca non habebant, aut custodia carebant, aurum, argentum, gemmas, aut grana convectarent. Domini verò Horreorum illata suo periculo custodiebant. L. cùm plures §. locâtor. locati.

Portum Prosforianum] In quo edulia exonerabantur. Προσφορὸν enim Græci esculenta vocabant.

Scalam Chalcedonensem] Commodum descensum è regione Chalcedonis, ut eo trajiciatur: nec amplius stadiis quinque ab Europa dividitur.

Macella duo.) Duo loca ampla intelligit, in quibus obsonia vendebantur.

Regio VI.

Regio Sexta, brevi peracta planitie, reliqua in devexo consistit. A Foro namque Constantini, Scalam usque sive trajectum Sycænum, porrigitur spatiis suis. Continet in se

Columnam purpuream Constantini:
Senatum ejusdem loci:
Neorium portum:
Scalam Sycænam.
Vicos viginti duos:
Domos quadringentas octoginta quatuor:
Porticum magnam unam:
Balneas privatas novem:
Pistrinum publicum unum:
Pistrina privata decem & septem:
Gradus decem & septem:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos quadraginta novem.
Vicomagistros quinque.

Columnam purpuream Constantini.) Hæc erat in Foro Constantini, lapideis tabulis strato. Zonaras in Nicephoro Phoca: *Imperatorem Nicephorum*, inquit, *maledictis usque in Forum lapideis tabulis stratum prosequuntur; in quo Columna rotunda Porphyretica sita est.* De hoc ita Cedrinus in Theodosio: *Constantinus anno sui Imperii XXIV. forum condidit, cum duobus amplis Rostris: in eoque Foro Columnam Romà allatam posuit, uno solidoque lapide constantem, qui totus erat purpureus, id est, ex porphyrite constans: atque eam æreis fasciis vinxit, inscriptis. In ejus summo statuam sibi collocavit, cum hac inscriptione,* CONSTANTINUS. *Splendebat Solis instar. Opus fuit Phidiæ, Athenis advectum. Sub basim columnæ VII. posuit sportas, ac XII. cophinos Christi miraculis insignes: infrascriptosque versus apposuit:*

> *Tibi Christe, mundi Domine, rectorque optime,*
> *Urbem hanc, tibi quæ serviat, modò subdidi,*
> *Et sceptra, Romanamque omnem potentiam.*
> *Hæc tu malis defende semper ab omnibus.*

Idem fermè aliis verbis Zonaras narrat. *Teretem*, inquit, *Columnam Porphyreticam Roma, ut ferunt, allatam, in Foro lapideis tabulis instrato locavit: unde à Græcis* Placoton *nominatur: supraque æneam statuam, arte & magnitudine admirabilem erexit: antiqua enim manu penè vivens expressa erat. Id Apollinis simulacrum fuisse ferunt, ex Ilio Phrygiæ translatum: sed Constantinus suum illi nomen indidit, clavis quibusdam capiti insertis, qui corpus Domini salutiferæ Cruci affixerant. Ea ad nostram ætatem permansit integra, columnæ insistens: Sed sub Alexio Comneno, vehementi venti impetu dejecta concidit, & multos contrivit.* Statuam illam Nicephorus (lib. Ecclesf. hist. 8. cap. 4.) melius exprimit: *Maximam*, inquit, *illam porphyretici marmoris Columnam construxit: in qua statuam quoque suam collocavit in polo seu vertice mundi, Crucem infixam manu tenentem. Quo ille symbolo indicavit, virtute invicti ejus trophæi & signi terram omnem, mare ipsum à se subactum.* Gyllius scribit

illam ex VIII. lapidibus constructam, æreis laureatisque Zonis commissuras, ut videri non possent, cingentibus. Sed his dissolutis, hodie structura quadam intercisa marmora colligantur. Columna est altitudinis pedum LXXXVI. & dodrantis, præter gradus, spiram, & stylobatem. Sita est in Foro Constantini.

Senatum ejusdem loci.] Erat in Foro Constantini ad Boream domus Senatus nuncupata, æneis statuis, & marmoribus porphyreticis ornata: in quam Senatus, & præcipui cives, deliberandi causa convenire consueverant, & Imperator consularem vestem accipere solebat. Leone Magno imperante, flagravit, ut Zonaras & Cedrenus memorant.

Neorium portum.) Id est Navale, ubi naves fabricabantur: à quo Porta illi proxima secundum aliquos *Neorii* dicitur: sed à Cedreno & Zonara infra in XII. Regione Aurea vel Pulchra vocatur. Alii Imperialem nominarunt, quia Arci Principis proxima erat.

Sycænam Scalam.] Id est, gradus, quibus ad littus descendebatur, ut in Sycænam proximam insulam trajiceretur, quæ nunc Pera vocatur. In hoc toto sinu multa navicularum millia, pluresque quam Venetiis cymbæ ad transferendos homines comparata reperiuntur. *Peramæ* vulgò dicuntur, quòd ultrò citroque transferant.

Porticum magnam unam.] Hæc usque ad Forum Constantini extendebatur, quam ob seditionem Justiniano imperante crematam Procopius scribit lib. 1. de bello Persico.

REGIO VII.

Regio septima, in comparationem superioris planior, quamvis & ipsa circa lateris sui extremitatem habeat (al. abeat) in mare declivior. Hæc à parte dextera Columnæ Constantini, usque ad Forum Theodosii, continuis extensa porticibus, & de latere aliis quoque pari ratione porrectis, usque ad mare velut se ipsam inclinat, & ita deducitur. Habet autem in se

Ecclesias tres, hoc est, Irenen, Anastasiam, & Sancti Pauli:
Columnam Theodosii, intrinsecus usque ad summitatem gradibus perviam:
Equites magnos duos:
Partem ejusdem Fori [*Theodosiani:*]
Thermas Carosianas:
Vicos octoginta quinque:
Domus septingentas undecim:
Porticus magnas sex:
Balneas privatas undecim:
Pistrina privata duodecim:
Gradus sexdecim:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos octoginta:
Vicomagistros quinque.

Irenen.] In Septima Regione, in loco qui Taurus appellatur, erat Templum S. Irenæ, id est, Pacis: quam, ut inquiunt Socrates & Cedrinus, Constantinus Magnus condiderat, & Imperante Justiniano conflagravit.

Anastasiam.] Sanctæ Anastasiæ (Templum:) cujus reliquiæ primo anno Imperii Leonis Magni Syrmio Constantinopolim allatæ fuere, & in ejus Templo repositæ, quod erat apud Rostra Domini. Anastasiæ templum à Catholicis est ædificatum: quia D. Gregorius Nazianzenus ibi S. Trinitatis dogmata suscitavit; Templumque Anastasiæ est appellatum: vel quòd, inquit Sozomenus, mulier gravida, quæ ex ejus porticu cadens interiit, precibus populi revixit: [de qua re infra pluribus.

Sed verius est, duas Constantinopoli fuisse Ecclesias Anastasias dictas: Alteram Novatianorum, ab Arianis dirutam, ab ipsis verò denuò excitatam, ut ait Sozomenus, lib. 4. cap. 19. & ob id Anastasiam dictam. Altera fuit à Gregorio Nazianzeno denominata. Fuerat hæc domus Nicobuli, in quam Gregorius Constantinopolim veniens, hospitio est receptus: atque ibi S. Trinitatis dogmata jam extincta renovavit: unde locum Anastasiam vocavit: (Gregor. Nazianz. in oratione ad 150. Episcopos, & in Cantico Anastasiæ.) Et domus in Ecclesiam versa, in magnificam Basilicam excrevit. Sozomenus verò id nomen eum locum habuisse scribit lib. 5. cap. 5. quòd mulier gravida ex sublimi porticu, quum Dei verbum audiret, deorsum delapsa, & mortua, omnium precibus vitam recepit: Martianus nobilis civis & dives, amplum & speciosum ibi extruxit Templum. (Metaphrast. 10. Januarii.) Ob nomen verò, D. Anastasiæ reliquiæ ibi fuere repositæ. (Theodosius Lector in Collectaneis.)

Columnam Theodosii, intrinsecus usque ad summitatem gradibus perviam.] De hac ita Zonaras in Justiniano: *Anno*, inquit, *Imperii ejus* XVII. *magna Columna in vestibulo Magni Templi collocata, absoluta est: cui equestrem suam statuam imposuit. Eo loco prius steterat Columna Magni Theodosii, statuam argenteam sustinens, à filio ejus Arcadio factam, pondere* VII. *millium & CCCC. librarum. Quam ille* [Justinianus] *cum Columna demolitus, argento direpto, reposuit: quæ adhuc cum ejus imagine visitur.* Cùm stante hac Columna hæc Constantinopolis facta sit descriptio, ante Justinianum scriptam esse oportet. De hac Columna aliter Cedre-

nus in Zenone loqui videtur, aut de alia intelligit: *In Tauro*, inquit, *Columnam posuit Magnus Theodosius, suas contra Scythas continentem pugnas, & de iis statuta trophaea: habet intus viam sursum ferentem. In bivio eques positus est, ipse Magnus Theodosius, dextram versus Urbem intendens, & Columnae inscripta trophaea demonstrans. Haec quarto Zenonis Imperii anno terraemotu concussa cecidit: quae statuam Theodosii habebat.* Idem loquens de Anastasio: *Multa*, inquit, *Constantini Magni opera conflavit; suamque statuam inde confecit, & in Columna Tauri constituit. Namque prius ibi posita fuerat Theodosii Magni: ea terrae motu dejecta & comminuta fuerat.*

Equites magnos duos.] Horum alter fuit Theodosius Magnus, quem prope Columnam, dextram versus Urbem intendisse, & trophaea Columnae inscripta monstrasse, Cedrenus scribit.

Thermas Carosianas] A Carosia Valentis Imperatoris filia nominatas, ut Sozomenus explicat lib. 6. cap. 9. *Martianus*, inquit; *cùm vita, tum doctrina admirabilis, qui jam olim quidem in regia satellitem egerat, at jam tum presbyter, sectae Novatianae erat; docebatque filios Valentis Imperatoris Anastasium & Carosam praecepta Grammatica: Quarum nominibus sunt balnea Constantinopolis etiamnum appellata.*

REGIO VIII.

Regio Octava, ex parte Tauri, nulla maris vicinitate conterminata, angustior magis quam lata, spatia sua in longitudinem [latitudinem] producta compensat. Continet in se

Partem Fori Constantini:
Porticum sinistram, Taurum usque:
Basilicam Theodosianam:
Capitolium:
Vicos viginti duos:
Domos centum octo:
Porticus majores quinque:
Balneas privatas decem:
Pistrina privata quinque:
Gradus quinque:
Macellos duos:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos septendecim:
Vicomagistros quinque:

Regio Octava] Haec Regio tota mediterranea, partem Tauri (qui erat vicus Constantinopolis) continet. Cujus etiam Zonaras in Nicephoro Botoniata meminit, & partem Fori Constantini, Porticum sinistram, Taurum usque; Basilicam Theodosianam, & Capitolium comprehendit. Suprà diximus, Constantinopolim Romae simulacrum fuisse, unde illius exemplo Regiones quatuordecim, Milliarium, Capitolium & alia suprà exposita, habuit.

REGIO IX.

Regio Nona, prona omnis, & in totum [notum] deflexa, extensi maris litoribus terminatur. Continet in se Ecclesias duas,

Coenopolim, &
Omonoeam:
Horrea Alexandrina:
Domum Nobilissimae Arcadiae:
Thermas Anastasianas:
Horreum Theodosianum:
Vicos sexdecim:
Domos centum sexdecim:
Porticus majores duas:
Balneas privatas quindecim:
Pistrina privata quindecim:
Pistrina publica quatuor:
Gradus quatuor:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos triginta octo:
Vicomagistros sex.

Ecclesias duas, Coenopolim, & Omonoeam.] Primam à loco Urbis ita vocato denominatam puto. Fortè illa Ecclesia à fonte extra Portam auream, qui postea in coenum & uliginem conversus est, nomen habet. Leo antequam rerum potiretur, eo luto caeci oculis illito, lumen restituit; postea factus Imperator, ibi Deiparae Virgini, quae illi Imperium praedixerat, templum dedicavit, quod forte Coenopolis, à loco Urbis coenoso est appellatum. Nicephorus libro Ecclesiasticae Historiae 15. cap. 25. Procopius in hoc suburbio, Fons dicto, Justinianum Deiparae Templum condidisse scribit: verùm non ex novo fecit, sed renovavit. Altera Ecclesia à Concordia [ὁμονοία] est dicta, cujus fortè antea illud Templum fuerat: sicut & Romae tria fermè Concordiae Templa fuisse legimus: unum à M Furio Camillo, ob seditionem militarem dicatum; alterum à M. Manlio praetore, ob seditionem & ipsam militarem in Galliâ: Tertium in Foro Romano, prope Graecostasim, à L. Opimio Cos. deletis partibus Gracchanis, magna Populi indignatione conditum: cui inscriptum est OPUS VECORDIAE, pro CONCORDIAE. Aliam Livia Augusta aedem Concordiae fecit, aut instauravit (D. Augustin. de Civit. Dei lib. 3. c. 25.) Quorum unum à Constantino splendidius est restitutum; quemadmodum in Basilica Lateranensi vetus indicat inscriptio.

Horrea Alexandrina.] Quotannis Alexandria DCCC. myriades artabarum, seu medimnorum Atticorum frumenti Constantinopolim mittebantur: pro quibus

nomine nauli nautis 90. millia aureorum A imperante Justiniano solvebantur; edicto Justiniani 13. Erat autem antiquitus liberalitate Senatus & ditiorum civium coacta pecunia sexcentarum & undecim librarum auri, quæ apud Præfectum Urbi vel Annonæ reponebatur, & aliam Princeps addiderat, qua hoc frumentum emebatur: L. 3. C. Theodos. de frum. Urb. Constantinop.) & vectum Constantinopolim, in Horreis recondebatur, quæ à loco, unde advehebatur, Alexandrina vocabantur.

Domum Nobilissimæ Arcadiæ,] Filiæ Arcadii, ut auctor est Cedrenus, Nobilissimæ titulo insignitæ. Habebat & in sequenti Regione aliam Domum. Tres filias Arcadius ex Eudocia uxore reliquit: Pulcheriam, Marinam, & Arcadiam; quæ cælibes virginesque manserunt: Niceph. lib. 13. cap. 38. & Cedrenus.

Thermas Anastasianas,] Dictas ab Anastasia Valentis Imperatoris filia; sicut Carosianæ, ab hujus sorore, suprà in VI. Regione: Quarum nominibus, inquit Sozomenus (lib. 6. cap. 9.) sunt Balnea Constantinopoli etiamnum appellata. Marcellinus verò (lib. 17.) ab Anastasia sorore Constantini has Thermas cognominatas fuisse scribit. De hoc ita Paulus Diaconus lib. 13. *In Urbe*, inquit, *Constantinopoli Domus est maxima, nomen habens Caryæ, id est, Nucis. Est enim in ejus Domus vestibulo arbor nucis, in qua (ut sermo est) fuerat appensus martyr Acacius, & defunctus. Ob quam rem etiam Oratorium illic est ædificatum.* Hæc ille. Procopius ait, Anastasianas balneas à sorore Constantini cognominatas.

Regio X.

Regio Decima, in aliud civitatis latus à Nona regione platea magna, velut fluvio interveniente dividitur. Est verò tractu planior: nec usquam præter maritima loca, inæqualis, longitudini ejus latitudine non cedente. Continet in se

Ecclesiam sive Martyrium Sancti Acacii:
Thermas Constantinianas:
Domum Augustæ Placidiæ:
Domum Augustæ Eudociæ:
Domum Nobilissimæ Arcadiæ:
Nymphæum majus:
Vicos viginti:
Domus sexcentas triginta sex:
Porticus majores sex:
Balneas privatas viginti duas:
Pistrina publica duo:
Pistrina privata sexdecim:
Gradus duodecim:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos nonaginta:
Vicomagistros quinque.

Martyrium S. Acacii] Is Constantinopoli ad Nucem excruciatus fuit: quam Nicephorus in medio Templo in ejus memoriam condito, Arcadio imperante, extitisse memorat, lib. 13. cap. 38. cùm ille sub Diocletiano, centum annis antè, passus esset. Loquens enim de Procopio tyranno, Templum illud vetustate collapsum, Justinianus pulcherrimum restituit: B *Quod collapsum*, inquit Procopius (de ædif. Justinian. 1. orat.) *à fundamentis restituit, admiratione planè dignum tale ac tantum splendere, ut eam de se opinionem præbeat, quasi totum nivibus perfluat.* Martyrium verò ædem appellat, in qua humatus est hic martyr. de quo Martyrologium 6. Maii.

Thermas Constantinianas.] Gyllius (lib. 3. Topographiæ Constantinopol.) legit CONSTANTIANAS: quarum sæpe apud C Sozomenum, Socratem, & Suidam fit mentio. Sed verisimile est etiam à Constantino, qui suam Urbem tot ornamentis decoravit, Thermis honestatam fuisse.

Domum Augustæ Placidiæ] Theodosii Magni filiæ, (Zosimus in fine lib. 6.) quæ aliam domum in prima Regione habebat (in Theodosio:) & cum Honorio resedit in Italia.

Domum Augustæ Eudociæ.] Hæc fuit D Theodosii junioris uxor, anteà Athenaïs dicta, & postea Christiana facta: fœmina omnium sui temporis eruditissima. Vitam Christi carmine Homerocentonæ composuit. Demum suspecta adulterii, à viro ejecta, Hierosolymam migravit, & Theodosio defuncto Constantinopolim rediit: Zonaras, Nicephorus.

Regio XI.

E *Regio Undecima, spacio diffusa liberiore, nulla parte mari sociata est. Verùm ejus extensio, tam plana, quàm etiam collibus inæqualis. Continet in se*

Martyrium Apostolorum:
Palatium Faccilianum: (Flaccilianum,)
Domum Augustæ Pulcheriæ:
Bovem æreum:
Cisternam Arcadiacam:
Cisternam Modestiacam:
Vicos octo:
F *Domos quingentas tres:*
Porticus majores quatuor:
Balneas privatas quatuordecim:
Pistrinum publicum unum:
Pistrina privata tria:
Gradus septem:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos triginta septem:

Vicomagistros quinque.

Martyrium Apostolorum.] Constantinus hoc ædificaverat, inquiunt Cedrenus & Eusebius, qui de hoc ita scribit, (de vita Constantini lib. 4. cap. 58.) *Apostolorum Templum in Urbe sui cognomine, ad perpetuam illorum memoriam conservandam ædificare cœpit. Illud verò cùm in infinitam extruxisset altitudinem, lapidumque omnis generis ac crustarum varietate ab ipso solo ad superiorem contignationem collustrasset, summo artificio factis laquearibus tectum intùs complexus est, auroque universum contexit. Suprà verò pro tegula inductum æs à toto opere imbrium injurias arcebat. Quod ipsum etiam multo auro fulgebat: ita ut longè contemplantibus, per reciprocatos Solis radios incredibilis splendor effundi videretur. Interiorem Ædis partem, undique in ambitum circumductam reticulari opere ex ære & auro affabrè facto convestivit. Ac Templum quidem hunc in modum permagna Imperatoris cura & studio exornatum est. Huic autem atrium ingens & subdiale circumdatum, in apertum purumque aërem explicabatur. Hujus per quatuor latera porticus erant dispositæ, quæ medium atrium cum Templo ipso complectebantur. Porticibus acommodabantur regia Domus, Balnea, Deambulatoria, aliæ habitationes plurimæ, ad necessitatem illorum qui locum custodirent, constructæ. Hæc omnia dedicavit Imperator, ut Servatoris nostri Apostolorum memoriæ apud omnes gentes æternitatem compararet.* Subdit cap. 66. Constantinum ibi in aurea arca sepultum fuisse, quam utrinque sex stipant Apostoli. Idem affirmat Socrates. Justinianus id postea splendidius fecit. Procopius enim (de ædificiis Justiniani, dicta Oratione prima) ita scribit: *Erat antiqua apud Byzantium Ædes, Apostolis consecrata, longitudine temporis jam collabens, & quæ (ut timebatur) amplius stare non poterat. Hanc Justinianus pro dignitate instauravit: ubi Latomi & artifices effosso fundamento invenerunt tres arcas ligneas, insculptis literis indicantes, trium Sanctorum ibi esse corpora, scilicet Andreæ, Lucæ, & Timothei: quæ Justinianus & omnes Christiani maximo cum tremore conspexerunt.* Zonaras vult hoc Templum à Theodora Augusta instauratum.

Palatium Faccilianum.] Si legamus *Falcillianum*, derivabitur à Falcilla, altera Arcadii filia, & apud Cedrenum reponendum nomen *Falcillæ*. Gyllius legit *Placillianum*, à Placilla, uxore Magni Theodosii, quam Paulus Diaconus appellat Flacillam. Sed hæc fuit filia Theodosii junioris, ut auctor est Marcellinus Comes: cujus, inquit Gyllius, in hoc Palatium esse potuisset, & *Facillianum* (Flacilianum) vocaretur.

Bovem æreum] Quem Pergamo allatum fuisse, Cedrenus scribit. *Caminus*, inquit, *fuit, in quo ustus est Sanctus Antipas martyr.* Sunt qui hunc Bovem esse autumant, à Perillo inventum, qui à Phalaride Agrigenti tyranno primus illud tormentum experiri coactus est. Zonaras Phocam tyrannum in Bove crematum esse scribit, ubi, Caminus, inquit, fuisse perhibetur æreus, forma Bovis, Pergamo translatus: qui & loco Constantinopolis nomen dedit.

Cisternam Modestiacam.] Modestus fuit primò Comes Orientis, mox Præfectus Prætorio Valentis, l. quinque C. de cohort. & cùm esset Arianus, Catholicos afflixit: demum gravi morbo precibus D. Basilii est liberatus, ut Gregorius Nazianzenus est auctor in oratione funebri in Basilium. Hunc cisternæ de qua agitur auctorem fuisse puto.

Regio XII.

Regio Duodecima, Portam à civitate petentibus in longum plana omnis consistit: sed latere sinistro mollioribus clivis deducta, maris confinio terminatur: quam mœnium sublimior decorat ornatus. Continet in se

Portam Auream:
Porticus Troadenses: [*al. Troadeas.*]
Forum Theodosianum:
Columnam itidem intra se gradibus perviam:
Monetam:
Portam Theodosianam: [*Portum Theodos.*]
Vicos undecim:
Domos trecentas sexaginta tres:
Porticus majores tres:
Balneas privatas quinque:
Pistrina privata quinque:
Gradus novem:
Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos decem & septem:
Vicomagistros quinque.

Portam Auream.] Græci ὡραίαν, ab ipsius & proximorum ædificiorum pulchritudine, vocant. Unde patet, falli eos, qui Neoriam à vicino Navali appellare maluerunt, ita etiam Cedrenus, Zonaras, (in Leone Isauro) & alii appellant. Eam esse puto, quam idem Zonaras in Leone Philosopho, Occidentalem aurei triclinii portam appellat, & inde Aurea est dicta. Nicetas in Alexio Duca, Matzulfo, & de gestis post expugnatam urbem. Nicephorus Gregoras de ingressu Michaëlis Palæologi in Urbem. In ea elephanti erant collocati: quos illis ferebant similes fuisse, quibus insidens Theodosius olim Urbem ingressus est: Hos Theodosium parvum [Juniorem] eò ex æde Martis Atheniensis deportasse tradunt. Hæc porta mari opposita ad occidentem, ad mediterranea

ad

ad Arcis finem transmittebat] Nicephorus lib. 1. cap. 25.] & mediterranea respiciebat : à qua ad litus maris directa linea mensura erat pedum XIVMLXXV. quæ erat Urbis longitudo. Erant plus minus tribus millibus passuum.

Porticus Troadenses] Credo à Troadensibus Constantinopoli morantibus ædificatas: aut illa pars urbis ita vocabatur; quòd merces Troadensium eò importabantur: quemadmodum supradictum est de Horreis Troadensibus.

Columnam itidem intra se gradibus perviam] Hanc supra erat statua Theodosii, quam in Aurea Porta sitam fuisse,& Leone Isauro imperante concidisse , autor est Zonaras. Hanc Columnam Gyllius opinatur Arcadii fuisse [lib. 4. Topogr. Constantinop. cap. 7.] & XXI. lapidibus scapum cum spira & capitulo constitisse narrat; ubi pugnas Theodosii contineri asserit.

Regio XIII.

Tertia decima Regio, Sycæna est, quæ sinu maris angusto divisa, societatem Urbis navigiis frequentibus promeretur, tota lateri montis affixa, præter unius plateæ tractum, quam subjacentium eidem monti litorum tantum præstat æqualitas. Continet in se

Ecclesiam :
Thermas Honorianas :
Forum Honorianum :
Theatrum :
Navalia :
Domos quadringentas, triginta, & unam :
Porticum majorem unam :
Balneas privatas quinque :
Pistrinum publicum unum :
Pistrina privata quatuor :
Gradus octo :
Curatorem unum :
Vernaculum unum :
Collegiatos triginta quatuor :
Vicomagistros quinque.

Sycæna] Peninsula sinu maris angusti divisa. Hæc hodie Galata seu Pera vocatur, peninsula angusto freto ab Urbe divisa. Stephanus (de urbibus) *Sycæ*, inquit, *est civitas è regione Novæ Romæ, nunc Justiniana dicta.* Sed intra novos Urbis muros Justinianas seu Sycas Justinianus collocat (Novell. 59. cap. 5.) ut ejus pars esse meruerit. Sycæna à laudatissimorum ficuum proventu Græcis est nuncupata (Dionysius Byzantius, Cedrenus) à Francis (ita Latinos vocant) nunc inhabitata. A Brenno Gallorum (quos Græci Galatas vocant) duce, eò profecto Galatam nuncupatam Gyllius opinatur , lib. 4. Topograph. Const. cap. 11. item Peram , id est Trajectum vel Peræam dictam , quemadmodum Josephus Judæam Transjordanam , & Strabo Transeuphratensem appellat. Sycam , seu Sycarum trajectum Anastasius vocat in Constitutione qua mortuos gratis sepeliri mandat; L. 18. magna , Cod. de sacrosanct. Eccles. Colle à septentrione ad meridiem intersecatur , quem utrinque valles longitudinis unius milliarii claudunt. Ejus muri circuitus est quatuor millium & quadringentorum passuum. Ibi Coparium suburbium statuere Justinianus videtur , Novell. 159. §. Volo igitur. Socrates lib. Eccl. Hist. 11. cap. 30. Locus, inquit, è regione Urbis jacet, Sycaque dicitur,ac Regio XIII. est Urbis Constantinopolis , quo Novatianorum Ecclesia, Constantino imperante, est translata.

Societatem Urbis navigiis frequentibus promeruit) Multa enim ibi navicularum millia , & longè plures quàm sint Venetiis cymbæ, quæ ultrò citroque homines transmittunt,esse dicuntur; unde peninsula pars Civitatis esse potuit. Montibus magna ex parte circumdata, æqualem ad aliud littus planitiem habet, Ecclesiam,Forum Theatrumque Honoriana,& alia cæterarum Regionum ornamenta continet. Ibi Pertinax Vir Consularis,Patriarcha egregium Pacis templum exstruxit : ac locum nobilibus ædificiis ornatum Constantinus mœnibus munivit, ait Cæsar Baronius Cardinalis in Annalibus, anno 314. in fine.

Navalia]Etiam hîc naves fabricabantur. Hîc desunt vici duo, qui huic peninsulæ sufficiebant, in longum porrectæ, & complent numerum vicorum , qui infrà in Epilogo recensentur CCCXXII. & his ademtis essent CCCXX.

Regio XIV.

Regio sanè [hæc] licet in Urbis quartadecima numeretur parte , tamen quia spatio interjecto divisa est, muro proprio vallata , alterius quodammodo speciem civitatis ostendit. Est verò progressus à porta modicum situ planus: dextero autem latere in clivum surgente , usque ad medium ferè plateæ spacium,nimis pronus : unde mare usque mediocris hæc quæ civitatis continet partem , explicatur æqualitas. Continet in se

Ecclesiam :
Palatium :
Nymphæum :
Thermas :
Theatrum :
(*Lusorium :*)
Pontem sublicium , sive ligneum :
Vicos undecim :
Domos centum sexaginta septem :
Porticus majores duas :
Balneas privatas quinque :
(*Pistrinum publicum unum :*)
Pistrinum privatum unum :
Gradus quinque.

Decima quarta Regio propriis undique clausa mœnibus, alterius Civitatis speciem exhibet] Quia, ut puto, ibi habitans Imperator sibi Arcem quandam condere voluit; & ipsa montuosa, ad mare descendens, in planitiem quandam desinit. Continet Ecclesiam: sed quæ hæc sit, non exprimitur.

Palatium] Ita appellatur Principis habitatio, quia Augustus in Palatino monte habitabat, inde ejus domus Palatium est vocata: & ita etiam Romuli domus appellabatur. Quare (inquit Dion in Augusto) *etiamsi alibi degat Imperator, locus, ubi habitat, semper Palatium nominatur.*

Lusorium] Fortè idem quod Ludus Venatorius, in quo cum feris pugnaturi se exercebant; cujus Jura meminerunt, in l. aut damnum, §. quicunque, de pœnis. Fortè rectius à navibus lusoriis dictis, quæ ibi fabricabantur, hic locus nomen habuit. De quibus Marcellinus lib. XVI. & in Cod. Theodosiano lib. 7. est titulus 17. de lusoriis Danubii.

Pontem sublicium, sive ligneum] Suidas scribit apud Divum Mamantem pontem fuisse XII. fornicibus constantem: eò enim multæ confluebant aquæ. Is fortè antè sublicius, postea lapideus est factus.

Gradus quinque.] In fine hujus Regionis, post *Gradus quinque*, sequentia, quæ desunt, & ex collatione aliarum regionum sunt restituta,

Curatorem unum:
Vernaculum unum:
Collegiatos triginta septem:
Vicomagistros quinque.

Collegiati infra in Collectione sunt DLX. quibus hic desunt XXXVII. Sed Theodosius junior tres addidit, & eos LXIII [DLXIII] statuit, in l. penult. de commerc. & mercat.

Collectio Civitatis.

Cognita Urbe per partes, fas est etiam situm conclusæ jam universitatis aperire: ut magnificentiæ unicum decus non solum videatur opere & manu confectum, sed etiam conspirantibus elementis, naturæ felicitate munitum. Providentia ergo divina tot futurorum hominum domiciliis consulente, longo tractu, in Promontorii qualitatem spaciosior terra, faucibus Pontici maris opposita, sinuosis portuosa lateribus, angustior latitudine, circumflui maris tutela vallatur. Hoc quoque spacium, quod solum apertum maris circulus derelinquit, duplici muro acies turrium extensa custodit. Intra quas septa civitas, continet in se omnia sigillatim memorata. Quæ nunc, ad firmioris memoriæ qualitatem summatim collecta referemus. Habet ergo Urbs Constantinopolitana

Palatia quinque:
Ecclesias quatuordecim:
Domos divinas Augustarum sex:
Domos nobilissimas tres:
Thermas octo:
Basilicas duas:
Fora quatuor:
Senatus duos:
Horrea quinque:
Theatra duo:
Lusoria duo:
Portus quatuor:
Circum unum:
Cisternas quatuor:
Nymphæa quatuor:
Vicos trecentos viginti duos:
Domos quatuor millia trecentas octoginta octo:
Porticus quinquaginta duas:
Balneas privatas centum quinquaginta tres:
Pistrina publica viginti:
Pistrina privata centum viginti:
Gradus centum, decem & septem:
Macellos quinque:
Curatores tredecim:
Vernaculos quatuordecim:
Collegiatos quingentos sexaginta:
Vicomagistros sexaginta quinque:
Columnam purpuream:
Columnas intra se pervias duas:
Colossum unum:
Tetrapylum aureum unum:
Augustæum:
Capitolium:
Monetam:
Scalas maritimas tres.

Habet sanè longitudo Urbis, à Porta aurea usque ad litus maris directâ lineâ, pedum quatuordecim millia septuaginta quinque. Latitudo autem pedum sex millia, centum quinquaginta.

Habet Palatia quinque] Roma pro his domos MCLXXX.

Ecclesias quatuordecim] Romæ ædes CCCCXXIIII.

Domos divinas Augustarum sex: Domos Nobilissimas tres] Divinæ vocantur Domus illarum, quibus Augustarum titulus dabatur, & ignem procedentes præmittebant, ut apparet ex Herodiano; & alia Imperatoris habebant insignia. Erant autem hæ Domus V, non sex, ut errore librarii est scriptum, scilicet binæ Placidiæ, & Pulcheriæ, & una Eudociæ uxoris Theodosii. Aliæ verò Domus Nobilissimæ erant III. Marinæ una, duæ Arcadiæ, Nobilissimæ nuncupatæ; quia feminarum erant, quæ nobilissimæ titulum obtinuerant.

Thermas VIII.] Romæ erant XI. Victor scribit XVI.

Basilicas II.] Romæ decem: Victor XIX.

Fora IIII.] Romæ undecim: Victor XVII.

Senatus II.] Romæ tria erant loca, in quibus Senatus habebatur, ut auctor est P. Victor. Unum ponit inter Capitolium, &

Forum; ubi erat ædes Concordiæ. Alterum ad Portam Capenam. Tertium intra ædem Bellonæ, in Circo Flaminio; ubi dabatur Senatus Legatis exterarum nationum, quos in Urbem admittere nolebant.

Horrea v.] Romæ CCXCII.

Theatra II.] Romæ III.

Lusoria II.] Romæ ludi IIII. apud P. Victorem VI.

Portus IV.] Romæ I.

Circum I.] Romæ II. apud P. Victorem VIII.

Cisternas IV. Romæ non sunt.

Nymphæa IIII.] Romæ XV.

Vicos CCCXXII.] Romæ CCCCXXIV.

Domos IIII. *millia* CCCXVIII.] Romæ insulæ XLVI. millia DCII. Domus MDCC. LXXX. Domus erant majores, & testudinatæ, à quatuor partibus pluentes; insulæ fastigiatæ, à duobus lateribus pluentes. Unde intelligit hîc ædificia magnifica, non alias ædes, quæ numero quatuor millia trecenta octoginta octo tantæ Urbi paucæ fuissent. Plures enim mediocres habent Civitates.

Porticus XLII.] Romæ VI.

Balneas privatas CLIII.] Romæ DCCCLVI.

Pistrina publica XX. *privata* CXX.] Romæ omnia CCLIIII.

Gradus CXVII.] Romæ non inveniuntur.

Macellos V.] Romæ Macella II.

Curatores XIII.] Legendum XIIII.

Licet Regio ultima suprà per errorem, nullum haberet Curatorem, nec Vernaculum, nec Collegiatum, nec Vicomagistros, constat tamen ex Breviario (seu Collectione Civitatis) hîc apposito, eos per incuriam omissos. Romæ erant Curatores XXIIII.

Collegiatos DLX] Theodosius in l. penult. C. de commerc. ponit DLXIII. tres ampliùs addens. Ex hoc numero apparet Regioni XIIII. triginta septem deesse. Hi Romæ non erant; sed loco eorum Vigiles in VII. cohortes divisi. L.3. ff. de Offic. Præf. Vigil. Dion, Tranquillus.

Vicomagistros LXV.]. Legendum LXX. Quini enim erant in quaque regione, unde v. desiderantur. Romæ erant DCLXXII.

Columnam purpuream] Romæ non extat, quia inde Constantinopolim deducta, ut auctor est Cedrenus. Hanc Petrus Gyllius ex lapidibus quadratis factam in Hippodromo esse scribit.

Columnas intra pervias II.] Totidem Romæ Columnæ cochlides.

Colossum I.] Romæ II. Per errorem, ut & alia, omissus est in Regionibus.

Tetrapylum aureum I.] Petrus Gyllius in Topographia Constantinopolis, Lib.3. cap. 6. ignotum scriptorem citat, qui vult hanc fuisse Aream quadrilateram, undique porticibus circumdatam, quatuor portas habentibus, priùs Quadrivium nominatam. Latini hoc Stadium vocant. Sed hoc in Regionibus Urbis non invenitur, nisi sit Stadium, in 4. Regione situm, quod in hoc Epilogo omittitur. Tetrapyli in Leone Magno meminit Cedrenus. Evagrius lib.3. cap. 28. à Mammiano senatore, Zenone Imperante, extructum refert. *In Urbe*, inquit, *duas regales Porticus cùm ob eximiam ædificationem valdè magnificas, tùm ob lapidum concinnitatem & splendorem in primis ornatas ædificavit: erexitque Tetrapylon, velut intestinum inter illas duas Porticus interjectum, columnis & ænea materia perelegranter & exquisitè elaboratas.* Quod ad Tetrapylon à Mammiano ædificatum attinet, ne vestigium quidem illius reliquium vidimus, inquit Gyllius. P. Victor in x. Regione Romæ ponit Pentapylon.

Augustæum] Forum ita dictum Constantinopoli.

Capitolium] Ut Romæ: ubi Victor II. ponit, vetus & novum.

Moneta] Romæ erat: sed non ponitur pro loco insigni.

Scalas maritimas III.] Romæ non erant: sed pro his alia, quæ hic desunt, ut Naumachia, Arcus, Lacus, & similia.

Habet longitudo Urbis à Porta aurea usque ad litus maris directa linea pedum XIIII. millia LXXV. Sunt plus minus quatuor milliariis, statuendo quinque pedes in passum.

Latitudo pedum VI. millia CL. id est unius, & plus minus quartæ partis milliarii. Circumibat circiter decem milliaria cum dimidio. Fertur portas XXIII. habuisse. Laonicus Chalcondylus in Othomannorum historia, Constantinopolim CXI. stadia complecti scribit: essent plus XIII. milliaribus Italicis. Vulgo fertur XVIII. milliaria circumire.

Præter prædicta celebratur in Jure Aquæductus Hadriani, qui Palatio Principis & Nymphæis, Balneisque Urbis deserviebat: quemadmodum Theodosius minor Cyro P.P. (aut P.V.) scribit: in l. omnes, C. de aquæduct.

Thermæ Achillis ab eodem citantur: in quas ex memorato aquæductu aquæ per plumbeas fistulas derivabantur: dicta l. omnes. Has Thermas prope Strategium fuisse Cedrenus scribit, ab ara Ajaci & Achilli ibi dedicata nuncupatas. Cassiodorus incendium Constantino Imperante ortum ad Thermas, quæ vocantur Achilleæ, pervenisse memorat, in Tripert. lib.10. cap.12.

Suburbia Constantinopolis, quorum Jura meminerunt.

Hebdomum suburbium Constantinopolis fuisse, auctor est Procopius lib.1. de

ædificiis Justiniani, in prima oratione. *Alterum*, inquit, *templum ædificavit D. Theodoræ in suburbio, quod Hebdomon, id est, Septimum vocatur.* Idem Zonaras in Phoca: Cedrenus in Arcadio & Justino, & plures alii. Ibi plura jura condita fuerunt, in quibus perperam legitur *septies* pro *septimi*. L. pen. C. de sacrosanct. Eccles. l. 19. C. de jur. delib. l. 30. C. de fideicom. l. 34. C. de donat. De quo in Commentariis ad Notitiam. Ibi ædem D. Joannis Baptistæ Theodosium Magnum ædificasse Zonaras scribit. Gyllius nunc intra Urbem esse vult, in VI. colle, & à numero Suburbiorum Septimum vocatum.

Blachernæ) Recitat Justinianus in Novel. 159. §. 1. testamento Hierii suburbium in Blachernis Anthemio filio relictum fuisse. Auctor est Zonaras, Pulcheriam sororem Theodosii minoris ibi ædem Beatæ Virginis ædificasse, quam Justinianus (auctore Procopio) instauravit. Cedrenus scribit, Justinum, nepotem Justiniani illi duos arcus addidisse. Anastasius Imperator triclinium magnum ibidem fecit, ut auctor est Suidas, & Tiberius Balneum: Zonaras. Blachernarum nomen à quodam eo in loco regnante inditum fuisse, ex Dionysio Byzantio Gyllius autumat. Jacebat ad littus maris; ubi etiam Leo Magnus Deiparæ templum extruxit: Nicephorus lib. 15. cap. 25. Histor. Ecclesiast.

Studii Monasterium, aliud Constantinopolis suburbium fuit: in quo majorem lectum ad sepeliendos mortuos servatum fuisse, Justinianus refert Novella 59. cap. 6. Hujus originem ita Nicephorus recitat lib. 15. Eccles. histor. cap. 23. *Studius vir quidam præclarus, Roma Constantinopolim pervenit, ubi Divo Præcursori templum erexit, in quod ex domicilio eorum, qui ἀκοίμητοι, id est, insomnes, dicuntur, monachos induxit. Horum domicilium Marcellus divinissimus construxerat: in quo perpetuis carminibus Hymni Deo canerentur: sodalitate monachorum eam ob rem in tres cœtus divisa. Propter hoc Consul factus est Studius, ut hoc fronti Cœnobii inscriptum carmen significat, quod Latinè ita versum est:*

Magnificam postquam construxit Studius ædem,
Consulis accepit, mercedis nomine, honorem.

Id Leone Magno Imperante contigit.

Coparia aliud erat Constantinopolis Suburbium, quod ab Hierio codicillis nepti relictum fuisse, Justinianus narrat, d. Novell. 159. §. 1.

Suburbium in promontorio sinus Sosthenii) Hoc ultra mare in Asia fuerat Ardaburii Magistri militum Theodosii minoris: postea venit in prædictum Hierium, qui Præfect. Prætorio Zenonis fuerat. L. scriniarios, C. de milit. test. Nominis Sosthenii causam hanc Nicephorus tradit, lib. Eccles. Histor. 7. cap. 50. *Memoriæ*, inquit, *proditum est, Argonautas Græcorum, cùm ad eum locum pervenissent, prædari eam regionem cœpisse: & ab Amyco, qui ibi tum rerum potiebatur, in fugam versos, ac palantes in quendam nemorosum & incultum locum, propter densitatem arborum, profugisse: ibique eis latitantibus virtutem cælitus advenisse, viri specie, alas veluti aquilæ in humeris habentem: victoriamque adversus Amycum oraculo denunciasse. Illos porrò id secutos, cum illo conflixisse, victoriam reportasse, & ipsum unà cum copiis suis concidisse. Atque ut gratiam visioni ei referrent, Fanum eos, & statuam ea quæ eis apparuerat forma, in loco eo excitasse: nomenque regioni Sosthenium indidisse, quod scilicet robore accepto salvi evasissent.*

Bytharium seu *Philotheum* Suburbium nuncupatum, Novell. 159. §. 1.

In Venetis, Suburbium, d. Novell. 159. §. 1. in quibus idem Hierius prædia possidebat.

Venetam Portam Procopius lib. 1. de bello Persico nominat: *Postquam*, inquit, *ad* Venetam *Portam constitit, quæ dextrorsus Imperatorio throno est, in Hypalium ire constituit.* A Suburbio in Venetis dicto vocata videtur. Fortè Venetæ factionis homines ibi degebant.

Pontichium in trajectu, & *Rufinianum* Suburbia, in quibus Bellisarium prædia possedisse Procopius memorat libro 1. de bello Persico: & Sozomenus lib. 8. cap. 21. meminit.

Alia Suburbia prætermittuntur, quia de his tantùm quorum Jura meminerunt, agere voluimus.

De ædificiis præsentibus Constantinopolis.

Totam Urbem Constantinopolis hodie deformatam esse Gyllius scribit in Topographia Constantinopol. ibi ædibus depressis fabricatis, nihil pristini splendoris retinuit: exceptis paucis Purpuratorum domibus, Templis, Thermis, & Xenodochiis, quæ magnificè extructa visuntur; & sunt sequentia.

Templa marmorea omnia plumbo tecta & columnis splendentibusque marmoribus exornata ultra CCC.

Thermæ publicæ: quarum L. magnæ, & geminæ; alteræ pro viris, alteræ pro mulieribus, ultra C.

Xenodochia publica: quorum illustria aquas in media atrii area salientes habent, ex agris suburbanis ductas, ultra C.

F I N I S.

RERUM MEMORABILIUM QUÆ IN LIBRIS PORPHYROGENITI de Thematibus ac de Administrando Imperio continentur

INDEX

A.

D.

V.

Z.

AUCTORUM, QUI IN LIBRIS PORPHYROGENITI de Thematibus ac de Adminiſtrando Imperio citantur

INDEX

A.

C.

D.

E.

F.

G.

Hellanicus

INDEX AUCTORUM.

INDEX GEOGRAPHICUS

AD CONSTANTINUM PORPHYROGENITUM
de Thematibus & de adminiſtrando Imperio.

A.

B.

INDEX GEOGRAPHICUS.

FINIS.

RERUM

RERUM ET VERBORUM MEMORABILIUM IN OCTO LIBRIS ANTIQUITATUM CP.

INDEX

— Thucididem.

F.

P.

T.

V.

X.

Z.

RERUM MEMORABILIUM

IN TRIBUS LIBRIS PETRI GYLLII DE BOSP. THR. & quatuor de Topographia urbis CP.

INDEX

B.

Basilica

D.

E.

F.

N.

O.

P.

— Blachernæa.

V.

X.

Y.

Z.

X.

E R R A T A.

In Porphyrogenito.

PAg. 7. A. Thyana, Faustianopolin, *lege*, Tyana, Faustinopolin. Pag. 19. A. Molgus, *lege*, Amolgus. Pag. 21. E. A Consiliaris, *lege*, A Consiliariis. Pag. 109. C. τὴν Λιούντινα, *lege*, τὸν Λιόντικα. Pag. 110. D. eorum nepotibus, *lege*, ejus nepotibus.

In Antiquitatibus Constantinopolitanis, & Gyllio.

PAg. 6. C. isthic, *lege*, istic. Hic error pluribus in locis occurrit, ut & *isthac* & *isthac*, quæ absque, *h*, legenda. Pag. 11. D. εἰς τὴν βασίλειαν, *lege*, εἰς τὴν βασιλείαν. Ibid. F. ut & pag. 12. B. & pag. 13. B. & pag. 14. B. ⁊, *lege*, τοῖς. Pag. 13. C. ἔντα, *lege*, ἔνθα. Pag. 31. B. ἀπεχομένη, *lege*, ἀπερχομένη. Pag. 32. C. intorrogavit, *lege*, interrogavit. Ibid. F. tecto ligno, *lege*, tecto ligneo. Pag. 35. D. tempore, *lege*, tempore. Pag. 36. titulo. Pars I. *lege*, Pars II. Pag. 40. C. filicibus, *lege*, silicibus. Ibidem F. Porphyro geniti, *lege*, Porphyrogeniti. Ibid. σχρυσίν, *lege*. χρυσίν. Pag. 41. B. αἱ κ̃, *lege*, αἱ κ̃. Ibid. palestritæ, *lege*, palæstritæ. Pag. 46. C. ab Addæ, *lege*, ab Adda. Pag. 47. B. ἐπισκόπησαι, *lege*, ἐπισκόπησαν. Pag. 48 A. Πλαυδίν, *lege*, Κλαυδίν. Pag. 56. D. ἐδέξοντο, *lege*, ἐδέξαντο. Ibid. Ruphinus, *lege*, Rufinus. Ibid. E. Stategius, *lege*, Strategius Pag. 79. D. τῆ Χρυσῆς, *lege*, τῆ Χρυσῆς πόρτης. Pag. 92. A. εἰς ἐν, *lege*, εἰς ἓν. Pag. 95. C. ex marmo-, *lege*, ex marmore. Pag. 101. C. Κεφόνος, *lege*, Κάρος. Pag. 112. A. ὁ Θαῦνός σοι, *lege*, ὁ Θαῦνός σοι. Pag. 127. D. διαμάτων, *lege*, διαμάτιον. Pag. 128. A. ἀνακλυψάμενος, *lege*, ἀνακαλυψάμενος. Pag. 136. D. Σχολαστικῦ εἰκόνα, *lege*, Σχολαστικῦ εἰς εἰκόνα. Pag. 157. C. ἰὰς, *lege*, ἰὰς. Pag. 159. C. Βιβελβών, *lege*, Βιβελβοῖς. Pag. 160. C. βυλῆς, *lege*, βυλῆς. Pag. 171. E. Εἶιν, *lege*, Αἶιν. Pag. 188. B. Dometius, &c. annis 14. *lege*, annis 24. Ibid. C. ἐγκαπέδρυλαι, *lege*, ἐγκαπίδρυλαι. Pag. 189. B. Gennadius, &c. mensibus 3. *lege*, mensibus 2. Ibid. E Joannes, &c. mensibus 6. *lege*, mensibus 7. Pag. 190. D. Tarasius, &c. mensibus 2. *lege*, diebus 2. Pag. 192. D Demophilus, &c. sedit sub Valente, *dele*, sub Valente. Pag. 196. F. ἀποιμάνλυ σης, *lege*, ἀποιμάντυ μεινάσης. Pag. 197. B anno 13. *lege*, annis 13 Pag. 198. D. Leontius, &c. mensibus 9. *lege*, mensibus 7. Pag. 200. C. ἐποίησε σε τὴν, *lege*, ἐποίησε τὴν. Ibid. D. Gregorius, &c. annis 16 *lege*, annis 6. Pag 203. D. Eutychius, &c. annis 2. *lege*, annis 12. Ibid. Eutychius olim, &c. mensibus 4. *lege*, mensibus 6. Pag. 204. A. Thomas, &c annis 9. *lege*, annis 4. Pag. 207. F. Occidentale, *lege*, Occidentali. Pag. 209. C num. 11. annis 18. *lege*, annis 17. Pag. 211. B. num 33. annis 8. *lege*, annis 13. Pag. 212. F. num ὁ. μῆνας α΄. *lege*, μῆνα α΄. Pag. 222. C. num 65. annos 2. *lege*, annos 3. Pag. 228. A. dies 27. *lege*, dies 17. Pag. 229. E. MDCXXXIV. *lege*, MDCXXXIX Pag. 265. E. columna 2. descentium *lege*, descendentium. Pag. 275. E. col. 1. Et hac, *lege*, Ex hac. Pag. 281. A col. 1. stetæ, *lege*, stelæ. Pag. 292. E. col. 2. ac, *lege*, at. Pag. 295. B. col. 2, Sarantocopeus, *lege*, Sarantacopeus. Pag 388. A. col. 2. Cupidinis, *lege*, cupedinis.

-s/-1-